

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXIII-A

1977

IANUARIE-IUNIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică / coord.

generală: Eugen Simion. - București : Editura Muzeului Literaturii Române, 2010-

vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 23-A : 1977 Andreea Apostu, Ana-Maria Bănică, Carmen Brăgaru, ... ; coord. redacțional: Lucian Chișu. - 2020. - Conține bibliografie. - Index. - ISBN 978-973-167-573-2

I. Apostu, Andreea

II. Bănică, Ana-Maria

III. Brăgaru, Carmen

IV. Simion, Eugen (coord.)

V. Chișu, Lucian (red.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT), PN-III-P1-I.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Andreea APOSTU, Ana-Maria BĂNICĂ, Elena BOTEZATU,
Carmen BRĂGARU, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Cristina DEUTSCH,
Alexandru DUMITRIU, Ștefania DRAGOMAN, Nicoleta IFRIM, Andrei MILCA,
Marjia NENADIĆ ZURKA, Andreea TELIBAN

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXIII-A

1977

IANUARIE-IUNIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

București, 2020

NOTĂ

Pentru realizarea *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1975) au fost procesate materialele/ textele existente într-un număr de 33 de publicații, acestora adăugându-li-se scurte referințe din revistele pentru copii și tineret:

„Albina”, „Amfiteatru”, „Argeș”, „Astra”, „Ateneu”, „Cinema”, „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Echinox”, „Familia”, „Flacăra”, „Knjizeveni zivot”, „Era Socialistă”, „Lucefărul”, „Munca”, „Orizont”, „Ramuri”, „România liberă”, „România literară”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Scânteia”, „Scânteia tineretului”, „Secolul 20”, „Steaua”, „Teatrul”, „Tomis”, „Transilvania”, „Tribuna”, „Tribuna României”, „Vatra”, „Viața românească”, „Viața studentescă”.

Distribuția publicațiilor din *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1975) a fost următoarea:

Institutul de istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”: Andreea Apostu („Argeș” nr. 3, „Lucefărul” nr. 27-43, „Tribuna”); Ana-Maria Bănică („Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Tomis”, „Viața românească”); Carmen Brăgaru („Albina”, „Cinema”, „Secolul 20”); Alunița Cofan („Echinox”, „Orizont”, „Scânteia”, „Tribuna României”); Cristina Deutsch („Flacăra”, „Munca”, „Ramuri”, „Teatrul”); Ștefania Dragoman („Argeș” nr. 4); Alexandru Dumitriu („Argeș” nr. 1, „Lucefărul” nr. 1-26); Andrei Milca („Amfiteatru”, „Familia”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Viața studentescă”); Marjia Nenadic Zurka („Cronica”, „Knjizeveni zivot”, „Steaua”); Andreea Teliban („Argeș” nr. 2, „România literară”);

Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: Simiona Antofi („Astra”); Elena Botezatu („România liberă”), Nicoleta Ifrim („Era socialistă”, „Scânteia tineretului”, „Vatra”).

IANUARIE

1 ianuarie

• [„Flacăra”, An XXVI, nr. 1 (1126). Format A3, 36x26 cm. Numerele au câte 24 de pagini. Săptămânal editat de Frontul Unității Socialiste. Ziua de apariție: sâmbăta. Este menționat ca redactor-șef Adrian Păunescu] Doina Sălăjan scrie poezia *Semne*. ■ Lucian Raicu publică un articol comemorativ intitulat *Labiș – după douăzeci de ani*. „Labiș are curajul să aducă în poezia românească suflul marilor probleme morale, universul interior al omului evoluat, antitezele și dilemele acestuia, fără să ia în seamă că, pentru moment, ele vor suna neobișnuit, prozaic, discursiv. El are curajul să introducă această lume a confruntărilor interioare în perimetrul prozodiei „clasice”, fără a considera că experiența avangardistă ar fi singură capabilă să le recepteze. El se „lansează” fără prudență în domenii noi, aparent netangente la poezie, la lirism. Confesiunea ia un aspect abrupt, violentând cursul cuminte-metronomic al versului clasic. Convingerea noastră este că Labiș ar fi semnat cea mai autentică versiune românească a poeziei lui Baudelaire”. □ În *Procesul unor idei*, George Achiței scrie despre *Obiceiuri*. □ Adrian Bucurescu publică poezia *Colindul Daco-României*, iar Vlaicu Bârna *Noaptea lui Decembrie*. □ Aurel Baranga, în *Lecturi confruntate*, prezintă antologia de texte critice alcătuită de Viola Vancea „pe marginea unei opere ilustre, aparținând Hortensiei Papadat Bengescu” (Eminescu). □ Márki Zoltán publică poezia *Republica*, în traducerea lui Gelu Păteanu. ■ În *De Anul Nou. Răvașe, glume, imposibilități amuzante* este publicat un grupaj de notițe intitulat *Anul literar 1976, în scurte știri*, în realitate fiind vorba de niște glume. Sunt menționați aici, printre alții, Cornel Regman, Mircea Martin, Șerban Cioculescu, Cezar Ivănescu, Adrian Marino, Marin Sorescu. ■ Sunt publicate o serie de extrase cu titlul *Din cronică lui Eugen Barbu la romanul Delirul de Marin Preda apărută în revista „Săptămâna”*. □ Sunt publicate o serie de parodii semnate de George Arion la versuri ale lui Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Tudor Arghezi. Tot aici este publicată și o falsă cronică literară a lui Dumitru Micu. □ În *Cronica pretențiilor*, Dorin Tudoran publică *Lupta dintre Nou și Prea-Nou (II)*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre „Poetic” și „nepoetic”, în realitate o prezentare a volumului lui Ion Gheorghe, *Noimele*: „Publicându-și *Noimele*, Ion Gheorghe, un poet cum foarte puțini ca el de viguroși și de originali avem astăzi, a verificat pe pielea lui că prejudecățile estetice au rămas intacte. S-a trezit astfel în față cu niște rezerve ale criticii, să le zicem binevoitor doar curioase: că

are dânsul har, dar prea vorbește de lucruri „urâte”. [...] Mie nu mi se pare deloc – cer iertare confrăților mei mai subțiri – că Ion Gheorghe neglijează să scoată o poezie densă, impunătoare, din materia dizgrațioasă cu care adesea, lucrează. Meritul lui e dimpotrivă de a „isca”, pe urma legatului arghezian „frumuseți și prețuri noi” păstrând tocmai vigoarea aspră, bolovănoasă, disprețuită a lumii rurale și a reafirma încă o dată forța fiilor pământului, cu o îndârjire revendicativă, vizionară și revoluționară. [...] Sunt *Gârbovele* lui Ion Gheorghe „kitsch”-uri folclorice? Poate, dar eu mărturisesc că-mi plac mai mult ca „tanagrele” produse en gros de unii rafinați în ultima vreme. Nimeni nu e necriticabil și gusturile sunt discutabile. Aici însă am impresia că e vorba de a le acorda cu niște principii la care subscriem toți”. ■ În *Opinii*, Al. Paleologu publică un articol de sinteză intitulat *Poezia română la 1976*: „Faptul că avem astăzi un număr atât de mare de poeți cu totul remarcabili (nu putem zice „excepționali” de vreme ce sunt atâția) mărturisesc că mă pune pe gânduri. Firește, nu mă plâng că „mireasa e prea frumoasă”; ar fi culmea să protesteze cineva împotriva profuziunii talentelor. Dar cu toată profunda și entuziasta admirație pe care mi-o inspiră nu puțini dintre numeroșii noștri poeți de azi, îmi vine greu, trebuie s-o spun, a crede că vreunul egalează pe Arghezi sau Bacovia, ca să nu mai vorbesc de Eminescu. Poate că sunt robii unor impacte din tinerețe sau poate optica mea să fie oarecum obturată de subconștiente preveniri; poate că totuși Emil Botta, despre care am afirmat o dată, asumându-mi riscul de a indispuce totalitatea minus unul a poezilor noștri actuali, că e cel mai mare poet român în viață, este totodată și egalul unui Bacovia sau Arghezi; despre Nichita Stănescu, față de care mai demult avusesem nu dubii dar unele reticențe, am afirmat totuși mai recent, cu bune motive, că este prin excelență, ca și Arghezi, un poet „auroral”, ceea ce evident implică o evaluare la rang superior; nu pot de asemenea, decât să reiterez exprimarea admirației pe care mi-o inspiră Ion Gheorghe și Ileana Mălăncioiu. Mă opresc aici căci nu vreau să fac o listă. Posteritatea va ști mai bine decât noi care e adevăratul loc al fiecăruia dintre astrele mari ale poeziei noastre de azi: s-ar putea ca al unora să fie mai sus chiar decât ne pare acum: s-ar putea și contrariul. Pe durata imprezvizibilă a vieții ce-mi rămâne și chiar în cele mai optimiste pentru mine conjecturi, nu văd cum aș mai ajunge la o tablă de valori în care cei patru poeți interbelici și peste ei Eminescu ar înceta să fie constelația supremă și neegalată a poeziei românești, deși indubitabil viitorul îi va adăuga altele. [...] Nu suntem o cultură minoră și nici începătoare: suntem dimpotrivă o mare cultură chiar dacă insuficient cunoscută în lume; nu ne trebuie tămâie. Dar ne trebuie o mare proză; poeziei noastre îi trebuie o mare proză pe al cărei teren ferm să se sprijine și să respire. Totdeauna marea poezie, în societățile evolute, a mers paralel cu marea proză. Nu ne lipsește prea mult pentru asta, dar ceva lipsește. Poate unele surse formative, de pildă Tacit. Citiți-l, tovarăși poeți și tovarăși prozatori; veți vedea că nu e deloc, dar absolut deloc,

„depășit”!”. ■ Cu titlul din *Nou în librării* sunt publicate o serie de aprecieri critice semnate de N. Manolescu, N. Balotă, V. Ardeleanu ș.a., publicate în diverse reviste literare, despre volumul lui Octavian Paler, *Mitologii subiective*. □ Cu titlul *Iaurtul și restul lumii sau „Mă duc la mama, la Câmpina”* sunt publicate o serie de fragmente din „scenariul de comedie cinematografică” al lui Teodor Mazilu. □ Cu titlul *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, este publicată, fără autor, *Cronica de cenaclu (220, 221)*. □ În *Racul (131)* Ion Băieșu publică dialogul *Veciniada*, Nicolae Dragoș fabula *Șoarecele filozof*, Cornel Udrea – *Stimate tov. dir. gen.*

● [„Luceafărul”, anul XX, nr. 1 (766), sâmbătă 1 ianuarie 1977; revistă editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; colegiul de redacție: Nicolae Dragoș (redactor-șef), Ioan Alexandru, Teodor Balș (secretar responsabil de redacție), Geo Dumitrescu, Radu Enache, Alexandru Papilian, Adrian Păunescu, Marin Preda, Mihai Ungheanu (redactor-șef adjunct); apare sâmbătă; format: A2, 8 sau 10 pagini] Se deschide cu editorialul „aniversar” *Republica*, semnat redacțional. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru scrie despre *Vocația istoriei*. ■ Eugen Simion „contemplă” *Stilul demn* probat de Vladimir Streinu, „ultimul nostru mare senior la Curtea Esteticii”, pornind de la cel de-al IV-lea volum din *Pagini de critică literară*, îngrijit de George Muntean: „Ce putem spune, recitind aceste *ultime pagini* [...] este că ele n-au prins mucegaiul timpului și nici nu-l vor prinde, cred, vreodată, întrucât inteligența ce stă în spatele frazelor, de o rece, solemnă frumusețe livrescă, este ingenioasă și provocantă. Vladimir Streinu scrie totdeauna *în răspăr* cu opinia curentă și chiar atunci când judecata lui nu diferă de judecata altora, stilul demn, seniorial îl diferențiază”. ■ Pe prima pagină, versuri de Grigore Hagiu (*Aici – unde ni-i sprijin viitorul*). ■ În *Poezia tânără*, Mihai Ursachi combate, la *Opinii*, judecata unor comentatori nenumiți, care ar considera că lirica autohtonă stagnează, că „autorii în vogă ai anilor '60-'70” nu au continuatori pe măsură: „O critică plină de sine, confortabil instalată și remunerată, se va urni cu greu să ia notă de noua poezie, ba uneori pare a prefera că aceasta să nu existe. Dar Mircea Dinescu există. El nu publică patru cărți pe an, ci o carte în patru ani [...]. Sau cartea, tot de curând apărută, a lui Ion Cocora, *Inventatorul de numere* [...]. Abia a ieșit de sub teasc cartea *Inorogul alb*, a poetei Mara Nicoară, carte întru totul excepțională, care ar putea ea singură întemeia cariera unei poete de prim-rang. Este anunțat, în fine, să apară în librării volumul lui Emil Brumaru *Cântece naive*. Aceasta pentru a nu pomeni din cărțile de poezie ale anului în curs decât pe cele care, cu subiectivitatea inevitabilă, ne sunt nouă mai dragi. [...] În presa noastră literară publică tineri poeți și poete de neîndoielnică valoare, precum: Cezar Ivănescu, Dorin Tudoran, Ileana Mălăncioiu, Marius Robescu, Lucia Negoită, Adrian Popescu, Ion Mircea, Daniela Crăsnaru, Nicolae Turtureanu și încă alții; autori foarte tineri însuflețesc cenaclurile și mulți dintre ei constituie certe promisi-

uni”. ■ C. Stănescu încheie foiletonul consacrat *Noaptilor de Sânziene*, început în nr. 49 (762)/1976, sub genericul *Itinerarii sadoveniene*. ■ Colocviile „*Lu-ceafărului*” găzduiesc o discuție „ierarhizantă”, care aduce în prim-plan *Scriitori tineri în 1976*. □ Participă Laurențiu Ulici, Mircea Iorgulescu, Sorin Titel, M. Ungheanu și Dorin Tudoran. □ Laurențiu Ulici: „Poate că ar trebui să facem mai clar înțelesul pe care-l dăm termenului de «literatură a tinerilor», logic și cronologic. Dacă ne referim la «generația tânără» în ansamblul ei, lărgim considerabil sfera problemei, fiindcă ar fi să aducem în discuție pe cei care au intrat în literatură în cel puțin ultimii zeci ani, deci după 1966. Mai citim și azi, în diverse articole critice, propoziții care vorbesc, bunăoară, despre «tânărul poet Nichita Stănescu», sau despre «tânărul prozator Nicolae Breban», ori despre «tânărul critic Eugen Simion», atribute și încadrări valabile pentru «literatura tânără», dar inexacte pentru «literatura tinerilor». De aceea, v-aș propune în locul termenului de generație tânără pe acela de *promoție* tânără, cu trimiterea expresă la scriitorii iviți în ultimii doi, trei, patru ani. [...] Volumul lui Mircea Dinescu, *Proprietarul de poduri*, mi se pare de două ori semnificativ: întâi pentru autorul însuși, care, sesizând impasul vechii sale maniere, a reușit performanța de a se arăta cu o altă față, și, al doilea, pentru că acest efort de schimbare corespunde unei orientări mai largi a poeziei tinerilor. [...] Pe lângă cartea citată [...] ar fi de adăugat și altele, semnate, în acest an, de Mara Nicoară, Mircea Florin Șandru, Dinu Adam, Paul Balahur, Marin Constantin (cu un debut remarcabil), Șerban Foarță (autor în colaborare cu Andrei Ujică al unor superbe «texte» poetice) etc., făcând să crească (sau promițând s-o facă) numărul poezilor tineri buni, afirmați în anii din urmă: Mihai Ursachi, Cezar Ivănescu, Adrian Popescu, Olga Neagu, Ion Mircea, Carolina Ilica, Dinu Flămând, Ion Stanciu, Dorin Tudoran, Dan Verona, Lucia Negoită, Aurel Șorobetea. În proză, remarcabile au fost volumele semnate de Nicolae Mateescu, Ioan Radin, Ion Țugui, Elena Nestor, Monica Săvulescu, Marcel Constantin Runcanu, Mihai Sin, autori care, împreună cu mai «vechii» Eugen Uricaru, Mihai Tatulici, Constantin Zărnescu, Eugen Secelanu, Ștefan Găbrian, compun o formație de prozatori cu nimic mai prejos decât altele. În critică, tot în acest an, cărțile [...] de reconsiderare în spirit modern a literaturii unor scriitori clasici semnate de Al. Călinescu (Caragiale) și Petru Poantă (Coșbuc), cartea lui Mircea Iorgulescu privind fenomenul literar contemporan, eseurile lui Gelu Ionescu permit, alături de cele semnate în ultimii trei-patru ani de Liviu Petrescu, Ion Pop, Cornel Ungureanu, Dan Cristea, Gh. Grigurcu, să se poată vorbi despre o serioasă echipă de critici ai acestei promoții. [...] E regretabil că, din motive a căror rațiune îmi scapă, critica de susținere absolut necesară pentru exacta afirmare a unei generații de scriitori nu e practică în promoția tânără decât ocazional (cu ocazia unor rubrici foiletonistice ale câtorva critici) și, cam, cum să zic, fărâmițat. [...] Nu-mi amintesc, de pildă, să mai fi scris cineva afară de Mircea Martin și subsemnatul despre debutul poetic al Olgăi

Neagu, cu doi ani în urmă, deși valoarea acestui debut nu diferă prea mult de valoarea, bunăoară, a debutului Anei Blandiana. Nu știu să fi fost interesată critica noastră de debutul prozatorului Eugen Uricaru, așa cum a fost interesată de debutul lui Nicolae Velea sau al lui Ivăsiuc, deși, în ce mă privește, consider debutul celui dintâi cel puțin la fel de important ca debutul celorlalți”.

□ Mircea Iorgulescu: „Cea mai bună carte de poezii tipărită în 1976 aparține, într-adevăr, unui scriitor tânăr: este *Proprietarul de poduri* de Mircea Dinescu. Și nu este vorba de o împrejurare excepțională, fiindcă profilul liric al acestui an literar este alcătuit, dacă nu avem prejudecata prestigiilor constituite și a formulelor consacrate, prin însumarea volumelor datorate poezilor tineri: Adrian Popescu, Ileana Mălăncioiu, Florica Mitroi, Paul Emanuel, Horia Bădescu, Șerban Foartă și Andrei Ujică, Ioana Diaconescu, Mara Nicoară. În critică și istorie literară, în eseistică, prezența tinerilor este, de asemenea, masivă și, lucru mult mai important decât simpla constatare de ordin cantitativ, această prezență se remarcă în primul rând prin spiritul nou adus. *Poezia lui George Coșbuc* de Petru Poantă și *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii* de Al. Călinescu, lucrări recent apărute, sunt exemplare pentru acest spirit, pe care îl întâlnim, în forme firesc deosebite și nu fără inegalități, în cercetările «specializate» ale lui Dan Horia Mazilu (*Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea*), Aurel Sasu (*Retorica literară românească*), în eseistica lui Mihai Zamfir (*Imaginea ascunsă*), Gelu Ionescu (*Romanul lecturii*), Dana Dumitriu (*Ambasadorii sau despre realismul psihologic*), în eseurile monografice ale lui Zaharia Sângeorzan (*Sadoveanu, teme fundamentale*) și Mircea Scarlat (*Miron Costin*), în foiletonistica lui Ion Marcoș, Cornel Moraru, Daniel Dimitriu, Val. Condurache, Mihai Dinu Gheorghiu, Virgil Podoabă, Gheorghe Perian, Artur Silvestri, Mihai Coman, critici tineri și care, deși n-au debutat editorial, se remarcă prin seriozitate, prin aplicație, printr-o înțelegere vie și actuală a literaturii, prin onestitate și discernământ. În proză, semnalează apariția unui roman excepțional, *Cartea fiului* de Norman Manea. Cărțile lui Nicolae Damian (*Vara*), Alexandru Papilian (*O seară de noiembrie*), Mircea Oprea (*Adevărul despre himere*), Alex. Rudeanu (*Coliba mansardei*), Damian Necula (*Frica*), Monica Săvulescu (*Lumea toată, slobodă*), remarcabilul volum de debut al lui Ioan Radin (*Aventurile tânărului Serafim*) vădesc și în epică, în ciuda diferențelor dintre ele și fără a fi în afara oricăror observații critice, existența unui efort substanțial de înnoire”.

□ Sorin Titel: „Le lipsește, însă, cărților la care ne referim, și altora, nu numai celor citate, ceea ce se cheamă o «temperatură fierbinte» și cititorii simt, bineînțeles, acest lucru. Așa se explică faptul, probabil, că nici o carte apărută în ultima vreme a unui prozator tânăr nu s-a bucurat, totuși, de ceea ce se cheamă un succes *răsunător*. *Setea* [de Titus Popovici], o carte în jurul căreia s-a născut, la vremea ei, după cum bine se știe, multă vâlvă, meritată, desigur, era opera unui scriitor de 27 de ani! Velea era «celebru» la 23 de ani! Când a apărut *Moromeții*, Marin Preda abia depășise

treizeci de ani. Dacă vrem să fim lucizi, trebuie să recunoaștem că prozatorii «tineri» n-au câștigat încă bătălia lor, cu toate că ei au deja toate armele cu care ar putea s-o câștige: talentul și buna credință, probitatea și cultura... [...] Proza tinerilor – mă refer la prozatorii ce gravitează în jurul vârstei de 30 de ani – producțiile acestora din ultimii ani aproape că ne-au șocat printr-o deosebită siguranță și maturitate. Stângăciile începutului nici vorbă să transpară din proza lui Mihai Sin, Gabriela Adameșteanu, Eugen Uricaru, M.C. Runcanu, Al. Deal, Radu Mareș ș.a. Talentul, adesea excepțional, al acestora este în afara oricăror dubii. Se desprinde, însă, din scrierile lor, un lucru care ar putea, totuși, să ne pună pe gânduri. Ei *nu știu exact despre ce ar trebui să scrie*. [...] Riscul de a se transforma în buni caligrafi poate să se ivească pe neașteptate. La unii s-a și ivit. O anumită *anemie* caracterizează această proză, care n-a reușit, poate tocmai din acest motiv, să se impună în suficientă măsură atât în fața criticii, cât și în fața cititorilor [...]. □ M. Ungheanu: „Un volum de proză cum este cel al lui Nicolae Mateescu, *Stația de salvare*, ne descoperă nu numai un prozator tânăr, capabil să intre prin câteva din bucățile sale în competiție cu câțiva scriitori venerabili, dar și o independență a formulei: el nu urmează drumul multor colegi de generație, adepți exclusivi ai noilor formule literare, ci încearcă și reușește să concilieze fericit tradiționalismul cu modernitatea. Cartea de reportaje semnată de Eugen Seceleanu și Dorin Tudoran [*Martori oculari*] se distinge prin refuzul reportajului confecționat. Cu totul remarcabile sunt cărțile de poezie semnate de Mircea Dinescu, *Proprietarul de poduri*, Mara Nicoară, *Inorogul alb*, care afirmă scriitorii de forță și de pronunțat rafinament. Cel puțin la fel de bine se reliefează producția criticilor tineri. Citez aici cartea despre *Caragiale și vârsta modernă a literaturii* scrisă de Al. Călinescu, și *Poezia lui G. Coșbuc*, de Petru Poantă, în care abordarea e îndrăzneată, spiritul realmente înnoitor, iar rezultatele de bună calitate. Sigur este însă că atât cărțile bune ale tinerilor veniți în ultimul timp în literatură, cât și numele cu adevărat noi sunt puțin cunoscute. Mulți îl confundă, de pildă, pe Nicolae Mateescu cu Constantin Mateescu. E suficient acest exemplu pentru a sublinia o realitate de fapt. [...] Critica mi se pare sectorul cel mai prominent, cu cărți de debut interesante și diverse, Cornel Ungureanu și Gelu Ionescu, cu atitudini polemice vii, Mircea Iorgulescu, cu un interes susținut pentru debutanți, cu năzuința interpretării independente a scriitorilor mari străini, Mihai Zamfir, cu volume de critică datorate chiar scriitorilor care fac și critică, Dan Laurențiu. Nu lipsesc nici tentativele cele mai îndrăznețe. Petru Poantă încearcă să propună o nouă interpretare a lui G. Coșbuc, Al. Călinescu un Caragiale foarte modern, Zaharia Sângeorzan, din păcate, într-o carte nu foarte limpede, o nouă pistă pentru înțelegerea literaturii lui Mihail Sadoveanu. Din prozatori aș cita, pe lângă Nicolae Mateescu, pe care l-am pomenit la început, pe Tudor Octavian, cu *Noiembrie, viteză*, carte remarcabilă sub toate aspectele. Cărțile de poezie amintite ne arată și ele că tinerii scriitori tind să aducă o notă proprie în

literatura pe care o scriu”. □ Dorin Tudoran: „Problema aceasta, «ce au adus nou în literatură cărțile noilor promoții de scriitori», este ori foarte simplă, ori foarte complicată. Ținând cont de spațiul de care dispunem azi, eu aș opta pentru a fi mai simpli, mai puțin inventivi în demonstrații. Și aș răspunde astfel: cred că noutatea esențială pe care au adus-o cărțile Ilenei Mălăncioiu, Floricăi Mitroi, cele ale lui Mircea Dinescu, Adrian Popescu, Dan Verona, cele semnate de Daniela Crăsnaru ori Dinu Flămând, Nicolae Ionel ori Carolina Ilica, ca să nu mai vorbim de «mai bătrânii» Dan Laurențiu, Mihai Ursachi, Cezar Ivănescu, Virgil Mazilescu, Nicolae Prelipceanu, Marius Robescu, deci, noutatea propusă de acești poeți constă *numai* în felul cum citesc ei lumea; adică în unghiurile sub care poezia lor atacă «subiecte» ca: Viața, Moartea, Fericirea, Dezamăgirea, Iubirea, Speranța, Resemnarea. *Doar* atât propun ei și alții; ce va accepta istoria literară din cărțile lor, ce se va adăuga din *noutatea* poeziei lor la *fondul* de simțire și conștiință națională, asta este, iarăși, un lucru nu tocmai ușor de spus în două, trei fraze. Cărți semnificative ale anului 1976? Pot numi, dar riscul nu e mic; mai trebuie să apară la cumpăna 1976-1977 cărți de Adrian Popescu, Horia Bădescu, Dinu Flămând și nu doar atât. Oricum: *Ardere de tot* [de Ileana Mălăncioiu], *Proprietarul de poduri* [de Mircea Dinescu], *Între cer și pământ* [de Florica Mitroi], *Spațiul de grație* [de Daniela Crăsnaru] și aș spune chiar *Inorogul alb*, deși autoarea [Mara Nicoară] a preferat mai mult o antologie mascată decât un volum de inedite. Dintre cărțile ilustrând preocuparea tinerilor poeți pentru lirica patriotică, merită a fi menționată *Cartea runelor*. Dar despre această experiență a lui Dan Verona și despre altele ar fi necesară o discuție aparte”. ■ Tot în cadrul *Colocviilor „Lucefărului”*, Cornelia Djigola semnează ancheta *Arta plastică – mesager al istoriei*. □ Răspund, într-o suită de micro-interviuri, Constantin Piliuță, Alexandru Ciucurencu, Sabin Bălașa, Viorel Mărginean, Mircea Ștefănescu, Adrian Popovici, Grigore Minea și Benone Șuvăilă. ■ În grupajul *A patriei cinstire*, versuri de Florența Albu, Miron Scorobete, Dim. Rachici, Mara Nicoară ș.a. ■ Sub genericul *Evocări: 1907*, Petru Vintilă publică partea a doua din documentarul *Șoimii au trecut Dunărea*. ■ Grupajul *Scriitorul și țara* înfățișează impresii dintr-o vizită pe care câțiva autori au întreprins-o pe meleaguri buzoiene, între 17 și 18 decembrie 1976, cu prilejul manifestărilor din cadrul Festivalului Național „Cântarea României”. Un loc aparte în acest itinerariu îl ocupă Tabăra de sculptură de la Măgura. □ Semnează articole Alexandru Balaci (*Măgura*), Corneliu Leu (*La Buzău – de o mie șase sute de ori mândru*) și Dan Deșliu (*Imagini fugare*). □ Prin versuri reflectă călătoria Radu Cârneli (*Poema statuilor*) și Valeriu Bucuroiu (*Inscripție sub tâmpla Pietroaselor*). ■ Marius Robescu discută din nou despre spectacolul „giuleștean” al lui Dinu Cernescu după *Zamolxe* de Blaga, notând: „Concretul reprezentației ni se pare oarecum sărac în comparație cu virtuțile sugestive ale textului”. ■ Emisiunile *Revista literar-artistică TV* și *Teatru TV* sunt reținute de Mircea Florin Șandru ca având „o notabilă

individualitate” (*Un an în imagini*). ■ Constantin Stan înfăptuiește o *Retrospectivă* radiofonică, incluzând *Revista literară* și *Viața cărților* printre cele mai bune emisiuni. ■ În *Istorie și actualitate (II)*, Grigore Arbore așază ultimele impresii despre expoziția de artă plastică *Libertatea națională și independența statală a României în conștiința tineretului*, desfășurată la Cluj-Napoca. ■ *Un an într-o clipă* „scrutează”, în cronică muzicală, Costin Cazan. ■ La *Prezențe*, este semnalat Almanahul *Flacăra* 1977, al cărui sumar conține interviuri („adevărate preludii la viitoare cărți de memorii”) cu scriitorii Eugen Barbu, Marin Preda, D.R. Popescu, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Tașcu Gheorghiu, Dinu Săraru, Nicolae Dragoș, Franz Storch, Sütő András. Totodată, Marin Preda publică un fragment din *Viața ca o pradă*. Alte contribuții evidențiate le aparțin lui N. Carandino, Al. Cerna-Rădulescu sau Vlaicu Bârna. □ Este avut în vedere și *Almanahul literar*, în care apar poezii Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Grigore Hagiu, Gheorghe Pituț, Nina Cassian, Ileana Mălăncioiu, Angela Marinescu ș.a. Dintre prozatori, Constantin Țoiu, Fănuș Neagu sau Vasile Rebreanu. Critica este reprezentată de Ov.S. Crohmălniceanu, Cornel Regman, Marian Popa sau Emil Manu. Ștefan Aug. Doinaș și Ion Caraion „acoperă” traducerile. Alte materiale aparțin lui Cezar Ivănescu, N. Carandino, Ovidiu Papadima, G. Dimisianu, Tudor Mușatescu, Marin Mincu, Nicolae Ciobanu sau Niculae Stoian. ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu îi răspunde lui Adrian Alui Gheorghe: „Sunt câteva pagini mai reușite: *O noapte, Giordano Bruno* și, oarecum *Nepetrecut de cântec. Dragoste statornică și Ne-potolit joc*, cu un tonus liric convingător, cu părți izbutite, ar mai trebui lucrate, în spiritul temei, mai sobru, cu mai puține «floricel» (gen «înmirezmează ochiul» etc. Spuneți-ne și semnătura definitivă”. □ Autorul *Libertății de a trage cu pușca* întocmește o *Antologie negativă* din versurile primite la *Poșta redacției* de-a lungul anului. ■ Pe două pagini, grupajul umoristic *Când muzele se-amuză*. □ Teodor Mazilu încredințează un fragment din comedia inedită *Mobilă și durere*. □ *Un poem scris pe o cerere* „născocoște” Iulian Neașu. □ Mircea Micu imaginează, între altele, o anchetă despre programul de revelion al unor confrăți. (Nu lipsește redactorul-șef al *Lucaefărului*.) Redăm câteva „planuri”. □ Nicolae Manolescu: „Sunt invitatul unui grup de poeți care fac revelionul împreună cu Mihai Ungheanu”. □ Adrian Păunescu: „Turneu cu cenaclu! Pe 30 la Sibiu, pe 31 la Oradea, pe 32 la Iași, apoi la Bacău, Craiova și iar la Sibiu. N-avem timp de sărbătorit trecerea timpului”. □ Nicolae Dragoș: „Depinde de cei de la tv. Dacă au vreun juriu...”. □ Ștefan Aug. Doinaș: „Nu știu, oscilez între tentația de-a traduce din vechea baladă germană și un studiu despre arta prozodiei la ardelenii din zona munților Zarend... Zău, nu m-am decis!”. □ Alți scriitori „beneficiază”, prin fantezia lui Mircea Micu, de atenția rubricii *Poșta redacției*. □ Nichita Stănescu: „Am primit monezile (mai bine zis denarii) și haicuurile însoțitoare. Vi le restituim. Monezile le vom publica în numărul viitor”. □ Aurel Baranga: „Ne consultați

întrebându-ne dacă Paul Everac are sau nu umor. Mă rog, de unde să ne dăm seama de chestia asta?”. □ M.R. Iacoban: „Sunteți ieșean și vreți să publicați într-o revistă de prestigiu și mare tiraj? Adresați-vă publicației *Orizont* care apare la Timișoara”. □ Paginile umoristice sunt ilustrate cu portrete și caricaturi de scriitori înfăptuite de Florin Pucă și Aurel Ștefan Alexandrescu. ■ Sub genericul *Cartea românească în lume*, Aurel-Dragoș Munteanu realizează grupajul *Literatura unor nobile tradiții umaniste, revoluționare, în orizontul spiritual al contemporaneității*, cuprinzând interviuri cu Dumitru Trancă (directorul Direcției pentru cultură și presă din M.A.E.), Vasile Nicolescu (directorul Direcției publicațiilor literare și editurilor din C.C.E.S.), Aurel Covaci (secretarul Secției de traduceri și literatură universală a Uniunii Scriitorilor din R.S.R.) și Ion Hobana (secretar al Uniunii Scriitorilor din R.S.R.). □ Dumitru Trancă: „O primă misiune de onoare a D.C.P. este urmărirea apariției peste hotare și a difuzării lucrărilor tovarășului președinte Nicolae Ceaușescu, cu care prilej constatăm cu satisfacție publicarea până acum a 48 de lucrări în 15 limbi și în 21 de țări. [...] Preocupările D.C.P. sunt îndreptate în anul viitor, cu prioritate, spre: asigurarea condițiilor de apariție a lucrărilor președintelui Nicolae Ceaușescu în Polonia, Franța, Grecia, Suedia, S.U.A., Olanda, Kuweit, India, Canada, Pakistan; coordonarea unui foarte mare număr de acțiuni externe menite să marcheze în străinătate centenarul independenței de stat a României, a XXX-a aniversare a republicii, 70 de ani de la răscoala țăranilor din 1907; pregătirea deschiderii Caselor de cultură românească în R.P. Ungară, R.F. Germania, R.P. Polonă și R.P. Bulgaria; sprijinirea editării unor lucrări de istorie a României, prezentare generală a țării, cărți social-politice în Brazilia, Grecia, Portugalia, Japonia, Iugoslavia, S.U.A., R.F.G., Polonia, Spania, Turcia, Iran. Va fi urmărită și sprijinită apariția unor cărți de literatură contemporană, în antologii sau lucrări de autor (Eugen Barbu, Marin Preda, Titus Popovici, Alexandru Ivasiuc, Nichita Stănescu, Constantin Țoiu), în Anglia, Franța, Elveția, Suedia, Polonia, Cuba, Japonia etc” („*Procesul de pătrundere a valorilor culturii românești peste hotare s-a accelerat și diversificat foarte mult*”). □ Vasile Nicolescu: „În ciuda difuziunii ei fără precedent [...], literatura noastră este încă departe de a fi cunoscută prin ceea ce are ea mai reprezentativ. Impure și mărunte traficuri de influență, mitomani ai condeiului acaparează spații editoriale străine, pe care niște relații intelectuale normale le-ar fi oferit cu siguranță altora. Mi-amintesc cu stupoare de o întâmplare petrecută în gherea redacțională a unei venerabile edituri pariziene, unde pledam, în fața unui terțet de consilieri, pentru publicarea romanelor *Bietul Ioanide* și *Craii de Curtea Veche*. Din păienjenişul de sofisme ale interlocutorilor mei, am dedus că este exclusă apariția acestor cărți. Motivul: primul suferă de o construcție prea barocă, celălalt de prea mult «stil» și pitoresc. A trebuit să intre în scenă regia unor mafioți ai undelor radiofonice ca, nu după mulți ani, la aceeași editură – fără să mai tresară vreo conștiință în privința stilului sau construcției –,

să apară improvizațiile tembele ale unor începători lipsiți de talent. «Virtuțile» – nu mai încape nici o îndoială – erau căutate în afara literaturii. Ce factori pot interveni pentru a așeza lucrurile în adevărata lor lumină? În primul rând, scriitorii înșiși, care sunt factorii cei mai dinamici, mai supli, mai convingători. Sunt, apoi, lectorii universitari, editorii, gazetarii, oamenii de cultură, în general. Aș cita, apoi, revistele care își fac un titlu de glorie din a «relansa» cu metodă valorile românești peste hotare: *Cahiers roumains d'études littéraires*, *Secolul 20*, *Revue roumaine*, *Livres roumains*, *Syntesis*. O misiune importantă au, în această privință, și revistele *Neue Literatur*, *A Het*, *Utunk*, *Korunk*, *Igaz Szó*, *Novíl Jivot*. Operația nu e deloc simplă. Personal am avut inițiativa câtorva antologii de poezie românească (în Peru, Costa Rica, Mexic), dar au intervenit sincope financiare, efectul distanțelor, birocrație epistolară care, fără să anuleze inițiativele, prelungesc procesul de apariție. Știu că trebuie să apară în curând în Cuba o amplă antologie. Alta este pregătită pentru editura pariziană Stock. [...] Bibliotecile române de la Roma și New York vor fi îndrumate să organizeze un număr mai mare de acțiuni pentru popularizarea cărții românești” („*Cititorul de pe alte meridiane e interesat de totalitatea căutărilor literaturii noastre*”). □ Ion Hobana: „Toți oaspeții străini care trec pe la Uniune întrebă: ce cărți bune au apărut la voi, în ultima vreme? Eu, de pildă, am vorbit de *Delirul* lui Marin Preda sau *Incognito* al lui Eugen Barbu, despre *Galeria cu viță sălbatică* a lui Țoiu, de *Iluminările* lui Al. Ivasiuc, de romanele lui D.R. Popescu, de poezii tineri (Dorin Tudoran, Dinu Flămând, Daniela Crăsnaru, Dan Verona). [...] Am trimis recent, la editura Stock din Paris o mare antologie de poezie actuală, în care figurează toți poezii de astăzi. [...] antologia a fost realizată de Secția de relații externe a Uniunii Scriitorilor, cu sprijinul efectiv al unor critici, membri în Biroul Uniunii, respectiv Aurel Martin și Ov.S. Crohmălniceanu. Sprijinim întocmirea unor asemenea antologii și de către editori străini. În Polonia va apărea anul viitor o mare antologie de poezie românească. Un alt aspect asupra căruia aș vrea să insist se referă la traducerea «literală» a unor cărți pentru a le propune atenției unor editori străini. Este o formulă pentru a-i informa și incita în legătură cu apariții de mare succes la noi. Printre altele au fost traduse cărți de Marin Preda, Fănuș Neagu, Al. Ivasiuc. Vreau să subliniez că acestea sunt traduceri de prospectare. [...] Trimitem revistele noastre unui număr destul de mare de persoane, traducătorilor de literatură română, care pot, astfel, să-și facă o idee mai clară asupra peisajului nostru literar. Cred că *Secolul XX* a avut o inițiativă foarte bună publicând uneori traduceri. Un rol important deține *Cahiers roumains d'études littéraires*, care a pătruns departe și oferă un tablou dinamic al criticii noastre de azi. Este o revistă de ținută, ecourile pe care le avem la Uniune sunt foarte favorabile. Un rol revine și diferitelor ediții în limbi străine ale *Revistei române*, revistă cu un alt caracter, publicând traduceri de literatură propriu-zisă” („*Cărțile cu interes potențial în străinătate*”).

se referă la actualitatea arzătoare și conțin cea mai mare încărcătură de specific național”).

5 ianuarie

• [„Scânteia“ nr. 10692] Despre importanța activității culturale, științifice și lingvistice a lui Sextil Pușcariu, scrie aniversar, la o sută de ani de la nașterea savantului, D. Macrea o scurtă dare de seamă, din care reținem niște precizări de natură a interesa pe istoricul literar: „Se cuvine să subliniem faptul că Sextil Pușcariu e primul care a semnalat talentul literar al lui Lucian Blaga, în *Glasul Bucovinei* din 1919, că el a recomandat alegerea la Academie a lui Mihail Sadoveanu și a propus la premiere din partea Academiei a numeroase lucrări literare, printre care *Întunecare* de Cezar Petrescu.”

6 ianuarie

• [„Scânteia“ nr. 10693] Prof. univ. Dim. Păcurariu semnează un scurt articol dedicat personalității lui Ion Heliade-Rădulescu, mai exact celor 175 de ani scurși de la nașterea poetului iubirii adolescente, articol biografic cu titlul *Ion Heliade-Rădulescu – personalitate proeminentă a culturii românești*, nemomițând, desigur, să facă stop-cadru asupra activității politice a lui I. H.-Rădulescu: „a fost și un luptător politic dintre cei mai importanți ai vremii lui. În programul Societății literare din 1827, printre ai cărei membri fondatori se numără și scriitorul, figurau și obiective cu caracter politic vizând lichidarea ultimelor rămășițe ale regimului fanariot. În anii premergători revoluției, după 1840 îndeosebi, Heliade a scris și a făcut să circule satire și fabule de o mare vigoare protestatară, în care dădea pe față tranzații abuzive ale stăpânirii menite a înstrăina bogățiile țării.”

• [„Scânteia tineretului”, an XXXIII; seria a II-a, nr. 8592; Organ central al Uniunii Tineretului Comunist, Format tipografic A1; cotidian, nu se precizează componența redacției] Victor Atanasiu prezintă volumul de debut al Elenei Nestor, *Ploile calde* (publicat la editura Albatros), „o proză obiectivă nu lipsită însă de un fior liric subteran.”

• [„Cutezătorii”, An XI, nr. 1 (484), revistă săptămânală pentru copiii din cursul gimnazial, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; Format tipografic A4, 12 pagini, apare joi; Redacția: Ioan Donca, SGR; Ovidiu Zotta, redactor-șef adjunct; Mihai Negulescu, redactor-șef; Vintilă Mihăescu, redactor artistic; desene: Puiu Manu, Sandu Florea; cuprinde ca membri ai redacției și autori ai materialelor pe Dumitru Almaș, Octav Pancu-Iași, Petre Luscalov, Alexandru Mitru, Horia Aramă, Virgil Teodorescu (rubrica *Atelier literar*), Viniciu Gafița, Mihnea Gheorghiu, Nicuță Tănase, Gica Iuteș, Victor Kernbach, Vasile Mănuceanu, Eduard Jurist, Ion Hobana; Dintre colaboratorii constanți ai anului 1977: Ovidiu Genaru, Petru Demetru Popescu, Vlaicu Bârna, Mircea Sântim-

breanu – rubrica *Atelier de creație*, Al. Mitru și D. Almaș (microdocumentare/evocări istorice), Costache Anton – *Atelier literar*, Iuliu Rațiu, Victor Bârlădeanu (romanul foileton *Stele în spirală*), Gheorghe Pituț, Gheorghe Tomozei] *Cartea în care ne oglindim* de Ion Dodu Bălan reprezintă un prolog al anchetei similare anuale, aflate la a doua ediție, urmărind volumele apărute între octombrie 1975 și decembrie 1976. „Eroii ei – oricât ar strâmba din nasul lor lung unii critici estetizanți – trebuie să fie modele demne de urmat în viață... Cartea pentru copii se cade să îndeplinească, în gradul cel mai înalt, plăcutul cu utilul. Ea are datoria expresă de a instrui, lărgind orizontul de cunoaștere al copiilor, și de a educa gustul estetic, de a sădi în conștiințele tinere idealurile de frumos și de adevăr, respectul pentru om și dragostea de muncă și acțiune, care fac parte organică din sistemul de valori etice și estetice ale popoului român. Asemenea cărți – prieten și călăuză, dascăl și sfătuitor, confident al idealurilor noastre de viață, merită nu numai să fie citite, ci și recitate, discutate cu părinții și colegii, cu profesorii și educatorii noștri, pentru a le pătrunde cât mai adânc înțelesurile.” Sunt propuse în vederea concursului *Cartea în care ne oglindim* titluri ca Rodica Ojog Brașoveanu – *Secretul lui Altân Bey*, Alexandru Mitru – *Strălucitoarea sabie*, Vlad Mușatescu – *De-a baba oarba*, Mircea Sântimbreanu – *Aducătorului mulțumiri*, Radu Theodoru – *Călărețul roșu*, Ovidiu Zotta – *Alexandru cel argintiu*, Victor Vântu – *Scrisori din țara copilăriei* s.a. (secțiunea proză); Emil Manu – *Ultima corabie cu pânze*, Mihai Negulescu – *Aeroportul alb*, Gheorghe Tomozei – *Țara lui Făt Frumos* etc (poezie); N. I. Barbu – *100 de figuri celebre din antichitatea clasică*; Eugen Pora – *Să apărăm mediul înconjurător*, Nina Stănculescu – *Carte de inimă pentru Brâncuși*, Gheorghe Șovu – *Spiru Haret* s.a.m.d (secțiunile informare științifică și tehnică, cultură. călătorii, anticipație); Ion Caraion – *O ureche de dulceață și o ureche de pelin*, Veronica Porumbacu – *Cercul și Anamaria* etc (cartea pentru cei mici). ■ Pe 28 aprilie, nr. 17 (500) sunt publicate și rezultatele anchetei, ca urmare a votului cititorilor. Câștigători – **Proză**: *Pistruiatul* de Francisc Munteanu; *Copilăria unui Icar* de Ion Dodu Bălan; **Poezie**: *În lume nu-s mai multe Români* de Victor Tulbure; **Informare științifică și tehnică, cultură, călătorii, anticipație**: *Mușatinii* de Ștefan Gorovei; *Păcăleala bursucului* de Eugen Jianu; *Povestiri științifico-fantastice* – culegere de Ion Hobana; **Cartea pentru cei mici**: *Povestea celor 10 frați* de Șt. Aug. Doinaș; *Doi cocoși aventuroși* de Veress Zoltan, în traducerea lui Ioanichie Olteanu.

• [„Orizont”, An XXVII, serie nouă, nr. 1 (463); Săptămânal politic-social și literar-artistic, editat de Uniunea scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș; Format tipografic A3, ziua de apariție: joi, 8 pagini, Colegiul de redacție: Ion Arieșanu (redactor șef), Francisc Albert, Ignat Bociort (redactor șef adjunct), Ion Cornea, Coriolan Drăgulescu, Anghel Dumbrăveanu (redactor șef adjunct), Gheorghe Leahu] Rubrica „cronica literară” cuprinde două articole.

Primul, *Trei poeți*, îi aparține lui Ion Maxim cuprinsul căruia trece în revistă conținutul a trei volume de poezie: a „traducătoarei de excepție” Eta Boeriu, *Risipa de iubire* (Ed. Albatros, 1976), a lui Alexandru Raicu, *Viața, cântecele și speranțele cioplitorului de barcaze* (Ed. C.R., 1976) și a lui Ion Cocora, *Inventatorul de numere* (Ed. Dacia, Cluj, 1976); despre Eta Boeriu recenzentul notează: „Eta Boeriu dezvăluie și-n acest volum același lirism tulburător, îndreptățindu-ne să punem pe același plan poetul cu talmăcitorul, realizați deopotrivă”; despre Lucian Raicu declară: „O poezie fără neliniști și accente tragice, discretă și ușor sentimentală, fără complicații, nici stilistice, nici problematice.”; iar despre volumul lui Ion Cocora: „Volumul este în general echilibrat și pare a fi cel mai reușit din activitatea de până acum a poetului, înscriindu-se în perspectiva deschisă de *Dezlegare de chaos*.” ■ C. Ungureanu pătrunde în teritoriul eseului dintr-o „cercetare monografică, prima de acest gen de la noi” cu titlul *Căile eseului* (Ed. Facla, 1975) de Traian Liviu Birăescu, căruia criticul îi face următorul profil literar: „Traian Liviu Birăescu era, în Banat, la începutul deceniului al șaselea, o autoritate critică; cronicile sale dramatice, bătaioase, necruțătoare (cum vor fi reacționat, atunci, actorii, directorii, scenografii, suflerii teatrului?) îl arătau apt de a refuza o piesa mediocră; cronicile literare confirmau o vocație de polemist. Descins dintr-o familie de cărturari (tatăl criticului a scris câteva studii prețioase de istorie a Banatului), Traian Silviu Birăescu părea a continua, în slujirea culturii locului, o tradiție a familiei. Totuși, criticul se îndepărtează de tot ceea ce era «bănățenism», localism, devenind profesor de literatura universală, comparatist, universitar preocupat de faptele moderne ale literaturii și nu de cele mărunț-locale.”, iar despre volumul supus analizei face următoarele afirmații: „Seriozitatea dascălului universitar ne pune la adăpost de surpriza aproximațiilor critice; în risipirea ideilor, multe dintre ele uitate printre propoziții jucăușe, îl descoperim pe cronicarul de altădată. Plăcutul stil colocvial de demult îl mai încearcă pe cercetător, și cititorul e mereu furat de plăcerea de a număra cuvinte buclucașe; până la pagina 50, păcatul ne-a încercat și pe noi. (Până la pagina 50, conducea *aidoma*, cu nouă întrebuintări, urmat de *învederează*, cu opt, *în pofida*, cu cinci, *anevoie*, *se revendica*, *zăbovi*, *ideile-forță*, *geniu*, cu trei etc. În competiție pentru locuri fruntașe, se mai găseau *izbeliște*, *lesnicios*, *spiță*, *parcimonie*, *osârdie* și altele, cu autentică aromă arhaică). După pagina 50, furați fiind de mersul de metronom al ideilor, am renunțat, cu convingerea că arta persuasiunii eseistice reclamă, uneori și mici eforturi stilistice.” ■ Șerban Foarță se preocupă de *Demonul modei*, pe care o regăsește la scriitori francezi intrigați de ea: André Gide, Jean Cocteau, Roland Barthes, căci „La urma urmei, suntem liberi să nici nu credem într-o astfel de himeră, cum nu mai credem nici în șarpele edenic – cu care dacă vrei, demonul nostru seamănă, totuși, foarte bine: vorbește la perfecție limba Evei, e sinuos și năpârlește des!” ■ Despre *Proza lui Alexandru Deal*, Eugen Dorcescu crede că „aflată în plină ascensiune valorică,

se impune atât prin seriozitatea și coerența fondului, cât și prin eleganța (adesea lirică) a frazei”, făcând o trecere în revistă a scrierilor în Proză ale romanțierului timișorean: *Nisip* – 1968; *Lașii* – 1971; *Anotimpul fĂgĂduinței* – 1975. ■ La rubrica „aniversĂri”, G. Nistor omagiază personalitatea lui Sextil Pușcariu (cu ocazia a 100 de ani de la naștere) (1877-1948), pe care îl aduce la același rang și importanță cu Dimitrie Cantemir, Bogdan Petriceicu-Hașdeu, Ovid Densusianu, Nicolae Iorga, George CĂlinescu, și găsește ca încă lipsește o ediție critică a operei savantului din pricini, câteodată, obiective: „Cartea despre om și savant nu o întrevvedem realizată, într-o perspectivă prea apropiată. Și aceasta, fiindcă opera sa este prea puțin accesibilă cercetĂtorilor, nu numai datorită caracterului ei savant și eterogen, dar pur și simplu pentru cĂ fizic este aproape inabordabilă. RĂspĂnditĂ în o sumedenie de publicații periodice greu de găsit (chiar cele din țară, ca sĂ nu mai vorbim de cele strĂine), în ediții devenite rarități bibliografice, nu ne-o putem închipui prea curĂnd încorporată într-o ediție critică (și cine s-ar încumeta s-o realizeze singur?), instrument indispensabil viitorilor monografi. Ceea ce s-a fĂcut pĂnĂ acum, pentru editarea operei lui Sextil Pușcariu, este insignifiant”. ■ Proza semnată de Petre Anghel, *Început de drum*, un fragment din volumul *JurĂmĂntul lui Hipocrat*. Damian Ureche îi dedică lui Anghel DumbrĂveanu poemul *Caligrafia mĂrii*. ■ G. I. TohĂneanu scrie, în cadrul rubricii personale „sadoveniana”, un articol, *Preliminarii*, despre reflectarea rĂzboiului pentru cucerirea Independentei naționale la scriitorii din deceniile urmĂtoare, și anume la Sadoveanu, în volumul *Povestiri din rĂzboi* (1905), unde povestitorul se îndepărtează sensibil de linia tradițională, ilustrată de Alecsandri în *Ostașii noștri* (1878) și, mai puțin, de Coșbuc în unele *CĂntece de vitejie* (1904). ■ Anghel DumbrĂveanu și Dușan Petrovici transpun în romĂnește versuri de Adam Puslojič, în cadrul unei rubrici destinate „liricii iugoslave”.

● [„România literară”, an X, nr. 1; sĂptĂmĂnal editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R.; format A3 (24 pagini), zi de apariție: joi; director: George Ivașcu, redactor șef adjunct: G. Dimisianu, secretar responsabil de redacție: Roger CĂmpeanu; colegiul: Ana Blandiana, Șerban Cioculescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Ion Horea, Nicolae Manolescu, Darie Novăceanu] Redacția vestește *Intrarea în ianuarie*, dar și într-un an cu numeroase aniversĂri: „Din lună în lună vom trece prin istoria poporului nostru, cu opriri emoționante, în rĂsfoirea documentelor vremii și în cunoașterea adevărului și a temeiniciei lor, vom suferi cu țĂranii ucii în 1907, și vom trece Dunărea cu dorobanții, la Grivița și la Plevna, la Vidin și la Calafat, dupĂ uluitorul ceas al proclamĂrii Independenței”. ■ La *Viața literară* se poate consulta o listă exhaustivă a *Cenaclurilor și cercurilor literare îndrumate de Uniunea Scriitorilor*. ■ La început de an, Francisc PĂcurariu semnează un text optimist privitor la starea literaturii, *Sensurile esențiale*, în care constată „cu toată certitudinea cĂ scrisul romĂnesc, care a constituit o temelie a dĂinuirii acestui popor prin vi-

treagiile istoriei, își îndeplinește și astăzi cu cinste și răspundere misiunea de a lumina drumul spre viitor. Oricât am fi de obișnuiți, printr-o înclinare firească a spiritului poporului nostru spre măsură și spre ponderație lucidă, cu cântărirea critică exigentă a realizărilor noastre, suntem îndreptățiți să constatăm azi că literatura noastră s-a ridicat în ultimii ani pe o treaptă de afirmare majoră, situându-se în continuarea firească a celor mai valoroase filoane de aur ce au străbătut-o în perioada interbelică și îmbogățindu-le cu un spor de luciditate a analizelor și de modernitate a modalităților expresive, integrându-se printre cele mai convingătoare și mai originale aspecte ale literaturii mondiale din zilele noastre”. ■ Geo Bogza evocă figura poetului german Alfred Margul Sperber, care a trăit în România, și de la a cărui moarte s-au împlinit 10 ani. ■ Sub genericul *Dezbaterile „României literare”* este găzduit un grupaj cu trei intervenții despre *Creație și valoare*. Astfel, Dinu Flămând pledează pentru *Investigația valorică a întregului*: „În repetate reprize critica literară denunță amatorismul și impostura, cu mai mare sau mai temperat aplomb. Munca aceasta este utilă în sine, ea se pretează prin excelență și la subiectul acestei anchete; dar aș îndrăzni să spun că această operație, singură, nu este esențială. Ar fi destul de simplu să avem doar sarcina de a localiza impostura, întrucât impostura dă reacția specifică a unor substanțe care își schimbă culoarea de îndată ce ies la aer. Falsul are culoare de avertizare pentru un cititor cât de cât evoluat. Mai incoloră este însă lipsa de esență. Nereprezentativul, neesențialul, anodinul, futulul, superficialul și încă alte multe «elemente» din aceeași grupă sunt mai greu depistabile, căci ele pot interveni chiar în procesul de reală tânjire după valoare. [...] Vine un timp când despre opera unui autor contemporan care a evoluat treptat de la «promițător», «talentat», «matur», «important» – nume al literaturii – trebuie să faci, pe cât este posibil, și investigația valorică a întregului. Dacă se va vedea acea urmă prin timp a numelui, în mod cert această urmă trebuie să înceapă în prezent. Există un fragmentarism care favorizează o anumită nonvaloare, să-i spunem, «superioară», strălucitoare, de succes. În mod obișnuit o rețetă de succes poate fi obținută cu o oarecare trudă și cu anumită dibăcie. Dar pentru valoare nu există asemenea formule de împrumut. Trebuie numai să regretăm că ea are, de obicei, o acreditare postumă”. □ Grigore Arbore discută despre starea poeziei, insistând asupra *Adecvării mijloacelor* poetice de expresie la timpurile prezente: „Oricât ar părea de artificială apropierea, mi se pare că, oricum, astăzi civilizația industrială nu mai poate fi cântată cu ritmurile bucolice ale unui Bolintineanu. Nici omului modern, al unei societăți hipertehnice, în care tipul de raporturi sociale s-a schimbat de la temelii, nu i se mai pot înălța ode luându-l ca model pe Cârlova sau, să spunem, pe blândul Anacreon. Nu la modul paseist și lipsit de perspectivă istorică trebuie înțeleasă, credem, corespondența între perenitatea unor forme literare și perenitatea unei anume problematice a omului intrată definitiv în patrimoniul artei. Adecvarea mijloacelor la substanța intimă, la izvorul in-

spirator al creației, la obiectivele sale rămâne și astăzi, ca în toate timpurile, dezideratul crucial de a cărui împlinire depinde realizarea pe plan estetic a operei”. □ Ultimul text al dezbaterii aparține lui Mircea Iorgulescu care, într-o notă similară cu Dinu Flămând, scrie despre *Valorificarea creației contemporane*: „Rolul determinant în valorificarea creației contemporane îl are recunoașterea *talentului*, în ideea, de nimeni pusă la îndoială de altfel, că în absența talentului nu se pot produce valori de artă. E nevoie, cu alte cuvinte, să discernem între autorul cu talent și simplul «scriitor de literatură» care se hrănește cel mai adesea din banalizarea, uneori poate inconștientă, adevăratei literaturi. Teme inventate și puse în circulație de creatorii autentici sunt reluate de «scriitorii de literatură» sub forma unor copii de cea mai proastă calitate despre care se pretinde însă cu aroganță că ar fi nu doar «originale», ci chiar mai presus decât originalele. Același instinct vorace îl mână pe *scriitorul de literatură* să «abordeze» subiecte grave și nobile, să mimeze curajul civic, să măgulească, făcând cu ochiul, pe cititorul mediocru, interesat nu de text, ci de «subtext», conținutul acestuia fiind un ieftin senzaționalism. În proză, scriitorul de literatură ia cel mai adesea poza de iubitor al «adevărului» – însă al unui «adevăr» astfel preparat încât să-i asigure un confortabil și rapid succes comercial; în poezie, specia se recunoaște după «cultul meșteșugului», aici idealul scriitorului de literatură constă în atingerea unei perfecțiuni care să-i îngăduie versificația a orice; în critică – fiindcă există și «scriitori de critică»! – metoda constă în citarea frecventă a criticilor mari și care nu mai sunt în viață pentru a se sugera astfel, când nu se afirmă deschis, că nu mai există critici, ori se comentează doar autori aflați la sfârșit de carieră, ignorându-se complet creația tinerilor. [...] Recunoașterea valorii este îngreunată de existența pseudovalorilor într-o mult mai mare măsură decât de existența non-valorilor. Ceea ce diferențiază însă în chip hotărât o lucrare valoroasă de una care împrumută aparența valorii sunt implicațiile de ordin etic: pseudo-valoarea este întotdeauna imorală și de aceea, într-un plan mai larg decât cel strict literar, nocivă”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre *Ionel Teodoreanu*. Textul este însoțit de o tabletă delimitată printr-un chenar, conținând câteva rânduri despre *Debutul* romancierului, extrase dintr-o convorbire: „Într-un interviu publicat de ziarul «Rampa» (20 ianuarie 1930), Ionel Teodoreanu spune următoarele despre debutul său în literatură: «Am descoperit că aș avea vocație de scriitor, când eram în clasa a patra la Liceul Internat din Iași. Îl aveam profesor de română pe Calistrat Hogaș. Într-o zi ne-a dat o teză: să descriem fosforescența mării, reproducând din memorie ce ne-a impresionat mai mult dintr-o descriere a acestui fenomen. Citisem ceva despre aceasta, de Flammarion, dar am încercat să văd singur, cu ochii mei, fenomenul despre care era vorba [...]. Am înșirat pe două pagini de caiet scris mărunt, vreo 80-100 de metafore prin care căutam să redau cât mai fulgurant, mai plastic, fosforescența mării. A doua zi vine Hogaș cu tezele. Se așează la catedră și, fâlfâind într-o mână o teză, exclamă: – Care-i porcul de

Ionel Teodoreanu? I-am răspuns, ridicându-mă din bancă: – Nu mă numesc decât Ionel Teodoreanu. – Ești un porc, totuși, fiindcă debutezi în literatură cu un plagiat – a repetat Hogaș. Apoi, după o pauză: – Ia să-mi spui acum, băiete, de unde ai furat imaginile astea? [...]. Aș putea spune că acesta a fost debutul meu în literatură. Belșugul imaginației mele, pe care abia îl descoperisem eu însumi, a fost socotit de scriitorul Calistrat Hogaș ca un furt literar.[>]”.

■ Alexandru Niculescu marchează, în *Sextil Pușcariu – 100*, centenarul nașterii „ilustrului om de știință și de cultură, lingvist, scriitor, critic literar, ziarist”.

□ Pe aceeași pagină, sunt restituite câteva documente, *Sextil Pușcariu: File inedite din „Memorii”*, extrase din volumul aflat în pregătire la Editura Minerva.

■ În *Teritoriile* lui Mircea Zăciu, carte care surprinde „peregrinările prin Germania, Franța, Olanda, Elveția și Anglia” ale autorului, Nicolae Manolescu găsește *Un călător sentimental*: „Anxietatea îl ia în primire, ca o gheară, din clipa urcării în avion. Întregul jurnal pare o încercare de a exorciza demonii străinătății. Deprimarea e perceptibilă din fiecare pagină și mult mai elocventă în discreția ei indirectă decât orice declarație de felul celor reproduse pe coperta a doua a cărții ca o superfluă justificare. Nu e peisaj care să nu-i evoce Ardealul natal. Un studiu al lui Emil Petrovici despre numele românești ale unor trecători alpine, răsfoit întâmplător, îi umple inima de liniște ca nici o experiență făcută aiurea. Și ce alt sens ar putea avea într-o carte ca aceasta parantezele lirice despre Agârbiceanu ori despre Săpânța? Mircea Zăciu pare convins că această greutate de adaptare e o caracteristică mai generală a scriitorului român. Vorbind despre *Olanda* lui Sadoveanu, remarcă: «e cartea unui observator binevoitor aflat într-o gospodărie străină, bine rânduită, dar care rămâne a *altuia*». Și îndată: «Judecată în ansamblul ei, literatura (română a) primei jumătăți a secolului nostru rămâne o literatură de *sedentari*». Exemple? Camil Petrescu pregătindu-și cu suspect de lungi amânări un drum la Constantinopol, Arghezi care nu-și găsește echilibrul nici în Elveția, nici în Franța, ci la Mărțișor, Rebreanu călătorind profesional, la congrese, și fără o emoție vizibilă, Vianu căutând în India verificarea unui univers livresc. Și în concluzie: «Gustul călătoriei pentru plăcerea ei proprie, fără sensul utilitar, doar din nevoia de primenire și din aviditate intelectuală, aproape că ne-a lipsit... Eram atinși de o inapetență pentru călătorie ce mi-o explic astăzi destul de greu». [...] Sentimentul lui de «dezrădăcinare» (fie și numai pe durata a doi ani cât i-a durat lectoratul colonez) este alimentat până la saturație de instabilitatea socială a unui Occident pradă celor mai vii tulburări din ultimele decenii. Köln și Paris, în primăvara lui 1968: străvechile universități se clatină sub valurile revendicative ale studenților. O bună parte din jurnal se transformă în buletinul acestor mișcări. La noi nu s-a scris nimic mai exact și mai neliniștitor despre teribilul mai 1968 în capitala Franței. Scriitorul străin, martor întâmplător al luptelor de stradă, al violenței și represiunii, m-a făcut să mă gândesc la scrisorile lui Mérimée sau la paginile flaubertiene din *L'Éducation sentimentale*

despre 1848. Un mit se prăbușește și, ca și Frédéric Moreau, pe treptele de la Tortoni, recunoscând pe Sénécâl în uniformă de polițist (universalul Coriolan Drăgănescu!), Mircea Zăciu privește cu stupeoare agitația bastoanelor de cauciuc, jeturile de apă, grenadele azvârlite pe ferestre în case nevinovate și simte urcând din amintire versurile naive ale cântecului: «Où est passé Paris que j'aime/ Paris que j'aime et qui n'est plus?»». ■ Octav Păun semnaleză apariția lucrării de folclorică a lui Adrian Fochi, *Coordonate sud-est europene ale baladei populare românești*. ■ *Un roman al situațiilor-limită* vede Lucian Raicu în *Alexandra și infernul* de Laurențiu Fulga, carte aflată la cea de-a patra ediție: „*Alexandra și infernul* este romanul proiecției factorului vital, al «erosului» (în sensul cel mai larg cu putință) într-o realitate-limită, într-o experiență extremă (a ultimului război), de felul celor care acapareză, s-ar zice, în exclusivitate, atenția prozatorului, absorbind-o fără vreun gest vizibil, interzicând cu un gest energetic orice disponibilitate. Cotidianul, formele «normale» de existență, tot ce alcătuiește plasma obișnuită a vieții nu constituie pentru Laurențiu Fulga un obiect vrednic de interes; numai situațiile cruciale, angajând toată ființa personajelor și «jucând-o» pe o singură carte, situațiile care nu admit decât o singură ieșire, spre o realitate de tip sublim sau spre sacrificiul suprem (uneori și una și alta în același timp) polarizează atenția scriitorului, obligând-o să se manifeste lucid, mai bine zis într-o stare de «transă» lucidă». ■ Valeriu Cristea aduce în atenție un „roman documentar”: *Vlad Țepeș (Dracula). Între legendă și adevăr istoric* de Ștefan Andreescu. ■ „N. Carandino este – notează Sorin Titel – ceea ce se cheamă un «om de teatru». Pasiunile și animozitățile sale nu sunt truate, nici nu se schimbă de la o zi la alta. O remarcabilă consecvență în atitudine nu ne-a fost greu să remarcăm citindu-i cronicile, iar cartea pe care o comentăm astăzi, *Radiografii teatrale*, o confirmă încă odată. Opțiunile sale merg spre ceea ce este *autentic* în teatru, spre tot ceea ce poartă marca inspirației și a efortului deopotrivă. Îi repugnă superficialitatea, montările «înjghebate» în grabă, modernismul mimat, imitațiile de a doua mână. [...] Teatrul românesc, ni se spune, are nevoie de modernism, dar veritabil, nu simulat. Rar om de teatru, de altfel, care să-l cunoască mai bine – beneficiind și de o îndelungată experiență în acest sens, bineînțeles – decât N. Carandino!” ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici scrie cu *Sinceritate*, sinceritatea fiind „calitatea «de bază»” a cărților comentate: volumul de poezie al Eugeniei Zăimu, *Semnul de oaspete*, și versurile din *Aripi de vocale* de Zoe Gilorteanu Trușcă. ■ Gabriela Danțiș „montează” un documentar *I. Heliade Rădulescu*, la 175 de ani de la naștere. ■ Nicolae Balotă evidențiază prezența *Poeziei române moderne în spațiul germanic*, odată cu apariția antologiei *Rumänische Gedichte – von Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu*, cu un studiu introductiv de Mircea Zăciu și o selecție a poeziilor de Hedi Hauser și Michael Rehs. ■ D.I. Suchianu comentează filmul *Povestea dragostei*, o ecranizare după Ion Creangă, semnată de Ion Popescu-Gopo.

■ Cu o introducere de Darie Novăceanu, sunt restituite fragmente din *Jurnalul de front al unui corespondent italian*. Este vorba despre Marc Antonio Canini, corespondent de război în 1877, din însemnările căruia Mihai Sânzianu traduce, pentru moment, două episoade: *Pe malurile Dâmboviței* și *Primele loviturile de tun*. Pasaje din acest jurnalul inedit vor fi găzduite în paginile hebdomadurii, aproape număr de număr, pentru o perioadă îndelungată. Serialul diaristic se va încheia, deloc întâmplător, în nr. 18 din 5 mai, număr consacrat Războiului de Independență. ■ Sunt prezenți cu poezie în acest număr: Adrian Păunescu, Mihai Negulescu și Mihai Ursachi. □ Radu Tudoran publică proza *Ce voi spune ca martor*. □ Nicolae Lupu traduce câteva pasaje din romanul *Maria Republica*, al scriitorului spaniol Agustín Gómez-Arcos, roman care, accentuează Nicolae Lupu în introducere, „poate fi receptat drept un strigăt copleșitor de durere, dar și unul de luptă împotriva fascismului franchist”. □ La *Meridiane* este adusă în atenție „o excelentă traducere a baladei *Miorița* (La bebèra) în dialectul piemontez”. Tălmăcirea aparține poetului Camillo Brero și a fost publicată în almanahul de poezie pe 1977 „I Brandé” (Armanach éd poesia piemontéisa). ■ Emil Manu expediază o *Scrisoare de la Paris* despre *fascinația micilor muzee*. ■ Pe tot parcursul anului 1977, Romulus Rusan va ține rubrica cinematografică *Flash-back*, iar Radu Cosașu va fi, și el, nelipsit din cadrul secțiunii de *Telecinema*. Nu vom menționa aceste prezențe constante decât în măsura în care cei doi scriitori vor face referiri la viața culturală românească. □ De asemenea, succinte însemnări ale Anei Blandiana vor fi găzduite în cadrul rubricii permanente *Atlas*. Nici acestea nu vor fi amintite decât atunci când vor trata actualitatea românească. □ În fine, cel din urmă columnist de cursă lungă, Fănuș Neagu, încheie întotdeauna revista cu un text despre *Sport*.

● [„Tribuna”, anul XXI, nr. 1 (1042); **Săptămânal de cultură, editat de Consiliul cultural și educației socialiste; director fondator: Ioan Slavici (1884); format A3; 10 pagini; zi de apariție: joi; Redactor șef: Dumitru Radu Popescu, redactor șef adjunct: Victor Felea, redactor șef adjunct: Ion Vlad, secretar responsabil de redacție: Augustin Buzura**] Cuprinde versuri de Eugen Evu, Viorel Varga, Al. Căprariu, proză de Ion Lăncrănjan, precum și un grupaj liric de Gerald Bisinger, prezentat și tradus de Petre Stoica. ■ Victor Felea analizează în secțiunea *Cronica literară* placheta lui Mircea Dinescu, *Proprietarul de poduri* (Cartea Românească, 1976): „...Mircea Dinescu trece în mod strălucit examenul maturității sale poetice, intrând cu fermitate pe terenul spinos al unei problematice contemporane care îl implică în profunzime, angajându-i ființa într-o neistovită și aspră tensiune dramatică. [...] Mircea Dinescu a adus printre noi un har al rostirii poetice fluide și plăcut îndrăznețe, al candorii și jubilației vitale, al simțirii proaspete și bogate în nuanțe inedite. Venea cu un *cântec* aproape esenian prin dezinvoltura și «sfruntarea» lui tinerească, pentru ca lirismul său să se transforme, treptat, pâ-

nă la forma lui de azi, mai încruntată și cu adevărat sfidătoare, unde elanul vitalist și romantic se simte frustrat, pentru că e constrâns uneori să întâlnească și să accepte, într-un fel sau altul, manifestările adeseori brutale și alienante, pe plan planetar sau mai puțin planetar, ale lumii moderne”. ■ Romanul lui Norman Manea, *Cartea fiului* (alcătuit din două părți, *August* și *Simona*), se află în atenția lui Liviu Petrescu: „În *August*, unghiul din care este privită tema «filiației» pare ușor diferit; evadarea din minorat, din starea de «fiu» ridică mai curând o problemă de capacitate de «adaptare». Discuția prezintă, desigur, un incontestabil interes, fără a egala totuși, în profunzime și subtilitate pe cea din *Simona*. *Simona* rămâne, cred, capodopera de până acum a literaturii lui Norman Manea”. ■ În *Actualitatea unui „inactual”*: *George Coșbuc*, Ion Marcoș discută studiul lui Petru Poantă, *Poezia lui George Coșbuc* (Dacia, 1976). ■ Kántor Lajos prezintă volumul de studii și articole *De la lirică la metafizică* publicat de Rácz Győző. ■ Cu ocazia centenarului Sextil Pușcariu, sunt prezentate șase scrisori ale acestuia către Ion Breazu. ■ Victor Felea semnează articolul omagial *Bartalis János*, recent decedat. ■ Norman Manea este prezent în paginile revistei cu textul *Casa verde a visului și a singurătății*, în care examinează proza lui Mario Vargas Llosa, cu precădere romanul *Casa Verde*.

7 ianuarie

● **„Contemporanul”, nr. 1 (1574), Săptămânal al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, format A3, 12 pagini; Colegiul redacțional: Redactor-șef: Constantin Mitea, Redactor-șef adjunct: George-Radu Chirovici, Secretar responsabil de redacție: Margareta Bărbuță, prezentare grafică: Elena Marinescu** | În cadrul rubricii *Jurnal de lector*, Dumitru Micu se ocupă de *Poezia „dorului fără sațiu”*, prezentând trei volume de versuri. □ Emil Botta: *Un dor fără sațiu*: „Principalul constituent individualizat al poeziei lui Emil Botta, în *Un dor fără sațiu*, ca și în culegerile anterioare, e, fără îndoială, modul ingenuu teatral de a fi al subiectului liric. Poetul își interpretează dramele, extazele, obsesiile actoricești, în stil de «mister» medieval sau de comedia dell'arte”. □ Ion Sofia Manolescu: *Așa i-a fost dat Romei*: „După cum indică titlul, noul volum al lui Ion Sofia Manolescu recunoaște poezii de inspirație italică, rod al unei călătorii în patria străbunilor noștri peninsulari. Scrierile de acest gen se ridică rareori deasupra reportajului sentimentalizat, literaturizat, emoțiile comunicate fiind, în majoritatea cazurilor, de natură mai mult turistică decât estetică”. □ Valeriu Anania: *Istoriei agripine*: „Frumusețea pildelor este pusă în valoare grație puterii comunicative a limbii, remarcabil de plastică, ageră și mlădioasă, cursivității impecabile a versificației. Formulările gnomiche posedă uneori asemenea virtuți, încât pasajele în cauză vor parcă să se detașeze de context, oferindu-se spre a fi memorizate, asemenea unor inscripții...”.

● **„Cronica”, nr. 1 (571), anul XI; Săptămânal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași; co-**

legiul de redacție: Liviu Leonte – redactor șef, Andi Andrieș – redactor șef adjunct, Ștefan Oprea – secretar general de redacție, N. Barbu, Vasile Constantinescu, 8 pagini; format A3] Primul număr al anului se deschide cu *Mesajul de Anul Nou adresat întregului nostru popor, la posturile de radio și televiziune de tovarășul Nicolae Ceaușescu*: „Începem anul 1977 cu hotărârea fermă de a înfăptui neabătut planul dezvoltării economico-sociale a țării, de a asigura, în continuare, progresul în ritm rapid al industriei și agriculturii, al întregii economii naționale”. ■ Dumitru Vitcu marchează *75 de ani de la apariția primului număr* al publicației „*România muncitoare*”: „Prin caracterul ei muncitoresc, prin varietatea problemelor abordate, prim combativitatea-i revoluționară, «România muncitoare» a marcat un moment de statornică referință în istoria presei românești, în ansamblu, și a presei muncitorești, în speță”. ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Taina oracolelor* de Florin Mihai Petrescu: „Virtuoz al versului, Florin Mihai Petrescu scrie în *Taina oracolelor* sonete antologice, pe lângă câteva poezii concentrate, care, singure, pot răscumpăra chiar și nelipsitele accidente fals jubilatice, un păcat mai general, care interzice, tocmai de aceea, dreptul la orice concesie”. ■ Const. Cio-praga revine la rubrica sa *Fragmentarium* cu o prezentare *Poezie neîntreruptă* de Virgil Teodorescu: „Poetul din *Tânăr ucenic*, de pildă, privește în alții așa cum alții privesc în el; din oglinzi paralele respiră înțelesuri grave. Paul Éluard publica în 1946 volumul *Poesie ininterrompue*; exact sub același titlu, după trei decenii, Virgil Teodorescu ne oferă în *Poezie neîntreruptă* un autoportret în mișcare. Lectura în totalitate avantajează cunoașterea unui poet de autentică sensibilitate, unul dintre reprezentanții de prim plan al literaturii contemporane”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Corneliu Popel scrie despre *Cu un ochi înecat în noapte, un ochi înecat în amiază* de Aurelia Batali: „Cartea Aureliei Batali unește trei cicluri de poeme care impresionează prin puritatea expresiei”. □ Virgil Burduja recenzează *Arcașul lui Ștefan cel Mare* de Virgil Carianopol, Editura Ion Creangă: „Ilustrată în tonuri pastelate (Dumitru Verdeș) *Arcașul lui Ștefan cel Mare* oferă micilor cititori o lectură agreabilă, plină de învățăminte”. ■ Al. I. Friduș scrie despre *Funcția formativă a cărții social-politice*: „Cercetări recente autentifică faptul că, în ultimul timp, cartea social-politică ocupă un loc relativ important în lectura cititorului, în general, a cititorului tânăr, în special. Evident, nu putem nega și existența altor zone de interes de un nivel variabil (povestirea științifico-fantastică, romanul de dragoste, romanul de aventură etc.). Ceea ce este, în fond, firesc”. ■ Revista omagiază *80 de ani de la nașterea lui Ionel Teodoreanu* publicând: □ Grigore Ilisei realizează un interviu cu George Lesnea, „*Pe Ionel Teodoreanu îl iubeai dintr-odată, numai văzându-l*”: „– Ați spus că Ionel Teodoreanu era un bărbat frumos, frumos, așa adăuga eu ca o metaforă din scrisul său. Credeți că ploaia năvalnică a metaforelor a afectat perenitatea operei sale? – Garabet Ibrăileanu i-a reproșat acest abuz de metafore. L-a îndemnat să scrie mai simplu. «Uite

cum scrie Lev Tolstoi, îi zicea. El nu se împiedică în imagini». Sigur că de părerile lui Ibrăileanu nu ne putem atinge, dar nu putem să nu constatăm că asemenea imagini, așa de bogate și de frumoase, n-a mai putut avea aproape nimeni în literatura românească. Această părere circula în largul ei pe atunci. Ionel Teodoreanu nu era un poet, ci un desăvârșit creator de contraste de frumuseți. În fața multora s-a înclinat, să știți, și intransigența critică a lui Ibrăileanu, care ținea nespuse de mult la Ionel”. □ Aurel Leon, *Vârstele scriitorului*: „În anii începuturilor mele gazetărești, deci prin 1930, Ionel Teodoreanu, era mare din toate punctele de vedere: vedetă a scrisului prin *La Medeleni*, solicitat să dea romane măcar unul pe an, avocat de prestigiu mai ales la Curtea cu juri, tată de familie cu doi «flăcăi» gemeni de 9 ani și bărbat în plină înflorire la 33 de ani, urmărit de priviri jinduitoare”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Mihai Codreanu*: „Un studiu pertinent și necesar despre poezia lui Mihai Codreanu publică în «Viața românească» (11/1976) prof. univ. Al. Dima. [...] Este un exemplar studiu de istorie literară ale cărui rezultate originale implică și folosirea judicioasă a metodei comparatiste”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Emoționantă confesiune lui Geo Bogza despre destinul literar al lui Zaharia Stancu («România literară»). «S-a scris mult despre Zaharia Stancu în timpul vieții sale, dar totul cam în același ton, fără mari vârtejuri intelectuale, ca o apă care, nu mai înaltă de o palmă, ar tot curge pe un prundiș liniștit». E timpul, crede Geo Bogza, ca Zaharia Stancu să fie încadrat «pentru armonia construcției, ca și pentru surprizele pe care le-ar oferi» într-o lucrare de sinteză a generației din care face parte, o carte ce ar putea începe cu Mircea Eliade și s-ar putea încheia cu Zaharia Stancu. * Sfârșitul de an e în general bogat în almanahuri. Din «Almanahul literar 77» reținem testamentul literar al lui Ion Pillat, exigent și post mortem cu privire la editarea operei sale complete. din «ancheta noastră» aflăm că «Eugen Barbu publică enorm, fiind un scriitor harnic în timp ce Marin Preda e mult mai parcimonios. Cinte are dreptate?» După opiniile emise de Marin Mincu, N. Ciobanu, Gh. Istrati și Cezar Ivănescu urmează aforismul: «Lăsați copiii să greșească, altfel nu vor semăna niciodată cu părinții lor». * Imprudentă inițiativă «Convorbirilor literare» de a chestiona elevii ultimelor clase de liceu cu privire la cunoștințele lor literare. Vorba unui anchetat: «stau cu picioarele pe pământ, nu mă ocup cu melancolia». Dar revista tot s-a ales cu ceva: un zâmbet... amar la pagina «Un zâmbet de revelație»”. □ A. R., *Prezențe românești în Grecia*: „Revista ateniană de cultură-artă-știință «Tomes» care apare lunar fiind condusă de criticul și poetul Dimitris Doukaris (unele poezii ale lui sunt cunoscute și cititorilor români), publică în numărul din septembrie 1976 studiul profesorului univ. N. Tertulian *Relațiile dintre critică, estetică și filozofie* în traducerea poetei Gheorghia Delihjiani-Anastasiadi. O altă revistă din Grecia, «Eleltero Pnevma», care apare în orașul Iannina și este condusă de Lambros Malamas, publică din nou materiale privind viața literară din România. Astfel, în numărul său trimestrial iulie-

august-septembrie 1976, apar poezii semnate de Aurel Rău în traducerea lui Lambros Petsinis. De asemenea, revista găzduiește articolul semnat de Andreas Rados *Relații culturale greco-românești*, care, în prima parte, prezintă în mod substanțial revista «Chaiers roumains d'études litteraires», iar în a doua parte se referă la unele lucrări de literatură greacă apărute recent în limba română sau în curs de apariție. Și o altă revistă, din Grecia «Nea Domi», lunar de artă, literatură, știință, revistă ateniană condusă de Mihail Stamatelatos, publică în numărul din noiembrie 1976 sub semnătura cunoscutului profesor și critic de artă Tonis Spiteris un amplu și substanțial studiu despre creația lui Constantin Brâncuși, studiul fiind însoțit de numeroase reproduceri”. ■ L. Volovici prezintă volumul *Confluente culturale româno-polone* de Ion Petrică, Editura Minerva, volum „[...] dedicat relațiilor politice, culturale și literare dintre cele două națiuni, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. [...] *Confluentele culturale româno-polone* aduc o mărturie convingătoare a multiplelor contacte artistice și spirituale dintre două popoare, demonstrând încă o dată validitatea și îndreptățirea unor cercetări de amploare asupra istoriei relațiilor dintre cultura și spiritualitatea românească și alte civilizații și culturi”. ■ Mihai Botez semnează *Imaginea ascunsă a lui Proust*, semnalând eseuul lui Mihai Zamfir, *Imaginea ascunsă*, Editura Univers: „Prin problematica și mod de tratare eseuul lui Mihai Zamfir despre structura narativă a romanului proustian se adresează mai ales inițiaților în probleme literaturii moderne. Însă datorită acelorași elemente, ea are toate șansele de a-și forma cititorii, întocmai ca și romanul supus analizei”. ■ Versuri semnează Haralambie Țugui (*Glasul gliiei; În pământul natal; Și chipul meu; Horă cu munții*), Ioanid Romanescu (*Direct la Panteon; Marlene; Confuzia; Tăcere*).

• [„Munca”, Anul XXXIII, nr. 8369; Organ al Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România; Format tipografic A3; Numerele variază între 8 și 12 pagini; săptămânal. Nu este precizată componența redacției. Total: 52 numere] În *Columna*, Dumitru Almaș publică prima parte din *Drumul de jerfă și glorie al independenței*, cu titlul *Posada, Rovine, Vaslui, Călugăreni... cânturi în marea epopee*.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 318; publicație editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al municipiului București; format tipografic: A 2, 8 pagini; apare săptămânal (vineri); din 11 decembrie 1970 – serie nouă, nr. 1, redactor-șef Eugen Barbu; Numerotarea din 1977 începe cu nr. 318 din 7 ianuarie; Colegiul de redacție: Ion Lotreanu (secretar responsabil de redacție), Ileana Lucaciu, Dan Mutașcu, Raluca Bungărzan, Gh. Florea-Stanciu, Cristina Angelescu; Colaboratori importanți ai revistei în anul 1977: Adrian Păunescu (rubrica *Sport*), Dinu Săraru (*Cronica teatrală*, apoi rubrica *Spectator*), Radu Georgescu (*Cronica de film*), Ileana Lucaciu (*Cronica TV*, apoi *Cronica teatrală* – după numirea lui Dinu Săraru ca director la Teatrul Mic în 1977), Adrian Beldea-

nu și Pavel Chihaiia – *Dicționar plastic selectiv*, Petre Magdin și Cornel Ionescu – *Cronica muzicală*, Gaby Michailescu – *Cușca sufleurului*; cronici literare: Dan Mutașcu, Ion Lotreanu, Emil Manu, Al. Dima, M. N. Rusu, Constantin Sorescu, Dan Zamfirescu, Traian Filip, H. Zalis, Liviu Petrina, Gabriel Iosif Chiuzbaian, Marian Popa, Corneliu Vadim Tudor.] Se deschide cu *Literatura ca lume și ca revoluție*, un text programatic de Dan Mutașcu – ce nuanțează problemele vitale ale artei și devenirii noastre naționale: ctitorirea patriei și a culturii românești. „Datoria scriitorului român de astăzi este mai ales aceea de a nu uita că e în chip imperios necesară transvaluarea în câmpul artei a ideilor ce țin de ctitorirea istorico-politică, de țară mai întâi, fiindcă mai întâi a fost ctitorirea de țară și abia apoi, în perimetrul acesta *doryphor* constituit, a fost ctitorirea de cultură... Scriind în spiritul și contextul *Epopeii Naționale*, scriitorul adevărat – nu produsul de laborator al coteriei literare, bineînțeles – nu se va limita, ci dimpotrivă, se va clarifica, se va auto-defini, se va contopi întrutotul cu munca sa. Alegând în mod absolut o cale. Act de opțiune și forță artistică, creația ce vede și exprimă *lumea ca pe ideologie și revoluție* (să ne gândim, de pildă, la superba generație de la 1848, câți mari poeți, istorici, dramaturgi, critici a dat) desăvârșește pe artist, transformându-l din individ estetic în individ etic.” □ Emil Manu semnează o cronică literară a romanului *Clipa* de Dinu Săraru, marșând pe condiția generală a tipologiei sociale a *activistului comunist* (continuare și în nr. viitor). „Cel de al doilea roman al lui Dinu Săraru este tot o carte gravă, o meditație de o sinceritate viscerală, conținând niște adevăruri dureroase, spuse cu demnitate și talent... *Clipa* e o carte de confruntare permanentă, de *istorie în mers*... Roman-meditație, narațiune gravă, dedicată cu pasiune și severitate unei categorii umane încă nepeuzată ca subiect literar și artistic (n. b. activistul de partid luminat, un „visător lucid”), *Clipa* lui Săraru este o carte de o evidentă originalitate în toată structura ei.” □ Al. Dima subliniază rolul lui I. Heliade-Rădulescu în cultura română – *La Heliade*. □ Ion Lotreanu merge *Înainte, cu G. Călinescu!*, remember al unui critic ce a lansat paradoxuri „care ne cad bine” : „Nu timpul alege valorile, ci oamenii epocilor succesive. Nicio judecată adoptată nu are la bază o apropiere abstractă, ci demonstrația unei minți aparținând unui om viu, în carne și oase. Ni se pare că avem nevoie de certitudini, dar poate că avem nevoie de iluzii. G. Călinescu a dispărut fizic exact atunci când ne putea da mai multe iluzii, adică mai clare certitudini...” □ În *Mediere și creație* Constantin Sorescu explică de ce textul său nu se vrea o polemică împotriva prof. Romul Munteanu (căruiua însă „îi lipsește talentul de analist”) și a cărții acestuia, *Metamorfozele criticii europene moderne*. „Analiza cărții prof. Munteanu e pentru mine nu obiectul, ci pretextul unei reflecții superioare. De altfel, pentru profesor, polemica mea nu se vrea nicicum «destructivă», ea fiind dimpotrivă dovadă de iubire pură. Cine altcineva, în ce altă revistă, a mai făcut efortul de a comenta această istorie cu mască a criticii eu-

ropene moderne, după ce va fi citit întregul teanc de fișe, cu dorința aproape disperată de a căuta prin ele himericele metamorfoze ale fenomenului critic?”

□ În *Muza adormită*, Traian Filip vorbește despre „revitalizarea romanului american.” □ Continuă foiletonul dedicat de Eugen Barbu lui I. L. Caragiale.

□ Dinu Săraru, o cronică despre piesa Ecaterinei Oproiu – *Interviu*, montată la Teatrul Bulandra. ■ Într-un vehement *Accent*, Eugen Barbu se află din nou în dispută cu „zdrențăroasele ființe morale” adăpostite la Radio „Europa Liberă”: Paul Goma „,al cărui limbaj de pușcăriaș este atât de pitoresc” , Noel Bernard, directorul postului, Sorin Cunea, Nicolae Munteanu, Max Bănuș, Ilie Păunescu, Emil Georgescu „,cei care ne-au învățat marxismul în România și acum, cu aceeași impertinență, îl combat la postul de radio *E.L...* Mâine poimine dacă Europa occidentală se comunizează, o să fiți primii, ca dl. Sergiu Fărcășan, alt confrate de-al dvs, care vor învăța pe cei de la Munchen marxismul, dacă nu cumva veritabilii comuniști de acolo vă vor da un picior în locul acela bine cunoscut pe care nu-l mai numesc...” Concluzia lui Barbu este semnificativă, dând și titlul articolului: *Sunteți niște lichele, domnilor!*

8 ianuarie

• [„Scânteia“ nr. 10695] Dumitru Almaș semnalează la rubrica „cartea istorică” apariția a două lucrări despre Vlad Țepeș, scrise în spiritul reabilitării domnitorului de acuzele de sadism, prima aparține lui Nicolae Stoicescu (*Vlad Țepeș*, Ed. Acad. R.S.R.), iar a doua – lui Ștefan Andreescu (*Vlad Țepeș Dracula, între legendă și adevăr*, Ed. Minerva). ■ Aurel Martin face, pe aceeași pagină, cronică literară a romanului *Clipa* de Dinu Săraru, despre care notează la final: „constituie neîndoielnic un nou moment în strădaniile autorului de a-și sincroniza «suflul creator» cu problematica superioară a devenirii omului societății noastre.”

• [„Luceafărul”, nr. 2] Articolul de fond, semnat redacțional, se „înaltă” în dimineața anului, fiind însoțit de un citat din *Mesajul de Anul Nou* al lui Nicolae Ceaușescu. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru elogiază volumul *Eminescu: cultură și creație* înfăptuit de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. ■ Sub genericul *Șantier literar 1977*, Mihai Gafița, redactorul-șef al Ed. Cartea Românească, și Mircea Radu Iacoban, directorul Ed. Junimea, prezintă, într-o micro-anchetă nesemnată, câteva titluri care vor îmbogăți „palmaresul” instituțiilor amintite. □ Mihai Gafița: „Avem un număr de debuturi foarte valoroase la poezie și proză. Credem, de asemenea, că vom da un număr de 3-4 cărți importante din domeniul literaturii de inspirație istorică. Cea mai apropiată ca apariție, ca să dau un exemplu elocvent, este cartea lui Viorel Știrbu *Marele sigiliu* [...], o cronică a anilor 1840-1848, cu Bălcescu în centrul ei. E o viziune cu totul nouă, originală, în care o documentație foarte amplă este valorificată dintr-un unghi îndrăzneț. [...] La romane, pregătim lucrări de cea mai apropiată trimitere istorică, cu subiect privind Independența. În acest sens avem un ro-

man compus ca un serial de episoade, *Acel an 77* – romanul cronologic al Războiului de Independență (o suită de date strict documentare) de Petru Vințilă. Aș mai menționa un roman foarte interesant al lui Corneliu Leu, se numește *Plângerea lui Dracula* – un fel de memorii, și Marius Tupan, cu romanul *Crisalida*. Nuvele, proză scurtă și schițe nu prea sunt. Totuși, avem o traducere de Arnold Hauser – *Eleșteul*, volum de nuvele, și Leonida Neamțu – *Când moare inamicul cel mai bun*, schițe. La critică – cartea lui Dinu Pillat *Dostoievski în conștiința românească*, Dan Cristea, *Arcade imagine*. Cărțile semnate de Petre Dan Gorcea, *Nesomnul capodoperelor*, și Eugen Negrici, *Expresivitate involuntară* – le-aș menționa în mod deosebit pentru originalitatea cu care se propun cititorului. De asemeni, cartea criticului Ion Ianoși, *Poveste cu doi necunoscuți – Dostoievski și Tolstoi*, care este o exegeză critică de mare profunzime și originalitate expusă într-o formă foarte atractivă la lectură, va un veritabil roman cu doi eroi. De asemeni, urmează să plece la tipografie, pentru a apărea tot în trimestrul I, un volum de eseuri critice semnat de Virgil Teodorescu, *Armonia contrariilor* – este o autobiografie masivă, spirituală, lirică, cetățenească. Ion Caraion cu *Bacovia, sfârșitul continuum* [...]. Dragomir Horomnea, cu romanul său intitulat *Cer cuvântul*, [...] se propune, încă de la debut, ca un prozator valoros, iar faptul că, după citirea manuscrisului, directorul editurii, scriitorul Marin Preda, a conceput un text de prezentare a cărții spune de la început foarte mult. Mai pot menționa două romane interesante ce urmează să plece în curând spre tipărire [...] Mircea Săndulescu, cu *Victorie clandestină*, și Ion Dan Nicolescu, *Rana statuilor*”. □ Mircea Radu Iacoban: „Anticipând cele câteva acorduri editoriale ieșene în *Cântarea României*, aș atrage mai întâi atenția asupra unei cărți cu totul și cu totul aparte. Ea se înscrie în «familia» *Cronicii de la Arbore*, vorbind despre dănuire, menire și continuitate. Au scris-o doi modești învățători dintr-un sat moldovenesc ascuns printre coline și nementionat în nici o hartă turistică: Dănești. Ca și Teodor Hrib de la Arborea-Sucevei, învățătorii din Dănești-Vaslui și-au preschimbât casa într-un muzeu etnografic inedit, pitoresc și emoționant. [...] Cartea pe care redactorii editurii Junimea au descoperit-o într-un cvasi-necunoscut sat moldovean se numește *Dănuiri Dăneștene*, iar autorii ei sunt învățătorii Eugenia și Constantin Buraga. [...] Unsprezece noi apariții în colecția *Eminesciana* vor întregi în 1977 acea bibliotecă de inimă și cuget pe care *instituția națională Eminescu* o așteaptă și o merită cu prisosință”. □ Viorel Știrbu „acompaniază” cele două intervenții cu un posibil fragment din volumul *Marele sigiliu*, invocat de Mihai Gafița. ■ La centenarul nașterii lui Sextil Pușcariu, Mihai Zamfir „scrutează” volumul I din lucrarea *Limba română* a lingvistului, reeditat de curând. ■ Eugen Simion discută, la *Fragmente critice*, poezia Ilenei Mălăncioiu din *Ardere de tot care*, „purificată, eliberată de câteva clișee livrești”, va face ca vocea autoarei să se audă „din ce în ce mai limpede și mai personală”. ■ Pe prima pagină, poemul *Țara* de Mircea Florin Șandru. ■ M. Ungheanu

discută, la *Cronica literară*, volumul *Scriitori români de azi*, II de Eugen Simion: „Modelul [...] este, incontestabil, cel de revizuirei critice al lui E. Lovinescu. [...] Cartea are, de aceea, coeziunea specială pe care i-o dă consecvența unor atitudini și [...] a unor principii de lucru. Criticul vrea să vadă cum revoluția socialistă a influențat aceste destine literare și ce rămâne viu, esteticeste vorbind, din acest contact nou cu ideile timpului al unor creatori vechi ca formație. Autorul are în vedere structurile adânci ale operei, altfel zis, opera în toată întinderea ei temporală, și tinde să demonstreze nu ruptura, așa cum s-a afirmat altădată, între perioada veche a creației scriitorilor încorporați și cea nouă, ci continuitatea. [...] Surprinzător, într-o carte animată de justiție literară, nu lipsesc injustițiile. Scrierile lui Mihail Sadoveanu sunt privite excesiv de aspru, nuvelele lui Camil Petrescu și G. Călinescu expediate neglijent, însemnările de călătorie ale lui Mihail Ralea suspectate nu numai de oboseală, ci și de conformism ascuns. Deși analiza operei multor autori începe din jurul anului 1940, la Mihail Sadoveanu sunt evitate operele proeminente ale sfârșitului de carieră, *Ostrovul lupilor*, *Oamenii mării sale*, *Anii de ucenicie*, parcă pentru a apăsa asupra unor scrieri fără însemnătate artistică care le urmează. *Nicoară Potcoavă* e redus doar la farmecul limbajului când opera e bogată și la alte nivele. De o mare suficiență suferă capitolul dedicat lui Petre Pandrea, la care criticul vede mai ales haosul și nu caută structura ascunsă, care s-ar fi cerut evidențiată de interpretare. [...] În ochii lui Eugen Simion, Pandrea «încurcă toate lucrurile» și, pe deasupra, are o optică marxistă nesatisfăcătoare, un anume concept rămânând până la urmă «insuficient din punctul de vedere al unui sociolog marxist care n-ar trebui să ignoreze, într-o teorie a statului, locul și rolul proletariatului». Este cota cea mai înaltă a disocierilor de idei pe care o atinge Eugen Simion în această carte unde, de câte ori se ocupă de scriitorii a căror operă presupune și o perspectivă ideologică, spirituală, bine articulată (Mircea Eliade, Constantin Noica, Petre Pandrea), pagina nu mai este atât de tranșantă ca în cazul analizelor estetice. La Constantin Noica, apreciat mai ales ca gânditor în *Scriitori români de azi*, autorul e preocupat mai mult de «însuflețirea lirică» a eseistului și mai puțin de direcția gândirii lui. [...] În sfârșit, criticul nu este peste tot la fel de neglijent la capitolul disocierii ideilor de natură politică, delimitându-se, de pildă, de o interpretare a *Bietului Ioanide* (N. Manolescu, care făcea din G. Călinescu un simpatizant al centurionilor) [...]. Încheiem acest capitol zicând că un critic atât de exigent față de inconsecvența marxistă a lui Petre Pandrea se cădea să fie consecvent cu exigența afișată și în cazul altor autori pe care itinerariul lui îi are în vedere. [...] Cum de la un volum la altul Eugen Simion a arătat că știe să țină seamă de observațiile critice, nu ne îndoim că următoarele cărți vor ține seamă și de cele care se fac acum”.

■ La *Viața cărților*, Dorin Tudoran are în vedere al doilea volum de versuri al lui Paul Balahur, *Făt-Frumos din Grai*, în care poetul „*eminescianizează* delicat muzical, dar și ușor ostentativ, programatic”. „Poet stăpân de-acum pe mij-

loacele sale artistice – până la subtilitate, deseori – Paul Balahur se înscrie, prin această opțiune a reîntemeierii graiului și a reîntemeierii prin grai, într-o aventură lirică de primă mărime; dură și plină de capcane”, conchide comentatorul. □ Artur Silvestri supune atenției *De-a baba oarba*, al treilea titlu din seria romanescă *Jocurile detectivului Conan* a lui Vlad Mușatescu, prin care autorul și-a adjudecat „o repede notorietate între cititorii de proză aventuroasă”: „Aspectul parodic e înderat: personajul e o interpretare în limba română a lui Arthur Conan Doyle, o copie în *caricato* a superbilor detectivi de profesie [...]. Dar mai e aici și *ironie*, fiindcă suportul umoristic e de natură intelectuală și presupune instrucție spre a pricepe avalanșa de anecdote, calambururi și de vorbire turbure din toate aceste cărți. [...] Nu s-a observat că, îndărătul umoristicii, Vlad Mușatescu face și o *proză de moravuri*”. Cronicarul concluzionează: „Vlad Mușatescu e un prozator imagist, de formulă barocă și, ca atare, codificată, un sociolog al mediilor parazitare și un elogiator al investigației pur interesate în cadrul umanității integrale, fără raport la locul geografic și la proporția simpatiei”. ■ Despre volumul de versuri cu care debutează Maria Urbanovici, *În prelungirea luminii*, Nicolae Ciobanu consideră că „merită toată atenția”, „prin fondul de sentimentalitate ingenuă sublimată în «strigăt feminin» discret, purificat de reziduurile așa-zisei trăiri viscerale a eroticului” (*Tonalitate imnică*). Criticul formulează și unele observații, arătând, de pildă, că „în nu puține rânduri întâlnim [...] poezii care sufăr de o searbădă distincție intelectuală [...], în care, contrar așteptărilor autoarei, diversitatea termenilor de referință metaforică sânguincios căutați nu face decât să accentueze senzația de vid liric [...]”. ■ O notă nesemnată evidențiază publicarea unui autor român de către Ed. Grasset: „Marin Preda făcea teoria romanului problematic, care, față de proza artistă, are mai multe șanse să intre în circulația universală. Faptele vin să-i confirme teoria. După *Intrusul*, tradus în suedeză, subliniem traducerea în limba franceză, limbă de mare circulație și cu un prestigiu literar verificat, a romanului *Marele singuratic*, sub titlul *Le Grande Solitaire*. Claude B. Levenson a tradus pentru francezi una din cărțile cele mai semnificative ale scriitorului român și, totodată, un roman cu o tematică și o problematică actuală dintre cele mai semnificative pentru realitățile României socialiste. Nu ne bucură doar traducerea, ci și alegerea unui roman dedicat unui activist de partid, problemelor lui de conștiință, deciziei lui de a se afla în primele rânduri ale celor care traduc cu promptitudine în faptă cuvântul partidului – activiștii de partid. Prin Nicolae Moromete, Marin Preda a creat un personaj reprezentativ al zilelor noastre, iar traducerea lui Claude B. Levenson, expresivă, servește fidel romanul lui Marin Preda, prin care fenomenul literar românesc trece încă o dată granițele țării, într-o înfățișare demnă de «un grand écrivain roumain», cum se precizează pe banderolă ediția versiunii franceze a *Marelui singuratic*. ■ Sub genericul *Evocări: 1907*, Nicolae Mateescu „desfășoară” al treilea episod din foiletonul *De la răscoală la revoluție*. ■ În cadrul *Colocviilor „Lucea-*

fărului”, este întregită ancheta *Arta plastică, mesager al istoriei* (începută în numărul anterior) prin micro-interviuri cu Ștefan Câlția, Gheorghe Iliescu Călinești, Mihai Bandac și Traian Brădean. ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Grete Tartler (*Drum de apă vie, Roata, Cumpăna, Cercul lalelei*), Gheorghe Istrate, Patrel Berceanu, Cornelia Djigola, Viorel Varga, Grigore Georgiu. ■ Proza este „acoperită” de Nicolae Neagu (*Dintr-un capăt la celălalt*). ■ Marius Robescu semnaleză piesa *Interviu* de Ecaterina Oproiu, în montarea Cătălinei Buzoianu, la Teatrul „Bulandra”. ■ Inversându-și semnătura și cu „patronimul” diminuat la inițială, Nicolae Mateescu nu se arată prea încântat de modul în care Ion Popescu-Gopo a transpus pe micul ecran *Povestea porcului*: „Porcul, care-și are la Creangă hazul lui, devine, în versiunea lui Gopo, un extraterestru coborât lângă coliba babei și a moșului cu o farfurie zburătoare. [...] Poate că nimic nu ne îndeamnă mai mult la generozitate și la visare decât basmul, în timp ce lucrarea de demistificare a lui Ion Popescu-Gopo, ușor ironică, vag spirituală, ne taie de la început orice apetit pentru reverie, regizorul propunându-și să viseze și pentru noi”. ■ În cronica micului ecran, Sânziana Pop „așază” *Sentimente în alb*. ■ Cronica radiofonică a Ioanei Diaconescu e consacrată emisiunii muzicale *Invitațiile Euterpei*. ■ Grigore Hagiu evidențiază o expoziție de pictură și tapiserie a lui Gheorghe Spiridon. ■ De la *Ferestre*, Marin Sorescu „privește” *Zăganul*, o însemnare datată Cheia, 31 XII 1976. ■ George Potra și Gheorghe Buluță „aduc” în *Arhiva „Lucefărului”*, la 175 de ani de la nașterea lui Ion Heliade Rădulescu, *Două manuscrise literare necunoscute* ale ctitorului *Curierului românesc*. Este vorba despre versiuni ale poeziilor *20 Decembrie 1843* și *Portretul*. ■ La *Varia*, Al. Piru „traversează” *Confruntări în critica deceniilor IV-VII. E. Lovinescu și posteritatea lui critică*, cartea Ilenei Vrancea, împărțită în patru segmente cronologice. Interpretările propuse în volum sunt relativizate sau chiar tăgăduite de cronicar. Într-unul dintre capitolele cărții, autoarea îl vizează și pe fostul asistent al lui G. Călinescu: „În etapa a treia, 1948-1962, Ileana Vrancea descoperă un număr de «lovituri greșit îndreptate» ale criticilor împotriva lui E. Lovinescu și a lovinescianismului, printre care și una a mea, din *Opera lui G. Ibrăileanu*. Această carte, scrisă odată cu *Viața lui G. Ibrăileanu*, apărută în 1946, pe care autoarea o citează, era anunțată și trebuia să apară concomitent, când, fără nici o motivare, editura mi-a restituit-o în șpalturi. Nu am mai putut s-o public decât cu îndreptările redactorului Editurii de Stat pentru Literatură și Artă, Savin Bratu, în 1959, și numai după ce Savin Bratu și-a tipărit, la Editura Tineretului, cu circa o lună înainte, a sa *Ibrăileanu-Omul*. Am restituit textul meu din 1946 abia în a doua ediție a cărții, în 1967. A fost vorba nu de a revizui, ci de a restitui vechile clasificări ale lovinescianismului susținute de mine în perioada 1944-1947, cunoscute și recunoscute de Ileana Vrancea. După cum se știe, stând pe aceste poziții atunci, am fost nevoit să părăsesc temporar o funcție universitară în 1949, odată cu profesorul G. Călinescu, deoarece noul profesor

chemat și-a adus alți colaboratori, printre care s-a numărat, la un moment dat, și autoarea studiului aici analizat. Nu puteam să mă călăuzesc în 1967 de alte studii, deoarece «adevărul istoric» nu era încă definitiv «restabilit între timp». Într-o cronică la cartea Ilenei Vrancea (din *Luceafărul*, nr. 41 (702), 11 oct. 1975), Mihai Ungheanu a arătat că, în 1959, autoarea era cam de aceeași părere cu Savin Bratu privitor la Titu Maiorescu și că, chiar pe E. Lovinescu continua să-l considere «reprezentant al estetismului postmaiorescian» (cam în spiritul eseului lui N. Tertulian din același an, *E. Lovinescu și contradicțiile estetismului*), propagator, în vremea sa, de «teorii estetice dăunătoare» și de concepții aflate «la antipodul esteticii marxiste», susținător al neamestecului criteriilor în politică. Patru ani mai târziu, Ileana Vrancea mai credea că lucrarea lui E. Lovinescu *P.P. Carp, critic literar și literat* din 1942 fusese scrisă la sugestia de dreapta și că, prin urmare, Lovinescu fusese mânat în critica sa, nu o dată, de «oribile mobiluri». Principala obiecție a lui Al. Piru este păstrată pentru final: „Eroarea lucrării [...] este, între altele, de a reduce întreaga dezvoltare a criticii din ultimele trei decenii la problema: *pro* sau *contra* E. Lovinescu. Mai întâi, se ignoră faptul că, din 1941, când a apărut monumentală *Istorie a literaturii române*, atenția nu numai a publicului și a scriitorilor, dar și a majorității criticilor era confiscată nu de Lovinescu, ci de G. Călinescu. Mulți din criticii iviți în această perioadă se trag din G. Călinescu, chiar cei care preferă «discipolatul» (cuvântul aparține Ilenei Vrancea) lui Lovinescu, ca, de exemplu, I. Negoșescu. Nu este vorba, desigur, de o descendență marxistă, dar nici criticii marxiști n-au preluat marxismul de la E. Lovinescu, de care, dimpotrivă, ca N. Tertulian, s-au delimitat. E. Lovinescu a avut vederi democratice, antifasciste în ultima fază a existenței sale, dar un marxist n-a fost, după cum n-a fost socialist Titu Maiorescu [...]. I se poate acorda lui E. Lovinescu un rol de direcție în literatura română între cele două războaie mondiale până în 1937. De la această dată și mai ales după 23 August 1944, literatura română, confruntată de G. Călinescu încă două decenii, se îndreaptă pe alte căi, pe care E. Lovinescu și discipolii săi nu le-au întrevăzut și nici n-aveau cum să le întrevadă, determinate, cum erau, nu de o direcție critică personală, ci de cauze social-politice și istorice mult mai adânci” (*Între E. Lovinescu și G. Călinescu*). ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câțiva corespondenți: G.M. Bucovicior, Rogvaiv-Zimnicea, Alex. Almadó. ■ La *Întâmplări cu scriitori*, Mircea Micu „înnoptează”, cu câțiva confrăți, la *Un motel cu probleme*. ■ În grupajul *Poezie cubaneză*, versuri de José Martinez Matos, Luis Marré, Raul Luis (în traducerea lui Anatol Ghermanski) și Victor Casaus (în traducerea Irinei Voinovscki). ■ La despărțirea de scriitorul Horváth István, un necrolog fără autor. ■ Tudor George consemnează câteva volume de paraliteratură sportivă, articolul „adăpostind” și instantanee autobiografice. ■ Sub genericul *Evocări 1877*, Cornel Nistorescu alcătuiește reportajul *Destinul lor: istoria*.

9 ianuarie

• [„Scânteia“ nr. 10696] Ne izbește de pe prima pagină articolul titlul *Literatura, promoție a valorilor morale*, semnat de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, în căutarea definiției rosturilor și a funcțiilor literaturii în regimul socialist, articol din care nu lipsește o perindare prin istoria literaturii, cu trimiteri la adagiul horatian *utile dulci* și la kalokagatheia Antichității.

13 ianuarie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8598] H. Zalis recenzează volumul de versuri al lui Mircea Dinescu, *Proprietarul de păduri*: „Dacă un vag risc manierist va fi evitat până la capăt, Mircea Dinescu promite să fie una dintre cele mai revelatoare prezențe ale poeziei noastre tinere. Oricum, îl simțim implicat într-un fel adânc în acest timp, fertil pentru robustul său talent de cântăreț al intensităților pure și acute.” □ G. Gheorghită notează că micromonografia *Marin Preda*, semnată de Ion Bălu (editura Albatros, 1976) „reprezintă, la modul absolut, ceea ce s-ar putea numi *critica encomiastică* cu tot ce o însoțește și o definește: exagerări, exclusivisme, raportări forțate. Scriind despre un scriitor contemporan, Ion Bălu a ales calea cea mai ușoară, dar și cea mai suspectă și mai aproape de compromitere – aceea a laudei totale. Zadarnic vom căuta în cele 180 de pagini cea mai mică obiecție, cea mai firavă îndoială, cea mai slabă cenzurare. Această absolută absență a simțului critic se însoțește cu ceea ce aș numi un adevărat complex de care e cuprins criticul la contactul cu opera autorului.”

• [„Flacăra”, nr. 2] Adrian Bucurescu publică poezia *La Mihai Eminescu*, iar Titus Andronic – *Flori se culeg*. ■ În *Flacăra interviu*, cu titlul *Dramaturgia românească e chemată să exprime omul în fața lumii noi pe care-o edifică*, George Arion publică un interviu cu Paul Everac în care acesta răspunde la întrebări legate de anumite aspecte biografice, vorbește despre opinia sa privind „opera perfectă”, despre preferințele sale din domeniul dramaturgiei, despre problema calității operelor teatrale („Sunt piesele lui Eugen Barbu, Sorescu, D. R. Popescu, Băieșu, Mazilu, Petru Vintilă mai proaste decât proza sau poezia lor? Atunci întrebă-i pe ei de ce. Sunt piesele lui Baranga, Lovinescu, Tărchilă, Iacoban, Naghiu, Sârbu, Mirodan sau ale mele mult mai catastrofale decât ale celor de mai sus? Atunci nu-mi rămâne decât să recunosc că suntem mai proști noi, dramaturgii, de la natură. Deși mie, personal, și un autor cam nejuțat, ca Paul Cornel Chitic mi se pare mult mai interesant decât duzini de poeți tineri la primul volum de care dumneavoastră vă extaziați. Dacă însă dumneata ești de părere că noi nu suntem mai proști, mai neînzeștrați, mai incuți sau mai nesinceri decât colegii noștri, atunci întrebarea trebuie adresată în altă parte, nu mie. Ea trebuie adresată celor ce administrează teatrul. [...] O dramaturgie, ca și o literatură, e o chestiune de climat. Recolta e mai bună unde e mai mult soare, teren mai deschis, ploi fertile. Și mai proastă unde e

burniță, ceață, grindină. Atunci mugurii, dacă n-au apucat să se întărească, pică și se ofilesc prematur. „Impulsionatorii” și vameșii dramaturgiei sunt mult mai numeroși decât în oricare alt gen. Asta ține la unii de un fel de concepție șamanistă, după care Cuvântul Rostit are efecte magice, face cine știe ce minuni. Noi, ca materialişti-dialectici, știm că nu există minuni și magie, că lucrurile se condiționează altfel, nu prin ce rostește unul sau altul dintre personaje la un moment dat pe scenă. Dar sunt oameni care fac vama cuvintelor în loc să vadă de marile impulsuri umane, de adevărul și pregnanța lor.”), discută despre experiențele pe care le acceptă sau le respinge în domeniul dramaturgiei, despre istoria contemporană ca subiect potențial al dramaturgiei, despre specificul teatrului românesc ș.a. ■ În *Scriitori români de azi*, George Arion publică un portret bio-bibliografic dedicat lui Ion Lăncrăjan. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie *Inimi de câini*. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Zigu Ornea, *Confluente*. ■ În *Cap limpede*, apar o serie de note și notițe despre: apariția unui „volum ce selectează poezii din creația lui Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu” în R.F. Germană; publicarea romanului lui Marin Preda, *Marele singularic*, la editura Grasset din Franța; începerea publicării jurnalului de front al lui Marc Antonio Canini în „România literară”; este reprodusă parțial recenzia semnată de C. Mălinaș în numărul 12/1976 al revistei „Familia” la volumul lui Ioan Iancu, *Varianta „Palmier”*. □ Valeriu Armeanu publică poezia *Supliciul lui Doja*. ■ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul „*Îndrăzni-va Soarta Să mai înceap' a doua oară lupta C-un visător?*”, Nelu Ionescu publică o cronică dramatică la piesa *Zamolxe* de Lucian Blaga, pusă în scenă la Teatrul Giulești. □ George Stanca semnează un articol la rubrica *Muzica tânără*. □ Cu titlul *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, Eugen Seculeanu scrie *Cronica* (222). □ În *Racul* (132) Teodor Mazilu publică *Rima și umorul*, Al. Monciu-Sudinski semnează *Condica de sugestii și reclamații*, Cornel Udrea – *Tovarășe, Sindicat*. □ În *Cronica pretențiilor*, Dorin Tudoran publică *Dreptul la somn*.

• [„**Orizont**”, nr. 2] Numărul se deschide cu ancheta revistei *Orizont* printre scriitori prin care își propune să facă cunoscute „proiectele câtorva creatori timișoreni; alături de alții, vor îmbogăți, prin noile lor creații, marea Cântare a României, punând temelie de frumos”; printre respondenți îi găsim pe Anghel Dumbrăveanu, Cornel Ungureanu, Al. Jebeleanu, Vladimir Ciocov. ■ C. Ungureanu caracterizează volumul *Zăpezile de altădată* (Ed. C.R., 1975) a lui Petru Vintilă drept „o originală carte de memorii lirice”. Ion Maxim subliniază că, deși au apărut mai multe cărți despre roman, stimulate de traducerea de către Leonid Dimov a cărții lui Albérès, *Istoria romanului modern* (Ed. Univers, 1968), totuși subiectele acestora sunt limitate, nefiind niște istorii ale genului, cărți precum *Momente ale romanului, modele, continuitate, neprevăzut* (Ed. Eminescu, 1974) de Cornelia Ștefănescu, *Tradiție și inovație în romanul*

german (Ed. Junimea, 1974) de Hertha Peretz și *Ambasadorii sau despre realismul psihologic* (Ed. C.R., 1976) de Dana Dumitriu; materia articolului fiind formată de ultima carte enumerată, Ion Maxim notează în concluzie, după o analiză de conținut: „Cartea Danei Dumitriu rămâne, cu toate observațiile ce i se pot aduce, un studiu temeinic despre realismul psihologic și în ceea ce privește fundamentarea teoretică a conceptului, dar mai ales în privința analizei operelor unor reprezentanți de seamă.” ■ La rubrica „viața cărților”, ne întâmpină scurte recenzii ale câtorva dintre cărțile nou apărute; avem astfel romanul *Clipa* (Ed. Eminescu, 1976) de Dinu Săraru (recenzent Aristide Popescu, care comentează în final: „considerăm romanul *Clipa* ca o remarcabilă apariție a anului 1976); volumul de poezie *Vânătoarea de seară* (Ed. C.R.) de Mircea Micu (recenzie semnată de Brândușa Armanca: „o lectură relaxantă prin versuri curgătoare, urmând un ritm poetic aproape constant. Rimele adeseori iscusite...”); dicționarul *Mică enciclopedie a poveștilor românești* (Ed. Științifică și enciclopedică, 1976) de Ovidiu Bârlea (recenzie de Iordan Datcu: „Lucrarea impresionează deopotrivă prin cunoașterea adâncită a poveștilor și a povestitului, a fenomenului folcloric în genere [...] prin puterea de sinteză. Ea este alcătuită pe un extrem de bogat material, selectat și sistematizat cu gust și grijă pentru valorile autentice, pentru varietatea de interpretări și sensuri date de povestitorul popular”); cartea de *Amintiri din viața literară* (Ed. C.R., 1976) de I. Peltz (recenzia semnată de Ion Penteș: „spre deosebire de alte lucrări de memorialistică [...] *Amintirile*...lui I. Peltz sunt subiectiv-personale, prezentate într-un stil jurnalistic, introducându-ne în atmosfera scriitoricească frământată, în prima sa parte, a acestui veac.”). ■ În versuri filosofice, lungi de 16 silabe, Damian Ureche îi dedică un lung poem poetului național, *Eminescu*. ■ Amănunte captivante despre obișnuințele din cadrul cenaclului *Junimea* și despre non-participarea femeilor (Matilda Kugler-Poni, Veronica Micle, soțiile lui Pogor, Maiorescu și Iacob Negruzzi) la ședințele conclavului junimist, împărtășește Augustin Z.N. Pop, informații preluate dintr-o scrisoare-răspuns a Matildei Kugler-Poni, în 1922, la chestionarul trimis de Gh. Bogdan-Duică, în scopul documentării, pe mărturii directe, a cursului sau de istoria literaturii române la Universitatea din Cluj-Napoca (articolul *Despre Veronica Micle*, rubrica „istorie literară”). ■ G. I. Tohăneanu continuă investigația semantică printre scrierile de război ale lui Sadoveanu, cu titlul *Nostalgie...*, decodificând sensurile tăcerii. ■ Anghel Dumbrăveanu susține rubrica de „corespondență” cu cititorii veleitari. ■ Dan Ciachir îl prezintă și îl traduce pe poetul italian Umberto Saba, iar Nicolae Mareș transpune în românește poezii ale lui Jan Gorek-Rosinski, poet, prozator și eseist polonez contemporan.

● **[„România literară”, nr. 2]** Se deschide editorialul redacțional *Cultură și istorie*: „1877, 1907, 1947. Triadă a istoriei naționale, încorporată profund în Cântecul general închinat patriei. Triadă plină de vibrante semnificații și care – referindu-ne numai la literatură – constituie substanța atâtor opere literare stră-

lucite. [...] Uriașele transformări produse în societatea noastră, în ultimul secol mai ales – secolul independenței naționale – transformări cărora cele trei decade ale Republicii le-au dat un nou impuls, radical, de o impetuoasă dinamică sufletească – oferă o și mai adâncă perspectivă evenimentelor sărbătorite, de mult intrate în operele de bază ale literaturii noastre. În producția literară anunțată, pe lângă măiestria în sine, pe lângă necesara calitate artistică – condiții ale valorii trainice – un rol covârșitor îl joacă, desigur, adevărul istoric. Adevăr istoric și artă. O artă desăvârșită și vie. O artă participantă, pe măsura marilor experiențe evocate. O artă militând în spiritul deschis, dinamic, intransigent, democratic, al marelui For, Congresul conștiințelor din iunie trecut. O artă ce pune în centrul atenției omul nou, cetățean demn, activ, luminat, pătruns de rosturile înalte pentru țara sa, ale creației materiale și spirituale. Iată dezideratul culturii noastre socialiste în tumultuosul miez de energie politică, morală și artistică al răsunătorului 1977”. ■ Din *Viața literară* aflăm, între altele, despre *Un club al cărții*: „Casa prieteniei româno-sovietice a inaugurat un club al cărții, în cadrul căruia sunt organizate recitaluri de poezie, dezbateri între scriitori și cititori, simpozioane pe teme literare etc. La manifestarea inaugurală care a avut loc duminică 9 ianuarie, au fost invitați: Șerban Cioculescu, Gh. Bulgăr, Mircea Mancaș, precum și poeții Florența Albu, Ion Bănuță, Nina Cassian, Ion Crânguleanu, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Horea, Toma George Maiorescu, Victor Tulbure, Violeta Zamfirescu, care au citit din versurile lor. Cu acest prilej s-a deschis expoziția intitulată «Cartea în România» și a fost prezentată ecranizarea «Felix și Otilia»”. Tot aici, apar unele informații despre *Lansări de noi volume literare*: „La librăria «M. Eminescu» din Timișoara, volumul «Mărturii» de Mirko Jifcovici prezentat de Cedomir Cionca; la librăria «M. Eminescu» din Capitală, volumul de sonete «Pământul deocamdată» de Adrian Păunescu, prezentat de Eugen Barbu, Valeriu Râpeanu și Dan Zamfirescu; volumul «Cultură și creație» de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, prezentat de Valeriu Râpeanu; la librăria «M. Sadoveanu» din Capitală, volumul de poeme «Evenimente» de Petre Ghelmez, prezentat de Edgar Papu, Valeriu Râpeanu și Nichita Stănescu; romanul «Talida» de Ion Grecea, prezentat de Laurențiu Fulga, Aurel Martin, Haralamb Zincă și sculptorul Marius Butunoiu”. ■ Mircea Zăciu enunță câteva *Criterii și probleme* sesizate pe parcursul travaliului la dicționarul pe care îl coordonează: „Împreună cu un colectiv de mai tineri cercetători și critici, ne străduim să dăm viață unui mai vechi proiect de a înzestra cultura românească cu un lexicon al scriitorilor români de la origini până în prezent, ambiționând să înregistrăm tot ceea ce a însemnat efort creator (indiferent de importanța, mai mare ori mai mică a autorilor) în poezia, proza, dramaturgia, eseistica, critica și istoriografia literară națională. Un asemenea proiect exprimă nevoia imperioasă de informare exhaustivă, exactă și obiectivă (rapidă de asemenea) impusă de epoca noastră, de aspirația ei – în toate domeniile – spre marile sinteze de cultură. Lipsa unor instrumente de lucru sau ca-

rențele celor existente, multe depășite prin structura lor și prin însăși evoluția istorică, se resimte în spațiul literaturii poate mai acut decât în alte ramuri. [...] O opțiune a autorilor (mai bine spus arhitecților) *Dicționarului* se exprimă implicit. Ea funcționează pe baza unui dublu criteriu, istoric și estetic, ținând seama de rolul jucat într-o epocă de scriitorul/opera în cauză și de valoarea lor artistică, exponențială, pentru un curent, un stil etc.” ■ Geo Bogza marchează, într-o tabletă, ziua „eminesciană” de 15 I 1977: „Omul fiind măsura tuturor lucrurilor, fiindcă în el sălășluiește cugetul, oricine dintre noi poate proslăvi, în cuget, ziua de 15 ianuarie, dar, de asemeni, punând o floare pe soclul statuii din fața Ateneului. Unde un gând i se cuvine lui Gh. Anghel, inspiratul artist care ne-a dăruit-o”. □ Petre Pascu remarcă *O nouă inscripție Eminescu* pe strada Negustori: „Azi, în drumul cu aceleași obligații civice, am zărit încă de departe o marmură de apreciable dimensiuni, fixată pe fațada casei. Apropoiindu-mă, am citit textul cu litere aurii: *În acest loc s-a aflat sanatoriul «Caritatea» unde a încetat din viață, la 16 iunie 1889, marele poet român Mihai Eminescu*. Lucrarea se vede a fi de dată recentă. Ipsosul fixator e încă proaspăt”. ■ *Ancheta „României literare”*, realizată de Vasile Băran și Mihai Minculescu, adună câteva *Fișe editoriale pentru „Cântarea României”*. În șapou, autorii explică: „Pornind de la faptul că anul 1977 este anul în care se vor aniversa evenimente memorabile din istoria poporului – Centenarul Independenței, 70 de ani de la Răscoala din 1907, 60 de ani de la luptele de la Mărășești, Mărăști și Oituz, 30 de ani de la Proclamarea Republicii – ne-am adresat directorilor și redactorilor șefi de edituri cu rugămintea de a ne prezenta o imagine a activității editoriale ce va avea loc în cinstea acestor momente de o covârșitoare importanță pentru destinele României de azi”. Astfel, prin vocile celor 16 directori sau redactori șefi de editură, aflăm titluri din planul editorial pentru anul în curs, din care notăm doar câteva: la Editura Albatros, condusă de Mircea Sântimbreanu, vor apărea, între altele, o ediție bibliofilă 1907 de Tudor Arghezi, ilustrată de Constantin Baciu; la Cartea Românească, Mihai Gafița susține că vor fi tipărite „opt romane istorice, între care trei despre momentul Independenței, două despre participarea României în primul război mondial, o cronologie a perioadei 1877-78, o antologie lirică patriotică și o culegere de mărturii documentare despre decembrie 1947”; la Eminescu, Valeriu Râpeanu menționează mai multe titluri, între care „volumul 1877 în conștiința literară românească de Vasile Netea, care cuprinde documente, file de arhivă, scrisori aparținând scriitorilor noștri care au trăit acest eveniment, reportajul *Când libertatea se numește Grivița* de Mihai Stoian etc. Pentru aniversarea a 70 de ani de la marea răscoală din 1907 pregătim un volum colectiv de proză și publicistică inedită intitulat 1907-1977, la care colaborează toate generațiile noastre de scriitori și oameni de cultură”; la Dacia, directorul editurii, Al. Căprariu, spune că în „domeniul romanului publicăm trei lucrări: *Moise Groza* de Petru Vintilă, *Câmpul cu maci* de Nicolae Calomfirescu și *Rug și*

flacără de Eugen Uricaru – toate inspirate din evenimentele fundamentale ale războiului pentru dobândirea Independenței de stat a României”, precum și „o selecție de poezii de George Coșbuc, *Cântece de vitejie*, prefațată de Constantin Cubleșan”; la Meridiane, redactorul șef Modest Morariu remarcă o viitoare carte „gândită ca o adevărată cronică în imagini a eroismului ostașului român în războiul de Independență”: „volumul lui Remus Niculescu – *Războiul pentru Independență văzut de N. Grigorescu*, în care opera marelui pictor este evidențiată ca un moment de inserție exemplar al artei în istorie”; la Junimea, Mircea Radu Iacoban afirmă că vor fi evocate „cele trei crâncene și glorioase lupte publicând cartea *Triunghiul eroic Oituz-Mărăști-Mărășești*”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu analizează volumul de *Proverbe și cugetări latine*, îngrijit de Vasile D. Diaconu și Maria Marinescu-Himu. ■ Bodor Pál semnează un necrolog la despărțirea de Horváth István. ■ *Poezia politică* intră în atenția Elenei Tacciu, care întocmește un scurt panoramic istorico-literar al genului, zăbovind îndeosebi asupra vremurilor recente: „Poezia secolului nostru se diversifică mai accentuat în funcție de direcția estetică, rafinându-și inserția politicului. Mânia «bunilor» apare transfigurată în ocară «ușure» a lui Tudor Arghezi, febra excesului de conștiință care distruge la Blaga echilibrul natural provenind din aceeași realitate precară. Avangarda alege, din aceleași rațiuni politice, fronda antiburgheză, șocând gustul filistin prin Geo Bogza, ori lirismul tradiționalist prin structura metaforică, cu Mihai Beniuc. Trecând de epoca discursului versificat, din care se detașează poezia conflictuală, dramatică a lui Labiș, cântăreț al «luptei cu inerția», suntem martori la o înflorire fără precedent a poeziei politice de azi în ipostaza, mai cu seamă, a celei patriotice. Temele istorice converg, uneori, către Eminescu (o Dacie mitică) sau Bolintineanu (Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, încercări de epepei lirice), deși stilistic pare să domine invocarea, oda, desfășurând un panteism liric în fuziunea țării cu eul adânc al creatorului. Și aici continuă eterogenia estetică explicabilă și binevenită: se utilizează sursa folclorică de carte ritualică, de literatură clasică (Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Ion Horea), alături de instrumentația modernilor (Virgil Teodorescu, Nichita Stănescu, Grigore Hagiu, Cezar Baltag). S-a născut, în ultimii ani, poezia-discurs direct și tensionat liric, poezia-spunere, cu fundal muzical necesar, a lui Adrian Păunescu. Există poezia dramatică a lui Eugen Jebeleanu, profund politică prin reacția eului în fața inechității și imposturii. (Aceeași sursă prezidează ultimul volum, *Proprietarul de poduri*, al lui Mircea Dinescu.) [...] S-a mai amintit, în cursul altor dezbateri, cum că există în aria cercetată (poezia patriotică) și o poezie-rebut, periferică esteticului, prolixă, superficială, expresie a toleranței excesive din partea autorilor dornici de publicitate. În acest caz, dacismul devine o schemă, iar oda, un discurs previzibil și formal. Dar eșecul nu prejudiciază modalitatea în sine, demonstrându-i – dimpotrivă – încă o dată complexitatea. Poezia politică reprezintă, prin urmare, un vast teritoriu pentru poeții noștri meniți s-o ilustreze;

modele oricând ilustre le stau la îndemână”. ■ În *Variante la un autoportret*, Paul Georgescu discută despre cel de-al cincilea volum al lui Norman Manea, *Cartea fiului*, volum care „ne silește să recunoaștem în scris un talent semnalat de Miron Radu Paraschivescu, o reală originalitate care, ca de obicei, pare cam altfel pentru că seamănă doar cu ea însăși. O sensibilitate excepțională, nestăpânit avidă, cuprinzând realitatea care, cu un mare unghi de refracție, este prinsă și fixată în imaginea ei artistică, deci transfigurată. Acest adevărat prozator este inginer și poet-constructor al fluidelor, al devenirilor înțelegându-și trecutul, al realului multiform și al nuanțelor. [...] Din acest real îmbibat de sensibilitate se transmite climatul tensionat al cărților sale. Un real involburat, mereu nou chiar când e același, un real fluid transmis cu forță, a cărui figură surprinzătoare o regăsim îmbogățită cu semnificații”. ■ „La prima vedere – notează Nicolae Manolescu –, poeziile din *Descântoteca* lui Marin Sorescu mi-au amintit – ton familiar, jocuri ale dragostei și întâmplării, limbaj de toată ziua, de o voită oralitate nepatetică, – de *Un luminis pentru Kicsikém* al lui Camil Petrescu. Dar sensul liric diferă. La Camil Petrescu, răsfățata, voluptoasă, felina Kicsikém e o himeră a senzualității într-un univers livresc. Lirismul provine din simularea intimității și a inocenței erotice, mai exact, dintr-o cochetărie cu simțurile la care se dedă omul ideilor. Intimitatea, chiar și în acest înțeles, lipsește la Marin Sorescu: poetul nu vorbește despre sine, nu sentimentul lui este în discuție. El nu iubește, ci vorbește liric despre iubire. În această superioară discursivitate trebuie să căutăm obiectivitatea tipică. Și încă: poetul compune șlagăre antisentimentale, ironice, leacuri de dragoste. [...] Defectul acestor poezii vine din exagerarea procedului lor fundamental. E peste tot în *Descântoteca* o abundență orală ce periclitează lirismul, dând senzația de vorbărie ușor trivială. Ea intră desigur în intențiile poetului, totuși, prin exces, afectarea familiarității, a nimicurilor cotidiene, a vocabularului rudimentar se întoarce împotriva acestor intenții [...]. *Descântoteca* în totul mă obligă la o apreciere moderată.” ■ Ecaterina Țarălungă recenzează lucrarea lui Grigore Smeu, *Relația social-autonom în artă*. ■ *Patosul melancolic* al poeziei lui Mihai Negulescu din volumul *Ține minte zăpada* este identificat de Dana Dumitriu: „Poetul își topește stările psihice și reflexia în unduirea molatecă a unui desen ușor abstractizat, fără senzorialitate. Imaginile sunt economice, blânde, meditațiile camuflează confesii vagi ale stărilor sufletești stimulate de contactul cu un peisaj încărcat de valori spirituale sau cu universul candid al copilăriei. Lipsesc însă emoția cutremurătoare și forța expresiei. Nimic ostentativ în acel volum, echilibrul frazării oferă avantajul și dezavantajul discreției și al monotoniei”. ■ Mirela Roznoveanu surprinde *Arta evocării* lui Al.I. Ștefănescu din două cărți de proză care „se circumscriu unei literaturi a evocării sentimentale, deși materia și intenția epică par să difere de la un caz la altul și chiar să nege de la un punct această circumscriere. Evenimentele biografiei în *Băiat de București* (Editura Albatros, 1976) și cele venite dintr-o experiență oarecum

livrescă din *Fratele meu, femeia* (Editura Cartea Românească, 1976) suferă numai aparent tratări contradictorii – în sensul că la Al.I. Ștefănescu realitatea trăită are o puternică tentă livrescă, iar cea livrescă una ce ține de prospețimea demonstrației directe – pentru că de fiecare dată autorul urmărește în cele din urmă să demonstreze o idee, nu însă teoretic, ci prin aglomerări epice colorate de sentimentalitate. Ideea de copilărie și ideea de feminitate îl tiranizează, prin modelele consacrate, pe autor [...] sau îl ajută să reabiliteze o materie de cele mai multe ori compromisă”. ■ Ștefan Aug. Doinaș indică *Lirismul ca rigoare muzicală* în cea din urmă culegere de versuri a lui Ion Horea: „Promisiunea unui lirism riguros și muzical exista, de mai demult, în poezia lui Ion Horea. Dar până la volumul *Măslinul lui Platon* (Dacia, 1976) măsura și sunetul convețuiau oarecum aparte, în afara unei sinteze de tip pitagorician: exista, pe de o parte, stăpânirea corectă și destul de variată a unităților prozodice, dar lăbărtată – aș putea zice – în metrici largi, cuprinzătoare, care – în procesul creației – încă nu se constituiau ca obstacole de învins; iar, pe de altă parte, o melopee molcomă și monotună, ținând mai mult de curgerea firească a limbii (de la G. Coșbuc încoace, urechea elementară a cântăreților ardeleni s-a familiarizat cu muzica implicită a graiului nostru), decât de logodna rafinată a valorilor materiale ale unui limbaj specific poetic”. ■ Teodor Mazilu cercetează „tulburătoarea carte a Soniei Larian, *Biblioteca fantastică*”: „am deslușit în această antologie a fabulelor, a basmelor ilustrate – «Scufița roșie», «Corbul și Vulpea», «Capra cu trei iezi», «Boul și Vițelul» – un sentiment balzacian, o riguroasă descriere a «comediei umane». Rar mi-a fost dat să citesc o carte mai impregnată de contemporaneitate decât această carte născută aprioric din basme și din fabule. [...] Fermecătoarea viață subterană a cărții mai are o sursă de energie – personajele se eliberează de fabula sau basmul care le-a născut, devin libere, se emancipează, duc o viață oarecum independentă. Realismul prozatoarei face ca personajele să n-aibă posibilitatea de a evada prea mult. Ele se întorc până la urmă pocăite la morala-mamă care le-a născut. [...] Eu cred că *Biblioteca fantastică* e o carte ieșită din comun și e obligația criticii să mai mediteze asupra ei”. ■ Două *Premiere bucureștene* sunt aduse în prim-plan de Valentin Silvestru: *Vara trecută la Ciulimsk* de Alexandr Vampilov, pe scena Teatrului Mic și *Zamolxe* de Lucian Blaga, la Teatrul Giulești. Despre cea din urmă piesă, cronicarul dramatic notează: „Împotriva credinței lui Lucian Blaga însuși, care afirma într-o scrisoare «Nu cred că *Zamolxe* e reprezentabil, el rămâne de fapt un poem liturgic», Dinu Cernescu și trupa Teatrului Giulești s-au încumetat a monta această piesă cu care a intrat în dramaturgie marele poet. Scrisă în 1921, ea a avut întâia premieră la Cluj (în limba maghiară) și, dacă informația noastră e exactă, a doua reprezentare abia în 1971, la Sibiu, în viziunea regizorului Alexandru Tatos. Nu s-a jucat atât de multă vreme, – așa cum nu s-au jucat nici alte piese ale autorului – din cauza dificultăților de interpretare a miturilor poetice și de transcriere scenică a simbolurilor filosofice, ceea

ce a alimentat ideea că ar fi o literatură neteatrală. Azi e admis, în genere, că era vorba nu de o judecată întemeiată, ci de o prejudecată”. ■ Nicolae Balotă anunță *Un mare poet: Léopold Sédar Senghor*. ■ Mihai Beniuc este prezent cu un grupaj de versuri. □ O poezie semnează și Gheorghe Tomozei. □ Traian Lăzărescu traduce *Carmen saeculare* de Horațiu, un „imn de glorie închinat Romei”, iar Nicolae Nicoară mai multe poezii *Din lirica africană*. □ Eugen Barbu publică un amplu fragment din romanul *Săptămâna nebunilor*. □ Sub genericul *Scriitorii și țara*, Radu Selejan deslușește, în câteva însemnări reportericești, *Lumini în Munții Apuseni*. ■ Alexandru Duțu încheie numărul cu o însemnare de călătorie la Washington: *Fețele lumii pe Mall*.

● [„Tribuna”, nr. 2] Conține versuri de Horváth István (trad. Vasile Grunea), Ileana Roman, Gheorghe Pugna, proză de Radu Mareș, precum și fragmente dramatice de Saul Bellow (trad. Monica Gheț). ■ Ion Vlad continuă seria sa de articole *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, inițiată în numerele anterioare, cu textul *Semnul literar*: „Semnul literar participă, cum se înțelege, la elaborarea unor procedee semiotice paraliterare, cuvântul, simbolurile realizate, anume sintagme, părți ale cuvântului etc. realizând – într-un context determinat – un act semiotic cu un conținut diferit. Elementul distinct și specific pentru literatură devenind imensa deschidere în planul semnificațiilor, unde sfera conotațiilor este nelimitată, în cele din urmă, și unde creația/opera își revelează disponibilitățile conotative datorate relației semnificant-semnificat. Operele literare sunt, sub specia semnului și a funcției acestuia, mesaje adresate unui receptor pregătit pentru a descifra un cod specific comunicării literare”. ■ Studiul *Eroi politici ai antichității* (Univers, 1976), de Alexandru Nicolae Cizek, se află în atenția lui Liviu Petrescu. ■ Vasile Rebreanu transcrie a cincea parte a ultimului interviu dat de Victor Eftimiu la radio: „ – *Cunoașteți poezia de astăzi, maestre?* – Da, dragă, dar sunt și lucruri regretabile. Știu că voi sunteți tineri și mergeți mână în mână, vă lăudați unii pe alții, vă apreciați, dar eu nu pot să mă lupt, că sunt singur și voi sunteți mulți. Aveți și talent, sunteți deștepți ai dracului!... – *Ați trăit mult, ați trecut dintr-un secol în altul. Ce vi se pare caracteristic, deosebit de la începutul secolului și până astăzi?* – Pe plan literar? Dragă, talente foarte multe. În special în proză. În proză s-au dat lucruri eminente. – *Aveți pe masă o carte a unui reprezentant de frunte al prozei noastre de astăzi. Cartea Principele a lui Eugen Barbu. Semnul de carte arată că ați citit-o pe jumătate. [...] Cum vi se pare romanul?* – Romanul e foarte interesant... e foarte interesant. E scris de un om care are talent incontestabil, de un polemist. Este scris de un polemist: că vede pe toți eroii sub o lumină foarte urâtă. E o lume de care te desparți cu plăcere. Nu sunt oameni... Nu, prea sunt luați în bătaie de joc. I se poate aduce reproșul, care i s-a adus și lui Caragiale, că nu există un om de treabă în opera lui”. ■ La trecerea în neființă a lui Horváth István, N. Prelipceanu îi dedică un articol omagial. ■ Este publicat referatul-plan al *Istoriei literaturii române moderne*, solicitat de către

ministrul culturii criticilor Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu și Tudor Vianu și aflat în arhiva filosofului și literatului Ion Petrovici. ■ Constantin Hârlav semnează articolul *Agârbiceanu: experiența interbelică*.

14 ianuarie

● [„România liberă”, Anul XXXV, 1977, seria a IV-a, nr. 10 022, Organ al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, cotidian, Format tipografic A2; 4/6 pagini; nu se precizează componența redacției] Dan Zamfirescu recenzează volumul semnat de Adrian Păunescu, *Pământul deocamdată*, afirmând că „cine parcurge succesiv” operele autorului, de la *Ultrasentimente*, din 1965, până în „prezent”, „va înțelege cât de hotărâtoare este, în «alchimia» de totdeauna a geniului, acel suprem imponderabil ce se cheamă «Epoca», puterea creatorului de a se face substanța revelatoare a sufletului unui timp, de a fi vocea poetică prin care se rostește un moment istoric, un univers moral și un ideal social politic”.

● [„Contemporanul”, nr. 2] În cadrul rubricii *Jurnal de lector*, Dumitru Micu se ocupă de *Cărți de călătorie*. □ Adrian Marino: *Carnete europene*: „Jurnal al unei «clarificări interioare», *Carnetele europene* oferă implicit date asupra modului de viață occidental, în special asupra vieții culturale, cu atât mai edificatoare cu cât sunt rezultatul operației selective a unui intelectual în ale cărui reacții spontane nu poate să nu se regăsească orice om de carte format într-un alt climat european decât acela al așa-zisei «societăți de consum». Aderând organic la spiritul de ordine, muncă, sobrietate pe care l-a găsit în o seamă de instituții de cultură, îndeosebi elvețiene, călătorul român își mărturisește pe tot cuprinsul memorialului, cu dezamăgire, «criza de adaptare», dificultatea de a se integra măcar temporar unei lumi a «automatizării sociale absolute», «fără urmă de aderență și coeziune interumană», unei lumi blazate, în care oameni, inclusiv tinerii «nu râd, par lipsiți de jovialitate și exuberanță», în care este «greu de imaginat gradul de pulverizare al conștiințelor»”. □ Mircea Zăciu: „De cu totul alt tip, jurnalul concentrat în *Teritoriile* lui Mircea Zăciu nu e mai puțin impresionant. Rod al observației și reflecției acumulate în 1967 - 1968 în durata a «cinci semestre», în care autorul profesor la Universitatea din Cluj-Napoca, a predat «în trei universități vest-germane», el rememorează călătorii interiorizate, privirea naratorului «Fiind adesea întoarsă înăuntru, mai atentă la reacțiile, mutațiile, delimitările intime ale privitorului decât la priveliști»”. □ Dumitru M. Ion: *Vânătoarea de tigri în Sakartvelo*: „Invitat la o proiectată «vânătoare de tigri» naratorul participă, până una alta, la nesfârșite preținse preparative pentru asigurarea reușitei acesteia, care constau în ospețe homerice. Asistă și la o nuntă”.

● [„Cronica”, nr. 2] Numărul este dedicat lui Mihai Eminescu: □ Ioana Em. Petrescu semnează „*S-ar naște lumina, lumină*”, un text despre motivul luminii în opera eminesciană. □ Grațian Jucan scrie despre *Eminescu și idea-*

lul independenței naționale. □ Despre *Mit și istorie în gândirea poetului* scrie Gh. Ceaușescu. □ Al. Zub prezintă *Când a venit Eminescu la Iași*. □ În *Constelații ale geniului romantic* Ion Mihail Popa discută despre curentul romantic în literatura universală, trasând legături cu opera eminesciană. □ D. Irimia se ocupă de *Vocabularul eminescian între statistică și semnificații poetice*. □ Const. Ciopraga publică *Prima laudă a somnului* în opera eminesciană și blagiană. □ Gh. S. Ștefănescu semnalează *Două publicații gălățene dedicate lui Eminescu*, anume numărul unic al publicației „Omagiul lui Eminescu” și unicul număr al „foii comemorative” ce purta titlul „Mihail Eminescu”. ■ Liviu Leonte semnează „*Sclipet sferic*”, o cronică literară la *Eclipse orfice* de Nicolae Țațomir, Editura Eminescu, 1976: „Apropierea de lirica lui Al. Philippide e posibilă, dar numai parțial și numai ca eventuală înrudire, nu ca ecou al unei influențe”. ■ Zaharia Sângeorzan semnalează apariția *Dicționar de termeni literari*, Editura Academiei, coordonat de Al. Săndulescu; Dicționarul „[...] este o remarcabilă reușită, o lucrare care izbuteste să propună, în cele mai multe texte, idei originale”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Ion Alex. Angheluș scrie despre *Eminescu și cultura franceză* de I. M. Rașcu, Colecția „Confluente”: „Este un merit al editorilor (Albert Scheiber și D. Murărașu, ultimul un erudit comentator și editor al operei eminesciene) de a fi pus la dispoziția cititorului român o lucrare plină de merite”. □ Florin Faifer prezintă monografia *Alexandru Vlahuță* de Virgiliu Ene: „Incert cu totul e rostul acestei monografii. Impresia, rareori dezmințită, este aceea de, cum se spune, «deja cannu»”. ■ Despre *Antropologia filosofică a lui Lucian Blaga* scrie Vasile Constantinescu, volum *Aspecte antropologice* apărut la Editura „Facla”, cu o postfață semnată de Al. Tănase, ediție îngrijită de Ion Maxim. ■ Din *Moment reținem*: □ *Era socialistă*: „«Era socialistă» începe noul an cu un număr reprezentativ pentru profilul său. Astfel, revista se deschide cu articolul editorial *În noul an, avânt revoluționar pe calea progresului multilateral al patriei*, continuând cu un grupaj de materiale pe teme economice și sociale – *Înfăptuirea sarcinilor economice, obiectiv de frunte al activității de partid*, de Ferdinand Nagy”. □ *Caiet*: „Primim din Suceava *Caietul concursului național de poezie «Nicolae Labiș»*, editat de Comitetul județean de cultură și educație socialista și de Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă. Este o frumoasă inițiativă aceasta de a memora, cu mijloace editoriale, rezultatul ultimei ediții a competiției lirice intrată de acum în tradiția noastră culturală. Tinerii poeți distinși cu premii și mențiuni la ediția din 1976 o concursului «Labiș» sunt grupați în paginile acestui *Caiet*, lucrările lor apreciate de juriu fiindu-ne înfățișate din unghiul autorilor al cuvântului tipărit. Suntem convingși că unele dintre aceste nume se vor impune în scurtă vreme în lirica actuală”. □ *Superlativele anului*: „Ultimul număr al revistei «Viața studentescă» publică rezultatele unei ample anchete, vizând ceea ce pentru studenții chestionați a reprezentat, în diverse domenii, superlativele anului recent

încheiat. Au fost astfel stabilite, pentru primele cinci locuri, numele celor preferați, primul loc deținându-l, la poezie – Emil Botta (980 puncte), la proză – Constantin Țoiu (11617 p.), la critică și istorie literară – Ion Negoïtescu (768 p.), la publicistică – Ștefan Bănulescu (1120p.), la film – Tănase Scatiu (1881 p.), interpret teatru-film Toma Caragiu (1379 p.), interpret muzică folk – Mircea Florian (1211 p.), interpret muzică ușoară – Dida Drăgan (998 p.), interpret muzică populară – Irina Loghin (2316 p.). Dar fiind că obiectul anchetei era de a scoate în relief opțiunile studențimii în domeniile amintite, de real interes sunt mai ales concluziile trase. Drept urmare «vom observa, la poezie, de exemplu, că majoritatea poezilor desemnați sunt poeți tineri, la proză s-a optat pentru romanul social, în publicistică s-a impus mai cu seamă calitatea artistică a cărților desemnate, la critică și istorie literară primele cinci locuri exprimă o frumoasă diversitate de preferințe (chiar dacă punctajul este la acest capitol, poate în mod firesc, mai mic). Mai reținem și faptul că „la sport, cum era și de așteptat, Nadia Comăneci obține aproape punctajul maxim”». Aprecieri cu care nu se poate să nu fii de acord. Chiar dacă acel «poate în mod firesc, mai mic», referitor la critică și istorie literară, mai poate fi discutat; chiar dacă «aproape punctajul maxim» pentru Nadia Comăneci ne lasă cu nostalgia punctajului maxim propriu-zis. Pe care, dacă i l-au acordat toate juriile și agențiile din lume, era cazul să i-l acordăm și noi. Cu foarte întemeiat superlativ al superlativelor sportului românesc”. ■ Mihai Dinu Gheorghiu semnează *Moartea în viața lui André Malraux*: „Doliul produs de moartea lui André Malraux, la 24 noiembrie 1976, a făcut să curgă multă cerneală, îndeosebi în Franța, cum era firesc”. ■ Versuri semnează Vasile Mihăescu (*Patria*), Ion Hurjui (*Poemă dedicată lui Eminescu*), Vasile Constantinescu (*Clipa cea repede*).

● **[„Munca”, nr. 8370]** În *Vă recomandăm spre lectură*, Mihai Cernat prezintă *Scrisori provinciale* de Ștefan Bănulescu: „Între scriitorii români de azi, Ștefan Bănulescu reprezintă – înclin să cred – un „caz”. Un caz prin originalitatea operei sale, prin atmosfera ce domină nuvelele publicate până acum, prin pretextul epic la care apelează de fiecare dată, oferind cititorilor scrieri în care ineditul situațiilor se îmbină cu rafinamentul expresiei. Fapt demonstrat și de recenta apariție, «Scrisori provinciale»”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 319]** Un reușit poem de Corneliu Vadim Tudor, pe prima pagină – *Baladă de om tânăr*: „Ce tânăr sunt! Ce blând mă flagelează/ Blestemul meu divin de a trăi!/ Spun La mulți ani! acestei lumi frumoase/ În care văd lumina zi de zi/ Privesc în jur extatic și mă bucur/ Cât încă-i bine, și mă mișc firesc/ Cât încă gust din vin, și scriu poeme/ Cât încă-i pace, Doamne, și iubesc!” □ Constantin Simionescu marchează în textul său *Centenarul Sextil Pușcariu*. □ I. Lotreanu ne reamintește de *G. Călinescu, cronicarul* (din „Adevărul literar și artistic”). ■ În *Muza adormită*, pe lângă reabilitarea lui Petru Comarnescu, Traian Filip se ocupă la final și de plata unor polițe spre Marin Preda și alții. „Fermentul adus de Comarnescu a

rodit, sursele lui au fost explorate, proza de azi îi datorește imens. Natural, subiectul este extrem de dificil iar exegeții neînarmați pentru o asemenea investigație preferă să analizeze săptămânal, cu obstinație, până și praful de pe tobele *Moromeților*, decât să abordeze sectoare deficitare... D. Micu menționează tot felul de teme lacunare, dar nu suflă niciun cuvânt cu privire la marii absenți din critica și proza dinamică a ultimei jumătăți de secol. Se exagerează peste măsură rolul lui Lovinescu, văzut ca un Olimp în câmpie, în timp ce alte piscuri, precum și vulcani în continuă erupție, suntocoliți, deoarece nu s-au trasat drumuri de acces către ei.” □ C. Sorescu își amplifică expozeul despre Romul Munteanu prin *Mediere și creație*, reproșându-i mai ales absența criticii românești din cartea *Metamorfozele criticii europene moderne* – sau tratarea ei inconvenabilă. „Sinteza prof. Romul Munteanu ar fi devenit interesantă și utilă în sensul cel mai nobil, dacă autorul n-ar fi uitat să integreze și critica românească în procesul de metamorfozare a criticii europene moderne... Pentru Romul Munteanu, Europa se compune din Franța și Germania, poate și Italia... Excepția pe care o face totuși Romul Munteanu e G. Călinescu, tratat alături de Curtius și Alberes în capitolul *Ipostazele criticului european*... (Dar) Metoda (de a-l trata pe G. Călinescu) de a face critică literară numărând numele proprii ne amintește de metoda critică a lui D. Micu, care ori de câte ori scrie despre Ioan Alexandru numără plantele din poemele acestuia... La Romul Munteanu informația prisosește acolo unde e inutilă și lipsește unde ar fi fost nevoie de ea.” □ Traian Iorga semnalează la *Cronică de librărie* un debut: *Te urăsc, iubita mea* de Sorin Holban, la Ed. Eminescu, dar și două volume importante, *Pagini vechi despre Eminescu*, antologie, texte, note și prefață de Gh. Bulgăr, Ed. Eminescu, respectiv *Introducere în opera lui Miron Costin* de Mircea Scarlat, la Ed. Minerva. □ Versuri de H. Zalis. □ După *Epopoea (romanțată) a independenței*, Eugen Teodoru lansează un nou „serial” : *Din epopeea unirii*.

15 ianuarie

- [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8600] Mircea Iorgulescu scrie despre *eveniment și transfigurare epică*: „În epică, anul 1976 continuă orientarea – dominantă în acest deceniu – către social și politic, în forme însă accentuat diversificate și cu o vădită preocupare pentru introducerea unui spirit literar propriu contemporaneității. În esență, este un proces de înnoire și consolidare, a prozei cu caracter social, a cărei arie, altădată restrânsă aproape rigid la epica de observație directă și la narațiunea de tip obiectiv s-a lărgit într-un chip considerabil.”

- [„**Luceafărul**”, nr. 3] Mai multe articole omagiază ziua de naștere a lui Eminescu: *Poetul* de Alexandru Balaci, *Eminescu și cultura franceză* de Al. Piru, *Eminescu, scriitor național și universal* de George Munteanu. □ Pe prima pagină, un poem epic de Dorin Tudoran (*Lui Mihai Eminescu*). □ Sub portretul lui Eminescu, un îndemn olograf al lui Geo Bogza, în vecinătatea nelip-

sitului plop care îi însoțește semnătura: „Proslăviți ziua de 15 ianuarie! Proslăviți emoționata aniversare!”. □ În eseu *Scepticismul învins*, Victor Ernest Mașek propune o ipoteză pentru care Paul Zarifopol nu a cuprins într-un studiu creația eminesciană: „Așadar, opinia pe care dorim s-o avansăm acum este că Zarifopol nu și-a concretizat niciodată observațiile și judecățile de valoare despre Eminescu sub forma unui studiu sistematic deoarece era principial incapabil să scrie altfel decât polemic, critic și malițios, iar în cazul lui Eminescu, pentru prima dată, nu mai avea nimic de obiectat. El nu putea închina ode. De aceea, iconoclasmul său s-a înclinat mut în fața poetului ce întruchipa în cel mai înalt grad idealul său de perfecțiune estetică. [...] În fața creației eminesciene, scepticismul său, omniprezent, s-a declarat pentru prima și singura oară învins. Astfel, autoanihilarea criticului, absența studiului semnifică în cazul de față prezența omagiului suprem pe care Zarifopol putea să-l aducă lui Eminescu”. ■ Radu Petrescu publică *Însemnări despre Anton Holban*. ■ Este inaugurată rubrica *Scrisoare unui tânăr prieten*, care va „convoca” în fiecare număr un alt autor. □ „Deschiderea” îi aparține lui Aurel Baranga. Dramaturgul mărturisește că nu cunoaște „voluptate mai mare decât dialogul cu un poet tânăr, căruia să-i pot semnala eveniment, un simplu fapt divers, o carte sau bucuria descoperirii unui tablou”. Evocând vizitele nocturne pe care i le făcea, în adolescență, vecinul său M.R. Paraschivescu, pentru a-i arăta „o poezie descoperită de el, în cine știe ce publicație obscură”, Baranga recomandă „un volum de versuri prin care – vorba divinului Ion Barbu la apariția *Crailor* – «lirica noastră s-a căftănit»: *Pământul, deocamdată* de Adrian Păunescu” și „prefața lui René Char la volumul *Rimbaud*, apărut la Gallimard”. De fapt, Baranga se disociază de prefața amintită: „Char afirmă, nu fără o evidentă nuanță de melancolie, că poezia e făcută să fie înțeleasă atunci când, peste existența poetului au sunat de mult trâmbițele nemărginirii. Cu tot cultul meu, consecvent, pentru Char, nu-i împărtășesc perspectiva. [...] Poezia are drumul ei propriu, insidios și tenace, misterios și plin de enigme, dar are această cale, doar de ea știută, prin care ajunge la conștiințele oamenilor. [...] La doisprezece ani, *Luceafărul* mi s-a părut un simplu basm, dar cât de fermecător și cât de fascinant; astăzi, la anii senectuții, stau în fața *Luceafărului* ca înaintea Sfinxului. Poezia superior-accesibilă se dezvăluie treptat, de parcă un divin capriciu i-ar divulga secretele, cu scumpătate și zgârcenie. Cine este orgoliosul care să susțină că a epuizat misterele *Cărții lui Iov*? Poezia e făcută nu ca să fie citită, ci recită”. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru e prezent cu câteva gânduri aforistice *Despre Natură*. ■ Sub genericul *Șantier literar 1977*, grupajul – nesemnat – *Cărțile anului* prezintă noutățile și planurile editurilor Dacia, Eminescu, Albatros și Kriterion. □ „Directorul editurii clujene, Alexandru Căprariu, anunță nu mai puțin de 11 lucrări, în limbile română, maghiară și germană. Cităm dintre ele romanele *Moise Groza*, *Rug și flacără* și *Câmpul de maci*, aparținând scriitorilor Petru Vintilă, Eugen Uricaru și N. Calomfirescu, două albume pri-

vind Războiul pentru Independență, aparținând lui Mircea Țoca și Vasile Igna, un volum de traduceri în limba maghiară a unor texte de scriitori români de la 1877, intitulat *Ostașii noștri*, în colecția *Biblioteca școlarăului*, două culegeri de documente în limbile română și germană, una de texte privind modul cum a fost oglindită Independența în literatura scriitorilor transilvăneni, o epopee a Independenței și o selecție de poezii de Coșbuc, *Cântece de vitejie*, prefațată de C. Cubleșan.” □ „Criticul Valeriu Râpeanu, directorul Editurii Eminescu, și-a propus ca, pe lângă o serie numeroasă de titluri de cărți de poezie, aparținând unor cunoscuți poeți ca Mihai Beniuc, Virgil Teodorescu, Vasile Nicolescu, Adrian Păunescu, Gheorghe Tomozei, Teodor Balș și Nicolae Dragoș, să publice o seamă de debutanți și câteva culegeri de piese într-un act, scrise de autori prestigioși ai acestui gen, precum și un caiet cu cele mai reușite producții ale membrilor unor cercuri literare din țară. Vor apărea, de asemenea, romanele *Lumea cea mare* de Dan Mutașcu și *Asaltul* de Radu Theodoru și Marin Dragu, închinată Independenței, volumul *1877 în conștiința literară românească* de Vasile Netea, cuprinzând documente și mărturii, și reportajul *Când libertatea se numește Grivița și Plevna* de Mihai Stoian. Răscoala din 1907 va fi comemorată printr-un volum colectiv de proză și publicistică inedită cu titlul *1907-1977*, prin reportajul *De la răscoală la revoluție* de N. Mateescu, precum și romanul Adei Orleanu și cel al lui Florin Bănescu.” □ „În planul Editurii Albatros, scriitorul Mircea Sîntimbreanu a programat apariția a nu mai puțin de 150 de cărți, semnate de autori aparținând tuturor generațiilor. Pe tema Răscoalei de la 1907, va apărea romanul *Marea vâlvătaie* de Ion Marin Iovescu, reportajul-evocare *La cina din 1907* de Șt. Fay și o ediție bibliofilă a ciclului de poezii *1907* de Tudor Arghezi, ilustrat de Constantin Baciuc. Două romane-frescă vor evoca evenimentul Războiului pentru Independență: *Cronica eroică* de Radu Theodoru și *Ulmul de la Ionășești* de Alex. Bădăuță. O antologie de 30 de poeme originale dedicate zilei de 30 Decembrie 1947, cu titlul *Omagiul Republicii*, va apărea în decembrie 1977.” □ „Editura Kriterion, sub îndrumarea scriitorului Domokos Géza, va publica amintirile din Războiul pentru Independență ale doctorului Ludovic Fialla, într-o ediție bilingvă, română și maghiară, un volum de studii, scrisori și articole, punând în lumină ecoul Războiului de Independență [...], o antologie omagială de poezii și proză de autori români și germani, ilustrând lupta poporului român pentru independență, volumul de poezii patriotice *Pământ natal* – selecție reprezentativă din lirica poezilor români și maghiari din România – și o antologie intitulată *Laudă Patriei*, reunind cei mai cunoscuți poeți români, maghiari și germani din țara noastră.” □ Grupajul este escortat de un fragment din reportajul *Când libertatea se numește Grivița și Plevna* de Mihai Stoian, în curs de apariție la Ed. Eminescu. ■ M. Ungheanu absentează de la *Cronica literară*, în locul său instalându-se provizoriu C. Stănescu, cu care titularul de drept al rubricii fusese cândva coleg la *Scînteia tineretului*. □ Atenția lui C. Stănescu se îndreaptă

către volumul *Eminescu – cultură și creație* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, „o contribuție de prim-rang la mai adâncă integrare a filosofiei și creației eminesciene în cultura lumii prin chipul său ireductibil”, „o exegeză pilduitoare tocmai în direcția cercetării și susținerii universalității poetului național, topind într-o viziune personală contribuții anterioare și folosindu-se cu măsură și subtilitate de metode de lucru dintre cele mai moderne”. ■ La *Viața cărților*, Dan Laurențiu discută volumul de versuri *Inventatorul de numere* al lui Ion Cocora, care „nu mai *evocă* o anecdotică biografică incertă, scontând, prin natura particulară a lucrurilor, efecte în sfera interesantului, ci *invocă* o lume nouă, vie și imprevizibilă, pe calea divinatorie a imaginației și memoriei”. Totodată, cartea „nu este numai o izbândă a autorului ei, ci și una dintre cele mai bune apărute la sfârșitul anului trecut”. □ În *Anecdotic și pitoresc* „fixează” Paul Dugneanu romanul istoric *Pădurea nu doarme niciodată* de Radu Nițu, care „se înscrie cu destulă dificultate în rigorile genului”, atât „din cauza intențiilor parodice mai mult sau mai puțin camuflante vizând clișeele și șabloanele scrierilor despre haiduci”, cât și „din cauza insuficienței stăpâniri a legilor narațiunii istorice”. Recenzentul apreciază însă „tehnica arhaizării și pe cea a stilizării și dozării limbajului popular, dialectul înscriindu-se, din acest punct de vedere, în tradiția prozei bănățene a unui Vlad Delamarina sau Ion Pop Rețeganul”. □ *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii*, studiul lui Al. Călinescu, e „străbătut” de Doina Uricariu: „Adept al principiului polisemiei textului, spirit tutelat de deschidere, criticul e avizat de faptul că opera nu e numai deschisă, ci și închisă, lucru adesea uitat de la Umberto Ecco [*sic!*] înapoi. [...] Apelând la o serie de teze susținute de A. Jolles și de reprezentanții *Opolazului*, Al. Călinescu privește opera lui Caragiale ca [pe] rodul unei ample morfologii a genurilor instauratoare și restauratoare. [...] Criticul ne pune față în față cu un scriitor care nu disimulează, ci se denunță, dezvăluindu-și mecanismele, autointerpretându-se. Descoperim în Caragiale un scriitor care se privește scriind, un autor care dă codul operei lui, care încorporează în scrierile sale un dicționar implicit al limbii și limbajului său artistic, un creator care ne dezvăluie mecanismul exercițiilor sale de stil ridicându-le la statutul de operă [...]”. ■ Nicolae Ciobanu anunță că rubrica pe care o înfăptuiește în alternanță cu Al. Piru, *Cartea de debut*, va avea în vedere volumele tinerilor laureați la cea de-a doua ediție a concursului Ed. Eminescu. □ În acest număr, cronicarul discută *Sălaş în inimă*, cartea lui Gabriel Chifu – poet care a obținut și unul dintre *Premiile revistei „Luceafărul”* pe anul 1976. Câteva considerații: „Gabriel Chifu [...] amintește oarecum de debutul lui Mircea Dinescu. Cuceritoare este și la el sinceritatea tineresc-ingenuă a ceea ce, preluând memorabila formulare a lui Miron Radu Paraschivescu, numim «declarația patetică» inculcată poemului. Încrederea poetului în simțămintele și cuvintele sale pare a fi nelimitată în ceea ce privește puterea de a-și convinge cititorul să-l asculte, să ia aminte la debordantul vitalism ce-i străbate discursul-confesie [...]. Gabriel

Chifu ne convinge de puritatea vocii sale poetice mai ales atunci când rememorarea autobiografiei ideale este autentică, în sensul implantării ei într-un spațiu și timp realmente înfiorate de propria lor mitologie. Prin aceasta, actualitatea, mai exact, istoricitatea poeziei sale este remarcabilă [...]. Aflându-ne la capitolul contaminărilor pe care, inevitabil, și poezia lui Gabriel Chifu le suferă cu superbă uitare de sine, este necesar, credem, să atragem, totuși, atenția tânărului autor că, uneori, «împrumuturile» se produc aproape direct: din Eugen Jebeleanu (*Ceea ce am uitat*), din Mircea Dinescu, Dan Laurențiu. Individualizarea deplină a timbrului poetic, și în cazul unui tânăr atât de înzestrat precum Gabriel Chifu, reclamă accentuarea efortului de reprimare a unor asemenea momente de rămânere în umbra modelelor tutelare”. ■ În grupajul *Prezențe* este semnalat spectacolul eminescian *Bogdan Dragoș*, realizat de regizorul Mihai Dimiu cu un colectiv artistic de la Teatrul „Ion Creangă”, care va avea loc la 15 ianuarie, în cadrul stagiunii atelierului dramatic *Manuscriptum*, organizat de Muzeul Literaturii Române. Evenimentul va cuprinde o prelegere a regizorului despre destinul dramei – neîncheiate – a lui Eminescu, iar Ioan Alexandru va aduce un omagiu creației poetului național. □ O altă notă este consacrată suplimentului literar-artistic al săptămânalului *Flamura Prahovei*, alcătuit de Corneliu Șerban și Ion Voicu, în care, pe lângă „eșantioane” oferite de membrii cenaclurilor literare județene, sunt găzduite poeme de M.R. Parachivescu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Nichita Stănescu, Vasile Nicolescu și Mihai Negulescu. □ Tot aici, un succes cinematografic românesc: „Filmului *Prin cenușa imperiului*, aparținând regizorului Andrei Blaier, i-a fost decernată o mențiune specială la cea de-a IX-a ediție a *Întâlnirii internaționale a filmului și tineretului* de la Cannes. Ecranizare după romanul lui Zaharia Stancu *Jocul cu moartea*, filmul [...] a primit și sufragiile publicului francez, fiind notat favorabil într-un referendum al tinerilor spectatori. La manifestarea de la Cannes au fost confruntate 29 de filme aparținând unor cineaști din diferite țări ale lumii”. ■ *Biografia debuturilor* propune, sub semnătura *Reporter*, în spatele căreia se află, de fapt, Dorin Tudoran, un interviu cu Bazil Gruia („*Este atât de frumoasă și bogată limba românească, încât e o mare bucurie să-i poți gusta mai adânc din fascinație și belșug*”). ■ Publică grupaje de versuri Ioana Ieronim (*Desen, Spunea, Mereu, Azi am crezut*), Carolina Ilica, Dan Rotaru, Miron Scorobete. ■ Proza este „acoperită” de Eugen Barbu, cu *Femeia tânără de lângă fântână*, fragment din romanul *Săptămâna nebunilor*. ■ Marius Robescu abordează *Vara trecută la Ciulimsk*, piesa lui Alexandr Vampilov, montată de regizorul D.D. Neleanu pe scena Teatrului Mic. ■ *O rețetă comodă* află Corina Cristea în filmul „secvențial” *Tufă de Veneția* al lui Petre Bokor și Valentin Silvestru, „fără a avea «aplauze furtunoase»”. ■ Cronică micului ecran a lui Mircea Florin Șandru e dedicată emisiunii *Revista literar-artistică TV*, la care au participat mai mulți oameni de litere, prefățând noul an editorial. Între aceștia, Ana Blandiana. Poeta a comparat Anul Nou „cu un caiet de șco-

lar, nou și imaculat, în fața căruia rețrăim același miracol pe care l-au trăit în veac toți iubitorii cuvântului aflați singuri în fața unui dreptunghi alb și pur de hârtie” (*Bucuriile scrisului*). ■ Cronica radiofonică este datorată lui Constantin Stan (*Omul potrivit la locul potrivit*). ■ Grigore Hagiu „contemplă” arta pictorului Ștefan Câlția. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion analizează *Proprietarul de poduri*, „unul din volumele cele mai bune de versuri ale anului ce s-a încheiat”. Câteva observații: „Mircea Dinescu este un liric original, care cu un ochi trage la simbolurile lui Blaga, iar cu altul la imagismul violet al avangardiștilor noștri, de la care deprinde știința (mă rog: tehnica) de a pune totul în metaforă. Talentul remarcabil, crescut și el cum cresc cercurile în trunchiul copacului, îl ferește să fie, și într-un caz și în altul, un manierist fin, cum apar atâția pe urmele unei școli sau a unei mari personalități literare. [...] O căutare a imaginii rare există și la Mircea Dinescu, însă căutarea nu devine un stil în sine, versul nu este sofisticat și poemul nu seamănă cu un discurs din care a curs viața emoției elementare. [...] Mircea Dinescu se apropie [...] de Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Gh. Pituș și de mulți alți *expresioniști rurali* obsedați, sub influența, negreșit, și a lui Blaga, de dispariția miturilor vechi sub presiunea civilizației industriale. Dinescu nu este atât de grav și versul lui nu arată încrâncenarea, radicalitatea țărănească pe care-o aflăm în poemele lui Ion Gheorghe, de pildă, unde iarba duce o luptă dramatică cu betonul. [...] Muntean cu simțul gratuității și al ironiei, Mircea Dinescu pune inconformismului său o limită și, prin violența imaginii insolite, diminuează forța negației, nu însă și pe aceea a poeziei, care iese mai pură, mai detașată [...] Inedit [...] ar fi limbajul violent profan în care el tratează această temă, modul voit impertinent de a vorbi de simboluri mari în termeni de boemă bucureșteană. [...] După fantasticul inorog al lui Blaga, Dinescu aduce în poeme profana capră. Într-un loc apare și *mânzul* (întâlnit și la Ioan Alexandru) [...]. Nu toate poemele sunt, să ne înțelegem, profunde [...]. Mașinăria imaginii se vede uneori prea clar în versuri, în timp ce ideea rămâne obscură. Talentul trebuie fecundat și de spirit, lirismul are totdeauna nevoie de o gândire îndrăzneță și inventivă, care să transpună emoția frustră într-un simbol memorabil. *Proprietarul de poduri* arată o trecere de la poezia unei vârste la o poezie ce își asumă, cu o mai mare responsabilitate, condiția sa. [...] Lirismul exuberant și cu grație juvenil al lui Mircea Dinescu începe să-și schimbe glasul și să privească cu o mai mare gravitate în jur” (*Simboluri poetice*). ■ *Un poet al culorii* este Sabin Bălașa pentru Marin Sorescu. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ La *Întâmplări cu scriitori*, Mircea Micu „așază” o aventură cinegetică alături de Nicolae Tăutu pe meleaguri arădene. ■ Cronica de sport este înfăptuită de Tudor George, care „acompaniază” promovarea echipei de rugby Constructorul Buzău în Divizia A prin poezia *Hai, Buzău, Buzău!...* Autorul *Baladelor singaporene* notează că este legat sentimental de rugby-ul buzoian: „Am avut cîntea, prin 1957, să fiu cel dintâi antrenor al echipei cheferiste de rugby Lo-

comotiva Buzău, activând și ca jucător”. ■ Sub genericul *Evocări: 1877*, Petru Vintilă ajunge la al treilea episod din montajul documentar *Șoimii au trecut Dunărea*.

18 ianuarie

• [„Viața studențească”, An XXI, nr. 3 (646), 12 pg.; revistă a Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România; format tipografic: A 3; apare săptămânal, miercuri (*cu modificări de periodicitate în timpul vacanțelor studențești și cu modificări la 24 sau 20 de pagini pentru numerele speciale, iar în timpul crizei hârtiei cu o reducere la nr. de pagini de la 16 la 12); Colegiul de redacție îi cuprinde inițial în 1977 pe Stelian Moțiu redactor-șef, Ion Cristoiu – redactor-șef adjunct, Mihai Tatulici – secretar responsabil de redacție, alături de redactorii Gabriel Chifu, Silviu Lupescu, Adrian Severin, Mihai Todosia, Mircea Zaciuc; apoi, din nr. 36 din 8 nov. 1977, aceeași conducere (Moțiu, Cristoiu, Tatulici), împreună cu alți redactori: *învățămint* – Mircea Florin Șandru, *cultură* – Grigore Arbore, Simelia Bron, M. N. Rusu, Dinu Flămând, *poezie* – Constanța Buzea, *reportaj* – Cornel Nistorescu, *foileton* – Sorin Roșca-Stănescu etc; *corespondenți-colaboratori*: Magda Cârnecki – rubrica plastică, Al. Mușina – reportaj, Răzvan Theodorescu – *Istoria văzută de aproape*, Solomon Marcus – rubrica *Ecuatii*, Nicolae Bud, Eugenia Vodă – *Călătorii subiective*; Șefii principalelor subredacții: Andrei Rusu – Cluj, Tudor Petean – Timișoara, Silviu Hoișie – Iași, Ștefan Costea – Petroșani, Ioan Gheorghisor – Craiova, Mircea Berteza – Oradea.] Cuprinde un interviu cu Ion Ianoși, realizat de Gabriel Stănescu: *Marx a fost estetician pentru că a fost om politic, filosof, economist*. Ideile principale ale dialogului se rezumă și în câteva subcapitole: *Istoria propriu-zisă și istoria trăită*; *Tentația documentului-eseu în proza noastră din ultimul timp*; *Clasicii marxism-leninismului și totalitatea vieții*; *Interacțiunile esteticii cu alte discipline sociale*; *Verificarea „în mers” a omului de cultură*. „– Ultimii ani au confirmat deplasarea interesului scriitorilor noștri spre istorie, îndeosebi spre acele fapte istorice pe care generația mai vârstnică le poate socoti contemporane. E suficient să amintesc în acest sens, *Delirul* de Marin Preda și *Incognito* de Eugen Barbu. Se poate numi acest gen de literatură *roman istoric*? – Istoria își revendică insistent prerogativele și în literatură și în filosofie. O tendință manifestă în toată istoria modernă (de la revoluțiile burgheze, mai ales cea franceză) și precumpănitoare în istoria contemporană a secolului nostru. Anatole France a fost cel care a încetățenit, prin titlul unuia dintre cele mai bune romane ale sale, formula «istoriei contemporane». Aparent, e o contradicție în termeni, dar formulă surprinde anume dialectica întrepătrunderii devenirii și ființării. Perioada interbelică și cea postbelică o au acută – crescut și crescândă – conștiință de sine istorică, își contemplă prezentul prin prisma configurării lui, mai cu seamă din dramatice antecedente

imediate. Așa a procedat Rebreanu în *Răscoala*, regândind activ și responsabil marea tragedie țărănească din 1907, pe care o vom comemora în curând, să sperăm că și prin noi opere de artă. Așa procedează astăzi din ce în ce mai mulți scriitori și artiști, dornici să înțeleagă și să facă înțelese momentele cruciale ale istoriei noastre naționale. E firesc ca între acestea un rol privilegiat să ocupe insurecția națională armată antifascistă și antiimperialistă de la 23 august, premisele și urmările ei... Deosebirea față de romanul istoric tradițional constă, probabil, între altele, într-o mai programatică aspirație la fidelitate nu față de litera, ci față de sensul istoriei: ca și prin libertatea mai clară a amestecului de genuri, inclusiv reportericesc, publicistic, meditativ, care modifică întrucâtva însăși structura «romanescă», apropiindu-l de document la un pol, de eseu la celălalt. Romancierii noștri experimentează ambele variante, contopindu-le uneori, în ceea ce s-ar putea numi «documentul-eseu», adică o meditație filosofică pe marginea faptelor scrupulos consemnate.”

19 ianuarie

• [„Scânteia“ nr. 10707] La rubrica *cronicii teatrale*, Natalia Stancu Atanasiu relatează spectacolul *Richard al III-lea* de W. Shakespeare, desfășurat pe scena Naționalului bucureștean, după treisprezece ani de când fusese radiat din lista spectacolelor teatrale.

20 ianuarie

• [„Flacăra”, nr. 3] Pe prima pagină sunt publicate în paralel două poeme nesemnate, *24 ianuarie 1859* și *24 ianuarie 1977*. Tot aici, Adrian Păunescu publică *Noi suntem noi, cu inimă și acte, De douăzeci de secole, aici*. □ Pe pagina *intitulată Ci să fim numai români, într-un gând, într-o unire* sunt publicate o serie de panseuri și tablete pe teme istorice și patriotice. Semnează aici Dumitru Radu Popescu, cu *Și au voit popoarele...* □ Doina Sălăjan publică poezia *Ființă*. □ În *Subiecte*, Al. Piru publică un dialog intitulat *O „ieșire”*. □ Aurel Baranga scrie despre *Literatura de anticipație*, considerând necesară o mai bună promovare a acesteia. ■ În *Flacăra interviu*, cu titlul *În socialism scriitorul artistul, omul de știință capătă un sens al certitudinii, simțindu-se ocrotiți în calitatea lor de creatori*, George Arion publică un interviu cu Edgar Papu în care acesta răspunde la întrebări legate de diverse aspecte de ordin biografic, printre care și apropierea sa de Tudor Vianu („Am admirat întâi finisajul său, ca prezență umană și creatoare, ca profesor și scriitor, dar și ca om, armonia lui câștigată atât de greu printr-o muncă fără răgaz și printr-o mare disciplină interioară. Tudor Vianu s-a realizat pe el însuși cu mare trudă. L-aș asemui cu o statuie creată chiar de el. A fost un auto-Pygmalion. A renunțat la tot ceea ce era accidental, la o mulțime de elemente considerate superflue dintr-însul, pentru a ajunge la esență, pentru a ajunge la un echilibru prin care impunea celor din jur. N-am să uit niciodată grija ce o purta tinerilor, interesul

pentru tot ce scriau ei. Un interes real, nu contrafăcut. Când scriam, mi se părea că era aplecat deasupra paginilor mele. Și azi mă mai urmărește senzația asta.”). De aici, acesta trece la profilul general al omului de cultură, la protocronismul românesc („*Într-o* carte care o să apară nu peste mult timp am urmărit fenomenul pe care l-am numit *protocronismul românesc*. Am pornit de la constatarea că multe realizări din lume au fost făcute mai întâi la noi sau au fost spuse aici. Am observat că *în*alte țări există mari crize, forme goale de conținut, o sărăcie a creației. Spiritul românesc umple aceste formule cu substanță, creându-se o sinteză românească. Este ca și cum am aduce din străinătate aparate pentru a extrage bogățiile care sunt ale noastre. Așa am putut spune că Alecsandri este primul poet impresionist, că *Oda* lui Eminescu – una din primele creații existențialiste, că teatrul lui Caragiale a precedat comedia filmică americană. Ținând seama de faptul că de la Neagoe Basarab se manifestă acest caracter al culturii românești de a preceda atâtea creații culturale ivite mai târziu în altă parte, cred că astăzi fenomenul rămâne valabil, și încă la un mai mare grad de amplificare. Mă uit la Nichita Stănescu sau la mai tinerii Ioan Alexandru sau Adrian Păunescu sau la Mircea Dinescu, niște tipare pline de substanță. Nu-mi pot da seama ce fenomene pe plan european prevestesc acești poeți și mulți alții, dar sunt convins că fac o autentică sinteză, creată pentru prima dată pe pământul nostru.”), vorbește despre ceea ce este nou în cultura română („A apărut un termen nou – revoluția culturală. Termenul de revoluție se referea înainte la răsturnarea unor regimuri politice, a unor orânduiri. La noi, ea s-a extins și la planul umanist al culturii. Această extindere a ideii de revoluție nu numai că nu se opune, dar și încurajează și stimulează creația de cultură.”) ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică un eseu intitulat *Literatura și publicitatea*. ■ În *Însemnări de lectură*, George Arion prezintă *Scriitori români de azi* de Eugen Simion: „Criticul și istoricul literar Eugen Simion a fost tentat să-și intituleze cel de-al doilea volum din *Scriitori români de azi* (primul volum a apărut în 1974, al doilea la sfârșitul anului trecut și în pregătire mai este încă un volum) *Amurgul idolilor* dar, după cum mărturisește în postfața cărții, a renunțat având „oroare de titlurile poetice”. În orice caz, titlul ar fi fost exact, deoarece autorul se ocupă în special de scriitorii români de seamă, a căror activitate literară a început uneori cu mult înainte de 1944 și care, după această dată, continuă să scrie. Autorul urmărește modul cum au răspuns acești scriitori exigențelor literare ale unei noi epoci din viața României. Cartea cuprinde studii consacrate lui Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga. Al. Philippide, Camil Petrescu, G. Călinescu, Ion Marin Sadoveanu, Ion Vinea, V. Voiculescu, Mircea Eliade, Perpessicius, M. Ralea, Tudor Vianu, Constantin Noica, Petre Pandrea. [...] Comentariile din carte se străbat cu multă curiozitate și din dorința de a afla modul cum se reflectă în conștiința acestui critic literar, unul dintre cei mai importanți pe care îi avem, texte de acestea ori interpretate. Criticului îi place terenul ferm, nu se hazar-

dează niciodată fără a-și lua toate măsurile de precauție pentru a nu pierde contactul cu solul. El înaintează în inima operei analizate cu prudență, uneori îi dă ocol îndelung, își pregătește atacul decisiv cu grijă, își enunță descoperirile pe un ton potolită, fără exuberanța celui care își închipuie că el a devenit posesorul unor adevăruri ultime. Eugen Simion nu face paradă de erudiție, textul nu e încărcat defel de fel de referințe la autori cât mai inaccesibili și, totodată, de cele mai multe ori, nu-și clădește propria pledoarie făcând tabula rasa din părțile confrăților. De aceea, paginile sale îți inspiră încredere în soluțiile critice propuse. La aceasta contribuie și faptul că, deși e la curent cu cele mai noi metode ale criticii literare, le folosește cu aceeași grijă, fără a-și face un idol din ele. Cel de-al doilea volum din *Scriitori români de azi*, deși, repetăm, nu ne face să împărtășim întotdeauna părerile autorului, este un adevărat eveniment editorial, creează sentimentul confortabil că literatura română contemporană a avut și are scriitori reprezentativi și că despre ea se pot scrie pagini inspirate, durabile”. ■ Tot George Arion prezintă volumul de călătorii al lui Mircea Zăciu, *Teritorii*. ■ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă volumul lui Emil Brumaru, *Cântece naive*: „Într-adevăr, Emil Brumaru este un poet de duminică dar care, citit cu atenție, dă de gândit pentru toată săptămâna. Altfel spus, el este un mare poet mic”. ■ În *Excelsior*, Pompiliu Marcea publică eseu *Laudă criticii...la adresa altora*. □ Adrian Petrache publică poezia *Răspundem*. □ În *Cronica filmului*, Horia Pătrașcu prezintă *Tufă de Veneția*, scenariu fiind semnat de Valentin Silvestru. □ Cu titlul *Hrisant Hrisoscelu*, Eugen Barbu publică un fragment din romanul *Săptămâna nebunilor*. □ Sunt publicate poeziile *Zăpadă* și *Elegie* de Doina Sălăjan. □ În *Racul (133)* Teodor Mazilu publică *Pupăcioșii bine intenționați*, Nicolae Dragoș semnează *Tipa*, Cornel Udrea – *Tovarășe, Sindicat*.

● [„**Orizont**”, nr. 3] Despre actele gratuite ale eroilor lui André Gide, mai ales ale lui Lafcadio, și despre relația viață-literatură, ne întreține Șerban Foartă în articolul *Viața și opera*. ■ O prezentare succintă a literaturii lui Octavian Paler realizează Titu Popescu în articolul omonim, *Octavian Paler*, la rubrica „frontispicii”, descifrând „două coordonate fundamentale [...]”: lirismul dens, iradiant, de înaltă compatibilitate umană și intelectuală, sugestie totodată a genuinității originare, principiu al memoriei tutelare și marea capacitate de asumare a problematicii umane majore, prin care individul se împărtășește din destinul omenirii.” ■ G. I. Tohăneanu relevă fonetismele, cuvintele, zicerile populare regionale din literatura de război a lui Sadoveanu (articolul *Vorbe, ziceri ale țării. Războiul de independență în opera lui M. Sadoveanu*). ■ Anatol Ghermanschi traduce fragmentul *Gândacii* din proza lui Alberto Moravia, proză care constituie „una dintre cele mai complexe fresce ale societății italiene contemporane”.

● [„**România literară**”, nr. 3] Sub genericul *1859-1877-1918*, redacția exprimă „*Dorința cea mare*”: „trăim astăzi, cu atâta emoție, drumul de glori-

oasă înfăptuire al Unirii, deschidem cărțile făuritorilor ei, ne pătrundem de năzuințele lor. Fără oprire-i această trăire, cum fără oprire a fost pregătirea aceluși timp, al edificării statale și al ieșirii în lume cu autoritatea unui popor independent și suveran în țara lui. Un timp al rațiunii și al patriotismului. Din spiritul lui ne vom hrăni de-a pururi. «Căci dintre toate pasiunile omenești, amorul de patrie este singurul care nu se stinge niciodată», cum avea să spună poetul care a scris dintr-o suflare *Hora Unirii*». □ Alături, Francisc Păcurariu versifică *Unirea*. ■ Din *Viața literară* aflăm despre faptul că „în cursul săptămânii trecute, s-au desfășurat ample manifestări cu prilejul împlinirii a 127 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu. Uniunea Scriitorilor a omagiat pe cel mai mare poet al neamului nostru, la Cimitirul Bellu, la statuia lui Eminescu din grădina Ateneului și de la sediul Uniunii Scriitorilor, depunându-se jerbe de flori. La Cimitirul Bellu, Augustin Z.N. Pop, Traian Iancu și Gheorghe Eminescu, nepot al poetului, au evocat figura luminoasă a celui omagiat, iar membri ai cenaclurilor literare din București au recitat versuri dedicate luceafărului poeziei noastre; la statuia de la sediul Uniunii Scriitorilor, după cuvântul lui Nicolae Dragoș, elevi ai școlilor generale din sectorul 1 au recitat versuri eminesciene”. Sunt enumerate, în continuare, și alte manifestările prilejuite de aniversarea lui Mihai Eminescu, din diverse localități. □ Tot din *Viața literară*, răzbat vești și *Din lirica feminină românească*: „Clubul Femina al Casei de cultură din sectorul 5 al Capitalei (Str. 11 iunie nr. 41) a organizat un recital poetic sub genericul «De la Veronica Micle la Ana Blandiana». Actoriile Maria Pătrașcu și Mircea Cruceanu de la Teatrul Giulești au recitat versuri”. ■ Ion Dodu Bălan pledează pentru *Literatură și comunicare*: „Căile moderne de comunicare în masă (corect, nu atât din punct de vedere gramatical, cât mai ales social și uman, ar fi cu masele) prin intermediul așa-ziselor mijloace audio-vizuale (dintre ele în primul rând radioul și televiziunea precum și discurile, benzile de casetofon și magnetofon), nu numai că nu stânjesc propagarea literaturii spre cele mai largi cercuri de cititori, cum se tem adepții exclusivi ai civilizației scrisului, ci dimpotrivă, au darul de a-i reda unul dintre atributele ei primordiale, și anume: *oralitatea*. Formele de transmitere a literaturii prin intermediul mijloacelor de comunicare audio-vizuale îl repun, într-o anumită măsură, pe autorul de literatură, în situația creatorului popular care își expunea *oral* povestea, poezia etc. în fața unor grupuri umane. El se adresează simultan unei colectivități și nu unui singur cititor. Acest fapt trebuie să schimbe ceva și în structura creației, mai ales a modalităților de expresie. [...] De aceea, mi se pare că e necesar tot mai mult, în continuare, ca în emisiunile literare ale radioului și televiziunii, în textele imprimate pe discuri și benzi, să fie implicat mai direct și mai substanțial ascultătorul. Ce citim să nu constituie un monolog în sine, un simplu zgomot de fond, ci un dialog viu, autentic, antrenant cu masele de ascultători. E foarte important să vedem ce îl interesează pe acest ascultător și nu cititor. Cum îl formăm pentru a înțelege în adânc resorturile literaturii,

pentru lărgirea orizontului de cunoaștere, pentru cultivarea gustului său estetic sunt probleme pe care trebuie să le discutăm cu el, de la egal la egal”. ■ Ion Ianoși scrie *Din nou despre umanismul marxist*. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu marchează, în *Ștefan Petică – 100*, centenarul nașterii poetului simbolist. ■ „Volumul de sonete *Pământul, deocamdată*, al lui Adrian Păunescu – notează Aurel Baranga –, constituie evenimentul actualului sezon editorial și va face dată în lirica originală contemporană. Poezie violent politică, acut cetățenească, hrănindu-se, mereu și neconținut, cu seva actualității, lirica lui Păunescu descinde, în plan spiritual, din *Declarația patetică* a lui Miron Radu Paraschivescu. Poet tribun și poet al cetății, Adrian Păunescu scrie o poezie care a trecut, în veacul nostru, printr-un duș scoțian de contradicții: adorată de un tineret entuziast, când e semnată Maiakovski, execrată, și pe drept cuvânt, când e fabricată de epigoni lipsiți de onestitate estetică. Se întâmplă cu această poezie ceea ce se petrece cu poezia patriotică: patriotică, – în cea mai respectuoasă accepțiune –, când e semnată Goga, patriotardă, când poartă sigiliul infamant al imposturii. Poezia lui Adrian Păunescu, surprinzătoare printr-o amplă deschidere spre un orizont spiritual de neliniști, revolte mocnite și neistovite, neîmpăcate, împotriviri la injustiție, rutină, stupiditate, anchiloză, la toate formele de moarte prematură, este o poezie polemică, acută, incandescentă, de o dezlănțuită, nestăpânită, elocvență, dar care, în pofida unei retorici manifeste, rămâne o poezie emoționantă, străbătută de un subtil filon liric. Aici se ivește paradoxul, derutant până la stupefacție: oralitatea poeziei lui Păunescu uimește, tulbură, irită, dar, în același timp, aceeași poezie, spadă ascuțită, agresivă și incomodă, invită la o adâncă și înfiorată meditație. [...] O carte de maturitate a poetului și a liricii noastre, cu *Pământul, deocamdată* poezia românească «s-a căfănit». O carte despre care se va scrie mult și multă vreme. Mă mulțumesc să notez în aceste insuficiente rânduri, cu un mărturisit sentiment de satisfacție: «Poezie, deocamdată». O poezie ce va fixa în lirica noastră o cotă dificilă, obligând și critica la unele revizui axiologice.” ■ În cronică sa, Nicolae Manolescu remarcă *Doi poeți*: Petre Stoica (*Iepuri și anotimpuri*) și Horia Zilieru (*Australia*). ■ Mirela Roznoveanu recenzează *Primejdia* lui Dumitru Corbea, iar Mihai Coman *Fantastica Deltă* a lui Valentin Șerbu. ■ În *Eseuri asupra stării de grație* de Dan Laurențiu, Lucian Raicu observă o scriitură „despre poezie cu înțelegere cordială, cu o anume participare chiar, subliniată de un lexic profesional bogat; fără maliție, cel mult – câteodată – cu oarecare rezervă intimă; dar, în aceeași măsură (ceea ce contribuie la impresia de nivelare, de egalizare), fără să dea senzația unei «comoții» sufletești, a tresăririi provocate de cine știe ce întâlnire neașteptată. S-ar putea rezuma în această propoziție subtextul criticii sale: există mulți poeți buni și foarte buni. Prea puține elemente care să spargă, într-o direcție sau alta, liniștita proliferare a acestei sintetice propoziții”. ■ Analizând studiul despre *Eminescu* de Mihail Dragomirescu, Fănuș Băileșteanu consideră că „dincolo de caracterul cam

obositor al analizelor și ierarhizărilor ritmurilor și vocalelor din cutare sau cutare vers eminescian, e de reținut că Mihail Dragomirescu a intuit magia poeziei, secretul ei (pe care l-a numit «armonie») și a înțeles că sunetul sau cuvântul au nu numai un rol tranzitiv, dar și unul reflexiv, o existență lirică «de sine stătătoare». Disocierea structuralistă dintre aspectele denotativ și conotativ ale cuvântului le-a presimțit, printre primii, Mihail Dragomirescu. El a fost un precursor pe multiple planuri al criticii și esteticii românești, al eminescologiei”. ■ Florentin Popescu scrucează culegerea de tablete a lui Coriolan Gheție, *Rațiuni ale inimii*, publicate inițial în revista orădeană *Familia*. ■ Sorin Titel aduce în atenție trei volume de *Literatură pentru tineret: Corabia timpului* de Monica Pillat, *Jocurile dimineții* de Mihai Pruteanu și *Fiul primarului* de Ionel Bandrabur. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici remarcă *Metoda compilației* din studiul monografic cu care debutează editorial Mircea Scarlat, *Introducere în opera lui Miron Costin*: „E o tipică lucrare de compilație, în genul destul de productiv al referatelor studentești, întocmită temeinic, cu grijă pentru epuizarea bibliografiei, cu atenție ca nu cumva să scape, fie și printre rânduri, vreo idee cât de cât personală, cu tinerească dorință de a strivi prin erudiție (culmea paradei: o citare, la pag. 103, pe necitite sau neînțelese, a *Ironiei* lui Jankélévitch). Șase din cele opt capitole ale cărții recompun într-o ordine justă și limpede opiniile curente ale istoriei literare despre opera lui Miron Costin, de un tratament special, de-a dreptul encomiastic, bucurându-se, pe bună dreptate, ideile lui Eugen Negrici din excelentul studiu despre *Narațiunea în cronicile lui Ureche și Costin* (1972); frecvența trimiterilor și citărilor la și din acest studiu dau farmec involuntar parodic lucrării tânărului istoric literar Mircea Scarlat. Nu spun că autorul nu și-a format o părere clară despre scriitorul comentat, ba din contra, numai că părerile dumisale sunt dezvoltări în zig-zag ale judecăților sau opiniilor din bibliografia critică cercetată”. ■ Emil Manu „montează” documentarul *1859 – 1877 – 1918. Literatura Unirii*. ■ Sub genericul *Scriitorii și țara*, Mihai Pelin așază reportajul *Cerna – Motru – Tismana*. ■ La *Cartea străină*, Nicolae Balotă salută traducerea în română de către Florica-Eugenia Condurachi a romanului *Toți oamenii sunt muritori* de Simone de Beauvoir. ■ De pe alte *Meridiane* sosește vestea publicării, în *Revue des deux mondes*, a unor *Pagini inedite din Anna de Noailles*. ■ Ion Mărgineanu, Nicolae Arieșescu și Ion Iuga publică poezii în cadrul grupajului *File pentru „Cântarea României”*. □ Este prezent, de asemenea, cu versuri, în afara grupajului, Tudor George. □ Georgeta Mircea Cancicov semnează proza *Toamna pe front*. □ În traducerea lui Ion Brad și a lui Dumitru Nicolae, apare capitolul *Zborul lui Velos spre România*, din romanul *Porumbelii* de Evanghelos Averoff-Tossizza. În prezentarea pe care o face scriitorului grec poetul Ion Brad, ambasador al României la Atena, aflăm detalii din culisele elaborării capitolului tradus: „Sunt bucuros să remarc că, în urma vizitei prietenești făcută în țara noastră, autorul a ținut să adauge cărții un capitol special dedicat României,

drept omagiu politicii ei de pace, simbol al unei prietenii milenare, care ne leagă de Elada”. □ Ștefania Deleanu și Virgil Mazilescu oferă versiunea românească a unor poezii ale scriitorului englez de origine grecească Alexis Lykiard. ■ Al. Andrițoiu expediază o reportericească *Scrisoare din Hanoi*, din *Templul literaturii*.

21 ianuarie

● [„Scânteia“ nr. 10706] Ion Ianoși scrie pe prima pagină despre *Creația literară și Unirea cea de astăzi*, folosind în argumentare idei vehiculate în epocă despre rostul și menirea scriitorilor: „Ne-am dezobișnuit în genere de ani «albi» sau «cenușii», anul 1977 este însă parcă deosebit de încărcat de ecouri semnificative și angajante. Mai cu seamă pentru scriitorii și artiștii noștri chemați prin chiar meseria lor să se angajeze în decantarea noilor semnificații. Și, potrivit cu o tainică lege a «răspunsurilor» de care axiologia literar-artistică a beneficiat deseori, cei mai talentați dintre ei ar putea compensa presiunea valorilor antemergătoare prin împlinirea unor comparabile valori inedite.”, pe parcursul articolului făcând o referire la Congresul educației politice și al culturii socialiste, derulat în cursul anului precedent, și dând citate din expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu. ■ La rubrica „cum vorbim, cum scriem românește?” Liviu Constantinescu (membru corespondent al Academiei) face o demonstrație legată de trecerea termenilor științifici, specializați, în limbajul comun, standard, și viceversa, combătând necunoașterea sensului propriu al termenilor; iată câteva exemple: „[...] se poate considera avantajos împrumutul din limbajul chimiei, care conduce la expresia de «sala polivalentă» sau chiar la cea de «logica polivalentă», devenită titlu al unei lucrări filozofice. În schimb, este mai puțin fericit să se vorbească despre «valențele educative și estetice în poezia obiceiurilor de iarnă» (titlu de «masa rotundă») și încă mai puțin să se spună «în centrul acestei deveniri catalizând-o clocotitor...» Cu totul greșită este utilizarea expresiilor «lucrări de sub mediană» și «de deasupra medianei» pentru a desemna lucrări de valoare mai mică, respectiv mai mare decât a celor mijlocii. În mod evident se impunea aici cuvântul «medie» și este greu de înțeles pentru ce autoarea l-a evitat. I s-a părut că sună prea banal, așa cum li s-a părut prea de toate zilele cuvântul «primitor» invitațiilor care și-au complimentat gazdele declarându-le «primitive» (caz citat de academicianul Al. Graur)?”

● [„Contemporanul”, nr. 3] În secțiunea *Jurnal de lector*, Dumitru Micu analizează cărți despre *Poezie și adevăr*: „Cărțile ce urmează a fi prezentate sunt ale unor poeți și ele vorbesc, în fond, despre poezie. Ordinea prezentării are în vedere natura textelor, făcând abstracție de vârsta autorilor. De altfel, poeții n-au vârstă”. □ Ana Blandiana: *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie*: „Formulând scânteietor, memorabil, câteva adevăruri devenite convingeri și puncte de reper ale propriei orientări, Ana Blandiana a compus o carte și edificatoare în

ceea ce privește concepția sa despre poezie și cuceritoare prin calitățile literare intrinsece”. □ Veronica Porumbacu: *Voce și val*: „Prin realitatea unor asemenea senzații, ca și prin autoanalizele de interes istorico-literar ale autoarei, «romanul» *Voce și val* dobândește calitatea de sursă documentară, chiar dacă fiind prezentate ca elemente de «poveste», faptele expuse pot fi preluate doar sub beneficiu de inventar”. □ Aurel Rău: *Întâlniri cu scriitori*: „Suntem introduși în ambianța cadrului cotidian al existenței lui T. Arghezi și M. R. Parascchivescu, Saint-John Perse și Yasunari Kawabata, Ernst Jünger și Ghiorghios Seferis... ni se dezvăluie circumstanțele relansării lui Blaga de către «Steaua» și ale colaborării la aceeași revistă a lui G. Călinescu”.

● [„Cronica”, nr. 3] Editorialul *Unirea* este semnat Cronica: „A douăzecișipatru zi din ianuarie concentrează în rostirea ei o idee sacră a istoriei noastre naționale: *Unirea*. Ziua aceasta din ianuarie se păstrează în datina noastră drept o simbolică denumire a convergenței românești pe aceste pământuri de milenară apartenență românească”. ■ Emil Diaconescu publică *1859-1877 De la Unirea țărilor române la Independență*. ■ D. Ivănescu scrie despre *Lupta pentru Unire*. ■ C. Gh. Marinescu oferă informații despre *Unitatea românilor văzută de istorici și publiciști din Anglia*. ■ Anatol Ghermanschi se ocupă de *Ecouri ale Unirii*. ■ G. Istrate scrie despre *George Coșbuc, poet național*. ■ D. Irimia publică a doua parte din *Vocabularul eminescian între statistică și semnificații poetice*. ■ Al. Andriescu semnează cronica literară la *Eseuri asupra stării de grație* de Dan Laurențiu, Editura Cartea Românească, 1976: „*Eseurile asupra stării de grație*, scrise cu strălucire stilistică și cu gravitate sufletească, mărturisesc în permanență grija autorului de a apăra poezia de încercările de a o rupe de condiția ei firească. Prin aceasta autorul se mărturisește mai angajat față de destinele poeziei actuale decât alți critici, absorbiți mai ales de descrierea, impresionistă sau tehnicistă, dar la fel de impersonală, a operei literare. Cartea lui Dan Laurențiu ne apare, și din această cauză, cu atât mai necesară. Ea ocupă un loc aparte în spațiul criticii actuale”. ■ Zaharia Sângeorzan prezintă *Întâlniri cu scriitori* de Aurel Rău: „*Întâlniri cu scriitori* este o carte fermecătoare în care descoperim sufletul înalt și sfios al unui valoros poet, care se regăsește cu emoție în ceilalți, ideile și imaginația unui eseist de aleasă stirpe intelectuală”. ■ Doru Scărlătescu marchează *Centenar Ștefan Petică*, publicând textul *Poetul și „Lumea nouă”*: „Din perspectiva centenarului, Ștefan Petică ne apare drept un vizionar, un profet, vestind «zorii singurei lumi armonice posibile», într-un nou veac, al «triumfului dreptății și a moralei adevărate»”. ■ Din *Moment reținem*: □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „În ziua nașterii lui Eminescu, la 15 ianuarie, redacția revistei «Cronica» a fost invitată în satul Călinești – Cuparencu (comuna Calafindești), din preajma Sucevei. În sala arhiplină a căminului cultural, sute de localnici au participat la o călduroasă manifestare literară, dovădindu-se adevărați iubitori de poezie și demni păstrători de tradiție populară. Înfățișând auditoriului activitatea revistei «Cronica», redactorul șef adjunct al

publicației, Andi Andrieș, i-a prezentat pe participanții la întâlnire. Profesorul universitar dr. I. D. Lăudat a vorbit despre creația eminesciană, despre destinul familiei Eminovici, al cărui părinte, căminarul Gheorghe, era originar chiar din satul Călinești. La poezia marelui clasic s-a referit de asemenea și profesorul dr. Mihai Iordache. Au urmat lecturile din creația proprie făcute de poezii Ioanid Romanescu, Marcel Mureșeanu, Vasile Mihăescu și de mai tânărul Ion Cozmei. Cu exemplificări, Al. Pascu a punctat valoarea universală a celui mai mare poet român”. □ *Bibliografii*: „Serviciul bibliografic al Bibliotecii centrale universitare din Iași a pus, ca și până în prezent, la îndemâna cercetătorilor, lucrări importante, cele mai multe privind materialele publicate în diverse periodice apărute la Iași, București sau în alte localități. Nu de mult au apărut, în cadrul acestora preocupări menite a înlesni cercetarea literară, bibliografia Dorinei Mercheș consacrată vieții și activității li Eusebiu Camilar, îndreptar prețios în opera unui prozator, poet, traducător și publicist de valoare, dispărut prematur. O lucrare importantă, de asemenea, este bibliografia alcătuită de Lenuța Drăgan, privind opera prof. dr. docent Al. Dima, membru corespondent al Academiei, estetician, istoric literar, teoretician și animator al comparatismului literar din țara noastră. Lucrarea, concepută ca un omagiu la aniversarea a 70 de ani a eminentului om de știință, scriitor și dascăl al atâtor generații de studenți, urmărește sistematic, reușind să fie aproape exhaustivă, activitatea lui Al. Dima desfășurată în diverse domenii, de-a lungul unei perioade de aproape cinci decenii”. □ *Zilele Eminescu*: „Aflând din surse tele-radiofonice sau particulare despre deschiderea la Botoșani a *Zilelor «Mihai Eminescu»*, consemnăm aici această manifestare devenită periodică, presupunând, împreună cu poezii ieșeni, că programul (pe care nu am reușit să-l obținem) a cuprins interesante acțiuni, cu multiple semnificații educative”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Prof. Nicolae Gr. Stețcu vine cu noi și interesante contribuții la viața lui G. Ibrăileanu («Ateneu») drept rod al cercetărilor din fondurile arhivistice romășcane. E vorba de perioada gimnazială a viitorului critic, deci începând din 1883 când devine elev la «Roman-Vodă». * Vasile Rebreanu a redescoperit valoarea publicistică a discuțiilor purtate în timp în fața microfonului, și păstrate. De pildă, «ultimul interviu al lui Victor Eftimiu» («Tribuna») e întru totul caracteristic pentru firea autorului *Cocoș negru*. La vârsta sa, Eftimiu își putea permite luxul de a renunța la proză și fotogenie”. ■ Marina Ionescu semnează *Modernitatea celor vechi*, semnalând apariția *Romanelor Mesei Rotunde* de Jacques Boulanger, editura Univers, traducerea de Aurel Tita, 1976: „Tălmăcirea românească a acestor minunate pagini este remarcabilă prin echilibru și culoare. Atât arhaismul forțat, cât și o actualizare disonantă a termenilor au fost evitate abil”. ■ Versuri semnează Florin Mihai Petrescu (*Românii toți au vrut Unire*), Haralambie Țugui (*Arpegii la Hora Unirii*), Gheorghe Tomozei (*Arborele primordial, Târg*), George Lesnea (*Hronic*), Ana Măslea (*Dulce vers din dulce grai; Aproape iarnă*).

• [„**Munca**”, nr. 8371] Sub sigla *Columna*, Dumitru Almaș publică a doua parte din *Drumul de jefă și glorie al independenței*, cu titlul 1859: *Unirea, marele pas*. □ În aceeași rubrică, Corina Victoria Sein publică poezia *Unirea*. □ Ilie Solomon, cu titlul *Stagiunea permanentă, de la idee la faptă*, publică „ecouri la masa rotundă: Casa de cultură a sindicatelor – prezență permanentă, activă în viața spirituală a localităților”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 320] *Unitate, neatârnavare*, un articol de Mihai Minculescu, pe pg. 1, sub genericul *1859 – 1877 – 1918*. □ O cronică literară de E. Manu, la ultimul volum de versuri al lui Dominic Stanca – *O sălbatică floare* (poetul decedând în iulie 1976, cu puțin după apariția cărții). „Ceea ce-l deosebește pe Dominic Stanca de ceilalți actori care au scris sau mai scriu versuri, e faptul că nu le-a scris să fie declamate, le-a gândit fără finalitate scenică, visate pentru un spectacol pur, interior.” □ C. Sorescu, în *Proză artificială*, îl demontează pe un autor altfel prolific (cantitatea neînsemnând și creștere a calității în timp), Platon Pardău și al său ultim roman (asemănător cu celelalte, schematic, clișeistic dar tipărit în... 20000 de exemplare!) – *Cu ochii dragostei*, Cartea Românească, 1976. Decapitarea literară continuă și în nr. următoare. □ Un necrolog *Tache Papahagi*, semnat de Valeriu Rusu. ■ *Mamifere fastidioase* de Traian Filip este articolul ce pune la zid avatarurile criticii autohtone: „Ne-am obișnuit să spunem că, asemenea tuturor celorlalte fenomene, critica se află într-un neconținut proces de evoluție. Niciodată în regres. Și totuși de câte ori ne înșelăm în această privință și consumăm panseuri în loc de eseuri, fără să ne dăm seama că numeroșii culegători de anecdote scutură cu prăjina fructe din pomii vecinilor și ni le prezintă în vitrine acoperite cu hârtie de celofan? Ocupați cu asortarea produselor, *fastidioșii* nu ne spun că le-au cules din pomi diferiți și că au gust diferit, preocupați ca ele să încapă în aceeași ladă.” Se înfierează aici un articol din „Luceafărul”, nr. 35/ 1976, în care erau aplaudate eforturile tuturor criticilor, pe parcurs, în receptarea metamorfozelor imaginii unor Sadoveanu, Arghezi, Rebreanu. „Cum adică, critica literară a unei epoci dogmatice ne-a impus un Arghezi autor al «poeziei putrefacției», întipăririndu-ne în minte un poet decadent? Cum adică, ni s-a impus un Eminescu pesimist și un Călinescu stricător de limbă, cum au afirmat cei ce lucrau la dăltuirea imaginii literare în anumite perioade? Critica a fost și bună și rea, și confuză și limpede, și utilă și distructivă, după autor și după epocă. Adesea, chiar în cuprinsul aceleiași opere găsim și adevăr și minciună. Multă vreme studiile de critică începeau prin a vorbi despre «erorile», despre «limitele», despre «estetismul» unor esești și prozatori și cereau imperios remodelarea viziunii ce ne-a parvenit. Această gâlceavă a înțelepților dăinuie încă și criticii nu s-au pus de acord întrutotul...” La finalul diatribei sale, Traian Filip consemnează dispariția unei scriitoare polivalente „de talie mondială”, pe care criticii noștri au ignorat-o mereu – deși ea „și-a aflat un loc definitiv în istoria literaturii franceze, prin uriașul ei studiu cu pri-

vire la eglogă” : Alice Hulubei. □ Cronică teatrală de Dinu Săraru: *Ulciorul sfărâmat* de Kleist la Nottara.

22 ianuarie

• [„**Luceafărul**”, nr. 4] Pe prima pagină, sub frontispiciu, se întinde pe cele opt coloane ale revistei versul „E scris pe tricolor unire”. □ Un citat „tematic” din Nicolae Ceaușescu „escortează” portretul lui Al.I. Cuza. □ Articolul de fond, semnat de Aurel-Dragoș Munteanu, aduce în prim-plan *Conștiința unității*: „Istoria românilor poate fi înțeleasă numai din perspectiva unirii. Iată conceptul fundamental pe care l-a creat viața milenară a acestei colectivități naționale de la Dunăre și Carpați, a cărui lumină trăiește și astăzi, ridicată la o nouă valoare de acțiunea istorică a Partidului Comunist Român, expresie a tendințelor istorice ale poporului nostru”. □ Vasile Netea evocă idealurile pașoptiste prin *Literatură angajată și angajantă*. □ Despre *Patriotul Cuza* scrie Viorel Știrbu. ■ *La Jurnal de poet*, Ioan Alexandru „fixează” *Istoria* într-un montaj de însemnări apoftegmatice. ■ Rubrica *Scrisoare unui tânăr prieten* îl găzduiește pe Radu Tudoran, cu o narațiune despre un student „nomad”, care a ținut să-l cunoască, zburând pe viscol de la Iași la București și retur (*Fericit cel care...*). ■ *Cronica literară* rămâne și în acest număr pe mâna lui C. Stănescu, care „frecventează” *Descântoteca* lui Marin Sorescu. Câteva considerații: „Observația cea mai la îndemână ce se poate face asupra receptării și circulației poeziei lui Marin Sorescu privește natura succesului de care se bucură această poezie. Sursa lui este, sociologic, în afectarea familiarității cotidiene, deci o cale de comunicare directă, să spunem așa, cu omul de pe stradă, cu un om-cititor întâmplător, invitat să calce pe un fel de punte a lipsei de sfială, a egalității. [...] În realitate, această complicitate smulsă prin abolirea solemnității și a sfielii, printr-o ostentativă lipsă de «sfințenie» a chemării este periculoasă, căci prima victimă a «mașinii poetice» este chiar acest cititor familiar, încântat de considerația și încrederea ce i se dau. [...] *Descântoteca* este, cum o arată și numele, o colecție de «descânțete» menite să izbăvească un cuplu derizoriu de o iubire falsă ori falsificată. [...] Fantezia produce [...] o glumă atroce, dar sub regimul ei trebuie ascultată și judecată întreaga *Descântotecă*, în mod fatal inegală, căci, bazată pe un singur procedeu, consecvența se vede adesea pusă în dificultate. Nu poți susține cu aceeași intensitate și expresivitate un maraton al mimării «nesincerității», există pe parcurs destule scăderi de ton, căderi aproape inevitabile, la urma urmei, ca și în viață. Totul este compus și vorbit sub regimul ironic sentimental al aceluia «ca și când» [...]. Poezia lui Marin Sorescu este în același timp o negație și o afirmație paradoxală, dar condiția valorii efectelor nu provine din paradoxul poeziei, ci al gândirii poetice, al mentalității profunde, creatoare. Poetul pare a porni de la o justificată și organică neîmpăcare cu inflația locului comun în gândire, în vorbire, în modul de a privi și simți (năzuință a radicalității), cu acea creștere insesizabilă a «ra-

iului oamenilor cumsecade», a paradisului derizoriu. [...] În punctul de plecare, ceea ce face Marin Sorescu, analog unei atitudini «maioresciene» în cultură (se găsește mai puțin spirit caragialesc în această poezie decât s-a spus), este un «război rece» al sentimentului autentic contra beției de cuvinte, a formelor fără fond, contra retoricii goale». ■ La *Viața cărților*, Dorin Tudoran „cercetează” *Legea viei*, volumul de versuri al lui A.I. Zăinescu, aflat „într-un vizibil proces de personalizare”, prin care „poate scăpa, în sfârșit, de cele câteva tutele vizibile, dintre care [...] cea a lui Ion Gheorghe este și acum apăsătoare în unele momente”. □ Valentin F. Mihăescu discută romanul *Racul* de Al. Ivasiuc, care, la fel ca în *Păsările*, *Apa* sau *Iuminări*, tinde „cătred un echilibru între analiză și epic”, spre deosebire de primele trei proze ale autorului, „care fac dovada unei remarcabile tehnici a introspecției, cu efecte nedorite însă, datorate psihologismului excesiv”. În *Racul*, prozatorul reia tema exercitării puterii, având în vedere „pregătirea și desfășurarea unei lovituri de stat într-o fictivă țară sud-americană, premisă interesantă pentru o incursiune în domeniul politicii, urmărind descifrarea mecanismului puterii și delimitarea pozițiilor în angrenajele acestuia”. Observațiile comentatorului pot insinua ideea unui roman parabolic – ceea ce și este, de fapt, *Racul*: „Așadar, ideea menținerii puterii prin instaurarea unui climat de suspiciune și teamă, ilustrată cu un personaj demonic, construit pe această singură dimensiune, decorat artificial, după canon, cu atributele clasice ale unui geniu al răului. Fără relief psihologic (neășteptat la un prozator ce și-a arătat cu prisosință aptitudinile în această direcție) apar și reprezentanții celorlalte poziții”. „Mereu interesantă în plan ideologic, proza lui Alexandru Ivasiuc reușește cu *Racul* o performanță superioară, creând un personaj dilematic, din a cărui confruntare cu un context specific s-a născut, de fapt, o meditație profundă asupra existenței. Ceea ce înseamnă, cu siguranță, literatură”, concluzionează recenzentul. □ *Eseuri asupra stării de grație*, volumul lui Dan Laurențiu, reține atenția Doinei Uricariu: „Presupunând o poetică în care frumosul și binele (Kalos) sunt trepte ale spiritului, eseurile poetului relevă o remarcabilă artă a portretului critic, ca în articolele despre Maria Banuș, Grigore Hagiu, Eugen Jebeleanu, Nichita Stănescu ș.a. Dan Laurențiu posedă o vocație sigură în alegerea unor reale linii de forță, definitorii pentru un destin poetic. Lipsesc firesc din această carte câteva nume importante ale poeziei contemporane. Dar omisiunea lor, decurgând din caracterul de eseu al cărții, nu reprezintă o judecată de valoare. [...] Eseurile sunt concentrate, fără să fie rigide, decupând vocile poeziei aproape aforistic. Li se refuză portretelor decorativismul, stridențele, clarobscurul sau compoziția hibridă. Dan Laurențiu se apleacă asupra poeziei alegând libertatea și responsabilitatea de a fi el însuși”. ■ Al. Piru „traversează”, la *Cartea de debut*, două volume de versuri premiate la cea de-a doua ediție a concursului Ed. Eminescu. □ Criticul arată că *Astru natal* de Tudor Cristea e un fals debut, autorul publicând în 1972, sub pseudonimul George Buzinovski, placheta *Copacul*

îngândurat (în *Biblioteca Argeș*, „orânduită” de Gheorghe Tomozei). Fostul asistent al lui G. Călinescu are un *déjà vu*: „Afară de câteva imagini, precum aceea a casei părinților [...], nu mai găsim aproape nimic personal, poetul declarând la un moment dat singur că e lipsit de capacitatea de reprezentare a lumii sau a eului. [...] De unde căderea în clișee ale limbajului poetic, extrem de populat de păsări, pești, alge și îndeosebi oase. [...] Modelul poeziilor lui Tudor Cristea în versuri libere, acceptabile la prima vedere, mi se pare al *Oaselor de sepie* (*Ossi di seppia*, 1925), tradus în românește de Dragoș Vrâncianu și care a servit, după cum am mai arătat, și lui Anghel Dumbrăveanu, în *Oase de corăbii* (1968). [...] Oasele de sepie, cochilii folosite drept colivii nu sunt pentru Montale, poet fără limite, un spațiu închis. La Tudor Cristea, oasele nu ajung metafore”. □ „O poezie de aparență meditativă, în versuri cuminți” practică Nicolae Boghian în *Ofranda mișcării*, meditațiile, „fragile”, fiind „repede convertite în poeme de dragoste”. „Nu se poate contesta grația câte unui fragment”, socotește Al. Piru, care conchide: „În micul său registru, Nicolae Boghian are oarecare dezinvoltură”. ■ În cadrul *Colocviilor „Luceafărului”*, prima parte a unei dezbateri *Despre responsabilitățile tinerilor regizori*, conduse de Marius Robescu și Valentin Silvestru. □ Participă regizorii Alexa Visarion, Alexandru Tocilescu, Dan Micu și Iulian Vișa. ■ Sunt prezenți cu versuri Virgil Carianopol (*Dorobanțul gornist*), Dumitru Bălăeț, Mircea Florin Șandru, Ion Mărgineanu, Viorel Sânpetrea. ■ Valentin Munteanu publică, sub genericul *File de istorie, file de epopee*, „o metaforă dramatică la 1877”: *Tunul de catifea*. ■ Sub genericul *Evocări: 1907*, Nicolae Mateescu continuă documentarul *De la răscoală la revoluție*. ■ Versiunea regizorală de la „Bulandra” a lui Ion Taub pentru *Pelicanul* lui Strindberg este avută în vedere de Bogdan Ulmu. ■ Cu semnătura redusă la inițiale, Nicolae Mateescu „întregește” reproșurile de care a avut parte filmul *Serenadă pentru etajul XII*, regizat de Carol Corfanta, după un scenariu de Tudor Popescu. ■ Tot cu semnătura „diminuată” înfăptuiește Sânziana Pop cronică micului ecran, evidențiind emisiunea *Biruit-au gândul*, realizată de Arșaluz Ceamurian, care l-a adus în prim-plan, la bicentenarul nașterii, pe Dinicu Golescu (*Programul II*). ■ Ioana Diaconescu apreciază emisiunea radiofonică *Odă limbii române* din 15 ianuarie: „După rostirea numelui lui *Eminescu* se cuvinte tăcere. Cum am mai putea, după rostirea acestui nume, să mai spunem vreo josnicie fără ca gura noastră în flăcări, să ardă, fără ca buzele noastre să devină cenușă? Glasul pe care l-am ascultat rostind aceste adevăruri simple și cutremurătoare a fost glasul lui Geo Bogza”. ■ Câteva considerații generaliste despre *Salonul de pictură și sculptură al municipiului București*, închis de curând, oferă Grigore Arbore. ■ Grete Tartler „așază”, la cronică muzicală, câteva compoziții ale lui Marțian Negrea, între care *Lieduri* pe versuri de Blaga, titlul însemnării fiind inspirat dintr-un vers al lui G. Călinescu: „În gânduri cu poemul, mari chiote la câmpuri...”. ■ A.E. Baconsky inaugurează rubrica *Remember*, unde va publi-

ca, până la tragicul său sfârșit din 4 martie 1977, însemnări de călătorie. □ Itinerariul începe la Braunschweig. ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu „încredințează” un fragment dintr-o conferință despre teatrul de azi, ținută la Universitatea Populară, în care se referă la doi confrăți: „Paul Anghel reprezintă, după mine, în peisajul literar un fericit caz de luciditate, erudiție și talent. O personalitate proteică, aflată într-un foarte fericit moment al creației, judecând după ultimele lucrări publicate. [...] Cu câțiva ani în urmă a publicat piesele *Săptămâna patimilor* și *Viteazul*, două capodopere ale teatrului istoric, prin care, de altfel, acest gen este reabilitat la noi. [...] Paul Anghel aduce în scenă eroi – Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare, dar nu întâlnim aici nimic din recuzita obișnuită în astfel de cazuri. Piesele au hieratism, personajele apar prelungite ca și când ar fi privite la lumina unor lumânări, replicile sunt mai mult decât replici, au în spatele lor cutii de rezonanță din lemn ales. Nici unui autor nu i-a reușit la noi o astfel de arhitectură cu personaje date, cu întâmplări date, chiar cu vorbe luate din cronici, arhitectură care se înalță parcă de la sine. [...] D.R. Popescu vine în dramaturgie din proză – cu bocancii plini de praf, cu tolba plină de fapte, întâmplări, e un dramaturg al imediatului. Această încărcătură colorează teatrul său, dându-i acea particularitate bolovănoasă. Îmi place formula lui. Mă număr printre acei care nu intră în panică descoperind talentul altuia și nu încearcă să-l diminueze dintr-o secretă teamă (știută de toată lumea). Un nume nu poate fi umbrit de apariția altuia. [...] Numărul pieselor publicate e, de pe acum, apreciabil. [...] Deși titlurile sunt poetice, ceea ce urmează nu e lirism, ci, de cele mai multe ori, o confruntare dură, brutală de caractere. E în acest teatru o îndârjire care ne duce cu gândul la furioșii englezi. [...] Vom numi teatrul lui D.R. Popescu teluric, gard viu la o porțiune importantă de realitate, pe care o parcelează și-o lucrează cu strășnicie” (*Conferința*).

■ Eugen Simion discută, la *Fragmente critice*, două proze având în comun *Fantasticul livresc*. □ Mai întâi, *Biblioteca fantastică* de Sonia Larian, în care „lumea copilăriei este un pretext pentru o literatură de imaginație matură, pusă în slujba clasificării morale și a studiului de caractere”: „Personajele acestei încântătoare narațiuni, scrise cu fantezie și ironie, sunt celebrități din proza animalieră [...]. Ideea de a-i pune la un loc este ingenioasă [...]”. „Cu excepția unor pagini mai mult eseistice decât epice [...], noua carte a Soniei Larian dovedește o remarcabilă putere de invenție. Pornind de la niște ficțiuni arhicunoscute, ea ne face a le accepta încă o dată și a le urmări amuzați, curioși, într-o creație nouă, în care concentrează, fără a se ascunde, toate convențiile literaturii”, consideră criticul. □ *Corabia timpului* de Monica Pillat „este legată mai direct de psihologia (să-i spunem astfel) unei vârste și de gustul ei pentru mister și aventură”, comentatorul descoperind „o carte cu simboluri mari într-o lume a fapturilor mici. Ea se citește cu plăcere și interes”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câțiva corespondenți: Adam Gaburel, Donici 20, Onassis. ■ Academicianul Iorgu Iordan solicită redactorului-șef al *Lucea-*

fărului spațiu în revistă pentru *O precizare* (datată București, 16 ianuarie 1977): „În articolul lui Mihai Zamfir consacrat lui Sextil Pușcariu, care a apărut în *Luceafărul* cu data de 8 I a.c. și pe care l-am citit cu interes și cu toată atenția cuvenită, se face o afirmație sau, dacă vreți, o apreciere cu privire la atitudinea lingviștilor noștri față de opera acestui mare învățat. Se vorbește anume de tăcerea care a înconjurat numele lui Sextil Pușcariu. Țin să precizez că lucrările acestui lingvist au fost mereu citate când, bineînțeles, problema cercetată de unul sau altul dintre noi impunea luarea în considerație a lucrărilor lui Sextil Pușcariu, aceasta în ipoteza că el s-a ocupat, într-un fel oarecare, de problema respectivă. Iar dacă cele două volume, intitulate *Limba română*, au întâmpinat dificultăți în ce privește nu numai publicarea, ci și, după aceea, difuzarea lor, faptul nu ne poate fi imputat nouă. Mai adaug că în revista clujeană *Cercetări de lingvistică* XI, 1966, p. 151-159, a apărut un articol, cât se poate de elogios, scris de mine, despre activitatea științifică a lui Sextil Pușcariu”. ■ O notă din grupajul nesemnat *Prezențe* înștiințează că, la 18 ianuarie, a avut loc, în Aula Academiei, sesiunea științifică omagială consacrată lui Ion Heliade Rădulescu, la împlinirea a 175 de ani de la nașterea scriitorului. Au susținut comunicări Dimitrie Păcurariu, George Ivașcu, Boris Cazacu și Vasile Maciu. Sesiunea a fost deschisă de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. □ Culegerea de *Cântece patriotice* editată de C.C. al U.T.C. cuprinde versuri de Adrian Păunescu, Alexandru Andrițoiu, Eugen Frunză, Vlaicu Bârna, Nicolae Stoian, Nicolae Dan Frunteletă ș.a. ■ Sub genericul *1859-1877-1918: permanența unui ideal*, Sânziana Pop „desfășoară” documentarul „*Visarea unei istorii*” (*Arhivele istoricului act de la 1859, citite de un scriitor de astăzi*).

27 ianuarie

• [„*Flacăra*”, nr. 4] Adrian Păunescu publică poemul *Scrisoare de inimă și credință*. ■ George Arion scrie despre *Cultura în revoluție, revoluția în cultură*: „După cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvântarea sa la Congresul educației politice și al culturii socialiste, „Ca urmare a progresului general al societății, a extinderii și perfecționării instrucției publice, a răspândirii largi în mase a cunoștințelor științifice, politice și culturale, în anii socialismului a avut loc o puternică ridicare a nivelului de cultură al întregului popor, o înflorire fără precedent a vieții spirituale a patriei noastre. Decisivi în înfăptuirea revoluției noastre culturale au fost anii care au trecut de la Congresul al IX-lea al P.C.R. Deși cifrele nu pot reflecta în toată bogăția sa fenomenul cultural, a cărui desfășurare nu poate fi observată întotdeauna imediat, vom insera câteva date reprezentative pentru dezvoltarea lui atât de complexă în România socialistă a ultimilor ani”. □ Tudor George publică poezia *Migrații către stele*. ■ În *Flacăra interviu*, cu titlul *Azi, ca și între cele două războaie, socotesc că prin literatura noastră avem drept de cetate în Europa*, George Arion publică un interviu cu Fănuș Neagu în care acesta răspunde la întrebări legate de diver-

se aspecte de ordin biografic. La întrebarea dacă este interesat de „tentativele de înnoire a prozei”, scriitorul răspunde că acestea „aparțin tinereții autorului și nu tinereții unei culturi. Fiecare prozator serios încearcă să dărâme zeii printru degetele cărora au furat puțină apă vie. Cu timpul, nu înseamnă decât a le lua locul de pe pedestal, fiindcă toți prozatorii adevărați se întorc la hotarele clasice păstrând ca pe o bucurie a tinereții toporașii cu care loveau pe măștri peste degete. Experimentele interesează numai atunci când ele ajung să se verse în marele fluviu, sporindu-i strălucirea și apele. Sunt gata să arăt oricui că experimentul Urmuz nu a dat ucenici vrăjitori. Din fericire – cum spune Gheorghe Tomozei. Dealtfel, Urmuz este o cale închisă înainte de o șosea largă. Cei ștrangulați de dragoste pentru el nu i-au urmat îndemnul. Au devenit mari scriitori, dar la o distanță imensă de litera lui. Eu cred că Urmuz a fost instituit procuror de niște inși care, spre deosebire de el, s-au împușcat în tâmplă cu un pistol cu apă”. De asemenea, scriitorul răspunde la întrebări legate de absența naturii într-o operă literară, vorbește despre dezvoltarea extraordinară a tehnicii în ultima perioadă, despre anumite pagini din opera sa ce au caracter autobiografic. În opinia sa, „literatura ultimelor două decenii, prin tot ce a dat mai bun, nădăjduiesc că a risipit aplecarea oricui spre o artă făcută din ciupeli, strâmbă, lipsită de farmec, necinstită și dăunătoare în esență cultură românești. Azi, ca și între cele două războaie, socotesc că prin literatura noastră avem drept de cetate în Europa. Trebuie însă să semnalez o mare primejdie care îl pândește pe cititorul român și pe tânărul scriitor român: apariția, uneori în avalanșă, a unor cărți care se socotesc îndrăznețe și de fapt scrutează jalnic realitatea, și instituționalizarea unor autori care au urmăresc decât gloriei financiare, icoane cu chipul lor pe pereții bibliotecilor publice etc. Noi, românii, suntem oameni încercați și ne și place s-o spunem. De ce, atunci, mă întreb, acordăm credit acestor inși care reduc multitudinea problemelor construcției socialiste la o bătălie între heruvimi și serafimi?”. Întrebat ce înseamnă, după părerea sa, „o artă revoluționară”, Fănuș Neagu răspunde: „O artă cu adevărat revoluționară și comunistă trebuie să spună răspicat, ca un manifest, că lumea nu se împarte în buni și răi, ca în societatea noastră, pe deasupra marilor cuceriri sau tocmai datorită lor, există și forțe conservatoare, cu mai mică sau mai mare putere administrativă, care pot împiedica sau anula uneori elanurile creatoare. Acum, să fim sinceri. Adevărul, ca orice fenomen viu, se naște și el chel și uneori cu gâtul strâmb. De ce să-i plantăm păr de fată blondă în loc să-i veghem creșterea? Pericolul minciunii nu e acela că te oprește o clipă din drum, ci că te învață să numești lucrurile și oamenii cu nume care nu sunt ale lor și nici nu ți se potrivesc. Și uite-așa, din aproape în aproape, ajungi să vorbești o altă limbă decât aceea a sufletului. Încât nu m-ar mira dacă aș ajunge șef, cineva să mă reclame așa: Azi noapte l-am văzut pe Fănuș Neagu bând ceva din Calea Laptelui”. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică un eseu intitulat *Sport și literatură*. ■ Nicolae Manolescu scrie despre *Poezia*

contemporană între „natură” și „cultură”: „Se pot remarca în poezia ultimilor cincisprezece ani două faze: una pe care aş numi-o naturală şi alta pe care aş numi-o culturală. (Termenii trebuie luaţi cu toată relativitatea, ceea ce mă interesează este ideea). Despre existenţa lor, ca şi despre deosebirile dintre poezii care au debutat pe la începutul anilor '60 şi cei care au debutat spre sfârşitul aceluiaşi deceniu ori la începutul celuiilalt, s-a mai vorbit în critică, fără însă ca vreuna din panoramele consacrate poeziei să încerce a susţine distincţia ori, măcar, să tragă concluziile fireşti. Cu generaţia lui Nicolae Labiş (poetul *Luptei cu inerţia* fiind un anticipator) s-a produs în poezia noastră o înnoire a sensibilităţii. Nu întâmplător, mulţi au avut, citind pe Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Ion Gheorghe, Constanţa Buzea şi pe ceilalţi poeţi de vârsta lor, impresia unul curent de aer proaspăt. Teme vechi apăreau schimbate în poezia lor, schimbate „spontan”, printr-o mare capacitate de retrăire lirică. Limbajul critic care a consemnat mişcarea poeziei în deceniul şase era „impresionist” în chip, aş zice, necesar: prin contaminare cu această poezie directă, vie, a reformulat fără inhibiţii o problematică întreagă, ce se dăruia într-un limbaj tineresc, revoluţionar. Este perceptibilă şi azi la N. Labiş, la Nichita Stănescu al întâilor volume, la Adrian Păunescu din *Mieii primi*, o candoare care prefăcea în poezie tot ce atingea. [...] Exagerând de dragul demonstraţiei, aş spune că fiecare poet talentat din aceşti ultimi ani tinde să refacă o experienţă anterioară, fiind el însuşi şi în acelaşi timp tradiţia care-l constituie, înnoirea fiind mai puţin şocantă, se impune acum un gust educat. Instinctului poetic i se preferă conştiinţa poeziei. Se înţelege că nicio judecată de valoare nu trebuie dedusă mecanic din aceste observaţii care privesc poezia în genere şi nu pe poezii luaţi în parte. Dar noi înşine citim altfel poezia: răsfoiţi articolele despre N. Labiş din timpul vieţii poetului sau de imediat după aceea şi veţi remarca uşor că se vorbea mai mult de natura poetului (candid, plin de fervoare, inocent până şi în sarcasme); răsfoiţi-le pe acelea recente şi veţi remarca la fel de uşor cum au ieşit la iveală în ochii criticilor modelele (Arghezi, Barbu, Rimbaud, Eminescu) atâta vreme ignorate”. □ În *Însemnări de lectură*, Ilie Purcaru prezintă volumul de reportaje *Timpul din ziduri* de Romulus Diaconescu (Scrisul Românesc). □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul *Analize şi sinteze* de Ion Negoïtescu. □ În *Cap limpede* este prezentat *Almanahul Tribuna '77*. □ Al. Andrişoiu publică poezia *Cântec de băştinaş*. □ Aurel Baranga scrie despre *Dramaturgia originală, azi*. □ George Stanca semnează un articol pe teme muzicale. □ În *Subiecte*, Al. Piru publică o povestire intitulată *Un tip*. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Nikolaus Berwanger, însoţite de o notă de prezentare. □ Cu titlul *Nu sunt ceea ce crezi*, Mircea Radu Iacoban publică un fragment din volumul *Razna pe trei continente*, aflat „în pregătire la Editura Mihai Eminescu”.

• [**„Orizont”, nr. 4**] Ion Maxim analizează lucrarea *Lumea operei lui Sadoveanu* (Ed. Eminescu, 1975) de Pompiliu Marcea și găsește că „multe afirmații [sunt] discutabile”, dar că „există multe intuiții și judecăți de valoare exacte”, cu toate că „întreaga lucrare are un caracter eseistic, cu trimiteri foarte puține, deși există numeroase studii despre Sadoveanu. Să se amăgească oare și Pompiliu Marcea, ca atâția alții, că este un singular punct de plecare, un «început absolut»? O eroare ce rămâne, chiar dacă fecundă, tot eroare.” ■ Olimpia Berca marchează „prezența literară” a prozatoarei Sofia Arcan care avea scrise câteva romane: *Iana hoinara*, 1941 (romanul de debut), *Neștiutele noastre iubiri*, 1975 (un bildungsroman), *Singur în bătaia lunii* (din care publicase fragmente în revista *Orizont*). ■ Ion Dumitru Teodorescu face portretul literar al lui Ion Velican, „cunoscut ca autor umorist”, cu antologia de epigrame *Dansul săbiilor* (Ed. Facla, 1975) împreună cu Ion Arieșanu; dar lucrarea care atrage atenția recenzentului este *Vitrina cu ironii* (Ed. Facla, 1975), volum de povestiri ironice, parodice, care „în peisajul prozei satirice” constituie „o certă realizare” care statuează „poziția de invidiat a lui Ion Velican între meșterii de necontestat ai genului – dar și [...] a genului umoristico-satiric în general.” ■ La rubrica „Cântarea României”, sunt publicate producțiile lirice și patriotarde ale lui Ion Burcă. Alături apar patru poezii de Al. Jebeleanu, *Portret*, *Cronicarul*, *Zbor de fluturi*, *Nuceturi lângă Cozia*. ■ Anghel Dumbrăveanu continuă dialogul ori monologul cu cititorii revistei, la rubrica „corespondență”.

• [**„România literară”, nr. 4**] George Ivașcu deschide cu editorialul *Îndatorirea revoluționară de onoare*: „Suntem în faza de masă a Festivalului național «Cântarea României» și putem sesiza de pe acum proporțiile pe care le va înscrie în lunile următoare, culminând cu marea sărbătoare a consacării celor mai înzestrate întruchipări ale umanismului revoluționar, constituind o grandioasă manifestare de sinteză a spiritualității noastre în ceea ce are ea mai valoros. Un asemenea festival la scara națională este rodul direct al uriașului forum, de cuget și de sentiment, pe care l-a concretizat Congresul educației politice și al culturii socialiste din 2-4 iunie 1976. [...] Au trecut aproape 8 luni de la evenimentul, încărcat de atâta forță generatoare, eveniment a cărui atât de nobilă semnificație avea a-și prelungi vibrațiile în plasma întregii noastre spiritualități. Cu atât mai intens și mai răscolitor, cu cât cel care prin glasul lui ne-a îndreptat inima spre imperativul formării omului nou drept «cea mai nobilă răspundere, îndatorire revoluționară de onoare a partidului nostru comunist», ne este totodată și cel mai înălțător exemplu de neostenită dăruire întru toate ale cetății, ale obștei. Dăruirea – de cea mai autentică esență revoluționară – a celui mai pilduitor *om între oameni*, între *comuniștii de omenie* ai acestui popor. Popor trăind astăzi – o simțim cu toții – sub semnul marilor porunci ale destinului înscris mai luminos ca oricând pe orbita progresului uman.” ■ Din *Viața literară* primim informații despre *Săptămâna*

Caragiale: „Luni 31 ianuarie, ora 10, va avea loc un simpozion, la sediul A.T.M. din strada Episcopiei 9; comunicările vor fi susținute de Șerban Cioculescu, Eugen Barbu, Margareta Bărbuță, prof. univ. dr. Virgil Brădățeanu, Liviu Ciulei, Dina Cocea, Mihai Nadin, Radu Popescu, Amza Săceanu, Dinu Săraru, Valentin Silvestru, Natalia Stancu-Atanasiu, prof. univ. dr. Ion Toșoșaru, prof. univ. dr. docent Ion Zamfirescu”. □ Mai aflăm și despre debutul unei noi manifestări culturale, *Studioul municipal de literatură*: „Luni 24 ianuarie a.c. a avut loc în Capitală ședința inaugurală a Studioului municipal de literatură organizat de Comitetul municipal pentru cultură și educație socialistă în colaborare cu Comitetul de partid al Uniunii Scriitorilor. După cuvântul de deschidere rostit de Alexandru Ianculescu, directorul centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al Municipiului București, criticul Laurențiu Ulici a prezentat creația poezilor Antoaneta Apostol, George Dumitru și Lelia Munteanu, membri ai unor cenacluri bucureștene. La ședință au participat Alexandru Balaci, Teodor Balș, Ion Bănuță, Mihai Beniuc, Radu Cârnelci, Valentin Deșliu, G. Dimisianu, Valeriu Gorunescu, Mircea Iorgulescu, Ion Potopin, Violeta Zamfirescu”. ■ Alexandru Balaci identifică unele *Simboluri nemuritoare*: „Se rotesc asupra acestor pământuri astrele tutelare ale Unirii și Independenței, simbolurile de lumină ale anilor care au însemnat tot atâtea cotituri decisive în istorie, pentru făurirea României moderne, 1859, 1877, 1918. Sunt date care înseamnă pentru oricine o meditație profundă asupra trecutului pentru a afla în puterea lui exemplificatoare rădăcini ale intensității noii vieți pe care o trăim”. ■ Deși nu sunt semnalate ca făcând parte dintr-un grupaj, patru texte succesive se înrudesc tematic. Ele sunt introduse printr-un citat din cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste: „Dezvoltând recunoștința și prețuirea față de strămoșii care, cu sacrificii și jertfe uriașe, au apărat ființa națională a poporului, au purtat steagul luptei pentru libertate și neatarnare, pentru dreptate națională și socială, trebuie să sădim în conștiința oamenilor sentimentul răspunderii față de moștenirea înaintașilor, al hotărârii de a duce mai departe, în noile condiții istorice, făclia progresului și civilizației pe pământul României”. Deschide grupajul Dan Zamfirescu și îi urmează Grigore Arbore, Mircea Horia Simionescu și Constantin Ciopraga. □ Dan Zamfirescu descrie *O epocă inspiratoare*: „A reda *culturii*, într-un veac ce proclamă pe atâtea voci criza culturii – de fapt a unei anumite culturi – funcția ei majoră de *elevare spirituală a omului*, de chintesență a «umanului» dornic de a atinge culmile unui ideal concret de viață și acțiune, a face din cultură o ambianță de fiecare zi și nu un moment de excepție, a imprima, cu atâtea cuvinte, societății românești socialiste stilul de viață al celor ce pe aceste meleaguri au îmbinat de milenii munca și frumosul, arta, a fost neconținut gândul celui ce, traducând cu fermitate în viață un program de acțiune, a deschis culturii românești porțile spre o nouă etapă. O etapă definită prin sarcina pe care a trasat-o Congresul al XI-lea al Partidului tuturor

creatorilor noștri, și în special celor ce țin condeiul în mână: «Este loc pentru o literatură care să se afirme, într-adevăr, nu numai pe plan național, ci și pe plan internațional și care să depășească realizările înaintașilor». Ambiția de a clădi această cultură română în stare să urce pe o treaptă mai sus decât aceea pe care au așezat-o șirul neîntrerupt de genii care ne sunt strămoși și înaintași devine legitimă, devine *imperativ* al momentului nostru atunci când meditam la istoria ultimului deceniu, istorie ce a proiectat în universalitate valorile moral-politice ale experienței noastre și gloria numelui de român, mai mult decât două milenii anterioare. O dată mai mult, dimensiune *culturii* la amplitudinea *istoriei* va însemna un salt în dezvoltarea noastră spirituală”. □ Despre *Ctitorie și generozitate* scrie Grigore Arbore: „Modul de a privi arta este, în fond, o parte integrantă a modului general de a privi existența. Un suflu de încredere și de căldură respiră din ctitoriile socialismului ale căror rădăcini sunt de căutat departe, în timp, într-o istorie a generozității. Ceea ce le dă durabilitate în timp este tocmai conștiința înfăptuirilor că prin ele se adresează un mesaj generațiilor ulterioare, că prin ele se sporește un întreg tezaur de inteligență și de simțire și se dă o măsură elocventă asupra gradului de aderență a artei, a unei întregi epoci la problematica omului. Este semnificativ faptul că ultimele două decenii au adus un suflu regenerativ în artă prin căutarea de noi soluții, de noi modalități de înscriere în sfera umanului a realității. Această acțiune de înscriere în sfera umanului este ridicată în țara noastră la nivel de politică. Sensul generos al actului ctitoririi se împlinește sub ochii noștri”. □ *Noblețea unei culturi multisekulare* este surprinsă de către Mircea Horia Simionescu astfel: „Pe măsură ce țara de astăzi – datorită politicii clarvăzătoare de desfăcare energetică a tuturor izvoarelor creativității românești – se înscrie pe orbitele tot mai largi ale umanității, valorile noastre spirituale se dovedesc tot mai certe și mai nobile. Dăinuim prin faptă, construcție, poezie. Ajuns după secole la ceasul dezrobirii sale, poporul nostru își întemeiază cu gest sigur viața fericită pe care a dorit-o și pentru care a luptat. Cultura românească, înaintând prin timp asemenea unui măreț fluviu, se desface astăzi în delta largă a împlinirilor, și nu este sentiment mai însuflețitor decât să știi că tot ce este valoros și peren în spiritualitatea lăsată moștenire de străbuni își află în cultura socialistă o organică prelungire și o meritată înflorire. Trebuie să fii orb la semnele realității ca să nu citești, în toate eforturile ce se fac, grija partidului nostru de ridicare a culturii celor mulți, astăzi stăpâni pe destinele lor, la înălțimi nevisate de înaintași. Întru împlinirea personalității umane, întru fericirea obștească. Cultura națională este gândită acum la scara marilor proiecte, mijloc și țel al unui vast program revoluționar de înnoire a conștiințelor. Și, înțeleasă ca parte integrantă a educației morale a unui popor, cultura românească își articulează ideile-forță în toate sectoarele vieții sociale: școala și căminul cultural, biblioteca și universitatea, atelierul muzicianului și cabinetul literaturii sunt pilonii conductelor pe care înalte tensiuni se scurg într-o generoasă, permanentă dăruire. La 1839, Ion

Heliade Rădulescu scria: «Iată obiectul educației omului: a se ocupa spre păstrarea, îndestularea și desăvârșirea trupului, a duhului și a inimii; și dacă așezăminte publice de creștere vor fi întocmite pe acest întreit temei, problema educației și a fericirii omului socotesc că ar fi dezlegată. Spre păstrarea, îndestularea și desăvârșirea trupului sau materiei omului sunt meșteșugurile..., spre îndestularea și desăvârșirea duhului omului sunt științele în deobște..., spre îndestularea și desăvârșirea inimii este morala, ce nu este alta decât rezultatul meșteșugurilor și științelor în măritișul lor întru adevărata lor preursire». Vremea socialismului a adus acea «dezlegare» la care visa poetul. Pentru educația morală a maselor scriu astăzi, inspirat și adânc, poeții și prozatorii țării, pictează artiștii plastici, compun muzicienii, lucrează interpreții. Un climat de sobră și aplicată activitate creatoare îndeamnă artele să prospere. În ritmul harnicului proces de împlinire, adesea nici nu ne mai dăm seama câte opere de mare frumusețe se plămuesc sub ochii noștri, însemnând pe răbojul realizărilor fapte culturale demne de zilele pe care le trăim. Asemenea unei mari țesături, din strădania artiștilor cu pana sau penelul, cu dalta sau cu sunetul pur, se alcătuiește treptat epopeea acestui timp. Marele moment al afirmării spiritului românesc, dorit și așteptat de înaintași, artiștii României de astăzi îl folosesc muncind cu credință, cu modestie, cu certitudinea că ideile și sentimentele întruchipate în creațiile lor vor cunoaște comunicarea deplină spre cei ce simt nevoia să le împărtășească. Mai mult ca oricând, noblețea culturii noastre multiseculare își află expresia ei plenară, ca argument al statorniciei și biruinței spiritului făuritor de frumos”. □ Constantin Ciopraga delimitează *Orizonturile spiritualității noastre*: „Pentru un privitor din altă parte a lumii, care de la ruinele arhitectonice de la Sarmisegetuza ajunge la monumentele de la Voroneț și Humor, timpul istoric sugerează ideea de sedimentare lentă și reculegere. Mănăstirile bucovinene aparțin unui timp al măreției simple, comparabil cu timpul unui Giotto; Sadoveanu e, pe o mare întindere, contemporanul maeștrilor din nordul inspiratelor ctitorii, operele lui majore fiind variațiuni pe teme istorice definitorii. Timpul spiritualității actuale va apărea privitorului străin ca ritm în crescendo, integrabil în categoria culturilor cu puls grăbit. Dacă, așa cum se spune, orice creație este o *refacere* din perspective noi, la niveluri superioare celor precedente, la noi, artele contemporane durează contacte cu structurile arhetipale interioare, însă ritmurile, soluțiile poartă pecetea timpului de astăzi. Ne sincronizăm progresiv cu imperativele culturii universale, dar păstrându-ne identitatea, personalitatea caracteristică”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrutează publicistica lui I.L. Caragiale. ■ Paul Georgescu aduce în atenție *Un roman al liberului arbitru*: „Dinamica temperamentală, deosebita sensibilitate socială, puternicul sentiment al istoriei, frenetica inteligență ce caracterizează scrisul lui Ivasiuc, intensitatea cu care e trăită situația tragică, ating în ultima sa carte nivelul lor cel mai înalt, ca vibrație ideatică și realizare artistică. Densă, rapidă, concentrată, *Racul* este nu numai cea mai bună carte scrisă de Iva-

siuc până acum, dar un roman al politicului, al obsesiilor secolului, roman înzestrat cu o mare putere de impact”. ■ Comentarea volumului *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii* de Al. Călinescu îi oferă lui Nicolae Manolescu prilejul unor considerații pe marginea structuralismului care, în pofida dificultăților „pur teoretice ale metodei (recunoscute de mulți) [...] nu neagă deloc putința ca, în anumite împrejurări, studiile structuraliste să fie instructive și chiar strălucite. Dovadă chiar acesta, remarcabil, atractiv, nou, al lui Al. Călinescu, restituindu-ne un Caragiale foarte modern”. ■ Mihai Dinu Gheorghiu recenzează *Retorica literară românească* de Aurel Sasu. ■ „În *Evenimente*, volum ce se prezintă cititorului cu o voită stridentă grafică – notează Dana Dumitriu –, Petre Ghelmez revine în universul rural, de data aceasta melancolic, dar se dedică și «evenimentelor» vieții citadine cotidiene. [...] Este cert că Petre Ghelmez se îndreaptă spre un lirism declamatoriu, reflexiv și retoric, având avantajul unei comunicări directe, generoase a temei, și, totuși, un atare lirism nu e scutit de manierism și pericolul se simte în multe din poeziile volumului recent. Oare nu au devenit puțin obositoare și grandilocvente versuri ce, exprimând venerația pentru autorul *Luceafărului*, amintesc prea de aproape de atâtea alte versuri din poeți contemporani în care este cântată «doamna noastră limbă română»? «Trece pe vânturi/ Trece pe lună/ Domnul Poeziei/ Măria Sa, Mihai Eminescu;/ Murmură codrul,/ Apele sună –/ Mihai Eminescu!» (*Domnul Poeziei*)?” ■ Mircea Iorgulescu explică ideile de *Fapt divers și construcție artistică* în romanul *Frica* de Damian Necula: „În locul unei construcții artistice, romanul schematic – *Frica* e unul dintre ele – ne propune simple colecții de fapte diverse, orânduite bicolor: de o parte, cele «întunecate», de alta, cele «luminoase», dispoziție reflectând nu viața, ci o viziune simplificată și idilică asupra vieții”. ■ Sorin Titel analizează studiul monografic *Panaït Istrati*, datorat lui Al. Oprea: „Un «dosar» asupra vieții lui Panaït Istrati ne oferă, într-adevăr, monografia lui Al. Oprea, atent să reconstituie – înarmat cu răbdare și cu o reală vocație de cercetător – până în cele mai mici amănunte datele unei biografii nu dintre cele mai simple. Bineînțeles că opera nu este nici ea neglijată (i se rezervă acesteia un număr impresionant de pagini), totuși accentul cade, în primul rând, pe viața celui ce a scris *Kira Kiralina*. E și normal ca o biografie atât de spectaculoasă, de neobișnuită, de paradoxală, să câștige din primul moment interesul cercetătorului. [...] Al. Oprea nu face greșeala de a pune un semn de egalitate între Adrian Zograffi, eroul ciclului romanesc, și autor: mult prea subiectiv, prea pătimaș, incapabil de fapt să-și alcătuiască un portret obiectiv, să creeze în opera sa un alter ego care să-l reprezinte cu exactitate. Iată de ce sunt criticate încercările – unii cercetători străini au căzut într-o astfel de eroare – de a reface traseele biografiei lui Panaït Istrati apelând numai la cele spuse în cărțile sale. Caracterul autobiografic al povestirilor, oricât de evident ar părea, nu trebuie să ne fure întru totul, să ne convingă într-o asemenea măsură încât să uităm să acordăm ficțiunii locul pe

care ea îl ocupă în perimetrul unei literaturi, comparate, nu de puține ori, cu poveștile feerice și bogate în moliciuni orientale din *O mie și una de nopți*. [...] Cele mai interesante la lectură rămân însă paginile în care Al. Oprea se ocupă de «cariera politică» a lui Panait Istrati. «Scriitorul proletariatului», cum a fost numit adeseori în epocă, «prietenul» lui Romain Rolland, omul atât de apropiat, în tinerețea sa, ca ziarist, de mișcarea muncitorească din România, va cunoaște o evoluție dintre cele mai paradoxale, urmărită cu maximum de obiectivitate de către autorul monografiei». ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici remarcă un „poem de peste nouă sute de versuri într-o deplină unitate prozodică, scris nu în orice fel de măsură cantitativă, ci în endecasilabi”, poem care „reprezintă, fără îndoială, o performanță pentru un debutant, dând oarecari indicații despre disciplina autorului, despre răbdarea și puterea lui de exprimare riguroasă”. Este vorba despre *Ieșirea din crisalidă* a lui Mircea Ichim. ■ G. Dimisianu și Aurel Baranga „montează” un documentar la *125 de ani de la nașterea lui Caragiale*. Redactorul șef adjunct al hebdomadaruului surprinde „O continuă confirmare a vieții”, iar dramaturgul discută *Destinul „moftangii-lor”*. □ Despre *Caragiale și 1907* scriu, în tandem, Alexandru Niculescu și Z. Ornea. □ La *Telecinamateca*, Radu Cosașu indică, în cronica de film *Nevăzutul la Caragiale*, dificultatea transpunerii cinematografice a operei caragialiene, exemplificând cazul *Scrisorii pierdute*: „Muzical peste poate, inadapabil la orice altceva decât la cuvânt, arzând voluptuos orice poduri spre alte zări decât cele alese de el, intraductibil (nu numai lingvistic) până la ferocitatea tăcerii – Caragiale, lăsându-ne convingerea «bărbată» că nu poate fi prins în cinema, vine pe partea ailaltă și ne dovedește că nu trebuie crezut pe cuvânt. [...] La Caragiale filmul există în ceea ce nu se arată, filmul e nevăzutul. Jean Georgescu ne-a dovedit-o, filmând povestea lui Jupân Dumitrache cu damele la Iunion. Minune. La Iunion are loc exact un film între ampoaiat, dame și jupân. Sistematic, tot ceea ce nu se arată pe scenă, tot ceea ce e evocat și discutat, are forță de film, e cinema curat. Nici teatru, nici literatură. Tot ceea ce discută eroii lui Caragiale nu e văzut sub unghiul cuvântului paralizant, ci în mișcare, într-o mișcare nebună, cinematografică, cu un ritm sennetian. [...] Artist enorm, Caragiale bate toate câmpiile și «derapează» în toate artele, în nici una neîncăpând exact. Cinema-ul nu putea lipsi. El e acolo unde cu mintea nu gândești, dincolo de viteza sunetului. Dar pentru a ajunge să înțelegi asta, purlamurdidieu, vorba Ziței, nu-l mai ecranizați fidel!”. ■ La despărțirea de scriitorul grec Menelaos Ludemis, Ion Brad semnează evocarea *Cu Menelaos Ludemis*. Sunt, de asemenea, publicate în avanpremieră editorială, câteva poezii ale lui Menelaos Ludemis în traducerea lui Lambros Logas, din volumul *Memoria incendiată*, în curs de apariție la Editura Eminescu. ■ Nicolae Mareș semnalează apariția, în Polonia, a unei monografii dedicate României: *Rumunia* de Przemyslaw Buchard. ■ Virgil Teodorescu, Vlaicu Bârna, și Valeriu Bucuroiu sunt prezenți cu versuri. □ Câteva poeme sunt inserate în *File pentru „Cânta-*

rea României”: *Imn Partidului* (Ion Lilă), *Sunt frate celor ce creează* (Horváth István, în traducerea lui Petre Pascu), *Drum prin Țara de Sus* (Al. Jebeleanu), *Patria* (Dinu Ianculescu), *Rondelul serbării de la Putna* (Petre Pascu), *România!* (Radu Selejan), *Garoafe din Transilvania* (Victor Nistea) și *Cină* (Al. Cerna-Rădulescu). ■ Numărul se încheie cu o *Procesiune pe Acropole* de Vasile Nicolescu.

● [„**Tribuna**”, nr. 4] Sunt publicate poeme de Mircea Vaida, Bazil Gruia, Ion Rahoveanu, Vasile Grunea, Negoită Irimie, Gheorghe Zinescu, Marcel Mureșeanu, Horia Lupu, Radu Coșășu, proză de M. C. Runcanu, precum și un fragment din *Toamna patriarhului*, de Gabriel García Márquez (trad. Dumitru Radulian). ■ Ioana Em. Petrescu este prezentă în paginile revistei cu articolul *Heliade sau spectacolul ideii*. ■ În secțiunea *Cartea lunii ianuarie*, Ion Vlad discută volumul *Teritorii* (Dacia, 1976), de Mircea Zăciu: „Cartea are, de fapt, o structură eterogenă: notele laconice și lapidare, consemnând mai degrabă impresia nudă, sunt urmate de reflecții provocate de lecturi esențiale, de întâlniri cu locuri generatoare de vaste rezonanțe intelectuale și afective...”. În *timp ce pământul se-nvârte*, de Al. Căprariu, se află de asemenea în atenția lui Ion Vlad, care îi apreciază inflexiunile poetice: „Jurnalul cu însemnări de drum al lui Al. Căprariu cuprinde momente unde vibrația interioară se dezvăluie și comentariul are ritmul bătailor de inimă, transcriindu-le cu feroarea posibilă doar în poezie”. ■ Ion Marcoș semnaleză apariția volumului *Expozițiunea de la Paris*, de Ioan Droc, la editura Dacia.

28 ianuarie

● [„**Contemporanul**”, nr. 4] Laurențiu Ulici reflectează la *Modernitatea clasicilor*: „Fiindcă, în definitiv, modernitatea clasicilor, vreau să spun relevarea ei, reprezintă un act în care istoricul literar și criticul nu pot fi despărțiți, primul fixând opera literară în mediul ei istoric de existență, celălalt pe baza acestei «fixări» căutându-i semnele mobilității, care îi pot da dreptul de a străbate posteritatea, de a-și depăși propriul timp istoric și de a fi contemporană cu oricare dintre cititorii ei”. ■ La secțiunea *Jurnal de lector*, Dumitru Micu prezintă *Doi prozatori*. □ Vasile Rebreanu: *Iubirile cascadorului*: „Nu alegoricul asigură însă romanului puterea sa de atracție. Satisfacția estetică pe care o încercăm străbătând *Iubirile cascadorului* ne este procurată nu de revelația «morților» succesive din care e alcătuită viața, ci de atmosfera de basm, de vis, de climatul de mitologie ce se constituie în fiecare narațiune, deși cadrul existențial rămâne în permanență cel obișnuit, obiectiv”. □ Constantin Cubleşan: „*Umbra ulmilor tineri* este, dacă nu mă înșel, cea mai izbită dintre cărțile publicate de Constantin Cubleşan până în această clipă”.

● [„**Cronica**”, nr. 4] Sub semnătura redacțională apare editorialul *Istorie trăită*: „Rară îmbinare de trecut și prezent, adâncă și pătrunzătoare trăire a istoriei, astăzi, când pe promontoriile României socialiste dobândesc viață durabi-

lă luminoasele hotărâri ale celui de la XI-lea Congres al Partidului Comunist Român, în cadrul acestui cincinal al revoluției tehnico-științifice!”. ■ Sub titlu *1877 – Independență și dreptate socială* citim: □ L. Boicu, pe tema *Unitate și independență*, publică *Pregătirea diplomatică a independenței de stat*. □ D. Ivănescu scrie despre *Marea răscoală*. □ Vasile Vasile se ocupă de *1907 în muzica românească*. □ D. Iablonschi publică *1877: file din epopeea Independenței. Sigiliu de sânge Regimentului 13 Dorobanți*. ■ Al. Dima scrie despre *Caragiale, teoretician al artei*: „Afirmând virtuțile specifice ale teatrului dramaturgului – deși inovator fără îndoială – n-a fost mai puțin clasic în sensul respectării legilor dialectice ale fiecărei arte în parte și ale celei scenice în special. Aniversarea pe care o sărbătorim îi poate reliefa astfel și alte merite decât cele accentuate până acum”. ■ Mihai Drăgan publică *Note despre nuvela psihologică, analizând O făclie de Paște* de I. L. Caragiale. ■ Despre *Caragiale, prozatorul* scrie Florin Faifer. ■ N. Barbu semnează *Caragiale și 1907*. ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii* de Al. Călinescu: „Logică, scrisă cu o rară detașare, adecvată am spune, ca să rămânem în spiritul acestei discuții, demonstrația lui Al. Călinescu, neferită de exagerări, este ispititoare. Invitația autorului de a ne apropria din nou de textele lui Caragiale, sugerându-ni-se să optăm pentru o singură «direcție a lecturii», cu conștiința clară că mai sunt atâtea altele, nu poate fi decât acceptată. Datorită acestui inteligent și concentrat studiu, îl cunoaștem, în mod neîndoielnic, mai bine, sub anumite aspecte, pe Caragiale, niciodată și de nimeni epuizat”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Haralambie Țugui prezintă *Descoperirea de sine* de Mircea Șerbănescu, Editura Facla, 1976: „Constant în preocuparea sa de a surprinde și zugrăvi mișcările sufletești ale omului contemporan, Mircea Șerbănescu realizează cu predilecție o proză în care dezbaterea de idei și conflictele etice primează, acestea antrenând declanșarea acțiunii și uneori chiar fiind predominante în configurația epicului”. □ C. Isac scrie despre *Totul este în mișcare* de Vasile Nicorovici: „Reportajele sunt, de fapt, meditații tulburătoare prin ineditul lor, pe marginea unor întâmplări diurne”. □ Alina Iacobitz semnaleză apariția volumului *Povestiri științifico-fantastice*, Editura Ion Creangă: „Călătorie – lectură agreabilă, interesantă și atrăgătoare, fără dificultăți stilistice, cu un caracter deconectant”. ■ Din *Moment* reținem: □ Aurel Leon publică necrologul *Ion Istrati*: „Din nou, flamura sufletului scriitoricesc coboară în bernă, frângându-se sub implacabil. Ca și cum i-ar fi făcut semn, de pe celălalt, mal, bunul său prieten George Sidorovici, bădia Nică l-a urmat peste apa întunericului”. □ Prof. M. Luca scrie despre *Salonul vasluian de carte*: „Manifestarea cultural-artistică de o amploare cu totul aparte în cadrul Festivalului național al educației politice și culturii socialiste «Cântarea României», organizată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Vaslui, Biblioteca județeană și Centrul de librării, al treilea salon al cărții, primul din țară în anul marilor evenimente: Centenarul Independenței,

70 de ani de la răscoala din 1907 și aniversarea a trei decenii de la proclamarea Republicii, s-a deschis semnificativ și tradițional la 24 ianuarie – ziua Unirii și se încheie în ziua de 31 ianuarie. [...] Reprezentanți ai Editurii Politice, Editurii «Eminescu» și «Ion Creangă», Editurii «Junimea», Editurii militare și Editurii științifice și enciclopedice s-au întâlnit cu pionieri, tineri, muncitori, țărani cooperatori și intelectuali din județul nostru. Cu această ocazie au fost lansate numeroase cărți noi. Simpozioane ca «Tineretul și socialitatea socialistă», «Gândirea și creativitate în cincinalul revoluției tehnico-științifice», expunerile *Ideea de independență în epoca modernă* susținută de Al. Zub de la Institutul de arheologie și istorie «A. D. Xenopol» Iași, *Monumente închinat eroilor din războiul de independență în România și Bulgaria* de colonel dr. Florian Tucă de la Editura militară și *Unele probleme ale realizării sistemului informatic și ide conducere a rețelei învățământului la nivel județean* de conf. dr. Călin Ignat, directorul Centrului de calcul și prodecan al Facultății de matematică din Iași contribuie la educarea și instruirea tuturor celor care se străduiesc să facă din meleagurile vasluiene un ținut prosper și înfloritor”. ■ Numărul se încheie cu textul *România în conștiința lumii* de Radu Simionescu, prezentând apariția a două volume în 1976: *Nicolae Ceaușescu – pace și colaborare în Balcani și în întreaga lume*, Editura Dorikos, Atena și volumul șase la *Scrierilor alese* ale președintelui Nicolae Ceaușescu, Editura Il Calendario del Popolo, Milano. ■ Versuri semnează Haralambie Țugui (*Glas al partidului*), Ștefan Romeo Ghioc (premiul revistei „Cronica” la Concursul „Panait Cerna” – Tulcea, 1970; *Mihai; Alba nălucire*), Ion Nicolescu (*Adevăr suprem*), Florin Bratu (*În inimă de țară*), Dumitru Pricop (*Înaltul vers al clipei care sunt*). □ Mircea Dragomir publică *Parodii la Grigore Hagiu – Sonetul de vineri*.

● [„**Munca**”, nr. 8372] Gheorghe Tomozei publică, sub titulatura *Drumul de jерfă și glorie al independenței*, un articol intitulat *1907 și destinul grâului*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 321] Editorialul îi aparține lui Dinu Săraru: *Caragiale, spectatorul lucid* – oprindu-se și la patriotul Caragiale, cel din 1907 din primăvară până-n toamnă. „Acuzat de a fi văzut monstruos societatea pe care o traversa și de a fi adus prejudicii obrazului național, Caragiale se dovedește, la un examen final, una din cele mai acute conștiințe patriotice ale timpului său... Numai o societate superior lucidă și angajată conștient în opera de perfecționare morală își poate permite să înțeleagă, să considere patriotică, să aplaude și să-și ia aliată satira. Ceea ce, firește, nu era cazul cu societatea lui Caragiale...” □ Același Dinu Săraru comentează în cronica de la pg. 4 vol. 6 al monumentalei lucrări a lui Ioan Massoff, *Istoria teatrului românesc*. ■ La rubrica *Aveți cuvântul!*, o sarcastică scrisoare adresată lui Nicolae Manolescu de către scriitorul Ion Grecea. Acesta îl acuză pe critic că a citit în diagonală romanul său (de mare succes la public) *Talida* și „nu a înțeles nimic”. „Dacă pe lângă cele trei fraze de început ați fi citit și ultimele trei din finalul cărții era cu totul altceva. Aveați o privire de ansamblu asupra

întregului roman. Nu ați avut însă curiozitatea asta... Închei, asigurându-vă că voi continua să vă apreciez strădaniile în critica literară, citindu-vă nu numai primele fraze ale cronicilor ce le semnați.” ■ E. Manu realizează o cronică a plachetei lui Emil Brumaru – *Cântece naive*. „Noul volum al lui Emil Brumaru păstrează aceleași caracteristici ale poeziei sale, înțelegă ca o divagație fantastă, ca un elogiu al visului treaz, o visătorie în care obiectele de uz cotidian devin personaje poetice și delicii etalate într-un fel de orgie gratuită. Dacă în volumele anterioare această lenă spectaculară era un act de inconformism estetic, trădând o polemică rafinată, aproape insesizabilă cu modernismul revolut abstract, era până la un punct un *joc secund*, de astă dată exercițiul ludic, aplaudat poate prea mult de comentatorii săi, devine un *joc direct*, în care gratuitatea iese din sfera esteticului... Poetul devine victima aventurii sale ludice, atunci când inarsiază în poeme tropi dubioși, în orice caz, lipsiți de efecte poetice și mai ales resurecționând un avangardism consumat ca fază istorică, dialectică, pe care l-au negat chiar inventatorii lui, integrați între timp în alte direcții mai fertile...” □ I. Lotreanu adâncește serialul despre G. Călinescu, în *Probleme ale artei*. „Ne plac eroii spiritului, oamenii care s-au bătut pentru ideile lor. G. Călinescu a fost un «rănit» în tranșeele gândirii românești... Prin 1947-1948 el era nevoit să se apere de agresivitatea unor oameni cu creier nesatisfăcător și să le dea lecții de patriotism, de ideologie pozitivă, el care era acuzat de atitudine retrogradă și mizantropie... În peste 40 de ani de muncă neîntreruptă, G. Călinescu a adus culturii țării sale servicii pentru care nu a pretins nicio recompensă. Sub pana lui, cuvintele limbii române au cunoscut o tresărire specială.”

29 ianuarie

- **[„România liberă”, nr. 10 035]** Cu ocazia împlinirii a 125 de ani de la naștere, Marin Bucur scrie articolul *Caragiale, contemporanul nostru*, interpretarea operei autorului mergând în direcția indicată [și] de următoarea secvență: „Realitatea estetică a operei sale era efectul transferului artistic și al procesului de substanțializare a realității sociale, politice și sociale a vremii sale”.

- **[„Scânteia tineretului”, nr. 8612]** Eugen Simion semnaleză apariția *Dialogurilor literare*, semnate de „tânărul reporter” Constantin Coroiu (la editura Junimea) care cuprinde „17 asemenea dialoguri (interviuri) cu scriitori din toate provinciile românești și din toate sferle literaturii”, „un dosar de documente omenești pe care le citim cu plăcerea de a descoperi o conștiință ce se judecă pe sine.”

- **[„Luceafărul”, nr. 5]** Articolul de fond, semnat redacțional, aduce în prim-plan cea de-a XVII-a ediție a *Lunii cărții la sate*, care se va desfășura între 30 ianuarie și 28 februarie. ■ Redactorul-șef al revistei, Nicolae Dragoș, este prezent pe prima pagină cu versurile festive *Din plai de Olt*: „Din plai de Olt, erou între eroi/ Veni s-aducă Țării Românești/ Un nou destin, clădit de oameni noi –/ Din plai de Olt, stejar de Scornicești”. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan

Alexandru încredințează tableta *Meșterul*. ■ Ion Brad așază în versuri un *Blestem pentru ucigașul lui Decebal*. ■ Sub genericul *125 de ani de la nașterea lui Ion Luca Caragiale*, contribuții ale lui Al. Piru (*Un clasic modern*) și Dim. Păcurariu (*Misiunea artei*). □ Grupajul omagial este întregit, la *Tinerețea clasicilor*, prin comentarii datorate lui Șt. Cazimir (*Aspecte ale construcției dramatice în comedii*), Pompiliu Marcea (*Conștiința socială și spiritul creației*), Artur Silvestri (*Lumi și esențe*) și Constandinei Brezu (*În imagini și dincolo de ele*). ■ Rubrica *Scrisoare unui tânăr prieten* îi oferă lui Ștefan Aug. Doinaș ocazia de a desfășura o *Elegie la o carte ignorată*: „A trecut aproape – ca să nu zic complet – ignorată în 1975, anul apariției sale, ca și mai târziu, una dintre cele mai interesante și substanțiale cărți scrise la noi în ultimul timp: *Tragicul. O fenomenologie a limitei și depășirii*, de Gabriel Liiceanu. [...] Nici o revistă literară sau de cultură generală nu s-a gândit să ceară unui colaborator avizat câteva rânduri despre această carte. [...] Ca unul care, în tinerețe, m-am ocupat de aceeași problemă (teza mea de licență în Filosofie se intitula «Tragic și demonic»), mărturisesc că nu sunt de acord cu «teoria tragicului» așa cum o fundează Gabriel Liiceanu în subcapitolul *Determinarea tragicului în limitele geografiei ființei*, sâmburele ideatic al întregii cărți. Dar dincolo de acest dezacord teoretic, nu pot să nu admir rigoarea gândirii sale, fundamentarea aproape *more geometrico* a noțiunii de tragic: o gândire în care claritatea și precizia ideilor, forța argumentării, eleganța expresiei și vibrația intelectuală converg fericit pentru a închege un text filosofic dens și limpid. [...] Pe fondul – și în pofida – unei absențe de la datorie (regretabilă, dar vai! explicabilă) a cronicarilor noștri, mulți și de tot felul, cartea lui Gabriel Liiceanu rămâne, incontestabil, o prezență. Personal, îmi rezerv nu dreptul, ci datoria de a stârni nisipul unui pustiu”. ■ La centenarul nașterii lui Ștefan Petică, Mihai Zamfir „ridică” *Întrebarea unei vieți*: „Nu ni se pare exagerată afirmația că, pentru a înțelege opera lui Petică, un permanent fundal cultural, un subtext livresc rămâne indispensabil. Poezia sa e născută din ideea aproape abstractă a muzicalității, a unui fluid armonios dincolo de cuvinte, în care fiecare termen are o valoare exclusiv fonetică. [...] Versurile lui Petică nu pot fi traduse în schițe plastice, ci pe portativ muzical. Poate pentru prima dată înainte de ultimele compuneri macedonskiene, poezia românească înceta de a stârni reprezentări vizuale, pentru a se transforma în melodie. [...] În poemul în proză, instaurat odată cu Petică sub forme novatoare perfect izolate, această tentație de referire la portativul livresc este și mai evidentă. [...] Rândurile lui Petică despre Eminescu, valorificat pe linie pur muzicală și incantatorie, sau despre influența lui Wagner asupra literaturii contemporane atestă cel mai fin estetic pe care, la 1900, îl avea critica românească. [...] Fără îndoială, contemporanii nu și-au dat seama, din lipsa perspectivei istorice, cu cine aveau a face: ei rămâneau impresionați de stilul existenței acestui Trubadur, de cultura sa neobișnuită, de destinul lui. Noi

avem însă motive mai profunde pentru a omagia astăzi pe Ștefan Petică: în literatura noastră, este între primii oameni ai secolului XX”. ■ *Cronica literară* este înfăptuită tot de C. Stănescu (suplinindu-l pe M. Ungheanu), care comentează două monografii. □ Mai întâi, *Poezia lui George Coșbuc* de Petru Poantă, „un eseu critic de o remarcabilă finețe”: „Critical dezvoltă frumos câteva sugestii din acea «excursie la țară, la noi», pe care voia să o facă Vladimir Streinu recitind pe George Coșbuc, spre a descoperi în opera poetului țărănimii o «sinteză de spirit românesc» aflat la «vârsta baladică». [...] Trebuie [...] spus numai deocamdată că, deși se bizuie pe «semnalizările» cu adevărat noi ale lui Vl. Streinu, noul text critic nu îi este totuși subordonat și cu atât mai puțin subaltern. Dimpotrivă, îl preia pentru a-l nega într-un spirit mai constructiv [...]. Preluând ce e de preluat, noul critic operează, de fapt, o restituire. Poezia lui Coșbuc, este adevărat, «trădează» natura în genul în care o face și rafinamentul «țărăniilor» lui Creangă: însă o trădează filtrând-o prin tiparul unei culturi specifice și nu uscându-i seva. [...] Criticul dispune de tactul de a lăsa, când e cazul, finețea să învingă orgoliile subtilității, scriind atunci, poate, paginile cele mai frumoase (simplitate, concizie, sobrietatea stilului ideologic al criticii în capitole precum *Lupta vieții, eroicul, poezia patriotică și socială* dar nu numai ele) dintr-un eseu în totul valoros și convingător”. □ În schimb, monografia *Marin Preda* întocmită de Ion Bălu este „lipsită de orice noutate” și „se înecă în valuri de admirație neîngrijită”, autorul amestecând „într-un chip cam ușuratic lecturi dintre cele mai diverse (lucru altfel meritoriu) într-un fel de critic encomiastică de care opera unui scriitor de factura lui Marin Preda nu are nici cea mai mică nevoie”. ■ În *Călătoria ritualică*, Dan Laurențiu „străbate” volumul de versuri *Ardere de tot*: „Poveste a unei iubiri care, trăind sub regimul ascezei, își interzice baia de culori purificatoare a senzorialul cartea Ilenei Mălăncioiu este povestea inițierii într-o iubire spirituală, iar îndrăgostiții se întâlnesc în lumea umbrelor, deși dorul de lumea reală nu este complet abolit [...]. În plan stilistic, această poezie a ecoului, a oglinzirii și stilizării care se tratează pe sine ca pe însăși sursa, originea imanentă a lucrurilor a suferit o reducere a lexicului în sensul purificării sale de orice reminiscență aparținând la un grup sau altul lingvistic (de pildă, cel rural), efortul de esențializare manifestându-se printr-o economie a mijloacelor dusă până la asceză”. □ Paul Dugneanu recenzează volumul *Reporter pe Mississippi* de Neagu Udroui, „o lectură plăcută și instructivă nu numai prin interesul și calitatea informației, ci și prin perspectiva din care este perceput materialul, prin spiritul critic, dinamismul și, nu de puține ori, umorul expunerii” (*Reportaj în stare „pură”*). □ *Artele poetice ale secolului XX*, culegerea lui Nicolae Balotă, reține atenția Doinei Uricariu: „Neîndoios, o astfel de lucrare propune un orizont spectaculos cunoașterii poeticilor românești și celor europene de rezonanță internă, orizont care nu e doar unul al afinităților, ci și unul al diferențierilor. [...] Nicolae Balotă – autor al unei construcții

critice în care impresia e modelată de erudiție, dar și erudiția de impresie – clădește și în acest volum un edificiu arborescent, labirintic, vrăjit de detalii și de coincidența opuselor, dar și de «discordia concors», supunând unor tensiuni mai degrabă baroce decât clasice artele poetice naționale și internaționale ale ultimului secol». ■ *O poetă și un prozator*, laureați ai concursului Ed. Eminescu, are în vedere Nicolae Ciobanu la *Cartea de debut*. □ Prin *Orion constelația mea*, Virginia Mușat „se înscrie și ea în albia aceluia curent dominant din câmpul poeziei feminine contemporane căruia îi este caracteristică o aproape programatică repudiere a lirismului de factură intimistă”, criticul semnalând „un ciclu de poezii de inspirație patriotică, dintre care unele remarcabile”. □ Cele două nuvele din volumul *Te urăsc, iubita mea* al lui Sorin Holban au o „factură surprinzător «romanescă»”. În *Pendulul*, pe care criticul o consideră „superioară și ca «scriitură» celeilalte”, „autorul vedește un sporit simț analitic, o mai pronunțată detașare față de subiect, în așa fel încât impresia că ne aflăm în fața unei schițe de roman ce se cere reluată, dusă la capăt devine de-a dreptul presantă”. ■ În grupajul *Prezențe* este consemnată cea de-a cincea manifestare din suita de evocări istorice *La trecutu-ți mare, mare viitor*, organizate de ziarul *Scînteia tineretului* și revista *Luceafărul*. Evenimentul a avut loc la 24 ianuarie, fiind consacrat Unirii Principatelor și centenarului Independenței. Pe scena Ateneului tineretului au citit versuri Mircea Dinescu, Daniela Crăsnaru, Nicolae Dragoș și Mircea Florin Șandru. Momente muzicale au oferit Mircea Florian, Zoia Alecu, formația Iris ș.a. □ Tot de aici aflăm că, la 31 ianuarie, se va desfășura, în Aula Academiei, o sesiune științifică dedicată lui I.L. Caragiale. Vor susține comunicări Theodor Burghele, Șerban Cioculescu, Eugen Barbu, Mihai Vornicu, Gheorghe Ivănescu, Silviu Iosifescu, Szemplér FÉrenc, Matei Socor și François Pamfil. ■ Un grupaj de comentarii critice evidențiază, sub genericul *Opțiuni, Cărțile anului 1976*. □ În *Matca originară* „fixează” Dan Cristea *Noimele* lui Ion Gheorghe, poeme care se „înscriu pe linia unui patetic și vibrant elogiu adus țărânimii, văzută și aceasta, deopotrivă, în laturile ei mitice și istorice”: „Un mare orgoliu și profund răsplătit al apartenenței la această lume, un soi de mesianism al exprimării virtuților și pătimirilor ei istorice, ultim aspect sub care poetul se întâlnește cu Goga, o privire dinăuntru, de un realism magic, a acestor organisme fabuloase care sunt satele și viața lor, un mod tranșant, violent și neînduplecat în a se rosti asupra a ceea ce credea că este esențial și adevărat în existența și în destinele țărânimii atinse de aripa amplă a istoriei, toate acestea, intuitiv sau deliberat percepute și îmbinate cu o vocație extraordinară de a se situa în centrul convulsionatei dramaturgii cosmice fac din Ion Gheorghe creatorul unui univers în care, pe de o parte, orice lucru are valoare și sens, înscriindu-se într-o imuabilă ierarhie, iar, pe de alta, se propune el însuși prin consistență și semnificație ca o normă morală și socială”. □ Despre *Imnele Transilvaniei*, volumul lui Ioan Alexandru, scrie Mihai Coman în *Bucuria cân-*

tării, arătând că poetul „reia (desigur, în termenii unei alte retorici poetice), câteva din idealurile fundamentale ale liricii lui Goga”. Sunt formulate și unele observații: „Alături de alte străvechi mituri și reprezentări mitologice (șarpele, taurul, stejarul), poetul reia și temele mioritice. [...] Ori de câte ori poetul este pus în «situația imnică», el reactivează simbolurile fundamentale ale liricii sale, integrând în constelația lor elementul contingent. Tehnica nu e lipsită de fisuri, căci, prin prea frecventa repetiție, unele imagini își pierd puterea și prospețimea inițială. Trăirea poetică riscă să devină o schemă eflorescentă de adjective. În acest caz, cuvintele se golesc de conținutul lor simbolic, pierd contactul cu străfulgerarea poetică din care s-au desprins, devin simplu efort de poetizare a unui obiect dat”. □ *O Pledoarie pentru omenie* află Valentin F. Mihăescu în *Galeria cu viață sălbatică* de Constantin Țoiu, „construcție amplă, minuțios elaborată, impecabilă din punct de vedere stilistic”, care este „înainte de toate un roman social cu puternică tentă politică, jurnal retrospectiv al unei perioade în care «istoriile» se confruntă cu Istoria, abordată din unghi moral, cu adâncă luciditate”. □ Sultana Craia parcurge volumul *Lecturi constructive* al lui Ion Vlad, identificând o apropiere principială de modelul critic ilustrat de Adrian Marino: „S-ar putea întrevedea aici liniile de forță ale unei ideologii literare pe cale de a se constitui ca o «școală», pentru care ar fi definitorii asumarea unei tradiții, aspirația spre ordonarea și clarificarea conceptelor, către erudiție și rigoare, către teoretizare și construcție. [...] O componentă esențială a atitudinii critice a autorului este opțiunea pentru coordonatele clasicității. În afirmarea clasicismului ca entitate perenă și activă, Ion Vlad se întâlnește din nou cu gândirea lui Adrian Marino, deși există, evident, mari deosebiri de nuanță. [...] Critic preocupat în primul rând de *afirmarea* valorilor, Ion Vlad își consacră studiile marilor creații ale literaturii române [...]. Ion Vlad practică o critică ce nu este nici descriptivă, nici normativă, dar el este și rămâne un «universitar», pentru care teoretizarea este premisă metodologică, dar și concluzie”. ■ Sunt prezenți cu versuri Lucia Negoită și Ion Iuga. ■ Radu Petrescu publică povestirea *Desene, în 1907*. ■ Spectacolul *Oamenii cavernelor* (William Saroyan), montat de Dinu Cernescu la Teatrul Mic, este „scrutat” de Bogdan Ulmu. ■ *Emisiuni de ecou* urmărește Mircea Florin Șandru în cronica micului ecran, remarcând, între altele, piesa *Camera de alături* de Paul Everac, în regia lui Ion Cojar. ■ Constantin Stan realizează cronica radiofonică (*Memoria pietrei*). ■ *Precizări necesare* aduce Grigore Arbore despre *Salonul* municipal, care a înfățișat, „cu rare excepții”, o sculptură „modestă și ca idei, și ca execuție tehnică”, lipsind „unele nume marcante (Apostu, Maitec)”. ■ Sub semnătura *Cronicar* este relatată cea de-a XXXIX-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, o întâlnire bogată în lecturi, cu revelația numită Aurel Dumitrașcu și cu oaspeți de la Târgu Jiu. □ Au citit, în „deschidere”, Ion Scorobete și Dinu Constantin, „ambii începători, primul scriind o poezie «palidă și desuetă», iar al doilea una care «nu co-

răspunde cu ceea ce îndeobște se înțelege prin poezie», după cum i-a caracterizat Dan Cristea”. □ În așteptarea „delegației” gorjene, versuri de Florin Grigoriu, unul dintre devotații cenaclului, despre ale cărui încercări au vorbit Dorin Tudoran („poet corect, [...] știe să facă versuri de toate genurile, în mod onorabil, dar neconvingător”) și Artur Silvestri („amator de poezie cu o conștiință artistică stimabilă în sentimente și destul de meșteșugărească”). □ A urmat Valter Hristescu, ale cărui versuri au fost apreciate de Doina Uricariu ca fiind „pregnante și impresionabile, deși autorul nu are capacitatea de a da coerență nici măcar unui singur poem”. □ O impresie deosebită a lăsat Aurel Dumitrașcu, „un «suav lungan» [...] de 21 de ani, care a șocat printr-o «naivitate debordantă» (Doina Uricariu), fiind, în același timp, o apariție «promițătoare» și un «poet adevărat» pentru Artur Silvestri”; de asemenea, Dorin Tudoran „a remarcat faptul că, făcând o «poezie naivă» (expresie propusă în ședință de Doina Uricariu), «Aurel Dumitrașcu, surpriza plăcută a serii, se află în situația cea mai dificilă, întrucât el a impresionat așa cum cade prima zăpadă”. „Oricum, Aurel Dumitrașcu rămâne în memoria participanților la cenaclu o amintire deosebit de pregnantă. Poezia *Fratele meu* și cele despre ploaie relevă un talent autentic”, notează cronicarul. □ Cele două proze citite de Mariana Devesel au reconfirmat vocația autoarei, Dorin Tudoran semnalând însă „o inadecvare între genul de sensibilitate [...] specific secolului al XIX-lea și problemele asupra cărora aceasta se aplică, specifice secolului nostru”. □ Ies la rampă și invitații din Tîrgu Jiu, membri ai Cenaclului local „Columna”: Artur Bădița, Adrian Frățilă și Aurel Antonie. □ Primii doi au citit versuri, ultimul proză. □ Încercarea lui Aurel Antonie a fost remarcată de Dinu Flămând („face un gen de proză fantastică în rigorile căruia știe să se înscrie”), Dorin Tudoran, Ion Stratan și Mihai Coman. □ Despre poezia lui Artur Bădița sunt consemnate opiniile lui Dinu Flămând, care a relevat „o rigoare internă” și „o metaforă proaspătă [...], cu toate că [autorul] încă e dispersat și nefixat într-un univers tematic”, și Dan Cristea, care a descoperit „un poet excelent, impresionant, cu multă finețe de spirit, cultură poetică, știință a construcției, având versuri-sintagme care strălucesc în montura poeziilor”. □ Adrian Frățilă reprezintă, pentru Dinu Flămând, „un caz foarte interesant”, pentru că, în pofida „științei efective de a versifica, nu-și suspectează propriile facilități, care-i vin din atracția rimei și a ritmului”, în timp ce Dorin Tudoran îl socotește „un poet evident talentat, cu șanse previzibile”, dar care „se găsește în situația îngrijorătoare de-a fi marcat de influența masivă a lui Adrian Păunescu”; adăugând ecouri din lirica lui Mircea Dinescu, Dan Cristea observă în versurile citite de Adrian Frățilă „fluența verbală, forța imaginației, puterea de asociație și o stare de spirit salutară, coerentă, această poezie fiind lipsită de incongruența apăsătoare a modelului”. □ Cronica de cenaclu este însoțită de creații ale oaspeților din Tîrgu Jiu. ■ A.E. Baconsky oferă, la *Remember*, alte impresii din Braun-

schweig. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion alege un titlu „pluralist” (*Eseistica poezilor*) pentru a analiza volumul *Pălărierul silabelor* de Ion Caraion. Câteva rânduri introductive justifică titulatura articolului: „Este inutil să mai înșirăm aici toate argumentele ce explică interesul nostru pentru critica (eseistica) poezilor. Unul dintre ele trebuie, totuși, amintit: citim cărțile de eseuri scrise de poeți cu speranța ascunsă să descoperim, într-o exprimare mai liberă și mai directă o conștiință lirică judecându-se pe sine. Uneori, citim aceste texte critice pentru frumusețea lor demonstrativă. [...] Pe scurt, când nu este convențională și fastidios «lirică», critica scrisă de poeți poate interesa în cel mai înalt grad [...]”. Din considerațiile criticului despre *Pălărierul silabelor*: „Este a treia culegere de acest fel datorată unui poet înzestrat – e limpede – cu dar polemic, informat și cu o cultură literară ce se observă nu atât din numărul mare de referințe pe care le cuprinde textul său critic, cât, mai ales, din modul ingenios de a conduce o idee și de a grupa în jurul ei toate acele subtilități ale unei gândiri iscoditoare și fecunde. [...]. Textele critice ale lui Ion Caraion dau, la suprafața lor, o impresie de interminabilă luptă de gherilă, de hărțuială cu fantomele. Fantomele sunt, uneori, criticii, văzuți în altă parte (*Duelul cu crinii*) ca niște indivizi aberanți, îmbătrâniți «la porțile legendei». Fantomele rămân, însă, de regulă, sub forma lor abstractă, aluzivă, coborâtă sub înfățișări de fum în vreun specimen de provincie cerebrală care (aflăm într-un loc) «se scarpină de râia neghiobiei personale lângă zaplazul acestui copleșitor arbore». Arborele este, aici, Tudor Arghezi, în altă parte Blaga, Voiculescu, Bacovia. Despre ei, Ion Caraion scrie niște pagini ofensive, iritate nu de poezia mare pe care o are sub ochi și o ocrotește, ci față de prostul gust, indiferența, reaua credință a altora. Când aceștia nu există, eseistul îi inventează, fără ei articolul n-ar fi posibil. [...] O bună parte din aceste texte biciuite de spaime vechi și biciuitoare, la rândul lor, se ocupă de ceea ce Ion Caraion numește, într-o fericită formulare, «anonimii pândari ai himerii». El dă o listă de poeți nedreptățiți, uitați, pieriți înainte de vreme și, evocându-i, spiritul lui se inflamează din nou, cere sânge, reparație urgentă, apoi, după ce supapele au evacuat veninul, el se liniștește și trece la o demonstrație constructivă. Sergiu Ludescu, C.T. Lituon, Dem. Iliescu sunt analizați pe larg, cu multe și edificatoare citate. [...] Nu toate observațiile, obstinațiile eseistului primesc adeziunea noastră (Nichita Stănescu și Marin Sorescu sunt și aici ironizați), dar eseistica aceasta strânsă între copertile unui volum cu un titlu așa de neobișnuit lasă, în ansamblu, o impresie de mobilitate și îndârjire a spiritului în sfera unei confesiuni superioare prin autenticitatea și vitalitatea ei”. ■ *Antologia inocenței*, expoziția Tiei Peltz de la Galeriile Municipiului București, este „contemplată” de Florența Albu. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câteva corespondenți: Melanie, Imnimus, Ion Crețu Delazimbru. ■ La despărțirea de Menelaos Ludemis și Ion Istrati, necrologuri nesemnate.

30 ianuarie

• [„Scânteia“ nr. 10714] Este inserat un articol aniversar, la 125 de ani de la nașterea lui I.L. Caragiale, semnat de George Munteanu, cu titlul *La aniversarea unui titan al literaturii românești*, articol care are următorul început paremiologic: „După o veche și înțeleaptă reflecție, «vântul stinge focurile mici, dar le aprinde tot mai tare pe cele mari»și din perspectiva celor cinci sferturi de veac, trecute de la nașterea lui I.L. Caragiale (30 ianuarie 1852) și a celor 65 de ani de când și-a încheiat viața scriitorul (9/22 iunie 1912), oricine poate observa că tocmai astfel a acționat suflul timpului asupra miezului de foc al operei celui mai mare poet comic ivit dintre români. În viață, dar uneori și după aceea, a avut parte de mari recunoașteri (a lui Maiorescu, a lui Gherea, a lui Ibrăileanu s.a.), dar și de mai acerbe incomprehenșiuni, vrăjmașii.” În același ton elogios, scrie și Valentin Silvestru un articol cu titlul *Cinstind opera marelui Caragiale*, care leagă prezentarea de activitatea dramatică și de ecranizările ori punerile în scenă ale operei dramaturgului. ■ Este anunțată desfășurarea unei Sesiuni publice de comunicări la Academie, dedicate „marelui nostru scriitor Ion Luca Caragiale, cu ocazia aniversării a 125 de ani de la nașterea sa.“

[IANUARIE]

• [„Albina”, An 80, Seria a II-a, nr. 1 (1407), ianuarie; Revistă lunară pentru sate editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, ce o continuă pe cea fondată de Spiru Haret în 1897; Format tipografic A3 (12 pagini); ziua de apariție: nespecificată; redactor-șef Ion Bănuță; nu este precizată componența redacției.] Ca și în anii precedenți, numerele se deschid aproape întotdeauna cu o tabletă de Ion Bănuță, sau cu versuri semnate de același, uneori cu pseudonimul Daniil Hatman. De asemenea, Dragoș Vicol continuă să semneze articole propagandistice, plasate de cele mai multe ori pe prima pagină, Dumitru Almaș, articole istorice, iar Al. Voitin, mici texte majoritar memorialistice pe pagina intitulată *Școala și familia*. Pe ultima pagină, în fiecare număr, se poate citi un monolog marca Nea Mărin, semnat de Amza Pellea, tot în fiecare număr existând și câte o epigramă ilustrată semnată de Al. Clenciu, cu titlul generic *Clenciuri*. Fiind o revistă ce se adresează în special celor din mediul rural, sunt promovați adesea poeți din rândul învățătorilor, profesorilor și elevilor din diverse sate și comune, majoritare din sudul țării. □ În acest număr, pe prima pagină, își găsește loc și poezia *Patria* de Radu Felix, alături de tableta redactorului-șef, intitulată *Luceaful*, fiind dedicată lui Mihai Eminescu. □ Sub pseudonimul Daniil Hatman, Ion Bănuță publică, la pagina de istorie, și versuri dedicate lui Al. Ioan Cuza. □ Un mic medalion literar îi dedică Dumitran Frunză lui I. L. Caragiale, la împlinirea a 125 de ani de la naștere: „Asemenea Eminescului astral și pururi tânăr, I. L. Caragiale a fost un demiurg al cuvintelor, o sinteză a spiritului clasic și modern, un condei al inteligenței, limpezimilor și energiei creatoare. [...] Piese sale de teatru,

nuvelele, schițele și momentele atacă fără întrerupere și cruțare tipuri de oameni caricați, cenușii, anchilozați de stereotipie, alienați de o evidentă situație limită, de incertitudine. Socotind individul rătăcit în încețoșatul labirint al lumii burgheze, Caragiale nu-l atacă pentru a-l distruge, ci îl neagă râzând pentru a-i face cunoscute carențele, pentru a-l reconstrui.” □ Tot pe pagina de literatură este reproducută o legendă despre Ștefan cel Mare, transcrisă de primarul comunei Vânători (județul Neamț), publicată alături de mostre lirice ce stau sub semnul Festivalului Cântarea României, semnate de poeți țărani și, probabil, învățători.

• [„Amfiteatru”, An XII „, Nr. 1 (133); revistă literară și artistică, editată de Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România, apare lunar la București; 12 pagini; Colegiul comun de redacție al revistelor „Viața Studențească” și „Amfiteatru” îi cuprinde în 1976-1977 pe Ioan Eremia Albescu, Viorica Bratosin, Gabriel Chifu, Florea Dudiță, Ion Di-ma, Silviu Lupescu, Mircea Rădulescu, Adrian Severin, M. Todossia, Szusza Vajda, Mircea Zaciuc, Mihai Tatulici – secretar responsabil de redacție, Ion Cristoiu – redactor șef adjunct, Cornelii Stelian Moțiu – redactor șef; În 1977 nu se mai specifică la un moment dat caseta redacțională, doar responsabilul de număr; Colaboratori constanți în 1977: M. N. Rusu, Constanța Buzea, Marian Popa, Dinu Flămând, Costin Tuchilă, Radu G. Țeposu, Marin Mincu, Ion Pop, Mihai Tatulici, Ion Cristoiu] O *Cronică literară* de M. N. Rusu la volumul lui Virgil Teodorescu – *Poezie neîntreruptă*. □ *Cartea de debut*: Patrel Berceanu – *Sentimentul baricadei*, recenzie semnată de Constanța Buzea. ■ Sunt menționați *Laureații Concursului anual de creație artistică 1976*, organizat de Comitetul Executiv al Consiliului UASCR și revistele „Viața Studențească” și „Amfiteatru”. La *Poezie* îi amintim pe Patrel Berceanu, Augustin Pop, Gabriel Stănescu; *Proză-reportaj*: Silviu Hoișie, Ioan Groșan, Lelia Rădulescu; *Critică*: Ioan Buduca, Costin Tuchilă, Radu G. Țeposu; *Publicistică*: Gh. Ionescu-Olbojan, Florin Tudose, Mihai Băjenaru; *Dramaturgie* – nu se acordă. □ Ovidiu Bârlea – *Cum ne informează o bibliografie* (o prezentare a bibliografiei lui Barbu Theodorescu despre Nicolae Iorga). □ Marian Popa, *Frenesia naturii* (în proza lui Fănuș Neagu). □ Rubrica *Jurnal de cărți* este susținută de Dinu Flămând – Costin Tuchilă – Radu G. Țeposu. Flămând analizează, în *Linii de forță*, volumul de versuri al lui Adrian Popescu, *Câmpiile magnetice*; C. Tuchilă se oprește la *Racul* lui Al. Ivăsiuc, Ed. Albatros, 1976 „roman-problemă discutând, în parabolă, condiția omului contemporan – în criză accentuată a sistemului capitalist – a cărui sensibilitate e asaltată de autoritatea propriei lui creații: dominația tehnicismului”. □ Țeposu, în *Ispita creației*, se referă la I. Negoitescu și al său volum din 1976 de la Ed. Albatros, *Analize și sinteze*, încă un „capitol din preconizata *Istorie a literaturii române* (planul acesteia fiind dezvăluit în paginile revista „Familia” cu câțiva ani în urmă), alături de alte volume ca *Scriitori moderni*,

Însemnări critice, Engrame. □ La 175 de ani de la naștere – *Ion Heliade Rădulescu*, scrisori inedite către fiul său. □ *Nouă poezie indiană*, traduceri de Anatol Ghermanschi.

• [„Cinema”, An XV, nr. 1 (169); Revistă a Consiliului Culturii și Educației Socialiste; Format tipografic A4; apariție lunară; 24 de pagini; Redactor-șef Ecaterina Oproiu; nu este specificată componența redacției] Și în acest an, primele pagini ale revistei sunt ocupate constant de fotografiile lui Nicolae Ceaușescu, publicate cu diverse prilejuri, de asemenea, își continuă rubricile consacrate Radu Cosașu (*Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului; Spectatori, nu fiți numai spectatori!*), Dumitru Solomon (*Aventura scenariului*), Gelu Ionescu (*Pozitiv*), Teodor Mazilu (*Filmele poetului*), Dan Mutașcu (*Propuneri pentru statui*), Nina Cassian (*Stop cadru pe:*), N. C. Munteanu (*Sala de cinema*). □ Tema Independenței va fi o preocupare constantă în anul centenar 1877-1977.

• [„Convorbiri literare”, nr. 1] ■ Const. Ciopraga: *Tudor Arghezi: xilografură și ironie*: „Hotărât, Arghezi e un veritabil «diable du style». Îl frecventăm curioși, chiar atunci când, lucid sau afectiv, nu-i împărtășim totdeauna reacțiile”. ■ Al. Andriescu prezintă *Moldova în poezia lui Dosoftei*: „Cunoscut mai ales ca traducător, Dosoftei a scris și poezii originale. Sunt acestea, cum s-a spus și cum se lasă adesea să se înțeleagă, doar încercările unui amator care, îndelungată și laborioasă, activitate de traducător, s-a lăsat ispitit, din când în când, și de poezie, sau este vorba, mai curând, de rezultatul unor ambiții literare mai profunde și mai cuprinzătoare? Traducerea *Psaltirii* este un act conștient de transpunere poetică a vechiului text biblic în limba română, act echivalent întru totul cu o veritabilă elaborare artistică”. ■ În cadrul rubricii *Critica poeziei*, Daniel Dimitriu, în textul *Ipoteze și certitudini*, analizează volumele de versuri apărute în anul 1976: „Parcă într-o măsură mai mare ca altădată, ca 1976 s-a întâmplat ca foarte multe cărți importante (recomandate ca atare cel puțin de numele autorilor lor) să apară către sfârșitul anului. Mă văd pus în situația de a vorbi de fizionomia unui an de poezie fără a fi apucat să recenzeze bună parte din aceste cărți. Mai mult, pe unele nici nu le-am citit; când scriu rândurile de față (puțin după jumătate lui decembrie) aflu din «semnalele» editoriale publicate prin diferite reviste de apariția și lansarea iminentă a unor titluri noi”. □ „Dintre cărțile pe care anul 1976 le-a impus atenției, dintre cărțile de poezie originală, vreau să spun, aș consemna, în ordine ca să zic așa întâmplătoare, *Imnele Transilvaniei* ale lui Ioan Alexandru, *Noimele* lui Ion Gheorghe, de curând apăruta *Descântotecă* a lui Sorescu (o parte a ei, mai bine zis); am în vedere apoi, dar nu în ultimul rând, volumul lui Emil Botta *Un dor fără sațiu*. Un grav și autentic spirit militant emană sonetele lui Adrian Păunescu din *Pământul deocamdată*, poezii și ele reprezentative ca și cele din cărțile anterioare, pentru vocația de tribun a autorului. Să nu le uităm pe Constanța Buzea și Ileana Mălăncioiu, amândouă dovedind din nou o calitate obișnuită și

anume aceea de a transforma monotonia în virtute incitantă. Dintre poeții cu mai puține cărți, dintre cei care vin din urmă, o impresie deosebită au lăsat Ion Cocora (cu *Inventarul de numere*), Mara Nicoară (cu *Inorogul alb*), Mircea Dinescu (cu *Proprietarul de poduri*) și Paul Balahur (cu *Făt-Frumos din grai*). Lor li se adaugă debutanții, dintre care i-aș aminti pe Dan Damaschin, Marin Constantin și Vasile Mihăescu. Și pentru că aceste rânduri sunt scrise și tipărite la Iași, am să menționez la un loc volume ale poeților de aici, și ele apărute la acest sfârșit de an. E vorba de *Elipse orfice* al lui Nicolae Țațomir, *Australia* de Horia Zilieru, *Taina oracolelor* de Florin Mihai Petrescu, pământ din frunze”. □ „La capitolul reeditări, anul de poezie 1976 are la activ două titluri importante. În primul rând, ediția definitivă a poeziilor lui Al. Philippide (în seria de *Scrieri* de la Minerva) și apoi o antologie în Biblioteca pentru toți din lirica lui Virgil Teodorescu, intitulată *Poezie neîntreruptă*. În rândurile de față aș vrea să stăruiesc asupra primului autor, ale cărui apariții editoriale, deși atât de rare și, în ultimii zece ani, lipsite de noutăți, sunt fără doar și poate adevărate evenimente editoriale”. □ „E limpede că (faptul a fost demult observat, și în amănunt discutat) lirica lui Al. Philippide face explicite un mod de a vedea lumea, un mod de a vedea poezia, un mod de a vedea lumea prin poezie, cele trei proiecții și aici se află un aspect al originalității autorului fiind inseparabile. Fiecare text e o triplă meditație sau, în altfel spus, o meditație în trei planuri simultane de referință, o meditație constituită la incidența a trei unghiuri de privire”. □ „După cum se vede, vorbind despre lirica anului 1976, am insistat pe o reeditare. O dată pentru că ea a adus din nou în prim plan o operă de referință în literatura noastră din acest secol. A doua oară pentru că, după părerea mea, fizionomia unui an literar nu e dată întotdeauna de premierele absolute, ci de totalitatea cărților (mai vechi și mai noi aparținând scriitorilor din vremea noastră apărute în anul respectiv). De foarte multe ori tocmai reeditările sunt acelea care impun o cotă valorică înaltă ansamblului producției editoriale, constituindu-se – foarte important lucru – în reper pentru evaluarea corectă a noutăților. Să ne amintim că în 1975, de pildă, tot o reeditare, *Starea poeziei* a lui Nichita Stănescu s-a impus ca eveniment poetic al anului. Imaginea valorilor certe care au văzut pentru prima oară lumina tiparului în 1976 o vom avea limpede, cred, mai târziu”. ■ La *Critica prozei*, Val Condurache face o *Selecție din selecție*: „Aparițiile de prestigiu n-au lipsit în anul literar 1976, dar nu s-au impus cu pregnanța *Delirului*, *Vânătorii regale* sau romanului *Lumea în două zile*. *Scrișori provinciale*, inițiativă singulară în câmpul prozei de azi, având alături puține întreprinderi de aceeași factură (*Proze* de Radu Petrescu, «dicționarele» lui Mircea Horia Simionescu, *Lumea în două zile*) e cred cea mai însemnată apariție în proza anului 1976. Cartea lui Șt. Bănulescu e, însă, o insulă ridicată în mijlocul unui fluviu; ea există, obligă apa să-și schimbe configurația albiei fără a veni cu debit propriu la matcă. Noutatea cărții stă în însăși noțiunea de literatură pe care o propune, mai exact, pe care o reamintește

într-un climat nou: Șt. Bănulescu se așează la egală distanță de «epicul natural», care-și găsește rațiunea în dramatismul vieții, cât și de toate formele anti-epice, care aduc în prim plan aventura limbajului. Prin tratarea consecventă a temelor «clasice» ale prozei, *Scrisori provinciale* trece alături de curentul modei, cum numai puține cărți o fac. Pentru producțiile medii «moda» literară e însăși definiția efemerității, în vreme ce cărțile destinate viitorului folosesc moda drept canal de comunicare”. □ „Romanul lui Constantin Țoiu, *Galeria cu viață sălbatică*, s-a bucurat de aprecieri unanime, autorul nu este omis din niciunul din articolele consacrate prozei ultimului deceniu, la foarte scurtă vreme după apariția cărții. Printr-o singură carte, Constantin Țoiu a devenit unul din prozatorii de frunte ai literaturii de azi iar romanul său momentul de vârf al unei întregi serii polemice”. □ „*Racul*, de Al. Ivăsiuc, lasă impresia că scriitorul își joacă șansa consacării ultime pe o singură carte, de a cărei înfăptuire este din ce în ce mai aproape. Examinând în paralel activitatea teoretică și de creație a scriitorului, am constatat că limpezirilor spirituale și certitudinilor le corespund câștiguri literare”. □ „Dumitru Radu Popescu și Fănuș Neagu, doi dintre cei mai buni prozatori pe care îi avem, au fost prezenți în librării cu romane mai puțin reprezentative, *Ploile de dincolo de vreme* și *Împăratul norilor*, respectiv *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*. [...] Strălucitor în fiecare frază, personalitate lingvistică unică, Fănuș Neagu desemnează arabescuri, investește simbolul poetic în linie, în culoare, în element figurativ etalând în text o bogăție din materia căreia, în mare parte, ar fi trebuit să-și construiască subtextul”. □ „Virgil Duda și Norman Manea demonstrează prin ritmicitate și consecvență că au atins un grad ridicat de profesionalism”. □ „Literaturadocument s-a îmbogățit în acest an cu volumul de reportaje Martori oculari semnat de Eugen Seceleanu și Dorin Tudoran, «reporteri» pe lângă una din principalele reviste de actualitate. Reportajul și-a regăsit cu acest volum incisivitatea publicistică de altă dată, eficacitatea socială. Gen de frontieră, reportajul literar trăiește cât timp, la concurență cu literatura, izbutește să influențeze cu argumente pe care literatura nu le are la îndemână”. □ „Adrian Marino semnează un elevat jurnal intelectual, apropiat ca formulă de scrierile critice anterioare. Cu excepția câtorva referințe concrete, privind călătoria ca experiență existențială, *Carnete europene* e un jurnal interior, o călătorie spirituală, prefăcută de o obișnuită intervenție polemică. Adrian Marino nu poate scrie câtă vreme nu simte, în calea ideilor sale, obstacolele: le inventează personificându-le în foiletoniști răuvoitori și superficiali, în gazetari malițioși și rău intenționați, în critici de peste hotare iviți în calea lui cu dorința expresă de a-i pune piedici”. ■ Referindu-se la *Critica criticii* în anul 1976, Al. Dobrescu îndeamnă: *Să fim optimiști*: „Prin ce se remarcă, deci, activitatea critică din anul care a trecut? Înainte de a saluta realizările editoriale, se cuvine să aducem un omagiu acelor care, săptămânal sau lunar, s-au străduit să comenteze pentru marele public cărțile unui an. Numai cine a făcut vreodată o cronică

literară știe cător greutăți trebuie să le facă față un foiletonist. Singură obligația de a parcurge mii de pagini anodine până să descoperi semnele literaturii adevărate ar fi suficientă pentru a-i face pe mulți să renunțe. [...] Așadar, la „România literară”, titularul cronicii, Nicolae Manolescu, a continuat să se distingă prin aceleași foiletoane autorizate, de o particulară expresivitate și rareori injuste (excepțiile le-au furnizat mai ales comentariile asupra culegerilor poetice); la rubricile specializate, Lucian Raicu – critic de mare rafinament, negațetăresc însă, din exces de subtilitate; Valeriu Cristea – fidel cazurilor sale realiste, excelent cronicar al creațiilor epice; Mircea Iorgulescu – critic mai degrabă de verdict, decât de atitudine, fluctuant în opinii, pentru că dă prioritatea criteriilor extraliterare, fascinat de micul teribilism și subsolurile încărcate, ceea ce i-a asigurat în ultimul timp, un palmares de gafe ireproșabile. La «Luceafărul», M. Ungheanu, a cărui ambiție de a instaura o direcție proprie în critică se materializează în cronici scrise parcă special pentru a-l contrazice pe N. Manolescu, plin de idei, dar neglijat până la exasperare; Al. Piru – povestitor umoristic de poezie, proză și critică, nereceptiv și apodictic; N. Ciobanu – perseverent în indecizie.... La «Viața românească», Cornel Regman, fundamental sceptic, sanitar și mare amator de chițibușuri, altminteri cronicar de referință, la «Tribuna» – Ion Vlad și Victor Felea, primul examinând volumele pentru a ilustra cu ele câteva idei generale despre literatură, celălalt iubind egal producțiile de toate genurile și nivelele valorice, la «Steaua», V. Ardeleanu, un Regman clujean minus acreala programatică, clar și precis, consecvent până și în eroare; Petru Poantă, critic mai ales de poezie, prețuit nu într-atât pe cât ar merita. La «Orizont» – C. Ungureanu, metodic cu ostentație și ostentativ cu metodă, mergând până la revizuirea deplină, de la o lună la alta, a punctelor de vedere. ... În sfârșit – la «Convorbiri literare», Daniel Dimitriu, oportun și analitic, nuanțat în aprecierile de o excesivă sobrietate: Val Condurache – disproporționat în teoretizări, excelent prin excepție și oarecum prolix de obicei; Mihai Dinu Gheorghiu, aplicat și ferm, curios doar prin strădania de a descoperi pretutindeni înțelesuri ultrasensibile”. ■ În cadrul rubricii *Eminesciana* semnează texte: Augustin Z. N. Pop, Grigore Tănăsescu, Al. Matei, Mihai Ursachi. □ Augustin Z. N. Pop: *Întregiri biografice*: „Cu cincizeci de ani în urmă, profesorul universitar clujean Gh. Bogdan-Duică, s-a adresat cercetătorilor și cititorilor din întreaga țară, invitându-l să culeagă din arhive și din periodicele vechi, știri, texte și detalii pentru cunoașterea existenței celui pe care, în prefața *Buletinului Mihai Eminescu*, condus de Leca Morariu, l-a numit «râul suflet Eminescu». Au urmat și-au apărut de-atunci numeroase biografii și ediții critice, culminând cu ediția Perpessicius a celor 6 volume de *Opere*, contribuții documentare. La această sărbătoare anuală a literelor naționale, comunicăm câteva «multe și mărunte» despre Mihai Eminescu, pietre de mozaic la biografia sa deschisă întregirilor”. □ Grigore Tănăsescu: *Însemnări despre „seninătatea eminesciană”*: „Expresia poetică eminesciană, în toate ipostazele ei, cu-

prinde un univers metaforic inepuizabil ce așteaptă încă să fie explorat, în mod sistematic, în toată bogăția și complexitatea lui. Studii parțiale, din cele mai aplicate, ca cele ale lui T. Vianu, D. Caracostea, E. Papu, Gh. Bulgăr, Gh. Tohăneanu ș.a. au relevat frecvența și semnificațiile unor metafore și attribute-cheie, predilecte la Eminescu, rămânând însă un câmp larg deschis și altor cercetări, fructuoase, deschizătoare de noi perspective în interpretarea specificului creației eminesciene”. □ Mihai Ursachi: *Eminescu în lume: o nouă versiune franceză*: „Universalitatea este implicită operei lui Eminescu, în măsura în care aceasta s-a constituit ca expresie a genului; căci, deși formula «genius loci» sugerează printre altele că geniul aparține locului său sau că fiecare loc își poate avea geniul său... [...]. Universalitatea poeziei lui este cu atât mai aproape de a se realiza cu cât realizarea ei pare mai irealizabilă; ... Adică traducerea perfectă. De un asemenea ideal pare condus și Georges Barthouil, agrégé în italiană și română, profesor la Facultatea de Litere din Avignon. Cunoscător adânc și iubitor al limbii și culturii românești (a fost lector de franceză la Universitatea din Iași între 1962-1964), el însuși poet, era firesc ca luând contact de poezia lui Eminescu, aceasta să-l marcheze cu putere”. ■ La rubrica despre *Prezențe contemporane*, G. Dimisianu descoperă *Un analist în Augustin Buzura*: „În *Fețele tăcerii*, Augustin Buzura se deschide îndrăzneț marii tematici sociale. Impresionează vastitatea suprafețelor populate de lumea romanului, după ce în *Absenții* prozatorul își țintuise eroul între cei patru pereți ai unei odăi. Desigur că și în *Absenții* scena evenimentelor dobânda extensie prin ceea ce memoria eroului își reprojecțiază, dar nu ca aici, în *Fețele tăcerii*, scriere care aduce de la primele pagini senzația avântării în largul oceanului social. Și în cartea aceasta Augustin Buzura rămâne, cu deosebire, un analist al proceselor interioare, un investigator neobosit al psihologiilor, dar mereu raportându-se, și cu mult mai bogat decât înainte, la factorii care înrăuresc din afară actele conștiinței, la mediu și la epocă, dintr-o perspectivă ce năzuiește să exprime integral figura omului și condiția lui într-un anume loc și timp. Astfel că în roman, dincolo de cazuri și drame individuale, sau mai bine spus nu dincolo ci prin ele, este de urmărit destinul unor categorii umane și chiar al unor clase, în reprezentări care documentează despre complexitatea schimbărilor petrecute în societatea românească a deceniilor de după război”. ■ Gheorghe Andrei redactează nota *Istorie literară, completări, adnotări, rectificări*, referitoare la V. Voiculescu: „Cei care s-au ocupat de viața și opera poetului V. Voiculescu au făcut să circule afirmația că acesta ar fi funcționat ca medic de plasă în județul Buzău, localitatea Pogoanele, numit printr-o cerere în versuri adresată misterului. [...] Adevărul este că V. Voiculescu n-a funcționat niciodată ca medic în acest județ. Chiar dacă unii continuă să facă afirmația, bazându-se pe faptul că arhiva fostei plăși a fost arsă de nemți în al doilea război mondial, și că în lipsa de documente, argumentele verbale ale unor «informații» rămân valabile, se produce totuși, tocmai de aceea, o confuzie”. ■ Simion Bărbulescu

semnalează apariția unui volum de versuri al lui Nicolae Țațomir, *După 40 de ani de ani* de la debutul poetului: „Liric sensibil, Nicolae Țațomir s-a raliat unei poetici intelectualiste, de fineți geometrice, în realizarea unei noi sinteze lirice de sensibilitatea care-l înrudește deopotrivă cu Moréas, dar și cu Al. Philippide și G. Călinescu, iar ceva mai departe cu Bacovia și Demostene Botez....”. ■ Adrian Marino semnează articolul: *Literatura și contraliteratura*, despre cartea lui Bernard Muralis, *Les contre-littératures*, Paris, 1975: „În ce constă totuși (după Bernard Muralis) esența caracterului «contra-literar» al literaturii populare, textului exotic (european) și literaturii africane? În aceea că, în toate cele trei cazuri, se propun imagini, valori, idei diferențiate de ale literaturii dominante. Deci alte imagini, valori, idei diferențiate de ale literaturii dominante. Deci alte imagini, valori, idei, texte, discursuri, care introduc un element de diferențiere, dezechilibrare sau perturbare gravă a echilibrului ideologic dominant”. ■ Ocupându-se de rubrica *Și alte opinii despre ... Discursul poetic*, Alex Ștefănescu prezintă două volume de versuri semnate de Ioan Alexandru: „Poezia lui Ioan Alexandru (îndeosebi recitată) taie respirația publicului. E o dovadă că dincolo de masca ironică a omului modern persistă străvechiul fond sentimental. De altfel, poetul știe să se adreseze sufletului colectiv. Ardelenismului său era doar o anticipare a homerismului de mai târziu, a atitudinii de bard vorbind transfigurat mulțumitor. Concepția sa despre lume este arhaică și nebuloasă, fără precizie conceptuală (lucrurile sunt foarte evidente în *Jurnalul de poet*). Afirmările în transă înlocuiesc argumentele și exemplele, reușind, uneori, să întretină o tensiune de mare poezie. Însă, în numeroase cazuri, arzând din el însuși, și cine îl recitește nu înțelege ce anume l-a impresionat prima dată. Cuvintele par reci și mohorâte, ca lava pietrificată după ce timpul și intemperiiile au șters amintirea erupției grandioase”. ■ În cartea de debut a Doinei Uricariu, Mihai Dinu Gheorghiu descoperă: *Vocația taumaturgică a poeziei: „Vindecările Doinei Uricariu re-scriu fapte cu acută rezonanță în registrul afectiv al autoarei. Unitatea, se sugerează de la început, se obține prin reducerea la cuvânt, la element: «firul de iarbă», «firul de om», «nu mă aflu decât un cuvânt de țară domesticit»”*. ■ Despre *Carnete europene* ale lui Adrian Marino scrie P. Constantin: „Cartea lui Adrian Marino este greu de încadrat într-un gen, într-o categorie. [...] Cartea lui Adrian Marino este o lucidă analiză a unor fenomene culturale contemporane europene. Călătoria poate fi, în esență, traseul unei deveniri spirituale”. ■ În textul *Elegie în alb*, Doru Scărlătescu se referă la poezia lui Ștefan Petică: „La răscrucea dintre cele două secole, simbolismul impune, prin Ștefan Petică, o voce distinctă în lirica noastră modernă. Suflet cald și generos, vibrând la soarta «mulțimii», el este unul dintre primii noștri «purtători de flamuri revoluționare». Fascinat de luminile artei, cu privirea ațintită către «dalba poemă» el este, în același timp, un trubadur...”. ■ Constantin Pricop semnalează apariția unor ediții, traduceri din creația lui Balzac și Stendhal. □ Prima este o antologie întocmită de Perpessi-

cus: *De la Chateaubriand la Mallarmé* (Antologie de critică literară), ediție îngrijită și postfațată de Dumitru D. Panaitescu, Ed. Dacia. □ A doua traducere este semnată de Dinu Albulescu și anume: romanul lui Honoré de Balzac, *Iluzii pierdute*, cu o prefață de George Mirea, tabel cronologic de Haralambie Grănescu, note explicative Theodosia Ioachimescu, Minerva, B.P.T. □ Stendhal, *Armance*, traducere de Elsa Grozea, Ed. Eminescu. ■ Sorin Pârvu traduce un articol despre *Premiul Nobel – 1976* semnat de Saul Bellow: *Viitorul romanului*: „Romanul, dacă vrea să progreseze, trebuie să avanseze idei noi despre omenire. Aceste idei, la rândul lor, nu pot trăi în sine. Enunțate, pur și simplu, ele nu dovedesc altceva decât intenția onorabilă a autorului. Trebuie descoperite și nu inventate. Trebuie să le vedem în carne și oase”.

• **[„Echinox”, anul IX, nr. 1, Revistă studentească de cultură, editată de Consiliul U.A.S.C., Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca, format A3, 24 de pagini din care două în germană și două în maghiară. Colectivul de redacție: Ion Pop – director; Marian Papahagi – redactor șef; Ion Vartic – redactor șef adjunct; Andrei Marga – redactor șef adjunct; Radu G. Țeposu – secretar responsabil de redacție; Egyed Peter – red. resp. pag. în limba maghiară; Edith Konradt – red. resp. pag. în limba germană; Ioan Groșan – secretar de redacție; Aurel Codoban; Dumitru Chioaru; Mihai Dragolea, Eugen Duca; Petronela Pantiș; Ion Pecie; Horia Pop; Radu Săplăcan; Ion Simuț; Octavian Soviany; Szocs Géza; Traian Ștef; Ion Urcan; Colegiul de redacție: Georg Aescht; Mihai Bărbulescu; Ștefan Borbély; Al. Cistelean; Mircea Constantin; Florin Creangă; Ion Cristofor; Ion Cristoiu; Dan Damaschin; Ștefan Damian; I. Maxim Danciu; Nicolae Diaconu; Dinu Flămând; Gaál György; Mircea Ghițulescu; Adrian Grănescu; Const. Harlav; Vicențiu Iluțiu; Al. Th. Ionescu; Bernd Kolf; Valentin Lepădatu; Călin Mănilici; Ion Marcos; Ion Mircea; Ioan Moldovan; Peter Motzan; Ovidiu Mureșan; Vasile Musca; Const. Mutica; Nemeti Nagy Elisabeta; Nemeti Rudolf; Nicolae Oprea; Aurel Pantea; Ioan Peianov-Radin; Gh. Perian; Al. Pintescu; Petru Poantă; Virgil Podoabă; Gh. Pogăniș; Augustin Pop; Adrian Popescu; Ionel Reghini; Rostas Zoltan; Marcel Constantin Runcanu; Vasile Sav; Werner Sollner; Virgil Suci; Aurel Șorobetea; Eugen Uricaru; Al. Vlad; Liviu Zăpîrțan]** Un eseu al lui Augustin Buzura despre *Nevoia de a scrie*, atrage atenția asupra veleitarilor și a profesioniștilor din literatură (cei din urmă, dublați de cultură și, mai ales, talent) și cum unii „dorm și visează lei”, iar alții ajung „pensionari ai propriei reputații”. ■ Radu G. Țeposu își cristalizează cronică literară în jurul celei mai recente cărți de critică a lui Petru Poantă, Poezia lui George Coșbuc (Dacia, 1976) despre care afirmă că: [...] poate infirma scepticismul unora care au văzut în autorul *Modalităților lirice...* doar un captiv al frazei scrise cu meșteșug, neglijând analiza valorică.” ■ Porțile poeziei sunt deschise de un poem al lui Dinu Flămând, căruia i se alătură, pe aceeași pagină, Ion Mircea, Ioan Moldo-

van, Ion Pop, Adrian Popescu, Aurel Șorobetea și Vasile Sav. ■ In consonanță cu deschiderea poetică de pe pagina anterioară, Marian Papahagi îi dedică lui Dinu Flămând o analiză destinată a „orienta înțelegerea poemelor sale”, poetul publicând până în momentul analizei sale trei volume *Apeiron* (1971), *Poezii* (1974) și *Altoiuri* (1976). ■ Interviu numărului realizat de Ioan Groșan și Radu G. Țeposu îl aduce în atenția publicului pe criticul Mircea Zăciu din care selectăm un răspuns referitor la acordarea premiului Perpessicius pentru cea mai bună ediție critică a anului: „Am votat anii trecuți pentru ediții bune, care meritau realmente premiul. Anul acesta, singura ediție care ar fi întrunit condițiile cele mai exigente ar fi fost ediția de *Opere* Liviu Rebreanu, a lui N. Gheran, ajunsă la vol. IX, epuizând practic marea creație a autorului lui Ion. Ediție exemplară din toate punctele de vedere. În 1975 au apărut două volume cuprinzând *Crăișorul* (pentru prima oară reeditată în ultimele decenii și cu textul integral!) și *Răscoala* (cu un aparat critic-documentar enorm și revelator din multe puncte de vedere). Sigur, ediția Rebreanu va merita, în final, un mare premiu academic. Dar m-am gândit ca și până atunci, pentru 1975, care n-a fost prea bogat în ediții critice, munca lui N. Gheran merita premiul. Juriul a votat (mai precis a tele-votat) și premiul a fost dat altei ediții, asupra căreia eu am formulat, e drept, rezerve în chiar paginile revistei „Manuscriptum” (care și acorda premiul). Aș fi putut adăuga și alte rezerve la ediția Heliade, de al simpla inadvertență că în studiul introductiv se scrie consecvent *Eliade*, iar în rest, editorul vehiculează forma *Heliade*, până la chestiuni mai delicate încă. În contradicție nu mă aflu eu, care n-am votat pentru aceasta ediție, ci instituția care a acceptat compromisul, dezavuându-și în acest fel, implicit, cronicarul. Desigur, eu am tras consecințele acestei situații! Am demisionat din juriu și am renunțat de a mai ține cronica la revista „Manuscriptum”, oricât regret am simțit luând această decizie. Ea era însă logică, de vreme ce verdictul câtorva (unii, îndrăznesc să spun că nici n-au citit aceste ediții propuse spre premieră...) a infirmat obiecțiile cronicii mele toate întemeiate.” ■ Proză semnată de Eugen Uricaru. □ Ion Pecie se ocupă de proza lui Ștefan Bănuțescu din volumul *Scrisori provinciale* (Albatros, București, 1976). Radu Săplăcan ține cronica cărții de critică și-i consacră lui Gelu Ionescu recenzia sa, vorbind despre debutul său editorial cu eseurile din volumul *Romanul lecturii* (Ed. C.R., 1976). □ Este publicat un fragment din piesa *Butoiul de smoală* al lui Mircea Ghițulescu. ■ Petru Poantă încearcă să circumscrie reperele universului liric al lui M. R. Paraschivescu care: „ne apare astăzi o structură omogenă în ciuda diversității derutante a stilurilor sale. În universul său liric el rămâne în esență un frondeur mereu egal cu sine ca atitudine chiar dacă contrariază prin succesiunea formulelor care îl apropie când de Whitman, când de Ion Barbu, când de Ungaretti sau de cântecul lăutăresc.” (*M. R. Paraschivescu – universul liric*) ■ Regăsim continuarea primei părți din Leo Spitzer, *Lingvistica și istoria literară*, în traducerea echipei Laura Plapșa și Mihaela Țiclete-Mudure. ■ Din

rubrica de recenzii intitulată „vitrina”, reținem minicronica lui Ion Urcan la volumul lui Constantin Abăluță, *Iubiri* (Editura Eminescu, 1976) și prezentarea lirismului Etei Boeriu cu volumul *Risipa de iubire* de către Emil Hurezeanu. ■ Poem de Cezar Ivănescu, *Jeu d'amour*, dedicat colegei echinoxiste decedate, Olimpiei Radu. ■ Ion Pop scrie un ferpar despre „coborârea sub pământuri” a lui André Malraux. ■ Pasionat de vremurile din vechime (ale antichității), Ion Vartic propune într-un eseu de finețe figura lui Alcibiade „figură singulară a Atenei din vremea războiului peloponesiac”, „elen ciudat”, „un dandy al antichității” (*Alcibiade, subtilul precursor*). ■ La rubrica „arhivă”, sunt făcute publice scrisorile lui Sextil Pușcariu către Ion Breazu de către Mircea Curticeanu

● [„Familia”, nr. 1 (137), seria a V-a, an 13 (113), Format editorial A3, 16 pagini; revistă lunară de cultură, editată de Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Bihor; apare la Oradea, la sfârșitul fiecărei luni; Comitetul de redacție: Alexandru Andrițoiu (redactor-șef), Radu Enescu (redactor-șef adjunct), Stelian Vasilescu (secretar general de redacție), Mircea Bradu, Horvath Imre, Mircea Malița, Titus Popovici; o *Postă a Redacției* realizată de Ștefan Augustin Doinaș; cronici literare de Gheorghe Grigurcu, Valentin Tașcu, Alexandru Cistelean, Ion Vartic; rubrici fixe de Traian Herseni – *Cronica sociologică*, Virgil Nemoianu – *Morala și stilul; estetică* – Crăciun Bejan; *eseu* – H. Wald, *teatru/film* – Ion Parhon; Colaboratori constanți/ rubrici fixe în 1977: Liviu Câmpeanu, Miron Blaga, Lucian Drâmba, Ileana Berlogea – recenzii; Eta Boeriu, Radu Cârnecki, Ioanichie Olteanu, Victor Tulbure – traduceri; Valentin Silvestru, rubrica *Piesa uitată*; Ștefan Bănulescu – *Cronică elementară*] Cuprinde o triplă *Cronică literară*: Gheorghe Grigurcu urmărește *Analize și sinteze* de Ion Negoitescu; Valentin Tașcu scrie despre romanul lui Al. Ivasiuc – *Racul*; Alexandru Cistelean despre poezia lui Adrian Popescu – *Câmpiile magnetice*. „Aflat în continuare în perimetrul sensibilității sale specifice, I. Negoitescu își adâncește făgașul istoric al demersului. Extinzându-se de la Antim Ivireanu la Ion Gheorghe, cuprinsul *Analizelor și sintezelor* devine elocvent și prin volum, prin explorarea sistematic-istorică ce se întrezărește. Criticul încearcă a-și disciplina fluxul scriiturii senzuale, silindu-l a se revărsa peste pietrișul ascuțit, ce-l sfărâmă în insolite sclipiri, al etapelor ingrate, de pionierat... O metodă de însumare istorică e cea, în tradiție călinesciană, a asocierilor. I. Negoitescu vădește abilitatea de a găsi fire aproape inobservabile, de a le detașa și înfățișa în continuități ce reprezintă însăși evoluția substanței lirice, historicismul latent al filoanelor sale captivant dispersate...” □ Victor Iancu, un portret *Liviu Rusu la 75 de ani*. Este reamintit momentul 1963, cel mai important din creația criticului Rusu, și anume lansarea luptei sale la final de realism socialist românesc pentru revizuirea și reabilitarea lui Măiorescu: „Liviu Rusu reapare în «Viața românească» nr. 5, 1963, cu un substanțial studiu sen-

zațional, intitulat *Însemnări despre Titu Maiorescu*, dezlănțuind discuții ample la care participă un număr mare de autori, discuții ce vor duce la reconsiderarea lui Maiorescu. Astfel se hotărăște reeditarea întregii opere a marelui nostru critic, începând cu însemnările sale zilnice, care sub titlul *Jurnal* vor vedea pentru prima dată în întregime lumina tiparului. Până acum a apărut vol. 1 cu un vast studiu introductiv și notele redactate de Liviu Rusu, care tratează formația spirituală a tânărului Maiorescu, răsturnând multe opinii eronate. Caracteristica articolelor despre Maiorescu este, pe de o parte, apărarea împotriva denigratorilor, foarte numeroși, la un moment dat, pe de altă parte, împotriva supralicitatorilor, afirmând principiul de viață al lui Maiorescu însuși: *lupta pentru adevăr.*” □ Eseul lui H. Wald – *Gramatical, logic, epistemic*, pe urmele lui Sergiu Al. George. □ Versuri de Alexandru Andrițoiu, Al. Jebeleanu, I. Davideanu, Viorel Horj, Adrian Pinteș, Al. P. Covaci, Dumitru Lupu. □ Lucian Drâmba anunță *O valoroasă contribuție la bibliografia eminesciană*: lucrarea apărută la Ed. Academiei, *Bibliografia Mihai Eminescu (1866-1970). Vol. I: Opera*. Bibliografia e proiectată în 2 volume: primul din ele prezintă opera lui Eminescu publicată în volume sau în periodice și ecourile imediate pe care le-a stârnit fiecare ediție; al doilea va înregistra tot ce s-a scris cu privire la viața și opera marelui nostru poet. „Redactată de un larg colectiv de cercetători de la Biblioteca Academiei, în cadrul serviciului de bibliografie literară, prezenta lucrare, din care a apărut acum primul volum, vine să răspundă cu generozitate unui deziderat major de multă vreme simțit și nu o dată formulat, acela de a strânge la un loc, bibliografic, tot ce s-a publicat *din și despre* Eminescu, în limba română și în limbi străine. Din introducerea care precede bibliografia aflăm că ea a fost prevăzută în planul de muncă al B.A.R. încă din 1964, de când a și început să se lucreze efectiv la ea, sub directoratul lui Tudor Vianu și a fost elaborată în cea mai mare parte și isprăvită în timpul când la direcția înaltei instituții de cultură se afla acad. Șerban Cioculescu. Academia RSR își îndeplinește, prin publicarea acestei prestigioase opere bibliografice, «o datorie de onoare față de unul dintre cei mai iluștri membri post-mortem» ai săi.” □ Radu Enescu, prin *Acest Vezuviu sufleteșc*, revine la Heliade-Rădulescu – cel investit de istorie cu titlatura de „părinte al literaturii române” . „Personalitate bogată și contradictorie, care și-a dominat epoca, Heliade pendulează între romantism și clasicism, conservatorism și progres, pamflet și entuziasm, realism pozitiv și mesianism vizionar, efuziuni mistice și încredere robustă în științele exacte. Contradicțiile erau ale epocii dar sălășluiau și în propria sa alcătuire sufletească. Există totuși un numitor comun, în timp și în extensiunea activităților sale, care conferă unitate acestei zbuciumate existente născută în prima lună a lui 1802. Este vocația lui de pedagog al națiunii, de educator cultural înnăscut în toate domeniile unde înființează cadrul organizatoric propice sau dă el însuși exemplu prin producțiuni proprii. Eliade a avut încă vag intuiția necesității culturii de masă.” □ Crăciun Bejan explorează

cartea lui Traian Herseni, *Literatură și civilizație* „o primă tentativă globală de definire monografică a antropologiei literare” □ Dumitru Chirilă, o cronică dramatică despre noua piesă a lui D. R. Popescu, montată la Piatra Neamț: *Timpul în doi* (sau *Lapte de pasăre*). □ O *Convorbire* de Radu Iftimovici, cu biologul Rene Dubos (savant american de origine franceză, profesor emerit la Universitatea Rockefeller, prezent, la invitația prof. Ștefan Milcu, la un simpozion organizat de Academia RSR) despre *Viitorul omului pe Terra*. □ *Din lirica universală*: Carlo Betocchi, în românește de Eta Boeriu.

• [Ramuri”, An XIV, nr. 1 (151); **Revistă lunară editată de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Dolj; Format tipografic A3 (16 pagini); ziua de apariție: a cinsprezecea zi din lună; Componenta redacției: Constantin Bărbăcioru, Romulus Diaconescu (redactor șef-adjunct), Constantin Fira, Florea Firan, Ilarie Hinoveanu, Nicolae Novac, Mihai Stănescu, Ion Trăistaru, Vintilă Turcu, Tache Turneanu]** Nicolae Dragoș, cu titlul *Ctitorul*, publică pe prima pagină un articol omagial dedicat lui Ion Heliade Rădulescu. □ Ilarie Hinoveanu scrie poezia *Neam cioplit în piatră*. ■ Cu titlul *1852-1977 Limbajul lui Caragiale*, Eugen Simion realizează un studiu dedicat dramaturgului român: „Ce înseamnă I. L. Caragiale – pentru proza și dramaturgia românească se știe, deși nu totdeauna resorturile intime ale artei lui au fost înțelese cum se cuvine. Mari spirite, ca Lovinescu, au pus sub semnul îndoielii actualitatea *Momentelor* și a pieselor de teatru, zicând că, dispărând societatea ce le-a produs, dispare, fatal, și înțelesul estetic față de ele. Legea mutației estetice, care în alte cazuri a dus la concluzii juste, a sprijinit în cazul lui Caragiale o viziune critică negatoare, absurdă. Societatea lui jupân Dumitrache și a moftangiilor a dispărut, tipologia lui Caragiale este însă și astăzi vie, pentru că arta conservă totdeauna atitudinile umane fundamentale. Ceva este adevărat, se datează din operă și, prin aceasta, o latură a ei iese din atenția publicului din altă epocă, dar sămburele ei existențial rămâne și, cu timpul, capătă semnificații nebănuite. Pentru cititorul modern al operei lui Dante, numeroasele aluzii la cearta dintre guelfi și ghibelini nu mai înseamnă mare lucru, ce îl interesează pe el este viziunea extraordinară a răului medieval și elegia pură, să zicem, din Cântul Francescăi da Rimini. [...] Discursul lui Cașavencu este, cum s-a zis de atâtea ori, și cum este în adevăr, un model de satiră a demagogiei fudule și delirante. Dar este, în subsidiar, și o încercare aproape eroică a unui individ de a se clădi prin substanța imprecisă a vorbelor, o disperată tentativă de a se smulge, prin cuvinte, din mediocritatea morală și spirituală cumplită”. □ În *Reper*, Alexandru Balaci scrie, cu ocazia aniversării a 110 ani de la nașterea lui Luigi Pirandello, un articol intitulat *Polemica pirandelliană*. □ Petre C. Gorun publică poezia *Independența*. ■ Valentin Silvestru, în *I. L. Caragiale 1852-1977*, îi dedică acestuia un studiu intitulat *Motive ale operei: scrisoarea*. □ În *Antologii*, Eugen Măicăneanu, cu titlul *O carte oportună*, recenzează antologia *Immurile neatârării*, alcătuită de „profeso-

rul severinean Victor Rusu”. □ Georgeta Iliescu publică poezia *Alfabetul dragostei*. □ C. Dumitrache prezintă placheta *Privește spre oraș* de Dragoș Vrâncianu (Albatros): „[...] integrarea poeziilor din *Privește spre oraș* în ansamblul creației sale trebuie să pornească tocmai de la amintita selecție de autor, care este o proiecție personală asupra operei. Dar, la urma urmelor, are importanță dacă, să zicem, cutare poezie este scrisă în sensul celor cuprinse în volumul din 1936 sau 1968 (*Poemele transhumanței*)? Fiecare volum reprezintă, de cele mai multe ori, o etapă în evoluția conștiinței artistice; întrebarea care se pune este: odată volumul apărut, este încheiată și etapa respectivă? Uneori da, alteori nu. Aflată într-un proces continuu de evoluție, rostirea poetului se „decantează” într-un același sistem de referință. Prin urmare, pot coexista, în activitatea sa de creație, aceste moduri de expresie; ele trebuie înțelese nu în opoziție, ci în complementaritate. [...] Placheta *Privește spre oraș* confirmă, o dată în plus, consecvența cu sine a lui Dragoș Vrâncianu”. □ Virgil Carianopol publică poemul *Maiorul Șonțu către dorobanți, înainte de luptă*. □ În *Puncte de vedere*, Tudor Nedelcea scrie *Un studiu despre Al. Vlahuță*. ■ În *Cronica literară*, Constantin M. Popa recenzează a romanului lui Al. Ivasiuc, *Racul*: „După descoperirea destul de târzie a resurselor epicului, noul roman al lui Al. Ivasiuc marchează angajarea mai decisă a autorului pe terenul creației. Acest lucru nu înseamnă însă în niciun caz abandonarea modalității analitice. Și aici aflăm același spirit speculativ, interesat de ambiguitățile conștiinței. Febrilitatea dezbaterii traduce tocmai imposibilitatea reprimării unor date ce-i sunt proprii, și în primul rând, dimensiunea politicului, motiv definitiv și se pare definitiv al operei sale. Fascinația puterii constituie mobilul acțiunii plasată în spațiul generic latino-american, zonă incertă, propice fuziunii atemporalului cu istoricul. Este locul de întâlnire a mai multor civilizații, teritoriu privilegiat aflat sub semnul conquistei care conferă evenimentelor semnificația unei parabole. Al. Ivasiuc analizează structura autorității atras de perspectiva relevării unor aspecte obscure, cu implicații nebănuite asupra umanului. [...] „Racul” conservă disponibilitatea autorului pentru dizertația abstractă (Benevisto se apropie de unde personaje ale lui Camil Petrescu), dar austeritatea textelor anterioare este înlocuită cu tensiunea veritabilului suflu epic, fapt ce ne determină să așteptăm cu interes evoluția viitoare a acestui inteligent romancier”. □ Ioana Dinulescu, în *Sub semnul crinului*, prezintă volumul de versuri al lui Titus Vîjeu, *Aniversarea unui crin*, apărut în 1976: „Mai substanțială sub aspectul structurii gamei tematice, dar și al tratării lirice se arată a fi această a cincea carte a poetului. Titus Vîjeu, *Aniversarea unui crin*, apărută la finele anului trecut, sub auspiciile editurii Eminescu. Față de volumul anterior, *Ca un meteor îndrăgostit de pământ*, noile poeme se relevă a fi emanația unei conștiințe artistice care a câștigat în maturitate, rezultat al unui efort lucid de a construi un univers liric propriu. Maturizarea și conștientizarea actului de creație nu s-au produs, însă, în detrimentul unor calități ale discursului liric pe care mi

le relevaseră volumele anterioare ale lui Titus Vîjeu, Aceeași degajare și nonșalanță în exprimare conferă versurilor fluiditate și muzicalitate, îndreptându-ne să credem și să afirmăm că tânărul poet este un talent spontan și, cu atât mai mult, convingător și autentic”. □ Sunt reproduse poeziile *Mirosul de alb, Despre filosoful Vasile Conta și Scurtă privire asupra unei zile de primăvară* de Dan Mutașcu. ■ Cu titlul *Șerban Cioculescu: „Criticul literar trebuie să fie receptiv la toate formele frumosului”*, Constantin Dumitrache publică un amplu dialog în care criticul răspunde la întrebări legate de „ce este critica literară” („critica este conștiința de sine a literaturii”), discută despre sarcinile acesteia („datoria ei, ca a conștiinței în genere, este de a vedea limpede și de a exprima sincer judecata de valoare, care este scopul final al criticii, după ce a descris și explicat opera respectivă”), despre diferența dintre „critică literară” și „critici literari”, despre „metodele de referință ale criticii literare” („Problema metodei este spinoasă. Înainte de toate, este necesară o lectură atentă, apoi a doua lectură cu adnotații, apoi o a treia cu punerea în ordine a observațiilor critice făcute pe parcurs. Sau, dacă vreți, aceasta este „metoda” mea: de a privi foarte de aproape textul”), oferă detalii despre formarea sa literară, despre modul în care ar trebui să fie înțeleasă receptivitatea criticului („Criticul literar trebuie să fie receptiv la toate formele frumosului, să nu judece după ochelarii căte unei școli, ca afiliat, aderent sau simpatizant. Oricât de mare critic a fost E. Lovinescu, de pildă, el declara că-l interesează mai mult sâmburele de talent al unui începător decât ultima carte a lui M. Sadoveanu. Era o eroare, pentru că Sadoveanu n-a fost un autor monocord, ca să-și fixeze critica opinia ei odată pentru totdeauna. „Noul” era în felul său prezent în fiecare nouă carte a lui. Nu trebuie decât să ne facem o idee definitivă despre niciun scriitor, deoarece surpriza creației majore poate veni de unde nu ne așteptăm, după cum, invers, marii scriitori, nu sunt nici ei feriți de primejdia denivelării, adică de aceea a publicării unor lucrări minore”), despre dualitatea critic – istoric literar, despre contribuția generației sale critice „la impunerea marilor poeți și prozatori români ai acestui secol”, despre preferințele sale din critica nouă („Citesc cu plăcere pe tinerii critici, în frunte cu N. Manolescu, și pe cei mai vârstnici decât aceștia, ca Alexandru Piru, Adrian Marino, Cornel Regman, Mircea Zăciu și alții”). □ S. George Deaconescu publică, cu titlul *O poezie de Elena Văcărescu, Dublu ideal*, însoțită de o scurtă prezentare. □ În *Comparatism*, George Sorescu publică a doua parte a studiului *Petrarchism în poezia lui Conachi*. □ Ion Bodunescu, în *Unirea Principatelor*, scrie despre *Demersul diplomatic al lui Vasile Alecsandri*. □ Ion Lotreanu publică *Petre Pandrea și sensul „localismului”*.

• [„Steaua”, nr. 1 (356), anul XXVIII; revistă a Uniunii scriitorilor din Republica Socialistă România; Literatură-artă-cultură; Colegiul de redacție: Aurel Rău – redactor șef, Virgil Ardeleanu – secretar general de redacție, Leon Baconsky, Eugen Barbu – membru corespondent al Aca-

demiei R. S. R., Eta Boeriu, Hadrian Daicoviciu, Aurel Gurghianu – redactor șef adjunct, Octavian Bour – prezentarea grafică; apare lunar; nr. de pagini 64; format A4] Primul număr al anului se deschide cu textul *Unirea și unitatea națională*, semnat redacțional: „Unitatea națională desemnează astăzi factorul puternic ce reunește sub conducerea Partidului Comunist Român pe toți oamenii muncii fără deosebire de naționalitate, în marele front al construcției societății socialiste multilateral dezvoltate, al înaintării patriei noastre pe calea comunismului”. ■ Valentin Tașcu scrie despre *Arheologia spiritului sau proza istorică*: „Am parcurs patru romane dintre cele apărute în ultimul timp, care se inspiră din istoria națională: *Când au venit Negoe Vodă* de Emanoil Copăcianu, *Taina cavalerilor* de Ioan Dan, *Agentul secret al lui Altîn-Bey* de Rodica Ojog-Brașoveanu și *Tudor* de Petre A. Georgescu. Ele au ca obiect epoci diferite, dețin structuri și principii de elaborare diferite. În același timp, manifestă, firesc, valori deosebite sensibil. [...] Literatura de acest tip este o întreprindere extrem de dificilă și riscantă. Dificultatea este de ordinul talentului, în care intervenția noastră nu are nici o valoare corectivă. Riscul însă, care implică deopotrivă autorul și publicul său, este pe măsura intervenției critice. Ea nu poate admite încălcări flagrante ale principiilor literare de dragul emoției istorice, și nici falsificarea istoriei pe temeiul literaturii. Este de apreciat deci fenomenul proliferării literaturii de inspirație istorică, dar el nu trebuie să măneste exigența estetică. Istoria literaturizată la voia întâmplării reprezintă, se știe, un rebut extrem de costisitor, fiindcă el se interpune într-un sistem de relații mult mai complicat decât cel intim al literaturii psihologice, de pildă. Fiind arheologie a spiritului și încă la nivel social, literatura istorică este, și deci trebuie astfel considerată, un grav și însemnat act politic”. ■ Textele despre Eminescu și opera sa semnează: Ion V. Boeriu (*Eminescu despre războiul pentru independență*), Fănuș Băileșteanu (*Eminescogonie*), Cristian Livescu (*Avatarurile înțeleptului în „Memento mori”*). ■ Marian Popa prezintă volumul *Literatură și civilizație* de Traian Herseni, Editura Univers: „Afirmând în chip stenic și plener încrederea în forța și capacitatea conștientizatoare și educațională a omului, cartea lui Tr. Herseni are meritul de-a familiariza pe cititor cu problemele contemporane ale antropologiei și civilizației, punând într-o lumină nouă raportul dintre civilizație și literatură. Este o temă tentantă și actuală, la care a meditat la vremea sa și filosoful Lucian Blaga, prea des uitat din păcate de autorul acestei cărți. Asta nu scade însă cu nimic valoarea lucrării, chiar dacă pe alocuri autorul se lasă prea subjugat de formulări străine în locul celor personale, chiar dacă unele din probleme se repetă cu prea mare insistență în dauna densității expresive și ideatice, chiar dacă licențele de stil sunt uneori supărătoare”. ■ În contextul concursului „Cântarea României” citim: □ Vintilă Vulpescu publică *Umanismul teoriei și acțiunii*: „În încheiere, putem afirma că modelul uman pe care îl preconizează societatea noastră socialistă multilateral dezvoltată reprezintă un ansamblu de determinări în care

competența profesională, politică și culturală, creativitatea, cutezanța, atașamentul și devotamentul activ, receptivitatea față de nou definesc profilul moral și evaluează eficiența acțiunii practice, transformatoare; ele sunt constante definiții ale vieții noastre sociale în continuu progres”. □ Sub semnătura H.d apare o prezentare a tânărului poet Vasile Tarța, intitulată *Muncă și poezie* (versuri: *Din sânul tău; Torța; Zenit; Primăvara bucuriei; Fiecare umbră*). □ Maria Racolța prezintă *Cenaclul „Octavian Goga”*. ■ Sub titlul *Liviu Rebreanu într-o lectură de „inițiere”* T. Tihan scrie despre *Introducere în opera lui Liviu Rebreanu* de Al. Săndulescu, Editura Minerva: „Migălos și nu o dată percutant în analizele de detaliu Al. Săndulescu reface inteligent un itinerar de mulți străbătut, străduindu-se să ofere celui ce s-ar aventura în «dedalul» unei opere de excepție, repere dacă nu totdeauna inedite, în tot cazul de primă urgență”. ■ Nicolae Manolescu revine la rubrica sa *Teme*, cu textul *Caragiale: copiii teribili*, o analiză a eroilor lui Caragiale, din prozele *Vizită, Dl. Goe. Tren de plăcere, 25 de minute, Grand Hotel „Victoria Română”*. ■ Gavril Scridon semnează *Literatura română în lume: Kindlers Literatur Lexikon*: „În cele ce urmează, voi încerca o prezentare critică a modelului cum este «tratată» literatura română în marea enciclopedie de literatură universală *Kindlers Literatur Lexikon*, tipărită în șapte volume masive, între 1965 și 1972, în Editura Kindler din Zurich și sucursala acesteia din Munchen. [...] Autorii proiectului nu erau fiecădată specialiști în literatura română și simpla cunoaștere a limbii române nu le asigura competența necesară unei corecte reprezentări la nivelul valoric foarte ridicat ale lexiconului. La primele patru volume colaboratorii au fost recrutați dintre cunoscători ai limbii române. Abia de la volumul al cincilea începe o colaborare cu autori români: Nicolae Manolescu la volumul amintit și subsemnatul la volumele cinci, șase și șapte (beneficiind de un popas mai îndelungat la Munchen în anii 1968-1970)”. ■ Aurel Martin scrie despre *Universul arghezian*: „Personalitate deținând aptitudinea de a rămânea egală sieși, proaspătă, neobosită, tânără și la vârsta senectuții. De a vibra viu la cele mai inanalizabile, mai neașteptate și mai nuanțate stări sufletești, de a le transfigura, prin sugestie verbală sau de a le potrivi în ramele limbajului direct. De a fi bun, înțelegător, compasional, torturat de întrebări sau eliberat de ele, agitat sau împăcat cu sine, răzvrătit, interiorizat, exploziv. Cristalizând în vers universul însuși”. ■ Ion Pop scrie *Elegia „realului imaginar”*, un comentariu la *Un dor fără sațiu* de Emil Botta: „Eminescianul «dor fără sațiu» infinit eliberator dar și mistuitor precum moartea, se transmite la Emil Botta într-o formă meditată, ca și cum prea marea suferință sau spaimă, sau uimire în fața ultimelor orizonturi n-ar mai putea fi suportată decât trecută prin mai calmeele meandre ale discursului poetic, în prețioasa lui caligrafie”. ■ Horst Fassel scrie despre *Valentin Franck V. Franckenstein și barocul românesc*. ■ Despre Sextil Pușcariu textele semnează Dumitru Pop (*Sextil Pușcariu și cultura noastră populară*) și Nae Antonescu (*Sextil Pușcariu și*

revista „Cultura”). ■ Gheorghe Iancovici scrie despre *Amintirea unui spirit renescentist*: „Prin aria și varietatea preocupărilor, prin pasiunea pentru idei și prodigioasa capacitate constructivă, Eugeniu Speranția se dovedește un spirit renescentist”. ■ Virgil Ardeleanu semnează cronici literare la: □ *Jumătate plus unu* de Mircea Horia Simionescu: „Un prozator care trăiește în lumea ideilor, care socotește abstragerea drept o condiție normală, și nicidecum o sacrificare pe altarul artei, un refuz al vieții, vede până și în Ovidiu, exilatul, întruchiparea victoriei”. □ *Racul* de Al. Ivasiuc: „Al. Ivasiuc continuă să stârnească nedumeriri. *Apa* nu seamănă cu *Vestibul*, *Racul* nu aduce cu *Iuminări*. Acuzând eșecurile, nelăsându-se adormit de izbânzi, el încearcă mereu formule, în speranța că o va dobândi pe cea proprie. Dar, pre sunt bruște întoarcerile, prea se părăsește cu ușurință ceea ce este bun, pentru a nădăjdui că vom apuca și noi faza de cristalizare a prozatorului”. ■ Petru Poantă publică două cronici literare: □ *Proprietarul de poduri* de Mircea Dinescu: „Poemele devin veritabile «parabole civile», sunt mai pregnant-polemice, fără a fi însă discursive. Formula nu este deocamdată prea originală, dar ea poate constitui un temeinic punct de pornire pentru ceea ce cu siguranță Mircea Dinescu mai are de spus în poezia română contemporană”. □ *Risipă de iubire* de Eta Boeriu: „Orgolioasă și de o ambiție discretă, prin marile sale traduceri, cultivată și distinsă, o sensibilitate care a substituit eleganța colocvială a veacului saloanelor prin tenacitatea creației în solitudine, Eta Boeriu ni se prezintă ca o personalitate complexă, interesată de obsesiile sensibilității moderne. Se vede numai de cât că pentru ea creația înseamnă efort; caută unele dintre cele mai dificile chei ale poeziei, nelăsându-se sedusă de spontaneitate”. ■ Romul Munteanu discută despre *Probleme de metodologie în istoria literară*: „Un nou consens dintre teorie și praxis va *re-situa* istoria literară pe alte baze, va impune lectura multiplă a textului, va conferi, probabil, noi accepțiuni *biografiei* și va determina o altă relație dintre *epocă-autor-operă*. Abia atunci ni se pare că va fi cu putință ca istoriile literare naționale să iasă din impasul în care se găsesc în momentul de față, când au doar funcția unor scrieri cu caracter informativ, fiind și pe acest plan, puternic concurate de dicționarele literare”. ■ Virgil Mihai prezintă volumul *Voce și val* de Veronica Porumbacu, Editura Cartea Românească, 1976: „În pofida unei anume prolixități, volumul marchează o mărturie demnă de interes asupra acelei perioade cu unele simplificări rudimentare care, la rândul ei, a fost tratată uneori prea simplist”. ■ În *Cronica traducerii* Gelu Ionescu semnalează apariția *Pindar – Ode, I, II*, Editura Univers: „Mihai Nasta, fin teoretician al traducerii, a realizat împreună cu Ioan Alexandru un «model» pe care, poate, îl va comenta el însuși cu mai multe detalii”. ■ Revista publică textul *Olahus – Cantemir*, de Octavian Șchiau, „Cuvânt rostit la dezvelirea busturilor Olahus – Cantemir, din fața Facultății de filologie, în ziua de 20 decembrie 1976”. ■ I Baciuc scrie despre *Cum l-am cunoscut pe Emil Racoviță*. ■ În *Confluente* Liviu Cotrău scrie despre *Edward Albee și drama con-*

fruntării: „Edward Albee, considerat azi, la 28 de ani de la debut, drept cel mai reprezentativ dramaturg american, este expedit dintr-o școală în alta, dintr-un curent într-altul, dintr-o tehnică într-alta, cu o fervoare «impresionistă» ce dizolvă noțiunile”. ■ În *Unghiuri și antonimii* citim: □ Titus Mocanu semnează *Logos și epos*: „Poate că la nivelul conștiinței estetice moderne ar trebui să restabilim, în domenii mai vaste de înțelegere, însemnele logosului și raportul de implicație firească dintre stadiul esențial al cuvântului și treapta particulară a entităților ce compun planul rostirii. În acest fel rostirea devine esențială; iar cuvântul substanțial se transformă în idee cuprinzătoare despre rostul uman al întregului existenței. Aceasta ar însemna o nouă dimensiune spirituală și o privire calmă asupra fundamentelor vieții”. □ Mate Gavril, *O problemă de estetică*: „Din numeroasele probleme pe care le discută esteticianul francez M. Dufrenne, în lucrarea sa *Fenomenologia experienței estetice*, vom desprinde un singură: aceea a raportului dintre *obiectul și subiectul* estetic și aceasta nu atât din motive circumstanțiale ci mai degrabă de considerente de natură metodologică. Este vorba despre faptul că sensul *implicit* – și nu cel *explicit* – al lucrării comentate, ca de altfel al tuturor contribuțiilor mai semnificative ale esteticii fenomenologice, reprezintă o anumită atitudine, o anumită poziție ideatico-metodologică specifică față de problema menționată, atitudine prin care se manifestă esența și specificul acestei orientări filozofice și estetice”. ■ În *Vița cărților* citim: □ Cristian Livescu prezintă *Creație și implicare* de Ion Lotreanu, Editura Albatros, 1976: „Meditațiile reunite în *Creație și implicare* constituie ca un document de incontestabilă modernitate, aparținând unei conștiințe poetice exigente, care interesându-se de pildele de simțire românească se identifică, se cunoaște de fapt de sine. Ion Lotreanu cultivă esul dantelat de surpriza citatelor, de pioasa recunoștință față de marii făuritori de limbă”. □ Adrian Popescu semnaleză apariția volumului de *Poezii* de Menealos Ludemis, în traducerea autorului, la Editura Univers, 1976: „Poemele sale, recent tipărite la editura Univers, chiar dacă nu reprezintă o fațetă esențială a operei, ne instruiesc asupra metamorfozelor și etapelor pe care autorul le-a parcurs”. □ Adrian Popescu scrie și despre *Regăsire la porți* de Vasile Zamfir, Editura Eminescu, 1976: „Îi lipsește îndrăzneala imaginației și articularea unei viziuni care să-l individualizeze pregnant. Dar, chiar în absența lor, o anumită frăgezime recomandă un autor notabil, aplecat cu dragoste asupra paginii scrise”. □ Radu G. Țeposu recenzează *Viața, cântecele și speranțele cioplitorului de barcaze* de Alexandru Raicu, Editura Cartea Românească, 1976: „Perceperea frustă, senzorială este întotdeauna stilizată încât extazul comunicării ori fiorul inițierii în universul elementar se diminuează, reducându-se la bucuria discretă a participării la elanurile naturale”. □ Virgil Nistor notează că a apărut *Culegere de epigrame*, Editura Litera, 1976: „Carențele asupra cărora ne-am oprit exprimă doar regretul de-a nu se fi efectuat o severă selecție, pentru ca bucățile neizbutite să nu estompeze sub nici o

formă realizările autentice”. □ Mircea Ghițulescu prezintă *Frank Wedekind, un precursor* de Ioana Mărgineanu, Editura Univers, 1976: „Ioana Mărgineanu demonstrează că peste valoarea teoretică a operei, Wedekind este un autor viu, activ, cu o valoare literară independentă”. □ Mircea Țoca scrie despre *Uceniția lui Duccio di Buoninsegna* de Victor Ieronim Stoichiță, Editura Meridiane, 1976: „Un merit al autorului rezidă în folosirea adecvată a terminologiei, în caracterul concentrat și propriu al exprimării. Lectura este parțial îngreunată, însă, de topica și mai ales, de ritmul textului, care amintește adesea că autorul și-a tradus singur lucrarea, gândită și scrisă în italiană”. ■ N. Carandino semnează *Demian*: „Prea multe lucruri de la el am învățat, prea multă frumusețe a turnat în sufletul nostru tânăr, ca să le păstrăm ascunsă Poezia”. ■ Din *Mențiuni și opinii* reținem: □ I. R., *Pasiunea revistelor*: „Citim cu emoție și încântare, în «România literară» nr. 51, frumosul articol semnat de Geo Bogza: *Nostalgia valorilor*. [...] Cum cuvintele vin din partea unui maestru al publicisticii de înaltă ținută, de idei și atitudini, nu putem decât să subscriem la cele afirmate de Geo Bogza, dorindu-le tuturor cititorilor, acum, la început de an, să-și sporească entuziasmul pentru revistele de literatură, adevărați catalizatori ai vieții artistice contemporane”. □ Virgil Mihai, *Antologie de poezie românească în R. F. G.*: „Un remarcabil act de cultură îl constituie publicarea în R. F. Germania a unei antologii intitulate *Rumanische Gedichte* (poezii românești) incluzând trei autori: Tudor Arghezi, Lucian Blaga și Ion Barbu. Rod al colaborării dintre editura Kriterion și Institutul pentru relațiile cu străinătatea din Stuttgart, împreună cu Editura Horst Erdmann din Tübingen și Basel, volumul cuprinde traduceri în limba germană din opera celor trei mari poeți, selectate de Hedi Hauser și Michael Rehs”. □ P. P., *Flacăra la început de an*: „De ce are revista-magazin «Flacăra» o trecere atât de mare la cititori? Iată o întrebare pe care majoritatea confrăților noștri și-o pun, unii cu secretă invidie, alții cu mirare, cu bună-credință unii cu naivitate alții. Desigur că mai degrabă succesul decât valoarea unei reviste se măsoară după triajul ei, dar ceea ce cu adevărat contează este nivelul publicului căruia i se adresează. Și credem că succesul «Flăcărei» se datorează mării diversități a cititorilor pentru care e scrisă. Ea este cerută și căutată și de un public dornic de justiția socială, dar și de cel interesat de mișcarea literară; este căutată și de susținătorii sportului, însă și de amatorii de umor. Trebuie să recunoaștem că sub direcția lui Adrian Păunescu, acest poet și ziarist de excepție, energic și de o impresionantă mobilitate spirituală, «Flacăra» a devenit o oglindă vie, un seismograf adeseori palpitant al omului contemporan, al aventurii conștiinței sale”. □ T. Tudor, *Un elogiu Paradoxal*: „Bibliografiile nu-l menționează pe Ioan Sever Ordeanu printre cei care s-au rostit asupra lui Eminescu. Și nu numai fiindcă multe din ele se vor a fi doar selective. Judecată în ordine pur critică, activitatea acestui fervent admirator al poetului relevă un prea acut amatorism pentru a nu se condamna singură la uitare. Cu toate acestea, ea ar mai putea trezi un minim interes, dacă

nu în plan critic, cel puțin în sfera factologică a istoriei literare”. ■ Versuri semnează Aurel Rău (*Șcheii Brașovului; De mii de ani; Fructiera; Pastel la Arnota; Cadoul; Nunți de ciori*), Dragoș Vrânceanu (*Mănăstirea părăsită; Gatamelata*), Florența Albu (*Pelerinaj; Cărare pierdută; Solo solemn*), Pavel Bellu (*Zoroastru; Miorița*), Pavel Pinteau (*Mama; 50*), Cleopatra Lorințiu (*Cât umărul meu apărat*), Grigore Vieru (*O, mamă; Măinile; Joc de familie; Dar iată printre Crengi* – poet din R. S. S. Moldovenească), Ion Mureșan (*Iubito*), Virgil Teodorescu (*Țărâna neagră*). □ Horia Bădescu publică tableta *Anno domini...* □ Vasile Rebreanu publică *Love story*, continuare a prozei publicate în „Steaua” 12/1976. □ Monica Șurtea și Constantin Crișan traduce din *Poezie africană: Lepold Sedar Senghor, Senegal (Cântecul focului; Nu știu în care timp* – traducere de Monica Șurtea) și în traducerea lui Constantin Crișan: Jean-Baptist Tati-Loutard, R. P. Congo (*Orientare*), V. Y. Mudimbe, Zair (*X*), François Sengat-Kuo, Camerun (*Cuvintele-s toteme*). □ Petre Pascu prezintă pe poetul *Bartalis Janos* și traduce poezia *Tăietorii de lemne întorși acasă din pădure*. □ Sub semnătura Thomas citi, în rubrica *Fișele unui delfin*, textul *Alungător de furnici*.

• [„Teatrul”, Anul XXII, nr. 1. Revistă editată de Comitetul de Stat Pentru Cultură și Artă și de Uniunea Scriitorilor din R.P.R.; Format tipografic A4; Conține între 96 și 104 pagini; apare lunar.Redactor șef: Radu Popescu] Alexandru Balaci scrie despre *O temă fundamentală: „Respectând adevărul, reprezentanții artei și culturii românești contemporane umanizează și actualizează istoria, făcând-o să vibreze în concordanță cu trăirea tumultuoasă a prezentului. Asemenea opere sunt demne de stimă prin patosul patriotic care le însuflețește, prin considerarea vieții ca o perpetuă datorie a omului de a se perfecționa, prin declararea finalității moderatoare a artei, prin denunțarea abuzurilor care constrâng libertatea, nu numai a artei, ci a omului de totdeauna. Aceste opere tind să fie și clare sinteze istorice, o iluminare de artă datelor și faptelor, o săpare adâncă în straturile dense ale umanității trecute, pentru descoperirea filonului de minereu prețios, comun omului oriunde și oricând. În aceste meditații de artă asupra istoriei activitatea este străbătută de căldura adevărului scriitorului la subiectul și personajele sale. Scriitorii aspiră să însuflețească documentele, să însumeze vocile singulare într-o vastă coralitate a celor care au fost activi pentru cucerirea libertății și a justiției sociale, a frumuseții și adevărului. Viziunea scriitorilor contemporani asupra istoriei este rațională și optimistă în finalitatea în care converg destinele umane, iar, de cele mai multe ori, trecutul este pretextul istoric pentru oglindirea contemporaneității. În timpul și spațiul acestei literaturi circulă fluidul intens al vieții și adevărului, tendința de a purta prezentul în trecut. Un scriitor contemporan știe că istoria este baza solidă pe care se ridică orice monument literar, că omenirea nu trebuie să se teamă de adevăr, că istoria literaturilor nu demonstrează supraviețuirea numai a acelor opere care cuprind adevărul celor mulți. Totdeauna*

omenirea a fost însetată de cunoaștere și de adevăr, iar creatorii de artă sunt, în primul rând oameni vii, aparținând unui timp și unui spațiu determinate istoric. Artificialul în artă este totdeauna efemer și prefabricarea de opere de atelier sau de sertar, fără includerea sâmburelui de lumină al adevărului, este absolut caducă. Adevărul și realitatea, marile teme ale artei, sunt redade de scriitorii români contemporani în dimensiunile contingentelor lor cu umanitatea în mers progresiv, cu tendința de a servi modelării condiției umane”. ■ În *Teatrul lui Eminescu* este publicată o notă despre ediția critică *Eminescu – Opere dramatice*, fiind publicat, fragmentar, cuvântul asupra ediției, semnat de Aurelia Rusu, *La „sanctuarul” manuscriselor*. ■ În *Ancheta Revistei „Teatrul”* este abordat *Locul și importanța piesei scurte în repertoriul teatrului profesionist și de amatori*. Scriu pe acest subiect Mircea Radu Iacoban (*Re-gândirea piesei într-un act*), Al. Mirodan (*Dac-aș fi director de teatru...*), Dumitru Solomon (*Mai multe întrebări decât răspunsuri*), Gh. Vlad (*Lungul drum al piesei scurte către teatrele profesionale*). □ În *Turnee peste hotare* sunt prezentate: *Sâmbătă la Veritas* de Mircea Radu Iacoban și *Amfitrion* de Peter Hacks (Teatrul Național German din Weimar). □ În *Cronica dramatică V. Mândra* scrie despre *Zamolxe* de Lucian Blaga (Teatrul Giulești); Florin Tornea scrie despre *Reduta* de Mircea Radu Iacoban (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași), iar Valeria Ducea despre aceeași piesă pusă în scenă la Teatrul Dramatic „Bacovia” din Bacău; Virgil Munteanu despre *Moartea lui Vlad Țepeș* de Dan Tărchilă (Teatrul „A. Davila” din Pitești); Virgil Munteanu despre *Interviu* de Ecaterina Oproiu (Teatrul Bulandra și Teatrul Național din Craiova), precum și despre *Timpu în doi* de D. R. Popescu (Teatrul Municipal din Craiova); Paul Tutungiu prezintă *Cantemir bătrânul* de Nicolae Iorga (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani) și *Recitindu-l pe Shakespeare* de Cristian Munteanu; Victor Parhon scrie despre *Armistițiul cu diavolul* de Paul Everac (Teatrul dramatic din Brașov). □ În *Două premiere la Teatrul de stat din Târgu Mureș* sunt prezentate *Balconul* de D. R. Popescu (secția română) și *Ascensiunea lui Arthuro nu poate fi oprită* de B. Brecht (secția maghiară). În *Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, în capitală* se scrie despre *Răfuiala* de Philip Massinger și *Timpu în doi* de D. R. Popescu. În *Zilele culturii teatrale din R.D.G. în țara noastră* sunt prezentate *Amfitrion* de Peter Hacks (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași), *Destine* de Regine Weicker (Teatrul Național din București), *Adam și Eva* de Rudi Strahl (Teatrul „Ion Vasilescu” și Teatrul dramatic din Brașov), *Domnul Puntila și sluga sa Matti* de B. Brecht (Teatrul dramatic din Galați și Teatrul „A. Davila” din Pitești), *Don Carlos* de Schiller (Teatrul Național din Craiova). În *Alte premiere* sunt prezentate: *Pelicanul* de A. Strindberg (Teatrul Bulandra), *Vara trecută la Ciulimsk* de A. Vampilov (Teatrul Mic), *Fire de poet* de Eugene O’Neill (Teatrul Național din Craiova), *Bunica se mărită* de V. Mitharian (Teatrul dramatic din Brașov). ■ Este publicată *Patetica '77*, „piesă în două părți după Duiliu Zamfirescu” de Mihnea Gheorghiu.

• [„Transilvania”, An VI (LXXXIII), nr. 1; Revistă politică, social-culturală și literară, serie nouă, editată de Comitetul județean de cultură și educație socialistă, Sibiu; apare lunar, 56 de pagini, format A4, director fondator George Barițiu (1868); Colegiu de redacție: Mircea Tomuș (redactor șef), Wolf Aichelburg, Titus Andronic, Mircea Braga, Maria Fanașche, Carol Göllner, Ilie Guțan, Cornel Irimie, Mircea Ivănescu, Marin Panait, Pamfil Matei, Ștefan Pascu, Titu Popescu (secretar responsabil de redacție), Georg Scherg, Gheorghe Stoica; prezentarea artistică Vasile Pop Silaghi] Mircea Tomuș ține două cronici literare; în prima, prezintă volumul Ilenei Mălăncioiu, *Ardere de tot*, în care poeta dezvăluie trei straturi de substanță poetică, căci poemele ei sunt „de mare transparență și simplitate, al căror aer neobișnuit, insolit, nu provine din întorsături speciale ale sintagmelor, ci din însuși unghiul de vedere asupra lucrurilor.”; în a doua, împărtășește impresiile critice raportate la volumul *Alte poezii* de Mircea Ivănescu, apreciindu-i sumativ eforturile de înnoire a sensibilității poetice și comparându-i aceste eforturi cu acțiunea grupului de la *Literatorul* și cu al lui Bacovia, din urmă cu aproape o sută de ani: „rolul ei și al autorului ei ca personalitate literară, fără nicio exagerare, ar putea fi comparat cu cel al unui de seamă component al grupului de la *Literatorul* și cu al lui Bacovia; căci, după cum aceștia, la începutul secolului nostru, executau, pe de o parte, acea largă deschidere de orizont a poeziei românești spre experiențele poetice simboliste, de expresie franceză în primul rând, asigurând cadrul necesar unui proces osmotic de incalculabile rezultate între versul francez și cel românesc, iar, pe de alta, aduceau sub raza versului teritorii ale existenței și conștiinței până atunci aflate sub autoritarul imperiu al prozaismului, și poetul nostru își înscrie merite de prim rang în nu mai puțin fructuoasa confluență dintre versul românesc și, de aceasta dată, cel de expresie engleză, după cum procedează și la o substanțială luare sub stăpânire, în numele poezicului, a niște masive teritorii ale prozaicului.” ■ Augustin Z. N. Pop scrie despre activitatea de sufleor al lui M. Eminescu din vara anului 1868, când Pascali „pornea un prestigios turneu peste munți, căruia Eminescu i s-a alăturat. Turneul lui Pascali a însemnat pentru poet documentarea, în continuare, asupra vieții transilvănenilor intelectuali și de la țară, după cunoștința imaginară prin Aron Pumnul și după peregrinările la Blaj și-n sudul Țării Oltului.” (articolul *Eminesciana: Cu trupa lui Pascali în Transilvania*). Ilie Guțan expune conținutul debutului editorial al lui George Gană, *Opera literară a lui Blaga*, despre care comentează: „rod al unei pasiuni vechi, consacrată unui mare scriitor contemporan, Lucian Blaga, contemplat și analizat în unghiul cel mai spectaculos al edificiului său spiritual: *opera literară*. Gest temerar, oficiat însă cu deplină siguranță, cu hotărâta stăpânire a materialului adus în câmpul observației atente și sistematice. Temeritatea nu rezi-dă în orientarea demersului critic asupra unei opere de dezarmantă complexitate, ci în năzuința mereu activă de a-i scruta structurile din intimitatea sa pro-

fundă printr-o asediere concentrică a substanței originare și organice.” ■ Dan Zamfirescu realizează un interviu cu Ioana Postelnicu din care extragem câteva fragmente: „ – *Sunteți, dacă nu mă înșel, ultimul talent descoperit și impus atenției generale de Eugen Lovinescu. Figurați cu o pagină splendidă în volumul III din «Memorii». Este adevărat că ați confirmat investiția de speranță a neuitatului critic doar mult mai târziu și într-un sens pe care el nu-l bănuise: romanul istoric. Totuși, nu-mi închipui că aș putea să încep altfel aceasta convorbire, decât întrebându-vă: cum l-ați cunoscut pe Lovinescu?* – Eram tânără, foarte tânără. [...] În acea dimineață de iunie a anului 1937, am deschis ziarul. M-a izbit un titlu întins pe toată pagina, scris cu litere mari, negre: *Douăzeci de ani de activitate critică a lui E. Lovinescu*. În mijlocul paginii se afla chipul lui E. Lovinescu, înconjurat de articolele omagiale, scrise cu acest prilej de scriitorii «sburătoriști». N-am citit, am sorbit pagina aceea și m-am încărcat de destinul meu, care mi se deslușea clar în clipa aceea. Acolo era locul meu, acolo trebuia să ajung. Și am ajuns. Am ucenicit la *Sburătorul* ca toți cei ce au trecut prin acest laborator sau atelier de creație. [...] Literatura care se făcea în acea epocă, numită acum «literatura dintre cele două războaie mondiale», a fost girată, orientată de personalitatea lui E. Lovinescu. Scriitorii, astăzi maturi, la tinerețe au înflorit sub coroana lui bogată. [...] Consemnez acum un fapt, despre care n-am vorbit și n-am scris niciodată. Îl consemnez pentru că un scriitor de prestigiu și cu autoritate în cinul nostru scriitoricesc a restabilit un adevăr scump inimii mele. Sburătoriștii sufereau adânc de dispariția maestrului. Nu ne puteam risipi, nu ne puteam depărta unul de altul. Voiam să perpetuam amintirea lui prin întâlnirea noastră săptămânală, să continuăm a citi din lucrările noastre, să discutăm, să purtăm mai departe făclia creației, exigenței literare. Și atunci am deschis ușile casei mele. Și au venit cei ce au fost sburătoriști și cei ce nu au apucat să fie. În fiecare sâmbătă, timp de mai bine de doi ani, după război s-a continuat cenaclul. Au luat parte, mai mult sau mai puțin statornici, Felix Aderca, Sanda Movila, Eusebiu Camilar, Laurențiu Fulga, Eugen Barbu, Dan Petrașincu, Oscar Lemnar, O. Monda, Ticu Arhip, Valeria Sadoveanu, Dinu Bondi, Horia Stanca, Ieronim Șerbu și alții, care nu-mi vin acum în minte. A pătruns în cercul acela noul suflu pe care l-a adus ziua istorică de 23 August. Doream să scriem, să publicăm, să ne însușim ceea ce era nou, avansat în calea creației. [...] – *Și acum, să venim la cartea care v-a conferit un loc de onoare în rândurile creatorilor romanului istoric românesc și nu numai al lor.* [...] *Ce ne puteți spune dumneavoastră despre această carte?* – *Plecarea Vlașinilor* este cartea mea esențială. Ea s-a zidit în mine cu fiecare clipă a vieții mele, așa cum crește sămânța în pământ și deodată apare la suprafață, în firul de iarbă sau de grâu. Am scris romane, piese de teatru, articole, am urmat făgașul trasat de E. Lovinescu romanului contemporan, psihologic, dar sub această activitate simțeam că există altceva. [...] Am simțit că nu eu scriu cartea, ci ei, cei ce au fost. Ei, care au luptat, au năzuit, au iubit și au

pătimit, au găsit o cale să nu fie uitați. [...] Cartea *Plecarea Vlașinilor* mi-a fost dictată de ei, de mărginenii din care mă trag. Am scris-o ca sub o poruncă, suferind atroce când sub stiloul meu se iveau scene crâncene. [...] Evocându-i în felul în care am făcut-o, în romanul meu *Plecarea Vlașinilor*, țărâna lor dobândește odihnă.” ■ Vasile Chifor însemnează impresiile sale de lectură în articolul *Anton Holban între obsesie și luciditate*, despre nuvelele prozatorului *Bunica se pregătește să moară*, *Halucinații*, *Preludiu sentimental*, *Chinuri*, *Conversații*, în ale cărui personaje centrale cronicarul detectează „obsesia morții, devenită un adevărat laitmotiv” și încheie cu o observație preluată din Eugen Lovinescu: „Ca și romanele sale, care «nu sunt compuse, ci sunt simple înseilări de notații pregnante prin autenticitate, cu o evidență confesională până la stridentă» (Eugen Lovinescu), nuvelele lui Anton Holban sunt, după propria-i categorisire, «fragmente» ale aceleiași existențe, deloc ferite de neliniști și încercări, scrise în singurătatea unei dureri suportate orgolios până în ultima clipă.” ■ Mircea Ivănescu este emoționat de „elegantul” volum *Întâlniri cu scriitori* (Ed. Univers, 1976) al poetului Aurel Rău: „Din fulgurările, risipite parcă parantetic, atunci când sunt evocate împrejurări mai mult sau mai puțin plăcute din viața unor poeți români astăzi deveniți amintire, se constituie și un fel de istorie secretă atât a revistei clujene (a cărei conducere poetul Aurel Rău a preluat-o de la entuziastul A. E. Baconsky, amintit cu căldură în mai multe rânduri în paginile de față) cât și a formației autorului însuși. Astfel, precizările despre clipe mai puțin cunoscute public din viața lui Blaga sau Călinescu, sunt, firește, interesante nu numai pentru istoria literară”. ■ Nae Antonescu recunoaște deschis că Ion Chinezu are importantul merit „de a fi fost unul dintre cei mai fermi sprijinitori ai impunerii creației lui Lucian Blaga în conștiința estetică românească, într-un moment în care existau mai mulți detractori decât admiratori ai unei opere literare în vădită ascensiune. Blaga este considerat, de către distinsul critic clujean, ca «figura cea mi completă» a Transilvaniei de după realizarea idealului de unitate națională.” și mai arată, în cuprinsul articolului *Ion Chinezu despre Lucian Blaga*, care au fost relațiile dintre cei doi, poetul *Nebănuitelor trepte* și criticul clujean. ■ Mircea Ivănescu face *Cronica traducerilor* și discută detaliat versiunile date în română de D. Iacobescu și Șt. Aug. Doinaș a poemei *Suspin* de Mallarmé, iar, în partea a doua a articolului, aduce în prim plan versiunile în română ale sonetului *Mormântul lui Edgar Poe* realizate de Doinaș și Șerban Foarță, despre ultimul notând: „un poet tânăr, a cărui activitate de traducător din lirica foarte modernă franceză, și a cărui creație originală, îl recomandă ca pe un susținător al unei arte poetice mai apropiată de cea a perioadei ultime mallarmaéene”. ■ La rubrica „patrimoniul documentar”, G. Nistor aduce la lumină documente de arhivă, mai exact o scrisoare de 19 pagini, legată de viața lui Sextil Pușcariu și de problemele sale cu *Astra* din Sibiu în anul 1902 (articolul *Sextil Pușcariu, la 25 de ani*). ■ Ileana Berlogea încearcă să determine trăsăturile dominante ale experimen-

telor teatrale din Statele Unite, comparativ cu teatrul european, în articolul *Valoare și nonvaloare în experimentele teatrale americane*, una dintre aceste dominante fiind: „exacerbarea vizualului asupra dramaticului, victoria liniilor și a cromaticii asupra cuvântului și relațiilor verbale”.

• [„Tribuna României“, an VI, nr. 100; **Revistă bilunară editată de Asociația «România», format A3, 16 pagini (pagina a 10-a în engleză, pagina a 14-a în germană); Redactor șef Petre Ghelmez, redactor șef adjunct Nicolae Stoian, secretar responsabil de redacție C.N. Constantiniu, Ernst Breitenstein, Dan Grigorescu**] Edgar Papu vorbește de conștiința de începător al scriitorului român sau de exponent al unei culturi începătoare, „paradoxul sisific de a te afla veacuri întregi într-o perpetuă ipostază de debut. Și aceasta într-un marcat contrasens cu un tot atât de îndelung protocronism literar românesc pe plan universal”, și pune, justificat, accentul pe valoarea și importanța perioadei interbelice pentru cultura și literatura română: „Perioada dintre cele două războaie se identifică în mintea noastră cu unul din cele mai mari momente ale culturii și îndeosebi ale literaturii românești. [...] Bogatul interval dintre cele două războaie ar fi părut să înscrie un moment evoluat și matur în măsură a pune capăt acelei conștiințe de începători. [...] Rebreanu, bunăoară, are indubitabil conștiința de începător în alcătuirea, pentru prima dată, a unui roman de geniu în literatura noastră. Tot începător, pe alte planuri, se recunoaște și Lucian Blaga.” (articolul *Conștiința matură a universalității*).

■ Al. Andrițoiu scrie despre festivalul «Cântarea României», „un adevărat forum de cultură”, despre felul „cum este conceput acest festival menit să dea expresie aspirației firești ale celor mai diferite categorii ale populației către o viață culturală mai bogată.” (articolul *Un areopag al întregii națiuni*).

• [„Vatra”, an VII; serie nouă, nr. 70; **Revistă social-culturală editată de comitetul de lectură și educație socialistă al județului Mureș, Directori fondatori: I. Slavici, I.L. Caragiale, G. Coșbuc (1894), 1977, anul VII, SERIE NOUĂ (1971), Colegiul de redacție: Romulus Guga – redactor șef, Herman Bayer, Dan Culcer, Radu Deac, Dumitru Husar, Nicolae Loboțiu, Aurel Lupu, Iulius Moldovan, Cornel Pogăceanu, Atanasie Popa – secretar responsabil de redacție, Vasile Rus, Mihai Sin, Ion Stoica, Mărioara Stoica, Presentare grafică – Ion Petru Pop, lunar**] Dumitru Mureșan prezintă un nou volum de poezii semnat de Mara Nicoară, *Inorogul Alb*, publicat la Editura Cartea Românească, în 1976: „Poemul erotic este conceput ca ritual romantic al sentimentului. Foarte frumoase sunt, de pildă, poemele pe motivul așteptării. Motivul străbate drumul de la sentimentul luminos al speranței la sentimentul dureros de absență și părăsire, alungat apoi de bucuria regăsirii.” □ G. Perian scrie despre *Un meliorist: Augustin Buzura*, un „temperament robust, încrezător în posibilitățile viitoare ale societății”, care propune o proză cu „un caracter pronunțat cerebral.” □ Gheorghe Grigurcu scrie, în secțiunea *Idei și forme critice (IV)*, despre critica lui Marin Mincu, consem-

nând faptul că, „în volumul *Poezie și generație*, Marin Mincu are prilejul de a se manifesta mai cu seamă în direcția sa combativă.”

• [„*Viața românească*”, nr. 1, *Revistă editată de Uniunea Scriitorilor, Colegiul de redacție: Alexandru Balaci, Radu Boureanu, Remus Luca, George Macovescu, Cornel Regman; redactor șef: Ioanichie Olteanu; Secretar responsabil de redacție: Vladimir Colin, 65 pagini, format A4*] N. Steinhardt semnează textul: *Stendhal, istorie, Marin Preda*: „Odată cu *Delirul* lui Marin Preda, avem în limba română un roman de istorie contemporană (gen și mai greu decât cel de fapte din trecutul îndepărtat) unde între talerele celor două planuri se realizează un echilibru datorat obiectivității scriitorului și talentului său în ipostază de cercetător istoric. *Delirul* e volumul întâi al unei ample reconstituiri. Nădăduim că se va merge mai departe cu narațiunea, că se vor scrie toate acele lucruri ce se cer amintite, și că vor fi îndeosebi păstrate acea tonalitate obiectivă și acea neimplicare a eroilor cărții în judecățile valorice ale istoriei, de obârșie stendhaliană amândouă, și care singure justifică și fundamentează orice roman unde ficțiunea și trecutul se îmbină în doze aproape egale”. ■ În textul *Eroarea se numește Miguel...*, Cornel Regman se ocupă de romanul lui Alexandru Ivasiuc: „După un roman ironic, susținut-ironic cum a fost *Iluminări*, în care eroul principal, setosul de putere Paul Achim, trăiește o criză de conștiință suficient de bine suportată de vreme ce consecințele sunt consolidarea autorității și a voinței de dominație, ne-am fi așteptat ca Alexandru Ivasiuc să ne dea, în *Racul*, romanul său filosofic. Cu atât mai mult cu cât, fixând acțiunea într-un spațiu de fantezie, o Sud-Americă de infinite potențialități, ceea ce aș numi ironia utopică (sau utopia ironică) n-avea a se plânde de prea multe vastități ale mimesis-ului”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Al. Paleologu, Ion Maxim, M. Nițescu, Gheorghe Pituț, Gheorghe Grigurcu, C. Trandafir. □ Despre *Carnetele europene* ale lui Adrian Marino scrie Al. Paleologu: „Apartenența cărturărească a lui Adrian Marino, metodică și exultantă, cu rezultate considerabile, îi dă un tonus existențial ridicat, ce nu rareori se nimerește în contratimp cu blazarea sau spiritul de rutină al celorlalți. De unde frecvente iritații, amărăciuni și recriminări, asemănătoare oarecum cu ale lui Iorga. Adrian Marino nu se poate stăpâni de a se da ca exemplu, de a se auto-cita și de a-și manifesta cu cele mai abstracte ocaziuni susceptibilitățile amorului propriu”. □ În textul *Noi cercetări privind fenomenul tragic*, Ion Maxim se ocupă de: „Cartea lui Gabriel Liiceanu, *Tragicul*, o fenomenologie a limitei și depășirii, apărută în colecția Studii a Editurii Univers dă cititorului – sau mi-a dat cel puțin mie – o anume neliniște, nu numai din pricina numeroaselor implicații ale problemei sau nuanțării teoretice, dar mai ales din pricina atâtor întrebări rămase fără răspuns, pe care nici autorul nu se grăbește să le închidă, sugerând mai degrabă o direcție gândirii îndemnate să stăruie, să adâncească, ordonându-le”. □ Despre cartea lui Vasile Netea notează Gheorghe Pituț, în textul: *Istoricul unei idei*: „Adunate sub un

titlu semnificativ (*Pe drumul unității naționale*, Dacia, 1975) cele treisprezece studii de istorie ale lui Vasile Netea pun acut în evidență ideea cea mai scumpă poporului nostru, pentru care au luptat generații și eroi veacuri de-a rândul, ideea pentru care nenumărați fii ai patriei au acceptat să devină martiri, – unitatea națională”. □ Gheorghe Grigurcu descoperă *Critică și erudiție în carte*: „Neîndoielnic instruit și laborios, Dan Grigorescu (*Direcții în poezia secolului XX*, Editura Eminescu, 1975) lipsit de aptitudinea unei «retrăiri» a materiei pe care o înregistrează cu pasivitate, în bloc”. □ C. Trandafir semnaleză apariția traducerii: „Prin grija lui Const. Ciopraga și a editurii Junimea a fost tălmăcită, după 46 de ani de la apariție, *La vie et l'oeuvre de Ion Creangă* de Jean Boutière. Astfel s-a pus la dispoziția publicului larg o carte utilă care, până acum, era accesibilă doar cunoscătorilor de limba franceză și nici acestora în măsura optimă, dacă avem în vedere difuzarea restrânsă, la noi, a cărții. S-ar fi convenit de multă vreme traducere ei, dar nu s-a întâmplat așa după cum întârzie să apară în limba noastră lucrări apreciate de altfel: *La genèse intérieure des poésies d'Eminescu* de A. Guillermou, *Mihai Eminescu o dell'Assoluto* de Rosa del Conte”.

FEBRUARIE

1 februarie

• **[„România liberă”, nr. 10 037]** În cadrul rubricii *Vitrina cărții*, Mihail Petroveanu prezintă volumul de versuri al lui Mircea Dinescu, *Proprietarul de poduri*. Autorului articolului îi pare că Dinescu, păstrându-și „mândria pentru sorginta țărănească, văzută ca un gir al existenței depline”, are parte de „rezultate îndoielnice”, apreciind că „trăirea” este „inautentică” și sperând ca formula încercată până „acum” să rămână „un pod”, „o fază de tranziție în evoluția unui poet cu perspective deosebite”. Iată câteva versuri, ce par a contrazice aprecierea recenzentului: „Hei, secerăți genunchii iernii să nască numai vineți fulgi / un dans de gropi se-ncinge-n ceruri de parcă m-ar chema la nuntă, formați un trandafir să are, tăiați-i unghiile lungi / și-mbălsămați privighetoarea, căci, vai, privighetoarea cântă”. □ Tia Șerbănescu analizează cartea Anei Blandiana, *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie*. Anumite opere pe care le semnează autoarea trimit la înclinația de a descoperi dacă „misterul” creației poate fi explicat și prin apel la „viața” creatorului. În același sens, Șerbănescu precizează că „ritmul producției lirice a poetei s-a modificat în ultimii ani, de ce, de pildă, de intervențiile sale publicistice”, ce încearcă „să surprindă întotdeauna «cazul», procesul artei sau artistului de-a lungul eternei sale înfățișări publice”.

• **[„Viața studentească”, nr. 5]** *Un portret interior*: M. N. Rusu comentează cartea lui Liviu Călin – *Camil Petrescu în oglinzi paralele*, Ed. Eminescu 76. „Pentru Liviu Călin, poet și eseist, autor de ediții critice, a-l pune pe Camil

Petrescu în «oglinzi paralele», înseamnă a privi scriitorul în oglinzile memoriei sale, ale amintirilor personale despre acesta. Și poate, în aceeași măsură – reflex indirect – a se privi pe sine însuși, căci de la data când Liviu Călin l-a întâlnit pe Camil Petrescu au trecut 20 de ani, toți atâția câți s-au scurs și de la moartea scriitorului... Între cele 2 oglinzi memorialistice, Liviu Călin concentrează datele esențiale ale unui eseu monografic, pentru a cărui lectură autorul a dat și o cheie oarecum sentimentală. De fapt, cele 6 mici capitole ale cărții reiau, într-o formă îmbunătățită, *studiul introductiv* la vol. I din ediția de *Opere* a scriitorului, inaugurată în 1973. În sensul propus de titlul volumului (parafrază după o rubrica a lui Camil din «Săptămâna muncii intelectuale»), Liviu Călin își confruntă imaginea inițială despre Camil Petrescu cu alte oglinzi critice, retușând sau perfecționând ceea ce ține de nuanțe și nuanțări... Cartea ne-a sporit nostalgia pentru definitivarea ediției de *Opere* a lui Camil Petrescu, a cărei continuare se lasă prea mult așteptată.”

• **[Tribuna României, nr. 102]** Numărul îi este consacrat lui I.L. Caragiale. Primul care îi aduce un omagiu, este Virgil Cândea care alcătuiește în editorial o scurtă biografie a dramaturgului (articolul *Omagiu lui Caragiale*). Tableta lui Marin Sorescu, *Tânărul I.L. Caragiale*, are același început surprinzător, *à contrecourant*, din poeziile sale: „După fiecare sută de ani, scriitorii mari reiau viața de la început. I. L. Caragiale împlinește acum, așadar, 25 de ani. Frumoasa vârstă! Tânărul e mai mult decât o promisiune a literaturii române, are în cap *O scrisoare pierdută*, *O noapte furtunoasă*, *Năpasta*, *Conu Leonida față cu reacțiunea* (titlurile sunt încă provizorii). [...] care vor întineri teatrul lumii, arătând că se poate râde și altfel. Și mai are în cap o virgulă mare, ce bate ca un pendul neînduplecat, arătând unde trebuie despicată fraza limbii române, în așa fel, încât vorbirea simplă a țaranului să aibă suflu de epopee, iar replicile aparent banale și tocite ale târgovețului, să capete sclipiri de hexametri.” Despre percutanța europeană și universală a unei opere de excepție și despre activitatea de precursor al lui I. L. Caragiale, ne luminează Edgar Papu în articolul *Dramaturg universal*, de pe prima pagină. Deși zgârcit cu mărturisirile și memoriile, Caragiale a lăsat posterității două volume de amintiri *Peste cincizeci de ani* și *Din carnetul unui sufleor*, din care sunt reproduse în revistă fragmente ilustrative, sub titlul *Amintiri și evocări*, din vremea când, școlar fiind la Ploiești la clasa învățătorului Basile Drăgoșescu, Caragiale a fost martor la vizita lui Al. Ioan Cuza la cursurile de clasa întâi și a doua, ținute după metoda „lancasteriană”. Al. Hanță îi prezintă pe *Precursorii literari* ai lui I. L. Caragiale, care „nu atenuază valoarea contribuțiilor lui Caragiale, dimpotrivă, le reliefează în dimensiunile lor reale, plasându-l pe marele nostru scriitor în evoluția literaturii noastre și confirmând încă o dată faptul că marile realizări nu se pot naște din nimic.” O amplă și amănunțită schiță biografică, *Caragiale 1852-1977*, realizează Al. Piru pe două pagini de revistă. George Ivașcu se referă în articolul *Caragiale și 1907*, la semnificativa broșură a lui I. L. Cara-

giale «1907. Din primăvară până-n toamnă» despre răscoala țărănească, un pamflet „cel mai aspru și cel mai complet rechizitoriu” asupra sângerosului eveniment istoric, o lucrare în trei părți: «1907, Martie»; «1907, Septembrie» și «1907, Octombrie», care circumscriu o analiză „de o luciditate de nimeni întrecută dintre contemporani, o intuire a sensului istoriei sociale comparabilă, în determinantele ei, doar cu aceea atinsă de Eminescu sau Bălcescu”. În articolul *Perenitatea operei*, Ștefan Cazimir punctează trăsăturile valorii operei dramaturgului: „Critica literară a relevat în multe rânduri, prin intermediul celor mai buni reprezentanți ai săi, calitățile eminente ale operei lui Caragiale: adâncă intuiție a vieții, bogăția și varietatea universului uman, ascuțimea observației social-psihologice, generozitatea râsului purtător de largi semnificații. Darul cel mai de preț al scriitorului, însușire excepțională ce nu se capătă prin nici o stăruință, este de a crea oameni vii, individualități puternice și adevărate, «mai adevărate decât cele din viața reală», cum zicea Dobrogeanu-Gherea, întrucât tot ce fac și tot ce spun e consecvent și caracteristic.” George Munteanu readuce în actualitate teza lipsei de universalitate a tipurilor și situațiilor descrise de dramaturg în comediile sale: „Contemporani de-ai scriitorului, apoi cu mai multa sistemă Eugen Lovinescu, alții, socoteau că tipurile și situațiile avute în vedere de scriitor în marea lui tetralogie comică, în schițe etc., sunt prea locale, prea legate de momentul istoric în care au apărut, spre a mai putea spune mare lucru viitorimii. «Universalul», prin urmare, prea ar fi fost nesocotit în dauna «particularului».” (articolul *Epica târzie*) Nicolae Balotă pune accentul pe două concepte legate de opera lui Caragiale *modernitate și clasicism*: „Într-adevăr, dramaturgul care ne apare azi ca un precursor al celor mai îndrăzneți oameni de teatru din zilele noastre este, în cel mai deplin sens al cuvântului un clasic. Dar nu ne gândim la clasicitatea prăfuită a autorilor de manual, la un clasicism de muzeu, ci la unul viu, revelator al unor valori perene. Întreaga operă a lui Caragiale respiră o clasicitate de substanță. Și, înainte de toate, un bun simț, esențial, al concepției despre lume și viață, o admirabilă măsură, o judecată limpede, lucidă, precum și un simț perfect al echilibrului. Toate aceste trăsături sunt – în același timp – de natura morală și estetică. Oricât ne-am fi obișnuit a vedea în Caragiale un mim inclinat spre șotii, spre caricarea naturii umane, spre «teribilisme», la un studiu mai atent el ni se descoperă drept un iubitor al armoniei, al ordinii.” (articolul *Clasicitate și clasicism*). Silviu Angelescu se referă la un aspect mai puțin cunoscut din activitatea literară a lui Caragiale, acela de traducător al povestirilor fantastice ale lui E. A. Poe „prelucrate liber, după versiunea franțuzească datorată lui Baudelaire, povestirile «O balercă de Amantillado» și «Masca» au fost publicate în 1898 în «Calendarul Dacia», fiind incluse în volum abia la apariția ediției Zarifopol-Cioculescu.” (articolul *Tentația fantasticului*) Romulus Rusan alcătuiește un potpuri din fragmente de mărturisiri despre omul Caragiale, reconstituit din balansul între eul social și eul privat, familial, în articolul *Caragiale așa cum a fost. Mărturi-*

siri de ieri și de azi, în care sunt citate mărturiile celor care l-au cunoscut: Cella Delavrancea, Sonia Zarifopol (fiica lui Paul Zarifopol), Ecaterina Logadi (fiica lui Caragiale), Panait Cerna, I. Petrovici, Ionel D. Gherea (fiul criticului). Al. Călinescu dezvăluie cum Caragiale este un esthet care descoperă „virtuțile infinite ale frazei”, studiind stilul din toate punctele de vedere cu un excepțional simț critic, această infinitate fiind rezumată în articolul caragialian *Câteva păreri*: „«Și asta se cheamă vastitatea literaturii moderne și popularizarea artei literelor; toți o cultivă, toți o pasc, toți o rumegă. Așa s-au născut stilurile infinite, și școlile, și autoritățile, și curentele, și modele, și reputațiile.»” (articolul *Posibilitățile stilului*). Eseul lui Gh. Bulgăr pornește pe urmele expresivității operei lui Caragiale (*Puterea de expresivitate*). Al. Rosetti face o demonstrație asupra limbii scrierilor lui Caragiale, în care se referă la vocabular, morfologie și fonetică, toate subliniind oralitatea stilului caragialian și ridiculizarea retorismului (articolul *Artist al cuvântului*). ■ Chiar și cursul de limba română a lui Cezar Tabarcea (cu desene de Nicu Russu), aflat la lecția a VII-a (anul III) cuprinde, tematic, o invitație la teatru pentru piesa *O scrisoare pierdută*. ■ Șerban Cioculescu analizează corespondența lui Caragiale cu Paul Zarifopol, ginerele lui Dobrogeanu-Gherea, corespondență care „îl oglindește mai credincios decât opera” și care „uimește prin acuratețea caligrafiei, prin scrisul rotund, citeț, aliniat impecabil, lipsit de ștersături sau îndreptări în text”, din care aflăm cum se derulau ședințele de la Junimea, cum se alcătuia, prin tăieturi din presa vremii, dosarul sau celebrul *sottisier* al Junimii și vituperările junimiștilor împotriva teoriilor lui Roesler (articolul *În marginea corespondenței sentimentale*).

2 februarie

• [„România liberă”, nr. 10 038] În articolul *Afirmarea unor înalte valori morale*, Valeriu Râpeanu abordează ultimele romane ale lui D. R. Popescu, *Vânătoare regală*, *Împăratul norilor* și *Ploile de dincolo de vreme*, despre care afirmă că, „în ciuda unei formule literare faulkneriene și a unei expresii stilistice ce devine câteodată stufoasă, sunt romane înscrise într-o tradiție românească prin sensul lor moral. [...] Afirmarea acestor valori constituie structura cărților lui Dumitru Radu Popescu, care, prin semnificațiile lor, reprezintă una dintre cotele cele mai înalte ale prozei noastre din ultima vreme”.

3 februarie

• [„Flacăra”, nr. 5] Pe prima pagină, Aurel Baranga publică articolul *De la Caragiale, citire...* în care abordează, pe scurt, problema dramaturgiei originale. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Cărți pline de farmec, cărți pline de delicii*, o prezentare a romanelor pentru copii *Biblioteca fantastică* de Sonia Larian și *Corabia timpului* de Monica Pillat. ■ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă volumul lui Mircea Horia Simio-

nescu, *Jumătate plus unu*: „[...] pornind de la o metodă „neliterară” și de la idei din cărțile mai vechi, Mircea Horia Simionescu a reușit să scrie o carte paradoxal autobiografică, fermecătoare și dificilă în același timp, foarte unitară sub raport stilistic, o carte în care ironia acoperă morga retorică și inteligenta critică – se lasă însoțită de o înclinație bizară, greu de explicat, care ține, poate, de anormal sau de imitare ironică a grafomaniei absurde”. □ În *Însemnări de lectură*, Cornel Moraru scrie despre *Doi prozatori la antipod*; sunt prezentate aici volumul de povestiri *Adevărul despre himere* de Mircea Opriță și *Partimile rădăcinilor* de Radu Selejan. ■ În *Cap limpede*, apar o serie de note și notițe despre: recenzia lui Haralambie Țugui la volumul lui Mircea Șerbănescu *Descoperirea de sine* din numărul 4/1977 al revistei „Cronica”; este analizat și criticat un volum de *Analize și sinteze* consacrat operei lui Eminescu, alcătuit de Fănică N. Gheorghe. □ George Arion, în *De la indiferență la angajare în istorie*, prezintă romanul *Doctorul Poenaru* de Paul Georgescu (Eminescu). □ Pe pagina *Realitatea românească*, Lucian Valea publică poezia *Anotimpuri la Flămânzi*. ■ Cu titlul *Pietre din pavaj*, este publicat un fragment din romanul lui Marin Sorescu, *Trei dinți din față*. □ În *Racul (135)* Teodor Mazilu publică *Jurnalul unei domnișoare fără ocupație* iar Nicolae Dragoș semnează *Fabula fabulei*.

● [„**Orizont**”, nr. 5] Poetului suprarealist, Virgil Teodorescu, îi este recenzat volumul *Poezie neîntreruptă* (Ed. Minerva, 1976), cu o prefață de Nicolae Balotă și însoțit de o discretă notă biobibliografică, de către Ion Maxim, care comentează: „Este a treia în ordine cronologică, după *Blănurile oceanelor și alte poeme*, E.p.l., 1969, conținând toate poemele publicate până la acea dată, chiar și un ciclu *Din periodice și inedite 1931-1947* și apoi volumul *Poemul întâlnirilor*, Eminescu, 1971, probabil antologic, amestecând poeme din periodice cu altele din volumele *Rocada*, *Drepturi și datorii*, *Semicerc*, *Corp comun*, *Repaosul vocalei*, fără să-ți poți da seama de criteriul alcătuirii.” ■ Declarându-se aparent în dezacord cu „fervoarea (unora) de a reduce operele literare la figuri geometrice (ori matematice, în genere), fără să mă fi cuprins într-adevăr, mă face, totuși, să constat că, realmente, unele opere sunt reductibile la astfel de figuri...Între altele, o poezie ca aceasta, *Trei fețe*, a lui Blaga [...] e reductibilă la ceea ce în matematică, se cheamă permutări ciclice”, Șerban Foarță face o demonstrație stilistică pe marginea poemului lui Blaga (*Trei fețe*), în comparație cu poemul *Hieroglyphe* de Charles Cros și poemul vocalic (U, E și O) a lui Rimbaud (articolul *Permutări ciclice*). ■ Vasile Lovinescu, criticul simbolic, publică articolul *Formule incipiente și concludente în basmele românești*, din care extragem un fragment: „«De când se scria musca pe părete», adică «acolo unde se scrie musca... » etc Cu vigilența adormită de atâtea surzătoare «bagatele», cititorul nu mai dă atenție ultimei formule. De fapt, ea este cheia celor ce-au precedat-o. O muscă mergând pe părete (căci asta înseamnă «se scria musca pe părete») se întâmplă pretutindeni și oricând.

Prin urmare, și celelalte formule, ca și basmul pe care îl «deschid», sunt «actuale», operând în fiecare moment. Basmele sunt aici, în lumea noastră, atunci când sunt evocate cum trebuie, prin magia ce le este proprie.” ■ Rămânând tot în zona literaturii de război a lui Sadoveanu, G. I. Tohăneanu scrie despre «*Argoul*» *ostășesc*. ■ Ultima pagină cuprinde două articole omagiale, dedicate lui I. L. Caragiale, la 125 de ani de la nașterea sa. În acest sens, I. Cheie-Pantea susține că există o creștere a interesului criticii față de opera lui Caragiale prin publicarea a două studii, *Caragiale și începuturile teatrului european modern* (1974) de I. Constantinescu care îl relevă pe Caragiale ca pe un precursor al teatrului european modern, iar a doua lucrare este eseu *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii* (1976) de Al. Călinescu, care evidențiază o serie de modalități ale prozei moderne în scrisul lui Caragiale. Tot despre studiul lui Al. Călinescu, *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii* (Ed. Albatros, 1976), scrie un comentariu și I.L. Gyurcsik, care face următoarele însemnări: „Extrem de interesante sunt și capitolele «Un dicționar de idei primite» și «La grande bouffe», în primul din acestea se lansează ideea, nu lipsită de importanță chiar pe plan teoretic, a alcătuirii unui dicționar de «definiții» lexicale pe baza operei lui Caragiale. În cel de-al doilea capitol, în care tema «gastro-nomică» este, din păcate, doar enunțată, transpare o alta fațetă a «modernității» operei lui Caragiale – imaginea unei civilizații «de consum».”

● [**„România literară”, nr. 5**] Se deschide cu editorialul redacțional *Eroicul februarie*, în care, dincolo de semnificațiile istorice ale lunii („Februarie 1933... Februarie 1907... Februarie 1785...”), sunt indicate și cele culturale: „Sub semnul culturii, în luna cu nume de meșter ori de zeu, nume de floare i se cuvine zilei dintâi, când a venit în lume Luchian, ori de durere și de revoltă, cu țărani la porumb și în răscoală, ori de țară, în crângurile lui, – să-i spunem tăcere, nesfârșire, sărut ori pasăre, zilei de lemn și de piatră, douăzeci, scrisă ca un trunchi sub vremuri și un bolovan sub lumină, când s-a născut Brâncuși, – patima rigorii și iubirea de carte i-a fost menirea zilei de cincisprezece, a lui Eminescu în ianuarie, a lui Maiorescu după o lună, în învecinarea firească, – dungă de cer să se cheme, ori buză de pământ, la linia gravă a contopirii, ziua din ajunul sfârșitului de lună, când se naște Andreescu, să rămână al pământului și al luminii, ca într-o meditație fără sfârșit”. ■ Din *Viața literară* aflăm despre numeroase *Întâlniri cu cititorii*, între care: „Zoe Dumitrescu-Bușulenga și Valeriu Râpeanu, la librăria «Ion Slavici» din Arad [...] și la cenaclul «Lucian Blaga» din acest oraș; Mihail Bărbulescu, George Chirilă, George Florin Cosma, Ioana Diaconescu, Dumitru M. Ion, Traian Reu, Doina Uricariu, Tudor Vasiliu, la Școala de ofițeri de rezervă din București și la Casa de cultură din Curtea de Argeș, în cadrul recitalurilor de poezie patriotică inițiate de organizație U.T.C. de la Uniunea Scriitorilor; Horia Zilieru, la librăria «Juniimea» din Iași, unde a fost lansat volumul său «Astralia», prezentat de Mihai Drăgan; Virgil Carianopol, Victoria Deleanu, Teodor Maricar, Petre Paules-

cu, Octav Săgețiu la clubul I.T.B.; Dumitru Bălăeț, la Casa oamenilor de știință din Capitală cu prilejul prezentării volumului său «Augustele iubiri», apărut la Editura Scrisul românesc». ■ Augustin Buzura își croiește un *Drum prin istorie*: „Din ce în ce mai frecvent, pe diferite meridiane, voci servite de statistici, proiecte și observații anunță dispariția satului și, implicit, a unei categorii sociale cu rădăcini ce se pierd foarte adânc în istorie, a unei civilizații deci, cea agrară. [...] Că satul – cu tot ceea ce a însemnat și încă mai înseamnă – se va transforma, este indiscutabil. Și nu numai fiindcă «toate-s trecătoare», ci pentru că istoria are legile ei ferme, drumul ei ascendent, cu toate pauzele, staționările și întoarcerile prin care probabil ține să ne facă atenți asupra a ceea ce am fost, asupra tăriei propriilor noastre instincte. Deocamdată, însă, sigur este că satul mai există, mai avem încă țărani, nu ne-am cantonat definitiv în parametrii civilizației industriale, iar pentru un scriitor acest rapid și dramatic schimb de civilizații este un fantastic teren de observație. De aceea, gândindu-mă la graba celor ce din comoditate spirituală sau naivitate sar prea repede peste timp, ignorând complexitatea prefacerilor, îmi vine în minte celebra scenă din *Ion* petrecută în realitate pe hotarul satului Prislop și descoperită de Rebreanu cu mulți ani înaintea apariției cunoscutului roman prin care proza românească se înscria fără complexe în rândul celei europene [...]. Așadar, astăzi ce se întâmplă? Ar mai săruta Ion pământul? Scena din roman ți se pare că poate simboliza nu numai legătura profundă, dramatică, dintre țaran și pământ, dragostea complexă «care ne-a modelat trupul și sufletul», ci și o atitudine în istorie, un unghi prin care poate fi privită și analizată traiectoria noastră prin timp. [...] Satul încă există, dar țaranul tradițional, odată cu etapa cooperativizării, cu dezvoltarea vertiginoasă a industriei, aparține tot mai mult trecutului. Urmașii lui Ion nu i-ar mai repeta gestul. Orașul privit secole la rând cu teamă și dispreț și-a impus la sat valorile specifice. Dar, replică așteptată, firească, și satul la oraș. Ce s-a pierdut, dar mai ales ce s-a câștigat în psihologia oamenilor, încă nu se poate face o socoteală exactă. Cărțile lui Marin Preda, Titus Popovici, Ion Lăncrăjan, D.R. Popescu, Fănuș Neagu sunt radiografii ale acestei etape, fiecare în parte încercând să răspundă cu sinceritate incitantei fraze de la începutul *Răscoalei*». ■ Geo Bogza își dedică tableta semnalării volumului *Les cinq tentations de La Fontaine*, editat de Bernard Grasset, din care și transcrie, în franceză, un pasaj consistent. În loc de P.S., autorul *Cântecului de revoltă, de dragoste și de moarte* furnizează un „Semnal. A apărut: Constantin Noica «Despărțirea de Goethe». Pentru ca să știm, de la început, despre ce e vorba, transcriu prima frază din prefața autorului: «Dacă e deschisă pentru a se găsi în ea motive de a nu citi pe Goethe, atunci cartea aceasta poate fi închisă la loc». ■ „*Obsedat de demnitatea omului*” îl găsește Lucian Raicu pe Geo Bogza, operei căruia îi consacră un eseu din care reținem: „*Gândurile* lui Geo Bogza și nu retorica poetică constituie centrul de greutate al operei sale; capacitatea de a «inventă» idei plauzibile; idei sublime și idei «crude», de o

frumusețe acută sau de o violență acută; idei care spiritualizează lucrurile sau, dimpotrivă, le prezintă într-o perspectivă dură, demistificatoare, inconfortabilă; idei care înalță spiritul sau care îl aruncă în situația cea mai brutală, mai jenantă, mai neliniștitoare. Aceste «idei» sunt produsul strictei considerări a aspectelor lumii și totodată produsul unei imaginații de zile mari. Ideile sunt formularea «la rece» a unei practici imaginative neistovite parcă, a unei vocații asociative capabile mereu să uimească prin energia cu care stabilește relații noi, de o rară îndrăzneală și totuși perfect verosimile. Este sigiliul marii arte?».

■ Constantin Țoiu indică *Un text de bază* în opera lui I.L. Caragiale. Este vorba despre o scrisoare adresată lui Al. Vlahuță: „Foarte interesant e că acel *text de bază* al scrisului caragialesc face parte dintr-o simplă scrisoare adresată nu unei mari personalități a timpului, ci unui artist mai modest ca Vlahuță, un om de bine însă, blând și cumsecade, deși făcea o dramă din toate, cum li se întâmplă firilor mai puțin înzestrate. Vlahuță era un fel de tată al pesimismului minor, din cauza talentului la fel de minor, – fiindcă și pesimismul, în artă, cere o anumită vigoare capabilă să ducă la izbăvirea estetică printr-o autentică zguduire. La ceea ce-i datorează literatura română lui Vlahuță, se cuvine adăugat și textul despre care e vorba, – una din scrisorile pe care i le adresează Caragiale, text «smuls» lui Caragiale de însuși pesimismul mic și plângăcios al primului. Astfel, carura intelectuală, robustețea structurii lui Caragiale, pusă în fața unei lamentări provinciale, în spirit, scoate acel accent puternic de optimism privitor la soarta poporului român, din epistola amintită. [...] «Frate Vlahuță... (citez pe scurt și pe sărite din admirabila ediție semnată de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu și Liviu Călin, cu o prefață de Silviu Iosifescu, – *Opere 4 Publicistică*)... Românii sunt astăzi un neam de peste zece milioane de suflete, având una și aceeași limbă (nu ca s-o lăudăm noi), extraordinar de frumoasă și de... grea; având un mod de gândire deosebit al lui, o comoară neprețuită de filozofie morală, de umor și de poezie – cu atât mai originală avuție cu cât este un amestec de moșteniri și de dobândiri antice, grecești, slave, orientale, pecetluite toate cu netăgăduita lui nobilă pecetie romanică, latină, care-l arată bun și netăgăduit stăpân al lor. Din această stăpânire seculară a lui rezultă și puterea nebiruită de asimilare a acestui popor, ce încă d-abia pe departe începe a-și simți importanța în lumea europeană. [...]»". ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu analizează monografia *Eminescu – cultură și creație* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, carte care „se înscrie printre cele mai valoroase studii eminesciene. O serie dintre acestea sunt consacrate motivelor, adică tematicii universului poetic. Un termen care revine curent în scrisul autoarei este acela de *topos*. [...] tema este înțelesul cuvântului în vechea retorică, iar în cea nouă intervine sensul pejorativ, acela de loc comun (franc. *topo*), care, firește, nu poate fi aplicat unui poet de dimensiunile lui Eminescu. Ieșind din sfera interpretărilor didactice obișnuite, autoarea ridică la un înalt nivel intelectual analiza unor motive ca acela al pădurii, al mării, al «domei» (domnului), al

cuplului, preschimbate în mituri. [...] În al treilea ciclu de studii, *Confluente*, atrag luarea aminte asupra a două cercetări fundamentale: «Shakespeare în viziunea lui Eminescu» și «Eminescu și Hölderlin». Paralela dintre acești doi geniali lirici, nefericiți în viață, victime ale fatalității biologice și neadaptați timpului lor, este remarcabil condusă. [...] Scurtul eseu final încheie cu strălucire o carte plină de miez, uneori prea susținut abstractă în expunere, dar niciodată obscură, chiar când ne întâlnim prea des cu termeni neobișnuiți pentru media cititorilor, ca *impact*, *conotație*, *arhetipal*, *receptor*, *uranic*, *neptunic*, *catalitic*, *etimon*. Dintre creațiile verbale ale autoarei, semnez *departele* și *aproapele*, «polarități caracteristice eminesciene» și «*oricândul*», în sintagma «*oricândul românesc*», în care n-am putut înțelege altceva decât permanențele noastre spirituale. Deopotrivă de sigură atât în analizele literare cât și în sinteze, Zoe Dumitrescu-Bușulenga se afirmă încă o dată stăpână pe universul eminescian și pe ceea ce domnia-sa numește «*aventura* istorică a creației eminesciene»". ■ H[enri]. Z[alis]. publică un medalion biobibliografic, la despărțirea de *Ion Istrati*. ■ Rubrica de *Opinii* găzduiește un eseu al lui Hristu Cândroveanu despre *Poezie și angajare* în opera lui Ion Bănuță. ■ Nicolae Manolescu discută felul în care a surprins Florin Mihăilescu *Evoluția conceptului de critică*: „Iată un studiu temeinic, minuțios și solid documentat: *Conceptul de critică literară în România* de Florin Mihăilescu. Primul volum, apărut de curând, se oprește la 1944. Al doilea ar urma să aducă la zi istoria conceptului de critică. [...] În formă definitivă, studiul va constitui fără îndoială cea mai importantă analiză de acest fel de la noi, comparabilă, ca metodă, cu serioasa *Istorie a criticii literare moderne* a lui René Wellek, deși are în vedere doar evoluția ideilor critice, nu și pe a aplicațiilor. Formația marxistă a autorului (cunoscător al marxismului clasic, cât și al celui contemporan, al lui Lukács și Goldman) este vizibilă pretutindeni, în referințe și interpretări. Originalitatea teoreticianului nu lipsește totuși, mai ales în amănunte și, uneori, în încercarea de a oferi premise și concluzii personale ale întregii discuții. [...] M-a iritat întotdeauna eclectismul. Pe al lui Florin Mihăilescu mi-l explic prin cumpătarea de care autorul dă dovadă la tot pasul. El e un om informat, însă un teoretician cuminte. Își asumă mereu riscul de a evita toate riscurile. Demonstrațiile lui sunt în majoritate juste, dar cam prea evidente, ca să nu zic banale. E un iubitor al liniei de mijloc care creează foarte buni profesori, niciodată însă teoreticieni extraordinari. [...] Meritul studiului în latură analitică e însă incontestabil. [...] Florin Mihăilescu se oprește îndelung asupra lui Titu Maiorescu, a cărui campanie contra formelor fără fond o numește spiritual «protecționism cultural». Toate punctele delicate ale cazului Maiorescu sunt atinse. Finețea comentariului e de netăgăduit, fie că e vorba de problema politicului în literatură, fie că e vorba de aceea a impersonalității. Nu am înțeles însă de ce era nevoie ca autorul să-și atribuie integral soluțiile, chiar și atunci când Liviu Rusu (necitat) în articolul istoric din 1963 sau Paul Georgescu (de asemenea neci-

tat) sau, lăsând modestia la o parte, eu însumi în *Contradicția* (tot necitat) am formulat opinii foarte asemănătoare, uneori în aceiași termeni. Admirabile mi s-au părut și capitolele despre Gherea și Ibrăileanu. Analiza marxismului gherist («materialism economic») este exactă, ca și a limitelor lui, după cum, simpatia pentru Ibrăileanu nu-l oprește pe critic de la severe rezerve (de exemplu în ce privește atitudinea față de poezia nouă). Mult prea descriptiv este în schimb capitolul despre G. Călinescu, cu obiecții doar subînțelese în majoritatea cazurilor. Prestigiul lui G. Călinescu interzice parcă spiritul critic al comentatorului: ce e drept, e singura dată când acest lucru se întâmplă. Nu pot intra în alte amănunte. Să mai spun doar că, alături de marii critici, sunt discutați cu atenție și alții, volumul lecturilor lui Florin Mihăilescu fiind considerabil și cu atât mai demn de laudă cu cât criticul se arată la fel de comprehensiv și de onest intelectualcește în toate cazurile”. ■ Roxana Sorescu „vizitează” *Palatul de toamnă* al lui Barbu Cioculescu: „Debutul în proză al lui Barbu Cioculescu înseamnă în același timp inaugurarea unei specii pe care literatura contemporană, atât de fecundă în inventarea de specii noi, n-o utilizase încă: alegoria antiistorică cu substrat ironic. [...] Oricare dintre nuvele rezistă la analiză mai ales prin asociațiile culturale pe care le provoacă, păstrând tot timpul aerul de sobră relatare, și prin aluziile a căror ironie nu poate scăpa contemporanilor. [...] Faptul că în oricare dintre nuvele se pot recunoaște situații contemporane și, uneori, personaje istorice cunoscute ar face lectura fastidioasă, pentru că și exercițiul de raportare permanentă a alegoriei la semnificația ei poate deveni obositoare, dacă stilul n-ar salva relatarea de monotonie. Stilul este parodia inteligentă a narațiunii obiective, împeștrită aici-colo cu nume de batjocură (faraonul Pepsi XII, frumoasa Lighioana, devotul Șarșa Illa = Sarsailă etc.). Seriozitatea tonului evidențiază ironic nu încrederea în cele narate ci relativitatea întâmplării. Nuvelele lui Barbu Cioculescu, prin tematică și tonalitatea povestirii, se adresează unui cititor pentru care cultura a devenit a doua natură. ■ Valeriu Cristea recenzează volumul de versuri *Grăunțele timpului* de Vlaicu Bârna. ■ Lucrarea monografică „*Sburătorul*”, revista și cenaclul de G. Gheorghiu intră în atenția lui Mircea Iorgulescu: „Aplicată, conștiințioasă, exactă, refuzând parcă voit să se îndepărteze de materialul faptic, prezentat cu o grijă pentru detaliu ce impresionează, monografia lui G. Gheorghiu nu este totuși o simplă contribuție documentară; autorul se trage deliberat în spatele imensului dosar alcătuit, preferând parcă interpretării personale forța evidenței. [...] În bună parte, monografia conține și tabloul unei epoci, văzută obiectiv, fără exaltări patetice. Uneori, o ironie rece, nu totuși lipsită de duritate, se întrevede în notațiile comprimate, laconice, în legătură mai ales cu mulțimea de informații contradictorii existente în textele memorialistice. G. Gheorghiu a dat, prin această carte pasionantă la lectură, o remarcabilă contribuție la cunoașterea spiritului lovinescian în două dintre întrupările caracteristice – revista și cenaclul «Sburătorul»”. ■ Comentând romanul *Cu ochii dragostei* de Pla-

ton Pardău, Dana Dumitriu își pune, totuși, speranțele într-o carte viitoare: „În concluzie, și după această carte voi continua să cred că *Ore de dimineață* este cel mai bun roman al lui Platon Pardău. S-ar putea însă ca scriitorul, atras constant de problemele actualității, descriind, cu o directețe și un elan aproape reportericești, evenimentele vieții imediate, acumulând experiența literară a volumelor sale de până acum, să ne ofere, mai curând sau mai târziu, acea imagine autentică, deplin convingătoare, a realității, pe care o vizează. Consecvența sa e în orice caz laudabilă, chiar dacă, deocamdată, rezultatele nu sunt pe deplin mulțumitoare”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici „camuflează” analiza în câteva *File de jurnal*: „31 ianuarie 1977. Am citit, de pe la patru după-amiază până pe la opt seara, romanul lui Ion Jurca Rovina, *Fericiți când renaștem* (Ed. Facla). Constat, încă o dată, că hârtia suportă orice. Romanul este sub orice critică, așadar invulnerabil. Să-l privesc cu ironie? Inutil, fiindcă ironia presupune, câtuși-de-câtuși, un dram de considerație estetică pentru «opera» ironizată și nu știu pe nimeni să fi adoptat o atitudine ironică în fața neantului. Să-l înconjur de atribute critice necruțătoare? Degeaba, fiindcă a face un examen critic violent unei «opere» prin sine dezmembrate nu-i un act brav și nici onorant nu e. [...] Stau și mă întreb dacă nu cumva mi-am pierdut astăzi tot simțul umorului încât să nu mai pot recunoaște un roman parodic sau satiric. Îmi răspund singur, cu tristețe: nu mi l-am pierdut. Și l-au pierdut însă cei care au dat drumul acestui «roman» spre cititori. O fi lectura un viciu nepedepsit, dar nu atunci când e pierdere de vreme. Se pare că nu e nimic de făcut. E riscul criticului de a fi din când în când pedepsit prin lectură pentru viciul lecturii. Numai că de data asta e prea de tot evident că autorul a fost ajutat să-i pedepsească pe critici. Și unde-s mulți, se știe, puterea crește. Iată, recunosc: în tentativa de a-l pedepsi pe critic autorul acestui roman și cei care i-au sărit în ajutor au reușit. Păcat”. ■ Din *Filele pentru „Cântarea României”* putem citi *Cartea și grâul* de Vasile Băran și *Imagini moldovene* de Virgil Mocanu. ■ La *Cartea străină*, Nicolae Balotă discută corespondența *Goethe – Schiller*. ■ Sunt semnalate câteva *Prezențe românești* peste hotare: „În «Colóquio/Letras» (nr. 33, septembrie 1976, pp. 89-90), cea mai importantă revistă literară portugheză, Mihai Zamfir – fost lector la Lisabona – publică o *Scrisoare din România: Trei romane despre istoria contemporană*. Titlurile acestor opere în portugheză sunt: *Delirio* (de Marin Preda), *Incógnito* (de Eugen Barbu) și *Varanda con Vinha Virgem* (de Constantin Țoiu)”. ■ Gheorghe Tomozei deschide seria de poezii din acest număr cu un poem, iar Ion Dodu Bălan, G.G. Ursu și Constantin Abăluță completează tabloul liric, prin trei grupaje de versuri. □ Ștefan Berciu publică unele fragmente din piesa *Răfuiala*. □ Alice Theodorescu traduce proza *Culegătorii de ciuperci* de Dorothy Hewett (Australia), iar Nicolae Nicoară furnizează versiunea românească a prozei *Buruieni de pădure* de Amrita Pritam (India). ■ Darie Novăceanu expediază o reportericească *Scrisoare din Madrid*.

• [„**Tribuna**”, nr. 5] Conține versuri de Radu Cosașu, și proză de Marin Sorescu (Odaia cealaltă, fragment din romanul *Trei dinți din față*). ■ Cu ocazia împlinirii a 125 de ani de la nașterea lui I. L. Caragiale, Ion Vlad semnează articolul *O „temă cu variațiuni” – presa*. ■ Studiul lui Silviu Iosifescu, *Mobilitatea privirii* (Eminescu, 1976), dedicat perspectivei narative tradiționale și moderne, se află în atenția lui Liviu Petrescu: „Cercetarea lui Silviu Iosifescu – inteligentă, informată, de un bun gust desăvârșit – constituie o remarcabilă expresie a noului stadiu al criticii românești”. ■ Mircea Braga analizează romanul *Alexandra și Infernul*, de Laurențiu Fulga, aflat la a patra ediție: „...nici acum nu știm, totuși, dacă *Alexandra și Infernul* este un roman. Se pendulează între epic și liric, se oscilează între imaginea recepționată și imaginea construită, jocul simțurilor personajelor «traduce» idei care sunt ale unui plan general, formele «exact»-materiale vin dintr-un contur de fum pentru a se întoarce în aceeași nebuloasă ontologică, expresia directă acoperă sensuri și simboluri difuze, elemente expresioniste sunt gândite realist și invers...” ■ În secțiunea *Cartea străină*, romanul lui Herbert Zand, *Moștenitorii focului* (Univers, 1976, trad. Octavian Nicolae), este explorat de Romul Munteanu. ■ Mircea Vaida prezintă studiul monografic *Alexandru Vlahuță* (Albatros, 1976), realizat de Virgiliu Ene. ■ La trecerea în neființă a scriitorului Ion Istrati, redacția îi dedică un scurt articol omagial. ■ Zaharia Sângeorzan analizează activitatea de cronicar dramatic și proza lui Dinu Săraru în *articolul Critic și romancier*. Acesta întrevăde în romanul *Clipa* maturizarea acestuia ca scriitor: „Romanul *Clipa* ne vorbește despre profesionalizarea romancierului. Evoluția e evidentă: tema este excelent stăpânită; conflictul dramatic – adevărul revoluției și adevărul colectivității, raportul dintre idee și faptă sunt regizate epic, cu o artă care ne dă dreptul să vorbim de marile posibilități de analiză ale lui Dinu Săraru. Limbajul și-a cucerit un spațiu de poezie, de elevată intelectualitate. Personajele lui Dinu Săraru sunt memorabile”.

4 februarie

• [„**Contemporanul**”, nr. 5] Aurel Bădescu reflectează la *Temă și variațiuni*: „La 30 ianuarie 1977 s-au împlinit 125 de ani de la nașterea lui I. L. Caragiale. A vorbi despre actualitatea lui Caragiale a devenit un lucru normal. Prefața semnată de un reputat prozator la o ediție (selectivă) de acum câțiva ani a operei caragialiene chiar așa se intitula: *Despre actualitatea lui I. L. Caragiale*. Un eseu despre aceeași operă a apărut mai zilele trecute, dar nu oricum, ci într-o colecție numită generic «Contemporanul nostru». Alte numeroase articole și însemnări publicate în presă săptămâna trecută, sau comunicări susținute în același timp, cu prilejul manifestărilor legate de împlinirea a 125 de ani de la nașterea scriitorului, au crescut tot din ideea actualității lui Caragiale, a operei sale – mai exact spus”. ■ Dumitru Micu analizează culegerea *Semnificațiile criticii contemporane*, întocmită de Florin Mihăilescu: „În an-

samblu, studiul introductiv, expunând corect ideile directoare ale concepțiilor criticilor antologați, le și judecă drept, în spiritul gândirii științifice militante. Iar textele incluse în culegere oferă cititorului, fiind reprezentative, posibilitatea de a se edifica nemijlocit asupra modurilor în care se exprimă conștiința de sine a criticii românești de astăzi”. ■ Mircea Moga face o notă despre cartea lui Ion Pop: *Transcrieri* (Ed. Dacia): „Eseuri despre cei mai importanți poeți români moderni scrise într-un stil limpede ce avantajează unghiul de interpretare al criticului punându-i în valoare ideile și argumentele. Fie că e interesat de anume laturi ale creației unuia sau altuia dintre poeții comentați (precum în cazul lui Adrian Maniu, Emil Botta, Tudor Arghezi, G. Bacovia), fie că privește opera în întregime, căutându-i specificitatea sa (în eseurile despre V. Voiculescu, Camil Petrescu, Dan Botta, Al. Philippide), Ion Pop face mereu dovada unei fine intuiții critice, înconjurându-și punctele de vedere cu un zid convingător de argumente”.

● [„Cronica”, nr. 5] Editorialul *An hotărâtor al cincinalului* este semnat Cronica: „An marcat de profunde rezonanțe istorice, anul 1977 releva totodată o profundă semnificație de ordin economic, de puternic avânt revoluționar pe calea progresului multilateral al patriei socialiste. Așa cum preciza tovarășul Nicolae Ceaușescu în Cuvântarea la Consfătuirea de lucru de la C. C. al P. C. R. din 27-28 decembrie 1976, «Trebuie să facem în așa fel încât anul 1977 – care are un rol hotărâtor în realizarea întregului cincinal – să se încheie cu rezultate cât mai bune în toate domeniile de activitate»”. ■ Al. Pascu scrie despre „*Cântarea României*”: „În anul în care comemorăm 70 de ani de la răscoala din 1907, când sărbătorim 15 ani de la terminarea cooperativizării agriculturii și centenarul independenței noastre de stat, festivalul național «Cântarea României» vine să unifice toate realizările poporului, închinată bunăstării tuturor oamenilor muncii, ridicării patriei noastre pe cele mai înalte trepte ale civilizației. Realizările de până acum, de care aflăm din presă, de la radio și televiziune ne întăresc convingerea că «Semne bune anul are»”. ■ Victor Vișinescu publică *Literatura răscoalelor țărănești*: „Când apelăm la literatură pentru a consemna vocația ei de a fi fost părtașă la frământările sociale ale timpului pe care l-a reflectat, îi putem determina gradul de participare angajată și angajantă, în planul conștiinței generațiilor, apelând nu numai la evenimente nominalizate, datate sau reținute în mod expres de istorie”. ■ Liviu Leonte semnează cronică literară la *Volume de poezie*: □ *Australia* de Horia Zilieru, Editura Junimea: „Jocul imaginilor îl fură pe poet care cată a-și reprima fascinația în fața succesiunii propriilor plămui. Îl preferăm pe Horia Zilieru mai riguros supus unor teme, cum sunt continuitatea între generații, solidaritatea urmașilor-legatari ai celor trecuți în neființă”. □ *Mirele pâinii* de Ion Beldeanu, Editura Cartea Românească: „I se cere poetului îmbogățirea și nuanțarea mijloacelor de expresie”. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Teritoriile* lui Mircea Zăciu, Editura Dacia, 1976: „*Teritoriile* lui Mircea Zăciu sunt opera unui autentic

romancier de la care așteptăm marele roman de astăzi”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ I. D. Lăudat prezintă *Presa literară craioveană* de Florea Firan: „Noua lucrare a lui Florea Firan reprezintă o strădanie de ani în șir, pe câte numai un cercetător cu criterii de lucru bine precizate o putea duce la bun sfârșit”. □ Aureliu Goci scrie despre *Ține minte zăpada* de Mihai Negulescu: „Solemnitatea spunerii disordecă cu natura mesajului, adică vorbind de copilărie poetul nu e, sufletește, foarte aproape de ea”. ■ La decesul lui Ion Istrati texte omagiale semnează: □ Const. Ciopraga, *Exodul prozatorului*: „S-a zbu-ciumat, a surăs, și a înfăptuit. N-a crezut în forța bolii care îngenunchează și umilește. A scris până în ultimele zile, confruntându-se cu moartea, pentru a lăsa o biografie în lumină. Măhnirile noastre la acest exod din ianuarie nu-și găesc vorbe pe măsură. Căci nici o pierdere nu poate fi înlocuita prin cuvinte, oricât de adânci”. □ N. Barbu, „*Lumea lumilor*” lui Ion Istrati: „Și a plecat aproape sfios, îndurerat, desigur, dar cu acea conștiință a lucrului împlinit, după ce a terminat încă o carte. Ultima. A plecat cu cugetul înfiorat spre acea «lume a lumilor mele, cu etnogeneza certificată de atâtea dalbe osuare căte, sub frunze milenare topite din stejari, hodinesc anonime în humusul istoriei». Ion Istrati, însă, pildă de hărnicie și de dăruire scriitoricească, nu va odihni anonim”. □ Andi Andrieș, *Bădia Nică*: „Dar el a plecat. Paginile lui există, ceea ce o să ne lipsească din el de-acum înainte o să fie el însuși, bădia Nică, ființa”. □ Este publicat și textul *Ecouri ale luptei pentru independență* de Ion Istrati, „Ultimul articol încredințat redacției de scriitorul Ion Istrati”. ■ Grigore Ploșteanu aduce *Contribuții la biografia Goleștilor*, publicând scrisorile lui Const. (Dinicu) Golescu către Fr. Thiersch. ■ Din *Moment* reținem: □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „Săptămâna trecută, redactori și colaboratori ai revistei «Cronica» au fost oaspeții colegiului județean Iași al avocaților. Dedicată festivalului național «Cântarea României» și a sărbătoririi centenarului independenței de stat a României, șezătoarea literară s-a bucurat de participarea poezilor George Lesnea, Florin Mihai Petrescu, Horia Zilieru, Ioanid Romanescu și Mihai Ursachi, și a redactorului revistei noastre, Al. Pascu”. □ *Literatura și tineretul*: „Sâmbătă la amiază, între Piatra Neamț și Săvinești, pare că cineva ascuns îndărătul munților trăgea succesivele cortine de ceață până acolo sus, în creștetul cerului, și o lumină de primăvară precoce înfășura valea Bistriței, în sala de festivități a secției de textil IV a Combinatului de fibre sintetice, câteva sute de chipuri tinere așteptau cu nerăbdare acest dejun literar-artistic organizat de Asociația scriitorilor din Iași în colaborare cu Comitetul de cultură și educație socialistă a județului Neamț și Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă. A urmat un mic spectacol de poezie și muzică, având toată savoarea unor astfel de exprimări în comun a creatorilor profesioniști și amatori. Din Iași au fost prezenți Andi Andrieș, Nicolae Turtureanu, Paul Balahur, Natalia Cantemir, Antoaneta Macovei, Aura Mușat, Anca Nicolau, Ioanid Romanescu, Corneliu Sturzu,

Mihai Ursachi. Din rândul gazdelor au citit Valentin Ciucă, Cristian Livescu, Emil Nicolae, Viorel Tudose, Adrian Alui Gheorghe, Ion Cârnău, Constantin Gavrilău, Nicolae Boghian, Gheorghe Irimia, Ioan Avândonei, Carol Alexandru, Mihail I. Pietreanu. [...] A doua zi a avut loc la Casa de cultură a sindicatelor consfătuirea de lucru a scriitorilor prezenți cu reprezentanți cenaclurilor literare din județul Neamțu. Consfătuirea s-a încheiat cu o șezătoare literară, toate grupate sub genericul «Literatura și tineretul». ■ Nicolae Turtureanu semnează *Despre un mic cutremur...*, o prezentare a *Memoriilor* lui Giorgio De Chirico: „Domnul De Chirico este subiectiv cu totul, atât de subiectiv încât devine superb și, dacă nu o va fi dovedit altfel, dovedește acum, definitiv, că este un artist – dintr-o viță nobilă, orgolioasă, mereu conștientă de sine”. ■ Versuri semnează Cezar Ivănescu (*Încununare*). □ Sub titlul *Poezii în „Cântarea României”* citim versuri de Cătălin Ciolca (*Odă; Elegie în roșu; Călătorind prin Moldova; Peisaj*).

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 322]** Mihai Minculescu, pe pg. 1, despre *1907: Literatura răscoalei*. □ Tot în deschidere, articolul *Umanismul politicii noastre* de C. Vadim Tudor, punctând ideea de *optimizare*: „Vorbind despre politica noastră de astăzi, ne facem o datorie de onoare din a consemna că este rodul unei fericite fuziuni între tradiția de muncă și de luptă a poporului român și tezaurul de idei al marxismului (pe care un filosof contemporan, cunoscut pentru vederile sale nemarkxiste, îl recunoaște, totuși, drept adevăratul «umanism al epocii noastre»». Aplicând în mod creator la realitățile românești contemporane materialismul dialectic și istoric – Lenin chiar avertiza asupra primejdiei de a canoniza marxismul, de a-i submina bazele teoretice fundamentale – PCR a căutat și caută în permanență să stabilească o relație optimă între teoria revoluționară pe care și-a însușit-o și interesele vitale ale poporului român.” ■ Emil Manu analizează în două episoade noul volum al lui Adrian Păunescu, *Pământul deocamdată*. „Explozia sonetistă a lui Adrian Păunescu este prefațată printr-o evadare din sonet, legată de titlul și de simbolurile volumului. Materia poemelor e socială ca tematică, peste tot continuând, cu aceeași sete absorbantă de cuvinte, idei poetice din unele volume anterioare. În forma sonetului, poetul toarnă conținuturi diverse, demonstrându-ne că specia ilustrată de Petrarca nu e o formă paradigmatică, ci pur și simplu un recipient estetic, luat cu toată libertatea la mod convențional (I)... *Pământul deocamdată* e un volum de poezii politice în care, intenționat, domină pamfletul, întrebarea ce se pune sună cam așa: e sonetul o formă bună la toate? Și răspunsul pe care Adrian Păunescu îl dă în mod implicit este afirmativ. El încearcă o regenerare de conținut a sonetului cu riscul sacrificării fluxului ce-i este propriu ca poet... Cum era și firesc, o carte cu un sumar atât de bogat e și inegală. Dar chiar și în această inegalitate explicabilă Adrian Păunescu este Adrian Păunescu, n-a devenit altul... Prin forța cu care poetul caută să impună în această carte sonetul politic ne dovedește că ar putea încerca să adapteze cu succes și

alte forme fixe la conținuturi diverse. Judecând în final acest volum, încheiem parafrazându-l: Sonetul deocamdată e o experiență utilă în cariera poezilor (II)”. □ H. Zalis, în *O reputație activă*, se întoarce la Felix Aderca „o prezență, simbolul inteligenței care întrebă și dă sens creator nevoii de eficacitate.” □ Recenzii: Nicolae Gârceag – *Un debut promițător*, despre romanul lui Sorin Holban, *Te urăsc, iubita mea*, Ed. Eminescu; Dan Mutașcu, *O viziune populară a neatârării*, vizând antologia lui Aurelian A. Popescu de la Scrisul Românesc, *Războiul pentru Independență în viziune populară*; Ion Lotreanu, prin *Presa literară craioveană*, notează lucrarea omonimă a lui Florea Firan, Ed. Scrisul românesc, 1976. ■ *Unde ne sunt oniricii*, text combativ în serial de Traian Filip. „Oniricii au pretins dreptul de a scormoni miturile, textele apocrife, misterele unei filosofii abandonate, limbajul încărcat cu arhaisme, care, aduse la lumina prezentului, dădeau efecte de bizară fosforescență. Unii au ancorat prin subtile catene în vastele suprafețe reale ale lumii contemporane, restrângând până la simbol și aluzie câmpul prospecțiunilor sociale, din care păstrau doar structuri izolate și eșantioane potrivite pentru alcătuirea bombasticelelor alegorii. Starea lor de spirit lasă să se întrevadă intenții de bravadă și aluzii amalgamate într-un erotism trivial. Căutând să ia distanță față de narațiunile de tipul *Sărmanul Dionis*, ei aveau să se revendice din autori ce cultivau nu visul serafic, ci coșmarul încărcat de efecte tenebroase și abisale.” (a se vedea și articolul-program pro-onirism și anti-critică birocratică din „România literară”, nr. 4/ 1968). ■ Constantin Sorescu pune în scenă o altă „execuție” la comandă, în *Critica descriptivă* (nr. de față și următoarele): Eugen Simion, tipul „criticului angelic”, acuzat că vede „proletcultiști” tocmai în marii scriitori: Sadoveanu, Arghezi, Camil Petrescu sau G. Călinescu (cei care, de fapt, se opuseseră adevăraților dogmatici în anii 50) – dar și că nu are conturate o ideologie, o estetică, o metodă de lucru, fiind doar un „descriptiv entuziast”, ce nu găsește „adevăratul sens constructiv al criticii literare”. „Eugen Simion se vrea critic creator, și nu e de disprețuit acest lucru, dar greșește gândind creația critică drept rezultatul exclusiv al tehnicilor stilistice... E. Simion, critic de mare rafinament, nu ajunge la o viziune unitară asupra toposului de obiecte literare tocmai din pricina unor absențe exemplare. Ideologia sa literară nu e prea bine fixată, preferințe și cunoștințe estetice ferm precizate n-aș zice că are, iar metodele de lucru conviețuiesc amestecate într-o dulce ambiguitate... Ca metodă, Eugen Simion practică *tematismul* (n.a. inițial tradițional, apoi, după contactul de la Paris cu Jean Pierre Richard, metoda tematismului ce sondează profunzimea operei)... Pentru a reveni la punctul de pornire, metafora *criticului angelic* voia să sugereze atât calitățile frumoase ale stilului (dar și primejdia calofilei), cât și defectele de anatomie virilă a actului critic: inconsecvența, și adesea, după cum s-a văzut, neîndreptățirea viziunii ideologico-literare și estetice. Între maturitatea de acum și statuarea viitoare ca idol în amurg, Eugen Simion are tot timpul să mai elaboreze câteva volume serioase

în ciclul fluviu *Scritori români de azi*. Chiar să și le refacă.” □ Eugen Barbu o persiflează pe Anca Croitoru de la „Europa Liberă”, cea care a decretat fatalist: *A murit teatrul în România!*

5 februarie

● [„România liberă”, nr. 10 041] Tia Șerbănescu menționează că piesa lui Horia Lovinescu, *Ultima cursă*, după o sută de reprezentații la Teatrul „Nottara”, a fost și ecranizată, vizând „o zonă de interes general”, și anume, „performanța în viață”, „autodepășirea lucidă a momentelor de stagnare și de uzură”.

● [„Scânteia“ nr. 10719] Cunoscutul eminescolog George Muntean semnalează într-o detaliată prezentare două *Contribuții eminescologice*, prima fiind volumul I al *Bibliografiei Mihai Eminescu*, elaborat de un colectiv al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România (o informare amplă despre opera marelui scriitor, precum și despre editarea, răspândirea și ecoul ei în conștiința publică în perioada 1866-1970), iar a doua intitulându-se *Dicționarul de rime* al poetului, apărut sub îngrijirea lui Marin Bucur și Victoria Ana Tăușan.

● [„Luceafărul”, nr. 6] Editorialul acestui număr este semnat de Nicolae Ciobanu, care actualizează, în *Opera și cititorul*, câteva observații din 1956 ale lui G. Călinescu: „Niciodată, valoarea unei opere n-a scăpat masei, mai devreme sau mai târziu. Publicul de o anumite categorie se întâmplă a se delecta cu lucruri mediocre, masa reclamă capodopere [...]. Este cu neputință ca mulțimea trecând prin fața lui Apollo din Belvedere să nu bage de seamă că are în față o operă sublimă”. ■ Mihai Gafița încredințează eseu *Personajul tânăr, erou al literaturii*. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru publică tableta *Parabola*. ■ Pe prima pagină, versuri „istoriste” de Ion Bănuță (*Șonțu 1877*) și Anton Grecu (*1907*). ■ Este anunțată, din următorul număr, o rubrică de Eugen Jebeleanu: *Confesiuni*. (Titulatura va fi, însă, alta: *Arena*.) ■ Despre *Memorii și memorialiști* se pronunță, într-o însemnare „generalistă”, N. Carandino: „E greu să nu fabulezi scriind de trecut și prea puțini își respectă îndeajuns semnătura, pentru a nu-și întocmi – la adăpostul unei sincerități simulate – un autoelogiu. [...] Mai rare sunt cazurile de autodenunț când, urmând exemplul lui Procopie din Cesarea, istoricul oficial își mărturisește, singur și nesilit, impostura”. ■ Rubrica *Scrisoare unui tânăr prieten* îl găzduiește pe Virgil Carianopol, care scrie despre un confrate: „Poezia lui Florin Costinescu trebuie cunoscută în toată profunzimea ei, poetul fiind un mare modest. Îmbinând clasicul cu modernul, el reușește, de cele mai multe ori, prin sugestie, să dea o poezie de mari adâncimi. [...] El mai are de parcurs de acum încolo, cred, încă un drum deosebit și lung, un drum pe care va putea întâlni și deșerturi, și furtuni, dar nu va trebui să descurajeze niciodată. Poezia sa va ieși mereu reînnoită, așa cum primăvara se întoarce după viscoalele iernii, totdeauna mai frumoasă, mai setoasă, mai dătătoare de viață...” (*Spre mari adâncuri*). ■ După trei săptămâni în care a fost înlocuit de C. Stănescu, M. Ungheanu se întoarce la

Cronica literară, pe care o consacră debutului în proză al lui Ion Țugui, cu... „poemul rezistenței tradiționale a unei așezări românești” de la 1945: „Romanul-cronică, pentru că *Voivodeasa* este un roman-cronică deghizat, a fost transformat în poem. Este oare această scădere pe care autorul [...] o aduce epicului doar urmarea faptului că Ion Țugui este mai întâi un poet sau este vorba de a scrie programatic un roman în care epicul să fie înecat de digresiunea lirică? [...] Ca la mulți începători într-ale romanului, autorul [...] tinde să realizeze într-o singură carte ceea ce ar fi fost firesc să aparțină unor cărți diferite”.

■ „Ceea ce nu s-a observat privitor la erotica lui Horia Zilieru este viermele de aur al ironiei, care sapă tunele pe sub cuvintele poetului”, notează Dorin Tudoran, la *Viața cărților*, comentând volumul *Australia*, pentru a adăuga: „Și un degustător avizat al unor astfel de poezii, grele de parfumuri și sonorități, poate să simtă, sub untdelemnul aromat al versurilor, briciul transparent al cianurii. Mai mult, poetului nu-i este străină otrava parodică [...]. Așadar, spectacol când grav, când ironic, invocând clemență pentru starea de melancolie, poezia erotică a lui Horia Zilieru este, în fapt, un imn adus Iubirii [...]” (*Mitul îndrăgostitului*).

□ Valentin F. Mihăescu recenzează romanul *Arhipelagul Alexandru* de Mircea Palaghiu (*Literatură pentru adolescenți*).

□ *Pasiunea lecturii*, culegerea de eseuri a lui Sorin Titel, este evidențiată de Dan Cristea, acesta descoperind „un cititor [...] care știe, pe de o parte, să-și dezvăluie, deschis opțiunile în materie literară, iar, pe de alta, să și le susțină cu o vădită eleganță a tonului, subtil și avizat, cordial și ferm”.

■ La *Cartea de debut*, Al. Piru discută două volume premiate în cadrul concursului organizat de Ed. Eminescu.

□ Mai întâi, *Harfele grăului* de Sterian Vicol, redactor la ziarul gălățean *Viața nouă* („cu toate că poeziile sunt în genere versificate, nimic mai afon”, autorul fiind „o victimă a poezilor cu dinadinsul întortocheați”).

□ În versurile Eugeniei Zaimu – „autoare de poeme în proză lirică” – din *Semnul de oaspete* „totul e prea misterios și vaporos, când nu prea apropiat de model (adesea *Pașii profetului*)”, criticul reținând, totuși, „câte o secvență mai lămurită, o anumită capacitate de a figura diafanul și grațiosul, ori cel puțin înfiorarea în fața ființelor fragile, ca și vegetale [...]”.

■ În grupajul *Prezențe*, o notă apreciativă despre almanahul *Tribunei* pe 1977, „dedicat țăranului și satului românesc, la împlinirea celor 70 de ani de la marea răscăală”.

□ Tot aici, este semnalat suplimentul politic, social-cultural *Arcadia* editat de ziarul *Tribuna Ialomiței*, în care apar, între alții, Nichita Stănescu, Mircea Dinescu, Florența Albu, Mircea Micu sau George Alboiu.

■ La 29 ianuarie, a avut loc în comuna ilfoveană Gârbovi un spectacol de poezie și muzică organizat de revista *Lucașfârul*, în colaborare cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă. Evenimentul, petrecut în cadrul Festivalului național „Cântarea României”, a deschis o suită de manifestări ale revistei, intitulate *Întâlnirile „Lucașfârului”*.

□ Aspecte din comuna Gârbovi (care a primit titlul de *Erou al muncii socialiste* în 1974, 1975 și 1976) sunt relatate, în grupajul reportericesc *Un sat din Bărăgan*, de

Nicolae Mateescu (*Pentru ziua de mâine*), Sânziana Pop (*Dedicație la un portret*) și Cornel Nistorescu (*Oameni și pământuri*). □ Au citit versuri – redade într-un grupaj: Daniela Crăsnaru (*Cu fiecare deal și râu și vale, Păduri românești*), Dan Verona (*Visătorii de libertate, Cu capul descoperit*), Florin Costinescu, Liliana Ursu, Ioana Diaconescu, Cornelia Djigola, Veronica Galiș, Alexandru Brad, George Chirilă ș.a. □ Pe scenă s-au aflat, pe lângă cei enumerați, Mircea Dinescu, Dorin Tudoran, Nicolae Dragoș, dar și membri ai cenaclurilor literare județene. □ Actorii Mariana Cercel, Eugenia Maci și George Paul Avram au recitat din creația lui Eminescu, Coșbuc, Macedonski, Dumitru Popescu, Nichita Stănescu sau Adrian Păunescu. □ Au citit reportaje Sânziana Pop, Cornel Nistorescu și Nicolae Mateescu. □ În sediul C.A.P. Gârbovi a avut loc o discuție cu cititorii, condusă de Sânziana Pop și Dorin Tudoran, despre volumul de reportaje *Războiul pâinii* de Nicolae Mateescu. ■ Marius Robescu are în vedere spectacolul *Tineri căsătoriți caută o cameră* de Mihail Roscin, montat de Petre Popescu la „Bulandra”, notând că a văzut „această piesă cuceritoare” și pe alte scene. Devine cu atât mai surprinzătoare confuzia cronicarului, care transformă titlul *Tineri căsătoriți...* în *Tineri îndrăgostiți...* ■ Cronică micului ecran este realizată de Sânziana Pop, care „înregistrează” *Absențe nemotivate* în emisiunea *Teleşcoala*: „De ce nu se fac la televiziune filme despre scriitorii clasici români? N-am văzut nici o peliculă memorabilă despre Eminescu, Caragiale sau Creangă, un film curat și cuminț, în stilul atât de răspândit pretutindeni al biografiei filmate cât mai aproape de adevăr. [...] *Viața lui Mihai Eminescu* de Călinescu poate deveni lesne un asemenea serial palpitant”. ■ Ioana Diaconescu se referă, în cronică radiofonică, la *Emisiuni de poezie*, sancționând, fără a nominaliza autorii, „versuri de nedorită banalitate” la *Poetica*: „Rareori ascultăm aici versuri ale poezilor contemporani care fac cinste literaturii de azi. De ce, când și spațiul acestei emisiuni este atât de restrâns, să ascultăm versuri cu totul ne semnificative?”. ■ Cronică plastică a lui Grigore Hagiu „înfățișează” un portret de scriitor: „Amintindu-mi de impunătorul Mihail Sadoveanu al lui Corneliu Baba, recent am privit îndelung și admirat un portret Marin Preda de Constantin Piliuță. Îl cunosc bine pe Marin Preda, am citit tot ce-a scris, dar revelația n-a fost mai puțin ascuțită. Există în acest portret intuiția de excepție a solarității permanente cu care este investit acest mare scriitor român. Din tinereasca, vărteca, inefabila aură ce-l înconjoară, din luminozitatea ușoară, dar stăruitoare a chipului se acumulează o forță neprevăzută, blândețea se concentrează până la a deveni percutantă pe o singură subțiratică, dar teribilă lungime de undă [...]. Este acel Marin Preda cunoscut nouă și înțeles de generațiile viitoare. O lucrare unică, pe măsura vocației lui Constantin Piliuță” (*Portretul*). Lucrarea va fi reprodusă în nr. 7 al *Luceafărului*, unde însoțește fragmente din *Viața ca o pradă*. ■ Grete Tartler realizează cronică muzicală („*Brevis*”). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion discută volumul *Eu scriu, tu scrii, ea scrie* de

Ana Blandiana, „întregind”, astfel, preocuparea pentru *Eseistica poezilor* din numărul anterior. Înainte de a „traversa” cartea Anei Blandiana, criticul panoramează îndeletnicirile/tentațiile eseistice ale câtorva poeți, între aceștia Ștefan Aug. Doinaș, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Cezar Baltag sau Dan Laurențiu. Evidențiind principiile și aforismele despre poezie ale Anei Blandiana, Eugen Simion se oprește și la o sintagmă repudiată de scriitoare: „Fiind vorba de poezie, trebuie spus că Ana Blandiana este cu hotărâre împotriva «poeziei feminine», o vocabulă, după ea, lipsită de adevăr. Poezia este fără gen și, într-o discuție mai veche din *Luceafărul*, ea îmi reproșă că am folosit această indezirabilă formulă în *Scriitori români de azi* (I). Însă formula este, ca atâtea altele, o convenție, de altfel foarte veche în critică. Ea nu sugerează o treaptă valorică în poezie, ci doar o posibilă familie de spirite lirice. [...] Ana Blandiana n-are, în consecință, de ce să se teamă de această convenție”. ■ A.E. Baconsky rămâne și în acest *Remember* la Braunschweig. ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu „fixează” *Riscul lecturilor infidele*, o însemnare cu elegantă alonjă pamfletară, dezvăluind încă din titlul „destinatarul”: „N. Manolescu face cronică literară de când era mic. Așa i-a fost lui dat (ă)! Faptul în sine n-ar fi rău, dacă această longevitate cronicărească n-ar amenința să se transforme într-o întârziere critică. I s-a accentuat, spre maturitate, înclinația spre superficialitate și îngâmfare față de scriitorul român. Însemnările lui despre cărți, cu oarecare sevă la început, vioaie, ceea ce a făcut opinia publică să îi acorde credit ani în șir, cu mult mai mare decât a fost criticul capabil a dovedi că poate, însemnările lui, deci, de fapt recenzii scrise pe genunchi, s-au tot anemiat, declorofilizat. [...] Punând de 10-12 ani note scriitorilor, a ajuns să-și facă despre sine o opinie atât de înaltă, încât abia dacă mai catadicsește să pună mâna pe cartea despre care scrie; crede că nota lui e totul. Și-a pierdut cheful, bucuria lecturii”. Cronicarul *României literare* ar imita, în măsura posibilităților, tonul sentențios etalat de autorul *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*: „N. Manolescu a luat de la George Călinescu, în primul rând, tocmai ce trebuie să ia la urmă de tot, dacă mai voia să ia și el ceva, altceva decât exemplul de cum trebuie oficiat actul critic. A luat tonul superior, care, dacă-l prindea bine pe maestru, omul fiind, într-adevăr, un geniu, ajungând la formula lapidară după studii și distilări îndelungate, bașca talentul, lui Manolescu acest aer călinescian îi vine ca hainele de pomană. Se observă la croială”. Mai departe, Sorescu denunță metodologia sărăcăcioasă pe care s-ar întemeia critica lui Nicolae Manolescu: „Citindu-i cinci cronici, una după alta, dai imediat de schemă. Vezi cum procedează, mereu în același fel: Despre ce este cartea supusă exegeziei? Despre roșcove. Cine-a mai scris despre roșcove, sau cine-a mai mâncat, sau l-a chemat Roșcovescu, ori a fost roșcovan în obraz? Cutare și cutare. Se dau citate din toți, apoi din noua carte (citate cât mai lungi). Și vede în ce măsură se potrivesc citatele noi cu cele vechi (trebuie să se potrivească). Și asta e tot, Manolescu și-a spus opinia: cartea e despre

roșcove. Această critică simplificatoare n-o mai fac decât elevii, la extemporal, trebuind să spună, în treizeci de minute, cam tot ce le trăznește lor prin cap și bănuiesc c-ar avea oarecare legătură cu subiectul”. În cronicile sale, criticul recurge la improvizații speculative care ar trăda neglijența lecturii: „Nu e permis să te pronunți, de pe o zi pe alta, despre un studiu serios de vreo mie de pagini, citind doar un capitol și jumătate. Tot atât de grav e pentru un critic când citește cărțile, dar nu le înțelege. Despre volumul meu *La Liliaci*, Manolescu a avut păreri bune, dar care nu m-au interesat, pentru că nu erau cât de cât exacte. A crezut că e vorba de o replică parodică la poezia semănătoristă de la începutul veacului! Asta se nimerea ca nuca-n perete. Nu, dragă Manolescule, acolo nu e vorba de nici o replică la semănătorism, e vorba de cu totul altceva. (Dar nu-ți spun, că trebuie să descoperi singur.) Ultimul meu volum, *Descântoteca*, îl obligă la o «apreciere moderată». Că opinia lui în ce mă privește e mai moderată ori mai accelerată, asta mă deranjează mai puțin. Nu obișnuiesc să mă îngrijorez pentru cărțile mele (decât până în momentul apariției)”. Comentariul se încheie printr-un îndemn la repaus: „N. Manolescu a dat câteva zeci de mii de sfaturi scriitorilor români (cincizeci la sută celor decedați). Să nu se supere, așadar, dacă o să-mi permit să-i dau și eu unul, în numele celor vii, în legătură cu săptămânala lui cronică literară, de post și de dulce, în ultima vreme tot mai mult de post; ai obosit, prietene, mai scrie și altceva! [...] Scrie altceva, poate poezii (mi se pare că numai tu ai mai rămas) și mai revii în critica literară când te vei simți întremat”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ La *Mapamond*, Dumitru M. Ion transpune în română versuri din ciclul *Bună ziua, Românie!* al poetului gruzin Otar Șalamberidze. □ Grupajul beneficiază de o prezentare semnată de traducător, din care aflăm că, în curând, Șalamberidze va publica la Tbilisi „o masivă antologie de poezie românească”. ■ *Am fost hipnotizat de Iosefini* se intitulează episodul „așezat” de Mircea Micu la *Întâmplări cu scriitori*. ■ Tudor George este prezent cu *Majoratul olimpic (I)*. ■ Sub genericul *Evocări 1877*, al patrulea episod din documentarul *Șoimii au trecut Dunărea* de Petru Vintilă. ■ În cadrul *Colocviilor „Lucașfărului”*, partea a doua a discuției *Despre responsabilitățile tinerilor regizori*, dezbateri condusă de Marius Robescu și Valentin Silvestru, la care participă Alexa Visarion, Alexandru Tocilescu, Dan Micu și Iulian Vișa.

6 februarie

● [„Scânteia“ nr. 10720] D. Macrea, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, alcătuiește o argumentare asupra latinității limbii române, într-un articol cu titlul *Latinitatea limbii române și evoluția ei specifică*, în cadrul rubricii „cum vorbim, cum scriem românește?”; în cuprinsul articolului D. Macrea recurge la argumente istorice, lingvistice și de autoritate a unor lingviști străini: „Atlasul lingvistic român alcătuit pe teren de Sextil

Pușcariu, Sever Pop și Emil Petrovici între 1929 – 1938, înregistrând graiul satului vechi românesc, este plin de cuvinte și expresii vechi din latina populară. De aceea, romanistul elvețian Karl Jaberg scrie: «*Hărțile Atlasului lingvistic român* – și acesta constituie unul din cele mai importante rezultate ale lui – dovedesc că a fost cu desăvârșire exclus ca în urma edictului împăratului Aurelian, Dacia să fi fost evacuată și de populația civilă. Cum ar fi putut să se mențină elementele latine așa de bine în nord-vestul României de astăzi, dacă românii ar fi reemigrat din Moesia (sudul Dunării)? »”

8 februarie

• [„*Scânteia*“ nr. 10721] Dim. Păcurariu prezintă amănunțit activitatea *Unui mare cărturar patriot*, pentru a sărbători 200 de ani de la nașterea lui Dinicu Golescu, dar focalizându-se asupra scrierii cu valențe literare *Însemnare a călătoriei mele*, care „dincolo de interesul său documentar, [...] este una din scrierile literare cele mai importante de la începutul literaturii noastre moderne. Cartea e scrisă într-un stil frust, cu parfum arhaic, încălzit de efuziunile lirice, foarte dese, de patosul patriotic al cărturarului vibrând permanent pentru țara sa, în al cărei viitor fericit a crezut cu tărie, cum mărturisește singur [...]”.

• [„*Viața studentească*” , nr. 6] M. N. Rusu contestă micro-antologia *Ion Barbu interpretat de... – O bibliografie necritică*, colecția *Biblioteca critică*, Ed. Eminescu 1976, ediție de George Gibescu, alcătuită într-un mod „care frizează amatorismul” . „*Biblioteca critică Ion Barbu*», așa cum este concepută și interpretată de autorul ei improvizat (George Gibescu) are multe rafturi răsturnate... O colecție utilă, cum este *Biblioteca critică* a Ed. Eminescu, tinde să devină un debușeu al diletanților în materie de bibliografie. Cu foarte puține excepții – mă refer la bibliografiile critice despre Marin Preda și Eugen Barbu semnate de Mihai Ungheanu și respectiv Emil Manu – aici au început să-și facă loc lucrări care suferă tocmai de lipsa criteriului fixat în titlul colecției: alcătuirea critică a unei crestomații de referințe despre cutare scriitor clasic sau contemporan. Cu alte cuvinte, a spiritului critic, exersat nu atât în selecționarea textelor semnificative despre opera unui scriitor cât în examinarea, interpretarea lor în funcție de fenomenul teoretic care s-a creat în jurul acestora... Aceste «biblioteci critice» trebuie să ilustreze, să evidențieze diagrama interpretărilor, a punctelor de vedere inedite asupra unui scriitor sau altul... Pentru George Gibescu, ea este o simplă operă de culegător de texte și de îngrijitor de ediție. Prefața acesteia spune chiar din titlu ceea ce este: *Ion Barbu în conștiința criticii*, o descriere a principalelor exegeze dedicate operei lui Barbu, de la Lovinescu și Davidescu la Vianu sau Crohmălniceanu, fără a releva dialectica interioară a fenomenului critic... Trei reviste s-au angajat prin criticii și colaboratorii săi în procesul de reabilitare și reconsiderare a poetului: «*Luceafărul*» (seria Eugen Barbu; *După melci*, apărut în 1967, nu s-a bucurat decât de o singură cronică literară publicată de «*Luceafărul*» lui Eugen Barbu), «*Contempo-*

ranul» (seria George Ivașcu) și «Viața românească», reviste ce publică, începând cu 1965, multe din comentariile devenite esențiale pentru înțelegerea «fenomenului Ion Barbu», pentru impunerea unei imagini științifice asupra acesteia.. Apare această dialectică și strategie a spiritului critic contemporan în capitolul culegerii lui George Gibescu? Evident, nu...»

10 februarie

● [„Flacăra”, nr. 6] Adrian Păunescu publică poemul *Nemuritorul*. ■ În *Flacăra interviu*, cu titlul *Scriitorii români de azi sunt scriitori comuniști și prin operele lor servesc cauzei socialismului*, George Arion publică un interviu cu Al. Piru în care acesta răspunde la întrebări legate de diverse aspecte de ordin biografic și vorbește despre descoperirea vocației de scriitor și despre apropierea sa de G. Călinescu devenit, pentru el, „modelul incomparabil”. În ceea ce privește acuzația de plagiat, Al. Piru răspunde: „Nu numai eu am fost acuzat de plagiat, ci și Maiorescu, Lovinescu, Călinescu. *Viața lui Mihai Eminescu* a fost socotită de unii un asemenea plagiat. Toți cei care m-au acuzat că am transcris rânduri din alte lucrări se referă la date și informații. Niciodată însă o interpretare de-a mea nu a fost aliniată cu altă interpretare. Dealtfel, *Literatura română veche*, cartea mea, este o lucrare de 600 de pagini. Exagerez dacă spun că 60 de rânduri din această lucrare pot fi apropiate de alte lucrări. Asta face cam două pagini. Rămân originale 598. [...] Nu cred că e mai original în știri N. Cartoian față de N. Iorga sau D. Popovici față de același N. Iorga”. Acuzat că a „scris nedrept despre unii poeți de azi”, acesta replică: „Cred că nimeni nu a scris mai judicios despre ei decât mine. Să luăm cazul lui Marin Sorescu. El a beneficiat de o prezentare elogioasă a lui Călinescu, făcută la rugămintea unei persoane. Era un articol de complezență, în care se apreciază o poezie ca aceea intitulată *Trebuiau să poarte un nume*, pe care personal o socotesc fără valoare artistică. Majoritatea criticilor au fost înrăuriți de acest articol. [...] Sorescu a devenit la un moment dat autor de poezie frivolă, pe placul unui anumit public. Dar numai cu simplul spirit nu se face literatură. Excesul de spirit în poezie duce la parodie”. La acuzația că din cauza sa nu a apărut cea de-a doua ediție a *Istoriei literaturii române* a lui G. Călinescu, acesta răspunde: „După doi ani de la moartea lui, am pus la punct ediția a doua a *Istoriei*, operă finită, în mare parte (95%) publicată de autor. Am depus manuscrisul pe masa Editurii Minerva acum zece ani. Nu am nici o vină că nu a apărut până acum. Sunt oameni care nu cunosc ediția a doua și care propun să se fotografieze textul din 1941 și să se dea la sfârșit adaosurile lui Călinescu. Cred că ar fi cea mai gravă eroare”. Al. Piru vorbește și despre modul în care un critic „trăiește istoria”, își exprimă opinia despre „lirica feminină”, precum și despre propria producție literară. ■ În *Puncte de vedere*, Marian Popa scrie despre *Țărani în literatură*. ■ Tot aici, Alexandru George, în *Sincronismul – o necesitate?*, abordează problema sincronismului: „Se discută încă în presa noastră

literară despre sincronism, și chiar și în paginile acestei reviste s-au făcut auzite unele ecouri, ceea ce dovedește cel puțin actualitatea lui. Dar problema relațiilor (foarte complexe, în nici un caz unilaterale) între fenomenul literar românesc și sfera mai largă a culturii universale cu care suntem contemporani, sau am fost în felurite epoci istorice, nu poate fi redusă la formula sincronismului. Ea nu ni se pare cea mai fericită expresie a ceea ce mulți creatori gândesc sau au în vedere. Nu pentru că ne-am teme neapărat de formule, dar fiindcă simplificarea ideii e vădită, iar sensul ei polemic, de certă oportunitate, nu trebuie în nici un caz trecut cu vederea. [...] A trecut o jumătate de veac de atunci, creațiile s-au dovedit abundente, dar mai ales deconcertant de variate, și ideea de a trage concluzii asupra lor pe baza corespondenței cu vreun fenomen din aria marilor literaturi de tradiție istorică a trebuit să sufere numeroase nuanțări, când nu radicale amendări. Afară de aceasta, „sincronismul” s-a dovedit a nu fi un fenomen chiar așa de recent cum s-a crezut, ci doar o formulă pregnantă care acoperă o situație destul de veche. Există fenomene în literatura română dela sfârșitul veacului trecut, de pildă, care anticipează echivalentele lor străine, sau cel puțin premerg unele experiențe novatoare apărute pe plan mondial. Altele nu sunt clasabile în această categorie, dar rămân totuși valoroase. [...] Azi trăim un moment de încredere în forțele noastre, pe baza unei experiențe a creației care nu stătea la dispoziție vechilor observatori. Arta fiind domeniul libertății, ea aparține și din acest punct de vedere celor îndrăzneți. Sincronismul a lucrat la timpul său ca un factor de încurajare și descătușare dintr-o mentalitate timidă, aparent „chibzuită”. Să zicem neapărat că a fost o eroare fertilă? Oricum, imperios necesar ni se pare a medita asupra prezentului și a hotărî cu instrumente adecvate realității lui”. ■ Romul Munteanu publică *Moartea capodoperei?*: „În ce măsură critica poate fi prospectivă și ce credit pot avea afirmațiile unor viitorologi din domeniul creației artistice care caută să descifreze destinele viitoare ale culturii, este greu de precizat. Variabilele fenomenului artistic de pe cele mai variate meridiane de pe glob sunt extrem de numeroase. Stadiile de dezvoltare a literaturii și etimonul lor național și social-istoric subliniază de asemenea existența unor tipuri de opere extrem de diferite. De aceea stabilirea unor invariante literare cu pretenția de a reprezenta un simptom general al timpului nostru pare să suscite și ea la rândul său numeroase semne de întrebare. [...] Apropiatul final de mileniu înscrie în bilanțul său, o dată cu proliferarea cărții literare, și dispariția treptată a capodoperelor, marile spirite creatoare părănd a fi plecate într-o vacanță luată pe un timp nedeterminat. Nostalgia puternică a cărții de căpătâi rămâne un semn al acestui răstimp, după care nu ne îndoim că poate să urmeze o altă renaștere culturală”. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul de versuri *Legea viei* de A. I. Zăinescu. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu glosează pe marginea *Anecdotei literare*. □ Într-o notiță se anunță retipărirea volumului lui Adrian Păunescu, *Pământul deocamdată!*

• [„Orizont”, nr. 6] La *Convorbiri*, Marius Pop realizează un interviu, pe prima pagină, *Cu scriitorul Edgar Papu*, din care selectăm câteva date autobiografice mărturisite de Edgar Papu: „ – [...] *Ce alte amintiri păstrați din acea fericită vatră a începuturilor dvs.? Ce a însemnat adolescența pentru dv.? – [...] Mi-a fost foarte greu să mă rup de copilărie. [...] Mi se părea – lucru de fapt adevărat, că eram cu totul nepregătit pentru viață. Începea vârsta problemelor mari pe care trebuia să le înfrunt și de care știam că va depinde întreaga mea existență. Eram un tânăr sfios care nu îndrăzneau să mă arunc în marea vieții. Simțeam nevoia refugiului pe care l-am găsit în cărți și în cei câțiva prieteni. Dar nici lor nu îndrăzneau să le mărturisesc teama mea cea mai intensă. [...] Era spaima că sunt, iremediabil mediocru, și că nu va ieși nimic din mine. Dar ce mai poate rămâne unui tânăr sfios și retras, dacă n-ar exista ambiția? [...] – Care au fost cărțile de căpătâi ale tinereții dv.? – În tinerețe am fost atras, mai mult decât în tot restul vieții, de literatura și de cultura germană. [...]. Mai întâi, mi se părea că pe aceasta cale merg pe urmele celor mai de seamă poeți și oameni de cultură ai noștri, de la Eminescu și Maiorescu, până la Lucian Blaga și Tudor Vianu. În al doilea rând, îmi dădea încrederea în mine, de care aveam atâta nevoie, încredere provocată de unele dificultăți învinse, dificultăți de limbă, de gândire și pronunțare, cuprinse în acea cultură. [...] Îmi erau, astfel, cărți de căpătâi, creațiile lui Novalis, Hölderlin, Nietzsche, Rilke, Kaiserling. [...] – [...] *Ne-ar plăcea să ne vorbiți, în continuare despre marii dv. dascăli de Universitate...–[...] La mine însă visarea inventivă și-a dirijat orientarea către semnificația lucrurilor, nu către mecanismul lor. Este ceea ce cred că desparte, ca punct de plecare, pe umanist de omul științelor fizico-matematice. [...] Am amintit, între altele rațiunile care m-au condus către Tudor Vianu și N. Bagdasar. Aș putea să mai adaug câteva cuvinte despre cineva despre care n-am mai vorbit, și anume despre G. Oprescu. M-a dus către el vechiul meu interes pentru artă. George Oprescu era o natură irascibilă, ambițioasă, însă, în fond, bună și generoasă. Mi s-a părut lipsit de subtilitate pentru un profesor de istoria artei. [...] A căutat să dea indicații foarte precise, nu numai de istorie artistică, ci și de meșteșug artistic. De la el rețin și până acum, bunăoară, elementele de tehnică a gravurii, în care scop l-a chemat să ne țină o prelegere, prevăzut cu instrumentele necesare și pe pictorul Steriadi. [...] – *Care sunt marii dv. dascăli în ale scrisului?* – Tudor Vianu și Lucian Blaga. Primul dintre ei m-a învățat rigoarea, claritatea și corectitudinea în expresie, oroarea de confuzie, chiar când trebuie să dau glas unor idei dificile și subtile. Tot Tudor Vianu m-a învățat sobrietatea, eleganța, urbanitatea stilului, evitarea lipsei de gust și, mai ales, renunțarea la orice afirmație care n-are suficientă acoperire. Ii datorez extrem de mult și voi avea mereu o atitudine de profundă recunoștință față de memoria acestui om excepțional. De la Lucian Blaga am luat rușinea de a spune lucruri banale, arhicunoscute sau lucruri comune. Rețin și acum cuvintele lui Blaga: «mi se pare imoral să scriu și să public clișee, ce-**

ea ce s-a mai spus și să nu dau pecetie nouă și personală scrisului meu». Acești doi mari oameni mi-au fost măeștri.” ■ C. Ungureanu face adnotări critice și „pline de bucurie” despre eseul privitor la cunoaștere, filosofic, al lui Ion Maxim, *Orfeu, bucuria cunoașterii* (Ed. Univers, 1976), pus într-o paralelă introductivă cu cartea despre tragic a lui Gabriel Liiceanu (*Tragicul – o fenomenologie a limitei și depășirii*), cu care exista puține elemente de comparație, oful cronicarului fiind că acesta a stârnit multe discuții, în timp ce cartea lui Ion Maxim a fost lăsată într-un mare con de umbră, căci: „Orfeu, bucuria cunoașterii nu este atât o cercetare în sensul riguros al cuvântului, cât o operă poetică. Marea cantitate de informații asupra fenomenului grec înscriu cartea în rândul acelor ce oferă publicului larg șansa unui contact direct cu marile momente ale culturii universale; comentariul blând admirativ, neconținut elogiind virtutea gândului, morala faptei, în numele unor propoziții de o adâncă simplitate, propune un model de viață.” ■ Șerban Foarță își propune să lămurască de ce în poezia lui T. Arghezi, *Flori de mucigai*, sunt menționați numai trei evangheliști, sub formele lor simbolice (taurul, leul și vulturul), adică Luca, Marcu și Ioan), lipsind evanghelistul Matei, în articolul «*Flori de mucigai*». ■ Lucian Bureriu ocupă o întreagă pagină cu poeme din volumul *Cântecul pământului* (1907), într-un colț fiind publicat și Damian Ureche cu poemul *Și licărea azurul*, dedicat lui Geo Dumitrescu. ■ Anghel Dumbrăveanu menține corespondența cu cititorii revistei.

● [„România literară”, nr. 6] Se deschide cu editorialul redacțional *Muncă și dăruire*, articol-bilanț al anului 1976. ■ Din *Viața literară* aflăm că „La invitația Comitetului pentru cultură și educație socialistă al județului Ilfov, Cenaclul revistei «Lucefărul» a organizat o șezătoare literară în comuna Gârbovi, județul Ilfov, la care au participat Alexandru Brad, George Chirilă, Viorel Cosma, Florin Costinescu, Daniela Crăsnaru, Ioana Diaconescu, Mircea Dinescu, Nicolae Dragoș, Cornelia Djigola, Veronica Galiș, Nicolae Mateescu, Cornel Nistorescu, Sânziana Pop, Liliana Ursu, Dorin Tudoran, Dan Verona. Actori de la teatrele bucureștene au recitat din poezia lui Eminescu, Coșbuc, Macedonski, Dumitru Popescu, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu ș.a.”. ■ Sub genericul *1907*, sunt publicate două materiale care abordează tema răscoalei țărănești: *1907* (Dan Zamfirescu) și *1907. „Până acum am răbdat mult, iar acum nu mai putem pentru că ne-a ajuns cuțitul la os”* (documentar „montat” de Ion Munteanu). ■ M. N. Rusu împărtășește *Revelațiile unor documente inedite la 200 de ani de la naștere. Dinicu Golescu*. ■ Abordând, la *Breviar*, „pasionanta [...] carte de biografie științifică, dar care se citește ca un roman”, *Manuc bei zaraf și diplomat la începutul secolului al XIX-lea* de Ștefan Ionescu, Șerban Cioculescu profită de ocazie restituind și două scrisori inedite adresate lui Manuc. ■ Alexandru Duțu exprimă câteva *Opinii* despre cartea lui Mircea Muthu, *Literatura română și spiritul sud-est european*: „Mircea Muthu a întocmit un dosar concludent de probe și de argumente: dacă dorim să defi-

nim cu mai multă claritate fenomenul român și să înțelegem modul în care se articulează el în cultura europeană, trebuie să ținem seama de aceste relații cu popoarele din sud-est și Orientul Apropiat. Frumos scrisă, cartea ne deschide speranța unei continuări, pe care, amplificată, o vedem ancorată în mărturiile scrise, orale și figurative (proiect care ar putea fi realizat, s-o sperăm, în colectiv), și în orice caz în noi mărturii, atât române, cât și sud-dunărene. Deoarece stăruie întrebarea dacă balcanismul din cultura română este aidoma celui din culturile sud-dunărene ori dacă nu cumva este diferit întrucât este o componentă din conexiunile culturale pe care le-a operat constant societatea românească; așa cum ne-am întreba dacă «balcanismul» nu prelungește, cumva, vectori culturali direct din civilizația mediteraneană. Tocmai pentru că ridică noi întrebări, după ce a dezvăluit aspecte prea puțin întrevăzute anterior, cartea lui Mircea Muthu se înscrie cu succes în șirul lucrărilor care prefigurează o nouă imagine a istoriei noastre culturale”. ■ Petre Pascu semnează un necrolog, la despărțirea de poetul și publicistul *Emil Serghie*. ■ Într-o scurtă însemnare, Virgil Ene marchează împlinirea a 50 de ani de posteritate a lui *Constantin Mille*. ■ Nicolae Manolescu își împarte cronica între *Două studii*: „Succintul studiu al lui L. Volovici intitulat *Apariția scriitorului în cultura românească* este o încercare notabilă de a răspunde la câteva întrebări legate de «formarea ideii de poet și a ideii de scriitor» la noi în perioada 1775-1850. [...] Autorul a strâns numeroase date, urmărind în special construirea noii atitudini față de literatură, circulația și evoluția termenilor specifici, rolul scriitorului, societățile literare, răspândirea cărții, publicitatea. Studiul, bine scris, sistematic, denotă un spirit avizat de cercetător cu oarecare experiență a acestor lucruri (deși numele autorului, poate fi și o scăpare, mi-a rămas necunoscut până acum). Pe alocuri face însă impresia de materie primă; multe constatări foarte interesante rămân nedezvoltate. Mai ales în penultimul capitol (*Scriitorul în societate. Începuturile profesionalizării*) existau premisele unei sociologii a scrisului, atât pe latura scriitorului, cât și pe aceea a cititorului. Explicarea mecanismelor generale și unele considerații teoretice mai îndrăznețe, măcar la final, ar fi sporit valoarea acestui studiu remarcabil informat și onest ca intenție. [...] Înainte de a lua în considerare argumentele, să spun că *Introducere în opera lui Miron Costin* [de Mircea Scarlat] e un foarte promițător debut, despre care L. Ulici a scris acum câteva săptămâni un articol mai mult aspru decât just. Cartea e plăcută, într-un stil personal, cu observații fine. Sigur că teza ei principală – aceea că Miron Costin e nu numai un istoric și un om de cultură important, dar și un scriitor original – nu e nouă, dar contează felul în care e dovedită. Nu trebuie să facem un fetiș din noutatea fiecărei afirmații. Originalitatea criticului e la fel de inefabilă ca și a poetului, chestiune de ochi și de mână. Priceperea tehnică se dobândește cu timpul, totul e să existe vocație. Iar Mircea Scarlat e neîndoielnic un critic talentat, care scrie cu o anume pregnanță, cu orgoliul formulei lapidare. Ca orice începător, el e stângaci une-

ori, mai ales din entuziasm exagerat față de autorul său, care i se pare «primul» în toate privințele. (El ar fi fiind și «primul enciclopedist moldovean»: formula riscă să-i atragă lui Mircea Scarlat remarca, numai pe jumătate nedreaptă, că nu putem vorbi de enciclopediști înainte de *Enciclopedie*, adică de secolul XVIII. El a vrut să spună că Miron Costin e un scriitor de tip enciclopedic. Figurat, putem folosi și enciclopedist, cu același sens, dar nu într-un context în care valoarea istorică a noțiunii să primeze, ca acela de unde l-am extras). Însă lucrul e secundar și, la urma urmelor, nici nu-mi displace acest ton tineresc, ambițios, energic, la un debutant, care încearcă în fond să-și ascundă timiditatea, acest simpatic amestec de nonșalanță și de crispate, de decizie și de ezitare. Mircea Scarlat n-are deloc morgă (semn că nu va deveni cercetător academic, ci critic), e, chiar, pe alocuri, prea familiar («să fim serioși!», nu e cea mai potrivită expresie a dezacordului în idei), însă știe ce vrea și nu moare de sfială când trebuie să-și impună punctul de vedere împotriva reputațiilor”. ■ „Un lirism declarativ, covârșit de explicații, în care imaginația e înlocuită de tendința spre aforism, iar metafora, rar căutată, e mai puțin prețuită decât tonul înțelept, descoperim – notează Doina Uricariu – în volumul lui Calistrat Costin, *Augusta lumină*.” ■ Sorin Titel aduce în atenție trei *Cărți pentru tineret*: volumul *Semințele dimineții* de Florin Bănescu, *Varianta „Palmier”* de Ioan Iancu și *Alexida sensitiva* de Ștefan Tița. ■ Întâmpinând *Legea viei*, Valeriu Cristea susține că „Ceea ce caracterizează poezia lui A.I. Zăinescu este un contradictoriu patetism ermetizant. Aspectul de erupție al acestui lirism torential, bolovănos stă la originea ambelor tendințe, de deschidere a atitudinii spre o confesiune largă, pe de o parte, și de închidere a expresiei prin exagerarea posibilităților ei, pe de alta. Poetul e un aventurier al metaforei, un temerar al imaginației neînfrânate. El își asumă deci deliberat riscul versului dificil și, de nu puține ori, obscur. Că poezia își are o logică a sa, e știut. Până unde însă se poate înstrăina ea de aceea a unei imaginații comune e o altă chestiune. Cititorul acestui volum se află adeseori în situația de a nu-l mai putea urmări pe autor în limbajul pe care i-l propune. [...] Poet interesant, A.I. Zăinescu păcătuiește deocamdată printr-o excesivă imaginație metaforică”. ■ *Scriitori români de azi, II* de Eugen Simion intră sub lupa critică a lui Lucian Raicu: „Menținerea pe spații ample a spiritului critic este prima explicație a interesului viu și «imediat» stârnit de cartea lui Eugen Simion. A doua explicație o constituie tratarea monografică și lectura integrală a textelor. În mod surprinzător, în loc să obosească atenția prin caracterul prea susținut al privirii orientate pe zeci de pagini asupra aceluiași autor, această aplicație laborioasă la obiect o înviorează, oferindu-i o diversitate de genuri, nu obligatoriu «majore». Cărțile de frontieră ale scriitorilor sunt discutate în rând cu cele evident pline de «importantă». Camil Petrescu n-a scris numai *Un om între oameni* după 1944, dar și o piesă de teatru despre Caragiale, mai multe nuvele azi uitate, a dat interviuri etc. A le lua în considerație, alături de masivul roman istoric, înseamnă nu

numai a le reactualiza, dar, în același timp, a conferi textului critic un bun coeficient de inedit și atractivitate. Arghezi a publicat peste douăzeci de volume și printre ele se află prea puțin comentatul *Manual de morală practică*. Dar *Fanteziile răsăritene* ale lui Mihail Sadoveanu, dar fragmentele tipărite postum au fost ele până acum supuse unei judecăți critice? *Ion Sîntu* de I.M. Sadoveanu, se mai știe parcă ceva despre acest roman? Dar *Taurul mării* al aceluiși, cine l-a mai citit serios în anii din urmă? G. Călinescu n-a scris numai proză și istorie literară, dar și piese de teatru și parodii gen *Ludovic al XIX-lea*, *Secretarii domnului de Voltaire* etc., Mihai Ralea a tipărit și *Cele două Franțe*. Eugen Simion, ca în atâtea alte cazuri, recitește cu atenție, oferind o judecată nouă, în spiritul adevărului. Astfel de lucruri, pe lângă utilitatea lor incontestabilă, sunt ca sarea în bucatele prea grele ale analizei. [...] Calitatea textului critic propus de Eugen Simion confirmă ea însăși validitatea operelor de care se ocupă și a căror substanță izbutește să o absoarbă, prin valorificarea aspectelor rezistente ale creației literare românești pe un parcurs de peste trei decenii. Există o viabilă, o puternică literatură, în cuprinsul acestui răstimp istoric, există o mișcare literară vie, un transfer de valori de la generațiile vechi la cele noi, există un proces de înnoire a temelor, tipologiei, mijloacelor literare; o adevărată literatură despre care se poate scrie, în substanța căreia critica literară, utilizând o varietate de perspective sugestive și de metode începând cu cele verificate, «clasice», trecând – fără a-și trăda obiectul – la cele moderne, poate opera disocieri dintre cele mai interesante; aceasta este senzația dominantă impusă de lucrarea lui Eugen Simion. [...] Vocația criticului este însă mai ales aceea de a stabili cota estetică a unei opere, interesul sau nulitatea ei literară, dacă, așadar, opera respectivă izbutește să se păstreze între limitele literaturii ori iese regretabil și definitiv în afara acestora. Este spațiul «literar» în care criticul se simte în largul său. Citatele care dovedesc această tipică aplicație a sa, strâns legată de ceea ce numim «etica» profesională, posibilitatea criticului, se pot desprinde mai din fiecare pagină. Înălțimea și demnitatea criticii lui Eugen Simion ni se dezvăluie și la nivelul expresiei, în tipice formulări echilibrate, de o remarcabilă eleganță și precizie a termenilor”. ■ La *Prima verba*, Lucian Raicu discută despre volumul de versuri *Cerb alb* de Ion Bogdan. ■ Ileana Berlogea consemnează apariția celui de al șaselea volum consacrat *Teatrului românesc* de Ioan Massoff. ■ În *Orizont științific*, Ion Vianu furnizează câteva *Alternative în geneza formelor*, reflecții stărnite de lectura volumelor *Psihozele* și *Persoană și devenire*, rezultate din colaborarea lui E. Pamfil cu D. Ogodescu. ■ Ion Pop realizează un dialog pe teme literare *La Cartigny, cu Marcel Raymond: Reflecție și reverie*. ■ Horia Zilieru, Vasile Nicolescu, Cezar Ivănescu și Vintilă Ornaru publică poeme. □ Proza este reprezentată prin Mircea Horia Simionescu, cu *Acceleratul de seară*, text dedicat lui Geo Bogza. ■ Eugen Lumezianu trasează reportericește unele *Crochiuri din Boemia*.

• [„Tribuna”, nr. 6] Număr aniversar dedicat împlinirii a douăzeci de ani de la apariția revistei. ■ Cuprinde poeme de Eta Boeriu, Gheorghe Pituț, Lászlóffy Aladár (trad. Erika Hagel), Mihai Beniuc, Nicolae Dragoș, Sándor Kányádi (trad. Tudor Balteș), Marin Sorescu (*Prin pământ ca prin apă*), Gheorghe Tomozei, Petre Stoica, Nicolae Prelipceanu, Aurel Rău (poem în proză), Leonida Neamțu, Teohar Mihadaș, Ion Pop, Anghel Dumbrăveanu, Ovidiu Genaru, Negoită Irimie, Miron Scorobete, Constantin Cubleșan, Adrian Popescu, Eugen Jebeleanu, Virgil Teodorescu, Létay Lajos, Aurel Gurghianu, Al. Căprariu, Victor Felea, Traian Iancu, Mircea Vaida, Radu Cosașu, Horia Zilieru, Vasile Igna, Virgil Mazilescu, Marius Robescu, Angela Marinescu, Matei Gavril, Lucian Valea, Horia Bădescu, Doina Cetea, Ion Rahoveanu, Mariana Bojan, Petru Romoșan, Vasile Grunea, Bazil Gruia, Virgil Nistor, Petre Bucșa, Gabriel Pamfil, Franz Hodjak, Romulus Cojocaru, Mircea Bogdan, Vasile Smărăndescu. Conține de asemenea un fragment din piesa de teatru *Reduta* și textul *Scufița* de Emil Brumaru. ■ Ioan Alexandru semnează articolul *Omagiu*, închinat lui Ion Agârbiceanu. ■ În textul *Inscripție pe cărți*, Ion Vlad face o serie de notații pe marginea unor volume recent apărute. În viziunea sa, *Mitologii subiective*, de Octavian Paler, este „opera unui călător prin timp, care a reușit să transforme (pentru noi) miturile într-o experiență intelectuală fascinantă, generoasă și nouă”. În *Curenții de seară*, Aurel Gurghianu este un poet „lucid și ironic, sarcastic”, iar motivul principal al culegerii de povestiri *Nostalgii secrete*, de M. C. Runcanu, este cel „al aspirației spre echilibrul interior al ființei, spre limpezirea conștiințelor”. ■ Cu ocazia împlinirii a douăzeci de ani de la apariția revistei, Dumitru Isac semnează *Tribună contemporană*: „În noile condiții revoluționare, ea a înțeles să fie o revistă militantă, o revistă a ideologiei partidului, o revistă care să promoveze valorile autentice literare și publicistice, în lumina noilor realități și a noilor cerințe formulate de partid în fața scriitorilor”. ■ În *Poezia ca strigăt*, Romul Munteanu consideră că lirica trebuie a început să fie, în secolul XX, un apel acut către cititor: „Poezia trebuie astfel să fie strigăt, apel către oameni, explozie a unor forțe interioare puțin cunoscute, limbaj capabil să sfărâme muzicalitatea facilă, exterioară a versului, pentru a deveni o forță generatoare de impresii gigantice”. ■ La împlinirea a 20 de ani de existență a „Tribunei”, George Bălăiță scrie textul *În spirit transilvan*. ■ În *Pulsația vieții*, Liviu Petrescu analizează succint specificul romanului: „Preocuparea exclusivă pentru țelurile umane împinge romanul spre dramă; după cum atenția limitată la ritmurile cosmice întrunește romanul cu poemul liric. Pentru a-și păstra epicitatea, romanul trebuie să se constituie ca o sinteză și alternanță de planuri”. ■ Norman Manea realizează în *M.R.P.* un portret al lui Miron Radu Paraschivescu. ■ În *Etic-estetic în creația literar-artistică românească*, Grigore Zanc susține că spiritul etic al artei și literaturii autohtone le-a împiedicat să alunece pe panta decadenței: „...creația literar-artistică românească, deși afirmată printr-un efort continuu de sincronizare cu

marile culturi europene – are meritul de a nu fi oferit teren prielnic manifestării tendințelor evazioniste, decadente. Și, indiscutabil, unul din factorii care au ferit arta noastră de alunecări în derizoriu, este coparticiparea eticului la actul creator, permanenta căutare a echilibrului și unității dintre afectiv și rațional în transfigurarea artistică”. ■ Liviu Rusu este prezent în paginile revistei cu articolul *De la Eminescu la Blaga*. ■ Liviu Văcariu publică textul *A fi „tribunist”*. ■ Vasile Sălăjan redactează un elogiu patriotic intitulat *Efigie lui Avram Iancu*, iar Radu Mareș *Gând la „Cântarea României”*. ■ În *Critică și generație*, Ion Marcoș susține că noul val de scriitori nu are parte de o critică de susținere, ca generația anterioară: „...lipsește, în evaluările criticii, tonul patetic, temperamental, limbajul metaforic tipic criticii «de identificare». Literatura noii generații nu are (fapt remarcat de unii cu abia mascată nedumerire) o *critică de susținere*. Fapt semnificativ, suntem în fața unei generații recunoscute ca atare *din afară*, de critică, nu impusă din interior, de o critică tânără”. ■ M. C. Runcanu discută placheta *Altoiuri*, de Dinu Flămând: „Nivelul evocator al expresiei poetice (în care redescoperim acea forță aproape fizică prin care își modelează Dinu Flămând fraza) i se adaugă un altul, conotativ, cu iradieri în sfera intelectului. Dinu Flămând le asigură acestora un raport optim de interferență și aici văd eu marele spor de calitate al poeziei sale”. ■ În *Provincial și universal*, Adrian Marino afirmă relativizarea în contemporaneitate a conceptului de „centru cultural” și necesitatea demistificării universalității: „Cel mai sigur semn al depășirii provincialismului în cultură rămâne deschiderea fecundă, constructivă, spre universal, atât ca exponent al culturii naționale, cât și ca mod de realizare individuală. Faptul nu este posibil fără o necesară «demistificare» a universalității”. ■ Geo Bogza este prezent în paginile revistei cu textul *Îngăduit fie...*, scris în memoria lui Octavian Fodor. ■ Ion Dodu Bălan situează aniversarea de 20 de ani a revistei „Tribuna” în contextul construcției socialismului în *Geneza unei lumi*. ■ Ioan Oarcăsu prezintă în *Lirica peisajului ideal* placheta *Depărtări* (Dacia), de Létay Lajos. ■ Domițian Cesereanu discută în *Biografie și operă* raportul dintre viața scriitorului și textul scris. ■ Augustin Buzura semnează textul *Waterloo*, în care tratează subiectul celebrei bătălii dintre Napoleon și armata britanică. ■ Mircea Popa publică articolul *Caragiale la Budapesta*. ■ Gheorghe S. Suciuc comentează succint volumul de interviuri al lui Alexandru Stark, *Dați-mi voie să vă întreb*. ■ Dumitru Radu Popescu urmărește (în *Tinerețe fără bătrânețe*) motivul călătoriei spre sine în cazul protagonistului din basmul *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, dar și în cazul altor personaje, cum ar fi Ulise.

11 februarie

- [„Contemporanul”, nr. 6] Dumitru Micu descoperă în romanul lui Al. Ivăsiuc, *Racul, Sensul libertății*: „Acesta e scheletul ideologic al romanului, dar care este valoarea literară? Formula scrierii e ambiguă. Roman al unor re-

velații interioare, al unor «iluminări» (întoarse), *Racul* conține și elemente de roman-parabolă, rezumate în titlu. Spre a se realiza superior în sfera prozei de analiză și dezbateri etică, scrierea se cerea axată pe evoluția unei conștiințe mai complexe și mai adânci, mai dramatice și mai imprevizibile decât aceea a lui Don Miguel... Cât privește eposul, ca atare, el prezintă puțin interes, fiind sumar și, în parte, de tip jurnalistic”.

● [„Cronica”, nr. 6] Numărul se deschide cu editorialul *Cartea*, semnat Cronica: „Devine tot mai evident faptul că ceea ce trebuie să-nțelegem azi prin cultură de masă, nu este decât efectul unei ferm orientate politici culturale, de largă difuziune a valorilor în cele mai largi mase populare și, în același timp, de nelimitat acces al acestor mase la procesul de creare și vehiculare a respectivelor valori. Evident, în prim plan este situată finalitatea acestui proces, ai cărui parametri sunt funcție de fiecare nouă etapă parcursă de țara noastră, în direcția îndeplinirii mărețelor obiective înscrise cu litere de aur în Programul partidului. În cuprinsul acestuia, fiecare nouă acțiune este situată în orizontul specificelor atribute ale civilizației socialiste, treapta superioară de înflorire a patriei noastre, însumând fundamentale mutații în toate planurile vieții social-economice. Din acest punct de vedere, satul se situează, într-un concentric sistem de acțiuni culturale și științifice, menite a-l situa, și din punct de vedere spiritual, la nivelul exigențelor unei dinamice și complexe economii naționale, ale unei tot mai ambițioase statuări și afirmări sociale a acestuia, în ansamblul împlinirilor noastre socialiste”. ■ Al. Dima scrie despre *Evocare și realism*: „Punctul de plecare al prozei istorice românești e considerat îndeobște, în opera cronicarilor, dar – după opinia noastră – ar fi necesar să se pornească de mai departe și anume chiar de la cărțile populare. [...] Se poate conchide, așadar, că proza istorică nu se rezumă la o fabulație cu accent pe desprinderea de realitate spre o lume imaginară ca în scrierile lui Asachi, Florantin sau chiar Slavici, ci – dimpotrivă – această proză artistică rămâne valoroasă tocmai prin contactul ei stringent cu istoria, misiunea artei constând în reliefarea conturului caracterologic al personajelor, în tipizarea lor în cadrul verosimilității și în utilizarea unui stil concret nu numai evocator, ci și puternic realist. Prozei istorice nu trebuie, prin urmare, să-i lipsească istoria însăși”. ■ În *Jurnal Const.* Cio-praga publică *Într-un muzeu de artă*, un text despre vizita sa la galeria din Făl-ticeni, în contextul Festivalului Național „Cântarea României”. ■ Liviu Leon-te semnează *Romanul parabolic și social-politic*, o cronică literară la *Racul* de Al. Ivasiuc, Editura Albatros: „Atingând înalte cote ale dezbaterii, romanul, parabolic pe o direcție, are și o precisă referință istorico-socială care ar fi avut de câștigat dacă în peregrinările sale eroul lui Al. Ivasiuc ar fi trecut dincolo de impenetrabilitatea figurilor din cartierele mizere și dacă am fi putut ști ce s-a petrecut înainte de sunetul sirenelor din final, așa cum am cunoscut pregătirea sinistrei nopți de teroare”. ■ Zaharia Sângeorzan semnează *Poezia, deocam-dată*, o prezentare a volumului *Pământul deocamdată* de Adrian Păunescu,

Editura Eminescu, 1976: „Adrian Păunescu este un mare poet care nu se respectă. Nu ne sperie prolificitatea cu care ne amenință, ci ușurința cu care și-a deschis drumurile spre o inadmisibilă mediocritate”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Serafim Duicu prezintă *Voce și val* de Veronica Porumbacu, Editura Cartea Românească, 1976: „*Voce și val* este un document intim revelator, dar și un document moral, social și literar”. □ Ion Popescu-Sireteanu scrie despre *Povești de la miazăzi* de Hristu Cândroveanu, Editura Ion Creangă: „În cartea publicată acum de Editura Ion Creangă, scriitorul își propune să prezinte mai ales basme care au multe elemente paralele în folclorul daco-român”. □ Cristian Livescu recenzează *Augusta lumină* de Calistrat Costin: „Poezia lui C. Costin are pe alocuri un senin aer tradiționalist, ușor emfatic, neocolind pastelul inclinat spre difuzul intimist și împodobit uneori cu jocuri ingenioase de cuvinte”. ■ În contextul *Războiul pentru independență* Gh. S. Ștefănescu prezintă *Ecouri literare*: „Înscriindu-se în cartea de aur a istoriei patriei ca o strălucite încununare a luptelor eroice purtate timp de secole de poporul nostru, pentru libertate națională și dreptate socială, războiul pentru cucerirea Independenței de stat a României din 1877-1878 a avut o vibrantă rezonanță în creația literară, orală și scrisă”. ■ Al. I. Friduș publică *Dialog cu cartea*, în contextul „Cântarea României”: „Luna cărți la sate s-a deschis în acest an la Flămânzi, locul în care, acum șaptezeci de ani, s-a declanșat marea răscoală țărănească, ale cărei obiective concrete, considerate din perspectiva timpului parcurs, implicau cu necesitate emanciparea, în multiple planuri, a locuitorilor satelor”. ■ Despre *1907 în viziunea argheziană* scrie Alex. Ștefănescu. ■ Mihai Nadin semnează *Debutanți și maestri*: „În ritmul în care se publică, astăzi, dramaturgia la noi, și ritmul în care se reprezintă, distanța scade mereu – cine știe, fie pentru că teatrele sunt mai operative (vis vechi și îndreptățit al autorilor), fie pentru că revistele sunt mai circumspecte. [...] Pe măsura lecturării piesei lui Eugen Onu, intitulată, totuși neinteresant, *Aceste anotimpuri și cărări*, am fost sedus de tonul autentic pe care textul îl are. [...] Un debutant neconcludent este Șerban Codrin. *Podul soarelui* continuă cumva teza din piesa lui Eugen Onu: «Eu cred că dragostea fără temelia unei prietenii încercate, și viața fără dragoste nu valorează nimic». [...] Debutant, în dramaturgie, este și Ovidiu Genaru. Dar disciplina și cultura scrisului îi permit o primă apariție care, sub raportul meseriei, nu lasă nici un dubiu. El scrie tot dramă psihologică – gen în mare revenire –, cu ecouri bune din G. M. Zamfirescu, dar fără a se stabili undeva în trecut, ci căutând să deslușească ceva din lecția unor evenimente nu prea îndepărtate în timp. [...] Pătimaș tezist (și antitezist, cum se definea prin rubrica sa de la «Contemporanul»), Paul Everac scrie în *Acord* despre o criză de familie pentru a susține teza că adevăratul acord nu poate fi decât dialectic, adică în unitatea contrariilor și în evoluția acestei unități. ■ Florin Faifer prezintă pe *Un „precaragialian” Costache Caragiali*. ■ Din *Moment* reținem: □ *Autori: copiii!*: „Revista «Cronica» organizează anul

acesta a doua ediție a concursului *Autori: copiii!*, concurs inițiat în vederea dezvoltării creației literar-artistice, a promovării spiritului militant revoluționar, a educării și cultivării la copii a dragostei pentru frumos. Se admit în concurs desene, poezii, povestiri, schițe, portrete literare, reportaje, interviuri. Lucrările vor oglindi trecutul glorios de luptă al neamului, dragostea fierbinte față de patrie, partid și popor, frumusețile generoasei naturi a țării noastre, prezentului nostru luminos cu biruințele, eroii și faptele sale semnificative, eferescența vieții pionierești, modul în care muncesc și învață copiii României socialiste, participarea lor nemijlocită la înfăptuirea hotărârilor Congresului al XI-lea, a Programului partidului. Lucrările aparținând copiilor între 8 și 15 ani, vor fi expediate până la data de 5 mai 1977, pe adresa: revista «Cronica», strada Vasile Alecsandri, nr. 8, Iași, cod. 6600, cu mențiunea Concursul «Autori: copiii!». Lucrările premiate vor fi publicate în numărul dedicat zilei internaționale a copilului». □ În câteva cuvinte: „Un autor despre ultima sa carte – Zoe Dumitrescu-Bușulenga, ni se destăinuie («Convorbiri literare») cu privire la *Eminescu – cultură și creație*: «Eu gândesc acum altfel pe Eminescu și n-aș mai îndrăzni niciodată să-i mai dedic nici măcar o biografie romanțată cum am făcut acum douăzeci de ani. Aș îndrăzni să-l gândesc acum într-o perspectivă deosebită – a unui Eminescu integral care se regăsește în fiecare fragment. Eminescu se ilustrează total, cu uriașa lui propensie spre unitate de viziune asupra lumii și universului»...[...] * Iritat de unele pretenții ale criticii literare în privința contribuției ei la «lucrarea imaginii literare» a cutărui sau cutărui mare scriitor. Traian Filip constată nu fără amărăciune («Săptămâna»): «Bătălia pentru ditirambe și elogii, pentru reclama comercială, pentru cronici și recenzii a devenit uneori bătălia pentru supraviețuire. Căci autorul care capătă tirajul librarilor, acces în manualele școlare, dreptul la reeditare și traduceri, cont deschis la Fondul literar». Etc., etc. Să fie numai critica literară în cauză? Despre «principiul» de ut des (în traducere: scrie tu la mine ca să scriu eu la tine) pe când? * Aflăm din presă că în colecția «Eminesciana» a editurii «Junimea» va apare, între altele, și studiul *Eminescu* de Gr. Scorpan. Sugerăm editurii să ia în considerare, pentru o eventuală reeditare, excepționala ediție Eminescu din 1943 realizată de Gr. Scorpan, cu 20 de gravuri semnate de Th. Kiriacoﬀ – Suruceanu și apărută tot la Iași, în Editura «Cartea Moldovei». ■ Andreas Rados semnează textul *Un nume care va rămâne*, despre scriitorul Menelaos Ludemis: „Nu de mult, în ianuarie, omul și scriitorul a cărui inimă era larg deschisă pentru alții, s-a stins din viață, la Atena, la puține luni după întoarcerea în patrie. În amintirea noastră el va rămâne scriitorul care a vrut din tot sufletul ca «toți oamenii să respire liber»”. ■ Din *Mozaic* reținem nota *Jurnalul lui Andersen*: „Societatea de limbă și literatură daneză a editat de curând ultimele două volume (din seria de zece) din jurnalul ținut cu minuțioasă consecvență de Hans Christian Andersen din tinerețe până în ultimele clipe ale vieții. Fiind urmărită cu egal interes atât de critici literari,

cât și de cititori, această primă ediție completă a celebrului jurnal oferă o imagine detaliată a personalității marelui scriitor danez. De aici, de la aceste numeroase detalii de viață, datorite generos curiozității marelui public, se degajă o anume îndrăzneală nonșalantă. Din paginile ultimului volum reiese un amănunt important pentru cunoașterea scriitorului: recunoașterea și stima ce i-au fost acordate în ultimii ani ai vieții nu l-au transformat într-un orgolios. Dincolo de laurii gloriei Andersen nu a încetat nici o clipă să se scruteze autocritic, nuanțându-și bucuria succesului deplin cu vagi unde melancolice”.

■ Sub titlul *Poeți în „Cântarea României”* citim versurile lui Nicolae Grigore Mărășanu (*Laudă; Zidește vântul; Imn; Solgi*). □ În acest număr Paul Gh. Butnaru prezintă *Cenaclul „Eugen Lovinescu” – Fălticeni*; apar versurile semnate de Elena Ștefoi (*Poem patriei pentru culorile ei; Mantii de ger*), Lucia Tumorug (*Peisaj*), Adriana Cobzaru (*Adolescență*), Doina Bărberită (*Lui Labiș*), Mihai Hurmuzache (*Crude ploi*), Cristina Ștersu (*Ploaie galbenă*), V. G. Popa (*De vorbă cu Țara*).

• [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 323**] Două articole de fond pe prima pagină: *Pulsul politic al cetății* de C. Vadim Tudor și *Semnificațiile Festivalului Cântarea României* de Amza Săceanu. □ În loc de cronică teatrală reprezintă un final de rubrică pentru Dinu Săraru (numit director al Teatrului Mic). „Sunt – iată – aproape 2 decenii de când patima mea pentru scenă își află în cronică teatrală o expresie fidelă în care niciodată n-a fost, cred, prea greu de recunoscut chipul unui îndrăgostit. Nu toate marile iubiri se împlinesc, însă, de la început și nu o dată în articolele scrise sub emblema cronicii teatrale am încercat să zugrăvesc idealul meu despre teatrul de scândură... Așadar, un critic teatral își asumă riscul de a dovedi că poate exista o deplină unitate între exigențele teoretice ale cronicarului și realitatea scenică. În favoarea acestei convingeri, îmi întrerup azi, măcar pentru o vreme, activitatea de cronicar săptămânal al fenomenului teatral... Nu mă pot opri, însă, încheind, de la gestul firesc oricărui cronicar, anume de a-mi invita cititorii la Teatrul Mic.” □ Prima cronică de teatru a Ilenei Lucaciu, care a „moștenit” rubrica lui Săraru, se oprește la *Oamenii feluriți* de Anton Holban la Nottara (articolul *Marca obișnuitului*, criticând piesa ca pe o „alegere neinspirată”). □ I. Lotreanu lansează *Un răspuns* (polemic) adresat „Revistei de Filosofie”, în special semnatului C. Ioan, autor al eseului *O ciudată stare de confuzie* (care atacă două articole apărute în „Săptămâna”, *Justețea politicii noastre* și *Sfintele firi vizionare* de I. Lotreanu, ambele apărute în nr. 306 din 16 oct. 1976). □ În *Repere la o antologie*, D. Mutașcu se referă la cea prefătată de Constanța Buzea, *Excelsior*, adunând *Tinere condeie* de la concursul național omonim de creație literară. Câteva nume: Lelia Munteanu, Petru Scutelnicu, Ștefan Fabian. □ Continuă serialele-în-atac la *Onirici* de Traian Filip (ocupându-se de poezia lui Virgil Teodorescu din *Corp comun*, lăudată excesiv de G. Dimisianu care vede, forțat, în poetul „blănurilor oceanelor” un precursor al lui... Vintilă Ivăn-

ceanu) și *Critică descriptivă* de Constantin Sorescu, dedicat lui Eugen Simion, privit ca un exponent al tematismului. ■ Eugen Barbu îl demontează pe numitul Radu Gorun de la „Europa Liberă”, în *Schimb de locuri, ca la fotbal*, text antologic în care romancierul îi remarcă pe George Emil Palade, Brâncuși, Enescu, dar și pe Mircea Eliade sau Eugène Ionesco. „Ne laudăm cu toți aceștia pentru că toată lumea se laudă cu ei... Un mare năzdrăvan, numit Ionesco, a intrat în Academia franceză. Să-i mai amintim (d-lui Gorun) că nu era singurul literat impus pe acele tărâmurii, să fi uitat el de Elena Văcărescu, de Martha Bibescu? Să nu știe că în America trăiește un alt mare scriitor român, Mircea Eliade? Dar Tristan Tzara și Fundoianu care, în urmă cu jumătate de secol, au spart canoanele literare din întreaga lume, inventând suprarealismul, letrismul sau cum vreți să-i ziceți, împreună cu Breton și alții? Să-i fi uitat de asemenea «confratele» pe marii oameni de pe aceste pământuri care nu s-au desțărât? Pe Eminescu, Creangă, Sadoveanu, Pallady, Tonitza, Parhon și alții?... Pentru echipa de irozi a «Europei libere» mai interesant este un farseur ca Goma sau Țepeneag decât scriitori mai buni care trăiesc și scriu în România, fără a nutri dorința de scandal și de a rupe gura târgului numai în Occident... Talentele înăbușite, cum spune dl Gorun, în România și poeții autentici care se prostituează îl ascultă cu o ureche ironică pe acest critic literar de ultima oră. Se prostituează numai cei care au părăsit țara și doresc un coltuc de pâine pe acolo pe unde «români» ca dl Radu Gorun denigrează sistematic țara această bună care i-a ocrotit. Pentru tipi de genul d-sale, buni români sunt numai acei care vor să facă să se creadă că aici a murit frumusețea, veselia, și că, de fapt, raiul este «dincolo», adică în grajdurile acestui post de radio care adăpostește de fapt niște gloabe, și la propriu și la figurat.”

12 februarie

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 8624] Edgar Papu glosează pe marginea *Tăriei de caracter*, considerând că, „În fond, coordonata eroică există – și chiar la o altitudine mai accentuată decât în vechime – numai că și-a schimbat atât componența, cât și obiectivul. [...] Conflictul nu mai apare explicit, ca în epopee sau tragedie, ci rămâne implicit. El se retrage lăsând să scapere pe primul plan puterea unei convingeri îndreptate către progresul moral și social al omenirii.”

• [„*Lucefărul*”, nr. 7] Eugen Jebeleanu își inaugurează rubrica *Arena* scriind despre *Cella Delavrancea sau Evlavia față de Artă*. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru „teoretizează” *Paralelisme* între formă și conținut în lirica veche, ilustrată prin versuri de Pindar, și cea mai nouă, ilustrată prin versuri de Eminescu. ■ Mircea Iorgulescu marchează bicentenarul nașterii lui Dinicu Golescu (*Politică, morală socială, cultură*). ■ La rubrica *Scrisoare unui tânăr prieten*, Dragoș Vrânceanu „așază” *O poezie compactă și severă*, aceea a Luciei Negoită. ■ Ileana Mălăncioiu publică tableta *Privind o fotografie a lui*

Brâncuși, în care îl apropie pe sculptor de Tolstoi, comparând lucrări ale acestuia cu personaje din *Război și pace* și nu numai: „Aș putea numi complexul de la Târgu Jiu închinat eroilor din 1916 un fel de *Război și pace* al sculpturii secolului nostru, și poate că nu aș greși”. ■ „Dacă pentru unii inspirația poetică se definește prin limitare, pentru Adrian Păunescu ea înseamnă mai ales lipsa de granițe”, constată M. Ungheanu, discutând, la *Cronica literară*, volumul *Pământul deocamdată*. Câteva considerații: „Sunt foarte expresive pentru capacitatea lui de a încerca convertirea oricărui fapt în poezie următoarele două versuri: «Cred că nu-i moarte moartea, ci un fel/ de neputință de a vorbi ce vezi». «A vorbi ce vezi» este, pentru Adrian Păunescu, chiar poezia. Registrul său tematic este extrem de larg și *Pământul deocamdată* ne oferă o imagine expresivă a capacității de cuprindere a poetului. Sigiliul complex și singular al poeziei lui [...] în această concepție își are rădăcinile. Inconformismul său literar este evident și autorul *Pământului deocamdată* nu se sfiște să adopte atitudini, teme și versificații care unora pot părea anecdotice. Adrian Păunescu ține însă la menirea socială a poetului, la rostul agitatoric al poeziei, la adresarea directă, la neglijarea regulilor atunci când acest fel de poezie e încorsetată de ele. El vrea să ne vorbească de «plânsul lumii», de primejdiile care amenință omenirea, de durerea universală pe care, adesea, o neglijăm cu toții. Misionarismul poeziei lui, anacronic doar pentru cei ce consideră că veacul misionarilor a trecut, este de o autentică noblețe [...]. Latura etică a poeziei lui [...] are vădite afinități cu aceea a lui Nicolae Labiș. Inerția sub diversele ei forme stârnește dezgustul, tristețea, mânia poetului. [...] Un cuvânt trebuie spus despre forma fixă pe care poetul a adoptat-o pentru toate poeziile din *Pământul deocamdată*. Din această carte, versul liber, cu o singură excepție, este absent. Toate poeziile sunt sonete. Versurile torențiale de altădată sunt canalizate deliberat în albia unei formule care, prin constrângerile inevitabile, să oblige la concentrare și expresivitate. În ciuda licențelor poetice, la care Adrian Păunescu nu renunță niciodată, experiența a reușit. [...] Emul al lui Goga, Adrian Păunescu este și el un poet al «jalei metafizice de popor străvechi». [...] Prin crezul său poetic, prin patosul nefăcut al poeziilor, prin adresa lor directă, prin singularitatea ei, *Pământul deocamdată* se înfățișează ca un eveniment literar”. ■ Amintind un comentariu emblematic al lui Dan Laurențiu, care evidențiază în *Deriziune și miracol* substanța poeziei lui Petre Stoica, Dorin Tudoran apreciază că volumul *Iepuri și timpuri* se desfășoară între aceleași coordonate, deși observă și unele deosebiri: „Fără a fi devenit manieristă, această poezie este *aceeași* și în acest ultim volum. Totuși, deși nu s-a schimbat, ceva nu mai este tocmai... ca înainte. Și anume: de sub carapacea acestei poezii (strat protector format dintr-un aliaj în care, în proporții bine «jucate», au intrat disimularea, inocența, tandrețea) a răzbătut azi o sevă, care, mai mult bănuită decât descoperită, a hrănit, probabil, totdeauna poezia lui Petre Stoica. Este vorba de *fibra polemică* a acestei poezii, pe care poetul nu și-a reprimat-o, dar folosind-o într-

un accentuat regim de *blândețe*, a reușit să ne-o ascundă, făcând din ea apa vie a poeziei sale; nevăzut, dar permanent izvor cu virtuți regeneratoare”. Recenzentul formulează și o observație critică: „Asumat de mult (și cu mari reușite), jocul maximele riscuri ale banalității se produce și aici, sub ochii cititorului, ca un spectacol de prestidigitație. Aș zice însă că, de această dată, Petre Stoica... riscă prea mult! [...] E vorba de finalurile voit explicite, aplicate deseori ca o șampilă de poet, pentru a risipi orice mister ce nu convine tocmai aurei banalității întreținute de el”. „Poet important al liricii române de azi, spirit modern, Petre Stoica adaugă, cu acest volum, noi ipostaze poeziei sale, fără a-i trăda substanța și farmecul inconfundabil”, conchide comentatorul. □ Paul Dugneanu „străbate” două *Jurnale de călătorie: Teritoriul de Mircea Zaciuc și Chemarea mărilor* de Anghel Dumbrăveanu. □ Cea mai mare parte din... teritoriul însemnării este rezervată *Teritoriilor*: „În general, ochiul lui Mircea Zaciuc este [...] ironic și critic, puțin sensibil la culoare sau pitoresc. Autorul face cu mult mai multă plăcere o teorie despre condiția literară a jurnalului decât un portret sau o descriere de peisaj. În orice situație caută să surprindă semnificația, interesându-l mai puțin prezentarea, expresia, care, de obicei, constituie obiectul unui memorial de călătorie. De aici și o oarecare uscăciune, compensată însă de spectacolul inteligenței”. □ Drumurile „argonautice” ale lui Anghel Dumbrăveanu prin Cuba, Iugoslavia și Georgia sunt „un pictural poem în proză, recomandabil mai degrabă amatorilor de poezie decât celor interesați de date și comentarii tipice genului”. □ *Mobilitatea privirii. Narațiunea în secolul al XX-lea*, volumul lui Silviu Iosifescu, este analizat de Doina Uricariu: „Fiecare din cele șase secțiuni ale cărții sunt tot atâtea răsturnări ale perspectivelor metafizice, absolutiste cu care critica a privit proza contemporană. Critica dialectică nu înseamnă însă nici relativism critic și nici fragmentarism sau mozaic al lecturilor. Scrisă cu multă libertate, din memorie, fără cenzura fișelor și a bibliografiei, *Mobilitatea privirii* e un eseu. [...] Ipotezele nu sunt deloc noi. Silviu Iosifescu *redeschide* ferestre închise, drumuri bătătorite și procese critice de mult clasate. Eseul devine astfel un recurs”. ■ Nicolae Ciobanu prezintă, la *Cartea de debut*, trei titluri de proză premiate la concursul Ed. Eminescu. □ În *Ochiul zilei*, romanul lui Horia Ungureanu, „clipesc” „câteva momente asupra cărora planează binefăcător realismul dens și pâclós din nuvelele lui Slavici, mai ales din *Moara cu noroc*”, dar „tipologia memorabilă a prozei lui Slavici [...] este doar *simțită*, și nu *studiată* cu detașarea creatorului epic edificat asupra viziunii și mijloacelor sale”. □ Dina Balș, cu povestirile din *Zborul vieții*, reprezintă „un caz tipic de autor ce caută cu omenească îndreptățire șansa de a-și face cunoscute în scris «poveștile» de viață trăite direct sau auzite de la alții, dar fără a se întreba nici un moment în ce anume constă semnificația literară (implicit umană!) a acestor «povești» bune de spus doar în momentele de spovăială destinsă [...]”. □ În *Căutarea salamandrelor*, volumul de reportaje al lui Sergiu Andon, se remarcă prin „densitatea materialului informativ”. Criti-

cul formulează și un reproș, anume „excesiva confundare a insului cu profesiunea, în dauna efortului de surprindere a individualității, a ceea ce omul real are ca posibil personaj literar”, căruia i se adăugă faptul că volumul „suferă de prea multă impersonalitate”. ■ Sub genericul *Opțiuni*, sunt aduse în prim-plan trei dintre *Cărțile anului 1976*. □ Dan Laurențiu „scrutează” *Sensul moral* pe care îl cuprind poemele lui Ion Horea din *Măslinul lui Platon*: „Astfel, o trăsătură generală, comună celor trei cicluri ale volumului ar fi aceea că evocările tandre sau ușor melancolice, reiterările în spațiile predilecte ale memoriei, crâmpiele de pastel domestic ori sălbatic nu funcționează în sine, în pură gratuitate estetică, ci se integrează unui sens moral”. □ Culegerea *Confluente* a lui Z. Ornea este „traversată” de Pompiliu Marcea: „Ceea ce caracterizează aceste contribuții, ca și întreaga activitate critică a lui Z. Ornea este voința autorului de a descifra mobilurile politice ori de ideologie politică în studierea curentelor, momentelor și personalităților de care se ocupă. Criticul este un cunoscător temeinic al vieții publice românești și cei care-l cunoaștem mai de aproape știm bine că nu există publicație mai importantă care să fi rămas în afara lentilelor sale atente și vigilente. [...] Evident, criticul poate avea prejudecăți, simpatii ori idiosincrazii, dar găsește totdeauna un minimum de probe credibile; nimic nu se plâsmuiește din gol [...]. Nu știm dacă Z. Ornea s-a gândit – bănuim că da – la o lucrare amplă, ce s-ar putea numi *Istoria doctrinelor politice românești*, care s-ar dovedi extrem de necesară tuturor celor ce se preocupă de viața noastră spirituală”. „Dar cum din fericire nu avem de-a face cu un cercetător și un critic din categoria celor idilici, nu-l vom dezamăgi recenzându-i, noi înșine, în manieră idilică recentul volum”, notează comentatorul, pentru a „prefața” unele inaderențe legate de perspective ale istoricului literar despre tradiționalism și sămănătorism. De pildă: „Este [...] de neînțeles de ce aproape nu sunt menționați – dacă nu ca promotori teoretici ai tradiționalismului – cel puțin ca susținători, cum au fost, în fapt, creatori ca N. Iorga, Mihail Sadoveanu, Lucian Blaga, Liviu Rebreanu ș.a., dar se acordă un spațiu disproportionat tinerilor zgomotoși de la *Crinul alb*, a căror influență asupra spiritului epocii a fost nulă tocmai prin excesul tezelor emise”. □ Constantin Pricop abordează *Modernitatea metaforei* lui Virgil Teodorescu. ■ Marin Preda încredințează fragmente din *Viața ca o pradă* (proză prezentată drept roman). ■ Ion Murgeanu, Nicolae Arieșescu și Valentin Deșliu sunt prezenți în grupajul *Poeme la 1907*. ■ Drama *Fortul* de Leonida Teodorescu, montată de George Teodorescu la Teatrul „Ion Vasilescu”, reține atenția lui Marius Robescu, care consideră că autorul piesei „cade uneori cu inocență (reproșabilă unui scriitor matur) în plasa literaturizării, fenomen ce se observă fie în dialog, fie în conturul personajelor”. ■ Cronica micului ecran este înfăptuită de Mircea Florin Șandru (*Istoria văzută de aproape*). ■ Constantin Stan evidențiază, în cronica radiofonică, emisiunea *Fonoteca de aur* consacrată lui I.L. Caragiale, la care au participat Ecaterina Logadi și Cella Delavrancea (*Diverse*).

■ Capitolul *Pictura contemporană*, datorat lui Marin Mihalache, din volumul *Pictura românească în imagini* stârnește interesul lui Grigore Hagiu. ■ La *Remember*, A.E. Baconsky își încheie „sejurul” în Braunschweig. ■ Eugen Simion scrie, la *Fragmente critice*, despre *Cultul clasicilor*: „G. Călinescu lua în răs, în 1937, pe acei recenzanți care se foloseau de clasici ca să lovească în literatura contemporană. Împotriva fanatismului, spiritului de agresivitate ce se manifesta în cultul pentru scriitorii vechi, criticul lucid și constructiv recomanda «moderațiune», zicând că adevărata, singura formă de iubire în literatură nu se poate manifesta decât prin mijlocirea spiritului critic. [...] Clasicii nu trebuie bătuți protector pe umăr, nu trebuie nici transformați în temple înfricoșătoare. Ei trebuie să circule firesc, înfruntând, laolaltă cu scriitorii contemporani, exigențele epocii noastre”. ■ De la *Ferestre*, Marin Sorescu „privește” *Prin Maramureș*. ■ Sub semnătura *Cronicar* este prezentată cea de-a 40-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, la care au citit versuri Ioana Crăciun (elevă în clasa a XI-a) și Mircea Brăilița. □ Despre creațiile tinerei autoare s-au pronunțat Mircea Dinescu („Poezia ei este frustă, vehiculează imagini pregnante, netocite, este o poezie ușor suprarealistă, în marginea accesibilității, totuși”), Nicolae Ciobanu („Deocamdată, poezia se situează într-o stare de spirit specifică vârstei și care pe ici-colo cristalizează în versuri, nu încă în poezii”), Aurel-Dragoș Munteanu („Spirit rebel caracteristic vârstei”), Valetin F. Mihăescu („Ascunde, totuși, o seriozitate. Nu putem vorbi de un univers constituit, dar semne că se va întâmpla așa există”), Horia Zilieru („Are toate șansele de a urca în imperiul poeziei, are o trăire autentică, mediativă”), Marius Robescu („Promițătoare în unele versuri, dar fără urmarea așteptată. Nu se edifică interior”), Grigore Hagiu („Ioana Crăciun este foarte talentată și va face sigur poezie. Versurile ei arată o privire a realității în esență”) ș.a. □ Versurile lui Mircea Brăilița au fost discutate de Nicolae Ciobanu („O poezie de o foarte riguroasă elaborație, dar care nu-și refuză un anume romantism al ideilor. Are ceva din sonul discursurilor eminesciene. Este un neoromantism contemporan, așa cum îl descoperim la Philippide, dar și intruziuni blagiene și, poate, ecouri din baladele lui Doinaș. O anume solemnitate imnică conferă acestor versuri o valoare distinctă”), Horia Zilieru („El este o garanție că poezia noastră de astăzi continuă”), Grigore Hagiu („Practică o poezie a posibilității de a crea un mister prin poezie”), Valetin F. Mihăescu („O încercare de atitudine poetică care se oprește la stadiul de frondă. Nu-ți dă senzația nemărginirii la care aspiră”), Aurel-Dragoș Munteanu („Ne aflăm în pragul apariției unui poet, Mircea Brăilița. O spun cu cel mai pur îndemn de cititor. [...] Cuvintele au mister, au o viață esențială, au realizat o comunicare deplină”) ș.a. □ Cronica este „acompaniată” de versuri ale celor doi invitați. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câțiva corespondenți: M.C. Romanovski, Emmanuel, I. Craiova. ■ În grupajul *Revista străină* este semnalat numărul *L'Indépendance Roumaine* din 24

ianuarie 1977, care găzduiește un mesaj adresat de Nicolae Ceaușescu directorului Centrului Cultural Românesc de la Universitatea din Louvain, Mihail Steriade, articole consacrate președintelui R.S.R., studii despre originea dacoromană a poporului și limbii române, poezii de Dumitru Popescu și Vasile Nicolescu. ■ *Ce are, de n-are?...*, întrebă Mircea Micu la *Întâmplări cu scriitori*, evocând o „expertiză” valorică oferită de Tudor George și Teodor Pâcă unui amator într-ale poeziei. ■ Tudor George publică partea a doua din *Majoratul olimpic*. ■ Sub genericul *Evocări: 1907*, Nicolae Mateescu continuă documentarul *De la răscoală la revoluție*.

13 februarie

• [„**Munca**”, nr. 8374] În secțiunea *Columna*, Dumitru Almaș publică, sub titulatura *Drumul de jerfă și glorie al independenței*, un articol intitulat *Conștiința de țară a scrisului românesc*, axat pe literatura română veche.

15 februarie

• [„**Scânteia**“ nr. 1072] Eugen Simion realizează recenzia cărții *Eminescu – cultură și creație* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga și remarcă faptul că studiul analizat descoperă „noi aspecte pe care critica tradițională le-a ignorat” și că „reprezintă o contribuție remarcabilă în direcția unei critici analitice”, considerată fecundă, căci acesta carte dezvăluie „Un Eminescu total, privit din direcția fragmentelor, o imagine a unității și profunzimii operei prin cercetarea motivelor izolate în poeme sau nuvele”.

• [„**Viața studentescă**” , nr. 7] Include un *Interviu cu Iorgu Iordan* de Valeriu Mangu: *Ar fi bine ca orice umanist să fie și om de omenie*, sub mai multe „teme” ale dialogului – *Influența marilor scriitori asupra conștiinței Umanității; Nașterea și moartea limbilor; Etnic și lingvistic; Lingvistul și faptele de limbă din operele literare; Îndoiala în cercetarea științifică; Istoria sufixului „escu”* . „– Care este și trebuie să fie rolul omului de litere în formarea conștiinței Umanității? – Cred că omul de litere, prin pregătirea și activitatea sa, trebuie să contribuie la formarea conștiinței compatrioților și conțâtenilor săi. Din experiența personală pot afirma că eu m-am format în mare măsură, din acest punct de vedere, sub influența pregătirii mele profesionale, căci filologia se leagă foarte strâns de litere. Scriitorii – prozatori și poeți – foarte buni, mari, care pun probleme de interes general pentru Omenire, prin însuși acest fapt influențează puternic asupra cititorului, asupra oamenilor în general, chiar atunci când opera lor, foarte valoroasă din punct de vedere literar, este judecată în mod critic sau chiar condamnată... Uneori scriitorii mari, care în loc să fie de partea celor mulți, de partea celor care muncesc, trec de cealaltă parte a baricadei, dar chiar și atunci influențează cititorii în sensul că trezesc în ei o reacție puternică împotriva felului lor de a gândi, de a vedea lucrurile, și, deci, în modul acesta ei contribuie, fără a avea intenția, la dezvoltarea...

tarea conștiinței.” Pus să aleagă dintre poeții români contemporani pe cel pe care îl consideră cel mai complex, Iorgu Iordan îl nominalizează pe Al. Philip-pide „mai apropiat, într-un fel, de unii poeți străini – nu numai ai secolului nostru... de poeții mari ai altor popoare... care abordează probleme filosofice, permanente, care aparțin Omenirii întregi... probleme de conștiință (prin profunzimea ideilor pe care le îmbracă poetic)” .

● [Tribuna României, nr. 103] Tableta, *Prin Țara de Sus*, a Anei Blandiana descrie liric o călătorie prin Moldova, la Voroneț, în care poeta devine „tristă de atâta frumusețe”. ■ Este anunțată apariția primului număr al revistei lunare *L'Indépendance roumaine*, organ oficial al Centrului cultural român de la Universitatea Catolică din Louvain, sub conducerea profesorului și poetului Mihail Steriade. ■ Romulus Balaban face o prezentare biografică a lui Solomon Marcus și a încercărilor sale de a pune bazele unei științe care „abia învață să meargă”, lingvistica matematică (articolul *Prof. S. Marcus și lingvistica matematică*). ■ Lecția (a VIII-a, anul III) de limba română a lui Cezar Tabarcea cu desene de Nicu Russu cuprinde modalitățile de adresare politicoasă în limba română. ■ Un articol omagial, prin care se sărbătorește bicentenarul nașterii lui Dinicu Golescu, scrie Șerban Cioculescu din a cărui evocare nu lipsesc detaliile biografice, dar nici referirile la *Însemnare a călătoriei mele, făcută în anii 1824, 1825, 1826*, călătorie, zice criticul, descrisă „cu naivă stu-poare, dar cu o mare bunăcredință a celor văzute și îndeaproape cercetate” (articolul *Un precursor: Dinicu Golescu*).

17 februarie

● [„Flacăra”, nr. 7] Ion Dodu Bălan publică pe prima pagină eseu *Suportul liniștii intime*. □ Valeriu Bucuroiu publică poezia *Obiecte*, iar Székely János, *Mesagerul*, în traducerea lui Gelu Păteanu. □ În *Excelsior*, Pompiliu Marcea scrie despre *Fetișismul precocității*. □ În *Subiecte*, Al. Piru publică *Femeia în negru*. □ În *Scriitori români de azi*, George Arion publică un portret bio-bibliografic dedicat lui Eugen Jebeleanu. ■ Cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la apariția romanului *Groapa de Eugen Barbu*, Eugen Seceleanu scrie despre *Un manual al vieții veșnice*: „Odată cu apariția romanului *Groapa*, lumilor existente li s-a adăugat una. Excelent gândită, extrem de bine dozată, această mare carte impresionează și prin forța puțin obișnuită a limbajului. Acesta are toate culorile pentru că niciodată cuvintele nu se cheamă de dragul cuvintelor. Cuvintele denumesc obiecte și situații, sunt o formă a relațiilor dintre oameni. Așezat la masă, cu nevasta servindu-l stând în picioare, cârciumarul Stere spune după ce goleşte o farfurie de ciorbă acră și fierbinte: „Mai pune”. Observația aceasta nu ni se pare gratuită întrucât vorbăraia obositoare, discuțiile banale dar lungite atacă proza unor debutanți și chiar a unor consacrați. Acum, după 20 de ani de la apariție, trebuie să-i fim recunoscători scriitorului Eugen Barbu pentru că, în plini ani de după revoluție, în anii aceia de

fierbinți realizări dar și de unele exagerări literare, a avut curajul să sară din schemă în viață. Apariția romanului *Groapa* a însemnat lărgirea realismului romanului românesc fiind comparabilă cu apariția în literatura noastră a *Cuvintelor potrivite* de Tudor Arghezi.” ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie o *Notă despre psihologia scriitoricească*. □ În *Racul* (137) Teodor Mazilu publică schița „*Nu este pentru dumneavoastră*”, iar Nicolae Dragoș două fabule. □ Adî Cusin, în *Ancheta Flacăra*, publică *Scrisori către Strada Abisului numărul zero*.

● [„**Orizont**”, nr. 7] Cele două cronică literare obișnuite propun lectura unui volum de poezie, *Noapte de zile mari* (Ed. C.R., 1976) de Damian Ureche, sub ochiul critic atent al lui C. Ungureanu, și lectura unei cărți despre artele poetice, *Arte poetice ale secolului XX* (Ed. Minerva, 1976) de Nicolae Balotă, cronică semnată de Ion Maxim. Pe Damian Ureche, cronicarul C. Ungureanu îl prezintă ca pe o voce lirică în care speranțele investite inițial s-au justificat din plin: „Damian Ureche a fost premiat, în 1962, alături de Ion Pop și Gabriela Melinescu de o revistă în mare ascensiune: *Luceafărul*. Revista își va proteja debutantul (afirmarea tinerilor scriitori reprezenta rațiunea ei de a fi, iar Damian Ureche era atunci un tânăr scriitor) cultivându-l în cadrul unui program ce va da, în timp, roade. [...] foarte puțini vor continua un anume ton al confesiunii directe în stilul lui Labiș. Volumele pe care Damian Ureche le publică în epoca experimentelor literare, a resurecției avangardismului, a războaielor onirismului, a literaturii puternic intelectualizate sunt clare, limpezi, lipsite de complicația discursului liric: elegii, ode, ce, declamate simplu, au asigurat autorului un public larg, admirații numeroase din partea cititorilor de vers clasic. [...] *Noapte de zile mari*, recenta carte a lui Damian Ureche, reia, în numele metaforelor de până acum ale autorului, în alt ton, obsesii mai vechi. [...] căci, dacă mulți din cei ce au glăsuțit atunci, în 1965, cu vigoare, sunt, azi (după o perioadă de succese, vogă etc) autori oarecum plafonați, valorificând platonice succese de altădată, Damian Ureche a fost un poet în permanentă devenire: lupta versului facil cu cel dificil, a poeziei reflexive cu a celei prea plăcut melodioase [...]” Despre cartea lui N. Balotă, *Arte poetice ale secolului XX*, Ion Maxim notează: „Ipostazele românești și străine ale *Artelor poetice din secolul XX*, peste observațiile făcute și altele ce i se pot aduce, rămâne un studiu de referință prin analiza nuanțată și cuprinderea unor arii poetice atât de diverse. O carte a unui spirit lucid și critic, scrisă într-un spirit lucid și critic.” ■ În stilul său caracteristic, de abil mânător al „jocului cu mărgelile de sticlă”, Șerban Foarță decodifică unul din rondelurile lui Macedonski cu titlul *Rondelul apei din grădina japonezului*, articolul având un început răsunător: „Dacă pentru marii ambițioși, dar și pentru mărunții veleitari de serie, pentru ratații de duzină, dar și pentru învinșii eroici și sublimi, dificultatea vieții constă, mai totdeauna, în multele obstacole, șicane și praguri de tot soiul pe care ea – aie-vea ori numai iluzoriu – le tot așază dinaintea lor....atunci *Rondelul apei din*

grădina japonezului al lui Macedonski (el însuși unul dintre «obstaculații» vieții) pare, la o repede citire, contradictoriu până la absurd.” ■ I. Cheie-Pantea află în opera lui Duiliu Zamfirescu oglindiri ale războiului de independență, în ciclul Comăneștenilor: *Viața la țară, Tănase Scatiu, În război*, scriind articolul cu prilejul sărbătoririi centenarului independenței 1877-1977 (titlul articolului: *Duiliu Zamfirescu și războiul de independență*). ■ La rubrica „sadoveniana”, stilisticianul G. I. Tohăneanu analizează câteva din trăsăturile limbii vorbite, așa cum se desprind ele din volumul *Povestiri din război* de Sadoveanu, despre care se afirmă: „Alături de Creangă și Caragiale, alături de Agârbiceanu, Mihail Sadoveanu se rânduiește printre maeștrii stilului oral. Cum este și firesc, diferitele ipostaze ale oralității ne întâmpină, aproape exclusiv, în stratul dialogal al operei.” (articolul *Oralitate și realism lingvistic*).

● [„România literară”, nr. 7] Se deschide cu editorialul *Cultură și creație* de George Ivașcu, în care directorul publicației discută, între altele, despre „preocuparea de a valorifica totalitatea operei, edite și inedite, a poetului [Mihai Eminescu], precum și inițiativa publicării *Caietelor Mihai Eminescu* consacrate în exclusivitate studiului permanent al vieții și creației eminesciene, iar cerința – inexorabilă – de a reintrupa prin tehnica grafică manuscrisele, fatal perisabile în materialitatea lor, a devenit acum un imperativ de ordin național”. ■ Din *Viața literară* străbat ecourile Sărbătorii „Tribunei”, care a împlinit, în noua serie, 20 de ani de existență: „«România literară» transmite «Tribunei» un cald salut colegial, prețuirea constantă și afecțiunea prietenească a colectivului său redacțional, dorindu-i să fie și în continuare o tribună a ideilor înaintate, a creației artistice, a publicisticii culturale comuniste caracterizate de pasiune și responsabilitate”. ■ Deși nu este marcat ca atare, se conturează un grupaj de texte care aduc în discuție starea criticii literare. Astfel, în intervenții care nu se raportează concret la anumite opere literare, ci abordează critica dintr-o perspectivă mai cu seamă teoretică, Alexandru Balaci pledează pentru *Responsabilitatea actului critic*, iar Irina Mavrodin pentru *Cunoașterea de sine a criticii*. □ Mai aplicat, Ion Mancaș discută, în *Istorie și actualitate*, despre legătura criticii cu istoria literară: „Valorile sunt relative și a le situa într-o istorie înseamnă a impune distanța, a le proiecta în planul îndepărtat, până unde efectele secundare se estompează, lăsând să se vadă conturile adevărate, proporțiile. Un atare deziderat este încă mai dificil de realizat în cazul cărților de actualitate imediată. Nu doar pentru că «prezența» efectivă a autorilor, anumite prejudecăți în receptare ne îndepărtează de râvnita obiectivitate. Există dificultăți reale ale apropierii de obiect, între care însemnată este acea doză mare de imprevizibil în formularea verdictelor. Cărți considerate «de vârf» în evoluția unui scriitor sunt împinse în planul secund de iminenta apariție a altora, care modifică întreaga configurație a operei. Romane evaluate rigorist, din unghi estetic, se dovedesc, ulterior, a avea altă pondere, într-o serie care inițial nu se lăsa întrevăzută. Construcții epice de anvergură se încheagă sub ochii noștri și

semnificația majoră ne scapă, ea urmând a fi revelată abia în finalul tentativei în plină desfășurare. Romanele lui Marin Preda par a se înscrie într-un ciclu nedeclarat, atestat însă de date suficiente. Eugen Barbu anunță, în *Caietele* sale, un vast roman frescă, în mai multe volume. Romanele lui D.R. Popescu aparțin, ca tip de construcție și ambianță specifică, unui spațiu epic unitar, propriu ciclului. Ultimul roman al lui Augustin Buzura urmărește, în alt mediu, destinul unor personaje descinzând din *Absenții*. Fragmentele deja apărute din *Umbra nopții* relansează dezbaterăa unor probleme-cheie din ceea ce pare a fi osatura unei compoziții ciclice. Norman Manea, Bujor Nedelcovici, Nicolae Damian anunță, după apariția unor prime cărți părănd autonome, integrarea acestora în ambițioase cicluri narative. Neîncheiat este încă destinul unor autori din generația «nuvelistilor». Fănuș Neagu n-a dat încă, după *Îngerul a strigat*, romanul care să «contrabalanseze» puternicul său talent de povestitor. Nicolae Velea e un nuvelist de clasă, a cărui înzestrare nu și-a dat încă întreaga măsură. Ștefan Bănuțescu a creat, în nuvelă, un stil de o evidentă modernitate, romanesc prin excelență. Un roman de Bănuțescu ar impune revizuri serioase, nu doar în sfera creației sale. Oricât de mari sunt dificultățile, mișcarea critică actuală e datoare cu cel puțin o bună istorie a literaturii române de azi. Valorile nu pot avea, în artă, măsurătoarea exactă, infailibilă. Însă da, o istorie”.

□ Romul Munteanu mută accentul discuției pe rolul criticului de vocație, care ar trebui să fie un veritabil *Propagator de valori*. ■ Geo Bogza își așază tableta *La un centenar de capodoperă*, marcând aniversarea povestirii *Moș Nichifor Coțcariul* de Ion Creangă: „Sunt toate semnele că «Moș Nichifor Coțcariul» va trăi, cu finul joc pe muchie de cuțit al cuvintelor, până ce în Carpați se va mai auzi un ultim cucurigu, până ce pe aceste pământuri se va mai rosti un ultim Bună ziua”.

■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu schițează *Portretul lui G. Ibrăileanu*. ■ Analizând două volume de nuvele ale lui Dumitru Matală, *Locul* (1973) și *Locul al doilea* (1976), Nicolae Manolescu imprimă cronicii, la final, o nuanță de compromis, încercând, totodată, și un pronostic: „Așteptăm cu speranță evoluția prozatorului, care trebuie însă să știe, pe de o parte, că astfel de mici compoziții camerale își trag valoarea dintr-o varietate ascunsă și dintr-o adâncime a observației psihologice pe care nici o desfășurare în afară, nici un spectacol epic n-o vor mai compensa (sau sprijini) de aici înainte. Ele vor trăi din economie și expresivitate, din sondajul înăuntru, în care orice inutilitate va sări imediat în ochi. Iar pe de alta, că nimic nu e mai dăunător, în proza realist psihologică, decât aspectul de exercițiu. Dacă D. Matală nu va deveni un simplu virtuoz, ci un analist adevărat, substanțial, cum ne îndreptățesc să credem nuvelele lui cele mai izbutite de până acum, vom mai avea prilejul să scriem despre el”.

■ Voicu Bugariu recenzează volumul *În timp ce Pământul se-nvârte* de Al. Căprariu, care, spre „deosebire de alți autori ai unor însemnări de călătorie, pentru care voiajul înseamnă în primul rând prilej pentru o avidă observare a amănuntelor materiale, Al. Căprariu călătorește îndreptându-și în

primul rând atenția asupra modificărilor care intervin în conștiința sa. Rezultatele sunt deosebite: în locul unor ghiduri travestite ale unor muzee și ale unor locuri pitorești ale lumii (cum pot fi calificate, spre regret, nu puține cărți de călătorie) se obține o scriere al cărei spirit poate fi asemănat aceluia al unui jurnal intim. Călătoria devine un pretext, cu rezultate foarte interesante”.

■ *Gravurile* poetice ale lui Sergiu Adam intră în vizorul lui Virgil Mazilescu: „Eforturile lui Sergiu Adam se canalizează firesc spre echilibru și neîntreruptă armonie și nu spre formularea unică, explozivă, brusc revelatoare; imaginile astfel rezultate, «gravurile», sunt aproape statice, prinse în cadru parcă pentru totdeauna, dar respiră o mare liniște interioară, care se transmite repede și cititorului”. ■ Dana Dumitriu abordează *Un roman istoric* despre Nicolae Bălcescu. Este vorba despre *Marele sigiliu* de Viorel Știrbu: „Fascinația pe care o provoacă aproape legendara figură a revoluționarului român a acționat atât de puternic asupra autorului încât narațiunea se constituie în cea mai mare parte din lungi discursuri ale eroului și din scurte rezumate ale evenimentelor. Literaturizarea documentelor este timidă. [...] Preocuparea lui Viorel Știrbu pare a fi fost să reproducă fidel documentele, fără intenția de a crea «realitatea secundă» romanescă. El face astfel un amplu *reportaj istoric*, operă de popularizare. Ferindu-se probabil – fapt laudabil – de a romanța destinele atâtor personalități istorice implicate în revoluție, și mai ales de a romanța existența de revoluționar pur a lui Bălcescu, el își reprimă orice efect romanesc, paginile de atmosferă, deducțiile psihologice, portretele, evocările decorului și prezența personajelor fictive, dar semnificative, plauzibile istoric. În mod paradoxal, fidelitatea față de textul documentelor de arhivă și față de textele lui Bălcescu în loc să impună un erou complex, viu, schițează un erou schematic”. ■ *Extaz și luciditate* găsește Mircea Iorgulescu în volumul de versuri *Altoiuri* de Dinu Flămând. ■ Sorin Titel anunță apariția *H.P.-Bengescu în „Biblioteca critică”*, antologie întocmită de Viola Vancea. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici indică *Drumul spre sine* al unui tânăr poet: „În căutarea propriei identități lirice, Marian Dopcea (*Despărțirea de plante*, Ed. Albatros) oscilează între două atitudini, mai precis între două formule poetice, amândouă cu o ilustră bibliografie istorică și relativ adaptabile sensibilității omului de azi. De o parte formula parnasiană, cultivată mai cu seamă în latura armoniei plastice, de cealaltă, formula romantică, numai în latura vizionarismului. Tânărul poet reface cu talent aceste drumuri ale poeziei, încercând, totodată, pe baza lecturilor care nu-i lipsesc, o modernizare nu atât pentru formula în sine, cât pentru a-și afirma personalitatea. [...] Cert e că glasul poetic al lui Marian Dopcea se maturizează «la umbra cărților în floare», cum ar zice un critic. Acest, pentru unii, gest de slăbiciune exprimă, în realitate, o forță care-și caută vadul cel mai convenabil, traversând drumuri cunoscute, tatonând în direcții ce i se par potrivite, exersându-se în vederea unui salt în acel necunoscut definitoriu”. ■ Iorgu Iordan publică un amplu eseu despre *Tradițiile militante ale teatrului românesc*.

□ Sub genericul *Dramaturgia războiului de independență* sunt cuprinse atât o tabletă semnată de Mircea Mancaș, cât și o culegere de fragmente dramatice surprinzând evenimentele din 1877-1878, realizată de Valentin Silvestru. Astfel, criticul teatral selectează, pentru a ilustra mica antologie a *Dramaturgiei războiului de independență*, pasaje din: *La Turnu Măgurele* (Vasile Alecsandri), *La Plevna* (G. Sion), *Sergentul rănit* (G. Baronzi) și *Curcanii* (Grigore Ventura). ■ Sub titlul *Memorial 1907* sunt reunite poezii semnate de Radu Selejan, Victor Nistea și Constantin Dracsin. □ La amplul grupaj de poezii *Din lirica africană* (Mauritania, Senegal, Ghana, Nigeria, Coasta de Fildeș) contribuie, prin traduceri, C. Carbarău, Radu Cârneli, Nicolae Nicoară, Sânzi-ana și Gh. Dragoș. Grupajul prefațează, totodată, vizita cuplului Ceaușescu în țările africane menționate. ■ Vasile Ileașă publică un reportaj *De pe muntele Vitoșă*.

• [„Tribuna”, nr. 7] Sunt publicate versuri de Radu Cosașu, Petre Stoica, proză scurtă de Emil Brumaru, Teohar Mihadaș, fragmente din *De la Zalmoxis la Genghis-Han*, de Mircea Eliade (trad. Cezar Ivănescu). ■ Al. Căprariu semnează textul *Să iubim literatura română!* ■ În *Poetică și stilistică*, Ion Vlad discută eseul lui Mihai Zamfir, *Imaginea ascunsă. Structura narativă a romanului proustian* (Univers, 1976). ■ Liviu Petrescu apreciază îndeosebi evocarea istorică din romanul *Tutun de Macedonia* (Cartea Românească), publicat de Maria-Luiza Cristescu: „Cea mai frumoasă izbândă a autoarei, și ceea ce face din acest roman o carte absolut remarcabilă, este nu latura psihologică, pe care am analizat-o până acum, ci cea istorică; autoarea evocă aici – cu farmec și cu incontestabilă forță de sugestie – întâmplări și situații din vremea războiului”. ■ Dan Rebreanu consideră că *Lumea toată slobodă* (Cartea Românească, 1976), de Monica Săvulescu, „amplifică și aprofundează principala direcție prefigurată: întoarcerea obsesivă spre locurile, întâmplările și tipologia adânc gravate în memoria copilăriei”. ■ În *Poezia ca strigăt*, continuare a articolului cu același titlu început în numărul anterior, Romul Munteanu analizează lirica lui Else Lasker-Schüler. ■ Constantin Hârlav este prezent în paginile revistei cu *Caragialiene*. ■ Cornel Ungureanu disecă, în *Cadrul unui experiment*, romanul lui Sorin Titel, *Lunga călătorie a prizonierului*: „Totul în roman (și mai ales parodia) e făcut să impresioneze ochiul, dar mai ales să ironizeze spiritul mărunț, confortul mic-burghez, lăncezeala sufletească, ironiile au mereu adresă și ele vizează tocmai mediocritatea, ambiția stearpă a superiorității”. ■ Grigore Zanc publică a doua parte a articolului său *Etic-estetic în creația literar-artistică românească*: „Contrar unor afirmații nefondate și în necunoștință de cauză, privind existența unei rupturi între fondul ideatic și valoric al literaturii și artei noastre anterioare și creația literar-artistică din ultimii 30 de ani, aceasta continuă în mod fericit linia clasică, militantă și progresistă, exprimând noile idealuri umane. Nu vom eluda faptul că la începutul acestei perioade s-au resimțit efectele negative ale dogmatismului, prin schematizări

sociologizante sau idilizarea realității. Dar ele n-au însemnat o ruptură, fapt demonstrabil și prin continuarea activității marilor creatori T. Arghezi, L. Blaga, M. Sadoveanu, V. Voiculescu, apoi Zaharia Stancu, George Călinescu în literatură...”

18 februarie

• [„Contemporanul”, nr. 7] În *Clipa* lui Dinu Săraru, Dumitru Micu semnalează *Puterea și dreptatea*: „Redus la esențial, *Clipa* e un roman în care sunt puși față în față oameni care nu vor să vadă «în jurul lor lumea a evoluat, a mers înainte», că din rândurile foștilor oropsiți ce nu îndrăzneau să crâcnească «au ieșit ingineri și doctori și profesori și tehnicieni și muncitori, cărora demult nu le mai e teamă să-și afirme, independent, un punct de vedere». [...] *Clipa* rămâne, însă, în pofida imperfecțiunilor de compoziție, un roman care dezbatând, în episoadele centrale, o problematică arzătoare, izbutește implicit să dea multor personaje și situații de viață”.

• [„Cronica”, nr. 7] În loc de editorial citim *Eroicele lupte din ianuarie-februarie 1933* de Gh. Buzatu. ■ Andi Andrieș semnează *Stăpânul*: „Ziaristul îl iscodea cu întrebări lacome. Țăranul, om la miezul vieții, se destăinuia greu. Orășean, ziaristul vroia să afle întâmplări nemaiafiate de nimeni, vroia să pătrundă în istoria satului prin omul de alături, dar omul de alături se lăsa anevoie prins de ispitele posibile ale conversației. O mie nouă sute șapte? Da, a fost aici în sat”. ■ Al. Andriescu semnează cronica literară la *Cântece naive* de Emil Brumaru: „Fără să aprobăm unele excese de abilitate în folosirea unui limbaj trucat cu naivități premeditate, virtuozitate inutilă pe lângă atâtea poeme care izvorăsc spontan și confirmă un mod ingenuu și original de a percepe lumea, am dovedi o rară neînțelegere dacă am judeca aceste fantezii poetice ca simple exerciții minore de decor casnic. În bucuria cu care caută viața celulară și umilă, poetul pune forță demiurgică și sensuri adânci”. ■ Mihai Drăgan scrie despre lucrarea lui Al. Zub, *Junimea*: „Prin această cercetare de mare rigoare și probitate științifică, exegeza junimismului, tot mai nuanțată în ultimii ani, cunoaște un moment nou, cu adevărat esențial pentru înțelegerea spiritului istoric, profund național, al mișcării culturale inițiate de societatea ieșeană și revista «Convorbiri literare»”. ■ Din *Mențiuni critice* reținem: □ Vasile Mihăescu prezintă *Timpul din ziduri* de Romulus Diaconescu, Editura Scrisul Românesc: „Redând mai mult o biografie spirituală a locurilor prin care a călătorit, autorul cărții *Timpul din ziduri* înțelege să folosească în egală măsură sistemul poetic și reflecție, dovedind o trăire a istoriei și culturii”. □ Emil Nicolae semnalează *Iepuri și anotimpuri* de Petre Stoica, Editura Cartea Românească, 1976: „Tehnica poemului urmează aceeași inclinație spre simplitate, versul fiind linear, enunțiativ, iar repetiția preferată acoladelor verbale dezvoltate”. □ Ion Alex. Angheluș scrie despre *Dialoguri fără Platon* de Nicolae Prelipceanu: „Spre deosebire de *Biografii posibile* unde compoziția interviului

stă pe planul al doilea, Nicolae Prelipceanu este obsedat în *Dialoguri fără Platon* de tendința construcției”. ■ Corneliu Istrati scrie despre *Rădăcinile ale răscoalei din 1907*. ■ C. Pricop realizează un interviu cu Adrian Marino, *O gândire critică originală românească*: „– Ați putea să ne dați o imagine a literaturii române contemporane privită din perspectiva «criticii ideilor literare»? – Pentru moment, din păcate, nu. Vă rog să-mi dați un răgaz, un termen de gândire, și... de observație. – În «*Carnete europene*» ați vestejit gloria «*la zi*» a lui Barthes, Todorov et co. Ce ar putea explica succesul apologetic al acestora la mulți din critici noștri mai tineri (unii de real talent) în dauna unor Beguin, Raymond, Poulet pe care personal îi considerăm mult mai bogați în sugestii? – Sunt întrutotul de opinia dumneavoastră, dar nu trebuie pierdut din vedere nici fenomenul contagios al modei. Ne aflăm în plină modă intelectuală, care va trece precum moda pantofilor cu vârf ascuțit, a docului *delave* etc., etc. Și cu cât această modă va cădea pe un teren mai nepregătit, fără tradiție, fără repere solide, cu atât ea va fi mai tiranică. Iată de ce consider că adevăratul gest de avangardă în critică este azi a rezista la «*terorismul*» lui Roland Barthes, la «*dictatura spirituală*» a lui Todorov – Kristeva. Ceea ce nu înseamnă a-i respinge total, ci doar a-i citi cu spirit critic, în mod selectiv, fără a cădea în transă, a-i compila și cita la tot pasul. De multe ori este vorba și de o lipsă de informare, de acces direct la izvoare, de o bună introducere în totalitatea problemelor. Citezi ceea ce este mai accesibil, se poartă, poate fi citit în traducere. Iată de ce este nevoie de o gândire critică originală, românească... Detest epigonismul de orice speță. Trebuie să avem o anume «*mândrie*» creatoare națională. – În «*Carnete europene*», mai exact în Confesiune involuntară vă considerați izolat de «*viața literară*». Scrierile dv. sunt totuși citite, comentate, combătute în acest perimetru. Este o incompatibilitate sau o imprecizie de termeni? Dacă «*viața literară*» ar respinge cu totul scrierile dv., dacă nu le-ar lua în considerație, unde credeți că ar trebui să-și găsească locul? – Pentru mine «*viața literară*» nu are sensul receptării unei opere – în această privință nu pot să mă plâng: *Dicționarul* a avut, numai în țară, peste 40 de recenzii, *Critica ideilor literare* peste 15, *Carnetele* au de pe acum – 6-7 – ci al unor moravuri, stil de relații, tendințe etc. pe care le consider negative. Este vorba de o incompatibilitate și de o neaderență, subliniez cuvântul, structurală, de ordin *etic* și nimic mai mult. Am o altă *etică literară*. Și cu aceasta punem punct convorbirii noastre, pentru care vă mulțumesc în modul cel mai cordial”. ■ În *Moment* citim: □ *Cronica*, „*Tribuna*” după douăzeci de ani: „Cu douăzeci de ani în urmă, apărea noua serie a revistei «*Tribuna*», continuatoare a publicației de mare răsunset național care a fost revista fondată de Ion Slavici în 1884. În felul acesta faptul căpăta o dublă semnificație: pe de o parte se demonstra capacitatea spiritualității contemporane românești de a-și păstra tradițiile de valoare și cele mai solide coordonate ale culturii, iar pe de altă parte se evidenția realitatea că, în anii construcției noastre socialiste, prin grija ne-

mijlocită a Partidului Comunist Român, mișcării publicistice i se acordă o importanță de prim ordin, iar oamenilor de condei le sunt oferite toate condițiile de împlinire a vocației și misiunii lor. [...] Apreciindu-i calitatea și substanța, revista «Cronica» adresează revistei «Tribuna» salutul fierbinte și sentimental al străvechi cetăți de scaun a Iașului, urându-i existență publicistică trainică și îndelungată, pentru mulțumirea sufletească a cititorului român, în unanima angajare a presei noastre în opera de ridicare a poporului nostru pe cele mai înalte culmi de civilizație». □ *Semnificațiile criticii contemporane*: „Printre cele mai prețioase colecții ale editurilor noastre atrage atenția – în ultimii doi ani – cea care se desfășoară la «Eminescu» sub egida: «Permanențe – perspective». Au apărut până acum șase volume cu teme dominante ale preocupărilor criticii actuale ca, de pilda, *Conceptul de realism în literatura română, Național și universal* sau *Spiritul militant al literaturii române*. [...] Cel de-al VII-lea volum, de curând apărut, e dedicat *Semnificațiilor criticii contemporane – perspective ideologice* și e semnat de Florin Mihăilescu, printre ale cărui lucrări anterioare se disting prin informație, ținută generală obiectivă și pasiunea dezbaterii *Eugen Lovinescu și antinomiile criticii* (1972) și *Conceptul de critică literară în România*, recent publicat și care urmează a fi dezvoltat printr-un al doilea volum privind contemporaneitatea. De fapt, acesta e prefigurat de pe acum de *Semnificațiile criticii contemporane* despre care vom însemna aici doar câteva observații generale referitoare la tabla de materii, mai ales. În introducerea sa – *Critica în conștiința criticii* – Florin Mihăilescu anunță că va fi preocupat de situația criticii din ultimul deceniu până azi. La pagina VIII, autorul citează numele pe care-și propune să le ia în considerație în comentariul său și apoi în antologia propriu-zisă. Ni se pare însă ciudat că această listă nu coincide cu tabla de materii a antologiei, de unde lipsesc o serie întreagă de nume ca L. Raicu, V. Cristea, M. Iorgulescu, M. Drăgan ș.a. Rămân în afară, mai departe, fără a fi de loc citați, critici ca Edgar Papu, Const. Ciopraga, M. Ungheanu, spre a nu ne referi decât la unii dintre militanții actuali ai comentariului critic. Mai surprinde însă, nu mai puțin, omisiunea criticilor din țară, cu excepția doar a două nume din Oradea și a altor două din Cluj-Napoca. Lipsesc, într-adevăr, cu totul criticii de la «Steaua», de la «Cronica», de la «Convorbiri literare», de la «Ramuri» etc., care nu s-au mărginit numai să comenteze fenomenul literar contemporan dar credem că reprezintă și ei o conștiință a criticii ca și confrății lor de pe alte meleaguri. De altfel, criteriile selecției nu sunt deloc clare și «introducerea» n le lămurește satisfăcător. Rămâne doar ca în cea de a doua parte a *Conceptului de critică literară în România*, Florin Mihăilescu să acopere golurile și să întregască tabloul criticii prezentat, în volumul ce discutăm, în mod trunchiat». □ I. A., *Moment cultural româno-iugoslav*: „Timp de două săptămâni, Universitatea ieșeană a fost gazda unui grup de profesori și învățători din Provincia Voivodina (Iugoslavia), interesați de perfecționarea predării limbii și literaturii române în țara vecină. Românii-

tica are statut bine precizat într-o regiune unde trăiesc câteva zeci de mii de români. Limba română se învață aici de grupul etnic românesc ca limba maternă, dar și de către iugoslavi și de unele naționalități conlocuitoare – ca limbă străină – la toate nivelele de învățământ. Publicații cu profil literar și științific ca *Analele Societății de limbă română* de la Zrenjanin, sau *Lumina* de La Pančevo, apoi *Gândul* de la Novi Sad etc., întrețin și fortifică interesul pentru cultura noastră, materializat atât prin creația propriu-zisă cât și prin difuziunea valorilor sale. *Societatea de limbă română* de la Zrenjanin, cu organul său publicistic amintit, ambele conduse de același spirit comprehensiv, de animatorul prestigios care este profesorul Radu Flora, au obiective pe cât de interesante, de largi, pe atât de precise în promovarea culturii și artei românești. Sub incidența acelorași preocupări s-a înscris, de altfel, și programul de studiu organizat de Facultatea filologică și de Institutul de perfecționare a cadrelor didactice din Iași pentru dascălii doritori să-și ridice nivelul de profesionalitate. Și nu numai atât. Ei s-au dovedit la fel de pasionați de vestigiile artistice ale Iașului și ale Moldovei, pe care – este reconfortant de constatat – unii le cunoșteau de multă vreme din excursiile cu elevii lor. Așa încât, expunerile profesorilor de la Universitate au fost întregite cu programe speciale de aplicații în școli, iar toate acestea, complinite de un bogat program de vizite la obiective culturale, de participări la spectacole etc.”. □ La moartea lui *Emil Serghie* Aurel Leon scrie: „Modest deși în sine orgolios, Emil Serghie rămâne modelul ziaristului democrat intransigent, care a suportat cu demnitate perioada lagărului politic, după cum a refuzat cu modestie să-și adune în volume sute de eseuri și articole semănate în zeci de ziare și reviste”. ■ Vasile Constantinescu scrie despre *Doi mari poeți*, semnalând apariția volumului *Poezii și poeme* de Esenin, traducere de George Lesnea, Editura Minerva, prefața de Lucian Raicu și tabel cronologic de Mihai Dascăl: „Nu-mi dau seama ce ar fi însemnat pentru noi poezia lui Esenin fără tălmăcirile lui George Lesnea, tălmăcirile unui mare poet”. ■ Versuri semnează Emilian Marcu (1907; *Istorie*).

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 324]** Un „serial” pe pg. 1, *Bucureștii – factor de cultură* de Gabriel Iosif Chiuzbaian, urmat în nr. 325 de *Necesare lecții de patriotism*. □ Tot pe prima pagină, textul incisiv al lui Eugen Barbu, *Fie pâinea cât de rea...* – pornind de la *Cuvântarea* lui Nicolae Ceaușescu la Festivalul Creației și al Muncii, în care șeful statului a recitat din Vasile Alecsandri poemul-pamflet *Moldova în 1857*: „Voi care însuți cu a voastră mână/ Mormântul țării l-ați pregătit/... Pe fruntea voastră moartea să scrie/ *Dușmani ai țării, cruzi vânzători!*” : „În tot acest marasm general, apar Irozi care folosesc undele radiofonice ca pe un lasou, hrănind cu iluzii pe neștiutori, pe cei ce cred că dincolo de fruntariile Țării vor găsi Tărâmul de aur. Într-o nesfârșită și caricaturală comedie, piețele publice ale Occidentului au devenit scenele puse la dispoziție unor actori ratați care se prefac că nu mănâncă, chipurile, pentru a-și întregi familiile, pe care nici ei nu știu cu ce le vor

hrăni odată întregite fiind. Locul porumbeilor a fost luat de către aceste cete de dezertori morali în căutare de plească... E mai ușor să stai cu palma întinsă și să faci pe martirul decât să robotești; e mai ușor să pui mâna pe un microfon, să-ți defăimezi patria, decât să asuzi în fața unui strung...” ■ O rubrică nouă, *Spectator*, a aceluiași Dinu Săraru – devenit între timp director la Teatrul Mic (deci în imposibilitatea de a mai comenta piesele altor teatre concurente). „O rubrică nouă, consacrată deopotrivă spectacolului teatral – văzut însă de un simplu spectator, mai vechi, poate, doar, decât alții – fenomenului teatral în ansamblul său, precum și actului editorial venind să sprijine dramaturgia, sau exegeza dedicată acestei lumi fascinante care este Teatrul...” – în articolul de debut fiind urmărită „monumentala” lucrare editată de V. Râpeanu la Ed. Eminescu: *Viața lui Caragiale și Caragialiana* de Șerban Cioculescu. „Patima lui Șerban Cioculescu pentru Caragiale poate fi comparată, în rezultatele ei de critică literară, cu aceea a lui G. Călinescu pentru Eminescu. Cioculescu spune la un moment dat că eroul său «își va găsi, firește, scriitorul de mare talent care să-i reinvie chipul». Eugen Barbu face azi această tentativă (*n.b.* în foiletonul din paginile „Săptămânii” 1976-77)... Până atunci, *Viața lui Caragiale* se citește ca un roman Caragiale... A doua carte cuprinsă în ediția pe care o elogiem aici este *Caragialiana*, venind să întregască prin noi capitole exegeza operei caragialiene și să adauge portretele lui Mateiu I. și Luca I. Caragiale. Nu mai insist asupra meritelor acestei ediții în cultivarea unor generații întregi.”

□ *Dinicu Golescu – 200 de ani de la naștere*, retrospectivă de M. N. Rusu.

□ E. Manu discută *Idealuri și destine*, o recenzie la cartea lui Iosif Constantin Drăgan, apărută la Ed. Cartea Românească, 1977. □ D. Mutașcu menționează o lucrare „excelentă” : *Ateneul Român*, Ed. Științifică și enciclopedică, semnată de „o triadă de mâna întâi a culturii noastre de azi: Ion Zamfirescu, Virgil Cândea și Vasile Moga“ . ■ Lucian Stanciu, în *Când se stârnește nisipul pustiului...*, dă o replică articolului lui Șt. Aug. Doinaș din „Luceafărul” , acea „caldă pledoarie” intitulată *Elegie pentru o carte ignorată* – în favoarea cărții lui Gabriel Liiceanu, *Tragicul. O fenomenologie a limitei și a depășirii*, Ed. Univers, 1975. Stanciu vrea să demonstreze că, nici vorbă, volumul în jurul căruia s-a țesut aparent „o conspirație a tăcerii” „lucrarea excepțională prin originalitatea ideilor” (*apud* Doinaș) nu a fost deloc, de fapt, trecută cu vederea la vremea ei – deși, crede autorul, nu era nici pe departe excepțională sau originală. „Publicul și specialiștii au motivul lor să ignore pe drept cuvânt o carte care este plină de contradicții în ceea ce privește concepția filosofică a autorului, neîncheată și stranie, și care este foarte departe de a fi originală... Fiindcă Șt. Aug. Doinaș creează prilejul de a redeschide discuția asupra unei cărți într-adevăr discutabile, căutăm și noi să ne facem datoria față de filosofie. Nu suntem nici noi de acord cu «filosofia» tragicului propusă de Gabriel Liiceanu. Vom arăta (în numerele viitoare) că nu este vorba de originalitate, ci mai degrabă de mimetism intelectual – faimoșii «*topoi* ai culturii mediteranee-

ne» fiind interpretați îndeaproape cu ajutorul lui Constantin Noica de la care se împrumută întreaga «fenomenologie a fiului risipitor și a fratelui său», într-aceasta constând principala «limită» a cărții lui Liiceanu, ceea ce face imposibilă dorita «depășire»...”

19 februarie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8630] Eugen Simion analizează *Literatura și lumea satului*: „Țăranul a fost și va rămâne în atenția prozatorului român nu numai pentru că țărănimea a reprezentat o forță în istoria noastră, ci și pentru că ea a creat o spiritualitate, o filosofie de existență în care citim și astăzi condiția omului. Așadar, nu subiectul, tema unei cărți trebuie să ne preocupe în primul rând, ci substanța, adâncimea observației ei.”

• [„**Lucefărul**”, nr. 8] Coloana rezervată, de obicei, editorialului îl găzduiește pe Voicu Bugariu, care aduce în prim-plan câteva antologii de poezie patriotică și studii consacrate acestei teme, „în legătură cu care nu puțini literați «subțiri» au zâmbete condescendente”. „Inventarul” surprinde și un demers restant: „O considerare de ansamblu a acestei poezii, în care să fie propusă o construcție teoretică unificatoare, prin intermediul căreia să fie urmărit specificul poeziei patriotice românești, nu avem încă”. ■ Pe prima pagină, poemul *Apărătorii limbii române* de Dan Verona. ■ „Numai cu sentimente patriotice sau cu simularea lor nu se poate face Artă”, notează Eugen Jebeleanu în tableta *Pro Patria*, din rubrica *Arena*. ■ Studiul *Eroi politici ai Antichității* de Al. N. Cizek atrage atenția lui Mircea Constantinescu. ■ Este restituit un articol rămas în redacție al regretatului Nicolae Baltag despre unul dintre profesorii săi: „Temperament febril, Al. Piru de dovedește, totuși, un diagnostician echilibrat, de fibră clasică, la care concluzia păstrează o tentă de obiectivitate, pe alocuri rece, o detașare aparent impersonală de cel care o emite. [...] Ceea ce rămâne remarcabil în opera criticului este, în afara spectacolului construcției critice, acea implacabilă cumpănă, acel înalt punct din care examinează valorile” (*Construcția critică*). ■ M. Ungheanu discută, la *Cronica literară*, studiul *Imaginea ascunsă. Structura narativă a romanului proustian* de Mihai Zamfir: „Cele mai interesante pasaje ale cărții le găsim în aceste pagini de analiză stilistică, unde criticul face dovada meticuloasei sale priceperi. Noutatea studiului mai ales în această analiză stilistică rezidă. Ea i-a relevat criticului și ceea ce el numește latura parodică a literaturii lui Proust. Pe scurt, scriindu-și romanul, scriitorul ar fi avut în vedere un model abstract al romanului tradițional, de care s-a delimitat adesea parodiindu-l. Cu alte cuvinte, Marcel Proust s-ar despărți de literatura secolului al XIX-lea răsând. [...] Rezultatul este o carte mai originală în fond decât pare. Incontestabil, Mihai Zamfir folosește o bibliografie vastă, care i-a ușurat considerabil efortul sintetic. Dar ceea ce interesează este coerența acestei sinteze, coerență prezentă în *Imaginea ascunsă*. Fastidioasele precauții metodice dau, din păcate, adesea un caracter pedant

tentativei lui Mihai Zamfir”. ■ În *Utopia erotică*, Dan Laurențiu recenzează, la *Viața cărților*, cel de-al treilea volum de versuri al lui Dorin Tudoran, *Uneori, plutirea*, „un ardent monolog asupra iubirii”, „aspirând să refacă unitatea plutonică a androginului inițial”: „În muzicalitatea sa percutantă și învăluitoare”, volumul „închide experiența unui poet care, angajat cu toată gravitatea pe căile majore ale artei sale, ni se impune ca un profil distinct în lirica de astăzi”.

□ Valentin F. Mihăescu „scrutează” *Cu ochii dragostei*, romanul lui Platon Pardău, care „promitea dezvoltarea unor conflicte și desăvârșirea unor portrete abia schițate în *Cercul*”, dar „cu puține excepții, dimensiunea politică domină doar enunțiativ”.

□ Eseul *Introducere în opera lui Alexandru Odobescu* de Nicolae Manolescu este comentat de Dan Cristea, care observă că „noutatea substanțială și de perspectivă” asumată de autor („ideea de «a lichida o veche dicotomie critică»” privind *artistul, prozatorul și savantul, eruditul*) „apartine, de drept, lui Vladimir Streinu”: „Fără a fi encomiastici, se cuvine, totuși, să acordăm toată recunoașterea celor care au scris înaintea noastră, defrișând terenuri înțelenite”. Meritul lui N. Manolescu ține, „pe lângă pagini frumoase și inspirate, cum sunt acelea despre *Pseudokyneghetikos*”, de o lectură sistematică a operei odobesciene, „pe firul cronologiei sale, scoțând, pe de o parte, în evidență individualitatea estetică a scrierilor care o compun, iar, pe de alta, afirmând unitatea lor stilistică, dincolo de speciile sau de genurile cărora le aparțin”. „*Introducere în opera lui Alexandru Odobescu* este o carte viaoie, detașată, uneori chiar prea detașată, inteligentă și plăcută la lectură, asemeni materiei care a inspirat-o”, conchide comentatorul.

■ La *Cartea de debut*, Al. Piru „traversează” studiul *Opera literară a lui Lucian Blaga* de George Gană (la origine, teză de doctorat). Câteva observații: „O caracteristică a lui George Gană este de a nu cita aproape pe nimeni și de a analiza pe Lucian Blaga în el însuși fără referințe la alți poeți români. Lucrarea sa nu e de istorie literară, dar nici eseu, ci studiu monografic, opera literară fiind privită ca un tot sincron. Nu se face măcar distincția dintre poeziile dinainte de război și poeziile de după 23 August 1944, mai puțin repute și studiate, în mare parte postume, dar cantitativ egale cu cele dinainte și, calitativ, prin nimic mai prejos. [...] Deocamdată, cartea lui George Gană are un caracter predominant exegetic. În privința analizei estetice a poeziei lui Lucian Blaga mai sunt, fără îndoială, multe de spus și nu ne îndoim că se vor spune la timpul potrivit. Solidă în studiul lui George Gană este analiza operei dramatice [...]. Scurt, dar substanțial este portretul final, cu reliefaarea principalelor linii de dezvoltare a creației lui Blaga [...]”.

■ În grupajul *Prezențe*, urări colegiale adresate revistei *Tribuna*, la cele două decenii care au trecut de la apariția noii serii a publicației întemeiate de I. Slavici. □ Tot aici, sunt subliniate „cantități deloc negliabile de rimări stângace, puerile, de strofe care mimează poezia” într-o plachetă pentru uzul formațiilor artistice de amatori editată de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Ilfov. ■ În cadrul *Colocviilor „Luceafărului”* este propusă

tema *Concepție și atitudine în critica de azi*. □ Contribuie Nicolae Ciobanu (*Descoperirea, susținerea și ierarhizarea valorilor*) și Nicolae Balotă (*Pentru o critică totală*). ■ Vasile Nicolescu încredințează eseuul *Realism și profunzime în pictura lui Constable*. ■ În grupajul *A patriei cinstire*, versuri de Marin Lupșanu, Ion Segărceanu, Rodian Drăgoi, Mihai Adrian Eres. □ Sub genericul *Din poemele Independenței*, versuri de Ion Crânguleanu. ■ Două schițe publică Alexandru Papilian (*Puștiul, Tandrețe*), iar Dan Mutașcu un fragment din romanul istoric *Lunea cea mare*, despre evenimentele de la 1877. ■ Marius Robescu evidențiază *Oameni feluriți*, piesa „aproape necunoscută” a lui Anton Holban, scrisă la 19 ani, pe care Dan Nasta a montat-o la Teatrul „Nottara”. ■ Numeroase obiecții despre filmul *Accident* de Sergiu Nicolaescu, după un scenariu de D. Carabăț, formulează Nicolae Mateescu. ■ Sânziana Pop apreciază emisiunea tv *Viața satului*. ■ Ediția dedicată reportajului de *Revista literară radio* (pe care o înfăptuiește Radu Felix) reține atenția Ioanei Diaconescu, prin intervențiile lui Geo Bogza și Daniel Dimitriu. ■ Expoziția de pictură, sculptură și grafică *Țărănimea – puternică forță socială și revoluționară*, de la Sala Dalles, este vizitată de Grigore Arbore. ■ Grete Tartler realizează cronica muzicală („*Atheneum*”). ■ La *Remember*, A.E. Baconsky „flanează” prin Heidelberg. ■ *Despre critică* scrie Eugen Simion în rubrica sa, repudiind „inclemența” etalată de exponenții analizei structurale: „Bonapartiștii noii retoricii fac o larmă insuportabilă, intoleranța lor este tot atât de mare și obtuză (în ce privește literatura) ca și aceea a criticii pozitivistice pe care o combat. Cu vestonul închis la gât și cu ochelarii fumurii bine înfipti pe nas, dl Jean Ricardou (un spirit, altfel, pătrunzător) terorizează simpozioanele, colocviile la care participă. În treacăt fie spus, puțină ironie și mai mult relativism nu i-ar strica. Literatura nu-i deloc (sau, mă rog, n-ar trebui să fie) paradisul fanatismelor! [...] Situația criticii literare n-ar fi de invidiat dacă, repudiind pe Nisard, ar trebui să accepte despotismul înfumurat al lui Ricardou. Există, din fericire, și posibilitatea altor soluții”. ■ Elena Văcărescu este omagiată de Ecaterina Vaum (*Poeta unei mari nostalgii*) și Nicolae Scurtu (*Câteva documente inedite*). ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu publică partea a doua a însemnării *Prin Maramureș*. ■ Geo Dumitrescu îi răspunde lui A. Dumitrașcu la *Poșta redacției*: „Nu sunt nici acum, din păcate, semne de progres. Aceleași scrisori exaltate, grandilocvente, dar cam pustii de gânduri și preocupări serioase (am prefera să ne spuneți, bunăoară, ce cărți ați mai citit, ce descoperiri sau pasiuni ați mai făcut printre poeții lumii etc.), același versuri de slabă tensiune și adâncime, sentimental-decorative, plutind la suprafața dulceagă, minoră, convențională a lucrurilor (ceva mai «răsărite» *Cu o șoaptă, Lebăda, Singur*). N-ar fi timpul, oare, să treceți la o abordare mai serioasă, mai activă a acestei grave probleme care este poezia și să vă gândiți mai profund (adolescența nu e o profesie sau o vocație, ci doar un anotimp, și anume foarte trecător...) la ceea ce sunteți dator să faceți cu și pentru talentul dv. (atâta cât e, sau, mai bine zis,

atâta cât mai e)?” □ În imediata „vecinătate”, la *Atelier literar*, este selectat și un poem de Adrian Alui Gheorghe (*O noapte pentru noi*). ■ În grupajul informativ *Cultura românească în lume*, o notă despre *Kindlers Literatur Lexikon*, care, în volumele V, VI și VII, oferă „ample articole consacrate literaturii române” de Nicolae Manolescu și Gavril Scridon. □ O antologie care cuprinde poeme de T. Arghezi, Lucian Blaga și Ion Barbu a apărut la Tübingen (*Rumänische Gedichte*), în traducerea lui Alfred-Margul Sperber, Wolf [von] Aichelburg, Anca Curticăpeanu ș.a., cu o prefață de Mircea Zăciu. □ La editura moscovită Progres a apărut, „într-un tiraj de masă”, volumul *Fii cuminte, Cristofor și alte piese* de Aurel Baranga, în traducerea Elenei Azernicova, după „repetate succese” obținute de dramaturgul român „pe scenele mai multor republici unionale și în Capitala sovietică”. □ În *Journal des poètes* din Bruxelles, grupajul *Trois poètes de Transylvanie*, cu versuri de Ioan Alexandru, Ion Pop și Adrian Popescu, traduse de Gérard Bayo. Tot aici, un articol de Ion Caraion și Ov. S. Crohmălniceanu despre o antologie a poeziei franceze publicată în *Biblioteca pentru toți*. ■ La *Ipoteze*, Paul Dugneanu „străbate” eseistic *Peștera lui Zalmoxis*. ■ Sub genericul *Evocări 1877*, Mihai Pelin „așază” *Ultimul act din asediul Plevnei*. ■ La *Mapamond*, grupajul *Poeme africane*, cu versuri de Bernard B. Dadié (Coasta de Fildeș), Abiosen Nicol (Sierra Leone), J.J. Rabearivelo (Republica Malgașă), David Diop (Senegal), în traducerea Victoriei Andreescu (care semnează o scurtă prezentare a autorilor) și a lui Geo Vasile.

22 februarie

• [„**Viața studentească**”, nr. 8] Conține articolul *Criticul la persoana în-tâi*, o cronică de I. Buduca la volumul lui Mircea Zăciu, *Teritorii*, Ed. Dacia 1976. „Cartea este o spovedanie a unui critic ce se descoperă pe sine. Mai mult decât un «jurnal de călătorie», *Teritorii* devine cu fiecare pagină fructul unei experiențe ce se consumă interior ca o revelație... Aventura descoperirii de sine a criticului este urmată de aventura, resimțită ca atare, a «povestirii» acestei prime aventuri... Autorul își recunoaște contradicția lăuntrică: scriind acest jurnal va ceda totuși tentației de *literaturizare* în ciuda voinței de a scrie maiorescian împotriva oricărei vibrații interioare... *Teritorii* mărturisește implicit nu doar niște călătorii, ci aventura descoperirii personalității și a stilului personalității revelate... Cartea închide în ea nu veleitarismul unui critic gelos pe breasla scriitorilor, ci o conștiință și o lume, nu un stil fără substanță, ci o substanță autentic-umană și intelectuală ce și-a revelat stilul.”

24 februarie

• [„**Flacăra**”, nr. 8] Aurel Baranga, în *Scrisori de tinerețe*, discută despre publicarea și comentarea, de către Eugen Barbu, în „Săptămâna”, a corespondenței de tinerețe a lui Mateiu Caragiale. ■ Ion Roșu, în *În absența martorilor*,

analizează volumul de amintiri literare, *Vinurile lor*, de Vintilă Russu-Șirianu. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu discută despre *Efectul lecturii*: „Cărțile substanțiale ne clădesc spiritul printr-o acțiune complicată, îndelungă, adesea indirectă și imprevizibilă. După un cutremur ar fi o adevărată sfidare să tipărești în prima pagină a ziarelor o poezie indiferentă la suferințele din jur și dedicată exclusiv glorificării frumuseților naturii – recunoștea Dostoievski. Dar – adăuga el – nu e exclus ca printre oamenii care-și vor pune viața în primejdie spre a scoate de sub dărâmături pe sinistrați, să existe, paradoxal, suflete împinse la asemenea acte eroice tocmai pentru că au citit cândva și niște splendide pasteluri. Efectul sigur al lecturilor bune e de a ne face mai umani. Și aceasta nu înseamnă deloc puțin, chiar în ordinea activității noastre practice”. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru publică o recenzie la volumul lui Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Eminescu – cultură și creație*: „Critica a oscilat mereu între ideea (adică structura) Eminescu și mitul Eminescu. Zoe Dumitrescu-Bușulenga merge pe aceeași linie consacrată. Multe pagini încheagă un discurs original din idei în mare parte cunoscute. Cartea pare dictată, în oarecare măsură, de rațiuni didactice. Așa se explică sentimentul de pline fascinații cu care autoarea întâmpină opera. Eminescu este „creatorul total”. Atunci de ce „cultură și creație” și nu doar creație? Răspunsul se impune fără echivoc: Eminescu, în cultura română, este și creator de destin. Cartea s-ar fi putut intitula foarte bine „creație și destin”. Interesează în primul rând participarea poetului, peste timp, la „noosfera noastră națională”. Accentul e pus pe două aspecte: universalitate și permanență. Metoda va fi, bineînțeles, comparatistă și analitică, urmărind nu atât filiații de motive, cât înrudiri de substanță. Perspectiva mitizantă vine din exaltarea ideii de geniu. Gândit astfel, universul Eminescu trebuie să fie neapărat de esența absolutului. Nimic nu poate, așadar, să întunece strălucirea Luceafărului. Polemica (abia în eseu de justificare din final) e proiectată și ea în absolut. Maioreșcu îl apărase pe Alecsandri de adversari reali. Zoe Dumitrescu-Bușulenga face aluzie, deocamdată, la cărți ipotetice și anonime: „Iar dacă vreodată vreun tânăr, din neștiință ori din juvenilă frondă...” etc. Acuză însă și „extravaganța unor interpretări nepotrivite ori minimalizante”. [...] Apreciem îndeosebi în *Eminescu – cultură și creație* imaginea globală a poetului național. La sfârșitul lecturii avem și noi sentimentul unității regăsite și al destinului împlinit”. □ Ion Dodu Bălan publică un eseu despre *Educație și adevăr*. □ În *Racul (138)* Teodor Mazilu publică *Vina de a fi client*, iar Nicolae Dragoș, *Morala fabulei*. □ În *Subiecte*, Al. Piru publică *Pe marginea unei scrisori*. ■ Este publicată o notă aniversară dedicată împlinirii a 20 de ani de apariție a revistei „Tribuna”.

● [„Orizont”, nr. 8] Izbește din nou buzduganul *Realismului în artă*, într-un articol de fond semnat, pe prima pagină, de Vasile Macovicu, din care nu lipsește citarea concepției lui Nicolae Ceaușescu în expunerea prezentată la Congresul educației politice și a culturii socialiste. Alături este inserat și un

poem de Anghel Dumbrăveanu, cu titlu edificator *Datoria poetului*. ■ Ion Maxim pune în discuție cu „multe rezerve și semne de întrebare” ultimul volum de versuri ale lui Marin Sorescu, *Descântoteca* (Ed. Scrisul românesc, 1976), despre care scrie în fragmentul liminar că „aduce poate cele mai puține satisfacții lirice din toate cărțile lui de poeme de până acum. Pentru că slăbiciunile, mai discrete alta dată, alunecările, mai ușoare în trecut, sunt parcă dinadins subliniate”, și căruia îi reproșează, în linii mari „limbajul familiar și direct în expresii prozaice”, „jocuri facile de cuvinte”, „artificialitatea”, „un limbaj care mimează expresia poetică”. ■ Este reintrodusă pe a treia pagină rubrica „viața cărților”; însă două recenzii se referă la aceeași carte, de memorialistică, *Teritorii* a lui Mircea Zăciu: prima recenzie este semnată de Lucia Jucu-Atanasiu care consideră că „Scriitorul Zăciu este înzestrat cu un acut simț de observație, cu darul de a privi invizibilul și de a ni-l reda printr-o imagine de maximă concentrație și frumusețe.”; iar a doua recenzie apare sub semnătura Anei Pop Sârbu care face afirmațiile: „Cartea în sine e o supraveghere wertheriană a scrisului, un antidot față de vechile experiențe emblematice ale începuturilor. Există un raport ciudat între autobiografismul intimist și scriitura ca mentalitate introspectivă. M. Zăciu reasează ficțiunea lirică la loc de cinste, pe temeiul unui stil avid de tainice și incurabile confidențe.” ■ Continuând tema oralității din scrierile sadoveniene, G. I. Tohăneanu relevă trăsăturile și amprentele ei în textele analizate (articolul *Onomatopee; interjecția*). ■ Poezii semnate de Eugen Dorcescu și Damian Ureche. ■ Anghel Dumbrăveanu își continuă dialogul critic cu cititorii veleitari ai revistei la rubrica „corespondență”.

● [**„România literară”, nr. 8**] Prin articolul de fond, redacția anunță o *Solie de prietenie și colaborare*: „Marți, 22 februarie, tovarășul Nicolae Ceaușescu cu tovarăsa Elena Ceaușescu au început vizita oficială în cele cinci țări ale Africii: Mauritania, Senegal, Coasta de Fildeș, Ghana și Nigeria”. ■ Mihnea Gheorghiu publică o tabletă *Din copilărie*. ■ G. Dimisianu scrie despre *Autoritatea criticii*: „Unui critic autoritatea nu i se poate conferi din afară și nici lua. Și-o câștigă prin el însuși, prin ce afirmă, prin ce promovează și prin ce respinge, iar de este să o piardă, motivul e de aflat numai și numai în scrisul său. Autoritatea criticului, atunci când și-a cucerit-o, este un bun întreținut de încrederea cititorilor săi, a acelor cititori, cei mai mulți, care-l urmăresc cu onestitate și inteligență, indiferenți la dedesubturile cancaniere ale vieții literare”. ■ *Implicațiile sociale ale valorii literare* sunt dezvăluite, într-un amplu eseu, de către Gheorghe Grigurcu. ■ Pompiliu Marcea privește *Sub lentila criticii*: „O anume opinie, de circulație în unele medii, încearcă să acrediteze ideea unui fel de impas al creației literare actuale. De la o vreme, se insinuează ori se afirmă la cafenea, unde tronează atotștiutorii: «n-a mai apărut o carte ca lumea». Noroc că pe cititorii fideli și pe oamenii de meserie, adică publicul serios, asemenea aserțiuni nu-i sperie și nu-i abate de la aprecierea exactă, obi-

ectivă și temeinică a realității. Ei știu că asemenea opinii au existat și-nainte și încă-n epocile cele mai fecunde, că se repetă aproape ciclic, ca un fel de fatalitate în evoluția literară și că, până la urmă, opinia verosimilă s-a impus prin cercetarea riguroasă, de specialitate. [...] Vrem să spunem că impresia impasului creator, chiar dacă e întreținută de oameni cu stagi și autoritate, nu se poate constitui obligatoriu într-un argument de autoritate. Când vine de la cafenea, cu atât mai puțin, iar când provine din partea detractorilor de profesie, lucrurile sunt și mai limpezi. Firește, o literatură nu pășește mereu pe culmi, iar uneori poate chiar să prezinte momente de efectivă stagnare (care se dovedesc, nu o dată, pregătirea necesară pentru un nou salt). Este, însă, cazul actualului moment literar de la noi? Părerea noastră este că, judecând cu cărțile pe masă, ajungem la o concluzie contrară, cea a unei dezvoltări permanente și temeinică. [...] A apărut, de curând, *Descântoteca* lui Marin Sorescu, volum care este, credem, un test edificator al nivelului foarte înalt atins de acest poet atât de disputat ce-și construiește, fără ostentație, dar cu siguranță, un destin european. A apărut *Racul* lui Al. Ivăsiuc, al cărui scris, totdeauna dens, incitant, cu reflecții de o profunzime uimitoare, pe care nu le aflăm decât la cei aleși, asigură contururile unui destin literar puternic ce se împlinește cu fiecare carte. Uneori consensul între public și critica de specialitate este total, așa cum s-a întâmplat în cazul cărții lui Constantin Țoiu, *Galeria cu viță sălbatică*, de o ținută intelectuală exemplară, al *Vânătorii regale* de D.R. Popescu, prozator puternic în linia unui realism fantastic absolut captivant, care, avem convingerea, va impune un adevărat stil în literatura noastră; iar stilul, de știe, este un indiciu sigur al creatorilor de rasă. Apar, la intervale scurte, prozatori energici, îndrăzneți, stăpâni pe condei, exploratori inteligenți ai realității contemporane. Să cităm numai pe Virgil Duda, Augustin Buzura, iar în ultima vreme, ieșit din serie, pe Dinu Săraru”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu mai adaugă câteva tușe la *Portretul lui G. Ibrăileanu (II)*. ■ Comentând volumul lui Adrian Păunescu, *Pământul deocamdată*, Nicolae Manolescu încearcă, în același timp, să dezvăluie *Poetul deocamdată*: „În Adrian Păunescu, și omul și poetul trăiesc din gestul spectaculos, ostentativ și incomod. Și unul și celălalt iubesc scena, tribuna, locul public. Sunt actori impenitenți, agitatori cu vorba, explozivi, într-un amestec greu de deslușit de sinceritate brutală și de contrafacere vizibilă cu ochiul liber. Orice portret i-am face autorului *Pământului deocamdată*, el implică laturi contradictorii. Mi-l amintesc pe acela, frumos literar, din *Istoria polemică* a lui Eugen Barbu, început cu o caracterizare abruptă («Totul mă supără la acest poet în afară de poezia lui») și continuat cu enumerarea aproape paradoxală a contrazicerilor: «Poet de mari gesticulații, agitator de vers și actor blamabil, inspirând neîncredere în arta lui tocmai prin teroarea cu care voia s-o impună, lipsit de dramă, să nu zic tragedie, facil fără să știe, suferind însă de o ușurință talentată, trece în acest moment de răscruce al existenței lui printr-o schimbare la față!». [...] Schimbările de umoare sunt o caracteristică a

poetilor temperamentali și afectivi ca Adrian Păunescu. Reversul forței lui tonențiale e slăbiciunea în solitudine, revoltatul are momente de apatie, declamația, patosul, se sting în câte un sonet al iubirii frustrate. Originalitatea provine din aceste stări complexe și incontrollabile, din labilitatea sufletească a poetului. În fond, Adrian Păunescu e un egocentric, căutând mereu postura cea mai avantajoasă (uneori cu prețul sacrificării artei) în care eul să țâșnească hipertrofic; poemele lui sunt zgomotoase, retorice, orale, chiar dacă rareori le lipsește acea energie primară și tumultuoasă fără de care nu putem vorbi de poezie adevărată. A fost mereu imitat mai ales pe această latură de mai tineri poeți. Ceea ce nu i s-a putut imita este însă talentul. [...] Că Adrian Păunescu e poet adevărat și original ne-o dovedește tocmai capacitatea lui de a-și depăși impasurile. Există în *Pământul deocamdată* poezii admirabile care riscă să treacă neobservate din cauza ideii preconcepute (dar cât de bine întreținută de autorul însuși!) că, de la *Istoria unei secunde* încoace, Adrian Păunescu a devenit un poet monocord, emfatic și fastidios”. ■ Mirela Roznoveanu recenzază romanul pentru adolescenți *Alexandru cel Argintiu* de Ovidiu Zotta. ■ În romanul *A doua mireasă* de Viorica Ciorbăgiu, Dana Dumitriu observă unele calități „indiscutabile”: „căldura, tandrețea evocării, concizia timpurilor, umorul și precizia observației psihologice”. ■ Valeriu Cristea discută despre volumul de versuri *Viața, cântecele și speranțele cioplitorului de barcaze* de Alexandru Raicu. ■ Lucian Raicu analizează eseu *Dostoievski în conștiința literară românească* de Dinu Pillat, publicat postum, cu o postfață de Alexandru Paleologu: „Cum și de către cine a fost «descoperit» Dostoievski în România, cum a fost receptat și înțeles, ce ecou a avut în literatura și critica românească? În ultima sa lucrare (întreruptă în octombrie 1975, câteva zeci de zile înainte de moarte), regretatul Dinu Pillat își propunea să răspundă acestor întrebări, importante nu atât pentru marele scriitor, cât și pentru literatura română însăși, pentru conștiința literară românească, pentru modul acestora de a reacționa în fața unor experiențe capitale, de felul celor reprezentate de întâlnirea cu Dostoievski”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici comentează volumul de versuri *Cuvântul unic*, despre al cărui autor, Ștefan Ioanid, susține că este un „poet ce promite o devenire frumoasă într-o direcție lirică mai puțin frecventată: a contemplației euforice”. ■ Ion Coja „montează” un documentar despre *Kogălniceanu și „Cântarea României”*. ■ Nicolae Balotă aduce în atenție, în cadrul rubricii *Cartea străină*, un volum de Marivaux: *Țăranul ajuns*, tradus de Luminița Petru și Ștefan Popescu. ■ Dan Grigorescu semnalează prezența lui *Arghezi în limba engleză*, cu o antologie tipărită la Editura Universității Princeton, în traducerea lui Michael Impey. ■ Poezia este reprezentată prin texte de Marius Robescu, Ion Crânguleanu și Marieta Nicolau, aceasta din urmă selectând, în cadrul grupajului și poemul *Patria către statuia lui Bălcescu*. □ Marin Sorescu publică *Pe scândura de călcat*. □ Felicia Antip tălmăcește un fragment din romanul *Regele Mateiaș I* de Janusz Korczak.

■ Numărul se încheie, ca de obicei, cu un reportaj, Adina Darian expediind o *Scrisoare din Moscova*.

● [„**Tribuna**”, nr. 8] Cuprinde versuri de Radu Cosașu, Ion Dodu Bălan, Cezar Ivănescu (*Toamnă*), proză de Teohar Mihadaș, un grupaj din lirica slovenă tradus și prezentat de Petru Cărdu. ■ În *Cartea lunii februarie*, Ion Vlad discută antologia *Poezia neîntreruptă* (Minerva, 1976), de Virgil Teodorescu: „Citită cu atenție, poezia lui Virgil Teodorescu ni se dezvăluie, așa cum spunem, ca un vast tablou în care autorul a pus deopotrivă și «Grădina deliciilor» și «Infernul muzical», adică universul contrastant al lumii moderne, mecanizat, alienant și din nou întors către zodia omeniei, univers trecut prin fibra rezistență a unei personalități echilibrate și originale, inovatoare și în același timp ancorată solid în bogata tradiție a poeziei noastre din acest veac. Parcurgând *Poezia neîntreruptă* ai bucuria unor revelații lirice persistente”. ■ Ion Cocora disecă specificul limbajului poetic din opera lui Virgil Teodorescu în articolul *Conținut și limbaj*: „Poezia lui Virgil Teodorescu este, în tot, ceea ce Jakobson numește o proiectare a echivalențelor în discurs. Discursul îndeplinește aici atribuțiile unui spațiu scenic magic. Fabulosul se explică printr-o dilatare empirică, într-o stare de eforie, a sentimentului erotic, printr-o supralicitate maximă a ipotezelor”; „...vigoarea verbală a poeziei lui Virgil Teodorescu, premisă sigură a unei personalități lirice de primă mărime, se susține pe o gravă problematică existențială; într-o accepțiune mai profundă apare ca un mod personal de a stabili relații între conținutul poetic și limbaj, îndeosebi prin libertatea interioară care se acordă celui dintâi printr-o neconstrângere la o coerență de suprafață”. ■ *Cu ochii dragostei* (Cartea Românească, 1976) de Platon Pardău se află în atenția lui Liviu Petrescu. ■ În *Cadrul unui experiment*, Cornel Ungureanu continuă analiza operei lui Sorin Titel începută în numărul anterior, oprindu-se cu precădere asupra volumului *Țară îndepărtată* (1974), în care observă o simplificare a tehnicii narative: „Sorin Titel își simplifică tehnica (mizează mai puțin pe efectele ei) nu fără a renunța la narațiunea discontinuă, la «voci», la interferențe de planuri. Nucleele epice au stabilitate și personajele (parte schițate în nuvele, parte sugerate în *Dejunul pe iarbă*) stăpânesc ritmul narațiunii”. ■ Constantin Cubleșan comentează piesa *Ecloga* în articolul *O piesă de Timotei Cipariu*.

25 februarie

● [„**Contemporanul**”, nr. 8] Despre *Puterea scriitorului* notează Alexandru Ivasiuc: „Puterea artei este subtilă pentru că subtilitatea este o caracteristică a ei. Însă mai presus de orice, literatura poate să aibă influență adevărată atunci când este exponenta unor întrebări generale ce se cer cristalizate, când e o purtătoare de cuvânt a profundelor întrebări și răspunsuri ale veacului, în-tocmai ca politica, ea nu poate să-și propună să fie mântuire definitivă de toate problemele omului și ale umanității”. ■ La rubrica: *Jurnal de lector: Exegeze*

și cercetări, Dumitru Micu trece în revistă o parte din studiile critice apărute în anul 1976: „Supraabundența de apariții ce beneficiază prin natura lor de consemnare prioritară (beletristică axată pe probleme de actualitate, sinteze critice) a impus continua amânare a recenzării multor volume cu alt caracter, precum, îndeosebi, o mulțime de culegeri de articole. Sporind neîncetat, numărul acestora a ajuns (în raport cu posibilitățile noastre de spațiu) atât de mare încât, chiar operând o selecție nemiloasă, nu e posibil decât a menționa lapidar câteva, oricât de substanțiale și incitante ar fi paginile unor dintre ele”. □ I. Negoșescu: *Analize și sinteze*: „Capitole, probabil, sau fragmente de capitole (cu două excepții) dintr-o anunțată istorie a literaturii naționale, «analizele» și «sintezele» din volumul astfel intitulat al lui I. Negoșescu excelează prin eterogenitate. Unele sunt compendii de micromonografii, altele se înscriu în definiția studiului exact pe o singură idee și mai ales a eseului, multe compun portrete sau medalioane, unele devin, în virtutea stilului poetic, un fel de alocuții omagiale sau discursuri encomiastice”. □ Z. Ornea: *Confluențe*: „Facilitând înțelegerea proceselor evolutive și a tuturor mișcărilor din domeniul literaturii, studiile lui Z. Ornea invadează implicit avantajele pentru istoria literară, ca și pentru orice sferă de preocupări, ale concertării eforturilor sub semnul interdisciplinarității”. □ V. Fanache: *Întâlniri*: „... e o carte de evidentă utilitate grație mai ales acelor pagini ale ei care scot din uitare o seamă de scriitori transilvăneni fără a căror menționare tabloul mișcărilor literare din perioada interbelică rămâne lacunar...”. □ Al. Săndulescu: *Continuități*: „Studii de o perfectă probitate intelectuală, menite să faciliteze înșiruirea temeinică de cunoștințe fundamentale, articole elaborate cu seriozitate, în baza unei documentări mai presus de orice critică, dări de seamă oneste despre cărți de istorie și exegeză literară apărute în anii din urmă cuprinde volumul lui Al. Săndulescu: *Continuități*”. □ Ion Pop: *Transcrieri*: „Un excelent volum, una dintre cele mai bune cărți de critică ale anului trecut, este, negreșit, *Transcrieri* de Ion Pop. Eseurile despre Blaga, Bacovia, Pillat, Fundoianu, Arghezi, în special, însumează pagini de exegeză exemplară, de creație critică în sensul cel mai propriu și mai înalt al noțiunii”.

● [„Cronica”, nr. 8] Numărul este în întregime dedicat „creației științifice, relației dintre știință și producție”. ■ Sub semnătura Cronica apare *Solia poporului nostru*: „Vizita președintelui României socialiste, tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în cinci țări africane – este evenimentul care polarizează atenția opiniei publice din țara noastră”. ■ Apare *O activitate de cercetare cât mai vie și mai eficientă*, un interviu cu tovarășul Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P. C. R., prim-secretar al Comitetului județean Iași al P. C. R. ■ Din *Moment* reținem: □ *Întâlnirile Cronicii*: „La una din reuniunile cercului literar al Liceului economic din Iași, revista «Cronica» a participat prin prezentarea câtorva membri ai redacției: Andi Andrieș, N. Barbu, Vasile Constantinescu”. □ N.

Irimescu, *Răspuns*: „Primim din partea Editurii științifice și enciclopedice următorul text în legătură cu o notă apărută într-unul din numerele trecute ale revistei noastre: Stimate tovarășe redactor șef, În revista pe care o conduceți, nr. 5 (575) din 4 februarie a. c., a apărut o notă nesemnată intitulată *Ritmuri editoriale*, în care, după ce se salută apariția lucrărilor din cadrul seriei «Biblioteca orientallis», precum și a ediției de *Opere complete* ale lui Platon se fac aprecieri malițioase cu privire la ritmul de apariție a acestora. [...] Înțelegând nerăbdarea cititorilor de a vedea apărute cărțile anunțate, sperăm că vom găsi înțelegerea necesară, că argumentele noastre vor fi luate în considerare”.

■ Sub titlul *Poezii în „Cântarea României”* citim versurile de Corneliu Popel (*Ospățul veacurilor*; 1977). □ Sub titlul *Sângele anului 1907* apar versurile Franciskăi Ricinski (*Flămâzii de flori*; *Decât i-aș plânge*; *Sânge martir*).

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 325]** Poemul *Fântânarul* de Adrian Beldeanu, pe prima pagină. □ C. Sorescu conturează *Un paradox estetic* – câteva comentarii despre volumul de eseuri apărut la Ed. Facla în 1976, *Pasiunea lecturii* de Sorin Titel, cel care „nu scrie decât despre scriitorii preferați (moderniști și regionaliști), ultima sa carte mișcându-se între două false extreme: pledoaria pentru noul roman și pledoaria pentru proza regională.” □ Continuă *Tragicul și botanica sau Cum se stârnește nisipul pustului*, o subtilă analiză de Lucian Stanciu asupra vol. *Tragicul* de Gabriel Liiceanu (în care autorul petrecea „visând și botanizând” și racordându-se „conștiinței universale”, într-o interpretare insolit-abuzivă a lui Rousseau și a altora – Darwin, Lautreamont, Nietzsche etc.). „G. Liiceanu citează până și articole mărunte, ne semnificative din autorii străini, dar ignoră toți marii cugetători români clasici care s-au ocupat cu problematica tragicului (de la Eminescu, Pârvan și Iorga până la P.P. Negulescu, Mircea Florian, Blaga)... Liiceanu nu citează decât autori români în viață, deci a căror bunăvoință probabil speră să o capteze... Chipul în care procedează G.L. ne arată convingător de ce rămâne atât de străin de sensul și motivele fundamentale ale spiritualității românești – ceea ce însuși autorul o recunoaște aproape direct când ne propune soluția celui «străin printre oameni» și ne oferă disprețul său pentru cultură. Necunoașterea sau obstinația față de tradițiile noastre filosofice anulează însăși posibilitatea de principiu a originalității.” ■ I. Lotreanu semnalează în articolul de întâmpinare *Cei mai tineri poeți*, generația următoare lui D. Mutașcu, M. Ursachi, D. Verona, M. Dinescu: Gabriel Chifu și vol. de debut *Sălaș în inimă*; Virginia Mușat, debut prin *Orion, constelația mea*; Nicolae Boghian – *Ofrandă mișcării*; Sterian Vicol – *Harfele grâului*; Profira Mihăilescu – *Jur pe mesteacănul alb*, dar și alții, care nu au debutat încă în volum – Corneliu Vadim Tudor „poet cu formulă interesantă”, Adrian Frățilă, Ioan Ivan, Mihai Minculescu, Alina Beiu. □ În serialul *Unde ne sunt oniricii* Traian Filip ajunge și la Gellu Naum sau Al. Ivăsiuc (și analiza acestuia asupra operei lui Virgil Teodorescu), criticul schițând viziunea teoretică și practică/ poetică a acestora, asupra dadaismului și suprarealismului.

26 februarie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8636] Eugen Simion scrie despre *Poezia permanenței noastre*, observând că „vocația patriotică a scriitorului român este puternică azi, se scrie mult despre istoria, despre natura noastră, despre evenimentele prezentului și este firesc ca să fie astfel, pentru că scriitorul trăiește într-o epocă cu o conștiință istorică bine marcată, cum este epoca socialismului, și respiră aerul unei spiritualități specifice. [...] Temele, subiectele, indiferent de natura lor au totdeauna nevoie, pentru a se impune, de suportul artei autentice.”

• [„Luceafărul”, nr. 9] Rubrica *Scrisoare unui tânăr prieten* îl găzduiește pe Mihai Beniuc, cu tableta *Fără crez uman, arta rămâne un fluture cu aripi scuturate*: „Când mi s-a cerut să pun degetul pe unul sau altul din numele semnificative care s-au impus ori răsar zilnic, am șovăit și nu am putut lua o decizie. Constanța Buzea, Nicolae Dragoș, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Dumitru M. Ion, Mircea Dinescu sau care altul? Cum spun francezii: *L'ambarras du choix!* De altfel, și din cronicile, recenziile și esurile criticilor noștri mai tineri, reiese că suntem în zodia unei mai mari efervescente și eflorescente lirice. Cui din aceste fenomene originare, ca să folosesc limbajul lui Lucian Blaga, și originale, dar incompatibile fără înaintași să mă adresez? Și cu ce anume? Cu laude ar fi prea ieftin. Iar «rețete» n-am dat niciodată, nici măcar mie însumi. Când mi s-a spus că sunt eminescian sau arghezian, m-am apărut crâncen, spunând că e vorba de poeți mult mai mari ca mine. Când mi s-a spus că aș fi un continuator al lui Goga, am zis: «Exagerat! E mult mai mare». Între noi doi încă e o diferență. Goga nu era comunist. Iar pe turnul meu e flamura comunismului, care se simte și în modestele mele versuri cum sună și flutură în vântul vremii”. ■ Alexandru Papilian publică eseu *Vorbind despre adevăr*, în care integrează un lung citat din Nicolae Ceaușescu. ■ În preajma aniversării lui Eugen Barbu (la 20 februarie), Artur Silvestri marchează cele două decenii care au trecut de la apariția romanului *Groapa*: „Două sunt [...] «stările» fundamentale la Eugen Barbu: vitalitatea și livrescul, detectabile în amestec și niciodată în aspect elementar. Ce este excentricitate capătă o surdină intelectuală, ce este reconstituit cărturărește dobândește energie din instinct. Ce-ar fi fost *Groapa* în lipsa factorului transfigurator? O colecție de obiceiuri inedite, un muzeu de cuțitari, un roman lizibil, bun pentru omul comun. Însă, cum s-a zis, e aci și o imagine în cadru simbolic, aproape redusă la un mecanism vid, al voinței de putere și al ascensiunii în planul social. Ceva din Balzac era aci însă trecut prin mediile slave și prin literatura proletară. De altfel, prozatorul a făcut mereu experimente, sensibil la câte o lectură deosebită, spre a depăși succesiv înrâuriri din Malraux, Faulkner și, în sfârșit, Márquez (*Miresele*)”. ■ *O carte și șapte personaje*, studiul lui Dim. Păcurariu și Claude Pichois, profesor la la Universitatea Vanderbilt din Nashville (S.U.A.), despre versiunea franceză a unei culegeri de poezii a lui D. Bolintineanu, este abordat de

Al. Piru. ■ La *Arena*, Eugen Jebeleanu propune poemul *Să vină tuciul*. ■ M. Ungheanu aduce în prim-plan, la *Cronica literară*, romanul istoric *Marele sigiliu*, în care Viorel Știrbu reconstituie revoluția pașoptistă, având în centru figura lui Nicolae Bălcescu. Criticul alege o perspectivă „comparatistă”, prin raportare la fresca lui Camil Petrescu: „Anume teze, revoluate, din *Un om între oameni* sunt corectate fără insistență. Portretul lui Nicolae Bălcescu către care tinde întregul roman aflat abia la primul volum este unul scos de sub semnul idealismului, fanatismului luminat și sub care era așezat de obicei. Viorel Știrbu vede în Nicolae Bălcescu, întemeiat pe documente, un revoluționar capabil și de fapte, nu numai de teorii. Autorul a simțit falsul portretului anterior și a încercat să fixeze o imagine nouă. Sugestiile vin, după câte lasă să se vadă romanul, din chiar scrierile lui și din corespondență. [...] Viorel Știrbu a scris o carte remarcabilă prin tensiunea ideilor și perspectiva propusă. Ochiul care privește evenimentele este actual și N. Bălcescu devine, de aceea, contemporanul nostru. În primul volum, romancierul e absorbit de document. Următoarele volume ar câștiga din absorbirea documentelor de către narator”. ■ La *Viața cărților*, Dan Laurențiu comentează volumul de versuri *Altoiuri* al lui Dinu Flămând, care înfățișează „o copilărie ceva mai puțin dispusă a se revendica de la proiectul vârstei de aur a omului”: „Această pendulare, această absență a lianților între clipa trecută și cea prezentă, între scintilația memoriei și opacitatea fecundă a senzației imediate, deși se reclamă dintr-un program obișnuit al refuzului melodramei, al demitizării belcanto-ului, se constituie până la urmă și în slăbiciunea fundamentală, și în farmecul particular al actualelor *Altoiuri*. [...] Improprietaților de percepție (și expresie) mimând registre diabolice-cruide-moderne ale poezilor primitivi, elementari [...] le preferăm poeziile poate mai elaborate, mai «livrești», dar incontestabil cu alte ecouri meditative [...]” (*De la tentație la imagine*). □ *Un roman al „privirii”* află Paul Dugneanu în *Cartea fiului* de Norman Manea, care „aglutinează” microromanele *Simona* și *August*, comentatorul notând că volumul „stă sub semnul heterodoxiei”: „Un conglomerat de atitudini și perspective, uneori funcțional stilistic, altele doar confuz. Autorul învederează o practică a lecturilor moderne, o asimilare a câtorva din procedeele retoricii noului roman (întretăierea firelor narațiunii, schimbarea alternativă a unghiului de percepție, transformarea livrescului în fapte de viață, absența intrigii, exacerbarea amănuntului etc.), procedee pe care le exersează, nu cu destulă consecvență, în cele două narațiuni. [...] Norman Manea rămâne un scriitor deosebit de interesant pe fragmente, fără forța de a le integra, deocamdată, unei arhitecturi impunătoare”. ■ „Efectiv o eroare” este, pentru Nicolae Ciobanu, studiul *Sburătorul*, cu care debutează C. Gheorghită. Criticul promite ca va reveni asupra volumului „într-un viitor articol de analiză detaliată”. Deocamdată, se arată stupefiat de risipa de citate, arătând că „partea de «creație» critică [...] nu depășește patruzeci-patruzeci și cinci la sută din economia cărții”, volumul „având dimensiuni cu

totul nejustificate”. □ Culegerea de *Premise literare* a lui Nicolae Țirioi e străbătută de „formulări uscat didactice”, dar și de „spiritul hagiografic”. Toți, contribuțiile despre literatura bănățeană merită reținute. ■ În cadrul *Colocviilor „Luceafărului”*, tema *Literatura despre tineri*. □ Scriu Mircea Sântimbreanu (*Adevărul personajului tânăr*) și Ioan Adam (*Nostalgia fabulosului*). ■ Tema avansată în numărul anterior – *Concepție și atitudine în critica de azi* – este întregită de Mircea Iorgulescu (*Datorii mereu actuale*) și Doina Uricariu (*Arta deschiderii critice*). □ Intervenția lui Mircea Iorgulescu surprinde procedeele discriminatorii, exclusiviste ale criticului „pedagog absolut”: „Tipul cel mai răspândit al unei asemenea critici mortificante îl reprezintă critica *fetișistă*, prețuind o scriere în funcție exclusiv de caracterele materiei înfățișate sau de importanța în sine a «problemelor» puse și rămânând indiferentă față de modul cum anume sunt puse «problemele» și cum este tratată «materia». Exaltând, să zicem, romanele istorice, pentru simplul motiv tematic, o asemenea critică va respinge sau, mai frecvent, va ignora o narațiune de profundă semnificație literară și umană având ca erou, să zicem un banal inginer din zilele noastre. O poezie a spațiului casnic sau a roadelor, o carte despre copilărie, un roman sau un poem aducând vibrația unei neliniști, o înaltă tensiune sufletească și spirituală vor fi îndepărtate cu un gest reflex în favoarea unor producțiuni care colportează *toate* «problemele» mari și grave ale unui moment istoric, «dezbătându-le» cu o superficialitate voioasă, care, de fapt, le trivitalizează și le degradează”. ■ Marin Sorescu încredințează un fragment din romanul *Trei dinți din față*, în curs de apariție la Ed. Eminescu (*A trăi pur și simplu*). ■ Sub genericul *Din poemele lui 1907*, versuri de Florența Albu. ■ Bogdan Ulmu are în vedere prelucrarea lui Mihail Sebastian după *Potopul* de S. Berger, montată de George Teodorescu la Teatrul Evreiesc. ■ Versiunea color a filmului *Răscoala* de Mircea Mureșan este discutată de Corina Cristea: „Cu siguranță că gravitatea conflictelor dramatice, pe care romanul lui Rebreanu le abordează, asigură o bună parte a succesului filmului, dar meritele ecranizării sunt numeroase”. ■ Mircea Florin Șandru reține, în cronica micului ecran, o dezbatere despre rolul literaturii și al artei în societate, la care au participat, între alții, Alexandru Balaci, Al. Ivăsiuc, Geo Dumitrescu, Adrian Păunescu, Ioana Diaconescu, Szász János (*Început de săptămână*). ■ Cronică radiofonică a lui Constantin Stan evidențiază *Acești îngeri triști* de D.R. Popescu, „una din cele mai bune piese ale dramaturgiei noastre contemporani”: „La polul opus romanelor sale ce cultivă barocul, ascunzând în fapte disparate aceeași tramă epică, piesa lui D.R. Popescu se apropie, prin violența limbajului, prin agresivitatea de care dau dovadă personajele pentru a-și ascunde adevărata față (sensibilă, vulnerabilă) de teatrul englez al «tinerilor furioși»” (*Literare*). ■ *Din nou despre sculptură* scrie Grigore Arbore. ■ Sub semnătura *Cronicar* este prezentată cea de-a 41-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, condusă de Grigore Hagiu, la care au

citit versuri Ion Stratan, Gheorghe Băjenaru și Vasile Andronache. Spre deosebire de celelalte cronici cenacliere, care păstrau un caracter narativ, aceasta propune grupaje de opinii pentru fiecare autor. □ Despre poeziile lui Ion Stratan au vorbit Nicolae Ciobanu („Poetul mi se pare preocupat de cuvânt, vădește o anumită plăcere pentru a urma modele ilustre din aria poeziei ermetice. Are însă conștiința ieșirii din automatismele creației și mi se pare că se află într-o situație dramatică: dorința de-a construi pe un anumit edificiu liric nu se conjugă prea bine cu puterea de-a reuși acest lucru.”), Grigore Hagiu („Stratan este un poet foarte interesant, mai bine zis, un om foarte interesant. Sigur, e adevărat, în acest stadiu la el este mai puternică știința versului decât emoția, sensibilitatea. Uneori, pare a-și sugruma pur și simplu această emoție. Dar metaforele poeziei sale, de mare vigoare, mă fac să cred că orice va scrie de-acum Stratan se va afla sub semnul unui bun control intelectual.”), Valentin F. Mihaescu („Poezie intelectuală, intelectualistă chiar; multă construcție, mai puțină emoție.”) ș.a. □ Cronica este însoțită de câte două poeme ale celor trei autori. □ Versuri de Ion Stratan: „năpârlești/ pe gât cercurile copacilor/ un melc ți-a furat toate durerile zornăitoare// prin rufele-ntinse trec gesturile/ celor ce n-or să le poarte// o rochie ca un pește ud/ se usucă în palmă// fagii caută o pădure să te iubească// doar stelele/ scutură mierla de aripi// și ți-o lasă pentru o/ zi/ pământescă” (*Zi pământescă*); „vântul s-a ghemuit într-un bob de piper/ apele se usucă plutind/ iedera leagă norii și caii/ cheamă-mă, cheamă-mă să îi desprind// adu-mi un viezure să roadă timpul/ de ce nu este să mă desprinzi/ lasă-mă singur, singur cu umbletul/ împins de râpe, scos de oglinzi” (*Umblet*). ■ La *Remember*, A.E. Baconsky continuă „plimbările” printr-un Heidelberg... de altădată. ■ Eugen Simion publică, la *Fragmente critice*, întâia parte dintr-un comentariu despre *Poezia lui Emil Botta*. ■ Elemente de *Balkanism și balcanitate* în literatura română aduce în discuție Nicolae Șerban Tanașoca la *Puncte de vedere*. ■ La *Întâmplări cu scriitori*, Mircea Micu „oferă” un prim *Cocteil à la Cluj*. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câțiva corespondenți: A. de Chamonix, Donici 20, Inc Inculeț Bălan. ■ În grupajul *Cultura românească în lume*, un articol de Grete Tartler despre cele 18 pagini consacrate României în enciclopedia *Meyers neues Lexikon*. □ În secțiunea „expozitivă”, alcătuită din note nesemnate, este evidențiată o antologie a liricii argheziene în limba engleză, datorată lui Michael Impey și Brian Swann. Volumul a apărut la editura Universității Princeton (S.U.A.). □ „Într-un tiraj de masă”, a văzut lumina tiparului, la Varșovia, romanul *A venit un om din Răsărit* al lui Mihnea Gheorghiu, tradus de Janina Wrzoscowa. □ Revista *Books Abroad* găzduiește un articol al lui Michael Impey, profesor la Universitatea Kentucky, dedicat liricii feminine din România, „cu mai multe traduceri foarte reușite”. În aceeași revistă, Virgil Nemoianu comentează romanul *Calonianul* de Ion Lăncrănjan. Nu se înțelege dacă tot comparatistul român, un colaborator cu „vechime” al publicației, discută romanul *Delirul*. ■ Sub genericul

Opțiuni, comentarii care „fixează” trei dintre *Cărțile anului 1976*. □ „Un ziar în care ar fi cuprinsă întreaga viață a planetei” află Alex. Ștefănescu în volumul de poezii *Pământul deocamdată* de Adrian Păunescu: „Limbaajul neologistic, tranșant și operativ, titlurile, la figurat vorbind, de-o șchioapă [...], varietatea uimitoare a subiectelor, creând impresia unui adevărat vacarm tipografic – totul îndreptățește o asemenea comparație. Desigur, este vorba de un *altfel* de ziar decât cele cu care ne-am obișnuit, învăpăiat de lirism, profetic, aproape fabulos, însă tehnica de construcție – dacă se poate numi astfel – rămâne aceeași”. Criticul semnalează că, în pofida aparentei incongruențe, Păunescu reușește să îmbine, în forma fixă a sonetului, valorificată în volumul discutat, „anvergura whitmaniană” și „ardența maiakovskiană”. Deși alege un „cadru” care preconizează o anumită „disciplină a cuvântului”, poetul refuză, în mod paradoxal, prin opțiunea sa „tehnică”, această ordine: „De fapt, nimic nu e mai productiv în poezie decât un cadru metric rigid. Spre deosebire de versul alb, care înaintează în necunoscut și tinde să se stingă de la sine, sonetul oferă mereu un spațiu care trebuie ocupat, provoacă inspirația. Optând pentru cele paisprezece versuri, Adrian Păunescu a dovedit că se cunoaște bine pe sine”. Imediat, o interesantă observație „reportericească” asupra „importurilor” lexicale de ultimă oră ale poetului (nu toate exemplele lui Alex. Ștefănescu sunt însă adecvate, de pildă... bicicleta): „Dacă în privința aceasta poetul a mers la sigur, în alta – alegerea cuvintelor – a riscat. Însă riscul său este însuși riscul modernității. Există, în fond, două posibilități de constituire a unui limbaj liric și ambele au în literatura actuală adepți. Prima direcție – ecou târziu al preferinței junimiste pentru o artă nedatabilă și nelocalizabilă – îi reunește pe adepții terminologiei poetice consacrate [...]. A doua [...] – inaugurată cândva de Tudor Arghezi și reinaugurată de generația lui Geo Dumitrescu – consideră, dimpotrivă, că adevărata combustie lirică nu poate fi întreținută decât prin alimentarea cu oxigenul noțiunilor la «ordinea zilei». Adrian Păunescu se înscrie în această categorie. El recurge, fără complexe, la cuvinte puse în circulație recent de mass-media, la expresii lipsite de un trecut literar prestigios. Sindrom, boxă, diurnă, nevroză, dosar, contabil, navetist, bicicletă – iată numai câteva dintre sutele de exemple posibile”. □ Dan Cristea „traversează” *Scriitori români de azi, II* de Eugen Simion: „Stăpânind materia până în cele mai mici amănunte ale ei, citind și recitind totul cu o conștiință limpede și nesofisticată, amatoare de clarități și de expuneri directe, preluând și disociind informații diverse cu spirit critic, dar mereu însoțit de un ton al deplinei civilizații, autorul se așază temeinic și, am putea completa, *gospodărește*, în mijlocul operelor analizate, fără grabă și fără complexe, cu acel simț al proprietății legitimat atât de demnitatea și gravitatea cu care tratează orice fapt literar, cât și de sentimentul convingător al lucrului bine întocmit, firesc și sigur asamblat. [...] *Scriitori români de azi (II)* e una din cele mai bune cărți de critică apărute în ultimul timp”. □ În *Critică și generalitate*, Mihai Coman discută volumul de ese-

uri *Arte poetice ale secolului XX* de Nicolae Balotă. ■ Aurel-Dragoș Munteanu semnează un dialog cu poeții sovietici Stanislav Kuniaev și Anatoli Cepurov, convorbire prilejuită de vizita celor doi în redacția *Luceafărului* („*Prietenia este sursă de poezie*”).

[FEBRUARIE]

● [„*Albina*”, nr. 2] Pe prima pagină, tableta lui Ion Bănuță, precum și versurile aceluiași (semnate cu pseudonimul Daniil Hatman) sunt închinată răscoalei de la 1907. □ În siajul aceluiași eveniment, de la declanșarea căruia se împlinesc șapte decenii, revista publică un fragment („ce redă momentul trepidant, exploziv al răscoalei”) din romanul omonim al lui Liviu Rebreanu. Pagina alăturată, intitulată generic *1907 – Au fost furtuni și sânge fără vină...*, cuprinde versuri (*Cămașa de nuntă* de Tudor Arghezi, un fragment din *1907* de Al. Vlahuță, o poezie de Dumitran Frunză) și texte tematice, precum și prezentarea pe care Barbu Brezianu o face lucrării lui Brâncuși, *Fiul câmpului*, „un autentic plugar ars de soare și înfruntând toate izbeliștile” pe care sculptorul o trimitea în anul răscoalelor la București pentru „Tinerimea artistică”. □ La pagina despre *Mit și adevăr*, revista reproduce un text din „*Albina în secolul trecut*” semnat de G. Coșbuc: *Babele și moșii (Tradiții și legende din popor)*. □ Versuri (*Mamă țară...*, *1907*, *Iubire*) semnează în acest număr și Wilhelm Weiss, un poet-muncitor din Timișoara, precum și profesori din diverse comune și sate.

● [„*Amfiteatru*”, nr. 2] Se deschide cu poemul *Limba română în urale lângă drapelul înălțat* de Constanța Buzea. ■ M. N. Rusu receptează cu plusuri și minusuri *Descântoteca* de Marin Sorescu, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1976. „*Descântoteca* lui Marin Sorescu este un lung monolog despre iubire... despre o iubire mărturisită la persoana I singular din care, ce-i drept, autorul încearcă să scoată semnificații generale. Și le scoate. Ele sunt identice cu cele parodice din volumele sale anterioare despre cutremurele existențiale, durerile în zone necunoscute ale anatomiei umane, clăbucul solar, preșul din părul bărbaților sau al iubitelor etc însă care, în *Descântoteca*, funcționează și decorează poezia dragostei în exclusivitate... e o experiență erotică medie dar pe care Sorescu o privește prin jocul măștilor sale, aici ca și în altă parte, doar două: una comică și altă tragică, niciodată cea de-a treia, lirică. Ceea ce rezultă e un discurs aproximativ dramatic în regiunea subtextului și dramaturgic în aceea a textului propriu-zis. Cum acesta ia forma monologului exclusiv, realizând uneori, indirect, chiar trăsăturile unui personaj de piesă de teatru, el nu este lipsit de asemănări stilistice cu autorul însuși. Narațiunea sa lirică este la persoana I pe când atitudinea poetului față de această este de mimare, de persiflare: combinarea ambelor aspecte duce la autoparodie și parodiare sentimentală... Prin *Descântoteca*, Marin Sorescu ne face dovadă că poate să scrie nu numai teatru autentic, dar și teatru parodic. Noi eram convinși de mult, așa

cum suntem convingși că poate scrie și proză. Mai ales.” □ *Cartea de debut* e comentată de Constanța Buzea: Virginia Mușat (laureat al Concursului de debut al Ed. Eminescu) – *Orion, constelația mea* □ *Tinere speranțe din Festivalul Cântărea României*: Florin Tudose, reportaj-evocare 1877; versuri – Patrel Berceanu și Adrian Dan; schița *Cum crește iarba* de Lelia Rădulescu. □ M. N. Rusu, *O tipăritură necunoscută a lui Dinicu Golescu*. □ Apar fragmente dintr-un viitor volum de Marian Popa, în studiul *Arcadia lui Caragiale*: „Modernitatea lui Caragiale constă probabil în ambiguitatea să asemănătoare cu aceea a unui Thomas Mann și a altor autori de parodie modernă: o parodie totală, unită cu ironia, într-un text care e jocul unei duble conștiințe, a unei duble intenții, fiecare apărând drept o cenzură a celeilalte, fără semnalizarea vreunei preferințe. E o viziune, o tehnică, o igienă: a coborî puțin lucrările mari, a le ridica puțin pe cele mici. A demonstra că viață merită să fie suportată, chiar și după ce ai ajuns să-ți faci o părere despre ea.” □ Rubrica *Jurnal de cărți* este realizată de Dinu Flămând – Costin Tuchilă – Radu G. Țeposu. Flămând, în *Iepuri și anotimpuri*, dezbate opul omonim al lui Petre Stoica; Tuchilă în *Ipostazele unui autoportret*, descoperă calitățile *Cărții fiului* de Norman Manea, Ed. Eminescu 1976, în care romancierul duce mai departe ciclul *Variante la un autoportret* – început cu *Captivi* în 1970 și din care mai fac parte *Atrium*, 1974 și *Primele porți*, 1975; Țeposu, în *Inconsecvență*, vorbește despre vol. lui Mircea Scarlat, *Introducere în opera lui Miron Costin*, Ed. Minerva, 1976. □ Andrei Ionescu, prin *De la joacă la știință*, marchează *Memoriile lui Iorgu Jordan*, ajuns la 88 de ani. □ Marin Mincu, la rubrica de *Colocvii critice* (scurtă istorie a criticii contemporane) se ocupă de Al. Călinescu, autor a două volume reprezentative pentru 1973 și 1976: *Anton Holban sau complexul lucidității*, respectiv *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii*, ambele la Ed. Albatros. □ Ion Pop se referă în eseuul său la *Scriitorii subterani* (americani), precum W. S. Burroughs sau Kurt Vonnegut jr.

● [„Cinema”, nr. 2] Pentru a puncta cei 125 de ani de la moartea scriitorului, revista alocă două pagini comemorative, în care Alice Mănoiu îl provoacă pe Jean Georgescu să își amintească cum a conceput scenariul și a turnat cel mai „caragialesc” film al nostru, *O noapte furtunoasă*, iar D. I. Suchianu scrie despre „*Sentimentul*” *Caragiale*, trecând în revistă cineaștii care s-au inspirat din opera ilustrului autor. □ La împlinirea a 20 de ani de la premiera filmului *Moara cu noroc*, Călin Căliman laudă „capodopera” pe care Victor Iliu a realizat-o după nuvela lui Ioan Slavici. □ Este comentată premiera filmului *Cuibul salamandrelor*, având scenariul semnat de Ioan Grigorescu.

● [„Convorbiri literare”, nr. 2] În cadrul rubricii *Scriitorii și independența*, Al. Zub redă imaginea lui Kogălniceanu: „I-a fost dat lui M. Kogălniceanu să participe la toate marile înfăptuiri ale epocii sale, de la «Dacia literară» (1840) până la războiul de independență și urmările lui imediate. Timp de peste cinci decenii el a fost prezent și activ în epocă, o epocă dintre cele mai

frământate, iar aceasta i-a dat prilejul să transforme în legi pozitive principiile ce-l călăuziseră încă din tinerețe și care aparțineau «marelui 1789».

■ Revista organizează dezbaterea: *Scriitorii despre poezia patriotică; Cititorii despre poezia patriotică*, afirmându-se Nicolae Țațomir, Haralambie Țugui, Florin Mihai Petrescu, Ioanid Romanescu.

□ Nicolae Țațomir: *În plină efervescență spirituală*: „În poezia patriotică trebuie să existe proporție și echilibru între capacitatea de sugerare și puterea de exprimare, armonia între emoția subiectivă și iluminarea ideatică. Entuziasmele romantice pot avea drept de cetate, atunci când luciditatea le poate conferi o tonalitate personală, o modalitate de exprimare a sentimentelor pe întinsul cărora tradiția și inovația se condiționează reciproc. Într-un autentic poem patriotic (nu patriotard), aedul legă ... conținutul noțiunii de patrie cu aceea al națiunii de progres social, dovedindu-se a fi mereu o conștiința lucidă și un participant direct la viața cetății sale, cu răspunderea inerentă actului de creație, act de profundă și demnă seriozitate. [...] Când «patriam meam cano», când meditez în înflorita ei dumbravă minunată, îmi place să vorbesc de eleganță, cum inimii de-o putnă sau de-o franță, cum visului-de-o Dunăre tridentă; pe degete să strălucească-mi plac și aurul roman și firul dac, iar salbele carpaților să-mi sune de-atâta răsărit și soare-apune. Atunci și numai atunci, sunt eu, cel adevărat pe un picior de plai pe-o gură de rai...”.

□ Haralambie Țugui: *Vocația poeziei patriotice*: „În privința poeziei patriotice care se scrie la noi în momentul de față problema îmbracă un aspect mai complex, destul de greu de descifrat și interpretat. Sunt realizări meritorii, în mod indiscutabil, dar sunt și destule rezultate destul de palide, mai ales în cazurile în care lipsește «trăirea» sentimentului, aceasta fiind înlocuită cu o simplă mimare. În acest sens, merită relevat și faptul că uneori se încearcă, în mod prea brutal și chiar artificios, modernizarea limbajului acestei specii lirice. Cu aglomerări de metafore foarte dispersate ca sens și fără capacitate de a cuprinde un mesaj bine definit, aceste producții lasă impresia de ceva haotic, departe de a emoționa. Se pare, deci, că dezideratul simplității elevate și al accesibilității rămâne, totuși, ca una dintre garanțiile necesare pentru reușita acestei poezii. Deziderat major, dar nu lipsit de riscuri. Fiindcă, fără o luptă dusă împotriva exprimării deficitare din punct de vedere estetic, căderea în platitudine devine inevitabilă, compromițând mesajul oricât de generos ar fi acesta. Pe de altă parte, se mai face caz de așa-zisul «retorism», deși marea poezie patriotică a fost, în toate timpurile, o poezie retorică, în sensul major al cuvântului. Este evident că, în acest caz, nu aspectul exterior al poeziei contează ci forța ei interioară, puterea de a crea emoția estetică, viabilitatea conținutului, polivalența și noutatea ideilor poetice. Totodată, nu trebuie nesocotit nici faptul că asemenea creații lirice sunt menite a pătrunde în masa unui public cititor care impune, din capul locului, o samă de rigori destul de severe”.

□ Florin Mihai Petrescu: „Suntem în întrecere nu numai cu noi, ci și cu tot ce mai sună a deprindere învechită în moravuri, în gusturi, în relații și în arte. Mi

se pare că cea mai frumoasă creație patriotică o constituie politica de comemorare a oamenilor mari din trecut, a hotărâtoarelor acte istorice înfăptuite de poporul român, a jalonării etapelor prin care trebuie să privim înainte. Și cum să nu vibreze verbul la unison cu cea mai înțeleaptă și clar văzătoare îndrumare pe care am avut-o și o vom avea de când ne-am constituit ca popor? Lira trebuie să ne fie încordată ca un arbore înalt – sensibil la cea mai fină adiere, dar și gata mereu să răspundă oricărei furtuni, fără a putea fi ciuitit din rădăcini”.

■ ■ Ioanid Romanescu: *Poezia evenimentului*: „Aș împărți poezia evenimentului în două categorii: 1) a evenimentului la care poetul a fost sau este participant sau martor și 2) a evenimentului îndepărtat în timp, pe care poetul îl reconstituie – din surse diverse – pentru a-l readuce în conștiința oamenilor; nu de dragul teoretizărilor, ci pentru că sunt necesare unele precizări privind modul de abordare a poeziei de asemenea gen. Nu știu dacă a mai făcut cineva clasificări în acest domeniu, de aceea rog să fiu scuzat pentru eventualele inexactități. Prima categorie ar ține, deci, de a) evenimente recente și b) evenimente în desfășurare, iar a doua de timp a) îndepărtat și b) foarte îndepărtat. Dacă despre un eveniment recent, sau în desfășurare, poetul cunoaște mai mult și se poate exprima cu dezinvoltură, nu aceeași este situația când are de a face cu un subiect privind un fapt îndepărtat în timp. Mi s-a întâmplat – și nu de puține ori – să apelez la surse istorice pentru a scrie un anume poem, și să ratez. Nici despre evenimentele trăite nu e chiar atât de scris; nu oricare poet este predispus pentru asemenea lucru. Pe lângă adâncile simțăminte, pe lângă încărcătura afectivă, trebuie să ai o înclinație deosebită și să stăpânești un bogat arsenal de mijloace artistice, pentru a nu plictisi publicul cititor. Am urmărit și exprimările unor poeți fără chemare în acest gen; sunt unii care compromit – cu lipsa de talent, sau cu nepriceperea lor – idei generoase. Se știe că deranjează un singur falset într-o operă muzicală; ar trebui să se observe – ori de câte ori se produc – și falseturile poezilor, căci bunele intenții nu sunt suficiente pentru a crea opere autentice. Scriitorul complet nu e pasiv la ceea ce se întâmplă în epoca sa; el e dublat de o înaltă etică. Poezie a evenimentului au scris și Mallarmé, și Eminescu, fără ca întregul operei fiecăruia să cuprindă vreun compromis în privința adevărului sau a laturii estetice. Nu aș avea de adăugat decât că poezia de asemenea factură implică o sporită responsabilitate”.

■ Este redat un interviu cu Mircea Iorgulescu, cel care îl realizează, semnându-se Rep.: „-*Printre invitații acestei pagini de dialoguri au mai fost invitați și alți foiletoniști. Dv., însă Mircea Iorgulescu, sunteți primul căruia pot să vă spun fără rețineri că sunteți foiletonist din moment ce ați declarat singur aceasta, precizând chiar că v-ați făcut din foiletonism o profesie. –* Vă închipuiți, desigur, că afirmația Dvs. îmi face plăcere; e atât de greu să fii, cum ați spus, «primul»... În sfârșit, înțeleg că alta este chestiunea și că așteptați, niște opinii despre foiletonism. Nu-mi retrag în niciun fel «declarația» pe care am făcut-o la începutul cărții mele din 1974, *Rondul de noapte*, deși – pot să spun,

nu?! – fără a fi neadevărat, era totuși o mică diversiune. Știți foarte bine că termenii de «foiletonist», «cronicar» și «recenzent» au căpătat un înțeles cel mai adesea peiorativ; când vrei cu tot dinadinsul să-și arăți un mijloc sigur, cu eficiență verificată: îl numești «foiletonist» sau «cronicar» sau «recenzent»! Cum nu era o carte de cronici, mi-am zis că n-ar fi rău să încerc, printre altele, și să fac mai puțin infamant acest cuvânt, anume fluturându-l ca pe o flamură. De altfel, în aceeași perioadă în care am predat volumul la editură începusem, în «Luceafărul», o rubrică de recenzii, *Jurnal de lectură* se chema, unde vreme de doi ani, din 1972 până în 1974, am scris în fiecare săptămână despre cel puțin două-trei cărți. Repet, am scris recenzii, nu altceva, înregistrând aproape întreaga producție literară din acei ani. Aș face și acum, bucuros, același lucru: nu poți fi critic de literatură contemporană dacă nu urmărești tot ce se publică, dacă nu ești la curent cu mișcarea vie a literaturii. Sigur, nu contest că există chiar și cronicari care nu citesc decât cărțile despre care scriu; dar există și critici care, deși se exprimă rareori despre literatura actuală, o cunosc totuși foarte bine. Cine, de pildă, citește rare, din păcate rarele, articole despre literatura de azi publicate de Ov. S. Crohmălniceanu are surpriza de a descoperi că pornesc de la o cunoaștere temeinică, în amănunt, a realității literare actuale. Ori-câte rezerve aș avea față de critica lui Al. Piru, efortul său de a comenta chiar și cărțile debutanților mi se pare admirabil. De altfel, cred că suspendarea voluntară a legăturilor cu actualitatea literară înseamnă, pentru orice formă de critică, un act sinucigaș; poți deveni astfel un eminent specialist, dar încetezi să fii critic. Și revenind la foiletonism și la foiletoniști... -... *Cum spunea cineva, chiar într-o cronică la Al doilea rond, nimeni nu poate contesta dreptul și aspirația la marea performanță și unui alergător la suta de metri, și unui alergător de fond.* – ... Da, da, observ că v-ați pregătit bine, în vreme ce eu nu sunt deloc spontan, ci greoi, stângaci, fără vioiciune orală și incapabil de «replică» imediată. Mă rog, riscurile sunt comune. Discuțiile acestea despre foiletonism, cu toate înnoirile metaforice, au devenit stereotipe și sunt un pic obositoare. Ele arată că suntem mai preocupați de stabilirea unor «ierarhii» de tip administrativ în critică decât de acțiunile propriu-zis critice. Formele critice diferă în raport cu obiectul lor; nu cred că există deosebiri esențiale între un critic preocupat, să zicem, de un autor din veacul trecut, despre care scrie un amplu studiu, și criticul care comentează un scriitor contemporan ori o carte recent apărută într-un text de numai câteva pagini dactilografiate. Pentru că poți face exact aceleași operațiuni și fără să fii critic. Critica, în fondul ei, este invizibilă, indiferent de materie. – *Se vorbește mult despre metodă în critică. Ce metodă are un foiletonist?* – Are metoda cea mai potrivită. Idealul este ca metoda să nu se vadă: rezultatele contează. Metoda e un secret de producție și trebuie să rămână ascunsă, să fie înglobată în «produs». [...] Fiecare critic are o metodă proprie, imposibil de împrumutat; dacă e, într-adevăr, critic. Așanumitele metode noi sunt de fapt tehnici de analiză; de aceea sunt și imperso-

nale, de aceea și duc la impersonalizare. Pe când metoda individualizează”.

■ Fănuș Băileșteanu semnează textul: *Odă (în metru antic)* sau *drumul spre nemărginiri*: „Oda lui Eminescu este cel mai limpid și mai misterios poem zămislit de verbul românesc. Un adevărat – cum ar spune filosoful C. Noica – drum spre nemărginiri, spre neființă. Cuvântul devine superfluu, muzica sferelor e pură”.

■ În cadrul rubricii *Critica poeziei* D. D. observă apariția unor *Consolidări la trei volume de poezie*. □ Ion Cocora: *Inventatorul de numere* (Dacia, 1976): „Se citește cu interes, deși, curios lucru, chiar de la început suntem tentați să acuzăm o anumită monotonie. Ulterior însă, când rațiunile acestei retorici tentaculare devin limpezi, în ciuda cantității, a acumulărilor bazate pe un unic procedeu de exprimare, stereotipia inițiată se șterge, versurile capătă relief, peisajul liric dobândește adâncime, într-un cuvânt se încheagă un univers. Gestul prin care Ion Cocora lasă cuvintele în voia lor, să vorbească singure, savurându-le puterea de incantație, ne amintește de poezia lui Dan Laurențiu sau a lui Dorin Tudoran”.

□ Mircea Dinescu: *Proprietarul de poduri* (C.R., 1976): „Prin natura ei acut conflictuală, lirica lui Mircea Dinescu rămâne în esență totuși romantică, cultul aproape fanatic al antitezei fiind în acest sens un semn fără echivoc. Opoziția dintre fragilitate și brutalitate, pe care o vedeam, cu altă ocazie, drept laitmotiv degenerat în tic stilistic, de efect, capătă în condițiile noii problematice semnificații de profunzime, simbolice”.

□ Dinu Flămând: *Altoiuri* (Eminescu, 1976): „Deși a mers întotdeauna pe nuanțe și pe combinația subtilă, etalând mai mult reflexe, străluciri intermitente, poezia lui Dinu Flămând s-a caracterizat de la început printr-o anumită solemnitate, fără însă ca expresia să aibă amplitudine. Concentrația pe care am amintit nu prea permite acest lucru. Iată însă că în *Altoiuri* descătușarea lirică a confesiunii, descătușarea binevenită, zic eu, imprimă vestului o cadență majestoasă aproape. Autorul nu dilată prea mult pentru a nu dilua, dar eliberează fluxul emoției de zăgazarile artificului. Renunțând la asemenea restricții, poezia sa își etalează virtuți naturale, neticluite”.

■ La *Critica prozei*, Val Condu-rache descoperă în trei romane: *Existențe și biografii*. □ Dinu Săraru: *Clipa* (Eminescu): „Voi încheia prin a spune că, romanul *Clipa* nu este un... frumos eșec, așa cum ar lăsa să pară aceste rânduri aspre pe care i le-am consacrat. Pasiunea pe care Dinu Săraru o pune în dovedirea adevărului, realismul necruțător al câtorva din scenele importante ale cărții (vezi dezvoltarea impetuoaasă a scenelor de masă), credința încăpățanată în triumful dreptății și rațiunii dau romanului *Clipa* o pregnantă tensiune morală, care compensează, în alte multe cazuri, deficiențele semnalate. Dacă i-am examinat cu stăruință slăbiciunile, am făcut-o cu dreptul pe care mi-l dau încrederea în autor și convingerea că romanul *Niște țărani* nu e opera întâmplării, ci a unui talent bine slujit, și care îi impune o perseverență și o credință pe măsură”.

□ Mircea Șerbănescu: *Descoperirea de sine* (Facla, 1976): „Preocupat de destinul femeii în societatea contemporană, Mircea Șerbănescu a închinat acestui subiect o

nouă carte, *Descoperirea de sine*, propunând un punct de vedere nu atât de voit original, cât susținut cu tenacitate și ilustrat cu o biografie veridică: «femeia va fi cu atât mai egală bărbatului cu cât va fi femeie». □ Alex. Rudeanu: *Mansarda colibei* (Junimea, 1976): „...continuă acțiunea din *Focul rece*, titlu deja anunțat în programul editorial al editurii Eminescu, care era, de altfel, *Coliba*. [...] Alex. Rudeanu a ajuns la o formulă, care îl exprimă superior și care are doar neajunsul de a-l proteja pe autor, grație ironiei, în loc să acționeze nemediat asupra cititorului”. □ Al. Dobrescu analizează „antologia comentată” a lui Al. Călinescu: „Dar, în *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii. Propunerile pentru antologie* conțin cea mai fertilă atitudine critică. Selectând dintr-o operă atât de vastă numai anumite texte, Al. Călinescu le socotește implicit cele mai concludente dovezi ale modernității acesteia. Iar comentariul (partea care produce antologia) n-are alt scop decât acela de-a explica opțiunile. Concret, antologia nu reține nici fragmente din comedii, nici din nuvele și schițe, ci numai din paginile de gazetărie ale lui nenea Iancu”. ■ De *Țara de piatră sau metafora unui univers* se ocupă Ion Diaconescu: „Martor patetic, Geo Bogza impune prin *Țara de piatră* vocea gravă și responsabilă a artistului-cetățean, subliniind un drum primordial și o existență contorsionată a cotidianului în care notele lor esențiale dinamizate de un realism viguros”. ■ La *Prezențe contemporane*, Daniel Dimitriu îl prezintă pe: „Florin Mihai Petrescu se exprimă într-un panlirism care relevă sau inventează splendorile unei civilizații supertehnicizate. Aceasta nu-i provoacă stress-uri ori nostalgii paseiste, ci o stare de euforie, îl fascinează precum o peșteră plină de comori. Poetul se simte bine în «turnul de comandă» din care descinde în sine rareori. La el domină prin cantitate odele majore; el exprimă credința că poezia poate da lumii consistența închipuirilor, visurilor noastre frumoase”. ■ Ion Bălu se ocupă de *Tatăl adoptiv al lui G. Călinescu*: „Rolul jucat de familia Maria și Constantin Călinescu în creșterea și educația micului Vișan Gheorghe rămâne covârșitor. Fără sprijinul părinților adoptivi, G. Călinescu nu ar fi avut șansa, nu des întâlnită în epocă, de a-și termina studiile liceale și de a se înscrie la Universitate. Constantin Călinescu a încuviințat fără rezerve hotărârea soției sale de a lua băiatul spre creștere. A acceptat ca mama copilului să rămână alături și nu a fost împotrivă să li se cumpere cele de trebuință. Dar grija lui s-a oprit aici. Mai mult nu se preocupase nimeni nici de el”. ■ Mihai Dinu Gheorghiu prezintă două cărți. □ Maria Luiza Cristescu: *Hortensia Papadat Bengescu, portret de romancier* (Albatros, 1976): „O interpretare critică a operei Hortensiei Papadat-Bengescu, în seria «Contemporanul nostru» a Editurii Albatros, propune Maria Luiza Cristescu, prezentându-se ea însăși cititorilor într-o nouă ipostază, aceea de critic. Un dialog se stabilește între cele două prozatoare, «portretul de romancier» (subtitlul cărții) vizând reconstituirea profilului ilustratei predecesoare printr-o incursiune paralelă în viața și opera autoarei *Drumului ascuns*. Calitățile prozatorului servesc și Maria Luiza Cristescu prezintă un

sugestiv tabloul al epocii și, răspunzând unei ispite sociologice, confruntă ideologia, publicul și psihologia acestuia cu romanele vremii”. □ Constantin Coroiu: *Dialoguri literare* (Junimea, 1976): „Mai toate interviurile semnate de Constantin Coroiu se încheie cu o întrebare asupra dialogului, cerându-le, parcă, protagoniștilor să se exprime asupra jocului în care au fost prinși. Opinia lui Șerban Cioculescu conține și o judecată implicită asupra cărții, în care fiecare și-a făcut datoria...” ■ La rubrica *Aniversări* este omagiat I. L. Caragiale, semnând texte: Constantin Coroiu, Al. Călinescu, N. Barbu. □ Constantin Coroiu: *Complexul Caragiale*: „Marele dramaturg nu a făcut, se pare, niciodată o delimitare între gazetăria sa și beletristica, muindu-și penița în aceeași cerneală și când scria o piesă de teatru și când redacta o notă de ziar. Opera sa nu se împarte în compartimente, el are o singură operă, compactă, nu lipsită de inegalități (și soarele are pete) în care putem include, fără prejudecăți, tot ce a scris -, chiar și epistolele particulare. De altfel, cei mai buni editori ai scriitorului Paul Zarifopol, Șerban Cioculescu, Al. Rosetti, Liviu Călin, au procedat ca atare”. □ Al. Călinescu: *Oameni și locuri*: „Ce reprezintă cafeneaua (berăria) în lumea lui Caragiale? Mai întâi, un loc ideal (și, în consecință, privilegiat) de observație. Este poziția pe care o adoptă, nu o dată naratorul... În ceea ce privește planul evenimentelor, cafeneaua este un loc-cheie, având rolul pe care îl jucau odinioară în proză salonul aristocratic, hanul iar în teatrul clasic – piața publică ori anticamera; este locul în care se fac și mai ales se desfac prietenii (*Amicii*), se pun la cale, cu râvnă și abnegație, comploturi și «revoluții» (*Jertfe patriotice*)...” □ N. Barbu: *Artist și practician al teatrului*: „Toți cei citați au făcut, în jurul lor, școală pentru că au știut să conjuge textul cu interpretarea scenică, fără accentuări naturaliste, însă cu fine sublinieri în ce privește caracterele și ideile. Și astăzi, interpretările zise tradiționale ale textelor caragialiene, de fapt singurele viabile și caracterizate, fiindcă sunt logice și adecvate «intențiunilor» artistice ale autorului, păstrează inflexiunile rămase de la însuși creatorul lor. Pentru bunii amatori de teatru ele au rămas antologice, ele oferind tuturor celor care s-au apropiat de esența tipurilor corespunzătoare, satisfacțiile unui adevărat «concerto obligato» – așa cum cu îndreptățire, observa, într-un volum al său, Radu Beligan”. ■ Const. Ciopraga expune *Modelul Heliade...*: „În esență, titanismul heliadesc comportă ideea de expansiune în cosmic, de unde definirea geniului ca expresie a «spiritului universal»; exponent al «Logosului divin», geniul «naște sau inventă», se împreună cu Mîntea «perfecționează, întregește și regenerează...»”. ■ Lucian Dumbravă analizează *Stilul și graiul la Ion Istrati*: „În noaptea de 25 spre 26 ianuarie a.c. s-a stins din viață la Iași, după o îndelungată și crudă suferință, scriitorul Ion Istrati. [...] Considerată în ansamblu, opera sa zugrăvește aproape în exclusivitate viața țărânimii noastre, pe care a cunoscut-o nemijlocit și permanent, împărtășindu-i cu pasiune și vocație drumul spre mai bine. De la primele schimbări de structură și mentalitate intervine în realitatea satului românesc în primii ani ce au

urmat evenimentului național al Eliberării și până la perspectivele luminoase consemnate mai cu seamă în ultimele sale volume, țăranul lui Ion Istrati parcurge un drum greu, dar sigur, cu experiențe și învățăminte grave”. ■ În cadrul rubricii *Literatura lumii*, Dumitru Constantin traduce interviul lui Claudio Lazzaro cu Gabriel García Márquez publicat în revista „L’Europeo”: „- Marquez, tu ai fost un cetățean din Macondo, acel ținut fantastic din *Un veac de singurătate*? Vreau să apun: din satul unde te-ai născut, Aracataca, în Columbia atlantică, lângă Marea Caraibilor, ai moștenit dimensiunea legendară și supranaturală care se găsește în cărțile tale? – Această dimensiune fantastică e prezentă în toată istoria lumii latino-americane. Însăși viața cotidiană, în America Latină are dimensiune fantastică chiar dacă mulți nu-și dau seama. E limpede că între Macondo și Aracataca există o asemănare; este inevitabilă întrucât cărțile mele sunt de amintiri. Chiar și numele Macondo vine de la satul meu; era numele unei plantații de banane din apropiere de Aracataca. Întâmplările pe care le povestesc în cărțile mele nu sunt cu exactitate întâmplări ale lumii din Aracataca, sunt, toate, experiențe ale vieții mele, pe care eu le-am transferat poetic, redându-le acestei lumi. Dar a trebuit să inventez foarte puțin și nu cred că există un singur rând în cărțile mele care să nu-și aibă originea într-o realitate; știu sigur despre ce realitate este vorba. – *O realitate a ta interioară?* – Nu. O realitate adevărată.– *Dar cărțile tale sunt pline de minuni, de miracole. Le-ai văzut acolo?* – Le-am văzut. E un fel de a trata realitatea. De exemplu, în *Un veac de singurătate* este un personaj, Remedios La Bell, care urcă în cer cu trupul și sufletul. Înainte de orice există un precedent foarte important al acestui episod într-o legendă care aparține istoriei umanității. Apoi este o anecdotă care provine dintr-un ținut din Columbia. În acesta sat, o femeie avea o nepoată foarte frumoasă care, într-o noapte, s-a iubit cu un bărbat. Femeia, rușinându-se de ceea ce i s-a întâmplat nepoatei și temându-se pentru onoarea acesteia, spunea cu o mare naturalețe că, împotriva oricărei aparențe, fata nu fusese cu un bărbat ci că, de fapt, urcase la cer cu trupul și sufletul. Lumea îi zicea să nu spună povești. Iar ea răspundea: «Este adevărul». «Dar nu se poate întâmpla așa ceva», îi ziceau. «Se poate întâmpla, pentru că la fel i s-a întâmplat și fecioarei Maria».– *Cum îți era viața de copil în Aracataca?* – Era o copilărie prodigioasă. Trăiam în casa bunicilor mei care erau oameni cu mare imaginație și superstițioși. Casa era enormă și plină de mistere. În fața patului meu se afla un fel de altar cu sfinți din gips ce aveau ochii strălucitori. Bunica era nervoasă și își închipuia multe lucruri pe care mi le povestea noaptea. Chiar și pentru mine casa era plină de soli și de fantome. Bunicul era un mare om, cu o slujbă în stat și cu o viață petrecută în războaie civile în timpul cărora a ucis un singur om. Amintirea acestui omor îl răscolea. Mama l-a cunoscut abia când era, probabil, de șapte ani. Tatăl meu a avut cu ea doisprezece fii, toți vii, și alți patru în afara căsătoriei. Bunicul a murit când aveam opt ani, apoi a murit și bunica și totul a devenit monoton. Lucrurile pe care le-am scris, le-am

auzit prima oară la opt ani. În 1940, când aveam doisprezece ani am fost transferat la Bogotà, la iezuiți. Cu o bursă de studiu. – *Ce a făcut un copil crescut într-un sătuleț ca să devină unul din cei mai buni scriitori în viață?* – Nu știu. Am căutat mereu să fiu, pe cât mi-era posibil, ceea ce înăuntrul meu simțea a fi. Am avut întotdeauna impresia că voi deveni scriitor încă de mic, când nu știam să scriu și desenam povești în imagini. Era și acela un mod de a spune povești. – *Dar cei cu care te jucai erau fii de țărani. De ce nu ai devenit țăran?* – Mă jucam cu fiii țăranilor dar mai ales cu cei ai foarte micilor înstăriți, însă și mai săraci decât țăranii, care, bine sau rău, găseau în pământ un mod al lor de viață: erau fiii unei burghezii de funcționari fără funcții. În rest, până acum câțiva ani, viața mea, de altfel modestă, a fost mereu plină de dificultăți financiare. Făceam ziaristică, puțină pentru agențiile de publicitate, citeam multe cărți, îmi plăcea poezia. – *Când ai început să faci ziaristică?* – La 18 ani, la Bogotà pentru «El espectador». Atunci, îmi plăcea mai mult să fac pe cronicarul decât să scriu literatură. Ziarul m-a trimis la Roma în calitate de corespondent. Am sosit în Italia în perioada cazului Monteri despre care am scris diverse articole. Era o frumoasă perioadă, aveam timp liber, mă interesam de cinema, chiar mă înscriesem la Centrul experimental de cinematografie. Pe atunci se studia cu Zavattini, Zampa, Prosperi și un altul la fel de bun, pe care nu mi-l amintesc. – *Încă te mai interesează filmele?* – Da, îmi plac mult. – *Totuși, în ciuda semelor enorme care ți s-au oferit pentru drepturile de a ecraniza Un veac de singurătate, nu le-ai cedat niciunui producător de film.* – Filmul și literatura sunt două genuri diferite. Cărțile mele sunt concepute ca opere literare și numai astfel se poate păstra sensul pe care am căutat să i-l dau. Adesea îi vin idei care sunt vizuale și deci traductibile într-un film. Aceste idei le voi scrie direct pentru film. Dar nu sunt dispus să vând filmelor cărțile mele pentru că mi-e teamă că se vor naște monștri. Deci nu din cauza neîncrederii în oamenii de film care, în mod curios, aici în Italia, sunt poate cei mai buni prieteni ai mei. [...] – *Succesul cărții Un veac de singurătate a schimbat direcția vântului?* – Exact. Până atunci publicasem cinci cărți, pe care nimeni nu le cunoștea, nimeni nu le traducea și erau ignorate de critică. Eram convins că sunt cărți bune, și mă simțeam victima unei nedreptăți. Apoi, pe neașteptate, *Un veac de singurătate* a fost o explozie. După care au înregistrat succese multe chiar și cărțile mele precedente și mi-a fost recunoscut tot trecutul. Dar eu, între timp, mă schimbam mult. – *De ce, după opinia ta, Un veac de singurătate a răsturnat totul?* – O adevărată explicație nu posed. Cineva a zis că este o carte fără sfârșit, care mereu reîncepe și a văzut în asta motivul succesului ei. «Colonelului n-are cine să-i scrie», cartea mea precedentă este mai bună decât *Un veac de singurătate* cel puțin dintr-un punct de vedere strict critic. – *Acum te-ai bucurat de succes și deja cineva te-a introdus în legendă. Te consideră un profet, nu numai în literatură. Spune că în cărțile tale ai anticipat unele fapte extraordinare.* – Poate vorbește de atentatul împotriva lui Carero Blanco

(fost premier al Spaniei la Madrid. În prima versiune a *Toamnei patriarhului*, ultima carte, soția personajului central, dictatorul, moare într-un atentat: automobilul ei ajunge la o înălțime deosebită printr-o explozie. Acest episod, pe care l-am scris cu trei ani înainte ca mașina lui Carero Blanco să «zboare» pe o casă, și pe care nimeni nu l-a citit, a trebuit să-l scot din carte: părea copiat din presa cotidiană. – *Crezi că poetul, asemeni unor personaje din cărțile tale, este în stare să intuiască legăturile dintre prezent și viitor?* – După mine poetul este o persoană care urmărește viața mai atent ca alții. Poate în acest fel unii descoperă în viață o logică ce scapă altora. Sunt materialist dar cred că în mintea omenească există încă posibilități din cele pe care abia le-am explorat. Ar putea fi simple coincidențe dar mereu în timpul versiunii *Toamnei patriarhului*, presa cotidiană îmi aducea episoade pe care le redactasem deja. Am citit ziarul și am găsit multe asemănări cu ceea ce scriesem. Mă aflu în Spania, scriam și nu concepeam deloc să mă refer la istoria acelei țări. Dar, la puțin timp după publicarea cărții, Franco a murit și împrejurările reale și însuși modul în care a fost anunțată știrea calchiau pe cele ale morții Patriarhului. – *Aici, în Tribunalul Russel, lupti împotriva exploataării și a imperialismului în America Latină. Când s-a născut conștiința ta politică?* – De când am memorie îmi amintesc că există ceva care nu era just. Simțeam că cineva a făcut dezordine în repartizarea fericirii. Sensul nedreptății a fost stimulul cel mai puternic, acela care mi-a insuflat voința de a studia serios și care a conferit o direcție muncii mele. Aceeași linie politică există în primele mele cărți publicate, la 18 ani, orientează munca mea de azi. Unica problemă este că nu găsesc o atitudine politică eficace, nu am idei clare asupra felului cum trebuie să mă fac util politic, pentru că vocației mele politice nu îi corespunde una a unui om politic. – *Cum ai ajuns la modul tău de a face politică?* – L-am găsit prima oară în munca mea de ziarist. Mai târziu, odată cu succesul *Veacului de singurătate*, mi-am dat seama că am intrat în posesia unui capital politic: reputația mea de scriitor. De atunci am căutat să pun popularitatea mea în slujba cauzei politice ca și o parte din banii pe care succesul mi i-a adus: cei ce proveneau din premii literare. A face politică în America latină este inevitabil. La ora actuală sunt în comitetul director al unei reviste pe care o publicăm în Columbia, «Alternativa», care pretinde o adevărată și proprie atitudine și care nu este iubită de dreapta: în ultimul timp redacția a fost distrusă de câteva bombe. – *Toamna patriarhului este povestea unui tiran. Care sunt reprezentarea și analiza puterii pe care ai vrut să le dai cu această carte?* – Am vrut să fac o analiză în profunzime a puterii individuale. Cred că puterea individuală este o vocație dominată, o pasiune care devine substitutul dragostei. Voința de putere nu poate decât să devină un sfârșit în ea însăși, înlocuiește toate finalitățile pe care inițial le-a justificat căutarea puterii. Devine un viciu solitar și distructiv. Aceasta este limita insuportabilă a puterii individuale. De aceea, dacă umanitatea dorește să supraviețuiască trebuie să înlocuiască puterea individuală cu cea

colectivă. – *Totuși...* – Chiar și puterea colectivă poate degenera dar aceasta se întâmplă când într-o asemenea societate se reproduce cancerul puterii individuale. Întrucât omul nu a reușit să răstoarne piramida puterii, această maladie se va reproduce mereu. E necesar să se realizeze o societate în care puterea să plece de la bază: când puterea se va localiza la vârf e nevoie din nou să se răstoarne piramida. – *Aș vrea să-ți spun o impresie a mea. Ai răspuns corect dar cu o anume detașare. Nu am reușit să găsec în răspunsuri lumea fantastică a cărților tale. Am întâlnit autorul faimos pe care ziaristii îl intervieveză făcând coadă. Nu am reușit să intervievez poetul satului Macondo.* – Îți voi spune o frază și-ți cer s-o înțelegi perfect. E o frază din Iuliu Cezar. Spune: «Es impossible no terminar sienda lo que los otros creen que uno es»”. Acum încerc să și-o spun în italienește: «E imposibil să nu sfârșim prin a fi ceea ce alții cred că suntem». – *Îți doresc să rămâi copilul din Macondo.* – În fondul vieții mele nu sunt altul. – *Și de ce nu devii ceea ce alții așteaptă.* – Reușesc puțin. Știi cum? Păstrând mereu aceiași prieteni de atunci: cei care se jucau cu mine în sat. Îi caut, ne găsim, ne întâlnim și vorbim despre popor. Acolo, în acele momente, sunt eu însumi, cel pe care-l cunosc. Acolo se întâmplă să fiu în defensivă pentru că în continuu mi se pun întrebări și la multe dintre ele nu știu să răspund. Aceasta explică comportarea mea și imaginea mea publică. Sunt timid și par agresiv. Ține seama că situația mea e foarte dificilă”.

• [„**Echinox**”, nr. 2] Ioana Em. Petrescu realizează o incursiune printre epopeile românești din perioada pașoptistă, *În căutarea epopeii*, notând la un moment dat: „În sine, epopeea pașoptistă este un paradox estetic. «Poezie originală» confecționată în sec. al XIX-lea; gen sever codificat, cultivat într-o epocă de insurgență romantică împotriva codului poetic clasic; construcție epică monumentală într-o vârstă culturală profund lirică, vizionară și, în poezie, «fragmentaristă – iată câteva din premisele paradoxale (în ordinea aspirației estetice și a realității istorice) care fac din epopeea pașoptistă un teren al nobililor intenții eșuate.” □ Volumul *Analize și sinteze* al lui Ion Negoïtescu este subiectul primei cronici literare semnată de Ion Simuț, care conchide: „Am putea vorbi de o dualitate de principiu și metodă a criticii lui I. Negoïtescu, împărțită egal între zona mai întunecată a spiritului literar, a unei conștiințe angajate să se dezvăluie cu orice preț (naturalismul, expresionismul, decadentismul) – unde criticul e mai bogat în idei, rece în demonstrație, înclinat să explice – și entuziasmul pentru poezia (de observat: numai poezia) afină unui spirit dispus s-o divinizeze (Bolintineanu, Eminescu, Macedonski) și prin urmare gata să renunțe la propriul discurs.” ■ A doua cronică literară dezvăluie fascinația lui Radu G. Țeposu față de poezia lui Emil Botta, cronicarul scriind: „Fascinată este la Emil Botta, întâi de toate, marea putere a poeziei sale de a rămâne gravă și personală după ce a asimilat experiențe poetice de seamă. Poetul român a cunoscut și monologul rimbaldian și «spleen-ul» baudelairian dar a rămas, prin profunzimea și amplitudinea vocii, un iubitor de poezie romantică

fie că e vorba de spiridușul poetic, de îngerul rilkeean ori de spațiul galactic eminescian.” ■ Octavian Soviany aduce în planul receptării publice poezia lui Mircea Dinescu din al doilea volum publicat *Proprietarul de poduri* despre care conchide: „poetul pare să poarte pe frunte damnarea aleasă a celui născut din dragostea Ledei cu Lebăda.” (articolul *Magie și inocență*) ■ Fără vreun prilej aniversar este deschisă o anchetă (realizată de Ion Simuț) despre „fenomenul Sadoveanu” care e orientată pe două direcții: posteritatea critică și problemele esențiale ale exegezei sadoveniene. Întrebările puse sunt următoarele: 1. S-a produs în critica actuală și în rândul publicului cititor o modificare fundamentală de atitudine privind receptarea lui Sadoveanu? 2. Care ar putea fi punctele de pornire ale unei noi exegeze, furnizate de bogăția operei sadoveniene sau sugerate de opinii critice «clasice»? 3. Cum ați delimita individualitatea autorului Crengii de aur și Fraților Jderi (față de Eminescu, Blaga, Pârvan etc) în cadrul unei filosofii românești a istoriei (dacismul, patriarhalitatea, mitul umanității arhaice)? Răspund la aceste întrebări: Fănuș Băileșteanu, Paul Georgescu, Zaharia Sângeorzan, Pompiliu Marcea, Al. Paleologu, Savin Bratu. Li se alătură, *hors concours*, Constantin Hârlav cu *Pretexte la romanul istoric* unde este evocată concepția, esențial opusă celei sadoveniene, lui Basil Munteanu din scrierea *Constantes dialectiques en litterature et en histoire*. □ Mircea Horia Simionescu beneficiază de două intervenții critice, prima a lui Mihai Dragolea (*Jocul și fantezia*) și a doua a lui Virgil Podoabă (*Provincia libris*), ambele reprezentând luări de poziție referitoare la prozele din *După 1900, pe la amiază...* ■ *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* (Ed. Eminescu, București, 1976), al doilea roman al lui Fănuș Neagu constituie motivul intervenției critice a lui Ion Pecie care scrie chiar dintru început: „Departate de realismul viziunii din *Îngerul a strigat*, a cărui lume «posedată» e semn al unei «conștiințe buimace» [...], noua carte a lui Fănuș Neagu mai păstrează doar înclinația mai veche a autorului de a converti în grotesc elementul sacru, plecând de la o originală coborâre a transcendentalului și ajungând, în partea finală a cărții, la bizarerie pură. [...] Confuzia ideatică a cărții are ca substrat tocmai aceasta rătăcire de un topos existențial semnificat prin invocările din ce în ce mai slabe făcute câmpiei. Cert e ca în universul îngerului...au invadat turiștii. Degringolada epică nu e decât efectul imaginației nestrunită a prozatorului, care șochează adeseori neplăcut. [...] Tonul e de sfidare a ordinii, voit anarhic ca și comportarea personajelor, tentate permanent de originalitate. E de fapt semnul unei umanități gregare ce denotă un teribilism juvenil, greu de acceptat; nimic altceva decât exaltări ale unei imaginații în care straniul concurează grotescul. Autorul a urmărit să dea o replică la craii lui Mateiu Caragiale însă o analiză comparată e net defavorabilă contemporanului nostru.” (articolul *Excese metaforice*) ■ Radu Săplăcan exprimă mari reticente critice față de monografia lui George Gană *Opera literară a lui Lucian Blaga*, deși, la un moment dat, notează: „Dacă ar fi să găsim un model al încercării monografice a

lui George Gană, ne-am opri asumându-ne riscul comparației – la *Opera lui Eminescu* a lui G. Călinescu. Asemeni eminentului său înaintaș, autorul *Operei literare a lui Lucian Blaga* este tentat de virtualitatea exhaustivității. Lucrul poate fi explicat și de necesitatea unei intervenții lămuritoare care să elucideze – ca și la Călinescu – cam tot ce a rămas neelucidat...[...] Teama de ipoteză, care privează cartea de cristalizarea ideatică ne apare drept cea mai gravă neîmplinire a încercării lui G. Gană, care rămâne un simplu colaj tematic – e drept excelent alimentat – ce detaliază, nuanțează cu o perseverență demnă de toată stima date deja cunoscute.” (articolul articolul *Riscurile monografiei*).

■ Proza semnată de Romulus Rusan, un fragment intitulat *Philadelphia: utilul și plăcutul*, din volumul *America ogarului cenușiu*. ■ La rubrica de „documente de arhivă”, Mircea Curticeanu publică o scrisoare de mulțumire a lui Bazil Munteanu, căruia îi apăruse deja în 1938 într-o colecție de mare prestigiu internațional, cunoscuta lucrare *Littérature roumaine* (Editions du Sagittaire, Collection „Panoramas des Littératures contemporaines”), către criticul clujean Ion Breazu, el însuși autor a două cronici entuziaste de întâmpinare privitoare la lucrarea expatriatului confrate, deja tradusă în italiană, germană, engleză. ■ Adrian Popescu traduce din poezia italiană a secolului al XIII-lea, dintre poeții antologați pe pagină făcând parte și Jacopone da Todi.

● [„Familia”, nr. 2] Pe prima pagină, un articol de Viorel Faur despre *Răscoala din 1907 și intelectualii* care trăseseră semnale de alarmă în presă înaintea declanșării revoltei: A. D. Xenopol, Nicolae Iorga, Vasile M. Kogălniceanu. ■ *Trei Cronici literare*: Val. Tașcu anunță romanul *Cel iubit* de Radu Mares; Gh. Grigurcu vizează monografia *Poezia lui George Coșbuc* de Petre Poantă; Al. Cistelean înțelege *Pământul deocamdată* drept un volum ce încheie, poate, chiar o etapă de creație a poetului Păunescu. Cităm în legătură cu Adrian Păunescu: „În disciplina de versificație pe care poetul și-a impus-o în acest ultim volum se ascunde și o tentativă de a răspunde printr-un tur de virtuositate criticilor care i-au acuzat, invariabil și fără excepție, inegalitatea turbulentă a poemelor, diluția verbală și oratoria adesea mecanică... dar cum un Adrian Păunescu trudind cu migală ca orice mic meseriaș nu-i de închipuit – poezia sa rămâne sub același regim al incongruenței valorice, oferind doar mai multe satisfacții amatorilor de corectitudine în materie de versificație... Dezlănțuirea – liber sau disciplinat-pletorică a poetului, gesticulația sa neîncadrabilă și oratoria spumegândă au eliminat din sonet articulația rotundă a stării/ideii sale de bază, spulberând ordinea spirituală de calmă, dar pleneră, elevație a acestora... Problema consecvenței valorice este însă – în cazul special al lui Păunescu – o chestiune de plan secund; aceasta atât pentru că poetul, de o productivitate torențială, are și foarte multe poeme inegalabile, cât și pentru că ceea ce impune el este – în același timp – mai mult și mai puțin decât o poezie: este o atitudine și, mai ales, o tipologie... Fără prejudecăți și îndoieli filosofice, Adrian Păunescu se instituie, se proclamă ca o *conștiință exemplară a veacului*

(Ion Pop, pe care îl parafrazăm aici, a folosit un termen a cărui blândețe, desigur, poetul n-o cunoaște); de la această tribună, gesticulând enorm, poetul oficiază fără menajamente, împărțind lumii și sine însuși apeluri turbulente, imprecizații sau avertismente... Cel mai adesea însă, Adrian Păunescu vizează injustiția și inechitatea raporturilor umane și sociale, condamnă – cu o bine pusă în scenă – dar autentică mânie falsificarea valorii umane, cu tot cortegiul ei de ipocrizii, lașități, minciuni etc. În această direcție, la propriu, el «vede enorm și simte monstruos», fiind – ceea ce și intenționează – o conștiință de veghe și un poet care și-a scos poezia la lucru.” □ Despre stilul brâncovenesc, Radu Enescu în *Patima de zidiri*. □ *Emanuil Gojdu – 175 de ani de la naștere*, articol omagial de Traian Blajovici. □ *Piesa Sângele* de Horia Lovinescu, în premieră la Teatrul din Sibiu. □ Se reia, după o întrerupere de jumătate de an, *Poșta Redacției* – rubrica realizată de Șt. Aug. Doinaș. Sunt promovați Ioan Evu („nu mai sunteți de competența mea, ca să zic așa; trimiteți direct la reviste, spre publicare, nu la «poșta redacției»“) și parțial Liviu Antonesei („am impresia că ambițiile dv depășesc mijloacele de care dispuneți”); încă nu fac, „saltul calitativ” Gellu Dorian și Michael Hăulică („mici notații care ar putea să constituie nuclee pentru viitoare poezii”). Publică în acest număr George Bădărău, Maria Mailat și Constantin Dracsin. □ Radu Constantinescu abordează *Piesa într-un act* (punctând și *Săptămâna teatrului scurt de la Oradea*). Sunt analizate lucrări de gen de Ion Jivan – *Prigoruia și copiii lui*, Vasile Fulgeanu – *Antene bune*, Gagy Laszlo – *Criza s.a.* – schematic, banale, grandilocvente: „Abordarea aspectelor critice ale societății în dramaturgia într-un act ridică probleme... autorii au ajuns la un fel de șablon al criticii. Piese se răfuiesc cu... directorii de întreprinderi sau cu președinții de sindicat. Sărăcindu-se tipologia personajelor ținute în focarul criticii, se ajunge la o uniformitate a abordării tematicii contemporane, ceea ce, pe ansamblu, creează senzația de lucru deja spus, de rezolvare stereotipă, previzibilă, a unor conflicte la rândul lor stereotipe, previzibile, scăzând puterea de convingere, de emoționare a lucrărilor. Ceea ce se cere acestor lucrări e un mesaj limpede, o finalitate educativă clasică... există în toate punctele de vedere (*n.b.* din intervențiile critice din ultima vreme ale problematicii piesei într-un act) un element comun, relevat ca atare și la consfătuirea orădeană de la sfârșitul anului trecut: piesa într-un act (care se adresează în egală măsură profesioniștilor și amatorilor) este datoare să facă consecvent pasul decisiv de la comedia de circumstanță la responsabilă dezbateră politică.”

• [„**Ramuri**”, nr. 2] Marin Sorescu publică poezia *Baladă, cu o strofă ce se repetă*. □ Petre C. Gorun publică poezia *Din Flămânzi*. □ În *Reper*, Alexandru Balaci scrie despre *Un scriitor lucid: Paolo Monelli*. □ În secțiunea dedicată răscoalei din 1907, cu ocazia împlinirii a 70 de ani de la acest eveniment, sunt reproduse două strofe de Tudor Arghezi, preluate din volumul *1907*, precum și articolul semnat de Toma Grigore, *Nicolae Iorga, cronicar al*

răscoalelor țărănești. □ Ovidiu Ghidirmic publică, cu titlul *Un obsedat al nemuririi: Victor Papilian*, o analiză dedicată romanului *Chinuții nemuririi*, considerat a fi opera sa de maturitate, „unul din romanele cele mai valoroase ale literaturii contemporane”. ■ În *La reparația „Cărții Oltului” (V)*, Petre Dragu îi dedică un eseu intitulat *Dunărea sau „dezlănțuirea primăverii”*: „S-a vorbit nu o dată despre „vizionarismul” lui Geo Bogza (Miron Constantinescu, Perpessicius, Zaharia Stancu, George Macovescu ș.a.), ca despre o caracteristică funciară a scriitorului, ca despre un dat care-i validează postura de scriitor important. Va trebui să adăugăm că acest vizionarism izvorăște nu numai din experiența individuală a scriitorului, din datele particulare ale biografiei lui, din indignarea față de nedreptățile și marasmul societății burghezo-moșierești, ale lumii capitaliste. El este, în primul rând, rodul unei tot mai pătrunzătoare înțelegeri dialectice, științifice a mecanismelor politico-sociale, rodul apropierii de mișcarea muncitorească, al întâlnirii cu militanții Partidului Comunist, aflat în neagră ilegalitate. [...] Metafora danubiană din '35, sensul e fără echivoc, săgeata ei cu traiectorie directă, pregătește modul la care va scrie în '39, când „iarna istoriei” devenise și mai crâncenă, marele poem al „Cărții Oltului”. Dar, până atunci, așa cum va mărturisi Geo Bogza însuși, avea să fie «experiența Guadalquivirului»”. □ Claudiu Moldovan publică poezia *Stelaru*. ■ În *Puncte de vedere*, Marin Beșteliu scrie despre *Nicolae Balotă și structurile reflexive*: „Prezent aproape în fiecare an cu o carte în librării, Nicolae Balotă s-a consacrat în critica actuală prin finețea și cazuistica analizelor de amploare susținute de o solidă cultură europeană. Indiscutabil că în aceeași personalitate se întâlnesc fericit cărturarul informat, teoreticianul îndrăgostit de nuanțe, criticul impresionist supraveghindu-și stilul. Poate că din această natură cu multiple înclinații provine înclinația de a supune propriei analize aspectele dificiltoase ori controversate ale literaturii moderne ori seducția sintezei care să sistematizeze, evidențiind nuanțele. În această ultimă categorie se include recenta lucrare *Arte poetice ale secolului XX* (480 p.) apărută în seria *Confluente* a editurii Minerva. Din cea de a doua parte, *Arte poetice europene: Curente și personalități*, se pot rememora câteva coordonate ale gândirii despre poezie din secolul XX exprimate în manifeste ale curentelor moderniste (futurismul, expresionismul, dadaismul, suprarealismul), în lucrările unor esteticieni (ex. Benedetto Croce) sau în luările de atitudine ale unor poeți: Paul Valéry, Paul Claudel, T. S. Eliot. Ideile europene sunt corelate apoi, în prima secțiune, cu mișcarea poetică românească de după simbolism, în studii cuprinzătoare consacrate unor poeți reprezentativi (T. Arghezi, L. Blaga, Ion Barbu, Ion Pillat, Al. Philippide, Ilarie Voronca, Dan Botta, M. Beniuc, R. Stanca) sau în reflecțiile unor „critici și esteticieni”: P. Zarifopol, Pius Servien, Vasile Pârvan, T. Vianu, G. Călinescu, Vl. Streinu, Liviu Rusu, Edgar Papu, Ion Biberi”. ■ În *Eseu*, Marian Vasile analizează, în *Metamorfoza spiritului poetic modern*, lirica lui Adrian Păunescu din volumul *Pământul deocamdată*: „În fața unui poet

care saltă din comun, ne punem din nou toate întrebările ce privesc esența poeziei. Ultimele volume ale poetului Adrian Păunescu și *Pământul deocamdată* îndeosebi se înalță rebele în mijlocul atâtor definiții ale poeziei, mai vechi sau mai noi, care ne par străine și neadecvate, brațe prea firave pentru a putea susține un edificiu proaspăt, masiv și viguros. *Pământul deocamdată* reprezintă polul opus al aceluia sub care se declanșase o aventură poetică, fapt ce modifică întrucâtva imaginea provocată de volumele anterioare. Apar noi ipostaze, pe lângă cele știute, ceea ce ne determină să rememorăm evoluția poeziei lui Adrian Păunescu dintr-un unghi mai detașat, din care ni se relevă un itinerariu exemplar pentru destinul general al poetului modern, „blestemat” cum s-a numit, un blestem însă altul decât acela despre care s-a vorbit. „Blestemul” poetului din veacul nostru este de a porni de la *Eu* și a ajunge la *El*, de la orgoliu la umilință, iar în planul formal, de la confesiunea frenetică la imn, la elegie și la rugă. [...] Trăirea sa, durerea sa sunt trăirea și durerea lumii, a universului întreg, iată paradoxul spiritului modern, „blestemul” său, grandoarea și minciuna sa. Ar putea să derive de-aici judecăți de valoare asupra poeziei lui Adrian Păunescu? Este un mare poet? Al câtelea în ierarhie? Întrebări care trădează vanitatea, mai puțin a poetului, cât mai mult a criticului care se și vede atestat de posteritate. De parcă posteritatea n-ar fi la fel de capricioasă, de partiprisistă ca prezentul însuși. Ce se poate spune, este că în poezia sa există viață, că surprinde, contrariază, dezbină, alungă un cititor, îl convertește pe altul. Indiferent de opinii, trebuie subliniat că poezia lui Adrian Păunescu, talent viguros, stă sub semnul perenității”. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Dan Lupescu și George Niță. ■ În *Cronica literară*, Constantin M. Popa prezintă ultimul volum al lui Mircea Zăciu, *Teritorii*: „Mircea Zăciu știe că literatura este o provocare. Prin urmare se aruncă asupra celor dispuși să-l urmeze în aventura spirituală a reveriilor”. □ În *Două debuturi semnificative* sunt prezentate, de către Ioana Dinulescu, volumele *Sălaş în inimă* de Gabriel Chifu (Eminescu, 1976) și *Sentimentul baricadei* de Patrel Berceanu (Scrisul românesc, 1976). □ Vasile Zamfir publică poeziile *Autohtonă* și *Taine de suflet târziu*. ■ În *Dialog* este publicat, cu titlul *Virgil Cărianopol: „Am închinat poeziei toată viața mea”*, un interviu realizat de Constantin Dumitrache cu Virgil Cărianopol. Temele abordate ating subiecte de ordin biografic, poetul detaliază aspecte legate de debutul său literar, vorbește despre relația sa cu avangarda (și de despărțirea de aceasta), despre ceea ce înseamnă pentru el poezia („Pentru ea am trudit, pentru ea am suferit, pentru ea am trăit, pentru ea am pierdut prieteni... am aruncat cu flori în oameni și, uneori, mi s-au întors spini”), despre șezătorile literare la care participă, își exprimă opinia despre „peisajul poeziei românești actuale” („Generațiile tinere, pentru care am mult respect, mi se pare că știu să spună ce vor, dar nu toate au ajuns la măiestria de a ști cum să spună. Peisajul, în tot cazul, este divers și promițător. După credința mea, poezia viitorului, deci și cea de astăzi, este tocmai poezia simplă,

simplitatea fiind cea mai mare condiție a artei adevărate; poezia directă, omească, vibrantă care merge la sufletul omului, poezia patriei, a partidului, poezia românească de totdeauna”). □ În *Varia*, Fl. Firan, cu titlul *Acasă la Macedonski*, prezintă volumul lui Alexandru Mîtru, *Macedonski la el acasă* (Sport-Turism, 1976). □ În *Inedit*, Tudor Nedelcea și N. Vasilescu-Capsali dau detalii de ordin istoric și biografic pe tema *Titu Maiorescu și Independența*.

● [„*Steaua*”, nr. 2] Numărul se deschide cu textul lui Vintilă Vulpescu: „Se împlinesc 70 de ani de la răscoala țăranilor din 1907, eveniment de o importanță politică și socială deosebită, care a zguduit din temelii sistemul României de-atunci”. ■ Vasile Vesa scrie despre *Februarie 1907*. ■ Nicolae Balotă semnează *Amurgul „Galaxiei Gutenberg”*: „Se vorbește uneori, în zilele noastre, despre o viitoare moarte a cărții, despre un amurg al «galaxiei Gutenberg». Previziuni pseudoștiințifice anunță retragerea și agonia lentă a cărții în fața mijloacelor de comunicare audio-vizuală triumfătoare. Este cert că în istoria comunicărilor umane au existat momente critice, treceri de la o structură la alta, de la un instrument predominant la altul. Dar nimic nu ne face azi să presupunem dispariția cuvântului scris și adunat într-o carte. Chiar dacă omul a descoperit și va mai descoperi alte mijloace de comunicare a informațiilor, de înregistrare a cunoștințelor, de exprimare a afectelor, decât cartea, chiar dacă semnele pe care mai demult le săpa în piatră, la scrijela în lemn, ori le scria pe un pergament, au ajuns să fie filmate pe alte suluri, moderne și le auzim sau le vedem desfășurându-se pe ecrane. Cărțile pot să moară. Cartea, ca o comunicare esențială a spiritelor, trăiește”. ■ În *Permanența poeziei* Aurel Sasu scrie despre volumul *Poezie neîntreruptă* de Virgil Teodorescu, prefață de Nicolae Balotă, Editura Minerva, 1976: „Impresia la lectură și este de fapt aceea a unui tradiționalism cultivat sau a unui modernism temperat, asociate în prima fază cu o vagă impresie de incoerență și o stare liric-indiferentă Poezia nu e în această perioadă decât o mască a așteptării și a unei pustiitoare neliniști, o decapitare juvenil-parodică a sentimentelor; limbajul este de pe acum o șansă a damnării și a promisiunilor inutile, o formă de perpetuare a incertitudinii și de presupusă libertate”. ■ Nicolae Manolescu revine la rubrica *Teme* cu textul *Monologul lui Schiller*, un text despre corespondența între Goethe și Schiller. ■ Mircea Popa discută despre *Conceptul de critică literară în România* de Fl. Mihăilescu, Editura Minerva, 1976: „Cartea lui Fl. Mihăilescu, care conține numeroase interpretări și disocieri remarcabile, are multe afinități cu mai vechea lucrare a lui Lovinescu, *Titu Maiorescu și posteritatea lui critică*. O reluare a problemei de pe pozițiile criticii dialectice de astăzi era absolut oportună și Fl. Mihăilescu a făcut-o cu aplicație, transformându-și pe alocuri demersul într-o veritabilă istorie a criticii românești”. ■ Gavril Istrate scrie despre *Dosoftei – un moment al poeziei și limbii românești*. ■ Virgil Ardeleanu semnează *Fetele noastre*, despre „remarcabil stadiul la care a ajuns Augus-

tin Buzura”, considerând că: „Rămâne ca Augustin Buzura să-și frâneze propensiunea intelectualistă (oralitatea și inclinația speculativă sunt note prea puțin diferențiate) și, cu osebire, să evite aglomerarea de elemente demonstrative. Tendința sa de a orienta romanul spre alegorie și fizionomie morală are numai de câștigat dacă e însoțită de un vigilent simț ordonator”. ■ N. Steinhartd publică *Poetul în postură de critic*: „Moartea unui contabil se cheamă un volum de versuri al lui Ion Negoitescu. Fie-ne îngăduit a formula o ipoteză: poetul, după ce l-a omorât pe contabil, i-a preluat sufletul și cu acesta își scrie cărțile de critică. *Analize și sinteze* mai duce la o concluzie: se cere negreșit reconsiderată imaginea poetului visător și aerian, zglobiu și jucăuș; poetul e făptură atenției și rigoarei. S-a întrebat un gânditor de azi dacă Dumnezeu e matematician? Poetul, desigur, aceasta e: matematician. Iar poetul-critic: membru al onorabilei și temutei corporații a contabililor experți?”. ■ Nae An-tonescu semnează *Ion Chinezu și literatura maghiară*: „Constant admirator al literaturii maghiare din Transilvania, Ion Chinezu este și unul dintre cei mai competenți comentatori ai ei în România interbelică. Cunoscând limba maghiară din copilărie, studiază literele din Budapesta având profesori pe G. Alexici și pe savantul Riedl Frigys, ultimul păstrându-i mereu o venerabilă considerație”. ■ Apare, nesemnat, *Vocația documentului*: „Principiul general pe care-l adoptă Mircea Popa în monografia sa despre *Ioan Molnar* (Editura Dacia, 1976) este acela al dovedirii întregului prin parte. Autorul, cunoscut istoric literar, încearcă să clarifice încă ceva din perioada iluminismului românesc prin portretul analitic pe care-l face unui reprezentant de altă structură decât a membrilor Școlii ardelenene”. ■ În *Un exercițiu de imaginație* Valentin Tașcu scrie despre romanul *Depart* de Mircea Radu Iacoban, Editura Junimea, 1976: „Rară e o asemenea carte care nu-și propune nimic și izealizează totuși ceva: virtualitate stilistică. Exercițiul lui M. R. Iacoban este agreabil și conține și o anume putere de pătrundere dacă admitem, dar nu ne lăsăm induși în eroare, regula jocului impus de el. *Depart* este o carte de... (la fel de rar spus) autor”. ■ Despre *O sinteză de istorie a spiritualității arhaice* scrie Dumitru Micu, despre *Istoria credințelor și a ideilor religioase* de Mircea Eliade: „Lucrare științifică, *Istoria credințelor și ideilor religioase* e și operă literară, în același timp, implicând creația lirică, în accepția crociană, autoexpresia. Întocmai ca vechii zugrăvi de biserici, autorul, pictând pereții «catedralei» sale (căci, prin analogie cu *Istoria literaturii române* de G. Călinescu, putem socoti cartea – împrumutând metafora din *Bietul Ioanide* – o «catedrală») cu zeci și sute de divinități de pretutindeni, și-a introdus undeva, în cuprinsul imensei fresce, cu discreție, și propriul portret. Celor ce au intuit spiritul creației epice, al eseisticii și publicisticii lui Mircea Eliade nu le va scăpa, traversându-i opera de istoric al religiilor, convergența între stările de conștiință predominante în romane, ideile directoare din articole și eseuri și anumite accente din scrierile cu caracter științific, inclusiv *Histoire des croyances et des idées religieuses*.

Expunând faptele de creație religioasă cu totală obiectivitate, formulându-și constatările și presupunerile într-un stil sobru, lapidar, întrebunțând un ton neutru, savantul scoate în relief, cu precădere, acele orientări și practici cultice care exprimă atitudini dinamice, concepții optimiste și activiste cu privire la rosturile omului în univers”. ■ Virgil Mihai semnează *Marin Sorescu retrospective și perspective*, un text despre volumele *Descântoteca*, Editura Scrisul românesc și *Poeme*, Editura Albatros: „La o analiză mai atentă, așa-numita formulă soresciană ni s-a părut, odată ce-a început să fie sesizată ca atare, un exemplu convingător de adecvare stilistică la spiritul în care autorul își concepe poezia. Poetul își câștigă o relativă independență prin folosirea unui limbaj aparent inexpressiv, plat, subminat de expresii și locuri comune, în care căutările par a merge nu spre cuvântul rar, exaltant, ci spre o demistificare deliberată a «poeziei pure». Rezultatul este un en de anti-rafinament poetic, fiindcă autorul plin de har știe să împrumute discursului superficial-neutru fiorii inopinați ai lirismului”. ■ N. Barbu semnează necrologul *Ion Istrati*: „Ion Istrati a plecat pe drumul neîntoarcerii la 56 de ani, după ce, cu hărnicia, cu pasiunea, cu talentu-i de observator și adâncit narator a publicat peste 30 de volume, comentând îndelung și adâncit viața de ieri și de azi, oamenii, peisajele satelor și ale orașelor, aflate în prefacere neconținută”. ■ V. Nistor scrie *O nouă ipostază lirică*, un text despre *Evenimente* de Petre Ghelmez, Editura Eminescu, 1976: „Conținutul dens din volumul semnalat, autorul îi asociază o expresie concentrată, mult simplificată ca procedee stilistice, în vers liber, mai în măsură să cuprindă noua tonalitate a viziunii poetice despre omul contemporan. Și sub aspectul acesta experiența lui Petre Ghelmez înseamnă o ascendență”. ■ Virgil Ardeleanu semnează cronică literară la *Teritorii* de Mircea Zăciu: „*Teritorii*, cea mai pasionantă operă a lui Mircea Zăciu, este o carte care, cel puțin criticilor cu veleități artistice, le apare, probabil, drept umiltoare”. ■ Petru Poantă semnează cronică literară la: □ *Depărtări* de Letáy Lajos: „Deși o prezență editorială discretă în ultimul timp, Letáy Lajos este un poet autentic și generos, pentru care poezia constituie mai mult decât un «exercițiu» spiritual”. □ *Pământul deocamdată* de Adrian Păunescu: „În momentul actual, când cu adevărat se pune problema transformării lumii, decizerea lui Adrian Păunescu de contemplativ și intimism și revenirea la istoria concretă, la eveniment, ni se par fecunde. Poezie a colectivității, opera sa înseamnă, în cele din urmă, un sfârșit al epocii individualismului și o încercare viguroasă de aproximare a unei noi sensibilități umane”. □ *Câmpiile magnetice* de Adrian Popescu: „*Câmpiile magnetice*, îndeosebi ca formulă, nu este un volum unitar. [...] O secțiune cuprinde poezii, în general în vers alb, care par a deschide o altă experiență, a tensiunilor sintactice, mai «prozaice» parcă și nu îndeajuns fixate”. ■ Mircea Țoca prezintă pe *Salvador Dalí* și traduce o poezie – *Broșura legănată*. ■ Henri Zalis scrie despre *Evoluția maioreșcianismului. E. Lovinescu*. ■ Ilie Balea semnează *Locuri, oameni, cărți*, un itinerar parizian. ■ În *Lirism*

între virtuozitate și sentimentalism Adrian Popescu scrie despre: □ Horia Zilieru, *Australia*: „Horia Zilieru rămâne un liric interesant și în *Australia*, bun exemplu de supunere a «inspirație» unei discipline formale remarcabile, unei muzicalități care antrenează hipnotic sensurile într-o sugestie de mare rafinament și prețiozitate”. □ Emil Brumaru, *Cântece naive*: „Poezia lui Emil Brumaru își păstrează intact farmecul cu toată cochetăria și pe care și-o permite cu propria modalitate lirică. Ca și la Horia Zilieru invenția domină sentimentul, iar preocuparea artizanală, mai mascată la Emil Brumaru, devine o problemă de conținut. Totuși, o anumită reluare, repetare a elementelor caracteristice, uneori fără surpriza noutății nu e străină amândurora”. ■ Mircea Curticeanu publică *Sextil Pușcariu în corespondență* cu Alf Lombard. ■ Gelu Ionescu revine la *Cronica traducerilor* semnalând apariția *Romanelor mesei rotunde*: „Versiunea românească a acestei prelucrări e semnată de experimentatul traducător Aurel Tita. Datorită lui, lectura e foarte agreabilă, cursivă și... odihnitoare”. ■ Marin Oprea scrie despre *Publicistica lui Constantin Moisil*. ■ Sergiu Pavel semnează *O instructivă explorare a valorilor eroismului antic*, o prezentare a cercetării lui Alexandru Nicolae Cizek, *Eroii politici ai antichității*, considerând că: „[...] paginile cele mai nuanțate și, în același timp, mai convingătoare ale cărții lui Alexandru Nicolae Cizek rămân cele consacrate ariei grecești a tipologiei eroice”. ■ În *Unghiuri și antinomii* citim *Cognitiv-axiologic în morală* de Grigore Zanc: „Astfel înțeleasă, relația cognitiv-axiologic indică modalitatea și gradul în care individul, sau o anumită societate au în vedere afirmarea esenței umane, ca realizare treptată și continuă a posibilităților imanente umanității. Pentru societatea noastră, acest aspect este definitoriu”. ■ În *Confluente* citim: □ Ion Pop, *Un spirit revoltat. Georges Bataille*: „Dacă glorificarea capacității umane de a depăși limitele spre un prag al sărbătorii ființei este umbră de unilateralitatea unor puncte de vedere și excesul unor atitudini, demersul lui Georges Bataille se înscrie totuși într-o istorie esențială a gândirii filosofice și literare contestată”. □ Ioana Ciocoi-Pop, *Marele Gatsby – o personalitate disociată*: „Greșeala lui Fitzgerald a constat în convingerea lui că numai cei bogați au șansa de a asigura un climat moral al vieții, și această convingere a luat la un moment dat în conștiința lui dimensiuni uriașe. A fost un capital moral investit poate cu prea multă ușurință într-o societate care nu avea nimic de a face cu virtutea, iar Fitzgerald a greșit și față de noi și față de el”. ■ Din *Viața cărților* citim: □ Veronica Porumbacu prezintă *Cartea fiului* de Norman Manea, Editura Cartea Românească, 1976: „între cele două romane, personal prefer pe primul, *Simona*, a cărei structură de cristal corespunde perfect stilului «artist» al autorului. Deși se prea poate ca degustătorii literaturii de atmosferă să-l aprecieze mai mult pe al doilea. Indiferent de aceste preferințe, *Cartea fiului* atestă prezența tot mai marcată a prozatorului de talent și idei care este Norman Manea”. □ P. Petru semnalează că au apărut *Duiliu Zamfirescu interpretat de...* Ioan Adam și *Viața la Țară*. Editura Eminescu, Editura

Minerva, 1976: „Marele colocviu critic despre Duiliu Zamfirescu nu s-a încheiat, aşadar. Pentru redeschiderea lui, Ioan Adam rămâne cea mai temeinică promisiune”. □ Radu G. Ţeposu scrie despre *Corabia timpului* de Monica Pillat, Editura Ion Creangă, 1976: „Ceea ce fascinează în *Corabia timpului* e însă comunicarea cu lumea copilăriei pe care Monica Pillat a redat-o cu fidelitate şi pasiune”. □ Ion Istrate recenzează *Căile eseului* de Traian Liviu Birăescu, Editura Facla, 1976: „Cu aceste câteva observaţii cu privire la statutarea mai clară a condiţiei literare a eseului şi la unele deficienţe de intuiţie, dacă se poate spune aşa, subliniem încă odată meritul informaţiei cât şi buna factură academică a lucrării în discuţie”. □ Vistian Goia comentează *Scrieri literare* ale lui V. A. Urechia, apărute în Editura Minerva, 1976: „Cititorul de astăzi va face astfel cunoştinţă cu scrierile atât de diverse şi interesante ale unui povestitor pe nedrept uitat, situat prin arta evocării şi prin cea portretistică mai aproape de Filimon şi Ghica, iar prin însemnările de călătorie în vecinătatea lui Alecsandri”. □ Dan Rupea semnalează apariţia *Scrisorilor* lui Cesare Pavese, Editura Univers, 1976: „*Scrisorile* lui Pavese au o nobleţe intelectuală şi o sinceritate care nu devine niciodată confesiune egoistă, ci vizează esenţialul şi permanenţele umane. Lectura lor dezvăluie un caracter şi o conştiinţă nedispuse să se amăgească pe sine, sau să accepte concesiile şi mediocritatea”. □ Mircea Ţoca prezintă *Baldung Grien* de Viorica Guy Marica, Editura Meridiane, 1976: „Ilustrând, în fond, calitatea şi ţinuta interpretării critice, aceste particularităţi, ca şi altele, pe care autoarea le defineşte cu egală claritate şi forţă de convingere, exprimă şi explică interesul pe care îl poate trezi aici opera unui artist de talia lui Hans Baldung Grien, atunci când beneficiază de o prezentare ca avea semnată de Viorica Guy Marica”. ■ Din *Menţiuni şi opinii* reţinem: □ M. Popa. *Radu Flora – poet şi traducător*: „Profesorul de limba şi literatura română de la Universitatea din Beograd, Radu Flora, cunoscut autor şi militant în domeniul raporturilor literare româno-sârbe (să amintim în trecut doar volumele *Istoria literaturii române*, *Poezia iugoslavă contemporană*, *Literatura română din Voivodina*, *Din relaţiile sârbo-române*, *Documente literare* etc.) a publicat de curând un volum retrospectiv de poezii, intitulat *Liniştea zorilor* (ed. Libertatea, Panciova, 1976)”. □ Virgil Mihai, *O ediţie bilingvă*: „La editura Facla din Timişoara a apărut sub titlul *Das Geheimnis der Orchidee* (Enigma Orhideei), o culegere bilingvă din poemele lui Anghel Dumbrăveanu. Traducerea în limba germană aparţine lui Irene Mokka şi Horst Fassel. Poet egal cu sine însuşi, Anghel Dumbrăveanu e recunoscut ca unul dintre liricii preocupaţi în primul rând de frumuseţea şi acurateţea imagistică, de realizarea unui flux metaforic coerent, chiar dacă acesta devine uneori monocord”. □ M. N., *Maria Botiş-Ciobanu*: „Editura Facla a publicat la sfârşitul anului trecut o ediţie selectivă din scrierile Mariei Botiş-Ciobanu, sub îngrijirea lui G. Nistor care semnează şi un studiu introductiv. Volumul cuprinde povestiri, versuri, legende din ţara moţilor şi poveşti”. □ Aurel Rău, *Vis de*

autor: „Îmi amintesc cum după apariția traducerilor *Din lirica universală* (1957) Lucian Blaga a adus la redacție o pagină de *Erată*, s-o înserăm la rubrica Mențiuni. Pe atunci n-am înțeles deplin calea aleasă de marele poet, dar indicațiile de lectură corectă au văzut lumina tiparului, neîntârziat”. ■ Versuri semnează Aurel Șorobetea (*Însemnări la scrieri despre starea țărănimii*), Adrian Popescu (*Unsprezece mii*), Horia Bădescu (*Balada flămânzilor*), Dan Milea (*Veniți...; O, liniște...; Vânturi tinere; Elegie; Trecând; Ce suntem?*), Vasile Preda (*Eu, mecanismul lăuntric*), Monica Ghef (*Anotimpuri*), Lucian Vasiliu (*Culori sacre*), Virgil Nistor (*Lentele arderi; Cavalcadă; În proaspete miezuri*), Vasile Zamfir (*Ulcioare; Arcanele iubirii; Pădurea mea cu cerbi*), Vasile Dan (*Copilărintă*), Petre Stoica (*Vântul*). □ Eugen Uricaru publică *Îngerul păzitor*. □ Horia Bădescu semnează tableta *Melcul*. □ Sub titlul *Poeți greci contemporani* citim traduceri de Antița Augustopoulos-Jucan din: *Odysseas Elyfs (Mi-au răs în față)*, Iannis Manikas (*București*), Rita Boumi-Papa (*Redați-mi*), Evangelia Papahristou-Panou (*Întinde o mână prietenească*), Minas Dimakis (*Vijelia*). □ În *Fișele unui delfin* sub semnătura Thomas citim *Cinematocinegetică*.

● [„Teatrul”, nr. 2] Cu titlul *Caragiale, azi*, este publicat un articol dedicat scriitorului la 125 de ani de la naștere, în care sunt trecute în revistă diversele evenimente din cadrul „Săptămânii Caragiale”. ■ Al. Dima publică un articol despre *Publicistica teoretică* alui I. L. Caragiale. □ Valentin Silvestru scrie o primă parte a studiului *Interogații caragialogice*. ■ Mircea Mancaș discută despre *Clasicitate și modernitate*: „Pentru istoria literară, ca și pentru cercetătorii istoriei teatrului, Caragiale rămâne cel mai autentic reprezentant al realismului critic în dramaturgie, ca și în proza epică, omul de teatru complet, care și-a întregit opera literară cu considerații teoretice, ce îi definesc atitudinea și concepția artistică. Caragiale a fost, în adevăr, nu numai prozatorul și dramaturgul consacrat, ci, totodată, pasionatul, scormonitorul spirit care și-a pus întrebări asupra esenței, a structurii dramei și a specificului teatrului ca fenomen artistic complex, sintetizând elemente ale celorlalte arte. Scriitor de o singulară forță de persuasiune, el a reflectat o întreagă epocă în comedii, „momente”, cronici și articole, dând o nouă dimensiune modului de a înțelege și a înfățișa realitatea timpului său: dimensiunea privirii critice, a stigmatizării formelor de viață degradante, a criteriului etic în aprecierea actelor și comportării umane, în relațiile sociale. Spiritului său caustic, ironiei lui corosive nu i-a scăpat nimic din deformațiile psihologiei legate de un mod de viață sortit, odată cu societatea, unor radicale transformări. Optica scriitorului măsura distanța, releva contrastul dintre viziunea luminoasă a unei lumi în perspectiva perfectibilității și realitatea decepționantă a vremii sale”. ■ Mihai Nadin, în *Sens și sensuri la Caragiale*, abordează și el problema actualității autorului, apreciind: „Actualitatea lui Caragiale nu decurge din caracterul de previziune al operei, ci din esențialitatea reprezentărilor. Realismul semnificațiilor se dovedește ne-

important în raport cu acela al semnificațiilor. Termenul de referință la actualitate este semnificația sau, mai larg, *sensul*, adică revelația caracterului *contextual determinat* al realității de referință. Toate acestea au valoare în măsura în care actualitatea lui Caragiale este probată prin *lectura scenică* și confirmată ca atare, nicio interpretare, oricât de complexă, nejustificându-se altfel decât ca premisă a unor noi spectacole, acum sau în perspectivă”. ■ În *Ancheta Revisitei „Teatrul”* este publicată partea a doua a anchetei cu tema *Locul și importanța piesei scurte în repertoriul teatrului profesionist și de amatori*. Scriu pe acest subiect Iosif Naghiu (*Condiția poetică a piesei scurte*), Ștefan Oprea (*Contemporaneitate, operativitate, putere de penetrație*), Victor Parhon (*Între „o atenție deosebită” și un interes real*), I. D. Sârbu (*Nu o simplă firimitură de la masa bogatului*). □ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Radu Dumitru despre „nașterea scriitorului de teatru; revigorarea elementelor tradiționale; timpul fericit al dramaturgului”. □ În *Cronica dramatică* Cristina Constantiniu scrie despre *Prima anchetă* de Cristian Munteanu (Teatrul Bulandra); Virgil Munteanu prezintă *Tineri căsătoriți caută cameră* de Mihail Roșcin; Valeria Ducea scrie despre *Oameni feluriți* de Anton Holban (Teatrul Nottara); Mira Iosif despre *Ulciorul sfârâmat* de Heinrich von Kleist; Alte cronici dramatice cuprind: *Oamenii cavernelor* de William Saroyan (Teatrul Mic), *Mureșanu* de Mihai Eminescu (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani), *Interviu* de Ecaterina Oproiu (Teatrul maghiar de stat din Cluj Napoca și Teatrul german de stat din Timișoara), *Trei surori* de A. P. Cehov (Teatrul dramatic din Brașov), *Omul invizibil* de Ion Hobana, prelucrare după H. G. Wells. □ Este publicată piesa *Câteva nopți de martie* de Lia Crișan.

● [**„Transilvania”, nr. 2**] Se instituie un concurs de literatură la care participă cu poezii Gavril Rusu (cinci poeme) și George Nimigeanu (cu același număr de poeme). Mai publică poezii Emil Hurezeanu, Ion Mircea, Haralambie Țugui, Valentin Tudor. Sunt reproduse lucrări plastice ale unor pictori amatori, aici Paulina Popescu-Dăncilă (n. 1902, de profesie medic). ■ Cele două cronici literare ale lui Mircea Tomuș se orientează spre poezia lui Emil Botta, cel din volumul *Un dor fără sațiu*, „un tulburător poet”, „înnegurat prinț al poeziei insolite”, „în noul volum, poezia picură în accente familiare și totuși noi, modelul melodic cel mai apropiat fiind acela al creației ancestrale”; și spre lirica lui Mircea Dinescu din volumul *Proprietarul de poduri*, ceea ce-l face pe cronicar să observe în fragmentul introductiv: „Există, în literatura noastră, un destin oricum privilegiat, acela al poetului tânăr. Figurile lui Cârlova, mai ales, dar și Bolintineanu, la vremea lui, l-au preludiat, a lui Eminescu i-a hotărât coordonatele tragice și înălțătoare totodată, atingând sublimul. D. Iacobescu a jucat un prim rol de victimă tânără; Nicolae Labiș a fixat definitiv modelul. După care, sau cu puțin doar mai înainte, Dan Deșliu, a cărui participare la rol este, astăzi, aproape uitată, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru și, poate alții încă, au fost în situația de a ilustra varianta victorioasă a acestui des-

tin.”, ca apoi să noteze despre poetul examinat: „el are o răutate și o obrăznicie a lui, un fel de a se agăța cu insistență, de a ieși în față, despre care sincer putem mărturisi că nu trezește întotdeauna simpatia. Dar tot atât de adevărat este că, iscodind sub coaja grunțuroasă a acestei prime impresii de lectură, lectorul poate avea reconfortanta, în sens estetic, surpriză de a descoperi o sensibilitate adevărată și adâncă. Exhițiunile tupeului maschează, în poezia lui Mircea Dinescu, o conștiință dramatică și latentă dar și, totodată, activă; râsul se convertește în grimasă și obrăznicia poate ascunde și rostul grav al înțelegerii și asumării conștiinței tragice.” ■ În cadrul rubricii „mișcarea literară”, suntem atrași de primul articol cu titlul *Memorialul eseistic – varianta calitativă a reportajului*, semnat de Titu Popescu, care încearcă o definire a speciei de memorial eseistic: „«Redarea» este numai un pretext și o localizare uneori simbolică, lăsând să se întrevadă însă și dorința autorului de detașare spre alte zone. [...] Memorialul eseistic nu este străin de un lirism al intelectului, disimulat într-un baroc al informației convocate, introduce un principiu al erudiției și este impregnat de o filosofie personală a autorului asupra culturii în genere.” și apoi ilustrează specia prin realitatea câtorva cărți apărute, precum *Mitologiile subiective*, de Octavian Paler, *Răpirea lui Ganimede*, de Mircea Horia Simionescu și *Olé! España* de Adrian Marino. ■ Apariția celui de-al treilea volum mai subțirel, *Jumătate plus unu*, din seria „miraculosului dicționar onomastic” al lui Mircea Horia Simionescu, primele două volume ale *Ingeniosului bine temperat*, impunându-se atenției și prin dimensiunile monumentale, atrage bucuria cronicarului Mircea Ivănescu, după sentimentul de revelație oferite de primele două tomuri, și îl determină să scrie: „ceea ce face originalitatea scriitorului de care e vorba acum este calitatea cu totul specială a spiritului său, acea dezinvoltură a inteligenței și sensibilității mereu apte să descopere și să impună viziuni noi și surprinzătoare asupra unor realități pe care prea multă vreme am fost obișnuiți să le vedem într-un anume fel și să le luăm drept de la sine înțelese. Din acest punct de vedere, un scriitor ca Mircea Horia Simionescu ar putea fi definit și ca un «umorist englez», căci, continuând parcă tradiția celor care s-au hrănit îndelung cu umorul uscat al non-sensului, el știe, cum se vede în foarte multe din articolele dicționarului său, să descopere sensuri adânci și fecunde pentru spirit din aparențele – sau realele – nonsensuri, inconsecvențe, inerții sau disimulări pe care le opun oamenii sau obiectele asupra cărora își îndreaptă privirile. Observațiile lui, întotdeauna surprinzătoare și întotdeauna exacte, dacă stai să te gândești, trăiesc și din tensiunea stilului, sub jovialitatea cu care-și desfășoară meandrele frazelor, meticolos explicative sau deviind amețitor de la punctul de pornire [...]. Așa stând lucrurile, cărți de felul acesta nu sunt niciodată susceptibile să rămână în urma cititorilor, și cel care s-ar desprinde de ele socotindu-le neangajante sau nefolositoare ar săvârși o gravă eroare. Ele sunt adevărate exerciții ale spiritului, care ne învață să aruncăm asupra lumii din jur priviri neintimidate de rigiditatea și falsa gravitate a obiec-

telor și ne deprind să gândim mai liber și mai omeneste împrejurări care altminteri ar aluneca pe nesimțite în rutină.” (articolul *Exerciții spirituale*). ■ Vasile Avram încearcă să privească cartea de critică *Romanul lecturii* (Ed. Cartea Românească, 1976) de Gelu Ionescu „prin simpla exigență a împărtășirii impresiilor unor lecturi”, așa cum își închipuie că propune autorul, dar găsește că „citirea ei nu este lipsită de o anume savoare intelectuală”, cu toate că „abundă întrebările, repetițiile, divagațiile, retractările voalate, parantezele, ghilimelele, ca în orice lucrare ce-și refuză un postament științific.” (articolul *Deliciile și capriciile lecturii*). ■ Nae Antonescu pune pe tapet o carte de *Memorialistică literară* cu titlu *13 rotonde 13*, carte legată direct de activitatea bogată a Muzeului literaturii române, întemeiat de Perpessicius, apărută în biblioteca Manuscriptum, „texte reproduse după o suită de manifestări lunare, care s-au desfășurat, în cursul anilor 1970-1975, sub președinția criticului și a istoricului literar Șerban Cioculescu.” ■ G. Nistor remarcă într-o scurtă recenzie volumul *Elegie la pomana porcului* (Ed. Albatros, 1976), „un interesant volum [...] de schițe, fiziologii, portrete, fabule, pamflete, având cel mai de seamă merit acela că se mențin tot timpul în stricta actualitate. Citadin prin vocație, scriitorul nu urmează întocmai modelele consacrate ale genurilor, ci vine cu niște structuri mozaicate sau în ecou, după sistemul cutiilor de rezonanță.” Mircea Braga orientează atenția publicului român spre *I. A. Richards și psihologia artei*, referindu-se în special la ideile criticului englez din lucrarea *Principii ale criticii literare*, al cărei obiectiv este determinarea valorii estetice și a comunicării în artă.

● **[Tribuna României, nr. 101]** Mitzura Arghezi trimite spre publicare revistei poezia *Noapte de an* a lui Tudor Arghezi, poezie care vede prima oară lumina tiparului. Tableta lui Gheorghe Tomozei leagă *Ianuarie al Unirii* de alte evenimente istorice și de viețile lui Mihai Eminescu, Mihai Viteazu, Al. Ioan Cuza, Dimitrie Cantemir. ■ Articolul de fond, semnat de Virgil Câdea, subliniază importanța cuceririi independenței naționale, în articolul *Sărbătorirea Independenței*. Constantin Ciopraga actualizează pentru cititori volumul din 1905 a lui Sadoveanu, *Povestiri din război*, în care povestitorul de la *Vadu Strâmb* „înscria în capitolul literar 1877 pagini remarcabile, în care plastica, lumina, ritmul duc la conturarea unor situații elocvente. Nimic retoric, grandilocvent sau superficial-decorativ. Accentul cade pe tensiunea interioară, pe momentele dramatice sau patetice.” (articolul *Mihail Sadoveanu evocator al lui «1877»*). ■ D. Macrea scrie un articol aniversar despre Sextil Pușcariu, la o sută de ani de la nașterea lui, a cărui importanță este descrisă în felul următor: „După 1918, latura cea mai definitorie a activității lui Sextil Pușcariu a fost cea de savant lingvist, cu multiple realizări creatoare în toate ramurile acestei științe: teoretician al limbii, lexicograf, lexicolog, romanist, fonetician, fonolog, istoric al limbii și lingvisticii române, cultivator asiduu al limbii române, printr-un hotărâtor «Îndreptar ortografic» și o îndelungată activitate publicisti-

că în această direcție.”(rubrica „aniversări”, articolul *O sută de ani de la nașterea lui Sextil Pușcariu*). ■ Cursul de limba română a lui Cezar Tabarcea se află la lecția a 6-a, anul III, cu tema sărbătorilor de iarnă și desene de Nicu Russu. ■ Al. Piru îi dedică lui *Ion Heliade Rădulescu* un medalion aniversar, la 175 de ani de la nașterea sa, scriitor pe care îl elogiază astfel: „Unul din promotorii școlii naționale românești, tipograf și editor, întemeietorul celui dintâi ziar în limba română «Curierul românesc» și al mai multor reviste literare («Curier de ambe sexe», «Gazeta Teatrului Național»), organizator al unor societăți literare, al Filarmonicii, al Teatrului Național, cap al revoluției burghezo-democrate de la 1848, președinte al Academiei Române, poet, prozator, dramaturg, critic, eseist, jurnalist – cel mai important până la Mihai Eminescu – traducător a numeroase opere, filolog, el merită pe drept cuvânt, cinstea de ctitor al culturii și literaturii române moderne. În toate direcțiile în care s-a îndreptat, Heliade a risipit o energie extraordinară, voind în chip lăudabil să se pună la curent cu tot ceea ce se făcuse până la el, la noi și aiurea. A tradus, a prelucrat și a imitat ca o adevărată uzină, antrenând în activitatea sa și pe alții, dar păstrând peste tot înțâietatea, ca un veritabil șef de școală literară, fără să izbutească a duce până la capăt o opera atât de vastă, încă nici astăzi înfăptuită în întregime, după mai mult de un secol de neîntrerupte strădanii.”

● [„*Vatra*”, nr. 2] Dan Culcer recenzează romanul lui Alexandru Ivasiuc: *Racul* (Albatros, 1976): „... este cartea unei inițieri. Ca în orice inițiere periplul personajului principal, Miguel, presupune depășirea unor obstacole, trecerea prin etapele succesive obligatorii, un caracter ritual, o supunere la reguli chiar dacă în cazul nostru, această supunere îmbracă aparența liberului arbitru. Organizarea acestui spațiu este concentrică, în mijloc aflându-se nucleul ireductibil irațional al unei puteri dezlănțuite și monstroasa mașină a eficienței absolute, producătoare de teroare”. ■ De volumul lui Adrian Păunescu: *Pământul deocamdată* (Eminescu, 1976) se ocupă Dumitru Mureșan: „Admirabilele sonete satirice țin dealtfel de proiectul volumului, limpede încă din titlul acestuia, *Pământul deocamdată*: o viziune a Pământului actual, a contrastelor pe care acesta le înfățișează și care fac inoperantă orice «umbră de dogmă», necesitând o dialectică dezghețată, în stare să explice paradoxele planetei. Proiectul, foarte ambițios, ni se pare numai în parte realizat de volumul *Pământul deocamdată*, și anume în acele pagini care pot fi grupate în jurul ciclului gnomic de sonete deschis de *Sonetul sumar*. Tonul de glosă folosit aici ni se pare adecvat intențiilor poetului de a privi planeta detașat și obiectiv, în nota înțelepciunii populare românești, și de a evita astfel, dilatarea romantică a simțământului individual”. ■ Anton Cosma reflectează la *Romanul rural: I. Prăbușirea miturilor*: „Într-o eventuală istorie a romanului rural românesc – roman care, în curând, după toate probabilitățile, va fi doar un capitol al literaturii noastre, – vor trebui distinse două mari etape: prima, în care să vorbească despre romanul pământului, iar a doua, având ca obiect romanul țaranului. [...]

Moartea unor mituri și apariția necesară a altora generează în sufletul oamenilor mișcări seismice ample, care vor duce la restructurări la toate nivelurile universului rural. Romancierul care a avut într-un chip covârșitor intuiția marilor convulsii produse în psihologia socială, în conștiința țărănească în aceste împrejurări este poate Dumitru Radu Popescu. În ciclul românesc care a început cu *F* și *Vânătoarea regală* și a ajuns cu *Împăratul norilor* la al șaselea volum, este construită o frescă vastă a Genezei unei noi lumi”. ■ La proza scurtă interbelică se referă Silvia Udrea: „În perioada interbelică, un triptic exemplar ca cel format de Ion Agârbiceanu, Liviu Rebreanu, Pavel Dan afirmă plener ceea ce s-a considerat printre notele distinctive ale literaturii ardelenice și anume vocația epică și tenacitatea spiritului transilvănean, laminat la temperaturile înalte ale unie istorii dure. Presiunile acestei istorii au impus scriitorilor ardeleni un realism colțuros, fără arabescuri stilistice sau artificii imaginative”. ■ Gheorghe Grigurcu expune: *Idei și forme critice*: „Al. Călinescu este unul dintre cei mai culti critici tineri. Textele sale oferă o lăudabilă raportare la nume și la puncte de vedere străine, situând fenomenul românesc într-o proximitate europeană, de multe ori inedită”.

● [„*Viața românească*”, nr. 2] Despre *Istoria în perspectivă stilistică* notează Ion Maxim: „Metafizica istoriei, așa cum o propune Blaga, rămâne deci un mit, o mare metaforă filosofică. Poate unele elemente ale filosofiei istoriei, astfel concepută, să fie adevărate. Căci orice poveste are ca punct de plecare anumite fapte reale, deci adevărate. Imaginația n-a mai putut fi apoi echilibrată de rațiune. Și s-a revărsat ca o apă zăgăzuită. Pe deasupra tuturor acestor perspective rămâne poetul, sporind frumusețea cu-n cântec sau cu o taină”. ■ Al. Protopopescu se referă la *Virgil Teodorescu și arta „artei poetice”*: „E de-a dreptul fascinantă cursa dezagregărilor provizorii din poezia lui Virgil Teodorescu. Pe măsură ce ochiul cucerește domeniile realului, ordinea și geometria se surpă pentru a demonstra vasta unitate a materiei. Realitatea ne este dată de exemplu în atâtea situații noi și posibile, încât poemele însele par (și chiar sunt) niște exemple de poezii, despre posibilitățile nețărnumite ale Poeziei. Aceasta e azi pentru noi Poezia neîntreruptă – o feerie a Posibilului, plină de orgoliul exemplarității”. ■ C. Trandafir reflectează la: *Spirit critic și rectitudine morală*: „Responsabilitatea criticii nu e de conceput într-o atmosferă neprielnică actului critic. La rândul său, criticul trebuie să adopte o ireproșabilă atitudine etică. Intransigență, comprehensiune și probitate – iată termenii de bază ai spiritului critic”. ■ Cornel Regman analizează *Starea debuturilor*’76: „În 1974 ieșeau de sub tipar cărțile laureaților primei ediții a concursului de debut inițiat de editura Eminescu pentru poezie și proză. Între timp și alte edituri au organizat astfel de concursuri: Albatros, Dacia, iar acum în urmă Cartea românească. Ideea concursului – care nu e nouă – s-a dovedit fructuoasă și de fapt e calea cea mai echilibrată de a stimula și sprijini talentele pe cale de afirmare. [...] Revenind la volumele premiate și comparând rezultatele cu cele ale prece-

dentei ediții, îmi pare a fi găsit și explicația pentru discreția păstrată de editură în privința departajării valorilor. Prima ediție adusese revelația a două individualități lirice mai mult decât promițătoare, dată fiind și tinerețea protagoniștilor: Carolina Ilica și Mircea Florin Șandru, situație ce nu se mai repetă acum când, cu o singură excepție, vocile se cam confundă, poemul ca entitate organică întârzie să se arate, iar vârsta laureaților exprimă în prea multe cazuri o necăjit-încăpățânată așteptare. Cel puțin în cazul prozei, premiul pare a răsplăti mai puțin înzestrarea naturală și șansele unei evoluții, cât mai ales perseverența...”. □ „Ar fi nedrept să nu spun că cel mai vârstnic dintre laureați, gazetarul Sorin Holban, la cei 44 de ani ai săi, vine în literatură împins de o devorantă ambiție. Mai aproape de adevăr pare a fi presupunerea că nuvela care i-a adus premiul, *Te urăsc, iubita mea*, este fructul unui «hobby» literar, iar prin formulă, un fel de Love Story în transcripție românească. Autorul se mișcă cu dezinvoltură în lumea orașului, a diverselor medii și straturi și dovedește o reală capacitate de a creiona figuri, de a înjgheba dialoguri”. □ „În lumea profesiei sale, fără nimic care să-l individualizeze în chip deosebit, rămâne celălalt gazetar, Sergiu Andon, în ciclul său de reportaje *În căutarea salamandrelor*, unitatea volumului o asigură atracția reporterului pentru profesiile ciudate, rare: scafandru, speolog, om de intervenție în incendiile din perimetrul schelelor petrolifere etc.”. □ „Cu povestirile Diane Balș (*Zborul vieții*) ne întoarcem la literatura binecunoscută cu pescari, vânători, taclale la un pahar și întâmplări năpraznice a lui Sadoveanu și Agârbiceanu, și a imitatorilor lor de toată mâna. Nimic n-o abate pe autoare din sfera vechilor lecturi. Unicul element de inedit, cel puțin în unele narațiuni, e că tradiționalul vânător e acum vânătoriță”. □ „Oarecari promisiuni în direcția sugerării unei atmosfere de tensiune demonstrează Horia Ungureanu cu narațiunile sale ce vor să închipuie un mic roman, *Ochiul zilei de ieri*. Poate fi detectată influența prozei lui D.R. Popescu, a manierei sale de a înfățișa satul demonizat din anii ultimului război și din perioada imediat următoare”. □ „N-aș putea încheia șirul observațiilor despre volumele de proză premiate fără o concluzie de etapă oricât de sumară. Recolta din cale-afară de modestă și cam întâmplătoare la acest capitol s-ar putea să se explice măcar în parte și prin lipsa orientării concursului spre teme și obiective ceva mai bine precizate și care să fie totodată cât mai... competitive, în măsură să stimuleze interesul și ambiția participanților, a celor tineri în mod deosebit. Cu precizarea că, de s-ar proceda astfel, nu s-ar vedea excluse la șansa premiilor nici manuscrisele pornite din inițiativă personală. Dacă în cazul poeziei lucrurile se prezintă simțitor astfel, măsura de a oferi prozatorilor un punct de reazăm mai ferm s-ar putea să întrunească destule adeziuni. De astfel poziția poeziei și interesul diferențiat pe care-l suscită în rândurile tinerilor aspiranți la editare au și dus la obținerea unor rezultate vizibil mai bune, concretizate în cele cinci volume publicate. Sunt și aici câteva lucruri de re- proșat, începând cu falsa ierarhizare prin tiraje a volumelor. În această pri-

vință, e de ajuns să spun că volumul cel mai bine «cotat» (1100 exemplare) nu e și cel mai reliefat, în timp ce ultimul în acest nedorit clasament (770 exemplare) e de așezat chiar în față; s-ar putea să fi atârnat în balanță și argumentul vârstei, ceea ce pare verosimil, dar foarte puțin justificat. Pentru că la cei 23 de ani ai săi, Gabriel Chifu, cel mai tânăr participant, e o certă promisiune (încă grevată de vasalități), în timp ce relativul echilibru dobândit de laureați cu mai vechi state de serviciu nu făgăduiește prea mult pentru evoluția lor”. □ „Să-mi fie îngăduit să încep chiar cu acest tânăr poet, student al facultății de electrotehnică din Craiova și deținător de acum al unui impresionant palmares de distincții literare obținute, începând de prin 1974, la diferite concursuri și festivaluri de poezie. Ca poet electrotehnician, s-ar putea spune că Gabriel Chifu conectează la individualitatea sa două fire, unul dinspre Nichita Stănescu, altul dinspre Marin Sorescu...[...] Un anumit prețiozism (detectabil și la cel dintâi Mircea Dinescu, unul dintre modelele sale) ar putea constitui totuși o tentație prea mare și de neînving pentru tânărul poet, preocupat excesiv să-și țese pânza lui de subțirimi eterate, și la care stările «îndelicate», «duhul plin de har al subțiririi» sfârșesc adesea într-un fel de leșin programat, de curtezană, al metaforelor”. □ „Cuvinte bune ar merita și Tudor Cristea, autorul volumului *Astru natal*, poet cu un orizont de lecturi mai larg, care-i cuprinde și pe poeții italieni moderni, printre alții Montale... [...] Dar poemele se structurează anevoie, o apăsătoare monotonie se instalează, iar cuvântul rareori se ridică la sugestie”. □ „Prin două din sonetele ei, Virginia Mușat, autoarea volumului *Orion, constelația mea*, amintește întrucâtva de Constanța Buzea din *Sala nervalor*. Modernă Penelopă, în așteptarea unui Ulise egoist și crud, tânăra poetă imaginează situații inedite...”. □ „De o factură mai tradițională și chiar tradiționalistă, poezia lui Sterian Vicol (din volumul *Harfee grâului*), insuficient decantată, cu numeroase stângăcii și probe de diletantism, totodată excesiv emblematică și de aceea semănând cu a altor douăzeci, își datorează reușita, în momentele ei rare, prizei directe cu realul, aici amintirile unei copilării fabuloase”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oamnei-Fapte* semnează texte: M. Nițescu, Gheorghe Grigurcu, Fănuș Băileșteanu, N. Steinhardt, Alexandru George. □ □ În textul *Biografie și simbol*, M. Nițescu se referă la volumul de versuri al Ilenei Mălăncioiu: „Ultimul volum de versuri (*Ardere de tot*, Cartea românească, 1976), al cărui titlu fixează, prin originea și semnificațiile lui, noua ipostază lirică a Ilenei Mălăncioiu, continuă preocupările și obsesiile poetei ca și tentația spre simplificare și esențializare din poezia ei. Motivele, mereu aceleași, se sublimază în simboluri permanente, într-o viziune de o riguroasă unitate obsesiv-programatică. Elementele de sorginte folclorică din volumele anterioare sunt înlocuite de referințe și personaje din istoria Testamentelor care devin acum sursa exterioară a simbolurilor sale lirice. Ambiguitatea erosthanatos, din *Crini pentru domnișoara mireasă*, îndeosebi înclină spre alternativa umilă, pe o condiție acceptată a comuniunii separate”. □ De studiul lui I.

Negoïtescu, *Analize și sinteze* (Albatros) se ocupă Gheorghe Grigurcu: „Dar dacă aspectul public al criticii lui I. Negoïtescu prezintă anume aspecte vulnerabile (și în sensul că marea majoritate a cărților care nu-l mulțumesc sunt ignorate, necunoscându-i-se adevărata reacție), forța acestei critici se concentrează în fața intimă, oglinda încordată spre a prinde tresăririle epicureice ale spiritului față de literatura română e imensă, rezultatele fiind de natură a înăvuți patrimoniul acesteia. Modalitatea critică fundamentală, așa cum arătam mai sus, fiind una analitic-cooperantă, autorul continuă a-și măsura în reflexul operei propriul chip, după cum în raza narcisiacă a chipului său se luminează opera. Din această atmosferă simpatetică decurge voluptatea degustării, la nivelul confesiunii imediate”. □ Fănuș Băileșteanu îl privește pe *Geo Bogza în oglinzile criticii*: „Geo Bogza reprezintă cazul rar al unui scriitor român aplaudat de confrăți cu același entuziasm nestăvilit, fie că exegeții săi se numeau Pompiliu Constantinescu, Perpessicius, Șerban Cioculescu, adică marii critici ai epocii interbelice; Al. Philippide, Mircea Eliade, Zaharia Stancu, Virgil Teodorescu, Eugen Jebeleanu, Al. Rosetti, Eugen Schileru, Edgar Papu, D.I. Suchianu, George Macovescu, Laurențiu Fulga – nume de rezonanță ale culturii românești; Al. Piru, Const. Ciopraga, George Ivașcu, Nicolae Balotă, Mihail Petroveanu, Savin Bratu, Paul Georgescu, Cornel Regman, S. Damian, D. Micu, Ov. S. Crohmălniceanu, George Munteanu, Eugen Simion, Nicolae Manolescu, G. Dimisianu – generația matură a criticii actuale; sau M. Ungheanu, Mircea Martin, Ion Pop, Mircea Iorgulescu, Mircea Popa, Al. Protopopescu (pentru a mă opri numai la cei antologați), – critici tineri, afirmați de câțiva ani și aflați în plină ascensiune. [...] Misiunea Antoanetei Tănăsescu (*Geo Bogza interpretat de...*, Editura Eminescu, 1976) a fost cu atât mai dificilă: fiindcă a trebuit să aleagă dintr-o avalanșă de exegeze, bineînțeles – majoritatea cu un bagaj de autoritate apreciabil. Ea a ales soluția cunoscută de a ilustra receptarea fiecărui volum prin câteva intervenții. Procedarea nu e rea, numai că fragmentează istoria și produce unele inadvertențe”. □ Mihail Petroveanu recenzează „micul roman” al lui Paul Georgescu: „Apărut la un an după înainte de tăcere, ultima scriere a lui Paul Georgescu, nuvela amplă sau micul roman *Doctorul Poenaru* fixează viziunea, universul și maniera autorului în chip definitiv, dacă termenul este utilizabil în legătură cu o carieră literară în plină desfășurare. Ocupându-se de trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat, literatura sa se mișcă geografic între București și Bărăgan, cu prelungire către Dobrogea și mare. Este spațiul ideal care, mai puternic decât coordonata temporală, modelând-o pe aceasta, delimitează un univers afiliat unei tradiții literare de mult constituite și încă prolifică”. □ N. Steinhardt analizează: *Drumul lui Iordan Chimet între poezie și adevăr*: „Ce este – în ultima lui carte (*Balada pentru vechiul drum*, Ed. Eminescu, 1976) – drumul acesta pentru Iordan Chimet și ce semnifică el pentru scriitor? Vechiul drum e calea spre realitate, spre natură, spre cunoașterea pământului și a oamenilor și a străvechii lor cul-

turi din totdeauna, acută și de răspundere și pentru prezent. Ce caută mai presus de orice e Realitatea”. □ În textul *Critica între program și realități*, Alexandru George prezintă studiul lui Florin Mihăilescu: „De fapt, *Conceptul de critică literară în România* (Minerva, 1977) nu-și propune să fie o istorie a criticii literare românești și niciun studiu morfologic al înfățișărilor ei successive ci o cercetare asupra modului ei reflexiv și programatic. Dar, urmărit de autor, el a ieșit de multe ori de pe făgașul trasat, pentru a investiga teritoriile circumvecine și a încerca cuprinderi mai largi”. ■ La secțiunea *Puncte de vedere*, se evidențiază dilema lui I. Negoieșcu: *Între E. Lovinescu și G. Călinescu?*: „Cine a citit cu atenție articolul lui Al. Piru din revista «Luceafărul» nr.2, 1977 intitulat *Între E. Lovinescu și G. Călinescu* a putut descoperi cu stupeoare în anul de grație 1977 o mentalitate hagiografică și candidă care nu are nimic de a face cu spiritul istoriei literare; a opune una alteia două mari personalități ale istoriei criticii moderne românești, care au reprezentat în egală măsură capitole și epoci distincte în cultura națională și au completat reciproc dialectica evoluției literare, înseamnă a te afla în afara disciplinei criticii: căci nu de o interpretare originală este vorba, ci de o manifestare regretabilă pentru viziunea de ansamblu asupra fenomenului istoric, viziune pe care, cine dacă nu criticul literar este dator să o respecte. Am mai arătat și cu alt prilej că importanța și semnificația în dezvoltarea literaturii noastre a operei unui Lovinescu și Călinescu trebuie judecate prin prisme diferite spre a nu păgubi pe niciuna, îndeosebi când cel mai păgubit ar putea ieși în anume sens din atari comparații, chiar idolul față de care te-ai transformat în supporter. Al. Piru afirmă astfel, negru pe alb, că rolul lui E. Lovinescu în critica românească s-ar fi încheiat în 1937 – adică tocmai în momentul de «vârf», care marchează doar începutul marelui ciclu junimist – deoarece atenția tuturor a fost «confiscată» de autorul monumentalei *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent* din 1941”.

MARTIE

1 martie

- [„*Viața studentescă*”, nr. 9] M. N. Rusu propune un interesant *Dicționar al romanului Groapa* (în loc de *cronică literară*), urmărind toți termenii rari, arhaici, regionali, de argou și de jargon din cartea lui Eugen Barbu, de la „ageamiu” la „zbanghiu”, subliniind practic „modernitatea stilistică a limbajului sau aparent neaoș și esoteric.” „O întâlnire recentă între scriitorul Eugen Barbu și studenții de la Filologie repune în discuție orizontul lingvistic al creației sale, a romanului *Groapa*, în special... ce pune mereu în discuție posibilitățile interioare de combinare și învigorare ale limbii literare, în general, ale lui Eugen Barbu, în special. Pentru că exact ceea ce a șocat acum 20 de ani în

cazul romanului *Groapa* – limbajul său baroc – astăzi se dovedește a fi punctul forte al creației lui Barbu, al modernității romanului său.” Rusu alcătuiește cumva glosarul romanului, un „dicționar parțial”, fără a neglija cuvintele care, într-o anumită măsură, sunt creația însăși a scriitorului. „Important este a vedea că limbajul romanului *Groapa* ajunge la rangul de *logos universal*, datorită relației pe care autorul o stabilește între un termen argotic sau arhaic ca atare și natura cosmică a existenței omenești... *Groapa* e o parabolă lingvistică a ciclurilor naturale și istorice, ea este un cosmos lingvistic, nu în sens metaforic ci transcendental. Cuvântul, termenul literar din stilistica lui Barbu face să fie percepute mai ușor detaliile cosmice ale universului fizic și psihic care alcătuiesc o comunitate umană determinată geografic, dar indeterminată la scară biologică a speței umane.” □ În grupajul *Cărți cu adresa precisă...*, chiar dacă „literatura pentru tineret nu a ajuns încă în faza clarificărilor conceptuale”, Ion Cristoiu laudă volumul de proze pentru tineri *Fiul primarului* de Ionel Bandrabur, Ed. Albatros. În *America dincolo de cifre* (despre literatura de călătorii), Stelian Moțiu recenzează cartea lui Neagu Udroi, *Reporter pe Mississippi*, Ed. Politică, 1976. În cadrul aceluiași ciclu, Dan Ovidiu Toteșcu stabilește, în *Puncte de reper*, importanța antologiei Marx-Engels-Lenin, *Despre om și umanism*, coordonată de Ion Ianoși și tipărită la Ed. Minerva (*cărți – instrumente de lucru* pentru cercetători și publicul larg). „Se observă în ultimul timp o mai mare preocupare a editurilor noastre pentru ceea ce Robert Escarpit denumea în a sa *Sociologie a literaturii*, carte funcțională, carte scrisă și publicată cu un scop bine precizat, cu intenția declarată de a se adresa în principal unei anumite categorii a publicului sau de a răspunde anumitor preocupări specifice ale publicului larg. Indiferent că aparțin prozei, eseului, reportajului, aceste cărți reclamă o analiză în specificitatea lor, punctul principal constituindu-l aprecierea modului în care lucrarea respectivă își realizează intențiile pentru care a fost scrisă de autor și lansată de editură. Altfel spus, analiza critică a unei asemenea lucrări ar trebui să răspundă unor întrebări de genul: În ce scop a fost scrisă și publicată cartea? Cărei categorii a publicului i se adresează ea în principal? În ce măsură autorul, pornind de la cunoașterea psihologiei cititorului căruia i se adresează, își construiește tactica adecvată atingerii scopurilor sale? Căror preocupări specifice publicului larg își propune să răspundă cartea?”

● [Tribuna României, nr. 104] Ion Horea evocă prima lună de primăvară, Mărțișor, în tableta cu titlu omonim, încheind cu pomenirea casei de la Mărțișor a lui Tudor Arghezi. ■ Articolul de fond este scris de Dan Grigorescu, destinat acelor care „printre cei dintâi, s-au dedicat cu pasiune operei de explicare a fenomenului cultural românesc.” (articolul *Prieteni ai culturii românești*). ■ Din nou despre centenarul Independenței, scriu articole de cercetare istorică Mircea Bulgaru, I.M. Ștefan, Al. Constantinescu. ■ Dumitru Radu Popa se lansează în câteva considerații mai largi asupra activității și scrierilor

„celui care, de 50 de ani, s-a dedicat unor opere de originală și cuprinzătoare contribuție în cercetarea istoriei și filosofiei religiilor”, Mircea Eliade, despre care mai notează: „Ne dăm seama că, în fond, întregul edificiu al operei lui Mircea Eliade relevă preocuparea de a da un sens major existenței. El cercează exprimarea primelor comportamente umane, a primelor viziuni și reprezentări prin care omul își revelă propria condiție, modul singular de a fi în cosmos” (articolul *Mircea Eliade și cercetarea religiilor*). ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga realizează un lung excurs prin istoria și cultura românească, în articolul *Locul românilor în lume*, din care merită să menționăm subtitlurile pentru a sesiza cuprinsul ideatic al stufosului articol: *Dubla sorginte a spiritualității noastre; Înțelepciune și echilibru – trăsături definitorii; Filonul popular și cultura veche; Un renașcentism sud-est european; Conștiința unității și factori culturali; Primele mari sinteze creatoare; Clasicitate și modernitate îndrăzneță; Vocație umanistă și universalitate*. ■ Cursul de limba română a lui Cezar Tabarcea cu desene de Nicu Russu (anul III, lecția a IX-a) include, tematic, cumpărarea de cadouri artizanale cu prilejul unor aniversări. ■ Dumitru Radu Popa reliefează universul tematic și liric a doi poeți, în două cronici literare: primul este Adrian Păunescu, cel din volumul *Pământul deocamdată*, un volum de sonete „violente”, în care se notează „diagrama dispozițiilor poetului față cu cele mai diverse teme de meditație”, volum care „se înscrie printre cele mai bune cărți ale sale”; al doilea poet este Petre Ghelmez, cu volumul *Evenimente* despre care cronicarul spune: „Concepută ca o necesară etapă de tranziție, cartea lui Petre Ghelmez are marele merit de a nu ascunde riscurile formulei poetice asumate. Evenimente sunt toate întâmplările zilei, de la încolțirea firului de iarbă până la explozia informațională a televizorului. [...] Petre Ghelmez nu fuge de teritoriile bătute, chiar dacă nu întotdeauna pune accente viguroase și personale.”

3 martie

- [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8640] Constantin Ciopraga semnează articolul *Patria și literatura*: „Idealul de libertate națională și socială constituie la exponenții literaturii de început de secol obiectul unui militantism civic fierbinte. Eroicul se manifestă ca dimensiune caracteristică a patriotismului, ca formă de angajare activă onorată prin fapte.”

- [„**Flacăra**”, nr. 9] În *Iubirea de frumos*, Ioan Alexandru publică un eseu intitulat *Frumosul românesc*. ■ George Arion, în *Cititorie de spirit*, anunță apariția volumului lui Șerban Cioculescu, recent publicat, ce reunește *Viața lui Eminescu și Caragialiana*, a volumului *Eminescu – Arghezi* de Vladimir Streinu, menționând și *Lumea operei lui Sadoveanu* de Pompiliu Marcea, *Eminescu – cultură și creație* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Utopia cărții* de Nicolae Manolescu, *O istorie polemică a literaturii române* de Eugen Barbu și consideră că „Editura Eminescu a propus cititorilor unele din cele mai importante

opere de critică și istorie literară din ultimul timp, lucru datorat, desigur, nu numai faptului că la conducerea ei se află un critic și istoric literar, Valeriu Râpeanu, ci și științei acestui colectiv de a-i atrage pe autori”. □ Paul Tutungiu publică poezia *Pădurarul*, iar Ion Dodu Bălan poemul *Blid de pământ*. ■ În *Flacăra* interviu, cu titlul *Ce se întâmplă acum este tot atât de istoric ca și bătălia de la Călugăreni*, George Arion publică un interviu cu Alexandru Ivăsiuc în care acesta răspunde la întrebări legate de diferite aspecte de ordin biografic, vorbește despre „moralitatea manifestată în literatură” („Scriitorul român, ca toți scriitorii, are și el păcatele lui. Nu-i chiar atât de incoruptibil. Ceea ce-i lipsește nu e nici talentul, nici forța cuvântului, ci meditația gravă. Nu înțeleg cum există oameni care au dat dovadă de curaj în circumstanțe grave și sunt în stare să scrie articole pentru interese mărunte, de grupare literară. Nu înțeleg nici cum cineva nu are curajul să fie de altă opinie decât cel din cercul său imediat. Avem forțe pentru o literatură mare. Deocamdată forțe.”), discută despre deschiderea sa față de istorie („Am început să scriu târziu. Înainte de toate trebuia să mă lămuresc pe mine despre mine. Încetul cu încetul însă am înțeles că această explicație nu rezultă nemijlocit din biografia mea individuală. Mi s-a lărgit orizontul teoretic. Refuz să mai acționez numai la eventualele mele drame sau accidente. În afară de viața mea privată, și ea intim legată de evenimentele social-istorice din această epocă, eul meu mă interesează numai în măsura în care e un eu martor. Am trecut de la subiectiv la obiectiv. Schimbarea s-a văzut și în stil. Am înțeles cât de solidar sunt cu tot ce se întâmplă în jurul meu și în lume. Convingerile mele au devenit mai nete, mai tranșante.”). În continuare, Al. Ivăsiuc își detaliază opiniile privind diverse aspecte ale istoriei. În ceea ce privește „viitorul literaturii române”, părerea sa este că „viitorul literaturii române depinde de viitorul întregii societăți. Tocmai de sinteză și integrare avem nevoie și în acest domeniu, pentru ca să putem preconiza, ca să vedem exact etapele, ce factori au inhibat-o și care au potențat-o. După Congresul al IX-lea, după alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului și statului nostru, a fost un moment de reală înflorire a literaturii românești. În parte, acest lucru a derivat dintr-o mai mare grijă pentru adevăr, dar și dintr-o despotmolire a canalelor de comunicare dintre conducerea partidului și obștea scriitoricească. Viitorul literaturii românești depinde și de menținerea acestei deschideri și de lărgirea ei. Avem lucruri de auzit și lucruri de spus. Contactele directe, nemijlocite, pot să aducă lumină, pot să ne potențeze energiile, pentru a scrie o literatură cât mai bună. [...] Cred însă că la ora actuală, în ciuda unor cărți foarte bune, literatura română contemporană nu a putut să cuprindă, fie și fragmentar, imaginea, sau mai exact expresia, a ceea ce se întâmplă în întreaga societate românească de azi, în întreaga lume.” Acesta afirmă: „[...] au apărut numeroși V. A. Urechia, dar unde este Maiorescu al epocii noastre? Ne-am încântat prea mult de propriile noastre creații. O dimensiune a adevăratului patriotism este de a-ți dori mai mult,

nu de a te încânta cu ce ai. Nu cred că a existat un impact profund între mișcarea de idei a secolului nostru, atât de pasionantă, și literatură. Ne-am intoxecat uneori, fără un fundament solid, cu umbrele ultimelor teorii și acest fenomen nu este străin cu galimatiasul care există în numeroase articole de critică literară. În general, presa literară este invadată de o stare liricoidă și câte un biet substantiv, pîrpiriu, este copleșit de nenumărate adjective umflate, care vorbesc despre calitatea lui nimic. Nu există întotdeauna o ierarhie a evenimentelor culturale. Cărți inegale ca valoare sunt tratate la fel, și cărți de probleme sunt analizate prin criterii ce le sunt străine. N-am mai citit de nu mai țin minte de când polemici, dialoguri adevărate. Se fac mese rotunde în care o biată idee este cântată ca într-un canon. Avem nevoie de o creștere a vitalității culturii noastre, care, ca și în cazul vieții, înseamnă polemică, luptă de principii, totuși dialog și deschidere”. Interviu se încheie cu aluzia la faptul că, deși acesta apare în revista „Flacăra”, Al. Ivăsiuc și Adrian Păunescu nu și-au mai vorbit de foarte mult timp, lucru la care interviueatul răspunde: „E un prilej de a-mi exprima nu numai deosebirile noastre nete, care nu se reduc la conflicte personale, ci și dorința de a-l vedea nu numai dezvoltându-și afectivitatea. Când era foarte tânăr nu avea doar recunoscuta lui energie, dar și o curiozitate intelectuală pentru idei, de care știa să se încânte. Ambiția unui poet de cetate trebuie să depășească semănarea entuziasmului”. ■ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *O piesă pentru fondul principal al teatrului românesc*, A. Dohotaru publică o cronică dramatică la piesa lui Marin Sorescu, *Răceala*, pusă în scenă la Teatrul Bulandra. ■ Cu titlul *Cercei de aur* este publicată o povestire din volumul *Povestiri cu vin roșu* de Fănuș Neagu. □ Aurel Baraंगा scrie un scurt articol despre piesa lui V. Kataev, *Quadratura cercului*. □ În *Flacăra literară – Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică un articol omagial dedicat lui Costache Caragiale. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Viteza lecturii*. ■ În *Opinii*, Alexandru George discută despre *Critica de autoritate*: „Critica e o acțiune complexă, care nu se poate exercita decât asupra unui public avizat, asupra unor cititori care cel puțin cunosc opera supusă judecării. Ea trebuie să le clarifice intuițiile, să le coordoneze impresiile, să le dea o justificare mai înaltă, nu să vină ca o măciucă din afara cercului lor de experiență intelectuală, numai pentru a dobândi în felul acesta un fals „prestigiu”. Nu negăm că vor fi existând și cititori leneși sau timorați în conștiința lor artistică, care preferă să se lase conduși de judecata altora sau chiar să-și restrângă orice inițiativă proprie (căci un cititor care să fie cu totul incapabil de o cât de rudimentară judecată critică nu e de conceput). Toți criticii care invocă sau practică spiritul de autoritate fac apel la minimul efort intelectual al cititorului și vor să dezvolte în el cât mai mult această infirmitate. Idealul lor ar fi, de fapt, un cititor care să nu mai citească nici o carte”. □ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă volumul *Cu ochii dragostei* de Platon Pardău. □ În *Racul (139)* Teodor Mazilu publică *Mare plictiseală...*, iar Nicolae Dragoș, *Povestea. Nucii din poveste*.

• [„**Orizont**”, nr. 9] C. Ungureanu își începe cronică literară despre Dinu Flămînd și volumul *Altoiuri*, plasându-l printre „numele ce și-au făcut «educația literară» la *Echinox*, Horia Bădescu, Ion Mircea, Petre Poantă, Adrian Popescu” și apreciind că aparține unei generații de scriitori „pentru care cultura nu e vorbă goală nici pregătirea filosofică un mijloc de a epata”, iar despre volumul în discuție notează că „altoirea, gest fundamental, trans-scriere, înțelegere a lumii de altădată, ca sistem de semne, reprezintă un demers liric original al unui poet de autentică sensibilitate și cultură” (articolul *Echinox*). ■ A doua cronică, a lui Ion Maxim, prezintă o nouă interpretare a poeziei lui Eminescu din volumul *Eminescu – cultură și creație* (Ed. Eminescu, 1976) de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, care „este plină de sugestii, de unele idei îndrăznețe, alături de altele, de mai veche circulație tratate însă într-o perspectivă proprie.” ■ Șerban Foarță semnează o tabletă miniaturală (la rubrica „instantanee”) cu titlul conceptual à la Paul Valéry, *Mersul și vorbitul*. ■ În căutarea „fericitei polisemii” ale poeziei, Eugen Dorcescu abordează *Poezia lui Virgil Teodorescu*, despre care însemnează: „Tipologia stilistică a creației lui Virgil Teodorescu ne indică de îndată o poezie de factură și descendență macedonskiană. Stau mărturie câteva din însușirile ei fundamentale. Se poate vorbi, într-adevăr, mai întâi, despre poezia lui Virgil Teodorescu ca despre o experiență citadină. Majoritatea evenimentelor ei se consumă într-un oraș [...]” ■ Ion Velican semnează o suită de fragmente în proză, *Povestirile secunde*. ■ G. I. Tohăneanu se oprește asupra valențelor *Comparației* din opera sadoveniană. ■ Eugen Todoran detaliază, pe ultima pagină, semnificațiile studiului lui Constantin Noica, «*Despărțirea*» de Goethe (Ed. Univers, 1976), unde filosoful român „ne propune un Goethe nou, pentru a ne «despărți» de cel vechi, într-o interpretare cu totul originală”.

• [„**România literară**”, nr. 9] Se deschide cu un editorial redacțional despre *Martie biruitorul*, „când legea pământului și legea țăranilor au fost una, sub semnul revoluției muncitorești. Plugurile au intrat atunci nu numai în hotarele moșierilor, ci și într-un tărâm întunecat al legiferărilor de până atunci, în temelile unui strâmb edificiu social, arătând sub cerul țării o nouă istorie. Marea hotărâre a Partidului Comunist Român lor li se cuvenea, țăranilor, energiei lor revoluționare, pentru tot ceea ce au păstrat, în jertfe și îndurări, la ceasurile de întemeiere ale țării. Ca să se facă aceasta a fost nevoie de un guvern democratic, întâiul cu adevărat și neprovizoriu, pentru instaurarea căruia ziua de 6 Martie 1945 se cuvine pomenită înainte de toate”. ■ În pandant cu vizitele africane ale lui Nicolae Ceaușescu, ilustrate fotografic și pe prima pagină a revistei, Cristian Unteanu traduce un text despre *Arta africană* de Michel Leiris și Jacqueline Delange. ■ În *Mit și efigie*, Valeriu Râpeanu își propune să urmărească „modul în care un fenomen artistic cult devine instantaneu un bun folcloric într-atât, încât războiul să nu mai fie perceput numai în dimensiunea istorică propriu-zisă, ci și în aceea de semnificație umană, de valoare etică

emoțională”: „Aici însă începe procesul de interferență specific secolul al XIX-lea și în care creația cultă despre marile evenimente a devenit folclor mai presus de numele autorului, circulând în același timp ca *opera* unui anume scriitor, dar și ca o creație ce trăiește mai presus de numele lui și e transmisă ca atare. *Deșteaptă-te Române* pentru anul 1948, *Hora Unirii*, pentru 1859 au avut această dublă calitate. Este opera lui Andrei Mureșanu sau Vasile Alecsandri, dar din momentul în care au început să circule n-au mai avut statutul unei opere literare, ci s-au răspândit ca adevărate creații anonime pe care, mai ales atunci, în vârtoarea evenimentelor, puțini erau aceia care știau cine era autorul lor. Versurile exprimau un sentiment al colectivității și ele au reintrat în circuitul public ori de câte ori istoria a pus în fața altor generații probleme asemănătoare. Poporul crea o *imagine* a lui Cuza Vodă, în care «domnul țărănilor» nu ne mai apărea cu atributele fizice, cu puterile supranaturale ale unui Făt-Frumos, ci ca un om adevărat, dotat însă cu însușirile morale ale eroului din poveste. Se păstrau uneori elemente din recuzita fantasticului. Cuza Vodă apărea la momentul oportun de multe ori deghizat (o altă trăsătură a povestirii populare), pedepsind pe cel rău și făcând dreptate celui sărac și ultragiât. Deci calitățile morale ale unui Făt-Frumos sunt încarnate acum într-un personaj istoric, existent, pe care istoria l-a apreciat în relațiile sale cu țărănimea din aceeași perspectivă morală. Bineînțeles, creatorul țaran l-a văzut multiplicând aparițiile sale în cele mai diferite ipostaze, dar, fapt demn de reținut, toate reale sau verosimile. De aceea, când Ion Creangă îl creează pe Moș Ion Roată în relație cu Alexandru Ioan Cuza, scena nu este în fond decât o transpunere pe planul semnificațiilor umane și sociale a adeziunii folclorice”. ■ Geo Bogza publică tableta aniversară *Poetul aproape centenar*: „Cu un sentiment pe care nu l-am mai trăit până azi, încerc să salut pe cel mai în vârstă scriitor român. Vârsta lui e de necrezut: nouăzeci și șase de ani. Atâtea primăveri și atâtea toamne a văzut venind până acum, atâtea veri și atâtea ierni, cu foarte puțin mai puține decât sunt într-un secol, poetul Eugeniu Ștefănescu-Est. [...] Ce să spun? Acum o jumătate de secol, când dintre atâtea nume ce îmi treceau pe sub ochi, mă opream intrigat asupra aceluia de Eugeniu Ștefănescu-Est, și, începând să scriu eu însumi, porneam pe un drum în lungul căruia pândeau nu puține primejdii, eram departe de a bănuși că, într-un viitor de nepătruns, mă aștepta o clipă când, în împrejurări nemaitrăite, cu un sentiment nemaiîncercat, aveam să-l salut pe poetul al cărui nume evoca nu o localitate sau un județ, cum era obiceiul, ci întreaga parte a pământului din care răsare soarele, emoționat de gândul că împlinește nouăzeci și șase de ani, aproape tot atâția cât războiul de independență, – care, pe atunci, mi se părea că aparține unui timp legendar”. □ Dincolo de evocarea pe care o așază în pagină Geo Bogza, Eugeniu Ștefănescu-Est este prezent și cu două poezii: *Visez o fericire* și *Ca nicăieri*. ■ Ion Pascadi consideră *Creația literară – act de construcție*: „Creația literară presupune întâi de toate alegere, astfel încât opera să nu fie o

simplă fotografie a realului, ci o compoziție ale cărei elemente au fost astfel selectate încât să fie tipice, caracteristice, grăitoare. Ar fi greșit să se creadă că selecția se oprește la temă sau la ideile principale ale operei literare, pentru că cel mai adesea fenomenul și personalitatea acesteia sunt date de detaliul mărunț dar semnificativ, de capacitatea de a aduna amănunte expresive. Operația nu este ușoară, iar munca documentară a unui Eugen Barbu pentru a scrie *Princepele* trebuie să fi fost uriașă pentru a putea reconstrui universul epocii în care se desfășoară acțiunea, după cum asociațiile de cuvinte din *Necuvintele* lui Nichita Stănescu sau *Descântoteca* lui Marin Sorescu – pentru cine ar încerca să repete operația (evident fără succes) sunt de natură să spulbere judecata după care arta ar fi lux sau joc. Tudor Vianu credem că nu exagera deloc numind arta «forma cea mai înaltă a *muncii* (*subl. ns.*) omenești», ceea ce scotea în evidență atât sorgintea ei, cât și felul în care opera se naște. Actul creației literare este de fapt un act de construcție, de compoziție în care părțile se asamblează într-un tot și ca urmare se naște un organism viu, cu o voință proprie. Chiar atunci când proiectul artistic inițial este clar până la amănunte, când poemul sau romanul par a fi fost întâi compuse mintal și apoi doar transcrise, trecerea de la virtual la faptul artistic concret este întotdeauna mult mai mult și abia acum se naște opera”. ■ Paul Georgescu susține că Nicolae Manolescu, în volumul monografic *Introducere în opera lui Alexandru Odobescu*, scoate la iveală un *Alt Odobescu*: „N. Manolescu nu și-a propus, poate, ab initio, să realizeze o interpretare cu totul nouă a lui Odobescu, de unde și polemica voalată cu înaintașii, dar o nouă viziune ni se impune din firească convingătoare desfășurare a raționamentului. Vrând să cuprindă întreaga proză odobesciană, comentatorul a studiat și opere trecute, până acum, cu vederea – *Istoria arheologiei*; *Le Trésor de Pétrossa* – lucrări ce au reținut atenția arheologilor, dar nu și pe a istoriei literare. Acordându-le un spațiu amplu și cercetându-le cu atenție, criticul a mutat accentul, chiar fără voie, realizând o schimbare de perspectivă. Dar viziunea realmente originală rezultă din fericita depășire a dihotomiei clasice între operele literare și lucrările de erudiție ale savantului. Chiar dacă Vladimir Streinu – citat copios de Manolescu – a sugerat precaritate acestei dihotomii, rămânea de făcut toată demonstrația și, mai ales, de găsit o nouă perspectivă estetică, mai amplă, care să facă posibilă judecata unitară a întregii opere. Pentru a nu separa erudiția de artă și a îngloba operei literare lucrări ce se declarau intențional neliterare, interpretul trebuia să descopere un numitor comun întregii creații odobesciene, numitor comun implicat în ceea ce dânsul numește participarea la același stil. Și nu numai. Comentatorii anteriori au insistat asupra «lenei» scriitorului. Or, opera sa literară se găsește augmentată nu numai prin lucrările științifice citate, ci și printr-o vastă corespondență necunoscută până de curând, desfășurată între 13 și 61 de ani. Or, nu poate fi «lenos» un scriitor de pe urma căruia au rămas două mii de scrisori (!) ce se revelă a fi literatură curată. Corespondența îi dă posibilitatea lui N. Manolescu

să realizeze un portret, altul, al omului interior, în concordanță cu viziunea sa integratoare. Pentru că, scriitorul fiind un om ce se realizează într-o operă, cei doi termeni nu pot fi despărțiți, ci se explicitează unul prin celălalt. Să precizăm: originalitatea eseului nu constă numai în analiza desfășurată a lucrărilor cu intenție neliterară și a recent cunoscutei corespondențe, cum și a unor noi accente distribuite pe aprecierea estetică, altfel, ci mai ales în elaborarea unei alte viziuni mai largi, ce i-a îngăduit lui N. Manolescu să expliciteze artistic și lucrările cu scop științific, creând astfel un *alt* Odobescu, mai cuprinzător, mai nuanțat și mai fidel”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu se oprește asupra celui de-al VI-lea volum din *Teatrul românesc* de Ioan Massoff. ■ Dan Simionescu semnalează apariția lucrării de istorie literară *O carte și șapte personaje*, în care autorii, Dim. Păcurariu și Claude Pichois, elucidează împrejurările în care a fost publicat volumul lui Bolintineanu, *Briser d’Orient*. ■ „O carte a lui Nicolae Balotă – notează Nicolae Manolescu – se citește totdeauna cu un anumit folos. E și cazul *Artelor poetice ale secolului XX*, apărută la sfârșitul anului trecut, în care multă lume (și mai cu seamă tinerii studioși) va găsi prilej să se instruiască. Autorul expune, mai întâi, cu lux de amănunte, «doctrina despre poezie a poeților și criticilor români din secolul nostru», apoi trece în revistă poetica unor curente (futurism, expresionism, dada, suprarealism) și personalități europene (de la Croce la T.S. Eliot). Câteva dintre aceste studii (căci e vorba de o suită de studii independente) sunt remarcabile, prin bogăție și minuție, de exemplu cele despre Blaga, Arghezi, Ion Barbu, Ilarie Voronca, Paul Zarifopol, Paul Claudel etc. Altele au un caracter cam rezumativ, mărginindu-se să sistematizeze informația cea mai generală a problemei. [...] Meritul cărții lui Nicolae Balotă fiind discutarea (uneori în amănunt) a poeticelor românești și străine, trebuie adăugat că ea nu devine nici o clipă (și, ce e drept, nici nu-și propune) o istorie a acestora. Situând poeticele românești, prin titlul primei secțiuni, într-un destul de vag moment post-simbolist, Nicolae Balotă se menține la analiza în sine a fiecărui autor, relațiile fiind exclusiv de ordin teoretic și niciodată istoric. Dacă importanța acestor poetici rezultă direct și indirect din comentariu, felul în care ele participă la construirea domeniului ca atare la noi rămâne incert. Nu putem deduce din suita de analize dacă există și în ce constă o poetică românească modernă. Nici în ce privințe ea provine dintr-o tradiție internă, modificând-o, radicalizând-o ori aruncând-o pur și simplu în aer. În sfârșit, nici care a fost rolul practic, de catalizator, al credințelor poeților despre poezie. [...] Aș fi preferat un stil mai spontan, scutit de acea vatină erudită care câptușește pagina și dă impresia de pedanterie a expunerii. Nicolae Balotă are o mare înclinație spre exprimarea filosofică, nu însă și zvâcnetul ideii, «conceptualizează» tot ce atinge, ordonează, sistematizează, așezând pretutindeni lespezi grele. De aici senzația de a fi instructiv fără emoție și original fără personalitate, lectura prelungindu-se cu dificultate. Dar să nu închei pe o notă critică: *Artele poetice* înseamnă în literatura de speciali-

tate o contribuție fundamentală.” ■ Mihai Coman recenzează lucrarea *Teatru și mit* de Maria Vodă Căpușan. ■ *Călătoria spre soare răsare* a lui Marcel Petrișor este parcursă critic de Sorin Titel. ■ Valeriu Cristea analizează lucrarea „foarte informată” lui Silviu Iosifescu, *Mobilitatea privirii. Narațiune în secolul al XX-lea*. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici face loc pentru două debuturi în poezie: *Ofranda mișcării* de Nicolae Boghian și *Harfele grâului* de Sterian Vicol. ■ Într-un reportaj, Vasile Băran invită cititorii *Pe plaiuri sibiene*. ■ Ștefan Aug. Doinaș, Veronica Porumbacu și Nicolae Liu sunt prezenți cu poezii, la fel și Ion Iuga, acesta din urmă publicând un grupaj de versuri pus sub egida anului 1907. □ Proza este reprezentată prin Ion Lăncrănjan, cu fragmentul *Pluguri pe cer*, din romanul *Suferința urmașilor*. ■ Al. Mitru se plimbă, într-o însemnare reportericească, *De la Düsseldorf la München*.

● [„**Tribuna**”, nr. 9] Conține versuri de Elena Ștefoi, Petru Romoșan, proză de Olimpiu Nușfelean (fragment din romanul *Pasărea și colivia*), Ioan Boș, Cristian Simionescu, Vasile Smărăndescu, Ștefan Cămărașu, Lelia Munteanu, Petronella Sârbu, Iulian Negrilă, Gheorghe Zinescu, Iov Rus, Victoria Hioară, Virgil Diaconu, Constantin Brândușoiu, Mugur Boca (debut). ■ În *Poetică și retorică*, Ion Vlad discută studiul lui Al. Călinescu, *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii* (Albatros): „Postulatele servesc unei mai pătrunzătoare interpretări a operei căreia i se adaugă un teritoriu nou, complementar, revelator pentru viziunea scriitorului și pentru atitudinea sa în problemele creației și ale laboratorului acesteia. Defel gratuite sau forțate, argumentele teoretice sunt puse în serviciul integrării la opera lui Caragiale a unui strat văzut adesea sub specia producției minore și laterale”. ■ *Plachetele Elegie pentru ultimul crâng* (Dacia, 1977), de Mariana Bojan și *Despărțirea de plante* (Albatros, 1976), de Marian Dopcea, se află în atenția lui Victor Felea. ■ În *Scheme epice*, Liviu Petrescu analizează schema separării în mai multe romane ale literaturii universale și în proza lui Norman Manea: „Reduse la schemă, ritmurile vieții spirituale relevă o incontestabilă analogie cu ritmurile biologice elementare; se vorbește, astfel, cu perfectă îndreptățire, despre stările de «somm» și de «trezie» ale spiritului. Bineînțeles, analogia aceasta nu poate fi totuși împinsă prea departe; fiindcă, dacă pentru ritmurile biologice, relația dintre «somm» și «trezie» are un caracter de ciclicitate, în cadrul căruia unei mișcări de separare și disociere îi urmează cu regularitate o mișcare în sens invers – pentru spirit, dimpotrivă, nu rămâne decât primul timp, acela al mișcării de separare. [...] Schema «separării» devine o schemă epică fundamentală, pentru o serie întregă de opere, dintre cele mai importante, ale literaturii contemporane; deschizătoare de drumuri, aici, a fost probabil nuvela lui Lev Tolstoi, *Moartea lui Ivan Ilici*. Capodopera indiscutabilă a genului trebuie socotită însă romanul lui Marcel Proust, *În căutarea timpului pierdut...*” ■ Radu Săplăcan este prezent în paginile revistei cu scurtul studiu *Poezia lui Petre Stoica*: „Între ingenuitate și ingeniozitate, cu o unitate puțin obișnuită a tonului,

lirismul programatic al lui Petre Stoica deține o continuitate artistică rar întâlnită. Poetizând, dar poetizând lumea reală, oferind deci sensuri estetice ontologice, într-o expresie cu totul personală ce sfidează automatismele oricărei scriituri, Petre Stoica deține astăzi un profil complet, pășind cu siguranță în primul eșalon al poeților contemporani”. ■ În *Ritualul imaginar*, cu ocazia apariției recente a plachetei lui Emil Brumaru, *Cântece naive* (1976), Ioan Podobă analizează în detaliu lirica acestuia: „La un prim nivel al percepției, poezia sa va apare și o simțim (nu o înțelegem!), e drept, ca voluptate a «formelor pline» zămislite prin contactul la cald cu lucrurile, dar, la alt nivel mai evoluată, se recomandă ca lume în sine, monadică, desfăcută de contingență. În acest echivoc provocator stă și atracția ei, iar pentru interpret, focarul generator de inadecvare la obiect. Centrul de emanație al poeziei lui Emil Brumaru îmi pare a se afla într-o stare de contemplație derutantă – lenea; insurmontabilă în ordinea practicității existenței, surmontabilă însă în cea a creației imaginare”. ■ Radu G. Țeposu semnează textul *Asfințitul craiului*, în care reflectează pe marginea *Crailor de Curtea-Veche* și afirmă că gustul pentru „chefurile deșănțate, cu iz oriental”, „nu dovedesc un spirit sociabil, tânjind după comunitate ci, mai degrabă, dovada neputinței de a suporta singurătatea”. ■ În *Jocul și fantezia*, Mihai Dragolea explorează universul ludic al prozei lui Mircea Horia Simionescu: „Mircea Horia Simionescu, concomitent homo ludens și homo ironicus, divulgă o lume, banalități și mecanisme, viața altor regnuri și sentimente, divulgându-se de fapt pe sine, spunându-și adevărurile”. ■ Virgil Mihai prezintă, în *Mai mult decât un jurnal*, volumul cu însemnări de călătorie *Caiete europene* publicat de Adrian Marino.

4 martie

- **[„Contemporanul”, nr. 9]** Dumitru Micu analizează volumul de versuri al lui Virgil Teodorescu: *Poezia neîntreruptă*: „Foarte vast, teritoriul poeziei lui Virgil Teodorescu posedă, natural, și alte zone, numeroase, o caracteristică a lui fiind tocmai marea varietate a componentelor – și inegalitatea valorii acestora. Spațiul unei rubrici de gazetă nepermițând măcar menționarea tuturor, am adoptat soluția reliefării doar a coordonatelor centrale, care sunt și cele mai rezistente”.

- **[„Cronica”, nr. 9]** Sub semnătura Cronica apare editorialul *Solie a păcii și colaborării*: „Mauritania, Senegal, Ghana, Coasta de Fildeș și Nigeria sunt statele din vestul Africii care au primit mesajul de pace, prietenie și colaborare al președintelui României Socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Revista îl serbează pe profesorul N. I. Popa: □ Al. Dima, *Profesorul N. I. Popa – octogenar*: „Sărbătorindu-l acum, după o impunătoare muncă de după peste cinci decenii, desfășurată în întregime în orașul formației sale intelectuale și morale, îi recunoaștem profesorului N. I. Popa nu numai valoarea didactică și științifică, ci și – mai presus de toate – fapta pilduitoare pentru tinerei a vieții sale”.

□ Marina Ionescu realizează un interviu cu N. I. Popa despre „*Rigoarea unei munci stăruitoare...*”: „– *Sunteți și un eminent comparatist dar și întotdeauna interesat de noile tendințe ce se manifestă în abordarea literaturii. Cum vedeți «soarta» studiilor de literatură comparată, față de concurenții ei actuali, poetica și semiotica literară, care au valorificat aportul de netăgăduit al lingvisticii?* – Cunoșteam deja comparatismul în istoria literară prin contribuțiile publicate la noi de Pompiliu Eliade, N. Iorga, N. Cartoian, V. Popovici și Ch. Drouhet. Dar aspectul de rigoare pozitivistă, redusă la influențe și izvoare, mi-a apărut mai limpede la școala eminentilor comparatiști F. Baldensperger, Paul Hazard, directori la «Revue de litterature comparee», cu începere din 1921, și Paul van Tieghem. Așadar că B. Munteanu a fost mulți ani secretarul general al revistei. Încă din 1930, de la Congresul Asociației Internaționale de istorie literară, organizat la Budapesta, s-a produs o mișcare împotriva metodei pozitivistice de la Sorbona, unde cercetarea literară se reducea la biografie și la fapte de arhivă, ignorând *operele* ca creație de artă. S-a remarcat atunci nevoia intervenției studiului estetic, sprijinit cu tărie de M. Dragomirescu, de Benedetto Croce și de câțiva profesori tineri. Seria de congrese ale Asociației Internaționale de literatură comparată, din care fac parte cu începere din 1961, a reprezentat o înnoire treptată și radicală în comparatism. Trebuie să mai arăt că în această perioadă se dezvoltă și un comparatism original românesc, teoretizat de Al. Dima în volumul *Principii de literatură comparată*, în jurul unei adevărate școli comparatiste, exprimată prin revistele «Cahiers roumains d'etudes litteraires» și «Synthesis», care fac cunoscute metodele noastre manifestate prin paralelisme, confluente, interferențe și influențe reciproce și prin probleme de folclor comparat, domeniu specific mai ales sud-estului european”.

□ Const. Ciopraga, *Spirit și metodă*: „Cărțile pe care de mult putea să le publice profesorul N. I. Popa au devenit *Oameni*. Adică viață cizelată. Foștii săi discipoli sunt *Cărți*. Dar cartea sa, măcar una, care să-i adune străduințele celor șase decenii de studii laborioase, noi continuăm s-o așteptăm. Cu emoție și prețuire”.

■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Descântoteca* de Marin Sorescu: „În limbaj insolit, Marin Sorescu reia un motiv eminescian din *Iubind în taină...* În *Descântoteca*, poetul propune, așadar, un limbaj nou pentru o veche temă lirică”.

■ Despre *Exemplul „Convorbirilor literare”* scrie Mihai Drăgan în *Aniversări ale culturii românești*: „O revistă adevărată se adresează contemporanilor, dar și urmașilor. Altfel, este o efemeridă, și nu un ferment intelectual cu rază lungă de acțiune. Revista «Convorbiri literare» apărută acum 110 ani în cetatea eternă a *Junimii*, s-a adresat, deopotrivă, contemporanilor ei și viitorimii”.

■ Dr. A. G. Tătaru scrie despre „*Gazeta Transilvaniei*” și *războiul pentru independență*. ■ D. Irimia prezintă publicația *Notizie culturali italiane*: „Acest prim număr al revistei «Notizie culturali italiene», scos în condiții grafice de excepție, deschide noi perspective atât studierii aprofundate a raporturilor istorice și culturale româno-italiene, cât și dezvoltării acestor

raporturi în contemporaneitate”. ■ Apare nota nesemnată „*L’Independance roumaine*”: „Sub egida Centrului cultural român al Universității din Louvain, condus de Mihail Steriade, a apărut, la 24 ianuarie 1977, primul număr al periodicului «Independența română»”. ■ Versuri semnează Ovidiu Genaru (*Sunt aici; Cabana Iezerul; De prin lunca Mirceștilor; După o prea jilavă ploaie cu meteori*).

● [„**Munca**”, nr. 8377] În *Însemnări de scriitor*, Ioana Diaconescu publică un eseu intitulat *Lumina luminilor*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 326] Pe prima pagină, versuri de Daniela Crăsnaru, un articol politic de Corneliu Vadim Tudor și un altul istoric de Romulus Diaconescu, 1907 – *istorie și folclor*. □ În foiletonul său despre Caragiale, Eugen Barbu atinge și momentul portretului genial făcut de Tudor Arghezi. ■ Emil Manu, o cronică la Zoe Dumitrescu-Bușulenga: *Eminescu, cultură și creație*, Ed. Eminescu, 1976. „Cu Zoe Dumitrescu-Bușulenga eminescologia devine, cu dezinvoltură, domeniu de literatură comparată; fiecare referință, oricât de analitică, oricât de fragmentară, din studiul recent apărut... pregătește terenul unei analogii, posibilitatea unei proiectări a operei poetului național în universalitate. Cultura și creația eminesciană devin în această exegeză obiect fascinant de studiu, poetul e proiectat drept un creator total... În eminescologia de azi, exegeza *Eminescu, cultură și creație* marchează o treaptă superioară în cercetarea operei poetului național, treapta comparatistă: «Ca o stea fixă, opera eminesciană luminează acum întregul cer al nației dându-i glorioasele ei raze, arătând participarea ei la algoritmurile geniilor universale.»“

■ Eugen Barbu lansează celebrul pamflet în epocă *Mămica Lovinescu și marxismul*, în care sunt persiflate listele de la „Europa Liberă” întocmite de Monica Lovinescu privind scriitorii îmbogățiți ai regimului. „Vreți să știți cine sunt căpeteniile acestui trib de sclerați? Ei se cheamă Mihai Beniuc, Eugen Barbu, Virgil Teodorescu, Constantin Chiriță, Adrian Păunescu, Romul Munteanu, Mircea Radu Iacoban, Titus Popovici, Traian Iancu, Traian Filip, Paul Everac etc. La *etcaetera* bănuiesc că se ascund Marin Preda, Eugen Jebeleanu, Franz Liebhard, Ion Negoitescu, Adrian Marino, Szasz Janos, Nicolae Balotă, Nina Cassian, Gellu Naum și alții despre a căror stare materială dna Monica Lovinescu încă nu are date complete. O lămuresc eu pe această cale că și domniile lor o duc într-o luxură nemaipomenită, aprinzându-și țigările cu hârtii de o sută de câte ori au ocazia, dând câte 2000 de lei bacșiș la chelneri la fiecare masă luată la Athenee Palace și adoptând copii de țăță pe care-i cresc în turme, în grădinile imense ale vilelor personale. Unii dintre ei și-au alcătuit la agențiile de avocatură testamente în favoarea câinilor favoriți... O să credeți că astea sunt scorneli *reseriste*, dar vă asigur că-i adevărul gol goluț și că larga audiență la public a acestui sistem de difuzare al cărții se datorește și unei *loterii*, organizate de directorul Fondului literar, Traian Iancu, care se bucură de o mare popularitate. Contra cost, numărul câștigător... poate oferi fericitului posesor

costumul de cercetaș al unui cunoscut veteran al literelor românești, *alpenstok-ul* lui Eusebiu Camilar sau stiloul cu care poeta Vasilica Ghizdăvescu a iscălit poemul său *Rupe-mă și spune-mi vorbe dragi*. La o mică socoteală, dată fiind uriașa participare, este cu totul evident că paradisul oamenilor de artă se află într-adevăr în România. Din nefericire, persoane din afara granițelor țării nu sunt admise, pentru că unde-am ajunge. Pentru mămica Lovinescu, o comisie restrânsă, întrunită la Academie, a făcut o fericită excepție, hotărând să fie numită membră de onoare la secția *scatofagie literară și știința undelor*. Așteptăm confirmarea adeziunii domniei sale ca membru.” □ La rubrica *Sport*, în *Viața este opera noastră inevitabilă* de Adrian Păunescu, se semnalează și succesul cronicarului sportiv Ioan Chirilă cu cartea despre *Nadia Comăneci*. □ În *Farmacul florilor*, Ileana Lucaci scrie o cronică dramatică la *Romanțioșii* lui Rostand, montată la Teatrul Giulești. □ Rubrica Spectator – despre *Scena de scândură* (un miraj), un eseu de Dinu Săraru. □ *Balkanismul în actualitate* de Ion Lotreanu, impune volumul lui Mircea Muthu, *Literatura română și spiritul sud-est european*, gestionând o problemă controversată și schițând o primă încercare „de statuare teoretică a unui fenomen precum balcanismul literar.” Sunt preconizate încă 2 volume, *Permanențe literare sud-est europene* și *Conceptul balcanismului literar*. „O idee valabilă a lui Mircea Muthu e aceea că Occidentul îi datorează Orientului «liniștea trebuitoare consolidării fenomenului Renașterii». Este just, de asemenea, că balcanismul nu constituie o «marca negativă» a literaturii noastre.” □ *Portret definitiv* de Dan Mutașcu aduce elogiul ediției adăugite și definitive a monografiei lui Al. Oprea dedicată lui Panait Istrati, la Ed. Minerva: „o carte solidă... reușită *sine ira et studio*, nici partizană, nici denigratoare, scrupulos încheiată, punând la umbră și lumină, alternativ, destinul oriental, plin de neprevăzut, contradicții și miraje, al omului și al operei... cel mai straniu «caz» al literaturii române... Tratănd viața și opera lui Panait Istrati în interdependență, cu inteligență, Al. Oprea a reușit să demonstreze subtil și fără ticuri didactice cum se explică și completează, de minune, cele două fațete ale medaliei: *viața gândită și gândirea trăită*, existența și cuvântul artistic.” ■ *Hagiografie contemporană* de Constantin Sorescu, marchează cel mai recent capitol hagiografic, monografia *Marin Preda* de Ion Bălu, o „expunere ditirambică” apărută la Ed. Albatros, 1976. „În versiunea lui Ion Bălu, Marin Preda este egalul ori superiorul tuturor geniilor universale. Cu cele românești nici nu mai intră în competiție estetică... Nepriecerea criticului îl dezavantajează înainte de toate pe scriitor, care devine fără voia sa personajul de prim-plan al unei savuroase producții comice...” □ *Sexul îngerilor* de Traian Filip, continuă serialul critic al onirismului, ajuns la episodul Geo Dumitrescu – S. Damian. □ *Societatea literară (din București) la 150 de ani de la înființare*, trecere în revistă de M. N. Rusu a istoriei societății lui Dinicu Golescu și I. Heliade-Radulescu. □ Este consemnat în *Biblioteca critică* a Ed. Eminescu vol. *Ion Barbu interpretat de...* (G. Călinescu, Liviu Călin,

Șerban Cioculescu, Nicolae Iorga, Perpessicius, Al. Piru s.a.), ediție realizată de George Gibescu.

5 martie

• [„Luceafărul”, nr. 10] În coloana destinată articolului de fond, Romul Munteanu invocă *Necesitatea culturii*: „Cultura nu este, deci, un lux, un act ornamental, un simplu produs ludic cu care omul se joacă în societate, chiar dacă unele fenomene de cultură pot să fie *jucate*. Huizinga face în *Homo ludens* cea mai elocventă demonstrație în acest sens. Cultura este o necesitate care permite individului să se acomodeze cu grupul social, iar societății, în general, îi asigură capacitatea de perpetuare și progres”. ■ La 20 de ani de la apariția romanului *Groapa*, Adrian Păunescu elogiază *Forța creației* pe care o degajă opera lui Eugen Barbu. (Aniversarea a fost marcată și în numărul precedent, de Artur Silvestri.) Câteva rânduri din articolul lui Adrian Păunescu: „Cunosc și numărul, și importanța dușmanilor lui Eugen Barbu. Dar chiar în această împrejurare poate fi citită forța lui neobișnuită. În reacția pe care o stârnește el poate fi deslușită, într-adevăr, intensitatea acțiunii lui. Romanul *Groapa* este piatra de temelie a uneia din cele mai substanțiale, mai contradictorii și mai contestate cariere artistice din istoria noastră literară. Paradoxul face ca temelia carierei excepționale a lui Eugen Barbu să fie o groapă. [...] Firește, Eugen Barbu nu apare singur, căci singurătatea i-ar fi fost fatală. Poate că el însuși nu înțelege până la capăt nici azi că fără marii scriitori ai momentului, ca Marin Preda, M.R. Paraschivescu, G. Călinescu, N. Labiș, Eugen Jebeleanu, A.E. Baconsky, climatul în care a apărut *Groapa* ar fi strivit grandoaarea, vai, atât de fragilă și atât de aproape de uitare a oricărei singularități artistice. (Poate că această absurdă ciocnire a vanităților la care participă, și pe care chiar o provoacă uneori Eugen Barbu merită o discuție separată, căci multe din dilemele și scăderile vieții literare vin din aceste războaie inutile. Dar acum suntem la o sărbătoare...)”. ■ Nicolae Ciobanu semnează eseu *Al lu' Parizianu și „romanul” său*: „Ca punct de pornire, tipologic, deci, Paul Ștefan, eroul central din *Delirul* de Marin Preda, în chip surprinzător, amintește de prototipul balzacian. Având și ceva din temperamentul pasional-romantic caracteristic eroilor stendhalieni, al lu' Parizianu se arată decis din primul moment să străpungă limitele existenței stereotipe, lipsite de perspective din Siliștea-Gumești, angajându-se în îndrăzneța cursă de cucerire a vieții odată cu plecarea la București. [...] «Distribuirea» lui Ștefan în rolul de «erou» al unui timp istoric ieșit din comun datorită delirantelor evenimente ce-i marchează trecerea e o chestiune care ține de fatalitatea destinului individual, dar și de inexorabilele determinări ale existenței sociale. Și personajul înțelege să-și interpreteze acest dublu rol cu întreaga sa putere de a se dărui vieții. Două sunt planurile pe care se derulează în principal «romanul» trăit de al lu' Parizianu: cel erotic și cel impus de situarea eroului în miezul evenimentelor de anvergură istorică”.

■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru „descinde” în *Maramureș*. ■ Mihnea Gheorghiu publică tableta *Ghiociei*. ■ La *Arena*, Eugen Jebeleanu așază poemul *Cioburi*. ■ Mircea Anghelescu tratează, în *Ipoteză și aproximație*, studiul *Literatura română și spiritul sud-est european* de M. Muthu, identificând „contradicții, interpretări forțate sau erori de informație pe care autorul le produce din abundență, cel puțin în partea privitoare la literatura noastră veche”. ■ Pe prima pagină, poemul *Flămânzii* de M. N. Florian. ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, grupajul de comentarii – aranjat cronologic – *Scriitori români despre 1907*. □ Pompiliu Marcea are în vedere nuvela *Rătăcirea din Stoborâni* (1909) de Spiridon Popescu, „întâia proză de amploare din literatura română despre 1907”. □ Piesa socială în 4 acte *Lupii* (1915) de I.C. Vissarion reține atenția lui Alex. Ștefănescu: „Drama [...] este inabil demonstrativă și conține destule naivități (caricaturi făcute «cu ciudă», situații înduioșătoare «până la lacrimi» etc.), dar, în ansamblu, se impune printr-o cunoaștere directă aproape brutală a condiției țărănești. Sărăcia, în special, cu toate stările sufletești pe care le provoacă, are un tragism halucinant”. □ Paul Dugneanu prezintă *Ciulinii Bărăganului* (1928): „Răscoala din 1907 își găsește unul dintre ecourile sale cele mai viabile în poematizarea elegiacă a lui Panait Istrati [...]”. □ Despre *Răscoala* (1932) scrie Valentin F. Mihăescu: „Că simpla prezență în opera literară a evenimentelor istorice cu adâncă rezonanță în cugetul națiunii nu atrage după sine în chip necesar și valoarea artistică este un adevăr care, prin repetare, a devenit loc comun. La fel de adevărat este însă și faptul că istoria oferă teme privilegiate, a căror tratare literară, pentru a se ridica la înălțimea semnificației lor, reclamă un talent și o conștiință pe măsură. Poate că aici se află cauza pentru care răscoalele din 1907, eveniment ce domină începutul acestui secol, nu au generat o literatură bogată sub aspect cantitativ, dar au determinat apariția monumentalului roman al lui Liviu Rebreanu”. □ *Uraganul* (1936), volumul 8 din ciclul romanesc *În preajma revoluției*, este analizat de M. Ungheanu: „Felul cum C. Stere vede răscoala țăranilor români la 1907 se apropie mai mult de *Rătăcirea din Stoborâni* a lui Spiridon Popescu decât de *Răscoala* lui Liviu Rebreanu. C. Stere e interesat de mecanismul mișcării țărănești, de cauzele declanșării, și *Uraganul* este, din această cauză, mai aproape de document decât de creație. [...] Teza *Uraganului*, ca și a întregului ciclu este evident poporanistă. Înfățișând răscoala, naratorul e stânjenit, deci, de ideolog, care vrea să facă o demonstrație”. □ Tot M. Ungheanu discută trilogia *1907* (1935-1937) de Cezar Petrescu: „Cine a luat romanul *1907* drept romanul răscoalei a greșit. Răscoala țăranilor ocupă abia a treia parte a trilogiei, celelalte două fiind închinată împrejurărilor dinaintea răscoalei. Trilogia este cronica unui an, anul răscoalei, și romanul cauzelor ei. [...] Utopia poporanistă și țărănistă prezidează paginile trilogiei lui Cezar Petrescu, iar capitolul poporanismului literar îl poate revendica, cel puțin în acest caz, pe deplin. Evident, tezele prea stăruitoare strică literaturii și dăunează și

acestei cărți. Cauza principală a insuficienței romanului 1907 nu stă în tezele lui, ci în scleroza artistică”. □ Sultana Craia se oprește la romanul *Desculț* (1948): „Răscoala este experiența fundamentală a lui Darie – personajul-narator –, evenimentul central și modelator al conștiinței sale individuale și de clasă. De altfel, episoadele consacrate răscoalei, restrânse ca număr și ca întindere, au și maxima concentrație tragică, tradusă într-o excepțională forță de sugestie și de atmosferă. Episoadele care culminează cu declanșarea conflictului conțin tragismul latent al unei clase nedreptățite de istorie, tragism convertit în acțiunea spontană și paroxistică de revanșă justițiară”. ■ Sub genericul *Din poemele lui 1907*, versuri de Emilian Marcu, Valeria Deleanu, Gheorghe Istrate, Mihaela Davidescu. ■ Proza este „acoperită” de Constantin Georgescu (*Tăcere prelungită*). ■ Marius Robescu consacră un prim comentariu dramei *Răceala* de Marin Sorescu, care „tratează materia istoriei”: „Nu altceva s-ar putea spune, de exemplu, despre *Romulus cel Mare* de Dürrenmatt. Numai că, la Sorescu, nu Mahomed este centrul piesei, ci doar centrul unei zone a piesei. Această zonă, abundentă în paradoxuri, vorbe de duh și sclipitoare dialoguri, care, de altminteri, îi vin scriitorului ca o mânășă, ar putea fi calificată drept demitizantă. [...] În opoziție cu zona reprezentată de sultan, servindu-i contraponderea, piesa conține și o alta, pe care o vom numi *rituală*. Aparent, în centrul ei se află Vlad, domnul Munteniei, zis Țepeș. Însă domnul nu se arată. El este un nume generic, sub care se cuprinde țara, bărbați și femei, un tot indestructibil, întâmpinând evenimentele cu străveche și trainică neînduplecare”. ■ Cu semnătura diminuată la inițiale, Nicolae Mateescu abordează *Cursa*, filmul lui Mircea Daneliuc. ■ Ioana Diaconescu remarcă emisiunea radiofonică *O viață dăruită muzicii*, realizată de Ioana Ștefănescu. ■ Cronica plastică este semnată de Grigore Hagiu (*Reprivind clasicii*). ■ Grete Tartler înfăptuiește cronica muzicală. ■ La *Remember*, A.E. Baconsky „desfășoară” alte impresii din Heidelberg. ■ Eugen Simion scrie, la *Fragmente critice*, despre erotica din *Poezia lui Emil Botta*. ■ În *Ideologie și sociologie literară*, Dan Cristea evidențiază studiul *Apariția scriitorului în cultura românească* de L. Volovici. ■ *Sub semnul lui Blaga* așază Al. Piru, la *Cartea de debut*, două volume de versuri premiate la concursul Ed. Albatros: *Cerb alb* de Ion Bogdan (pseudonimul lui Dumitru Iuga, ale cărui versuri, „în mare parte proză ritmată”, au „suavități de litanie”) și *Despărțirea de plante* de Marian Dopcea, „un poet promițător, despre care, fără îndoială, vom mai auzi”. □ Două observații despre lirica acestuia din urmă: „Poemul e un program pe care, excelent versificator, Marian Dopcea îl execută original, în surprinzătoare secvențe, uneori în forme fixe”; „Interesantă este transpunerea viziunii lui Blaga din *Pașii profetului* în ritmul *Odei – în metru antic*”. ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu îi răspunde lui Bedros Horasangian: „Nu sunt noutăți. Enumerații divagante, nu lipsite de monotonie, dar lipsite parcă de «pigmenți», de nerv. Ceva mai bine, *Roz Tiepolo, Amăgirea*”. □ Alți corespondenți: Nufărul de baltă, Louis de

Fou, Alead Repin. ■ La *Întâmplări cu scriitori*, Mircea Micu „închină” ultimul *Cocteil à la Cluj*. ■ O notă din grupajul informativ *Cultura românească în lume*: „Scriitorul și profesorul Mircea Eliade și-a preluat fotoliul pentru care fusese ales la Academia Regală de Limbă și Literatură Franceză din Belgia, în locul rămas vacant după moartea Marthei Bibescu. Discursul său de recepție a fost consacrat moștenirii culturale a mării scriitoare, precum și originii poporului și a culturii românești, semnificației sale în patrimoniul universal. A răspuns Marcel Lobel, directorul Academiei, care și-a consacrat alocuțiunea prezentării operei lui Mircea Eliade”. □ Este semnalată apariția, în revista moscovită *Inostrannaia Literatura*, a nuvelei *Duios Anastasia trecea* de D.R. Popescu, în traducerea Lilei Dolgoșeva și cu o prezentare de Ion Druță. □ Dinicu Golescu, Sextil Pușcariu, Emil Gârleanu, Elena Farago, Ion Păun Pincio ș.a. au fost incluși pe lista manifestărilor internaționale ale UNESCO. ■ Sub genericul *Evocări 1907*, un nou episod din documentarul *De la răscoală la revoluție*, alcătuit de Nicolae Mateescu. ■ Paul Mac Kendrick încredințează un fragment din volumul *Pietrele dacilor vorbesc*, în curs de apariție la Ed. Științifică și enciclopedică.

6 martie

● [„Scânteia“ nr. 10744] Sunt anunțate, într-un articol cu litere îngroșate, măsurile de urgență ce urmează a fi luate în urma cutremurului din 4 martie 1977, Ceaușescu aflându-se în momentul cutremurului într-o vizită de stat în Nigeria.

8 martie

● [„Viața studentescă” , nr. 10] Număr special dedicat activităților sociale post-cutremur. ■ Ion Cristoiu, câteva analize pe text (pe marginea unor fragmente din romanul *Moromeții – un moment de referință*), sub semnul *Literaturii despre țărani*. „La apariție *Moromeții* au surprins nu numai prin maturitatea unui scriitor contestat, în unele momente anterioare, prin valoarea artistică mult deasupra unor producțiuni ale momentului, ci și prin noua imagine asupra lumii satului, diferită de cea consacrată, și care avea să constituie o adevărată revitalizare pentru literatura cu și despre țărani. Din acel moment, alături de direcția Rebreanu în literatura despre țărani, direcție care va continua să fie prezentată prin Ion Lăncrănjan – *Cordovanii*, Fănuș Neagu – *Ningea în Bărăgan*, Al. Ivan Ghilia – *Cuscii*, capătă drept de existență în literatura noastră contemporană (un drept câștigat de o capodoperă) o nouă direcție, în care se vor afirma ulterior: Nicolae Velea, *Poarta*, D. R. Popescu, *Vara oltenilor*, Dinu Săraru, *Niște țărani*. De aceea, a depăși pe Marin Preda înseamnă la ora actuală nu atât a scrie o carte mai bună decât *Moromeții* (deși problema nu poate fi pusă în termenii unei astfel de comparații) cât a propune cu forța unui mare roman o nouă viziune asupra lumii țărănești, a crea o nouă direcție litera-

ră, cu drept de existență alături de cele propuse de Rebreanu și Preda. *Poate să apară o asemenea direcție?* Poate fi propusă o nouă imagine asupra lumii satului? Mai mult ca sigur că da. De la apariția *Moromeților* satul românesc a fost subiectul unor transformări istorice, transformări ale realului care cer, în planul artei, o nouă viziune sociologică. **Momentul Moromeții e deci un moment polemic...** Țăranii, intuiește magistral Preda, joacă acum comedia a ceea ce cândva era realitate în lumea satului. Ceea ce pe vremea lui Rebreanu funcționând, putea fi sursă a unei *drame* românești, acum nu mai funcționează. A face literatură pe suportul acestor drame tradiționale înseamnă a te expune ridicolului. Trebuie căutată o nouă sursă a dramei românești, alta decât cea pe care s-a construit o întreagă literatură. Și, chiar în romanul în care vechea sursă a dramei e dizolvată prin comic, Marin Preda propune deja o nouă sursă, corespunzătoare realităților satului românesc marcat de procesul pătrunderii realităților capitaliste. E drama personajului central, a lui Ilie Moromete.”

10 martie

- [„Cutezători”, nr. 10 și 11, după Cutremurul din 4 martie 1977) Reportaje de Ovidiu Zotta, *Pionieri la datorie și Cireșarii la înălțime*. □ Versuri de Mihai Negulescu – *Cutezători pe drum de glorie*. □ Poemul *Suntem fii de comuniști* de Ion Crânguleanu. □ Reportaje de Costache Anton, *Biruiitorii și Ilie Tănăsache, Tânărul din rezerva 12* etc.

- [„Flacăra”, nr. 10] Șerban Cioculescu publică eseu *Între urât și frumos*. □ Ioan Alexandru publică *Nădejde în suferință*. □ Octavian Paler scrie *Sensul curajului*. ■ Adrian Păunescu publică poemul *Cu viața pe moarte călcând*. □ Niculae Stoian publică poezia *Luând din suferință crez și forță*. □ Dinu Săraru publică *4 martie, orele 21,25 – cutremurul, dar și conștiința patriei*. □ Ion Dodu Bălan scrie *O lacrimă cât țara*. □ Aurel Baranga publică *Omenia tăcută*. □ Pe pagina intitulată *Viața continuă*, Adi Cusin publică reportajul *Printr-o crăpătură se vedea luna. Am fost totuși salvați*. □ George Arion scrie *Blocurile lui au rezistat*. □ Adi Cusin publică *Un om ca o răzbunare a vieții*. □ Doina Sălăjan publică poemul *Memento*.

- [„Orizont”, nr. 10] Poeziile de pe prima pagină deplâng tragedia cutremurului din 6 martie: *N-am fost înfrânți niciodată* de Anghel Dumbrăveanu, *Un singur umăr* de Damian Ureche și *Suntem mereu alături* de Lucian Bureriu. Editorialul, asumat redacțional, poartă titlul *Luciditate și eroism* în fața tragediei, în care se vorbește despre solidaritate și urgența scoaterii de sub dărâmături a tuturor victimelor cutremurului. ■ Cronica literară a lui Ion Maxim relevă «echilibrul» ultimului volum al Ilenei Mălăncioiu, *Ardere de tot* (Ed. C.R., 1976), echilibru cu atât mai surprinzător cu cât volumul de debut, *Pasărea tăiată* (1967), anunța «dramatism» și «neprevăzut», într-o prezentare, rămasă de pomină în analele literaturii, făcută de Șt. Aug. Doinaș care mai remarca „dinamismul și bărbătescul” versurilor de început. ■ Tableta „instanta-

nee” a lui Șerban Foarță cuprinde *Notații mateine*, în care dăm peste întrebarea: „Mai e, în cazul ăsta, Mateiu – cum se mai spune (încă) un Marcel Proust al nostru?...” ■ Un parcurs captivant prin ceea ce înseamnă metafora lingvistică și cea poetică realizează G. I. Tohăneanu, trecând mai întâi în revistă metaforele din limba vorbită («trecerea pe zebra», «inima pădurii», «creierii munților») pentru a dezvălui apoi savoarea metaforelor poetice din Labiș, Eminescu, Arghezi, Sadoveanu și G. Bogza, concluzia fiind că „proza lui Sadoveanu – străbătută de toate sevele poeziei – constituie un mediu prielnic pentru ivirea și înflorirea metaforei.” (articolul *Metafora: preliminarii*) ■ Anghel Dumbrăveanu urmează răspunsurile critice la rubrica „corespondență” cititorilor revistei. ■ Livius Petru Bercea răscolește semnificațiile celor două cicluri de poeme de mare amploare, *Cântare omului* – o biografie a omenirii și *1907 – peizaje* – o biografie a unui eveniment istoric, scrise de Arghezi spre sfârșitul vieții; reîntâlnirea cu această parte a operei sale fiind prilejuită de împlinirea a 70 de ani de la mișcarea țărănească din 1907 (articolul *1907 în viața lui Tudor Arghezi*). ■ Eugen Todoran scrie partea a doua al comentariului pe marginea studiului lui Constantin Noica, «*Despărțirea*» de Goethe.

● [„**România literară**”, nr. 10] Numeroase materiale din acest număr sunt așezate sub semnul nefast al cutremurului din 4 martie. Deschide directorului revistei, George Ivașcu, cu un îndemn la *Bărbăție, solidaritate, patriotism*: „cutremurul din 4 martie 1977 a supus la una din cele mai grele încercări o țară de veche vrednicie constructoare în această parte a lumii, o țară în care noțiunile de civilizație și cultură au intrat la mijlocul secolului nostru sub indicii fâuritor al uneia din cele mai profunde revoluții materiale și spirituale căreia experiența umanității îi conferă astăzi și cu atât mai mult în perspectivă cele mai nobile auspicii: revoluția socialistă, în finalitatea visului de aur al omenirii, comunismul. O asemenea țară, cu un asemenea popor, aflat sub un asemenea semn al Istoriei profund revoluționare, – această Românie a fost pusă în confruntare cu ceea ce e mai perfid dar și mai răvășitor în ascunzișurile incandescente din adâncurile planetei. Urmările dezastrului sunt uriașe, proporțiile reale rezistând încă unei precise cuprinderi în cifre și date. Și acestea privind atâtea și atâtea întreprinderi edificate și înzestrate în acești ani ai revoluției noastre, atâtea și atâtea construcții marcând pașii tot mai decizi ai poporului român pe scara progresului tehnico-material, pe cea a dezvoltării științei și a culturii, pe linia de continuă ascensiune întru construcția edilitară, pentru îmbogățirea neîntreruptă a spațiului de locuințe, în Capitală ca și în restul țării, la orașe și sate, odată cu creșterea numărului de instituții social-culturale. Însă mai presus sunt – și acestea, unele neidentificabile sub stihia de moloz și ruină – multele vieți omenești pradă unei sălbatice morți, moarte căreia i-au căzut jertfă și scriitori, artiști, savanți; sunt miile de ființe rănite, schilodite, traumatizate... Dar luptând a-și stăpâni mânia pentru vitregia acestor grele, cumplite încrâncenări ale Naturii asupra-ne, cronicarul înseamnă ceea ce s-a arătat – și

încă din primele clipe după nenorocire – a fi mai presus de stihia răvășitoare de viață și de faptă omenească: puterea Omului asupra acestei naturi maștere, forța de a se stăpâni pe sine și, astfel, a găsi în el însuși capacitatea de a înfrunța și a birui, a birui întru cele ale civilizației, ale culturii, ale faptei umane. Suprem revelator al acestui inepuizabil generator de bărbăție, solidaritate și patriotism al poporului nostru s-a dovedit, odată mai mult, a fi Partidul Comunist Român, în frunte cu omul ce-i poartă însemnele noului destin, cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, – partid iradiind atâta dorință de a înfrunța și a birui stihia împrejurărilor. Cuvântul și gestul secretarului său general, fapta de a lucra zi și noapte, călăuzind, până la detalii, forțele de intervenție în sarcina normalizării cât mai grabnice și cât mai temeinice a situației, în Capitală ca și în celelalte regiuni lovite ale țării, măsurile marcând atât de autentic spiritul de umanism revoluționar, hotărârile atât de substanțiale, de a veni în sprijinul celor sinistrați, inițiativa, mereu vie, mereu creatoare, transmițând pretutindeni curajul, entuziasmul, grija pentru om, ca și, în genere, pentru întregul complex al eforturilor de reintrare în normal, perspectiva, totodată, ca pe ruinele atâtor prăbușiri să se ridice noi și înfloritoare edificii, – iată tot atâtea concretizări ale celui mai înțelept și nu mai puțin îndrăzneț spirit revoluționar”. □ Pe prima pagină, alături de textul lui George Ivașcu, este așezat un poem al speranței, *Luceafărul de ziuă*, semnat de George Țârnea: „Mărturisește încă prăbușitoarea clipă/ Și-acolo unde greul ne-a încercat din nou/ Mai stăruie-n privești o vamă de risipă/ dar casa țării-i leagăn de fapte, nu cavou// Fiind curați la gânduri, suntem cu grija noastră/ Cuprinzătoare carte de bine și de greu/ Și peste bolta țării, prin liniștea albastră/ Luceafărul de ziuă va răsări mereu”. □ Valentin Hossu-Longin relatează, în *Oameni pentru oameni*, despre eroismul gărzilor patriotice și, în mod particular, despre salvarea de sub dărâmături a unei femei, moment difuzat și pe calea undelor: „Cu puține ore înainte, postul nostru de radio a transmis emoționantul dialog al unei reportere cu Florica Iordache, muncitoare la cofetăria Scala, aflată acum în afară de orice pericol la spitalul Militar Central”. □ *Încercările oamenilor, încercările țării* sunt surprinse de poetul Ion Horea: „La ora aceasta de marți la amiază, de la ora zguduirii până la ora aceasta, ei, muncitorii țării, oamenii minunați ai muncii și ai sacrificiului, nu cunosc odihna în căutarea vieții sub dărâmături (în acest moment, le orele 12 și câteva minute, se anunță la radio scoaterea a încă doi supraviețuitori de sub dărâmăturile blocului Scala), în munca de recuperare a bunurilor țării, în grija pentru viața acestui miazăzi de țară al neîndurătorului cutremur. Muncitori sunt ostașii, aceia pe care îi vedem în fumul și praful dărâmăturilor, salvând ce se poate salva, căutând licărul de viață. Muncitori sunt medicii și personalul medical din spitale și din punctele sanitare, femeile și bărbații în mâinile cărora ajung mii de oameni, ca să rămână oameni. Muncitori sunt toți aceia care au grijă de apa și de căldura caselor, de familiile fără adăpost, de hrana și de lumina noastră, pentru ca viața să se așeze pe temelii și firești.

Muncitori sunt milițienii și aceia din gărzile patriotice, și toți oamenii uneltelor de pe aceste șantiere ale durerii, și șoferii care au prioritate cu mașinile fără oprire, ducând la margini ceea ce era până acum valoare și lucru căutat, ori cărând bunurile oamenilor, în exodul acestor zile. Muncitori sunt oamenii sateilor, aceia care dezgroapă vitele de sub grajdurile prăbușite, și care nu se tem de pământ și ies cu plugurile sub zarea lui sângerie. Muncitori sunt toți oamenii organizării vieții sociale, fără răspunderea cărora nu s-ar putea face față prin severitatea ordinii, haosului natural. Din primele ceasuri, după cutremur, atunci când toate ceasurile electrice de pe străzile capitalei s-au oprit în bătaia aceleiași secunde, la stingerea luminii, am ascultat cu emoție ivirea cuvântului de ordine, și s-a ivit în însoțirea muzicii grave, ca un recviem al țării, s-a ivit și a fost de liniștire și de certitudine, în așteptarea lumii, ieșită pe străzi, buimăcită. [...] Istoria rezervă tuturor neamurilor pământului, din toate timpurie, tragediile și reînvierile repetate. În încercarea de a găsi echilibrul de suflet și de amintire, de iubire, de prietenie, de prețuire, în încercarea noastră, a celor vii, de a nu ne despărți de cei care nu mai sunt, cu nici un chip de a nu crede nimic și de a îndura totul, înfățișările lor sunt lângă noi, îi vedem, îi auzim pe colegii, pe prietenii noștri, avem în mână cărțile lor, scrisorile lor, avem în memorie vorbele lor, și fără ei, în amintirea de doliu, n-am fi nici noi ceea ce suntem. Câți sunt, caută gândul, oamenii care din secunda de întuneric nu mai sunt? Să-i pomenim aici pe colegii noștri Al. Ivasiuc, A.E. Baconsky, Mihai Gafița și Mihail Petroveanu, să nu credem ceea ce spunem, dar să spunem totuși, în amintirea lor, să plângem fără sfială, să le îmbrățișăm cărțile și să ne adunăm amintirile, iată, de aproape o viață, în vecinătatea lor. Între viață și moarte ne-am despărțit dintr-o dată, nici nu știm cum, ei sunt dincolo, noi am rămas dincoace, parcă stingheriți în dreptul nostru de a supraviețui, acceptând cu silă implacabilele hotărâri ale neantului. Peste încercările țării, iată, generației noastre, a celor care mai trăim, ne este dat să aducem ca dintr-o convorbire abia isprăvită, imaginea lor, și să-i ducem cu noi cât vom trăi, pe aceia fără noroc și fără întoarcere. Într-o clipă, țărâna pomenită în legile morții a arătat cât poate să fie de grea, ucigător de grea. Ne îmbărbătăm cu vorbele durerii!”

□ Romulus Rusan, salvat de sub ruine, scrie, de pe patul de spital, poemul *Îți mulțumesc, Gabriel Bucur...*, închinat salvatorului său: „Îți mulțumesc, Gabriel Bucur, pentru seara de 4 martie/ Când ne-am cunoscut în pragul casei mele de pe strada Colonadelor, etajul 7/ Un autor care ar fi urmat să devină postum/ Un apartament care nu mai avea adresă/ Un trecător care a urcat în vârful muntelui de moloz ce i-a ieșit în cale./ Respiram de o oră mortar, iar noaptea se transformase în întuneric/ Doar printr-o fereastră cât o cutie de chibrituri zăream luna/ Îmi drămuiau gesturile, respirația, amintirile, chipurile oamenilor dragi/ Pentru a putea merge cât mai departe cu ele în timp/ Îmi așezam drept căpătâi cărămizi pentru a rezista cât mai mult/ Alungam vedeniile morții, împraștiam frica și frigul/ Știind – aproape sigur fiind – apoi din nou nevenindu-

mi să cred, și din nou sperând că vei veni/ Tu, dumneata, dumneavoastră Gabriel Bucur de pe Bulevardul 1848 nr. 18 din București./ Și la un moment dat ai venit într-adevăr,/ Ți-am auzit vorba, pașii, respirația chiar./ «E cineva aici?» – a fost parola de recunoaștere./ «Sunt aici!» – am răspuns (până atunci nu strigasem după ajutor)./ Ai început să înlături bolovanii, cărămizile, cărțile./ Să scurtezi drumul care despărțea realitatea de neființă./ «Mișcați lanterna să vă spun unde este ochiul prin care văd luna»/ Ți-am spus (vorbeam cu «Dumneavoastră» ca niște oameni civilizați)./ «Stați liniștit, voi fi în curând acolo»./ «Eu sunt aici, cu câțiva metri mai încoace./ Prins sub o grindă de beton/ cu mâna dreaptă sub tăbliile bibliotecii;/ cu Istoria lui Călinescu la cap/ cu manuscrisul cărții mele despre America sub mâna stângă/ [...] / ...nu te temi?... atenție, Gabriel Bucur,/ am putea muri amândoi, acum la sfârșit,/ după trei ore de moarte,/ când sunt și eu liber ca tine, când suntem/ egali, când am ieșit pe jumătate din strânsoare,/ când am pătruns în lumina lunii,/ când ne-au înconjurat oamenii de pe munte,/ apoi spectatorii, apoi rudele,/ cu ochii plânși, care-și așteptau pe cei dragi,/ când intru în Salvare și tu mă mângâi/ și-mi spui cum te cheamă/ și-ți sărut mâna dreaptă și mă îndepărtez însângerat spre spital»./ Ai urcat din nou muntele de moloz? Ai salvat și pe alții?/ Ai mai întors din drum alte vieți? Dar tu însuți trăiești?/ Să mă ierți că frumosul nostru «Dumneavoastră»/ s-a transformat în acest «Tu» al nenorocirii și intimității/ De fapt, nici nu ne cunoaștem, și mă îndoiesc/ că, pe stradă, văzându-ne, ne-am recunoaște la chip./ Cine ești? Cine te-a adus?/ Nu mai țin minte și poate n-o să știu/ atâta timp cât voi sta în acest/ pat de spital,/ iar gândurile stângace/ pe care ți le trimit, le dictez colegilor mei de suferință!/ Deocamdată, tu rămâi, Gabriel Bucur,/ Dragostea mea de viață, încrederea în oameni/ Tot ce poate fi mai bun în tine și în mine,/ Deocamdată, Gabriel Bucur, tu vei rămâne,/ până voi putea să-ți strâng mâna încă o dată,/ Fața pe care nu mi-o amintesc a omeniei,/ a dragostei dintre doi oameni și dintre toți laolaltă,/ Gabriel Bucur, tu, frate dintotdeauna și nou părinte al meu”. □ Ana Blandiana consacră un *Requiem pentru o stradă*: „Strada Colonadelor nu spunea nimănui nimic. Pentru a fi înțeles, trebuia să adaugi: *la coada calului*. Celebra statuie, pe al cărei soclu împodobit cu inscripții latine Mihai Viteazul se avânta călare spre intrarea Universității, întorcea spatele și dădea porecla acestei străzi, mai puțin lungi decât înalte, formată din două sau trei ministere și un bloc de locuit. Locuiam acolo, de acolo priveam, de sus, de pe balcon, prăpastia ei geometrică și mișunătoare. [...] Și ministerele și biserica aurie continuă să existe. Dar *la coada calului* nu mai este o stradă. Muntele de moloz care o interzice îndepărtează într-un trecut imemorial fereastra camerei noastre de la etajul 7 pe care încerc zadarnic să o situez undeva, deasupra piscului, pe cerul albastru, inconștient. E atât de demult de când curtea interioară a blocului era stăpânită de acordurile, ajungând la noi, inspiratoare, ale pianului lui Tudor Dumitrescu; e atât de demult de când ne întâlneam pe scări cu Toma Caragiu planificând de fiecare dată să

stăm la taclale mai lungi într-o seară; e atât de demult de când, prin fereastra bucătăriei, îi vedeam pe Veronica Porumbacu și pe Mihail Petroveanu în bucătăria lor cu două etaje mai jos; e atât de demult de când juristul Mircea Popescu ne povestea în lift întâmplări de pe vremea când era secretarul lui Ionel Teodoreanu; e atât de demult de când Nea Mihai, portarul născut în Ipotești, ne oprea în drum ca să ne spună versuri din Eminescu și citate din Iorga; e atât de mult de atunci, încât totul mi se pare aparținând unei vieți sfârșite de mult, în care am fost probabil mai iubiți decât credem, din moment ce ni s-a mai dat să trăim o viață”. □ În confesiunea *Nenorocire și Civilizație*, Geo Bogza lasă loc speranței: „Pe străzi, era o forfotă a mașinilor, de neînchipuit. Dar o forfotă atentă și plină de precauții. Nici un claxon, nici un strigăt și nici un fluierat strident. Sunt sigur că în acea noapte de neînchipuite traumatisme nu s-a petrecut nici un accident de circulație. Nici că s-ar fi constituit bande de jefuitori dintre huliganii de care, ca toate marile capitale, nu ducem lipsă. În ultimii ani, mă despărțisem tot mai mult, în sufletul meu, de locuitorii acestui oraș, de noii locuitori ai acestui oraș, care îmi apăreau tot mai zgomotoși, tot mai rezeziți și egoiști, tot mai lipsiți de politețe, mulți dintre ei grosolani și vulgari, respingând cu ostentație educația ce li se va fi făcut acasă sau la școală. Dar în acea noapte, pe nici una din străzile pe care am umblat până la ziuă, nu am zărit vreo scenă care ar fi putut leza simțul moral al cuiva. Cred că, de data aceasta, nenorocirea a scos la suprafață ceea ce e mai bun în noi. În fața necrezutelor mormane de ruine, miile de oameni care, mânați de curiozitate, soseau din cartierele rămase întregi, priveau tăcuți, cutremurați în toată ființa lor, cuprinși de o imensă consternare. Consternarea, mi-am dat seama în acea noapte, poate fi una din formele civilizației umane. Dacă s-ar putea ca din această nenorocire, mi-am spus la ziuă, să învățăm a ne cutremura în toată ființa noastră, nu numai când ne lovesc cutremurele de pământ!”. □ Constantin Țoiu încearcă să cuprindă *Sufletul nostru*: „Am văzut-o la televizor, printre atâția alții, pe Florica Iordache ieșind dintre dărâmăturile Scalei cu fierăstrăul în mână, tăindu-și singură calea spre lumină, după șaizeci și ceva de ore în infern... L-am văzut și l-am auzit deasupra molozului și pe acel colonel de legendă, pe nume Buzatu, a cărui meserie este curajul și care a mărturisit franc în auzul milioanelor de telespectatori că, lui, curajul, i l-a dat de fapt Florica Iordache înverșunându-se să trăiască trei zile și trei nopți de infern sub cea mai apăsătoare piramidă de moloz dintre toate piramidele de moloz, câte poate să ridice, bizar, prăbușind totul, un astfel de prăpăd în lume... La Scala a murit, strivit în aer liber, sub lună plină, strălucitul nostru coleg Alexandru Ivăsiuc. De un asemenea generator de idei îndrăznețe aveam noi încă multă vreme nevoie, și destinul, – care, iată, nici el nu mai este un simplu cuvânt, – ni l-a răpit într-un mod atât de atroce. Ultimul său roman de numește *Racul*. Asta poate să-ți dea o ciudată strângere de inimă. Recitiți cartea, când totul se va calma. Este o carte extraordinară. Martoră mi-e conștiința că, într-o seară din decembrie trecut, i-am spus

ce roman bun a scris el, – i-am spus-o la Șosea, într-o lungă, nervoasă plimbare, cu bruște opriri pline de intensitatea inteligenței sale, care a fost, ea însăși, un perpetuu cutremur de asociații neprevăzute și de intuiții scâpărătoare. E singura mea mângâiere”. □ Constantin Ciopraga întrezărește *Eroica apărare a vieții*: „Se afirmă în aceste zile de suferință un suflet al marilor solidarități, un umanism în acțiune, întărit de experiența vremii noastre socialiste. Ideea de datorie e o lecție demult învățată, eroismul – un mod al cotidianului, un act de voință colectivă. [...] Reținem din asemenea seisme psihice semnificațiile mobilizatoare. Din cutremurele istoriei noastre am ieșit întotdeauna mai tari. Iar încercarea dureroasă de acum ne angajează în hotărâri care să ridice istoria viitorului pe trepte superioare. Judecata lucidă ne încredințează că în locul celor pierdute se vor ivi construcțiile durabile, purtând pecetea anilor de încordată energie socialistă. Meditând pe marginea evenimentului care a pricinuit atâta suferință, fie ca gândul să lase loc hotărârii spre faptă, singura care sfidează și conferă omului demnitate și măreție”. □ *Magistralele vieții* sunt parcurse cu optimism de Mircea Horia Simionescu: „Toată țara se află în aceste zile la datorie. Darurile, priceperea, hotărârea oamenilor se multiplică și sporesc cu fiecare ceas. Durerea din suflete se preschimbă treptat în inițiativă, în activitate decisă, în act pozitiv nepieritor. Rănilor încă deschise se vor vindeca, oamenii se vor reîntoarce la bucuriile lor și se vor bucura – căci menirea omului este să învingă și să se bucure de minunea vieții și de înfăptuirile minții și mâinilor sale”. □ Același optimism îndreptat spre ideea de reconstrucție îl regăsim și în poezia lui Al. Căprariu, *Acum*: „Acum, în ceasu-acesta de durere/ Când mulți nu vor mai ști ce-i ceru-albastru/ Ne vom purta cum demnitatea cere,/ Vom rezidi stăpâni peste dezastru”. □ Lucian Raicu se străduiește să prindă în cuvinte *Exclamația vieții*: „Omul care vrea și trebuie să scrie măcar două rânduri are nevoie, înainte de toate, de un postament solid, de un pământ sigur sub picioare. Nimic mai străin, nimic mai ostil acestei intenții și realizării ei decât ideea cutremurului. Dar pentru noi ea nu este acum numai o idee, e o realitate cumplită, un coșmar cu care nu ne putem obișnui și pe care totul în ființa noastră îl refuză, și pe care cuvintele, mai ales cele așternute pe hârtie, nu pot fi în stare să-l cuprindă. Aproape toate cuvintele par goale, în afară de câteva; unele, de o evidență copleșitoare, le aud chiar în clipa aceasta, la un mic aparat de radio, trântit de cutremur la podea, de unde l-am ridicat a doua zi, constatând neîncredător că a rămas teafăr; sunt cuvintele unei femei de patruzeci și trei de ani scoasă acum prin energia și priceperea unei echipe de oameni adevărați și istoviți, care n-au dormit în vreme ce noi am dormit, de sub dărâmurile unui bloc de pe Calea Moșilor, după trei zile și trei nopți de neînchipuit și de necu-prins; ea întreabă *de unde poate da un telefon*, întreabă cu ultimele ei forțe de un telefon prin care să-și liniștească fiul de douăzeci de ani și mama; se vede bine că la asta s-a gândit timp de peste șaptezeci de ore, zăcând îngropată de vie, cu tot blocul de pe Calea Moșilor peste ea; și poate acest gând, a acestei

speranțe că va ajunge totuși până la urmă, la un telefon, i-au dat puterea să supraviețuiască, până ce gândul i s-a îndeplinit; și după ce șoptește, clar și fără ezitări de memorie, numărul de telefon, unde cei apropiați să audă, chiar în clipa aceasta, când eu îmi caut cuvintele uitate, veste izbăvitoare, în care poate că nu mai sperau și nu o mai așteptau după atâtea zile și nopți, mai are energia să exclame abia distinct: ce bine e la aer, ce bine că pot respira. [...] Chiar în aceste clipe există sub dărâmături oameni care, luptând cu sufocarea, speră să o mai poată rosti; și există oameni care, înfruntând oboseala și rezistând descurajării, luptă cu încordare, atent și metodic, pentru ca șoptirea unui număr de telefon și exclamația vieții să devină iarăși cu puțință”. □ Radu Cosașu scrie cu *Litere de bucureștean*: „Niciodată nu mi-am iubit astfel Bucureștiul, ca în acest prăpăd, din care a rămas – ca radiografia unui infarct – acest perimetru de dragoste îngrozită. Chiar literele acestei fraze îmi par ciudațenii fragile, ele însele abia își revin, tremurând, înmărmurite de întâlnirea lor pentru a forma cuvinte, încordate în efortul de a se lepăda de orice egoism, de a nu mai plânge, de a găsi în adâncul lor de litere puterea să strige, ca între dărâmături, «aici sunt oameni – aici se trăiește!». Trebuie să găsim sub fiecare literă un om viu – așa cum omul acela și-a găsit sub cărămizile sfărâmate, după ore și ore, la «Scala», femeia și copilul, convins, în disperarea sa, că nu scormonește zadarnic. Omul de litere știe că, la capătul fiecărui cutremur, nici o disperare nu e inutilă și fiecare durere lasă urma unui sens, al cărei mister ni se dezleagă din când în când, în puterea de a îndura și de a construi”. □ În locul *Cronicii literare*, Nicolae Manolescu schițează un portret al lui *Alexandru Ivasiuc*: „Cine ar fi crezut, cu o săptămână în urmă, când mă pregăteam să scriu prefața la ediția din «Biblioteca pentru toți» a romanului *Păsările*, că ea va deveni un necrolog! În nenorocirea care ne-a lovit pe toți, fără să alegă, moartea unui scriitor ca Alexandru Ivasiuc ne rămâne mai puțin zguduitoare: am pierdut în aceste zile, de care ne vom aduce aminte cu durere mereu, între atâția oameni de seamă, și pe unul din cei mai importanți scriitori ai generațiilor tinere, minte strălucită ca puține altele, suflet altruist incomparabil. La nici patruzeci și patru de ani, după zece cărți, era capabil să mai scrie încă o dată pe atâtea. Se gândea tot timpul nu la ceea ce lăsase în urmă, ci la ceea ce urma să scrie mai departe. Făcea planuri așa cum alții respiră, visa, își construia în imaginație romanele și eseurile maturității depline, trăia în viitorul operei sale cu tot firescul. Am întâlnit rareori o putere de muncă, o energie mai neobosite, o vitalitate a spiritului mai mare. Îl interesa orice în jurul lui, se arunca în proiecte grandioase, se consuma clipă de clipă ca o flacără vie. Iubit sau contestat, era respectat pentru inteligența lui extraordinară. Romanele lui nu seamănă cu ale nimănui. Cu fiecare își deschidea un drum, cu fiecare făcea o nouă experiență, cu fiecare stârnea curiozitate și admirație. Mă încânta și mă deruta continuu; deși îl cunoșteam foarte bine, n-aș fi putut spune niciodată cum va arăta cartea la care lucra. El însuși o știa la fel de puțin ca și mine. Îmi povestea romanele și eseu-

rile nescrise; când le citeam, apoi, îmi dădeam seama că sunt altele decât cele povestite; când le discutam, în acele mii de ore pe care nu le voi putea uita nicicând, orele colocviilor noastre pasionante, le descopeream o a treia față, diferită de celelalte două, la fel de neprevăzută ca și ele. [...] Temperamental, impulsiv, renunțând ușor la ceea ce părea că-l preocupă până la obsesie, sărind de la una la alta, începând câte patru-cinci cărți deodată, era totuși foarte constant în câteva lucruri, acelea care alcătuiau fondul major al spiritualității sale. Când mă gândesc cum a murit – pe stradă, lovit de o forță absurdă, care l-a ales pe el, la întâmplare – îmi dau seama că există chiar și în acest groaznic sfârșit una din aceste constante. Ca și cum, până la moarte, ne păstrăm ceva din elementele esențiale ale vieții. Oare nu *aleatoriul* este obsesia romanului *Racul*? Și nu moare Miguel în plină stradă, din cauza unui glonț întâmplător, a cărui traiectorie ucigașă s-a nimerit să treacă prin inima lui? Alexandru Ivasiuc nici nu putea muri altfel, burghez, după o boală lentă: primejdia îl atrăgea și o căuta. Ce destin i-a purtat pașii în seara de 4 martie exact în zona cea mai greu lovită de cutremur, în acel centru al cercului catastrofal care a transformat o parte din București în ruine? Singura deosebire între moartea lui și a personajului lui este că la acesta din urmă accidentul n-a fost natural, ci istoric: convertirea naturalului în istoric – iată alta din acele teme adânci ale literaturii lui Alexandru Ivasiuc. [...] Omul, excepțional, generos, prietenul ce se dăruia cu un devotament în afară de priceperea egoiștilor mărunți, nu mai este; dar scriitorul rămâne. Conștiința că despre cărțile lui vom continua să vorbim mă ajută să suport deznădejdea celeilalte despărțiri. Dar numai până la un punct, căci nimic nu mă poate consola de sentimentul ireparabilului. O minte ca a lui Alexandru Ivasiuc se naște rar, la capătul unor lungi procese de acumulare și cristalizare; și absența ei nu poate fi suplinită de nici o alta. [...] Ce-a fost înainte, când bucata din grinda blocului Scala zbură prin aer spre trupul lui mai fragil în acele clipe decât o plantă, nu știu și nu o va ști nimeni niciodată. După aceea, n-a mai fost nimic. Alexandru Ivasiuc a murit fără să afle gustul fricii. Poate și fiindcă simțea, în fundul sufletului lui, că omul nu moare niciodată de tot. Cine spunea că omul poate fi ucis, de o natură ori de o istorie ostilă, dar nu înfrânt? Alexandru Ivasiuc era făcut din stofa celor ce nu pot fi înfrânți”. □ Pe aceeași pagină în care este evocat Alexandru Ivasiuc, un grupaj de versuri ale Veronicăi Porumbacu țin loc de memento al poetei dispărute, și ea, în urma cataclismului. □ Mai scriu despre cutremur și Mihnea Gheorghiu (*O floare de culoarea speranței*), Edgar Papu (*Pentru o clipă*), Szemlér Ferenc („*Frâng fulgerele*”), Mihai Beniuc (*Omenia și curajul*), Anton Breitenhofer (*A birui forțele oarbe...*), Vasile Rebreanu (*Solidaritate, sacrificii, eroism*), Platon Parău (*Certitudinea*), Kanyady Sándor (poezia *În inimile noastre*), Vasile Băran (*4 martie 1977, ora 21,25: Cutremurul*), Cronicar („*Suntem martorii unei mari lecții de civism*”). ■ Locul destinat comentariului literar din acest număr a fost restrâns la trei recenzii și un articol. Astfel, Sorin Titel discută despre volumul

Jumătate plus unu de Mircea Horia Simionescu, Dana Dumitriu scrutează monografia *Eminescu* de Mihail Dragomirescu, iar Laurențiu Ulici se apleacă asupra plachetei de versuri *Orion, constelația mea* de Virginia Mușat. Emil Manu parcurge, într-un micro-studiu, *Lirica lui Virgil Gheorghiu*. ■ Aniversarea a 70 de ani de la Răscoala din 1907 este marcată printr-un grupaj de materiale: *Participant și evocator al Răscoalei din 1907* (Victor Crăciun), poezia *Țăranul* (Florin Costinescu), precum și câteva file din jurnalul lui I.C. Vissarion („În 1907 am luat parte sufletească la Revoluție”). ■ Al. Cernă-Rădulescu publică o pagină de poezii, aducând *Lauda satului*. ■ Literatură străină beneficiază de o atenție sporită. Pe lângă rubrica statornică de *Carte străină*, unde Nicolae Balotă aduce în prim-plan, de această dată, *Antologia de poezie canadiană de limbă franceză*, apărută în traducerea lui Al. Andrițoiu și a Ursulei Șchiopu, Elena Tacciu „călătorește” cu I.K. Enikopolov pe urmele lui *Pușkin în Gruzia*, iar Tatiana Rădulescu analizează *Mesaj și obiect artistic* de Corrado Maltese (traducere de Anca Giurescu și prefață de Ion Pascadi) și *Eseurile* lui Albert Camus (antologie, traducere și cuvinte introductive de Modest Morariu).

● [„Tribuna”, nr. 10] Conține versuri de Al. Căprariu, Miron Scorobete, Cornel Udrea, Radu Cosașu, Anaïs Nersesian, Doina Cetea, Lelia Munteanu, Bazil Gruia, Teodor Capotă, o piesă dramatică de Pavel Bellu. ■ Mircea Braga analizează lirica minulesciană în articolul intitulat simplu *Minulescu*: „Constanța visului și unicitatea imaginii refăcute cu conștiința inexistenței corespondențelor în real dau poeziei de dragoste a lui Minulescu sensul unor variațiuni pe aceeași temă, în prezența accentuată a melancoliei de tip romantic”. ■ Placheta *Ardere de tot* (Cartea Românească, 1976) de Ileana Mălăncioiu se află în atenția lui Victor Felea: „Poeta cultivă în continuare, desigur, motivele, «accidentale», anumite «pretexte» descriptive sau elemente mitice, însă dialogul său cu Lumea s-a purificat, a devenit mai deschis și mai îndrăzneț, amintindu-ne de marile și insistentele întrebări dickinsoniene”. ■ Liviu Petrescu disecă *Istoriile* lui Mircea Ciobanu (Eminescu, 1977) în *Sub semnul prefacerii*. ■ Ioan Moldovan comentează volumul *Alte poezii* (Dacia, 1976), de Mircea Ivănescu: „Poezie de elaborație migăloasă, antisentimentală dar elevată pe sentiment, de un omenesc sublimat, discretă în ton dar viguroasă în conținut, refuzând clamoarea și autocenzurativă, de un lirism al lucidității extreme, dificilă întrucât solicită o participare intelectuală a lecturii, forțând dimensiuni noi ale cuvântului și inteligenței, poezia lui Mircea Ivănescu și-a dobândit un teritoriu de primă mărime în geografia poetică actuală”. ■ Cezar Ivănescu îi dedică poeziei lui Ion Cocora, mai ales plachetei acestuia *Inventatorul de numere*, ampla analiză *Minunea făpturii*: „Sugestia muzicală, vagul exprimării, indeterminarea strict sintactică, acea senzație indecisă de «studiu», impresie nefixată definitiv, alcătuiesc (tehnică poetică neostentativă) o rostire ambiguă, străbătută de metafore prețioase, dar ale cărei inflexiuni sunt ale oralității”.

■ *Istoria* lui E. Barbu este prezentată de Mircea Popa în *Cartea cu poeți*: „...nu este o istorie obișnuită, la modul belferesc al cuvântului. Este o istorie a propriei sale subiectivități, o mare galerie de portrete și caricaturi executată cu mână de artist, un fel de jurnal de lectură în genul *Caietelor Principelui*”. ■ În secțiunea *Cartea străină*, Romul Munteanu analizează poezia lui Ernst Stadler. ■ Petru Poantă este prezent în paginile revistei cu *Ion Creangă și spiritul popular*. ■ Adrian Marino publică articolul *Mircea Eliade și metoda hermeneutică*.

11 martie

● [„**Contemporanul**”, nr. 10] Dumitru Micu prezintă *Volume de poezii*. □ Petre Ghelmez: „*Evenimentele* celebrate în culegerea astfel intitulată a lui Petre Ghelmez sunt evenimente subiective, și dețin calitatea pe care și-o revendică doar în virtutea semnificației (nu întotdeauna explicită pentru cititor) pe care o dobândesc în conștiința invocatorului”. □ Mihai Negulescu: „*Ține minte zăpada...* reunește poezii în nota obișnuită a autorului: contemplativă, sobru-euforică, solemn-elegiacă. Combinație de Pillat și Blaga, aduși la diapazonul liricii tradiționale ardelenice”. □ Horia Zilieru: *Australia*: „Eminamente muzicală, poezia lui Horia Zilieru este, în Australia, un nesfârșit lamento monodic, piesele ce alcătuiesc volumul fiind tot atâtea segmente ale unui aceluiși poem”. □ Mircea Dinescu: *Proprietarul de poduri*: „Stampe europene, adică evocări de peisaje, poemele ce compun volumul arbitrar intitulat *Proprietarul de poduri* al lui Mircea Dinescu, inclusiv cele scrise la Paris, sunt piese emnamente lirice, elegii, în ultimă analiză, cele mai multe, sau, mai precise, «complete», întrucât, ca în cântecele poeților din familia lui Jules Laforgue, lamentația împrumută tonuri străine, menite să o disimuleze”. □ Același autor prezintă și studiul lui Alexandru Bojin: *Fenomenul arghezian* (Editura Didactică și pedagogică): „Analiza structurală se conjugă cu demersul istorico-literar, poezia fiind studiată nu numai în sine, ci și în raport cu ansamblul creației autorului și în contextul structurilor lirice ...”.

● [„**Cronica**”, nr. 10] Editorialul *Cu toate energiile* este semnat Cronica: „Prezent, ziua și noaptea, în zonele cele mai afectate de cutremur din capitală și din alte localități, tovarășul Nicolae Ceaușescu a condus și conduce efectiv, până în cele mai mici amănunte, operațiile celor aflați în primele rânduri ale luptei pentru limitarea efectelor dezastrului. Om între oameni, secretarul general al partidului îndreaptă prioritatea eforturilor spre salvarea celor mai de preț bunuri, viețile omenești. Prezența sa stimulează inițiativele, asigură concentrarea acțiunilor spre acele direcții care duc la normalizarea vieții economico-sociale”. ■ Numărul stă sub semnul cutremurului din 4 martie 1977. Sub titlul *Oamenii pentru oameni* citim: □ *O noapte și două zile din viața unei uzine și a oamenilor ei*, Al. Arbore: „Vineri 4 martie, orele 21. Seară umedă de primăvară un pic zgribulită. Familiile se adună acasă, blocul zumzăie, liftul urcă și

coboară neobosit, se aud glasuri între paliere”. □ Const. Ciopraga, *Reculegere activă*: „S-a dovedit încă o dată, în aceste zile zbuciumate, că durerea conține resurse morale active, punând în mișcare – ca și bucuria – totalitatea posibilităților omului, revelând forțe latente care fac podoaba umanității. O imensă cronică deschisă înregistrează mii de acte de eroism anonim, ilustrând totodată filozofia practică a unui popor în confruntarea cu adversitățile. Indivizii se pot resemna, – aceasta pe riscul lor; o națiune întregă *nu*, de unde priveliștea de epos a națiunii noastre în eroica apărare a vieții. Cutremurul care a însângerat acest început de primăvară, a întrerupt în câteva secunde starea de geometrie, ritmurile clare, conștiința ordinii constructive, curmând vieți, opunând creației un absurd al nimicirii. Ne reculegem, pătrunși de o morală eroică, verificată de două milenii, practică într-o istorie în care eroicul a fost condiția fundamentală a existenței”. □ N. Barbu, *Ore tragice*: „...Sunt rânduri pe care nu aș fi crezut să le scriu vreodată. Sunt rânduri amare, ieșite din încrâncenarea acelor clipe de coșmar – doar câteva clipe – prefațând însă atâtea ore tragice. Încerc să surprind, ca o mărturie a inimaginabilului, tensiunea momentelor parcă încremenite, ieșite din timp, când, la București, pe întuneric, doar sub lucirile ireale ale astrului nopții, dând înșelătoare irizări norilor de praf și de cenușă, am parcurs în plin convoi de oameni îngroziți, o bună parte a Căii Victoriei...”. □ *În afară de pericol* de Al. Pascu: „După câteva zile în care am urmărit în presă, la radio și televiziune tragicele urmări ale cutremurului din 4 martie, încheștarea oamenilor de a recupera ceea ce mai putea fi recuperat, atenția și grija pe care primul om al țării a arătat-o celor din zonele sinistrate, după toate aceste impresii extrem de puternice, o discuție despre urmările tragice, în orașul Iași, ale cataclismului, mi se pare lipsită de importanță”. □ *Bătălia pentru lumină*, Mircea Dragomir: „Practic, începând cu 5 martie, ora 18, întreg procesul operațiunilor de remediere a instalațiilor în județele Iași și Vaslui s-a încheiat, trecându-se apoi la acțiunea sistematică de controlare a tuturor instalațiilor, atât din mediul urban cât și rural, în vederea depistării și reparării eventualelor deficiențe ascunse, pentru asigurarea deplină a gradului de siguranță în funcționarea acestora”. ■ Gloria Lăcătușu semnează *Satul și cartea*: „Martie, 1977. Popas în comuna cu nume de legendă: Flămânzi. Aici s-a aprins în urmă cu 70 de ani văpaia revoltei. Văpaie născută din foame, din frig, din lipsă de pământ. Șaptezeci la sută din oamenii locului erau condamnați la neștiință prin analfabetism. Sunt lucruri ce-mi vin în minte acum, când pășesc pragul Bibliotecii din Flămânzi”. ■ Maria Platon scrie despre *Vasile Alecsandri în sudul Franței*: „Inscripția de pe Vladuetul de la Forcalquier vorbește peste ani, alături de alte multe mărturii existente în muzeele și publicațiile din sudul Franței, despre prezența activă a aceluia ambasador al mesajului românesc printre țările latine care a fost poetul latinității, V. Alecsandri”. ■ L. Boicu publică *1877 Mărturiile unui corespondent de presă despre români și România*, despre A. Mlochowski. ■ În *Prezențe românești*, sub semnătura Const. Radu, citim des-

pre *Al XIII-lea Congres „Eirene”*: „Actele Congresului al XIII-lea, Internațional, de studii clasice, organizat de Comitetul «Eirene» (=«pace», în neogreacă) la Dubrovnik, în Iugoslavia, între 7-12 octombrie 1974, la care am participat, au fost editate într-o voluminoasă lucrare, de format mare: 24/17 cm., pe hârtie velină, pe-alocuri cu planșe și fotocopii de pe vestigii arheologice”. ■ Versuri semnează George Lesnea (*Tu, țară care ne-ai născut!*), Paul Balahur (*Moment*), Florin Mihai Petrescu (*Pulsează ritmul vieții*), Nicolae Țațomir (*Cutremurul*), Vasile Constantinescu (*Pământul*), Haralambie Țugui (*Cuvântul neamului*), Vasile Filip (*Statornica rădăcină românească*).

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 327**] Sub semnul Cutremurului din 4 martie 1977, textele din prima pagină sunt despre „renașterea din cenușă” : *Vitalitate* (semnat **Săptămâna**), *Spiritul reconstrucției* de Constantin Sorescu și poemul *Alte cetăți* de Ioan Diaconu. □ Articole despre eroism și supraviețuire – *Omul și orașul* de Dan Mutașcu, *Nu se poate să nu învingem* de Ion Lotreanu, dar și texte *in memoriam*, la dispariția unor personalități (decedate în Cutremur): *Noapte bună...* de Emil Manu, dedicat scriitorilor care au murit în seara de 4 martie 1977: Veronica Porumbacu și A. E. Baconsky, Al. Ivăsiuc și Nicolae Ștefănescu, Mihai Gafița, Mihael Petroveanu, Savin Bratu; *In memoriam – O despărțire nemiloasă* de Dinu Săraru – despre Toma Caragiu; *Personalitatea unei generații* – actrița Eliza Petrăchescu; *Cântecul ploii* – cântăreața Doina Badea; *Visuri întrerupte* – mezzosoprana Mihaela Mărăcioreanu; *Intrat în imaginea amintirii* – dedicat regizorului Alexandru Bocăneț... ■ De reținut articolul-concluzie al lui Eugen Barbu, *Tăcerea*, încercând să depășească prin ideologic momentul emoțional al tragediei: „Peste această clipă cumplită când fiecare dintre noi am stat sub semnul unei mari cumpene, să știm să ridicăm târnăcopul și să privim bucată noastră de pământ însângerat, desplicându-i ruinele și scoțând de acolo miezul de foc al credinței într-un destin ce nu poate fi tulburat de nicio catastrofă... Iată pentru a treia oară în 7 ani (după dubla inundație din 1970) carul zdroncănitor al Morții a trecut pe acest cer și a semănat teribila lui holdă de morți, schilodind obrazul țării, rănindu-i inima și împuținându-i fiii... *De câte ori am murit, dar niciodată ca acum*, exclama un actor tragic, jucând o moarte care nu-l încercase încă și asta putem s-o spunem acum odată cu el în fața nedreptei striviri, a uriașei nedreptăți de a ni se ucide cei mai buni frați printr-un gest absurd ca nenașterea soarelui! Dar, ca întotdeauna, *trebuie să venim dinspre moarte spre viață*, cum spunea undeva Pârvan, și în locul lacrimii să opunem forței iresponsabile a naturii puterea credinței noastre în existență, în lumină. Vom ridica din nou pe ruinele nedrepte palatele noastre, ateneele noastre, teatrele noastre, locuințele noastre, și mai frumoase, și mai trainice, sfidând Opera Morții care nu are limite și e neodihnită... Să fim demni, să lăsăm morților liniștea pe care și-au dobândit-o pentru vecie. Tăcerea e ruga noastră cea mai respectuoasă pentru cei ce ne-au părăsit...” □ *Cronica de librărie* a lui Traian Iorga notează apariția vol. *Dosarul*

Scrinului negru și *Scrinul negru* de G. Călinescu la Ed. Eminescu, ediție coordonată de Cornelia Ștefănescu. □ Au mai fost tipărite romanele *Mahalaua lunaticilor* de Dumitru Alexandru, Ed. Cartea Românească și *Marele sigiliu* de Viorel Știrbu, aceeași editură; a fost transpus în românește vol. *Retorica romanului* de Wayne C. Booth la Ed. Univers (trad. Alina Clej și Ștefan Stoenescu).

12 martie

• [„*Luceafărul*”, nr. 11] Un număr îndoliat de cutremurul din 4 martie. □ Publică versuri Eugen Jebeleanu (*De profundis*), Grigore Hagiu (*Această noapte și această zi*), Angela Marinescu (*Poemul soldatului*), Ion Crânguleanu (*Ridică-te, frumoasă Patrie*), Teodor Atanasiu (*Țara ochilor noștri*), Viorel Varga (*Vom birui!*). □ În coloana rezervată editorialului, D. Matală semnează articolul *Stă în puterea noastră*: „Aceeași lecție aspră, plină de eroism, ca și în 1970. Aceeași lecție ca și în 1975. Și, tot ca atunci, în anii când am avut de înfruntat năvala dezlănțuită a apelor, cel care ne-a îmbărbătat, ne-a dat mai multă încredere în noi înșine, cel care a condus nemijlocit operațiile de înlăturare a efectelor cutremurului a fost din nou cel dintâi bărbat al țării, omul pe care l-am ales în fruntea partidului și a patriei, cu încrederea nedezmințită că în persoana sa destinele poporului nostru se află în mâini sigure, viguroase. [...] Abia sosit din solia de pace și prietenie dusă pe pământul îndepărtat al Africii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, s-a deplasat imediat la punctele cele mai dramatice ale dezastrului, pentru a analiza la fața locului, printr-o modalitate de lucru care îi este atât de caracteristică, pagubele pricinuite, măsurile impuse de împrejurări, stadiul tuturor lucrărilor întreprinse. De atunci, mai multe zile la rând, până la orele târzii ale nopții, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a aflat, fără întrerupere, în mijlocul echipelor de intervenție, al familiilor de sinistrați, în Capitală, ca și în alte localități ale țării, însuflețind oamenii prin vorbele și prin exemplul faptei sale. [...] Oamenii pot fi câteodată înfrânți, pot îngenunchea sau pieri sub povara prea multor adversități – omul însă nu poate fi nimicit niciodată”. □ O suită de articole sunt grupate sub versul lui Grigore Alexandrescu: „*Să stăpânim durerea care pe om supune*”. □ „Deocamdată, și mie scrisul, condeiul de consemnat îmi pare prea aplecat spre lacrimă, dar sunt sigur, sunt prea convins că, prin luciditatea omenei și participării solidare, vom trece și vom sări peste acest scurt vis urât al pământului”, își încheie Nicolae Velea însemnarea *Inimi alăturate*. □ Ion Băieșu așază momente terifiante dar și un mesaj de îmbărbătare în tableta *De la început*: „Într-o noapte a anului 1940, tata ne-a luat pe cei șase copii în brațe și ne-a aruncat în grădină, sub un măr. «Stați aici, ne-a zis el, că e cutremur.» În jurul nostru animalele mugeau și zbierau, câinii urlau, pomii foșneau. Aveam sentimentul că sosise sfârșitul lumii. Acum, în 1977, eu însumi tată, mi-am strâns copiii în jurul meu, simțind o primejdie de moarte, dar neînțelegând, la început despre ce este vorba. În minutele următoare, am văzut mii de oameni

pe stradă, umblând printre ruine. Dezastrul mi s-a părut neverosimil și incredibil. Parcă două războaie mondiale trecuseră, deodată, peste oraș. Poporul nostru este un popor norocos. Nu pentru că ar fi ferit de nenorociri, ci fiindcă a descoperit misterul supraviețuirii, puterea de a-și șterge lacrima cu o mână și de a pune cu cealaltă, la loc, cărămida care a căzut din zidul casei. El știe că unica soluție în astfel de situații-limită e să iei totul de la început. Căci, de fapt, ce este viața dacă nu o perpetuă luare a lucrurilor de la început”. □ Rânduri din tableta *Copilul*, încredințată de Gheorghe Pituț: „Din nenumăratele victime ale cutremurului din seara zilei de 4 martie 1977, am cunoscut înainte cu multă vreme un copil numit Răzvan. Dacă îngerii l-ar fi văzut, sunt sigur acum că l-au văzut, ar fi fost geloși pe frumusețea lui de tânăr la a cărui alcătuire au lucrat pământul cel mai inefabil, cea mai limpede apă, spiritul pur. Era un adolescent suav și puternic, cel mai albastru adolescent pe care mi-a fost dat să-l văd vreodată. Înalt și de 16 ani, mima gesturile tatălui său, mergând aplecat ca și cum ar fi purtat în spate povara unei întregi vieți de care n-a mai avut noroc. Avea reacții galeșe, dar iuți, și un dinamism copleșitor al întregii sale ființe. Cu un câțel de rasă legat la picior, alerga escaladând garduri și ziduri în speranța că va descoperi castele și poduri transcendente. Cred că acum împreună cu câțelul său aleargă pe spatele lunii să ajungă la oceantul îndreptat spre pământ”. □ Câteva instantanee ale ruinelor, surprinse de Dan Cristea în *Energia eroismului colectiv*: „Pentru cel venit din noile cartiere ale orașului, de acolo unde blocurile au rămas blocuri, cu siluetele lor zvelte și familiare, de acolo unde, după o groaznică clipă de suspensie, viața și-a reintrat în drepturi, în responsabilități și datorii, imaginile întâlnite pe bulevardul Magheru, pe Calea Victoriei, pe strada Ion Ghica sau în Piața Rosetti par incredibile. Trecem pe lângă locuri care au ecou în memoria fiecăruia; pe lângă locuri de care ne simțim legați prin mii și mii de fire afective și care erau într-atât de obișnuite ochiului nostru încât, vreme de câteva momente, le putem reconstitui, din moloș și dărâmături, întregi și intacte, așa cum erau până mai ieri. Trecem mai ales prin locuri unde, până în seara zilei de 4 martie, pulsa existența cu tot ceea ce înseamnă ea. [...] Cu atât mai impresionante sunt aceste frânturi de existență cu cât urmele de viață pe care le poartă cu ele sunt încă de neșters: resturi de pereți ce mai au aninate pe ele tablouri și fotografii de familie, resturi de mobilier și de biblioteci, resturi din toate acele lucruri care, începând de la cele mai mici și mai neînsemnate obiecte până la lucrurile de îmbrăcăminte, semnifică un univers familial, o gospodărie umană, prezența și efortul omului, amintirile și necesitățile omenești”. □ Mihai Zamfir „oferă” *Răspunsul cărților*: „Camioanele care transportau fragmente de obiecte, mărturie tragică a fragilității, luau rareori cărți. Pentru că acestea erau împachetate aparte, asamblate griju-liu, mutate cu precauțiuni speciale – aproape ca niște ființe. Mai vag sau mai clar, toată lumea intuia că ele reprezintă o promisiune de viitor. Soldații, muncitorii și voluntarii, în luptă cu dărâmăturile, devin deodată prudenți, înconjoa-

ră ca pe entități gingașe cărțile apărute fortuit sub cazma. [...] Gestul culegerii cărții dintre dărâmături, repetat de mii și mii de ori, pune în lumină un adevăr prin excelență uman: în momente de cea mai neagră restriște, partea cea mai bună a naturii noastre irumpe triumfător”. □ În *Clipe de neuitat*, Sorin Postolache găsește în stradă *Istoria...* lui G. Călinescu: „La blocul de lângă strada Snagov, în squarul alăturat, se află depozitate sute de cărți și bunuri ce au mai putut fi salvate. Privirea îmi este atrasă de *Istoria literaturii române* a lui G. Călinescu. Am luat-o în mână și am răsfoit-o. Era doar jumătate din ce fusese. Aș fi dorit să aflu cui a aparținut. Pe pagina de titlu nu avea nici o semnătură. Am pus-o la loc în maldărul de cărți care altădată fusese o bibliotecă. «Puteți s-o luați – mi-a zis cineva. Să fie pomană de sufletul morților.» Am lăsat-o însă la locul ei, acolo, între zecile de cărți, n-am vrut să-i deranjez misterul și tăcerea. Nu știu dacă am făcut bine”. Tot în stradă îl găsește ziaristul și pe Nicolae Ceaușescu: „L-am văzut pe președintele Republicii cum a coborât între ruine la subsolul clădirii unde a sugerat cum să se lucreze în continuare. L-am văzut pe tovarășul Nicolae Ceaușescu și pe tovarășa Elena Ceaușescu cum au felicitat echipele de intervenție alcătuite din militari, membri ai gărzilor patriotice, studenți, muncitori de diferite profesii, pe specialiști. Am văzut cum președintele Republicii asculta cu răbdare tot ce i s-a raportat de la acel punct de lucru, cum a cerut să se lucreze în continuare, pentru a fi salvate și alte vieți. Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu, toți cei prezenți au fost profund impresionați când victimele, cu lacrimi în ochi, au mulțumit salvatorilor și au zâmbit familiei regăsite. Sunt clipe care nu se uită”. □ *Cu gândul la reconstrucție* este Alexandru Papilian, care amintește și participarea lui Nicolae Ceaușescu la operațiunile de salvare: „Prietenii, am trăit un moment greu. După cele două inundații devastatoare, un cutremur de mari proporții, în egală măsură devastator. Națiunea română, atât de greu încercată de istorie, face din nou față încercărilor. Să ne gândim la cei dispăruți. Și să ne unim forțele pentru a depăși și de data aceasta impasul în care aflăm”. □ Alte articole semnează Valter Roman (*Seninătate, curaj, înțelepciune*), Gheorghe Suci (*Adevărul celui care clădește*), Cornelia Djigola (*Condiția eroică a profesiei de medic*), Matei Gavril (*Încredere în ziua de mâine*), Mihaela Davidescu (*Studenții, ca o armată...*), D. Honciuc (*Calm și fraternitate*). □ *Imagini dureros de reale* așază Mircea Florin Șandru în cronică micului ecran: „În aceste zile de grele încercări, și Televiziunea a fost la post. Zile și nopți, asemeni acelor oameni admirabili care au muncit zi și noapte să înlăture efectele cutremurului, reporterii televiziunii s-au aflat mereu la locurile sinistrului, transmițând către țară activitatea neobosită a oamenilor, pândind pentru noi clipe excepționale, acelea în care viața, oamenii prinși sub moloz erau scoși la lumină”. □ Cronică radiofonică a Ioanei Diaconescu are, la rândul ei, o încărcătură tragică: „Niciodată nu mi-aș fi închipuit, nici în cel mai absurd vis, că frumoasele case ale Bucureștiului s-ar putea nărui într-o singură clipă. Nicio-

dată noi nu am plâns dintr-odată atâția morți. Niciodată mamele nu și-au căutat printre ruine copiii ca acum. Niciodată urgie mai cumplită n-am văzut noi, noi aceștia de pe palma de pământ în formă de lacrimă, numită România. [...] În acele ore ale nopții și zilelor ce au urmat, reporterii și crainicii Radioteleviziunii au fost alături de suferință, de jale, de durere, de speranță. Am ascultat transmisii în direct care ne-au cutremurat. Întâmplări, fapte, cifre, pierderi care sunt, și acum, de necrezut. Glasurile lor, ale acelor reporteri și crainici, răsunau în auzul nostru altfel decât le știam noi. Copleșite de emoție, ele invadau urechea noastră avidă de noi vești, de o licărire de speranță. Ei, oamenii aceia, însemnau în clipele acelea vocea adevărului” (*Puterea stă în noi*). □ În ultimul *Remember*, apărut post-mortem, A.E. Baconsky scrie despre Heidelberg. □ Sub genericul *Contemporanii noștri*, sunt reluate ultimele colaborări în *Luceafărul* ale regretaților Mihai Gafița („*Neoioabăgia*” lui *Gherea*), Mihail Petroveanu (un comentariu despre volumul *Repaosul vocalei* de Virgil Teodorescu), Veronica Porumbacu („*Deschid fereastra clipei*”, interviu), Alexandru Ivasiuc („*Sunt un adept al romanului politic*”, interviu), Virgil Gheorghiu (*Cântece finale*). □ Ultima pagină găzduiește două reportaje tributare cutremurului: *Primăvara oprită 45 de secunde* de Sânziana Pop și *Eu sunt, tu ești, el este* de Iulian Neacșu. □ La *Fragmente critice*, Eugen Simion propune câteva reflecții despre ierarhia culturilor, însoțite de următoarea mențiune: „În împrejurările actuale, exercițiul critic pare fără rost. Transcriu dintr-un *Jurnal francez* câteva pagini mai vechi”. □ Despre *Literatură, evenimente, lacrimi* scrie, la *Confruntări*, Romul Munteanu, având în vedere opere care evocă dezastre: „Să fie această *literatură a evenimentelor catastrofice* un act de trădare a ființei umane, cum lăsa să se înțeleagă un reputat filosof francez? Pot fi socotite asemenea opere o cale de *deturnare* a atenției de la faptul în sine, o consolare facilă, destinată să aducă doar uitarea sau alinarea unei suferințe? Este adevărat că nici epopeile homerice, nici opusul lui Voltaire despre cutremurul de la Lisabona, nici dramele lui Sartre despre confruntarea omului contemporan cu anumite evenimente-limită, nici romanele de război scrise de Böll, Mailer, Malaparte, nici proza lui Remarque despre universul concentraționar etc. nu au putut schimba cursul unor evenimente. Dar toate acestea au devenit un *memento*, un act de *eliberare psihică*, un avertisment”. ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, Cornel Nistorescu publică documentarul *De la Flămânzi la Flămânda*. ■ Al. Piru discută, la *Varia*, volumul *Introduce-re în opera lui Liviu Rebreanu* de Al. Săndulescu. ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu îi răspunde lui Adrian Alui Gheorghe: „Prea multe vorbe și metafore, prea puține noutăți. Ceva mai bine, în *Patria*, *O armă ca și un cântec*”. □ Alți corespondenți: Pașa Dalia, Halmyris, A. Moldavu. □ În vecinătate, la *Atelier literar*, este selectat și poemul *O armă ca și un cântec* de Adrian Alui Gheorghe.

15 martie

• [„**Viața studentească**”, nr. 11]] Constanța Buzea dedică un poem dramei din 4 martie 1977: *Nemuritoarea hotărâre* (de a lupta și a merge mai departe).

• [Tribuna României, nr. 105] Paginile acestui număr vuiesc de tragedia cutremurului din 4 martie 1977, orele 21,22; orașele cel mai greu lovite de cutremur: București, Zimnicea, Craiova, Ploiești; s-au prăbușit peste 4000 de imobile, cele mai multe în București; circa 12 000 de locuințe se află în stare gravă; 200 de întreprinderi și-au întrerupt activitatea; daunele provocate de cutremur depășesc 6 miliarde de lei; numărul victimelor: 1387 de morți, 10 500 de răniți, dintre care 2 280 se află încă în spitale; orașul Zimnicea va fi reconstruit total. ■ Articolul *Slujitori ai literelor și artelor care nu mai sunt*, semnat de Nicolae Stoian, cuprinde o listă de personalități, decedate la cutremur, cu scurte prezentări monografice, niște jertfe de sânge”: poeta Veronica Porumbacu (1921-1977) și soțul ei, criticul Mihail Petroveanu (redactor șef al publicației pentru străinătate *Revue roumaine*); poetul și eseistul A. E. Baconski (1925-1977); romancierul și eseistul Al. Ivasiuc (1925-1977); criticul, istoricul și editorul Mihai Gafița (1923-1977); profesorul de estetică și teorie literară, Savin Bratu (1925-1977); poetul și pianistul Virgil Gheorghiu (1905-1977); actorii Toma Caragiu și Eliza Petrăchescu; cineastul Alexandru Bocăneț; mezzosoprana Mihaela Mărăcineanu și cântăreața populară Doina Badea; compozitorul Ion Vintilă (1924-1977); cascadorul Stavru Todorov și mulți ziariști și redactori de publicații, precum Victor Zednic de la Editura Albatros, Aurelia Golianu de la ziarul *Scânteia*, Leonard Schiffer de la revista *Presa noastră* etc. ■ Lecția dialogală a lui Cezar Tabarcea, cu desene de Nicu Russu, a ajuns la episodul al X-lea (anul III), subiectul fiind începutul primăverii și zilele Babelor. ■ Acad. Octav Onicescu prezintă „mărturiile științei” pentru a stabili *Locul românilor în lume*, expunere deschisă cu două numere în urmă de prof. dr. Virgil Câdea cu „mărturiile istoriei” și continuată de Zoe Dumitrescu-Bușulenga cu „mărturiile culturii”.

17 martie

• [„**Flacăra**”, nr. 11] Nicolae Stoian publică poezia *Supraviețuitorul*. □ Ion Dodu Bălan scrie despre *Umanismul comunist*. ■ Aurel Baranga, în *O carte măreață*, prezintă monografia lui Șerban Cioculescu, *I. L. Caragiale – Caragialiana* (Eminescu): „Dacă prodigioasa editură n-ar fi tipărit decât această carte și încă și-ar fi făcut, pe deplin, datoria față de literatura română. Și asta nu fiindcă ne aflăm înaintea unui studiu critic, fie și de excepție, ci în fața unei cercetări exhaustive a societății și literaturii române din a doua jumătate a veacului trecut și din primul deceniu al secolului nostru. Șerban Cioculescu analizează cu „de-amănuntul” obârșia lui Caragiale, familia, copilăria, adolescența, tinerețea lui turbulentă, maturitatea marilor creații literare, activitatea ziaristi-

că, directoratul de la Teatrul Național din București, jurnalistica militantă, procesul Caion, exilul la Berlin, viața familială a scriitorului, prietenii lui, de lungă durată sau efemere, raporturile cu marile personalități ale vremii – Titu Maiorescu, Eminescu, Vlahuță, Slavici, Gherea – afecțiunea lui nedeazămințită față de Paul Zarifopol – și n-am menționat nici a zecea parte din uriașa panoramă socială, politică și culturală a unei epoci istorice, studiată, analizată, scrutată pe toate fețele ei de un judecător lucid, comprehensiv, cu o grijă fanatică să respecte adevărul și să-l redea întregu, liberat de mitologii dubioase”. ■ În *Flacăra interviu*, cu titlul *Am trăit ridicarea statului român la condiția de stat european*, George Arion publică un interviu cu Nichita Stănescu. Se precizează, la început, că „acest interviu a fost realizat în ziua de 3 martie 1977 și trebuia să apară în revista „Flacăra” joi, 10 martie. A urmat însă noaptea aceea... Am vorbit din nou cu Nichita Stănescu și l-am rugat să spună câteva cuvinte despre ecoul în conștiința sa a celor întâmplate. Mai ales că doi dintre scriitorii pe care i-a amintit în timpul discuției nu mai sunt printre noi. „Lasă totul așa cum este”, mi-a zis poetul. Ca și cum n-ar vrea să știe de acele câteva zeci de secunde, mi-am spus eu mai întâi. Apoi mi-am dat seama că de fapt nu ignorarea lor înseamnă această tăcere, ci tocmai trăirea lor cu o intensitate care interzice pentru moment cuvântul. „Voi scrie un vers când voi fi liniștit”, spune Bacovia. După ce se va mai liniști, conștiința care e Nichita Stănescu va lăsa fără îndoială o mărturie despre cele petrecute atunci, despre cele petrecute după aceea”. Poetul consideră că cel mai important moment al existenței sale a fost acela în care a trăit „ridicarea statului român la condiția de stat european. [...] Odată cu acest lucru, și saltul emotiv și calitativ superior al intelectualității și artelor române. Țăranul a început să are pe câmpul abstract al ideilor. Astăzi, când aniversăm o puzderie de ani de la 1907, mă întorc cu dragoste către casa țărănească a patriei și le cer iertare țăranilor că tot ei ne hrănesc pe noi. Dealtfel, minunea de limbă românească din gura lor a ajuns în creierul nostru”. Acesta se autocaracterizează: „Fiind contemporan cu tine, cu toți ceilalți, bănuiesc că nu sunt un om străvechi. Dealtfel, din convorbirile mele cu țăranii, cu muncitorii, dragi inimii mele, am înțeles că lor nu le plac descrierile naturaliste. Trebuie să le descrii visul lor de duminică, să surprinzi zigzagul fluturelui. Unii mi-au spus chiar că nu vor să vadă într-un tablou tot strungul la care au lucrat toată ziua. Ei preferă să audă o romanță decât huruitul pe care toată ziua l-au slujit”. George Arion apreciază că lui Nichita Stănescu, spre deosebire de alți poeți contemporani, „îi descoperi mai greu înaintașii”. La această afirmație, replica poetului este: „În măsura în care am reușit să dau ceva temeinic, oloind limba română care îmi este și patrie totodată, a fost o urmare a efortului meu de a privi lumea în mod mirat și curios. Cercetarea lumii prin cuvinte gândite are o natură mirată. Nu m-am mărginit numai din cărți să aflu, ci și din cartea orală a acestei limbi și după ea să scriu câte puțin din ce am înțeles”. La acuzația că „face filozofie în poeziile sale”, Nichita Stănescu răs-

punde: „E un fals împotriva căruia protestez cu toată hotărârea. Poezia este o taină și o lucrare de sine stătătoare. Matematicienii și filozofii au tainele lor. E ridicol să transferi un sistem în altul. Din necesitatea versului și nu din concept apar în poezia mea simboluri filozofice. Poetul nu urmărește să afle adevărul ci sentimentul de adevăr. Când vreau să citesc adevăruri, îi citesc pe Karl Marx și Hegel sau Lao Tzi. Când vreau să citesc politică – iau documentele politice. Când citesc poezie vreau să citesc poezie, nu precepte. Amestecul prea mare de genuri duce la improprietatea gândirii”. În ceea ce privește poezia politică, opinia sa este că „poezia politică ține de zona esteticii iar nu de zona politicii. În acest sens și eu fac unele poezii care pot fi poezii politice”. Referitor la preferințele sale din domeniul prozei, acesta răspunde: „sunt bucuros că în curând o să-i apară lui Nicolae Breban un nou roman, *Bunavestire*, care cred că va fi o bună vestire a prozei generației mele. De asemenea, am avut satisfacția să citesc romanul *Racul* al prietenului meu Alexandru Ivasiuc, de o fină intelectualitate și de o deschidere de orizont puțin întâlnită în proza noastră. *Patima* de Mircea Mîcu, pentru care terenul a fost pregătit de marii scriitori care sunt Eugen Barbu, Marin Preda, Laurențiu Fulga, Constantin Țoiu”. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Pentru a din a*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Fascinația cuvântului*. ■ În *Scriitori români de azi*, Florin Manolescu publică un portret bio-bibliografic dedicat lui Tudor George. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *Descântoteca* de Marin Sorescu: „După *La Liliaci* s-a vorbit pe bună dreptate de un alt Sorescu decât cel de până atunci. Formula din *Descântoteca* (Editura „Scrisul românesc”) marchează mai degrabă o revenire la poemele anterioare. Ceea ce o justifică e firește o nouă stare de spirit, cum aflăm dur din primul vers. Detașarea de propria trăire s-a accentuat, deși e vorba de poezii de dragoste: nimic accidental sau biografic n-a trecut în poem. Arderea lăuntrică se încheie ca „intrarea în extaz”, deci cu o și mai mare îndepărtare de sine (*Extaz*). Tema cărții e deopotrivă poezia și iubirea sau, mai pretențios spus, starea de poezie și starea de eros. Poetul dă impresia acum că se imită, deliberat, altfel n-ar fi el însuși. Nu cunoaștem ceva mai sorescian decât această „descântotecă”. Sorescu despre Sorescu, nu numai despre îndrăgostiți: „Eh, alte vremuri pe-atunci, domnule! Mai exista poezie cât de cât. Abia inventase Sorescu descântoteca, /Iar tinerii știau să se iubească al naibii de frumos”. Surpriza e de a-l redescoperi pe Sorescu același tocmai în poemul-descântec, de un registru atât de insolit. Modern e mai ales tonul viril, purificarea iubirii (și a cadrului prezumtiv al idilei) de erotism”. □ Ion Zubașcu publică poemul *Iubire și cutremur*. □ Al. Piru scrie *Recviem pentru o profesoară*. □ Ioan Alexandru publică un eseu despre *Originea frumosului*.

• [„**Orizont**”, nr. 11] Marian Odangiu propune în cronica sa literară lectura monografiei lui Nicolae Manolescu, *Introducere în opera lui Alexandru Odobescu* (Ed. Minerva, 1976), din a cărui exegeză preluăm câteva idei: „Ni-

colae Manolescu face parte din acea categorie de critici de la noi, cu largă deschidere către structuralism [...] care adoptă de la acesta nu atât limbajul cât esența. O esență însă decantată, sublimată și, tocmai de aceea, eficace. Altfel spus, Nicolae Manolescu nu face structuralism, ci îl practică, fără stridențe, fără sofisticări gratuite.”; „Ne aflăm fără îndoială în fața unei Cărți de referință (despre un fascinat de Obiect, în neostenita aspirație către el) dovada peremptorie a faptului că demersul critic se împlinește cu adevărat numai pe drumul ce pornește de la text către Lume” (articolul *Odobescu, o nouă lectură*). ■ Pe întinderea a două treimi din cuprinsul cronicii literare la volumul al doilea din *Scriitori români de azi* (Ed. C.R., 1976) de Eugen Simion, Ion Maxim îi aduce autorului o serie de reproșuri legate de tratarea parțială, „pe bucăți”, a operelor scriitorilor analizați, de lăsarea pe dinafară a unora și de absența unor referințe critice socotite importante (când sunt trecute altele mai lipsite de percutanță): „De neînțeles cum se ocupă de «culturalul» Petre Pandrea, iar poezia lui Radu Boureanu sau Emil Botta este lăsată pe dinafară, ultimul figurând doar ca prozator fantastic în primul volum. [...] Cum să ne explicăm apoi absența de la «referințe critice» a unei interpretări stilistice, aceea a Alexandrei Indrieș, *Corola de minuni a lumii* (Facla, 1975), când figurează atâtea alte modeste lucrări?”, dar, spre final, îi recunoaște meritul de fin analist: „Analizele lui Eugen Simion sunt pertinente și judecățile lui de valoare fără ezitări și ferm circumscrise. Argumentarea este nuanțată, arătând o mare capacitate de pătrundere și intuiție. [...] În rest, balanța criticului este dreaptă și cine va urma inițierea propusă, călăuzindu-se de judecățile sale despre o parte din scriitorii noștri de azi, poate fi aproape sigur că nu va rătăci. În afară de acest mare merit, să mai subliniem unul nu mai puțin important: mânuirea cu eleganță și subtilitate a cuvântului, făcând lectura extrem de atrăgătoare, sentimentele date și întregul eșafodaj fiind literatură de cea mai bună calitate.” ■ Șerban Foarță formulează dubii și posibile răspunsuri privitoare la câteva teme semiotice, în articolul *Metalimbaj și adecuație*, trăgând următoarea concluzie: „Căci critica (fie ea și semiotică) nu dezolează, totuși, prin perspectiva unui drum – obligatoriu – în deșert ori, dacă vreți, «per una selva obscura»..., ci prin aceea (care, pentru cititorul nostru și pentru noi e o non-perspectivă....) ca nicio oază, niciun «luminis», nicio iluminare propriu-zisă nu are să-l răscumpere de fapt!” ■ Articolul *Metafora în «Povestiri din război»* de G. I. Tohăneanu cuprinde continuarea cercetării textelor sadoveniene din perspectiva prezenței metaforei, care prefigurează „înflorirea și exuberanța imagistică din marile creații ale maturității”.

● **[„România literară”, nr. 11]** Ecourile cutremurului din 4 martie continuă să răzbată în paginile revistei. Numărul se deschide cu editorialul redacțional *Un adânc umanism*. □ În coloanele destinate, în mod obișnuit, evenimentelor din *Viața literară* sunt așezate, de această dată, sub titlul *Contribuții ale scriitorilor și artiștilor*, dări de seamă asupra unor manifestări cultu-

rale ale căror încasări vor fi direcționate în sprijinul sinistraților și pentru reconstrucție. □ Este reprodus, de asemenea, textul unui comunicat al Uniunii Scriitorilor: „Cu adâncă durere deplângem moartea tragică în urma cutremurului din 4 martie 1977 a scriitorilor Anatol Baconsky, Savin Bratu, Daniela Căurea, Mihai Gafița, Virgil Gheorghiu, Alexandru Ivăsiuc, Mihail Petroveanu, Veronica Porumbacu, Nicolae Ștefănescu, Viorica Vizanti. Sfârșitul lor prematur înseamnă pentru literatura română contemporană o grea și dureroasă pierdere. Moartea năpraznică i-a surprins în plină putere creatoare, întrerupând și încheind cu brutalitate împlinirea firească a destinului lor de oameni și de artiști. Cărți proiectate au rămas pentru totdeauna nescrise, altele nu vor fi niciodată continuate și sfârșite, unele, aflate în momentul cataclismului în plin proces de editare, vor apărea postum, ca ultime și simbolice mesaje din lupta cu neantul purtată de fiecare adevărat creator. [...] Tragedia lor a îndoliat întreaga obște scriitoricească și a umplut de tristețe inimile cititorilor, care i-au stimat și i-au prețuit. Atâtor mari suferințe și distrugerii provocate de oarba dezlănțuire a forțelor telurice li se adaugă gravele pierderi aduse literaturii, culturii și artei. Amintirea celor dispăruți rămâne însă vie în conștiințele tuturor celor care i-au iubit și este perpetuată de cărțile lor, în care îi vom regăsi, care ne vor emoționa, care ne vor sta alături, într-o solidaritate esențială, a spiritului și a sensibilității. Deplângând, cu adâncă mâhnire, pierderea lor atât de dureroasă, avem totodată certitudinea durabilității operei lor, suprem reazem al înfrângerii tristeții care ne încearcă în acest moment de grea cumpănă. Aducându-le un pios și cernit omagiu, cinstindu-le amintirea, prețuind așa cum se cuvine scrierile lor, avem convingerea că eforturile pe care le-au făcut vor fi continuate și că în creațiile literare ale viitorului vor fi preluate cele mai nobile aspirații și năzuințe existente în opera lor închinată propășirii culturii românești, înălțării poporului nostru, neînfrânt ziditor al unei lumi mai bune și mai drepte”. □ Francisc Păcurariu descrie *Cataclismul și miracolul*: „Admirabila comportare, înaltul simț de omenie, patriotismul înflăcărat dovedit de poporul nostru cu prilejul cutremurului de pământ din seara de 4 martie au dovedit din plin, pe viu, concret, că unele fenomene secundare, parazitare și odioase care ne amărăsc uneori viața sunt străine de poporul nostru, că ceea ce predomină în mod absolut în societatea noastră sunt omenia și solidaritatea, că relele pot fi cu fermitate lichidate. Au dezvăluit realitatea esențială a poporului nostru, muncitorii, țărani, cărturarii, ostașii, tinerii, cei cu plețe și cei fără plețe, cei cu barbă și cei fără barbă, s-au dovedit în uriașa lor majoritate gata să-și pună toate puterile, chiar și viața, în slujba țării, a socialismului și a omeniei, în cele mai grele circumstanțe, când dovada se face cu riscul vieții, nu cu fraze bine ticluite. [...] Noi, scriitorii, fi-vom vrednici să ne aducem întreaga contribuție la această luptă, dând ascultare chemării secretarului general al partidului de a dezvălui și luminile și umbrele existente în viața societății noastre, de a înfieră relele, de a promova dreptatea și adevărul, de a educa și înălța conștiințele? Un

mare scriitor latino-american, Ernesto Sábato, care a renunțat la o catedră de fizică nucleară pentru a se dedica exclusiv literaturii, scrie într-o pagină plină de miez: «Extremele mizeriei și măreției omului, care se manifestă doar în marile cataclisme, permit artiștilor să deslușească revelația secretului ultim al condiției umane». Noi am trăit un cataclism și un miracol. Vom fi oare capabili să întrupăm în opere de înaltă răspundere, de solidă construcție, iradiind adevăr și frumusețe, revelația pe care ne-au oferit-o despre natura cea mai profundă a omului acestor pământuri în acest ultim pătrar al secolului al XX-lea?». □ *Istoria Bucureștiului*, ca „personaj” literar, este evocată de Valeriu Râpeanu: „Bucureștiul a fost și este unul din eroii cei mai fascinanți ai literaturii române. Aici, pe străzile lui, în casele lui, aici s-au petrecut fapte mari ale istoriei noastre, ale spiritualității noastre, s-au creat opere nemuritoare pe care nu numai o dată el le-a inspirat, s-au aprins scânteile fertile ale discuțiilor, s-au ciocnit idei. De aceea C.C. Giurescu avea dreptate să spună că înșiruirea bibliografiei a ceea ce s-a scris despre București ar necesita paginile unui volum. Răsfoiesc acum câteva din cărțile scrise de-a lungul deceniilor: monumentală istorie a lui Ionescu-Sion, cele scrise de N. Iorga, Dan Berindei, C.C. Giurescu. Mă gândesc apoi la marii pasionați ai istoriei sale, un G.G. Florescu, a cărui siluetă desprinsă și ea din istorie am întâlnit-o pe străzile Capitalei cu care el își identificase ființa. Și mă gândesc acum la N. Vătămanu, omul cu față smeadă căruia Editura Eminescu i-a publicat nu de mult acele emoționante pagini intitulate *Odinioară în București*. A murit în blocul Nestor, alături de un alt om de o mare finețe intelectuală cu care am străbătut nu o dată străzile Capitalei și care își făcuse din artă și frumos rațiunea vieții sale de exemplară sobrietate, doctorul Gheorghe Bușulenga. Ne gândim la ei toți și ne gândim la toți cei pentru care Capitala avea un farmec ieșit din comun, așa cum o vedea Marius Bunescu. La câți din cei cu care pașii ne-au purtat pe străzile orașului, cum era Tudor Vianu, Ion Marin Sadoveanu, Petru Comarnescu. Refăceam cu ei itinerare de altădată. Mergeam pe urmele lui Alexandru Macedonski, cel care spusese «Bucureștenii au fost oameni zdraveni» și iubise orașul lalelelor și al trandafirilor. De douăzeci și șapte de ani străbat străzile Capitalei, care sunt istorie și prezent în același timp. Le străbat alături de cei mai tineri, oprindu-ne și admirându-le, trecând pe lângă «ferestrele luminate» despre care vorbea Tudor Vianu și întrebându-mă ce pagină nouă se scrie acolo, ce desfătare nouă dă paginile scrise de alții omului care zăbovește până târziu în nopte. Unii din ei – savanți, artiști, scriitori, muzicieni – din ziua de 4 la orele 21,23 n-au mai zăbovit până noaptea târziu. Au intrat într-o noapte eternă. Pe unul din ei, pe tânărul Tudor Dumitrescu, pianistul în care puteam să-l vedem pe cel ce avea să-l urmeze pe Dinu Lipatti, ora 21,23 l-a aflat la pian. Cântecul a fost întrerupt pe vecie! Și acum trec din nou pe străzile Bucureștiului și multe case au devenit ale «Bucureștiului de odinioară». Treizeci și ceva de secunde au făcut ca mult din ceea ce era viu să devină amintire. Celor ce vin după

noi le vom povesti cum a fost. Dar le vom povesti cum a fost după aceea, când bucureștenii, oameni zdraveni, au muncit eroic zi și noapte pentru a salva pe cei ce mai puteau să fie salvați, pentru a îndepărta ruine, pentru ca orașul lor să devină ceea ce cu toții vrem să fie”. □ Florin Mugur „manevrează” *Uneltele solidarității*: „Ne-a fost dat să aflăm, în aceste împrejurări tragice, că obiectul cel mai prețios pe care-l avem în casele noastre este mărunțul și sensibilul aparat de telefon. E fragil: cade o cărămidă pe el și se sfărâmă. Ca un cap omelesc. E puternic. Clădirile încă se mai mișcau, norii de praf nu se așezaseră, echipele de salvare abia se formau, iar el, telefonul, în multe cartiere ale Bucureștiului meu, rămăsese viu. Formai un număr, ascultai apelul și de dincolo auzai, rostit de părinții sau de copiii tăi, de prietenii cei mai apropiați, de oricine – dacă ți-era dat să ai noroc – cel mai important cuvânt din lume, obișnuitul «alo», spus de cineva care putea fi lovit, copleșit, pe jumătate inconștient, dar era *în viață*. [...] «Domnișoara de la telefoane», nedormită nopți în șir, a fost la postul ei. Câte vieți n-au putut fi salvate datorită ei? Câți oameni nu au trăit, în mijlocul dezastrului, un moment de liniște, datorită ei? Atât cât să-și adune mințile și puterile să se prezinte la rândul lor acolo unde erau așteptați: pentru a salva oameni și bunuri, pentru a da pâine și apă și electricitate și toate cele trebuincioase orașului, pentru a pune la cale marile planuri de reconstrucție. «Domnișoara de la telefoane» nu și-a părăsit postul. Bucureștiul greu încercat îi sărută mâna”. □ Între *Structurile de rezistență* rămase în picioare după cutremur, Nina Cassian amintește cărțile scriitorilor care au pierit la 4 martie: „Dincolo de chipul dramei însă, gândul mi se întoarce la structurile de rezistență. Casele se vor reclădi, străzile se vor netezi, cei care au pierit în zguduire nu vor mai călca pe acest pământ. Printre ei, câțiva slujitori de seamă ai literaturii românești, despre care, nici cu cerneala înghețată, nici nu cerneala clocotită, ci numai cu aceea care are temperatura camerei de lucru, se vor putea scrie cuvintele cele mai adevărate. Amintirea e acum zdruncinată, dar să ne gândim la structurile de rezistență ale existenței lor: cărțile./ Ei le-au scris/ întru nemurirea acestui popor./ verbul lor însuși devenind nemuritor/ pe cât de fragile oasele lor”. □ Ion Crânguleanu realizează un mic portret sentimental al poetei Daniela Caurea, decedată în timpul seismului. Rândurile sunt însoțite de trei poezii ale Danielei Caurea. □ Nicolae Manolescu face câteva însemnări *Pe o pagină de istorie literară*, sub forma unor fișe de dicționar despre scriitorii dispăruți la cutremur. Succintele note biobibliografice sunt precedate de o introducere: „Virgil Gheorghiu, Veronica Porumbacu, Mihai Gafița, Mihail Petroveanu, Savin Bratu, A.E. Baconsky, Alexandru Ivasiuc au intrat în istoria literară. Brutal, pe neașteptate, în plină putere creatoare. Ei deschid o pagină nouă a istoriei literare, la fel de dureroasă ca un mormânt proaspăt. Oamenii nu mai sunt: nici delicatul muzician al *Febrelor*; nici blânda, afectuoasa poetă a *Dimineților simple*; nici energicul și eficacele editor, căruia mulți din noi îi datorăm cărțile; nici inteligentul, subtilul, cultivatul critic al poezilor de ieri și

de azi; nici eminentul dascăl, atent, prevenitor și modest; nici aristocraticul autor al *Fluxului memoriei*; nici strălucita inteligență și marea, umana generozitate a romancierului *Cunoașterii de noapte*. Dar cărțile tuturor își ocupă locul cuvenit în raftul bibliotecii. Nu există consolare pentru moartea lor prematură. Ce poate critica, acum, când amintirea tragicului lor sfârșit este încă trează în noi? Cum vom găsi tonul potrivit, pios și decent, ca să-i evocăm? Să încercăm a birui durerea care pe om supune, să privim cu ochi limpezi ceea ce nimeni, niciodată, nici chiar moartea, nu poate răpi unui scriitor adevărat, să le recităm opera. Mâna ne mai tremură când scriem despre ei și criticul n-are liniștea obișnuită a comentariului detașat, istoric. Inerentă greutate, ca o lespede, a sentimentului de dezolare și neputință”. □ Maria Banuș „sondează” *Izvorul de dragoste* al Veronicăi Porumbacu: „Mă simt îndreptățită să vorbesc despre Veronica prin toate firele care, de o viață, ne leagă de aceleași cauze. Fire de dragoste, de credință, mutilate, îndoite, răsucite, rezistente la toate încercările. Am iubit-o ca pe o soră mai mică. La vârsta când ea era adolescentă și eu foarte tânără, am împărțășit aceeași adâncă, de nezdruncinat credință. Dumnezeuul nostru – Dreptatea, Fascismul era Satana. Cruciada noastră împotriva răului se purta sub flamurile – nevăzute, pe atunci, ascunse în inimile noastre – ale Partidului Comunist Român. Fiara fascistă trebuia nimicită. «Orânduirea cea cruntă și nedreaptă» trebuia să rămână o amintire neagră în memoria omenirii. În acei ani, '38-'44, lupta împotriva Fiarei nu era o joacă. Era pe viață și pe moarte. Veronica, o bucațică de om – Doamne, cât a mai suferit, toată viață, că era așa de mică de stat – s-a aruncat în crâncena luptă, cu toată patima și tenacitatea de care era capabilă făptura ei pătimașă, fragilă și puternică. [...] Nimic nu a dobândit Veronica, ușor, de la viață. Totul a fost cucerit cu aprigă râvnă, cu răbdare, cu suferință. Astfel și-a șlefuit poezia, de la primul volum juvenil până la ultimele versuri apărute în «România literară», săptămâna trecută, de o puritate cristalină, de un echilibru clasic, cu o pulsație de neliniște subiacentă, neîntreruptă, proprie poeziei moderne. Veronica – un nucleu de energie iradiantă. Cu aceeași patimă și dărzenie ce caracterizau micuța ei făptură s-a luptat Veronica pentru a face cunoscută peste granițele țării, în cât mai multe limbi ale pământului, poezia română pe care mult a iubit-o. Și n-a fost ușoară lupta. [...] Toate iubirile adânci sunt grele. Și din iubirile Veronicăi nici una care să nu fi fost zguduită de mari seisme. Forțele răului veghează în stihii și în om. Grelle împotriviri au întâmpinat brațele ei deschise pentru îmbrățișare. Dar toate dragostele pentru care a luptat – sub semnul întrebării, uneori, al durerii cui-bărite-n întrebare – le-a dobândit în cele din urmă, statornice în nestatornica lor devenire. Bărbatul pe care l-a dorit și l-a iubit și l-a vegheat, ca o iubită și ca o mamă, i-a revenit, pentru toate zilele vieții lor și pentru timpul cel cu zile fără număr. I-a înghițit pământul ca pe îndrăgostiții de la Pompei. La ora când scriu aceste rânduri nu știu dacă asemeni acelei lave încremenite, îi va reda vederii noastre, încleștați în îmbrățișarea din urmă”. □ *Fluxul memoriei* care

păstrează figura lui A.E. Baconsky este urmărit de Mircea Iorgulescu: „Trăia ca un artist și scria ca un om. Retras într-o solitudine mândră, era solidar prin creație. Aparenta lui izolare era un mod de apropiere esențială, de un patetism netrucat. Ura mistificarea, avea oroare de falsitate și de simulacru, cum scrisese într-un articol, ce avea să apară postum în «Luceafărul», unde începuse, nu demult, să-și publice noi note de călătorie. Fraza aceasta tulburătoare pare să reia, în autenticul ei înțeles, ceea ce, cu aproape un deceniu și jumătate în urmă, în cursul unei prodigioase și fără egal activități de propagare în cultura noastră a marilor valori literare ale secolului, notase despre Albert Camus: «Meditarea gravă asupra condiției umane, care e substratul întregii lui literaturi, se transcrie fără eufemisme și fără auxiliile oricărei stratageme a complezențelor; adevărul sau eroarea nu se drapează, nu se ascund, nu fac decât să-și manifeste realitatea simplă și despuiată de complicata și zadarnica decorație a sofismului». Întâmplător sau nu, sfârșitul atât de dureros avea să-l surprindă pe A.E. Baconsky la o vârstă foarte apropiată de aceea la care murise Camus; și tot într-o zi de 4”. □ Gheorghe Pituș scrie despre *Prietenul meu*: „Nicolae Ștefănescu era atât de săritor, atât de pregătit a se dărui și a face bine oricui, încât oricine intuia în el, de la primul contact, omul născut să se sacrifice pentru ceilalți, omul binelui, omul bun. Om ales și de o mare gingășie sufletească, Nicolae Ștefănescu va dăinui în memoria tinerilor cititori, cărora le-a dăruit atâtea pagini”. □ *Viața printre cărți* a lui Savin Bratu este povestită de Lucian Raiu: „I-a plăcut mult lui Savin Bratu, om foarte învățat, dar și extraordinar de pasionat, să trăiască printre cărți, să stea în casa lui, la biroul lui de lucru, să nu-și irosească vremea umblând de colo până colo, să fugă repede acasă după ce-și termina treburile la Universitate (unde deschidea capetele tinerilor și lumina cu pasiunea și cu știința lui atâtea serii de studenți ce-i rămăneau devotați și recunoscători), și tot așa repede a fugit acasă în seara de 4 martie. Acolo printre cărțile sale, îl aștepta cutremurul. Într-o bibliotecă pe care am cunoscut-o și eu acum peste douăzeci de ani, când se cam răriseră bibliotecile pline de cărți bune; și era de pe-atunci impunătoare. Iar Savin Bratu era minunat de generos și nu ținea cărțile numai pentru el. Acolo veneau foarte mulți tineri. Nicolae Labiș, mai în fiecare zi. Savin Bratu și Bianca erau fericiți să-i primească. Și iată că tocmai acolo a lovit, cu revoltătoare cruzime, moartea. Fără să țină seama de nimic, batjocorind imaginea cu care rămăsesem despre acea casă. În care, sunt sigur, au mai intrat de atunci, de când intrase toată generația lui Labiș, multe șiruri de tineri, la fel de bine primiți, poate până chiar în ultima zi, să ia cărți, să ia mai ales, de la Savin Bratu, încrederea în cărți, în cultură și în înțelepciune”. □ „Este înmărmuritor să constați cum moartea – notează G. Dimisianu în articolul *Nobilă dăruire* –, în clipele când lovește pe negândite, în abominabile dezlănțuiri devastatoare, găsește vreme să-și aleagă prada, parcă anume, tocmai din acele ființe care încarnează mai deplin setea de viață, frenezia trăirii fără preget. Un astfel de om era Mihai Gafița, smuls din vârtoa-

rea activităților nenumărate de care era împătimit, dăruit editurii, scrisului său și al confrăților, treburilor breslei, familiei pe care și-o iubea fanatic, așa cum îl știm cu toții, cum l-am văzut în atâtea împrejurări, febril, veșnic iscoditor, avid mereu să întrevadă, cum singur a spus-o în ultima lui carte, «ce va fi fiind de partea cealaltă a feței luminoase a lunii, în partea ei ascunsă vederii». Puteri gigantice se vor fi unit spre a-l putea smulge pe omul acesta vieții, spre a-l împiedica să deslușească până la capăt ceea ce a vrut să deslușească. [...] Vasta monografie închinată lui Duiliu Zamfirescu, aceea despre Cezar Petrescu, cercetarea curentelor literare și de gândire din perioada clasicilor sunt opere în care a investit energii extraordinare. Și cu toată aparența dispersării acest critic avea, în lucrările sale de anvergură, simțul construcției și se lăsa orientat de idealul, atins, al temeiniciei. Desfășura o muncă imensă pe mai multe șantiere în același timp, dar pe schelăria înălțată nu va mai putea urca... Admiram în explorările critice ale lui Mihai Gafița capacitatea de a pune la contribuție absolut toate sursele cu putință, lăsând puține șanse de a mai scoate la iveală ceva nou și semnificativ cercetătorului care-i călca pe urme. [...] Iar în afară de asta omul însuși era plin de farmec, îndatoritor, prietenos, cu o scânteie totuși neliniștită în limpezimea ochilor albaștri. Volubil și asociativ, deținea un tezaur nesfârșit de întâmplări ale vieții noastre literare, mai vechi și mai noi; nu știu dacă a pus pe hârtie ceva din ce povestea cu atâta dăruire, cu umor și uneori cu tristețe, dar cu siguranță că ar fi făcut-o fiindcă văzuse multe, și totul spunea în el cât e de dornic să lase mărturie despre ce știa și a trăit. Literele românești, scriitorii români de azi îi datorează nespuse de mult lui Mihai Gafița, inimosul editor, criticului, pasionatului istoric literar, omului de cultură.” □ Paul Georgescu surprinde *Demnitatea ideilor* lui Mihail Petroveanu în tușe de portret: „Așa l-am cunoscut, așa îl revăd acum, când nu mai este: adolescent înalt și flexibil, extrem de brunet, discret și blând, generos cu textele și cu prietenii, dornic să înțeleagă toate punctele de vedere, chiar și cele ce-i erau structural opace. Se schimbase foarte puțin în cele trei decenii și jumătate, de când eram prieteni, din vremea războiului. Își păstrase adolescența poate tocmai pentru că rămăsese deschis față de lume, de oameni și de poezie. Un cap frumos, fin, un nas clasic, sprâncene groase, circumflexe și părul negru, cârlionțat, cu două aripi rebele, laterale. Râdea plăcut, discret, expirând aer pe nări, vorbea gesticulând, ridicând mâinile îndoite ca o mare pasăre neagră. Mergea repede, cu picioarele lui de cocostârc, pieptul în afară și capul sus; părea mereu elegant – deși ultimele haine i le știam de un deceniu: era de o eleganță a ținutei și comportării. De o sălbatecă pudoare, nu se plângea niciodată, nimănui, și avea oroare să vorbească despre sine”. □ Valentin Silvestru îl consideră pe Toma Caragiu *Un geniu al scenei*, privind, totodată, și dincolo de lumea spectacolului: „Scria poeme. Confesiuni sentimentale. Poezii politice. În universul său liric mișunau clovni triști, tineri melancolici, femei bizare, ființe dornice de apropiere, de duioșie, fulgerau imagini astrale, se dădeau de-a dura planete și

izbucneau pătimașe incendii; rar se ivea câte o poantă, sarcasmul apărea glacial, ironia aspră. Dar nota dominantă era tandrețea, iar aspirația fundamentală, comunicarea cu semenii. Dacă nu au fost răvășite de groaznica împrejurare, caietele sale ar putea da o carte frumoasă și gravă”. □ Romulus Rusan semnează *Epitafuri cu mâna stângă*: „De câte ori ne vedeam în lift (călătoriile acelea de ordinul zecilor de secunde în care parcurgi cu vorba săptămâni de neîntâlnire) ne promiteam răgazuri mai lungi, opriri mai stăruitoare asupra propriei noastre vecinătăți. Răgazul pe care nu l-am putut smulge decât de câteva ori vieții mi l-a dăruit 4 martie, această scară de cutremur care va împărți de acum încolo existențele noastre ca o cumpănă a apelor. M-am gândit de atunci la Toma Caragiu, mereu și mereu, fără încetare, ca la un simbol al tragediei pe care refuzase să o joace spectatorilor, pe scenă sau pe ecran, dar pe care o juca mereu în străfundurile conștiinței sale de intelectual prea lucid și prea dotat ca să nu se lase îndurerat de limitele firești ale artei. Moartea, iată, a dezvăluit definitiv minții mele culisele permanente ale artei lui Toma Caragiu, marele artist ce râdea cu scepticism, era tragic în sarcasm, timid în bufonerie și majestuos în calambur. Sub apăsarea ruinelor, în timp ce parcurgeam cu memoria îndurerată și ultimă chipurile atâtor cunoscuți, l-am revăzut și pe el, undeva, cu cinci etaje dedesubtul meu. L-am așteptat apoi să învie, zi de zi, pe măsură ce salvatorii se apropiau de etajul al doilea”. □ Sunt publicate o seamă de însemnări de călătorie ale lui Mihai Gafița (*Tainele Alhambrei*) care au fost încredințate redacției cu câteva zile înainte de 4 martie. □ De pe alte *Meridiane* putem citi o notă („*Suntem alături de prieteni*”) prin care se anunță solidaritatea iugoslavă: „Revista iugoslavă «Književne Novine», care apare la Belgrad, publică, în nr. din 16 martie a.c., pe prima pagină, sub titlul *Cu ocazia cutremurului din România – suntem alături de prieteni*, telegrama Uniunii Scriitorilor din Iugoslavia adresată Uniunii Scriitorilor din R.S. România în semn de compasiune pentru scriitorii români decedați în cutremurul din 4 martie; telegrama este însoțită de o știre detaliată asupra catastrofei și de două poezii semnate de Vasko Popa și Miodrag Pavlović [Cele două poezii, intitulate *Refugiul poezilor*, respectiv *Bucureștiul, astăzi* sunt reproduse integral în finalul textului]. În același număr, la pagina a 6-a, sub titlul *Ei trăiesc în operele lor*, sunt publicate poezii de A.E. Baconsky și Veronica Porumbacu, fragmente critice de Mihai Gafița și Mihail Petroveanu și prologul la romanul lui Al. Ivasiuc *Pășările*, în traducerea lui Adam Puslojić și Ivan V. Lalić, ilustrate cu portretele autorilor lor, făcute de Veronica Porumbacu. Traducerile sunt însoțite de date biobibliografice. La pagina a 7-a, titlul *Eternă amintire* însumează o serie de mesaje lirice de solidaritate: *București, martie, 4* de Adam Puslojić, *Țipătul mioarelor* de Petar Gudeji, *Bucureștiul bate* de Milan Nenadić, *Cu coroana spre cer (poetului Nichita Stănescu, la știrea că e viu)* de Ivan Rastegorac, *Un tablou început în 1970* de Radoslav Bratić, *Cântec de leagăn pentru animale* de Stojanka Grozdanov-Jovanović, *Orașe indestructibile* și *Firul furios* de

Srba Ignjatović, *Ultima întâlnire* de Florica Ștefan și *Scrisoare lui Nichita Stănescu* de Ratko Adamović”. □ Tot despre cutremur mai scriu și Petru Vințilă (*Pentru Maica noastră Patrie*), Gh. Tomozei (*Pe măsura cetății*), Constantin Țoiu (*Pâinea noastră, curajul...*), Iulian Neacșu (*A căzut o pagină...*), Domokos Géza (*Vorba omenească*), Haralamb Zincă (*Aici România!*), Pop Simion (*Inima țării – inima noastră*), Vasile Băran (*Refacerea*), D.I. Suchianu (*Acest lung-metraj...*), Ana Blandiana (*Ramura de cais*), Cronicar (*Forța unui popor*). ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu o dezvăluie pe *Elena Văcărescu, memorialistă*. ■ Z. Ornea constată *O restituire necesară: Ion Nădejde*. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici aduce în atenție un „incontestabil poet, foarte tânărul Gabriel Chifu”, cu volumul *Sălaş în inimă*. ■ La *Cartea străină*, Nicolae Balotă discută, pe baza romanului *Educație sentimentală*, despre *Flaubert și neantul*. ■ Semnează poezii în acest număr: Virgil Teodorescu, Geo Bogza, George Macovescu, Al.I. Ștefănescu, Radu Cârnelci, Violeta Zamfirescu, Emilia Căldăraru, Vasile Smărăndescu și Viorel Varga.

● [„**Tribuna**”, nr. 11] Cuprinde versuri privind cutremurul din 4 martie 1977 semnate de Ștefan Cămărașu, Lucian Avramescu, Lucian Doru Voiculescu, Virgil Gheorghiu, Gabriel Pamfil, Ion Burcă, Ion Cocora (*Recviem pentru Toma Caragiu*). ■ Ion Vlad face o serie de notații pe marginea scrierilor lui A. E. Baconsky în articolul *Inscripții pe file de cărți...*: „Caut printr-o carte de proze a lui A. E. Baconsky urmele călătorului prin lumea ideilor. *Echinoux nebunilor*, volumul de povestiri înscrise sub semnul fabulosului și al fantasticalui interior, aduce aminte de proza lui Jorge Luis Borges, de *Ficțiunile* acestuia; și tot acum revăd în ele suflul unui poet al invenției, al figurației bazate pe simboluri ale înțelepciunii, ale inițierii și ale cugetării”. ■ Victor Felea scrie despre opera lui Veronica Porumbacu și A. E. Baconsky, recent răpuși de cutremurul din 4 martie: „Vocea de poetă a Veronicăi Porumbacu este una dintre cele mai autentice ale poeziei noastre noi; o voce mereu fraternă, frământată, neliniștită, patetică, participând de la primele-i manifestări la toate bătăliile și confruntările literare și cetățenești câte s-au ivit în anii de după război”; „Volutele poeziei sale atingă, însă, cu o grație nostalgică, atâtea alte orizonturi ale unei diverse și subtile experiențe sufletești, de la suavitatea gestului erotic până la evocarea istorică sau incursiunea în cotidian. Să nu uităm apoi necontenita ipostaziere autoportretistică, una din trăsăturile definitorii ale acestei poezii”. ■ Liviu Petrescu semnează textul *In memoriam*, cu referirile la cutremurul care a devastat Bucureștiul. ■ Ion Pecie discută romanul *Racul* de Alexandru Ivăsiuc în *Fascinația realității*: „În *Racul* a avut darul descrierii, a știut să creeze atmosferă, frazele au curs în alt ritm și proza s-a înviorat primind culoare, inspirând mister; capătă profunzime dând istoriei sentimentul că se poate menține prin mituri ce înrudesc secole îndepărtate între ele cronologic”. ■ Este publicat un grupaj de articole privind consecințele seismului și intervenția autorităților, semnate de N. Prelipceanu (*Pământul n-a fost nicio-*

dată străvezii); Constantin Zărnescu (*Puterea colectivității*), Viorel Cacoveanu, Ion Lungu (*Mihai Gafița*), Ion Oarcășu (*Cuvinte la o despărțire*, dedicat lui Mihail Petroveanu, dispărut la cutremur), Letáy Lajos (*În pofida a toate*), Gri-gore Beuran (*Exemplul*, despre prezența lui Nicolae Ceaușescu în zonele afectate). ■ Vasile Sălăjan publică textul *O urcare în istorie*, despre o ascensiune la Bobâlna.

18 martie

● [„**Scânteia**“ nr. 10754] Ion Ianoși îi consacră lui Al. Ivasiuc un necrolog, romancierul trecând în lumea umbrelor la cutremurul ce avusese loc în urmă cu aproximativ două săptămâni: „Alexandru Ivasiuc a adus cu sine din Sighetu Marmației ceva din trăinicia acelor locuri, mereu predispuse la artă și în care românii de atâta vreme trăiesc laolaltă și în bună înțelegere cu naționalități de tot felul [...]. Dacă Alexandru Ivasiuc n-ar fi murit, el s-ar fi numărat printre reconstructorii noștri cei mai îndârjiți.”

● [„**Contemporanul**”, nr. 11] Dumitru Micu analizează studiul lui Eugen Simion: *Scriitorii români de azi*: „Sper să nu comit o indiscreție blamabilă dezvoltând că al doilea volum din *Scriitori români de azi de azi* de Eugen Simion este, asemenea primului, produsul unui curs universitar. E un fapt care trebuie neapărat ținut seamă în formularea judecății de valoare, dacă vrem ca aceasta să fie dreaptă. Mai toate studiile ce-l compun sunt concentrate monografic, având în consecință structura clasică a demersurilor critice angajate în explorarea întregului teritoriu al operei unui scriitor. Excepție fac doar două (din cincisprezece): acelea despre Al. Philippide și respectiv Perpessicius, care renunțând la descripție, realizează, fără operații preliminare, sinteze. [...] Cât privește conținutul judecăților lui Eugen Simion, se înțelege de la sine că nu este intangibil și mai presus de controverse. Doar locurile comune dețin privilegiul de a nu putea fi contrazise. [...] *Scriitori români de azi* e o carte în care judecățile de valoare, inclusiv cele discutabile, se sprijină pe solide judecăți de realitate, altfel spus, pe expunerea netrucată, întrutotul corectă, a faptelor de creație”.

● [„**Cronica**”, nr. 11] Și în acest număr găsim texte despre cutremurul din 4 martie, sub aceleași titlu ca în numărul anterior – *Oamenii pentru oameni*: □ Editorialul *Bătălia refacerii*, semnat Cronica: „În marea bătălie a normalizării vieții în țara noastră, plină de semnificații este următoarea afirmație a secretarului general al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu: «Esențialul este că edificarea societății socialiste a dus nu numai la dezvoltarea bazei economice, dar și la dezvoltarea unei conștiințe noi, a spiritului de solidaritate între cetățeni. Întregul nostru popor s-a convins că Partidul Comunist Român este singurul partid din istoria țării care a făcut și face totul pentru a da României demnitate și independență, pentru a asigura poporului român o viață demnă, liberă și îmbelșugată. Aceasta a dat și dă poporului nostru forța necesară

învingerii oricărei greutăți»”. □ Dan Hatmanu, *Un tablou care nu se uită*: „În seara de 4 martie, mă aflam în București. Am fost martorul unor clipe cumplite, am trăit cele mai îngrozitoare momente din viața mea, care mi-au lăsat adânci fisuri interioare”. □ Al. Arbore, *Cu toate forțele, înainte*: „Scările de măsurare a intensității seismelor, de la Forel până la Richter, sunt atente în primul rând la clădiri. La gradul 5 se pot avaria locuințe; la 6 pereții crapă, coșurile se prăbușesc, construcțiile slabe cad; la 6,5 sunt distruse clădiri întregi; și așa mai departe. Nu e de mirare deci că și catastrofalul cutremur din seara de 4 martie a constituit un dificil examen în primul rând pentru constructori”. □ Șt. Alexandru, *În prima linie*: „La o săptămână de la cutremurul din 4 martie, în camera comandantului unui unități militare, o primă impresie de calm și o ușoară oboseală vădită pe chipurile celor care sunt gata să-mi pună la dispoziție «jurnalul de bord» – cum îl denumește cineva – pentru a vedea, oră de oră, ajutorul oferit de ostașii unităților militare din Moldova comandamentelor județene pentru înlăturarea pagubelor produse de marele seism”. □ Val Gheorghiu, *Înfrigurata promenadă*: „Am crezut, mai întâi, că cineva a speriat puzderia de ciori: din când în când, seara, cineva, bătând tare din palme, sperie ciorile oploșite în copacii goi, iar ciorile, într-un fâlfâit speriat, zboară către cer. Dar n-a fost așa”. □ A. Brumă, *Orașul meu, al tău, al fiecăruia*: „Vineri 4 martie toate ceasurile electrice ale Capitalei încremeniseră pe cadrane la aceeași dimensiune de timp”. □ Al. I. Friduș, *Minute ale hotărâtoarelor decizii*: „Rememorăm. Eram împreună cu directorul întreprinderii, ing. Munteanu Venjamin. Alături îl așteptau alți tovarăși din conducerea întreprinderii, la secretariat era o alertă continuă, dar noi discutam”. □ Grigore Ilisei, *Prietenul al nevoie se cunoaște*: „Puterea noastră, care este a tinereții fără bătrânețe, vine din sentimentul că niciodată Elena, Ion, Maria, Vasile și toți ceilalți ai acestui neam nu sunt singuri. E sentimentul pe care l-a zidit ca o ctitorie societatea noastră nouă, această societate care a găsit putere să salveze vieți și să facă să ardă flacăra de viață. Așa am înțeles cu toții măsurile Comitetului Politic Executiv al Partidului nostru, Partid al oamenilor pentru oameni”. ■ Ion Popescu-Sireteanu scrie despre *Creangă în amintirea contemporanilor*: „În Junimea, Creangă era așteptat pentru anecdotele sale, dar era prețuit pentru scrierile sale”. ■ Sub titlul *Prietenii noștri plecați* citim: □ Liviu Leonte, *Semnele trecerii*: „Ce putem să le spunem acum lui Alexandru Ivasiuc și colegilor săi scriitori pentru a nu ne despărți cu amintirea celor groaznice clipe? Să deschidem un volum de sfârșit al lui Arghezi și să încercăm să-i mângâiem cu înțelepciunea stihurilor bătrânului oștean care, stăpânindu-și durerea, privea la lucrarea lăsată. Alexandru Ivasiuc și colegii săi scriitori au dreptul la această despărțire bărbătească fiindcă au lăsat semne, semne durabile ale trecerii lor”. □ Nicolae Turtureanu, *Remember*: „«Uneori marii poeți se nasc chiar pentru prima oară mult mai târziu, după ce biografia lor s-a consumat de mult», scria spre sfârșitul *Schiței de fenomenologie poetică*, exemplificând cu Holderlin și Villon, cu

Gongora și Emily Dickinson. Biografia lui A. E. Baconsky s-a consumat. E timpul să-i descoperim opera”. □ N. Barbu, *Actorii*: „Profunda, exemplara, grava Șoșo – cum i se spunea în intimitate – și-a trăit, cu aceeași simplitate, dar cu o supremă gravitate, ultima scenă”. □ Cătălin Ciolca, *Descântec de spaimă*: „Ca în ziua aceea, mă aflu încă – atât de aproape cât îmi îngăduie cordoanele de ordine – în preajma mormanului de moloz în care a fost prefăcut elegantul bloc din str. Bibliotecii nr. 6. Oricine își putea da seama că acolo nu mai există nici o speranță. Pentru Veronica și Milo, nici o speranță; pentru familiile Baconsky și Gafița, oaspeții lor în acea seară, nici una. Și totuși...”. □ Al. Pascu, *O pasăre...:* „La nici 26 de ani, Daniela Caurea a fost smulsă vieții la 4 martie de un tumult necunoscut și nemilos care a cuprins baierlele pământului. Fetița plâpândă care aducea, plină de curajul sfielii, acum mai bine de zece ani, poezii la redacția «Cronicii» unde a debutat, privea încă în jur, mlădie ca o trestie, cu ochii mari și negri, căutând să înțeleagă mai mult decât înțeleg oamenii, așteptând parcă ceva bun de la pământ, de la ape, de la oameni și de la soare”. □ Const. Ciopraga, *Elegie pentru prieten*: „Dar Mihai Gafița e astăzi un subiect neverosimil, Portret la timpul trecut. Acolo unde pulsa viața, nu găsesc acum decât motive de elegie”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Participare*: „În semn de omagiu pentru eroismul oamenilor minunați ai patriei noastre, în Iași, la Întreprinderile «Victoria», «Moldova», «Textila», «Țesătura» «Antibiotice», «Metalurgică», «Maldoplast», la Grupul școlar M. I. u. s-a organizat un ciclu de recitaluri de poezie și muzică patriotică. Și-au dat concursul poeziei George Lesnea, Haralambie Țugui, Nicolae Țatomir, Horia Zilieru, Corneliu Sturzu, Ioanid Romanescu, Fl. M. Petrescu, Ion Chirioc, N. Turtureanu, Silviu Rusu, Emilian Marcu, Vasile Constantinescu care au citit poeziile lor inspirate din aceste momente de înalt patriotism;”. □ *Revistele*: „Angajate, prompte, adevărate, convingătoare – revistele noastre culturale și literare din ultima săptămână au reușit să cuprindă dimensiunile grelei încercări prin care am trecut, atmosfera de luptă îndârjită, de încredere în viață, eroismul, jertfele, nopțile și zilele care au fost, calmul și ordinea, durerea și forța. Semnăturile unor cunoscuți scriitori au fost prezente în aceste reviste, nume autoritare ale literaturii noastre au participat și participă la reintrarea în firea a vieții. Totul probează o dată în plus calitatea militantă, de primă linie, a publicisticii noastre”. □ „*Lasă lacrimile...*”: „În «Luceafărul» nr. 11/1977, pe prima pagină, Eugen Jebeleanu publică impresionantul poem *De profundis* [...] Împărtășind tristețea țării, poetul oferă o pildă a prezenței lirice susținută pe faptul de excepție, antrenând ampla trăire a colectivității. Evocarea unor scriitori dispăruți la cutremur sau puțin după aceea: Veronica Porumbacu, Virgil Gheorghiu, A. E. Baconsky, devine prilejul unui angajament emoționat în apărarea adevăratei vieți, încheiat cu versurile: «Dați-mi mâinile voastre, / să suflu în ele și să le încălzesc / cu câteva picături de rouă fierbinte»”. □ *Poemul-reportaj*: „Aproape fără excepție, scriitorii din țară s-au exprimat, într-un fel

sau altul, cu privire la cataclismul din seara de 4 martie. În ultimul ei număr, «România literară» publică doar câteva dintre aceste intervenții, de la minunatul eseu al lui Geo Bogza («Dacă s-ar putea ca din această nenorocire, mi-am spus la ziua, să învățăm a ne cutremura în toată ființa noastră, nu numai când ne lovesc cutremurele de pământ!») până la cel implicat al lui Valentin Silvestru. Ne referim aici al poemul reportaj intitulat *Îți mulțumesc, Gabriel Bucur* de Romulus Rusan, prin valoarea sa de document ce descrie un moment istoric de eroism al poporului nostru. Romulus Rusan a fost mai mult decât martor al evenimentului de la 4 martie: de pe un pat de spital, Rusan își trimite gândurile («le citez colegilor mei de suferință») într-un mesaj de un profund și înalt umanism tuturor celor care au ajutat să se depășească acel moment înfiorător de la 4 martie și tragicile lui urmări. Poemul-reportaj al lui Romulus Rusan se înscrie ca un real eveniment literar”. ■ L. Boicu publică a doua parte a textului *1877 Mărturiile unui corespondent de presă despre români și România*. ■ Versuri semnează Corneliu Popel (*Dialogul speranței*), Florin Mihai Petrescu (*Flux ne-ntrerupt*), Vasile Mihăescu (*Ființa patriei*), Silviu Rusu (*Căderea statuilor*), Nicolae Turtureanu (*Epicentru*), Haralambie Țugui (*Partinica chemare*), Cătălin Bordejanu (*Aici*), Lucian Vasiliu (*Starea senină; Aici dintotdeauna; Așteaptă-mă dar, mamă*) □ Sub semnătura lui Constantin Popa citim *Un scenariu despre 1907 „Sfârșitul răbdării” – fragmente -*.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 328]** Pe pg. 1: *Eroica*, articol de Corneliu Vadim Tudor – celebrând națiunea exemplară în față distrugerilor Cutremurului (continuă și în nr. Viitor, prin *Pagini de epopee*). „Așa se scrie Istoria... mai există ceva, ceva care în viitoarele tratate de istorie va adumbri cu strălucirea sa tonică grozăvia acelei seri (4 martie): eroismul neamului românesc... Cum a fost posibilă o asemenea capacitate, un asemenea suflu mobilizator, care a uimit și uimește încă o lume întregă? Răspunsul la această întrebare îl dă simbioza fericită a doi factori primordiali: omenia noastră străveche și politica extrem de umanitară și lucid aplicată, în condițiile stării de necesitate, de conducerea de partid și de stat... Marcând cu sigiliul nobil al exemplului personal, întreaga muncă încordată care a urmat seismului, prezența secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în prima linie a bătăliei pentru viață și reconstrucție a fost, pentru toți cetățenii patriei, ceea ce se poate numi o infuzie puternică de omenie, de curaj și forță. Erou între eroi, călcând cu pas dârș pe locuri neumbrate și periculoase, președintele țării a deșteptat în întregă suflare românească marile virtuți strămoșești.” ■ Tot pe prima pagină, poemul *Viteaza Românie de Al. Jebeleanu*, dar și Dan Zamfirescu, cu *Vocația ctitoricească*, un text împotriva burgheziei care s-a opus, istoric, deschiderii culturale și iluminării oamenilor: „De la Eminescu la Camil Petrescu și G. Călinescu nu există mare cărturar român care să nu se fi izbit dureros de acest zid de dispreț și incomprehensibilitate, importat din veacul declinului burgheziei europene și sădit ca o buruiană în pământul (românesc)... Temeliile

sufletești și intelectuale ale generației ce a înfăptuit deplina unitate a statului și a culturii românești le-a așezat strălucitul exponent al unei intelectualități modeste (Spiru Haret), dar răspândite pe tot întinsul țării și ieșite din mijlocul popoului. Ministrul învățătorilor și profesorilor de liceu a dotat România lui Cațavencu și Trahanache cu o armătură morală peste care au trecut apoi decenii fără să o dărâme cu desăvârșire. El a strâns în juru-i o mână de oameni – Slavici, Vlahuță, Coșbuc, Sadoveanu, Iorga – care credeau în posibilitatea înfăptuirii visului haretist de luminare a popoului, poporul în care «ceilalți» (burghezii) nu vedeau decât vitele de muncă dotate cu grai.” □ Alte articole consacrate dezastrului din 4 martie 1977: *Omul și orașul* de Dan Mutașcu; *Vis de martie* (memoriei lui Toma Caragiu), versuri de Ion Lotreanu; *Tot ce au dat mai frumos...* de Adrian Beldeanu (despre plasticienii dispăruți la Cutremur); *Muzica și noi* de Petre Magdin; *În spiritul solidarității* (semnat **Rep.**); *Artele cu mânecele suflecate* de Aug. Sandu; *Mânuiitorul de iluzii...* și *Ultimul Icar* (la rubrica *Ecran* de Radu Georgescu) etc. □ Dinu Săraru semnează revenirea la normalitate a stagiunii, în *Primele spectacole* – Rubrica *Spectator*. ■ O cronică teatrală a Ilenei Lucaciu, *Armonia reprezentăției* (în 2 episoade) certifică succesul piesei *Răceala* de Marin Sorescu: „Când a apărut *Iona*, Sorescu se anunța în dramaturgia originală ca un instaurator de formulă teatrală inedită în care firește poetul era prezent cu fermitate... Prin ultima sa piesă, *Răceala*, Sorescu atacă aparent un domeniu nou, cel al teatrului istoric încadrat de fapt unei inovatoare formule dramatice puternic legată de contemporaneitate. *Răceala* nu e o piesă istorică, ci o meditație poetico-dramatică, cu directe aluzii la contemporaneitate, despre o epocă și personalitățile ei, despre continuitatea caracterelor unui popor în contrast cu trecătoarea soartă a imperiilor, despre datină și patriotism... La Teatrul Bulandra se realizează astfel prin *Răceala* acel ideal mult visat al interpretării de excepție a producțiilor dramaturgiei originale. Marin Sorescu a fost printre cei aleși lansându-și piesa printr-un spectacol de o înaltă ținută artistică care i-a mascat cu discreție lacunele și i-a evidențiat în cele mai favorabile condiții calitățile de necontestat.” □ E. Manu abordează jurnalul de călătorie al lui Al. Căprariu, *În timp ce pământul se-nvârte*. □ Alte cronici: Mihai Minculescu despre Rebreanu și *1907: literatura răscoalei* (pe aceeași temă, în nr. următor, Al. Constantinescu – *1907, mânia pământului*); Al. Constantinescu – *Mihail Kogălniceanu sau descoperirea istoriei*; Nae Antonescu – *Cartea patriotismului luminat* (despre vol. lui Coriolan Gheție – *Rațiuni ale inimii*, Ed. Eminescu). ■ În *Fețe ale spiritului românesc*, Constantin Sorescu se întoarce la Petre Pandrea, într-o „confruntare plutarhiană” cu Lucian Blaga. „Lui Petre Pandrea îi plăcea să scrie despre alții după metoda *parallelismului plutarhian*, care pune față în față două vieți celebre, pentru a le examina afinitățile elective și antinomiile de limbaj existențial... Într-o sinteză a valorilor culturale din Ardealul natal, poetul a construit mitul cu miez de adevăr al spațiului mioritic. Regionalul epurat în vasul de

platină al gândirii e convertit în insignă națională, căci pentru poet, spațiul mi-
oritic e totuna cu spațiul românesc. Nu se reflectă aici niciun soi de regiona-
lism, ci se refractă o anume afectivitate organică. Valoarea și adevărul trans-
spar, printr-o conștiință poetică sărbătorească... Petre Pandrea a compus, simi-
lar, o teorie a spațiului natal... Valorile solide din enclavele pure sunt naționale
și universale, spune Pandrea, «în emulația dintre popoare, regiuni și continen-
te, criteriul adevărului și al valorii simplifică disputa oțioasă.» Cele două spații
despre care Lucian Blaga și Petre Pandrea au scris câte o filosofie, sunt fețe
îngemănate ale spiritului românesc.”

19 martie

• [„Luceafărul”, nr. 12] Se deschide cu editorialul *Partidul, inima și lu-
mina patriei*, semnat redacțional. □ Redactorul-șef al revistei, Nicolae Dragoș,
evocă, în articolul *Spre legendă*, emoția unei mamei care spera ca, printre rui-
nele blocului Continental, să fie găsit în viață fiul ei, ceea ce s-a întâmplat. La
un moment dat, femeia implora ajutorul altei mame, pe care a văzut-o plân-
gând: „Lacrima aceea venea de la o altă mamă care, mereu alături de tovarășul
său de luptă și viață, a fost prezentă zi de zi, pretutindeni unde oamenii aveau
nevoie de ajutor, de un gând încurajator. Iar mama pe care o evocă sfâșietor de
emoționant cealaltă mamă, cea care și-a regăsit fiul, se numește Elena
Ceaușescu. Un fapt tulburător, ale cărui omenеști semnificații vă propun să le
pătrundem împreună, ascultând glasul acelei femei care și-a regăsit fiul: «Pe
Sorin al meu, un singur om l-a salvat, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Și o ma-
mă, o mamă ca și mine, care mi-a înțeles nu numai durerea, ci, mai ales, spe-
ranța». «Pe-un picior de plai», adică aici, în România greu încercată, în fața
unor tragice interogații ale naturii, oamenii au știut să fie eroii unor fapte ce
pășesc spre legendă”. □ La *Arena*, Eugen Jebeleanu încredințează poemul
Dispăruta. □ Sub genericul *Un neam de oameni tari*, articole de George Ma-
covescu (*Au revenit cocorii...*), Radu Petrescu (*Rădăcinile încrederii*) și Con-
stantin Stoiciu (*Solidaritate*). □ Câteva rânduri din însemnarea lui Radu Pe-
trescu: „Marile nenorociri ne aduc [...] în situația de a trăi integral, fie și o cli-
pă, în condiția noastră, a culturii, de unde, în acea clipă, oroarea tuturor pentru
îndiscreția gestului și a vocii, pentru tot ce plutește ușuratec deasupra încordă-
rii aplicate a muncii și a gândului. Un tânăr a stat unsprezece zile în întuneric,
în frig, fără mâncare și fără apă, în capcana betoanelor prăbușite, și alt tânăr,
care nu știu cât s-a odihnit și cât s-a hrănit și el în cele unsprezece zile, l-a gă-
sit și l-a scos. Am urmărit cu atenție și ținuta, și cuvintele lor. Nici una, nici
celelalte nu încercau să contureze evenimentul; îi erau perfect paralele și toc-
mai de aceea, prin contrast, de un dramatism excepțional”. □ „În marea în-
cleștare cu natura, cu furiile și stihiiile ei, poporul român a avut în Partidul
Comunist Român, în Secretarul său General, tovarășul Nicolae Ceaușescu, un
conducător hotărât, energic, lucid. În asemenea împrejurări, asemenea calități

sunt determinante și salvatoare”, notează George Macovescu, adăugând: „Am dovedit curaj în timpul distrugerilor. Acum, când cutremurul este în urmă și reconstrucția de față, trebuie să arătăm același curaj. Vreme de lamentări nu avem. O luăm de la început acolo unde totul a fost pustiit”. □ Sunt prezenți cu versuri Ion Bănuță (*Lacrimile primăverii*), Ovidiu Genaru (*Lumini lăuntrice*), Negoită Irimie (*De la munți la mare*), Oláh István (*Frânturi din timp – în traducerea lui Dim. Rachici*), Mihai Dan Cantuniari (*Gând, Atât*). □ *Țara, marea familie în care nicidecum nu poți fi singur* se intitulează un grupaj de articole și reportaje despre cutremur. □ Mircea Micu încredințează o epistolă maternă, datată Arad, 7 martie 1977, și însoțită de următoarea precizare: „Dau publicității câteva rânduri din scrisoarea trimisă de mama mea, expresie sinceră și emoționantă e felului în care tragicele întâmplări din noaptea de 4 martie s-au resimțit și în regiunile țării mai puțin afectate de cutremur” (*Scrisoare de la mama*). □ Din scrisoarea Ecaterinei Micu: „Dragii mei, abia azi m-am liniștit puțin din spaima ce am petrecut de sâmbătă. Eu nu am știut nimic până la ora 7 dimineața, când a venit la mine *mormântărița* Ana, mama lui Colțu, și mi-a spus că la Buc. a fost mare cutremur de pământ, că ea are radio de cea mic. Și a venit să mă întrebe, tot plângând, că tu unde stai în Buc. Când i-am spus că în Drumul Taberii, mi-a spus că de acest cartier până acuma nu a anunțat la radio. [...] S-au întrerupt telefoanele, apoi au dat drumul și am căutat să vorbesc cu voi, dar nu s-a putut, am sunat prefix și la serviciu și tot nimic și tare rău m-am necăjit și întristat că nu știu nimic de soarta voastră. Dar sâmbătă spre sară a venit domnu doctor Frîncu și m-a liniștit că a vorbit la telefon cu tine și nimic, numai spaimă mare ați trecut și biblioteca praf s-o făcut”. □ Despre *Statornicia faptei morale* scrie Ioan Alexandru: „Nici un popor din istorie n-a fost și nu este scutit de suferinți, de încercări prin care, știind să le asimileze, devine pilduitor peste veacuri. În acest fel, noaptea devine slujitoare a zilei și întunericul vestitorul răsăritului luminii, foamea și setea făcându-ne să prețuim miracolul pâinii și cel al vinului, iar încercările grele nepieritoare statornicie a faptei morale”. □ Sorin Titel îndeamnă la o „sincronizare” a cuvântului cu *Bătaia inimilor noastre*: „Oare în astfel de clipe cumplite cum au fost cele prin care am trecut, «iambii suitori, troheii, săltărețele dactile» își mai au cumva rostul? Sau cuvântul spus *acum* cu prea mare ușurință riscă să bată monedă falsă? Să încercăm să rămânem mai mult timp aplecați asupra colii de hârtie albă, să așternem cuvintele cu mai puțin grabă decât o facem de obicei. Și, mai ales, să scriem ascultând atenți bătăile inimii noastre, în deplin acord cu aceste bătăi, altfel s-ar putea ca vorbele să alerge sprintăre, mult prea grăbite, înaintea sentimentelor noastre, falsificându-le! N-avem dreptul să transformăm dragostea și compasiunea noastră, speranța și suferința, tot ceea ce e profund și autentic în noi, în cuvinte de circumstanță”. □ Alte materiale sunt semnate de Dan Cristea (*Cărți rămase nescrise*), Sânziana Pop (*Întâlnirea n-a mai avut loc*), Iulian Neacșu (*Cascadorii, acești oameni pe care vrem să-i cu-*

noaştem), Ioan Adam (*Ostaşi cu şi fără uniformă*), Ion Andreiţă (*Mama în prag de casă nouă*), Ion Longin Popescu (*Eroism, curaj, spirit civic, cuvinte care au coborât din amfiteatre în stradă*), Cornelia Djigola (*Cuvânt de ordine într-o citadelă muncitorească: „Planul va fi îndeplinit”*), Cornelia Nanu (*Omenia oamenilor de la volan*). □ În cadrul cronicii de teatru, Nicolae Mateescu (având semnătura redusă la inițiale) îi închină un medalion regretatului Toma Caragiu: „A fost, pot să spun fără teamă de a greși, însuși ACTORUL de care aveam atâta nevoie: actorul pur și simplu, fără haina fastuoasă a glorioșilor care, în viață fiind, au și intrat în eternitate. Așa mi s-a părut că e, așa am crezut că-l înțeleg: incomod pentru unii și incomod chiar pentru el însuși; aveam senzația, văzându-l, că mereu promite ceva minunat ce va să vină; nici o clipă n-a spus: eu sunt ceva minunat, iată-mă!... [...] L-am văzut prima dată pe Caragiu la Ploiești, în *Domnul Puntilla și sluga sa Matty*, dar asta a fost de mult și mi-a rămas în amintire doar o furtună care răvășea scena. M-a copleșit și, dacă la sfârșit ar fi plouat cu broaște, nu m-ar fi mirat (nici nu era nevoie de prea mult pentru mine, pe atunci!); dar de fiecare dată după aceea, când l-am revăzut, am trăit același sentiment: de a fi fost legat de mâini și de picioare, ca și cum întregul orgoliu mi l-aș fi lăsat la intrare [...]” (*Actorul*). □ Constantin Stan așază un moment emoționant în cronică radiofonică: „Ceea ce a însemnat radioul pentru noi în aceste zile poate fi înțeles mai exact în întregime prin povestea (pentru că este atât de neobișnuită, de miraculoasă întâmplarea, încât a căpătat atributele poveștii) femeii care, timp de șapte zile, a rezistat sub dărâmturi. «Am rezistat, a spus dânsa, pentru că auzeam la radio acțiunile care se întreprindeau în celelalte puncte și am fost sigură că trebuie să ajungă și la mine»” (*Omenia*). □ *Gesturi și cuvinte simple* împărtășește Grigore Arbore în cronică plastică: „În casele în care s-au mutat după cutremur cei rămași fără locuință, vasele de pe mese – fiecare am putut constata, prin intermediul televiziunii – adăposteau deja flori. [...] Iată însă că în aceleași case vor pătrunde – în unele deja au pătruns – irizările văzduhurilor și peisajelor, închipuirile transpuse pe pânză de un Ciucurencu, Baba, Ion Gheorghiu, Piliuță, Mărginean, Grigore Vasile și atâția și atâția pictori de marcă. Vor pătrunde în casele lor mici lucrări de sculptură ale lui Jalea, Caragea, Irimescu, Apostu, Maitec, Vasilescu, Iliescu-Călinești, Flămând și ale tuturor colegilor lor sculptori [...]. Ceramiștii, decoratorii și, nu în ultimul rând, graficienii s-au îndreptat în aceste zile către rotonda edificiului de pe strada Lipscani unde, treptat, s-a strâns un mare număr de lucrări. Din cele două aduse de fiecare, una va rămâne într-o casă; cealaltă, prin vânzare, va reprezenta contribuția artistului la fondul omeniei. Orice comentariu al acestei inițiative mi se pare a fi pândit de riscul verbalizării inutile. Cu toții am putut asculta la televiziune cuvintele rostite de venerabili maștri ai daltei, penelului sau peniței. Niciodată mai mult decât în aceste zile, cuvintele simple – și ale lor au avut această calitate – nu au produs în noi atâta rezonanță”. □ Cella Delavrancea deplânge despărțirea de tânărul

pianist Tudor Dumitrescu, pierit sub dărâmături la 19 ani: „Inteligența lui era sensibilă la tot ce vibrează spiritual. Scria versuri în limba germană, citea din poezii englezi, și desigur că anumite nuanțe diafane într-o nocturnă de Chopin i-au fost sugerate de poemele lui Shelley. Ceea ce-i caracteriza talentul era o mare lealitate pianistică și un bun gust deosebit, cercetător sever al stilului?” (*Talent strălucitor ca un luceafăr*). □ Sub genericul *Evocări* sunt comemorați scriitori care au fost răpuși de seism. □ *Nu vom mai fi aceiași* se intitulează omagiul pe care Marin Preda i-l aduce lui Mihai Gafița și prietenilor acestuia, alături de care și-a găsit sfârșitul: „Mica noastră barcă, numită Cartea Românească, a pierdut, unul după altul, doi din văslașii ei de nădejde, întâi pe Gheorghe Iacob, lovit, nu mult înainte de o boală rară și necruțătoare, apoi pe Mihai Gafița, surprins împreună cu prietenii lui cei mai buni, A.E. Baconsky, Mihail Petroveanu și Veronica Porumbacu, într-un imobil fatal, despre care se poate spune orice, dar nu că nu e «vechi», adică bun, cu aspect impunător și bine clădit. [...] Rupt brutal de lumea din afară, s-a chinuit, desigur, sub dărâmături împreună cu prietenii săi și cine știe dacă nu s-a chinuit îndelung... Am fost și eu prieten cu prietenii săi timp de aproape zece ani. Cu A.E. Baconsky și cu mine el acționat, discret și eficient cum îi era firea, să facă să se spulbere dintre noi o neînțelegere, o eroare veche a poetului față de romancier, agravată de orgoliul romancierului de a nu trece peste ea. Am petrecut apoi ani îndelungați împreună ore de neșters. [...] Apoi, prietenia dintre mine și el s-a îndepărtat, dar a rămas prețuirea și, în ultima vreme, Mihai Gafița își relua eforturile de odinioară pentru ca această prietenie să reînvie. Și deodată au pierit amândoi. Rezist în fața acestei pierderi numai pentru că astfel de seisme eu le-am mai trăit, un alt cutremur în 1940, apoi un cutremur prelungit, războiul, cu groaznicul bombardament american din 4 aprilie 1944, care m-a găsit în apropierea cartierului Grivița, când am văzut case zburând în aer, oameni șocați alergând cu spaima pe chip că nu aveau unde se ascunde și moartea îi putea șterge dintre cei vii în orice secundă, apoi oameni sub dărâmături, trași de picioare de echipele de salvare și aliniați fără viață pe trotuar, cu cravatele la gât, pline de praf, cu chipurile la fel, asemănătoare pulberii care îi sufocase. Sentimentul fatalității marilor dezastre m-a marcat. Desigur, am crezut că am uitat, dar, de fapt, astfel de fenomene sinistre nu se uită. Cu ani în urmă, se folosea des o expresie: nimeni nu e de neînlocuit! Hm! Se referea, pesemne, la îngâmfăți care credeau cine știe, că dacă pleacă ei dintr-o instituție, instituția va pieri. Mihai Gafița nu făcea parte dintre aceștia, dar acum, când el nu mai e, mica noastră barcă simte și o vor simți toți colegii lui, critici literari, poeți și romancieri, că, așa cum lucra el, cum toată viața și-o dăruia manuscrisului, nu numai cu pasiune, ci și cu o bogată și, într-adevăr, de neînlocuit experiență, puțini și cu greu, abia după ani, vor mai putea lucra”. □ În *Febrilitatea romancierului*, Eugen Simion îl portretizează pe Al. Ivăsiuc: „Intenționez tocmai să scriu un articol despre ultimul său roman, *Racul*, când am aflat de dispariția brutală și

absurdă a lui Alexandru Ivasiuc, unul dintre prozatorii cei mai interesați de azi. [...] În ultimele cărți se vede dorința lui [...] de a reveni la romanescul tradițional, la o tipologie și o desfășurare epică mai complexă. Tema lor este *puterea* și, legată de ea, manifestarea mitului politic în planul conștiinței. Sunt cărți profunde, incitante, menite prin aceasta să polarizeze, cum s-a întâmplat, de altfel, spiritele critice și să zguduie comoditățile noastre intelectuale. Opera își copiază, în această latură, autorul care se mișca, până acum câteva zile, printre noi cu figura lui mereu preocupată și pașii lui repeziți, într-o neferică goană. În conversație, mâinile lui se agitău imprevizibil, ochii alunecau cu febrilitate pe măsură ce mintea descoperea ipoteze noi. Exista în toată ființa lui Alexandru Ivasiuc o veșnică stare de pândă, convertită în bucuria confesiunii. Picat într-un cerc de cunoscuți, acapara imediat conversația, indiferent de natura ei. Discuta cu aceeași vervă despre filosofie și politică, și chiar și atunci când îmbrățișa un punct de vedere injust, demonstrația lui era seducătoare”.

□ Paul Emanuel își ia rămas-bun de la A.E. Baconsky: „De timpuriu și-a însușit acel principiu al lui Georg Trakl după care «numai celui ce-și disprețuiește fericirea îi va fi dată cunoașterea». Omul era discret, dacă nu secret, neamator de publicitate, cu toate facilitățile ei de *digest*, călător din Coreea până la Polul Nord și de la țărmul Mării Baltice la Florența, dar adevărata sa călătorie s-a desfășurat în jurul odăii, cum ar fi spus Xavier de Maistre, printre cărțile lui rare, în ambianța solitudinii și a meditației. Prietenii îi eram puțini, apreciați mai mult după calitatea lor umană decât după darurile lor de excepție. Îl iubea pe Eminescu, pe care-l considera unic în lume, pe Sadoveanu, în universul căruia îi plăcea să descifreze tainele poporului român, el însuși luând, în anumite momente enigmatice, profilul lui Kesarion Breb, pe Bacovia, cel de totdeauna și, mai ales, bătrânul căzut în sine, din casa lui de pe strada Frăsinetului, unde poposea în tinerețe în fața unei sticle de vin bun, văzând în poetul *Scânteilor galbene* precursorul poeziei autarhice și imposibile a viitorului... [...] Într-o scrisoare datată Berlinul de West, 26. VII. 1972, îmi scria într-un context tangențial și involuntar următoarea definiție a poeziei: «Îți urez... plenitudine interioară, acea noapte cu stalactite abstracte unde se înfiripează tainele cuvintelor menite să tălmăcească oamenii graiul care nu se poate învăța niciodată» („*Un paloș de gheață*”). □ *Sună în noi versul poetului său preferat* se intitulează medalionul comemorativ pe care Al.I. Ștefănescu i-l dedică lui Mihail Petroveanu: „Pe acest bărbat înalt și subțire, cu mers de pasăre flamingo și gesturi elegante de paladin l-am întâlnit prima oară în redacția *Contemporanului*, în jurul Crăciunului '46. El avea 23 de ani și eu 31 și eram amândoi tineri redactori ai hebdomadarului comunist apărut într-o nouă serie, seria actuală, în octombrie 1946. Amândoi tineri, pentru că și Revoluția era Tânără. [...] Mihail Petroveanu a fost un om cu o armătură morală exemplară. Modest, discret, dezinteresat, generos, demn, scrupulos și riguros în bătaia lui neîntreruptă pentru adevăr, dreptate, frumos, iubind cu fervoare literatura ro-

mână, pe care a slujit-o cu înaltă competență de-a lungul a peste treizeci de ani. [...] Sună în noi versul poetului preferat al lui Milo. *Dar cine poate să explice această tristă poveste?*” □ Ion Băieșu își amintește cum, la Mogoșoaia, Tudor Mușatescu i-a făcut cunoștință cu Nicolae Ștefănescu, spunându-i că are nevoie și de un prieten adevărat: „De altfel, maestrul a avut dreptate: din ziua aceea, Ștefănescu a devenit prietenul meu cel mai adevărat și apropiat, un frate mai mare, singurul care știa să mă ocrotească și să-mi poarte de grijă. [...] Era un om bun, un om care nu putea să facă decât bine, care se dedica altora cu o dăruire firească și sinceră. Ultima lui mare prietenie a fost Nichita Stănescu, pe care îl adora cu delicatețe și discreție [...]. Cariera literară a lui Nicolae Ștefănescu se încheie cu mângâierea că sute de mii de oameni i-au văzut filmele și piesele și că tot atâția i-au citit cărțile. De fapt, aceasta este singura șansă de supraviețuire a scriitorului adevărat: să se risipească în oameni ca ploaia asupra pământului” (*Cultul prieteniei*). □ În *Pedagogia criticii*, Romul Munteanu „fixează” opera lui Savin Bratu. □ Pagina de evocări este întregită cu poezii ale Danielei Caurea, altă victimă a cutremurului (*Clintită valmă, Cum dorul se petrece, Deasupra-ne*). ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, două povestiri de Ion Lică Vulpești (*Piciul, Ranița*). □ Nicolae Mateescu încheie serialul *De la răscoală la revoluție*. ■ Publică versuri patriotice Florentin Popescu, Victor Nistea, Vasile Preda, Cornel Brahaș, Maria Văraru. ■ Rubrica *Scrisoare unui tânăr prieten* îl găzduiește pe Mihail Cruceanu (*Un vers melodios sugerează mai adânc o stare sufletească*). ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Între corespondenți, D. Jela: „În *Insomnie* se văd mai bine unele aptitudini. *Jocuri mecanice* care, în substanță, pare mai interesantă și mai complexă, e foarte răvășită, rău, neglijent (grăbit) redactată, încât nu se mai înțelege nimic – cine vorbește (sau gândește), cu cine, unde? etc. Transcrierea unui dialog interior cere multă atenție și precizie, altminteri totul rămâne «în aer», inoperant. Reveniți, ca să ne putem face o părere mai clară. (Puteți, firește, să retrimiteți acele manuscrise unde doriți – după atâta vreme, nu mai aveți nici o obligație față de redacția respectivă”. □ În grupajul de versuri de la *Atelier literar*, Adrian Alui Gheorghe, cu *Patria*. ■ O notă din buletinul informativ *Cultura românească în lume*: „Aniversarea împlinirii a 125 de ani de la nașterea lui I.L. Caragiale a prilejuit la Biblioteca Centrală de Stat din Kiev organizarea unei seri culturale. De asemenea, a fost deschisă o expoziție de carte dedicată operelor marelui dramaturg publicate în România și U.R.S.S.”. ■ La despărțirea de scriitorul Tudor Măinescu, un necrolog nesemnat. ■ Sub genericul *Panteon autohton*, Mihai Stoian „asamblează” documentarul „*Un dac a coborât de pe Columnă*”, consacrat lui Gh. Badea Cârțan.

22 martie

● [„Scânteia“ nr. 10757] Pe fundalul articolelor care prezintă eforturile de refacere economică și structura morala a societății socialiste, pusă la grea în-

cercare de cutremur, de cotizații în conturi de ajutorare a sinistraților, numite „conturile omeniei” și de locuințele oferite de stat supraviețuitorilor ramași fără case, Ion Horea scrie un necrolog înlăcrimat la moartea Veronicăi Porumbacu și al soțului ei, criticul Mihail Petroveanu: „În ceasul îngrozitor din 4 martie, Veronica Porumbacu, alături de soțul ei, criticul literar Mihail Petroveanu, au pierit sub dărâmbături, cu tot ceea ce alcătuiua ambianța lor de familie, de cultură, de creație. Avea mi se pare, cincizeci și șase de ani, iată, acum putem dezvălui vârsta unei femei pentru care pragurile vieții s-au chemat iubire, neliniște, participare, în trecerea pragurilor vieții sociale, vreme de patru decenii.”

● **[„Viața studentească” , nr. 12]** Articole de pg. 1: *Partidul – cheazășia dezvoltării multilaterale a patriei* de Stelian Moțiu și *Forța umanismului socialist* de Grigore Arbore. ■ Cuprinde un grupaj cules din alte reviste, cu gânduri ale scriitorilor despre Cutremur – *Va trebui să fim mai buni* „o succintă antologie a simțirii patriotice a intelectualilor țării alături de țară, ca o grăitoare pildă de unitate «în cuget și simțiri» cu patria, cu poporul, cu partidul.” Sunt selecționați George Macovescu din „Luceafărul” , Mihnea Gheorghiu din „Contemporanul” , Șerban Cioculescu din „Scânteia tineretului” , Eugen Barbu din „Săptămâna” (*n.b.* a se vedea articolul *Tăcerea*, citat în „Săptămâna” , nr. 327 din 11 martie 1977), C. Țoiu din „România literară” , Al. Ciucurencu din „Contemporanul” , Ioan Alexandru din „Flacăra” etc. Redăm un poem din Adrian Păunescu, preluat tot din „Flacăra” : „Ne-a înrudit deodată cutremurul acesta/ Și ne-a adus aminte de tot ce-am putea fi,/ Am re-nvățat ce înseamnă să nu te afli singur,/ Să-ți mai găsești prieteni în noaptea blestemată./ Sub vântul trist și vânat al unei tragedii.” Iese în evidență și punctul de vedere angajat al prof. Cioculescu: „Văzută din afară, această regroupare aproape simultană cu ora seismului, a tuturor vârstelor, a tuturor energiilor, în jurul partidului, poate stârni uimire. Dar noi știm că așa este firesc; că numai uniți, organizați, conduși de aceleași intenții, de aceleași sentimente, putem depăși momentele de cumpănă. Pierderile sunt, desigur, foarte mari, dar toată această operă de reconstrucție, recuperările și depășirea producției, nu ne ridică semne de întrebare; știm că sunt de domeniul posibilului. Mari sarcini stau în față minunatului nostru tineret. Dar nimeni nu se mai îndoiește că această generație care, condusă de comuniști, a fost mereu în primele rânduri, în toate aceste ceasuri grele, își va păstra locul de frunte și în opera de reconstrucție.”

23 martie

● **[„Scânteia“ nr. 10758]** În cadrul rubricii „note de lectură”, Mircea Anghelescu recenzează recenta carte a cercetătorului ieșean Alexandru Zub, *Junimea. Implicații istoriografice* (1977) al cărei obiectiv este: „să examineze în profunzime un singur domeniu al preocupărilor largi care au caracterizat atât societatea *Junimea*, cât și revista *Convorbiri literare*, acela al istoriografi-

ei, al concepțiilor despre istorie pe care le-a promovat gruparea, poziția adoptată de junimiști în principalele probleme ale istoriei naționale și universale și însăși literatura de inspirație istorică publicată în revistă” și apreciază că studiul lui Al. Zub se înscrie într-un fenomen de reevaluare a întregii activități a societății literare *Junimea*, a mentorului ei și a scriitorilor (clasicizați) care au făcut parte din ea, alături de studiile lui N. Manolescu, P. Marcea, Z. Ornea, D. Mănuță. ■ Victor Felea întreprinde o evocare nostalgică a poetului A. E. Baconsky, dispărut dintre cei vii, și începuturilor publicației *Steaua*, în articolul *Generoasa amplitudine afectivă a poeziei*: „Poetul, prozatorul și eseistul A. E. Baconsky este unui din scriitorii cei mai proeminenți ai generațiilor afirmate în anii de după al doilea război. În Clujul de acum un sfert de veac al începuturilor noastre literare, al frământărilor pentru o literatură nouă, îl văd în mijlocul celor care, pe atunci, alcătuiau redacția revistei *Steaua*: un redactor-șef activ și plin de inițiativă, un animator de vocație. Indemnul către colegii lui era însoțit și de propriu-i gest: condeiul lui de poet, ca și cel de critic și polemist, era întotdeauna prompt și de o generoasă amplitudine afectivă: era însă în același timp de o incontestabilă virtuozitate polemică și nu mai puțin ferm în convingerile sale literar-estetice. Știa să creeze o veritabilă atmosferă de emulație între poeți și nu voi uita niciodată acele «nopti de creație» în care ne angajăm spre a răspunde imperativelor epocii.”

24 martie

• [„Scânteia“ nr. 10759] În articolul *Spirit selectiv sau critica prin ... omisiune. Cărți în așteptarea cuvântului cronicarilor*, Al. Piru își exprimă polemic punctul de vedere asupra a ce trebuie să constituie subiectele unui cronicar literar, respectiv al unui critic avizat, bun cunoscător al fenomenului literar și, deși recunoaște din start că un critic nu poate scrie despre tot (și nici nu trebuie!), că trebuie să facă o selecție, totuși vede că rămân pe dinafară multe alte zone neacoperite sau prea puțin acoperite, cum ar fi literatura pentru copii, cărțile traduse, debutanții în literatură, autorii foarte populari (asupra cărora critica nu se pronunță); în plus dezvăluie și un obicei pernicios al redacțiilor revistelor, în încercarea lor de a acoperi tot ceea ce este publicat: „Unele reviste practică spre a acoperi aria de informare, în chip obiectiv limitată, a cronicarului literar o împărțire cam mecanică a «celorlalte» cărți. Se încredințează astfel unui critic mai tenace la lectură proza, unuia poezia, altuia critica însăși. Astfel avem critici specializați numai în poezie, numai în proză sau numai în critica criticii. Este o eroare care poate transforma criticul în simplu funcționar ce nu și-a ales singur cartea despre care să scrie, îndeplinindu-și doar o obligație de serviciu. O asemenea practică este nerecomandabilă, mai ales în cazul tinerilor care trebuie să se deprindă cu fenomenul literar în întreaga lui complexitate, nu pe felii.” ■ Florin Mugur semnează întristat necrologul colegului de breaslă, Mihai Gafița, mort pe 4 martie 1977, la vârsta de cincizeci de ani,

în articolul *De la manuscris la carte, un drum al vocației, al pasiunii* din rândurile căruia spicuim: „Opere importante ale literaturii noastre noi, socialiste, poartă în filigranul paginii semnătura editorului Mihai Gafița.”

● [„**Flacăra**”, nr. 12] Nicolae Dragoș publică articolul de fond *Virtuți din-totdeauna*. ■ Adrian Păunescu scrie poemul *Patria învingătoare*. ■ În *Flacăra* interviu, cu titlul *Iubirile mele nu sunt o chestiune de conjunctură, ci de destin*, George Arion publică un interviu cu Octavian Paler. Acesta răspunde la o serie de întrebări cu caracter personal, se referă la tematica volumelor sale de călătorie, la mitologie, la măreția omului contemporan. La afirmația lui George Arion cum că volumele sale „îl dezvăluie ca pe un om singur”, acesta răspunde: „Aș dori să afirm că, dimpotrivă, mă dezvăluie ca un om solidar. Căci există și o singurătate care nu e decît o formă de a iubi în tăcere, fără zarvă, recapitulând și visând, ca o noapte în tren, cînd încă mai simți fumul gării din care ai plecat și te gîndești la ce te așteaptă. Și pun, mărturisesc, tot orgoliul meu în aceste cuvinte. Căci îmi place să cred că nevoia mea de a iubi viața din jur este cea mai mare forță a mea. Verbul meu principal este a simți. Simt, deci exist. Nu, singurătatea nu e cuvîntul cel mai potrivit. Îmi iubesc țara și tot ce este de partea frumuseții și adevărului. Și detest tot ce contravine acestor iubiri. Mai este singurătate o singurătate lacomă de soare și de dragoste?”. Întrebat „dacă se consideră un moralist”, O. Paler replică: „Dacă moralist înseamnă un om care, cum spune Camus, are pasiunea inimii omenești, n-am nimic împotriva. Altfel, trebuie să recunosc că greșelile mele nu m-au învățat decît melancolia și dorința de a alege totdeauna ceea ce mă desparte cel mai puțin de lumina care șiroiește afară”. □ Aurel Baranga publică un eseu intitulat *Catharsis*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Matematică și literatură*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Talentul*. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *Uneori, plutirea* de Dorin Tudoran. □ Ion Dodu Bălan scrie *Studentii*. □ Ioan Alexandru scrie despre *Frumusețea Moldovei*. □ Pe pagina intitulată *Cenaclul Flacăra al tineretului revoluționar și-a reluat activitatea*, Eugen Seceleanu prezintă în *Cronica* (223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230) ultimele ședințe ale cenaclului.

● [„**Orizont**”, nr. 12] Pe prima pagină figurează un interviu cu Toma Caragiu de dinainte de moarte, de la începutul lunii februarie la sala Olimpia din Timișoara, interviu luat de Ildico Achimescu: „ – *Apăreți rar la televiziune, rar, dar durabil pentru noi, telespectatorii; textele pe care le interpretați par întotdeauna bune. Sau poate că textele nu sunt teribile dar, lucrându-le cum știți dumneavoastră, ele devin bune?* – Textele sunt pretextul inițial! Ele, odată primite de mine și acceptate, intră într-o refabricare a lor. Eu niciodată nu spun un text în condiția lui inițială: numai dacă e foarte bun! Nu emit pretenții stupide; textul se re-lucrează ținându-se seama de propunerile mele vis-a-vis de finisarea lui. Și uneori asta durează și câteva luni. [...] – *Aș fi vrut să vă întreb de Caragiale, dar mi-e teamă. Știu că-l iubiți foarte mult: în «D-ale carnavala-*

lului», în «*O scrisoare pierdută*» ați gândit și simțit roluri care rămân în antologia scenei românești. – Am avut – pot să vă spun că am avut – o mare bucurie când într-o revistă străină, Allan Schneider, care este un cronicar de teatru foarte exigent, văzând la noi cele două spectacole la care vă referiți, și-a intitulat cronică «Caragiale – Caragiu». [...] – *Să nu vă supere: m-a surprins că apăreți într-un spectacol de «divertissement»*. – Colegii alături de care apar sunt oameni foarte serioși, modești, și lucrează mult. Ca replica la întrebare, am să vă spun că Laurence Olivier a jucat și la circ. Da, sigur! Eu am lucrat un spectacol pentru circul București. Am lucrat doi ani, învățând să merg chiar pe picioaroange. A fost foarte greu...» ■ Scriitorilor morți în cutremurul din 6 martie li se dedică, pe două pagini, medalioane comemorative: *A. E. Baconsky* de Șerban Foarță, *Veronica Porumbacu* de Olimpia Berca, *Alexandru Ivasiuc* de C. Ungureanu, *Mihai Gaftița* de Eugen Dorcescu, *Mihail Petroveanu* de Marcel Pop-Corniș, *Savin Bratu* de Ion Maxim, *Virgil Gheorghiu* de Rodica Bărbat. ■ O poezie a lui Vasko Popa, *Adăpostul poezilor*, și în traducerea lui Dușan Petrovici, le este dedicată aceluiași scriitori morți la cutremur: „Echipa de salvare îi caută/ Prin sfărâmurile de beton și sticlă.// Un soldat tânăr își desface mâinile/ Albite de var...// Aici n-o să-i găsim, / Ei se află în cântecele lor.” ■ Mai publică poezii Ivo Muncian, Damian Ureche (poezie cu dedicație), Ioan Popa și Eugen Evu. ■ După ce într-un articol anterior, G. I. Tohăneanu evocă imaginile ample și somptuoase prin care Sadoveanu construiește tablouri de amurg și de zori de zi, în articolul de față caută *Metafora «răsăririi»*.

• [„**România literară**”, nr. 12] Deși se mai estompează, răsunetul cutremurului din 4 martie încă se mai „aude” în paginile revistei. Redacția anunță viitoarea reconstrucție, sistematizare și modernizare ce va avea loc în *Capitala României socialiste*. □ În pagina rezervată evenimentelor din *Viața literară*, se regăsește și anunțul pregătirii unei antologii cu texte ale scriitorilor care au murit la cutremur: „Asociația Scriitorilor din București pregătește un volum omagial intitulat *9 pentru eternitate*, cuprinzând note biobibliografice, fragmente literare, portrete, amintiri, manuscrise inedite, fotografii ale scriitorilor dispăruți în noaptea de 4 martie. Volumul, care va fi încredințat Editurii Eminescu, apare sub îngrijirea scriitorilor Mircea Micu și Gheorghe Tomozei”. □ Alexandru Balaci aduce un elogiu salvatorilor, oamenilor solidari în textul *În aceste zile și în aceste nopți*. □ Tableta lui Geo Bogza despre *Scriitori* dispăruți în ziua nefastă de 4 martie este străbătută de un fior religios: „Necrologul pe care Uniunea Scriitorilor l-a publicat în urma cutremurului din 4 martie va rămâne unul dintre cele mai zguduitoare documente de istoria literaturii române. De toți acei morți știam de a doua zi de după catastrofă, și sfârșitul fiecăruia dintre ei, și al tuturor împreună, în aceleași puține și fatale secunde, îmi umpluse inima de cea mai vie și întinsă durere, iar cugetul mi-l clătina, cum rareori i-a fost dat să se clatine. Pe toți îi cunoșteam, și moartea fiecăruia și a tuturor împreună mi-a apărut ca o tragedie inadmisibilă și în cel mai înalt

grad absurdă. [...] Acum, pe când plesneau primii muguri ai unei primăveri grăbite iar bluzele fetelor se umpluseră de mărtișoare, am fost puși dintr-odată în fața unui mare număr de morți. De sfârșitul fiecăruia auzisem, dar când le-am văzut numele, înșirate unul după altul, în acel necrolog fără precedent, orice speranță a unei amăgiri a încetat și am avut întreaga măsură a ireprobabilului. Parcă aș fi fost într-o biserică, la înmormântarea unui om drag, când începe să se cânte «Veșnica lui pomenire», iar cel de față, dându-și seama că totul s-a sfârșit pentru totdeauna, izbucnesc în cel mai înalt și amar hohot de plâns. Tuturor celor ce au ținut condeiul în mână până în această catastrofală primăvară, tuturor celor ce au fost smulși atât de brutal și de absurd de la masa de scris, veșnica – și pururi cutremurătoarea – lor pomenire!» □ Paul Goma „străbate” un *Pământ de flori*: „Locurile au fost acoperite cu pământ. Poate de flori, cum am auzit, scăpată, o glumă nerăutăcioasă, nevinovată. Absența lor – și a lor și a Lor – este vizibilă. Goluri, goluri. Rândurile au rămas cu știrbituri – vizibile pentru noi, cei care am pierdut câteva pahare, o lampă, un televizor. Pentru ei, însă, golurile sunt nu doar vizibile. Pentru cei care au rămas numai cu viața pe ei golul va mai dura. Cândva, curând, știrbiturile cu pământ de flori vor fi astupate – desigur, cu poduri și mai frumoase. Cândva, curând, se vor astupa golurile cât străzile și cele cât firul de iarbă, iarba acestei primăveri de sfârșit de mileniu. Dar pământul cu flori de pe ochii aburiți de durere, de uluială, de nepricepere ai semenilor noștri rămași suspendați va mai dura. Să nu încercăm să li-l îndepărtăm, înainte de a se fi copt: va cădea singur. Să nu încercăm să răzuim pământul de flori de pe viața cu care au rămas frații și surorile, grăbindu-ne să pregătim terenul pentru alte poduri, fie și mai frumoase. Ochii lor aburiți au nevoie de un răgaz: să priceapă, apoi să dispere, apoi să lăcrimeze, liberați. Cândva, mai încolo, vor simți că golul căscat împrejurul lor a dispărut, alungat de noi, cei care am pierdut o vază și trei borcane. Atunci vor face, împreună cu noi, pasul, pașii, spre locurile pe care vom înălța poduri și mai frumoase. Dar până atunci, să nu le tulburăm urcușul spre suprafață: nu-i putem ajuta, în asta. Să-i așteptăm să revină din adâncuri: singuri, în asta nu-i putem ajuta. Să-i lăsăm, au nevoie, au voie, au dreptul la un răgaz, la pământul lor de flori care încă le mai scrâșnește între pleoapele înălăbăstrate”. □ Marin Sorescu publică amplul poem *Bocet crăpat*, din care transcriem prima strofă: „Manole, păgubosule meșter,/ Fericitul meșter,/ Să ai în veci ce zidi!/ Pe ce balanță descumpănită ne zidești de vii!/ Ai pus umărul la un arc de triumf/ Și ți s-a dărâmat casa./ Te-ai ridicat în vârful picioarelor,/ Gata să zbori și cerul se schimbă-n potop, zbori înotând/ Și înfingându-ți aripile în mâl./ Dai să lași mărturie scrisă de strădania și lacrima/ Sufletului și pagina ți-e îngropată/ Sub cronicile, despicate pe rândurile/ Amintitoare de cutremure vechi, tot pe aceste locuri./ Pământul s-a deschis, cât să-ncapă un om și-un cal./ Cine-a fost călărețul, galopând prin spărtură?/ Tot tu, inimosule, pierdutule și mereu regăsitule meșter,/ Lăsând să se înțeleagă că vuietul acela îngrozitor/ E doar galopul tău,

cobori spre însuși miezul pământului/ Să cauți cel mai bun material”.

□ George Albu și Ștefan Ioanid scriu, fiecare, câte o poezie *În memoria lui Alexandru Ivăsiuc*. □ În lapidarul poem *Identificare*, Ana Blandiana așează, încă o dată, gânduri despre cutremur: „Cine și ce să viseze/ În timpul căzut peste noi –/ Nămeți grei de somn/ Prin care cu gesturi viteze/ Și lente se mișcă/ Lunatici eroi?! Să nu strigi,/ Trezirea-i ucide,/ Ajunge să plângi și să-i vezi – Ale încănemorții/ Atât de timide dovezi”.

□ Despre nenorocul zilei de 4 martie au mai scris și Traian Podgoreanu (*Virtuțile orânduiri socialiste*) și Dan Mutașcu (*Steaua bunei speranțe*). ■ Ion Horea anunță o altă pierdere a lumii scriitoricești, poetul Petre Dragu, căruia i se publică un poem încredințat redacției cu săptămâni în urmă: „Poezia ne-a trimis-o în sâmbăta de după cutremur. Luni către seară i-am telefonat să-i exprim fericirea lecturii. Era el însuși, de o mie de ori mai fericit. A scris-o în ceasuri de iluminare, ca un testament, se vede, și o dedica omului pentru gesturile căruia în cultura română avea o mare iubire. [Este vorba poezia *Lacrămă, lacrămă...*, dedicată lui Geo Bogza.] Așteptam amândoi ceasul publicării ei. Poate că ultimul număr al revistei l-a căutat cu înfrigurare. Până la următorul, n-a mai avut putere. Cu un regret nemărginit, și nu spre a înlocui lacrimile noastre, publicăm acum înlăcrimarea lui postumă”.

■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu o descrie, în continuare, pe *Elena Văcărescu, memorialistă (II)*. ■ Romul Munteanu teoretizează pe marginea conceptului de *Literatură comparată*. ■ Cu prilej aniversar, Horia Zilieru schițează portretul lui *George Lesnea – 75*: „Iașul literelor contemporane nu poate fi conceput fără existența nobilă a lui George Lesnea. El a devenit, parcă, acel pod venețian al suspinelor între ultimele mari figuri moldovene intrate fizic în neant și generația cea mai tânără de scriitori. Într-un fel, lumina stinsului amor îl urmărește încă. Zețarul de odinioară are și el legenda lui cu sensibilități specifice. Dar poetul, la vârsta când alții își răresc ieșirile în agora sau își estompează impulsurile lunecătoarei vremi, nu și-a consumat combustia de modestie aproape sfioasă, amestecul de puritate și candoare, vibrațiile unui climat sufletesc cu totul original. A apărut în poezie (pe care o slujește de o jumătate de secol) ca o «îndreptățire a ramurei obscure», fiind depozitarul unor vremi în care se aud cuvinte de hrisoave, orații de nuntă, doine, zbuciumări de haiduci, prohoduri și cimilituri. O ardentă melancolie (de sorginte romantică), irizată în adânc de ironia blândă a înțelepciunii, îi transferă relieful lăuntric în zonele unui lirism muzical de o recognoscibilă invenție imagistică”.

■ În primul volum al romanului lui Mircea Ciobanu, *Istorie*, Nicolae Manolescu întreține o *Proză de artist*: „Mircea Ciobanu e un artist care își scoate efectele din căutarea contrastului. A observa cu ochi de estet mahalaua sufletească – iată în definitiv tema. Contemplarea e, în același timp, nesățioasă și ironică. Remarcabilul tact artistic (și în limbă) îl oprește pe romancier de la excese. Meritul literar provine din echilibrul păstrat între extreme. Senzorialitatea naratorului e copleșitoare și totodată reticentă. Procură delicii, fără să abuzeze.

Istorie e proza unui artist, elegant și detașat, pe alocuri rece, meticolos, meșteșugar, care se lasă atras de spectacolul vitalității primare (și al reversului ei: degradarea), instinctuale, frenetice, din dorința (tot de natură artistică) de a estetiza trivialul și de a transfigura ordinarul”. ■ Hristu Cândroveanu recenzează culegerea de versuri *Semnul de recunoaștere* de Victor Sivetidid, în traducerea lui V.F. Șerbănescu. ■ *Amalgamul* lui Liviu Rebreanu, ediție de articole teoretice îngrijită și prefațată de Mircea Muthu, „aduce din nou în actualitate – consideră Sorin Titel – gândirea atât de vie, de «contemporană» nouă, a marelui nostru scriitor”: „Paginile teoretice scrise de Liviu Rebreanu nu ne oferă ceea ce am putea numi numai o lectură *autonomă*. Trimiterea imediată și absolut necesară la operă se face aproape de la sine. Toate reflecțiile sale despre roman, despre proză în general de învârtesc obsesiv, emoționant de insistent, în jurul cărților scrise, născute parcă din sudoarea, din efortul imens ce le-a dat naștere. «Cum am scris *Răscoala*», «Pe urmele Crăișorului», «Mărturisiri», «Spovedanii», iată titluri foarte semnificative din acest punct de vedere. Singura dorință, se pare, a prozatorului, evidentă în «mărturisirile» sale, a fost aceea de a-și explica opera, de a face dezvăluiri cât mai exacte și mai concludente cu privire la geneza acesteia. [...] Nici o ruptură, nici o discordanță nu poate fi depistată între concepțiile sale despre proză în general – solid fundamentate și grav cumpănite – și cărțile pe care le-a scris. Liviu Rebreanu și-a gândit cărțile, geniul său n-a fost numai intuitiv și primar, ci și un produs superior al unei inteligențe artistice remarcabile. Iar concepția sa despre proză, expusă întotdeauna cu mare limpezime și fără afectare, s-a concretizat, a prins cheag, în marile sale romane. Am greși, însă, văzând în persistența cu care s-a aplecat mereu asupra propriei sale literaturi – punct de plecare și stație terminus a tuturor demersurilor sale teoretice – doar urmarea unui egocentrism exagerat. Nu succesul l-a obsedat toată viața pe Liviu Rebreanu, ci *realizarea operei*. Din acest punct de vedere, câteva pagini din jurnalul său ni se par a fi mai mult decât concludente: «Nimic mai straniu decât ceea ce se petrece cu mine. Cred că orice scriitor român care ar avea o carte primită cu alaiul *Ciuleandrei* s-ar declara nu numai arhimulțumit, dar mândru și pe deplin consacrat. Eu însă mă simt ros permanent pe dinăuntru de cariul îndoielii. Mi se tot pare că o fi o părere a câtorva doar, că se vor fi înșelând cei câțiva...» etc. Meseria de a scrie nu a fost luată niciodată prea ușor de autorul *Răscoalei*”.

■ *Câmpiile magnetice* ale lui Adrian Popescu sunt străbătute de Mircea Iorgulescu care vede în autorul lor „unul dintre cei mai importanți scriitori ai generației sale și totodată o prezență remarcabilă în peisajul liricii contemporane”.

■ Dana Dumitriu apreciază *Calmul triumfător* cu care Monica Săvulescu a construit narațiunea romanului *Lumea toată slobodă*: „Monica Săvulescu scrie cu un calm matur, lumea evocată are pondere și relief. Tonul narațiunii impresionează prin culoare, e foarte vital, pe măsura vitalității eroilor, de care autoarea se apropie cu umor, într-un elan de simpatie ușor sesizabil. Primejdia aces-

tui tip de evocare stă tocmai în *ton*: verva naturală, adecvată se topește fără greutate în facilitate și afectare. Calitățile de prozatoare ale Monicăi Săvulescu sunt incontestabile. Conturul, atrăgător prin sinceritate și naivitate, al lumii acestui roman indică un condei sigur și capacitatea de a trăi într-un univers bine circumscris. Mai puțin tentată spre interiorizări, spre analiză, Monica Săvulescu descrie exterior un mediu și creează personaje cu profil individualizat mai puțin prin drame intime cât prin gesturi, replici, acțiuni, limbaj. Ea își privește eroii cu o distanță afectuoasă. *Lumea toată slobodă* este o lume fără mister aparent, deschisă, primară, energică, arzând de a se elibera din strânsarea evenimentelor efemere și de a se dedica mersului sigur și sănătos al vieții. Romanul are în acest sens o intenție poetică, este un imn închinat calmului triumfător al umanității în fața propriului destin”. ■ *La Prima verba*, Laurențiu Ulici remarcă doi poeți: Tudor Cristea (*Astru natal*) și Virgil Rațiu (*Atunci când te reîntorci acasă*). ■ Mircea Cojocaru documentează „sângerosul 1907” în articolul *Jertfa celor 1100*. ■ *La Cartea străină*, Nicolae Balotă „răsfoiește” *Jurnalul lui Tolstoi*. ■ Ion Brad publică un grupaj consistent de poezii, reunite sub titlul *Inscripțiile*. □ Sunt prezenți, de asemenea, cu versuri, Petre Ghelmez și Szilágyi Domokos (în traducerea lui Constantin Olariu). □ Ion Mihăileanu tălmăcește un fragment din *Omul fragil și literatura* de André Malraux. ■ Numărul se încheie în *Torino – orașul arcadelor*, reportaj de Emil Manu.

• [„**Tribuna**”, nr. 12] Sunt publicate versuri de Eugen Evu, Valentin Dascălu, proză de Tiberiu Mureșan. ■ În *Proză feminină?*, Ion Vlad discută romanul Monicăi Săvulescu, *Lumea toată, slobodă* (Cartea Românească, 1976): „*Tulburi, apele Crasnei* (Cartea Românească, 1974) și *Lumea toată, slobodă* [...] aparțin prozei «autobiografice», literaturii de evocare și de retrăire a unei experiențe sculptate în memoria constant reexaminată și verificată”. Recenzentul se oprește de asemenea asupra cărții Luizei-Maria Cristescu, *Tutun de Macedonia* (Cartea Românească, 1976): „Reîntoarcerea în timp și regăsirea acestui timp pierdut este semnul retrăirii, al revizuirii conștiinței și al stabilirii criteriilor etice de evaluare a vieții. Căci romanul Mariei-Luiza Cristescu este un roman despre viață și despre argumentele vieții, despre justificarea sau despre falsele ei motivări”. ■ Studiul lui Al. Zub, *Junimea, implicații istoriografice* (1976) este prezentat de Liviu Petrescu. ■ Gheorghe S. Suciuc semnalează apariția antologiei *Imnurile neatârării* (Scrisul Românesc, 1976), care reunește ecouri poetice ale momentului 1877. ■ Constantin Hârlov comentează, în *Juvenilia*, opera lui I. L. Caragiale. ■ În *Bipolarități argeziene*, Ion Simuț reliefează contrastele liricii lui Tudor Arghezi, îndeosebi ale psalmilor acestuia: „Întâmplările umane ale psalmistului se petrec între credință și tăgadă; avatarurile poetului (și deci ale poeziei) sunt altele: cuvântul, rugăciunea, cântecul, descântecul, tăcerea, cugetarea, visul – până aici fiecare rezumându-le pe toate cele anterioare – și revolta (lupta sau blestemul) – producând o ruptură.

Polii sunt figurați de supunere și violență...” ■ M. C. Runcanu semnează articolul *Sensul eroic al existenței*. ■ Cezar Ivănescu readuce în atenția cititorilor *Cântec de revoltă de dragoste și moarte* de Geo Bogza: „Poemul lui Bogza [...] apărut în 1945 și needitat în ultimele decenii, ni se revelează astăzi ca unul dintre cele mai importante texte ale poeziei noastre existențiale, înscriindu-se într-o mai generală tendință de recuzare a estetismului, tendință proprie atât operei lui Geo Bogza cât și avangardei literare românești”. ■ În *Erudiție și poezie*, scrierile lui Gottfried Benn sunt analizate de Romul Munteanu. ■ Constantin Zărnescu este prezent în paginile revistei cu textul *Mai durabil*, despre reconstrucția clădirilor avariate din București și din Craiova în urma cutremurului din 4 martie. ■ Ștefan Bitan publică interviul realizat cu poetul portughez Manuel Alegre: „ – *Cum se explică faptul că ați fost considerat neo-realist și încă «cel mai mare»? Dvs. trebuie să știți care e de fapt adevărul!...* – Adevărul este că în perioada războiului civil din Spania a existat mai mult o tendință decât o mișcare organizată, de luptă, de rezistență împotriva literaturii oficiale, împotriva celor care scriau retrași în așa numitul «Turn de fildeș». În acest context s-au creat în Portugalia opere literare, aparținând tuturor genurilor, deci și poeziei, inspirate din realitatea socială, din viața oamenilor. Bineînțeles, ținând cont de existența fascismului la noi, nu putea fi vorba de o mișcare organizată, cu șef de școală etc. etc. Dar nu-i mai puțin adevărat că, marii scriitori erau din acest punct de vedere... neorealiști, cel puțin în unele opere! Devenise aproape sinonim acest neorealism cu o mișcare de rezistență nu numai împotriva literaturii oficiale, ci mai mult, chiar împotriva orânduirii sociale! Și de aici la „confuzia” la care v-ați referit dvs. privind versurile mele nu mai este mult: scriind o poezie de rezistență intram vrând-nevrând în sfera neorealismului amintit/ În realitate, dacă tot trebuie să fiu blagoslovit cu un neo atunci vă mărturisesc că sunt un neoclasic. Domeniile mele de inspirație au fost: național, istoric și popular (mă refer la folclor!)”.

25 martie

- [„Contemporanul”, nr. 12] Laurențiu Ulici face *Glose despre umanismul literaturii*: „Caracteristic pentru cele mai valoroase apariții ale literaturii epice românești de azi mi se pare a fi optimismul istoric. Preponderent socială și politică, tematica prozei noastre atrage pe romancier sau pe nuvelist într-o operație de investigare a realității, în căutarea nu doar a destinelor exemplare dar și a celor exponențiale, nu doar a situațiilor particulare dar și a celor de mai largă accesibilitate, nu doar a originalității narațiunii, dar și a problematicii specifice. [...] Complexitatea personalității umane nu rămâne în faza prefigurărilor utopice, idealitate pură, ci e probată mereu printr-un efort de identificare multiplă ce unește personaje altminteri foarte diferite aflate în situații diferite. [...] Optimismul istoric vrea să spună mai mult decât simpla încredere în posibilitățile de evoluție benefică ale omului și ale societății noastre; în sfera lui de

semnificații intră deopotrivă și cercetarea căilor de trecere a posibilităților teoretice în realitatea practică”. ■ În cadrul rubricii *Jurnal de lector*, Dumitru Micu descoperă *Moduri și căutări poetice* în două volume de versuri. □ Marin Sorescu: *Descântoteca*: „Înscriindu-se în continuarea demersurilor din precedentele culegeri, acțiunea întreprinsă în *Descântoteca* e aceea de salvare a poeziei de dragoste. [...] Consecvent modului său poetic, Marin Sorescu a ales calea autenticității elementare, a înregistrărilor mareelor sufletești, fără (aparent) nici o intervenție a conștiinței selective și organizatoare, adică păstrând toate «impuritățile», tot «prozaismul», toate discontinuitățile proprii experiențelor existențiale curente”. □ Ion Cocora: *Inventatorul de numere*: „Debitoare în latura exterioară discursului suprarealist (discontinuitate, absența punctuației), poemele din noul volum al lui Ion Cocora sunt, în structurile interne, mallarméene, la un mod, putem spune, ardelenesc. Parcurgându-le, receptăm fie o euforie calmă (chiar atunci când este exultantă), fie o undă elegiacă amintitoare de «tanga» din poezia dorului de sat și a dezrădăcinării”.

● [„Cronica”, nr. 12] Sub semnătura Cronica apare *Timp eroic*: „Țara noastră, întregul popor trăiesc în aceste zile care lasă tot mai mult în urmă cataclismul natural de la 4 martie, un adevărat timp eroic. Eroism este termenul ce caracterizează plener activitatea primului om al patriei, secretarul general al Partidului Comunist, președintele țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu – comunistul de omenie care nu a precupețit nici un efort, nici o clipă de odihnă, aflându-se mereu, de la primele ore ale acelei zile greu de uitat și până astăzi, în fruntea acțiunilor de salvare a oamenilor – bunul cel mai de preț al societății noastre, – de recuperare a bunurilor materiale, de îngrijire a celor ce au avut de suferit, și de coordonare a excepționalului efort al oamenilor muncii din țara noastră pentru recuperarea pierderile economice pricinuite de seism”. ■ Nicolae Turtureanu scrie *De vineri până vineri*: „Vineri 4 martie. E o după-amiază cu adevărat superbă, plutesc prin soarele de miere”. ■ Liviu Leonte semnează *Spre roman*, o cronică literară la *Clipa* de Dinu Săraru: „*Clipa* este un roman care degajă o substanțială problematică a actualității și dacă e pasibil de mai multe observații critice decât *Niște țărani*, cauza rezidă în însăși anvergura ideilor abordate, a formulei artistice alese. Căci planurile mai mari și mai ambițioase aduc după ele și exigențe pe măsură”. ■ În *Mențiuni critice* Traian Diaconescu notează apariția antologiei *Fabula în literatura română* publicată de Georgeta Loghin la editura Junimea: „Tipărirea unei noi antologii a fabulei în literatura română este un act de cultură în care descoperim un cod moral care răspunde unor noi imperative etice”. ■ C. Constantin scrie despre *Ion Creangă*: „În scara valorilor culturii naționale există o *cotă Creangă* – una din permanențele spiritualității românești. Fenomenul Creangă rămâne în continuare un subiect deschis. Privilegiu al valorilor fundamentale...”. ■ Constantin Pricop discută despre *Poezie și istorie*: „Poezia contemporană cunoaște o gamă largă de orizonturi tematice. Istoria națională începe însă să capete greutate de

componentă permanentă. Sensul istoriei este astăzi mai puternic ca oricând. Sentimentul statorniciei, vitalității, permanenței, traversează, nedezmîțit de la începuturi până astăzi Dacă faptele concrete sunt descoperite și discutate de știința istoriei, sentimental care de multe ori depășește concretul rămâne să fie relevat de scriitori”. ■ Revista îl celebrează pe *George Lesnea la 75 de ani*: □ Apar versurile sărbătoritului: *Sonet; Ploaie; Mă prefăceam; Caii*. □ Const. Ciopraga semnează *Un poet al pământului*: „Profilul schițat de Ionel Teodoreanu acum patruzeci de ani e valabil și astăzi, când la 25 martie George Lesnea numără șapte decenii și jumătate. Vârstele în mers au devenit volume, poezie, adică experiențe, ritmuri, confruntări cu timpul devorator”. □ N. Barbu, *Trubadur al vieții*: „Omagiul cititorilor, omagiul tuturor celor ce au putut recepționa, în afara aspectelor de exterior, climatul de viață românească prezent în poezia lui George Lesnea, se adresează acum nu numai fapturii sale falnice și totuși agile, ci unei opere rotunjit încheiate. Este o operă celebrând, în esență, trăinicia românească, bogăția sufletească a unui «brav popor»”. ■ Din *Moment reținem*: □ În *curând*: „va apărea în librării o carte-document: *Secundele care au zguduît România – 4 martie 1977* (Editura Junimea, seria «Reporter XX»). În 300 de pagini, bogat ilustrate, cartea cuprinde documente, interviuri, reportaje mărturii, consemnări, relatări, semnate de 36 cunoscuți scriitori, ziariști și oameni de știință”. □ *Evocări*: „De curând, a apărut, în editura Kriterion, volumul de povestiri în limba idiș, intitulat *Un băiat din Moldova* de I. Kara. Volumul cuprinde evocări din anii copilăriei, întâlniri cu scriitori, medaliaoane și pagini închinat centenarului teatrului evreesc, al cărui leagăn a fost grădina «Pomul verde» din Iași”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Ne adunăm forțele, ne deslănțuim capacitățile, ne calculăm și ne economisim bine resursele materiale, vom fi mai inventivi, ne vom înțelege mai bine rosturile în această lume» scrie George Macovescu («Luceafărul») încrezător în resursele acestui popor din nou lovit. «Avem putere pentru aceasta. Ne-am dovedit-o singuri în vremea teribilei încercări din acest început de primăvară, în care, totuși, florile au înflorit și cocorii au revenit». * Pe lista îndoliată a scriitorilor pierduți în început de martie, adică Savin Bratu, Daniela Caurea, Mihai Gafița, Virgil Gheorghiu, Alexandru Ivăsiuc, Mihail Petroveanu, Veronica Porumbacu, Nicolae Ștefănescu și Viorica Vizante, se alătură Tudor Măinescu. Poet de discretă gingășie și rafinament în expresie, poetul s-a remarcat încă de la debut cu volumul *O picătură de parfum* (1929), dar a preferat întreaga-i viață penumbra modestiei, publicând rar. În ultimii ani a scris povestiri pentru cei mici și epigrame spumoase pentru cei mari. [...] * Ocupându-se de Elena Văcărescu ca memorialistă, Șerban Cioculescu reproduce impresionanta frază de încheiere a volumului: «Când toate învierile de mine dorite se vor împlini sub cerul tău, primește-mă cu gingășie în sânul tău, ca pe una ce va fi meritat mai mult adăpostul, azilul, în are aș putea de acum înainte să trăiesc din viața semințelor tale, din seva ta, o iubitul meu, o fiii mei, fără număr, o soțul meu

neasemuit, o pământ românesc, o, Românie...». Într-adevăr, Elena Văcărescu se odihnește acum la Bellu, în cripta bunicului său Iancu Văcărescu”. ■ Sub semnătura I. B. sunt omagiați cei 150 de ani de la moartea lui Beethoven; Carmen Misievici scrie despre *Receptarea artei beethoveniene*. ■ Versuri semnează Emilian Marcu (*Bărbatul țării*), Ion Mihail Popa (*Zile durere, străbun eroism*), Corneliu Popel (*Spre viitor*), Constantin Ștefuriuc (*Fratele*), Dumitru Țiganiuc (*Gândește-te...*), Constantin Th. Ciobanu (*Mesaj terestru*), Li-viu Pendefunda (*Ca totul să nască*).

● [„**Munca**”, nr. 8380] În *Însemnări de scriitor*, Platon Pardău publică *Orele reconstrucției*. □ În *Columna*, Radu Selejan publică poezia, sub titlatura *Drumul de jerfă și glorie al independenței, Câmpul pâinii*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 329] O cronică literară a lui E. Manu comentează volumul lui Vasile Nicolescu, *Lumea diafană* (care „în definiția tropică... ar fi poezia sau visul, dar în mod egal viața și natura, sentimentul cu care în fiecare clipă ne confruntăm cu existența”): „*Lumea diafană* se reliefează ca un volum ce rezumă nu numai registrele dar și vârstele poeziei lui Vasile Nicolescu”. □ În *Balkanismul în actualitate*, I. Lotreanu discută tomul lui Mircea Muthu, *Literatura română și spiritul sud-est european* „dând o imagine nuanțată a categoriei tipologice numite balcanism (de la Neagoe Basarab la Mateiu Caragiale, de la *Istoria ieroglifică la Princepele*)” - „analize pertinente, cu dese rătăcirii printre concepte, ezitând când trebuia să fie decis, polemist cu măsură, minuțios însă, străbătând eroic o bibliografie masivă... Mircea Muthu dă o carte utilă, încercând să arunce lumini noi asupra unei problematici controversate.” □ M. N. Rusu, pagini de evocare despre un autor pașoptist: *Mișu Popp (1827-1892) și scriitorii*. ■ Un portret al lui *Mircea Eliade, scriitorul*, realizat de M. Emilian, cu o trecere în revistă a activității lui Eliade dar mai ales a receptării acestuia în lume și în special în țările socialiste, inclusiv la noi. „Azi se vorbește mai mult de fantasticul original al prozei lui Eliade și chiar de Eliade ca scriitor care sondează misterul, căutând și o dimensiune românească a misterului. Rezolvările pe care le pune în operă nu trebuie căutate numai în erudiția sa de indolog, pentru că multe coincid cu un fel de mitologie românească pe care (ca și Pârvan cândva) Mircea Eliade o comentează în studii reconstituind-o din neant. Editarea lui Mircea Eliade în Franța și publicarea *Nuvelelor* (1963), a *Amintirilor* (1966) și de curând a povestirii *Pe strada Mântuleasa* în traducerea lui Alain Guillermou, selecționarea studiilor sale cu privire la folclorul românesc, cultura și istoria românească sunt câteva posibilități de reevaluare și de recunoaștere a unui mare scriitor și savant de talie mondială. Interviu publicat acum câțiva ani în «Contemporanul» sublinia atașamentul său continuu față de «orizontul spațial» românesc. Opera sa a fost consemnată și în presa românească de azi și studiată la Universitate (v. *Literatura română între cele 2 războaie mondiale, I*, de Ov. S. Crohmălniceanu) și a fost editată sau reeditată în țările socialiste, ca de exem-

plu în RP Polonă (*Eseuri*, în Ed. P.I.V.)... Ca scriitor român original, Eliade oferă o operă ce se sincronizează cu marile pulsuri ale artei europene, e un scriitor cerebral care nu renunță la epic, un prozator ce reformulează problemele moderne ale epiceii, un povestitor ce pune în circuit mondial subiecte (și uneori idei) românești. «Fragmentele sale de jurnal», tipărite acum câțiva ani la Gallimard în traducerea lui Luc Bădescu, atestă același atașament față de patria și sufletul românesc. Mircea Eliade este același suflet tânăr ce visa cândva, într-o mansardă bucureșteană din strada Melodiei, să cucerească lumea cu spiritul. Și a cucerit-o.” □ Un necrolog al poetului Petre Drăgu, dispărut pe 19 martie 1977, publicat aici cu un ultim poem, premonitoriu: *Statui de aer* (scris pe 9 martie în memoria actorilor dispăruți la cataclism). □ C. Sorescu analizează retipărirea *Jurnalului unui romantic – I. Heliade-Rădulescu, Suvénire și impresii ale unui proscris* (ediție realizată de Maria Protase, Ed. Dacia). □ D. Mutașcu, în *Portret definitiv*, din nou despre „solida monografie” dedicată lui Panait Istrati de criticul Al. Oprea.

26 martie

- [„România liberă”, nr. 10 083] Radu Popescu recenzează piesa lui Horia Lovinescu, *Patimă fără sfârșit*, amintind de anterioarele sale opere, *Petru Rareș* și *Moartea unui artist*. Această dramă istorică îi pare una „solidă, bine desfășurată și împletind cu multă autenticitate firul poveștii fictive, individuale, cu marele șuvoi al istoriei patriei”. În plus, consideră că montarea, în regia lui George Rafael, cu Mircea Albulescu în rolul bătrânului Mailat, putea fi „mai substanțială”.

- [„Lucefărul”, nr. 13] *Viața atotbiruitoare* se intitulează editorialul acestui număr – semnat redacțional –, care pornește de la tragicul cutremur din 4 martie. □ Sub genericul *Un neam de oameni tari*, articole de Daniela Crăsnaru (*Ctitor de încredere*) și Carolina Ilica (*Pământul pe spinări de elefanți*). □ Câteva rânduri din însemnarea Carolinei Ilica, datată „Arad, martie 1977”: „Nu pot să-mi iert că, trecând peste toate, n-am fugit din acest oraș liniștit al Ardealului, să aud cu urechile mele, printre dărâmături, un cuvânt monstruos, care ne obligă să-l rostim: «molozul», să văd cu ochii mei cât de aproape e viața de moarte; să adun lucruri risipite, să ajut o femeie, să îngrijesc un copil; dar, mai ales, peste toate, să ascult inima unui om scos de sub ruină, întors să trăiască a doua viață, pe care i-au dăruit-o prietenii lui, oamenii”. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru versifică *O mie nouă sute șapte*. ■ Mihai Coman semnează eseul *Sadoveanu și dimensiunea ruralității*. ■ Cele două volume de *Amintiri despre Ibrăileanu* alcătuite de Ion Popescu-Sireteanu sunt „străbătute”, la *Varia*, de Al. Piru. ■ În *Magia amintirii*, Paul Dugneanu cuprinde *Elegie pentru floarea secerată*, volumul de versuri din 1967 al lui Eugen Jebeleanu: „Privit din unghi diacronic, acest mănunchi de poezii crescut dintr-o dramatică situație existențială a însemnat o repliere a lirismului asupra lui însuși,

o întoarcere la interiorizare și meditație, așa spune, o asceză a Eului poetic, după o etapă, atât în cariera poetului, cât și a poeziei epocii în genere, de manifestări preponderent epice, de gesturi largi și puțin exterioare. Desigur, apariția poemelor din *Elegie pentru floare secerată* nu este singulară, dar merită consemnată ca fiind din cele mai însemnate. Din perspectivă sincronică [...] este, așa cum sugerează și titlul, o lungă și poate izbăvitoare plângere la moartea celei dragi. [...] Gesturile, atitudinile sunt demne, hieratice aproape, poetul oficiind, parcă cu dragoste reținută, într-un templu al durerii și al amintirii, pentru a evoca și a smulge din întuneric, fie și pentru o clipă, chipul iubitei [...].

■ Două volume de proză discută M. Ungheanu la *Cronica literară*: romanul *Focul negru* de Aurel Mihale și nuvela *De-ar fi pușca iarbă verde* de Gheorghe Suci. □ *Focul negru*, care are în centru bătălia de la Stalingrad, e „înțreținut” prin maniheism: „O temă de meditație pentru proza românească contemporană este și aceea a prezenței Armatei Române pe frontul antisovietic în ultimul război mondial. Aurel Mihale revine asupra ei în romanul *Focul negru*, care rescrie, cu importante modificări, mai vechiul roman *Fuga*. Ceea ce s-a remarcat de către toți cei care au comentat prima ediție a *Focului negru*, romanul *Fuga*, a fost autenticitatea situațiilor și detaliilor. *Focul negru* este o istorisire despre front într-una din ipostazele lui cele mai dramatice: retragerea. [...] Deși cu pagini de mare autenticitate a detaliilor și situațiilor, romanul suferă de o insuficientă organizare artistică. [...] O viziune simplificatoare, amintind de maniheismul epocii lui Mitrea Cocor, afectează – în ciuda suflului de autenticitate – cartea. Personajele negative sunt negative fără nici o nuanță, cele pozitive la fel. În prima linie a frontului, autorul nu găsește de pildă, nici un ofițer român demn de o proiecție pozitivă, ceea ce, obiectiv vorbind, este o imposibilitate. [...] Dacă nu are calitățile unei fresce ample, *Focul negru* are, în schimb, căldura unei povestiri autentice”. □ Celălalt titlu abordat de criticul „luceferist” are tot o tematică războinică. „*De-ar fi pușca iarbă verde* este cea mai bună scriere a autorului ei”, conchide cronicarul. La fel ca *Focul negru*, și nuvela comentată este o reluare: „Gheorghe Suci pare a fi dintre autorii care revin la o singură temă și la câteva personaje caracteristice pe care le reiau în fiecare scriere a lor. Nuvela [...] poate fi găsită, în linii mari, în arhitectura și ideile romanului anterior, *Botează-mă cu pământ* [...]. Prozatorul este perfect stăpân pe materia povestirii sale, care curge acum degajată de aluviunile care presau romanul. Tăietura regizorală a situațiilor epice este sigură [...]. Digresiunile n-au dispărut însă cu totul și mai pătează ici-colo luminoasele pagini ale narațiunii prin inutilitatea și caracterul lor deplasat. Epitetele se mai dublează, uneori triplează încă inutil, indicând înclinația către o exprimare prolixă”.

■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu „așază” *Cuvântul unic*, volumul de versuri al lui Ștefan Ioanid, laureat al concursului Ed. Albatros, dar și al revistei *Luceafărul*: „Înzestrat cu o sensibilitate artistică lucidă și patetică, trecută prin filtrul inteligenței disociative, în cele mai fericite momente ale demersului

său, autorul înțelege însă că trebuie să se conformeze întocmai marelui loc comunicat potrivit căruia, din unghi poetic, șansa visului de a fi mai adevărat decât însăși realitatea strict fenomenală stă în autenticitatea experienței de viață devenite, cum se spune, *pre-text* poetic”. Criticul evidențiază „un poem excepțional precum cel intitulat *La nașterea fiicei mele*”, în care „specia «cântecului de leagăn», decis clintită din intimismul ei îngust domestic, se convertește în imn de anvergură cosmogonică, turburat de o suavă și apăsătoare melancolie romantică”, precum și cântecele de dragoste sau romanța, unde „modelul, în ceea ce privește «muzica» textului, ca să nu mai vorbim de tonalitatea dureros-melancolică a cântecului, îl constituie, nici vorbă, imnurile lui Dan Laurențiu, al căror orfism indelebil, însă, deocamdată cel puțin, lui Ștefan Ioanid i se refuză [...]”. Volumul adăpostește și „discursuri prezumțioase și abstractizante, în care cuvintele, cu o impetuozitate deșartă, bat sarabanda banalității incontinate”. Motiv pentru care cronicarul întreabă: „Să fie oare Ștefan Ioanid un poet de deosebit talent, pentru care inegalitatea cu sine se constituie într-o fatalitate? Rămâne de văzut” („*Puterile visului*”). ■ În coloanele din pagina a doua care găzduiau, de obicei, rubrica *Vitrina cărților*, sunt dispuse trei *Evocări*. □ Ov.S. Crohmălniceanu încearcă să prezinte volumul *Voce și val* de Veronica Porumbacu, îndeplinindu-și, astfel, o datorie morală: „Ultima dată când am vorbit cu Veronica Porumbacu a fost ca să aud (vai!) de la ea un reproș timid. Altă prietenă scriitoare mă muștra că întârziase până atunci să-i citesc cartea. Veronica, aflată de față, a adăugat oftând: «eu nu-ți mai spun nimic!». Treburi presante mă împiedicaseră, spre rușinea mea, să parcurg volumul *Voce și val*, în care auzisem că figura, sub o formă ușor fantazată, un crâmpei din istoria generației noastre. Știam cât ținea Veronica la această carte, confesiune, mărturie și justificare. O întâlnisem la Casa Scînteii tocmai când volumul primise «bunul de tipar» și-mi comunicase, exultantă, vestea. Era ea întreagă în satisfacția asta grijulie, de amănunt, pasionată pentru orice făcea, totdeauna cu un sentiment acut al datoriei, perseverentă până la înfrângerea celei mai obstinate rezistențe (o adevărată furnică pornită să mute munții), foarte mândră sub aparența extremei modestii și a dispoziției autocritice necruțătoare. Am citit cartea Veronicăi acum, când uruitul fioros al blocului Continental a acoperit, prăbușindu-se, vocea ei subțire. În pat, acoperit cu două pături, fiindcă încă nu aveam gaze și biblioteca mea s-a prăbușit, încercându-mi biroul sub cărți, încerc să scriu despre aceste memorii deghizate, să-mi plătesc, fie și postum, o obligație care mă apasă. Cum se poate însă comenta un text încărcat de soartă cu sensuri și premoniții la fiecare rând? [...] «Zugrăvitul face cât o inundație, mutatul mai mult decât un cutremur.» Sinistră frază, citită astăzi, deși fusese scrisă inițial cu o melancolică emoție retrospectivă. Cartea a devenit grea de rezonanța unor asemenea ecouri neprevăzute. În ea găsim, astfel, zugrăvită cu tușe, repetate de poeta care avea și darul penelului, portretele soțului și celor doi prieteni, toți trei pieriți împreună”. □ N. Caran-

dino scrie despre scriitorul, muzicologul și pianistul Virgil Gheorghiu, „unul din cei mai mari poeți contemporani ai țării”, dispărut la câteva zile după cutremur: „Ingenuitatea lui Virgil Gheorghiu oferea proștilor și superficialilor un fericit pretext de glume. Noi înșine, de câte ori în viață, n-am păcătuit aplicându-i măsura comună? Nu ne-am dat seama că Poetul era poet în sens autentic și integral. Virgil Gheorghiu credea în miracole, în copii, în fantasmе cu o îndârjire și cu o bună-credință pe care atâtea triste experiențe nu izbutiseră să le cheltuiască. [...] În ultimii ani de viață, poetul părea cuprins de o supraomenească putere de creație. Se grăbea parcă să spuie tot ce are de spus, să-și reînnoiască mereu inspirația [...]. Toată tinerețea noastră a fost împletită cu a lui. Nu ne-ar ajunge o carte ca să o evocăm în fazele ei de tandrețe, de dăruire, de vis în stare de trezie” („*Iubirea vieții în cuvinte*”). □ Poetul și ziaristul craiovean Petre Dragu este omagiat de Nicolae Dragoș. ■ Sub genericul *Contemporanii noștri*, o suită de comentarii care aduc în prim-plan *Proza și satul contemporan*. □ Sultana Craia are în vedere modul în care Marin Preda fixează în scrierile sale *Confruntarea cu istoria* a țărănimii, oprindu-se la *Desfășurarea, Îndrăzneala, Imposibila întoarcere și Moromeții*. □ Trei romane ale lui D.R. Popescu (*F, Zilele săptămânii și Vara oltenilor*) sunt „traversate” de Alex. Ștefănescu în *Satul ca lume*: „În toate cele trei romane, perioada înfățișată este aproximativ aceeași – anii marcați de cooperativizarea agriculturii –, dar situația temporală a scriitorului diferă. În *Zilele săptămânii* el proiectează totul în viitor, preocupat în primul rând de finalitatea transformărilor sociale. În *Vara oltenilor* intră într-un raport de concomitență cu propria sa ficțiune, vrând să creeze iluzia că nu inventează, ci descoperă treptat, odată cu cititorul, ceea ce se petrece în jur. Iar în *F* (ca și în celelalte romane din ciclul inaugurat de *F: Vânătoarea regală, O bere pentru calul meu, Împăratul norilor*) recurge în mod sistematic la retrospecție”. □ *Generații și personaje* în romanul *Setea* de Titus Popovici urmărește Valentin F. Mihăescu. □ „Romanul *Cordovanii* reprezintă, voit sau nu, o sinteză a evoluției problemei țărănești în societatea și în literatura română, ca și un punct de plecare pentru dezvoltările din ultimul deceniu ale temei rurale”, consideră Marian Vasile. Țăranul lui Ion Lăncrănjan „devine purtătorul unei umanități pe care istoria nu i-a recunoscut-o totdeauna de-a lungul veacurilor și o replică la ordinea zilei întoarsă acelor teorii mai vechi sau mai noi despre lipsa de adâncime a personajului-țăran”. ■ Tudor George încredințează *Sublimul panegiric*. ■ O proză care evocă seismul din 4 martie publică D. Manoileanu (*Ziua a treia...*). □ Mihail Diaconescu oferă un fragment din romanul *Himera*. ■ Sunt prezenți cu versuri în care e așezată tragedia din 4 martie: Cornel Udrea (*Efigie*), Justin Moraru (*Puterea de a fi*) și Viorel Varga (*Cât arde-n noi făclia comunistă*). ■ Marius Robescu continuă cronică despre piesa *Răceala* de Marin Sorescu, începută în nr. 10. ■ Cronică micului ecran este realizată de Mircea Florin Șandru (*Primăvara noastră*). ■ Ioana Diaconescu reține spectacolul de teatru radiofonic *Lección de engleză*

de Natașa Tanska (*Înaripatul suflet de copil*). ■ Sfârșitul tragic al pictorului Ion State este deplâns de Vasile Kazar (*Un artist*). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion reia „serialul” despre *Eseistica poezilor*, analizând volumul *Starea de destin* al lui Marin Sorescu. Înainte de a intra în conținutul cărții, criticul apreciază „hărnicia” autorului care, într-un interval scurt, a tipărit un volum de versuri (*Descântoteca*) și un roman (*Trei dinți din față*): „Când mă gândesc că sunt autori care publică o dată la două decenii o cărticică de mărimea unei lame de bărbierit și trăiesc între timp confortabil de pe urma ei, nu pot să nu simpatizez cu cei care, înțelegând literatura ca [pe] o profesiune gravă și dificilă, își frâng inerția și scriu sistematic, pentru că au ceva de spus și pentru că au un sentiment mai mare de responsabilitate față de talentul propriu și, totodată, față de cultura română”. Câteva observații despre eseurile din *Starea de destin*: „Obiceiul de a da raita prin epopei (este expresia autorului) pentru a vedea cum mai stăm, duce la scrierea acestor pagini speculative, hrănite de o fantezie comică și de o inteligență ce nu se teme de complexitatea operelor fundamentale. Pentru că s-a accentuat latura lor metafizică, pentru că s-a vorbit prea mult de inefabilul, sublimitatea lor, Marin Sorescu mută accentul și introduce în comentariu o familiaritate care pe unii poate să-i jeneze, pentru că, nu-i așa?, operele mari nu trebuie bagatelizate. Este însă un bunsimț, o știință a eseistului de a nu coborî analiza sub o anumită limită a verosimilului, de a nu stăruî în *cârtire* și de a reface, printr-o schimbare oportună a tonului, unitatea și măreția capodoperei. [...] Eseul despre *Ghilgameș*, ca și acela despre balada românească [...] mi se pare profund. Marin Sorescu știe să scoată dintr-un text un mare mit și să-l actualizeze filosofic, dând faptelor acea prelungire existențială care nu mai ține seama de spațiu și timp. [...] N-are timp pentru subtilități freudiene sau n-are chef și merge, atunci, mai departe, pe firul ideii de prietenie, esențială, de altfel, în epopeea *Ghilgameș*. În același fel sunt primite și alte opere (*Demonii*, *Craii de Curtea Veche* etc.) [...], comentarii savuroase prin ingeniozitatea ipotezelor de analiză și puterea fanteziei de a fabrica argumentele doveditoare. Complexă, sarcastică, lirică din loc în loc, tăgăduitoare în limite admise, de o mare putere literară, eseistica lui Marin Sorescu este, în fond, excepțională”. ■ Matei Gavril îi consacră poetului George Lesnea, la 75 de ani, un medalion aniversar. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câteva corespondenți: N. Dam et Comp., Maria Magdalena, Leviathan. □ La *Atelier literar* este reținut poemul *Cu o șoaptă în colțul gurii* de Aurel Dumitrașcu: „Oare ce se spune/ despre un copil/ tremurând ca o floare,/ despre cuvântul limpede/ ca un izvor/ când toamna mută/ gândurile-n casă,/ ce se spune/ despre cel rătăcit/ ca o lacrimă nedorită/ pe-obraz!/ Nu știi,/ dar prin sufletul meu/ tu cobori/ cu o șoaptă în colțul gurii/ și-mi spui/ îmbrăcată în multe/ și alte petale/ că niciodată oamenii/ buni/ nu vor scoate/ la licitație-n piață/ cutele frunții/ și mâinile-ntinse/ ce știu de blândețe,/ de pace”. ■ *Trei poeți, trei prieteni* traduce, la *Mapamond*, Ion Brad. Este vorba despre

Menelaos Ludemis, Mili Gregu, Lambros Zogas. ■ Sub genericul *Frontul eroic al reconstrucției*, însemnări de Cornel Nistorescu (*Muncitorește!*), Nicolae Mateescu (*Solidaritate*), Tudor Octavian (*Ființa artei*) și Radu Anton Roman (*Construim!*).

31 martie

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8664] C. Stănescu recenzează volumul lui Adrian Păunescu, *Pământul deocamdată*, publicat la editura Eminescu: „Poezia lui Adrian Păunescu mi se pare că seamănă din ce în ce mai mult cu stenograma, fatal incompletă, a unui mare discurs: incompletă, fiindcă scrupulul înregistrării exacte a cuvintelor și frazelor sacrifică totuși nuanțele, șoptele, șuierul respirației, acel înec neuzit al ezitărilor dinaintea rostirii ferme, decise, definitive.” La acest „urmaș al romantismului macedonskian”, „discursul este prea hotărât, adesea sentențios, prea tăios și amar de lucid spre a nu bănuși, dincoace de el, cutremurul interior care îl provoacă și pe care îl sporește tocmai hotărârea de a-l face public.”

● [„**Flacăra**”, nr. 13] Pe prima pagină, Ion Dodu Bălan publică articolul *Unit în cuget și-n simțiri*. □ Niculae Stoian publică poezia *Primăvara la Zimnicea pe Bulevardul Eroilor*. □ Ioan Alexandru scrie eseu *Patria*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Cărțile în restriște*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu îi dedică un necrolog epigramistului Sorin Pavel. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *Confidențe fictive* de Nina Cassian: „*Confidențe fictive* se intitulează acest ultim volum și Ninei Cassian (apărut la Cartea Românească). Autoarea și-a definit așadar foarte exact formula de proză. Nu credem că orice ecou biografic s-a stins. Numai că dispoziția fantastă și pornirea analitică transformă tot ce ating în ficțiune. Prozele acestea n-au propriu-zis „conținut”, fiindcă nu vorbesc despre nimic altceva în afara momentului de creație. Ele au sens (firește, un sens deplin) doar în ordinea visului. Nevoia de artă copleșește de la început. Unii eroi sunt pictori, dansatori, melomani. Undeva oamenii par figuri scoase arbitrar din rama unui tablou. Într-un cuvânt, abundă aluziile livrești. Obsesia împlinirii prin artă se întâlnește frecvent cu iubirea. Starea de ficțiune, proprie personajului-autor, poate fi normală sau provocată, după cum apare ca exaltare a simțurilor sau ca efect al lucidității scormonitoare. Visul nu se substituie vieții, e de fapt singura trăire adevărată a eroinei. [...] Autoarea se află mai aproape de vocația sa când esențializează voit, până la caricatură, evocând scheme de întâmplări, de „romane” sau de situații, în stil de parodie superioară. Am reținut *Proiect de roman* și *Un love-story*. Nu e mai puțin adevărat că fiecare fragment (clipă) este unic și deci incomensurabil, o revelație aproape de extaz. Proza Ninei Cassian e profund lirică. Chiar preferă monologul, cu implicații mai directe ale eului și cu tehnici de sugestie, muzicale, în căutarea „Marelui Acord Consonant” (*Blândețe și muzică*)”. □ Aurel Baranga scrie *În locul unei lamento*.

■ George Arion publică un scurt articol intitulat *Alexandru Philippide printre noi*, o prezentare a volumului acestuia, *Monolog în Babilon*: „Încrederea deplină în forța omenirii de a păstra și a apăra valorile eterne, de a se ordona și de a-și găsi armonia, conferă poeziei lui Alexandru Philippide noblețea unei covârșitoare opere de învățătură”. □ Cristian Livescu publică poezia *Dorul numit România*. □ Pe pagina intitulată *Cenaclul Flacăra al tineretului revoluționar și-a reluat activitatea*, Eugen Seculeanu prezintă în *Cronica* (231, 232, 233, 234, 235, 236, 237) ultimele ședințe ale cenaclului, în timp ce Adrian Păunescu prezintă ședințele 238, 239 și 240. ■ Valeriu Râpeanu publică un amplu material intitulat *Memoriile celor care au luptat. 1877 – Războiul pentru independență*. □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc (XIX)* Octavian Paler publică *Michelangelo. Eroismul umanului*.

● [„Orizont”, nr. 13] Din interviul lui Marius Pop cu prof. univ. dr. Ovid S. Crohmăniceanu reținem câteva secvențe ilustrative: „ – *Care au fost cărțile de căpătâi ale tinereții și adolescenței dv.?* – Revelația poeziei am avut-o prin Rimbaud. O puternică zguduire a conștiinței, încă din adolescență, mi-a provocat-o Dostoievski, iar mai târziu am fost foarte multă vreme obsedat și fascinat de Kafka. – *Ce personalități scriitoricești au influențat în mod hotărât cariera dv. literară?* – [...] M-a influențat foarte mult, în primul rând, G. Călinescu, am nutrit și nutresc pentru el o admirație fără margini, în ciuda acestei admirații, mă simțeam îmboldit la contrazicere ascultându-l. Poate și aceasta este o formă de maieutică indirectă. Un adevărat șoc spiritual l-a constituit pentru mine contactul destul de frecvent, o vreme, cu Ion Barbu. El mă înmărmurea – pur și simplu -, nimeni nu mi-a dat un asemenea sentiment al genialității, chiar în discuțiile la o cafea. Afeecțiune și-aș îndrăzni să mărturisesc – o adevărată dragoste secretă, mi le-a inspirat Camil Petrescu; în mod ciudat, dincolo de aerul lui atotștiutor, mi-a părut mereu un dezarmat, un suflet ingenuu care solicita ocrotire. – *Ce criterii aveți în vedere în aprecierea unei cărți?* – [...] Mă conduc în primul rând după un sentiment de plăcere. Sau, și mai simplu, încerc să comunic cititorilor dacă o carte mi-a plăcut sau nu, cât și, în cazurile în care reușesc, de ce. [...] Probabil, fără să reflectez amănunțit, factori de ordinul concepției asupra vieții, opțiunile mele ideologice și morale intră-n joc și-și spun cuvântul. [...] Nu sunt în stare să duc la capăt o carte care mă plictisește. La încercarea de a explica în mod cinstit, de ce mi-a plăcut cutare lucru, începe teoria, estetica și toate celelalte. [...] – *Ce socotiți că e nou și pozitiv în literatura deceniului 7 în care ne aflăm?* –[...] Telegrafic: a apărut o poezie lirică originală, poate nu atâta cât susțin unii, dar în orice caz prestigioasă. Avem – hotărât – un număr apreciabil de poeți din toate generațiile, în măsură să rivalizeze, prin ceea ce au dat până acum, cu principalii reprezentanți ai poeziei noastre interbelice. Cel mai îmbucurător fapt este ca n-a încetat apariția unor poeți interesanți și foarte înzestrați (Ileana Mălăncioiu, Emil Brumaru, Mihai Ursachi, Mircea Dinescu, Dan Verona, Dinu Flămând, Adrian Popescu, Dorin

Tudoran). În proză, fenomenul demn de reținut este o reîntoarcere la realism, cu o sporire apreciabilă a spiritului critic și o înnoire a modurilor de relatare, câștigată prin străbaterea cu profit a unor experiențe literare mai noi. Dintre toate îmi dă speranțe o resuscitare a interesului romancierilor pentru autenticitate, precum și o intruzie originală a fantasticului în existența cotidiană, nu fără fina ironie. În teatru, mi se par cu adevărat noi 3 experiențe: prima, într-o direcție poetică și simbolică, prin piesele lui Marin Sorescu, a doua, cu o caracterologie originală și atât de contemporană a «lichelei cu probleme morale» din teatrul lui Teodor Mazilu, în sfârșit, tipul de «happening» reportericesc, susținut printr-o vervă intelectuală îndrăcită și un curaj critic remarcabil în *Interviul Ecaterinei Oproiu...* ■ Ion Maxim abordează poezia lui Emil Brumaru din *Cântece naive* (Ed. Cartea Românească, 1976), poetul aflându-se la al treilea volum al său, după publicarea vieții nemaipomenitului *Detectiv Arthur* (1970) și a lui *Julien Ospitalierul* (1974), în volumul actual fiind „nu mai puțin extraordinar și fantast”, continuându-și „nestingherit și sigur pe știința sa lirică exercițiile”, cu concluzia că „Emil Brumaru rămâne unul din cei mai interesanți poeți ai generației tinere.” ■ C. Ungureanu împărtășește, în cronică *Critica inconfortabilă*, opiniile referitoare la activitatea de cronicar literar al *Vieții românești* a lui Cornel Regman, strânse în volumul *Colocvial* (Ed. Eminescu): „Pozitivismul său, bazat pe antenele bunului simț, devine ucigător pentru autorii de fraze strâmbe, în afara ortografiei, a bunei cuviințe literare. Citind încet, urmărind expresii agramate (unul din procedeele cele mai sigure ale criticii lui Cornel Regman este statistica) cuvinte rău întrebuițate, Cornel Regman nu întreprinde cine știe ce nemaipomenită aventură critică; am spune că teritoriul lui Cornel Regman este acela al obișnuitului. [...] Cornel Regman își permite sistematic, să se îndoiască: numărând, citind, repovestind, socotind, deci recurgând cu încăpățănare la text, evitând orice posibilă fantezie (fantazare) critică.” ■ Șerban Foarță deconspiră amestecul de personaje de ficțiune și personalități istorice sau persoane cu «stare civilă» propriu-zisă din scrierile lui André Gide, *Les Faux-Monnayeurs*, *Paludes* ori *Les nourritures terrestres*, arătând cum Valéry apare în prima dintre aceste scrieri sub numele de Ambroise (numele întreg fiind Ambroise-Paul-Toussaint-Jules) (articolul *Paul-Ambroise*). ■ La rubrica «viața cărților», ne sare în ochi recenzia lui Sergiu Drincu referitoare la cercetarea interdisciplinară din lucrarea *O seamă de cuvinte românești* (Ed. Facla, 1976) semnată de G. I. Tohăneanu și Teodor Bulza, magistru și discipol, un „tezaur de semne și semnificații, descoperind lumii crâmpie din cea mai fascinantă invenție a spiritului omenesc: cuvântul.” ■ Publică poezii Damian Ureche (o poezie cu dedicație pentru Cezar Ivănescu, *Fragila dimineață*), Aurel Turcuș, Ana Selena. ■ Anghel Dumbrăveanu publică un reportaj, *Pe strada cu meri*, ce cuprinde însemnări despre comuna Variaș din șesul Banatului.

● [„România literară”, nr. 13] Se deschide cu pledoaria colectivului redacțional pentru *Unitate și încredere*. ■ Din *Viața literară*, putem citi, între altele, despre două idei editoriale ivite în urma cutremurului: „Asociația Scriitorilor din București roagă pe scriitorii care dețin texte inedite, fotografiile, alte documente care pot servi la editarea volumului omagial «9 pentru eternitate», închinat colegilor dispăruți în tragica noapte de 4 martie, să le pună la dispoziția colectivului de redacție, la sediul asociației din Calea Victoriei 115. Documentele, după publicare, vor fi restituite posesorilor”; „Editura «Junimea» din Iași, în colaborare cu Asociația Scriitorilor, elaborează, cu sprijinul a numeroși scriitori din întreaga țară, un volum de reportaje intitulat «Secundele care au zguduit România». Volumul este îngrijit de Aristide Buhoiu și va apărea într-un timp foarte scurt. Încasările din vânzarea acestei cărți vor fi repartizate la «Contul 1977»”. □ Unda de șoc a cutremurului din 4 martie continuă să se răsfrângă, după aproape o lună, în textele colaboratorilor. □ Eugen Barbu consideră că ar trebui să fim *Încrezători în steaua noastră*: „Nimic în afara unei nenorociri majore nu poate constitui un etalon mai precis pentru măsurarea energiei spirituale și materiale a unui popor. Spre cinstea tuturor, încă o dată, românii au arătat că sunt o națiune demnă de stimă. Nu am să citez aici rândurile din presa străină referitoare la reacția noastră în fața unei atât de grele încercări, uimirea unor cercuri din afara hotarelor iscată de sângele rece al tuturor factorilor responsabili, de munca uriașă organizată, începută în chiar noaptea dezastrului, de generozitatea cu care cei ce au fost încercați mai puțin s-au oferit să-i ajute pe cei aflați în situații dificile. Ieri am aflat, de pildă, că un sfert din paguba suferită a fost acoperită prin contribuția voluntară internă. Soldați și medici, muncitori și studenți, meșteri din toate colțurile țării au sărit în ajutorul orașelor celor mai năpăstuite și iată, la numai un scurt răstimp, rănilor oribile cu care obrazul țării a fost slujit sunt în mare parte acoperite, dacă nu vindecate. Desigur, ne rămân foarte multe lucruri de făcut, o muncă titanică – acesta e termenul – stă în fața noastră pe o bună bucată de vreme. [...] Sigur că nu trebuie să facem dintr-un dezastru un prilej de triumf și de laudă, dar nu putem să nu amintim pe cei ce și-au riscat viețile lor, pe eroii zilelor grele care ne-au dat senzația că virtuțile dintotdeauna ale poporului român, atât de încercat, nu s-au pierdut de-a lungul istoriei. Mie, ca scriitor, toți cei două mii de ani de rezistență la injoncțiunile timpului suferite de români mi s-au părut explicabili; nu m-am îndoit niciodată de formidabilele noastre forțe interioare, dar confirmarea din aceste zile îmi inspiră un sentiment de putere, îmi dă liniștea să cred că nu va trece prea mult și vom putea revedea Bucureștiul visat în anii socialismului, cu cartierele lui noi, bine desenate sub acest cer de azur care ne tutează; vom vedea fabrici și mai frumoase și academii mult mai încăpătoare, vom avea grădinile și fântânile mult dorite. Altfel spus, vom reinvia din inerția materiei o Capitală modernă, mai superbă decât până acum”. □ Tableta lui Geo Bogza, *Pământul*, surprinde o altă față a cataclismului:

„Orășan, care am trăit cutremurul la etajul V al unei clădiri destul de încercate, am fost surprins, în zilele ce au urmat, să văd cât de mare e spaima ce i-a cuprins pe țărani, în noaptea cataclismului, chiar pe cei ce se aflau departe de orice clădire, chiar pe cei ce se aflau în câmp deschis. [...] Toți au pomenit groaznicul vuiet stârnit din senin, de parcă s-ar fi revărsat un fluviu, de copacii care se clătinau, fără o adiere de vânt, mai tare decât în cea mai groaznică furtună. Oricât ar fi fost de sinistru, noi am simțit sub picioare, tremurând și trosnind, structuri de beton, care ne izolau de unda seismului, chiar dacă o făceau mortală, care ne izolau de restul firii, de proporțiile dezastrului, închizându-ne pe fiecare într-un posibil coșciug. A simți cutremurul de pământ, direct cu tălpile pe pământ, s-ar părea că este, după cum povestesc țărani, cea mai înfricoșată inițiere în ceea ce poate fi o catastrofă cosmică. Tuturor li s-a părut că pământul este un cal înnebunit, care se zvârcolea năpraznic, născocind tot felul de smucituri pentru a-i arunca de pe spinarea lui. De unde? Acea spinare de animal ieșit din minți se întindea de la un orizont la altul”. □ Despre ședința comună, din 28-29 martie, a CC al PCR, Marii Adunări Naționale, Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și activului central de partid și de stat scriu Corneliu Leu (*Sfatul bărbăției noastre*) și Valeriu Râpeanu (*Energia morală*). Directorul Editurii Eminescu relatează că „A fost un forum care urma unui moment greu pentru noi toți, pentru întreaga țară, când peste o mie de oameni și-au pierdut viața, când alte mii au suferit răni, unele grave, când bunuri materiale s-au distrus. Toate acestea au fost evocate cu gravitate, cu acea bărbătească gravitate care constituie felul de a fi și de a acționa al celui investit de popor să-i conducă destinele de mai bine de un deceniu. Au fost evocate, cu îndurere, pentru cei ce nu mai sunt între noi, pentru cei ce și-au pierdut pe cei dragi, pentru cei ce trebuie să-și ia viața de la capăt. Dar au fost evocate cu bărbăție, cu demnitate, cu încrederea în virtuțile morale ale poporului român, care a știut de-a lungul istoriei sale să înfrunte și să depășească și cele mai grele încercări. [...] A fost, într-adevăr, o grea încercare. Una care va dăinui în inimile noastre mult timp. Secundele acelea nu pot fi lesne uitate. Ochii îngroziți de spaimă cu care i-am privit pe cei dragi... Gândul disperat când s-a întâmplat să nu fim alături de el... Lacrimile grele, în fața celor pieriți... Toate acestea nu pot fi uitate și nici șterse din amintire. Dar, în același timp, noi nu vom uita nici modul în care, pe ruine, lucrând zi și noapte în praf, scormonind cu mâinile, uneri, când o viață omenească mai pălpâia printre dărâmături, și dând îngrijiri celor în suferință, venind în ajutorul celor ce și-au pierdut avutul, sau lucrând mai mult, oamenii acestei țări au luptat cu o tenacitate exemplară ce a stârnit admirația și stima lumii întregi”. □ Ana Blandiana, rămasă fără locuință în urma cutremurului, descrie, în *Călătoria*, noua repartiție domiciliară: „Locuiesc într-o casă atât de nouă încât senzația că mă aflu într-un hotel – specific, adaptat nevoilor scrisului, din moment ce are birouri încărcate de creioane, scrisori, pixuri, caiete virgine, pecete de hârtie cu idei notate în grabă – nu e

decât cum nu se poate mai firească. Pe stradă, când ies, descopăr un oraș nou pe care parcă l-am mai văzut cândva – dar de câte ori n-am trăit eu această înșelătoare impresie a priveliștilor cunoscute într-o altă viață! – un oraș care mă tulbură și mă farmecă, pe care-l descopăr stradă cu stradă, reconstrucție cu reconstrucție, un oraș desigur ciudat, sprijinit în brazi înalți și rotunzi ca niște originale coloane lipsite de stil, un oraș de care mă voi atașa, simt, pe care nu-l voi uita. Umblu de dimineața până seara pe străzi și nu încetez să mă mir, și nu mă mai satur. [...] Se demolează și se construiește într-un ritm atât de încordat, încât gesturile se leagă, se suprapun și dau – ca în film – o mișcare continuă, neobosită, halucinantă aproape. Blocuri înalte se golesc de locuitori care umplu – ca într-o cosmică experiență a vaselor comunicante – alte blocuri înalte, se construiește, se înalță, se reface, se plânge, se transportă, se țipă, se poartă doliu, se muncește până la epuizare și eroism, se râde, se trăiește. Străzile sunt pline cu mese încărcate de crenvurști calzi și mititei fumegători, de mere și portocale, de prăjituri, de limonade. [...] Frântă de oboseală, de priveliști, de mers, de emoții, seara mă întorc în apartamentul nostru nou, în camera mea albastră și imaculată, impersonală încă asemenea unei camere de ireproșabil hotel, mă întind pe patul încă străin, cu așternuturi proaspete necunoscute, și nu-mi pare rău că traseul călătoriei mele a cuprins acest extraordinar oraș, cum nu cred să mai existe azi vreunul, și adorm mulțumită, înțelegând cu mirare că această călătorie este chiar viața mea”. □ Succinte însemnări despre ziua de 4 martie au publicat și Elena Deleanu, directoare a Teatrului Giulești (*Noi, toți...*), Ion Iuga (*Semnul unui vital umanism*), Ion Lotreanu (*Un popor minunat*). □ Nu lipsesc nici poeziile închinatelor momentului nefast: *Martie '77* (Eltetö Josef), *Pentru cei care nu vor mai scrie* și *Legământ* (Mariana Costescu), *Seara aceea...* (Radu Selejan). ■ Marin Preda împărtășește *Ziua din urmă a bătrânei țărănci* (*File de jurnal, 28 martie 1977*). ■ „În Editura Militară – notează, la *Breviar*, Șerban Cioculescu – au apărut *Sfaturi pe întunerice*, conferințe la radio, antologie, ediție îngrijită, note și comentarii de Valeriu Râpeanu și Sanda Râpeanu, cu un studiu introductiv de Valeriu Râpeanu. În aceeași formație au mai apărut *O viață de om, așa cum a fost*, *Orizonturile mele* și *Oameni cari au fost*. Nu ne miră așadar că Valeriu Râpeanu, care a dat câte un excelent studiu introductiv la tustrele cărți ale lui N. Iorga, le cunoaște atât de bine substanța și le analizează cu o desăvârșită competență. Altceva este de mirare: cum de a izbutit să-l cunoască pe proteicul autor, *intus et in cute*, fără să-l fi cunoscut personal, fără a-i fi audiat cursurile, fără a-i fi ascultat conferințele, fără a-i fi fost, într-un cuvânt, contemporan? N-aș răspunde la această întrebare prin comoda explicație a empatiei, a «Einfühlung»-ului, frecvent la toți esteticienii de tip subiectiv, deoarece această metodă duce mai totdeauna la îmbrățișarea în spirit necritic a personalităților restituite. Cuprinzând cu o largă înțelegere calitățile pozitive ale marelui nostru istoric, Valeriu Râpeanu știe să-l surprindă însă în limitele gândirii și chiar acele note subiective ale unui tem-

perament prea adesea nestăpânit, care i-au atras lui N. Iorga în timpul vieții atâtea adversități, incalculabil atât în procesul gândirii, cât și în acela al atitudinilor, prea adesea intratabil și intolerant, nereceptiv la alte forme de creație decât pe care le credea utile, polemistul înnăscut le respinge cu umoare atrabilă, atrăgându-și adeseori replici de aceeași factură, care-l făceau să sufere enorm, deoarece luptătorul, atât de reductabil în ofensivă, avea armura slabă și nu suporta nici un fel de fază dezavantajoasă a duelului spiritual.” ■ Dinu Flămând traversează eseistic o *Primăvară blagiană*. ■ La granița dintre necrolog și eseu, Alexandru Duțu evocă pe *Andrei Oțetea și viața documentelor*. ■ Nicolae Manolescu se oprește asupra a trei *Debuturi* în poezie: *Despărțirea de plante* de Marian Dopcea, *Lumina rugului* de Nicolae Brânda și *În prelungirea luminii* de Maria Urbanovici. Dacă în Marian Dopcea cronicarul intuiește un „poet promițător”, „fin, cultivat, vizibil sub influența lui L. Blaga”, altul este cazul lui Nicolae Brânda, care „trebuie să învețe a se feri de [...] versificații sterile”. Față de cel de-al treilea debut discutat, Nicolae Manolescu se arată, în fine, și mai rezervat: „Migălos lucrute, versurile Mariei Urbanovici sunt corecte și fără scânteie. Pe o vagă obsesie a nașterii, poeta brodează abstracte noțiuni precum lumina, viața, răsăritul, marea, ce nu devin decât rareori simboluri capabile de iradiație lirică. Mi-e greu să spun ce se va putea alege mai târziu din această poezie, deloc lipsită de inteligență, dar care mi se pare că mai mult ascunde adevărata natură a autoarei”. ■ *Banalul și fantasticul* volumului SF *Adevărul despre himere* de Mircea Opriță sunt evidențiate de către Dana Dumitriu. ■ Tot despre literatura științifico-fantastică scrie și Constantin Cubleşan, abordând două cărți. *Verde Aixa* de Horia Aramă este considerat „un roman sentimental care aduce în peisajul nostru literar SF o notă în plus de lirism și sensibilitate romantică”, iar *Crâncena luptă dintre «Ate» și «Abile»* de Miron Scorobete s-ar distinge printr-o „voce oarecum particulară între confrății săi, prin ironia subtilă, umorul fin și o mereu disimulată tentă satirică, – calități pe care le cultivă cu abilitate, fără a cădea pe panta facilă a parodiei”. ■ Citind *Cântecele naive* ale lui Emil Brumaru, Valeriu Cristea indică drumul poetului „*Spre o delicatețe infinită*”: „În poezia lui Emil Brumaru, universul domestic (în care totul – până și durerea de dinți! – devine sursă de voluptate și în care aceasta e descoperită acolo unde te aștepti mai puțin: «O, hai să sugem ciucuri de perdele») se transformă într-un paradis (din care îngerii, firește, nu lipsesc) în același timp rustic și artificial, al tuturor deliciilor, mai mult sau mai puțin nevinovate, de la cele gastronomice la cele, învecinate parcă aici, unde iubita e ademenită «cu pandișpan și zahăr», ale erosului, sau la cele suprarafinate, ale reveriei”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici tratează, fără menajamente, două debuturi *Din viață și din cărți*...: „Reportajele lui Sergiu Andon (*În căutarea salamandrelor*, Ed. Eminescu) sunt argumente, probabil involuntare, la o mai veche definiție a romantismului, materia lor fiind una de împrejurări excepționale în care acționează personaje excepționale. Sigur că nu in-

tenția de a ilustra printr-un fapt de literatură, chiar dacă de frontieră, un punct de vedere teoretic l-a condus pe autor, ci dorința, mai bine zis orgoliul de a evita locul comun într-o specie – reportajul – care este, prin natura ei, a locului comun. [...] Simple pastișe sămănătoriste avem de la Dina Balș (*Zborul vieții*, Ed. Eminescu). Nuvelele și povestirile colportează nu numai materia epică și viziunea propriei acestei direcții literare de la începutul veacului nostru, dar și stilul, cu toată tristețea afectivă cuprinsă într-însul, soi negativ de idilism ce dă naivitatea drept puritate și lipsa de imaginație epică drept sinceritate. [...] Din unghiul care ne interesează aici, al debutului literar, apariția cărții, în urma unui concurs, mi se pare, rezultatul unei confuzii neplăcute. În primul rând pentru autoarea însăși, pusă, la vârsta seriozității, într-o postură glumeață. Există, nu contest, debuturi de consolare. Există, iarăși, șansa unei revelații târzii. Există precedentul unui Lampedusa. Există... Să nu mai existe oare prozatori tineri realmente talentați și încă nedebutați? Am temeinice motive să mă îndoiesc”. ■ Vasile Băran schițează o istorie arhitecturală a *Renașterii Bucureștiului*. □ Ion Munteanu reface, documentar, traseul transformărilor din *Calea Mogoșoaiei – Calea Victoriei*. ■ Valentin Silvestru consacră o amplă cronică teatrală (*Patriotismul, substanța tragediei istorice*) piesei *Răscoala* de Marin Sorescu, montată pe scena Teatrului Bulandra. Comentatorul apreciază că: „La patruzeci de ani, Marin Sorescu se dovedește un dramaturg artist de înaltă valoare, un meșter care știe să miște mase, să portretizeze chipuri memorabile, să topească surse folclorice și livrești, mituri biblice și imagini poetice într-o metaforă coerentă, de o forță impresionantă. Discursul său dramatic pare liber de canoane; e o povestire în stil narativ indirect, în manieră explicativă, cu interogații, dubii, decizii neașteptate, mirări zeflemisitoare, cuvinte radicale alăturate mucalit altora neaoșe, sentințe etice lapidare, ca într-un fel de Alixândrie populară cu împărați, balauri, oameni de toate felurile, regi veseli, miniștri năuci, generali înfoiați, pământeni cu cerbicea tare și zâmbetul înflorit chiar sub coasa morții, femei cu limbă iute, bărbați în piei de taur, cadâne șoltice și eunuci dolofani. Senzația cititorului și spectatorului e de scriere absolut originală, cu tâlc al zilei și modernitate a gândirii și limbajului, o esență dramatică tare extrasă din istoria adevărată dar amestecată apoi cu considerații ale vremii asupra destinului unui popor și posibilității sale de a dăinui, asupra forțelor de neînfrânt ale oamenilor care și-au dobândit credința definitivă în ei înșiși. Viziunea nu e a unui provincial talentat, ci a unui dramaturg român de talie universală, aflat pe traseele marii drame contemporane, pe care Brecht, Miller, Sartre, Blaga, Osborne, Camus, Camil Petrescu, Horia Lovinescu și alții au căutat deslușiri și au furnizat ipoteze raționale pentru complicatele procese istorice”. ■ Viorel Cosma urmărește legăturile dintre *Beethoven și cultura românească în secolul XIX*. ■ Ștefan Aug. Doinaș traduce un grupaj de poeme de Alfred Kittner. ■ În reportajul *Revederi și întâlniri*, Tatiana Nicolescu invită la o „plimbare” prin Tallin.

• [„Tribuna”, nr. 13] Conține versuri de Petre Dragu și Constantin Dracsin. ■ Placheta *Pământul deocamdată*, de Adrian Păunescu este analizată de Victor Felea în secțiunea *Cartea lunii martie*: „...Adrian Păunescu dovedește iarăși, cu prisosință, că forța sa lirică e capabilă să modeleze, în condițiile cele mai dificile, verbul românesc, făcându-l materie proprie, substanță originală, amintindu-ne în privința aceasta de uimitoarele performanțe ale unor mari înaintași ca Arghezi și Voiculescu, amândoi atât «surugii la cuvinte» cât și mai cu seamă stăpâni de necontestat pe destinul acestora”. ■ *Istoria criticii moderne*, de René Wellek se află în atenția lui M. Zaharia. ■ Ion Vlad analizează, în *Critică tematică*, volumul Marianeii Ionescu, *Artă și aspirație* (Dacia, 1977). ■ Liviu Petrescu comentează în *Fețele sudului* studiul de debut al lui Virgil Stanciu, *Orientări în literatura Sudului american* (Dacia, 1977). ■ Valentin Tașcu publică interviul său cu Bazil Gruia despre anul 1907 și acuzațiile scriitorului la adresa Generalului Averescu privind reprimarea răscoalei, sub titlul *1907: un senzațional proces de presă la Cluj*. ■ Barbu Theodorescu semnează articolul *Biruit-a savantul Iorga în sângerosul an 1907*. ■ Aurel Sasu publică „Plevna internă”. ■ Florea Firan discută ecourile poetice populare ale răscoalei în 1907 în evocarea lui Radu de la Giubega.

[MARTIE]

• [„Albina”, nr. 3] Pe prima pagină, alături de textele lui Dragoș Vicol și Ion Bănuță, versuri de Sașa Pană și Passionaria Stoicescu. □ Pagina de literatură din acest număr este arondată liricii. Sub titlul generic *Primăvară – imn de soare*, sunt reproduse poezii de G. Topîrceanu (fragmente din *Rapsodii de primăvară*), Al. Vlahuță (*Semănătorul*) și Duiliu Zamfirescu (*Barza*), iar în grupajul intitulat *Am alungat stihia cu lumina*, sunt strânși laolaltă poeți contemporani din rândul învățătorilor și profesorilor: Antoneta Emanoil-Rezuș, Dim. Rachici, Dumitran Frunză, Ion Vergu Dumitrescu [Victor Sterom]. □ Tot aici, redactorul-șef ascuns sub pseudonimul Daniil Hatman prezintă succint, majoritar prin citate, volumul de versuri *Lumea diafană* de Vasile Nicolescu. □ La pagina de *Istorie*, revista reproduce din nou un text apărut în „Albina în secolul trecut”, semnat tot de G. Coșbuc, de această dată fiind vorba despre poezia *Raport (Luarea Griviței, 30 August)*.

• [„Amfiteatru”, nr. 3] *Întotdeauna să ne cunoaștem*, un poem de Constanța Buzea pe prima pagină. □ I. Segărceanu: *Martie, al poporului, alături de popor*. □ M. N. Rusu este autorul unei cronici despre vol. lui D. Păcurariu și Claude Pichois, *O carte și 7 personaje*. □ Un montaj liric, dedicat Cutremurului din 4 martie 1977 – *Viața învinge prin viață*: versuri de Romeo Busegescu, Ioan Vasiliu, Corina Victoria Sein, Liviu Popescu, Mihai Tatu. ■ Grupajul *Cărțile tinerilor* se deschide cu Doina Uricariu reiterând forța talentului lui Mircea Dinescu, prin *Cântec de frondă și iubire*, comentatoarea revenind la debutul acestuia cu *Proprietarul de poduri*. Completează grupajul Ion Stratan

despre Dorin Tudoran, articolul *Chipul de prisos*, vizând cele 3 volume apărute în numai 4 ani, de la debutul cu *Mic tratat de glorie*; O. Soviany cu un articol despre Horia Bădescu, *Superstiție*; Constantin Hârlav despre *Un eseu monografic* (al lui Petru Poantă, *Poezia lui George Coșbuc*, Ed. Dacia 1976); Magda Cârnecki despre artistul plastic Victor Ieronim Stoichiță și vol. *Ucenicia lui Duccio di Buonisegna*, în *Erudiție și sinteză* (Stoichiță a tradus și *Dialogurile cu Michelangelo*); en fin, Alex Ștefănescu, în *Romanul unei mișcări literare*, menționează apariția la Ed. Minerva, colecția *Momente și sinteze*, a studiului lui Gh. Gheorghiuță – consacrat revistei și Cenaclului lui E. Lovinescu „Sburătorul” . „Într-un climat de recrudescență a interesului față de opera lui E. Lovinescu... G. Gheorghiuță publică un studiu bazat pe o imensă documentație și ordonat – ritmat! – cronologic, un adevărat roman (în 2 secțiuni, *Revista* respectiv *Cenaclul*) al mișcării literare sburătoriste. Bogăția citatelor, departe de-a reprezenta, cum s-a afirmat, o masă de substanță străină în care se dizolvă individualitatea autorului, evidențiază un stil al organizării, al montajului.. o punere în scenă ingenioasă și comprehensivă... Autorul dovedește o aptitudine neobișnuită de a reconstitui polifonic, de a ține cu fermitate în mână toate firele complicatului proces de afirmare a revistei *Sburătorul* și a spiritului ei... *Cenaclul*, a două parte a studiului, se caracterizează, de asemenea, prin situarea personalității lovinesciene în mijlocul lumii pe care a creat-o ca remediu al marii sale singurătăți.” □ Versuri de Cleopatra Lorințiu, Dinu Adam, Constantin Pricop și un reportaj de Silviu Hoișie – *La Flămânzi, acolo unde fântânile au nume de oameni*. □ Debuturi în proză (în volum) de Ion Buduca: Sorin Holban și Horia Ungureanu în roman, Dina Balș – proze scurte, Sergiu Andon – reportaj. □ Liviu Rebreanu, 2 scrisori inedite (prin intermediul lui Nicolae Scurtu) – *În corespondență cu Igena Floru*. □ Marin Mincu la *Colocvii critice* despre Liviu Petrescu. ■ Grupajul post-cutremur *Umanismul solidarității* adună articolele: *Viața care își poate rezista sieși* de Dinu Flămând; *Pâinea, haina și adăpostul* de Grigore Arbore; *Ostași ai păcii* de Mircea Florin Șandru; *Oamenii și cărțile lor* de Patrel Berceanu; *O noapte a omeniei* de Florin Tudose. □ *Jurnal de cărți*: D. Flămând receptează volumul de poezie al Carolinei Ilica, *Dogoarea și flacăra*; în *Clișee literare*, C. Tuchilă propune două cărți: *Jocurile dimineții* de Mihai Pruteanu, Ed. Ion Creangă, 1976, povestiri pentru copii și tineret, respectiv romanul lui Platon Pardău, *Cu ochii dragostei*, Cartea Românească, 1976; Radu G. Țeposu ajunge, prin *Poetică și retorică*, la al doilea titlu al operei critice a lui Al. Călinescu – *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii*, Ed. Albatros 1976 (după încercarea de monografie *Anton Holban și complexul lucidității*, 1972). □ *Cărți și idei*: Mihai Nadin, în *Pentru un stil estetic de viață*, pune în discuție vol. lui Ion Pascadi, *Artă și civilizație*, Ed. Meridiane 1976, în care se dezbate noțiunile de *artisticitate*, *obiecte kitsch* vs *atitudini kitsch* și *esteticul în sfera culturii*; Andrei Marga recenzează, în *O microsinteză asupra „noii stângi”*, volumul lui Vl. Tismăneanu

„*Noua stângă*” și școala de la Frankfurt, Ed. Politică, 1976; C. Ostahie-Cosmin, prin *La originile ideii de libertate*, salută apariția studiului lui Petre Botezatu, *Preludiul ideii de libertate morală*, Ed. Junimea, 1976.

• [„Argeș”, anul XII, nr. 1 (107), martie; revistă social-culturală a Comitetului județean pentru cultură și educație socialist, editată de ziarul „Secera și Ciocanul”, Pitești; format: A2, 16 pagini; apare trimestrial; colectivul redacțional: S.I. Nicolaescu (redactor-șef adjunct), Gh. Dumitrașcu, Dan Giurea, Corneliu Marcu, Dan Rotaru] Mai multe materiale aduc în prim-plan *Zilele și nopțile eroismului* de după cutremurul din 4 martie. □ Dan Rotaru este prezent cu versurile *Pământ eroic – România*. □ Același autor publică articolul *In memoriam*, consacrat scriitorilor care au pierit sub dărâmaturi. □ Pe doi dintre aceștia, Mihai Gafița și Alexandru Ivăsiuc, i-a și cunoscut: „Îmi amintesc cum așteptam cu înfrigurare tonul telefonului care, prin nu știu ce minune, rămăsese singurul «viu» pe toată scara... [...] Formam cu disperare numere de București, de Slatina, de Galați. Dar nici noaptea aceea, nici ziua următoare nu reușisem să «prind» Bucureștiul. În sfârșit, ziua de 6 martie avea să-mi aducă, la celălalt capăt al firului, un om drag inimii mele, scriitorul Laurențiu Fulga. (Telefoanele celorlalți oameni apropiați sufletului meu – Ștefan Aug. Doinaș, Ana Blandiana, Gheorghe Tomozei – nu răspundeau. Imaginile văzute la televizor m-au făcut să-l întreb întâi și întâi de Ana Blandiana, apoi de Ștefan Aug. Doinaș. Avea să mi se transmită (după ce fusesem liniștit că «prietenilor de care m-am interesat nu li s-a întâmplat nimic») că alți scriitori căzuseră pradă puternicei zvârcoliri a pământului. [...] Îmi aminteam că nu cu mult timp în urmă, pe la orele de prânz ale unei zile de sâmbătă, aveam să dau (căutându-l pe poetul Florin Mugar) la un număr de telefon al Editurii Cartea Românească de redactorul ei șef, Mihai Gafița. Discutasem preț de câteva minute, despre un prieten comun din Fălticeni, a cărui nerealizare pe plan literar distinsul om, istoric literar și prieten al scriitorilor o deplângea. (O boală năprasnică și incurabilă făcuse ca despre prietenul nostru comun să ne exprimăm la timpul trecut.) Mihai Gafița pune durere în fiecare cuvânt, în fiecare amintire despre cel dispărut. [...] O mai veche amintire mi-l păstrează ca pe un distins orator, capabil să electrizeze mințile cu idei sclipitoare, susținute cu verva-i caracteristică. Poate că toți cei prezenți atunci, în dimineața acelei duminici, în sala Casei de cultură a elevilor și studenților din Pitești, oraș care-l sărbătorea pe Liviu Rebreanu, și-l amintesc conferințind liber, furat de patosul rostirii și al destăinuirii imensei iubiri pe care i-o purta marelui romancier. [...] N-am îndrăznit, cu toate invitațiile făcute de poetul Florin Mugar, să-l deranjez niciodată, nici pentru câteva secunde, pentru un manuscris. Stăruiam (și voi stăru) în credința că manuscrisul trebuie să-și croiască – dacă poate – singur drumul spre tipar. [...] Acum, când, cu litere tremurânde încerc să leg câteva fraze, mă îngrozesc la gândul că el *nu mai este*. Pentru că în urechi îmi stăruie încă râsul său sănătos, de om care se știa întotdeau-

na așteptat să ajute. De la telefonul 124544 nimănui nu i-a fost nicicând refuzat ajutorul cerut... Pe Alexandru Ivasiuc îl întâlnisem de mai multe ori la Uniunea Scriitorilor. Mă plecam frumos, salutându-l, încercând să-i sugerez că-i prețuiesc scrisul, cărțile. Nu credeam că voi scrie prima dată despre el ca despre o amintire. *Vestibul, Interval, Cunoaștere de noapte, Păsările, Apa, Racul* sunt tot atâtea titluri de rezistență ale literaturii noastre. Un capitol al romanului românesc contemporan fără opera lui Alexandru Ivasiuc este de neconceput. Prin Alexandru Ivasiuc, proza noastră contemporană pierde pe unul din exponenții ei de frunte". □ Tot Dan Rotaru îi aduce un omagiu sportivului Tudor Stavru, care a sfârșit într-o operațiune de salvare, căutând supraviețuitori ai seismului: „Azi, 16 martie, primăvara îmi bate-n geam cu stropi de ploaie. Tresar, crezând că sunt degetele sale, și aștept să-l aud întrebând, rugător, așa cum a făcut-o de atâtea ori: «E cineva în viață acolo?»” (*Nemaiauzita întrebare*). ■ Grupajul 1877 – *Memoria arhivelor* propune evocarea documentară *Grivița, Plevna, Smârdan – redute ale gloriei românești* de Gh. Nicolaescu. □ *Războiul în corespondența lui Alexandru Davila* este cercetat de Marin Manu Bădescu, care traduce din franceză trei epistole trimise de viitorul dramaturg tatălui său. ■ Sub genericul *Două interviuri pentru „Argeș”* ne întâlnim cu D.R. Popescu și Al. Piru. □ În interviul luat de N. Stoicescu și Andrei Lenard, autorul romanului *F* vorbește și despre *obsedantismul* unora dintre prozele sale: „Când am trăit acel deceniu [...] eram mai tânăr și poate nu totdeauna când ești tânăr judeci exact anumite lucruri. Acum, când sunt mai matur – ca să nu zic mai bătrân –, când analizez aceste lucruri pe care le-am trăit atunci, poate sunt prea lejer în a vedea exact proporțiile adevărului despărțit de neadevăr. O echivalare exactă a evenimentelor se poate face printr-o trăire a lor și printr-o meditație asupra acestei trăiri. Când acest echilibru reușește, poate să ducă la o carte bună, când nu reușește, poate fi amânat pentru un deceniu viitor, când, în numele altei experiențe, analizezi din nou întâmplările și, din această rejudecare a propriului tău trecut, poate să apară mai exact ceea ce ai trăit. Trebuie să recunoaștem că tinerețea este un lucru grozav și că, uneori, trecem fluierând pe lângă propria noastră viață. [...] Cred că s-au scris lucruri interesante despre acel timp, dar nu cred că subiectul a fost epuizat de o pleiadă de scriitori. O singură zi poate fi scrisă de o mie de ori și, așa cum marile personalități de-a lungul timpului au scris de atâtea ori istoria vremii lor, cred că istoria la care vă referiți cu cât este mai vie, cu atât este mai incitantă pentru noi condeie, pentru o nouă reevaluare, pentru o nouă descifrare a ceea ce a însemnat pentru România procesul revoluționar din timpul războiului până astăzi, această trecere de la un regim la altul. Se va mai scrie mult, nu se poate pune punct acestui subiect abia început” („*Literatura – deopotrivă cu viața*”). □ În interviul acordat lui Constantin Dumitrache, intitulat „*Scriitorii mei preferați sunt toți marii scriitori, de oricând și de pretutindeni*”, Al. Piru se referă, între altele, la „obligățiile” criticului: „Întâia datorie a criticului este să scrie

bine, să poată fi citit și pentru cum spune, nu numai pentru ce spune. A doua datorie este să citească mai bine decât alții și să observe ceea ce scapă cititorul comun. A treia datorie, în fine, este aceea de a evalua, prin exegeză și raportare la un model, opera. Criticul nu face inutilă lectura unei opere decât dacă prin analiza ei a stabilit că e lipsită de valoare artistică. Bineînțeles că nu oricare are căderea de a promova sau infirma o operă. Adevăratul critic nu se ia niciodată după opinia altuia, dacă el singur nu s-a edificat. [...] Nu sunt partizanii unei singure metode care, ca și meseria, se fură, nu se învață. Poți cunoaște foarte bine o metodă, totul e să știi să te servești de ea. Problema esențială pentru mine nu e metoda, ci lectura. Citind o carte, știu numaidecât ce să scriu despre ea. De obicei, o refac, ca și cum aș fi scris-o eu din nou. Nerecunoscând în ea norma spiritului meu, o resping”. La solicitarea ziaristului, invitatul face un tur de orizont al criticii contemporane: „Avem câțiva foiletoniști foarte buni, care repetă ce făceau altădată Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu, Perpessicius, Vladimir Streinu. Îi citez pe Nicolae Manolescu, de la *România literară*, pe Mihai Ungheanu, de la *Luceafărul*, pe Petru Poantă, de la *Steaua*, tineri. Dintre maturi mai putem aminti pe Cornel Regman, de la *Viața Românească*, pe Ion Vlad, de la *Tribuna*, pe Liviu Leonte, de la *Cronica*. Din nefericire, nici un critic nu scrie despre toate cărțile bune, au, cum se spune, preferințe, și, atunci, sar din colțul lor Mircea Iorgulescu, Al. Dobrescu, Virgil Ardeleanu, Al. George, M. Nițescu. Nu mai are ecou, deși în ultima vreme scrie mai bine, Dumitru Micu, fără audiență sunt cronicile lui Emil Manu, de la *Săptămâna*. S-ar putea da mai multă importanță literaturii în *Flacăra*, mai ales că există acolo și cronicari inteligenți. Cred că interesul pentru critică nu mai e același ca acum câțiva ani. Ultimele apariții zac neatrinse în librării. Prea multe «introduceri» despre autori studiați înainte *in extenso*, prea multe monografii umflate despre chestiuni secundare”. ■ Trei volume de versuri stârnesc interesul lui S.I. Nicolaescu: *Subțire trecere* de Ion Popa Argeșanu, care, „debutând sub zodia [...] talentului, are înaintea sa timp destul, dar și datoria față de sine de a-și singulariza glasul în corul contemporan al poeziei corecte”, *După-amiaza unei clipe* de Ion Iovan („Cascadele sale verbale se doresc esențializări ale ideilor poetice, dar rezultatul nu este totdeauna cel scontat”) și *Sud* de Marian Stoica (beneficiind de „o frumoasă introduce-re” datorată lui Ion Bănuță), în care, pe lângă „poezii demne de reținut”, se află și „simple încercări, care trebuiau să rămână în sertare”. ■ În grupajul *Cărți, autori, opinii*, Ioan N. Voiculescu „traversează” volumul de versuri *Ora magnoliilor* al lui Emil Manu, care „ar dori, poate, să nu fie etichetat un succes tardiv al lui Bacovia – de epigonism nefiind vorba în nici un caz”, dar „afinitatea” e „prea puternică spre a găsi registrului său liric un alt fundal de susținere”, autorul înscriindu-se în „pleiada poezilor muzicali și cântăreți ai amurgurilor, ai tristeților, ai citadinismului policromatic, ai desuetudinilor, ai reveriilor dezolante, al pluvialității monotone și obsesive”. □ Mihai Ilovici

întâmpină favorabil *Cioplitorul de barcaze*, volumul de versuri al lui Al. Rai-cu. □ Cercetarea *Probleme de semasiologie* înfăptuită de lingviștii Marin Bucă și Ivan Evseev este recenzată de Ion Moise, aceasta remarcând că, de la *Încercare asupra semasiologiei limbei române* de L. Șăineanu, „în țara noastră nu s-a mai publicat o lucrare care să trateze toate problemele legate de sens”. Comentatorul apreciază efortul celor doi autori, dar formulează și o inaderență: „Ne exprimăm rezerva față de teza autorilor conform căreia numele proprii au sens lexical, exprimă noțiuni singulare și trebuie incluse în dicționarele explicative”. □ Eclecticul volum *Mitologii subiective* al lui Octavian Paler este „contemplat” de M. Rădulescu: „Vădind o cunoaștere temeinică a culturii elene, în perimetrul căreia autorul evoluează dezinvolt, cartea se constituie într-un elogiu al omului, al iubirii și neuitării, al libertății și demnității. Jucând, rând pe rând, rolul marilor figuri ale mitologiei grecești, recreând între anumite limite lumea acelei mitologii, punându-și eroii-actori să monologheze sau să dialogheze, autorul oferă lectorului o îndoită satisfacție: de a-i prilejui contactul cu timpul Eladei, dar și cu o interpretare extrem de originală a mitologiei eline. Ce înseamnă, de fapt, această subiectivare a mitologiei? Două lucruri, conjuncte: umanizarea zeilor și zeificarea omului”. ■ Mihail Diaconescu „desfășoară” *Teoria specificului național* cu eseu *Limba – factor osmotic*. ■ *La Literatură și istorie*, Nicolae Oprea „așază” opera lui Marin Preda în *Timp istoric, timp social*, apreciind că scrierile prozatorului sunt „străbătute” de două „religii”, ipostaziate de unele personaje: „religia *cuvântului*, a raționamentului (Moromete Ilie) și religia *faptei* (Niculae, Călin Surupăceanu și parțial doctorul Munteanu). Prin dispunerea schematică se întrevede poziția fiecărui exponent față de real. Chiar dacă modul de considerare a realității diferă, «apostolii» trec prin aceleași faze: formare, stabilitate, criză, revenire. Diferă însă ideea structuratoare și mobilul atitudinii sociale”. ■ Noi studii dedicate lui Eminescu sunt avute în vedere de S.I. Nicolaescu: *Eminescu – cultură și creație* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga (lucrare axată pe „un umanism larg, capitolele fiind structura[te] pe ideea motivelor fundamentale ale operei eminesciene, la care se adaugă eseuri tipice de comparatism”), *Eminescu și cultura franceză* de I.M. Rașcu („minuțios până la a confunda obiectul cercetării cu trecerea în revistă a întregii literaturi franceze”, autorul „a încercat să găsească influențe acolo unde semnificațiile sunt minore sau greu de bănuț”), culegerea alcătuită de George Munteanu din însemnările și exegezele lui Vladimir Streinu despre Eminescu și Arghezi, titlul cu numărul 6 al colecției *Eminesciana* inaugurată de Ed. Junimea, care readuce în actualitate studiile lui Mihail Dragomirescu. □ De asemenea, publicistul ține să amintească un cutezător demers comparatist interbelic al profesorului piteștean D.Al. Nanu, *Le poète Eminescou et la poésie lyrique française* (Paris, 1930), lucrare care „a stârnit proteste atât în România, cât și în Franța, tuturor apărându-le exagerată opinia că Eminescu este cel mai mare poet liric european, depășit fiind numai de Vic-

tor Hugo, dar numai în ceea ce privește amploarea gamei de inspirație”. Totuși, cronicarul consideră că unele capitole din cartea lui D.Al. Nanu sunt interesante. ■ Gheorghe Soare „scrutează” *Universul reificant* al operei caragialiene, la 125 de la nașterea autorului *Scrisorii pierdute*. ■ La bicentenarul lui Dinicu Golescu, Vasile Novac îi consacră peregrinului argeșean micro-eseul *Despre progresul social*. ■ Un medalion semnat de Ion Cruceană marchează *Zece ani de la moartea lui Mihai Tican Rumano*. ■ Dan Giurea discută cu Constantin Zărnescu, noul director al Teatrului „A. Davila”, și cu câțiva membri ai colectivului artistic piteștean despre izbutitul „turneu” bucureștean. □ Același autor prezintă spectacolul înfăptuit de actorul cu îndeletniciri regizorale Ion Focșa după poemul dramatic *1907* de Dominic Stanca, titlu care a fost inclus și în recentul turneu din Capitală. □ Cronicarul acordă atenție și piesei *Când iarba are chip de om* de Rodica Padina, montată de Mihai Radoslovescu (care selectase piesa în repertoriu pe când era directorul teatrului). Lucrarea este elaborată inabil, cu „lungi discursuri și expozeuri verbale, o vorbire uneori obositor de aforistică, ce înăbușă tensiunea dramatică, evoluția interioară a personajelor fiind lăsată exclusiv pe seama acestui verbiaj”. ■ Într-o notă nesemnată este evidențiat Simpozionul național *Viața și activitatea lui Dinicu Golescu*, care a avut loc la Pitești, în 7 februarie, fiind prilejuit de bicentenarul nașterii cărturarului. Manifestarea, organizată de Academia de Științe social-politice, Ministerul Educației și Învățământului și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Argeș, a cuprins comunicări susținute de Mihail Berza, Al. Dușu, Mihail Diaconescu, Iordache Anastasie ș.a. ■ La *Chipuri și înfăptuiri voievodale*, Pavel Chihaia îi „așază” pe Nicolae Alexandru și Vladislav I.

• [„Astra”, an XII, nr. 1(106)/ martie; Revistă a Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Brașov, editată de ziarul „Drum nou”; format tipografic A 3, 16 pagini, nu se precizează componența redacției] Revista publică poezii dedicate luptelor pentru cucerirea Plevnei și a Griviței, în Războiul de Independență din 1877, semnate de Ermil Rădulescu – *Jurământ pe tricolor*, respectiv George Pușcariu – *Gornistul*. ■ Răscoalei din 1907 îi sunt dedicate versuri semnate de Verona Brateș – *1907*, Al. Deniforescu – *Răscoala de la 1907* și George Savin – *Fântâna*. ■ A. I. Brumaru semnează, în rubrica intitulată *Cărțile unui trimestru*, articolul *Poezia. Dorul fără sațiu de poezie*. Sunt antologați critic, aici, Emil Botta, cu volumul *Un dor fără sațiu*, considerat „o apariție excepțională” la Eminescu, în 1976, Virgil Teodorescu, autor al volumului *Poezie neîntreruptă* – Minerva, 1976, și Mircea Dinescu, autor al volumului de versuri *Proprietarul de poduri*, apărut la Cartea românească, în 1976. În ceea ce îl privește pe Emil Botta, se constată „efortul de a ieși dintr-un lirism al eului singur și aplecat subt vremei” – care marchează volumul de debut, *Întunecatul April*, pentru „a intra în spațiul mai larg al unei lirici obștești, în care tenebra și liturgiile secrete în jurul cuvintelor, unele

încețoșate prin nota ocultă, sunt înlocuite de ritualul deschis, desfășurat ca în folclor sub coroana solară”. În cazul lui Virgil Teodorescu, evoluția scrisului poetic reflectă „temele care susțin expresia acestei poezii repezi și incontinate, ca și punctele de semnificare ce nu mai depind, astăzi, exclusiv de registrul metaforic”, poetul asumându-și „responsabilitatea artei în lume”. Efectul imediat al acestui fapt este apariția „poeziei agitatorice de idei”, marcată de un „stil mai puțin grațios, prozastic chiar”, dar „percutant”. Mircea Dinescu propune o poezie care, „sub aspect tematologic și atitudinal”, se racordează evident la poezia generației 60, „prin căutarea obstinată a adevărului și ascensiunea spre cerul moral în care puritatea e singurul imperativ categoric” dar „are, deopotrivă, suavitate în investigația istoriei la care participă”. ■ Ovidiu Moceanu propune, în articolul dedicat prozei literare – *Proza. Semnul realității literare* – o sinteză critică asupra a ceea ce el numește „proliferarea unei literaturi monocorde, nu numai esteticește vorbind, dar și ca atitudine”, întrucât este o literatură „care trece peste fapte și personaje cu mare ușurință, creând trucaje”. Deși laureați ai premiilor editurii Eminescu, la secțiunea debut, prozatorii reuniți aici nu întrunesc aprecierile criticului. Astfel, H. Ungureanu, cu volumul *Ochiul zilei de ieri*, Dana Balș, cu *Zborul vieții*, Sergiu Andon, cu *În căutarea salamandrei* propun, cel dintâi, amestecul de clișee literare cu „o anumită plăcere a oralității” și cu o „atmosferă de saga” mult prea evident preluată de la modele ilustre precum Faulkner, D. R. Popescu, Titus Popovici sau Marin Preda. Cea de-a doua autoare construiește, în volumul ei de proză scurtă, „o mixtură ciudată, naivă și idilică, între atmosfera unor creații ale scriitorilor ardeleni” și modelul sadovenian. În ceea ce-l privește pe Sergiu Andon, reportajele preluate parcă din realitatea imediată denotă o „siguranță a scrisului” și o „intuiție a senzaționalului” care reabilitează, într-o oarecare măsură, impresia de ansamblu, defavorabilă, a prozei literare a anului 1976. Pe de altă parte, romanul Mariei Luiza Cristescu, *Tutun de Macedonia*, denotă „inexistența oricăror neliniști stilistice”, corelată „fragilității tablourilor, atmosferei sofisticate în care evoluează personajele” – fapt specific, din păcate, unui debutant – deși prozatoarea se remarcase cu romanele anterioare – *Capriciu la plecarea fratelui iubit*, din 1968, *Dulce Brigitte*, din 1969, și *Nu ucideți femeile*, din 1970. ■ Lui Cornel Moraru îi revine sarcina de a antologa studiile critice ale anului 1976, în articolul *Critica. Aspirația la sinteză*. Declarându-se în așteptarea „saltului de la critica fragmentară la critica întregii literaturi”, Cornel Moraru salută apariția volumul semnat de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Eminescu. Cultură și creație*, în care vede, înainte de orice, o „sinteză temeinică, de expresie filosofică și retorică”. Procedarea autoarei este sistematică – „stabilește confluente (cu Shakespeare, Hölderlin, Blaga), descrie motivele fundamentale (doma, visul, melancolia etc.), glosează pe marginea prozei și a unor capodopere ca *Odă în metru antic*”, reușind, prin demersul complex și superior avizat pe care îl realizează, să dea „o nouă strălucire” mitului Eminescu. Volumul de

studii și articole despre Eminescu și Arghezi, ale lui Vladimir Streinu, editat de George Muntean, reține, de asemenea, atenția criticului, prin caracterul de sinteză și prin „concizia și forța viziunii integratoare”. Volumul lui Ion Ne-goîtescu, *Analize și sinteze*, se remarcă prin parcurgerea selectivă a întregii literaturi române, de la Antim Ivireanul la Ion Gheorghe, cu o retro-lectură din care rezultă că „Antim descinde din Mateiu I. Caragiale”, Cezar Bolliac din Alexandru Macedonski, George Coșbuc din Eugen Jebeleanu și Ion Barbu. În fine, Cornel Moraru se oprește asupra volumului al doilea din *Scriitori români de azi*, semnat de Eugen Simion, în care identifică „destule argumente pentru o posibilă istorie a literaturii contemporane”. Interesat cu precădere de generația postbelică, Eugen Simion realizează câteva „profiluri remarcabile”, precum cele ale lui M. Sadoveanu, Tudor Arghezi, Al. Philippide sau Mircea Eliade, într-o carte în mod evident scrisă „din vocație și nu din calcul față de posteritate”. ■ Rubrica *Sinteze* propune, sub semnătura lui A. I. Brumaru, o perspectivă rezumativă asupra scrierilor lui Darie Magheru, poet insistent promovat în paginile „Astrei”. După inventarierea volumelor publicate de scriitor – *Eu, Meșterul Manole*, poem dramatic apărut în 1956, *Poeme*, în 1968, *Caprichos*, în 1970, *Schițe iconografice*, în 1973, *Guernica*, în 1974 și *Ion al cămălelor*, piesă de teatru publicată în paginile „Astrei” – nr.1/1970, A. I. Brumaru reține ca semnificativă pentru orientarea de ansamblu a lui Darie Magheru selectarea momentelor istorice cruciale ale istoriei românilor și transpunerea lor în scriitură „într-o expresie cu caracter exact, fără abur și fum, un ochi anonim și imparțial inspectând totul și menținând ordinea”. Pe poet îl caracterizează „conotațiile subiective, personale, puse alături de sentimentul sensului și al semnificației totalizatoare”, motiv pentru care „poetul ne va restitui o patrie în structuri mai variate, apăsată de mari și crâncene evenimente, în culori tari ce bruschează simțul comun, sau ne trimite la istoria terifiantă a ultimelor războaie prinse într-o exprimare ea însăși dură, halucinantă”. Dacă în *Eu, Meșterul Manole*, Darie Magheru se dovedește a fi un poet dramatic ce cultivă deopotrivă spațiul baladesc și „narațiunea încărcată, grea de metafore”, în volumele de versuri poetul adoptă „lirica mai subțire, de o delicateță picturală”, ca în *Schițe iconografice*, sau „imaginile condensate”, „metafora nefiind la el o punte aruncată între punctele extreme”, ci o sursă a surprinderii cititorului, ca în *Guernica* și *Caprichos*. Pe ansamblu, poetul se dovedește a fi un „fantast, cu înclinație spre fabulosul istoric, dar prins prin date psihologice de o crispă a atitudinii și, de aici, a stilului, exprimându-se adesea cu zgârcenie, eliptic”. Mai mult, Darie Magheru „pune cam prea multă ceață peste simbolistica versurilor sale din ultima perioadă”, rezultând un „univers poetic complicat, ascuns de filtre”.

● [„Ateneu”, an 14, nr. 1 (129)/ martie; Revistă social-culturală, se publică trimestrial, format A2, 16 pagini; fondator GEORGE BACOVIA; publicație editată de Redacția și Administrația Bacău; redactor-șef Dumitru Mitulescu colectivul de redacție: Sergiu Adam, George Bălăiță – re-

dactor șef-adjunct, Constantin Călin, George Genoiu, Stelian Nanianu – secretar de redacție)] – în rubrica Aniversări: ■ Al. Protopopescu scrie despre Hortensia Papadat-Bengescu – *Hortensia Papadat-Bengescu și conștiința universalității*; Constantin Cojocaru scrie articolul *Un mare lingvist: Sextil Pușcariu*; ■ La *Cronica edițiilor* se amintește de o nouă ediție a operei lui Mihai Eminescu, care să cuprindă poemele postume; □ în *Arhiva Ateneu* – Nicolae Gr. Stețcu publică un eseu cu titlul *Contribuții la viața lui Ibrăileanu*; în *Varietăți Critice* – Cristian Livescu scrie două recenzii, prima a romanului *Clipa* de Dinu Săraru: „tehnica romanului ajunge astfel să reflecteze autenticitatea și, nu în ultimul rând, profunzimea analizei” □ și a doua a romanului *Racul* de Al. Ivasiuc, „închipuie, așadar, instaurarea unui regim dictatorial, bazat pe teroare și anulare a libertăților cetățenești urmărind reacțiile inteligentului șef de cabinet pe nume Miguel, aflat în slujba unui veros tiran, manevrând din umbră un crud plan de înfricoșare a mulțimii, prin violența dezlănțuită”; □ *Noi comentarii blagiene* – Ion Apetroaie prezintă diferite monografii dedicate lui Blaga; în *Confluente* – continuarea eseului *Ce este un clasic* de I. Constantinescu; □ în rubrica *Cartea în librărie* sunt prezentate volume apărute recent, precum *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie* de Ana Blandiana, *Dialoguri literare* de Constantin Coroiu, *Imaginea ascunsă. Structura narativă a romanului proustian* de Mihai Zamfir și altele. ■ Fragmente din James Baldwin – traducere și prezentare Roxana Marfievici.

● [„Cinema”, nr. 3] Cutremurul din 4 martie este subiectul unei anchete (intitulată *Mai presus de „a fi sau a nu fi”*) la care participă, între alții, și □ Nina Cassian („Ceasul e al reportajului, al versului fulgurant, al însemnării prompte. Ceasul nu e al romanului. Acesta se va scrie când vom redeveni stăpâni pe amintirile și pe sentimentele noastre, pentru a săpa adânc în destine și în semnificații, așa cum am săpat în morminte amestecate cu oameni.”), □ Ioan Grigorescu sau □ Petre Sălcudeanu („Acest mărtișor încremenit pe cerul dintre două anotimpuri a agățat în sufletul fiecăruia nu numai simbolul negru al înmărmuririi în fața neantului, ci și semne, imense semne de întrebare, la care vom fi datori, ca oameni de creație, să ne răspundem și să răspundem celor înscriși sub zodia tălmăcirilor noastre despre viață.”). □ Citim, de asemenea, numeroase omagii aduse marilor dispăruți: Toma Caragiu, Eliza Petrăchescu, Alexandru Ivasiuc. Despre acesta din urmă scrie, printre alții, Radu Cosașu în articolul intitulat *Suflul inteligenței*: „Rari scriitori care să caute cu atâta grăbire, proprie somațiilor, elucidările, clarificările, cauza și efectul, legea limpede, extrasă din lanțul confuziilor, erorilor și lașităților de spirit. Demonstrațiile lui își asumau deschis și orgolios dreptul la folosirea inteligenței. [...] Literatură? Ivasiuc a crezut și a făcut o literatură serioasă, superioară; el a fost printre cei dintâi care au oferit romanului românesc o nouă consistență în anii ‘60, impunând acea «generație a lui Ivasiuc, Breban, Nichita, Baltag».”

• [„Convorbiri literare”, nr. 3] Redacția revistei semnează textul: *Dârzenie, solidaritate, eroism*: „Nimeni nu va uita momentele grele prin care a trecut țara în acest început de primăvară, tot așa cum nimeni nu va uita marea mobilizare de forțe, dârzenia, hotărârea pe care un popor le-a opus furiei naturii, conștient că destinul se află în propriile mâini, destin care înseamnă viitorul socialist și comunist al patriei. Primăvara anului 1977 va rămâne, fără îndoială, în memoria vie a literaturii, și aceasta tocmai prin mulțimea faptelor de eroism ale oamenilor cărora scriitorul, la rândul său, le datorează totul”. ■ În cadrul rubricii *Lecția „Convorbirilor literare”*, semnează texte Constantin Coroiu, Al. Zub. □ Constantin Coroiu: *Punct de întâlnire și de înfrățire pentru autorii naționali*: „O revistă este o construcție în spirit. Durabilitatea acestei construcții vine din vocația și capacitatea sa de a fi, deopotrivă, o tribună a epocii și o lumină a viitorului. O mare revistă cum e «Convorbiri literare» este tot atât de complexă ca și o literatură. Profilul ei nu poate fi surprins într-o formulă sau alta. Ea se refuză unor asemenea formule restrictive de vreme ce este un subiect vast și mereu deschis ca și literatura în interiorul căreia s-a născut și pe care a propulsat-o și ea, în veșnicie”. □ Al. Zub se ocupă de *Iradiația culturală a «Convorbirilor»*: „Examinat din aproape, începutul «Convorbirilor» se arată a fi destul de modest. Cu toate acestea revista s-a impus din capul locului, cucerind piața intelectuală și făcând ca numărul abonaților să sporească succesiv de la 300 la 500, apoi la 800. În acord cu titlul, noua publicație își propunea să se sustragă «pasiunilor politice» și să cultive literatura potrivit doar cu normele interne ale dezvoltării domeniului”. □ Aurel Leon: *Continuitatea convorbitoristă*: „Noua serie a «Convorbirilor literare» are tot dreptul la orgoliul de a reaminti pe frontispiciu, «revistă literară fondată de Societatea Junimea din Iași, la 1 martie 1867»”. □ Despre *Lucrarea cea comună* notează Doru Scărlătescu: „«Convorbirile literare» au avut un rol însemnat în clarificarea conceptului de «patriotism», operând disocierea născută din cerințele imperioase ale momentului, între patriotismul sincer și falsul patriotism, între patriotismul de cuvinte și cel al faptelor, mai întâi în sfera politicului, apoi, prin repercutare, în literatură, publicistică, știință”. □ Al. Dobrescu analizează *Lecția „Convorbirilor literare”*: „Acum, când s-au împlinit 110 ani de la apariția «Convorbirilor literare», ne întoarcem cu gândul plin de respect către cei întâi junimiști care au conceput-o. Istoria literară a considerat cu atenție meritele fiecăruia și operele lor, mai mult ori mai puțin literare, și-au căpătat locul cuvenit. Ce rol va fi avut însă revista în cariera lor literară? Ni se pare că unul hotărâtor. Fără exagerare, credem că lipsiți de organul lor de presă, junimiștii n-ar fi fost ceea ce sunt. «Convorbirile literare» mai mult decât prelecțiunile, cursurile universitare sau chiar cărțile, au fost marea poartă a Societății, continuu deschisă, către public”. □ Al. Paleologu reflectează la *A fi junimist*: „Antiteza «junimism» – «pașoptism» nu mi se pare justă. Junimiștii nu erau deloc niște reacționari, așa cum s-a spus și cum i-a categorisit și Lovines-

cu în *Istoria civilizației române moderne*. Să lăsăm de o parte junimismul ca fracțiune politică, deși în genere era compus cam din aceiași oameni; ar fi totuși de spus că această fracțiune politică, pe care ei înșiși o numeau «constituțională», avea de fapt o orientare pragmatică și relativistă, cu o nunață progresistă în cadrul conservatorismului, în care-și păstra dealtminteri o destul de efectivă independență, și că în multe chestiuni s-a dovedit mult mai pozitivă și mai avansată decât liberalii”. □ Adrian Marino se referă la *Literatura română și străinătatea*: „Maiorescu dă multe citate din criticii și recenziile germani ai literaturii noastre, metodă ce se cere, de asemenea, bine înțeleasă. Pe de o parte, criticul scoate certificate de existență, de recunoaștere, de validare literară din toate aceste ecouri. Pe de alta, el nu le dă o importanță excesivă, le rezumă concis, notează toate opiniile pozitive, dar și negative, și are aerul de a le oferi și ca o muștrare indirectă adresată criticii românești. Să mai spunem cât de întemeiată și de actuală rămâne o astfel de atitudine? Criticul Junimii este primul care popularizează în mod sistematic și cu autoritate toate ecourile despre literatura română ce-i sunt accesibile și, uneori, chiar inițiază traducerea unor astfel de articole. Pedagogie excelentă, capabilă să consolideze convingerea în forțele proprii, să stimuleze, dar să ofere și un termen critic de comparație”. □ Texte referitoare la *Literatura lumii în „Convorbiri”* semnează: Alex. Vlad, Eleonora Cărcăleanu, Sorin Chițanu, Sorin Pârvu. □ Alex Vlad: *Literatura franceză*: „Majoritatea studiilor se axează deci pe literatura secolelor al XVIII-lea, al XIX-lea și al XX-lea. Clasicii și romanticii sunt elogiați, uneori chiar respinși cu indignare. Și totuși, anatemele aruncate asupra naturalismului nu i-au împiedicat pe Suțu și Strajan (1886) să recunoască valoarea lui Zola”. □ Eleonora Cărcăleanu: *Literatura italiană*: „Un aspect al asimilării culturii italiene de către scriitorii-colaboratori ai revistei este și acela în care viața exemplară a unor oameni de valoare italieni devine motiv de inspirație sau chiar subiect al unor creații românești. Este cazul lui Samson Bodnărescu care, în 1869, compune și publică în «Convorbiri» drama Rienzi – având ca protagonist pe faimosul «tribun al Romei», Cola di Rienzo, cel care încercase constituirea unei republici laice cu scopul de a înlătura guvernarea papalității – sau al lui Anton Naum, poetul care în 1881 închină o odă lui Leopardi, numărând nu mai puțin de 140 de versuri”. □ Sorin Chițanu: *Literatura germană*: „Surprinde faptul că literatura germană a secolului al XX-lea (ca de altfel și alte literaturi) a fost aproape ignorată de «Convorbiri». Lăudabilă este doar publicarea unor traduceri (schițe și poezii) din Rainer Maria Rilke, unul din poeții preferați ai publicului”. □ Sorin Pârvu: *Literatura engleză*: „Pe nedrept ignorat a fost și un alt mare romantic englez, John Keats. Până în 1921, anul când revista a luat inițiativa aniversării unui secol de la nașterea poetului, el era practic necunoscut în România. Din cele două traduceri publicate atunci cea mai reușită ni se pare transpunerea lui G. Vâslan din *Lăcusta și greierul*”. □ Mihai Drăgan: *Poetica lui Titu Maiorescu*: „Vorbind despre «efectul» pro-

dus asupra noastră de o poezie concentrată, Maiorescu iese, poate nu chiar pentru un moment, din perimetrul conceptelor estetice clasice și dovedește a avea o viziune modernă asupra poeziei, în sensul că putem vorbi la el de o intuiție clară a ceea ce se numește operă deschisă. Dacă am analiza acest efect al poeziei lirice, credea criticul, ... ne ocupă conștiința, ci ea se află a fi în atâtea raporturi cu alte cercuri de gândire ale noastre, încât și aceste sunt reproduse în conștiință și însoțesc și ilustrează oarecum percepțiunea poetică”. □ Pavel Florea: „*Convorbiri literare*” despre prelecțiunile junimii (I): „În prelecțiunea consacrată vieții practice, Titu Maiorescu, după ce face o privire de ansamblu asupra problematicei dezbătute în cilul *Elemente de educație* relevă că toate acestea se verifică în experiența concretă, în înfăptuirile și manifestările practice. Studiul teoretic și practica reală constituie o unitate, trebuie să vizeze același scop. Orice teorie care nu se confirmă în practică este falsă, după cum orice manifestare practică trebuie să aibă un suport teoretic temeinic”. □ Alexandru George: *Duhul Junimii*: „Momentul autentic junimist e acela al înjghebărilor prime, «dezinteresate», care ținea să le spună Maiorescu, în care personalitățile secunde au avut alt rol decât acela ce li se atribuie acum după ce timpul a trecut cu tăvălugul lui simplificator... Junimea nu era o grupare în jurul unui om, oricât de mari ar fi fost meritele acestuia, ci era în primul rând o atmosferă intelectuală de egalitate, de camaraderie, pe care pe atunci numai capitala Moldovei a putut-o oferi. Creatori, chiar cu ambiții geniale, se găseau și aiurea, puteau exista și în deplină singurătate. Junimea însă nu s-a putut naște decât la Iași”. □ Ion Dodu Bălan: „*Convorbiri literare*” și *Transilvania*: „Revista avea numeroși abonați în Transilvania, se citea, era comentată și apreciată în rândurile tinerimii studioase și ale intelectualității. Dintr-o scrisoare, trimisă de Octavian Goga, la 29 iunie 1907, lui Simion Goga, la 29 iunie 1907, lui Simion Mehedinți, unul din directorii succesivi ai «Convorbirilor literare», se desprinde limpede rolul acestei importante reviste în istoria culturii naționale din Transilvania, precum și prestigiul de care se bucura, încă de la apariție, în rândurile intelectualilor”. ■ Daniel Dimitriu, la rubrica *Poezia agorei*, prezintă trei volume de versuri. □ Dumitru Bălăeț: *Augustele iubiri* (Scrisul românesc, 1976): „În *Augustele iubiri*, poezia patriotică domină prin cantitate, câteva piese din final marcând o digresiune fără importanță pentru unitatea volumului. Dacă tematica asigură omogenitate, tonul vibrează în registre diferite, două la număr: al elegiei și al odei”. □ Adrian Păunescu: *Pământul deocamdată* (Eminescu, 1976): „...ne apare înainte de toate ca o meditație activă asupra verbului poetic, importanța lui fiind aceea a termenului-cheie din declarația de război sau din tratatul de pace. Poezia a ajuns să facă politică pentru că viața oamenilor depinde direct de politică. Volumul de versuri e un document politic ce delimitează niște stări de fapt alarmante, e o voce a lucidității frânte”. ■ În cadrul rubricii *Critica prozei*, Val. Condurache prezintă trei cărți. □ Octavian Paler: *Mitologii subiective* (Eminescu, 1976): „... e un tip de jur-

nal cu totul aparte, ținând, prin spirit de formula «jurnalului interior», dar mult mai aproape de eseu în literatură. Vilegiatura nu reprezintă pentru Octavian Paler o evadare în «sălbăticie», nici pretextul unui repaos al minții, ci sursa unor stimuli noi care revitalizează gânduri și preocupări «sedentare». Ideea de a reciti, în sens gidian, mitologia greacă vine din convingerea că ambianța marină oferă spiritului lentila prin care grecii înșiși priveau lumea». □ Mircea Zăciu: *Teritorii* (Dacia, 1976): „Paginile de literatură din *Teritorii*, și în mod cu totul special descrierea mișcărilor studențești din Franța, aparțin unui scriitor în adevărata putere a cuvântului. Narațiunea din episodul parizian are o excelentă alternare de planuri, o retorică de autor proprie vocației epice și o știință a punctului de vedere pe care ar invidia-o mulți dintre prozatori”. □ Adrian Marino: *Carnete europene* (Dacia, 1976): „... este «jurnalul interior» al călătorului român, Adrian Marino, mai mult decât Mircea Zăciu, are conștiința calității sale de mesager mai mult decât de persoană, se simte depozitarul unei culturi și reacționează «la plural», resimțind ostilitatea deopotrivă cu bunăvoința ca fiind destinate culturii pe care o reprezintă. Ar fi greșit să vedem în reacțiile disproporționate, rotindu-se în jurul vanității proprii, ca fiind numai expresia orgoliului rănit”. ■ Secțiunea *Critica criticii* este semnată de Al. D., prezentând două studii critice. □ Eugen Simion: *Scriitorii români de azi (II)* (C.R., 1976): „... Eugen Simion își înscrie numele între marii critici ai momentului. Indiferent de ce a făcut până la ea și chiar ce va face de acum înainte, această carte (de referință) îl reprezintă cu strălucire”. □ Petru Poantă: *Poezia lui George Coșbuc* (Dacia, 1976): „Petru Poantă, în schimb, își construiește a doua carte cu vădite intenții polemice. Poezia lui George Coșbuc se opune principial tuturor soluțiilor critice anterioare. Primul capitol este, de astfel un inventar, minuțios și sever al opiniilor existente, considerate nesatisfăcătoare pentru că nu dau răspuns câtorva întrebări fundamentale”. ■ Cu prilejul evenimentului: *Lesnea la 75 ani*, în cadrul rubricii *Aniversări*, semnează texte omagiale: Adrian Oprina, Al. Andriescu, Dumitru Ignea. □ Adrian Oprina: *Poezia lui George Lesnea*: „Poezia sa este, în bună măsură, expresia acestui elan vitalist. George Lesnea se simte depozitarul sufletesc al neamului și rodul ales al pământului...”. □ Al. Andriescu: *Esenin, în interpretarea lui George Lesnea*: „Esenin a rămas în memoria posterității ca un om și poet plin de contradicții. Faptul acesta se oglindește la recentul volum *Poezii și poeme* de Serghei Esenin, în excelența traducere a lui George Lesnea, apărut în colecția Biblioteca pentru toți, a editurii Minerva la sfârșitul anului trecut”. □ Dumitru Ignea: *Poetul cetății*: „Suntem contemporani cu George Lesnea, cu poetul cetății colinelor albastre, cu poetul mării cetății, care este patria. E un privilegiu. Prezența sa, elanul său neobosit, buna sa dispoziție picură în suflete cu dărnicie o înviorătoare licoare. [...]. Romanele *Licheni* (1974) și *Un gotic târziu* (1975) traduc epic năzuința aceasta, care aparține deopotrivă creației și creatorului, prezentând eroi aflați sub dominația

voinței de împlinire în plan afectiv și social, prin dezvoltarea, în împrejurări câteodată dificile și neprielnice, a unei vocații urmată netulburat”. ■ Mircea Iorgulescu analizează *Trei Prozatori*: „Personalitatea artistică a prozei lui Constantin Cubleșan ... s-a conturat lent și târziu, în ciuda precocității și prolificității autorului, care la 16 ani debuta cu versuri și nu peste multă vreme avea să compună sânguincioase, nu însă și relevante, articole critice și povestiri de tip science-fiction”. □ „O febră a căutării morale caracterizează tinerii din proza lui Marcel Constantin Runcanu ..., ei încercând să regăsească un sens, o viziune ori o relație cu lumea astfel încât existența lor să fie armonioasă și echilibrată”. □ „Profesionalismul conștiințios dar fără strălucire arătat de Monica Săvulescu ... în activitatea sa de cronicar dramatic nu îngăduia să se întrevadă nici vocație și nici veleitate literară: apariția volumului de nuvele *Tulburi, apele Crasnei...* (1974), dezvoltarea însă o reală înzestrare epică, însemnând cu atât mai mult o surpriză”. ■ Constantin Pricop, prezintă *Cartea străină* a lui Jean Paul: *Viața lui Quintus Fixlein*, traducere, prefață și note de Mihai Izbășescu (Univers, București).

● [„Familia”, nr. 3] Un articol semnat „Familia” apreciază revenirea de după Cutremur, prin *Primăvară, reconstrucție* – și aportul tov. Nicolae Ceaușescu - „cel care a condus nemijlocit această luptă eroică a noastră cu forțele naturii, a spus lumii întregi că viitorul României nu se va întuneca: «Cutremurul, cred, va face să dăm chiar o mai mare subliniere a acestei sărbători (centenarul cuceririi independenței de stat). Aceasta pentru că, dacă România nu și-ar fi câștigat independența, dacă nu ar fi obținut Eliberarea de la 23 August, dacă nu ar fi construit socialismul și dacă nu ar fi astăzi un stat liber și independent, nu ar fi putut face față greutăților prin care trece acum.»“ □ Prof. Ioan Chira, președintele Comitetului pentru cultură și educație socialistă al jud. Bihor se referă, în *Spirit muncitoresc, revoluționar și patriotic în întreaga activitate cultural-artistică*, la „genurile cu putere de influențare”: teatrul, montajul și colectivul de recitatori, brigada artistică, dansul tematic, corul etc și grija cu care e stimulată și valorificată în activitatea cultural-artistică creația locală inspirată din tradițiile luptei revoluționare. „Dimensiunea fundamentală ce se degajă din această amplă activitate o constituie însă valorile etice, civice și patriotice, pe care le promovează în viața și activitatea oamenilor.” □ Mircea Constantin urmărește volumele lui Al. Săndulescu, *Introducere în opera lui Liviu Rebreanu*, respectiv Maria-Luiza Cristescu, *Hortensia Papadat-Bengescu, portret de romancier*; Liviu Câmpeanu se ocupă de „fluentul eseu” al lui Al. Călinescu, *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii*. „Opera lui Caragiale, privită în totalitatea ei sau urmărită doar pe anumite compartimente a constituit în ultimii ani obiectul unei cercetări asidue (plecându-se adesea de la pertinentele considerații prezente la P. Zarifopol, Pompiliu Constantinescu, Ș. Cioculescu, S. Iosifescu) din perspectiva modernității ei. Astfel, B. Elvin s-a referit la *Modernitatea clasicului Caragiale*, pe când

I. Constantinescu, într-un pătrunzător studiu, a discutat despre *Caragiale și începuturile teatrului modern*. Recent, în seria *Contemporanul nostru* a Ed. Albatros, Al. Călinescu a publicat un interesant și incitant eseu, susținut copios de «mostre» caragialiene dintre cele mai sugestive, aprecierile criticului avându-și punctul de plecare în unele teze ale formaliştilor ruși (Sklovski, Tâniianov, Tomașevski), sau în o seamă de sugestii oferite de Andre Jolles, R. Barthes, T. Todorov... Alimentat de teze ale poeziei sec XX, fluentul eseu al lui Al. Călinescu exploatează, desigur, doar o latură a creației lui Caragiale care se identifică astfel cu «vârsta modernă a literaturii» și devine în acest mod «contemporanul nostru». O astfel de metodă «deductivă» care poate «duce în critică la stereotipie și la scăderea rolului criticului» (Nicolae Manolescu) are, în pofida profiturilor pe planul analizei, și limitele ei; ea implică și o anume doză de risc, de anulare a virtuților propriu-zise ale criticului. Criticul riscă să ajungă în postura «discipolului», a școlarului conștiincios, care rezolva exercițiile cu sârg și conștiinciozitate, pe baza «definiției» date de «magistru» (poetician).” □ Cronici literare de Al. Cistelean (Poezie neîntreruptă de Virgil Teodorescu), Gh. Grigurcu (*Introducere în opera lui Al. Odobescu* de Nicolae Manolescu), Val. Tașcu (*Lumea toată slobodă*, roman de Monica Săvulescu). ■ Consistente considerațiile lui Gh. Grigurcu despre studiul lui Nicolae Manolescu: „Eseul lui N. Manolescu consacrat lui Al. Odobescu reprezintă nu numai «o nouă lectură» a operei, deplasând accentele de valoare pe *Corespondență* și pe *Le Tresor*, ci și o nouă încercare de a o explica pornind de la personalitatea scriitorului... Avem de-a face cu o biografie deghezată, pliată, aparent, pe evoluția operei, pândind, în fond, particularitățile savuros umane ale autorului sau. Ezitând în a-și recunoaște față de poziția (un eseu mai abrupt ar fi avut de câștigat în claritate ideatică) Manolescu își face neconținut fișe de romancier, cu aerul cuiva ce se ferește, precum un student la medicină care în timpul cursurilor comite literatură... Biografului nu-i scapă fragilitatea lăuntrică a personajului său, amestec de hedonist și de stoic (dar) adâncindu-se în propria-i ficțiune, Manolescu își moralizează eroul, cu acea paradoxală pornire paternală a romancierului tradițional...” □ Rubrica *Iadeș*, (însemnări) *În marginea lui Proust* de Vasile Spoială. ■ Ștefan Aug. Doinaș, la rubrica *Lectura poeziei*, îl descoperă pe *Mircea Dinescu – un poet al frustrării*, reținându-l semnificativ, într-o cheie perfect deschizând și descifrând opera originală: „Adevărat eveniment poetic al anului 1976, vol. *Proprietarul de poduri* de Mircea Dinescu se remarcă prin câteva calități care anunță o carieră lirică aparte: instinct poetic și inteligență artistică, adică o fericită cumpănă între măsură și spontaneitate, elaborare și sinceritate, unitate a viziunii (în pofida a două cicluri destul de diferențiate, marcând aproape două vârste poetice), forță metaforică (împinsă până la un fel de saturație a figurativului), timbru personal (unele ecouri din Geo Dumitrescu, primul I. Caraion, A. Păunescu și chiar G. Apollinaire fiind nesemnificative), continua explorare pe linia limbajului. Im-

presia de spontaneitate și sinceritate vine la Dinescu din întoarcerea pe toate fețele a unei teme unice, obsedante, *lamento* monoton cu puternice accente virile al frustrării – în iubire, în viață, în artă, în raporturile sociale... Sentimental vorbind, Mircea Dinescu este un elegiac cu accente de ironie, sarcasm și revoltă, capabil de extaze repede sugrumate, de clipe de delăsare psihică avivate brusc de un spin otrăvit, atent la grotescul situațiilor, mimând resemnarea sau sărbătoreșcul, tot timpul lăsând să transpară, dincolo de mască și gest, o candoare genuină – ulcerată... Serafismul poetului este strict romantic: un demonism întors pe dos (*candoare* – *angelism*)... Autenticitatea demersului liric al lui Mircea Dinescu este garantată de capacitatea sa, așa zice – genuină, de a evita orice terminologie retorică, abstractă, de a dovedi că – în cazul poeziei – limbajul figurat apare, cu necesitate, ca *limbaj prim*, ca *limbaj prin excelență*; e o poezie care nu declară nimic niciodată; sinceritatea ei rezultă dintr-o imediată descifrare a figurativului; fiecare gest, fiecare imagine «traduce» o stare de tensiune extremă. Din această saturație metaforică derivă, apoi, în planul reprezentativ, o realitate hibridă, monstruoasă, amestec de natural și de produs fabricat, ca în acele terifiante tablouri ale lui Bosch, în care un cap sau un picior al unui animal sunt înlocuite cu o ploscă sau cu un fluier... Conștient sau nu de ce întreprinde, poetul ne demonstrează concret un paradox liric pe care numai creatorii autentici îl pot evidenția: acela că eficacitatea estetic-morală a unei poezii angajate nu ține exclusiv de tonul declarativ, ci cristalizează, cu atât mai surprinzător, într-un demers poetic bazat pe concretețea aproape violentă a limbajului, pe forța imaginilor expresive. De aici, firește, rezultă un lirism abrupt, sacadat, uneori întors spre rizibil, spre șarjă și sarcasm, spre violență și chiar cruzime, expresie a unei originale plăceri de a exalta rănille presărându-le cu sare.”

• [„**Ramuri**”, nr. 3] Marin Sorescu, în *Secundele și veșnicia*, scrie despre cutremurul din martie 1977. □ În *Opinii*, Constantin Barbu publică *Un poet al interogației dramatice*, prezentare a volumului lui Nicolae Dragoș, *Coloană de-a lungul*. ■ În *Repertor*, Mircea Moisa scrie despre *Înalta conștiință scriitoricească*, o analiză a volumului *Caiete* de Liviu Rebreanu (Dacia), o „imagine tulburătoare despre uriașa muncă scriitoricească depusă de Liviu Rebreanu” ce „a pus recent la îndemâna cititorilor, adunate sub titlul „Amalgam”, mărturisiri ale marelui nostru romancier. Față de volumul „Amalgam” întocmit și publicat de Rebreanu în 1943, cel apărut la „Dacia” în colecția „Restituiri” reprezintă deosebiri destul de însemnate, îngrijitorul ediției, Mircea Muthu, lăsând la o parte câteva texte, aproape în totalitatea lor simple recenzii sau cronici dramatice, adăugând câteva interviuri acordate de romancier unor scriitori și publiciști cunoscuți, precum și alte articole ale marelui autor”. □ În *Cartea de proză*, Horia Ionescu aduce discuția despre *O reactualizare*, prezentând volumul lui Ștefan Bossun, *Zbor în amurg* (Scrisul Românesc). ■ În *Cronica literară*, Constantin M. Popa recenzează *Jumătate plus unu* de Mircea

Horia Simionescu: „Natură histrionică, un Anton Pann și un Caragiale '76, Mircea Horia Simionescu știe să redea cuvântului gravitatea demnității: „Pe vremea fanarioșilor pâine, câine și țară se scriau invariabil cu i grec.” Se simte din spusele lui...că știe lucruri vechi și vine...de departe. Asupra prozatorului polivalent – după această experiență încheiată – planează pericolul manierismului. „Masa de scris se poate numi și locul semnării contractului cu moartea. Ca și în cazul altor contracte, și acest Faust își vinde sufletul cu gândul ascuns că își va putea înșela într-un fel partenerul”. (*Wanda sau Sindromul de interpretare*). Mircea Horia Simionescu e risipitor”. □ Ioana Dinulescu, în *Certitudine și speranță*, scrie despre volumul de versuri *Uneori, plutirea* (Eminescu) de Dorin Tudoran. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Ion Lotreanu. ■ Pe pagina dedicată Centenarului Independenței, O. Octavian abordează *Eminescu și momentul '77*, discutând anumite aspecte legate de publicistica poetului: „A sublinia modul în care s-a reflectat Actul Independenței în conștiința celui mai mare poet român, în conștiința celui pe care Nicolae Iorga îl considera „expresia integrală a sufletului românesc” este obiectivul rândurilor de față. Pentru că actul Independenței, acest eveniment crucial în viața și istoria poporului nostru, nu putea să nu-și găsească un profund ecou, în mintea și inima aceluia care a fost numit, pe drept cuvânt, geniul nostru național, tocmai pentru că i-a înțeles, mai bine ca oricare altul, suferințele, că i-a exprimat, cu cea mai deplină forță de convingere – care e a geniului – idealurile și aspirațiile. Actul Independenței își găsește ecou, cum era de așteptat în publicistica lui Eminescu. Căci, Eminescu după cum se știe, nu este numai cel mai de seamă poet al neamului său. El este, pe deasupra, și un gânditor politic și un strălucit gazetar. El a înnobilit gazetăria (această îndeletnicire ce nu poate fi întreprinsă fără har) așa cum numai marii scriitori au știut, întotdeauna, să o înobileze. Imaginea, convențională și unilaterală, a unui Eminescu, creator genial, dar izolat în turnul de fildeș, al meditațiilor sale melancolice, trebuie înlăturată, Eminescu era o conștiință activă a timpului său, un adânc cunoscător al istoriei naționale, un gazetar, pasionat și împătimit, totodată, ce se consuma, într-o continuă și febrilă ardere spirituală, și studiaza lucid mersul evenimentelor”. ■ În *Puncte de vedere*, M. Beșteliu, cu titlul *Sensul revizuirilor*, prezintă volumul al II-lea din *Scriitori români de azi* de Eugen Simion (C.R.): „După mărturisirea din postfața noii sale cărți, *Scriitori români de azi*, vol. II, apărut la editura Cartea Românească, Eugen Simion și-a propus să încheie proiectul unei noi sinteze asupra literaturii noastre actuale. Începută cu un volum în care atenția este acordată generației medii și tinere, exegeza continuă cu cel de față, consacrat scriitorilor vârstnici, a căror creație s-a prelungit în anii de după eliberare iar cel de-al doilea volum va completa probabil golurile rămase. Poate că o reeditare (după cel de-al treilea volum) va introduce ordinea consacrată în sumar prin clasicele grupări pe generații și familii de spirite, ambele criterii fiind experimentate până acum în cărțile apărute. [...] În totalitate, cartea lui

Eugen Simion aduce un real serviciu cititorului avizat oferindu-i viziuni sistematice asupra unor personalități de prim plan din literatura noastră actuală. Poate că acesta este sensul major al „revizuirilor” opiniilor. O altă vârstă a lectorilor nu mai crede în utilitatea învățurilor la nesfârșit în jurul misterului operei și s-a decis să-și asume riscul definirii lor limpezi”. ■ În *Cronica teatrală*, Romulus Diaconescu prezintă *Răceala* de Marin Sorescu, piesa fiind pusă în scenă la Teatrul Bulandra. „Marin Sorescu reapare pe scenă cu o nouă piesă ce confirmă creația unui dramaturg cu un timbru profund original și o viziune marcată de patetice adâncimi meditative. Prin „Răceala” Marin Sorescu demonstrează opțiunea constantă pentru dezbateră filosofică a condiției umane din perspectivă universalistă, dezbateră relevantă mai ales de creația cuprinsă în volumul „Setea muntelui de sare”; dar, ceea ce se prefigura mai recent în „Matca”, devine acum o realitate artistică ferm conturată, fiindcă „Răceala” se distinge prin scrutarea originală a unui moment național concret, căruia îi fixează coordonate riguroase dintr-un unghi inedit. [...] Pe scena Teatrului „Bulandra”, tânărul și talentatul regizor Dan Micu a conceput un spectacol de vaste proporții prin vigoarea cu care a dat expresie teatrală altitudinii ideilor, prin știința portretizării memorabile a numeroase tablouri și personaje, oferind, în ansamblu, o imagine coerentă și solidă, ce armonizează sentimente și viziuni contradictorii, caractere cărora complexitatea le sporește frumusețea construcției. În consonanță cu spiritul piesei, Dan Micu aduce în scenă o atmosferă în care sobrietatea nu refuză burlescul, tragicul se travestește uneori în absurd, fiindcă veritabila trăire existențială – este concluzia finală – trebuie să-și adjucece toate zonele umanului. Dan Micu apelează la decor numai când simbolul fizic pare mai convingător decât enunțul (să ne amintim acea nișă din subsolul scenei unde sunt introduși pentru „corecție” cei cu vederi liberale). Tonul viziunii este obiectiv, rezerva însoțește mereu rostirea adevărului, este propusă astfel o disecție cât mai exactă a evenimentelor.” ■ Redacția revistei publică un necrolog dedicat lui Petre Dragu.

• [„Secolul 20”, An 16, nr. 1-2-3 (192-193-194); **Revistă de literatură universală editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; Format tipografic A5 (fără număr fix de pagini); fără zi de apariție; Colegiul de redacție: acad. Al. Philippide, acad. Eugen Jebeleanu, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Mihnea Gheorghiu, Edgar Papu, Vasile Nicolescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Ștefan Aug. Doinaş, Alexandru Baci, Dan Hăulică redactor-șef.] Acordându-și pasul cu vizita cuplului Nicolae și Elena Ceaușescu în Grecia, din timpul căreia sunt reproduse fotografiile în primele pagini ale publicației, redacția închină acest număr triplu culturii și literaturii Eladei, Dan Hăulică semnând eseu introductiv intitulat *Grecia – un prezent perpetuu*. □ Eugen Jebeleanu traduce o „antologie de poeme” semnate de Iannis Ritsos. □ Tot o „antologie de poeme neo-elene contemporane” traduce și Ion Brad, prefațând grupajul cu textul intitulat**

Poezii greci, prietenii mei, titlu sub care intenționează să publice antologia „liricii eline de azi”, la care lucrează. Spre finalul numărului, Valeriu Râpeanu semnează o scurtă recenzie a volumului de poezii al Ioanei Tsatsos, apărut la Editura Eminescu tot în tălmăcirea lui Ion Brad. □ N. Carandino selectează și traduce câteva poezii de Konstantin Kavafis, Ștefan Aug. Doinaș, din Ghiorgghios Seferis, iar Ion Brad, din Odysseus Elytis. □ Simina Noica și Petru Creția traduc 25 de epigrame având ca teme distincte ruinele, precaritatea și durerea condiției umane și sfârșitul elenității. Acestea sunt analizate amănunțit de Petru Creția în articolul introductiv intitulat *Despărțirea de sine a Helladei*. □ Grupajul ce poartă titlul *Pelerinaje* adună citate despre diverse zone ale Greciei vizitate de Vasile Pârvan, Al. Rosetti, N. Iorga, G. M. Cantacuzino. □ *Întâlnirile cu proza greacă* se deschid cu un text din Nikos Kazantzakis. □ *Aproape de Elada* își intitulează Geo Șerban substanțialul eseu în care deslușește trei „modalități de cristalizare” a sentimentului de „apropiere” a scriitorilor și intelectualilor români de spațiul cultural grec, după ce se va fi consumat „faza mimetică, de tip Costache Conachi”. Acestea ar fi Grecia ca *sursă* (reprezentantul cel mai de seamă fiind Odobescu, urmat de Eugen Lovinescu), ca *matcă* (deschizător de drumuri fiind Duiliu Zamfirescu, urmat de N. Davidescu, Ion Pillat, Ion Horea, Aurel Rău, Ion Brad, Octavian Paler) și ca *reper* (ipostază reprezentată de G. Călinescu, în calitate de discipol al lui Vasile Pârvan, urmat de Victor Eftimiu, Dan Botta, Ștefan Aug. Doinaș, Nichita Stănescu). □ Un articol minuscul, de prezentare a poetului grec Jean P. Koutsoheras, aflat „sub semnul luptei pentru democrație universală”, propune Zoe Dumitrescu-Bușulenga, spre finalul numărului. □ În încheiere, George Hurmuziadis scrie despre *Cartea românească tradusă în Grecia*, în principal datorită eforturilor depuse de prozatorul și poetul Menelaos Ludemis, care a transformat traducerea sporadică din română în greacă în operă sistematică. Au fost traduși, în numai doi ani, prozatori precum Marin Preda (*Moromeții*), Fănuș Neagu (*Îngerul a strigat*), Titus Popovici (*Moartea lui Ipu*), Horia Lovinescu (*Casa onorabilă*), Zaharia Stancu (*Șatra*), Eugen Barbu (*Groapa*), D. R. Popescu (*Nuvele*) ș.a. Dintre poezii tălmăciți, sunt amintiți Eugen Jebeleanu, Virgil Teodorescu, Ion Brad, Geo Dumitrescu și Marin Sorescu.

• [„**Steaua**”, nr. 3] Numărul este dedicat cutremurului din București. □ Numărul se deschide cu editorialul *Viața cea de toate zilele*: „Noaptea zilei de patru spre cinci martie a venit însoțită de suflul morții, al distrugerii, al durerii. Ziua ce a urmat a adus stăpânirea de sine, încheștarea brațelor pe unelte, tăria sufletului, dorința și voința de a continua viața pe același pământ și în același spirit. Cataclismul natural a lovit Capitala, a lovit orașele din sudul țării, a lovit viața cea de toate zilele dar nu a putut lovi felul nostru de a fi, încrederea în viitor, unitatea de nezdruccinat în jurul partidului. [...] Exemplul personal al Președintelui Nicolae Ceaușescu, munca sa de zi și de noapte, decizii-

le, indicațiile, stăpânirea de sine și optimismul său s-au dovedit încă o dată mobilizatoare și însuflețitoare pentru întreaga națiune”. □ Sub titlul *Viața, care nu se uită...* citim, pe ore, desfășurarea evenimentelor în data de 4 martie 1977, precum și acțiunile din 5 și 6 martie 1977, în Capitală, în preajma și după cutremur. Această stenogramă a evenimentelor este semnată de Mihai Tatu-lici și conține enunțuri din „viața privată” a oamenilor obișnuiți, precum și acțiunile și sfaturile pe care le dă Nicolae Ceaușescu. □ Ilie Călin semnează *Cu inima și brațul în ajutorul țării*: „Din primele ore după acea neagră noapte de 4 martie, în orașele și în satele din județul Cluj oamenii și-au spălat sufletul de lacrimi și au pornit la lucru – mai întâi pentru a-i ajuta direct pe sinistrați. [...] Mai solidari decât celulele unui organism, stimulați și dirijați de măsurile energice și prompte luate de conducerea partidului și statului, de tovarășul Nicolae Ceaușescu, cetățenii României, de orice naționalitate, au pus cu toții umărul în acea imensă incandescentă clipă a Necesității”. □ John Balaban, profesor invitat la Universitatea din Cluj-Napoca, în românește de Liviu Cotrău, *Tunet de molecule*: „Când a izbit cutremurul, mă găseam, împreună cu soția, în locuința unei familii de americani din București. Era pe sfârșite cu înghețata când o bubuitură puternic ne-a sculat pe toți invitații în picioare. Părea un urlet de fiară la început, un urlet care creștea cu intensitate înfricoșătoare de parcă, în oraș, cineva ar fi ridicat în palme mese, veselă, uși, ferestre, podele, cărămizi, țevi, pământ, copaci, flori de primăvară, dinți, oase și sânge, și le-ar fi scuturat cu furie. Zgomotul părea tunet de molecule”. □ Redactor, *Vom munci, ne vom refăce*: „Reunim aici câteva extrase din presa centrală, din ziarele «Scânteia» și «România liberă», apărute în săptămâna ce a urmat cutremurului de vineri 4 martie 1977. Când aceste fragmente au să reapară, faptele la care se referă vor fi, desigur, și mai mult rămase în trecut, iar lucrurile – intrate, de-acum, pe calea reconstrucției, în care credem cu tărie”. □ Aurel Rău, *Într-o eternă uimire*: „De cinci zile și cinci nopți, învățând să gândesc speranța, pândind o inclinare a cumpenei dinspre iremediabil spre viață, îmi interzic aceste cuvinte lacrimi pentru A. E. Baconsky. Le reprim în adâncul sufletului și le urăsc, în timp ce pândesc în toate secvențele de la televizor secunda când se ivește movila terifiantă din «strada Ghica», «blocul Continental», unde mâini de soldați tineri umblă cu grijă să degajeze dintre cărămizi, betoane, straturi de mobile și zdrențe comprimate, inima încă palpitând, privirile calde, ironice, severe, fruntea și fața frumoase, de o neistovită încredere în sine și în învingerea oricărei opreliști, trupul zvelt și strunit, părul albit, degetele neliniștite, agitând țigara sau creionul, ale lui A. E. [...] Un telefon pe care-l primesc la chiar capătul rândurilor de mai sus (orele 12 și 30), că A. E. Baconsky și Mihai Gafița, primii identificați, vor fi înmormântați peste câteva ceasuri, brutalitatea obișnuită a graiului din situațiile consumate, duh de priveghi, îi înfățișează pe cei șase prieteni adunați nu la cina de taină («Judecând după dragostea mea pentru cai, pentru mare, / Sau după semnele albe cu care mă-

ntâmpină ziua / Se pare că aş fi sortit longevităţii») din poezia *Vis printre oameni, lui M. P.*, ci, «crunţi vânători de zimbri», la alternativa a doua din *psalmul* «dacă nu-mi poţi hărăzi altă soartă, / dă-mi o moarte înaltă, cotropitoare, sălbatecă, / mai mare decât viaţa duşmanilor mei»». □ Adrian Popescu, *Veronica Porumbacu*: „Printre cei dispăruţi, sub cumplitele dărâmături ale blocului din strada Bibliotecii 6, o poetă: Veronica Porumbacu. Din amintire şi tristeţe încheg silueta sa mărunţă şi vioaie, zărită în treacăt, în fugă, acum câţiva ani, la Casa Scriitorilor. Din memorie, din durere, prezenţa sa ca un fum albăstrui, fermecătoare şi dezinvoltă, emoţionantă şi emoţionându-ne”. □ T. Tihan, *Mihai Gafiţa*: „Prin dispariţia, în condiţii atât de tragice, a lui Mihai Gafiţa, literatura română pierde incontestabil pe unul din cei mai sensibili şi devotaţi comentatori ai săi”. □ Petru Poantă, *Mihail Petroveanu*: „Nu l-am cunoscut personal pe Mihail Petroveanu, dar acum, când omul a plecat definitiv, trăiesc cu sentimentul prieteniei şi al respectului pentru scriitorul care rămâne. A fost un intelectual cu multe disponibilităţi, a cărui pierdere înseamnă mai mult decât obşteasca durere: este o pierdere a literaturii, greu de recuperat. Cu atât mai mult, cu cât nu e singura”. □ Leonida Neamţu, *A. E. Baconsky*: „Alături de cei pe care azi, într-un moment de grea încercare, de cruntă tristeţe, alături de oamenii, de artiştii, de scriitorii, de prietenii pe care ni i-a răpit dintr-o zvâcnire cutremurul din martie, se află şi poetul Anatol E. Baconsky, omul care a crezut cu toată fiinţa în eternitate, în supravieţuire prin muncă, talent, fostul nostru coleg şi îndrumător, fostul redactor-şef al revistei «Steaua», cel care a strâns în jurul scriitorului său spirit, a intransigenţei dar atât de generoasei sale fiinţe, tinerii scriitori ai Clujului, în perioada când mişcarea artistică de-abia se reînfiropa în acest oraş, după război, sprijinind cu toate puterile sale tot ce era promiţător, proaspăt, talentat”. □ Virgil Nistor, *Savin Bratu*: „O existenţă închisă brutal sub dărâmăturile unui bloc prăbuşit este în sine o zguduitoare tragedie, dar cu atât mai mult când acea existenţă reprezintă o valoare spirituală. Răni se vor vindeca, pierderi materiale se vor recupera printr-un nemaiîntâlnit elan constructiv, dar mereu vor rămâne acele goluri în creaţia unor personalităţi dispărute brusc în eferescenţa maturităţii”. □ Petre Pascu, *Virgil Gheorghiu*: „Obişnuit să-l întâlnesc, fie la Casa Scriitorilor, fie în preajma casei sale din Bucureşti, strada C. A. Rosetti, de multă vreme nu-l mai vedeam pe Virgil Gheorghiu. Auzisem c-ar fi bolnav. Sunt informat, acum, despre moartea lui întâmplată la numai trei zile după groaznicul cataclism din 4 martie. Un morb mai vechi îl pune în imposibilitatea de a mai scrie”. □ Aurel Gurghianu revine la *Terasa* cu textul *Spun adio*, la decesul lui A. E. Baconsky: „Interurbanul 90.163521 nu mai răspunde. Când îl formam şi se prezenta o voce la telefon, spuneam: «Aici e „ruda” dumneavoastră din „provincie”». Apar şi versurile „Acolo şezum şi plânsem...”, dedicată *Memoriei lui A. E. Baconsky*. ■ Ion Pop semnează *Critica – un fel de transcriere*: „Curajul opiniei critice este, în fond, un curaj al culturii împotriva imposturii şi comodei mediocrităţi intelec-

tuale. Este însă neîndoielnic că rămânerea la nivelul simplei transcrieri impresioniste a Textului n-ar putea niciodată asigura această necesară dinamică a receptării. Implicat în prezentul lecturii, criticul autentic participă în egală măsură la o istorie pe orizontul căreia o înscrie, este capabil să realizeze necesarul echilibru între supunerea față de «autoritatea» și libertatea propriei sale gândiri. Căci, transcriind opera și itinerarul ei dinspre universul original către cel căruia îi vorbește acum, criticul se transcrie, fără îndoială, și pe sine însuși”.

■ Nicolae Manolescu revine la *Teme* cu *Afinități*: „Dacă influențele sunt reale (documentar), afinitățile sunt imaginare (se produc adică pe planul imaginației). Citesc scrisorile lui Prosper Merimee, gândindu-mă la cele ale lui Negruzzi, Alecsandri, Odobescu sau Mateiu Caragiale. Unele lucruri privesc istoria literară”.

■ Fănuș Băileșteanu semnează *Labirintul ideologic*, un text despre romanul lui Francisc Păcurariu, *Ultima călătorie a lui Ulise*: „Romancier cu multiple posibilități expresive (ar fi aici de citat paginile eseistice pe marginea picturilor lui Aleman, descrierile peisajului exotic al Americii Latine, obsesia motivului arheologiei, a studiului straturilor străvechi Dioclețian Pop, Hoffmeyer, Anton Sterian etc.), fluența unei limbi bogate, perfect adaptate apetitului său filosofic, o reală știință a compoziției etc.), Francisc Păcurariu a parcurs în această carte un spinos – și cu atât mai victorios – drum al confruntărilor ideologice”.

■ În *Afirmări critice* Mircea Zăciu scrie despre □ *Transcrieri* de Ion Pop, editura Dacia, 1976: „*Transcrieri* se constituie așa dar, în pofida modestiei (disimulate) a titlului, într-o posibilă «panoramă» a liricii interbelice, chiar peste intenția autorului. Căci, evident, Ion Pop nu urmărește o reconstituire istorică, un «tablou», ci legăturile mai puțin vizibile care-i apropie pe toți acești poeți amenințați cu statutul clasicilor de manual, implicit cu tot ceea ce decurge dintr-o asemenea condiție: stereotipie a portretelor, clișee (deja vehiculate) ale interpretărilor unice, încremenire în posturi de statui venerabile”.

□ *Poezia lui George Coșbuc*, eseu monografic de Petru Poantă, Editura Dacia, 1976: „În realitate, *Poezia lui George Coșbuc*, eseu monografic (1976) este o extrem de interesantă încercare de lectură modernă (fără ostentația tehnicistă, adesea sterilă) a unui text aparent epuizat prin lecturile succesive (de la Gherea la Vl. Streinu), și a altora, secătuitoare la modul didactic”.

■ Alexandru George semnează „*Rondelurile de noapte*”, o prezentare a volumului *Al doilea rond* de Mircea Iorgulescu: „Ni se pare a descoperi aici vocația esențială a criticii lui Mircea Iorgulescu: vederea și caracterizarea de ansamblu, depășind simpla (deși foarte utilă) inventariere critică a cărților. Critica sa «în vrac» ne lasă și plăcerea acestei descoperiri. Departe de a fi un simplu june aduce, cum l-au văzut unii, el este de pe acum un autor de consultat mai ales de către cei care cred ferm, ca și el însuși, în spiritul de aplicație onestă, gravă și curajoasă a criticii”.

■ Liviu Petrescu publică *Ion Creangă, scriitor*: „La 140 de ani de la nașterea lui Ion Creangă, suntem obligați să recunoaștem ineputabila modernitate a marelui povestitor”.

□ Despre Ion

Creangă scrie și Eugen Uricaru în *Eutopia pierdută (Amintiri din copilărie)*: „Relațiile economico-sociale prezente în *Amintiri* nu au existat, sunt convins că Ion Creangă le-a imaginat, desigur pe o «sămânță de adevăr», mai mult conform unei dorinți decât unei realități. O utopie în trecut, ireversibilă, privită nostalgic deci fără viitor. De aceea Ion Creangă rămâne un realist”. ■ Mihai Neagu publică *Recitind 1907...* de I. L. Caragiale: „Luând apărarea țăranilor răsculați la 1907, marele prozator și dramaturg ridică, așadar, o problemă de civilizație a statului român. Nu caricaturizează societatea, ci o demască în spirit constructiv”. ■ În *Virtuțile autenticului* Adrian Popescu scrie despre ciclul de poezie 1907 de Arghezi: „Arhitectura severă a versurilor nu se supune unui principiu ordonator abstract și rațional, ci urmează sinuozitățile materiei emotive, este o arhitectură fluidă și sensibilă”. ■ Despre răscoala din 1907 scriu și Napoleon Toma Iancu (*Răscoala și memoria filmului*), Negoită Lăptoiu (*Plastica lui 1907*), Nicolae Liu (*Scriitori și răscoala din 1907 în corespondența lui N. Iorga*). ■ Paul Alexandru Georgescu prezintă *Borges 1976* și traduce poeziile *Neasemuita voce; Vulnerabilitate; Sâmbătă seara*. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre *Poemele lui Ion Gheorghe*: „Nu stă în intenția noastră a subestima energia ambițioasă a lui Ion Gheorghe, pilduitoarea sa sfortare de a-și configura o lume proprie bizuită pe elementele unui epos sătesc. Vocația poetului e, în afară de discuție, pe o linie care descinde din ritualitatea lui Coșbuc și trece prin estetica lui Arghezi, gradând un vehement lirism epicizat, ce năzuiește spre o originală expresie, în direcția unei grandori mohorâte, a unei mitologii geologice care absoarbe figurația umană («țărânci la toate vârstele, făcute bolovan»). Dar substanța acestei poezii e insuficient primenită, lăsată încă să zacă în tipare cunoscute așa cum ne-o propun experiențele tradiționaliste”. ■ Nicolae Balotă se întreabă „*Despărțirea de Goethe*”? pe marginea eseului lui Constantin Noica: „Desigur, reflecțiile pe marginea *Despărțirii de Goethe*, carte pasionantă a unui filozof plin de fervoarea filosofiei, s-ar putea continua *ad libitum*”. ■ Apar *Câteva precizări*: „Primim din partea academicianului Iorgu Iordan scrisoarea de mai jos, cuprinzând unele explicații la pasaje din *Jurnalul* Perpessicius publicate spre finalul anului trecut în «Steaua». Suntem convinși că precizările Domniei Sale, menite să restabilească un adevăr de istorie literară, nu prejudiciază prin nimic memoriei celui care a avut nu numai știința, talentul ci și răbdarea de a înălța, cu truda unei vieți, poate unul din cele mai tulburătoare monumente lui Eminescu”. Din scrisoare reținem: „Nefiind un cititor obișnuit al revistei «Steaua», de-abia zilele acestea am luat cunoștință de fragmentul din *Jurnalul* lui Perpessicius, apărut în nr. 10 pe octombrie 1976, p. 36 și urm. În două scurte pasaje este vorba de mine («I. I.») Deoarece aceste inițiale pot fi ușor descifrate – formularea laconică poate fi interpretată în diverse feluri, toate în defavoarea mea, mă simt îndreptățit și, în același timp, obligat să vin cu explicațiile care urmează, nu pentru a mă disculpa – n-aș avea de ce – și nici pentru a polemiza cu autorul, care nu se mai

găsește printre noi”. ■ Mircea Popa scrie despre cartea lui Dinu Pillat, *Dostoievski și literatura română*: „Cartea lui Dinu Pillat este un reper obligatoriu pentru oricine dorește să investigheze «cazul» Dostoievski și repercusiunile lui în lumea literară românească”. ■ Sub titlul *Și în mlaștină cresc flori, zice Marx* apare o discuție cu Grigore Zanc, consemnată de Ion Arcaș: „– *Literatura, deci, este, în cele din urmă, oglinda în care o realitate își poate, trebuie să-și distingă vârsta cu toate ridurile ei.* – Da și nu! Da, în măsura în care nici chiar scriitorul nu poate *construi* decât cu materialul – concepte, idei, sentimente, de cultura și experiența societății lui. Oricât s-ar părea de ciudat, până și cele mai stranii imagini de vis, fantasmagorii, confabulații etc. sunt doar alcătuirii de elemente reale, asimilate de individul în cauză. Așa stând lucrurile, orice creație literară și, cu atât mai mult, ansamblu acestor creații, vor oglindi «starea», «vârsta», nivelul dezvoltării unei societăți. Dar o vor face transfigurat și tocmai de aceea «oglundirea» nu va fi o copie a realității. Unele «riduri» îi vor putea fi îngroșate, altele, dimpotrivă, trecute cu vederea. În fond, și scriitorul nu-i decât un om, nu-i poți pretinde absolutul. El nu poate să redea, cum observa Goethe, ceea ce n-a iubit sau nu iubește, ceea ce nu-i mișcă sufletul. Omul zugrăvit de scriitor poate și trebuie să aibă asemănări cu mii de oameni, cum au și în viață toți oamenii, spune Liviu Rebreanu – «dar trăiește numai prin ceea ce are unic și deosebit de toți oamenii din toate vremurile. Unic însă e numai sufletul. Viața eternizată prin mișcări sufletești – realism». Așadar, întotdeauna literatura e ceva mai mult decât realitatea «reflectată» în ea. Să nu uităm, apoi, că diverși factori se pot interpune între realitate și oglindă și să distorsioneze imaginea. Pe de altă parte, «aptitudinea de a fi trădată», caracteristică operei literare, cum sesizează Robert Escarpit, modifică semnificațiile aceleiași opere de la o perioadă la alta – ea poate «spune», într-un alt context, altceva decât ceea ce spunea în și despre epoca în care a apărut.[...] – *Totuși, se reformulează mereu, și cred, pe bună dreptate, în fața scriitorului, cerința de a scrie pe înțelesul masei și pentru mase.* – De acord, însă mă gândesc adesea la critica pe care o face Marx celor pentru care «adevărată educație constă în a ține pe om toată viața în scutece, în leagănul său, căci îndată ce-a învățat să umble, omul învață să și cadă, și numai prin cădere învață să umble. Dar – spune el -, dacă vom rămâne cu toții în leagăn, cine o să ne legene? Dacă vom fi cu toții deținuți, cine va mai fi temnicer?» – *Ce credeți despre critică și cum reacționați la ea?* – La critica literară sau... în general? – *Și la una și la alta...* – Critica e o perie prea aspră doar pentru strofele ușoare, cum spunea Balzac. Țesăturile bune, cred eu, își pun mai bine în lumină calitatea sub acțiunea acestei «perii aspre» (spre deosebire de altfel de «perii», care stimulează substituirea, la acei ce le iubesc, a virtuților prin vicii și a calităților prin defecte). Cred în efectul curativ al criticii, la toate nivelele; acolo unde ea lipsește, se va instala rutina, impostura, lucrul contrafăcut. Eu nu sunt convins, de pildă, că șeful unei instituții poate deveni un «leader despotice» numai din vina

lui, datorită structurii lui psihice și temperamentului, chiar dacă aceste trăsături își au importanța lor. Totuși, nu cumva cei din jur, cei care acceptă despotismul – nepotismul, favoritismul ș a. m. d. – sunt și ei vinovați? Oare ei nu trebuie să știe în ce cadru este concepută disciplina muncii și atitudinea față de oameni? Ei nu trebuie să știe că, să zicem, centralismul este organic legat de complementarul «democratic»? De ce nu știu să-l facă pe cutare sau cutare dintre responsabili să țină minte că el doar girează creditul pe care ei i l-au acordat? Sau, ca să invoc o idee întâlnită la Mikel Dufrenne: dacă sunt înșelat, nu e oare din vina mea, pentru că vigilența mea a slăbit, pentru că eu îmi acord prea repede încrederea, fără să pun la îndoială ceea ce mi se spune sau mi se arată? Pe scurt, oare nu mă înșel eu însumi? Dar, în sens larg, orice idee nouă, orice teorie științifică este critica veritabilă a vechilor idei, teorii, etc. Deci, critica nu mă supără, dar falsul și ipocrizia mă scot din sărite, tot așa cum nu pot suporta aroganța, aerul de atotștiutori ai diverșilor «pedagogi» ratați, care au memorat cândva numărul «verigilor» dintr-un lanț dogmatic și azi continuă să îți refuză dreptul de a gândi înafara «verigilor», uitând că ele nu mai există și nici nu mai trebuie să existe. Cât privește critica literară, pentru un scriitor ea este un barometru de care nu se poate lipsi. Sunt împotriva schematizării în interiorul unui roman a dihotomizării – sau trihotomizării – buni-răi, pozitiv-negativi, calzi-reci și călduți etc. -, pentru că nu cred în personaje absolut pozitive, în situații absolute roze, nu cred, cum spune Dostoievski «în edificiul de cleștar pe veci indestructibil; adică într-un edificiu în fața căruia nici pe furiș n-o să ne încumetăm a scoate limba ori a schița vreo altă strămbătură nerespectuoasă...» Un asemenea edificiu îmi inspiră neîncredere și teamă – zice tot el – «pentru că-i de cleștar, pentru că-i pe veci indestructibili și pentru că n-o să-l pot lua peste picior nici măcar pe furiș». În critica literară, însă, prefer judecățile tranșante, judecăți de valoare într-o cât mai mare măsură neutre de persoana autorului, aplicate la text. În cazul când alte argumente intră în cumpănă, provenite din afara structurii și implicațiilor cărții în cauză, critica devine o instanță dăunătoare. [...] – *Aveți anunțat un nou roman, Cădere liberă, la Editura Dacia. Nu puteți «trăda» conținutul lui?* – Într-un fel conținutul a fost «trădat» în Planul editorial. El nu face decât să pună în discuție o anumită «experiență» cu privire la aceleași «obsesii» – desigur, mai nuanțat, mai aproape de esența lor și, totuși, mereu doar atât cât poate fi cuprins într-un vârf de stilou... e mult, e puțin, cine știe?». ■ Gelu Ionescu revine la *Cronica traducerilor* cu textul *Manuel Scorza: Bat tobele pentru Rancas. Garabombo invizibilul*: „Bat tobele pentru Rancas și Garabombo invizibilul beneficiază de o excepțională traducere, datorată Angelei Teodorescu, aflată la prima ei experiență de traducător”. ■ T. Tihan semnează *Ironic și fantast*, un text despre Constantin Cubleșan: „Volumul *Umbra ulmilor tineri* rămâne fără îndoială un punct de referință absolut notabil în evoluția lui Constantin Cubleșan, adăugându-se cu succes efortului mai general pe care îl întreprinde proza scurtă

contemporană de a-și dovedi farmecul și vitalitatea în competiția azi atât de inegală cu romanul”. ■ Sub semnătura Steaua apare *Tribuna – 20*: „Cu numărul din 10 februarie, revista «Tribuna» împlinește douăzeci de ani de la apariție, în seria nouă. Moment aniversar pentru o publicație abordând un larg evantai de probleme din cele mai diverse domenii, literatură, știință, filozofie, artă, politică, sociologie. [...] Numărul din 10 februarie se dorește retrospectiv, un număr de referință, reușind să ne ofere o *imagine succintă a drumului parcurs*, și a maturizării de-a lungul anilor, a câștigării individualității «Tribunei» în concretul publicațiilor noastre literare. Alături de celelalte reviste ale țării, «Steaua» salută aniversarea săptămânalului clujean, dorind «Tribunei» să fie neîntrerupt o oglindă exactă a creației literare de azi, o *tribună* a ideilor vremii noastre, a spiritului literaturii contemporane”. ■ Virgil Nistor prezintă *Euridice* de Iv. Martinovici, Editura Cartea Românească, 1976: „Dacă *Euridice* este o curgere calmă într-o albie cunoscută, fără seismele unor iluminări sau revelații, nu este mai puțin adevărat că poetul se autodefiniște încă o dată, ca o structură coerentă, marcabilă în vastul peisaj al liricii noastre actuale”. ■ Virgil Ardeleanu semnează cronici literare la: □ *Istorii* de Mircea Ciobanu: „Dacă în volumul următor vom asista la o convertire a numitelor fiziologii în personaje (prin renunțarea la stricta punere cap la cap a episoadelor), dacă vor fi estompate: tenta livrescă a observației, de o parte, caracterul impersonal al frazei analitice, de alta (vezi autoexamenul de mai sus al lui G. P.), *Istorii* ar putea deveni un roman în adevăratul înțeles al cuvântului”. □ *În timp ce pământul se-nvârte* de Al. Căprariu: „Bănuiam de mult timp că «jemanfișismul» lui Al. Căprariu este doar o monedă destinată micului comerț, și că sub chipul omului «neangajat», de-a pururi persiflant se ascunde de fapt unul nu lipsit de frământări, de gânduri grele despre el și semeni”. ■ Petru Poantă semnează cronici literare la: □ *Iepuri și anotimpuri* de Petre Stoica: „Alături de *O casetă cu șerpi*, *Iepuri și anotimpuri* rămâne volumul cel mai reprezentativ al lui Petre Stoica, un «tratată» idilic și fantast despre bucuriile și pasiunea unui grădinar himeric. Este un triumf al poeziei care refuză poetizarea”. □ *Altoiuri* de Dinu Flămând: „«Altoiurile», atât de concret, de realist descrise într-un poem, sunt de fapt semnele unei realități «secunde». Volumul lui Dinu Flămând, experimental cum spuneam, constituie o surpriză”. □ *Cântece de viscol* de Horia Bădescu: „El mizează în continuare pe valorile oarecum tradiționale ale limbajului; nu caută cu orice preț inovația. Scoate lirismul din expresivitate și sugestie. Limbajul este îndeobște poetic prin natura sa, fiind ales, selectat”. ■ Aurel Șorobetea scrie despre *Biblioteca aromânească*, notând că în decembrie s-a împlinit 1000 de ani de la prima atestare documentară a aromânilor (anul 976). ■ Valentin Tașcu semnează *Ficțiune ca negare a ficțiunii*, despre volumul *Ceața și obișnuința* de Mihai Tatulici, Editura Albatros, 1976, alcătuită din două părți: „*Salvatorul* completează întrucâtva *Ceața și obișnuința*, prin această morală originală, proaspătă. Sub semnul ei cartea devine un dat al generației

autorului”. ■ În *Unghiuri și antinomii* Constantin Noica publică *Despre felurile de a crea*: „Nu se creează într-un singur fel; se creează în șase, am spune, dacă cititorul ar consimți să ia cifra drept simplă sugestie pentru varietatea de mijloace a creației. În orice caz, în felul cum se nasc lucrurile pe lume, cu sorți de-a căpăta statutul ființei, tot așa se ivesc și lucrurile omului, cu sorți de-a căpăta statut de operă”. ■ În *Confluente* Romul Munteanu publică prima parte din *Însemnări despre Kafka*: „Jurnalul lui Franz Kafka este cea mai elocventă demonstrație a modului în care unele întâmplări personale sau fapte obișnuite sunt distorsionate de o imaginație excesivă, tipică unui om ce se complace în durere, nesatisfacție, tensiune spirituală, autoflagelare, introspecție împinsă până la detectarea celor mai adânci zbateri ale eului, asediat de o lume în care se simte un prizonier perpetuu”. ■ În *Viața cărților* citim: □ Radu G. Țeposu scrie despre *Eseuri asupra stării de grație* de Dan Laurențiu, Editura Cartea Românească, 1976: „Ceea ce rămâne fundamental (verificat și verificabil) pentru viziunea critică a lui Dan Laurențiu, este tocmai această impunere a primatului existențial în fața celui estetic, cel din urmă domeniu manifestându-se după un determinism specific, în funcție de substratul etico-moral inclus în sfera existenței”. □ Dan Rupea scrie despre *Desprinderea fului* de Iustin Morariu, Editura Albatros, 1976: „În unele cazuri însă Iustin Morariu face nepermise concesii locului comun de pildă în *Ramuri de aer, Pescărușul flămând, Plivesc* ș. a. Dar, în general, se supraveghează, volumul său citindu-se cu plăcere, confirmând, o voce lirică autentică egală cu sine însuși, care fără a frapa prin originalitate și forța imaginației găsește modul discret de a se impune”. □ P. Petru recenzează *Dialoguri fără Platon* de Nicolae Prelipeanu, Editura Dacia, 1976: „În totul, *Dialoguri fără Platon* este o carte fermecătoare, adeseori gravă, plină de bucurii și neliniști, de certitudini și resemnări. O dovadă sigură că e vie”. □ Constantin Hârlav comentează *Memorial invers* de Constantin Crișan, Editura Sport-Turism, 1976: „Constantin Crișan nu e un călător neliniștit, tensionat, ci unul nostalgic, dar fără mari avânturi sentimentale. *Memorial invers* poartă această notă de echilibru și cuminenție”. □ Mircea Moț semnalează apariția volumului *Tărâmul de flacără* de Ilie Măduța, Editura Facla, 1976: „*Tărâmul de flacără* propune un poet care oscilează între conștiința poeziei și trăirea firească a acesteia”. ■ Din *Mențiuni și opinii* reținem: □ Ovidiu Mureșan, *Români în periodicele germane din Transilvania (1778-1840)*: „În ultimii ani Editura Științifică și Enciclopedică a furnizat cercetătorilor care abordează în investigațiile lor fenomenul civilizației românești o serie de bibliografii substanțiale dedicate, fie unor personalități (Mihail Kogălniceanu, A. D. Xenopol, V. Pârvan, Nicolae Iorga, G. Călinescu), fie unor reviste («Luceafărul», «Convorbiri literare», «Ramuri» etc.) cu rol major în destinul culturii noastre. Fără îndoială, în galeria acestor lucrări poate fi asignată și bibliografia *Români în periodicele germane din Transilvania (1778-1840)*, publicată de cunoscuții istorici literari clujeni Iosif Pervain, Ana Ciurdariu și Au-

rel Sasu. Estimând volumul în mod global constatăm că în paginile sale sunt polarizate informații deosebit de interesante cu privire la destinul social, economic, politic și cultural al Transilvaniei în epoca luminilor”. □ M. N., *O coincidență nefericită*: „În proiectul de plan editorial pe 1977, al editurii Ceres, la poziția 85, este anunțată apariția *Creșterii iepurilor*, sub semnătura lui Liviu Rebreanu. Bănuim că numele autorului nu este al marelui romancier care, după știința noastră, nu s-a ocupat niciodată de viața nevinovatei rozătoare”. □ V. N., *O nedumerire*: „Este adevărat că nu urmărim cu asiduitate cartea pentru copii, vedem însă destul de frecvent prin librării noile apariții și remarcăm efortul ce se face ca să ajungă sub ochii micilor cititori plachete nu numai cu texte tot mai bine lucrate, ci și o ilustrație din ce în ce mai îngrijită. Remarcăm aici *Casa florilor* de Valentin Dima (Editura Facla, 1976). [...] Luată în ansamblu, această plachetă reprezintă fără îndoială un lucru izbutit al editorilor și tipografilor timișoreni. Avem însă o nedumerire: care să fi fost motivul că o atare străduință «s-a împotmolit»... la coperta, de-a dreptul dizgrațioasă? Mai întâi, ilustrația neinspirată în medalion; titlul negru cu o literă verzală de afiș preferată uneia de rând mai suplă și mai lirică; iar peste toate – acea culoare compactă, prea închisă, fără nici o corespondență cu luminozitatea conținutului”. ■ Versuri semnează Cornel Udrea (*Nimic, niciodată; Neșovăind*), Aurel D. Câmpeanu (*Cu demnitate*), Aurel Șorobetea (*O minune va fi*), Ama Urcan (*Garoafe roșii*), Valeriu Bucuroiu (*Valuri de stele; Vin orele; Viori nevăzute*), Ioana Diaconescu (*Madrigal; Dulcea mea tăcere; Dincolo, peste deal; Cerne-se lumina*), Ion Diaconu (*Mi-e dor...*), Iuliu Fodor (*Bunicii*), Radu Boureanu (*Planeta nebunilor*). □ Horia Bădescu publică tableta *Mâinile*. □ Din *Lirică iugoslavă* Aurel Rău traduce poeziile lui Ivan V. Lalić (*Catena mundi; Ioana din Ravena; Bizanț VII*), iar Nicolae Mareș traduce versurile lui Lojze Krakar (*Autoportret*), Slavko Jug (*Pește biblic*), Ivan Minatti (*Iarba*). □ Sub titlul *Cântarea României* citim versuri semnate de George Roș (*Întoarcere; Secară coaptă*), Dorina Andreaș (*Flori de mac; IV; Cântec la marginile polii*), Florina Jianu (*Circuit; Necesara cromatică; Piesa de rezistență*). □ Citim o *Schiță genealogică* de Al. Ivasiuc. □ În *Fișele unui delfin* citim *Exerciții de memorie*, semnate Thomas.

• [„Teatrul”, nr. 3] Florian Potra îi dedică un articol comemorativ lui Toma Caragiu, intitulat *Tainele originalității*. □ Paul Tutungiu publică o conversație cu Dan Tărchilă despre „virtuțile începutului; datoria dramaturgului comunist; valoarea estetică a realităților românești”. □ Valentin Silvestru publică partea a doua a studiului *Interogații caragialogice*. □ Paul Everac scrie despre *Piesa scurtă și mișcarea de amatori*. □ În *Cartea de teatru* Florica Ichim prezintă volumul lui Ion Zamfirescu, *Drama istorică națională și universală*. ■ În *Cronica dramatică* V. Munteanu prezintă *Patima fără sfârșit* de Horia Lovinescu (Teatrul „Nottara” și Teatrul de stat din Sibiu, secția română); Virgil Munteanu scrie despre *Răceala* de Marin Sorescu (Teatrul „Bulan-

dra”); Florin Tornea prezintă *Fortul* de Leonida Teodorescu (Teatrul „Ion Vasilescu” și Teatrul Tineretului din Piatra Neamț). Sunt prezentate *Trei spectacole la Teatrul de stat din Arad: Acord* de Paul Everac, *Oameni singuratici* de Gerhart Hauptmann și *Noaptea marilor întâlniri* de Virgil Costea. Constantin Radu-Maria scrie despre *Răscoala*, „dramatizare de Valeriu Sârbu după Liviu Rebreanu”; Virgil Munteanu prezintă *Sentiință pentru martori* de Viorel Căcoveanu (Teatrul Național din Cluj-Napoca); Mira Iosif scrie despre *Romanțioșii* (Teatrul Giulești) și despre *Cyrano de Bergerac* de Edmond Rostand (Teatrul Național din București). □ Este publicată piesa *Iarna lupului cenușiu* de I. D. Sârbu.

● [„Tomis”, nr 1 (126)/ martie, anul XII (1977); **Revistă a Comitetului județean de cultură și educație socialistă Constanța; format A3, 16 pagini; anul 1977 conține 4 numere; Colegiul redacțional: Ion Bădică (redactorșef), Nicolae Motoc, Octavian Georgescu, Carmen Chehiaian**] Nicolae Motoc întocmește un *Portret al criticului portretist*: Valeriu Râpeanu: „Portretul criticului portretist schițat de el însuși, pare încheiat. Deși acum la urmă, mă încercă un ciudat sentiment de insatisfacție. Mai lipsește ceva. Poate și pentru că opera criticului Valeriu Râpeanu se află încă în curs de elaborare. S-ar cuveni, pentru a completa firesc acest tablou al personalității sale să am posibilitatea, cât mai curând, să stăruim asupra unei ample lucrări de sinteză asupra unui domeniu sau altul al culturii contemporane. Este vorba de o *Istorie*. Criticul Valeriu Râpeanu este chemat s-o scrie”. ■ Traducând textul *Halieuticon* al lui Publius Ovidius Naso, Ioan Micu afirmă: „Deși poemul *Halieuticon* a ajuns până la noi cu o serie de lacune, deoarece textul a suferit mai multe alterări sensibile, fragmentul de poem ne permite să facem o serie de reflecții concludente. În primul rând, scriitorul pare să-și fi propus o paralelă între ființele terestre și cele acvatice.... În al doilea rând, atras de abundența și varietatea peștilor existenți în apele euxine, poetul și-a dat seama de meritele unei opere în care cineva, pe lângă peștii altor mări, s-ar fi preocupat și de varietățile piscicole din Pontul Euxin”. ■ Rodica Florea meditează la *Ion N. Roman – un poet dobrogean influențat de mișcarea socialistă*: „Versurile lui Ioan N. Roman poartă pecetea inconfundabilă și inevitabilă a decepționismului epocii. Poezia sa – cantabilă, cu versuri îndelung lucrate – poezie de climat sufletesc, e o poezie elegiacă, de un lirism confesiv, cu accente de disperare, cântând iubirea în umbra uriașă a morții, regretul pierderilor irecuperabile. Interesant este însă faptul că cititorul discerne caracterul autoimpus și nu spontan, al coloritului stăruitor funebru”. ■ Petre T. Frangopol semnează nota: *Eminescu – astăzi*: „Ceea ce trezește uimire în fața scrisului eminescian, întruchipare a sufletului și simțirii românești este, cred, nu numai adâncimea operei poetice, noutatea și valoarea ei excepțională, ci și spiritul enciclopedic al autorului acestei opere, deschiderea lui spre formele cele mai diferite ale culturii. Caracterul de sinteză pe care-l are poezia lui Eminescu în raport cu spiritualitatea

românească și cu romantismul european se explică și prin această disponibilitate intelectuală neobișnuită”.

● [„Transilvania”, nr. 3] Într-un număr marcat de două evenimente, cutremurul din 4 martie 1977 și centenarul Războiului de independență a României (1977-1978), publică poezii Angela Marinescu (*Orbul, Negrăirea pietrei*), Marta Bărbulescu (*Singurătatea mării, Mă văd cu ochii tăi*). ■ Mircea Tomuș face exegeza volumului de versuri *Pământul deocamdată* de Adrian Păunescu, într-un articol impregnat de retorismul anaforei, despre al cărui conținut cronicarul mai comentează: „Aspirația și obsesia poeziei trebuie să fie înaltul, estetica urâtului ne arată, e drept, un obraz întors în jos, dar celălalt vizează neapărat înălțimile performanței artistice. Ostentația, supralicitarea sacrifică însă și esența gestului poetic. După cum probează prea numeroasele rătăcirii pe cărările imperfecțiunii, în acest volum care impune, neapărat, pentru înșeși șansele poeziei lui Adrian Păunescu, depășirea lui deocamdată...” ■ Ilie Guțan vizează în demersul lui analitic volumul *Descântoteca* a lui Marin Sorescu, în articolul *Descânt de dragoste*, un volum cu teme erotice, în care umorul parodic tipic sorescian pare lăsat deoparte, deși poetul „construiește *à rebours*, din dorința de a smulge măștile grave ale existenței și de a ne arăta cât de simplu este totul, cât de suportabil este rolul, dacă de la început consimți că este un joc oarecare, în care nici nu câștigi, nici nu pierzi”, dar „poezia de față aspiră evident la totalitate și unitate, în ciuda «denivelărilor» de spectru afectiv. [...] *Descântoteca* se derulează ca un amplu poem (putea fi și în proză), al cărei model – arhetip al tuturor compozițiilor de acest gen – este cunoscuta cântare biblică, reeditată și scrisă de către toți îndrăgostiții, cum se întâmplă și cu cei ai lui Marin Sorescu. Poetul de față fructifică însă, într-o manieră tectonică proprie, minereul sensibilității populare, sub forma descântecului căruia i se împrumută virtutea transfigurăției. Poetul apelează la descântec dintr-un impuls teurgic, însă ceea ce împrumută este doar *funcția*, deoarece totul se constituie ca un spațiu original, unde stilul sorescian își reafirmă mai vechile însușiri.” ■ Titu Popescu încearcă să demonstreze teza conform căreia poezia lui Petre Stoica, mai ales cea din volumul *Iepuri și anotimpuri* (1976), nu aparține banalității pur și simplu (impresia aceasta fiind aproape generală), ci „recuzita de provincie, învăluită într-un discret parfum vetust, dezvoltă un ecou spațial al imediatului obiectual, care emană un lirism al originilor. [...] Este deci, o poezie de consistență a intimității îmbietoare, în împărăția derizoriului autorul oficiază o filozofie de recuperare a umanității.” (articolul *Dincolo de aparențele banalității*). ■ Mircea Ivănescu discută despre *Seriozitatea jocului* din parodiile lui Mircea Micu, cel din volumul *Citiți-le, ziua, parodii noi* (Ed. Albatros, 1976), începând cu o pledoarie pentru specia parodiei, socotită pe nedrept un gen minor: „Într-un anumit sens, Mircea Micu și-a făcut singur un deserviciu când s-a prezentat cu prea multă insistență ca fiind în primul rând un parodist, autorul unor întotdeauna reușite, și adesea mult mai fine decât par la prima vedere,

texte pe marginea și în maniera colegilor săi de vocație. Aceasta din punctul de vedere al celor care sunt dispuși să considere parodia o specie lirică minoră. Înainte, însă, de a fi o asemenea îndeletnicire umoristică și cu atribute lirice sărăcite, parodia a fost (și lucrul acesta se uită prea ușor atunci când se vorbește, de pildă, de superficialitatea unui Topârceanu sau de inteligența lui Sorescu) un mod de gândire poetic de care nu s-au simțit deloc diminuați, când l-au practicat, lirici clasici care nu și-ar fi luat niciodată în neserios scrisul. Nu e vorba, acum, firește, să încercăm o reabilitare a unei anumite categorii de poezie, mai ales că așa cum este ea practică de M. Micu, nici n-ar avea nevoie, ci de a atrage atenția asupra faptului că poetul pe care îl discutăm aici nu este exclusiv, și nici în primul rând, un autor de parodii, ci un poet în adevăratul înțeles al cuvântului, cu un univers și o viziune mai grave și mai profunde decât lasă să se vadă textele sale, într-o vreme apărând neobosite săptămână de săptămână și ilustrând, uneori cu sarcasm, alteori cu blândețe, operele confrăților. [...] poetul care și-a luat permisiunea să suradă pe marginea cărților contemporanilor săi nu s-a limitat, în cele mai multe cazuri, la schematizarea caricaturală a unor ticuri sau idiosincrazii întâlnite, ci s-a străduit să ofere adevărate imagini critice. [...] în parodiile de față întâlnim stanțe întregi care explică, într-un fel, procedeele și versificația colegilor și luminează surprinzător de adevărat lumea lor poetică. Aceasta presupune nu numai lectura atentă și critică a poezilor în cauză, ci și seriozitatea și inteligența însușește o pasiune lirică de natură să ne atragă nu spre niște simple jocuri, ci spre meditații și înțelegere, așa cum e întotdeauna cazul în fața poeziei adevărate.” ■ Un alt poet, devenit subiect de cronică literară, este Ion Cocora, „un poet de o mare vitalitate” și „de o anume prestață exotică” în viziunea cronicarului Ion Mircea, care vizează volumul *Inventatorul de numere* (Ed. Dacia, 1976), atras de imaginea exemplară din finalul poemului *Vă spun cu adevărat*: „O, cum să galopăm vă întreb: cine ne asigură că dedesubt nu sunt ochii armăsarilor morți la ca-/ pățul unor teribile curse”. (articolul *Scrisori către un poet în etate – VIII*). ■ Articolul *Setea de desăvârșire*, semnat de Florin Murgur, introduce cititorul în universul prozei lui Norman Manea, care creează personaje obsedate de autenticitate, naratorul identificându-se cu protagoniștii prozelor sale „este însetat de adevăr și are oroare de orice lucru ce-l poate înstrăina de sine.”; dar analiza este centrată pe ultima carte a prozatorului, romanul *Cartea fiului* (1976), despre opera lui Norman Manea recenzentul afirmă: „Este activitatea unui prozator important, creator în proza noastră mai nouă a unui tip de personaj și a unui stil. Un stil uneori dificil, dar care este descoperirea sa proprie, de o indiscutabilă originalitate și de o mare forță de pătrundere spirituală.” ■ Prima parte din studiul *Minulescu și simbolismul*, semnat de Mircea Braga urmărește să demonstreze „acele tendințe din sfera largă a «esteticii» simboliste care facilitează [...] înțelegerea poeziei minulesciene.”

• [„Urzica”, An XXIX, Nr. 3; revistă lunară de satiră și umor, editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste; începând cu nr. 9 din 15 mai 1974, publicația inițial bilunară devine lunară, apărând pe 15 ale fiecărei luni, într-un nou format, serie nouă, editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, cu alți colaboratori: Mihai Beniuc, Nina Cassian, Mircea Horia Simionescu, Ileana Colomieț-Lucaciu, Dan Mutașcu, fiind în continuare condusă de Aurel Baranga (chiar dacă nu se specifică un comitet redacțional); format tipografic: A 4, 16 pagini; printre autorii „clasici” ai anului 1977: Theodor Holban, Al. Clenciu, I. Avian, V. D. Popa, Fred Firea, Mircea Pavelescu, Aurel Felea, Ștefan Tița (moare în 1977), Veronica Bertoli, Valentin Silvestru; mai colaborează pe parcursul anului 1977: Mircea Horia Simionescu – rubrica *Paratrăsnete: Cousteau mă studiază...*, A. Baranga – *Minifabule*, Marin Sorescu, *Vorbe* de Eugen Frunză, *Sondaj* – Al. Mirodan, *Caractere* de Dan Mutașcu, schițe Vasile Băran, traduceri Theodor Holban, Teodor Mazilu etc; în nr. 1 semnează și Fred Ghenădescu, *Caragiale (Mateiu) despre Caragiale (I.L.)*, la 125 de ani de la nașterea seniorului; Paul Tutungiu, Mircea Micu, Iulian Neacșu, Traian Șelmaru, Dumitru Solomon, Valentin Silvestru, Ion Băieșu, Manole Auneanu, Ion Popescu-Gopo; începând cu nr. 10/ 15 oct. 1977 se specifică și conducerea revistei: Redactor șef – Aurel Baranga, Redactor șef – adjunct: Manole Auneanu.] După Cutremurul din 4 martie 1977, numărul special de „reorganizare” se deschide cu articolul lui Manole Auneanu, *Construim, reconstruim*. Din sumar: *În picioare* de Al. Mirodan; *La post* de Marius Tupan; *Omagiu unui mare actor – In Memoriam Toma Caragiu*, grupaj de Aurel Baranga și Traian Șelmaru; *Cugetări* de D. I. Suchianu; alte schițe: Nicuță Tănase, Mircea Sântimbreanu, Vlad Mușatescu, Teodor Mazilu etc

• [„Vatra”, nr. 3] Anton Cosma glosează pe marginea romanului rural, în studiul *Romanul rural: II. Prăbușirea miturilor*: „Dacă romanul rural dinainte de Eliberare a fost în primul rând *romanul pământului*, în ultimele trei decenii el este din ce în ce mai evident *romanul țăranului*, sau, poate, mai exact spus, al fostului țăran. [...] Nuanțarea tragică a ficțiunii epice rurale contemporane provine din conștiința autorilor că țăranimea se află în fața unor transformări adânci. [...] ca și Marin Preda, romancierii de azi au datoria sacră de a observa și a consemna transformarea țăranimii.” □ Gheorghe Grigurcu scrie, în secțiunea *Idei și forme critice (VI)*, despre critica lui Cornel Ungureanu, „o critică ironică, din vârful condeiului, ușor plictisită și din această pricină înclinată spre batjocură. [...] Modestia lui Cornel Ungureanu e mimată, persiflatoare.”

• [„Viața Românească”, nr. 3] Gheorghe Grigurcu analizează *Poezia lui Emil Botta*: „Astfel cum apare și la nivelul ultimului său volum (*Un dor fără sațiu*, Eminescu, 1976) poezia lui Emil Botta e suprasaturată de teatralitate (fantezia aparținând, în sens larg, acestei noțiuni, cu o dexteritate a afectării, în ultimă instanță a crizei de identitate). Fantezist în vizionarism, poetul s-a mani-

festat încă din pragul *Întunecatului april* (1937), conducându-și și acum imaginația pe un făgaș formal dramatic, de reminiscență shakespeareană...”.

■ Despre *Mircea Eliade și etosul cunoașterii* scrie N. Balotă: „Un etos al cunoașterii informează opera întregă a acestui gânditor și artist. Etos auster al marelui laborator care s-a apărut de ispitele veacului înălțând zidurile vastului său edificiu cuvântător. Recunoaștem într-însul o nostalgie creatoare de valori ce continuă, ca o posibilitate de împlinire reală, spiritualitatea arhaică însetată de ontic – așa cum a încercat să o descifreze chiar el, printre altele, în prefarmoasele *Comentarii la legenda Meșterului Manole*. Patosul construcției se vedește în toate încăperile, galeriile, fridele, turnurile construcției pe care o închipuie suma lucrărilor sale. De ce nu ne-am gândi la opera lui Mircea Eliade ca o imago mundi, asemenea templelor sau orașelor sacre pe care le-am cerceta? Atrăși de tainicul ei centru, de câte ori nu am peregrinat prin labirintica sa închipuire. La înalta vârstă a împlinirilor, pe marele învățat și scriitor român Mircea Eliade îl vedem înconjurat de operele sale, în unicul spațiu al celebrării de cum s-a făcut vrednic și de a cărui cunoaștere ne-a învrednicit pe noi”.

■ Cornel Regman întocmește *Microradiografii ale unor micromonografii (I)*: „Micromonografia, astfel zis studiul de o oarecare amploare consacrat îndeobște unei personalități artistice și animat de preocuparea de a propune temeuriile unei interpretări cât mai proaspete, este la noi o descoperire a criticii postlovinesciene. Căci Lovinescu nu trecuse cu «revizuirile» dincolo de spațiul «figurinei» și al paragrafului succint de istorie literară, iar preocuparea de a polemiza prin construcții privitor la «clasici» îl caracteriza în mică măsură. Excepție fac doar ultimile sale monografii de după 1940, privitoare la junimiști. Polemica-monografie va fi astfel mai ales fapta continuatorilor săi, foiletoniștii, iar genul însuși își are sorgintea în tipul de lectură inaugurat odată cu critica jurnalistică, ce-și extinde acum autoritatea asupra întregului organism literar național. Într-o epocă în care deosebirea dintre critica universitară, robită prea mult demonstrației materiale, și critica jurnalelor era încă simțită ca apreciabilă, cronicarii literari sunt aceia care schimbă și decid la noi configurația cercetării moderne a personalităților artistice (contemporane, și apoi din trecut), iar modalitatea preferată e chiar micromonografia statuată polemic. ... Căci ce sunt, la drept vorbind, cărți precum *Figuri literare* de Pompiliu Constantinescu, *Jurnal de lector* de Perpessicius sau *Clasicii noștri* de Vladimir Streinu dacă nu – în forme felurite – replici... monografice. În cea dintâi, Pompiliu Constantinescu polemizează cu *Introducerea lui Mircea Eliade* la ediția Hasdeu, totodată cu Vladimir Streinu și Perpessicius privitor la sursele estetice ale lui Mateiu Caragiale”.

■ În cadrul rubricii *Cărți-Oamnei-Fapte* semnează texte: Andrei Brezianu, Al. George, Eugenia Tudor-Anton, Ioanichie Olteanu, Mihail Petroveanu, Veronica Porumbacu, N. Steinhardt. □ Andrei Brezianu semnalează: *O premieră: Poemele lui Tudor Arghezi în engleză: Selected Poems of Tudor Arghezi* translated by Michael Impey and Brian Swann. The

Lockert Library of Poetry in Transaltion, Jersey, 1976: „Avem în față o superbă ediție bilingvă adunând împreună originalul și versiunea engleză a aproape o sută de poeme, prin ale căror meandre și accente, cititorul, (după ce trece de excelenta prefață a lui Michel Impey și de un mic îndreptar de pronunție românească) va urmări în oglindă ori indirect – filă cu filă și vers după vers, vocea poetului, crescând de la *Cuvinte potrivite* și *Flori de mucigai*, până la 101 poeme și crâmpoie din 1907 – peisaje – răsunând curat, coerent și organic, statornicit în fluxul de comunicare al unei limbi cu putere majoră de răbdare și difuziune”. □ În textul *Cântarea României*, Eugenia Tudor Anton prezintă *Două antologii*: „Cum era de prevăzut, editurile s-au angajat în sprijinirea acțiunilor cultural-artistice din cadrul festivalului Cântarea României, cum ar fi cele inspirate de celebrarea a două mari momente ale istoriei naționale: aniversarea a 70 de ani de la răscoalele țărănești din 1907 și centenarul independenței. Dintre acțiunile editoriale menite să pună în lumină valoarea simbolică și pilduitoare a unor asemenea momente de vârf din istoria patriei ne vom opri la două antologii de poeme: *Poezii patriotice și revoluționare* și cealaltă, intitulată *Imnurile neatârării*, la editura Scrisul românesc din Craiova”. □ Cu prilejul împlinirii vârstei de 75 de ani a lui George Lesnea, Ioanichie Olteanu analizează poezia acestuia: „Sentimental-depresiv în primele volume, demonstrând mai ales în poeziile de evocare ale naturii o capacitate izbitoare de invenție imagistică, Lesnea a evoluat spre un senin echilibru în culegerile de maturitate (*Argint* 1939, *Ceaslov* 1940, *Pomul vieții* 1943), unde filonul vitalist biruie, acoperind ecoul notelor sumbre, iar pletora imagistică lasă tot mai mult locul limpezimii și măsurii. Această orientare domină cu deosebire în deceniile următoare, când poetul de la Iași devine o prezență de prestigiu în cântarea României contemporane”. □ Este redat un text al lui Mihail Petroveanu despre poezia lui Aurel Gurghianu, situată *Între sarcasm și ironie*: „Cum spuneam și pe marginea volumului precedent, chemarea lui Aurel Gurghianu este, mai curând decât imaginația și umorul negru sau absurd, sensibilitatea la fragranța zonelor umanității simple. Atât duioșia, complice cu propriile resorturi, cât și zâmbetul ambiguu caracteristic pentru un ins împărțit între impulsul de a se dăruia vieții simple, de a se încrede în apelurile exaltate ale universului și între resorturile scepticismului, îl definesc pe Aurel Gurghianu mai bine decât postura provocator acidă...”. □ Și un text al Veronicăi Porumbacu este publicat cu titlul: *Semnificația unui personaj*: „Caracteristic prozei lui Virgil Duda este surprinderea unor personaje bizare, ființe demonice ori complexate, visătoare ori mârșave sub aparența cumsecădeniei. Comun le este un anume mod particular de a prețui viața, oarecum «din afară», ceea ce le pune obstacolele insurmontabile nu o dată, în calea integrării în existența semenilor. Personajul principal din *Anchetatorul apatic* are o răceală în relațiile cu oamenii, o atitudine cvasiindiferentă față de soarta sa ca și a celorlalți”. □ N. Steinhardt descoperă *Cartea vieții, închisă și deschisă*: „Lui Șerban Gabrea și Sorin Dumitru

trescu le revine meritul de a fi înfruntat – prin artă – dubla dăunătoare fascinație a neantului și a comodelor, fățarnicelor aparențe. Opera lor comună este, suprema însușire, integratorie. E vrednică de a purta titlul uneia din cărțile lui Montheerlant: *Mors et Vita*”.

APRILIE

1 aprilie

• [„Contemporanul”, nr. 13] Redacția revistei organizează masa rotundă despre: *Cine sunt eroii romanelor noastre?* Răspund: Laurențiu Ulici, G. Dimisianu, Dumitru Micu, Cornel Ungureanu. □ Laurențiu Ulici: „Tema pe care o propunem spre dezbatere astăzi se poate rezuma într-o întrebare: *Cine sunt eroii romanelor noastre și, în general, ai prozei noastre, cu referire la literatura epică din ultimii ani.* Această întrebare, cred eu, pretinde înaintea de răspuns precizarea că o încercare, fie ea și statistică, de clasificare a eroilor romanelor românești de astăzi poate să privească fie cadrul social (statutul social și profesional), fie cronologia (vârsta personajului) fie problematica (personajul ca atitudine). Pentru ca răspunsul să fie realmente într-un raport de fidelitate față de realitatea romanelor respective, ar trebui ca el să țină seama de varietatea direcțiilor de clasificare, de vreme ce în fiecare dintre aceste direcții s-au produs modificări multiplu determinate. Bunăoară, sociologic vorbind, între cele două personaje tradiționale din proza românească – țăranul și muncitorul industrial – a apărut, nu de mult, un al treilea – navetistul –, specie hibridă, și țăran, și muncitor, personaj literar derivat de-a dreptul din opera de industrializare specifică timpului nostru. Tot așa, personajul intelectual – și el tradițional – s-a completat, sub aceeași determinare social-economică a istoriei contemporane, cu varianta specifică a personajului-tehnician, om de știință. Ca să nu mai vorbesc de personajul cel mai nou al prozei românești – activistul de partid – foarte prezent în toate speciile genului epic, cu deosebire în romane, și fiind unul dintre pilonii de rezistență ai «romanului politic» în mare expansiune astăzi. Apoi, în ce privește problematica sau, cum ziceam, personajul ca atitudine e de observat o anume înviorare a acestei tipologii, mai cu seamă în cărțile prozatorilor tineri care, neavând «instrumentele» de investigare ale promoției ce se află acum în plină maturitate, se arată interesați de procesul identificării «eroului» romanesc mai puțin sub unghiul condiției sociale în sens restrâns și mai mult sub acela al atitudinii față de aceasta, caracterul mai subiectiv al prozei lor apărând ca mod și ca argument al atitudinii și al problematizării. □ – G. Dimisianu: „Chestiunea propusă discuției îmi apare de proporții vaste, îndemnând la o examinare, fie cât de rapidă, a întregii proze românești din ultimii ani; într-adevăr dacă e să numim un aspect prin care această proză se impune în chip deosebit, ar fi tocmai bogăția prezențelor

umane, modurile nuanțate de a înfățișa atitudini omenești în raport cu o realitate ce a produs mari schimbări în configurația societății noastre de la război încoace. Se pot face clasificări privind eroii prozei actuale (desigur cu riscul de a simplifica lucrurile, fiindcă o schemă oricât de încăpătoare, nu poate cuprinde toate nuanțele), clasificări după mai multe criterii: al provenienței sociale, al atitudinii față de lume, al vârstei biologice ș.a.m.d. Laurențiu Ulici, deschizând discuția noastră, schițează o tentativă în acest sens, și ea poate fi împinsă mai departe până la împlinirea unui tablou cuprinzător. Aș sugera și alte raporturi ce au dus, în proza de azi, la ivirea unor eroi caracteristici. De pildă, raportul dintre individ și istoric, dintre omul oarecare și acțiunea unor evenimente care au avut puterea să ducă la prefaceri uriașe în orizontul vieții de la noi. Chiril Merișor al lui Constantin Țoiu, eroul lui Marin Preda din *Delirul*, resimt decisiv, într-un fel sau altul, șocul istoric, al contactului cu împrejurări care le proiectează destinul pe marele ecran social. Devin protagoniștii unor drame care transcend condiționarea intimă, nu sunt numai ale lor, căci au o valoare exponențială”. □ □ -Laurențiu Ulici: În acest context aș aminti romanele lui Alexandru Ivasiuc, în primul rând *Apa și Iluminări*, a căror substanță de probleme privește situația dialectică a raportului dintre om și istorie, analizată cu finețe ideatică proprie acestui autor și urmărită deopotrivă la nivelul individului – comportament, atitudine morală – și la acela, mai larg, al climatului social-istoric. Personajele lui sunt, de aceea, oameni cu un acut simț istoric pe care constituția lor interioară, de la temperament la modul de a gândi, îl contrazic sau îl confirmă, împingându-i mai cu seamă în primul caz, în stări dramatice”. □ -G. Dimisianu: „S-a vorbit mai înainte despre inșii prinși între alunecările de straturi sociale, produsul întrepătrunderilor de medii generate de noile forme social-economice. La Velea, la D. R. Popescu dăm mereu peste indivizi care nu sunt nici țărani nici orașeni, pendulează sufletește între cele două condiții, după cum viața lor însăși se desfășoară la intersectarea dintre cele două lumi în curs de amestecare. Apoi altă categorie, a «navetiștilor», oameni cu mentalități caracteristice, nefixați, sau mai bine zis fixați pe un traseu cu mișcare stereotipă de dus – întors, categorie care a început să preocupe insistent pe câțiva prozatori (Virgil Duda, Nicolae Țic, etc.). E aici un teren de observație, încă insuficient explorat, de unde proza poate culege multe elemente noi de comportare umană. Prozatorii noii generații par a fi câștigați de ideea descoperirii umanului sub crusta aparent ne semnificativă a vieții de fiecare zi. Staicu din *Deruta* de Virgil Duda, e un ins oarecare, un «funcționar» aducând în tot ce întreprinde exterior pecetea cenușiului. Prozatorul îi privește însă actele prin lentile măritoare și scoate la lumină o viață sufletească foarte agitată, compusă din elanuri și emoții mereu comprimate, silite conștient să se consume obscur. E, nu numai la autorul de care vorbim, o lume nespectaculoasă dar plină de interes, literar vorbind, prin faptul că emană un puternic sentiment de autenticitate și de întărire a viziunii realiste”. □ – Cornel Ungu-

reanu: „În cele mai importante cărți ale momentului literar actual, personajele memorabile au o determinare multiplă: o sumă de determinări, unele surprinzătoare. Unele întoarceri în urmă încearcă să recapituleze mijloacele ce, o întinsă perioadă, asigurau romanului (grație eroului) mare succes de public. Sezizând o stare de fapt (o direcție a definirii eroului) Marin Preda lansa, în convorbirile sale cu Florin Mugur, întrebarea (tema): Mai poate exista, azi, eroul pur, cel pe care altădată îl numise Dumas sau Hugo? Romanele ultimilor ani meditează, prin personajele lor, la acest tip nou: eroul pur capabil de a-și trăi, voluptuos, starea de puritate... Chiril Merișor, personajul lui C. Țoiu, Antipa, din *Lumea în două zile* pot fi socotiți astfel de eroi: fundamental ei se definesc ca ființe pure... Alte determinări: pot urma...Pe alt plan, întoarcerea către eroul capabil de puritate (termen totuși nesigur într-o discuție consacrată eroului prozei actuale) înseamnă întoarcerea către procedee întrebuițate de Dumas, Hugo etc. Tehnica jurnalistică oferă alte procedee pentru confecționarea eroului literar: scriitorii nu mai oferă un personaj ci o serie de personaje, așa cum nu mai creează în demersul literar, un roman (a cărui substanță este epuizată într-un volum) ci o serie de romane. Marin Preda, Eugen Barbu, D. R. Popescu, Norman Manea, Sorin Titel, N. Damian anunță cicluri romanești ce tind a epuiza biografia. Personajele (eroii) de cea mai mare frecvență din aceste seriale sunt Judecătorii: cele mai multe dintre personaje se definesc față de aceștia. Un personaj ce apare frecvent este Martorul: de cele mai multe ori acesta este ziaristul sau scriitorul. Și tot în ultimii ani apare în romanul românesc, cu o frecvență foarte semnificativă secretarul de partid al județului (regiunii) cu variantele sale: fostul prim-secretar, viitorul prim-secretar, primul secretar care a greșit, cel care nu a greșit... Aici avem în față cea mai directă preluare a procedeeleor romanului «balzacian»: forțarea anumitor «uși secrete» ce protejează viața (biografia) eroilor excepționali a asigurat întotdeauna mare succes public literaturii. Suntem aici de foarte multe ori aproape de romanul-document, de literatura ce protestează împotriva ficțiunii.Desigur, nu putem rămâne, atunci când vorbim despre eroul prozei doar la comentariul prozei; *Puterea și Adevărul* de Titus Popovici pune în scena personaje ce acoperă o bună parte a istoriei noastre. În piesele lui D. R. Popescu, prezente sunt, cu o forță excepțională, o seamă de personaje (eroi) ce au o largă circulație în proza cu «inocenți» și «falși inocenți», cu «maculați» și «falși maculați»”. □ – Dumitru Micu: „Unul din faptele cele mai interesante și cu mai fecunde consecințe din literatura ultimilor 10-15 ani constă în modificarea înțelegerii de către critică, de către scriitorii înșiși, de către opinia publică literară a caracterului pozitiv sau exemplar al personajelor. Altceva se înțelegea în mod curent prin erou pozitiv în urmă cu un deceniu și mai bine și cu totul altceva se înțelege astăzi. Criteriile de apreciere a modului de a fi și a conduitei personajelor sunt astăzi în bună măsură altele, decât odinioară. Se evită pe cât posibil însăși sintagma erou pozitiv, probabil pentru că a fost compromisă printr-o înțelegere inadecvată. Într-

adevăr, caracterul pozitiv al personajului era condiționat, în reprezentarea pe care o aveau foarte mulți despre erou, de funcția lui, de categorie nu numai socială, dar chiar și profesională căreia aparținea. Era de neconceput ca un activist de partid, ca să dau un exemplu, să fie prezentat în roman, teatru, nuvelă, ca jucând un rol nefast, negativ, după cum era de neconceput ca din rândul unor categorii sociale mai periferice să fie ales un anumit erou și prezentat ca exemplar prin excelență. Într-un cuvânt, literatura din anii '50 era astfel gândită încât nu reflecta decât accidental existența obiectivă. Cu toate că făcea caz de realism, cu toate că pretindea că validează un tip nou de realism, prin multe «opere» ea nu reflecta, de fapt, cu consecvență, realitatea obiectivă, ci ilustra o anumită schemă preexistentă, convențională, preconcepțiile pe care unii le aveau despre realitate. Drept urmare a modificării de optică în ceea ce privește personajul, am asistat, după Congresul al IX-lea al partidului, la o reconsiderare chiar a conceptului de literatură. Literaturii i s-a restituit, putem spune, sensul ei propriu, calitatea de activitate spirituală specifică. Astăzi, putem avea oricâte obiecții la o carte sau personaj, putem considera ca total neizbutită o scriere sau alta, însă, în ciuda tuturor reproșurilor pe care le-am formula, recunoaștem că mai toate cărțile ce apar sunt realizate sau ratate în marginile literaturii. Cutare roman prost e prost ca operă de ficțiune, care – oricât de stângaci – oglindește realitatea obiectivă, situațiile, personajele din cuprinsul său nu sunt doar proiecția unor scheme. În primul rând, eroul care îndeplinește un rol pozitiv, nu este, în mod obligator, deținător al unei anumite funcții, nu are neapărat un anume temperament și nu altul, nu e neapărat de o anumită vârstă, nici tânăr, nici prea bătrân, cum este în scrierile de acum vero două decenii. Personajul căruia în literatura română de azi îi este atribuit un rol pozitiv poate să fie de orice profesie, vârstă sau temperament; important este dacă trăiește și acționează în spiritul eticii comuniste. Nu există nicio condiție pentru a se recunoaște unui personaj sau altul caracter pozitiv, dacă îl posedă realmente. Dar și mai important este faptul că în tot mai multe opere, în proză și teatru, un personaj oarecare poate să rămână în toate privințele pozitiv de la început până la sfârșit. Rolul pozitiv, exemplar, salutar, nu este monopolizat în chip ineluctabil de către un același personaj sau grup de personaje. Cutare personaj poate să fie la început nehotărât, să pară apatic, oscilant, să gândească simplist, rudimentar, să se comporte recalcitrant – ca bunăoară Năiță Lucian al lui Dinu Săraru sau Constantin Hagiul al lui Corneliu Leu – și să suporte pe parcurs transformări, să parcurgă o evoluție, imprevizibilă, să trăiască experiențe care îi modifică până la a-i schimba însăși natura. Se poate întâmpla și invers; un personaj care se anunță exemplar să degenereze pe parcurs. S-au dat aici unele exemple. Tipică în acest sens este literatura lui D.R. Popescu, în cuprinsul căreia personajele suferă tot felul de mutații și, în consecință, cu puține excepții, nu pot fi exact și definitiv categorisiți. Chiar și în romane de modestă realizare literară apare mai rar personajul încrămășat, imuabil, și a ne referi la asemenea

compuneri este instructiv, căci văzând cum e gândită problematica realității și a literaturii la nivelurile mai joase ale creației, vom intui mai ușor mentalitatea, starea de spirit generală în al cărei climat se făurește literatura română de azi.

□ Laurentiu Ulici: „E interesant, în acest sens, de observat că mutațiile personajului au, în cărțile despre care vorbim, o direcție ca să zic așa comună; spre evitarea liniarității, a schematismului. O comparație sumară ne va spune că între un personaj din proza de acum două decenii și unul din proza de azi, diferența cea mai marcantă este de cantitate a existenței, deci de complexitate și, chiar despre o obsesie a complexității la prozatorii de azi. Obsesie benignă câtă vreme între posibilitățile personajului și realitatea lui există armonie, adică aceea corespondență profundă ce dă, în ultimă instanță, măsura «viului». Uneori, însă, efortul depărtării de liniaritate prin complexitate duce la un fel nou de schematism, a cărui ilustrare o constituie personajul excesiv complicat, purtător al unor poveri de comportament, de problematică, de trăire afectivă și intelectuală pe care nu le poate duce, care-i depășesc puterile și care, finalmente, îl declasează la nivelul unei scheme liniile complicate, cu nimic mai avantajoasă decât schema liniei drepte. De unde se vede că fuga de extreme spre o «aurea mediocritas» a clasicilor nu-i o idee sub regim peiorativ decât pentru cei care nu au sentimentul relativității”. □ Eroul este exemplar în măsura în care comportamentele sale răspund sarcinilor concrete ale istoriei □ Dumitru Micu: „Se poate, cred, afirma, că, în cursul ultimului deceniu, în literatura noastră, inclusiv în straturile de jos ale ei, optica în ceea ce privește natura, structura, conduita personajului s-a diferențiat continuu de vechile concepții și prejudecăți. Ne-am eliberat în masă de modul tradițional, clasic de a concepe eroul, de caracterologia clasică, ale cărei însemnătate și rol pozitiv în evoluția conștiinței estetice, a practicii literare nu au nevoie să fie sublinate, fiind de ordinul evidenței dar care, în condițiile proprii secolului XX, în climatul acestui secol atât de zbuciumat, seismic, în care nimic nu este definitiv, în afară de voința umanității de a-și croi un destin în concordanță cu propriile idealuri, în acest secol, zic, caracterologia clasică se dovedește depășită. Este anacronic a gândi personajele ca fiind cristalizate odată pentru totdeauna. În cazul prozei inspirate din realitatea socialistă, secretarul de partid care posedă soluții pentru orice problemă, directorul de întreprindere inimos, cu bune intenții, dar cam rămas în urmă profesional, conducător eminent totuși, în virtutea cunoștințelor dobândite la școala vieții, inginerul cu excelentă pregătire, dar fără simț politic, trebuind, din pricina aceasta, să fie mereu ajutat, ne apar astăzi tuturor drept ticluri arbitrare. Debarasându-se de «personajul-icoană» nu înseamnă câtuși de puțin că literatura a renunțat la înfățișarea forței pozitive. Numai că fenomenul pozitiv, forța propulsivă a vieții sociale, a gândirii, a întregii existențe nu mai este identificată doar în cutare ins, ci este descoperită în colectivitate. În romane dintre cele mai reprezentative ale anilor din urmă, cum sunt acelea ale lui Alexandru Ivasiuc, colectivul de oameni ai muncii din indiferent ce în-

treprindere sau instituție, fiind confruntat cu felurite probleme, având de luptat cu dificultăți imprevizibile, se dovedește, mai devreme sau mai târziu, în stare să găsească el însuși, suficiente resurse pentru a depăși momentele critice, pentru a rezolva problemele. Nu «eroul-pozitiv-cu orice-preț» de altădată apare ca alfa și omega universurilor românești, ci obiectul de studiu îi formează întreaga colectivitate, văzută ca un rezervor de forțe pozitive regeneratoare, menit să restructureze realitatea, atunci când se dovedește a fi denaturată într-un fel sau altul. Personajul este exemplar nu printr-o predestinare de indiferent ce natură, ci în măsura în care comportamentele sale reflectă tendințele firești ale vieții și răspund sarcinilor concrete pe care istoria le pune societății în fiecare moment al dezvoltării ei. Clipa lui Dinu Săraru, oricare ar fi rezervele de ordin artistic pe care le suscită, în privința aceasta, ilustrativ. În paginile lui, caracterul pozitiv sau negativ al personajelor este determinat nu de conformarea acestora la oricât de nobile principii abstracte, ci de rezolvarea practică a problemelor pentru care nu există soluții apriorice. Dumitru Dumitru, secretarul raional, apoi regional, în sfârșit, județean la partid, este antibirocratul prin excelență. El nu coboară de la idei la realitate, ci acționează în spiritul ideilor comuniste, fără a ezita să încalce, când nu se poate astfel, litera depășită. Din contră, acei ce par activiști exemplari prin respectarea până la absurd a literei se dovedesc a nu fi adevărați comuniști. Acționând în concordanță cu exigențele realului (fără a fi un pragmatic limitat, fără orizont), Dumitru Dumitru devine, în chip firesc, exponentul comuniștilor tineri, neîncătușați de dogme, și în general al celor preocupați nu exclusiv de a nu greși cumva față de idei formulate în altă epocă, ci de a face efectiv treabă, neezitând să-și asume, anumite circumstanțe complicate și riscul de a greși”. □ Cornel Ungureanu: „După fiecare moment al «dispariției» personajului se revine la el. Vorbind despre caracterologia clasică, e de observată, o seamă de personaje se constituie printr-un sistem foarte precis de referințe la caracterologia «clasică». Într-o casă străină (precum aproape toate prozele lui Mazilu) se realizează astfel. Există această replică foarte clară la caracterologia clasică. Fiecare din personajele acestea cumulează o cantitate de cultură, exprimă un univers cultural. O seamă dintre aceste personaje, în același timp, devin alegorii. Tică Dunărințu rămâne același de la începutul până la sfârșitul ciclului romanesc al lui D. R. Popescu, de pildă. În alte cazuri însă, un sistem de a pune întrebări și de a aduce în față personaje, date ale istoriei, ale unui anumit moment istoric periclitează construcția personajului. Or, n-aș putea afirma, de pildă, că această pierdere, despărțire de caracterologia clasică este totdeauna o cucerire: duce către schematism. Detașarea de personaj (prin parodie, analiză infinitezimală etc.) este înscrisă într-una din direcțiile evoluției literaturii moderne. Falsa detașare de personaj, prin mimarea modernității, aparține trucurilor, ușor sesizabile, ale veleitarilor. Îmbucurător mi se pare faptul că, în ciuda unor artificii tehnice, prozatorii tineri construiesc personaje; furioșii generației lui Augustin Buzura, Horia Pătrașcu, Constantin Stoiciu,

Alexandru Deal (autori care, aș afirma, dau greutate portretului muncitorului tânăr în literatura noastră) sunt urmași de complicatele personaje tinere ale unor I. D. Teodorescu (coleg de debut în fapt, cu Horia Pătrașcu, Al. Deal, Al. Papilian etc.), Eugen Uricaru, Radu Mareș, Vasile Sălăjan, Viorel Știrbu, Grigore Zanc, Florin Bănescu etc.: eroii tineri ai lor trăiesc în diverse momente ale istoriei ca purtătorii unor adevăruri ale unei vârste și ale unei societăți. Câțiva autori tineri excepțional înzestrați pentru satiră, Eugen Seceleanu, și, debutant recent, Ioan Radin confirmă cu prisosință și afirmația că tinerii ultimelor generații sunt interesați de construcția epică. Transcrierea experienței de viață – cea care creează un anume erou – este mediată de modelul cultural. □ - Laurențiu Ulici: „Personajul înseamnă identitate și eventualele schimbări trebuie căutate în modul de a fi al personajului, deci al identității. Proza noastră de după '44, ca și proza mai veche avea un personaj care intra într-un roman, într-o nuvelă cu o identitate gata realizată și romanul devenea o justificare a acestei identități prestabilite. În romanele din ultima vreme băgăm de seamă că personajul intră fără identitate, romanul constituindu-se el însuși într-o căutare a identității. Dacă, – de pildă, Filipache din *Facerea lumii* intra în roman cu o identitate stabilită și romanul era, într-un fel, justificarea identității lui, Chiril Merișor din *Galeria cu viță sălbatică* vine în roman anume spre a-și dobândi identitatea. Bătrânul Moromete face ca volumul întâi din *Moromeții* să poată fi considerat un ansamblu de argumente, o acoperire cu fapte a unei identități constituite anterior, în afara romanului, după cum personaje din *Lumea în două zile* trec prin alfabetul identificării de la prima la ultima apariție epică. Și astfel de exemple simetrice ar mai putea fi date. Poate că nicăieri mai programatic ca în romanele lui D. R. Popescu nu întâlnim această tendință proprie ultimului deceniu spre un personaj care își caută epic identitatea”. □ -G. Dimisianu: „Constatarea, lui Laurențiu Ulici mi se pare adevărată. Ce se observă la această promoție nouă este evaluarea din interior a figurii omului. Marea cucerire a prozei noastre de după '65, fără a-i aparține exclusiv, desigur, este redescoperirea omului interior, orientarea către laturi ale trăirilor umane mai puțin vizibile (sau deloc) prin contemplarea din afară. Și pentru că vorbeam despre diversitatea tipologică a prozei de azi să spunem ceva și despre eroii pitorești sau excentrici, întâlniți la unii autori. La Teodor Mazilu, de pildă, sau la Fănuș Neagu (în ultimul roman), unde apar personaje care semnifică o proiecție a golului interior. Sunt eroi ce retrăiesc o dramă de tip special, agitați de furii ce provin dintr-un acut sentiment al nerealizării, al ratării neputincioase. La Mazilu, în *O singură noapte, eternă* sau la Fănuș Neagu în *Frumoșii nebuni* apar astfel de întruchipări ale golului lăuntric, primul prozator adoptând față de lumea sa o perspectivă ironică, în timp ce Fănuș Neagu una poetică (ceea ce creează o ambiguitate privind esența personajelor). Am adus în discuție și aceste cărți pentru a ilustra ideea că momentul literar actual oferă un peisaj variat, policrom, sub aspectul tipologiei epice”. □ – Dumitru Micu: „Văd că discuția se

adâncește într-un plan estetic, vizând structura internă a personajului. Ceea ce am spus eu se referea la ceva mai simplu, dar integrat într-o concepție mai largă, nu strict literară, ba chiar nu în primul rând literară. Personajele sunt de foarte multe feluri. Ar trebui o întreagă sesiune, pentru a discuta toate aspectele problemei. Există personaje de structură clasică, și există parodii ale acestora; există anti-personaje, non-personaje și așa mai departe. Limitând intervenția la personajele prozei și teatrului de inspirație actuală, ba și mai mult, la aspectul adecvării modului în care sunt gândite aceste personaje cu existența obiectivă, am încercat să relev nota distinctivă a creației din ultimii ani în raport cu literatura de mai înainte. Răsturnarea produsă în acest sens nu e atât de ordin literar cât de ordin filozofic. Concepțiile dogmatice alteraseră modul de înțelegere a poziției și a rolului pe care îl are omul în societate. Nu era de conceput ca «eroul pozitiv» să greșească. Astăzi, în principiu, adevărul, dreptatea nu mai sunt un privilegiu al câtorva personaje cu funcții superioare. Pot să greșească și acestea, și poate să aibă dreptate muncitorul de rând. Rolul de factor pozitiv nu e monopolizat de către cutare sau cutare personaj cu aspect ireproșabil; acest rol este exercitat de colectivitate. De unde nu rezultă, evident, că poate exista un roman realist excelent cu eroi schematici. Rezultă doar (și aceasta implică o filozofie) că eroul nu este pozitiv, negativ sau nici cald nici rece – în abstract, ci în funcție de comportamentele sale în circumstanțe concrete. Cu cât aceste circumstanțe sunt mai insolite, cu atât personajul devine, cu necesitate, mai complex, iar scrierea mai interesantă. □ -G. Dimisianu: „Discuția poate fi purtată pe cel puțin două planuri: 1. Structura personajului; - 2. legătura dintre personajul cărților actuale și realități (în ce fel aceste realități determină o anume formulă de personaj). Cât privește noțiunea de personaj pozitiv, folosită de critică într-o perioadă mai veche, mi se pare azi inoperantă. Chiar și aceea de personaj exemplar, ce încearcă să i se substituie, e tot fără șansă. Un personaj împodobit numai cu virtuți va trezi suspiciunea cititorului și în orice caz sentimentul că are de a face cu un produs de eprubetă și nu cu o expresie a vieții. Să nu cerem literaturii, nemijlocit, modele de comportare, personaje-model, cu valoare practică. Ce «personaje-model» sunt de găsit, în sensul acesta, în Shakespeare?”. □ Cornel Ungureanu: „Să ofere modele de existență putem să-i cerem, trebuie, să-i cerem...”. □ G. Dimisianu: „...termenul de personaj exponențial, mi se pare totuși, mai potrivit căci e mai aproape de rosturile literaturii care esențializează prin transfigurare”. □ Dumitru Micu: ...personaje repere, puncte de referință... □ Laurențiu Ulici: ...după cum literatura antică exprima viziunea epocii despre om, iar eroii tragediei grecești ne par astăzi exemplari și pentru că noi suntem în afara epocii în care au trăit. Ei sunt, de fapt, personaje exponențiale... □ G. Dimisianu: „Am impresia că cititorul acestui moment respinge didacticismul. Este și o reacție față de literatura idilic-schematică din anii '50, populată de personaje fals pozitive care s-au prăbușit fără urmă, discreditând odată cu asta și pe cei care le făureau. Replici

la viziunea idilică de acum două decenii se mai aduc și azi dar nu toate reprezintă câștiguri reale, în ordine literară. În multe romane ale actualității, sau ale trecutului nu prea îndepărtat, se face apel la un fel de cazuistică socială care scoate la vedere situații de criză, impasuri, fapte reprobabile, abuzuri ș.a.m.d., elemente ce dau o imagine a vieții. Într-adevăr, departe de a fi idilică, dar nu și scutită de scheme. Cum s-a mai spus aici, scheme întoarse pe dos. Se ajunge astfel la un fel de foiletonism sui-generis, hrănit, cum spuneam, din cazuistică socială, totuși foiletonism, cu tot amestecul de superficialitate și tezism pe care genul îl presupune. Succesul de librărie este asigurat dar cu prețul prejudicierii unei problematici importante. Dacă socotim perimată ideea de a cere prozei să ofere personaje «pozitive» sau «negative» în accepția arătată, așteptăm în schimb de la literatură să dea un sentiment puternic al vieții, o imagine autentică a realului, răsfrângând cât mai mult din concretețea trăirilor, un sentiment adânc al legitimității societății noastre, nu la modul declarativ, ci ca o reverberație dinlăuntru, prin mijlocirea unui realism infuzat tuturor celulelor construcției epice. □ Laurențiu Ulici: „Indiferent, deci, de varietatea tipologiilor, personajele celor mai bune opere în proză de astăzi au în comun acel patos al identificării prin acțiune, prin participare la mișcarea socială a epocii lor. Asumându-și, lucid și responsabil, propriul destin, personajul acesta atât de concret în multitudinea ipostazelor sale românești, se revendică de la o gândire scriitoricească matură care – renunțând să copieze realitatea, dar știind prea bine bine că în lumea modernă, tot mai des, realitatea întrece orice imaginație, evitând ca atare, să și fugă de realitate – a găsit în sine puterea de a înțelege dinamica realului și arta de a pune imaginația în serviciul investigării acestei dinamici. Personajul exponențial al prozei de azi comunică direct cu omul timpului nostru și, în planul spiritualității, îl exprimă. Poate că aceasta este principala semnificație desprinsă din discuția noastră care, se înțelege, n-a vrut – și nici nu putea – să epuizeze problema personajului. Considerând, așadar, dezbateră de acum deschisă și altor opinii, vă mulțumesc pentru participare. □ Dezbateră de mai sus a avut loc în ziua de 3 martie 1977, cu 24 de ore înaintea seismului ce a pus la încercare nu numai soliditatea construcțiilor noastre materiale dar, în egala măsură, soliditatea construcției ființei noastre morale, a voinței noastre de popor care înțelege să meargă neabătut pe drumul ce și l-a ales. Oameni de toate categoriile sociale, de toate profesiile, de toate vârstele, de pe întreg cuprinsul țării s-au ridicat într-o deplină unitate să salveze ceea ce era de salvat, să reconstruiască ceea ce era de reconstruit, să întemeieze ceea ce era de întemeiat. Oameni, a căror inimă bate pentru țara aceasta, pentru semenii lor, au participat la operațiile de înlăturare a urmărilor seismului cu aceeași încredere în propria lor vocație umanistă cu care au participat la edificarea noii noastre istorii, cu care participă acum la refacere, la reintrarea vieții pe făgașul ei normal. Oameni, de o admirabilă ținută morală, conștienți de rostul lor în societatea noastră, patrioți și revoluționari, s-au găsit ieri și se găsesc azi

în rândul întâi al luptei noastre pentru scopul suprem: fericirea fiecăruia în contextul fericirii tuturor. Oameni ai acestui popor, cele mai autentice personaje ale romanelor noastre. Oameni de azi, oameni noi. Lor li se cuvine dreptul de a intra în istorie pentru că ei o fac. Ei sunt eroii literaturii epice românești de azi, și tot pentru ei literatura însăși. ■ Dumitru Micu analizează volumul lui Adrian Păunescu, *Pământul deocamdată, Pentru popor și România*: „Poetul e, potrivit unei definiții a lui Adrian Păunescu, «armonie în sălbăticie». Dacă în propriul său crez, «sălbăticia», fie și sacră, s-ar supune mai consecvent legilor «armoniei», efectul n-ar putea fi altul decât sporirea și esențializarea lirismului”.

● [„Cronica”, nr. 13] Editorialul *Refacere, solidaritate, omenie* este semnat Cronica: „În zilele de 28 și 29 martie 1977 a avut loc sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, ședința comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Marii Adunări Naționale, Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale și activului central de partid și de stat, eveniment de o excepțională importanță pentru destinul social și politic al României de astăzi”. ■ Andi Andrieș semnează *Oamenii*: „Cu patru săptămâni în urmă, țara, oamenii țării, așadar noi, treceam împreună printr-o încercare de ample proporții geologice. Ne-au pierit prieteni, s-au surpat valori, dar ne-au rămas alți destui prieteni și alte nenumărate valori”. ■ Al. Andriescu semnează cronica literară la *Istoria unei amfore* de Gheorghe Tomozei: „Învingând contaminările gazetărești despre care a fost vorba, Gheorghe Tomozei scrie în *Istoria unei amfore* câteva frumoase eseuri poetice despre destinul istoric și geografic al unui popor care, la timpul potrivit, nu și-a putut scrie, vitregit de împrejurări Iliada sa”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Gheorghe Simon prezintă *Taina* de Ioana Diaconescu, Editura Dacia: „Meritul incontestabil al poetei este de a dezvălui stări sufletești de o amre prospețime, poezia fiind pentru Ioana Diaconescu vocea unui «glas subțire»”. □ Vasile Mihăescu semnalează *Cerb alb* de Ion Bogdan, Editura Albatros, 1976: „Cartea lui Ion Bogdan *Cerb alb* (Ed. Albatros, 1976), un amplu poem în care suavitățile metaforice contrastează enorm cu prozaisme și locuri comune de natură diversă, are totuși darul, tocmai prin această tehnică a contrastului, dacă ea va fi fost consecvent urmărită, de a înteți și permanentiza «viciul lecturii»”. ■ Sorin Pârvu scrie despre *Mobilitatea privirii* de Silviu Iosifescu, Editura Eminescu, 1976: „În spațiul de recul dintre *privirea-empatie* și *privirea-ironie* se constituie *opera-obiect*. *Theoria*, reflecție comprehensivă asupra cărții, rezultă din sinteza dialectică a acestor determinări”. ■ Liviu Leonte semnează *Sociologie literară*, discutând studiul lui L. Volovici, *Apariția scriitorului în cultura românească*: „Dar toate însușirile până aici semnalate fac din *Apariția scriitorului în cultura românească* o carte cu totul remarcabilă, doctă fără ostentație, a unui critic matur, stăpân pe materie și pe propria capacitate interpretativă”. ■ Zaharia

Sângeorzan scrie despre *Argheziana*: „De recunoașterea și definirea fenomenului arghezian în literatura română se leagă numele lui Mihai Ralea. Este cea mai valoroasă sinteză și printre cele dintâi care reușește să fixeze în conștiința epocii valorile fundamentale ale unei poezii pe de-a-ntregul moderne”.

■ Grigore Ilisei publică un interviu cu George Lesnea, „*Aproape întreaga mea operă este un poem patriotic*”, o parte „Din volumul în pregătire: *Cu George Lesnea prin veac*”: „– Poezia socială a fost unul din câmpurile largi în care v-ați manifestat. – Poezia socială trebuie practică de poeții care au o viziune clară asupra lumii, asupra fenomenelor care se petrec. Prin acest fel de poezie suntem aproape de oameni, de aspirațiile lor, ne facem datoria de patrioți. Aproape întreaga mea operă este un poem patriotic, în sensul că pornește dintr-o sensibilitate românească. Am urmărit prin scrisul meu să exprim simțirea oamenilor din mijlocul cărora mă trag, indiferent dacă poezia era de dragoste, de natură, sau socială”.

■ Din *Moment* reținem: *Un gest exemplar*: „Poetul Mihail Steriade, directorul (și întemeietorul) Centrului cultural român al Universității catolice din Louvain, (Belgia) săvârșește un gest exemplar de solidaritate românească dedicând numărul pe martie al publicației «l'indépendance roumaine» care apare la Louvain, unui impresionant apel adresat cititorilor săi din străinătate pentru a contribui la fondurile de ajutorare a României afectată grav de cutremur”.

□ *Sărbătorirea lui George Lesnea*: „În frumosul cadru oferit de foaierea și sala «Aglae Pruteanu» al Teatrului Național «Vasile Alecsandri», obștea scriitoricească din Iași ia sărbătorit pe unul dintre cei mai de seamă scriitori ai generației sale, poetul George Lesnea, la împlinirea venerabilei vârste de 75 de ani. La această manifestare au participat tovarășii Cristian Chelaru, secretar al Comitetului județean de partid, vicepreședinte al Consiliului popular județean, Ioan Manciu, prim-secretar al Comitetului municipal de partid, primarul municipiului Iași, alți membri ai birourilor comitetelor județean și municipal de partid, numeroși scriitori, artiști, ziariști, pionieri, tipografi, oameni de cultură și artă. [...] Criticul și istoricul literar Const. Ciopraga a vorbit apoi despre viața și opera poetului și traducătorului George Lesnea. Mulțumind cuvintelor calde ce i-au fost adresate, George Lesnea și-a exprimat recunoștința pentru condițiile de viață și de creație ce i-au fost oferite de partid și de stat”.

□ *Cine răspunde?*: „În cadrul rubricii sale din «Săptămâna», (Nr. 329/25 martie 1977), criticul Dinu Săraru evidențiază curajos o doleanță care constituie uneori un motiv de tristețe și descurajare pentru actori, în funcție de diversele împrejurări din viața teatrelor”.

□ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „La sărbătoarea «Convorbirilor Literare» (data primei apariții: 1 martie 1867) se întâlnesc în ultimul număr numeroase condeie, încercând caracterizări competente cu privire la aportul și locul revistei junimiste în peisajul literar românesc. Dintre aceste colaborări festive, subliniem emoționanta evocare a fostului dintotdeauna semnată de Geo Bogza și, în acest cadru, a lui Sadoveanu – «Iată ceva despre care aș putea scrie, care mă umple încă o dată de

o știută și netocită emoție, mai ales când mă gândesc, și nu-mi vine să cred, că peste trei ani se vor împlini o sută de ani de la nașterea lui Sadoveanu, a cărui mână o mai simt în palma mea, cu toată căldura și blândețea ei, cu toată căldura și blândețea Moldovei...». [...] * În curs de pregătire la editura Eminescu volumul *Nouă pentru eternitate* care va cuprinde note bibliografice, fragmente literare, portrete, amintiri, manuscrise, fotografii inedite ale celor nouă scriitori dispăruți în noaptea de 4 martie”. ■ Versuri semnează George Damian (*Vorbesc de noi pădurile; Tăcerea ta mă ninge*), Cătălin Bordeianu (*Cântec pentru soldatul independenței*). □ Revista publică versurile scrise în *Cenacul Andrei Mureșianu – Vișeul de Sus*: Ion Pop (*Partidul*), Vasile-Ilie Pop (*Motiv pentru legendă*), Florica Orjecovski (*Durere*), Aurel Martiniuc (*Cântec târziu*), Marian Tomi (*Rostul poeziei*), Ioan Griga (*Fiecare munte zace în noi*), Ion Petrovici (*Eroii*), Ion Tomoiagă Maramureșanu (*Valuri de aramă*), Ion Mariș (*Venim din Maramureș...*), Adonis Sfetcu (*Trepte în timp*).

● [„**Munca**”, nr. 8381] În *Însemnări de scriitor*, Marin Preda publică *Umanismul românesc*: „În aceste zile care ne-au cutremurat inimile am auzit că unii oameni n-au știut ce este odihna, ce zic eu, au trudit zile și nopți la rând ca să salveze ce avem mai de preț pe pământ, viața. Identitatea unora o cunoaștem din paginile ziarelor sau de la televizor: îi cheamă maistrul Tudorică Surghe, inginerul Tudor Bindea, sau muncitorii Aurel Sonea și Florică Tătărașanu ca și mulți alții. Ce aș putea eu să spun mai mult despre ei, când pentru ei au vorbit atât de bine faptele lor. În aceste zile de grea încercare țara noastră a dat în fața lumii întregi, un greu examen, din care a ieșit învingătoare. A fost un examen al umanismului românesc. Acest umanism, care de-a lungul veacurilor a păstrat ființa neamului nostru. Au fost zile grele, zile în care n-am văzut copii jucându-se. Dar aceste zile le-am învins. Soarele strălucește din nou pe înaltul cerului! Și dacă putem să privim și să ne bucurăm de strălucirea sa, aceasta o datorăm în primul rând nouă, oamenilor acestei țări. Cei care cu câteva zile în urmă îndepărtau molozul s-au reîntors la locurile de muncă. Acum stă în forța, în puterea, în vrerea noastră să reclădim totul. Să durăm o cetate și mai frumoasă și mai trainică. [...] Cred că de aceea calitatea muncii trebuie să fie un mod de a concepe viața, relațiile cu oamenii, cu societatea. Altfel existența noastră ar fi searbădă, ca o monedă fără circulație. Mie unul, vrerea oamenilor evidentă în mii de fapte cotidiene îmi dă un sentiment tonic. Este o garanție că vom dura așezări omenești și mai frumoase, și mai trainice; că vom dura o viață care să stea mărturie și temelie pentru cei care ne vor urma. Este tot o formă a umanismului românesc”. □ În *Cultura și viața*, cu titlul *O carte pentru fiecare*, este prezentat evenimentul *Luna cărții în întreprinderi și instituții*, ce va avea loc în intervalul 1-30 aprilie.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 330] Versuri de Ion Dodu Bălan după Cutremur: *Prima zi de școală după o nedorită vacanță și Verbul a fi la trecut*; pe aceeași linie, Corneliu Vadim Tudor în *Renașterea*, despre lucră-

rile ședinței comune a CC al PCR, Marii Adunări Naționale, Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale și activului central de partid și de stat, cu Expunerea tov. Ceaușescu. ■ M. N. Rusu, în *Ideile națiunii*, vorbește despre ideea de program în istoria modelelor social-politice, proiectele și programele de renaștere/ renaștere națională, eforturile de sinteză narativă ale cronicarilor moldoveni, ale lui Cantemir sau ale Școlii Ardelene, cei care „căutau în istorie valorile de construcție ale națiunii noastre (origini, continuitate, legitate etc)... toți aceștia au fost convingși că numai prin construirea de monumente culturale naționale, de sinteze și sisteme unice, se poate schimba imaginea asupra pământului și spiritului românesc. Că numai prin eforturi spirituale conjugate în funcție de un program de cultură bine precizat, se poate afirma o nouă viață românească, se pot oferi modele pentru viitor. În planul literar al culturii românești aceste noțiuni cu putere formativă în creație au fost duse până la capăt de Hasdeu, Iorga, Pârvan și Călinescu, fiecare din ei realizând, prin propria lor operă, stâlpii de boltă ai spiritualității noastre. Pe aceștia și pe alții nu mai puțin importanți ne sprijinim când vrem să construim și să desăvârșim ideea de cultură și artă românească actuală.” □ *Patima fără sfârșit* (sau *Sângele*) de Horia Lovinescu, *O nouă Citadelă la Teatrul Nottara* – cronică dramatică de Ileana Lucaciu. □ Liviu Petrina pune în discuție *Cel mai vechi text românesc păstrat*, din sec. XIV (deci cu mult înainte de *Scrisoarea lui Neacșu*): un fragment din *Codicele de la Ieud*, adus la B.A.R. de Andrei Bârseanu în 1921 și cercetat de D. Șerbu – în cele două numere din „Tribuna” , 24 februarie și 3 martie 1977. □ Două debuturi omologate de Dan Mutașcu: Pascale Enache – *Încrustări pe patul armei*, versuri, Ed. Militară și Radu Felix (Vasile Butufei) – *Chemarea lyrei*, tot debut liric, tot Ed. Militară. ■ Emil Manu consemnează apariția *Dosarului Scrinului Negru* (ediție îngrijită de Cornelia Ștefănescu) „romanul romanului” călinescian: „Dosarul cunoscutului roman vine să schimbe un punct de vedere, să aducă deci o nouă viziune, de structură, asupra creației epice a marelui scriitor... Laborioasa ediție a *Scrinului negru* pe care ne-o oferă Cornelia Ștefănescu, tipărită cu atâta grijă și răspundere de Ed. Eminescu, devine un eveniment editorial. Desigur, primul volum se adresează mai ales specialiștilor sau călinescologilor, dar devine pentru orice scriitor o lecție severă de creație (*n.b.* nu se vorbește aici numai de surse și esențe, ci și de colaje de date fictive despre evenimente fictive; de reținut că și ficțiunile, potrivit concepției romancierului, sunt gândite ca documente de epocă; și din acest punct de vedere experiența documentării pentru *Scrinul negru* merită să fie subliniată)... Din dosarul *Scrinului* apar în mod evident în embrion cel puțin eroii acestui roman cu excepția lui Ioanide. Pentru cei care vor să cerceteze și dosarul acestui personaj sunt invitați – în paralel – să studieze viața și opera lui G. Călinescu însuși.” □ *Despre metaforă*, în *Transfer* de Ion Lotreanu. □ Ultima poezie a Danielei Caurea – *Ca o apă* (poeta a decedat și ea pe 4 martie 1977 la Cutremur). □ Despre formule literare,

poncife și „rețete” , scrie H. Zalis. □ *Dialogul literar* de Constantin Sorescu înregistrează cartea lui Constantin Coroiu, ce adună cele 17 interviuri publicate în revista „Convorbiri literare” într-un volum la Ed. Junimea, *Dialoguri literare*. □ Cronică de librărie recomandă: *Camil Petrescu în oglinzi paralele* de Liviu Călin la Ed. Eminescu; *Uneori, plutirea* – versuri de Dorin Tudoran, Ed. Eminescu; Nicolae Manolescu – *Introducere în opera lui Al. Odobescu*, Ed. Minerva.

● [Tribuna României, nr. 106] Continuă estimarea „pierderilor umane și materiale cauzate de cutremur” („valoarea totală a daunelor materiale provocate avuției naționale se înscrie între 9 și 10 miliarde lei”) și îndemnurile pentru „eforturile încordate destinate unor producții suplimentare și refacerii locuințelor din Capitală”, însoțite de „noi manifestări de prietenie și solidaritate”. ■ Într-un astfel de număr, îndoliat, nu lipsește lecția de limba română (a XI-a) a lui Cezar Tabarcea, cu desene de Nicu Russu. Alături, sunt publicate o poezie de Miron Radu Paraschivescu, *Aprilie* și una de George Coșbuc, *Dorobanțul*. ■ Dumitru Radu Popa subliniază valoarea biografiei spirituale scrise de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, *Eminescu – cultură și creație* (o monografie apărută cu 14 ani în urmă), volum care „înseamnă o contribuție de primă importanță în cercetarea eminesciană de azi. Analitică, asociativă, originală în multe direcții, cartea, este, în primul rând, o invitație la lectură: citirea creatoare a operei lui Mihai Eminescu”.

2 aprilie

● [„Scânteia tineretului”, nr. 8666] Mihai Gafița analizează romanul lui Duliu Zamfirescu, *În război*, cu ocazia împlinirii a „80 de ani de la apariția celei dintâi lucrări epice, de proporții și de valoare literară ridicată, închinată războiului de Independență”: „Cartea sa, romanul *În război*, organizează și dă obiectiv precis precedentelor volume pentru a constitui epopeea – cu alte cuvinte pentru a așeza la o mare înălțime și a da o semnificație cu totul deosebită – actului de superioară valoare politică, socială, militară și morală, care a fost proclamarea Independenței și consolidarea ei cu armele pe câmpul de luptă.” □ Emil Manu scrie despre *Un ideal scump tradiției noastre literare*, cu referire la volumul lui Teodor Vârgolici, *Ecourile literare ale cuceririi independenței naționale*: „Propriu-zis, cuprinsul cărții e o demonstrație [...]. Viziunea lui Eminescu este urmărită în ansamblul operei nu numai în fragmente tematice ilustrative, participarea entuziastă a lui Vasile Alecsandri la acest eveniment e legată de inima lui de revoluționar pașoptist, prezența lui Alexandru Macedonski e tratată ca o infirmare a imaginii unui poet sedus de himere, glasul zecilor de poeți mărunți e consemnat ca operă politică și literară în același timp, fără să li se inventeze merite artistice dincolo, reconstituirile epice ale luptelor (N. Gane, Gr.H. Granda, Mircea Rosetti, C. Mille, Al. Pelimon, N.D. Popescu. A. Chibici-Râvneanu, Panait Sevescu-Pas etc.) sunt discutate cu se-

veritate, dar și cu recunoașterea meritelor lor literare și politice în epocă, contribuția dramaturgiei este, de asemenea, considerată activă și determinantă pentru întreținerea atmosferei de entuziasm politic.”

• [„Luceafărul”, nr. 14] Se deschide cu editorialul redacțional *Sub semnul responsabilității*. ■ Marin Preda „urmărește”, pe prima pagină, *Lumea țărănească și generațiile ei în istorie* – cuvântare ținută la sesiunea științifică din 31 martie 1977 pentru comemorarea răscoalelor țărănești. Discursul prozatorului are și o încărcătură autobiografică: „Contemporan cu două generații de țărani, m-am născut și am avut timp să cunosc valorile spirituale ale lumii țărănești dinlăuntrul acestei lumi și nu din afară, sau trăind sub zariștea cosmică, să fiu protejat de condiția aspră, nemiloasă a existenței țărănești ca fiu de preot, de învățător, de avocat sau mic moșier afabil al cărui pământ îl munciau țărani. L-am muncit eu însumi, sub protecția unui țăran care mi-a lăsat, pe lângă experiența miriștii călcată cu piciorul desculț, a ploilor și a gerurilor, a abandonării, deci, în fața naturii care trebuia înfruntată pornind de la gradul zero, adică neîmbrăcat și rău hrănit, valori morale care se ridicau deasupra condiției țărănești. Da, mi s-a spus fără milă, pe lângă toate acestea, adică pe lângă faptul că pământul trebuia muncit așa cum erai, sănătos sau bolnav, fragil sau vânjos, pe lângă faptul că vita trebuie îngrijită ca o zeităte fără de care nici pământul nu-ți putea da nimic, pământ și vite constituind suportul existenței tale fizice fără de care ai fi murit, pe deasupra lor, tu, ca om, nu meritai să trăiești dacă *nu erai om*. Am plecat din sat târziu, pe la optsprezece ani, cu această întrebare: ce înseamnă *să fii om*? Și am început să scriu, după ce am descoperit în marile creații ale umanității aceeași mare întrebare. Trebuia să răspund la ea prin ceea ce știam din lumea țărănească în mijlocul căreia îmi trăisem copilăria și adolescența. Un om era o ființă care nu-și avea rostul în natură dacă nu se scula odată cu răsăritul soarelui și nu-i întâmpina primele raze fără să fie la capătul pământului care îl aștepta să fie muncit. Un om care împila pe altul nu era un om. Un om care câștiga puterea să muncească alții pentru el și el să-și petreacă viața îmbuibându-se începea să fie străin de condiția adevărată de om. Un om disperat și cuprins de o stranie dezordine, care-și bătea muierea și copiii și își irosea averea prin cârciumi, era un nenorocit care adusese pe lume noi ființe umane față de care nu voia să aibă o răspundere cum avuseseră alții pentru el. Un ins care nu respecta bătrânii, propriii lui părinți, și-i da afară din casă, uitând că l-au născut și au trudit să-l crească, era un smintit, care credea că el n-o să ajungă niciodată bătrân și o să aibă nevoie de ajutorul copiilor când puterile aveau să-l părăsească. [...] Un tânăr nu-și putea întemeia o familie până nu învăța în armată să fie un luptător pregătit să-și apere patria. Fata pe care o alesese și de care fusese ales aștepta să se întoarcă, doi ani, adesea trei. Dezordinea afectivă era rară și, odată căsătorită, tinerii se închinau cultului familiei, pe care copiii o făceau indestructibilă. [...] A fi cinstit, a fi drept, a sări în ajutorul celui lovit de nenorocire, a răspunde la chemă-

rile patriei erau legi morale care depășeau Decalogul lui Moise. [...] Am trăit nu puține lucruri nefirești, pricinuite de oameni și de evenimente istorice, dar nu am crezut în durata lor și nu cred nici astăzi. Am încercat să exprim această credință în tot ceea ce am scris și datorez țăranilor generației tatălui meu codul moral al existenței lor, pe care ei mi l-au transmis și care e contopit astăzi cu al întregului popor”. ■ Sub genericul *Partidul, marele strateg*, articole de Constantin Stoiciu (*Umanitate*), Hans Liebhardt (*A lucra cu bucurie*), A.I. Zăinescu (*O politică a vieții*), Mihai Stoian (*Romantism revoluționar*). ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru publică tableta *Copiii*. ■ Eugen Jebeleanu „onorează” *Arena* cu poezia *Puiul de vultur*. ■ Două volume de critică „traversează” M. Ungheanu la *Cronica literară: Eseuri asupra stării de grație* de Dan Laurențiu și *Arcadia imaginară* de Dan Cristea. □ Observații despre primul volum: „Gesticulația critică a lui Dan Laurențiu are ceva din maniera lui Macedonski de a găzdui poezia și a vorbi despre ea. Ca și în cenaclul acestuia, convenția e decisivă, iar discursul despre poezie – oficierea unui cult. Dan Laurențiu știe însă că nu cadrul exterior face spiritul critic și dă o substanță critică solidă acestei convenții de limbaj și ton. Eseurile lui asupra stării de grație în lirica de azi dezvăluie o privire dinlăuntru poeziei, adesea o fină demontare a mecanismelor ei secrete, un diagnostic pe cât de sugestiv, pe atât de exact. [...] Chiar dacă uneori mecanismul unei rostiri prețioase despre poezie se învârteste în gol, majoritatea covârșitoare a eseurilor lui Dan Laurențiu creează dimensiunea intimă a poeziei despre care se vorbește nu numai prin altitudinea imperativă a abordării, ci și prin elevata atmosferă întreținută de limbajul său critic”. □ O metodologie a afinității electiv depistează cronicarul în volumul lui Dan Cristea: „Aproape fiecare articol al său repetă gestul lui Narcis, deoarece în mulți din scriitorii cercetați criticul caută o oglindă a propriului mod de a gândi și de a trăi literatura și faptul artistic. Nu-i putem însă reproșa autorului abuzul de a fi forțat nota proprie a fiecărui scriitor. Ochiul criticului s-a oprit mai ales asupra amatorilor de frumos îndrăgostiți de artă atât în viață, cât și în literatura lor”. Scriitorii „frecvențați” de Dan Cristea sunt, în această privință, Odobescu, Duiliu Zamfirescu, Ion Ghica, Mihail Ralea sau Hortensia Papadat-Bengescu. Alte considerații: „Criticul lucrează ca un miniaturist interesat de detaliu și de nuanță, lucru care se poate observa și la nivelul stilului de o elaborată ținută. Ar fi greșit să-l considerăm totuși pe Dan Cristea prizonierul unui număr restrâns de scriitori și teme. „Adela” sau arta discreției, „Frații Jderi”, *Poezia lui Eugen Jebeleanu, Marin Preda – un mare roman și unele precizări* sunt tot atâtea dovezi că investigația lui critică poate înainta fructuos și dincolo de hotarele literaturii lui de predilecție. [...] *Arcadia imaginară* ne înfățișează în autorul ei un critic mai puțin atras de originalitatea judecății critice și mai mult unul interesat de nuanță și de caligrafia criticii. Memorabilul, ca semn al artei durabile, este ceea ce caută autorul [...] la toți scriitorii cercetați și ceea ce nu poate ierta [...] memorialistului Slavici este tocmai absența expresiei și a for-

mulărilor memorabile”. □ Într-un P.S., M. Ungheanu oferă o „replică” bibliografică lui I. Negoițescu: „Pentru a înlătura exploatarea interesată (a se vedea I. Negoițescu: „*Între E. Lovinescu și G. Călinescu?*”, *Viața Românească*, nr. 2, 1977) a absenței unor trimiteri bibliografice din cronica noastră literară apărută în revista *Luceafărul* nr. 41 din 11 octombrie 1975, facem cuvenitele precizări”. ■ „Prin *Ianuarii*, Mihail Crama exemplifică încă o dată strălucirea austeră a unei poezii căreia critica și cititorii riscă să-i rămână mereu datori”, își încheie Dorin Tudoran comentariul *Încrederea în cuvânt* de la *Viața cărților*. □ Romanul *Lupii albaștri* de Király László, în traducerea lui Andrei Fischof, este abordat de Voicu Bugariu: „Autorul dovedește [...] aptitudinea destul de rară de a vorbi liric despre propriile sale trăiri (Király László este, de altfel, autorul unor apreciate volume de versuri) și, în același timp, capacitatea de a privi în mod realist lumea amintirilor sale. [...] Totuși, în ciuda numeroaselor fragmente realiste, ce surprind scene pitorești din viața unui sat transilvănean al anilor '50, romanul impune mai ales prin modul dezinvolt și funciarmente sincer în care personajul vorbește despre sine”. □ Două volume de proză „străbate” Nicolae Ciobanu la *Cartea de debut: Iarba pierdută* de Dan Claudiu Tănăsescu și *Valiza cu zăpezi* de Areta Șandru. □ Nuvelele din *Iarba pierdută* alcătuiesc „un jurnal rememorat, în paginile cărui, fără o intenționate artistică anume, sunt reconstituiți «anii de ucenicie» ai autorului”, cronicarul apropiind, ca structură, aceste „fragmente narative” de „cunoscutul ciclu de povestiri autobiografice al lui Hemingway”. □ Schițele din *Valiza cu zăpezi* atrag atenția printr-o „cu totul plăcută nonșalanță tineresc-feminină”: „În general, considerăm că Areta Șandru e îndreptățită să aspire la mai mult. Vocea ei epică reclamă o mai francă delimitare de ticurile așa-zisei proze de generație, ai cărei exponenți cu superb, poate, și nevinovat orgoliu consideră că le sunt întru totul suficiente propriile descoperiri”. ■ La rubrica ocazională *Aqua forte*, este adusă în discuție, sub semnătura *Lector*, discrepanța flagrantă dintre câteva comentarii consacrate volumului *Sburătorul* de G. Gheorghică. □ În *Luceafărul* și *Scînteia*, cartea a întâmpinat obiecții severe, în timp ce Dinu Flămând a publicat în *Scînteia tineretului* din 23 martie o recenzie pozitivă: „Fapt unanim acceptat, nu este deloc obligatoriu ca opiniile avansate de un comentator sau altul în legătură cu aceeași carte să coincidă întru totul. Dacă s-ar întâmpla astfel, situația ar deveni nu numai plicticoasă, ci și nu o dată inconcludentă. Punct de vedere, de asemenea, în unanimitate acceptat, confruntarea de opinii constituie una din rațiunile hotărâtoare, capabilă a conferi spirit dinamic, vivacitate peisajului critic. Dar, apropos de cunoscutul dicton, există o măsură în toate. În momentul în care cititorului îi este dat să întâlnească despre aceeași carte aprecieri care exclud orice punct de convergență între ele, impresia că ceva nu este în regulă devine pur și simplu presantă. Este, fără îndoială, și cazul oferit de recenzie – «monumental» intitulată: *Monografia unui moment literar de excepție* [...], recenzie semnată de poetul Dinu Flămând. [...]

Se înțelege, punctele de vedere exprimate în revista noastră, în ziarul *Scînteia* cu privire la «contribuțiile» lui G. Gheorghiuță în restabilirea adevărului literar se situează în contradicție cu tonul apologetic al recenziei amintite. Ne aflăm, așadar, în fața unei evidente alunecări în apologetism, în spirit partizan. Sperăm, totuși, că publicația care a găzduit cu generozitate acest text nu va întârzia să tempereze excesul apologetic, printr-o interpretare corectă, la obiect, a cărții în discuție”. ■ O notă din grupajul *Prezențe*: „În cadrul *Clubului artelor*, ediția din 25 martie a.c., manifestare organizată la Biblioteca județeană din Constanța, poetul Mircea Dinescu a avut o întâlnire cu cititorii. Au mai participat actrița Ileana Popescu și pictorul Constantin Georgescu”. □ Tot aici este anunțat, la 4 aprilie, în sediul Universității populare din București, un spectacol montat de Romulus Vulpescu, cu un comentariu muzical de Tudor Gheorghe, după piesele *Răposatul postelnic* de B.P. Hasdeu și *Cuminecătura* de G.M.-Zamfirescu, pentru Teatrul *Manuscriptum* (în colaborare cu Teatrul „Nottara”). ■ La *Opțiuni*, un grupaj de articole despre condiția țaranului român, așezate sub genericul *Meditând la adevărurile istoriei*. □ Semnează Ion Bănuță (*Țăranul, soarele pământului*), Nicolae Velea (*Oamenii inițiali*), Alex. Papilian (*Pagini pentru totdeauna*), Iulian Neacșu (*Portretul unui fost muritor de sete*), Pavel Perfil (*Morile cu pir și volbură?*). □ Despre *O temă fundamentală* a literaturii române, aceea de inspirație rurală, scrie Pompiliu Marcea, evidențiind reprezentări ale acesteia în poezie și proză. ■ Al. Piru polemizează, la *Varia*, cu I. Negoșescu pe marginea volumului despre posteritatea critică a lui E. Lovinescu al Ilenei Vrancea: „Articolul nostru *Între E. Lovinescu și G. Călinescu* din *Luceafărul* 1977, nr. 2 întâmpină un răspuns iritat și surprinzător de violent din partea lui Ion Negoșescu în *Viața Românească* nr. 2. Ion Negoșescu nu atacă teza noastră că autoritatea lui E. Lovinescu era în scădere între 1937 și 1943, când a murit, ca urmare a activității altor critici, care preluaseră magistratura sa, în frunte cu G. Călinescu [...]. În lucrarea sa *E. Lovinescu și posteritatea lui critică*, vorbind despre prima etapă a posterității lui E. Lovinescu, fixată între anii 1936-1944, Ileana Vrancea amintește de opoziția lui Iorga la intrarea în Academie a criticului, de omagiul pe care Vianu, Perpessiciu, Pompiliu Constantinescu și Streinu i-l aduceau în 1942, de *Manifestul Cercului literar* redactat în 1943 de Ion Negoșescu, dar omite în tot acest timp pe G. Călinescu. Consideră Ion Negoșescu, împreună cu Ileana Vrancea, că respectivul *Manifest* [...] este mai important decât tot ce a scris G. Călinescu în această perioadă despre E. Lovinescu, că *Manifestul* [...] a înrâurit mai mult opinia publică de atunci? Dar până la manifest, Ion Negoșescu nu publicase decât un opuscul liliputan, *Povestea tristă a lui Ramon Ocg*, pe care nu i-l luase nimeni în serios. Cel care semnase manifestul cu pseudonimul Damian Silvestru era în 1943 un ilustru necunoscut. [...] Abia în etapa a doua a posterității lui E. Lovinescu, 1944-1947, Ileana Vrancea menționează pe G. Călinescu, cu compendiul de *Istoria literaturii române* din 1945, dar nu și cu ce scrisese

despre el criticul de școală lovinesciană Pompiliu Constantinescu în 1945, singurul critic care nu se raliase la campania anticălinesciană din 1941 și care găsea acum că G. Călinescu oferă «cel mai atractiv capitol din critica noastră de azi» [...]. Din 1948 până în 1958, posteritatea lui E. Lovinescu trece printr-o eclipsă, singurul studiu de oarecare dimensiuni publicat în acest ultim an despre el fiind eseul lui N. Tertulian: *E. Lovinescu sau contradicțiile estetismului*. Este și motivul pentru care Ileana Vrancea prelungeste cea de-a treia etapă a posterității lui Lovinescu până în 1962, când a apărut un articol al său despre câteva lovituri «greșit îndreptate» în critică. Atrag atenția că nu eu am trecut sub tăcere acest articol, ci autoarea însăși, care păstrează numai ideea lui în carte, nemaisusținând acum că E. Lovinescu ar fi avut și «teorii dăunătoare». Pe E. Lovinescu îl învinovățesc, în 1958, după Ion Negoitescu, eu, în articolul din *Viața Românească* nr. 4, *Tehnica criticii literare*. Am reprodus acest articol, așa cum l-am scris, nu așa cum a apărut în revistă, în *Varia. Studii și observații critice* din 1973. [...] Nu mai explic motivul pentru care aceste rânduri sună altfel în revistă [...]. Atât Ileana Vrancea, cât și Ion Negoitescu puteau să ia act de acest text [...]. De fapt, eu obiectam Ilenei Vrancea că, indiferent cum era tratată în această perioadă posteritatea lui E. Lovinescu, eroarea ei era de a condiționa întreaga mișcare literară de atitudinea pro sau contra Lovinescu, când adevărul era că atenția în epocă era reținută totuși de G. Călinescu și că majoritatea criticilor din perioada 1948-1965 erau fie de descendență călinesciană, fie se simțeau mai aproape de G. Călinescu decât E. Lovinescu. Ion Negoitescu și-a publicat primul volum, *Scriitori moderni*, în 1966. Formația sa [...] este călinesciană și mult mai puțin lovinesciană. Cartea sa despre *Poezia lui Eminescu* [...] este de un călinescianism strident, exagerând valoarea postumelor eminesciene față de antume, prin denaturarea unor observații ale lui G. Călinescu. [...] Ion Negoitescu nu reprezintă decât un camuflaj al călinescianismului. Spirit în proporțiile sale reale de un număr de admiratori, Ion Negoitescu a publicat în 1968 un plan de *Istoria literaturii române*, ușor de recunoscut în tabla de materii din *Istoria literaturii române* de G. Călinescu. Proiectul n-a fost realizat la data anunțată, 1970, și nu e gata nici astăzi. Autorul a publicat prin reviste și de curând într-un volum de circa 300 de pagini, *Analize și sinteze*, câteva fragmente. Nu lipsește o recenzie la cartea Ilenei Vrancea, sub titlul *Destinul lovinescianismului*. Ion Negoitescu n-are nici o obiecție de adus, este entuziasmat că nu s-a uitat rolul *Manifestului Cercului literar* în constituirea posterității lui E. Lovinescu, nu e surprins că autoarea trece cu vederea opinia lui G. Călinescu despre E. Lovinescu și nu raportează nici un moment, nici măcar între anii 1965-1972, posteritatea lui E. Lovinescu la posteritatea lui G. Călinescu. Pentru Ileana Vrancea și Ion Negoitescu, G. Călinescu nu a existat între 1937 și 1965, n-a avut nici un rol în critică, iar posteritatea sa e, din 1965, ca și disparentă. Probabil din 1966, când a apărut *Scriitori moderni*, primul critic român a devenit Ion Negoitescu. Nu degeaba un critic l-

a și denumit atunci «mareșal al criticii române». [...] Cât despre G. Călinescu, la el nu ne întoarcem, cu el mergem înainte, cum, de altfel, merge, poate fără s-o știe, Negoïtescu însuși, «prea candidul», cum îl califica E. Lovinescu, Ion Negoïtescu...» (*Lovinescu, Călinescu... Negoïtescu*). ■ Sunt prezenți cu versuri Ion Sofia Manolescu, Dim. Rachici, Ion Segărceanu, Augustin Iza. □ Este publicat poemul *In memoriam* („întu neuitarea celor dispăruți în urma cataclismului de la 4 martie 1977”) al regretatului Petre Dragu, datat 9 martie 1977. ■ Ion Besoiu încredințează câteva pagini de jurnal din săptămâna 4-11 martie 1977 (*Îl juca pe Constantin Tănase...*). ■ Sub genericul *Evocări: 1907*, contribuții de N. Stoicescu (*Din amintirile unui „desculț”*), Mihai Tatulici (*Cum se petrece istoria*) și Ion Longin Popescu (*Pavilionul cooperativelor*). ■ Marius Robescu are în vedere adaptarea dramatică a lui Valeriu Sîrbu după romanul *Răscoala*, montată de Radu Boroianu la Teatrul „Ion Vasilescu”. ■ *Cuibul salamandrelor*, filmul lui Mircea Drăgan (scenariu de Ioan Grigorescu), este discutat de Nicolae Mateescu. ■ Sânziana Pop reține, în cronică micului ecran, *Emisiunea pentru tineret*, care a difuzat secvențe de la șezătoarea literar-artistică organizată de *Luceafărul* în comuna ilfoveană Gârbovi. (Manifestarea este prezentată în nr. 6 al revistei.) ■ *Semnificații majore* află Grigore Hagiu în lucrările oferite de artiștii plastici pentru *Contul 1977*. ■ Cronică muzicală este înfăptuită de Grete Tartler (*Arte și meserii*). ■ Eugen Simion „scrutează”, la *Fragmente critice*, poezia Constanței Buzea: „Ea scrie fără a-și lustrui metaforele. Poemele sunt, de aceea, halucinante și crispatе, fără mistificație, departe de sugestia de «joc» și cochetărie erotică”. ■ La *Confurtări*, Romul Munteanu „desfășoară” eseul *Opera deschisă, critica deschisă*. ■ Marin Sorescu scrie, la *Ferestre*, al treilea episod al călătoriei *Prin Maramureș*. ■ *Un profesor: Andrei Oțetea* este evocat de M. Berza (cuvânt rostit la adunarea de doliu ținută în ziua de 25 martie la Institutul de Istorie „N. Iorga”). ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu îi răspunde lui M. Bîrsilă: „Aveți talent, după cât se pare (*Și totuși, Ucenicie, Nimeni* etc.). Multe imagini frumoase, revelatoare – uneori, însă, mânuite și «montate» stângaci, alăturate forțat, inaderent, alteori întinse, «răsucite-n trei și-mpletite-n șase», hipertrofiate până dincolo de marginile admise de gustul artistic, de simțul măsurii, de plauzibil și logic, de propria lor capacitate de a «opera» etc. (vezi «găleata fântânii» din *Acolo*, ori «sufletul singurul pentru care zăpăceala»... etc., ori «moartea această copită care își pune ca niște buze de om pe inima mea capul» – *copita, buzele, inima, capul?!* – ori «ninsoarea – caracatiță-acordeon», «tăcere mi se cațără în gâtul sărutului», «diliacul, fotografie a fisurii care... – bărci de hârtie» etc., «să le zidesc gestul de cântec pe limbă»?! și multe altele). Nesiguranțe de simț artistic, de meșteșug, lipsă de măsură și pondere, lipsă de experiență, în ultimă instanță (experiență de viață, de scris, de lectură și studiu), al căror remediu vă stă la îndemână, după cum lesne bănuieți. Mai dați-ne câte-o veste, din când în când”. ■ Irina Vainovski traduce versuri de Pintér

Lajos, Pusztai Sándor, Veress Miklós și Szepesi Attila (*Lirică din R.P. Ungară*). ■ În grupajul *Cultura românească în lume*, o notă evidențiază succesul obținut de regizorul Lucian Giurchescu în Danemarca prin montarea piesei *Cercul de cretă caucazian* de Bertolt Brecht, la Teatrul din Aarhus. Sunt reproduse aprecieri din presa daneză. ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, ultima pagină găzduiește fragmente din piesa documentară *Fără lege și judecată* de Mihai Georgescu, despre răscoala din 1907.

5 aprilie

• [„**Viața studentească**”, nr. 14] Dinu Flămând semnează o cronică literară la vol. de versuri al lui Dorin Tudoran, *Uneori plutirea*, Ed. Eminescu, 1977.

6 aprilie

• [„**România liberă**”, nr. 10 092] Radu Popescu prezintă reprezentarea scenică a dramei lui Marin Sorescu, *Răceala*, la Teatrul Bulandra, în regia lui Dan Micu, notând: „bună marfă e *Răceala* [...] spectacolul, fruct credincios al acesteia, nu are mai puține merite”.

7 aprilie

• [„**Flacăra**”, nr. 14] Nicolae Dragoș publică articolul de fond *România – patria noastră eroică*. □ Franz Johannes Bulhardt scrie poezia *Carpații*, în românește de Iosif Cassian Mătășaru. ■ În *Flacăra interviu*, cu titlul *Cred că omul, pentru a fi om, trebuie să-și cunoască locul și rosul pe acest astru numit Pământ*, George Arion publică un interviu cu Franz Storch. ■ Pe pagina intitulată *Să nu uităm învățămintele dureroase ale istoriei*, Șerban Cioculescu publică *Un fenomen care atentează la valorile umanității*, un atac virulent împotriva postului de radio „Europa Liberă”. □ Ion Dodu Bălan publică un eseu intitulat *Odioasa trădare*. □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc (XX)* Octavian Paler scrie despre *Michelangelo. Eroismul umanului*. ■ În *Note polemice*, Alexandru George publică *Memorialistică de fantezie*, un comentariu la articolul lui Ion Roșu, intitulat *În absența martorilor* și publicat în nr. 8/1977 al revistei „Flacăra” în care acesta „atrage atenția asupra lipsei de seriozitate a unor memorialiști”. În același context este criticată și o afirmație a lui Al. Piru din interviul acordat lui George Arion în nr. 6/1977 al aceleiași reviste. „Gravitatea afirmațiilor conținute în aceste fraze credem că nu a scăpat nimănui. Suntem invitați să credem pur și simplu că o serie de verdicte critice dintre cele mai clar formulate de G. Călinescu nu aparțin acestuia, ci unei „persoane” care-i șoptea în mod ocult încotro să o ia până la atât de personală. Faptul vine în contradicție nu numai cu tot ceea ce cititorul știe îndeobște despre personalitatea morală a autorului *Istoriei literaturii române*, dar și cu mărturiile altor memorialiști destul de apropiați de el. Ne referim anume la Dinu

Pillat, un critic și un istoric literar de o mare și recunoscută probitate, și care scrie despre mentorul său: „Ultima oară când l-am vizitat, puțin timp înainte de internarea sa în sanatoriul de la Otopeni, era întins în dormitorul de sus, cu ochii pe o pagină dintr-un număr al revistei «Luceafărul», cu niște poeme de Marin Sorescu. [...] Cui să dăm crezare într-o astfel de dispută de mărturie? Întrucât ne privește, nu avem nici cea mai mică ezitare, dar au sunt mulți cititori care cunosc și această din urmă versiune a eventualei atitudini a lui G. Călinescu față de poetul Marin Sorescu. Dacă cealaltă versiune, susținută de Al. Piru, este cumva cea reală, toată problema se deplasează pe un teren de bănuieli și implicații dintre cele mai stranii. Să presupunem, în ipoteza cea mai favorabilă d-sale, că Al. Piru e victima unei prea accentuate identificări cu persoana profesorului său, după cum stau mărturie atâtea fapte din ultima vreme, și ajunge să-i atribuie și lui o serie de practici ce-i sunt numai lui proprii. Ne referim la o mărturie a d-sale cum că în monografia sa despre Ibrăileanu s-ar afla unele aprecieri de mare importanță, care s-au publicat însă „cu îndreptările redactorului editurii”, sincera sa opinie fiind cu totul alta (*Varia*, în „Luceafărul” nr. 2, 1977). Desigur că a jongla cu propria noastră semnătură și cu judecățile despre un scriitor sau altul, schimbându-le după cum ne convine, e o treabă care nu poate să lase indiferenți pe cel ce ne citesc. Mai grav e când atribuim această pornire unor iluștri dispăruți, cărora avem aerul a le venera și apăra memoria în ieșiri publice. Oricum, cititorul trebuie pus în gardă împotriva acestei memorialistici de fantezie, elaborată în absența martorilor.” ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie *Iar despre forța literaturii*. ■ Florin Manolescu, în *O operă vie*, publică un portret dedicat lui Al. Ivăsiuc. ■ Ioan Alexandru scrie despre *Cântarea României*. □ Székely János publică poezia *Tânăr pod*, traducere de Gelu Păteanu. □ □ Pe pagina intitulată *Cenaclul Flacăra al tineretului revoluționar*, Eugen Seceleanu prezintă în *Cronica* (241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258) ultimele ședințe ale cenaclului.

• [„**Orizont**”, nr. 14] Este inserată chiar pe prima pagină o convorbire cu poetul Ștefan Augustin Doinaș, consemnările aparținându-i lui Marius Pop, din care extragem câteva informații de istorie literară și biografice: „ – [...] *Cu ce sentiment privești astăzi debutul în volum din 1964?* – Cu părere de rău și cu indulgență. Era o «carte de vizită» improvizată, ad hoc, necesară reintrării mele în literatură. – *Ce socotiți că aducea nou în lirica dv. cel de-al doilea volum intitulat «Omul cu compasul», apărut în 1966?* – Cea mai mare parte din poeziile cuprinse în volumul «Omul cu compasul» erau vechi, scrise cu ani de zile înainte. Dacă aduceau «ceva nou», această «deschidere» privea viața literară a acelor ani: pledoaria implicită pentru o poezie gravă, de meditație; refuz al «reportajului liric» la modă atunci; afirmarea culturii poetice și a criteriului estetic. – *De ce «Seminția lui Laokoon»?* – Pentru că mitologicul Laokoon simboliza, pentru mine, omenirea însăși, sfâșiată de proprii săi demoni interi-

ori; pentru că a cânta aceasta condiție a omului, exorcizând-o, mi se părea – de altfel ca și acum – o datorie a oricărui poet. – *Din câte știm, manuscrisul unui volum de-al dv. a fost premiat cu premiul Lovinescu, în 1947. Despre ce volum era vorba?* – E vorba despre «Alfabet poetic», o culegere de poezii dintre care, la ora actuală, aproape toate sunt publicate în diverse volume. În amintirea acestui prim succes pe care l-am repurtat, antologia de versuri care urmează să-mi apară anul acesta la editura Minerva, în colecția *Biblioteca pentru toți*, va purta același titlu. – *Ce a însemnat pentru dv. perioada de apostolat la catedră, din perioada 1949-1956, în care, bănuim, n-ați încetat să scrieți?* – Un exil voluntar din viața literară. – *Știm că alături de confrății dv. de generație: Radu Stanca, I. Negoitescu, Cornel Regman, Ioanichie Olteanu, Victor Iancu, Eugen Todoran, Ion D. Sârbu, ați pus bazele Cercului literar de la Sibiu. Ce semnificații ideologico-estetice și ce răsunet a avut activitatea Cercului literar în conștiința literară a epocii?* –[...] Tot ce înțeleg să repet aici și acum, este afirmarea unei trăiri pure a fenomenului literar și artistic: pledoaria pentru o artă majoră, elaborată, fundată cultural și estetic, hrănită din tot ce oferă viața, istoria și legenda; necesitatea culturii filozofice și a gustului estetic ca bază a creației și receptării operelor; climatul de entuziasm pentru idei; acceptarea și chiar stimularea spiritului critic; valoarea «prieteniei literare» etc. – *Poezia dv. vizează un anume clasicism al expresiei, fiind în același timp foarte modernă și foarte românească. Dv. cum v-ați autodefini poezia?* – O cvadrigă pe o autostradă.[...] – *Cum scrieți? Vorbiți-ne despre una din zilele dv. obișnuite de lucru.* – De obicei, scriu poezii seara și noaptea târziu. Declanșarea «mecanismelor» mele interioare e în funcție de o anumită oboseală: atunci, ideile sau metaforele țâșnesc, se îngrămădesc sub condei, n-am decât să le înregistrez. Dar munca propriu-zisă de organizare, șlefuire a expresiei, modificare a textelor o fac, bineînțeles, în tot cursul zilei. Lectura de poezie, sau și mai mult – traducerea de poezie mă stimulează extraordinar, furnizându-mi un «complex» contradictoriu: pe de o parte am sentimentul unei teribile revelații (pătrunderea în universul poetic străin); pe de alta parte, mă simt strivit de ceea ce descopăr. Din combinarea acestor două sentimente se naște energia mea.” ■ Eseul lui Șerban Foarță se intitulează *Două cuvinte despre așteptare*, ajungând de la starea de așteptare generală, care înseamnă pierdere de vreme, la „așteptarea laborioasă a savantului și, câteodată, a artistului (și e acesta tâlcul unei butade a lui Sadoveanu, cum că «lenea este mama artei» !)” ■ Sunt publicate poeziile de Geo Galetaru, Ion Cădăreanu, Nikolaus Berwanger (în tălmăcirea lui Anton Palfi) și Damian Ureche (poezie cu dedicație pentru Cezar Ivănescu, *Loc pentru semințe*). ■ Octavian Popa semnează un fragment de roman, *Anghelina*. ■ Rodica Giurgiu consacră un articol omagial lui *Tiberiu Brediceanu (1877-1977)*, celor 100 de ani scurși de la nașterea sa, și activității sale „pe tărâmul folclorului, al creației muzicale, al muzicologiei” care a reprezentat „o temelie în formarea școlii muzicale naționale românești.”

• [„România literară”, nr. 14] Se deschide cu editorialul redacțional *Înfățișarea democrației*. ■ Ioan Alexandru își raportează viața la Țară: „Cum sunt eu ca persoană aici și acum, asta este și țara mea, pentru mine, iar dacă nu mă ridic la măsura de aur a desăvârșirilor ei, ea nu are cum se apropia cu darurile cele tainice, de viața mea; lupta cea grea aici o am de purtat, în primul rând cu mine însumi, pentru a fi demn de numele ce-l port, de sfințenia și bucuria și vrednicia strămoșilor mei, frați și părinți ce au sporit lumina țărâniei ce i-a ocrotit cu spiritul lor însetat după dreptate și adevăr. [...] A adevări prin faptă și cuvânt măsura desăvârșirii înaintașilor, a premergătorilor noștri care, la rândul lor, au fost crescuți în spiritul adevărului, iată nobila misiune a fiecăruia dintre noi în această țară sfințită de suferinți și bucurii purtate cu înțelepciunea iubirii atotbiruitoare”. ■ Din *Viața literară* aflăm, între altele, despre o deplasare *În spiritul colaborării reciproce*, unde „Gabriel Dimisianu, Dan Hăulică, Ion Ianoși și Aurel Martin au plecat la Moscova, pentru a participa la o masă rotundă organizată de redacția revistei «Voprosî Literaturi», pe tema «Viață, creație, realism»”. ■ M. Beniuc subliniază faptul că *Noi, ca țară și popor, am ales drumul*, ca răspuns la unele intervenții pe calea undelor: „«Europa Liberă» (liberă doar să calomnieze, și să mintă și să provoace), officină de propagandă anticomunistă, susținută și adăpostită de unele cercuri cu mijloace murdare ale spionajului și ale răspândirii minciunii, i-a inclus și pe acești români trădători de patrie în corul acelor care-și răcesc gura defăimând și înjurând, nutrind speranțe deșarte și negre, gânduri războinice, nedându-se înapoi de la nici o infamie și profitând de orice ocazie, fie și de cataclismele forțelor oarbe ale naturii. Ce-i de mirare că, acum, când România a trecut prin dezastrul unui cutremur groaznic, «Europa Liberă», această Babă Cloanță înveninată, se face purtătoare de cuvânt a unei cârdășii de fasciști și fugari români, care, dragă doamne, după o lună de la data calamității, vor, nu să ne mai «salveze», căci de asta nu e «nevoie», ci măcar să ne «ajute». Nici în primele clipe de după cataclism n-am fi acceptat un astfel de «ajutor», peste prăpastia care ne desparte de fascism. Darmite acum, când, fără să-și piardă cumpătul, poporul nostru, români, maghiari, germani și de alte naționalități, solidar strâns în jurul partidului comunist și al conducerii sale curajoase, a pornit prompt, ca un singur om, cu toate forțele încă în noaptea groaznică din 4 martie, la opera de redresare și înlăturare a uriașelor și tragicele consecințe ale dezastrului. Am simțit, de a doua zi, inima frățească a țărilor socialiste și a tuturor statelor și oamenilor capabili de înțelegere și de entuziasm față de eroismul unui popor, care și-a regăsit echilibrul și firul normal al drumului său din care nimic nu-l poate abate. [...] Atitudinea fasciștilor și fugarilor trădători de toate nuanțele, care ni se adresează prin «Europa Liberă», nu ne onorează câtuși de puțin, ci ne indignează profund și nu o putem considera decât o provocare caracteristică pentru această officină a calomniei și perfidiei. [...] Noi, ca țară și popor, am ales drumul, care știm că nu-i ușor, al progresului, umanismului socialist și al unei

lumi mai bune și mai drepte, solidari cu politica internă și externă a partidului nostru comunist”. □ Replici mai mult sau mai puțin voalate la criticile exprimate peste graniță regăsim și în articolele *Moștenirea noastră* de Nicolae Crișan și *Puterea de viață a poporului român* de Dan Zamfirescu. Nicolae Crișan notează că „mai sunt acolo, în străinătate, și unii ce cred că își pot zice compatrioți. Acești dezrădăcinați s-au condamnat singuri și fără greș la uscăciune. De clevetirile lor nu ne pasă. Ei supraviețuiesc printr-o muncă înjositoare. Iar când vorbesc, – chipurile, în numele nostru –, ne cuprinde indignarea. S-au dus?... Ducă-se! Ce patrie mai au ei?...”. □ Dan Zamfirescu vede, în schimb, în reacțiile celor de peste hotare proba succesului autohton: „Această nouă dovadă a resurselor noastre inepuizabile de energie morală și a încrederii noastre în Partidul Comunist Român a avut darul să-i irite pe unii. Izbucnirile lor răuvoitoare și neputincioase nu sunt altceva decât o nouă dovadă că noi toți care trăim și muncim aici, în România socialistă, am traversat cu bine un ceas de mare cumpănă, făcând din primejdie și încercare treaptă de înălțare în conștiința lumii. Iar celor ce se întrebă de ne vom ridica – și în cât timp – dintre ruine, le vom răspunde cu cuvintele unui mare voievod român de odinioară, Petru Rareș: «Da, vom fi iarăși ce am fost, și mai mult decât atât!»”. ■ Rubrica permanentă a lui Șerban Cioculescu primește temporar un subtitlu: *Breviar: 1907 în literatură*. Exegetul lui I.L. Caragiale inițiază această serie tematică de articole, firesc, cu un text despre *Contribuția lui I.L. Caragiale*. ■ Horia Zilieru semnează necrologul poetului ieșean *Florin Mihai Petrescu*, care „pentru noi rămâne un serafic crin nocturn, fascinat de constelații în ordinea nouă, reverberând pacea pură și alchimizând esențele tari ale poeziei adevărate”. ■ Paul Everac pledează pentru *Condiția intelectuală a literaturii*. ■ În locul obișnuitei cronici de carte, Nicolae Manolescu publică un eseu despre *Cotidianul în roman*. ■ George Arion parcurge *Încă 3 kilometri până la Apele Vii*: „Ilie Purcaru este un vrăjitor al reportajului românesc. El pare stăpân peste un regat de cuvinte care îi ascultă oricând orice comandă, ca niște soldați disciplinați și bine instruiți. Omul acesta poate scrie, spune legenda, un ziar în câteva ceasuri, de la editorial până la ultimele știri și poate sta de vorbă cu aceeași nonșalanță cu o mare personalitate sau cu un simplu țăran. [...] Se spune despre el că trezit din somn în toiul nopții poate scrie direct la mașină, fără să șteargă măcar o virgulă, un articol de douăzeci de pagini. Se mai spune că în mijlocul unei gălăgii infernale poate compune din senin un poem de parcă ar fi instalat în cel mai confortabil birou, iar alții zic că dacă îi oferi câteva detalii despre un ținut în care n-a călcat niciodată (dar există oare în România un astfel de ținut?) poate să scrie pagini atât de inspirate și autentice încât ai putea să juri că niciodată Ilie Purcaru nu a locuit decât acolo. [...] În noua sa carte, *Încă 3 kilometri până la Apele Vii*, o culegere de reportaje ce se constituie ca o meditație despre satul oltenesc, se regăsesc virtuțile sale de excelent gazetar. Ilie Purcaru se deosebește de acei reporteri care se folosesc de câteva

date pentru a fabula, pentru a făuri tot felul de lumi imaginare, având pretenția că ne comunică emblemele lor reale. Volumul e construit riguros, cuprinde știri aflate în documente sau în tradiția folclorică, în ziare sau din spusele oamenilor, din diverse tratate sau statistici. [...] Încrederea autorului în real, în puterea lui de a impresiona, transformă multe din paginile lui Ilie Purcaru în admirabile pagini de literatură”. ■ Sorin Titel recenzează *Confesiunile lui Bolyai János* de Benkó Samu. ■ Mircea Iorgulescu găsește *Dragostea, vis al perfecțiunii* în cel din urmă volum al lui Dorin Tudoran, *Uneori, plutirea*: „Poetul, care este și un reporter de formulă personală și practică în mod constant exercițiul critic, a debutat în 1973 cu *Mic tratat de glorie*, o carte de poezii discret[e], nu însă fără vigoare, polemice, elanul convertindu-se într-o mișcare studiată a verbului ce tinde către disciplinarea riguroasă a sentimentului și a emoției («dincolo de geometrie pustiu»). Precise, elegante, reflexive până la afectarea turbulenței imagistice, versurile lui Dorin Tudoran pornesc în fond de la o renunțare: poezia își sacrifică obiectul pentru a i se substitui. Când, în *Cântec de trecut Akheronul* (1975), este preluată schema unui mit, mobilul real constă într-o provocare a poeziei. La fel se întâmplă și cu recentul volum, unde erotica disimulează intenția adevărată a poetului. *Uneori, plutirea* a fost considerată, cu afirmații chiar categorice, o carte «de poezii de dragoste»; în realitate, iubirea nu este aici nici sentiment, nici idee, nici simbol, ci un factor creator de stil. Este reprezentat poetic un sentiment, dar fără ca reprezentarea ori sentimentul să intereseze în primul rând: important este ca prin convocarea lor să se realizeze o tensiune lirică purificată de elementele care i-au dat naștere. [...] Poemele lui Dorin Tudoran din acest volum alcătuiesc astfel un fel de «scenariu» erotic, din care însă lipsește tocmai erotismul; există toate mișcărilor și situațiile caracteristice, tonalitățile sunt de o mare varietate, de la ruga umilă și invocarea patetică la galanteria cea mai pretențioasă, însă totul se petrece în interiorul unui spațiu ce are consistența unui desen. Dragostea e, aici, un vis al perfecțiunii; reprezentarea e redusă la un grafism subtil și rafinat, firește totul situându-se deliberat în registrul convenționalității. Pentru Dorin Tudoran acest volum are o semnificație similară cu aceea avută în evoluția poeziei lui Nichita Stănescu de *În dulcele stil clasic*. [...] *Uneori, plutirea* este cartea unui poet remarcabil, care își cunoaște și își asumă cu responsabilitate condiția”. ■ În *Variante la un autoportret*, Lucian Raicu schițează tușele esențiale ale romanului *Cartea fiului* de Norman Manea. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici scrutează două volume de proză: *Te urăsc, iubita mea* de Sorin Holban și *Ochiul zilei de ieri* de Horia Ungureanu. ■ Sub titlul *O dramaturgie a marilor evenimente*, sunt reunite câteva materiale: *Patima fără sfârșit* (Ion Lazăr), *Șoimii* (Stelian Vasilescu), *Marele soldat* (Carmen Tudora), *Răfuiala* (Barbu Udrea), *Pelina* (Constantin Călin), *Răscoala* (Radu Boroianu). Explicația grupajului o găsim în șapoul semnat de Valentin Silvestru: „Cercetătorul specializat va constata, nu fără surprindere, că după 1877 și după 1907 dramaturgia

română nu a dat lucrări multe și nici suficiente de reprezentative despre oamenii acelor ani excepționali: o dramă de I.C. Vissarion, alta de Ion Luca... Poezia și mai cu seamă romanul s-au aflat, din acest punct de vedere, la o altă cotă a cuprinderii și comentării. Acum, efortul dramaturgilor Horia Lovinescu, Mircea Radu Iacoban, Dan Tărchilă, Petru Vintilă, Ștefan Berciu, cărora li se alătură, cu piese aflate în repetiție, Dumitru Radu Popescu, Mircea Bradu, I.D. Sîrbu și alții se cristalizează într-o literatură ce restituie momentele fierbinți de afirmare socială și politică a poporului român în perspectiva unei actualități lucide, revoluționare, întregindu-se astfel, cu capitole noi, epopoea națională. Tocmai de aceea, consacrand aceste două pagini consemnării pieselor închinăte marilor evenimente – reținând aici nu numai lucrările ce s-au prezentat la Botoșani [în cadrul Săptămânii teatrelor din Moldova, ediție aflată sub egida «Dramaturgia marilor evenimente»], ci și cele ce au putut fi văzute la București și Constanța – avem credința că atragem atenția asupra unui fenomen literar stenic, reprezentând angajamentul civic, moral și cultural profund responsabil al dramaturgului român actual”. ■ Aureliu Goci se „îmbarcă” în *Arca bunei speranțe* de Ion D. Sîrbu: „Curios la acest dramaturg, aproape strălucitor prin gust, volum liric și cultură este tezismul, mereu prezent, niciodată explicit. [...] Dramaturgia autorului, apreciabilă prin originalitatea subiectelor, prin vivacitatea și consistența dialogului, rămâne uneori incredibilă pentru rupturile prea bruște și forțate”. ■ La *Cartea străină*, Nicolae Balotă marchează *Centenarul Ady Endre*. ■ Publică poezii Geo Bogza, Ion Dodu Bălan (cu un grupaj de poeme, între care unul, *Despărțire*, este dedicat lui Toma Caragiu), Vasile Smărăndescu, Lendvay Eva (în traducerea lui Constantin Olariu), Franz Liebhard (în românește de Ion Horea). □ Sunt prezentate, în avanpremieră editorială, fragmente din ultimul roman al lui Anton Breitenhofer, *Prea târziu pentru Marilena*, în curs de apariție la Editura Cartea Românească, în traducerea Sevillei Răducanu. ■ Al. Raicu expediază o *Scrisoare din Paris*, intitulată *Beaubourg*.

● [„*Tribuna*”, nr. 14] Cuprinde poeme de Al. Căprariu, Petre Bucșa, Adrian Popescu, Cornel Udrea, Gheorghe Zinescu, Modest Morariu, Pavel Bellu, Bazil Gruia, Gabriel Pamfil, Vasile Grunea, Manuel Alegre (trad. Ștefan Bitan), proză de Szilágyi András, Augustin Buzura (*Strada nopții*, fragment din romanul *E frig și e noapte, seniori*). ■ *Dosarul „Scrinului negru”*, realizat de Cornelia Ștefănescu, este comentat de Ion Vlad: „În fond, «dosarul» călinescian se înrudește direct cu însemnările, fișele, extrasele și notele din *Caietele Principelui* [...]. Cert este – și Cornelia Ștefănescu nu uită să sublinieze – că *Dosarul* pentru *Scrinul negru* este mult mai evident o biografie a unei opere (altfel decât în mărturia lui Thomas Mann – depoziție și călăuză pentru cititorul romanului *Doctor Faustus*) și o extrem de cuprinzătoare desfășurare de documente asimilate în romanul apărut în 1960”. ■ Victor Felea analizează în *Cronica literară* placheta lui Létay Lajos, *Depărtări* (Dacia, 1976). ■ În *Alte*

lecturi și zile, Mircea Zăciu urmărește modul în care se reflectă momentul unirii Transilvaniei cu România în opera lui Lucian Blaga. ■ Liviu Petrescu re-trasează traiectoria critică a lui D. Caracostea în articolul care poartă numele acestuia. ■ În *Calul de ceară*, D. R. Popescu meditează asupra figurii strănii a lui Don Quijote de La Mancha. ■ Mircea Vaida semnează articolul *I. L. Caragiale – fantast și moralist*. ■ Constantin Cubleşan recenzează placheta *Mirele pâinii* (Cartea Românească, 1976), de Ion Beldeanu. ■ Marcu Mihail Deleanu este prezent în paginile revistei cu studiul *Tradiția sobrietății stilistice și a realismului lingvistic în proza ardeleană*: „Precizia notațiilor, obiectivitatea reflectării și simplitatea stilistică, rezultate din adaptarea cât mai perfectă a mijloacelor verbale la realitatea ce constituie conținutul operei literare, impun urmarea îndeaproape a vorbirii populare, ca efect al realismului și epicului cultivat de prozatorii din Transilvania”. ■ Dan Rebreanu semnaleză apariția volumului pentru copii *Casa Florilor* (Facla), de Valentina Dima. ■ Vasile Sălăjan semnează textul *Alte case și gospodării la țară*, pe când M. C. Runcanu face o serie de reflecții mitologice în *Icar și Dedal*. ■ Ion Oarcășu urmărește modul în care se oglindește răscoala de la 1907 în literatură în articolul *1907: atitudini scriitoricești*. ■ Teohar Mihadaș prezintă *Antologia de poezie populară aromână* (Minerva, 1976), realizată de Chirata Iorgoveanu Dumitru.

8 aprilie

- [„Scânteia“ nr. 10772] D. R. Popescu se angajează într-un discurs anti-fascist, o meditație istorică asupra ravagiilor acestei ideologii pernicioase, în articolul *Patria se sprijină pe munca și unitatea fiilor ei*.

- [„Contemporanul”, nr. 14] Dumitru Micu prezintă *Volume de proză*. □ Al. I. Ștefănescu: „Două dintre cărțile de proză, ce își așteaptă (împreună cu altele, destule), cam de mulțor, consemnarea poartă semnătura lui Al. I. Ștefănescu. O istorisire de proporțiile unui roman, *Băiat de București*, și o suită de proze de mai mici dimensiuni: *Fratele meu, femeia*”. □ „*Sentimentul puterii* de Ion Marin Almăjan este, cum se poate deduce din titlu – o scriere în care sunt denunțate abuzuri de putere. Titlul e, cu toate acestea, doar în parte adecvat conținutului. Amintitele fapte nu devin nucleare... Scrierea nu e construită deloc, organicitatea îi lipsește total, încât a o numi «roman» este impropriu”.

- [„Cronica”, nr. 14] Sub semnătura Cronica apare editorialul *Pentru om*: „Într-un moment în care patria noastră, în urma gravului seism de la 4 martie, a dat și dă întregii lumi o pildă de eroism și omenie, de devotament și tărie morală, falșii avocați ai democrației burgheze duc o susținută și, îi asiguram, fără finalitate propagandă, îndemnându-i pe unii cetățeni romani de diferite naționalități să-și părăsească țara, încercând să-i atragă în așa-zisul eden, de fapt infern, al societății de consum. Ripostele venite din partea compatrioților noștri, în numeroasele luări de atitudine în presă la radio și televiziune, au fost ferm și definitiv formulate la plenaryle lărgite ale Consiliilor oamenilor muncii

de naționalitate maghiari, și germana care s-au desfășurat la București în ziua de 4 aprilie. Lucrările plenarelor, telegramele adresate Comitetului Central al PCR tovarășului Nicolae Ceaușescu, sunt mărturiile ale modului cum oamenii acestui pământ, indiferent de naționalitate, răspund la tot ceea ce s-a făcut pentru om, pentru binele și prosperitatea lui, de către partidul și statul nostru, aici, în vatra milenară a Carpaților”. ■ Andi Andrieș semnează *Aici e țara*: „Patriotismul românilor este combustia de morală civică a celor care trăiesc aici, în România. Doar cei care trăiesc aici, cei care muncesc aici, gândesc aici, iubesc și caută și înaintează și îndrăznesc aici, doar aceștia ajung la dimensiunea integrală, nealterată, al adevăratului patriotism, la valoarea lui supremă”. ■ D. Ciurea scrie despre *1907 în istoriografie și literatură*: „Studiul istoriei țărăniimii române, și în particular a celei din Moldova, de-a lungul veacurilor feudalismului, a creat o perspectivă amplă pentru cunoașterea și înțelegerea epilogului tragic din primăvara anului 1907”. ■ Liviu Leonte semnează *Proză lirică și fantastică*, o cronică literară la *Umbra ulmilor tineri* de Constantin Cubleșan, Editura Dacia: „Idea povestirii este că o viață normală, adevărată și bărbătească, valorează infinit mai mult decât o plimbare vegetativă de-a lungul secolelor. Pentru a demonstra, scriitorul investește talent evocator, vervă și ironie care nu contravin mesajului grav al povestirii. Dimpotrivă, îi servesc cu o forță artistică la care didacticismul moralizator nu are acces”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Corneliu Popel scrie despre *Lupoaița albă* de Florin Muscalu: „Poetul, păstor al cuvintelor, pune limba română în slujba unor autentice vibrații patriotice”. □ Virginia Burduja prezintă *Iubire* de Adi Călin: „Introspecția traversată de întrebări majore ca și bucuria liniștită a existenței sunt sugerate de elemente aparținând universului vegetal, regizate cu măsură într-un fals decor bucolic, în care se aude plânsul plopilor și «Poemele nesfârșite iarba spune / Cu proslăvirea marilor geneze»”. □ M. D. Lesovici semnaleză *Euridice* de Iv Martinovici: „*Euridice* e cartea – unui poet constituit, remarcabilă prin trăsătura pură a versului, prin depărtarea superioară a subiectului liric în fața sentimentalității, păstrând totodată lumina mătăsoasă a unei lămpi”. ■ Lucian Teodosiu realizează un interviu cu Al. Piru, „*Literatura – un răspuns la problemele vieții*”: „– *Ce înseamnă a fi polemist?* – Prin structura mea, sunt un polemist înăscut. Simt nevoia din această cauză să-mi exprim în toate controversile și punctul meu de vedere. Văd peste tot contradicții, caut soluții. Înțeleg polemica ca fiind menită să înlăture reducerea la același numitor, omogenizarea plată. Deși puțin practică, o consider mereu necesară. De altfel au încercat-o toți marii critici, începând cu Măiorescu și Ibrăileanu care a fost un mare polemist. Aș vrea să profit de interviul acordat «Cronicii» și să spun că, de mulți ani mă ocup de editarea operei lui Ibrăileanu. Au apărut până acum trei volume, urmează, sper în acest an, încă două volume cu polemicile sale din presă, mai ales din revista «Viața Românească». Sunt două volume masive, din care vom cunoaște un Ibrăileanu nou, ca și inedit, polemist de mare

clasă”. ■ În *Inedit* C. Mohanu publică *Două scrisori ale lui Vlahuță adresate lui Jean Bart – Din istoricul unei colecții* -. ■ Din *Moment* reținem: □ *La trecu-ți mare, mare viitor*: „O seară de poezie și muzică izvorâte din sentimentul adânc și responsabil al apartenenței la acest popor care și-a făurit, prin secole, istoria: un elogiu adus Independenței obținută cu eroism și sacrificiu acum un veac; o etalare a virtuților creatorilor de astăzi – acestea au fost caracteristicile spectacolului organizat de Radio Iași i prezentat sâmbătă seară în aula Bibliotecii universitare «Mihai Eminescu»”. □ *La moartea lui Florin Mihai Petrescu* Andi Andrieș scrie: „Neașteptat, a încetat să mai trăiască, într-o caldă seară duminicală de aprilie, poetul Florin Mihai Petrescu, om al scrisului elevat, prezență activă în frontul literelor românești, cunoscut și îndrăgit de cititori, distins om de cultură și proeminentă personalitate a cetății”. □ *Întâlniri cu cititorii*: „Cenaclul «Calistrat Hogaș», în colaborare cu Comitetul pentru cultură și educație socialista al județului Neamț, a organizat o suită de întâlniri cu cititorii în municipiul Piatra Neamț și în comunele Borlești și Reditu. Invitat de onoare a fost poetul Mihai Ursachi. La șezătorile literare au citit creatorii nemțeni Ion Cârnu, Dan Filipescu, Gh. Hiboveanu, Ion Grezia, Alexandrina Bostan, Iar Ion Ifrim, Constanța Ciucanu, dr. Marian Costache au cântat muzica folk”. ■ Din *Prezențe românești* aflăm: □ *Manifestări Caragiale la Berlin*: „La sala «Kommode» din Berlin s-a deschis o expoziție «Ion Luca Caragiale», cuprinzând, printre altele, fotografiile, schițe, texte, extrase din ziare. Aprecieria de care se bucură în R. D. Germană, dramaturgul Caragiale se manifestă prin punerea în scenă, la câteva teatre, a pieselor *D’ale carnavalului* și *O scrisoare pierdută* ca și prin publicarea, la editura Aufbau, a unui volum de teatru”. □ *O selecție reprezentativă*: „Culegerea *Rumänische Gedichte*, apărută în 1976 în editura Horst Erdmann din Tübingen și Basel, prezentând volumul 29 din «Seria literar-artistică a Institutului pentru relații cu străinătatea», vine să confirme succesul de care se bucură literatura română în străinătate. Hedi Hauser și Michael Rebs au renunțat la principiul tradițional al antologiilor de acest gen, care tind să cuprindă un număr cât mai mare de autori, oferind o selecție reprezentativă din creația lui Tudor Arghezi, Lucian Blaga și Ion Barbu. Un studiu substanțial de 50 de pagini semnat de Mircea Zăciu introduce pe cititor în opera celor trei autori”. ■ Versuri semnează Miron Blaga (*Pădurea; Eroii*), Vasile Constantinescu (*Amănuntele se uită; Amintiri de tot felul*).

● **[„Munca”, nr. 8382]** În *Cultura și viața*, Ion Parhon scrie despre *Sinceritatea actului de cultură*, în care se semnaleză, printre altele, și preferința cercurilor artistice amatori din Arad pentru opera teatrală a lui Paul Everac. □ În *Columna*, Dumitru Almaș publică, sub titulatura *Drumul de jerfă și glorie al independenței*, un articol intitulat *Țărănimea*.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 331]** Se deschide cu textul revanșard *Necroforii* de Eugen Barbu, despre o eternă „sursă otrăvită de propa-

gandă” . „Mai vechea mea polemică cu postul de radio «Europa liberă» nu era deloc întâmplătoare, cum credeau unii. Poate mai devreme decât aş fi bănuir, presupunerile mele s-au confirmat... Bănuiam că măcar catastrofa din 4 martie va potoli zelul acestor necrofori care scurmă în ruine pentru a tulbura şi mai mult sufletele şi aşa destul de tulburate ale unor oameni care au supravieţuit unui teribil seism... domnii de la *radio şanţ*, simţind că senzaţia începea să ia sfârşit, au redescoperit *cazul Goma*, umbrit de ecoul cutremurului din 4 martie. Nici nu apucasem să ne identificăm morţii şi-n ograda noastră apăreau alte victime: «persecutaţii» de pe lista celebrului scriitor care nu înţelegea ca măcar în faţa morţii să-şi cenzureze pofta de notorietate... acest client gras al propagandei ostile ţării noastre a fost văzut cu un târnăcop în mână pe ruine. Poate că tot săpând, dl. Paul Goma ar fi descoperit adevărul cumplit că este un zero şi că nu înseamnă nimic în conştiinţa românească.” ■ *Câteva sugestii...* de Amza Săceanu, priveşte partea a doua a stagiunii 1976-1977, cu accent pe promovarea dramaturgiei româneşti contemporane, fiecare teatru organizând în prealabil consfătuiri/ dezbateri cu publicul pe teme privind repertoriul, calitatea spectacolelor. „E necesară sondarea prealabilă întocmirii stagiunilor teatrale a aşteptărilor, intereselor, disponibilităţilor culturale ale publicului, în vederea îmbogăţirii repertoriului, a creşterii eficienţei educative a instituţiei artistice de spectacol. În acest sens, proiectul de repertoriu al viitoarei stagiuni poate şi trebuie să se bucure de sugestiile ce vor fi formulate în urmă supunerii dezbaterii publice a oamenilor muncii. E timpul că teatrele să-şi prevadă un repertoriu de perspectivă, bine conceput, care să prevadă o deschidere şi o elasticitate în timp şi spaţiu, astfel încât să poată fi adaptat din mers unor cerinţe neprevăzute.” □ În *Misterele Scrinului negru*, E. Manu adânceşte expunerea din articolul precedent, decretând *Scrinul Negru* un roman-spectacol iar personajul Ioanide un alter-ego al lui Călinescu: *Ioanide sunt eu!* spunea de multe ori criticul. □ D. Mutaşcu, în *Sensul eroic* (al existenţei româneşti) aminteşte despre consecvenţă, statornicie, plinătate sufletească, luciditate dar şi speranţă „întreitul spic al recoltei noastre sufleteşti fiind: Revoluţie, Independenţă, Umanism.” □ Manole Neagoe în articolul său istoric *Rădăcinile statorniciei* încearcă, pe urmele lui Iorga şi C.C. Giurescu, un expozeu al dacismului/ protocronismului „spaţiul carpato-danubiano-pontic fiind locul ideal pentru naşterea unei străvechi civilizaţii umane.” ■ În *Cu şi fără Lucian Blaga*, M. N. Rusu atrage atenţia că numele lui Blaga nu ar fi trebuit să lipsească de pe coperta volumului colectiv realizat de Iosif Pervain, Ana Ciurdariu şi Aurel Sasu, *Românii în periodicele germane din Transilvania 1778-1840*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică. Pervain însuşi (autorul prefeţei) mărturiseşte că fişele cele mai substanţiale ale acestei bibliografii sunt alcătuite chiar de marele poet. □ Cronica de librărie semnalează apariţia în colecţia *Arcade* a Ed. Minerva a romanului *Ciulinii Bărăganului* de Panait Istrati, în versiunea românească a lui Eugen Barbu şi cu o postfaţă şi bibliografie de M. Dascal.

9 aprilie

• **[„România liberă”, nr. 10 095]** În cadrul „Cronicii teatrale”, Radu Popescu analizează dramatizarea operei lui Liviu Rebreanu, *Răscoala*, realizată de Valeriu Sîrbu, apreciind, printre altele: „amploarea universului social, densitatea atmosferei și subtilitatea analizei, mulțimea și variația situațiilor, ca și a tipurilor umane, care fac măreția romanului lui Rebreanu”.

• **[„Luceafărul”, nr. 15]** Sub genericul *Patria – idealul suprem*, articole de A.I. Zăinescu (*Drepturile omului, acolo unde se naște el*), Kovács János (*Frăția slovelor*), Franz Storch (*Întâlnirea celor trei timpuri*). ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru publică tableta *Țăranul român*. ■ Despre *Afirmație și negație în literatură* scrie, la *Confruntări*, Romul Munteanu. ■ *Lucrarea Pentru ce s-au răscolat țărani* (1908) a lui Radu Rosetti reprezintă, pentru Z. Ornea, *Actul de conștiință al unui istoric*. ■ *Un prilej de meditație* află Dan Cristea în verdictul dat de un „mare scriitor” despre romanul unui confrate: „Apăruse [...] un roman care avea ca subiect desfășurarea unui mare proiect constructiv. Romanul, socoteau cei mai mulți, printre care și scriitorul – coleg de generație, nu era lipsit de merite literare și mai cu seamă se inspira, cum s-ar spune, din realitatea cea mai stringentă. Întrebat ce părere are despre cartea respectivă, marele scriitor care, probabil, în acei ani nu era creditat încă a fi un creator de primă mărime, scoase mai întâi un hm!, după care întrebă, la rândul-i, dacă acel grandios proiect constructiv ce constituia subiectul romanului cu pricina fusese sau nu îndeplinit. Nu, i s-a răspuns, și, într-adevăr, din diferite motive, proiectul era, la vremea aceea, abandonat. «Atunci, fără discuție, cartea e proastă», își rosti prozatorul sentința și își argumentă în continuare opinia prin faptul că o carte infirmată de realitatea și adevărul lucrurilor nu poate fi o carte bună. Cu alte cuvinte, ce fel de creator este acela care, văzând realitatea, nu poate vedea și prevedea și dincolo de realitate?”. ■ La *Arena*, Eugen Jebeleanu propune o *Fabulă*. ■ Două jurnale discută M. Ungheanu la *Cronica literară: Teritorii* de Mircea Zăciu și *Călătoria spre soare răsare* de Marcel Petrișor. □ Câteva observații despre cartea lui Mircea Zăciu: „*Teritorii* este romanul unui critic. *Avertismentul* din capul volumului [...] nu are rostul de a descifra misterul cărții, ci de a i-l spori. Nu vom ține, deci, seamă de sugestiile ce ni se fac aici, ci ne vom adresa direct textului acestor *Teritorii*, mai curând o carte de confesiuni decât un memorial de călătorie. Ea seamănă cu un sertar secret și nevăzut care, odată deschis, ne pune în posesia unor file revelatoare pentru viața cealaltă a criticului, aceea care nu trece de obicei în cronici, articole, studii. Altfel spus, *Teritorii* destăinuie pe autorul lor mai mult decât oricare scriere anterioară, dezvăluindu-ne latura cea mai sensibilă. Este sigur, de altfel, că și autorul a gândit cartea ca pe un roman de o factură specială, deloc singulară, de altfel, în istoria modernă a genului. El scrie un jurnal, adesea retrospectiv, cum o și mărturisește, și știe că «jurnalul nu-i decât o mască pentru bătrânețe». Mircea Zăciu nu e un ingenuu autor de jurnal care notează în chip

spontan aspecte și fapte întâmplătoare. Așezat la masa de scris, e apăsător de toată istoria genului pe care-l încearcă și pe care-l recapitulează în propria-i carte. El știe că jurnalul înseamnă contrafacere și-și compune retrospectiv memorialul, așa cum un romancier își compune romanul. [...] *Teritorii* este romanul unui român transplantat temporar într-un mediu social și cultural străin, pe care vrea să-l înțeleagă și căruia vrea să i se adapteze fără a reuși. Eroul jurnalului este un tânăr universitar trimis în Germania occidentală ca lector de limba și literatura română. [...] Între cărțile lui Mircea Zăciu, *Teritorii* ocupă poziția *Adelei* în scrierile lui G. Ibrăileanu”. □ „Un jurnal de drum dezinvolt și reconfortant” descoperă criticul în *Călătorie spre soare răsare*: „Marcel Petrișor ne va vorbi [...] despre vecinii săi de compartiment, despre însoțitoarea trenului, despre stepa rusească, despre gările de dinainte de revoluție, despre vitele care pasc în iarba tundrei, despre mania turiștilor suedezi de a consuma totul, despre felurile de mâncare ale țărilor prin care trece. În total, jurnalul său de drum este suma unor aspecte la prima vedere neînsemnate, dar care vorbesc mai elocvent decât orice savantă disertație despre spiritul popoarelor întâlnite. [...] Dacă în cărțile anterioare Marcel Petrișor vădea însușiri de povestitor, în *Călătoria spre soare răsare*, credem cea mai bună carte a lui, remarcabile sunt calitățile de peisagist”. ■ Antologia „*Ceea ce nu se uită*”. *Din lirica românească antifascistă* întocmită de George Togan este „traversată” de Dan Laurențiu la *Viața cărților*. Comentatorul încheie însemnarea citând versurile lui Eugen Jebeleanu care dau și titlul volumului, „mărturie sintetizatoare, incendiară a epocii”. □ Dorin Tudoran semnalează antologia *Flăcări în primăvară. 1907* alcătuită de Victor Iova. □ Studiul *Mihai Eminescu* de Mihael Dragomirescu, reeditat de Leonida Maniu, reține atenția Doinei Uricariu: „Cercetările actuale, chiar și cele de sociologie literară, oricât de paradoxal ar părea, nu se pot dispensa de întrebările și soluțiile lui Dragomirescu. Criticul a făcut din Eminescu un argument pentru necesitatea unei teorii a valorilor, pentru creație și transfigurare în artă, pentru estetică, a definit universalitatea prin el, i-a așezat opera ca *soclu* al teoriei sale, ceea ce-i dă rezistență” (*Pentru o știință a admirației*). ■ Al. Piru semnalează *Două experimente lirice* la *Cartea de debut: Mirele pâinii* de Ion Beldeanu și *După-amiaza unei clipe* de Ion Iovan („versurile sale, albe, uneori în proză curată, au, totuși, adesea aspect de reportaj”). ■ Dragomir Horomnea publică un fragment din romanul *Drumul Cavalerilor*, în curs de apariție la Ed. Cartea Românească. ■ În grupajul *Tinerii scriitori – reporteri în satul românesc de azi* sunt prezenți Iulian Neacșu (*Suflete limpezi, curate*), Cornel Nistorescu (*În Câmpia de Vest*), Ion Longin Popescu (*Tineretea fără bătrânețe a unui țăran din Oltenia*), Alexei Rudeanu (*Stampe bucovinene*) și Gabriel Gafița („*Sub un cer de mari melancolii*”). ■ Vlaicu Bârna încredințează poemul *Poarta suspinului*. ■ Două *Emoționante piese-document* prezentate în cadrul celei de-a doua ediții a *Săptămânii teatrelor din Moldova*, petrecute la Botoșani, sub semnul Centenarului Independen-

denței și al comemorării răscoalei din 1907, are în vedere Marius Robescu: *Șoimii* de Petru Vintilă, jucată de Teatrul din Bârlad (regizor Cristian Nacu), și *Răfuiala* de Ștefan Berciu, opțiunea Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani, în viziunea Magdei Bordeianu. ■ Cronică TV este înfăptuită de Mircea Florin Șandru (*Dreptul la viață*). ■ Ioana Diaconescu evidențiază, în cronică radiofonică, *Profilul teatral* consacrat de N. Carandino lui George Calboreanu (*Marele artist*). ■ Expoziția de artă populară de la Muzeul Satului este consemnată de Grigore Hagi. ■ *Beethoven de zi cu zi* se intitulează cronică muzicală a lui Costin Cazaban. ■ *La Fragmente critice*, Eugen Simion cuprinde, în *Bucolica modernă*, poezia lui Petre Stoica, „voit simplă și discursivă, în mai vechea manieră a poeziei «de notație», dar cu un sentiment de neîncredere în literatură, întâlnit și la suprarealiști de felul lui Paul Éluard și Robert Desnos”: „Autorul *Pietrelor kilometrice* și al *Casetei cu șerpi* evită însă dicteul automatic și face o poezie coerentă, deductivă, sugerând, după caz, gravitate în fața cosmosului mic sau ironie afectuoasă pentru elementele derizorii. Există o poetică aici și ea tinde să boicoteze teme mari, solemne de inspirație [...]. Respinse programatic, teme mari reintră pe furiș în aceste poeme fără culoare, apăsător prozaice. A cânta viața simplă și a observa universul din poziția cultivatorului de pământ (chiar dacă acest lucru se petrece numai în planul fanteziei) nu constituie o atitudine minoră în artă. [...] Poezia trăiește și în evocările acestor bucolice care sfidează într-un mod atât de pronunțat modern agresiunea modernității, invazia artificialului”. ■ Rubrica *Remember* găzduiește, din acest număr, selecții din *Corabia lui Sebastian* de A.E. Baconsky, „o suită de poeme în proză și vers, ce se constituie într-o personală și nu o dată acut-critică viziune asupra lumii capitalului”, cum înștiințează o notă redacțională. ■ *La Ferestre*, Marin Sorescu „așază” alte impresii maramureșene. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câteva corespondenți: I. Negoiteșcu-Brașov, Pelelinul, Lucius Ageru. ■ *La Mapamond*, Gabriel Gafița traduce fragmente din eseul *O imensă mașină de tocat vieți* de Charles Reich, așezat sub genericul *Lumea capitalului – lumea unde cuvintele mari nu pot ascunde alienarea morală*. □ Alături, un fragment din poemul *America* de Allen Ginsberg (în traducerea lui C. Dumitrescu), care justifică subtitlul *Scriitori celebri despre societatea capitalistă de azi*: „America ți-am dat totul și acum sunt nimic nu mai pot să-mi adun mințile/ America vom sfârși oare războiul cu semenii/ Mărită-te singură cu bomba ta atomică/ Nu mi-e bine, nu mă mai obosi/ Nu-mi pot scrie poemul până nu devin eu însumi/ America te poți preschimba într-un înger?// Când vei avea curajul să rămâi dezbrăcată/ Când te vei uita la tine prin morțile altora/ Când vei valora ceva prin milioanele tale de radicali// America de ce bibliotecile tale sunt pline de lacrimi?/ America vei trimite și tu proteine în India?/ Sunt bolnav de revendicările tale nesănătoase/ Când vei putea să intru cu voieșie în supermarket-uri și să cumpăr ce-mi trebuie?/ America, în definitiv, noi suntem perfecți, iar nu ceilalți/ Mecanismul tău mă depășește

încât îmi vine să mă prefac într-un sfânt/ Trebuie să existe alte căi prin care acest argument să convingă. [...] M-am hotărât – va fi scandal/ Ar fi trebuit să mă vezi citindu-l pe Marx/ Psihanalistul meu zice că sunt sănătos tun, deși nu vreau să spun Tatăl nostru”. ■ Redactorul-șef al revistei, Nicolae Dragoș, publică, în ultima pagină, articolul *Un jalnic „cântec de sirenă”*, îndreptat împotriva postului de radio *Europa Liberă* și a lui Paul Goma: „De mai mulți ani se agită, în spațiul nostru literar, Paul Goma. La început i-am pus faptele, declarațiile pe seama teribilismului, a vanității. Dar luând act de perseverența cu care, de ani de zile, s-a transformat într-un autor de diversiuni și declarații inspirate de rea intenție cu privire la realitățile țării, ale culturii noastre – ar fi o naivitate să justificăm totul numai astfel. Nu un dramatic drum de întrebări firești pentru un creator l-a dus pe Paul Goma la trista situație de «opozant», de falsificator al realităților proprii țării! Nu dorința de a scrie o literatură cu adevărat a poporului său l-a așezat confortabil în brațele primitoare ale alcătuitoarelor de emisiuni la oficina reacționară *Europa Liberă*. El vrea să-și construiască gloria, să-și salveze numele din anonim prin declarații scandaloase, provocatoare, făcute contra cost (e și el om și trebuie să trăiască) unor posturi de radio și ziare străine, care nu văd cu ochi buni înfăptuirile patriei noastre, socialiste. [...] Care au fost, în fond, preocupările lui Paul Goma, pe care *Europa Liberă* face eforturi să ni-l prezinte ca pe un erou? Negăsind aderență, aprobare în rândul scriitorilor, al oamenilor de cultură autentici, el a încercat să activeze elemente reacționare, fără morală și idealuri, indivizi stăpâniți de aversiune față de izbânzile orânduirii noastre, elemente condamnate pentru delict care n-au nimic comun cu literatura. [...] Cu stupefacție am aflat că, într-un moment când poporul își stăpânea lacrimile, durerea pricinuită de dezastru, Paul Goma lansa, prin intermediul aceleiași nocive oficine, cuvinte calomniatoare la adresa țării, a poporului nostru. Într-un moment când citim cu emoție că, din pensia lor modestă, oameni în vârstă, oameni simpli, dintr-o sacră umanitate, depun în «Contul omeniei» sume de bani, ca să depășim cât mai repede consecințele cataclismului, Paul Goma se dovedește, încă o dată, un om lipsit de cel mai elementar respect față de oameni! Deși are datorii de zeci de mii de lei la Fondul Literar al Uniunii Scriitorilor, el trimite către acesta o scrisoare care pune în legătură cu cedarea unor ipotetice drepturi de autor o seamă de condiții provocatoare, care vădesc ura sa față de statul român, față de societatea pe care o construim. [...] Asemenea acte și gesturi necugetate, ostile, avem datoria să nu le tolerăm la nesfârșit”.

12 aprilie

• [„Scânteia“ nr. 10775] Alex. Ștefănescu încearcă să reconstituie viziunea lui Vladimir Streinu din volumul *Eminescu. Arghezi* (Ed. Eminescu, 1976), ediție alcătuită și prefăcută de George Munteanu, critica autorului fiind fixată în următoarele trăsături: „analizele [...] sunt antidogmatice, dar profund

riguroase. Dacă în *alegera* procedeelele criticul dovedește o maximă suplețe (inventarul lexical, studiul genetic, reconstituirea psihologiei poetului sau investigația sociologică, dovedindu-se de la caz la caz, deopotrivă de utile), în *aplicarea* lor el devine extrem de consecvent. Și nu pentru că li s-ar subordona, ci fiindcă speră ca printr-o insistență de mânuitor de amnar va face să scape, până la urmă, scânteia înțelegerii.”

14 aprilie

● [„*România liberă*”, nr. 10 099] Ion Dodu Bălan, în articolul *Cu gândul acasă...*, abordează romanul de călătorie semnat de Mircea Zăciu, *Teritorii*. Se pare că Zăciu „vede lumea Occidentului în care călătorește cu ochii lucizi ai unui om din România socialistă.[...] Cunoscând bine un Occident al societății de consum, al crizelor și contradicțiilor de neîmpăcat, autorul îi admiră cultura și civilizația tradiționalistă, dar [...] este dezgustat de golul sufletesc [...], de ifosele lui pedante, ca de propria-i singurătate”.

● [„*Scânteia*“ nr. 10777] Câteva impresii legate de cutremur și impregnate de sensibilitatea lui Marin Sorescu, din articolul *Largile noastre zări...* (aparent un articol scris pentru a-și arăta admirația fata de frumusețile naturale și cultura României) ne sar în ochi: „M-a impresionat un fapt recent: dintre ruinele caselor prăbușite s-au scos foarte multe cărți. Fiecare își avea în apartamentul sau o lume întreagă. Am avut de multe ori ocazia să surprind țărani prin muzee. I-am urmărit cu câtă curiozitate privesc totul și ce deschidere au pentru frumos, sub orice formă s-ar manifesta el. După cutremur, muncitorii din gărzile patriotice, punându-și viața în pericol pentru salvarea oamenilor, au mai găsit în palmele lor bătucite care îndoiau bare de fier și săpau tunele prin moloz, destulă gingășie pentru a pipăi o statuie îngropată, a salva o pânză.”

■ Cu un titlu format din antimetateză, Edgar Papu scrie un eseu despre *Umanismul literaturii și literatura umanismului*.

● [„*Flacăra*”, nr. 15] Aurel Baranga scrie *Bucureștii*. □ Augustin Buzura publică *Clujul nostru*. □ În *Iubirea de frumos*, Ioan Alexandru publică eseu *Țăranul și țara*. □ Ion Dodu Bălan scrie *Primăvară*. ■ În *Flacăra* interviu, cu titlul *Suntem printre cei ce așează pietrele de temelie*, George Arion publică un interviu cu Dan Zamfirescu. □ Adrian Popescu scrie poezia *Țara pădurilor de fag*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Snobul*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie *Cuvintele și rezistența materialelor*. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *Despărțirea de Goethe* de Constantin Noica: „Parțial, eseuul lui C. Noica, *Despărțirea de Goethe* (Ed. Univers, 1977) ne era cunoscut dinainte. Revista clujeană *Tribuna* a publicat cu câțva timp în urmă glosele despre *Faust*. Ne-a surprins, firește, punctul de vedere al autorului, mult deosebit de cel tradițional. Dar abia acum, când avem imaginea întregului, ne lămurim asupra sensului mai adânc al interpretării. «Despărțirea de Goethe», e fericit spus. Dincolo de atitudine (intelectual con-

testatară), presimțim dimensiunea pură, de interpretare filozofică, a întreprinderii lui C. Noica. Nu de o transpunere seacă, erudită, are parte aici Goethe. C. Noica degajă sensul viu al faptelor de cultură (primul capitol vorbește despre valorile tinereții, printre care și nemurirea) și atacă direct problema moștenirii goetheene”. □ George Arion, în *Însemnele timpului*, prezintă volumul de versuri *Iepuri și anotimpuri* de Petre Stoica. □ În *Controverse de istorie literară*, Ion Roșu scrie despre *Sfârșitul unei legende*, o speculație privind data nașterii lui M. Eminescu. □ George Ciudan publică poezia *Blestem*. □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc (XXI)* Octavian Paler publică *El Greco. Un conchistador al iluziei*. □ Eugen Seceleanu prezintă în *Cronica (259, 260)* ultimele ședințe ale cenaclului.

● [„**Orizont**”, nr. 15] Cronica literară a lui C. Ungureanu dezbate „cea mai dificilă carte a lui D. R. Popescu”, *Împăratul norilor* (Ed. Eminescu, 1976) pe care încearcă să o clarifice: „întrebarea centrală a *Împăratului norilor* este: cât poți să uiți? Imaginile detestabilului subliniază răzbunările «uitării». Crimele nerăzbunate nasc monștri e o propoziție ce ține treaz, în opera lui D. R. Popescu, spiritul tragediei grecești: încercarea de le justifica (de a le acoperi de cuvinte) isca replicile necruțătoare ale memoriei.” ■ Din nou fantezia lingvistică și cultură prodigioasă a lui Șerban Foartă își plimbă cititorul prin semnificațiile literare ale unei *Grisaille*, „o dizgrație a cenușii”. ■ Rubrica „prezențe literare” include un medalion dedicat *Poeziei lui Gheorghe Pituț*, de Lucian Alexiu, care se deschide cu următoarea caracterizare: „Lângă poezia predictivă, somptuos elocventă a unor colegi de generație porniți din aceeași matcă spirituală, lirismul lui Gheorghe Pituț poate să facă figură de rudă săracă. Ocolit de elanuri industriose, situat într-o salutară rezervă față de producția de serie, lucru evident și într-o prezență editorială mai degrabă discretă (*Poarta cetății*, 1968; *Cine mă apară*, 1968; *Ochiul neantului*, 1969; *Sunetul originar* – volum antologic -, 1969; *Fum*, 1971), Gheorghe Pituț manifestă o extrem de mică receptivitate față de seducțiile retoricii, în pofida unor scurte – repede reprimate, altfel – alunecări în patos și risipă verbală.” ■ În articolul *Mircea Eliade și fascinația simbolicului*, Ioan Vultur prezintă aspecte din opera științifică și memorialistica lui Mircea Eliade „cercetător al miturilor și avatarurilor acestora, istoric al religiilor, orientalist, folclorist, etnolog, antropolog, filozof, [...] se numără printre acei savanți care, cunoscând în profunzime unul sau mai multe domenii nu rămân prizonieri ai unei erudiții, fie ea și strălucitoare, specialiști ai unor teritorii înguste, ci se impun ca veritabili creatori deschizători de drumuri noi, determinând o altă viziune și o altă articulare a obiectului studiat.” ■ Poezii semnate de George Suru, Al. Jebeleanu și Dorian Grozdan.

● [„**România literară**”, nr. 15] Redacția exprimă *Sentimentul înalt al timpului nostru*. ■ G. Dimisianu aduce în discuție *Realismul fundamental*: „Puțin timp ne mai desparte de Conferința națională a scriitorilor, eveniment care ne îndeamnă încă o dată, în chip firesc, să aruncăm o privire către desfășurarea

literară a ultimilor ani, cu preocuparea de a distinge, din perspectiva clipei de față, tendințele principale, de a evalua experiențele acumulate și operele prin care acestea s-au ilustrat, realizările și eventualele eșecuri, drumurile fecunde și cele impropii. [...] Sentimentul care se impune oricui cercetează producția literară a ultimilor ani – cu toate nereușitele într-un plan sau altul, cu toate inegalitățile și ezitățile – este acela al unei afirmări robuste, hrănită de seve generoase, armonizându-se în totul cu tonalitatea generală a vieții de la noi, cu ritmurile de înaintare înregistrate în oricare domeniu. În termeni deciziși și însuflețitori, această constatare este făcută în Expunerea secretarului general al partidului la Congresul Educației Politice și al Culturii Socialiste: «Doresc să dau o înaltă apreciere minunatelor opere literare, ca și operelor din celelalte domenii ale artei, realizate în anii socialismului, în mod deosebit celor făurite în ultimii ani – care au îmbogățit tezaurul nostru de valori culturale, au contribuit la elevarea vieții spirituale a poporului, la făurirea omului nou, devotat cauzei socialismului, idealurilor partidului nostru comunist». [...] Tot ce s-a scris mai expresiv în acești ani poartă însemnele contactelor nenumărate cu prezentul, e îmbibat de sensurile acestuia, răspunde, într-un fel sau altul, solicitărilor sale. Iar dependența creației, atât de accentuată, de realitățile zilei a dat înțâietate acelor formule de artă adaptate mai bine spre a le reprezenta. În acest sens este de observat un aspect dintre cele mai caracteristice al evoluției literare din ultimii ani, și anume fortificarea poziției realismului ca atitudine artistică multiplu activizatoare. [...] Proza, romanul în primul rând, după ce până nu demult își căuta refugii în simbolic și imaginar, manifestă în vremea din urmă o mare apetență pentru social, absoarbe, am spune, în mari cantități, materie socială, un șuvoi de evenimente și forme de viață identificabile în contextul imediat. [...] Tendința aceasta a făcut să se vorbească în ultimul timp de un nou moment al romanului românesc, exprimat în câteva scrieri care nu fac abstracție de vocația reprezentativă și sintetizatoare a operei. Prin Marin Preda, Constantin Țoiu, D.R. Popescu, Augustin Buzura, prin regretatul Alexandru Ivasiuc, și încă prin alții, romanul de azi s-a reîntors la pasiunea pentru social și politic, străduindu-se să ofere imaginea obiectivă, în spiritul adevărului istoric, a unor evenimente și împrejurări ce ne definesc esențial, propunând o meditație bogată asupra schimbărilor ce au avut loc în societatea românească pe parcursul deceniilor de după război”. ■ Alexandru Balaci pledează *Împotriva întunericii* propagat, probabil, pe unde radio: „Acestei imense coralități de caldă adeziune și participare au încercat să i se opună voci singulare, reprezentând forțele obtuze care încearcă să mutileze adevărul, să fardeze uriașa realitate, care încearcă să afirme idei nocive de separare și de opoziție între diferitele forme ale activității umane, considerând că individul trebuie să fie separat de societate, să constate permanența unei contradicții antagoniste între individ și colectiv. Aceste voci singulare caută să stabilească ierarhii absolute de valori, să împingă pe «aleși» să-și uite legăturile cu restul omenirii. Asemenea

voci încearcă să agite sentimentul de solidaritate care este substanța structurală a societății, baza vieții integrale și a oricărei creații la scară umană. Aceste voci retrograde ale unei mișcări care încearcă să readucă pe lume întunericul fascismului nu pot să înțeleagă că în țara noastră finalitatea întregii orânduiri este de a favoriza, prin toate mijloacele, libera dezvoltare a personalității umane, în procesul neîntrerupt al unei uriașe efervescențe creatoare de valori materiale și spirituale”. ■ *Despre iubire* perorează Ioana Diaconescu: „Scrisul românesc este cuprins în întregime de o adâncă și stăpânită iubire. N-am întâlnit niciodată stridențe, n-am întâlnit niciodată un fals elogiu care, desigur, se poate face în orice literatură, tocmai fiindcă lirica românească este prin excelență patriotică. Și când spun *lirica românească* mă gândesc la adevărata literatură, nu la acele producții de serie care au existat și din păcate mai există, la acele rânduri scrise în grabă, și care capătă ca titlu numele sfânt al patriei. [...] În anul ce a trecut au apărut numeroase volume de versuri de o înaltă ținută artistică, volume ce cuprind în ele un emoționant mesaj al iubirii față de pământul românesc. Voi cita numai trei volume, care mi se par a fi cele mai semnificative: întâi de toate evenimentul literar al anului, volumul de versuri *Un dor fără spațiu*, aparținând strălucitului poet Emil Botta, cel care a înălțat la rang de stea de primă mărime poezia contemporană românească, apoi două volume aparținând lui Adrian Popescu – *Câmpiile magnetice* – și Dinu Flămând – *Altoiuri*. Găsesc că astfel de cărți contribuie la sporirea sensului noțiunii de «poem patriotic». Mândra Românie are și azi eroii săi, eroii scrisului, cei ce ard pe altarul literaturii române. Și numai la o simplă încercare de a se tăgădui acest adevăr pădurea s-ar scutura cu tunete și fulgere, și înalții stejari ar prăvăli ploaie de ghindă și furtună de veștede frunze. Căci mi se zbate tâmpla, se zbate sângele ei fierbinte pentru fiecare respirație amară sau triumfătoare a pământului meu”. ■ I. Negoitescu scrie *Despre patriotism*: „Deoarece sunt scriitor, am reflectat întotdeauna la obligațiile firești, în acest sens, ce incumbă oricărui muncitor pe tărâmul literelor. Desigur, ne bucurăm cu toții de realizările trecutului, de operele literare ale înaintașilor, în care se oglindește cu atâta satisfacție și mândrie chipul propriei noastre activități contemporane. Câtă muncă și câtă pricepere, câtă dăruire și câtă grijă s-au consumat pentru ca aceste opere să existe, să dea un profil autentic ființei spirituale a poporului nostru, profil unic printre popoarele lumii. Sunt scriitorii și operele care s-au născut, s-au plămădit și s-au împlinit pe pământul țării noastre. Sunt scriitori și opere care ne învață și pe noi cum, la rândul nostru, fiii aceluiși pământ, să-l îmbogățim prin munca și dăruirea noastră față de el, pentru ca toți frații noștri din cuprinsul hotarelor țării să se bucure de înfăptuirile noastre, și așa cum, din celelalte domenii de activitate, ei ne îndeamnă și ne întâmpină, noi să nu-i dezamăgim, ci să le dăm acele momente de satisfacție pe care le merită. Nici eu și nici un alt scriitor român nu poate admite ca numele și operele lui să fie folosite de către cercuri vrăjmașe dinafară în scopul denigrării României. Nu numai că

țara mea este astfel lezată, dar însuși numele meu grav ofensat, așa cum mi s-a întâmplat, spre mâhnirea mea, în diferite rânduri. Ca să mă restrâng, în altă ordine de idei, la intervalul strict actual al anilor din urmă, nu pot să nu-mi mărturisesc propria mea satisfacție și bucurie ori de câte ori am descoperit în vitrinele sau pe rafturile librăriilor acele cărți bune scrise de confracții mei, care mă ajută să văd mai limpede în sufletul poporului din care eu fac parte, care mă ajută prin realizări contemporane să-mi explic mai clar operele trecutului și să îndrăznesc a privi în față viitorul, descifrându-i, pe cât este cu putință, premisele aceluia destin unic și unitar, în diferențiere și diversitate, ce zi cu zi, numai cu trudă și generozitate creatoare se precizează, se definește, se autentifică și se impune”. ■ În tableta *Talpa*, Geo Bogza dezvăluie interpretări personale ale anului 1907: „Cum m-am născut în februarie 1908, adeseori mi-am dat seama că am fost zămislit în mai 1907. Atunci când conștiința tatălui meu, care era un om grav și drept, nu poate să nu se fi reflectat, traumatizându-l și marcându-l profund, tragedia acelei primăveri. De aceea, sunt înclinat să cred, am venit pe lume atât de sensibil la nedreptate”. □ La *Breviar*, Șerban Cioculescu semnaleză *O nouă antologie a lui 1907*. Este vorba despre culegerea *Flăcări în primăvară*, apărută sub îngrijirea lui Victor Iova și cu o prefață de Pompiliu Marcea. □ Iorgu Iordan face *Puțină istorie*, indicând fapte și evenimente premergătoare și, totodată, justificatoare ale răscoalelor țărănești din 1907. □ Pop Simion publică unele fragmente din antologia *1907-1977. De acolo de unde a pornit văpaia*, în curs de apariție la Editura Eminescu. □ Din aceeași antologie (*1907-1977. De acolo de unde a pornit văpaia*) este extrasă și proza *Nelinștitele câmpuri* de D.R. Popescu. ■ Nicolae Manolescu încearcă un *Studiu de portret* al lui Ibrăileanu, pe baza documentelor inedite cuprinse în cel de-al doilea volum al *Amintirilor despre Ibrăileanu*, îngrijit de Ion Popescu-Sireteanu. ■ La *Prima verba*, intră în atenția lui Laurențiu Ulici *Eseul critic* practicat de Marian Papahagi: „Coleg de generație «echinoxistă» cu poeții Dinu Flămând, Ion Mircea, Adrian Popescu, prozatorii Marcel Constantin Runcanu, Ioan Radin, Eugen Uricaru, criticii Peter Motzan și Petru Poantă, universitarul Marian Papahagi (*Exerciții de lectură*, Ed. Dacia) întregește triplă triadă tânără a Clujului cu o voce critică remarcabilă, bizuită pe o formație literară și lingvistică de romanist, pe un spirit disociativ de comparatist și pe o aptitudine, în dispunerea și dezvoltarea ideilor, de eseist. El nici nu e critic în accepția curentă a termenului, ci un eseist, nu un producător de judecăți ierarhizante și rezumative, ci un pasionat al «exercițiului de lectură», un demontator de mecanisme fine ce explorează opera literară pentru a-și verifica puterea de înțelegere și coerența gândirii estetice, afin în multe privințe cu – dintre contemporani – Al. Paleologu, Gelu Ionescu, Liviu Petrescu”. ■ Dana Dumitriu surprinde *Gândire vorbită* a lui Sașa Pană din antologia *Culoarea timpului*, antologie însoțită de o „foarte documentată și pătrunzătoare prefață, semnată de Mihai Gafița”. ■ *Confidențele fictive* ale Ninei Cassian sunt caracterizate,

consideră Lucian Raicu, de o „frază fluentă și sigură, un demers energic al textului, un mod foarte răspicat al explicării de sine, chiar și atunci când e vorba «și e vorba mai tot timpul» de întâmplări triste și de experiențe dezamăgitoare”. Mai mult, „Cunoscuta poetă pășește dincolo de frontierele poeziei cu o dezinvoltură remarcabilă, cu decizie, ușurință, franchețe, deschidere, nici o timorare și nici un complex nu vin să frâneze ori să încetinească ritmul alert al expunerii”. ■ *De la „Desculț” la „Niște țărani”*, Valeriu Râpeanu parcurge, cu numeroase popasuri românești, literatura română prin prisma reprezentărilor vieții țărănești. □ Constantin Țoiu găsește ca *Subiect obsedant* felul în care a evoluat vocabularul țaranului. □ Poetul Ioan Alexandru furnizează o definiție proprie a *Țăranului*: „Când spui țaran în grai românesc apar deodată aceste trei realități fundamentale ale firii în lumină: țărâna terrei, planeta asta în univers, omul, în virtutea căruia țărâna este dăruită cu toate rodnicile, și casa, țara, în care mai mulți oameni laolaltă, prin cultivarea tuturor virtuților în spiritul adevărului, alcătuiesc bucuria unei Patrii. Asta face ca acest nume să fie cheie de aur pentru a putea pătrunde în sanctuarul spiritual al acestui popor bimilenar ce strânge miera bucuriei din toate florile în coșnița Carpaților”. □ O parte dintre poeziile acestui număr se înscriu în aceeași tematică. Este vorba despre versurile semnate de Corneliu Vadim Tudor (*Laudă țăranului român*), Tóth István (*Tatăl meu*), Fábrián Sándor (*Îmblânzirea pământului*), Lucian Avramescu (*Ascultă glasul neamului*) ■ Peisajul liric este completat cu alte două grupaje de versuri: Radu Cârnelci (între care și poezia *Palid în ora târzie*, închinată lui A.E. Baconsky) și Ovidiu Genaru. □ Alice și Nicolae Nicoară traduc câteva fragmente din culegerea de povestiri *Marele dușman*, aparținând autorului danez Sven Holm.

● [**„Tribuna”, nr. 15**] Versuri de Cornel Udrea, Radu Cosașu, Nicolae Irimia, Nicolae Sârbu, Alin Butnaru, Iurii Pavliș, Ion Iftinchi Zubeni, Mircea Moț, Lászlóffy Aladár (trad. Iosif Naghiu), proză de Grigore Beuran, Nicolae Calomfirescu. ■ Adrian Marino este prezent în paginile revistei cu articolul *Independența României – conștiință națională, conștiință europeană*. ■ Ion Vlad continuă analiza romanului lui G. Călinescu, *Scrinul negru*, pornind de la *Dosarul „Scrinului negru”*, realizat de Cornelia Ștefănescu: „Naivele reprezentări ale epocii contemporane (personaje «pozitive» de un schematism pueril) nu pot anula o compoziție epică elaborată cu o anume grijă pentru mișcarea contrapunctică a planurilor (trecut-prezent; un trecut încă agonic și o lume dispărută; un prezent al lui Ioanide și un altul al celor înfrânți). E compoziția unui roman gândit și lucrat sub semnul documentului și al realismului, care transfigurează documentând”. ■ În *Alte lecturi și zile*, Mircea Zăciu compară romanele *Răscoala* de Liviu Rebreanu și *Desculț* de Zaharia Stancu: „...el procedează deci asemenea unui romancier istoric, reconstituind o realitate, în vreme ce evocatorul din *Desculț*, indiferent la piesele de arhivă ori la comentariile presei, sociologilor, istoricilor etc. declanșează propriile-i zăgazuri de memo-

rie, amintiri, anecdotică trăită ori auzită nemijlocit *atunci*". ■ Norman Manea prezintă în *Miraculoasa călătorie* cartea Soniei Larian, *Biblioteca fantastică* (Cartea Românească, 1976). ■ *Teritorii*, de Mircea Zăciu, se află în atenția lui Virgil Mihai în *Luciditate, sarcasm, evlavie*. ■ Mircea Vaida publică a doua parte a articolului său *I. L. Caragiale – fantast și moralist*, început în numărul precedent al revistei. ■ Ion Lungu discută cartea Doinei Maria Păcurariu, *Miguel de Unamuno* în *O valoroasă monografie comparatistă*. ■ Mircea Popa evidențiază, în *Cărțile populare*, impactul acestor publicații în secolele XVI-XIX. ■ În *Romanul autobiografic*, Radu G. Țeposu realizează o radiografie a operelor românești de la începutul secolului al XX-lea, analizând îndeosebi proza lui Max Blecher: „Am arătat că în proza lui Blecher există o aspirație organicistă, observabilă în fuziunea cu realitatea, în supralicitarea simțurilor. Acestei faze empirice îi corespunde notația de jurnal, recognoscibilă la tot pasul. Pe de altă parte însă, acest organicism i se refuză, lumea ia o înfățișare obiectuală și scriitorului i se revelează acea „inconsistență a lucrurilor”, cum ar spune Sartre, iar înstrăinarea de realitate îl trece pe scriitor în disperarea tipică existențialistă. Realitatea este eludată, devine «irealitate imediată» și locul evenimentelor cotidiene îl ia problematizarea filosofică ce vizează condiția existențială a omului”. ■ Este anunțată reluarea întâlnirilor Cenaclului Asociației Scriitorilor din Cluj-Napoca începând cu data de 5 aprilie. ■ Pornind de la mărturiile lui Thomas Mann din *Cum am scris Doctor Faustus*, Ioana Em. Petrescu discută importanța citării în literatura contemporană în *Funcția epică a citatului*: „Ca în Renaștere sau în epoca neoclasicismului francez, citatul devine element de construcție a limbajului poetic, iar epicul se organizează în funcție de «clisee» sau de structuri arhetipale, dezvăluind, dincolo de accidentul individual, structurile permanente ale realului”; „...literatura secolului al XX-lea utilizează citatul ca modalitate de recuperare a «realității» culturale din epoci revoluate prin intermediul unui limbaj ce integrează și repetă formule consacrate”. ■ Constantin Zărnescu semnează textul o *După-amiază pe Acropole*.

15 aprilie

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 8677] Alex. Ștefănescu înregistrează debutul poetic al lui Tudor Cristea, cu volumul *Astru natal* (publicat la editura Eminescu), în care „Dragostea de patrie, bucuria de-a exista, miracolul fertilității, nostalgia infinitului, sentimentul mioritic al contopirii cu cosmosul – totul este convertit într-un cântec voalat, ca un murmur.”

• [„*Contemporanul*”, nr. 15] În cadrul rubricii *Jurnal de lector*, Dumitru Micu inventariază *Exegezele eminesciene*. □ Zoe Dumitrescu-Buşulenga: *Eminescu – cultură și creație*: „Eseurile din primul compartiment al ei, *Universul motivelor*, deși cu înțeles de sine stătător fiecare, alcătuiesc împreună o corolă armonioasă de interpretări, ce captează din variate unghiuri, spre a o

retransmite convergent, lumina emanată din centrul de foc al creației lui Eminescu. [...] În afară de secțiunea rezervată *Universului motivelor*, volumul include alte două, în care sunt grupate studii și articole diverse, fie cu caracter interpretativ (*Glose*), fie de tip comparatist (*Confluențe*)”. □ Fănică N. Gheorghe: *Mihai Eminescu: analize și sinteze*: „Lucrarea de uz didactic, voluminoasa carte a lui Fănică N. Gheorghe (ediție revăzută și sensibil adăugită a cărții cu același titlu apărută în 1927) urmărește, prin definiție, nu avansarea de noi puncte de vedere, ci instruirea celor cărora se adresează, atât prin comunicarea de cât mai substanțiale cunoștințe, cât și, implicit, prin oferirea unor modele de analiză literară și, în genere, a unei metodologii a studiului”.

● [„**Cronica**”, nr. 15] Pe prima pagină suntem informați: „Număr consacrat satului românesc, trecutului său de luptă și împlinirilor contemporane”. ■ Citim *Un component al istoriei noastre*, editorialul semnat Cronica: „Așadar oștean, producător al pâinii, valoare umană și amplă capacitate de acțiune – țăranul român a participat la scrierea istoriei țării, înfățișându-ni-se astăzi, ca aliat de nădejde al clasei muncitoare, drept component esențial al unui popor talentat, harnic, stăpân pe destinul său, pe pământul său – poporul României socialiste”. ■ George Lesnea semnează *Comuniunea cu țară*: „Ce am scris, deci? Dacă iau bine seama, așa spune, într-un cuvânt, că am ales continua laudă a țării, a pământului nostru, cu tot ceea ce ei susține și cuprinde: ape și păduri, munți semeți și pășuni bogate, orașe și sate, oameni harnici și talentați, vitejii de demult și de întotdeauna, strămoși și contemporani, cântecele și datinile, istoria care se revarsă în prezent, cu demnitatea, cu dârzenia, cu blânda îngăduință a celor mulți dar și cu hotărârea de a-și apăra într-una neatârnat”. ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la volumul de *Poeme* de George Lesnea: „George Lesnea se definește a fi un artist care a fructificat și în limbajul poetic experiența populară, pe care și-a însușit-o însă ca un poet modern, imaginile astfel rezultate afirmând o viziune proaspătă și originală. Tocmai această calitate i-a permis poetului să-l recepteze și să-l traducă atât de exact pe Esenin. În lirica interbelică, locul lui George Lesnea este statornicit mai ales de imagismul său naturist”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Corneliu Popel prezintă *Aniversarea unui crin* de Titus Vîjjeu, Editura Eminescu: „Poetul invocă, în permanență, legile morale”. □ Dumitru Lazăr semnaleză *Trecere înaltă* de Petru Rezuș: „Scrise ca un omagiu adus patriei, oamenilor ei care au creat o țară nouă, demnă de numele înaintașilor, poeziile lui Petru Rezuș îmbină în țesătura lor intimă, vigoarea cu emoția, confesia cu tonul dinamic, toate învăluite într-un optimism cald”. ■ Doru Scărlătescu scrie despre *Ecouri literare* ale lui 1907: „Relevând cu profunzimea specifici cunoscătorului direct, cauzele crâncenului an 1907, luând cu curaj partea țăranilor într-un moment când temnițele gemeau de mulțimea arestaților, T. Crudu impune figura unui justițiar. Datele serialului *Un document al vremilor la care trăim* ca și faptele care l-au însoțit devin – pentru cercetătorii perioadei – informații de prim ordin”. ■ Din *Mo-*

ment reținem *În câteva cuvinte* de N. Irimescu: „Pornind de la premiza că «eroul este exemplar în măsura în care comportamentele sale răspund sarcinilor concrete ale istoriei», Laurențiu Ulici, G. Dimisianu, D. Micu și Cornel Ungureanu au purtat o dezbatere pe tema *Cine sunt eroii romanelor noastre?* («Contemporanul») ajungând la câteva concluzii de ordin general, precum: «caracteristica prozei de azi – bogăția prezențelor umane», «marea literatură – un sentiment puternic al vieții, o imagine autentică a realității»... În sinteza discuției se constată că «personajele celor mai bune opere în proză de astăzi au în comun acel patos al identificării prin acțiune, prin participare, la mișcarea socială a epocii lor. Personajul exponențial al prozei de azi comunică direct cu omul timpului nostru și, în planul spiritualității, îl exprimă». Să fi fost altfel cu Sadoveanu, Rebreanu, Cezar Petrescu și alți romancieri ceva mai de demult? ■ Citim reportajul *O seară în sat...* de Ion Dodu Bălan. ■ Nicolae Țațomir publică *Instantanee, 1907*.

● [„Munca”, nr. 8383] În *Însemnări de scriitor*, George Chirilă publică esul *Drumuri în câmpie*.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 332] C. Vadim Tudor, în *Gânduri despre pacea lumii*, promovează „concepția noastră asupra păcii, care a suferit influență catalitică – spre a folosi un termen blagian – a celei mai înaintate filosofii asupra vieții și a lumii: materialismul dialectic și istoric.” □ O analiză a revistei „Anale de Istorie” – număr dedicat Independenței, realizează G. Iosif Chiuzbaian în *Iubirea de patrie*. □ Poemul *Poveste românească* de Traian Iancu, pg. 1. □ Eugen Barbu anunță un tânăr poet prahovean: elevul Dan David. □ I. Lotreanu generează un foileton asupra operei lui Al. Ivăsiuc, trecut în neființă la Cutremur; în nr. de față, *Ivăsiuc – Eseistul*. ■ E. Manu, o cronică la vol. lui Nicolae Balotă, *Arte poetice ale sec al XX-lea*, în care sunt discutate doctrinele unor Arghezi, Blaga, Ion Barbu, dar și Ion Pillat, Emil Botta, M. Beniuc sau Radu Stanca. „E vorba în acest masiv volum de poeticele de după simbolism, perioadă ce coincide cu cea mai reformatoare epocă din istoria poeziei universale, perioadă de insurecții poetice și de o altă înțelegere a conceptului de poetică. Știind bine toate aceste lucruri, Nicolae Balotă analizează «doctrina despre poezie a poetilor» din secolul nostru. Dacă e vorba despre poeți, avem de a face nu cu o doctrină ci cu doctrinele, pentru că oricât de mult s-ar supune – teoretic – unei doctrine, marii poeți se deosebesc și de la caz la caz în concepții poetice.” □ Două recenzii, de Romulus Diaconescu la cartea *Viziune și univers în dramaturgia românească* de Virgil Brădățeanu, respectiv Dan Mutașcu la *După concert* de Ion Petrace, în *Sentimentalul bine temperat*.

● [Tribuna României, nr. 107] Un pastel de Dinu Pillat, *Primăvara*, ne face luminos cu ochiul din prima pagină. Au loc lucrările ședinței comune a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Marii Adunări Naționale și a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale deasupra cărora

tronează titlul citat „*Așa cum se desfășoară activitatea, vom realiza cincinalul chiar cu o depășire*”, a declarat președintele Nicolae Ceaușescu, în ciuda pierderilor imense suferite în urma tragediei cutremurului. ■ Dan Medeanu înregistrează un mini-interviu cu scriitorul Petru Vintilă, scriitor de romane istorice. ■ Rodica Florea fixează contribuția unor *Scriitori de expresie franceză și Independența* la popularizarea cuceririi independenței de stat a României în plan european și vorbește despre Elena Văcărescu (1864-1947) care publică în 1886 volumul *Chants d'aurore* la Paris, cu reverberații din războiul de Independență, Jean Lahovary (tatăl scriitoarei Martha Bibescu) care publică, tot la Paris, *Le passage du Danube*, impresii și amintiri de război; Frédéric Damé (1849-1907), un publicist francez naturalizat, care publică „una dintre primele producții dramatice consacrate războiului pentru neatârnare, tradusă și jucată în deschiderea stagiunii din octombrie 1877, pe scena Teatrului Național din București, «*Le rêve de Dochia*»”. ■ În cadrul serialului *Locul românilor în lume*, Cristian Popișteanu adaugă o investigație istorică sub aspectul „relațiilor internaționale”. ■ Vizita la Muzeul Satului constituie tema noii lecții de limba română (a XII-a, anul III) a lui Cezar Tabarcea cu desene de Nicu Russu. ■ Cronicile lui Dumitru Radu Popa au în vedere cărțile din zona literaturii de călătorie a doi autori contemporani. Prima este *Teritorii* de Mircea Zăciu, despre care cronicarul scrie: „Critic de aleasa ținută intelectuală, ironist subtil, autorul a agrementat prea adesea fluxul impresiilor cu aluzii livrești. De parcă un ecran nedorit cenzurează impresia, mutând accentul pe o frază sau un vers știut dinainte.” Cronicarul se arată atras mai mult de a doua, *Carnete europene* de Adrian Marino: „Teoretician de clasă, autorul se plasează de la început în raport cu toate riscurile însemnărilor de călătorie [...]. Călătoriile sunt pentru el prilejuri de a-și dezvolta sensibilitatea și patrimoniul cunoștințelor. [...] Călătorul e mereu atent la schimbările, mutațiile survenite în ordinea vechiului continent și, în ciuda divagațiilor sau a unor izbucniri pur personale, pe teme periferice, cartea, de aproximativ 400 de pagini, e captivantă, se citește fluent, adesea ca un bun roman, deși autorul respinge dintru-nceput ideea literaturizării.”

16 aprilie

• [„*Luceafărul*”, nr. 16] *Țăranii* se intitulează articolul de fond, semnat de Teodor Balș. ■ Pe prima pagină, poemul *Galben și alb* de Szemlér Ferenc, în traducerea lui Gelu Păteanu. ■ Eugen Jebeleanu „sădește” poemul *Florile acestei primăveri*. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru propune tableta *Avuția cea mai de preț*. ■ Dan C. Mihăilescu „scrutează”, la *Profil*, lirica lui Mircea Dinescu, așezată sub *Vitalismul candorii*: „Însemnând în jurul numelui lui M. Dinescu formula de poezie de *atitudine*, folosim un concept pasibil de multiple înțelegeri. În cazul de față nu putem detecta o atitudine în genul lui Neruda ori Guillén, ci mai degrabă în genul lui Dylan Thomas sau Ginsberg. [...] Vitalitatea lui M. Dinescu este debordantă, dar, chiar sub strigătele uneori stridente ale

acestei poezii, se aude un geamăt îndurerat. Ieșit dintr-o dată din sine, elegiacul invocându-se nimănui invocă acum tot prin sine-o lume dezlânată. [...] Un lucru este sigur: *Invocație nimănui și Elegii de când eram mai tânăr* propuneau un univers cu o structură coerentă, în timp ce *Proprietarul de poduri* indică o ruptură, efect al unei revolte interioare. Dinamismul ascuns de până acum, tremurul adesea învăluit incantativ – explodează acum și retorica ultimului volum țintește instalarea unei armonii prin dizarmonie [...]. Este deja un semn de putere spirituală și nu rămâne să vedem decât în ce direcție se va manifesta acesta”. ■ „*Cu bună și bucuroasă prețuire*” semnează Ioana Postelnicu *Scrisoare unui tânăr prieten*. ■ Al. Piru aduce în prim-plan, la *Varia*, cel de-al XXX-lea volum din seria *Scrieri* de Tudor Arghezi. ■ *Rugă și blestem „înaltă”* Ion Lăncrănjan scriind despre răscoala din 1907. Prozatorul dezvoltă un omagiu adus de N. Iorga victimelor revoltei. Blestemul îi vizează pe asasinii și asupritorii țăranilor, dar și pe cei care l-au ucis pe N. Iorga. ■ Mihai Beniuc denunță, în articolul *Instigatorii*, recrudescențe fasciste: „Sub aversele inflaționiste ale crizei capitalismului și amenințărilor militariste ale imperiaștilor, nu-i de mirare că s-au înmulțit ca ciupercile veninoase diversiunile, provocările și crimele paleo și neofasciștilor și reacțiunii în multe țări occidentale din Europa și din alte continente bânuite de șomaj, în procesul creșterii jafului și lăcomiei de profituri și supraprofituri ale claselor exploatoare. Odată cu manifestările de ură la adresa omenirii, a progresului, a clasei muncitoare, și potrivnice regimurilor socialiste, au apărut și fantomele cu mâini pătate de sânge ale fasciștilor bine cunoscuți ca dușmani ai genului uman, iar în fruntea acestor strigoi monstruoși s-a aflat Adolf Hitler”. ■ Două volume de versuri analizează M. Ungheanu la *Cronica literară: Evenimente* de Petre Ghelmez și *Legea viei* de A.I. Zăinescu. □ Câteva observații despre *Evenimente*: „Primul lucru care se cere observat în poezia lui Petre Ghelmez este puternica influență pe care a exercitat-o asupra poetului lirica lui Arghezi și Blaga. [...] Petre Ghelmez nu e un simplu imitator de modele, ale cărui cărți, de la pagină la pagină, trimit către o altă sursă. Poezia lui concentrată, gravă are câteva puncte de reper sub zodia cărora poetul se așază deliberat. [...] Original ni se pare a fi Petre Ghelmez mai ales acolo unde introduce în poezie, fără timiditate, recuzita vieții moderne. Poezia s-a arătat rezervată față de aspectul tehnic al universului uman. Rezistența explicabilă până la un punct nu se justifică. G. Călinescu, în *Universul poeziei*, nu găsește incompatibile cu poezia câteva dintre agregatele vieții urbane. În *Evenimentele* lui Petre Ghelmez, tramvaiul, telefonul, televizorul, automobilul etc. sunt tot atâtea surse de lirism. [...] Orice poate deveni poezie și, în direcția introducerii mașinismului în poezie, interesul *Evenimentelor* [...] este deosebit, indicând, poate, un probabil drum de evoluție”. □ Considerații despre *Legea viei*: „Poetul visează o regenerare, o retragere către spațiul unde nu-și face loc «mănușa de-asfalt a orașului». Ideile și ținuta acestei poezii amintesc de *Vine iarba* sau *Noimele* lui Ion Gheorghe, cu

care atmosfera cărților lui A.I. Zăinescu este îndeaproape înrudită. [...] Folosind o imagine, putem spune că poetul A.I. Zăinescu face poezie aidoma sculptorului care degajă cu dificultate forma visată din inerția materiei moarte. Produsul final este rezultatul unor succesive asedii și bătălii. De la un volum la altul, poezia lui A.I. Zăinescu, rod al succesivelor asalturi împotriva materiei inerte, devine mai conștientă de sine”. ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu traversează versurile lui Ion V. Strătescu, un „deosebit de promițător tânăr poet”, din *Ulise, alte întâmplări*, volum premiat la concursul Ed. Cartea Românească: „«Cultistă» în punctul ei de pornire, formula poetică [...] își probează funcționalitatea în măsura în care își dobândește propria-i naturalețe. Astfel, din toate părțile, artificialitatea, «făcutul» o pândesc nemilos. Ca atare, și în volumul *Ulise, alte întâmplări* – semn al alunecării în automatismul poetizant –, câteodată, nu prea puținul, ci prea multul în materie de invenție metaforică dăunează [...]”. ■ *Viața cărților* adăpostește mai multe recenzii decât de obicei, „recuperându-se”, astfel, noutățile editoriale care, din cauza paginilor consacrate cutremurului, nu au încăput în numerele anterioare. □ Artur Silvestri se oprește la volumul de versuri *Averse* de Grigore Arbore, „un liric al noțiunilor culturale, însă transfigurate într-o dicție aproape de spondeu”: „În ritmul ocult al lumilor mediterane, cu memoria lor muzicală și în totul estetică este Grigore Arbore un adevărat expert, un Kavafis mai despletit [...]”. □ Același critic „străbate” *Cântece de viscol* de Horia Bădescu: „Umbra lui Mateiu I. Caragiale, prin canal Ion Barbu, se răsfrânge peste lirica acestuia, în gustul pentru ceremonie și pentru acel sigiliu al misterului (ieroglifa mateină a cunoașterii pe cale intuitivă). [...] «Grotescul» și acea impuritate vocabulară, ușor trivială, nu sună convingător la Horia Bădescu, poet tânăr al viziunilor liliiale și al muzicii baladești, în trepidație suavă. [...] Horia Bădescu nu e deocamdată poetul «viscolului» și, ca atare, al viziunii, ci al «brumei» în forma suavă și visătoare, un André Mary al nostru, creator de limbă himerică, în regim baladesc”. □ Mihai Coman discută volumele de versuri *Aniversarea unui crin* de Titus Vîjjeu, „poet al monologului murmurat”, care „profilează un spațiu liric echilibrat”, și *Ține minte zăpada* de Mihai Negulescu, „un poet al «marii treceri»”, cu un discurs liric „calm, liniștit, decantând zbuciumul trăirilor în armonia supunerilor”. □ Tot două volume de versuri „cercetează” Doina Uricariu. □ Mai întâi, *Câmpiile magnetice*: „Adrian Popescu are darul de a-și scrie poezia de parcă ar alcătui o carte miniată, așezată în «ferecătură scumpă». Bogăția și varietatea temelor sunt mai puțin prețuite decât frecventarea cu credință a câtorva «iluminări», care sunt mereu copiate parcă de un scriitor și completate cu desene și pictură de un fel de «rubricatores», iluminări ce devin înluminări, inluminuri adică. Această viziune miniaturală, decorativă, care nu e mai puțin cosmică, e atrasă de elementele ultime ale lirismului, tot astfel cum miniaturistul acordă o mare atenție literei ornate [...]”. □ În *Dați ordin să înflorească magnolia*, Dan Verona „pare a-și modifica total vocea și universul”:

„Omul unidimensional, omul redus în aspirațiile și necesitățile sale protestează în poemele-parabolă ale acestui volum. [...] Poemele sunt numite «fișe», «însemnări», «documente», «fragmente», «exerciții». Toate alcătuiesc notele, argumentele unei Lecții, în care regizatele dialoguri între magistru și discipoli, între poet și prietenul lui de aiurea, între învățacel, principiile înțelepciunii și datele realului sunt tot atâtea refuzuri ale contrabandei cu inocența, ignoranța, falsele mituri și, în același timp, opțiuni pentru visare, cultură, gândire, dragoste, poezie, adevăr, «temple de zmeură», cunoaștere de sine, echilibru, fericire, înțelese ca un ordin lăuntric [...]». □ *Tentația lui Proteu* este identificată de Sultana Craia în *Cartea fiului* de Norman Manea, care unește „sub un singur titlu și sub aparența unui roman două nuvele de mari proporții, ce ilustrează o formă de conservare a formulei romanești cu care ne-a obișnuit, de peste două decenii, «noul roman»”. Autoarea recenziei consideră că „temperamentul pro-teic al scriitorului este dublat de tentația opulenței verbale”: „Nu este verbalismul care sfârșește prin a inhiba receptarea până la a deveni neuzit, ci un verbalism subtil și tentacular, care prinde, învăluie, captivează și transportă conștiința într-un spațiu al iluziilor deformate, schimbătoare. [...] Orice decupaj poate ilustra caracteristicile scrisului lui Norman Manea: proteismul, imponderabilitatea cuvintelor, disoluția și încercarea de constituire a imaginii, prolixitatea perfidă involuntară și aparența unei profunzimi de gândire mai mari decât există în realitate”. □ Valentin F. Mihăescu apreciază că nuvelele din volumul *Locul al doilea* de Dumitru Matală au „însușirea extrem de rară” în cazul prozelor de analiză „de a nu deveni plictisitoare prin autocontemplarea admirativă a virtuozității tehnice exersate în gol”, oferind „o lectură plăcută – nu comodă! – care pledează argumentat în favoarea talentului analitic al autorului”. □ *Semințele dimineții* de Florin Bănescu reprezintă, pentru același comentator, „un basm frumos spus, construit cu abilitate tehnică, în care aventura și poezia se împletesc într-o discretă parabolă a frumuseții morale”, volumul fiind „cea mai valoroasă creație” de până acum a autorului. □ O impresie mai puțin entuziastă îi lasă criticului Ionel Bandrabur cu romanul *Fiul primarului*. ■ Eugen Barbu încredințează *Sărbătoarea morților*, fragment din romanul *Săptămâna nebunilor*. ■ Sunt prezenți cu versuri care evocă răscoala din 1907 Nicolae Dan Frunteletă, Marin Lupșanu, Nicolae Arieșescu. □ Versuri în afara tematicii comemorative, dar cultivând „orizonturi” rurale, publică Mara Niccoară și Emilia Căldăraru. ■ Bogdan Ulmu consemnează adaptarea dramatică a scenariului cinematografic *12 oameni furioși* de Reginald Rose, de la Teatrul de Comedie. ■ În cadrul cronicii TV, Iulian Neacșu evidențiază, între altele, emisiunea *Creatorul și epoca sa*, realizată de Victor Crăciun, care l-a avut ca invitat pe Ovidiu Papadima. ■ Constantin Stan reține dramatizările radiofonice ale romanelor *Răscoala* de Liviu Rebreanu și *Niște țărani* de Dinu Săraru, dar și emisiunea *Unda veselă*, „din ce în ce mai bună în ultima vreme”, întrebuițând texte de Teodor Mazilu, D. Solomon și N. Tăutu (*Diverse*). ■ În *Te-*

matică și măiestrie, Grigore Arbore oferă câteva impresii despre expoziția de pictură a fazei municipale bucureștene din Festivalul Național „Cântarea României”. ■ Cronica muzicală este înfăptuită de Grete Tartler. ■ În cadrul *Colocviilor „Lucaefărului”*, grupajul *În pregătirea Conferinței naționale a scriitorilor*. □ Pompiliu Marcea are în vedere *Aspirațiile personajului contemporan*, oprindu-se la câțiva dintre „eroii literari care, nutrind adânci convingeri umaniste, militează pe căi proprii pentru aplicarea idealurilor în care cred”. Criticul are în vedere personaje din opera lui Marin Preda (*Moromeții, Marele singuratic, Intrusul, Delirul*) și D.R. Popescu (*F*). □ *Despre idealurile tânărului scriitor* scrie Alexandru Papilian: „Anul acesta vom aniversa 30 de ani de când România a devenit Republică. Vom aniversa 30 de ani de când România a pășit ferm pe drumul socialismului. De atunci s-a ridicat și a ajuns la maturitate prima generație crescută în condițiile specifice ale societății socialiste românești. Noutatea acestei societăți se cere reflectată la înalți parametri calitativi și în literatură. [...] Scriitorul tânăr trebuie și poate să se înscrie cu armele sale pașnice, specifice literaturii, în primul rând al militanților pentru umanism, să lupte pentru înțelegerea între oameni și națiuni, pentru un viitor de pace al omenirii”. □ „Dragostea de țară va să însemne dragostea pentru patria de totdeauna, pentru patria visată de înaintași, pentru patria de azi, în al cărei chip învățăm să deslușim trăsăturile ei de mâine”, notează Al. Oprea în *Umanismul real al societății noastre*, în care este amintită și o expunere a lui Nicolae Ceaușescu. ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu îi răspunde lui A. Dumitrașcu: „Nu vă plac – ziceți – poezii «care scriu după lecturi». N-am auzit încă să se fi formulat undeva o preferință pentru asemenea poeți (dacă pot fi numiți poeți!...). Deci, o problemă care nu se pune. Se pune, în schimb, cu o îndreptățire prioritară, o altă problemă: aceea a poezilor (dacă pot fi numiți poeți!...) care scriu *înainte* de orice lectură sau *după* prea puțină lectură! Cine are urechi de auzit...”. □ Alți corespondenți: Mercantes, Un mic grup de la o stație de calcul, Jean Moro. ■ O notă din grupajul *Cultura românească în lume* înștiințează că Gabriel Dimisianu, Aurel Martin, Ion Ianoși și Dan Hăulică au participat la dezbateră organizată de revista sovietică *Voprosi literaturî* despre *Viață, creație, realism*. □ În numărul din martie al revistei de limbă română *Lumina*, care apare în Iugoslavia, sunt găzduite poeme de Ana Blandiana, Nina Cassian și Ileana Mălăncioiu, articolul *Erotica la Eminescu* de Șerban Cioculescu și un interviu acordat de Constantin Țoiu. ■ Sub genericul *Evocări 1877*, Ion Gheorghe așază poemul *Cântecul epistolar dintre ofițerul Ulescu și nevastă-sa Esmeralda*, „în loc de recenzie la cartea *Scrisori din Războiul de Independență – Maiorul Eftimie Ulescu*” (Ed. Militară, 1977).

21 aprilie

● [„Flacăra”, nr. 16] Radu Selejan publică poezia *Baladă*. ■ În *Flacăra* interviu, cu titlul *Oportunitatea adevărului, un semn al unei existențe curate*,

George Arion publică un interviu cu Mircea Horia Simionescu. Acesta este caracterizat ca fiind „un om ursuz, un mizantrop care stă îngropat în cărți și scrie la rândul său altele, nu inspirate din viața noastră de toate zilele, ci din paginile pe care le răsfoiește”. La această acuzație, M. H. Simionescu replică: „Recunosc în ceea ce spui câteva din clișeele în care au încercat să mă „înghețe” criticii. Protestez cu toată hotărârea împotriva acestei (ne)înțelegeri. Profesiunii mă citesc cam repede și se grăbesc să mă eticheteze. La întâlnirile cu cititorii mei mă înfațizez ca un om ca toți oamenii, în viața de toate zilele sunt cald și prietenos. Sunt un scriitor ca oricare altul, bolnav de dragoste și curiozitate”. După ce răspunde la o serie de întrebări de ordin biografic, acesta trece la viziunea asupra istoriei, pe care G. Arion o definește ca fiind „comică”: „Literatura mea e ca o radiografie: un necunoscător o poate lua ca desen abstracționist. Dar e viață acolo, în schema ei! Cunoașterea gravă a vieții nu e o treabă prea agreabilă. Pentru ca investigația să devină posibilă și cititorul să nu se plictisească, am inventat un joc superior: am alcătuit inventare, fișe, colecții de situații și portrete luate din lumea înconjurătoare, am lucrat cu griji de gravor. Aș fi mulțumit dacă cititorul mi-ar citi cărțile cu gravitatea cu care le-am scris. Cuvintele de spirit, calambururile nu sunt presărate în cărți de dragul râsului. Deși râsul e mai mult decât necesar. Am vrut să-l folosesc pentru a comunica înțelesuri adânci despre destinul omenesc și pentru a descalifica prostia”. George Arion afirmă că „sunt însă unii scriitori pe cuprinsul planetei care pun în pericol destinul literaturii prin neîncrederea pe care e așezează față de ea”, la aceasta Mircea Horia Simionescu răspunzând: „Adevărații scriitori nu pot pune în pericol literatura. Literatura va trăi întotdeauna. Galaxia Gutenberg nu are sfârșit. Există însă pericolul unei inflații a cuvintelor, a pierderii prin supraproducție (vai, câte cărți goale de spirit se tipăresc azi în lume!). Una din responsabilitățile mari ale scriitorului, cerută de partidul nostru, este aceea de a revigora percepția realității și a cuvântului, de a redeschide toate ferestrele frazei, de a reîncărca cu concret, cu viață, cuvintele și fraza. Trebuie să reînvățăm secretele semanticii. Aceste probleme preocupă pe toți scriitorii români de azi. Partidul Comunist Român ne cere în mod repetat să cuprindem cât mai definitiv, în esență, realitățile noi, procesele vieții în continuă înnoire. Expresia artistică trebuie să fie generoasă și inteligentă, încălzită de sentimentul de dragoste față de oameni. Apropiata Conferință națională a scriitorilor va pune în discuție aceste importante probleme, pentru ca, între scriitori și realități, operă și cititori, să se stabilească cel mai firesc circuit de comunicare. Suntem înconjurați de interesul și dragostea unor largi pături de cititori, ale căror gusturi și exigențe uneori le diminuăm. O întreagă politică unitară a educației îndreaptă întreaga noastră producție spre masele largi muncitoare. Ambianța politică asigură scriitorului român posibilitatea de a se exprima și de a exprima condiția omului de aici și de pretutindeni. Dealtfel, conferința noastră va discuta în această lumină multe alte probleme estetice, de actualitate:

înălțimea ideii în operă, funcțiile umanismului, varietatea în unitate, fructificarea tradiției, responsabilitatea morală și educativă a scriitorului. Sper că putem adânci dezbaterile noastre într-o harnică atmosferă de lucru, la obiect, plecând de la nemulțumirea creatoare de sine și năzuind la foarte mult. Eu unul sper ca în preajma evenimentului să predau Editurii Eminescu primul meu roman”.

□ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Creație și cultură*: „Între creație și cultură nu se leagă unanim o corelație strânsă. Numeroși sunt scriitorii și artiștii, de la noi și de pretutindeni, care au agonisit prea puțină lectură și informație ca totuși să se dezbrace de ele ca de o povară. Un model, mărturisit sau nu, statornic sau trecător, a fost factorul hotărâtor al unei vocații reale sau iluzorii. Coborât sau nu din maimuță, omul e o ființă care excelează în imitație, dar se pretinde original. Cu fiecare scriitor și artist, răsare pretenția unui nou „univers”. În mai toți domină o încredere totală în sine, o securitate morală uneori agresivă. Puțini sunt acei creatori modești, care se străduiesc ani de zile într-o pregătire temeinică, înainte de a năzui să debuteze. [...] Cultura nu poate fi impusă prin constrângere, dar ea se acumulează și se limpezește în fiecare printr-o severă autodisciplină, în chilia căptușită cu cărți”.

■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseu *Un deziderat*. ■ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă *Viața lui I. L. Caragiale. Caragialiana (I)* de Șerban Cioculescu: „Sarcina de a scrie despre viața lui Caragiale era de două ori dificilă: mai întâi din pricina absenței documentelor, în al doilea rând, datorită caracterului derutant al scriitorului. Ambele dificultăți au fost depășite de Șerban Cioculescu în chip strălucit. Sub raport documentar, contribuția istoricului literar este fundamentală. Mai mult, el este cel care ne-a înlesnit cunoașterea integrală a operei, prin identificarea unor sectoare ignorate, dintr-un motiv sau altul – publicistica și corespondența. Și totuși, în legătură cu înțelegerea exactă a monografiei lui Șerban Cioculescu stăruie o eroare. Toată lumea pune accentul pe hărnicia documentară, pe exactitate. Mai mult, Pompiliu Constantinescu spusese că Șerban Cioculescu are „ochi de albină și răbdare de arhivist”, formulă restrictivă, care poate fi aplicată și în cazul lui Bogdan Dui-că. Este adevărat, ceea ce face Șerban Cioculescu seamănă, până la un punct, cu ancheta unui detectiv-arhivar. Istoricul literar pare să fie un expert care înlătură cu răceală sau, dacă este cazul, cu ironie, fanteziile și plâsmuirea. El este circumspect în utilizarea informațiilor, examinează răbdător mai multe versiuni, fără să facă parte nici uneia, sincronizându-le și aducându-ne, în ultimul paragraf, ca în cele mai bune romane polițiste, la singurul rezultat cu puțință. [...] În ciuda aparențelor, în ciuda accentului pus pe documentație și pe rigoare, sensul adevărat al *Vieții lui I. L. Caragiale* trebuie căutat în regia ei subiectivă și ascunsă. Ca marile catedrale gotice care, pentru a nu se prăbuși, se sprijină pe o rețea ingenioasă de contraforți, monografia lui Șerban Cioculescu stă pe două capitole esențiale, care urmăresc să explice sufletul omului. Acestea sunt: *Fiu, soț și tată* și *Prietenii*, căci în viziunea istoricului literar, Caragiale a fost

un cap exemplar de familie, un om înconjurat de prieteni nenumărați. Iar cine are sentimentul familiei și al prieteniei, nu poată fi cinic și crud *à outrance*". ■ Este publicat un grupaj de poezii de Nichita Stănescu: *Mozart și câinele spaniol, Cântec, Adaptarea la aer, Prăbușirea unui vultur în om, Cățărarea pe o rază, A-mi da din mână de mâncare, Cățărări*. ■ Ion Dodu Bălan scrie despre *O sugestie a lui Ioan Slavici*, referindu-se la „literatura inspirată din viața țărănimii române”. □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc (XXII)* Octavian Paler publică partea a doua a articolului *El Greco. Un conchistador al iluziei*. □ Este publicată traducerea românească a textului cântecului *Hurricane* semnat de Bob Dylan și Jaques Levy. □ Este publicat textul cântecului lui Adrian Păunescu, *Cântec pentru România*. □ În *Racul (140)* Teodor Mazilu publică *Pardon, sunt sora miresei...*, iar Nicolae Dragoș, *Idila*.

● [„**Orizont**”, nr.16] Dintre cărțile recenzate la rubrica „viața cărților”, o reținem pe aceea a lui Adrian Fochi, *Datini și eresuri populare de la sfârșitul secolului al XIX-lea* (Ed. Minerva, 1976), sub semnătura lui Iordan Datcu, carte considerată „un instrument de lucru de o aleasa ținută științifică, una din împlinirile folcloristicii contemporane.” ■ I. Cheie-Pantea abordează studiul lui George Munteanu, *Introducere în opera lui Ion Creangă* (Ed. Minerva, 1976), în care autorul „denunță vulnerabilitatea” unor afirmații călinesciene despre opera lui Creangă, printre care, de exemplu, și faptul că G. Călinescu consideră că vocabularul lui Creangă n-ar avea „nicio importanță estetică în sine, ci numai una de caracterizare”; și recenzentul mai adaugă „Critical distinge în text două forme de limbaj unul literal și altul simbolic, cel din urmă implicând infinitatea de structuri latente ale operei, care face posibilă receperea ei din unghiurile cele mai diverse, asigurându-i astfel ambiguitatea fecundă. Abordând opera lui Creangă din aceasta perspectiva, G. Munteanu deplasează accentele analizei pe niște aspecte, pana în prezent foarte puțin studiate, care vizează modernitatea scriitorului nostru, capacitatea sa de anticipa unele structuri ale prozei de mai târziu.” ■ Marcel Pop-Corniș dialoghează pe ultima pagină cu poetul englez Alexis Constantin Lykiard (n. 1940 la Atena) căruia îi traduce pentru publicul român cinci poeme reprezentative, din care se desprinde, conform mărturiei din cadrul interviului, o temă centrală „confruntarea dintre materie și spirit” însoțită de moștenirea culturală grecească, căci „oriunde călătoresc, Grecia mă doare ca o rană”, spune poetul de origine greacă și de limbă engleză, folosind o vorbă a lui Seferis.

● [„**România literară**”, nr. 16] Se deschide cu un editorial redacțional despre *Congresul țărănimii*: „Trei mari evenimente au marcat lucrările Congresului țărănimii: 100 de ani de la dobândirea independenței, 70 de ani de la răscoala din 1907 și 15 ani de la încheierea cooperativizării agriculturii, evenimente ce așează într-o lumină puternică rolul țărănimii noastre în istoria patriei. Congresul este cea dintâi mare reuniune de acest fel în viața noastră politică și socială, cel dintâi și cel mai reprezentativ forum al țărănimii la care au

participat peste 11.000 de delegați”. De altfel, mai multe materiale din acest număr sunt impulsionate de Congresul Consiliilor de conducere ale unităților agricole socialiste, al întregii țărâni. □ Ilie Purcaru „ascultă” cum *Vorbesc țărâni* la Congres. □ Dezvăluind *Visul cel vechi* al țăranilor, Constantin Chi-riță strecoară și câteva accente autobiografice: „M-am născut acolo unde Blaga spune că s-a născut veșnicia. La sat. Într-un sat din județul Vaslui. Și sunt mândru de asta, și sunt mândru că părinții și bunicii și străbunicii au fost dascăli și învățători și nu s-au gândit toată viața lor la altceva decât la a căuta prin sate și cătune copiii cei mai răsăriți pentru a-i strecura în școli mai înalte, adică pentru a lega satul de viitorul țării. Știu cât de mult, mai ales simt cât de mult îi datorez acelu sat din Moldova de jos, care a cunoscut și el pârjolul lui 1907. Și totuși în această zi nu voi vorbi doar despre bunii mei, țărâni, ci și despre ceilalți care, ca și mine, tot de la sate se trag și pe care i-am cunoscut mai târziu, ca elev, prin orașe, iar mai târziu, ca student, ca ziarist, ca scriitor și cărora le-am închinat mii de pagini, poate cele mai sincere și mai entuziaste pagini ale mele. Nu pot, ar fi nedrept să nu mă gândesc în această zi la cei care s-au solidarizat, primii, cu țărâni în 1907, la cei care, apoi, și-au propus, în gândirea și acțiunea lor de clasă, eliberarea și ridicarea țărânimii, ca unul din cele mai de seamă țeluri”. ■ Virgil Teodorescu se „avântă” cu *Elanul creației*: „Creatorii de artă, indiferent de naționalitate, sunt conștienți că numai aici, pe locurile străbunilor lor, aici unde s-au zămislit valorile timpului nostru, pot crea opere de înaltă valoare artistică, pătrunse de respect și de dragoste pentru oamenii acestui pământ. Participarea scriitorilor la amplul festival național al muncii și al creației libere «Cântarea României», modul în care scriitorii întâmpină marile evenimente ale anului sunt expresia forței de dinamizare și a capacității de creație a întregului popor. Conferința națională a scriitorilor, care va avea loc în curând, reprezintă un prilej de bilanț lucid, de analiză responsabilă a activității noastre din ultimii cinci ani. Trebuie să împlinim, cu adânc spirit de răspundere, sarcinile pe care Programul și celelalte istorice documente adoptate la Congresul al XI-lea al partidului, precum și Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste ni le-a încredințat, să acționăm cu fermitate pentru eliminarea lipsurilor și deficiențelor care mai dănuie în activitatea noastră, să ne sporim capacitatea de înțelegere a noilor raporturi și noilor relații ivite în societatea noastră socialistă, pentru a putea cuprinde conținutul și dezvoltarea vieții sociale sub toate aspectele și cu toate implicațiile ei, contribuind astfel, din plin, la formarea și fortificarea conștiinței socialiste, năzuind a face, prin forța literaturii, din fiecare membru al societății un izvor nesecat de inițiativă și responsabilitate”. ■ Constantin Ciopraga, Mihai Coman și Laurențiu Fulga vin în *În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*, fiecare cu alte subiecte ce ar putea fi puse în dezbatere. □ Dintre *Temele în perspectivă*, Constantin Ciopraga se oprește și asupra cutremurului: „Se va scrie altfel despre tragicul insolit, accidental, de-

cât despre ceea ce filosofii au numit «condiția tragică a existenței». În genere, oameni care, având conștiința finitului, visau totuși infinitul, își revizuiesc convingerile. Fenomen spontan, eroismul modifică toate reperatele. Cum se explică uitarea de sine a cascadorului, exponent al riscului ca moment de *suspense*, care salvează zece vieți cu sacrificiul propriei lui existențe? Militarul, cascadorul și ceilalți au extins profilul *omului* în omenie, undeva, dincolo de marginile cunoscute. Studii de caractere pornind de la episoade reale vor demonstra că miracolul nu ține incidental de o voință exasperată; că oameni capabili de o morală cotidiană eroică și-au depășit propriile performanțe; că sublimul și pateticul se ridică deasupra situațiilor tari oricât de dramatice, reliefând figuri legendare. Memoria colectivă și memoria individuală vor furniza scriitorilor mărturie etice, psihologice și social tulburătoare. Poetului anonim de acum trei veacuri îi era de ajuns monumentalitatea profilurilor de baladă. Romancierul de astăzi va căuta în încordata *Vita nuova* de după cataclism profunzimile, monologurile, atitudinile specifice unui ethos al resurecției, noile repere ale faptei”. □ În *Nostalgia vetrelor*, Mihai Coman face o apologie a liricii de inspirație rurală, oferind exemplul a două cărți apărute în 1976, *Imnele Transilvaniei* de Ioan Alexandru și *Noimele* lui Ion Gheorghe, cărți care „se întâlnesc în dorința reactualizării, pe calea liricii, a străvechii mitologii românești”. □ Laurențiu Fulga se plasează *Între certitudini și alte speranțe*: „Scriitor cu adevărat mare este îndeosebi scriitorul dotat cu vocația de a ști să vadă totdeauna, dincolo de aparențele realității, mișcarea secretă a semnificațiilor unei istorii spre alt mereu excelsior. O literatură de durată nu va fi niciodată literatura pasiunilor de respirație scurtă sau a «eroilor» mărunți, înghesuiți în câte o dogmă sau incapabili să-și depășească limita. Să nu uităm că orice problemă lăsată să colcăie între ezitări, oricât de orbitoare ar fi poleiala acestor ezitări, riscă să ulcereze organismul social în întregul său, traumatizează conștiințele, se constituie în moștenire amară pentru generațiile următoare. Și nu cred că e bine să lăsăm colegilor din viitor sarcina de a scotoci în arhivele timpului nostru, pentru a spune ei pe nume adevărilor care de fapt pe noi ne priveau. Îndrăzneala de a gândi miracolul economic românesc, pe coordonatele incomparabile cu ale altor puteri, trebuie să se conjuge și cu îndrăzneala creatoare pe plan spiritual”. ■ Mihai Stoian descrie, pe larg, *Marele sfat al țărănimii*. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu își continuă analiza antologiei *Flăcări în primăvară, 1907*, începută în numărul anterior. ■ În tableta *Instituții*, Geo Bogza definește împlinirea: „Ca să fii om întreg, atâtea sunt necesare... Am stat o dată la o masă, e adevărat că o singură dată, în timp ce în spatele meu se afla, drept ca o lumânare, un valet în livrea și cu mănuși albe. El împinsese scaunul sub mine, în clipa când voisem să mă așez, fără ca eu să-l ating. De acea împrejurare – petrecută la Madrid, în ziua de 10 mai 1936, în palatul unei infante spaniole, închiriat de legația română – îmi aduc aminte cu un zâmbet, ca de decorul unei măreții la care ființa mea lăuntrică refuză să adere. În schimb, rareori m-am

simțit mai demn, participant la o măreție în care nici cel mai răuvoitor ochi n-ar avea ce sfredeli, ca atunci când, în preajma unui izvor, în inima unei păduri, așezat pe un trunchi de copac, începeam să rup, încet și gânditor, dintr-o bucată de pâine. Ca să fii om întreg, atâtea sunt necesare... Să știi să stai pe un trunchi de copac, în inima unei păduri, rupând încet și gânditor dintr-o bucată de pâine”. ■ Laurențiu Ulici privește, la *Prima verba, Filmul poeziei*: „Imagini parcă dintr-un film de Bergman, menite nu să descopere ci să ascundă sub o dără luminoasă teritorii interioare, se derulează în poemele lui Ion Iovan (*După-amiaza unei clipe*, Ed. Cartea Românească)”. ■ Nicolae Manolescu „răsfoiește” *Dosarul unui roman*: „Se știa de câțeva vreme că există un «dosar» al *Scrinului negru*, alcătuit de G. Călinescu însuși și păstrat în arhiva personală. Cornelia Ștefănescu îl publică astăzi quasi integral, într-o ediție care cuprinde și romanul propriu-zis, astfel încât cititorul să poată face singur relația. Despre ce e vorba? Descoperirea, în roman, de către Ioanide a scrisorilor și fotografiilor Catiei Zănoagă, în sertarele scrinului cumpărat la Talcioac, nu a fost, ca să zic așa, inventată. Autorul însuși a achiziționat o comodă Louis XV în sertarele căreia se aflau o bogată corespondență, două caiete cu însemnări zilnice, tăieturi din ziare, fotografii de familie și numeroase acte oficiale legate în special de două procese de succesiune. Împreună cu fișele de lucru ale lui G. Călinescu – extrase, comentarii, planuri ale viitoarei cărți – și cu manuscrisul romanului, acestea alcătuiesc «dosarul» *Scrinului negru*, document în felul lui senzațional, probabil unic în literatura noastră. [...] Cornelia Ștefănescu explică pe larg în prefață cum a devenit conținutul comodei roman: autorul a transcris pur și simplu unele lucruri, a combinat între ele altele, a născocit în fine o parte. În principiu, altă cale nici nu există. Citind, la rândul meu, scrisorile, jurnalele, actele și celelalte mi-am dat seama de următorul paradox: deși romancierul află de-a gata romanul său în sertarele comodei, el în fond scrie altul. E foarte instructiv să constatăm cum, pe de o parte, aproape totul se găsește în documente – de la intrigă la turnura particulară a frazei în scrisori – fără ca, pe de altă parte, romanul să împrumute din ele altceva decât materia brută. *Scrinul negru* este acest «dosar» plus G. Călinescu. Adaos, firește, esențial”. ■ Sub egida *Confruntări* sunt reunite trei materiale: *Valențe noi în proza actuală* (Pompiliu Marcea), *Între clipă și eternitate* (Hristu Cândroveanu) și *Dragostea și gloria* (Tatiana Rădulescu). □ Pompiliu Marcea caută, îndeosebi, „semnele înnoirii romanului, ale sincronizării lui la sensibilitatea actuală”. În acest sens, măsoară, între altele, și noile valențe ale temei iubirii, luând ca exemplu romanul *Marele singuratic* de Marin Preda: „Paginile erotice, se știe, sunt o adevărată piatră de încercare pentru orice scriitor și poate tocmai prin inevitabilul complex față de prestigiul marilor creatori dinainte, se creează uneori o stare de inhibiție care handicapează puternic. Nu o dată sentimentul erotic este un prilej de divulgare a adevăratei naturi a personajelor, compartimentele esențiale ale sufletului uman, invadate de aerul pur al dragos-

tei, își arată virtualități necunoscute. Un personaj ca Niculae Moromete din *Marele singuratic* evoluează cu totul semnificativ în acest sens. Frustrat în drepturi, deși acestea sunt legitimate de inteligența și caracterul său, lovit în mod brutal de indivizi malefici care întorceau principiile în funcție de propriile interese, Niculae alege calea, orgolioasă dar lipsită de eficiență, a însingurării. Își creează, singur, un fel de aură, mai degrabă o mască a solitudinii, căci acest tânăr avea, în sânge, vocația activistului social. [...] Dar, cum se întâmplă de atâtea ori în viață, masca poate deveni a doua natură; poate chiar să neutralizeze stratul originar și să se impună ca unica natură. Putea prin urmare și fostul activist de partid să intre în rezervă, ca un pensionar obosit, adeverind formula unui om de spirit după care «inimoșii de altădată au devenit cardiaci». Putea, dar calea aceasta i-a fost deturnată de dragostea pentru Simina, apoi pentru Nicoleta; iubirea îi redeschide ferestrele vieții obșteii, îi reînnoiește universul înconjurător la care se întoarce însă cu spor de comprehensiune ori de înțelepciune, mai puțin entuziast dar mai consolidat moral, mai puțin vulnerabil la ipostazele imprezvizibile, căci e preferabil să n-avem iluzii decât să le pierdem. [...] În final, Niculae cere primului secretar regional să-l sprijine pentru a-și relua activitatea [...]. Generozitatea atât de umană a eroului nu era însă posibilă, cel puțin în contextul în care-l plasează scriitorul, în absența dragostei, căci, ca totdeauna, dragostea pentru obște pleacă de la cea pentru o persoană, adormă mai întâi un om și după aceea omenirea. Desigur, Niculae nu este un sentiment comun, comportarea sa față de femeile îndrăgite ori adorate este, în aparență, distantă și precaută. Dar momentele, suficient de edificatoare, în care-și descoperă fondul autentic, nu lasă nici o îndoială asupra profunzimilor sentimentului. Eroul, ca fiu de țărani, nu transformă dragostea, stare sufletească atât de intimă și de personală, într-un spectacol public; chiar dacă publicul se reduce la parteneră, el are pudoarea, virilă, a marilor sentimentali”. □ *Între clipă și eternitate*, Hristu Cândroveanu alege *Clipa* lui Dinu Săraru: „*Clipa* este un roman politic, un roman-document, mărturie, ceea ce face din el o lectură antrenantă, acaparatoare precum literatura memorialistică. Mai cu seamă au acest sentiment generațiile care au trăit perioada efervescentelor transformări revoluționare, cu desfășurări nu întotdeauna previzibile și controlabile, a anilor din deceniul al șaselea și din întâiul lustru al celui următor. De altminteri, titlul însuși simbolizează tensiunea narațiunii de care ne ocupăm, el confruntându-se cu comandamentul moral al trăirii responsabile a *clipei*, a vieții noastre, a fiecăruia dintre noi, trăiri ce, laolaltă, adăugate existenței exemplare a înaintașilor – și din perspectiva celor ce ne vor urma –, înseamnă în același timp *eternitate*. Intrarea în *eternitate* trebuie câștigată, așadar, prin înnobilarea *clipei*, care nu poate fi *petrecută* oricum!”. □ Tatiana Rădulescu analizează romanul lui Constantin Țoiu, *Galeria cu viță sălbatică*, pe care îl consideră „un roman despre timpul devenit material prin atomizarea trăirilor personajelor, varietatea mediilor și, în același timp, prin plasarea unui punct de perspec-

tivă simbolic: galeria cu viță sălbatică, matcă, loc de întâlnire a generațiilor, de confluență a destinelor, de retrospectivă și constatare a noului”. ■ Sunt prezenți cu poezie: Magdalena Brăiloiu, Constantin Nisipeanu și Mircea Florin Șandru. □ Eugen Barbu publică *Sfera Sophonisbéi*, fragment din romanul *Săptămâna nebunilor*. □ Ștefan Bitan traduce din portugheză două poeme de Manuel Alegre, iar Ruxandra Ruscescu tălmăcește un fragment din *Criza* lui Carlos Flores. ■ Alexandru Andrițoiu semnează un reportaj despre *Hanciou*.

● [„**Tribuna**”, nr. 16] Cuprinde versuri de Vasile Dâncu, Domițian Cese-reanu, Toma George Maiorescu, un grupaj liric al cenaclului „Lanuri” al Liceului Stephan Ludwig Roth din Mediaș, precum și proză de Mircea Vaida (*La conac*). ■ În *Destin poetic și destin istoric*, Cornel Robu comentează placheta lui Emil Botta, *Un dor fără sațiu* (Eminescu, 1976): „Aceeși continuitate sau consecvență cu sine poate fi constatată, nu mai puțin, în vibrația patriotică, de o organică amprentă personală și aceasta, care, începând cu volumul *Pe-o gură de rai* (1943), deține o constantă pondere în versurile lui Emil Botta...” ■ Norman Manea discută *O povestire* de Radu Petrescu, text apărut în revista „Viața Românească”, nr. 5. ■ În *Alte lecturi și zile*, Mircea Zăciu urmărește, pornind de la lucrarea *Cartea românească în lume (1945-1972)*, ecoul internațional al operei lui Liviu Rebreanu: „Liviu Rebreanu e printre marii romancieri ai realismului european modern care pune problemele masei, iar când scrutează soarta individului (fie el intelectual, țăran, aristocrat, burghez ori lumpen) o face întotdeauna în perspectiva unui destin social, integrat uneori în orizontul cosmic. [...] Solitarismului simptomatic epocii, Rebreanu îi răspunde printr-un solidarism de esență istorică, fibră puternică ce-l leagă de o întreagă tradiție a prozei românești, asigurându-i totodată un loc marcant în planul devenirii prozei universale”. ■ Ioana Em. Petrescu analizează folosirea citatului în lirica lui Nichita Stănescu în articolul *Citatul – element al limbajului poetic*: „Citatul lexicalizat, supus unor modificări gramaticale (ca-n *Ce este omul?*...) sau unor mutații de sferă semantică (*Frunză verde de albastru*) se întâlnește astfel în creația lui Nichita Stănescu cu citatul tematic, funcționând ca termen de referință în dialogul pe care poezia modernă îl poartă cu universul poetic al epocilor trecute”. ■ Cu ocazia zilei de naștere a lui Eugen Jebeleanu, Ion Cocora publică articolul omagial *Poetul*. ■ Este consemnată a doua ședință a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Cluj-Napoca, la care au fost invitați Ion Cocora și Nicolae Prelipceanu, care au participat la discuții alături de Vasile Dragomir, Tiberiu Alexa, George Lupușan, Radu Săplăcan. În centrul dezbaterilor s-a aflat proza scurtă citită de Vasile Gogea. ■ Este publicat textul *Câteva păreri despre operă și autorul său*, de Maxim Gaume, în traducerea lui Mircea Muthu.

22 aprilie

● [„**Scântea**“ nr. 10784] Ion Ianoși ține o lecție despre sursele de inspirație ale literaturii din realitatea imediată, dând exemple din literatura germană

(Th. Mann), americană (Faulkner) sau italiană, în articolul *Evenimentul – materie primă a capodoperei*: „Gustul viu al evenimentului, gândit, regândit și replămădit continuu, iată o evidentă dar și permanentă necesitate a acestei vi-guroase literaturi, împlântată în tot ce s-a făurit până la ea, și dornică totodată de a-și spune propriul cuvânt, de neconfundat, cu privire la această anume eta-pă de împliniri decisive ale României socialiste.”

● **[„Contemporanul”, nr. 16]** Dumitru Micu se ocupă de *Romane și nuvele*. □ Platon Pardău: „*Cu ochii dragostei* se citește cu interes în virtutea toc-mai a paginilor referitoare la producție, la munca organizatorică, la munca de conducere, care în destule alte romane sunt cele mai aride”. □ Damian Necu-la: *Frica*: „Dezamăgirea pe care, totuși, o încercăm vine din constatarea că ingeniozitatea constituie în bună măsură scop în sine, că naratorul obscurizea-ză episoadele gratuit, că ține, bunăoară, sub tăcere numele personajelor timp îndelungat numai pentru a chinui pe cititor, pentru a-l deruta, a-l face să încur-ce personajele și, astfel, a-l obliga să reia lectura de la început”. □ Mircea Oprîță: *Adevărul despre himere*: „Desigur, nu e obligatoriu ca orice povestire fantastică (sau numai stranie) să abordeze probleme înfricoșătoare, însă, ori-cum, în cele cuprinse în *Adevărul despre himere* e cam prea multă gratuitate”. ■ Gh. Bulgăr semnaleză apariția volumului VIII din *Opere* de I. Slavici, la editura Minerva: „Un volum masiv de 915 pagini cuprinde, în continuarea se-riei de *Opere* ale prozatorului ardelean, narațiunea din *Două lumi*, romanul *Cel din urmă armaș*, iar din periodice, pentru prima dată în volum: *Corbei*, na-rațiune istorică, *Din păcat în păcat*, roman, urmate de *Addenda...*”.

● **[„Cronica”, nr. 16]** Sub semnătura Cronica pe prima pagină citim *Elo-giu țărănimii române*: „Forum-ul cel mai reprezentativ al celor care muncesc ogoarele, asigurând astăzi, la un alt nivel, continuitatea celei mai vechi și mai statornice ocupații a oamenilor acestor meleaguri, și-a încheiat lucrările într-o atmosferă de entuziasm solidar, sădind în suflet noi nădejdi care devin certitu-dini”. ■ Corneliu Sturzu semnează *Patria, oamenii*: „Sunt convins că nici un artist autentic, respectându-și talentul și profesia, nu poate abdica de la sursa inepuizabilă de inspirație care este pământul și oamenii patriei sale”. ■ Revista dedică o pagină recent dispărutului scriitor Florin Mihai Petrescu: □ Sub titlul *Din ultimele poezii* citim versurile scriitorului (*Zbor; Un unic drum; E dacica dorință; Menire; Epitaf*). □ Dimitrie Costea, *În floarea vieții și-a viselor astrale*: „Florin Mihai Petrescu lasă două goluri în conștiința celor care l-au înconjurat cu dragoste și prețuire: ca om și ca poet. Iar omul era în-tocmai ca poetul, lucru nu prea des întâlnit”. □ Vasile Constantinescu *Publică Scrisoare Domnului Florin Mihai Petrescu, Localitatea El Soledad*, în versuri. □ Nicolae Țațomir, *Mă fermeca mereu...*: „În umbra și răcoarea simbolurilor, suferința pare mai suportabilă, deși văd cariatida trupului rostogolindu-se în neant”. □ Ioanid Romanescu, *O tulburătoare poveste*: „Acum umbra sa hiera-tică a pornit în cea mai lungă aventură nocturnă”. ■ Din *Moment* reținem:

□ *Colocviu de literatură și publicistică:* „Organizat de către Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România, în cadrul Festivalului Național «Cântarea României», colocviul național de literatură și publicistică, desfășurat în zilele de 18-19 aprilie a. c. la Casa de cultură a tineretului și studenților din Iași, a cuprins în program un vibrant recital de muzică și poezie patriotică intitulat *Omagiu patriei socialiste*. Și-au dat concursul studenți ai centrelor universitare București, Brașov, Constanța, Cluj-Napoca, Craiova, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Reșița, Sibiu, Timișoara și formații artistice ale Centrului Universitar Iași. Au mai avut loc întâlniri cu colectivele redacționale ale publicațiilor «Opinia studentescă», «Viața Politehnicii», «Dialog»; dezbateri cu participarea redacțiilor revistelor «Cronica», «Convorbiri literare», a ziarului «Flacăra Iașului» și a Studioului de Radio-Televiziune Iași; întâlniri cu scriitorii, o seară de poezie, epigrame și proză, precum și o ședință a cenaclului studenților. A mai fost prezentată, cu acest prilej, o expoziție cu tema: «Tradiții democratice și revoluționare ale presei ieșene». S-au decernat premii, a avut loc un recital al laureaților, un spectacol de gală susținut de formații artistice ale centrului universitar Iași». □ *Întâlnirile Cronicii:* „Participanții la faza județeană a festivalului național «Cântarea României», care a avut loc la sfârșitul săptămânii trecute la Vaslui, au avut în mijlocul lor un grup de scriitori ieșeni, reprezentând revista «Cronica» (Andi Andrieș – redactor șef adjunct, Vasile Constantinescu și Al. Pascu – redactori), precum și pe poeții George Lesnea și Corneliu Sturzu – redactor șef al editurii «Junimea»». □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte:* „«Săptămâna», deplângând masacrarea versurilor în unele tălmăciri, evidențiază calitățile traducerii piesei lui Rostand *Cyrano de Bergerac* de către poetul Mihail Codreanu: «Versurile frumoase și dificile ale lui Rostand își află o splendidă traducere datorată poetului Mihai Codreanu. O traducere exemplară, premiata cândva, o traducere respectând legile teatrului, având o ritmicitate uimitoare în funcție de cerințele acțiunii, o traducere care merita să fie auzită din sală». Numai că actorii și regizorul sunt de altă părere! * În pregătirea Conferinței naționale a scriitorilor, colocviile «Luceafărul» s-au oprit asupra câtorva teme de certă actualitate, ca *Aspirațiile personajului actual*, *Umanismul real al societății noastre* și *Despre idealurile tânărului scriitor*. În ceea ce privește «personajul actual», el e tot alde Moromete, înconjurat de Țugurlan, Cocoșilă și Dumitru lui Noe. * Necesari ca exercițiu didactic, studiul *Note asupra poeticului eminescian* semnat de Eugen Munteanu în «Opinia studentescă», susținut și de o prestigioasă bibliografie. Dar de ce să ne complicăm chiar până într-atât scriind «poetul... explicator al mitului, silește haosul multiform și inamic să se transforme în cosmos supus logosului. Drumul va trece prin zona mitului, pe care ființa contradictorie a poetului, în efortul său ascendent spre obiectivare, îi va obliga să aibă – un singur sens și să susțină integrarea logosului în infrastructura cosmosului, ca formă și conștiință a acestuia»? Și așa mai departe». ■ În *Cartea străină* Virginia Burduja prezintă *Max*

von der Grün: Pe alocuri, polei: „Cititorii așteaptă, totuși, cu un optimism nedezmințit (a se vedea larga difuzare și grabnica epuizare a cărților sus-numitei colecții) prefețe edificatoare și la obiect”. ■ Ștefan N. Popa prezintă *Societatea de limbă română din Voivodina*: „Concepută inițial, în martie 1962, ca o asociație modestă a profesorilor do specialitate, Societatea de limba română din Voivodina (R.S.F. Iugoslavia) a reușit să devină prin activitatea sa o organizație socială cu preocupări multiple, angajate în domeniul de cercetare a limbii române, folclorului, trecutului cultural, al cultivării expresiei literare române, al îmbogățirii învățământului limbii și literaturii române în școala. Fondatorul acestei societăți, cel care a impulsionat, susținut și condus bogata activitate de 15 ani, este reputatul filolog, prof, univ. dr. Radu Flora, șeful catedrei de limbă și literatură română de la Universitatea din Belgrad”. ■ Versuri semnează George Lesnea (*România-mi este casă*).

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 333] Incitant articolul de fond al lui Al. Oprea, *A scrie pentru cei mulți...* „Proclamarea unor aspirații adânc umaniste se sprijină pe determinante obiective existențiale, rod al revoluției socialiste. Astfel, proprietatea comună asupra mijloacelor de producție asigură baza reală și stimulează în viață cotidiană unitatea fundamentală a intereselor indivizilor cu cele ale colectivității, ale societății. Este vorba, desigur, de un proces complex, făurirea omului nou... Revoluția socialistă încă din primele ei ceasuri a proclamat drept ideal suprem nu numai asigurarea unei vieți materiale îmbelșugate, ci, totodată, făurirea unui om nou, cu o fizionomie spirituală elevată, cu o ținută morală aleasă, cu un înalt orizont de cultură și de înțelegere, cu sensibilitate față de frumos. În locul «omului unidimensional» – în care Herbert Marcuse vede etalonul societății capitaliste contemporane -, *omul dezvoltat multilateral*, iată care este țelul programat, cu valoare de lege, în socialism.” □ Cronică lui E. Manu la vol. de versuri al Passionariei Stoicescu, *Fără de pierdere ca o iubire*. □ C. Sorescu dezbate *Aspectele antropologice* de Lucian Blaga, ediție și prefață de I. Maxim, postfață de Al. Tănase, Ed. Facla, 1976. □ Manole Neagoe, în *O dovadă de rea credință*, îl pune la zid pe Nicolae Stoicescu, acest *gică-contra* care a recenzat negativ cam toate aparițiile legate de istoria și literatura veche, opunându-se pe rând concluziilor mai multor experți (vezi și „Revista de istorie”, Nicolae Stoicescu – *Lucrări noi despre Mihai Viteazul și epoca sa*). ■ *Trepte de sticlă și ambră* de D. Mutașcu reprezintă o *laudatio* către Fănuș Neagu, cronicarul sportiv și nu numai, cel ce face din orice un *poem în proză*. „Poet disimulat și autointerzis, autorul recențelor *Cronici afurisite* (sau *Poeme cântate aiurea*) face proză artistă în linia Ion Creangă, Mateiu Caragiale, Vasile Voiculescu... el nu poate dormi decât sub teiul argintiu al performanței metaforice... În fond ce face Fănuș Neagu? Folosește pretextul citadin al sportului pentru a lansa fuzee multicolore de acerbă sensibilitate și de o senzualitate a cuvântului care-l particularizează în ordinea artei prozei, chiar dacă, uneori, paleta sa e prea încărcată și poate

obosi, pe câte unii, prin spontaneitatea nefrântă și acaparatoare a emisiei... Mai puțin întâlnit până acum, Fănuș e redutabil și-n tableta-poem ținând de modul *hymnic*, cum e în volum cea intitulată *Sub cupola acestui august*, în care totul e grațios, lucind ca emailul, ca un vers din Nichita ori o pânză de Sabin Bălașa“. Serialul superlativelor dedicate lui Fănuș Neagu – atras astfel în tabăra lui Eugen Barbu – continuă și în viitoarele numere. ■ Traian Filip își reia rubrica de pamflet-polemici *Mimesis*, prin *Vulcanii cu aer condiționat*, revenind la un articol mai vechi al lui Lucian Raicu din „România Literară“, nr. 6/1968, în care criticul preamărea talentul lui N. Breban din *Animale bolnave*, într-un stil extaziat-incandescent: „Privind caseta colegiului redacțional din numărul precedent, aflăm și explicația tulburării criticului. Nu tehnica (naturalistă, pe cea mai mare întindere a cărții), nu abisalele viziuni, nu filosofia romancierului, ci faptul că la cârma revistei literare se instalase, alături de G. Dimisianu și Ion Horea, dostoievskianul Nicolae Breban.”

23 aprilie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8684] Emil Manu inaugurează noul serial al *Scânteii tineretului, Epopeea eroică a Independenței* („serial dedicat permanentei ideii de independență națională în literatura română”) cu articolul *Ideea de Independență în literatura română*: „Ideea de independență națională a României n-a apărut ca o noțiune de conjunctură, într-un moment prielnic pe planul relațiilor internaționale, ci a fost în permanență o dorință egală cu un vis al poporului român.”

• [„**Luceafărul**”, nr. 17] Nicolae Dragoș semnează editorialul acestui număr, intitulat *Destin luminos satului românesc*, în care își află loc și citate din Nicolae Ceaușescu. ■ În pregătirea *Conferinței naționale a scriitorilor*, articole de Pop Simion (*Continuitate și realism*) și Petre Ghelmez (*Sensul tradiției*). ■ Romul Munteanu publică, la *Confruntări*, eseul *Scriitorul și cetatea*. ■ La *Arena*, Eugen Jebeleanu îi aduce un omagiu lui Jacques Prévert, căruia îi traduce poemul *Familială*. ■ Dan Zamfirescu „străbate” *Clipa* de Dinu Săraru, care „nu este doar romanul unor destine de activiști, ci și o meditație asupra drumurilor istoriei noastre contemporane”: „Când Dumitru Dumitru [personajul principal] va realiza și această nouă sinteză, între vocația lui de constructor al unei lumi noi, între geniul revoluției și puterile roditoare din adâncuri, atunci când va bate ceasul unei noi înnoiri, de care omenirea contemporană are nevoie mai presus de orice: regăsirea *științei* și a *bucuriei* de a trăi. Este cupola acestei cărți, imperfecte uneori, dar excepțională în întregul ei tocmai prin viața ce-i pulsează în file și se revarsă din ele” (*Eroul timpului nostru*). ■ Poezia lui Eugen Jebeleanu este scrutată impresionist de Alex. Ștefănescu: „Cine a ajuns vreodată în puterea nopții într-un oraș necunoscut și s-a simțit, deodată, mai puțin singur zărind undeva, departe, prin frunzișul arborilor, o fereastră luminată re trăiește, fără îndoială, momentul ori de câte ori deschide o

carte de Eugen Jebeleanu. Poezia sa este a unui om care veghează. Nu întâmplător, această poezie are drept singură podoabă cearcănul insomniei, impunând cel mai frumos stil lipsit de frumusețe din literatura noastră contemporană”. ■ În cadrul *Colocviilor „Luceafărului”*, grupajul *Tineri scriitori despre menirea literaturii și răspunderile creatorului*. □ Dan Cristea invocă *Sentimentul continuității*: „Nu știu [...] cât învață sau poate învăța astăzi într-ale scrisului propriu-zis un tânăr scriitor de la un Al. Philippide, Emil Botta, Eugen Jebeleanu, Geo Bogza sau Marin Preda, fiindcă nu epigonii sau șabloanele intră în discuție, dar sunt convins că numai și gândul de a-și așeza scrierile laolaltă într-un imaginar raft de bibliotecă este prin sine tulburător și emulativ. [...] Faptul de a fi coleg și contemporan cu acești scriitori, o mărturisesc sincer, mă umple de mândrie și mă înfioară de obligativitate”. □ Un micro-eseu colocvial improvizează Mircea Dinescu în *Realitate și imaginație*: „Cei mediocri au fost întotdeauna cei fericiți, îngropați în monotonia paradoxală a unui stil ultra-personal sau a unei culori inedite, din care n-au mai avut curajul să iasă. Abordarea realității este accesibilă numai celor în stare să depășească «frumoasele prejudecăți» stabilite de bunul gust comun, după cum adevărații înotători sunt numai cei ce au curajul să treacă linia indicată de geamandură. [...] Creangă în basmele sale are o mai mare tentă «realistă» decât nu știu ce autor de romane scrise după «rețetar» dintr-o perioadă depășită a literaturii române, în care subiectele și frazele s-au dovedit contaminate de un fel de «boală a zahărului»”. □ Pentru *Cuvânt, adică faptă*, pledează Daniel Dimitriu: „Conștiința scriitorului nostru de azi se împarte, fără a-și risipi vigoarea, între masa de scris și cetate, între adevărul vieții și experiențele intime; lui îi revine a strânge toate acestea laolaltă, în tăria aceluia semn magic numit cuvânt, cuvânt adică faptă. Cuvântul implică obligatoriu o morală”. □ Nicolae Mateescu „sondează” *Consecințele vanității*: „După câteva cărți bune, scriitori de valoare s-au cufundat în tăcere; se va spune că de vină sunt slăbiciunile omenești, de care nici scriitorii nu sunt ocoliți, dar slăbiciunea cea mai de seamă a fost, totuși, vanitatea – ușurința cu care au schimbat bunul lor cel mai de preț, talentul, pe o așa-zisă pricepere într-ale vieții literare, într-ale amănuntului picant și protocolului. [...]. Un talent autentic, atunci când este cu adevărat așa, nu are de ce să fie ferit de primejdia galanteriilor culturale, căci nu se va lavi de conștiința estetică a epocii sale ca un țanțar de un zid. Acest talent va ști să-și descopere și să-și păstreze singur bunurile sale cele mai de preț... Și chiar dacă îi va fi dat să vadă că schelăria atât de complicată a valorilor estetice și a ierarhiilor literare nu e eternă, așa cum ar fi de dorit, că pe lângă pilonii de susținere mai sunt și părți de zidărie care se ridică ziua și se dărâmă noaptea, spectacolul acesta nu are de ce să-l transforme într-un sceptic. [...] Există chiar o anume criză de autoritate la mulți din specialiștii într-ale literaturii, unii din ei mergând până acolo încât să pretindă hegemonie absolută, să-și folosească armele cu grijă; dacă ar fi să ne luăm după aceștia, literatura n-ar urma să aibă alt rost decât de

a le da lor de lucru la un nou capitol al istoriei literare. [...] Scriitorul trece, opera rămâne; dar scriitorul contează, totuși, grija cea mai mare față de el trebuie avută, căci scriitorul înseamnă opera... [...] Când una din cele mai înalte dovezi de generozitate ale artei – încrederea în clipa care vine – caută să fie înlocuită cu strategii și tactici foarte terestre, trebuie să rămână măcar avertismentul pe care îl dă Adrian Păunescu: acolo, la picioarele stâncii, se aud spumegând generațiile viitoare”. □ *Prezența tradiției și acceptarea inovației* sunt „traversate” de Gheorghe Pituț: „Personal, constat despre puținul pe care voi fi reușit să-l dau poeziei că talentul meu, atât cât îl am, a fost atras de la început de tradiția mai nouă a literaturii noastre, care a reușit, după mine, să-și însușească atât tradiția mai veche, cât și experiențele inovatoare, poezii acelei tradiții ajungând la un echilibru și o libertate proprii perioadei interbelice. [...] Opera pe care, la modul ideal, aș dori să o dea fiecare scriitor de azi limbii române, pe care aș dori și eu s-o realizez ar trebui să aibă calități comparabile cu ale acelor comandanți ostracizați ai Atenei, rechemați de către popor de câte ori se simțea nevoia talentului și artei lor. Vreau să spun că numai astfel am putea avea șansa de a cuceri tradiția noastră literară, intrând în conștiința ei, care mi se pare asemănătoare cu existența mării în care se varsă și fluviile, și izvoarele abia născându-se”. □ Despre *Lipsa de gratuitate a istoriei* scrie Viorel Știrbu: „Întrebarea ce se pune este de ce se scrie la noi destul de multă literatură istorică, și nu de ieri, de azi, ci aproape dintotdeauna, sau mai corect, de când avem textele scrise. Răspunsul mi s-ar părea relativ simplu dacă admitem că viața acestui popor a fost prea plină de evenimente grave și, așa stând lucrurile, nu și-a putut îngădui decât foarte scurte răgazuri de seninătate. [...] În perioada dictaturilor și a războiului al doilea s-au scris, totuși, cărți despre umanism. Dacă nu mă înșel, despre Petru Cercel s-a scris într-o epocă întunecată. Și cine nu știe că Petru Cercel era un «rinascintist»? [...] Literatura istorică se face deliberat, ca orice act artistic. Fie pentru a arăta contemporanilor că trecutul a fost mai rău decât prezentul, fie pentru a polemiza cu prezentul, fie, în sfârșit, pentru a arăta că nu răul și nu întunericul au câștig de cauză în timpul văzut istoric. [...] Refuzând exaltarea, dar și limitele, complexe de inferioritate, prejudecățile, scriitorul român, chiar autor de «literatură istorică», poate spune, ca Henri IV, fără a-și zice neapărat și «cel mare», că are «smerenia de a-i sluji pe semeni, întrecându-i în același timp cu un cap». De fapt, cei «mari» n-au coborât în istorie? Eminescu, Blaga, Rebreanu, Sadoveanu, Camil Petrescu, Marin Preda, Eugen Barbu, iată nume ce ne reamintesc că în istorie nimic nu se întâmplă gratuit...”. □ *Timpul bibliotecii* este „măsurat” de Laurențiu Ulici: „La 20 de ani sau la 25, un poet sau un prozator sau un dramaturg se cheamă că e tânăr. Tinerețea unui critic începe într-o vârstă mai înaltă, după 30 de ani. Cunosce poeți și prozatori care au dat tot ce puteau mai bun până la 30 de ani. Nici un critic nu și-a arătat măsura deplină a talentului până la 30 de ani. Câteva excepții, de altminteri foarte relative, datorate destinului, confirmă

această regulă. [...] Să dăm Cezarului ce este al său și să recunoaștem că înăuntrul celor mai noi promoții de critici, tendința de afirmare rapidă suportă concurența, în chip fericit represivă, a timpului bibliotecii, a exercițiului de lectură cu cele două funcții amintite mai devreme. Marian Papahagi și Petru Poantă, Cornel Ungureanu și Tudor Olteanu, dintre cei în plină afirmare, I. Marcoș și C. Hârlav, M. Coman și A. Silvestri dintre cei pe cale de afirmare – ca să numesc numai câțiva – dovedesc, unii în cărți, alții, deocamdată, în articole, că, în devenirea criticului, propoziția lui Suetoniu, «festina lente», are valoare de principiu ordonator, pe lângă aceea de imperativ al bunului-simț. Într-adevăr, tinerețea criticului e mai târziu decât a beletristului, iar durata ei mai mare câtă vreme timpul bibliotecii este, într-una dintre cele mai profunde semnificații ale lui, un timp pregătitor pentru o perpetuă tinerețe a spiritului”.

□ În *Universul scriitorului tânăr*, Cornel Ungureanu „fixează” *noul val* „șaptezecist”: „Literatura deceniului VIII afirmă, prin tinerii ei, o nouă *inocență* și un fel aparte de a scrie în numele ei. Fuga de model nu mai este o preocupare fundamentală; tânărul scriitor are un model tutelar, orgolios afirmat uneori chiar prin colajul direct. Comunicarea nemijlocită cu cititorul, tirul șocant, încercarea de a pune în lumină faptul viu, documentar, fac textul alert; se anunță un nou tip de roman, în care biografia personalității istorice pune în valoare liniile unei noi portretistici. Textul de jurnal sau de arhivă își dobândește loc în cărți ce își propun să cuprindă sub forme lipsite de prejudecăți realul. Grefa jurnalistică, citatul savant, majuscula expresivă aparțin necesității tensionării conversației, a dialogului semnalării vieții imediate. [...] Rândurile de mai sus s-au sprijinit pe lectura cărților lui Gheorghe Azap, Horia Bădescu, Florin Bănescu, Alexandru Deal, Dinu Flămând, Șerban Foarță, Vasile Igna, Radu Mareș, Nicolae Mateescu, Lucia Negoită, Mircea Oprea, Adrian Popescu, Ioan Radin, Marcel Constantin Runcanu, Dușan Petrovici, Vasile Sălăjan, Eugen Seceleanu, Mihai Sin, Monciu Sudinski, Gheorghe Suru, Gheorghe Schwartz, Viorel Știrbu, Ion Dumitru Teodorescu, Dorin Tudoran, Eugen Uricaru, Doina Uricariu, Constantin Zărnescu, Grigore Zanc și, desigur, a altora. Ordinea alfabetică dezavantajează pe unii: dar i-am citat alfabetic fiindcă ținem să subliniem că avem în față o generație a speranței afirmată după 1970. Ea reprezintă «noul val» al unei literaturi ce numără alte serii de tineri, alte *modele* literare, afirmându-se toate sub semnul generos al culturii noastre socialiste”.

□ Alte contribuții sunt semnate de Dan Verona (*Nici un mare scriitor n-a înălțat castele pe nisip*) Carolina Ilica (*Sinceritatea cărții*), Gabriel Gafița (*Sensul moral al operei*), Klaus Stephani (*O literatură angajată*), Mircea Florin Șandru (*Armonia generațiilor*), Ion Drăgănoiu (*Definirea prin „Da”*).

■ Mihai Pelin publică proza *Sabia*.

■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Romulus Vulpescu (*Curând..., Bolim de mult, Bărbat învins*), George Iarin, Valeriu Bucuroiu, Ion Alex. Angheluș.

■ Mircea Constantinescu încredințează *Acel început de an 1877*, „o reconstituire a atmosferei premergătoare Războiului pentru Indepen-

dență cu ajutorul presei timpului”. ■ Radu Anton Roman evidențiază piesa *Fundația* de A. Buero Vallejo, „turnată” de Ioan Ieremia la Naționalul timișorean. ■ În cronică micului ecran, Iulian Neacșu remarcă participarea lui Marin Preda în emisiunea *Atelierul de creație literar-artistică* din 14 aprilie: „Reîntâlnirea cu acest mare scriitor, altfel zgârcit cu interviurile acordate presei și televiziunii [...], a strălucit prin răspunsurile sale, atât cele prin care am aflat la ce lucrează în prezent prozatorul («Am o carte – *Viața ca o pradă* – predată la Albatros, scriu la *Delirul*, volumul al II-lea, și lucrez la o carte despre care nu pot spune încă nimic, pentru că sunt un scriitor căruia nu-i place să vorbească despre o carte a lui decât după ce a terminat-o»), cât și prin răspunsurile la întrebările de mare actualitate legate de destinul de astăzi al literaturii noastre, de la confesiunea directă («Sunt un scriitor care am moștenit ceea ce știu de la două generații de țărani, a tatălui meu și a mea. Am scris despre amândouă în cărțile mele, gândindu-mă la valorile moral-spirituale ale căror purtătoare tradițională a fost țărâניה noastră...»), până la aprecierea generoasă a literaturii tinerilor («În ultimii ani s-a creat un climat bun pentru afirmarea unor tineri mari prozatori – despre poeți nu vorbesc, poezia este domeniul lor –, prozele pe care le publică au crescut în conținut, au gravitate...»), apreciere care, departe de a fi de circumstanță, îi aparține nu numai scriitorului, ci, dimpotrivă, editorului Marin Preda”. ■ Ioana Diaconescu realizează cronică radiofonică (*Miraculosul bulgăre de pământ*). ■ La cronică plastică, Grigore Arbore continuă însemnările despre expoziția de pictură din faza municipală bucureșteană a Festivalului Național „Cântarea României”. ■ *Rug și flacără*, romanul istoric al lui Eugen Uricaru, este discutat de M. Ungheanu la *Cronica literară*: „Abilitatea prozatorului a fost, în cazul acestei cărți, de a nu fi ales pentru romanul său pe unul din eroii sacri ai Revoluției de la 1848, evitând, astfel, constrângerile pe care imaginea mitică a personajului intrat în legendă i-ar fi impus-o. [...] Pe scurt, *Rug și flacără* este o «interpretare liberă a biografiei revoluționarului român din Transilvania Alexandru Bujor, participant la revoluția de la 1848, la campaniile garibaldiene, luptător pentru independența României», un roman în care evenimentele istorice au fost respectate «cronologic și faptic», autorul luându-și, din când în când, «libertatea de a fantaza în marginea lor». [...] Romanul e construit cu multă siguranță. Prozator de atmosferă, Eugen Uricaru nu va neglija [...] nici posibilitățile romanului de acțiune. Bota [patronimul ficțional al eroului] trăiește, de fapt, o mare aventură în linia romanului polițist, dar, fără a o ignora complet, prozatorul e mai interesat de aventura interioară a eroului său. *Rug și flacără* e romanul unui lung și chinuitor proces de conștiință, încununat de o revelație și un gest izbăvitor. [...] Capitolul despre Galați pare [...] a fi, prin Alexandru Bota, o replică a lui Paul de Marene, din *Zodia Cancerului*. Ca și acolo, sub aparența primitivității și a placidității intelectuale, coexistă calități ascunse, care produc surprize privitorului. Eugen Uricaru nu exaltă spiritul autohton, dar trage o cortină pe care puțini

au atins-o. [...] Deși se petrece cu peste o sută de ani în urmă, *Rug și flacără* e o carte extrem de actuală prin adevărurile către care își conduce cititorul. Eugen Uricaru a scris un frumos roman de atmosferă și de veritabilă tensiune ideatică [...]”. ■ La *Viața cărților*, Dan Laurențiu „contemplă” *Stelele fixe*, cartea de poezii a lui Gheorghe Pituț, „admirabilă din toate punctele de vedere, dar mai ales pentru un rar simț al justiției imanente lumii, integrat discursului liric după bătrâna normă clasică”: „O atmosferă stenică, a credinței și speranței teribile că omul este născut pentru fericire, un refuz conștient și instinctiv, textual și subtextual, al oricărei stări agonice și asumarea dramatică a unei problematici pe cât de clasice (a timpului, a destinului, a morții și dragostei etc.) pe atât de vii, de prezente în lumea de azi (reificare, alienare, cultură, civilizație, inechități sociale etc.) tutelează spiritul și litera acestor poeme [...]”.

■ Al. Piru are în vedere, la *Cartea de debut*, două volume de *Poezie prozodică: Nemuritorii* de Victor George Dumitrescu („poet onorabil, tradiționalist în linia Mircea Dem. Rădulescu”, scriind „din păcate abstract și fără acel timbru propriu care distinge pe un poet de altul”) și *Subțire trecere* de Ion Popa Argeșanu („versificator armonios și cu o pronunțată undă afectivă” – recomandat de Nichita Stănescu –, care „a luat câte o lecție din Goga și Blaga”, oferind „câteva izbutite, sub raport prozodic, sonete”). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion analizează lirica lui Mircea Ivănescu, oprindu-se și la recentul volum *Alte poezii* (1976): „Marile mituri, patetismul subiectivității, în fine, toate atitudinile specifice poeziei de totdeauna sunt excluse. [...] Imagismul, procedul obișnuit de contestație a literaturii vechi în avangarda noastră literară, este, prin urmare, îndepărtat de Mircea Ivănescu ca fiind lesnicios. [...] Poezia iese din senzația *absenței*, a golului ce se deschide între obiect și subiectul ce îl observă. [...] S-a vorbit de proustianism invers la Mircea Ivănescu. Există, cu adevărat, în versurile sale, un *lirism al întoarcerii*, o trăire fără bucurie a timpului revolut, dar mai puternică mi se pare senzația [...] de gol nesfârșit, de tăcere împietrită, de singurătate mahmură. [...] Nu scăpăm din vedere că în toate aceste *închipuiri despre închipuire* (cum ar putea fi numite poemele lui Mircea Ivănescu) există o ironie abia perceptibilă și funcția ei este să facă posibil, în lirică, imposibilul, începând cu gestul de a pune pe hârtie aceste notații ferite de orice strălucire formală despre profunzimea unei existențe monotone” (*În absența metaforei*).

■ O notă din grupajul *Prezențe* semnalează manifestarea literar-artistică din 20 aprilie organizată de revista *Luceafărul*, în cadrul „Cântării României”, la I.M.M.R.-Grivița Roșie. □ Au citit versuri Mircea Dinescu, Dan Verona, Nicolae Dragoș, Mara Nicoară, Liliana Ursu, Florin Costinescu și George Chirilă, iar Iulian Neacșu, Nicolae Mateescu, Cornelia Djigola și, din nou, Liliana Ursu reportaje despre uzină. □ Mihai Onu și Benedict Popescu au oferit momente muzicale. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câțiva corespondenți: Sufix, Apulum 77, Conte de S. □ Un anume Spiridon Popescu, enumerat printre autorii care primesc verdic-

tul „Încercări de nivel modest, fără calități deosebite”. ■ Sub genericul *Cântarea României*, ultima pagină găzduiește un grupaj de poeme de Ioan Alexandru (*Iarna, Cununa, Humor, Voroneț, Cerbul, Ioan Constantin, Leul, Imnul lui Petru Rareș* etc.).

25 aprilie

● [„**România liberă**”, nr. 10 108] Iorgu Iordan scrie despre *Limba noastră*, accentuând importanța „vorbirii populare [„sermo rusticus”, alături de „sermo vulgaris”] în ceea ce privește înțelegerea idiomurilor din varii regiuni ale țării, spre deosebire de ceea ce se întâmplă, la nivel lingvistic, în alte țări, precum Franța sau Italia. Astfel, afirmă că acest aspect, „această unitate, care se oglindește și în spiritul de solidaritate națională, mult mai dezvoltat la noi, este [...] opera țărănimii, clasă unică, foarte mult timp, a poporului nostru”.

26 aprilie

● [„**România liberă**”, nr. 10 109] În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, Pop Simion prezintă antologia îngrijită de Ion Moantă, *Nunta la români*, apărută sub tiparul editurii „Minerva”, cu o prefață semnată de Mihai Beniuc. □ Tia Șerbănescu analizează succint volumul de versuri al lui Petre Ghelmez, *Evenimente*, în care cele mai multe poeme conturează „portretul omului modern”. □ Ion Drăgănoiu recenzează cartea de poezii a lui Dorin Tudoran, *Uneori, plutirea*, făcând o scurtă radiografiere a sferei lirice „contemporane” și notând despre un parcurs ce pornește: „de la proteismul ideatic, dublat de o continuă tentație a paradoxalului, care definește poezia lui Nichita Stănescu, la telurismul arhaic al lui Ion Gheorghe, de la incandescența intelectuală a versului lui M. Ivănescu la sclipirile rapid ironice ale lui Marin Sorescu, de la strălucirile glaciare din poemele lui Mihai Ursachi la infinita delicatețe crepusculară a poemelor șoptite de Dan Laurențiu, de la surâsul lucid al lui Nicolae Prelipceanu la teribilismul lui Mircea Dinescu – iată doar câteva dintre fețele vii ale poli-drului liric pe care-l avem în rotire în fața ochilor. Dorin Tudoran îi mai adaugă una, a tandreței adolescente”.

● [„**Viața studentescă**”, nr. 17] O cronică de M. N. Rusu la volumul lui Gh. Pituț – *Stelele fixe*, Ed. Eminescu. Rusu subliniază depășirea primei etape lirice a poetului de până atunci, a *modului agrest* (motivul său preferat numește totodată și un mod specific de percepere a realului), cu acest volum intrându-se în altă dimensiune, depășindu-se deci ceea ce deja știam la Pituț în primele volume – *stilul senzorial frust*, dar și viziunea poetică „în stare să modeleze materia sa lirică într-o metaforă generală stimulatorie de «viziuni» naive și primordiale (în sens presocratic)” : „Gheorghe Pituț s-a remarcat ca un poet al *silvei carpatică* – el fiind parcă un personaj istoric care coboară din pădurile noastre seculare... În volumul de față, poetul părăsește poezia sa de viziune – chiar modul primar de percepere al realului – și îmbrățișează poezia

de meditație, poezia care încearcă să transforme un element primar al naturii în categorie poetică; adică să-l conceptualizeze... S-ar putea spune că în poezia lui Gh. Pituț a intervenit o fază a decantărilor, a distilării substanței poetice... Modul agrest al poeziei sale dispăre într-adevăr la nivelul metaforei, dar rămâne la acela al atitudinii poetice. El nu mai este violent în expresie, ci în adresa ei, în direcția ei. Este interesant deci de urmărit cum în *Stelele fixe* Pituț sublimază imaginea poetică șocantă, în ritm, în energie lirică; cu alte cuvinte, convertește forma poetică în sunet, în muzică, în armonie... Prin actualul volum Pituț reamintește liricii actuale (și implicit criticii) de valorile poeziei posteminesciene, cărora le împrumută vigoarea sa personală.”

27 aprilie

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 8687] Smaranda Jelescu publică un interviu cu prozatorul Constantin Chiriță, *Fidelitatea față de tinerețe, perpetua mea deviză de creație*: „Idealul meu este ca cititorul, după ce termină o carte a mea, să aibă măcar două-trei secunde de exclamație. Eu zic că dacă cititorul ar avea foarte multe astfel de semne de exclamație, viața ar fi mai frumoasă.”

28 aprilie

• [„*Flacăra*”, nr. 17] Ion Dodu Bălan publică articolul de fond *Zile de mai – zile de istorie*. □ Dinu Săraru publică povestirea *Țăranul*. □ Vlaicu Bârna publică poemul *Vânătoare la 1907*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Veleitarul*. ■ În *Cap limpede* sunt publicate o serie de note și notițe despre: numărul 1/1977 al revistei „Manuscriptum” dedicat lui Mihai Eminescu, fiind semnalate și o serie de articole semnate de Al. Oprea, Petru Creția, D. Vatamaniuc, Pompiliu Constantinescu; este reprodus un fragment din tableta lui Geo Bogza publicată în numărul din 21 aprilie al revistei „România literară”; se anunță publicarea unui necrolog dedicat lui Florin Mihai Petrescu în numărul din 22 aprilie al revistei „Cronica”; se semnalează, din numărul din 23 aprilie al revistei „Luceafărul”, colocviul pe tema *Tineri scriitori despre menirea literaturii și răspunderile creatorului*; se anunță apariția volumelor *Viața ca o pradă* de Marin Preda și *Nicolae Labiș* de Lucian Raicu. ■ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă *Viața lui I. L. Caragiale. Caragialiana (I)* de Șerban Cioculescu: „Spre deosebire de *Viața lui I. L. Caragiale*, care este o monografie, *Caragialiana*, apărută mai întâi în anul 1974, este o culegere de articole și de studii, publicate de-a lungul anilor în cele mai importante reviste literare românești. Piesele de rezistență sunt *Ironia, Elemente patetice în comedii, Caragiale și natura, Corespondența dintre I. L. Caragiale și Paul Zarifopol (1905-1912)* și, mai ales, *Detractorii lui Caragiale*. [...] Detractorilor sau tuturor celor cu opinia nesigură, Șerban Cioculescu le opune un paragraf intransigent în studiul din 1935: «Autorul *Momentelor* și al *Scrisorii pierdute* este unanim recunoscut. O cât de mică atingere adusă gloriei lui Caragiale este

interpretabilă ca o pornire iconoclastă»". □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc (XXIII)* Octavian Paler publică *David. Decepția neoclasicismului*. □ Ioan Alexandru scrie despre *Putna*. □ Aurel Baranga scrie *Teatrul de vară*. □ Sunt publicate o serie de poezii de Nikolaus Berwanger, în românește de Anton Palfi.

• [„**Orizont**”, nr. 17] Ion Maxim semnează cronică la al treilea volum de versuri *Uneori plutirea* a lui Dorin Tudoran (după *Mic tratat de glorie*, 1973 și *Cântec de trecut Akheronul*, 1975), despre care notează că „nu este, cum ar părea la o lectură grăbită, o carte de poeme de dragoste, ci doar una de poeme despre dragoste. [...] Se ajunge astfel la o interogație asupra iubirii, așa cum face Dorin Tudoran sau la o teoretizare a sentimentului, cum a făcut V. Voiculescu în *Ultimele sonete...*” ■ Șerban Foarță se lansează într-o cronică fantezistă în care încearcă să răspundă la întrebarea dacă *Gibigiana* este o carte de amor, una a echilibristicii erotice, termenul fiind, de fapt, o vocabulă italianescă care desemnează „sclipirea soarelui în ochi, produsă cu o oglinjoară” (articolul *Gibigiana, cronică fantezista*). ■ Aurel Ardeleanu publică fragmente dintr-o piesă în trei părți, *Tunul de cireș*. ■ Anatol Ghermanschi îl prezintă pe prozatorul american Evan Hunter din a cărui proză traduce povestirea *Duelul*, în care tema principală este aceea a orașului tentacular care ucide personalitatea individului, strivindu-l.

• [„**România literară**”, nr. 17] Colectivul redacțional trasează câteva *Îndatoriri și perspective*: „Viața literară de la noi cunoaște o firească activizare sub impulsul apropierii importantului eveniment care este, pentru întreaga noastră obște, Conferința națională a scriitorilor. Recent au avut loc adunările generale ale asociațiilor de scriitori din București și din țară, prilej de bilanț al activității desfășurate în ultimii ani, de examinare lucidă și responsabilă a drumului străbătut, de evaluare a modului cum au fost transpuse în fapte de creație indicațiile documentelor de partid referitoare la sarcinile literaturii în etapa actuală. Privind în ansamblu, constatăm bogăția afirmărilor literare din ultimii ani, succesele însemnate obținute în poezie, în proză, în dramaturgie, în critică, și este un prilej de îmbărbătare și de mândrie pentru scriitorii români să poată aminti cuvintele rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu, privitor la creația literară contemporană, de la tribuna Congresului Educației Politice și al Culturii Socialiste: «Doresc să dau și la acest Congres, spunea secretarul general al partidului, o înaltă apreciere minunatelor opere literare, ca și operelor din celelalte domenii ale artei, realizate în anii socialismului, în mod deosebit celor făurite în ultimii ani, – care au îmbogățit tezaurul nostru de valori culturale, au contribuit la elevarea vieții spirituale a poporului, la făurirea omului noi, devotat cauzei socialismului, idealurilor partidului nostru comunist». Desigur că succesele dobândite – efect nemijlocit al climatului de încurajare a talentelor, de stimulare a tuturor energiilor artistice puse în slujba idealurilor umanismului revoluționar –, aceste succese așadar, privind în perspectivă, creează înda-

toriri sporite atât fiecărui scriitor în parte cât și breslei în întregul ei, ca organism la a cărui perfecționare Conferința noastră este chemată să contribuie hotărâtor. [...] Un efort de sintetizare a realizărilor de până acum, de cântărire a izbutirilor și insucceselor, acolo unde sunt, de evidențiere a tendințelor fecunde și de prospectare a căilor noi, de confruntare a punctelor de vedere privind o problemă sau alta a vieții literare, o carte sau alta dintre acelea care s-au bucurat de interesul cititorilor și al criticii – iată ce ne propunem, printre altele, în numerele ce urmează, încredințați că spiritul viitoarei Conferințe acesta trebuie să fie: al discuțiilor deschise, vii, aplicate, năzuind să cuprindă realitatea literaturii noastre socialiste în toată diversitatea și bogăția expresiilor ei”. ■ *În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*, Ion Vlad semnează *Inscripții la o temă*: „Scriitorul și statutul său social reprezintă una dintre temele permanente ale literaturii și ar fi cu neputință ca ea să lipsească pentru că exprimă (parțial) dimensiunile culturii. E vorba, cum se știe, despre raporturile dintre faptul spiritual și societate, dintre datele conștiinței și sferei existenței sociale. [...] Cultura este, desigur, cunoaștere, gândire și meditație, deschidere spre un receptor sensibil, avid să afle și să re-creeze valorile primite. În relație cu societatea socialistă contemporană, literatura are să răspundă unei colectivități care trăiește într-un cadru istoric determinat, revelând scriitorului un univers complex, vast ca orizont social, moral și spiritual. Investigația scriitorului își revendică o perspectivă dialectică dinamică, vie, nuanțată, o judecată lucidă, o viziune filosofică de natură să explice, să pună un diagnostic exact și profund raporturilor interumane, datelor conștiinței și ale existenței acestei lumi”. ■ Sub egida *Confruntări* sunt reunite trei articole. □ Alex. Ștefănescu aduce în discuție *Romanul ca personaj*: „Pe lângă romanele unor romane, se scriu (și se citesc) relativ multe romane ale romanului. În critica noastră, tendința este demnă de interes atât pentru că indică o radicalizare a conștiinței estetice, cât și fiindcă presupune un dialog cu interlocutori străini de mare prestigiu ca E.M. Forster, R.M. Albérès, M. Bahtin sau Tzvetan Todorov. La sfârșitul anului trecut au apărut, aproape simultan, trei asemenea cărți: *Mobilitatea privirii* de Silviu Iosifescu, *Ambasadorii* de Dana Dumitriu și *Imaginea ascunsă* de Mihai Zamfir. [...] În studiul lui Silviu Iosifescu, aria de investigație este extrem de mare, cuprinzând cam toate tipurile de narațiune din ultimele trei sferturi de secol. Când necesitățile demonstrației sau pur și simplu capriciile gândirii asociative o cer, autorul depășește chiar și limitele acestei arii, fie preocupându-se de precursorii tehnicilor narrative moderne, fie identificând în diferite genuri cultivate de mass-media, ca serialul de televiziune și banda desenată, forme ingenioase de supraviețuire a artei Șeherezadei. Această spectaculoasă trecere în revistă a prozei secolului douăzeci, făcută cu dezinvoltura cu care un geograf, așezat comod în fotoliu, ar roti globul pământesc, relevă varietatea uimitoare a modelelor epice. [...] În capitolul final se avansează explicații mai tranșante, dar niciodată cu un caracter definitiv. Autorul este primul care le

subminează autoritatea, preferând întotdeauna în locul concluziei – supoziția și în locul monologului – un dialog fie și imaginar. Erudiția sa firească, asumată, determină această atitudine de admitere amabilă, din principiu, a opiniilor oricărui interlocutor. Cu totul alta este atitudinea sau, mai exact spus, starea de spirit a Danei Dumitriu. Fără să ne ofere un tot atât de bogat banchet de informații, dar și fără să alunece în condescendența pe care o provoacă de obicei sașietatea, autoarea își prezintă plină de gravitate și sigură de atenția noastră ideile, dându-ne impresia că ni le explică cu creta în mână, la tablă. Domeniul explorat este mai restrâns – doar romanul așa-numitului realism psihologic din aproximativ aceeași perioadă – dar nu numai din cauza aceasta explorarea are un caracter mai sistematic. [...] Dana Dumitriu a înțeles, printr-o experiență directă, procesul de înnoire a prozei de analiză psihologică, constând în principal în relativizarea viziunii, în admiterea de către scriitor a versiunilor «ambasadorilor» săi. [...] Obiectul cercetării lui Mihai Zamfir – și mai restrâns – îl constituie opera lui Marcel Proust. Într-un stil care, din cauza exaltării abia reținute, se înecă adeseori el însuși, criticul reface geneza romanului proustian, urmărindu-i toate ezitățile, revenirile și impetuoasele progrese. [...] Dincolo de numeroasele diferențe, studiile prezentate mai sus au comună o trăsătură esențială și anume considerarea romanului ca o realitate proteică, dar mereu identificabilă, ca un personaj. Autorii nu se îndoiesc nici o clipă că scrierile lui James Joyce, de exemplu, sunt tot romane, ca și acelea ale lui Gustave Flaubert. Ca și cum romanul s-ar travesti sau s-ar modifica, dar n-ar deveni niciodată *altceva*, ei îl recunosc mereu, fără greș, smulgându-i deghizajul sau înregistrându-i transformările. Acest optimism gnoseologic, manifestat printr-un fel de antropomorfism critic, duce la personificarea romanului și la epicizarea evoluției lui”. □ Plecând de la cazul lui G. Călinescu, Mirela Roznoveanu caută *Criteriul moral și estetic* în critica literară: „Veritabilul critic este acela care, păstrându-și nealterată forța morală, absoarbe și subordonează lucid cultura, politicul, socialul, ideii morale de a sluji literatura. Din fecundarea reciprocă a ideii morale și a culturii ia naștere opera critică”. □ În cea de-a treia *Confruntare*, Norman Manea transmite *Un mesaj de artă incitantă* și o cheie de lectură pentru mai multe romane ale lui D.R. Popescu: „«Eu, Francisc... îți spun că pentru Moise nu exista nici un motiv să-și omoare fata și nu exista nici un pretext pentru un om normal să întindă mâna și să facă o faptă atât de îngrozitoare, însă trebuie să-l cunoști pe acest ins cu corn ascuns sub păr ca să înțelegi că el într-adevăr atunci n-a știut de ce-și plesnește peste față și omoară singura sa fiică și a făcut totul să realizeze *vinovăția* faptelor sale». Această frază, încredințată de autor lui Francisc Emyro, artistul, circarul, scamatorul dentist, *Împăratul Norilor*, ar putea fi considerată specifică și sintetică pentru problematica, atmosfera și stilul romanului apărut la Ed. Eminescu, ca și pentru *Ploile de dincolo de vreme* (Ed. Dacia) – volume publicate în 1976 – dar, eventual, și pentru întreaga operă a prozatorului D.R. Popescu care, încă de la

excelenta nuvelă *Dor* și până la aceste ultime lucrări, impune o viziune artistică de frapantă originalitate, demersul unei puternice personalități în literatura română contemporană. Regăsim, și în acest fragment emblematic, câteva dintre cele mai importante caracteristici promovate de aproape toate scrierile lui D.R. Popescu: tăietura afișat modernă, sincopată și pendulată a unui întortocheat traiect epic, suflul justițiar care declanșează și întreține acțiunea, cromatica eresurilor rechemate dintr-o mereu reînviată mitologie populară primordială, violența fabulosului contemporan. Scrierea rezultă, astfel, prin întâlnirea dintre realități potrivnice, dacă nu chiar ireconciliabile... O tulbure realitate ancestrală, enigmatică, uneori amenințătoare, mereu prezentă, clocotind și renăscând cu putere de dedesubtul realității ce i se suprapune, văzută ca agresiune și răvășire, joc între energie și culpă, între mistificare și fraternizare. În sfârșit, realitatea decupajului narativ, operat de un creator încrezător în modalitățile discontinue, eterogene și incitante ale prozei moderne. Interogative, meditative, angajate și angajante, abordând o problematică a revoluției văzută într-un mediu și pe un spațiu anume, romanele lui D.R. Popescu oferă de obicei un viguros tablou baroc, abundând în personaje ciudate și adesea malefice, prin intermediu cărora autorul cercetează și reprezintă vechiul și noul, schimbarea, ruptura, nesfârșitele fețe ale adevărului, raportul dintre putere și alterarea ființei umane, dintre exigența marilor idealuri și riscul mistificărilor. [...] *Ploile de dincolo de vreme* și *Împăratul Norilor* compun, credem, împreună cu *F, Vânătoarea regală*, și celelalte volume o constelație de multipolarități corespondente, care trebuie receptate în interrelația lor vie și dinamică, pentru că, așa cum afirmă autorul, «nimic nu poate fi izolat de nimic».

■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu se „plimbă” prin *Brașovul de altădată* (ediție îngrijită de Șerban Polverejan, cuvânt înainte de Ioan Colan).

■ Geo Bogza privește prin *Ferestrele luminate* ale lui Marin Preda: „Multe aș putea spune despre locuința mea din ultimul sfert de secol, situată în blocul din Piața Cosmonauților 5-A, acel bloc despre care precizam, celor ce urmau să-l identifice, că la parterul lui se vând flori și pâine. [...] Acolo, la unul dintre etajele superioare, se afla și se află încă, locuința lui Dimitrie Cuclin, de câțiva ani nonagenar, unul dintre oamenii din acest oraș, și din această țară, și din această lume, în fața căruia m-am simțit dator, de câte ori am avut prilejul, să-mi înclin fruntea cu cea mai adâncă venerație. Tot la acel etaj, cred, a locuit, multă vreme, Marin Preda, iar faptul acesta nu l-am trecut niciodată cu vederea, fiindcă, începând cu «Moromeții», l-am socotit pe autorul acestei cărți unice drept unul dintre cei mai importanți scriitori cu care se poate mândri literatura română, pe întreaga ei durată. [...] Încât, mi s-a părut firesc ca, odată deveniți vecini, să nu privesc spre ferestrele sale cu indiferență. Mărturisesc că, ani de-a rândul, le-am cercetat cu simpatie și cu o neistovită curiozitate. Culcându-mă, de obicei, cu puțin înainte sau cu puțin după miezul nopții, mi s-a întâmplat de multe ori să dorm până la ziuă, dar tot de multe ori, de prea multe ori, să mă trezesc numai după o oră

sau două de somn. Aproape de fiecare dată, desmetcindu-mă, dădeam cu ochii de ferestrele lui Marin Preda, luminate. La gândul că e treaz și scrie, începea pentru conștiința mea o nouă stare. Uitam că sunt eu însumi scriitor – ori de câte ori e vorba de autori care mă captivează redevin, cu voluptate, un simplu cititor – rămânându-mi doar bucuria că sunt martor, chiar de departe, la munca unui mare romancier, cu nimic mai prejos decât Liviu Rebreanu sau oricare altul de aceeași talie. Socotesc drept una dintre întâmplările fericite ale vieții mele, de a fi locuit într-un imobil – atât de jalnic acum –, la parterul căruia se vindeau flori și pâine, și de a fi putut privi din camera mea, la două, la trei și la patru noaptea, în timp ce restul orașului dormea, ferestrele lui Marin Preda, luminate”. ■ Mihai Beniuc scrie la moartea lui *Nagy István*: „În seara de 4 martie 1977, impresia cea mai puternică, înainte de a-mi da seama de proporțiile dezastrului provocat de cutremur, a fost clipa stingerii tuturor luminilor, în timp ce cu un zgomot neobișnuit, care nu știam de vine de sus ori de jos, mi se prăbușise, descheindu-se în articulații, biblioteca, iar plopii de pe marginea străzii se aplecau până la pământ și pământul continua să se clatine ca un pod gata să se dărâme sub picioare. Asemănătoare a fost pentru mine, sufletește, vestea morții marelui scriitor Nagy István. S-a stins una din cele mai luminate conștiințe comuniste ale literaturii noastre din rândul scriitorilor maghiari din România”. ■ În atenția lui Nicolae Manolescu intră doi *Tineri poeți*: Carolina Ilica și Dan Verona. Spațiul cronicii este distribuit inegal, cronicarul limitându-se la o analiză succintă a volumului *Dogoarea și flacăra* de Carolina Ilica, carte care ar confirma „speranțele puse în cea dintâi. Poezia e proaspătă în feminitatea ei, când senzuală, când sentimentală”. În schimb, cel de-al doilea volum abordat are parte de o atenție sporită: „*Dați ordin să înflorească magnolia* este probabil cartea cea mai bună de până acum a lui Dan Verona, poet la început interesant, însă foarte inegal, coborând neașteptat de repede, după un prim volum promițător (iar pentru câțiva critici excepțional), la altul de versificații pe temă dată. Imnele cu care a debutat au impresionat prin amploarea imaginației și prin ceremonie până la a-l face pe Al. Paleologu să vadă în autorul lor un nou Hölderlin. Am fost reticent atunci, mai degrabă iritat de emfaza viziunilor decât tulburat de adâncimea lor și părându-mi-se că poetul simulează, ajutat de cultura clasică și de vocabularul bogat, de stăpânirea limbii, o formulă de poezie și nimic mai mult. Să spun acum că *Dați ordin să înflorească magnolia* mă confirmă? Ce-i drept, într-un fel paradoxal: prin întoarcerea pe dos a formulei de la debut. Părăsind cu totul solemnitățile cam pompoase acolo, Dan Verona preferă discursivității lente, fastuoase, decorative a imnurilor o poezie parodică, sarcastică, urmărind tocmai a discredita «poeticul»: prin reflecție abstractă, proză, stil conversațional, ironie, fantasmagorie sau glumă. Volumul lui de debut suferea de o exagerare a elementului «poetic», dilatat, umflat, ca o pânză de corabie cu vântul în spate. Astăzi Dan Verona strânge pânzele și navighează contra curentului, folosindu-se de mijloace

mult mai puțin spectaculoase poetic”. ■ Fănuș Băileșteanu recenzează *Cuvintele deasupra vămii* ale lui Aurel Rău, conținând „o serie de impresii lirice înmugurite în timpul vizitelor sale prin Polonia, Franța, Asia, Germania, Dalmația, Italia, Ungaria, Japonia, Belgia, Grecia, etc.”. ■ Sorin Titel anunță *O nouă antologie despre 1907*. Este vorba despre 1907-1977 – *De acolo, de unde a pornit văpaia*, culegere de eseuri, reportaje, nuvele, schițe, povestiri inedite. ■ Dana Dumitriu pledează pentru *Autenticitatea evocării istorice*: „aș vrea să adaug o observație comună, banală, privind calitatea lucrărilor de inspirație istorică apărute în ultima vreme. În mod firesc, pentru că cititorii și editurile sunt atrase de această specie literară, își fac apariția imediat produse standard, cu rețetă de succes ieftin: romane de aventuri care se dau drept romane istorice, evocări superficiale și extravagante etc. Ele contribuie tot atât de puțin la cunoașterea trecutului nostru, ca și la cunoașterea prezentului nostru. În toate aceste încercări literare, figurile marcante ale istoriei noastre seamănă între ele ca două picături de apă: aceleași calități, o lipsă de individualizare care îi face neverosimili, și istoric și uman. Etalarea sentimentelor patriotice în tiradele sfătuitoare ale personajelor, care să țină echilibrul educativ într-o construcție în care domină interesul pentru acțiunile surprinzătoare, de efect cinematografic, este inefficientă. Calitatea literară a unei lucrări nu este de neglijat în această privință. Ea este cea care stârnește participarea cititorului la interpretarea evenimentelor istorice și cea care oferă strălucire și vitalitate unor personaje din trecut. Numai calitatea literară a unei lucrări de acest gen – sprijinită de o concepție clară asupra istoriei, pe o imagine coerentă și semnificativă a epocilor evocate ca și a epocii pe care o trăim – potolește setea de autenticitate a cititorului de azi”. ■ Lucian Raicu descrie *Climatul pasional al Croniclelor afurisite* ale lui Fănuș Neagu. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici aduce în prim-plan cărțile a doi tineri poeți: Ion Beldeanu (*Mirele pâinii*) și Patrel Berceanu (*Sentimentul baricadei*). ■ Ion Munteanu aranjează un documentar despre *Întâi Mai – Ziua Muncii*. □ Despre ziua de *1 Mai* scrie și Ion Horea. ■ Directorul Muzeului Primei Școli Românești din Șcheii Brașovului, Vasile Oltean, publică un istoric al revistei *Resboiul*. ■ Mircea Mancaș desfășoară un eseu despre *Critică și obiectivitate*. ■ Două cărți încă netraduse în română beneficiază de atenția lui V. Nemoianu (care analizează romanul *Devoratorii celor defuncți* de Michael Crichton) și a Elenei Tacciu (care se apleacă asupra lucrării *Inovații – Eseuri despre artă și idei* de Bernard Bergonzi). ■ Pe alte *Meridiane* regăsim și *Prezențe românești* demne de menționat, precum acordarea *Premiului literar „Etna-Taormina”* lui *Alexandru Balaci*: „În ziua de 25 aprilie, la Taormina (Sicilia) a avut loc decernarea premiilor «Etna-Taormina». Scriitorului român Alexandru Balaci i s-a acordat premiul pentru întreaga sa operă în domeniul culturii și literaturii italiene în România. Precum se știe, Alexandru Balaci, titularul catedrelor de limbă și literatură italiană la Universitatea din București, este autorul a numeroase monografii (Dante,

Petrarca, Boccaccio, Ariosto, Macchiavelli, Manzoni, Leopardi, Pascoli), ca și a unor ample studii privind istoria literaturii italiene, fiind de asemenea traducător a numeroase opere din această literatură”. ■ Numărul conține două grupe de versuri: al Florenței Albu și al lui Teohar Mihadaș. □ N. Carandino traduce din *Vestitorul* lui Menelaos Ludemis. ■ Marcel Petrișor face câteva *Popasuri transsiberiene* reportericești.

● [„**Tribuna**”, nr. 17] Conține versuri de Teohar Mihadaș, Horia Zilieru, Radu Cosașu, Emil Hurezeanu (cu o prezentare de N. Prelipceanu), George Lupu, Ion Rahoveanu, proză de Eugen Barbu (*Aurea Veneția*, fragment din *Săptămâna nebunilor*), Vasile Gogea, Hölderlin (*Hyperion*, tradus și prezentat de Ioan Alexandru). ■ *Descântoteca* (Scrisul Românesc, 1976) lui Marin Sorescu se află în atenția lui Victor Felea în secțiunea *Cartea lunii aprilie*: „De astă dată poetul procedează mai drastic decât de obicei, luându-și libertăți deosebite în mânăuirea limbajului poetic, redescoperind, s-ar părea, delectarea «avangardistă» a îndrăzelilor epatante, împinse până la niște hotare uneori incerte ale jocului și ale umorului. El realizează, astfel, sub forme insolite, o adevărată radiografie a sentimentului erotic și, totodată, a contextului psihologico-social în care acesta se desfășoară. În ce constă insolitul noilor poeme? În primul rând, în ideea de a scrie niște cântece de dragoste, în stilul cel mai prozaic și mai lumesc, strigător de prozaic, i-aș spune, stil în care autorul îmbină tonul de romanță cu toate clișeele posibile din recuzita conversațiilor cotidiene, banale sau afectate, simple sau pretențioase”. ■ Romul Munteanu este prezent în paginile revistei cu articolul *Alain Bosquet și intermitența poeziei*. ■ Cu ocazia trecerii în neființă a lui Nagy István, Dan Rebreanu și Vasile Sălăjan semnează două articole omagiale. ■ În *Alte lecturi și zile*, Mircea Zăciu comentează studiul lui Dan Grigorescu, *Direcții în poezia secolului XX* (Eminescu): „...e o lectură pasionantă, a cărei armătură informativă diversă, arborescentă, nu o face totuși prizoniera unei erudiții sterile sau ostentative, de paradă, ci o angajează premeditat pe linia unei pledoarii; discurs critic limpede, nesofisticat, afirmând valorile autentice, singurele capabile să exprime ethosul umanității moderne”. ■ Radu Mareș recenzează cartea *Un loc printre voi*, de Dan Rebreanu: „Romanul *Un loc printre voi* poate fi citit și ca o carte în care tema dominantă este cea a tatălui. «Absența» tatălui marchează toate destine și toate conflictele, chiar și cele secundare”. ■ Al. Călinescu discută volumul de povestiri *Sub zodia Dragonului* (Junimea), de Ion Țăranu. ■ Dumitru Radulian publică articolul *Gabriel García Márquez – de la clișeu la imagine*.

29 aprilie

● [„**Scânțea tineretului**”, nr. 8689] În secțiunea *Epopeea eroică a Independenței*, Emil Manu analizează *Opera artistică în dialog cu ritmurile istoriei*: „Centenarul Independenței prilejuiește un moment de întoarcere în trecut, de reconstituire a istoriei în expresie literară. Eminescu a cântat în versuri, tre-

cutul devenit istorie, cu personajele lui reale devenite simboluri pentru contemporanii poetului, dar prezentul cu anii aceia de la 1877, l-a interesat ca materie vie, încă nesedimentată în trecut și a abordat-o ca ziarist, deci cu instrumentele investigației politice.”

● [„Contemporanul”, nr. 17] La secțiunea *Jurnal de lector*, Dumitru Micu se ocupă de *Literatură și meditație*. □ Francisc Păcurariu: *Ultima călătorie a lui Ulise*: „Romanul se alcătuiește din memorialele și din unele relatări orale ale câtorva dintre personaje, naratorul asumându-și doar rolul de coordonator. Dar structura narativă e în *Ultima călătorie a lui Ulise*, mult mai complexă decât în *Labirintul*. «Vocile» pe care le auzim aici sunt mai multe, unghiurile de percepție foarte diferite, materia epică aliază constituenți eterogeni”. □ Constantin Mateescu: „Dacă am spune că narațiunile cuprinse în *Fantezie pentru o trompetă solo* țin de domeniul prozei de analiză psihologică, n-am greși, însă le-am proiecta într-un context mult prea încăpător, în care e loc pentru extrem de variate formule”. ■ Ion Popuc: *Ion Barbu interpretat de...* (Editura Eminescu): „În linia acestor considerente de un caracter general, culegerii *Ion Barbu interpretat de...* i se poate reproșa – ca și altora din această serie – că a fragmentat prea mult și uneori arbitrar, că referințele critice nu reprezintă întotdeauna pagini necesare”.

● [„Cronica”, nr. 17] Sub semnătura Cronica apare editorialul *1 Mai 1977*: „Anul acesta poporul nostru sărbătorește ziua de 1 Mai într-un context istoric de amplă rezonanță națională: centenarul independenței”. ■ *În pregătirea Conferinței Naționale a Scriitorilor* Nicolae Țatomir semnează *Încredere în puterea cuvântului*: „Obștea scriitoricească este perfect conștientă că publicul cititor e un summum de făpturi creatoare și că se întâlnește cu el – la confluența actului demiurgic cu harul fiecărui iubitor de literatură autentică de «a se întoarce asupra lui însuși făcându-și obiect de contemplare din propriul lui subiect»”. ■ Liviu Leonte semnează *Proză scurtă*, o cronică literară la *Iarba verde de acasă* de N. V. Turcu: „În schițele cu un coeficient valoric superior, N. V. Turcu adaugă rafinamentului cehovian un element modern de ambiguitate. Sunt schițele de atmosferă, care nu se pot povesti fiindcă, în afara întâmplărilor propriu-zise, există «altceva», rezultând din mișcările și gesturile personajelor, din cuvintele pe care nu și le spun, dar pe care intuim că ar trebui să și le spună”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Emil Nicolae scrie despre *Confidențe fictive* de Nina Cassian, Editura Cartea Românească: „Psihologic, încercarea Ninei Cassian seamănă cu un efort de auto-cunoaștere prin obiectivarea circuitelor intime, prin proiectarea lor într-o schemă mult mai clară decât poezia”. □ George Mirea prezintă *Țărm fără catarge* de Ion Aramă: „Alternarea planurilor real și imaginar, acțiune și rememorare dau un ritm trepidant derulării tramei, sporind plăcerea lecturii”. ■ Const. Ciopraga scrie despre *Șerban Cioculescu – interpret al lui Caragiale*, despre volumul *Viața lui Caragiale*: „Un Caragiale reconstituit din sute de secvențe – acesta e personajul, viu, radi-

ografiat minuțios, expus priirilor publice în lumină denunțatoare. Nimic nu trece neverificat, neintegrat din nou, mărturiile înseși fiind confruntate, reluate cu voluptatea unei minți superior-analitice”. ■ *Din Moment* reținem: □ *Adunarea generală a Asociației scriitorilor din Iași*: „Duminică, 24 aprilie a. c., în sala senatului de la Universitatea «Al. I. Cuza», s-au desfășurat lucrările adunării generale a Asociației scriitorilor din Iași. Reuniunea oamenilor de litere a fost onorată de participarea tovarășului Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P. C. R., prim secretar al Comitetului județean Iași al P. C. R. La ședință au mai participat tovarășii Cristian Chelaru, secretar al Comitetului județean Iași al P. C. R., Pavel Florea, secretar al Comitetului municipal Iași al P. C. R., Ion Țăranu, președintele Comitetului pentru cultură și educație socialistă al județului Iași. Dezbaterile au fost conduse de prozatorul Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor din R. S. România. Darea de seamă a comitetului de conducere al Asociației scriitorilor din Iași a fost prezentată de Mircea Radu Iacoban. Apoi a fost înfățișată, de către Hara-lambie Țugui, darea de seamă a comisiei de cenzori. La discuții au participat: George Lesnea, N. Barbu, Nicolae Țatomir, Dan Mănuță, Lucian Velea, Stelian Baboi, Nicolae Turtureanu, Al. Husar, George Bălăiță, N. V. Turcu, Ioanid Romanescu, Mihai Drăgan, I. Constantinescu, Virgil Cuțitaru, Andi Andrieș, Ion Țăranu, Natalia Cantemir, Constantin Munteanu. Din partea conducerii Uniunii scriitorilor a luat cuvântul Ion Hobana. Cu viu interes au fost ascultate cuvintele tovarășului Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P. C. R., prim secretar al Comitetului județean Iași al P. C. R. În partea a doua a ședinței s-a trecut la alegerea, prin vot secret, a noului comitet de conducere al asociației, comitet care are următoarea alcătuire: Andi Andrieș, Al. Andriescu, N. Barbu, George Bălăiță, Mihai Drăgan, Mircea Radu Iacoban (secretar), Corneliu Sturzu, Lucian Valea, Horia Zilieru. De asemenea prin vot secret, au fost aleși delegații la Conferința scriitorilor din R. S. România. Într-o atmosferă entuziastă, participanții la adunarea generală a Asociației scriitorilor din Iași au trimis o telegramă Comitetului Central al P. C. R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R., președintele Republicii Socialiste România”. □ *Întâlnirile Cronicii*: „Recent, cu excepția absențelor motivate, toți membrii redacției revistei «Cronica» au participat la o interesantă ședință de lucru cu cititorii săi de la Fabrica de Antibiotice din Iași. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Sub titlul *Teme și perspectivă*, Const. Ciopraga («România literară») întrevește că după recentul cutremur «se va scrie altfel despre tragicul insolit, accidental, decât despre ceea ce filosofii au numit „condiția tragică a existenței”. În genere, oamenii care având conștiința finitului, visau totuși infinitul își revizuiesc convingerile». În concluzie «omul care în cele câteva zeci de secunde s-a simțit lovit, frustrat, pus într-o vădită inegalitate de forțe, își canalizează voința în înverșunarea de a reconstrui. Rămâne ca literatura să condenseze, în perspectivă calmă, înțelesurile zguduitoare și

reacțiile înălțător umane». * Să subliniem două prestigioase reveniri în presa noastră literară, prezențe dorite și mult urmărite de cititori: Geo Bogza și Eugen Jebeleanu – doi cocori deschizători de unghiuri. În rubrica *Arena*, la care oficiază Eugen Jebeleanu («Luceafărul»), ne schițează un ultim semn Jacques Prevert, din care poetul român tălmăcește *Familială*, subtilă înfierare lirică a războinicilor din interese trustiere”. □ D. D. Șoitu, *Concurs național: „Iașul, străveche vatră istorică, oraș cu o prestigioasă viață spirituală, a găzduit de curând cea de a XX-a ediție a Concursului național de literatură «Mihai Eminescu». [...] Formularea subiectelor, mai inspirată decât în edițiile precedente, a înlăturat excesul de istorism, a evitat interpretările schematice, oferindu-se, astfel, loc prioritar creativității. De aici și nota de originalitate a unor lucrări constând nu numai în modalitatea de abordare a problemei, ci mai cu seamă în ineditul metaforei, în maturitatea expresiei. În acest sens au reținut atenția comisiei centrale de selecție (președinte prof. univ. dr. doc. Const. Ciopraga) unele lucrări, răsplătite cu premiul maxim, aparținând elevilor: Georgescu Raluca și Zafiu Rodica (București), Pali Magdalena (Ploiești), Gherghina Daniel (Craiova), Marcu Jenica (Galați), Șerban Tincuța (Tg. Jiu), Dălnoi Tiberiu (Deva), Sabău Ioana (Cluj), Cazacu Mihai (Rm. Vâlcea) etc., cărora li se adaugă un mare număr de alți participanți distinși cu premii speciale și mențiuni”. ■ Versuri semnează Haralambie Țugui (*Prag de Florar*). □ Sub titlul *Poeți în „Cântarea României”* citim: □ Vasile Mihăescu (*Patria în armonia harfei; Câmpia română; Așteptând diminețile patriei*), Ion Chiric (*Bucuria de-a fi; Cântec de fericire*). □ Constantin Hușanu prezintă cenaclul literar din Uzina Niculina, sub titlul *Poezia unei citadele muncitorești: Nicolina*; apar versuri semnate de Ada Cristi (*Pământ de poezie*), Aurel Ștefanache (*Vom fi*), Dănuț Moisil (*Hora pădurii*), Diana Andreescu (*Covor românesc*), Alexandru Tacu (*Fiul răzeșilor*), Jean Panaite (*Părinților mei*), Valeriu Moncea (*Vântul – fratele meu*).*

● [„Munca”, nr. 8385] În *Însemnări de scriitor*, George Bălăiță publică *Umăr lângă umăr*: „Un prieten sculptor îmi vorbește despre marea lui bucurie de a se pierde în mulțimea străzii, seara, după ce o zi întreagă lucrează singur în atelierul său dintr-o casă tăcută, singuratică. Prietenul meu nu abuzează de cuvinte, este mai degrabă tăcut. El crede că adevărata consacrare artistului o capătă după ce numele său a devenit un substantiv comun. Fiindcă atunci și opera lui a devenit un bun comun. Acest anonim paradoxal face ca opera să intre în circuitul firesc al lucrurilor, depășind sfera restrânsă a valorilor. Ideea că Eminescu, Creangă, Brâncuși sunt emanații ale puterii creatoare a poporului nostru, întruchiparea conștiinței sale creatoare este de mult comentată. Iar „Miorița” este încă aspirația ideală a poetului român. Artistul adevărat nu caută așadar a se întoarce pedestru la izvoare, ci a se contopi, a face ființă cu originile după ce a traversat sfera culturii. Numai astfel șansa pe care i-a oferit-o talentul capătă un sens. Fiindcă a se exprima pe sine înseamnă în primul rând a

exprima spiritul neamului și al patriei mame, el însuși parte a spiritului universal. Dar unde poți face artă mai bine decât la tine acasă, în pământul natal? Trista poveste a celor care încearcă să-și facă opera ruptă de patrie, și cu atât mai jalnic împotriva ei, nu este decât un spectacol al năruirii și neputinței. De câte ori în zbcuimata lui istorie, poporul român nu s-a ridicat mai viu din focul încercărilor de tot felul? [...] În capul meu a stăruit întotdeauna motivul unui poem, dar întotdeauna am privit fascinat la o pereche de mâini care pot fi atât de îndemânatică încât să scoată un lucru pe care îl pipăi și îl vezi, există în afara cuvintelor și pare perfect. Lucrul mașinii este uneori atât de bine făcut și lustruit încât te cuprinde neliniștea. Mașina mai înseamnă efort moderat, precizie, rapiditate etc. Cu toate acestea mâinile omului nu pot fi ajunse, mișcarea lor este mai expresivă, cu ele începe și se sfârșește tehnica. Lucrul unui meșter dibaci care scoate din ciocan o tipsie de aramă, este departe de artă, dar mie îmi arată într-un fel calea desăvârșirii. Vreau să spun că scrisul meu nu tinde atât să laude mâinile omului cât să le însuflească și să le caute un sens. Și, mai ales, mâinile omului care lucrează exprimă în cele din urmă conștiința lui, puterea lui de creație, nu drumul spre faptă, ci chiar fapta, adică ce rămâne. Adică ceea ce trece, cum crede prietenul meu sculptorul, în viața cotidiană a mulțimii”. □ Dumitru Stănescu publică poezia *În zilele acestea...*, iar Ioan Chiraș *Luminoasa vâslă*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 334] Articole pregătitoare pentru 1 mai, de C. Vadim Tudor – *Armindeni*, respectiv E. Manu – *Celebrarea muncii*. □ *Cronica de librărie* recomandă vol. 6 din *Caietele Princepelui*, dar și *Incognito* – vol. 2; ediția a doua din *Jurnal de călătorie* de C. C. Giurescu, Ed. Sport-Turism, romanul *Lunea cea mare* de D. Mutașcu despre 1877; traduceri din Malraux, *Capul de obsidian* de Modest Morariu și *Omul de pe râul Kwai* de Jean Coue, în românește de Marcel Petrișor, ambele tălmăciri la Ed. Meridiane. □ M. Emilian, cronica literară – Aurel Rău, *Cuvinte deasupra vămii* (antologie a poemelor scrise în călătorii). □ Valeriu Râpeanu impune *Un debut de calitate în critică literară*: Mariana Ionescu și vol. *Artă și aspirație*, Ed. Dacia. ■ *O reabilitare...* (onirică) de Traian Filip se referă condescendent la D. Țepeneag, în articol fiind amintit și „specialistul în istoria religiilor Mircea Eliade... care (alături de structuraliști precum C. Levi-Strauss) ne-a pus la îndemână instrumente prețioase pentru cunoașterea civilizațiilor și conștiinței colective” . „Cel care a luat conducerea prozei onirice, ocrotit pas cu pas de echipele abia constituite ale cronicarilor de extracție suprarealistă, a fost D. Țepeneag. Cartea sa, intitulată lapidar *Frig*, se prezenta ca o modestă încercare de a aborda anumite realități prin mijlocirea parabolei și alegoriei... Amintirile lui Țepeneag în literatura română sunt așadar extrem de sărace și lipsite de orice consecințe. La mai bine de un deceniu de atunci, creația sa dovedește nu numai eșecul unei concepții, ci și eșecul unei creații fără raporturi solide cu experiența trăită și cu fenomenele caracteristice epocii. Onirismul, o

fugă de real, de implicarea în epocă, de responsabilitate, trăda într-un fel o stare de teamă și de lașitate, un sentiment de vinovăție față de partea activă a colectivității. În acest context, Țepeneag reprezenta o mentalitate... o structură și un modul... el se dovedea util ca factor de propulsare a teoriilor onirice (*n.b.* alături de L. Dimov), un instrument”. Evident, este amintit aici și rolul echipei de la „România literară” care, după eșecul scriitorului în a-și demonstra talentul, alergând să convingă ziarele și editurile „,l-a spălat cu petrosin, l-a echipat ca explorator de nuvele și l-a lansat cu mare entuziasm.” □ Este comentată *Eseistica lui Ion Vinea* (un insurgent al modernității/ modernismului românesc), text semnat *E.C.* „Retrospectiv, insurgentul poet Ion Vinea a fost depășit de alții mai radicali în materie de reforme estetice, avangardistul prozator de asemenea, dar insurgența sa în materie publicistică (în «Contemporanul» 1922-1932) rămâne singulară în istoria culturii românești interbelice... Iată de ce avem nevoie azi de strângerea în volum și de publicarea eseurilor lui Vinea, parte integrantă a operei sale literare și parte integrantă a literaturii române moderne.” □ Adriana Kiseleff, câteva amintiri conturând o *Lección de patriotisme* a lui Cezar Petrescu. □ Un nou serial de artă, realizat de Nicolae-Paul Mihail, *Sensuri și eresuri: Pârveu Mutu Zugravu*.

30 aprilie

• [„**Luceafărul**”, nr. 18] Se deschide cu editorialul festiv *1 Mai, zi de luptă, zi de sărbătoare*, semnat redacțional. ■ La *Arena*, Eugen Jebeleanu propune poemul *Fără odihnă*. ■ Constantin Stoiciu încredințează fragmente de roman (*Dimineața bătrânului muncitor*). ■ Pe prima pagină, poemul *Omul-orchestră* de Vasile Nicolescu. ■ În pregătirea *Conferinței naționale a scriitorilor*, articole de Ion Ianoși (*Actualitatea criticii literare*) și Adrian Popescu (*Luciditate și dăruire*). □ Câteva opinii ale lui Ion Ianoși: „În ziare, reviste, la radio și televiziune se publică și se rostesc numeroase texte de critică, istorie literară sau publicistică teoretică – deși ar merita sporit și ca pondere acest din urmă domeniu, de pildă, pe care convențional îl numesc «publicistică teoretică» și care poate răspunde în formule libere, prompt și eficient, celor mai diverse solicitări. În privința cărții de critică ar merita să se efectueze ajustări și îmbunătățiri suplimentare. Practica programărilor editoriale, înainte cu un anumit răstimp, este de înțeles în perspectiva unei echilibrări tematice, pe genuri etc., conform spiritului societății noastre, care se edifică în cunoștința de cauză și de efect. O carte poate fi însă scrisă sau nu, după cum pot fi definitive și alte cărți, neprevăzute în inițial. Ar trebui să se faciliteze, de aceea, includerile ulterioare în plan, ca și schimbările interioare și suplimentările, în așa fel încât să avem de-a face pentru toate genurile (inclusiv pentru cartea de critică, istorie și teorie literară) de un program-cadru pe cât de ferm în articulațiile sale de principiu, pe atât de mobil în detaliile lui. Modernizări se impun și în mult controversata problemă a tirajelor. În domeniile pe care le cunosc cel mai

bine, se epuizează din librării cu o incredibilă rapiditate nu numai cărțile de prestigiu traduse, ci și lucrările de calitate ale confrăților mei, și unele și altele editate adesea în tiraje cu mult sub solicitările reale”. ■ Ion Popuc aduce în prim-plan volumul *Sfaturi pe întunerec* de N. Iorga, îngrijit de Valeriu Râpeanu, „autor și al unei remarcabile prefete”, și Sanda Râpeanu, „care își dovedesc încă o dată devotamentul față de memoria marelui istoric, prin nouă reeditare ei mai făcând un pas spre îndreptățita ediție științifică, cuprinzătoare și definitivă”. ■ Un comentariu drastic consacră Al. Piru, la *Varia*, volumului *Literatura română și spiritul sud-est european* întocmit de Mircea Muthu: „Toată lucrarea [...], interesantă în unele detalii, este un studiu fără obiect, căznic, silnic, dilatat peste marginile convenite, primul dintr-o serie ce amenință că va continua!”. Criticul respinge mai întâi „învelișul” geografic al lucrării, o acoperire tributară lui D. Caracostea: „Dacă noțiunea de balcanism e prea restrânsă și, după opinia noastră, în chip abuziv extinsă asupra literaturii române, România fiind situată la granița de Nord a Peninsulei Balcanice, noțiunea de spirit sud-est european este prea largă, înglobând în ea țări și culturi diferite”. O nedumerire elementară formulată de Al. Piru se referă la rostul scoaterii unor autori „din sfera literaturii române”, pentru a fi integrați „conceptului de spirit sud-est european, altfel spus balcanismului”. Altă nedumerire este stârnită de faptul că autorul lucrării vede în *Istoria ieroglifică* „«începuturile balcanismului literar», echivalent cu barocul”: „În acest înțeles ar fi balcanice și epopeea lui G.B. Casti *Gli animali parlanti* și *Țiganiada* lui Budai-Deleanu! Autorul mai descoperă în stilul *Istoriei ieroglifice* «răscumpărarea prin cuvântul recuperator», procedeu socotit, iar nu știm de ce, balcanic, când poate fi foarte bine francez, germanic și, bineînțeles, românesc carpato-dunărean pontic”. ■ Două volume are în vedere M. Ungheanu la *Cronica literară: Caragiarele sau vârsta modernă a literaturii* de Al. Călinescu și *Incidențe*, cu care debutează Valentin Tașcu. □ Observații despre studiul dedicat lui Caragiale: „Al. Călinescu n-are superstiția «interpretărilor de excepție» care, singure, ar valida după unii actul critic și pe autorul lui. [...] Direcțiile lecturii propuse [...] îl așază pe Caragiale într-o rețea de referințe explicite, cu ajutorul cărora opera marelui scriitor român poate fi străbătută într-un chip mai profitabil decât până acum. Elocventă pentru profitul intelectual și estetic al analizei pe text, cartea lui Al. Călinescu divulgă însă și insuficiențele posibile ale metodei. Observațiile extrase din analiza la text sunt dispuse toate la același nivel. Materia nu suferă o prelucrare ulterioară, nu este, cu alte cuvinte, ierarhizată, organizată. Capitolele curg paralele, unul lângă altul, fără a se întâlni, deși punctele de contact există peste tot. Din această pricină, prețioasele «lecturi» ale lui Al. Călinescu nu sunt atât o interpretare a operei lui Caragiale, cât mai ales o direcție de interpretare”. □ „Ochiul criticului e al unui constructor și articolele lui, polemice în aparență, sunt mai ales fragmente de construcții, exerciții în vederea unei construcții viitoare”, notează cronicarul despre priceperile lui

Valentin Tașcu. Ungheanu remarcă modul în care mai tânărul său confrate evaluează poezia lui Camil Petrescu: „Critical este mereu aplicat, observațiile sunt fine, precizările demne de atenție. Obiectul nu e atât literatura în discuție, ci mecanismul secret al istoriei literare care consacră pe căi târziu descifrate o poezie pe care mecanic gândind credeam că ar fi trebuit s-o respingă. Tema e mai curând de sociologia literaturii, pentru care Valentin Tașcu vedește înclinație și cu alte prilejuri”. În schimb, proza lui Eugen Barbu este analizată stângaci: „Valentin Tașcu visează aici pur și simplu în marginea textului, închipuind o altă cronologie a romanelor decât cea reală și propunând o viziune totalizatoare a operei pe baza unor afirmații, confesiuni scriitoricești din jurnalul autorului *Gropii*”. Concluzia este însă favorabilă, cronicarul aflând în *Incidente* „o incitantă promisiune critică”. ■ Dorin Tudoran așază, la *Viața cărților, Dogoarea și flacăra*, volumul de versuri al Carolinei Ilica: „Momentele mai puțin fericite ale acestei poezii apar atunci când poeta cedează în fața anecdoticii [...] ori când nu poate evita registrul romanței [...]. Piese de rezistență ale poeziei Carolinei Ilica rămân [...] cele despre care, la apariția *Neîmblânzitei ca o stea lactee*, s-a spus că dau «o atmosferă de mit, de poveste». Așa este, de pildă, *Vulpea înmiresmată*, poezie căreia, dacă i se uită o ultimă strofă cam explicativă, îi putem spune antologică. [...] Ar mai fi de spus că, deși deocamdată poemul în proză nu-i este ușor accesibil poetei, el devine un exercițiu profitabil [...], fiindcă suprafața lui aleatorie mai risipește miresele, parfumurile, dau șansă materiei poetice, deseori ostentativ aglomerată, să se primenească [...]. *Dogoarea și flacăra* reconfirmă o vocație poetică autentică, luminându-i, în egală măsură, șansele și limitele; nici unele de neglijat” (*Imagism poetic*). □ *Scrisori de vacanță*, romanul epistolar gândit de Titu Constantin, care valorifică tema „sanatoriului”, este „cercetat” de Paul Dugneanu. □ Volumul *Citind sau trăind literatura* al lui Dan Culcer reține atenția Doinei Uricariu: „Cartea [...] e una dintre puținele ce fac constante și dese trimiteri la presa literară, la confrăți. Recenzia, foiletonul, eseul critic sunt puse sub registrul oralității și sociabilității comentariului, cu câteva ticuri uneori. Critica practică de Dan Culcer este conversațională. [...] Secțiunea dedicată prozei e partea cea mai realizată a cărții. Capitolele despre Marin Preda, D.R. Popescu, Alexandru Ivăsiuc, Ion Lăncrănjan, Radu Cosașu, Mircea Ciobanu, Mircea Ciobanu, Radu Petrescu ș.a. reliefează relația dintre roman și istorie cu o atitudine consecventă, în care descifrăm conștiința unei generații ce s-a născut în miezul istoriei, neavând dreptul s-o eludeze sau s-o falsifice. Lipssește însă nemotivat analiza romanului *Delirul* [...]. Multe pagini respiră aerul unui jurnal de critic sau memorial, presărat de confesiuni și proiecte, de schițe de autoportret, adnotări, fișe și reveniri, al căror montaj e disparat și febril. Despre poezie doar câteva referințe. Foarte prețuit este Ion Caraion” (*Critică stenografică*). ■ La *Profil*, Dan C. Mihăilescu „cuprinde” *Neprețuita simplitate* care străbate poezia lui Dan Verona: „În anul apariției *Noptilor migratoare*, despre Dan Ve-

rona s-a vorbit fie excesiv laudativ, fie cu exagerate precauții. Formula de «al doilea Hölderlin» a șocat, firește, dar a făcut carieră. A urmat apariția *Cărții Runelor*, urmând *Zodiei măslinului*, iar, mai recent, a volumului *Dați ordin să înflorească magnolia*. Hotărât lucru, Dan Verona este un poet întru toate înzestrat. [...] Facem din capul locului afirmația că nu avem de-a face, la Dan Verona, cu *poezii*, ci cu o singură *poezie*, o reluare aproape obsesivă a câtorva motive, un periplu spiritual în cercul închis al aducerii aminte – tema fundamentală a acestei poezii. [...] Aducerea aminte este o constantă esențială a poeziei, de la Homer și până la Hölderlin. Aproximarea care s-a făcut între Dan Verona și autorul imnului *Aducerea aminte* este riscată, nu atât pentru că nașterea altui Hölderlin nu ar fi cu puțință, ci pentru că tot ceea ce era la poetul german convingere crescută organic și adusă la un nivel aproape fizic [...] este la Dan Verona o recompunere *lucidă*, deliberată. *Poet al poetului*, cum l-a definit Heidegger pe Hölderlin, este Dan Verona numai în măsura în care cele mai multe poeme ale sale (mai cu seamă în *Zodia măslinului*) vorbesc despre făptura poetului, el nepropunând, însă, decât *aceeași* imagine a poetului care «vine prea târziu», cum spune un faimos vers holderlinian. «Orfismul» lui Dan Verona este un orfism de împrumut. [...] Excelentă în intenții, *Cartea Runelor* poate fi așezată (ca intenții) alături de *Cartea de recitare* a lui N. Stănescu, de imnele voievodale ale lui Ioan Alexandru și de doritul pantheon tragic al lui Ion Gheorghe. O sete (fericită, de altfel) de simplitate l-a cuprins pe Dan Verona. Lipsa metaforelor ornante, care era un câștig al primelor cărți, ni se pare a fi aici în defavoarea poeziei. [...] În acest moment, Dan Verona trebuie să opteze pentru eliberarea din corsetul livresc, «filosofic», aplicat de bunăvoie, dar gratuit și păgubitor poetic, și pentru încrederea în capacitățile sale afective deosebite”.

■ Sunt prezenți cu versuri Dan Verona (*Cântec*) și George Chirilă. ■ Sub genericul *Întâlnirile „Luceafărului”*, grupajul de reportaje *La Grivița Roșie, într-o prestigioasă citadelă muncitorească*. □ Scriu Nicolae Mateescu (*Pentru ei, uzina a fost totul*), Vasile Versavia (*Un februarie în care lupta a devenit istorie*), Cornelia Djigola (*Estetica muncii*), Liliana Ursu (*Zi-lumină*), Iulian Neașu (*Dincolo de porțile uzinei*). ■ Ermil Rădulescu are în vedere, la cronica de teatru, *Premiere, la Brașov*: spectacolul cehovian *Trei surori*, în regia lui Eugen Mercus, și piesa *Maria și copiii ei* de Osvaldo Dragun, în montarea lui Mircea Marin. ■ Cronica radiofonică este înfăptuită de Constantin Stan (*Adolescență*). ■ Grigore Arbore semnează cronica plastică. ■ Cronica muzicală îi aparține Gretei Tartler. ■ La *Confruntări*, Romul Munteanu se oprește, în *Critica criticii*, mai cu seamă asupra biografismului: „Suprasolicitarea biografiei, privită ca o cheie explicativă a relației dintre autor și operă a suscitată, pe parcursul timpului, numeroase rezerve. [...] În biografie, pot exista unii indici referențiali care trimit spre înțelegerea parțială a unui fragment al etimonului operei. Dar aceștia pot fi absenți, străini de actul de creație, incompatibili cu opera sau o simplă prezență deformantă. [...] Doar în unele cazuri izolate, me-

toda biografică relevă unele premise parțiale de înțelegere a semnificațiilor unilaterale ale unui text. Sensul său global nu se relevă niciodată pe această cale. Lecturat prin cheile biografice actuale, romanul lui Eugen Barbu *Princepele* a lăsat să se întrevadă doar unele informații de scandal (și ele incerte), străine de atitudinea normală a unei conștiințe valorizante”. ■ Eugen Simion propune, la *Fragmente critice*, o însemnare despre *Simțul epic în critică*: „Nu-mi plac criticii oraculari și mă îndoiesc profund de cei care, scriind două propozițiuni despre o carte, cred că au și făcut dovada existenței sau inexistenței ei estetice. Orice critică este, în fond, o demonstrație, și demonstrația presupune o organizare, deci un simț epic al ideilor. Este, indiscutabil, un secret al criticului autentic de a ști să-și pună în pagină ideile și de a le plimba în eseu în chipul în care procedează romancierul cu personajele sale. Comparația se oprește aici, vreau doar să spun că frumusețea unui text ține și de bogăția, originalitatea acestui *proiect cultural* ce trebuie să existe în orice creație critică”. ■ La *Remember*, un alt fragment din volumul inedit *Corabia lui Sebastian* de A.E. Baconsky. ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu oferă o „expertiză” pentru D. Jela: „Pagini nebuloase, aproape fără sens, scrise neglijent, greoi, nesigur. Preocupările pe care le mărturișiți în scrisoare (în legătură cu perfecționarea mijloacelor) trebuie să înceapă de la povestirea simplă, relatată direct, îngrijit, cu efortul de a te face înțeles în toate sensurile și amănuntele (nu de a căuta cu dinadinsul «efecte»). Criteriul de bază rămâne acela al lecturilor studioase, aprofundate”. □ În vecinătate, la *Atelier literar*, poeme de Aurel Dumitrașcu (*Demult*) și Adrian Alui Gheorghe (*Osândirea lui Giordano Bruno*). □ Poemul *Demult*: „Mă-ndur să nu citesc o zi/ în ochii tuturor amintirilor uitate,/ dar e ceva neomenesc atunci,/ e undeva o barieră/ și-o distrug,/ în ochii amintirilor mă cufund/ tot căutându-mi nume/ cu care pot chema zile/ pierdute demult/ în niște ani seci ca păstăile/ fără boabe/ când tata se-ntorcea din război/ cu un colț de pâine tare/ ca un tun/ și ni-l întindea stingherit/ trecându-și mâna plină de catran/ prin părul nostru galben/ ca grâul pe care-l visam”. ■ O notă din grupajul *Cultura românească în lume* înștiințează că Darie Novăceanu „a vorbit la clubul Urbis din Madrid în legătură cu semnificația istorică a Independenței României”. ■ Szász Janos semnează un medalion comemorativ la despărțirea de Nagy István. ■ Sub genericul *Evocări: 1877*, Tudor Stănescu „montează” documentarul *Eroi între eroii de la Grivița*. □ Emil Manu consultă *Presa străină despre România la 1877*.

[APRILIE]

● [„*Albina*”, nr. 4] Numărul se deschide cu versuri închinat zilei de *Întâi mai* de Ion Păun-Pincio. □ La pagina de istorie, unde Dumitru Almaș scrie despre Războiul de la 1877, este reprodus și pamfletul *Baroane*, prefațat de Ion Bănuță astfel: „Maiestatea-Sa, titanul din Mărțișor, Tudor Arghezi, umblând cum numai El știe să umble întru a afla Adevărul, umblând pe pământ să

nemurească încă o dată începuturile noastre de dincolo de Decebal, de Traian, înveșmântându-se precum Oltul din marele Hășmaș Mare, în Dunăre și, – de ce nu – în Marea cea Mare, pictând în *Cuvinte potrivite*, în 1907 și în *Cântare omului* fel de fel de minuni, de din timpuri care se pot numi Ecaterina Teodoroiu, Tudor Vladimirescu, Nicolae Bălcescu, Frimu ș.a.m.d., urând peste toate fascismul, în clipele de cea mai grea cumpănă pentru Neamul Românesc, pentru Lume, El, în vârf de dictatură antonesciană, a dat la iveală cel mai vitriolant poem – *Baroane*, ucigând cu armele demnității noastre urgia neagră care invadase România, Universul, Omul”. □ Din punct de vedere literar, Războiul de Independență este comemorat printr-o pagină intitulată *Eroi au fost, eroi sunt încă*, unde sunt reproduse poezii tematice de George Coșbuc, Doina Sterescu și Dumitran Frunză, precum și un fragment în proză semnat de Geo Bogza (intitulat *Ei povesteau...*).

• [„**Amfiteatru**”, nr. 4] M. N. Rusu scrie despre *Clipa* lui Dinu Săraru, roman apărut la Ed. Eminescu, 1977: „Dumitru Dumitru, protagonistul romanului... este vocea originii sale, a mitosului folcloric din care el vine. În acest punct, Dinu Săraru confirmă și el intuițiile lui Marin Preda cu privire la «imposibila întoarcere» și a «timpului care nu așteaptă». În această oscilație frecvență în fluxul narațiunii este de căutat atât subtilitatea epică a lui Dinu Săraru cât și pericolul situării unor pagini în zona publicisticii foarte bine scrise.. Romanul în ansamblul său este o poveste realistă, un organism epic care în tot ce are el mai vital și mai bun este suficient sieși, ideii pe care o are de demonstrat. Sunt pagini în cartea lui Săraru despre care nu poți să nu spui că nu aparțin unui talent epic indiscutabil, unui narator de vocație... Prin problematica gravă și temerară, *Clipa* lui Dinu Săraru anunță posibilitatea unui teritoriu epic nou în tematologia romanului românesc contemporan.” ■ *Proza tinerilor*, ancheta realizată de Mihai Tatulici, propune trei întrebări esențiale la care răspund mai mulți tineri prozatori: 1. *Se prefigurează un «schimb de mâine» al prozei noastre, poate chiar o nouă generație. În ce credeți că ar consta personalitatea ei? Ce teme îi sunt predilecte?* 2. *Romanul a definit întotdeauna o vârstă a literaturii, a prozei. Este romanul ambiția acestei noi generații? Aparițiile de până acum ale tinerilor prozatori în roman oferă premise pentru o discuție despre romanul de mâine al prozei noastre?* 3. *Cum considerați că romanul, proza, în general, realizează impactul cu diversitatea realului și a realității noastre.* Răspund: Marcel Constantin Runcanu, Marius Tupan, Grigore Zanc, Al. Papi-lian, Constantin Zărnescu, Vasile Sălăjan, Szocs Geza, Ioan Radin (Peianov), Eugen Uricaru și Gabriela Adameșteanu. Reținem câteva păreri ale acestora doi din urmă. „1. Tema este una singură: *omul*. Restul e doar o chestiune de context și imaginație. Și când spun omul mă gândesc la cel dintotdeauna și la prietenul meu necunoscut sau cunoscut, care are curajul să trăiască primăvara anului 1977 și îndrăzneala să imagineze primăvara lui 2007... 2. Mă gândesc la literatura română și îmi dau seama că niciodată romanele nu au fost îndeajuns

de puternice și de multe încât să o domine, și, tot așa, nu au putut să nu dea tonul unei perioade literare. Se scriu romane? Înseamnă că ne-am maturizat. Nu se prea scriu romane? Înseamnă că ne maturizăm... 3. Omul aflat într-un continuu proces de împlinire, de desăvârșire spirituală, morală, omul într-o societate care refuză exploatarea, umiliința, agresivitatea, așa cum înțelegem noi societatea socialistă este principalul, ba nu, este singurul subiect, singura temă care mă preocupă. Literatura o înțeleg nu ca pe o laudă adusă perfecțiunii, echilibrului, păcii, ci o expresie a nevoii de perfecțiune, echilibru și pace. Sunt convins că acum nu mă exprim, ci exprim o convingere a scriitorului, a tuturor celor ce înțeleg că literatura nu este o cale de presiune morală, ci una de eliberare umană.” (Eugen Uricaru). □ „1. ... Ceea ce mi se pare de la început evident (*n.b.* la noua generație de prozatori vs cea veche, a grupului consacrat) este rezerva, efortul lor, aproape discret și modest. Tinerii prozatori nu se simt apăsați de modele, nu se străduie să răstoarne, zgomotos, peisajul literar actual. Dimpotrivă, chiar. Problema scriiturii nu există pentru ei ca scop în sine pentru că, beneficiind de climatul literar, și-au asimilat, în mare parte, noile tehnici literare; opțiunea foarte clară pentru realism au făcut-o într-o deplină cunoștință de cauză, pentru că el le oferea cadrul cel mai adecvat pentru ceea ce aveau ei de spus (sunt date și câteva nume – Gabriel Gafița, Mihai Tatulici). 2. Am doar impresia, pornind de la scurta mea experiență, că abordăm romanul cu o mai mare ușurință decât altădată, în parte, și pentru că regulile construcției lui au devenit atât de laxe. Într-un fel, poate e mai greu să scrii proză scurtă, care cere o perfectă limpezime a ideilor, o disciplină și o economie de mijloace deosebită... Mie personal continuă să mi se pară că numai într-un roman poți scrie «până la capăt» tot ceea ce vrei sau simți că trebuie să spui. Dar, important este, în ultima instanță, să ne descoperim singuri, fiecare, genul la care ne exprimăm cel mai bine. Cât despre romanul de mâine, nu cred că ne putem gândi la el decât așa cum ne gândim la viitor, adică așteptând să ne aducă tot ceea ce ne lipsește... 3. *Drumul egal al fiecărei zile* (*n.b.* singura carte de până atunci a autoarei) ar fi trebuit să fie o carte a generației mele, atât cât putusem eu să o cunosc, și al intrării ei în viață... pentru că, sunt convinsă, nu există decât un singur mod de a scrie despre timpul, despre generația și societatea ta. Nu poți porni avându-te în minte, pe tine și pe oamenii vremii tale, dar în același timp trebuie să te depărtezi într-un fel de ei ca și de ține, să încerci să atingi acele semnificații profunde ale realității datorită cărora ceea ce ai scris poate dobândi șansa de a trece dincolo de anul, de deceniul apariției.” (Gabriela Adameșteanu) □ *Cartea de debut*, rubrica poetei Constanța Buzea, discută volumul liric a lui Ion Iovan, *După amiaza unei clipe*, Cartea Românească. □ *Cronica faptului literar*, pe lângă menționarea prezenței lui Constantin Țoiu – cel mai interviuat prozator român al momentului – în revista „Lumina” din RSF Iugoslavia, nr. 3, persiflează și două începuturi de roman: *Trei dinți din față* de Marin Sorescu („dorim spor la lectură tuturor criticilor care au de gând

să citească și să reziste până la capătul romanului”) și *Șase căluți în galop* de Ion Dumitru Teodorescu, Cartea Românească, 1977. □ *Un suflu tineresc* de Magda Cârneci relatează Salonul național studentesc de artă plastică de la Craiova. □ *Jurnal de cărți: Un ordin pentru înflorire* este cronică lui Dinu Flămând la *Dați ordin să înflorească magnolia* de Dan Verona la Cartea Românească („o deliberată schimbare de optică... ca și alți poeți din generația sa, asemeni lui Mircea Dinescu de exemplu, Dan Verona începe să vadă cu alți ochi epoca, cu implicare dar și cu detașare, trecând dinspre candorile de odinioară spre ironie sau protest”); Costin Tuchilă, despre un roman deosebit – *Istorie* de Mircea Ciobanu, vol. 1, Ed. Eminescu; Radu G. Țeposu, *Lectura „în sistem”* : „De la cartea lui Livius Ciocârlie, *Realism și devenire poetică*, 1974 și cea a lui Gelu Ionescu, *Romanul lecturii*, Cartea Românească 1976, nu mai cunosc vreun debut critic la fel de convingător în afară de *Exerciții de lectură*, Ed. Dacia, 1976, de Marian Papahagi.”

● [„Cinema”, nr. 4] Este citat Nicolae Ceaușescu vorbind despre centenarul Independenței. □ D. I. Suchianu semnează necrologul poetului și scenaristului Jacques Prévert.

● [„Convorbiri literare”, nr. 4] Cezar Ivănescu analizează *Patosul realității la Marin Preda*: „Marea ispită a prozei lui Marin Preda ar reprezenta-o deci patosul realității, dublat de o profundă conștiință artistică înscriindu-i demersul românesc în prelungirea unei dispute europene tinzând să impună preeminența «cuvintelor» ori a «realităților», demers care îl apropie de Tolstoi, de arta «răsăriteană» a romanului în general. Dichotomia esențială care structurează opera lui Tolstoi, pace-război (normalitate-anormalitate, în manifestarea existenței umane) de esență heracliteană, se impune și creației românești a lui Marin Preda. Operelor create în spiritul pașnicei «lumini eterne de vară» *Delirul* le adaugă anormalitatea manifestării existenței care se îndepărtează de adevăratul ei scop, care se «alienează»”. ■ Mihai Leoveanu descoperă în Ioanid Romanescu un *Poet al surprizei*: „*Paradisul* despre care înclinăm să credem că este cea mai matură carte de până acum a autorului, este construit după aceleași două mari linii de forță. În ceea ce privește cetatea, măsura participării sale este întotdeauna măsura celorlalți. Poetul nu se justifică, agresivitatea nefiind decât aparentă. O revoltă lucidă împotriva mediocrității și falsului, împotriva minciunii este doar una dintre constantele poemului cu care se deschide *Paradisul*, poem în care putem bănuși simptomat, materia întregului volum;”. ■ Pavel Florea continuă studiul: „*Convorbiri literare*” despre *Preclecțiunile Junimii (II)*: „Oameni ai ideilor generale, umaniști prin formație filosofică și atitudine socială, junimiștii intelectuali nu puteau să omită din programul lor de culturalizare prin intermediul prelecțiilor publice, lupta omului cu natura și puterea sa transformatoare asupra acestuia. Ciclul *Omul și natura* a fost deschis la 4 februarie 1873 de Vasile Pogor și avea să se închidă în prima zi a lunii aprilie, cu expunerea lui Titu Maiorescu, *Morala și știința*”. ■ Paul Bala-

hur analizează *Opinii-controverse: Junimea și istoria (II)*: „Idea regândirii integrale a raportului dintre adevăr și istorie în cultură (în acest sens, «opera sa este întreaga cultură») constituie, de altfel, – dacă nu facem abstracție cu totul de valoarea unică a lui Maiorescu – marea lecție a criticului”. ■ La cartea de debut, Mihai Dinu Gheorghiu se referă la volumul Eugeniei Zaimu: „Două cicluri de poezii compun volumul de debut al Eugeniei Zaimu, *Semnul de oaspete...* Artificialul servește omogenității volumului, fiecare poem fiind, de fapt, o secvență dintr-un jurnal liric adunat între câteva motive, sugerând mai mult voința de exercițiu decât rezultatele închegate ale acestuia”. ■ Constantin Pricop, în textul *Literatura și morală*, semnaleză apariția a două traduceri. □ Marcel Proust; *Contra lui Sainte-Beuve*, traducere de Valentin și Liana Atanasiu, prefață de Marian Popa (Univers, București). □ *Enciclopedia franceză* sau *Dicționarul rațional al științelor, artelor și meseriilor* (texte alese, traducere și note de Virginia Șerbănescu, prefață și tabel cronologic de Paul Cornea, Minerva, București). □ Referindu-se la „*Convorbiri literare*”: *Opinii... Controverse*, Lucian Valea observă *Câteva nedumeriri*: „Tratarea ciclică a Mușatinilor, nu se poate explica numai prin supunerea la un celebru model antic, cum susținea Călinescu. Eminescu lua atitudine împotriva teoriilor rösleriene care ne contestau originea, scriind ciclul dacic și opunea celor ce ne contestau continuitatea și noblețea, genealogia Mușatinilor, capabilă – în concepția lui – a rivaliza cu orice casă dominatoare occidentală”. ■ La secțiunea *Critica poeziei*, Daniel Dimitriu face *Consemnări despre trei poeți*. □ Calistrat Costin: *Augusta lumină* (Eminescu, 1975): „Criticului Calistrat Costin i-s apărut a doua carte de versuri, *Augusta lumină*, care nu aduce noutăți de esență în raport cu debutul (*Planete*, Junimea, 1974). Autorul acordă un spațiu extins liricii patriotice, spațiu pe care îl epuizează pe orizontală, alternând jurământul de credință cu evocarea pioasă. Într-o primă parte, cel puțin, tematica respectivă e urmată fără abatere; uneori chiar un pastel autumnal, de pildă, servește drept cadru pretext pentru referiri și aprecieri privind istoria pământului românesc”. □ Grigore Mărășanu: *Corabia de fosfor* (Eminescu, 1976): „... continuă volumul de debut *Insula*; aproape nimic nou nu se întâmplă, e vorba de fapt, despre o carte tipărită din motive pur exterioare, în două etape”. □ Titus Vlăjjeu: *Aniversarea unui crin* (Eminescu, 1976): „Toate calitățile enumerate fac din *Aniversarea unui crin* cel mai bun volum al lui Titus Vlăjjeu care, nepropunându-și ca poet, demersuri dificile, se achită mai mult decât onorabil de îndatoririle pe care i le solicită o îndeletnicire simțită ca agreabilă. E bine că autorul nu trișează cu sine”. ■ Ocupându-se de *Critica prozei*, Val Condurache analizează două romane. □ Al. Ivasiuc: *Racul* (Editura Albatros, 1976): „... e fără îndoială un «studiu». Studiul puterii, dar, în același timp, un studiu al mediului, al psihologiei, al umanității, dacă vreți. Atâtea «studii» ale moravurilor au rămas în literatură ca... literatură. Romanul lui Al. Ivasiuc își alege ca obiect o țară imaginară, așezată undeva în America Latină. O împrejurare închipu-

ită, aceea a instaurării unei dictaturi. Ca personaje, pe câțiva din inițiatorii unei lovituri teroriste. Acțiunea imaginată stă, evident, pe pilonii unei demonstrații, dar niciun scriitor cu preocupări sociale nu-și așează acțiunea pe baze pur concrete”. □ Corneliu Ștefanache: *Speranța care ne rămâne* (vol. 1-2) Ed. Eminescu, 1974, 1977: „Cele două volume ale romanului *Speranța care ne rămâne* sunt, sub raportul acțiunii, independente unul de altul: personajele care ocupă în prima parte locul central trec, în partea a doua, în planul secund, subiectul privat ca înlănțuire de episoade în jurul unui nucleu epic, se schimbă. Volumul întâi e o monografie a fricii, volumul al doilea un studiu al degradării ființei umane”. ■ La critica criticii, Al. D. se referă la *Monografie și eseu*, analizând două studii critice. □ Liviu Călin: *Camil Petrescu în oglinzi paralele* (Editura, 1976): „Revenind, după această scurtă paranteză, la Camil Petrescu în oglinzi paralele, să subliniez tonul relativ corect și lipsa de noutate a prezentării operei. Liviu Călin povestește piese și romane, caracterizează personaje, amintește prin citate opiniile critice de autoritate. Dar nimic din zbuciumul scriitorilor și al eroilor săi nu trece în carte. Vreau să apun că, prin însăși condiția sa descriptivismul presupune o doză de superficialitate. Și ea l-a înconjurat suficient pe creatorul *Sufletelor tari*. Așa încât, cel puțin o revizuire metodologică s-ar impune”. □ Nicolae Manolescu: *Introducere în opera lui Alexandru Odobescu* (Minerva, 1976): „După Nicolae Manolescu, realul apare în imaginația odobesciană sub trei forme, a Ficțiunii, a Temei și a obiectului, cărora le corespund, în operă tot atâtea structuri: *Narațiunea*, *Tematica* și *Nomenclatura*. Ficțiunea, pe care o descoperim în narațiunile istorice, ar fi treapta cea mai de jos, și mai impură. Odobescu nu crede în procedeele narative, dar le adoptă, totuși cu conștiința artificialității lor. Convenționalitatea nuvelor de aici vine, din deturnarea narațiunii de la țelurile tradiționale și transformarea ei în simplu purtător al informației documentare”. ■ Doru Scărlătescu prezintă *Războiul de independență în „Convorbiri literare”*: „Interesul pentru Războiul de Independență se menține în «Convorbiri...» prin contribuțiile lui T. C. Văcărescu: un fragment din *Luptele românilor în resbelul din 1877-78 – Consiliul de război de la Radenița* (nr. 10, 1866). Panait Sevescu-Pas: *O preumblare la Plevna* (nr. 2, 1894); în fine, T. Maiorescu: *Capitolul Războiul și proclamarea regatului din Discursurile parlamentare*, inserat în același număr, 10, 1897, în care începe să apară și singurul nostru roman notabil inspirat de eveniment, *În război*, de Duiliu Zamfirescu”. ■ Sorin Pârveu se referă la *Literatura independenței naționale*: „Specificitatea literaturii independenței naționale în cadrul literaturii de război trebuie discutată tocmai în acești termeni, ai unei antiteze (potențiale) care marchează relația individului cu sistemul său înglobant. La Camil Petrescu sau Hemnigway această dihotomie este transferată în domeniul ontologiei. Omul, persoana sa fizică și psihică, este singura realitate, tot ceea ce depășește perimetrul său individual și, eventual, îi afectează interesele este o abstracțiune. La Duiliu Zamfirescu, romancier al independenței naționale,

sentimentul inadecvării celor două ordine este inoperant”. ■ D. Ivănescu descoperă *Ecouri ale războiului de independență în presa străină*: „După Plevna au urmat victoriile pe care armata română le-a obținut la Smârdan, Inova, Vidin. Presa străină a fost și în aceste ocazii receptivă la modul curajos în care se comportau românii. Vom reproduce însă de această dată, din paginile «Curierului de Iași» ordinul de zi dat la 2 decembrie 1877, după cucerirea Plevnei, care sintetizează măreția faptelor înaintașilor noștri...”. ■ Const. Ciopraga semnează eseu *Nostalgia întoarcerii în Ithaca*: „În momentul în care în «Convorbiri literare» se publica pseudomanifestul *Epigonii*, foarte tânărul Eminescu (atunci la Viena) era în fond cvasi-maiorescian. Cel puțin în privința marilor repere estetice. Pledează în acest sens adeziunea tacită la concluziile panoramicii *Despre poezia română* din primul an al revistei (1867), în care poeți «adevărați» sunt doar Alecsandri, Bolintineanu, Gr. Alexandrescu, iar citabili Andrei Mureșanu și alți doi-trei”. ■ Este redat ultimul articol trimis redacției de poeta Veronica Porumbacu: *Alef-Bet* de Victor Rusu: „Dacă ar fi să caut apropieri între *Alef-Bet* al lui Victor Rusu apărută sub auspiciile F.C.E., (Federația de comunități evreiești din România), și alte cărți, aş duce-o cu copilăria unui netrebnic de Ion Călugăru. Firește, apropierea nu e de gen. Victor Rusu e un eseist iar *Alef-Bet* un șir – un serial aş spune – de secvențe, în timp ce cartea lui Călugăru e un roman scris sub formă de amintiri, perfect construit. Lumea însă e aceeași. Lumea cartierelor sărace, dintre cele două războaie, ducându-și viața în târgurile din Nordul Moldovei...”. ■ Adrian Marino reflectează la *Literatura modernă, critica modernă*: „Dincolo de orice considerații critice sunt și personal recunoscător lui Al. Călinescu de a fi scris aceste schițe critice despre Caragiale, care confirmă (între altele) ceea ce susțin de mult timp: că o «nouă critică» românească nu este numai necesară, inevitabilă, dar și perfect pasibilă”.

● [„*Echinox*”, nr. 3-4] Poezie de Gheorghe Grigurcu și Emil Hurezeanu. ■ Cronicile literare se ocupă, prima, de cartea de filosofie a lui Constantin Noica, *Despărțirea de Goethe*, semnată de Ion Simuț, iar a doua, de comentariile critice ale lui Mircea Zăciu din volumul *Teritorii* (Dacia, 1976), sub pana lui Radu G. Țeposu. ■ O cronică de întâmpinare face și Octavian Soviany la poezia lui Emil Brumaru din recentul volum *Cântece naive* (Ed. Cartea Românească, 1976): „poetul încearcă reabilitarea liricii printr-un hedonism care structurează senzațiile în spectaculoase ceremonialuri din care nu lipsesc pîruețele grațioase și savantlâcul plin de savoare. Neîndoios, Emil Brumaru este un doct cultivator de senzații, pentru care tot ce nu e palpabil e străin existenței.” (articolul *Cântec naiv*) ■ Ioan Groșan semnează proza cu titlul *Belamina*. ■ La rubrica „estuar”, sunt aduse sub lupa analizei nuvelele fantastice ale lui Mircea Eliade, comentariul acestora fiind semnat de Marian Papahagi (*Seducătorul, jocul și insula*), și studiile de religie și folclor comparat din *De la Zamolxis la Gînghis Han*, a căror exegeză o face Ion Pop (*Repere pentru o*

mitologie românească). ■ Partea a doua din ancheta legată de „fenomenul Sadoveanu” este susținută de un material amplu semnat de Const. Ciopraga, cu titlul *Afinități și coincidențe* din volumul *Portrete și reflecții literare* (E.P.L., 1967). ■ Jürgen Habermas, în traducerea lui A. Marga, H. Britz și A. Seitz, este prezent cu un studiu despre universalitățile pragmatice care pornește de la distincțiile introduse de N. Chomsky în lingvistică, de exemplu între competența și performanța lingvistică, între exprimare și propoziție (*Observații pregătitoare la o teorie a competenței comunicative*). ■ Radu Săplăcan încearcă o reabilitare a foiletonisticii, definită ca „praxis cotidian al criticii”, prin trimiteri la practicanții contemporani ai acestui gen de critică (printre care sunt menționați: C. Regman, N. Manolescu, Lucian Raicu, Gh. Grigurcu, Al. Andriescu, G. Dimisianu, M. Ungheanu, M. Iorgulescu, V. Cristea, M. Mincu), precizând, în încheiere: „Lipsa expozeului teoretic, a principilor sau ideilor ordonatoare poate fi înțeleasă fie ca postulare implicită în fiecare din cronicile semnate, fie ca un refuz al teoriei superflue, fie ca inaderență la demersul strict teoretic. Implicit sau explicit, declarat sau nu, în toate aceste cazuri realitatea demonstrează ca foiletonul rămâne expresia unei viziuni critice asupra literaturii, căci mai mult decât oricare alt gen de critică, foiletonistica presupune vocație.” (*Foiletonul – tehnică și viziune critică*) ■ Vicențiu Iluțiu își apropie cititorii de lumea poemelor lui Francis Ponge, comentând la un moment dat: „Este vorba în fond de un mare efort de creație, răspunzând necesității interioare a poetului de-a opune un «plin» lipsei de semnificație a lumii. Dar totul nu se rezolvă prin descrierea obiectelor, indiferent de lecțiile de care am putea eventual beneficia pentru a ne ameliora ca oameni. Tentativa însăși de descriere este sortită eșecului, așa cum o observă și Ponge când spune că tentativele sale de echivalare a realului în cuvinte sunt mai degrabă relatări de «eșecuri ale descrierii.»” (*O apropiere de Francis Ponge*) ■ Ioan Groșan îi dedică lui Toma Caragiu un medalion comemorativ, după dispariția actorului în cutremurul din martie 1977: „Ironia lui Caragiu este marca personalității sale, semnul inconfundabil al unei mari inteligente artistice, cât și al conștiinței inevitabilelor ei limite. Silit să migreze perpetuu într-o lume de ficțiuni, Actorul trebuie să aibă puterea de a privi de sus [...] Viața teatrală fără Caragiu – iată o situație cu care ne vine greu să ne obișnuim.” ■ Nicolae Mareș traduce din poemele Wislawa Szymborska, ce face parte dintr-o pleiadă de poeți polonezi, debutați după cel de-al doilea război mondial.

● [„Familia”, nr. 4] Un număr ce stă sub semnul *Centenarului Independenței*, dar și sub o strofă-motto din Traian Demetrescu: „În mai, când rozele-nfloresc/ Scăldate-n aurul din soare/ Popoarele sărbătoresc/ A muncii sfântă sărbătoare.” □ Cronicile literare de Val. Tașcu despre Eugen Uricaru, *Rug și flacără*, Ed. Dacia, 77, respectiv Al. Cisteleanu despre *Izvodul luminii* de Teodor Crișan. Cităm din cronică lui Tașcu despre romanul momentului, *Rug și flacără*: „Personajul lui Eugen Uricaru – Alexandru Bota – este tipul sincer al

revoluționarului din mijlocul secolului trecut, indecis între aventură și ordine, între iluzie și conștiință... A nu se înțelege că romanul lui Uricaru se limitează la aceste convingeri de natură ideologică (*n. b.* naționalismul, eroismul protagonistului, participant la Revoluția lui Garibaldi, care se sacrifică unui crez antiaustriac și unionist în Transilvania) Autorul își respectă condiția sa primordială de artist. Dacă a realizat mai întâi o psihologie a istoriei, n-a uitat că se cuvine unei cărți și o estetică argumentativă. Condeii săi sunt deja cunoscuți prin finețea narațiunii, prin grija pentru cuvânt. Stilul este, categoric, un element generalizat și Eugen Uricaru știe acest lucru. În consecință îl adoptă pe cel adecvat epocii (este interesant cât de viu, aproape jurnalistic este discutată mișcarea politică a vremii), cel în măsură să exprime în mod real ideile ei rezistente. În structura romanului – adoptă o schemă activă, creatoare, *ritm-relaxare-ritm*, care face loc tuturor intențiilor sale, care lasă personajelor posibilitatea de a se exprima în mai multe contacte, fie ele sociale sau intime. Cu aceste detalii tehnice, care îndeamnă la o lectură limpede, cu totul dinamică și agreabilă, *Rug și flacără* al lui Eugen Uricaru își certifică seria valorică de prim rang spre care autorul, ca orice autor, tinde, în cazul său, justificat.”

□ Un fragment din tabloul 3 al scenariului TV *Scrisori de la Plevna* de Mircea Bradu și Dumitru Chirilă. □ În Premieră absolută la Oradea piesa *Hotărârea* de Mircea Bradu, cu o cronică de Radu Enescu. □ Altă premieră la Teatrul din Botoșani, *Răfuiala* de Ștefan Berciu. □ Fragmente din piesa *Contemporanul lui Shakespeare* (despre Mihai Viteazul) de Claudiu Iordache.

■ Vasile Vetișanu, prin *Ideea de independență în cugetarea românească*, se ocupă de unii pașoptiști ca Florian Aaron, Simion Bărnuțiu, George Barițiu, Eftimie Murgu, Inochentie Micu, Kogălniceanu, Bălcescu etc sau adepții românismului constructiv – Eminescu, Hasdeu, Conta și până la cugetătorii secolului 20: Iorga, Pârvan, Blaga, Rădulescu-Motru, D. Gusti, L. Pătrășcanu și alții. „Ideea de independența națională a orientat cugetarea românească în două direcții, anume: aceea a *conștiinței de sine a unui popor*, și, în al doilea rând, în *consolidarea demnității naționale*, acestea devenind dimensiuni ale unei spiritualități naționale. Conștiința de sine, cercetată astăzi în cadrul imagologiei, recuperează elementele constitutive ale etniei, care au acționat disparat într-un trecut mai îndepărtat, tocmai din imposibilitatea afirmării lor libere... La începutul veacului nostru, cugetarea românească a reținut în căutările ei sensurile active pe care le-a conferit vieții naționale ideea independenței, pentru câștigarea unei demnități naționale în stare să potențeze energiile națiunii (*n. b.* «Sămănătorul» aspira, prin Nicolae Iorga, la o doctrină ce sintetizează eposul culturii populare și pune în adevărată lui valoare militantismul național al clasei țărănești)... Ceea ce la Iorga constituia mărturia de netăgăduit a unei experiențe istorice pozitive, devine la un Pârvan, Blaga sau C. Rădulescu-Motru premisa unei filosofii a istoriei și culturii, atentă la o serie de noțiuni și concepte, ca «sinritmie» în istorie, «spațiu mioritic» și «boicot al acelei istorii» străi-

nă de ființa unui neam, «vocație» și «românism» ca doctrină și tendință de cultură la Motru, alături de categoriile sociologice de «știință a națiunii», «cadru social», aparținând școlii lui Dimitrie Gusti, «independența politică și națională», în formularea lui Lucrețiu Pătrășcanu, etc.” □ Versuri de Gelu Dorian, Valeriu Drumeș, Constantin Costea, Valeriu M. Sivan și Constantin Dracsin, lirici girați de Șt. Aug. Doinaș.

● [„**Ramuri**”, nr. 4] Alexandru Balaci scrie despre *Fluxul spiritualității*, eseu în care apreciază: „Cultura contemporană românească în dinamica ei efervescentă, asimilează în mod creator esența valorilor spirituale ale umanității, pe întregul arc istoric al evoluției sale. Ea demonstrează o mare receptivitate față de frumusețea și adevărul gândirii și creației, artei și literaturii celorlalte popoare, prin imensul număr de traduceri care au îngăduit ca astăzi să avem incluse în patrimoniul spiritual românesc cele mai reprezentative opere ale culturii universale, din îndepărtata antichitate până la ultimii contemporani. În același timp există și voința puternică de a transmite lumii întregi mesaje și semnalele de artă ale culturii noastre naționale, într-un dinamic flux al spiritualității”. □ În *Eseu*, S. George scrie despre *Sentimentul istoriei*, despre „reactualizarea simbolurilor istorice în literatură”. Se fac trimiteri la Bolintineanu, Alecu Russo, Andrei Mureșanu, V. Alecsandri. □ În *Cartea de proză*, Dan-Ion Vlad publică *Un roman al confruntărilor*, analiză a romanului lui Marius Tupan, *Crisalide* (C.R.). ■ În *O analitică a fenomenului tragic*, Constantin Barbu discută despre volumul lui Gabriel Liiceanu, *Tragicul, o fenomenologie a limitei și a depășirii*. □ Sina Dănciulescu publică poezia *Lumina*. ■ Marian Vasile, în *Roman și filozofie*, prezintă *Trei dinți din față* de Marin Sorescu: „Autor prolific, dar nu industriuos, cum remarca recent un critic, Marin Sorescu își surprinde cititorul nu atât prin noutăți insolite cât prin dezvoltarea organică a operei sale, prin structurarea mereu mai clară și mai sistematică a unei personalități poetice, originală și identică, principial, cu sine în fiecare creație. Ultimul său volum *Trei dinți din față* e subintitulat „roman”, poate dintr-un orgoliu de a stăpâni toate genurile, poate întinzând o cursă cititorului. Deși un comentariu asupra caracterului de specie literară nu ni se pare semnificativ pentru relevarea valorilor acestei cărți, remarcăm că *Trei dinți din față* e un „gen” de roman ilustrat printr-un singur exemplar, justificând ideea lui Croce că fiecare creație e unică sub aspectul formal ca și conținutistic”. □ Ca omagiu adus lui Petre Dragu, decedat recent, revista publică pentru a doua oară eseu acestuia, rămas neterminat, *Uvertură la „tema spaniolă”*. □ În *Opinii*, George Sorescu publică *O panoramă a presei olteneste*, analiză a studiului lui Florea Firan dedicat presei craiovene. □ În *Atitudini*, Ovidiu Ghidirmic abordează *Fantasticul de tip polițist*, apreciind ca reprezentativ pentru gen romanul lui Chiril Tricolici, *Rolls Royce* (C.R.) □ Mihai Duțescu recenzează volumul de versuri *Regăsire la porți* de Vasile Zamfir (Eminescu). □ În *Cronica literară*, Constantin M. Popa prezintă romanul lui Dan Rebreanu, *Un loc*

printre voi. □ În *Substanță și densitate*, Ioana Dinulescu scrie despre volumul de versuri al lui A. I. Zăinescu, *Legea viei* (C.R.): „O carte în care disciplina formală ni se relevă nu ca o modalitate exterioară, artificială care să scuze un conținut ideatic și afectiv pauper și banal, ci, dimpotrivă, instrumentul, folosit cu multă îndemânare în scopul disciplinării și canalizării efervescenței imaginative, a tumultului sufletesc, în direcțiile fertile la a căror intersecție se află spațiile liricului. De aici, impresia de deosebită densitate pe care ne-o lasă lectura filelor acestei cărți, impresie pe care patetismul, clocotul conținut al versurilor o sporește incontestabil”. □ Artur Bădița publică poemul *Epifania focului*. □ În *Cronica teatrală*, Romulus Diaconescu prezintă *Domnișoara Nastasia* de G. M. Zamfirescu. ■ Cu titlul *Artistul autentic este creatorul unui univers de gând și sensibilitate*, Constantin Dumitrache publică un interviu cu Ion Biberi. Sunt abordate subiecte ce țin de autocaracterizarea sa ca scriitor, acesta vorbind și despre „profilul său spiritual”, oferind anumite detalii de ordin biografic. De asemenea, el vorbește despre debutul său în „Bilete de papagal”, despre eseu ca mod de gândire și expresie, despre volumele sale de interviuri. ■ C. D. Papastate, în *Prietenii literare*, oferă detalii despre relația dintre N. Bălcescu și V. Alecsandri. ■ Pavel Țugui publică un articol cu caracter bibliografic privind *Debutul lui Dan Botta și Petre Comarnescu*. □ În *Civilități la post restant*, Ilie Purcaru prezintă volumele de versuri *Lupoaița albă* de Florin Muscalu (C.R.) și *Călătorie spre ceilalți* de Nicolae Diaconu (Scrisul Românesc).

● [„**Steaua**”, nr. 4] Sub semnătură redacțională, editorialul din acest număr oferă cititorilor informații despre *Marele sfat al agriculturilor*. ■ Mircea Popa scrie despre *Literatură și umanism*: „Creația fiind sinteză, opera nu poate fi decât expresia năzuințelor și idealurilor colective, a unui umanism care își dezvăluie trăsăturile definitorii odată cu creșterea și dezvoltarea ambițiilor și aspirațiilor maselor, în procesul constructiv al muncii de fiecare zi, în care este modelat și care modelează la rândul-i o nouă viziune asupra lumii, o nouă interpretare asupra faptelor sociale sau politice, o nouă Patrie și o nouă umanitate socialistă”. ■ Gheorghe Grigurcu semnează *Recitind „Cuvinte potrivite”*, marcând 30 de ani de la apariția cărții: „Excepționala vitalitate a poetului a știut să-și găsească cele mai bogate resurse de regenerare în sânul materialității pure ca reprezentare morală, pe care a intensificat-o printr-o sfios-vibrantă cauzistică. Franciscanismul său e un principiu practic de echilibrare, o metodă de a scoate petele întunecate ale neantului”. ■ T. Tihan publică *Înainte de toate, oameni!*: „Calomniatori de țară și neam, asemenea indivizi nu ezită să arunce cu noroi în ceea ce avem mai scump și mai drag. «Moralitatea» lor e însă atât de dubioasă încât n-ar mai mira pe nimeni dacă, într-o împrejurare sau alta, i-am auzi defăimându-i chiar pe sprijinatorii lor de astăzi, la îndemnul altora care le-ar oferi în plus un pumn de dolari. Căci patria și ideea de libertate, pe care cu atâta demagogie le reclamă, nu pot fi pentru ei decât pretext pentru a-și sa-

tisface meschinele interese personale. [...] România își va îndeplini exemplar programul ei profund constructiv și fără «ajutorul» acestor estropiați care nici măcar n-au clipit atunci când au întins revolverul înspre Nicolae Iorga și înspre alți luptători pentru pace, democrație și progres. Zilele reconstrucției au prin în fierberea lor vrerea de neclintit a întregului popor. Oamenii muncii, români, maghiari, germani și de alte naționalități, sunt cei dintâi convinși că patriotismul implică, în primul rând, dăruire și pasiune în uriașul efort constructiv, pe care îl cunoaște astăzi țara. Fideli acestui pământ al omeniei, ei se dovedesc a fi, înainte de toate, Oameni”. ■ Gavril Scridon semnează *Întâlniri*, o prezentare a volumului *Talakozasok. Tanuimanyok a roman-magyar irodalmi kapcsolatok multjabol (Întâlniri. Din trecutul relațiilor literare româno-maghiare)* de David Gyula: „*Întâlniri* este mai mult decât o carte necesară. Scrisă cu un exemplar simț al răspunderii, științifice și civice, lucrarea se impune ca o realizare sugestivă, în direcția concentrării forțelor pentru dezvoltarea legăturilor de prietenie sinceră și trainică, pentru evidențierea în literatură și artă, în toate producțiile spirituale, a valorilor care se unesc și care au demonstrat că singura cale normală și sigură de dezvoltare, conviețuire și permanență este întâlnirea și consonanța pe multiple planuri, pe toate fronturile afirmării noastre plene”. ■ Aurel Sasu semnalează că a apărut volumul *Arte poetice ale secolului XX* de Nicolae Balotă, Editura Minerva, 1976: „Precizările sunt utile și delimitările precise, deși avem impresia că mai ales în ultima vreme în comentariile lui Nicolae Balotă, meșteșugul a surclasat invenția (ca să folosim o expresie a lui Radu Stanca). Nimic de zis, textele nu sunt trădate, însă formula generală repetată invariabil, sfârșește prin a nu mai convinge. La Arghezi transfigurarea e un element esențial al artei poetice (ea se petrece atât la nivelul suferinței, cât și al răului); la Blaga «chiar și suferința se poate transfigura»; «estetica creației la care aderă Al. Philippide este aceea a transfigurării» etc. În tot, însă, volumul de *Arte poetice ale secolului XX* este temeinic alcătuit, pedant și superior didactic”. ■ C. Nistorescu semnează *Ploieștiul după 4 martie și povestea fraților Litera*: „4 martie și ce-a venit după, i-a obligat și pe alții să-și descopere adevărata identitate, să înțeleagă cine sunt, ce pot, la ce sunt buni și la ce nu, de ce sunt legați și care le este puterea”. ■ În rubrica *Teme Nicolae Manolescu* scrie despre *Modernitatea lui Sadoveanu*: „Recitesc paginile despre utopia umanistă a lui Sadoveanu din cartea pe care i-am consacrat-o și mi se par fără anvergură. Oare cum de n-am luat în seamă posibilitățile ce mi se ofereau de a discuta într-un context mai larg? Și, în al doilea rând, ce neinspirat e pusă problema contemporaneității scriitorului, mai bine zis, ce nedrept”. ■ În *Limbajul poetic* de Dinu Flămând spune: „Reificarea redă abstracțiunii stadiul anterior al concreteții, îi reparcurge de fapt drumul și îi recucerește înțelesurile ce s-au aplatizat cu timpul. Demersul semiotic este și un astfel de proces de reificare. Cercetarea literară procedea la asemenea reificări de multă vreme, înaintea semioticii. Dar prin semiotică acest imperativ devine mai limpede”. ■ Aurel

Gurghianu revine la rubrica *Terasa cu Ficțiune și realitate*: „Ficțiune. Cineva mi-a șoptit că oamenii de talent se stimează între ei, măcar la modul minim al înțelegerii. Are dreptate. L-am zărit în zațul cafelei pe poetul Sorescu strângându-i mâna, cu multă afecțiune și cordialitate, criticului Manolescu”. ■ T. Tihan semnează *Metamorfoza conceptului de balcanism*, o prezentare a volumului *Literatura română și spiritul sud-est european* Mircea Muthu: „Spirit cu o reală vocație teoretică, Mircea Muthu confirmă cu lucrarea sa despre *Literatura română și spiritul sud-est european* o remarcabilă capacitate de sinteză. Cum se vor materializa pe mai departe demersurile sale, rămâne să o dovedească prin continuările firești ale acestei exegeze conștientă ea însăși de a i pornit într-o dificilă dar «nobilă aventură a gândului»”. ■ N. Steinhardt scrie despre *Fantasticul lui Mircea Eliade*: „Spre deosebire de partea științifică și erudit informativă a operei sale – aflată sub semnul pozitivismului -, nuvelele lui Mircea Eliade reprezintă o cu totul altă stare de spirit și permit deslușirea altor semnificații. Ele conțin, mai întâi, referiri la unele evenimente autentice (*Secretul doctorului Honigberger, Maitrey*), apoi amintiri și obsesii din copilăria și tinerețea petrecute la București, din anii de școală (cea secundară la liceul Spiru Haret) / strada Mântuleasa, bulevardul Pache Protopopescu, bulevardul Domniței, strada Melodiei, romanțele pe texte de Radu Rosetti, *Biblioteca pentru toți* a cărei reconstituire integrală o urmărește unul din personaje în *Noaptea de sânziene*, evocarea melancoliei specifică verandelor, curților și serilor de toamnă din București -, în sfârșit, cred, însăși *mărturisirea sa de credință*, tot ce era de spus și comunicat persoana sa cea mai intimă și personalitatea sa cea mai originală. Ele pot cu adevărat fi considerate drept partea finală, de nu chiar scopul, sensul întregii opere în cadrul căreia experiența fantasticului e menită să joace un rol hotărâtor și să îngăduie depășirea lumii fenomenelor precum și căutarea – de nu și aflarea – rostul și tâlcurilor ei. Numai că fantasticul lui Mircea Eliade trebuie bine precizat și cu grijă, deosebit de cel occidental care datorită răspândirii sale ar putea întuneca înțelesul deținut de termenul respectiv la autorul român, adică răsăritean”. ■ Valentin Tașcu semnează: □ *Mocodenii*, o prezentare a volumului *Tutun de Macedonia* de Maria Luiza Cristescu, Editura Cartea Românească, 1976: „Rarisimă este astăzi o asemenea limpezime a ideilor și intențiilor: analiza psihologică și sociologică a unor tipuri contemporane cu o diversitate mai mult profesională decât spirituală, precum și vechea și ardelenească problemă a dezrădăcinării, tratată acum, e drept, ca înrădăcinare în alt mediu”. □ *Luciditatea timpului refăcut*, prezentarea volumului *Echinox* de Nicolae Jianu, Editura Albatros, 1977: „*Echinox* este un volum dens, dar aerisit, cu o proză demnă de interes, gândită în detaliu și generalizată abil pe o structură de egalitate tensională”. ■ G. Nistor, *Remember*, la decesul lui A.E. Baconsky: „Trăind cu discretă intensitate, în ținuta sa stilată, ce putea să înșele, sentimentul labilității, în veacul celor mai pronunțate contradicții din istoria umanității, artistului de aleasă stirpe nu i-au fost

străine niciodată dimensiunile constructive, pe linia sublimului și grandiosului”. ■ Virgil Nistor semnează prezentarea volumului postum *Cu suflet înalt* de I. V. Spiridon: „Într-o poezie sinceră, de reală vibrație, cu o variată cuprindere a vieții, ni se destăinuie Ilie V. Spiridon din această culegere postumă”. ■ În contextul concursului național „Cântarea României” Ilie Călin scrie despre *Fascinația poeziei și teatrului*: „Cu inevitabila întârziere față de calendarul manifestărilor artistice din Festivalul «Cântarea României», notăm aici câteva concluzii în urma încheierii fazei sale în județul Cluj, cu speranța că, după finalul fazei interjudețene, măcar o parte din ele se vor confirma”. ■ Radu G. Țeposu semnează „*Criza*” povestirii „*Criza*” schiței, un comentariu la □ *Nostalgii secrete* de Marcel Constantin Runcanu, Editura Dacia, 1976: „Remarcabilă este în povestirile lui M. C. Runcanu această efervescență a prozei sugerată prin alternanța punctelor de vedere, prin evitarea unei opinii definitive. Aspirația ultimă a prozei lui Runcanu trebuie să fie însă depășirea completă a stării de virtualitate”. □ *Aventurile tânărului Serafim* de Ioan Radin, Editura Dacia, 1976: „Se naște însă un ciudat paradox: dacă schița clasică insistă cu precădere asupra unui final surprinzător, schițele lui Ioan Radin neglijează structura consacrată a genului promovând o modalitate narativă cu intenții resurecționale dar eșuează aproape mereu în finaluri plate, deconcertante, în mod sigur intenționate. Surprinzător, «criza» povestirii înseamnă aici o autentică criză a schiței”. ■ Petru Poantă semnează cronici literare la: □ *Cuvinte deasupra vămii* de Aurel Rău: „Aurel Rău continuă să fie și cu acest volum un poet cu «nevoia de a fi pururi în neastâmpăr, în mișcare», după expresia lui Mateiu I. Caragiale, pe care poetul o așează ca un moto al cărții”. □ *Alte poezii* de Mircea Ivănescu: „De la aspectul formal al structurii exterioare, el pătrunde în însăși conștiința existenței, face din orice obiect al realității o ipoteză literară, o ficțiune neverosimilă. Realitatea devine cu alte cuvinte un mediu fictiv, artificial, existând ca o stare de halucinație”. □ *Uneori, plutirea* de Dorin Tudoran: „«Suprarealist» aproape, prin imaginație dar retoric prin discurs, cultivând chiar «cântecul», de fapt un fel de «romanță» modernă, în care se amestecă tandrețea și «cruzimea», ingenuu și artificial, spontan și contrafăcut, «lacrimal» și «decadent», Dorin Tudoran este un poet a cărui îndrăzneală de a fi abordat o specie dificilă a liricii, respectiv cea erotică, o admirăm mai mult decât rezultatele înseși”. □ *Argument*: „Am încercat în ultimul timp să introducem în comentariile asupra cărților contemporane și niște scurte «portrete» ale autorilor acestora, nu din ambiția integrării într-o tradiție saint-beuviană și nici din dorința de a sfida noile metodologii ale criticii (de la structuralism la semiotică) ci din conștiința că adeseori scriitorul ca persoană este mai imprevizibil decât opera sa; că existența sa, cu alte cuvinte, este de multe ori mai profundă și mai semnificativă decât o carte sau alta. Faptul nu indică neapărat o superficialitate în creație, ci îndeosebi o nostalgie a individualității, un orgoliu al originalității”. ■ Gheorghe Iancovici semnează *Fragilitatea unui idol*, des-

pre *Jurnalul* Mariei Bashkirsteff. ■ În *Fuga în imaginar* Aureliu Sasu scrie despre Liviu Rebreanu la Craiova. ■ Ion Alex. Angheluș public *Glose la Cronica mizantropului*: „Manifestând dispreț deschis pentru orice compartiment filistin, gândind destinul neamului său încununat de laurii unei atitudini laborioase – George Călinescu demonstrează și prin publicistica de la «Jurnalul literar» patriotismul său profund”. ■ Vasile Muscă semnează *A. D. Xenopol – „disident” junimist*: „Venind cu ideea unui progres ce nu se reduce la evoluția plată spenceriană, ci cuprinde chiar și negația în accepție dialectică hegeliană, Xenopol așează în balanță o concepție menită să realizeze un echilibru, ceea ce a determinat o întreagă linie de gândire în filosofia culturii”. ■ Gelu Ionescu revine la *Cronica traducerilor* cu textul *Esenin în românește*, comparând traduceri semnate de Zaharia Stancu, George Lesnea și I. Olteanu. ■ Aurel Șorobetea scrie *Despre inteligența inimii*: „A fost să fie ca volumul al doilea al cărții *În căutarea unor permanențe* să apară după moartea autorului, profesorul Octavian Fodor. Să spunem, a căta oară, că prin activitate și creație omul se prelungește dincolo de moarte”. ■ În *Unghiuri și antinomii* citim: □ Petru Poantă, *Conștiință europeană*, despre volumul lui I. C. Drăgan, *Idealuri și destine* care „[...] este o carte vie, o manifestare concretă a noii sensibilități umane pe care o promovează cele mai luminate minți din lumea contemporană”. □ D. Dumitrașcu, *Dimensiuni contemporane: omul ca arhitect de sine*: „Să vrei să împlinești: tendință legitimă de afirmare. Să poți să împlinești: capacitate reală. Să poți să vrei: tărie proprie omului și curaj de a-și asuma băătălii și riscuri. Ca arhitect de sine, omul vremii noastre vrea, poate, împlinește. Se proiectează numai astfel în universalitate”. □ Nicolae Balotă scrie despre volumul *Orfeu – bucuria cunoașterii* de Ion Maxim: „Niciodată, poate, în paginile unei cărți de gândire filosofică românească n-a răsunat mai pur, mai motivat prin cercetarea prudentă, prin reflecția proprie a gânditorului, un vechi valent al peanului întonat fără fals patos în cinstea nu a lui Apollo, ci a lui Orfeu”. ■ În *Confluente* apar: □ Ion Pop scrie despre volumul *Feerie și istorie*, de Patrick Grainville, laureatul Academiei Goncourt: „Ceea ce se reține din cartea lui Patrick Grainville este, în ciuda schematicității epic aproape inevitabil într-o astfel de scriere cu caracter simbolic, luxurianța barocă a imaginii, bogăția culorilor și formelor, latura stilistică a demersului său creator”. □ Romul Munteanu publică a doua parte din *Însemnări despre Kafka*: „Scriitura sa reprezintă un palimpsest straniu, generator de lecturi ambigue. Ea este mulată pe o realitate, sedimentată în straturi amestecate, al căror etimon originar rămâne acoperit de taină. Kafka este profetul unei lumi cu o ordine tulburată”. □ Frida Papadache prezintă și traduce din *Ultimul roman al Virginiei Woolf – Între acte*, scris între 1939-1941. □ Artur Silvestri semnează *„Transparente” cărturărești*, despre placheta Nicoletta Corțeanu Loffredo, *Transparente*: „Remarcabilă în totul această lirică trilingvă în care curge același râu comun de afectivitate meditativă”. ■ În traducerea Floricăi Perian

citim textul lui Szeker Endre, *Németh László călător european*: „[...] Németh László a știut întotdeauna să iasă din coordonatele, într-un anumit sens, strâmte, ale literaturii și istoriei naționale; pentru el Europa și patria sa erau nedespărțite, bineînțeles pe planul spiritual îndeosebi”. ■ În *Viața cărților* citim: □ Nae Antonescu prezintă *Ultimul capitol* de Pavel Dan, Editura Dacia, 1976: „*Ultimul capitol* este o ediție aleasă, bine documentată, respectă toate regulile de editare științifică, ne dezvăluie unele aspecte inedite din efortul creației al lui Pavel Dan, care, rămâne oricum, un scriitor de viziune realistă de tip obiectiv, în ciuda insistențelor de a-l atașa unor alte direcții ale prozei românești interbelice”. □ Leonida Neamțu scrie despre *Crâncena luptă dintre Ate și Abile* de Miron Scorobete, Editura Albatros, 1976: „Cartea lui Miron Scorobete, chiar și în laturile ei de melancolie, de tristețe, e tonică, bărbătească”. □ Ion Buzași semnalează că a apărut *Bariț și contemporanii săi*, vol. III, Editura Minerva 1976: „Bogăția unui asemenea corpus de documente epistolare nu poate fi comentată în cadrele unei recenzii-semnal dar poate repeta cu convingere ideea justițiară a reabilitării tardiv postume a acestor dascăli blăjeni uitați, care «nu au fost – după spusa frumoasă a unei scrisori – niște membri moarte pentru națiune»”. □ Doina Modola recenzează *Radiografii teatrale* de N. Carandino, Editura Eminescu, 1976: „Reperele lui N. Carandino sunt vaste cuprinzând primul *apres guerre* și al doilea *apres guerre*, după propria expresie. Și totuși ceea ce impresionează e vioiciunea spiritului, receptivitatea și disponibilitatea tinerească a spectacolului îndrăgostit de teatru, preocupat să găsească expresia cea mai potrivită pentru imortalizarea faptului de teatru atât de perisabil”. □ Aug. Cozmuța comentează *Cerb alb* de Ion Bogdan, Editura Albatros, 1976: „Volumul *Cerb alb* îl arată matur, cu suficientă substanță și forță de inspirație spre a permite o evoluție viitoare de bun augur”. □ Viorica Guy Marica scrie despre *Iosif Bene* de Mircea Țoca, Editura Meridiane, 1976: „În istoria recentă a volumelor semnate de Mircea Țoca, monografia Bene nu constituie doar o promisiune de maturizare, ci și o primă împlinire în acest sens”. □ Dan Rupea prezintă *Ideea de înfrunzire* de Marta Bărbulescu, Editura Cartea Românească, 1976: „În ansamblu, *Ideea de înfrunzire* nu lasă o impresie deosebită, probabil și din pricină că autoarea nu și-a găsit o formulă sau un principiu din care să decurgă, firesc, unitatea titlurilor. Un alt dezavantaj îl constituie tonul egal, lipsit de surprize, o anume lipsă de acuitate a imaginilor”. □ Virgil Nistor recenzează *Zbor în amurg* de Ștefan Bossun, Editura Scrisul românesc, 1976: „Regretăm, după lectură că o singură proză și-a susținut partitura, dar o carte merită să fie tipărită chiar și pentru atât”. □ Adrian Popescu discută despre *Atunci când te întorci acasă* de Virgil Rațiu, Editura Litera, 1976: „Cenzurându-și impulsurile prime, disciplinându-și debitul verbal, uneori prea abundent, limpezindu-și, într-un cuvânt, expresia, Virgil Rațiu poate deveni un autor interesant”. □ Nae Antonescu scrie și despre *Pagini vechi despre Eminescu* de Gheorghe Bulgăr, Editura Eminescu, 1976: „Regretăm

doar că nu toți ei prezenți în antologie se bucură de atenția comentatorului. Am fi dorit știri despre Ioan Russu, E. Dăianu, Petre Suciș și alții”. ■ *Din Mențiuni și opinii reținem:* □ Virgil Mihai, *Casa de las Americas*: „Apariția numărului 100 al prestigioase reviste cubaneze conduse de Roberto Fernandez Retmar constituie o ocazie de reafirmare a principiilor pe baza cărora ea și-a desfășurat activitatea în lungul anilor: revelarea unei gândiri, literaturi și arte de factură latino-americană și de vocație universală; stimularea apariției noilor valori și omagierea valorilor trecutului; combaterea imperialismului, fascismului și rasismului. Revista, organ al instituției cu același nume, reprezintă expresia unei înfloriri culturale generate de Revoluția cubană, veritabil «început al celei de-a doua independențe latino-americane»”. □ A. B., *Vechimea scrisului în limba română*: „După ce nu demult D. Șerbu încerca o convingătoare demonstrație că manuscrisul numit *Codicele de la Ieud* ar fi fost întocmit în anii 1391-1391, deci nu în secolul al XVI-lea, cum se credea, iată că apar noi mărturii care atestă consemnarea limbii române în scris înaintea anului 1521, de când ni se păstrează *Scrisoarea lui Neacșu*. «Știri din Uniunea Sovietică» nr. 7 martie 1977 ne anunță următoarele: «Fondul Muzeului de literatură din Chișinău s-a completat cu un valoros manuscris aparținând Evului Mediu – romanul popular *Varlaam și Ioasaf*. Patruzeci de pagini de pergament sunt scrise cu litere chirilice, povestind legenda străveche orientală despre trecerea la creștinism a fiului unui împărat al Indiei. *Legenda cuprinde cântări, zicale și alte elemente de folclor din Moldova centrală*. Soarta manuscrisului realizat în secolul XV nu era până în prezent cunoscută. Despre existența sa existau mărturii și în unele din lucrările lui Dimitrie Cantemir și ale altor scriitori și istorici din trecut. Foliantul a fost descoperit recent într-o chilie mănăstirească din comuna Vărzărești, în timpul unor lucrări de restaurare»”. □ Vasile Radu, *Afirmări*: „Editura Facla oferă publicului iubitor de artă plastică nu numai argumentele «afirmărilor» artistice individuale ale unui număr de 26 de artiști plastici contemporani timișoreni, dar și confirmarea unei realități de mai multă vreme resimțite în orașele noastre ca urmare a depășirii condiției obscure de «provincie» culturală a acestora, prin alinierea într-un front artistic contemporan, printr-un «sincronism» de gândire plastică și de preocupare tematică a breslelor de artiști de pe tot cuprinsul țării. Selecția autorilor și prezentările acestora ca și prefața volumului aparțin criticului și istoricului de artă Mircea Deac, care, după o lucrare de reușită exegeză cum este *Impresionismul în pictura românească* (Editura Meridiane, Buc., 1976) oferă aici măsura unei aplicații analitice dublate de o lucidă obiectivitate”. ■ Versuri semnează Nicolae Drăgan (*Ipostază*), Nicolae Mercean (*Făclie în amurg*), Petre Stoica (*După lungi drumuri...; După cum se vede*), Horia Bădescu (*Remember 4 martie 1977*), Bazil Gruia (*Risc lucid; Rău de lună*), Viana Șerban (*Mama*), Mircea Croitoru (*Piatra fântânelor; Măinile noastre; Epistola la Săpânța*), Zeno Ghițulescu (*Cine putea să îți fure*); Doina Antonie (*Rustică de-acum; Început*),

Olimpiu Nușfelean (*A doua trezire*), Victor Nistea (*Măiastra*), Aurel Gr. Zegreanu (*Privesc; Lampa*), Petru Cârdu (*Strămoșilor celor mai frumoși; Mult timp după aceea; Niște zei de încercare*; poet român din Iugoslavia), Tiberiu Utan (*Iulie*). □ În contextul concursului național „Cântarea României” este prezentat *Cenacul „Octavian Goga”*: Maria Racolța (*Ctitorie*), Vladimir Cinezan (*În ghindă*), Stela Costan (*Sărbătorește-mă*), Victor Bucea (*Moment transilvănean*), Octavian Gr. Zegreanu (*Există*), Constanța Prundeanu (*Viorile mele*), Teodor Capotă (*Semne*). □ Radu Țuculescu publică *Aripi*. □ În traducerea Antiței Augustopoulos-Jucan citim creația literară Ioanei Tsatsos: din proză – *Fratele meu Iorgos Seferis* iar poeziile *Paxi; Indiferența; M-a urmărit; Fluviul* sunt traduse de Aurel Rău. □ În traducerea lui Franz Hodjak și Virgil Mihai citim traduceri din *Poeți din Republica Democrată Germană*: Roland Erb (*Gardă de noapte; Visul călătoriei cu trenul*), Uwe Gruning (*Paner de toamnă*), Jurgen Renert (*Prin fiecare se pierde limbaj*), Adolf Endler (fără titlu), Friedemann Berger (*Intrare*). □ Mircea Țoca prezintă pe *Gaston Chaisac* și traduce poeziile acestuia (două poezii fără titlu, *Unei prietene*). □ H. Fassel traduce proza scurtă de Jeannie Ebner (*Fără dorințe; Glorie de poet; Misiunea*). □ În *Fișele unui delfin*, sub semnătura Thomas, citim *Aprilie, unu*.

● **[„Teatrul”, nr. 4]** Cu ocazia comemorării a 150 de ani de la moartea lui Beethoven, Mircea Horia Simionescu publică articolul *Fratele nostru – Titanul*. ■ Constantin Radu-Maria scrie despre *Actualitatea istoriei în dramă*: „Înțeleasă ca dominantă temporală a existenței omenești, istoria ne apare ca o neîntreruptă afirmare a modului specific omului de a se autodetermina ca ființă rațională, liberă, adică, de servituțile naturii și de propriile sale erori. Nu este vorba, însă, de o libertate absolută, cum nu poate fi vorba nici de un adevăr absolut. Libertatea omului se mișcă, în mod dialectic, între polarități fecunde și, sub acest raport, ea este o mișcare progresivă care, dacă se rezolvă în sfera deciziei, implică, totodată, constrângerea și limitarea. Căci, dacă a decide înseamnă a realiza liber, înseamnă, totodată, a renunța la nelimitarea posibilităților. Aceasta ni se pare ideea care marchează, în esență, întreaga literatură istorică, și este firesc să fie așa, pentru că istoria, ca proces, se identifică cu realizarea perechii dialectice libertate-necesitate, realizare care presupune, prin natura ei, starea conflictuală. Dar conflictele istoriei – de o infinită varietate – nu au nicidecum aceeași importanță. Căci nu orice faptă omenească este istorică, ci numai aceea de interes supraindividual, adică, de natură să anime marile colectivități umane, și care comportă o anume semnificație pentru epocile ulterioare – în sensul că îndreaptă într-o direcție anume și modifică într-un anume fel societatea în sânul căreia s-a petrecut. Vorbind ca iluministii, istoric este tot ceea ce este supraistoric”. ■ În *Teatru și eveniment*, Marian Popescu scrie despre *Dramaturgia '77*, o amplă analiză a pieselor închinată anului 1977: *Patetica '77* de Mihnea Gheorghiu, *Patima fără sfârșit* de Horia Lovinescu, *Iarna lupului cenușiu* de I. D. Sârbu, *Marele soldat* de Dan Tărchilă, *Reduta* de Mir-

cea Radu Iacoban. Acesta apreciază: „Teatrul istoric, considerat ca meditație – filozofică, în cele din urmă – asupra genezei și sensului evenimentului presupune, din partea oricărui dramaturg autentic, o riguroasă concepție asupra istoriei, ca și a destinului individual. Angajarea oamenilor în istorie reprezintă, la un înalt nivel, un moment de înțelegere conștientă a raportului dintre istorie și individ. Un moment generator de conflicte, de poziții și de înfruntări ideologice; ca atare, prin excelență, dramatic. În elaborarea dramaturgică a acestui moment de conștientizare, cu deosebire important este a descifra „din hățișul complicat și dezordonat al formelor de manifestare empirice, pe acelea în care conținutul interior dramatic al epocii respective corespunde cerințelor reflectării lor în forma dramatică” (Lukács). Acest act de descifrare ține, în special, de capacitatea dramaturgului de a elabora *un model dramatic de tip istoric* și de a-l determina să semnifice în raport cu un eveniment”. □ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Romulus Vulcănescu despre „structura teatrului folcloric; spectacol ambulant și actori improvizați; eternitatea expresiei populare”. □ Horia Barbu Oprișan scrie despre *Războiul pentru independență în teatrul popular*, publicând și piesa populară *Predarea lui Osman*. ■ În *pregătirea Conferinței naționale a scriitorilor*, Marin Sorescu publică *Personajele mele*: „Când vorbesc de personajele mele, mă gândesc la cele cărora nu le-am dat un nume, care sunt încă în fașă, înfășurate în cețuri, și a vorbi despre ele este un fel de exorcism: gândul meu le cheamă, le caută, le descântă, ca să le înduplece să apară în lumina lampei. A lampei, mai întâi – ați citit bine – căci, de la lampa unde smângălești, la rampă, este un drum lung și moșmondit. Scriu la o lampă făcută să atragă fluturii (vin mai cu încredere la lumina primitivă decât la bec) și le aștept. Personajele. Cele care se trag din cețuri și aspiră spre lumină. Am în cap foarte multe subiecte de piese, dar nu vreau să le stric, deocamdată, le păstrez pentru bătrânețe. Acum lucrez cu cele pe care mi le oferă viața”. ■ Al. Mirodan publică o scrisoare deschisă, dedicată lui Radu Petrescu, *Pe marginea anchetei „Marea piesă scurtă”* în care este criticat vehement articolul semnat de Ștefan Oprea (*Contemporaneitate, operativitate, putere de penetrație*), apărut în numărul 2 al revistei. Acesta contestă actualitatea pieselor scurte scrise de autori precum Paul Everac, Dumitru Solomon, Lucia Demetrius, Al. Mirodan, Dan Tărchilă, Gh. Vlad, Vasile Rebreanu. În replică, Al. Mirodan apreciază că „a califica pe dramaturgii amintiți drept persoane „ce-au dominat ani de-a rândul statele de premii ale...” înseamnă a transfera – după o metodă trivială și, din păcate, destul de răspândită – discuția, de pe terenul estetic, pe acela al extraesteticului, propunând cititorului sugestii dubioase și chemând la discreditarea scriitorului. Nu e prima dată, nu e ultima, când ideea de scriitor primește jigniri și lovituri menite a devaloriza, în ochii publicului, numele artistului. Dar atunci când jignirea și loviturile vin din partea cuiva ce se pretinde iubitor de litere, fenomenul este greu calificabil”. ■ În *pregătirea Conferinței naționale a scriitorilor*, cu subtitlul *Teme, conflicte, eroi*, Vasile

Nicorovici publică *Investiție de idei înnoitoare*. Leonida Teodorescu scrie despre *Conflict și contextualitate*, iar Virgil Stoenescu despre *Relația dramaturg – scenă*. ■ În *Cronica dramatică*, cu titlul *Marile aniversări pe scenă*, sunt prezentate 1907 de Tudor Arghezi (Teatrul Național din București), *Marele soldat* de Dan Tărchilă (Teatrul dramatic din Constanța), *Șoimii* de Petru Vintilă (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad), *Răfuiala* de Ștefan Berciu (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani), *Pelina* de Ion Luca (Teatrul dramatic „Bacovia” din Bacău), *Se adună vremile* de Mihai Vasiliu și Remus Năstuleț (Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila). În *Alte premiere* sunt prezentate 12 oameni furioși de Reginald Rose (Teatrul de comedie), *Da sau nu* de Aleksandr Ghelman (Teatrul Giulești), *Timpul în doi* de D. R. Popescu (Teatrul Național din Cluj Napoca), *Woyzeck* de Georg Büchner, *Fundația* de A. B. Vallejo. □ Este publicată piesa *Hotărârea* de Mircea Bradu.

• [„**Transilvania**”, nr. 4] Ioana Postelnicu publică un lung fragment din romanul *Întorcerea Vlașinilor*, cu titlul *Pedeapsa*. Una dintre cronicile lui Mircea Tomuș se ocupă de poezia lui Vasile Nicolescu din volumul *Lumea diafană*, care „spre deosebire de volumele anterioare, în care metafora fundamentală conținea în sine ideea de zbor înalt până la ispitirea punctului dedincolo-de-limită, de data aceasta, arta poetică își ia ca material de expresie elemente din universul plutonic [...]”. Cel de-al doilea articol al lui Mircea Tomuș, cu titlul *Consemnare și omagiu*, constituie o închinare față de scriitorii pieriți în cutremurul din 4 martie: „cronicarul literar nu poate să nu încrusteze un gând pentru jertfele de creație și viață pe care și literaturii i-a fost dat să le aducă. [...] Ei s-au prăbușit ca în legendă, odată cu zidul ctitoriei, într-o noapte nefastă [...] parte din ființa poezilor, prozatorilor și criticilor pieriți la 4 martie a rămas amestecată cu molozul și cărămida, cum a rămas parte din atâtea ființe omenesti pierite atunci [...]”. ■ Rubrica „mișcarea literară” începe cu omagiul adus de Mircea Ivănescu lui Camil Petrescu, împlinirii a douăzeci de ani de la moartea lui: „Acum, la două decenii de la dispariția acestui scriitor, nu avem încă, din anunțata ediție în seria de «Scriitori români», decât un singur tom, apărut de mai bine de zece ani! Este, în situația în care avem până acum cinci sau șase volume din operele unui Ionel Teodoreanu (departe de noi gândul de a contesta talentul sau valoarea acestui autor), o situație care ar părea ironica, dacă nu ar fi atât de tristă: Camil Petrescu este aproape unicul scriitor din categoria clasicilor interbelici care nu a depășit stadiul inițial al reeditării într-o colecție de natură să-i illustreze însemnătatea.” ■ Augustin Z. N. Pop dezvăluie publicului larg o scrisoare a Veronicăi Micle către Titu Maiorescu în care-l solicită pe poet să-și spună părerea privitoare la o poezie formată din trei catrene și dedicată lui, poeta dorindu-și „Martora măririi tale să fiu pân’ la pragul morții/ Și ca pe-o minune-n taină să te-ador, să te slăvesc!” (articolul *Veronica Micle în 1885*) ■ Recunoscând că „în proza actuală, romanul politic ocupă un loc aparte, de excepție”, Vasile Chifor dezbată ideile romanului *Racul* (Ed.

Albatros, 1976) de Al. Ivăsiuc, care se dovedește consecvent unei problematice despre „putere și libertate, despre cauzalitatea fenomenelor [...] despre justificarea sau, mai exact, necesitatea logică a acestora”; recenzentul încearcă să combată ideea emisă de Victor Atanasiu cum că *Racul* este un roman «net inferior cărților anterioare ale prozatorului» (v. Scânteia tineretului din 20. XII. 1976). ■ Florin Mugur face o analiză a nuvelisticii lui Paul Georgescu, încercând să descopere recurența unui personaj, Doctorul, și să reconstituie trăsăturile sale de caracter: „În proza lui Paul Georgescu, Doctorul reprezintă spiritualitatea. Personajele sunt de două feluri. Unele, cele mai multe, se pierd într-o ceață de preocupări mărunte, se agită, vegetează, acționează fals sau strâmb [...] – trăiesc de parcă n-ar trăi, lipsite de direcție sau alegând o direcție la întâmplare. De partea cealaltă sunt oamenii care se gândesc nu numai la sine, ci și la soarta lumii.” (articolul *Adversarul doctorului Poenaru*). ■ Vasile Avram își asumă sarcina de a prezenta câteva cărți teoretice ale lui Mircea Muthu care și-a propus să definească conceptul de balcanism în cultura română prin studiile *Literatura română și spiritul sud-est european* (Ed. Minerva, 1976), *Permanențe literare sud-est europene și Conceptul balcanismului literar*, recenzentul lansând la un moment dat întrebarea: „[...] ce este balcanismul sau, altfel spus (cu extensie semantică), spiritul sud-est european în literatură? Mărturisim că am închis cartea lui M. Muthu fără a ne fi clarificat pe deplin această chestiune, cu speranțe însă că promisa secțiune a treia a studiului, consacrată exclusiv conceptului de balcanism literar, va aduce necesara lumină. Deocamdată, am reținut intenția de înrădăcinare teoretică, raportate la literatura română și statuare diacronică a conceptului, dublat de o succintă trecere în revistă a unor opere considerate a-l ilustra. O primă treaptă a fenomenului în discuție este descoperită de autorul cărții în ceea ce numește *balcanitate* – un sentiment, mai precis o atitudine de natură etnico-istorică, etică și axiologică specifică perioadei de dominație otomană asupra popoarelor balcanice, depistabilă în *Învățăturile...* lui Neagoe Basarab și în unele dintre scrierile lui Dimitrie Cantemir. Cu *Istoria ieroglifică, balcanitatea* se convertește în balcanism literar, văzut ca realitate estetică [...]” (articolul *Reabilitatea unui concept*). ■ Eseul lui Alex Ștefănescu folosește antonomaza din titlu *Riscul modernității și modernitatea riscului* pentru a demonstra că o literatură care se adresează contemporanilor se poate adresa în aceeași măsură și posterității, căci, se întrebă eseistul „ce șanse de a înfrunta timpul mai are o asemenea literatură” databilă, reprezentându-și timpul său: „Caracteristica dominantă a literaturii actuale și, implicit, noutatea ei constau însă tocmai în asumarea riscului de a se adresa nu posterității, ci contemporanilor. Aceasta literatură, emancipată, lipsită de complexe, nu face un secret din ezitățile, revenirile și exercițiile care o produc.” ■ George-Răzvan Stoica atrage atenția asupra publicării, „pentru iubitorii literaturii vechi”, a *Romanelor mesei rotunde* (Ed. Univers), o literatură despre căutarea gralului și despre cavalerii regelui Artur, romane „puternic înrudite cu

basmul popular”, „în cadrul lor coexistă binele și răul, răul fiind întotdeauna fie învins, fie convertit în bine. De aceea, conținutul moral al acestor romane ni se relevă ca profund umanitar și dialectic.”

● [„**Vatra**”, nr.4] Dumitru Mureșan prezintă volumul lui Emil Botta, *Un dor fără sațiu*: „Tema morții e tratată în acest volum cu precădere în viziunea mioritică. [...] Balada modernă, de tipar poesc, al cărei erou este mereu poetul și al cărei nucleu narativ îl constituie *întâmplarea nelumească* trăită imaginar, este dezvoltată de Emil Botta într-un sens original.” □ Silvia Udrea definește *Atitudinea față de limită în proza lui Pavel Dan*: „Proza lui Pavel Dan, de factură obsesivă, face notă aparte în familia realiștilor transilvăneni de la Slavici la Rebreanu. [...] Confruntarea cu moartea are funcții polivalente în proza lui Pavel Dan. În *Ursita* avem de-a face cu moartea ca limită infrangibilă, resimțită tragic, față de care omul se definește printr-o oarbă ascultare a vocii destinului; în *Priveghiul* omul este responsabil de propriul sfârșit, ales ca soluție la absurditatea unei existențe; în *Zborul de la cuib*, spre deosebire de *Ursita*, moartea este finisul natural care poate produce tristețe, jale, dar nu tragic; în nuvela *Înmormântarea lui Urcan* moartea oferă scriitorului perspectiva mai înaltă din care poate fi radiografiată nemilos alienarea omului în societatea capitalistă.” □ Gheorghe Grigurcu scrie, în secțiunea *Critica tânără (VII)*, despre critica lui Al.Protopopescu, care, „deși nelipsită de un anume umor amar, se evidențiază prin *terestritate*, prin forța sa de tracțiune.”

● [„**Viața Românească**”, nr. 4] Redacția revistei semnează articolul: *Conferința națională a scriitorilor*: „Deplina valorificare a capacităților creatoare presupune însă și necesitatea unei cât mai bune organizări a colectivității scriitoricești, în vederea înlăturării obstacolelor care stau în calea afirmării forțelor tinere, în sensul perfecționării continue pe linia unui democratism care este al întregii noastre societăți. Avem speranța că forumul scriitorilor va lua măsuri corespunzătoare și în această direcție. Suprema rațiune a existenței breslei noastre este creația literară. Tocmai de aceea este necesară o grijă deosebită pentru ca discuțiile noastre să aibă un caracter principial, să fie sincere și colegiale, spre folosul literaturii și al organizării vieții scriitoricești, în așa fel ca breasla noastră, datorită hotărârilor ce le va lua, să se bucure de un prestigiu binemeritat și de aura demnității”. ■ La *Constituirea mitului eminescian: glose despre un mit modern* se referă Mihai Zamfir: „Schița genetică trasată în paginile de față a urmărit nașterea mitului (european) al «tânărului Geniu» în varianta sa (națională) reprezentată de Eminescu. Cercetări ulterioare, în special de natură documentară, ar putea aduce noi argumente, dar credem că ar lăsa intact sensul demonstrației. Faza «mitologică» din destinul operei și al personalității eminesciene rămâne cel mai puțin studiată, deși în principiu, ea s-a încheiat de mai multe decenii, urmele ei continuă să se facă simțite până astăzi în receptarea operei scriitorului nostru, destinat să rămână în ochii multora, dacă nu ai majorității, la granița dintre document și legendă”. ■ N. Steinhardt

realizează o paralelă între *Craii lui Mateiu și Craii lui Fănuș*: „Izbăvirea crailor se produce prin trufie. A nebunilor prin ce? Prin zgomot, zurbă, nonconformism, tărăboi, giumbușlucuri și scandal. Ei asta vor, mai presus de orice, mântuirea și liniștea ei așa o caută: scandalizând pe cei din jur, făcând altceva decât dâșșii, supărându-i, iritându-i, râzînd de dâșșii. Fără dușmănie. [...]. Viața palpită la fel de intens la ambii autori. Setea e aceeași. La Mateiu în tonalitatea mai cu seamă solemnă, melodioasă, gravă, carnavalescă; la Fănuș în tonalitate mai curând sincopată, fortissimă, disonantică, atonală. Nu-i nicio mirare. Preclasicii și clasicii, muzicienii n-au fost oare transpuși în ritmuri moderne, Bach nu poate fi auzit oare în formele proprii jazzului? ” ■ Cornel Regman se ocupă de *Microradiografii ale unor micromonografii (II)*: „Dacă George Munteanu (*Introducere în opera lui Ion Creangă*) e mai ales un trudnic ce-și confundă mereu uneltele, peste un câmp de lucru menținut deasemenea într-o ciudată indeterminare între critică și panegiric, obiectul panegiricului rămânând el însuși îndeajuns de neprecizat: când scriitorul comentat, când o sferă foarte largă care cuprinde nu numai folclorul românesc, dar și o filosofie a vieții în sentințe asertorice și... diletantice, bunăoară despre «hazul românesc», despre felul cum rîd sau nu rîd românii... alți doi autori: Nicolae Manolescu (*Introducere în opera lui Alexandru Odobescu*) și Al. Călinescu (*Caragiale sau vârsta modernă a literaturii*) excelează, s-ar putea spune, tocmai în organizarea științifică a șantierului, în promptitudinea și adresa cu care-și aleg mijloacele în funcție de obiectul fixat. Cu ei, cititorul nu riscă să se vadă târât în confuzie și extravaganță, conectarea la mijloace mai noi de investigație se face cu dezinvoltură, iar noutățile propuse, chiar când nu sunt totdeauna de substanță, se înscriu în limitele verosimilului. Dacă le-aș reproșa ceva, e câteodată excesul de specializare, bravada și orgoliul tehnicității”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-fapte* semnează texte: Alexandru George, I. Negoîtescu, Victor Atanasiu, C. Trandafir. □ Alexandru George descoperă *Rigoare și pasiune* în studiul lui Dinu Pillat: „Analiza prezenței lui Dostoievski în conștiința literară românească (C.R., 1976) ține de același regim al lecturilor și temelor sale preferate. Cu o perfectă onestitate și cu o înțelegere egal de adecvată, sunt rezumate și cuprinse toate momentele acestei destul de lungi și de accidentate aventuri. Dinu Pillat a despuiat un material deosebit de abundent și dificultatea a fost mai mult de a echilibra datele și informațiile decât de a le face cunoscute. Concluzia întregii cercetări, după cum se știe, lipsește, pentru că autorul n-a mai apucat să o scrie”. □ I. Negoîtescu scrie *Despre Dragoș Vrânceanu*: „Dacă este adevărat, așa cum au scris cu prețuire numeroși critici, că în poeziile lui Dragoș Vrânceanu dedicate plaiurilor natale foiesc ciobanii, eu prefer totuși acele versuri ale poetului în care lirismul său urban își apropiază tărâmurile italice. Poate fiindcă, departe de programatismul pe care îl impune întotdeauna cultul tradiției, poetul îmi pare aici mai sincer, mai degajat exterior, mai liber lăuntric și deci mai profund [...] N. R. Prezentarea de față era menită în intenția

autorului ei și a revistei să fie un omagiu adus poetului Dragoș Vrânceanu la împlinirea vârstei de 70 de ani. Câteva săptămâni mai târziu scriitorul se stingea din viață, iar rândurile festive au căpătat prin trista împrejurare un aer cernit. Revista noastră va analiza în viitor și alte fețe ale activității scriitorului – poet, critic și traducător de poezie, admirabil îndrumător al poezilor tineri – prezent până în ultima clipă cu scrisul și sfatul său în viața literară”. □ Victor Atanasiu prezintă: *Un prozator liric*: „Martin, personajul principal din ultimul roman al lui Nicolae Damian, *Vara* (Cartea Românească, 1976) este un medic tânăr încă, cu aptitudini pare-se remarcabile în domeniul cercetării. Om, în viața de toate zilele, la prima vedere mulțumit și echilibrat, el cade pradă totuși unei grave depresii, din moment ce recurge la îngrijirile lui Emil, un coleg de odinioară ajuns psihiatru de renume. Motivele crizei nu ne apar prea limpezi, fiindcă personajul însuși, Martin, nu prea trăiește în plan epic. Ce se întâmplă? Nicolae Damian e un prozator de un puternic talent în esență liric, căruia îi e proprie creația pe spații mici”. □ C. Trandafir prezintă cartea lui Z. Ornea: „*Confluente* nu-i, cum s-ar crede din cele spuse până aici, doar o carte de atitudine literare. Volumul, în cea mai mare parte a lui, se situează în continuitatea preocupărilor de până acum ale autorului, precizând sau dezvoltând aspecte din cărțile anterioare, retușând sau îmbogățind portrete (v. *Poporanismul și radicalismul democratic*, «Viața românească» – o tribună militantă a militantisimului antifascist. Constantin Stere sau tragedia unui destin.). În plus, sunt relevate câteva «ipostaze socialiste românești», o atenție specială acordându-se lui Dobrogeanu Gherea. Confruntările ideologice din deceniile interbelice își găsesc în Z. Ornea un interpret avizat, mai cu seamă cele dintre «tradiționalism» și «evoluție». Dacă am insistat asupra capitolului *Literatură și semnificație*, aceasta vrea să scoată în relief o fațetă mai puțin cunoscută a preocupărilor lui Z. Ornea, și anume implicarea mai directă în dezbaterile de idei literare”.

MAI

1 mai

• [Tribuna României, nr. 108] Tot evenimentul cuceririi Independenței se instalează plener din prima pagină, aniversându-se centenarul acestui eveniment istoric 1877-1977, care este comemorat și fixat în memoria publicului prin sesiuni științifice, festivaluri și spectacole, apariții editoriale, retrospective și expoziții. Virgil Cândea scrie articolul *Independența, permanentă a istoriei românilor*. Dan Berindei parafrizează ideea lui Kogălniceanu, exprimată în urmă cu un veac, și anume „Unirea, națiunea a făcut-o!”, reformulând-o în afirmația „Independența e opera întregii națiuni”, în articolul *Un război al întregii națiuni*. Mihai Pelin reprezintă pas cu pas *Epopoeea războiului de inde-*

pendență. Până și lecția de limba română (a XIII-a, anul III) a lui Cezar Tabarcea cu desene de Nicu Russu, cuprinde în dialoguri evenimentul războiului de neatârănare. Teodor Vârgolici arată cum au reflectat scriitorii ai secolului al XIX-lea (și de mai târziu) acest eveniment istoric în scrierile lor: Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, I.L. Caragiale, Ioan Slavici, Al. Macedonski, Al. Odobescu, G. Coșbuc, Duiliu Zamfirescu, Mihail Sadoveanu. (articolul *Un capitol eroic al istoriei noastre literare*). În ton cu vibrantul patriotism al articolelor și sub genericul „cântece de vitejie”, pe ultima pagină sunt publicate poezii de Dimitrie Bolintineanu (*Mircea cel Mare și solii*), Vasile Alecsandri (*Sergentul*), George Coșbuc (*Cântec*), Alexandru Macedonski (*Lupta și toate sunetele ei*), Vasile Voiculescu (*Mormântul stegarului*), Victor Tulbure (*Pe dealul Plevnei*), Geo Dumitrescu (*Inscripție pe piatra de hotar*), alături de o imensă reproducere în alb și negru a *Atacului de la Smârdan* de Nicolae Grigorescu.

5 mai

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8694] Ioan Adam recenzează *Un roman despre căderea Plevnei, Lunea cea mare*, volumul lui Dan Mutașcu, publicat în 1977 la editura Eminescu: este „un roman de montaj sau reportaj retrospectiv (dacă n-ar exista și puternice intrusiuni ale ficțiunii) în stilul lui Capote sau Ryan, în care documentul este supus unei regii inteligente ce-l metamorfozează.”

• [„**Flacăra**”, nr. 18] Nicolae Stoian publică *Trompete, răsune!*, Franz Johannes Bulhardt – *Cuvântul partidului*, Vasile Smăărăndescu, *Dorobanții*, iar Paul Tutungiu, *Doină*. □ Ioan Alexandru publică eseu *Independența și Transilvania*. ■ În *Flacăra literară*, Eugen Simion scrie despre *Spiritul critic în cultură*: „Scriitorul, ca și cititorul obișnuit, gândește critica în funcție de cartea pe care o scrie sau o citește: critica trebuie să dea o judecată dreaptă despre volumul ce tocmai a apărut și să-i explice, pe cât faptul este posibil, simbolurile principale. În aceste condiții critica are o funcție culturală de nimeni tăgăduită, pentru că într-o literatură dezvoltată apar anual sute de titluri (uneori mii) și cineva trebuie să facă o selecție și să îndrume cititorii spre cărțile ce trec de un anumit barem. Funcție responsabilă, nobilă, nimic de zis, totuși critica este mai mult decât atât, critica este (după o formulă fericită) conștiința unei literaturi. Unii înțeleg strâmt această definiție, identificând critica literară cu organul de gândire al literaturii. Critica ar fi, așadar, creierul, în timp ce literatura propriu-zisă este trupul ce primește impulsurile de la acest centru de comandă. Rea comparație și inexactă. Imaginea unei literaturi în care unii (puțini la număr) gândesc, iar alții scriu cărți, în absența unei preocupări intelectuale superioare, este decepționantă, în realitate, creația însăși este gândire superioară și existența ei nu se poate înțelege în afara spiritului critic, pentru că nimic nu se poate crea decât prin opoziție sau în acord cu ce-

va, printr-un act de delimitare și implicare, printr-un act, cu alte vorbe, critic. Spiritul critic stă la baza unei culturi, fără el cultura nu există, deoarece oriunde se manifestă o activitate creatoare există, implicit, spiritul critic. Critica, ca profesiune, mă rog, ca instituție este numai una din formele – și nu cea mai importantă – a spiritului *critic*. Ea promovează și devine instrumentul acestui spirit mai general care ordonează valorile culturii și educă gustul marelui public [...] Scriitorii care disprețuiesc în forme atât de negre critica se situează, implicit, pe o poziție conservatoare în cultură, căci a împiedica manifestarea liberă a criticii este, repet, a împiedica afirmarea spiritului critic printr-unul din instrumentele sale cele mai eficace. Scriitorul poate fi nemulțumit de unul sau de toți criticii din epoca lui, dar el nu trebuie să ceară abolirea *criticii*, pentru motivul simplu că cere, în acest chip, întoarcerea literaturii în faza culturală, paradisul confuziilor. Spiritul critic este, pe scurt, fructul unui efort lung în cultură și poate fi considerat, pe drept, emblema democrației și adâncimii spirituale a unei epoci. Fără el literatura este un fișier de titluri, – cartea, o grămadă de foi mângălite”. ■ Alexandru George scrie *Despre traduceri*, apreciind că „una din problemele care, în mod curios, nu preocupă în meritată măsură spiritele competente, sau chiar pe cei care urmăresc numai cu interes mișcarea literară, e problema traducerilor sau mai bine-zis fenomenul traducerilor în cultura noastră actuală. Nu e vorba numai de câte o „cronică a traducerilor”, rătăcită prin câte un periodic literar mai inflammat în pagini, ci de luarea în considerare a traducerilor ca o componentă esențială a culturii naționale. Căci, în sensul cel mai exact al cuvântului, aceasta e situația oricăror transpuneri dintr-o limbă străină: una fundamentală pentru conștiința artistică și culturală a unui popor. [...] Problema traducerilor trebuie repusă, credem, cu acea înțelegere și judecată dreaptă, dar mai ales cu îndrăzneală și gustul nobil pentru risc, fără de care, „rezolvată”, o problemă de cultură devine o simplă chestiune administrativă”. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu abordează tema *Poeziei patriotice*: „S-au ridicat, recent, la adunările scriitoricești și câteva obiecții cu privire la calitatea unora din producțiile literare de inspirație patriotică. Aceste obiecții sunt valabile pentru orice fel de improvizații. Scriitorii și, mai în genere, artiștii, sunt adeseori ispitiți să nu stăruie prea mult asupra muncii de atelier și să se încreadă exclusiv în dexteritatea lor, ca într-o putere suverană. Cu atât mai mult operează această slăbiciune de caracter când se deschid larg coloanele revistelor și sălile de expoziție. Ceea ce s-a numit destul de urât, într-un limbaj de iz comercial, rabatul la calitate este un rezultat firesc al primei de încurajare de care beneficiază arta ocazională. Riscurile există, așadar, dar ele nu trebuie să abată pe scriitori și pe artiști de la menirea lor, care este aceea de a da ascultare nu numai glasului interior, al conștiinței intime, ci și marilor sentimente colective, ale căror exponenți se cuvine să fie în primul rând”. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *Introducere în opera lui Alexandru Odobescu* de Nicolae Manolescu: „Tre-

buie spus de la început că în eseu acesta descoperim un alt Odobescu decât cel de până acum. Gustul pentru inedit e susținut de amploarea cuprinderii. Nicolae Manolescu a realizat un studiu temeinic, de foarte inteligentă erudiție. Nu la dimensiunile cărții ne referim; ele pot induce în eroare. La prima vedere, criticul nu spune prea multe. În realitate, el se ferește – cu bună știință – să spună totul. [...] Eseul e gândit minuțios, cu răbdare așa zice; are, în fond, dimensiunile cele mai potrivite, fiind perfect egal cu intenția care l-a proiectat. Ar mai fi de subliniat că ultimul capitol e un fel de autocronică de justificare a întregii cărți. Pe Nicolae Manolescu îl atrage în special opera mai puțin cunoscută a lui Odobescu. [...] Vorbeam de mai marea libertate a ideii critice, care înseamnă tot atâta putere de constrângere și ordonare. Aceasta este un alt paradox: paradoxul criticii. Aparent opera se dezvoltă singură, în fapt, termenii sunt inventați de critic (cu toată deplina acoperire în text), îi amintim: Ficțiunea – Tema – Obiectul. Ideea e că renunțarea (necesară) la Ficțiune duce la triumful Obiectului. Cu alte cuvinte e de preferat nuvelisticii *Le Trésor*. Impresia de necontestat e că preferința aceasta aparține lui Odobescu însuși, văzut ca „tip mediteranian” și ca atare fascinat de Obiect. Așadar, mișcare naturală, dialectică implicită... Pe de altă parte, totul nu e decât demonstrație. Certitudinea criticii e de a-și asuma utopia operei, făcând să se suprapună perfect cele două serii de intuiții. E aici și refuzul criticii de creație de a fi doar ficțiune și improvizație. Vrem să subliniem rigoarea analizelor lui Nicolae Manolescu și sensul superior constructiv, al sintezei sale. Nu întâmplător, în final, ajunge din nou la condiția criticii. Din structuralism acceptă numai metoda, ca pe o fatalitate a vremii noastre, dar respinge procedeele și terminologia (fixă), care, firește, dezindividualizează imaginea critică. Acesta e un structuralism ingenuu, zice Nicolae Manolescu, deoarece el însuși îi inventează termenii. Așadar, limbajul critic nu poate fi dat dinainte și nici nu e confundabil cu litera operei. La rândul ei opera condiționează atitudinea criticului și tot ea este aceea care-l constrânge de fiecare dată la o anumită expresie, unică la felul ei. Unică, dar nu singura posibilă. Solipsismul criticii de acest gen e numai aparent. Un dialog de creație cu opera și artistul (un dialog între egali) nu poate fi decât unul de o generoasă deschidere. *Introducere în opera lui Alexandru Odobescu* este un eseu profund și încântător despre un scriitor pe care îl simțim încă aproape de noi. Meritul cărții e de a ni-l restitui în întregime”. □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc (XXIV)* Octavian Paler publică *David. Decepția neoclasicismului*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Ca un suspin optimist*, este prezentată piesa lui Grigore Ventura, *Curcanii*, montată pentru TV. □ Adi Cusin publică un interviu cu Ileana Sărăroiu. □ Adi Cusin prezintă în *Cronica (261)* ultima ședință a cenaclului. □ În *Racul (141)* Teodor Mazilu publică *Toast cu prilejul zilei de naștere a lui Mișa*, iar Nicolae Dragoș, *Travesti*. □ Ion Dodu Bălan publică povestirea *O întâmplare în tren*.

• [„**Orizont**”, nr. 18] Număr dedicat centenarului cuceririi independenței de stat a României. Două poezii patriotice sunt semnate pe prima pagină de Damian Ureche, *Balada neatârării*, și de Eugen Dorcescu, *Omagiu*, urmate pe paginile de la mijloc (a patra și a cincea) de rubrica „poezii cântă independența patriei”, unde sunt prezenți cu poeme Endre Karoly (*Pământul meu natal*, în românește de Andrei A. Lillin), Franz Liebhard (*Roșu, galben și albastru*, în românește de Ion Arieșanu), Vladimir Ciocov (*Eroii Plevnei*, în românește de Dușan Petrovici) și Aurel Turcuș (*Sentimentul independenței*). Restul articolelor sunt în ton cu celebrarea evenimentului: *Folclorul bănățean, un document al evenimentelor de la 1877* (de Ion Iliescu), *Războiul de Independență și contribuția scriitorilor din Banat* (de I.D. Suci), *Războiul de independență în conștiința artistică a bănățenilor* (de Ion Crișan), *Războiul de la 1877, un deziderat de veacuri al poporului român* (de Dan Popescu), *Învățători din Banat în sprijinul războiului de independență* (de Vasile Dudaș), *Țărâtimea, forța socială de bază a luptei pentru independență* (de Gh. Oancea), *Prima istorie a războiului de la 1877-1878* (de Viorel Faur); șirul de articole se încheie, la rubrica „orizont pe glob”, cu fragmente citate din diverse lucrări străine în care s-au răsfrânt ecouri ale războiului de independență românesc, cu titlul *Războiul de independență, din 1877, în enciclopedia, dicționare enciclopedice și lucrări de istorie străine*.

• [„**România literară**”, nr. 18] Numărul se deschide pe două paliere tematice: *9 Mai 1877 – Independența și 9 Mai 1945 – Ziua Victoriei*. □ George Ivașcu inaugurează discuția despre ambele momente istorice în editorialul *În freamătul istoriei adevărate*. □ Un documentar amănunțit care surprinde cele două evenimente este realizat de Ion Munteanu. ■ Într-un text care funcționează asemeni unui preambul al celor două grupaje, Mircea Zăciu precizează raporturile dintre *Literatură și istorie*: „Poate mai mult decât în alte literaturi, datorită condițiilor specifice la care ne-am făurit ființa națională și originalitatea culturii, sentimentul acut al istoriei constituie unul dintre stimulii fecunzi ai creației noastre. Un itinerar bogat în semnificații atestă de-a lungul veacurilor un intim raport între *istorie* (istoria reală) și „*istorie*” (povestire, discurs poetic) de la un cap de drum, al cronicarilor, stând sub semnul matein al «pajerelor încheștate», recognoscibil și în opera epică a lui Dimitrie Cantemir, până la scriitorii autentici ai contemporaneității. Desfășurarea acestui raport complex e detectabilă (ca fenomen al istoricității literare) atât la nivelul producției operelor – autor, grup social – în spiritul concepției lui Goldmann, cât și la acela al unei sociologii preconizate de Escarpit, al difuzării și receptării operelor, ori la nivelul textului și *lecturii*. Încât, până și diversele tipuri de metodă critică modernă țin de un coeficient al relației istorice, după încercările (și tentațiile) succesive de a eluda, în analiza textuală, orice raport de istoricitate. În ce ne privește, o reabilitare a studiului istorico-literar trebuie să țină seama de cel puțin trei vectori mereu activi în spațiul scrisului românesc: ideea de *participare* la

istorie, de *solidaritate* cu destinul național și cea de *creație* (în spiritul unei tradiții, al unui ethos, al invocării istoriei în fine)”. ■ Despre felul în care s-a reflectat în scris ziua de 9 Mai – *Independența* explică Emil Manu în *Literatura Independenței*. □ Geo Bogza reia un articol mai vechi, publicat inițial în *Contemporanul* din 10 mai 1957: *Vin tocmai de la Plevna...* □ Dana Dumitriu relevă maniera în care s-a oglindit *1877 în literatura populară și în cea cultă*, așa cum reiese din două culegeri recente: „O impresie de proșpețime și autenticitate degajă textele publicate de Aurelian I. Popescu în antologia, scoasă la Editura Scrisul românesc, intitulată *Războiul pentru independență în viziunea populară*. Sunt adunate versuri și fragmente de memorii ale unor combatanți din rândul maselor larg țărănești sau orășenești, exprimând într-un limbaj simplu, colorat, expresiv prin naturalețe și spontaneitate, suferințele, curajul, elanul patriotic, dorul de casă și de munca pașnică, fericirea victoriei, complexul sentimentelor stârnite de acest eveniment istoric. [...] La o analiză atentă a cântecelor populare create în perioada luptelor de la Grivița, Plevna, Vidin, se constată, cum bine observă Aurelian I. Popescu, procedeele lirice, procesul artistic specific ale creatorului popular – împletirea pasajelor noi, sugerând starea de spirit, imediată, cu pasajele codificate deja ale doinelor și baladelor străvechi. Poetul anonim adaptează cu suplețe motivele, formulele de largă circulație în vederea exprimării unei trăiri directe, personale. [...] Toate istorisirile cuprinse în antologie redau în căldura și farmecul expresiei lor, trăirile directe, emoțiile simple, autentice ale oamenilor care au participat la lupte, constituind, fără artificii retorice, un reportaj impresionant al războiului, văzut din perspectiva celor ce l-au purtat jertfindu-și liniștea, familia, viața pentru ideea neatârării. Sunt texte care dincolo de valoarea lor istorică de document viu, uman posedă o valoare sentimentală deosebită. Ele evocă eroi și întâmplări pe care istoria nu le-a consemnat, dar care au făcut istoria, au contribuit la victorie, la câștigarea definitivă a independenței țării. O altă antologie, apărută tot la Editura Scrisul românesc, sub îngrijirea lui Victor Rusu, intitulată *Imnurile neatârării*, adună odele, marșurile, cântecele și poemele scrise în perioada războiului de independență sau mai târziu, în memoria jertfelor umane ale acestui război, de poeți consacrați. Din lectura versurilor cu caracter agitatoric, militant, patriotic ale lui Vasile Alecsandri, Scipione I. Bădescu, G. Baronzi, Alexandru Cărpenișeanu, George Coșbuc, George Cretzianu, Barbu Delavrancea, Petre Dulfu, Alexandru Macedonski, Ioan Nenițescu, N.T. Orășanu, G. Sion, Iosif Vulcan, N. Vulovici și alții, unele mai inspirate, altele meritorii doar pentru intenția lor, pentru înflăcăratele sentimente pe care încearcă să le toarne în forme artistice, se poate observa că memoria colectivă culturală a păstrat pe cele mai expresive, mai convingătoare sub raport literar, uitând sau aproape uitând pe cele prea amplu retorice, prea prozaice sau prea simpliste sub raport prozodic. [...] Cele două antologii se întregesc una pe cealaltă, comunică între ele prin vibrația profundă a sentimentelor, prin elanul patriotic,

prin spontaneitatea expresiei poetice folclorice și culte într-un moment de mare încordare istorică, cum a fost războiul de independență, demonstrând avântul, entuziasmul ce cuprinsese întreaga țară”. □ *Spiritul autentic al Războiului de Independență* este găsit de către Lucian Raicu într-o altă culegere: „*Pui de lei 1877*”. *Antologie din literatura independenței naționale*, îngrijită de Rodica Florea. □ Două volume de *Memorii și scrisori* din perioada războiului sunt parcurse analitic de Valeriu Cristea: *Memorii. Campania 1877-78* ale generalului Alexandru Cernat și *Scrisori din războiul independenței. Maior Eftimie Ulescu, 1877-78*. □ Ion Horea afirmă că „*Suntem o națiune de sine stătătoare*”. □ *Actul Independenței ca sursă creatoare* în teatru este evidențiat prin două piese: *Hotărârea* de Mircea Bradu, despre care scrie Valentin Silvestru, și *Iarna lupului cenușiu* de Ion D. Sîrbu, pe care o analizează Bogdan Ulmu. □ D.I. Suchianu săvârșește o incursiune memorialistică în *Am asistat la realizarea filmului „Războiul independenței”*. ■ Cel de-al doilea grupaj aniversar, dedicat zilei de 9 Mai 1945 – *Ziua Victoriei*, debutează cu un comentariu al lui Șerban Cioculescu, *Din lirica românească antifascistă*: „Sub sugestivul titlu *Ceea ce nu se uită*, Editura Minerva ne oferă o antologie *Din lirica românească antifascistă*, de George Togan, cu o prefață de Ioan Adam. Autorul ei și-a propus și a izbutit să realizeze «o reproducere exhaustivă a textelor ce ilustrează epopeea luptei antifasciste [...] prin neomiterea nici unei atitudini lirice esențiale, a nici unui moment important al devenirii poeziei de rezistență». Acesteia i se adaugă contribuția scriitorilor care au debutat după Eliberare, unii contemporani ororilor fasciste, alții reprezentând «evoluția conștiinței politice a scriitorilor români contemporani». [...] Se remarcă marea frecvență a poezilor ardeleni și a celor maghiari și germani, solidari în lupta pentru integritatea Ardealului nostru, împotriva Diktatului de la Viena. Fenomenul este dintre cele mai elocvente. Unele din aceste poezii au fost publicate în pofida vigilenței cenzurii. Ba chiar profesorul D. Caracostea, om al regimului antonescian, a făcut loc în «Revista Fundațiilor» poeziei lui Mihai Beniuc, *Melița*, fără a-și da seama de transparentul ei simbol antifascist și relevându-i cu exclusivitate sugestiile sonice”. □ Constantin Țoiu indică *Marile aliate nevăzute*: „O carte pasionantă, recent apărută, *Regimul politic din România în perioada sept. 1940 – ian. 1941* de A. Simion demonstrează, pe bază de documente, umanitatea populară a încrederii noastre în victoria finală a forțelor democratice, încredere ai cărei susținători și răspânditori cei mai fervenți au fost oamenii de stânga în frunte cu membrii Partidului Comunist Român. Bărbați politici ai altor partide, în ciuda intereselor de clasă, își păstrează și ei luciditatea înaintea aventurii lipsite de viitor în care fusese aruncată țara împotriva aliaților ei fi-rești și, mai ales, împotriva profundului spirit democratic și clarvăzător în toate, specific poporului nostru. Marile aliate nevăzute dar omniprezente, clipă de clipă, ale forțelor democratice internaționale, care au dus la victoria omenirii din Mai, au fost Știința și Cultura. [...] Ce pare minunat (fiind, de fapt, o regu-

lă simplă) e că marea știință și marea cultură, garanții sigure, totdeauna, ale Victoriei, potrivnice concepțiilor retrograde ce fac din Cosmos o grotă, se întâlnesc, totdeauna și irevocabil, în speranțele și în înfăptuirile lor, cu înțelepciunea populară din care ele și rezultă ca dintr-un sol fecund prin secole”.

■ Nicolae Manolescu aduce în prim-plan două *Romane istorice*: „un bun roman istoric, inteligent și fin stilistic”, anume *Rug și flacăra* de Eugen Uricaru și *Plângerea lui Dracula* de Corneliu Leu. □ Și poeziile din acest număr sunt atinse de fiorul istoriei. Astfel, putem citi versuri înrudite tematic semnate de: Tiberiu Utan (*Gânduri la anul '77*), Toma George Maiorescu (*Arborele cu o sută de cercuri*), Tudor George (*Scara de la Plevna, Goarna, Panegiric, Peneș Curcanul – venerabilul! și Atacul de la Smârdan*), Claudiu Iordache (*Gloria trecută – Gloria viitoare*), Radu Selejan (*Independența*) și Vasile Smărăndescu (*Dorobanții*). ■ Radu Boureanu ține o *Reculegere în amintirea lui Camil Baltazar*: „Plecarea dintre cei vii a unui poet semnifică moartea în embrion a unei lumi de idei, de senzații, de profeții nerepetabile, de stări revelatoare, de porțiuni de vis, cu care se mai vindecă asprimea, banalul și divorțul individului, al multitudinii cu natura edenică. Camil Baltazar a fost un poet pur marcat în întrecerea lui de sigiliul existenței tragice. A cântat prevestitor, intuind propria sa întâlnire cu tragicul. Poemele sale de sanatoriu pe care le-a alcătuit crezând că relevă o lume și o atmosferă aparte, nouă, în lirica noastră, l-au marcat, l-au expulzat din firească, nu contrafăcându-și romantic esența, ci rămânând al zonei, al atmosferei recreate. Atunci când se profila ca poet de mișcare nouă poetică, în cercul «Zburătorului» unde trona Eugen Lovinescu, nu știa că-și va părăsi uneltele cu care-și făurise dimensiunile lirice, că întors din drum, crezând să se completeze cu o latură a exigențelor burgheze de viață, lansându-se pe făgașul practic, mergea, până a-și deschide un salon de coafură pentru bărbați, în Piața Palatului, în casele laturei stângi, unde se afla Banca Națională și magazinul Ciobanu. Era deci în plin centru, mercantil, pe o linie și companie ce-l rupea artei sale pentru arta practică a bune stări, prin comerț. Dar, dus și întors din această amăgire, fumistul practic abandona aceste tentații, își marca întoarcerea fiului risipitor printr-un mănunchi de poeme cu titlul: *Întoarcerea poetului la uneltele sale*”. ■ Ștefan Aug. Doinaș invocă, poetic, *Ursitoarele*. ■ Din acest număr nu lipsesc nici textele *În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*. Astfel, Mircea Horia Simionescu sondează *Inovația pe țărâmul ferm al moștenirii*: „Într-un articol publicat la începutul anului în paginile acestei reviste, îmi mărturisiseam convingerea și satisfacția că, acum și aici, marile demersuri și realizări artistice ale culturii românești și universale își află o nouă și plină de originalitate deschidere, experiența ultimilor ani fiind una dintre cele mai interesante din istoria noastră contemporană. Încercând să dezmint părerea unora, care operează determinări rigide și imediate între climatul cultural și produsele artistice ale unui moment spiritual, nu întotdeauna în raport direct de determinare, arătam acolo că suntem martori ai unui complex proces

de asimilare și reconsiderare a tradiției și istoriei culturii, proces simetric și complementar celui pașoptist. [...] Departe de a invita la mulțumirea de sine, străină spiritului nostru, rândurile mele afirmative din articolul amintit erau polemice și îndemneau la meditație, ridicând problema, mereu actuală, a raportului artistului cu climatul spiritual. Îndemnul partidului nostru de a cerceta și a învăța neconținut din nobilul tezaur al tradiției artistice românești trebuie înțeles nu ca un paseism de documentarism respectuos, ci ca o amplă activitate de reînscrisere pe orbita înaltă a unei gândiri perfect structurate, presărată de monumente inspiratoare de inițiativă și oferind cele mai largi posibilități de exprimare. Când se rupe această legătură, nu tradiția este vinovată, ci subțirimea spiritului nostru, care nu ajunge la argumentele și binefacerile culturii. Opinia unora, după care arta se poate dispensa de cultură, de strădanie acerbă, de frecvente și dureroase reveniri apare în acest caz de-a dreptul primejdioasă. [...] După părerea mea, apropiata Conferință pe țară a scriitorilor va trebui să pună în discuție felul în care se afirmă noul în literatura noastră, să sublinieze trăsăturile procesului de îmbogățire a valorilor moștenite, să pună în lumină faptul că, datorită îndrumării consecvente a partidului, literatura de astăzi sporește posibilitățile de înțelegere a proceselor celor mai complicate și mai fine din realitatea socialistă, din conștiința oamenilor însetați să cunoască frumosul, adevărul, binele, în transfigurările sublime ale artei”. □ Szász János susține *Unitatea de viziune și idealuri*. □ *Din problemele traducerii literare* scoate la iveală Dan Dușescu: „Cultura noastră și, în speță, valorile literaturii noastre cer cu cea mai deplină îndreptățire să intre în circuitul universal. Fiindcă avem ce da. În Hotărârea Plenarei C.C. al P.C.R. cu privire la realizarea Programului de măsuri pentru aplicare hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și al Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, politice și cultural educative se fac referiri speciale la popularizarea valorilor culturale românești în străinătate: «În domeniul cărții editurile vor intensifica eforturile pentru editarea unui număr sporit de lucrări românești în limbi de circulație internațională, care prin conținutul lor să propage marile valori ale culturii noastre, să facă cunoscute străinătății realizările poporului român de-a lungul existenței sale și, în mod deosebit, realizările actuale». [...] Au apărut câteva lucrări ale scriitorilor noștri clasici și contemporani, editate fie la noi, fie în străinătate – Eminescu, Rebreanu, Zaharia Stancu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu etc. – dar numărul lor este extrem de mic. Mai mult, unele traduceri, în special cele de poezie, au fost încredințate unor persoane care vor fi cunoscând cutare limbă străină pentru că este limba lor maternă, dar nu au nici un fel de contingențe cu poezia. [...] Rezultatul a fost că un Eminescu, un Arghezi, în anumite versiuni, au ajuns sub ochii cititorului străin mutilați în modul cel mai jalnic. Și cu aceasta ajungem la problema atât de controversată: Cine are calitatea de a traduce în limbi străine literatura noastră? Firește, un poet autentic sau un prozator autentic al limbii respective, cu con-

diția ca el să cunoască limba română până în fibră și cu condiția ca el să aibă și darul traducerii artistice. Acesta este idealul, dar nu ușor de realizat. [...] Altă întrebare: Poate cineva stăpâni într-o asemenea măsură o limbă străină, îndeplinind și condițiile clarificării pe plan artistic, încât să realizeze traduceri valabile pentru cititorul străin de azi, cu exigențele sale artistice de azi, nu de alaltăieri, sau de acum un secol? [...] Oricum, soluția optimă și realizabilă s-ar contura sub forma unei colaborări strânse, aș spune de lucru cot la cot, între un literat român perfect cunoscător al limbii respective și poetul sau prozatorul străin care să se dăruiască acestei îndeletniciri. Lucrările astfel realizate ar asigura atât redarea autentică a scriitorului român tradus, cât și valabilitatea artistică și modernă a acelei redări. O asemenea soluție se leagă și de o prevedere cuprinsă în Documentele mai sus menționate: «Se vor dezvolta relațiile editurilor românești cu casele de editare străine, acționându-se pentru realizarea unor coeditări sau perfectarea publicării unor traduceri»». □ Teodor Mazilu se „așază” la *Masa de lucru*: „Cel mai greu este pentru un scriitor să ajungă în fața mesei de lucru, în față sfînteii pagini albe. Rebreanu veghea în fața paginii albe chiar în nopțile în care nu scria un rând. Dar această veghe, chiar când pagina rămâne albă, este tot un act de creație; detest scriitorii care gîndesc puțin și scriu enorm, care se ridică la generalitate fără să înțeleagă realitatea imediată, căreia îi aparțin de drept. [...] Să rămânem credincioși neobositei veghi în fața paginii albe; s-o preferăm întotdeauna crizelor de egocentrism și vanitate. Ceasurile petrecute în fața paginii albe reprezintă jurămîntul nostru de credință, nevoia noastră de a iubi și de a comunica”. ■ Sub titlul *Primele întâlniri cu George Enescu*, Daniela Dolgu selectează și traduce câteva fragmente din autobiografia lui Yehudi Menuhin, *Călătorie neterminată*. ■ E.F. Accrocca publică, în traducerea Cătălinei Turcitu, câteva însemnări de *Sub soarele Siciliei – Premiul „Etna-Taormina”*, premiu despre care știm din numărul anterior al revistei că a fost acordat, această ediție, lui Alexandru Balaci.

● [„Tribuna”, nr. 18] Număr dedicat Războiului de Independență. ■ Conține un grupaj liric dedicat Războiului de Independență, cu texte de Teohar Mihadaș, Victor Felea, Negoită Irimie, Miron Scorobete, Gabriel Pamfil, Cornel Udrea, George Roș, Mircea Gomoiescu, versuri de Iannis Manikas (trad. Antița Augustopoulos-Jucan). ■ În *Vremelnicia jocului*, Doina Curticăpeanu analizează volumul lui Johan Huizinga, *Amurgul evului mediu* (în traducerea lui Edgar Papu). ■ Al. Covaci recenzează volumul de poezie patriotică *Muntele mioritic* (Facla), de Eugen Evu. ■ Ion Buzași se oprește asupra plachetei *Stele în munți* (Albatros, 1976), de Ion Mărgineanu, care conține la rândul său versuri închinat patriei.

6 mai

● [„Contemporanul”, nr. 18] Nicolae Balotă reflectează la *Răspunderea literatului*: „Revoluționarea tiparelor artistice și modificările viziunii științifice

despre lume și viață țin de această mutație care e în curs. Răspunderea supremă a literatului se află în modul în care uzează de cuvânt. Răspundere nu numai estetică, ci și social-etică. Umanismul revoluționar nu este numai discurs asupra umanului, ci formare și transformare a omului”. ■ Dumitru Micu descoperă „Arte poetice” și „optici narative” în două studii critice. □ Nicolae Bălotă: *Arte poetice ale secolului XX*: „Articolele sale sunt însumări de note de lectură, așternute în aparență fără sistem, în fapt ghidate de o mare, deși neafișată voluptate de a instrui. Sub faldurile stilului eseistic, nițeluş afectat, mână întrucâtva de prețiozitate, sub *rococo-ul* discret al frazării somptuoase se pot desluși mecanisme didactice, acționate de o metodologie oarecum scolastică”. □ Silvian Iosifescu: *Mobilitatea privirii*: „Intrată în librării odată cu *Arte poetice ale secolului XX*, o altă carte de teorie literară, *Mobilitatea privirii* de Silvian Iosifescu, are ca obiect o problemă – una singură, însă esențială – de «poetică» a prozei. Ce diferențiază, nu numai spectaculos, dar și profund, artele narrative ale secolului nostru de cele anterioare, este pluralitatea unghiurilor de percepție”.

● [„Cronica”, nr. 18] Numărul este consacrat „marii sărbători a poporului nostru – Centenarul independenței de stat a României”: □ În loc de editorial citim *Patrie liberă și suverană* de Mircea Dragomir: „Lupta purtată de poporul român de-a lungul veacurilor în numele celei mai nobile cauze din istoria omenirii – cucerirea libertății, independenței și a suveranității naționale – a cunoscut adevărata sa împlinire în anii socialismului, când clasa muncitoare, în alianță cu țărănimia, intelectualitatea și celelalte categorii de oameni ai muncii, sub conducerea Partidului Comunist Român, au transformat România într-o țară socialistă înfloritoare, în continuă ascensiune pe treptele progresului și civilizației, ale cărei realizări în toate domeniile de activitate – politic, economic, social, cultural, științific și tehnic – îi asigură un loc de prestigiu între statele lumii”. □ L. Boicu marchează *Centenarul independenței*: „Sărbătorim centenarul independenței noastre într-un moment când zeci de popoare au pășit de curând sau sunt pe cale de a păși peste acest prag de recunoaștere universală a unei identități, a unui drept natural, deci imprescriptibil, care confirmă și în formă, *de jure*, libertatea comunităților naționale de a-și construi propriul lor viitor în conformitate cu propriile interese”. □ Maria Platon scrie despre *Războiul de independență și literatura română*: „Oglinda a condiției umane și naționale, războiul popular din 1877, războiul independenței noastre absolute și al recunoașterii țării și numelui legitim de România, a determinat în mișcarea ideilor și literelor românești un curent de ideologie și de sensibilitate pe care literatura – cea dintâi – l-a concretizat artistic prin mijlocirea cuvântului. O literatură «sortită», în întregime, realismului, pentru că nimic n-ar fi fost mai artificial decât încercarea de a nu-l raporta pe individ la situația istorică reală, de a nu-l confrunta cu lumea altora și cea a evenimentului”. □ Aurel Loghin publică textul *Clasa muncitoare – continuatoarea luptei pentru unitate și in-*

dependență: „Intrând ferm pe arena vieții politice românești în a doua jumătate a secolului trecut, clasa muncitoare – forța cea mai înaintată a societății – a preluat conducerea luptei pentru unitate și independența națională. Prin natura poziției de clasă și locul în producție, interesele proletariatului corespundeau pe deplin cu interesele întregului popor, cu cerințele obiective ale dezvoltării societății românești”. □ L. Saizu semnează *O pagină glorioasă de istorie*: „Victoria de la 9 Mai 1945, marcând terminarea în Europa a mării conflagrații a secolului nostru, prin capitularea necondiționată a Germaniei naziste, sub loviturile armatelor coaliției antihitleriste, reprezintă un eveniment de o covârșitoare însemnătate pentru destinele umanității”. □ Gh. Platon, *Independența – cauză a întregii națiuni române*: „Năzuința către unitate, lupta pentru apărarea independenței reprezintă constante fundamentale ale istoriei poporului român”. □ D. Ivănescu prezintă *Războiul de independență oglindit în presa ieșeană*: „Nenumăratele documente oficiale și particulare, memoriile, amintiri, jurnale de campanie, rapoarte ale diplomaților și atașajilor militari, presa din țară și din străinătate, toate la un loc alcătuiesc un tablou cuprinzător ale evenimentelor, în centrul cărora s-a aflat și țara noastră, petrecute în anii 1877-1878”. □ N. Barbu discută despre *Teatrul românesc și vocația independenței*: „Două sunt căile prin care teatrul românesc își afirmă, de la începuturile sale, substanța specifică și formula estetică menită a-l impune spectatorilor. Primă cale – cea a dramei istorice – începând de la Gh. Asachi, a cunoscut și cunoaște, până în vremea noastră, remarcabilele biruințe care demonstrează, toate, vocația independenței, reflectând aspirația cea mai adâncă și trăsăturile de caracter ale unui popor născut liber aici, pe aceste pământuri, și aici întâmpinând vicisitudinile vremurilor ce au urmat. Cea de a doua cale e reprezentată de comedia de moravuri care, indirect, folosindu-se de alte mijloace, vine în întâmpinarea aceleiași dominante a afirmării originale și neatârinate, satirizând tendințele de imitare, de preluare cu orice chip, a unor modele exterioare de comportare, neaderente evoluției noastre sociale și istorice”. □ D. Ciura scrie despre *Preludii diplomatice de războiul de independență*. □ Radu Simionescu semnează *Independența și suveranitatea națională – obiective prioritare*. □ Sub semnătura Herthei Perez și Stelian Vasilescu citim *Ecouri ale războiului de independență. Mărturii în presa germană. Mărturii elvețiene. Mărturii finlandeze*. ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *În război* de Duiliu Zamfirescu: „Mișcat de faptul trăit, scriitorul va apoteoza sacrificiul eroilor de la 1877 în romanul *În război*, imaginând o construcție epică amplă, menită să pună în relief clare semnificații etice”. ■ În *Mențiuni critice* găsim: □ Anatol Ghermanschi semnaleză *Cronica din Bechet* de Gh. Nicola Stoian-Ogrineanu: „Chiar dacă, în ciuda unor surprinzătoare perle de stil, virtuțile estetice ale lucrării nu depășesc vorbirea obișnuită (dar oralitatea lucrării este un merit evident), această cronică are marea calitate a autenticității”. □ Hristu Cândroveanu prezintă *Memoria lirei* de Radu Felix: „Primul popas al lui Radu Felix

pe drumul poeziei merită a fi luat în seamă”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Lupta cu inerția*: „Din cadrul Festivalului național «Cântarea României», concursul de creație artistică «Lupta cu inerția», a promovat, pentru faza finală, la poezie – pe Ion Boroda, Viorica Anca-Cozan, Jean Panaite, Vasile Arvinte, Elena Chimer, Costel Dan Stejari, Adi Cristi, Gheorghe Filip, Alexandru Tacu, Aurel Ștefanachi, Dumitru Gh. Neculce; la proză – Adrian Andoniu; la teatru – Al. Dumitra; la muzică – Lucian Dumitriu, Mihai Olaru, Eugeniu Chelaru, Petronela Olaru; la arte plastice, pe primele locuri – Vasile Vicol (pictură), Vladimir Asaftei (grafică), Gheorghe Podaru (arte decorative), Constantin Loghin (sculptură)”. □ N. Irimescu, *Publicații vrâncene*: „«Revista noastră» – a elevilor liceului «Unirea» din Focșani (serie nouă) are un nume și un prestigiu bine cunoscut de mai mulți ani, printre publicațiile similare din țară. [...] Tot de la Focșani ne provine «Mâlcovia» supliment social-politic al ziarului «Mâlcovul» din județul Vrancea”. ■ Versuri semnează George Lesnea (*Veteranul de la 1877*), Aurel Ciurunga (*Chemarea independenței; Dunăre, Dunăre; Împlinirea*), Gheorghe Dragu (*Caii Plevnei; Goarna dorobanțului*). □ Boris Crăciun publică *Atacul de noapte*, fragment din romanul *La porțile Orientului*, în pregătire la Editura Junimea.

- [„**Munca**”, nr. 8386] Florin Costinescu publică poezia *Epoic gest*. □ Radu Cârnecki publică poezia *Partid al frumuseții*. □ În *Meridiane – România în lume*, este publicată o notă despre apariția unor volume semnate de Nicolae Ceaușescu în diverse țări ale lumii.

- [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 335] Număr dedicat *Centenarului Independenței*, de un redus interes literar dar cu articole istorico-politice, precum *Centenar glorios (1877-1977)* de Corneliu Vadim Tudor. □ *Scriitorii și independența* de Dim. Păcurariu. ■ Dinu Săraru găsește asemănările dar și discrepanțele între *Istorie și teatrul istoric*. „Nu este o întâmplare faptul că toți marii scriitori români de teatru s-au adresat istoriei poporului nostru pentru a recrea cu mijloacele artei dramaturgice pagini de glorie și de patetică rezonanță morală și patriotică... Astăzi, resuscitarea teatrului istoric și a interesului spectatorului pentru teatrul istoric nu face altceva decât să argumenteze continuarea unei tradiții și logică acestei continuități e determinată iarăși de logica istoriei... Rare au fost în trecut, momentele care să se ofere cu atâta generozitate șansei scriitorilor de a aborda istoria în favoarea literaturii autentice. Niciodată, cred eu, teatrul însuși nu a fost mai favorabil literaturii de inspirație istorică și niciodată, în trecut, scriitorul n-a avut mai clară interpretarea istoriei și n-a avut, mai limpede luminat din perspectiva politică, sensul istoriei poporului.” □ Ileana Lucaciu semnează cronică teatrală *Două ore de pace* de D. R. Popescu – poem despre independență (la Teatrul Mic). □ Versuri patriotice adecvate *momentului '77*: Ion Crânguleanu și Al. Brad. □ Despre literatura independenței naționale publică articole: Ion Lotreanu – *O mare avere...*; Manole Neagoe – *Ziua dreptății*; M. N. Rusu – *Pui de lei*; C. Sorescu – *Literatura*

populară a independenței. □ Cronica literară a lui Emil Manu se oprește la romanul *Lunea cea mare* de Dan Mutașcu, „o monografie a capitulării Plevnei, concentrând în cele 230 de pagini filmul ultimelor 24 de ore ale asediului.”

7 mai

• [„**Luceafărul**”, nr. 19] *Independența, actul de eroism al unui popor eroic* se intitulează articolul de fond din acest număr, semnat *Luceafărul*. □ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru publică tableta *Memoria vie*, consacrată unei cronici inedite a Războiului pentru Independență, datorate învățătorului doljean Ștefan T.I. Cotigescu. Însemnările, restituite de cercetătorul Nestor V. Severineanu, au fost făcute pe filele unei Evanghelii. ■ Pe prima pagină, versurile festive *Cuvinte de Mai* de Dan Rotaru: „Ne-am logodit cu tot censeamnă Zbor,/ înaintând spre Comunism, o, Țară!// [...] Gând lângă gând, poeți și muncitori,/ țărani cu suflet mirosind a pâine.// Urmăm Partidul Comunist Român,/ cu inima scrim luminos-ți mâine”. ■ Ovidiu Genaru se adresează directorului postului de radio *Europa Liberă* (la acea vreme, Noël Bernard) într-o *Scrisoare pe care prefer s-o public*: „Nu, domnule director. Și e o infamie că nu mi se permite să mă droghez. E o lipsă de droguri la noi pe piață căți vine să urlî. Recunosc și mă doare. Vă rog să apelați la Crucea Roșie Internațională să fiu ajutat. Nu mai pot trăi fără mescalină. Aștept pachetul dv. [...] Nu, domnule director, nu mai sunt zăpezile de altădată. Democrația de a aprinde lumina la conac, democrația de a fi slugă, egalitatea dintre cal și călăreț au fost abolite. [...] Nu, domnule director, noi nu avem dreptul să călătorim. Dacă am fost, totuși, în Elveția, Italia, Austria, totul se explică prin mituire. Mituire, da. Cunoașteți. Vorbim ca între mituiți. Eu am mituit vameșii și grănicerii cu o țigară Kent. Mi-a plăcut pe unde am fost. Și mai ales România. Nu, domnule director, mulțumesc pentru invitație; mă simt bine acasă, nu emigrez, nu-mi plac subsolurile, iubesc cartofii din grădina mea. [...] Da, domnule director, n-am de lucru. Șomez. O zi pe săptămână, duminica, sunt șomer. Îmi iau familia și plec cu mașina la iarbă verde și-acolo ne deplângem toți soarta și nenorocirea că a doua zi mergem la slujbă. Nu, domnule director, nu fiți îngrijorat, autorilor români li se plătesc drepturi de autor. În lei, nu în D.M. [*Deutsche Mark* – mărci germane] Da, domnule director, zvonul e adevărat. Nu cultivăm în presă violența și pornografia oribilă. [...] Nu, domnule director. Nu mai există libertatea prostituției, libertatea de a crăpa de foame, libertatea de a săpa tranșee, libertatea de a face cadou la onomastici un flacon cu acid sulfuric. N-am de unde cumpăra o mitralieră și asta mă jignește enorm. E o lume plină de contradicții, sper să interveniți în ajutorul nostru pe calea undelor. Vă mulțumesc anticipat. Da, domnule director, știu. Sunteți ceea ce se cheamă *un dezinteresat*. Nu primiți bani, trăiți cu vânt. Numai iubirea de patrie vă dă puterea să supraviețuiți printre străini. Ah, dorul vă mistuie. Sunteți un caz de mutilare, nu vă împotriviți cuvântului. Un creier fără patrie. Nu, domnule director, nu vă

trimit scrisoarea într-un plic, de teamă să nu fie oprită de cenzură. Prefer s-o public. Da, domnule director, închei, fără a vă asigura de stima mea, Ovidiu Genaru". ■ La *Varia*, Al. Piru încredințează eseul *Literatura română și idealul național*. ■ În pregătirea Conferinței naționale a scriitorilor, Eugen Simion propune, la *Fragmente critice, Notații despre roman*: „Încotro merge romanul românesc? După cel de-al Doilea Război Mondial, romanul [...] a cultivat întâi *fresca* și, trecând printr-o baie de istorie, a înfățișat întinse categorii sociale, evenimente mari (ca războiul), procesul de disoluție sau, dimpotrivă, de afirmare a unei clase, prozatorul având, în esență, obsesia unei viziuni totalizante. Mort înainte de război, romanul-fluviu revine în actualitate, și ambiția romancierului este să cuprindă istoria pe mai multe generații. Cele mai bune romane din deceniul al VI-lea (de la *Moromeții* la *Bietul Ioanide*) sunt scrise cu această optică recuperatoare, vastă, susținută de un sentiment pe care l-am putea numi al *completitudinii*. [...] Romanului de tip epopeic îi locul, în deceniul al VI-lea, *romanul individului* sau, altfel zis, romanul unei conștiințe ce își descoperă individualitatea. [...] L-am putea numi, dacă termenul n-ar fi legat atât de strâns de o școală filosofică, *romanul existențialist*, pentru că viața unui individ este văzută, acum, în raporturile ei cu noțiuni ca libertate, necesitate, revoltă, eșec, acțiune, alienare, dezalienare etc. [...] Se înțelege că, față în față cu astfel de probleme, romanul revine la analiză și pune din nou preț pe *psihologie*. [...] Romancierul a descoperit faptul că sentimentele cele mai pure nu sunt în afara unor determinări și că toate actele omului (inclusiv acela de revoltă contra lui însuși) reprezintă o participare la istorie. [...] Mai toți prozatorii importanți ai momentului au înfățișat astfel de conflicte și am putea spune, chiar, că o nouă generație (de la D.R. Popescu și Nicolae Breban la Al. Ivăsiuc și Augustin Buzura) a intrat în viața literară prezentând relațiile dintre un individ cu spirit reflexiv și circumstanțele acaparante. [...] Este interesant de observat că influența noului roman (vizibilă la prozatori ca Sorin Titel, Mircea Ciobanu etc.) n-a scos romanul din problematica istoriei, a complicat numai tehnica lui, cu rezultate în plan estetic de mai multe feluri. Un fenomen pe care l-au observat mulți este, după această largă deschidere existențialistă, nașterea *romanului politic*, înțelegând prin aceasta un roman al conștiințelor politizate. [...] *Îngerul a strigat, Princepele, Vânătoarea regală, Iluminări, Fețele tăcerii, Delirul, Țara îndepărtată, Galeria cu vișă sălbatică, Lumea în două zile, Racul* și numeroase altele sunt, în sensul cel mai plin al cuvântului, niște romane politice interesate de felul în care o spiritualitate specifică întâmpină la modul propriu istoria și iese, îmbogățită sau lovită, din această experiență. Spre ce se îndreaptă, atunci, romanul românesc? Nu putem ști, romanul poate să descopere în curând alt câmp de probleme și formule pe care critica nu le cunoaște încă, ce putem spune este că, indiferent de opțiunile lui viitoare, romanul va însoți totdeauna *omul și istoria* și că va trebui să ia în toate situațiile apărarea omului". ■ Două romane discută M. Ungheanu la *Cronica literară: Marea*

vâlvătaie de Ion Marin Iovescu și *Lunea cea mare* de Dan Mutașcu. □ *Marea vâlvătaie* abordează revoltele țărănești de la începutul secolului: „Situțiile de care se ocupă Ion Marin Iovescu sunt cele care au mai stat sub penița celor care au scris despre 1907. Regăsim chiar episodul furtului porumbului de la hambare descris și de Liviu Rebreanu în *Răscoala* [...]. Veleitățile lui Ion Marin Iovescu nu merg, deci, în direcția invenției propriu-zise, mișcarea epică nu-l interesează în primul rând. El este interesat, lucru observat încă de la debut, de plasma lexicală a satului, de invenția verbală, de farmecul lingvistic al «spunerii». [...] E imposibil să admitem, realist vorbind, ca țărani să glăsuiască mereu în felul în care-i pune să vorbească Ion Marin Iovescu. [...] Chiar dacă putem constata în *Marea vâlvătaie* pagini de «erupție folclorică», după formula lui E. Lovinescu, zicerile afișate de personajele scriitorului, proverbele lor sunt născocite cu o mare vervă. Capitole întregi [...] concurează paginile lui Anton Pann [...]. Proza lui Ion Marin Iovescu, caracterizată până acum de explozia lexicală colorată, de voluptatea lingvistică fără obiect precis, capătă aici o expresie matură și un sens superior”. □ În *Lunea cea mare* este reconstituită ziua de dinaintea victoriei româno-ruse din 1877 împotriva turcilor: „Meritul lui Dan Mutașcu e de a fi refuzat să scrie un roman al eroismului exterior și de a fi încercat să scrie romanul războiului văzut din interiorul tranșeelor și al adăposturilor de luptă. Cu alte cuvinte, autorul nu urmărește spectaculosul faptelor războinice, ci rațiunea lor intimă. Personajele nu-și justifică prezența pe front printr-o singură frază comună tuturor, ci au fiecare o motivare personală. Războiul e trăit din unghiuri diverse și suma acestor perspective dă substanță romanului și o dimensiune omenească la care romanul modern de război, ne-o arată literatura contemporană, ține foarte mult. [...] Enumerările extreme de frecvente [...] dezvăluie predilecția autorului pentru stilul artist al prozei în maniera lui Eugen Barbu din *Princepele*. Enumerarea ocupă, ca și la Eugen Barbu, o poziție centrală în acest *Lunea cea mare*, care, simplu spus, devine o enumerare de mari proporții, făcută cu o pricepere care cere atât informație, cât și exercițiu și pricepere literară. Romanul lui Dan Mutașcu [...] este o bună proză de atmosferă”. ■ Romanul istoric *Plângerea lui Dracula* de Corneliu Leu stârnește interesul lui Valentin F. Mihăescu: „Scriitorul (cum mărturisește, de altfel, în cuvântul către cititor) nu a urmărit atât originalitatea, cât o reconstituire istorică atent documentată, care să refacă spiritul epocii și să probeze complexitatea unei personalități excepționale. Fascinația exercitată de documentul istoric asupra autorului se transmite neștirbită cititorului și justifică procedeul. [...] Toate acestea, regizate inteligent de Corneliu Leu, [...] fac o carte pasionantă, mai grăitoare, credem, decât ficțiunile curente inspirate de viața lui Vlad Țepeș”. □ Selecția propusă de George Muntean din studiile și articolele consacrate de Vladimir Streinu operei lui Eminescu și Arghezi este analizată „interogativ” de Dan Cristea: „A intenționat Vladimir Streinu să-și strângă, altfel decât se poate observa din cărțile publicate, articolele și studiile

despre Eminescu și Arghezi ori și-a manifestat undeva credința că tot ceea ce scrisese în decurs de patruzeci de ani și cu prilejuri diferite despre Eminescu și Arghezi reprezintă fragmente subsumabile și izvorând dintr-o aceeași constanță a meditației critice? A crezut autorul lor că aceste studii și articole, dintre care multe ocazionale, ocupă un loc privilegiat în perimetrul criticii sale și că ele denotă preocupări precumpănitoare față de altele, astfel încât să poată fi decupate din fluența normală a scrisului său și oferite drept interpretări de căpetenie? Și, în fine, sunt *toate* aceste pagini semnificative pentru opțiunile și demersurile criticii lui Vladimir Streinu, sunt ele, în întregimea lor, capabile a-i releva adevărata măsură și a-i pune în lumină, fără greș, originalitatea și percutanța interpretării? Sau, și mai direct pusă chestiunea: e de găsit pretutindeni în aceste pagini, așa cum sunt ele strânse, un Vladimir Streinu plener și mai altfel decât în celelalte domenii ale criticii sale și servește o asemenea selecție, negândită de autor, imaginii criticului? Iată întrebări firești, la care editorul de față nu poate răspunde decât parțial și cu foarte puține argumente. Ceea ce aflăm din prefața sa e faptul că Vladimir Streinu își exprimase intenția de a scrie o carte despre Eminescu și una despre Arghezi, amândouă proiectele rămase, din nefericire, nematerializate și cu extrem de slabe indicații asupra felului cum ar fi arătat” (*O ediție și câteva necesare întrebări*). □ Monografia *Presa literară craioveană* întocmită de Florea Firan este apreciată de Pompiliu Marcea. Criticul formulează și unele reproșuri: „Comentariul e insuficient elaborat și, prin urmare, presărat cu prea mult oralism”. Altă obiecție se referă la atenția „disproporționată” de care beneficiază ultima serie a revistei *Ramuri*, capitolul devenind „un fel de dare de seamă a sumarelor, când o simplă bibliografie pe autori ar fi rezolvat aproape totul, tocmai pentru că revista este «en marche»”. ■ În *Căutări, împliniri și neîmpliniri poetice*, Nicolae Ciobanu „traversează”, la *Cartea de debut*, două volume de versuri premiate la concursul Ed. Cartea Românească. □ Laurențiu Cârstean, „poet al visului”, care „se recomandă drept un elegiac de factură neosimbolistă”, face, cu *Ținutul îndepărtatelor seri*, „o foarte bună impresie”: „În concluzie, am spune [...] că șansa lui Laurențiu Cârstean de a-și contura pe deplin personalitatea poetică nu se leagă de practica poemului de notație discontinuă, ci de poemul «structură», beneficiar al unui efort de elaborare ferm, sesizabil din primul moment, inclusiv sub aspectul «formelor»”. □ În *Elegii pentru pământ*, George Iarin pare „stăpân aproape deplin pe «tainele» meșteșugului [...], cu precizarea că adevărata sa la neotraditionalismul liric este afișată cu nedeazămințită mândrie”. „Doar un simptomatic fenomen de proliferare poetică” află cronicarul în acest volum, autorul coagulând, „într-o viaie și nestingheritoare colaborare”, ecouri din lirica lui Blaga, Goga, Geo Dumitrescu, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, George Alboiu sau Dan Laurențiu. ■ În grupajul informativ *Prezențe* este semnalat nr. 4/1976 din *Cahiers roumains d'études littéraires*. ■ În grupajul *Cântarea României*, dedicat Centenarului Independenței, versuri de Virgil Ca-

rianopol (*Atacul Plevnei*, „după povestirea veteranului Gheorghe Nichifor), Ioana Dinulescu (*Spațiu*), Florin Costinescu, Luca Onul, Dim. Rachici, Ion Segărceanu, Ion Crînguleanu, Viorel Mirea ș.a. ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, proze de Victor Marin Basarab (*Învățăturile caporalului Iancu Dragu* – fragment din *Mătase pentru Pontul Euxin*) și Lucian Dumitrescu (*Culoarea tranșeelor*). ■ Sunt prezenți cu versuri doi dintre laureații Concursului de poezie „Nicolae Bălcescu”, organizat de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Vâlcea, în cadrul Festivalului Național „Cântarea României”: Felix Sima (Marele premiu) și Cleopatra Lorințiu (Premiul revistei *Luceafărul*). ■ Bogdan Ulmu remarcă piesa *Tatăl nostru uneori*, cu care debutează „promițător” ca dramaturg prozatorul constănțean Eugen Lumezianu (regizor Ion Maximilian). Cronicarul reține „câteva personaje excelent construite”, „agreabile unde de umor și lirism”, dar arată că „lucrarea nu-i lipsită nici de inabilități [...] sau de replici stângace”. ■ În cronică radiofonică, Ioana Diaconescu semnalează drama *Curcanii* de Grigore Ventura, o piesă despre Războiul de Independență, adaptată pentru teatrul la microfon de Virgil Brădățeanu, în regia lui Paul Stratilat. Într-un P.S., autoarea îndreaptă o omisiune din nr. 17 al revistei: „Aflu cu întârziere că basmul *Darul cel mai de preț*, pe care l-am comentat în cadrul cronicii radio, sub titlul *Miraculosul bulgăre de pământ*, aparține Silviei Kerim. Nu mi se pare nici acum prea târziu să aduc, pe această cale, un omagiu autoarei acestui basm de o rară gingășie și, mai ales, purtând în el strălucirea simplității. ■ *O clipă cât o veșnicie...* „așază” Grigore Arbore la cronică plastică. ■ Sub genericul *Evocări: 1877*, Florian Avramescu scrie despre însemnările de campanie ale sergentului Ștefan Georgescu, participant la Războiul de Independență (*Memoriile neversificate ale lui Peneș Curcanul*). □ Tot aici, Viorel Cosma semnează articolul *Scriitori și muzicieni în epocă*. □ Mihai Stoian assemblează documentarul „*Nu mai era luptă, ci jertfă – jertfă măreață*”. ■ De *Poșta redacției* se îngrijește, ca de obicei, Geo Dumitrescu. □ Între corespondenți, Ionel Delacornu, M.H. Sim, D.E. Ayala. ■ Olga Jora traduce versuri de Jiri Wolker, Vladimír Reisel, Ivo Odehnal (*Din lirica cehoslovacă*). ■ La despărțirea de Dragoș Vrânceanu, două poeme ale acestuia (*Remușcările, La munte*).

9 mai

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8697] Alexandru Dima semnează articolul *Literatura – coloană perenă a luptei pentru neatârnavare*: „Termenul de epopee, tot mai frecvent utilizat în acești ani marcați semnificativ de atmosfera de efervescentă creatoare, de afirmare decisă a ființei noastre naționale, trebuie privit atât din punctul de vedere al trăirii semnificațiilor sale în realitatea istorică a națiunii, cât și din cel al reflectării lui expresive în operele literare și în cele ale diferitelor arte.”

10 mai

• [„Scânteia“ nr. 10799] Este celebrat centenarul cuceririi Independenței de stat a României, printr-o Sesiune solemnă comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Marii Adunări Naționale și activului central de partid și de stat, la care Nicolae Ceaușescu prezintă o lungă expunere.

• [„Viața studentească” , nr. 19] Număr special consacrat Independenței de la 1877, cu fragmente din poemele reprezentative ale autorilor patrioți: Barbu Ștefănescu Delavrancea – *Stanțe*, Virgil Carianopol – *Trecerea Dunării*, George Coșbuc – *Coloana de atac*, Vasile Alecsandri – *Odă ostașilor români* și *Sergentul*, Al. Macedonski – *Stejarul* etc.

12 mai

• [„Scânteia“ nr. 10801] Pompiliu Marcea pune în dezbatere probleme actuale ale creației literare, privind critica prin ocheanul întors al istoriei literare, de la revista *Convorbiri literare* (1867), activitatea lui Titu Maiorescu și cenaclul *Junimea*, înspre actualitate, fără sa omită contribuția lui G. Călinescu, în articolul *Spiritul critic al criticii literare*, și făcând câteva afirmații tranșante cu atac direct: „după noi, una din căile de abdicare de la spiritul critic constă tocmai în refugiarea în profesionismul îngust. Unele cronică literare par alcătuite de niște belferi blazați, sterilizați, care nu mai vibrează în fata textului proaspăt, incitant. Un critic adevărat este însă o personalitate civică, un militant în agora și nu un ins care umple, automat, o rubrică săptămânală. Dar cronică anodină, tehnicistă, indiciu al blazării, poate fi, în același timp, o carență a simțului de responsabilitate. Vorbind fără eufemisme, o ipostază a lașității în cultură. Asemenea cronică, recenzii ori articole zise „de serviciu”, care nu supără pe autor, mai ales dacă acesta deține un rang în ierarhia breslei, se practică din păcate, de multe ori.”

• [„Flacăra”, nr. 19] Adrian Păunescu publică poemul *Trăiască România!*
□ Aurel Baranga, în *De poezie*, face o prezentare a liricii lui Dorin Tudoran.
□ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Puțină filologie*. ■ În *Viața cărților*, Eugen Seceleanu prezintă volumul al II-lea din *Incognito* de Eugen Barbu: „Declarat de către autor „cine-roman”, acest al doilea volum din cartea *Incognito* are de partea sa toate datele unei scrieri excepționale. O intrigă interesantă, dusă pe mai multe planuri, o atmosferă întru totul convingătoare, personaje ce se pot uita greu, căci au acțiuni diferite și vorbesc diferit. Ca toți marii romancieri, Eugen Barbu știe să compună și să recomună o atmosferă, cunoaște valoarea amănuntului și dă de fiecare dată povestirii ce-i al povestirii. Este foarte important că acum, când dorințele de a renova romanul clasic, de a prezenta drept romane tot soiul de scrieri intimiste scrise greu și îngălate, clasicul nostru Eugen Barbu – stăpânul de necontestat al unei concepții istorice și filozofice de mare rafinament – reafirmă dreptul la eternitate al romanului înțeles ca acțiune, înțeles ca o modalitate superioară de afirmare a drepturilor

vieții. Eugen Barbu surprinde și în acest al doilea volum atmosfera politică și socială a României în anii declanșării celui de-al doilea război mondial, inconștiența în fața pericolului fascist a claselor conducătoare sau indiferența lor sau neputința lor de a acționa”. ■ În *Atitudini*, Alex. Ștefănescu scrie despre *Teme*: „O prejudecată nefastă se întinde în rândul celor care se ocupă într-un fel sau altul de poezie (cu excepția, bineînțeles, a cititorilor): prejudecata că tema scuză mijloacele. Mijloacele artistice, desigur, care însă adeseori nu-și mai merită numele. În știință, o asemenea eroare nu e posibilă; cercetătorul care se ocupă de o problemă importantă n-o poate rezolva decât dacă recurge la instrumente de investigație pe măsură. Iată însă că în literatură – domeniu al celei mai severe inginerii, dar, nu se știe din ce cauză, aparent accesibil oricui, ca fotbalul, meteorologia și medicina – confuzia a început să se facă în mod curent; diferiți autori de care n-am fi auzit niciodată dacă jocul cererii și ofertei nu i-ar fi scos peste noapte la lumină atârână de câte un titlu măreț tot felul de zdrențe de gândire pentru a le expune apoi, cu o încântare narcisiacă sau cu aroganta imunității, în plină lumină”. Este dat ca exemplu un colaborator constant al revistei „Argeș”, Marian Stoica, dar se fac trimiteri și la și Ion Roșioru și Emilian Marcu. □ Este publicată poezia *Mamele acestei case* de George Țârnea. ■ Nicolae Manolescu publică *La umbra criticii în floare*, articol în care enumeră și apreciază o serie de critici și de cronicari literari, printre care Cornel Regman, D. Micu, Mircea Tomuș, Vlad Ardeleanu, Șerban Cioculescu, Al. Piru, Victor Felea, L. Raicu, G. Dimisianu, E. Simion ș.a. Acesta afirmă: „Aceștia (și alții, pe care nu i-am uitat, dar căroră le lipsește încă fie un loc unde să scrie, fie răbdarea să-și stăpânească locul) sunt cronicarii literari de azi și de mâine. Cine ar nega că au adus un aer nou în reviste? Energici, operativi și, lucru semnificativ, foarte conștienți de a aparține de o aceeași generație, se simte la aproape toți o explicabilă dorință de a impune noi valori. Par a invidia solidaritatea generației anterioare (în tot cazul sunt obsedați de ea); în realitate noi nu am fost nici pe departe atât de solidari ca ei. Scriu recenzii, dar visează opere capitale. Refuză orgolios să-și socotească volumele culegeri de articole (deși câteodată sunt). Ambiția lor mărturisită e să scrie istorii ale literaturii de azi. Deocamdată, își exersează vederea în ronduri de noapte ca Mircea Iorgulescu, când nu debutează, de-a dreptul, ca Petru Poantă cu „preludii” de istorie. Idealul lor îl rezumă Dan Culcer spunând că visează o carte polivalentă, în care sociologia și filosofia literaturii să se împletească cu estetica. Doar Cornel Ungureanu pare a se simți bine la umbra cărților în floare: în postul său de cronicar, adică, de la revista „Orizont” (titlul cărții lui de debut mi-a sugerat titlul articolului de azi). În talent și la ambiție, tinerii critici stat greu de întrecut. Revistele, care să le asigure continuitatea absolut necesară, e probabil că nu le vor lipsi. Spre a nu ne decepționa de speranțele puse în ei, mai au nevoie doar de o mare literatură (fiindcă aceasta e limita ce etern oprește pe critic: el e mare, dacă literatura însăși despre care scrie e mare). Nu ei o pot, desigur,

crea; dar, de se vor lupta pentru ea, o vor avea”. □ Ioan Alexandru publică un eseu intitulat *Soldatul român*. □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc (XXV)* Octavian Paler publică *Tițian. Aventura culorii*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul „*Verfremdungseffekt*” și o urmare specială, Nelu Ionescu publică o cronică dramatică a piesei lui B. Brecht, *Die Dreigroschenoper*, pusă în scenă la Teatrul de Stat din Sibiu, secția germană. □ Adi Cusin publică un interviu cu Sofia Vicoveanca. □ Este publicat cântecul *Trăiască România!* de Adrian Păunescu. □ George Arion și Ion Predoșanu prezintă în *Cronica (262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269)* ultimele ședințe ale cenaclului. □ În *Racul (142)* Teodor Mazilu publică *Cine fură azi un ou, mâine fură o piscină...*, iar Nicolae Dragoș, *Nou răspuns dilemei vechi*.

● [„**Orizont**”, nr. 19] Reverberațiile patriotice se fac simțite și în acest număr, care-și întâmpină cititorii cu articolul lui Eugen Dorcescu, *Poezia patriotică, temă și valoare estetică*, cu editorialul semnat de Paul Eugen Banciu cu titlul *Ceasul solemn al istoriei* și poezia *Pământ românesc*, semnată de Florentin Popescu. ■ Șerban Foarță reliefează ideea cum Beatrice a lui Dante își începe viața, la *vita nuova*, numai atunci când moare, iar făgăduința lui Dante, jurământul lui, nu este una erotică, ci mai curând literară (articolul *Dragostea ca pariu*). ■ Volumul lui Dan Culcer, *Citind sau trăind literatura* (Ed. Dacia, 1976) constituie subiectul cronicii lui C. Ungureanu care remarcă în scrisul autorului „o remarcabilă independență de gândire și acțiune”, „unul dintre cei mai interesanți critici ai ultimei generații, spirit autonom, deci foarte greu de strunit, foarte bun cunoscător al textelor ce îi pot asigura independența: filozofice, sociologice, sociografice.” ■ Costin Tuchilă punctează *Lirismul lui Eugen Barbu*, prezent în volumul antologic de nuvele *Miressele* (Ed. Minerva, 1975). ■ Publică versuri Lucian Bureriu, Damian Ureche, Dragoș Vrânceanu, Vasile Man, Eugen Evu, Romulus Mustețiu și Ed. Pamfil. ■ Iulia Schiff traduce povestirea *Cum este omul?* De Karoly Szakonyi, novelist, autor de piese de teatru radiofonic și autor dramatic din R.P. Ungaria.

● [„**România literară**”, nr. 19] Se deschide cu urarea eminesciană *La trecu-ți mare, mare viitor!* Titlul nu face referire atât la cunoscuta poezie a lui Mihai Eminescu, cât la faptul că Nicolae Ceaușescu a recitat, cu prilej festiv, o parte din versurile ei. Versurile, transcrise și în editorialul redacțional, sunt, în bună parte, „rețușate”: „Evocând, în încheierea amplei sale expunerii din ziua de 9 Mai, pe Mihai Eminescu, dăruitor încă din tinerețe al aceluși credo *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie, tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut să vibreze încă mai adânc inimile tuturor celor unsprezece mii de participanți la sesiunea solemnă comună consacrată Centenarului Independenței și – prin radio și televiziune – inimile tuturor fiilor patriei, scandând acele stanțe ce se vor înscrie, astfel adecvate, și în sufletele generațiilor de mâine: Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,/ Țara mea de glorie, țara mea de dor?! Viața în libertate veșnică să-ți fie,/ La trecu-ți mare, mare viitor!/ Pe creste comuniste să te înalți slăvită,/*

Dacă fiii-ți mândri asta le nutresc;/ Și să fii ca stânca, tare și unită,/ Dulce Românie, asta ți-o doresc! Într-o asemenea atmosferă de înalt entuziasm patriotic, punctele de foc ale Expunerii au străbătut cu atât mai intens în conștiințe, marcând vasta retrospectivă asupra începuturilor și desfășurării istoriei bimilenare a poporului nostru și, totodată, inspirând perspectivele de mâine ale orânduirii pe care, în unitatea de cuget și simțire, o construim în viziunea idealului suprem al propășirii umane: comunismul”. ■ Din *Viața literară* aflăm, între altele, despre proxima „Rotonda 13”: „Muzeul literaturii române organizează cunoscuta manifestare «Rotonda 13» în ziua de vineri, 13 mai, orele 19, dedicând această tradițională manifestare vieții și activității lui Vladimir Streinu. Vor evoca personalitatea și creația cunoscutului scriitor: Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Edgar Papu, Dimitrie Păcurariu, Alexandru George, Mihai Novicov, Dan Hăulică și George Muntean. Vor fi audiate benzi de magnetofon din arhiva Muzeului, pe care este înregistrată vocea lui Vladimir Streinu”. ■ Alexandru Andrițoiu caută *Să răspundem postulatelor epocii*: „Independența, concept al neatârării politice, dar, totodată, al consolidării economice, proiectează modul propriu de-a gândi, pe coordonatele marxiste, ale fiecărui partid și stat, modul de a-și fundamenta viața socială, economică, instituțiile, cultura. Ca atare, politica României socialiste, în totalitatea ei se împotrivesc tuturor înjuzițiilor, tuturor știrbirilor de independență și suveranitate, văzând în asemenea acte o atingere a demnității umane și naționale. Prezența acestor principii în fibra intimă a operelor de artă este o necesitate istorică și estetică. În felul acesta și noi, artiști ai cuvântului, răspundem postulatelor epocii în care gândim și scriem, cu dăruirea cu care au răspuns clasicii adevărului și frumosului românesc”. ■ Sunt publicate noi propuneri de dezbatere *În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*. □ Romul Munteanu inaugurează suita de articole cu o meditație asupra *Vocației criticului*: „În unele arii de cultură, legitimitatea actului critic a fost pusă la îndoială și pentru faptul că este puternic concurat de reclama editorială. Se știe doar că unele cărți sunt declarate adevărate capodopere înainte de-a apărea. La toate acestea de adaugă alte mijloace directe de informare a cititorului, care ajunge să-și formeze o opinie personală despre creația literară, independent de judecățile formulate de critici. Succesul de librărie al unor cărți poate fi enorm și subit, înainte ca criticii să se fi putut pronunța asupra lor. Și apoi, cât de largă este sfera de audiență a criticului în raport cu circulația unor opere literare de succes? Orice critic literar contemporan cunoaște toate aceste dificultăți. El știe de asemenea că poate fi ignorat de confrății săi, așa cum este conștient și de faptul că exprimarea tranșantă a opiniilor sale poate întâlni rezistența unor personalități consacrate, care s-au situat prin propria decizie deasupra criticii. Și, totuși, nici un critic veritabil nu renunță să mai scrie. Mai mult, înseși interogațiile asupra utilității demersului critic au fost adeseori formulate pentru a putea demonstra necesitatea sa. Ca orice profesie care unește informația și talentul într-un act de comunicare im-

perioasă, critica presupune o vocație, cu toate riscurile ce le comportă cea de a zecea muză a artelor. [...] În epoca noastră, un critic serios nici nu are timp să se ocupe de scriitorii fără valoare. Omisiunea lor din scara sa axiologică ni se pare un fenomen firesc. Altfel credem că trebuie să fie comportamentul criticului față de scriitorii mari, care pot produce uneori cărți slabe sau total eșuate. Eludarea lor nu mai este cu puțință, fiindcă un asemenea scriitor a fost integrat în sfera de valori. [...] Nu există scriitori și opere indiscutabile. Dinamica valorilor este continuă. De aceea, orice relație veritabilă este mereu supusă interogației, este introdusă în spațiul îndoielii, pentru a putea fi, eventual, reafirmată, cu mijloace noi. Cărțile care nu rezistă la asemenea probe nu rămân. Criticul de vocație nu interoghează biografia contemporanilor, nici conjunctura. Obiectul său de examinare este cartea, citită în solitudine”. □ Mircea Dinescu schițează *Imaginea vieții* de scriitor: „Îngăduita perspectivă de-a deveni un simplu «funcționar al scrisului», a cărui aventură aureolată de pudoare se consumă între călimara cu cerneală și raftul bibliotecii, pare vecină cu gestul sublim-ridicol al struțului filosof. «Iluminările» celui ce și-a pierdut viața din delicatețe au fost mai întâi «trăite», în al doilea rând și în mod fatal devenind *literatură*. Sigur, nu suntem adepții unei aventuri continue, gen serial TV, al cărui erou să fie însuși scriitorul. Dar retragerea în cuvinte nu trebuie condiționată de fuga de «întâmplări». Profesionalismul literar mă încântă doar ca ipostază socială. Atunci când se prelungește în operă în mod abuziv, atunci când ajunge scop în sine, răsfăț al uneltelor de-a fi oricum întrebuițate, profesionalismul mă trimite spre gestul unui sculptor ce ar deschide o expoziție de dragul de a-și expune, în locul obiectelor de artă, dălțile de cioplit, ciocanele, fierăstraiele și celelalte accesorii necesare lucrului. Tabloul tânărului Narcis înțepenit în oglinzile strâmte ale iubirii de sine îmi apare ca o dulce utopie, condiția ideală a oricărui artist constând de fapt în a-i muta imaginea pe apele învolburate ale existenței de zi cu zi”. □ Ion Ianoși aduce o *Laudă scrisului*: „Socialismul vizează în fond să reabiliteze și să înobileze munca și muncile prin care se definește omul. «Creația» e un termen pretențios, deși până la urmă orice muncă este sau trebuie să devină creație. Problema nu este să stabilim distincții și ierarhii în creație. Problema este să stimăm munca în ce are ea mai intim și mai specific. Un mare scriitor, pe care mulți dintre noi l-am văzut și l-am ascultat, nu s-a sfiit să adreseze poetice laude lucrurilor considerate de el miraculoase. În ajunul Conferinței pe țară a scriitorilor, să nu ne sfiim a aduce laudă acelora și aceluia care, trudind din greu și cu dăruire, ne oferă cărți întru delectare și învățătură; muncitorilor și muncitorului scrisului – miraculoasă alcătuire a lumii”. □ Cu *Efervescentă și specific*, Anghel Dumbrăveanu înaintează o propunere a Asociației scriitorilor din Timișoara: „Dintre multiplele aspecte ale vieții literare timișorene, se cuvine să stăruim asupra unuia dintre ele specific, și anume: fructuoasa conlucrare a scriitorilor români cu colegii lor de limbă germană, maghiară și sârbă, conlucrare ce se reliefează mai ales în activita-

tea de traduceri. Am afirma, fără posibilitatea de a face o eroare, că aproape fiecare scriitor din Banat s-a dedicat și acestei munci de tălmăcire. Nu este lipsit de interes să amintim că, prin Ion Stoia-Udrea și Petru Sfetca, Banatul a fost cel dintâi care i-a tradus la noi pe Toller, Ungaretti, Montale, Umberto Saba, că Aurel Buteanu, tălmăcitor de excepție al lui Dürrenmatt sau Kassak Lajos și-a desfășurat activitatea la Timișoara și nici că laureatul Premiului Herder, maestrul Franyó Zoltán, și-a înfăptuit remarcabila operă de traducător în cetatea de flori de pe Bega. [...] Un cenaclu al traducătorilor este prin urmare inițiativa cât se poate de firească a Asociației scriitorilor din Timișoara. [...] Transmițând generațiilor mai noi marea experiență a vechilor și ilustrilor traducători, această școală literară este o inițiativă specifică unui loc ilustrând în același timp o formă de existență a culturii noastre socialiste, cultură în care tradiția existenței comune devine o formă de existență literară”. □ În *Forța poeziei* își pune speranțe Lucian Raicu: „Nicăieri și niciodată nu e mai răuvenită reprezentarea simplistă ca atunci când luăm în considerație legătura dintre *autori* și *operă*. Trebuie o maximă atenție, o maximă «suspiciune», în tratarea acestei dificile probleme, față de formulele *globale*, descărnate, în felul unor certitudini abstracte, moarte înainte a se naște. Se zice că această «legătură» nu există; se zice și că există în chip obligatoriu. Ambele formule rămân în afara problemei vii. Având de redactat un studiu despre Eugen Jebeleanu, dau peste unele mărturii legate de *atitudinea* poetului în anii ascensiunii fascismului. O atitudine fără echivoc. Dar poezia sa de atunci nu o reflecta într-un fel foarte evident. Sau zice, atunci, că opera e una, omul care o scrie – alta. Poezia lui Jebeleanu de până la război nu lasă să se vadă prea mult (și uneori nimic) din atitudinile moral-politice, din «felul de a fi» al *omului*. Dar mi se pare limpede că aceste atitudini și acest fel de a fi conțineau în nucleu și anticipau surprinzător poezia de mai târziu a lui Jebeleanu, adevărata sa operă. Iată că «legătura», o clipă întreruptă, apare din nou, numai că nu într-un fel imediat. Em. Serghie relatează [în *România literară*, nr. 52/1975] că pentru *Protestul* intelectualilor împotriva arderii cărților lui Sadoveanu de către legionari (protest apărut în «*Dimineața*» la 1 aprilie 1937) «semnăturile a numeroase personalități, la București, au fost obținute prin Eugen Jebeleanu» (s.n.), la Iași prin Mihai Ralea...» etc. Astfel de mărturii biografice nu ne sunt de folos pentru interpretarea volumului *Inimi sub săbii*, dar se dovedesc de un interes maxim pentru înțelegerea operei de mai târziu. E o «legătură» între *omul de atunci* – și opera de astăzi”. □ Deși este așternut tot în *Întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*, textul lui Nicolae Manolescu, *Romanul de moravuri*, este, în fapt, doar o cronică literară la *Orgoliile* lui Augustin Buzura: „Asemănător prin formulă cu *Fețele tăcerii*, însă mai demonstrativ, este noul roman, *Orgolii*, al lui Augustin Buzura. Pornind de la premisele unui roman psihologic, autorul scrie în fond unul de moravuri; interesant mai puțin ca analiză a unei crize sufletești, și mai mult ca radiografie morală a unui mediu corupt. [...] *Orgolii*

amestecă prin urmare problematica psihologică a unui roman de analiză cu satira de moravuri. Un roman serios, patetic, al crizei moral-intelectuale și unul caricatural, grotesc, al parvenirii sociale încearcă să locuiască sub același acoperiș. [...] În ce mă privește, mi se pare remarcabil romanul de moravuri”.

□ Și recenziile din acest număr sunt așezate sub tutela viitoarei Conferințe a scriitorilor. Sorin Titel analizează lucrarea despre *Romanul poetic* al Irinei Mavrodin. □ Valeriu Cristea scrie despre *Ficțiune și document* în romanul lui Nicolae Țic, *Roșu pe alb*. □ *Patosul liric* al lui Gheorghe Pituț îi reține atenția Danei Dumitriu: „*Stelele fixe* este, cred, un volum de răscruce în creația lui Gheorghe Pituț. El atestă o maturizare a expresiei lirice, o structurare mai echilibrată a universului său poetic, o certă limpezire a sistemului metaforic. Sunt în acest volum versuri memorabile și ansamblul lasă impresia unui poet de forță și sensibilitate convingătoare și maleabile în direcțiile lor esențiale, capabile să evolueze interior, organic”. ■ Vlaicu Bârna semnează un necrolog la despărțirea de poetul *Dragoș Vrânceanu*. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici prezintă *Un povestitor*: Dan Claudiu Tănăsescu, cu „un fel de «amintiri din copilărie»” cuprinse în volumul *Iarba pierdută*. ■ Șerban Cioculescu discută, la *Breviar*, volumul alcătuit de Teodor Vârgolici, *Ecourile literare ale cuceririi independenței naționale*. ■ În tableta sa, Geo Bogza „călătorește” cu *Canoniera*. ■ Dintre cele *Două piese ale dramaturgiei istorice moderne* aduse în prim-plan de Valentin Silvestru, reținem una: „Colegul nostru critic și scriitor Dinu Săraru a debutat ca director al Teatrului Mic într-un ceas bun; ba s-ar putea spune chiar în două ceasuri bune, căci cele *Două ore de pace* ale lui Dumitru Radu Popescu sunt și o opțiune repertorială interesantă, și o lucrare scenică serioasă, inserată cu distincție contextului aniversar”. ■ Andrei Silard marchează, printr-un eseu biobibliografic, *40 de ani de la moarte: Antonio Gramsci*. ■ Petre Ghelmez, Alexandru Jebeleanu, Nicolae Dragoș și Szemplér Ferenc (în românește de Veronica Porumbacu) publică versuri sau grupaje de versuri în acest număr. □ În traducerea lui Nicolae Nicoară sunt expuse câteva mostre din *Lirică din R.S. Cehoslovacă*. □ Proza este reprezentată prin *Explozia* lui FI.N. Năstase. ■ Radu Nichita expediază o *Scrisoare din New York* în care dă seama despre *Prestigiul școlii românești de regie teatrală*.

• [„**Tribuna**”, nr. 19] Număr dedicat centenarului Independenței (1877-1977). ■ Sunt publicate versuri de Mircea Vaida, Cornel Udrea, Ion Burcă, Mihai Adrian Eres, Radu Cosașu, Bazil Gruia, un grupaj din lirica polonă și proză de Ion Șeitan. ■ Nicolae Prelipceanu semnează articolul *Istorie și conștiință*. ■ Petru Romoșan recenzează placheta *Australia* (Junimea, 1975) de Horia Zilieru: „...este cel mai macedonskian poet din ultimele generații, în literă însă și nu în spirit. Să conchidem deci că, în datele exterioare, nimic deosebit în poezia ultimului volum”. ■ Volumul lui Petre Stoica, *Iepuri și anotimpuri* (Cartea Românească, 1976), se află în atenția lui Victor Felea: „În aceeași manieră, când gravă, când surâzătoare, când solemnă ori elegiacă, poetul ne

atrage pe domeniile sale de aparență modestă, însă unde, așa cum s-a putut întrezări și din exemplele de mai sus, trăiește un calvar al sufletului, al marilor visuri discrete dar stăruitoare...” Victor Felea se oprește, de asemenea, asupra cărții *Cântece de viscol* (Eminescu, 1976), de Horia Bădescu: „...Horia Bădescu își menține frumoasa-i rostire poetică, de aleasă ținută, rostire limpede, catifelată uneori sau dinamic-severă alteori...”. ■ În *Alte lecturi și zile (V)*, Mircea Zăciu dezbate capacitatea romanului românesc de a fi exportat și de a avea succes pe plan internațional. ■ Ioan Moldovan comentează cartea lui Marian Papahagi, *Exerciții de lectură* (Dacia, 1976), care se remarcă prin „voință de rigoare în demonstrație, opțiunea pentru valorile literare consacrate – care nu exclude revizuirile de optică – un fond bine asumat de idei critice moderne, de criterii de valorificare estetică, o expresie alertă, academică”.

13 mai

● [„Scânteia“ nr. 10802] Alex.Ștefănescu recenzează două romane pe teme istorice; primul roman, *Roșu pe alb* de Nicolae Țic, este inspirat de greva de la Lupeni din 1929, iar al doilea, *Cu ochii dragostei* de Platon Pardău, este consacrat prozei de actualitate, mai exact, „vieții de partid”.

● [„Contemporanul”, nr. 19] Mircea Iorgulescu se ocupă de *Proza tinerilor*: „Constituind o realitate artistică majoră, literatura scriitorilor tineri – și cu precădere proza – solicită o mai bună și mai atentă cunoaștere, sub toate aspectele sale specifice, problemă care neîndoielnic, va ocupa locul cuvenit la apropiata Conferință națională a scriitorilor”. ■ Dumitru Micu se ocupă de *Poeme*, notând despre mai multe cărți. □ „*Jurnalul liric de călătorie prin două continente, Cuvinte deasupra vămii* de Aurel Rău cuprinde crochiuri, stampe, panoruri, pictate cu un penel exersat mai ales la școala impresioniștilor, comentarii de visător la diferite momente, reflecții diafanizate de tremurul sensibilității, precum și, din loc în loc, notații ce unesc evocarea cu confidență”. □ „Citite superficial, Emil Brumaru poate părea un simplu hedonist, dezgustător rafinat de senzații voluptuoase, îndeosebi gustative. [...] Culegerea de *Cântece naive e încărcată, asemenea precedentelor volume, de fructe, legumne, mirodenii, vișinate, cafea, de tot ce procură savoare organelor de gust*”. □ „*Vârsta copiilor mei*, voumul de debut al lui Alexandru Brad, reunește poezii de inspirație patriotică, în nota obișnuită a liricii tradiționale, nu fără o nuanță specifică poezilor de origine transilvăneană...”.

● [„Cronica”, nr. 19] Pe prima pagină citim un citat din Nicolae Ceaușescu: „Acum, când intrăm în al doilea secol al independenței patriei noastre, să ne facem legământ solemn în memoria marilor noștri înaintași, în fața întregului popor că nu vom da înapoi în fața nici unei greutăți, că vom ține întotdeauna și în orice împrejurări sus steagurile de luptă, atât tricolorul, cât și steagul roșu, servind cu devotament și dârzenie cauza revoluționară a poporului, independența și suveranitatea patriei, cauza socialismului și comunismului în Ro-

mânia”. ■ Sub semnătura Cronica apare *Independență și suveranitate*: „Vibrant omagiu adresat înaintașilor, Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la sesiunea solemnă a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Marii Adunări Naționale și activului central de partid și de stat reprezintă profesiunea de credință a unui popor greu încercat în decursul timpurilor, prezență prestigioasă în contextul popoarelor lumii, participant activ la afirmarea celor mai înaintate idei de dreptate și libertate, de solidaritate a tuturor forțelor revoluționare, progresiste, democratice, antiimperialiste în lupta pentru o lume mai dreaptă și mai bună, a prieteniei și păcii pe planeta noastră”. ■ Const. Ciopraga semnează *Șerban Cioculescu – interpret al lui Caragiale*: „Operă de minuție exemplară, *Viața lui I. L. Caragiale* e, în genul ei, carte de referință: o lucrare clasică, antrenantă ca un roman, de o perfectă probitate științifică în același timp”. ■ Liviu Leonte semnează *Lumina lucidității*, o cronică literară la *Lumea diafană* de Vasile Nicolescu, Editura Eminescu: „Vasile Nicolescu rămâne un poet original, reînnoindu-se și păstrându-și esența, invitând la meditație asupra artei sale angajate cu o nobilă dăruire”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Andrei Corbea prezintă *Exerciții de lectură* de Marian Papahagi: „Apreciem între contribuțiile cuprinse în volum pe cele dedicate moștenirii literare lăsate de Ion Vinea, prozei lui E. Lovinescu, sistematicii poeziei lui Ion Barbu, ca și incursiunile în opera unor reprezentanți de frunte ai liricii contemporane italiene, portugheze și braziliene. Informația bogată, amplul registru comparatist, profunzimea și echilibrul punctelor de vedere caracterizează generos studiile lui Marian Papahagi”. □ Virginia Burduja semnalează *După-amiaza unei clipe* de Ion Iovan, Editura Cartea Românească: „Fidel tenacelui «luăm totul de la capăt», nevindecat de haina de flacăra a rostirii, poetul poate evolua spre abordarea unor motive majore ale discursului liric”. ■ În *Cronica anului 1877* citim *Kogălniceanu îi felicită pe ieșeni* de G. Sibechi. ■ Din *Moment* reținem: □ *Cinstind Centenarul Independenței*: „Iași, orașul cu atâta rezonanță istorică, a cunoscut o impresionantă vibrație sufletească, o unanimă participare prilejuită de sărbătorirea Centenarului Independenței. Și aici, la Iași, ca în toate orașele țării oamenii prezentului socialist au sărbătorit această memorabilă dată a istoriei patriei, demonstrând semnificația profundă a relației dintre trecutul de luptă al poporului român și istoria sa contemporană, istorie a împlinirilor și a celor mai îndrăznețe aspirații”. □ Al. Pascu, *Liliac*: „Lângă mormânt, George Lesnea ni l-a reamintit pe Topârceanu într-o evocare plină de sevă și de savoare. Am rememorat apoi versuri topârceeniene și, pentru câteva minute, Topârceanu a revenit pe meleagurile și printre oamenii pe care i-a iubit dintotdeauna”. □ *Prezențe românești*: „A apărut de curând la Editura Progres din Moscova traducerea în limba rusă a volumului lui Al. Dima, *Principii de literatură comparată*”. ■ În *Cartea străină* Anatol Ghermanschi semnează *O lume nebună, nebună...* (*James Barlow: „Transatlanticul”, Ed. Univers*): „Romanul recent apărut al lui James Barlow nu este o replică la *Corabia*

nebunilor al Katherinei Anne Porter. El este mai degrabă un element complementar al acesteia”. ■ Versuri semnează Angela Traian (*Ard cu dor în trupul florii*), V. Filip (*De patrie*), Cleopatra Lorințiu (*Bucurată, inima patriei*), Aurel Butnaru (*Credință*), Ion Popescu-Sireteanu (*Poemul țării*). □ Sub titlul *Poeți în „Cântarea României”* citim versuri semnate de Ion Hurjui (*Văzul; Auzul; Însemnul*).

• [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 336**] Încă o serie de texte dedicate *Centenarului Independenței: O zi de purpură* (9 mai) de C. Vadim Tudor sau *Istoricitate* de Al. Constantinescu. □ Un nou „foileton” la rubrica *Serialul nostru: Șapte ani grei* de Andrzej Czechowicz (despre anii 1963-1970, în care spionul polonez *A. C.* s-a infiltrat în RFG în cercurile postului de radio „Europa Liberă”, cu misiunea de a demasca activitățile dușmănoase desfășurate de postul de radio împotriva statelor socialiste). Traducere, selecție și prezentare de Tudor Savu. □ Un necrolog *Dragoș Vrânceanu*, realizat de M.N. Rusu. □ Continuă serialul lui I. Lotreanu în memoria lui *Al. Ivăsiuc, eseistul*. □ E. Manu comentează apreciativ *Proprietarul de poduri*, volumul lui Mircea Dinescu. □ D. Mutașcu, o recenzie a vol *Ctitori de cultură și limba românească* de Antonie Plămădeală. ■ Sunt contestați Valeriu Cristea în *Piramida lui Keops* de Traian Filip (pentru vol. *Interpretări critice* din 1970, în care îl lauda fără rețineră pe D. Țepeneag și al său *Frigul*, transfugul fiind considerat exagerat „primul scriitor ateu din literatura noastră”), respectiv I. Bălu – și el prea generos cu superlativele în privința lui Marin Preda – în articolul *Hagiografie contemporană* de C. Sorescu (sub pretextul „făcând critica acestei monografii a lui Bălu despre Preda... îl apărăm pe Marin Preda de Ion Bălu; ocrotim, în fond, literatura de apologie”; „în peisajul românesc al ultimilor 33 de ani, *Moromeții* ar fi, după I. Bălu, singura capodoperă...”). Comparațiile criticului apologet predian ale lui Moromete cu tot felul de personaje celebre din literatura universală îl fac pe Sorescu să se întrebe, șicanând: „Cine mai e prin urmare Moromete? Regele Lear? Bătrânul Goriot? Grigore Melehov? Fabricio del Dongo? Socrate? Descartes? Shylock? Antigona? Am fi preferat să aflăm că (până la urmă) Moromete e Moromete...”

14 mai

• [**„Luceafărul”, nr. 20**] Editorialul acestui număr, semnat redacțional, așază în prim-plan, un „triptic” calendaristic (9 Mai 1877, 8 Mai 1921, 9 Mai 1945) care „întreține” *Flacăra vie a istoriei*. ■ *Despre iubirea de patrie* scrie, la *Tânăr în Agora*, Angela Marinescu: „Nu am fi cu adevărat patrioți dacă am vedea în jurul nostru numai lucruri pozitive. Cu cât ne iubim mai mult locul și țara, cu atât ochiul nostru se va îndrepta mai sever spre acele imagini, fapte ce îi tulbură armonia. [...] Am credința fierbinte că numai prin opere adevărate, ca scriitori, ne facem pe deplin datoria față de țara noastră. Credința născută dintr-o mare admirație pentru poporul român, căruia îi aparțin cu întreaga mea

ființă, a cărui istorie îmi este o eternă lecție”. Articolul se încheie cu un poem nenumit al autoarei. ■ La *Arena*, Eugen Jebeleanu îl evocă pe Jules Supervielle, căruia îi traduce două poeme (*Ploaia și Tiranii, Apendice*). ■ Eugen Simion „scrutează”, la *Fragmente critice*, memoriile lui Iorgu Iordan. Înainte de a „traversa” însemnările lingvistului, criticul se oprește la expansiunea unor *genuri ale biograficului*, cărora le va dedica, mai târziu, studii semnificative: „Numărul cărților de memorii, jurnale intime apărute în ultimul deceniu este, în orice caz, impunător și, într-o istorie a literaturii contemporane, un capitol trebuie rezervat *memorialiștilor*. [...] Un jurnal ca acela al lui Gide, în latura lui mai delicată, n-a apărut și nu va putea, probabil, să apară în literatura noastră, pentru că conștiința intelectualului român nu admite dezvăluirea unor astfel de lucruri. Pudoarea lui este maximă, viața intimă a creatorului rămâne, chiar și în jurnalele cele mai îndrăznețe, un secret. Abia dacă din *Însemnările zilnice* ale lui T. Maiorescu sau din scrisorile lui Duiliu Zamfirescu deducem o tensiune a spiritului ajuns în punctul de a exploda. Vreau să spun, aducând aceste exemple, că, în memorialistica română, istoria obiectivă primează. Marii subiectivi se potolesc în fața foii albe, pamfletarii – aceia care au făcut să tremure de teamă mulți cititori de gazete – devin elegiaci îndată ce perspectiva neantului se deschide în fața lor. Este bună, este rea această liniștire a spiritului memorialistic? Este, în orice caz, un proces de înțeles”. Câteva observații despre amintirile lui Iorgu Iordan: „Publicarea *memoriilor* sale a fost, în toate privințele, o surpriză: omul sever și discret pe care îl cunosc toți cei care au trecut, în ultimele decenii, prin Facultatea de Filologie din București, nu lăsa nimic să se înțeleagă că va vorbi într-o zi despre sine și lumea, cum se zice, prin care a trecut. O face, totuși, azi, îndemnat de prieteni și din rațiunea mai profundă că *memoriile* lui ar putea avea pentru alții o valoare *politic-educativă*. [...] Exercițiul acestei memorii fabuloase încântă, profesorul Iorgu Iordan lasă impresia că știe tot, nimic din ceea ce a venit în atingere cu el n-a fost uitat. Din reconstituirea faptelor iese și un portret moral, cu toate că autorul nu depune nici un efort în această direcție. Portretul va fi complet când aceste *memorii* vor ajunge la sfârșit. [...] *Memoriile* ating și viața sentimentală a filologului, însă limitată la câteva date obiective. Mai numeroase și cu o mai mare culoare sunt acelea despre atmosfera Iașilor în timpul refugiului. [...] Copilul unui grădinar și al unei țărănci, neștiutori de carte, ajunge un lingvist eminent și o autoritate academică, încercând, în această ascensiune, să rămână, cum zice el, «om» – iată fabula frumoasă, încurajatoare pe care ne-o sugerează *Memoriile* profesorului Iorgu Iordan. Scrise, cum ne avertizează autorul, «fără talent» (fără talent literar), ele se citesc cu interes și cu plăcere, pentru că talentul vine, în astfel de cazuri, din adevărul și sinceritatea confesiunii”. ■ În esul *Realism și angajare*, H. Zalis se referă la *Galeria cu viță sălbatică* și la opera lui Eugen Barbu. □ În romanul său, Constantin Țoiu „a vrut să vorbească despre modul în care abuzuri vizibile contrariază idealurile” și „a vrut, de aseme-

nea, să arate că, deși lucrul se întâmplă, noul nu este abătut din drum”: „Dacă îl privim astfel, ca pe un roman meditație (și neîndoios că autorul asta și-a propus), *Galeria cu viță sălbatică* are darul să arate ce a fost perisabil, contrapunctic în opera Revoluției. Talentul lui Țoiu se dovedește mai ales în acest plan, pentru el numai studiul relațiilor sociale explică până la capăt cursul evenimentelor, îngăduie să vedem deslușit cum, dintr-un talmeș-balmeș de fapte, se degajă o finalitate de ansamblu, sau, după ce au trecut printr-o cumplită luptă, oamenii poartă pecetea acesteia, unii extenuați și învinși, alții aspriți, dar triumfători. [...] Realistul recurge la alegorie, la hiperbolă sau la violența documentară, tocmai pentru ca lucrurile din jurul nostru să valideze istoria, să o ferească de ambiguitate, să o explice în ultimă analiză”. □ Pornind de la *Incognito* și *Șoseaua Nordului*, criticul lărgeste perspectiva: „Ca orice mare realist, Eugen Barbu se dorește un justițiar (a dovedit-o în *Groapa* și a confirmat-o în *Princepele*). Când el urmărește evoluția personajelor sale, nu necunoscutul îl preocupă, cât șansa lor de a se *salva* sau *declasa*. În fond, tocmai dualitatea istoriei nu lipsește din paginile scriitorului. Datorită acestei dualități, unii descoperă idealul în angajare, alții în dezertare. [...] Orchestrând planuri narrative și destine, Eugen Barbu se dovedește constructor inspirat și angajat. Secretul lui pare legat de convingerea că invenția nu înlocuiește realul, dimpotrivă. Înainte de toate, proza sa, întreaga ei desfășurare constituie o amplă parabolă despre construcție și distrugere. Sinteza ideală a celor două soluții se înscrie în actualitate pentru că tensiunea simbolurilor hrănește nevoia de adevăr a scriitorului realist”. ■ În articolul *O punere în cauză*, Vasile Florescu inventariază o sumă de erori „tehnice” săvârșite de Aurel Sasu în lucrarea *Retorica literară românească*, fapte care „trebuie semnalate cu toată intransigența”, deoarece acestea vizează nu „numai rezultatele cercetării, ci și calificarea ei ca cercetare”: „Căci, pe lângă neglijențele supărătoare, pe lângă contrazicerile flagrante, încă mai supărătoare, există, cu regret o spunem, și împrumutul nedeclarat de idei, material și chiar de formulări *ad litteram*. [...] Tuturor, fie că suntem universitar doctor, fie că suntem numai profesor de școală elementară preocupat și de cercetare, ni se întâmplă să avem scăpări, mai mari sau mai mici, să împrumutăm idei, informații și chiar formulări din alți cercetători, pe care nu-i putem indica întotdeauna sau pe care îi uităm pur și simplu. Dar de la un anumit punct, «boabele de neghină devin o grămadă», și ea apasă mai greu asupra prestigiului unei teze de doctorat al cărui autor declară fățiș că, în locul cercetării academice, riguroase și oneste, obligatorie și pentru ținuta colecției *Universitas*, a preferat forma eseului, care «îi permite o tratare mai liberă», iar «respectul pentru surse n-a luat [la dânsul] întotdeauna înfățișarea unei formalizări... retorice»”. ■ *Colocviile „Luceafărului”* găzduiesc o suită de articole *În pregătirea Conferințe naționale a scriitorilor*. □ *Însemnări despre condiția scriitorului* încredințează Pompiliu Marcea: „Dacă vom privi tabelele, pe secții, cu numele membrilor Uniunii Scriitorilor, vom rămâne surprinși de pre-

zența multor oameni, în alte privințe stimabili, dar care s-au cam rătăcit pe acolo. Sunt convins că mai tinerii truditori ai breslei nici n-au prea auzit de mulți dintre colegii de secții cu care figurează pe aceleași liste. Și trebuie recunoscut că unora dintre ei nu le-a lipsit nici talentul și nici voința de a scrie, ci s-au consumat repede, ca niște efemeride, pentru că le-a lipsit experiența de viață cu care să-și hrănească talentul, pentru că *s-au profesionalizat înainte de vreme* și au crezut, cu naivitate, că patalamaua de scriitor i-a consacrat pe viață, că n-au decât să se așeze la masa de scris și să-și rotunjească destinul, care, de fapt, abia începea. [...] Mulți scriitori, mai ales în condițiile grele ale trecutului, au fost nevoiți să practice îndeletniciri ingrate, de atâtea ori incompatibile cu scrisul, dar au știut să extragă din toate lamura de aur pentru opera lor. [...] Zaharia Stancu, acest prozator încă insuficient comentat, obișnuia să afirme că viața l-a făcut scriitor, că «viața este atât de bogată, de complexă și de dramatică, încât lasă în urmă până și cea mai bogată fantezie». [...] Evident, în societatea noastră socialistă au apus pentru totdeauna vremurile de tristă amintire ale condiției mizere și umiltoare ale celor înzestrați efectiv cu harul cuvântului scris. Dar iluzia de scriitor înainte de a acumula experiența de viață necesară exersării demne și responsabile a acestei profesii, tratarea arogantă a celor din «câmpul muncii» și cantonarea de tânăr în condiția de scriitor «la domiciliu», care mucegăiește între cei patru pereți ai propriului laborator, ni se pare păgubitoare în primul rând pentru că lipsește pe cei într-adevăr dotați (ceialți nu ne preocupă) de contactul cu viața în pasionantele ei înfățișări și transformări”. □ *Câteva întrebări* propune Dinu Flămând: „Care este specificul literaturii tinere? Cum este ea încurajată și îndrumată? Cum se cunoaște ea pe sine și în ce măsură o cunosc cititorii? Cât de profund este implicată literatura tânără în tradiție, cât este ea de novatoare, cât de diversă este paleta prin care ea reflectă ardentă actualitate? Iată numai câteva dintr-un mănunchi întreg de întrebări care vor trebui să figureze în amplele dezbateri ale Conferinței și în bilanțul ei. [...] După cum trebuie să mai vedem și care sunt legăturile noastre cu celelalte vârste scriitoricești, cum se realizează dialogul dintre generații și care este cota generozității și înțelegerii ce ni se acordă din partea scriitorilor mai vârstnici”. □ Nicolae Ciobanu are în vedere *Tentația și necesitatea cuprinderii „totale” în critică*: „Partea a doua a marii istorii literare elaborate de G. Călinescu sau cele două lucrări similare ale lui E. Lovinescu, sincer vorbind, nu pot fi înțelese în ceea ce au ele mai caracteristic dacă pierdem din atenție procesul de retopire în propria materie a foiletonului critic practicat cu nedezmințită pasiune de cei doi autori. La fel, excelentele lucrări de sinteză despre Blaga și Arghezi semnate de Pompiliu Constantinescu poartă vădit pecetea unei asemenea metamorfoze creatoare. Nu într-alt chip ni se înfățișează situația când avem în vedere efortul de cuprindere critică «totală» a literaturii române contemporane. De pildă, detaliatele panorame consacrate de Al. Piru poeziei noastre actuale sau cele două masive volume din *Scriitori români de*

azi, lucrarea lui Eugen Simion, sunt, nici vorbă, emanații ale unor spirite critice ce aparțin unor împătimiți comentatori ai aparițiilor editoriale la zi. Iar un studiu precum acela al lui M. Ungheanu despre proza lui Marin Preda nu-și refuză, desigur, nici el serviciile contactului nemijlocit, încă de la apariția ei, deci, cu opera reinterpretată acum din perspectivă sintetică. În aceeași direcție, un exemplu concludent îl constituie și recent-apărutul studiu *Nicolae Labiș* al lui Lucian Raicu. Este necesar, totuși, să observăm că, în general, problema cuprinderii critice «totale» a literaturii române contemporane este încă departe de a mulțumi”. □ *Clasicii români și circulația publică a operei lor* constituie subiectul articolului publicat de Romul Munteanu: „Nimeni nu va putea contesta că reeditarea clasicii a cunoscut vreodată o perioadă de eflorescență care s-o egaleze pe aceea din ultimele decenii. Niciodată critica universitară, filologii și istoricii literari nu au găsit în edituri acel focar de cultură care a impulsionat cercetarea ca în această perioadă. Dar tocmai în acest climat favorabil pot fi formulate exigențe maxime, situate între spațiul publicării mai grabnice a unor texte absente, în ample ediții critice, și comentariul monografic sau studiile de sinteză, destinate să reprezinte viziunea noastră, modul nostru de receptare al valorilor artistice din toate timpurile. Dacă scriitorii clasici sunt niște contemporani ai tuturor timpurilor, însemnează că ei sunt și contemporanii noștri. Contemporaneitatea lor le impune prezența integrală și permanentă, comprehensiunea critică viabilă și actuală”. □ Întrebându-se o idee aforistică a lui N. Iorga, C. Stănescu punctează: „Eroii sunt, într-adevăr, «oamenii de rând», însă nu fiindcă nu s-ar deosebi cu nimic de ceilalți, ci, dimpotrivă, în calitatea lor de exponenți anonimi ai unor virtuți pe care socialismul își propune să le scoată la iveală, să le valorifice și să le perfecționeze. «Omul de rând» este, de fapt, figura centrală a istoriei contemporane, eroul acestor timpuri, component și creator al istoriei. Chipul său strălucește în paginile unora dintre cele mai bune cărți de azi” (*Despre eroism*). □ *Modestia comuniunii* este invocată de Dan Cristea: „Fără îndoială, a crede în menirea scrisului tău, a te lăsa mișcat de acea necesitate și de acea tenacitate, uneori iluzorie, de a socoti cuvintele tale nicicând și nicăieri spuse, a persista pe un drum de creație ales în dezbateri și cu clarviziune sunt tot atâtea atribute ce pot marca un autentic om al condeiului; dar, totodată și nu mai puțin, a crede în demnitatea în genere a scrisului și a scriitorului, a avea modestia de a te simți solidar unei literaturi și unei tradiții, a avea modestia rigorii, a confruntării, a lucrului reluat și refăcut, a poseda modestia, atât de orgolioasă în fond, de a da o nouă strălucire adevărilor simple și comune înseamnă a împlini, în întregul ei, o vie personalitate literară”. □ Artur Silvestri se referă la *Poezia sentimentelor umane*: „Fapt explicabil istoricește, ebuliția liricii noastre, în ultimul sfert de secol, dădu literaturii românești câteva linii pe care nu le avusese până acum. [...] Însă contribuția remarcabilă a ultimelor decenii este, neîndoios, *poezia politică*, fapt nu întâmplător, ci determinat de factorul epocal, expresie pură a epocii care culti-

vă mai puțin elegia minoră și solitară, cât elanul teribil, vitalist, vocea unanimă. S-ar putea zice că poezie politică e un termen rebarbativ și, pentru auto-nomiști, esteticește, e curată invenție. Pot spune fără tăgadă că a gândi așa e o eroare fără scuză: noțiunea, luată în sine, nu e nouă și combinația de termeni nu alterează presupusa «puritate» contemplativă a poeziei, care e o himeră». Comentatorul îi pomeneste pe Dante, Shakespeare, Hugo, pentru a ajunge la Eminescu și Arghezi. Apoi, la Nichita Stănescu: „Să facem o rapidă expertiză spre a ne lămuri. Am zis că domeniul poeziei politice este istoricul, cu fenomenologia lui generică; o percepție a «vremii» în planul istoric și revolut, însă readus în actul sentimental contemporan, e și *Elegia a doua, Getica* [...]”. Aci, simțământul acela de fundament eroic, de virilitate dacică e totul: «În fiecare scorbură era așezat un zeu/ Dacă se crăpa o piatră, repede era adus/ și pus acolo un zeu». Poetul a voit să spună, prin imagini iscusite, că neamul românesc este eroic și unitar; istoria e un șir de numeni în actualitate veșnic [...]”. Mai departe, analiza aglomerează exemple din Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Nicolae Labiș, Aurel Rău, Ion Gheorghe, Eugen Jebeleanu, Adrian Păunescu, Dan Verona, Gabriel Chifu, Teodor Balș ș.a. „A cânta «stihuri politicești», precum înaintașii noștri, în ziua de azi este nu doar a face literatură, și ca atare de a te uni cu masele, ci o cronică epocală, un semn de umanitate civilizată și, în fine, un act adânc istoric al spiritului liric românesc”, conchide Artur Silvestri. □ Grupajul se încheie cu o contribuție a lui Marian Vasile (*Despre suveranitatea spiritului*). ■ Sunt prezenți cu versuri Ștefan Aug. Doinaș (*Iubirea ca sunet, Marile ore*), Ovidiu Genaru, Nicolae Ioana. ■ Sorin Titel încredințează *Nașterea*, fragment din romanul *Pasărea și umbra*. ■ În cronică de teatru, Bogdan Ulmu evidențiază spectacolul *Poezie și dans* de la Naționalul bucureștean, oferit de actrița Adela Mărculescu și balerinii Miriam Răducanu, Gheorghe Iancu și Raluca Ianegic. Recitalul liric a cuprins creații de M.R. Paraschivescu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Nina Cassian, Nichita Stănescu, Marin Sorescu sau Ana Blandiana. Tot la Naționalul bucureștean, Emanuel Engel și regizorul Mihai Dimiu au prezentat, pe muzica Andei Călugăreanu, ciclul arghezian *1907*. ■ Iulian Neacșu semnează cronică TV (*Duminică de duminică*). ■ Cronică radiofonică este realizată de Constantin Stan. ■ Expoziția de la Biblioteca „Sadoveanu” a graficianului Sabin Ștefănuță este consacrată de Adina Nanu. Între lucrări, ilustrații la volumele de proză *Navețiștii* de Nicolae Țic, *Scrisori provinciale* de Ștefan Bănuțescu, sau la volumul de versuri *Scrisoare în sat* de Nicolae Dragoș. ■ Grete Tartler înfăptuiește cronică muzicală. ■ „*Viața ca o pradă* este o carte inclassificabilă”, își începe M. Ungheanu *Cronica literară* despre volumul lui Marin Preda, adăugând: „Folosind mijloacele romanului, ea nu e roman propriu-zis, rememorând întâmplări importante din viața scriitorului ea nu este însă în întregime o carte de memorii în accepția cunoscută. Superficial vorbind, în *Viața ca o pradă* Marin Preda își istorisește viața reluând firul de acolo de unde îl lăsase primul volum al *Mo-*

romeților și, mai târziu, amintirile cuprinse în *Imposibila întoarcere*. Dar nu este vorba despre o autobiografie năpădită de toată puzderia de întâmplări din care se alcătuieste în chip firesc viața cuiva, o povestire indiferentă, cu alte cuvinte, la semnificația faptelor povestite. Un fir ascuns străbate toată cartea și, fără dibuirea lui, cartea rămâne încifrată, dominată de șirul faptelor pe care scriitorul le înfățișează”. Câteva observații care demonstrează că, pentru M. Ungheanu, autorul studiului monografic *Marin Preda: vocație și aspirație* (1973), opera prozatorului nu are nici un fel de... secrete: „Sentimentul apartenenței la o generație care gândește unitar, chiar dacă e diversă din punct de vedere uman și artistic, face din *Viața ca o pradă* cartea unei generații care-și recâștigă liantul spiritual odată cu apariția ei. Dintr-un alt unghi de vedere, se poate spune că *Viața ca o pradă* rescrie *Delirul*. Fundalul de epocă e același, iar personajul din roman are aceeași vârstă cu cel din *Viața ca o pradă*. Îndoielele și întrebările sunt aceleași, chiar unele situații prin care trec ambii eroi sunt identice. [...] *Delirul* nu dublează *Viața ca o pradă* și invers? Diferența e de orientare și de calitate. În *Delirul*, personajul principal există pentru evenimente, în *Viața ca o pradă* evenimentele există pentru eroul cărții. În roman, Paul Ștefan are o funcționalitate precisă și o mișcare psihologică prescrisă de necesitățile românești. Din această pricină, personajul, deși plauzibil, a fost considerat de unii comentatori exterior și insuficient motivat psihologic. Eroul din *Viața ca o pradă* restituie lui Paul Ștefan plenitudinea trăirii psihologice și a dezbaterii interioare. [...] *Viața* oricărui scriitor este un traseu secret care ne scapă, tinde să spună *Viața ca o pradă*. Prin edificarea artistică a unui personaj substanțial care-l dublează pe cel din *Delirul*, ea înfăptuiește, ca orice operă superioară, critica celei precedente. *Viața ca o pradă* nu e atât o dublură a *Delirului*, cât o replică a acestuia. Ce este, de fapt, *Viața ca o pradă*? Încercând să aflăm sensul titlului ne apropiem de tema ascunsă a cărții, de coerența ei secretă. [...] *Viața ca o pradă* este istoria unui [...] tânăr scriitor care nu știa de unde să-și apuce prada. [...] Scriitorul va convoca [...] în *Viața ca o pradă* toate acele experiențe ale vieții lui care conduc către experiența artistică a *Moromeților*. Cartea adună treptat toate elementele care vor conduce inflexibil către indicarea viitoarei surse a romanului. [...] *Viața ca o pradă* e, de aceea, neobișnuitul jurnal de creație al scriitorului, mai exact spus, romanul unui roman. Ea poate fi citită atât ca replică a *Delirului*, cât și ca o carte de memorii, dar mai presus de asta, ca istoria unei capodopere, care începe încă de la stadiul incipient al acesteia. Perspectiva totalizantă a *Vieții ca o pradă* n-o dă decât acest unghi al romanului unui roman, în care scriitorul e în egală măsură autor și personaj. Unghiul moral, ca și acuitatea observației morale, incisivitatea portretistică, calitatea literară propriu-zisă a paginilor sporesc valoarea de excepție a unei cărți de o configurație neobișnuită în literatura română”. ■ După multe săptămâni de absență, Dorin Tudoran se întoarce la rubrica *Biografia debuturilor*, care nu a mai apărut din nr. 3. □ Redactorul *Luceafărului* realizează o con-

vorbire excepțională cu Eugeniu Ștefănescu-Est („*Da. Am avut o viață frumoasă. Mi-aduc aminte cu plăcere de ea*”). □ Importanța dialogul reiese și din cele câteva rânduri consacrate de Lidia Bote, în *Antologia poeziei simboliste românești* (1972), scriitorului intervievat de Dorin Tudoran. Reținem, din acele câteva rânduri – care escortează materialul din *Luceafărul* – finalul: „În 1952, [Eugeniu Ștefănescu-Est] era orb. *Decedează în același an*”. □ Urmează un șapou al ziaristului: „1. Fiindcă am simțit că nu am dreptul să-i tulbur lumina pe care o bănuiam dincolo de otrava albă a cataractei ce i-a acoperit ochii de mai bine de trei decenii, n-am avut curajul să-i citesc lui Eugeniu Ștefănescu-Est, intrat în al nouăzeci și șaptelea an de viață, această notă biografică. 2. Îi rog pe soții Ciurdăreanu – fiica și ginerele poetului, în casa cărora locuiește, la Galați, de aproape opt ani – să nu-i citească această casetă. 3. Pentru că în dimineața de 20 februarie 1977 mă aflu lângă Eugeniu Ștefănescu-Est alături de Margareta Ciurdăreanu, doctorul endocrinolog Ionel Ciurdăreanu și colega mea Olga Andronache, de la *România literară*, se va înțelege ușor că inițialele ce apar în această convorbire le aparțin; ca și mulțumirile mele”. Convorbirea a fost inclusă în volumul Dorin Tudoran, *Nostalgii intacte*, București, Ed. Eminescu, 1982. ■ Geo Dumitrescu oferă, la *Poșta redacției*, o „expertiză” pentru B. Ghiu: „Un drum greșit, pe care perseverați fără rost. Vorbe fără șir, în voia soartei, imagini forțate, fără sens («acest pescăruș de absență», «acest pescăruș de lipsă imaculată, de foame perfectă»... etc.). Dar puteți scrie și altfel, se vede, bunăoară, în *Eternitate* și, mai ales, în *Oltul*, cu preocuparea de «a spune ceva», controlând cuvântul și așezându-l la locul lui (care, în cazuri fericite, e unul singur!). Sperăm să trageți concluziile care se impun”. (Poemul *Oltul* va apărea la *Atelier literar* în nr. 23.) □ Alt autor căruia îi răspunde titularul rubricii este A. Dumitrașcu: „Nu sunt noutăți, din păcate. Aceeași risipă de vorbe, aceeași superficialitate și nonșalanță, aceeași frenezie metaforică, mergând spre diluție, dezlănare, delir verbal («răcoarea din durerile zilei (!) / e aripa-mi lăsată/ drept cel peste cutele/ adânci din frunțile voastre». Sau: «sunt o nesfârșită vină/ pângărită de frunze (!) / vina/ ca murmur/ al uitărilor noastre/ la atingerea ierbii rănite» (!). Într-adevăr, «lipsa de concentrare» care vi s-a semnalat e un neajuns deosebit de grav, care merită mult mai multă atenție decât îi acordați”. ■ În buletinul informativ *Cultura românească în lume* este evidențiat succesul pe care îl cunoaște, la Arena Stage din New York, Liviu Ciulei cu spectacolul *Azilul de noapte* de Gorki. (Reușita regizorului român a fost semnalată și în paginile *României literare*, unde Radu Nechita a tradus un comentariu din *New York Times* al lui Richard Eder.) ■ Sub genericul *Evocări: 1877*, ultima pagină găzduiește partea a doua a articolului *Literatura română și idealul național* de Al. Piru, *Elocvența cauzelor drepte* de Vivi Anghel și continuarea documentarului *Acel început de an 1877*, inaugurat de Mircea Constantinescu în nr. 17. □ *Versuri* de Nicolae Arieșescu și Radu Selejan întregesc grupajul.

15 mai

• [Tribuna României, nr. 109] O carte de „povestiri” despre *Viața cuvintelor* (Ed. Facla, Timișoara, 1976) trezește interesul lui Clement Mîrza care arată cum selecția materialului lingvistic și inventarul cuvintelor se bazează pe funcția expresivă a limbii (în detrimentul celorlalte) și pe forța de evocare și emoționare a sensibilității umane, iar ceea ce se pare „temerar, dar tentant” este „investigarea unor sensuri ale cuvintelor pornind încă din limba latină pe baza cunoscutului dicționar etimologic al lui Ernout și Meillet”. ■ Cursul de limba română (lecția a XIV-a, anul III) a lui Cezar Tabarcea, cu desene de Nicu Rusu, include, tematic, sporturile.

16 mai

• [„România liberă”, nr. 10 126] Radu Popescu analizează montarea piesei lui Dumitru Radu Popescu, *Două ore de pace* la Teatrul Mic, părându-i-se originală ideea de „a evoca războiul în clipa lui de «pace»”, „în răstimpul unui armistițiu, consimțit”, „pentru ridicarea răniților și îngroparea morților ambeilor părți”. Confruntarea dintre români și otomani „a funcționat pentru crearea conflictului dramatic”, la nivel textual, spectacolul Soranei Coroamă fiind, însă apreciat ca „foarte teatral”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8703] În cadrul rubricii *Eroi și eroism în literatura actuală*, Mihai Ungheanu analizează *Personajul prometeic, azi*: „Deși mulți dintre prozatorii români de azi optează mai mult pentru tipul sisific de erou decât pentru cel prometeic, interesul pentru acesta din urmă rămâne în picioare. Multe cărți înfățișează personaje deplasându-se pe itinerarii labirintice, făcând încercări istovitoare de a duce la capăt o acțiune reluată după săvârșirea sa mereu de la capăt. Se încearcă chiar concilierea celor două tipuri umane, ceea ce este de fapt o eroare, ele fiind incompatibile. [...] Creatorul are prin misiunea lui artistică de aducător de lumină o condiție prometeică, deci condiția primă a eroului.”

17 mai

• [„Scânteia” nr. 10805] Punctul de vedere al lui Ion Ianoși asupra *Principialității actului critic* debutează cu următoarea digresiune aluzivă: „Întreaga dezvoltare a literaturii și artei noastre socialiste, temeiul lor ideologic și copul lor artistic readuc neîncetat în prim-planul confruntării criticii atât implicațiile filozofice decisive ale actualității, cât și propriile ei – ale criticii – interacțiuni și osmoze cu filozofia. [...] După opinia mea, calea pe care criticul va trebui să o parcurgă în întregime de fiecare dată, presupune tocmai o metodologie filozofică de anvergură, care să-și fi pus pecetea și pe judecata de gust și pe aprecierea estetică în totalitatea ei. Filozofia nu poate fi în niciun caz imaginată ca un adaos la actul critic, la începutul sau la sfârșitul lui, ci numai integral asimilat acestuia, ca o calitate intrinsecă a lui [...]”

• [„**Viața studentească**” , nr. 20] Rubrica *Teme, idei, atitudini* propune trei cărți: G. Arbore, *Elemente pentru un ansamblu*, recenzează cartea lui Jan Bialostocki, *O istorie a teoriilor despre artă*, Ed. Meridiane; V. Tismăneanu, *O antologie reprezentativă* – vizând vol. lui Herbert Marcuse, *Scrieri filosofice*, Ed. Politică; M. N. Rusu, articolul *Bibliografie și interpretare* – despre *Brâncuși în România*, volum de Barbu Brezianu, criticul punând în discuție o adevărată „bibliotecă Brâncuși” . „În Editura Academiei a apărut un excelent album bibliografic al lucrărilor lui Brâncuși aflate în colecțiile de stat și particulare din țară noastră. Volumul este alcătuit de cunoscutul «brâncușolog» Barbu Brezianu, după criterii și principii care îi aparțin și care sunt detaliate în prefața ediției. Cartea de față este ediția a II-a, revăzută și adăugită, ceea ce înseamnă atât perfecționarea ediției anterioare cât și completarea și aducerea la zi a operei brâncușiene aflate în repertoriul colecțiilor românești... Cu toate câteva lipsuri (*n.b.* nementionarea articolelor *Brâncuși inedit* din revista „Amfiteatru”, nr. 11/1975, *Restituiri iconografice* „Lucefărul” , nr. 8/1976; articolele din revista „Magazin”, albumul-mapă *Brâncuși* realizat de Petre Oprea, nr. festive dedicate *Centenarului Brâncuși* de către revistele „Arta” „România literară” și „Lucefărul” , în primul rând), aparent anodine, albumul *Brâncuși în România*, editat în excelente condiții grafice, este o contribuție substanțială la cunoașterea și interpretarea operei lui Brâncuși, nu numai în România ci și în străinătate.”

19 mai

• [„**Flacăra**”, nr. 20] Ioan Alexandru scrie despre *Brâncoveanu*. □ Doina Sălăjan publică poemul *Eroii tineri*. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică un fragment de *Jurnal de atelier*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu face, în *Poezii de antologie*, o prezentare a volumului al II-lea din *Poezia română clasică (de la Dosoftei la Octavian Goga)*, ediție îngrijită de Al. Piru și Ioan Șerb și publicată în colecția B.P.T. în 1970. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseul *Mai multe corzi la arc*. ■ M. Ungheanu, în *Devize desuete*, abordează, eseistic, modul de acordare al premiilor literare. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *Cronici afurisite* de Fănuș Neagu: „De data asta Fănuș Neagu ni se pare mai tranșant cu sine însuși. Poate și cu cititorul. Volumul conține poeme în proză („poeme cântate aiurea” – ne avertizează autorul în subtitlu). Tableta sportivă nu mai e ceva de circumstanță (profesională) la Fănuș Neagu, ci o preocupare de vocație. Prin ea artistul se menține în actualitate, în imediat, dar nu numai atât. Pentru mulți dintre noi sportul poate fi o „religie”. Fănuș Neagu ridică evenimentul sportiv la un mod de expresie. Ne interesează și părerile lui, după cum nu-i putem ierta mai ales exagerările. Fac și acestea parte din ritual. În cronici, Fănuș Neagu și-a cristalizat un stil care e de fapt propriul (unicul) său stil. Cel în care și-a redactat *Frumoșii nebuni al marilor orașe*, pe care l-a împrumutat și eroilor din acest

roman (unul dintre ei, fotbalist). Îl citim pe Fănuș Neagu pentru că în el găsim o parte, cel puțin, din mitologia noastră de toate zilele. Și desigur îl citim pe Fănuș Neagu pentru Fănuș Neagu”. □ George Arion prezintă în *Cronica* (262) ultima ședință a cenaclului. □ Nikolaus Berwanger publică poezia *Răspunsul meu*. □ Ion Dodu Bălan scrie *Fățarnicul*. □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc* (XXVI) Octavian Paler publică *Fra Angelico. Aventura candorii*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Amintiri despre Cei care liber s-au despărțit de amintiri*, Nelu Ionescu publică o cronică dramatică a piesei lui Dumitru Radu Popescu, *Două ore de pace*, pusă în scenă la Teatrul Mic. □ Adi Cusin publică un interviu cu Mia Braia. □ În *Racul* (143) Teodor Mazilu publică *Datoria de a spăla rufele în două ape*, iar Nicolae Dragoș fabula *Vulturul*.

• [„**Orizont**”, nr. 20] Începută printr-o serie de definiții a ceea ce este (sau nu este) lucrarea *Al doilea rond* (Ed. Cartea Românească) de Mircea Iorgulescu, cronica lui C. Ungureanu mătură cu un gest de susținere reproșurile aduse de alți recenzenți lui M. Iorgulescu și anume că „lasă impresia de fragment dintr-o istorie a literaturii române contemporane” și că „n-are o concepție originală asupra istoriei literare”, afirmând că „de asemenea reproșuri au avut parte și Lovinescu, Călinescu, Pompiliu Constantinescu; Mircea Iorgulescu e într-o companie cum nu se poate mai plăcută. [...] Mircea Iorgulescu s-a instalat în critica literară fără lăncezeli bovarice, a renunțat la zadarnicele ambiții și mai ales declarațiile introductive cu care își pavoazează nesiguranța, comoditatea, vocația aproximativă ca alți confracți, și a pornit, fără să camufleze tactic lucrurile, de la un model de istorie literară: cel lovinescian.” ■ Șerban Foarță demonstrează cum Leonid Dimov este „un poet al norilor”, iar poezia lui (prea puțin ...barbiană), o mateină «trâmbă de vedenii» (articolul *Poezia norilor*). ■ Pagina de poezie include, cu belșug poeme, pe Hans Mokka, aniversat la 65 de ani, poet și prozator de limbă germană, născut la Timișoara (1912); lângă el, mai este publicat Ilie Măduța, căruia Mircea Moț îi dedică un medalion aniversar la împlinirea a 50 de ani (cu titlul *Poezia între realitate și devenire*). ■ Dan Cornavin talmăcește trei poeme din opera poetului belgian Walter Hae-saert (n. 1936).

• [„**România literară**”, nr. 20] Se deschide într-un *Climat creator* descris de redacție: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu a manifestat în numeroase prilejuri încrederea deosebită în dăruitorii artelor și literaturii, confirmând prin aceasta concepția înaltă despre noblețea mesajului celor ce au a îmbogăți neconținut universul culturii române prin opere tot mai profund ancorate în actualitatea construcției socialiste, în problematica ei atât de complexă, revelând efervescența noului umanism care o explică și o definește în finalitatea ei. Artistul zilelor noastre devine astfel revelatorul unui vast proces: acela nu de simplu martor, ci de participant activ în această devenire a omului care-și făurește propria-i istorie cu conștiința, tot mai vie, a stăpânirii legilor ei”. ■ Edgar Pa-

pu notează câteva observații cu privire la *Umanismul literar românesc*: „În primul rând se surprinde o amplă ieșire pe plan public – la tribună sau în arenă – a scriitorului român, așa încât acțiunea sa să capete ecouri în conștiințele cât mai multora. Este cu totul neînsemnat numărul literaților noștri care «au stat deoparte» în fața celor mai importante evenimente prin care am trecut și prin care trecem. Faptul se repercutează în însăși structura literaturii noastre cu un deosebit accent etic și patriotic, poate mai dezvoltat decât în multe alte literaturi. Să ne omologăm ultima idee prin comparația cu o țară de puternică tradiție umanistă și democrată, cum ar fi Franța, și unde anul 1848 a avut, ca și la noi, un rol deosebit de însemnat. Cu toată participarea lui Hugo, intelectualii prezenți la faimosul eveniment au fost mai mult activiști și doctrinari politici decât scriitori. Ba chiar unii literați de prestigiu, așa cum dovedește cazul lui Flaubert din *Educația sentimentală*, se arată cu totul indiferenți și sceptici față de acea istorică răscolire. Ce contrast izbitor la noi, unde în același moment a existat un adevărat front al scriitorilor de seamă! Nu ne putem gândi la anul 1848 românesc fără a evoca numele lui Bălcescu, Heliade, Alecsandri, Alecu Russo. În al doilea rând, umanismul nostru se ilustrează prin evocarea literară a marilor exemple umane din trecutul național. Aci se cere subliniată o altă notă caracteristică a literaturii românești. [...] Dar umanismul literaturii noastre nu se relevă numai în participarea la marile evenimente ale țării și în actualizarea figurilor exemplare din trecut. «Învățăturile» de factură profund umanistă se identifică și în combaterea indignată a viciilor, în oroarea de tot ceea ce degradează și *dezumanizează*. Să recurgem din nou la o comparație cu aceeași literatură bogată în valori umaniste, pe care am ales-o ca termen de referință ceva mai sus. Este vorba iarăși de literatura franceză. Ce vârfuri literare putem surprinde într-însa care să înfieze parvenitismul, lipsa de scrupule, egoismul deșănțat, manifestări care, de-a lungul veacurilor, s-au ivit și în viața acelei țări, ca, de altfel, oriunde au intervenit fenomene răsunătoare de transformare socială? Pentru celebrele figuri de parveniți ar trebui să sărim de la personajele lui Molière la acelea ale lui Balzac, apoi, iarăși, într-un târziu, la Maupassant. Spre deosebire de această discontinuitate, la noi se întinde un lanț neîntrerupt de piscuri, lanț, pe care – în numele unui specific propriu de *omnie* – se vestejește cu revoltă parvenitismul și necinstea. Iată câteva verigi care se succed fără oprire: alegoria din *Boul și Vițelul*, Dinu Păturică, Rică Venturiano, Spânul din Harap-Alb, Tănase Scatiu, Pirlu, Stănică, Urmatecu, până la ultima actualitate când parvenitismul capătă numele de arivism, carierism, oportunism etc. Umanismul scriitorilor noștri n-a rămas niciodată indiferent la jalnica priveliște a scăderilor omenești. [...] Am folosit, pe parcursul acestui articol, și unele comparații sau confruntări cu fenomene literare din afară. N-am vrut să minimalizez nici un ansamblu de valori străine, și cu atât mai puțin o impunătoare cultură ca aceea franceză, cu un atât de glorios trecut și prezent umanist. Unele literaturi de peste hotare ne întrec poate prin alte registre ale

umanismului, pe care nu le-am mai amintit, fiindcă ne-ar fi depărtat de la stricta preocupare de față. În câmpul, însă, al unei priviri comparatiste, trăsăturile umaniste, pe care le-am atribuit literaturii noastre, se arată – prin continuitatea, frecvența și intensitatea lor – superioare chiar unora din cele mai ilustre cadre culturale străine”. ■ Geo Bogza publică tableta *Inscripția*. ■ Continuă să apară materiale *În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*. În acest număr, Dumitru Micu trasează unele *Direcții în poezia de azi*: „Majoritatea poeților români contemporani sunt naturi romantice. Dacă aș spune: toți, n-aș prea greși, întrucât poezia e, în ultimă analiză, romantică prin definiție. N-o spun, totuși, dat fiind că există și poeți, și nu doar câțiva, care își strangulează romantismul, substituind naturii lor primare o a doua, opusă – clasică, adică – sau deghizându-și-o, prin adoptarea de felurite formule ostentativ antiromantice. Nestorul liricii române de azi, Al. Philippide, susține că orice poet se naște romantic și devine clasic. Validitatea celei de a doua părți a aserțiunii rămâne de verificat. Deocamdată se impune constatarea că o seamă de poeți români, de toate vârstele, profesază moduri lirice al căror gen proxim e romantismul. Un romantism, desigur, adecvat sensibilității contemporane, trecut prin curente de la sfârșitul secolului precedent și prin cele constituite în secolul nostru, nu absorbit însă de către acestea, ci prelungit doar prin ele până la noi. «Un romantism» e un fel de a spune. *Stricto sensu* avem mai multe. Tot atâtea câte temperamente poetice. *Grosso modo* am putea vorbi de romantici impetuoși (Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Nicolae Labiș, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu) și romantici mai mult sau mai puțin «calmi», aplecați spre reverie, melancolie, rememorare, meditație: Zaharia Stancu, Emil Botta, Maria Banuș, Veronica Porumbacu, Petre Stoica, Vasile Nicolescu, Gheorghe Tomozei, Ana Blandiana, Constanța Buzea, Gheorghe Pituț, Dumitru M. Ion, George Alboiu, Gheorghe Istrate ș.a. Numaidecât trebuie însă specificat că înăuntrul fiecăreia din aceste categorii diferențierile sunt atât de pronunțate, încât amenință să estompeze notele comune. M. Beniuc este eruptiv, melopeic, folcloric, Eugen Jebeleanu – plastic, vizionar, făuritor de imagini terifiante, Labiș – ingenuu, juvenil, Ion Gheorghe – tumultuos, convulsiv, sarcastic, Ioan Alexandru, dimpotrivă, patetic la modul sacerdotal, jubilent, autor de «imne», în fine, Adrian Păunescu, grandilocvent cu grație, discursiv fără (în poemele izbutite) pierderea ingenuității. De altfel, clasificarea implică o inevitabilă doză de arbitrar. Nimeni, și cu atât mai mult un poet, nu rămâne egal cu sine însuși în permanență”. □ Ion Caraion propune *Proba de foc*: „Desigur, ne putem înfrunta între noi pentru câte și mai câte, biruind real sau aparent când unii, când alții, dar adevăratul război – dacă ne considerăm cu seriozitate vrednici să devenim scriitori – este războiul cu veșnicia. Câtă eternitate ne căznim să punem în ceea ce scriem? Iată proba de foc. Verb, inventivitate, spirit caustic, pondere, mesaj, idei și măiestrie – acolo să vedem cine are cuvântul. Să amenințăm nu oamenii (asta o pot face și alții cu noi), ci timpul și timpurile cu ta-

lentul și cu geniul nostru, cu excepționala încărcătură a operei noastre artistice, care nu se fabrică într-o zi, ci într-o viață. Să nu dormi din cauza unei silabe, iar nu să sforăi cu burta în sus că sunt revistele pline de «gloria» ta. Gloriile sunt flori de pădărie». □ *Anotimpul poezilor* este „contemplat” de către Ștefan Aug. Doinaș: „Eu cred că poezii se nasc în a treisprezecea lună a anului: durată ideală, abstrasă din calendare, în care ciclurile Naturii coincid și-n care Istoria se află mereu la începuturile sale. Ei se nasc, și rămân așa, adică *abia-născuți*, până când viața lor se desprinde de ei înșiși, plutind ca o structură fragilă și nepieritoare, ca o sferă ușoară de pădărie, prin aerul calm sau agitat al secolelor”. ■ Sub egida *Confruntări* sunt grupate patru comentarii. Const. Ciopraga alege să discute, într-un text despre *Romane-meditație*, două titluri: *Galeria cu viață sălbatică* de Constantin Țoiu și *Racul* lui Al. Ivasiuc. Primul dintre autori este definit de cronicar în felul următor: „Balzacian prin voluptatea senzorială, plastică, a reprezentării concretului, intelectual cu rafinate călinesciene, pasionat de ipoteze filologice, de detalii de artă (pictură, cărți, obiecte prețioase), Constantin Țoiu excelează în tranzațiile de la amănuntul ordinar (uneori scabros ori vulgar) – din limbajul unui personaj – la perfecta distincție, la zborul în inefabil al altuia, cuvântul punctând, ca la Matei I. Caragiale – citat în text sau prezent în alt mod – unduțiile unei rostiri captivante”. Despre *Racul* lui Al. Ivasiuc Const. Ciopraga susține că ar beneficia „de libertățile construcțiilor parabolice. Insistent simbolic, metaforic, el își dezvăluie semnificațiile de la primul capitol, în fond amplă *expoziție* de tipuri și idei, într-un vag spațiu latino-american. Climat de teroare fascizantă și absurd. Logicii i se suprapune pseudo-argumentul; frapează aerul patologic al purtătorilor de cuvânt, care, exaltând asasinatul în masă («vor fi executați toți activiștii de seamă ai stângii»), «muncitori duri sau intransigenți», «preoți așa-ziși ecumenici», «suspecți sau susceptibili», aleși «absolut la *întâmplare*, pe cartiere și circumscripții»), trăiesc totodată, ei înșiși, sub semnul amenințării surde. Practic, *Racul* se constituie într-un roman-dezbateri, spectacol tragic despre recrudescența violenței naziste, despre «tehnicile» loviturilor politice disperate, despre o lume în criză morală, pe care titlul cărții o rezumă simbolic: climat de regres”. □ Cel de-al doilea articol din sectorul *Confruntărilor* este unul dedicat poeziei lui Geo Dumitrescu de către Daniel Dimitriu: „Plămâni de alergător de cursă lungă, inspiră aerul tare al realității cu voluptate șuierătoare. Cursa e grea, dar rigorile ei, care sunt ale permanentei mișcări, sunt preferate odihnei, confortului, Dinamica vieții este simțită prin toți porii, dinamica vieții însemnând înainte de toate fluxul istoriei, avatarurile istoriei, mai corect spus. Istoria e terenul accidentat al acestei curse solitare, într-un fel romantice. În 1941, Geo Dumitrescu se simțea singur, față-n față cu istoria. Încearcă voluptatea de a o înfrunța de unul singur, asumându-și toate riscurile unei asemenea orgolioase întreprinderi. Spre deosebire de Beniuc ce se vrea de la început un exponent, solidar cu cei mulți, Geo Dumitrescu e lupul singura-

tic, pregătit să înfrunte pe toți și pe toate, direct și fără nici o precauție. Veacul i se revelă, la acea vreme, monstruos, agonia lui incitând, și de astă dată, până la paroxism vehemența pamfletarului. Istoria nouă, a anilor socialismului, găsește în autorul *Aventurilor lirice* un entuziasm (și sobru) cântăreț. Motivul e ușor de înțeles, revoluția semnifică în esența ei, o metamorfoză, o rupere de ritmuri, o uriașă mișcare” (*Alergătorul de cursă lungă*). □ În *Literatură și eveniment*, Mirela Roznoveanu caută să găsească o explicație pentru întârzierea cu care tema celui de-al Doilea Război Mondial a atras romancierii ultimei decenii: „Mai întâi, imperativul veridicității, sub care s-a situat teoretic romanul românesc al deceniilor 5 și 6, a trecut această temă în sarcina martorilor oculari. Ficțiunea fiind în general ocolită, numeroase evocări epice, cu aspect de jurnale de front corectate ulterior de mâna odihnită și de omeneștile partipris-uri, atât de fertile în coloraturi patetice, ale celor lăsați la vatră. În al doilea rând, perioada de formare a celor mai importanți prozatori de azi a coincis mai puțin cu aceea a războiului cât cu aceea a unor alte evenimente ce s-au impus conștiinței lor printr-un proces firesc de rezonanță. Insurecția națională, industrializarea, cooperativizarea, imediat succedate războiului, l-au estompat pe acesta în importanță, devenind marile teme ale romanului ultimelor trei decenii”. □ Cu cel de-al doilea volum din *Incognito*, Emil Manu consideră că Eugen Barbu pune *Istoria în mers*: „Eugen Barbu cunoaște societatea timpului, așa de bine, încât lectura romanul poate fi oricând echivalată unei prezentări cu valoare istorică. Aici interesează epoca, materie vie, crudă chiar, ce scapă printre degete documentariștilor și pe care ziariștii o surprind dar o și fac efemeră după ce ziarul a dispărut de sub ochi. Eugen Barbu o tratează ca un scriitor ce nu ignoră documentul, materia conținută în presă, în informațiile orale, în memoriile etc. Sinteza lor, gândită cinematografic, devine materie romanescă de un acut interes epic. S-ar putea ca un lector determinist să-l acuze pe autor că a utilizat în prezentarea și deci în definirea epocii date și imagini ce n-au aparținut «cu acte» personajelor din carte sau prototipurilor lor. Poate camera aceea cu pendule simfonice să aparțină altcuiva decât Evelynei Tismana, poate unele interioare descrise să existe și azi în tutela unor personaje reale care nici nu știu că au intrat prin mobila lor într-o carte. Dar toate acestea fac parte din tehnica autorului și măresc doza de ficțiune prin montajul lor semnificativ. Un roman ca acesta, în mai multe volume, un roman al unei epoci de război, de mizerie, de angoase, de nesiguranță, de bombardamente, de pregătire a insurecției, de demolare a unei lumi care citise pe Spengler sau care visa încă miraje simboliste, într-un cuvânt un roman al unei istorii recente, dar încă neluminată suficient de documente istorice, este interesant în general (ținând, până la un punct, locul unei istorii), dar este mult mai interesant în viziunea unui romancier îndrăzneț care luminează epoca, aducând-o cu luciditate în prezent, nu ca *spectacol*, ci ca *proces*”. ■ Doina Uricariu recenzează volumul de versuri *Călărețul de aer* de George Virgil Stoenescu. ■ Pus în fața *Vieții ca o pradă* a

lui Marin Preda, Nicolae Manolescu caută nu numai să analizeze volumul, ci și să-i definească structura epică din punct de vedere teoretic. Astfel, se naște eticheta de *Cartea unei cărți*: „Explicând, în fond, cum s-au născut *Moromeții*, *Viața ca o pradă* e un original jurnal de creație al romanului: mai bine zis, al trecerii unui scriitor de la întâia operă la a doua, moment important, când viața și literatura lui capătă sens, direcție, și o necesitate neștiută până atunci se dezvăluie. *Viața ca o pradă* nu e cartea unei vieți, ci cartea unei cărți. Foarte frumoasă și profundă, scrisă parcă pe măsură ce autorului însuși i se descoperă tema meditațiilor sale (și tocmai de aceea vie, deloc contrafăcută, pasionantă ca document sufletesc); o carte, nu veselă, ci amară, străbătută de o anxietate ciudată și de o la fel de ciudată îndoială”. ■ *Lumea diafană* a poetului Vasile Nicolescu este parcursă de Lucian Raicu. ■ În *Structuri creatoare*, Dana Dumitriu scrutează lucrarea lui Ion Ianoși, *Poveste cu doi necunoscuți: Dostoievski și Tolstoi*, în care autorul „reia dintr-o perspectivă originală vechea, mult dezbătută paralelă dintre Tolstoi și Dostoievski”. ■ G. Dimisianu definește *Romanul ironic* recent publicat de Marin Sorescu: „E cazul s-o spun de la început: *Trei dinți din față* este roman în toată puterea cuvântului, roman epic și nu manifestarea unei conștiințe lirice în materie narativă, cum poate se așteaptă aceia care știu scrierile anterioare ale lui Marin Sorescu. Teatrul său e poetic, vehiculând personaje-simboluri și dezvoltând sugestiile unor metafore structuratoare, eseistica de asemeni pornește din îndemnul trăirii lirice a subiectelor; romanul în schimb e clădit pe observație și psihologie, pe descriere de medii și comportamente umane, pe răsfrângerea unei lumi complexe, datată istoric și încadrată social. Ceea ce leagă această nouă scriere a lui Marin Sorescu de spiritul întregii sale creații este prezența ironiei, a ironiei ca mod lucid al distanțării de mentalitățile filistine, ori de trăirile simulate, inautentice. Emfaza stilistică este și ea unul din mobilurile acțiunii de discreditare, menținând mereu trează verva ironică a scriitorului”. ■ Despre *Document și interpretare* în monografia *Sburătorul* realizată de G. Gheorghită scrie Laurențiu Ulici la *Prima verba*. ■ Ion Arieșanu schițează momente dintr-o istorie a Timișoarei, în *Marile familii*. ■ George Macovescu restituie câteva poeme inedite ale lui Ștefan Roll, însoțite de o scurtă evocare (*Gheorghe Dinu – Ștefan Roll*): „În cei trei ani care au trecut de la pieirea prietenului meu Gheorghe Dinu – consacrat în literatură mai ales sub numele de Ștefan Roll – de multe ori am pus mâna pe toc să scriu despre el și tocul s-a oprit după câteva rânduri. Mi se părea o impietate, o trădare a legământului nostru de o viață să scriu despre dispariția lui Ghiță. Îi aștept și acum, noaptea târziu, telefonul. Mă chema cu regularitate să-mi spună ultima glumă. Mă chema, ca altădată, în anii frumoasei și sbuciumatei noastre tinereți, când nopțile ni le petreceam în tipografii, în ședințe conspirative, în crâșme boeme, ascultând plânsul unei viori sau bocetele Mariei Tănase. Mă chema să-mi spună o glumă, sau să mă audă, să simtă că încă existam, că suntem împreună, atunci când unul după altul plecau prietenii

de altădată? Nu am știut niciodată, pentru că acest prieten al meu era de o mare discreție, așezată pe o imensă delicatețe sufletească. Zgomotosul Ghiță, boemul acela iconoclast în aparență, era un mare timid, un delicat de o mare finețe sufletească. Mi-au trebuit ani ca să-l înțeleg, așa cum superba lui poezie a cerut ani și mai cere încă pentru a fi înțeleasă”. ■ Șerban Cioculescu comentează, în *Breviarul* său, volumul întocmit de Florea Firan despre *Presa literară craioveană (1838-1975)*. ■ Sunt prezenți cu poezie: Ion Brad, Bartis Ferenc (în românește de Dim. Rachici), Radu Cârnci și Gheorghe Tomozei. □ Nicolae Mareș traduce câteva poeme din *Lirica poloneză contemporană*.

● [„Tribuna”, nr. 20] Cuprinde versuri de Mihai Beniuc, Horia Zilieru, Ovidiu Genaru, Doina Cetea, Mircea Rostaș, Nicolae Dragoș, Angela Marinescu, proză de Teodor Mazilu, precum și un fragment din *Hyperion* de Hölderlin (trad. Ioan Moldovan). ■ Petru Poantă semnează articolul *Meteci, sico-fanți, trădători...* ■ Vasile Sălăjan disecă volumul *Un loc printre voi* de Dan Rebreanu: „Să remarcăm un aspect de certă modernitate în cazul romanului *Un loc printre voi*, anume capacitatea de a sugera „eroziunea” umanului într-o „ființare inautentică”, scutită de repere morale de anvergură, epuizată într-un cult al imediatului, incapabilă așadar a depăși limitele strâmte ale mediocrității”. ■ Ion Vlad prezintă volumul *Ultimul capitol*, un jurnal de creație care reconfirmă valoarea prozatorului Pavel Dan, „un talent autentic”. ■ În *Alte lecturi și zile (VI)*, Mircea Zăciu își afirmă dorința de a vedea publicată o nouă istorie a literaturii, scrisă de critici din generația tânără: „Aș vrea să citesc cât mai curând o istorie a literaturii române organică, sintetică, funcțională – scrisă de autori din tânăra generație (a căror sensibilitate estetică și pregătire teoretică sunt excelente!). Sunt convins că ar fi o operă pasionantă, scutită de prejudecăți, de timorări, de anchilozări, jumătăți de măsură, cât și de locurile comune ale exercițiului rutinier. Scutită și de umbra, uneori incomodă în cele din urmă, a autorităților tiranice”. ■ Ion Simuț semnalează apariția volumului *Pasiunea lecturii* (Facla, 1976) de Sorin Titel. ■ N. Barbu este prezent în paginile revistei cu micul studiu *Hortensia Papadat-Bengescu în conștiința criticii*. ■ Serafim Duicu discută în *Vladimir Streinu și mișcarea criticii românești* proiectul acestuia de a realiza o istorie a criticii autohtone: „O investigație dia-cronică a criticii românești de la începuturile sale până în actualitate avea menirea să pună în lumină organicitatea acesteia, în perfectă consonanță cu organicitatea întregii noastre culturi”. ■ Este publicat un fragment din lucrarea *Un Bacovia* a lui Marcel Marian, intitulat *Bacovia și Cincinat Pavelescu*. ■ Romul Munteanu analizează viziunea lui Constantin Tsatsos în *Constantin Tsatsos și filosofia aforistică*. ■ Mihaela Paladi este prezentă cu studiul *Psihanaliză și cunoaștere literară*.

20 mai

● [„Contemporanul”, nr. 20] În întâmpinarea *Conferinței naționale a scriitorilor*, Dumitru Micu se situează: *Sub semnul umanismului revoluționar:*

„De la ultima Conferință pe țară a scriitorilor, literatura română a sporit continuu, în chip natural, într-un ritm constant. *Un dor fără sațiu, Hanibal, Templul din afară, Octomvrie, noiembrie, decembrie, La liliaci, Descântoteca, Imnele bucuriei, Imnele Transilvaniei, Repetabila povară, Pământul deocamdată, Delirul, Vânătoarea regală, Apa, Iluminări, Înainte de tăcere, Doctorul Poenaru, Ultimul drum, Fețele tăcerii, Galeria cu vișă sălbatică, Cititorul de conțor, Matca, Răceala* – iată câteva dintre scrierile lirice, epice, dramatice apărute în acest interval; dintre scrierile, trebuie specificat, de indiscutabilă valoare sau care, în orice caz, nu se poate face abstracție, când e vorba de a caracteriza personajul literar românesc de azi. La acestea se adaugă un număr apreciabil de volume ce constituie realizări certe ale criticii și mai ales ale istoriei literare, ale teoriei literare, ale esteticii”. ■ Redacția revistei consemnează ancheta: *Șapte scriitori răspund la două întrebări: Pentru ce scrieți? Pentru cine scrieți?* Răspund: Constantin Chiriță, Aurel Rău, Augustin Buzura, Mihai Beniuc, Șt. Aug. Doinaș, Arnold Huser, Nichita Stănescu. □ Constantin Chiriță: A scrie înseamnă a trăi, cu adevărat, pentru cititori: „Eu nu văd în scris un act de voință, ci unul mult mai simplu, de existență, se supraviețuire. A scrie, pentru mine, înseamnă pur și simplu a trăi. De câte ori m-am gândit la o cartea pe care trebuie s-o scriu și scriind-o simțeam că încep, că pot, că în sfârșit, respir. De aceea, pentru mine scrisul întemeiază și durează o nouă biologie: biologia artistului, a omului menit să primească și să dea. [...] Și poate că există o bucurie mai mare decât aceea a adevărului dăruit și acceptat: bucuria adevărului dorit, aceea cere transformă cartea în prieten și demiurg. Este adevărul cărticior mari, acelea care-l fac pe cititor să vrea, singur, să se plămădească după chipul și asemănarea eroului”. □ Aurel Rău: Scrisul nostru este implicare în istorie, atitudine, înțelegere: „Gândite fără solemnitate, întrebările acestea vechi de când lumea și cărora le-ai răspund nu o dată, felurit, sunt incitante în creierul sau în inima scriitorului. În ziua de 1 mai 1977 când mă aflu la masa de scris, nu «spre câmp», «spre dumbrave», cum psalmodia Bacovia mă nimeresc cu inima nepăzită, drept care răspunsurile nu le ascult în sfere abstracte. Propriuzis, poetul scrie pentru că (sau atunci când) nu poate să nu scrie, dar odată antrenat pe acest drum el s-a profesionalizat, e o categorie intelectuală distinctă, ca electronistul sau meteorologul, oricât încântă sau nu această stare de fapt – așa făcându-se că o redacție, o revistă, te îmbie cu un chestionar ocazionat de apropiata Conferință pe țară. În situația dată scrii pentru că ți s-a cerut, și pentru că la rându-ți socotești util să te faci văzut. Cum nu se știe dacă luni, 2 mai, nu apar solicitări de viață diferite care să te împiedice să onorezi «comanda socialistă» exprimată, profiți de ceasurile de duminică, libere și serbezi «prin muncă» sărbătoarea zilei muncii, scriind... reflecții despre scris. Scrisul literar este așadar muncă nenormată, osteneală, dar și conștiință. De scris, scrii pentru toți care vor să recepteze un semnal. Nu emiți din centrul sau extremitatea galaxiei deoarece știi că pe un înalt munte din cutare planetă locuită a aburcat

lentila cu cel mai mare diametru, ci deoarece natura ta este emitentă. Nu spre chivernisire ci spre supraviețuire, dacă am metaforiza soteriologic, arzi. Evident, prin revoluții din planul socialului, la care am participat și participăm, noțiunea de om s-a apropiat până la identificare de cea de captator de surse luminoase. A te ști într-un asemenea focar! Pe urmași sau pe contemporani nu ți-i poți imagina altfel – și în măsura în care înțelegem ca scrisul nostru să rămână implicare în istorie, opțiune și respingere, atitudine, act spiritual, înțelegem și cu cine convorbim în orele mute când, singuri în fața hârtiei, nu istovim setea de a fi prin cuvânt”. □ Augustin Buzura: *Obligația de onoare: a servi adevărul, frumosul, libertatea*: „De ce scrisul? Nu m-aș grăbi să răspund: scriu pentru că nu pot face altceva – așa cum se obișnuiește în majoritatea anchetelor. Adevărul este că orice scriitor poate face foarte multe alte lucruri. Chiar și o grăbită răsfoire a unei istorii literare ne convinge că unii au mânuit, ani mulți, târnăcopul, rigla de calcul sau stetoscopul, alții au condus ostași sau au fost ostași; unii au murit apărând idei, iar alții, lamentabili, în livrarea morală. Sunt prea puține profesiile din rândul cărora să nu se fi ridicat scriitori. Așadar, ca scriitori, putem face foarte multe, dar cel mai bine – și mai dificil – este să ne respectăm, până la capăt, vocația, cu marile sacrificii și renunțări pe care ea le pretinde. Și asta depinde numai și numai de noi. Nimeni nu poate să ne investească cu acest complicat și greu titlu de noblețe. Alte titluri trecute în prim plan, cât ar fi ele de atrăgătoare, nu contribuie decât la diminuarea câmpului vizual. Știm, prin urmare, și de ce scriem și pentru cine scriem și, absolut sigur n-o facem numai și numai pentru noi; a scrie pentru a te elibera are sensuri mult mai profunde și mai dramatice. De altfel, indiferent de declarațiile noastre, oricât ar fi ele de patetice, de convingătoare, singurul răspuns real îl dau numai cărțile, adică faptele concrete; ele sunt dovada cea mai sigură a modului în care servim adevărul, frumosul, libertatea. Or, cum spunea Camus: «Niciunul dintre noi nu este suficient de mare pentru o asemenea chemare». Pe de altă parte, nimeni nu poate trăi izolat, nu poate face abstracție de cei cărora li se adresează. A căuta și a spune adevărul, care nu poate fi monopolul nimănui, a depune mărturie despre un timp și un spațiu cu mijloace artistice adecvate, la înălțimea performanțelor epocii, a fi vocea și gândul oamenilor este o obligație de onoare, greu de dus la îndeplinire însă tocmai de aceea foarte frumoasă, în măsură să justifice orice sacrificiu sau renunțare. Dacă morții biologice nu i se opune, în ultimă instanță nimeni, morții psihice avem puterea și mijloacele să i ne opunem. Și poate că noi suntem cei mai în măsură... Destinul unui popor depinde de numărul cunoștiințelor sale, de aceea fiecare om trebuie făcut conștient de sine, de marea sa forță, de rostul său, iar cărțile adevărate, sincere, nu sunt decât un drum împotriva singurătății, durerii, agresivității și ignoranței. Tocmai pentru că la rândul nostru datorăm tot ce avem mai bun atâtor generații de anonimi care pentru că ne-au păstrat o țară, o limbă, o conștiință, un mod de a fi și, nealterate, simbolul dreptății și omeniei, nu au pretins nimic, nici

funcții, ci un loc în pământul pe care l-au apărât și cinstit. În sfârșit, ca simpli oameni nu putem să nu avem un loc în care rădăcinile noastre sunt foarte bine înfipte în pământ, un grup social care ne-a format și ne-a detreminat traiectoria, ne-a dat o zestre și un crez. Unii s-au îngrijit, cu modestie, în nord, lăcașe de cultură; cei ce le-au urmat au suportat consecințele războiului din 1877 au mobilizat voluntar și au strâns «ofrande» pentru «frații din regat»; urmașul lor, tatăl meu, a scormonit pământul pentru a scoate aur sau a topi plumb. Dorința lui cotidiană – ca și a celor lângă care am crescut și, mai târziu, am lucrat – era să ajungă odată la lumină, să respire cât mai mult aer curat, nepoluat, să se bucură de soare. Așa că, în esență, nici dorințele mele nu sunt și nu pot fi deosebite. Și nici consecvența și îndârjirea mai mici. Scriu, așadar, și pentru că sunt dator. Firește, n-am certitudinea că voi reuși vreodată să-mi plătesc această grea și complicată datorie. Dar tocmai acest sentiment îmi dă iluzia că munca mea este necesară, că drumul pe care am pornit, drumul răscumpărării, deși lung, accidentat este singurul care mi se potrivește”. □ Mihai Beniuc: *Sunt cele două flamuri ale țării – tricolorul și steagul partidului*: „Buffon, în cunoscutul său discurs de primire în Academia Franceză, în anul 1753, a rostit celebra propoziție cu privire la stil: «le style est l’homme même». Stilul e omul în relație cu lumea, exprimat prin scrisul său, adică atitudinea sa, tradusă în opera de reflectare a realității. Sunt convins că nu se poate argumenta contra ideii că aceste cuvinte ale celebrului naturalist echivalează angajării scriitorului față de natură și adevărul vieții. Cum ne apropiem de Conferința națională a scriitorilor, este necesar să ne amintim de angajamentele sociale pe care fiecare scriitor i le impune propria sa conștiință de cetățean al unei țări socialiste. Nu e vorba de angajamente ușoare – căci a scrie bună poezie patriotică, roman social, dramă reflectând puternic conflicte existente, cu rădăcini mai vechi ori mai noi, critică pătrunsă de pricepere estetică, spirit de partid și principialitate marxist-leninistă, este mult mai greu decât a scrie romane de dragoste, rondeluri despre flori sau epigrame la adresa colegilor. Avem o splendidă generație de tinere talente, capabilă de creație autentică în multe direcții literare, energică și curajoasă. De peste trei decenii înaintăm pe drumul socialismului care a schimbat țara nu numai la suprafață, ci și în profunzime, economic, politic, industrial, cultural, etic și psihologic. În fața tuturor stă un câmp rodnic al producției și creației multilaterale și diverse, cu largi perspective către viitor. În acest amplu proces, literatura, ca și toate artele, are un cuvânt de spus, greu și strălucitor ca aurul. Ea trebuie să aibă un rol educativ, în sensul unei înalte conștiințe sociale, asupra tuturor generațiilor prezente și, să sperăm, viitoare. Scriitorii cu experiența vieții și cunoașterea artei din perioada interbelică și a cumplitului război ce a trebuit să înfrângă fascismul cu imense jertfe de vieți omenești și cu neprețuite bunuri materiale și culturale, vor trebui ca, uniți cu generațiile de tineri scriitori ce au deschis ochii asupra lumii în anii construirii socialismului multilateral dezvoltat, să se constituie într-o uriașă adunare, ino-

vatoare, care, călăuzită de principiile partidului nostru comunist și de ideologia marxist-leninistă să fie capabilă de profunde investigații în galeriile noi ale vieții, în rândurile muncitorilor din industrie, ale țăranilor, ale intelectualilor, în toate unghiurile țării, femei și bărbați, tineri și bătrâni, români, maghiari, germani și alte naționalități, de pe întinsul României. Sporindu-ne stima pentru exemplele luminoase ale înaintașilor, de la bătrânii cronicari până la marii scriitori pe care i-am apucat încă în viață, Sadoveanu, Arghezi, Blaga, Nagy István și alții, avem nobila datorie de a duce mai departe patriotismul lor sub cele două flamuri ale țării, tricolorul și steagul partidului, căutând formulele adecvate care să surprindă cuceririle socialismului, fără să cruțăm scăderile ce ne împiedică mersul înainte. Generațiilor tinere le revine linia de foc în această înaintare pentru slava poporului... Când eram mai tânăr nu o dată mi se spunea că sunt continuator al lui Goga, al lui Arghezi sau că, cel puțin, sunt influențat de acești titani ai scrisului, cu care nu îndrăznesc să mă asemăn. Totuși răspundeam: «Poate. Dar e și o deosebire între ei și mine. Eu sunt comunist. Ideile comunismului le caut întruchipare literară». Răspund și azi la fel. Și mai adaug: în fiecare poet și scriitor ar trebui să bată două inimi, una a lui Orfeu, care să îmblânzească fiara din om, alta a lui Amfion, care să slujească înălțării lumii socialiste». □ Șt. Aug. Doinaș: *A fi credincios ție însuți, a fi credincios poporului tău*: „La aceste două întrebări există mai multe răspunsuri pe care fiecare din noi le-a dat, implicit sau explicit, la diverse praguri ale vieții sale. Pe la 15-16 ani scriam pentru mine și pentru plăcerea de a scrie: nici măcar nu eram mândru de lucrul acesta – deoarece – prin anii 1937-39 și în mediul în care m-am dezvoltat eu – a scrie versuri nu prea era un titlu de glorie. Scriam poezie, răspunzând unei elementare nevoi interioare, care, cu anii, s-a adâncit și s-a diversificat. Ceva mai târziu, în perioada studenției, am scris pentru a-mi verifica și confirma vocația. Pe măsură ce mi s-a cristalizat conștiința acestei vocații, scrisul a devenit – pentru mine – o opțiune de viață (am renunțat la Medicină pentru a urma Litererele și Filosofia): plăcerea de a scrie s-a încărcat de o dublă responsabilitate – o dată, față de mine însumi, devenit tot mai exigent, ca «program» al realizării de sine; a doua oară, față de mica lume literară în care începusem să-mi «fac un nume». Fenomenul de cultură, în care mă simțeam angajat, mi-a creat cel dintâi complex de scriitor, acela că mă aflu nu atât într-o competiție aparte, cât într-o confruntare cu poezia însăși, română și străină, care mă hrănea și mă stimula, care-mi oferea anumite repere de valoare pentru formarea propriei mele valori. În mod fatal, în mod necesar, o conștiință artistică mereu mai pretențioasă, enorm ajutată de climatul literar în care activam, mi-a indicat drumul pe care tebuie să-l urmez, mi-a dictat dinlăuntru meu poetica la care am aderat, mi-a reglat activitatea de scriitor și mi-a inculcat primele norme nescrise ale unei etici profesionale. Devenisem conștient că nu mai scriu numai pentru mine, că actul meu literar devenea, pe zi ce trece, un act public, că se înscria într-un context care mă obliga, într-un anume fel să

dau mereu socoteală de ceea ce scriu. Pura plăcere de a scrie se transformase în muncă adevărată, orientată spre crearea de valori, activitate care îmi dădea un rost în societate și, în același timp, se constituia ca ideal de viață. N-aș putea să spun că am scris vreodată pentru alții. Dar trebuie să recunosc că, tot timpul, am ținut cont de ceea ce au spus alții despre scrisul meu, și că în însăși auto-critica, pe care mi-am făcut-o și continui să mi-o fac, există un element care se prezintă ca o relație între mine și ceilalți, ca un permanent schimb, ca un reglaj al preferințelor, gustului, credințelor mele artistice și climatul cultural care mă scâldea. Cred că, de la o anumită vârstă, un scriitor evită ratarea (sau comoda sau totuși insidioasa mulțumire de sine, care adesea o precedă) numai dacă izbuțește să ofere, ca bază și izvor al scrisului său, arhitectura unei personalități artistice, egală cu sine, fidelă în primul rând artei sale. Un astfel de scriitor nu scrie pentru public, ci scrie în așa fel încât își formează un public, în sensul că-i somează pe cititorii săi să-și dezvolte un organ al lecturii capabil de a fi satisfăcut prin scrisul său. Dacă reușește așa ceva, înseamnă că de fapt, el nu mai scrie pentru sine: el scrie pentru cultura națională în care a izbutit să creeze o anume necesitate artistică pe care numai el o poate rezolva. Popular sau mai puțin popular (nu aria popularității contează!), el a devenit atunci un adevărat bun național, el scrie, hic et nunc, fie că vrea, fie că nu vrea, pentru poporul său. În acest caz, poate fi sigur că scrie și pentru eternitate”. Arnold Hauser: *Cu convingere că servesc idealurile nobile ale socialismului*: „Scriitorii patriei noastre care aparțin naționalității conlocuitoare germane – o parte integrantă a familiei mari ce reprezintă astăzi poporul României socialiste – sunt cetățeni profund atașați patriei, servind prin cărțile lor idealurile nobile ale socialismului, formarea omului nou. Ei azi se mândresc că pot întruni mai mult ca oricând sentimentele lor de fidelitate atât față de patrie, cât și față de tradiția lor proprie, verificând, astfel, o simbioză cu care consider că avem cu toții – indiferent de limbile în care vorbim sau scriem – datoria să îmbogățim tezaurul cultural al patriei noastre comune. Scriitorii își aduc, astfel, în amplul proces de edificare a unei lumi mai drepte și mai bune, contribuția specifică. Munca de creație are în România socialistă o nobilă investitură. Sub semnul umanismului revoluționar, creștia scriitorilor țării noastre contribuie la realizarea năzuințelor celor mai profunde ale poporului în drumul său către civilizație și progres, către un viitor luminos. Aceasta este motivația politică și socială a gestului nostru. Lor, acestor făurari de bunuri materiale și spirituale din patria noastră, li se adresează cele mai reușite pagini realizate de noi”. Nichita Stănescu: ... *În această țară miraculoasă, numită Limba română...*: „M-am întrebat adeseori de ce până acum poezia lui Eminescu ne apare mai proaspătă și mai tânără decât cel mai proaspăt vers al celui mai tânăr poet. În acest sens, cuvântul geniu nu acoperă fenomenul real; – deși această noțiune este inventată de romantici, și cu precădere lor li se potrivește. În cazul poeziei române, aceasta mai degrabă se substituie cu noțiunea de Eminescu și cu nobilul epitet de emi-

nescian, epitet ce semnifică o nuanță superioară a calității versului. *Viața lui Eminescu* o știm și majoritar o și înțelegem aproape în tot amănuntul ei gingaș, tensionat, vizionar, tragic și fericit, melancolic și de blândă veselie. La urma urmei, aproape că aș putea zice că i-am văzut, cu ochi albaștri, ochii lui de un căprui intens lucind ca două stele negre pe un cer alb. Arghezi povestea că fiind copil l-a văzut pe Calea Victoriei trecând în absență visare. Arghezi era copil și ce face un copil? Un copil se uită cu ochii lui de copil, curioși, în ochii tuturor. Tânăr fiind m-am uitat cu ochii curioși și înfiorați de emoție în ochii ascuțiți ai lui Arghezi. Iată cât de apropiat e Eminescu de noi! Ochii mei s-au uitat în ochii lui Eminescu. E vorba de o vedere fizică tulburată de dragostea de vers de Eminescu. Dar versul său cel atât de viu și cel atât de proaspăt printre noi, cel pe care creierul nostru îl vede și-l visează cu atâta drag și cu atâta foame de parcă i-ar fi propria sa dorință de sine însuși exprimată într-un viitor împlinit?! A spune că sentimentul poetului se identifică cu sentimentul fericit al oricui, e și nu e adevărat. A zice că versul lui exprimă chintesența gândirii poetice, exprimată în natura lucrurilor țării, este și nu este adevărat. De ce a scris Eminescu? Nu știm de ce a scris. Nu e clar însă că scrisul a fost modul și acțiunea lui. Pentru cine a scris Eminescu, ca să răspundem la această întrebare, n-avem decât să-i întrebăm pe cititorii lui de ce îl citește. Câte răspunsuri vom afla de la ei, tot atâtea adevăruri vom afla despre opera lui Eminescu, cea plină de adevăruri; dintre care multe, dacă nu majoritatea, deocamdată ne sunt acoperite, ele fiind predestinate generațiilor viitoare, ca o rezervă națională de conștiință, pentru cei care urmează să se nască în această țară miraculoasă, numită Limba Română”.

• [„Cronica”, nr. 20] Sub semnătura *Cronica* citim *Prietenie și colaborare*: „Vizita oficială de prietenie din această săptămână în Republica Populară Polonă a delegației de partid și de stat a Republicii Socialiste România, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, la invitația tovarășului Edward Gierek, a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Unit Polonez, a Consiliului de Stat și a Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Polone, constituie un eveniment cu profunde semnificații în evoluția ascendentă a relațiilor dintre România și Polonia”. ■ Sub titlul *În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor* citim: □ Const. Ciopraga, *Sentimentul patriei*: „Literatura epocii socialiste reflectă multiplu conștiința patriei, fertilitatea legăturilor cu istoria, ilustrând totodată noile dimensiuni ale Independenței, ca destin dominant. Solidar cu înaintașii, scriitorul de astăzi dispune de alte perspective spre lume, de alți termeni de comparație, aceștia în avantajul demnității poporului pentru care el creează prin cuvânt”. □ Dumitru Ignea, *Pasiunea pentru realitate*: „Societatea noastră socialistă trăiește într-o înălțătoare atmosferă de epopee. Creatorii de literatură simt și încorporează în întreaga lor ființă această atmosferă. Ei caută să răspundă comandamentului epocii scriind, cu cele mai alese mijloace artistice, istoria acestor ani și a oamenilor care o creează. O istorie

adevărată, unică, profund umană, populată cu eroi pasionați, animați de idei înalte”. □ N. Barbu, *Angajarea socială și istorică*: „Conferința națională a scriitorilor urmează să dezbată o vastă arie de probleme legate strâns de progresele rapide ale societății românești actuale. În acest sens, Programul partidului nostru conchide, în lumina analizei marxiste a evoluției social-istorice că «în condițiile orânduirii socialiste arta reflectă realitatea relațiilor noi de producție și sociale, bazate pe egalitate și dreptate socială, pe colaborare, prietenie și stimă între oameni, noua poziție a omului, de libertate și demnitate socială». [...] Ideea criticii orientative trebuie, în acest sens, despărțită categoric de presupunerea vreunui dogmatism. Prin accentuarea exigențelor partinității, concomitent cu înlăturarea unor prejudecăți, îndeosebi cele cu privire la critica zisă foiletonistică, care au condus la o imagine câteodată de unilateralitate a contribuțiilor din acest domeniu, vor putea fi continuate și dezvoltate firele tradiției angajate a criticii românești, situându-ne la acel punct al spiralei dialectice corespunzător momentului și spațiului spiritual care ne este propriu”. □ C. Isac, *Istoria cu ochii prezentului*, enumerând dramaturgii contemporani, conchide: „La fel ca Mihnea Gheorghiu, dramaturgii aici citați, evitând clișeele simplei evocări pun astfel jaloanele unui nou mod de a oglindi, într-un teatru activ, viu și polemic, istoria independenței, descifrând, în filele ei, sensuri adânci într-o amplă diversitate”. ■ Liviu Leonte semnează *Cercetarea stilistică*, o cronică literară la *Stil și limbaj* de Al. Andriescu: „Volumul *Stil și limbaj* ne atrage atenția asupra unui domeniu care pare depășit, dar nu este, atunci când îl susține o cercetare competentă, bazată pe o riguroasă interpretare, din perspectiva stilisticii lingvistice sau literare, a faptelor de limbă”. ■ În *Mențiuni critice* apar: □ Gr. Țugui prezintă *Introducerea în opera lui Alexandru Odobescu* de N. Manolescu: „Mai mult decât oriunde, aici este vizibilă puterea excepțională a criticului de a formula caracterizări sintetice în care pregnanța definiției stă alături cu rigoarea și cu o mare mobilitate și libertate a asociațiilor”. □ Gheorghe Simon semnalează *Amiaza melcilor* de Nicolae Ioana: „Aceste poeme luminoase și clare aduc un spor de autentic și sensibilitate inspirației poetului care nu pierde nimic «copilărându-se», ci își nuanțează virtuțile creatoare”. ■ Florin Faifer scrie despre *Dramaturgia Independenței*: „Poate că niciodată, în istoria sa mai mult decât centenară, teatrul românesc nu a cunoscut o atât de impetuoasă mobilizare, o mai năvalnică participare, ca în răsăritul de zori ai Independenței noastre”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Poetul*: „La timpul convenit, revista «Cronica» a marcat în paginile sale aniversarea unui îndrăgit poet: George Lesnea la 75 de ani. Zilele trecute, presa din țara noastră a anunțat decorarea lui George Lesnea, prin Decret prezidențial, cu ordinul «Steaua Republicii Socialiste România» clasa I – «pentru îndelungată și rodnică activitate literară și obștească și contribuția adusă la opera de construire a socialismului în patria noastră». Este o înaltă și binemeritată recunoaștere a unei opere și a unei existențe. Este, în același timp, o mărturie a

atenției pe care conducerea partidului și statului nostru o acordă creatorilor de valori spirituale. Tânăr, în plină activitate artistică și civică, George Lesnea se bucură de stima opiniei publice, a cititorilor, a Cetății”. □ *Întâlnirile Cronicii*: „ □ N. Irimescu, *Prezențe românești*: „Reluând seria întâlnirilor organizate sub forma cercului «Prietenii Cronicii» tineri de la întreprinderea Mecanică «Nicolina» s-au întâlnit cu redactorii ai revistei «Cronica» în cadrul unei reuniuni la care a mai participat și criticul de artă Radu Negru. Instituit nu atât pe baza unei convenții, scrisă și semnată în mod festiv, cât pe dorința ambelor părți de a realiza (cu o eficiență reală și continuă), în comun un ciclu de manifestări literar-artistice, acest cerc al prietenilor «Cronicii» și-a propus, pentru viitoarele reuniuni, o dezbatere pe teme de plastică, o întâlnire cu poetul George Lesnea și o evocare a creației regretatului Florin Mihai Petrescu. În cadrul primei întâlniri, au citit versuri și au participat la discuții Moise Dănuț, Paul Gavril, Alexandru Tacu, Dumitru Hănceanu, I. Pruteanu. Redacția revistei a fost reprezentată de Andi Andrieș, redactor șef adjunct, Al. I. Friduș și Nicolae Turtureanu”. ■ Sorin Pârvu semnalează *Virgil Stanciu. Orientări în literatura Sudului american*: „Avem, în volumul lui Virgil Stanciu, prima privire sintetică asupra unui fenomen american literar unitar. Indispensabilă unui specialist, *Orientări în literatura Sudului american* (Ed. Dacia, 1977), se citește cu real folos și de publicul larg”. ■ Neculai V. Băran scrie despre *Congresul internațional pentru latină*: „În zilele de 21-23 ianuarie 1977 a avut loc în localitatea Rapallo (Genova), de pe coasta Mării ligure, un Congresso Iternazionale sul Latino, organizat de către «Ipotesi, periodico culturale d’informazione critica», la care au participat peste 250 de congresiști din 16 țări. Tematica de bază a fost axată pe o problemă de actualitate: «La presenza del Latino nella scuola e nella società»”. ■ Sub titlul *În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor* citim versuri semnate de Ioanid Romanescu (*De la-nălțimea inimii privind*), Haralambie Țugu (i) (*Luminile de zori ca niște ramuri*), Nicolae Turtureanu (*Memento*), Nicolae Țațomir (*Floarea de agave*), Ovidiu Genaru (*Acum*), Paul Balahur (*Pământ pentru columnă*), Horia Zilieru (*Tablou votiv*), Aura Mușat (*Ce-nțelept coboară*), Cătălin Ciolca (*Sonet*), Vasile Constantinescu (*Aur*), Emilian Marcu (*Casa străjuită*), Ana Mășlea (*Cântec*), Mihai Ursachi (*Autoportret*), George Lesnea (*Simt foșnetul...*).

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 337] În întâmpinarea *Conferinței Naționale a Scriitorilor*, Dan Zamfirescu abordează *Literatura demnității naționale*, cu modele ca Eminescu în vehementa *Scrisoarea III* sau Caragiale în strălucite satire, dar și Iorga, Sadoveanu, Călinescu, Blaga etc: „Cărturarii veacului al XVII-lea, în special Ureche, Dosoftei, stolnicul Constantin Cantacuzino, apoi în veacul următor Dimitrie Cantemir și cărturarii Școlii Ardelene au dat expresie literară și ideologică modernă sentimentului demnității devenite tot mai clar națională. Nu de la romanticii germani au învățat pașoptiștii patriotismul și conștiința națională, ci au sorbit-o din filele

cronicarilor și istoricilor români mai vechi cu peste un secol decât romanticii străini... Este emoționant să întâlnim, generație de generație, cărțurari care închină un imn acestei virtuți majore a neamului – demnitatea. O demnitate care este rezultatul conștiinței clare despre rostul său pe lume, în acest colț de Europă, conștiință proclamată încă de la primii voievozi.” □ Un „portret final” Caragiale în foiletonul omonim al lui Eugen Barbu. □ *Săptămâna pe scurt* consemnează premiera la Timișoara a piesei lui I. D. Sârbu, *Iarna lupului cenușiu*. □ E. Manu îl receptează pe prozatorul Barbu Cioculescu din *Palatul de toamnă*. □ D. Mutașcu menționează din nou, în *Drumurile culturii, Jurnalul de călătorie* al lui C. C. Giurescu. □ În *Primejdiile artei, primejdiile vieții* Ion Lotreanu aduce o închinare către prea repede dispăruta poetă Daniela Caurea (decedată pe 4 martie 1977). ■ În *Hagiografie contemporană*, C. Sorescu aprofundează demontarea monografiei lui I. Bălu despre Marin Preda, romanțierul „unic” lăudat fără nicio rezervă, într-un spirit apologetic de un umor involuntar, Sorescu considerând forțată comparația personajelor Ioanide al lui G. Călinescu – Ilie Moromete, prezentat de Bălu drept „superior” „arhitectului superficial călinescian”. Discuțiile sunt purtate și în jurul coborării lui Preda spre „fondul național specific... distanțându-se valoric de predecesori și contemporani totodată.” „Moromete ar fi așadar, în interpretarea fermecător erudită a lui I. Bălu, un erou internațional... dar și un arhetip, iar constructorul lui, Marin Preda, scriitorul român cel mai specific național. Nu mai contează niște bieți regionalști ca Rebreanu și Sadoveanu; de Eminescu nici nu mai poate fi vorba...” □ La rubrica *Restituiri*, un articol de M. N. Rusu despre *Camil Petrescu și Paul Claudel*. □ Un alt upercut adresat lui V. Cristea în articolul lui Traian Filip, *Fatagaga sosește pe covorul zburător*. „În acest moment, arta de a bate câmpii (*cocotologia*, cum ar numi-o Unamuno) atinge pulsul zero...” După ce l-a ridicat pe D. Țepeneag la statutul de mare scriitor, V. Cristea ar fi făcut același lucru și cu Vintilă Ivănceanu, maestrul „bufoneriei existențiale” (poetul devine astfel un „gropar vârat până la brâu într-un mormânt, unde face măscări și calambururi”) și cu a sa plachetă *Cinste specială*, prin care „poezia românească a făcut un mare pas înainte.”

21 mai

• [„Scântea“ nr. 10809] Eseul lui Dumitru Micu se leagă de apropiata conferință pe țară a scriitorilor și de tema realismului, în articolul *Realismul, filon permanent vitalizant al literaturii*, și, în el, este descrisă fluctuația conceptului de realism de-a lungul timpului: „Așa cum materialismul filozofic se modifică (a menționat-o Engels) cu fiecare descoperire științifică epocală, tot astfel realismul parcurge stadii diferite în evoluția sa istorică. Realismul epocii marilor zguduiri și răsturnări sociale, al epocii revoluțiilor proletare și tumultoaselor mișcări de eliberare națională, anticolonialiste, realismul epocii revoluțiilor științifice și al reșezării tuturor valorilor nu se poate, evident, desemna

să rămână o simplă prelungire a realismului de tip balzacian sau de orice alt tip din trecut. Realismul secolului XX nu numai că uzează și de alte tehnici decât cele create de artiștii premergători, dar *eo ipso* integrează descripțiile realului manifestat, sondajele în subteranele conștiinței, explorarea domeniilor visului, nu se oprește în fața anormalului (fără a-l considera însă naturalistic, în sine), nu ocolește grotescul, fantasticul, face apel la simbol, la parabolă.” ■ Ovidiu Papadima semnează articolul *Comori ale creației populare*, pornind în analiza de conținut, teme și motive, de la antologia alcătuită de Ruxandra Niculescu, *Omul de piatră* (din colecția *Meșterul Manole*, ed. Minerva).

• [„**Lucefărul**”, nr. 21 – 10 pagini] Editorialul acestui număr îi aparține lui D. Matală, care semnează *Certificatul deplinei azeziuni*. ■ Eugen Jebeleanu oferă, la *Arena*, tableta *Bacovia cel Mare*. ■ Pe prima pagină, poemul *Somn de maci* de Adrian Păunescu. ■ Sub genericul *Biografia unei capodopere*, două comentarii despre *Viața ca o pradă*. □ Dan Cristea „scrutează” *Aventura conștiinței* pe care o parcurge prozatorul: „Desigur, experiența lui Marin Preda relatată în această carte, ceea ce scriitorul numește «aventura conștiinței mele», nu este scutită, chiar și la acest prag de început, de chipuri hâde ale realității sau ale fapturii umane. Scriitorul întâlnește, și nu o dată, în drumul său violența, lașitatea, opresiunea, obtuzitatea, delațiunea etc., după cum se întâlnește și cu marile evenimente care au zguduit lumea apropiată nouă. Și, totuși, sentimentul precumpănitor al acestei deosebite confesiuni este sentimentul triumfului și al încântării, răspicat în multiplele feluri pe care le dă senzația tinereții jubilate și victorioase, al tinereții spirituale apte de atâtea virtualități de-abia întrevăzute, încrezătoare în sine și într-un soi de «protecție» a sorții, încrezătoare mai cu seamă pentru că se simte liberă sub bolta cerului, cu o conștiință senină ca și albastrul pur al acestuia”. □ Considerații ale lui Lucian Raicu: „*Viața ca o pradă* este o carte despre *originile creației*, una din rarele de acest fel în literatura noastră, o literatură în care domină creația însăși, în forme de o remarcabilă vivacitate spontană și plastică, și mai puțin explicarea ei, meditația directă asupra experienței creatoare, întreprinsă chiar de cei ce o traversează cu toată ființa, cu toată conștiința lor, chiar de cei dintâi chemați să o facă, pentru că au trăit ei înșiși – punând totul în joc, punându-se în joc pe ei – «problema» asupra căreia meditează. [...] Cât despre Marin Preda însuși, e vreme destulă de când dă ocol *problemei* și de când, mai ales, execută incursiuni în interiorul ei; soldate cu pradă bogată! *Imposibila întoarcere* și *Convorbirile* (cu Florin Mugur) îți vin îndată în minte; dar sunt și altele, de o legătură mai puțin aparentă cu eseul «asupra sa însuși» și, totuși, având cu el un aer comun, un aer de familie, vădind o impresionantă identitate de substraturi, o ciclică revenire de teme semnificativ obsedante. [...] Prezența *Tatălui* și a *Mamei*, dar și a *Celorlalți*, a *Lumii ca lume* fascinează toată literatura lui Marin Preda, de la *Întâlnirea din Pământuri* încoace, o fascinează într-un anumit fel, care vrea să explice cum de s-a întâmplat ce s-a întâmplat, adică exact tema de

astă dată mărturisită de-a dreptul, a ultimei sale cărți. Totul duce spre *operă*; totul este acumulare, memorie și mai ales experiență creatoare. [...] Îmi închipui cartea lui Marin Preda citită cu înfrigurare de tânărul de astăzi, cu vocație și ambiție literară, citită așa cum numai la douăzeci de ani se citește; când nu se citește, ci se absoarbe totul, până la pierderea identității de sine; numai cine știe s-o piardă (trăind-o intens, până la capăt) pe cea trecătoare își va regăsi identitatea adevărată, va deveni cu adevărat el însuși” (*A fi scriitor*). ■ La *Journal de poet*, Ioan Alexandru „descinde” la Blaj (*Câmpia Libertății*). ■ În cadrul *Colocviilor „Luceafărului”*, o suită de articole așezate sub genericul *Conferința națională a scriitorilor – retrospectivă și anticipare responsabilă a afirmării și dezvoltării literaturii*. □ Nicolae Țic propune însemnarea *Trăim printre oamenii muncii*: „De mai mulți ani, ca publicist și prozator, provenit din mediul țărănesc, încerc să-mi găsesc locul și rostul într-un mediu care mă interesează, mă fascinează – mediul muncitoresc, să-l înțeleg, și-apoi, prin ceea ce scriu, să-i fac și pe alții să-l înțeleagă, ba chiar mai mult, să prindă rădăcini în acest mediu. Rezultatul: câteva cărți de proză, cu păcate lor evidente, poate și cu niște reușite – pe care le-aș dori consolidate în viitoarele cărți. Și încă ceva: din când în când, mai ales cu prilejul unor evenimente, cum este Conferința scriitorilor, sunt invitat să scriu despre necesitatea prezentării omului muncii... Eu și alți câțiva, puțini. Cum ar veni, noi ne ocupăm de mediul muncitoresc – și se cuvinte să vorbim și despre acest mediu. (Așa se-ntâmplă și cu scriitorii «specializați» în problemele țărănești.) La prilejuri festive se scriu câteva articole, se organizează mese rotunde – omul muncii este în atenția tuturor revistelor – și-apoi se intră în «normal». [...] Noi, scriitorii, ca oameni ai muncii (câte unii cu spor de periclitare) ar trebui să gândim cu mai multă gravitate asupra faptului că trăim printre oamenii muncii, suntem înconjurați de ei cu dragoste și speranțe – și, mai ales, să gândim la datoriile pe care le avem față de ei, cititorii noștri cei mai devotați. Un scriitor este liber să-și aleagă eroii, mediile etc. – o face în funcție de aptitudini, de natura talentului său, de mediile în care s-a format, pe care le-a investigat. Nimeni nu-i poate pretinde unui scriitor să scrie despre uzină sau despre satul cooperativizat – numai el știe despre ce trebuie și se simte în stare să scrie. Dar îndrăznesc să spun că a trece, într-o viață de scriitor, pe lângă omul muncii de azi, constructorul unei noi societăți, înseamnă a te înscrie pe o orbită lăaturalnică”. □ În *Reeditări necesare*, Nicolae Balotă se referă la *Istoria... călănesciană*: „Eram încă un copil destul de fragil atunci când am luat pentru întâia oară în mână opul voluminos, impresionant până și prin formatul său de amplă Biblie ilustrată, al *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*. Opera lui Călinescu apăruse de curând și atacuri fulminante se dezlănțuiseră împotriva-i în presa timpului. Era în 1941. Monumentul de caldă marmură cuvântătoare rezistă în toate încheieturile sale oricăror seisme ale vremii. [...] Cunoscut multe istorii ale multor literaturi. Unele dintre acestea simple lucrări stimabile de informație,

altele adevărate capodopere ale genului. Nici una nu însumează ca și mirabila *Istorie...* a lui Călinescu virtuțile studiului erudit și ale operei de intuiție și imaginație, la care se adaugă puterile verbului circumscriind unele esențe ale ființei spirituale românești. [...] Câți tineri, școlari cu setea proaspătă a cărții, au ajuns în acești ani la vârsta la care eram eu atunci când am luat în mână Cartea maestrului, fără ca ei să o fi văzut măcar!”. □ *Despre poezie și receptarea ei* scrie Ștefan Aug. Doinaș, oprindu-se la „generația Nichita Stănescu”, care ar fi beneficiat de o consacrare precipitată, la fenomenul „saturației poetice” și, în sfârșit, la „oferțele” lirice îndoielnice ale revistelor literare: „În 1963, după o lungă perioadă în care a așteptat ca valorile reale mai vechi să fie repuse în circulație, iar celor noi să li se ofere posibilitatea de a se manifesta, publicul românesc era avid de poezie adevărată. Dar chiar în aceste condiții, receptarea poeziei tinere, cu indiscutabila ei originalitate, nu s-a făcut în mod spontan, nici adecvat. Căci oare ce arată fenomenul de mimetism poetic, acea «modă literară» a anilor 1968, dacă nu faptul că noua poezie – a lui Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Marin Sorescu, Adrian Păunescu – s-a bucurat de o falsă receptare, adică a fost asimilată superficial și în grabă, în latura ei pur formală, înainte ca noile modalități de lirică să-și fi exercitat pe deplin acțiunea asupra gustului cititorilor, înainte ca prezența noilor poeți să fi devenit cu adevărat stimulative... De atunci, lucrurile s-au schimbat. În ultimul deceniu, apariția noilor voci lirice nu s-a mai făcut pe fundalul unei penurii de valori adevărate, în zarea de deșert axiologic pe care orice cultură îl resimte ca pe un fenomen de denutriție spirituală. [...] Mi se pare că astăzi critica de poezie e mult mai atentă la aspectele negative ale acestei stări de lucruri pe care am numit-o «saturație poetică». [...] Nu pot însă să nu subliniez o flagrantă contradicție care sare în ochi în paginile revistelor noastre literare. În timp ce în spațiul criticii de poezie – prin cronici literare, eseuri, recenzii, note despre debutanți și chiar rubrica *poșta redacției* – se exercită o salubă operație de filtrare, delimitare, definire, situare și valorificare a modalităților lirice moderne, în spațiul destinat publicării poeziei ca atare se lăfăie, nu o dată ca la ele acasă, o sumedenie de sub-producții lirice, etalând, cu imprudență, exact aceleași vicii și defecte artistice pe care, în altă parte a aceleiași reviste, criticii de specialitate le divulgă și le veștejesc. O inconsecvență, pe cât de regretabilă, pe atât de primejdioasă [...]. Eu cred că fiecare revistă literară este o mică oglindă a culturii noastre, care trebuie să-i restituie, număr de număr, chipul nobil și creator, chipul real, fidel propriilor sale principii de viață spirituală”. □ Iulian Neacșu invocă *Succesiunea firească a valorilor*, întrebându-l, ca „bibliografie”, *Viața ca o pradă*: „Simplul fapt că locuiesc pe aceeași stradă cu câțiva colegi de vârsta mea, că mă nasc și mor împreună cu ei nu mă împinge automat într-o generație sau mă scoate din alta. În excepționala sa carte *Viața ca o pradă*, Marin Preda nu scrie de nici o generație, el însuși nu se include în vreuna, mai mult, cei care ar fi putut fi embleme de «generații» – Miron Radu Paraschivescu, Geo

Dumitrescu, Eugen Jebeleanu, chiar și Mihai Novicov într-un anume fel – nu apar decât sub propriile lor embleme. Cărei «generații» i-a aparținut M.R.P. din moment ce toate «generațiile» – mai vechi sau mai noi – și-l revendică pe acest mentor spiritual al multora dintre noi? Dar Al. Philippide, acest mare poet singuratic ca o nestemată? Dar Geo Dumitrescu, cu surâsul său întrebător, asiduul «poștaș literar» de atâția ani? Dar Eugen Jebeleanu, cu veghea sa neîntreruptă asupra celor mai tineri, care au fost, sunt și vor mai fi? Dar Marin Preda, scriitor care poate însuma generații? Dar Geo Bogza, acest far, cum pe drept se închipuie? Dar Eugen Barbu, «autor de poezi» într-o vreme, fără de care neliniștea cuvintelor nu ar fi decât liniște? Dar Nichita Stănescu, «bătrânul» căruia îi albăstrește ochiul citind versurile prietenilor? Dar... De la aceștia care ne-au adus din urmă ceea ce avem mai bun și mai demn de urmat, de la destinele lor literare exemplare avem noi de învățat, și nu din istoria unor mărunte și meschine tabere gălăgioase, care și-au făcut din «frecușuri» false polemici de istorie literară, pe care încearcă din când în când să ni le strecoare în memorie drept evenimente decisive din viața noastră literară”. □ *Spiritul de generație și admirația literară* sunt avute în vedere de Marius Robescu, într-un registru confesiv: „Admir spiritul de generație. Dar nu entuziasmează decât urmărirea credincioasă, în virtutea unei intuiții profunde, a sensului culturii căreia îi aparținem. A culturii române, adică. Pentru că nici o generație n-a reușit să se întoarcă de tot la cea dinaintea sa, nici să fie pe deplin opacă la următoarea. Problema care se pune e a opțiunii noastre. Aceasta, odată exprimată, angajează față de corpul întreg al literaturii. Or, cunosc cazuri de scriitori care-și prefac opțiuni în asemenea chip, încât nu mai ai vreme nici pentru mirare. Preferând nume de nimic, într-un interviu sau într-o carte, și ocolind nume care firese ar trebui să-i vină pe buze, un astfel de scriitor își atacă propria-i operă, rațiunea însăși pentru care a creat-o. [...] Deunăzi am fost fericit că Marin Preda mi-a trimis ultima lui carte. Nu m-am bucurat fiindcă e un scriitor mai vârstnic decât mine, realizat și celebru. M-am bucurat fiindcă îl admir. E acesta – un sentiment, și e – aceasta – o datorie. [...] Nu fac parte din categoria indivizilor (bine reprezentată și printre scriitori) care se complac într-o negare inconstientă și lugubră. Dar nici nu-mi place să laud gratuit, fiindcă e imoral. Doresc foarte mult să admir, firește fără ipocrite cruțări sau cu mintea înfierbântată. Doresc să admir calm și statornic pe oricine merită acest lucru, indiferent din ce generație face parte, în timp ce-mi edific, treaptă cu treaptă, propria-mi lucrare, care mă preocupă în întregime”. □ Alte contribuții sunt datorate lui Romul Munteanu (*Traducerile și viteza informației*), Emil Manu (*Un corpus al scriitorilor români*), Aurel Covaci (*Non multa, sed multum*), Gheorghe Suci (*Literatură și context cultural*), Ștefan Andreescu (*Interpretarea mesajului documentelor*). ■ Nicolae Cristache publică proza *Al patrulea gard, lângă debarcader*. ■ Un nou fragment din *Corabia lui Sebastian* de A.E. Baconsky este „așezat” la *Remember*. ■ *Solilocvii* oferă Paul Emanuel. ■ Cezar

Ivănescu „înaltă” poemul *Nadia*. ■ Grupajul *Tineri poeți* îi găzduiește pe Grete Tartler (*Sprijinul ierbii, Poetul*), Daniela Crăsnaru (*Ninsoarea din urmă, Scrisoare*), Horia Bădescu (*Drag am fost, Ca să nu ne știe nime..., Spală-ne frunțile*), Ioana Diaconescu (*O cetate de corali, Din brazdă, Numai atât*), Florin Costinescu, Ion Mircea, Mariana Filimon, Mihai Duțescu, Nicolae Diaconu, Marin Lușanu, Bujor Voinea, Dan Mutașcu. ■ Anatol Ghermanschi traduce versuri de Wislawa Szymborska, Włodzimierz Słobodnik, Kazimiera Iłlakowicz, Jarosław Iwaszkiewicz și Jerzy Harasymowicz (*Din lirica poloneză*). ■ Tot în cadrul *Colocviilor „Luceafărului”*, suita de articole *Tineri scriitori despre problemele literaturii și ale vieții literare*. □ Eugen Uricaru improvizează parabolic în *A reflecta și a îmbogăți realitatea*: „Am convingerea că literatura începe doar atunci când, umblând prin desișul lumii, cercetezi tufele și arborii cu severitate, deoarece îți trebuie *anume ceva* pentru a face un alt *anume ceva*. Găsind mai devreme sau mai târziu trunchiul de rezonanță, scriitorul va descoperi că are și darul regelui Midas. Dacă va crede că totul îi este la îndemână, pentru că numai darul este important, fiind de-ajuns, rămâne doar cu urechile. Iar de trestii nu ducem lipsă, Și astăzi, ce înseamnă acel *anume ceva*? Cred că este vorba de rostul scriitorului, nu doar de a reflecta realitatea, ci și de a o îmbogăți. De a o face mai largă și mai înțelegătoare”. □ În schimb, Alexandru Papilian răspunde temei propuse de redacție în *Imperativul perfecționării spirituale*: „Artistului îi sunt obligatorii cercetările permanente, exploratorii, atente, sensibile, cât mai aprofundate, în marele teritoriu moral și estetic, științific, larg cultural, existent în biblioteci, muzee, arhive, săli de concerte și teatre – precum și în realitatea umană contemporană. Documentarea și experimentarea sunt lucruri de neevitat pentru un creator. [...] În această privință, Uniunea Scriitorilor poate veni mai mult în ajutorul membrilor săi. Se pot organiza, cu sprijinul organelor centrale și locale, precum și ale Uniunii noastre, documentări pe termen lung, pe șantiere, în uzine și fabrici, pe marile platforme industriale, în întreprinderile agricole, în institute de cercetări ș.a. [...] Uniunea Scriitorilor poate organiza un serviciu de documentare mai operativ. Prin intermediul Uniunii, scriitorii să-și poată procura publicații culturale și politice de peste hotare, de asemenea, prin intermediul Uniunii, se poate organiza procurarea cărților încă netraduse și neafiate în biblioteci, utile documentării scriitorilor”. □ La rândul său, poetul Gheorghe Pituț atinge o problemă importantă în *Propagarea literaturii române*: „Pașii care s-au făcut pentru traducerea literaturii române în limbi de circulație internațională nu sunt, deocamdată, pe măsura posibilităților. Afirmarea României socialiste într-un grad fără precedent pe planul politicii sale externe este de natură să faciliteze, mai mult ca oricând, difuzarea literaturii noastre peste hotare. În acest sens, credem că ar fi de reflectat la elaborarea unui plan de perspectivă, realist și eficace. Astfel, suntem convingși că nici limba română, nici limbile străine nu se pot învăța, în spiritul lor viu, decât la ele acasă. De aceea, trebuie găsite

modalitatea și mijloacele prin care *tineri de talent literar din alte țări* să învețe limba română în țara noastră. [...] Traducerile adevărate nu pot fi făcute fără cunoașterea perfectă a limbilor din care și în care se traduc. Necesitatea ca atât străinii care învață românește, cât și românii care învață alte limbi să fie *oameni de talent literar* este indiscutabilă [...]”. □ Poetizând, Nicolae Prelipeanu cuprinde, în *Visări de primă-vară*, vanitățile belicoase ale unor confrăți: „Visul vieții mele, unul dintre visele vieții mele fără prea multe vise nebunești, unul dintre visele nebunești ale vieții mele, fără prea multe vise nebunești: scriitorul care nu se supără pe critic, chiar când acesta îl laudă. Vreau să spun că în zilele noastre prea adesea vedem scriitori, care tocmai și-au tipărit o carte, foarte brusc și foarte supărați, foc și pară (sau «praf și pulbere»?) pe câte un critic până mai ieri întrunind frumoase aprecieri, către ditiramb, din partea aceluiași scriitor”. □ După ce evidențiază atenția de care se bucură, în *România literară*, *Luceafărul* sau *Viața Românească*, volumele debutanților, Al. Călinescu evocă sprijinul cu care criticii generației '60 i-au înconjurat pe tinerii autori ai acelor timpuri, pledând pentru perpetuarea unei asemenea atmosfere culturale: „Critica poate juca un rol covârșitor în afirmarea specificității literaturii tinere prin crearea unui anumit *climat*. Ea, critica, este aceea care poate și trebuie să instruiască sensul în care evoluează o literatură și să încerce, prin toate mijloacele de care dispune, să încurajeze această evoluție (este un mare merit al generației critice a anilor '60 de a fi pus în valoare și de a fi *susținut* orientarea tinerilor poeți și prozatori de atunci). Critica trebuie să se situeze în inima acestui proces, dar pe care, totodată, trebuie să-l judece cu maximă luciditate și obiectivitate. Este întotdeauna necesară menținerea unui anume echilibru, astfel încât succesiunea generațiilor și regenerarea modalităților literare să apară ca niște procese firești, ce se desfășoară fără excese – iar aceasta stă în puterea *doar a criticii*” (*Critica și literatura tânără*). □ Grupajul este completat de Franz Hodjac (*Conștiința literaturii*), Mihai Pelin (*Valori, semnificații, idealuri*) și Balogh József (*Un atelier al traducătorilor*). ■ Două spectacole istorice prezentate în cadrul Festivalului Național „Cântarea României” rețin atenția lui Bogdan Ulmu: *Procesul Horia* de Al. Voitin, jucat de Teatrul târgmureșean, în regia lui Dan Alecsandrescu, și *Măria Sa, Poporul* de Tömöry Peter, alegerea Teatrului Maghiar din Timișoara. ■ Mircea Florin Șandru realizează cronica micului ecran (*Literatura și scriitorii*). ■ Cronică radiofonică a Ioanei Diaconescu evidențiază ediția consacrată lui Ion Creangă de emisiunea *Biografia unei capodopere*, care a conținut și o adaptare dramatică a *Amintirilor din copilărie*, în regia lui Mihai Pascal, după un scenariu de Mihai Crișan. ■ Grigore Arbore semnează cronică plastică (*Ion Jalea sau arta armoniei și echilibrului*). ■ La *Cronica literară*, M. Ungheanu aduce în prim-plan *Stelele fixe*, volumul de versuri al lui Gheorghe Pituț (comentat și de Dan Laurențiu în nr. 17), care îi prilejuiește următoarele observații: „Noblețea de ton și de formulă a acestei poezii ne dă posibilitatea să vorbim despre o reorientare a poe-

ziei contemporane către un model care părea a se păstra doar într-o teoretică actualitate. Este vorba de poezia lui Mihail Eminescu. Dacă unul din momentele poeziei postbelice a putut fi numit momentul Bлага, chiar începuturile poeziei lui Gheorghe Pituț mărturisesc această fericită înrâurire, dacă altul a putut fi numit momentul Barbu, de a cărui suverană influență mulți poeți contemporani se resimt puternic, credem că se poate vorbi astăzi de un alt moment posteminescian, ilustrat de poeți de superioară expresie artistică, cum sunt Constanța Buzea, Ileana Mălăncioiu, Mihai Ursachi, Dan Laurențiu, Gheorghe Pituț. Fără a fi epigonică, așa cum a fost adesea poezia posteminescienilor de primă generație, lirica tinerei generații amintite aici parțial ne dă sentimentul eminescianismului fără să ni-l dea și pe acela al subordonării totale la farmecul lui. Gheorghe Pituț îi închină lui Mihail Eminescu un poem fără titlu [...] sau îi reia predilecțiile istorice într-o poezie intitulată *Vină* («Vină, doamne, Tepeș, vină/ Și trânteste în lumină// Ca-ntr-o doară câțiva pari/ Verzi aduși din codri mari/ Și le pune pălării/ Ca să credem că sunt vii [...]»). *Stelele fixe* comunică mai ales cu poezia ultimei perioade a lui Mihail Eminescu, cu versurile *Glossei* și ale romanțelor în care vocabularul s-a curățat de orice strălucire exterioară, devenind abstract și transparent. [...] Ceea ce a câștigat poezia lui Gheorghe Pituț este o mare puritate de ton și o altitudine «stelară» a privirii”. ■ „Lucia Negoită nu se teme de implacabila etichetă *lirică feminină*, nu o refuză prin gesturi de-o inteligență sarcastică, ci încearcă să facă din această condiție un atu”, notează Dorin Tudoran, la *Viața cărților*, analizând *Roza și închipuirea*. „Poezia Luciei Negoită are nu doar darul de-a se întrupa din esențe, ci și pe acela, spre a o cita, «de-a se-ntrupa din afară», chiar dacă, în asemenea cazuri, poezia este mai fragilă, unda ei de foc dovedindu-se mai scurtă”, concluzionează recenzentul. □ *O geografie spirituală* află Paul Dugneanu „străbătând” *Zidul și iedera* de Mircea Malița, volum care „stă sub semnul a ceea ce a fost numit «literatura de frontieră»: „Textele incluse în această carte aparțin eseului prospectiv, jurnalului de călătorii sau tabletei și evocării memorialistice. [...] Prin conturarea unui profil spiritual al civilizațiilor, prin afirmarea unei semnificații superioare a evoluției dominate de adevărul științelor, prin efortul de a defini ființa umană ca «*homo faber*», având vocația cosmicizării, [...] *Zidul și iedera* este comparabil, într-o anumită privință, cu altă piatră a gândirii constructive contemporane, *L’Homme à sa découverte*, a lui Teilhard de Chardin”. ■ *Scrisori dintr-un câmp de maci*, volumul cu care debutează Ioana Crăciunescu, este „traversat” de Al. Piru („Amintiri din copilărie, mici poeme de dragoste, câteva notații, în genere improvizații [...]”, în care „totul e lejer, nu lipsit de o anume grațioasă detașare [...]). □ Fostul asistent al lui G. Călinescu răspunde unui librar care, în nr. 334 al *Săptămânii Culturale a Capitalei*, afirmase „că cititorii așteaptă de la critici opinii competente și autorizate despre volumele recenzate, pentru a-și verifica propriile opinii și a le împărtăși cititorilor la întâlnirile cu publicul”. Deducem, din comentariul criticului, că pe invitatul

Săptămânii... îl nemulțumise modul auster în care a fost prezentat volumul *Mirele pâinii* de Ion Beldeanu în *Luceafărul* (nr. 15). De aceea, Al. Piru revine catedratic asupra cărții: „Este limpede că autorul face o metaforă, că asociază două fenomene care n-au mai fost puse în legătură. Dar, m-am întrebat eu, este posibil să punem în relație ideea de mire cu aceea de pâine? Cuvântul *mire* deșteaptă ideea de nuntă, iar cuvântul *pâine* pe aceea de aliment. Mirele apare în cântecul de nuntă, în epitalam, pâinea (vezi *Universul poeziei*, de G. Călinescu) e în poezie «simbol pentru hrana datorată muncitorului». Ion Beldeanu a încercat un nou raport care, din cauza imposibilității apropierei celor doi termeni, nu se susține artistic. [...] Constat că, fără să descrie substanța volumului și fără să se ocupe de sistemul său metaforic, Laurențiu Ulici nu remarcă mai mult decât mine pe Ion Beldeanu în *România literară* nr. 17. [...] Prin urmare, deocamdată, Ion Beldeanu e în faza experimentului. Îl așteptăm cu producția următoare”. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion discută volumul *Catehismul iubirii*, în care Tudor George, „spaima și deliciul cafelei literare bucu-reștene”, își încearcă priceperile de sonetist. Cronică este favorabilă, criticul remarcând numeroase poeme prin „nota lor de simpatică făloșenie și de filosofie adâncă, scoasă dintr-o experiență de viață netrucată, nefalsificată de literatură” sau „o elegie simplă, de o cuceritoare sinceritate”. O „tradiție” de la care poetul nu abdică: „De la Villon la D. Stelaru (citez după preferințele lui Tudor George), poezia n-a încetat să vorbească despre dulcile ticăloșii, fărădelegile poetului încălcător de convenții. Tudor George e un demn urmaș, hotărârea lui este să nu abandoneze calea sfântă a alcoolului și, în niște versuri prietenești, el evocă (în continuarea *Baladelor singaporene*) pe comilitonii săi bravi, oameni de nădejde și de pahar”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Între corespondenți: Ianus Bifrons, Fernando, Baucis. ■ Ediția bilingvă româno-slovacă a volumului *Poeme* de Lucian Blaga, în traducerea lui Ioan Codreanu și cu o prefață de Lucian Raicu, este semnalată de Livia Niță-Armaș. ■ Ultima pagină propune grupajul *Acasă la... Bacovia*. □ Sub genericul *Respirări*, Nichita Stănescu încredințează tableta *Asemuiiri și neasemuiiri între G. Bacovia și G. Coșbuc*. □ Nicolae Dragoș semnează medalionul *Poetul*. □ Un dialog cu Agatha Grigorescu-Bacovia înfăptuiește Dorin Tudoran („*Dragă, eu nu sunt scriitor, eu sunt poet*”). □ Pagina este întregită cu versuri de Agatha Grigorescu-Bacovia (*O lumină* – „Lui Bacovia”) și Gabriel Bacovia (*Tatălui meu* – „Frunte de fildeș/ profilul crispat/ ochi ca seninul/ netulburat.../ buze subțiri/ mâini de martir...).

24 mai

● [„**România liberă**”, nr. 10 133] Tia Șerbănescu reproduce dialogul purtat cu Nichita Stănescu despre *Rostul scriitorului contemporan*. Anunțând apariția a două cărți pe care le semnează, *Epica magna* și *Cărțile sibiline*, poetul afirmă că: „scriitorul de vocație este un element activ social. [...] Este dato-

ria scriitorului să intervină la ridicarea culturii, [...] să lărgescă, prin intermediul cuvântului, înțelegerea către alte posibile manifestări ale inteligenței creative umane”.

• [„Scânteia“ nr. 10811] Plecând de la o obsesie a criticii, aceea a raportului dintre realitate și ficțiune, Zoe Dumitrescu-Bușulenga abordează dosarul, conceperii și publicării, unui roman călinescian, și anume *Scrinul negru*, și face o relectură a romanului cu următoarele însemnări finale: „Nu știm dacă artistul a fost un clasic ori un Alexandrin; dacă stilul livresc precumpănește asupra observației realiste; dacă romanul este, ca o nouă *Istorie ieroglifică*, un roman cu cheie. Între laborator și produsul final, ceea ce ne-a rămas este o superbă mărturie a unei creativități superioare, a unui realism românesc modern de ținută europeană.” ■ Ion Vlad analizează romanul cu accente autobiografice al lui Marin Preda, *Viața ca o pradă*, un bildungsroman, care se împletește cu „un jurnal al creației și al generației sale”. ■ Romanul *Incognito* (vol. 2) de Eugen Barbu beneficiază de atenția lui Al. Piru, care îi face o prezentare detaliată de conținut.

• [„Viața studentească” , nr. 21] Din sumar: *Camil Petrescu – inedit* (20 de ani de la moartea unei „personalități proteice”), fiind publicată o scrisoare inedită a romancierului către confratele Ion Veliciu, autorul romanului *Brevet de pilot*, 1940. ■ Prin *Marin Preda – Viața ca o pradă* avem o cronică de apropiere de opera prediană a lui Ion Cristoiu, revenind la ideea promovată de Al. Ivasiuc în „Convorbiri literare” – care vedea o slăbiciune a creației lui Preda tocmai în „imposibilitatea de a depăși elementul autobiografic” . „*Viața ca o pradă* e cartea formării unui tânăr scriitor și... intenționează să fie o lecție de morală, o carte de învățătură pentru scriitorii tineri... *Viața ca o pradă* reia procedeul artistic consacrat prin *Imposibila întoarcere*: un amestec original de nuclee epice cu reflecții morale desprinse din acestea, de întâmplări cu semnificațiile lor moral-filosofice. Fiecare capitol reprezintă o mișcare continuă de la întâmplarea trăită la reflecția moral-filosofică și de la reflecție la întâmplarea trăită. Astfel, cartea este o capodoperă a sfătoșeniei filosofice, iar scriitorul un Creangă care l-a citit pe Pascal și pe Nietzsche. Ori de câte ori însă scriitorul abandonează originala formulă de istorisire cu tâlc, rupând echilibrul dintre istorisire și reflecția moral-filosofică în favoarea ultimei, cartea înregistrează inegalități surprinzătoare (n.a. «micile raite filosofarde»)... Polemizând implicit cu adepții (și autorii) literaturii de invenție, scriitorul exagerează mult rolul biografiei în creația literară, sugerând că literatura ar consta în principal în șansa de a întâlni în realitate personaje de roman. Veleitarii care asaltează redacțiile și editurile cu romane și nuvele inspirate din «dramele» vieții lor, precum și istoricii literari în căutarea «prototipurilor» reale ale personajelor din cărți, trebuie să-și aibă, la lectura *Vieții ca o pradă*, momentul lor de satisfacție... (Dar) rememorând acum, scriitorul are în față un trecut aproape inventat, în care realitatea se întrepătrunde cu legenda. Oamenii lumii sale reale:

Nilă, Ilie, Tudor Călărășu, Florica sunt recreați din perspectiva oamenilor din cărțile sale: Nilă, Paraschiv, Ilie Moromete, Ana Roșculeț... Ca o dovadă că pentru un mare scriitor, lumea cărților sale constituie *o a doua viață*. Dacă nu singura.”

25 mai

• [„Scânteia“ nr. 10812] Volumul de sinteză critică, a tuturor contribuțiilor critice, *Viața lui I.L. Caragiale. Caragialiana* (Ed. Eminescu) al lui Șerban Cioculescu, stârnește atenția criticului Eugen Simion, care comentează biografia critică cu obișnuitul spirit de moderație și cumpănire echilibrată: „[...] *Viața lui I.L. Caragiale* trebuie să spunem că ea s-a impus ca fiind, până azi, cea mai documentată și mai bine scrisă, sub raport critic, dintre biografiile dramaturgului. Ea a devenit chiar pentru unii un model al genului, așa cum *Viața lui M. Eminescu* rămâne pentru alți critici un ideal de atins. Ne-am feri să spunem că este cea mai bună carte a lui Șerban Cioculescu, pentru că mai sunt în critica lui [...] și alte scrieri care, împreună, dau adevărata adâncime și finețe a unuia dintre spiritele critice cele mai pătrunzătoare din ultimele cinci decenii.”

26 mai

• [„Scânteia“ nr. 10813] Este anunțată deschiderea lucrărilor *Conferinței naționale a scriitorilor* la București. Iau cuvântul: D.R. Popescu, Dinu Flămând, Marin Preda, Eugen Jebeleanu, Ileana Mălăncioiu, Leonid Dimov, Fănuș Neagu, Șt. Augustin Doinaș, Romul Munteanu, Paul Anghel, Ion Hobana, Dorin Tudoran, Mihai Ungheanu, Ion Lăncrănjan, Ion Băieșu (lista de intervenții și cuvântări, publicată pe 29 mai nr. 10816).

• [„Scânteia tineretului“, nr. 8712] În cadrul secțiunii *Literatura actuală – expresie a spiritului revoluționar*, Ion Dodu Bălan analizează *Scriitorul – arhitect de conștiințe*, considerând că „marii scriitori sunt înainte de toate arhitecți ai spiritului – având în vedere faptul că, prin opera lor, ei dau contur și armonie universului spiritual al omului, ajută oamenii să se edifice moral, să-și modeleze conștiința, să-și construiască visuri și idealuri.” □ Pentru Pompiliu Marcea, *A impune adevăratele valori – iată menirea principală a criticii*: „Nu se poate concepe o critică de substanță fără criteriile care se impun de la sine în literatură în mod inerent. Mă voi referi – de fapt – la două feluri de critică: cea de direcție și cea de constatare.”

• [„Flacăra“, nr. 21] Ioan Alexandru publică un eseu intitulat *Bucuriile și durerile neamului*. □ Beke György, în *O veche tradiție la noi*, abordează problema traducerilor în limba maghiară. □ Ion Dodu Bălan scrie despre *Umanismul revoluționar*. ■ Este publicată o amplă anchetă în care o serie de scriitori răspund la întrebarea „Care este astăzi în România dominantă conștiința scriitoricești?”. ■ În acest context, Radu Cosașu scrie despre *Conferința*

unor oameni inspirați: „Nu mă pot gândi la Conferința noastră altfel decât în starea în care mă aflu. E o stare de neschimbat. N-aș schimba-o pe tot aurul din lume și nici în ruptul capului. Tot ce văd și aud e în funcție de ea și de lumina ei. E o stare încântătoare. Mănânc altfel, pășesc altfel, mă uit altfel în jur și la mine. Mă simt vesel, oricâte mă supără. Veselia, deodată, mă întristează. Întristarea se modifică într-un soi de tenacitate care nu mă duce la voioșie ci la o arie de Mozart, cântată în copilărie la vioară, deși nu am cântat niciodată la vioară. Am o carte spre tipar și nu sunt obsedat de ea. Starea mea nu se întoarce spre ce am scris. Ea nu caută cuvinte, nu se încurcă în cuvintele pe care le-am avut până acum în mine, ea vrea un ton, o muzică. Starea aceasta s-ar numi: „am în cap o carte”. Scriu în cap la o carte. Mulți îi zic inspirație și o socotesc „divină”. E o stare realistă, cu piață în fiecare dimineață, cu pâine, lapte, și ziare, cu viață și Marin Preda, cu Isaac Babel și Sei Șonagon, japoneza din secolul IX, cu această Conferință la care vor veni frații și confrății mei, toți purtând în cap, sper, o carte. Căci starea aceasta nu-mi aparține, aceasta-i speranța mea. Conferința noastră are ca sens să spună răspicat că această stare e o stare fundamentală a celui ce vrea să fie scriitor român, azi. Conferința noastră cred că ar trebui să consacre bucuria – dezbărată de orice egoism elitar, de orice snobism urâcios – de a avea de scris o carte. Conferința noastră trebuie să fie aceea a unor oameni inspirați. Am o convingere comunistă în forța solară a inspirației. Prin nimic să n-o întunecăm”. ■ Nicolae Manolescu publică *Refuzul provincialismului*: „Conștiința scriitorului român tinde să fie o conștiință a secolului în care trăiește. Dorință legitimă, orgoliu sau uneori pură veleitate: dar aspirația există la mulți dintre poeții, prozatorii, dramaturgii și criticii de azi. Toți refuză „provincialismul”; sunt spirite receptive, atente la nou, resping închiderea conservatoare. În momentele ei de vârf, literatura română a avut totdeauna această ambiție. Să ne gândim la epoca marilor clasici, a lui Maiorescu, Eminescu și Caragiale; și apoi la aceea interbelică a lui Blaga, Barbu, Călinescu și Camil Petrescu. Peste orice diferențe, istoricește și artisticește explicabile, ne leagă puntea aspirației de a reflecta spiritul timpului. Acest, cum a mai fost numit, „europenism”, ce devine tot mai mult o conștiință planetară integrală, reprezintă și o formă de solidaritate intelectuală. În muzeul imaginar al literaturii de azi, scriitorul român se visează alături de Malraux și de ceilalți mari contemporani”. ■ George Bălăiță publică *O operă întocmai ca o ființă vie*: „Se poate vorbi despre conștiința literară (a unei epoci, a unui an, a unei etape) numai în sfera operei. Conștiința literară o impun scriitorii cei mai buni ai unei nații și nu articlerii, oricât de harnici ar fi ei. Numesc operă orice scriere care asimilează în forme superioare experiența umană și socială a timpului din care ea se naște întocmai ca o ființă vie. Ea este, în același timp, etică, estetică și morală. Una din cele mai eficiente și accesibile ipostaze ale operei este romanul. Construcție înainte de toate, interesat în aceeași măsură de politică, societate, individ, instituții, romanul fascinează atât pe omul de talent

capabil să-l exprime cât și pe cititor. Literatura română se află, cred, într-un bun moment al romanului. Se constituie, în ciuda neînțelegerilor de temperament, formație, vârstă etc., un front al romanului. Pe o perioadă îndelungată, cu ezitări nu întotdeauna justificate, romanul românesc contemporan s-a nuanțat. Există azi, în toate generațiile, romancierii foarte buni. Și este evident că, în ultimul deceniu mai ales, semn al unei elevații spirituale generale, romanul a căpătat prestigiu și crezare. Avem însă nevoie de cel puțin încă de două ori câte cărți foarte bune avem, cărți în care să se vorbească despre problemele românești, ale omului și societății românești contemporane, cărți care să lucreze în favoarea responsabilității conștiinței, să dea satisfacție nevoii de real a cititorilor, dar să ne și scoată literatura în lume”. ■ Augustin Buzura scrie despre *Nevoia de dreptate, de adevăr, de nou*: „Tendința de a cerceta omul și societatea din toate unghiurile, fără complexe și fără rețineri, adică de a sublinia atât trăsăturile nobile, câștigurile în sine, cât și aspectele neplăcute, elementele degradante, lipsurile, balastul de inuman se face tot mai simțită în proza ultimilor ani, cu pregnanță a acestui moment. Ea este, cred, un reflex al nevoii generale, firești, de dreptate, de adevăr, de nou. Pentru că numai cei tari au curajul să se privească deschis, sincer, să accepte adevărul așa cum este și nu cum le-ar conveni. Oamenii au străbătut un drum lung, dificil, nu lipsit de accidente și căutări și cu obstinție sunt interesați de propria lor soartă, vor să știe ce s-a pierdut, ce s-a câștigat, ce mai sunt și cum sunt. De fapt, această pasiune pentru dreptate și omenie, această sondare a conștiințelor din perspectiva activă, psihologică, filozofică este o constantă a literaturii noastre autentice – și cuvântul mi se pare obligatoriu a fi subliniat întotdeauna. [...] Literatura formează conștiințe, ori numărul și caratele acestora hotărăsc destinul unui popor și îi determină rolul în lume. Așadar, am certitudinea că această tendință – acoperită de cărți serioase, grave – dă personalitate prozei noastre și îi asigură un loc pe care nici un om de bun-simț și bun-gust nu poate să privească cu jenă”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu susține că *Literatura bună e sătulă de laude umflute*: „După mine, conștiința literară românească, la ora de față, se manifestă printr-o căutare, în primul rând, a autenticității. Istoria contemporană, viața civică însăși, într-o lume supusă atâtor evenimente surprinzătoare, se vedește mai interesantă ca orice construcție a imaginației. Scriitorul se simte azi tentat să investească o mare încredere în realitate, să aleagă fapte trăite ca atestate de documente, folosindu-și inventivitatea ingenios și elocvent, să-i dea o expresivitate maximă uneori printr-o inserție a fantasticului pur și simplu”. □ Nicolae Dragoș scrie despre *Conștiința valorii*. □ Anghel Dumbrăveanu abordează *Patriotismul, dominantă conștiinței noastre*. ■ Alexandru George consideră că *În lumea valorilor nu există pace*: „Scriitorul contemporan trebuie să înțeleagă solidaritatea cu istoria ca o răspundere și ca o obligație de a se depăși. În lumea valorilor nu există pace și nici măcar momente „călduțe”, ci continuă mișcare și viață. Creșterea, îmbogățirea literaturii noastre este și un spor de

conștiință. Creația adevărată, mare, contribuie direct la aceasta modificând neconținut reperele de judecăți și neacordând niciun răgaz criticii întru pasivism și comoditate. Ea îndeamnă la reevaluări noi, care nu pot intimida decât pe cei care sunt simpli beneficiari ai unei conjuncturi sau pe cei care nu au curajul să recunoască adevărul”. □ Edgar Papu publică *Pe calea unei treptate intensificări*: „Conștiința literară românească merge pe calea unei treptate intensificări. A și trecut de faza de simplă conștiință a realităților noastre la aceea de știință a lor. Pe scriitor nu-l mai solicită atât obținerea „scrisului frumos”, cât o imensă curiozitate asupra omului, căutând să scoată dintr-însul indicii încă nedescifrate până acum. Nu este însă vorba de o speculație gratuită, ci de o acțiune cu un pronunțat caracter etic, și, în ultimă analiză, patriotic. Putem astfel aprecia că în literatură ne aflăm în stadiul cel mai avansat al umanismului nostru actual”. ■ Al. Piru scrie, pe scurt, despre *Marca prezentului*: „Scriitorul de azi, spre deosebire de cel de ieri, trebuie să aibă mai multă răspundere în munca sa. El nu mai scrie la întâmplare și pentru că el însuși, indiferent de eoul pe care opera sa îl are. Aceasta nu înseamnă că scriitorul trebuie să rămână un sclav al evenimentului, că trebuie să nu piardă din vedere că opera sa se adresează nu numai prezentului, dar și eternității. Literatura noastră trebuie să poarte marca prezentului, în sensul că trebuie să aducă o mărturie despre efortul contemporanilor, să consemneze un monument istoric dar în același timp să aibă perspectiva zilei de mâine, a unei lumi emancipate de exploatare și de opresiune. Cred că umanismul socialist este trăsătura fundamentală a literaturii către care, cu o nouă conștiință, se îndreaptă cei mai buni scriitori din România și de pretutindeni”. □ Vasile Rebreanu scrie *Venim de demult și mergem departe*. □ Doina Sălăjan publică *Singur doar în fața foilor albe*. □ Dinu Săraru scrie *Împotriva înstrăinării de viață*. ■ Eugen Simion publică *Pentru că omul să aibă întotdeauna dreptate*: „Conștiința literară a unei epoci reprezintă, în fapt, conștiința valorilor ei. La ce gândesc, ce scriu, ce idealuri au scriitorii români, cei mai buni, de azi? Iată ce trebuie să vedem pentru a putea răspunde la dificila întrebare pusă de revista *Flacăra*. De obicei, conștiințele unui moment se grupează în jurul câtorva idei mari, de ordin social și spiritual. Generația de la 1840 lupta pentru nașterea unei literaturi naționale originale și pentru independența țării. Junimiștii voiau să introducă spiritul critic în cultură și să dea, astfel, literaturii autonomie și demnitatea ei estetică. Generația de scriitori dintre cele două războaie mondiale voia – și a reușit în chip spectaculos – să sincronizeze literatura română cu mișcarea vieții sociale autohtone și cu mișcarea de idei din Europa. Ideea lui Maiorescu – să fim naționali cu fața spre universalitate – a căpătat în deceniile interbelice o confirmare splendidă. Am impresia că, la 1977, scriitorul român are, înainte de orice, conștiința recuperării integrale a unei spiritualități specifice. El scrie azi având o literatură puternică în spate și un spirit critic în cultură care nu-i îngăduie să coboare scrisul său sub o anumită limită. Dacă acest lucru se întâmplă

totuși (și se întâmplă), de vină nu-i nici cultura, nici spiritul ei critic... Scriitorul român de azi are apoi o conștiință politizată, ceea ce înseamnă că pentru el valorile spiritului nu sunt total autonome, ci trăiesc în selecția cu alte valori pe care le determină și de care se lasă determinați. În fine, scriitorii noștri cei mai buni, aceia, repet, care dau măsură și culoare unei epoci literare au înțeles că literatura trebuia să se ocupe de om și să-l apere în lupta pe care acesta o dă cu circumstanțele istoriei. Pentru că omul trebuie să aibă întotdeauna dreptate în artă”. ■ Nichita Stănescu publică o tabletă intitulată *Totul depinde de bunul simț al muncii noastre*: „O anumită cordialitate, o prospețime în relații, un anume mod lipsit de egoism și constructiv plutește în aerul acestui an și în sinea timidă a scriitorului român descurajat de vechi lupte pentru putere și încurajat de descoperirea plugului său personal. [...] Scrisul a redevenit taină, iar măgarul pegas. Nu mai ești ministru din pricina faptului că ai scris un sonet pe schema b, a, a, b, – a, b, b, a, – abc, – abc. Dintr-o astfel de lucrare se întâmplă să devii chiar poet. Literatura a devenit un fapt firesc, iar scriitorul un suflet necesar sufletului în genere. După ce ne-am uluit de revoluție și de schimbarea structurilor statului, acum ne dezvăluim și ce este nou în noi a început să ne miroasă a acasă. Am minți dacă am spune că suntem fericiți, dar am minți de două ori dacă am spune că suntem nefericiți. Pe soare arzător depindeam de umbra copacului. Acum acesta depinde de bunul simț al muncii noastre. M-am surprins respirând aerul de sub aripa unei păsări. Mi s-a prăbușit în creștet, Ah, doamne, ce dulce durere! Puneți mâna pe pământ, dragii mei, nici cu știți cât de drăgăstos este el. A sădi-sădire este la fel de frumos cu a fi-fire: a ara-arare este la fel de tulburător ca a cânta-cântare”. □ Corneliu Sturzu scrie despre *Starea de veghe*, iar Szász János – *A trăi simțindu-te ca acasă*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Pesimist sau optimist?*, o discuție pe marginea volumului *Optimismul lui Eminescu* de Simion Mehedinți. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică *Compensații literare*: „Răscumpără o carte foarte bună altele nu știu câte îngrozitor de proaste, printre care a răsărit? O primă pornire îmi suflă un răspuns: da! Într-adevăr, versurile lui Eminescu pot singure să facă iertate tonele de stihuri anemice ale vremii. O uriașă grămadă de romane, fabricate după același șablon, într-o anumită perioadă, a pierit fără urme împreună cu tot tam-tam-ul din jurul ei. *Moromeții* sau *Bietul Ioanide*, în schimb, au rămas. Când facem bilanțul unei epoci literare ne oprim de fapt aproape exclusiv asupra realizărilor. De câte scrieri avortate au fost însoțite ele, ținem prea puțin socoteală. Cine stă să numere mulțimea poeziilor anoste, scremute care s-au publicat în anii când apăreau *Flori de mucigai*, *Lauda semnului* ori *Joc secund*? Pe considerentele acestea s-a născut și o mică teorie a „compensațiilor literare”. Dacă se publică mult există șanse sporite să se ivească printre puzderia de scrieri mediocre și o capodoperă. Până la un punct, ideea nu e greșită. În literatură se simte nevoia unui humus bogat: fără el e imposibil să ai copaci falnici. [...] Veritabilul humus literar al operelor

mari ia naștere dintr-o acumulare și sedimentare de talente. Când ele lipsesc, orice strădanie rămâne zadarnică. A lăsa spiritul critic competent, corect și responsabil să funcționeze fără diverse presiuni conjugate care-i împiedică exercițiul neintimidat, aceasta e soluția!”. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Dan Verona, *Dați ordin să înflorească magnolia* (C.R.). □ Ion Roșu, în *Controverse*, publică *Mihai sau Mihail Eminescu?* □ A. George, în *Lumea diafană*, prezintă volumul omonim de versuri al lui Vasile Nicolescu. □ Gabriel Chifu public poemul *Cântec de pace*. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (2)*. □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc (XXVII)* Octavian Paler publică *Delacroix. Tigrii*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Umbrele neverosimilului*, Nelu Ionescu publică o serie de scurte prezentări despre piesele *Două ore de pace* de D. R. Popescu, *Răfuiala* de Ștefan Berciu și *Procesul Horia* de Al. Voitin. □ George Arion prezintă în *Cronica (271)* ultima ședință a cenaclului. □ În *Racul (144)* Teodor Mazilu publică *Inspekția văzută ca bacșiș sau viceversa*, Nicolae Dragoș – *Altfel despre glorie*, iar Nikolaus Berwanger – *Crocodil și om*.

• [„**Orizont**”, nr. 21] Este anunțată Conferința Națională a scriitorilor, într-un articol omonim și semnat redacțional „Orizont”, conferință care „are loc într-un moment în care întreaga națiune, strâns unită în jurul partidului, participă cu entuziasm la îndeplinirea mobilizatoarelor hotărâri ale Congresului al XI-lea al P.C.R., la ridicarea patriei pe noi culmi ale civilizației și culturii socialiste.” ■ Articolul de fond, semnat de Emil Manu, cuprinde *Figura comunistului în literatura română*. ■ Sub titulatura „scriitori timișoreni în întâmpinarea Conferinței Naționale a scriitorilor”, scriu articole de adeziune cu conținut eseistic și de luare de poziție: Al. Jebeleanu – *Poezia e aleasa mea*; C. Ungureanu – *Despre tineri*; Mircea Șerbănescu – *Vocația tematicii contemporane*; Vladimir Ciocov – *Un vis împlinit*; Anghel Dumbrăveanu – *O limpede unitate de idealuri*; Ion Arieșanu – *Cunoaștere și simțire*; Franz Liebhard – *Arhitectura fericirii*. ■ Dan Ciachir realizează o convorbire cu Nina Cassian, din care selectăm cateva fragmente ilustrative: „ – [...] sunteți o scriitoare cu popularitate. Vă caracterizează acest succes? – [...] «Notorietate» și «succes» nu sunt sinonime. Afară de asta, dacă notorietatea e o noțiune oarecum cantitativă, putând fi demonstrată statistic, succesul e o noțiune care suportă interpretare, între aparențele și esența lui existând deseori contradicții. [...] nu cred că am avut parte de o deschidere constantă spre cărțile mele și, cu atât mai puțin, de una limpede și armonioasă.[...] Adevărul e că, fără să mă lase rece intervențiile criticii, mă interesează în cel mai înalt grad părerea publicului larg, totdeauna simptomatică [...]. – [...] am reținut că socotiți scrisul un act de disciplină și puternică rigoare. Este aceasta și părerea dv.? – Nu am crezut niciodată în arta inconstientă, spontană, «naturală» ca susurul izvorului sau ca ciripitul păsărilor...Desigur, arta, ca oricare profesie de altfel, are o parte în-născută și o alta dobândită. Partea dobândită se referă la tot ceea ce se învață,

și nu numai la nivelul perfecționării uneltelor, ci, mai ales, la o înaltă cotă a experienței de viață, a dezvoltării psihice și ideatice. De abia aceasta cumulare cantitativă îndrituiește folosirea termenului «talent», în sensul său adecvat și nu în acela care desemnează o minoră, intermitentă înclinație. [...] –Știam că trebuie să vă apară o selecție de versuri la editura Gallimard. Când va apărea? – [...] Ceea ce știu este că, de vreo trei ani, deci, cam de mulțisor, aștept să-mi apară la editura Eminescu o antologie bilingvă, a cărei traducere în limba franceză poartă semnătura ilustră a lui Eugène Guillevic și a traducătoarei de prestigiu Lily Denis, consilieră la Gallimard. [...] decât să-mi apară un volum de versuri într-o editură străină (de obicei plătit de autor) pierdut în noianul celorlalte apartii și înconjurat de atmosfera jenantă a lipsei de apetit pentru poezie, prefer să public la noi în țară o ediție bilingvă și să pun un număr cât mai mare de exemplare la dispoziția celor cu adevărat interesați de poezia și de limba română.” ■ In cronica sa teatrală, Antoaneta C. Iordache atrage atenția asupra punerii în scenă a piesei *Iarna lupului cenușiu* de I. D. Sârbu la Naționalul timișorean, în lectura regizorală a lui Emil Reus.

● **[„România literară”, nr. 21]** Pe prima pagină, regăsim o fotografie cu explicația *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a inaugurat expoziția de carte și mijloace de informare și educare a maselor*. ■ George Ivașcu definește, cu ocazia Conferinței scriitorilor, *Temeinicia muncii literare*: „Cultura, științele și artele și-au câștigat un loc de seamă pe vastul eșichier programatic al Partidului. Tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a exprimat cu sporită pregnanță încrederea în capacitatea de creație a scriitorimii noastre, în forța crescândă a mesajului transmis prin operele ei maselor largi, unei opinii publice situându-se pe noi și noi trepte ale propășirii culturale. Făuritor conștient al propriei sale istorii, poporul devine cu atât mai creator cu cât înseși atributele acestei conștientizări se îmbogățesc. [...] Într-o asemenea concepție a integrării artistului, a scriitorului în dialectica a ceea ce constituie linia de orizont a năzuințelor propriului său popor validate de o istorie astăzi profund revoluționată, se explică tot ceea ce, în acest «cincinal» de creație, 1972-1977, a îmbogățit mai autentic, mai valabil literatura noastră. Punând în lumină aceste cuceriri, Conferința va demonstra voința de a da un suflu încă mai larg creației artistice în deplinătatea capacităților și virtualităților sale, încurajând susținut, cu autoritatea eticii scriitoricești, afirmarea unui climat încă mai stimulator al talentului autentic, încurajând îndrăzneala de prospectare și de viziune, demonstrând prin noi realizări acea sfântă, neostoită ardere, la flacăra cuvântului într-adevăr revoluționar. Fără sentimentul – profund – al duratei, al răspunderii, deci, față de un viitor atât de clar definit, munca literară ar fi un târg al vanităților”. ■ Virgil Teodorescu vorbește despre Conferința națională a scriitorilor ca despre *Un for al demnității scriitoricești*: „Eveniment de însemnătate deosebită în viața obștii noastre, Conferința națională a scriitorilor are loc într-un moment când se poate afirma, cu deplină îndreptățire și mândrie legitimă, că literatura română con-

temporană a obținut succese de prestigiu, a dat la iveală, în poezie, în proză, în dramaturgie, în critică și istoria literară, opere de autentică valoare și frumusețe, apte să vorbească despre energiile creatoare mereu vii, niciodată istovite, ale națiunii noastre. A înflorit în acești ani o literatură bogată în semnificații actuale, fie că se inspiră din evenimente importante ale trecutului, din istoria mai îndepărtată sau mai recentă, fie că răsfrânge nemijlocit realitățile clipei de față, imaginile vieții din jurul nostru, prezentul imediat. Importantă e perspectiva adoptată de artist, și ea este aceea pe care i-o oferă experiența de azi a poporului român pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate și al înaintării patriei noastre spre comunism. [...] În dezbaterile care au avut loc în întâmpinarea Conferinței noastre s-a subliniat pe drept cuvânt necesitatea participării sporite a oamenilor scrisului la viața social-politică a țării așa cum, în vremea lor, toți marii scriitori naționali au făcut-o. [...] E o îndatorire a noastră să milităm mai susținut pentru valorificarea bogată, în spiritul științific a moștenirii literare a trecutului, pentru difuzarea și impunerea, mai bine organizată decât până acum, a valorilor culturii române pe plan universal. E necesar să inițiem largi dezbateri privitoare la problemele de azi ale literaturii noastre, în secțiile asociațiilor și în publicații, să stimulăm schimbul de opinii, confruntarea liberă a părerilor, controversele, în spiritul democratismului care ne caracterizează”. ■ În tableta *Miracolul*, Geo Bogza face un elogiu limbii române. ■ Șerban Cioculescu pledează pentru a fi *Sieși credincios*: „De bună seamă, alta este concepția umanismului socialist, care are în vedere formarea unui om nou și a unei culturi corespunzătoare. În cadrul acestei viziuni, a-și fi credincios sieși nu mai poate însemna întronarea capriciului ca regulă de viață și canon estetic, ci însumarea unei răspunderi de ordin moral. Scriitorul și mai în genere artistul, dispun de toate înlesnirile pentru a se instrui și educa, pentru a-și câștiga un loc în societate, în această nouă societate care-i prețuiește și, departe de a-i ține în margine și de a le întreține un complex de inferioritate, îi consideră agenți de seamă ai culturii, la același nivel cu oamenii de știință. Acestui complex de inferioritate, de care sufereau scriitorii și artiștii în trecut, i se datorau, compensator, reacția morală a înfumurării, a mândrei izolări în «turnul de fildeș», a refugiului în boemă sau în «paradisurile artificiale», și ca urmare, adeseori, decăderea morală și prăbușirea fizică. Credincios sieși, scriitorul și artistul zilelor noastre se poate dezvolta armonios și își poate cuceri un echilibru moral, garanție a condițiilor optime de creație. Acestea sunt, în definitiv, cele mai însemnate năzuințe ale omului din toate timpurile”. ■ În *Roua și lacrimile*, Constantin Țoiu susține faptul că „Grija, teama romancierului român din anul 1977 nu este nicidecum de a nu fi înțeles cumva de cititorii săi. Din contră. Ceva mai rămâne totdeauna de spus sau de oferit setei de înțelege-re. Un pământ însetat de cultură soarbe, înghite pe loc până și roua și lacrimile, de durere, de bucurie. Grija lui, a scriitorului român valoros, e de a ajunge din urmă *ceva*, și nu o himeră, ci însuși lucrul pe care cititorii, nesățioși – sublim

nesaț! – îl așteaptă de la el cu interes, curiozitate, admirație și eliberare lăuntrică. Să-i spunem acestui lucru, atât de așteptat, acestei polițe generoase, semnată la fel de darnic în alb și cu ochii închiși în semn de încredere absolută, – să-i spunem simplu viață. O viață liberă, scânteietoare, intensă, în care fiecare să se recunoască înfiorat de adevăr”. ■ Doina Uricariu remarcă *Maturitatea scrisului* tinerei generații: „O pleiadă de scriitori, așa-numita generație tânără, a intrat în literatură deja *matură*, cu rare stângăcii adolescente și fără neîmplinirile puse pe seama vârstei. [...] Să fii conștient încă de la debut că ești un argonaut al culturii și valorilor stabile, în sensul acesta clasice, perene, să nu mai crezi cu atâta entuziasm facil că există valori de ruptură, revoluții artistice cotidiene și originalitate absolută ci, dimpotrivă, să porți frumoasa povară a continuității și marilor tradiții cu acea simplă generozitate a spiritului hrănită de universalii e lecția lăuntrică pe care o descopăr în cărțile fiecărui scriitor tânăr de valoare. Aflu mai rar avatarurile biografice în paginile acestor cărți, în schimb tensiunile spirituale – reci pentru cine nu le trăiește –, gândirea filosofică, istorică și politică și spiritul critic ca o coloană vertebrală a creației aduc în literatură o necesară incandescență. Inutil vom căuta în portretele tinerilor scriitori acele accesorii și însemne pe care le presupune fotografia de adolescent. Locul inocenței reale sau simulate a fost luat de râvna cunoașterii. Iar dacă mai credem că acești tineri scriitori n-au forța celor ce-au debutat cu un deceniu înaintea lor, n-au prospețimea aceea amețitoare a primilor, ci doar știința de a scrie frumos, rămânând neîncrezători în fața lor și acuzându-i de alexandrinism, să încercăm să le citim cărțile cu obișnuitele noastre concepte critice fără greș”. ■ Sorin Titel anunță *Mesagerii speranței*: „Nu numai orgoliul, sau talentul ce se vrea cu orice preț exprimat, îl determină pe scriitor să se așeze la masa de lucru. «Pe scriitor însă – precizează Marin Preda în *Imposibila întoarcere* – îl interesează ce se întâmplă cu oamenii». Greu să găsești o altă frază care să definească mai exact, și în același timp mai convingător, profesiunea de scriitor. [...] Mai mult decât oricând, astăzi scriitorul mi se pare obligat să rămână «avocatul permanent al creaturii vii» (definit astfel de un mare scriitor francez [...]). Pentru că datoria cea mai importantă a scriitorului rămâne aceea de a ne spune *ce se întâmplă cu oamenii*. [...] Interesul scriitorului se îndreaptă, de foarte multe ori, spre ființele cele mai neînsemnate, mai umile, mai, ca să spunem așa, lipsite de importanță! Un țăran din ținuturile Năsăudului, Ion al Glanetașului, un altul din câmpia Dunării, Ilie Moromete, un țăran din Ardeal care se pregătește să moară, bătrânul Urcan, atâtea ființe anonime despre care n-am fi știut nimic dacă n-ar fi existat scriitorul care să depună mărturie, să ne vorbească despre ele. Documente inestimabile, altele decât cele ce ni le oferă dosarele istoriei. Dorința de a smulge anonimatului pe cei ce în 1907 au cerut pământ, a fost simțită fără îndoială de Liviu Rebreanu atunci când a început să scrie marele său roman *Răscoala*... Pentru că despre asta ne-a vorbit și ne va vorbi în continuare literatura: despre felul în care omul rămâ-

ne, orice i s-ar fi întâmplat, cea mai importantă realitate de pe pământ! Marea lui trecere o consemnează arta”. ■ Marin Sorescu rostește „A”, cu gura deschisă într-un text ludic, în întâmpinarea Conferinței: „Dacă ar fi să cer și eu ceva de la Conferința scriitorilor, aș cere să se mai dea niște talent. Să se distribuie vinerea și miercurea, în zile de post, la un ghișeu special, la care pot să jur că nu va fi coadă. Dar cine poate să ni-l dea? Cine se obligă să nu doarmă în locul tău, să-și transmită prin molipsire directă febra creației, chinurile frazei armonioase, îndoiala de sine, îndârjirea și încrederea că vei reuși să torni până la urmă ce ai de spus în cuvintele «ce exprimă adevărul»? Repet: Cine? Scrisul e benevol. N-am văzut pe nimeni intrând din casă în casă, nici o comisie de recensământ, să-ți bată la ușă și să te îndemne să îngroși rândurile creatorilor, pe principiul că «românul s-a născut poet», dar trebuie să i se dea și carnetul de membru al fondului cel puțin. E o vocație, ceva ca un făcut, care mână tânărul aspirant la «glorie» până în marginea călimării cu cerneală, care uneori poate să fie largă cât o prăpastie, unde te prăbușești și nici măcar dintr-odată, ci în etape, mai dând din mâini, mai făcând «gâl-gâl» și așteptând să te prindă cineva de păr, să te ia de picioare, să te învârtască și să-ți scoată cerneala din burtă. Nu vine nimeni, te ratezi singur și gata! Numai cine n-a scris decât vederi cu «Salutări din țară» ori «Salutări din străinătate» poate crede că scrisul e ușor, că scriitorii sunt niște privilegiați, că sunt prea mulți mânători ai condeiului care «Beau și chefuiesc/ Și de nimica lor nu le pasă» (poezie populară în vers alb făcută la un oficiu contabil). Am o mare stimă pentru profesiunea aceasta, pentru nobilul și neplătitul ei chin, pentru forța cuvântului la care numai creatorul adevărat poate ajunge, la capătul a mii și mii de nopți de insomnie, descoperind un secret ce nu e, vai, valabil decât pentru el și pe care-l va duce-n mormânt, dar al cărui efect e făcut să dănuie, să se vadă pe fața transfigurată de emoție a cititorului de acum și din veac. Cine nu s-a cutremurat primind în suflet pentru prima oară adâncile rezonanțe ale unor astfel de împerecheri de cuvinte: «Stelele-n cer/ Deasupra mărilor/ Ard depărtărilor/ Până ce pier». «Niște cetăți/ Plutind pe-ntinsele/ Și necuprinsele/ Singurătăți»? Scriitorul e păzitorul stelelor de pe cerul limbii române, merit să le întrețină arderea, să le facă tot mai vizibile și mai respectate în lume, iar asta nu se poate fără dăruire de sine, o totală uitare în masa poporului său, conștiință înaltă și dezinteresat patriotism. Există astfel de scriitori azi”. ■ Sub patronajul unei sintagme lovinesciene „O disponibilitate căreia i se cere educație profesională”, Nicolae Manolescu reflectează la condiția cronicii literare: „Să ne imaginăm un moment ce ar însemna pentru o literatură defectiunea cronicarilor: literatura ar lua repede înfățișarea unei biblioteci fără bibliotecari, cataloage și sisteme de clasificare; cărțile ar sta de-a valma în rafturi; bogăția s-ar transforma în dezordine; și până și cititorul cel mai obișnuit al bibliotecii ar pierde curând orice mijloc de orientare. O cultură care ar încerca să se construiască în lipsa criticii ar avea sorta turnului Babel. [...] Dificultățile cronicii literare sunt

de două feluri. Unele țin de poziția militantă, în sensul larg al cuvântului, a cronicarului, de eficacitatea lui într-o cultură. Căci, vai, nu tăcerea sau deruta cronicarilor stârnesc mai ades nemulțumire, ci tocmai judecățile lor cele mai drepte și mai fără ezitare. Nu e nici un paradox. Se iartă mai ușor criticului faptul de a se înșela decât spunerea adevărului. [...] Un critic resemnat în fața adversităților este pe jumătate înfrânt. Cine nu acceptă de la început «riscul» contestării, uneori violente, deseori nedrepte, acela nu are ce căuta în critică. Probitatea criticului este în definitiv și o chestiune de rezistență nervoasă. Dar sunt dificultăți care provin din însăși natura îndeletnicirii noastre. Cronicarul n-are în fața ochilor o literatură: ci numai cărți. E rolul lui de a sugera existența, dincolo de operele izolate, a unui corp istoric și artistic constituit. Nu se duce pur și simplu într-o sală de expoziție unde tablourile au fost ordonate și atârinate pe panouri; coboară în depozit, unde pânzele sunt aruncate aproape la întâmplare și multe din ele sunt întoarse spre perete; acțiunea lui de aici începe, din incertitudinea acestui moment; scopul îi este de a scuti pe privitorul viitor de greua răspundere a alegerii. Dar, scriind despre cărți, cronicarul trebuie să se gândească mereu la literatură. Nu cred în cronicarul care nu știe istorie literară și n-are timp să se informeze în alte literaturi. Cronicarul e un om care trebuie să citească tot. Un istoric aplicat asupra actualității și un comentator al actualității în perspectivă istorică. [...] Cronicarul trebuie, apoi, să aibă gust și îndrăzneala de a-l da pe față. Prudenții nu scriu cronică, ci exegeză. N-ai cum ști, în clipa lecturii pentru cronică, dacă impresia îți va fi confirmată sau dacă tu însuși vei mai fi de acord cu ea după un timp. Dar nici a amâna să te pronunți în speranța unei clarificări nu e posibil. Cărțile nu așteaptă. [...] Cronicari infailibili nu există: îi respectăm cu atât mai mult cu cât greșesc mai puțin. Dar eroarea nu ține numai de gust, ci și de educație. Cronicarul, mai mult decât criticul, este, vorba lui E. Lovinescu, «o disponibilitate căreia i se cere o educație profesională». Talentul se naște, profesionalizarea e rolul unor îndelungi eforturi; și în orice caz, talentul se naște mai ușor decât se cultivă și se întreține – delicată plantă! – conștiința profesională. Și nu există școală a criticii mai aspră decât cronică literară; fiindcă aici reacția la opinia criticului se produce instantaneu. De câte ori nu te întrebi dacă nu e mai cuminte să renunți? Să încerci să refuzi lupta retrăgându-te în linia a doua? Și poate că ai face-o, dacă n-ai ști că fără o morală implicită a ideii nu există critică și că, în definitiv, perseverența criticului e o formă a moralității lui”. ■ Texte prilejuate de apropierea Conferinței naționale a scriitorilor mai semnează și Ioan Alexandru (*Scriitorul*), Nicolae Jianu (*Nu o singură carte...*), Arnold Hauser (*Pe măsura epocii*), Ion Hobana (*Calea spre universalitate*), Domokos Géza (*Adevărul operei*), Ov.S. Crohmălniceanu (*Experiențele criticii noastre*), Lucian Raicu (*Menirea poeziei*), Dana Dumitriu (*Critica eseistică*), Valeriu Cristea (*Ponderea istoriei*), Alexandru Duțu (*Sensuri și semnificații*), Laurențiu Ulici (*Despre promoția '70 în proză*), Nicolae Balotă (*Literatura română în lume*),

Nicolae Nicoară (*În forumul culturii mondiale*). ■ Două pagini de poezie grupează creațiile Constanței Buzea, ale lui Ștefan Aug. Doinaș, Petre Ghelmez, Vasile Nicolescu și Tiberiu Utan. ■ Alexandru Balaci poposește reportericește *Din nou în Italia*.

● [„**Tribuna**”, nr. 21] Conține versuri de Aurel Șorobetea, Ion Sofia Manolescu, proză de Sorin Titel (*Surorile*, fragment din romanul *Pasărea și umbra*) și J. D. Salinger (trad. George Cușnarencu). ■ În așteptarea Conferinței naționale a scriitorilor, redacția publică editorialul *Literatura la ora bilanțului*: „Ne mărginim să spunem că linia generală a dezvoltării estetice și literare este ascendentă, că diferitele genuri și specii cunosc în literatura română actuală o desfășurare semnificativă. Arta angajată, militantă, arta omenescului în acțiune revoluționară de edificare, chiar de redimensionare morală a lumii contemporane, și-a dovedit eficiența; ea apără, în mod programatic, valorile pozitive, are ca erou central omul constructor, e patriotică și sensibilă la valorile autentice ale trecutului”. ■ Ion Vlad comentează romanul *Rug și flacără* (Dacia, 1977), de Eugen Uricaru: „Descrierea Neapolelui, a unei vânători în bălțile Dunării, cu explozia vizuală și olfactivă a bucatelor; frenezia câmpurilor, culorile interioarelor, mobilelor etc. sunt de reținut pentru un prozator care comite încă destule neglijențe în comentariul său (indirect) sau în acceptarea unor convenții previzibile și, deci, inoperante. Dar *Rug și flacără* își păstrează calitățile evocării, ale reliefului eroului și ale semnificațiilor istoriei”. ■ Placheta *Câmpiile magnetice* (Eminescu, 1976), de Adrian Popescu este analizată de Victor Felea. ■ În *Alte lecturi și zile* (VII), botanistul Al. Borza se află în atenția lui Mircea Zăciu prin însemnările sale și manuscrisele în care a transpus folclor autohton. ■ Liviu Petrescu explorează romanul *Orgolii*, de Augustin Buzura: „În *Orgolii*, Augustin Buzura se întoarce la un procedeu narativ pe care îl experimentase deja – într-un mod deosebit de interesant – în *Fețele tăcerii*, anume acela al multiplicării naratorilor...”; „Ceea ce confirmă, în *Orgolii*, excepționala înzestrare de prozator a lui Augustin Buzura este simțul său pentru pitorescul uman; aproape pentru fiecare din personajele sale secundare, autorul a găsit câte un astfel de detaliu savuros, o mică manie sau o originalitate de comportament, fixate cu o desăvârșită virtuozitate”. ■ În secțiunea *Conferința națională a scriitorilor* sunt reunite mai multe articole privind actualitatea literară. Cornel Ungureanu discută în *Despre întemeierea numelui* proza lui Vasile Rebreanu: „Muscălița ar fi personajul de coloratură al romanului *Casa*, construit pe un simbol clar și, desigur, pe schemele literare ale epocii. În *Casa* romanul rural nu își permite libertăți și inițiative; de la distanță Liviu Rebreanu veghează o întemeiere”. ■ În *Critica, o mărturie activă*, Mircea Iorgulescu prezintă viziunea critică a lui Dan Culcer, așa cum apare ea în ultima sa carte *Citind sau trăind literatura* (Dacia, 1977): „Fervent al dinamismului artistic, văzând în schimbare condiția fundamentală a corespondenței cu actualitatea ca imagine vie a realului, criticul caută pretutindeni semnele răspunsului și ale

interogației, valoarea de comuniune a literaturii cu viața”. ■ Dan Rebreanu disecă romanul lui Nicolae Calomfirescu, *Câmpul cu maci* (Dacia, 1977), a cărui acțiune se desfășoară în timpul Războiului de Independență: „Aproape «un jurnal de campanie», *Câmpul cu maci* restituie simplu și sobru, fără efecte stilistice căutate, atmosfera acelor zile, efervescența din preajma confruntărilor armate, personalitățile și psihologia unora dintre luptătorii români, universul lor de preocupări, dorințe și speranțe”. ■ Mircea Popa semnaleză apariția studiului monografic *Ion Budai-Deleanu* realizat de Mircea Vaida. ■ Gheorghe S. Suciuc compară romanele *Labirintul* și *Ultima călătorie a lui Ulise* (Dacia, 1976) de Francisc Păcurariu. ■ Mircea Vaida recenzează volumul de povestiri publicat de Miron Scorobete, *Crâncena luptă dintre „Ate” și „Abile”* (Albatros, 1976). ■ În „*Ficțiunea*” limbajului, Petru Poantă identifică trăsăturile dominante ale prozei lui Leonida Neamțu: „...are o extraordinară inventivitate la nivelul limbajului, lăsând adeseori impresia unui simplu amuzament dar, în fond, nefiind lipsit de o gravitate discretă, problematică. Proza sa este vioaie, spirituală, destinsă, necăutând neapărat numai «adevărurile» fundamentale”. ■ *Adevărul despre himere* (Cartea Românească, 1976), de Mircea Opriță, este comentat de M. C. Runcanu în *Trei ipostaze ale „himerei”*.

27 mai

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8713] Este anunțată deschiderea lucrărilor Conferinței Naționale a Scriitorilor.

● [„**Contemporanul**”, nr. 21] Este continuată *Partea a doua a anchetei: Pentru ce scrieți? Pentru cine scrieți?*. Răspund: Virgil Teodorescu, Ioan Alexandru, Sütő András, George Bălăiță, Marin Sorescu, Eugen Uricaru, Dumitru Radu Popescu. □ Virgil Teodorescu: *Scriitorul – luptător în numele umanismului revoluționar*: „Literatura a sintetizat valorile morale pozitive ale poporului român, a pus în lumină acea frumusețe a adevăratei sale omenii, a înțelegerii și a integrării uneori în sublime gesturi. În Programul Partidului Comunist Român, adoptat la Congresul al XI-lea, document de însemnătate capitală în viața poporului nostru, literaturii și artei le revine un rol esențial în formarea omului de tip nou, factor constituent în edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate”. □ Ioan Alexandru: *Săvârșim prin scrisul nostru binele pentru înălțarea patriei*: „Există trei modalități de a face binele: prin lucrare, prin vorbire și prin scris. Țăranul și muncitorul lucrează în materia lumii și roada lor este sporul de bine adus omenirii. Cel cu darul vorbirii îndeamnă, învață, sunt pedagogii unui neam. Iar binele săvârșit prin scris este cu precădere îndelnicirea scriitorului. Omul fiind făptura cuvântului, el își rânduiește viața prin îndemnul și învățătura ce le deprinde din viața spirituală a cuvântului inspirat închegat în lume și rostirii profunde și adevărate dădătoare de bucurie și nădăjduire sufletească. Scriu cu acest gând și cu această încredințare că în acest fel pot să-i ajut pe oameni să devină mai buni, să-și găsească pacea sufletească,

să fie mai rodnici pe fața pământului. Un om oarecare citind cartea unui poet i-a spus acestuia că o săptămână cel puțin el nu va mai putea face niciun fel de rău. Iar poetul a socotit acest cuvânt drept cel mai mare elogiu ce i s-ar fi putut aduce. Să le redăm oamenilor încrederea în viață, să le arătăm prin cuvânt cât de minunați sunt ei, și cât de minunat alcătuită natura, săi deșteptăm pe oameni la adevărurile profunde și nepieritoare ale existenței, să cultivăm spiritul jertfei de sine pentru propășirea celorlalți; femeilor să le luminăm semnificația nunții și a creșterii pruncilor, bărbaților cinstea și stea de dreptate și adevăr, pruncilor iubirea acultării și a buneî rânduieli de mici și tuturor cinstirea părinților, a strămoșilor acestei Patrii ce o viețuim și prin care creștem spre viață nepieritoare, generație după generație, din neam în neam cât vor fi veacurile; iată un răspuns posibil la întrebările pentru cine scriu, de ce scriu”. □ Sütő András: „... La început, în tinerețe, am visat întâmplări ce mi se păreau interesante, pe marginea unui adevăr fictiv. Mai târziu, condeiul se orienta după adevărul găsit. Nu este acesta cumva, vreo exagerare? Evident, nu e vorba de poartacurcubeu a adevărului absolut. Ci de adevărurile vieții noastre. De faptele determinate pentru concepțiile, aspirațiile noastre. De acel proces revoluționar, în care viața ne-a catapultat pe noi, cei care avem douăzeci de ani la începutul anilor '50. Preocupați de probleme obștești-sociale, identificându-ne cu cauza poporului, nu era greu să le spunem celor și mai tineri decât noi: dacă vreți să scrieți cele trăite de popor, trăiți și voi viața pe care o trăiește poporul! Simpla contemplare nu este de ajuns. Să fie asta o cerință mult prea radicală? Nu doresc să o impun oricărui suflet artistic drept uniformă. Eu prezint doar o fărâma a propriului itinerar al vieții. Generația mea a debutat astfel, încât impresiile asupra realității le-a înregistrat nu numai pe baza observațiilor legate de viața altora. «Materia primă literară» mi-am creat-o inspirându-mă și din propria mea viață. În cadrul variat al treburilor obștești, ne-am străduit să găsim, militând, modalitățile de soluționare a conflitelor din nuvelele scrise de noi. Evident, eram convinși de faptul că o problemă abordată și soluționată, prin excelență, nu reprezintă nici schematism, nici didacticism, nici idilism. Entuziasmul nostru, viața i-a răspuns prin lecții riguroase; – știm bunăoară; multe romane, volume de poezii au fost infirmate de fapte. Dar aceste infirmări au demonstrat și mai pregnant că singura formă posibilă a viziunii asupra adevărului – mai precis, forma ei într-adevăr revoluționară – poate fi exclusiv aceea care se străduiește să schimbe profund realitatea concepută sub aspectul estetic. Liteartura? «Păi, până și un caporal deține o putere mai mare!» – auzeam voci pronunțate în diverse locuri. Evident, arta nu este o forță militară, dar cine ar putea contesta că ideea, implantată în sferele-i propice, nu devine o forță materială? Așadar, de ce scriem? Pentru că vrem să participăm la procesul uman care, zi de zi, modelează realitatea în numele unui ideal determinat. Pentru noi aceasta reprezintă expresia cea mai deplină a umnismului. Aceasta reprezintă pentru noi însemnul dezideratului aici și acum”. □ George Bălăiță:

Scrisul este o cale spre omul de tip nou: „Scriu din convingerea absolută că fac o muncă necesară. Conștiința acestei necesități mă face de fiecare dată să continui o carte începută. Slabele mele puteri sunt exclusiv folosite pentru scris. Câte nu reușesc îndeajuns îmi rămâne consolarea că, am încercat totul. În ritmul extraordinar, adeseori sufocant, al vieții moderne, omul nu se poate lipsi de literatură. Artele îl înconjoară din toate părțile, chiar fără ca el să le ia în seamă. De altfel, ar fi ideal ca arta să lucreze în favoarea omului fără ca el să se gândească la asta, cum, bunăoară, când mănâncă nu se gândește numaidecât la metabolism. Mediul industrial nou a devenit atrăgător ca loc de muncă, din ce în ce mai multe spații în uzină devin luminoase, mai calme și fiindcă arta, sub forma eficientă a design-ului, a pătruns acolo. O discuție despre înțietatea poeziei sau a tehnicii mi s-ar părea a ocoli adevărata ecologie a spiritului, care constă în armonizarea ambelor dimensiuni și nu în excluderea uneia sau alteia. Bucuria mea cea mai mare, împăcarea, cel puțin în parte, cu profesia care m-a ales (și pe care într-o oarecare măsură am ales-o și eu), ar fi ca scrierile mele, cele care urmează îndeosebi, să deschidă o cale omului spre propria conștiință, platformă reală a unei umanității de tip nou. A deschide această cale înseamnă a-l însoți pe om o bună bucată de drum. Între arte, scrisul este cel care poate aici cel mai mult. Iată de ce cred că scriitorul este unul din personajele principale ale vieții moderne. Cu cât talentul lui este mai puternic, cu atât datoriile lui cresc. Artistul care nu înțelege asta pierde. Spectacolul căderii lui este trist. La zece ani voiam să fiu marinar și aviator în același timp. La unsprezece după ce am citit *Cărțile junglei*, voiam să fiu Mowgli. La șaisprezece, trebuia neapărat să fiu Monte Cristo. La nousprezece, eram, știam că sunt Prințul Bolkonski (nu-l înșelegeam pe Bezuhov, nu-l înțelegeam deloc)! La douăzeci de ani nu eram hotărât decât să mă ocup în continuare de sport sau să mă apuc de ziaristică, unde nădăjduiam ca în scurt timp, cutreierând vreo câteva șantiere, să-l ajung chiar să-l întrec pe E. E. Kisch. La douăzeci și unu eram mai aproape de Raskolnikov decât de Julien Sorel, dar nu voiam să fiu niciunul, nici altul și priveam la ei ca la un spectacol, începeam să pierd modelele și tindeam către mine însumi. Dar încă nu știam. Învățam carte nu cu prea multă tragere de inimă după cursuri litografiate. Încă nu știam că voi profesa scrisul. Primele povestiri nu m-au convins, poate și fiindcă m-am pomenit cu ele scrise, înainte de a ști prea bine ce se întâmplă. Am înțeles încă de pe atunci că o carte care nu conține măcar în intenție datele încurcatei probleme a omului, nu înseamnă mare lucru. Iată și scopul scurtei digresiuni în biografia banală a omului, nu înseamnă mare lucru. Iată și scopul scurtei digresiuni în biografia banală a lecturilor mele de tinerețe, din care am lăsat la o parte atâtea, atâția eroi iubiți și uitați. Și am mai înțeles un lucru: că firavului meu talent nu-i stă în putință să creeze «modele». Dar poate fi util prin a arăta calea spre autocunoaștere și perfecționare a ființei morale, spre înțelegerea lumii și propriului Eu. Cum spunea un mare scriitor contemporan: să cercetezi sufletul și nu glandele. A determina

problematica omului în datele ei sumare, teziste chiar, este fără îndoială o muncă umilă, față de efortul demiurgic de a propune tipare memorabile cu care generații întregi ar vrea să se identifice. Dar este o muncă utilă, necesară ca toate muncile de rutină și, ca și ele, plină de sacrificii, servituți și satisfacții. O muncă pe care vreau și trebuie s-o duc până la capăt. Abia atunci mă voi putea apropia în mod real de răspunsul atât de ușor de formulat dar greu de realizat, pe care «Contemporanul» ni-l cere azi. Lucrez cu mare răbdare la aflarea lui. Sunt dintre cei ce cred că proza românească se află pe drumul cel bun. Cele câteva cărți importante, europene (cum le place snobilor să spună), care s-au tipărit trebuie să cucerească – și nu în ultimul rând prin tiraje mai mari – publicul larg. Iată o mare datorie comună a scriitorilor și editorilor. Se vor scrie cărți bune de aici înainte, romane de mărimea întâi, sunt sigur, pragul a fost trecut mai demult, ceva seamănă în chestiunea asta cu grefele cardiace de la Barnard încoace. Și cu un font mai perseverent al cărților importante precum forța în ciuda atât a scepticilor cât și a oricărui profet de iarmaroc, barajul spre consacrarea nu numai națională, pe care și alte literaturi puțin cunoscute dar de o puternică originalitate, cum este și a noastră, l-au depășit în a doua jumătate a secolului XX. Am această convingere absolută”. □ Marin Sorescu: *Teatrul pe un continent de poezie*: „Cei vechi vedeau soarele, luna, stelele ca niște găuri în cer, ce ne lasă să întvedem o parte din focul etern care este dincolo. Preluând metafora, aș spune și eu că poezia, teatrul, proza sunt niște ferestre, de asemeni etrene, al unui popor. M-am apropiat de teatru, venind de-a dreptul din sala de spectacol, adică fiind – înainte de toate – un spectator al acestui extrem de generos foc sacru, care este teatrul și am încercat să scriu ceea ce aș fi vrut eu să văd pe scenă. Credința mea este că trebuie trasă o liniuță de unire între cei care scriu și cei care primesc teatrul și acesată liniuță de unire nu trebuie trasă de păr. În general, canoanele dramaturgiei, nu numai românești, dar și europene, au depășit gradul de uzură acceptabil și se fac eforturi, și la noi și aiurea de a se ridica teatrul la nivelul epocii, spus pe sleau. Am încercat să demonstrez că nu numai teatrul lipsit de clipă, este actual, ci și cel metaforic, parabolic, care își asumă, cu mijloace destul de cuprinzătoare, oglindirea vieții și complexitatea ei. Teatrul meu plutește pe un continent de poezie, dar deasupra se întâmplă fapte, drame, destine și ambiția autorului rămâne, în continuare, aceea de a scrie lucruri care să pună pe gânduri”. □ Eugen Uricaru: *Căutăm pânza de apă vie dădătoare de viață și bucurii*: „Scriitorul zilelor noastre este un astfel de căutător... Rostul său, prezența sa artistică și socială sunt nu strâns legate ci dictate de lumea în care trăiește. Încrederea în el își găsește justificare în încrederea pe care o are scriitorul în lumea înconjurătoare, în societatea românească de azi și în încrederea ei în scriitor. La întrebarea de ce scrieți se poate răspunde acum cu veche și demodată formulă patetică, demonetizată și cu aer romantic: «pentru că nu pot altfel». Altfel? Altfel, ce? Adevăratul scriitor nu poate să-și găsească un astfel de loc în lume decât scriind. Nu este vorba de o manifestare incontro-

lată a unui eu tumultuos, ci de o conștientă asumare a responsabilităților. Meseria de scriitor, ca și aceea a căutătorului de artă, este eminentamente socială. Ceea ce face el se adresează societății, oamenilor fiind, sau trebuind să fie, un factor de progres. De mers înainte. Ați observat îndeaproape cum se fac pașii înainte? Centrul de greutate descrie o mișcare ondulatorie, lăsând impresia unei indecizii asupra direcției. Și totuși, omul merge înainte, înaintarea sa fiind o rezultantă a verificării mai multor sensuri, o rezultantă înțeleaptă, firească. Aidoma, scriitorul trebuie să cerceteze, să fie atent la tot ceea ce se întâmplă pentru a descoperi adevărata înaintare a societății, nu doar fragmentele mișcării. [...] Atunci când scrie o carte scriitorul e probabil înspăimântat de gândul că nu va fi în stare să spună tot ce vrea. După ce o termină lucrul nu mai are importanță, în schimb apare o altă interogație – a fost destul de clar, de limpede? Răspunsul nu-l va avea niciodată cu certitudine. Nu-l va ști el. În schimb el există în fiecare dintre cei care au citit cartea. Iar acești scriitori care sunt realitatea vor ști adică autorul este sau nu este un explorator adevărat. Un cinstit căutător de artă”. □ Dumitru Radu Popescu: *Creșterea limbii românești și-a patriei cinstire*: „Evocând acum spusurile acestor mari scriitori, e lesne de înțeles că există mai multe feluri de a răspunde la întrebarea: de ce scrieți și pentru cine? Fie că scrișul ne transpune nemijlocit în viața unei epoci, fie că ne oferă comentariile la toate faptele vieții noastre, el rămâne deci în primul rând o mărturie prin care un popor se definește pe sine în lungul istoriei sale. Prima definiție majoră despre poporul român s-ar numi Eminescu. Prin Eminescu limba română și-a definit frontierele și cuvintele noastre s-au înnobilit și s-au încărcat de sensuri. Eminescu și-a dăruit poporului său gândurile și sentimentele sale, visele sale, nopțile și zilele sale. [...] Când într-o anchetă literară ești întrebat de ce și pentru cine scrii, sigur că te gândești înainte de a da răspunsul la înaltașii tăi și la răspunsurile pe care ei le-au dat acestor întrebări. Și-ți amintești de Eminescu și de acei poeți frați ai săi de dinaintea sa care ne-au lăsat drept moștenire creșterea limbii române și-a patriei cinstire. Cine ocolește acest testament sau îi uită, se uită pe sine”. ■ Referitor la studiul lui Mircea Muthu: *Literatura română și spiritul sud-est european*, Dumitru Micu se întreabă: *O coordonată a literaturii române?*: „Mi-e teamă că, discutând teza avansată de Mircea Muthu, în acest prim volum al studiului său, fără a descrie (din lipsa de spațiu) cuprinsul volumului, unii dintre cititori au să rămână cu impresia că ar fi urmărit «desființare» cărții. O asemenea concluzie ar fi un nonsens. Când o carte oferă material de discuție, înseamnă că există, și orice contestare nu face decât să-i ateste existența. Dar *Literatura română și spiritul sud-est european* nu se înscrie în categoria lucrărilor de referință doar prin faptul că incită la elucidarea unui concept, ci, mai cu seamă în virtutea impresionat de serioasei documentații, a punerii la contribuție a unei cantități imense de material”.

● [„Cronica”, nr. 21] Numărul se deschide cu editorialul *Civilizație spirituală superioară*, sub semnătura Cronica: „În actuala perioadă de dezvoltare a

țării noastre – etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate -, între obiectivele majore ale devenirii istorice de ansamblu, ca accelerarea creșterii economice, perfecționarea activității economico-sociale, înflorirea democrației și umanismului etc., un rol deosebit îl revine activității de transformare revoluționară a conștiinței tuturor oamenilor muncii, de formare a personalității umane”. ■ Sub titlul *Conferința națională a scriitorilor* citim: □ Andi Andrieș, *Scriitorul*: „Omul acesta, scriitorul, ivit întotdeauna din vocația de spirit a poporului, devine el însuși – după un creator efort de individualizare – producător de spirit al poporului său. Scriitorul își asimilează valoarea particulară valorii naționale și astfel, dacă opera sa confirmă, obține certificatul social și moral de a nu se reprezenta doar pe sine, ci de a fi purtător de cuvânt al specificității românești”. □ Mihai Drăgan, *Gânduri despre critică*: „Despre angajarea criticii literare se poate, desigur, discuta din mai multe perspective care, în cele din urmă, se pot armoniza într-un tot unitar. Fundamentală rămâne însă angajarea estetică, reliefaarea, cu largă receptivitate și comprehensiune, în opera analizată, a valorilor artistice, fără nici un fel de concesie non-valorii. Prin această atitudine militantă critica se adresează mai întâi cititorului, îndeplinind o funcție educativă de mare importanță în perspectiva timpului”. □ Dan Tărchilă, *Piesa într-un act: valoare și eficiență artistică*: „Există astăzi o tendință a amatorilor de a părăsi teatrul scurt și de a aborda piese în trei acte. Rezultatele nu sunt satisfăcătoare. Piesa într-un act trebuie să rămână baza activității actorilor amatori, pentru că altfel părăsim rostul mișcării amatoare, acela de educație socială, patriotică și estetică în rândul maselor populare”. □ Grigore Ilisei, *Pulsul vieții și proza scurtă*: „Din păcate, exceptând câteva nume, și în primul rând mă gândesc la cel al lui Vasile Rebreanu, proza scurtă a devenit spațiul de manifestare al începătorilor, al prozatorilor aflați la primul sau la al doilea volum. Dintotdeauna genul scurt a avut rostul de atelier al uceniciei literare, dar a-l limita doar la atâta ar însemna prea puțin”. ■ Radu Negru scrie despre *Finalitate artistică*: „În artă și literatură, a copia înseamnă a te anula. De aceea și este atât de grea pictura, de aceea este și mai grea sculptura, pentru că aceste arte, ca și poezia cea adevărată, sunt mereu o redescoperire a lumii. Arta și literatura sunt o neconținută redescoperire a lumii și o reproiectare a ei după un ideal înalt și general, dar pe un drum propriu valorificator”. ■ Dan Mănucă semnează „*Convorbirile literare*” și *Independența*: „Cele mai frumoase versuri din epocă dedicate eroismului ostașilor români în revista Junimii au apărut: de atunci ele au intrat irevocabil în istoria noastră literară și orice antologie, oricât de selectivă, nu le poate omite”. ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Nicolae Labiș* de Lucian Raicu: „Cartea lui Lucian Raicu are meritul incontestabil de a fi zugrăvit, ocupându-se de viața și opera lui Labiș, portretul unui poet veșnic viu. Pentru a-l realiza, criticul n-a avut nevoie de minciuna unei imagini ideale și mai ales idealizate”. ■ În *Mențiuni critice* apar: □ I. D. Lăudat prezintă *Fenomenul arghezian* de Alexandru Bojin, Editura didactică și pedagogică: „După ce arată atitudinea criticii literare față de

scrisul argezean, de la primele afirmări ale poetului până în contemporaneitate. Alexandru Bojin discută pe larg manifestul poetic *Testament*". □ Antoaneta Macovei semnaleză antologia *Adevărul despre regi*, Editura Ion Creangă, 1977: „Pe lângă reamintirea unor pagini deja intrate în conștiința publicului, editorul înserează articole și pamflete uitate în periodice”. ■ Din *Moment* reținem nota semnată de N. Irimescu, *Cum stăm cu absurdul...*: „Subscriind la unele dintre părerile exprimate în cadrul interviului acordat, în binom, de către regizorii Lucian Bratu și Andrei Blaier lui Iosif Costinaș («Orizont», nr. 20/1977), nu putem totuși să nu ne mărturisim perplexitatea față cu un final în «coadă de pește», în care, la întrebarea: – Dacă, prin absurd, cinematograful ar dispărea, de ce credeți că ar trebui reinventat? Lucian Bratu răspunde cam «ionescian»: «Într-adevăr, ar fi absurd...» Ceea ce este evident. Motiv pentru care reporterul și formulase întrebarea în genul «dacă, prin absurd». Și-atunci, potrivit răspunsului dat, ce ar trebui să înțelegem? Simplu, într-adevăr, ar fi absurd, dacă prin absurd cinematograful... Cine spunea că logica nu este decât tautologie? ...Iar Andrei Blaier: «– El ar fi cu siguranță redescoperit (și nu „reinventat”) deoarece simțul pentru film și „graiul” acestuia este un har al omului din totdeauna, iar arta a 7-a un câștig al umanității». Știm, în sfârșit, că simțul este un har și că putem câștiga ceva ce am avut din totdeauna”. ■ Constantin Ciocârlan semnează *Cultura – ambasadur al popoarelor*: „Impresia deosebită produsă de calitățile poporului român și ale conducătorilor acestuia, ca și valoarea adeseori inegalabilă a creațiilor sale științifice și artistice, spiritul de dârzenie și înțelepciune cu care acest popor a înfruntat vitregiile naturii și istoriei, au determinat pe numeroși cărturari și oameni politici de peste hotare să îi consacre impresionante aprecieri elogioase”. ■ În *Cartea străină* citim: □ Al. I. Friduș scrie despre *Albert Flocon: Universul cărților*: „Câteva neglijențe stilistice de traducere, regretabile desigur, nu afectează totuși ținuta impunătoare a volumului, *Universul cărților* împlinindu-și gestul exegetic și sensul demonstrației întreprinse prin aspectul grafic și calitatea artistică a reproducerilor”. □ George Popa prezintă *Anthea Page: Sculptura egipteană*: „Este analizată cu multă subtilitate influența pe care evoluția ideilor religioase a avut-o asupra concepției stilistice și religioase a sculpturii Egiptului antic”. □ Sorin Chițanu recenzează *Willbald Alexis: Pantalonii cavalerului von Bredow*: „În traducerea exactă și nuanțată făcută de Hertha Perez și Doina Florea-Ciornei, romanul devine o lectură plăcută, iar prin Alexis, prezentat în prefața semnată de H. Perez, cititorul român cunoaște o verigă importantă din evoluția romanului istoric german”. ■ Versuri semnează Corneliu Sturzu (*Neatârnaire*), Ion Trandafir (*Fântânile cerului*), Ion Iancu Lefter (*Cântecul meu de țară*), Nicolae Ioana (*Cântece*). ■ Florin Gheuca publică *Parodii: Ovidiu Genaru – Turneu și Marin Sorescu – Personaje...*

• [„**Munca**”, nr. 8389] În *Însemnări de scriitor*, Teofil Bușecan publică *Cronicar al timpului și al Cetății*. □ Mihai Roșioru scrie *Uzina – fascinant univers pentru romanul cu tematică muncitorească*. □ În *Columna* este publi-

cată o notă aniversară dedicată împlinirii a o sută de ani de apariție a ziarului „Socialistul”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 338]** C. Vadim Tudor, pe pg 1, *În slujba umanismului socialist*. „Pentru oamenii din litere din țară noastră, toți oamenii muncii, prezența secretarului general, a tov. Nicolae Ceaușescu, la deschiderea Expoziției de carte și mijloace de informare și educare a maselor, precum și la lucrările Conferinței naționale a scriitorilor a însemnat încă un argument elocvent al grijii partidului pentru destinele creației de valori spirituale menite edificării omului nou... Funcția formativă a literaturii, capacitatea ei de a face educație patriotică prin frumos au fost puse în lumina încă o dată în substanțială cuvântare a tov. Nicolae Ceaușescu rostită la deschiderea Conferinței... în fața slujitorilor condeului din patria noastră. Ni s-a relevat încă o dată că diversitatea de stiluri și modalități de abordare a realului este condiția esențială a unei arte care creează un nou tip de umanism, *umanismul socialist*. Secretarul general i-a îndemnat din nou pe scriitori să meargă cu încredere la izvorul veșnic viu al creației populare, să includă consecvent în creația artistică nota etică, pentru că numai astfel putem construi în acest prezent luminos o literatură pe măsura lui.” ■ Pompiliu Marcea, prin *Condiția literaturii noastre*, brodează de la premisa lui G. Călinescu de „a clădi durabil” , cu certitudinea că „cele mai îndrăznețe aspirații se pot converti în cea mai concretă realitate” : „Suportul moral al noului erou literar este tonic, iar dramele, și ele atât de inevitabile și de umane, nu fac decât să calească destinele și caracterele... sunt realități de necontestat ale literaturii noastre noi. Dacă ne referim numai la câteva cărți apărute în ultima vreme, să spunem *Clipa* de Dinu Săraru, *Orgolii* de Augustin Buzura, *Trei dinți din față* de Marin Sorescu, și, înainte de ele, cele semnate de Marin Preda ori Eugen Barbu, o facem numai pentru a simplifica lucrurile, în spațiul restrâns ce ni s-a oferit. Căci, în mod hotărât, literatura noastră actuală înscrie, astăzi, o pagină umanistă remarcabilă în evoluția ei.” □ *Cronica de librărie* recomandă „o carte de zile mari” : *Cicero și prietenii săi* de Gaston Boissier „studiu asupra societății române din vremea lui Cezar” , tradusă de Nicolae Steinhardt și prefațată de Antoaneta Tănăsescu, Ed. Univers. □ *Cronica literară* de E. Manu, la revenirea în circuit cu un volum de versuri a lui Nicolae Crevedia – *Vinul sălbatic*. „Antonpannesc erotică, ușor melancolizată, elogiind peisajul crud, nestilizat al câmpiei române, poezia de acum a lui Nicolae Crevedia este o invitație la descoperirea relațiilor simple dintre cuvinte, într-o vreme de complicare inutilă a limbajului” . □ Versuri de Al. Jebeleanu și Dan Rotaru. □ Dan Mutașcu înregistrează „toate datele unui poet redutabil” în discursul lui Gheorghe Pituț din vol. *Stelele fixe*, dincolo de expresionismul ardelenesc cu ecouri din Blaga sau Goga. „Poet parcimonios cu editorii, Gh. Pituț refuză industria versului. Idealul către care tinde poezia sa e cel al unei navigații lirice pe sub stelele fixe ale discreției, tăcerii și muzicalității... Cu noul opuscul (Ed. Eminescu) bate cu pasul teritoriile unei poezii

deduse parcă din ceasul calm, de taină și consecvență, al picturii pe sticlă transilvănene.” □ Alte amintiri de Adriana Kiseleff despre Cezar Petrescu și Mihail Sadoveanu în *Nonarivism*. □ Un drept la replică de Nicolae Stoicescu adresat lui Manole Neagoe. ■ În *Aut Dostoievski, aut nihil* de Traian Filip îi vine rândul lui Al. Paleologu „spirit labil și fragil”, să fie lapidat, în special pentru postfața vol. *Dostoievski și conștiința literară românească*. „În ultima vreme, o vacă bună de mulțumit s-a dovedit a fi Dostoievski... Al. Paleologu nu scrie (în postfața sa) pentru a veni în ajutorul cuiva. El nu slăvește pe nimeni, ci se lustruiește pe sine... Ani de-a rândul a ignorat romanele prietenului său Dinu Pillat, iar acum le-a descoperit cu stupeoare și și-a dat seama că Dinu Pillat prefigura teme expuse de Sartre în *La nausée* și de Camus în *L'etranger*... Al. Paleologu nu scapă niciun prilej pentru a se implica în opera altuia. El însă nu remarcă particularitățile ei. Zice altceva decât ce se vede... Când vrea să îl caracterizeze mai amănunțit pe Dinu Pillat își dă seama că nu-l ține puterile și atunci recurge la un citat masiv din Lucian Raicu, ceva privitor la o gândire în etaje, enumerând tot felul de locuri comune... săvârșind conglomerate de clișee laudative pe care le poți aplica oricărui autor.”

29 mai

• [„Luceafărul”, nr. 22 – 10 pagini] Pentru a reflecta/cuprinde Conferința națională a scriitorilor, desfășurată la București între 26 și 27 mai, acest număr apare duminică, nu sâmbătă, ziua tradițională de ieșire... în lume a *Luceafărului*. □ De asemenea, se suplimentează numărul de pagini. □ Cele mai multe materiale „acoperă” evenimentul: *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de Conferința națională a scriitorilor, Lucrările conferinței, Raportul Consiliului Uniunii Scriitorilor* etc. ■ Într-un interviu consemnat de Al. Raicu, Tiberiu Utan, directorul Ed. Ion Creangă, discută despre proiectele instituției pe care o conduce („*Resimțim mai ales nevoia unor cărți pentru copii care să «absoarbă» lumea contemporană*”). ■ Rubrica *Biografia debuturilor* nu este îndeplinită de titularul ei obișnuit, Dorin Tudoran, ci de Cornelia Djigola, care o interviuează pe Profira Sadoveanu („*Evenimentul real, adevărul l-au impresionat întotdeauna pe Sadoveanu, ele erau punctul de plecare în tot ce scria*”). ■ Artur Silvestri are în vedere, la *Profil, Ideea de literatură veche*, așa cum este aceasta ilustrată în studiile lui Eugen Negrici, „un promițător istoric literar”, autor al lucrărilor *Antim Ivireanul: logos și personalitate și Narațiunea în cronicile lui Grigore Ureche și Miron Costin*: „Întâiul fapt izbitor e la E. Negrici aptitudinea de dialectician. El comentează ca un retor reductibil și e în stare să demonstreze orice, ajutat de o însușire speculativă excepțională. Stilul lui e sagace, aproape telegrafic, însă precis întotdeauna. [...] Criticul are o însușire afară din comun de a generaliza din amănuntul mic și vede cu ochiul întors faptele pe scara corespondențelor apropiate. În totul – un critic foarte liber și fără nici o preju-

decată! Ușurința formulantă e notabilă – stilul lui Antim e «energic», dar atins de o «răsucaleă hortativă», și de «asociativitate» halucinantă. [...] Acestea și altele (ideea «structurii verosimile» – schițată aci, instrucția în operă) denotă că E. Negrici e un călinescian, nu dogmatic, însă de pe acel teritoriu prin care Călinescu devine peren». ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câteva corespondenți: Poem, Elf Nat Sen, Dan Dejos. ■ *Cartea de debut* găzduiește contribuții ale ambilor titulari ai rubricii, care comentau alternativ noutățile editoriale. □ Astfel, Al. Piru selectează *Lirică feminină*, oprindu-se, mai întâi, la *Elegie pentru ultimul crâng* de Mariana Bojan, care scrie „o poezie ciudată, sprințar fantezistă, cu mici momente surprinzătoare”, tonul versurilor fiind „umorist-enigmatic”. □ În *Aripi de vocație*, volum recomandat de Virgil Carianopol, Zoe Gilorteanu Trușcă practică „un panism naiv”, autoarea fiind „o poetă elementară, involuntar rudimentară”, care eșuează „în poante”. □ Tot două volume de versuri scrutează Nicolae Ciobanu în *Meșteșug și substanță poetică*. □ *Roua de amiază*, volumul lui Dumitru Eliade, premiat la concursul Ed. Cartea Românească, „deconcertează” prin „atât de corecta prozodie”, cronicarul întrebându-se „câtă poezie autentică subzistă în versuri [...] în care, fără nici o dificultate, constatăm prezența unor facile calchieri ritmice ale prototipului arghezian”. Totuși, în partea a doua a cărții „pare a se produce atât de necesarul proces de asumare psihologică și reflexivă a metaforei descriptive, când avem sentimentul unui început de constituire a ceea ce numim viziune poetică”. □ O mai bună impresie lasă Nicolae Brânda în *Lumina rugului*, volum care i-a fost semnalat cronicarului de poetul Gheorghe Pituț, acesta „mirându-se că tânărul [...] nu s-a prea bucurat de atenția criticii”: „Citind, așadar, volumul, ne-am dat numaidecât seama de adevărul celor spuse de autorul excepționalei cărți de poeme *Stele fixe*, recent tipărită, și, în consecință, facem acum cuvenitul gest reparator. [...] Aproape deplin stăpân pe tehnica versificației, viguros în respectarea sintaxei poetice (în această privință, e unul dintre cei mai inteligibili poeți tineri ce au debutat în ultima vreme), Nicolae Brânda nu trebuie, totuși, să se lase sedus de propria-i dexteritate și să nu dea curs unor strofe lesnicios elaborate [...]”. ■ Eugen Jebeleanu „onorează” *Areana* („mutată” în ultima pagină) cu poemul *Cel mai*. ■ La *Prezențe*, este consemnată deplasarea Cenaclului revistei *Luceafărul* pe meleaguri ialomițene, la Țândărei și în comuna Gheorghe Doja, unde, în cadrul Festivalului Național „Cântarea României”, au avut loc două manifestări literar-artistice, organizate în colaborare cu Comitetul de cultură și educație socialistă județean și cu sprijinul Secției de Propagandă a C.C. al U.T.C. □ Au citit versuri Mircea Dinescu, Ion Gheorghe, Nicolae Dragoș, Dan Verona, Liliana Ursu ș.a. □ Iulian Neacșu, Eugen Mihăescu și Ion Longin Popescu au prezentat reportaje consacrate ținutului vizitat. □ Actorii Sanda Maria Dandu și Ion Lemnaru, de la Teatrul „Ion Vasilescu”, au recitat poezie românească, iar Benedict Popescu și Adrian Antonescu au oferit momente muzicale. □ Sub genericul *Cenaclu*,

versuri ale membrilor cercurilor literare din județul Ialomița. □ Între autori, Marin Lușșanu (profesor suplinitor în comuna Lușșanu, membru al Cenaclului județean și al celui din Lehliu), Marius Stănilă (profesor suplinitor în comuna Dor Mărunt, membru al cenaclului din Lehliu), Marcel Bărăganu (profesor de română la Liceul de construcții din Slobozia). ■ La *Mapamond*, Petru Cârdu traduce versuri de Miodrag Pavlović, Radovan Pavlovski, Veno Taufer, Goran Babić, Radomir Andrić, Dragomir Brajkovic (*Lirică din R.S.F. Iugoslavia*).

31 mai

● [„*Viața studentească*”, nr. 22] M. N. Rusu, prin *Modele și epigoni* – pornind de la o cronică dedicată lui Dan Verona, *Dați ordin să înflorească magnolia* – ajunge la modelul absolut al tinerilor poeți șaptezeciști, C. Tonegaru, adică *modelul clasic iconoclast*. Mai mult, sub pretextul punerii în discuție a ultimului volum al lui Verona, M. N. Rusu analizează calitățile dar și tarele unei întregii generații șaptezeciste al cărei cap de serie rămâne originalul Dinescu, lansând aici și o dezbatere pro/contra mimetism în poezie și cât de valabil se poate păstra un model pentru unii poeți care se mulțumesc doar să continue din perspectiva „modernă” moștenirea lirică a „maestrului” – fără a mai aduce însă nimic nou pe terenul deja defrișat de acesta. „Pe când atitudinea tinerilor poeți față de «cei patru» (Eminescu, Blaga, I. Barbu și Bacovia), este, în esență, un fel de asimilare prin iconoclastie, față de Tonegaru, campionul poezilor impenitenți în jurul anului 1945 este obedientă, tradiționalistă... Am arătat această în cronică dedicată excelentului volum de versuri al lui Mircea Dinescu. Acestuia i se mai adaugă încă un membru al «Cercului celor Utopici»: e vorba de Dan Verona și de ultimul său volum *Dați ordin să înflorească magnolia*... Insurgenții de astăzi sunt parțiali, într-un anume sens, livrești, formalști. Din acest motiv ei pot fi considerați că împrumută o atitudine lirică polemică, nu creează una din nou; din acest motiv ei sunt fideli tehnicii lui Tonegaru, nu însă unui model organic interior. La Dinescu, distanța dintre atitudinea insurgențională în expresie și formula lui metaforică este foarte mică. Deși mecanismul ei te trimite la mecanismul Tonegaru, totuși, Dinescu găsește un arsenal metaforic personal și mai complex decât ținta pe care o supune bombardamentului său liric. Spre deosebire de acesta, Dan Verona renunță la o posibilă «dinamită» pe care o poate conține o expresie metaforică «încărcată» și accede la o exprimare limpede, epică, a atitudinii sale de iconoclast... Dan Verona mimează poezia iconoclastă, aceasta nu-i este structurală... Dacă la cantitatea de zăpadă existentă în poezia românească actuală adăugăm și cantitatea cerută de Dan Verona, serviciile noastre meteorologice ar trebui să intre în alertă. Căci, se știe, poeții sunt profeți.” ■ Un grupaj dedicat lui G. Bacovia – *20 de ani de la moarte*, cu articole de Dinu Flămând („S-a petrecut cu Bacovia, de fapt, una dintre cele mai spectaculoase, deși încete, răsturnări de optică și interpretare... Poezia lui are o actualitate în continuă devenire și în per-

manentă îmbogățire... timpul îmbogățește poezia lui Bacovia, timpul lucrează cu atata profit pentru ea încât suntem nevoiți să ne întrebăm periodic din ce mister se trage actualitatea ei... El rămâne acel poet «Dus de frumos, de mai bine...»“) și de același M. N. Rusu („În istoria poeziei românești Bacovia este reprezentantul «gradului zero» al expresiei poetice. Niciun alt mare poet n-a izbutit performanța să transfere fondul principal de cuvinte al limbii române într-un dicționar poetic lipsit total de mijloace poetice didactice... Citit prin *Noapte de vară* (din vol. mai puțin comentat de critici *Comedii în fond*) Bacovia ne apare ca un Coșbuc emancipat stilistic – deci nici simbolist, nici expresionist, modernist ori tradiționalist, ci «parodist.»”)

[MAI]

• [**„Albina”, nr. 5**] În acest număr, deasupra frontispiciului revistei, se publică un fragment în care Nicolae Ceaușescu se referă la Festivalul Cântarea României, care „trebuie să fie o cântare a muncii libere, descătușată de exploatare și asuprire, o cântare a omului stăpân pe destinele sale, care își făurește în mod liber propriul viitor, ridicând continuu patria pe noi culmi de progres și civilizație”. □ Pe prima pagină, alături de tableta lui Ion Bănuță, intitulată *Pace*, este reprodus un fragment din poezia *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* de Mihai Eminescu. □ În paginile dedicate Festivalului Cântarea României, se regăsesc și versuri patriotice semnate Mihai Beniuc, Victor Eftimiu, Nichita Stănescu, Dumitran Frunză, Ion Frumosu („poet țăran”) ș.a. Completând grupajul liric omagial, Veronica Porumbacu traduce *O doină spaniolă pentru România* datorată lui Rafael Alberti.

• [**„Amfiteatru”, nr. 5**] Secțiunea *România liberă și independentă: permanență a literaturii naționale*, adună materialele *O conștiință politică: Al. Odobescu* de Dorina Stancu, *Bolintineanu și ideea națională* de V. Abălaru, *Idee și expresie în gazetăria lui Eminescu* de C. Tuchilă. În ultimul articol sunt comentate diverse fragmente din articolele lui Eminescu din ziarul „Timpul”, 1877-1880, cum ar fi *Independența* sau *Chestiunea cea mare*, titlurile articolelor fiind reproduse după cea mai recentă culegere – *Icoane vechi și icoane nouă (pagini de ziar)*, antologie alcătuită de Gh. Bulgăr și Al. Melian, Ed. Eminescu, 1974. „Istoria este, în proza politică a lui Eminescu, planul unei întâlniri expresive a simbolurilor. Și în gazetărie, poetul este creatorul de expresie care crede cu convingere în audiența la public a comunicării sensibile. Pentru el, ideea este materia care trebuie rafinată pentru a fi făcută vizibilă. Codul poetic este suveran chiar și acolo unde resursele ideologice par a lăsa o minimă libertate spiritului. Proza politică a lui Eminescu este un exemplu lucid de *Scritură afectivă*.” ■ Sunt prezentați *Laureații Colocviului Național de Literatură și publicistică studențească*, Iași, 18-19 aprilie, cu un articol însoțitor de Stelian Moțiu, *Confirmarea unor mai vechi aprecieri*. „Existența revistelor studențești editate de Consiliile UASC din centre universitare și institute de

învățământ superior, precum și a unui potențial publicistic de aleasă calitate în rândurile tineretului universitar reprezintă o realitate care nu poate fi ignorată. Iată de ce includerea, pentru prima oară, a acestei activități între manifestările culturale naționale ale studenților din cadrul marelui festival al culturii și educației socialiste «Cântarea României» poate fi apreciată că o inițiativă binevenită. Se certifică astfel mai vechi aprecieri, mereu și pe drept actualizate, ale efortului studenților de a se integra cu verbul creator, entuziast, acid câteodată, dar totdeauna responsabil, în amplă mișcare de idei specifică vieții universitare și societății noastre în ansamblu, în strădaniile generale de a conferi învățământului superior românesc atributele modernității, ale neincetatei perfecționări.” Sunt remarcate 2 reviste de cultură din provincie care s-au impus clar în promovarea talentelor studențești (pe lângă deja „clasicele” „Viața studențească” și „Amfiteatru”): „Echinox” (ce a impus nume ca Ion Pop, Marian Papa-hagi, Dinu Flămând, Ion Mircea, Petru Poantă, Eugen Uricaru), respectiv „Dialog”, propunând autori precum Al. Călinescu, Mihai Tatulici, Al. Dobrescu, Paul Balahur, Mihai Dinu Gheorghiu, Mihai Ursachi. Astfel, laureații Colocviului de la Iași desfășurat pe 18-19 aprilie 1977 au fost următorii: *Poezie*: I. Katia Fodor, II. Mihai Leoveanu, III. Traian Ștef, *Premiul Ed. Junimea* – Dinu Adam, *Premiul revistei „Amfiteatru”* – Tamara Pintilie, *mențiune* – Ștefan Mitroi; *Proză*: Premiile I și II nu s-au acordat; III. Ioan Groșan, *mențiuni*: Nicolae Iliescu, Adrian Guță; *Teatru – mențiune*: Ștefan Mitroi; *Critică literară*: Premiul I ex-aequo Ioan Holban și Radu G. Țeposu, locul II – Tatiana Rădulescu; *Publicistică*: reviste laureate pentru abordarea problematicei studențești; „Forum studențesc” din Timișoara; „Convingeri comuniste” din București; „Viața Politehnicii” din Iași; reviste laureate pentru promovarea creației literar-artistice studențești: „Dialog” din Iași și „Echinox” din Cluj; laureat la publicistică: Silviu Hoișie. □ *Jurnal de cărți*: Dinu Flămând în *Lup-ta cu perisabilul*, percepe lumea lui Mircea Ivănescu din *Alte poezii* la Ed. Dacia „reprezentând pentru el o continuitate firească în acea manieră obstinată de asediere și de recompunere a perisabilului cotidian prin poate ceva mai puțin perisabilele cuvinte”; Mihai Dinu Gheorghiu, *Fața și reversul*, semnalează romanul lui Eugen Uricaru – *Rug și flacără* (Alexandru Bota, replică românească a personajului real Alexandru Bujor, într-o „interpretare liberă a biografiei unui revoluționar român din Transilvania”, romanul folosind această biografie drept parabolă epică a unui fenomen istoric, național și politic – independența și unitatea, statală și de conștiință, a tuturor românilor); Radu G. Țeposu, în *Utopia salvată*, rezumă eseuul lui Nicolae Manolescu – *Introducere în opera lui Al. Odobescu*, Ed. Minerva, 1976 (volum ce alături de *Sadoveanu sau utopia cărții* consacră un stil și o metodă; N. Manolescu refuză explicarea operei în favoarea „transcrierii” ei). „Utopia odobesciană constă așadar într-un «fals tratat despre un adevărat tratat de vânatoare». Carte nescrisă, amânată, înlocuită cu altă. Se poate observa și aici urma lui Thibaudet cu care criticul

român are reale afinități (de altfel, acest lucru l-a remarcat mai demult Liviu Petrescu). Ca și altă dată, ceea ce creează Nicolae Manolescu (căci pentru el opera supusă comentariului înseamnă pretext de creație) este o altă realitate estetică. Aceasta se naște însă nu prin abandonarea totală a operei, ci prin extensia ei. Actul critic prelungeste opera, salvând utopia pe care criticul o evidențiază nu ca pe o neputință a scriitorului, ci ca pe un prilej de legitimare a criticii. Cartea de critică, pentru Nicolae Manolescu, este întotdeauna cartea nescrisă a autorului.” □ *Titu Maiorescu inedit*, continuare din nr. precedent, demonstrează pe baza unor documente din epocă mai întâi strădaniile lui G. Barițiu pentru consolidarea învățământului românesc în Transilvania (respectiv a liceului „Andrei Șaguna” din Brașov), apoi pe cele ale lui Maiorescu, la 1873, în calitatea sa de ministru al cultelor și instrucțiunii publice din România anilor premergători războiului pentru Independență. Scrisoarea din 1873 a lui Damian Datcu, efor al școalelor centrale române din Brașov, adresată lui Titu Maiorescu, certifică demersurile parlamentare ale acestuia în vederea aprobării unor subvenții din partea statului român (15 000 de franci), concretizate în sesiunea parlamentară din 1874. Sunt reproduse atât răspunsul lui Maiorescu din 1873 – către D. Datcu – cât și o scrisoare a eforilor brașoveni din 1875, prin care aflăm că efortul lui Maiorescu pentru a ajuta învățământul românesc (dintr-un teritoriu aflat sub ocupație austriacă) fusese încununat de succes.

• **[„Cinema”, nr. 5]** În deschiderea numărului, redacția titrează: *În lumina independenței centenare, să ne angajăm solemn, la îndemnul partidului, că vom da artei noastre un sens mai înalt, o formă mai durabilă.* □ Numeroase pagini sunt dedicate festivalului *Cântarea României* în cinematografie, precum și anului 1907 pe ecrane. □ Rubrica intitulată *Panoramic românesc* are în prim plan filmele *Profetul, aurul și ardelenii* („primul western românesc”, cu un scenariu de Titus Popovici) și *Iarba verde de acasă* (cu scenariul lui Sorin Titel). Regizorul Dan Pița subliniază calitatea scenariului lui Titus Popovici, sub fotografia căruia putându-se citi: „un scriitor incandescent, hotărât să «ardă» pentru cinematografie”. De asemenea, Stere Gulea, intervievat despre filmul său de debut, atrage atenția că *Iarba verde de acasă* „nu își propune să ilustreze «viața la țară», nici în sensul lirico-idilic al lui Depărățeanu, nici în sensul ironico-satiric al lui Topîrceanu”. □ Este prezentat filmul *Gloria nu cântă*, cu scenariul semnat de Dumitru Solomon, „un sprinten, spumos, uneori poate prea spumos, cu prea mult aer pentru cantitatea de acid dată, dar cu poanta verbală bine exploatată și hazul lipsit de ostentație, scris cu o vizibilă plăcere”.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 5]** Redacția revistei semnează textul *Un loc demn sub soare*: „De la tribuna sesiunii solemne, tovarășul Nicolae Ceaușescu a prezentat o amplă expunere, de înaltă ținută științifică și puternică vibrație patriotică, ce a sintetizat drumul milenar al poporului nostru în istorie către contemporaneitate, referindu-se la evenimentele cruciale din lupta sa neîntre-

ruptă pentru independență, unitate și prosperitate. Alături de aprecieri riguroase, întemeiate pe adevărul istoric, privind un moment sau altul, secretarul general al partidului a pus în lumină ideea și dorința poporului nostru de a trăi liber și independent, făcând apel și la memoria veșnic vie a literaturii în acest sens au fost citate versurile lui G. Coșbuc din poemul *Decebal către popor*”.

■ Cu prilejul evenimentului *În pregătirea Conferinței Naționale a Scriitorilor*, C. Măgureanu se referă la *Esența prezentului*: „De la înălțimea unui veac de independență, scriitorii de azi ai țării, angajați în Festivalul Național Cântarea României, își dăruiesc talentul și energia lor creatoare prezentului tumultuos socialist, animați de legitima ambiție de a face ca literatura scrisă în limba dulce și înțeleaptă a lui Eminescu, Creangă, Sadoveanu, Arghezi să nu fie cu nimic mai prejos în comparație ci ceea ce se creează pe vasta scenă a patriei. Dar de fapt, literatura, ca și celelalte arte, trebuie să devanseze realitatea prezentă și să o prefigureze pe cea viitoare. În acest fel, arta literară devine nu numai un mijloc de educație, dar și o deschizătoare de drumuri, de orizonturi care îl ajută pe cel ce trăiește astăzi în România socialistă să gândească mai cutezător, mai profund, mai vizionar”.

■ Paul Balahur notează despre *Scriitorul și procesul de creație*: „Dacă n-ar fi găsit acest titlu, *Amalgam*, sub care să adune meditațiile sale asupra literaturii (reeditate în colecția «Restituiri» a Editurii Dacia, ediție îngrijită, prefată, antologie și note de Mircea Muthu), lui Liviu Rebreanu i-ar fi stat la îndemână un altul la fel de «impersonal», mărturii. Scriitorul care astfel prevenea ca intervențiile sale să nu fie luate decât drept ceea ce sunt, adică «mărturisiri», «spovedanii», «crezuri» nu concepea alt rost al acestora decât de a fi subordonate operei”.

■ Doru Scărlătescu expune *Implicarea în realitate a lui Geo Bogza*: „Evadării în realitate, Geo Bogza îi opune implicarea în realitate, una din calitățile ce și le asumă fiind aceea de «martor și participant». Relația este complexă, datele realității intră într-un proces de continuă «transfigurare și redimensionare», servind celui statornic fixat în «ciudatul neam al poezilor» drept prilej de a se mărturisi pe sine însuși”.

■ Adrian Marino analizează studiul lui L. Volovici: *Apariția scriitorului în cultura românească*, Iași (Junimea, 1976): „O interesantă lucrare... de istorie a ideilor literare publică L. Volovici, care răspunde în linii mari la întrebarea cum s-a produs *Apariția scriitorului în cultura românească*. Meritul său este de a pune și de a rezolva o problemă într-un cadru restrâns și dintr-o perspectivă de sinteză. Metoda, vom vedea imediat, nu este lipsită de unele riscuri: amestecul (inevitabil) de serii de idei și fapte, comprimarea unor capitole, omiterea unor date etc. Dar autorul și-a dat seama – spre meritul său – că singura sinteză (chiar imperfectă) este cu adevărat creatoare și că, în definitiv, singură sinteza oferă posibilitatea eliminării ulterioare a golurilor”.

■ În cadrul rubricii *Critica poeziei*, Daniel Dimitriu prezintă: *Metamorfoze lirice*. □ Cecilia Dincetate: *Laurii zilelor* (C.R., 1976): „Să consemnăm încordarea apreciabilă ce rezultă din demersul liric, lupta aprigă cu verbul, luptă din care uneori aceasta iese însă obosit,

vlăguit până la inexpressiv. Oroarea de facilități cunoaște aici reversul dificultăților greu «comestibile» al unui ermetism care nu vine numaidecât din imanența textului, Cecilia Dincetate ajungând să stăpânească ferm limbajul...”.

□ Lucia Negoită: *Roza și închipuirea* (Eminescu, 1976): „Lucia Negoită ambiționează o poezie a lucrurilor de nespus, a revelațiilor intime, a suavei închipuirii, a inefabilului alunecos, într-un cuvânt a acelor stări de spirit pe care cu greu le putem eschiva într-un limbaj”.

□ Dan Verona: *Dați ordin să înflorească magnolia* (C.R., 1977): „Acest titlu insolit... pe lângă ironia deloc subtilă și vehemența unei porunci salvatoare, conține precipitarea unui avertisment (exprimat indirect). Între altele, volumul este un pariu câștigat: mă gândeam la un moment dat că acest atât de înzestrat poet... a născut o carte gravă, o carte completă și complexă în linia demonstrației pe care și-o propune, deci o carte unde elementele spiritului clasicizant alegoric ... sunt bine susținute de confesiunea directă și franchețea nervoasă, incomodă, amândouă de factură accentuat modernă”.

□ La *Critica prozei*, Val Condurache descoperă *Istorie și istorii în trei romane*.

□ D.R. Popescu: *Împăratul norilor* (Eminescu, 1976): „... nici nu e un roman, e o ipoteză, ca și celelalte cărți ale lui D. R. Popescu. Scriitorul intenționează să surprindă mișcarea irațională a opiniei publice, înregistrându-i oscilațiile și schimbările de direcție aleatorii. Când probele adunate se dovedesc insuficiente pentru a proba vinovăția lui Francis, bănuiala cade pe un alt personaj, împotriva căruia pot fi strânse și mai puține capete de acuzație: Moise”.

□ Mircea Ciobanu: *Istории* (Eminescu, 1977, vol. I): „Urmarea pe care o dă Mircea Ciobanu întâmplărilor anticipează, cred, cel de-al doilea volum. Și locul ei, pentru rotunjimea cărții de față, ar fi fost ca prolog al cărții ce vine. Discuția nu poate continua, pentru că romanul *Istории* nu este cel de acum, ci un întreg din care ne lipsește o jumătate. Plecarea lui Palada pe șantire, tribulațiile de acolo, despărțirea de Maria încep o altă «istorie» din care nu avem decât pornirea”.

■ Al. Dobrescu notează la *Critica criticii, Despre originalitate*, prezentând două studii.

□ Dan Cristea: *Arcadia imaginară* (C.R., 1977): „Revenind la culegerea lui Dan Cristea, ceea ce o caracterizează ar fi tocmai efortul de a se desprinde de interpretările existente, de a vedea în literatura lui Odobescu, Ghica, Slavici, Caragiale, Duiliu Zamfirescu, Sadoveanu... altceva decât criticii dinaintea sa, de a lumina porțiuni semnificative peste care aceștia au trecut cu ușurință ori le-au ignorat pur și simplu, de a nuanța afirmații categoric sau de a opune unui punct de vedere altul mai plauzibil”.

□ Ion Bălu: *Marin Preda* (Albatros, 1976): „Cu Marin Preda, Ion Bălu vrea să atragă atenția cititorului asupra sa, mai exact – să o forțeze. Asta nu scriind o carte în care ipostazele interesante să abunde. Dimpotrivă: scriind o carte banală, în înțelesul că se mărginește să adune mai toate opiniile formulate (și sunt atâtea!) despre marele nostru scriitor. După care a procedat la intitularea capitolelor, subcapitolelor, paragrafelor, după principiul: firma șocantă mărește deverul prăvăliei. Ce a ieșit? Reproduc pentru edificare câteva: *Ignominia, Thana-*

tosul, *Pluristratificarea și tonalitatea polifonică, Utopia exilului voluntar... Imago mundi*. [...]. Deschid un volum de Cargiale și dau peste următoare frază: «Dacă nu ești faur, la ce-ți mânjești nasul cu cărbuni?»». ■ Mihai Drăgan: *Eminescu despre ideea de independență națională*: „Izvorât din conștiința datoriei sacre față de patrie și față de poporul său, militantismul gazetarului Eminescu, depărtat de orice umbră conjuncturală, este o permanență cu valoare exemplară, spre care avem a ne întoarce oricând cu folos”. ■ D. D. Șoitu prezintă *Un poet al neatârării*: Ioan Nenițescu: „Romantic vizionar, pe linia scriitorilor generației patruzecioptiste..., Ion Nenițescu scrie o poezie de inspirație folclorică, cu largi implicații în istorie «înflăcărat și mișcător». Investigând sentimentul continuității, aspirația românilor dintotdeauna, Nenițescu dă glas, în limitele adevărului istoric, împrejurărilor în care s-a format poporul român”. ■ Cornelia Andriescu face *Note pe marginea romanului, „În război”*: Tolstoi și Duiliu Zamfirescu: „Dincolo de orice influențe posibile – dintre care cea tolstoiană a reținut cel mai mult atenția criticii – Duiliu Zamfirescu ne-a lăsat, prin romanul său *În război*, unul din cele mai mișcătoare documente literare despre războiul nostru de independență”. ■ Redacția revistei consemnează evenimentul: *Decorarea poetului George Lesnea*: „Cu prilejul împlinirii vârstei de 75 de ani, poetul ieșean George Lesnea a fost distins, prin *Decret prezidențial*, pentru îndelungata și rodnică activitate literară și obștească, pentru contribuția adusă la opera de construire a socialsimului în patria noastră, cu Ordinul Steaua Republicii Socialiste România clasa I”. ■ Ion Diaconescu redă *Originalitatea poeziei lui George Magheru*: „Așadar, un poet singular și discret și o poezie «plină de podoabe și cugetări care și-au surprins cititorii dintru început și care face din George Magheru una din aparițiile cele mai originale ale lirismului nostru dintre cele două războaie» cum pe bună dreptate remarca odată Perpessicius”. ■ Al. I. Friduș se referă la *Virtuțile realismului psihologic*: „Incitantă, cartea Danei Dumitriu: *Ambasadorii sau despre realismul psihologic* – surprinde mutații revelatorii ale romanului modern și contemporan, fixate, în istoria literară, în perimetrul de semnificații ale unui termen împrumutat de la Henry James, și anume realism psihologic. Se realizează, prin aceasta, un efort de însumare și sistematizare, înscriind în conștiința estetică a epocii, date definitorii ale unui proces de evoluție artistică, apt de a fi luat, în continuare, în discuție. Aceasta, întrucât, după cum va demonstra și autoarea, punerea, de pildă, a realismului psihologic exclusiv sub semnul influenței lui Bregson simplifică excesiv o realitate mult mai complexă, datorată, în fond, unui multilateral și fecund impact al literaturii cu ceea ce știința și orientările filosofice ofereau ca elemente de sugestie și de referință”. ■ Virgil Ene consemnează evenimentul: *40 de ani de la moartea lui Topârceanu*: „Cele amintite mai înainte explică într-o oarecare măsură larga popularitate a autorului *Baladelor vesele și triste*, iar faptul că «Editura Albatros» publică în acest an – la împlinirea a 40 de ani de la moartea scriitorului – în colecția «Lyceum», ediția

a II-a a substanțialei antologii *Versuri și proză* de G. Topârceanu, într-un tiraj de 200.000 exemplare, glăsuiește de la sine...”.

● [„**Echinox**”, nr. 5] Din pagina a treia ne ia în primire studiul despre *Procedee narrative* al lui Liviu Petrescu din care aflăm cum a dispărut ideea de destin din literatura modernă, mai ales din roman. ■ Universul liric este flankat de poemele lui Nicolae Prelipeanu, Ion Cocora, Aurel Pantea și Emil Brumaru. ■ Ion Simuț semnează două cronici literare referitoare la proza artist-intelectualistă a doi scriitori Norman Manea, cu romanul *Captivi* (1970) (*Variante la un autoportret*) și Mircea Ciobanu cu *Istorie*, din care spicim: „Creând sau impunând specii proprii, în stăpânire exclusivă, modelate după stiluri și structuri intelectuale noi (dicționarul tip M.H.S., epistolierul cu eseuri al lui Mircea Ciobanu, «didactica» lui Radu Petrescu, călătoriile și «mitologiile subiective» ale lui Octavian Paler), aceștia au în comun năzuința de a-și alcătui autobiografia spirituală, de a afirma pregnant conștiința de sine, cu un rafinament ironic și autoironic impregnat abundent de livresc. [...] La umbra romanului social-politic în floare se afirmă discret una din direcțiile cele mai fertile ale prozei românești, care trebuie să câștige aderența mai decisă a criticii. Atenția ei: voluntară. Așteptăm romanul (proustian?) promis de Al. George și apariția celui al lui M. H. Simionescu, convinși că vor însemna evenimente în acest compartiment al prozei noastre actuale.” ■ Aurel Sasu stă de vorbă cu Ana Blandiana care mărturisește: „Existența mea nu este decât tremurată linie de demarcație dintre viață și scris”. ■ Cornel Robu caută logica respingerii limbajelor inventate, aducând ca prim argument un studiu de referință al lui Etienne Souriau precum *Sur l'esthétique des mots et des langages forgés* (din *Revue d'esthétique*, 1/ 1965) și o lucrare a lui Serge Fauchereau, *Expressivisme, dada, surréalisme et autres ismes* (2 vol., Editions Denoël, Paris, 1976), numindu-i la noi, pe linia inventării unor texte «păsărești», pe Romulus Vulpescu, Leonid Dimov, Nina Cassian, Cezar Baltag, Ion Gheorghe (articolul *Poezie românească scrisă în limbi care nu există*). ■ Ion Marcoș porcede la descoperirea temelor și motivelor dominante, a tipologiei personajelor din cele cinci romane ale lui Augustin Buzura, *Absenții*, *Fetele tăcerii*, *Orgolii*, *Capul Bunei Speranțe*, *De ce zboară vulturul?* (articolul *Între Lot și Orfeu*). ■ Tot în cadrul aceleiași rubrici „estuar”, Costin Tuchilă este atras tot de universul romanesc al lui Augustin Buzura, aducând ca argumente ale criticii sale teorii ale lui H. Bergson și Gaston Bachelard (*Romanul și crizele adevărului*). ■ Ioan Groșan relevă tematica nuvelisticii lui Gib. I. Mihăescu, accentuând realismul său psihologic al scriitorului interbelic în ciuda imaginarului încărcat de obsesii, spaime, coșmaruri, vedenii, «urături» (*Universul provinciei*). ■ Preocupat de disocierea între valoare și non-valoare în exercitarea criticii foiletonice, Radu Săplăcan adâncește analitic dimensiunile reliefului literar, în partea a doua a eseului său despre *Foiletonul – tehnică și viziune critică*, insistând asupra ideii că foiletonul ține de o „artă a criticii” și dând ca exemple de critici

creatori în câmpul foiletonisticii pe Ion Negoïtescu, Al. Piru, Dan Culcer, Cornel Ungureanu, Constantin Hârlav, Al. Cistelean. ■ Augustin Pop traduce alocuțiunea lui Saint-John Perse, ținută la banchetul Nobel din decembrie 1960. ■ Fănuș Băileșteanu remarcă apariția unui nou critic în câmpul literaturii române și anume Mariana Ionescu, mai puțin prezentă în publicistică, dar ieșind la rampă cu volumul *Artă și aspirație* (Dacia, Cluj-Napoca, 1977), consemnând: „Apariția unui nou poet e o încântare. A unui prozator – o sărbătoare. Dar apariția unui nou critic? De obicei, un asemenea eveniment trece observat, cel mult, de criticii profesioniști. [...] Dar un fapt este indubitabil: există o întreagă pleiadă de tineri critici, mai mult sau mai puțin prezenți în presa literară, deosebit de dotați, care vor prelua cu succes sarcinile atât de grele ale glorioaselor tradiții ale criticii românești. Rezumându-mă numai la cei aflați în jurul vârstei de 30 de ani, i-aș aminti pe deja consacrații Petru Poantă, Mircea Muthu, Marian Papahagi, Alex. Ștefănescu, Ioan Adam, Daniel Dimitriu, Al. Dobrescu, Mircea Scarlat, ca să nu mai vorbesc de veleitățile exegetice sau eseistice, de înaltă ținută intelectuală, ale unor Dinu Flămând, Adrian Popescu, Eugen Uricaru, Doina Uricariu etc “ ■ Horia Pop prezintă detaliat, în cadrul rubricii „vitruina”, studiul, devenit clasic, *Retorica romanului* al lui Wayne C. Booth. ■ Rămas în aria de investigație critică a teatrului nordic, și anume a pieselor lui Ibsen (în contrapondere cu piesele „sudice” ale lui Luigi Pirandello), Ion Vartic evocă din nou teme și personaje ale creatorului Norei (articolul *Parcele Nordului*). ■ La rubrica „cartea de filosofie”, întâlnim semnăturile unor Gh. Toma despre *Conștiința filosofică la Titu Maiorescu* și Andrei Marga despre ultima carte, *Adevăruri necesare*, al lui Mircea Flonta. ■ Viorel Mușan și Aurel Lung traduc din lirica rusă feminină, pe Anna Ahmatova și Marina Țvetaeva.

● [„Familia”, nr. 5] Pe prima pagină, de reținut sinteza *Conferința scriitorilor*, cu participări în sumar de Horvath Imre, *Mecena nostru: poporul și Radu Enescu: Scriitorul militant*. Spicuim din *Conferința scriitorilor* (articol semnat „Familia”), în care apar fragmente masive din *Cuvântarea tov. Ceaușescu rostită în fața „slujitorilor literelor”*: „O ipostază festivă a conferinței, cu date și mărturisiri generale fără miez și fără spirit critic, ar echivala cu inutilitatea ei, după cum excesul de zel în a nega sau a pune sub semnul îndoielii succesele literaturii noastre contemporane nu ar duce decât la confuzie și în fond la aceeași inutilitate. Desfășurată în haine de lucru, conferința a avut un spirit reflexiv, realist, critic dar sobru, plin de responsabilitate, fără rețineri atât în privința succeselor cert existente, cât și aceea a lipsurilor suficiente pentru a fi arătate în toată complexitatea lor. Conferința a arătat că dispunem de o zestre artistică de necontestat la care au contribuit cu egală măsură, cu egală dăruire, scriitorii din toate generațiile, de pe întreg cuprinsul țării – editurile și publicațiile de cultură, instituțiile teatrale și cinematografice, radioul și televiziunea – toate mijloacele moderne și rapide de informare și de educație civică și

estetică a iubitorilor de frumos. A cita nume și opere ar însemna să facem un inventar, o cronologie – ar fi o operație lacunară și subiectivă pentru că omițându-i pe unii i-am neîndreptăți, iar supralicitând valoarea altora i-am învălui în aura apologetismului. Putem spune însă că în această etapă, aducerea literaturii tot mai mult către destinele patriei socialiste și ale umanității, promovarea unei diversități de stiluri și modalități artistice, ancorarea mai profundă în realitățile vieții noastre incandescente, sporirea rolului educativ al scrisului angajat în formarea conștiinței omului societății socialiste multilateral dezvoltate, – constituie succese de prima mărime pe care fără îndoială istoria literaturii le va înregistra. Desigur, chiar dacă o inventariere este superfluă, remarcăm cu toate acestea că în ultimii ani numărul operelor fundamentale care pun probleme esențiale ale vocației cosmice, istorice și sociale ale omului României socialiste, în poezie, în proză, în dramaturgie sau în cercetarea critică, au crescut nu numai cifric dar mai ales calitativ, contribuind și ele la această nouă dimensiune.” □ Completează Horvath Imre („De abia astăzi cartea și-a găsit în popor adevăratul său Mecena. El este cel care are tot mai mult interes pentru cuvântul tipărit și tot el ne cere tot mai multe cărți în tiraje cât mai mari. *Deci trebuie să scriem!* acesta fiind atât îndemnul nostru lăuntric cât și răspunsul la marele deziderat al epocii. Opera valabilă înseamnă fuziunea dintre cinste și inteligență. De când există literatură este știut că ea a vorbit întotdeauna despre și pentru om, chiar și atunci când aspirația ei spre frumos a fost suspectată de «artă pentru artă»“) și R. Enescu, trăgând cumva concluziile: „Prin însăși vocația lor, scriitorii au fost întotdeauna mai sensibili la – și mai angajați față de – valorile esențial umane ale justiției sociale și libertății creatoare. Autenticul scriitor a fost și este un spadasin al progresului, al echității și al virtuților morale și un critic acerb al oricăror forme de alienare. Dreptului întemeiat pe forță, slujitorii scrisului i-au opus întotdeauna forța dreptului inalienabil al conștiinței creatoare, care, în ciuda eșecurilor efemere, învinge! Mai presus deci de simple virtuți estetice scriitorul este înzestrat cu o indubitabilă chemare etică, așa cum arată și tovarășul Nicolae Ceaușescu în magistrala sa *Cuvântare* la Conferința Scriitorilor. Așa cum s-a subliniat, de altfel, în toate luările de cuvânt, frontul scriitoricesc înțelege că de aici înainte este imperios necesar un contact mai direct cu realitățile noastre, o asumare responsabilă a funcției noastre educative, o transpunere mai atentă, nemijlocită, fără fard idilist sau tendințe denigratoare, a contemporaneității noastre socialiste, în opere viabile – iată misiunea majoră a tuturor slujitorilor scrisului român contemporan. Scriitorul nu este un funcționar, pentru el ierarhia se statornicește, așa cum e drept, după valoare și nu funcție. El a primit flacăra sacră de la zei ca să lumineze conștiințele. De aceea anticii îl asemuiau cu profeții. De aceea vor mușca din avatarurile trecutului toți administratorii scrisului, înrobiți dogmelor, dar adevărații sacerdoți ai scrisului vor devansa izbânzile viitoare ale întregii națiuni socialiste române.” □ Cronică de Gh. Grigurcu, *Arte poetice ale sec. XX* de

Nicolae Balotă; Val. Tașcu, *Inventatorul de numere* de Ion Cocora; Al. Cistelecan, despre romanul *Ochiul zilei de ieri* de Horia Ungureanu. Mai relevantă recenziile lui Grigurcu despre N. Balotă: „Dincolo de ideile înfățișate într-o meticuloasă montură, textul lui N. Balotă respiră poezie... Nevoia subiacentă de substanță poetică e atât de vie la Nicolae Balotă, încât nu doar că îi determină obiectul și debitul activității frenetice «la curțile» marii creații, dar îi și produce, așa cum am arătat, un complex, conștiința unei ispite. Atras și respins de poezie, ca de o veritabilă obsesie, autorul *Labirintului* luptă în slujba sa și împotriva-i cu aceleași arme... Retorismul său e inflorescent, conținându-și impacientat, în energicele alveole frazeologice, răspunsurile. Mecanismul acestei scriituri nu funcționează numai pe substanță, ci și în virtutea simplului reflex. O dată utilizată o relație, ea se impune aidoma unei stereotipii, producătoare nu atât de improprietate cât de monotonie, ca o zgură a combustiei ce se suspendă în filele obosite... Cel mai rigid canon pe care și-l impune Nicolae Balotă e fără îndoială jugularea propriei personalități atât de bogate, de la care ne-am aștepta la o arhitectură speculativă hotărâtoare.” □ Un eseu de Crăciun Bejan, *Tendințe materialiste și raționaliste în filosofie în perioada interbelică*. □ *Limbajul și dialectica materialistă* de H. Wald. ■ Șt. Aug. Doinaș vorbește despre lirica lui *Emil Brumarul sau naivitatea elaborată*. „Emil Brumarul este unul dintre poeții, atât de rari, care știu să-și convertească defectele în virtuți, făcând din ele un stil și afirmând o personalitate. Înclinat spre retorism, el și-a transformat discursul în joc; tentat de descriptivism, el a adăugat ochiului fizic, care vede realul așa cum e, ochiul fanteziei sale debordante, care a făcut din realitatea înconjurătoare o supra-realitate fascinantă, reglată după legi *sui generis* (în ultima carte, *Cântece naive*, Cartea Românească, 1976, poetul face din Dolhasca sa un centru privilegiat al universului); obsedat de universul banal, cotidian, el a făcut din întâlnirea cu fiecare lucru din jur o aventură extraordinară, construind un adevărat miracol al banalității; refuzând percepția pragmatică a lucrurilor înconjurătoare, el și-a revirginizat conștiința, apropiindu-se de lume cu candoarea unui copil și restituindu-ne-o cu o prestidigitație verbală greu de egalat... Poetul Emil Brumarul – dincolo de cele două ipostaze ale sale, fanteziste și truculente, crude și generoase, puse pe farsă sau pe mari delicii gastronomice: *Detectivul Arthur* și *Julien Ospitalierul* – este, de fapt, un eu «ștampilat de înger», un mare erou al unei aventuri existențiale autentice, mascate – aproape peste tot – atât din pudoare, cât și din pasiunea irepresibilă a exercițiului ludic.” □ *Vasile Pârvan în filosofia românească* de Florian Filip. □ *Dimineața la Varnița* – fragmente din viitorul roman al lui Mihai Sin, *Bate și ți se va deschide* (în curând la Cartea Românească). □ *Două ore de pace sau cine trece prin Aulis?* de D. R. Popescu, în premieră la Cluj. □ *Patetica 77* de Mihnea Gheorghiu, o cronică dramatică de Ion Parhon și *Procesul Horia de Al. Voitin la 10 ani de la premieră* (cronică teatrală de Dumitru Chirilă).

• [„**Ramuri**”, nr. 5] Pompiliu Marcea publică un eseu intitulat *Dimensiunea spiritului românesc*. □ În *Centenar* sunt publicate poeziile *Discursul lui Mihai Kogălniceanu* de Ștefan Roman și *De două mii de ani...* de Petre G. Gorun. □ Cu ocazia ediției 1976-1977 a „concursului și festivalului interjudețean de poezie patrotică «Nicolae Bălcescu»” este publicată poezia *Moartea roșiorului* de Constanța Munteanu, premiantă a cenaclului „Ramuri”. □ Nicolae Novac, în *Cronica ideilor*, publică articolul *P.C.R., independența națională și umanismul socialist*. □ Maria C. Mihaie scrie despre *Țărâtimea și idealurile Independenței*, făcând trimitere printre altele la sergentul oltean Constantin Popescu, imortalizat de V. Alecsandri. □ În *Centenar*, George Sorescu și Ovidiu Ghidirmic publică un duplex intitulat *Vasile Alecsandri, George Coșbuc – viziunea independenței*. „Acestea sunt cele două atitudini esențiale, prin care poporul nostru a încercat să răspundă vicisitudinilor istoriei: și umorul înalt filozofic”. □ În *Pro Domo*, Marian Vasile scrie despre *Patria și literatura*, o analiză a lucrării lui Al. Hanță, *Ideea de patrie în literatura română*. ■ În *Întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*, Ovidiu Papadima publică un amplu articol intitulat *Literatura și istoria*: „Iată un subiect generos și complex totodată, pentru meditații asupra literaturii, ca fenomen născându-se și desfășurându-se odată cu timpul – martor fidel și patetic al istoriei și destinului unui popor, ale unei clase sociale ale unei individualități excepționale, dar și ale unui simplu om între oameni. În acest înțeles, prima asociere care ne vine în minte este aceea a istoriei literaturii, ca oglindă și însoțitoare a istoriei însăși, a începuturilor și creșterii unui popor. Într-adevăr, dacă includem în ființa literaturii noastre – fapt nu numai firesc, ci și obligatoriu pentru noi, românii – și creația populară, istoria literaturii române se confundă cu însăși istoria popoului, de la începuturile ei. [...] Scriitorul martor al epocii lui descifrează acele fapte și trăsături care pot fi încă latente în prezent, sau simple direcții de modelare a omului de mâine. Scriitorul devine astfel nu numai martor și judecător al trecutului și interpret al prezentului, ci și descifrator și modelator al omului de mâine, proiectând în viitor – cu toată strălucirea iubirii lui de patrie și popor – istoria trecutului și a prezentului. Aceasta este misiunea de care se achită cu atâta eficiență educatoare, literatura noastră de astăzi”. □ Constantin Dumitriche glosează pe marginea *Dimensiunii epopeice*, apreciind că: „Dacă este adevărat că *sentimentul timpului* este un atribut al conștiinței artistice și, implicit, al marii literaturi din toate timpurile (Ungaretti, spre exemplu, își intitula, semnificativ, un volum *Il sentimento del tempo*), tot atât de adevărat este că, la scriitorul român – mai mult, poate, decât la oricare altul – *sentimentul timpului s-a asociat, identificându-se chiar, cu acela al istoriei naționale*. Ca exponent, cum spunea G. Călinescu, al forței de creație a neamului, scriitorul român – de la cronicar la contemporanul nostru – a avut în istorie „sfânta carte a neamului unde se află înscrisă gloria României”, după memorabila expresie a lui N. Bălcescu; adică, *o mare carte de învățătură*. Indisolubil legat de acela

al demnității naționale, *sentimentul Istoriei străbate întreaga literatură română*. Mai mult, poate, decât oricare altul, *scriitorul român a căutat, cu obstinație, să dezvăluie valențele artistice ale fenomenului istoric național, virtuțile morale ale unui moment sau personaj istoric*. [...] Prin prisma contribuției fiecărei generații de scriitori la recrearea, cu mijloacele specifice poeziei, prozei, teatrului, a marilor momente ale existenței românilor, *literatura română, de la origini până în prezent, este o istorie vie a înseși istoriei noastre naționale*". □ În *Centenar* sunt publicate poeziile *Cartea dorobanțului necunoscut* de Ion Anastasia și *Noaptea soldatului (Înainte atacului de la Smârdan)* de George Niță. □ În *Cronica literară*, cu titlul *Permanența unei idei*, se prezintă romanul lui Eugen Uricaru, *Rug și flacără*. □ În *Patria ca topos ideal*, Ioana Dinulescu scrie despre o serie de poeți care abordează această temă: Lucian Avramescu, Virgil Dumitrescu, Valeriu Armeanu, George Țârnea, Patrel Berceanu, Gabriel Chifu. □ Ion Lotreanu publică poezia *Cuvântul*. □ Victor Bibicioiu scrie *Independența, personaj dramatic*: „Rar piesă cu subiect istoric care să nu fie incendiată de flacăra mării idei dominante a spiritului național. Rod al invenției, „copii după natură” (ocasionale, îndeosebi), de reconstituire documentară, textele au același numitor comun și anume permanența sentimentului colectiv că „mersul vieții economice, politice și social-culturale a românilor, ca de altfel a oricărei seminții, se întemeiază nemijlocit pe „slobozenia dinafară” [...] Piesele Centenarului aduc în scenă personajele investite cu titlul de erou de actul dobândirii libertății naționale, dar și simboluri ale încrederii nestrămutate în marile idei care au definit dintotdeauna spiritualitatea românească”.

- **[„Secolul 20”, nr. 4-5]** Număr dublu închinat Războiului de independență de la 1877, intitulat semnificativ *În al doilea secol al Independenței*. □ Andrei Brezianu incită din nou cititorul cu un articol în limba engleză despre menționarea în patru rânduri a Bătăliei de la Plevna în romanul *Ulise* de James Joyce. □ Un amplu grupaj *In memoriam* încheie numărul, cinstind memoria câtorva dintre cei care au pierit la cutremurul din 4 martie 1977: Veronica Porumbacu, Mihail Petroveanu, A. E. Baconsky, Alexandru Ivasiuc, Mihai Gafița, Savin Bratu, Daniela Caurea, Eliza Petrăchescu, Toma Caragiu. Printre semnatari, se află Geo Șerban, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Caraion, Iorgu Iordan, Alexandru Sincu, Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Dinu Flămând, Dan Grigorescu ș.a. Tot aici sunt publicate mesaje de condoleanțe venite din străinătate, reviste poloneze, maghiare, franceze sau italiene comemorând scriitorii români dispăruți la cutremur.

- **[„Steaua”, nr. 5]** Numărul se deschide cu *Sub semnul prieteniei și al rodnicei colaborări între state* de Ioan Bojan: „Noul dialog româno-egiptean, la nivel înalt, desfășurat pe fondul vechilor legături de prietenie și colaborare dintre cele două țări, care au cunoscut o puternică dezvoltare în ultimii ani, stimulată în mod hotărâtor de contactele și convorbirile dintre președinții Ni-

colae Ceaușescu și Anwar El Sadat, s-a încheiat cu rezultate extrem de pozitive, concretizate în Comunicatul Comun care poartă semnătura celor doi președinți”. ■ Petru Poantă scrie despre *Conferința Națională a Scriitorilor*: „La sfârșitul lunii mai a avut loc Conferința Națională a Scriitorilor, eveniment cu adânci semnificații în viața noastră literară cu atât mai mult cu cât s-a desfășurat într-un moment în care creația literar-artistică s-a reîntors în mod decis spre marile metamorfoze sociale. Conferința a însemnat un bilanț, o analiză lucidă a ceea ce a realizat scriitorii, dar și o prospecțiune, o curajoasă deschidere spre viitor. În cuvântarea inaugurală, Secretarul General al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a reafirmat perspectivele generoase pe care le oferă societatea noastră creației precum și importanța și responsabilitatea scriitorului. Acestea nu mai este un simplu executant al unor «idei» gata confecționate. El trebuie să gândească și să acționeze liber, să-și reprezinte astfel structurile sociale încât să poată contribui la transformarea lor; creația să fie pentru el, cu alte cuvinte, o adevărată practică revoluționară. Limbajul literaturii poate deveni un limbaj eficient dar numai cu condiția să fie al societății socialiste. Scriitorul trebuie să gândească și să imagineze epoca în care trăiește în dimensiunile ei fundamentale, să se reîntoarcă, adică, la fenomenele originare ale ei. Este aici o invitație sinceră la originalitate și la demnitatea creației. [...] Într-o gravă și inspirată intervenție, poetul Nichita Stănescu puncta cu expresivitate asemenea realității: «Literatura noastră are o problemă, nu are cazuri. De cazuri sunt vinovați unii dintre noi care în loc să muncească păzesc munca». «Noi, scriitorii, facem parte din clasa muncitoare, din clasa țărăneasă. Rostul nostru este de a fi în sprijinul poporului nostru, al românilor, maghiarilor, al germanilor care cu cinstire clădesc societatea noastră». Și încă: «Noi, scriitorii, nu uităm cea de a doua sarcină fundamentală a noastră, aceea de a acționa. Arta nu este numai o visare. Arta este și acțiune». Paul Anghel a formulat la fel de răspicat acest statut de excepție al scriitorului român: «E normal ca societatea să intervină în actul de decizie al scriitorului cu preferințele sale. Noi, aceste preferințe le numim comandă socială. Și, din acest punct de vedere, trebuie să spun clar, de la această tribună, că scriitorii din România au înțeles cu necesitate, cu o bună credință exemplară actul de comandă socială al acestei lumi socialiste, al acestei țări care se numește România de când România și-a dat actul de naștere ca țară socialistă». Decurge în mod firesc de aici o altă problemă esențială: aceea a raportului dintre literatură și realitate, a autonomiei esteticului, a relației dintre scriitor și cititor. S-a subliniat, încă o dată, în mod ferm, atât de către tovarășul Nicolae Ceaușescu cât și de către scriitorii care au luat cuvântul, că literatura nu poate fi o simplă ilustrare festivă, idilică și edulcorată a realității. [...] Metamorfozele spectaculoase din structurile societății socialiste, prefacerile istorice prin care trece poporul român, îndeamnă la o creație epică solidă, la o poezie de mari respirații și, concomitent, la renunțarea la micul idilism, la estetism, la rafinamente-

le decorative. Dirijarea literaturii, coordonarea ei în conformitate cu marile evenimente ale istoriei și ale procesului revoluționar, nu înseamnă «aservirea» acesteia nici unor modele desuete nici unei atmosfere festive, ocazional-sărbătorești. Aceasta înseamnă, dimpotrivă, un efort permanent, comun, către cunoaștere. «Ar trebui – spunea Laurențiu Fulga – să susținem că, pe măsură ce pătrundem în adâncul structurii comuniste a omului, necunoscutul revelator de noi valori crește și ne asaltează, cu marile, explozivele – de ce să nu admitem – chiar și cu dureroasele sale întrebări. Vom sta permanent la marginea câte unui nou prag al cunoașterii, dincolo de care este sigur că nici una din legile esteticii acceptate ca definitivă nu va acționa cu acuitatea de până acum. Devenim astfel profesionaliștii unei dialectici în neconținută revoluție». Vorbitorii s-au ridicat, pe bună dreptate, împotriva unei literaturi de ocazie care se mai practică astăzi, îndeosebi la nivelul unei așa-zise poezii patriotice, vulgar-declarative, nesinceră, improvizată, lipsită de orice fior. Aceasta face deservicii nu numai esteticului, dar și cititorului; îi pervertește gustul sau îl îndepărtează de literatură. Critica nu intervine cu destulă fermitate în respingerea acestor subproducții și asta în primul rând din cauza unor relații, adeseori neprincipiale, dintre ea și unii autori. Pentru promovarea și apărarea valorilor autentice, viața noastră literară trebuie să se «normalizeze» întru totul. Criticul trebuie să-și asigure o independență morală, care este aceea a valorii însăși. Să judece cărțile și mai puțin oamenii care le scriu. O igienă morală absolută se pretinde acestuia. Relația normală dintre el, scriitor și public nu poate fi decât în folosul literaturii căci numai astfel vor fi respectate, cum spunea Geo Bogza, legile sacre ale scrisului și numai astfel scriitorul poate deveni cu adevărat «conștiința făuritoare de conștiințe»". ■ Nicolae Manolescu revine la *Teme* cu textul intitulat *Comparatism*, despre I. M. Rașcu: „Cum se vede, comparatismul lui I. M. Rașcu se lovește mereu de două obiecții contrare. Acolo unde istoricul pornește de la împrejurările generale în care doi autori s-au putut cunoaște spre depistarea influențelor concrete, problema e de a face saltul de la o probabilitate la o realitate. Iar acolo unde similitudinile de text ne conduc spre o posibilă influență, problema mai mult decât simplă supoziție. Paradox inevitabil. Căci, în fond, comparatismul acesta e, dimpotrivă, de a arăta că această influență e erudiție materială, înțeles nu ca instrument critic spontan, ci ca metodă științifică, se mișcă într-un cerc vicios”. ■ Despre Independență textele scriu: □ T. Tihan, *Independența în conștiința literară românească*: „Constantă aproape de domeniul evidenței, «atitudinea luptătoare» rămâne neîndoielnic definitorie pentru o artă care, într-un fel sau altul, s-a simțit mai totdeauna angajată în timpul său”. □ Acad. Ștefan Pascu, *Independența – o permanență a istoriei poporului român*: „Astfel, la capătul unui lung proces, cu coborâșuri și suișuri, semănat cu jertfe și sacrificii cu înfrângeri și izbânzi a învins dreptatea popoarelor doritoare să trăiască libere și independente, unite și suverane”. □ L. Maior, *Preludiile diplomatice ale proclamării Independenței*: „Pregătirea

diplomatică s-a conjugat cu eforturile deosebite ale poporului român de a sprijini tânăra armată ce trebuia să dobândească pe calea armelor visul multor generații de luptători pentru libertatea și independența țării noastre”. □ Vasile Vesa, *Ecouri Europene*: „Ca și altădată în istorie, poporul român a desprins și din deciziile tratatului de la Berlin laturile luminoase: confirmarea internațională a Independenței de stat și restabilirea autorității statului român asupra Dobrogei”. □ Valeriu Șotropa, *Prima monografie a Independenței*, despre *Resbelul orientale ilustratu* de Artemiu Publiu Alexi și Maxim Pop, editată la Graz de Paul Cieslar, 1878. □ Nicolae Liu, *Intelectualitatea românească în 1877*: „Adeziunea maselor populare s-a văzut și cu ocazia mobilizării armatei permanente și teritoriale cu rezervele lor, începută 6/18 aprilie, care a atras un număr de voluntari. Printre aceștia se aflau numeroși intelectuali din toate straturile societății”. □ Constantin Cubleşan, *Un moment în dramaturgia de inspirație istorică*: „Apropiate ca subiecte sunt cele trei piese ale lui Vasile Alexandri, George Sion și Grigore Ventura, ce excelează toate ca variațiuni pe aceeași temă: războiul este acceptat, înțeles și judecat aici ca un factor determinant în afirmarea unei tranșante demnități naționale”. □ Negoită Lăptoiu, *Mărturiile plasticii*. □ Ion Zăgreanu, *Pictura și asistența medicală*. □ Napoleon Toma Iancu, *Războiul Independenței în cinematografie*. □ Valentin Tașcu, *Eroism fără moarte și răni*, datele a fost „furnizate de către Dragoș Tașcu, fiul lui Tănase Tașcu”. □ Citim *România 1977* de Roy Mac Gregor Hastie: „Într-un fel, toți scoțienii iubesc România, chiar și numai pentru faptul că la moartea lui Iuliu Cezar numai Scoția și Dacia, dintre toate comunitățile majore ale Europei au rămas necucerite de romani”. □ N. Carandino, *Acum o sută de ani!*: „Tânărul și talentatul scriitor Andrei Brezianu a publicat recent, în Editura Militară, un volum de *Scrisori din războiul independenței*. Este vorba de o corespondență păstrată la el în familie timp de patru generații, corespondență purtată între maiorul Eftimie Ulescu și soția sa Smaranda, din 16 aprilie 1876 și până în 31 martie 1877”. □ Anton Sava, *Memorii Alexandru Cernat*: „Sub îngrijirea și prezentarea generalului-maior dr. Constantin Olteanu a apărut în Editura Militară (1976) *Memoriile de război ale generalului Cernat for ministru de război și comandant al Armatei de operații în timpul campaniei din 1877-1878*”. □ Titu Moraru și Ovidiu Mureșan, *Aspecte ale războiului de Independență în literatura Transilvaniei*: „Războiul de independență din România crease, prin urmare, în poezia Transilvaniei un climat eroic și de pe acum legendar. E drept, lirism simplu și patetic, fără putere prea mare de invenție artistică, cu o ornamentație retorică de imagini și avânt îngredit de cazna cizelării, dar care are și vibrație și căldură, pe alocuri temperatură pasională. E ornament în glorificare realității eroice”. □ Gh. Bulgăr, *Convergențe romanice: Revista l'Independance Roumaine (Belgia)*: „În anul centenarului Independenței României, la începutul lui 1977, a apărut revista lunară cu titlul de mai sus în Belgia, publicată de cunoscutul poet Mihail Steriade, un mesager

dinamic și statornic al culturii noastre în vestul continentului. Tipărită cu sprijinul Universității din Louvain; «l'Independance Roumaine» are pe frontispiciu inscripția moto: «Creșterea limbii românești și-a Patriei cinstire», cu versiunea franceză «L'épanouissement de la langue roumaine et l'exaltation de la Patrie», – și cu mențiunea caracterului oficial al publicației: «Organ officieel mensuel du Centre culturel roumain de l'Université catholique de Louvain». E o inițiativă admirabilă a scriitorului M. Steriade, neobosit (la cei peste 70 de ani!) propagator al valorilor culturii, literaturii și limbii românești în mediile franceze ale Belgiei și ale universitarilor din multe alte țări, în special române, de care cultura și limba noastră neolatină, moștenitoarea romanității orientale e legată prin milenare tradiții și prin surse comune de afirmare a unei spiritualități specifice». □ Ion Taloș, *1877 în folclor*: „În 1877-1878 folclorul românesc trece printr-un important moment de înnoire. Atunci au fost create unele dintre imaginile cele mai bine cristalizate ale războiului, reactivate și în cântecul de cătanie al celor două mari conflagrații mondiale care au urmat”. □ Nicolae Bot, *Războiul pentru independență în viziune populară*, notând apariția unei antologii de texte despre războiul de independență, alcătuită de A. I. Popescu, Editura Scrisul Românesc, 1976. □ Mariella Săulescu publică *O evocare*, oferind din cântul IV (*Childe Harold's Pilgrimage*) al lui Lord Byron (CXL și CXLI) versuri „Pentru edificarea noastră ca români”. ■ Constantin Noica publică *În amintirea lui Gr. Moșil*, „Pagini din Introducerea la o culegere de articole ale lui Gr. Moșil, pregătită pentru publicare”. ■ Mircea Popa semnează *Între clipă și eternitate*, o prezentare a romanului *Clipa* de Dinu Săraru, Editura Eminescu, 1976: „Romanul lui Dinu Săraru este un veritabil roman politic, un roman de actualitate. Confesiunea dramatică a lui D. Dumitru, urmărirea trecutului său în oglinzile paralele ale memorării și introspecției îi conferă și dimensiunea unui roman psihologic cert, cu personaje pregnante și bine individualizate. E un semn că de la Dinu Săraru se poate aștepta încă mult”. ■ Liviu Petrescu publică *Pornind de la structuralism*, comentând *Introducere în opera lui Alexandru Odobescu* de Nicolae Manolescu, Editura Minerva, 1976: „Cititorul rămâne, de aceea, cu impresia unui exces de demonstrație, în cartea lui Nicolae Manolescu, cu impresia unui discurs critic întrucâtva pletoric (dimensiunile finale sunt acelea ale unei cărți de aproximativ 120 de pagini). Ceea ce au îl avantajează câtuși de puțin pe autor. În concluzie: deși eclectică sub aspectul metodei, ultima lucrare a lui Nicolae Manolescu strălucește, ca de obicei, prin inteligență și finețe a speculației”. ■ Texte cu tentă patriotică și ideologică semnează: □ Cornel Udrea, *Cât cântărește un sentiment*: „Destinul român numai românii îl pot făuri, între aceste hotare sfinte. Avem un partid comunist, avem comuniști destoinici, avem sarcina de a clădi fericirea, privilegiul de a putea înfăptui acest lucru, liberi, calmi, patetici”. □ Henri Zalis, *Să nu uităm*: „Celor care ventilează din nou xenofobia, spiritul paranoic și denigrarea să le opunem o atitudine demnă. Atitudine care

implică refuzul aservirii, care se sprijină pe solidaritatea celor conștienți de adevăratele interese ale colectivității umane”. □ Eugen Cristea, *Ideea de patrie*: „Ideea de patrie și a datoriei față de ea nu aparține zilelor noastre. Ea a luat naștere încă dinaintea formării statelor naționale, ca o conștiință a necesității, și începe să se contureze tot mai mult în marile spirite din secolul luminilor”. ■ Gavril Scridon semnează necrologul *Nagy István*: „Prin dispariția academicianului Nagy István, literatura maghiară din România pierde pe unul din scriitorii de frunte, ai contemporaneității noastre socialiste. Rod al unei activități de jumătate de veac, opera sa aduce în prim plan, cu o statornicie și o consecvență remarcabile, lumea proletară, pe care a urmărit-o în ridicarea ei spre treptele de sus ale eliberării, ale dreptății, ale echității și demnității socialiste”. ■ Apare necrologul la decesul lui Dragoș Vrânceanu, nesemnăt scris de Adrian Popescu, el subsemnând și necrologul la dispariția lui Camil Baltazar: „Aflu vestea stingerii sale în acest început de mai și gândul mă poartă la o călătorie fericită, cu cartea sa desfăcută pe genunchi”. □ Adrian Popescu semnează necrologul la moartea lui Camil Baltazar: „A plecat dintre noi încă un poet: Camil Baltazar, cel pe care-l asociaz în totdeauna în memoria mea afectiv-subiectivă cu blândul Șt. O. Iosif”. ■ Petru Poantă semnează cronici literare la: □ *Exerciții de lectură* de Marian Papahagi: „*Exerciții de lectură* reprezintă în critica românească actuală un debut neobișnuit, dacă ne gândim nu doar la tinerețea autorului, ci îndeosebi la maturitatea judecăților sale, la precizia limbajului, la o surprinzătoare forță asociativă derivând dintr-o solidă formație de romanist și, în sfârșit, la ceea ce nu poate avea decât criticul de vocație, imaginația ideilor”. □ *Lumea diafană* de Vasile Nicolescu: „Cu acest volum, poate cel mai bun al său, Vasile Nicolescu ajunge la deplina maturitate a poeziei”. □ *Crâncena luptă dintre „Ate” și „Abile”* de Miron Scorobete: „Lirismul însă e infuz, nu supără, nu stânjenește articulațiile ansamblului. E ca o adiere, o vrajă bine temperată. Cum am mai spus, avem de-a face în totul cu o carte, în limitele genului bineînțeles, scrisă cu eleganță și pricepere”. ■ Ion Pop semnează *În vizită la Pan*, despre placheta premiată în 1976 de editura Dacia – *Elegie pentru ultimul crâng* de Mariana Bojan: „*Elegie pentru ultimul crâng* pune în lumină îndeosebi latura ludică a poeziei Mariane Bojan, culorile ei rămase senine chiar și atunci când, dincolo de cuvinte, se deschide zarea melancoliei”. ■ În *Lumea nouă a vechii literaturi* Eugen Uricaru scrie despre *Orientări în literatura Sudului american* de Virgil Stanciu, Editura Dacia 1977: „Reușita este evidentă, Virgil Stanciu arătându-se a fi un fin diagnostician și mai ales un talentat evocator și inventator de lumi”. ■ Gelu Ionescu revine la *Cronica traducerilor* cu un text despre *Johan Huizinga – Homo Ludens*, traducere de H. R. Radian: „Remarcabila claritate a textelor, precizia folosirii termenilor, scrupulozitatea și eleganța acestor cărți traduse de H. R. Radian recomandă în persoana sa un profesionist de elită”. ■ În *Unghiuri și antinomii* citim I. Maxim Danciu, *Coordonate ale profilului spiritual românesc*: „Odată

u amploarea pe care a luat-o construcția noii orânduiri la noi în țară, fenomenele de cultură, în desfășurarea lor, sunt tot mai mult direcționate în vederea sporirii și consolidării umanismului socialist, singurul care creează cadrul adecvat unei adevărate realizări umane”. □ În *Confluente* citim: □ Dumitru D. Panaitescu, *Amintirea lui Paul Louis Courier*: „Recunoscut în țara-i de baștină drept unul dintre cei mai mari stiliști ai secolului său, Paul Louis Courier este comparat, uneori, cu un sculptor minuțios, alteori cu un pictor, care-și retușează, la nesfârșit, pânzele, iar, deseori, cu un tâmplar, care-și șlefuește, într-una, lucrul finit”. □ Flavia Andrea, *Literatura americană și folclorul*: „Folclorul, componentă de seamă a civilizației, compendiu al experienței umane pe verticala timpului, oferă popoarelor unitate, omogenitate și sensul permanenței omului pe pământ. Și scriitorii americani au simțit acest lucru asimilând foarte diversele tradiții folclorice care s-au amestecat pe pământul american”. ■ În *Viața cărții* citim: □ Ion Buzași prezintă *Ecourile literare ale cuceririi independenței naționale* de Teodor Vârgolici, Editura Eminescu, 1976: „Nu tot ce inventariază și comentează în această lucrare Teodor Vârgolici este literatură propriu-zisă; alături de creații durabile stau scrieri ce mai au doar o valoare documentară, dar la răsfoirea și comentarea lor suntem înfiorați de cuvintele lui Bălcescu: «Deschid sfânta carte unde se află înscrisă gloria României, ca să pun înaintea ochilor fiilor ei, câteva pagini din viața eroică a părinților lor»”. □ Horia Bădescu scrie despre *Aniversarea unui crin* de Titus Vîjjeu, Editura Eminescu, 1976: „*Aniversarea unui crin* este cartea regăsirii unui timp al imaculării adolescenței, este întoarcerea fiului risipitor la izvoarele primare, încercarea de a fugi dintr-un exil al timpului într-un univers în care se regăsesc miturile copilăriei, în care nume, cărți, întâmplări și mai ales trăiri își statuează magia prin distanța conferită de acel exil temporal definitiv, simbolic repetat de umbra poetului tomitan, și fără de care adevărata semnificație a imperiului regăsit nu este posibilă!”. □ Virgil Mihai recenzează *Roza și închipuirea* de Lucia Negoită, Editura Eminescu, 1976: „Important este ca echilibrul dorit cu ardoare să nu prejudicieze febrilitatea afectivă din care trăiește poezia Luciei Negoită”. □ Mircea Moț comentează *Muntele Mioritic* de Eugen Evu, Editura Facla, 1976: „Inegal, contradictoriu în structura sa interioară, *Muntele mioritic* rămâne volumul unui poet a cărui «dramă» esențială constă nu în încercarea de a contura un univers poetic original ci în întemeierea acestui univers în limbaj”. □ Aflăm de apariția volumului *Pădurea românească* de George Damian, Editura Eminescu, 1976: „George Damian ne oferă în *Pădurea românească* o lume de culori și arome tari, naturale, obținută cu mijloace prozodice și tehnici asociative în general cunoscute”. □ Adrian Popescu prezintă *Ulisse, alte întâmplări* de Ion V. Stratescu, Editura Cartea Românească, 1976: „*Ulisse, alte întâmplări* recomandă un autor matur, mai mult decât onorabil, care dacă nu-și entuziasmează lectorii, nici nu-i dezamăgește”. ■ Din *Mențiuni și opinii* reținem: □ Andrei Moldovan, *Ecourile anului 1877 în*

cărțile săteanului român: „Dintre periodicele transilvănene care au apărut în timpul războiului pentru independență, «Cărțile Săteanului Român» (1876-1886) merită o atenție deosebită, datorită nu atât receptivității, cât unei activități complexe, cu adânci implicații în viața satului”. □ Ovidiu Mureșan, *Ne atrage atenția...: „Interviul acordat în numărul 15/1977 al revistei «Flacăra» de Dan Zamfirescu, «consacrat» prin ediția Neagoe Basarab și monografia despre «problemele controversate», ne atrage atenția”*. ■ Versuri semnează Aurel Rău (1877), Aurel Gurghianu (*Drapelul disputat al Griviței*), Adrian Popescu (*Soldații*), Zaharia Sângeorzan („*Și ne topeam în purpura asfințitului*”; *Odette*), Pavel Bellu (*Către Apollon*), Ștefan Aug. Doinaș (*Arde la capete viața*). □ Horia Bădescu semnează tableta *Eroii*. □ Citim piesa *Operațiunea „Lopanez”* de Leonida Neamțu și Eugen Uricaru. □ Aurel Gurghianu revine la rubrica *Terasa* cu *Dintr-un carnet*. □ Amita Bhose și Iv. Martinovici traduc versurile lui Rabindranath Tagore (*Imn vieții; Ce va rămâne?; Iubirea venise cu pași pluțiți; Un umil fir de colb; O privire; Din această uimire izvoarăsc cântecele mele*). □ Din proză citim *Vânătoarea* de Eugen Barbu, care apare cu următoarea notă: „*Săptămâna nebunilor* (din care este desprins acest fragment), fiind ca și *Princedepele* un roman de colaj, cititorul va distinge ușor fraze și idei din autori cunoscuți azi care se integrează textului în mod firesc”. □ Sub titlul *Cântarea României*, apare o notă semnată Redactor despre cenacurile literare din Cluj-Napoca și București; sunt publicate versurile semnate de Gheorghe Achim (*Capul viteazului*), Dana Mocanu (1974), Lucian Ștefănescu (*Desen*), Dana Marcu (*Joc*), Antoanella Voina (*Prieteni; O literă de abecedar*) și proza scurtă semnată de Ruxandra Berghianu (*Floare; Povestire*). Alături apare și un scurt text, *Nevoia de creație*, semnat M. Diaconescu: „Ilustrăm prin tablouri, poezii sau piese de teatru eroismul poporului nostru. De asemenea, afirmăm faptul că viitorul aparține acelor popoare care se vor libere și independente, în perspectiva unei vieți demne. Este adevăratul cânt închinat Patriei socialiste”. □ Sub semnătura Thomas apar noi *Fișele unui delfin* sub titlul *Clandestin*. □ Citim și *Mircea Micu: „Serbările galante” – parodii pe teme de amor – Nichita Stănescu – Nepăsătoare doamnă, adio*.

• [**„Teatrul”, nr. 5**] Articolul de fond reproduce fragmente din „cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu” la Conferința națională a scriitorilor din 28-29 mai: „Punând în centrul operelor lor realitatea, lupta poporului român pentru progres și o viață mai bună, participând activ la marea operă de edificare a socialismului și comunismului pe pământul României, scriitorii noștri nu trebuie și nu pot rămâne în afara marilor confruntări care au loc în lumea contemporană, în lupta ce se desfășoară pe plan mondial între forțele progresului și păcii, și forțele reacționare imperialiste, colonialiste și neocolonialiste. Scriitorii trebuie să se situeze ferm alături de toți cei care militează pentru cauza libertății, independenței și progresului, pentru destindere și colaborare internațională. Acum, când pe plan internațional unii încearcă să utilizeze mij-

loacele nobile ale artei drept instrumente de învrăjpire între națiuni, de propagare a obscurantismului, a neofascismului, misiunea de cinste a scriitorilor noștri este de a lupta prin operele lor pentru realizarea în viață a principiilor noului umanism, ale deplinei egalități și respectului reciproc între națiuni, pentru înfăptuirea aspirațiilor tuturor popoarelor de a trăi libere, nestânjenite, într-un climat de pace și destindere. Partidul și statul nostru se pronunță pentru o largă colaborare cultural-artistică internațională, pentru un intens schimb de valori spirituale între popoare, care să contribuie la mai buna cunoaștere reciprocă și apropierea între națiuni, la întărirea încrederii și prieteniei dintre ele. Scriitorii din țara noastră trebuie să desfășoare largi contacte cu creatorii de artă progresiști din toate țările, participând activ la viața culturală internațională, la circulația valorilor artistice autentice înaintate, cu caracter profund umanist, care servesc omului, prieteniei dintre popoare, cauzei destinderii și păcii. Va trebui ca în viitor Uniunea scriitorilor, Consiliul Culturii și Educației Socialiste, celelalte foruri culturale, să acționeze mai energic pentru ca literatura noastră să pătrundă cât mai larg în lume, ducând pretutindeni mesajul muncii creatoare a poporului nostru, al aspirațiilor sale de pace, prietenie și colaborare cu toate popoarele lumii. [...] Pentru îndeplinirea acestor mari răspunderi sociale ale slujitorilor scrisului din țara noastră, importante îndatoriri revin Uniunii scriitorilor care trebuie să-și îmbunătățească munca. Punând pe primul plan dezbateră aprofundată și exigentă a problemelor creației, a lucrărilor literare făurite de membrii ei, Uniunea trebuie să joace un rol tot mai activ în orientarea muncii scriitorilor spre problematica centrală a etapei istorice pe care o parcurge astăzi România socialistă, în organizarea participării lor la întreaga viață social-politică a țării, la eforturile poporului pentru înfăptuirea programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a patriei noastre spre comunism”. ■ În același context redacția revistei publică articolul de fond *Substanța patriotică a scrisului nostru*: „Stăruie încă puternic, și după festiva ei desfășurare, ecoul aniversării unui secol de la proclamarea Independenței de stat a României. Cuvântul de riguros științifică analiză, rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru slăvirea zilei sărbătorite și pentru descifrarea marilor ei semnificații în viața de acum și de mâine a poporului, a răscolit și e merit pentru mult timp să lumineze cugetele. Fiindcă această aniversare, pentru a cărei întâmpinare s-a pregătit, din vreme, toată suflarea activă a țării, cu tot ce exprimă mai deplin în ea harul vrednicei cinstiri, n-a fost doar prilejul unor pioase aduceri aminte. [...] Aniversarea Centenarului s-a desenat, sub acest raport, ca un însuflețit act de regrupare a conștiințelor și a disponibilităților ziditoare ale poporului, ca un gest unanim, de împlănit și fermă coeziune în jurul focarului de înțelepciune, de energie dinamizatoare, care e partidul: ca o înnoită mărturisire militantă a deciziei oamenilor muncii, de a-i asculta îndrumarea și de a înainta, pe drumul programatic statornicit de el, într-o Românie care, la independență și suveranitate, și-a

adăugat – mulțumită partidului – recunoașterea, în lume, a unei personalități de prestigiu. A unei personalități a cărei experiență istorică, bogată în grele lupte pentru dreptate și libertate națională și socială, îi configurează prezența în contemporaneitate și procesul devenirii ei revoluționare; personalitate în care s-a cristalizat convingerea în necesitatea și îndreptățirea de a milita pentru instaurarea în lume a unui climat de pace, de justiție, de omenie, de înțelegere și cooperare între popoare”. □ În *Caiete de spectacol* se discută *Curcanii* de Grigore Ventura, analiza fiind destinată „montării realizate în studiourile televiziunii”, „piesa centenară” reprezentând un „eveniment artistic cu multiple semnificații istorice, patriotice și profesionale”. În acest context, Virgil Brădățeanu scrie despre *Actualitatea unui text centenar*, iar Dumitru Solomon publică *O restituire emoționantă*. ■ În *Cronica dramatică*, Virgil Munteanu prezintă *Marele soldat* de Dan Tărchilă (Teatrul Național din București); Mihai Nadin scrie despre *Două ore de pace* de D. R. Popescu (Teatrul Național din Cluj Napoca și Teatrul Mic); C. Paraschivescu despre *Rapsodie transilvană* de I. D. Sârbu (Teatrul de Stat „Valea Jiului” din Petroșani). □ În cadrul *Săptămânii dramaturgiei românești*, la Teatrul de stat din Tg. Mureș, sunt puse în scenă piesele *Procesul Horia* de Al. Voitin. Alte piese prezentate sunt: *Se adună vremile* de Mihai Vasiliu și Remus Nastu (Teatrul de stat din Reșița), *Matca* de Marin Sorescu (Teatrul maghiar de stat din Timișoara), *Fidelitate* de Szábo Lajos, *Dinu* de Radu F. Alexandru, *Maria și copiii ei* de Osvaldo Dragún (Teatrul dramatic din Brașov). În *Turnee de peste hotare* este trecută în revistă activitatea Teatrului „Madách” din Budapesta cu *Isabela, regina Spaniei* de Illés Endre. ■ În *Meridiane*, Valentin Silvestru publică o anchetă intitulată *Critica teatrală în lumea de azi*. La cele două întrebări, „ce este un critic teatral?” și „ce influență are critica în mișcarea teatrală din țara dumneavoastră?” răspund Julius Novick („Village Voice”, New York), Claude Les Landes („Jeu”, Montreal), Catherine Itzin („The Tribune”, Londra) ș.a. □ Este publicată piesa *Pragul de taină* de Alexandru Sever. □ În *Cartea de teatru*, Liviu Franga prezintă *Broaștele* de Aristofan.

● **[„Tomis”, nr. 2/iunie]** În textul *Permanența poeziei lui Nicolae Labiș*, Nicolae Motoc se ocupă de studiul lui Lucian Raicu despre *Nicolae Labiș* (Eminescu, 1977): „Modalitățile la care apelează Lucian Raicu pentru a introduce cititorul în intimitatea omului și a poetului esențial Nicolae Labiș sunt dintre cele mai firești și mai simple și de aceea foarte moderne. Criticul, ca și în alte eseuri de amploare ale sale (cele consacrate lui Liviu Rebreanu sau lui Gogol) pornește de la opinia că poezia– literatura – nu este numai un mod de a scrie. El, criticul, nu caută poezia în viața poetului și nici viața poetului în poezie, deși interferențele nu-i sunt cu totul indiferente... Dar scopul criticului, mărturisit, este de a căuta și în scrierile și în viața poetului expresia unui mod de existență”. ■ N.[icolae] M.[otoc] prezintă *Cărți sosite la redacție*. □ Prima, o culegere de schițe: *Fantastica Delta*, aparține lui Valentin Șer-

bu: „Schițele aparținând «fantasticului voluntar, forțat», menit pur și simplu să nedumerească (*Capcana, Vedenia, Ficțiunea*) sunt prea puțin convingătoare sub aspect artistic. [...] Deși izolată în carte, relativ interesantă numai ca idee, *Influența* este schița care poate însemna un punct de plecare pentru autor de a încerca să se intereseze mai ales de fantasticul banalității, al realității imediate; fără a ocoli, firește, ironia și un mesaj mai clar”. □ A doua carte, *Călătorie prin copilărie*, este semnată de Francisca Ricinski: „Copilăria nu-i, de fapt, decât o stare de spirit permanentă; iar poezia ei este poezia adevărată dintotdeauna la care au acces și cei mici și cei mari, deopotrivă. De aici, de la această atitudine pornind, se poate lectura cu satisfacții reale prima carte semnată de poeta Francisca Ricinski; *Călătorie prin copilărie*. Se ascund, desigur, sub cele 54 de titluri ale volumului și destule versificații în care cuvântul alunecă pe lângă emoție. Didacticul, care-și exercită de prea mult tirania asupra genului, o tentează și pe această poetă”.

• [„**Transilvania**”, nr. 5] Independența României din războiul românoturc din 1877 constituie evenimentul căruia i se dedică poezia din acest număr: Haralambie Țugui – *Balada eroilor de la 30 august 1877*, Gavril Rusu – *1877*. Aceștia li se adaugă o serie de articole ai căror semnatari sunt: Ion Mircea (articolul «*El murea de-o moarte vie...* »), Mircea Tomuș (articolul *Creație și independență*), Wolf Aichelburg (articolul *Independența, o răspundere*), Eugen Onu (articolul *Umanizarea istoriei*). ■ În continuare, Mircea Braga relevă semnificațiile teoretice ale lucrării lui Teodor Vârgolici, *Ecouri literare ale cuceririi independenței naționale* (Ed. Eminescu) (articolul *Independența și literatura*); Vasile Netea indică relația lui V. Alecsandri cu evenimentele timpului său, demonstrând cum poetul își acorda atât lira cât și glasul pentru susținerea războiului atât în articolele din presă, cât și printr-o serie de conferințe, poetul fiind recunoscut ca un mare patriot (articolul *Vasile Alecsandri în 77-78*); Ileana Berlogea prezintă *Ideea de independență în teatrul românesc*, arătând că evenimentul ca atare a fost mai puțin ilustrat, cât a fost ilustrată „lupta pentru independență” în piesele consacrate marilor personalități ale istoriei noastre: *Bogdan Dragoș* de Mihai Eminescu, *Vlaicu Vodă* de Alexandru Davila, trilogia lui B. Șt. Delavrancea, *Despot Vodă* de Vasile Alecsandri, *Răzvan și Vidra* de B.P. Hasdeu, *Un domn pribeag* de Nicolae Iorga; comentatoarea aduce, în secțiune literară diacronică, demonstrația „unei literaturi angajate în istorie” până în contemporaneitate: „Permanența acestei idei [de independență], prin excelență politică, a dat, după cum arătam încă de la început, dramei istorice românești un puternic caracter militant, contribuind totodată, și la elaborarea unei trăsături de autentică originalitate în ceea ce privește construcția dramatică și modalitățile de structurare ale eroilor.” Mai notăm câteva contribuții: Titu Popescu – *Etapa independenței, nucleu semnificativ al ideologiilor de creație*; Gh. Pavelescu – *Ecouri folclorice ale cuceririi independenței naționale*; Șerban Papacostea – *Lupta pentru independență în istoria popo-*

rului român: *premisele medievale*; Pompiliu Teodor – *Luminile și Independența*. Camil Mureșan găsește chiar mărturii despre *Independența României și opinia publică internațională*.

• [„**Vatra**”, nr. 5] Anton Cosma scrie despre *Petre Pandrea și virtuțile politice ale ironiei*: „Hotărât, lupta între *autenticitate și anarhism*, s-a tranșat, în cazul lui Petre Pandrea, în favoarea autenticității, a autenticului spirit românesc, care cunoaște, prin el, o viguroasă afirmare într-un moment îndoliat al istoriei moderne”. □ Gheorghe Grigurcu scrie, în secțiunea *Critica tânără (VIII)*, despre Virgil Nemoianu, care „face impresia unui neliniștit, a unui om ce din exces de energie nu-și găsește locul.”

• [„**Viața Românească**”, nr. 5] Redacția revistei consemnează *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a Scriitorilor*: „Conferința dumneavoastră are loc într-o perioadă de puternic avânt creator al întregii noastre națiuni, când clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, acționează ferm, într-o strânsă unitate, sub conducerea partidului, pentru înfăptuirea istoricelor hotărâri ale Congresului al XI-lea, a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism. Parte integrantă a acestui măreț Program, prevederile cincinalului 1976-1980 se îndeplinesc cu succes. Anul trecut și în prima parte a acestui an am obținut noi și mari progrese în dezvoltarea și modernizarea industriei și agriculturii, a întregii producții de bunuri materiale, în promovarea cuceririlor revoluției tehnico-științifice contemporane în toate compartimentele vieții economice și sociale”. ■ Cornel Regman prezintă: *Poeți la al treilea volum (I)*: „Dar, de ce «poeti la al treilea volum» și nu al doilea sau al patrulea și mai ales de ce acești poeți și nu alții? Iată tot atâtea ocazii de frumoasă teoretizare, cărora însă n-am să le dau curs. În definitiv, e treaba eseistilor să gloseze despre ispititoare problemă dacă poezii iviți după 1970, în comparație cu cei de după 1960, formează sau nu o generație, și tot astfel, despre influențele magice ale cifrei trei asupra volumelor de versuri. Problema pe care mi-o pun este de o natură mai aplicată și privește strict evoluția poezilor în cauză. Întâmplător ei sunt și subiecții unei curiozități mai generale a criticilor, fiind cei care au întreținut-o în vremea din urmă prin câteva caracteristici care-i deosebesc din masa confrăților: modul de înaintare... editorială «în linie», fapt care favorizează periodic analiza frontală, și o înzestrare suplimentară de a «ține afișul» printr-o activitate susținută în planul dezbaterilor (trei cel puțin dintre reprezentanții acestei promoții lirice tind să se afirme și ca esești sau cronicari de poezie)”. □ „O minimă clasificare prealabilă se impune totuși, măcar pentru nevoi de lucru, dar mă tem pentru speța orgolioșilor că ea nu se va mai suprapune exact peste vechile tabere «istorice» instituite de cei cărora le plăcea să distingă între «echinoxști» și restul fidelilor calendarului, sau, pe un plan de-a binelea precar, între «centru» și «provincie». Mai precis, cred necesar a deosebi, fiind vorba de niște tempera-

mente lirice suficient de bine fixate, între spontanii inspirației, pe de o parte, iar pe de alta, partizanii deliberării lirice, când nu chiar ai emisiei elaborate, fără ca aceasta să implice pentru moment niște ierarhii de valoare. În prima categorie aş situa pe Mircea Dinescu, Dan Verona și Horia Bădescu, acesta din urmă smuls de la pieptul «Echinoxului», în cea de a doua, pe Dinu Flămând, Adrian Popescu și «luceferistul» Dorin Tudoran”. □ Mircea Dinescu: „Revenind la categoriile fixate, nu-mi va fi prea greu să-l aleg cap de serie pentru cea dintâi pe Mircea Dinescu, ajuns cu *Proprietarul de poduri* la exprimarea convingătoare a naturii sale. Prin el, de altfel, noțiunea de poet spontan, pusă în primejdie de nu puțini improvizatori, dintre care unii – nu contest – ating virtuozitatea, dar în același timp și de numeroși vizionari băjbăitori pentru care versul e mai aproape de vorbirea în tranșă (aşadar «spontani prin degajarea de orice scrupule, nu numai ale sintaxei, dar și ale armoniei»), începe să-și recapete sensul primitiv de care uitasem”. □ Dan Verona: „Volumul recent apărut, *Dați ordin să înflorească magnolia*, echivalează, în schimb, cu efortul lui Dan Verona de a ieși din vechea manieră. Obişnuințele nu sunt atât de ușor de lepădat, dovadă încă prea mulele probe de afectare în care smeura, fluturii, îngerii, pelerinii, nomenclatura distinsă, o întregă butaforie scoasă la reformă după simbolism (cu reminiscențe identificate și la Adrian Popescu, iar înaintea lui, la A. E. Baconsky) dețin un loc însemnat...”. □ Horia Bădescu: „Nivel staționar în poezia lui Horia Bădescu, care, la al treilea volum al său, *Cântece de viscol*, reia de la capăt drumul, călcând pe urmele vechilor pași: «Vocație muzicală – spuneam cândva – servită în volumul de debut cu mijloacele acelui moment; ecoul și pastişa»”. ■ În cadrul rubricii *Cărți– Oameni-Fapte* semnează texte: Eugenia Tudor-Anton, Alexandru George, George Gibescu, C. Trandafir, □ Eugenia Tudor Anton recenzează cartea lui Mircea Zăciu: „*Teritoriile* lui Mircea Zăciu se citesc cu interesul cu care citești un roman. În care subiectul-narator, «personajul» (cum zice autorul) se delimitează, firesc, de înaintași ca naivul boier Golescu, dar și de mult citatul Ion Codru Drăgușanu de care se apropie prin atitudine. *Teritorii* este un jurnal de călătorie, documentar, un jurnal intim mai apropiat prin suplețea gândirii, prin ironie și atitudine de Odobescu decât de Ion Codru Drăgușanu, mai învecinat cu aforismele lui Ibrăileanu pe care Mircea Zăciu le apreciază pentru forța de selecție și laconismul cochet al exprimării”. □ Despre *Un critic al nedreptății* scrie Alexandru George: „Toată critica literară a lui Ion Caraion poartă însemnele memorării, evocării și confesiunii. Scriitorul nu e numai un poet, ceea ce vrea să zică un familiar al tehnicii lirei, dar și un prieten al ceea ce un altul ar numi, cu un termen de fapt ambiguu, confrății săi. A scrie despre un poet înseamnă pentru autorul recentului volum *Pălărierul silabelor* (Cartea românească, 1976) a vorbi în sensul cel mai adevărat al cuvântului, despre un prieten, a vorbi cu înțelegere despre toți, dar de cele mai multe ori cu căldură despre uitați sau ignorați, despre nedreptății generației sale”. □ George Gibescu

semnează două texte. □ Prima intervenție, denumită *Bacoviana*, urmărește receptarea critică a liricii bacoviene: „Critica în jurul operei lui Bacovia a evoluat – cum observă Gheorghe Grigurcu în remarcabilul eseu *Bacovia, un anti-sentimental* – de la înțelegerea lirismului ca efect elementar-instinctiv la «re-punerea în drepturi a lucidității». Obiecția principală adusă criticii bacoviene privește prezumarea absenței artei, confuzia între conștiința estetică și conștiința teoretică, nici aceasta din urmă atât de săracă pe cât se crede. Graficul recepției critice, în timp, surprinde abordarea lirismului bacovian din unghi de vedere psihologizant (E. Lovinescu), apoi deschiderea spre alte semnificații apropiate de specificul artei odată cu publicarea foiletoanelor și studiilor lui Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, G. Călinescu, Tudor Vianu, Pompiliu Constantinescu. [...] Bacovia apare ca un poet care «s-a lăsat părăsit» de poezie, arătând «o măreție aspră și sfâșietoare de crater stins». Un destin asumat cu luciditate”. □ În al doilea text, *Critica simpatetică*, cronicarul se ocupă de studiul lui Ion Pop: „Pentru Ion Pop, critica e o transcriere a universului imaginar. Acesta pare a fi sensul volumului *Transcrieri* (Dacia, 1976), suită de eseuri asupra poeziei lui Blaga, Bacovia, Maniu, Arghezi, Voiculescu, Pillat, Barbu, Camil Petrescu, Fundoianu, Voronca... Miron Radu Paraschivescu, Geo Bogza, poeți de formații și structuri diferite, moderniști, tradiționaliști, avangardiști, ajunși într-un fel sau altul la clasicizare. [...] Având în vedere că temele poezilor studiați sunt, în mare, aceleași, reductibile la motivul luptei dintre teluric și ideal, criticul n-a ocolit întotdeauna riscul neutralizării valorilor. Tot un efect negativ al criticii simpatetice este și încercarea de a explica un poet prin metaforele predilectice ale altui poet. Nu-i mai puțin adevărat că Ion Pop se dovedește un fin comentator de poezie și că, parafrazându-i o recentă opțiune teoretică, transcriind un poet, criticul se transcrie pe sine”. □ O *Lectură sistematică* descoperă și C. Trandafir în studiul lui Ion Bălu: „În analiza operei lui Marin Preda (monografia *Marin Preda*, Albatros, 1976), Ion Bălu încearcă să se sprijine cu măsură pe câștigurile criticii mai noi, ale celei structurale îndeosebi. Cu toată armătura metodologică de ultimă oră, perspectiva are un aer tradițional, destul de cuminte. Exegetul realizează o clasificare metodică, aproape didactică, a temelor și problemelor acestei opere, mobilizând diverse moduri de a citi. Sumarul foarte meticulos alcătuit se dorește o oglindă fidelă a structurii monografiei, o expresie a rigorii punctelor de vedere avansate, dar rezultatul nu este cel scontat. Arhitectonica, atât de strașnic urmărită și pusă în evidență, devine constrângătoare parcă și dizarmonică. Excesul de tehnică în dispunerea materiei nu a reușit să slujească deplin intenția autorului, dimpotrivă dă mai lesne la iveală niște șovăieli”. □ George Alboiu descoperă *Ipostazele asincroniei* la poetul Ion Murgeanu: „Există poeți care și în literă și în spirit sunt contemporani cu Alecsandri, Heliade, Macedonski, Petică etc. Uneori se întâmplă ca în cărțile unuia și aceluiași autor să se petreacă acest fenomen. Ion Murgeanu este un asemenea autor. Multă versificație și puțină poezie se află în

această carte (*Confesiunea patetică*, Cartea Românească, 1976). Lansat de G. Călinescu, apreciat de Paul Georgescu, tratat cu indiferență de unii critici, Ion Murgeanu îi îndreptățește, de fapt, pe toți”. □ N. Steinhardt se ocupă de *Tragedie și farsă*: „Ne întrebăm, așadar, dacă nu cumva prezența farsei în tragedie, la William Shakespeare, nu se explică mai curând prin faptul că a fost un mare tragic decât – precum gândește J.B. Priestley – că a fost un abil cunoscător al cerințelor publicului din vremea sa”.

IUNIE

1 iunie

• [„Era socialistă”. An LVII, nr.11; Revistă teoretică și social-politică a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, 1977, bilunar, format tipografic A 5, număr variabil de pagini; Colegiul de redacție este format din Ștefan Andrei, Ernest Breitenstein, Cornel Burtică, Ovid Crohmălniceanu, Emilian Dobrescu, Gheorghe Dolgu, Mihai Dulea, Constantin Florea (redactor șef-adjunct), Mihai Gere, Dumitru Ghișe, Ion Ianoși, Constantin Lăzărescu (secretar general de redacție), Ion Mitran (redactor-șef adjunct), Paul Radovan (redactor șef-adjunct), Leonte Răutu, Ștefan Ștefănescu, Gheorghe Stoica, Alexandru Tănase, Constantin Vlad, Ștefan Voicu (redactor-șef), Gheorghe Zaharia] Pop Simion scrie despre *A fi scriitor-cetățean*, cu prilejul derulării activităților Conferinței naționale a scriitorilor: „Suma vieții noastre literare este conștiința adevărului, patosul pentru adevăr. Este premisa fundamentală afirmată de Conferința națională a scriitorilor, care ne însuflețește, ne iradiază din urmă, dând sens căutărilor creatoare ale fiecăruia, fiindu-ne aliat la masa de scris, unde ideile, convingerile, simțămintele, talentul, fantezia se precipită în fructul nepereche numit literatură.”

• [Tribuna României, nr. 110] Alexandru Andrițoiu publică pe prima pagină poezia *Eroii*, alături de un editorial semnat de Nicolae Stoian, cu titlul *Sărbătorirea centenarului independenței*, majoritatea paginilor fiind pline de reportaje de la manifestările dedicate acestui centenar. Cristian Popișteanu detaliază harnic conținutul studiului *Brève histoire de la Roumanie* (Editions Meridiene, Bucarest, 1977) (lucrare apărută și în limbile engleză, germană, spaniolă și arabă) de Virgil Câdea, despre a cărui lucrare recenzentul afirmă în fragmentul liminar că „se distinge nu numai prin precizia unui compendium de maximă acuratețe științifică, ci și prin viziunea pe care o aplică istoriei românilor cercetată în indisolubilă unitate cu istoria Europei.” (articolul *Români în istoria europeană*). ■ O drumeție la munte constituie tema lecției a XV-a de limba română a lui Cezar Tabarcea cu desene de Nicu Russu. ■ Dumitru Radu Popa face consemnări despre ultimul roman antum *Racul* (1976) de Al. Ivasiuc, dispărut prematur în cutremurul din 1977, și remarcă, la modul general,

aplecarea scriitorului spre ideologic și politic: „Cartea continuă preocupări mai vechi, pe linia structurii parabolice a discontinuităților epice – mai puțin pe aceea a analizelor psihologice – și învederează, mai presus de orice, aplecarea, de astă-dată aproape exclusivă, a autorului asupra politicului. Cum volumele sale anterioare erau în mare măsură dezbateri de idei, se poate spune ca și *Racul* este o astfel de carte, în care eroii, prin dialog, introspecție, mai precis prin întregul destin personal, se dovedesc a fi exponenții unor mari coordonate ideologice.” ■ Tot despre romanul politic scrie o cronică literară și Doru Mielcescu la romanul *Clipa* (Ed. Eminescu, 1976) de Dinu Săraru, fixând temele romanului politic în general: „În romanul românesc al ultimului deceniu întâlnim, în egală măsură ilustrate, câteva teme predilecte ale romanului politic: căutarea adevărului unor fapte petrecute cu ani în urmă, patosul justițiar, mutațiile încete sau abrupte produse în conștiința individului sau a unor colectivități, de anumite evenimente, declanșarea unor crize de conștiință etc Opera unor romancieri ca Marin Preda, Eugen Barbu, D. R. Popescu, Al. Ivasiuc, Augustin Buzura, Constantin Țoiu etc constituie un reper semnificativ.”

2 iunie

● [„**Flacăra**”, nr. 22] Adrian Bucurescu publică poezia *Copiii Bărăganului*. □ Ioan Alexandru publică *Învățând cântecele poporului nostru*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseu *Artă și prestidigitație*. ■ În *Cap limpede* este publicată o notă despre „mediocritatea în care se zbate de o bună bucată de vreme [...] revista *Cronica* din Iași. Acest săptămânal este din ce în ce mai departe de ținuta exemplară cu care se înfățișa cititorilor în urmă cu aproape un deceniu”. Sunt criticați, în acest context, autori precum Angela Traian, V. Filip, Cleopatra Lorințiu, Aurel Butnaru, Ion Hurjui, Ion Popescu-Sireteanu. Sunt apreciați, totuși, Liviu Leonte și Constantin Ciopraga. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Arnold Hauser, *Eleșteul*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *La o comemorare*, referindu-se la „comemorarea de către Uniunea scriitorilor a douăzeci de ani de la moartea poetului George Bacovia”. □ Ion Dodu Bălan publică poezia *Unde ești, copilărie...?* □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc (XXVIII)* Octavian Paler publică *Delacroix. Tigrii*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Un poem binefăcător despre tandrețe*, Nelu Ionescu publică o cronică dramatică a piesei lui Petru Vintilă, *Șoimii*, pusă în scenă la Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad. □ George Arion prezintă în *Cronica (272)* ultima ședință a cenaclului. □ În *Racul (144)* Teodor Mazilu publică *Inspecția văzută ca bacșiș sau viceversa*, Nicolae Dragoș – *Altfel despre glorie*, iar Nikolaus Berwanger – *Crocodil și om*.

● [„**Orizont**”, nr. 22] Revin interviurile pe prima pagină, Dumitru Udrea realizând o convorbire *Cu scriitorul Mircea Sîntimbreanu*, din care extragem câteva date interesante de istorie literară: „ – *Scriitorul și editorul Mircea Sîn-*

timbreanu a fost cadru didactic? [...] – Am predat la catedră – și m-am predat ei – timp de 21 de ani, în nemijlocita prelungire a filierei proprii școlarității. [...] reiese, într-un fel sau altul, că am petrecut între copii și tineri 38 de ani. Este un stagiul apreciabil, un stagiul care a determinat multe în «cariera» mea literară. [...] Când ai fost dascăl, cunoști desigur mai bine lumea copiilor. Este vorba probabil de sentimentul pe care l-am avut totdeauna și anume că, fiindu-le profesor, le sunt tuturor – și mai ales celor mai neajutorați – frate, un frate mai mare. [...] Fratele mai mare, în sensul pe care îl dau acestei noțiuni, rămâne rar și tocmai de aceea, de neînlocuit. [...] – *Deosebirea între a scrie pentru copii și a scrie pentru adulți e mare sau mică?* – Nu cred în apartheiduri literare. Există literatură mică, gângav-împleticită și pentru adulți. Este posibil însă ca textele kitsch pentru copii, textele de plagiatură a naivității, în genul atâtor cărți poștale copertate să se fabrice mai ușor. [...] Pâinea pentru copii se face mai ușor? Dar grâul acestei pâini? E cu puțință ca devizul literaturii pentru copii să fie diferit dar nu mai puțin încărcat: fascinantul, humorul, grațiosul, patetismul sau măcar tandrețea, parabola, paradoxul, vitalismul, epica densă, tot ceea ce contribuie la realizarea deontologiei sale formative, dar nu lipsită de hedonistică, iată atâtea «materiale» nu la îndemâna oricui. Gellu Naum, Nina Cassian, Ion Caraion, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Fănuș Neagu, Nicolae Velea, Constanța Buzea, Tiberiu Uțan au scris și pentru copii. Ce-i drept, mai rar. N-aș conchide de aci că le-ar fi fost mai...greu. Aici, ca în orice alt domeniu de creație, a inventa este a înțelege. – *Când și cum s-a produs prima tentativă de ieșire în public cu o scriere literară?* – În cadrul societății literare a liceului «Avram Iancu» din Brad, sub îndrumarea profesorului Pompiliu Nișca. Tot pe atunci împânzeam copacii din spatele casei domnișoarei Olimpia B. cu triste suspine versificate. Dar mult mai târziu, prin 1933, prima tentativă era cât pe aci să fie și ultima. Stabilisem cu Octav Pancu-Iași o întâlnire la Radio, unde el era directorul emisiunilor pentru copii. Mă aflam cam de un sfert de ceas în anticamera sa, când mi-a fost dat să aud pe secretara ce tocmai predă «problemele» schimbului său: «Vezi că vine un profesoraș, unu' Sîntimbreanu... Fă-i vânt!» Mi-am ridicat din fotoliu cei 204 centimetri și 118 kilograme, bine șlefuite de antrenorul Jim Călinescu în sălile de box ale Facultății de Drept. «Eu sunt profesorașul». Atât am spus. Peste câteva zile s-a transmis povestirea *Postașul*, inclusă peste trei ani în primul meu volum de schițe umoristice «Cu și fără ghiozdan», apărut la Editura Tineretului. Datorez mult – și nu sunt singurul – lui Octav Pancu-Iași, acest extraordinar animator, și nu am nicio îndoială că în literatura mondială pentru copii una din cele mai fascinante trecători spre sufletul copiilor va purta numele lui.” ■ Ion Maxim își începe cronică cu enumerarea celor patru ediții anterioare celei de față, a volumului *Viața lui I.L. Caragiale – Caragialiana* (Ed. Eminescu, 1977) de Șerban Cioculescu, prima ediție fiind din 1940 la Editura Fundațiilor „în bune condiții grafice și cu 13 planșe”, a doua din 1969 „la care s-au adăugat trei ca-

pitole noi, îmbogățindu-se cronologia, aducându-i-se unele rectificări de date și retușe stilistice, trimiterile ridicându-se de la 423 la 470”, a treia de la B.p.t. în 1972 „reproducând, fără modificări, ediția precedentă”; cronicarul prezintă în continuare diferitele opinii critice exprimate de-a lungul timpului de către Octav Șuluțiu, Nicolae Iorga, G. Călinescu, Vladimir Streinu; dintre acestea cea mai necruțătoare fiind a lui Șuluțiu, Călinescu susținând că este o realizare „pe marginea documentelor, topografic”, Vl. Streinu apreciindu-l pe Cioculescu pentru „probitatea” cercetării și a efortului de restituire a adevărului, N. Iorga scriind despre monografie că „este una dintre cele mai bune biografii pe care le cunosc”; Ion Maxim încearcă să strecoare propria părere: „Șerban Cioculescu nu s-a sinchisit deloc de aceste critici. A lăsat cartea cu structura ei de la început, adăugându-i doar câteva capitole noi, iar în *Caragialiana*, a adunat alte date, unele din ele, fiind la publicare, inedite. Sigur, în perspectiva sintezei, Șuluțiu are dreptate, dar criticul a adoptat altă perspectivă, înțeleasă și aprobată de Călinescu, perspectiva topografică. [...] Dar cine se va încumeta în viitor să scrie despre viața și opera lui Caragiale, nu va putea trece peste contribuția, cu adevărat esențială a exegezei lui Șerban Cioculescu, chiar dacă i se pot aduce unele corecturi sau atinge o altă interpretare.” ■ Carmen Odangiu scrie un eseu *Despre literatura pentru copii* în care face referiri la poezii aflați în ipostaza de autori de literatură pentru copii precum Ion Caraion, Nina Casian, Ștefan Augustin Doinaș, pe acesta din urmă aducându-l în prim plan cu volumul *Povestea celor zece frați*. ■ Lui Emil Brumarul i se publică „trei fantezii”: *Balada piratului negru* („Îmi era la haină gaica/ De argint și beam vârtos/ Numai romuri de Jamaica/ Din sticle cu gâtul gros”), *Numărătoare pentru copii și adulți* („Elefantul/ Dă/ Din/ Trompă/ Strada/ Gării/ Dă/ Din/ Pompă/ Avionul/ Dă/ Din/ Bombă/ Însă/ Nimeni/ Nu/ Sucombă.”) și *Viața, mărirea și decăderea Bul-bucului dantelat*. Mai sunt publicate patru poezii de Vasile Versavia și mici fabule în proză de Ion Ciolănescu: *Despre iepurașul care visează*, *Elefantul, furnica și crocodilul*, *Cum a rămas un ceas cu cuc fără cuc*. ■ Tableta stilistică a lui G. I. Tohăneanu ne dezvăluie valorile stilistice ale diminutivării din *Dumbrava minunată*, tableta având un titlu omonim.

● [„România literară”, nr. 22] Locul obișnuit al articolului de fond găzduiește, de această dată, o primă parte din *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* la Conferința națională a scriitorilor, desfășurată pe 26 și 27 mai. Textul comunicării ocupă peste trei pagini. Între altele, Nicolae Ceaușescu vorbește despre rolul literaturii și despre realizările din domeniul literelor: „Literaturii, artei în general – ca formă de manifestare a conștiinței sociale – îi revine un rol important în realizarea programului de educare și formare a omului nou, în marile înfruntări ce se desfășoară în lumea de azi pentru progres, bunăstare, securitate și pace, pentru cauza libertății, demnității și fericirii omului. Este o mare satisfacție pentru noi să putem constata că, în anii socialismului, scriitorii din România s-au angajat cu putere, prin operele lor, prin întreaga

lor activitate, în slujba Țelurilor nobile ale partidului nostru comunist, ale poporului român, atât în lupta pentru transformarea revoluționară a societății noastre, cât și în eforturile pentru promovarea politicii de prietenie și conlucrare cu alte popoare, pentru o lume a colaborării, păcii și progresului. Scriitorii din toate generațiile, fără deosebire de naționalitate – români, maghiari, germani, sârbi și de alte naționalități – au dat societății opere literare de valoare, în toate genurile creației, și într-o mare diversitate de stiluri, care poartă amprenta spiritului nou, revoluționar, ce animă societatea noastră, a preocupărilor și aspirațiilor poporului, a mărețelor sale succese în edificarea orânduirii sociale pe pământul României. Lucrările inspirate din realitățile țării, din lupta constructorilor socialismului, din bogata noastră istorie s-au bucurat și se bucură pe bună dreptate de prețuirea cititorilor. Cifrele dau o imagine grăitoare asupra dezvoltării creației noastre literare, a condițiilor pe care partidul și statul le-au asigurat scriitorilor, a climatului fertil, stimulator, în care se desfășoară viața literară a țării noastre în anii socialismului. Este elocvent faptul că, față de anul 1949, numărul titlurilor de carte reprezentând producția literară originală a crescut de 3 ori în 1976, iar tirajul acestora de 5 ori, ridicându-se la aproximativ 11 milioane de exemplare. [...] Iată de ce doresc, cu prilejul Conferinței naționale, să adresez cele mai calde felicitări scriitorilor care au abordat cu curaj și îndrăzneală problemele complexe ale dezvoltării societății noastre, și să vă doresc tuturor să acționați cu și mai multă fermitate și îndrăzneală – nu mă refer la latura estetică, aceasta este o problemă a fiecăruia – pentru a făuri opere tot mai valoroase, demne de epoca pe care o trăim, să participați tot mai activ la mărețele transformări care au loc în România”. □ Printr-un articol redacțional sunt trasate unele *Răspunderi*: „Prețioase indicații și sugestii au fost date cu privire la activitatea cercurilor și cenaclurilor literare care trebuie să capete o pondere tot mai mare în viața asociațiilor și a Uniunii Scriitorilor. Cu pregnanță a fost subliniată îndatorirea scriitorilor noștri de a desfășura largi contacte cu creatorii de artă progresiști din toate țările, participând activ la viața culturală internațională, la circulația valorilor artistice autentice, înaintate, cu caracter profund umanist, care servesc omului, prieteniei dintre popoare, cauzei destinderii și păcii. Referindu-se la Expoziția cărții, cuprinzând opere literare apărute în ultimii cinci ani, tovarășul Nicolae Ceaușescu a apreciat amploarea muncii de creație literar-artistică, a activității editoriale, de tipărire și răspândire a cărții în mase, a dezvoltării presei și radioteleviziunii, atât în limba română, cât și în limbile naționalităților conlocuitoare. De unde și caldele felicitări adresate scriitorilor care au abordat cu curaj și îndrăzneală problemele complexe ale dezvoltării societății noastre, urând tuturor încă mai multă fermitate și îndrăzneală pentru a făuri opere tot mai valoroase, demne de epoca pe care o trăim, participând tot mai activ la mărețele transformări care au loc în România”. □ Este prezentată o variantă prescurtată a *Raportului Consiliului Uniunii Scriitorilor*. □ Desfășurarea *Conferinței naționale a scriitorilor*. 26-

27 mai se reflectă într-un montaj cu fragmente *Din cuvântul participanților*. Reproducem, în continuare, unele alocuțiuni rezumate în material. □ „În cuvântul său, poetul Nichita Stănescu a evocat grija de care s-au bucurat din partea Uniunii Tineretului Comunist tinerii scriitori, relevând că aceasta se impune și în prezent. El a adus un omagiu maeștrilor literaturii noastre care au îndrumat primii pași ai scriitorilor din generația sa în drumul lor spre afirmare. Referindu-se în continuare la unele probleme ale breslei scriitoricești, vorbitorul a spus: «Literatura noastră are o problematică, nu are cazuri. De cazuri sunt vinovați unii dintre noi care în loc să muncească păzesc munca». Noi, scriitorii – a subliniat el – facem parte din clasa muncitoare, din clasa țărănească. Rostul nostru este de a fi în sprijinul poporului nostru, al românilor, al maghiarilor, al germanilor care cu cinste clădesc societatea noastră. Pornind de la ideea că «rolul uniunii noastre, al breslei noastre de muncitori, este grija față de floarea țării», față de «tânăra generație a patriei», poetul a propus ca școala să contribuie mai mult la cunoașterea marilor valori ale tezaurului culturii noastre naționale. «Noi, scriitorii – a spus el în încheiere – nu uităm cea de-a doua sarcină fundamentală a noastră, aceea de a acționa. Arta nu este numai o visare. Arta este și acțiune.» □ „Se știe că în ultimii 10-12 ani – releva în intervenția sa prozatorul Constantin Țoiu – proza a înregistrat succese evidente. Acest fenomen literar dovedește că lumea noastră urcă pe cotele din ce în ce mai înalte de civilizație ale unei conștiințe de sine individuale și comune care ne face pe noi, toți scriitorii, să scriem cu maximum de efort, de răspundere». În cuvântul său, vorbitorul a subliniat, între altele, și necesitatea de a se acorda o atenție permanentă scriitorilor tineri, propunând tipărirea trimestrială a unor caiete de proză, poezie și critică – opere ale unor tineri oameni de litere care nu și-au putut găsi loc în paginile publicațiilor din motive obiective. El a cerut, de asemenea, editurilor să sprijine mai atent literatura reportericească.” □ „Când tovarășul Nicolae Ceaușescu a numit scriitorii ajutoare de nădejde în edificare orânduirii noi socialiste – a subliniat în cuvântul său Mihai Beniuc – a exprimat un adevăr ce stă la baza statutului nostru, al creatorilor de literatură, a activității noastre artistice și obștești, care se desfășoară în mod organizat, cu sprijinul și grija partidului și statului. Este necesar, așadar, să fim conștienți de rolul nostru în viața culturală și socială a țării, de răspunderea noastră în fața poporului. Totul e ca nimeni din rândurile noastre să nu înșele nădejdea pusă în noi. Ceea ce este cert pentru noi, toți, este că avem despre lume o viziune comună, fondată pe socialismul științific, pe ideologia marxist-leninistă, și că în orice limbă am scrie – română, maghiară, germană ori alta – e necesar să folosim limbajul socialismului și comunismului, căci ne adresăm unui popor ce construiește socialismul multilateral dezvoltat». «Avem – a continuat el – un om nou într-o țară nouă, care nu este însă scutită de greutate și care depune mari eforturi pentru depășirea lor, militând, totodată, pe plan internațional, pentru crearea unei lumi mai bune și mai drepte, o lume a progresului și păcii.

Pentru noi, scriitorii, această țară, acest om nou constituie un imens teren de investigație și o inepuizabilă sursă de inspirație. Să reflectăm această realitate generoasă în opere literare veridice, cu mijloace de expresie adecvate».”

□ „Ce sunt scriitorii, care este menirea lor?» – se întreba Geo Bogza în tableta sa rostită de la tribuna conferinței. Evocând «Lunga galerie de părinți» – «Marii scriitori ai neamului nostru și ai lumii» – care «de-a lungul vremii, n-au încetat să-i zămislească ființa lăuntrică, sufletul, mintea, conștiința», Geo Bogza spunea, în concluzia pledoariei sale: «Copii fericiți ai unor iluștri înaintași, am spus, unii dintre noi mai demult, alții mai de curând, la ora când pe umerii noștri apasă imensa răspundere de a fi la rândul nostru părinți. Am socotit întotdeauna că a zămisli copii, în ordine biologică, este un act de o excepțională gravitate, un act cu implicații de nebănuit în însăși devenirea lumii. Cu atât mai mult socotesc aceasta atunci când nu-i vorba de copiii unei singure familii, ci de aceia ai unei întregi națiuni. Așa cum ne înspăimântă ideea unor prunci schilozi, se cade să ne înspăimântăm și de aceea a unor generații schiloade sufletește. Dacă sunt sacre legile după care se zămislesc pruncii, nu mai puțin sacre sunt legile scrisului. Menirea sfântă a scriitorului este să acumuleze, confruntându-se cu vremea sa și semnalându-i erorile, cât mai multă conștiință, spre a o transmite întregului său neam. În cea mai nobilă și adevărată accepțiune a cuvântului, scriitorii asta sunt: conștiințe făuritoare de conștiințe».”

□ „În cuvântul său, Al. Piru, mărturisindu-și interesul său față de literatura contemporană, arăta că singura sa preocupare de critic este aceea de «a judeca și aprecia conform unor norme și criterii care s-au aplicat dintotdeauna pentru a distinge între scriitori și veleitari». Referindu-se la unele aspecte ale valorificării moștenirii literare, vorbitorul s-a pronunțat pentru urgentarea reeditării «Istoriei literaturii române de la origini până în prezent» a lui George Călinescu. ” □ „Avem multe temeuri și sper să avem în fața noastră multă vreme, arăta Nicolae Dragoș, pentru a medita profund la ideile cuprinse în cuvântarea secretarului general al partidului, idei cu care, asemenea dumneavoastră tuturor, îmi exprim deplinul acord, convins fiind că în esență am fost îndemnați la acțiuni mai responsabile în viața scriitoricească, la o relație scriitoricească echilibrată, a cărei finalitate să fie producerea unor opere literare mai valoroase decât până acum». Declarându-se de acord cu opiniile critice referitoare la nivelul artistic necorespunzător al unor creații pe teme patriotice, vorbitorul sublinia: «Mulți alți poeți români contemporani propun literatură patriotică de veritabilă valoare. Mă gândesc că, în paralel cu negarea a ceea ce nu este de valoare, este o datorie de onoare a noastră să punem mai mult în lumină valorile reale ale literaturii patriotice, pentru că, după opinia mea, va fi de un mai mare folos pentru literatura română dacă, în loc de a întârzia prea mult în jocuri de cuvinte rimând strămtori de mai departe ori de mai aproape cu nume exotice, vom propune noi înșine poezie patriotică veritabilă». În încheierea intervenției sale, vorbitorul a făcut o serie de propuneri privind întărirea demo-

crației în viața Uniunii Scriitorilor.” □ „În prima parte a cuvântului său, poetul Dan Deșliu a făcut propuneri privind unele prevederi ale noului Statut. Apoi, el a abordat tema literaturii patriotice, remarcând că «patriotică – în unicul sens posibil – a fost, va fi întotdeauna creația autentică superioară, arta autentică, din care se alcătuiește chipul spiritual al unui popor. Aceasta – și numai aceasta – intră în patrimoniul culturii proprii și, probabil, al celei universale». Vorbind, totodată, despre necesitatea revigorării prozei satirice, el a arătat că arta scrisului trebuie să devină un sprijin mai eficace în lupta pentru afirmarea principiilor echității socialiste în patria noastră.” □ „Literatura română – a spus în cuvântul său Fănuș Neagu –, teren al îndoielii cu vreo 20 de ani în urmă, cunoaște astăzi, prin grija Partidului Comunist Român și a tovarășului Nicolae Ceaușescu, o dezvoltare armonioasă și, uneori, clipe de glorie ce se vor înscrie în conștiința posterității». [...] «Scriitorii adevărați din România n-au putut niciodată, și cu atât mai puțin astăzi, să privească lumea prin gaura cheii. Trădarea principiilor fundamentale ale artei duce, inevitabil, la o desfrunzire timpurie. Partidul nostru comunist ne cere un cântec amplu și răscolitor, și când ne cere acest lucru partidul reînobilează literatura și cu funcția ei de negație. Căci nu trebuie să uităm nici o clipă că în societatea socialistă găsim uneori, sub aparența binelui, bălți stătute, fumegai și bulbocire mic-burgheză, înțepenire, nepăsare sau îmbuibare și obtuzitate». [...] În încheiere, vorbitorul a spus: «Trebuie să afirm răspicat, sincer și cu recunoștință, că ne bucurăm de respect și iubire din partea partidului și statului, a secretarului său general. Sunt, acestea, garanții că literatura română de azi va binemerita omagiul viitorimii. Căci, așa cum spune poetul, noi suntem nu numai urmașii iluștrilor noștri înaintași, ci și strămoșii celor ce ne vor urma. Cred în lumina literaturii române, cred în acest lucru, așa cum cred că steaua către care tinde să ajungă coloana nesfârșită a lui Brâncuși împrumută în numele lor chip de pasăre liră, roagă Luna să-i țină locul și coboară pe un stâlp de pridvor oltenesc, unde stă și privește bine în jur ca să povestească apoi celorlalte stele din cer despre miracolul sărutului și făgăduința tăcerii din acest colț răcoritor al pământului».” □ „În cuvântul său, Dinu Flămând s-a referit la problemele tinerilor scriitori: «Vreau să spun – a arătat el, între altele, – că în repetate ocazii am auzit la de oameni vârstnici, de la scriitori pe care îi respectăm în mod profund, relatări despre perioada tinereții lor, despre acele cenacluri frumoase, despre acele întâlniri care stăruie în amintire. Nu mai departe decât acum vreo zece sau cincisprezece ani exista un cenaclu al tinerilor scriitori din toată țara ce se întrunea la Sinaia. Nu au dezbătut mari lucruri, nu au pus țara la cale, dar s-au întâlnit și au discutat și probabil că avântul lor a primit atunci un nou impuls. Mă gândesc că asemenea simple formule organizatorice pe care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, le încuraja în cuvântul său adresat nouă, pentru că ele sunt viabile și dovedesc eficiență, ar fi primul pas în a da șansa scriitorilor să discute despre problemele lor, care uneori sunt minore,

alteori majore, dar sunt ale lor. De aceea cred că vechile formule pot fi reînvia-
te cu profit nu numai pentru tinerii scriitori, dar și pentru scriitorii de alte vâr-
ste. Vreau să spun că aceste cerințe sunt izvorâte, îmi sunt sugerate de respec-
tul pe care știu că îl au toți tinerii scriitori față de marii noștri scriitori în viață.
Acest respect aș vrea să-l vedem răsplătit într-un fel de o generozitate mai ma-
re». În acest context, vorbitorul s-a referit în mod critic la revista «Luceafă-
rul», care nu încurajează, după opinia sa, pe tinerii scriitori.” □ „La începutul
cuvântului său, Ion Băieșu s-a referit la necesitatea întăririi democrației în
viața Uniunii Scriitorilor, făcând o serie de propuneri privind noul statut supus
discuției. În continuare, oprindu-se la unele aspecte ale activității creatorilor de
literatură, el s-a pronunțat pentru înființarea unei secțiuni de satiră și umor a
Asociației scriitorilor din București, care ar putea să îndrume și cenaclurile și
brigăzile artistice de agitație din Capitală. Ca argument în sprijinul acestei
propuneri, Ion Băieșu s-a referit la succesul pe care îl cunoaște cenaclul
umoristilor al Uniunii Scriitorilor: «Am fost și noi în foarte multe județe, în
școli, în uzine, în cluburi, la sate și de fiecare dată ne-am bucurat de participa-
rea a 40-50 de scriitori și actori de prestigiu». Scriitorul a formulat, de aseme-
nea, propunerea de a se înființa sau profila o casă de filme pentru producția de
comedii cinematografice: «Cred că există suficiente forțe scriitoricești și regi-
zorale pentru a satisface măcar o bună parte din nevoia teribilă de comic a pu-
blicului nostru.» □ „Evocând tradițiile culturale ale Clujului-Napoca, «orașul
care este și istorie», D.R. Popescu arăta că «Această istorie este astăzi a uni-
tății prin gânduri, prin meditație și prin scris a celor care creează în limba lui
Arghezi sau în aceea a lui Ady», fiindcă aici «istoria este azi un sentiment al
patriei comune». Dezvoltând această idee, vorbitorul sublinia că: «Patriotismul
înseamnă în primul rând cunoașterea locului unde te afli, a șirului de oameni
din care te tragi și al oamenilor cu care zi de zi îți împarți viața». «Pentru că
patriotismul este, în primul rând, o parte a dragostei față de oameni, oamenii
fiind florile pământului, după cum spunea un distins romancier român». [...] Arătând că în orașul «Mirabilei semințe» se petrece și o «minunată alchimie»,
în care «poezia lui Arghezi și Blaga intră în dialog cu aceea a lui Petrófy și
Ady», iar operele scriitorilor contemporani se citesc în ambele limbi, vorbito-
rul sublinia că se «continuă, astfel, în mod strălucit, o tradiție ce făcea ca, în
inima Transilvaniei, intelectualii români și maghiari să se cunoască teme-
nic.» □ „În cuvântul său, Ștefan Augustin Doinaș a semnalat în mod critic
«alergia irarațională» față de anumite cuvinte din bogatul fond al limbii române
la «anumite organisme de utilitate socială, al căror rol este acela de a furniza
poezia bună». Citând ilustrații înaintași, «care ne-au învățat ce înseamnă magia
poetică», vorbitorul a furnizat o serie de exemple de regretabile intervenții
«pudibonde» asupra unor texte poetice. «Președintele țării a rostit ieri de la
această tribună cuvinte de maximă înțelegere față de munca noastră – a spus
vorbitorul în încheiere. Ideea lor de bază a fost expusă limpede și categoric».

Ele conțin – a continuat el – «un adevăr care ne onorează, un adevăr cu atât mai valabil, cu cât e vorba de poezie, structură verbală sublimă, dar fragilă, în contextul căreia cea mai mică ingerință străină de spiritul ei duce la compromis și la rutină.» □ „Pledând pentru caracterul militant al artei, criticul Romul Munteanu releva că «arta patriotică trebuie să-și aibă pulsul ei firesc, care duce spre adevăratele capodopere ale genului». «Ne sunt prea scumpe sentimentele de dragoste de țară, ne iubim prea mult istoria pentru a nu ne îndurera faptul că aura lor excepțională este manipulată și desacralizată de scriitorii fără vocație». «Bătălia literaturii este pentru eternitate. Dacă construim edificii pentru milenii, să lăsăm și artei aceste mari privilegii, pe care nu le-a luat nimeni, decât, uneori, prejudecățile noastre» – a remarcat vorbitorul. «Să nu-i mai transformăm – a adăugat el – pe unii scriitori stimabili din generația celor clasicizați în statui în viață, fiindcă unora gipsul monumentului le-a ajuns la brâu și le împiedică mersul firesc în viață, îi transformă în dictatori infailibili ai literelor românești.» □ „În cuvântul său, Marin Preda a făcut unele reflecții asupra condiției de scriitor. «Nivelăm gropile și construim mirifice orașe în care, prin efortul uman, vin lumina electrică, apa caldă, confortul în plin ger și viscol. La adăpost, un om scoate din bibliotecă o carte și începe s-o citească. Ei bine, a venit rândul nostru. Cine suntem noi? Suntem scriitori. Iată de ce m-am simțit ispitit să abordez problema acestei condiții». Vorbitorul a amintit că există o lege a drepturilor de autor, «o cucerire a principiilor care au stat la baza revoluției noastre culturale», lege care «s-a îmbunătățit în două etape, între care în ultima, prin grija personală a tovarășului Nicolae Ceaușescu». Vorbitorul și-a încheiat cuvântul printr-un elogiu pentru cititori. Relevând faptul că, la cartea românească de calitate, un tiraj de 100.000 de exemplare a devenit astăzi insuficient, el a încheiat: «E un semn că literatura noastră este în plină înflorire. Urez generațiilor tinere succes în această întâlnire cu un cititor avid de cultură, care își are puțini egali în lume.» □ „Eugen Jebeleanu a semnalat, în cuvântul său, că tirajele nu sunt stabilite întotdeauna după criteriile valorii estetice a lucrărilor care văd lumina tiparului. «Am să vă dau câteva exemple. Al. Philippide, marele nostru coleg, care din păcate nu a putut să fie prezent în mijlocul nostru, la operele lui apărute la Editura Minerva are un tiraj de 1.350 exemplare, Radu Boureanu tot 1.350. Mihai Beniuc tot 1.350 de exemplare ș.a.m.d. Iar pentru tineri între 20-25 de ani, ca și tineri care se apropie de 40 de ani, tirajul este între 400 și 800 de exemplare. În schimb, pentru romane polițiste – 100.000 exemplare. De asemenea, 12.500 exemplare pentru tratate de bridge. N-am nimic împotriva bridge-ului și nici împotriva șahului. Dar să ne întrebăm – e bine așa? Părerea mea e că nu este bine. Trebuie să dăm Cezarului ce este al Cezarului și scriitorului adevărat ceea ce este al lui.» □ „Dorin Tudoran s-a referit, în intervenția sa, la probleme ale «integrării optime a scriitorilor la viața Cetății», la condiția lor socială, relevând faptul că, în nenumărate rânduri, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae

Ceașescu, a subliniat încrederea de care se bucură scriitorii în societatea noastră. Referindu-se la necesitatea conducerii de către partid a literaturii, vorbitorul a arătat că «scriitorul, artistul României socialiste înțelege foarte bine că tocmai nobila slujire a intereselor primordiale ale patriei sale reprezintă condiția creatorului». În acest context, el a criticat unele aspecte din activitatea unor funcționari culturali, modul cum înțeleg aceștia să-și îndeplinească sarcinile ce le revin în raporturile lor cu scriitorii.” □ „Critical Mihai Ungheanu, în cuvântul său, și-a exprimat dezacordul cu faptul că darea de seamă a Uniunii la această conferință nu amintește numele unor scriitori care fac cinste literaturii române contemporane, omițând titluri reprezentative ale operelor acestei perioade. [...] În continuare, vorbitorul a citat o serie de scrieri remarcabile ale ultimilor ani, opere aparținând unor autori din diferite generații, remarcând că evoluția noilor promoții literare este un fapt din cele mai îmbucurătoare, demn de atenția unei conferințe naționale a scriitorilor. Subliniind că «respectul pentru valoarea literară și pentru talent trebuie să rămână un criteriu decisiv în apreciere», vorbitorul a subliniat că, «în evaluarea unor opere, unii critici nu s-au arătat la înălțimea misiunii estetice și politice ce le revine», menționând că «acolo unde există și mesaj politic și valoare literară, a te face să vezi doar imperfecțiunile, printr-o interpretare exclusiv estetizantă, înseamnă a declina responsabilitatea integrală a actului critic.» □ „În intervenția sa, poeta Ileana Mălăncioiu a spus, printre altele: «Poporul român citește cărțile, și sunt fericită că trăiesc într-o țară unde cărțile bune nu zac în librării». «Am fost profund emoționată să constat că, după catastrofa din 4 martie, oamenii își căutau în moloz cărțile, că, în librării și la standuri improvizate, se vindeau, în acele clipe grele, cărți. Nu există nici o îndoială că legătura dintre scriitor și popor este un fapt real, de necontestat». «În ceea ce are esențial profesia mea, urmăresc ceea ce face clasa muncitoare și țărănimea muncitoare și iau modele de la ele». În continuare, vorbitoarea a pledat pentru o mai atentă, o mai plină de grijă încurajare a tinerilor creatori, care trebuie să se bucure nu de «un statut social de favoare», ci de o apreciere justă a contribuției lor la dezvoltarea culturii materiale și spirituale a țării.” □ Au mai luat cuvântul la Conferința națională a scriitorilor și Constantin Chiriță, Mihnea Gheorghiu, Corneliu Leu, Laurențiu Fulga, Domokos Géza, Titus Popovici, Ioana Postelnicu, Hedi Hauser, Dumitru M. Ion, Ion Lăncrăjan, Lajos Létay, Ioan Grigorescu, Ion Nicolescu, Mircea Radu Iacoban, Ioan Alexandru, Paul Anghel, Catinca Ralea, Ion Hobana, Anton Breitenhofer, Huszár Sándor, Leonid Dimov. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu discută despre *Efemeridele anilor 1877 și 1878* din volumul lui I.M. Ștefan, *De la Podul Mogoșoaiei la Calea Victoriei*. ■ *Un fel de „bala-de”, alt fel de „idile”* comentează Laurențiu Ulici la *Prima verba*. Este vorba despre două volume de versuri: *Elegie pentru ultimul crâng* de Mariana Bojan și *Memoria lirei* de Radu Felix. ■ În cronica sa, Nicolae Manolescu cuprinde două volume de *Poezie intelectuală*: cel semnat de Aurel Rău, *Cuvinte deasur-*

pra vămii și Uneori, plutirea de Dorin Tudoran. Despre poeziile lui Aurel Rău cronicarul susține că „mai mult învăluie decât dezvăluie. Aurel Rău e un confesiv paradoxal, dintr-un principiu de economie lirică (cel puțin în ultima vreme), cultivând lapidaritatea, definiția, crochiul. Se simte pe alocuri uscăciunea. Lirica aceasta nu e niciodată abundentă, senzorială, vitală, ci, din contra, rece, intelectualizată, ușor artificială. Aș zice chiar: livrescă. Impresia e mereu filtrată, peste trăirea imediată se suprapune reminiscența culturală”. Analizând cea de-a treia cartea a lui Dorin Tudoran, *Uneori, plutirea*, Nicolae Manolescu se raportează la operele anterioare ale poetului: „Cred că volumul cel mai original al lui Dorin Tudoran rămâne *Mic tratat de glorie*. S-a întâmplat apoi ceva cu acest poet foarte înzestrat care, în loc să-și precizeze maniera, pare a și-o ști mai puțin bine chiar decât la debut. Nu fastul ori prețiozitatea mă supără acum (ele pot fi în definitiv la fel de organice precum simplitatea), ci impresia de contrafacere, de, cum spuneam, transcripție. Dorin Tudoran e un poet rafinat și subtil, dar se simte la el o oarecare carență a fondului: de aici, ritualizarea, protocolul, pompa. În orice caz, e prematur să ne facem o idee definitivă. Îl cred în stare să ne-o dea peste cap la următoarea carte”. ■ Fănuș Băileșteanu recenzază *Augustele iubiri* ale lui Dumitru Bălăeț. ■ Ion Pop publică un amplu interviu cu *Jean Starobinski*: „*Critica – un ansamblu de întrebări puse lumii, fie însuși, textului*”.

● [„**Tribuna**”, nr. 22] Cuprinde versuri de Mircea Vaida, Mariana Bojan, Radu Cosașu, precum și însemnări de jurnal de Panait Istrati (traduse și prezentate de M. C. Runcanu). ■ Cu ocazia desfășurării în zilele de 26 și 27 mai a Conferinței naționale a scriitorilor la București, redacția elaborează editorialul *Literatura – o acțiune umanistă*: „Poezia se face tot mai mult ecoul înaltelor sentimente ale Cetății. Proza încearcă să surprindă fizionomia societății românești în plin proces revoluționar, tinzând spre opere monumentale și de larg ecou la public. Dramaturgia înregistrează, mai ales în ultima vreme, un revirement semnificativ, piesa de teatru devine o piesă-dezbatere. Critica și-a sporit eficiența estetică, îndeosebi în direcția valorificării atente, complexe, a marilor autori naționali, clasici și moderni, a principalelor curente și mișcări literare. Reversul medaliei se face și el simțit, carențele vieții noastre literare nu pot fi trecute cu vederea. Balastul poeziei ocazionale, festive; oculirea inabilă a conflictelor actuale în proză; emfaza anumitor piese de teatru; absența teatrului satiric; în fine, o inexplicabilă timorare a criticii literare, lipsa ei de operativitate și de angajare filosofică mai adâncă sunt neajunsuri evidente, care fac uneori ca balanța valorii literare să devină incertă”. ■ Este publicată *Scrisoarea* adresată de Conferința națională a scriitorilor lui Nicolae Ceaușescu. ■ În secțiunea *Cronica literară*, Victor Felea consideră că placheta *Stele fixe* (Eminescu, 1977) de Gheorghe Pituț marchează maturitatea literară a acestuia: „...se întoarce acum spre o poetică mai stăpânită, mai riguroasă, înclinat să aprecieze mai ales valorile tradiționale și clasice ale versului, precum și o atitudine etico-

socială mai echilibrată”. ■ Mircea Zăciu discută în *Alte lecturi și zile (VIII)* al treilea manuscris rămas de la savantul Al. Borza, *Amintirile unui naturalist din Alba-Iulia, notițe autobiografice*. ■ N. Prelipceanu semnează articolul *George Bacovia*, iar Dan Rebreanu textul *A fi copil*. ■ Cornel Ungureanu continuă analiza prozei lui Vasile Rebreanu în a doua parte articolului *Despre întemeierea cuvântului*, început în numărul precedent: „Multe sugestii din Dostoievski există în tripticul *De chemat bărbatul pe stele* (I. *Fapta*, II *Talita Kumi*, III *Țiganca albă*), unul din momentele de vârf ale literaturii lui Vasile Rebreanu. Atmosfera stranie, de vis, prin care e văzut satul, cu gesturi ce par a aparține magiei, impenetrabile în esența lor, aparține performanțelor literare. Rostirea eliptică sporește rolul sugestiei, spațiul acordat pre-simțirilor, demoniei”. ■ György Beke prezintă lucrarea lui Dezső Kozma, *Moștenirea lui Petofi* (Kriterion, 1976).

3 iunie

● **[„Contemporanul”, nr. 22]** Constantin Coșman scrie despre: *Pentru o literatură umanistă, militantă*: „Punând în corelație angajarea în numele idealurilor și valorilor fundamentale ale societății noastre, cu libertatea de a exprima aceste idealuri și valori în formele artistice pe care le consideră cele mai potrivite cu măiestria și personalitatea lor, partidul oferă oamenilor de litere și de artă un privilegiu pe cât de mare pe atât de responsabil: a făuri pentru prezent și pentru posteritate imagini durabile și concludente ale acestui tip de maximă densitate și semnificație al istoriei noastre”. ■ Dumitru Micu vede în cartea lui Augustin Buzura, *Orgolii, Romanul destinului creator*: „Ce fel de roman e *Orgolii*, romanul de curând apărut al lui Augustin Buzura? Pluridimensional, dominantele sale tipologic definitorii variază în funcție de unghiul critic din care este considerat. Prin cea mai mare parte a materiei constituente, scrierea este romanul unui mediu, al unui climat. Suntem introduși în lumea învățământului superior medical, mai precis: într-un institut, unde apropierea datei la care va fi ales un nou rector provoacă o erupție de patimi mocnite, o defilare a vanităților, o competiție înfrigurată a «orgoliilor». [...] Fresca include studiul caracterologic, analiza sufletească. «Orgoliile» exprimă naturi umane extrem de diferite, scot la iveală caractere sau trăsături de caracter cu o notabilă forță individualizantă. [...] Dar câte ar mai fi de spus! Superior precedentei cărți a lui Augustin Buzura, *Fețele tăcerii, Orgolii* este, negreșit, unul dintre romanele cele mai pasionante apărute la noi de la ultimul război încoace”.

● **[„Cronica”, nr. 22]** Sub semnătura Cronica apare editorialul *Scrisul, scriitorii*: „La sfârșitul săptămânii trecute s-a desfășurat, la București, Conferința Națională a Scriitorilor, eveniment remarcabil în viața politică și cultural-artistică a țării, moment de maximă concentrare a conștiințelor scriitoricești în efortul lor de a se privi din interior cu responsabilitate, cu spirit critic și de a-și afirma unitar crezul artistic, atitudinea civică; analizându-și activitatea din ul-

timii cinci ani, reliefând rolul esențial pe care partidul îl atribuie literaturii și artei în formarea omului nou, conferința a constatat mai întâi că cele mai bune opere produse în această perioadă răspund înaltelor îndatoriri ce le revin, ele fiind mărturia angajării depline și conștiente a scriitorilor din țara noastră în opera de construcție morală a caracterelor, de afirmare a valorilor noi noastre spiritualități și a vastului program educativ inițiat de partid. În Cuvântarea rostită la deschiderea lucrărilor – adevărat program ideologic pentru scriitori, pentru toți oamenii care lucrează în domeniul creației artistice – tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat rolul realizarea programului de educare și formare a omului nou, în marile înfruntări ce se desfășoară în lumea de azi pentru progres, bunăstare, securitate și pace. Exprimându-și satisfacția pentru întreaga lor activitate, în slujba țelurilor nobile ale partidului comunist, ale poporului român, secretarul general al partidului a apreciat efortul scriitorilor de a fi dat opere literare de valoare în toate genurile creației și într-o mare diversitate de stiluri, opere care poartă amprenta spiritului nou, revoluționar ce animă societatea noastră, a preocupărilor și aspirațiilor poporului, a mărețelor sale succese în edificarea orânduirii socialiste. Îndemnând scriitorii să acționeze cu fermitate și îndrăzneală în abordarea problemelor complexe ale dezvoltării societății noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a cerut, totodată, «să se străduiască să înțeleagă cât mai bine epoca în care trăiesc, să încerce să prezinte – în forme ce pot fi foarte diferite – cât mai veridic preocupările oamenilor, ale caselor sociale, să contribuie la înnobilarea ființei umane, la ridicarea nivelului general de conștiință al omului». Din raportul Consiliului Uniunii Scriitorilor și din dezbaterile aprinse care i-au urmat a reieșit cu claritate hotărârea scriitorilor de a îndeplini fără rezerve aceste mari și nobile sarcini pe care partidul le pune în fața tuturor creatorilor din România, de a evidenția cu mai multă forță artistică profundele transformări produse în structura socială a țării, de a reliefa mai convingător relațiile de tip nou dintre oameni, condiția umană de demnitate și egalitate deplină pe care socialismul o asigură tuturor cetățenilor patriei. Conștienți că literatura și arta trebuie să exprime universul spiritual al constructorilor socialismului, efortul lor pentru autodepășire, hotărâți să surprindă și să redea cu fidelitate diferitele ipostaze în care se manifestă atitudinea înaintată față de muncă și societate, virtuțile și trăsăturile morale ale omului nou, scriitorii l-au asigurat pe secretarul general al partidului, în scrisoarea pe care i-au adresat-o, că nu vor precupeți nici un efort în realizarea acestor sarcini: «Vom face totul ca să înscriem în cărțile noastre adevărul și frumusețea idealurilor revoluționare pentru care trăim și muncim laolaltă: scriitori români, maghiari, germani, de alte naționalități, pentru independența și fericirea patriei, pentru sporirea valorilor de cultură ale poporului la un înalt nivel ideologic-artistic (...). Conștienți de împlinirile, dar și de neîmplinirile activității noastre, ne angajăm să realizăm poezia acestor vremi eroice, proza edificării noii personalități umane, piesele de teatru capabile să illustreze virtuțile strămoșilor și

eroismul contemporanilor». Conferința Națională a Scriitorilor a fost o demonstrație a unității creatorilor în jurul partidului – care-i socotește «ajutoare de nădejde» – o dovadă a coeziunii moral-politice a tuturor generațiilor de scriitori, o afirmare a demnității profesionale și civice a întregii obști scriitoricești, hotărâște să-și pună întreaga forță de creație în slujba patriei, a poporului român din care face parte integrantă și inseparabilă”. ■ Pe prima pagină apare *Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de Conferința Națională a Scriitorilor*: „Mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, Conferința Națională a Scriitorilor din Republica Socialistă România, ale cărei lucrări s-au desfășurat în zilele de 26 și 27 mai 1977, în București, se face ecoul întregii obști scriitoricești pentru a vă exprima și cu acest prilej un fierbinte omagiu de dragoste și devotament, manifestându-și adevărată deplină la munca și năzuințele poporului român, care, sub conducerea înțeleaptă, îndrăzneată și clarvăzătoare a Partidului Comunist Român, a dumneavoastră, conducătorul nostru stimat și iubit, înfăptuiește sarcinile grandioase hotărâte de Congresul al XI-lea al partidului. [...] Rolul important atribuit creației literare în opera de formare și modelare a conștiințelor, în făurirea omului nou, bucuria de a se ști prețuită, dragostea și prețuirea dovedite acum, ca și în atâtea alte prilejuri, de dumneavoastră personal oamenilor de litere, constituie suportul cel mai de preț al muncii scriitoricești, al propășirii literaturii noastre. Noi credem în valorile umane, credem că aceste valori se pot afirma și exprima numai într-o societate liberă, ca a noastră, de care suntem mândri, credem că numai această societate socialistă poate să ridice România pe culmile progresului și civilizației. [...] Conferința Națională a Scriitorilor a dezbătut problemele creației literare și ale perfecționării vieții obștești ale scriitorilor. Ea a constituit proba maturității noastre, a conștiinței noastre comuniste, solicitate de nobile și dificile îndatoriri și răspunderi. Cu gândul la aceste îndatoriri către popor, către țară, către Partidul Comunist Român, ne exprimăm, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, din adâncul inimilor noastre, profunda recunoștință pentru grija pe care o arătați față de tot ce se făurește pe acest pământ și vă dorim sănătate și energie nesecată spre gloria României socialiste”. ■ Vasile Miftode semnează *Sensul ideologic al construcției culturale*: „Activitatea ideologică și politică a partidului comunist, de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste, codificare a normelor de conduită potrivit exigențelor societății noastre și mișcarea culturală organizată pe baza programului ideologic, a măsurilor stabilite la Congresul educației politice și al culturii socialiste direcționează întregul proces de dezvoltare culturală și formare a omului în societatea noastră. Acest amplu proces al activităților cultural-educative presupune elaborarea unor strategii corespunzătoare obiectivelor și direcțiilor specifice fiecărei etape de dezvoltare socială. Din această perspectivă se impune subliniat faptul că, în prezent, dezvoltarea socială în țara noastră este însoțită de un puternic «metabolism» demografic între sate și orașe – pe de o parte – și de un puternic impact

cultural rural-urban, pe de altă parte. Reconstrucția și confruntarea culturală – sau ceea ce unii sociologi și culturologi numesc aculturație – se desfășoară cu o intensitate tot mai mare atât în sate, cât și în orașe, în funcție de profunzimea transformărilor economice și de dezvoltarea industriei”. ■ Apare ancheta revistei *Ce editează centrele județene de îndrumare?*, la care răspund prof. Nicolae Nistor, Director adjunct al Institutului de cercetări etnologice și dialectologice (*O bogată activitate editorială*), Virgil Raicu, actor la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași (*Valoarea artistică*), Ion Mânzatu, metodist la Casa de cultură a tineretului din Iași (*Necesitatea unor scenarii de calitate*). ■ Virginia Burduja scrie despre colecția *Biblioteca contemporană*: „Considerând că rândurile de față constituie mai degrabă un prolog la viitoare discuții, nu încheiem înainte de a supune deliberării editorilor o sugestie. Pentru edificarea micilor sau tinerilor cititori, pentru completarea orizontului lor informațional, adăugarea de note biobibliografice ale autorilor cărților colecției Biblioteca contemporană ar fi salutară”. ■ Sub titlul *Conferința națională a scriitorilor* citim: □ Citat din *Cuvântarea rostită la Conferința națională a scriitorilor* de Nicolae Ceaușescu: „Literaturii, artei în general – ca formă de manifestare a conștiinței sociale – îi revine un rol important în realizarea programului de educare și formare a omului nou, în marile înfruntări ce se desfășoară în lumea de azi pentru progres, bunăstare, securitate și pace, pentru cauza libertății, demnității și fericirii omului”. □ N. Barbu, *Scriitorii și epoca*: „Lucrările Conferinței naționale a scriitorilor au stat sub egida înaltelor principii pe care secretarul general al partidului, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, le-a enunțat în cuvântarea rostită cu acest prilej. Scriitorii, pentru a răspunde nobilei lor misiuni, trebuie «sa înțeleagă cât mai bine epoca în care trăiesc (...), să contribuie la înnobilarea ființei umane» – a arătat cu înțeleaptă pătrundere iubitul și respectatul conducător al întregului nostru popor. [...] Acordul cu epoca, în înțelesul mărturiilor vii despre prezent, mărturii de transmis urmașilor, pare a fi fost, astfel, tema generală, de nimeni fixată dar simțită, într-un larg consens, de toți participanții la Conferința scriitorilor. Acest raport cunoaște, firește, nuanțe și posibilități pe care dialectica de neînălțurat a adevărului obiectiv și a subiectivității creează o presupune în numeroasele ei fațete. În această ordine de idei, în scrisoarea pe care i-au adresat-o tovarășului Nicolae Ceaușescu, cei prezenți la lucrările acestui semnificativ forum au consemnat ceea ce considerăm a fi reprezentat dominantă dezbaterilor: «Conștiinți de împlinirile, dar și de neîmplinirile activității noastre, ne angajăm să realizăm poezia acestor vremi eroice, proza edificării noii personalități umane, piesele de teatru capabile să ilustreze virtuțile strămoșilor și eroismul contemporanilor»”. □ Ștefan Oprea, *Condiția dramaturgiei*: „Doar dramaturgia nu s-a bucurat nici de data aceasta de atenția ce i se cuvine; în afară de referirile generale cuprinse în raport, nimeni nu a luat în dezbateri vreun aspect al creației dramatice. Faptul se perpetuează de mai multă vreme; în toate ocaziile se atra-

ge doar atenția ca dramaturgia merge de obicei în urma celorlalte genuri de creație literară. Superficialitatea unei asemenea atitudini este flagrantă. Dacă ne-am întreba de ce rămâne dramaturgia mereu în urma celorlalte genuri, am găsi foarte multe răspunsuri. Mai întâi pentru că în timp ce revistele sunt pline de poezie și (mai rar) de proză, teatrul ca literatură pătrunde extrem de greu în pagina tipărită; mai apoi pentru că în timp ce paginile de critică ale revistelor sunt rezervate aproape în întregime poeziei, prozei și criticii, de creația dramatică nu se ocupă nimeni, ea neintrând în preocupările criticii literare. [...] Faptul că de asta se ocupă critica teatrală nu-i o justificare suficientă, căci aceasta are unghiul ei specific din care privește, judecând literatura numai în clipa când devine spectacol. Lipsită astfel de unul din stimulentele esențiale – analiza critică – dramaturgia se dezvoltă, firește, mai greu. Vin apoi la rând greutatea firești de tot felul, care împiedică sau cel puțin tergiversează afirmarea textului dramatic, confruntarea lui cu publicul; între dramaturg și public se așează uneori prea mulți intermediari (adesea indiferenți față de destinul dramaturgiei), începând cu secretarul literar, continuând cu directorul teatrului (chiar cu cel administrativ) și cu organizatorii de spectacole, care programează reprezentațiile după bunul plac sau după culoarea ochilor dramaturgului. [...] În aceste condiții, nu-i de mirare că în toate rapoartele, în toate ocaziile dramaturgia e plasată în urma celorlalte genuri de creație. Și totuși, în ultimii ani și dramaturgia a făcut pași serioși spre maturizare și clarificare ideologica și artistică; s-au afirmat nume noi, au fost abordate cu curaj probleme complexe ale contemporaneității”. □ N. V. Turcu, *Literatura și viața*: „Marea literatură, din antichitate și până astăzi, s-a ilustrat prin valoarea umanistă a mesajului său, prin autenticitate și simplitate. Așa cum preciza tovarășul Nicolae Ceaușescu în Cuvântarea ținută la Conferința națională a scriitorilor, izvorul literaturii trebuie să fie viața, iar scriitorii să soarbă direct de la izvoare. Așa cum firul apei ține de izvorul său, adevărul creației noastre se află în viață și în adâncirile istoriei poporului din care venim. Pe fruntea lui Eminescu, geniul poporului nostru a pus sărutul său de foc, iar Eminescu a știut să-l apere și să-i dea aripi”. ■ Sub titlul „*Autori: copiii!*” apar câștigătorii concursului; printre ei și Alina Mungiu, clasa a VII-a C, Liceul „M. Eminescu”, Iași (*Revedere*). ■ Din *Moment* reținem necrologul la decesul lui C. N. Constantiniu, semnat Bb.: „Discretul și bunul nostru prieten a ieșit fără de veste, cu modestia-i știută, pe poarta vieții, trecând direct dintr-o muncă adesea ingrată dar îndeplinită, ani la rând, cu pasiune, cu precizie, cu bucurie, într-un imperiu al liniștii, ca într-un vis fără de capăt”. ■ În *Cartea străină* Al. I. Friduș semnalează *Edouard Bonnefous: Omul sau natura*. ■ Versuri semnează Emil Nicolae (*Cuvintele-n floare*).

● [„**Munca**”, nr. 8390] În *Însemnări de scriitor*, Dan Zamfirescu scrie *Celule vii ale literaturii noastre*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 339] Se deschide cu un articol-program, semnat *Săptămâna*, intitulat *Literatura și dimensiunea ei mora-*

lă. „Delegaților (forumului mânuitorilor condeiului) li s-au oferit generoase subiecte de discuție, probleme majore ale vieții noastre literare; diversificarea genurilor și stilurilor, funcția nouă a cenaclurilor, înțelegerea de către artist a epocii sale, abordarea preocupărilor oamenilor muncii, ale claselor sociale, modalitățile de a înnobila ființa umană și de a ridica nivelul general de conștiință, sondarea conflictelor profitabile pentru toate genurile literare etc... Îndemnul adresat condeiilor de a merge direct la izvorul vieții și de a-și procura subiecte temeinice din frământarea indivizilor și maselor este profund legitim și în consonanță cu criteriul estetic și etic. Adevărul artei este altceva decât adevărul vieții dar nu i se opune în niciun caz. Asupra epocii pe care o trăim, viziunea scriitorului trebuie să fie obiectivă. Nu trebuie ocolite conflictele, dar nu este drept că, din cauza unor inerții, a unor anacronisme, să nu simțim pulsul viu al unei epoci cu adevărat revoluționare. Încrezător în forța scriitorimii noastre, tov. Nicolae Ceaușescu a reafirmat cu putere că US trebuie să fie capabilă să-și analizeze ea însăși activitatea, operele cu deplină responsabilitate... Este timpul ca viața US să treacă dincolo de coterie, ca această obște de oameni sensibili să devină mult mai conștientă de misiunea pe care și-a asumat-o.” ■ Serialul *Caragiale* atinge, după epuizarea părții biografice, *Opera – fragmente din O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*, comunicarea susținută de Eugen Barbu la Academia Română pe 31 ianuarie 1977. „Probabil că I. L. Caragiale este cel mai controversat scriitor român din toate timpurile... Nașterea operei sale nu a fost un joc de artificii, era și foarte greu ca un asemenea *Verb* să fie suportat cu ușurință.. Opera lui Caragiale este un document vitriolant, o radiografie necruțătoare făcută unei societăți ce și-a găsit biciuitorul (*n.b.* el ar fi fost, potrivit lui N. Davidescu „,ultimul ocupant fanariot, cel ce distruge un neam, nu prin furtișag și corupție, ci printr-un dispreț calcinant).” □ Emil Manu propune volumul de eseuri-memorii *Farmecul pământului* de George Macovescu. □ Versuri de Vasile Nicolescu și Dan Ciachir. □ Dan Mutașcu, în *Definiții ale patriei*, notează apariția *Poemei Patriei* de Gheorghe Tomozei, care „,alături de *Un pământ numit România* de Nichita Stănescu... este un excelent volum de exhortație patriotică.” □ Sub semnătura *I. I.*, o cronică la antologia „melancolicului” Petru Vintilă, *Zăpezile de altădată*. □ În *Pedagogie estetică*, revenind la niște articole mai vechi ale lui G. Călinescu (din „Contemporanul” 1958-1959, *Cronica optimistului*), închinată unor tineri (pe atunci) Veronica Porumbacu, Marcel Breslașu, Ion Brad, Aurel Rău etc, Constantin Sorescu vrea să ajungă, de fapt, la Dan Deșliu „,în privința căruia există azi opinia unanimă că s-a ratat definitiv ca poet”. Acestuia îi va fi consacrat un întreg serial în numerele viitoare, de la proletcultismul ideologic din odele sacrosancte ale manualelor anilor '50 (*Minerii din Maramureș*, *Lazăr de la Rusca*, *Cântec pentru tovarășul Plan*) și până la întoarcerea poetului la suprarealism.

4 iunie

• [„**Lucașfăru**”, nr. 23] Editorialul acestui număr, semnat redacțional, „înaltă” *Nobila misiune* trasată literaturii de Nicolae Ceaușescu în expunerea de la Conferința națională a scriitorilor. Pornind de la una dintre indicațiile secretarului general al partidului, este subliniat programul revistei de a veni în sprijinul tinerilor scriitori: „Un rol deosebit în viața literară, așa cum a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să-l aibă cenaclurile literare ca sedii ale confruntării de opinii literare, de perfecționare a lucrării artistice, de stimulare a noilor talente. Din această perspectivă, existența Cenaclului revistei *Lucașfăru*, ședințele sale de lucru, întâlnirile cu cititorii și cu oamenii muncii s-au dovedit o inițiativă pozitivă, pe care o vom continua lărgindu-i sfera de acțiune. Una din îndatoririle revistei este, în continuare, aceea de a descoperi noi talente și a le da o îndrumare literară potrivită. Stimularea «celor ce vin», a viitoarei generații de scriitori este o datorie de onoare a unei reviste de literatură care se adresează cu precădere tinerilor creatori. În același timp, revista va trebui să se preocupe și de tinerii scriitori care se află la a doua, a trei carte după debut, comentând cu sollicitudine și cu exigență lucrările care nu sunt la înălțimea promisiunilor debutului și nu dau satisfacție nici prin conținut, nici prin forma lor”. ■ La *Ecouri*, prozatorul Corneliu Leu, cu însemnarea *Secțiile și cenaclurile lor*. ■ Prima pagină găzduiește poemul *Mihai Viteazul în Ardeal* de Adrian Păunescu. ■ Nichita Stănescu publică, la *Respirări*, o tabletă dedicată lui Marcel Gafton, cu prilejul apariției volumului de versuri *Miraria*: „Cărturar discret, slujitor al culturii românești prin atâtea și atâtea rescrieri din alte literaturi, exemplu de modestie, de modestie fără umilință. Gândindu-mă la inima lui Marcel, gândesc mai degrabă la o floare a soarelui, și, gândindu-mă la floarea soarelui, gândesc mai degrabă la o albină. *Miraria* lui ne însănătoșește speranța de poezie, iar versurile lui ne spală ochiul. Acest bărbat distins și cu tâmpla din argint pe care lumina-l scoate-n strigăt din scoarța de mesteacăn este, de fapt, un adolescent. Copil fiind, nu mă uitam mirat decât numai la adolescenți”. ■ Două catrene „epigramatice” oferă Eugen Jebeleanu la *Arena (Învățătură de minte, Inimosul)*. ■ Voicu Bugariu desfășoară eseu *Poezie și implicare critică*. ■ *Măhnirile și bucuriile noastre* sunt „așezate” moralizator de Andrei Ciurunga în *Scrisoare unui tânăr prieten*. Câteva rânduri: „Te-am ascultat, prietene tânăr, vorbind la Adunarea generală a confrăților noștri din București. Unele dintre gândurile dumitale erau și-ale mele, cu altele nu au fost de acord înșiși cei de-o generație cu dumneata. După cum vezi, nici bucuriile, nici măhnirile noastre nu țin seama de vârstă. Iar valoarea, cu atât mai puțin. Ce jignitoare alăturare de vorbe: «tânărul scriitor cutare»! Nimeni n-a îndrăznit niciodată să apropie aceste două noțiuni atunci când se gândea la Eminescu sau Blaga, deși fiecare dintre aceștia își cucerise notorietatea la mai puțin de 30 de ani. [...] Vorbind despre autorul *Lucașfărului*, chiar drasticul Maioreșcu nu-i spunea altfel decât «domnul Eminescu» și-atât. Nici o aluzie la

vârstă. Așadar, prietene tânăr, de ce să pui vârsta înaintea talentului, de parcă ai implora circumstanțe atenuante ale lipsei de experiență de care scrisul dumitale nu are, *nu trebuie să aibă* nevoie. Există câteva publicații care apar anume pentru dumneata, angelicul meu prieten. E drept că prin ele își mai vâără uneori coada și câte un drac mai bătrân. Dar de ce să te superi din asta? Eu nu mă mâhnesc – dimpotrivă! – când îți întâlnesc semnătura în *România literară* sau în *Viața Românească* sau în *Contemporanul*. Nu-i colegial să facem reviste pe vârste, să tragem gard între noi, să ne salutăm numai de la distanță. Și nu-i nici literar! [...] Și te-am mai auzit, prietene tânăr, vorbind supărat la sfatul scriitorilor împotriva editurilor care te publică rar. Eu nu pot să mă plâng în această privință. Am tipărit trei cărți de poezie la patru ani distanță una față de alta [...]. Au tăcut însă la acea adunare blânzii noștri colegi, adică tocmai cei care ar fi trebuit să fie foarte supărați pe editurile respective. Lor li se tipărește câte o carte pe an (ba și două pe an, ba și trei!). Ei sunt astfel zvârliți ca din praștie direct în groapa cu *lei* (cu gheare sau de metal, omonimul nu precizează) – fără a li se da timp să-și cugete cărțile decât după apariție, adică inutil de târziu”.

■ În „*Toate basmele s-adună*”, D.I. Suchianu elogiază spectacolul *Poezie și dans* de la Naționalul bucureștean (remarcat și de Bogdan Ulmu, în nr. 20 al revistei): „După miracolele coregrafice cu care, de mai multe veacuri ne desfătă dansatorii ruși; după performanțele acrobatice ale dansatorilor hollywoodieni, pare greu de crezut că se mai poate inventa ceva nou, că s-ar mai găsi și alte frumuseți originale în acest domeniu al artei. Totuși, așa ceva pare a se fi realizat deunăzi, aci, în România”.

■ Într-un text străbătut și de instantanee memorialistice, *Unde ești tu, „zglobia” mea generație?*, Ioan Grigorescu ridică o problemă a cinematografiei, domeniu care ar avea de câștigat, consideră autorul, dacă s-ar apela mai des la „serviciile” oamenilor de condei: „Scriitori ca Titus Popovici, Marin Preda, Eugen Barbu, Petre Sălcudeanu, Horia Lovinescu, Paul Everac, Mihnea Gheorghiu au semnat filme la care numărul spectatorilor a trecut adeseori de 3-4 milioane. Nici o carte, nici o piesă de teatru nu pot întruni un asemenea auditoriu. Și, totuși, multe din filmele noastre sunt scrise de neaveniți. Ba, unii se mai vâără cu dezarmantă candoare la ecranizarea marilor valori ale romanului sau dramaturgiei clasice românești, așa cum s-a petrecut cu literatura lui Caragiale”.

■ *Cronica literară* a lui M. Ungheanu este consacrată romanului *Trei dinți din față* de Marin Sorescu, gândit ca „o proză saturată de autenticitate”: „De aici, o colecție de fapte autentice, dar unidirecționate, care împing romanul uneori în teritoriul prozei satirice. Ceea ce i se poate reproșa este încărcătura suplimentară mai peste tot. Chiar subiectul este extrem de încărcat, excedentar ca amploare față de semnificațiile pe care își propune să le transmită. Dincolo de toate acestea și de o notă de vulgaritate care minează uneori ironiile din roman, examenul de prozator al lui Marin Sorescu a fost trecut cu bine. *Trei dinți din față* e, de fapt, un roman de dragoste deghizat, dovedind o mare sensibilitate la grotesc, în care erosul și femeia sunt

privite mereu fie cu ironie, fie cu tristețe”. ■ „O împlinire estetică remarcabilă” află Dan Laurențiu în volumul *Poema patriei* de Gheorghe Tomozei, pe care îl „traversează” la *Viața cărților*: „Asemenea vechilor dieci purtându-și călimărele la sold cu felurite cerneluri pentru tot atâtea felurite înscrisuri, poetul se oprește cu sfială, dar și pătruns de adâncă răspundere a misiunii sale în fața icoanelor demne de laudă și întristare ale istoriei noastre, istorie văzută, desigur, nu în manifestările sale de știință constituită pe un sistem de legi obiective, ci în funcție de rezonanța lirică a evenimentelor sau personalităților cunoscute”. □ Valentin F. Mihăescu încheie printr-un calambur recenzia despre o proză a lui Banu Rădulescu: „Roman al eșecului, *Păsările mari nu cântă* este departe de a fi un eșec. Dimpotrivă”. □ Culegerea de eseuri *Stil și limbaj* a lui Al. Andriescu este parcursă de Doina Uricariu: „Cele mai bune sunt analizele închinat începuturilor poeziei în limba română, cu referire la *Dosoftei, creatorul unui limbaj poetic original*. Al. Andriescu se pune în valoare atunci când se află în contradicție cu alte opinii, când le dizolvă sau le întoarce pe toate fețele, obligat, în același timp, să-și impună punctul său de vedere diferit, fără să se lase descoperit în fața celui pe care-l contrazice, fie acesta Laurențiu Ulici, Ion Coteanu, Gh. Bulgăr, Ov.S. Crohmălniceanu”. ■ Nicolae Ciobanu „așază”, la *Cartea de debut*, volumul *Exerciții de lectură* al lui Marian Papa-hagi, care „se dovedește un critic autentic”. Cronicarul remarcă formulări care „nu stau la îndemână oricui”, acestea fiind „emanația unei vocații critice în cazul căreia gustul artistic și puțința «raționalizării» lui colaborează într-o unitate indestructibilă”. Sunt semnalate și „declarațiile de principiu ostentativ radicale, vădit suprasaturate de limbajul paradigmatic al «noii critici» (italo-hispanice, mai ales)”. În final, Nicolae Ciobanu accentuează faptul că autorul este și „un exeget al fenomenului literar străin dintre cei mai autorizați, în măsură să arate, prin antiteză, adevărata față a «competenților» de ocazie care, din nefericire, ne asaltează în continuare cu «contribuțiile» lor manufacturiere” (*Gustul critic și puțința „raționalizării” lui*). ■ Este publicată o precizare trimisă de Iorgu Iordan, la 25 mai, redactorului-șef al revistei: „În numărul de la 21 mai a.c. al *Lucașfărului*, Emil Manu afirmă că «pentru Creangă se apelează la ediția G. Kirileanu», dând astfel a înțelege că nu există alta. Nu știe d-sa că, în 1970, a apărut, la Minerva, o ediție critică, în două volume, a operei povestitorului moldovean, întocmită de Elisabeta Brâncuș și de mine?”. ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Florica Mitroi și Ion Bujor Pădureanu. ■ Proza este „acoperită” de Letiția Vladislav (*Careul de dimineață*) și Marian Drumur (*O zi calitativă și cantitativă*). ■ În grupajul „*La izvoarele grâului, în câmpia soarelui*”, însemnări și reportaje despre meleagurile ialomițene unde a poposit Cenaclul revistei *Lucașfărul*. □ Semnează Iulian Neacșu (*Nesfârșit pământ de flori*), Eugen Mihăescu (*Istoria e plină toată cu țărani*), Ion Longin Popescu (*Pe când dăduse grâul în spic...*). □ Sunt reproduse *Versuri scrise pentru întâlnirea revistei Lucașfărul cu prietenii poeziei din județul Ialomița*. □ Printre

autori, Virgil Carianopol, Dan Verona, Liliana Ursu, Marin Lușșanu, Cornelia Djigola ș.a. ■ Valentin Dumitrescu are în vedere piesa *Două ore de pace* a lui D.R. Popescu, dedicată Războiului pentru Independență, pe care Sorana Co-roamă a montat-o pe scena Teatrului Mic. ■ În cronică micului ecran, Iulian Neacșu reține, între altele, participarea lui Nichita Stănescu la o masă rotundă despre poezia patriotică. „Cu inegalabila sa căldură sufletească”, invitatul „a vorbit despre înțelegerea pe care să le-o acordăm poezilor tineri care, cât se poate de firesc, își aleg teme poetice dintre cele mai grele și ambițioase, urmând astfel destinul celor dinaintea lor care nu au făcut altfel” (*Diverse*). ■ Cronică radiofonică este semnată de Constantin Stan (*Curioșii*). ■ Expoziția de pictură *Impresii de călătorie din Spania* a lui Iulian Olariu este evidențiată de Grigore Arbore (*Imagini sugestive*). ■ Grete Tartler înfăptuiește cronică radiofonică. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion analizează volumul de versuri *Australia* al lui Horia Zilieru, care se întoarce „la tema lui privilegiată (erosul)”, abordată „într-un vers mai concentrat, nu lipsit de dificultăți”: „Emoția se închide într-o ornamentație grea și complicată, încât, pentru a ajunge la fondul sentimental al poemului, trebuie să treci prin mai multe rânduri de metafore, dublate, la rândul lor, de savante sugestii muzicale. Versul curge, de la un punct, departe de albia ideii (simbolului) ce l-a pus în mișcare, liber și autonom, desfășat, mulțumit de propriile sonorități [...]”. Identificând în *Australia* ecouri bacoviene, blagiene sau stănesciene, dar și un model barbian, criticul consideră că, pentru Horia Zilieru, „comunicarea lirică începe printr-o asumare solemnă a emblemelor poetice tradiționale și moderne”, poetul purtând „cu orgoliu insignele retoricii tradiționale”, fără spaima că ar putea fi categorisit „poet nesincronic”. ■ Despre *Doi poeți* scrie George Alboiu: Mihai Ursachi, „un romantic întârziat”, care aduce în contemporaneitate motive romantice „printr-o ironie solemnă”, având o limbă „îngrijită, somptuoasă, de o muzicalitate excesivă”, și Dan Verona, în a cărui lirică „de versuri excepționale atarnă lungimi unde exaltarea mitologizantă nu se justifică”; autorul *Cărții Runelor* „nu aduce o materie poetică nouă”, ci „prelucrează alături de alții, dar totul se topește în țesătura poemului din pricina unui ton idolatru și unificator”. ■ La *Confruntări*, Romul Munteanu propune eseul *Scriitorii și publicul*. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ În vecinătate, la *Atelier literar*, poemul *Oltule* de Bogdan Ghiu: „Oltul cel care nu se scurge. Cel care nu îngheață./ Oltul bătrânul luptător în ilegalitate,/ urcând căderile abrupte, cu noi în spinare,/ îndemnându-ne mut:/ – Haideți, trebuie s-ajungem la Dunăre!!/ Oltule, tu care cunoști potecile istoriei toate –/ astăzi neocolite drumuri –/ tu, bătrâne partizan,/ ca o limbă în ceasornicul țării,/ ca șarpele casei,/ așază trecătorile tale mereu înaintea noastră,/ oriîncotro,/ du-ne la marea cea cu adevărat mare,/ să fim delta strămoșilor noștri/ ce îndulcesc apele nu atât de potabile ale lumii.// Tu, Oltule, tâmpla noastră cărunță lipită de pieptul pământului,/ tu, izvorând mereu din partea stângă/ a tuturor lucrurilor și ființelor/ născute în

valea ta,/ tu, Oltule, numai tu și cu noi,/ malurile tale abrupte...”. ■ O notă din grupajul informativ *Cultura românească în lume* înștiințează că nr. 19 al revistei sovietice *Literaturnaia Gazeta* găzduiește versuri de Veronica Porumbacu, Virgil Teodorescu și Mihai Beniuc, precum și articole de G. Dimisianu, Aurel Martin, Ion Ianoși și Dan Hăulică. □ Tot aici este semnalat succesul pe care îl cunoaște culegerea de eseuri în italiană *Oro grigo* de Mircea Malița (o selecție din „tripticul” *Aurul cenușiu*, tradus în maghiară și, în curând, în poloneză). De asemenea, eseurile lui Mircea Malița au fost prezentate „în mod elogios” în *Times Literary Supplement*. ■ Festivalul Național „Cântarea României” este reflectat de Dorin Tudoran (*Maratonul estradei*), Matei Gavril (*Arta de a trăi*), Ion Iuga (care consemnează piesa într-un act *Moisei* a lui Ion Ardeleanu-Pruncu, poet și metodist la Casa de cultură din Sighetul Marmăției, un omagiu adus victimelor masacrului horthyst din septembrie 1944). □ Sânziana Pop realizează un interviu cu Constantin Mândreanu, vicepreședinte al C.C.E.S. („*Un festival al geniului creator popular*”). ■ La *Mapamond*, Mihaela Davidescu traduce versuri de Volker Braun (*Lirică din R.D. Germană*), iar Nina Stănculescu *Lirică din Filipine*, reprezentată de Guillermo C. de Vega și Edith L. Tiempo.

7 iunie

● [„**Viața studentească**”, nr. 23] *Importanța contextului*: în premieră *Do-ua ore de pace* de D. R. Popescu la Teatrul Mic, o cronică dramatică de Eugenia Vodă.

9 iunie

● [„**Flacăra**”, nr. 23] Ioan Alexandru publică eseu *Florile*. □ Ion Dodu Bălan scrie *Pierde-vară*. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (3)*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Cenacluri*: „Rolul foarte important al cenaclurilor a fost recent subliniat cu toată tăria de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, – în marea sa cuvântare de la Conferința națională a scriitorilor. Domnia-sa a recomandat să se acorde toată însemnătatea cercurilor și cenaclurilor literare, „care trebuie să capete o extindere și o pondere tot mai mare în viața asociațiilor și a Uniunii scriitorilor”. În prezent, cenaclurile nu lipsesc; dar cele mai multe funcționează în sectoarele Capitalei, sub auspiciile direcției lor culturale, încredințată apoi celor ce – nu totdeauna în modul cel mai competent – s-au propus să le îndrumeze. Unele dintre ele dispun și de periodice, care apar la rare intervale, susținute materialicește de cei interesați să publice. Această viață precară nu se poate compara cu aceea a marilor periodice literare, sprijinite de Uniunea scriitorilor, dar până în prezent uneori lăsate, în ceea ce privește selecționarea materialelor, la aprecierea unor redactori de poezie și proză, adeseori recrutați dintre tinerii prea de curând afirmați. În „spirit de exigență”, așa cum a spus

tovarășul Nicolae Ceaușescu, sunt chemate asociațiile literare și Uniunea scriitorilor să organizeze de acum înainte cenaclurile, ca „într-o atmosferă de colegialitate și sprijin reciproc” să se asigure o literatură de înaltă calitate artistică și principialitate”. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Dezbaterile literare*: „Scriitorul își desfășoară munca, în ultimă instanță, la masa lui de lucru. Pe fila albă de hârtie, acolo răsare, până la urmă, ce a fost în stare să-i zămislească mintea, luptându-se cu îngerul, nopți de-a rândul, săptămâni, luni și chiar ani. Literatura ia naștere datorită acestei băătăii singuratice, dar și printr-o conjugare simultană de eforturi comune. Între ele, de când au existat cărți și autori, un rol capital l-au jucat întotdeauna dezbaterile scriitoricești. Grație lor, se formează o conștiință literară și, în Cuvântul său la Conferința națională a scriitorilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut deplină dreptate să insiste asupra acestui „cadru democratic” pentru soluționarea problemelor de creație. [...] Dezbaterile competente între autori și critici constituie o formă de validare capitală a valorii operelor artistice. Aici priviri pătrunzătoare sunt în măsură să surprindă unde „și bronzul are o găurică”, așa cum spunea poetul, adică să distingă gloriile fabricate de cele durabile. Cu condiția ca opiniile să fie exprimate într-un spirit „colegial”, „creator”, „constructiv”, dar sincer și „exigent”. Dezbaterile literare sunt strict necesare și pentru însuflețirea activității scriitoricești. Aparțin, cu alte cuvinte, climatului, indispensabil creației. Viața – și cea literară nu face excepții – presupune mișcare. Nu desigur pe planul confruntării ranchiunelor personale, ci al ideilor și părerilor. Acolo unde zac nemișcate, apele sfârșesc prin a bălți și a aduna pe fundul lor nămoluri puturoase. Spiritul creator are numai de câștigat din dezbateri efective privitoare la mersul literaturii noastre actuale. Secretarul general al partidului ne-a indicat, cu consecvență marxistă, ce să facem ca ele să-l intereseze realmente pe scriitori. E nevoie, pur și simplu, să nu discutăm în vânt. Altfel zis, să legăm strâns teoria de practica literară, să imprimăm discuțiilor o răspundere profesională comună, care să le facă eficiente. Să arătăm că putem avea noi înșine simțul civic treaz spre a alege folositorul de nefolositor, în deplinătatea păstrării calității artei înalte și fără nici o intervenție externă, păgubitoare la adresa ei”. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Dan Culcer, *Citind sau trăind literatura*. ■ Pompiliu Marcea publică *Terenul luptei dintre vechi și nou*: „Marii creatori de totdeauna au reușit să-și afirme demnitatea artistică prin zugerăvirea marilor înfruntări dintre vechi și nou, dintre mentalitatea și practicile încorsetate, conservatoare și forțele și ideile înaintate ale societății, căci vechile structuri morale nu cedează, de la sine, locul celor noi, iar acestea din urmă fiind, la început, embrionare, nu pot ocupa, dintr-o dată, întregul teritoriu deținut de cele anterioare. Evident, lucruri bine știute, dar, cu toate acestea, insuficient respectate în practica literară. Este, de aceea, meritul secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a orienta, încă o dată, prin cuvântarea magistrală ținută la Con-

ferința națională a scriitorilor, creația literar-artistică pe făgașul firesc al rosturilor ei esențiale, sugerând și indicând terenul adevăratelor conflicte, capabile să amplifice vibrația emoțională a literaturii, prin mijlocirea căreia arta cuvântului își realizează finalitatea ei educativă: „Cele mai puternice, mai palpitate și emoționante conflicte, generate de lupta dintre vechi și nou – spune secretarul general – de afirmare impetuoasă a principiilor de viață înaintate, împotriva mentalităților depășite, retrograde, se pot întâlni în climatul activității clocotitoare din fabrici și uzine, de pe ogoare, din instituții, acolo unde se creează bunurile materiale și spirituale, unde se formează omul societății noastre, liber și stăpân pe destinele sale. Adâncimea unui asemenea îndemn se poate proba, credem, mai înainte de orice, prin argumente de ordin psihologic și etic, de care literatura durabilă a beneficiat totdeauna, și anume prin împrejurarea că sufletul uman, element primordial al marilor opere devine revelator în stare de tensiune, la care nu se poate ajunge decât în situațiile decisive, legate de un mare consum de energie creatoare, cum sunt cele în care omul dă măsura exactă a capacităților sale”. ■ George Arion prezintă volumul de versuri *Stele fixe* de Gheorghe Pituț: „Încă din primele sale volume – *Poarta cetății*, *Cine mă apără*, *Ochiul neantului*, *Sunetul originar*, volum selectiv – Gheorghe Pituț s-a impus ca unul dintre cei mai interesanți poeți ai momentului. Volumul „Stelele fixe” îl readuce după mulți ani în atenția cititorilor și criticilor cu o remarcabilă carte, matură din punct de vedere al meditației poetice și echilibrată sub raportul expresiei, în care cuvintele au devenit mai ascultătoare fără ca autorul să renunțe la forța sa vizionară evidentă încă de la debut. Poetul nu mai este fascinat de cuvânt, nu se mai încântă de sonoritatea lui, așa cum o făcea uneori în volumele anterioare în care oferea câteodată adevărate spectacole cu vorbe, chemate unele după altele în avalanșă, fără a mai ține cont dacă ele aparțin de o aceeași structură. La adăpostul rigorii versurile au căpătat mai multă adâncime filozofică, veșmintele lor austere înlesnind abordarea unor probleme fundamentale pentru condiția umană. Poemele din *Stelele fixe*, scrise se pare cele mai multe în străinătate unde autorul a studiat, alcătuiesc un jurnal liric în care se deslușesc rând pe rând dragostea de țară, teama de dezumanizare, de continua agitație, neliniștea ce îl cuprinde trăind într-o lume minată de resorturi necunoscute lui, cu alte precepte de viață. În ciuda versului clasic, uneori poate prea bine strunit astfel încât devii atent numai la cadența lui, poetul comunică o stare de o extraordinară febrilitate, căreia caută să i se opună atât prin adoptarea unei expresii bine cumpănite, cât și prin tânjirea către un spațiu de o înaltă moralitate care pentru el este propria lui țară”. □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc(XXIX)* Octavian Paler publică *Corot. Ciocârlia*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Un poem binefăcător despre tandrețe*, Nelu Ionescu publică o cronică dramatică a piesei lui I. D. Sârbu, *Iarna lupului cenușiu*, pusă în scenă la Teatrul Național din Timișoara. □ Al. Andrițoiu, în *Orientalia*, publică *O nouă religie (I)*.

• [„**Orizont**”, nr. 23] I. Cheie-Pantea observă amploarea fără precedent pe care a luat-o exegeza marilor clasici prin lecturi ce au modificat în mod fundamental imaginea curentă despre un autor sau altul în lista acestor lucrări însemnate fiind analizate pe scurt: Ioana Em. Petrescu, *Ion Budai Deleanu și eposul comic* (Dacia, 1974), Mircea Vaida, *Ion Budai-Deleanu* (Albatros, 1977), George Munteanu, *Introducere în opera lui Ion Creangă* (Minerva, 1976), Petre Poantă, *Poezia lui George Coșbuc* (Dacia, 1976), Șerban Cioculescu, *Caragialiana* (Ed. Eminescu, 1977), I. Constantinescu, *Caragiale și începuturile teatrului european modern* (Minerva, 1974), Al. Călinescu, *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii* (Albatros, 1976), Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Eminescu – cultură și creație* (Ed. Eminescu, 1976) (articolul *Modernitatea clasicilor*). ■ C. Ungureanu se ocupă, în cronică sa literară, de scrierea autobiografică *Viața ca o pradă* (Ed. Albatros, 1977) a lui Marin Preda, exegeza criticului lansându-se cu următoarele declarații: „Într-o epocă în care unii își permit să considere că scrisul este o meserie ca oricare alta, scriitorul fiind un slujbaş oarecare înzestrat cu o seamă de ustensile, precum stilouri, creioane, pixuri, penițe, ca și cu o seamă de relații pe la reviste, edituri, într-o vreme în care în fiecare orășel de provincie există un număr respectabil de poeți, prozatori, autori de cărți, iar la șezătorile literare din cutare sat vin să-și dea aportul, dintr-o dată, nu unul, doi, ci un grup de scriitori, multiplicarea, improvizatia și amatorismul banalizând (proces firesc, dar nu inevitabil) un titlu de noblețe, în acest timp în care scrisul suportă o nemiloasă concurență, Marin Preda arată, cu forță de care doar un mare creator era capabil, ce uluitoare întâlnire a șanselor poate duce la apariția Scriitorului; drum unic, cu momente unice, pe care autorul *Vieții ca o pradă* le contemplă de la înălțimea operei sale de acum. Din acest punct de vedere *Viața ca o pradă* ni se pare un eseu consacrat genezei operei. Faptele propuse cititorului ilustrează, fiecare, momente ale șansei: răscruce ale biografiei, iluminări, revelații.” ■ Ion Maxim critică cu argumente preluate din text ediția Corneliiei Ștefănescu, apărută în două substanțiale volume și în condiții grafice excepționale la editura Eminescu, a dosarului de lucru a controversatului roman *Scrinul negru* de George Călinescu; concluziile cronicarului fiind că este o întreprindere eșuată, „un lamentabil eșec”, căci alcătuirea unui „dosar de creație” al romanului nu lămurește nimic, ci doar arată puterea de iluzionare a editoarei. ■ Șerban Foarță dizertează despre umanistul Settembrini, despre teama și disprețul lui față de trup și natură (articolul *În acea seară...*). ■ O încercare de analiză completă a poeziei lui Adrian Păunescu face Alexandru Ruja, în articolul *Adrian Păunescu sau sinceritatea riscului poetic*, neuitând să treacă în revistă și poezia angajată, implicat în real și „în evenimentele dramatice ale vieții sociale”. ■ Publică poeme Ana Pop Sârbu, Traian Dorgoșan, Iulian Negrilă. ■ Anghel Dumbrăveanu, după o absență consistentă din paginile revistei la aceasta rubrică, revine cu răspunsurile date cititorilor aspiranți la cetatea literară (rubrica

„corespondență”). ■ Petre Stoica talmăcește în românește din lirica modernă japoneză: Fukao Sumako, Kitagawa Fuyuhiko, Senke Motomaro, Miki Rofu, Nakano Shigeharu, Kaneko Mitsuharu.

● [„România literară”, nr. 23] Se deschide cu o dare de seamă despre *Festivalul european al prieteniei*. ■ Alexandru Balaci imaginează *Lumea fără arme*: „Opinia publică din țara noastră este orientată de o înaltă responsabilitate față de destinele păcii, față de înlăturarea primejdiilor conflagrației, pentru asigurarea unor condiții generale care să îngăduie tuturor popoarelor să-și dedice integral resursele și eforturile cauzei progresului umanității, făurirea vieții libere. Cu arma benefică a scrisului, creatorii valorilor spirituale din patria noastră, în spiritul înaltului umanism al cuvântării tovarășului Nicolae Ceaușescu la recenta lor Conferință națională, vor participa activ la înfăptuirea progresului general, la modelarea omului nou apt să fie liber în «lumea fără arme», pe care o visează și vor s-o realizeze comuniștii”. ■ Anghel Dumbrăveanu scrie *Despre datoria și rostul poetului*: „Literatura noastră de azi nu duce lipsă de mari maeștri ai cuvântului. Pe unii îi citesc cu emoție, pe alții îi ascult cu nedezmințită admirație. Se pare, însă, că în cetatea literelor se mai cultivă și obiceiuri (mai vechi) de a nu citi cartea celui apropiat, dar de a profesa (ori profera, uneori) lauda cu schimbul. S-au ridicat (și s-au prăbușit) multe glorii peste noapte, care, de la o vreme, nu s-au mai văzut, atât de vertiginos și de sus înălțate. Cei mai valoroși nu s-au dezobișnuit de mersul pe jos. Ei pot fi întâlniți de-a lungul râurilor de șes ori prin munți, învățând frumusețile țării și ale limbii române. Căci înaintea celui ce ne deschide cartea, venim singuri, să primim mulțumirea muncii sau muștrările aduse neîmplinirilor. [...] Acum, ca în atâtea rânduri, mă gândesc la poetul unic care este Nichita Stănescu, cel cu care am trecut prin atâtea zile de neuitat; acum mă gândesc la Petre Stoica, al cărui destin este însăși poezia sa. Cărțile lor stau pe masa mea de zi și de noapte, dimpreună cu cărțile altor mari poeți, veniți mai înainte sau mai după aceea. Mă gândesc la ei, la faptele lor de poezie, la vorbele și la surâsul lor și sunt foarte mândru că mi s-a întâmplat să trăiesc în acest timp; și sunt foarte mândru că ei există acum și dăruiesc literaturii române cărți adevărate despre țara de azi, și pentru oamenii care lucrează acum pământul, și pentru cei care visează odată cu noi, și pentru cei ce construiesc cu demnitate, cu încredere și cu speranță, ziua de mâine”. ■ În *Literatura – dimensiune majoră*, Dan Zamfirescu susține că „literatura are un rol major în transformarea societății și în înfăptuirea tuturor idealurilor sociale, iar creatorul de literatură, în accepția lui cea mai înaltă și mai responsabilă, un factor esențial în realizarea celui mai înalt obiectiv: omul nou, omul umanismului revoluționar”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu propune pe *Eminescu văzut de Mihail Dragomirescu* într-o antologie în care este „binevenită strângerea laolaltă a tuturor studiilor profesorului nostru de literatură română de la Universitatea din București, închinată lui *Mihai Eminescu* (Ediție îngrijită, prefață și note de Leonida Maniu, Editura

Junimea, Iași, 1976, in-16, 295 pagini)”. Monograful lui Caragiale îl consideră pe „Mihail Dragomirescu primul estetician român și singurul care a edificat un sistem coerent, fie el chiar contestabil în unele din ideile sale directe, ca aceea de rupere a creatorului de timpul său și de izolare a capodoperei în propriul ei cerc. Nu e însă mai puțin adevărat că, în ciuda legăturilor creatorului cu societatea în mijlocul căreia s-a format și a trăit, scapă momentul creației și chiar creatorul său trăiește de-a lungul secolelor o viață proprie, oferind fiecărei generații o altă față și variind uneori spectaculos, cum spun francezii, «du tout au tout», încât nici autorul însuși nu s-ar mai recunoaște în unele din acele interpretări”. ■ În tableta sa, Geo Bogza aduce un *Omagiu absolut* lui Emil Botta. ■ Tatiana Rădulescu încearcă „*A vorbi poetic pe de-a întregul*” despre creația lirică a lui Virgil Teodorescu. ■ *Ultima călătorie a lui Ulise* de Francisc Păcurariu este considerat, de către Ecaterina Țarlungă, *Un roman modern*: „În literatura noastră romanul acesta se înscrie, ca și *Labirintul*, în seria literaturii de război. Un Rebreanu trebuie neapărat pomenit. Dar dominantele personale, foarte pregnante, sunt cu totul altele: nu războiul e personajul central, ci gândurile oamenilor despre rosturile destinului lor ca indivizi, clase sociale ori popoare; o notă meditativă, o atmosferă bogată și învăluitoare, o luciditate și precizie a expunerii, ca și parabolele care circumscriu totul, fac din *Ultima călătorie a lui Ulise* un roman modern. El spune mult cititorului de astăzi și va rămâne un moment semnificativ pentru proza noastră actuală”. ■ În volumul *La zei acasă sau o călătorie lirică prin Elada*, Fănuș Băileșteanu observă că, ajutându-se „de un bogat sortiment de fotografii puse la dispoziție de Oficiul național de turism elenic, Ion Brad își propune să inițieze pe micii cititori ai cărților Editurii «Ion Creangă» în lumea mitologiei și comoriilor artistice ale anticei Grecii”. ■ „Tradiția cere marilor cărți pentru copii – notează Barbu Cioculescu – să fie scrise pe înțelesul părinților care să-și poată retrăi astfel copilăria imaginară, până la vremea când adevărații destinatari își revendică literatura proprie. O altă tradiție la fel de trainică pretinde povestitorului să nu nascocască nimic, ci numai să repovestească istorioarele auzite de la propriii părinți, așa cum s-au priceput să le țină minte. Ambele condiții sunt întrunite în cartea Monicăi Pillat, *Corabia timpului*, triptic cuprinzând, dimpreună cu mai vechiul *Cei 13 și misterul* (1968), episoadele intitulate *Mai departe și Detectivul și visul*.” ■ Marius Tupan recenzează *Timpul din ziduri* al lui Romulus Diaconescu. ■ *Stil și sentiment* în volumul de versuri *Dogoea și flacăra* de Carolina Ilinca găsește Mircea Iorgulescu: „Carolina Ilinca scrie o poezie în stil erotic, nu erotică; dragostea și tinerețea sunt elementele principale de care se servește pentru a compune, cu un rafinament uneori excepțional, «scene», «tablouri» și «imagini» dintr-o lume plină de senzualitate și totuși foarte pură: fiindcă totul e construit, «artificial», reprezentat”. ■ În atenția lui Sorin Titel intră o *Proză cu țărani*. Este vorba despre nuvela *De-ar fi pușca iarbă verde* de Gheorghe Suci. ■ Valeriu Cristea „cântărește” *Puritatea lec-*

turii lui Dan Cristea din volumul *Arcadia imaginară*: „Dan Cristea practică o critică de atitudine estetică, dar care nu omite să se raporteze la viață: «În definitiv – scrie el în studiul dedicat lui E. Lovinescu –, orice mare critică stă sub semnul relației cu viața, fiind o formă a vieții», și de demnitate a stilului, elaborat cu o, uneori excesivă, sârguință de caligraf, o critică a simpatiei față de obiect, dar în același timp lucidă și controlată, fără precipitări, echilibrată și domoală, o critică, în fine (exact ar fi fost să spunem în primul rând), în care *lectura*, atentă, mobilizată la întreaga ei capacitate, am zice *devotată* textului pe care se aplică, joacă un rol deosebit. Această dilatare a atenției nu are însă în ea nimic forțat, crispat – de altfel nici nu e posibilă prin constrângere. Rezultă întotdeauna din bucuria lecturii, împinsă aici până la o decentă voluptate, până la un hedonism stăpânit printr-o reacție de gravitate. Din cele mai bune pagini ale lui Dan Cristea respiră plăcerea de a citi, de a citi pur și simplu, pentru desfătarea sufletului și *nu în vederea unei interpretări mai mult sau mai puțin exhibate*. [...] Sunt, în noua carte a lui Dan Cristea, consacrată unor scriitori români de seamă, de la Al. Odobescu, Ion Ghica, Dimitrie Bolintineanu la Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Geo Bogza și Marin Preda, scriitori care constituie împreună «Arcadia imaginară» a unor preferințe fundamentale (chiar dacă nu exclusiviste), numeroase observații, de cele mai multe ori fericit formulate, ce pot stârni invidia oricărui critic”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici „aprinde” *Focuri de artificii* analizând *Valiza cu zăpezi* de Areta Șandru și *Urmașii lui Păcală* de Dumitru Siniteanu. ■ Sub genericul *Ion Caraion propune o „altă lectură”* sunt publicate câteva fragmente din eseu *Bacovia – sfârșitul continuu*, aflat sub tipar: „Bacovia a fost – iar nu mocnit, ci manifest – un foarte inteligent poet în fagurii lui de laborator artistic, lucrând cu materiale incredibil de solide și rezistente un edificiu artistic menit să dea întâia oară drept de cetate la noi nu încă și încă o dată plenitudinilor vieții, nu tropotitoarelor galopuri ale sângelui, vidului, resorbțiilor, absurdului, sterilității, crepusculelor și nopții (numărați-i amurgurile, serile, nopțile și nocturnele!), absențelor de energie, de sens, de tentativă a inițiativei anulate. El este poetul negațiilor de felurite nuanțe, autorul în literatura noastră al întâiului *nu* ideistic și structural, opera sa comparându-se *cu* și comportându-se *ca* un reșos inextingibil, adresat lumii”. ■ Într-un amplu eseu, Ioan Alexandru surprinde pe *Luchian – Zugravul*. ■ D.R. Popescu scrie despre *Electra, Hamlet și binele public*. ■ La *Cartea străină*, Nicolae Balotă aduce în prim-plan *Lirica lui Alain Bosquet*: „Tălmăcirea acestor *Note pentru o singurădată*, cum se intitulează volumul cuprinzând o amplă selecție din ultimele trei cicluri lirice ale lui Alain Bosquet, îi aparține Mariei Banuș, a cărei calitate simpatetică de participare și redare a virtuților unei lirici atât de elaborată este demnă de cel mai înalt elogi”. ■ Marin Sorescu, George Țârnea și George Ciudan sunt prezenți cu versuri. □ Nicolae Nicoară traduce din *3 poeți din Filipine*, iar Aurel Covaci câțiva *Poeți din R.D. Germană*.

• [„Tribuna”, nr. 23] Semnează versuri Eta Boeriu, Anaïs Nersesian, Nastasia Maniu, Radu Cosașu, Diane Wakosk (trad. Irina Horea). Numărul cuprinde, de asemenea, proză de Eugen Zehan, fragmente de jurnal de Julien Green (trad. Rodica Lascu). ■ Cu ocazia recentei Conferințe naționale a scriitorilor, Aurel Gurghianu semnează textul *Coordonate ale scrisului*: „Personal cred că scriitorul, chiar excentric fiind, nu se poate desprinde de o anumită fibră, fatală așa zice, care este a poporului său...”. ■ În *Poezia notației expresive*, Valentin Tașcu discută placheta *Cuvinte deasupra vămii* (Eminescu, 1976) de Aurel Rău: „Notația sa nu mai este doar contemplativă sau simbolică, precum cea a pasteliștilor, ci se interiorizează, devine meditativă”. ■ Constantin Hârlav prezintă lucrarea *Presa literară craioveană (1938-1975)* (Scrisul Românesc, 1976), de Florea Firan. ■ În *Alte lecturi și zile (IX)*, Mircea Zăciu continuă să analizeze parcursul și intelectual și interesul pentru literatură manifestat de savantul Al. Borza. ■ Mircea Zaharia este prezent în paginile revistei cu articolul *Structuralismul genetic azi*: „Sublinierea a ceea ce este esențial în opera literară din punctul de vedere al evoluției ideilor omului asupra existenței sale, într-o lume pe care tinde să o facă tot mai mult a sa, apare ca unul dintre cele mai importante scopuri pe care și le poate propune critica”. ■ În „*Mitul poetului*” în versiunea românească, Cornel Robu disecă analitică studiul lui L. Volovici, *Apariția scriitorului în cultura românească* (Junimea, 1976). ■ Dumitru Anghel semnalează apariția volumului *Eminescu-Arghezi* (Eminescu, 1976) de Vladimir Streinu, editat de George Muntean. ■ În „*Familia*” – *documente*, Constantin Sever comentează cartea realizată de Stelian Vasilescu (selecție, note și comentarii), „*Familia*”. *Correspondențe de la Plevna (1977)*. ■ Este consemnată participarea în 4 și 5 iunie la cina „Octavian Tăslăuanu” de la Toplița a grupului de redactori și colaboratori de la „Tribuna” alcătuit din Domițian Cesereanu, Doina Cetea, Negoită Irimie, Ion Oarcășu, Gabriel Pamfil. ■ Este relatată de către S. Radu a cincea ședință a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Cluj-Napoca, din 31 mai, la care au fost invitați scriitorii Ion Cocora, Petru Poantă și Adrian Popescu, alături de folkistul Mihai Olteanu. În cadrul ședinței au fost discutate versurile citite de Aurel Pantea și proza lui Vasile Dragomir.

10 iunie

• [„Contempoarnul”, nr. 23] Dumitru Micu prezintă romanul lui Aurel Mihale: „Într-un cuvânt, *Focul negru* e unul dintre romanele românești de război de incontestabilă realizare literară, poate cel mai reușit dintre cele de după 1944. În afară de lungimi, nu i se poate imputa decât o anume stângăcie în analiza stărilor sufletești (când și-o propune) și în transcrierea vorbirii personajelor, care e cam livrescă, fără sucuri. Prin crearea de situații, de scene în stare să transmită palpitul vieții, cartea realizează un film de o putere evocativă remarcabilă, un spectacol al condiției umane tragice, memorabil”.

• [„Cronica”, nr. 23] Sub semnătura Cronica apare *Cântarea Patriei*: „În zilele acestea de început de iunie, întregul nostru popor cunoaște o efervescență culturală fără precedent, oferită de evenimentele remarcabile ale actului final al festivalului național «Cântarea României» – manifestare cultural-artistică unică în istoria neamului românesc”. ■ Haralambie Țugui semnează *Poeta*: „S-au depănat din firul Parcelor 10 ani de când Otilia Cazimir, cea cu inima cât o țară și cu fruntea înveșmântată de nestinsa lumină a poeziei române în veci nepieritoare, a trecut după «nourul cel fără întoarcere», lăsând în urma ei o operă dintre cele mai valoroase și un exemplu unic de dăruire a scriitorului întru jertfa creației”. ■ În *Ecouri ale Conferinței Naționale a Scriitorilor Al. Călinescu publică Deschidere și confruntări în critică*: „Momentul actual al criticii românești se caracterizează și printr-o reală diversificare a modalităților de investigare a literaturii. Un «apetit» teoretic în constantă creștere, o perfecționare – firească – a uneltelor și o atitudine mai receptivă față de disciplinele ce vin în sprijinul cercetătorului literaturii – iată câteva din principalele cauze ce au determinat această diversificare. Trebuie să subliniem, totodată, ambiția – tot mai evidentă – a criticii noastre de a accepta – sau provoca – dialogul cu principalele orientări ale mișcării critice contemporane, de a nu rămâne în afara dezbaterilor care frământă pe criticii de pretutindeni. [...] Discutarea competentă și utilizarea adecvată a metodelor actuale reprezintă un certificat de maturitate: trebuie să situăm critica de azi sub semnul *deschiderii*, al varietății necesare, al confruntării de principii și metode, pe o platformă filozofică clar definită, ostilă de altfel prin esența ei dogmatismului și izolaționismului și permițând înțelegerea *dialectică* a fenomenului literar”. ■ Constantin C. Angelescu scrie despre *Din corespondența lui Titu Maiorescu*: „În revista craioveană «Ramuri» (XIV,2, 15 febr. 1977, p. 10), Tudor Nedelcea și N. Vasilescu-Capsali publică, sub titlul *Titu Maiorescu și Independența*, interesante informații despre generalul Mihail Cerchez și importante misiuni pe care le-a împlinit în cursul războiului de la 1877-1878. [...] Apoi Tudor Nedelcea și N. Vasilescu-Capsali tipăresc cuprinsul unei cărți de vizită care, după câte ei afirmă, a fost adresată profesorului George Dragu de către Titu Maiorescu, la 13 noiembrie 1909, și prin care «mulțumește din inimă d-lui profesor George Dragu pentru binevoitoarea d-sale cuvântare de ieri». Autorul semnalează că autorii textului din „Ramuri” nu precizează unde se păstrează cartea de vizită respectivă, nu se dau explicații cu privire la cuvântarea lui George Dragu pentru care Titu Maiorescu îi mulțumește, precum și faptul că mulțumirile exprimate lui George Dragu nu au nici o legătură cu Independența. ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Energia visului* de Ioanid Romanescu, Editura Junimea: „Prolixa verbozitate suprarealistă, devenită o adevărată obsesie în lirica poeților formați în ultimul deceniu, se dezvăluie încă o dată ca o experiență poetică depășită”. ■ În *Mențiuni critice* Vasile Drăgan prezintă *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea* de Dan Horia Mazilu, Editura Mi-

nerva: „Acceptarea barocului ca pe o evidență stilistică și istorică lărgeste sensibil perspectiva înțelegerii culturii românești din secolul al XVII-lea în contextul european”. ■ Despre *Personajele lui Dumitru Radu Popescu* scrie Zaharia Sângeorzan: „Personajele lui Dumitru Radu Popescu pe care intenționăm să le urmărim, să le definim într-un studiu sistematic, mai întins, sunt vocile unei opere cu o identitate și tinerețe valorică ce nu mai poate fi pusă la îndoială”. ■ Octav Eniceicu scrie despre *Decorațiile lui Mihail Kogălniceanu*: „În cadrul activității de cercetare patrimonială dedicată Centenarului Independenței de stat a României, profesorii Aneta Anghei, directoarea Muzeului județean de istorie Galați și muzeograful Dan Râpă Bulcliu au pregătit pentru publicare o lucrare în care sunt prezentate decorațiile primite de Mihail Kogălniceanu”. ■ Din *Moment* reținem *În câteva cuvinte* de N. Irimescu: „Conferința națională a scriitorilor a trecut (26-27 mai), dar comentariile sunt abia la început. «Având loc într-o perioadă de puternic avânt creator în toate domeniile de activitate, situându-se în linia marilor manifestări de ordin național, forumul scriitoricesc a fost străbătut de tensiunea înaltelor răspunderi ce revin scriitorului în conștiința socialismului și comunismului, în făurirea omului nou» («România literară»). «Nu-i colegial să facem reviste pe vârste, să tragem gard între noi, să ne salutăm numai de la distanță, și nu-i nici literar!» («Luceafărul»). «Succesele scriitorilor sunt toate efemere în afara paginii reușite. Singura îndreptățită vanitate o privește pe ea anume – pagina scrisă, tipărită și citită» («Contemporanul»). «Nedumiresc cu atât mai mult, în acest context de înaltă responsabilitate artistică și civică, unele poziții de rezonanță mărunte, unele așa-zise punctele de vedere în care interese egoiste încercam, fără a reuși desigur, să se prezinte în haina înțeleșurilor superioare. Este de neînțeles cum în locul punerii unor probleme acute ale literaturii, mai sunt oameni care se preocupă de faptul că „unii scriitori mănâncă prea mult, că sunt prea groși, că unii locuiesc pe o stradă cu prea multă umbră și alții pe un bulevard cu prea mult soare...” («Săptămâna») etc.”. □ Anatol Ghermanschi, *Paradisul pierdut*, despre romanul lui Kostas Valetas *Emigranții*, Editura Univers: „Personajul narator al romanului lui Kostas Valetas sintetizează astfel soarta ingrată a emigranților în raiul imaginar al Occidentului: «... muncim continuu, neîncetat, într-un ritm tot mai accelerat, tot mai rapid, ca niște automate, ca niște mașini; nu vedem altceva decât mașinile și ochii verzi și îngrozitori ai monstrului și, din când în când, limba lui de foc»”. ■ G. Ivănescu prezintă pe *Un specialist în limba română: profesorul Glenville Price*: „Zilele acestea ne-a vizitat țara profesorul Glenville Price, de la Universitatea din Țara Galilor (Wales), colegiul din Aberystwyth. Domnia sa e un cunoscător al limbii și literatura română de care a început să se ocupe încă de când era student la Paris”. ■ Versuri semnează Veronica Galis (*Izvoarele*), Lucian Vasiliu (*Pe o coală de cer*), Aura Mușat (*Fluturi mirați, miozotis; Ars poetica (II); Și un glas*). ■ George Popa publică *Însemnări de călătorie în Veneția*.

• [„**Munca**”, nr. 8391] În *Însemnări de scriitor*, Petre Ghelmez publică *Cea mai înaltă casă*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 340] În articolul semnat *Săptămâna, La izvoare!*, se discută despre îndemnul adresat scriitorilor de tov. Ceaușescu de a se inspira de la izvoarele vieții și spiritualității noastre. „A fost demonstrat, fără replică, faptul că specificul unei culturi nu numai că nu este o piedică în calea circulației valorilor, ci este o condiție a integrării în concertul spiritualității lumii... A merge la izvoarele vieții și ale năzuinței spre frumos înseamnă a beneficia pe de o parte de contactul cu pulsația nesofisticată a faptului autentic și, pe de alta, a lua contact cu valori peste care secolele și-au pus pecetea solidității. Scriitorul român, artistul în general, are ambiția desăvârșirii în liniște a operei sale... Marii scriitori au fost în primul rand desăvârșiți oameni de cultură, îndrăzneți și revoluționari ai formelor, dar naturi cumpănite, așezate. Veleitarul dezordonat, «geniul» precoce, adolescentul turbulent ce se proclamă... deschizător de drumuri n-au lăsat urme în cultură. Literatura română e construită în spirală prin tot ce are ea mai valoros. Într-o atare literatură, auriferă și de necontestat, scriitorul din întâmplare nu are ce căuta. Arta scrisului cade nu numai sub incidența esteticului ci și sub aceea a ethosului. Modelul clasicilor noștri este irecuzabil și relevant. Literatura română este perenă și ea penetrează în lume tocmai prin acele opere în care (*Miorița, Luceafărul, Meșterul Manole, Trilogia culturii*) în chip fericit, ca într-un spic triptolemic, se întâlnesc valorile în eternitate ale spiritului românesc: adevăr, bine, frumos.” ■ În *Imposibila despărțire*, D. Mutașcu se referă la apariția eseului lui Constantin Noica, *Despărțirea de Goethe*, la Ed. Univers. „Suprapunând biografiei lui Goethe opera sa, Noica reușește cu o superba abilitate a demonstrației să stabilească adevărul ca ieșirea din impas este posibilă doar prin productivitate (văzută ca o cheie a existenței)... *Despărțirea de Goethe* e o carte ce va rămâne, căci ea n-a fost gândită ca o parafrază la opera lui Goethe ori ca un comentariu la biografii și eseuri dedicate acestuia. Cartea lui C. Noica e o mărturie despre Goethe, impunându-ne crezul că despartirea de El este imposibilă, chiar dacă aceea de *Faust* ni se pare probabilă.” □ Titus Vișeu recenzează vol. *Ochelarii de scris povești* de Eduard Jurist, Ed. Ion Creangă, în *Territoriul candorii*. □ N. Stoicescu, încă *Un răspuns* (drept la replică), la „al doilea atac” publicat de Manole Neagoe pe 29 mai în revistă. ■ Sunt menționați câțiva **Laureați ai Festivalului Cântarea României**: Adrian Păunescu pentru *Pământul deocamdată*; Mihnea Gheorghiu pentru *Patetica*; Gheorghe Tomozei pentru *Poema patriei*; Ion Băieșu pentru scenariul *Mere roșii*; Leopoldina Bălănuță – pr. I pentru recitalul susținut sub titlul *Meșterul Manole* la Teatrul Mic (o cronică dramatică în acest sens semnează Ileana Lucaciu – *Meșterul Manole, creația fantastică a actorului*). □ *Cronica de librărie* anunță apariția la Lisabona a unei *Antologia do moderno conto romeno (Antologia povestirii moderne românești)*, în tălmăcirea lui H. Silva Letra, conți-

nând lucrări de: I. L. Caragiale, Galaction, Rebreanu, Cezar Petrescu, V. Voiculescu, Z. Stancu, Anton Holban, Eugen Barbu, A. E. Baconsky și Nicolae Velea.

11 iunie

● [„Luceafărul”, nr. 24] *Sărbătoarea geniului popular* se intitulează articolul de fond al acestui număr (semnat redacțional), oferind o „echivalență” a Festivalului Național „Cântarea României”. ■ Ileana Mălăncioiu semnează eseul *Recitindu-l pe Esenin*. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru propune tableta *Iorga călător*. ■ Eugen Jebeleanu „onorează” *Arena* cu poemul *Soarta*. ■ În *spiritul Conferinței naționale a scriitorilor*, articole de Nicolae Ciobanu (*Cenaclu și climat literar*) și Voicu Bugariu (*Finalitate umanistă*). ■ Ediția îngrijită de Leonida Maniu a studiului *Mihail Eminescu* de Mihail Dragomirescu (în colecția *Eminesciana* a Junimii) este discutată de Mihai Zamfir. Criticul consideră că această apariție poate reprezenta *A doua viață a lui Mihail Dragomirescu*: „Audiența lui M. Dragomirescu a fost împiedicată de limbajul crispat sau rebarbativ, aproape întotdeauna greoi, în care și-a dezvoltat teoriile. Psihologismul i-a grevat frazele. În fond, nu crearea de numiri personale pentru diferite entități poetico-semantice poate fi criticată (pretenția unui limbaj tehnic autonom este primordială în construirea unei teorii), ci crearea neinspirată, cu împrumuturi din prea multe domenii. Dacă vom căuta, însă, esența reformei metodologice a lui M. Dragomirescu dincolo de limbajul desuet, vom descoperi că acest estetician român intuiise sensul viitoarelor analize literare: stabilirea unor categorii descriptive universale cu ajutorul cărora să se facă *descrierea* verificabilă a textului operei, adică descompunerea ei în unități neutre, comune tuturor scrierilor din aceeași specie sau din aceeași epocă”. ■ M. Ungheanu aduce în prim-plan, la *Cronica literară*, studiile *Dostoievski în conștiința literară românească* de Dinu Pillat și *Nicolae Labiș* de Lucian Raicu. □ Considerații despre cercetarea lui Dinu Pillat: „Lucrarea parcurge principalele etape al receptării lui Dostoievski în România, dar e lipsită de capitolul pentru care a fost scrisă: concluziile lipsesc. Chiar lacunară, investigația [...] nu-i lipsită însă de interes”. □ De o mai vastă cuprindere beneficiază volumul datorat lui Lucian Raicu: „Criticul distinge două faze ale poeziei lui Labiș, fără a fi obsedat de nevoia periodizărilor și fără a le numi ca atare. El distinge însă o primă etapă care este aceea a exaltării valorilor originare, naturale, și o a doua, care a produs crisparea comentatorilor vremii, în care poetul, înnoindu-se, preocupat de valorile morale, de valorile spiritului, schimbă chiar fizionomia poemelor lui. Glosele lui Lucian Raicu pun în valoare, printr-o interpretare fidelă ținutei lor interioare, multe poezii care n-au fost frecventate de comentatorii lui Nicolae Labiș. [...] Eseul este scris cu multă pricepere și subtilitate a analizei. Cum materialul [...] este dat de psihologia unui creator dedusă dintr-o operă, de fizionomia lui complexă, reconstituită cu o remarcabilă eco-

nomie a limbajului, pagina critică se poate compara cu o bună pagină de proză analitică. Dacă adăugăm umorul discret, dar ferm al autorului, care vizează mai ales ticurile unei epoci literare revoluate, ne facem o idee mai exactă despre înfățișarea acestei cărți. Lucian Raicu verifică încă o dată fraza după care ne despărțim de trecut sub semnul ironiei”. ■ La *Viața cărților*, Paul Dugneanu „traversează” volumul documentar *Secunde tragice, zile eroice. Din cronica unui cutremur*, apărut la Ed. Junimea, care adună „reportaje, mărturii, documente (Decretul prezidențial, comunicate), instanțanee, poezii, tablete literare, relatări ale agențiilor de presă internaționale, fotografii [...]”. Nu se precizează cine a alcătuit cartea. Comentatorul face loc și unui reproș: „Din păcate, cei care au vibrat cel mai adânc în fața tragicei realități și au făcut din arta lor o hartă a durerii și mântuirii în amintea celor dispăruți, scriitorii, sunt insuficient prezentați în actualul volum. Din acest punct de vedere, selecția textelor a fost poate mai puțin inspirată”. □ Pompiliu Marcea discută *Încă 3 kilometri până la Apele Vii*, volumul de reportaje al lui Ilie Purcaru, subintitulat „schițe la un portret al satului oltean”, care nu este ferit de „ispita literaturizării, a scrisului «frumos»”, unele pagini fiind „adevărate poeme în proză”. □ Însemnările de călătorie și reportajele lui Romulus Diaconescu, adunate în volumul *Timpul din ziduri*, sunt parcurse de Vasile Marian. ■ Două studii monografice rețin atenția lui Al. Piru la *Cartea de debut*. □ Mai întâi, *Grigore H. Grandea: omul și opera* de Pavel Țugui, care este, la bază, lucrarea de doctorat a autorului, temă „livrată”, în 1967, de... cronicar: „G. Călinescu vedea în Grandea un Verhaeren prematur în poezie, wertherianism tardiv într-un roman, viziune arheologic-mitologică în altul, tipologie caricaturală cu procedee din romanul picaresc în opera cea mai reputată, *Vlășia sau Ciocoi noi*. Reluând toate aceste propoziții, Pavel Țugui le confirmă și îmbogățește printr-o cercetare exhaustivă, impresionantă”. □ Nici o obiecție nu-i stârnește criticului *Bacovia și Bacăul* de Gheorghe Pătrar, cercetare în care aflăm „date biobibliografice importante despre autorul *Lacustrei*”. ■ La *Biografia debuturilor*, Dorin Tudoran publică un interviu memorabil cu regretatul Virgil Gheorghiu („*Când citești poezia acestei tinere generații, te simți acasă*”). □ Dialogul este însoțit de câteva rânduri ale redactorului *Luceafărului*: „Nu l-am văzut pe Virgil Gheorghiu decât o singură dată în viața mea: cu trei zile înaintea aceluia nefast 4 martie 1977. În timp ce realizam această convorbire pentru *Biografia debuturilor*, l-am văzut, în câteva rânduri, lăcrimând. Mi-a mărturisit, cu o jenă nesfârșită, că e foarte bolnav și că durerile bolii sale îl înving câteodată. Și mă mai ruga să-l iert pentru această slăbiciune. La plecare, stabilisem să ne mai vedem, pentru a ne cunoaște cu adevărat, după ce va ieși din spitalul în care dorea să se interneze. A doua zi, o epidemie banală m-a ținut și pe mine la pat. Spre ora prânzului, Virgil Gheorghiu m-a sunat pentru a-mi spune că nu s-a internat și, dacă vreau, ne putem vedea oricând. Nu puteam, eram bolnav. Până la acel nenorocit 9:23 din 4 martie, Virgil Gheorghiu mi-a dat poate mai mult de o

duzină de telefoane, pentru a-mi spune ce medicamente să iau, ce să fac și ce nu pentru a-mi reveni. Mă păcălea spunându-mi că el se simte «spre bine» și că eu eram acum «problema». Când am aflat, a doua zi după seism, că Virgil Gheorghiu nu mai este, nu știu dacă am putut scoate vreo vorbă. Vorbeam cu toții despre o durere mai mare, care înghițise în ea și durerea dispariției unui om din care n-am putut apuca decât să descifrez o nesfârșită, de neuitat delicatețe”. ■ În cuprinsul revistei, versuri de Marius Robescu (*Ținut, Glasul pă-mântului, Doi sori, Poezia*), Dan Deșliu (*Coșmar rutier* – „Campionului ciclist Marin Niculescu”), Vasile Nicolescu, Aurelian Chivu. ■ Constantin Stan încredințează proza *Singurătatea nu are plural* (dedicată Lianeii Abrudeanu). ■ *Hotărârea*, piesa-document a lui Mircea Bradu despre Războiul pentru Independență, montată de Alexandru Colpacci pe scena orădeană, atrage atenția lui Radu Bădilă. ■ În cronică micului ecran, Iulian Neacșu se oprește și la emisiunea *Revista literar-artistică* a Marilenei Rotaru, care i-a găzduit, în secvențe diferite, pe Ion Lăncrănjan, Tiberiu Utan, Paul Everac (dramaturgul „a fost alert și incitant, polemizând cu slăbiciunile teatrului contemporan, cu «piesele amiabile, confortabile, care nu dau bătaie de cap la nimeni»”), Petre Sălcudeanu, Radu Boureanu ș.a. ■ Ioana Diaconescu evidențiază, în cronică radiofonică, emisiunea *Dicționar de literatură universală*, în care Romulus Vulpescu a „conferențiat” despre poezia occitană. ■ *Dorința de frumos* este extrasă de Grigore Arbore din expoziția de artă plastică a fazei finale republicane de la „Cântarea României”. ■ *Atenție la literatură...* titrează, la *Fragmente critice*, Eugen Simion, „examinând”, pe baza inspecțiilor școlare la care participă, modul de predare a acestei discipline: „Sunt de părere că nu poate face elevului o educație patriotică bună profesorul care, din comoditate sau neștiință, nu formează și nu cultivă gustul estetic al elevului. Atenție, deci, la literatură, atenție la valorile ei specifice, atenție la *textul literar*. Educația prin literatură, fără conștiință estetică, este un non-sens”. ■ Romul Munteanu discută, la *Confruntări*, despre *Experiment și valoare în creație literară*. ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu oferă un răspuns sec lui G. Dorian: „Mulțumiri (în rest, nimic nou, din păcate)”. □ Iulian Talianu și R. Cange, enumerați la categoria „Nimic nou!”. ■ Sunt anunțate *Distincțiile Festivalului Național „Cântarea României”* în domeniul creației artistice (pentru artiștii profesioniști). □ La Concursul de poezie: Ioan Alexandru (*Imnele Transilvaniei*), Adrian Păunescu (*Pământul deocamdată*), Gheorghe Tomozei (*Poema patriei*), Szemplér Ferenc (*Az álom tulsó partján/ Pe malul visului*), Nikolaus Berwanger (*Ich häng mei Gsicht net an de Nagel/ Poezii șvăbești*). □ La Concursul de proză: Corneliu Leu (*Plângerea lui Dracula*), Dinu Săraru (*Clipa*), Eugen Uricaru (*Rug și flacără*), Majtényi Erik (*Hajóharang a hold utcában/ Clopot de bord*), Joachim Wittstock (*Blockvermerke/ Însemnări*). □ La Concursul de dramaturgie: Mihnea Gheorghiu (*Patetica '77*), Horia Lovinescu (*Sângele*), Dumitru Radu Popescu (*Două ore de pace*). ■ În grupajul *Prezențe* este sem-

nalată manifestarea omagială consacrată lui Vladimir Streinu în comuna Teiu-Argeș, la 75 de ani de la nașterea criticului. □ Au participat Șerban Cioculescu, Eugen Simion, Mihai Novicov ș.a. □ Tot aici, o notă despre cea de-a IV-a ediție a șezătorii-dezbatere *Artă și actualitate*, organizate la Țicleni de Centrul de îndrumare a creației populare și mișcării artistice de masă din județul Gorj. □ Între invitați, Doina Uricariu, Ioana Dinulescu, Nicolae Dragoș, Constantin Nisipeanu, Nicolae Diaconu. □ La 13 iunie, *Rotonda 13* a Muzeului Literaturii Române îi va fi dedicată lui Pavel Dan, la împlinirea a 70 de ani de la nașterea prozatorului. □ Vor vorbi Al. Dima, Ovidiu Papadima, Dimitrie Macrea, Mihai Beniuc, Grigore Popa, Ion Vlasiu. Evenimentul va fi condus de Șerban Cioculescu. ■ Scriu despre momente și protagoniști din Festivalul Național „Cântarea României” Letiția Vladislav (*Dincolo de gesturi*), C. Nistorescu (*Jocul de-a culorile*), Anna Halász (*Omagii emoționante*), Mihai Tatulici (*Opinia publică în comuna Șanț*), Aurel Bădescu (*Tânărul actor – medalion consacrat lui Mircea Diaconu*). ■ La *Mapamond*, Dan Ciachir traduce *Tineri poeți italieni*: Fleana Maroncelli și Anna Nullo.

15 iunie

- [„**Era socialistă**”, nr. 12] Victor Atanasiu glosează despre *Lirica românească antifascistă*, pornind de la volumul publicat la editura Minerva, *Ceea ce nu se uită*: „Selecția, alcătuită cu gust sigur, menit a pune în prim plan lucrările rezistente esteticește, de către George Togan, precum și studiul introductiv, substanțial, bine documentat, semnat de Ioan Adam, au darul de a reliefa pregnant acest refuz al uitării manifestat de-a lungul deceniilor scurse de la prăbușirea Germaniei hitleriste. Este vorba, așadar, pe de o parte, de o atitudine antifascistă manifestată prompt, decis, în anii fascismului, dar și de reacția, sesizabilă în versuri ale unor poeți foarte tineri, unii dintre ei născuți după război, față de o ideologie tenebroasă.

- [Tribuna României, nr. 111] Pan Solcan realizează o dare de seamă a unui eveniment epocal, și anume Conferința Națională a Scriitorilor, întrunită la București în zilele de 26-27 mai 1977, unde s-a dezbătut mai ales „Locul scriitorului și al operei sale în societatea românească în plin progres, relația omului de creație cu evenimentele epocii sale [...] temele de bază ale dezbaterilor din cursul celor două zile.” (articolul *Conferința națională a scriitorilor*). ■ Tema cursului de limba română (lecția a XVI-a, anul III) de Cezar Tabarca cu desene de Nicu Russu (a cărui moarte este anunțată într-un chenar negru) este litoralul românesc. ■ Dumitru Radu Popa scrie cronică literară asupra romanului autobiografic *Viața ca o pradă* de Marin Preda pe care îl rezumă astfel: „e istoria începuturilor scriitorului pe mai multe planuri; confesiune incomodă, dar auto-impusă și suportată cu stoicism: inițiere literară, filozofică, politică, erotică – într-un capitol ce singur poate constitui o excelentă nuvelă psihologică. Cartea e străbătută de toate marile teme ale operei lui Preda și e

ciudat cum, după celelalte scrieri cu caracter autobiografic, *Viața ca o pradă*, relevă aceeași tulburătoare egalitate a scriitorului cu sine însuși.” ■ Ultima pagină cuprinde o antologie de poezie dedicată limbii române: G. Sion, *Limba românească* („Mult e dulce și frumoasă/ Limba ce-o vorbim,/ Alta limbă-armonioasă/ Ca ea nu găsim”), George Coșbuc, *Graiul neamului*; Al. Mateevici, *Limba noastră* („Limba noastră-i o comoară/ În adâncuri, înfundată/ Un șirag de piatra rară/ Pe moșie revărsată”); V. Voiculescu, *Grai valah* („Grai tămâiat, cățuie de petale,/ Gândul mi-a ciobănit pe plaiurile tale.”), Cicerone Teodorescu, *Limba noastră*; Petre Ghelmez, *Lauda limbii române*; Gabriel Chifu, *Adevărul și triumful limbii române*.

16 iunie

• [„**Flacăra**”, nr. 24] Este anunțată acordarea Premiului I „pentru activitatea artistică și cultural-educativă”, în cadrul festivalului „Cântarea României”, Cenaclului Flacăra. □ Ioan Alexandru scrie despre *Muzeul Satului*. □ Ion Dodu Bălan publică *Civilizația spațiilor verzi*. ■ Pe pagina dedicată *Noului roman românesc* sunt publicate o serie de recenzii: Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu: „Sigur, romanul a atras înainte de toate prin curajul cu care a înfățișat niște întâmplări tragice dintr-o epocă nu prea îndepărtată. Un intelectual cinstit cade victimă sincerității sale, dar și firii lui slabe, în anumite împrejurări istorice nefaste, când practici osândite ulterior de partid au întreținut suspiciuni bolnăvicioase. Romancierul nu atenuază nicăieri gravitatea lucrurilor. Atmosfera apăsătoare care-l împinge pe erou la sinucidere e sugerată admirabil, numai prin mici detalii socio-morale grăitoare, acumulate cu dibăcie și finețe. Constantin Țoiu se dovedește a fi un bun cunoscător al valorii dimensiunii psihice în literatură. Faptele sunt însoțite mereu de o rezonanță sufletească, în măsură a le conferi semnificația acută umană. Nimic nu rămâne, altfel zis, la simplul reportaj fie el și „senzațional”. Dar dincolo de adevărurile crude, înfățișate într-o lumină radiosopică, necruțătoare, a lucidității intelectuale carteziene, ce refuză orbirile fanatice și scuzele sentimentale, mărturia romancierului câștigă încredere prin realismul ei superior. Constantin Țoiu are ambiția nobilă să arate mereu, chiar într-un asemenea caz dureros, urmărit pînă la deznodământul lui sumbru, și „fața cealaltă a lunii”. [...] Cartea e șlefuită îndelung și oricâte evenimente istorice contemporane, prelucrate aieva, înglobează, dobândește o carapace lăcuită de scarabeu fascinant. E senzația vieții autentice, prinse în materia fără moarte a artei. O pală de fantastic intră cu teribilul vânt descris în carte și împinge întâmplările din cotidianul reportericesc către o zonă de semnificații superioare. *Galeria cu viță sălbatică* e un roman în care talentul și respectul adevărului și-au dat mâna, lucrând cinstit împreună, până la capăt”. Alex. Ștefănescu prezintă *Trei dinți din față* de Marin Sorescu: „Ca să poata gusta cu adevărat romanul lui Marin Sorescu cititorul [...] trebuie să fie familiarizat cu sti-

lurile prozei de azi și, totodată, să aibă ochiul exersat în urmărirea mișcărilor rapide, fulgerătoare executate cu tăișul de sabie și ironiei. Ca de obicei, scriitorul își ironizează și propriile formulări, dându-ne impresia că nu-și ia textul în serios, alăturându-i-se pentru a-l completa, cu detașare, și tocmai de aceea spulberându-ne orice urmă de neîncredere în trucurile literaturii.[...] Lumea în care își urmează personajele traiectoriile lor browniene este aceea cotidiană, violent cotidiană. Marin Sorescu este un atât de atent observator al străzii cu tramvaiele huruitoare, al restaurantului ticsit, al locuinței de bloc încât aproape ne face să tresărim la gândul că ne-am putea zări în mulțimea cu aviditate, ca pentru un jurnal de actualități. [...] Romanul *Trei dinți din față*, dezinvolt și alert, sincer până la cinism și inteligent până la dezabuzare, se citește cu plăcere și completează imaginea pe care cititorul o avea despre Marin Sorescu cu o nuanță de mondenitate malițioasă”. Cornel Moraru scrie despre *Plângerea lui Dracula* de Corneliu Leu. ■ George Arion prezintă *Bunavestire* de Nicolae Breban: „De fapt, în acest roman de aproape 600 de pagini nu se întâmplă mai nimic. Și totuși cartea se citește cu încordare, oferă o lectură pasionantă ca o scriere senzațională. Pentru că autorul sugerează admirabil atmosfera în care își duc existența lor larvară personajele, atmosferă ce aduce aminte de *Demonul meschin* al lui Sollogub, le tratează cu ironie, cu dispreț, cu sarcasm chiar, oricare gest al lor, oricare gând pe care îl comunică, fără nicio urmă de compasiune. În imaginarea unei lumi aflate parcă într-un carnaval perpetuu, care trăiește în travesti, inautentic, constă una din reușitele acestei cărți deosebite. Autorul este primul care se distanțează de creațiile imaginației sale, nu le acceptă comportamentul și le arată impostura în care se bălăcesc, le smulge măștile pentru a le dezvălui și a ne dezvălui că de fapt grandoarea lor nu este decât minciună sfruntată. Nicolae Breban înfățișează indivizi refuzați de istorie datorită micimii lor sufletești, preocupărilor lor fără orizont. Ei își închipuie că sunt creatori de istorie când de fapt istoria îi ignoră și îi strivește fără a le lua în seamă zbaterea de jalnice târâtoare. Purtându-l prin orașe intrate în conștiința națională ca vetre unde s-a făurit istoria – Alba Iulia, Blaj – autorul le batjocorește fără cruțare mediocritatea, incapacitatea de a descoperi idealuri generoase și de a avea puterea să li se închine. Cu atât mai caricaturală, bufonă de-a dreptul, e soluția lor de viață mic-burgheză cu cât acțiunea se desfășoară în primii ani ai socialismului, când o lume tânără și vigoasă își croiește un destin măreț. [...] Persiflându-i pentru că se prefac că trăiesc, pentru că execută ritualul existenței dar nu au pic de vitalitate în ei, pentru că în conversațiile lor desfigurează sensurile nobile ale culturii, autorul face o convingătoare pledoarie pentru apărarea valorilor umaniste, pentru socialism, așa cum dealtfel susține și în prefața volumului. În ciuda unor neglijențe de ordin stilistic (absolut enervant numărul mare de cacofonii din roman) precum și a unor trivialități care puteau lipsi fără nici o pagubă pentru roman, o astfel de carte este o apariție interesantă în literatura noastră de azi.” ■ Tudor Octavian scrie despre *Clipea* lui Dinu

Săraru: „Un roman cu ambiții supreme, cu o construcție simplă și elocventă, ca o teoremă de căpătâi în geometrie, scris cu o sobră adecvare la temă. Un *roman*, oricum am privi lucrurile, o carte cu o viață proprie, născătoare de viață, în ciuda multelor convorbiri platoniciene ce-o brăzdează, o zidire și nu o experiență. Clipă e tot ce nu durează, clipă-i tot ce nu e mare adevăr. [...] Cartea fiind mult elaborată, metafizica lui Dinu Săraru are un aer impecabil, ce-i strică uneori. Ea e atacată, fără voia autorului, s-ar zice, de chiar creșterea în stare a personajelor. [...] Tema e de demult, e prea știutul „carpe diem”, toate rezolvările temei au ajuns și ele cunoscute, altele nu se mai ivesc. Dar, cum zice Marin Preda în minunata lui *Viață ca o pradă*, nu ideile sunt interesante, ci oamenii care le duc. Dinu Săraru duce în chip captivant vechiul îndemn. El este un scriitor de romane de care trebuie să ținem seamă. Cu fervoarea ce-o vădește în construirea unor trăiri monumentale, exemplare, cu proprietatea ce-o are în structuri, cu glasurile ce le aude când scrie dialog și, prin asta, cu firescul pilduitor al dialogului el va să devină un scriitor de romane important”.

■ Nicolae Manolescu prezintă *Lumea în două zile* de George Bălăiță: „[...] titlul romanului lui G. Bălăiță înseamnă de fapt lumea cu două fețe. În sens ontologic, nu etic. Una, reală, comună, domestică; alta, fabuloasă, extraordinară, infernală. Una, pe care o vedem cu ochiul liber; alta, nevăzută. Romanul conține povestea, în aceste două planuri, a vieții unui mic-burghez. Antipa (pe numele său) e funcționar la un sfat popular dintr-un orașel de provincie. [...] Fața banală a lumii e plină de poezie, fața ei nevăzută plină de realism. În aceste compensări stă misterul reușitei romanului. George Bălăiță e un poet exhaustiv al aventurii umane și un realist fantasmagoric al lumii. Vizionarismul lui e precis, de o bogăție flamandă în detalii, descrierea alunecă în fabulos, crește ca un aluat de cozonac la lighean. *Lumea în două zile* e un roman cum avem puține”.

□ A. George prezintă *Scrisoare de la Rahova* de Paul Anghel.

■ Șerban Cioculescu scrie despre *Orgolii* de Augustin Buzura: „În cadrul literaturii noastre romanul și-a desfășurat un larg evantai de aspecte, din care nu lipsește nicio preocupare, permanentă sau de actualitate, și nicio modalitate tehnică. Recentul roman al lui Augustin Buzura, *Orgolii* (Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977) se axează pe o aprigă competiție în preajma alegerii unui nou rector al institutului de medicină din metropola transilvană. [...] Ca și în *Bietul Ioanide*, dar într-o tonalitate sumbră, *Orgolii* e negativul intelectualității universitare, în care ca într-o junglă colegii se sfășie între ei în apriga luptă pentru promovare, fără alegerea mijloacelor. Luptător antifascist, arestat în timpul burgheziei, combatant apoi pe frontul de vest, membru de partid, torturat în anii arbitrariului judiciar, reabilitat și redat preocupărilor sale științifice, înconjurat de o invidiabilă aureolă științifică, Cristian, omul de geniu, n-are tihnă, este parcă sortit să sufere neconținut, iar biruința sa finală apare ca provizorie. Cartea cere o continuare, de aceeași forță ca și *Orgolii*, dar parcă mai puțin deprimantă. Talentatul romancier, înzestrat cu o deosebită acuitate psiho-

logă, ne-o datorează”. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (4)*. ■ Nichita Stănescu publică *Oedip soldat*, într-o casetă intitulată *Cântec împotriva trădării*. □ În *Artă. Teatru. Cinema. Între clasic și baroc(XXX)* Octavian Paler publică *Corot. Ciocârlia*. □ Adi Cusin publică un interviu cu Lucreția Ciobanu. □ Se publică o listă cu laureații Festivalului Național „Cântarea României”: în cadrul concursului de poezie fiind premiați Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Gheorghe Tomozei, Ferenc Szemlér și Nikolaus Berwanger, la concursul de proză Corneliu Leu, Dinu Săraru, Eugen Uricaru, Majtényi Erik, Joachim Wittstock, iar la cel de dramaturgie Mihnea Gheorghiu, Horia Lovinescu și Dumitru Radu Popescu. □ Al. Andrițoiu, în *Orientalia*, publică *O nouă religie (II)*.

• [„**Orizont**”, nr. 24] Din interviul lui I. G. Șeitan *Cu poetul Anghel Dumbrăveanu* ne atrag următoarele mărturisiri: „ – *Cum au fost primii ani de «bănățean»?* [...] *Cum ați fost acceptat de noul mediu literar? – Primii mei ani de bănațean s-au petrecut în internatul școlii. Începusem să scriu versuri, la Slatina și la Dobroteasa. În toamna lui „49, ziarul *Luptătorul bănațean* a organizat un concurs literar. La îndemnul fratelui meu, am trimis și eu o poezie. A apărut în numărul din 31 decembrie, în timp ce eu eram la Dobroteasa, dar am aflat vestea de la colegii mei, care m-au sărbătorit cu mult entuziasm, când ne-am întors din vacanță. Nu mult după aceea, tot fratele meu m-a dus la cenaclul filialei Uniunii Scriitorilor și m-a prezentat poetului Al. Jebeleanu, pe care-l cunoștea. Am fost pus să citesc o poezie despre care s-a discutat ca de obicei, adică mai mult critic. Am fost reabilitat oarecum (în proprii mei ochi) de poetul George Drumur care, remarcând o anumită metaforă, a spus că ea dovedește talent. Eram criticat ori de câte ori citeam versuri în cenacluri. Mi se recunoșteau și unele calități, dar n-am avut niciodată psihologia nedreptățitului, a frustratului. Poate din pricina că n-am avut niciodată pretenția că am scris lucrări cu care să uluiesc lumea. Eu citeam și scriam, iar când comunicam vreo poezie eram atât de paralizat de emoții și spaime încât, oricât de mult aș fi fost criticat, la sfârșit respiram ușurat și plecam la internat, fericit că nu mi s-a întâmplat ceva ireparabil. Poate că e adevărat ceea ce a spus o dată Nichita Stănescu despre mine, într-un dialog pe care-l întreținea cu Ion Drăgănoiu la Radio București. Când e vorba de poezia sa, zicea Nichita Stănescu, poetul pare a se scuza că are talent. – *Ați fost singurul poet oltean printre bănațeni?* – [...] eu nu am venit la Timișoara ca poet oltean, eu am devenit poet aici.” ■ De la *Muntele vrăjit* a lui Thomas Mann, curiozitatea lui Șerban Foarță și interesul lui hermeneutic se îndreaptă spre ...foamea și felurile de mâncare din Țigania-da lui Budai-Deleanu (articolul *Gastronomia Țiganiadei*). ■ Gheorghe Grigurcu îndeplinește un act de respect față de scriitorul și editorul Mihai Gafița, evocându-i personalitatea și contribuția critică din volumul antum *Fața ascunsă a lunii* (Ed. Cartea Românească, 1974) (articolul *Mihai Gafița*). ■ Augustin Z.N. Pop îl evocă pe Matei Eminescu, fratele mai mic al lui Mihai Eminescu,*

care a participat cu vitejie la Războiul de independență unde „eroul a fost distins [...] cu șase ordine, decorații și medalii românești și rusești: *Virtutea Militară, Crucea trecerii Dunării, Steaua României cl. V-a de război, Crucea de aur cu spada a Sfântului Stanislav, Comemorativă Rusă, Apărătorii independenței.*” (rubrica „istorie literară”, articolul *Fratele viteaz*) ■ Poezii de Aurel Turcuș, Dușan Petrovici, I. D. Teodorescu. G. I. Tohăneanu se arată atras tot de „capriciile derivării în limba română”, amintind pentru început cum verbul „a hotărî” este derivat din „hotar”, dar derivatul s-a distanțat sensibil de „obârșia” sa (articolul *Tabără*).

● [**„România literară”, nr. 24**] Prin editorialul redacțional este proclamată *O epocă a creației*: „Trăim un timp, o epocă încărcată cu multiple sensuri ale creației umane – aceasta marcând nu numai revoluția tehnico-științifică, prin ceea ce concretizează ea ca progres de civilizație, dar și în domeniul – atât de vast – al culturii în genere, al artelor, al literaturii, parametrii devin pe fiecare zi tot mai bogăți în semnificații. Dacă în țările amplu dezvoltate și mai ales sub raportul progresului material un fenomen ca acela al exploziei internaționale, al multiplicării și diversificării intense a mijloacelor de comunicare în masă a căpătat dimensiuni nebănuite, în țările în curs de dezvoltare și, dintre acestea, în prima linie, cele în plin avânt al construcției socialiste, ceea ce se impune ca o veritabilă «nouă renaștere» este fenomenul eflorescenței spirituale”. ■ Ion Horea publică tableta *Cântarea-i a Țării...*: „După un an cât o călătorie lungă prin istorie și prin zbuciumările primăverii, întâia Cântare a României, sfârșită într-un spectacol apoteotic, s-a născut din bucurie și din durere. Ea se arată a fi o experiență de proporții aproape neprevăzute, cu un echivalent social care își va dezvălui, fără îndoială, învățămintele”. ■ Din *Viața literară* aflăm, între altele, despre *Zilele Editurii „Dacia”*: „Marți, 14 iunie, a.c., a avut loc la Sala Dalles ziua Editurii «Dacia». Cu acest prilej au fost lansate volumele: «Farmecul pământului» de George Macovescu, prezentat de Valeriu Râpeanu, «Orgolii» de Augustin Buzura, prezentat de Eugen Simion și «Războiul de independență în grafica artiștilor contemporani» de Mircea Țoca, prezentat de Modest Morariu”. □ Tot din *Viața literară* mai aflăm și despre *Spiritul de la Helsinki și datoria oamenilor de cultură*: „La Sofia s-au încheiat lucrările Conferinței internaționale a scriitorilor având ca temă «Scriitorul și pacea – spiritul de la Helsinki și datoria oamenilor de cultură». Au participat reprezentanți din țările Europei, S.U.A. și Canadei, precum și ai organizațiilor scriitorilor din țările Asiei, Africii și Americii Latine. Din țara noastră au luat parte scriitorii Alexandru Balaci, Eugen Barbu, Radu Boureanu, Sándor Fodor și Franz Storch. Reuniunea a prilejuit un amplu schimb de păreri asupra necesității realizării prevederilor documentelor Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, pentru întărirea păcii, securității și înțelegerii reciproce între popoarele întregii lumi. S-a relevat datoria oamenilor de cultură de a apăra cauza păcii și prieteniei între popoare. ■ Nicolae Balotă descinde în *Universul literelor și*

artelor: „Trăim într-o epocă a ecloziunii și dezvoltării literaturilor naționale. Dar literatura națională nu poate trăi în vas închis. Închiderea în sine orgolios-autarhică a unei literaturi, ca și înstrăinarea ei de specificul național sunt primejdioase. Există, am putea spune, o legătură genetică între național și universal, o comunicare vivificatoare. Circulația valorilor în acest univers al literelor, comun întregii omeniri, implică, printre altele, o comunicare între limbi, o translație a discursurilor, găsirea echivalențelor literare-lingvistice. Traducerile, aceste mai mult sau mai puțin frumoase infidele, sunt mărturia fidelității la valorile ce aparțin unor diverse spații lingvistice. Mi-l amintesc pe Lucian Blaga, retras în «Bârlogul lui Faust», mica încăpere de la un etaj al Bibliotecii universitare clujene, talmăcind opera lui Goethe. Îl aud citindu-mi «Prologul în cer», cu vocea domoală, lipsită de inflexiuni patetice, vocea poetului care se părăsește pe sine doar pentru a se regăsi în altul. Comunicarea aceasta peste veac, țări și limbi, a spiritelor, întemeiază literatura universală”. ■ Romulus Guga exprimă *Certitudini*: „Conferința națională a scriitorilor a pledat din nou pentru valorile morale și civice, cum era normal s-o facă, dar, în același timp, a subliniat cu hotărâre apartenența clară și limpede la și pentru popor a obștei scriitoricești. Maturitatea politică a creatorului de azi, din România, precum și opțiunile lui n-au lăsat nimănui nici un dubiu. E normal ca trăind într-un sistem democratic să fim democrați și să luptăm pentru valorile democratice. Adevărul nu mai este de mult un lux, precum nici atitudinea civică, hotărât, nu mai miră pe nimeni. Dorim cu toții să fim, prin întreaga noastră ființă, oameni ai prezentului nostru. Ca operele noastre artistice să ajute omul și societatea în acțiunea pe care și-au propus-o în deplina împlinire a unui om nou, purtător de valori autentice. Răspunzători în fața trecutului și viitorului său, capabili să înfrunte tarele vechi și să slujească aspirațiile poporului, dorința de a trăi într-o societate echitabilă, de a ne bucura de valorile umane, de a promova asemenea valori și de a contribui prin ele la civilizația și progresul umanității”. ■ *Critica și Poezia* și relația dintre ele reprezintă subiectul de reflecție al lui Emil Manu: „Cei mai mulți comentatori de poezie confundă două lucruri complet diferite – din punct de vedere estetic: în comentariile lor în loc să spună *cum este poezia*, spun mai ales *ce este poezia*. În legătură cu definiția poeziei, ținem să le reamintim că nici un estetician n-a putut defini până azi esența poeziei, ci numai *forma* (expresia) sau formele acestei arte. Mai degrabă poeții și filosofii au ajuns la o captare silogistică sau metaforică a noțiunii. Lucian Blaga, într-un aforism, mărturisea: «E așa de greu să spui ce este poezia. Un singur lucru e cert: ea este un izvor domesticit». Ion Barbu gândea poezia ca un *drum spre Poezie*, manifestând ca și autorul «poemelor luminii» un extaz pitagoreic față de poezie. O altă problemă, în această materie, este gustul. Mulți critici literari, excelenți comentatori de proză nu pot gusta, mai ales poezia modernă, oricât de multă poezie ar fi citit. Acești critici pot face mai degrabă istoria literară a poeziei decât critica ei actuală, utilizând discuțiile ce s-au purtat într-o anume

epocă. În orice caz, în materie de poezie, critica literară este și rămâne, dintr-un anumit punct de vedere, subiectivă, în sensul că există aici preferințe pentru un mod poetic sau altul, mai mult decât în cazul prozei”. ■ Nicolae Jianu definește *Funcția cenaclului*. ■ Un portret *Sütő András la 50 de ani* schițează Fănuș Neagu. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu salută apariția lucrării *O seamă de cuvinte românești*: „Numesc filolog pe oricine cunoaște mai de aproape înțelesul și prețul cuvintelor, cine, dacă este scriitor sau om de știință, le caută pe cele mai potrivite a-i exprima simțirea și gândirea în modul cel mai expresiv sau cel mai exact, chiar dacă nu are o pregătire de specialitate, ca lingvistul, căruia nici o taină a limbii nu trebuie să-i rămână ascunsă. Acesta este cazul celor doi autori ai cărții cu titlul de mai sus, apărută la sfârșitul anului trecut, la Timișoara, în Editura Facla: G.I. Tohăneanu și Teodor Bulza. Cele 73 de cuvinte sunt magistral tălmăcite în mai toate înțelesurile lor, din vechime până în zilele noastre, întrucât ele variază ca și oamenii care le-au născocit și le întrebunțează fără a le ști pe toate tâlcurile”. ■ Tableta lui Geo Bogza cuprinde transcrierea cuvântului rostit la Conferința națională a scriitorilor: *Conștiințe făuritoare de conștiințe*. ■ La dispariția lui F. Brunea-Fox, creatorul, la noi, al reportajului-literar, Radu Popescu încearcă să surprindă din trăsăturile *Prințului* reporterilor: „Numai o agresiune epileptică a naturii, a pământului însuși, și numai nenumăratele urmări, nenumăratele «replici», de toate soiurile, cu care s-a continuat, din seara de 4 martie, păreau să aibă forța și șansa de a doborî la pământ, în trei luni de eforturi, un om-brad, un om-stejar, un om-stâncă, așa cum a fost, până în pragul vârstei de optzeci de ani, neuitatul nostru prieten și maestru Brunea-Fox. La o scară Richter a forței fizice omenești, Brunea trebuia «calculat» la treptele cele mai de sus, apropiate de acelea ale chiar forțelor naturii. Dar și la scara frumuseții. În timp ce, în jurul lui, toți se clătinau, la cea mai mică adiere, la cel mai slab șoc, arătându-și imediat caducitatea, efemeritatea, gata să capituleze, de trei sau patru ori într-un an, pe un pat de boală, Brunea era mereu sănătos și întreg, mereu în mișcare, neatins de vreo formă a mizeriilor fizicului nostru păcătos. Iar în timp ce, pe fiecare, anii, și apoi lunile, și poate chiar zilele, își puneau sigiliile numeroase și diferite ale unei singure sentințe – zbârcituri, cocârjare, îngroșare, uscare, înțepenire – el era mereu același, înalt, drept și suplu, cu chipul luminos și blond, cu umeri de atlet, cu mijloc de dansatoare și cu picioarele alergătorului de 100 și 200 de metri plat. A înota lângă Brunea, era ocazia rară de a te întovărăși cu un delfin. A păși lângă el, a te plimba cu el pe străzile cele mai aglomerate, prin parcurile cele mai banale și forfotitoare, dădea senzația magnifică de a rătăci prin savană, lângă un leopard. Forța fizică, grația trupească și căldura învăluitoare a sufletului se aliau în Brunea, după un tipar antic. [...] Cu Brunea nu dispăre, ci se perpetuează, nu numai o operă, ci se perpetuează ceva viu, se perpetuează o rasă: rasa ziaristului-scriitor, a reporterului-descoperitor, a omului de condei liber, generos, exemplar, deschizător de drumuri. O rasă de prinți (lui i s-a spus

«prințul reporterilor»), de aristocrați ai sufletului și spiritului, dăruți cu tot sufletul și spiritul poporului, democrației, progresului. Privesc în jurul meu, și îi recunosc pe acești prinți, după asemănarea cu el, cu Brunea-Fox”. ■ Nicolae Manolescu anunță „*Bunavestire*”: „Un roman excepțional este *Bunavestire* a lui Nicolae Breban: dens, de mari viziuni satirice, scris cu vervă, sarcastic, grotesc, stilistic inepuizabil și original. Se precizează în el și o «ruptură» de tradiția prozei noastre psihologice sau naturaliste: păstrându-se aparențele de subiect, decor, descriere, analiză, totul este întors pe dos ca o mânășă. Din bogăția observației realiste, din dramă și melodramă, crește buruiiana unui symbolism luxuriant și neliniștitor. Acțiunea, personajele, tema și limbajul se află permanent în două planuri suprapuse: în cel dintâi, imediat descifrabil, ni se povestește aventura provincială a unui tânăr mic-burghez («un semidoct distins, un semidoct necesar, cu o voință remarcabilă»), pe care cititorul naiv se simte tentat s-o ia ca atare, deși înțelesul ei, cu siguranță, îi scapă; în al doilea plan, această aventură devine incredibilă, colosală, este transformată caricatural, împreună cu decorul din care face parte, parodiată, de autor, care nu numai că așează între el și personaje o distanță batjocoritoare, dar mărește toate dimensiunile până la halucinație”. ■ Despre *Critica și „pasiunea lecturii”* lui Sorin Titel din cel mai recent volum scrie Nicolae Ciobanu: „Citite și înțelese în registru dublu – ca analize critice obiective, «dezinteresate», dar și ca discret patetice mărturisiri literare – textele din volumul *Pasiunea lecturii* demonstrează că seninătatea spiritului critic nu și-o pot apropria decât acei beletrști mântuiți nu numai de complexul de inferioritate scriitoricească, ci și de complexul de genialitate, de care, prezente într-un amestec atât de ciudat, suferă nu puțini dintre contemporanii noștri, prozatori, poeți ori dramaturgi, când se decid a intra în tagma lui Aristarc”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici „pășește” în *Universul poeziei* lui Laurențiu Cârstean din volumul de versuri *Ținutul îndepărtatelor seri*. ■ Octavian Paler semnează *O evocare* a poetului A.E. Bacosky, *A muri, a dormi... a visa, poate?*, în care întrebuițează numeroase pasaje din scrisorile primite de-a lungul timpului de la autorul *Fiului risipitor*. Începe cu citate succinte, pentru a completa, apoi, cu pasaje întregi: „recitesc scrisorile lui A.E. Bacosky (care la 16 iunie ar fi împlinit 52 de ani) cu gândul că seara aceea absurdă n-a avut loc, că lucrurile sunt în matca lor dinainte... poetul și prietenul A.E.B. se află într-o absență temporară, într-unul din drumurile lui prin Europa de unde îmi trimite din când în când scrisori sau câteva rânduri (Anvers: «Multe nestemate mai poartă și această bătrână curtezană care e Europa»), Veneția: «din preajma acestui pod neverosimil unde mă aflu, când deasupra, când dedesupt’», Elsinor: «în umbra acestui castel de amintire shakespeariană am înțeles că realitatea unei țări se poate hrăni uneori extrem de profitabil dintr-o irealitate, dacă respectiva țară e capabilă să și-o însușească și să creadă în ea», Freiburg: «trei imagini verticale – o, câtă tristețe implică pentru noi acest adjectiv din graiul geometriei!» sau Sirmione: «din preajma

acestor ruine unde ochiul încă ingenuu și nepervertit de blazare occidentală descoperă umbra celui mai otrăvit poet al dragostei latine, care pe filiere poate prea sinuoase și apocrife ne-a lăsat moștenire înverșunările lui»)". ■ Nicolae Prelepceanu publică o poezie despre 1877: *Pe inima unui simplu soldat*. □ Alte versuri semnează: Iustin Moraru, Al. Jebeleanu, Mara Nicoară și Aurel-Dragoș Munteanu. □ Anatol Ghermanschi traduce câteva mostre de *Lirică din R.P. Ungară*. ■ Valentin Silvestru împărtășește în manieră reportericească unele *Povestiri gabrovene*.

● [„**Tribuna**”, nr. 24] Conține versuri de Radu Cosașu, Toma Caragiu, proză de Leonida Neamțu, un grupaj din lirica gruzină (trad. Alina Stanciu) și un fragment din *Hyperion*, de Hölderlin (continuare din numărul 20 al revistei), tradus de Ioan Alexandru. ■ Cu ocazia recente Conferințe naționale a scriitorilor, M. C. Runcanu semnează articolul *Scriitorul și conștiința de sine*: „...scriitorul român de astăzi trebuie să-și merite întru totul numele și prin conduita din afara sau din interiorul obștii sale. «Boemia» ori cupiditatea sunt de parte de a constitui un bun exemplu pentru cei care vin. Tot atât de nefastă e și nepăsarea, la fel blazarea, coteria, orgoliul hipertrofiat, datul cu pumnii în piept, și nu între ultimele, entropia talentului...”. ■ În „*Fragmente*” și *sinteze critice*, Ion Vlad analizează al doilea volum al lucrării lui Eugen Simion, *Scriitori români de azi* (Cartea Românească): „...calitatea comentariilor e decisă nu numai de precizia și de eleganța caracterizărilor, care stabilesc dimensiunea istorică și critică remarcabilă a volumului, ci și de profunzimea unor constatări generalizatoare, însumând în ele experiența lecturii, informații și orizontul intelectual al lecturii critice”; „Interpret al unei serii literare, așadar al unei creații văzute în devenire, Eugen Simion are competența istoricului literar dublat de un critic al actualității literare și, prin urmare, el este criticul care citește literatura anterioară pentru a-i găsi termenii asociativi și corespondențele cu actualitatea. La rândul ei, actualitatea este model pentru lecturile reîntoarce la un trecut apropiat, acțiunea având caracterul unei duble mișcări de la trecut spre prezent și de la acesta din urmă spre deceniile anterioare”. ■ Victor Felea comentează studiul lui Lucian Raicu închinat lui Nicolae Labiș. ■ În *Alte lecturi și zile (X)*, Mircea Zăciu retrasează destinul critic al cărții *Viața lui I. L. Caragiale*, de Șerban Cioculescu. ■ Radu Săplăcan recenzează, în *Jurnal de lectură*, plachetele *Neîmblânzită ca o stea lactee* (Eminescu, 1974), de Carolina Ilica, *Cântece de leagăn* (Eminescu, 1976), de Dinu Adam și *Cerb alb* (Albatros, 1976), de Ion Bogdan. ■ Vasile Muscă este prezent în paginile revistei cu *Lumile și trecerile lui Eminescu*. ■ Gheorghe S. Suciuc semnalează apariția volumului de reportaje *Tipul din ziduri* (Scrisul Românesc, 1976), de Romulus Diaconescu.

17 iunie

● [„**Contemporanul**”, nr. 24] Nicolae Balotă se referă la *Scriitorul – ființă etică*: „Cuvântul unui scriitor despre arta sa, despre scrisul care înseamnă pen-

tru el mai mult decât o simplă îndeletnicire, care este un mod de a trăi, cuvântul nostru despre literatură este întotdeauna o confesiune. Mărturisim legătura noastră cea mai adâncă, feroarea noastră cea mai intimă”. ■ În cadrul rubricii *Jurnal de lector*, Dumitru Micu semnalează *Analiză și informație* în două culegeri. □ Florin Mihăilescu: *Conceptul de critică literară din România*: „Ce-i dezavantajează discursul e tendința spre redundanță. De teamă, probabil, de a nu sacrifica vreo nuanță, Florin Mihăilescu consumă adesea cantități de materie verbală disproporționate față de conținutul comunicării. Ceea ce spune e, de fiecare dată, interesant, însă explicitările, specificările, nuanțările, accentuările sunt atât de multe și insistente, încât devin agasante”. □ „O altă apariție cât se poate de utilă, în cadrul aceleiași colecții a Editurii Minerva (*Momente și sinteze*) e monografia *Sburătorul*, carte de debut a lui G. Gheorghiuță. Divizată în două compartimente, lucrarea înfățișează, în primul rând, revista, iar în cel de al doilea cenaclul lui E. Lovinescu”.

● [„Cronica”, nr. 24] Apare, nesemnat, editorialul *Festivalul prieteniei*: „București găzduiește în aceste zile Festivalul european al prieteniei, manifestare care se desfășoară în spiritul Actului final al Conferinței de la Helsinki. Este un eveniment cultural internațional care răspunde intensificării colaborării culturale în Europa. România socialistă, prin politica Partidului Comunist Român, acordă colaborării europene – în toate domeniile vieții artistice și culturale – o semnificație profund umană, deschisă celor mai sincere idei de cunoaștere reciprocă, de înțelegere între națiuni, de întărire permanentă a relațiilor de prietenie și pace”. ■ Nicolae Turtureanu semnează „*Fericească-l scriitorii, toată lumea recunoască-l*”: „Și scriitorii, de aproape un secol încoace, îl fericesc, îl glorifică, îi închină ode în metru antic și în metru modern, îi scriu scrisori în speranța secretă că poate domnia sa Mihai Eminescu le va primi, acolo, în Nirvana”. ■ Constantin Pricop scrie despre *Mobilitatea prozei*: „Gen literar aproape fără restricții în zilele noastre, epica dă posibilitatea unei deosebite inițiative a autorului. Inițiativă prezentă – și necesară – și în poezie, dramaturgie ș. a. m. d. În proză însă se pot întotdeauna deschide perspective cu rezonanță directă în social. Romanele noastre din ultimul timp încorporează probleme de maximă importanță și de acută actualitate. Platon Pardău s-a fixat cu predilecție asupra unui personaj cu totul schematic acum câțiva ani: activistul de partid. [...] Ar fi greu de redat o imagine precisă a prozei românești din ultimul timp fără numirea aproape periodicelor, până de curând, romane «cu teză» (calificativ de rediscutat în sensul nepeiorativ al «demonstrației») unor poziții lucide) ale lui Al. Ivasiuc și vîguroaselor romane semnate de Nicolae Breban. [...] Continuând cercetarea acestui «simptom» literar – marea varietate narativă contemporană – putem conchide că dobândirea unor convingeri adânci asupra lumii este nu rezultatul adoptării unor formule artistice uniforme, ci al exprimării, prin mijloace literare, ale meditațiilor asumate în mod responsabil, într-un proces de cunoaștere specific, singular, al artistu-

lui cetățean”. ■ Liviu Leonte semnează *O carte a întrebărilor*, o cronică literară la *Viața ca o pradă* de Marin Preda: „Alegând varianta memorialistică în locul unei scrieri care ar fi apelat mai mult la jurnal, la mărturia chiar din perioada evocată, scriitorul a optat nu atât pentru o formulă a autenticității, cât pentru una sintetizatoare, cu valoare literară. Este clar că s-au operat selecții masive, că Marin Preda are încă multe de spus despre propria-i biografie și oamenii întâlniți”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Cristian Livescu prezintă *Pământ de bun venit* de Paul Sân-Petru, Editura Cartea Românească: „Mai puțin convingătoare ni s-au părut rondelurile în coriamb, unde silința siluiește viziunea. *Pământ de bun venit* rămâne însă un volum de maturitate, al unui autor pe care moderația timbrului îl ține pe nedrept departe de consacrările poetice spectaculoase”. □ M.D. Lesovici semnaleză *Poemele omului* de Simon Ajarescu: „Lirismul declarativ, având avantajul comunicării directe, păcătuiește uneori prin locuri comune ori lasă impresia unei exaltări făcute (câteodată – covârșită de explicații), nu departe de o sonoritate de ghips. Simon Ajarescu dispune însă de suficiente mijloace care să-i pună în evidență talentul”. ■ Texte despre *Permanența eminesciană* semnează: □ Viorica S. Constantinescu, *Un spațiu poetic*: „Exoticul oriental, ca și cel boreal sau neptunic, reprezintă una dintre componentele structurale ale poeziei sale, prin care se realizează categoria paradisiacului și cea a «departelui eminescian»”. □ Mihai Drăgan, *O judecată de situare*: „Originalitatea unică a lui Eminescu este privită de Ibrăileanu în contextul dezvoltării literaturii române din secolul trecut”. □ Al. Pascu, *În conștiința lumii*: „Nu cunoaștem până astăzi nici o traducere de excepție a poemelor sale, nici o traducere cât de cât completă și Eminescu, pentru a fi înțeles deplin, ar trebui cunoscut în toate ipostazele lui ilustre”. ■ Iosif E. Naghiu publică *La moartea lui Eminescu (Mărturii din presa vremii)*. ■ Paul Miclău scrie *Un eseu despre romanul poetic*, prezentând volumul *Romanul poetic* de Irina Mavrodin, Editura Univers, 1977: „Din simboluri a căror motivare era redundant zugrăvită mai înainte, obiectele devin arbitrare. Nu înseamnă însă că ele își pierd semnificația, dimpotrivă: prin avalanșa clasematică, prin presiunea publicitară, semnificația lor bombardează subiectul hărăzit alienării. Scriitura poetică a romanului nou este chemată tocmai să denunțe, cu vigoarea dezarticulării semnificantului, un asemenea proces, promovând întoarcerea la perceperea ingenuă a lumii”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Literatura română în școală*: „Critical Eugen Simion se ocupă în revista «Lucefărul» (v. *Atenție la literatură...*, 11 iunie 1977, p. 6) de problemele pe care le ridică azi predarea literaturii române clasice și moderne în școală, de rolul hotărâtor care îi revine profesorului de română în cadrul acestei discipline. Sunt puse în discuție câteva idei care merită toată atenția noastră: profesorul de română care predă scriitorii clasici sau contemporani trebuie să renunțe la metode învechite și să apeleze la cele moderne; să evite clișeele, schemele și să facă un efort pentru a întineri prin re-lecturi ope-

rele analizate”. □ *Și totuși...*: „Toate publicațiile țării, apreciind însemnătatea politică, în primul rând, dar și social-culturală și teoretică – în ce privește estetica, critica și istoria literară – a recentei Conferințe naționale a scriitorilor, au inserat, în numerele apărute ulterior evenimentului, comentarii bogate și interesante cu privire la lucrările desfășurate în sala mică de la Palatul Republicii. O singură lipsă de entuziasm s-a înregistrat: în «Flacăra» nici un comentariu. Firile mai slabe, cuprinse de neliniște, s-ar putea întreba: nu cumva «flacăra» s-a supărat brusc pe scriitori, după ce, cu o săptămână înainte de alegerea noului Consiliu al Uniunii Scriitorilor, revista părea deschisă problemelor scrisului contemporan? Atunci, nu mai puțin de 21 (douăzeci și unu) de scriitori răspundeau la întrebarea: «Care este astăzi în România dominantă conștiința scriitoricească?» Cum revista apărea exact în ziua începerii Conferinței, sigur că această generozitate a «Flăcării» ar fi trebuit să producă o bună impresie. Dar, repetăm, «Flacăra» a tăcut brusc. În numărul de *după*, generozitatea față de problematica abordată la Conferința națională a scriitorilor a dispărut ca prin farmec, simțul realității și ancorarea în actualitate (de care revista face atât caz) au ocolit chestiunile abordate la cea mai înaltă reuniune a scriitorilor. Era greu de presupus că eventualele eșecuri suportate personal de cineva din conducerea unei publicații pot influența datoria ei elementară de a consemna evenimentele la proporțiile lor reale. Și totuși...”. ■ Traian Diaconescu semnează *O traducere valoroasă*: „Traducerea comediei lui Terentiu, publicată recent de N. Teică la editura Minerva, în colecția Biblioteca pentru toți, prefațată de E. Cizek, continuă, într-un mod remarcabil, tradiția valorificării literaturilor clasice greco-latine în țara noastră”. ■ În *Gânduri* citim *Vulturul* de acad. Cristofor Simionescu. □ Versuri semnează Dan Verona (*Domnul Cuza; Zăpezi sub coline*), Corneliu Popel (*Limba română*), Emilian Marcu (*Poetu-i pretutindeni*). □ Sub titlul *Poeți tineri* sunt prezentate versurile Doinei-Mihaela Sava (*Cântec; Lui Eminescu; Ploaia veche*).

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 341]** Al. Rosetti, printr-o *Imagine veridică*, deschide numărul, oprindu-se la publicarea de către Valeriu Rusu a vol. 3 din *Operele* lui Ovid Densușianu, Ed. Minerva. □ E. Manu debăte sinteza lui Mircea Malița, *Zidul și iedera*, o reluare a eseurilor de drum cuprinse în volumele precedente, *Repere, Sfinxul, Fire și noduri și Pietre vii*. □ La *Cronica de librărie* sunt recomandate aparițiile: eseu *Masca Prințepelui* de A. I. Brumaru, Ed. Dacia; romanul *Marea vălvătaie* (despre 1907) de Ion Marin Iovescu, Ed. Albatros; antologia *Prometeu, erou al literaturii universale* realizată de Ion Acsan, Ed. Albatros. □ *Teatrul istoric în plină manifestare* de Ileana Lucaci punctează câteva titluri definitorii ale momentului: *Patetica '77* de Mihnea Gheorghiu și *Două ore de pace* de D. R. Popescu, *Descăpătânarea* de Al. Sever, *Marele soldat* de Dan Tărchilă, *Sângele* de Horia Lovinescu. □ Se relatează întoarcerea de la Sofia, de la lucrările Conferinței Internaționale a Scriitorilor, a delegației de scriitori români din care au

făcut parte: Eugen Barbu, șeful delegației, Al. Balaci, Radu Boureanu, Sandor Fodor, Franz Storch. ■ Este urmărit *Simțul militant al literaturii* de Mircea Constantinescu, pornind de la parafrizarea unui vers celebru: *niciodată România nu a fost mai frumoasă*. „Niciodată precum astăzi scriitorul român nu a fost și nu s-a simțit mai legat de cetate și de idealurile ei... E imposibil ca scriitorul român să nu știe să degajeze din uriașul cotidian al tovarășilor săi de destin liniile de forță ale entuziasmului, ale întrajutorării, ale omeniei socialiste... Autenticul artist nu a fost și mai cu seama nu va fi un vânător al aniversărilor, un spectator răsfoind din lojă unei vieți strâmte programul istoriei curente și bifând datele aniversare. Pentru simplul motiv că artistul înțelege că, prin efortul său cinstit... el este tribunul reușitelor sau al vremelnicelelor lor eșecuri. Fără înțelegerea și asumarea acestui esențial element al participării directe, literatura rămâne – în fond, decade – în condiția unui martor ocular obsedat de acomodări festive. Nimic mai fals, nimic mai trist... Cine nu militează permanent pentru mai bine, mai frumos, mai mult, devine un perpetuu rob al apolitismului său exanguu.”

18 iunie

• [„**Luceafărul**”, nr. 25] Editorialul acestui număr, semnat redacțional, are în vedere *Literatura actualității și critica ei*, subliniind inadvertența conținută de un clișeu taxonomic: „Inerția etichetărilor ne face să folosim caracterizări nepotrivite unor cărți care ar cere o altfel de prezentare. Vorbim des de romane ale actualității atunci când ne referim la cărțile cele mai citite, cele mai semnificative ale ultimilor ani. Dar este *Galeria cu vișă sălbatică* integral un roman al actualității? Este *Fețele tăcerii* și el un roman al actualității? După cum trebuie să ne întrebăm dacă răspund aceleași cerințe *Niște țărani* sau romanele lui D.R. Popescu din ciclul *F*-ului. Interesul pe care l-au stârnit aceste cărți și altele pe care nu le mai pomenim aici este incontestabil. Dar sunt ele, într-adevăr, romane ale actualității, adică ale acelei realități care se preface neconținut sub ochii noștri? Dintr-un punct de vedere, se poate răspunde afirmativ, dintr-altul negativ. Aceste romane sunt actuale prin concepție și prin spirit, altfel succesul lor ar fi inexplicabil, dar evenimentele de care ele se ocupă au devenit, în bună măsură, inactuale”. ■ Gheorghe Suciuc restituie câteva fragmente inedite ale teatrului eminescian („*Din mite vechi ca lumea*”), „aparținând grandiosului plan dramatic închinat de poet istoriei dacice”. ■ Pe prima pagină, la *Respirări*, Nichita Stănescu propune tableta *Aripa și roata*. ■ Eugen Jebeleanu „onorează” *Arena* cu poemul *Cât de...* („În amintirea dragului meu F. Brunea-Fox”). ■ Sub genericul *A patriei cinstire*, Alex. Ștefănescu „așază” *Încrederea în firea lucrurilor* pe care o dovedește autorul *Cântecelor de pierzanie*: „Pentru Mihai Beniuc, patria este întotdeauna o realitate concretă, identificabilă cu spațiul care l-a modelat ireversibil în anii copilăriei – Ardealul – și având puterea de-a emoționa prin simpla enumerare [...]. Acest mod direct

de reprezentare a țării este expresia unei iubiri imediate, țărănești, și explică, printre altele, persistentul ton elegiac din poemele consacrate Clujului în anii când o hotărâre arbitrară ni-l înstrăinase [...]. Tonul este cu atât mai impresionant cu cât în nici o altă împrejurare, poetul – de un profund optimism popular – n-a mai arătat lumii o asemenea grimasă de suferință. Patria de azi, cu marele proces de emancipare care o animă, este înfățișată în versuri maiestuoase, străbătute de acel freamăt de vitalitate care a caracterizat întotdeauna momentele de inspirație ale lui Mihai Beniuc [...]. Convenționalismul, grandilocvența își fac adeseori loc [...], însă dominant rămâne patosul autentic. Mihai Beniuc este, de altfel, unul dintre acei poeți care stăpânesc arta de a transforma ardoarea convingerilor în mijloc de expresie”. ■ Alexandru Papilian „trimite” *Invitație la o dezbatere la Scrisoare unui tânăr prieten*: „Se pare că termenul de generație literară trezește în ultima vreme din nou interes. Crezi că e adevărat? Formăm, într-adevăr, o generație literară? La cine mă refer? Ei, desigur, la scriitorii ceva mai tineri decât Marin Preda, Eugen Jebeleanu, Geo Bogza, Eugen Barbu, Șerban Cioculescu..., sau decât Nichita Stănescu, Fănuș Neagu, D.R. Popescu, Augustin Buzura, Nicolae Manolescu, Marin Sorescu ori Ioan Alexandru. Mă gândesc, de pildă, la Eugen Uricaru și Adrian Popescu, Mihai Ursachi și Cezar Ivănescu, Mircea Dinescu, Dinu Flămând, Laurențiu Ulici, Carolina Ilica, Mircea Iorgulescu, Dan Verona, Florica Mitroi, Dorin Tudoran și Petre Poantă, Al. Monciu-Sudinski și Gheorghe Schwartz, Cornel Ungureanu și Dan Culcer, Daniela Crăsnaru și Dumitru M. Ion... Și ar mai fi! Formăm, oare, o generație sau nu? Ne leagă anumite caracteristici comune? Avem să aducem ceva nou în viața spirituală a țării? Se pare că da. Dar ce anume? După opinia mea, aplecarea unui autor către problemele pe care le poate exprima mai bine este inevitabilă; deci, foarte pe scurt, e vorba de o specifică înțelegere a timpului pe care îl trăim. Și tocmai despre aceste probleme, despre aceste aspecte ale realității aș dori să stăm de vorbă serios, pe îndelete, aprofundat și rodnic. Îți adresez această invitație, prietene, în orice parte a țării te-ai afla, cu dorința de a găsi în textele semnate de dumneata – în oricare dintre revistele la care colaborezi – problemele pe care le socotești cu adevărat importante pentru dezvoltarea noastră spirituală, pentru ridicarea la parametri de înaltă rezonanță europeană și universală a literaturii românești contemporane”. ■ *La Jurnal de poet*, Ioan Alexandru scrie despre *Eminescul generației mele*. ■ În *Vă mulțumesc că existați*, Dan Verona aduce, la *Atitudini*, un omagiu ditirambic câtorva confrăți mai vârstnici: „Orice mare cultură ar fi mândră de Măria-Voastră, Alexandru Philippide, și vă mulțumesc că existați. Vă mulțumesc că existați, Măria-Voastră, Geo Bogza. Dacă Domnia-Voastră nu v-ați fi născut, în memoria mea ar fi fost un gol imens. Vă mulțumesc că existați, Măria-Voastră, Eugen Jebeleanu. Fără Domnia-Voastră, poeții tineri de astăzi ar fi ca niște copii vagabonzi. Vă mulțumesc că existați, Voi, frumoșii voievozi de azi ai limbii române, Marin Preda și Eugen Barbu și Fănuș Neagu. Pe fiecare în parte vă

iubesc în egală măsură, pentru că fiecare dintre Domniile-Voastre este unic, o sărbătoare care nu se poate repeta. Niciodată nu m-am gândit la Domniile-Voastre decât ca la niște fascinante Stele Polare”. ■ Trei volume de proză situează în prim-plan M. Ungheanu la *Cronica literară*. □ *Crisalide*, a doua carte publicată de Marius Tupan, „reflectă stadiul trecerii de la reportaj la roman al unui autor atras de pitoresc și de o variantă recentă a stilului artist”. □ În povestirile lui Al. Papilian din *O seară de noiembrie* „e de reținut [...] o înclinare către confesiunea necontrolată de prejudecăți și pudoare, puțin caracteristică scriitorului român, dar care își are riscurile ei”; astfel, „fără un limbaj adecvat, aceste confesiuni aflate pe muchie de cuțit pot să ducă la efecte contrare celor voite de autor”, iar „improprietățile de limbaj, numeroase, deoarece autorul se dezinteresează de stil, măresc acest risc”, prozatorul fiind încă „în formare”. □ „Monografia” ficțională *Lumea toată slobodă*, o proză cu orizonturi obsedantiste, „nu infirmă talentul și dexteritatea Monicăi Săvulescu”, ci „ne-o arată doar într-un impas de invenție și problematizare”; cu toate acestea, „micul ei roman, scris cu intuiție și aplicație, rămâne o carte agreabilă”. ■ La *Viața cărților* îl întâlnim în premieră pe Mihai Zamfir, care analizează proza *Jumătate plus unu* a lui Mircea Horia Simionescu, subliniind că fiecare dintre volumele autorului „le continuă organic pe celelalte, în asemenea măsură încât toate par fragmente ale aceleiași lucrări”. Câteva observații: „Proze ca cea a lui Mircea Horia Simionescu iau naștere după ce s-a epuizat realismul relatării directe: glosarea culturală frenetică întreprinsă de autor plasează întreprinderile sale în specia aventurilor verbale. La o primă privire, *Jumătate plus unu*, continuare perfectă a metodei din *Ingeniosul bine temperat* și uzând de aceeași scriitură în filigran, înseamnă o operațiune de moralist tardiv. Dar aceasta numai la prima vedere. Pentru că lectura atentă descoperă o substanță literară infuză de mare concentrație, rezumări de nuvele și romane – mai interesante în rezumat decât *in extenso* – tragice sau comice, într-un decor care este cel al secolului nostru. Definim demersul estetic al tuturor cărților lui Mircea Horia Simionescu drept încercarea reușită de a crea literatură din materiale reputate non-literare. [...] Desigur, exploatarea aceleiași formule stilistice presupune pericolul repetării: modulațiile noi, literatura mai bogată intim din această carte păstrează intactă schema din *Ingeniosul bine temperat*. Dar parodia plictiseli nu poate fi în nici un caz o bucată plictisitoare! Se pare că scrisul lui Mircea Horia Simionescu a ajuns la limita epuizării savante a unei formule, dincolo de care trebuie să se găsească *altceva*. Nu ne îndoim că subtilul moralist a găsit deja poarta spre noile sale adevăruri eterne”. □ În *Sentimentul puterii* de Ion Marin Almăjan, Valentin F. Mihăescu află doar *Proiectul unui roman*. □ Culegerea de eseuri *Romanul lecturii* a lui Gelu Ionescu este „traversată” de Doina Uricariu: „Diferitele tipuri de «romane ale lecturii» practicate în acest volum sunt ipoteze de lucru depășite de autorul lor. Gelu Ionescu a ales ca modalitate a interpretării romanul din «orgoliul ironiei» și din fascinația reală

și necesară a criticului trezită de întâlnirea acestuia cu o operă de vastă respirație (romanul). Această fascinație se potențează într-un mod specific, proiectată pe fundalul devenirii literaturii române. Opțiunea sa pentru romanul lecturii este relativizată de fiecare pagină și dezvăluie, în ultimă instanță, o utopie critică, un joc al autocenzurii, un mod ironic profund și polemic de a statua lectura ca poezie a gândirii, ca punct de întâlnire al unor metafore critice revelatoare”. ■ Nicolae Ciobanu discută, la *Cartea de debut*, romanul *Cer cuvântul* al lui Dragomir Horomnea, recomandat generos de Marin Preda: „Rar ne-a fost dat să întâlnim în proza noastră în ultimii ani pagini de epică sublimat reportericească precum în această carte, în care să ne urmărească cu o asemenea intensitate sentimentul că refuzul imaginarului atinge, cum se spune, gradul zero. [...] În realitate, *Cer cuvântul* este un roman abil elaborat. Am risca chiar afirmația că autorul nu e străin de o anumită tentație pentru experiment, căci ce altceva poate să însemneze însuși faptul că, artisticeste, marea sa ambiție este de a realiza «dubletul» romanesc al unui presupus proces verbal? [...] Asemenea lui Marin Preda, suntem și noi convinși că Dragomir Horomnea e, într-adevăr, «un prozator de viitor». Sperăm, totuși, că documentele de viață din viitoarele sale cărți vor purta pecetea transfigurării românești într-o măsură mai mare decât în *Cer cuvântul* și în ceea ce privește tema individual-psihologică, caracterologia personajului, inculcată, se înțelege, celei social-umane în genere” (*Epicul documentar*). ■ La *Prezențe*, sunt semnalate câteva *Tipărituri literare reșitene*. □ Între acestea, caietul revistei *Semenicul*, în care, pe lângă membri ai cenaclului local, publică Ioan Alexandru, Anton Breitenhofer, Virgil Carianopol, Ion Cocora, Cezar Ivănescu, Laurențiu Ulici ș.a. ■ Al. Piru comentează, la *Varia*, volumul inedit „*Dosarul*” Scrinului negru: *documentație materială cu personaje imagine*, care însoțește o nouă ediție a romanului călinescian: „Putem spune [...] că G. Călinescu a pornit de la aceste documente, dar și-a ales ca model pe eroina lui Flaubert, madame Bovary, în virtutea principiului că «viața este mai inventivă în întâmplări extraordinare decât scriitorul, dar scriitorul le rezolvă mai bine decât oamenii» sau, și mai bine, că viața brută e lipsită de semnificație, aceasta rezultând din transfigurarea autorului, din absorbirea realității în ficțiune. Mult mai importante decât documentele reale sunt fișele de lucru ale autorului. Dacă trimerile din ediția romanului la acestea din urmă este admisibilă, trimerile la celelalte reprezintă un abuz, fiindcă niciodată G. Călinescu nu le-a transcris *tale quale*, ci totdeauna transformându-le, fie și numai prin introducerea într-un context diferit. În roman, G. Călinescu nu e numai Ioanide, ci toate personajele și, în primul rând, Caty. Ca și Flaubert, ar fi putut spune: «Caty c’est moi!»”. ■ La *Profil*, Sultana Craia „scrutează” proza lui Bujor Nedelcovici în *Lupta cu tentațiile*, oprindu-se mai cu seamă asupra romanului *Ultimii* (1970), cu care a debutat scriitorul bărlădean: „O tentație pe care o resimt toate, sau aproape toate personajele lui Bujor Nedelcovici este tentația suferinței, cu orgoliul ei și obscure-

le ei voluptăți. Determinată uneori de schimbări sociale, exterioare, de condiția de «ultimi» dintr-o lume dispărută, suferința este amplificată subiectiv. Dar sursa ei cea mai viguroasă este internă și este surprinzătoare capacitatea de a se chinui a unor personaje. De a se chinui și de a chinui. [...] Se pare că Bujor Nedelcovici, acest prozator inteligent, înzestrat pentru construcția epică amplă, în ale cărui pagini tensiunea înecă eventuale neajunsuri stilistice, tinde spre o înseninare ce va marca probabil următoarele sale romane, a căror așteptare cu interes este perfect legitimată de lectura cărților de până acum». ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Angela Marinescu (*Cântec după război, Clujul vechi, Clovn ireal, Poem, Muntele*), Aurel-Dragoș Munteanu (*Amintire, Stam-pă veche, Trăind, Egal, Avram Iancu – „Fiului meu, Tudor”*) și Adrian Păunescu (*Dor de scufundare, Detalii, Vânătoare de gală, Dangățul, Moștenirea în hohote, Apa, Cârjele planetei, Inutilul compromis, Om de hârtie*). ■ Mihai Tatulici încredințează un fragment din romanul *Salvatorul*. ■ Bogdan Ulmu remarcă *Recitindu-l pe Shakespeare* de Cristian Munteanu, spectacol prezentat la Teatrul „Ion Vasilescu” într-un *Dublu recital* al actorilor Mariana Cercel și Ion Lemnar, sub îndrumarea regizorului Radu Boroianu și cu ilustrația muzicală a lui Adrian Enescu. ■ La cronica micului ecran se statornicește Iulian Neacșu. ■ Constantin Stan evidențiază emisiunea radiofonică *Unda veselă*. ■ *Preferințe personale* „așază”, în cronica plastică, Grigore Arbore, la încheierea Festivalului Național „Cântarea României”. ■ Cronica muzicală este înfăptuită de Grete Tartler. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion are iarăși în vedere poezia Constanței Buzea, pe care a discutat-o și în nr. 14 al revistei. Noul comentariu cuprinde volumele *Apa cu plute* (1975) și *Limanul orei* (1976). □ În cea dintâi carte, poeta „reia firul suferinței vechi cu mai puține, parcă, împleticiri în sintaxa versurilor și cu o mânie mai rafinată”: „Fantezia distilează cu mai mare răbdare durerea pornită de undeva din zonele obscure ale spiritului și dă propozițiilor acea intransigență impersonală (dar teribilă) a versetelor biblice [...]. Cu gustul cenușii pe buze, Constanța Buzea caută pentru neliniștile ei nu o metaforă, ci o pădure de simboluri care agresează din toate părțile ideea. Poezia devine un discurs arborescent, unde blestemul se unește cu o confesiune de o personalitate rece și tăioasă [...]. Lirismul Constanței Buzea se construiește, ca la Arghezi, pe ezitarea între tăgăduința aspră și spaima de uitare [...]”. □ *Limanul orei* adăpostește „un singur poem, un lung, dramatic poem”, în care autoarea „concretizează, în jurul unui sentiment profund, o mică mitologie a trădării și a absenței, de o indiscutabilă originalitate”. ■ „Un prozator original, de o acută observație morală” se arată, pentru Dan Cristea, scriitorul de limbă germană Arnold Hauser prin povestirile din volumul *Eleșteul*, tradus de Al. Șahighian. Criticul remarcă „o atracție irezistibilă către grotesc” a autorului, „deloc dispus să ia realitatea așa cum se prezintă, la prima vedere, întovărășită de adevăruri aparente și confortabile”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ O notă – nesemnată – din ocazio-

nala *Aqua forte*: „Dintr-o rubrică sport a revistei *Viața studentescă* intitulată *Minut cu minut* aflăm următoarele știri: cum că portarul Ștefan abandonează fotbalul; cum că rubrica *Discobolului* din *Luceafărul* e complet neinteresantă, cum că semnătura autografă a lui Eugen Barbu s-ar fi demonetizat îngrijorător, iar poezia lui Dan Deșliu, publicată tot în *Luceafărul*, ar fi nu o operă literară, ci una... ciclistă. Că un atât de cunoscut comentator sportiv cum este C. Nistorescu se interesează de soarta echipei Dinamo nu ne miră, date fiind afinitățile lui cu lumea balonului rotund. După cum nu ne miră nici calificarea rubricii de *Sport* a revistei *Luceafărul* ca neinteresantă. Dacă semnatarul rubricii *Minut cu minut*, atras, se vede, de plonjoanele în lumea sportului s-ar mărgini doar [*sic!*] la aceste pasiuni n-ar fi nimic grav. Grave ni se par minimalizările unor scriitori cunoscuți la o rubrică cu precisă destinație a unei reviste studentești. Să înlocuim numele lui Eugen Barbu cu orice alt nume de scriitor prestigios pentru a realiza până la capăt ireverența. Și mai gravă ni se pare nonșalanța cu care semnatarul, proaspăt racolat la viața sportivă, se încumetă a persifla poemele lui Dan Deșliu într-o colonetă care pare a avea, totuși, în atenție fotbalul. A confunda cavalcadele în lumea fotbalului cu cavalcadele în lumea literară, confuzie ale cărei resorturi ne scapă, poate caracteriza o mentalitate, dar nu și o publicație cum este *Viața studentescă*. Socotim această ieșire... nesportivă drept un accident, căreia cei în drept îi vor arăta un cartonaș galben”. ■ La despărțirea de F. Brunea-Fox, Dorin Tudoran rememorează vizitele pe care i le-a făcut reporterului, în vederea unui interviu: „După două ore, Brunea-Fox mă conducea spre ușă. Rămăsese să-l sun iarăși peste o săptămână: «Vii, mai stăm de vorbă...». I-am mulțumit, am făcut încă doi, trei pași spre ușă. Brunea-Fox, parcă așa, într-o doară, m-a întrebat: «Măi băiete, spune-mi drept, nu te așteptai să-ți spun că am citit câte ceva din isprăvile dumitale de gazetar? Vrei să știi dacă ai talent? Bine: ai! Și ce-i cu asta? De-abia după ce-o să uiți că-l ai poți deveni reporter cu adevărat. Până atunci, mai vii pe-aici, mai stăm de vorbă. Acum, du-te și ține minte: uită că ai talent și uită-te la oameni. Vezi ce e cu ei. Hai, la revedere!». Am tăiat Cișmigiul fără să respir parcă, am ieșit sus, la Conservator. În stația lui 37 mi-am dat seama că nu mă uitasem la oameni. Nici în mașină n-am făcut-o. Ajuns acasă, am recitat ce notasem în carnet. Apoi, l-am pus într-un sertar, unde a rămas nerăsfoit până azi, 14 iunie 1977. Nu mai urmăse «săptămâna viitoare». Venise vara, Brunea-Fox plecase nu știu unde. Apoi, când am reușit să-l găesc, mi-a mărturisit că nu se simte prea grozav («așa e cu ăia care n-au avut toată viața nimic, îi apucă așa, deodată, și nu mai scapă»), dar că o să ne vedem. O să ne vedem neapărat. Să-mi văd de treabă, că de văzut ne vedem noi. De-atunci și până azi s-au tot întâmplat lucruri de toate felurile. Când am auzit că Brunea-Fox a murit, era aproape noapte. Am ajuns acasă, am căutat carnetul. Acum îl am în față, l-am recitat și-mi dau seama că în filele lui se află chiar un interviu. Deși el există, «n-a ieșit». Nici nu se putea altfel: având privilegiul să-l cunosc pe *însuși reporterul*, am

«ratat» interviul cu el. A fost o probă la care m-a supus? O puteam trece? În-suși *reporterul* a plecat. În urma lui a rămas Realitatea, muza căreia ne-a învățat să ne închinăm” („...însuși *reporterul*”). ■ Romul Munteanu publică, la *Confruntări*, prima parte a eseului *Circulația ideilor și spiritul critic*. ■ Semnând cu inițialele, Aurel-Dragoș Munteanu prezintă, la *Repere*, *Dicționarul cronologic de literatură americană* alcătuit de Dan Grigorescu.

19 iunie

● [„*Scânteia*“ nr. 10834] Sunt realizate scurte recenzii de către Laurențiu Ulici și Emil Manu la două dintre lucrările distinse în cadrul Festivalului național «*Cântarea României*», și anume: Gheorghe Tomozei, cu volumul de versuri *Poema patriei*, despre care Laurențiu Ulici scrie: „Într-un limbaj de data asta modern, ca un răspuns stilistic la semnificațiile contemporane ale vechimii istorice, poetul știe să găsească accentul liric cel mai potrivit pentru a-și nuanța meditația. Câteva licențe de informație istorică și lingvistică nu scad nimic din farmecul acestei cărți. În poezia patriotică Gheorghe Tomozei e un reflexiv cu o remarcabilă artă a sugestiei”; iar a doua lucrare este un roman, *Plângerea lui Dracula* de Corneliu Leu, care primește următorul comentariu concludiv din partea recenzentului Emil Manu: „e un reușit roman istoric de factură modernă, în care nu se falsifică nimic, deși se inventează și se reinventează totul.”

22 iunie

● [„*Scânteia tineretului*”, nr. 8735] Victor Atanasiu prezintă „cel mai bun roman apărut anul trecut”, *Galeria cu vișă sălbatică* de Constantin Țoiu (publicat la editura Eminescu): „Romanul lui Constantin Țoiu se aseamănă prin gravitatea problematicii și maturitatea tratării estetice cu *Fețele tăcerii* de Augustin Buzura. Se diferențiază de acela printr-o mai pronunțată notă reflexivă, iar pe de altă parte nu suferă atât de frecvent de scăderile de nivel artistic, care deranjau la scriitorul ardelean.”

23 iunie

● [„*Flacăra*”, nr. 25] Doina Sălăjan publică poezia *Pastel cu nuci*. □ Ion Dodu Bălan scrie *În avangarda noului*. □ În *Sub zodia civilizației socialiste – Pantheon*, Ioan Alexandru scrie despre *Statuia lui Coșbuc*. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc(XXXI)* Octavian Paler publică *Van Gogh. Cei care sunt de partea grâului*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Aparență și esență*, Nelu Ionescu publică o cronică dramatică a piesei lui Horia Lovinescu, *Patima fără sfârșit* (Teatrul de stat din Arad). ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Înșelatu-s-a Tudor Vianu?*, articol în care abordează volumul lui Marian Vasile, *Disocieri în teoria culturii și artei moderne* (Albatros) în care acesta îi impută lui Tudor Vianu faptul că „deși a intuit „principiul moral su-

prem al valorilor”, mai mult l-ar fi simțit decât gândit și formulat”. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie un eseu intitulat *Critică și informație*. □ În *Cronica literară*, George Arion prezintă volumul de versuri *Sălaş în inimă* de Gabriel Chifu. ■ În *Pagină de lectură* este publicat poemul *A patra elegie precară* de Ion Horea. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (5*)*. □ Al. Andrițoiu, în *Orientalia*, publică *Mărturiile fostei terori*.

● [**„Orizont”, nr. 25**] Lucian Alexiu alunecă în *Lumea diafană* (Ed. Eminescu, 1977) a lui Vasile Nicolescu, lume poetică pe care o caracterizează astfel: „În acest pastelism suav, transparent, de culori și sunete fragile, poezia se pune de fapt sub semnul unei magnifieri a simțurilor și imaginației. Poet de excepționale intuiții plastice și capacitate asociativă, Vasile Nicolescu rarefiază lirismul barbian în secvențe de un fantastic genuin, ridicând ornamentul barochist nu o dată în rang de metaforă a existenței.” ■ Pornind de la versul lui Blaga „A cunoaște-nseamnă iarnă,/ a iubi e primăvară...”, Șerban Foarță dezvoltă ideile sugerate de poet, arătând ecourile din *Faust* de Goethe și comparând cu imagini similare din Eminescu și Mallarmé (articolul «*A cunoaște, a iubi*»). ■ Rubrica „prezențe literare” îi aparține, de aceasta data, lui Alexandru Ruja care creionează figurile, nostalgiile și mecanismul interior din lirica lui Nichita Stănescu cu o încheiere despre abstractizare: „Dacă sfera numește lucrul perfect, întrebarea devoratoare numește existența sa. De aici, certarea lui Euclid, cel însetat de postulate, ca îndoială pentru lucrul perfect. Abstractizarea realului prin idee se manifestă și în opțiunea spre peisajul boreal. Totul plonjează spre Nord – posibila semnificație a tărâmului mai rece și noțional al ideilor. Poezia se înțelege, astfel, prin drama cunoașterii, consumat într-o tăinită pulverizare a creatorului în univers, numita printr-un vers memorabil – «Eu mor cu fiecare lucru pe care îl ating» (VI – Enghidu) (articolul *Nichita Stănescu sau poezia expresiei*). ■ Radu Ciobanu publică un fragment din romanul *Ultima vacanță* (urmând să apară la Ed. Albatros), cu titlul *În numele acestui trecut*. ■ Damian Ureche continuă să publice poezii cu dedicație; prima pentru Florin Mugur (*Aripi lângă dorință*) și a doua pentru Vasile Nicolescu (*Cascada solară*). ■ G.I. Tohăneanu întrevește în *Cântarea de buciium* o apropiere pe baza acestui motiv între Sadoveanu și Eminescu, pentru amândoi „buciumul se rânduiește printre simbolurile obârșie își ale gliei românești, sugerând într-un plan adânc legătura cu țara.” ■ Adriana Babeți traduce câteva fragmente din romanul *Contextul* al scriitorului italian Leonardo Sciascia, la ultima rubrică, „din literatura lumii”.

● [**„România literară”, nr. 25**] Se deschide cu un editorial redacțional unde sunt trasate *Dimensiunile culturii*: „Desigur, cuvântul «dimensiune» a devenit aproape un loc comun, aplicat deopotrivă de frecvent și în aria concretului ca și în cea a abstractului, dar, în sfera a ceea ce numim *cultură* el este astăzi mai adecvat ca oricând și într-adevăr semnificativ. Căci de la noțiunea de

«creație artistică», până la cea de «sport», de la opera-rod al unei elaborări în condiții de strictă individualizare până la spectacolul de masă al unei vaste demonstrații precum «Cântarea României» pe un vast stadion ca și, nu mai puțin, în aceleași proporții, ale unei întreceri sportive, – iată o largă gamă de manifestări caracterizând «supra-structura» societății noastre contemporane. Iar dacă la aceasta adăugăm și proporțiile revoluției științifice prin expansiunea, pe fiecare zi tot mai eficientă, a mijloacelor de comunicare în masă (radio și televiziune), realizăm în plus lărgirea continuă a cadrului – nu numai de integrare a maselor în geneza fenomenului cultural, dar, cu atât mai intens, de receptare și difuzare a culturii în rândul maselor”. ■ Din *Viața literară* răzbate ecoul „*Zilelor culturii călinesciene*”: „Între 16 și 19 iunie a avut loc în municipiul Gh. Gheorghiu-Dej a IX-a ediție a tradiționalei manifestări culturale puse sub patronajul spiritual al lui G. Călinescu. Organizată de Comitetele județean și municipal de cultură și educație socialistă și de Societatea culturală «G. Călinescu» din orașul Gh. Gheorghiu-Dej, manifestarea a cuprins un bogat program de comunicări pe teme de literatură, artă, istorie, educație și sociologie, evocări, colocvii, recitaluri de poezie, întâlniri cu cititorii etc. A fost dezvelit un bust al marelui critic și cărturar, operă a sculptorului Vasile Gorduz. La ceremonie au fost de față Constantin Toma, secretar al Comitetului județean de partid, Valerian Ghineț, primarul municipiului, și Aurel Ilie Calimandrie, președinte al Comitetului județean de cultură și educație socialistă, care a rostit o cuvântare. La «Zilele culturii călinesciene» au participat numeroși scriitori, oameni de cultură, profesori, cercetători științifici, istorici, redactori de editură și presă din întreaga țară: Iorgu Iordan, Mihai Beniuc, Al. Piru, Const. Ciopraga, Gavril Istrate, I.D. Lăudat, Pompiliu Marcea, Eugen Simion, G. Dimisianu, Nicolae Manolescu, Al. Călinescu, Mircea Măciu, Mioara Apolzan, Liviu Călin, Roxana Sorescu, Nadia Nicolescu, Radu Cârnci, Sergiu Adam, L. Ulici, Viorica Mereuță, Const. Crișan, Ioana Crăciunescu, Dorin Speranția, Const. Th. Ciobanu, Gh. Izbășescu etc. Ca invitată de onoare a fost de față soția criticului, Alice Vera Călinescu. Publicul oneștean s-a reîntâlnit cu Tudor Gheorghe într-un recital de poezie românească. Cu această ocazie a fost publicat un număr special al «Jurnalului literar», conținând studii critice, documente, literatură ale unor scriitori din localitate”. ■ Valeriu Râpeanu scrie despre *Eveniment și reflectare literară*: „Pentru scriitor, reflectarea nu mai este echivalentă cu fidelitatea față de anumite dogme care se pot impune la un moment dat și care deturneză însăși esența literaturii. A reflecta înseamnă, în romanele scrise în ultimii ani de Eugen Barbu, Marin Preda, Constantin Țoiu, D.R. Popescu, Dinu Săraru, Marin Sorescu, Ion Lăncrănjan, Francisc Păcurariu, a angaja un dialog cu realitatea, a avea o atitudine polemică față de ea. Termenul poate să nedumerească. Ce înseamnă a avea o atitudine polemică față de realitate? A privi viața din jurul tău prin lentilele diforme și deformate ale unui negativism meschin și vulgar? Ar însemna să reedităm dogmatismul

unei perioade, înlocuind trandafiriul cu negru, culorile exaltate cu cele sumbre. Ar însemna, printr-o operațiune de puerilă inversare a tonalității, să condamnă proza noastră la aceeași uniformizare ca și cea a anilor 1950. Or, diversitatea romanelor apărute în ultima vreme nu este numai una de natură stilistică. Ar fi prea puțin și nu ar explica succesul considerabil al noului nostru roman. O analiză atentă ne-ar releva faptul că diversitatea o aflăm în modul în care această atitudine polemică își exercită funcția ei socială. Deopotrivă pe tărâmul istoriei și al prezentului. E drept, în afară de *Incognito*, *Delirul*, *Labirintul*, această atitudine polemică pe tărâmul romanului istoric e mai puțin elocventă. Proza noastră despre perioadele mai îndepărtate ale istoriei este în cea mai mare parte ilustrativă și noi n-avem pe tărâmul romanului istoric – în afara unei strălucite excepții, *Princepele* de Eugen Barbu, care e mai degrabă o meditație și nu un roman istoric propriu-zis – piese care să aducă o nouă perspectivă în înțelegerea unor epoci și personalități, așa cum avem, în dramaturgie, *Petru Rareș* de Horia Lovinescu și *Procesul Horia* de Al. Voitin”. ■ Sub genericul *Confruntări* sunt reunite trei articole. Doina Rodina comentează, în *Ion Mohreanu și strigările îngerului*, romanul lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*. □ Despre *Problematică și construcție* în romanul *Orgolii* de Augustin Buzura discută Mircea Iorgulescu: „În *Orgolii*, romanul său apărut în acest an, Augustin Buzura folosește un procedeu mai rar întâlnit: acțiunea propriu-zisă se desfășoară concomitent cu alcătuirea unei «imagini» a ei, aparținând unui personaj care face totuși parte din lumea cărții, nu se detașează. Numele și înfățișarea acestui personaj rămân necunoscute; însă el nu este atât misterios, cât secret. Nu e obișnuitul «raisonneur», ci un spirit obtuz și fanatic. El observă ce se petrece în jurul lui și, în taină, descrie «voluntar, din conștiință», cum singur notează, ce vede și ce înțelege din ceea ce vede. Este singurul personaj din roman care trăiește într-un etern prezent; nu are biografie, nu are trecut, nu are viitor, existența lui este, toată, absorbită în «textele» pe care le scrie atât de zelos. [...] Problematika din *Orgolii*, roman al afirmării valorilor caracteristic umane, al personalității plene și armonioase, se află în semnificația internă a faptelor expuse, în construcția lor făcută nu după criteriile exterioare, ci în funcție de ideea urmărită. Scriitorul nu înfățișează un mediu (cel dintr-o clinică) sau un destin (al profesorului Cristian): în această materie proiectează, patetic, problema, atât de specifică epocii noastre, a disocierii umanului de instinctivitate”. □ În cea de-a treia *Confruntare*, Valentin Tașcu urmărește *Trei momente ale unui prozator*: „George Bălăiță este ceea ce s-ar putea numi modelul ideii de scriitor. A debutat prin a învăța și a-și demonstra sieși cum se «organizează» (didactic aproape) o proză (de preferință scurtă – lecție cam neglijată de unii «romancieri» foarte tineri). A ieșit apoi, ambițios, dar și riscant, în arena tentantă a experimentului. S-a reîntors în cele din urmă, lucid și purificat, la profunzimea epicului, la proza de substanță. Coincidența: a publicat până acum exact atâtea cărți câte momente a parcurs, cu o economie nu

parcimonioasă, ci, eventual, prudentă, îndemnată în orice caz de acea responsabilitate pe care orice scriitor ar trebui să și-o impună”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu surprinde cu un text *Despre eclipse și alte fenomene cerești*: „Vasile Mioc, astronom la observatorul din Cluj-Napoca, specialist în mecanica cerească și cercetări spațiale, în colaborare cu Damaschin Mioc, istoric, specializat în editarea izvoarelor medievale slavo-române, ne-au dat o foarte interesantă lucrare, *Cronica observațiilor astronomice românești* (Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977). Este vorba de însemnările atât ale învățaților români și străini, cât și ale profanilor, despre fenomene cerești, ca eclipsele de soare și de lună, cometele, meteorii și meteoriții și altele, atmosferice, unele neidentificate, care au exercitat o puternică impresie în momentul producerii lor și au dat loc unor deducții memorabile. Fiecare din aceste însemnări prezintă pe de o parte interes științific, pe care astronomul nostru l-a elucidat cu precizie matematică, pe de alta unul filologic, mai ales când este vorba de cele scrise în limba noastră din secolele trecute”. ■ Dana Dumitriu semnează un text aniversar despre *Silvian Iosifescu la 60 de ani* în care evocă imaginea de la catedră a scriitorului: „Mă impresionează în atitudinea profesorului Silvian Iosifescu febrilitatea cu care vorbește despre literatură, critică literară, despre fenomenul cultural în general ca despre fapte vitale, ca despre cele mai arzătoare evenimente ale fiecărei clipe de viață. Asistând la cursurile sale sau citindu-i cărțile am avut și am întotdeauna un sentiment de culpabilitate: în raport cu felul în care domnia sa trăiește literatura, parcă înfricoșat că nu poate cuprinde totul și nu poate transmite mai departe, altora, ceea ce a asimilat și a înțeles, mă fac vinovată de prea puțină pasiune, de o distanțare leneșă față de cărți. În vorbirea precipitată de la catedră a profesorului, în discursul său digresiv, care lasă uneori impresia unei logici nedisciplinate, disting nevoia de a convinge prin toate detaliile, de a nu omite într-o demonstrație nici o nuanță, de a nu uita că orice regulă are excepțiile ei, de a transmite, cu alte cuvinte, o viziune dinamică asupra universului literar (de la roman la lucrările de estetică). Erudiția sa excepțională mă face să cred că și-a dedicat viața lecturii cu un exclusivism superior, iar fraza sa precipitată, nervoasă, ce-și trimite ramificații în toate direcțiile pentru a încercui și a exprima cât mai suplu și mai adecvat ideea mă face să cred că privește lumea cărților ca pe un spațiu imens, populat, fascinant, ale cărui pete albe trebuie cercetate fără zăbavă”. □ Alături de portretul pe care Dana Dumitriu îl schițează lui Silvian Iosifescu este așezat și un articol al acestuia: *Caragiale și publicistica*. ■ Prin cronica sa, Nicolae Manolescu anunță *Un critic*: „Debutul lui Marian Papahagi (*Exerciții de lectură*) mi-l amintește pe acela mai vechi al lui Liviu Petrescu: aceeași critică inteligentă și cultivată, același stil academic, distant, fără familiaritatea zgomotos orală a unora dintre tinerii publiciști, de o eleganță protocolară și, ah, demodată («cine va avea bunăvoința să confrunte ideile lui Ortega Y Gasset cu poetica lui Ion Barbu...»). [...] Studiile propriu-

zise sunt, aproape toate, temeinice, simpatic savante, pline de idei și asociații, încercând (și uneori reușind) să ne impună o perspectivă nouă asupra operei. Inventivitatea lui Marian Papahagi este de un tip special: este un *combat d'abordage*. Una din asemănările cu Liviu Petrescu din *Realitate și romanesc* aici trebuie căutată. Amândoi par a cita opera literară din unghiul străin al unei teorii, teze, fraze, dacă nu descoperite întâmplător, în orice caz destul de îndepărtate de opera însăși încât să creeze această impresie; cu alte cuvinte, nu lectura directă le dezvăluie structura pe care se aplică, au nevoie de acest intermediar care joacă rolul de revelator. Spre a dovedi de exemplu existența unei «poezii a iubirii» (deși nu și a unor «poeme de dragoste») la Ion Barbu, criticul pleacă de la câteva propoziții din *Also sprach Zarathustra* și de la teza principală a lui Gasset din *La dezhumanizacion del arte*. Nici măcar cunoscute obligatoriu poetului român (mă refer la eseul lui Gasset din 1927), ele îi explică poetica și deopotrivă lirica; atât iubirea nietzscheeană pentru «îndepărtat și înalt», cât și sensul «dezumanizării» de la Gasset se regăsesc (de ce n-aș spune-o: surprinzător) la Barbu. [...] Critică de finețe filologică, dar și armată filosofic, denotând cunoașterea literaturilor străine, *Exercițiile de lectură* constituie un debut remarcabil”. ■ În „...lungi discursuri purități”, Valeriu Cristea analizează *Aversele* lui Grigore Arbore, „un poet mai degrabă stăpânit decât rece, un caligraf în care se ascunde o natură delicată și fină”. ■ Hristu Cândroveanu parcurge *Pagini confesive* ale volumului de memorii *Rămas bun, tinerețe* de Ferenc Szemlér. ■ Nic. Ulieru „vizitează” *Satul din pământ* de Teodor Balș. ■ *Șase personaje singuratice* din *Șase căluți în galop* de Ion Dumitru Teodorescu îi atrag atenția Danei Dumitriu: „Problema adaptabilității individului la existența socială, la propria sa biografie, la propriul său mediu, a integrării «tipilor dificili», cum se definesc cu ironie cele șase personaje ale romanului lui Ion Dumitru Teodorescu, *Șase căluți în galop*, într-o viață echilibrată, împăcată, armonioasă sau resemnată, este un subiect cu resurse inepuizabile de speculație”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici citește câteva *Povestiri cu tâlc*: „Certe aptitudini de nuvelist tradițional prezintă Nicolae Neagu (*Întoarce-te să mai vezi*, Ed. Eminescu): dispoziție epică, naturalețe, simț al amănuntului semnificativ, concentrare”. ■ „Dumitru Radu Popescu – notează Valentin Silvestru – își poate admira acum *Muntele* într-o reprezentare realmente creatoare. Pe scena Teatrului Tineretului din Piatra-Neamț, talentul echilibrat și rațional al regizorului Emil Mandric, iscusința scenografului Dimitrie Sbiera – care a imaginat o curte simplă de regețaran, cu garduri de nuiele (dar cu o discutabilă mochetă hotelieră șocolatie în loc de pământ al locului) și costume albe de bună sugestie rustică, precum și coeziunea echipei cu veritabile virtuți actricești au pus în lumină cele trei straturi ale scrierii, compunând o lume unitară.” ■ Din *Orizontul științific* se desprinde un studiu al lui Alexandru Duțu despre *Dimitrie Cantemir, pionier al studiilor islamice*. ■ În cadrul rubricii *Interviurile noastre despre munca*

literară, Sânziana Pop realizează un dialog cu autorul *Moromeților*, intitulat *În acest număr, ne vorbește: Marin Preda*. Despre travaliul din spatele *Vieții ca o pradă*, despre impulsurile de a-și așeza pe hârtie memoriile, precum și despre ideile directoare ale cărții, autorul mărturisește: „Dar am simțit, sub imperiul acelei stări de spirit ciudate, că pot vorbi despre debutul meu, și anume, cu un sentiment de atunci și care trăia în mine netulburat de nimic. Dacă n-aș fi simțit că pot scrie cartea în câteva luni aș fi renunțat. Pe de altă parte, m-am gândit că astfel de lucruri trebuie scrise acum și nu mai târziu, pentru că în ceea ce privește condiția noastră biologică, o anume experiență de viață mi-a arătat că nu putem conta pe forța de a scrie pe care am putea-o avea mai târziu. Nimeni nu poate să știe dacă așa-zisa vârstă a memoriilor ne va găsi neapărat în deplină forță creatoare și în deplină luciditate. Tocmai citeam o carte de *Memorii* a lui André Maurois, scrisă la bătrânețe, total neinteresantă. Aci am urmat exemplul lui Sadoveanu care a scris *Anii de ucenicie* la o vârstă care îi permitea să fie liniștit, cu forțele creatoare întregi. [...] După mine, contează extrem de mult coagularea unei idei. *Viața ca o pradă*, de pildă, a putut fi continuată cu entuziasm din clipa când i-am găsit titlul, acea imagine din carte cu scriitorul tânăr care dă târcoale subiectului său: vrea să scrie dar nu știe de unde să înceapă. Ideea călăuzește un artist, dându-i certitudinea că va fi călăuzit în aventura scrisului împreună cu cititorul. [...] *Viața ca o pradă* este cartea care m-a chinat cel mai puțin – am scris-o în trei luni, din iulie și până în septembrie, la Mogoșoaia, fără nici o relaxare, – poate și pentru că apa fântânii din care se scotea cu găleata, deși era adâncă, forța și plăcerea de a o scoate la lumină erau, în mod surprinzător, foarte mari. [...] În *Viața ca o pradă* spun pe la început că există în noi, între 15 și 20 de ani, un sentiment divin, când ai impresia că istoria vine ca un fluviu din urmă și că în capul acestui fluviu te află tu, că ți-a venit ție rândul să faci istorie, s-o duci mai departe. Nu exagerez cu nimic când afirm că tânărul simte pe umeri această uriașă răspundere pe care o suportă plin de un neasemuit orgoliu și care îl ajută să nu se simtă împovărat. Spun că este divin deoarece cu anii, cam pe la jumătatea vieții, el începe să scadă. În acest sens, contactul cu marile spirite nu este strivitor, ci familiar. Am scris, poate, *Viața ca o pradă* și ca să-mi reîmprospătez acest sentiment, să-mi dau seama dacă l-am trădat sau nu, dacă am muncit destul ca să pot vorbi despre el cu oarecare mândrie”. ■ Geo Bogza publică poezia *Tăcerea dezlănțuită*, cu mențiunea „Versiune definitivă, în vederea tipăririi în volum, a unui poem publicat în anul 1931, în revista «unu»”. □ Mai sunt prezenți cu versuri și Petre Ghelmez, Radu Cârneli, Vasile Rebreanu, Virgil Teodorescu, Dominic Stanca. □ Ion Lăncrăjan încredințează proza *Tăierea cocoșului*, fragment din romanul *Suferința urmașilor*. □ Sub titlul *Iarba albastră* sunt grupate, în prezentarea și traducerea Catincăi Ralea, câteva pagini dintr-un jurnal al unei adolescente americane dependente de droguri. ■ Emil Manu invită la un reportericesc *Periplu praghez*.

• [„**Tribuna**”, nr. 25] Cuprinde versuri de Ion Beldeanu, Virgil M. Ștefan, Gheorghe Achim. ■ La împlinirea vârstei de 50 de ani de către András Sütő, Ion Vlad îi dedică articolul *Inscripție la tinerețea scriitorului Sütő András*. ■ Radu Săplăcan recenzează placheta *Roza și închipuirea* (Eminescu, 1976), de Lucia Negoită. ■ În amintirea lui A. E. Baconsky, dispărut la cutremurul din 4 martie, care ar fi împlinit în luna iunie 52 de ani, Victor Felea scrie articolul „*Cântecul vârstelor*”, concentrându-se cu precădere asupra a două proiecte ale acestuia, *Colocviul critic* și *Panoramă a poeziei universale contemporane*. ■ În *Alte lecturi și zile (XI)*, Mircea Zăciu discută nuvela lui Spiridon Popescu, *Rătăcirea din Stoborâni*. ■ Ion Pecie analizează *Hanu Ancuței* în textul *Povestea poveștilor*. ■ Sunt publicate fragmente inedite de Pompiliu Constantinescu, prezentate de Ion Vlad. ■ În *O existență reprezentativă*, Norman Manea discută biografia intelectuală a lui Thomas Mann pornind de la selecția din corespondența acestuia apărută la editura Univers. ■ Constantin Hârlav discută, în *Juvenilia*, cronicile lui I. L. Caragiale din „Ghimpele”. ■ Este publicat interviul realizat de Ion Isaiu cu scriitoarea Eva Feiler, profesor universitar la New York.

24 iunie

• [„**Scânteia**“ nr. 10838] În cadrul rubricii „probleme actuale ale creației literar-artistice”, Valeriu Râpeanu își pune întrebări despre „ce loc ocupă cartea românească în timpul de lectură al omului, ce spor de cunoaștere aduce fiecare nou roman apărut cititorului, ce îi spune despre lumea în care trăiește și despre istoria contemporană lui sau despre cea cunoscută doar din cărți?” în articolul *Artă și public*, scopul lansării întrebărilor fiind stabilirea modului în care producțiile literare contribuie la „procesul complex de formare a omului nou”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 25] Dumitru Micu prezintă cartea lui Marin Preda: *Viața ca o pradă*: „Purtând în suflet lumea satului, scriitorul a parcurs, la București, în «anii de ucenicie», o experiență analogă celeia a lui Paul Ștefan, eroul romanului *Delirul*. Noua sa carte este, astfel, în subsidiar, și un jurnal al acestui roman. Indiferent însă ce căutăm în ea: documentul literar sau «romanul», chipul exact al lui Marin Preda sau, independent de fidelitatea față de original, «portretul artistului în tinerețe», *Viața ca o pradă* se citește, de la început până la sfârșit, cu viu interes”.

• [„**Cronica**”, nr. 25] Editorialul semnat Cronică poartă titlul *O nouă dimensionare a școlii noastre*: „Ședința de marți, 21 iulie a. c., a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., desfășurată sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, a luat în discuție – printre alte importante chestiuni – probleme care privesc desfășurarea învățământului nostru, dimensionarea școlii românești în raport cu cerințele majore, de răspundere, ale dezvoltării României socialiste”. ■ N. Barbu scrie

despre *Actorul și piesa*: „Larga revistă a creativității românești de astăzi pe care o ocazionat-o festivalul «Cântarea României» a făcut posibile unele confruntări, altfel greu de imaginat”. ■ Liviu Leonte semnează *De la critică la istorie literară*, o cronică literară la *Scriitori români de azi*, vol. II, de Eugen Simion: „Tratarea schematică a unor teme era urmarea unor teze greșite, influența operând de la ideologie la literatură și nu în cadrul interior al literaturii. Observații se mai pot face, opinia critică nu are cum opera prin consens în fața unei întregi perioade literare cu probleme complexe, a căror dificultate a fost adeseori subliniată. Trebuie să reținem însă că, abordând-o, Eugen Simion a investit, într-o nouă lectură a cărților reprezentative, vocație critică și calități eminente de istoric literar, propunând un tablou care, în liniile sale mari, nu are cum fi modificat”. ■ În *Mențiuni critice* Miron Blaga prezintă *Izvodul luminii* de Teodor Crișan: „Aflat la al patrulea volum de versuri, Teodor Crișan n-a reușit să se impună printre confracții de generație, pe de o parte datorită unor influențe diverse (începând de la Blaga și terminând cu Ioan Alexandru) neasimilate organic structurii sale poetice, pe de altă parte datorită unei acute lipse de «inspirație»”. ■ Doru Scărlătescu semnează *Lumea ca sentiment*, despre opera publicistică a lui Geo Bogza: „Dragostea și ura sunt cei doi poli între care evoluează publicistica atât de incandescentă a scriitorului. Dar întreaga sa operă reprezintă, credem, unul din cele mai bogate repertoare de sentimente din literatura română, de la cele fundamentale, până la nuanță și infinitezimal”. ■ Revista publică *Infinitul vieții* de Florin Mihai Petrescu, text însoțit de următoarea precizare: „Regretatul poet Florin Mihai Petrescu, amator de artă și bun cunoscător al mișcării plastice, ne-a lăsat – cu puțin timp înaintea neașteptatei sale dispariții – aceste rânduri scrise de el după o vizită în atelierul tânărului pictor Liviu Pendefunda. Considerăm de datoria noastră să publicăm manuscrisul, cu atât mai mult cu cât acele lucrări au alcătuit o expoziție deschisă în sala «Victoria»”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Mai e nevoie de critica literară?*: „Se pare, așa cum probează rubrica *Consemnări* din numărul 24 al revistei «Orizont», că nu mai e nevoie de critică literară! Fiecare poet își poate explica singur cărțulia lui – ce a vrut să zică în ea, cât de valoroasă e și toate celelalte. Sub titlul *Aici, pe plaiuri mioritice*, I. Muncian se adresează cititorilor: «Gândurile de mai sus (vom vedea care sunt! – n. n.) mi-au fost prilejuite de apariția în anul trecut a unei noi cărți pe a cărei copertă era imprimat numele meu, carte care reprezintă o fărâmă din sinea mea, din mine, din visele și idealurile mele, carte ce, consider și astăzi, este, *fără doar și poate* (s. n.) o piatră de hotar în creația mea». [...] Mai aflăm din consemnările lui I.M. teza că poezia ar fi devenit «o parte integrantă a realității obiective», fapt de natură să ofere o nouă imagine a raportului dintre obiectiv și subiectiv în filosofia marxistă! În rest, locuri comune, pe care nu le mai reproducem”. □ „*Manuscriptum*”: „Al doilea număr al revistei «Manuscriptum» (1977) se impune prin valoarea textelor publicate, prin descoperirea unor manuscrise care te invită la lectură, la

meditație”. □ *Prezența romanului*: „Față de alte genuri literare, romanul de azi tinde să ocupe un loc bine marcat, nu atât prin numărul de apariții, cât prin valoare, prin temele pe care le abordează. Este un fenomen care trebuie urmărit, studiat cu mai mare atenție. Asistăm la o înflorire a romanului istoric. Menționăm aici pe Viorel Știrbu cu masivul roman *Marele sigiliu* (vol. I) și pe Eugen Uricaru cu *Rug și flăcări*, romane care ar trebui să intre în preocupările criticii actuale. Prezenți în actualitate sunt și alți romancieri: Eugen Barbu (*Incognito*, vol. II), Nicolae Breban (*Bunavestire*), Francisc Păcurariu (*Ultima călătorie a lui Ulise*), Augustin Buzura (*Orgolii*), Maria-Luiza Cristescu (*Tutun de Macedonia*), Dumitru Radu Popescu (*Ploile de dincolo de vreme, Împăratul norilor*), Vasile Rebreanu (*Iubirile cascadorului*), Dinu Săraru (*Clipa*), Ion Țugui (*Voivodeasa*), Damian Necula (*Frica*) ș.a. Există la ora actuală o deschidere fecundă spre roman, semn sigur că literatura românească contemporană e în faza deplinei maturități”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „«Așa cum ne înspăimântă ideea unor prunci schilози, se cade să ne înspăimânte și aceea a unor generații schilodite sufletește. Dacă sunt sacre legile după care se zămislesc pruncii, nu mai puțin sacre sunt legile scrisului» a cuvântat Geo Bogza la Conferința națională a scriitorilor. Textul a fost apoi publicat, în semn de respect pentru cuvântul rostit, tot atât cât pentru cel scris («România literară»). * Ne-a părăsit, în prag de octogenat, venerabilul gazetar, scriitor și traducător, dar mai înainte de toate marele reporter F. Brunea-Fox, considerat pe drept cuvânt creatorul reportajului literar la noi, precedându-l astfel pe Geo Bogza. Născut la Roman, unde și-a făcut și o parte din studii, Felix Brunea a debutat la Iași la revista «Versuri și proză» (1918) și în presa zilnică, după care a plecat la București unde a devenit marele Fox de la «Dimineața» și «Adevărul», impresionante versurile pe care i le dedică, în fața mormântului deschis, Eugen Jebeleanu («Luceafărul»). [...] * Cercetând caietele eminesciene, D. Vatamaniuc insistă asupra materialului pregătit privind *Scrisoarea III-a* și în special asupra semnificației datelor în capitolul *Osmanii* («Manuscriptum»). «Eminescu realizează aici o istorie în date a Imperiului otoman pe toată întinderea creșterii și descreșterii puterii sale. Și aceasta în preajma războiului pentru independența națională». ■ În *Cartea străină* Al.I. Friduș prezintă *O istorie a teoriilor despre artă* de Jan Bialostocki, Editura Meridiane, 1977: „Perspectivă din care cartea apare ca un, nu numai un îndreptățit, dar și plin de succes gest de comprehensivă reînsoșire a unor vaste spații din ceea ce Malraux numea muzeul imaginar al umanității”. ■ Const. Ciopraga semnează „*Interesul pentru lectură*”: „Invitați de Uniunea Scriitorilor din R.S.R., ne-au vizitat țara poeta Pierrette Micheloud și dramaturgii Geo Blanc, acesta din urmă președinte al «Societății dramaturgilor» din Elveția”. ■ Versuri semnează Virgil Carianopol (*Am cântat*), Horia Zilieru (*Seceris; Moștenirea tristeții; Rod*), Nicolae Țațomir (*Manuscris eminescian*).

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 342] În articolul său politic de pg. 1, despre relațiile bilaterale cu state vecine și prietene, C. Vadim Tudor numește semnele de noblețe sub care s-a desfășurat ședința Comitetului Politic Executiv al CC al PCR: *optimizare – democrație – umanism – clarviziune politică*. □ *Ideea de patriotism la Maiorescu*, un eseu de Gabriel Iosif Chiuzbăian (la 60 de ani de la moartea criticului) se află sub un motto maiorescian din 1858: *e necesar să devii mai întâi – și nu e deloc ușor – cetățean al propriei Patrii*. □ Versuri de Cristian Livescu, *Elegie eroilor de la '77* și de Mihail Cosma. □ *Cronica de librărie* notează câteva apariții: *Balada neatârării* de Damian Ureche; jurnalul lui Romulus Rusan, *America ogarului cenușiu*; „un bun roman de atmosferă publică” al lui Nicolae Breban la Ed. Junimea: *Bunavestire*; *De-a bâza* de Vlad Mușatescu; *Miraria*, un vol de versuri de Marcel Gafton (recenzat în nr. următor de E. Manu). □ E. Manu, o cronică despre vol. de nuvele *Locul al doilea* de Dumitru Matală. □ D. Mutașcu, o *Propunere pentru o statuie: Vasile Pârvan*. □ Eseul lui Ion Lotreanu, *Silogisme și propoziții-protocol*, reprezintă un periplu filosofic de la Aristotel și Carnap la Mircea Florian, Mircea Flonta și Sergiu Al. George. □ H. Zalis, în *Tiraje și tiraje* pune față în față tirajul de masă al unor Dumas sau Ponson du Terrail sau la noi Vintilă Corbul (aprox. 200 000 de exemplare), la colțul opus stând unii autori „de nișă”, la max. 3000 de exemplare, ca Norman Manea cu vol. *Primele porți*, Ed. Albatros. La final, H. Zalis adaugă un PS în cinstea micro-monografiei consacrată de Virgiliu Ene lui Al. Vlahuță.

25 iunie

• [„Luceafărul”, nr. 26] Se deschide cu editorialul politic *Spirit și viziune înnoitoare*, semnat redacțional, care înfățișează proiectele discutate în „recenta ședință” a C.P.Ex. al C.C. al P.C.R. ■ Ioan Alexandru „înaltă” *Oda Bucuriei* la *Jurnal de poet*. ■ Eugen Jebeleanu „așază”, la *Arena*, poemul *Clara* (dedicat „lui Joska M.”). ■ La *Tinerețea clasicilor*, Al. Călinescu scrie despre *Ritualul călătoriilor ironice la Caragiale*. ■ Dumitru Micu evidențiază monografia *Reviste literare ale elevilor: 1834-1974* întocmită de Tudor Opreș, „lucrare unică în genul ei nu numai la noi, dar, aproape sigur, și pe plan internațional, [...] implicând traversarea a peste 1400 de periodice, pentru a căror consultare au fost necesare deplasări la biblioteci și arhive dispersate pe tot întinsul țării”. ■ La *Scrisoare unui tânăr prieten* îl întâlnim pe prozatorul Ion Lăncrănjan care, în *Dialog neîntrerupt*, adoptă un ton parenetic, străbătut însă și de propensiuni vindicative: „Nu fi prea modest, fiindcă modestia poate fi egală cu sinuciderea, într-un context în care apucăturile de un anumit tip au încă o pondere destul de mare. Dar nu fi nici prea impetuos, nu sfida pe nimeni, cu vorba sau cu fapta. Cere tuturor respect și considerație, onestitate și sinceritate, oferind tuturor ceea ce le ceri, în chip constant însă, nu numai la anumite date, în preajma unor conferințe, ori când au loc altfel de «schimbări

de temperatură» în jurul unui om. Numai în felul acesta poate fi rupt și aruncat la gunoi, odată pentru totdeauna, lanțul *revanșelor* de un anumit fel, șirul acela aproape sinistru al «dărâmarilor» și al «demolărilor», de pe urma cărora au profitat, de fiecare dată, oamenii fără talent sau cu talent puțin, nonvalorile, care s-au intitulat, singure, mari valori, carieriștii, care și-au atribuit, singuri, titluri răsunătoare de reformatori și de creatori de climat. Nu e bine, să știi, dacă un scriitor domină o adunare a obștei, vorbind de cinci sau de zece ori, de câte ori vrea, în timp ce altul nu se poate apropia de adunarea respectivă. «Excluderile» din literatură, nu a nonvalorilor (nonvalorile triumfă în asemenea împrejurări, se lătesc și se îngrașă), ci a unor scriitori peste care nu se poate «trece nici cu tancul» sunt o rămășiță a anilor 1950-1960, cu deosebirea că atunci ele erau practicate în numele unor «foruri», iar acum sunt realizate de către «confrați». Dar tot nedrepte sunt, tot aberante, pentru că e absurd și aberant să crezi că un scriitor nu mai există, dacă nu-l recunoști, dacă ai reușit să-l «scoți» dintr-o sală, dacă i-ai luat locul într-un prezidiu. Așa credeau și cei care l-au interzis pe Blaga și i-au făcut zile fripte lui Arghezi (unii dintre campionii de astăzi ai acestor obiceiuri erau «mari» și atunci), așa gândeau cei care au jucat rolul principal în realizarea acestor excluderi. Iar cei ce îi sprijineau, fiindcă a existat și atunci un fel de majoritate, ca și astăzi, tot cam așa ziceau, sperând, ba chiar crezând unii dintre ei, că sunt mari și că locurile pe care le-au ocupat prin contrafacere li se cuvin cu adevărat, după dreptate. Istoria i-a contrazis, aruncându-i pe vreo câțiva în neantul uitării, lăsându-i pe alții să trăiască (uneori e foarte îngăduitoare această *istorie*), fără a-i zgudui suficient, drept pentru care ei au crezut și cred că pot să învântească la infinit *carouselul intoleranței*, «torpilând» astăzi pe unul, «dărâmând» mâine pe altul, nemaiputând trăi dacă nu au măcar «o victimă», dacă nu au băgat pe cineva în «moara erodărilor». (Nu poate să nu atragă atenția, chiar cu riscul suprainterpretării, „zguduirea” invocată de prozator, mai ales în contextul cutremurului din martie...) ■ „Un elegiac subtil și suav este Adrian Popescu și în *Câmpiile magnetice*”, remarcă, la *Cronica literară*, M. Ungheanu, care avansează o observație interesantă: „Ca la aproape toți poeții de excepție ai literaturii de azi, spiritele tutelare ale poeziei lui Adrian Popescu sunt Mihai Eminescu și Lucian Blaga. Alte influențe s-au dovedit trecătoare, fără o înrâurire profundă în poezia contemporană. Dacă s-a zis că poezia anilor '60 a restabilit contactul cu poezia românească din perioada interbelică, putem adăuga că o adevărată reîntoarcere la izvoarele poeziei românești se petrece și sub ochii noștri printr-o profundă asimilare a liricii lui Eminescu și Blaga”. ■ La *Viața cărților*, Dorin Tudoran discută *Energia visului*, a zecea carte versuri a lui Ioanid Romanescu, care „nu-și mai biciuie, la tot pasul, imaginația pentru a obține efecte imediate, șocante”: „Sigur, nu lipsesc cu desăvârșire nici acum ostentațiile, excesele, voluptatea versului «decisiv-aforistic», numai că [...], de data aceasta, poetul știe să țină mai dreaptă cumpăna cuvântului” (*Poezia ca viață*). □ Ovidiu Papadi-

ma prezintă studiul etnografic *Nunta la români* înfăptuit de Ion Moanță.

□ Volumul *Vasile Alecsandri – prozator* al Doinei Curticăpeanu este parcurs de Dan Cristea: „Acuzând eseul [...] de lipsă de decantare și de un prea apăsător zig-zag al analizei la text, temător de a nu pierde din vedere nici ultima virgulă, nu înseamnă, totodată, că, pe porțiuni, acesta nu cuprinde observații din cele mai pertinente. Ca o probă că necesitatea de a generaliza amănuntele dă, în cazul autoarei, rezultate bune, iată că tocmai partea introductivă a lucrării, punerea în temă cu alte cuvinte este și cea mai generoasă în asemenea observații. Remarcile autoarei cu privire la «modul conversativ de existență» al generației lui Alecsandri, cele în legătură cu caracterul eminent cordial și sociabil al prozei practicate atât de bardul de la Mircești, cât și de congenerii săi, tabloul climatului afectiv și spiritual al tinerilor de la 1840, al felului lor de a fi în care sentimentul prieteniei sau acela al apartenenței la o generație joacă un rol deosebit și care, pe alte planuri, duc la instaurarea unui nou umanism românesc, toate acestea, bine formulate și nuanțat susținute, atrag fără îndoială luarea aminte”. ■ Două volume de versuri parcurge Al. Piru la *Cartea de debut: Jucăria mea cea dragă*, cartea de poezii pentru copii a lui Vasile Versavia (ale cărui personaje ar fi trebuit implicate „în mici întâmplări”), și *Memoria lirei* de Radu Felix, devotat stihurilor patriotice („Nu este vorba de confecție facilă, ci de lucru luat foarte în serios, de încercarea de înlăturare a clișeelelor și de voința de exprimare a unor sentimente sincere”, autorul găsimu-se „în situația pianistului care trebuie să interpreteze corect o partitură veche”, „ceea ce nu înseamnă că nu știe să cânte și după stilul modern, liber”). ■ La *Colocviile „Luceafărului”* este propusă tema *Personaj și semnificație în romanul de azi*, „acoperită” prin patru comentarii critice. □ „În romanele românești, aparițiile unor mentalități de intelectuali sunt mult mai numeroase decât personajele cu formații și profesii intelectuale”, notează Voicu Bugariu în introducerea analizei dedicate personajului principal din romanul *Galeria cu viață sălbatică* de Constantin Țoiu, Chiril Merișor, a cărui evoluție „are o certă autenticitate, fiind, în același timp, și caracteristică pentru o categorie umană mai largă”: „Una dintre intuițiile remarcabile ale autorului tocmai aceasta și este: intelectualii formează o entitate umană distinctă, care se caracterizează printr-o serie de note psihologice și comportamentale comune. [...] Majoritatea celorlalți intelectuali din roman sunt, până la un punct, variante ale personajului principal, convingătoare, în mod aparent paradoxal, tocmai prin certa lor apartenență la o categorie umană distinctă”. □ În *Realitatea „secundă” a istoriei*, Nicolae Ciobanu observă că „monumentalitatea epoeică de altădată” a romanelor istorice se micșorează, pentru a valorifica „destinul «omului de rând», a celui participant din sânul masei care, de obicei, în marile romane frescă sau în marile romane fluviu [...] parvenea cel mult la ipostaza de personaj episodic”. Spre exemplificare, criticul enumeră *Alexandra și Infernul* de Laurențiu Fulga, *Delirul* de Marin Preda, „ori o seamă dintre importantele nuvele ale lui D.R.

Popescu, Ștefan Bănuțescu, Eugen Barbu și Titus Popovici inspirate de evenimentele ultimului război mondial”. Aceștia li se adaugă romanul *De-ar fi pușca iarbă verde* de Gheorghe Suciș, prin „soldatul Mitru Fântână, atât de originalul erou al scrierii”. De aici, „încadrându-l” pe protagonistul lui Gheorghe Suciș în tiparul de „șărani aspri și îngândurați” ai lui Liviu Rebreanu, Pavel Dan și Ion Lăncrănjă, comentatorul ajunge la următoarea constatare: „Paradoxal, dar sub aspectul tehnicii literare, inclusiv în ceea ce privește investigația psihologică, romanul lui Gheorghe Suciș amintește nu numai de tradițiile prozei ardelenese, ci și de nuvelele de război ale lui Gib Mihăescu. Ne referim la atmosfera adeseori bizară, fantastă, la stările de spirit halucinante prin care trec eroii, în general, la accentul pus pe «cazuistica» morală a acestora. O astfel de tentativă de «psihologizare» a epicului de tradiție ardelenescă merită, fără îndoială, cea mai mare atenție și suntem curioși să vedem cum vor evolua lucrurile în următoarele cărți ale acestui atât de interesant prozator”. □ *Un personaj simbol* află Sultana Craia în eroul lui Dinu Săraru din *Clipa*: „Dumitru Dumitru este prototipul realizat de suma aspirațiilor morale și politice ale unui scriitor care, la rândul său, exprimă aspirațiile unei societăți. Simbolul oferit de acest personaj susține întregul roman, aflat sub semnul exemplificării morale și în care esteticul apare în mod preponderent la confluența cu eticul și în sfera acestuia. [...] Funcția sa fundamentală în construcția cărții, caracterul său exemplar [...] determină în bună măsură forța personajului. Dar, în mod paradoxal, tot de aici decurge și tendința de abstractizare, de devitalizare a personajului prin exces de încărcătură simbolică. Este pericolul care urmărește în genere personajele-simbol. Dumitru este și el, într-un fel, un Șun ce urmează o «cale neturburată» cu aceeași încredere în sensul ei, în același mod constructiv, deasupra suferinței, la fel de inflexibil și înstrăinat de pasiuni, cu alte cuvinte, la fel de hieratic”. □ *Cartea unor expresive mutații sociale* este, pentru Al. Ștefănescu, romanul *Navetiștii* de Nicolae Țic, „inclasificabil, din cauza unei anumite indecizii între investigația directă și ficțiune”. Criticul întreabă dacă autorul a asamblat „un «studiu» de psihologie sau unul de sociologie”. Și tot el răspunde: „Există destule argumente care tind să încline balanța spre cea de-a doua alternativă. Astfel, este ușor de sesizat că autorul urmărește, în mod sistematic, să ne dezvăluie partea ascunsă, de aisberg, a unui fenomen social pe care nu-l cunoaștem decât la suprafață: transformarea rapidă, aproape spectaculoasă, a șăranilor în muncitori sau, mai cuprinzător formulat, a sătenilor în orășeni, prin atragerea lor în activitatea industrială”. Sunt semnalate „simptomele” unei posibile anemii ficționale a prozatorului: „Încercând [...] să evidențiem ceea ce este roman în [...] *Navetiștii*, să precizăm mai întâi că această calitate este generată, în mod paradoxal, tocmai de natura lui documentară. Ca dovadă, acolo unde scriitorul își neglijează îndatoririle «științifice» și se lasă absorbit de farmecul ficțiunii pure [...], personajele și întâmplările încep să semene izbitor de mult cu cele din cărțile lui Dumitru Radu Popescu. Nicolae

Țic, se pare, nu poate inventa. În schimb, «reconstituirile» sale [...] au pregnanță și, mai mult decât atât, suflu dramatic. Realizate de obicei în alb-negru, cu o sobrietate care inspiră încredere și care pune în valoare orice exuberanță, oricât de reținută, pe care și-o îngăduie scriitorul, aceste reconstituiri aduc în literatura noastră actuală ceva din gravitatea, nu lipsită de o anumită poezie, a cine-verité-ului». ■ Sunt prezenți cu versuri Adrian Popescu (*Frunza*), Gheorghe Istrate, Constantin Nisipeanu, Dumitru Udrea. ■ Dragomir Horomnea încredințează un nou fragment din romanul *Drumul Cavalerilor*, în curs de apariție la Ed. Cartea Românească. (Autorul a oferit un „eșantion” al prozei sale și în nr. 15 al revistei.) ■ Spectacolul *Nuntă cu dar*, prin care își începe cariera regizorală Florin Fătulescu la Dramaticul brașovean, este avut în vedere de Victor Parhon. Piesa, „mai mult decât promițătoare”, a fost scrisă la... trei mâini, de Ion Dinu Grigorescu, Radu Aneste Petrescu și Tudor Popescu, „ascunși” sub pseudonimul Bogdan B. Bogdan. Cu toate acestea, autorii „nu știu încă să «taie», să selecteze materia comică și să renunțe la ceea ce nu e neapărat necesar”. ■ Iulian Neacșu semnează cronica micului ecran, reținând și emisiunea *Meridiane culturale*, care a cuprins, între altele, un reportaj de la Târgul internațional de carte de la Leipzig și un interviu cu Al. Balaci, „în calitatea sa de traducător distins cu premiul «Etna Taormina» 1977”. ■ Cronica radiofonică este realizată de Ioana Diaconescu (*Acele voci de aur*). ■ Monografia consacrată de Marina Preutu operei lui Dumitru Gheață atrage atenția lui Grigore Arbore: „Cred că nu greșesc afirmând că această carte este una dintre cele mai bune scrise în ultima vreme despre un pictor român. În loc să fie, conform unor mai vechi obișnuințe, o glossă, ea este o restituire. Care deja era necesară”. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion „străbate” *Miraria* de Marcel Gafton, o carte de poeme „primită cu metafore sărbătorești de Nichita Stănescu [în nr. 23 al *Luceafărului*], [...] situată la jumătatea drumului dintre lirismul pur al lui Ion Barbu și jocul verbal al lui Leonid Dimov”, care „reconfirmă un talent original, inventiv, din speța creatorului *artifex*, degustător de licori verbale alese, în stare să moară de trei ori în poem pentru plăcerea unui sunet necunoscut, deși era suficient o singură dată pentru a ne sugera ideea”. ■ Doina Uricariu scrotează, la *Profil*, proza lui Nicolae Damian, „o *proză a ipostazelor* unui singur personaj, văzute cu încețitorul”, în care „celelalte prezențe umane au rolul de oglinzi, auditoriu sau destinatar”, fiind „un fel de cutii de rezonanță”: „Scrisul său e autentic și are forță cu cât e mai mult un cântec despre sine al personajului, cântec într-o accepție whitmaniană, adică, dialogul, invocație, povestire, «călătorie împrejurul lumii sau cel mai scurt și adevărat drum spre tine însuși» (*Romanul cu un singur personaj*). ■ Într-un lung drept la replică, Aurel Sasu răspunde numeroaselor obiecții formulate de Vasile Florescu despre lucrarea *Retorica literară românească* în nr. 20 al *Luceafărului*. Lămuririlor strict „tehnice” le sunt atașate un P.S. etic: „O scrisoare trimisă de Vasile Florescu, în 27 iulie

1976, lui... Aurel Sasu, deci după apariția *Retoricii literare românești*, se încheie astfel: «Vă felicit călduros și vă doresc tot succesul pe care îl meritați!». Cititorul este rugat să rețină singur concluziile». ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu întâmpină alte poezii ale lui Adrian Alui Gheorghe, un corespondent fidel al rubricii: „Alunecări spre un metaforism dezordonat, în căutare de «efecte» ostentative (în dauna substanței lirice și a semnificației)». ■ Nicolae Nicoară traduce versuri de Jiří Taufer, Miloslav Bureš, Vladimir Brandejs, Jan Šnobl (*Lirică din R.S. Cehoslovacă*). ■ La *Mapamond*, Gheorghe Pituț traduce versuri ale poetului austriac Gerald Bisinger (din ciclul *Poema ex Ponto*), oferind și o prezentare a autorului. ■ Romul Munteanu publică, la *Confruntări*, partea a doua a eseului *Circulația ideilor și spiritul critic*. ■ Din *Cultura românească în lume* aflăm că, la Dortmund, se desfășoară, timp de o săptămână, *Zilele culturii românești*, „amplă manifestare culturală, pusă sub patronajul primului ministru român, Manea Mănescu, și a cancelarului federal Helmut Schmidt”. □ Programul cuprinde peste 130 de acțiuni cultural-sportive. □ Teatrul „Bulandra” propune un spectacol cu piesa *Interviu* de Ecaterina Oproiu, iar Dinu Cernescu montează, la Teatrul Municipal din Dortmund, piesa *Matca* de Marin Sorescu. ■ Aurel-Dragoș Munteanu discută volumul memorialistic *Mișcarea eternă* al geneticianului sovietic N.P. Dubinin, „un «roman» trăit și scris cu o mare înțelegere a lumii și a oamenilor, o carte în care adevărul se confundă cu poezia vieții, cu intensitatea ei extraordinară”.

26 iunie

- [„Scânteia“ nr. 10840] Emil Vasilescu realizează o anchetă cu tema *Ce literatură oferim societății?* la care răspund D.R. Popescu („Să scriu o cronică a destinului pe care România și l-a construit în acest secol”), Florin Mugar („Cărți demne de eroicii noștri cititori”), Constantin Țoiu („Literatură – un glas inimitabil al poporului care i-a dat naștere”), Grigore Hagi („Un artist trebuie să devină el însuși un constructor al vieții”).

29 iunie

- [„România liberă”, nr. 10 164] Ion Drăgănoiu semnează articolul *Lirica universului matern*, analizând volumul de poezii al Victoriei Dragu, *Amnios*, acesta fiind compus din două secțiuni „Ctitorie” și „Carte de învățătură pentru fiul meu Andrei”. Despre carte, recenzentul notează că „este străbătută de acea nostalgie bucolică pe care o remarcă G. Călinescu la Fundoianu, împreună cu un panteism olfactiv și tactil, îmbătare de exaltații vitale”. □ Ion Murgeanu scrie despre *Un poet tânăr*, Laurențiu Cârstea, ziarist la „Scânteia tineretului”, recomandându-i lui Laurențiu Ulici să-l „abordeze” și punctând că: „prea multă plictiseală în domeniul criticii celei mai bune [...] îl inhibă și pe cititor”.

30 iunie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8742] Ioan Adam prezintă noul roman al lui Marin Preda, *Viața ca o pradă*, publicat la editura Albatros, o „carte de memorialistică” în care „nu faptele săvârșite îl interesează pe autorul acestui volum, ci reflexul lor, ecoul lor în spațiul lăuntric, mai adevărate decât evenimentul nud.” Este „istoria formării unei conștiințe, a unei inițieri în creație și în istorie”, „pentru a demonstra că Opera vine nu din simpla reclusiune în catedrala scrisului, ci din cufundarea în tumultul devenirii contemporane, din făurirea istoriei sau corectarea ei atunci când aceasta deviază de la omenesc.” „Codificarea unei existențe morale”, „*Viața ca o pradă* este justificarea unei fundamentale opțiuni: aceea de a lua în posesie lumea prin verb. Proces al cărui punct inițial îl constituie *Moromeții*.”

• [„**Flacăra**”, nr. 26] Nicolae Stoian publică poezia *Pământ al luptelor*. □ În *Patria, cabinetul de lucru al președintelui* este publicată o scurtă prezentare intitulată „*Demiurgul României noi*”, o nouă lucrare, apărută la Atena, vorbește lumii despre munca și realizările poporului român, despre viața și activitatea președintelui Nicolae Ceaușescu. □ În *Lupta cu inerția*, Ion Dodu Bălan scrie *Așa e viața, dar...* □ I. Nicolae publică o prezentare detaliată a cenaclului literar al întreprinderii ieșene „Nicolina”. □ Ioan Alexandru scrie despre *Un poet țăran*. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc (XXXII)* Octavian Paler publică *Van Gogh. Cei care sunt de partea grâului*. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *Miraria* de Marcel Gafton (C.R.). În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Superstițiile*. ■ În *Ipoteze*, Marian Popa scrie despre *Golul istoric*: „Una dintre obsesiile mele și probabil nu numai a mea este provocată de lipsa unei beletristici într-o lungă perioadă din istoria literaturii românești. În fața acestui gol istoric raționamentele funcționează în două direcții: a fost o literatură și s-a pierdut, n-a fost și de aceea n-avea ce să se piardă. Ipoteza ultimă duce la consecințe diferite prin transformarea ei într-o premisă de lucru. Un detractor poate afirma că nu a existat o beletristică deoarece au lipsit condițiile de civilizație și oamenii care s-o facă; un apărător v-a găsi aici o altă explicație: nu este obligatoriu ca o civilizație să-și facă din scris mijlocul definitiv de reprezentare. Artele plastice, muzica, mijloacele de comunicație orală, inițiativă sau nu pot fi la fel de bune. Lumea lui Zamolxe putea să se prelungescă măcar în practică dacă nu în spirit pe un teritoriu dat. Convingerile mele cele mai intime refuză să susțină ultima direcție de interpretare a unui gol istoric. Literatura română a existat în formele tradiționale scrise, dar în cea mai mare parte a fost distrusă; într-o anumită parte ea continuă să existe, dar este ascunsă. [...] Acel gol istoric, acele secole fără beletristică au fost așadar ale unui plin ascuns. Într-o vreme de nesiguranță, când omul e sub vremi și nu vremurile sub om, cum spunea unul din acea vreme care simțea pe pielea lui ce spunea, mânăstirile și conacele gemeau de manuscrise. Cea mai mare parte au dispărut. Poate mai sunt însă multe, ascunse, uitate. Cândva vor

fi descoperite, și atunci golul istoric se va umple”. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseu *Papagalul și estetica*: „Există o teorie literară, după care marile opere s-ar rescrie mereu. Altfel zis, dacă cercetăm mai atent scrierile de seamă, vom descoperi că ele reiau, cu anumite variațiuni, niște prototipuri inițiale. Operele s-ar naște, în primul rând, din alte opere, omenirea revenind la câteva mituri ale ei, fundamentale. Afirmatia nu trebuie să ne sperie, dacă o luăm cu grăuntele de sare necesar. Firește, în scheme mari, unele situații omenеști se regăsesc de-a lungul tuturor vremurilor, doar împrejurările concrete și atitudinile umane diferind. Paul Valéry, Thomas Mann au scris fiecare câte un Faust. Există un al treizeci și optulea Amphitruon semnat de Giraudoux. Și noi avem o mulțime de Meșteri Manole. [...] Dar repetiția, paradoxal, se opune în principiu artei care implică neapărat, atunci când își merită numele, originalitatea. Unde nu există nici o fărâma de surpriză, emoția artistică e exclusă. De fapt, „remake”-urile ilustre, la care se referă teoria literară arhetipală sunt înnoiri efective ale unor motive străvechi. Operele cu o asemenea factură își ascund într-o țesătură cunoscută marea lor bogăție inventivă. Trăiri istorice omenеști, cu totul inedite, și reflecțiile pe care le-au stârnit ele, vin să îmbogățească substanțial un dat uman capital, sporindu-i înțelesul și nuanțându-l. Spun acestea spre a ne putea întoarce apărât la o remarcă anterioară. Repetiția, practicată altfel, ca simplă batere de apă în puiă e mortală în artă. Pe cine nu sfârșește să-l plictisească ascultarea acelorași lucruri, până la sațietate? Cerul gurii însuși nu suferă prea mult dulce și cere un ardei iute. Chiar adevărurile incontestabile, repetate neconținut și cu o insistență maniaca-lă încep să pară suspecte. Nu e sănătos să transformăm în mărunțișuri jurnalistice nimic important. Repetiția obstinată, fără nici o scânteie de invenție, demoralizează orice subiect, sentiment sau idee. Cititorul sare peste ceea ce ghi-cește, după primele rânduri, că-i va spune exact lucrurile aflate cu o pagină înainte. Ba și mai rău, întâlnire săptămâna trecută și de câteva luni, tot așa, la rând. E o boală de care suferă revistele noastre literare și nu singure ele. Suprapuneți-le paginile pe o bucată de vreme. Exercițiul poate fi periculos. Câtă „materie”, ca să mă exprim astfel, coincide, e de speriat. Sare în ochi, drept urmare, o soluție foarte la îndemână pentru o reală economisire a hârtiei: renunțarea la repetiție!” □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Dan Verona. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (5**)*. □ Olimpia Arghir, în *Nou și vechi în Univers*, scrie despre *Viața teatrală pariziană pe scenă și în culise*. □ Al. Andrițoiu, în *Orientalia*, publică *Vung Tau, golful cu corăbii*. □ În *Racul*, Nicolae Dragoș publică poezia *Dopul perfect*.

● [„Orizont”, nr. 26] O carte „ce se contestă pe sine pe măsură ce își desfășoară multiplă, haotică, violenta ei argumentație” este, pentru cronicarul C. Ungureanu, romanul lui Nicolae Breban, *Bunavestire* (Ed. Junimea, 1977), căruia îi face, în partea liminară a cronicii sale, următoarea prezentare: „Un

roman total în accepția deplină a «totalității» românești, un roman complet unind o seamă de formule românești, mai vechi sau mai noi, fără prejudecăți, fără ezitare, dar mai ales fără grija pentru literatură, pentru calofilie, uneori chiar pentru minima corectitudine gramaticală: ca o uriașă întreprindere ce își este suficientă sieși, Cartea este compusă la rândul ei dintr-o seamă de cărți și de Cărți, aproape egal (dar nu egal) disprețuite de narator.” ■ Ion Maxim scanează volumul de poezie al Ioanei Crăciunescu, adunate în volumul *Scrisori dintr-un câmp de maci* (Ed. C.R., 1977): „Sunt lipsite de gestică, ostentația și emfaza la care te-ai fi putut aștepta din partea unui om de teatru, ceea ce -mi întărește o mai veche credință, privind structura dramatică a unor poeți – mă gândesc în primul rând la Emil Botta – structură ce ține de eul liric și nu de o atitudine câștigată pe scenă.” ■ Tableta stilistică a lui G.I. Tohăneanu cuprinde decodificarea sensului sintagmei „codri merei”, adică „codri fără capăt, nesfârșiți”, sintagmă ce se poate regăsi la Sadoveanu, în *Baltagul*, în *Nicoară Potcoavă* (articolul *Codri merei*) ■ Radu Selejan publică povestirea istorică *Bănuiala* despre Avram Iancu.

• [„România literară”, nr. 26] Se deschide cu un editorial al lui George Ivașcu despre *Devenirea conștiinței artistice*: „Recent, în țara noastră, *Festivalul european al prieteniei* a demonstrat, nu numai prin generozitatea participării, dar și prin declarațiile făcute de către personalitățile formațiilor muzicale respective, cât de profund a evoluat în spiritele artistice noțiunea de angajare atunci când e vorba de o cauză nobilă precum cea a păcii, a destinderii, a colaborării constructive între popoare. Așadar, nu numai că «turnul de fildeș» și-a pierdut, în zilele noastre, cu totul și cu totul sensul, însingurarea egocentristă în «splendida izolare» devenind cu neputință, dar cultura, știința, artele sunt, mai mult ca oricând, tot mai profund angajate în viața socială, în fluxul, continuu, al problematicii contemporaneității. Revoluționarea mijloacelor de comunicare în masă nu face decât să potențeze acest fenomen, implicând manifestarea deschisă, responsabilă. Căci parametrii de *opinie publică* s-au modificat și continuă a se modifica în proporție geometrică – am putea spune – an de an accentuându-se necesitatea adaptării, cantitative și calitative, a acestor mijloace: tiparul, presa, radioteleviziunea, cinematograful, tehnica spectacolului în genere... (Festivalul național «Cântarea României» a constituit, în această privință, o pregnantă demonstrație)”. ■ Augustin Buzura deschide o discuție despre *Romanul actualității*: „Așadar, în acest moment fericit, când multe romane românești s-au instalat solid în ierarhia preferințelor cititorilor, când încrederea și comunicarea între scriitor și cititor este în sfârșit reală, incontestabilă, am avea oare dreptul să ne considerăm pe deplin mulțumiți? Este într-adevăr *romanul* nostru în zodia maturității depline? Sau numai câteva romane? Este în afara oricăror îndoieli că maturitatea se apreciază și după tendințele existente, după cantitatea de nou, după diversitatea modalităților de investigare a realităților sociale și psihice, după profunzimea și acuitatea analizei, după «zonele

fierbinți» cercetate, după gradul de sincronizare cu alte literaturi, după maturitatea dialogului purtat cu ele. Timpul selecționează cu prioritate vârfurile, realizările depline, unicatele. Numai că vigoare unei literaturi, trăinicia și maturitatea ei nu este dată de excepții. Privind lucrurile prin această prismă, nu mi se pare hazardată afirmația că în acești ultimi ani s-au scris câteva romane care vor trece proba timpului, care au în ele fărâma necesară de eternitate, cărți care și-ar avea un loc bine definit în orice literatură de mare tradiție, dar că romanul contemporan în general este încă foarte dator prezentului. Și această observație mi se pare cu atât mai justificată, cu cât în ultimii ani au apărut foarte multe cărți de proză iar cei mai mulți prozatori tineri au debutat cu romane. Așadar, romanul a devenit nu numai o modă – sau altfel spus, simbolul maturității literaturii noastre – ci și o obsesie a celor chemați sau rechemați pe aceste «mereu mișcătoare poteci». Dar privind fenomenul cu maximă obiectivitate, suntem obligați să recunoaștem că prea puține, extrem de puține cărți, încearcă să investigheze prezentul imediat, viața ce se desfășoară sub ochii noștri, dramele și aspirațiile celor lângă care trăim, problemele atât de complicate de ordin moral, social, politic etc. care se ridică astăzi. Desigur, există o serie de romane de «actualitate», pomenite îndeosebi în momentele de bilanț, romane socotite «de referință», care însă ca mentalitate, gândire, scriitură etc. aparțin epocii antebelice; după cum există unii autori care, crezând că fac servicii prezentului, se pierd în istorie, deformând declarativ vieți de mari luptători și patrioți care n-au avut vreme să-și teoretizeze faptele din simplul motiv că au trebuit să ne păstreze cu sabia pământul, tradițiile și limba”. ■ Despre relația dintre *Scriitorul și epoca sa* Voicu Bugariu notează că ar fi, „în același timp, aspirație și realizare. Aspirație, fiindcă mărturiile și intervențiile publicistice ale scriitorilor români de azi o statuează; realizare, pentru că scrierile de valoare ale literaturii noastre de azi depun mărturie asupra modului în care dezideratele mari ale poporului nostru prind contur artistic prin intermediul literaturii”. ■ Alexandru Papilian deslușește *Semnificații majore* în activitatea de creație, într-o pledoarie pentru muncă: „Este imposibil, așadar, să găsești semnificații majore ale vieții contemporane – devenite, mâine, istorie – și să le înalți la rangul prin potențare estetică, dacă nu ții seama de una dintre componentele structurale cele mai puternice, mute și active, care duce spre viitor, dacă nu ții seama de ponderea crescândă a muncii în formarea substanței afective și intelectuale a omului contemporan. Munca și atributele psihologice create de ea sunt într-atât de implicate în existența fiecărui cetățean al lumii, sau, altfel spus, în existența umanității, încât orice act literar artistic este, prin consecință, o consfințire și celebrare a procesului superior de în-făptuire a făpturii umane”. ■ Prozatorul Virgil Duda combină *Munca și pasiunile* într-un elogiu adus tradiției de creație. ■ Zaharia Sângeorzan face câteva observații cu privire la *Romanul unui mediu social*: „Romanul modern își extrage substanța din eveniment, din ceea ce a fost istorie, experiență directă, consumată. Nivelul de

autenticitate a romanului este în raport direct cu viața trăită, cu istoria asumată. Să recunoaștem că istoria românească este deschisă oricărui tip de roman, când vine vorba de traducerea semnificațiilor ei fundamentale, unice. Înțelegem cu mult mai bine, și la un nivel de profunzime și de realism excepțional, epoca dramatică a dictaturii fasciste din *Delirul* lui Marin Preda. Fenomenul nu poate fi trecut cu vederea, căci el este specific romanului modern de azi, care și-a făcut din realismul estetic o cucerire fundamentală. Raportul dintre conștiința istoriei și conștiința romancierului este sincron, creează o realitate în ale cărei imagini de sinteză descoperim ideea de sacrificiu, de tranșantă opțiune politică, de recunoaștere curajoasă și până la capăt a adevărului. *Delirul* este romanul care și-a făcut din istorie nu numai un aliat în sensul refuzului unor erori politice în favoarea instaurării unei noi realități dar și un spațiu al existenței sale epice, durabile. Istoria românească este retrăită și repovestită nu numai ca un teritoriu al unor evenimente tragice, ci și ca un posibil «model», ca o posibilă «filosofie». [...] Romanul citadin nu a întârziat nici el să-și cucească un loc binemeritat în literatura românească actuală, iar dacă mai există o «concuranță» cu cel rural, ea ține mai mult de firesc, de inevitabil. Nu facem nici o discriminare între romanul rural și romanul urban, căci orice roman adevărat, indiferent de temă se impune, există prin valoarea sa. Ne punem însă o întrebare: ce se petrece astăzi cu romanul mediului muncitoresc? Cum răspunde el evenimentului concret istoric de azi? Temele lumii muncitorești să fie mai puțin interesante, mai puțin captivante decât cele din mediul rural? Romanul lumii industriale are la noi o tradiție care nu poate fi nicidecum ignorată. Mediul muncitoresc nu a rămas indiferent romancierilor, dar discutabilă rămâne perspectiva înțelegerii și interpretării acestei lumi. [...] În această perioadă de timp apare *Groapa* lui Eugen Barbu, care este o excelentă radiografie morală și socială, cu destine memorabile, a mediului de periferie. *Facerea lumii* vine să ne încredințeze că lumea muncitorească are în Eugen Barbu un interpret de mare clasă. O nouă perspectivă a romanului muncitoresc creează Marin Preda cu *Risipitorii și Intrusul*, Constantin Chiriță cu *Întâlnirea* (două volume), *Oțelul*, Alexandru Ivăsiuc cu *Păsările*, Nicolae Țic cu *Navetiștii* ș.a. Maturizarea acestui tip de roman a fost posibilă datorită noilor structuri sociale și noului mediu creat. Astăzi romanul mediului muncitoresc are șanse de a-și forma un nou statut, căci realitatea socială care se cere tradusă estetic are o nouă semnificație, și o mai mare complexitate. Uzina, șantierul, mina sunt capabile, ca și satul românesc, de a oferi teme și idei, drame și conflicte. Esențial ni se pare însă un fenomen: romanul mediului muncitoresc, ca să fie la înălțimea realității sociale și politice pe care o înfățișează, trebuie să fie creat din perspectiva actualității. Romancierul are acum în față o realitate care refuză să fie supusă unui tratament superficial”. ■ *La Breviar*, Șerban Cioculescu discută o teză de doctorat despre *Inorogul în artă și literatură*, susținută la o facultate de medicină veterinară din Franța. ■ Geo Bogza publică tableta *Dar grâul*

crește. ■ *Expresivitatea involuntară* a lui Eugen Negrici intră sub lupa critică a lui Nicolae Manolescu. ■ *Lirismul senin* al lui Nicolae Ioana din *Amiaza melcilor* este apreciat de Valeriu Cristea. ■ Mircea Iorgulescu își fixează *Dirrecția privirii* pe volumul *Eleșteul* de Arnold Hauser (tradus, din germană, de Alexandru Al. Șahighian), autor căruia îi recunoaște o „artă de povestitor” de „o aparentă simplitate”, însă „subtilă și rafinată”. ■ *Critica de recuperare* pe care o practică Nicolae Ciobanu în volumul *Însemne ale modernității* este comentată de Lucian Raicu: „Tentativele recuperatoare antrenează aproape toată energia criticului Nicolae Ciobanu care, mai de fiecare dată, își propune să trateze aspecte ale operei puțin valorificate de alții, zone ale ei nedreptățite de alții, socotite, prin tradiție și judecată, periferice. Nicolae Ciobanu are ambiția, susținută în felul său, adică răbdător, meticolos argumentat, să le reintegreze totalității, să le centralizeze. [...] Nuvelistica lui Camil Petrescu, spre a lua un exemplu, greu poate fi reabilitată la nivelul operei majore a scriitorului, al romanelor cu deosebire, dar analiza ei se dovedește utilă interpretării globale, ce nu o poate lăsa, fără pierderi, pe dinafară. Studiul se intitulează, în așteptarea surprizei, *Nuvelele lui Camil Petrescu, reminiscențe românești?* încordându-se să probeze cu lux de amănunte că: nu, nu e vorba deloc de niște «reminiscențe», ci de piese autonome în rând cu celelalte. Polemica declanșată nu dă rezultatul scontat, și totuși, de pe urma ei, imaginea totală a scriitorului se îmbogățește cu nuanțe noi, Camil Petrescu devine un autor mai bine cunoscut decât este; și în fond orice prilej de a vorbi despre el, fie și «provocat» în acest fel, trebuie considerat binevenit”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici aduce în prim-plan două creații *Lirice*: volumul de *Scrisori dintr-un câmp cu maci* al Ioanei Crăciunescu, autoare care „are har poetic și are motive serioase să-l pună în evidență”, și volumul *Subțire trecere* de Ion Popa Argeșanu, pe care recenzentul îl consideră „un liric pentru moment prea «subțire», prea insistent la «dulci libații/ la crama sângelui cuminte», prea fidel titlului ce și l-a ales pentru debut”. ■ Z. Ornea publică, *În retrospectivă*, un amplu studiu despre *Curentul cultural de la „Contemporanul”*. ■ Sunt prezenți cu versuri: Dan Rotaru, Ferenc Szemlér (în românește de Veronica Porumbacu), Horia Zilieru, Toma George Maiorescu. □ Acest număr găzduiește și două proze: *Trei iubiri* (Irina Grigorescu) și *Povestiri despre eroii mei* (Nicolae Țic). □ Cristian Unteanu traduce, în premieră, un fragment dintr-un volum de nuvele de Robert André, aflat în pregătire: „*Nu se știe nici ziua, nici ora...*”. ■ Ileana Berlogea invită, printr-un reportaj, la o călătorie *La Babilon, după 2300 de ani*.

● [„**Tribuna**”, nr. 26] Cuprinde versuri de Radu Cossașu, Petre Bucșa, Horia Zilieru, proză de Mihai Tatulici (*Câteva din remușcările fiului risipitor*), Rodica Purniche (debut), un text-reportaj de Constantin Zărnescu despre reconstruirea Bucureștiului, *Scrisoare din Londra* de Adrian Marino. ■ *Zidul și iedera* (Cartea Românească), de Mircea Malița se află în atenția lui Andrei Marga în *Civilizații și culturi*. ■ N. Pop Nicorescu recenzează volumul de

proză *Scrisoare de la Rahova* (Cartea Românească, 1977), de Paul Anghel. ■ Simion Ștefan prezintă *Viitorule, când te-ai născut* (Albatros, 1977), de Mircea Sântimbreanu. ■ Grigore Beuran comentează succint culegerea de fa-bule intitulată *Ventuze* (Editura Militară, 1977), publicată de Nicolae Pop. ■ În *Alte lecturi și zile (XII)*, Mircea Zăciu discută cartea lui George Macovescu, *Farmecul pământului* (Dacia). ■ Cristian Livescu analizează absența totală a spațiului în poezia lui Emil Botta: „Interesant de remarcat aici este nu atât lipsa cu desăvârșire a «spațiului» poetic, trezind neliniștea nemăsurată a pelerinului vizionar, ci tocmai descrierea acestui «dor» care își găsește limanul în chiar absența tărâmului. De altfel, caracteristic poeziei lui Emil Botta este tocmai un atare *sentiment al suspendării în ne-spațiu și în ne-timp*, ideea pe care o vom găsi speculată sub un alt unghi, la Nichita Stănescu”. ■ Ion Șeuleanu publică interviul realizat cu cercetătorii americani Susan și Joel Marrant, pasionați de folclorul românesc.

[IUNIE]

• **[„Albina”, nr. 6]** Alături de nelipsita tabletă eseistică a redactorului-șef, prima pagină găzduiește și poezia *Odă republicii* de Victor Eftimiu. □ Versuri publică în acest număr și Dumitru Udrea (la pagina de istorie), un grupaj liric intitulat *Dragoste de țară*, adunând pe pagina literară poeți de diferite calibre: Tiberiu Utan, Alfred Margul Sperber (tradus de Al. Philippide), Dumitran Frunză, Horváth Imre (tradus de Dim. Rachici), Emilia Iercoșan („țarancă, comuna Șilindia-Arad, distinsă cu premiul I la Festivalul Cântarea României”), Ali Gialil Al Wardi (poet irakian ce cântă România, versurile sale fiind traduse de Ilie Bădicuț). □ Versuri ocazionale, umoristice scriu din când în când, ca și în acest număr, Teodor Maricar și Ștefan Vida.

• **[„Amfiteatru”, nr. 6]** Mihai Tatulici realizează un grupaj-interviu cu 8 scriitori, *Trei întrebări pentru...* „răspunsurile fiind simptomatice atât pentru eferescența creată în climatul nostru literar de recenta Conferință a Scriitorilor, cât și pentru interesul manifestat de cititori pentru direcțiile în care evoluează presa și literatura noastră de azi. Dincolo de caracterul personal al unor întrebări și de răspunsurile firească confesive, sunt de remarcat câteva judecați folositoare unei posibile dezbateri. Ne referim, în principal, la aprecierile făcute la adresa nivelului de cultură al noii generații, la «mecanismul literar», nu în ultimul rând la posibil fructuoasa dezbateră despre vârsta de azi a debutului în literatură ca și despre politica culturală în domeniul debutanților.” Întrebările diferă de la un autor la altul. Răspund Constantin Chiriță (de ce scrie literatură pentru tineret; care ar fi trăsăturile generației de prozatori născută în socialism; care sunt cei mai ancorați în realitate), Maria-Luiza Cristescu (despre „proza feminină”, tinerii prozatori/ ucenicia și debutul, genurile dificile), Corneliu Leu (despre debutul său timpuriu cu un roman dar și ecranizarea la noi a cărților autorilor contemporani), Constantin Mateescu (cât se pot considera

reprezențați tinerii prin romanele publicate până acum, dacă acceptăm ideea că romanul definește o nouă vârstă a prozei noastre și cum funcționează politica culturală în privința debuturilor), Constantin Țoiu (cât e romanul un debut dificil pentru vârsta tânără; ce șanse acordă prozei românești de mâine; ce posibilități oferă viața literară în direcția unor contacte între autori din diferite generații), D. R. Popescu („Cum a fost primit debutul dv în volum și ce importanță a avut «primirea» criticii; Ați «girat» debutul unui număr destul de mare de tineri prozatori – câți dintre aceștia mai justifică acum încrederea pe care le-ați acordat-o la prima carte?; Ce importanță are girul unei personalități literare pentru un tânăr autor?). □ Reținem întrebările adresate lui Ștefan Bănulescu (*1. Ce semnificație are pentru un scriitor debutul vremelnic sau târziu în volum? 2. A avut vreo importanță primirea criticii, v-a influențat în vreun fel? 3. Care scriitori, cei care publică rar cărți ori cei care scriu mult au șanse mai mari de a rămâne în memoria publicului de azi?*) și Augustin Buzura (*1. Credeți că există zone, subiecte, idei prea puțin explorate de proza noastră contemporană? 2. Există un exces de analiză în romanul contemporan, în dauna substanței epice propriu-zise? 3. Numiți câțiva tineri prozatori valoroși din cea mai tânără promoție literară și definiți-le preocupările în raport cu cele ale altor generații...*). □ Ștefan Bănulescu: „1-2-3. Am debutat cu o carte de literatură la 39 de ani... Sunt întrebat dacă prima mea carte a fost sau nu bine primită de critică. A fost foarte bine primită, paginile de critică strânse la un loc ar depăși numărul filelor primei mele cărți de nuvele. Și chiar dacă primirea n-ar fi fost unanimă sau aproape unanimă... Un scriitor care are încredere în profesia de scriitor și în sensurile scrisului sau nu cred că trebuie să se clatine. A te angaja într-un război epuizant cu criticii sau a le urma orbește părerile înseamnă să te abați din drum. Un critic, ca și un scriitor, se înhamă la o profesie grea și de cursă lungă, criticul merită stimat cu cât este mai original și mai interesant în opiniile și ideile sale, cu cât tinde spre o viziune mai complexă asupra lucrului și universului literar, el are destinul său pe care caută să și-l împlinească și care nu coincide întotdeauna cu a afirma sau a infirma fără greș pe un autor sau altul. A nu da criticului literar libertatea de expresie la care tu însuși aspiri și care ți-e scumpă e semn de oboseală și de secătuire scriitoricească... Cât privește întrebarea ultimă, invită la o «opțiune»... o vorbă veche și banală spune că toți scriitorii sunt preferabili când scriu bine. Înclin să cred că un scriitor care publică rar, la distanțe mari de timp, nu este un om fericit în intimitatea sa, oricâte laude i s-ar aduce pentru exigență. Nu văd, pe de altă parte, de ce ar fi de condamnat un scriitor care scoate în fiecare an o carte, două sau trei. În afară, desigur, de cazul autorilor industrioși, care mimează literatura sau a autorilor, la început respectabili, care devin cu timpul industrioși și care-și trădează treptat meseria și amăgesc publicul cu simulacre literare sau cu false îndrăzneli, de domeniul scandalului.” □ Augustin Buzura: „1-2. Dacă într-adevăr înflorirea, «proliferarea» romanului este semnul maturității unei

literaturi, judecând după număr mare de romane care apar astăzi, am avea dreptul să spunem că există toate motivele să fim mulțumiți. Dar maturitatea se judecă și după tendințe, diversitatea modalităților, cantitatea de nou, după profunzimea analizei, după zonele fierbinți investigate, și, desigur, după gradul de sincronizare cu alte literaturi, după intensitatea și maturitatea dialogului cu ele. Judecate deci prin această prismă și firește cu maximă severitate, deși s-au înscris câteva romane excepționale, care ar face cinste oricărei literaturi, sunt convins că încă am rămas foarte datori prezentului. Din numărul mare de romane existente, câte din ele se ocupă de problemele reale ale acestor ani, de frământările, dramele, întrebările contemporanilor noștri? ... Se simte nevoia mai multor experimentatori îndrăzneți, a unor conștiințe care, în această lume plină de abstracțiuni, de salturi și bulversări, de aspirații spre necunoscut, spre libertate și adevăr, să exprime noua sensibilitate, aerul particular, inconfundabil. Și mai e nevoie ca o parte din criticii noștri să pronunțe și mai răspicat cuvintele lui Maiorescu adepților rudimentarului, sensibilităților minore, lirico-lașilor, pășuniștilor în veșminte recondiționate după jurnalele de modă ale acestor zile... Cât privește excesul de analiză, nu există obligația de a drămu exact cantitatea de analiză și cantitatea de epic. Și apoi, oamenii trebuie să-și cunoască profunzimile propriului lor suflet, salturile, lumea obscură din ei înșiși etc, deoarece nu citim numai să ne destindem ci și să învățăm. Iar dacă ne gândim bine, nu excesul de analiză ne încurcă pe noi. 3. Sunt un admirator sincer al tinerilor prozatori. Chiar dacă deocamdată nu toate cărțile lor sunt foarte curajoase și foarte profunde, ei au o calitate deosebită: simt aerul acestui veac, ideile, pulsul și temperatura lui, îi exprimă cu multă precizie sensibilitatea. Eugen Uricaru, Mihai Tatulici, Marcel Constantin Runcanu, Grigore Zanc, Al. Papilian, Gabriela Adameșteanu, Vasile Sălăjan, Radu Mareș, Dan Rebreanu, Monica Săvulescu, Nicolae Mateescu, Șt. M. Gabriel și mulți alții, enumerați fără nicio intenție de ierarhizare, sunt nume ce vor însemna mult în cultura noastră – pentru că înseamnă încă de pe acum mult, dacă nu vor uita că pe lângă buna cultură pe care o au, pe lângă siguranța cu care se exprimă, mai trebuie să aibă și o coloană vertebrală dreaptă. Ei nu trebuie să uite o clipă că sunt o generație, că orice câștig se poate obține numai împreună, orice idee poate fi apărută numai împreună.” □ Se adaugă acestor nume propuse de Buzura câteva amintite și de D. R. Popescu: Constantin Stan, Ion Boloș, George Cușnarencu, Șt. Damian, Olimpiu Nușfelean s.a., Popescu stabilind în argumentația sa și un cronicar profesionist al acestei generații tinere: Laurențiu Ulici. □ *O dimineată minunată pentru proză scurtă*, schiță de Ioan Groșan, student anul IV al Facultății de Filologie Cluj, membru al Cenaclului Echinoc – însoțit aici și de o scurtă prezentare: „Ioan Groșan se exersează cu precădere în domeniul prozei scurte, schițele sale impunându-se prin originalitatea comentariului de autor ca și prin umorul de situații și dialog. Esența prozei sale este una realistă, accentele căzând pe acele laturi ale relațiilor umane în care

lipsa de conflict sau aparența conflictului dezvăluie lipsa de personalitate și motivația personajelor. Posibilitățile acestui gen de proză, mereu deschise, sunt și posibilitățile acestui autor, în al cărui talent credem.” ■ În cadrul rubricii *Jurnal de cărți* Dinu Flămând îl comentează pe Ioanid Romanescu și ultima sa carte, *Energia visului*, Ed. Junimea, în articolul *Energii latente*; Radu G. Țeposu, în *Arcadia literară*, se oprește la Dan Cristea ce parcurge un secol de literatură de la Odobescu la Marin Preda în volumul de la Cartea Românească, *Arcadia imaginară*; Costin Tuchilă, în *Un roman ironic.*, se întreabă dacă Marin Sorescu este cu adevărat romancier? „*Trei dinți din față* este un roman construit aproape tradițional și modelat prin ironia care acoperă cu nonșalanță inconsecvențele. Marin Sorescu are vocația dramaturgului care știe să construiască un conflict în spații închise și uzând de un timp cel puțin definibil (romancierul are, în acest sens, posibilități mult mai mari)... Poetul-dramaturg, sau mai ales dramaturgul în egală măsură și în poezie, își construiește romanul cu plăcerea de a desena câteva curbe sinusoidale cu un cărbune ascuțit, paradoxal, ca o peniță. În mare privind lucrurile, *Trei dinți din față* (Ed. Eminescu, 1977) are o asemenea structură «ondulatorie», pe cât de elastică la prima vedere, pe atât de «închisă»... Organizarea schematică e destul de convenabilă temperamentului insolit pe care îl reprezintă Marin Sorescu în literatura noastră. Nu se confirmă însă posibilitatea de a conduce, cu rigoare arhitectonică, discursul narativ din ironie în ironie. Fără îndoială că aceasta ar fi fost proba de foc a romancierului Sorescu. Or, tocmai «arhitecturii» îi cam lipsesc «trei dinți din față»... Romanul ironic *Trei dinți din față* este, în mai toate privințele, hiperbola acidă a unor extreme”.

● [„Argeș”, nr. 2, iunie] Se deschide cu editorialul *Sărbătoare a artei și culturii socialiste* (despre Festivalul Național „Cântarea României”) semnat redacțional. □ Manifestarea „festivă” este „acoperită” prin mai multe materiale. ■ În grupajul *Coloanele Independenței*, articole de Mihail Diaconescu (*Independență și creație culturală*), Victor Neuman (*M. Kogălniceanu și fundamentarea teoretică a istoriei*), Vasile Novac (*Lupta Goleștilor pentru independență*). ■ Emil Manu publică articolul *Comunistul – cel mai modern erou*, referindu-se la ipostazele acestuia atât în poezie, cât și în proză. □ Pentru lirică sunt amintite creații ale lui Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Nicolae Labiș sau Nichita Stănescu. Istoricul literar arată că „poezii generației lui Nichita Stănescu au adăugat entuziasmului incandescent și sentimentul unei melancolii stenice”, părăsind schematismul de până atunci. Dimensiunea strict propagandistică a multora dintre versificările anilor '50 este exprimată eufemistic: „Poetica nouă a fost favorizată de reluarea tradițiilor revoluționare și a experienței avangardiste, dar, într-o anumită epocă, totul a fost înțeles ca o sarcină extraliterară, discursul poetic individual devenind discurs poetic colectiv”. Este citat G. Călinescu, care, într-un articol din *Contemporanul* anului 1961 (*Stele în vârful degetelor*), fixa condiția acestei lirici, „marcând și virtuțile, și ser-

vitușile momentului”. □ Zona prozei este mai cuprinzătoare în sondările lui Emil Manu: „A existat o producție românească bogată dedicată luptei revoluționare, în primul deceniu de după Eliberare, din păcate minată de erupții naturaliste (Al. Jar) sau de abuzul documentar (A.G. Vaida). Nici romanul colectivizării din această perioadă nu ne mai spune mari lucruri azi, în primul rând pe plan estetic (Eusebiu Camilar, Ion Istrati, Dumitru Mircea, V.Em. Galan etc.), și nici romanul industrializării (Ion Călugăru, Ieronim Șerbu etc.)”. În aceeași categorie sunt situate, cu mai puțină severitate, și prozele lui Alexandru Sahia sau Ion Pas. „Un prim erou comunist viabil” este cel al lui Titus Popovici din *Străinul*, urmat de Zaharia Stancu, ai cărui eroi sunt „reprezentativi și durabili”. Pentru Emil Manu, prozatorul care s-a ocupat „cu cea mai mare forță” de „tema eroului comunist” este Eugen Barbu, care „s-a străduit și a reușit să prezinte figuri de comuniști complecși, frământați ca niște intelectuali, profunzi”. Sunt adăugate proze ale lui D.R. Popescu, Ion Lăncrăjan, Constantin Țoiu, Platon Pardău și Dinu Săraru. Comentatorul regretă că nu a pomenit „figurile de comuniști din opera lui Marin Preda” sau a altor scriitori, „lucru pe care-l vom face într-un studiu mai larg”. ■ Aniversarea celor 30 de ani de activitate a Cenaclului literar „Liviu Rebreanu” din Pitești este marcată de președintele acestuia, Ion Bănuță, și Dan Rotaru. □ În articolul său, Ion Bănuță enumeră câteva nume care au trecut prin cenaclu: Cezar Baltag, Ileana Mălăncioiu, Nicolae Prelipceanu, Dumitru M. Ion sau Nicolae Ioana. ■ Proaspăt laureat al Premiului italian „Etna Taormina”, academicianul Al. Balaci acordă un interviu lui Constantin Dumitrache („*Oriunde în lume, astăzi, cultura românească este considerată ca o cultură deschisă, în plină efervescență creatoare*”). □ Întrebat cum a găsit timp pentru a crea operă „impresionantă”, invitatul își „deconspiră” metoda de lucru: „O altă întrebare cu nuanță măgulitoare... Așa cum se observa și în motivarea juriului care a decernat anul acesta Premiul Etna-Taormina, peste treizeci și șase de volume de estetică, de istorie și critică literară, și peste treizeci de volume de traduceri din literatura universală ar putea să îndreptățescă un asemenea atribut, cu toată modestia vorbind... Din anul 1943 – iată, s-a îndepărtat epoca... –, de când mi-am luat doctoratul, mi-am propus să scriu în fiecare an o carte. Cu tenacitate, cu perseverență, folosind sistemul acesta al lecturilor cu adnotații, sistemul acesta, științific așa spune, de fișe, sistemul de a citi absolut în fiecare zi – poate gândindu-ne, uneori, și la dictonul latină *nula dies sine linea* – am reușit să mă țin de acest angajament, chiar și depășindu-l uneori”. Al. Balaci vorbește despre vocație, despre pasiunea pentru opera lui Dante, despre apropierea de scriitorii italieni Giuseppe Ungaretti și Salvatore Quasimodo sau despre dezvoltarea relațiilor culturale româno-italiene. Nu este ocolit nici rolul intelectualului în societate: „Niciodată nu a existat, în concepția culturii românești, de la originile sale până în prezent, punctul de vedere că omul de cultură ar fi un reprezentant al elitelor, un izolat, un ins cățărât în turnul de fildeș sau de oțel sau de-

mai-știu-eu-ce. Concepția noastră, concepția socialistă despre omul de cultură, despre intelectual este aceea că *el trebuie să fie în permanență un om al Cetății* [...]”. ■ Mihai Forai publică analiza „comparatistă” „*Florile răului*” – „*Flori de mucigai*”. *Semnificații estetice*. ■ *Cronica literară* înfăptuită de S.I. Nicolaescu aduce în prim-plan două cărți. □ Mai întâi, volumul de versuri *Uneori, plutirea* al lui Dorin Tudoran, „întru totul remarcabil”: „Muzicalitatea poemelor, supunerea întru exprimarea ideii, unitatea de stil ca și cea de structură reînnoiesc părerea că poezii deceniului VIII încep să-și definească cu multă putere personalitatea. Era de așteptat ca Dorin Tudoran să semneze o asemenea carte. Debutul său de excepție, din 1973, cu *Mic tratat de glorie*, a continuat cu un foarte bine primit *Cântec de trecut Akheronul*, pentru ca *Uneori, plutirea* să propună cititorului meditații grave în jurul aceleiași eterne teme a iubirii. [...] Sentimentele sale, epurate de edulcorarea carnală, se structurează mai ales pe esențe, omagiul adus femeii devine un pretext pentru a cânta mișcarea și natura, sau categoria eminesciană a *departelui*, aparițiile diafane ca în visurile alchimiștilor, levitația ca stare de beție, dar mai ales ca posibilitate de cunoaștere, lumina ca o esență și șansă de învingere a întunericului. Astfel, mitologia sa poetică trece dincolo de gestul frust la care rămân și se exersează mulți dintre poezii contemporani, distingând în sunetul iubirii puritatea și posibilitatea introspecției – idiomuri accesibile numai celor peste care flutură, ca o taină, poezia. [...] Tonul ușor madrigalesc al multora din poemele lui Dorin Tudoran este o concretizare a părerii că, pe lângă stăpânirea ideii poetice, el a ajuns și la un strălucitor meșteșug formal, care-i creează posibilitatea cizelării fine a fiecărui vers”. □ Romanul *Marea vâlvătaie* al lui Ion Marin Iovescu continuă modelul de „proză naivă” inaugurat de autor în *Nuntă cu bucluc*. Sintagma nu este una depreciativă, precizează cronicarul, aceste scrieri fiind „amplu sinteze de limbă populară, în care personajele întrebunțează, la modul pantagruellesc, proverbe, zicători, mici anecdote, strofe întregi din vechi cântece populare etc.”: „Nu este vorba, cum s-a spus, de o atmosferă de basm sau de baladă, ci de una inventată pornind de la limbaj și continuând cu atitudinea personajelor în fața diferitelor evenimente prin care trec. Nici o altă observație privind «tencuiala filologică» nu rezistă, pentru că în scrisul lui Ion Marin Iovescu nu este vorba de o «tencuială» prin limbaj, ci însăși construcția cărților sale pornește de la acest atribut”. ■ *Trei balade* oferă George Țârnea (*Balada cavalerului de flori, Baladă pentru spus în școală, Balada zborului astral*). ■ Ion Hurdubețiu semnalează, în grupajul *Cărți, autori, opinii*, volumul *Amintiri* și a doua ediție a *Jurnalului de călătorie* ale lui Constantin C. Giurescu. □ Romanul *Trei dinți din față* de Marin Sorescu este discutat de Gheorghe Soare. Comentatorul subliniază conținutul „obsedantist” al prozei, aflând, în desfășurarea epică, „romanul unor subiacente, în cele din urmă precizate și dramatice stări-limită”, care nu aparțin în mod obligatoriu „unei generații, deși mai toți protagoniștii cărții le traversează, rezolvându-le în diferite grade, dar,

oricum, autorul însuși o declară, ale experienței «unor tineri pe care viața i-a aruncat cu capul de toți pereții»». Altă observație: „Tensiunea pe care o propune acest roman de o densitate epică și o prospețime a observației cu totul remarcabile, însoțite de o subsecventă raportare la semnificații profunde, este tocmai aceea dintre potențial și real, dintre reticență și implicare, dintre intenție și faptă”. □ Corneliu M. Loneanu are în vedere *Presa literară craioveană*, monografia alcătuită de Florea Firan. □ *Pălărierul silabelor*, volumul de medalioane și eseuri literare al lui Ion Caraion, este „traversat” de Ion N. Voiculescu, care evidențiază „intransigența morală” a autorului, „judecățile sale de apreciere deplasându-se neșovăitor de la patetismul combustiv și terapeutic până la incisivitatea vitriolantă și nimicitoare”. Recenzentul introduce și o nuanță: „Niciodată, însă, la Ion Caraion franchețea nu degenerază în ranchiună, în invectivă, în dispreț suveran, ci ea are menirea doar de a pune la punct infatuarea searbădă, de a-i reduce dimensiunile până la negare, deconspirându-se, astfel, toate erorile de percepție estetică, veleitarismul, platitudinea și mângâleala amorfă fiind expulzate fără nici un fel de reticență, așa cum o face atunci când, prin confruntare, vorbește despre poeți ca Petre Pascu, Eugen Frunză, Aurel Gurghianu etc., sau când, indignat de soarta crudă a lui C.T. Lituon, izbucnește în cavalcade dureroase, prin care stigmatizează interminabila și anonima pletoră de nechemăți în sacrele arsenale poetice [...]”. Finalul însemnării adăpostește o concluzie superlativă: „În *Pălărierul silabelor*, rostirea este impecabilă și de mare precizie, întrucât eseistica nu reprezintă, la Ion Caraion, un accident”. □ Ion M. Dinu prezintă lucrarea *O carte și șapte personaje*, datorată lui D. Păcurariu și Claude Pichois, care documentează destinul antologiei de poezii *Brises d'Orient* publicate de Bolintineanu la Paris, în 1866, în traducere proprie. ■ Universitarul Pande Olteanu semnează cercetarea *Vlad Țepeș în folclor și literatura universală*. (În 1962, autorul a publicat studiul monografic *Povestirile slave despre Vlad Țepeș*.) ■ *Trei prozatori argeșeni* încredințează câte o povestire: Ion Lică Vulpești, Dan Bițică și Stelian Zamora. ■ Luca Onul, câștigătorul Premiului revistei *Argeș* la Concursul și festivalul de poezie „N. Bălcescu”, „înaltă”, în 18 strofe, *Imn pentru Mihai Viteazul*. ■ *Scrisori către C. Rădulescu-Codin* restituie, la *Cultură populară*, C. Dejan. □ Materialul „asamblează” epistole trimise folcloristului argeșean de Gustav Weigand și Alfred Knorr. ■ Este reprodușă traducerea unui comentariu pe care criticul literar Reinhard Hacke l-a consacrat, în săptămânalul *Sonntag*, versiunii germane a romanului *Culorile sângelei* de Mihail Diaconescu. (În șapou se menționează că proza scriitorului român a beneficiat de atenția lui Reinhard Hacke și în „cotidianul de mare tiraj” *Neue Zeit*.) □ Câteva rânduri: „Romanul *Culorile sângelei* învederează meticulozitate științifică și o remarcabilă forță epică, cu toate că, uneori, istoricul intră în conflict cu naratorul. Conturarea personajului central urmează cu fidelitate, cu cea mai mare exactitate în detalii, prototipul istoric Pârnu Mutu, un renumit pictor

de icoane române (1657-1735). Tot așa de autentică este și multitudinea faptelor istorice de care luăm cunoștință în decursul unei acțiuni antrenante și câteodată aventuros-captivante”. ■ Sub genericul *Chipuri și înfăptuiri voievodale*, Pavel Chihaia scrie despre Radu I și Mircea cel Bătrân. ■ În *Scurtă radiografie a unei stagiuni*, Dan Giurea „așază” unele opinii exprimate de directorul Teatrului „A. Davila”, Constantin Zărnescu. La solicitarea ziaristului, acesta „acoperă” activitatea instituției pe care o conduce prin calificativul „satisfăcător spre bine”. □ Tot Dan Giurea se oprește la două spectacole piteștene. □ *Cazul Enăchescu*, piesa Eugeniei Busuioceanu, montată de Mihai Radoslovescu, „se vrea mai mult decât o retranscriere, după rigorile știute, a unei anchete care să stabilească dacă profesorul universitar Paul Enăchescu a vândut sau nu străinătații un secret al științei românești”, și anume o dezbatere morală. În pofida unor scăderi, *Cazul Enăchescu* „trece rampa prin mesajul generos pe care îl propune, prin atmosfera (până la un moment dat...) de *dezbatere*, spectatorul fiind invitat să participe – și participă – la această luptă aprigă, și cu atât mai frumoasă, pentru adevăr”. □ În *Geamandura* de Tudor Mușatescu, „adusă” pe scândură de Valeriu Buciu, „un sentimentalism cam desuet inundă scena, actorii acceptând, totuși, cu o onestitate demnă de o partitură mai bună, «rigorile» acestei tragicomedii”. Totodată, în această piesă, „verva satirică a lui Tudor Mușatescu pare obosită, constantă rămânând înclinația dramaturgului către personajul modest, capabil însă de gesturi de excepție”. ■ N. Oanță semnează *Note de drum din R.P. Polonă*, de pe itinerariul Varșovia, Wrocław, Auschwitz (*Puterea de a renaște*). □ Câteva rânduri: „E liniște acum în fostul lagăr de exterminare hitlerist. Vizitatori din toată lumea se perindă în tăcere prin fața cazarmilor barăcilor și camerelor de gazare, unde hitleriștii au ucis, în chinuri groaznice, peste 4 milioane de oameni. Vedem munți de păr omenesc, tuns înainte de gazare, care urma – chestiune de eficiență – să constituie materie primă pentru pânză de sac. Vedem munți de încălțăminte de copii și munți de jucării. Sunt ale copiilor care au fost uciși aici. Vedem munți de geamantane cu adrese din toată Europa. Sunt ale oamenilor care au fost uciși aici. Vedem camerele de gazare în care oamenii erau folosiți drept cobai pentru experiență. Vedem și greu putem accepta că ceea ce vedem este adevărat, că așa ceva a fost posibil”. ■ Sunt prezenți cu versuri Vasile Nicolescu, Dan Muțescu, Dan Rotaru. ■ Alla Lazea traduce o povestire a scriitorului sovietic Iulian Semenov (*Motocicleta*).

● [„Astra”, nr. 2] Poezie de Iv Martinovici, *Patria*, alături de editorialul asumat redacțional, *Cultură și participare*, în care sintagma „cultură socialistă” apare în fiecare paragraf, alături de citarea ideilor din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la recent încheiata *Conferința națională a scriitorilor*, cultura socialistă fiind pusă în slujba „omului nou” și având adânci implicații în viața socială. ■ Editorialul este urmat de o lărgire a perspectivei asupra *Umanismului socialist – cadru larg de afirmare și valorificare a concepțiilor*

noastre cu privire la drepturile omului, susținut de câteva ample articole pe aceeași temă: *Aspecte ale concepției marxiste despre drepturile omului* (conf. univ. Gheorghe Boboș), *Drepturi cetățenești reale – obiective ale luptei clasei muncitoare din România* (prof. Univ. Dr. Tudor Drăganu), *Pământul patriei, vatra unică unde răsare și înflorește floarea demnității umane* (Al. Deniforescu). ■ In cadrul rubricii ”scriitori brașoveni”, Cornel Regman îl comentează pe Ștefan Stătescu: „Cele mai bune lucruri în poezia lui Ștefan Stătescu sunt găzduite de volumul din 1968 Corn de vânătoare. Versurile plachetei următoare Alegătorul (Albatros, 1974) mi se par mai fărâmicioase și – suprinzător – mai expuse prozaismelor, locurilor comune și chiar capriciilor unor muze șovăitoare”. ■ A.I. Brumaru relevă „spiritul mai întunecat, dramatic și cuvântul sedișos” din volumele de poezie anterioare ale lui Vasile Nicolescu, precum *Parabola focului*, *Clopot nins*, *Poeme*; actuala carte de poeme, *Lumea diafană* (Ed. Eminescu, 1977), fiind rezultatul împletirii unor „idei și teme majore într-un spațiu al candorii nesfârșite” (articolul *O «lume diafană» și poetică*). Cornel Moraru se arată impresionat de bibliografia critică a romanului *Principele* de Eugen Barbu pentru o carte relativ recent apărută (1969) și aduce în discuție încă o carte de critică, eseul *Masca Principelui* (Ed. Dacia, 1977), scris de un tânăr critic aflat la debutul lui editorial, A.I. Brumaru: „Discursul (eseistic) cucerește prin calitatea expresiei și prin farmecul divagației serioase. Criticul nu caută cu orice preț paradoxul, nu e amator de gratuități. Cele mai consistente pagini ale eseului sunt cele despre Ioan Valahul, «polul plus» al romanului. Asupra acestuia criticul are un punct de vedere original.” ■ Darie Magheru publică un lung poem *Simfonia a treia «a eroului necunoscut»* ■ In cadrul rubricii „prezențe în Festival – Cântarea României” citim despre *Tendințe și orientări în creația amatorilor*, ca, imediat, pe pagina următoare să găsim un grupaj de mărturii și o dezbatere condusă de Dan Mihăilescu despre însemnătatea *Festivalului național «Cântarea României»*; *amplă manifestare a spiritului creator al întregului popor român a stimulat într-o perspectivă generoasă munca și creația oamenilor*. ■ Vasile Oltean scrie, la rubrica «documente», despre *Afirmarea limbii române scrise. Elemente românești în manuscrisele slavone din Șchei*.

• [„Ateneu”, nr. 2/ iunie] Interviu cu Iorgu Iordan – „Literatura seamănă cu toate produsele spiritului uman – această asemănare reprezintă genul proximal, dar se deosebește de toate prin ceea ce are numai ea și lipsește celorlalte”, „Școala lingvistică românească poate sta, fără să pălească, alături de cele mai bune din lume, atât cantitativ, cât și calitativ”, □ Articol scris în memoria lui Vasile Pârvan de Emil Condurachi; ■ Rubrica *Istorie literară*: apare o recenzie a celei de a doua ediții a romanului *Scrinul Negru* de G. Călinescu; în *Arhiva Ateneu* este continuat eseul despre viața lui Ibrăileanu de Nicolae Gr. Stețcu; □ N. Nicolaescu scrie despre ultimele eseuri apărute și menționează: *Imaginea ascunsă...* de Mihai Zamfir, *Homo ludens* de Johan Huizinga, *Des-*

părțirea de Goethe de Constantin Noica; Cătălin Vitencu prezintă scopul colecției *Biblioteca critică*, „publicul interesat (cel tânăr îndeosebi) este îndemnat să cunoască – integral sau fragmentar – interpretări literare clasice”; în *Confluente* continuarea eseului *Ce este un clasic* de I. Constantinescu; □ Cristian Livescu scrie articolul *Noi romane istorice*, amintind *Marele Sigiliu* (ed. CR, 1976) de Viorel Știrbu; *Rug și flacără* (ed. Dacia, 1975) de Eugen Uricaru, *Lunea cea mare* (Ed. Eminescu, 1977) de Dan Mutașcu; □ Gheorghe Grigurcu despre *Carnete europene* de Adrian Marino; □ poezii traduse din Kostas Karytakis și Ted Hughes; □ Vlad Sorianu recenzie a cărții *Introducere în opera lui Alexandru Odobescu* (ed. Minerva, 1976) de N. Manolescu; □ *Cartea în librărie*: antologia realizată de Emil Manu *Români la 1877; Stil și limbaj* de Al. Andriescu, *Orfeu, bucuria cunoașterii* de Ion Maxim. □ traducere de Anton Mystakidis și Pericle Martinescu – *Cordoba* de Nikos Kazantzakis.

• [„Cinema”, nr. 6] Primele pagini sunt dedicate premiilor din domeniul cinematografic din cadrul festivalului național *Cântarea României*, a cărui primă ediție s-a încheiat la începutul lunii iunie. □ Ancheta intitulată *Clasa muncitoare ca erou colectiv. Clasa muncitoare ca erou principal* stă sub semnul citatului din Nicolae Ceaușescu: „Arta trebuie să înfățișeze universul spiritual tot mai bogat al constructorilor socialismului, efortul lor pentru auto-depășire, să surprindă și să redea cu fidelitate diferitele ipostaze în care se manifestă atitudinea înaintată față de muncă și societate, virtuțile și trăsăturile omului nou”.

• [„Convorbiri literare”, nr. 6] Redacția revistei semnează textul: *Scriitorul– conștiință în acțiune*: „Este o mare șansă să fii scriitor într-o țară în care concetățenii tăi manifestă o enormă disponibilitate pentru lectură. Cărți de poezie, proză, critică, eseu, cărți care apar – unele în tiraje de zeci și chiar sute de mii de exemplare -, cărți purtând pe copertă nume ce au devenit o garanție a valorii cum sunt Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Marin Preda, Nichita Stănescu, Eugen Barbu, Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Constanța Buzea, Nicolae Manolescu, Lucian Raicu, Eugen Simion (înșiruirea ar mai putea continua mult) se epuizează din librării aproape instantaneu. [...] Scriitorul este o conștiință în acțiune. Sau, cum spunea la Conferința scriitorilor Geo Bogza – «o conștiință făuritoare de conștiințe». Într-adevăr marii scriitori din trecut, marii scriitori de azi fac cu prisosință dovada acestui adevăr. Marin Preda, de pildă, a publicat în ultimii ani trei cărți de confesiuni. Dacă epitetul tulburătoare este folosit excesiv, și nu întotdeauna potrivit, cred că în cazul *Imposibilei întoarceri*, al «Convorbirilor» cu Florin Mugur și al recente apărutei *Viața ca o pradă*, un asemenea epitet ne apare cum nu se poate mai propriu”. ■ Mihai Drăgan face *Lecturi din Ibrăileanu*: „G. Ibrăileanu nu este, desigur, nici cel mai mare critic al nostru, cum se credea că ar susține admiratorii lui, între care câțiva foști elevi, dar nici un «glosator» oarecare, cu preocupări

mai mult complementare literaturii, adică un critic literar cu o acțiune restrânsă și marcată de «sectarism», deci o figură palidă, imposibil de a fi pusă în cumpană cu personalitatea «plenară» a lui E. Lovinescu”. ■ Cu prietul evenimentului *Conferința Națională a Scriitorilor* se afirmă: N. Barbu, Ioanid Romanescu, Paul Balahur. □ N. Barbu: *Critica în exercițiu*: „Unul din imboldurile primordiale ale creației artistice, acela care-i exprimă esența socială și-i justifică prezența neîntreruptă este umana nevoie de comunicare. Prin intermediul obiectului creat de el, artistul dialoghează lumea. Critica este chemată să înlesnească, să intensifice și chiar să provoace acest dialog, din unghiuri care pot apărea mereu inedite. Ea întreține astfel perenitatea operelor. Critica asigură, mai ales noilor generații, accesul în vastele grădini ale frumosului care umanizează și înalță, integrându-ne într-o istorie a visului și a faptei, o istorie spirituală, în stare să ne definească pe noi înșine, la confluența naționalului și a universalului. Își îndeplinește, oare, critica, în mod constant și satisfăcător această înaltă chemare?”. □ Ioanid Romanescu: *Înaltă menire*: „Așa după cum arta nu se creează pentru un singur individ, ci pentru o colectivitate, viața artistului trebuie să fie – și ea – un izvor de speranțe și bucurii pentru cei din jur. Ca exponenți ai sensibilității unui popor, să nu fim – în primul rând – oameni de omenie. Societatea și epoca noastră merită din plin asemenea scriitori”. □ Paul Balahur: *Poezie și generație*: „Există suficiente argumente care dovedesc imprecizia acestui termen, generație, în literatură. Ele sunt reluate mereu în dezbateri care, oricât de deosebite ca factură, dar apropiate prin interesul comun asupra imaginii literaturii de azi, ating, nu întâmplător, și această problemă a generației literare. În această privință, oricine recunoaște că fără o accepție riguros delimitată și, mai ales, adecvată acestui domeniu al valorilor estetice, ideii de generație îi lipsește claritatea necesară pentru a-și dovedi realmente oportunitatea în literatură. O asemenea definiție consacără Tudor Vi-anu, caracterizând generația de creație sub raportul unor trăsături care mutau totodată accentul de pe primul tremen, generație, pe cel de-al doilea, creație, cum s-a arătat a fi și firese”. ■ Constantin Coroiu redă *Convorbiri cu Nicole Breban*: „– *De-a lungul unei după-amieze de mai, până seara târziu (după lansarea la Iași a romanului Bunavestire apărut la Editura Junimea), am asistat la o captivantă pledoarie pentru modernitatea construcției epice, la o generoasă «risipă» de argumente, confesiuni, metafore, exprimate spontan și cu patima scriitorului preocupat nu numai de evoluția literaturii, dar și de înnoirea concepției despre ea, la o desfășurare de opinii, idei, referințe privind proza, și în mod special romanul, desfășurare «întreținută» discret dar eficient de criticul Daniel Dimitriu, de poetul Horia Zilieru și de semnatarul acestui dialog – dialog care nu este decât o mică parte dintr-o dezbateri, dintr-un colocviu ad-hoc. – Fiecare carte înseamnă sau ar trebui să însemne o treaptă nouă în evoluția unui scriitor, ceea ce nu implică neapărat că o carte trebuie să fie mai bună decât cele care o preced. Îmi spuneți însă în această dimineață, pe*

când contemplam, împreună cu Nichita Stănescu, M. R. Jacoban, Horia Zilieru și pictorul Sorin Dumitrescu, Iașul de pe dealul Cetățuiei, că Bunavestire este pentru Dv. un eveniment, un sfârșit și, totodată, un început. – Da, această carte e un final de ciclu, ceea ce înseamnă că ea ar conține – și aproape numai, ea, ceea ce numesc: Bunavestire – elemente constitutive ale următorului ciclu. Ce-i aceea un ciclu?! O respirație epică. – Definiți, într-o discuție anterioară acestui interviu, personajul Grobei din romanul amintit – spunând că este un personaj polemic. În ce sens este Grobei un personaj polemic? – Grobei este un personaj polemic în primul rând pentru că polemizează cu imaginea mea despre mine însumi. Evident, – (Emma c'est moi) -, în domeniul Grobei am încercat un exercițiu de tipologie neodogmatică. – Aș vrea să discutăm despre ascendenții lui Grobei; are el părinți în cărțile Dv. anterioare? – Da, Grobei are părinți încă nelegitimi. Întreaga mea literatură până la el, cred eu, îl pegătește. Grobei, personajul, a fost un act de curaj din partea mea – un act de curaj literar, evident. Așa cum Lelia, pe Lelia aș asemăna-o dacă vreți, cu Zița din Noaptea furtunoasă a lui Caragiale. Dar numai pe jumătate, pentru că eu, după ce o descriu pe Lelia (Zița) cu sarcasm, spre deosebire și, într-un anume fel, polemic, cu ilustratul meu înianțaș – mă solidarizez cu ea. – După cum vedeți, întrebările mele vizează cu insistență personajul, personajele, ceea ce e pe deplin firesc, cred, într-o discuție cu un prozator. Încât voi continua sugerându-vă o filiație: Minda din Îngerul de gips – un «eșec existențial» – s-a spus – Grobei din Bunavestire. – Minda și Grobei? Unul stă, să zicem, în centrul unei destrucții, celălalt este pivotul unei construcții. Dacă Îngerul de gips este cartea unui eșec (ceea ce eu nu cred, mai bine zis nu cred în întregime!) Grobei este, în felul său «neortodox» și «neinspirat», un constructor. Cosnstructor a ce?! Poate al unei tensiuni de existență, poate al unui simbol de existență. Singura sa noblețe este poate faptul că distruge imaginea rapace și falsă pe care o fac alții despre el. Deci, își distruge propria-i construcție. – Personajele Dv. s-a spus (nici nu era greu de văzut) apar totdeauna în cupluri (bărbat–femeie; mamă – fiică). Critica a subliniat că ceea ce îl atrage pe Minda la Mia Fabian este «fascinația vulgarității». Împărtășiți această idee? – Prima asociație care-ți vine în minte, în legătura dintre Mia Fabian și Minda, este că ultimul suferă o fascinație a vulgarului. Este oare Mia Fabian vulgară? Este ea în primul rând vulgară? Sau, mai bine zis, această parte a ei, a firii ei îl atrage pe Minda? Eu cred că nu și resping ideea simplă că Mia Fabian descifrează vulgaritatea nativă a doctorului, lucru care îl face pe acesta vulnerabil. Minda, așa cum îl cunosc eu, este teribil de interesat de propriul său destin, un egotist ar zice Stendhal și, pentru acest lucru, un om care-i propune o imagine total diferită de cea pe care o vede răsfrântă în oglinda zilei uamne din jur, îl incită, îl neliniștește, îl face să rădă, îl înfurie, îl dezechilibrează, îl distruge. Îl distruge? Nu știu, nu cred. Mai bine zis, cred că-i dă o șansă, o șansă a regenerării, a umanizării. Minda este contrariat de părerea Miei Fabian despre el însuși. Poate fi oare o

contrariere de acest tip, atât de puternică încât să dezechilibreze o structură atare cum pare a fi a internistului? Poate el însuși se găsește în criză și diversiunea Miei Fabian nu face decât să dramatizeze acest impas, să-l structureze, să-i dea epos?! Sau poate aici lipsește o verigă causală, epică?! Acest lucru mi s-a reproșat de unii lectori. Se poate. E posibil ca în ecranul epic al cărții să nu fi încăput întreaga țesătură a motivației. Dar nu e oare mai important aici efectul decât cauza?! Și nu e oare semnul unui fin dogmatism literar: pretenție de a găsi deschise în întregime și până la capăt: cauza și efectul?! Nu știu. Vă propun să ne gândim la aceasta. – *Spuneam că personajele Dv. «trăiesc» epic în cupluri. Există însă un «dezechilibru» de accent fie într-o parte, fie în cealaltă. În Bunavestire accentul cade pe personajul masculin, în Îngerul de gips pe cel feminin, Mia Faban. De ce?* – E adevărat accentul tipologic în Îngerul de gips e pus pe personajul feminin central, adică Mia Fabian. Și aceasta, voluntar sau nu, tocmai pentru a răspunde întrebării dumitale: pentru a provoca o criză de asemenea proporții, cauza trebuie să fi fost teribil de concretă. Mia Fabian este concreteța însăși. Numai un mobil extrem de concret (sublinierile sunt dictate de interlocutor – n.n.), de determinat, putea provoca, cred eu, o criză morală, un comportament «bizar» și abstract; un proces de dezadaptare. Pentru că, în final, eu cred că *Îngerul de gips* e o carte ce pune problema adaptării, a pierderii conștiente, convulsive, nefirești, a adaptării. Și nu în primul rând a adaptării sociale. – *Ceea ce ne impresionează în romanele Dv. este un neobișnuit simț al concretului. Mai interesant însă mi se pare faptul că pătrunderea în concret, în realitate nu se face de la același nivel, ci planează de la înălțime, de la un nivel abstract, al ideilor. Intrarea în concret este totuși greoaie, ezitantă. Să vină aceasta dintr-o anumită teamă de concret?* – Evident, din teama de acest «concret» de care vorbești. Mai bine zis, din teama de straturile sale superficiale, deci triviale, deci nesemnificative. Sau cu o semnificație mai redusă. Eu caut, greoi, poate prea greoi, un loc de scufundare; până acolo de unde ideea mea, cea care mă posedă și mă lucrează, poate traversa toate straturile până sus, fără să se degradeze. Până acolo, de unde insula de la suprafața oceanului se zărește ca un fel de turn, ca un fel de plantă înaltă, ca un fel de ciclon mișcător, ca o oglindă vie, verticală, enormă. Nu am încredere în mine, în forța mea de a poseda. De aceea, trebuie să posed adânc, tiranic aproape totul. Nu am încredere în concret, de aceea trebuie să-l traversez în toate direcțiile. Să-l caut, să-l perforez, să-i deșept lui însuși neîncrederea în sine, în substanța sa. Un miner, dacă vrei, dar un miner încăpățânat, fără imaginație. Un miner căruia i se fac, din când în când daruri pe care, evident, nu le merită pentru că nu sunt făcute pentru el, nu-i sunt destinate. – *Văd că mergem din ce în ce mai bine, după un început greoi...* – Da, ai dreptate, începutul acestui interviu seamănă, dacă vrei, cu începutul cărților mele, cu acea pastă «informă» de o sută de pagini, pe care unii critici mi-o amendează, reproșând-mi că nu intru abrupt în subiect. Pot să le răspund că ei, vrând-nevrând, confundă construcția unei nu-

vele cu aceea a romanului problematic, așa cum îl găsim la un Th. Hardy sau Th. Mann. În general, problematica romanului modern este «un fapt banal», ce are o anume, curioasă incidență în real, în realitate. O mică, infirmă incidență față de axul normal, însă teribil de persistentă. Ca această incidență să prindă un unghi de 90° trebuie megatone de concret. În legătură cu aceasta vreau să amintesc un fapt biografic, semnificativ pentru mine: la începutul carierei mele de prozator, Paul Georgescu mi-a făcut un reproș pe care, de atunci, îl consider ca cel mai subtil și profund compliment: «Ai ceva talent! – îmi spunea P. Georgescu, care m-a publicat în Gazeta literară, în 1961, dar nu știu cum, toate problemele tale sunt, cumva false...». Avea dreptate, unghiul meu problematic era «puțin» fals, de fiecare dată. (Ghilimelele sunt dictate, de asemenea, de Nicolae Breban – n.n.). Nu puteam să schimb acest unghi, incidența lui la real, pentru că el era chiar structura mea. Și atunci l-am încărcat de realitate, și în jurul lui, al axului acesta puțin înclinat și «fals», a început să se învârtă propria mea lume. – *Câteodată firul epic al romanelor Dv. se întrerupe, pentru un eseu sau pentru un «dialog» cu cititorul – cum se întâmplă în Bunavestire unde subiectul «dialogului» îl constituie chiar personajul. Este o pauză necesară sau un reflex al neliniștii de a nu fi înțeles?* – Nu e un artificiu literar, regăsit din preistoria romanului modern, probabil o reminiscență a epicii epistolare. Pentru mine, lectorul devine brusc concret, supărător de individual. Și atunci îl acroșez pur și simplu. – *Teoreticienii mai mult sau mai puțin ocazional «văd» conceptul de roman modern în termeni pe cât de categorici pe atât de contradictorii. Astfel, elementele de esență, definiții pentru romanul modern ar fi, rând pe rând: limbajul (se invocă Joyce), personajul abisal (Dostoievski), inserția absurdului (Kafka, Camus), disecția psihologică și psihanalitică (Proust), divagația intelectuală și intelectualizantă (eseul) (Musil, Th. Mann), prezența brutală, masivă și cvasiprelucrată a realității (reportajul) (Malraux, Truman Capote) etc. pornind de la astfel de atribute, care definesc în chip divergent uneori, aceeași noțiune, nu cumva se impune concluzia că romanul (la singular!) modern este o realitate dilematică, iluzorie și deopotrivă, o sintagmă convențională?* – Nu există, într-advăr, un singur și clar concept al romanului modern. Așa cum romanul însuși trăiește din aglomerarea unor genuri disparate – ce par că nu vor putea niciodată fi juxtapuse – așa și ideea de roman în mintea noastră trebuie să se împace cu acest compromis: că el înseamnă toate aceste lucruri, care, prin miracol, conviețuiesc și creează un singur gen. Un alt răspuns ar fi că romanul secolului nostru s-a născut din impasul romanului de tip sec. XIX, adică scurt: unde lui Balzac i se părea că se termină epicul, Proust l-a descoperit abia: distanța dintre două gesturi, spațiul dintre două acțiuni mărunte ce părea – în viziunea sec. XIX – total vid, s-a încărcat brusc de epic, complicatele legi ale memoriei afective, imaginația trecutului afectiv, politica inimii. Romanul este un gen monstruos, care se hrănește devorând forme ce se exclud, ce trăiesc în dușmănie, romanul modern seamănă cu

stomacul unei cămile sau al unui rechin albastru. Este ceva affreux, cum zice francezul, ceva imposibil, teribil de respingător și de neplăcut, ceva însă fără de care nu putem trăi. Poate genul său, sexul său, consistă tocmai din această heteroclititate de specific, din dorința sa de a înghiți totul, un act de ingurgitare atât de vital, de nestăpânit, încât devine un act în sine, ca și un animal care înghite orice și oricând numai pentru a exersa actul înghițirii, al încorporării. Pentru că, până la urmă, poate acesta e romanul modern: de a alia elemente disparate, antagonice într-un aliaj nou, ciudat, trebil de nou; care trăiește într-un straniu și vital echilibru. – *Este problema personajului cea mai importantă problemă atunci când se scrie roman sau se discută despre el?* – Cred că problema personajului rămâne încă problema nr. 1 a romanului modern. Nu atât personajul ca suport al descrierii, ci ca purtător de simbol. În primul rând, scuză-mi banalitatea ideii, nu se poate construi o casă fără stâlpi, un roman fără personaje. Cei care spun astfel – vezi noul roman – nu fac decât să scuze sterilitatea. Noi nu mai vedem azi personajul cum îl vedea Zola, probabil. Mai mult îl vedem astăzi ca Gogol sau ca Cervantes: în esență, un singur stâlp uman, un singur personaj văzut în atâtea oglinzi concave și convexe. Necesitatea omului modern de autoironie ca semn al existenței. – *Cineva, un erou, sau poate autorul însuși, afirmă la un moment dat, într-un roman al dv.: „... senzația de ratare e totuși o senzație superioară, a unui individ superior, dacă nu e mimată”....* – Serios, spune așa ceva? – *Câtă nostalgie a ratării există în personajele Dv.?* – Uriașă. Tocmai de aceea Grobei își distruge construcția. – *În cuplul mamă-fiiică, un alt cuplu specific prozei Dv., de ce mama îi este superioară fiicei?* – Crezi că e superioară? Ar putea exista în absența fiicei? Amintește-ți de cuplul mamă-fiiică din *Absența stăpânilor*, capitolul *Femei!* Împreună cuceresc un bărbat care va fi soțul fiicei. Odată «farmecul» îndeplinit, victima sedusă, mama se retrage, întreg echilibrul se sparge. – *Îmi mărturiseați că nu vă citiți cărțile niciodată, recitiți doar ce ați scris în ziua precedentă. Cum explicați acest obicei?* – Nu. N-am încercat să-mi explic niciodată. Îmi citesc cartea în întregime numai în prima corectură. *Bunavestire* am citit-o pentru prima oară după trei ani. – *În scenele de dragoste din romanele Dv. există un amestec ciudat de rafinement și de kitsch...* – Secolul nostru, cred eu, a descoperit iubirea secolului nostru. Adică a integrat acestui sentiment întreaga structură umană. Și, în acest fel, iubirea pentru noi devine umană. Unul din marii promotorii ai acestui gând, D. H. Lawrence, elev al lui Th. Hardy (pe care, printre primii, l-a înțeles G. Ibrăileanu), alături de instinctul naturii pe care îl moștenește de la profesorul său, are revelația iubirii totale. Când ideile se îmbrățișează, când inimile se îmbrățișează și se descoperă și trupurile. Iubirea secolului nostru (în literatură, evident), față de alte modele de iubire, e vie, deci polemică. Mai apar, e adevărat, în proza română actuală, sechele ale fostelor modele de iubire: gestul romantic și fad, total desprins de trup, sau simpla, naturistă posesie a trupului. La noi, mai ales această ultimă formă face

încă prozești: de la posesia pământului, a casei, a bijuteriilor, s-a trecut la posesia trupului femeii, văzut ca un obiect, ca un mijloc. Gelozia, în formele ei primitive, neproblematică – este un act al posesiei. Proust, primul, a reușit să problematizeze gelozia. Din toate aceste sedimente de foarte mari clișee literare lipsește viața, lipsește creația, lipsim noi înșine. Separația dintre trup și spirit – ca și femeia văzută ca obiect sau mijloc de a ajunge la o posesie sau ca simplu act de reproducție – este tipică sec. XIX, este tipic naturalistă. – *Mă bucur că încheiem această convorbire cu un elogiu atât de pasionat adus, fie și în plan literar, secolului nostru tocmai à propos de iubire. Este, cred, cea mai frumoasă încheiere*". ■ Despre Eminescu după plecarea la Iași notează Augustin Z. N. Pop: „La începutul lui noiembrie 1877 Eminescu intra în redacție «Timpului», în care avea să conducă cinci ani și opt luni comentariul cotidian, demascarea filistinismului liberal, dând cu această frământare profesională și cetățenească expresie criticismului său onest. Treptat, robustește sa fizică și spirituală, supusă la încordări, este mână de privațiuni și astenie. Energie cheltuită până în cele mai neînsemnate compartimente de presă, obligându-ne cu exasperare apelului de onoare al lui Titu Maiorescu și muncii de baricadă legată de convingeri și de nevoia pâinii”. ■ La *Glossa și exigența operei* se referă Dumitru Velea: „Procesul interior al *Glossei* cuprinde succesiuni variate notate în ediția critică îngrijită de Perpessicius, Mihai Eminescu, *Opere*, III, din 1944, de la A la F, în două șiruri paralele dintre anii 1974 și 1882. Criticul se întrebă «dacă tipul de *Glossă* F2, ultimul în dată, și transcris în caietul *Legendei Luceafărului* nu ar fi fost preferat de Eminescu în locul versiunii D2, aleasă de Maiorescu și, evident, anterioară»... Perpessicius lasă întrebarea fără răspuns și nici examinarea întregului proces de creație al poemei nu-i dă posibilitatea să răspundă. Și acesata pare să submineze punerea întrebării”. ■ Pe *Mihai Eminescu, revizor școlar* îl prezintă D. Ivănescu: „Doar un singur an, 1 iulie 1875 – 4 iulie 1876, a îndeplinit Mihai Eminescu funcția de revizor școlar pentru județele Iași și Vaslui. Dar a fost de ajuns acest an ca el să devină moment de referință pentru istoria învățământului românesc. Cercetările arhivistice au scos la lumină o cantitate impresionantă de documente, redactate de poet în perioada amintită, începând de la lucrările de cancelarie ale Revizoratului și până la procesele-verbale de inspecție, adresele către diferite autorități, rapoartele trimise Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor. Toate la un loc dau o imagine clară asupra celor întreprinse de Eminescu, cu pasiune și responsabilitate, cu reale aptitudini de pedagog, evidențiind un profund cunoscător al problemelor ce stăteau în fața învățământului românesc în acel timp”. ■ În cadrul rubricii *Critica poeziei* cu tema despre *Poezii de dragoste*, Daniel Dimitriu analizează două volume de versuri. □ Ion Chiriac: *Liniștea dintre nori* (Junimea, 1977): „Poet de instinct, Ion Chiriac reușește puțin, evident atunci când, capricios prin definiție, instinctul îl înșală. Desigur, reversul e tot atât de adevărat: frustețea și vitalitatea nasc remarcabile stanțe lirice,

în care emoția izbucnește brutal, nestăvilă, deconcertantă. Prin acest nou volum, frumos intitulat *Liniaștea dintre nori*, Ion Chiriac confirmă în toate sensurile”. □ Dorin Tudoran: *Uneori, plutirea* (Eminescu, 1977): „Un rafinament lipsit de caznă caracterizază momentul actual al liricii lui Dorin Tudoran, poet inteligent, care știe să domine excesele, greu de surprins în posturi nefavorabile, chiar și atunci când procedează la schimbări ceva mai spectaculoase ca formulă. Spun ceva mai și nu întrutotul, pentru bunul motiv că respectivele schimbări sunt semnele unei evoluții, nu ale unor negații. Evoluții care, la nivel valoric, se păstrează între limitele stabilite de cărțile anterioare”. ■ La *Critica poeziei*, Val Condurache se ocupă de epos și memorie, recenzând două cărți. □ Eugen Barbu: *Incognito* (vol. II, Eminescu, 1977): „În romanul *Incognito* Eugen Barbu arată cititorului un chip necunoscut din cărțile publicate până acum. Demiurgul posibilului a devenit acum istoric al realului, caligraful pedant dă mai puțină importanță stilului decât în articolele săptămânale, observatorul baroc al vieții lasă locul unui topograf exact și minuțios”. □ Marin Preda: *Viața ca o pardă* (Albatros, 1977): „Scrise cu «talent», amintirile lui Marin Preda sunt pur și simplu amintiri, constituindu-se, nu prin viața resuscitată, ci prin atitudine, într-un admirabil document de demnitate scriitoricească. Mă întorc la cuvintele de început; am credea că «mistificând» intențiile scriitorului, indiferent de rațiunea pentru care o facem, anulăm cea mai prețioasă mărturie umană pe care o aduce *Viața ca o pardă*”. ■ Ocupându-se de *Critica criticii*, Al. Dobrescu prezintă două studii *dostoievskiene*. □ Dinu Pillat: *Dostoievski în conștiința literară românească* (Cartea Românească, 1976): „Narând aventura operei dostoievskiene în literatura română, Dinu Pillat adoptă un ton de maximă obiectivitate. Își reprimă aproape orice dispoziție polemică, păstrând în prim-plan faptele, ideile, atitudinile altora. Neostentativ și de o mare discreție, el se pune oarecum în umbră tocmai pentru a-i lumina mai bine pe alții. Asta nu înseamnă că autorul este o strălucită absență sau că prezența-i se resimte doar din tehnica montajului faptelor. Dimpotrivă, el nu se sfiește să-și spună părerea (o lectură atentă o descoperă în fiecare pagină), dar aceasta e de o asemenea lapidaritate și impersonalitate (ce merge până la stereotipie), încât privirea alunecă pe deasupra ei fără să o mai perceapă ca atare”. □ Ion Ianoși: *Poveste cu doi necunoscuți: Dostoievski și Tolstoi* (C.R., 1977): „Poveste cu doi necunoscuți amintește prin studiul psihologiilor în relație, prin cauzistica analizei, bunele romane ale genului policier. Demersul e, în fond, similar aceluia al detectivului ce coroborează frânturi de date pentru a proba o vinovăție. Și, tot ca în bunele romane ale genului, ele sunt fundamental ambigue, se pretează la varii explicații, ce se pot bate cap în cap. Dar ce e, până la urmă, criticul, dacă nu un detectiv de excepție, un etern căutător al comorilor tănuite în marile opere?”. ■ Virgil Cuțitaru se ocupă de *Poezia* lui Florin Mihai Petrescu: „Rămas credincios poeziei în starea ei de totdeauna, Florin Mihai Petrescu ni se dezvăluie și acum la fel

de aderant și de lipsit de spectacular, meditațiile lui strecurându-se parcă șoptit, dincolo de timp, într-o cosmică fervoare spirituală”. ■ În cadrul rubricii *Prezențe contemporane* semnează articole: Dan Ciachir, Const. Ciopraga, Radu G. Țeposu. □ În textul *După douăzeci de ani*, Dan Ciachir se ocupă de Eugen Barbu: „Socotesc *Groapa* o carte de mare umanism, scrisă de către un desăvârșit cunoscător al vieții, și, cum se spune, de un vechi cunoscător al sufletului omensc. Marea noutate a romanului începe acolo că impersonalitatea sau obiectivitatea epică se realizează la nivelul limbii. Ca și cronicarii munteni, Barbu face sinteza de mare poezie a limbii. Tonul este acela al unui crainic anonim și în materia faptică se intră abrupt și impersonal, cum face cronica...”. □ Const. Ciopraga face o *Retrospectivă George Ivașcu*: „Principala trăsătură a intelectualului, care-și recapitulează acum treptele anilor, e dinamismul. Om de acțiune, participant cotidian la viața cetății, George Ivașcu a netezit drumul multora, manifestându-se el însuși ca un generator de cultură”. □ Despre *Ironie și absența în lirica lui Mihai Ursachi* notează Radu G. Țeposu: „Eroismul poeziei sale e o chestiune de vocație dar trăirea în sine este supravegheată de luciditate. Mihai Ursachi este totuși departe de a fi sorescian căci nu este vorba atât de un lirism cenzurat cu ajutorul ironiei cât de o stare lirică generată de o manifestare ironică”. □ Despre *Mihai Gafița* notează Mircea Iorgulescu: „Implicat direct în toate momentele literare postbelice, îndemna la studierea lor atentă, nuanțată, cu discernământ istoric și ideatic, încurajând și susținând chiar lucrările ce-i contraziceau, uneori flagrant, opiniile; nu este o simplă întâmplare ca la Cartea Românească s-au publicat cele mai numeroase și discutate cărți de critică despre literatura contemporană. Fiecare dintre ele poartă, nevăzută, alături de semnătura autorilor, și semnătura lui Mihai Gafița, în calitate de coautor moral. Avea discreția constructorului care se retrage după ce zidurile au fost înălțate, lăsând să vorbească edificiul; marile lui merite trebuie redescoperite, fiindcă avea mândria de a nu și le proclama zgomotos”. ■ În cadrul rubricii *Cartea de debut*, Mihai Dinu Gheorghiu se referă la cartea lui Marian Papahagi: *Exerciții de lectură* (Dacia, 1977): „Un volum de o mare suprafață critică este *Exerciții de lectură* de Marian Papahagi, cele trei secțiuni cuprinzând meditații asupra condiției critici..., studii de literatură română (Argezi, Barbu, Bacovia, Vianu, Vinea...) și străină (Ungaretti, Fernando Pessoa...)”. ■ La secțiunea *Cartea străină*, Constantin Pricop semnalează *Probleme de metodică* cu ocazia apariției a două traduceri. □ Wayne C. Booth, *Retorica romanului*, în românește de Alina Clej și Ștefan Stoenescu, Ed. Univers. □ Salvatore Battaglia, *Mitografia personajului*, traducere de Alexandru George, Ed. Univers. ■ Cornel Catana semnalează în *Remember literar*, o serie de evenimente: „Se împlinesc, la 22 iunie, 65 de ani de la cartea celui mai mare dramaturg român, I. L. Caragiale (1852-1912), căruia istorici și critici literari din trecut și prezent i-au consacrat numeroase studii și monografii, cele mai multe și mai pertinente datorate lui Șerban Cioculescu. Asemenea lui Per-

pessicius, care pe lângă opera sa a creat «eminesciana», Cioculescu poate fi considerat părintele «caragelienei», atât ca editor cât și ca exeget”. ■ Este comemorată Otilia Cazimir prin două articole semnate de Costin Mericașă și Haralambie Țugui. □ Costin Mericașă: *Spița maternă a Otiliei Cazimir*: „Otilia Cazimir va păstra legătura cu Miclăușenii nu numai în copilărie, dar și în al doilea deceniu, când va sta mult timp alături de sora sa, Elena, doctoriță în apropiere, la Mircești. [...] Imagini ale Miclăușenilor transpar și în opera sa beletrstică; în poezia *Icoanei Sfintei Caterina* și în povestirile *Neam rău* și *Mangu* din volumul *Din întuneric*, unde evocă figuri de demult ale satului”. □ Haralambie Țugui: *Otilia Cazimir așa cum a fost*: „Fragment din volumul de mărturie și evocări literare *Memoria timpului*, în curs de apariție la Ed. Facla”.

● [„Familia”, nr. 6] Val. Tașcu face o analiză pe trei *Jurnale de călătorie*: Mircea Zăciu, *Teritorii*; Marcel Petrișor, *Călătorie spre soare-răsare*; Al. Căprariu – *În timp ce pământul se-nvârte*. „Tentația de a scrie anti-jurnale este tot mai frecventă. La Mircea Zăciu ea se dezvoltă pe un fond ușor polemic, orgolios chiar, anume refuzul banalității, al «veacului romantic». Ca și critica sa, memorialul de călătorie al lui Zăciu îndeplinește o funcție dramatică determinată de acceptarea singurătății ca mediu de descifrare a colectivității, a lumii de obiecte (artistice, evident) și de ființe... M. Petrișor nu e nici primul nici ultimul scriitor care a călătorit în extremul orient. Începând cu Nicolae Milescu-spătarul și terminând cu Eugen Barbu și Marin Preda, mirajul Chinei și al Japoniei, al Asiei mongoloide a provocat scrieri dintre cele mai interesante. Ieșirea din Europa este egală cu trecerea în altă lume, care exercită, mai ales asupra cititorului de însemnări de călătorie, influențe stranie, imateriale.” ■ Cronici literare: *Eugen Simion – Scriitori români de azi, vol. II*, de Gh. Grigurcu; *Catehismul iubirii* de Tudor George, respectiv *Gravuri* de I. Davideanu – ambele recenzate de Al. Cistelean. Eugen Simion este privit aproape baroc de Gh. Grigurcu, într-un portret extrem, cu lumini și umbre: „În aparență atât de lipsită de orice învolburare până a friza descriptivismul și chietudinea judecării celei mai confortabile, critica lui Eugen Simion își are demonii săi, ascunși în straturile groase ale discursului. Nu textul cuminte, nu aprecierile prezizibile, prudente, reprezintă aici, cum s-ar părea, înțelepciunea, ele constituind, paradoxal, o aberație calmă, inaparentă. Eugen Simion devine cu adevărat interesant când privirea i se ascute spre a sesiza defectul, când acesta e înfățișat fără fastidioase menajamente... Eugen Simion își instalează remarca malițioasă precum o larvă, chiar în materia operei (*n.b.* despre Perpessicius și *Lecturile intermitente, Un om între oameni* de Camil Petrescu, *Mitrea Cocor* – Sadoveanu, M. Ralea, Argezi etc)... Expresia e de prea multe ori expedită, pătată de neglijențe. Eugen Simion pare a nu reciti ceea ce scrie, mănânat de «idee», uitând că în urmă i se surpă frazele... o revărsare elocutorie îl împiedică a-și struni stilul, oralitatea dezavantajându-l în chip neîndoios... Dar în pofida acestor bravări... antistilistice, Eugen Simion e capabil de cristalizări ale

expresiei frumoase, traducând intuiții juste în formule demne de a fi reținute. Neluată în seamă, înzestrarea sa literară iese la iveală ca o cenușăreasă, la balul din ce în ce mai animat al expresiei critice... Autorul *Scriitorilor români de azi* e un critic în căutarea stilului pe care îl... posedă.” □ *Lirici la debut*: Virginia Gheorghiu, Pompiliu Uidumac. □ *Poeți străini* ca Vladimir Cicov, tălmăcit de Dușan Petrovici; Fabian Sandor, în traducerea lui Gh. Moldovan; Werner Schuller în românește de Vasile Spoială. □ Eseul *A.D. Xenopol și kantianismul* de Vasile Muscă. ■ Șt. Aug. Doinaș, în cronică sa, intuiește *Metamorfoza lui Gheorghe Pituț*. „Ce duh al metamorfozei s-a abătut peste laboratorul intim al lui Gh. Pituț, transformându-l aproape până la nerecunoaștere? Noul său volum *Stelele fixe*, Ed. Eminescu, 1977, vine să respingă, în mod categoric, orice influență blagiană, orice aderență la expresionism (*n.b.* Doinaș însuși îl decretase la debut drept *exponent al expresionismului etc*); dar în același timp confirmă vocația poetului pentru un lirism de idei. Nu aş putea să precizez ce anume a determinat întoarcerea acestui poet la versul clasic... odată cu recuperarea prozodiei tradiționale, Pituț a redescoperit, indiscutabil, un întreg *sens al clasicității*, descoperire ce funcționează atât la nivelul expresiei cât și la cel al conținuturilor... Marea izbândă a lui Gh. Pituț ține însă de învierea lirismului de concepte, a versului filosofic... Poetul e o natură aproape elementară, căruia contactul cu «clasicitățile» abia i-au disciplinat priza de conștiință asupra realului. .. Poezia «filosofică» a lui Pituț se hrănește din mirarea și candoarea copilului de la țară, cu lecturi clasice, pus în fața miracolelor simple sau mai complicate ale vieții, dintr-o stare aurorală a sufletului... Unitare ca alcătuire, limpede ca expresie, uneori ajungând să facă din jocul liric al conceptelor o adevărată «poezie pură», care i-ar fi plăcut lui G. Călinescu (mare amator de lirism gnomic epurat de orice zgură a accidentalului) aceste poezii se impun prin ținuta lor artistică, prin vibrația emotivă a ideii trăite.” □ 4 schițe de Ion Arieșanu: *Fântâna, Buna, Băiatul care duce flori, Fierarul*. □ Un eseu de Ion Vartic, despre *Ramiro de Maeztu și vinovăția lui Don Quijote*. Trecând și prin reflecțiile lui Unamuno sau Ortega Y Gasset despre Cervantes, Vartic descrie universul filosofic al lui Ramiro de Maeztu, în special vol. *Don Quijote, Don Juan si Celestina*.

• [„**Ramuri**”, nr. 6] Redacția revistei publică articolul de fond *Nobila responsabilitate*, o dare de seamă asupra Conferinței naționale a scriitorilor, eveniment ce a avut loc în luna mai: „În luna mai s-au desfășurat la București – eveniment care a polarizat atenția opiniei publice – lucrările Conferinței naționale a scriitorilor, moment de o importanță deosebită în viața cultural-artistică a țării, autentic for de dezbatere a problemelor esențiale ce privesc breasla scriitoricească, un for care a afirmat, încă o dată, deplina maturitate a frontului literar, încrederea nețărmurită în ideile Partidului Comunist Român, dragostea profundă față de patrie și popor. Analizând cu o înaltă responsabilitate activitatea din ultimii cinci ani, relevând rolul esențial pe care partidul îl acordă litera-

turii și artei în formarea și perfecționarea conștiinței de tip nou, Conferința a constatat totodată că cele mai valoroase opere create în această perioadă constituie mărturia angajării plenare și conștiente a scriitorilor din țara noastră în opera de afirmare a valorilor spiritualității românești. Răspunzând chemărilor însuflețitoare ale partidului, formulate cu claritate în documentele Congresului al XI-lea, în cele ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, creatorii din domeniul literaturii au făurit lucrări reprezentative pentru epoca pe care o trăim, inspirate din realitățile construcției socialiste, din trecutul de luptă al poporului nostru, din eroismul comuniștilor. S-a constatat, de asemenea, că mesajul lor artistic este tot mai larg receptat de masele de constructori ai noii orânduiri socialiste, bucurându-se, ca niciodată în trecut, de prețuirea crescândă a milioane de cititori. Dezvoltarea impetuoasă a patriei noastre socialiste, lărgirea neîncetată a orizontului spiritual al oamenilor muncii – s-a subliniat în cadrul lucrărilor Conferinței – impun scriitorilor sarcini pe măsură. De altfel, în cuvântarea rostită la deschiderea lucrărilor – autentic program ideologic pentru scriitori, pentru toți oamenii care lucrează în domeniul creației artistice – tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat cu o excepțională claritate rolul important ce-i revine literaturii, artei în general, „în realizarea programului de educare și formare a omului nou, în marile înfruntări ce se desfășoară în lumea de azi pentru progres, bunăstare, securitate și pace, pentru cauza libertății, demnității și fericirii omului”. Îndemnând scriitorii să acționeze cu îndrăzneală și fermitate în abordarea problemelor complexe ale dezvoltării societății noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a cerut, de asemenea, „să se străduiască să înțeleagă cât mai bine epoca în care trăiesc, să încerce să prezinte – în forme ce pot fi foarte diferite – cât mai veridic preocupările oamenilor, ale claselor sociale, să contribuie la înnobilarea ființei umane, la ridicarea nivelului general de conștiință al omului”. Prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu și importanța principală a expunerii sale, recomandările și sugestiile pe care le-a rostit despre literatura actuală, despre necesitatea ca Uniunea scriitorilor să-și perfecționeze organismele de lucru, să îmbunătățească întregul climat al vieții literare în vederea creării acelor condiții care să asigure apariția unor noi opere de valoare, au dat Conferinței naționale a scriitorilor o perspectivă ideologică superioară. Conștiinți de misiunea literaturii, de sarcinile mereu sporite ce le revin, scriitorii l-au asigurat pe secretarul general al partidului de faptul că vor acționa cu fermitate pentru îndeplinirea nobilelor lor atribuții”. □ Ilarie Hinoveanu publică un eseu intitulat *Demnitatea scrisului*: „Noi, scriitorii din toate generațiile, suntem profund datori poporului căruia îi aparținem, deoarece, eliberându-se pe sine de orice fel de asuprire, ne-a dăruit adevărata demnitate și ne-a deschis noi orizonturi spre realizarea unor opere durabile, cu o sporită forță educativă și o mai mare capacitate de influențare. Poporului, clasei muncitoare, partidului, comuniștilor le suntem mereu recunoscători pentru nobilul statut creat condiției noastre sociale, pentru climatul deplinei libertăți și al lar-

gii democrației culturale în care trăim și creăm”. □ În *Puncte de vedere*, Marian Vasile scrie despre *Modernitatea criticii și critica modernității*, o analiză a volumului lui Florin Mihăilescu, *Conceptul de critică literară în România*, care „este una din acele lucrări, nu prea frecvente, cărora nu li se poate reproșa aproape nimic din unghiul cercetării propriu-zise. Florin Mihăilescu își afirmă aici, mai mult decât în alte lucrări ale sale, talentul speculativ și disociativ, gustul pentru dezbateri ideologice și voința de exhaustivitate. Conceptul de critică devine astfel sub privirea mult cuprinzătoare a autorului o istorie a criticii literare viu scrise și, în multe aspecte, inedită. Florin Mihăilescu ne propune în plus un propriu concept de critică văzută ca integrare filozofico-estetică a experienței literare și căruia nu i se poate obiecta altceva decât că nu e destul de intim legat de materia propriu-zisă a lucrării”. □ În *Antologii*, Mihaela Andreescu publică o recenzie a antologiei *Războiul pentru independență în viziunea populară* (Scrisul Românesc) alcătuită de Aurelian I. Popescu. □ În *Profil liric*, Ovidiu Ghidirmic prezintă, cu titlul *Revelație și meditație calmă*, opera poetică a lui Dumitru Bălăeț. □ Claudiu Moldovan publică o poezie dedicată „lui Geo Dumitrescu”, intitulată *Lângă cărți de poezi*. ■ Pompiliu Marcea, în *Eveniment editorial*, analizează *Viața ca o pradă* de Marin Preda: „Deși timpul scurs de la apariția acestei cărți este destul de scurt, datorită interesului, atât de legitim pentru orice scrie autorul *Moromeților*, *Viața ca o pradă*, a fost și continuă să fie amplu comentată. Tonul, cum era de așteptat, este pe de-a-ntregul elogios, aproape sărbătoresc și festiv, căci Marin Preda a devenit, de multă vreme, etalonul de sus al scrisului actual. Și, după ce i-am citit schițele, nuvelele, *Moromeții*, *Intrusul*, *Delirul* și toate celelalte, după ce i-am cunoscut, adică, opera, de o calitate cu totul superioară, tot atât de mare ca a celor mai mari de dinaintea sa, simțim o nevoie irepresibilă să-l cunoaștem ca muritor pe cel care a intrat deja în rândul nemuritorilor. Ca să vedem, adică, miraculoasa metamorfoză. Iată de ce mărturiile de orice fel ale marilor creatori trezesc, cel puțin în rândul specialiștilor, dar și în rândul cititorului de rând, un interes cu totul aparte. Este, desigur, la mijloc și o curiozitate firească, și înclinația mai puțin firească de a privi după perdele ori de a asculta la ușă, o veșnică dorință de cancan și de cârteală. [...] În multe comentarii de până acum, ultima carte a lui Preda este considerată ca având o valoare în sine, fără raportări neapărat la literatura de ficțiune a prozatorului. Unii au și numit-o „roman adevărat”. La mijloc este însă, după câte credem noi, o eroare căci, de ne-am imagina un moment că această carte ar exista iar celelalte nu, interesul și sensul ei ar fi cu totul altele; în timp ce, de pildă, *Moromeții* există în sine, fără să se creeze nevoia obligatorie de raportare la o altă carte a autorului, ca și *Marele singuratic*, ca și *Intrusul* etc. Pe scurt, *Viața ca o pradă* face parte din categoria cărților autobiografice. Alături de „Imposibila întoarcere” și de „Convorbirile” cu Florin Mugur, chiar dacă este și un jurnal de lecturi, și „romanul unui roman” (formulă ce i s-a aplicat, nu fără temeieri) și o profesiune de credință, căci ori-

ce carte autobiografică a unui mare autor este altceva decât o autobiografie seacă, bună pentru serviciul personal, ea este, mai ales, o mărturisire spirituală. Că o asemenea categorie de cărți este mai mult decât necesară, nu încapă discuție. Ele luminează, ca un reflector, opere „de creație”, descifrându-i sensurile și laturile mai absconse, oferind temeuri și certitudini, în interpretarea ei. Atare cărți sunt un fel de „addenda”, atât de necesare, mai ales exegeților specializați, texte de bază în susținerea tezelor și ideilor. [...] *Viața ca o pradă* ne dezvăluie o latură fundamentală a individualității de creator a lui Marin Preda pe care, dacă am bănuț-o ori am reconstituit-o din *Moromeții* și din celelalte romane, de această dată ne sprijinim pe mărturisirile directe, deci total revelatoare, ale prozatorului. Este vorba de ceea ce am putea numi luciditatea scrisului său, altfel spus, cenșura severă a rațiunii și a bunului simț în fața ispitelor de sentimentalizare, de idilizare, de afectare patetică, de exaltare necontrolată ori facilă entuziasmăre, adică față de orice exces ar putea să ne producă dezechilibru, rătăcire, să ne facă ridicoli ori aberanți. Catalizată de luciditate și bun simț, mai ales de sorginte țărănească, trecută printr-un fel de scepticism sănătos, mentalitatea artistică a lui Marin Preda se constituie într-unul din momentele proeminente ale raționalismului artistic românesc. [...] Este pasionant să urmărim, cu condiția să fi citit literatura anterioară, modul în care s-au zămislit scene, personaje, evenimente din *Moromeții*, *Delirul* și alte cărți, cu sentimentul că suntem martorii unei geneze, din cele memorabile desigur, ale literaturii române. Fascicolul medular al creației lui Preda îl constituie, o știam dinainte dar acum suntem total edificați, familia, cu spiritul tutelar al tatălui, iar la țară, familia se prelungește în sat, în mod aproape mitologic. Un loc, din ce în ce mai important, îl joacă copilul slab, deșirat, tenebros, miop (interiorizarea autorului nu e deloc străină de această infirmitate ce s-a dovedit un privilegiu în ordinea creației) și, treptat, apare, schițată, *tema autorului* (detașarea, aproape crudă, a scriitorului față de sine însuși nu e decât rezultatul unei voințe de subiectivizare și de liricizare) care, nu ne îndoim, va fi ilustrată într-o viitoare carte a lui Preda”. ■ În *Cronica literară*, Constantin M. Popa prezintă monografia lui Lucian Raicu, *Nicolae Labiș* (Eminescu). Volumul „ne apare nu numai ca o întreprindere exegetică, ci și ca un necesar act justițiar, împotriva exagerărilor hagiografice. Critic recunoscut pentru capacitatea de a produce puncte de vedere originale în legătură cu scriitorii considerați clasați, în urma unor re-lecturi atente și fertile, autorul noului Labiș, consecvent metodologiei experimentate în eseurile despre Rebreanu și Gogol, pornește de la afirmarea identității între viața și opera poetului, acestea apărându-i ca expresii ale unui stil, ale unui mod de existență. [...] Criticul, mediator între operă și cititor, rămâne adeptul consecvent al eseului. Jocul strălucitor al spiritului ni-l restituie pe Labiș întâiul și cristalizează mitul unei „vitalități incipiente și disponibile”. Vorbind în fond despre anii de formație ai poetului și despre *ritualul inaugurator* al poeziei sale etern deschisă, cartea lui Lucian Raicu, născută dintr-o mare

dragoste, este un *bildungsroman* critic”. □ Ioana Dinulescu recenzează volumul de versuri *Câmpii magnetice* de Adrian Popescu (Dacia). □ Alexandru Melian scrie despre *Tradem și posteritatea critică* apreciind că „proiectarea unui fascicol de lumină peste posteritatea literară a lui T. Demetrescu apărea ca o datorie imperioasă. Căci dacă el a dat propriei existențe un sens nobil, transpunându-și destinul meteoric în file de carte, urmașii, cu aceeași noblețe se cuvine să-i trateze moștenirea, în spiritul adevărului, onest și cu toată seriozitatea”. □ În *Monografii*, Marin Beșteliu prezintă volumul lui Pavel Țugui *Grigore H. Grandea* (Scrisul Românesc). □ În *Istorie literară*, George Sorescu îi dedică un portret literar lui Matei Milu, în postura de „poet erotic”. □ În *Cenaclu* este prezentată pe scurt cea de-a douăsprezecea ediție a Cenaclului literar „Tudor Arghezi”. Tot aici sunt publicate o serie de poezii semnate de Ion Popescu, Petre Ivancu și Victor Sever.

• [„Secolul 20”, nr. 6] Număr ce propune tema *Fascinația și tirania imaginii*, primele studii referindu-se la „radiografa unui mit”: *Marilyn* de Norman Mailer. □ Premiul Etna-Taormina din acest an a avut trei laureați, între care se numără și Alexandru Balaci, „unul dintre cei mai pasionați, competenți, activi italieniști ai Europei”. Făcându-se ecoul importantului eveniment, revista își omagiază compatriotul publicând articole semnate de Giancarlo Vigorelli (*O vocație de militant umanist*), Elio Filippo Accorocca (*Continuând o prestigioasă pleiadă*), Edgar Papu (*Seninătate și armonie*), Andreia Roman (*Afinitățile și opțiunile unui italianist*), Zoe Dumitrescu-Bușulenga (*Lauri pentru o sinteză romanică*), aceasta din urmă fiind de părere că „Se cuvine amintit tocmai numitorul comun al operelor sale, conjugatul demers afectiv, intelectual, spiritual al umanistului care, aplecându-se de decenii asupra *literelor* italiene, a descifrat viața lor tainică și ne-a comunicat astfel spiritul lor, sâmburele lor arzător, dându-ne posibilitatea acelor sinteze europene de care avem atâta nevoie pentru cunoaștere, dar și pentru definirea propriei noastre identități umanistice”. Ca repere ale operei celui omagiat, redacția reproduce fragmente de jurnal italian, articole și interviuri, apărute la începutul anilor ‘70. □ Laurențiu Fulga este tradus în limba italiană de Florian Potra. Este vorba despre povestirea *La strana signorina Ruth*, preluată din volumul *Paradisul straniu* (C.R., 1975). □ „Un mare poet pentru *ceasurile grele* ale conștiinței”, „un ultim poet romantic”, „poet de expresie aridă, obsedat de probleme ce altora par nemăsurat de abstracte” sunt catalogările pe care le face Lucian Raicu la adresa lui Alexandru Philippide, cu prilejul apariției volumului *Scrieri*, în ediție definitivă. Cuvântul „cel mai concis, mai riguros exact” față de acesta i se pare criticului cel rostit de Ion Barbu, și anume: „redevenirăm contemporanii lui Eminescu”.

• [„Steaua”, nr. 6] Sub semnătura redacției citim editorialul *Prietenie și colaborare*: „Unul din tehnicile constante ale politicii internaționale a partidului și statului nostru, se știe, constă în promovarea, extinderea și adâncirea co-

laborării frățești multilaterale cu toate statele socialiste. În acest context, rămân semnificative contactele stabilite în această lună de către Secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, urmărind amplificarea colaborării dintre România și D.R. Germană, R.P. Ungară și R.S. Cehoslovacă”.

□ Cristian Livescu scrie despre *Imaginarul poetic* în concepția lui Titu Maiorescu, pornind de la tratatul *O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*. ■ Nicolae Manolescu revine la *Teme cu Reflecții disparate*, discutând pe scurt despre *Velasquez și regele Filip* de Ortega y Gasset, în secțiunea *Metafora* „Spicuiesc din Kierkegaard câteva superbe invenții de stil”, face o comparație între *Balzac și Stendhal*, iar în *Ereditate* citează versurile din *Le Voyage* de Baudelaire. ■ Citim *Mioara năzdrăvană* de Mircea Eliade, introdusă printr-o notă semnată de Cezar Ivănescu: „Textul traducerii pe care o prezentăm face parte din lucrarea profesorului Mircea Eliade, *De Zalmoxis a Gengis-Khan*, apărută în anul 1970 (Payot, Paris), lucrare cu adevărat fundamentală pentru cunoașterea universului mitic-religios al geto-dacilor, cât și a celor mai importante tradiții mitologice și creații folclorice ale românilor. [...] Capitolul VIII, *Mioara năzdrăvană*, exegeza riguroasă a capodoperei epice folclorice, este, după părerea noastră, un model de deciptare a semnificațiilor ancestrale încorporate într-un text literar și în lucrarea lui Mircea Eliade, structurată ca un șir de monografii, încheie magnifica cercetare a credințelor folclorice românești care ne-au ordonat interior ființa noastră națională. Originalitatea cărții lui Mircea Eliade e măsurată nu atât de «noutatea», adesea fantezistă a exegezei unora, cât de profunzimea analizei științifice, calitate dobândită prin cuprinderea exhaustivă a izvoarelor cercetate în litera lor originală”. Traducerea aparține Mariei Ivănescu și lui Cezar Ivănescu. ■ Virgil Ardeleanu discută despre *Viața ca o pradă* de Marin Preda: „Tonică și nostalgică, simplă și profundă, nebanuită în *Întâlnirea din pământuri*, declanșată de *Moromeții* și scrisă într-o «primă variantă» în *Imposibila întoarcere* -, *Viața ca o pradă* este confesiunea unui mare prozator”. ■ Alexandru Zotta se ocupă de *Figura voievodă în piesa istorică actuală*: „În abordarea actuală a istoriei interesează în mult mai mare măsură personajele cu o finalitate exemplară pentru valorile permanente dobândite de popor în experiența lui istorică, cele care se înscriu, prin sensul acțiunii lor și prin dimensiunile lor caracterologice fundamentale, în durată istorică națională. Din acest motiv piesa istorică actuală își manifestă preferința pentru cealaltă serie tipologică tradițional-constituită, reabordând figurile voievozilor patrioți. Reușita temporară a lui Mihai Viteazul în realizarea unității naționale, prin exemplaritatea ei pentru independența și libertatea națională, resuscită interesul unor dramaturgi ca Paul Anghel (*Viteazul*), Mihnea Gheorghiu (*Capul*), Mihai Georgescu (*Elegie pentru voievodul cu stea în frunte*), care, în modalități dramatice particulare (basorelief, elegie, reportaj dramatic), redescoperă dimensiunile prin care această personalitate intră în tezaurul de valori al duratei noastre național-istorice, în «galeria portretelor»

istoriei naționale. Dimensiunile eroice ale personalității lui Ștefan cel Mare sunt redezvăluire pe Paul Anghel (*Săptămâna patimilor*) printr-o remarcabilă îmbinare dialectică a rațiunii și pasiunii, de pe o poziție distinctă de cea a contemplării «aburite de emoție» prin care Delavrancea l-a impus în dramaturgia națională. Polemizând cu concepțiile anterioare asupra istoriei, chiar și la modul teoretic, Paul Anghel nu realizează numai *evocarea* acestei impresionante figuri a istoriei naționale ci și *convocarea* ei la procesul contemporan al istoriei, într-o modalitate care este de altfel mai generală în actuala abordare dramatică a istoriei. Această modalitate a făcut posibilă și prezentarea figurii, atât de controversate în plan caracterologic, a lui Vlad Țepeș, întreprinse de autori ca Marin Sorescu (*Răceala*), Mircea Bradu (*Vlad Țepeș în ianuarie*), Dan Tărchiță (*Moartea lui Vlad Țepeș*) ca și a figurii lui Lăpușneanu realizată mai recent de Virgil Stoescu (*Alexandru Lăpușneanu*). În cea mai izbită lucrare a sa (*Elegie pentru capul prinților*) Mihai Georgescu relevă atitudinea exemplară a lui Constantin Brâncoveanu în fața morții, dezvăluie măreția umană prin care această personalitate deosebită a istoriei naționale a depășit timpul său intrând în Pantheonul național. Figură solicitată în epoci diferite de numeroși dramaturgi, Petru Rareș este prezentat de Horia Lovinescu într-o remarcabilă lucrare a teatrului istoric actual (*Loctiitorul*), modalitatea biografică adoptată de autor relevând, odată cu dimensiunile eroice ale unei personalități de o complexitate deosebită, și procesul dialectic de constituire a acestora pe coordonatele necesității social-istorice ale epocii”. ■ Augustin Z.N. Pop scrie despre *Sfârșitul lui Eminescu*. □ Nicolae Gheran scrie despre *Bibliografia critică și critica bibliografiei*, adică – *Bibliografia Mihai Eminescu*, Editura Bibliotecii Academiei R.S.R.: „Consultând cu migală bibliografia, ne-am întors la paginile de început, citind numele celor 16 bibliografi-autori ca și straniul calendar al anilor de trudă. Începerea și abandonarea diverselor colaborări, nepredarea la timp a unor capitole angajate explică multe lacune și, mai ales, de e astăzi ținem în mâini o jumătate din cartea așteptată de mult. În final, am subliniat numele Valeriei Trifu și Rodicăi Fochi, pentru a le mulțumi că bibliografia, mai precis prima ei carte, a apărut atunci când toți o știam pierdută”. ■ Serafim Duicu scrie despre *Vladimir Streinu și substanța poeziei*: „Vladimir Streinu manifestă o vocație aparte pentru poezie și o sensibilitate de excepție la acordurile lirei. Tot ce se leagă de poezie capătă audiență la spiritul criticului, întotdeauna aderent la fenomen și în perpetuă vibrație și încântare la descoperirea unui vers frumos în revista încă mirosind a cerneală de tipar”. ■ Vasile Custură publică *evocarea Elogiu prieteniei*, despre întâlnirea sa cu A.E. Baconsky. ■ Mircea Popa semnează *Marin Sorescu romancier*, despre trei dinți din față: „Romanul lui M. Sorescu este de fapt un joc al aparențelor. Eroii se pervertesc, se deghizează, se joacă cu viața lor în chip inocent. E un roman de limbaj, în care inovația se produce la nivelul comunicării: în permanență savuroasă, plastică, amuzantă. Un roman care ironizează și deconspiră convenția literară, o respin-

ge spre a instala alta nouă. Umorul și ironia se împletesc spre a-l prinde pe cititor într-o plasă de jocuri de cuvinte, șarade, expresii cancaniere, care sfârșesc la un moment dat prin a obosi. Dacă în teatru aceasta e o modalitate curentă, în roman ea supără prin hipertrofism. Căci totul este construit prea după tiparele comediei, reușit în pictura mediilor și a tipurilor, dar insuficient adâncit psihologic. Un aer de lipsă de adâncime și amuzament plutește peste acest prim roman al lui Sorescu, lăsându-ne impresia unui joc cu un material autobiografic real". ■ În *Conștiința tradiției și modernitatea expresiei* Aureliu Goci scrie despre *Arena* lui József Méliusz : „Convenind că Méliusz József e un mare poet dincolo de granițele de expresie ale limbii și, mai ales, prin referințe, se integrează universului românesc (în special superba *Elegie a carului cu fân*, o obiectivă transcriere a memoriei cu localizare în Banat) putem să anexăm adeziunea sa nedeținută la spiritualitatea națională”. ■ Valentin Tașcu scrie despre *Plângerea lui Dracula* de Corneliu Leu: „Pledoaria lui Corneliu Leu este mai mult decât convingătoare, credem, chiar într-un grav proces cu străinătatea”. ■ Adrian Popescu semnează *Heraldica iubirii de țară*, o prezentare a volumului *Nobila stirpe* de Radu Cârneli: „Cu *Nobila stirpe*, Radu Cârneli întregeste imaginea, bine fixată în memoria cititorilor, a unei «heraldici a iubirii», cu embleme unei autentice lirici patriotice. Aceasta rămâne firesc în cadrul preocupărilor sale constante: celebrarea fertilității solare și ceremoniile sentimentului erotic”. ■ Petru Poantă semnează *Carolina Ilica: Dogoarea și flacăra*: „Universul poetei, fragil și vaporos în ciuda arșitei erotice care pare a-l băntui, se reduce în esență la două simțuri elementare: tactil și olfactiv”. ■ Dorina Andreaș publică *Între „puritate” și „maculare”*: „Depășind etapa unui lirism ce stă sub emblema «frenziei vitaliste» afirmată prin volumul de debut (*Persoana întâia plural*) poezia Anei Blandiana câștigă în următoarele volume (*Călcâiul vulnerabil* și *A treia taină*) o mai mare varietate tematică”. ■ Ion Th. Ilea scrie despre *Timidul Gib Mihăescu*: „Raporturile mele cu Gib Mihăescu au fost, desigur, reduse și întâmplătoare. Am transcris totuși aceste împrejurări ca să-i cinstesc memoria. Poate și ca un semn de mândrie că a trecut prin viața mea. Sunt la vârsta aducerilor aminte, și cu toată dorința mea de a privi înainte, gândul îmi zboară foarte adesea înapoi”. ■ Gheorghe Grigurcu publică *Poezia de război a lui Camil Petrescu*, marcând *20 de ani de la moartea scriitorului*: „Poezia de război a lui Camil Petrescu (*Ciclul morții în Versuri*, 1923) trasează unul dintre cele mai impresionante cercuri infernale ale liricii românești. Pornind de la concepția *autenticității* și a *substanțialității* care îi solidarizează eforturile creatoare, scriitorul își nutrește viziunea ideativă (a văzătorului de *idei*) prin densitățile materiale care au un aer de reportaj, deci de document al vizualității”. ■ Virgil Ardeleanu semnează cronică literară la *Orgolii* de Augustin Buzura: „Romanul acesta nu doar că se situează în imediată succesiune a precedentelor două, prin etalarea unei acute dezbateri etico-politice, dar, mai mult, reia parcă într-un plan sintetizat și voit ilustrativ, vechi-

le teme-obsesii ale autorului. Desfacerea adevărului de minciună, dinamitarea conformismului și oportunismului, relevarea demnități umane și plasarea urii sub semnul prostiei și al carierismului sunt și de astă dată elementele constitutive ale narațiunii”. ■ Marian Papahagi scrie despre *O monografie Unamuno*, scrisă de Doina Maria Păcurariu, Editura Dacia: „Competența în abordare și adâncă cunoaștere a operei lui Unamuno sunt înafara oricărei îndoieli: rezervele noastre vizează mai degrabă acea inhibiție în fața propriei informații, care face ca textul comentariului să devină mai mult un comperaj, condus, desigur, cu inteligență, dar sortit totuși unei prea modeste funcții. Dar acolo unde rezidă principalul defect se naște și principala calitate a cărții, la care cititorul se va putea referi oricând ca la un ghid pertinent și adus la zi într-o operă care nu este nici redusă ca dimensiuni și nici de contact prea facil, și în care autoarea monografiei se dovedește o bună cunoscătoare”. ■ Ovidiu Mureșan semnează *Vasile Pârvan și renașterea italiană*: „În deceniul scurs de la *Civilizații italice la Spiritul italic*, Vasile Pârvan a parcurs drumul de la eclecticism la o concepție modernă asupra Renașterii”. ■ Nicolae Liu scrie *Vasile Pârvan despre eroii independenței*: „Viziunea eroică asupra existenței a constituit una dintre coordonatele fundamentale ale gândirii lui Vasile Pârvan. Dar spre deosebire de eroicul din concepția lui Carlyle, cel al istoricului și scriitorului român definește nu numai individualitatea unei personalități. El este adesea un atribut colectiv consacrand un popor, sau un calificativ atribuit anonim”. ■ Gelu Ionescu revine la *Cronica traducerilor* cu prezentarea *Euripide – tragedii*, în traducerea lui Alexandru Miran: „Traducătorul, în cazurile cele mai dificile, comentează opțiunea lui în note. Inclini să cred că el a procedat bine – soluția traducerilor «muzeistice» fiind nu numai plină de mari dificultăți, dar aproape neputincioasă de a obține acomodarea între specificul versului grec și cel al limbilor moderne”. ■ Nae Antonescu publică *Însemnări despre o monografie revuistică*, prezentând monografia *Sburătorul* de G. Gheorghiuță. Editura Minerva, 1976: „Dacă ar fi să-i aducem unele observații, lucru de altfel foarte firesc, ele s-ar putea referi la unele aspecte de apreciere valorică cu privire la unii scriitori ai epocii, mai modești, care mereu sunt tratați drept «obscuri», «mediocrități», sau cu alte calificative similare. O apreciere mai nuanțată despre activitatea scriitoricească a lui V. Demetrius, Sandu Teleajen sau chiar a lingvistului Al. Procopovici era absolut necesară”. ■ În *Unghiuri și antinomii* în traducerea lui Gelu Păteanu citim *Etica datoriei* de Beke Gyorgy, o semnalară a volumului *A liratul a metafizikaig (De la lirică la metafizică)* de Rác Gyóző, Editura Kriterion, 1976: „Poeziile-eseu ale lui Rác Gyóző reiau învățăturile dintotdeauna cuprinse în poezia filosofică; le reiau la nivelul epocii noastre și în funcție de cerințele ei. Iar eu cred că tocmai acum avem (printre altele) foarte mare nevoie de așa ceva”. ■ În *Confluente* citim: □ Romul Munteanu publică prima parte a textului *Serge Doubrovski sau de la teoria criticii la praxis*: „Un anume scepticism de sorginte existențialistă pătrunde cu

discreție în opera sa. Considerarea criticii ca un *act deschis*, deplasabil, capabil să navigheze printre *puncte de reper* și *insule de certitudine*, conferă rigorismului raționalist practicat de autor o luciditate demnă de considerație”.

□ Mircea Muthu scrie despre *Lecția lui Tânianov* din *Le vers lui-meme. Les problemes du vers*, Union Generale d’Editions, Paris, 1977, ediție în limba franceză: „Dincolo însă de asemenea rezerve (unele chestiuni fiind rezolvate în deceniile scurse de la apariția cărții), considerăm că lucrarea lui Tînianov are și astăzi o valoare de model pentru cercetarea teoretică a fenomenului literar. Asistăm la un fenomen de excepție, acela al întâlnirii fericite dintre *poetul* și *omul de știință* Tânianov prin «suprapunerea» obiectivă a acestuia din urmă la rigorile versului”.

□ Constantin Crișan semnează *Marc Rombaut și „scenele” poeziei negro-africane*, notând apariția volumului *La Poesie negro-africaine d’expression française*, Anthologie, Seghers, Paris, 1976: „Antologia lui Rombaut nu numai că îmbrățișează și oferă spre lectură esențializată valorile poeziei negre de limbă franceză din lume, dar propune totodată un criteriu de lectură subliniat în însăși exegeza diacronică și sincronică pe care o întreprinde”.

■ Natalia Dumitrescu și Alexandru Istrati publică *Scrisoare din Paris*, trimisă lui Octavian Fodor, despre Marc Chagall. Alături apare și traducerea unei poezii de Marc Chagall (*Chemarea ta*), în românește de Iuliu Fodor.

■ În *Viața cărților* citim: □ Radu G. Țeposu scrie despre *Hortensia Papadat Bengescu* de Viola Vancea, Editura Eminescu, 1976: „Dacă s-ar fi raportat cu strictețe la criteriile colecției, prefața ar fi trebuit să însemne, de fapt, o justificare a recepțării diferențiate a operei Hortensiei Papadat-Bengescu, cu alte cuvinte, ar fi trebuit să fie o *critică a criticii* și nu comentariu la text. Aceasta este, se pare, cea mai mare tentație de care foarte puțini alcătuitori de asemenea antologii au scăpat”.

□ Virgil Mihai prezintă *Scrisori dintr-un câmp cu maci* de Ioana Crăciunescu, Editura Cartea Românească, 1977: „Eatea incertitudinilor, transgăsând pe alocuri teritoriile maturității, e redată în versuri sprintare, intuitive, inegale valoric, dar pe deplin adecvate pulsațiilor juvenile reflectate”.

□ Aurel Câmpeanu semnaleză *Brașovul de altădată* de Sextil Pușcariu, Editura Dacia, 1977: „Bogăția de date biografice, documentare și biobibliografice, mărturisirile revelatoare despre mediul în care s-a format și societatea în care marele cărturar și-a desfășurat activitatea, oferă în bună măsură cifra cu care specialiștii vor putea așeza în dreaptă cumpănă – de pe pozițiile filozofiei noastre – luminile și umbrele proeminentei sale personalități”.

□ Virgil Nistor comentează *Shakespeare și psihiatria dramatică* de Alexandru Olaru, Editura Scribul Românesc, 1976: „Meritul deosebit al cărții, dincolo de caracterul său științific medical al incursiunilor istorico-literare, al stăpânirii interpretării marxiste asupra fenomenelor analizate, al stilului vădit literar, este acela al unui pronunțat act de cultură; este un comentariu avizat asupra concepțiilor filozofice care au imprimat profilul unei epoci de o amplă strălucire spirituală”.

□ Adrian Popescu recenzează *Izvodul luminii* de Teodor Crișan, Editura Car-

tea Românească, 1977: „O lărgire a registrului ar fi totuși de dorit, o mai mare îndrăzneală de a aborda lumea dintr-un unghi inedit. *Izvodul luminii* marchează o etapă care, probabil, va fi depășită în viitor”. ■ Din *Mențiuni și opinii* reținem *Un mesaj de prețuire și de amicitie*, semnată Redactor: „Primind revista «Steaua» din februarie 1977, scriitorul și animatorul francez Aristide-Christian Charpentier, i-a trimis la 16 aprilie 1977, colaboratorului nostru Ilie Balea, scrisoarea – pe care o redăm în facsimil – semnificativă prin mesajul ei de prețuire și ide amicitie pentru poporul și cultura noastră”. ■ Horia Bădescu publică tableta *Noaptele homerice*. □ Aurel Gurghianu revine la rubrica *Terasa* cu eseul *Despre inocență și alte probleme*. □ Versuri semnează Constantin Abăluță (*Memorie, lanț de galeră* – „în amintirea lui A. E. Baconsky”), Aurel Șorobetea (*Cântec mereu; Scarabeul; În limba ta*), Ion Mărgineanu (*Despre patrie*), Horia Zilieru (*Suavele mirări*), Virgil Misarăș (*Cântec; Tablou*), Daniela Crăsnaru (*Măsuri; Sigilii*), Petru Romoșan (*Cântec și venin; Iubito*), Ion Papuc (*Perpetul revenirii; Căutând imaginea; Exultanța; Paralela posibilă*), Virgil Mihai (*Pe câmp; Statu Quo; Pe nesimțite; Absolvenți*) □ Monica Șurtea traduce versuri de Agostinho Neto (*Noapte; Vânzătoarea de portocale*), iar Eta Boeriu traduce din Andrea Zanzotto (*Înainte de soare; Profeții sau amintiri sau ziare de perete*), Mihai Beniuc (*Cuvintele spânzurate*) □ Din proză citim *Noapte fără vise* de Teodor Tancu și *Două iubiri* de Mihai Gafița. □ Nicolae Mareș traduce *Din lirica primitivă* versurile *Cântecul Pigmelor despre codru; Cântecul de dans al fetelor ubamgiene la serbarea maturității; *; Cântecul de dans bayololo; Cântec de jale ale fangilor; Cântecul boșimanilor despre vânt; Cântecul boșimanilor despre stele*. □ Apare a doua parte a textului dramatic *Operațiunea „Lopanez”*, scris de Leonida Neamțu și Eugen Uricaru. □ Apare *Mircea Micu: „Serbările galante” – parodii pe teme de amor – Ștefan Aug. Doinaș Negarea depărtării*. □ Sub semnătura Jacques Melancolicul citim *Dulapu*.

● [„Teatrul”, nr. 6] Marian Popescu, în *Teatru și eveniment (II)* scrie despre *Posibilitățile teatrului istoric*, apreciind că „orice tip de teatru istoric este determinat de o condiție esențială: o meditație profundă și, mai ales, originală, asupra trecutului. Gândul personal este mult mai profitabil pentru teatru decât imitarea, oricât de perfectă, a unei construcții model, clasice. Actul comunicării unei experiențe istorice fundamentale, cum este Independența, lupta și moartea și viața pentru cucerirea ei, nu poate fi tratat printr-o teatralizare excesivă. S-ar pierde, în mare parte, bogăția de semnificații a conținutului uman-dramatic care a constituit esența evenimentului. Mult mai important, într-o astfel de comunicare, este a concepe în profunzime rolul oamenilor în înfăptuirea evenimentului, deci, o meditație asupra unui vast univers de fapte și de oameni, asupra necesității evenimentului, în care ne simțim, ca popor, implicați”. În acest context analizează piesa lui D. R. Popescu, *Două ore de pace, Hotărârea* de Mircea Bradu și *Acțiunea Codalbul* de Ion Ochinciuc. ■ Paul

Tutungiu publică o convorbire cu Iosif Naghiu despre „drumul de la poezie la teatru; dramaturgul profesionist; bucuriile estetice ale publicului”. ■ În *Cronica dramatică*, Virgil Munteanu prezintă *Patetica '11* de Mihnea Gheorghiu (Teatrul Național din Craiova), în timp ce Florian Potra scrie despre aceeași piesă pusă în scenă la Teatrul maghiar de stat din Cluj Napoca; Mira Iosif scrie despre *Două ore de pace* de D. R. Popescu (Teatrul de stat din Tg. Mureș, secția maghiară); Valeria Ducea despre *Sângele (Patima fără de sfârșit)* de Horia Lovinescu (Teatrul dramatic din Galați), iar Florian Potra despre aceeași piesă pusă în scenă la Teatrul de stat din Arad. □ Este publicată piesa *Prin glonț și sabie* de Monica Ergas și piesa *Autobiografie* de Horia Lovinescu.

● [„**Transilvania**”, nr. 6] Sunt publicate poeziile de Horia Bădescu (*Balada Voievodului*), Adrian Popescu (*Unde fuge mercurul*), Mihai Bratu (*Duminică albă*), Ion Apostol Popescu (*Întinerire*). ■ Legat de noile interpretări ale operei lui Eminescu, așa cum transpar ele în volumul *Eminescu – cultură și creație* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, face o demonstrație Mircea Tomuș în prima sa cronică, afirmând că „Valoarea recentei exegeze este asigurată, pe de o parte, de o destul de inspirată capacitate de a delimita adevăratele motive centrale ale operei eminesciene, iar pe de alta, de calitatea comentariului propriu-zis, care se desfășoară cele mai adeseori ca un excurs monografic, de superioare calitate de informație, interpretare, și, de ce nu?, didactice în jurul motivului respectiv.” Cea de-a doua cronică a lui Mircea Tomuș ne introduce în universul autobiografic al cărții *Viața ca o pradă*, de Marin Preda, care se bucură și la această ultimă apariție editorială de „mult interes de public și curiozitate critică și primire elogioasă la superlativ, dar și rezerve clar exprimate”, fiindcă „*Viața ca o pradă* nu marchează nicio modificare a unui regim valoric cu care ne obișnuisem, fără să-l mărturisim deschis [...]. Stilul confesiunii este destul de uscat și rece, ocolit, în general, de norocul incandescenței, condamnat să vâneze trudnic nu reușita imediată, ci himera adevărului uman.” ■ În cadrul rubricii „mișcarea literară”, Emilian Luncașu redă hermeneutic cuprinsul ultimei scrieri memorialistice a lui Sextil Pușcariu, *Brașovul de altădată* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca,), „o monografie lirică a orașului copilăriei”, al cărei scop este „de a desluși ceea ce nu mai e ca odinioară [...] o atitudine de ușoară pioșenie în fața unui trecut de coloratură baroc-romantică, evident filtrat, păstrat și rememorat de adolescentul de odinioară”; această ultimă scriere memorialistică a lingvistului și filologului Sextil Pușcariu întregeste un triptic, primul volum de memorii fiind *Spîta unui neam din Ardeal* „amplu studiu genealogic al familiilor brașovene (Pușcariu, Ciurcu, Nica și Dima), care se întemeiază pe documente istorice sau pe tradiții păstrate în familie”, iar al doilea volum memorialistic din amintitul triptic este *Călare pe două veacuri*, care „se bazează în întregime pe amintirile personale” (articolul *Din memoriile lui Sextil Pușcariu: «Brașovul de altădată»*). ■ Un articol „anti-Manolescu” scrie

Simion Bărbulescu care îi decortichează punctual ideile critice și atitudinile: tendința polemică, chiar și atunci când nu există adversar („Când realitatea nu-i oferă niciun adversar, N. Manolescu îl inventează. Orice afirmație sau negație se constituie, în sistemul său, ca un răspuns la o alta opinie critică existentă sau bănuită.”); rolul criticii este „de a inventa realitatea infinită a operei”; „un teribilist de vocație” („N. Manolescu a respins – la începuturile activității sale critice – operele lui Perpessicius și Biberi, cum și pe cele ale lui Tudor Vianu, [...] dispus să-și amendeze opiniile atunci când împrejurările i-au dictat aceasta.”); ideile articolelor sale „pornesc de la idei călinesciene, pe care N. Manolescu le dezvoltă cursiv. De pildă, explicitarea ideii de *exercițiu* cu privire la *Cartea nunții*, a lui G. Călinescu. Articolul *Maiorescu polemist* este, de asemenea, axat pe o subtilă observație călinesciană. Meritul lui N. Manolescu stă în ilustrarea observațiilor lui G. Călinescu prin noi citate din discursurile maioresciene.”; adept al criticii estetice și al autonomiei criticii, critica lui N. Manolescu suferă de „eclectism” și „neștiințificitate”: „La N. Manolescu, invenția critică devine forma esențială de existență, fiind asimilată trăirii ideilor. Sunt respinse ca nespecifice interpretările științifice. Este, în schimb, apărată autonomia criticii. De reținut că, aceste concepții se constituie într-un soi de eclectism estetic, sub aspectul originalității ideilor, contribuția sa teoretică rezumându-se la ceea ce criticul însuși numește «trăirea» ideilor” (articolul *Nicolae Manolescu – de la mimesis la interpretare originală*). ■ Nae Antonescu aduce sub ochii publicului revista (efemeridă) *Curțile dorului*, apărută la Sibiu, în 1941, tipărită în (doar) două numere sub responsabilitatea poetului Radu Stanca, revistă care „a fost doar o promisiune a unor tineri studioși, care, în ambianța atmosferei sibiene și a filosofiei lui Blaga, visau constituirea unei literaturi naționale majore, încadrată în perspectiva universalității. Revista a marcat un fel de repetiție generală pentru adevărata întemeiere a *Cercului literar* și a prefațat viitoarea publicație de elită a Sibiului, *Revista Cercului literar*, din anul 1945.” ■ Mircea Ivănescu apreciază elogios cartea lui Virgil Stanciu despre literatura și cultura americană, *Orientări în literatura sudului american* (Ed. Dacia, colecția «Discobolul», ^^), chiar dacă îi face și unele (mici) reproșuri: „Utilizând fără ostentație erudiția necesară unui deschizător de drumuri și atestând calitățile de sensibilitate proprii unui critic avizat în domeniul dificil al literelor contemporane, dar și unitatea de viziune a istoricului literar urmărind să integreze sfera de cercetare în coordonatele sale reale, Virgil Stanciu a realizat nu numai o operă utilă, ci și una din acele creații eseistice care mai mult decât o unealtă de informare și de studiu, reprezintă și o contribuție creatoare la o mai bună circulație și asimilare a valorilor din culturi și sensibilități distincte.” ■ O altă carte care retine atenția criticii, este *Exerciții de lectură* (Ed. Dacia, 1976) a lui Marian Papahagi, privită sub lupa observației de G. Nistor, o carte ce „nu face decât să confirme o vocație de critic și

teoretician împlinit, în măsură să se pronunțe cu siguranța sensibilității, intuiției și orizontului intelectual remarcabil, în problemele poezicii moderne.” (articolul *Lecturi în sisteme*). Tot G. Nistor pune în valoare activitatea literară și critică a lui Ion Pop, „factor realmente catalizator în cadrul mișcării literare de la *Echinox*, bun cunoscător al poeziei române din totdeauna și îndeosebi moderne, fire iscoditoare și echilibrată, stabilind contacte directe cu oameni de litere francezi”, „se remarcă în rândul colegilor de breaslă și de generație ca unul dintre cei mai serioși comentatori ai fenomenului poetic, înregistrând un drum ascendent, de la cunoscutul volum închinat avangardismului românesc, la cel referitor la revirimentul anilor șaizeci”; ultima carte, *Transcrieri* (Ed. Dacia, 1976) este o panoramă a poeziei și poezicii interbelice. ■ Mircea Tomuș recenzează volumul *Cântece naive*, al lui Emil Brumarucăruia îi punctează unicitatea și originalitatea: „Există, în volumul lui Emil Brumaru, un har evocator al miresemelor și culorilor, al anumitor mireisme și culori încărcate de delicii mai mult sau mai puțin secrete, cum poezia română n-a exprimat până la el; D. Anghel și Ion Pillat rămân, în aceasta privință destul de în urmă, în vreme ce Arghezi al boabei și fărâmei cotește spre sensuri transcendente. Versul lui Emil Brumaru duce la limită puterea de imaginare și comunicare a senzațiilor.”; „Emil Brumaru are, totuși, modul său de a fi major și de a înfrunța sau rezolva teme eterne ale poezicii. În fond, este și aceasta o încercare de a transfigura poetic realitatea, iar ținta rămâne esența și nu doar aparența. Mai precis, esența prin aparența senzorială.” ■ Mircea Ivănescu încearcă din nou să valorizeze, în articolul *Cronica traducerilor*, activitatea „de traducător din literaturi dintre cele mai diferite, pe care o susține de mulți ani, atât în domeniul prozei beletristice sau de specialitate, cât și în cel al dramaturgiei, H.R. Radian”, în articolul de față fiind adusă în dezbatere traducerea sonetelor lui Camoes, scrise pe la mijlocul veacului al XVI-lea, în portugheza Renașterii.

• [„*Vatra*”, nr. 6] Mihai Sin are un *Dialog cu Mircea Horia Simionescu*: „Sunt scriitor, țin ca ideile și simțămintele mele să se transmită integral celui ce-mi parcurge rândurile”: „-Când vă citesc, sunt și bine-dispus, și trist. Adevărul literaturii nu ține, evident, doar de aceste două stări, dar, în general, cam așa mi se întâmplă. Vreau să spun că nu puteți fi receptat doar pe o singură cale, printr-o singură atitudine. Ar fi o sărăcire a operei și o dovadă de sărăcie a lectorului, dacă pot spune așa. Mai sunt, desigur, și alte căi ale receptării. – Mă vreau receptat în intenție și mai puțin în realizare (pentru că, cu cât trec anii, îmi dau seama cum se înmulțesc ideile, suspendate ca o haină în cuier și nepurtate în lume). Am avea mai multă nevoie de un răgaz spre a relua scrierile de până acum. Cum nu mi s-a oferit posibilitatea retipăririi, iar timpul nu mi-a îngăduit, generos întoarcerile dorite, n-am avut însă posibilitatea să-mi revizuiesc unele texte. Fac această mărturisire tocmai spre a sublinia că importantă mi se pare și mie descoperirea formulei (mai corect: a viziunii) decât a

expresiei. Dacă aş dialoga cu un străin, m-aş feri să fac aceste distingeri. Într-un cuvânt, te asigur că scrierile mele vor fi mai izbutite după o nouă lectură a autorului lor. Spun aceasta, pentru că, tot astfel cum dumneata descoperi la recitare alte înţelesuri, şi autorul descoperă destule, nearticulate încă deplin. Sper însă că, construcţia există şi se zăreşte. Apropo de aceasta, de foarte multe ori lectura unor critici m-a decepţionat: eu le ofeream o interpretare posibilă a realităţilor, iar ei se mărgineau să-mi descopere virtuozităţile. Au ajuns până acolo încât m-au acuzat de calofilie. Dar despre realităţi este vorba neîncetat. – *Bănuiesc că, mai sus, m-aţi contrazis, atunci când am afirmat că sunteţi descoperitorul unei excepţionale formule de proză, invocând numele unor iluștri predecesori, cum aţi făcut-o și în alte ocazii. Vreau să vă amintesc însă că o formulă nouă e compusă din elemente cunoascute, totul e s-o descoperi. Formula dumneavoastră este modernă, poate prea modernă din anumite puncte de vedere, chiar dacă luăm în considerare faptul că înainte a existat, există Urmuz.* -Da, te-am contrazis puțin, distingând între viziune și formulă. Acum să insist puțin asupra vizunii. Ea privește adâncimea investigației realității. Cred că orice poet adevărat urmărește să ofere un înțeles cuprinzător al unui univers coerent, unitar, populat sau pătruns, de la sorii lui până la celulele fiecărui corp aparținător sistemului, de aceleași energii și elemente. Mersul poetului de la privirea subiectivă la înțelesurile largi, este însuși mersul artei și, fără falsă modestie, însă cu adânc respect față de înaintașii artei românești, toți scriitorii de seamă au parcurs acest drum. Mă gândesc la Cantemir și Heliade Rădulescu, la Budai Deleanu și Filimon, la Eminescu și Caragiale, dar și la Pârvu Mutu și Luchian, la George Enescu și Brâncuși, la Urmuz și Țiculescu. Nu, nu este vorba de anti-literatură în scrierile mele, construcția e așezată în așa fel, ca peste zidurile ei să se vadă tot timpul monumentalele edificii urcate de veacuri în azurul aceluiși spațiu. Nu îți poți închipui cât de românească e această perspectivă! – *Nu fac parte dintre cei ce râd prea mult. Ținând să se distreze sau chiar să cunoască, citind literatură. Deci subiectiv vorbind, mi se pare că prea s-a bătut multă monedă pe chestiunea răsului, a umorului, în proza dumneavoastră, și chiar dv. ați accentuat acest aspect în câteva rânduri. Dacă e chiar așa, cum de nu faceți tiraje de masă, ca alți scriitori cu umor? Mi se pare că e timpul să întreprindeți și niște diferențieri, singularizându-vă. E o chestiune firească și necesară, nu de orgoliu.* – Ai reținut, sper, că nutresc nu numai o mare dragoste pentru cititor, dar mă interesează o bună corespondență cu el. Nu din dragoste îi iau apărarea acum. Cititorul meu, nici el calofil, nu s-a oprit la calambururi, la jocurile de imagini și la infiltrațiile de așa zisă inteligență pe care, din motive regizorale, le-am utilizat frecvent. Acest cititor s-a dus mai departe, a iubit ingenuitatea și ingeniozitatea Temperamentului. E mișcător să aflu că sunt citit atât de bine și de atât de mulți – mai cu semă cititori tineri. Dar viziunea și formula mea incomodează pe unii, printre ei se nu-

mără și câțiva editori – și aceasta pentru că «lectura» mea nouă nu se potrivește cu academismul familiar lor, pentru că luminile trimise de mine asupra lucrurilor par crude. Dacă aș fi răutăcios, i-aș învinui că nu prea sunt familiarizați cu clasicii, de la care puteau ajunge să priceapă un lucru elementar: o poezie nouă pare întotdeauna în neconcordanță cu realitățile din care s-a născut, cu toate că extracția nouă e pură și foarte reprezentativă pentru acele realități”.

■ În cadrul rubricii *Roman și istorie*, Dan Culcer recenzează două romane.

□ Primul este semnat de Eugen Uricaru: *Rug și flacără* (Dacia, 1977): „*Rug și flacără* este unul dintre cele mai bine scrise romane istorice dintre cele pe care ni le dăruie din abundență scriitorii diverselor generații, pentru că autorul a plasat accentul pe romanesc, faptele și atmosfera istorică fiind inserate cu discreție și claritate. Cartea se situează în fruntea unei serii pentru că nu-și propune doar reconstituirea ci pentru că ne oferă o lectură contemporană a istoriei, fără exagerări actualizante, păstrând dificilul echilibru”. □ A doua carte este a lui Norman Manea: „*Cartea fiului* este formată din două părți intitulate respectiv, *Simona și August*; ele narează, analizează și realizează două variante ale agresiunii pe care o suportă psihicul unui individ dinspre mediu, agresiunea majoră a torturii savante căruia îi este supusă Simona Hariga, soția unui revoluționar cu un destin tragic...”.

■ În textul *Orientări în poezia tânără*, Dumitru Mureșan se referă la poezia lui Dorin Tudoran, M. Dinescu: „O ingenuă poză «războinică» aduce în peisajul poeziei tinere debutul lui Dorin Tudoran. Titlul cărții de debut era elocvent. Propunând cititorului un *Mic tratat de glorie* (1973) tânărul poet se referea printre altele și la «gloria literară», în raport cu care își situa arta poetică”. □ „Debutul lui M. Dinescu nu aducea nimic nou în ordinea limbajului, primele lui versuri atrăgeau atenția cel mult prin lirismul cuminte, specific vârstei adolescente. Nouă era însă atitudinea tânărului poet care care își sărbătorea melancolic copilăria, lamentându-se de faptul că «invocația» sa nu are ecou, într-un volum intitulat cu frondă infantilă *Invocația nimănui* (1971)”.

■ Grigore Ploșteanu se ocupă de imaginea lui *Titu Maiorescu –diplomat*: „Câteva documente depistate în Arhiva Ministerului de Externe R.F. Germania întregesc cunoștințele privind activitatea desfășurată de Titu Maiorescu în diplomație în anul premergător Războiului de independență. [...] Cărturar eminent, totodată om politic moderat, adept al conservatorilor, el urma mai întâi să negocieze un acord comercial, încheierea unei convenții româno-germane dobândind, desigur, ca și în cazul convențiilor încheiate cu Austro-Ungaria și Rusia, și o semnificație politică”. ■ Gheorghe Perian asociază romanul lui George Bălăiță cu *Ironie și livresc*: „*Lumea în două zile* (1975) nu continuă aproape nicio trăsătură din cele considerate specifice pentru talentul prozatorului la apariția volumului de nuvele *Conversând despre Ionescu* (1966). Adevărata natură a lui George Bălăiță trebuie căutată, în mod surprinzător, tocmai în acele laturi ale prozei sale pe care atunci critica fie că le-a tre-

cut cu vederea, fie că le-a pus sub semnul efemerului. Și, de fapt existența lor în nuvele așa și era: nesigură, străvezie, abia schițată. Iată însă că apare romanul acesta cu totul remarcabil care se sprijină chiar pe aspectele care în ochii criticii apăreau secundare și ne semnificative. Lectura lui va governa, prin urmare, în mod inevitabil, lectura întregii opere a lui George Bălăiță”.

■ Gheorghe Grigurcu continuă studiul despre: *Critica tânără (IX)*: „O bizară asemănare fizică se poate stabili între Zaharia Sângeorzan și Sadoveanu, așa cum ni-l arată fotografiile în preajma vârstei de patruzeci de ani. Pe un trunchi mai mult decât masiv un cap rotund, imenși obraji roșcovani, o privire azurie ce, rotindu-se alene în această masă carnală, apare insidioasă”.

■ Despre „*Dosarul*” *Caragiale* scrie Serafim Duicu: „Au apărut, la Editura Eminescu, strânse într-un volum masiv, preocupările de peste 40 de ani ale lui Șerban Cioculescu în jurul personalității clasicului dramaturgiei românești (*Viața lui Caragiale, Caragialiana*), fapt consemnat până în momentul când scriu aceste rânduri doar de trei publicații («Scânteia» «Cronica» și «Flacăra»). [...] Cartea aceasta este exemplară prin pasiunea de o viață pentru un mare clasic, prin adevărul documentar al vieții acestuia și prin aderența cercetătorului la spiritul obiectului cercetat. Ea e monumentul lui Caragiale în critica românească”.

■ La Studiul lui George Gană: *Opera literară a lui Lucian Blaga* (Minerva, 1976) se referă Ștefan Borbély: „Sinteza la care a ajuns exegeza blagiană prin recenta carte a lui George Gană îndreptățește punerea unor întrebări – ele vor contura spațiul de coerență al unor idei dispersate în corpul lucrării fără a-și găsi răspunsuri în articulațiile discursului”.

■ Cornel Ungureanu notează despre *Un prozator, o generație literară*: „D.R. Popescu debutează, ca prozator, în revista «Steaua» în 1954; în 1958 scriitorul își tipărește primul său volum, *Fuga*, în care erau adunate schițele și povestirile publicate în numita revistă între 1954-1958. Frecvența cu care tânărul scriitor apare în «Steaua» în anii respectivi mărturisește atenția pe care lunarul clujan o acordă: niciun alt prozator nu publică, în acei ani, atât de frecvent în «Steaua», ca D. R. Popescu”.

● [„*Viața Românească*”, nr. 6] Cornel Moraru semnează textul *Reflecții despre personaje*: „Ne-a atras de la început atenția un aspect deconcertant; prea puține nume de personaje se rețin din proza noastră de azi. Romanul îndeobi ar trebui să fie mai productiv în figuri memorabile. Întâmpinăm fiecare nouă operă cu speranța de a descoperi un alt Ilie Moromete. Nu facem din asta o condiție intrinsecă, de valoare. Posibilitățile prozei sunt mai mari acum, când o estetică nu așa rigidă îl conduce pe scriitor. Dogma caracterului, de exemplu, a fost respinsă încă de Camil Petrescu. Înseamnă că o reîntoarcere la starea dinainte ar fi împotriva cursului firesc al evoluției literaturii. De fapt, nu caractere așteptăm noi, ci individualități cât mai expresive. Defectul ține, avem impresia, și de o nominalizare nu tocmai inspirată. Alteori personajul își declină orice indentitate, discursul la persoana a doua (luăm acest caz) permițând o falsă,

iluzorie identificare cu cititorul. Firește, existența lui se consumă toată în momentul lecturii. Este o existență aproape instantanee. Problema cea mare a personajului e însă o problemă de context. Pentru Camil era mai simplu. El deduce structurile (poate numai tehnica) romanului din structura filosofică. Dimpotrivă, romancierul de azi e tentat să asimileze, direct, structurile prozei cu cele ale realului”. ■ Alexandru George se situează *În jurul unei polemici*: „Cititorii «Vieții românești» au luat cunoștință negreșit de seria de articole pe care profesorul Liviu Rusu a încheiat-o unor recente studii despre Maiorescu, vădind un accent polemic dintre cele mai marcate și contribuind la închiderea mai exactă a meritelor mentorului junimist în «marginile adevărului, așa cum chiar el ne învățase» (*Din nou despre Titu Maiorescu* I-III, februarie, aprilie și iunie 1976; *Jurnalul lui Titu Maiorescu*, august 1976). Prin ceea ce poate fi socotit mai mult decât o frumoasă coincidență, revista a adăpostit deopotrivă articolul de aducere în actualitate a criticului junimist (*Însemnări despre Titu Maiorescu*, mai 1923) și actualele puneri la punct, pe care pana aceluiași autor nu a ezitat să le semneze. Lăsând la o parte o anumită pasiune și anumite exagerări de ton, articolele domniei sale sunt desigur binevenite, deoarece spiritului maiorescian îi sunt străine în egală măsură denigrările stupide și exagerările apologetice. Poate că un reproș dintre cele mai pertinente s-ar putea formula numai în legătură cu faptul că seria acestor articole (la care ar trebui să se adauge *Contradicția lui Maiorescu*, în «Familia», numerele 3 și 4, 1973) nu examinează fenomenul exaltării promaioresciene în toate variantele sale. S-a omis acea concentrare unică de exagerări și interpretări nejustificate care e cartea lui Pompiliu Marcea, «*Convorbiri literare*» și *spiritul critic*, 1972. Sau, pentru a nu zgândări prea tare paiul din ochiul altora, lăsând neatinsă bârna din ochiul propriu, socotim că n-ar trebui trecută cu vederea viziunea fără rezerve dintr-un articol al criticului îndeobște sever care e M. Nițescu, care, pentru ocazie, își suspendă și severitatea și simplul simț al dreptății pentru a închina un adevărat imn de elogii lui Maiorescu, socotind că toate criticile ce s-au formulat împotriva lui provin din ignoranță sau necredință (*Note la Titu Maiorescu*, în «Argeș», iulie, 1972; ulterior în *Repere critice*, 1974, p. 7-15)”. ■ Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la moartea lui Vasile Pârvan semnează texte omagiale: Edgar Papu, Alexandru Constantinescu. □ Edgar Papu: *Exemplul luminos al biruinței*: „Prin perfecta sa integritate morală, prin sacrificarea de mucenic a ființei sale fizice pentru un ideal ce-l depășește, prin modernitatea sa de precursor, edificată tocmai de pătrunderea temeinică a lucrurilor vechi ce ne aparțin, Vasile Pârvan face parte din aceeași familie cu Nicolae Bălcescu. Îi unește, de fapt, și moartea lor la o vârstă tânără, după o viață de totală dăruire, care i-a consumat de pretimpuri”. □ Alexandru Constantinescu: *Vasile Pârvan, filosof al istoriei*: „Privită în lumina monismului energetic, epistemologia lui Pârvan, deși complexă, poate fi concepută unitar; cunoașterea este rezultan-

ta acțiunii celor două modalități extreme (spirit și materie) ale energiei unice universale, care se manifestă sau prin predominarea factorului spiritual, obiectiv (nuanță neokantiană), sau prin interacțiunea ambilor factori – prezentați ca niște structuri (ritmuri) dinamice -, forma cea mai adecvată ontologiei pârviene”. ■ Cornel Regman continuă studiul despre: *Poeți la al treilea volum (II)*: „Formula «spontanietății», sub semnul căreia am reunit trei poeți sensibil deosebiți întolaltă cum sunt Mircea Dinescu, Dan Verona sau Horia Bădescu, nu-și găsește deplina utilitate și rațiune de existență decât în relație cu programul «cartelului» învecinat de poeți aflați la al treilea volum, Dinu Flămând, Adrian Popescu și Dorin Tudoran, aceștia poate și mai deosebiți unul de celălalt. Program al «deliberării lirice», al « emisiei elaborate» – l-am numit, fără ca acesta să însemne numaidecât o poziție netă, radicalizare de poziții în favoarea unui lirism «instruind de lucrurile esențiale», ori a unor tehnici extreme de sublimare a verbului”. □ „Bunăoară, dificultatea de învins de către Adrian Popescu (*Câmpiile magnetice*, 1976) se cheamă invazie de livresc și filologie, ca și biciuirea fanteziei de a produce în absența unor stimuli spirituali, în genere – o restrânsă bază proprie de subiectiv și biografie; de aici și riscul risipirii în cele mai neașteptate inițiative filmistice, precum aceea de a contempla turiști străini în extaz în fața zmeurei românești... [...] O curioasă lipsă de fixare stilistică, sub forma deambulării printre experiențe contradictorii, face totuși ca volumul *Câmpiile magnetice* să nu fie chiar cel așteptat de la, cândva, foarte promițătorul poet Adrian Popescu”. □ „Cu *Altoiuri* (1976) individualitatea lui Dinu Flămând pare– deopotrivă – a se preciza în raport cu culegerile anterioare. Volumul recent pune într-o mai vie lumină linia unui lirism mai degrabă auster, direcție ostilă prin definiție manierismului. În schimb, ea favorizează fragmentarismul și tot ce ține de notația de senzații, acestea însă nu pulverizate ca la suprarealiști, și – aș spune– istoricizate în forma unor «stări», ca documente arheologice ale unor durate oricât de pasagere. Ce-i drept, reconstituirile acestea, când sunt prea sistematice și căutate, ceea ce se întâmplă câteodată în *Altoiuri*, duc la un fel de nedorite expoziții etnografice sau anecdotic-biografice..., cum și – mai ales – la amintiri dirijate și laborioase, lucru care de bună seamă contravine spiritului fragmentarismului;”. □ „Dorin Tudoran a început ca un poet «spontan» (înrudirea lui – la nivelul primului volum și mai ales al primului ciclu, purtând chiar titlul volumului – cu un Mircea Dinescu îmi apare destul de strânsă) și a continuat paradoxal, ca poet prea bucuros să poată însoți carul încărcat cu prăzi al poeziei. Ce s-a întâmplat cu distanța de la un *Mic tratat de glorie* (1973), cartea de debut, la recenta *Uneori plutirea*, e greu de stabilit. [...] De la anacreontice până la elegie și romanță, la descântec și balada modernă și chiar la picătura modernă, Dorin Tudoran își poartă madrigalul lăsându-se contaminat cu delicii de cele mai variate sonuri și miresme. Nu e un altoi livresc, fără să în-

ceteze prin acesata să fie o experiență de rafinat: dublu motiv de satisfacție și speranță, cunoscând mai ales că în destule cazuri spontaneitatea e sinonimă cu improvizatia, iar deliberarea cu «făcătura»". ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: C. Trandafir, Gheorghe Grigurcu, George Gibescu, Ioana Crețulescu, Eugenia Tudor Anton, Gh. Bulgăr, Alexandru George, N. Steinhardt. □ De *Exegeze eminesciene* se ocupă C. Trandafir: „Cărțile despre care vreau să mă refer aici, în câteva rânduri, – trebuie spus din capul locului – fac parte dintre acelea care merită un viu interes. Unele s-au impus, mai mult sau mai puțin, în conștiința publicului cititor, altele sunt de dată mai recentă și-și caută cale de acces. Toate au apărut, sau au reapărut în volume compacte, în anul 1976, ceea ce explică de fapt comentarea lor sub același titlu. Căci, în realitate, avem de-a face cu tipuri de exegeză diverse (de la articol, la studiul dens) și cu unghiuri de vedere diferite (de la imanentismul lui Mihail Dragomirescu, la comparatismul lui I.M. Roșca, de la «empatia» riguroasă a lui Vladimir Streinu, la didacticismul lui Fănică N. Gheorghe)”. □ Gheorghe Grigurcu analizează niște *Cântece naive și nu prea*: „Moștenirea lui Topârceanu s-a bifurcat, relevându-se pe de o parte în poanta seacă a lui Marin Sorescu, pe de alta în realitatea grațioasă, plutitoare, plină de deliciale spiritului îndulcit, melancolizat, prelucrat de funcția suverană, a lui Emil Brumaru (*Cântece naive*, Cartea românească, 1976). [...] Deși pare ușor ostenit (dovadă: reluarea unor texte din volumele precedente), Emil Brumaru e autorul unui moment de maxim interes al liricii noastre de azi, în instabilitatea definitorie a sensibilității sale luminiscente, capabile de atrocități ale rafinamentului visării, mânate de un nobil vag, așa cum singur mărturisește...”. □ George Gibescu se referă la *Reabilitarea documentului*: „În *Incidențe critice* (Editura Eminescu, 1976), Al. Oprea reunește o parte din studiile și articolele scrise la intervale diferite, consacrate scriitorilor români și străini sau unor probleme de interes teoretic. Diversitatea subiectelor abordate nu conferă volumului un caracter de hibriditate, cum s-a crezut, ci, dimpotrivă, unul de unitate, de jurnal critic. *Incidențele* îi îngăduie, după cum rezultă și din argumentul cărții, scris cu patetism, dar nu fără spirit critic (inclusiv față de Eul critic de altădată), să gloseze «în jurul unor aspecte mai particulare, incluzând în discursul critic și materiale adiacente cercetării literare propriu-zise; amintiri, acte de arhivă ș.a.»”. □ La plecarea lui Camil Baltazar meditează Eugenia Tudor Anton: „Primăvara aceasta a fost și pentru poetul Camil Baltazar anotimpul plecării definitive... I-a fost dat să dispară așa cum își dorea în pomele sale din *Vecernii*, într-o zi de primăvară «calmă și bună» când «dimineța părea o picătură cu tonuri fragede și crude»”. □ Gh. Bulgăr notează despre *Bacovia în italiană*: „După volumul antologic din opera poetică a lui Lucian Blaga (*90 de poezii – Novanta liriche*, 1971), prof. Mariano Baffi, autor și al unor studii asupra latinității și continuității românilor și bun cunoscător al literaturii noastre, ne dă acum un nou volum de

traduceri, de data aceasta din G. Bacovia. Cum era de așteptat, traducătorul a făcut o selecție din întreaga lirică bacoviană, cea mai mare atenție acordând-o primelor două culegeri, *Plumb* și *Scânteie galbenă*". □ În *Romanul poetic*, Alexandru George analizează studiul Irinei Mavrodin: *Romanul poetic* (Univers, 1977): „Unul dintre marile «genuri» ale literaturii s-a dezagregat și a apărut un altul, care, conștiinței literaturii mai vechi și poate chiar observatorului imparțial le poate apărea ca un curios hibrid: romanul poetic sau mai precis spus, romanul cu funcție autoreferențială, foarte labil în ceea ce privește structura, și deci deschis altor experiențe și metamorfoze novatoare, stabilind alt raport decât cel clasic între scris, cititor și comunicare. Aceasta este tema cercetării Irinei Mavrodin din cartea *Romanul poetic* (Univers, 1977), în care autoarea pune în valoare o profundă cunoaștere a literaturii franceze și un spirit de subtilitate fără de care meandrele noului roman însuși nu s-ar lăsa urmărite prea ușor și deci înțelese. Tema o ispitise mai de mult, și micul eseu *Noul roman francez, un roman poetic*, datând dinaintea de 1972 (*Spațiul continuu*, pp.148-155) enunța destule idei pe care le vom regăsi în actualul volum. Cele două mari secțiuni ale cărții actuale, asupra posibilității și necesității unei lecturi poetice a romanului și aceea asupra problematicii și formelor de reprezentare a realității, unesc o cunoaștere remarcabilă a domeniului investigat cu o atitudine imparțială...". □ N. Steinhardt exclamă: *Ce carte minunată!*: „La prima vedere, *Brâncuși în România* de Barbu Brezianu (Editura Academiei, 1976) e un album tipărit în excelente condiții grafice și o lucrare savantă, dovedă incontestabilă de erudiție și migală”.

• [„Književni život”, nr. 1; **Revista Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România; colegiul redacțional: Vladimir Čokov (redactor-șef), Nebojša Popović, Svetomir Rajkov, Živko Milin, Ilija Rajkov; format A4, număr de pagini 96**] Din lirica scriitorilor sârbi din România citim versuri semnate de: Vladimir Čokov, Ivo Munćan, Čedomir Milenović, Živa Popović, Srboľjub Mišković, Draga Mirjanić, Slavomir Gvozdenović, Vlada Brzin, Đoka Mirjanić, Miloš Nikolić, Nikola Nešić. □ Din lirica română citim: Đ. Bački traduce din versurile lui Virgil Teodorescu, Vlaicu Bârna și Radu Selejan, Čedomir Milenović semnează traducerea din Ion Crânguleanu, Vladimir Čokov traduce o poezie a lui Tudor Arghezi, iar sub semnătura V. M. găsim o poezie de Alexandru Jelebeanu și de Ioan Martin. □ Din proză citim: Svetomir Rajkov, Lazar Ilić, Nebojša Popović, Ion Arieșanu (traducere de Svetomir Rajkov), Slavko Vesnić, Čedomir Milenović, și un text dramatic de Mircea Radu Iacoban. ■ Primul text din revistă este dedicat centenarului independenței României (1877-1977), semnat de Milan Jovanović, care se încheie, inevitabil prin menționarea Partidului Comunist Român și a secretarului general Nicolae Ceaușescu. ■ Живко Милин scrie despre *Рат за независност у румунској књижевности* (*Războiul pentru independență în literatura româ-*

nă), trecând în revistă pe scriitorii care aveau în creația sa o astfel de temă: Vasile Alecsandri, Alexandru Macedonski, George Coșbuc, George Simion, Iacob Negruzzi, Ioan Nenițescu, Nicolae Orășanu, Nicolae Gane, Duiliu Zamfirescu, Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, Emil Gârleanu, Nicolae Tăutu.

■ D. Sabljic marchează 70 de ani de la *Велики сељачки устанак из 1907*. (*Marea răscoală țărănească din 1907*), oferind cititorilor sârbi atât o istorie a evenimentului, precum și reflectarea ei în literatură – sunt menționați I. L. Caragiale, Vlahuță, M. Sadoveanu, Tudor Arghezi, L. Rebreanu, C. Petrescu, Z. Stancu.

■ În rubrica *Литерарна критика (Critică literară)* citim: □ În traducerea lui V. M. apare textul *Књижевност и историја. 1877. и 1907. у контексту наше књижевности са историјском тематиком (Literatura și istoria. 1877 și 1907 în contextul literaturii noastre cu teme istorice)* de Andrei A. Lillin, care prezintă pe scurt creația literară a lui V. Alecsandri, C. Negruzzi, N. Bălcescu, B. P. Hasdeu, Al. Odobescu, C. Bolliac, M. Eminescu, G. Coșbuc, D. Zamfirescu, N. Gane, M. Sadoveanu, Bucur Dumbravă, Cezar Petrescu, N. Iorga, L. Blaga, O. V. Cizek, P. Constant, R. Teodoru, Ș. Gheorghiu, D. Săgaru.

□ Și Cezar Apreotesei scrie pe aceeași temă, *Одјек сељачког устанка из 1907. године у румунској књижевности (Ecoule răscoalei țărănești din anul 1907 în literatura română)*, ocupându-se de creația lui Liviu Rebreanu, menționând și pe Dimitrie Anghel, Șt. O. Iosif, George Coșbuc, Alexandru Vlahuță, Panait Cerna, Octavian Goga, I. L. Caragiale, M. Sadoveanu, Panait Istrati, Cezar Petrescu, V. Demetrius, Mihail Drumeș, Zaharia Stancu.

■ Savu Voichița scrie despre *Еминеску у Великом Семиклушу (Eminescu în Sânmiclăuș Mare)*, notând serbarea scriitorului în această localitate din Banat care se organizează anual, din 1925.

■ În rubrica *Живот књига (Viața cărților)* citim: □ Alexandru Indrieș notează apariția *Poemelor* lui Johannes Boborowski la Editura Albatros, în traducerea lui Petre Stoica.

□ V. Ćirić atrage atenția că la Editura Kriterion a apărut un volum de *Nuvele* semnat de Miroslav Krleža.

□ Nicolae Țirioi recenzează romanul *Sentimentul puterii* de Ion Marin Almăjan, Editura Eminescu, 1976, ultima carte a romancierului care are un stil „clar”.

□ A. Fortunata prezintă *Ideea de înfrunzire* de Marta Bărbulescu, Editura Cartea Românească, 1976, volum în care autoarea „realizează o imagine nouă a personalității creatoare dintr-o altă perspectivă, în care tipicul și absurdul fuzionează în contextul unor intuiții lirice meditative”.

□ Branimir Đorđević scrie pe scurt despre *Casa florilor* de Valentina Dima, Editura Facla, iar în volum, „majoritatea poeziilor pentru copii au [...] un caracter evident educațional și patriotic”.

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXIII-B

1977

IULIE-DECEMBRIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică / coord.

generală: Eugen Simion. - București : Editura Muzeului Literaturii Române, 2010-
vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 23-B : 1977 / Andreea Apostu, Ana-Maria Bănică, Carmen Brăgaru, ...
; coord. redacțional: Lucian Chișu. - 2020. - Conține bibliografie. - Index. -
ISBN 978-973-167-574-9

I. Apostu, Andreea

II. Bănică, Ana-Maria

III. Brăgaru, Carmen

IV. Simion, Eugen (coord.)

V. Chișu, Lucian (red.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT), PN-III-P1-I.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Andreea APOSTU, Ana-Maria BĂNICĂ, Elena BOTEZATU,
Carmen BRĂGARU, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Cristina DEUTSCH,
Alexandru DUMITRIU, Ștefania DRAGOMAN, Nicoleta IFRIM, Andrei MILCA,
Marjia NENADIĆ ZURKA, Andreea TELIBAN

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXIII-B

1977

IULIE-DECEMBRIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

București, 2020

IULIE

1 iulie

• [„**Contemporanul**”, nr. 26] Este consemnat *Cuvântul tovarășului Titus Popovici din 28-29 iunie a Comitetului Central*: „În lumea noastră literară funcționează, nu e niciun secret, interese de grup, relații neprincipiale, jocuri de influență, în care cei mai activi cu gura sunt cei care produc cel mai puțin cu pana. Există însă tentative de a obține reglementarea unor privilegii și, cu oarecare regret, trebuie să spun că asemenea mentalitate (în care ceea ce ți se datorează primează) găsește o oarecare audiență, mai ales în rândul unor colegi mai tineri, care n-au învățat încă să discearnă în dosul frazelor «generoase» sunetul găunos al interesului meschin al unora, puțini la număr, e drept. Problema de viitor este în ce măsură adevărații scriitori comuniști vor ști să-și susțină punctele de vedere, să-și apere concepțiile, să le impună prin forța argumentelor și a convingerii. Aplicarea în viață a acestei hotărâri, practica – supremul etalon– va dovedi în ce măsură suntem capabili de a răspunde prin fapte încrederii desăvârșite ce ne-o acordă partidul”. ■ Nicolae Chilie recenzează cartea dedicată lui Nicolae Ceaușescu: *Demiurgul României noi* de către Theodoros Katrivanos: „Cartea, însumând circa 200 de pagini, tipărită în condiții grafice ireproșabile a fost publicată de prestigioasa editură Dorikos. Înfrățind într-un capitol distinct geneza acestei cărți, autorul Theodoros Katrivanos, membru al Comitetului Executiv al conducerii E.D.A., arată că ea reprezintă «un omagiu cald adus vieții și activității unui brav bărbat de stat și conducător din lumea contemporană, țării sale minunate, prieteniei tradiționale dintre Grecia și România»”. ■ Dumitru Micu prezintă *Trei romane*. □ Corneliu Leu: *Plângerea lui Dracula*: „Istorisind domnia lui Vlad Dracula ingenios și totodată în spiritul adevărului istoric, fără a ocoli dezvăluirea actelor sângeroase de care a fost marcată, dar explicându-le, romanul lui Corneliu Leu e o carte instructivă și educativă, o apologie a iubirii de țară”. □ Marius Tupan: *Crisalide*: „Meșteșugul, calitatea «scriiturii» nu pot înlocui conținutul deficitar. S-ar putea să mă înșel, dar onestitatea mă obligă a mărturisi că, după a mea opinie, drumul ales de Marius Tupan, ca de altfel și de alți tineri talentați, e greșit. O discuție mai largă pe această temă ar fi instructivă”. □ „Autor a vreo zece volume de versuri, Dan Mutașcu ne propune de astă dată un roman aș spune «arheologic». Lumea cea mare reconstituie pe baza de documente (nu, desigur, fără concursul imaginației) momentul culminant al războiului de independență: cucerirea Plevnei. Mai precis, scrierea întocmește o catagrafie a umanității aflate pe câmpul de bătălie, actul propriu-zis al supunerii nucleului armatei otomane instalat în această localitate fiind evocat succint... Romanul ar putea servi drept scenariu pentru un reportaj cinematografic”.

• [„**Cronica**”, nr. 26] Sub semnătura Cronica apare editorialul *Viziunea politică, realistă, științifică*: „În această săptămână, viața politică din țara noas-

tră a fost marcată de lucrările Plenarei C.C. al P.C.R. din 28-29 iunie, desfășurată sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, în cadrul căreia au fost dezbătute și aprobate importante documente privind viața economică, socială, ideologică, educativă și culturală din țara noastră”. ■ Al. Andriescu publică prima parte din *Avatarurile noutății*, o cronică literară la *Expresivitatea involuntară* de Eugen Negrici: „Studiul lui Eugen Negrici, conceput și scris astfel ca să șocheze cât mai mult și să reliefeze, și în felul acesta, independența autorului față de critica anterioară, stă, oricât ar părea de paradoxală această situație pentru un reprezentant al noii critici, sub umbra tutelărilor a lui G. Călinescu”. ■ În *Mențiuni critice* Emil Nicolae semnalează volumul *Culoarea timpului* de Sașa Pană, Editura Cartea Românească, 1977: „O remarcă aparte merită subtitlul studiu asupra avangardei în genere și a poeziei lui Sașa Pană, în special, studiu care prefațează volumul *Culoarea timpului* și este datorat regretatului Mihai Gafița”. ■ În *Romanul orgoliilor* Zaharia Sângeorzan prezintă *Orgolii* de Augustin Buzura, Editura Dacia, 1977: „*Orgolii* este un roman valoros și credem că Augustin Buzura a dat literaturii române de azi una dintre cărțile sale memorabile”. ■ *Apare Teatru și public*: „În lumina noilor desfășurări ale procesului de formare și educare a omului nou, de promovare a umanismului societății socialiste multilateral dezvoltate, devin necesare o serie de reevaluări ale raporturilor dintre creatorii de artă și ei cărora operele de artă le sunt destinate. Interogația aflată în cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la recenta Conferință națională a scriitorilor: «Ce fel de artă, ce fel de literatură oferim societății?» – se cere reluată la toate nivelurile, de către artiștii diverselor domenii: scriitori, plasticieni, compozitori, interpreți ș. a. În ce privește teatrul, relațiile lui cu publicul actual implică discutarea modalităților de atragere și formare a noilor mase de spectatori, recrutate din populația sporită a orașelor aflate în continuă și dinamică prefacere, efect al procesului de industrializare. De asemenea, cerințele culturale ale satului socialist se cuvine să ne preocupe mai mult, la nivelul condițiilor noi create aici. Mai este de actualitate un repertoriu creat anume pentru zonele rurale, restrâns la temele și mentalitățile tradiționale? Directorii de teatre, scenografii, actorii, ca și autorii dramatice și criticii au de răspuns unui moment istoric nou, menit să dea având și strălucire vieții artistice destinate cu adevărat educării maselor. Într-un asemenea context de preocupări revista noastră organizează o dezbatere pe tema relațiilor *Teatru-public*, la care au fost invitați să răspundă critici, teoreticieni, tineri spectatori. Dăm curs astăzi unui prim set de intervenții, primele ce ne-au sosit la redacție, urmând a continua publicarea lor într-un număr viitor”. □ Citim texte de Margareta Bărbuță (*O relație care se cere mai adânc cercetată*), Andi Andrieș (*Sala de teatru – curte supremă*), Viorica Alexandru, absolventă – Facultatea de filologie (*Între „populație” și „public”*), Corneliu Sturzu (*Teatrul – azi*), Radu Negru (*Fiecare public să-și aibă teatrul pe care-l merită*). ■ Mihai Bordeianu

publică *O cronică rimată referitoare la uciderea lui Grigore Alexandru Ghica Vodă*, în cadrul căruia citim *Stihuri în versu răposatului Grigore Ghica Vodă*.

■ Din Moment reținem: □ „*Era socialistă*”: „Continuând preocuparea susținută pentru o deschidere cât mai amplă față de problemele majore ale contemporaneității, revista «Era socialistă» oferă și în nr. 12, 1977 imaginea unui atotcuprinzător tablou al dialogului de idei”. □ *Alecsandri*: „O manifestare aflată la prima ediție, tinzând deci să devină tradițională, este cea intitulată «Zilele V. Alecsandri», organizată de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași și de Consiliul educației politice și culturii socialiste al comunei Mircești.” □ *Zilele „G. Călinescu*”: „Au intrat în tradiția culturală a municipiului Gheorghe Gheorghiu-Dej *Zilele G. Călinescu*, anul acesta la o nouă ediție. [...] În zilele de 17 și 18 iunie, s-au desfășurat la Casa de cultură a sindicatelor lucrările pe secțiuni, precedate de două *Evocări călinesciene? G. Călinescu, așa cum l-am cunoscut* de acad. Iorgu Iordan; și *G. Călinescu om al epocii sale* de acad. Mihai Beniuc. Au rostit cuvântări și saluturi tovarășii Valerian Ghineț, prim secretar al Comitetului municipal, primar al orașului și Constantin V. Toma, secretar al Comitetului județean Bacău al P. C. R. Au adresat saluturi Uniunea Scriitorilor R.S.R. (semnat: Constantin Chiriță), Universitatea «Al. I. Cuza» și Asociația scriitorilor din Iași (Const. Ciopraga); revista «Ateneu» (Sergiu Adam); președintele Societății «G. Călinescu» (prof. Const. Th. Ciobanu). Un recital de poezie românească a fost prezentat de Tudor Gheorghe. La secțiunea *Literatură română* s-au purtat substanțiale discuții pe tema *Istorie literară – istorie socială*, cu specială atenție asupra romanului istoric, discuții la care au participat acad. Iorgu Iordan, Al. Piru, Const. Ciopraga, Eugen Simion, N. Manolescu, Pompiliu Marcea, Mioara Apolzan, Gabriel Dimisianu, Laurențiu Ulici, Al. Călinescu, Gheorghe Izbășescu, Const. Th. Ciobanu și alții. [...] La secțiunea *Istorie* au prezentat comunicări Gheorghe Eminescu, Gavril Istrate, I. D. Lăudat, Vasile Florea, Constantin Eminovici și ceilalți. De menționat, de asemenea, dezvelirea bustului lui G. Călinescu, Lucrare a sculptorului Vasile Gordez, precum și recitalul liric *Poetul în cetate*. În parcul *G. Călinescu* s-au sădit pomi de către invitați, în amintirea momentului. După o vizită de documentare la salina Târgu-Ocna, participanții la cea de a noua ediție a «Zilelor călinesciene», au fost oaspeții stațiunii Slănic Moldova. La toate manifestările a fost prezentă doamna Alice Vera Călinescu”. □ *Originalitatea ideilor*: „Critica literară nu există în afara originalității ideilor. Faptul este bine cunoscut și nu are nevoie să fie teoretizat. Și totuși... unii uită acest principiu care ține de evidență. Un tânăr, Ion Pecie (*Povestea poezilor*, «Tribuna», 23 iunie 1977) se ocupă de *Hanu-Ancuței*. Textul critic debutează cu o idee din *Filosofia lui Sadoveanu* de Alexandru Paleologu. Până aici nimic anormal: citatul reproduș este pus între ghilimele așa cum se cuvine. Surpriza se produce atunci când I. P. încearcă să interpreteze celebra operă sadoveniană: analiza este tributară unor cunoscuți interpreți ai *Hanului-*

Ancuței, dar pe care I.P. nu-l citează, încât toate ideile din articol lasă impresia că-i aparțin în totalitate. «Metoda» ni se pare cu totul inadmisibilă când e vorba de un tânăr în ale scrisului discutând un scriitor clasic al literaturii române. Originalitatea ideilor este o condiție a criticii actuale. De ce I.P. Nu respectă acest principiu elementar?». □ *Biobibliografia Nicolae Iorga*: „În seria de biobibliografii consacrate unor mari personalități ale vieții noastre culturale și artistice, Editura științifică și enciclopedică a tipărit primul volum din *Biobibliografia Nicolae Iorga*, realizată de Barbu Theodorescu, unul din cei mai buni cunoscători ai vieții și operei marelui savant român”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Muzeul de literatură al Moldovei a primit săptămâna trecută vizita doamnei Alice Vera Călinescu, care a donat cu acest prilej manuscrise și cărți pentru vitrinele dedicate lui G. Călinescu. Despre perioada ieșeană a lui Călinescu și legăturile lui cu acest oraș a vorbit scriitorul Aurel Leon * Colocviile «Luceafărului» exacte în ultimul număr pe tema «personaj și semnificație în romanul de azi», alături patru condeie ce-și propun să descoace mai în grabă ori mai pe îndelete comportamentul principalilor eroi din *Galeria cu viață sălbatică* de C. Țoiu, *De-ar fi pușca iarbă verde* de Gh. Suci, *Clipa* de Dinu Săraru și *Navetiștii* de N. Țic. Interesantă și utilă așezarea în paralel a unor asemenea analize, deoarece se stabilește între coloane un fel de osmoză, ca și cum fiecare semnatar ar trage cu ochiul în pagina vecinului, mai ales că toți cei cântăriți fac parte «din familia de țărani aspri și îngândurați ai lui Rebreanu, Pavel Dan, Ion Lăncrănjan»”. * Din ultimul ciclu de poezii publicat de Virgil Teodorescu («România literară») reținem subtilitatea poematice din *Ce mai rămâne*: «Din toate ce rămâne e trădarea / prietenilor și supliciul lor / acel surâs stupid, multicolor / crab muribunzi pe care-i vară marea / și pe nisip se-nvârt și cad pe spate / voind să se salveze de-a-ndorate». Iar, alături, Marin Preda se destăinuie că a încercat să respecte un pact făcut cu scrisul: «acela de a ispiti în oameni ideea că nu au de pierdut ci de câștigat dacă trăiesc în adevărul propriei lor vieți, chiar dacă un asemenea examen ar fi pentru ei dezastruos»”. ■ Versuri semnează Paul Balahur (*Balada calului de aur; De n-ar fi aceste păsări; Balada nopților noastre*). ■ Dragoș Vicol trimite *Scrisoare din comuna Fresach*.

• [„Munca”, nr. 8394] În *Însemnări de scriitor*, Ion Dodu Bălan publică *Îndatorire patriotică*.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 343] Un panegiric dedicat lui Nicolae Ceaușescu de Corneliu Vadim Tudor în *Prefaceri*, în care Conducătorul este numit *un Pericle al socialismului* (fiind amintit și vol. *Demiurgul României noi* de Theodoros Katrivanos), concepția politică a partidului și statului nostru fiind denumită sintetic prin termenii „doctrina Ceaușescu”. ■ Sub semnul *Tablei de valori*, H. Zalis reiterează *Nevoia de social*. „Drumul anevios de la subiectiv la obiectiv, scriitorii noștri l-au descifrat spre a lumina traectorii biografice complexe. Nu puțini artiști, din rândul cărora i-aș aminti pe

Laurențiu Fulga, Fănuș Neagu, Ion Lăncrănjan, s-au dorit interpreți ai timpului de față. Prin nuvele sau romane ei s-au străduit să refacă durată; descoperirea estetică a socialului a devenit pentru mulți dintre ei o necesitate irevocabilă... Social înseamnă astăzi cod moral, revărsare de energie în folosul comun, ridicare de la intenție la actul generator de noi inițiative. Nevoia de social crește pe acest fond problematic, într-o unitate patetică și deloc simplă cu contemporaneitatea.” □ *Cronica de librărie* de Traian Iorga semnalează volumul de versuri al lui I. Negoïtescu, *Viață particulară*. □ *Propoziții întru Holderlin* marchează apariția la Ed. Minerva a *Opereleor* poetului romantic, tălmăcit de Virgil Nemoianu și Ștefan Aug. Doinaș.

● [„**Era socialistă**”, nr. 13] Laurențiu Ulici scrie despre *Actual și actualitate în proza tinerilor*: „În multe probleme dezbătute la Conferința națională a scriitorilor a fost și aceea a literaturii tinerilor. [...] Pe de o parte este vorba de situarea materiei epice în aria social-istorică a prezentului, actualitatea fiind în acest caz un sinonim al contemporaneității; pe de altă parte este vorba de o viziune contemporană asupra unei realități epice din indiferent ce arie temporală, actualitatea primind în cazul acesta o semnificație ideologică și problematică. [...] Proza tinerilor scriitori atestă asumarea responsabilă a unui drum spre actualitate și, în egală măsură, spre interpretarea actuală a realității. A fi actual în orice realitate epică mi se pare a fi caracteristica afirmată a acestei proze, iar a fi actual în actualitate e tendința ei cea mai fertilă.”

● [Tribuna României, nr. 112] Centrul de greutate al numărului îl constituie Festivalul Național *Cântarea României* „o impresionantă demonstrație de măiestrie și vigoare a artei românești”. C. Virgil semnlează publicului român aducerea la lumina tiparului a *Unui roman despre Vlad Țepeș*, scris de Paul Lahovary și apărut în Suedia, în franceză și sub titlul *Mesure d'une ombre*, despre care zice: „Încântă textul concis, de o sobrietate cronicărească, fără o metaforă de prisos, fără un cuvânt nepotrivit, fără o situație anacronică, fără un detaliu fals.” ■ Cursul de limba română a lui Cezar Tabarcea și (ultimele) desene de Nicu Russu ajunge la o lecție recapitulativă (a XVII-a, anul III) în care cursanții trebuie să completeze replicile personajelor prin rememorarea informațiilor din lecțiile anterioare.

2 iulie

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8744] Al. Andrițoiu recenzează volumul de poezii al lui Gheorghe Pituț, *Stele fixe*, „una dintre cele mai bune cărți de poezie patriotică”, care „dovedește în limbajul liric superior un adevăr fundamental și anume că poezia patriotică nu este numai aceea a temei directe și a tonului retoric și manifest, cum se chinuie adeseori să ne convingă revistele și editurile noastre, nu rareori cu contrafaceri penibile – ci că ea ține de întreaga viziune, de întreaga paletă emotivă a poetului, înglobând toate stările de spirit, de la cea de grație la cea gravă și uneori dramatică, adică orice gen de poezie care se racordează tradiției naționale și universale a bunei literaturi.”

3 iulie

• [„Scânteia“ nr. 10846] În articolul *Este necesară o critică a criticii literare*, Ov. S. Crohmălniceanu definește, prin câteva trăsături fundamentale, activitatea criticii literare și respectiv trăsăturile de bază ale unui critic, și anume: obiectivitatea, onestitatea sau etica profesională, o judecată fundamentată pe raționalism, contrazicând *grossomodo* ideea subiectivității în critică și a gustului pe care s-ar baza judecata critică, criticul lansând următoarele interogații cu tâlcuri ascunse: „Dar și pe un pe un tărâm teoretic superior, să fie oare obiectivitatea incompatibilă cu manifestarea personalității criticului literar? Dacă judecățile lui de valoare se mulțumesc să aibă drept sprijin o concepție iraționalistă asupra artei, reducându-i esența la un factor misterios, inexprimabil sub forma noțională și detectabil doar pe calea gustului («care nu se discută»), așa e. Dar astfel de «idei» estetice debile au devenit astăzi total desuete în întreaga lume. Tendința generală este către o maximă raționalizare a teoriilor privitoare la fenomenul artistic. Critica noastră, câtă vreme stă ferm pe terenul marxismului creator, se va afla în avangarda acestei mișcări sincronice cu însuși progresul gândirii umane.”

4 iulie

• [„România liberă”, nr. 10 168] Radu Popescu scrie despre montarea pe scena Teatrului „Nottara” a piesei lui Mircea Ștefănescu, *Micul infern*. Menționând că dramaturgia „originală” din „ultima stagiune” a răspuns „și încă din plin, și nu numai cu entuziasm, ci și cu inspirație marilor apeluri patriotice ale anului”, cronicarul teatral compară comedia lui Ștefănescu cu *Marele Infern*, al lui Anton Holban, din *Oameni feluriți*, concluzionând că prima este, neîndoielnic, „cam idilică”. În plus, punctează faptul că dramaturgul: „descoperă, în și prin eroii săi, valoarea socială a căsătoriei”. Spectacolul realizat de Mihai Berechet i s-a părut „deosebit”.

5 iulie

• [„România liberă”, nr. 10 169] În articolul intitulat *Literatura și modelul uman al epocii noastre*, Voicu Bugariu evocă cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu, de altfel, sugestivă pentru mesajul pe care, la rândul său, îl transmite în coloanele pe care le semnează: „[...] oamenii de litere, ca fii ai popoului lor, trebuie să exprime [...] măreția epocii în care trăiesc, să înțeleagă și să înfățișeze complexitatea fenomenelor sociale, lupta pentru eliminarea vechiului, pentru afirmarea noului în toate domeniile de activitate [...], dorim o literatură care să contribuie activ la făurirea omului nou, la conturarea modelului uman al orânduirii comuniste”.

6 iulie

• [„România liberă”, nr. 10 170] Zaharia Sîngeorzan abordează *Critica literară și promovarea exigentă a valorilor*, notând că „fixarea unei ierarhii de

valori este o îndatorire morală și socială esențială a criticii contemporane”. *Dicționarul de idei literare* al lui Adrian Marino „nu înlocuiește golul care se resimte în acest domeniu atât de puțin explorat”, căci „ne lipsește o istorie a esteticii marxiste românești”.

• [„Scânteia“ nr. 10848] Articolul *Judecata de valoare și actul critic*, scris de Romul Munteanu, are un început docil față de ideologia partinică: „La recenta plenară a CC al PCR, s-a discutat, pe bună dreptate, în contextul problemelor legate de răspunderea față de aplicarea fermă a liniei partidului în domeniul creației, despre rolul ce revine criticii. S-a insistat, ridicându-se problema la rangul unor înalte principii asupra necesității unei mai accentuate obiectivări a demersului critic pentru a putea fi oferite cititorilor de pe pozițiile concepției materialist dialectice judecăți de valoare credibile și coerente”, vorbind apoi, pe larg, despre conștiința filozofică și politică necesară criticului care: „este obligat să-și asume rolul de orientare, de pe pozițiile materialismului dialectic, a gustului public, de relevare a eșecurilor literare, a banalităților subculturale, indiferent care ar fi motivația existenței acestora.” ■ Ion Zamfirescu trasează sarcinile dramaturgilor care abordează drama istorică, în articolul *Tradiție și modernitate în teatrul istoric*, un articol în care se subliniază revirimentul furtunos al teatrului istoric în actualitate: „Tradițional, drama istorică e ținută să păstreze legături cu istoria ca știință. Mai precis: i se recomandă, mai bine zis i se cere, să facă investigații atente și metodice; să presupună tot atât studiu cât și inspirație sau fantezie creatoare; pe cât cu putință, să se supună măcar unora din rigorile sistematice ale disciplinei. De aici, o seamă de condiții, de felul acestora: să nu accepte intruziuni ale unor ficțiuni discutabile; să evite spiritul prea romanesc; să nu alunece în exces de spectaculozitate; să nu lase ca seducția artistică să întrecă în mod ostentativ spiritul de adevăr; oricum, să nu admită ca tema istorică să fie folosită doar ca pretext pentru ambiții experimentaliste sau speculații elucubrante.” ■ Ioan Alexandru este laureat al Festivalului Național *Cântarea României*, cu volumul *Imnele Transilvaniei*, al cărui recenzie pe scurt este făcută de Emil Vasilescu, subliniind tema centrală a volumului, și anume iubirea de țară și de neam: „În acest univers, vocația poetului se manifestă din plin, convingător. Ideea de eternitate a poporului nostru ne apare ca o adevărată plăcă turnantă a «demonstrației» lirice. Vorbind de strămoși, de la aceste «mume» anonime, zămislițoare de legendă, poetul trece, într-o derulare firească, spre chipurile eroice ale istoriei noastre [...]”

7 iulie

• [„Scânteia“ nr. 10849] Pe prima pagină, ne întâmpină un reportaj de George Bălăiță, cu titlul „*Vii să lucrezi la fermă?*”, pledoarie pentru meseria de zootehnist, la rubrica *Reportaj din actualitatea socialistă a țării*. Alături, un articol semnat de Nicolae Balotă care vrea să demonstreze existența unui

spațiu de întâlnire a științelor cu artele, îndeosebi cu literatura, deci să arate că există o «știință a literaturii», într-un articol cu titlul *Un cincinal al revoluției umaniste*, din cadrul rubricii «heirupiste», *Pe șantierul cercetării literare. Probleme actuale ale creației literar-artistice*: „Există un spațiu privilegiat al întâlnirii științelor cu artele – și îndeosebi cu literatura – spațiul unor discipline umaniste al cercetării riguroase aplicate asupra creației, a producției literar-artistice. În acest domeniu, personalități de seamă ale culturii noastre au înălțat adevărate monumente ale erudiției, ale forței de pătrundere, ale viziunii unificatoare: Bogdan Petriceicu Hasdeu și Nicolae Iorga, E. Lovinescu și G. Călinescu sunt câțiva dintre acești mari constructori ale căror opere constituie pentru noi modele ale cercetării științifice în literatură.”

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 8748]** Este publicat un interviu cu Gheorghe Tomozei, pentru care *Adevărata lirică patriotică este marcată de ardere intensă la nivel omenesc și artistic*. Volumul său, *Poema patriei*, este premiat, alături de volumele *Imnele Transilvaniei* – de Ion Alexandru, *Pământul deocamdată* – de Adrian Păunescu, la Festivalul național „Cântarea României”, în cadrul concursului pentru carte de poezie: „Creația literară nu a fost și nu este o *spectatoare* la viața cetății, ci una din vocile cele mai sonore ridicate din cetate, un glas puternic și răscolitor proclamând în forme specifice artei triumful ideilor avansate ale timpului, dragostea pentru pământul pe care ne-am născut.”

● **[„Flacăra”, nr. 27]** Adrian Păunescu publică poezia *Vis cu grâu*. □ În *Lupta cu inerția*, Ion Dodu Bălan scrie despre *Aerul vital al criticii*. □ Este publicată o casetă cu o notă bio-bibliografică și o serie de poezii de Cristian Dică. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc (XXXIII)* Octavian Paler publică *Van Gogh. Cei care sunt de partea grâului*. □ În *Cronica spectacolelor*, Ion Savu prezintă *Hotărârea* de Mircea Bradu. ■ În *Cronica literară*, Manuela Tănăsescu prezintă *Istorie* de Mircea Ciobanu: „*Istorie*, ultimul roman al lui Mircea Ciobanu, este, și în același timp nu este, o surpriză pentru cititorii săi. La fel cum o previziune, când capătă ființă, surprinde pe cel care a făcut-o. Și asta pentru că drumul scrisului lui Mircea Ciobanu este drumul firesc al prozei în evoluție de la rigoarea parabolei la ficțiune, și abia în *Istorie* narațiunea cu forța ei proteică, precumpănește asupra înstelării neclintite a lirismului. Este momentul când „judecătorul neiertător” începe să simtă plăcerea scrisului, când, mărturisit sau nu, preferă creația demonstrației. Rareori, și rareori mai ales în literatura noastră, se întâlnește atâta răbdare la un scriitor, atâta tenacitate în a dezvolta pe deplin toate fațetele talentului său – semn de o solidă și lungă carieră de prozator”. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *De la „Aur sterp” la „Monolog în Babilon”*, o prezentare a liricii lui Al. Philippide: „Creator de mituri noi, poetul Philippide vede ridicându-se în labe marile clădiri de piatră ale metropolelor sau răzvrătirea lumii vegetale străbate regiuni cu civilizații defuncte și cu fețe omenești terifiante dar până la urmă, revoltat de

babilonia universală, poposește în luminoasele plaiuri virgiliene, ale unui clasicism regăsit și se simte contemporan în spirit cu „vrednicul Evandru”, cu Melibeu și Tityr, din veacul de aur al unei alte ere („Monolog în Babilon”). Cultivând cu măiestrie povestirea fantastică în „Floarea din prăpastie” (1943), afirmându-se într-o serie de volume ca un eseist de vastă cuprindere artistică și de fermă orientare umanistă, poetul Alexandru Philippide este, în toată puterea cuvântului, un clasic în viață”. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseul pe teme de estetică *Siguranță, dar și îndoială*. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Romulus Vulpescu, Petre Ghelmez și Nikolaus Berwanger. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (5***)*. □ George Arion publică un interviu cu Florian Pittiș. În *Omul la tribuna socială*, George Arion publică un interviu cu Ion Lăncrănjan. Temele abordate sunt legate de crezul său artistic („Crezul mi l-am exprimat, indirect, prin cărțile scrise și publicate până acum. L-am definit indirect, prin câteva articole programatice, dacă nu-i prea mult spus. Aș aminti în acest sens, cerându-mi scuze pentru că mă autocitez. [...] Aș aminti, așadar, de *Filonul tragic*, *Filonul popular*, *Romanul politic* și *Nevoia de adevăr*, fără a avea pretenția că am definit acest crez. Lucrul acesta nu se poate face într-o clipă, se face într-o viață. Și nu printr-o lucrare, sau printr-o serie de lucrări. Se face printr-o operă, dacă norocul și talentul – și munca, desigur – te ajută să realizezi așa ceva. Prin ceea ce este dominant, ca preocupare, în această eventuală operă. Prin obsesiile și aspirațiile ei. Iar aceste obsesii și aceste aspirații depind de formația fiecărui scriitor, depind de cunoaștere, de extracția socială, în ultimă instanță. Consider, în ceea ce mă privește, că biografia mea, faptul că am fost și sunt copil de țăran și că după aceea, la o vârstă destul de fragedă, am cunoscut viața muncitorimii, a dus la o cunoaștere destul de temeinică a felului de a fi și de a munci al acestor clase de bază ale societății românești: țăranimea și muncitorimea, în raport cu această cunoaștere, în raport cu idealurile acestor clase mi-am formulat în cele din urmă crezul artistic, mi-l formulez de fiecare dată, prin fiecare carte scrisă. [...] El rezidă, în principal, în reliefarea adevărului, oricât ar fi el de dramatic, oricât ar fi el de dur, în evidențierea luptei pentru dreptate, care a fost și este o coordonată de seamă, dacă nu chiar principală, a existenței noastre naționale într-o neconținută și mereu neîmplinită aspirație spre frumusețe și spre limpezime. Am crezut și cred, ca scriitor, numai în adevăr și dreptate. Cred în cinste și în frumusețe, în omenie și în bucurie. Cred în om și în neconținuta lui posibilitate – și în ineputabilele lui resurse – de a se primeni și de a se înnoi. Cred în eficiența muncii făcute cu onestitate și cu pricepere. Cred în luptă. De aceea m-am dăruit, fără nici o rețineră, scrisului, literaturii. De aceea am fost și sunt partizanul reliefării, prin literatură, a laturilor esențiale din realitate. De aceea am tins și tind spre ceea ce este revelatoriu și fundamental în viață, spre abordarea unor conflicte cruciale, fără a considera nici măcar în treacăt (precizarea aceasta vizează pe mărunțitorii de literatură,

pe cei ce s-au numit din greșeală, critici literari, pe toți *iorguleștii* și pe toți *culcerii* actualității), că această simplă abordare rezolvă totul, automat.”), criticul vorbește despre particularitățile scrisului său, despre ceea ce l-a impresionat cel mai mult în „istoria anilor noștri”, despre maniera în care „poporul român s-a păstrat în istorie”, despre Conferința Scriitorilor din România („Conferința a fost un bun prilej de meditație. Nu trebuie să uităm, în primul rând, de cuvântul rostit în deschiderea conferinței de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, ale cărui îndemnuri, ale cărui sfaturi pline de grijă față de cultură, față de literatură, au constituit efectiv un moment impresionant în cadrul conferinței. De asemenea, și dezbaterile, luările la cuvânt, au fost, în marea lor majoritate, caracterizate prin gravitate, printr-o preocupare responsabilă față de destinul literaturii contemporane. În cadrul conferinței s-au formulat adevărate profesii de credință, demne de reținut. S-au făcut critici ascutite și întemeiate asupra felului în care decurge viața literară de la noi. S-a vorbit despre revistele literare și despre activitatea editorială, în același mod, grav, și responsabil. Dacă s-ar aplica în practică ceea ce s-a stabilit cu prilejul acestei conferințe, ar fi mai mult decât bine. Aceeași necesitate a fost subliniată, de altfel, la un alt nivel, de recenta Plenară a Comitetului Central, care a preconizat măsuri noi și înnoitoare în privința orientării și promovării literaturii. Sper și cred – o doresc mai mult decât oricare altul – că aceste măsuri, care atribuie creatorului răspunderea principală pentru fapta sa artistică, vor contribui la triumful efectiv al valorii, în fața oricăror forme de birocratism și închistare.”), discută despre rolul literaturii în istorie, despre rolul politicii în literatura actuală, precum și despre moralitatea în artă.

• [„**Orizont**”, nr. 27] Editorialul semnat generic *Orizont* pledează pentru *Răspunderea și autorăspunderea fiecăruia față de partid, față de popor*, dând ca motto un citat din Nicolae Ceaușescu. □ Lucian Alexiu face consemnări foiletonistice pe marginea poeziei lui Gheorghe Pituț din volumul *Stele fixe* (Ed. Eminescu, 1977). ■ In schimb, C. Ungureanu realizează un expozeu despre criticul Marcel Pop-Corniș, retras, în ultima vreme, în „blândul climat al liniștilor teoretice” și al traducerilor de calitate din literatura americană. ■ G.I. Tohăneanu este prezent cu o analiză stilistică și de motive a poeziei lui Tudor Arghezi, comemorând astfel 10 ani de la moartea poetului cu studiul *Ochii și mâinile*. I se alătură, pe aceeași pagină, în acest demers de cinstire a poetului, I. Funeriu cu articolul *O voce singulară* și Liviu Petru Bercea cu *Opinii estetice*. ■ Eugen Dorcescu marchează prezența pe scena literară a lui Petre Stoica cu o scurtă, dar consistentă analiză a fizionomiei poetice. □ I.D. Teodorescu plasează sub ochii cititorilor cartea străină a lui Simone de Beauvoir, *Toți oamenii sunt muritori* (Ed. Univers, 1977). ■ Anghel Dumbrăveanu răspunde și în acest număr solicitărilor, prin sfaturi adresate tinerilor aspiranți la lira de aur a poeziei. ■ Violeta Dumbrăveanu traduce câteva poeme din Raymond Queneau.

● [„România literară”, nr. 27] George Ivașcu „pășește” *Pe o nouă treaptă*: „Indicațiile din Hotărârea adoptată de Comitetul Central al Partidului Comunist Român cu privire la creșterea rolului și răspunderii organizațiilor de partid și de stat, de masă și obștești, a uniunilor de creație, a conducerilor colective ale redacțiilor, radioteleviziunii, editurilor, caselor de filme, instituțiilor de spectacole, în activitatea de informare și educare a oamenilor muncii, – aceste indicații se cuvin aprofundate de către toți cei cu sarcini concrete în domeniile respective, aprofundate spre a fi într-adevăr și eficient transpuse în realitatea vie pe care o implică, acum la dimensiuni mult sporite, ceea ce numim fenomenul de creație artistică, exigența crescândă în valorificarea tuturor componentelor culturii noastre socialiste. «România literară», menită – pe cât posibil, ca volum de cuprindere – a fi locul de întâlnire, în paginile sale, a tuturor scriitorilor, iar în ce privește sectorul activității critice un cât mai eficient propulsor de informație serioasă și un cât mai fecund îndreptar pentru promovarea valorilor autentice și, implicit, pentru descurajarea non-valorilor, a mediocrității și imposturii – este cea dintâi datoare a intensifica dezbaterile asupra problemelor criticii, a lărgi, totodată, sectorul de «Confruntări» – inițiat de o bună bucată de vreme. Aceasta, tocmai în intenția de a înlesni o mai amplă exprimare de opinii critice și a corecta astfel ceea ce – prin însăși dispunerea sistematică a sectorului său critic, propriu, de altfel, oricărei publicații – poate apărea ca o «critică de grup» sau conferind atribute de «instituționalizare» a unei poziții univoce. Dar și mai pregnant ni se impune astăzi îndatorirea de a asigura în paginile noastre afirmarea unei critici de concepție autentic marxistă – se-nțelege, la parametrii contemporani, îmbogățiți, prin noi unghiuri și modalități de tratare a fenomenului literar, el însuși într-o continuă devenire”.

■ Mircea Horia Simionescu țintește *Spre orizonturile luminoase ale viitorului*: „O idee nobilă, veche de când există poporul nostru, aceea că singurul stăpân îndreptățit să conducă treburile țării sale este omul muncitor, străbate toate demersurile și măsurile preconizate în ultimele documente și hotărâri, și este meritul gândirii partidului de a fi aplicat cu consecvență învățătura materialismului dialectic și istoric la realitățile noastre spre a desprinde concluziile practice de revoluționare profundă a atâtor direcții ale activității – de la cele organizatorice până la cele politico-sociale ale culturii. Această experiență cuprinzătoare este cu atât mai valoroasă cu cât ea are în vedere nu numai atingerea unor obiective concrete de ameliorare a organizării, dar și țelul ultim și cel mai înalt al Programului Partidului Comunist Român: deplina eliberare a omului, emanciparea personalității umane, crearea omului nou. Ion Heliade Rădulescu scria în 1839, în *Câteva cugetări asupra educației publice*: «Cunoștințele sunt multe și mari ale noroadelor pământului și filosofia fiecăruia veac este adunarea la un loc a tuturor cunoștințelor aceluși veac. Acel om se poate socoti mai înțelept sau mai iubitor de înțelepciune care se va sili a dobândi și dobândește cunoștințele cele mai multe al căror princip e singur *Omul*»... [...] Deschide-

rea gândirii înalte a trecutului spre orizonturile luminoase ale viitorului înseamnă acest moment istoric, cu toate prefacerile revoluționare pe care le cunoaște, în cartea textelor progresului și emancipării acestui popor pregătit pentru bucuria libertății sale îndelung visate”. ■ În legătură cu *Opțiunile scriitorilor, răspunderile editorilor* se exprimă Romul Munteanu. ■ Platon Pardău urmărește *Suflul unei puternice realități* în proză: „Ca oamenii muncii, poporul să se recunoască în cărțile noastre – iată o generoasă idee care se detașează din lucrările recentei plenare a C.C. al P.C.R., iată o temă de meditație pentru scriitor. [...] Muncitorul însuși a cucerit literatura, prin capacitatea sa de a sintetiza omenescul. Sub acest aspect, cred că merită luată în considerație capacitatea unui mediu de a deveni eveniment psihic, de a se construi ca mentalitate, de a avea forța coeziunii sufletești și relația ce există între atingerea acestui stadiu și apariția reflexului în planul literaturii. O clasă muncitoare – a muncitorilor de fabrică, de uzină, de oraș, vreau să spun – a existat în România și în perioada interbelică. Rolul ei în constituirea României de azi este bine cunoscut. Cu toate acestea, cărțile memorabile despre mediul muncitoresc au întârziat să apară în epocă; abia deceniile de după jumătatea veacului vor începe să le înregistreze. Chiar într-o perioadă de mare efervescentă politică și socială, mă refer la anii cincizeci-șaizeci, puține sunt cărțile în care muncitorul să ocupe locul pe care-l ocupase deja în societate. Iată, însă, că astăzi, dintr-o paletă variată de scriitori contemporani și cărți despre contemporani, putem desprinde că, muncitorul ca personaj literar a intrat tot mai pregnant în centrul de atenție al scriitorului, al artistului”. ■ Al. Căprariu pledează pentru *O mai amplă capacitate de decizie*, vorbind din perspectiva editorului. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu inaugurează o serie de *Glose eminesciene (I)*, aducând în prim plan antologia *Pagini vechi despre Eminescu*, îngrijită de Gh. Bulgăr și cuprinzând studii și mărturii eminesciene din intervalul 1874-1946. Autorul *Caragialianeii* se regăsește printre autorii citați în antologie și comentează ludic: „Am luat act cu melancolie de observația lui Gh. Bulgăr că sunt singurul supraviețuitor al unei anchete literare din 1929, la care au mai răspuns, în ordinea textului din «Vreamea», Octavian Goga, Camil Petrescu, Liviu Rebreanu, G. Bacovia, Corneliu Moldovanu, Perpessicius, E. Lovinescu, N. Iorga, Ion Minulescu, Victor Ion Popa, Victor Eftimiu și Vladimir Streinu. Sunt ultimul și al XIII-lea. Să mai fii superstițios!? Numărul de ordine mi-a adus noroc. Îmi permit să-i atrag însă atenția binevoitorului comentator, care mi-a calificat răspunsul ca «ironic», că-l consider mai mult sarcastic. Ironia se folosește de procedeul antifrazei, pe când subsemnatul mi-am formulat răspunsul fără nici un echivoc, pe înțelesul tuturor, așa cum și Gh. Bulgăr spune mai departe: «sunt săgeți directe, aspre, necruțătoare contra posterității aculturale». Ironia e înarmată cu săgeți indirecte, care lovesc prin ricoșeu”. ■ În sectorul *Confruntărilor*, Mircea Iorgulescu scrie *Din nou despre problematică și construcție*, oprindu-se, de data aceasta, la proza lui Nicolae Breban. Anunță, totodată, și o

serie de articole în care-și propune să comenteze din nou anumite opere: „Ca și în urmă cu două săptămâni, când am analizat romanul *Orgolii* de Augustin Buzura dintr-o perspectivă deosebită de aceea afirmată într-un prim comentariu ce apăruse în revista noastră, însemnările de astăzi – care fac parte dintr-o suită de articole despre proza contemporană, privită sub aspectul raporturilor dintre problematică și construcție – propun, în legătură cu o carte care de asemenea a fost prezentată mai înainte, un punct de vedere diferit. Există în *Bunavestire* de Nicolae Breban, două romane distincte, scrise în registre deosebite net, complet diferențiate problematic, sub aspectul viziunii și ca atitudine, cuplate totuși într-un chip surprinzător, astfel încât prin unificare se anulează reciproc în ceea ce au, fiecare, specific. Din contopirea lor, nu atât imprezizibilă cât artificială, forțată, rezultă o carte unitară doar într-un plan de abstracții sumare. În acest plan, *Bunavestire* este un roman al spiritului mic-burghez văzut într-o latură considerată esențială: prostul gust. Un fenomen complex este redus la un singur aspect, cel estetic, însă acesta este potențat pentru a fi nu numai reprezentativ, ci și substanțial, cuprinzător, dens, complet; dintr-o trăsătură estetică, prostul gust devine, în romanul lui Nicolae Breban, o dimensiune spirituală, etică, psihologică, socială și chiar politică”. ■ Nicolae Manolescu nu comentează, în acest număr, un volum anume, ci discută despre *Edițiile din critici și rolul lor*. ■ Sorin Titel aduce în atenție *Un roman muncitoresc*. Este vorba despre *Prea târziu pentru Marilena* de Anton Breitenhofer: „Surprinzând rolul istoric al populației muncitoare de naționalitate germană, în perioada fascizării țării și a războiului antisovietic, Anton Breitenhofer înfățișează exact poziția forțelor sociale și naționale. El ne restituie cronică anilor săi de formare, dar și cronică unui timp ale cărui semnificații sunt recuperate, într-un roman document care se citește cu interes, prilejuindu-i cititorului o nouă întâlnire cu anii de tristă aducere aminte”. ■ *Informația critică* primează la *Prima verba*, unde Laurențiu Ulici aduce în prim-plan două cărți. Prima: „Șaizeci la sută literatură de informare, douăzeci la sută critică și douăzeci la sută istorie literară, *Orientări în literatura sudului american* (Ed. Dacia) de Virgil Stanciu este o lucrare de tip didactic, folositoare pentru cititorul ce dorește a se orienta în literatura, mai ales proza, sudului S.U.A., scrisă cu grijă pentru acoperirea spațiilor esențiale din fenomenul literar cercetat, fără preocupare pentru impunerea unor puncte de vedere personale”. Și cea de-a doua: „Multe informații despre existența lui George Bacovia găsim în documentarul lui Gheorghe Pătrar, *Bacovia și Bacăul* (Muzeul județean de istorie și artă, Bacău). Nici nu-și închipuie George Bălăiță cât adevăr punea în frazele de încheiere ale prefeței sale la această carte: «De Bacovia trebuie să te apropii întâi cu sufletul și pe urmă cu mintea. Textele tipărite aici sunt din această categorie». Într-adevăr, ceea ce impresionează în documentarul cercetătorului băcăuan este, înainte de abundența datelor biografice, afecțiunea nedisimulată arătată autorului *Stanțelor burgheze*, respectul total și admirația nețârmurită pentru poezia

bacoviană și, implicit, pentru biografia poetului în geografia urbei natale”.

■ Sub titlul *Varia* sunt grupate cinci scurte recenzii. Astfel, Nic. Ulieriu pătrunde analitic *Acasă la Macedonski* de Alexandru Mitru, Voicu Bugariu privește spre *Camil Petrescu în oglinzi paralele* de Liviu Călin, Emil Manu analizează poemele din *Roza și închipuirea* de Lucia Negoită, Mircea Constantinescu explorează *Mahalaua lunaticilor* de Dumitru Alexandru, iar Fănuș Neagu scrotează versurile din *Miraria* lui Marcel Gafton.

■ Sub egida *Congresul consiliilor oamenilor muncii* sunt așezate trei materiale. Constantin Chiriță conturează *Literatura clasei muncitoare*: „Literatura dedicată acestei clase, adică societății noastre contemporane, în procesul ei multilateral de prefacere, trebuie să întărească, în primul rând, ideea de valoare și de originalitate în cultura noastră, în câmpul literelor românești. Ea nu poate fi o literatură de descripții și de fotografii, ci, așa cum spunea și tovarășul Nicolae Ceaușescu, o interpretare profundă a realității, chiar o intervenție plină de responsabilitate în realitatea noastră socialistă, o literatură gravă, amplă, care nu se teme de drame, de convulsii, de dureri, adică de toate adevărurile revoluției, pentru că destinația ei e profund pozitivă, nu elogiază mlaștina în care poate aluneca omul, ci zborul, setea de zbor, care alcătuiesc dintotdeauna visul de aur al omului, idealul”.

□ „În cuvântarea ținută cu prilejul Conferinței naționale a scriitorilor – notează Pompiliu Marcea în *Valorile muncii* –, tovarășul Nicolae Ceaușescu amintea, cu claritatea-i caracteristică, de îndatorirea creatorilor de artă de a zugrăvi pe eroii vremii noastre în contextul cel mai adecvat, care este activitatea de pe marile șantiere ale construcției socialiste, din fabrici, uzine, instituții, acolo unde se întâlnesc adevăratele conflicte dintre vechi și nou, acolo unde se plămădesc și se realizează marile valori ale orânduirii și ale epocii noastre. Menționarea existenței conflictelor, altfel spus a contradicțiilor, inerente oricărui progres, căci nimic nu se desfășoară de la sine, fără înfruntarea, uneori crâncenă, a diverselor aspecte ale construcției, atestă o largă comprehensiune cu privire la rostul și structura specială a fenomenului literar străin de idilizarea uniformizatoare și de monotonia tipologică. Iar marile înfruntări, tensiunile dramatice care constituie de totdeauna materia vie a literaturii, nu pot fi detectate nicăieri mai mult decât în domeniul specific de activitate al fiecărui personaj. Eroii de cafeana, «muncitorii cu vorba», cum i-a numit un scriitor pe fanfaroni, impostorii ori intriganții, incapabili și neputincioși, toți contravenienții ori infractorii de ordin moral, vicioșii ori epavele sociale pot constitui și au constituit, de totdeauna, obiectul literaturii, mai ales al celei satirice ori naturaliste. Asemenea categorii umane însă n-au constituit decât alternative posibile, poate chiar inevitabile, în contextul unei literaturi, căci nu există literatură națională constituită numai pe asemenea structuri și tipologii morale.”

□ Cea de-a treia intervenție aparține lui Nicolae Jianu și se intitulează *Planetă de tânăr*.

■ La *Cartea străină*, Nicolae Balotă recomandă *Cicero și prietenii săi* de Gaston Boissier, apărut „în strălucita traducere a eseistului N. Steinhardt” și

„interesant prefațat de Antoaneta Tănăsescu”. □ Melania Livadă evidențiază tot o carte străină, *Scrisorile* lui Cesare Pavese, tălmăcite de Constantin Ionci-că. ■ Violeta Zamfirescu, Mihai Beniuc, Vlaicu Bârna, Geo Bogza și Dumitru Stancu publică versuri. □ Nicolae Nicoară traduce mai multe poezii din *Lirica progresistă din Republica Sud-Africană*. ■ Pe ultima pagină, Zoe Dumitrescu-Bușulenga indică legătura dintre *Cultură – Comunicare*, într-un material rezul-tat în urma vizitei în S.U.A. în cadrul unor schimburi culturale.

● [„*Tribuna*”, nr. 27] Sunt publicate versuri de Justin Ceuca, Radu Co-sașu, Adrian Popescu, un text în proză de Emil Brumaru (*Opuscul privind si-tuația*), proză ficțională de Ștefan Damian, precum și un grupaj din lirica ar-meană, tradus de Sergiu Selian, însoțit de impresiile de călătorie ale lui Ioan Alexandru. ■ Ion Marcoș este prezent în paginile revistei cu articolul *Misiu-nea criticii*: „Prin creațiile ei (numeroase) reprezentative, literatura acestor ani a devenit un fenomen viu, cu o spectaculoasă evoluție. Afirmarea sa e con-diționată, nu în mică măsură, de resurecția criticii, de angajarea ei plenară în avanposturile creației. Definindu-și mereu mai exact criteriile, prin raportarea sistematică la fundamentele teoretice, ale ideologiei marxiste, critica a devenit în același timp un instrument de acțiune, un mijloc mereu mai adecvat de iden-tificare și triere a valorilor. Prin sinteze ambițioase, dar și la nivelul analizei, al «practicii» critice, ea își poate revendica o contribuție importantă la realizarea efervescentei creatoare actuale”. ■ În *Fascinația biografiei*, Ion Vlad urmă-rește filonul biografic al prozei lui Marin Preda de la primele proze scurte la romanele recente: „Spunem că *Naratorul este regizorul și interpretul acestui vast scenariu al vieții*, în care recunoaștem opera, și satisfacția cititorului nu vine din aceste „recunoașteri” de multe ori derutante și de natură să creeze confuzii despre procesul de creație și despre distanța dintre semnele virtuale și cele create, devenite reprezentări. Cartea este biografie, periplu existențial, curs întortochiat de aduceri-aminte și de mărturii ale timpului ce tinde să devină spațiu al unei creații literare inaugurate prin povestirile și nuvelele din *În-tâlnirea din Pământuri* și continuate prin *Moromeții* și mai apoi prin alte ro-mane”. În viziunea sa, ultimul roman al lui Marin Preda se aseamănă în parte unui jurnal prin natura sa confesivă: „Marin Preda depune mărturie, se confe-sează; explică și rememorează un destin; nu e doar destinul său, ci și al colec-tivității de unde provine. Elemente numeroase se contopesc și acest roman-jurnal (clasificările sunt, oricum, arbitrare) devine o creație epică, având logica ei internă și referenții ei externi. Până la un punct, *Viața ca o pradă* este com-poziția care dezvăluie straturile operei și, în consecință, este nucleul refăcut al planurilor celorlalte cărți, justificarea și substanța lor”. ■ Victor Felea prezintă volumul lui Dan Laurențiu, *Eseuri asupra stării de grație* (Cartea Româneas-că, 1976). ■ Ion Alex. Angheluș recenzează antologia critică *Alexandru Sahia*, realizată de Emil Vasilescu. ■ Marcel Mureșeanu analizează placheta lui Ge-orge Damian, *Pădurea românească*. ■ Petru Poantă semnează studiul *Recitind*

poezia lui Teodor Murășanu. ■ În *Alte lecturi și zile (XIII)*, Mircea Zăciu discută *Ciuleandra* lui Liviu Rebreanu. ■ Fănuș Băileșteanu publică articolul *Sadoveanu și umanismul oriental*. ■ În *Vocația povestitorului*, Mircea Vaida semnalează apariția volumului de eseuri destinate generațiilor tinere *Viitorule, când te-ai născut?* (Albatros, 1977), de Mircea Sântimbreanu: „Sunt pagini care mizează pe forța de acțiune a generațiilor tinere, scrise lucid, cu emoție și înțelegere”. ■ Cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui Hermann Hesse, George-Răzvan Stoica publică un articol omagial purtând numele scriitorului. ■ Gavril Mate comentează amply opera critică a lui Ion Vlad în *Arta și știința lecturii*: „...din lucrările publicate până în prezent de Ion Vlad se poate descifra un model al cercetării literare totale, în centrul căreia se situează *opera* (textul literar). În slujba înțelegerii ei sunt puse cercetările legate de problematica genezei, cele ce urmăresc descrierea exactă și nuanțată a structurii sau, în fine, cele ce privesc condițiile, legitățile recepturii sau lecturii adecvate...”

8 iulie

● **[„România liberă”, nr. 10 172]** Ion Țugui apreciază volumul de versuri al lui Radu Cârneli, *Nobila stirpe*, ca fiind alcătuit din *Cântece pentru țară*. □ În articolul *Dialog cu adolescenții*, Ion Lotreanu, abordând „tableta” lui Mircea Sântimbreanu, *Viitorule, când te-ai născut?*, notează că: „principiile care stau la baza procesului educativ sunt formulate cu exactitate și susținute cu energie”, cartea adresându-se „tinerilor de... vârste diferite, de la 15 la 80 de ani”.

● **[„Contemporanul”, nr. 27]** Redacția revistei semnează textul: *Funcția criticii*: „Obiectivitatea critică nu este în fond, altceva decât o formulă ce vrea să denumească tocmai capacitatea criticii de a-și exercita funcțiunile, de a fi eficientă, concomitent și inseparabilă, la nivelul operei de artă și la nivelul destinatarului acesteia. Numai că înțeleasă în sine, în afara oricărei determinări, obiectivitatea este un concept gol și tot atât de inoperant pentru funcțiile criticii ca și subiectivitatea absolută. Obiectivitatea critică funcțională presupune cu necesitate un fundament estetic și filosofic, o abordare a obiectului artistic în baza unei anume gândiri despre artă, despre meirea ei și, implicit, despre raportul ei cu existența socială a omului”. ■ Despre revista «Luceafărul» scrie Mircea Zăciu: „Dezbaterile aprinse purtate aici în jurul unor problematice cheie ale dezvoltării literaturii momentului – ideea tradiției, a inspirației populare, cu un accent mai realist în paginile revistei ardelenne, a funcțiilor politice ale artei – dau nerv pasionant articolelor, anchetelor și polemicilor. «Luceafărul» își asociază constant condeiele majore ale vremii, de la Nicolae Iorga, Duiliu Zamfirescu, G. Coșbuc, Ioan Slavici, până la cele aflate în rapidă ascensiune: Mihai D. Anghel, Mihail Săulescu, Aron Cotruș ș.a.”. ■ În textul *Când teza maculează creația...*, Dumitru Micu analizează romanul lui Nicolae Breban, *Bunavestire*: „Spre a conchide: *Bunavestire* e romanul unui scriitor stăpân

pe mijlocele sale, un roman cu elemente de veritabilă literatură, adulterate însă, deviate de la scopul firesc, printr-o concepție filosofică de împrumut (nietzscheiano-freudistă), trivializată. Să sperăm că, marcând – cum aflăm în postfață – «încheierea unui ciclu», *Bunavestire* va încheia și un mod de a gândi existența, cu totul impropriu climatului nostru spiritual și chiar conștiinței demnității umane în genere și că viitoarele romane ale lui Nicolae Breban ne vor arăta și ceea ce e frumos, adică autentic omenesc, în om”.

• [„Cronica”, nr. 27] Editorialul *Mama* este semnat Cronica: „E un simbol al vieții. E simbolul generațiilor care se avântă mereu mai sus, spre lumină. De aceea, mama nu are vârstă, chiar atunci când ajunge aproape de zenitul unui veac. Ea rămâne, oricând, mama, temeiul existenței, mângâierea copilăriei, cea care ne învață limba străbunilor, cea care ne întărește prin grija și munca ei, cea care nu încetează de a încuraja și sfătui, de a asculta cu dragoste și a alina grijile copiilor care au fost copii, dar pentru ea încă mai sunt, chiar atunci când florile de cais vin să ne împodobească creștetul în alb. O asemenea mamă-simbol a fost Alexandra Ceaușescu, cea care l-a adus pe lume pe cel ce călăuzește astăzi poporul român, secretarul general al partidului și președintele țării, Nicolae Ceaușescu”. ■ Tudor Nicolescu scrie despre *Știința adecvării*: „O deosebită răspundere în aplicarea în viață a măsurilor plenarei C.C. al P.C.R. revine Ministerului Învățământului și Educației, celorlalte ministere și organe centrale și locale ale administrației de stat, care organizează licee și școli profesionale. Este o răspundere mare, este o misiune nobilă a cărei împlinire va asigura perpetua înflorire a școlii românești”. ■ Const. Ciopraga semnează textul *Amintirea criticului*: „Calendarul înregistrează șase decenii de la exodul lui Titu Maiorescu. Trei dimensiuni se interferează în actul critic, – *constatare, înțelegere, explicare* – termeni revenind frecvent, obsedant, într-o argumentare de aspect raționalist; altfel spus, exegetul nu se instalează în interiorul creației, nu-l preocupă stările febricitante ale autorului, dramele intime ale acestuia, de unde interesul mai degrabă exterior, concretizat în raționamente la rece”. ■ Despre *Axiologie și stil în cultură* citim în textul *Voința formativă* de Radu Negru: „Stilul nu mai poate fi înțeles și explicat numai ca unitate formală a mijloacelor de exprimare, organic legate între ele în conturarea unei personalități creatoare, a unui autor de valoare; aceasta unitate formală se cere și ea raportată la un nivel axiologic. O axiologie se regăsește obiectivă, în mod personal, în stilul unei epoci, națiuni, individualități, numai în măsura în care o inteligență creatoare, orientată consecvent spre un scop, găsește și resursele originale pentru a se obiectiva sau exprima”. ■ Al. Andriescu publică a doua parte din *Avatarurile noutății*, o cronică literară la *Expresivitatea involuntară* de Eugen Negrici: „Eugen Negrici este cel mai călinescian reprezentant al noii critici, astfel spus, un călinescian structuralist. Puterea asociativă, verva, gustul pentru inedit, atitudinea dezinvoltă față de text, stăpânirea cuvântului mușcător sunt calitățile, de loc neînsemnate, pe care le confirmă și ultima sa carte. Spirit

paradoxal, criticul își clădește elogiul pe un mare depozit de ironie. În poziția de emul al lui G. Călinescu, șarjează atitudinile și chiar stilul maestrului de care caută cu disperare să se distanțeze. Critica sa este mai preocupată în momentul de față de spectacol decât de adevărul pe care îl comunică”. ■ Despre *Identitatea personajului* scrie Zaharia Sângeorzan: „Romanul *Galeria cu vișă sălbatică* al lui Constantin Țoiu, care este una dintre cele mai valoroase construcții epice apărute la noi în ultimii treizeci de ani, și-a cucerit o rapidă audiență, un binemeritat succes de public datorită unui personaj care nu se uită: Chiril Merișor. [...] Chiril Merișor trăiește până la un anumit punct drama doctorului Cristian din *Orgolii* de Augustin Buzura. Profesorul lui Buzura își face din sinceritate un principiu de existență, ca și Chiril Merișor. [...] Valoarea romanului *Lumea în două zile* de George Bălăiță nu poate fi definită fără a vorbi de un personaj ca Antipa, simbol al viștii și al morții privite ca două fețe ale lumii”. ■ George Popa semnează *Meșterul Manole*: „Urmărirea planurilor spațiale fizice și psihice ale legendei *Meșterul Manole* este, ca și în *Miorița* și în *Luceafărul*, deosebit de relevantă pentru înțelegerea dinamicii cosmice a dramei”. ■ Virginia Isac publică *Titu Maiorescu despre Cuza*. ■ Din *Moment reținem*: □ *Obiectivitatea în critică*: „Ovid S. Crohmălniceanu face câteva observații («Scânteia», 3 iulie 1977) privind necesitatea unei critici obiective a criticii literare de azi. Opiniile merită toată atenția, mai ales că se dovedesc a fi întemeiate și însoțite de exemple. [...] Obiectivitatea în critică ține de conștiința criticului, de puterea lui de a spune da sau nu operei analizate. Este și concluzia lui Ovid S. Crohmălniceanu care vede, în finalul articolului său, în obiectivitatea criticii literare o garanție a originalității literaturii noastre”. □ *Întâlniri cu cititorii*: „Săptămâna trecută Piatra Neamț a fost gazda mai multor reuniuni literar-artistice, între care amintim: deschiderea vacanțelor muzicale ale Conservatorului «G. Enescu» din Iași, lansarea cărții *America ogorului cenușiu* de Romulus Rusan, cu participarea autorului, a poetei Ana Blandiana și a Georgei Naidin, redactor la Editura «Cartea Românească», întâlnirea pictorului Dan Hatmanu și a criticului de artă Aurel Leon cu membrii filialei Neamț ai U.A.P., închiderea «stagiunii» cenaclului literar municipal «Calistrat Hogaș», la care a participat poetul Nicolae Turtureanu, din partea Asociației Scriitorilor din Iași. [...] Ședința cenaclului «Calistrat Hogaș» a debutat cu înmânarea de diplome unor autori pietreni participanți la festivalul «Cântarea României», după care au citit din lucrările lor: Victor Stan, Mihail Ivan Pietreanu, Gh. Hibovschi, Adrian Alui Gheorghe, Dan Filipescu, Puiu Costea, Ion Vieru, Ada Popovici, Ion Grezia, Nicolae Boghian, Ion Cirnu, Liviu Zamfirescu, Mihai Mancaș. Ședința a continuat cu un dialog al celor prezenți cu poetul Nicolae Turtureanu care, în încheiere, o citit din versurile sale”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la moartea lui Vasile Pârvan, emoționante gânduri în «România literară» și «Luceafărul». Din articolul semnat de Radu Vulpe extragem un citat din Pârvan care îi sintetizează idealul

vieții sale curmată brusc la 45 de ani: «Fericii cei care nu-și iroiesc viața, căci o alta nu e; fericiții cei care luptă împotriva morții, creând mereu gânduri și viață, căci fiecare clipă mai mult, trăită în frumusețe, e o întregă eternitate». [...] * În ziua de 5 iulie 1977, în aula Filialei Iași a Academiei R. S. România a avut loc o ședința de comunicări închinată comemorării a 70 de ani de la moartea lui B.P. Hasdeu. Au prezentat comunicări prof. dr. doc. Gavril Istrate (*B. P. Hasdeu – lingvist și filolog*), cercetător principal Gabriela Drăgoi (*Un precursor: Alexandru Hijdeu*), cercetător Silvia Ciubotaru (*B.P. Hasdeu și cultura populară*), cercetător Florin Faifer (*Viziune dramatică în opera lui B.P. Hasdeu*). ■ Eleonora Cărcăleanu scrie despre *Relații culturale româno-italiene*: „În cadrul relațiilor culturale româno-italiene, ambasada italiană și Institutul italian de cultură din București au organizat, în câteva centre universitare din țara noastră, deschiderea unei interesante expoziții cu *Ilustrații la Divina Comedie* de Renato Guttuso”. ■ În *Cartea străină* Irina Burlui semnalează *E.M. Forster: O călătorie în India*: „Publicat la editura Univers, în traducerea nuanțată a Liliane Pamfil-Teodoreanu care a depășit cu succes dificultatea transpunerii în limba română a unei scriituri cu mari subtilități stilistice, romanul *O călătorie în India* oferă cititorului o lectură interesantă ce invită la meditații”. ■ Versuri semnează Dan Mutașcu (*Adolescentul Călinescu; Mărturisire (posibilă) a pictorului Ioan Andreescu; Carte de dragoste a lui Bryennios către Theofana*). □ În acest număr este prezentat *Cenaclul literar municipal „Calistrat Hogaș” – Piatra Neamț*; citim versuri semnate de Viorel Tudose (*Starea de mire*), Mihail Ivan Pietreanu (*Din vechim, mărturiile...*), Victor Stan (*Rod*), Ion Cărnău (*Roata olarului*), Adrian Alui Gheorghe (*Satul meu*), Nicolae Hogus (*Cântec de țară*), Carol Alexandru (*Domnie*).

● [„**Munca**”, nr. 8395] În *Însemnări de scriitor*, Ion Arieșanu scrie *Orașul dintre munți*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 344] Un alt articol apologetic în „stilul imnic”, al slăvirii, aparține aceluiași C. Vadim Tudor – transfigurând moartea... mamei lui Nicolae Ceaușescu: *Mama și patria* - „A plecat dintre noi cea care a dat viață, spre binele și fericirea națiunii noastre, omului care avea să devină un mare bărbat de stat al țării și al omenirii contemporane, Tovarășul Nicolae Ceaușescu.” ■ *Critica criticii în actualitate* de I. Lotreanu urmărește lectura „în diagonală”, superficială, a unor critici. „Critica «după ureche» este rezultatul tocmai al citirii grăbite, fără reveniri, fără meditație la sensurile unorori explicite, alteori implicate mai adânc în structurile operei. Literaturile își au criticii lor, ei sunt ca niște cariatide, depun mărturii cu privire la rezistență edificiului, luminează cu mintea lor câmpul plin de frumuseți al scrierilor... O carieră de critic nu trebuie să înceapă prin mercenariat... cea mai tristă postură a tânărului ce speră să intre în câmpul criticii e aceea de supporter al cutărui scriitor ce promitea un os de ros. Critica nu e un ping-pong între scriitori aflați într-o relativă stare belică (sau amicală), ci e un exercițiu spiritual cu deschide-

re mai ales către public. Cetățeanului comun îi e foarte greu să priceapă că recenzia *X* apărută în revista *Y* e consecința amicitiei (sau «șucărului») dintre scriitorul *A*, șef al revistei *M*, și scriitorul *B*, șef al revistei *N*.” □ Episodul 6 – și ultimul (sub semnătura lui C. Sorescu) din demolarea poeziei „lipsită de orice valoare” a lui Dan Deșliu, „deși aceasta s-a bucurat de elogi din partea criticii” . □ Mircea Constantinescu, o cronică la *Scrierile filosofice* ale lui H. Marcuse, Ed. Politică, 1977. □ Versuri de Viorica Nania și Radu Vaida. □ Ana-Maria Tupan comentează ultimul vol. de versuri al lui Dumitru Bălăeț, *Augustele iubiri*, Ed. Scrisul românesc. □ D. Mutașcu, încă o referire la Vasile Pârvan în rubrica *Repere: Despre patrie și eroism*. □ *Cronica de librărie* menționează volumul postum al Danielei Caurea, la Ed. Junimea: *Adalbert Ignotus*. ■ O cronică de E. Manu, la *Împăratul norilor*, „noua secvență din imensul dosar al procurorului Tică Dunărințu, personaj pretext la ciclul românesc prin care D.R. Popescu face o mult ramificată frescă a societății noastre contemporane” : „D.R. Popescu a impus în literatura de probleme o modalitate originală de dezbateri, riscând pe alocuri să piardă fascinația geometrică a prozei clasice, renunțând la alambicări și selecții, optând pentru surprinderea autenticității, captată nu din documente, ci din aluviuni de fapte și idei.”

9 iulie

● **[„România liberă”, nr. 10 173]** În articolul *O tradiție a gândirii critice românești: critica criticii*, Boris Buzilă reproduce dialogul purtat cu Al. Dima, autorul „recentului” volum *Tradițiile creatoare ale criticii noastre*. Accentuând raționalismul criticii românești, Al. Dima punctează că acest domeniu „trebuie să slujească exclusiv cauza creării unei literaturi majore sub raport ideatic și artistic, și că literatura așa are finalitățile sale, pe care le-am acceptat prin consens și care nu sunt numai estetice, ele integrându-se organic structurii generale a societății, cerințelor educative ale acesteia”.

● **[„Scânteia” nr. 10851]** Cronică literară este semnată de Cornel Regman și are ca subiect romanul *Orgolii* a lui Augustin Buzura, o analiză minuțioasă și la obiect a universului românesc pus în comparație cu alte romane ale aceluiași autor deja publicate, precum *Absenții* și *Fetele tăcerii*: „Prin *Orgolii*, Augustin Buzura se întoarce la un mediu predilect, acela al lumii medicale, evocat și în primul său roman, *Absenții*. Ambianța aceasta e resuscitată nu numai printr-o bogată galerie de reprezentanți ai profesiei: chirurghi, anatomici, igienisti, laboranți etc., dar și prin deprinderi verbale, mod de a gândi și diseca analitic, care, fiind oarecum specialitatea și chiar slăbiciunea autorului, se întâmplă să nu distoneze [...] Examenul analitic ia la Augustin Buzura o surprinzător de vechită turnura literaturizantă, într-o epocă în care discuțiile înfocate despre funcțiile limbajelor n-ar fi trebuit să-l lase neprevenit. În ansamblu, *Orgolii* reprezintă însă un pas înainte în procesul unei lente cristalizări care invită în genere la răbdare.”

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 8750]** Este publicată o secțiune amplă ce discută rolul avut de „critica criticii”, având în vedere că „Literaturii, și deopotrivă criticii, le revin importante misiuni în opera de educare a poporului, de continuă modelare și elevare a conștiinței sale sociale. Nu se poate concepe astăzi o literatură, o cultură ruptă de tradițiile poporului, de interesele și aspirațiile sale, de existența sa atât de bogat evocatoare în semnificații pe toate planurile.” În acest context, Platon Pardău scrie despre *Unisonul dialectic dintre cititor și critic – o iluzie?*: „A încerca să regândești o carte în afara înțelegerii nu numai a *scriiturii*, ci și a mecanismului existenței care transpare prin scriitură este un efort sortit eșecului și, oricum, nefolositor nici scriitorului, nici cititorului. Este plăcut să constăți că lecturi critice nu se mulțumesc să reproducă, în rezumat firește, subiectul cărții recenzate sau să-i găsească însușiri de ton, expresie, imaginație. Citesc cronici literare care vădesc nu numai cultura și talentul autorilor lor, ci înțelegerea și cunoașterea tipologiei umane, a problematicii omului recreat ca erou literar, a aspirațiilor și înfrângerilor sale.”

□ Laurențiu Ulici analizează relația dintre *Critica și tânărul scriitor*: „În biografia literară a scriitorului tânăr – fiindcă la el vreau să mă refer – critica joacă un rol poate mai important decât în aceea a scriitorului matur, cel puțin în privința relevării conștiinței de sine a tânărului scriitor, dacă nu și în aceea a accesului său spre conștiința cititorului.”

● **[„Luceafărul”, nr. 28]** Versuri de Eugen Jebeleanu, Mircea Micu, Radu Cârneli, Ion Iuga, Francis Majela, un grupaj din poezia americană, precum și proză de Gheorghe Truță. ■ Redacția semnează editorialul *Conștiința muncitorească*. ■ Nichita Stănescu este prezent cu textul *Să-i iubim pe visători*. ■ În *Cântarea României*, Ioan Alexandru realizează o descriere a festivalului în termeni elogioși: „Este o mare bucurie pentru noi toți cei care lucrăm în cuvânt în vederea buneiștiiri morale și spirituale a poporului român de a ne întâlni și în acest fel din patru în patru ani, în aceste olimpiade carpatice ale sufletului românesc. Pentru că nu altceva s-a întâmplat în Elada lui Pindar și Sofocle.” ■ În articolul *Camus, intermediarul*, din rubrica *Lecturi* Ileana Mălăncioiu povestește experiența lecturii operelor scrise de autorul francez. ■ În *Demistificarea centurionilor*, Mihai Coman reliefează prezența nodală a adepților mișcării legionare în romanele călinesciene: „*Bietul Ioanide* și *Scri-nul negru* cuprind, între alte filoane narative, și pe cel ce s-ar putea numi «romanul centurionilor», adică al aderenților Mișcării. Aceasta nu este însă prezentă întotdeauna ca fapt brut, ci ca realitate mediată, ca atitudine. Nu se impun istoria și evenimentul concret, ci dezbaterea ideologică, frământarea conștiințelor care sunt puse în fața unor decizii fundamentale.” ■ În *Cronica literară*, M. Ungheanu consideră că romanul lui Nicolae Breban, *Bunavestire*, este sufocat de al doilea fir narativ, profund ideologic: „Expresiv este în *Bunavestire* felul cum un roman veritabil, viabil poate fi sufocat, anulat de o a doua construcție romanescă artificioasă, tezigă care se dezvoltă parazită, acapara-

tor pe trupul celei dintâi.”; „Din păcate, naufragiul nu este numai ideologic, el compromițând și ceea ce ar fi putut fi, literar vorbind, rezistent în această carte. Romanul *Bunavestire* nu este și o bunăvestire pentru talentul și orientarea literaturii lui Nicolae Breban.” ■ În *Cartea de debut*, Al. Piru se oprește asupra studiului *Masca Principelui* (Dacia, 1977), de A. I. Brumaru, despre *Principiele* lui Eugen Barbu. Lucrarea păcătuiește printr-un „ton prezumțios bombastic”. ■ În *Viața cărților*, Dorin Tudoran percepe placheta lui Ion Pop, *Gramatică târzie* (Dacia, 1977), drept o reflecție afectuoasă asupra propriei lirici: „*Gramatică târzie* este un rechizitoriu amar-lucid, pe care un poet, excedat de problematizarea condiției poeziei, și-l intentează, fiindcă regimul de existență al propriei sale poezii nu se poate sustrage lucidității. Ceea ce nu lasă acest proces să alunece într-un scepticism agresiv, este și filonul lui sentimental.” ■ Paul Dugneanu plasează romanul Mariei-Luiza Cristescu, *Tutun de Macedonia* (Cartea Românească, 1977) la granița dintre narațiunea analitică și cea evocatoare: „Ultimul roman al Mariei-Luiza Cristescu se situează la interferența dintre proza analitică și cea de evocare. Ceea ce în romanul clasic s-ar numi subiect sau fabula narațiunii, adică un eveniment urmărit gradat până la ultimele consecințe, este tratat într-o manieră discursivă a alternanței prezent-trecut.” ■ Dan Cristea prezintă volumul de publicistică *Reflexii* (Dacia, 1977) de Andrei Mureșanu, apărut sub îngrijirea Liviei Grămadă. ■ În secțiunea *Colocviile „Lucașărului”* este abordat subiectul reprezentării omului muncii în literatură. La întrebarea „Oamenii muncii sunt o prezență constantă în operele dv. Ce puteți spune despre această prezență în literatura română a ultimilor ani?” Ion Lăncrănjan răspunde prin trasarea unor principii de reprezentare a muncitorului: „Accentul trebuie să cadă pe gând și pe gândire, pe felul de a fi al muncitorului și al țaranului, pe filozofia care i-a călăuzit și îi călăuzește în viață. A căror prezență în literatură poate fi și indirectă, poate exista ca termen de raportare conflictuală – depinde de specificul fiecărei lucrări literare, de înclinațiile autorului și de cunoaștere, de bagajul cu care a venit și de acasă, sau pe care și l-a format «pe drum», prin cercetare. E de dorit, desigur, ca într-o literatură, mai ales într-o literatură cum este a noastră, angajată, partinică, să existe, ca eroi, câți mai mulți muncitori și țărani. Nu cred însă că trebuie să transformăm aceasta dorință în normă rigidă, în dogmă. Nu trebuie să facem «statistică literară», întocmindu-le eroilor «fișe de cadre»; în funcție de «originea socială»; cum li se întocmeau oamenilor într-o vreme, în viață, nu în critica literară.” ■ Întrebat dacă omul muncii este o temă „fierbinte, de anvergură istorică, pentru un scriitor tânăr”, Nicolae Mateescu răspunde: „Literatura nu se poate mulțumi să afirme că oamenii muncii făuresc istoria, ci trebuie să o și dovedească; a face să se simtă în fapte obișnuite vuietul istoriei, nu e la îndemâna oricui.” De asemenea acesta consideră că sinceritatea este singura condiție a expresivității: „Cred că sinceritatea trăirii este singura condiție a expresivității. De la discriminare încep nedreptățile și dintre ele, cea mai gravă pen-

tru un scriitor, este aceea de a lua condiția intelectuală drept singura garanție a adevărului.” ■ Franz Storch consideră că eroul muncitor a devenit un concept prea limitat pentru a explica realitatea complexă a transformărilor cunoscute de oamenii muncii: „Eroul muncitor așa cum a fost el definit altădată se dovedește a fi un concept prea îngust pentru personajul-erou de astăzi, întrucât ultimul deceniu nu a schimbat doar peisajul exterior ci și pe cel interior al muncitorului, cu felul său de a fi, de a gândi, de a discerne, de a judeca, de a reacționa – lucru arhicunoscut, pentru că e prezent în viața cotidiană, dar nu în aceeași măsură și-n literatură, și mă refer îndeosebi la cea germană din țara noastră.” Acesta consideră că rolul criticii a fost benefic în cazul acestei teme literare: „Critica, după părerea mea, a făcut foarte bine când s-a legat (și se leagă) de anumite simplificări în concepția și practica literară, întrucât, într-un asemenea domeniu, pe cât de complex pe atât de gingaș, simplificarea devine ușor schematizare, iar aceasta anularea oricărui mesaj, fie el chiar cel mai bine intenționat.” ■ Întrebat dacă literatura română contemporană „ține pasul” cu schimbările din viața oamenilor muncii, Iulian Neacșu subliniază numărul încă mic de romane care tratează acest subiect, precum și stângăcia unora dintre ele: „Cred că romanele de inspirație muncitorească sunt încă puține, iar, dintr-acestea, doar câteva par mai bune decât celelalte. Explicații ar fi destule și nu lipsa de atracție a uzine poate fi una dintre ele. O anume garanție a succesului la editură și la o parte din critică, cât și un șablon imperfect al temei a creat, în urmă cu ani, rețineri ale autorilor și ca urmare au apărut cărți în care eroii – muncitorii – se mișcau stângaci într-un decor – uzina – care ar fi trebuit să le fie familiar. Muncitorii «creați» semănau prea puțin cu modelele folosite de autori, fiind mai mult expresia gratuității cu care își imaginau aceștia că ar fi. Dialogurile pe care erau puși să le susțină ei între ei erau uscate, lozincarde, conflictele artificiale, iar portretele idealizate. Însăși uzina apărea idilic, ca o pajiște între florile căreia autorul plasa întâmplător două trei noțiuni simple legate de un flux tehnologic...” ■ În *Fragmente critice*, Eugen Simion analizează lirica lui Geo Dumitrescu: „și-a format, încă de la început, un stil și stilul său poetic s-a impus. Este stilul unei generații și stilul unei personalități care refuză să se clasicizeze, să se ia – cum se spune – în serios, făcând opoziție literaturii din interiorul literaturii. Prin acest continuu exercițiu al contestației, stilul ca și omul refuză să îmbătrânească. Cu aerele lui băiețești și cu ironia pătrunzătoare, Geo Dumitrescu este unul dintre poeții cei mai importanți de azi.” ■ În *Doi poeți*, George Alboiu discută caracteristicile poeziei lui Marin Sorescu și Ion Mircea. În privința celui dintâi afirmă: „Limba din poemele lui Marin Sorescu (*Descântoteca*, Scrisul românesc, 1976) este una profund democratică. Întreaga poezie modernă știe să-și apropie «stilul vulgar» și – ca o politică a secolului XX – să-l includă în cultură. Așa se explică marea popularitate a lui Sorescu. Starea poetică preferată este una glumeață, pusă pe zâmbet și îngăduință, lucrurile mari sunt luate în râs, cele mici sunt luate în serios –

sensibilitatea este una a bunului simț colectiv, fără exagerări individualiste. O demitizare continuă este poezia lui, o chemare către natural și naturalețe, ea presupune un cititor apropiat.” Ion Mircea este, în viziunea sa, un scriitor ermetic: „Un poet subtil, cultivând îndeobște un ermetism filologic este Ion Mircea. El vine în poezie după experiența deceniului șapte (deceniu care aduce o nouă substanță) cu ochii ațintiți asupra formei. Grija exagerată pentru regie nu reușește să ascundă o sterilitate orgolioasă. Deși amintește condiția autenticității...” ■ Marin Mincu prezintă colaborarea dintre Dim. Păcurariu și criticul francez Claude Pichoise, *O carte și șapte personaje*: „Cunoscători ai aceleiași epoci pentru fiecare literatură în parte, cei doi specialiști s-au confruntat reciproc, realizând în comun o lucrare foarte vie prin deschiderea ei către problemele cele mai acute ale literaturii române.” ■ În *Un mare poet*, Aurel-Dragoș Munteanu abordează lirica lui Léopold Sédar Senghor, tradusă în limba română de Radu Cârneli.

10 iulie

● [„Scânteia“ nr. 10852] La rubrica „probleme actuale ale creației literar-artistice”, Titus Popovici exprimă câteva opinii despre genul comic în articolul *Puterea clișeeilor*, punând în discuție „vocația satirică a poporului roman”: „sar părea că avem totul: o vocație certă, o tradiție remarcabilă, o dorință, o sete de comedie care, spre, nu mai trebuie demonstrată, îndemnuri repetate din partea conducerii de partid de-a da un nou conținut vechiului adagiu clasic, «rîdendo castigat mores»... Și cu toate acestea...” În ton cu ideea responsabilității sociale față de țară și popor, față de educația tinerilor și de sarcinile editorilor de carte, Aurel Martin scrie articolul cu titlul grăitor prin el însuși *Să încredințăm tiparului creații reprezentative pentru gândirea și sensibilitatea contemporană*, iar Valeriu Râpeanu abordează angajamentul politic al editorilor în articolul *Din perspectiva unei înalte angajări politice*.

14 iulie

● [„Scânteia tineretului”, nr. 8754] Victor Atanasiu face cronica cărții lui Augustin Buzura, *Orgolii*, „un roman foarte bun, latura unei severe proze de observație și satirice” (publicat în 1977 la editura Dacia): „Prozatorul aruncă o privire dură, dar obiectivă, lipsită de defectele îngroșării, asupra unor oameni care caută a suplini incapacitatea profesională prin capacitatea de a înjgheba comploturi. Toți amintesc de fauna bizară și ridicolă a intelectualilor din romanul călinescian: Hagianus, Suflețel etc.”

● [„Flacăra”, nr. 28] D. Sterescu publică poezia *Albastru muncitor*. □ În *Omul nou*, Ion Dodu Bălan scrie *Ca om în carne și oase*. □ Este publicată o casetă intitulată *Vă propunem un nume*, cu o notă bio-bibliografică și o serie de poezii de Dumitru Pricop. □ Adi Cusin, în *Arc peste timp*, prezintă o culegere de proză și poezie realizată de U.G.S.R. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic*

și baroc(XXXIV) Octavian Paler publică *Van Gogh. Cei care sunt de partea grâului*. ■ George Arion, în *Cronica literară*, prezintă monografia *Nicolae Labiș* de Lucian Raicu: „Cartea despre Nicolae Labiș a lui Lucian Raicu, unul dintre criticii de azi cu o puternică personalitate, are o desfășurare imprevizibilă. Cu această lucrare criticul contrazice imaginea consacrată a volumelor închinată unor autori, în care totul e compartimentat minuțios, jalonat cu grijă, chibzuit ca un ceremonial, astfel încât cititorul să poată afla cu ușurință care sunt capitolele referitoare la biografie și care sunt cele despre operă. Lucian Raicu, poate și datorită situației speciale în care se găsește, aceea de a-l fi cunoscut îndeaproape pe Labiș, a adoptat o altă manieră, originală în orice caz în critica noastră literară. În textul său amintirile personale sau ale altora se amestecă dezinvolt cu analiza literară a poeziilor, cu scrutarea ecranului epocii respective, cu considerații asupra metodelor criticii literare. Ceea ce nu duce în nici un caz la un amalgam, la un hățiș din care cititorul să nu se mai poată descurca și să abandoneze descurajat lectura. Aparenta impresie de dezordine a cărții se datorează tocmai ineditului construcției pe care o propune Lucian Raicu, construcție care la o examinare mai atentă se observă că are rigoare, că e ridicată potrivit unui plan bine stabilit dinainte”. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Un eveniment cultural*, respectiv apariția traducerii din limba rusă a volumului lui Dimitrie Cantemir, *Sistemul sau întocmirea religiei muhammedane*, „traducere, studiu introductiv și comentarii de Virgil Câdea, Editura Minerva, București, 1977, colecția Scriitori români”. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu publică eseu *Argumentele la literatură*. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Nicolae Dan Frunteletă. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (6)*. □ Cu titlul *Cenacul Flacăra al Tineretului Revoluționar în taberele și pe șantierele tineretului*, Ion Predoșanu publică *Cronica (273, 274, 275, 276, 277)*. □ În *Racul*, Nicolae Dragoș publică poezia *Farul abandonat*, iar Ion Băieșu dialogul *Fotbal magnetic*.

● [„**Orizont**”, nr. 28] Numărul este dedicat condeierilor țărani din Banat și literaturii acestora. Articolele cuprind titluri ca: *Despre literatura țărănească din Banat* (Nicolae Țirioi), *Gazetele țăranilor bănățeni* (Gheorghe Jurma), *Scriitorii țărani și folclorul* (Ion Crișan), *Despre condiția autorului țăran* (Ioan Iuliu Popa). Nu puteau să lipsească și interviuri cu condeierii țărani „care nu prea au școală și scriu de la sine, cum le vine”. Ultima pagină cuprinde chiar și o fișă de dicționar *Scriitori țărani bănățeni*, realizată de P.V.

● [„**România literară**”, nr. 28] Se deschide cu editorialul redacțional *Orizont luminos*, text prilejuit de Congresul consiliilor oamenilor muncii. □ Și Petre Ghelmez scrie tot despre *Înaltul forum al conștiinței muncitorești*. ■ Fănuș Neagu publică o tabletă *Ca un viscol roșu*. ■ Odată cu acest număr, apare o nouă rubrică, *Dezbaterile „României literare”*, care se va statornici până la finele anului. Prima temă propusă, *Probleme ale criticii noastre*, este

discutată de către Ion Vlad, G. Dimisianu și Emil Manu. □ Ion Vlad definește *Regimul criticii*: „Spiritul criticii presupune, așadar, rigoare (spirit științific) și viziune (disciplina gândirii filosofice). Așa se explică de ce precursorul real al criticii moderne românești, C. Dobrogeanu-Gherea, observa nivelul și șansele «instrumentelor cercetărilor critice moderne», considerându-le încă imperfecte, ceea ce nu înseamnă decât tot încredere în destinul unei investigații autentice a creației literare, cercetare orientată filosofic și controlată de interacțiunea unor factori multipli pe care critica de azi îi are în vedere în spațiul unei dezvoltări interdisciplinare. E vorba de o conexiune metodologică și de coerența unei cercetări proiectate pe fondul unei gândiri ce prezidează ferm lucrarea criticului marxist din România de azi”. □ G. Dimisianu pledează pentru *Imperativul obiectivității*: „Pentru o critică literară care se revendică, sub raportul fundamentării filosofice, de la materialismul dialectic și istoric, spiritul obiectiv ne apare ca o dimensiune structurală. O astfel de critică va vedea în literatură, în faptul de artă în genere, o răsfrângere de un fel special a lumii reale și va fi interesată să observe nenumăratele interacțiuni dintre cele două câmpuri; să observe și să cântărească, printre altele, măsura în care ficțiunile artei se nutresc, într-adevăr, din ceea ce G. Lukács numea «substanța obiectivă a realității însăși», unul din criteriile de prim ordin convocat în acțiunea valorizatoare. [...] Primul prag al obiectivității în critica literară, prima cerință fără de a cărei împlinire nu se poate vorbi de o autentică funcționare a spiritului critic, desigur că este aceea de a da judecăți drepte, nepărtinitoare, libere de influența contextului în care se produc, ținând seama de realitățile operei și nu de persoana civilă a autorului. Prin forța lucrurilor, criticul nu mișcă însă numai printre cărți. Dincolo de ceea ce înțelege sau nu într-o operă, dincolo de ascuțimea gustului și de sugestiile pe care i le oferă cultura asumată, dincolo de talentul exprimărilor pregnante, dincolo de toate acestea el e adus în situația de a reacționa și față de un număr de aspecte, să zicem, conjuncturale: cutare scriere răspunde unei anume oportunități, cutare autor se bucură de un mare prestigiu social sau deține pârghii administrative prin care poate influența, în bine sau în rău, situația aceluia care se pronunță despre lucrările sale. Intervin și alte elemente: afinitățile de structură spirituală, simpatia sau antipatia, dispozițiile de umoare ș.a.m.d., toate acestea și încă destule altele constituindu-se în factori de eroziune pentru ceea ce am numit obiectivitatea criticului. Cum se vede, primejdiile sunt și în afara și înlăuntrul său, și este nevoie de autentică forță morală, de spirit de jertfă, cum ar fi spus Lovinescu, pentru a construi o veritabilă carieră de critic. Vom repeta de aceea că vocația unui critic e întreținută de moralitatea sa și a uita acest lucru echivalează până la urmă cu un act de sinucidere profesională”. □ Cu o formulă care poate părea ușor tautologică, Emil Manu definește *Spiritul critic al criticii*. ■ Radu Popescu îl omagiază pe autorul *Florilor de mucigai*, la 10 ani de la moarte, în articolul *Tudor Arghezi și noi*: „Astăzi chiar, 14 iulie, se împlinesc zece ani de la moarte lui Tudor Arghezi. Erau,

ca și acum, zile cu cer senin și cu soare torid, de vară bucureșteană, de vară a bărăganului românesc, și noi toți, – copleșiți de această dispariție monumentală, după o prezență care agitase toată viața intelectuală a țării și îmbogățise, generos și zi cu zi, literatura noastră timp de vreo șase decenii lăsându-ne moștenitori bogați și răspunzători ai unei opere enorme, fecunde, geniale – eram adânc îngândurați. Arghezi murea într-un moment de primenire a atmosferei, a vieții noastre literare, de înfîrșire a unui nou avânt al creației, și absența lui de la tutelă și exemplu părea să lase dintr-odată greutatea tuturor obligațiilor, a tuturor răspunderilor, pe umeri mai slabi. [...] Arghezi a definit și definitivat un nou statut al poeziei, al literaturii – și, prin acestea, al artei, al culturii, în general – pentru întreaga epocă modernă a istoriei noastre, pentru stadiile superioare ale civilizației românești, deschisă spre viitor. Arghezi decreteează, de fapt consfințește, o situație a evoluției spirituale, dar și istorice a neamului, în care poezia este substanță componentă și forță creatoare fundamentală, indispensabilă tuturor celorlalte, și de nedespărțit de acestea, fără grav risc de tulburare a întregului proces de viață națională, de progres istoric. La stadiul de atunci – și, repet, la cele de viitor – al conștiinței naționale și al manifestării acesteia în acte și structuri de civilizație și cultură poezia are funcție formativă, are rol genetic. Fără prezența, fără aportul ei, chipul neamului e schilod, creația lui e incompletă, ciuntită, ratată. Ca atare, funcția poetică, egală în importanță cu cea economică, școlară, religioasă, ostășească, politică, trebuie să primească rangul de demnitate ce i se cuvine. Munca poetică impune respectul pe care-l impunea munca plugarului, a muncitorului industrial, a omului de știință, a omului politic. Neputând, în trecut, fi instituționalizată, în nici un chip, fiind mereu necunoscută, nu rareori disprețuită, adeseori persecutată, neavând grade, ierarhii, demnități, semne și podoabe de recunoaștere publică, poezia putea fi, în schimb, înnobilită. Arghezi îi dă titlurile de noblete. Poezia e o «treaptă», un «hrisov» care rămâne urmașilor, din tată în fiu, ca o răzeșie. Tomul solemn al faimosului poem nu izvorăște numai din spiritul testamentar, ci și din acela, voievodal, al ceremoniilor de înnobilare. [...] După zece ani de la moartea lui Tudor Arghezi, aceste idei privitoare la funcția fundamentală a poeziei, a literaturii, a tuturor artelor, la rangul și demnitatea scriitorului, la libertatea și răspunderile acestuia, idei cărora el le-a fost cel mai temerar și mai genial crainic, sunt de o actualitate acută. Trăim ani, și trăim zile, în care asumarea lor e la ordinea de zi a tuturor conștiințelor scriitoricești, pentru că «treapta» noastră istorică o vrea, pentru că civilizația și societatea noastră o vor, pentru că regimul nostru ne-o cere». ■ În tableta sa, Geo Bogza prinde un *Mărțișor*. ■ Nicolae Manolescu analizează două cărți *Sadoveniene*. Prima reprezintă o ediție de corespondență a autorului *Baltagului*: „«Am obiceiul să distrug scrisorile, ciornele și notele, ca să nu fie bătaie de cap mai târziu pentru oamenii curioși...» declara M. Sadoveanu în 1937, într-o *Mărturisire* din «Adevărul». Și totuși: regretatul Savin Bratu și Constantin Mîtru au descoperit

în arhiva familiei și în alte părți 81 de scrisori, datând din anii 1898-1904, așadar, din epoca premergătoare debutului editorial al scriitorului, și le-au publicat sub titlul *Corespondența debutului, 1898-1904* (pe copertă apare din greșeală 1894-1904). Toate scrisorile sunt inedite. Savin Bratu a comunicat fragmente din ele în monografia sa de acum un deceniu și jumătate și într-un articol încă și mai vechi din «Gazeta literară». Marea majoritate – 71 – au ca destinatar pe Enric Furtună, coleg la Liceul Național din Iași, și prieten de-o viață al lui M. Sadoveanu, scriitor el însuși. Restul sunt adresate lui H. Coșoi (7) și Panait Mușoiu (3). Editorii strecoară într-o notă și o scrisoare către Șt.O. Iosif. De altfel, prefața și mai ales notele sunt excepțional de bogate. Nimic – nici un nume, nici un amănunt de biografie ori de viață literară – nu rămâne neexplicat. Pentru viitorul biograf al lui Sadoveanu ediția va fi un îndreptar indispensabil. [...] Fără a conține nimic senzațional care, cu alte cuvinte, să nu fi rezultat din documentele anterioare sau din operă, scrisorile acestea rămân totuși un document de primă mână, clarificând numeroase aspecte și eliminând destule dubii. Sub raport strict estetic, le lipsește valoarea altor «epistolarium»-uri din literatura noastră: hotărât lucru, Sadoveanu n-avea vocația acestui gen. L-a cultivat și relativ puțin. În adolescență îi scria lui Enric Furtună cu plăcere și vervă. Cu vârsta, interesul scade, stilul devine telegrafic și neglijent. Nu știu ce alte scrisori de la Sadoveanu există, dar bănuiesc că puțin interesează literatura. Poate să fie o prejudecată: însă mi-l imaginez pe prozator prea absorbit în miile de pagini ale romanelor și povestirilor ca să mai aibă timp pentru corespondență”. □ Cea de-a doua carte discutată, fugitiv, de cronicar este a doua ediție din antologia lui Fănuș Băileșteanu, *M. Sadoveanu, interpretat de...*, care „conține câteva lucruri în plus față de prima: un articol al lui Vianu din 1944 (*Patru decenii de la publicarea primei opere a d-lui Sadoveanu*), unul de Zoe Dumitrescu-Buşulenga intitulat *Modalități ale fantasticului* și analiza lui M. Ungheanu la *Noaptea de Sânziene*. A fost schimbată alegerea la Const. Ciopraga, preferându-se unui fragment din vechea monografie unul din *Personalitatea literaturii române*. Introducerile la criticii antologați au fost revăzute, bibliografia și tabelul cronologic aduse la zi. Îmi îngădui o observație personală: textul pe care Fănuș Băileșteanu mi-l reproduce (ca și în prima ediție) a fost substanțial refăcut în *Utopia cărții* (dacă nu schimbat în esență) și trebuia luat de acolo. [...] Ediția a doua (întâia fiind epuizată) e binevenită. Ar fi necesară retipărirea și aducerea la zi și a altor volume din «Biblioteca critică»”. ■ Mircea Iorgulescu „ascultă” cum *Vorbește poetul*: „Se regăsesc, în *Poema patriei*, trăsăturile caracteristice poeziei lui Gheorghe Tomozei, care ține de o tradiție fixată încă de Văcărești și Costache Conachi; o desfătare a intelectului și a imaginației, o conștiință vie a ceremonialului poetic, o noblețe subtilă a rostirii. Este o lirică senină, echilibrată, «arcadică», născută din emoțiile spiritului. Totul este privit ca fapt de artă, existența însăși este o experiență estetică și se desfășoară într-un stil definit cu precizie. Nedesăvârșirea, haoticul,

inexpresivitatea sunt nu atât respinse, cât necunoscute: asemenea poeți trăiesc în lumea solară a artei, ei au voluptatea creației, însuflețind abstracțiunile, transfigurând convențiile, prefăcând ideile, prin sentiment și fantezie, în reprezentări sugestive”. ■ În sectorul *Confruntărilor*, intră Alex. Ștefănescu cu un articol despre *Proza mediului muncitoresc*. Criticul constată, de la început, „o recrudescență a interesului scriitorilor față de mediul muncitoresc”: „apariția în vremea din urmă a mai multor cărți – în majoritate romane – înscrise în zona tematică pe care o discutăm și propunând, fiecare, o viziune distinctă nu trebuie ignorată. Diversitatea lor, în special, trebuie scoasă în evidență și susținută ca orientare. S-au publicat, de pildă, de curând, trei asemenea cărți – *Roșu pe alb* de Nicolae Țic, *Crisalide* de Marius Tupan și *Cer cuvântul* de Dragomir Horomnea – care, în afară de categoria socială prinsă în obiectiv, n-au nimic comun și care, tocmai de aceea, constituie încă o confirmare a presupunerii critice că există, practic, infinite posibilități de a investiga una și aceeași realitate. *Roșu pe alb* este un dens roman documentar, în care autorul reconstituie viața minerilor de la Lupeni în preajma grevei din 1929, cu minuția, seriozitatea și siguranța cu care minerii înșiși urmăresc, în adâncul pământului, filonul de cărbune. [...] Dragomir Horomnea, aflat la prima sa carte, recurge la o formulă epică dintre cele mai ingenioase: de la începutul până la sfârșitul romanului asistăm la desfășurarea unei furtunoase ședințe de partid. Această adevărată performanță în menținerea unității de loc și de timp este pusă în valoare, prin contrast, și de tendința permanentă, irepresibilă, a personajelor de a face incursiuni în trecut pentru a-și justifica sau clarifica opiniile. [...] O originală perspectivă în reprezentarea vieții pe șantier adoptă Marius Tupan. Este o perspectivă lirico-fantezistă datorată identificării scriitorului cu un ingenuu personaj-martor care, venind pe șantier după ce abia s-a desprins din lumea cărților și visurilor de adolescent, privește totul cu o mare atenție, de explorator, dar și cu predispoziția de a se lăsa mereu în voia imaginației. [...] Prin asemenea cărți, proza de actualitate își impune, împotriva oricăror prejudecăți, libertatea de a recurge la o gamă foarte întinsă de mijloace artistice”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu analizează în continuare volumul de *Pagini vechi despre Eminescu*, în *Glose eminesciene (II)*. ■ *Expresii și impresii* exprimă Laurențiu Ulici, la *Prima verba*, despre poeziile cuprinse în *Ulisce, alte întâmplări* de Ion V. Strătescu și *Prozopoeme* de Dumitru Ozunu. ■ În cadrul rubricii *Scriitorii și țara*, Traian Coșovei desfășoară reportajul *Dobrogea de aur*. ■ În urma unei călătorii în America de Nord, Alexandru Niculescu împărtășește câteva secvențe legate de *Limba și cultura românească în Mexic (I)*: „Ascultându-i la Universitate vorbind românește și recitând *Și dacă ramuri bat în geam* de Eminescu, nu știm de ce ne simțim, omenește, aproape de ei și zâmbetul lor îndatoritor *para servirla, Señor*, și ne desprindem astfel, din admirația marilor artere și a viguroaselor *building*-uri înluminate ale acestei gigantice Ciudad de Mexico”. ■ Tot o însemnare culturală de călătorie semnează și Cristian Unteanu,

Cu prilejul Zilei Naționale a Franței, *Un factor de cultură: cartea*. ■ Poezia din acest număr este reprezentată prin creațiile lui Mircea Micu, Eugen Evu, Mariana Costescu și Dan Rotaru. ■ În încheiere, N. Carandino publică un dialog de *La Athena, cu președintele Academiei Elene, Petros Haris*.

• [„**Tribuna**”, nr. 28] Conține versuri de Miron Scorobete, Radu Cosașu, Traian Tal (debut), Doina Cetea, Petru Romoșan, proză de Corneliu Rădulescu și Gabriel García Márquez (*Povestea unui naufragiat*, trad. Ștefan Damian), precum și un grupaj liric de Giri Tikku, tradus de Maria Teodor și prezentat de Sever Trifu. ■ Marcel Constantin Runcanu semnează articolul *Viață și literatură*: „În literatură curajul se călește la fel de greu ca lama unei spade și, tot ca ea, el trebuie să slujească doar la apărarea cauzelor drepte, să nu fie suscitată fără motiv și nici să nu fie abolită înainte de victorie. Se spune că, pentru om, a trăi înseamnă deja un barem de curaj. Pentru a scrie, pentru a re-trăi prin operă, spre a o face onest, respectând buna tradiție și căutând noul cu adevărat folositor, e nevoie de cel puțin dublul amintitului barem”. ■ În *Inscripții la o carte despre istorie*, Ion Vlad explorează romanul lui Paul Anghel, *Scrisoare de la Rahova* (Cartea Românească, 1977). ■ Sunt anunțați câștigătorii Concursului de poezie pentru volume de debut organizat de editura Dacia. Din juriu au făcut parte Al. Căprariu, președinte, D.R. Popescu, Constantin Cubleşan, Ion Pop, Horia Bădescu, Vasile Igna și Adrian Popescu. Plachetele premiate au fost *Ochii lui Homer* de Petru Romoșan și *Legea conservării adolescenței* de Virgil Mihai. ■ În *Alte lecturi și zile (XIV)*, Mircea Zaciuc se oprește asupra operei poetice a lui Octavian Goga. ■ Vasile Sălăjan semnează textul *Realitatea personajului*, în care subliniază rolul romanului de a surprinde, prin personajele sale, efortul de clădire a omului nou de către societatea socialistă: „E meritul și datoria literaturii, al prozei în special, de a surprinde acest uriaș efort de perfecționare umană, de umanizare adică; de a-l relua la scara realității operei, de a-l transfera în biografia destinului cu care operează”. ■ În *Text și pre-text*, Norman Manea sondează volumul de versuri publicat de Florin Mugur, *Cartea Numelor* (Cartea Românească): „...o interpretare originală, de real interes, a basmului și personajului de basm, dar, în același timp și mai ales, o abia mascată, tulburătoare meditație asupra propriului univers poetic”. ■ Constantin Cubleşan se oprește asupra romanului *Câmpul cu maci* (Dacia, 1977), de Nicolae Calomfirescu: „...dovedește o matură siguranță în construcția epică, în modul de a conduce un fir narativ cu implicații complexe în planuri secundare ori adiacente”.

15 iulie

• [Contemporanul, nr. 28] Alexandru Balaci meditează la *Finalitatea socială a literaturii și criticii*: „Opera de artă nu este un rece simbol sau o abstractă alegorie, ci o creație, o lume reală și vie, un proces complex de explorare a realității prin meditație profundă, de transfigurare sub semnul frumuseții,

prin capacitatea creatoare a aceluia care este înzestrat, prin experiență și talent, apt să acorde ideilor în mers, substanța nemuritoare a valorii spirituale”. ■ În cadrul rubricii *Jurnal de lector*, Dumitru Micu identifică niște *Glasure poetice*. □ Vasile Nicolescu: *Lumea diafană*: „Autorul... pictează (de abia atingând pânza) cu un penel subțire, muiat în azur. Spațiul său ideal, schițat în piesa titulară, e un țărm mioritic în care «E diafană trenea primăverii/ Când mielul alb împrăștie lumini»”. □ „Înclinat încă de la debut (*Poarta cetății*, 1966), spre interiorizare și meditație, Gheorghe Pituț cultivă, în noul său volum, *Stele fixe*, reflexivitatea pe scară largă, împingând-o chiar, și nu o singură dată, «mai peste marginile iertate», cum ar zice Titu Maiorescu”. □ „*Dați ordin să înflorească magnolia*, volumul lui Dan Verona, e o carte cu mesaj explicit, enunțat în titlu. Magnolia simbolizează, desigur, autenticul, viul, și înflorirea ei echivalează cu negația reificării. Cu negația reificării pe care poetul o denunță într-un chip ce amintește puțin de Marin Sorescu, dar cu mijloace sensibil deosebite de ale poetului *Tineretii lui Don Quijote*”.

● [„**Cronica**”, nr. 28] Sub semnătura Cronica apare editorialul *Producători și proprietari*: „Primul Congres al consiliilor oamenilor muncii din întreprinderile industriale, de construcții, transporturi și centrale industriale a dat cea mai amplă și mai elocventă expresie structurii social-economice și politice a statului nostru astăzi, când ne aflăm în cel de al doilea an al cincinalului revoluției tehnico-științifice. Acesta are, după cum se știe, o capitală importanță în dezvoltarea societății românești pe drumul făuririi socialismului multilateral dezvoltat și al înaintării spre comunism”. ■ În *Jurnal Const. Ciopraga publică Într-un muzeu de artă*, organizat în casa Alecsandri. ■ Florin Faifer scrie despre *Timp și spațiu în dramaturgia actuală*: „În problematica dramaturgiei noastre, în care devenirea și opțiunea sunt teme cardinale, noțiuni ca spațiul și timpul nu aparțin decât arareori unui univers abstract. Dacă participă la vreun «colocvii» mai filozofic, acestea o fac numai după ce s-au încărcat de felurile semnificații, politice îndeosebi. Durata, permanența... Sunt dimensiunile existenței istorice ale unui neam în a cărei conștiință spațiul și timpul n-au prea avut cum fi obiect de contemplare filozofică, ci au însemnat dintotdeauna problemele vitale ale unei experiențe seculare deloc străină de marile restriști. Dacă, așa cum spun vechile legende, peste plaiurile acestea străjuite de munți și râuri s-a revărsat belșug de daruri ca dintr-un corn al abundenței, tributul a fost în schimb o povară apăsătoare, căci poftele unor puteri prădalnice nu se astâmără de la sine”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Mircea Filip prezintă *Iarba pierdută* de Dan Claudiu Tănăsescu: „Dan Claudiu Tănăsescu «și-a scris viața» dintr-un impuls specific oamenilor înzestrați cu harul povestirii și gustul pentru întâmplarea cu tâlc, ceea ce face posibilă, în cazul lui, o carieră de prozator”. □ Traian N. Gheorghiu semnalează *Poveste cu doi necunoscuți: Dostoevski și Tolstoi* de Ion Ianoși: „Cartea este de la început la sfârșit un eseu scris clar, vioi, interesant, documentat, adesea subtil și chiar profund”. □ Ion

Alexandru Anghelescu recenzează *Alte poezii* de Mircea Ivănescu: „E o poezie de concretețe, vorbind răspicat fără nici o notă discursivă, acest volum marcând un moment notabil în lirica noastră tânără”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Răspunderea editorului*: „În ziarul «Scânteia» (19 iulie 1977, pag. 4), criticii Aurel Martin, directorul Editurii Minerva, și Valeriu Râpeanu, directorul Editurii Eminescu, iau în discuție, bazându-se pe o temeinică și îndelungată experiență de editori, problemele care se ridică azi după Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 28-29 iunie 1977, în fața tuturor factorilor care contribuie efectiv la apariția și difuzarea cărților, a acestor creații care sunt reprezentative pentru gândirea și sensibilitatea contemporană. Noul context creat, m acordarea unei depline libertăți în a selecta și a tipări, reclamă o răspundere a celor ce decid, în special, a editurii”. □ *Sadoveniana*: „Fănuș Băileșteanu publică în colecția «Biblioteca critică» ediția a doua, revizuită și adăugită a antologiei *Mihail Sadoveanu interpretat de...* (Editura Eminescu, Buc., 1977). Îngrijitorul noii ediții introduce de data aceasta câteva texte omise din prima ediție (G. Bogdan-Duică, Tudor Vianu); întocmește o mai extinsă bibliografie din care mai lipsesc totuși foarte multe nume și titluri”. □ *Referințe critice*, N. Irimescu: „În continuarea lucrărilor bibliografice atât de necesare informării moderne, Biblioteca centrală universitară din Cluj-Napoca a alcătuit și – recent – a pus la îndemâna cercetătorilor, în două ample volume litografiate, un indice al referințelor critice de istorie și critică literară cuprinse în periodicele din țară (circa 55 de titluri) pe anul 1973 (583 pagini) și, respectiv, 1974 (512 pagini). Lucrarea este întocmită în cadrul serviciului de bibliografie și informare a Bibliotecii centrale din Cluj-Napoca de un colectiv format din Cornelia Vaida, Ida Went, Monica Gădăleanu și Ana Mișu”. ■ Al. Zub marchează *Societatea „Mihai Eminescu” la a zecea aniversare*, societate din Freiburg: „Înființată în 1967, din inițiativa profesorului Paul Miron, în cadrul Universității din Freiburg, cu scopul de a promova, pe tărâm cultural, relații româno-vest-germane, ea a înfăptuit deja o operă care îi asigură un loc de seamă în istoria acestor relații”. ■ Versuri semnează Elisabeta Vartic (*Întruchipare*), Ion Beldeanu (*Minunea de-a cânta; Crinul din zori; Frumozii cai*), Corneliu Popel (*Stirpea noastră; Testament*).

● [„*Munca*”, nr. 8396] Octavian Nica publică un *Dialog cu cenacurile literare ale sindicatelor*. □ În *Columna*, Dumitru Almaș publică, sub titulatura *Drumul de jefă și glorie al independenței*, un articol intitulat *Mărăști, prologul marelui Mărășești*.

● [„*Săptămâna Culturală a Capitalei*”, nr. 345] Cuprinde versuri pe pg. 1 de Viorel Sâmpetean, dar și *Un nume nou*: Paul Gruian. ■ *Spiritul critic* de C. Sorescu se întoarce la un articol de G. Călinescu din „Contemporanul”, 18 dec. 1959, *Rostul criticii* („Fuga de adevăr dă naștere criticii orale, de cafelea – care e și mai haotică, fiindcă nu-i poți combate erorile în for”). „Dintotdeauna și mai ales în socialism, spiritul critic este spiritul adevărului. Aplicat

fenomenului literar, acest principiu vrea să spună că a critica înseamnă a aprecia. Aprecieră cere din partea criticului sinceritate structurală și capacitate analitică. Prima este un dat inițial, a două ține de vocație și de tehnică... Trebuie apărat criticul cordial care se exprimă cu pondere, metodic, analitic, conceptual, cu sinceritate și cu dragoste asupra fenomenelor și operelor. Hotărârea partidului de a oferi creatorului posibilitatea de a-și acorda propriilor produse girul editării este actul prin care se instituie necesitatea interiorizării spiritului critic. În același timp, criticii de specialitate îi revine sarcina de a analiza idei și teme care altădată erau eludate *ab initio*. Avem posibilitatea de a ne măsura curajul estetic, atașamentul partinic, spiritul de inovație. E o dovadă că *în socialism spiritul critic se identifică perfect cu spiritul adevărului*.” □ Dinu Săra-ru, *Sub semnul artei*, abordează teatrul TV – o discuție în jurul ideii de distribuție ideală (pentru că televiziunea are la dispoziție toate teatrele/trupele). „Piesa încetează să mai fie o satiră de serviciu, o prestare de normă, devine un sens posibil al unei anume perioade din existența unor oameni. Actorul se întoarce la uneltele sale cu dragostea dintâi. Regizorul crede în cauza lui cu semnul sacrificiului pus în frunte...” □ Recenzii de E. Manu, la Valeriu Bucuroiu – *O ființă*, respectiv D. Mutașcu la vol. lui Al. Dima, *Dezbateri critice*, Ed. Eminescu. □ O cronică semnată de Hristu Căndroveanu, despre cât este (sau nu este) noul volum al lui Ion Brad, *La zei acasă* (Ed. Ion Creangă), o carte (doar) pentru copii? ■ Despre *Ponderație și adevăr în critică* amintește I. Lotreanu, remarcând revenirea în actualitate a chestiunilor legate de *critica criticii*. „Este clar că în prezent critica literară nu funcționează întrutotul corect. Prea multă strategie conjuncturală, prea multe «...lații» țin loc principiilor, prea mult cinism taie calea sincerității. Sunt situații când cinstea e pur și simplu vânată, când «inocenți» ce încearcă să strice liniștea unor echipe bine «dirijate» sunt înlăturați. În atari împrejurări, dacă ai curajul să «ieși la creastă» și n-ai suficientă «muniție» (citește protecție), dai peste cumplite obstacole... Criticii știu câte «subtilități» pun în bătaie pentru a da iluzia imparțialității, pentru a nu-l supăra nici pe autor, nici pe «șefii» lui spirituali. Și așa «reușesc» să nu mai spună nimic. Sunt pentru intransigență, dar detest critica efectuată cu «măciuca» în loc de condei. Ignorantul agresiv trebuie împins eventual în bibliotecă și dacă nu se sufocă un timp, pune-l să facă istorie literară, bibliografii, fișe etc.” ■ În *Acțiunea și meditația* H. Zalis se oprește la aspectul multidisciplinar al actului literar, cu modele sempiternice ca Lovinescu, Arghezi, Rebreanu, Camil Petrescu, Odobescu, Pârvan, Tudor Vianu sau Ion Barbu. „Apare astăzi definitiv consolidată ideea că ipoteza polivalenței merită deplină atenție... Rezonanța fenomenului, realmente modern, confirmă împospătarea continuă a omului socialist și înlătură temerea că râvnitul efort spre complementaritate, concretizat în nenumărate detalii, afectează cu ceva drumul vocației adevărate. Întregul nostru popor se autodepășește dialectic. În sensul acesta năzuința lui constituie un factor mobilizator. Literatura, care are drept

scop să reflecteze dar și să modeleze viața națională, îmbogățește prin actul gândirii îndrăznește sfera simțirii. Ea exersează o replică la nevoia conștiinței de a găsi răspunsuri valabile pentru marile întrebări ale acestui timp.” □ O revenire în paginile revistei: criticul Marian Popa prezintă o expoziție – *Sticlă, metal, ceramică*.

● [Tribuna României, nr. 113] Tableta lui Gheorghe Tomozei are un subiect estival: *Când grâul intră în cetate*. Eseul lui Marin Sorescu, *Sfaturi pentru mine însumi*, cuprinde un solilocviu despre capacitatea scriitorului autentic de a crea (mai ales) în vremuri de bejenie și de restriște: „N-ai pe cine da vina, când nu-ți iese capodopera care ți s-a părut până ieri că-ți fâlfâie pe lângă zările din călimară. Ești singurul responsabil și dacă nu înțelegi asta, înseamnă că nu-ți cunoști bine menirea. Cine să-ți pună condeiul în mână și cine să ți-l smulgă din mână? Am cunoscut indivizi, unii chiar foarte dotați, care adună munți de material pentru o lucrare fundamentală, dar nu apucă s-o înceapă, pentru că scârție tramvaiul 26 și până nu s-o muta stația din dreptul casei lor nu-și pot fructifica preaplinul sufletesc. Au legătură frânele tramvaiului 26 cu aripile inspirației? Au, sigur, că vuiesc urechile, dar zborul tău interior trebuie să acopere mersul celor grăbiți după treburi, și să atingi sfera creației măcar un ceas pe zi. [...] Vreau să spun că din cârcotași nu se aleg marii scriitori. Și că dacă nu reușești să învingi râul de înălțime al hârtiei albe, poate poți altceva, că scrisul nu e obligatoriu. Când e să scrii, scrii și-n infern (vezi Dante). Sunt sfaturi pe care mi le dau dimineața (cam pe la 7) când se îndesesc tramvaiele și îmi caut pretext s-o-ntind de la masa de lucru. După o cafea, gâlceava mea cu mine se mai potolește. Ia să mai adaug eu o iotă la largile noastre zări!”

■ Dumitru Radu Popa ne introduce în universul liric al lui Gheorghe Pituț, cel din volumul *Stelele fixe* (Ed. Eminescu, 1977), un poet înrăurit de Blaga în volumul său de debut (*Poarta cetății*, 1966) și care face parte din «generația creatoare» a celor care au debutat în deceniul 7, în care mai intră „Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Marin Sorescu, Dan Laurențiu, Ioan Alexandru, Constanța Buzea, Ana Blandiana, Petre Ghelmez, Adrian Păunescu, Gheorghe Istrate, George Alboiu”; despre volumul analizat cronicarul notează: „*Stelele fixe* e o carte scrisă în respectul absolut al poeziei eminesciene (rime, aluzii, ritm – pe lângă un poem cu dedicație expresă). Acest fapt ar fi putut să prăbușească întregul edificiu, aruncându-l în epigonism. Lucrul nu se întâmplă, însă, datorită înaltei trepte la care se exprimă respectul poetului. Stelele fixe înseamnă valorile încrustate din vechime pe care Gheorghe Pituț le descoperă oricând cu uimire, dar și cu știința ascunsă că în ele stă, neclintită, puterea dăinuirii.”

16 iulie

● [„Scânteia tineretului”, nr. 8756] Ion Dodu Bălan glosează, în cadrul secțiunii *Responsabilitatea socială a creatorului*, pe marginea *Unui teritoriu*

al prieteniei și exigenței, cenaclul literar: „Conduc de o personalitate respectabilă, cenaclul se cere să cultive limba română, să caute căi mereu noi și atractive pentru cunoașterea realității contemporane de către membrii săi, să organizeze dezbateri cu specialiști din diverse domenii și cu activiști de partid și de stat pentru înțelegerea aprofundată a proceselor și mutațiilor care au loc în societatea noastră.”

• [„**Lucefărul**”, nr. 29] Redacția publică editorialul *Dezbateri și responsabilitate*: „Exigențele dezbaterii literare nu pot fi altele decât cele ale întregii noastre activități sociale. O înaltă principialitate profesională și etică trebuie să le caracterizeze, situându-le la nivelul de seriozitate și probitate al evoluției generale a spiritualității noastre.” ■ Nichita Stănescu este prezent în rubrica *Respirări* cu textul *A ara arare, a gândi gândire*. ■ Ioan Alexandru semnează în *Jurnal de poet* articolul *Familia*. ■ În *Mircea Malița memorialist*, Al. Piru se oprește asupra volumului *Zidul și iedera*: „Cu *Zidul și iedera* (Cartea Românească, 1977), reputatul eseist Mircea Malița se afirmă ca unul din cei mai interesanți și atrăgători memorialiști contemporani.” ■ În *Orientări în critica universitară*, Mihai Zamfir analizează trei studii de istorie și teorie literară recente din spațiul universitar. Cea dintâi este monografia lui Eminescu realizată de Ștefan Cazimir (*Stelele cardinale*, Eminescu, 1975): „inventariază integral poezia eminesciană și se termină printr-o schemă semantică simplă (am fi tentați să spunem un model, dacă între entități s-ar fi stabilit o relație hipotaxică) a acesteia. Imensa muncă subterană, care poate că nu datoră nimic imperativului exhaustiv al structuralismului, a căpătat sens doar când s-a concretizat într-o formulă simplă.” Un demers similar este cel al lui George Gană în *Opera literară* a lui Lucian Blaga (Minerva, 1976): „...schema semantică intuitivă a poeziei blagiene, chiar dacă nu pare dusă la ultimele limite și păstrează un mare număr de membri, provine din același demers critic.” În cele din urmă, atenția lui Zamfir se concentrează în jurul lucrării *Sadoveanu sau Utopia cărții* (Eminescu, 1976), de Nicolae Manolescu: „Capitolele III și IV, cu deosebire, oferă unei viitoare analize de naratologie propozițiile de bază, pe care aceasta va trebui să le exemplifice și formalizeze.” ■ În *Cronica literară*, M. Ungheanu consideră că esența valorică a romanului *Orgolii* de Augustin Buzura rezidă în jurnalul laborantului, care îi conferă autenticitate și vitalitate: „Fără acest jurnal al laborantului, romanul *Orgolii* ar fi fost un sec roman de dezbateri etică, lipsit de contactul cu pulsația veritabilă a vieții. Jurnalul, dexteritatea cu care e scris, umanizează atmosfera cărții fixând-o în solul unor realități mai puțin pretențioase, dar mai credibile.” ■ Lirica elegiacă Lilianei Ursu compune un veritabil jurnal al feminității, conform lui Nicolae Ciobanu, care analizează placheta acesteia *Viața deasupra orașului* (Cartea Românească, 1977) în *Cartea de debut*: „Modernitatea melancolică, indicibil elegiacă, a poeziei scrise de Liliana Ursu, în acest ciclu, atinge cote dintre cele mai ridicate. În fapt, citite printre rânduri, poemele de aici se constituie într-un „jurnal” poetic în

care «sufletul feminin»...” ■ În *Viața cărților*, Dan Laurențiu comentează volumul *Dialectica vârstelor* (Cartea Românească, 1977), de Leonid Dimov: „Recentul volum al lui Leonid Dimov continuă, în cea mai mare mare, o anumită viziune ludică, ușor burlescă, deja prefigurată și formalizată în cărțile anterioare ale poetului, o receptare a universului din punctul de vedere al jocului, mijlocul cel mai sigur de a evita erupțiilor necontrolate ale subiectivității individuale.” ■ Valentin F. Mihăescu discută culegerea de povestiri *Arheologia dorințelor* (Eminescu, 1977), de Vasile Andru, căruiă îi reproșează prețiozitatea limbajului: „Ceea ce grevează asupra calității acestei povestiri, frumos gândită, ca de altfel asupra calității întregului volum, este prețiozitatea limbajului.” ■ Doina Uricariu analizează succint două studii monografice, *Ioan Molnar Piuaru* (Dacia, 1976), de Mircea Popa, și *Ion Budai-Deleanu* (Albatros, 1977), de Mircea Vaida. Despre cel dintâi aceasta afirmă: „Portretul obținut e convingător și realist, are forță și respirație, fără a fi traversat de excese cromatice.” Atracția față de culoare și pitoresc îl diferențiază net pe Mircea Vaida de colegul său: „Dacă Mircea Popa scrie o monografie aproape arhitecturală, precisă, fără tentația spectacolului, Mircea Vaida e atras dimpotrivă de culoare și pitoresc, de filtrări critice disjunctive.” ■ În secțiunea *Biografia debuturilor* este invitat scriitorul Francisc Păcurariu care evocă, printre altele, debutul său în revistă în Ardealul ocupat: „Trebuie să-ți spun că poezia scrisă și apărută în acei patru ani în Ardealul ocupat este, prin conținut, puțin semnificativă din punct de vedere politic și, aproape implicit, chiar estetic. Poezia mea *În cobuz de dor* a fost, poate, una dintre «cele mai politice» admise de cenzura horthystă. Cuvinte nenumărate, precum străfund de veac, tristețe, neliniște, dor, jale, așteptare, singurătate etc. nu erau admise. Dar literatura modestă publicată în acei ani are o importantă semnificație politică prin marcarea unei prezențe culturale a unei limbi.” Scriitorul amintește apoi aventura debutului său editorial cu *Psalmii neliniștii* în aceeași atmosferă marcată de cenzură: „Am luat manuscrisul, l-am «pieptănat» cum trebuie și l-am trimis la tipografia «Săptămâna» de la Bistrița. Aici, cenzorul era un sas; nu avea o «sensibilitate» atât de ascuțită în fața textelor cuprinzând eventuale referiri la situația din Ungaria horthystă. Pe el îl interesa un singur lucru: să nu faci nicio aluzie anti-hitleristă! Și cartea a apărut.... Era un volum ridicol, care nu avea mai nimic comun cu volumul inițial.” Acesta evocă apoi transformările romanului *Labyrinthul*, a cărui concepție a început în timpul ocupației horthyste: „Ea cunoaște două etape distincte. Mai întâi, cea în care era – și firec pentru vârsta mea, pentru lipsa mea de experiență – o carte a urii. Cunoscându-i mai bine pe mai trecuții prin viață, pe comuniști, printre care pe profesorului Tudor Bugnariu, care altfel înțelegeau mecanismele istoriei, încet, încet am ajuns la cea de-a doua etapă, cea firească, în care poziția devenea: noi toți împotriva fascismului! Zic că era etapa firească, pentru că eu însumi văzusem unguri cinstiți care se ridicaseră împotriva asupririi horthyste, eu singur îi văzusem mai apoi apă-

rând fabrici ale Clujului.” ■ Revista întocmește dosarul *Acasă la... Tudor Argezi*, la care contribuie Grigore Hagiu, Dan Cristea, Mircea Dinescu, Dorin Tudoran. Grigore Hagiu în *Făurar la cuvinte potrivite*: „Cum alegea el cuvintele și le semăna, cum le asculta înflorirea cu fragedă ureche de izbor, le cântărea sămânța sămințelor pe două aripi de vultur, cum le împrăștia pe pământ, pierzând din ele o bună parte în caru-nstelat, este povestea numai a lui, zidită-n tenace și sfielnică eternitate. Astfel nu mi-l pot închipui decât trăind printre cuvinte. Adică printre oameni.” ■ Dan Cristea despre Mărțișor: „Pășind în aceste zile de miez de cuptor pe „palma de țărână” pierdută în ocrotirea ei pe trupul marelui oraș, și unde un zarzăr și un prun veghează cripta poetului, în mijlocul „pomilor verzi negricioși” care, acum ca și altădată, „sunt încărcăți de vrăbii de aur și de chihlimbar”, i-am priceput încă o dată uimirea și i-am înțeles câștigul de viață.” ■ Mircea Dinescu: „Cu Tudor Argezi ideea de poet capătă strălucire de sabie. Pentru că în prehma numelui Său frica înceta să mai existe.” ■ Dorin Tudoran își evocă vizita la Mărțișor și principalele puncte de interes ale spațiului: „Pentru mine, Mărțișorul înseamnă una din legendele Bucureștiului. O vreme nici n-am știut dacă despre el e potrivit să credem că se află în oraș, pe spinarea asta de deal e un satelit... independent al capitalei.” ■ Mihai Coman analizează opera argheziană în articolul *În marele ocol*: „Poet al elanurilor iconoclaste, al gestului larg și nestrunit, Argezi resimte intens apăsarea limitelor. Sentimentul mărginirii, gustul amar al saltului frânt și întors înapoi, spaima de lacătul închis la poarta visului, constituie teme fundamentale ale liricii sale.” ■ Eugen Simion scrie despre lirica modernă în articolul *Poezia ca obstacol* din rubrica *Fragmente critice*: „Modernii au descoperit că metafora nu este o cocardă prinsă pe pieptul unei meditații oarecare, metafora este însăși poezia, o lume, cum zicea Hugo (un spirit vechi, un spirit modern?) închisă într-o formulă. Tot ce se întâmplă se întâmplă în interiorul acestei celule, universul este tras în vasele subțiri ale unui mecanism fragil, cunoașterea nu mai poate fi concepută în afara lui. Cei vechi puteau gândi existența ideii pure separat de existența mijloacelor ce o exprimă, modernii consideră metafora forma de existență a ideii, adică ideea poetică însăși. Spiritul modern începe să se manifeste în cultură din clipa în care de pe veșmântul poeziei au fost date jos ornamentele și poezia a început să fie gândită ca o metaforă.” ■ Aurel-Dragoș Munteanu explorează romanul *Mănușa de oțel*, de Paul Feval, tradus în limba română de Neli Arsenescu-Costinescu. ■ Romul Munteanu semnează articolul *Critica marxistă*: „Lectura și interpretarea textului nu mai au un caracter exclusiv sociogenetic. Având un caracter integrator, critica marxistă își poate subsuma abordarea stilistică, semiotică, structurală etc. Optând pentru o lectură finală globală, critica marxistă este valorizantă prin raportare la toți indicii informaționali ai operei literare, sensul mesajului întruchipat în discursul specific determinând evaluarea definitivă a creației artistice.”

18 iulie

• [„România liberă”, nr. 10 180] Dan Mutașcu recenzează volumul de critică al lui Nicolae Balotă, *Arte poetice ale secolului XX*, despre care concluzionează că „este o carte de referință, cu virtuți greu, dacă nu imposibil de tăgăduit, compusă după reguli fixe și degajând emoție socială, educând”. ■ Ion Dodu Bălan scrie despre *Răspunderea noastră comună*, afirmând despre critica marxistă că: „trebuie să se constituie permanent într-o dezbatere deschisă despre om, despre problemele mari ale existenței, care se înscriu, uneori, luminos, alteori, tragic în biografia omului concret, în carne și oase, determinat social și istoric. Amintesc această necesitate cu sentimentul că adesea este neglijată. [...] Să lăsăm viitorului, cu eforturile și răspunderea comună a criticilor și creatorilor, imaginea reală a prezentului socialist în care ne integrăm cu toată ființa noastră”.

19 iulie

• [„România liberă”, nr. 10 181] Referindu-se la „etica criticii”, Dan Zamfirescu pledează pentru *Deplină angajare*, spre a putea conferi „criticii contemporane acel ethos muncitoresc ce înseamnă, de fapt, un înalt spirit de răspundere”.

• [„Viața studentească”, nr. 25-26, număr dublu, 24 de pagini] Studiul *Monumentum princeps și geneze statale medievale în Europa răsăriteană* de Răzvan Theodorescu face parte dintr-un material mai amplu, intitulat provizoriu *Itinerarii medievale – Studii de ideologie, tipologie și arheologie a artei*. □ La rubrica *Cronicarii noștri vă recomandă...* pe partea de literatură M. N. Rusu anunță ediția de *Opere Eminescu* la BPT Ed. Minerva și Hölderlin, idem; *Cântece naive* de Emil Brumaru la Cartea Românească; *Gramatică târzie* de Ion Pop, Ed. Dacia; *Vinul sălbatic* de Nicolae Crevedia; *Taina* de Ioana Diaconescu etc și nu recomandă *Discurs împotriva morții* de Marin Mincu la Ed. Eminescu. ■ Este publicat un *Interviu* cu D. Micu, realizat de Grigore Arbore: *Critica trebuie să abordeze problematica internă, adâncă a operei*. Câteva teme/ aspecte sunt puse în evidență în acest dialog: *Criticul și necesitatea cunoașterii; Călinescianism și lovinescianism – divergențe sau convergențe?; Gherea, anticipator al concepțiilor critice moderne; Cauzele tendințelor estetizante în critică; Moda și snobismul – corolare ale estetismului perimat; Pericolul absolutizării metodologiilor; Este critica o creație?; Sistemul vaselor comunicante și „autonomia” criticii; Cronica și îndrumarea gustului public; Și lui Homer i se întâmplă să adoarmă; Consecvența aplicării principiului; Cum îi tratăm pe consacrați? Dar pe debutanți?* D. Micu încearcă să explice bipolarizarea Lovinescu vs Călinescu, repetitiva problemă, de fapt, a călinescianismului opus lovinescianismului – cât și alergia unor critici față de sociologismul vulgar: „Mie nu mi se pare că opera lui Călinescu și a lui Lovinescu se află în raporturi de divergență. Bineînțeles că punctele lor de vedere critice

nu se suprapun. Lovinescu personal s-a revendicat din Maiorescu și a înțeles să-i practice metoda în mod radical, delimitându-se net de Gherea. În practică însă, el nu a rămas imun față de influența metodologiei gheriste, care nu e «gheristă», de fapt, ci modernă, adică analitică. Prin însuși faptul că au analizat opere literare, în loc să le raporteze la un ideal estetic imuabil, atât Lovinescu cât și Călinescu au împrumutat, *volens-nolens*, și instrumente cu care opera critica «gheristă». Indiferent de poziția lor teoretică, criticii noștri moderni fac și astăzi uz de mijloacele introduse de Gherea, evitând, bineînțeles, îngustimile și rigiditățile lui. Călinescu nu numai că a optat pentru aceste unelte, dar a și teoretizat obligativitatea pentru critic de a aborda opera literară din toate unghiurile posibile: istoric, filosofic, etic, sociologic s.a.m.d. Criteriile de apreciere însă, și pentru el, ca și pentru Lovinescu și ceilalți critici de orientare antisociologică rămân cele estetice. În spațiul criticii actuale, disputa, dacă există, între continuatorii liniei călinesciene și ai celei lovinesciene, este de natură pur terminologică. Majoritatea criticilor care înclină fie spre unul, fie spre celălalt dintre cei doi magiștri discută fiecare carte și o analizează în funcție de componenta ei dominantă, criteriul de apreciere rămânând cel estetic... Această practică nu este proprie doar celor care se revendică prioritar fie din Călinescu, fie din Lovinescu, ci atât unor, hai să zicem, «călinescieni» cât și unor «lovinescieni». Bunăoară, Nicolae Manolescu s-a recunoscut el însuși călinescian. Dar el profesează o oroare de sociologism atât de radicală, încât devine adesea fără obiect. De teama sociologismului, Manolescu eludează uneori analiza conținutului ca atare. Pe de altă parte, I. Negoitescu, spre a da exemplul extrem, e un devotat al lui Lovinescu, și are față de Călinescu rezerve, el evită din principiu analiza sociologică. Și am putea continua cu exemplele... Oricum, *bipolaritatea* despre care vorbești mi se pare mai ales de natură verbală.” □ *Cenaclul literar* reprezintă cronica ultimelor reuniuni, rezumate de Constanța Buzea. În luna iunie 1977 au citit Anca Smaranda Diga, Dumitru Paul Oprescu, Carmen Focșa, Sorin Șirineasa – toți poeți.

20 iulie

• [„Scânteia“ nr. 10860] În articolul *Lupta cu inerția*, C. Stănescu realizează cronica literară a monografiei *Nicolae Labiș* de Lucian Raicu, oprindu-se asupra ideii de „luptă cu inerția” și, în special, asupra liricii revoluționare a poetului, forțat să lupte cu un complex de împrejurări sociale, politice, morale și...lingvistice (pentru a sparge clișeele lirice și a împrăști limbajul poetic); Lucian Raicu mai este apreciat pentru „critica adâncimilor” pe care o întreprinde în opera lui N. Labiș, o analiză psiho-freudiană: „Criticul întreprinde o amplă, edificatoare analiză a «rațiunilor» adânci ale luptei cu inerția născută nu dintr-o *carență* dar din straturile suprapuse ale unei anume *abundențe*, învăluitoare, sufocante”.

21 iulie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8760] Ioan Adam prezintă volumul al doilea al romanului lui Eugen Barbu, *Incognito*, „vastă panoramă a societății românești a anilor 40. Autorul își intitulează cartea *cine-roman*, sugerând astfel că face filmul unei lumi surprinse în mișcare, în alternanța ei rapidă și policromă. Respectarea logicii tradiționale a epicului fiind în cazul unei intrigi cinematografice soluția cea mai puțin indicată, contrarierea sistematică a cronologiei, caruselul timpurilor, amestecul vertiginos al retroproiecțiilor cu incursiunile într-un viitor mult ulterior epocii reconstituite, reprezintă opțiuni normale. Nevoit – prin firea lucrurilor – să facă și roman istoric, prozatorul a avut tactul de a evita arheologia, așa explicându-se de ce volumul are, în pofida faptului că este saturat de trimiteri la evenimente și persoane reale, de reproduceri ale unor documente autentice, un caracter prin excelență românesc.” „Panoramă a unei lumi damnate de istorie”, volumul al doilea „își propune analiza unui impas, cel al vechii societăți românești, ajunse în vara lui 1943, după ani de fust și inutil război, în preajma iminentei judecăți.”

• [„Flacăra”, nr. 29] În *Omul nou*, Ion Dodu Bălan publică *Un om neînstrăinat de sine însuși*. □ În *Dintre sute de catarge*, Fănuș Neagu semnează prezentarea autoarei Marina Devesel din *Vă propunem un nume*. Pe aceeași pagină sunt publicate și două schițe ale acesteia. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Dan Bosoancă și Miron Țic. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc(XXXV)* Octavian Paler scrie despre *Manet. Sfârșitul și începutul unui mit*. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *America ogarului cenușiu* de Romulus Rusan. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *După zece ani*, articol comemorativ dedicat lui Tudor Arghezi: „S-au împlinit la 14 iulie zece ani de la încetarea din viața a lui Tudor Arghezi. Orice calificativ este de prisos. Bătălia în jurul operei lui încetase de mult și societatea noastră cea nouă l-a situat la locul cel dintâi, alături de Mihail Sadoveanu, amândoi la vârsta patriarhilor. În plină activitate, în fiecare săptămână, cititorii îi sorbeau cu nesaț tableta sau poezia, în prima pagină a „Contemporanului”. Proteicul autor al „Cuvintelor potrivite” și al neasemuitelor poeme în proză din „Ce-ai cu mine, vîntule” de fiecare dată își revela o față nouă, neprevăzută, cu o forță de primenire a expresiei care uimea pe toți credincioșii săi lectori. Debutase la vârsta de 16 ani, smulgând admirația lui Macedonski, care a recunoscut în excepționalul adolescent un virtuoz al versului. Nici un scriitor român, nici chiar cei ce l-au depășit în longevitate, nu a scris până în pragul sfârșitului, cu aceeași vigoare și conștiință artistică”. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu publică eseul *Sic transit...* □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Doina Sălăjan. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (6**)*. □ Cu titlul *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar în taberele și pe șantierele tineretului*, George Arion publică *Cronica (278, 279, 280, 281)*. □ În *Racul*, Nicolae Dragoș publică fabula *De-ale bălții*.

● [**„Orizont”, nr. 29**] Cronica literară a lui C. Ungureanu dezbate romanul de familie al lui Mircea Ciobanu, *Istorii* (Ed. Cartea Românească, 1977), despre care afirmă: „In *Istorii* cititorul poate găsi și un eseu asupra romanului, un exemplu despre felul în care trebuie făcut un roman. *Istoriile* sunt, prin aceasta, o carte exemplară.” ■ Ramona Boca Bordei discută, aducând-o în actualitatea publicului românesc, cartea lui Wayne C. Booth, reprezentant al noii retorici, *The Rhetoric of Fiction*, în care, precizează autoarea studiului, există „o acțiune de urmărire obstinată a vocii auctoriale” și în care teoreticianul „refuză ideea creației obiective, a operei impersonale și imparțiale, situate pe dimensiuni neutre, în afara implicării și responsabilităților morale”. ■ Corneliu Nistor consemnează inițiativa Editurii Dacia, din Cluj-Napoca, de a reedita cunoscuta antologie de critică literară franceză din secolul al XIX-lea, intitulată *De la Chateaubriand la Mallarmé* și publicată, în prima ediție, în 1938 de Perpessicius (articolul *Moment Perpessicius*). ■ G.I. Tohăneanu sesizează relația specială dintre valorile acustice și valentele eufonice ale limbii române la Sadoveanu (articolul *Armonie*). ■ Proză reportaj de Ion Arieșanu, *Brazii cu frunze de argint*. □ Mircea Micu publică un poem parodic la adresa lui Alexandru Andrișoiu. ■ Andreas Rados și Leonida Manu traduc din poezii greci contemporani: Kostas Thrakiotis, Ghiorghis Kotsiras, Rita Boumi-Pappa, I.P. Coutsocheras.

● [**„România literară”, nr. 29**] George Ivașcu pledează pentru *Conștiința valorilor proprii*: „Fapt e că la scara mondială de privity lucrurile, vom constata că tocmai în domeniul informațional (incluzând, în sensul larg al termenului, și ceea ce numim circulația valorilor spirituale) epoca noastră este într-o continuă radicală transformare. Apare, prin consecință, astfel, cu atât mai legitimă necesitatea diversificării și perfecționării *căii proprii* privind promovarea în lume a valorilor culturii noastre așa cum se degajă ele din istoria, specifică, a poporului român, – cale proprie ridicată desigur la nivelul autentic contemporan al complexității relațiilor pe glob ale României, al marelui prestigiu de care se bucură realizările ei în construcția noii sale societăți, cât și inițiativele, concepția și modalitățile de concretizarea a politicii sale, ca participantă activă în instituții la scara mondială, precum O.N.U., UNESCO, ca prezență vie, competentă, dinamică în toate marile dezbateri internaționale, inclusiv cele privind cultura. La acest nivel al conștiinței de sine, al independenței politice și economice a țării, al originalității creațiilor geniului său național, însuși procesul de *interdependență* în raport cu alte culturi ale lumii a cucerit noi și noi valențe. Ele confirmă întru totul pe Ibrăileanu – care rămâne astfel unul din cei mai contemporani teoreticieni ai „*specificului național*”, întrucât a demonstrat cel mai concludent necesitatea *afirmării naționale a unei culturi ca factor de universalitate*, – *universalitate* care nu poate fi concepută decât ca suma componentelor specifice, naționale, ale unui popor, ale unei țări”. ■ George Macovescu surprinde *Momentul: critica criticii*. „În cuvântarea rostită la Confe-

rința scriitorilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu a vorbit despre rolul criticii în dezvoltarea literaturii române contemporane. La plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român s-a discutat despre aceeași misiune a criticii, iar, în ultima vreme, presa literară scrie despre critică mai mult ca de obicei. Deci, critica literară este pe primul plan. Deci, critica criticii. Nimeni nu a lăsat să se înțeleagă că critica este unicul factor responsabil pentru succesele sau insuccesele literaturii noastre. Am greși dacă în discuție am porni de la acest punct de vedere; deoarece mai întâi trebuie să existe opera pentru ca critica să-și poată exercita funcțiile ei; deoarece, în ultimă instanță, responsabilitatea pentru opera literară o poartă autorul ei. De aceea, nu trebuie încurajate acele tendințe, uneori mai accentuate, alteori mai palide, de a se arăta cu degetul spre critică atunci când se analizează critic stadiul de dezvoltare a literaturii noastre. Dar, nici atitudinea contrară nu poate fi susținută, anume aceea a diminuării responsabilității criticii, al cărei rol s-ar mărgini la aprecierea operelor în sine și nu la determinarea noilor orientări în creația literară, la promovarea unei ideologii literare care nu poate fi alta decât aceea decurgând din ideologia marxist-leninistă, la promovarea unei estetici marxiste la nivelul artei și literaturii acestui sfârșit de veac. O critică literară autentică este o critică militantă. Să nu ne ferim de cuvinte și să nu ne speriem de ele. Orice critic, în toate timpurile, în toate sistemele sociale, militează pentru ceva. Altminteri nu ar face critică literară, ci simple consemnări de apariție a unor cărți. Esențială criticii literare este problema pentru ce militează, de pe ce poziții, ce susține, ce valori promovează și în ce scop. Critica literară românească are mari tradiții în această privință, căci clasiicii criticii noastre nu s-au sustras niciodată unei asemenea misiuni. Scriind despre opere, despre scriitori, despre curente și tendințe literare, deschideau drumuri de dezvoltare a literaturii și nu se mărgineau la treapta primă a actului critic, aceea a analizei separate a unor volume”. ■ *Dezbaterile „României literare”* continuă pe aceeași temă: *Probleme ale criticii noastre*. În această rundă, intră în ringul dezbaterii Silviu Iosifescu, Radu Petrescu și Mircea Tomuș. □ În *Critică și infailibilitate*, Silviu Iosifescu se referă, între altele, la finalitatea textului critic: „Pentru a fi utilă, enunțarea adevărului elementar cu privire la comunicare trebuie completată de diversitatea formelor, căilor și, fatal, de cea a limbajelor. Recenzia destinată să informeze nu se suprapune nici prin finalitate, nici prin limbaj cu studiul care încearcă să exploreze textul strat după strat, să-l coreleze cu alte texte și cu un context cultural. Comunicarea nu înseamnă simplificarea discuției și aplatizarea limbajului. Contorsionările și piruetele stilistice ricoșează. Dar diferențierea de forme critice implică și diverse grade de tehnicitate. După evantaiul individualităților, culoarea stilistică, metafora, ironia, litota și alte unelte ale retoricii diferențiază fiecare paletă. Un oarecare efort cerut de textul critic, așa cum îl cer audierea muzicii, dincolo de romanță, și lectura poemului, este firesc. Suntem în drept să pretindem ca efortul să fie răsplătit de penetrația și coerența punctului de

vedere, chiar discutabil. Să nu fim siliți să potrivim chei multe și complicate pentru a deschide un dulap gol”. □ Radu Petrescu deslușește scopul *Demersului critic actual*: „în afara vocației majore de a respira în lumea întregă a valorii, în afara și a plăcerii de a citi, note definitorii pentru criticul de oricând, *demersul critic actual* de la noi își asumă, la capătul unei deveniri pe care o putem valuta ca având de pe acum state îndelungate, de largă respirație, cu excelente rezultate bine cunoscute, expresia opțiunii ei: aceea de a promova în modul cel mai ferm, pe toate căile, cu mijloace perfecționate de-a lungul timpului și care vor continua să se adâncească și să se maturizeze, literatura actualității noastre fierbinți, o literatură ea însăși din ce în ce mai bună, pe măsura răspunderilor ce îi revin”. □ Necesitatea de a construi, prin critică, *Scara valorilor*, este enunțată de Mircea Tomuș: „Nu-i este îngăduit să uite [criticii] că unul din țelurile ei cele mai importante rămâne indicarea și argumentarea valorilor unei epoci literare, acea scară a valorilor pe care, din puncte de vedere și motive atât de diferite, uneori chiar opuse, o doresc fiecare din factorii componenți ai vieții literare. E bine să-i fie cât mai limpede, și criticii dar și tuturor celor care o asistă cu interes mai mult sau mai puțin acut, că statutul valoric al unei epoci depășește întreaga sumă a implicațiilor subiective și personale din epoca respectivă, conținându-le totodată; [...] scara valorică a unei perioade literare definită de conștiința critică colectivă, își asigură o valabilitate elastică, pe care inerentele și chiar profitabilele tendințe de revizuire n-o pot altera în esența ei, ca expresie a epocii respective, dar o pot face mai adecvată și mai viabilă literar atât prin parțialele reprecizări cât mai ales prin întreținerea spiritului critic continuu dinamic în reformulări de valori și reasezări ale ierarhiilor”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu publică o nouă serie de *Glose eminesciene (III)*. ■ Aurel Martin intră în spațiul *Confruntărilor* cu un comentariu despre *Destinul asumat* din *Viața ca o pradă*, carte etichetată drept „autobiografie”: „Ce reprezintă *Viața ca o pradă* în universul operei lui Marin Preda? E mai întâi, nu încapă nici o îndoială, un pandant la *Delirul*. Dar și la ciclul *Moromeților*, inclusiv la *Marele singuratic*. E, apoi, nu mai puțin, un «Bildungsroman», un roman al formației, așadar. Și, în plan mai general, un roman al condiției umane în spațiul și timpul unei epoci delimitate istoric. [...] Cert este că *Viața ca o pradă* e, corelativ, divulgarea, parțial măcar, a substanței care a explodat în peisajul știut al epicii lui Marin Preda. Epică autobiografică. Așa cum autobiografică e și cea a lui Liviu Rebreanu și Zaharia Stancu. De data aceasta scriitorul nu se sfiește să se portretizeze pe sine însuși. Narându-și viața. Implicându-se ca erou de roman. Relatând episoade din copilărie sau din tinerețe, evocând anii de școală și de gazetărie, impactul său cu lumea citadină și cu cea literară, lecturile de adolescență, ecourile afective ale mutațiilor petrecute în România acelor vremi. [...] S-a spus, nu fără temei, că *Viața ca o pradă* e romanul unui roman. Temei amendabil: e romanul unor romane. Mai mult: al unei epoci din care memoria prozatorului selectează puncte de reper. [...] Autobiografic, în

sensul tentativei de a investiga o materie epică de experiență limitat personală, de a o mărturisi în consecință, de a fi sever și cu sine și cu alții, de a povesti crâmpoșe de interes psihologic și social, romanul lui Marin Preda, prin implicații, prin autenticitate, prin valoarea expresiei, prin mesaj, invită la meditație. La, altfel spus, aventura cunoașterii”. ■ Nicolae Balotă consideră că „farmecul esențial” al primului volum din *Cartea Milionarului* de Ștefan Bănuțescu „derivă din mozaicul oarecum labirintic, construit cu o iscusință rafinată, al povestirilor în poveste, ca într-o Halima occidental-orientală, din țesătura voluptuoasă a unor destine-făpturi-narațiuni”. ■ Mihai Coman recenzează romanul *Păsările mari nu cântă* de Banu Rădulescu. ■ Eseurile lui S. Damian din volumul *Duelul invizibil* se constituie, într-o anumită măsură, asemeni *Romanului unui oraș*, așa cum sugerează Dana Dumitriu prin titlul recenziei sale: „Observația de la care pornește criticul S. Damian în elaborarea recentei sale cărți este aceea, facilitată de o călătorie de lucru, că München-ul a înlesnit în perioada dintre cele două războaie mondiale, într-o atmosferă proprie, coabitarea unei înalte sensibilități artistice, a unui mod expansiv de receptare a frumosului cu formele cele mai violente și mai grotești ale puterii politice. În dualitatea paradoxală a orașului se intuiește drama unei întregi colectivități, iar în studiul atent al literaturii, picturii sau muzicii practicate pe malurile Isarului se constată o anumită forță premonitoare. Înainte ca teroarea să se dezlănțuie fățiș, scriitori, pictori și muzicieni, germani sau străini dar locuind în spațiul münchenez pe durata a câtorva zile (Kafka) sau a câtorva zeci de ani (Thomas Mann) percep, cu o deosebită acuitate, primejdia. S. Damian își îndreaptă atenția tocmai asupra descifrării resorturilor adânci ale ciocnirii dintre artă și politică în anii premergători ascensiunii hitlerismului”. ■ „*Catehismul iubirii* este – susține L. Raicu –, împotriva curentului, o tentativă de reabilitare și glorificare a sonetului, așa cum mai vechile balade ale lui Tudor George însemnau o reabilitare, mișcată tot de un elan polemic, a formelor epice, compromise, în optica multor moderni, prin uzură și facilitate. Și într-un caz și în altul, tentativa se susține prin rigoare și mai ales printr-un suflu autentic, abundent, de remarcabil volum. [...] Trăite și jucate, elementare și culte, pe jumătate luate în serios, cu ardoare reală și pe jumătate «scrise» din plăcerea de a bate versul și a-l asculta cum bate, *iubirile* poetului sunt, la figurat și la propriu, foarte diverse, schimbându-și dezinvolt obiectul, de la *carte la cinzeacă* și de la *cinzeacă la femeie*, dar pornirea care le animă rămâne unică, structura sonetului – îndrăgit mai presus de toate cele amintite – aceeași. Voluptatea «poantei» profunde, sau numai de efect, nu se compară însă, la Tudor George, cu nimic, întrecând (dacă se poate închipui) chiar și pe aceea a rimelor rare, la rândul lor savurate cu deloc ascunsă satisfacție”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici analizează, în *Rime și ritmuri*, două volume de versuri: *Roua de amiază* de Dumitru Eliade și *Ventuze* de Nicolae Pop. ■ În cadrul rubricii *Scriitorii și țara*, Florența Albu semnează un reportaj de pe Valea Lotrului, despre *Generațiile hidrocentrale-*

lor. ■ La *Cartea străină*, locul lui Nicolae Balotă este luat de Doina Uricariu care aduce în atenție *Retorica romanului* de Wayne C. Booth și de Tatiana Rădulescu care parcurge *Studiile de lingvistică* ale lui Luis J. Prieto. ■ Alexandru Niculescu scrie din nou despre *Limba și cultura românească în Mexic (II)*. ■ Cristina Petrescu și Ion Matei ne fac cunoștință cu *O prietenă a României: Poeta belgiană Marie Nizet*, autoarea volumul de poezie *România, Chants de la Roumanie*. ■ Poeziile din acest număr poartă numeroase semnături: Ovidiu Genaru, Al. Jebeleanu, Aurel Șorobetea, Petre Stoica, C.D. Zeletin, Geo Bogza, Mihail Celarianu. ■ Pe ultima pagină, Nicolae Preliceanu realizează un interviu *La marginea unei mări calme, în Antile* cu pictorul de origine română Sandu Darie, stabilit de câteva decenii în Cuba.

● [„Tribuna”, nr. 29] Cuprinde versuri de Radu Cosașu, Mircea Vaida, un grupaj liric al cenaclului „Lanuri” al Liceului Stephan Ludwig Roth din Mediaș, precum și o selecție din poezii poloni, tradusă de Nicolae Mares. ■ Mircea Popa semnează articolul *Spiritul maioreșcian*: „Principala cucerire a junimismului în Transilvania a fost, deci, pe lângă abandonarea etimologismului, introducerea spiritului critic. Spiritul acesta iscoditor, de cercetare sistematică a izvoarelor și valorii operei, e introdus mai la toate gazetele transilvănene [...]. O a doua mare cucerire a junimismului în Transilvania a fost orientarea accentuată a literaturii culte înspre sursele de inspirație populară”. ■ În *Energia educativă a romanului*, Voicu Bugariu analizează categoria romanului educativ, așa cum a fost delimitată de Georg Lukács: „Caracteristic pentru personajele principale care o constituie este echilibrul între aspirații și posibilități, pe care filosoful îl numește «echilibru viril». Fără să renunțe la o riguroasă scară de valori morale, aceste personaje reușesc, parcurgând tribulații a căror natură diferă de la autor la autor, să se acorde cu dezideratele importante, progresiste ale epocii în care trăiesc și, în felul acesta, să se autorealizeze. Unul dintre exemplele cele mai semnificative în acest sens îl constituie romanele cu subiect citadin ale lui Marin Preda (*Risipitorii*, *Intrusul*, *Marele singuratic*), unde personajele principale reușesc, în cele din urmă, să se încadreze în mod constructiv în contextul social al epocii în care trăiesc”. ■ Gheorghe S. Suci comentează romanul *Bunavestire*, de Nicolae Breban: „...romanul *Bunavestire* a ratat, într-o construcție romanescă confuză, o necesară clarificare ideologică. «Jocul» de simboluri, despre care în postfața romanului autorul ne avertizează, precum și subtextul romanului, insinuează o dezechilibrată și iresponsabilă parabolă a unei presupuse lumi elitare aflate în derivă”. ■ Victor Felea discută volumul de proză *Din petețe colorate* (*Cartea Românească*, 1977), de Margareta Sterian și antologia de poezie britanică realizată de aceasta *Eternă bucurie-i frumusețea* (*Dacia*). ■ În *Alte lecturi și zile (XV)*, Mircea Zăciu continuă analiza poeziei lui Octavian Goga începută în numărul precedent. ■ Vasile Sălăjan recenzează romanul *Crisalide* (*Cartea Românească*, 1977) de Marius Tupan: „...este un împătimit al «zicerii» frumoase, intens colorate, nu de

puține ori căutate, dar întotdeauna sugestive, nelipsite de un anumit farmec, de o aume «surpriză»». ■ Emil Manu prezintă placheta *Flori de mac* (Scrisul Românesc, 1977), de Romulus Cojocaru, dedicată centenarului independenței României. ■ N. Preliceanu publică interviul realizat cu Dorin Tudoran: „ – *S-a făcut și se face mult tapaj în jurul generațiilor și a ideii de generație. Cât de importantă este, după tine, pentru un scriitor, generația sa?* – În artă, convingătoare și obligatorii sunt doar afirmările pe cont propriu. Cele «în bloc», în grupuri, nu-mi inspiră prea mare încredere, pentru că pot ascunde «vicii» numeroase și «de fond». Artistul autentic străbate drumul de la anonim la notorietate la glorie (dacă aceasta i se cuvine, sau, mai bine zis, i se potrivește) singur, orgolios, învingându-și propriile slăbiciuni prin propriile virtuți. Cu alte cuvinte, nu cred în generațiile, în promoțiile apărute înainte ca personalitățile ce le compun să fi reușit a se impune, cât de cât, să se fi particularizat, dacă nu definitiv, cel puțin vizibil”; „ – *Cum ai delimita generația din care facem parte de aceea imediat anterioară, în literatură firește?* – Pentru că de câtăva vreme simt că sunt al unei generații, al unei promoții, dacă vrei, și pentru că s-a emis ideea, justă, că scriitorii acestei promoții au debutat și se afirmă mai puțin spectaculos decât promoțiile imediat anterioare, vreau să-ți spun câteva lucruri. Primul: afirmarea unei generații precum cea a unui tânăr maestru ca Nichita Stănescu s-a făcut, în mod firesc, printr-o mai violentă, zgomotoasă delimitare de generația imediat anterioară. Aș spune că Generația '60 a avut șansa, în primul rând, a unei *delimitări morale* față de promoțiile imediat anterioare. De aici și spectaculosul rupturii. Cei din promoția literară căreia îi aparțin și eu, nu avem de ce să ne delimităm moral de promoția lui Nichita Stănescu: credem cam aceleași lucruri despre poezie și rosturile ei, despre locul și demnitatea artistului în viața Cetății. De aici și lipsa de spectaculos a delimitării noastre. Dar cine citește cu atenție cărțile noastre, și cu cinste profesională, poate observa, ușor, felul în care ne despărțim noi de frumoasa poezie a Generației '60-'66. Glumind, dar nu prea mult, pot spune că, ei «priveau înapoi cu mânie», noi «cu tandrețe și fără abjecție». Ei au fost, dintr-un anumit punct de vedere, o promoție de pionierat, noi, mi se pare, suntem o *promoție eclectică*, în sensul nobil al cuvântului. Mulți dintre noi nu vor deschide drumuri în poezie, ci vor rezolva – dacă se poate spune așa – ecuații deja lansate. Dar am siguranța, cei câțiva dintre noi, care vor fi și «deschizători de drumuri», nu vor propune o literatură cu nimic mai puțin valoroasă, originală, echilibrată decât cea a imediaților precursori”.

22 iulie

• [„**Contemporanul**”, nr. 29] În cadrul rubricii *Dezbaterile „Contemporanului”* se afirmă „*Patru critici la masa rotundă despre Concepția filosofică a scriitorului*”. Participă: Laurențiu Ulici, Dumitru Micu, G. Dimisianu, M. Ungheanu. □ Laurențiu Ulici: „Problema pe care v-o propun astăzi spre dez-

baterie este una, în egală măsură, de estetică a literaturii și de critică literară: raportul dintre concepția despre lume a scriitorului și realitatea artistică a operei literare. Cum bine se știe, e vorba de un raport obiectiv, inevitabil, întrucât nu poate să existe o operă literată în afara unui anume punct de vedere asupra lumii, a unui orizont filosofic, cu precizarea de la sine înțeleasă, că nu trebuie să căutăm într-o operă literară o filosofie tale-quale, concepția despre lume apărând în diverselor laturi ale operei literare, nu în mod teoretic, ci prin faptul artistic. Unul din punctele de sprijin pentru reliefaarea înăuntrul operei de artă a concepției despre lume a scriitorului este cu două valori. Una se referă la capacitatea de înțelegere a istoriei, implicit a realității pe care o observă scriitorul, cealaltă privește propunerea pe care, prin opera literară, scriitorul o face cititorului de a înțelege el însuși într-un anume fel realitatea”. □ *Orice operă literară implică o viziune, o concepție despre lume* □ Dumitru Micu: „Spuneți că orice operă literară implică o viziune asupra lumii, o filosofie, dar că aceasta nu este exprimată tale-quale, în opera literară, ci anumite aspecte ale filosofiei își găsesc reflectarea într-un chip particular în creație. Ei bine, această afirmație este în mare parte întemeiată, nu însă integral. Asistăm astăzi la proliferarea în Occident a unei literaturi (proză, teatru) care emană direct dintr-o filosofie anume, care ilustrează nemijlocit (utilizând alegoria, fabula, parabola) teze filosofice. Paradoxul este că tocmai în spațiul socialist, tocmai în câmpul esteticii marxiste se face azi caz de specificul gândirii artistice, se combate tezismul, se cere literaturii să-și asume condiția specifică, să nu devină un simplu reflex al filosofiei, fie acesata chiar filosofia marxistă. Nu de la adevăruri abstracte – zicem noi – trebuie să pornească literatura, ci de la contemplația nemijlocită a existenței, de la problematica permanentă a omului. Ce denotă aceasta? Fără să fim prezumțioși, putem afirma că azi, când în alte părți se vorbește de «moartea personajului» și chiar de «moartea literaturii», tocmai marxismul – acuzat de adversarii săi că transformă literatura într-un instrument de propagandă în politică – reorientează creația spre sursele ei originare, spre natura proprie. Teziste, în Occident, nu sunt, desigur, doar scrierile datorate existențialismului sau altor curente filosofice, ne- sau antimaterialiste, ci și o seamă de opere progresiste (vezi piesele lui Brecht, de exemplu) și nu înseamnă că tezismul e dăunător literaturii în principiu. O teză net reacționară, antiumană nu poate genera marea literatură. Estetica marxistă respinge categoric un asemenea tezism. Dar chiar tezismului celui mai progresist, criticii care se revendică din marxism îi preferă zugrăvirea care să predispună pe cititor la o anumită atitudine fără a-i servi – chiar și pe calea parabolei sau a simbolului – demonstrații. Împreună cu Marx, îl preferăm cu toții pe Shakespeare lui Schiller”. □ G. Dimisianu: „Discuția noastră se profilează pe două laturi: una ar fi latura teoretică și alta de implicare a considerațiilor noastre în concretul mișcării literare. În ce privește primul aspect mi se pare importat să subliniem faptul că, așa cum s-a mai arătat, literatura română, proza din ultima vreme, nu numai

aceea din ultimul an, exprimă un atașament deosebit față de ideologie, față de o problematică ce nu rămâne la simpla zugrăvire de fapte, ci pune în discuție concepte, în tremenii literaturii, ai artei, bineînțeles. Dacă ne gândim la acele cărți din ultimii ani care răsfrâng realități sociale foarte complicate, vom detecta tendința de a pune în lumină lupta contrariilor, o anumită viziune dialectică în interpretarea fenomenelor sociale, a raporturilor dintre vechi și nou. Explicarea vieții, a diferitelor evenimente cu mari consecințe pe plan social își are punctele de sprijin în concepția materialismului dialectic și istoric. N-aș spune că în toate cazurile dar în general, în literatura română de azi, acesta este unghiul de vedere adoptat de scriitor: de a considera realitatea ca un dat obiectiv, de a căuta în realitate o înfruntare dintre contrarii, o înfruntare dialectică”.

□ Orice creație, orice sistem de gândire trebuie, spre a se putea constitui, să opteze pentru ceva, să se sprijine pe un anumit punct de vedere, axiomatic, să aibă o «idee teoretică», cum spunea Blaga. Oricât am repudia dogmatismul, nu putem să nu pornim de la o convingere, de la un principiu, care în înțelegerea noastră, e mai presus de orice discuție. Principiul materialist-istoric fundamental e acela că factorul primordial este de ordin social, iar conștiința este un factor secund, derivat istoric. Oricât ne-am deosebi în opinii, în indiferent ce problemă, asupra acestui principiu nu pot exista controverse, nu numai de ordin principial, dar nici de ordin aplicativ. Nu putem explica faptele de cultură prin simplul joc al unor idei atemporale; suntem obligați să luăm în considerare condițiile social-istorice”.

□ Există și un antidogmatism care generează, uneori, un neodogmatism estetizant: □ M. Ungheanu: „Tema pe care ne-o propune pentru discuție revista «Contemporanul» privind filosofia implicită sau, când e cazul, explicită a operei literare este pe cât de importantă pe atât de delicată metodic vorbind. Mai curând putem vorbi despre atitudinea scriitorului, despre optica lui decât despre o filosofie explicită și ușor raportabilă la sisteme și curente cunoscute. Atunci când o lucrare literară afișează cu bună știință o opțiune ideologică, sarcina criticii este evident ușurată în acest sens, iar discuția se poate face operând chiar cu termenii autorului. A discuta ideile unei cărți poate fi un act critic nu numai îndreptățit, ci și pasionant. O simplificare a acestui demers este însă primejdioasă atât pentru opera analizată, cât și pentru exercițiul critic în sine. Ajuns aici trebuie să vorbesc despre necesitatea de a reabilita această latură a activității critice. S-a înțeles de multe ori prin examinarea concepției filosofice a unui scriitor, confruntare ei cu o schemă prestabilită. După cum, în același timp, confruntarea operei cu viața, ci cu o schemă a vieții. Este deci nevoie să discutăm despre felul în care opera literară își cuprinde și își exprimă filosofia, iar discuția cred că nu se va rezuma la persoanele de față, ea fiind de un interes general evident. O operă literară, care își merită numele, are mai totdeauna o «filosofie» ascunsă, folosesc aici termenul de filosofie în sensul originar, etimologic, care nu e tradusă în termeni teoretici, nu e raportabilă la un filosof anume, dar este deductibilă și analizabilă. Desi-

gur că prima perocupare a criticului nu e aceea de a extrage filosofia operei, ci de a-i constata validitatea literară. N-are niciun rost să ne ocupăm de ideile unei literaturi născută moartă pentru critică și cititori. Cred că discuției noastre i-ar prii, fiind vorba de literatura scrisă, o direcție aplicată a discuției”.

□ Dumitru Micu: „Ar mai fi de accentuat ceva, și anume faptul că, în tendința foarte lăudabilă de a discredita dogmatismul, ce a dominat la noi o destul de lungă vreme, unii dintre confracții noștri și, din păcate, chiar unii dintre cei mai talentați, inclusiv dintre aceia la care am ținut personal în mod cu totul deosebit și pentru care am avut o mare admirație (o mai am de altfel și acum, însă mai vîguros controlată), îmbrățișează, uneori, un dogmatism opus. Pentru a apărea cât mai nonconformiști față de poncife demodate, ei vehiculează, din când în când, (evident nu din cine știe ce interese nemărturisite ci, pur și simplu, din spirit de frondă, din teribilism din dorința de a epata) cele mai abracadabrante teorii, orice scriere, orice teză care contravine indiferent cum, dogmatismului de odinioară. E timpul să se aplice lovituri și dogmatismelor literare de alt tip decât cel derivat din denaturarea concepției marxiste”. □ M. Ungheanu: „Problema neodogmatismului este una reală. Și nu numai a acestuia. Există nu numai o replică la vechiul dogmatism cu consecințe dogmatice, ci și rețete noi, opuse rețetelor vechi, formule literare absolutizate pînă la opoziție. O atitudine excesivă aduce după sine contrariul e. Tezei îi urmează antiteza. Dar acesteia, să nu uităm, îi urmează sinteza. Încercarea de a arunca la coș o întreagă perioadă literară, cea care a durat după război pînă în anii '60, este unul din excesele fățișe ale neodogmatismului pomenit. Și ceea ce este de observat este că el nu ține seama tocmai de valoarea literară a unor opere apărute în această perioadă. Cu ce se deosebește această reacție, care pretinde a fi o replică a etapei pe care o contestă, de vreme ce preia de la aceasta din urmă tocmai disprețul pentru valoarea literară? Neodogmatismul pomenit nu dogmatizează numai idei folosite împotriva ideilor vechi, ci dogmatizează și în direcția formulelor literare prin absolutizarea celor noi, în comparație cu cele vechi. Are acest lucru legătură cu concepția scriitorului? Are în sens larg, deoarece toate aceste modificări de optică, opțiuni, presupun o concepție. Câmpul discuției este foarte larg... □ Laurențiu Ulici: „Ca să revenim totuși la concret, păstrând însă aspectul teoretic, mi se pare semnificativă prezența la câțiva dintre prozatorii de astăzi a unei tendințe critice și polemice. Este o tendință firească, mai ales la scriitorul realist și nu este cazul a o blama. Problema esențială rămâne, cred, aceea a sensului închis în atitudinea critică sau polemică și, implicit, a poziției din care este proiectată atitudinea respectivă. Voi da numai două exemple oarecum opuse. Am citit de curând două cărți care au această tendință critică, așa spune chiar satirică – *Orgolii* și *Bunavestire*. În *Orgolii* scriitorul își supraveghează discret personajele și faptele lor, păstrând mereu față de ele distanțarea necesară obiectivării. În *Bunavestire* personajele și faptele lor îl devoră pe scriitor, înlocuindu-l pur și simplu, o înlocuire acceptată cu voluptate și, astfel, în

locul unei poziții de înțelegere a ceea ce e caracteristic unui anume tip social, a obiectivării, găsim o poziție perfect dogmatică și tradusă schematic. Riscul e irelevanța”. □ G. Dimisianu: „S-au luat două exemple de cărți care ilustrează două poziții literare deosebite. Această deosebire e adâncită și de faptul că este vorba de temperamente artistice diferite, care apelază la formule corespunzătoare naturii lor. Cartea recentă a lui Augustin Buzura – ca și celelalte cărți ale lui – e un roman social, realist prin excelență, consecvent oriunde realismului său structural. Avem aici de-a face cu analiza intransigentă a unor situații de viață în căutarea tenace a cauzelor ce le-au determinat, cu un drum de la cauză la efect, pe care prozatorul îl urmărește neobosit, din aproape în aproape, din treaptă în treaptă, evaluând toate implicațiile gesturilor făcute de un personaj sau altul și toate răsfârngerile lor în matreia socială. E o atitudine foarte tranșantă față de realitatea obiectivă, formulată extrem de clar. Cealaltă parte adusă în discuție, *Bunavestire*, de N. Breban, tinde să fie un roman simbolic. El e fixat într-un spațiu social care e o convenție până la urmă. Nu este societatea noastră decât pe porțiuni mici, dar care însumate nu duc la o imagine concludentă a unui loc și timp anume. Spre deosebire de celălalt autor, aici este o ambiguitate a poziției, declarată, până la capăt cititorul nu ajunge să descifreze care este poziția ultimă a prozatorului față de realități. Este o proiecție foarte ciudată, o lume stranie, nenaturală, exotică, dând o puternică și nedumeritoare senzație de continent suspendat. Dacă e s-o raportăm la context, cartea nu face corp comun cu tendința dominantă a prozei noastre din ultimul timp, caracterizată prin aplecarea foarte insistentă către realitate, prin pasionarea de realitate. Se poate vorbi în acest sens de *Galeria cu vișă sălbatică* a lui Constantin Țoiu. Mai poate fi amintit roamanul lui Marin Sorescu, *Trei dinți din față*. Chiar și *Racul* lui Alexandru Ivasiuc, care, ca acțiune, este plasat într-un spațiu social și geografic, îndepărtat. □ M. Ungheanu: „Evantaiul enumerărilor poate fi mult mai larg. În discuția noastră pot intra și cărți precum romanul *Cartea milionarului* de Ștefan Bănulescu, *Istorie* de Mircea Ciobanu, *Viața ca o pradă* de Marin Preda. O listă mai lungă ne trimite fatal în reala complexitate a fenomenului literar. Nu se poate vorbi doar de o singură direcție literară proeminentă, pe care G. Dimisianu a numit-o realistă, și care fără îndoială există, ci și despre alte tendințe. Există o proză a universurilor subliniată imaginare, în care mediul uman prezentat e rupt de realități localizabile, cât de cât identificabile. Și această tendință e caracteristică. Un exemplu recent e romanul lui Ștefan Bănulescu, *Cartea Milionarului* sau *Cartea de la Metopolis* cum îi spune primului volum dintr-o proiectată tetralogie. Efortul autorului merge în direcția unei exotizări a realității românești, a proiectării ei într-o lumină voit misterioasă, evident înnobilitoare în intenția prozatorului. Deși materia de viață nu e chiar atât de stranie, ea fiind localizabilă, încadrabilă istoricește, autorul o rupe deliberat din contextul geografic, istoric căruia-i aparține, dând nume noi localităților, alegând nume bizare pentru personaje, transportând totul în alt context refe-

rențial. În aparență nu e nimic de reproșat faptului că în loc de Bărăgan zicem Dicomesia ori în loc de Călărași, orașul Mavrocordat. Dar nu este un simplu artificiu fără consecințe. Proza își pierde nu numai substanța prin descărnare, ci și problematica concretă. Realismul în absența mijloacelor realiste devine o chestiune discuabilă și rezultatul e, din păcate, un hibrid. *Cartea Milionarului* ar intra după clasificarea lui G. Dimisianu în categoria prozelor simbolistice, în care am văzut că a fost introdusă și *Bunavestire*. Sunt astfel de cărți, prin tentativa de distanțare pe care și-o propun față de realități – mai puțin adecvate unei terestre analize a ideilor lor, a concepției în sens larg a scriitorului? Desigur că nu. O opțiune este implicată în orice act artistic. Cu atât mai mult într-o carte precum este *Bunavestire*, în care rolul vocii auctoriale, rolul retoric al autorului implicat nu e de neglijat. Critica a spus că el se amestecă printre personaje, că are o atitudine față de ele, că ne face cunoscute chiar ideile lui despre acțiunile cuprinse în roman. Postfața cărții postulează existența unei ambiguități care însă nu ni se pare la analiză a fi peste tot prezentă. *Bunavestire* e mai puțin ambiguă decât o vrea postfața. Lectura cărții nu semnaleză opinii ale autorului implicat asupra unor chestiuni nu fără legătură cu gândirea filosofică actuală. Două exemple; ni se vorbește despre vremea noastră în care s-a spart orice legătură dintre cauză și efect, despre lipsa de rost a logicii într-o lume care aparține ilogicului. Sunt constatări, judecăți care pot fi discutate de criticul literar în măsura în care ele nu sunt ale personajelor, ci ale autorului, implicat în propria-i operă, în măsura în care ele au un rol în opera despre care vorbim.

□ *Scriitorul este un martor și un participant la istorie, la construcția socialistă:* □ Laurențiu Ulici: „Vechea întrebare pe care și-au pus-o esteticienii moderni în legătură cu realismul epic, dacă scriitorul trebuie să vadă, să fie observator al procesului social, sau să și-l trăiască, primește, din perspectiva materialismului dialectic și istoric, un răspuns foarte clar: nu este suficient ca scriitorul să observe procesul social – trebuie să-l și trăiască. Vreau să spun că, după părerea mea, avantajul pe care îl aduce materialismul dialectic pentru scriitorul nostru este unul de implicare, fiindcă a te posta ca observator este un act necesar, într-o definiție a scriitorului realist, dar insuficient. Ca observator prinzi detașarea, ca participant prinzi materia de care ai nevoie pentru a-ți impune punctul de vedere artistic, bogăția de fapte, evitarea schemei. Implicarea aceasta se referă deopotrivă la prezentul scriitorului și la istorie, fiind nu o chestiune de timp ci una de atitudine. Îmi vine în minte un exemplu recent, foarte convingător. E vorba de romanul *Rug și flacără* al lui Eugen Uricaru, roman zis istoric, a cărui idee centrală privește raportul dintre necesitate și întâmplare la scara evoluției istorice. Există un personaj care este purtătorul sentimentului implicării pe care îl are autorul. Un personaj care înțelege foarte bine că într-un moment istoric grav cum este cel întâmplat în carte (mijlocul secolului trecut, revoluționar) implicarea în istorie este necesară iar formele implicării nu pot fi întâmplătoare. Nu este numai personajul, este chiar autorul care se im-

plică în istorie. Implicarea acesta lipsește în *Bunavestire*. Iar eu cred că lipsește din motive psihologice, nu din motive filosofice. Aș mai da un exemplu; *Clipa* lui Dinu Săraru. Romanul este un roman al actualității, persepectiva este una foarte deschisă, înțelegerea față de momentul istoric este evidentă, există și implicarea în proces. Ce-i reproșez este o anume tendință de aplanare a conflictelor, de considerare a istoriei ca succesiune de cicluri ermetic închise, cam nedialectica raportare a prezentului la trecut. *Clipa* este un roman bun și prin faptul că evită – în mare parte – să cadă în dogmatism. Poate că nicio altă carte nu exprimă mai exact acest proces de clarificare, procesul unei aventuri, dacă se poate spune așa, a conștiinței, ca *Viața ca o pradă* de Marin Preda. Cartea aceasta este extrem de simptomatică pentru peisajul românesc de azi”.

□ Dumitru Micu: „Nu se poate face o separație netă între psihologie și filosofie. Psihologia poate să implice filosofia. Dacă G. Călinescu găsește (în *Domina bonna*) kantianism la personajele cele mai rudimentare ale lui Caragiale, cred că suntem îndreptățiți și noi să deducem o «filosofie» din comportamentele personajelor unui roman care conține în chip evident rudimente a ceea ce s-ar putea să constituie o filosofie sau fărâmituri ale vreunui aspect al unei filosofii. Cu privire la *Bunavestire*: cartea are merite de ordin artistic, viziunea globală e însă mizantropism radical, de un pesimism descurajant, pe care spiritul nostru le respinge instinctiv. □ M. Ungheanu: „Desigur că romanul *Bunavestire* nu este un eseu filosofic, dar a fugi de o abordare deschisă a ideilor din roman, mi se pare exagerat atâta timp cât autorul lui e un scriitor căruia nu i se poate nega apetitul intelectual, angajarea lui în discuția de idei, fie în interviuri, fie în articole. Este o injustiție să-l transformăm pe N. Breban într-un autor acefal, incapabil să-și urmărească ideile, să se intereseze de soarta lor în opera pe care o scrie. Dacă ne despărțim de trecut, trebuie să facem cu totul. Retractivitatea față de acest unchi al analizei critice mi se pare anacronică atâta timp cât epoca consecințelor nefaste pentru scriitor de pe urma unui articol de critică literară este revolută. Dacă respingem o etapă și mentalitatea ei, e firesc să-i respingem și reacțiile caracteristice, ticurile. A discuta ideile unei cărți intră în îndatoririle fundamentale ale criticului”.

□ Dumitru Micu: „Apar cărți de proză – nu numai polițiste sau inferior-erotice – lipsite în chip evident de orice valoare. Normal ar fi să nu le acordăm onoarea de a le critica. Proliferarea lor devine însă alarmantă. Sunt proaste, dar nu multe. Așa fiind, cred că nu atitudinea de ignorare e cea mai indicată. Dacă ar fi nu trecute cu vederea, ci denunțate, editurile ar fi mai circumspecte, nu le-ar tipări cu atâta ușurință. Două sunt direcțiile în care proliferază această proză sublitară. Continuă, pe de o parte, să apară cărți de un nivel absolut rudimentar, schematic la modul vulgar, romane cu teme importante în abstract (mineri, muncitori din industria grea, din uzine, de pe șantiere) dar absolut fals tratate, neinteresant. Nu sunt nici măcar reportaje, pentru că reporterul caută să surprindă în cotidian ceva mai neobișnuit, ceva ce iese din serie. Unele din romanele acestea caută parcă

dinadinsceea ce este mai banal, mai politicos, mai fără niciun haz. Degeaba apar în paginile lor ingineri, strungari, furnaliști, dacă respectivii nu fac decât să scoale, să mergă la locul de muncă, să vină acasă... Doar în ședințe, dacă se mai spune câte ceva, dacă se articulează păreri ce te mai trezesc din moțâială; în rest romanele sunt de o platitudine totală. O altă direcție este aceea a experimentismului: tineri, mai ales foști sau actuali studenți ai facultății de filologie, auzind la cursurile de literatură universală despre anumiți autori contemporani străini, sau descoperind la semniarii și prinzând din zbor ceva cunoștințe despre scriitori occidentali, mai mult sau mai puțin în vogă, unii deja demodați, se apucă să-i imite. S-ar putea să fiu depășit, însă spun drept că găsesc și astfel de cărți destul de plicticoase. În primul rând, ele nu spun nimic. Tot cuprinsul lor constă din situații dispersate, absolut banale, numai că autorii le aranjează ingenios (sau într-un mod care se vrea ingenios): o întâmpinare dilatată pe cuprinsul a sute de pagini, este fracturată în așa fel, încât să nu poți afla despre ce e vorba, decât la sfârșit. Acum 10-15 ani mă (și ne) bucurăm de apariția unor asemenea scrieri, pentru că aduceau ceva nou, ieșit din peisajul literar comun, dar a persevera în această direcție e steril și e păcat de tineri care par a fi talentați și care au abilitate și inteligență artistică se limitează să și-o exercite la modul acesta minor. Fiindcă se afirmă azi cu tărie necesitatea unei critici a criticii, e cazul a mărturisi surprinzător că asemenea apariții (din a doua categorie) își găsesc recenzenti ultra apologeți, îndeosebi în rândul tinerilor absolvenți din ultimii ani, care admiră scriitura, stilul, considerate în sine, fără a le raporta la conținutul, la sensurile narațiunilor”. □ *Un fenomen îmbucurător: creșterea forței de înțelegere a proceselor sociale* □ G. Dimisianu: „Aș vrea să mai aduc în discuție, raportându-mă tot la tema enunțată, încă un aspect care obsedează proza din ultimii ani – și anume problema individualului. În multe cărți e înfățișată situația individului «comun», a insului «înseriat», prins în mecanisme sociale strivitoare prin proporții. Războiul, revoluția sunt evenimente cruciale pe care le trăiesc nu numai «eroii», inșii proeminenți, personalitățile, ci și individul comun, omul «de serie». Ce descoperă un scriitor în lumea aceasta nespectaculoasă atunci când încearcă să o raporteze la evenimente care au devenit istorie? Iată o temă de mare interes. Există apoi celaltă raportare a individului «comun»: nu la istorie, dar la viața de fiecare ceas, viața banală. Dumitru Micu semnala un fenomen real despre cenușiul unor scrieri confecționate pe date din realitatea curentă și care nu se pot ridica deasupra banalității, pentru că ochiul scriitorului nu reușește să înregistreze altceva decât mecanisme ne semnificative ale vieții, atitudini și gesturi care nu spun mai nimic despre cei care le afișează. În același timp vreau să spun că există și scriitori care tocmai în această zonă a banalului cotidian au reușit să ajungă la descoperiri de oarecare interes literar. M-am referit la romanele lui Virgil Duda. Acolo apare această lume de aparență cenușie, cu personaje care sunt oameni implicați în procesele vieții curente, oameni cu un statut social mijlociu, dacă

nu insignifiant, funcționari mărunți, «navetiști» (aceștia formează deja aproape o categorie sufletească), inși nedesprinși de o condiție cu totul modestă socialmente. Se oprește stăruitor asupra unor astfel de indivizi, proiectând asupra lor o lumină atât de vie încât îi scoate din anonimat. Și astfel literatura lui, și numai a lui, polemizează cu acea imagine a streatipiei și mecanicității fatale care ar caracteriza lumea mărunță, imagine preluată de la realismul începutului de secol. Și revelația este că în astfel de indivizi oarecare, după o scrutare foarte atentă descoperim valori omenești de o nebănuită complexitate, răsuciri interioare, procese-limită care vorbesc despre o bogăție sufletească ce stătea ascunsă privurilor. Sensul umanist al unor astfel de explorări este foarte laudabil, reprezintă o adâncire a figurii omului, o reprezentare îmbogățită a chipului uman. Privitor la ceea ce Dumitru Micu numea periferia literară și nocivitatea ei, aș semnala la rândul meu un fenomen: difuziunea prea mare pe care o au unele cărți de minimă tangență cu literatura, dar foarte căutate de public pentru că fac referire la materiale documentare, care prin natura lor sunt menite să incite curiozitatea, deci interesul nu e de ordin artistic, ci «evenimential». Și astfel înfloresc o mânăoasă producție care colpotează documente din arhivele secrete, din memorii ale oamenilor politici, procese celebre etc., producție care vine spre cititori, sprijinindu-se pe un interes nu de ordin artistic, ci de altă natură, producție incertă, mai ales că autorii nu pot rezisia tentației de a literaturiza. □ M. Ungheanu: „Există o literatură periferică, de mare consum, care nu intră în atenția criticii, nu neapărat literare, și ar trebui să intre. Există un val de traduceri în care sunt înfățișate marile evenimente ale lumii contemporane, mai ales ultimul război mondial și protagoniștii lui. Acest tip de literatură, în ciuda informației pe care o conține, dă semne de repetiție. Nu e greu de observat că ea are câteva șabloane. Simplu spus, noi citim cărți și vedem filme despre ultimul război mondial, în viziune anglo-saxonă, în viziune franceză, în viziune sovietică etc. Curiozitatea publicului este explicabilă și această producție adesea comercială, își are parțial utilitatea ei. Dar— ea devine obositoare. România a participat și ea la acest eveniment și are propria sa viziune asupra lumii. Ea nu coincide integral cu optica, acestor întreprinderi de mare circulație, în care resortul unei atitudini partizane sub haina unei acurateți științifice subliniate este totuși vizibil. Iată de ce *Delirul* a fost atât de repede citit la noi și peste hotare. El reprezenta un punct de vedere românesc asupra unor probleme cardinale ale epocii contemporane: fascismul și ultimul război mondial. Care e atitudinea scriitorului, a criticului în speță, față de această situație? Evident, nu ignorarea. Dar un răspuns eficace este și semnalarea și impunerea de către critica literară a acelor cărți românești care atât prin merite literare, cât și prin viziune oferă o replică proprie în câmpul tematic amintit, în acest sens sunt de citat lângă *Delirul* cărți cum este *Rug și flacără* de Eugen Uricaru sau *Marele sigiliu* de Viorel Știrbu, carte pe care, îmi permit s-o spun, critica literară a citit-o fără prea mare atenție sau deloc. Mai multă atenție pentru con-

cepția acestor cărți ar fi dus și la un alt tratament critic al lor”. □ G. Dimisia-nu: „Acest proces de înțelegere a unor realități social-istorice îl putem aprecia mai bine în cazul operelor care își propun, prin temă, o deschidere foarte mare, aducând în centrul preocupării o întreagă perioadă istorică, un eveniment de amploare, destinele unor largi categorii. Ceea ce spunea Laurențiu Ulici despre creșterea forței de înțelegere socială la Buzura, în romanul *Orgolii*, cred că este adevărat. Îmi explic progresul prozatorului prin faptul că aici este mai obiectiv decât altă dată, se ridică la acea obiectivare față de realități, care este a marii proze. Într-adevăr, în *Fețele tăcerii*, în anumite zone, nu este atât de detașat, rămâne prins de anumite personaje, destine, fiind, uneori, sau polemic până la pamflet, sau manifestând compasiune. Prozatorul realist este necesar să se ridice la obiectivare față de realitatea pe care o înfățișează”. □ Laurențiu Ulici: „Discuția noastră a relevat, cred, câteva aspecte importante ale temei alese, dovedind prin referințe teoretice ca și prin exemplele concrete ce au fost aduse, rolul însemnat pe care îl joacă în realitatea artistică a operei literare concepției despre lume a scriitorului român contemporan care este materialismul dialectic și istoric. Multe lucruri au rămas nespuse, altele, din cele spuse, s-ar mai fi putut nuanța spre o mai exactă înțelegere, dar cum nu ne-am propus să emitem judecăți definitive, sperăm că ecoul posibil al acestei dezbateri va fi unul de completare cu alte probleme sau cu alte opinii la problemele unei teme generoase. Vă mulțumesc pentru participare”.

• [„Cronica”, nr. 29] Editorialul *Creatorul popular* este semnat Cronică: „Recentele manifestări finale ale Festivalului național «Cântarea României» au lăsat în conștiința opiniei publice o puternică impresie de vigoare spirituală, de capacitate creatoare. Desigur, ceea ce s-a impus în primul rând a fost caracterul colectiv al acestei capacități, realizarea – la scară amplă – a impresionantelor virtuți artistice ale poporului nostru. Dar, în același timp, s-au impus și au intrat în circulație nume, s-au distins și au obținut distincții creatori, unii dintre ei de o incontestabilă calitate”. ■ Dumitru Ignea se ocupă de *Probleme ale scrisului contemporan*, în textul *Muncitorul cucerește literatura*: „Despre prezența muncitorului în literatură se discută, în ultimul timp, frecvent și cu multă pasiune. Este o discuție firească și binevenită, știut fiind că dominantă în societatea noastră socialistă a fost, este și va fi figura muncitorului. Luptând eroic, muncind neobosit și cutezând la fiecare pas, el, demiurgul, prin clasa sa și prin partidul său comunist și-a cucerit dreptul și și-a asumat cu răspundere rolul de conducător ai întregii societăți. Și dacă în societate muncitorul deține acest rol de netăgăduită importanță istorică, este normal ca și literatura, oglinda artistică a vieții și conștiinței poporului, a istoriei, să-i acorde atenția și locul meritat cu prisosință”. ■ În *Argheziana* Const. Ciopraga publică „*Un nume adunat pe-o carte...*”: „Nevoia de realizare, ruptura cu normele sunt trăsăturile personalității de excepție a lui Arghezi. Nimic mai uman, totuși, decât portretul instabil, unduitor, făcut din fragmente. Agitat, profilul lui Arghezi

refuză să se fixeze, încât o reacție pare că anulează pe cea dinainte. În ciuda antinomiilor, durabile până la sfârșit, creatorul nu e un geniu dezordonat, ci unul hotărât să resistemmatizeze”. ■ Nicolae Turtureanu semnează *Monumentul*: „Pentru toți cei care vin, de câteva decenii, aici unde s-a încheiat patria, Mărășeștii înseamnă un poem de luptă tăiat în piatră. Pe platoul hașurat cu verdeața întunecată al porumbului, cu galbenul de aur al grâului, unde floarea-soarelui își rotește, ca pretutindeni, discurile după soare, pe fondul albastru al munților se înalță, piramidal, Mausoleul. Un imn închinat jertfei omului pentru lumină”. ■ Cu textul *Dezvoltare multilaterală și conducere științifică* Mircea Dragomir marchează *5 ani de la Conferința Națională a P.C.R.*: „Se împlinesc 5 ani de la Conferința Națională a partidului, moment istoric semnificativ în viața comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, a întregului nostru popor”. ■ Al. Andriescu publică o cronică literară la *Adalbert Ignotus* de Daniela Caurea, Editura Junimea: „Poeta găsește, cucerindu-și locul său în lirica feminină, imagini transparente pentru a comunica intensitatea așteptării, înaintarea în această unică direcție îi dă posibilitatea unor infinite nuanțări, pentru care găsește bune resurse imagistice. Cu Daniela Caurea dispăre o voce originală în lirica feminină”. ■ În *Mențiuni critice* Emil Nicolae prezintă *Gramatica târzie* de Ion Pop, Editura Dacia, 1977: „De această dată avem de a face cu abordarea intenționată a livrescului în substanța lui, cu transformarea livrescului într-o coordonată poetică fecundă”. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Doi critici*, anume Gabriel Dimisianu și Petru Poantă: „Este vorba de Gabriel Dimisianu și Petru Poantă, critici care aparțin prin formație și vocație, prin preferințe și temperament unor generații diferite, dar întâlnindu-se amândoi în preocuparea pentru literatura prezentului. Gabriel Dimisianu este un analist preocupat să valorifice mai cu seamă fenomenul epic; Petru Poantă scrie mai ales despre poezia contemporană, dar și despre cea clasică (*Poezia lui George Coșbuc*)”. ■ Emil Diaconescu publică *In memoriam Vasile Pârvan (50 de ani de la moarte)*: „Dintr-un neam vrednic a fost născut acest vrednic fiu al poporului nostru. La cincizeci de ani de la moartea sa, îi închin marelui meu profesor aceste rânduri pline de emoție și de recunoștință”. ■ D.N. Zaharia îl omagiază pe *Toader Hrib la 80 de ani* cu textul *Un scriitor popular*: „Într-adevăr, astăzi, cum oricine poate constata, el nu mai este decât un suflet al muzeului său, ipostază în care are drept unică (și suficientă, este adevărat!) bucuria pe aceea de a procura bucurii românilor de pretutindeni (și nu numai lor!) care vin, iarnă și vară, la acest Arbore al hatmanului Luca, dar și al cronicarului Hrib. Iată, prin urmare, temeiul în care, nu ne îndoim, va aprecia ca sinceră pe deplin urarea noastră de mulți ani cu sănătate”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Scriitorii și țara*: „Sub acest generic, Traian Coșovei scrie în «România literară» despre a sa *Dobrogea de aur*, subiect îndelung repetat și preferat în activitatea scriitorului: [...]”. □ „*Ramuri*”: „A apărut numărul pe iunie al revistei craiovene «Ramuri», cu un bogat cuprins privind actualitatea cultural-artistică”. □ *Co-*

respondența debutului: „În colecția «Documente literare» a Editurii Minerva și sub îngrijirea lui Savin Bratu și Constantin Mitru a apărut de curând corespondența lui Mihail Sadoveanu din anii debutului (1898-1904), act de mare importanță istorico-literară pentru cunoașterea activității de început a scriitorului, a biografiei sale morale și spirituale”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „La 14 iulie am numărat al zecelea an de la trecerea sub iarba Mărțișorului a lui Tudor Arghezi. «E ceasul să ne plecăm fruntea și să ne îndoim genunchii în fața unuia dintre mormintele care sfințesc pământul țării» a scris Geo Bogza («România literară»). Iar «Luceafărul» și-a pus pe tâmplă o strofă inedită a meșterului, descoperită printre manuscrisele anului 1964: «Am spus o viață „țara mea” / Când ea a altora era. / Acum când mă despart de ea / Într-adevăr o simt că e a mea / Și simt că nu-i a orișicui. / Că nu-i dau dreptul ăsta nimănu». * Pentru aducere aminte a modestiei ce l-a caracterizat pe Arghezi, reproducem inscripțiile de pe lespezile așezate alături sub nucul cel mare din livadă: «Paraschiva T. Arghezi, născută din răzeșii Bucovinei la 20 iulie 1890, stinsă și înhumată aici în grădina și priseaca ei din Mărțișor la 29 iulie 1966. – Tudor Arghezi, născut la 12 mai 1880 în București, cu origini părintești în Gorj, stins și înhumat aici în Mărțișor la 14 iulie 1967». Se putea mai simplu și mai concis? Doar într-un distih de Arghezi”. □ Iosif E. Naghiu, *Zoltan Franyo la 90 de ani*: „La cei 90 de ani ai săi, ne asociem tuturor prietenilor, cititorilor de limba germană, maghiară și română din țară și de peste hotare, dorindu-i putere de muncă spre continuarea bogatei activități menite a întări prietenia între popoare”. ■ Versuri semnează Ion Mihail Popa (*Întoarcerea lui Avram Iancu*), Calistrat Costin (*Falie; Pro pace*).

• [„**Munca**”, nr. 8397] În *Columna*, Dumitru Almaș publică, sub titulatura *Drumul de jerfă și glorie al independenței*, un articol intitulat *14 zile la Mă-rășești, în 1914*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 346] E. Manu vorbește despre al 4-lea volum apărut la Ed. Eminescu din seria *Caietelor Eminescu*. ■ Un *Profil arghezian* de Constantin Sorescu: „Cartea pe care poetul și-a adunat numele este *Sinteza* pe care a desăvârșit-o. Deci, împotriva prejudecății create, Arghezi este un tip cultural, de aceeași compoziție cu Mihail Sadoveanu. Lucru curios, demiurgul își tănuiește, ca și confratele său, izvoarele culturale. Ele transpar numai în simboluri... Temele fundamentale ale poeziei argheziene, într-o enumerare lapidară, sunt: omul în toate ipostazele posibile, germinația universală potopitoare, cosmosul în rotație sempiternă, absolutul căutat cu orgoliu, cunoașterea umană. Ele coexistă în același ciclu, în același poem, în același vers, în același trop. În fond, toate compun, în jocul de gravitate profundă al geometriilor stilistice, un portret al sufletului omenesc.” ■ I. Lotreanu caută soluțiile *Deschiderii spre public ale criticii literare*. „Critica literară are o largă deschidere către public. Ea îl implică pe cititor și este eficientă în măsură în care îl ajută pe lectorul ocazional să devină iubitor și cunoscător de lite-

ratură. Raportul scriitorului cu critica este de altă natură: autorului, critica nu-i este indiferentă, dar nici n-o socotește literă de evanghelie. Voltaire spunea: *Micile înțepături ale muștelor nu pot opri un cal din fuga lui nebună. Calul ar fi marele scriitor iar muștele criticii mărunți, «măciucarii» neajutorați care cred că negând fără principii pot deveni celebri: ei sunt oameni fără avânt speculativ și fără priză la ceea ce numim produs al spiritului. Publicul îi simte dar pentru că o poate face cu întârziere, e datoria criticii autentice să-i divulge la timp.»*

□ Tr. Filip impune un nou serial polemic: *Inepții*, vizând mimesisul în critică (și preluarea clișeelelor din generație în generație de către unii profesori universitari ce predau cursuri de literatură), dar și „alt loc comun al literaturii de interpretare... prezența «monștrilor»/ personajele negative” .

□ Istoricul Manole Neagoe continuă seria războaielor sale, de astă dată cu C. Razachevici, în *Un tânăr furios*, răspunzând atacurilor acestuia din serialul *Antipolemica*.

□ 90 de ani de la moartea lui Petre Ispirescu, în *Semnificații* de Mircea Constantinescu.

□ Despre *plăcerea de joc/joacă* în viața teatrală: Dinu Săraru, la rubrica *Spectator*.

□ O nouă rubrică de Nicolae Chilie: *Cultură pe glob*.

□ Cronica de librărie notează *Antologia de poezie americană de la începuturi și până azi*, realizată de Leon Levițchi și Tudor Dorin, cu o prefață și tabel cronologic de Dan Grigorescu, la Ed. Minerva – BPT.

23 iulie

• [„Luceafărul”, nr. 30] Cu ocazia recentei Plenare a C.C. al P.C.R., în cadrul căreia au fost discutate aspecte legate de literatură și critică, redacția semnează editorialul *Principialitate și rigoare în critica criticii literare*: „O critică vie, competentă, exigentă, este un auxiliar puternic al literaturii. Necesitatea unei critici eliberată de tot ceea ce-i poate parazita activitatea (subiectivism exacerbat apologetic etc.) a fost una din temele asupra căreia la recenta Plenară a C.C. al P.C.R. s-au oprit mai mulți vorbitori. [...] Scrieri minore sau lăturalnice au fost comentate cu același limbaj, analizate cu aceleași mijloace ca și scrierile de importanță reală. Nu de puține ori critica literară curentă a mărginit analiza unor cărți la aspectele de suprafață, de tehnică, de «scriitură», evitând să discute conținutul propriu-zis al cărților, ideile lor, mesajul lor real. Folosirea unor metode critice moderne incomplet asimilate sau deplasat folosite duce la aceleași rezultate. Tehnicismul analizei are și el un rezultat negativ deoarece împiedică disocierea ideatică obligatorie și necesară și în câmpul literaturii.”

■ Nichita Stănescu este prezent în *Respirări* cu textul *Regele căpșunilor și al coarnelor de melc*.

■ În *Un spațiu deschis fanteziei*, Sultana Craia analizează coordonatele literaturii contemporane în versuri pentru copii: „spațiul literaturii contemporane în versuri pentru copii are o neașteptată fertilitate, ca sensuri și efecte, și dacă este dificil de definit și circumscris, este în schimb complex și vriat, domeniu în care o creație considerată prin prejudecăți «minoră» își afirmă multiplele valențe în multiple moduri. Spațiu privilegiat

al interferenței celor mai diverse posibilități de lectură și receptare, deci un spațiu deschis tuturor sensurilor creației.” ■ Mihai Coman explorează narațiunile realiste pentru copii în *De la basm la experiența realității*, oprindu-se asupra romanului *O stea din toate e a mea*, de Gica Iuteș și povestirile din *Recreația mare*, de M. Sântimbreanu: „Se remarcă la Gica Iuteș intenția de a sugera printr-un limbaj bogat în diminutive și termeni bogați în conotații afective spațiul tandru și luminos al copilării. Cititorul este cucerit și acaparat de lumea cărții, participând la viața suflătoare a eroilor ei. [...] Cu totul altfel sunt orientate stilistic schițele lui Mircea Sântimbreanu [...]. Frecvența neologismelor, transcrierea directă a gândurilor, trădează intenția autorului de păstra neutralitatea comunicării narative. În fața textului cititorul rămâne obiectiv, privește detașat lumea operei, judecă și înțelege faptele narate. Lectura cere nu participare, ci contemplare.” ■ În *Tânărul Eminescu și fascinația dramaturgiei istorice*, Al. Oprea consideră subiectele de ordin istoric propice desfășurării fanteziei poetului: „...aceasta se vădește a fi cadrul prielnic zborurilor itnempetive ale fanteziei tânărului Eminescu, nu numai prin sugestiile poetice implicate cât și datorită altitudinii spirituale conferită de gesturile și simțămintele plene ale eroilor de altădată, prin care se aruncau tot atâtea punți către virtuțile dintotdeauna ale umanității.” ■ Rubrica *Viața cărților* este dedicată în acest număr exclusiv literaturii pentru copii, constituindu-se astfel un amplu dosar de recenzii intitulat *Din marile probleme ale literaturii pentru cei mici*. Sunt discutate volumele *Răpirea Mitei*, de Gica Iuteș, *Aventuri în Deltă*, de Nicolae Crișan, *Biblioteca fantastică*, de Sonia Larian, *Cărticica de patru ani*, de Constanța Buzea, *Casa dintre portolaci*, de Ruxandra Berindei și Modest Morariu, *La zei acasă sau o călătorie lirică prin Elada*, de Ion Brad, *Povestea celor zece frați*, de Șt. Aug. Doinaș și *Zburătorii*. Scriu recenzii în acest dosar M. Ungheanu, Dorin Tudoran, Al. Ștefănescu, Dan Laurențiu, Valentin F. Mihaescu, Al. Piru. ■ În secțiunea *Colocviile „Lucașului”*, câțiva dintre autorii de literatură pentru copii răspund la întrebările Corneliiei Djigola: „1. Literatura pentru copii se adresează, firește, unei anume vârste, dar, scrisă pentru această vârstă, în primul rând, ea se adresează în același timp și cititorului matur. În acest context, cum vedeți problemele literaturii pentru copii? Cum împacă ea aceste două exigențe? 2. Ce v-a îndemnat să vă alegeți acest gen literar? Este o problemă de vocație sau una de «lejeritate» a abordării? 3. Trebuind să creeze eroi pe potriva timpului nostru, cum răspunde literatura pentru cei mici acestei cerințe? 4. Cum își face critica literară datoria față de literatura infantilă? 5. Vă rugăm să numiți cărțile românești pentru copii care se detașează prin valoare. ■ Șt. Aug. Doinaș: 1. „Afirmare teoretică a unei granițe de netrecut, a unei deosebiri de specie, între literatura propriu-zisă și literatura pentru copii este greu de susținut.” 2. „Am început să scriu basme în versuri pentru copii pe vremea când eram profesor la Gurahonț. De ce? Atât din plăcerea de a le scrie, cât și dintr-o înclinare pedagogică, pe care mi-am recunoscut-

o întotdeauna, și care m-a împins, de pildă, cu mai mult entuziasm spre «cercul literar școlar» decât spre „orele de curs” propriu-zise.” 3. „Nu văd nicio incompatibilitate între «canoanele», nescrise, ale literaturii pentru copii și conceptul de «erou contemporan»”. ■ Gheorghe Tomozei: 1. „N-am să fac decât să repet și eu truismul spunând cu mândrie că literatura pentru copii este și literatura pentru maturi.”; 2. „Comoditate, lejeritate nu [...]. Pe de altă parte, ceva din «faza romantică» a poeziei mele, o atmosferă muzicală, m-au condus către această literatură, inadecvat numită pentru copii, dar căreia, din păcate, nu i-am găsit o formulă de determinare pe măsură.”; 3. „Eu cred că nu ne vom despărți niciodată de Feți Frumoși, numai că îi vom întâlni în ipostaze moderne, nu neapărat înveșmântați în frumoase costumașe naționale de către cine știe ce «bunicuță culturală»...” 4. „Dacă s-ar face o antologie a textelor critice consacrate literaturii pentru copii aparținând primilor noștri 10 critici de prestigiu, să spunem, ea ar trece cu puțin peste 10 pagini. Asta spune tot.” ■ Mircea Sântimbreanu: 1. „...literatura pentru copii are șanse să devină ea însăși, abia când, emancipându-se de această prejudecată va înceta să fie gândită, concomitent, și pentru copii și pentru mătuși, va renunța la acest straniu bicefalism.”; 2. „Mi se pare că și aici își scoate cornițele o prejudecată: cea a «lejerității» abordării. Dar pâinea pentru copii se face mai ușor? [...] Scriitorul pentru copii are sau nu are vocație, ca orice alt artist al cuvântului.”; 3. „Prioritate sunt cerințele omeniei, modelarea general-umană a copiilor, cu accent pe temele și performanțele integrării sociale.”; 4. „...critica literaturii pentru cei cinci milioane de copii – ea însăși o Cenușăreasă – își așteaptă prințul.”; 5. Marin Sorescu „Ocolul infinitului mic pornind de la nemic, C. Chiriță, Ci-reșarii, Octav Pancu-Iași Nu fugi ziua mea frumoasă, Gellu Naum, Cartea cu Apollodor, Tiberiu Utan, Ciopârțilă, Nina Cassian Nică fără frică. ■ Gh. D. Vasile: 1. „Vocația literară nu-l întreabă pe scriitor pentru ce vârstă a oamenilor vrea să scrie.”; 3. „Eu cred că marca timpului pe o operă literară este una din condițiile fundamentale ale perenității. În literatura noastră pentru copii au fost create câteva cărți ai căror eroi au fost, sunt și vor fi îndrăgiți de generațiile de cititori.”; 4. „Cred însă că există un teritoriu puțin explorat de probleme specifice, în care criticii literari ar putea opera analitic și sintetic foarte bine”. 5. Povestea celor zece frați de Ștefan Augustin Doinaș. ■ Sonia Larian: „Am înțeles întotdeauna scrisul pentru copii ca pe un salt într-un alt tip de gândire, aș spune ceva între gândirea poetică și gândirea matematică – o gândire fascinantă de liniile pure.” ■ Eugen Simion publică articolul *Literatură pentru copii?*: „Revenind la întrebarea dacă există sau nu o literatură pentru copii, răspunsul meu este deja formulat: există numai literatura fără alt atribut, cu adâncimi și formule variate, unitară în efortul ei de a da prin frumos o morală și de a instrui spiritual, indiferent de vârstă. Există, în mod cert, trepte și posibilități ale lecturii. Cine scrie cu sentimentul că va fi înțeles și apreciat numai de copii, nu scrie, în realitate, pentru nimeni.” ■ În *Ficțiune și istorie*, Dan Cristea

discută proza lui Eugen Uricaru, cu accent pe romanul *Rug și flacără*: „Prin amploarea cadrului istoric și geografic pe care îl acoperă, ca și prin insolitul percepției sale, care denotă o fină poezie a timpului și a spațiului, romanul lui Eugen Uricaru ocupă realmente un loc rămas până acum gol în narațiunea noastră istorică.” ■ Romul Munteanu semnează în *Confruntări* articolul *Biblioteca de aur a literaturii române*.

25 iulie

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 8763] Vasile Vetîșanu prezintă volumul *Eminescu – cultură și creație*, semnat de Zoe Dumitrescu-Bușulenga: „Prin amploarea analizei și rigoarea cercetării, lucrarea se înscrie în perspectiva unei teorii a culturii românești, descifrând direcțiile fundamentale ale universului eminescian, pentru a obișnui cititorul cu seducția unor interpretări noi și posibile.”

26 iulie

• [„*Scânteia*“ nr. 10865] Ne întâmpină pe prima pagină, câteva însemnări ale lui Ioan Alexandru despre *Patria în poezie*, care lansează următoarea definiție a poeziei patriotice, din ea nelipsind referințele la personalitățile istorice care s-au jertfit pentru neam: „Poezia este convorbire cu înaintașii, cu fapțurile eroice, capabile de jertfă ale trecutului neamului, dialog cu istoria în vederea edificării prezentului și descifrării căilor viitorului, scriere cu sentimentele și gândurile semenilor noștri de azi, muncitori și constructori, țărani.”

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 8764] A. Gheorghe scrie despre *Povestirile lui Alexandru Văduva*, adunate în volumul *Isaia dănuiește și alte povestiri* (publicat în 1976 la editura Cartea Românească), în care „întâmplările sunt instantanee extrase din petrecerea unor chipuri de frescă. Ceea ce impune ca timpul însuși să fie repovestit.” □ Florin Mugur prezintă „noul roman al lui Mircea Palaghiu”, *Arhipelagul Alexandru*, o carte pentru tineret bazată pe viziunea „poetului, a celui care nu poate crede decât în armonie, în bunătate, în puritatea extremă.” □ George Alboiu analizează volumele a trei poeți: Ion Lotreanu – *Punctul sensibil* (editura Eminescu, 1976), în care „poetul este un sentimental care regizează, fără ostentație, mici spectacole naturiste, adesea cu o rară sensibilitate a amănuntului”, Gheorghe Anca – *Poemele părinților* (editura Eminescu, 1976), în care poetul, „pe urmele marilor maștri”, „utilizează motive folclorice cu caracter esoteric” și Constantin Abăluță – *Iubiri* (editura Eminescu, 1976), în care „cultivă o poezie de cameră, intimități casnice, nostalgii de seră.”

27 iulie

• [„*România liberă*”, nr. 10 188] Aurel Martin prezintă cartea de călătorie a lui Mircea Malița, *Zidul și iedera*, considerând-o „fermecătoare, incitantă ca

scriitură, repropunându-ne un autor pentru care «aurul cenușiu» rămâne cel mai prețios capital”. □ În articolul *Nostalgia obârșiiilor*, Boris Buzilă analizează „cronica” de itinerarii a Ioanei Postelnicu, *Roată gândului, roată pământului*.

28 iulie

● [„**România liberă**”, nr. 10 189] Dan Zamfirescu recenzează volumul al II-lea din *Incognito* al lui Eugen Barbu, notând că: „în ciuda unor lungimi și a unor inegalități ce se simt, se rânduiește alături de *Groapa* și *Principele* printre creațiile trainice [...] și printre cărțile viabile ale literaturii noastre”.

● [„**Scânteia**“ nr. 10867] Alex. Ștefănescu consemnează câteva note de lectură legate de volumele a doi poeți, respectiv Dan Verona, *Dați ordin să înflorească magnolia* și Dorin Tudoran, *Uneori, plutirea*, articolul începând cu o caracterizare a generației 70 de poeți și cu o nuanțare combativă a părerii critice generale despre aceștia: „După 1970, în literatura noastră s-a afirmat o pleiadă de tineri poeți – Emil Brumar, Mircea Dinescu, Mihai Ursachi, Dan Verona, Dinu Flămând, Dorin Tudoran, Carolina Ilica și ceilalți – care au fără excepție un stil frumos, aproape efeminat, și care, drept urmare, sunt considerați «manieriști». Această etichetă, aplicată uneori de critică cu un surâs politico abia ascunzând o grimasă de oroare, trebuie însă parțial revizuită căci le este într-o măsură improprie și, în orice caz, pe unii nu-i definește. Dincolo de grația care constituie nota lor comună – și care, în fond, nici nu reprezintă o însușire chiar atât de gravă încât să ne sperie – există foarte multe deosebiri”; articolul se încheie cu următoarea apreciere comună asupra celor doi poeți: „Ca și la Dan Verona, se simte plăcerea de a scrie. Este însă o plăcere civilizată, glacială, semănând cu satisfacerea unei ambiții.”

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8766] Ioan Adam face cronica literară a două volume de poezii patriotice: Gheorghe Tomozei – *Poema patriei* (editura Eminescu), în care „Nu istoriile, faptele unui erou sau ale altuia îl fascinează pe autor, ci Istoria, dialectica ei, titlul însuși sugerând o metaforă a continuității noastre” și Horia Bădescu – *Cântece de viscol* (editura Eminescu), un volum al unui „poet de ținută, format la școala riguroasă a clasicilor”.

● [„**Flacăra**”, nr. 30] În *Omul nou*, Ion Dodu Bălan publică *O conștiință lucidă*. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Carmen Focșa, Emil Gavriliu, George Alexandru Ioniță. □ În *Revista revistelor tinere*, C. Adolf prezintă numărul 5 al revistei „Opinia studentescă”. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc (XXXVI)* Octavian Paler publică partea a doua din *Manet. Sfârșitul și începutul unui mit*. ■ Al. Piru publică, *In Memoriam*, un necrolog dedicat lui Emil Botta: „De o frumusețe în același timp serafică și virilă, aproape stranie, Emil Botta juca, atunci când era bine distribuit, extraordinar, într-o dăruire totală, frenetică, pur și simplu cutremurătoare. Obișnuit să urmăresc jocul actorilor cu detașare, mă simțeam zguduit de actorul Emil Botta și

când jocul său atingea apogeul, trebuia să întorc ochii ca să mă pot stăpîni. Nu l voi uita niciodată în Ion din „Năpasta”, unul din cele mai mari roluri ale lui. [...] Structură complexă, neliniștită, Botta cântă bucuria de a fi, dorul existențial, și, asemenea poetului popular, vede moartea ca pe o reîntoarcere în ciclurile eterne ale naturii. Viziunile sale sunt paradiziace și infernale, oscilând între jubilație și suferință, totul fiind comunicat cu o infinită vibrație afectivă. Am scris de două sau trei ori despre Emil Botta, izbutind să-mi atrag prețuirea lui. Mi-a spus-o de câteva ori la telefon, în felul său ciudat, enigmatic, ca și intraductibil, cu o voce ca din altă lume. Era un om de o mare candoare sufletească, un exuberant melancolic, de o rară discreție. Ultima dată m-a întrebat cum poate să-mi trimită volumul „Un dor fără sațiu”. Îl bănuiam suferind, nu credeam însă că „femeia cu ochii de gheață”, una din aparițiile lui terifiante, îl va lovi fără iertare, atât de curând. Îl salut pentru cea din urmă oară în nemurire”. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică un articol omagial dedicat lui *Franyó Zoltán la 90 de ani*. □ Marian Popa publică un articol despre *Poezia patriotică și politică* în care susține că „evidența politică modernă își revendică în poezie mai ales acele situații și persoane din care se precipită sau se cristalizează prin procese insesizabile categoriile stilistice: faptele trec din regiunile existenței istorice în cele existențiale, ale eului colectiv. Un termen comun al procesului îl constituie geografia reală, suportul vieții practice și punctul de plecare al oricărei construcții spirituale. Prin asemenea condiții, poezia politică și patriotică este o eternă poezie a începuturilor, de multe ori văzute epopeic, începuturi care încep mereu, cu fiecare act și individ. Evidența acestei realități premittologice fascinează pe poetul modern, fie el Blaga sau Baconsky: scenografia ei se întinde între simplitatea maiestuoasă a dacismului și sacralitatea naturii ascunse în aburii metacroniei. O realitate *veche*, în sens eminescian. Printr-un asemenea sistem de privire, efectele sunt duble: cele vechi sunt noi, istoria mai nouă este o formă de manifestare a vechimii. [...] Poezia politică a evidenței aparține unei epoci liniștite și pozitive. Eficacitatea ei crește în măsura în care evidențele sunt sugerate și în aceea în care sunt adevăruri. Și sarcina de a face din evidență sugestie, din evidență adevăr sau numai evidență, conferă poetului nu numai demnitatea, dar și valoarea”. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Nicolae Dragoș, *Cu inima curată*. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de János Székely, Franz Storch, Adrian Dohotaru. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (6***)*. □ Cu titlul *Turneul Cenuclului Flacăra al Tinereții Revoluționare*, Dumitru Graur publică *Cronica* (282, 283, 284, 285, 286). □ În *Racul*, Nicolae Dragoș publică poezia *Din bunăvoință*, iar Teodor Mazilu Schița *Pocher în mijlocul naturii*.

• [„**Orizont**”, nr. 30] Este celebrat Zoltán Franyó la împlinirea a 90 de ani și considerat „nestorul scriitorilor din Banat” care reprezintă pe lângă „un fenomen spiritual și un fenomen fizic: omul care nu îmbătrânește, nu obosește”.

I se dedică articole din partea lui Andrei A. Lillin (*Monumentum aere perennius*), Jozsef Méliusz (*Gânduri despre Franyó Zoltán*) și interviul de pe prima pagină, *O viață de om închinată poeziei* (realizat de Victor Iancu). ■ C. Ungureanu începe o sinteză literară despre *Prozatori tineri* (I), iar Lucian Alexiu alege pentru comentariul din cronica sa poezia lui Adrian Popescu, *Câmpiile magnetice* (Ed. Eminescu, 1977). ■ Horia Bădescu, aflat la a treia carte de poezie – *Cântece de viscol* (Eminescu, 1976), este examinat cu lupa de către Radu Săplăcan, la rubrica „profiluri”. ■ Poezii publicate în acest număr sunt: Crișu Dascălu, Irina Grigorescu și Irene Mokka. Dan Mutașcu este prezent cu o proză, *Dispariția unui profesor*. ■ G. I. Tohăneanu continuă seria de analize stilistice cu câteva observații asupra romanului *Frații Jderi*. □ Roger Francois Gauthier face o prezentare a ideilor lingvistului și criticului francez Gérard Genette, oprindu-se mai mult asupra lucrării *Mimologiques*, o istorie a erorilor prin prisma raportului dintre om și limbajul său. Pe aceeași ultima pagină, Margareta Gyurcsik traduce din G. Genette un fragment din aceeași lucrare, *Mimologice*.

● **[„România literară”, nr. 30; dispăre colegiul din caseta redacțională, rămânând menționați doar George Ivașcu, directorul revistei, G. Dimisia-nu, redactor șef adjunct, și Roger Câmpeanu, secretar responsabil de redacție]** Se deschide articolul redacțional *Confruntări creatoare*, în care sunt tratate și unele direcții editoriale: „«O revistă presupune o familie de spirite» – spunea, acum vreo 15 ani, G. Călinescu la o ședință de colegiu a publicației pe care o onora săptămânal cu colaborarea sa. Astăzi, desigur, noi am spune că această «familie de spirite» este infinit mai extinsă, ea implicând o pluralitate crescândă de manifestări în jurul actului de cultură – fie acest act o carte, o pictură sau o sculptură, un spectacol muzical sau teatral, un film. Neîndoios că deschizându-și generos coloanele întru satisfacerea acestei vădite necesități de cât mai largă confruntare, o revistă are de la sine implicată îndatorirea de a veghea la ceea ce-i determină și-i nominalizează propria-i structură existențială, propria-i responsabilitate. Și aceasta tocmai pentru a izbuti mai lesne în a-și afirma o mai largă receptivitate a factorilor de opinie publică, prin care să facă mai intens și mai plauzibil afirmate, cu o rază de incidență tot mai sporită, finalitățile înseși pentru care acționează: în ordinea ideologică și estetică, în sfera ideilor și a gustului, în universul, tot mai definitiv, al noului umanism întruchipat zi de zi mai autentic și, ca atare, mai convingător. În această perspectivă, revista noastră și-a propus, ceea ce, desigur, cititorii atenți au și remarcat, o mai vie dezbateră asupra problemelor criticii noastre – căci criticii, în această dialectică a confruntării creatoare, îi revine un rol primordial: după cum în spațiul afectat domeniilor pe care săptămână de săptămână le slujește, universul ce se constituie astfel să devină pe cât posibil tot mai îmbogățit, mai viu, ca atare mai variat și mai nuanțat. Ceea ce presupune o prelungire a razei noastre de solicitare și, prin consecință, de reflectare în paginile sale a unui tezaur tot

mai îmbogățit și mai de preț al spiritualității românești, al geniului său creator”. ■ *Prezența criticii*, precum și importanța ei în viața literară în diferite momente ale istoriei sunt trecute în revistă de Constantin Ciopraga: „În căutarea unor puncte de sprijin, ardentul Heliade sublinia, acum 140 de ani, rolul polemicii de idei, Maiorescu făcea exact acum 110 ani o lucidă *cercetare critică asupra poeziei române* cu intenția de «a curăți astfel literatura de mulțimea erorilor» și a pregăti «un câmp liber pentru îndepărtare», iar foarte tânărul N. Iorga denunța zgomotos, cu aproape nouă decenii în urmă, «cercurile noastre de admirație mutuală» care, după «activitatea febrilă și astăzi a *Convorbirilor literare*, s-au coborât până în balta adorantă a revistei lui Macedonski!». N-a lipsit, prin urmare, ceea ce mai târziu se va numi *conștiința literaturii*. Reactualizarea imperativelor criticii s-a dovedit o necesitate, ori de câte ori considerentele circumstanțiale tulbură dreapta măsură. Nimic mai justificat decât acea intervenție a lui G. Ibrăileanu din 1919, într-un moment în care o literatură mediocră găsea totuși admiratori. «Datoria criticii – preciza Ibrăileanu – este să încurajeze numai ce este de talent în această literatură nouă și să ia poziție hotărâtă împotriva scriitorilor care nu au meritoriu decât intențiile. Și cu atât mai mult împotriva impostorilor care contrafac intențiile. Este o datorie profesională a criticii și este o datorie patriotică a ei. Gustul estetic al publicului este o superioritate națională, și a feri de scăderi și de pervertire gustul poporului tău este un act de patriotism...». Ideea că, în fondul ei grav, judecata critică implică o responsabilitate patriotică ar merita să figureze ca *memento* pe masa oricărui critic”. ■ Continuă seria *Dezbaterilor „României literare”* focalizate pe *Probleme ale criticii noastre*. Intervențiile aparțin lui Pompiliu Marcea, Alex. Ștefănescu și Romul Munteanu. □ Pompiliu Marcea susține *Unitatea criticii*: „Plenara din iunie a C.C. al P.C.R. redeschide, credem, criticii, un teritoriu de acțiune fără precedent. Căci, e limpede, o critică nu este o rudă vitregă, o cenușăreasă a beletristicii, ea are, în raport cu beletristica, un statut de confraternitate, naturală și nu consimțită. Nu oferim și alte exemple, din generațiile mai noi sau foarte noi, de la Al. Piru, să spunem, la Florin Manolescu, spre a nu comite inerente inechități. E greu să se nege însă faptul că impunerea, în opinia publică, a unor prozatori ca Marin Preda, Eugen Barbu, D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Șt. Bănulescu, A. Buzura, Dinu Săraru, I. Lăncrănjan, C. Țoiu etc., a unor poeți ca Marin Sorescu, Nichita Stănescu, A. Păunescu, Blandiana, Cezar Baltag ș.a. se poate înțelege în afara criticii care le-a creat un regim de demnitate artistică, propunându-i cititorului, școlii, tratându-i în recenzii, cronici, studii, manuale, tratate, făcându-le publicitate, altfel spus, «propagandă», în sensul cel mai larg al termenului. În acest proces dialectic: *scriitor-critic-cititor*, trebuie să existe – și, în fapt, se și stabilește – o relație de determinare reciprocă, oferind publicului cititor garanția unei receptări în consens cu mesajul valoric al actului de creație artistică”. □ *Mai mult aer curat* ar dori să respire Alex. Ștefănescu în climatul literar: „Recent, într-o redacție, mi

s-a cerut să modific articolul care mi se solicitase despre romanul *Incognito* al lui Eugen Barbu: «Trebuie să renunțați la comparația cu *Delirul*. Știți bine ce rivalitate există între cei doi prozatori. Să nu-i mai ațâțăm și noi». Am rămas consternat. Ce rivalitate? Vreau să spun ce rivalitate care să intereseze critica, fiindcă – de ce n-aș recunoaște-o – de aceea care constituie unul dintre eternele subiecte ale eternului colportaj din viața literară am mai auzit. N-aș fi povestit întâmplarea asta dacă nu mi-ar fi adus aminte de zecile de întâmplări similare din puținii ani de când scriu despre cărți. [...] Ceea ce crede criticul cu adevărat despre o carte reprezintă, de prea multe ori, *ultimul argument* adus în discuția, inevitabil declanșată, asupra «oportunității» articolului scris de el. Altele sunt criteriile importante: «Dacă publicăm asta, scriitorul în cauză n-o să se supere? O să mai colaboreze la noi?» «De ce să-l laudăm tocmai acum, când l-a laudat și X, care ne-a înjurat într-o notă?» «Mai avem în pagină o recenzie despre Y, n-o să-i convină să apară alături de el.» – iată cam cum se raționează. Toate aceste manevre – mi s-ar putea obiecta – țin tot de culise, ca și împrejurările pe care le au în vedere; de ce să le mai invocăm, deci, într-o discuție despre critică? Pentru simplul motiv că ele afectează profund critica, îndeosebi «critica noastră cea de toate zilele», cum o numea un tânăr cronicar. [...] Supusă unor asemenea nevăzute, dar permanente presiuni, critica se tulbură până la urmă în ceea ce are mai adânc și mai autentic, se falsifică. Așa s-a născut protocolul lui «uneori», «pe alocuri», «nu lipsit de». Așa proliferază o terminologie zăgănită și impenetrabilă, o terminologie-armură în care criticii se închid pentru a fi la adăpost, deopotrivă, de reproșuri și de zâmbete ironice. Așa se înlocuiește, în sfârșit, actul poate crud, dar întotdeauna necesar, al cunoașterii cu un joc de bursă din care literatura, spre deosebire de unii literați, n-are nimic de câștigat”. □ Romul Munteanu scrie despre *Critică, gust, afinități, preferințe* în critica foiletonistică: „În formele lui ideale, foiletonul critic lasă impresia unui discurs spontan, limbajul său având savoarea și culoare specifică vorbirii directe. Poate și din această cauză, foiletonul critic îi seduce pe mulți cititori cu o ușurință mai mare decât exegeza erudită a unui text. Dar este posibil ca din aceleași considerente să-i atragă în matca sa pe impostori, pe falșii arbitri ai gustului public, pe veleitarii cu o scriitură polemică de factură glandulară, dar lipsiți de percepția datelor estetice fundamentale ale unei opere literare. Foiletonul critic exercitat cu o autoritate firească, presupune o anumită *preistorie* a celui care îl scrie. Ea nu are un caracter public, deoarece treptele de acumulare a informației, de formare a gustului și de fixare opțională a instrumentelor critice, țin de domeniul vieții personale, particulare a criticului. Numim *preistorie* a criticului foiletonist toate aceste *etape intime* de ordin intelectual, deoarece nu orice cărturar erudit devine în mod automat un critic de mare sau mică anvergură. Ca și actul creator al scriitorului orientat spre o *realitate informă, eteroclită*, căreia îi imprimă însă *formă și sens*, la fel și demersul criticului spre cărți presupune *inspirație și talent*”. ■ Alegând titlul unui

volum al lui Emil Botta pentru evocarea sa, „*Un dor fără sațiu*”, Radu Popescu exprimă, prin aceasta, și sentimentul despărțirii de autorul *Întunecatului April*: „A murit Emil Botta, poetul și actorul. Aș zice *mi-a murit* Emil Botta, și sunt convins că orice om care l-a apropiat (nu sunt prea mulți) cât de cât, e înclinat să spună: *mi-a murit* Emil Botta. Dar nu numai cel ce l-a apropiat prietenește, ci fiecare cititor al poeziei sale, și foarte numeroși admiratori ai artei sale de actor, vor simți astfel acest fapt: *mi-a murit* Emil Botta. Ca o pierdere personală, ca o dispariție a unui bun sufletesc intim. Cum ai zice: *mi-a murit* fratele, *mi-a murit* tatăl, *mama*, *mi-a murit* o ființă scumpă, numai a mea. Căci astfel a fost Botta, și astfel a fost tot ceea ce a scris, tot ceea ce a făcut: provoacă această deschidere a sufletului, această relație prin afecte, această luare în posesie prin dragoste, – integrarea în sentimente secrete, particulare, intime. Fapt destul de ciudat, mai ales dacă ne referim la relațiile umane, directe. Căci Emil Botta era un solitar și un rătăcitor. Dar nici solitar din mizantropie, nici rătăcitor din curiozitate, sau din spleen, sau din spirit de aventură. Botta iubea oamenii și îi adora pe acei oameni în care simțise aprinzându-se scânteia prieteniei (stă dovadă, între altele, credința și dragostea, purtate la aceeași tensiune, timp de patru decenii, lui Corneliu Temensky, care a trecut ca un meteor, ca o clipită de stea căzătoare), și pe care îl împodobește, exaltat, cu toate strălucirile. Iar poezia lui dovedește aceeași dragoste față de oameni, constantă și fierbinte, deși irizată. [...] Era sortit să fie singur, nu pentru că nu dorea relații cu oamenii, nu pentru că nu avea, și nu putea avea prieteni, ci pentru că nu putea da acestui sentiment posibilitățile de a se manifesta practic, concret, direct. Prietenia cere prezență, cere timp, cere comunitate de viață, interes reciproc față de frământările zilnice, și așa mai departe. Or, Emil Botta trăia în altă lume, în alt spațiu, în altă dimensiune decât acelea ale tuturor, sau ale celor mai mulți. Trăia în alt univers – cel care nu poate fi numit altfel decât așa cum îl numim în mod curent, obișnuit, banal, universul Poeziei și al Visului. O, desigur, toți poeții și, în fond, toți oamenii trăiesc din când în când, trăiesc cu o parte a ființei lor în acest univers. Problema e: cât de ades trăiesc acolo, cât de mare e partea ființei lor care trăiește acolo? Emil Botta trăia *acolo*, tot timpul, cu întreaga lui ființă. În permanență, și cu totul. [...] Asta era alcătuirea lui Botta, natura, «semnul» lui. Trăia în spațiul visului, numai în acest spațiu respira, în atmosfera poeziei, numai în această atmosferă. Ei bine, când aceasta e soarta unui om, atunci ne dăm seama, atunci simțim, cu un fior, cât de departe e acest univers, cum i se spune pe drept, al Poeziei și Visului”. ■ Șerban Cioculescu scrie, la *Breviar*, despre *Poezia patriotică a Elenei Văcărescu*: „Fixată la Paris din anul 1891, după romanul ei de dragoste cu principele moștenitor, afirmată din ajun ca talentată poetă de limbă franceză, dar legată indisolubil de patrie, a cărei ambasadoare a rămas, Elena Văcărescu e din nou prezentă printre noi, cu volumul selectiv *Țara mea*, culegere de versuri patriotice, prefată și note de Sevastia Bălășescu, în Editura Militară, 1977. Nepoata

directă a lui Iancu Văcărescu crescuse într-un mediu intelectual; în casa tatălui ei, ministru al țării în Franța, se perindaseră fruntașii școlii parnasiene: Leconte de Lisle, Sully Prudhomme, José-Maria de Heredia, de la care tânăra poetă luă exemplul respectului pentru forma artistică în care avea să-și îmbrace tumultul unei sensibilități vii și mai ales nostalgia după țara pe care fusese nevoită s-o părăsească. Titlul recentei culegeri este luat întocmai după acela al poeziilor publicate în 1916 cu titlul *Mon pays*. În versurile Elenei Văcărescu sunt evocate toate provinciile românești, apele lor, câmpia, munții, trecutul eroic al patriei, voievozii și haiducii, lăutarii, ostașii și trucidorii pământului. [...] Poeta vede idealul național strâns legat de libertatea tuturor popoarelor subjugate, într-o încheștare universală, în care «simți pulsul globului zvâcnind», metaforă definitorie pentru semnificația grandioasă a primului război mondial, care-a găsit-o pledând neobosit pentru dreptatea cauzei noastre. [...] Așa cum sentreba cândva Tudor Arghezi, cum de-a-ncăput în el țara întregă, ne putem minuna de sensibilitatea exponențială a înzestrării poete de limbă franceză, care cu fapte, cu cuvântul și cu versul, el însuși acțiune, a stat neconținut în serviciul îndepărtatei patrii, pentru ea, omniprezentă. Desigur, e de mirare că reprezentanta în a patra generație de scriitori, a vestitului neam al Văcăreștilor, n-a mai îndeplinit direct porunca testamentară a lui Ienăchiță. Poeta a resimțit totdeauna această inițială culpă, desigur din plin răscumpărată prin glasul ei sonor, care ne-a ținut în atenția lumii, prin vehiculul unui idiom de răspândire universală; ea a dat expresie acestui sentiment în scurtul poem de pocăință: «Dacă ți-am devenit străină,/ Și cântul meu cel peregrin/ Nu s-a-ntrupat din limba lină/ Domol vorbită în cămin,// Cea care-mi vine-n înserare/ Pe buze când mă rog mereu,/ O, Patria mea, ierta-vei oare/ Vreodată pe copilul tău?// Sau poate versul ascultând/ Să mi-l binecuvinți și blând,/ În preajma luptei oastea ta?» (*Patriei mele*)». ■ Ion Lăncrănjan consideră că *Rolul scriitorului* autentic „nu poate fi decât participativ și constructiv, în sensul edificării unei opere și în sensul celălalt, mai larg, al sporirii cunoașterii de sine a unui întreg popor, – în sensul cel mai nobil al cuvântului, pentru că nimic altceva nu poate fi mai cutremurător și mai primenitor decât asumarea unei asemenea răspunderi”. ■ Petru Novac Dolângă și Lucian Alexiu realizează o convorbire cu *Franyó Zoltán la 90 de ani*. ■ *Un debut remarcabil* vede Nicolae Manolescu în *Preludiul* lui Alex. Ștefănescu: „Criticul scrie bine, clar, cu precizie tehnică. Nu caută în stil efectul, ci utilizarea eficace a termenilor. Merge de obicei direct la țintă, debarasat de fastidii descriptive, fără plăcerea ocolului erudit ori calofil. Critica lui e una de caracterizare intelectuală, bazată pe o insesizabilă alianță de simpatie și de răceală, pe o privire de sus ca o cartografiere din avion. Farmecul articolelor provine din superioara tehnicitate, vădită chiar și în rarele metafore care creează un contrast, o tensiune aproape, cu expresivitatea labilă și afectivă a limbajului literar. [...] Să vedem acum și unele insuficiențe. Oarecum decepționa[n]t, după ce ai parcurs analizele, se prezintă studiul de

sinteză din final. Inexperiența tânărului autor nu explică totul, deși, desigur, când un critic are intuiție și cultură, îi vine mai ușor să analizeze opere decât să înfățișeze tabloul de ansamblu al literaturii din două decenii. [...] Superioare, analizele nu sunt nici ele fără cusur. Pe lângă articole convingătoare și, stilistic, rotunde, sunt și unele grăbite sau ezitante. De exemplu, acelea despre Geo Bogza, Marin Preda (conținând o interesantă paralelă cu Sadoveanu: «Sadoveanu elogiază prin eroii săi înțelepciunea, lirismul, sentimentul naturii, în timp ce Marin Preda prețuiește inteligența, capacitatea de a face observații morale») și Ov.S. Crohmăniceanu. Din articolul despre A.E. Baconsky lipsește referirea la lirica erotică, poate cea mai expresivă din toate, iar din acela despre N. Labiș referirea la lirismul de reflecție morală, în spirit caustic. Preferând pe Nichita Stănescu lui Ioan Alexandru, criticul e prea sever cu *Infernul discutabil*, volum excepțional. Procedul lui Alex. Ștefănescu este nu exhaustiv și monografic, ci indicativ. În cazul poeziei și prozei lui Z. Stancu firul conducător îl oferă Darie: «care pare trimisul altei civilizații, (și) este de fapt, poetul. Pentru poet, lumea se înfățișează mereu ca și cum nu ar mai fi fost văzută niciodată de nimeni». Nu totdeauna însă un asemenea fir ne conduce în centrul labirintului. Despre *Princepele*, socotit cartea cea mai bună a lui E. Barbu, și despre povestirile aceluiași, examenul critic e sumar și needificator. Subestimat mi s-a părut Alexandru Ivăsiuc, privit din unghiul unei concepții cam îngust tradiționale despre proză. Rezultate notabile obține Alex. Ștefănescu atunci când aplică procedul la critici (L. Raicu, Al. George, Cornel Regman) și când nu e stânjenit nici de oarecare ingeniozitate în demonstrație (Al. Piru), nici de incompatibilitate temperamentală (I. Negoșescu). *Preludiu* e un debut ce promite în Alex. Ștefănescu pe unul din criticii cei mai înzestrați ai generației sale, solid informat, cu intuiție remarcabilă și maturitate de stil”.

■ Pagina *Varia* grupează patru scurte recenzii: Artur Silvestri comentează *Vii-torule, când te-ai născut* de Mircea Sântimbreanu, Aureliu Goci parcurge *Zăpezile de altădată* de Petru Vintilă, Virgil Mazilescu „răsfoiește” *Povestiri de pe Mediterana* de Anca Balaci, iar Adriana Isac „degustă” estetic *La cina din nouă sute șapte* de Ștefan J. Fay. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici așază două *Structuri lirice duale*: cartea de *Elegii pentru pământ* de George Iarin și volumul *Din fluiera lui Glad* de Ion Secoșanu. ■ Geo Bogza publică amplul *Poem petrolifer*. □ De asemenea, prezenți cu versuri, sunt Traian Iancu, Gheorghe Azap, Eugenia Burdușa, George Uscătescu. □ Georgeta Horodincă semnează proza *Nălucile verii*. □ De pe alte *Meridiane*, Vasile Nicolescu îl aduce în atenție, printr-un articol analitic, pe *Federico García Lorca*, iar Ariel Dan și Maria Benavides traduc *Din lirica peruană*. □ Claudia Dumitriu tâlmăcește din *Farley Mowat: Un străin în Taransay*. ■ George Lăzărescu ne conduce reportericește în *Orașul de pe Arno*.

● [„Tribuna”, nr. 30] Conține versuri de Ileana Roman, Ileana Mălăncioiu, aforisme și însemnări de Lucian Blaga, proză de Vasile Rebreanu (*Disney-*

land), *Scrisoare din Lisabona* de Adrian Marino. ■ Mircea Braga este prezent în paginile revistei cu articolul *Proza lui Al. Philippide*, cu ocazia apariției primului volum al *seriei Scrieri – Al. Philippide* (Minerva, 1976). Acesta demontează interpretarea prozei acestuia ca literatură strict fantastică: „Proză psihologică, nu fără inflexiuni – așa cum spuneam – psihanalitice (nu este, oare, visul o zonă și un instrument al defulării), *Floarea din prăpastie* nu se împlinește ca literatură în cadrul paradigmei fantastice”. ■ Victor Felea analizează placheta *Regăsire la porți* (Eminescu, 1976), de Vasile Zamfir: „E mai degrabă un spirit încordat, frământat, avânt o anumită vigoare nativă, la care dacă găsim gesturi gingașe, delicate sau nuanțele melancoliei visătoare, ele se lasă cuprinse într-o atitudine generală mai energetică, unde predomină cuvântul concret și pregnant, meditația în limpezi reliefuri”. Victor Felea se oprește și asupra volumului *Flori de mac* (Scrisul Românesc, 1977), de Romulus Cojocaru, care cuprinde poeme inspirate de Războiul de Independență. ■ În *Alte lecturi și zile (XVI)*, Mircea Zăciu explorează semnificațiile și verva verbală din piesa de teatru *Procesul general...* de Ion-Heliade Rădulescu. ■ Radu Mareș comentează romanul lui Marin Sorescu, *Trei dinți din față*: „Marin Sorescu este el însuși în scenele grotești, în digresiunile teribiliste, dar și, interesant, în analiza aplicată a unei stări de conștiință, aplicație cuceritoare tocmai prin neprevăzutul unor răsturnări spre enorm și sarcastic. Lipsa de complexe dă o mare fluentă paginii, asta ar explica succesul de public al acestei cărți de mult epuizate. *Trei dinți din fața* anunță un romancier redutabil”. ■ Este publicat interviul luat de Radu Mareș prozatorului Mihai Sin: „– *Sper că n-ai uitat, am scris despre proza ta. Îmi cunoști opiniile. Aș vrea să aflu și ce crezi despre cele două cărți ale tale.* – N-am uitat, cum aș putea uita? Doar dacă aș deveni «un clasic în viață», dar cred că nici atunci. Oricum, nu e niciun pericol. Ai scris despre cărțile mele cu multă acuitate și, nu-mi amintesc dacă am avut ocazia să-ți spun, regret că nu faci, în paralel cu proza, și critică literară. Despre cele două cărți ale mele, critica s-a pronunțat. Eu respect critica literară și cred în rolul ei, chiar dacă nu întotdeauna profesia aceasta de critic e oficiată la înălțimea menirii ei. Dar noi, cum suntem noi, cei ne-critici? Deci părerea mea despre cele două cărți ale mele nu are nicio importanță, sau, mai bine zis, nu e cazul să fie făcută publică. Te asigur însă că e foarte lucidă și nu prea depărtată de părerea ta, de pildă. – *Nu ai impresia că scrii prea puțin?* – Nu am impresia că scriu prea puțin. Au fost perioade când am avut-o. Acum am început să mă întreb dacă nu cumva scriu prea mult. Poate acesta să fie motivul că mi se publică puțin. Am un volum de proză scurtă, *Terasa*, care stă la Editura Eminescu de un an și jumătate, fără niciun motiv, cum s-ar spune, «delicat», te rog să mă crezi. Dimpotrivă, există acolo un referat favorabil al redactoarei de carte. Cam puțin, se pare. Acum am fost amânat «ferm» pe 1978, am auzit, dar sunt aproape sigur că în '78 va trebui să-l retrag, intervenind cine știe ce lucruri «neprevăzute». Eu sunt scriitor și țin să nu umblu cu căciula în mâini ca să cer

de pomană. De ani de zile «încurajez» în paginile «Vetrei» proza scurtă scrisă de alții. Din când în când, critica se plânge că proza scurtă e în suferință, că trebuie să fie revitalizată. Unor însă nu le pasă, sunt dincolo de bine și rău, de proza scurtă sau de roman. Treaba mea e să scriu, vrea să cred încă acest lucru, și nu să-mi irosesc energia făcând «politică literară» și cultivând relații. Sper să-mi apară în acest an, la Cartea Românească, editură cu care am colaborat până acum excelent, un roman, *Bate și ți se va deschide*". ■ Radu Mareș publică de asemenea interviul realizat cu Dan Culcer: „ – *Despre tine acum: ai debutat și cu versuri. Crezi în versurile tale cu aceeași tărie cu care – asta sunt convins – crezi în critica pe care o scrii?* – Știi ceva bun pe lumea asta ce s-ar putea face fără convingere? Sau ceva rău? În orice credință există și tăgădă și îndoială. Atitudini ce coexistă în tot ce facem. Mi-am numit «versurile», sperând să le pot astfel defini, «texte pentru o stare». Dacă nu au alt merit în fața altora, îl pot avea, presupun, pe acela de a exprima această *stare*, care nu este nici *lucrare* – adică acțiune, nici *fire* – adică acceptare, ci expresia unei atmosfere, așa cum încă o resimt, încărcată de tensiune, gata să producă fulgere globulare. Pentru mine critica, poezie și epica sunt forme de exprimare de egală importanță, diferențele de valoare între ele depinzând de receptivitatea altora și de propria mea capacitate de a echivala scrierea cu trans-scrierea, actul sincerității făcut comunicabil printr-o retorică a sincerității. Mă simt apropiat, ca *atitudine față de artă*, de acea «generație» interbelică ce se exprima prin romanul *Șantier*, sau prin volumul de eseuri *Oceanografie*, despărțit de unii dintre ei prin opțiuni ce țin de sisteme, refuzând mesianismul și soluțiile iraționale”.

29 iulie

• [„**Contemporanul**”, nr. 30] Vasile Nicolescu se referă la G. Călinescu – Al. Rosetti (corespondență): „O surpriză de perspectivă editorială apropiată: corespondența G. Călinescu – Al. Rosetti. Mai puțin volatilă, mai puțin abstrac-tă, materia umană a «scrisorilor» călinesciene nu pare atât extrasă din reverie și meditație, cât din nevoile de fiecare zi ale scriitorului și în primul rând din confruntarea ... intimă sau simulat anxioasă cu editorul de mare clasă care va rămâne pentru noi Al. Rosetti. Un repertoriu nesfârșit de fapte, unele infinite-zimale, umple spațiul acestor scrisori fermecătoare în nuditatea expresiei, în sinceritatea uneori brutală privind etalarea unor aspecte, situații sau raporturi umane”. □ Dumitru Micu analizează romanul lui Eugen Barbu: *Incognito*: „Cu al doilea volum, *Incognito* s-a modificat structural, a devenit un alt roman. Constituentul său esențial nu mai este acțiunea complicată, intriga cu desfășurări palpitate, rocambolești, ponderea elementului senzație a scăzut simțitor și, în ansamblul ei, trama epică apare mult simplificată. În schimb, a luat amploare fresca. Rămânând un «ciné-roman», *Incognito* nu mai e un roman cinematografic de aventuri”. ■ De volumul lui Ion Brad: *Transilvane cetăți fără somn* se ocupă Aurel Martin: „Chiar dacă artistic, discursul lui Ion Brad

nu atinge, în fiecare pagină, înălțimea scontată, recursul moral, prin retrospectivă, e însă incontestabil. Și, trebuie spus, modelator. Transilvane cetății fără somn, letopiseț al actualității neîntrerupte, se înscrie printre volumele prin care timpul revolut vorbește viitorului”. ■ Dan Grigorescu semnaleză apariția traducerii cărții lui W.S. Merwin: *Poemele deceniului șapte*: „Poezia absenței are, sub acest raport, sensul pe care-l are golul în sculptura lui Moore sau a lui Laurens: ea este cealaltă față a plinului, este drumul spre confirmarea prezenței. După cum mitul devine, la Merwin, drumul spre cunoașterea unui real în care crede și pe care-l proclamă victorios în versurile acestea dense de înțelesuri”.

● [„Cronica”, nr. 30] Sub semnătura Cronica apare *Artă și ideologie*: „Apelul la gândirea filosofică este cel mai edificator semn al maturității vieții literar-artistice, în cuprinsul căreia este necesară disociere cu un plus de acuitate și fermitate, a pozițiilor proprii dezbaterilor fertile, de cele sterile, abstrase gestului constructiv angajat, fie că este vorba de dogmatismul schematizant, fie de dogmatismul estetizant”. ■ În *Probleme ale scrisului contemporan* Mircea Mancaș scrie despre *Sensul militant al criticii literare*: „Cea mai sumară privire asupra gândirii critice moderne duce la constatarea că, în procesul de selecție și valorificare a operelor literare, rolul criticii s-a impus constant ca o contribuție incontestabilă la dezvoltarea și îndrumarea literaturii. Evident, funcția de valorificare a literaturii și artei trebuie să aibă o bază tematică – în fapt însăși concepția filozofică de pe poziția căreia se efectuează evaluările ei, căci orice creație literară nu e un produs neutral, lipsit de semnificație sau conținut psihic-ideologic. Judecata de valoare se face în raport cu anumite criterii și e, la rândul ei, determinată de ponderea lor”: ■ Liviu Leonte semnează cronica literară la *Bunavestire* de Nicolae Breban: „Absolutizarea unuia din factori duce la simplificare, la falsificarea realității. Este ceea ce se întâmplă în *Bunavestire*, unde mecanismul puterii este privit în exclusivitate prin date care țin de o latură inanalizabilă a naturii umane, orice altă perspectivă fiind exclusă. Nu e de mirare că s-a ajuns astfel la dogmatism – la un alt fel de dogmatism decât cel pe care-l condamnăm în mod obișnuit – tocmai într-o carte care se vrea, cum mărturisește Nicolae Breban în *Postfață*, antidogmatică”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Miron Braga prezintă *Gravuri* de Ion Davidescu: „Fără a numi un debut remarcabil, *Gravurile* traduc totuși un poet care trăiește poezia, demn de urmărit, care se încorporează organic unul val de poezie interesantă și promițătoare”. □ Emil Nicolae scrie despre *Dialectica vârstelor* de Leonid Dimov: „Unitatea de bază a creației lui Leonid Dimov rămâne o construcție de tip alegoric, enunțată de obicei la începutul poemului [...], urmând ca în interiorul ei să se dezvolte pas cu pas, imagine cu imagine, discursul propriu-zis”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Eveniment cultural*: „O reeditare Eminescu va fi totdeauna pentru noi un mare act de cultură, o lecție de artă, un semn de tinerețe a unei opere intrate de mult sub arcadele clasicismului și nemuririi. Retipărirea operei lui Eminescu este o nouă și fructuoasă reîntâlnire cu

ceea ce înseamnă Poezie, Artă, adică eternitate; înseamnă o reinițiere într-un univers prin definiție deschis ideii și frumuseții, Redescoperirea lui Eminescu înseamnă o apropiere și un contact permanent cu ceea ce are specific acest popor. Editura Minerva ne-a oferit recent, în prestigioasa colecție «Biblioteca pentru toți», două volume din poeziile antume și postume ale lui Eminescu într-un tiraj de peste două sute de mii de exemplare. Este ediția a VII-a din poeziile *Luceafărului* poeziei românești, care au apărut până acum în «Biblioteca pentru toți». Cuvântul înainte este semnat de Tudor Arghezi; prefața de Zoe Dumitrescu-Bușulenga; tabelul cronologic de Ion Crețu”. □ *Concepția filozofică a scriitorului contemporan*, un citat lung din intervenția lui Dumitru Micu, dezbaterea *Concepția filozofică a scriitorului contemporan*, organizată de „Contemporanul” nr. 29/1977. □ *Portretul lui Vasile Pârvan*: „Cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la moartea lui Vasile Pârvan, Edgar Papu (v. *Exemplul luminos al biruinței*, «Viața românească», nr. 6, 1977) îi creează marelui savant român un remarcabil moral și spiritual”. □ *Întâlnire literară*, N. Irimescu: „Scriitorii din Iași și din Cluj-Napoca au reeditat recent întâlnirea lor anuală care, s-ar părea, capătă statut de manifestare tradițională. Anul trecut, reuniunea a avut loc la Suceava. Acum, calitatea de gazdă a revenit județului Bistrița-Năsăud. [...] Grupul de scriitori în tovărășia atentă a reprezentanților Comitetului pentru cultură și educație socialistă a județului Bistrița-Năsăud, s-a omogenizat firesc și fructuos. S-au aflat împreună poeți, prozatori, dramaturgi, critici literari: Grigore Beuran, Petre Bucșa, Al. Căprariu, Al. Husar, Mircea Radu Iacoban, Negoită Irimie, George Lesnea, Claudiu Moldovan, Ioan Oarcăsu, Dumitru Radu Popescu, Nicolae Prelipceanu, Valentin Raus, Vasile Sălăjan, Corneliu Sturzu, Teodor Tanco, Nicolae Turtureanu, Lucian Valea și Andi Andrieș. [...] Manifestarea comună a celor două asociații de scriitori, a revistelor «Cronica», «Tribuna» și «Convorbiri literare» – a izbutit să fie o substanțială contribuție la realizarea unei cât mai evidente legături între creatori, reviste, cenacluri și cititori”. □ Ion Pecie, *Dreptul la replică*: „Am citit cu nedumerire în «Cronica» (nr. 16, 1 iulie 1977) o notă intitulată *Originalitatea ideilor* în care cineva, referindu-se la articolul meu, *Povestea poveștilor* apărut în «Tribuna» nr. 25/77 mă acuza pur și simplu de compilație (ca să nu zic de mai mult) și mă dojenea aspru pe ideea că am scris versuri noi pe melodii mai vechi. Nu știu dacă semnatarul rândurilor este N. Irimescu, dar mă adresez dumneavoastră, tovarășe redactor-șef, cu credința că îmi veți publica această scrisoare din dorința de a se face lumină într-o chestiune aparent mărunță, dar care este extrem de neplăcută pentru un critic la început de drum”. ■ Rodica Ciocan-Ivănescu scrie despre *Al. Dumas-tatăl în actualitate*, prezentând volumul *En suivant les traces de Dumas-pere en Boheme* de Maria Ulrichova, Praga, Editura Academia, 1976, considerând că „[...] lucrarea oferă o lectură delectabilă, într-o franceză fluentă, într-un stil viu, bine articulat – ceea ce merită o prețuire în plus”. ■ Versuri semnează Haralambie Țugui (*Nici un*

fir de țărână; Cuvinte de taină; Amintirea eroilor), Ovidiu Genaru (*Mireasa cu nara de pâine; Imaculate penumbre*). □ Florin Gheuca publică *Parodii la Ioanid Romanescu – Aici e scena și Leonid Dimov – Album*.

• [„**Munca**”, nr. 8398] În *Însemnări de scriitor*, Florin Costinescu scrie *Uzina sau ipostazele ineditului*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 347] Pe pg. 1, *Prezentul istoric* de C. Vadim Tudor, respectiv *Dialectica experimentului* de Marian Popa, acesta din urmă discutând reușita implementării experimentului literar și a importului de literatură. „Dacă s-au împrumutat stilurile Proust, Joyce, Faulkner, Thomas Mann sau Beckett, n-a fost numai din snobism, ci și pentru că nu s-au găsit în tradiția noastră Proust sau Faulkner... Dacă într-o vreme Mateiu Caragiale era o excepție, dacă într-o vreme Eugen Barbu era o excepție, azi fac calofilie mulți și la înalt nivel: de la Constantin Țoiu la Mircea Ciobanu, de la A. E. Baconsky la Ștefan Bănuțescu. Există, în celălalt sens, capodoperele inimitabile; o caracteristică a capodoperei este că ea seacă pur și simplu o temă, o problemă sau o tehnică, transformându-l automat pe cel ce le va relua într-un autor de pastişe sau de poncife. De la *Lucașfărul* la *Princepele* sunt multe asemenea exemple de dat. În aceste condiții, dezvoltarea literaturii se poate face numai prin experiment.” □ I. Lotreanu, o cronică la vol *Adalbert Ignotus* de Daniela Caurea, Ed. Junimea. ■ E. Manu îl recenzează pe A. I. Brumarul și *Masca Princepelui* (volum de eseuri, de debut, construit în jurul *Princepelui* lui Barbu cât și al *Caietelor Princepelui* – dar demontat de Al. Piru în „*Lucașfărul*”, 9 iulie 1977; cumva, Manu este de partea lui Brumarul și împotriva lui Piru). „Eseul *Masca Princepelui* e un pretext de a discuta contribuția lui Eugen Barbu la descoperirea unei posibilități de a vorbi despre permanența spiritului românesc în istorie... Leitmotivul cărții este ideea că *Princepele* reia în literatură română contemporană imaginea unui model ritualic (inițiativ), metaforizând prin temele limbii și dăinuirii spiritului «un episod fundamental al epopeii naționale».” □ Versuri de Mihai Minculescu, Constantin Voivozeanu, Hristache Tănase, Aurel Ambrozie. □ H. Zalis semnează eseul *Vocația întregului*, speculând câteva apropieri Cezar Petrescu – Balzac, Proust – Hortensia Papadat-Bengescu, Duiliu Zamfirescu – Constantin Stere – Faulkner. □ D. Mutașcu punctează *Un eveniment editorial: apariția unei Introduceri în istoria muzicii românești*, cartea lui Viorel Cosma, *Două milenii de muzică pe pământul României*, Ed. Ion Creangă. □ Despre prima publicare integrală a *Teatrului blagian (în ediție completă)*, C. Sorescu în articolul cu titlul omonim, vizând apariția vol. 4 și 5 din *Opere*, Ed. Minerva, 1977, coordonate de Dorli Blaga. ■ Gh. Gheorghiuță, un necrolog: *Despărțirea de Emil Botta*. „A murit Emil Botta? Fiița-mi se revoltă și respinge absurdul. Cum să cred acestor corbi vestitori, când îl văd acum, aici, îl aud vorbind despre viața în lumină, despre a sa *ars moriendi*, despre dureroasa voluptate a căderii?... Cu «soarele negru al melancoliei» pe blazon, Emil Botta avea legea morală în te-

nebrele fapturni sale și ochii săi pământeni urmăreau mereu celestele constelații. A murit Emil Botta? Sori se sting, mor lumi, dar nu Poeții... Nu. El este *cel viu*.” □ La rubrica *Găgă*, Marius Iordache condamnă traducerea slabă a Andei Teodorescu la Ed. Univers a romanului *Bila vrăjtită*, aparținând laurea-
tului Nobel pe 1973, Patrick White.

30 iulie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8768] Este publicată ancheta *Literatura – expresie a politicului*, la care răspund: Dumitru Micu („Politica emanată din experiența construirii socialismului, orientată de concepția revoluționară a clasei muncitoare, este prin natura și prin finalitatea ei principială, o politică emanamente umanistă și ca atare în măsură de a fecunda creația majoră.”), Mihai Beniuc („Îngemănat sub semnul edificării unui om nou, scrisul nostru este expresia, convingătoare și emoționantă, a angajării noastre politice.”), Laurențiu Ulici („Activistul de partid ca personaj al prozei de azi, tot mai impetuos afirmat, răspunde, în fond, unei realități istorice și politice ferm consolidate și semnifică înlăuntrul acesteia condiția morală, psihologică și, bineînțeles, politică a omului real.”)

• [„**Lucefărul**”, nr. 31] Pompiliu Marcea semnează articolul *Adecvarea judecării critice*: „Susținem, în încheierea intervenției noastre, că înainte de a se pronunța cu privire la o operă sau un autor, criticul trebuie să mediteze îndelung, să nu se precipite, să alunge tentațiile raporturilor personale cu autorii, să aibă în vedere opera, și nimic altceva. Cuvântul scris să fie investit cu sigiliul duratei.” ■ Nichita Stănescu este prezent în *Respirări* cu textul *Lapte de mamă și laptele Căii Lactee*. ■ În *Orgoliul și vanitatea criticii*, Voicu Bugariu realizează o clasificare a criticilor literari în orgolioși și vanitoși: „este posibilă o împărțire a criticilor în orgolioși, care au, adică, mândria de a-și practica profesia la nivelul unui dialog superior cu operle eliterare, admițându-le cu noblețe dreptul la existență și respectându-le structura reală, și vanitoși, obsedați de propriile idei, sufocați de ele, am zice.” Un exemplu pozitiv îl constituie, în viziunea sa, opera lui Lucian Raicu: „Un exemplu remarcabil între altele, ni se pare acela al critici practice de Lucian Raicu. Cartea sa despre Rebreanu a dezvăluit o incontestabilă vocația a analizei, care nu face nici un moment abstracție de textele pe care le are în față. Decis să pătrundă în universul real al operelor, criticul și-a mulat analiza pe realitățile cărților respective, reflecțiile sale dându-le în mod consecvent turnura înregistrării și comentării unor aspecte existente realmente în opere.” ■ Daniel Dimitriu constată, în *Temeritate și substanța literaturii* îndrăzneala scriitorilor din ultimii ani de a aborda direct experimentele stilistice în defavoarea subiectelor delicate și complexe: „Am observat, însă, un lucru citindu-i pe unii din prozatorii și poeții noștri afirmați în ultimii ani: nervul și curajul lor, autentice în manifestările lor pure, vizează atacarea frontală a unor aspecte ce țin îndeosebi de estetica creației, de limbaj

și stil, unde într-adevăr, asistăm la îndrăznețe și fertile demersuri, semne ale unei maturități precoce. Nu știu dacă, lucru firesc până la un punct, numai lipsa experienței de viață împiedică atacarea decisă, fără complexe a unei problematice, altfel spus, nu știu dacă e chiar atât de în firea lucrurilor ca temeritatea să șovăie în fața unor aspecte de substanță, ce țin de asimilarea în creație a datelor majore ale acestui timp, ale unei societăți, ea însăși dinamică, ostilă principial oricăror forme de inerție.” ■ Paul Dugneanu explorează opera soresciană în *Transparență și complexitate la Marin Sorescu*: „În eseu despre tragedia antică din volumul *Starea de destin*, referitor la înțelepciunea «celor vechi», Sorescu afirmă: «Vechii greci dintr-un obiect creau o disciplină» sau mai departe «...deci metoda ar fi aceasta: iei un obiect sau în cazul dat o ființă și adâncești problema. E un lucru pe care noi încă nu l-am învățat». Și totuși maniera sa este asemănătoare: se pleacă de la o stare virtuală pe care o împinge până la ultimele consecințe. În cazul nostru, pornind de la ceea ce-am numit perfecțiunea restrictivă, ajunge să desemneze o stare existențială copleșitoare, acaparatoare, absorbind parcă totul în viscerele imobilității din care poetul încearcă să se smulgă prin ironie și paradox. Din acest unghi totposul atât de vechi, al poetului vizionar, bineînțeles, exprimat în manieră soresciană, nu și-a pierdut acoperirea. El vede «dincolo», în spațiul unde percepția comună nu are acces...” ■ În *Cronica literară*, M. Ungheanu discută al doilea volum al romanului *Incognito*, de Eugen Barbu: „Caracterul de frescă al romanului *Incognito* câștigă în general în acest al doilea volum prin renunțarea la tiparul foiletonului, nu întotdeauna și la procedeele lui (vezi dialogurile artificioase dintre Trovanu și ceilalți) în favoarea unei viziuni mai realiste chiar dacă acest realism are note de cruzimea celor folosite în Batalionul de pedeapsă. Metamorfoza prin care trece romanul nu poate aduce surprize și mai mari, de aici înainte. Acest volum al *Incognitoului* ni-l reamintește, adesea, pe Eugen Barbu din cele mai bune pagini ale lui.” ■ Nicolae Ciobanu comentează în secțiunea *Cartea de debut* volumul Marianeii Ionescu, *Artă și aspirație* (Dacia, 1977): „Metodică, înzestrată cu un «ochi» înzestrat, cantonată totuși, ca mentalitate, într-o anume prețiozitate juvenilă, în totul, Mariana Ionescu dovedește că posedă o comprehensivitate analitică demnă de cea mai mare atenție.” ■ În *Viața cărților*, placheta *Transilvane cetății fără somn* (Cartea Românească, 1977), de Ion Brad, se află în atenția lui Dan Laurențiu: „Cartea recentă a lui Ion Brad se înscrie într-o tendință comună celor mai mulți poeți de a considera ordinea morală a lumii măsură a tuturor lucrurilor, și se particularizează, capătă un accent personal în efortul de convertire a discursului epic în discurs liric, a memoriei în imaginație, în echivalarea succesiunii faptelor istoriei cu permanența formelor poeziei.” ■ Dan Cristea analizează studiul lui Liviu Călin, *Camil Petrescu în oglinzi paralele* (Eminescu, 1976): „Ce este de criticat în această lucrare? Mărturisim, pur și simplu, că dificultatea constă numai în a ne decide asupra priorității cutărui sau cutărui aspect, într-atât de debusolate ne apar și

cunoașterea autorului cu privire la opera lui Camil Petrescu și ideile pe care le vehiculează cu privire la specificul literaturii sau al criticii literare.” ■ Cu ocazia împlinirii vârstei de 90 de ani, revista îi aduce un omagiu lui Zoltán Franyó . ■ În *Colocviile „Lucașfărarului”* este abordat subiectul „Exigențe și excese în actul critic”. În „*Setea*” de *inconformism*, Mihai Coman consideră că adecvarea analizei la spiritul operei rămâne procedeul fundamental al oricărui act critic viabil: „Supunerea la obiect, adecvarea analizei la structurile specifice ale operei de artă mi se par a fi premisele necesare oricărui act critic responsabil. Indiferența ori deformarea mesajului operei sunt semne ale absenței vocației critice. Cascada de concepte și de trimiteri livrești, exagerările și falsele interpretări nu pot știrbi unitatea de semnificație a unei opere literare: în ultimă instanță, prin exces, ele se autoanihilează. Dar derutează pe cititor, ceea ce nu poate fi în intenția criticului veritabil.” ■ În *Literatură și valorizare*, Doina Uricariu susține necesitatea realizării unei adevărate hărți valorice de către critica literară: „Ni se pare că alături de necesara operație de delimitare a unui inventar și a unei hărți în relief a valorilor literare, critica ar trebui să-și îndrepte mai mult demersul spre ceea ce reprezintă aceste valori, spre alternativele substanțiale și nu ornamentele pe care le impun, deci spre gravele valențe pe care arta le propune, asumându-și rolul prospectiv axiologic al creației, mișcărilor ei esențiale și unice și nu doar acele atribute ce fac lesne un text clasificabil.” ■ În viziunea Sultanei Craia (articolul *Critică și pedagogie*), cartea lui Eugen Negrici, *Expresivitatea involuntară*, este un eșec: „Sursa eșecului este folosirea insuficientă a textului ca argument revelator și fundamental, în absența căruia considerațiile teoretice, oricât de insurgente, rămân fără acoperire, cu atât mai mult în acest volum care se anunța o cercetare stilistică. În contextul criticii contemporane cartea lui Eugen Negrici se singularizează prin atitudinea de negare neargumentată, ce propune ca noi valori de mult consacrate. Afirmarea zgomotoasă a locului comun și ambițiile excesive determină eșecul cărții (cel puțin în raport cu propria exigență) în care erorile afectează premisele, lipsind de suport reușitele de detaliu.” ■ În *Speculația fantastică și morală criticii*, Artur Silvestri comentează lucrările lui Ion Bălu (*Marin Preda*, Albatros, 1976) și A. I. Brumaru (*Masca Principelui*, Dacia, 1977): „Punctul de vedere este fantast și inadecvat căci metoda critică se exercită pe opere complete nepotrivite, unde ar fi sunat mai armonios o teză sociologică sau o cercetare profundă de retorica romanului.”; „A.I. Brumaru e bombastic, «modern», face figură de «nouveau critique» și ostenește ochiul cititor cu zeci de nume și de titluri de cărți, scoase ca dintr-o bibliografie fantastică, găsită la îndemână.” ■ La moartea lui Emil Botta, Eugen Simion îi dedică acestuia un articol omagial: „Liric livresc, dacă ținem seama de numărul mare de simboluri scoase din cărți; poet de viziune, dacă observăm ambiția lui de a crea un spațiu liric propriu, o patrie imaginară locuită de himere, de păsări și animale fabuloase, un ținut oniric, uneori feeric ca la Eminescu, alteori străbătut de dezolare și ex-

centricități ce bat spre Edgar Poe; poet, putem spune, mitologic, pentru că se vede limpede că Emil Botta vrea să creeze o mitologie proprie din cărți, din folclorul românesc și, evident, din propria experiență spirituală.” ■ În rubrica *Varia*, Al. Piru publică articolul *Dumas și românii*. ■ În *Nivele ale lecturii*, Valentin F. Mihăescu identifică principalele trăsături ale literaturii pentru copii: „Deloc neglijabil, ba chiar esențial pentru realizarea unei întâlniri fericite între opera literară și micul cititor, este aspectul epic. Cărțile de acțiune, cu dese schimbări de cadru, cu personaje implicate în aventuri imaginate cu fan-tezie, au prima șansă la ocuparea unui loc de frunte în ierarhia valorilor copilăriei.” ■ Aurel-Dragoș Munteanu semnalează apariția volumelor *Hyperion*, *Moartea lui Empedocle*, precum și a unui volum de imnuri și ode ale lui Hölderlin la editura Minerva, cu ajutorul lui Ștefan Aug. Doinaș și Virgil Nemoianu. ■ Romul Munteanu publică în *Confruntări* textul *Literatură plictisitoare*: „unul din fenomenele caracteristice oferite de o mare parte a prozei contemporane rezultă din generarea stării de plictiseală, din transformarea plăcerii actului de lectură într-un adevărat supliciu. Scriitura românească actuală înregistrează și ea unele tentative de acest gen, care vin din partea unor prozatori cu un talent remarcabil, înzestrați cu o mare capacitate de percepere a realului eteroclit și incoerent.”

[IULIE]

- [„**Albina**”, nr. 7] Pe pagina de literatură, cu litere de dimensiuni și fonturi ieșite din comun, revista publică balada *Miorița*, prefațând-o cu un citat din Zoe Dumitrescu-Bușulenga, provenit cel mai probabil din comentariul scris și citit pentru volumul discografic apărut în 1972, cu implicarea Editurii Albatros.

- [„**Amfiteatru**”, nr. 7] *Pâine română*, o poezie de pg. 1 a Constanței Buzea, apare alături de articolul programatic *Despre și pentru oameni*, semnat în redacție: „A face ca opera să devină proprie spațiului și timpului în care se manifestă ca parte integrantă a unei anume culturi – care conform legilor obiective ale istoriei este un fenomen ce nu poate trăi în afară sferelor politicului, economicului, socialului – este nu numai o obligație morală a creatorului, ci și o condiție esențială a viabilității creației. Căci descărcată de seva pe care i-o dă pulsul generator și regenerat al experienței nemijlocite, al vieții în ultima instanță, opera de artă devine o floare veștejită ce se hrănește din seve devitalizate de elementele nutritive folosite deja ca hrană, în alte vremuri și cu alte prilejuri, de alți căutători de izvoare proaspete. A confunda izvorul, sau a folosi unul deja pe cale de secare, are drept urmare ieșirea din actualitate, plasarea pe o orbită periferică a gândirii, are drept urmare incapacitatea de a face din propriile gânduri un stimul pentru gândirea multora din aceia care vibrând la noutatea unei idei încearcă să o folosească precum un ocean cu ajutorul căruia se vede cât mai departe... Din strălucita analiză pe care tov. Nicolae

Ceașescu a făcut-o la *Congresul consiliilor oamenilor muncii din industrie, construcții și transporturi* a reieșit limpede faptul că, mai mult ca oricând, capacitatea de inițiativă, spiritul creator sunt chemate să contribuie la accelerarea procesului dinamic de transformare a economiei socialiste, a vieții sociale în ansamblul ei. Factorul de bază al evoluției societății noastre este, în viziunea partidului nostru, strălucit exprimată de tov. Ceaușescu: *personalitatea umană*. Afirmarea acesteia a constituit – arată secretarul general al partidului – țelul final al luptei îndelungate a clasei muncitoare... Pentru fiecare artist acest adevăr simplu al istoriei noastre reprezintă un adevărat capital moral. Din el izvorăște conștiința necesității unei arte despre și pentru oameni". ■ Continuă *Dezbaterile* revistei „Amfiteatru” despre fenomenul literar-artistic contemporan: *Critica literar-artistică și perspectiva istorică*. Contribuțiile revistei sub acest generic au ca punct de plecare *Cuvântarea* tov. Nicolae Ceaușescu la plenara CC al PCR, discurs care fixează din nou, *cu clarviziune*, rolul și sarcinile criticii literar-artistice din perspectiva ideologiei marxist-leniniste. La dezbateri participă: Grigore Arbore (*Discernământul inevitabil*), Dinu Flămând (*Calmul plat*), Gh. Grigurcu (*Moralitatea criticii*), Marian Popa (*Suferințele criticii*), Mircea Scarlat (*Eforturi conjugate*). Se adaugă anchetei Ion Cristoiu, la rubrica *Opinia literară*, lansând o provocare despre *Critica literar-artistică și perspectiva istorică*, prin articolul *Conceptele criticii literare marxiste*. „Asistăm în ultimul timp la o afirmare decisivă a romanului românesc contemporan, născută din orientarea unor scriitori de prestigiu către abordarea curajoasă a complexei problematice social-politice și filosofice a revoluției socialiste – experiență istorică fundamentală, care oferă literaturii noastre premise de excepție, o ferește de sterilitatea experimentelor livești din alte literaturi cu un trecut prestigios, cea franceză de exemplu. Fenomen cu atât mai interesant cu cât acești romancieri reiau unele teme ale perioadei de început a literaturii socialiste, într-o abordare mult mai nuanțată, polemică chiar. Dacă romanele perioadei de început au fost salutate, la momentul convenit, ca tot atâtea încercări de a îmbogăți tematica literară, sau de a revalorifica dintr-o perspectivă nouă teme tradiționale, dacă *Mitrea Cocor* de Sadoveanu, *Negura* și *Temelia* de Eusebiu Camilar, *Ana Roșculeț* de Marin Preda, *Un om între oameni* de Camil Petrescu au răspuns prompt îndemnelui sadovenian, conform căruia *timpul nu așteaptă*, abordând o realitate în constituire, romane apărute în ultimul timp cum ar fi *Delirul*, *Incognito*, *Apa* de Al. Ivasiuc, *Niște țărani* și *Clipa* de Dinu Săraru, *Drumul câinelui* și *Caloianul* de I. Lăncrăjan, *Fețele tăcerii* de A. Buzura aduc o perspectivă proprie asupra unor teme – devenite deja clasice – ale literaturii noi, perspectivă posibilă prin clarificările teoretice aduse de Congresul al XI-lea al PCR. Trăsătura caracteristică a ceea ce revista Flacăra numea sugestiv *Noul roman românesc*, constă deci tocmai în acest spor de problematizare, de meditație, în voința de a se implica în dezbateră social-politică și filosofică a revoluției socialiste". Cristoiu își amplifică de-

monstrațiile, decretând volumul lui Preda, *Întâlnirea din pământuri*, drept excepțional, după cum alte romane ca *Delirul*, *Incognito*, *Racul*, *Caloianul*, *Orgolii* au avut parte de cronici care n-au sesizat problematica lor profundă și complexă, importanța lor pentru dezvoltarea literaturii contemporane apărând diminuată. Astfel, exceptând pe D. Micu, critica a pus pe același plan „istorioara poetică și superficială *Frumoșii nebuni...* a lui Fănuș Neagu cu solidul și complexul roman *Orgolii* de A. Buzura, sau n-a sesizat manierismul ultimelor două romane ale lui D. R. Popescu, în care epicul – și așa firav – e sufocat de o adevărată jonglerie tehnicistă”. Cauza fundamentală a acestor probleme rămâne lipsa unor clarificări în aparatul conceptual al criticii marxiste, fiind necesară reconstituirea unui aparat conceptual operant al criticii noastre literare (marxiste), printr-o dezbatere complexă, care să antreneze critici, esteticieni și filosofi marxști. Mai mult, dezbaterile teoretice ar trebui să se concentreze în jurul conceptelor esteticii/ analizei marxiste, adică prin raportare la contextul social-istoric concret și redefinirea unor concepte critice operante în deceniul 6: *realism socialist*, *tipic*, *veridic personaj pozitiv* (un început îmbucurător îl constituie cartea Ilenei Vrancea, *Confruntări din critica deceniului VI-VII*). „Ezitatea în a dezbate conținutul de idei al unei opere literare se poate explica și prin confuzia făcută de unii critici între depășita teorie a veridicului și autentică teorie marxistă a adevărului. Într-o anumită perioadă a literaturii noastre dezbaterea problematicii moral-filosofice a unei opere literare, analiza de conținut s-a transformat într-o confruntare dogmatică a personajelor și faptelor nu cu realitatea complexă și contradictorie a vieții, ci cu anumite scheme abstracte despre realitate, cu așa-numitul *reprezentativ*, nu cu ceea *ce este*, ci cu ceea *ce se consideră* că trebuie să fie realitatea, nu cu *adevărul*, ci cu *veridicul*. Lungile și încâlcitele discuții din jurul *Anei Roșculeț*, *Negura – vol. 2*, *Bietul Ioanide*, *Groapa* sunt o bună dovadă a caracterului artificial al teoriei veridicului în care o perspectivă mecanicistă antimarxistă delimita rigid în realitatea complexă și contradictorie Binele de Rău, Noul de Vechi. În același context, se impune dezbaterea, din perspectiva actuală a unor aspecte ale criticii literare marxiste, cum ar fi: *rolul operei literare*, *poziția social-politică a autorului*, *raportul formă-conținut*, *sursele de inspirație ale scriitorului* etc. Sunt teme cunoscute ale criticii literar-marxiste pentru care avem însă, din păcate, accepțiuni depășite, anacronice în raport cu transformările din structura societății românești deci inadecvate stadiului actual al literaturii noastre.” ■ Ampla expunere a lui I. Cristoiu este completată de articolul lui M.N. Rusu, *Clîșee și inerții critice*, în care, printre altele, este atacat Paul Cornea pentru judecățile sale de valoare asupra unor autori gen C. Făca din *Istoria literaturii române – tratatul academic*. „Critica literară (termenul e voit generic) colportează același inventar de cunoștințe, același buget de informații asupra scriitorilor preclasici, aceleași judecăți de valoare și, ceea ce este mai grav, aceeași imagine desuetă, romantică, balcanică asupra epocii respective”. □ Mircea Scarlat, în

Eforturi conjugate, îi demitizează pe L. Ulici, N. Balotă sau Augustin Z.N. Pop „care fac orice în afară de istorie literară” . □ Dinu Flămând, prin *Calmul plat*, crede că ultima polemică literară mai consistentă a fost în 1971 dialogul dintre Al. Paleologu și Al. Ivasiuc, cât despre criticii în activitate clienți îi devin „superficialul” Șerban Cioculescu și „agramatul” Nicolae Ciobanu. □ În *Discernământul inevitabil*, Grigore Arbore opinează necesitatea unor critici de tipul Petru Comarnescu sau Ion Frunzetti. □ Gh. Grigurcu, în *Morala criticii*, trece prin Călinescu, Lovinescu, Maiorescu, afirmând că noi am început cu critica nu cu istoria: „Noi nu am început cu o istorie a literaturii nici măcar sub specie culturală, ci cu o critică pură care în momentul respectiv avea un aspect foarte autonom, foarte bine diferențiat. Istoricii noștri literari cei mai de seamă au fost fie niște critici, niște sensibilități care au evitat factologia sau au pus-o în paranteză. Lucru vădit în special la Lovinescu, precum și la generația următoare în frunte cu Călinescu, Streinu, Perpessicius. Sigur că lucrurile nu sunt atât de simple, este o dialectică continuă între istorie și critică, și până la urmă rămâne în câștig o sensibilitate globală asupra literaturii care nu poate fi împărțită foarte clar între cele două domenii care sunt pure convenții.” □ Cel mai la obiect cu sensul anchetei pare a fi Marian Popa, care consideră, prin *Suferințele criticii*, că de fapt critica literară nu-și mai respectă nici măcar condiția semantică – ea nu mai e propriu-zis critică – și taxează și mai dur decât colegii săi unele nume grele: cu excepția unor profesioniști (Manolescu, Regman), criticii actuali sunt „limitați sau delimitați”: M. Ungheanu, Dana Dumitriu, E. Manu, D. Micu, un exemplu clar negativ fiind „colecțiile de platitudini transformate în cărți și semnate Nicolae Ciobanu” . Decăderea și anemierea criticii la 1977 ar fi marcată și de alte aspecte: prezența comentatorilor cumiști și/sau mediocri; nesancționarea imposturii - „nu a apărut niciun rând despre enormul și grosolanul plagiat numit *Miezul și coaja* de Corneliu Ștefanache“ ; „există critici considerați remarcabili pentru că sunt mai în vârstă, dar care au prea puțin legături vizibile cu fenomenul contemporan și problemele lui” („inactualul” Cioculescu); criticii tradiționaliști de felul lui Al. Piru sunt „impenetrabili la o parte a literaturii contemporane” ; alții „fac teoria criticii dar sunt incapabili să aplice ceea ce spun” : Adrian Marino, de exemplu; există o mulțime de esteticieni și esești deghizați în critici, care „habar n-au de literatura română actuală” : de la Ion Ianoși la Dan Hăulică; s-a mai observat că nu există o revistă literară condusă de un critic remarcabil: „România literară” e condusă de G. Ivașcu „care ignoră sau evită literatura contemporană, dar care reprezintă consecvent turistic critica literară românească în întâlniri profesionale internaționale” etc. Concluziile reliefează încă o dată *involuția criticii actuale*, absurditățile și paradoxurile ei: „Se poate afirma că degradarea criticii este înaintea de toate o degradare a condiției criticului și o deformare a ideii de profesionalism angajat al criticii”. □ La cronică faptul literar sunt ironizate două debuturi: Mihai Traian la Ed. Dacia, *Stăpân pe pajiști*, respectiv Ion Davideanu,

Gravuri la Ed. Facla. □ C. Buzea în schimb laudă debutul liric remarcabil al Ioanei Crăciunescu, prin volumul de la Cartea Românească: *Scrisori dintr-un câmp cu maci*. ■ Același M. N. Rusu discută *O triadă: Moromeții, Imposibila întoarcere, Viața ca o pradă*. „În literatura română, cartea lui Preda – *Viața ca o pradă* – este o apariție fără precedent; nu există modele nici anterioare, nici contemporane lui, cu care să o putem confrunța... În literatura română contemporană Marin Preda este scriitorul care a creat o «stare civilă», o tipologie umană recunoscutibilă în realitate. Sau care a forțat realitatea să se recunoască în «starea civilă» a eroilor din romanele sale... Prin *Viața ca o pradă* putem verifica doza de ficțiune a romanului așa cum prin modalitatea denudării epice din *Imposibila întoarcere* (absența convenției) am verificat modernitatea și actualitatea *Moromeților* sau a *Vieții ca o pradă*. Că *Viața...* confirmă caracterul general-uman al tipologiei moromețiene o demonstrează și planul simbolic al cărții în toate compartimentele ei... *Viața ca o pradă* ilustrează adevărul estetic că nu numai o biografie excepțională poate crea o operă excepțională, ci și invers că aceasta din urmă poate crea o biografie de autor pe măsura ei. Căci atunci când o operă acaparează și pe creatorul ei în substanța sa intimă, spre deosebire de situațiile când acestea două se resping total, ne aflăm în fața unui reper ce devine clasic prin el însuși.” □ La rubrica *Jurnal de cărți* Dinu Flămând, în „*Un soi de descriere*”, analizează noul volum al lui L. Dimov – *Dialectica vârstelor*: „Numai comparându-l cu masa amorfă a majorității volumelor de versuri apărute în ultima vreme realizezi cât de original este acest nou volum... Poeți ca Nichita, Sorescu, Dimov sau M. Ivănescu sunt beneficiarii unui mod propriu de a scrie, iar individualitatea reală a fiecăruia reprezintă un fapt important dincolo chiar de valoarea pe care le-o atribuim... Se îmbină în Dimov caracterul gnomic și precizia univalentă a versului arghezian, cu plăcerea barbiană de a inocula cuvintelor o savoare specială, de a construi largi volume, încărcate cu plurale sensuri fabulatorii.” ; Radu G. Țeposu, în *Citind și trăind literatură*, se referă la volumul omonim al lui Dan Culcer, Ed. Dacia, 1976; I. Cristoiu consacră romanul *Orgolii* de Augustin Buzura, Ed. Dacia, prin articolul *Relația personaj-ceilalți*: „Cartea lui Augustin Buzura își dovedește modernitatea punctului său de vedere moral. *Erou modern* – sugerează autorul – este acela care se împotrivesc presiunii morale exercitate de cotidian, miilor de tentații mărunte la care suntem zilnic ispitiți. E mult mai ușor să lupți cu durerea, cu foamea, cu frigul, decât cu tentațiile unui post râvnit de alții, cu lingușelile celor din jur, cu slăbiciunile părintești, pentru a rămâne consecvent cu tine însuși, adică moral. Astfel, modernitatea tehnică a romanului *Orgolii* reflectă o modernitate de conținut. Ca orice roman modern *Orgolii* se prelungește nu atât dincolo, cât mai ales dincoace de timpul epic.” ■ *O istorie a presei școlare românești* întocmește Tudor Oprea, în volumul *Reviste literare ale elevilor (1834-1974)* debuturi descoperite sau confirmate ale scriitorilor români în reviste școlare până în 1918, în perioada interbelică sau după

Eliberare. Astfel, în numărul de față, este urmărit Tudor Mușatescu, debutant în revistele „Glasul țării” și „Mugurii” din Câmpulung Muscel, 1921-1924, unde au mai debutat/colaborat Vl. Streinu, Dan Simonescu, Șerban Cioculescu. □ La centenarul nașterii lui Hermann Hesse, este tipărită *Siddhartha – O poveste indiană (fragment)*, cu o tălmăcire și o prezentare a autorului de Mihaela Davidescu.

● [Convorbiri literare, nr. 7] Redacția revistei notează despre *Rostul unei reviste literare*: „Tocmai în acest spirit de discuții și confruntări deschise, pe baza concepției noastre marxist-leniniste, a ideologiei partidului nostru, ne îndeamnă tovarășul Nicolae Ceaușescu să acționăm atunci când spunea că «se va discuta și se va vedea ce e rău și ce e bun și, când se va dezbate în colectiv, poate va înțelege mai ușor și cel care a scris prost». În acest spirit înțelege și revista «Convorbiri literare» să fie, mai mult ca în trecut, o tribună a ideilor înaintate despre literatura zilelor noastre, să promoveze în continuare arta de o înaltă valoare etică și politică”. ■ Mihai Drăgan semnalează *Actualitate lui Maioreșcu*: „Critica estetică maioreșciană, în sensul de analiză concretă sau, mai exact, de apreciere și judecare a operelor și scriitorilor vremii, nu poate fi înțeleasă în rosturile și formula ei particulară fără o delimitare succintă a laturilor ei teoretice. Tocmai acestea sunt, în multe privințe, actuale, deoarece izvorăsc din confruntarea atentă cu realitățile literare ale vremii”. ■ Redacția revistei organizează dezbaterile despre: *Există o literatură de vacanță*: „... acest generic interogativ adună câteva răspunsuri, după părerea noastră interesantă, privind o problemă minoră doar în aparență. Se va vedea că formulei literatură de vacanță i se dau accepții diverse, opiniile gravitând însă în jurul unui singur aspect, mai general, de comun interes: lectura ca fenomen social și individual cu profunde repercusiuni în sfera educației. Această anchetă face limpede o atitudine față de literatura de subdivertiment, ceea ce demonstrează în bună măsură eficiența întrebării noastre. Ne-am adresat unor specialiști ai lecturii – editori, critici și cititori pasionați – pentru că nu am urmărit să testăm aria și calitatea lecturii, ci să obținem o opinie competentă privind aspectele și implicațiile majore ale acesteia”. Răspund: Mircea Sântimbreanu (directorul editurii Albatros), Constantin Cubleșan (redactor șef al Editurii Dacia), Mircea Radu Iacoban (directorul Editurii Junimea), Const. Ciopraga, Daniel Dimitriu, Val Condurache, Al. Dobrescu. □ Mircea Sântimbreanu: „-Nu există o literatură de vacanță. Și nici vacanța a literaturii... Adică o carte bună este ea însăși generatoare de vacanță. În orice sezon al anului”. □ Constantin Cubleșan: „Personal nu consider că în concediul petrecut la mare un roman penibil cu intrigă polițistă ca *Surprizele căpitanului Apostolescu* de Horia Tecuceanu poate fi preferat unei lecturi cu adevărat pasionante cum este aceea să zicem, prilejuită de romanul lui George Bălăiță *Lumea în două zile*. Și acesta numai pentru că în concediu omul este dispus a se relaxa! O lectură de vacanță nu presupune numai decât abandonarea exigenței. Atunci, mă veți întreba, cui fo-

losește o literatură ușoară, o literatură pe care o citești între două stații de tren? Am să răspund cu toată seriozitatea; aceloră pentru care lectura nu este încă un exercițiu absolut necesar în propria lor existență”. □ Mircea Radu Iacoban: „Eu unul, aș spune că asemenea literatură și- câștigat dreptul la existență. Prevăd: cei ce confundă seriozitatea cu posomorala vor susține că literatura-i literatură, că fiecare frază se cuvine adresată posterității și, eventual, eternității, că degajarea estivală înseamnă sublitteratură. Îi voi crede în clipa când se vor duce la plajă îmbrăcați în costum de gală, zugrumați de cravata protocolară și vor citi, pe nisipul fierbinte, cărțile lui Musil. Alături de flaconul cu Bronzol, eu așez, mai totdeauna, o carte veselă. Nu spun, după cum se observă, ușoară...”. □ Const. Ciopraga: „Evident, e mai bine să se citească literatură ușoară decât nimic, dar de dorit este ca astfel de cărți să stimuleze pe cititor spre o literatură modelatoare, profundă. Nimeni nu poate rămâne numai la teatrul de estradă și nici la filmul polițist. Să pretindem literaturii de repaus accente estetice, – pe lângă alte calități...”. □ Daniel Dimitriu: „Vacanța propriu-zisă mi-o rezerv, de obicei, restanțelor serioase sau reluării unor lecturi la fel, care, fie că nu m-au încântat prima dată (și vreau să știu de ce, având conștiința că e vorba de o carte importantă) fie că mi-au plăcut foarte mult și le duc dorul. Aceasta ar fi a doua ipostază sub care mi se prezintă literatura de vacanță, desigur, o delicioasă ipostază. În lungile vacanțe studențești i-am citit pe Balzac și Proust, Thomas Mann și Faulkner, pe Nerval și Poe, pe Gogol și Turgheniev, pe Sainte-Beuve și Călinescu. Azi se întâmplă același lucru: odată cu vacanța, dacă nu intervin cazuri de forță majoră, las lectura «funcționarească» la o parte, poezia, în primul rând, și, luându-mi poftă pusă cândva în cui, fără ascetism și fanatism (adică fără a ignora alte treburi mai serioase care aparțin în exclusivitate vacanței) mă arunc asupra cărților puse deoparte spre desfătare, desfătare cu atât mai dulce cu cât e rodul unei continue amânări”. □ Al. Dobrescu: „Deși poate părea exagerat la prima vedere, un bun roman polițist ori de anticipație se scrie la fel de greu ca și un bun roman pe oricare altă temă. Iar faptul că se vorbește mai puțin (sau deloc) despre ele se explică prin prejudecată. Nu e «chic» să te lauzi (cu) asemenea cărți, prin tradiție «ușoare». Intelectualul subțire nu coboară în subsolurile nu prea aerisite ale literaturii. El preferă etajele superioare, unde aerul condiționat creează impresia de securitate și confort. E un loc comun să disprețuiești în necunoștință de cauză cărțile polițiste. Încearcă însă să spui că Proust e obositor sau că *Iliada* te adoarme. Vei fi ținut la stâlpul infamiei, pentru că ai «denigrat» – parcă așa se zice – valorile eterne. Și nu asta e cel mai grav lucru ci faptul că severii tăi judecători n-au mai citit din școală (sau nici atunci) operele cu pricina, iar între două diatribe întorc sub pupitru fila unui policier. Fiecare avem literatura noastră de vacanță și ea ne reprezintă poate mai bine decât lecturile serioase”. □ Val Condurache: „Cu totul altceva sunt lecturile «de vacanță». Ele sunt pentru mine evaziunea într-o altă vârstă a cititului, o evaziune al cărei echivalent îl găsesc numai în nevoia

omului saturat de civilizație pentru bucurii simple. Lecturile ne duc tot mai adânc în labirintul spiritului, problematizăm, «lucrăm la idei», pe când literatura, în contrast absurd cu paradoxalele ei consecințe, se forțează să ne arunce în plin concret. Imaginarul se stratifică, cititul înseamnă text și subtext, structură, infrastructură, suprastructură, limbaj și meta-limbaj, sens și ambiguitate. Literatura «de vacanță» este, atunci, literatura spiritului «în vacanță». Unde e vârsta când miraculosul era mai «real» decât realul, când literatura era simplă «vi-sare cu ochii deschiși»? Cititul e o «meserie» care se învață, o «meserie» a cărei educație trebuie reînnoită mereu, adusă din pragul dintâi, la «inocență». Mă întorc în vacanță la frații Grimm, la Hauff, la Dumas, la Jules Verne, la Renard... Sigur e o întoarcere utopică, «imposibilă», cu atât mai «imposibilă» cu cât ne vom apropia de vârsta ultimă când, avându-i în raftul din dreapta pe Platon, Spinoza, Pascal, Montaigne, și Kant, ne va fi tot mai greu să ne amintim de vremea când frații Grimm, Hauff, Jules Verne...". ■ În cadrul rubricii *Marile repere* semnează texte: Elvira Sorohan, Al. Andriescu, C. Trandafir, □ Elvira Sorohan: *Realismul istoric sadovenian*: „Inegalabil în descrierile de natură, ridicate până la percepția imensității cosmice, Sadoveanu evocatorul nu poate fi imitat, decât cu riscul parodiei, nici în fixarea indicilor popularului cu formele lui arhetipale. Document, experiență și invenție de amploare romanes-că formează o totalitate de concepție și atmosferă marcate de arta realismului istoric sadovenian. O privire panoramică asupra romanului poate să conchidă că istoria subzistă, dar trecută prin filtrul liric e abolită ca exactitatea amănun-tului, aspirația ultimă fiind aceea a unui sens global, din care se descifrează discursul naratorului”. □ Al. Andriescu: *Cenzura ironică în stilul lui Duiliu Zamfirescu*: „Ambiția cea mai mare a lui Duiliu Zamfirescu a fost să înfățișeze în toate romanele sale «oameni vii», răspunzând unei orientări realiste tot mai evidente. Personajele astfel concepute i-au apărut însă lipsite de armonia interioară, iar romancierul credea cu toată fermitatea că «lucrurile drepte și fru-moase sunt armonice». Un anume schematism de esență clasică l-a determinat să corecteze manifestările de individualism exacerbant ale acestor personaje, oferindu-le un ideal de viață moral, în serviciul patriei. Și-a atins pe deplin acest scop, cu unele sacrificii din punct de vedere estetic, în romanul *În răz-boi*”. ■ C. Trandafir: *Prințul Rondelului* (Alexandru Macedonski): „Interesant e că în rondeluri subiectivismului exacerbant de mai înainte vrea să i se opună detașarea senină, orgolioasă totuși, ori scepticismul retractil. Se încearcă, fără o reușită integrală, refuzul etalării eului individual, refugiul în teritorii pur estetice, după exemplul parnasienilor și nu numai al lor. Nu mai puțin luăm cunoștință de un Macedonski cucerit de clasicism. Totuși, subtextual sau chiar direct, se resimte fierberea romantică, tradusă prin gesticulație largă și prin refractarism. Poetul pare a se fi potolit, vrea să domine și prin detașare, dar abstragerea nu reușește nicicum să fie deplină. Indiferentismul e mimat destul de bine câte o dată; în cele mai multe cazuri clocotul subteran izbucnește la

suprafață. Din această pricină nu se mai poate apăsa prea mult pe parnasianismul și pe clasicismul poetului. E adevărat că acum accentul cade pe desenul în filigran, dar, în același timp, și pe esențe”. □ Dan Dragomir: *Cavalerul rozelor*: „Judecata unidimensională, pe orizontală, a operei, judecată contaminată de contradicțiile eului biografic, dezvăluie în cazul lui Macedonski o personalitate artistică scindată. Drept consecință, imaginea operei e segmentată, asemenea aceleia dintr-o oglindă spartă cu cioburile împrăștiate. Universul – cu proiecțiile sale de profunzime – al marii creații macedonskiene (concentrată îndeosebi în *Excelsior* și *Poema rondelurilor*) este însă unul al sintezei, al sintezei fabuloase dintre natural și artificial. Nimeni până la el și după el nu repetă la cote atât de înalte această experiență, am zice crâncenă de integrare a două regnuri, a două existențe divergente în starea lor pură”. ■ În cadrul secțiunii despre *Poezie*, D.[aniel] D.[imitriu] recenzează două volume de versuri. □ George Lesnea: *Poeme* (Junimea, 1977): „Poetul posedă un fond al desăvârșitei candori; dar nu-i vorba, în manifestările lirice notabile, de o candoare exaltată, vecină cu inconștiența netulburată de nimeni și de nimic, ci de una în alertă, care se autoprotejează. Cum? Prin îndoieli și exiluri vag mistice, de o mistică exterioară, mai exact spus. [...] Alunecarea către introspecție clatină dogmele tradiționalismului, abundent, de astfel în tematica și în stilul poeziei lui George Lesnea. Desprinderea de tradiționalism e radicată la nivel afectiv, în solitudinea intimă a poetului, acolo unde eul liric își pierde complet dezvoltura pentru a se topi în sine...”. □ Ioanid Romanescu: „*Energia visului* (Junimea 1977) e un document liric privind responsabilitatea complicată a creației, obsesie de care poezia lui Ioanid Romanescu nu va scăpa probabil niciodată”. ■ Val C., la rubrica despre *Proză*, se ocupă de romanul lui Nicolae Breban, *Bunavestire* (Junimea, 1977): „În *Bunavestire* există două romane, dar nu în sensul în care s-a mai zis, ci romanul imaginar, așa cum l-a plănuțit autorul și cum l-a explicat în postfață, și cartea propriu-zisă în care proiectul nu se mai recunoaște decât în partea întâi. În intenție, *Bunavestire* e un roman «total», un roman-sinteză, o «epopee» a spiritului mic-burghez făcută cu mijloacele ironiei, ale «satirei dusă până la șarjă și sarcasm, uneori până dincolo de sarcasm, până la totala ambiguitate ideatică» – așa cum declară autorul. Un roman «autodogmatic» sub raport literar, o literatură împotriva literaturii, un limbaj supus aventurii, experienței limitelor. [...] Nicolae Breban are mirajul unui personaj paradoxal, construit împotriva convențiilor literaturii, jumătate ființă, jumătate simbol, o existență sintetizată artificial, așa cum se face cu substanțele chimice. Un «mic don Quijote», împins de ceilalți într-o condiție superioară, ridicat, împotriva lui însuși, la rang de «noblețe»”. ■ Ocupându-se de *Critică*, Al. D. prezintă două studii. □ Lucian Raicu: *Nicolae Labiș* (Eminescu, 1977): „Metoda e, o spune Lucian Raicu însuși, aceeași ca în eseurile despre Rebreanu și Gogol. Și acolo biografia și opera erau investigate până la punerea lor între paranteze, pentru a descoperi în ce măsură exprimă unul și

același mod de existență. Dincolo de înțelesurile lor imediate, lesnicioase, faptul biografic și faptul de creație sunt, pentru critic, deopotrivă de revelatoare, ele mărturisind cu egală credibilitate despre omul esențial care este scriitorul”.

□ Dan Culcer: *Citind sau trăind literatura* (Dacia, 1977): „Cumva la antipod e critica lui Dan Culcer. Dacă Lucian Raicu aspiră să treacă dincolo de literatură, autorul *Locului geometric* ambiționează să se instaleze în chiar cuprinsul ei. Unul e fascinat de viața ce palpită în spatele operelor, celălalt – de operele înseși. Primul vrea să surprindă impulsul creator, un anume act creator, ultimul preferă să încercuiască materializarea lui, unicatul artistic. Și, totuși, câtă asemănare! Căci, dacă unul pleacă de la literatură, spre psihologie, sociologie, morală, celălalt vine spre literatură. Și vine din sociologie, psihologie, morală”.

■ Despre *T. Maiorescu: Documente inedite* notează D. Ivănescu, având ca tematică: „I. 22 octombrie, București – Ordinul ministrului Instrucțiunii publice, D. Bolintineanu, către Universitatea din Iași prin care confirmă alegerea lui Titu Liviu Maiorescu ca rector”.

■ La *Eminescu și iconoclaștii* se referă Doru Scărlătescu: „Devenit, peste ani, sacerdotul unui adevărat cult eminescian, Geo Bogza rezumă în puternica-i personalitate destinul unei întregi generații, nu lipsit de împrevizibil, asupra căruia scriitorul însuși va medita cu mirare: «cine ar fi crezut că va veni o vreme când noi, avangardiștii, contestatarii, iconoclaștii, vom vibra atât de îndelung, cu un atât de grav sentiment al culturii, sub numele celui care a fost și va rămâne cheia de boltă a culturii noastre?». Mira-rea lui Geo Bogza este însă mai mult o figură retorică. «Paradoxul» avangardei semnifică o permanentă nevoie umană de certitudine și desăvârșire”.

■ Despre poetul *Nicolae Ioana* scrie Mircea Iorgulescu: „Fascinat de elementar (nisipul, marea, iarba sunt frecvent evocate), poemul nu este totuși niciodată frust, ci disciplinat, ceremonios, îngrijit; aproape ascetică prin îndepărtarea imagismului, poezia lui Nicolae Ioana este un triumf al lucidității constructive, extinzînd, prin cuvânt, granița dintre ființă și neființă”.

■ În cadrul rubricii *Comemorări* semnează texte: Mircea Scarlat, Cristian Livescu.

□ Mircea Scarlat: *Limbajul «florilor de mucigai»*: „Nu oricine poate înțelege această poezie, sugerează G. Călinescu, deoarece arghezienle *Flori de mucigai* «presupun un cer al gurii datat cu mirodenii». Și avea dreptate criticul, de vreme ce efectele lingvistice și extralingvistice din aceste poezii excită ca piperul și usturoiul, mai căutate, la Porțile Orientului, decât zahărul și dulcele ceai asiatic, căruia i se preferă aici cafeaua, în timp ce băutura specifică are dulceața acră de bragă. Poate că tocmai această dulceață acră e semnul distinctiv al *Florilor de mucigai*”.

□ Cristian Livescu: *Bacovia: Mitologia poetică*: „Bineînțeles, Bacovia simplifică mult din desuetudinea romanțioasă, păstrând doar tenebrozitatea imaginilor. Iată deci că nu avem de-a face cu o simplă boemă, cum au fost tentați să creadă mulți comentatori, ci cu o conștiință vizionară. Lungul pelerinaj epuizează, unul după altul, fie posibile locuri de exil, fie aglomerările de ființe livide, condamnate și ele la o moarte lentă. Încet-încet, cufundat în tărâmul

propriu, în care o ploaie amestecată cu cenușă cade dintr-un cer nevăzut, în-singuratul prelingându-se odată cu materia lăcrimândă «gândul spre locuințele lacustre» ajunge să fie o voluptate a solitudinii și reclusiunii, într-o plutitoare cameră neagră a neputinței de a fi salvat de obsedantul următor”. ■ Emil Diaconescu vorbește despre: *Profesorul Iorga, așa cum l-am cunoscut*: „Profesorul Nicolae Iorga s-a retras, la un moment dat, la Vălenii de Munte, unde în 1908 a inaugurat Universitatea populară, deestinată îndeosebi românilor de peste hotare. A devenit și secretar general al Ligii Culturale pentru unitatea culturală a tuturor românilor. El a adus o largă contribuție la realizarea acestor aspirații multisekulare prin multilaterală lui activitate, cum se cunoaște, prin inițiativele și gândirea lui”. ■ Cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui Hermann Hesse, Herta Perez semnează un text omagial: „Hermann Hesse face parte din rândul scriitorilor prin care literatura germană a veacului nostru s-a ridicat pe o nouă treaptă de dimensionare etică a responsabilității creatorului de artă, elogiul faptei creatoare pusă în slujba umanității, mărirea și decăderea ființei umane caracterizându-l deopotrivă”. □ Totodată aceeași autoare traduce fragmente din creația scriitorului intitulată: *Despre senectute și Arbori*, iar Roald Perez traduce poemele: *Însemnări dintr-o noapte și Primăvara*.

● [„Echinox”, nr. 6-7] Atrage atenția pe prima pagină editorialul, semnat generic „Echinox”, despre *Social și politic în roman* din care extragem următorul fragment de definire a genului: „Romanul politic nu este evocare istorică și nici alt fel de evocare: în sensul că nu poate să rămână la o reconstituire documentară. Virtuțile lui fundamentale sunt deopotrivă simțul acut al prezentului și presentimentul viitorului. Romanul politic nu este reportaj istoric. Nici «cine-roman». E un avertisment asupra celor ce stau să se întâmple, nu un indicator al celor ce s-au întâmplat: acesta din urmă, într-o formă mai complexă, obiectiv al romanului istoric, cu coordonate îndeajuns de deosebite. Adevăratul roman politic nu evocă pur și simplu trecutul, ci îl invocă în numele unor revendicări ale omului unui anume prezent: avertizează asupra unei realități istorice; romanul istoric mai ales documentează. Romanul politic «pur» (și simplu) ar fi o eroare artistică, o simplificare.” ■ Pe linia trasată editorial, cele două cronici literare prezintă doi romancieri, creatori de eroi militanți și revoluționari, precum Eugen Uricaru cu romanul *Rug și flacără* (cronica este susținută de Radu G. Țeposu) și Augustin Buzura cu romanul *Orgolii* (cronica este semnată de Ion Simuț). ■ Din interviul lui Aurel Sasu cu Gheorghe Grigurcu, reținem o întrebare și un răspuns privitoare la poezie: ■ – *Ați exprimat în scris serioase rezerve față de poezia lui A. E. Baconsky și Nichita Stănescu, poeți la care decorul, spuneți dumneavoastră, nu se poate «transforma în univers» din cauza teatralității. Însă literatura română cunoaște poeți mari mult mai teatrali decât cei amintiți. – Nu înțeleg ce înseamnă «mult mai teatrali». Să-l am în vedere pe Victor Eftimiu? Dacă mă gândesc însă la Macedonski sau la Bacovia, teatralismul acestora e doar un mijloc, scopul fiind sondarea unor*

esențe lirice, deci a unor straturi subiectiv universale. «Teatralitate» întâlnim la Eminescu și la Mircea Dem. Rădulescu, la Wagner și în muzica ușoară, dar într-un caz e pragul ultim, iremediabil derizoriu. A fi numai teatral în arta reprezentă, desigur, a fi superficial. Nesuținut de o substanță dramatică, decorul, oricât de scilpitor, e supus dezafectării. Intemperiiile istorice distrug fără cruțare butaforia ce n-are alta ambiție decât a se prezenta pe sine.” ■ Este publicat un fragment de proză, *Scurtă vizită acasă*, de Alexandru Vlad. ■ Ion Simuț reliefează valențele eseurilor lui Edgar Papu care reprezintă „călătorii de descoperire” și „expediții ale spiritului”, oricare ar fi cartea scrisă de acest erudit a cărui vocație critică esențială o constituie „descoperirea și analiza structurii” (articolul *Evoluția și formele*). ■ Poezie de Leonid Dimov, Viorel Mureșan, Horia Zilieru, Dan Damaschin. □ Marian Papahagi nuanțează felul în care trebuie înțeleasă *Cartea nunții*, scoțând din cronicile divinului critic (precum *Poezia realelor* sau *Nora și feminismul*) idei de aproximare a exegezei asupra romanului citat (*Note despre «Cartea nunții»*). ■ Obiectul cronicii critice a lui Ion Urcan îl constituie al doilea volum a lui Dan Culcer, *Citind sau trăind literatura* (ed. Dacia, 1976). ■ Mircea Ivănescu dă o versiune românească (patru pagini de revistă), completată de note, a vastului poem *The Waste Land* a lui T.S. Eliot. ■ Avem parte de o continuare a studiului referitor la viziunea dramaturgiei ibseniene sub pana lui Ion Vartic. ■ La rubrica „cartea străină”, Horia Pop recenzează cartea de eseuri ale lui Battaglia, *Mitografia personajului* (ed. Univers, 1976), în care se derulează „imagini ale personajului literar în diferitele lui etape, de la «eroul homeric» până la personajul-mască a lui Pirandello sau la personajul pulverizat al noului roman.” ■ Un articol interesant despre „impasul în care intrase conștiința europeană” la sfârșitul Renașterii și a trecerii la o altă epocă, este cel al lui Ion Istrate intitulat *Barocul ca artă de a trăi acum*. ■ La „arhivă”, ni se dezvăluie, prin grija lui Mircea Curticeanu, scrisorile inedite ale lui Sextil Pușcariu adresate lui N. Drăgan, profesor din Năsăud. ■ Ion Pop traduce din André Frenaud.

● [„Familia”, nr. 7] *Spiritul revoluționar al culturii noastre* de Ion Dodu Bălan consemnează eforturile muncii de formare a omului nou și a înarmării sale cu o înaltă conștiință politică și morală. „În efortul nobil și statornic de a cuceri viitorul, oamenii realizează în fiecare moment al existenței lor conștient-istorice și o recucerire a trecutului. Omul este singura ființă care are sentimentul istoriei și ca atare poate trăi simultan realitatea tridimensională a timpului. Trecutul se reflectă în prezent prin conștiința activă a oamenilor și prezentul se proiectează în viitor, numai prin conștiința umană. Trecutul fiecărei națiuni în parte și al omenirii întregi, în genere, nu e și nici nu poate fi un depozit de valori neutre, nu e o magazie de podoabe pe care un anume prezent să le poată împrumuta la împrejurări festive, pentru ca să le așeze, apoi, sub obroc, după bunul lui plac. Valorile trecutului progresist reprezintă o zestre spirituală obiectivă pe care prezentul și-o însușește în funcție de interesele sale

majore și-o integrează în activitatea sa ca pe un aliat ideologic... *Valorificarea științifică a moștenirii culturale* face parte integrantă din politica generală a partidului și statului nostru... Partidul a concentrat în el ca în focarul unei lentine cele mai înalte aspirații ale poporului de-a lungul veacurilor, spiritul de dreptate, de echitate socială, hotărârea de luptă, idealul de frumos și adevăr. Tuturor acestora partidul le-a dat o strălucire nouă, așezându-le pe temeiul științific. De aceea Partidul cultivă tradițiile înaintate ale culturii și literaturii noastre... În condițiile construirii în țara noastră a societății socialiste multilateral dezvoltate, desfășurarea unei permanente activități politico-ideologice și de educație socialistă, ridicarea continuă a nivelului de cultură a maselor, reprezintă o necesitate obiectivă, o componentă esențială a procesului de făurire a noii societăți.” ■ Cronici literare asumate de Gh. Grigurcu (la Dan Culcer, *Citind sau trăind literatura*) și Al. Cistelean (la placheta lui Gheorghe Pituț, *Stelele fixe*). Dan Culcer – spune Grigurcu – îndeamnă la probitate („să ținem dreapta cumpănă”) și o deviză pentru critica pe care o cultivă ar putea fi caracterizarea pe care Culcer însuși o acordă lui Virgil Ardeleanu: „o critică a bunului simț” . Revenindu-se la „cazul lui Gheorghe Pituț” , într-o paralelă semnificativă cu Io(a)n Alexandru, Al. Cistelean repune în discuție o întregă direcție a poeziei transilvane: „... și anume e vorba de soarta *vizionarismului genuin*. Se știe bine că până acum câțiva ani, înaintea contactului cu niște înalte școli, Ioan Alexandru (la începuturi Ion) era și el un poet al viziunii stihialului, cu o mai mare forță spirituală de transcendență a elementarului decât Pituț; poeticile lor aveau însă multe puncte comune și toate clasificările propuse de critica noastră le-au înseriat în același capitol. Bruce, fiecare din acești doi poeți au trecut de la expresionism la clasicitate, de la orizontul plutonic la un regim solar. Nu insinuăm nici pentru unul nici pentru altul o cădere valorică, dar identitatea evoluțiilor lor ni se pare că angajează o consecință curioasă: ingenuitatea vizionară nu rezistă la cultură (și încă e vorba de doi poeți a căror descendență blagiană nu a fost pusă niciodată sub semnul îndoielii) Gh. Pituț, ca și I. Alexandru de altfel, nu și-a pierdut prin aceasta candoarea, dar nu și-a pierdut-o în măsura în care versurile sale apără și nu edifică un univers candid – acela al valorilor umane simple și sănătoase, neperversitate de civilizația mașinistă... Noul Pituț este o mare vocație etică și un mare poet al sunetului cristalin; în curând, desigur, și un versificator subtil.” □ Șt. Aug. Doinaș descoperă doi *Discipoli infideli*: Marian Dopcea, Carolina Ilica. □ H. Wald, în *Arhetipurile*, câteva marginalii la Jung – dar și la Gilbert Durand. „Cunoașterea arhetipurilor ne spune că oamenii au nevoie nu numai de concepte, prin care izbutesc să cunoască lumea, ci și de imagini, prin care pot să-și exprime atitudinea afectivă față de ea. De aceea, odată conceptualizate, imaginile arhetipale trebuie înlocuite cu imagini artistice. Spiritualitatea umană nu poate fi redusă la concepte. Oamenilor le este necesară nu numai conceptualizarea trăirilor, dar și trăirea conceptelor. Altfel, am înlocui sufletul fără minte al antropoidului cu

mintea fără suflet a mașinilor electronice.” □ În *Cui prodest?* Coriolan Gheție explorează cartea lui Mircea Muthu, *Literatura română și spiritul sud-est european* – care „a suscitât în mai multe reviste discuții pline de interes, surprinzător de conciliante, cu excepția a ceea ce a scris criticul Al. Piru“ □ Proză de Vasile Spoyală, *Cheia de la broasca verde*. □ Despre jurnalul de călătorie al lui Mircea Malița – *Zidul și iedera*, scrie Radu Enescu în *Pseudoperipatetikos*. ■ *Un repertoriu combativ și realist, care să abordeze deschis problemele ce frământă masele* – un interviu cu dramaturgul Mircea Bradu, directorul Teatrului de Stat din Oradea. Programul teatrului nu va fi unul al directorului, al conducerii, ci al maselor, al cerințelor populare, un program care să se plieze pe întâmpinarea cerințelor de partid și de stat: „Cred că la ora actuală preferințele publicului se îndreaptă spre *teatrul politic, teatrul dezbateri*, spre acele forme de teatru care reflectă nemijlocit viața, fără prejudecăți și fără false pudori. De altfel documentele de partid, cu precădere lucrările recentei plenary a Comitetului Central ne trasează sarcina promovării unui repertoriu combativ, constructiv și realist, care să abordeze deschis problemele ce frământă masele de oameni ai muncii la ora actuală. În activitatea teatrului nostru au existat încercări în acest sens, ca de pildă spectacolul *Balconul* de D.R. Popescu, spectacol ce a stârnit inițial rezerve în rândul unor «factori» din sfera culturii dar, care – beneficiind de girul organelor locale de partid – s-a transformat în unul din succesele remarcabile ale teatrului. Vom promova asemenea spectacole, pentru că teatrul – și arta în general – au primit sarcina de partid de a nu sta la marginea realității. În fond, partidul nostru a enunțat teza că și în socialism unele contradicții pot să devină antagonice, atunci de ce să ne sfiim a le aduce pe scenă? Avem nevoie de spectacole vii, combative, curajoase.” □ Se publică o pagină de poezie din creația conducătorilor Chinei populare, în frunte cu Mao Tzedun – în traducerea lui Al. Andrițoiu și Constantin Lupeanu. Cităm din poemul *Întoarcere la muntele Țin Cang*, aparținând lui Mao: „Bubuituri de tunete și vânt,/ Elanuri de drapele/ Asta-i lumea!/ Treizeci și opt de ani de-a valma lunecând,/ Pocnind din degete iscăm minunea./ Culegem, între două ceruri, luna/ Țestoase broaște din cinci mări, pe rând,/ Surâs și cântec, triumfând, sunt una./ Nimic nu-i fără noimă-n univers/ Se cere doar să îndrăznești, în mers.” ■ O știre relatează *Concursul de poezie Hercules' 77* – festival organizat de C.C.E.S. Caraș Severin, la care au participat membri ai cenaclurilor literare din aproape toate județele țării. Juriul a fost format din: Mihael Deleanu, Mihai Georgescu, Ion Horea (președinte), Toma George Maiorescu, Mircea Martin, Cornel Mugureanu, Stelian Vasilescu. S-au acordat următoarele premii: I – Costel Dron din Iași, II – Nicolae Ieremia din Reșița, III – Domnița Petri din București. Premiul revistei „Familia” – prof. Dumitru Mălin din Baia de Arieș. Premiul revistei „Orizont” – O.G. Secea din Reșița. Mențiuni au fost acordate concurenților Tudor Voinea, Gelu Patriciu Mureșan, Gh. Frumosu.

• [„Ramuri”, nr. 7] Redacția revistei publică articolul de fond *Sporirea capacității de decizie*: „Plenara C.C. a P.C.R., care a avut loc la sfârșitul lunii iunie a.c., se constituie într-un reper de o importanță deosebită privitoare la spiritul permanent novator al partidului nostru, la stilul de lucru al secretarului său general, stil care distinge, așa cum au demonstrat-o strălucit numeroasele exemple, prin capacitatea de a reacționa constructiv și dinamic la cele mai complexe întrebări și fenomene pe care le ridică, în mod obiectiv, mersul înainte al societății noastre socialiste multilateral dezvoltate. [...] prin reconsiderarea atribuțiilor Comitetului pentru presă și tipărituri se va impune din partea fiecărui lucrător în presă, a tuturor celor care activează în viața cultural artistică, un control revoluționar, autorăspundere autentică față de activitatea personală, față de partid și popor. Această nouă reglementare – prin reconsiderarea atribuțiilor Comitetului pentru presă și tipărituri – va duce implicit la creșterea responsabilității organelor colective din viața spirituală, la sporirea capacității de decizie, determinând astfel ridicarea nivelului întregii activități din presă, radioteleviziune și artă. De asemenea, în ceea ce privește periodicele literar-artistic, s-a reliefat ca extrem de necesară o cotitură hotărâtoare în activitatea criticii literar-artistic. „Avem nevoie, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea rostită la Plenară – de o critică literară și artistică făcută de pe poziții revoluționare materialist-dialectice. Nu avem – repet nu știu pentru a câta oară – mai multe concepții filosofice în România, ci una singură: materialismul dialectic și istoric. Aceasta este de fapt, ca să spun așa, singura cenzură și nu mai avem nevoie de alta. Ea trebuie să asigure eliminarea a tot ceea ce nu corespunde concepției noastre despre lume. Nu putem face nici un fel de concesiuni de la filozofia noastră, de la concepția noastră despre lume și viață”. Iată, deci, formulat cu o excepțională claritate principiul care trebuie să stea la baza criticii literar-artistic, și revista „Ramuri”, asemenea tuturor publicațiilor de cultură, întregii prese din țara noastră, este hotărâtă să-l propage neabătut. Numai în acest fel, în paginile publicației vor fi promovate valorile autentice, talentele viguroase, capabile să exprime trăirea înaltă a timpului nostru socialist. Este necesară, de asemenea, promovarea cu discernământ, în spiritul deplin obiectivității, a talentelor din cadrul cercurilor literare și artistice, a acelei creații capabile să exprime înaltele valori morale ale societății noastre. Numai în felul acesta vom răspunde pe deplin comandamentelor politicii partidului nostru”. □ Sina Dănciulescu publică poezia *Inscripție într-un stejar*. ■ Pompiliu Marcea scrie despre *Rosturile criticii*: „Recenta Plenară a C.C. al P.C.R. din iunie, a atras încă o dată atenția, prin hotărârea adoptată și prin cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu, asupra menirii și finalității creației literar-artistic și, cu deosebire, ale criticii literare. Disciplina criticii, veche de peste un veac la noi, ilustrată prin personalități eminente, ca Titu Maiorescu, Gherea, Ibrăileanu, Mihail Dragomirescu, Eugen Lovinescu, Mihai Ralea, Perpessiciu, Tudor Vianu, G. Călinescu, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu a jucat

un rol determinant în dezvoltarea literaturii române. Nu este întâmplător faptul că cea mai fecundă perioadă creatoare a veacului trecut, perioada marilor clasici coincide cu afirmarea hotărâtă și autoritară a criticii literare. Ceea ce a asigurat durată și eficacitatea acțiunii literare junimiste a fost, dintr-un început, afirmarea și promovarea permanentă a spiritului critic. Aici s-a preconizat și s-a realizat mai totdeauna o polemică de idei, nu de persoane, o critică întemeiată pe principii și nu pe adversități trecătoare, într-o formă urbană, străină de mahalagismul verbal, în același timp însă, totdeauna ferm, indiferent de poziția care o are, în cadrul grupării sau în viața publică, un autor sau altul. [...] Considerăm că critica românească actuală numără talente remarcabile, oameni instruiți și cu gust, hotărâți să-și îndeplinească mandatul public asumat și care, înarmați cu estetica marxistă, au soluționat numeroase probleme dificile ale istoriei noastre literare”. ■ În *Eseu*, Marin Beșteliu publică un amplu material intitulat *M. Eminescu – o teorie romantică a poemului*. □ Ion Lotreanu, în *Un roman istoric*, publică o recenzie romanului lui Dan Mutașcu, *Lunea cea mare* (Eminescu). ■ În *Atitudini*, Nicolae Dragoș se ocupă de proza lui Dumitru Radu Popescu, insistând în special asupra romanului *Împăratul norilor*: „Un spirit justițiar domină permanent prozele lui Dumitru Radu Popescu. Autorul își implică personajele în conflicte acut-sociale și se arată mereu preocupat de raportarea faptelor la principii și adevăruri fundamentale. Prin formula artistică și investigația psihologică, Dumitru Radu Popescu se înfățișează ca unul dintre scriitorii de indiscutabilă originalitate, ca un autor pentru care realitățile sociale și umane ale ultimelor decenii, realități supuse unor adânci și revoluționare prefaceri, se constituie într-o inepuizabilă sursă literară. Două recente lucrări ale sale – romanele „*Ploile de dincolo de vreme*” și „*Împăratul norilor*” – confirmă continuitatea obsesiilor sale artistice și, bineînțeles, viabilitatea formulei adoptate”. ■ În *Disocieri*, cu titlul *Desacralizarea istoriei*, Marian Vasile realizează un portret literar dedicat lui Barbu Cioculescu. „Barbu Cioculescu, poet, istoric literar și prozator, este unul din scriitorii care s-au ferit de reclamă literară. E aici o pudoare, pe care n-o prea înțelegem, căci în firea literatului modern este să creadă în sine și s-o afirme „în gura mare”. Dar nu temperamentul contează totuși, ci opera cu mesajul ei.” ■ În *Cartea de critică*, Eugen Teodorescu prezintă, cu titlul *Eugen Negrici – Expresivitatea involuntară*, noul volum al criticului literar: „Noua carte a lui E. Negrici cere să fie primită în mers, iar nu stopată și readusă mereu la chestiunile teoretice care sunt sau numai par litigioase. Dealtfel, cel care va consimți să-i urmeze cursul se va lămuri că nimic nu rămâne până la urmă nebulos, că idei în aparență nefondate revin în argumentări clare (și de aceea fecund discutabile) după cum spusele alarmante dobândesc în ansamblu acoperirea liniștitoare a bunelor intenții, mai mult, a unei generozități mediate de ironie. Nu va scăpa nimănui forța pasională a textului, o anumită retorică suplă și strunită, complementară, ca în eseistica de bună calitate, dovezile logice. Se înțelege că de o convingere mai adân-

că, nu numai teoretică, avea nevoie autorul însuși în momentul în care se decida pentru soluții îndrăznețe. [...] Ne-am întrebat totuși la capătul lecturii și, ca să nu ne exprimăm retoric, mai înainte, dacă pentru prevenirea unei confuzii axiologice nu ar fi fost necesară o mai fermă detașare a operei de simplul text. În al doilea rând nu putem să nu remarcăm că criticul imaginat aici, oarecum utopic, în vederea celei mai mari generozități a lecturii, pare un fel de Don Juan al efectelor expresive, obsedat de „înmulțirea” experiențelor semnificative. Să ne închipuim la rândul nostru penitența unei alegeri interpretative severe, dincolo de motivarea psihologică (a organizării percepțiilor) și chiar de criteriul contextelor «utile»”. □ În *Puncte de vedere* Dan-Ion Vlad scrie despre *Possibilitățile literaturii științifico-fantastice*. „Puținele referiri la literatura științifico-fantastică de la noi și mai puțină informare despre mișcarea de acest gen pe plan mondial au, după opinia noastră, două consecințe deloc îmbucurătoare: prima, constând în nesincronizarea producției noastre cu tendințele cele mai importante, așa zice cele mai *curate* în materie; a doua, vizând inexistența unei critici de specialitate care să tranșeze într-un fel sau altul valoarea a ceea ce apare, bineînțeles cu excepțiile de rigoare. De aici, ca și din alte motive mai mult sau mai puțin determinante, o anumită sărăcie a aparițiilor, o nejustificată atenție unor teme în defavoarea altora, un scăzut interes pentru forma artistică”. □ Vasile Zamfir publică poeziile *Pădurea seculară, Doină și Rotundele pietre*. □ Constantin I. Popa prezintă volumul *Masca Principelui* de A.I. Brumaru ce conține o serie de „interpretări critice și note de lectură” despre Eugen Barbu. ■ Ioana Dinulescu prezintă, în *Poeți și poezii*, volumul lui George Țărnea, *Înaltă fidelitate* (Scrisul Românesc). Autoarea consideră că „nici acum, la trei ani de la debutul editorial, când numele său se afla înscris pe coperta a patru cărți de versuri, poetul nu s-a preocupat de o ridicare a „stachetei” la care ar avea dreptul să aspire potrivit cu talentul și capacitățile sale creatoare ci, dimpotrivă, s-a pretat la o regretabilă coborâre a ei”. Un alt volum comentat este cel al lui Romulus Cojocaru, *Flori de mac* (Scrisul Românesc). ■ În *Pro Domo*, Ovidiu Ghidirmic publică un amplu studiu intitulat *Condiția criticii și imperativele ei actuale*: „Reflecțiile pe marginea condiției criticii, a rolului și a misiunilor pe care această importantă disciplină le are de îndeplinit, constituie o preocupare constantă a culturii noastre naționale. Ele sunt vechi, mai bine de un secol, și le putem plasa la începutul veacului trecut, așa cum procedeză, de altfel, într-o indispensabilă lucrare: *Din istoria teoriei și a criticii literare. 1812-1866* (Editura didactică și pedagogică, București, 1967), George Ivașcu. Dacă nu putem susține că aceste reflecții premerg actul critic, pentru că gândirea nu se poate constitui în afara experienței, atunci putem, în schimb, afirma, cu mai multă certitudine, că ele se dezvoltă odată cu însăși desfășurarea actului critic, cu primele înfiripări ale spiritului critic în cultura națională. Or, după cum se desprinde din chiar sumarul lucrării pe care am amintit-o, apariția spiritului critic în cultura națională, coincide cu începuturile culturii noastre mo-

derne, cu intrarea culturii românești în faza ei modernă. [...] Preluând constructiv, de pe poziții revoluționare, înaintate, tradițiile progresiste ale criticii literare românești, pe care ne-am străduit a le releva, în succinte noastre comentarii, având la bază concepția materialismului dialectic și istoric și îmbogățind tezele marxism-leninismului, racordându-le la cerințele epocii contemporane, *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism* fixează sarcinile care-i revin criticii noastre literare, stabilind imperativele ei actuale: „*Condiția îndeplinirii cu succes a misiunii critice este situarea sa fermă pe pozițiile filozofiei materialist-dialectice și istorice, spiritul critic obiectiv și nepărtinitor în judecarea valorilor artistice, cultivarea consecventă a orientării realiste a artei, stimularea legăturilor strânse a creatorilor cu viața, cu realitățile sociale, promovarea umanismului socialist*”. Idei subliniate încă o dată cu fermitate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvântarea rostită la recenta Conferință națională a scriitorilor: «*Cultivând consecvent spiritul obiectiv, științific în judecarea valorilor literare, manifestând exigență principială față de lipsurile și fenomenele negative din sfera creației, critica trebuie să încurajeze cu pasiune orientările pozitive, valorile autentice, să constituie un sprijin real în dezvoltarea literaturii noastre noi, revoluționare*».

□ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Nicolae Diaconu, Alina Beiu, George Niță, Virginia Carianopol. ■ În *Documente*, Pavel Țugui publică prima parte a studiului *Tudor Arghezi: Date noi privind studiile liceale (I)*. □ Lucian Avramescu publică poeziile *Întâlnire, Dintr-un cătun al lumii, Lacrimi de liră*. □ Este publicată o notă autobiografică intitulată *Anca Bena sau recviem pentru o floare*, însoțită de o serie de poezii ale autoarei decedate la cutremur.

• [„*Steaua*”, nr. 7] Citim *Muncă, angajare, responsabilitate*: „Efervescența politică din ultimele luni a scos la lumină sporul de conștiință pe care oamenii societății noastre l-au câștigat de-a lungul construcției socialiste, acesta reprezentând la rândul lui o resursă de prim ordin privind împlinirea multilaterală a patriei. Acest lucru a putut fi limpede observat în cadrul întrunirii celui mai reprezentativ forum al clasei noastre muncitoare: Congresul consiliilor oamenilor muncii – eveniment de importanță istorică în contextul amplei activități desfășurate de întregul popor, sub conducerea Partidului Comunist Român, pentru înfăptuirea hotărârilor Congresului al XI-lea și a Programului partidului de edificare a socialismului multilateral dezvoltat și a înaintării țării noastre spre comunism”. ■ Ion Pop semnează *Poezie și adevăruri*: „S-a întâmplat ca, în lunga istorie a confruntărilor dintre artă și realitate, unul din momentele cele mai semnificative să se așeze sub semnul îndoielii cu privire la capacitatea poeziei de a rosti *adevărul*. Excluzându-i pe poeți din Republica sa, Platon îi acoperea de oprobriul minciunii, lăsându-le, totuși, aparent concesiv, posibilitatea de a dovedi că poezia este «prietenă cu adevărul»; invitație

vicleană – s-a observat atunci – întrucât, pusă să se justifice în fața Rațiunii, poezia ar fi fost nevoită să-și nege ființa sa cea mai profundă, propriile temelii de construcție vizionară. [...] A fost nevoie de o treaptă anevoioasă reabilitare a realului pentru ca poezia să poată intra într-o leală concurență cu universul dat: o coexistență în care ea, poezia, – ca, de altfel toate artele, – a manifestat mereu năzuința spre ceea ce Engels numea o «dialectică spontană»; dialogul artei, al poeziei cu lumea n-a încetat practic nicicând, în încercarea de a construi un cosmos în care obiect și subiect să se poată regăsi într-o unitate pleneră». ■ Dumitru Micu publică *G. Călinescu în căutare de sine*: „G. Călinescu și-a început cariera literară de ajuns de târziu. Tocmai în 1927, la vârsta de douăzeci și opt de ani. Scrisese nu-i vorbă, în presă și până atunci, însă fără continuitate. [...] Cum se explică această atât de neobișnuită lipsă de grabă la un scriitor cu debit, după aceea, torențial, natură heliadescă și hasdeică, colaborator permanent al mai multor periodice în același timp, la unele deținând simultan două rubrici și alimentându-le frecvent și cu alte articole, și care, paralel, compunea romane și monumentale monografii? O explicație promptă, și extrem de comodă, obținem interpretând componentele obiective ale vieții lui Călinescu din anii imediat următorii primului război mondial”. ■ Victor Iancu îl serbează pe *Profesorul Dimitrie Macrea la 70 de ani*: „Noi, foștii studenți ai Almei Mater clujene, ne amintim cu venerație, recunoștință și afecțiune respectuoasă de decanul-părinte, de magistrul-prieten, de cursurile și seminariile sale neîntrecute, de încurajările primite de la profesorul Macrea în momentele de cumpănă”. ■ Nicolae Manolescu revine la rubrica sa cu textul *Lecturi de vacanță*: „Totdeauna un roman al lui Huxley m-a reconfortat, mi-a dat o senzație de sănătate a spiritului. Chiar dacă i-am observat defectele. E scriitorul pe care-l iubesc așa cum e. Printre pușinii. Iată *Those Barren Leaves* (*Frunze uscate*), spumoasă satiră a celor mai desăvârșite forme de ipocrizie socială”. ■ Constantin Cubleșan prezintă *Eugen Barbu: Incognito (vol. II)*: „Eugen Barbu urmărește câteva destine-cheie; are câțiva eroi-pivot în jurul cărora se amplifică, aidoma cercurilor de vârstă în trunchiurile copacilor, destinele și existența unei întregi tipologii – oameni de credințe și convingeri politice diferite, de condiții sociale și de capacități intelectuale deosebite. Această lume mozaică recompilează, în concepția de ansamblu pe care prozatorul o intenționează și o realizează cu mâna sigură, imaginea unei epoci frământate din istoria patriei, dominată de impunerea mereu mai accentuată a unei conștiințe politice mature și tranșante a maselor populare sub conducerea comuniștilor, evidențind în plan opus crepusculul lipsit de orice măreție al unei lumi burgheze compromise – căderea și decăderea totală a burgheziei românești. Prin toate aceste elemente distinctive, romanul lui Eugen Barbu se definește excelent ca un roman politic de o remarcabilă factură polemică”. ■ Fănuș Băileșteanu scrie despre *Aforismele lui Constantin Tsatsos*: „Cele patru volume de *Aforisme și cugetări* publicate în anii 1969-1972, din care Ion Brad și Dumitru Nico-

lae au ales și tradus un expresiv florilegiu (la Editura Univers, cu un «cuvânt înainte» de Mircea Malița) constituie ele însele o expresie sintetică, lapidară a bogatei și diversei activități spirituale a lui Constantin Tsatsos”. ■ Virgil Ardeleanu își publică impresiile *Recitind „Vânătoarea regală”* a lui Dumitru Radu Popescu: „Cum s-a văzut, autorul nu este un creator de personaje. Este însă un virtuos în compunerea stărilor limită. Secvența grotescă și proiecția halucinantă, pornirea feroce și atmosfera lugubră au devenit «mijloace» predilecte, care estompează aproape cu desăvârșire inițiala sa atitudine lirică. Spirit acrimonios, Dumitru Radu Popescu a transformat viziunea poetică într-una de coșmar”. ■ Mircea Zăciu semnează *Un roman anti-patetic*, prezentând romanul lui Eugen Uricaru *Rug și flacără*, Editura Dacia, 1977: „[...] Eugen Uricaru n-a creat decât în aparență un roman «istoric», inventând în întregime un personaj mai autentic decât biografia (așa de sumar cunoscută) a «modelului» de la care pornise; evitând cu simțul sigur al prozei moderne orice capcană a melodramaticului (atât de la îndemână în cazul «real»), el plimbă asupra destinului eroilor săi o secretă «reflexion moqueuse», tăioasă și lucidă, Prin aceasta chiar, esențialmente tragică”. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre *Poezia lui Mihai Ursachi*: „Lirismul lui Mihai Ursachi se bizuie pe o tensiune a contrastelor. Însuflețit de un duh romantic, în felul lui Emil Botta, deși fără structura unitară a acestuia, poetul ieșean înțelege a-și oferi virtuozitatea, în salturi mortale, dramatic țesută, între pilonii cei mai îndepărtați (prin dramatism înțelegând nu numai cantitatea de trăire poetică, ci și riscul alternării formelor)”. ■ Aurel Sasu scrie despre *Romanul lui Eminescu* de E. Lovinescu: „Scriind despre Eminescu, G. Călinescu se regăsește în invenție, prozatorul Lovinescu, orgolios, își inventează sieși un spațiu de siguranță, asociindu-și o biografie a învinsului”. ■ Adrian Popescu semnează: □ *Disponibilitate și naturalețe*, o prezentare a volumului *O ființă* de Valeriu Bucuroiu, Editura Cartea Românească: „Prezentată elogios de Nichita Stănescu și Fănuș Neagu, cartea lui Valeriu Bucuroiu avansează ideea unei «lumi în transformare... ce atrage la sine frumusețea umană, încredințată poeziei», după expresia primului. Atuurile acestui mod de a scrie sunt disponibilitatea sufletească și naturalețea de a gândi în imagini lumea înconjurătoare”. □ *Pădurile Canadei*, culegere de poezia canadiană francofonă de Alexandru Andrițoiu și Ursula Șchiopu: „Firească, fără a fi anacronică, modernă, fără a gusta cenușa sterilității și deșertăciunilor, poezia Canadei convinge prin argumentele sentimentului autentic”. ■ Aurel Șorobetea semnează *Inamicul cel mai bun?*, un text pe marginea volumului *Când (îți) moare inamicul cel mai bun* de Leonida Neamțu: „În această carte, neîncrederea lui L. N. în literatură este aliatul său firesc și, totodată, *inamicul cel mai bun*. Afirm însă că moartea acestuia se impune în beneficiul autorului, pentru a-și reînvinga sorții de victorie, într-o luptă de unul singur și, e drept, foarte grea”. ■ Ion Vartic oferă o analiză a romanului *Craii de Curtea Veche*. ■ În *Călătoria spiritului către imm* Valentin Tașcu scrie despre *Zidul și*

iedera de Mircea Malița, Editura Cartea Românească, 1977: „De fapt acesta era semnul tainic al călătoriei lui Mircea Malița, dovedirea solidității matricei noastre prin comparație egalitară. «Cine face ocolul lumii nu se întoarce în același punct. Pragurile drumurilor sporesc sensurile locului de plecare, ca și perspectiva timpului istoric». Ni se certifică acum ideea că *Zidul și iedera*, carte de mare finețe spirituală și stilistică, era de la început un eseu despre veșnicia noastră”. ■ Petru Poantă semnează cronici literare: □ *Stelele fixe* de Gheorghe Pituț: „Tendința spre modernizare a limbajului, mai veche de altfel – sunt multe neologisme care însă nu distonează – precum și spre conceptualizarea lui, în mod paradoxal nu destramă corporalitatea poemului, după cum, asociată fiind cu spiritul de neliniște contemporană, interogativ-blasfemic, nici nu înlătură impresia unei «bătrâneți» misterioase a poeziei lui Gheorghe Pituț”. □ *Dați ordin să înflorească magnolia* de Dan Verona: „Dar, ca formulă, cartea nu e unitară, căci alături de acest nivel voit prozaic și de aspectul aleatoriu al unor poeme, ea cuprinde și poezii «pure», imnice (zăpada îndeosebi este invocată ca semn al «purității») ori parabole, în genere convenționale”. ■ Gheorghe Iancovici semnează *Mihai Ralea, exeget al fenomenului literar*: „Cunoscut îndeobște ca psiholog și sociolog de catedră, Mihai Ralea s-a preocupat totuși insistent, într-o perioadă de febrilă activitate intelectuală, și de problemele literaturii. Întâi de toate, de critica literară, cultivând-o cu competență, pe baza unei culturi vast și ramificat orientate și a unui gust pe cât de rafinat, pe atât de infailibil. Nu mai puțin însemnate sunt eseurile sale având ca temă fenomene literare îndelung controversate de-a lungul timpului, eseuri deosebit de bogate în idei și sugestii, impresionante nu numai prin aria erudiției implicite dar și prin vioiciunea și ingeniozitatea argumentării”. Sunt comentate eseurile *Ipocrizia clasicismului*, *Contradicțiile interne ale romanțismului*, *Critica literară*, *De ce nu avem roman*. ■ N. Steinhardt scrie *Între Dostoievski și Tolstoi*: „Tolstoi și Dostoievski sunt două unități la fel de incommensurabile în raporturile dintre ele ca diametrul și lungimea cercului, iar orice scară valorică, aici, e nu mai puțin sortită înfrângerii decât cuadratura cercului”. ■ Gelu Ionescu revine la *Cronica traducerilor cu Sei-Şongon: însemnări de căpătâi*, Editura Univers, 1977: „Cât de mult vom trăda această operă dacă vom spune că sensibilitatea ei ne-a amintit pe cea a lui Marcel Proust? Cât de gravă este eroarea dacă vom spune că *Însemnările de căpătâi* e bruionul unui roman galant, o literatură venită dintr-un «salon» al unui rococo aproape «fantastic» pentru noi?”. ■ În *Unghiuri și antinomii* citim □ *Locuințe variate pentru oamenii din 2001* de Constantin Noica, text care apare cu următoarea precizare: „În Noiembrie 1977 se va ține un Congres al UNESCO-ului pe această temă. Autorul a imaginat un referat posibil”. Din acest posibil referat reținem: „Umanitatea va roi, ca albinele, iar stupii vechi vor fi părăsiți. Cu ei, cu oamenii aceștia noi a lumii a treia, pe care umanitatea veche îi va fi pus pe lume, ea însăși se va înnoi și reînsufleți. Dacă nu ne precipitați în infern, domnilor arhi-

tecți și urbaniști, suntem poate fata să urcăm spre paradis”. □ *Antinomiile artei moderne* de Mate Gavril, discutând despre antonimia *vechi și nou*: „Primul este privit și apreciat de cele mai multe ori din perspectiva ultimului, în cazul nostru arta modernă este privită și apreciată – mai ales de marea masă a consumatorilor de artă, dar foarte des chiar și de către specialiști – numai sau în primul rând în perspectiva artei tradiționale sau clasice”. ■ În *Confluente* citim: □ *Poezia americană astăzi* de John Balaban, în traducerea lui Virgil Stanciu: „În momentul de față nu există școli sau mișcări poetice serioase de felul Imagiștilor sau al Fugitivilor. Există mai degrabă tabere (la Los Angeles, San Francisco, Pittsburgh, New York etc.) și grupuri de interese (poetii homosexuali, poetii negri, poetele feministe, poetii indoamericani, poetii minorității spaniol-americe)”. □ Romul Munteanu publică a doua parte din *Serge Doubrovsky sau de la teoria criticii la praxis*: „Adevărata literatură nu este aceea care nu slujește la nimic. Valoarea creației rezultă tocmai din semnificația pe care o capătă prin proiectul uman, destinatarul ei fiind tot omul. Serge Doubrovsky umanizează astfel însăși noțiunea de valoare. Scriem literatură fiindcă avem nevoie de fericire, citim literatură, printre altele, și pentru un motiv compensatoriu fundamental, fiindcă ne izbăvește de alte nefericiri”. □ Marian Papahagi, *Generația '27 și Gongora*: „Printr-o demonstrație filologică impecabilă Damaso Alonso respingea (*La lengua poetica de Gongora*) odată pentru totdeauna distincția devenită clasică, a lui Francisco Cascales în ceea ce-l privea pe Gongora: nu se poate vorbi, arăta marele critic spaniol de un «principe de la luz» în opoziție cu un «principe de las tinieblas», căci elemente care ar defini faza poetică gongorină de după 1612 se întâlnesc fundamental în toată perioada de până la această dată, ceea ce instituie un principiu de unitate la nivelul întregii opere a poetului cordobez”. □ Dorina Roman, *Lirismul lui Jean Tardieu*: „Deschisă spre desfășurările angoaselor existențiale, poezia lui Tardieu este una dintre cele mai originale configurații ale peisajului liric modern”. ■ Din *Viața cărților* reținem: □ Octavian Soviany scrie despre *Dăruiește-te lumii* de Bodor Pal, Editura Dacia, 1975: „În ansamblul lui, volumul reprezintă un colaj de traduceri, parafraze și comentarii în versuri și proză, tehnica colajului exprimând, după opinia autorului, cel mai bine intenția sa de transpunere într-o cheie originală a unui material inițial”. □ Miorița Baci prezintă *Influența ortografiei asupra pronunțării literare românești* de Flora Șuteu, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1976: „Aprecierile precise asupra normei limbii române literare se conjugă cu exprimarea unor deziderate de perspectivă ce implică revizuirea unor prejudecăți statornicite”. □ Teodor Tanco recenzează *Poartă de suflet* de Aurel D. Câmpeanu, Editura Litera, 1977: „Aurel D. Câmpeanu, incontestabil, e un suflet de poet”. □ Nae Antonescu discută despre *Spadă și corolă* de Petru Pascu, Editura Cartea Românească, 1977: „Lira sa cuprinde acum mai multe registre, dintre care cel al poeziei patriotice nu este cel mai neînsemnat”. □ Radu G. Țeposu comentează

Energia visului de Ioanid Romanescu, Editura Junimea, 1977: „*Energia visului* e în fond credința perpetuă într-o stare privilegiată care e poezia”. ■ În *Mențiuni și opinii* citim: □ *Seriozitate și sinceritate*: „Un glas amar, o voce sinceră se aude în articolul lui Ion Lăncrănjan din «Lucefărul» (26). Observațiile sale sunt precise, efectuând o indirectă dar necruțătoare analiză a unor fenomene etice care se mai fac simțite în lumea literară. Sfaturile unui prozator, ale unui om preocupat în cel mai înalt grad de problema adevărului, a justiției, a sensului evoluției sociale, cărțile stau mărturie, către un tânăr confrate sunt străbătute de o neabătută convingere, și speranță”. □ *Jurnal*: „Semnalăm *Jurnalul de atelier* al dramaturgului Aurel Baranga publicat număr de număr în revista «Flacăra». «Epopoea» reprezentării piesei *Siciliana* este în adevăr un document de epocă în care binele și răul apar într-o confruntare ce nu privește doar comedia lui Aurel Baranga ci un întreg climat literar și social, pentru principialitate și etică. Fișele categorice, evenimentele timpului, biografiile contradictorii și scintilante fac din acest *Jurnal* literatură”. □ *Omul de litere*: „De mai multă vreme ne sosește la redacție o revistă frumoasă și ciudată. Se numește «la passerelle» și este editată de Pierre Bearn. Ciudățenia vine de acolo că este o revistă în întregime scrisă și redactată de editorul ei”. □ Anton Savu, *Bune, rele...*: „Prezențe constante și de bună calitate în revista «Orizont» sunt articolele semnate de Șerban Foarță, Cornel Ungureanu și Lucian Alexiu. «Instantaneele» lui Șerban Foarță sunt, de cele mai multe ori, adevărate bijuterii ale analizei semantice”. ■ Versuri semnează George Nimigeanu (*Sate românești*), Marin Sorescu (*Apus nr. 21; Perechea; Profund cerebrală; De băntuială*), Florin Mugur (*Bălcescu la Neapole; Moartea la Veneția; Valea Padului; Mere*), Nicolae Liu (*Cântec; Dor*), Ioan Șerb („*Zeul pământului*”), Cleopatra Lorințiu (*Plecarea poemelor; Ușor de pierdut*), Titus Vișeu (*Veneția de jos*), Petre Ghelmez (*Supa*). □ Din proză citim *Figuranții* de Maria Luiza Cristescu, *Sala de sport* de Mircea Ghițulescu, *Paralele* de Ileana Sterescu. □ Mihai Adrian Eres îl prezintă pe scriitorul chilian Omar Lara și traduce versurile *Aceste ceruri; Vara stranie; Iată un naufragiu superb; Acest faimos animal mic și Deșteptare în ceață*. □ Aurel Gurghianu revine la *Terasa* cu textul *Orele și umbra noastră*. □ Horia Bădescu publică tableta *Elefanții*. □ Aurel Rău traduce versurile Teresei Maria Moriglioni Drăgan (*Poet*). □ Citim *Instructaj pentru o coborâre în infern* de Doris Lessing, în românește de Flavia Andrea. □ Vasile Sav traduce din Albius Tibullus (*Elegiae, Liber II, 2*). □ Sub semnătura lui Jacques Melancolicul citim *O cârțiță*.

● [„**Teatrul**”, nr. 7] Florian Potra, în *Puncte de vedere*, publică *Critică de azi (și de mâine) pentru un public de azi (și de mâine)*: „Apare tot mai puțin cu puțină ca teoria, istoria și critica de teatru să rămână în afara mișcării de idei contemporane, mai precis, în afara premiselor și a efectelor revoluției tehnico-științifice. Cu alte cuvinte, din impresionistă, amatoricească-spontaneistă, critica noastră dramatică are datoria să devină, în întregul ei, științifică și riguroasă

să, desigur, fără să i se pericliteze latura „creatoare”, dreptul la fantezie și la stil individual. Vocația științifică, a rigorii, în zilele noastre – în toate domeniile cunoașterii, deci, și în acela al cunoașterii poetice prin teatru – înseamnă *cercetare interdisciplinară*, în cadrul căreia criticul intră în contact și face cunoștință, familiarizându-se, așa cum scrie același Eco, cu „cercetările întreprinse în diversele discipline și tinde să reducă diferitele metode și diferitele rezultate în *modele descriptive*, capabile să reflecte diferitele fenomene cercetate și diferitele procedee de cercetare.” Este o necesitate, aceasta, impusă de fluxul socio-cultural al vieții noastre naționale în ansamblu și, în mod special, al vieții teatrale”. ■ În *Ancheta Revistei „Teatrul”* este analizată *Stagiunea '76-'77*. Întrebările la care răspund, în cadrul acestei anchete, Nicolae Barbu, Aurel Bădescu, Margareta Bărbuță, Mihai Nadin, Constantin Paraschivescu, Florian Potra, Marius Robescu, Radu Anton Roman, Valentin Silvestru sunt „1. Care sunt trăsăturile distinctive ale stagiunii 1976-1977? 2. Care dintre direcțiile repertoriale ale acestei stagiuni ar trebui continuate? 3. Ce valori și ce modalități noi s-au manifestat în arta spectacolului?”. □ Nicolae Barbu răspunde la aceste întrebări în *O nouă vârstă a dramaturgiei istorice*. În opinia sa „stagiunea teatrală 1976-1977 a adus un nou reviriment al piesei istorice. [...] Fiind vorba, așadar, în stagiunea încheiată, de manifestarea unei noi vârste a dramaturgiei istorice, fapt caracteristic chiar în comparație cu literatura dramatică a altor popoare, cred că directorii de teatre și toți cei răspunzători de repertoriu trebuie să dea curs, în continuare, acestei orientări, desigur, fără exclusivism”. □ Aurel Bădescu scrie despre *O stagiune a actorilor*, în timp ce Margareta Bărbuță cere *Lărgirea ariei de acțiune a teatrului*, în sensul că „fără îndoială, dramaturgia istorică reprezintă o direcție a repertoriului care trebuie cultivată în continuare. Acum, când momentul festiv a trecut, când apele s-au liniștit, când tensiunii și febrilității concursului le-a luat locul calmul meditației, este cazul să ne numărăm câștigurile și pierderile, pentru a putea continua drumul cu forțe sporite de lumina înțelepciunii. Consider că dramaturgia istorică și-a dovedit, încă o dată, viabilitatea, atunci când inserția documentarului a fost realizată creator, prin fuziunea documentului cu ficțiunea, cu meditația filozofică, de pe pozițiile înțelegerii actuale a istoriei, cu intenția nu numai de a evoca trecutul, ci și de a stimula gândirea spectatorului, de a propune o dezbatere în termenii actualității”. □ Mihai Nadin scrie despre *Cultivarea responsabilă a talentului*, în timp ce Constantin Paraschivescu reclamă *Un câștig tematic incontestabil*, apreciind că „stagiunea teatrală 1976-1977 mi se pare că s-a desfășurat sub semnul „imperativului eroic” – altfel spus, a fost o stagiune a „timpului eroic”, evocat și trăit. Evocarea timpului eroic al poporului român a însemnat *comanda socială*; timpul eroic trăit a fost *încercarea socială*”. □ Florian Potra scrie despre *Un proces de omogenizare*, în timp ce Marius Robescu consideră că *Principala caracteristică a stagiunii* este complexitatea. □ Radu Anton Roman scrie despre *Angajarea publicului față de actul*

scenic. □ Valentin Silvestru publică *Tinerii regizori: o forță creatoare*. ■ În *Caiete de spectacol*, Marin Sorescu scrie despre punerea în scenă a piesei sale, *Răceala*, la Teatrul Bulandra, în regia lui Dan Micu: „O vreme – după ce o definitivaseam, în țară – am renunțat la ideea de a o și vedea jucată. Prea scriau toți piese istorice; una. Și prea cheltuisem multă energie cu elaborarea ei, ca să mai am și pentru discuțiile care bănuiam că se vor ivi, de îndată ce textul va sta pe masa unuia sau altuia; două. De când mă îndeletnicesc și cu dramaturgia, m-am făcut că nu observ o anumită iritare a teatrelor românești, când e vorba să-mi joace o piesă. Și m-am împăcat cu gândul că alții au pățit-o și mai rău. N-am putut, însă, rezista rugăminții prietenești a lui Valentin Silvestru de a-i da ceva pentru „Cenaclul umoriștilor”. [...] Oricum, eu credeam piesa terminată, din punctul meu de vedere, după apariția ei în revista „Teatrul” (martie 1976). Textul îl revăzusem și, cu unele ajustări, eram, ca scriitor, mulțumit”. ■ Lia Crișan, în *Căutând mărturiile ale istoriei*, analizează piesa lui Marin Sorescu, *Răceala* din perspectiva sursei istorice de inspirație, așa cum face și Cornel Coman în *Chipurile lui Țepeș*. ■ În *Discuții*, Paul Everac publică un studiu intitulat *Teatrul popular față de cel cult*. ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească pe scenă*, Mira Iosif prezintă *Muntele* de D. R. Popescu (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț); Florin Tornea scrie despre *Iarna lupului cenușiu* de I.D. Sârbu (Teatrul Național din Timișoara și Teatrul dramatic din Brașov); Virgil Munteanu prezintă *Micul infern* de Mircea Ștefănescu (Teatrul Nottara). Alte piese prezentate sunt: *Dictatorul* de Al. Kirîțescu (Teatrul evreiesc de stat), *Cazul Enăchescu* de Eugenia Busuioceanu (Teatrul „A. Davila” din Pitești), *Nuntă cu dar* de Bogdan B. Bogdan (Teatrul dramatic din Brașov). În *Alte premiere* sunt prezentate *Bomba zilei* de Ben Hecht și Charles Mc. Arthur (Teatrul „Ion Vasilescu”), *Nevastă de ocazie* de Kostas Assimacopoulos (Teatrul Dramatic din Galați). □ Este publicată piesa *Viață particulară* de Ovidiu Genaru.

● [„**Transilvania**”, nr. 7] Urmărind în esul lui, cu titlul *Farmecul și incantația vieții*, să reconstituie „portretul unui scriitor de importanță al vremii noastre”, și anume George Macovescu, eseistul Mircea Ivănescu suscită interesul de lectură pentru două volume: *Vârstele timpului*, în care sunt reunite „articole și note, comentarii și evocări din cursul deceniilor” din desfășurarea scrișului său în publicații, și *Farmecul pământului* (Ed. Dacia), în aparență „o carte de amintiri, de memorări [...] scrise în fuga condeului și în voia celor mai libere asociații de gânduri și evocări dintr-o viață de om.” ■ Sunt publicate poezii de Franz Hodjak în traducerea lui Reimar Alfred Ungar. ■ Spațiul primei cronici a lui Mircea Tomuș este împărțit în două; în primul interval apare cel de-al doilea volum al lui Horia Bădescu, *Cântece de viscol* în care poetul încearcă o reactualizare a unor vârste sau modalități ale limbajului poeziei, dar „insuficient de conștient și avizat”, „nivelul de susținere al poeziei este comun dar nu onorabil, în schimb reușitele ne indică un viguros poet al declarațiilor

patetice, specie de tot rară în destinul fiecărei literaturi.”; în al doilea interval al aceleiași cronici este luat în discuție volumul de poezii al Martei Bărbulescu, *Ideea de înfrunzire* despre care criticul notează cu o parțială nemulțumire: „cu accentul apăsător cu care am ținut să însemnăm, în preliminariile acestor comentarii, nereușitele volumului, vom sublinia și momentele lui de aleasă inspirație. Marta Bărbulescu reușește firesc dar inexplicabil aproape, și prin aceasta cu atât mai emoționant pentru lectorul sincer, în genul prozaic abia ușor colorat de o nostalgie reținută și gravă.” În a doua cronică literară, Mircea Tomuș exprimă o perspectivă de lectură asupra romanului *Bunavestire* de Nicolae Breban în următorii termeni: „Al doilea rezultat al proliferării monstruoase a discursului în dauna materiei epice propriu-zise, al intenționatei și totalei lui lipse de ordine, stă în ambiguitatea lui absolută. Cum s-a observat, rostirea autorului se confundă cu cea a personajelor, iar acestea, fiind de o extracție umană mai joasă, au nu numai un cadru necesar corupt, dar și o dicție de slabă calitate; stilul lor e prostul gust unanim. Dar nici stilul romanului nu e prea diferit, încheiere de maximă gravitate, înțelege oricine, pentru judecata lui critică, și totuși inoperantă tocmai în câmp critic specific. Pentru că intervine ambiguitatea de care vorbeau și alți cronicari: este responsabil autorul de calitatea discursului narativ? Nu, rostirea fiind a personajelor. [...] Arta lui Breban a ajuns la secretul perfecteii autoliniștiri, pentru care orice întâmpinare critică poate părea un moft.” ■ Rubrica „mișcarea literară” începe cu intervențiile de istoriografie literară a lui Nae Antonescu despre revista *Lucașfărul*, publicație fondată la Budapesta în 1902 până în 1906, după care redacția se mută la Sibiu până în 1914, a cărei activitate ideologică, literară și artistică este prezentată ca „un moment de seamă în dezvoltarea scrisului beletristic românesc din Transilvania” (articolul *Seriile «Lucașfărului»*). ■ Contemporan cu Ion Agârbiceanu, Victor Papilian devine în viziunea lui Henri Zalis (într-un articol omonim, *Victor Papilian*) un „scriitor modern, care pare să deteste orice demers provenit dintr-o demonstrație tezigă”, „nu dovedește predilecție pentru aspectele de tip tezigă, fie ele sămănătoriste sau poporaniste”, însă „lucida estimare a realităților umane se conjugă, în literatura lui Victor Papilian, cu încercarea repetată de scoatere la suprafață a etosului colectiv.” ■ Florin Mugur relevă sensurile poeziei lui Aurel Rău, din volumele *Micropoeme* (1975) și *Cuvinte deasupra vămii* (1976), în care domină „dorința poetului de a elabora definiții și autodefiniri” (articolul *Picturi pe mătase*). ■ Echinoxistul Ion Mircea încearcă să demonstreze că „dacă literatura e un trop, limba e un etimon” și, în consecință, inițiază un periplu prin poezia contemporană, apropiată sufletului său, precum *Câmpiile magnetice* (Editura Eminescu, 1976) de Adrian Popescu, *Dați ordin să înflorească magnolia* (Ed. C.R., 1977) de Dan Verona, *Altoiuri* (Ed. Eminescu, 1976) de Dinu Flămând. ■ Ion Buzași pune pe tapet publicistica lui Andrei Mureșanu, care „se desfășoară pe coordonatele convingerilor culturale ale reprezentanților

Scolii Ardelene”, Andrei Mureșanu fiind reactualizat ca publicist „prin prestigioasa serie *Restituiri* a Editurii Dacia, în culegerea *Reflexii*, apărută sub îngrijirea Liviei Grămadă.” (articolul *Andrei Mureșanu, publicist*). ■ G. Nistor se confruntă cu meditațiile lui Gheorghe Pituș din volumul de poezii *Stelele fixe* (Ed. Eminescu, 1977), „scrise cele mai multe în străinătate, în perioada 1970-1972” și purtând „semnele unor clarificări estetice și ideatice, în sensul confruntării cu o civilizație hipertehnicizată și deschisă alienării, căreia i se opune nostalgia după stabilitățile de acasă, după repere imuabile, perene, dintr-un spațiu geografic și spiritual cu o acută conștiință a legăturilor și stratificărilor în timp.”

● [„*Urzica*”, nr. 7] Un Interviu cu Acad. Șerban Cioculescu – realizat de Rodica Tott – la rubrica *Umorul și problemele lui serioase: Veleitarii nu pot suplini decât cantitativ lipsa scriitorilor satirici* (propunerea pentru viitor fiind un interviu-serial). „– *Se aud glasuri care lasă să se înțeleagă că în momentul de față ar exista, în literatură, o criză a umorului. Ce părere aveți?* – N-aș numi-o chiar criză. Fenomenul, totuși, există și lucrul acesta mă surprinde, deoarece n-am avut niciodată cititori atât de mulți ca acum. Se pare că e un blestem al literaturii noastre ca atunci când are umoriști să nu aibă destui cititori, și când are cititori să aibă prea puțini umoriști... Se scrie mult? Știu. Eu mă refer însă la calitate. Veleitarii nu pot suplini decât cantitativ lipsa scriitorilor satirici. Cu regret trebuie să spun că poporul nostru a devenit peste noapte (o noapte de nesomn, firește) prea serios. Trebuie să avem grijă ca această insomnie să nu devină cronică... Să-i trezim pe adevărații mânuitori ai condeiului satiric. Și, desigur, pe cei care dorm încă în fașă. Pentru ultimii s-a găsit soluția. Vezi marele Festival național «Cântarea României»...” ■ În același nr., *Ion Băieșu se prezintă...*, fiind tipărite schițele *Băiatul de la salvamar și Bubu*. „Nu știu când am devenit scriitor. M-am trezit, pur și simplu, scriind. La început am scris poezie în versuri, un fel de reportaje rimate. Asta a durat 2 săptămâni, deoarece am trecut repede și furtunos în domeniul prozei. Apoi la dramă. Într-o zi mi-a venit ideea să scriu și umor. Dacă pentru proză și dramă nu-ți trebuie, uneori, decât răbdare, pentru umor îți trebuie musai și talent. Aici fiecare frază trebuie să scapere și să pleznească din coadă ca un bici. Adică să aibă poantă. Pentru o poantă bună se cheltuie tot atâta inteligență cât pentru o sută de pagini de proză plicticoasă... Dacă se întâmplă să ai prea mult haz, ești cotate ca superficial și factice. Carieră frumoasă fac cei care, neavând prea mult umor, devin melancolici, iar lumea îi ia drept profunzi... Eu ce fel de umor voi fi scriind? Habar n-am. Oricum, meseria e grea. De ce? Pentru că toată lumea vrea umor bun. Adică și cu haz, și cu profunzime. Adică să și râzi, să și rămâi pe gânduri. Greu... Uneori, mai ales dimineața, între 7 și 9 jumate, mă bate gândul să schimb iar genul. Dați-mi o idee...” ■ Debutează și rubrica lui Mircea Micu, *Întâmplări cu scriitori* (adunate 30 de ani mai târziu în volumul *Întâmplări vesele cu scriitori triști*).

• **[„Vatra”, nr 7]** Despre cartea lui Mircea Ciobanu, *Istorie*, scrie Dan Culcer: „Evoluția prozei lui Mircea Ciobanu dinspre textul epurat de istorie spre «istorii» înseamnă acceptarea neliniștită și înspăimântată a acțiunii corozive a timpului asupra celor ce nu vor să i se supună, neputincioși să-l refuze cu adevărat, reflexul unei stări conflictuale între etica transcendentă și istorie, între concept și concret, între logica noncontradictorie și cea contradictorie, a faptelor”. ■ Dumitru Mureșan continuă studiul despre *Orientări în poezia tânără (II)*: „Pe drept cuvânt, remarcabil dacă nu excepțional a fost considerat volumul de poezie *Noapțile migratoare* (1972), cartea de debut a poetului Dan Verona (Pseudonim evident eminescian). *Noapțile migratoare* mărturiseau un puternic «stimmung» romantic, caracteristic orientării de ansamblu a poeziei tinere și astăzi”. □ „Volumul de debut al Luciei Negoită, *Poeme* (1973) relevă certe virtuți poetice, demne de toată atenția, cu atât mai mult cu cât se întâlnesc destul de rar. Un puternic zbucium moral dă naștere acestor poeme de «landă încremenită». Senzațiile, stările, sentimentele și trăirile poetei sunt intens spiritualizate. Mizantropia cărții este impregnată de reveria somptuoasă a unor spații îndepărtate, a unor ținuturi arse de secetă și încețoșate de aburul aerului încins”. ■ Serafim Duicu reflectează la *Romanul unui roman*: „«Dosa-rul» *Scrinului negru*, acest veritabil roman al unui roman, îl revelă pe Călinescu încă o dată exemplar pentru timpul nostru literar. «Dosa-rul» era mai incitant dacă editarea renunța la multe pagini anoste din jurnale (cheltuieli, bacșișuri, vizite etc.) și reconstitua, din piesele lui esențiale, «procesul» criticii în jurul *Scrinului negru*. El era atunci, în adevăr, complet”. ■ La *Domeniul criticii* se referă Gheorghe Perian: „Primele pagini din *Domeniul criticii* (C.R., 1975) se rotesc în jurul unor chestiuni mai generale fără a fi atrase încă de vigoarea teoreticului. Cele câteva idei enunțate aici sunt de fapt criterii operative care îi permit lui Valeriu Cristea să se descurce mai repede și mai ușor în hățișul producției editoriale. Ele s-au ivit din necesitățile activității curente, oarecum în marginea acesteia, nu sunt în orice caz rezultatul unei meditații ascetice, izolate de freamătul vieții literare”. ■ În textul *Criticul în umbră*, Virgil Mihai semnalează apariția unui studiu: „În secolul nostru, contribuția scriitorilor Sudului Statelor Unite la definirea specificului american în cultură, nu poate fi ignorată. Cu atât mai remarcabilă mi se pare inițiativa anglistului clujean Virgil Stanciu de a consacra o întreagă carte *Orientărilor în literatura Sudului american* (Edit. Dacia, Cluj-Napoca, 1977, colecția Discobolul). Lucrarea preîntâ interes prin aria, destul de vag cercetată la noi, cu care încearcă să îl familiarizeze pe cititorul român, oferind totodată specialiștilor un material de referință obiectiv, exact și util”.

• **[„Viața românească”, nr. 7]** Alexandru George se referă la *Valorificarea lui Maiorescu*: „Întrucât ne privește, socotim că personalitatea lui, de importanță prevalent culturală, va interesa în primul rând biografic, prin relațiile ei multiple cu contemporani, ca un punct de răscruce. În acest sens, credem că

figura lui Maiorescu va ispiți cândva până unui biograf de factură sainte-beuviană, care să o valorifice anume pentru că realizează stilul și mediul unui moment istoric de mare importanță. Maiorescu e din acest punct de vedere mult mai interesant decât un Eminescu sau un Caragiale, care s-au realizat în esență ca niște genii creatoare, cu o biografie umană fără niciun interes – dacă nu vrem să facem din primul un personaj sentimental, de romanță, iar pe cel de al doilea să-l asimilăm cu propriile sale personaje comice”. ■ Florin Mihăilescu reflectează la: *Libertate, responsabilitate, valoare*: „Adevărata libertate aparține astfel numai artistului ce este și se simte responsabil, și dacă în materia atât de delicată a esteticii nu se cuvine să lucrăm în genere cu ecuații, este aici prilejul totuși de a face o excepție, pentru a spune că în fond valoarea autentică și mare a operelor artei reprezentative de pretutindeni și de totdeauna este produsul quasi matematic al reunirii dialectice dintre condițiile libertății și exigențele responsabilității”. ■ Henri Wald notează despre *Semnificația laică a religiei lui Mircea Eliade*: „Numai ființele cuvântătoare pot întrebuița profanul pentru a semnifica sacrul. «Ia fel ca o operă de artă – scrie Mircea Eliade – mitul este un act de creație autonom al spiritului; prin acest act de creație se operează revelația și nu prin materia sau evenimentele pe care le exploatează». Ca și operele de artă, religiile nu descriu realul, ci exprimă un ideal, nu relatează evenimente, ci exprimă năzuințe. Ele selecționează, transfigurează și combină evenimentele istorice pentru a exprima atitudinea oamenilor față de ele”. ■ Cornel Regman expune: „*Desfășurarea*” lui Marin... Sorescu: „Cu Marin Sorescu, totodată, barierele dintre genuri sunt aruncate în aer, dar nu pentru că s-ar fi ajuns la genul universal, ce le-ar cuprinde pe toate, ci pentru că nomadismul, mai aproape de înțelegere devălmaș-anarhică a scrisului, trece peste orice scrupul «profesional». Propriu-zis, el urmează în această privință indicațiile naturii sale activ-scornitoare care transformă în prilej de exhibiție până și cele mai bine apărate teritorii. Până la un anumit moment s-a putut crede că în el vorbește mereu poetul, că producția eseistului și chiar a dramaturgului reprezintă prelungirea pe planuri înrudite a vocației lirice, cu... dispensa de rigoare. Întâia oară, *La liliaci* a făcut să cadă spectaculos multe amăgiri, printre ele și aceea că poezia e un fort inexpugnabil care poate trimite în jur stoluri de săgeți, dar scapă neatins de asediatori. Mai încoace *Descântoaca* a spulberat și alte iluzii «puriste», demonstrând că în materie de liricizare copilăria și satul sunt departe de a reprezenta singurele tentații ale poetului. Cât despre romanul *Trei dinți din față*, el are pe lângă o seamă de însușiri, multe din defectele începutului, nu și pe cele atribuite îndeobște structurilor lirice”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Ioana Crețulescu, Ion Buzași, Gheorghe Grigurcu, Aurel Sasu, Vasile Petre Fati. □ Ioana Crețulescu, în *Ficțiunea confidenței*, prezintă cartea Ninei Cassian: „Știam din trecutele pagini de proză ale Ninei Cassian că aveam să găsesc din nou în ea acea luciditate amară, acel cinism curat și fără artificiu, acel anticonvenționalism decis să

răstoarne nu numai convenția dar și iluzia. Așa încât *Confidențele fictive* (Cartea Românească, 1976) nu sunt o surpriză, dar surprind în continuare prin inteligența «demonstrației» literare despre vulnerabil și invulnerabil în psihologia omului. Cartea se compune dintr-o serie de schițe sau nuvele-eseu având, de preferință, un subiect epic, cu funcție de fabulă”. □ Aceși autoare notează și despre *Brunea Fox*: „Însemnătatea lui Brunea Fox pentru reportajul românesc este o certitudine. Ce altceva s-ar putea spune despre această literatură a autenticității în care, de fapt, autenticitatea este sentiment. Da, Brunea era un sentimental și cea mai mare iubire a lui a fost «adevărul». De aici și protestul și poezia acestor pagini scrise cu febră, cu pasiunea celui care a «văzut» oameni, fapte și gesturi, care mai ales a iubit oamenii, faptele și gesturile lor așa cum știi să iubească numai marii generoși”. □ Ion Buzași analizează *Prima monografie consacrată autorului Țiganiadei*: „Evaluarea estetică a operei lui Ion Budai-Deleanu este o preocupare relativ recentă a istoriei noastre literare, realizările concretizându-se în această direcție în câteva studii și articole și într-o singură lucrare de mari dimensiuni, aparținând Ioanei Em. Petrescu: *Ion Budai Deleanu și eposul comic* (Dacia, 1976). După un deceniu apare o lucrare cu aceeași finalitate, căci esul lui Mircea Vaida (*Ion Budai-Deleanu*, Albatros, 1977) își revendică argumentul demersului critic de la această stare a bibliografiei despre autorul *Țiganiadei*... [...] Scris cu pasiune și eleganță, convingător în multe din observațiile sale critice, esul monografic semnat de Mircea Vaida are meritul de a ne atrage atenția că în opera lui Ion-Budai Deleanu mai sunt teritorii neexplorate sub raport estetic”. □ Fănuș Băileșteanu, în textul *Poezia – act de eroism*, se referă la volumul Anei Blandiana: „Sub un titlu voit prozaic (*Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie*, Editura Cartea românească, 1976) Ana Blandiana își reunește într-un mic volum o parte din gândurile și meditațiile sale, risipite anterior prin reviste. Fenomen esențialmente uman, poezia constituie un act de eroism, de dăruire totală – spune Ana Blandiana. În accepția ei simbolică, poezia se naște din durere – pe care poetul o simte ca nimeni altul, și încearcă să o transmită semenilor – a limitelor condiției umane, din stare lirică de elevată spiritualitate”. □ Gheorghe Grigurcu descoperă în lirica lui Petre Got: *Atitudini complementare*: „Poezia propusă de Petre Got în al patrulea volum al său (*Ochii florilor*, Cartea Românească, 1976) se desfășoară într-un registru dublu. Pe de o parte e o intonație solemnă, «magnifică», traducând o gesticulație lirică, în intenția autorului, decisivă, ca și cum ar dirija energiile cosmice, nu fără a-și muștra vaticinar semenii...[...] A doua manieră cultivată de poet e cea elegiacă, muzical încenușată, exact complementară la atitudinea descrisă mai sus. Nu numai că se îndoiește de identitatea anotimpurilor, a mediului atmosferic, dar își recuză propria realitate existențială, iubita fiind acum eseninian asociată la starea dilematică...”. □ Aurel Sasu analizează tehnica montajului la: „O foarte inteligentă carte publică Dan Culcer (*Citind sau trăind literatura*, Dacia, 1076), alcătuit din cronicile literare apărute în «Vatra»

(1971-1975) nu atât o panoramă a scriitorilor jumătății de deceniu, cât un tablou viu al problemelor literare; și nu numai strict literare, fiindcă autorul este în același timp un sociolog atent al operei și un pătrunzător observator al mediului social. Cu alte cuvinte, un moralist al literaturii contemporane, unul dintre aceia care se întristează cu un ochi și râde cu celălalt, de unde familiaritatea (oralitate) verbului și o nemulțumire metodică”. □ Vasile Petre Fati se ocupă de cartea lui Nicolae Ioana: *Viața după o zi*: „Imaginea reală a poeziei lui Nicolae Ioana, după lectura ultimului său volum *Viața după o zi* este aceea a unui univers încărcat de vitalitate și senzualitate, tratat într-o manieră minuțios descriptivă. Ce surprinde de acesată dată, în ciuda tonului energic și imperativ, este o anumită afectare existențială, o rarefiere senzitivă în reconstituirea datelor realului, în proiecții totdeauna neobișnuite. Mai mult decât o rigoare silistică întreținută sistematic sau o inerție metaforică, acesta este însăși substanța genuină a poeziei sale, mod particular de a face credibil discursul poetic”.

AUGUST

1 august

• [„**Era socialistă**”, nr. 15] Ignat Florian Bociort publică studiul *Critica și teoria personajului literar*, notând faptul că „Critica din țara noastră a atins un înalt nivel interpretativ, iar de pe urma acestui fapt practica literar-artistică beneficiază în mod evident și va beneficia tot mai mult, dar pentru aceasta trebuie să ne păzim de opinii grăbite, să nu situăm, deasupra a ceea ce istoria și științele contemporane confirmă sau infirmă, păreri influențate poate de lectura unor producții recente ale căror slăbiciuni au explicații limitate și nu pot duce la îndoieli cu privire la funcționalitatea unor invariante fundamentale ale sistemului *artă* însuși.”

• [Tribuna României, nr. 114] Șerban Cioculescu scrie o pledoarie despre *Terapeutică umorului*, făcând o scurtă trecere în revistă a umorului românesc de la folclor la scrierile culte și trecând prin întrebarea junimiștilor adresată pudibonzilor «Ce va zice duduca de la Vaslui? » și oprindu-se asupra trăsăturilor umorului: „Evident, însă, umorul nu se axează cu toată greutatea pe anecdotica lejeră. Umorul este și o formă serioasă a definirii unei situații, a unei împrejurări sau a unui caracter – și nu stă la îndemâna oricui. Bunăoară, cunosc oameni foarte inteligenți, dar total lipsiți de spirit....Mie îmi place să fac calambururi, chiar cu riscul de a trece drept nesperios, știind însă că acest joc de cuvinte a fost inaugurat la noi de marea generație de la «Dacia literară», Kogălniceanu, Alecsandri, Negruzzi și că numai cine nu e capabil să facă un calambur se crede îndreptățit să-l disprețuiască.” Pe pagina cu umor se întrec în intervenții umoristice, că e vorba de epigrame sau fabule sau de scurte povestiri: Tudor Mușatescu, Cincinat Pavelescu, Al.O. Teodoreanu, G. Topârceanu,

Marin Sorescu (fabula parodică *Greierele și furnica*), Radu D. Rosetti, pe de o parte; iar pe de cealaltă parte: Ion Luca Caragiale (*La Moși*), Ion Creangă (un fragment din *Amintiri din copilărie*), Anton Bacalbașa (*Teorii de-ale lui MoșTeacă*), Nicolae Tăutu (o istorie despre farsele de pe scenă teatrului, *Cel mai greu rol*). ■ Felicia Antip jalonează ideile cuprinse în introducerea la lucrarea lui Dan Grigorescu, *Literatura americană – Dicționar cronologic*, considerat „o foarte documentată, comprehensivă istorie a literaturii (și în subsidiar a culturii) Statelor Unite”, „primul dicționar de literatură americană în limba română”, „prețios instrument de lucru pentru toți cei interesați în studii de specialitate”, „lucrare substanțială de mari dimensiuni (aproape 800 de pagini)”, „o premieră absolută în România, înscriindu-se ca unul din evenimentele editoriale ale anului”.

4 august

● [„**Scânteia**“ nr. 10873] C. Stănescu abordează volumul de poezii patriotice *Transilvane cetăți fără somn* de Ion Brad, poet pe care îl caracterizează în felul următor: „Pe Ion Brad, cititorii săi îl găsesc de obicei la capitolul «neoclasic» din tabelul fiecărei clasificări: echilibrat, «apolinic» cu rădăcini zvâcnind dionisiac însă fără stridențe. [...] Așadar, foarte cenzurat și lipsit de «nebunia îndrăznelii».”, iar cartea este considerată: „o bună carte delirică patriotcă și civică”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8772] Ioan Adam prezintă volumul lui Petru Poantă, *Poezia lui George Coșbuc*, publicat la editura Dacia, remarcabil, în viziunea recenzentului, prin faptul că, fiind „cronicar al poeziei de azi, el îl citește pe Coșbuc nu cu lupele istoricului, ci ca pe un posibil contemporan.”

● [„**Flacăra**”, nr. 31] Adrian Păunescu semnează articolul de fond intitulat *Respect pentru omul muncii*. □ Gheorghe Nistor semnează poezia *Invocație*, iar Valeriu Bârgău, *Popor de strămoși*. □ În *Omul nou*, Ion Dodu Bălan publică *Identitate precisă*. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică partea a treia din *Manet. Sfârșitul și începutul unui mit*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică un eseu pe teme gramaticale intitulat *Sic*. □ Marian Popa publică parte a doua a articolului *Poezia patriotică și politică* în care susține că „poezia politică își alege poezii la începuturile evoluției ei postbelice, nefiind în mod obiectiv accesibilă oricui. Noua concepție despre lume și societate nu este o mistică: ea nu acceptă mutații oricum, chiar dacă acceptă revelații. Practic și moral, un poet care a servit o politică reacționară interbelică nu este apt pentru a sprijini liric noile realități: el nu ar fi înaintea de toate verosimil. Aceasta e situația tuturor poezilor mai mari sau mai mici, legați politic sau, în anumite cazuri, fie și numai administrativ de vechiul regim. În aceste condiții se poate face o primă observație în legătură cu poezii politici care se impun imediat după Eliberare: ei sunt în primul rând cei tineri. Poezii tineri vin cu o biografie nouă, neîncărcată, cu entuziasmul, vitalitatea și dispo-

nibilitatea fără de care nici o revoluție nu e de închipuit. Și nu se cunosc încă revoluții făcute de bătrâni”. ■ Cornel Moraru, în *Cronica literară*, prezintă romanul lui Marin Preda, *Viața ca o pradă*: „Noua carte a lui Marin Preda, *Viața ca o pradă*, seamănă întrucâtva cu o carte de amintiri. Însă romancierul se apără, pe bună dreptate, de o astfel de posibilă interpretare: „Dar eu nu vreau să povestesc aici „amintiri”, ci doar lucruri pe care le contemp lu și azi cu un sentiment de neliniște că s-ar fi putut totuși să nu aibă loc, și atunci nici lumina care le însoțește azi în amintire să nu fi existat”. Cartea poate fi înțeleasă și ca un bildungsroman, un roman al formării unei conștiințe care ia treptat contact cu lumea înconjurătoare, începe să-i deslușească secretele și chiar caută să o modifice. Dar această scriere e mai curând o carte despre modul cum se elaborează o carte, mai exact spus, despre modul cum se începe o carte. Autorul destăinuie ce luptă teribilă a dus cu faptele de viață care îl asaltau înainte de a compune *Moromeții*. Plecat la Sinaia cu dorința expresă ca după volumul de nuvele *Întâlnirea din pământuri* să conceapă primul său roman, scriitorul rememorează crâmpie din anii de copilărie, de tinerețe, nu pentru a zăbovi încă o dată în preajma unor amintiri dragi, ci pentru a afla ce anume din tot ce i s-a întâmplat merită să istorisească în noua sa carte, la ce trebuie renunțat din tot vâlmășagul de fapte petrecute în existența sa [...] *Viața ca o pradă*, scriere de o profundă originalitate în literatura română, este una dintre cele mai bune cărți ale lui Marin Preda. Suntem bucuroși că apariția acestui modest comentariu coincide cu împlinirea, la 5 august, a 55 de ani de la nașterea unuia din marii maeștri ai prozei românești. Îi urăm, de aceea, autorului „Moromeților”, „Imposibilele întoarceri” și altor opere de seamă ale literaturii noastre, viață îndelungată și putere de creație”. □ În *Cenacle hunedorene prezentate de secretarii lor*, Eugen Evu prezintă „Izvoare”, Adi Cusin se ocupă de „Junimea nouă”, în timp ce Valeriu Bârgău scrie despre „Lupta”. Tot aici sunt publicate o serie de poezii semnate de membrii acestor cenacluri. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (6****)*. □ Cu titlul *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, V. Ștefănescu publică *Cronica* (287, 288, 289).

● [„Orizont”, nr. 31] Din interviul luat de Dumitru Udrea lui Laurențiu Ulici selectăm câteva aspecte interesante pentru personalitatea criticului interviuat: „ – [...] v-aș ruga, stimate Laurențiu Ulici, să-mi vorbiți despre începuturile dumneavoastră în ale scrisului. ■ – [...] urmând așadar, liceul real din Ploiești, m-am văzut, cum-necum, participând la olimpiadele de matematică și fizică, e drept că fără succes, oricum îmi era clar că aveam să continui cu o facultate tehnică. Totuși [...] ceva nu era în ordine de vreme ce nutream un sentiment de inferioritate în fața unor colegi (îți dau câteva nume cunoscute astăzi în cercurile științifice: Basarab Nicolescu, Ion Tomescu, Dan Burghelea, Radu Popescu, Dan Timuș etc, etc) care își făcuseră prostul obicei de a ocupa în mod regulat în toți anii liceului podiumul olimpiadelor respective. De ezitarea mea, mai mult saumai puțin „metodică”, a „profitat” profesorul de română

Gheorghe Milica, un moldovean din școala lui Ibrăileanu, posesor al unei vocații universitare de excepție, din păcate, datorită mai multor împrejurări, nerealizată ca atare. Felul său de a preda literatura română, mai cu seamă cea modernă, curajul (pe atunci) de a scoate cu de la sine putere din manual pe A. Toma & Co, pentru a-i înlocui cu Arghezi, Barbu, Blaga & Co, în fine calitatea cursurilor sale (adevărul e ca lecțiile lui erau veritabile cursuri de universitate) m-au impresionat până la o rotire a destinului cu 180 de grade. Între altele, de la el am aflat despre existența lui Nichita Stănescu (care îi fusese elev cu vreo 10 ani mai devreme), înainte ca debutul editorial al poetului să se fi produs. Am început să-mi caut argumente pentru noua pasiune și cum aveam oarecari precedente literare – debutasem cu poezii în 1959, în *Luceafărul* – mi-am zis că de ce nu. Și astfel am ajuns, în 1961, student la filologie. – *Aveți o predilecție pentru tinerii scriitori. Spuneți-mi ce motive v-au atras?* – Cred că la început, adică în 1973, când m-am apucat să comentez sistematic literatura celor mai tineri dintre tineri, a debutanților, am avut în vedere o situație nefericită: critica își făcuse obiceiul, nu zic că fără efort, de a-i ocoli perseverent pe debutanți dar, cum aceeași critică se arătase cu numai un deceniu mai înainte extrem de atentă la debutanții anilor 60, îmbrățișându-i și susținându-i uneori fără argumente serioase [...] O, nu-mi făceam iluzii că voi schimba eu lucrurile, speram însă că voi atrage atenția asupra lor cel puțin prin ritmicitatea rubricii din «România literară». Speranță împlinită de vreme ce azi «Luceafărul» prin Al. Piru și Nicolae Ciobanu, «Convorbiri literare» prin Dan Mihnea Gheorghiu, «Orizont» prin Eugen Dorcescu, «Amfiteatru» prin Constanța Buzea acordă număr de număr spații critice debutanților. Critica literaturii tinerilor se cade să fie în primul rând o critică de susținere și abia pe urmă una de «alb și negru». Mă interesează în principal semnele bune dintr-o carte de început și mă întristez polemic numai atunci când nu le găsesc deloc.” ■ Deschizând o discuție despre poeticitatea romanului modern, Marian Odangiu face un expozeu pe marginea cărții Irinei Mavrodin, *Romanul poetic*, eseu despre romanul francez modern (Ed. Univers, 1977). ■ Paul Dugneanu trece în revistă dramaturgia lui Marin Sorescu, cu insistență asupra teatrului-parabolă, având „inflexiuni din tehnica misterului medieval” (*Teatrul simbolic al lui Marin Sorescu*). ■ Pe urmele gândirii lui Aristotel, merge Vasile Versavia, comentându-i viața și ideile filosofice. ■ Printre poeții ce marchează paginile revistei în acest număr, îi aflăm pe Traian Dorgoșan, Dan Ciachir, Ioan Popa și Petre Dinu Marcel. □ Acordând-i mai mult decât o însemnătate simbolică, trei critici pornesc să discute despre aceeași proză a lui I.D. Teodorescu, *6 căluți în galop*, și anume: C. Ungureanu (*Rememorări, recapitulări, redefiniri*), Marcel Pop-Corniș (*Romanul recuperărilor sociale*) și Andrei A. Lillin (*In marginea tezei educative din «Șase căluți în galop»*). ■ Anghel Dumbrăveanu își reia rubrica de corespondență, dând verdicte tinerilor amatori de literatură. ■ Nicolae Ioana traduce din poeți turci contemporani.

• [„România literară”, nr. 31] George Ivașcu evocă *O nobilă tradiție* a mișcării muncitorești pe meleaguri autohtone. ■ Nicolae Balotă pledează pentru *Întoarcerea criticului la uneltele sale*: „Adevărata critică modernă începe odată cu mării răsturnători de valori din secolul trecut. Spiritul negator nu este decât reversul necesar al creatorului. Criticul nu este doar cel care răstoarnă valorile, ci cel care la descoperă, le organizează în mereu noi constelații valorice. O critică normativă e considerată, în genere, o critică abuziv pedagogică, servil scolastică, îngust-dogmatică, anchilozată în propriile-i precepte, opacă la luminile inovatoare ale creației. Și, într-adevăr, nimic mai feroce decât o asemenea critică. A nu se confunda însă normativitatea criticii cu îndrumarea exercitată de o critică pedagogizantă. A susține necesitatea unei critici normative nu înseamnă, nicidecum, a încerca reînvierea practicilor unui legislaturi critice exercitate cu preponderență asupra unui Parnas timorat și docil. Dacă critica de interpretare se poate aplica operelor aparținând unor epoci, școli, curente diferite, critica de îndrumare și, îndeosebi, o critică fermentativă trăiește în și din literatura pentru care este valabilă și care e întotdeauna contemporană cu critica, fiind literatura care «se face», congeneră cu critica și corespunzându-i structural. O adevărată critică directoare este, de fapt, conștiința unei literaturi care devine. O conștiință critică viguroasă nu e robită nici unui fetiș, nu cunoaște opreliștea nici unui tabu. [...] O critică eficientă nu se poate desfășura în mod creator într-o atmosferă viciată de suspiciuni, de paraziți pasionali care înlocuiesc judecata limpede cu acomodările, cu compromisurile interesate, discuția de principii cu procese de intenții. O frână etică e absolut necesară. Iar virtutea esențială critică este cinstirea propriilor sale unelte. Înapoi la acestea”. ■ Sunt aduse din nou în discuție *Probleme ale criticii noastre*, în cadrul *Dezbatărilor „României literare”*. Astfel, putem citi pe această temă opiniile Eugeniei Tudor Anton, ale lui Mihai Drăgan și, în fine, cele aparținând lui Ștefan Aug. Doinaș. □ Mihai Drăgan amintește *Lecția înaintașilor*: „La atâția ani după consumarea activității sale, exemplul lui Maiorescu este încă viu în conștiința literară românească. Îndrumătorul și criticul de la Junimea a avut nu numai un extraordinar sentiment al valorilor, dar și curajul, dublat de o înaltă moralitate, de a spune adevărul, de a despărți valoarea literară de nonvaloare și de a conferi criticii estetice rolul de mare importanță ce i se cuvinte în «progresul adevărului și în judecarea lucrărilor literare». Când Maiorescu spunea, în 1873, că «orice carte, orice jurnal devine astfel o întrebare de ordine publică, și viața literară a unui popor în întregimea lui, crescută prin libertatea fiecăruia de a-și exprima opiniile, s-ar coborî la cea din urmă degradare, dacă nu s-ar simți și nu s-ar recunoaște dreptul și datorica cel puțin a câtorva scriitori de a veghea asupra celorlalți și de a le spune din când în când fără nici o cruțare: aici ați greșit, dacă în adevăr au greșit» (*subl. aut.*), intuia și aplica în practică o idee fundamentală pentru destinul literaturii și culturii naționale: importanța excepțională a spiritului critic în discernerea lucidă a întregii pro-

ducții editoriale”. □ *Forța morală* pe care trebuie să o aibă criticul este definită de Eugenia Tudor Anton: „Astăzi, în condițiile în care însăși conducerea de partid și de stat din țara noastră se interesează îndeaproape de bunul mers al creației literare, criticului literar îi revine o sporită responsabilitate. Într-o ordine socială care pune atâta preț pe aspectele etice din viața oamenilor, dubla relație critic-operă literară și critic-public cititor, actul critic presupune nu numai gust, talent, cultură și pregătire marxist-leninistă, dar implicit și o mare *forță morală*. Tăria pe care criticul literar este dator s-o dovedească în fața operei, făcând abstracție de autorul ei este, cred, primul punct câștigat în îndeplinirea acestei profesii dificile și nobile. [...] Adevărul rostit cu fermitate, cu calm și convingere asupra unei opere literare este tot atât de important ca și gustul, pregătirea, cultura și talentul, fiindcă el înseamnă însăși rațiunea de a fi a criticului literar. [...] Tăria de a ne înfrânge pornirile subiectiviste, de a spune adevărul, de a descoperi și evalua frumosul dintr-o operă literară echivalează, poate, cu creația”. □ Ștefan Aug. Doinaș indică relația aparent paradoxală dintre *Obiectivitate și autoritate*: „Eficiența exercițiului critic în literatură e strict legată de autoritatea criticului și de obiectivitatea judecății și interpretărilor lui. Ceea ce, la o primă vedere, ar putea să apară ca o incompatibilitate – cum poate să fie *obiectivă* lectura *personală* a unei mari prezențe critice de o marcată *subiectivitate*? – nu constituie decât unul din multiplele paradoxuri ale creativității spiritului: o personalitate este subiectivă, desigur; dar în sens demiurgic; iar rezultatul concret al subiectivității ei este tocmai opera sa, critică sau artistică, acel univers imediat obiectivat, ca o prismă magică refractând realul. Încât singura accepție în care aș putea să iau termenul de obiectivitate, atunci când e vorba despre marii critici, este cea filosofică: obiectivitatea este capacitatea de a crea și impune o *nouă relație critică* – între un obiect literar pe deplin cunoscut, la un moment dat, și o conștiință critică virgină – în virtutea căreia obiectul literar se încarcă de un nou mister, se revirginizează, la rândul său, redevine problematic, – o problemă vie a culturii naționale sau universale, propusă sub forma inedită a viziunii critice. E vorba, așadar, de o calitate pe care o posedă numai marile personalități, – aceea de a descoperi și argumenta, printr-o lectură superior adecvată, deși strict personală, o nouă ordine obiectivă de valori în care opera examinată se instalează firesc, ca într-un fel de spațiu al ei, predestinat. Aceasta nu înseamnă însă ocolirea *problemei morale a obiectivității* în critică, adică a cerinței ca exercițiul critic să beneficieze de o totală probitate profesională, ca actul critic să nu devină un instrument al răfuieților între persoane. Asemenea manifestări – care pentru mulți fac sarea și piperul vieții literare – au existat și vor exista, îndeosebi între artiști. În cazul unor mari personalități, ele maschează printr-o scriitură aparent aderentă la principii de poetică diverse umori și resentimente personale, și nu numai o dată, cu sau fără voia lor, devin pamflete virulente, interesante – ca atare – atât ca teste de psihologie artistică, cât și ca documente ale vieții literare. În orice caz,

în domeniul activității critice, ele n-ar trebui să depășească forma unor polemici de idei”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu îl portretizează pe *Andrei Mureșanu, publicist*. ■ Geo Bogza publică tableta *Miriștea*. ■ Despre *I. Vinea – ziaristul progresist* Constandina Brezu afirmă: „Gândirea politică a lui Vinea, exprimată cu limpezime în publicistica sa interbelică, beneficiază de prezența nedespărțită a două unghiuri din care istoria contemporană poate fi privită: unul *imediat* – al realității trăite și descrise; celălalt *de perspectivă* – vizând schimbări în timp, iminente. În măsura în care sancționează, el întrevide și soluții. Sistemele menținute cu forța sunt – după propria-i expresie – sortite categoric destrămării. Orice efort de redresare a unui regim putred – cum diagnostică Vinea capitalismul mondial al anilor ’30 – este inutil: «ceea ce preocupă ei [conducătorii marilor puteri] fără zguduire, cu gesturi casnice și măsurate de gospodină care deretică prin casă» nu putea fi decât o anticameră a revoluției”. ■ Alexandru George deslușește unele *Atitudini epice* ale lui Cezar Petrescu: „Printre puținele lucruri bune pe care critica din ultima vreme le-a articulat la adresa lui Cezar Petrescu nu poate fi trecută cu vedere o constatare de perfectă îndreptățire făcută de N. Steinhardt în cartea sa *Între viață și cărți*, 1976, p. 22: «Imaginea care deschide romanul *Întunecare* dă, păstrând proporțiile, aceeași impresie de forță, fâgăduințe și siguranță ca și loviturile de timpan de la începutul *Simfoniei Destinului*, ori ca primele măsuri din concertul întâi pentru pian de Ceaikovski. Se vede că scriitorul e stăpân pe situație, dezinvolt, nezorit, încântat de peisajul pe care și l-a ales și de personagiile pe care abia începe să le schițeze și de la care așteaptă atât de mult. De câtă bucurie – a creatorului și a simplului spectator – are parte, aproape că nu-i este milă de ele, deși unora le-a rezervat o soartă cu desăvârșire tragică». Observația e, repetăm, cu totul îndreptățită, dar dacă ar fi ca noi să încercăm o exemplificare a acestei siguranțe a tonului la uvertura unei cărți, am pune mai degrabă paginile inițiale ale *Întunecării* nu alături de o piesă muzicală – oricât de sugestiv aleasă – ci de una literară, anume aceea care i-a stat indiscutabil înaintea autorului ei ca model: începutul romanului *Război și pace*. Dincolo de analogiile de situații (o societate de oameni superficiali, nu lipsiți de o anume inteligență și educație, aflați în plină petrecere, asupra căreia se ridică umbra amenințătoare a războiului, de care pomenesc toți cei prezenți în conversație, dar la care nu pot gândi exact, pentru că le lipsesc reperele de judecare), ar fi de remarcat la amândoi scriitorii o cunoaștere sigură a mediului, un fel de firesc de a se mișca printre personaje sau de a le pune în mișcare. E limpede că oricâte defecte am găsi artei lui Cezar Petrescu, el poseda indiscutabila calitate de a ști să mânuiască oamenii, de a-i aduce în scenă, de a lega raporturi între ei. [...] Frumoasa uvertură a *Întunecării* nu dă măsura întreagă a dificultăților pe care autorul ei avea să le înfrunte în paginile ulterioare. Ceea ce avem noi de regretat în cazul lui Cezar Petrescu nu e alcătuirea lui intimă aparent contradictorie, amestecul acela de mari calități și defecte, ci faptul că ele nu au dus în final la acel *roman*

liric, mult hulit între cele două războaie mondiale, dar devenit brusc actual prin ruinarea schemei epice tradiționale, pe care în mod paradoxal autorul *Întunecării* o ilustra cu strălucire”. ■ Cu ocazia apariției celui de-al treilea volum din ediția de *Opere* de Ovid Densusianu (cuprinzând *Limba română în secolul al XVII-lea* și *Evoluția estetică a limbii române*), volum îngrijit de Valeriu Rusu, Alexandru Niculescu schițează un portret intelectual surprinzându-l pe *Densusianu anilor din urmă*. ■ Aureliu Goci recenzează *Argumentele împotriva nopții* ale poetului Andrei Ciurunga. ■ *Un roman de epocă* intră în atenția lui Mircea Iorgulescu: „*Scrisoare de la Rahova* [de Paul Anghel] este un roman de epocă în care elementele caracteristice sunt extrase din imaginarea unor structuri sufletești marcate de evenimentul istoric; scriitorul reconstituie o lume în datele spirituale și afective, mai puțin în cele concret materiale și astfel se explică de ce într-o narațiune lipsită de «pitoresc» și de «culoarea vremii» aspectul de evocare istorică este foarte puternic”. ■ Lucian Raicu găsește *Reportaj și meditație* în volumul *America ogarului cenușiu* de Romulus Rusan: „Printr-o îndărătnică voință de elucidare, susținută de un spirit prob până la pedanterie și de o inteligență a exactității, egală cu sine, lipsită de goluri și de bizarerii, Romulus Rusan izbuteste într-un gen foarte dificil, tocmai pentru că pare la îndemâna tuturor – jurnalul de călătorie. Cartea sa despre America este *chiar* o carte despre America și în această numai aparentă platitudine stă valoarea deosebită și mare putere de convingere a laborioasei sale investigații – care tocmai fiindcă nu se ferește să fie terestră, amănunțită, se urmărește cu plăcere și captivează de la început, din punctul de anevoioasă urnire (sosirea pe aeroportul din New York) și până la sfârșit; un sfârșit care se lasă amânat, dintr-un scrupul de cunoaștere totalizantă, fără să producă obișnuita iritare, obișnuita plictiseală, născută ori de câte ori cineva vrea să povestească «totul» unui auditoriu la urma urmelor *nu* foarte interesat de călătoria pe care *nu* el a făcut-o. [...] *America ogarului cenușiu* devine [...] un reportaj superior, reportajul unei experiențe intime, tocmai prin densitatea «informației» sale externe. Este o confesiune pasionată, tocmai pentru că se întemeiază pe date controlabile, riguros notate, care întrețin în cititor senzația că pășește pe un teren sigur, pe un pământ ferm. Având asigurată platforma, autorul se poate lăsa, desigur în stilul său precaut, evitând orice retorică, într-o meditație, care se constituie ca un plan secund al cărții, uneori acoperit din explicabilă pudoare, și din repulsie față de cuvinte mari, dar niciodată absent cu adevărat”. ■ Dana Dumitriu semnează textul aniversar *Poetul la 75 de ani*, în care face câteva observații cu privire la activitatea literară a poetului Sașa Pană: „În acest an Sașa Pană a împlinit 75 de ani de viață și 55 de ani de muncă literară (debutul și-l face în 1922 în revista *Rampa* cu poezia *Poveste simplă*). A fost martorul unei epoci de mari frământări istorice și literare, a jucat un rol de prim rang în spectacolul avangardei românești interbelice, căruia i s-a dăruit cu toată ființa sa. Dacă în volumul de inestimabilă valoare documentară *Năs-*

cut în '02 declara cu generozitate că «mișcarea modernistă din România înseamnă în primul rând Stephan Roll», nu e mai puțin adevărat, așa cum mulți critici și istorici literari au arătat, că Sașa Pană a fost spiritul ei activ, organizator, cel care cu tenacitate, pasiune și echilibru a menținut temperamentele rebelle ale celorlalți în jurul programului comun». □ În completarea portretului întocmit de Dana Dumitriu sunt publicate și câteva poeme ale lui Sașa Pană. ■ Nicolae Liu montează minuțios un documentar despre *Epopoea de la Mă-răști, Mărășești, Oituz și scriitorii vremii*. ■ Bogdan Ulmu realizează o anchetă cu *Dramaturgii – între două stagiuni*. Despre peisajul dramaturgic, proiecte viitoare și detalii de atelier vorbesc Ion Băieșu, Mircea Bradu, Alecu Popovici, Dumitru Solomon și Virgil Stoenescu. ■ *Călătoriile eseistului* Mircea Malița sunt scrutate de Eugen Simion care face, totodată, unele considerații generale cu privire la caracteristicile literaturii de călătorie: „Dintre eseistii de azi, Mircea Malița este unul dintre cei mai interesați. Are tot ce se cere acestui gen: mobilitate spirituală, cultură, capacitate de expresie și, în plus, o pregătire științifică solidă (Mircea Malița este, la origine, matematician) care-l ține departe de obișnuita improvizație a eseistului literar. Cărțile lui (în număr de aproape 20) vorbesc despre societatea viitorului, despre relațiile dintre știință și valorile umanistice în epoca revoluției industriale, despre ecologie și locul omului în societatea ordinatorilor etc., într-o formulă mai puțin cunoscută la noi, însă răspândită azi în literatura universală. Problema societății de mâine și a relației dintre om și natură în faza expansiunii tehnice interesează pretutindeni și, în ultimele decenii, asistăm la nașterea unui gen literar pe care, în lipsa altui compartiment, îl putem include în sfera *eseului de idei*. Formulă, îmi dau seama, neinspirată, pentru că orice eseu presupune o aventură intelectuală, o agresiune, o provocare a obiectului din direcția unui concept. [...] În *Însemnări de călătorie* («Repere», «Sfinxul», «Pietre vii», «Fire și noduri»), strânse recent într-o singură carte și completate cu note noi (*Zidul și iedera*, C.R., 1977), Mircea Malița practică același tip de eseu, erudit și problematic. Literatura de călătorie are la noi o lungă tradiție. M. Ralea i-a substituit o psihologie de moralist, T. Vianu o fantezie de comparatist, N. Iorga, înaintea lor, o viziune de istoric romantic, cu documentul doveditor în subsolul paginii și cu un cutremurător profetism la etajul ei. Călătorii mai noi au introdus *dimensiunea politicului*. Într-o lume împărțită în sisteme sociale, a călători, făcând abstracție de mecanismele puterii și de implicațiile mitului politic, nu este cu puțință. Călătoria romantică, în căutarea peisajului pur (peisajul ca *stare de suflet*), mi se pare azi fantezistă. O călătorie în afara timpului. Spirit lucid, contemporan, Mircea Malița n-o încercă. Călătoriile lui, deși vizează de regulă civilizații și culturi vechi, au, prin reflecțiile ce le însoțesc, o puternică notă modernă. Există un ritm, un stil al voiajului cultural și, în secolul nostru, ritmul s-a precipitat, durata s-a micșorat, impresiile se aglomerează. Călătorul cu diligența avea timp să observe și să noteze, călătorul cu avionul sare în câteva ore de la un

punct al planetei la altul, plonjând în universuri necunoscute. El nu cunoaște zonele de trecere, nuanțele, ochiul este nevoit să fotografieze totul repede și mintea să selecteze și să judece imagini juxtapuse. A stabili legăturile nevăzute și a descoperi esențialul într-o lume ce-și apare, deodată, babilonic, în față – iată ce trebuie să facă un călător modern. El apelează atunci la cărțile de specialitate și anticipează călătoria prin lecturi întinse. «Întâlnirea cu o civilizație presupune o minuțioasă pregătire», zice într-un loc Mircea Malița. Însă *pregătirea* nu-i decât o etapă, și nu cea mai importantă, dintr-un scenariu complicat. Călătorii din secolul XIX se interesau mult de *psihologia, specificul, temperamentul* unei națiuni, căutând în fapte de cultură o justificare a impresiei directe. Spiritul modern se mefiază de aceste judecăți rapide asupra unor elemente, în fond, inefabile. El înlocuiește noțiunea de *psihologie* prin *destin* și caută într-o realitate culturală *condiția omului*. Chiar și atunci când este vorba de stiluri vechi, de opere de mii de ani (ca în jurnalele lui Malraux), esențial rămâne *destinul* ce stă în spatele lor. A descrie, după cărți sau ghiduri, monumentele și muzeele este fără sens, operație plicticoasă pe care, totuși, mulți o fac, neavând altceva să spună. A desprinde, din ele, sensul unei civilizații și un destin istoric particular constituie preocuparea cea mai importantă a călătorului de azi. El trebuie să fie și puțin filosof, sociolog pentru a înțelege o istorie ce se schimbă repede și, deseori, în chip imprevizibil”. ■ În cadrul rubricii de comentarii dedicate *Cărții străine* intră, de această dată, trei recenzii: Liana Corciu analizează *Brecht în Augsburg* de Werner Frisch și K.W. Obermeier, Gabriela Gheorghiu scrie despre *Căderea Sombroului: un roman japonez* de Richard Brantigan, iar Elena Tacciu parcurge *Scrisori și jurnale byroniene*, îngrijite de Leslie A. Marchand. ■ Sunt prezenți cu versuri: Ion Sofia Manolescu, Radu Boureanu, Ion Caraion, Adela Popescu. ■ George Muntean publică reportajul *Zile de vară la Moscova*.

• [„*Tribuna*”, nr. 31] Conține versuri de Radu Cosașu, Grigore Hagiu, Gabriel Pamfil, Emil Crăciun, Luci Goia, Ana Vîrtei Ardeleanu. ■ Ion Marcoș semnează articolul *Interviul în actualitate*, în care discută și categoria interviului literar cu specificitățile sale: „Interviurile literare sunt de obicei ecouri la un eveniment, țin de actualitatea imediată: o carte nouă, o ediție deosebită, o polemică, o aniversare. În chiar momentul apariției primează noutatea – în artă, se știe – relativă. Dialogul liber, spontan, chiar când e foarte reușit, nu scapă unei anume impresii de caducitate. Atât cel care întrebă, cât și cel care răspunde pot stabili doar aproximativ ce este și ce nu important pentru clipa de față și, la fel, pentru «posteritate». În timp, interviurile își relevă rezistența ca document: literar, biografic, psihologic”. ■ În *Despre dialog*, Ion Vlad discută volumul lui Mircea Malița, *Zidul și iedera*: „Călătoriile lui Mircea Malița sunt, cred, o posibilă variantă a dialogului. Socratic sau stric derivat din nevoia de a stabili punți de comunicare, expus reflecțiilor minuțioase și pretențioase, sau pur și simplu fermecător ca invenție și ca strălucire asociativă, dialogul este un

semn al lumii de azi la care participăm prin cultura noastră”. ■ Victor Felea recenzează, în secțiunea *Cronica literară*, placheta *Stăpân pe pajiști* (Dacia, 1977), de Mihai Traian, marcată de o „bogată intelectualitate – idee, atitudine, viziune – incorporată cu finețe în fluxul liric”. ■ În *Alte lecturi și zile (XVII)*, Mircea Zăciu comentează studiul *Miguel de Unamuno* (Dacia, 1977), de Doina Maria Păcurariu, care oferă cititorului „o lucrare temeinică, informată, bine sistematizată, scrisă cu o vizibilă familiarizare cu domeniul hispanic”. ■ Victor Rusu prezintă însemnările de călătorie publicate de Anghel Dumbrăveanu, *Chemarea mărilor* (Dacia, 1977). ■ Mircea Braga este prezent în paginile revistei cu articolul *Treptele fantasticului* la Caragiale. ■ Mircea Curticeanu evidențiază, în *Bazil Munteanu inedit* apropierea întru spirit a lui Ion Breazu și Bazil Munteanu. ■ Nicolae Prelipceanu publică interviul realizat cu criticul Laurențiu Ulici: „ – *Până când ai să mai crezi în debutanți?* – Practic, până la urmă; teoretic, câtă vreme voi mai crede în literatură. Am sentimentul că nicăieri nu se distinge mai bine mersul unei literaturi decât la nivelul debuturilor. Scriitorul matur, scriitorul exprimat este un relief definitiv – o câmpie, un deal, un munte sau un fund de mare – în care numai prin excepție se poate întâmpla o schimbare radicală. Debutantul e tot numai mișcare, curgere într-o albie imprecizabilă dacă nu și imprevizibilă. Și mai e ceva: primul e ca o fotografie de familie perfect analizabilă din toate punctele de vedere: personaje atmosferă, detalii, etc. – în stânga, jos, e unchiul, în dreapta, sus, mătușa –; cel de al doilea e ca un film derulat cu viteză mare, îngăduind doar analiza mișcării generale și «ghicirea» particularului. Înțelegi că pentru un critic, «lucrurile» asupra debuturilor este, nuanțez: îmi convine mie să cred că este, un examen de intuiție, și, de ce nu, chiar unul de retorică. Așa încât, dincolo de bunul simț comun care ne obligă pe toți să credem în debutanți fiindcă, nu-i așa?!, ei sunt certificatul de naștere perpetuu reînnoit al literaturii etc. etc., mai există și un motiv «egoist» al credinței în ei sau al încrederii în ei: intuiția critică. [...] – *Cum trebuie sau cine trebuie să fie, în viziunea ta, criticul literar și – de ce nu? – critica literară însăși?* – Mă fac că nu văd ambiguitate întrebării să-ți răspund că nu știu, nu mai știu cum trebui să fie criticul (și critica). Dacă e obiectiv(ă) totdeauna, nu e bine, dacă e subiectiv(ă) e rău. În rest virtuțile criticului sunt: talentul critic, cultura, moralitatea. Virtutea criticii e una și bună: autoritatea, fără de care toate celelalte posibile virtuți ale criticului sunt aproape inutile. E paradoxal, pentru că autoritatea criticii se bazează în mod normal tocmai pe aceste virtuți ale criticului. În mod normal... Noroc că au grijă diverși oameni de bine, scriitori, chiar critici, literați sau neliterari, ca «normalul» acesta să rămână o aspirație pură și frumoasă, un ideal curat. [...] – *Spune-mi ceva despre distanța dintre foileton sau articol de revistă și carte.* – În aparență e diferența dintre efemer și permanent, dintre tirul cu bătaie scurtă și acela cu bătaie lungă. În realitatea mai profundă a lucrurilor nu există nicio diferență apriorică. Am citit foiletoane excelente și cărți foarte proaste după cum și

invers. Chestiunea în discuție e a talentului critic, nu a formei ce-l conține. [...] – *Ți-ai imaginat vreodată un arbore genealogic al criticii literare? Deci al tău mai pe ocolite?* – Privește acest desen: GHEREA, IBRĂILEANU, MAIORESCU, LOVINESCU, CĂLINESCU, CONSTANTINESCU, MANOLESCU, etc. Mai limpede nici că se poate...”. ■ Nicolae Prelipceanu este de asemenea prezent în paginile revistei cu interviul luat poetului Virgil Mazilescu: „ – *De ce scrii așa de mult?* – Așteptam să-mi pună cineva o asemenea întrebare. Scriu «atât de mult», cum spui tu, pentru că (slavă Domnului!) n-am talent. Am avut, pare-se, în copilărie și în primii ani ai tinereții, dar l-am pândit ca o ură ne-mpăcată și știi «...tords-lui le cou». Altfel să fi văzut ce «erotică», ce «elegie», ce «mesianism»... mazilescian! Și totuși n-am reușit să ucid definitiv bestia, care tot își mai arată uneori colții, mai cu seamă primăvara, când natura înflorește și sufletul tresaltă, ah, de bucurie... cred că talentul, în orice sens l-am lua, nu e o condiție necesară, o etapă ce poate fi la urma urmei «depășită de drumul către culmi etc», ci dimpotrivă: o fundătură, o mlaștină, o capcană. El e, ca să zicem așa «elocvența» timpului nostru în poezie. Românul Bacovia și grecul Kavafis, numai două exemple, n-au avut, ori au refuzat să aibă talent. Descurcă-te cum știi, Nicolae Prelipceanu, la fel și eventualii cititori. Eu unul sper să mă descurc. – *Câte cărți crezi că vei lăsa după?* – După moarte, vrei să spui? Și eu mă tem grozav de unele cuvinte. Cărți? Nu știu. Aș vrea să rămână (adică să rămână) de pe urma mea 13 poezii. 13 e un număr foarte frumos. – *Cam de la câte poezii încheiate în sus începe să apară în mintea ta ideea unei noi cărți.* – În mintea mea începe să apară ideea unei noi cărți de la o poezie (încheiată) în sus. Am până acum șaptesprezece cărți și un sfert nepublicate. – *Și cum îți reprezintă o carte viitoare?* – Fără nicio virgulă (dacă aș folosi și eu virgulă în poezie, ca tot omul) schimbată de către cei care vor, uite, sunt convins și de asta, numai și numai binele autorilor. Mda... și să aibă coperti albe. Și poate fără niciun titlul. Așa, doar numele: Ion Ionescu. – *Traducerile țin locul poeziei la tine, adică reușesc să-ți dea sentimentul pe care ți-l dă un text scris direct (de tine) sau nu?* – Ele au început prin a fi pentru mine o cale (poate singura) cinstită (și foarte grea) de a-și îmbunătăți existența, au devenit cu vremea o pasiunea, iar atunci când se vor transforma într-o vocație... îmi voi cere transferul la secția respectivă a Uniunii. – *Cuvântul generație îți spune ceva?* – Cuvântul generație îmi spune foarte mult. Generația mea, cu destule excepții nobile, mai puțin. – *Dar alte cuvinte ale limbii române în viziunea ta ce îți spun ele?* – Iată acum și un tip de răspuns ocolit: te-aș trimite la un capitol din *Viața ca o pradă*, recenta carte a lui Marin Preda. Rândurile acelea despre forța cuvintelor, despre puterea lor de fascinație, tocmai pentru că dezvăluie o altă realitate decât cea aparentă (dacă am înțeles bine și... complet) aș fi vrut să le scriu eu. – *Între prietenie și dușmănie, iubire și ură, ce preferi? (Îmi vine să spun gratuit: «un sentiment-medie»).* – Fii serios, iubite prieten Nicolae Prelipceanu, cu întrebarea și cu sentimentul tău «medie». Prefer categoric

prietenia și iubirea. O fostă colegă de facultate (să se afle cu ocazia asta că am făcut și o facultate de 5 ani – cursuri la zi) găsea chiar că am un defect care-mi va aduce numai neplăceri: incapacitatea («organică» adăuga ea grav) de a urî”. ■ Sunt publicate două interviuri cu prozatorul, dramaturgul și regizorul Kostas Asimakopoulos, respectiv poetul Iannis Manikas, realizate de Constantin Cubleșan și Antița Augustopoulos-Jucan.

5 august

● [„Scânteia“ nr. 10874] În cadrul „notelor de lectură”, George Muntean apreciază pozitiv ultima carte apărută a lui Al. Dima, *Dezbateri critice*, o carte „elocventă pe multiple planuri” care dezvăluie personalitatea adâncă a autorului: „Neaderent, prin vocație și convingeri, la atitudinile neutrale, la detașarea mandarină și suficientă celor ce se iluzionează asupra propriei lor omnisciențe, autorul pare să-și fi propus cu tot dinadinsul prin publicarea volumului de față reliefarea felului său celui mai adânc de a fi.”

● [„Contemporanul”, nr. 31] De romanul lui Eugen Uricaru: *Rug și flacă-ră*, se ocupă Dumitru Micu: „Și totuși, *Rug și flacă-ră* este, indiscutabil, o scriere substanțială, rezistentă. Prin ce? Fără să joace personal roluri istorice însemnate, Alexandru Bota străbate, ca agent, o perioadă efervescentă a istoriei europene și mai ales românești, și acest fapt oferă scriitorului prilejul de a lumina din interior câteva din marile evenimente, de a pătrunde în culisele vieții politice. Grație dezvoltărilor operate, cititorul se edifică, bunăoară, asupra poziției, în contextul mișcărilor de unificare a Italiei, a lui Garibaldi. [...] «Arheologic» prin metodă, biografic prin conținut, romanul *Rug și flacă-ră* e, prin semnificație, o apologie a patriotismului”. ■ Laurențiu Ulici prezintă volumul lui Virgil Teodorescu: *Ancore lucii*: „Metaforic vorbind, antologia de stiluri din *Ancore lucii* ocrotește sufletul unui poet care după lungi și diverse călătorii spre a înțelege «raportul patetic de cuvinte/ emblema lor etrenă, naivul lor sfârșit», a aruncat, cu duios dramatism, ancora în sine ca într-o mare a serenității. Într-un limbaj critic asta vrea să spună că atât suprarealismul începuturilor, cât și rigorismul prozodic de mai târziu cu cele două variante ale lui, tradițional și modern, sunt la Virgil Teodorescu căile de acces formal spre clocotul unei subiectivități ce a tânjit mereu după un echilibru ideal între trăire și expresie, găsindu-l, acum, într-o clasicitate naturală”.

● [„Cronica”, nr. 31] În *Probleme ale scrisului contemporan* citim: □ E. Pricop, *Comoditatea criticii*: „Urmărind cu atenție critica de azi s-ar putea chiar alcătui o sumă de *locuri comune* vehiculate cu insistență. Locuri comune nu de puține ori sonore, dar departe de a arăta o concepție, opinie sau măcar o încercare de interpretare originală izvorâtă din filosofia noastră. O critică marxistă dinamică ar putea – chiar dacă întreprinderea cere marele efort al repudiării unor stereotipii bine fixate – să-și delimiteze poziția tocmai printr-o atitudine critică, lucidă a locurilor comune de până mai ieri”. □ Emil Nicolae, *Cri-*

teriul adevărului: „Nu cred că în spațiul criticii românești mai există autori care să nu fi înțeles dezideratele teoriei marxiste a artei. Ceea ce încă nu se realizează în totalitate este traducerea lor în practică. Pentru că până la urmă exercițiul critic își dovedește valabilitatea numai în sfera aplicației practice, începând de la selecția cărților despre care se scrie și până la ultimele subtilități ale interpretării. În această perspectivă, chiar libertatea de creație dobândește un mai larg spațiu de afirmare. Căci, în ultimă instanță, ce altă libertate își poate dori criticul decât aceea de a putea surprinde adevărul din realitatea obiectivă a unei opere?”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Hristu Cândroveanu semnaleză apariția volumului *Basme aromâne* de Pericle Papahagi: „Cartea pe care M. Magiari ne-o dăruie azi în versiunea literară, a basmelor aromâne, va prilejui cititorului o neuitată călătorie printr-o lume mirifică, lumea vârstei dintâi, pe care o purtăm cu noi neconținut și pretutindeni”. □ Constantin Th. Ciobanu prezintă *Camil Petrescu în oglinzi paralele* de Liviu Călin: „Prin concizie, complexitate și echilibrul culturii, prin claritate, sobrietate și forță de argumentare – eseul lui Liviu Călin despre Camil Petrescu întrunește cerințele comunicării cu publicul larg”. ■ Grigore Smeu scrie despre *Originalitatea unor concepții estetice românești*, prezentând ideile lui C. Dimitrescu-Iași, C. Leonardescu, I. Popa Florentin. ■ Dionisie Duma încearcă să răspundă *Când s-a născut Costache Conachi?* ■ Din *Moment* reținem: □ *Secolul XX*: „Ultimul volum al «Secolului XX» (nr. 1, 2 și 3/1977) reunește referențial pagini asupra triumfătoarei spiritualități elene cu incursiuni revelatoare în poezia și proza greacă contemporană”. □ *Aforisme și însemnări*: „Gazetărește vorbind, ciclul de *Aforisme și însemnări* de Lucian Blaga, din ultimul număr al «Tribunei», reprezintă un veritabil cap de afiș publicistic. [...] Citind pagina din «Tribuna», rămânem convinși, alături de Blaga, că aforismul este «o floare în stare de grație» – și așteptăm cu firească nerăbdare și curiozitate volumul anunțat de Editura Dacia”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Convingătoare prin sinceritate confesiunea inginerului și totodată dramaturgului Const. Munteanu de la Săvinești («România literară»): «înțeleg acum – după opt ani de muncă într-un mare combinat, după câteva lucrări literare, de început, că viața de uzină e însăși viața, cu conflicte shakespeariene, cu traiectorii dintre cele mai romantice, constituindu-se într-un tot unitar, cu balanța oscilând dar tinzând spre echilibru ca în marile lucrări literare ale geniului uman». [...] * Daniel Dimitriu, în articolul *Temeritatea și substanța literaturii* («Lucașăru»), pledează pentru o atitudine activă, nemenajare în cheltuirea forței creatoare și luptă permanentă cu inerția pentru ca scriitorul să se afle veșnic în miezul dezbaterilor legate de problemele vieții. * Despre poetul și actorul Emil Botta care ne-a părăsit la nici 66 de ani (născut la 15 sept. 1911 la Adjud) scriu o tabletă de suflet Eugen Jebeleanu și un vibrant *In memoriam* Al. Piru («Flacăra») din care reținem: «era un om de o mare candoare sufletească, un exuberant melancolic, de o rară distincție». ■ Cu supratitlul *Specialiștii străini despre litera-*

tura noastră, citim *Apostol Bologa sau refuzul realității* de Jean-Louis Courriol, lector de limbă franceză la Universitatea din Iași. ■ Versuri semnează Emilian Marcu (*E august; Mângâierea secerătorului*), Vasile Constantinescu (*Peste un milion de secol; Totul e simplu*). □ Lucian Vasiliu publică *Parodii la Emil Brumaru – Grădinar îndrăgostit*.

● [„Munca”, nr. 8399] În *Dialog cu cenaclurile literare ale sindicatelor* este invitat Dan Zamfirescu ce comentează o serie de poezii trimise la redacția revistei. □ În *Columna*, Dumitru Almaș publică, sub titulatura *Drumul de jefă și glorie al independenței*, un articol intitulat *Oituz, 1917: „Pe-aicea nu se trece!”*

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 348] Constantin Livescu abordează *Luciditatea acțiunii critice*, marcând diminuarea autorității critice în deceniul opt, slăbiciunile ei, căutându-se cu obstinație lui Măiorescu, Lovinescu sau Călinescu doar „contradicțiile/ limitele/ scepticismele/ concesiile etc”. „Desigur, moștenirea critică se cere mereu valorificată, interpretată. Numai că, unii articlieri grăbiți din fire au confundat – din dorința de a atrage atenția asupra proaspătului lor nume – valorificarea cu contestarea... hiatusul (de după dispariția fizică a unor G. Călinescu sau Tudor Vianu) abia acum își vedește urmările, când foiletonistica și critica jurnalistică din ce în ce mai frecvent gafează, indusă în eroare de mărunte «obligatii» sau asocieri decupate de aiurea. Mai mult decât atât, turnanta estetică pe care unii critici se consideră implantați cu râvnă, ajunge să le joace feste în unele cazuri, examenul lor grăbit fiind contestat de însăși devenirea literaturii. Și ar mai fi o chestiune. Critica își dovedește rolul activ când impune cărți ca: *Scrinul negru, Groapa, Corn de vânătoare, Megalitice, Imnele bucuriei, Duios Anastasia trecea* s.a., puternice prin substanță și umanism, adică atunci când se va obișnui să nu-și ridice ochii de pe propria ei tradiție, respectând-o până la venerație.” □ Emil Manu, o cronică despre *O carte și șapte personaje* de Dim. Păcurariu și Claude Pichois (profesor la Univ. Vanderbilt din Nashville), „o carte cu un titlu românesc dar cu un evident conținut istorico-literar, oferindu-ne noi comentarii și dând la lumină unele texte documentare inedite despre volumul de poezii al lui D. Bolintineanu, *Briser d'Orient* (1866, Paris)”. □ Ion Lotreanu, printr-o revenire la *Rebreanu despre literatură*, contrazice parțial ideea lui G. Călinescu – cum că, deși romanul *Ion* s-a născut viabil, „conștiința estetică a scriitorului se ghicește inferioară creației”: „(Totuși) Rebreanu demonstrează (în articolele sale teoretice) că avem de-a face cu un scriitor cu o conștiință estetică solidă, familiarizat cu multe subtilități de ordin artistic. El n-a fost un erudit înfricoșător, nici un expert în știința literaturii, dar intuițiile lui teoretice – unele exprimate cu claritate și argumentate fermecător – depășeau în substanță multe aserțiuni ale unor așa-zisi specialiști.” □ *Alf Lombard la 75 de ani*, o retrospectivă a activității savantului filolog suedez, în viziunea lui Gh. Bulgăr (salutând proiectul neobositului erudit de a publica în curând *Dicționarul limbii române pentru*

străini). □ Constantin Sorescu întocmește un *Profil bacovian* despre poetul român al Extincției și al Speranței „unde Extincția e solul pe care înflorește ca o plantă Speranța.” □ Versuri de Grid Modorcea și Valeria Deleanu. □ O recenzie a lui Dan Mutașcu, în *Portretul unui oraș*, asupra vol. *București, oraș de vis și de dor* de Eugen Teodoru.

6 august

• [„*Luceafărul*”, nr. 32] Cuprinde versuri de Ion Crânguleanu, Alexandru Andrițoiu, Ioana Proca, Anaïs Nersesian, Virginia Bogdan, Ioan Pleș, Valeriu Drăgușanu, Alexandru Horia, Dan Calis și Ion Monoran, proză de Mihai Pelin, drama Burebista de Gheorghe Mușu, precum și fragmente din *Jurnal patetic italian*, de Dragoș Vrânceanu. ■ Redacția semnează colectiv editorialul *Democrația muncitorească*. ■ Pavel Perfil publică în *Portret de august* evocarea *Vara unui muncitor*. ■ În *Critică și peisaj sufletesc*, Aurel Sasu subliniază intuiția remarcabilă a criticului Pompiliu Constantinescu: „...puține dintre judecățile de valoare ale acestui critic au fost infirmate de timp. «Intuiția centrală», apropiată de formula tainiană «la qualité maîtresse», era în fond «reliefa rapidă a individualului» dar și un remarcabil echilibru între entuziasm și luciditate, între reflexie și admirație. [...] Lucru de tot rar, Pompiliu Constantinescu se află în situația fericită de a nu fi „păcătuț” nici prin amabilitate, nici prin indiferență, nici prin echivocul opiniei, ci numai prin independența de atitudine și prin libertatea de a judeca. Până la un punct autoritatea sa era, dincolo de toate susceptibilitățile, credința statornică în artă „ca într-un fapt izbăvitor al spiritului” și în onestitatea criticii ca într-un imperativ etic și ideal educativ.” ■ În *Anii de ucenicie ai lui Marin Preda*, Al. Piru remarcă puternica autenticitate a romanului *Viața ca o pradă*: „Problema principală care se pune în cazul unei cărți de felul celei de azi a lui Marin Preda este dacă autorul nu literarizează. Mărturisim că deși unele pasaje pot fi luate ca literatură de invenție, senzația de autenticitate este atât de puternică, încât nici un moment nu avem impresia că realitatea a fost alta.” ■ În *Respirări*, Nichita Stănescu semnează textul *Acel ceva între aripă și cer*. ■ Eugen Jebeleanu elogiază postmortem, în *Buimacul*, activitatea lui Dragoș Vrânceanu. ■ Dan Cristea îi reproșează lui Nicolae Țic, în *Cronica literară*, faptul că romanul său *Roșu pe alb*, despre greva minerilor de la Lupeni din 1929, nu a abordat formula operei-document: „Este prea puțin element caracteristic în viața minieră pe care ne-o prezintă Nicolae Țic, chiar dacă el și-a propus să redea numai «esența» unor acțiuni revoluționare. De aceea, după părerea noastră, neîmplinirile se află în opțiunea pentru o evocare epică și nu pentru o carte-document, carte mai potrivită atât stilului și viziunii scriitorului (relatarea obiectivă este aici întrețesută cu rechizitorii de acuzator public ori cu amintiri personale), cât și lucrurilor pe care le cunoștea în modul cel mai intim.” ■ În secțiunea *Viața cărților*, Edgar Papu sesizează dimensiunea poetică a romanului *Prea târziu pentru Mari-*

lena, de Anton Breitenhofer, apărut în traducerea Sevillei Răducanu (Cartea Românească), 1977): „Aria sa realistă se amplifică cu intuiții, cu presimțiri, cu «semne», ba chiar cu o colorată fantezie de «noapte valpurgică» (în capitolul *Bal mascat*) ceea ce contribuie să aștearnă un văl de intensă poezie asupra romanului.” ■ Potrivit lui Mihai Coman, *La echinox de toamnă* (Cartea Românească, 1977), de Toma George Maiorescu este un volum „proteic și plin de surprize.” ■ Într-un articol nesemnat, intitulat „*Extrapolările*” sau *escamotarea adevărului*, este criticată atitudinea participanților la dezbateră inițiată de revista *Amfiteatru* în numărul 7 din 1977, privind perspectiva istorică în critică: „Ce legătură poate avea această temă, repetăm generoasă și actuală, cu «răfuielile» personale, străvezii și neargumentate, sau cu polițele plătite la adresa unor critici și executate acum sub paravanul unei dezbateri de revistă studențească, străină în orice caz de aceste meschine scopuri?” Sunt vizate îndeosebi intervențiile lui Marian Popa, marcate de «infatuare», ale lui Mircea Scarlat (considerat vindicativ față de cel care l-a recenzat negativ, Laurențiu Ulici) și Dinu Flămând (care atacă, în viziunea autorului anonim, activitatea lui Șerban Cioculescu.). ■ În *Colocviile „Luceafărului”* sunt publicate articole privind rolul ședințelor în literatură autohtone sub titlul *Ședința – spațiul al confruntărilor umane, al opțiunilor social-politice și literatura*. ■ Valentin F. Mihaescu urmărește în *Iluzie și adevăr* construcția scenei ședinței din al doilea volum al romanului *Moromeții*: „Pentru Niculae Moromete evenimentele din timpul campaniei de recoltare, culminând cu episodul ședinței, se constituie într-o veritabilă lecție de cunoaștere. Lecție dură, care destramă iluziile începutului dar deschid drumul către acceptarea superioară a adevărului.” ■ Tot asupra ședințelor se concentrează și Doina Uricariu, de data aceasta fiind vorba despre întrunirile care punctează ritmic romanul lui Eugen Barbu, *Facerea lumii*: „Fără să dețină rolul unui schelet în romanul lui Eugen Barbu, *Facerea lumii*, fără să deschidă sau să închidă tragice drumuri existențiale, toate ședințele din această carte sunt niște praguri, niște răscruci unde se întâlnesc și căile pozitive și cele negative și unde se văd atât orizonturile largi cât și cele înguste, esențială fiind nu atât luarea cuvântului cât ceea ce se ascunde în spațiile vorbelor – excelent autoportret al vorbitorului – precum și ceea ce le urmează.” ■ Constantin Stan analizează înfierările din perioada de început a comunismului redată în romanul *Caloianul*, de Alexandru Ghețea: „...această etapă de care se ocupă *Caloianul* nu este numai a eroismului revoluționar, a prefacerilor social-politice, dar și a suspiciunilor, a abuzului de putere, a excluderilor din partid, totul realizat pe un fond de aparentă democrație, de respectare a normelor de organizație, în cadrul ședințelor în care formulările aspre, etichetările tranșante țineau locul probelor juridice.” ■ În *Meditația caracterologică și politică*, Artur Silvestri subliniază fascinația exercitată de ședințe asupra personajelor din *Aceste zile și aceste nopți* de Teodor Mazilu: „...e romanul ședințelor, deși, propriu-zis, oamenii se întrunesc acolo numai de

5-6 ori. Însă ședința exercită o adevărată magie, o fascinație luminoasă asupra conștiințelor așa încât ore în șir, ba chiar zile înainte și după desfășurarea ei, oamenii convorbesc pe această temă: «Ședința» e o stea polară și un spectacol de moment cu o înrâurire dintre cele mai adânci în conduita umană și în opiniile cetățenilor”. ■ Ioan Adam evidențiază importanța ședinței în producțiile epice ale timpului în articolul *Un topos al prozei contemporane*: „Ședința, o cale socială de accedea la adevăr, îl fascinează în chip firesc pe scriitorul de azi. Ea devine un autentic topos al prozei noi, având, ca orice motiv, o temă constantă (comunismul cinstit, ades naiv și vulnerabil, deoarece se crede infailibil prin însăși deținerea unui adevăr superior, intrat în conflict cu elemente necinstite, carieriste, care îi speculează viciile de logică, insuficiența retorică) și câteva variante ce țin de viziunea și talentul prozatorilor.” ■ În *Vârstele puterii*, Sultana Craia comentează cele două ședințe-cheie simetrice din romanul lui Dinu Săraru, *Clipa*: „Cele două evenimente opuse simetric sunt două ședințe. În romanul lui Dinu Săraru ele reprezentând un complex de relații între personaje, o zonă a înfruntărilor, a unor mari tensiuni psihologice, a unor mecanisme ale reacțiilor umane, în fine o situație-limită ce relevă lucruri fundamentale pentru viața unui om și pentru viața societății însăși. Este ceea ce face ca ședința să fie un eveniment de o mare gravitate și ca întregul roman să fie străbătut subteran de liniile de forță, interferente, emise de cele două evenimente de acest fel.” ■ În articolul *Culegeri literare, între reușite și eșecuri*, rubrica *Cenaclu*, Voicu Bugariu trece în revistă o serie de volume colective ale cercurilor literare de muncitori și elevi din țară. ■ Eugen Simion explorează hățișurile operei kafkiene în *Literatura și labirintul birocrăției*: „Pentru romantici, omul suportă rigorile cosmosului, spiritul stă față în față cu eternitatea materiei, pentru moderni omul trebuie să întâmpine, înainte legilor universale, legile crude ale organizării sociale. Până la Dumnezeu ce domnește peste infinit, îl mănâncă sfinții administrației. Kafka a făcut din această idee tema esențială a literaturii lui, imaginea individului care așteaptă la porțile legii fiind pentru toată lumea simbolică.” ■ În rubrica *Repere*, Laurențiu Ulici explorează lirica lui Alain Bosquet, moștenitoare atât a suprarealismului, cât și a poeziei postbelice: „...Alain Bosquet practică o poezie ce a reținut din experiența suprarealismului dez-afectarea, plasarea sentimentelor undeva în spatele cuvintelor într-o zonă unde emoția exclamativă nu are căi de ieșire la suprafață, iar din experiențele lirismului postbelic tendința de relativizare a toate prin luciditate ironică.”

10 august

● [„Scânteia“ nr. 10878] Prima încercare de proporții a lui Marin Sorescu în domeniul prozei, și anume romanul *Trei dinți din față*, este discutată de Pompiliu Marcea în cadrul cronicii literare cu un titlu omonim romanului sorescian, cronicarul subliniind autentică vocație literară a lui Marin Sorescu,

dotat cu „demonul scrisului”, iar romanul analizat se dovedește „un roman ironic”, dar mai poate fi „un roman sentimental ori, cu siguranță, un roman moralist, în sensul clasic. Unda de ironie, așa de caracteristică scrisului lui Marin Sorescu, își are sorgintea în viziunea detașată, de sus, dar niciodată indiferentă a autorului, care mai întâi își apropie lumea pe care o zugrăvește și după aceea, ca un adevărat părinte al ei, își îngăduie s-o mustre, spre a o feri de boala iluziilor ce se pot rata. Ironia lui Marin Sorescu trece, mai întâi, printr-o baie de sentimente”.

11 august

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8778] Ioan Adam semnaleză apariția, la editura Eminescu, a romanului lui Ștefan Bănuțescu, *Cartea milionarului*, o „operă barocă”, „epopeea unui Bizanț degradat, ipostaziat de fabulosul oraș dunărean Metopolis, dar și romanul scrierii unui roman, care crește oarecum de la sine, independent de autor. [...] *Cartea milionarului* este o anatomie a solitudinii, privită când cu compasiune tragică, când cu distanțare ironică. Legea sa fundamentală este dubletul, implicarea succesivă a tezei (atitudine comprehensivă, deschidere spre legendă), dar și a antitezei (demitizarea, luarea în absolută deriziune a fabulosului).”

● [„**Flacăra**”, nr. 32] Dan Verona publică poezia *Eroul necunoscut*. □ Pe prima pagină, Adrian Păunescu publică un reportaj intitulat *Bătrâna și truda*. ■ Cu titlul *Panait Istrati inedit*, este reprodus un text preluat din numărul din martie 1977 al revistei „Esprit”, găsit în arhivele „Fondului Romain Rolland”. De asemenea, se precizează că „Este vorba de un caiet de școală conținând 16 pagini de „meditații, nostalgii, amintiri, visuri și gânduri”, scrise în aprilie-mai 1921. Prima pagină a caietului poartă titlul „Hors du monde, dans le monde et pour le monde” și dedicația „à Romain Rolland”. Revista Esprit subliniază că publicarea unor fragmente din aceste texte se face ca urmare a bunăvoinței doamnei Panait Istrati, textele fiind comunicate de Marcel Mermoz, președintele Asociației prietenilor lui Panait Istrati. Cum precizează revista, ieșit din spitalul din Nisa după încercarea de sinucidere din ianuarie 1921, Panait Istrati credea cu fermitate că viața sa va fi de atunci înainte iluminată de miracolul de a fi găsit în persoana lui Romain Rolland prietenul visat – „o insulă de lumină într-un ocean de întuneric și ură”: „Nu doresc pentru stomacul meu decât o bucată de pâine; dar pentru ochii mei lumea întreagă”. În fragmentele de mai jos regăsim expresia cumplitei însingurări și mizerii a unui dezrădăcinat, care păstrează nostalgia țării de baștină și a limbii acesteia și care în confruntare cu nefericirea unei vieți fără rost într-o lume a „capitalismului” și a „banului”, cu o „omenire egoistă ” ce crede că numai acea artă care relevă „dragostea omului pentru om” se poate dovedi mai puternică decât orice, adevărata creatoare a vieții și singura cale de izbăvire”. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de George Bera Arădeanu, Marian Dumitrescu, Ioan Vasiliu. □ Alex. Ștefănes-

cu, în „Săgetătorii”, prezintă cenaclul elevilor din București. Sunt menționate aici „câteva voci care se fac auzite”, printre care se numără și cea a Doinei Uricariu. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică *Monet. Aventura impresiei*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Florea bis redivivus*. □ Marian Popa publică parte a treia a articolului *Poezia patriotică și politică*. „Au existat anumite particularități de dozare și raportare a politicului și patrioticului în evoluția postbelică a poeziei. După Eliberare și până pe la mijlocul deceniului șapte, politicul a oferit accentul principal și chiar exclusiv al liricii, patrioticul constituind o consecință a sa, decurgând în mod firesc ca un termen complementar pentru internaționalismul proletar. Aceasta e situația evidentă prin primele volume de Dan Deșliu sau A. Toma. Fenomenul ar fi explicabil și obiectiv, în măsura în care folosirea ideilor de național și patriotism în ultimul război și în preajma lui de tot felul de mișcări politice care nu favorizat sau nu au împiedicat generarea unei drame naționale a dat impresia – falsă în fond – că acestea s-au degradat. Această reținere sau chiar refuzul sentimentului patriotic s-a bazat pe o confuzie nu totdeauna ușor de înlăturat, între național și naționalism. În aceste circumstanțe se evită discret nu neapărat sentimentele, cât noțiunile. [...] Pe măsura construirii și consolidării noilor realități, se afirmă tot mai pregnant, ca o dimensiune a acestora, conștiința patriotismului socialist, ce-și află expresie în planul literaturii într-o poezie patriotică și politică nu numai nouă, dar și remarcabilă: de la Nicolae Labiș la Al. Andrițoiu, de la Grigore Hagiu la Ioan Alexandru, de la Ion Gheorghe la Dan Mutașcu. Evident, prin contribuția celor tineri ca și a celor vârstnici.” □ În *Atitudini*, Alex, Ștefănescu, cu titlul *Duiosii periculoase*, prezintă romnul *Talida* de Ion Grecea. □ Se anunță retipărirea volumului lui Adrian Păunescu, *Pământul deocamdată*, la editura Eminescu. ■ George Arion, în *Cronica literară* prezintă *Cartea milionarului – Cartea de la Metopolis* de Ștefan Bănulescu: „O carte deosebit de frumoasă este *Cartea de la Metopolis* a lui Ștefan Bănulescu. Acest prim volum dintr-o proiectată tetralogie, *Cartea milionarului*, dezvăluie un rafinament stilistic pe care puțini dintre autorii noștri de azi l-au atins. Scriitorul nu povestește oricum, preocupat doar de desfășurarea acțiunii, ci își alege cuvintele cu grija că ele să compună o narațiune bogat ornamentată, care să atragă prin strălucirea construcției, Uneori, această dragoste pentru frazele îndelung șlefuite îți creează aceeași impresie pe care ai avea-o dacă ai constata că în încăperile unui palat minunat împodobit pe dinafară, nu se află nimic. Din fericire însă cele mai multe pagini din volum nu suferă de calofilie – și comunică lucruri fundamentale despre condiția omului de azi și dintotdeauna. [...] Întreaga carte compune un ceremonial al povestirii, elogiată pentru puterea ei de a păstra o mărturie despre oameni și fapte. Nu oricine poate povesti orice – de pildă, la un moment dat, unul dintre eroi, generalul Marosin, cedează altui personaj dreptul de a povesti, pentru că întâmplările respective cereau un alt fel de narator. Prin povestire, umanitatea descrisă de Ște-

fan Bănulescu încearcă să se salveze. Dar tocmai ea o condamnă la dispariție deoarece o constrânge să fabuleze evenimente în loc să le creeze, să acționeze pentru a-și făuri mai departe o istorie. Acest prim volum din *Cartea milionarului*, plin de semnificații care nu pot fi epuizate într-un spațiu restrâns, este o promisiune a unei cărți unice în literatura noastră.” □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier* (7). □ În *Privighetori din alte țări* este publicat un poem intitulat României, semnat de Marie Nizet și tradus de Victor Tulbure și Raluca Tulbure.

● [„**Orizont**”, nr. 32] În locul lui C. Ungureanu, una dintre cele două cronici literare este semnată de Ioan Iuliu Popa și se referă la *Cartea milionarului* (Eminescu, 1977) a lui Ștefan Bănulescu. ■ A doua cronică îi aparține lui Lucian Alexiu și dezbate poezia lui Mircea Ivănescu din volumul *Alte poezii* (Ed. Dacia, 1977), despre care cronicarul însemnează: „Mircea Ivănescu și-a făcut un stil din deturnarea către poezie a situațiilor epice, derulate filmic și analizate fotogramă cu fotogramă, scoțând astfel colecție *sui generis* de regie continuată în eseu despre nu are importanță ce.” ■ Eseul lui Eugen Todoran propune o viziune a lui Eminescu „ca poet modern” care „dă negației semnificația luptei pentru înlăturarea răului din lume” în articolul *Un personaj eminescian sub semnul patriei*. ■ Aurel Sasu relevă ascunzișurile universului narativ al lui Pavel Dan, romancier transilvănean în descendența lui Slavici, autorul ciclului *Urcăneștilor* (articolul *Lumea lui Pavel Dan*). ■ Aurel Cosma face o investigație documentară și istorică pentru a vorbi despre revista literară *Luceafărul*, întemeiată în vara anului 1902 (articolul *75 de ani de la fondarea revistei «Luceafărul»*). ■ De reținut parodia lui Mircea Micu la adresa lui Gellu Naum, din ciclul *Parodii noi*.

● [„**România literară**”, nr. 32] În deschidere, redacția demarchează *Aria vieții culturale*. ■ Francisc Păcurariu pune în balanță *Critica și pseudocritica*: „Aș putea spune, pentru a fi mai exact, că avem câțiva critici de neîndoielnică valoare, afirmați printr-o activitate judicioasă, obiectivă, pusă cu abnegație în serviciul scrisului românesc, dar că ponderea prezenței lor în viața literară vie, de zi cu zi, în presa literară, în examinarea critică severă, exigentă și foarte cinstită a producției literare curente e mai mică decât ar fi de așteptat. O explicație a acestui fenomen este, probabil, aceea că mulți dintre criticii noștri de prestigiu sunt universitari, absorbiți de preocupările lor de specialitate și, într-o măsură, înclinați mai ales spre sinteze. Întâlnim, în schimb, critici care se jeluiesc în public de cantitatea cărților primite, de parcă activitatea lor nu ar izvorî din porunca acestei pasiuni, ci ar fi o obositoare corvoadă. Insuficienta prezență a criticii noastre situate pe poziții estetice bine statornicite, capabilă de disocierea valorii de non-valoare, oboseala manifestată de ea, a favorizat năvala spre ziare și reviste literare a prea multor publiciști obscuri, improvizați în critici literari, lipsiți de perspectiva filosofică și teoretică fermă, de concepții estetice, de metodă și – de ce să n-o spun? – de cultură elementară, ale căror

«judecăți de valoare» depind prea frecvent de combinații și interese de grup, de simpatii sau antipatii, și care urzesc cu dezinvoltură fraze încâlcite și pretențioase, trudnic elaborate într-un straniu dialect franco-român, falsificând peisajul scrisului românesc de azi, înălțând osanale unor cărți ratate sau exilate în monomanii, încercând adesea să impună, printr-un cor bine regizat, impostori și pseudovalori”. ■ Continuă să apară *Probleme ale criticii noastre în Dezbaterile „României literare”*. De data aceasta, însă, aria discuției este extinsă și în afara sferei literare, Ion Vlasiu indicând curenți în *Critica de artă*, iar Marina Urșianu și în *cinematografie...* □ Rămâne numai Mircea Zăciu să pledeze cu optimism în numele criticii literare, alegând să sintetizeze tocmai recente dezbateri: „Pentru critică vara aceasta pare să fie o vară deosebit de fierbinte. Dezbaterile angajate în mai toate revistele literare arată – uneori cu accente cam pasionale, chiar melodramatice – fie «suferințele» domeniului, curențele unei magistraturi amenințată de simptomele unor maladii reale sau închipuite, în orice caz nevoia unor revizuiți necesare, a scrutării obiective a raportului dintre realitatea literară contemporană și oficiul critic, a funcțiilor complexe care se cer respectate pentru a ne menține în buna tradiție a marilor înaintași. O anumită stare de alarmă mi se pare însă exagerată în tonul unor intervenții în discuție, cât și pericolul unui negativism cu atât mai frapant cu cât el urmează unui moment, nu prea îndepărtat, când se afirmă, uneori cu aceeași vehementă certitudine, că avem o pleiadă strălucită de critici și că sănătatea organismului e înfloritoare. În focul dialogului s-a ajuns chiar la contestarea unor nume ce ilustrează – uneori cu real prestigiu – istoriografia, teoria și critica literară de azi, ceea ce, s-o recunoaștem, nu folosește nimănui și nu soluționează problemele adevărate. Nimeni, dacă se angajează să judece situația criticii noastre cu bună-credință și fără pasiunile gata să degenereze în răfuieli personale, nu va putea nega vreodată că ultimii ani au înregistrat conturarea câtorva contribuții, opere și strădăni de certă valoare și în disciplina noastră, unele întru totul remarcabile, demne să figureze alături de succesele în poezie, proză, dramaturgie. Ceea ce nu însemnează, firește, că – asemenea situației din alte ramuri ale literaturii de azi – afluența fără precedent a unor nume noi, rutina și uzura altora, aflate în prelungirea unui îndelung exercițiu și atinse, câteodată, de o explicabilă oboseală, nu ar justifica bilanțul obligatoriu al forțelor, cântărirea succeselor și a eșecurilor, formularea mai limpede a obiectivelor și metodelor celor mai eficiente pentru asigurarea unui climat literar respirabil. Asemenea «revizuiți» critice pot și trebuie să intre în normele de ființare a unei literaturi, dacă ea nu e concepută ca un fenomen anarhic, dacă vrem s-o scutim de salturi și căderi alternativ bruște, ori de invazia grafomaniei, imposturii, formulărilor gata fabricate, comode pentru că nu pretind efortul creației autentice, ci placarea verbozității și a ideilor sunătoare pe o realitate golită de sensurile ei adevărate, adesea eludată tocmai pentru că nu încapă în calupurile preconcepționale” (*Un pluralism creator*). ■ La patruzeci de ani de la moartea lui

Alexandru Sahia, Radu Popescu conturează în portretul de „scriitor, gazetar și militant comunist” în articolul *Sahia, „socialul”*. ■ Geo Bogza semnează tableta *Miriștea II*. ■ În sectorul *Confruntărilor*, Romulus Vulpescu analizează romanul *Păsările mari nu cântă* de Banu Rădulescu, roman care „s-a epuizat din librării cu-o impresionantă iuțeală” și care se remarcă prin „concizia stilistică, economia sintactică, sobrietatea construcției, tratarea convingătoare a temei alese”. ■ Nicolae Manolescu analizează, în termeni de *Tezism și spontaneitate*, volumul lui Edgar Papu, *Din clasicii noștri*: „Prin studiile strânse sub titlul *Din clasicii noștri*, Edgar Papu se înscrie într-o mai veche la noi opoziție față de ideea lovinesciană a sincronismului. Nu-i voi reface istoria. E deajuns să spun să ceea ce a iritat de obicei în demonstrația lui E. Lovinescu a fost mai puțin sincronismul ca atare, pe care el îl proclama ca absolut firesc și decurgând din alienarea la un spirit al veacului, cât instalarea la baza procesului a principiului imitației. De aici s-a tras o concluzie prea simplă ca să fie și adevărată: dezvoltarea prin imitarea altora înseamnă lipsă a autenticității organice; Lovinescu neagă deci puterea creatoare a rasei. Însă Lovinescu n-a susținut niciodată acest lucru și e de mirare că un om învățat și precaut ca Edgar Papu poate pune fără să clipească semnul egalității între sincronism și «năzuința ce alimentează o conștiință retardată» (*Cuvânt explicativ*). [...] În consecință, problema care se pune astăzi, când discutăm sincronismul, este corectarea mecanismului prea sumar, sugerat de Lovinescu, prin care el s-ar realiza, și lărgirea sferei determinismului istoric; cu alte cuvinte, o privire mai dialectică a raportului dintre specific național și influență. În loc de asta însă și în chip curios, de la refuzul legitim al imitației unii ajung la exagerarea contrară: nu numai că noi n-am imitat pe nimeni, dar am anticipat pe toți chiar dacă împrejurarile ne-au privat adesea de roadele acestei întâietăți. Este (într-o variantă mai subtilă) și teza cărții lui Edgar Papu menită a releva «câteva ilustrări ale anticipărilor pe plan universal care au avut loc de-a lungul secolelor în literatura românească». Autorul nu-și revendică, «în cadrul acestei acțiuni recente», decât «paternitatea formulei de *protocronism românesc*, gândită în opoziție cu ideea *sincronismului*...». De aici subtitlul: *Contribuții la ideea unui protocronism românesc*. Mai direct spus, aceasta înseamnă a stabili prioritatea românească a unor idei, formule sau modalități literare. [...] Autorul citează de exemplu elogios pe G. Munteanu care ar fi ajuns «la unele interesante detectări ale *absurdului în Dănilă Prepeleac*». Și adaugă: «Am putea spune că există virtual tot materialul necesar pentru o istorie a anticipărilor de *absurd* în literatura noastră». Pe o astfel de cale, folclorul ne-ar furniza desigur numeroase elemente beckettiene! Oricâtă bunăvoință aș avea, nu văd legătura între basmul lui Creangă și literatura occidentală a *absurdului*. Altădată, e semnalat un comentariu al lui C. Noica la versul eminescian: «Ca o spaimă împietrită, ca un vis încremenit», în metaforele căreia autorul cărții *Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești* descifrează «un întreg capitol din fră-

mântarea filosofică a omului modern», și anume existențialismul, și totodată depășirea lui: prima jumătate a versului conține deci pe Heidegger, Sartre și pe ceilalți existențialiști de toate orientările, a doua jumătate le oferă soluția zadarnicelor lor căutări! Profitând de voga unor astfel de imposibile analogii, Edgar Papu ne sugerează el însuși câteva chiar din prefață. Fabula lui Gr. Alexandrescu *Boul și vițelul* anticipează «perioada de înaltă maturitate a lui Heine, Hugo și Eminescu» printr-un «clasicism numai aparent cu care jonglează romanticii târzii». [...] Dar important, în primul rând, e că *Din clasicii noștri* ne oferă studii foarte interesante, erudite și subtile interpretativ. Majoritatea au ca punct de plecare analize de text. Edgar Papu continuă metoda stilistică a lui Vianu din *Arta prozatorilor români*, cu o procedare încă mai puțin riguroasă, dar și, pe alocuri, mai plină de imaginație decât la profesorul său. Caracteristic este amestecul de idee generală și de reacțiune imediată la text. Cultura furnizează criticului toate datele necesare: analiza le verifică. *Pastelurile* lui Alecsandri sunt raportate la moda extrem orientală și la impresionism. Între o poemă de Du-Fu, marele poet chinez din secolul opt, și *Sfârșit de toamnă* sunt surprinse similitudini absolut uimitoare, ca și între ritualul ceaiului din *Mandarinul* și din *Pavilionul de porțelan* al lui Li-Tai-Pe. Firește, Alecsandri n-avea cu adevărat idee de vechea literatură chineză, citind cel mult ceea ce francezii traduseseră după 1860. Asemănările sunt întâmplătoare, rezultat al afinității, dar cu atât mai sugestive. Problema priorității fiind afară din discuție, criticul le descoperă nestingherit într-o demonstrație sclipitoare. Același lucru îl remarcăm și când îi urmărim paralela dintre evocarea de către Leonardo da Vinci a pierdutei sale fresce *Bătălia de la Anghiari* și scena măcelului din *Alexandru Lăpușneanu* de C. Negruzzi. Nuvela acestuia e, de altfel, așezată într-o serie plauzibilă estetic, premergând realismul flaubertian: «Tipologic, face parte din categoria acelor nuvele compacte, de o tensiune întinsă până la rupere, saturate de sens la fiecare cuvânt, așa cum s-au văzut cultivate de unii geniali prozatori, aparținând îndeosebi literaturilor romantice din secolul trecut, de la *Matteo Falcone* a lui Prosper Mérimée până la *Cavalleria rusticana* a lui Giovanni Verga». Nu e greu de constatat că farmecul acestei critici vine din sfera ei culturală foarte întinsă, din asocieri și comparații. A stabili întâietăți este în critică perfect inutil (mai ales când proba influenței nemijlocite lipsește), a stabili relații de orice fel, afinități, este esențial. Edgar Papu beneficiază în această privință de școala refuzatului E. Lovinescu și a iritantului G. Călinescu (mereu tras de urechi pentru superficialitate și contraziceri) mai mult decât de comparatismul rigid academic al lui T. Vianu (citat cu respect chiar și când nu e decât banal). *Din clasicii noștri*, prin ce are mai original, ține de speța comparatismului călinescian, surprinzător, insolit, în ciuda aparentei metodice și sistematice. [...] Vianu n-ar fi găsit niciodată utilă reducerea *Scrisorii pierdute* la un epos eroi-comic: «Trahanache este Agamemnon, conducătorul confederației aheiene. Tipătescu se identifică cu Ahile, fiind proiectat ca și acela, de

către Caragiale, drept *cel iute de mânie*. În sfârșit, Cațavencu este Hector. În registrul antimăștii comice, el împărtășește soarta nefericitului erou troian. Așa cum, după ucidere, cadavrul lui Hector a fost târât în țărână de carul lui Ahile, tot astfel, în cele din urmă, cadavrul moral al lui Cațavencu s-a văzut tras – sau mai degrabă înhămat – la carul de triumf al lui Tipătescu. La rândul ei – mai trebuie adăugat – coana Joițica este frumoasa Elena, din cauza căreia – de astă dată pe rațiunea meschină de neglijență, care a făcut-o să piardă scrisoarea – conflictul capătă o tensiune neobișnuită». Valoarea acestor considerații vine din aerul lor de superioară gratuitate, ca și a acelora despre Bucureștiul oglindit diferit de Mateiu Caragiale și Camil Petrescu, pretext de a specula pe marginea «stilului» [...]. În astfel de pagini critica de factură eseistică a lui Edgar Papu atinge deseori excelența. Nu când vrea să ne convingă că scrisul neartistic al Hortensiei Papadat-Bengescu anticipează «noul roman», dar când vede în el expresia aceleiași nevoi de a exorciza plictisul provincial și aerul stătut al caselor cu fantome și molii din care au izvorât și romanele scriitoarelor engleze ale epocii victoriene: când, cu alte cuvinte, părăsind orice tezism, se lasă în voia erudiției asociative și a unui gust penetrant și original”. ■ Mircea Tomuș recenzează *Farmecul pământului* de George Macovescu. ■ Analizând *Pajura cu două capete* de Ștefan Popescu, Mihai Minculescu scrie, totodată, despre *Recompunerea unui portret*. ■ Sorin Titel aduce în atenție *Un roman psihologic*. Este vorba despre *Un loc printre voi* de Dan Rebreanu, „în care autorul ni se relevă ca un bun cunoscător al sufletului omenesc”. ■ „Mircea Dinescu a debutat spectaculos – notează Lucian Raicu în textul *Poetul la a treia carte* –, dar s-a dovedit după aceea, în mod surprinzător, că n-a rămas deloc mulțumit de debutul său. Singurul care s-a îndoit a fost el însuși. Cei care-l salutaseră aveau dreptate în două sensuri, întâi pentru ce se vedea că este, apoi pentru ce ascundea sau anticipa remarcabilul debut. Mircea Dinescu debuta nu bine ci prea bine. Al treilea volum: *Proprietarul de poduri* trage, cu luciditate, toate consecințele acestei situații cam ieșite din comun. Cum alții se simt în pericol când sunt contestați, tot așa el pare a fi devenit bănuitor din pricini opuse, pus pe gânduri de atâtea aclamații, de excesiva cordialitate, și a început, s-ar zice, să se întrebe care-i cauza și unde a greșit. [...] Dar dacă poetul privește înapoi cu destulă răceală, noi n-avem nici un motiv să privim la fel. Versurile din *Invocație nimănui* ne sună încă foarte bine în auz, cu seducătoarea lor fluiditate, cu neastâmpărul juvenil, cu îndrăzneala și armonia, cu metaforele ardente, găsite dintr-odată într-un moment de fericită inspirație și *fericire* pur și simplu. Adolescența nu e numai o vârstă care trece, care se vindecă; și cu partea ei nevindecată din noi, și, poate nevindecabilă, vom gusta, în continuare, prima fază a poeziei lui Mircea Dinescu. Ea n-a dispărut fără urme din a treia carte; metamorfoza pe care aceasta o afirmă include și un element «liniștitor» de stabilitate. Liniștitor pentru simțul critic din noi înclinat să creadă că prefacerile, oricând de spectaculoase, ascultă totuși de norma unei structuri unice. Să spunem,

deci, cu toată certitudinea, că «evoluția» poeziei lui Mircea Dinescu își divulgă originile, că este, cu alte cuvinte, o evoluție *organică*; nu una hazardată, născută doar din ambiția înnoirii și, ca atare, suspectă de nesinceritate. [...] Mircea Dinescu a fost mai întâi poet (în primele sale volume), de un talent frumos și seducător, dar, spre deosebire de atâția confrăți întru sublim, a vrut să știe și ce înseamnă aceasta, la ce folosește, a făcut un pas mai departe, cel mai greu de făcut, întrebându-se dacă poate *rămâne* poet, nu doar continuând să scrie versuri și multiplicând la infinit, fără rost, formula acreditată la debut, ci tentativa de a stabili față de ea o relație critică și de a o supune din iubire adevărată, unei nemiloase *subversiuni*, subversiunea realului?”. ■ Cu *Viziune și exercițiu* scrie Laurențiu Ulici, la *Prima verba*, despre două cărți de poezie: *Viața deasupra orașului* de Liliana Ursu și *Ninsori rotunde* de Valeri M. Sivan. ■ În cadrul rubricii *Interviurile noastre: munca literară*, Mircea Iorgulescu realizează o convorbire *Cu acad. Șerban Cioculescu despre Caragiale și Caragialiana*. Interviul debutează atipic, cu intervenția lui Șerban Cioculescu: „Eu am înțeles totdeauna un interviu ca o plăcere, cel puțin pentru cel interviuat. Un element principal al plăcerii este surpriza. Încă de când eram foarte tânăr – aveam 30-32 de ani –, când mi se lua un interviu, în special pentru pagina literară a ziarului «Facla» al lui Vinea, unde eram printre răsfățați, nu doream să știu dinainte întrebările. Mi-aduc aminte că într-un interviu luat de Bibiță Pannaitescu, răspunzând la o ieșire a lui Eugen Ionescu împotriva lui Arghezi, am dat atâtea referințe, încât Eugen Ionescu n-a vrut să creadă că era un interviu, ci totul ar fi fost scris la masă. Or, niciodată n-am scris răspunsurile la masă, considerând că dacă este o plăcere pentru mine, nu trebuie să fie o tortură pentru cel care-l ia. Așa încât eu doresc să-mi puneți o întrebare, una scurtă. În prealabil însă să vă pun eu o întrebare, deși știu că în interviu trebuie să se răspundă la întrebări. Întrebarea pe care v-o pun este: în ce cadru vreți să publicați interviul în «România literară» și cu ce prilej?”. Cum prilejul este acela al apariției volumului *Viața lui I.L. Caragiale. Caragialiana* la Editura Eminescu, Șerban Cioculescu dezvăluie, în interviu, și din culisele editoriale: „Când a fost lansată, într-o librărie foarte frumoasă din apropierea Liceului «I.L. Caragiale», deși era o după-amiază cu o ploaie torențială, a venit lume destul de multă; eu am procedat, cred, ca în *Titanic Vals* a lui Tudor Mușatescu, recomandând publicului să nu-mi cumpere cartea. Cu toate acestea, vreo 30 de autografe tot am pus pe niște cărți care erau mai scumpe portofelului cumpărătorilor decât inimii mele. Fără îndoială încă păstrez recunoștință Editurii Eminescu și prietenului Valeriu Râpeanu că s-au gândit să strângă la un loc *Viața lui I.L. Caragiale* cu un mare număr – nu chiar totalitatea – articolelor sau studiilor pe care le-am scris despre opera lui Caragiale... Desigur, *Caragialiana* nu este o carte sistematică, ea constituie o culegere de articole scrise într-un interval de 40 de ani, dacă nu chiar mai mult, dar care au fost primite cu bunăvoință de critică. Iar *Viața lui Caragiale* – am spus-o și cu alt prilej –, a avut

un destin mai norocos în cultura socialistă decât în anii care au urmat apariției ei. Mai întâi, prima ediție s-a epuizat cam în doi ani și jumătate, deși a avut un tiraj destul de mic – vreo 3.000 de exemplare. Atunci am făcut un contract cu editura, în frunte cu prof. D. Caracostea, care mă eliminase, împreună cu criticii democrați, de la Revista Fundațiilor; însă Barbu Theodorescu, care era secretarul lui, văzând că mai erau în depozit numai 10 sau 25 de exemplare, a făcut un contract, semnat de Barbu Theodorescu și de mine. Ca urmare, ediția a doua a apărut foarte târziu, în 1969. Această ediție s-a completat cu trei capitole. Pe urmă a mai apărut, în «Biblioteca pentru toți», ediția a 3-a. Aceasta ar fi ediția a 4-a. Este o banalitate ceea ce spun: că toate cărțile au o soartă capricioasă. Eu nu mă pot plânge de soarta cărții mele și dacă toată lumea spune că este cartea mea cea mai bună, eu am să spun că este cartea mea cea mai norocoasă, pentru că a apărut așa cum am scris-o, deși, spun aceasta fără nici o rânchiună, prietenii mi-au găsit tot felul de defecte pe care cititorii și criticii de astăzi nici nu le mai iau în considerație”. Pentru a aduce interviul și în zona de interes a rubricii, anume aceea a muncii literare, Mircea Iorgulescu se folosește de afirmația lui Șerban Cioculescu conform căreia I.L. Caragiale întrebuița ciorne atunci când își redacta corespondența, subliniind și faptul că „Personajele lui Caragiale sunt, ca exemplare umane, departe de «perfectiune», dar forța lor vine din *perfectiunea artei*, imposibil de atins fără o îndârjită *muncă literară*”. Intervievatorul întreabă, așadar, în ce măsură a mai rămas la modă cultul scrisului. În răspunsul său, Șerban Cioculescu apelează și la câteva exemple: „În calitate de prieten de o viață întreagă cu Vladimir Streinu, trebuie să spun că el avea același scrupul: fiecare articol al său și-l transcria. Dacă într-o pagină ieșea o frază proastă, el o rupea și transcria întreaga pagină. De aceea Vladimir Streinu este de o mare densitate și îl citește mai ușor profesionistul scrisului decât publicul extraliterar. Conștiință artistică au avut mulți dintre contemporanii noștri, în primul rând Sadoveanu și Arghezi. Arghezi era un scriitor care își redacta totul cu creionul, ca și Coșbuc – cu foarte puține ștersături, însă proza lui este gândită liric, plină de metafore. Streinu credea că metafora este un instrument de cunoaștere, sau în orice caz de luminare a ideii critice. Nu eram de acord. Atunci el răspundea triumfător: «Îmi opui limitele spiritului tău». Îi răspundeam: «Iar tu, îți exerciți funcția critică în limitele nelimitate ale spiritului liric». Așa ne întorceam grațiozitățile reciproc și rămâneam buni prieteni. Am citit recent volumul II din ultimul roman al lui Eugen Barbu *Incognito* și am fost uimit de descripțiile lui extrem de amănunțite și de perioadele lui extraordinare, care sunt lucrate, firește, nu sunt improvizate. Citisem mai ușor primul volum. În volumul al doilea am constatat, dacă nu cumva mă înșel, o evoluție în spiritul artistic al lui Eugen Barbu, un fapt îmbucurător. Sunt așadar și în literatura noastră de astăzi scriitori care au respectul scrisului, care scriu greu. Nu mai vorbesc de Geo Bogza, care a ridicat reportajul pe treapta artistică cea mai înaltă și este în această privință părintele unor copii

care nu sunt tot atât de frumoși ca el”. ■ Cornel Mihai Ionescu examinează lucrarea Irinei Mavrodin, *Romanul poetic. Eseu despre romanul francez modern*. ■ De pe alte *Meridiane* și din alte timpuri, Ileana Mălăncioiu aduce în prim-plan romanul *Absalom, Absalom!* de William Faulkner, prin eseu intitulat „*Absalom, Absalom!*” sau *tragicul absolut*. ■ Grupul poezilor care publică din creațiile lor în acest număr îi include pe Vlaicu Bârna, Corneliu Vadim Tudor, Eugen Frunză, Doina Sterescu. □ Rubrica ocazională *Cenaclu* găzduiește doi tineri prozatori pe care îi prezintă și recomandă Constantin Țoiu: Ileana Ioan, cu o *Baladă pentru lăute de pădure* și Alexandru Vlad, cu *Pronumele de sinceritate*. ■ Alexandru Duțu expediază o *Scrisoare din Hamburg*, conținând reportajul *Lumea desenată*.

● [„*Tribuna*”, nr. 32] Sunt publicate versuri de Radu Cosașu, Dorin Tudoran, Elena Ștefoi, Aurel Șorobetea, Marius Robescu, un fragment dramatic de Carl Zuckmayer (tradus și prezentat de Monica Gheț). ■ În *Limbajul conviețuirii*, Ion Oarcășu detaliază coordonatele relațiilor literare româno-maghiare. ■ Petru Poantă analizează specificul liricii lui Geo Dumitrescu în *Poezia lucidității*: „El a impus o sensibilitate ironică și un limbaj esențial nou, de o cu totul altă natură decât ale umoristului George Topârceanu, pentru care fundamentală rămâne parodierea, a literaturii sau a lumii însăși. Geo Dumitrescu nu este atât un spiritual cât un spirit dubitativ, o luciditate ușor cinică, interogativă. Starea sa normală este a îndoielii permanente; el nu caută certitudini ci surprize. Bruschează simțul comun al situațiilor stabile și vede adevărul mai întotdeauna în reversul acestuia”. ■ Victor Felea analizează în *Cronica literară* poezia lui Emil Botta, recent decedat, îndeosebi cea din ultimul volum al acestuia, *Un dor fără sațiu* (Eminescu, 1976): „Poetul recurge acum la versul liber, dar substanța și coloratura lirismului au rămas aceleași, recognoscibile. Gesturile au devenit mai degajate, temele urmează mai strâns linia confesiunii autobiografice, apar accentele senectuții, ale unei senectuți bântuite de presimțiri urâte, de vedenii neplăcute...”. ■ Radu Săplăcan observă o schimbare de tonalitate în versurile lui Ioanid Romanescu din *Energia visului* (Junimea, 1977), acesta trecând la o „poezie bine strunită, înțeleaptă, demnă chiar și-n latura ei ironică”: „Ceea ce înainte era fantezie mustoasă, bogată, transpusă în cuvinte multe, în imagini uneori exagerate, devine acum frazare elegantă, subtilă mai ales în sugestiile conținute de infrastructura poemelor”. ■ Valeriu Bârgău recenzează placheta *Euridice* de Iv. Martinovici. ■ În *Alte lecturi, alte zile (XVIII)*, Mircea Zăciu discută scrisorile lui Mihail Sadoveanu din *Correspondența debutului, 1898-1904 (Minerva, 1977)*, ediție îngrijită de Savin Bratu și Constantin Mitru. ■ Cu ocazia trecerii în neființă a scriitorului Pavel Dan, Virgil Stanciu îi dedică un articol omagial. ■ N. Prelipceanu publică interviul său realizat cu Marius Robescu: „ – *Cum îți scrii cărțile de poezie și cum îți scrii opera?* – La început, de fapt și mai târziu – n-am scris cărți. Am scris doar poezii, una câte una, în momentele fericite când puteam face acest

lucru. [...] Cât despre operă (de la întrebarea nr. 1 îmi și desenezi o trapă sub picioare) abia mai de curând am descoperit înțelesul acestui cuvânt. Iar el – înțelesul, nici nu e în primul rând literar. Thomas Mann și-a propus de foarte tânăr să dovedească pe toate treptele vieții o putere de creație egală. După cum vezi, ambiția lui nu viza rezultatul final (monumental ori ba) ci o anumită calitate a existenței. Cam asta înțeleg și eu prin operă: acordul între litera scrisă și viața trăită. Sau viața trăită credincios în virtutea unui proiect”; „ – *Ai sau nu ai ceva (și ce) împotriva criticii?* – Absolut nimic. O socot utilă și necesară. Ca și cei mai buni dintre critici, sufăr însă din pricina inadecvării ei fundamentale. Din pricină că nu poate fi chiar ea literatură. În acest sens îi resping pe încrezuții care nu vor (ba chiar detestă) să fie scriitori. Ei cred probabil că numai pe scriitor îl urmăresc consecințele propriei lui acțiuni. În schimb, criticul care măcar o dată în viață dă la iveală o operă de ficțiune, merită toată simpatia”; „ – *Dacă nu mă înșel, ești un sceptic. Totuși, sau chiar de aceea, ce crezi tu despre idea de generație și mai ales despre punerea ei în practică?* – [...] Generația este termenul cel mai apropiat cu care te confrunți. Dar, în afară de cazul că ești un sceptic, nu te poți limita la el. Îmi respect și admir colegii de generație în măsura în care le datorez într-adevăr aceste frumoase sentimente. Mi s-a atras atenția (la drept vorbind mi s-a spus de la obraz) că atitudinea mea condiționată, ca și a altora, pune în primejdie realizarea socială a generației în totalitatea ei. Mi s-a dat de exemplu generația dinaintea noastră. O urmă de dreptate există, recunosc, în cele spuse. Dar am impresia că n-am fost eu – n-am fost noi – bine înțeleși. Nu mi se pare o umilițică să-mi laud colegii (unii așteaptă să fie lăudați primii, ca apoi să-i dea drumul) dar nici nu mă pot umili binecuvântând, «pupând» tot ce-mi iese în cale. Oricât știi că ar fi de avantajos”. ■ Vasile Rebreanu semnează textul *Disneyland* (2).

12 august

• [„**Contemporanul**”, nr. 32] Al. Philippide semnează textul *Poezie și filosofie*: „Paul Valéry, foarte puțin liric, este și el, de cele mai multe ori, poet al înțelepciunii. El scapă de ariditatea poeziei de idei, datorită unei forme strălucitor sibiline, dar nu ermetice și care face ca poezia lui să fie inteligibilă, dacă nu dintr-odată, în orice caz, după ce este studiată atent. La Valéry, frumusețea expresiei înlocuiește revărsarea lirică. Întâlnim aici o poezie cam rece și care oferă de multe ori bucuria pe acre o dă jocul subtil al ideilor”. ■ Paul Georgescu se referă la reeditarea volumului *Scrieri (II) de Mihai Ralea*: „Alcătuitorul ediției, N. Tertulian împarte masivul volum în trei secții: estetică, literatură română și literatură străină; la care se adaugă numeroase texte netipărite încă în vreo carte. Imaginea criticului e deci completă. Multipla cunoaștere era, pentru Ralea, un mod definitoriu de a privi și înțelege lumea”. ■ G. Gheorghe se ocupă de studiul tradus al lui Gilbert Durand: *Structurile antropologice ale imaginărilor* (Univers): „Semnalăm, încă de la început că apariția acestei «introduceri în arhetipologie generală» ca pe un adevărat eveniment editorial

(... prefață și postfață de Radu Toma). Cu precizia însă, numaidecât, că avem de-a face cu o lucrare ce se adresează în primul rând specialiștilor și celor interesați în mod special de problemele dezbătute aici”. ■ Dan Grigorescu semnalează traducerea cărții lui Boccaccio, *Filocolo*: „La impresia aceasta de viață, de tumult, de descriție filigranată contribuie, cu siguranță, textul românesc al lui Ștefan Crudu, în care polisarea îndelungată știe cum să pară a fi, ca la Boccaccio, spontaneitatea”.

● [„Cronica”, nr. 32] Editorialul *Pentru oameni* este semnat Cronica: „Oamenii muncii din întreaga țară au primit cu profundă satisfacție programul privind sporirea mai accelerată a nivelului de trai al populației în actualul cincinal, un adevărat program al bunăstării, aprobat în plenara Comitetului Central al partidului din 28-29 iunie a. c.”. ■ Mircea Dragomir organizează dezbateră *Dezvoltarea în profil teritorial a județului Iași. Implicații în plan economic, social, demografic, cultural*: „Integrat organic acestui proces de devenire economico-socială a întregii țări, județul Iași oferă imaginea unei dezvoltări complexe, multilaterale și dinamice. Ne-am propus, în numărul de față al revistei, să aducem în dezbateră această importantă problemă. Dezbateră, din perspectiva cercetării interdisciplinare, coroborează diverse unghiuri ale investigației – economic, sociologic, psihosociologic etc. – și prezintă o imagine cât mai cuprinzătoare a mutațiilor complexe și profunde ale Iașului în parametrii prezentului și pe coordonatele viitorului”. □ La dezbateră participă Ioan Căpreanu (*Dinamism economico-social*), Ioan Adumitrăcesei (*Utilizarea rațională a forței de muncă*), Vasile Miftode (*Mobilitatea rural-urban*), Gh. Bourceanu (*Noi dimensiuni ale vieții culturale*). □ Din intervenția lui Gh. Bourceanu reținem: „În etapa actuală de dezvoltare a societății românești, în procesul făuririi civilizației socialiste și comuniste, activitatea cultural-educativă și mișcarea artistice sunt chemate să contribuie într-o măsură sporită la făurirea omului nou, cu o înaltă conștiință, capabil să se manifeste plenar în toate domeniile de activitate. Dispunând de condiții care îl avantajează în raport cu multe alte județe, având o puternică tradiție culturală, județul Iași va avea o contribuție sporită în formarea tinerilor, în înflorirea artelor și dezvoltarea cercetării științifice în țara noastră”. □ În concluziile semnate de Mircea Dragomir: „Extinderea analizei poate oferi, desigur, noi aspecte și noi semnificații, la fel de importante și de real interes teoretic și practic în actualitate. Fapt pentru care, cum este și firesc, dezbateră organizată de revista noastră rămâne deschisă, în continuare, cuvântului specialiștilor din diferite domenii, tuturor cititorilor”. ■ Al. Andriescu semnează cronica literară la *Marea înfățișare* de Mihai Ursachi, Editura Junimea, 1977: „Amator de capcane verbale, calculându-și însă bine doza de obscuritate, poetul se străduiește, în tot ceea ce scrie, să creeze o utopie în care se declară stăpânitor absolut”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Ion Alex. Angheluș prezintă *Cu inima curată* de Nicolae Dragoș: „Regretăm că spațiul nu ne îngăduie transcrierea integrală a unui excelent poem cum e *Poe-*

tul". □ Vasile Iancu semnaleză *Bacovia și Bacăul* de Gheorghe Pătrar: „Fenomenul bacovian e interpretat aici în raport cu aria națională de cultură”. ■ În *Aventura conștiinței* Zaharia Sângeorzan discută despre *Viața ca o pradă* de Marin Preda: „Necruțător cu «teoreticienii», care cereau literaturii din acea epocă exact ceea ce nimeni nu aștepta de la ea, Marin Preda ne oferă, fără discuție, și, mai ales, pentru tinerii scriitori de astăzi, o lecție de etică scriitoricească, de înaltă demnitate a scriitorului profesionist. *Viața ca o pradă* este din acest punct de vedere romanul creației autentice. Nu putem scrie ceva durabil, fundamental, și pentru eternitate, fără să nu iubim adevărul”. ■ Mihai Drăgan scrie despre *Iosif Vulcan*: „Iosif Vulcan rămâne încă un exemplu de animator cultural și ide conducător de revistă cu o înaltă conștiință a datoriei și a sacrificiului”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Literatura pentru copii*: „Salutară perseverența eu care «Luceafărul» (nr. 30/1977) abordează în cadrul colocviilor sale, «marele probleme ale literaturii pentru cei mici». Răspunzând anchetei realizată pe această temă (folosirea termenului «literatură infantilă» (s.n.) într-una din întrebări, ni se pare hazardată totuși, dată fiind folosirea termenului subliniat mai ales în medicină sau, în mod obișnuit, cu a doua lui accepție, peiorativă), Ștefan Augustin Doinaș, Gheorghe Tomozei, Mircea Sântimbreanu, Sonia Larian confruntă păreri certificate de înseși creațiile lor, datorite cu generozitate cititorilor. Accesibilă lectorilor de toate vârstele, după cum opinează unii, sau adresându-se doar celor mici, după cum afirmă alții, o bună literatură pentru copii presupune nu numai vocație scriitoricească – fundamentală, e adevărat -, ci și necesitatea unor clarificări, delimitări, definiții a specificității ei, sarcină ce revine evident, în primul rând, criticii literare. Dar aceasta stăruie încă într-o regretabilă tăcere și intervențiile critice din pag. a 2-a a aceluiași număr de revistă – de fapt cronicete la câteva dintre cele mai bune cărți ale genului în discuție, apărute în 1976 și 1977 -, aparținând lui M. Ungheanu. Al. Piru. Al. Ștefănescu, Dan Laurențiu, Dorin Tudoran, Valentin F. Mihăescu, la care se adaugă considerațiile lui Eugen Simion asupra granițelor literaturii pentru copii, constituie doar o binevenită excepție care confirmă regula”. □ N. Irimescu, În *câteva cuvinte*: „«Există o literatură de vacanță?», e întrebarea la care încearcă să răspundă editori, critici și cititori («Convorbiri literare»), bineînțeles pledând pro și contra, în timp ce scriitorii își văd de-ale lor, scriind pentru toate cele patru anotimpuri ale anului. * Emoționant *Jurnalul patetic italian*, ultima scriere a lui Dragoș Vrânceanu («Luceafărul») pe care îl prezintă frățește Eugen Jebeleanu, uimit de această nebanuită ipostază a fostului său prieten, iar din manuscris, Dragoș Vrânceanu îi șoptește: «poezia coboară adesea pe țărnișurile grave unde s-a născut, dar poartă cu ea stigmatele vârstelor ei miraculoase». * Din articolul *Poezia lui Mihai Ursachi* semnat de Gh. Grigurcu («Steaua») reținem: «Totul e făcut, prefabricatele se pot pipăi și totuși construcția se înalță într-o notă indiscutabil personală. Convingerea poetului în întreprinderea sa pare absolută, transmisă în decizia stilistică. Avem de-a face

cu o ilustrare orgolioasă a unei ars poetica ce, asemenea unei hărți la scara 1/1, se confundă cu obiectul însuși al poeziei”.

□ M. Luca, *Muzică-matematică-poezie: „Șezătoarea literară de la Biblioteca județeană în colaborare cu Consiliul județean al pionierilor, întâlnirea pionierilor și școlărilor cu poetul Horia Zilieru la biblioteca și în tabăra «Poiana căprioarei», unde la sugestia tov. prof. Dumitru Busuioc, directorul taberei, a avut loc un frumos program artistic, creându-se un cenaclu literar al tinerelor talente venite în tabără, cenaclu care să poarte numele creatorului poemei Moartea căprioarei – Nicolae Labiș -, sunt doar câteva dintre activitățile desfășurate în cadrul acestei manifestări cu cartea. Șezătorile literare, serile de poezie și basme, audițiile muzicale, lansările de cărți, scurte programe artistice preced, duminică, expunerea standurilor cu cele mai noi apariții editoriale, într-o atractivă și adecvată ambianță”.*

■ Sorin Pârvu scrie despre *Cronologii semnificative*: „O incontestabilă reușită editorială este *Dicționarul cronologic de literatură americană* (Editura științifică și enciclopedică 1977). Fin cunoscător al fenomenului literar de limbă engleză în care se ilustrase prin mai multe studii remarcabile, Dan Grigorescu nu se limitează la reproducerea unor date seci, ci pătrunde, ori de câte ori este cazul, în spatele «fișelor de dicționar», dezvăluind viața fascinantă a cărților”.

■ Versuri semnează Mariana Codruț (*Cărturarul; Lumină în floare*). □ În acest număr este prezentat *Cenaclul literar „George Coșbuc” – Bistrița*; citim versuri semnate de Alexandru Cristian Miloș (*Constructor*), George Roș (*Vin iar ninsori...; Poem*), Virgil Rațiu (1907; *Exodul cuferelor*), Veturia Mureșan (*Plevna 1877*), Nicolae Băciuț (*Zăpezile se scurg prin noi*), Luci Goia (*O singură pasăre*), Emil Dreptate (*Iar îmi cutreier*), Luca Onul (*O, erai tristă și frumoasă; Claviaturile din iederi*).

● [„**Munca**”, nr. 8400] În *Însemnări de scriitor*, Al. Piru publică *Responsabilitate*: „În cuvântul rostit la Conferința Națională a Scriitorilor, ca și la Congresul consiliilor oamenilor muncii, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al partidului, a insistat asupra necesității ca răspunderea creației literare să treacă pe seama scriitorului însuși, a celor care fac ca opera sa să ajungă în mâinile cititorului, să devină publică. Această hotărâre, care în ultima vreme se înfăptuiește, mi se pare de o legitimitate indiscutabilă, absolut realistă, profund democratică. Se știe că la origine, creația literară este un act personal, ca să nu zic solitar. Scriitorul exprimă ceea ce gândește singur, dar el nu trăiește în afara societății, nici nu scrie numai pentru el, ci se adresează unui public. Ce ecou are opera sa, ce efect va avea asupra cititorilor, va spori cu ceva patrimoniul literaturii române sau va îngrașă volumul subproducției, al creațiilor mediocre, al scrierilor de duzină menite să încurajeze prostul gust, platitudinea? Iată, acestea sunt întrebări care preocupă pe scriitori, pe noi toți. Fără răspunsuri sincere și angajante creația autentică nu poate avea loc, în acest context, confruntarea publică, într-un cenaclu sau consiliu editorial, poate stăvili absenta responsabilității individuale, a elucubrației sau chiar a ridicolo-

lului întreprinderii, înainte ca tentativa să devină carte. Dar, în același timp, stabilirea individuală a răspunderii creației înseamnă nu numai recunoașterea dreptului la meditație, dar și stimularea rolului pe care scriitorul îl are în societate, al sensului creației sale. Scriitorul nu va mai publica orice și oricum, își va asuma toată răspunderea față de el însuși și față de public. Va evita inaccesibilitatea, limbajul ascuns, criptic, și va căuta să subsumeze faptele prezentate unei idei, va oferi o imagine semnificativă a vieții, exemplificând, prin intermediul particularului, universalul. Cum s-a spus pe drept cuvânt, un *scriitor trebuie să lase prin creația sa o mărturie a epocii în care trăiește și să aibă o perspectivă asupra viitorului*. Originalitatea unui scriitor se constată repede la nivelul stilului și nimeni n-a aplaudat uniformitatea în dauna varietății, dar adevărata originalitate nu înseamnă a trata mai cu condei o temă, ci a descoperi tu însuși tema, a introduce ideea într-un material aparent amorf, a observa realul semnificativ. Adevăratul scriitor nu e simplul caligraf, omul care scrie frumos despre nimic, ci omul care-și *asumă* răspunderea problemelor, a frământărilor, a conflictelor psihologice și sociale, din care se naște omul nou, omul zilelor noastre și a celor de mâine. Cât despre critică, am mai spus-o, rolul ei este în primul rând *de a afirma, de a recunoaște și promova* valoarea, un rol prin definiție constructiv. De aici nu urmează însă că trebuie să vedem valori acolo unde nu există, că trebuie să lăudăm impostura și să închidem ochii în fața erorii. Critica înseamnă, chiar dacă numai în subsidiar, și *negație, infirmare*, a spune nu mistificației, subprodusului literar, rebutului. Și într-un caz și în altul e nevoie în primul rând de răspundere”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 349] *Efervescență* de C. Vadim Tudor și *Istoria ca suport* de H. Zalis, pe pg 1; cităm din acesta din urmă: „Transferul de la document spre fantezie permite prozatorilor noștri să facă, cel mai adesea, dovada marilor resurse de înțelegere a dinamicii social-istorice. Mă gândesc la *Frații Jderi*, unde liniile de forță surprind o epocă a marilor întoarceri la surse. Mă gândesc și la *Incognito*, unde autorul, cu o știință a derulării întâmplărilor de viață, ia atitudine prin mijlocirea sonajelor față de tot ce a pregătit momentul de la 23 august. *Incognito* nu e doar cronica acelor evenimente ce premerg Eliberarea; este și povestea câtorva destine intime marcate de mutația petrecută atunci în viața lor și a țării... Fără aceste proiecții nu există autentic roman istoric”. Mai sunt notate drept semnificative *Un om între oameni* de Camil Petrescu și *Labirintul* de Francisc Păcurariu. „Putem oricât să invocăm trecutul, esențial rămâne ca dincolo de el să privim mai departe, să deschidem dialogul cu cei ce ne ajută să fim noi înșine și să transmitem celor care ne urmează un legat, o investiție inalienabilă... vom clădi și vom ocroti timpul nostru interior la temelia căruia stă întrebarea «cine suntem» și răspunsul, de o viață, al conștiinței «suntem ceea ce vrem să fim». Îmbibată de măreția trecutului, literatura ca suport istoric își înalță cariatidele în felul în care proclamă pasiunea ei pentru adevăr. Cu dezgust pentru infirmii morali, cu

admirație față de eroi. “ □ E. Manu, pe urmele teoretice ale lui R. M. Alberes, realizează o cronică la controversatul *Incognito – 2* „roman caracterologic, chiar de moravuri, o frescă în mișcare, deci un *cine-roman*, specie complexă și totală.” Se face apel inclusiv la articolul celebru în epocă al lui Mircea Eliade, despre virtuțile policierului („Vremea” , nr. 251/ 21 aug. 1932). ■ Dan Ciachir anunță, prin recenzie la *Cartea de la Metopolis*, primul volum dintr-o preconizată tetralogie de Ștefan Bănulescu, *Cartea milionarului*. „Autorul a avut în vedere o mică revoluție stilistico-formală în proza noastră de azi... Bănulescu s-a așezat la lucru preocupat și pregătit în primul rând să înfățișeze o formulă stilistică inedită, și în al doilea rând să scrie un roman. Aici trebuie căutată și explicația acestui experiment eșuat. Judecând *Cartea de la Metopolis* din prisma regulilor consacrate ale romanului, cu greu o poți atribui acestei specii.. Cartea ar fi cronica imaginară a unei așezări din imaginara câmpie a Dicoimesiei, cronică pe care urmează să o scrie Milionarul, crainicul fără biografie. Tot el va consemna în volumele următoare o *Carte a Dicoimesiei*, un *Sfârșit la Metopolis* și un *Epilog în orașul Mavrocordat...* ” □ Dan Mutașcu remarcă *Gesticulația majestuoasă a poeziei lui G. Călinescu*. „Efortul (criticilor) de a scruta în ușoară derădere universul liric al lui G. Călinescu este de altfel inutil, căci, precum vinul bun își conține singur apa de care are nevoie, la fel și strofa călinesciană închide în sine o doză de ironie și autoironie necesară, tradusă în planul poeziei printr-o poză livrescă... În fond, tehnică poemelor călinesciene este aceea a cvartetelor de coarde; ea reclamă din partea degustătorului cultură, atenție, răbdare, bună credință. Fizionomia unei atare poezii e șocantă. ” □ C. Sorescu menționează că în colecția *Columna* a Ed. Militare, Sevastia Bălășescu editează sub titlul *Țara mea* o culegere de versuri patriotice ale Elenei Văcărescu. ■ Prin *Tineretul literar*, Marian Popa percepe o anume lipsă de reprezentare a tineretului în noua literatură: „Fără îndoială că un tânăr dotat excepțional va răzbi, indiferent de punctul său de plecare, ca și o femeie frumoasă. Un exemplu al ultimilor ani e Mircea Dinescu. Dar el e o excepție. Un motiv al absenței tinerilor reprezentativi actuali îl constituie chiar generația de excepție a anilor '60, adăugată autorilor mari, mai în vârstă și încă în viață, ca și valul de traduceri de capodopere ale literaturii universale... Poezia e o stare a tineretii, cel puțin de la romantici încoace... S-ar părea însă că ne place să vorbim festiv despre poeți maturi sau bătrâni cu spiritul mereu tânăr; poetul e un om în vârstă ca Philippide sau Beniuc, un veteran cu minte juvenilă în genul lui Geo Bogza sau un tânăr născut bătrân rafinat, produs în serie îndeosebi de mediile studentești... Situația e similară în proză și teatru. Apoi, tinerii afirmați cândva ca tineri, intră rapid într-un fel de manierism, uneori de înalt nivel, într-un profesionism marcat cantitativ, impenetrabil mutațiilor și evoluției spre mai bine. E rar atât spiritul de sacrificiu în favoarea literaturii, cât și conștiința morală care ar trebui să determine retragerea odată cu descoperirea limitelor... Pierderea tineretii este evidentă și prin lipsa confruntărilor între

generații de stiluri. Avem toți aceeași ideologie, dar nu avem aceeași vârstă și aceleași preocupări... E o obișnuință azi să citești un debutant parabolizant în proză sau canonizând ermetic în poezie, după cum e la fel de obișnuit să descoperi suprarealiști în vârstă și maturi jucându-se cu *loto* și *prozo* poeme. Este drept că o literatură e mare prin tinerețea valorilor ei permanente, individualizate. Dar literatura este unul dintre acele domenii în care este necesar ca numărul și varietatea permanențelor să crească permanent. Și aceasta e sarcina tinerilor. □ Traian Filip îi ia apărarea lui Manole Neagoe prin foiletonul împotriva lui N. Stoicescu și C. Rezachevici, *Doi feți logofeți*. □ Viorica Nania relatează evenimentele petrecute la Cenaclul Bacovia. □ Nicolae-Paul Mihail, în rubrica *Pretexte*, articolul *Proteu*, încearcă o „decriptare” a artei lui Victor Brauner. □ Cronica de librărie recomandă traducerea Hertei Spuhn din *Manierismul în literatură* de Gustav Rene Hocke, Ed. Univers, dar și traducerea *Citadelei* lui Saint-Exupery, realizată de Șerban Florea la Ed. Junimea. □ *Cronica radio* a Ralucăi Bungărzan rezumă prin articolul *Cărți și cititori* emisiunea *Viața cărților* (redactor Vasile Butufei), la care au colaborat George Gană, Edith Vasilescu și Dan Grigorescu, invitat de onoare fiind Al. Philippide. Emisiunea a prezentat „o imagine destul de completă a poeziei și prozei românești și străine din ultima vreme.” ■ Rubrica *Ultima oră* consemnează o nouă ediție din *Pământul, deocamdată* de Adrian Păunescu, practic o suplimentare de tiraj cu 65 000 de exemplare, ducând astfel tirajul total al cărții („record național și chiar mondial în materie de poezie contemporană”) la 112.000 de exemplare!

13 august

- **[„Scânteia“ nr. 10881]** Articolul lui Nicolae Balotă, *Mesajul generos al operei lui Nikolaus Lenau*, comemorează 175 de ani de la nașterea poetului romantic, născut pe plaiuri bănățene (13 august 1802), „un mare poet al literaturii universale”, și îi face o scurtă biografie și caracterizare a gândirii sale poetice, un poet care a fost influențat de Goethe, Byron și de producțiile folclorice bănățene, și, în plus, este „contemporan nu numai în timp, ci și în spirit cu Byron, Lermontov și Heine”.

- **[„Scânteia tineretului”, nr. 8780]** Dinu Flămând prezintă volumul lui Alex. Ștefănescu, *Preludiu*, publicat la editura Cartea Românească: „Cartea se parcurge cu plăcere, se rețin numeroase sentințe și demonstrații. Ștefănescu este un bun analist, el are pasiunea analizei în numele căreia construiește eșafodaje ajutătoare, practicând o sistematizare didactică a ideilor riguros demonstrate.”

- **[„Luceafărul”, nr. 33]** Reunește versuri de Laurențiu Cârsteian, Eugen Jebeleanu, Ileana Mălăncioiu, Dumitru Mureșan, Valeriu Pantazi, Constantin Nisipeanu, Vlaicu Bârna, Radu Cârnelci, Omar Lara (Chile) și Pino Mariano (Italia), precum și proze de Mihai Vișoiu și Eugen Uricaru. ■ Redacția publică

editorialul Dialoguri vii, constructive, pe șantierele muncii. ■ Nichita Stănescu semnează meditația asupra moralei intitulată *Dar ce e adevărul, întrebă Pilat*: „A fi moral înseamnă a fi fericit. Morala nu este un lacăt și cu atât mai puțin o cheie de lacăt. Sensul acestui fel de a fi este înălțător, și nu are un caracter represiv.” ■ Ovidiu Genaru își relatează drumețiile în Muntele. ■ Balogh József abordează subiectul bibliotecilor în articolul *Scritorul și bibliotecile publice*: „Educarea cititorului constituie problema-cheie a activității culturii de masă. Colaborarea unor pedagogi, scriitori, sociologi în domeniul biblioteconomiei ar putea contribui, pe plan local, la un revirement, conducând la rezultate trainice acolo unde s-a muncit cu râvnă, dar chiar și acolo unde inactivitatea a dus la neîmpliniri inevitabile.” ■ Marian Vasile susține o corectare a criticii impresioniste și a subiectivismului în *Muza criticii*: „O corectare a impresionismului critic este oricând binevenită. Ea trebuie întreprinsă de pe poziții teoretice adecvate, iar nu cu formule anacronice.” ■ Dan Culcer discută conceptul „tinerețe” în *Privilegiul tinereții?*, ca ecou la *Invitație la o dezbatere*, pronunțându-se împotriva criteriul biologic de departajare a indivizilor: „Așa că, dacă îmi este îngăduit să emit, la sfârșitul acestei epistole, un îndemn, el s-ar putea formula simplu și ineficient: mai multă luciditate. Ceea ce nu exclude, desigur, nici speranța, nici naivitatea frumoasă, nici solidaritatea, cu condiția ca acestea să fie formulate nu în termenii cețoși ai biologicului, ci în aceia limpezi ai unui program estetic și etic, dincolo de vârste.” ■ În *Cronica literară*, M. Ungheanu apreciază expresivitatea lui Mircea Malița din volumul *Zidul și iedera*: „Gustul pentru vechile forme de viață și de cultură se îmbină la Mircea Malița cu o capacitate expresivă remarcabilă. Nicăieri pagina nu e sufocată de erudiție, nicăieri sentimentul nu se exhibă în afara controlului inteligenței, scrisul lui Mircea Malița impunând printr-un surprinzător dozaj și printr-o notă de intelectualitate neostentativă.” ■ Dan Cristea recenzează jurnalul de călătorie al lui Romulus Rusan, *America ogarului cenușiu* (Cartea Românească, 1977): „Este o dorință de cunoaștere care, aflată în însuși nucleu său și intens trăită, înobilează întregul jurnal de călătorie al lui Romulus Rusan, dându-i deopotrivă caracterul unei experiențe singulare.” ■ În secțiunea *Viața cărților*, Valeriu Bucuroiu este perceput de Valentin F. Mihăescu, prin placheta sa, *O ființă*, drept un poet solar: „Noua carte de versuri a lui Valeriu Bucuroiu ni-l prezintă pe autor într-o ipostază definitorie pentru lirismul său. Ne aflăm în fața unui poet solar, celebrând lumina din oameni și lucruri cu bucuria calmă a încrederii în frumusețea lumii.” ■ Potrivit lui Artur Silvestri, volumul de debut al lui George Iarin, *Elegii pentru pământ* (Cartea Românească, 1977), se dovedește admirabil, însă departe încă de o voce individualizată: „Un poet remarcabil de la întâiul volum este George Iarin deși nefixat cu totul esteticește într-o viziune pe voce proprie. Aci câte ceva din Lucian Blaga (prin lumea țărănească privită grav și metafizi), aci cătecaligrafie elegiacă, o autumnală în gust Ion Pillat, însă mereu fără acel simțământ al imitației și al cântării

pe o partitură străină.” ■ Culegerea de proză scurtă *Echinox* (Albatros, 1977), de Nicolae Jianu, se află în atenția lui Tudor Stănescu: „La șase din cele șapte proze ale volumului *Echinox*, personajele își caută insistent trecutul. Privirea lor înapoi nu este nici mândrie, nici tandră. Întoarcerile lor în timp reprezintă nu rememorarea ocaziilor pierdute, cât așteptate delicii ale unui refugiu compensator.” ■ S. C. Remarcă nota parnasiană din cartea Margaretei Sterian, *Din petece colorate* (Cartea Românească), 1977: „Există în carte o plăcere rafinată a evocării descriptive somptuoase, fluide, un simț al detaliului detașat artistic, o aleasă tentă parnasiană.” ■ Doina Uricariu analizează studiul *Arta o ipostază a libertății* (Univers, 1977), de Victor Ernest Mașek: „...ni se pare, mai mult decât monografia unei probleme până acum anevoie și parțial studiată, un cod și o morală estetică ce eliberează atât pe creatorii cât și pe receptorii esajului artistic de inerții și prejudecăți esențiale...” ■ În *Colocviile „Luceafărul”* sunt reunite mai multe articole sub titlul *Modalități și perspective noi în însemnările de călătorie*. ■ Valentin F. Mihăescu discută cartea *Mitologii subiective* de Octavian Paler: „Memoria constituie obsesia fundamentală a cărții lui Octavian Paler. Ea este sfinxul din noi, care pune întrebări și așteaptă răspunsuri. Fiecare secvență din *Mitologii subiective* reprezintă, de fapt, variante ale confruntării esențial dintre Oedip și sfinx.” ■ Artur Silvestri explorează *Teritoriile* lui Mircea Zăciu în textul *Observația moralistă*: „Izbitoare sunt aci sagacitatea, ochiul plastic care măsoară proporțiile și dă o judecată iute, aproape telegrafică. Apoi mulțimea de sentimente difuze, observația autoscopică și cu o notă adânc atrabilă. Am zis că autorul e un «moralist» și într-adevăr el face studiu caracterologic, portret, inventar subtil de moravuri, mirându-se cu toleranță.” ■ În *Atracția sobrietății*, Sultana Craia remarcă reflectarea activității academice a lui Constantin C. Giurescu în *Jurnal de călătorie*: „Primează datele referitoare la diverse domenii și evenimentele, cu semnificația lor istorică și socială. Jurnalul se singularizează – astfel printr-un anumit grad de generalitate, evident și stilistic.” ■ Gheorghe Suci constată în *Omniprezența dorului* natura ambivalentă a cărții *Roată pământului*, de Ioana Postelnicu: „...este un roman autobiografic selectiv, esențializat; totodată este și jurnal de călătorie rememorat în urma unor peregrinări mai vechi sau mai noi pe diferite meridiane ale lumii...” ■ Mihai Coman comentează volumul lui Adrian Marino, *Caiele europene*: „Cartea lui Adrian Marino este, în egală măsură, un eseu asupra categoriilor culturii, o meditație asupra condiției umane, o analiză a culturii europene contemporane și, să nu uităm, un jurnal de călătorie.” ■ Eugen Simion abordează, în *Literatura gastronomică*, pasiunea franceză pentru arta gătitului. ■ În secțiunea *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu comentează placheta Elisabetei Costin, *Arcul de nisip* (Cartea Românească, 1977), apreciind versificația poemelor: „...Elisabeta Costin debutează cu un volum în care pasiunea de a scrie cât mai «frumos», de așeza cuvintele în versuri și strofe strălucitoare, cotropite de metafora nedisimulat descriptivă, deține poziții cu adevă-

rat privilegiate.” Nicolae Ciobanu subliniază de asemenea abundența clișeeilor și calitatea redusă a versurilor din *În munții de baladă*, de Dan Lupescu: „Cu greu se poate detașa ceva în care invazia clișeeilor de tot soiul, proprii versificațiilor pseudo-patriotice de cea mai redusă calitate, să fie cât de cât temperată.” ■ În rubrica *Repere, Teoria expresiei poetice*, de Carlos Bousoño (Univers), se află în atenția lui Paul Antip. ■ Romul Munteanu identifică o serie de deficiențe ale criticii literare contemporane în *Maladiile criticii*: „A face critică într-un limbaj modern nu înseamnă însă a închide un text criptic, ci a-i da o deschidere mai mare. Tipul de critic juvenil care transformă limbajul accesibil într-un ideolect se află în eroare [...]. Contactul dintre literatură și critică reprezintă întâlnirea fericită dintre două coudir, ce aparțin unor timpuri diferiți și unor limbaje deosebite. Acest contact trebuie să sporească înțelegerea sensurilor latente ale operei, nu să le opacizeze. [...] Critica marxistă nu se reduce doar la o lectură socio-genetică a unui text. Viabilitatea ei rezultă din utilizarea mai multor limbaje și moduri de abordare a creației literare. În rest «conflictul de couduri» poate fi un conflict normal de generații sau un conflict hilar de persoane.”

15 august

● [Tribuna României, nr. 115] Revine pe prima pagină Ion Horea cu tableta *Ființa recoltei*: „Ființa recoltei are măreția umilinței, se apleacă vântului, se îngreunează de rod, uneori până la cădere, și așteaptă tăierea, retezarea de la pământ, zdrobirea, scuturarea și trecerea spre altceva. Așa grâul, așa porumbul, așa floarea-soarelui, dar orzul, dar ovăzul...” ■ Dumitru Radu Popa își dezvoltă impresiile de lectură în cronică literară la romanul *Cartea milionarului*, de Ștefan Bănuțescu, despre care comentează: „Apropiindu-se de roman, autorul o face de pe pozițiile novelistului și acest prim volum probează cu prisosință plăcerea de povestitor a unui Bănuțescu, ce nu se lasă stăpânit de exigențele comune ale speciei, ci aglutinează – cu virtuozitate – în corpul arborescent al romanului o serie de povestiri aproape independente. Ceea ce le leagă, mai presus de avatarul epic convențional [...] este atmosfera specifică a scrierii, inconfundabila pecete stilistică a autorului.” ■ Edgar Papu îi aduce un omagiu *Poetului și actorului Emil Botta*, trecut de curând în zarea fără de vifor: „Omul care aproape jumătate de veac din 1929, când începuse să publice în *Bilete de papagal* – a ilustrat cu un egal prestigiu cartea, scena și ecranul românesc, a plecat dintre noi, pe drumul cel fără întoarcere. Actor și poet de geniu, Emil Botta se trăgea, parcă, din stirpea creatoare a marelui Will. De altfel, apropierea nu ne aparține, fiindcă a fost deseori discutată de critica și istoria noastră literară. Am spune, însă, mai mult, că poate nimeni în cultura românească n-a trăit mai viu, mai direct, mai tulburător – până la gradul substituirii totale – întreaga lume de tumult lăuntric și întreaga fantezie shakespeariană. [...] Surprindem în lirica lui Botta o adevărată dilatare a identificărilor cu propria ființă – când Dionisos, când Ulise, când Oberon – cu dezlănțuita tendință parcă a

unei cuprinderi totale de umanitate superioară.” ■ Paul Petrescu semnaleză construirea unei „case a lui Brâncuși” la Centrul Pompidou din Paris: „Pe o placă din marmură se află, de altfel, înscris numele satului din Gorj, Hobița, din care a plecat Brâncuși” (articolul *Brâncuși la Centrul Pompidou*) ■ Dan Grigorescu marchează *Centenarul Șirato*, comentând opera pictorului: „Artistul era un reflexiv. Așa se dezvăluie și în desenele lui, numeroase, realizate pentru gazetele vremii. Polemica lui cu societatea vremii are ceva din amărăciunea superior intelectuală a lui Caragiale. El nu a năzuit – ca Iser, de pildă – să realizeze « o cronică a timpului său », n-a fost preocupat de completarea unei galerii de portrete contemporane.”

17 august

● [„**România liberă**”, nr. 10 206] Scriind despre *Exigențe ale criticii dramatice*, Radu Popescu precizează dublul obiectiv al acesteia, respectiv creația literară, dramatică, și creația artistică „sui-generis: spectacolul teatral”, ce se contopesc „într-o unitate organică”. În cadrul articolului, cronicarul atrage atenția asupra faptului că dramaturgia a fost ignorată de către critica literară, ceea ce a produs „o destabilizare a valorilor, care a devenit, uneori, dezordine: concepții autonomist-estetice ale spectacolului, infiltrații de ermetism, violență, erotism, ochind spre pornografie – fenomene izolate, desigur, dar care s-ar fi putut înmulți în modul cel mai nesănătos și neplăcut cu putință, fenomene care au fost posibile numai pe urma devalorizării dramaturgiei, a marilor valori și forțe educative ale acesteia”. Astfel, încearcă o reasezare, o restructurare și în rândul artei teatrale, la nivelul societății „contemporane”.

18 august

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8784] Pentru Ioan Adam, romanul lui Marius Tupan, *Cristalide* (publicat la editura Cartea Românească, 1977), „tempează energetic, deși nu întru totul, calofilia, reveria stilistică, mutând accentul de pe dexteritatea imagistică pe configurația sufletească a personajelor. *Cristalide* este un roman al șantierului dezbrat de poncife, de viziunile roze care au minat atât în trecut acest gen de literatură.”

● [„**Flacăra**”, nr. 33] Adrian Păunescu publică poemul *Odă libertății*. □ În *Omul nou*, Ion Dodu Bălan scrie *Generația lui August*. ■ Pe pagina intitulată *Sub zodia civilizației socialiste. Noua Românie, anul XXXIII*, Lionel Nițescu publică, cu titlul *Cultura României contemporane: ce s-a făcut și ce se face se referă la om și i se adresează în produse armonioase*, pe măsura lui, un scurt interviu cu Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Aceasta răspunde la întrebări legate de viața culturală actuală („Firește, fiecare epocă poartă pecetea ei indelebilă, care se regăsește și în spiritualitatea perioadei respective iar cultura României socialiste se desfășoară pe coordonatele înfățișate pregnant de tovarășul Nicolae Ceaușescu scriitorilor, la ultima lor conferință națională: pornind

de la considerentul că menirea istorică a socialismului este nu numai eliberarea omului de exploatare și asuprire, asigurarea bunăstării lui materiale și spirituale ci și făurirea unei civilizații superioare, partidul și statul nostru asigură dezvoltarea și perfecționarea continuă a învățământului, științei și culturii, legarea tot mai strânsă a acestora de cerințele concrete ale societății, intensificarea tot mai puternică a vieții spirituale a poporului, făurirea suprastructurii noi a orânduirii pe care o edificăm.”), vorbește despre măsura în care „noua noastră cultură, cu noul ei conținut, exprimând preocupările, dorințele, năzuințele de mai bine ale poporului, frământările și măreția epocii noastre, lupta pentru lichidarea vechiului și afirmarea noului, se atașează, totuși, vechiului filon al culturii românești, Marii Tradiții” („Cultura românească s-a întemeiat pe o dublă sorginte, care ne leagă deopotrivă de fondul arhaic al locului nostru dacic și de sensul profund al misiunii civilizatorii europene desfășurate de romani. Am participat, altfel spus, în aceeași măsură la un mit arhaic și la un mit cultural, am trăit pendulând între noi înșine și Europa, între creația originalității noastre absolute și cea mulată pe modele europene. Și cultura populară românească s-a alcătuit și a crescut în timp, flux lent, cuminte, dar amplu, fără oprire, pe statornicele coordonate ale aceleiași neschimbate viziuni despre lume, ținând de înțelepciunea tradițională măsurată după criteriile unui ethos de echilibru al puterilor lăuntrice, dând la iveală formele frumoase ordonate conform tiparelor clasicizante ale matricei stilistice românești, păstrate în chip egal în toate provinciile românești.”), despre viitorul culturii, despre modul în care poate fi definită cultura României contemporane („Ce s-a făcut și ce se face se referă la om și i se adresează în opere armonioase, pe măsura lui și păstrând neschimbat modul raționalității lui luminoase. Cum Brâncuși păstra, în prima jumătate a secolului nostru, atât de violent zguduită de rupturi și explozii ale limbajului artistic, o senină și pură integritate a formelor originare, așa și astăzi, în a doua jumătate a secolului, poezii, muzicienii, arhitecții, artiștii plastici și orice constructor de forme din țara noastră înfățișează în operele lor drumurile și tradițiile unei culturi de obârșie veche și puternică, impregnată de un umanism contemporan cu cel al Greciei antice. Angajați în zidirea civilizației contemporane, fertilizată de ideile materialismului dialectic și de realitățile socialiste, românii cultivă cu fervoare valorile umane, făcând din artă, în peisajul preocupărilor multiple și diversificate de azi, aliata cea mai prețioasă a educației multilaterale, proprii societății noastre, a omului modern.”). □ În *Vă propunem un nume* este publicată o prezentare, însoțită de o selecție de versuri semnate de Ion Trif Pleșa. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică partea a doua din *Monet. Aventura impresiei*. ■ Cornel Moraru, în *Cronica literară* prezintă volumul lui Ion Brad, *Transilvane cetăți fără somn*: „Ion Brad a ales ca titlu pentru ultimul său volum de versuri o metaforă inspirată: «transilvane cetăți fără somn». Veghea poetului se întâlnește aici, fecund, cu destinul neadormit al patriei. După cum meditația cea mai gravă și iscoditoare

se va împleti, în vers, cu sentimentul veșniciei. Trecutul mai ales apare într-o altă lumină. Este un trecut cu forță de oracol”. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Un viteaz: căpitanul poet Nicolae Vulovici*. □ În *Atitudini*, Eugen Seceleanu, în *Mă cheamă Corina, uneori Lili și...vând muzică la Romașta*, scrie despre romanul polițist, criticând anumiți autori ca, de exemplu, Haralamb Zincă și Chiril Tricolici. □ În *Pagina de lectură* este publicat *Mesajul din stele*, „o povestire științifico-fantastică de Ov.S. Crohmălniceanu”. □ Sunt publicate două poezii semnate de Niculae Stoian și Vlaicu Bârna. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (7**)*. □ În *Nou și vechi în Univers*, este publicat un fragment memorialistic al lui Alex Haley despre modul în care a conceput romanul *Rădăcini*.

● [„**Orizont**”, nr. 33] Scriind despre fenomenul american din perspectiva bătrânului continent în cartea de călătorii *America ogarului cenușiu* (C. R., 1977), fără poetizare și după două luni petrecute în America, Romulus Rusan se află în miezul cronicii lui Ion Maxim care precizează că ceea ce reiese cu pregnanță din cartea analizată sunt „stereotipia americană, standardizarea, spectacolul montat în cele mai diverse planuri, reclama, confortul, cultivarea kitschului și a prostului gust pe scară națională, sărăcia vieții lăuntrice”. □ Ultimul volum publicat de Leonid Dimov, *Dialectica vârstelor* (Ed. Cartea Românească, 1977) formează centrul de interes al cronicii lui Lucian Alexiu, care notează: „Fabulos, viu, coroziv în partituri parodice, caricaturale, adoptând convenția perspectivei carnavalești, teatrul de imagini al poeziei lui Leonid Dimov ascunde, poate, o doză de facilitate în linia ingeniozității manieriste, prin rapida sistematizare a mijloacelor formale (cum s-a întâmplat și cu poezia soresciană), dar rămâne una dintre experiențele fertile ale poeziei contemporane.” ■ Pornind de la portretul lui G. Călinescu făcut lui N. Iorga în *Istoria literaturii române...*, I. Cheie-Pantea realizează un studiu asupra ideilor istoricului Nicolae Iorga. ■ Filogerman prin natura formației sale universitare, Andrei A. Lillin își întoarce fața spre una dintre personalitățile culturii germane din perioada Weltschmerz-ului și anume Nikolaus Lenau, ale cărui opere le prezintă în contextul epocii sale (*Nikolaus Lenau în epoca sa*). ■ G. I. Tohăneanu investighează la rubrica pe care o ține „sinonimia frazeologică” din opera lui Sadoveanu. □ Reținem recenzia lui Bucur Țincu referitoare la două cărți de critică ale lui Florin Mihăilescu, *Conceptul de critică literară în România* (Ed. Minerva, 1976) și *Semnificațiile criticii contemporane* (1976) cărora li se reproșează că: „Nu i s-a acordat locul cuvenit lui Al. Dima a cărui lucrare *Principii de literatură comparată* a fost recent tradusă în limba rusă din inițiativa sovietică, apoi lui Ion Chinezu, Ovidiu Papadima, Edgar Papu, C. Ciopraga, M. Zăciu, M. Ungheanu, M. Nițescu, Ion Maxim, G. Grigurcu, C. Ungureanu care au contribuit efectiv la definirea conceptului criticii dialectice marxiste. Lipsa lor echivalează cu o nedreptate.” ■ Victor Rusu traduce, la rubrica „Orizont pe glob”, trei poeme ale poetului rus Evgheni Evtușenko.

● [**„România literară”, nr. 33**] Se deschide cu editorialul *XXXIII* de George Ivașcu, marcând treizeci și trei de ani de la 23 August 1944. ■ Alexandru Balaci deslușește *Sensul etic al literaturii*: „Munca literară a fost totdeauna umanistă, așezând în centrul său iradiant de culori și lumini omul și destinul său. Vocea gravă a scriitorilor, martori credincioși ai contemporanilor, s-a ridicat într-o lungă pledoarie pentru solidaritatea spirituală a oamenilor, pentru a indica astrul strălucitor al speranței în perfectibilitatea lumii. Reprezentanții adevăratei literaturi au știut să poarte torța luminoasă a rațiunii în orice itinerar labirintic al omului în căutarea sa neliniștită, în încercarea superbă de a cunoaște totul. Ei au purtat și întreaga încărcătură a emoțiilor omului, care nu este înzestrat numai cu clara rațiune, ci e și o trestie mlădioasă care se îndoaie în bătaia vântului contrariu. Ei au cristalizat în imagini aspirația omului spre frumusețe și fericire, complexitatea unui teritoriu unic, parte integrantă a nemărginitelor zone umane. Scriitorii consideră omul drept singura ființă rațională din acest infinit armonic care este universul spațial și temporal interferându-l cu întreaga lor capacitate de a-l înțelege și de a-l transmite emotiv, pentru prezent și viitor, într-un mesaj tensionat de încordarea de a comunica, prin frumusețe, sensuri existențiale. Conștiința este judecătorul și arbitrul moral al fiecărui om, iar scriitorii aspiră să fie oglinzile profunde ale conștiinței întregii umanități. Ridicarea pe înălțimi a sensului etic al artelor este sarcina primă a oricărui creator în voința sa de a contribui la perfecționarea lumii și omului”. ■ Stăruie necesitatea ca *Dezbaterile „României literare”* să se concentreze pe *Probleme ale criticii noastre*. Noi opinii sunt exprimate de Sabin Bălașa, Silvian Iosifescu, Aurel Martin și Alexandru George. □ Sabin Bălașa evidențiază *Îndatoriri comune* de care trebuie să se achite atât artiștii, cât și criticii de artă: „Zona în care criticii de artă ar avea de adus o contribuție demnă de bărbăția și de cultura lor este studiul riguros asupra evoluției artei românești contemporane, dar mai ales felul cum s-a propagat ea în viața publică. Se impune revederea și cercetarea în mod critic a operelor de artă monumentală realizate în diferite orașe și locuri ale țării, calitatea și plasamentul lor, rolul pe care acestea îl au sau nu în educația etică și estetică a populației, dacă au pătruns în conștiințe. De pildă, zilele trecute am revăzut în parcul Herăstrău cât de prost rimează busturile acelea ajustate cu «elegantă» pe sub umeri și așezate pe socluri semețe, cu sculpturile de imediată apropiere, care reprezintă copii în stil «marțian» având capul sferic, perfect și corpul cubic. [...] Criticii de artă ar putea de asemeni să lămurească de ce orașul Buzău, care este plin de fabrici și instituții, este lipsit de statui, în timp ce în apropiere, la Măgura, sunt mai multe statui decât copaci. Important este să înțelegem că atât criticii cât și noi artiștii avem multe îndatoriri comune, că deschiderea problemelor cu onestitate și curaj va face ca rolul și prestigiul nostru să crească. Interesul pentru cultura țării se cuvine să stea cu mult mai presus decât teama de a nu deranja interesele personale sau comoditatea. Nu există măreție individuală, desprinsă de fapte

valide pentru întreaga colectivitate, și nici noi nu ne vom putea înălța mai mult decât vom reuși să înălțăm întreaga țară”. □ *Critica și grația intelectuală* sunt scoase în evidență în textul lui Silvian Iosifescu: „Critica utilizează și ea în măsură prea redusă modalitatea eficace a comicului. Mai ales articolele de generalizare confundă frecvent seriozitatea cu solemnitatea, respectiv cu emfaza. Confuzia între substanța ideilor vehiculate și stilul sever, apăsător, cu încheiere de articole rostite fortissimo s-a făcut simțită și într-unele dintre textele publicate în dezbaterile actualmente în curs. Chiar câte un critic care distribuie cu delicii înțepături în cronici și caută, justificat sau nu, punctele sensibile la autorul pus în discuție ori la confratele cu care polemizează, s-a crezut obligat să adopte stilul pe picioroange. [...] Eșecurile individuale nu compromit câmpul de posibilități. Verva, reducerea la absurd a unei opinii refuzate, aparența binevoitoare a umorului, suplețea ironiei, eventuala autoironie servesc polemicii, dar rostesc indirect și adevăruri importante, lasă să se citească o profesiune de credință, încheată în negativ, prin ceea ce a fost punctat de zâmbet. Ele nu acordă soliditate argumentelor tortuoase, sofismelor, erorilor de gust. Verva factice se trădează până la urmă. Însă grația intelectuală – dar prețios – și ironia negratuită măresc forța de comunicare, dau valoare și durabilitate textului critic. [...] Câțiva dintre autorii pe care i-a ținut Maiorescu în *Beție de cuvinte* și în replica dată *Revistei contemporane* – V.A. Urechia, Sion, D. Laurian – nu sunt simpli grafomani. Dar fenomenul ca atare, diagnosticat în memorabilul debut de articol care parodiază stilul savant și face referire la Darwin, era flagrant. Lecția de bun gust de realizează prin elocvența citatelor și prin rechemarea la logică. În amintirile sale, G. Panu a remarcat cu dreptate că Maiorescu care, când a început să practice umorul și parodia la reuniunile festive ale Junimii, a eșuat, concentrează în aceste articole un comic irezistibil. Același lucru îl obține seria de portrete din *Oratori, retori și limbuși*. Nici Caracostea, cu toate cotiturile pe care le-a străbătut, ultima fiind cea mai penibilă, nu poate fi redus la pedanterie și impostură. Portretul nimicitor pe care i l-a făcut Lovinescu nu-l cuprinde în întregime, dar vizează o latură efectiv vulnerabilă și, prin ea, un fapt ridicol și pernicios din viața literară: savantlâcul inutil care, cu cel mai derizoriu pretext, cheamă în ajutor tratate, teorii. În amândouă cazurile sunt apărute – indirect dar clar – valori ale criticii și nu numai ale criticii: justificarea cuvântului prin sobrietate și logică la Maiorescu, antipedantismul la Lovinescu. La un secol sau o jumătate de secol distanță, textele delectează prin felul cum verba se contopește cu substanța. E un memento util și pentru criticul de astăzi, care confundă seriozitatea cu încruntarea, și pentru cel care se vrea verbor cu orice preț, chiar dacă îi alunecă piciorul pe linia subțire, destrămată a ideilor”. □ Aurel Martin „calculează” *Incidența etică* în critica literară. □ Alexandru George militează pentru *Sporirea glasurilor criticii*: „După cum se știe, în toate cercurile literare din trecut s-au manifestat o serie de critici orale, capabili de judecăți foarte exacte, de intuiții surprinzătoare, chiar

dacă n-au lăsat o operă scrisă. Ba am zice că farmecul și viața proprie a câte unei grupări de scriitori o forma tocmai prezența unor astfel de «amatori» care izbuteau să dea efervescență unei atmosfere, să stimuleze disputa în jurul unei opere citite. Cenaclurile vor trebui să sporească numărul vocilor criticii și, în acest sens, ele pot deveni un prilej și pentru confruntarea criticului cu publicul. Dacă scriitorul trebuie să aibă curajul și modestia de a se supune judecării, nici pentru critic experiența nu e chiar lipsită de folos. Dacă dialogul creației cu cititorul e absolut necesar, el nu se exclude, ba chiar se impune, între obișnuințele criticului. Să nădăjduim că acesta din urmă va avea ocazia în aceste confruntări să întâlnească acea situație în care însăși rațiunea lui de a fi se justifică (și pe care îndeobște criticii o salută în principiu, dar n-o acceptă pe propria lor piele) anume de a se vedea contraziși”. ■ Șerban Cioculescu cuprinde, în *Breviarul* său, tușe din portretul lui *Mihail Sadoveanu tânăr corespondent*, așa cum reiese din volumul *Corespondența debutului, 1898-1904*, îngrijit de Savin Bratu și Constantin Mitru: „Din scrisorile liceanului către colegul său, facem cunoștință cu un scriitor precoce format, împărțit între munca artistică și distracțiile naturiste de înotător, pescar și vânător, – pasiunile lui de o viață. Nouă nu e, decât pentru cei ce nu i-au citit splendidele amintiri din *Anii de ucenicie* (1945), slăbiciunea lui pentru poezie, cu care a debutat, fără a stărui până la capăt, cu excepția erupției lirice din jurul vârstei de șaiszeci de ani, în «scriitura» Cântării Cântărilor. Câte o misivă, ca aceea datată «1898, august 12, Pașnai», e scrisă în versuri alexandrine, în altele îi comunică ultima «poezioară», iar bucata de rezistență are ca subiect inocenta petrecere colegială, care a dus la eliminarea șefului clasei, pe patruzeci și cinci de zile: *Tragediile Galatei* în 816 versuri, dacă le-am numerotat bine, de variate forme metrice, toate tinzând însă a reînvia epopeea eroicomică, în largi ritmuri, cu reminiscențe clasice și cu personaje mitologice, alături de cele locale. De fapt, *Cântecul lebedei*, cel final, de 136 versuri, a fost scris «după patruzeci de ani» de la eveniment, adică în 1941, semn al importanței pe care gravul Sadoveanu, în momentele lui de destindere, destul de frecvente, a acordat-o epizodului școlar neuitat, dar nu și inenarabil. Sfătuitor al prietenului său, poetul în proză, superior celui în versuri, îi dă îndrumări lui Enric Furtună, care ataca și el genul descriptiv, cu aceste interesante formulări: «Și să-ți spun: la pastel nu trebuie *inspirație*, ci numai *observație*, la pastel e numai *măiestrie*, și nimic altceva. Versurile trebuie muncite, figurile alese, cuvinte și expresii nouă, căci altfel ești sarbăd și cazi în banalitate». Urmează exemple, ale unui judecător sever, cu această concluzie: «Mie nu-mi plac pastelurile sterpe, așa, descripție numai. Mult mai mult efect au, și cu mult mai frumoase ca artă sunt, când întovărășesc o idee lirică» (scris. datată «Joi, 15 februarie 1901, Fălticeni»)". ■ Geo Bogza publică o tabletă despre *Podul* de la Cernavodă. ■ În ringul *Confruntărilor*, Paul Georgescu intră pentru a face *Apologia poetului* din romanul *Lumea în două zile* de George Bălăiță. Titlul ales de Paul Georgescu pentru articolul

său disimulează cheia unei interpretări: „Antipa e Poetul, cel ce simte lumea re-creând-o în două modalități, în două solstiții, el e cel ce simte vara în toiul iernii și presimte iarna la începutul verii; el e vestitorul cel ce simte Timpul. Bălăiță a scris cartea vulnerabilității poetului, cel ce se justifică doar prin Carte, care e creație”. ■ Mircea Zaciu descifrează *Semnele Istoriei* din cartea de poezie *Transilvane cetăți fără somn* de Ion Brad și furnizează, totodată, o interpretare în aceeași notă a graficii de pe prima copertă: „Pe coperta volumului ilustrat de un mare artist, Constantin Piliuță, numeroșii ochi ce străpung parcă negurile amintesc acele lucarne din acoperișurile orașelor transilvane, a căror privire te urmărește cu insistență din orice unghi te-ai afla: semne ale unei istorii neadormite, conștiință mereu trează, veghe a Poetului”. ■ *Geometria ideii* poetice din *Gramatica târzie* a lui Ion Pop este surprinsă de Dana Dumitriu: „Poezie confesivă și reflexivă în esență, poezia lui Ion Pop trăiește datorită unei încordări lăuntrice, unei tensiuni grave cerebrale. Nici un vers decorativ, nici o metaforă pur plasticizantă, nici o frază care să permită senzorialului o cât de umilă răzvrătire împotriva lucidității. Imaginile, din care orice poem se hrănește atunci când nu tinde spre retorică și grandilocvență, ci spre concentrare și sugerarea unei meditații, cum este cazul lirismului de față, sunt aici doar hieroglife, semne ale unui limbaj abstract. Lipsește carnația, moliciunea, senzualitatea lirismului, fără să lipsească însă vibrația unor stări necenzurabile: un aer măhnit, singuratic, o nostalgie tulbure îngheață în geometria rece a ideii”. ■ Valeriu Cristea urmărește *Metamorfozele literaturii feminine*, luând ca exemplu romanul *Tutun de Macedonia* de Maria-Luiza Cristescu. ■ Mircea Iorgulescu întrezărește *Transparență și echilibru* în volumul de versuri *O ființă*: „Există în versurile lui Valeriu Bucuroiu o siguranță și o stabilitate a rostirii directe, clare, de o limpezime netrucată; transparența, mai mult decât o însușire poetică, este un mod de apropiere și de comunicare. Uneori totuși excesivă: cordialitatea se preface atunci în familiaritate și poetul pare să refacă experiențe străine de structura sa, ca în câteva poeme involuntar «soresciene» (*El Shakespeare, Sub brazdele norilor, Teza de doctorat, Poetul*), arătând, prin contrast, că Valeriu Bucuroiu este mai mult un constructor de imagini decât un fantezist mobil și inventiv”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici aduce în prim-plan *Romanul unui reportaj*: „Reportajul minut cu minut al unei ideale ședințe de primire în partid îl scrie Dragomir Horomnea (*Cer cuvântul*, Ed. Cartea Românească), cu intenția precizată de a face un roman. [...] Narațiunea lui Horomnea merită o analiză specială, pe de o parte pentru că e animată de ambiții mari, iar pe de alta pentru că ambiția fundamentală, aceea de a face roman, își caută, paradoxal, sprijinul într-o certă vocație reportericească. De la început se cade să observăm că autorul acestei cărți a «găsit» – grație intuiției personale sau, poate dintr-o experiență gazetărească adecvată – o idee românească dintre cele mai actuale: confruntarea omului cu sine însuși și cu opinia publică, raportarea propriilor fapte la propria conștiință și, mai departe, verifi-

carea conștiinței individuale prin conștiința socială. [...] În episoadele ce privesc spațiul și timpul ședinței autorul reușește să scrie un interesant roman al reportajului, pe când în afara aceluși timp și a aceluși spațiu, ne dă reportajul cam plicticos și înșelător al unui posibil roman. Așa se face că o idee prin excelență românească e mai literar pusă în evidență de capitolele care nu s-au vrut numai decît literatură. Ciudățenia aceasta nu mi-o explic altfel decît prin teama prozatorului de a nu fi considerat un reporter. Cred că șansa lui Dragomir Horomnea în roman depinde în primul rînd de regimul sub care va privi în viitor ceea ce va scrie. Așadar, de conștiința lui literară, dominată deocamdată de veleitatea literaturii”. ■ Radu Selejan scrie despre *Mineri și metamorfoze la Baraolt*. ■ Ion Potopin publică amplul poem, în XVII părți, *Cântare patriei*. □ Mai semnează versuri: Ștefan Aug, Doinaș, Ion Mărgineanu, Ferenc Bartis (în românește de Dim. Rachici), Dumitru Bălăeț, Dumitru Stanciu. □ Nicolae Nicoară traduce din proza lui Manuel Rui: „*Mulatrul cu sânge albastru*”.

● [Tribuna, nr. 33] Conține poeme de Negoită Irimie, Radu Cosașu, un grupaj liric intitulat *Elogiu patriei*, cu texte de Vasile Smărăndescu, Eugen Evu, Ion Vergu Dumitrescu, Gabriel Pamfil, Ion Burcă, Grigore Coman, Constantin Brîndușoiu, Mihail Ivan Pietreanu, Ștefan Cămărașu, ■ În *Alte lecturi, alte zile (XIX)*, Mircea Zăciu continuă să discute volumul *Corespondența debutului, 1898-1904 (Minerva, 1977)*, ediție îngrijită de Savin Bratu și Constantin Mîtru, care reunește scrisorile lui Mihail Sadoveanu de la începutul carierei acestuia de scriitor. ■ Victor Felea explorează placheta *Transilvane cetății fără somn* (Cartea Românească, 1977), de Ion Brad. ■ *America ogarului cenușiu*, de Romulus Rusan, se află în atenția lui Adrian Popescu în articolul *Între mărturie și reflecție*: „Între «documentar» și confesiune, între mărturie și reflecție, *America ogarului cenușiu* confirmă o vocație solidă, de reporter și virtual prozator, un stil percutant, de o sobrietate elegantă”. ■ În *Realitate și reportaj*, Ion Marcoș analizează situația reportajului literar în spațiul autohton: „Toate erorile de gust, poncifele, schemele literaturii didactice postbelice au fost vehiculate asiduu în reportaj. Încât acesta se află în situația ingrătă de a merge împotriva propriilor inerții, încă destul de puternice. Cu toate acestea, reportaj se scrie, la noi, destul de mult. Interesantă rămîne experiența, în acest gen «hibrid», a prozatorilor. Din generațiile mai noi, concludent este scrisul lui Mihai Sin, Eugen Seceleanu, Al. Monciu-Sudinschi, Radu Mares, Valentin Hossu Longin, Vasile Sălăjan, Nicolae Calomfirescu. Reușita lor are un bun precedent în debutul în reportaj al mai vîrstnicilor Ștefan Bănulescu, Radu Cosașu, Constantin Țoiu”. ■ Constantin Dumitrescu publică un scurt interviu cu Alexandru Ivasiuc despre Nordul României, sub titlul *Cu Alexandru Ivasiuc la porțile Maramureșului*. Discuția se axează strict pe oamenii și peisajele din regiune. ■ În rubrica *Prezența reportajului* sunt reunite texte de Vasile Sălăjan (*Loc pentru eternitate*), Ion Arcaș (*Mama Terra*), Aurel Șorobetea (*Târpiu*), Eugen S. Cucerzan (*Seducția unui ținut*), Ilie Șandru (*Împărăția bradului*).

Acestor reportaje li se alătură articolele-cronici *Între literatură și istorie*, de Traian Vedinaș (despre volumul *Pagini alese din însemnările de călătorie prin Ardeal și Banat*, de Nicolae Iorga, apărut sub îngrijirea lui Lucian Cursaru), *În căutarea salamandrelor*, de Ștefan Damian (despre volumul cu același titlu de Sergiu Andon, apărut la editura Eminescu în ediția a II-a, în 1976), *Oameni între oameni*, de Nicolae Oprea (despre cartea cu acest titlu apărută la Scrisul Românesc în 1977) și *De acolo de unde a pornit văpaia...* de Constantin Sever (culegere de reportaje, eseuri, nuvele lansată editura Eminescu). ■ În *O corespondență literară exemplară*, Ion Pop comentează schimbul epistolar dintre Albert Béguin și Marcel Raymond, publicat sub titlul *Lettres, 1920-1957*, la editura La Bibliothèque des Arts în 1976. ■ Vasile Rebreanu semnează articolul *Disneyland* (3).

19 august

● [„**Contempoarnul**”, nr. 33] În cadrul rubricii *Jurnal de lector: Meridiane și civilizații*, Dumitru Micu prezintă două cărți. □ Mircea Maliția: *Zidul și iedera* (C.R., 1977): „Împreună, zidul și iedera simbolizează, desigur, sinteza civilizație-natură, sinteză la care cultura românească a năzuit întotdeauna, fiind cum scria Mircea Maliția, o «cultură deschisă», «cu un metabolism sănătos». De aici și mărturisita bucurie a călătorului în jurul pământului de a-i aparține”. □ Romulus Rusan: *America ogarului cenușiu* (C.R., 1977): „Un jurnal de călătorie propriu-zis este America ogarului cenușiu de Romulus Rusan. Tot ce e scris aici este rodul contemplației vii, nemijlocite, sau al documentării operative la fața locului. Cartea s-ar fi putut intitula (mai plat) și America în o sută patruzeci și patru de zile. Autorul relatează spontan, fără literaturizări, moment cu moment, aventura transoceanică pe care a parcurs-o în 1973-1974, împreună cu Ana Blandiana, soția sa, ca bursieri ai Programului Scriitoricesc Internațional (I.W.P) de la Iowa City”. ■ În textul *Romanul unui povestitor*, Nicolae Manolescu analizează *Cartea Milionarului, I. Cartea de la Metopolis* (Eminescu, 1977): „În fond, romanul constă în amintirile și legendele pe care Milionarul le aude și le reproduce, provocat de Generalul Marosin care, ca orice proprietar imaginar din ținuturi imaginare, are plăcerea de a auzi repetate la nesfârșit evenimentele principale ale domniei lui. Fiecare lucru fiind relatat de mai multe ori și din perspective diferite, nimic nu mai este, de la un punct înainte, sigur. Creând mai multe realități suprapuse, imaginația distruge sentimentul însuși al realității. Întâmplările și personajele se nasc și proliferază amenințător, din dorința parcă a Generalului Marosin de a poseda în fiecare clipă dovada irefutabilă a existenței lumii lui, și nereușind decât să-și sporească incertitudinea și starea de neliniște ce-l cuprinde în fața declinului ei fastuos..., dar ireversibil. S-a discutat mult despre fantasticul prozei lui Ștefan Bănuțescu, observându-se că el nu e deloc străin – din contră – de un fel de paroxism al notației realiste. Oarecum asemănător procedează uneori Mircea Eliade. Nu cred totuși

că în *Cartea de la Metopolis* putem vorbi de fantastic. Romanul acesta este, ca și *Un veac de singurătate* cu care are multe asemănări, cronica pozitivă a unei lumi fabuloase, studiul meticulos al unui mit, povestirea realistă perfid de conștiincioasă, a unor întâmplări despre care, pe măsură ce aflăm că s-au petrecut – istoria unui timp care în loc să curgă se rotește. Scriitorul inventează mai întâi un spațiu –uman, istoric, social și metafizic – pe care-l zugrăvește apoi cu exactități etnografice, îi culege folclorul, îi descrie obiceiurile. Dar spațiul acesta aparține mitului. Desigur, un mit cu adânci rădăcini în ființa noastră națională, bazat pe exploatarea de către autor nu numai a memoriei sale de locuitor al Bărăganului și al Dunării brăilene și tulgene, dar a unei întregi istorii și geografii spirituale românești, cu specifice alianțe de occident și orient, de Europă și de Bizanț, de pragmatism negustoresc și de contemplativitate păstorească; un mit totuși, creație originală ce poartă pecetea indelebilă a scrisului lui Ștefan Bănuțescu. *Cartea de la Metopolis* ne introduce într-o himerică – dar cât de minuțios înfățișată! lume ce gândește în basme și vorbește în poezii”.

● [„Cronica”, nr. 33] Numărul se deschide cu citate din *Programul Partidului Comunist Român*: „Înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944 marchează un moment hotărâtor în dezvoltarea țării noastre pe un drum nou.” și „Răsturnarea dictaturii militaro-fasciste a deschis calea eliberării definitive a României de sub dominația imperialistă, a înfăptuirii năzuințelor poporului român de a fi liber și stăpân pe bogățiile și munca sa, pe propriul său destin”.

■ Sub semnătura Cronica apare editorialul *Patria în sărbătoare*: „Patria se pregătește din nou să-și celebreze Eliberarea. Este din nou gata să participe cu întreaga-i ființă la marea sărbătoare de la 23 August, dată cardinală în istoria neamului, zi-reper între două ere ale României. Zi-Lumină”.

■ Aurel Loghin publică *Eliberarea, act de importanță crucială în istoria României*: „Întregul popor omagiază evenimentele de acum 33 de ani, în condițiile înaintării cu succes a României pe calea construirii societății socialiste multilateral dezvoltate”.

■ Grigore Ilisei semnează *Ceasul genezei*, un reportaj din întreprinderea Niculina.

■ Mircea Dragomir scrie *Socialism – umanism, identitate istorică*: „În concepția partidului nostru, făurirea societății socialiste înseamnă operă istorică revoluționară realizată în numele omului, Realitățile noii orânduiri presupun afirmarea deplină a personalității umane”.

■ Liviu Leonte semnează *Critică angajată*, o cronică literară la *Dezbateri critice* de Al. Dima, Editura Eminescu: „O atenție susținută este acordată criticii nu atât în latura ei aplicativă, cât în relevarea principiilor care trebuie să o călăuzească pentru a-și îndeplini funcția estetică și socială”.

■ Florin Faifer scrie despre *Personaj și istorie*: „În esența tare a noului roman politic e un pătrunzător efluviu de istorie. Sub vălul alegoriei, în manieră ca și estetică sau în vase desfășurări epice, interpretarea lucidă a istoriei ține încordată fibra acestei literaturi. Iar tensiunea ei, sugerată numai, ori, dimpotrivă, crispantă, explozivă, e generată îndeosebi de natura raporturilor, severe, complicate, netede sau mai tulburi, ale persona-

jului cu o epocă anume, cu rătăcirile și regăsirile unui timp încă învolburat”.

■ În pagina numită *Muzeul de Istorie a Moldovei* apar *Pagini eroice din istoria patriei*, un colaj de documente din epoca eliberării. ■ Miron Blaga scrie despre *Manuscrisul românesc din „Sbornicul de la Ieud” cel mai vechi monument de grai românesc*. ■ Din *Moment* reținem: □ *Ziua presei române*: „Luni, 15 august, s-a desfășurat la Casa presei o adunare festivă, consacrată «Zilei presei române». [...] Participanții la adunare au adoptat, într-o atmosferă entuziastă, textul unei telegrame adresate Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, în care își exprimă adeziunea totală la politica internă și externă a partidului și statului nostru, hotărârea de a consacra întreaga putere de muncă, toate calitățile profesionale pentru îndeplinirea exemplară a îndatoririlor care le revin din Programul partidului, din istoricele hotărâri ale Congresului al XI-lea al P.C.R.”. □ *Prezența cărții*: „În activitatea culturală estivală, desfășurată în orașul Câmpulung Moldovenesc, cartea este prezentă la un nivel care o onorează și onorează, în aceeași măsură, forurile de resort din localitate. Dintre cele mai recente inițiative în această direcție amintim lansarea, la Casa de cultură a sindicatelor, a noului volum al lui Dragoș Vicol, *Poemele de-acasă* (Editura Junimea), cu participarea unui numeros public”. ■ Sub titlul *Prestigiul binemeritat al politicii externe românești* citim *Oaspeți străini despre țara noastră și președintele Nicolae Ceaușescu*, cu citate din Leonid Ilici Brejnev, Troadio Quiazon, Kaisone Promvihane, Schazik Jorge Handal, Mohammad Naim, Léopold Sédar Senghor, Baudouin, Joshua Nkomo, Hafez al Assad. Citim și *România în paginile presei internaționale*, cu citate din ”New York Times Magazin”, „Reamrgues Africaines”, „Tasvir” și „Impacio”. Colajul realizat de Radu Simionescu. ■ Versuri semnează George Lesnea (*August*), Paul Balahur (*Orație*), Vasile Mihăescu (*Patria*), Corneliu Popel (*Rădăcina*), Haralambie Țugui (*Steagul din august*), Nicolae Țațomir (*Concentricele unde*), Horia Zilicru (*Moștenire...*), Ioanid Romanescu (*Manifest*).

● [„**Munca**”, nr. 8401] Florin Costinescu publică poezia *Înalta împlinire*, iar George Chirilă, *Patria în august*. □ Pe pagina *Dimensiuni ascendente ale personalității umane*, Ion Parhon publică *Viața cărților sub semnul timpului nostru*. Sunt trecute în revistă aici, precizându-se că „în spațiul amplu și fertil de desfășurare a Festivalului „Cântarea României”, creația literar-artistică s-a impus prin opere care îmbogățesc durabil patrimoniul nostru de cultură” volume precum *Imnele Transilvaniei* de Ioan Alexandru, *Poema patriei* de Gh. Tomozei, *Viața ca o pradă* de Marin Preda, *Pe malul visului* de FerencSzémmler, *Orgolii* de Augustin Buzura, *Clipa* de Dinu Săraru, *Poezii* de Nikolaus Berwanger. În dramaturgie sunt menționate *Patetica* de Mihnea Gheorghiu, *Două ore de pace* de D.R. Popescu, *Sângele* de Horia Lovinescu, *Răceala* de Marin Sorescu, *Interviu* de Ecaterina Oproiu, *Descăpătânarea* de Al. Sever, *Reduta* de Mircea Radu Iacoban ș.a.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 350] În deschidere, *Țară în august* de C. Vadim Tudor, respectiv *Carte de înțelepciune* de Ion Lotreanu, urmărind *Scurtă istorie a românilor* de C.C. și Dinu C. Giurescu, la Ed. Științifică și Enciclopedică. □ *Brasilia, crucea sudului*, un jurnal de călătorie de Al. Rosetti. ■ *Poezia simplă* de Marian Popa discută poezia patriotică dar și de impact la mase. „Câți poeți și mai ales câte versuri au pătruns în această zonă a comunicării absolute? Aceasta e situația dramatică a mai tuturor poezilor moderni, de la Ion Barbu la Nichita Stănescu și de la Lucian Blaga la Ion Gheorghe, singura excepție contemporană fiind Adrian Păunescu... A fost o vreme când, contrar poeziei de avangardă, se promova o poezie mimând folclorul, prin Dan Deșliu și alții; dar nici această poezie n-a devenit și n-a rămas poezie știută de toți. Nu se poate nici afirma că poezia simplă e un produs al subconștientului; cea mai bună dovadă e că suprarrealismul n-a rămas prin nicio poezie memorabilă... Mă pomenesec uneori repetând *Hora unirii*, *Deșteaptă-te române* sau *Internaționala* – versuri simple, simpliste pentru unii esteți sau esteticieni dar cu o eficacitate incontestabilă și incomparabilă în timp și în spațiu... Versuri care-și realizează eficacitatea supremă a tot ceea ce ne învață estetica tradițională sau modernă. O realitate omenească dintre cele mai simple ca mister insondabil.” □ Un portret Mihai Negulescu în *Celebrare* de Dan Mutașcu, la apariția unui nou volum, la Ed. Militară: *Secunda în milenii*. □ *Mitul graiului* de C. Sorescu analizează volumul apărut la Ed. Dacia, *Poezii patriotice* (incluzând *Cântece de vitejie* de G. Coșbuc), cu ilustrații de Vasile Pop Silaghi și un cuvânt înainte „bine întocmit ideologic” de Constantin Cubleșan. □ Continuă „serialele” *Caragiale* de Eugen Barbu (ajuns la „capitolul” receptării de către Pompiliu Constantinescu), *Incognito de E. Barbu* văzut de E. Manu sau Ștefan Bănulescu – *Cartea Milionarului* de Dan Ciachir, acesta conspectând „un spațiu alegoric, cu realitate abolită... *waste land*” și vorbind despre influența asupra operei lui Bănulescu a *Sufletelor moarte*, dar și a lui Mateiu Caragiale, *Sub pecetea tainei și Pajere*.

20 august

• [„Luceafărul”, nr. 34] Cuprinde versuri de Virgil Carianopol, Sterian Vicol, Radu Felix, Ovidiu Genaru, Emil Vora, Dumitru Udrea, Luca Onul, Ion Gheorghe, proze de Cornelia Djigola, Ion Longin Popescu, Nicolae Țic, precum și poemul simfonic *Oastea lui Păpușă-Vodă*, de Tudor George. ■ Nichita Stănescu semnează textul *Cetățean al Patriei*: „A fi cetățean român este o dragoste și o opțiune, iar nu o stare sângeroasă a eprubetei. Dragii mei, ce frumoasă este România luptătoare și cu salbă de aur pe sâniile lăptoși!”. ■ Eugen Jebeleanu este prezent în rubrica sa *Arena* cu *Un vestitor*. ■ În *Cronica literară*, M. Ungheanu remarcă naturațea poemelor lui Ion Brad din placheta *Transilvanelor cetăți fără somn* (Cartea Românească, 1977): „Firescul acestor versuri, atitudinea lor conferă *Transilvanelor cetăți fără somn* o noblețe de

expresie care face din ultimul volum al lui Ion Brad o carte memorabilă.”

■ Valentin F. Mihăescu discută volumul de poezie *Satul din pământ*, de Teodor Balș, ce abordează subiectul răscoalei țărănești din 1907: „Cartea lui Teodor Balș se adaugă literaturii generate de evenimentele din 1907, ca omagiu al unui suflet sensibil, vibrând în fața paginii de istorie sanctificată prin martiriu, pe care o reînvie cu autentică vocație poetică.”

■ În *Viața cărților*, Doina Uricariu comentează volumul lui George Macovescu, *Farmecul pământului* (Dacia, 1977), pentru care călătorie este o experiență deopotrivă exterioară și interioară: „...un muzeu imaginar al echilibrului, discreției și firescului. Călătoria este pentru George Macovescu o peregrinare spre sine și oameni.”

■ Tudor Stănescu prezintă volumul memorialistic al lui Ferenc Szemlér, *Rămas bun, tinerețe* (Cartea Românească, 1977), care dezvăluie etapele evolutive ale scriitorului: „Memorialistica lui Szemlér Ferenc, tradusă de Adrian Hamza, ne prilejuiește o mai bună cunoaștere a anilor de formare morală și intelectuală a unui scriitor de prestigiu.”

■ Dragoș Vicol remarcă natura solară a liricii lui Enache Pascale din placheta *Incrustări pe patul armei* (Editura Militară, 1977): „Poet solar, aducând în poezia sa cuvântul născut din grâu și din frunză, [...] Enache Pascale încrustează pe patul armei armonii.”

■ Laurențiu Ulici salută apariția *Antologiei de poezie americană, de la începuturi până azi* (Biblioteca pentru toți), realizată de Leon Levițchi și Tudor Dorin.

■ În secțiunea *Cartea de debut*, Al. Piru analizează studiul Doinei Maria Păcurariu, Miguel de Unamuno: „Este un studiu remarcabil, foarte competent și documentat, provenind din partea unei bune cunoscătoare a limbii și literaturii spaniole.”

22-23-24-25 august

● [„Scânteia“ nr. 10888, 10889, 10890, 10891] Numere consacrate sărbătoririi Zilei Naționale a României, celei de-a XXXIII-a aniversare a eliberării României de sub dominația fascistă, și diferitelor activități culturale, demonstrații și manifestări dedicate cultului personalității lui Ceaușescu sub egida echivalenței: „Partidul – Ceaușescu -România”.

● [„Flacăra”, nr. 34] În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Pa-ler publică partea a treia din *Monet. Aventura impresiei*.

■ Cornel Moraru, în *Cronica literară* prezintă volumul al II-lea din *Incognito* de Eugen Barbu: „*Incognito* se impune ca un excelent serial de evenimente și destine individuale. Eugen Barbu nu-i aruncă direct în scenă pe marii protagoniști ai politicii timpului. Cu greu ar fi putut evita clișeele. Viața oamenilor mari e monotonă, spunea Călinescu. Barbu preferă oameni obișnuiți. Tocmai detaliile și aparițiile episodice întrețin mișcarea epică în ciné-roman. Sinuciderea lui Anatol Dumitrescu, alături de arestarea lui Tronaru și trimiterea lui pe front relansează întregul roman. Interesant este că Eugen Barbu nu cultivă intriga polițistă, cum s-ar bănuia: pentru el, am văzut, istoria nu mai are secrete. Faptele au o singură

dimensiune, cea luminată din perspectiva timpului nostru. Azi tendința e mai degrabă de a încifra istoria. Dimpotrivă, *Incognito* (roman politic, în primul rând) convinge prin decizia de stil și prin adecvarea formulei epice.” □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică eseu *Versul și ritmul*, un comentariu pe marginea studiului său *Paradoxe asupra Poeziei și zborului*, publicat în volumul *Itinerar critic* (Eminescu, 1976). □ Sunt publicate două poezii semnate de Ion Brad. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier* (7***). □ În *Nou și vechi în Univers*, este publicat un al doilea fragment memorialistic al lui Alex Haley despre modul în care a conceput romanul *Rădăcini*.

● [„**Orizont**”, nr. 34] Numărul stă sub semnul sărbătoririi evenimentului de la 23 august. Editorialul, asumat redacțional, se intitulează *La marea sărbătoare*. ■ La rubrica „consemnări”, Stela Mirel receptează critic cartea *Teritorii* a lui Mircea Zăciu, socotit inițial un jurnal de călătorie, în care crede apoi că regăsește o *Poetică a prozei* (titlul articolului): „o poetică a sfărămării tiparului de specie (jurnal, anti-jurnal, roman, anti-roman, «colaj», literatură de confesie, roman-eseu, reportaj) cum și o aventură, o dezvoltare de «evenimente», o «mișcare» într-un timp subiectiv și un spațiu subiectivizat, cu locuri, oameni, tablouri, seisme sociale, istorie”. ■ Ion Maxim își împărtășește impresiile de lectură asupra volumului *Armonia contrariilor* (eseuri, mărturii, parafraze, repetiții) (Ed. C.R., 1977) de Virgil Teodorescu, o carte care se constituie ca o mărturie a poetului suprarealist „despre artă în general și despre propria lui artă”, permintând astfel o privire indiscretă, „altfel interzisă”, în laboratorul lui de creație. ■ Vasile Versavia propune la rubrica „lecturi” „un foarte frumos basm, în care e îngropată o înțelepciune” din volumul *Paloșul strămoșesc* (Ed. Ion Creangă, 1977) de Ilie Măduța, o încercare de versificare a unor basme: „Dacă poetul, cu modestie, consideră această creație o «încercare», cititorul o consideră, cu siguranță, o reușită.” ■ Ignat Florian Bociort, „pe marginea hotărârilor Plenarei C.C. al P.C.R. din 28-29 iunie 1977”, scrie un articol angajat despre *Sarcini noi în fața criticii și a esteticii literare*, combătând pe Maiorescu, avangarda și critica interbelică de pe poziția ideologiei partinice, cu următoarele argumente confuze în privința criteriilor de judecare: „[...] Maiorescu însuși, dacă ar trăi azi, n-ar fi cel de altădată sub multe aspecte. Același lucru se poate spune și despre viziunea critică dintre cele două războaie mondiale. [...] deseori sunt invocate personalități culturale din unghiuri de vedere care s-ar cere mai degrabă combătute, sunt preluate fără suficient discernământ anumite poziții și concepte. Nu credem a săvârși vreo impietate față de memoria profesorului nostru de odinioară, atât de stimat, G. Călinescu, afirmând că sistemul său exegetic rămâne deficitar în ceea ce privește valorificarea unor componente ale operei literare (limba, stilul, versificația) și că intuițiile sale geniale trebuie altfel argumentate de istoricul literar al momentului de față. Tot așa, ca să dăm un exemplu de alt gen, un concept ca acela de «avangardă» ni se pare

insuficient reanalizat în lucrările de istorie literară a primei jumătăți a secolului nostru. Termenul ni se pare impropriu pentru o orientare, se știe, mult pre a neomogenă pentru a putea fi într-adevăr avangarda cuiva. Cu atât mai puțin această orientare, în genere de ariergardă (excepțiile sunt laudabile), iar uneori de retrogardă, poate fi numită, cu proprietate și exigență terminologică, avangardă, într-o perioadă în care exista în țara noastră un partid al clasei muncitoare și o cultură pătrunsă de spiritul revoluționar, profund înnoitor, al gândirii marxiste. O «avangardă» care n-ar în spate masele populare rămâne o metaforă goală „conferind un prestigiu fără acoperire. Ideea unei responsabilități sporite ce revine criticii și esteticii literare conduce azi și spre o altă concluzie – aceea a necesității de a le privi nu numai în relativa lor independență față de fenomenul literar-artistic, concret, nu numai ca domenii autonome, care ar putea să înflorească după legi proprii ci și în dependența lor deplină în raport cu sistemul literaturii contemporane.“ ■ Semnează poezii Ilie Măduța, Al. Jebeleanu, Ana Selena. Proză de Mircea Șerbănescu. ■ G.I. Tohăneanu vorbește despre „dreptul la cetate a sinonimelor regionale în limba operelor literare“, o problemă de mare însemnătate atât pentru lingvistică, cât și pentru literatură în articolul *Zâmbetul filologului*, ajungând la concluzia că „Sadoveanu pare să nu agreeze regionalismele, în sensul strict al cuvântului. El preferă termenii populari, cunoscuți de întreaga obște românească.“ ■ Mircea Micu îl parodiază pe Nichita Stănescu în *Elegia a douăsprezecea*: „Locuiesc într-un ou rece ca un frigider/ și, din când în când, meditez la viața/ cea veșnică a ploieștenilor,/ la orașul rotund ca o sferă“.

● **[„România literară”, nr. 34]** Se deschide cu editorialul festiv, asumat redacțional, *Marea sărbătoare*, marcând ziua de 23 august. □ Alături, un poem pe aceeași temă: *Cântec de August* de Traian Iancu. □ Sub titlul *Patriei în August* sunt grupate poezii închinete zilei de 23 august compuse de: Al. Raicu, Franz Johannes Bulhardt (în traducerea lui Iosif Cassian Mătășaru), Ion Iancu Lefter, Radu Selejan, Ioana Dinulescu, Zoltán Márki (în românește de Gelu Păteanu), Mihail Cosma, Viorel Varga. □ Vasile Băran evocă *Cele mai vii amintiri* ale celor 33 de ani scurși de la Eliberare. □ Nicolae Nicoară alcătuiește documentarul *Ceaușescu – România. O identitate cu putere de simbol*. ■ Francisc Păcurariu privește analitic spre *Orizontul culturii noastre*: „Cantemir, folosind izvoare turcești și filtrând din știința occidentală a timpului virtuțile unei noi metode de cercetare, a reprezentat tocmai originalitatea care rămâne vie chiar și dacă folosește, așa cum e firesc, tot ce-i poate fi util. Eminescu, sondând sursele farmecului poetic în gândirea orientală sau în marile sisteme filosofice occidentale din epoca sa, nu a devenit un epigon, ci și-a desferecat capacitatea demiurgică de a ridica graiul pe culmi unde el devine sugestie și idee. Xenopol sau Pârvan au fost puternic implantați în problematica științifică a muncii lor, au folosit toate rezultatele care le puteau sprijini gândirea proprie, dar s-au ridicat pe culmile sintezelor originale fără a renunța la

modernitatea informației. Iorga a rezonat la toate problemele teoretice ale istoriologiei moderne, dar a făurit o operă uluitoare nu numai prin monumentalitatea construcției, ci și prin originalitatea concepțiilor pe care le întrupează. Luchian a fost frământat de marile experiențe ale picturii din timpul său, dar a realizat cea mai românească sinteză imaginabilă. Brâncuși a făurit, cu vigoarea unei forțe naturale copleșitoare, o nouă modalitate a sculpturii, descifrând parcă secretul celor mai moderne orientări ale ei, ridicând la expresie esențială o tehnică a stilizării caracteristică de lungi secole decorației noastre populare. Lucian Blaga a cunoscut ca puțini contemporani tendințele poeziei moderne occidentale și cele mai subtile dezbateri ale filosofiei epocii sale, dar construcția sa poetică și teoretică e tot atât de românească de parcă ar fi o doină ori un cântec din fluiet. Forța culturii noastre nu a izvorât nicidecum din obstinarea de a ne închide porțile, de a ne pecetui ochii pentru a contempla doar cercul vrăjit al orizontului nostru, ignorând constelațiile străine. [...] Orizontul creației culturale românești îmbrățișează o țară și o lume. O țară care își asumă cu mândrie rostul de a progresa neconștient pentru a crea acea bază materială a trecerii din imperiul necesității în acela al libertății”. ■ *Dezbaterile „României literare”* nu au epuizat încă elucidarea de *Probleme ale criticii noastre*. În acest număr își exprimă opiniile Hristu Cândroveanu, Ion Pacea, Valeriu Cristea și Ileana Micodin. □ *Din perspectiva adevărului* vorbește Hristu Cândroveanu: „Din perspectiva adevărului vremii noastre și al societății noastre socialiste, de aici, de la noi, criticilor le incumbă sarcina de a da seamă despre cărțile pe care le tipărim în acești ani, românești și nu numai românești, de astăzi și nu numai de astăzi. Dar, trebuie s-o facem, să exprimăm judecățile de valoare ce sunt așteptate de la noi, ca niște oameni «cărora nu le scapă nimic» din realitatea concretă a literaturii – ca să-l parafrazăm pe James, pe care îl aminteam. Ar fi straniu – altfel. Așa cum, de pildă, nimic nu le scapă prozatorilor noștri mai buni, din realitatea, tot concretă, de după Eliberare, realitate socială a acestei perioade. Răstimp în care au apărut o serie de cărți-examene de conștiință, precum *Moromeții* și *Delirul*, *Incognito*, *Fețele tăcerii*, alte romane, semnate de Ion Lăncrănjan, D.R. Popescu, Al. Simion, Alexandru Ivasiuc și Francisc Păcurariu, Dinu Săraru și Virgil Duda, Platon Pardău și Nicolae Breban, ca să nu citez decât atât numai. (Am avut în vedere mai ales cărți ancorate cu deosebire în *social*.) Romanele amintite, ale autorilor de mai sus, fac în multe cazuri procesul unor erori din trecutul nostru apropiat. Proces constructiv, care prin el însuși demonstrează elocvent tăria unei orânduiri sociale verificate și consolidate în timp, și care nu are a se teme atunci când se întoarce asupra sa, reflectând prin voci ale conștiinței sale de sine, la împliniri – ca și la neîmpliniri uneori dramatice, dar depășite totuși! Trebuie să recunoaștem că prozatorii noștri de azi – la care m-am referit cu precădere – se dovedesc a fi niște martori mult mai buni, mai fideli, mai concreți, ai realităților sociale pe care le trăim aici, la noi, de mai bine de trei decenii, față de cât se poate vedea

în darea de seamă a criticii literare, oferită de acesta asupra literaturii comentate, ivite sub ochii noștri. Ceea ce este ciudat. Fiindcă, dacă literatura, care pornește de la viață, din care se inspiră, reușește a fi – când își respectă condiția – un «joc secund» exemplar ce nu-și trădează izvoarele, cu critica ar trebui să fie la fel”. □ În *Artă și critică*, pictorul Ion Pacea face câteva observații cu privire la critica de artă. □ Valeriu Cristea propune *Câteva disocieri*: „O particularitate a vieții noastre literare din ultimii ani provine din interesul fără precedent pe care scriitorii îl acordă criticii (o dovadă în acest sens poate constitui și actuala dezbatere a «României literare», la care creatorii iau parte într-un mod deosebit de activ). Referindu-ne la acest fenomen, nu avem în vedere critica, adesea strălucitoare, de înalt nivel, pe care unii scriitori, precum Al. Philippide, Marin Preda, Ștefan Augustin Doinaș sau Cezar Baltag o fac în chip natural, deloc întâmplător, dintr-o permanentă necesitate a confruntării care le însoțește vocația principală, suverană, o critică a literaturii, în fond. Manifestarea pe care dorim s-o delimităm reprezintă o *critică a criticii*, susținută de scriitori. Mai mult ca oricând, aceștia simt acum nevoia să se pronunțe în legătură cu stadiul criticii literare, insistând asupra curențelor ei. Unii se metamorfozează chiar în recenziți de ocazie pentru a avea posibilitatea să scrie, la rândul lor, despre cărțile criticilor. Rolurile se inversează și în același timp se mențin: pe de o parte, criticii continuă să facă – e dreptul lor, orice s-ar spune – critica literaturii, pe de alta, scriitorii devin criticii criticilor lor. Tendința pare a fi de a se ajunge la o *reciprocitate a actului critic*, în chip absolut totuși imposibilă. «Judecătorul» e tras... în judecată și cel care suporta verdictele își ia la un moment dat răspunderea de a le emite. Aspectul acesta nu este nefiresc în literatură, desigur în anumite condiții și limite. [...] Opțiunile inițiale, pentru creație, respectiv pentru critică trebuie să fie în general respectate. Altfel, dacă orice scriitor mai mult sau mai puțin nemulțumit de recenzarea ultimei sale cărți ar ceda ispitei de a răspunde criticilor, de a restabili, el însuși, «adevărul», s-ar ajunge la un quiproquo burlesc, generator, în ultimă instanță, de confuzie. Menirea fundamentală a scriitorului rămâne de a produce opere, iar cea a criticului – de a îndruma, valorifica și aprecia creația”. □ În legătură cu relația dintre *Critică și creație*, artista plastică Ileana Micodin notează: „Azi noi nu așteptăm în critică să se emită numai judecăți de valoare și de altfel, în genere, critica modernă nici nu emite judecăți. Rolul ei este mult mai complex, implicând în primul rând acțiunea socială. Critica încetează a fi numai un observator, observatorul unui produs finit; nu se mai plasează în afara artei și începe ea însăși să reconstruiască opera artistică, să pătrundă în cele mai intime funcții ale mecanismului operei. Criticul încearcă un proces de înțelegere al unui artist, de explicare și de expunere al lui – modul în care gândul naște imaginea și mâna creează gândul. Criticul participă și critica încetează de a mai fi o activitate secundară, o operă de clasificare. Ea reconstruiește. Aș numi-o *critică creatoare*, devenind acel intermediar necesar între intențiile artistului și public”. ■ La *Brevi-*

ar, Șerban Cioculescu parcurge filele din *Albumul Eminescu* apărut, sub titlul *Vreme trece, vreme vine*, prin grija lui Constantin-Liviu Rusu și a lui A. Petrescu-Vicoveanu, la editura Junimea: „Imaginile sunt însoțite de texte ilustrative, sau pur și simplu de legenda lor, de la naștere până în zilele noastre (busturi, statui, ediții postume) și sfârșind cu sursele ilustrațiilor (329 la număr) și textelor”. Între textele-escortă ale imaginilor lui Eminescu, Șerban Cioculescu reține o descriere pe care Mitei Kremnitz o face autorului *Glosei*: „Amănunte noi despre câteva trăsături ale chipului lui Eminescu găsim în fragmentul din amintirile Mitei Kremnitz, care l-a observat foarte aproape, ca ocazională elevă de limba română: «Cum ședea peste foile, așa de caligrafic scrise, ale manuscrisului său, Eminescu avea o înfățișare mai puțin masivă, bărbia foarte pronunțată și gura largă se atenuau; fruntea ieșea strălucitoare de sub părul negru ca pana corbului; sprâncenele apăreau în toată frumusețea lor și tăietura fină a nasului lăsa numai la întâlnirea nărilor o ușoară urmă de vulgaritate. Când ridica ochii de pe manuscript, nu privea pe nimeni, ci părea că se uită visător în depărtare...». Am reținut îndeosebi «bărbia foarte pronunțată și gura largă». Cea dintâi ar fi, în genere, semnul voinei, care la Eminescu, marele contemplativ, s-a aplicat mai puțin pe planul vieții practice, în care mai toți frații și ambele surori au eșuat, cât pe acela al muncii profesionale, foarte stăruitoare. Fără a fi nici unul prognat, aveau cu toții bărbia bine pronunțată. Gura largă e un semn, poate, de sensualitate, sau mai bine zis, de iubire de viață, de insațietate în plăcerile pe care aceasta le oferă, momindu-și progeniturile”.

■ Geo Bogza publică tableta *Ați văzut?*. ■ *Eseistica lui Mihai Ralea*, cuprinsă în cel de-al doilea volum de *Scrieri*, îngrijit de N. Tertulian, intră în atenția lui Nicolae Manolescu. Cronicarul rezumă, bunăoară, metodologia lui Mihai Ralea: „Există două feluri de critică, deopotrivă de legitime: una care documentează minuțios o idee, alta care o afirmă lapidar. A lui Ralea intră în a doua categorie. Greșesc cei care văd aici deosebirea dintre seriozitate și superficialitate. Totul depinde de calitatea ideii. Ralea nu e neștiințific sau superficial, ci sintetic, și de aceea scrie eseuri și nu laborioase studii. Nu spunea Gasset că eseul e știință fără dovezi explicite?”. ■ Mihai Nadin recenzează cartea *Relația social-autonom în artă* de Grigore Smeu, iar Mircea Constantinescu volumul de versuri *Veghe nocturnă* de George Timcu. ■ În volumul *Cu inima curată* de Nicolae Dragoș, Emil Manu găsește *Poezie militantă* situată „dincolo de retorică”: „În presa noastră literară are loc o discuție aprinsă, consacrată poeziei patriotice, tematicii și mai ales modului cum această tematică se transfigurează sau nu. Se vorbește despre o poezie publicistică, festiv ocazională, efemeră și lipsită de interes estetic, dar și de o poezie de meditație sau de entuziasm, repartizată de comentatori sferei esteticului. Volumul lui Nicolae Dragoș, cu un titlu semnificativ, devine un argument și o ilustrare pentru cea de a doua categorie a poeziei patriotice de care vorbeam mai sus. Meditații, manifeste sau mărturii lirice, poemele lui Nicolae Dragoș sunt o răzvrătire împotri-

va unei poezii leneșe, împotriva unor jocuri de cuvinte care și-au părăsit ideile. [...] Vorbeam la începutul acestor comentarii de o componentă estetică modernă a poeziei patriotice; Nicolae Dragoș scrie poeme cu tematică politică în versuri albe sau utilizează o prozodie clasică; ambele modalități îi sunt la îndemână. În volumul *Cu inima curată* sunt cuprinse câteva remarcabile poeme în vers alb, repartizate unui ciclu dinamic, intitulat *Manifeste*. [...] Într-un poem cu care se încheie cartea, Poetul e definit ca o întrebare a lumii, ca un căutător de sensuri ale existenței: «Rob veșnic la cuvinte și iscodind în jarul/ Ce-așteaptă din vocale să fie dezlegat/ El știe că natura își află-n vers tiparul/ Ce trece-n chipul vremii cu visul împăcat». Iată cum o poezie despre cunoașterea poetică și despre necesitatea stihuiorului în istorie și existență poate deveni subiect din categoria celor patriotice. În volumul *Cu inima deschisă* nu toate poemele au aceeași densitate, dar tonul cărții este elevat, iar câteva din poezii pot figura în oricare antologie. Sunt poezii dinamice, de-un militantism realizat dincolo de retorică, de-o emotivitate firească și directă; poezia politică n-are nevoie de contorsiuni și scheme, n-are nevoie de meandre și digresiuni. Nicolae Dragoș ne convinge că poezia politică e discurs exprimând neliniștea și adevărul istoriei, dar exprimând întotdeauna aceste valori *cu inima deschisă*”.

■ În sectorul *Confruntărilor*, Ioana Diaconescu invită la *O aspră călătorie* prin cele trei volume de poezie ale lui Dorin Tudoran, *Mic tratat de glorie* (1973), *Cântec de trecut Akheronul* (1975) și *Uneori, plutirea* (1977): „Lumile înalte și lumea noastră, întunericul fosforescent și lumina orbitoare, drumul anevoios pe lume și călătoria în văzduh, durerea cumplită și copleșitoarea, dramatica fericire, iată fapte, obiecte, fenomene, de care poetul se ascunde ca sub un scut, dar pe care, în același timp, le atrage după sine de la începutul până la sfârșitul zilelor lui. Poetul trăind drama fericirii și nefericirii sale, cântărețul călătorind de la o margine la alta a pământului, căutând sâmburele pur al luminii, căutând absolutul în toate faptele și acțiunile sale. Un astfel de univers și se dezvăluie deschizând cărțile lui Dorin Tudoran. Greu de purtat harul poeziei, frumusețea cu greu se îndură, și cel ce este născut sub semnul ei o va purta o viață întreagă ca pe o povară. Iată de ce poezia lui Dorin Tudoran pare a fi ascunsă, apărută sub semnul unei călătorii. [...] Dacă în *Mic tratat de glorie* și *Cântec de trecut Akheronul* călătoria «cântărețului fără de frică și fără prihană» se constituia stufoasă de întâmplări, personaje, obiecte, chiar ritualuri, în *Uneori, plutirea* condiția artistului se apropie de asceză. Călătoria are loc de această dată în «pustiuri de sare», dovadă a detașării față de substanța poetică; se simte prezența a unui anume grad de abstractizare, lucru impresionant la un poet de factura lui Dorin Tudoran; căci în același timp, versul este clocotitor, are o aură romantică, avântată, tulburată, de la care poetul încearcă să se îndepărteze, căutând, parcă, numai esențele. [...] Desigur, este un mare curaj în acest act al cercetării tuturor lumilor văzute și nevăzute; acel poet ce are puterea și hotărârea să pornească într-o asemenea călătorie poartă cu sine,

desigur, harul. Căci nu oricine poate vedea miezul de aur al pământului, nu oricine poate privi țintă, cu ochiul fără lacrimă, la Steaua”. ■ „Cu excesivă severitate – notează Laurențiu Ulici în textul *Relația critică*, găzduit la *Prima verba* – a fost privită încercarea critică a lui A.I. Brumaru (*Masca Prințului*, Ed. Dacia). Și mai neplăcut, cu vădită superficialitate a lecturii. E adevărat, sintaxa autorului, inutil contorsionată, enervează pe cititor, fie el și critic, dar de aici până la refuzul de a trece dincolo de suciturile frazeologice spre sâmburele de substanță critică al studiului e cale lungă, pe care un cititor adevărat, cu atât mai mult un critic, se abține s-o parcurgă... Alegându-și romanul lui Eugen Barbu drept obiect al exercițiului critic, A.I. Brumaru urmărește, simultan, două lucruri: izolarea unui sistem coerent de semnificații în magma epică a *Prințului* și, încă mai ambițios, afirmarea unei «relații critice» pe baza unei metodologii consecvente. Avem a face cu o interpretare liberă, în sensul «infidelității» constructive, ce lasă, totuși, impresia adecvării la obiect grație consecvenței metodologice. În mare, metoda e psihanalitică, în varianta raționalistului Bachelard, cu frecvente deplasări în teoria mitului și în existențialism.” ■ În cadrul rubricii *Scritorii și țara* sunt cuprinse trei reportaje din trei locuri diferite: Dumitru Udrea scrie despre Piatra Neamț (*Drumuri de dor*), Corneliu Leu despre Craiova (*Constructorii*), iar Vasile Rebreanu despre Cluj-Napoca (*Un tânăr oraș bimilenar*).

● [„**Tribuna**”, nr. 34] Conține versuri de Lucian Vasile, Al. Husar, Claudiu Moldovan, Gavril Moldovan, Domnița Petri (premiul „Tribunei” la Concursul de poezie „N. Bălcescu” de la Râmnicu Vâlcea, 1977), Ion Oarcășu, Nicolae Prelipceanu, epigrame de George Lesnea. ■ Anton Cosma este prezent în paginile revistei în rubrica *Dezbateri* cu articolul *Critica și instrumentele ei*: „...constatăm că, în ciuda aparatului științific pedant uneori, în ciuda terminologiei savante, aproape ezoterice alteori, în ciuda împrumutului de procedee de statistică, lingvistică, sociologie etc. alteori, critica literară (nu numai la noi) este încă multe prea impresionistă și subiectivistă. Un cititor care doarește să afle ceva esențial despre o carte pe care încă n-a citit-o, trebuie să cunoască în prealabil metoda și obiceiurile criticului la care caută informația, ca abia astfel înarmat să poată ajunge la ce-l interesează”. ■ În *Alte lecturi, alte zile (XX)*, Mircea Zăciu continuă să discute volumul *Corespondența debutului, 1898-1904* (Minerva, 1977), care reunește schimburile epistolare de început ale lui Mihail Sadoveanu. ■ Victor Felea prezintă placheta *Bocceluța cu plăpânde* (Albatros, 1977): „...Gheorghe Azap continuă să ne apară sub forma sa «năzdrăvană», insolită chiar, așa cum ni s-a prezentat încă de la debutul prin revistele sau în antologia *Uneori zborul* (alcătuită de Anghel Dumbrăveanu)”. ■ Dosarul *Acasă la Coșbuc și Rebreanu* reunește articolele *Scritorii clujeni și ieșeni, oaspeți ai cenacurilor*, de Daniel Dimitriu, *În calitate de gazdă*, de Valentin Raus, *Poeți născuți de odinioară*, de Teodor Tanco, *Parva, Salva, Maieru*, de Mircea Radu Iacoban, *Călătorie de impresii*, de Cornel Udrea,

Muntele, de Corneliu Sturzu, *Două armate spânzurate sub cer*, de Vasile Sălăjan, *În șezători cu ieșeni*, de Grigore Beuran și *Un Giacometti someșan*, de Ion Apostol Popescu. ■ Sunt publicate, în cadrul aceluiași dosar *Acașă la Coșbuc și Rebreanu*, fragmente din discuția avută de D. R. Popescu și Mircea Radu Iacoban cu George Lesnea despre Liviu Rebreanu: „D.R. Popescu: – *Spuneați că-n București se uita lumea după el ca după rege*. George Lesnea: – Curios lucru! Odată eram pe Calea Victoriei, vis-a-vis de Teatrul Național, care nu fusese încă bombardat. D.R. Popescu: – *Un loc foarte cunoscut*. George Lesnea: – Da, foarte cunoscut. Dintr-o dată văd că lumea se uită într-o anumită direcție. Am crezut că-i vreun cap încoronat acolo, ce D-zeu se petrece! Trecea Rebreanu cu fiica lui adoptivă, Puia. Întreaga stradă se uita după el. Și cu multă plăcere m-am uitat și eu după acest monument, căruia Ionel Teodoreanu, dedicându-i o carte, i-a scris așa: «Domnului Liviu Rebreanu, acestui pisc al literelor românești, Salutul meu din vale». Este una dintre cele mai frumoase dedicații”. ■ Este publicat răspunsul lui Șt.M. Găbrian la o scrisoare și la câteva întrebări expediate de R.M., privind felul în care acesta percepe literatura, actul în sine al scrierii și viitoarele proiecte: „Pentru mine, literatura nu este o aventură (dacă merge, merge, dacă nu, nu) sau o profesie-mijloc de realizare pe tărâm social (iată cât pot fi de grandoman), ci este un fir de pai, unicul care mă ține la suprafața vieții”; „Scriu cu greutate, fac parte și eu din rasa nefericiților care își transcriu de nenumărate ori fiecare pagină, în speranța unei satisfacții, care satisfacție?, aceea care ăi va ocoli întotdeauna cu regularitate diabolică. Nu pot scrie «în timpul liber». Orice zgomot mă deranjează. Scriu exclusiv noaptea, fumând neîntrerupt într-o permanentă insomnie, uitând aproape cu totul de hrană”; „Uzina ne corectează, ne spulberă îndoielile, ne vindecă rănille. Prin uzină am găsit răspuns la întrebări care țineau mai mult de știința de-a trăi decât de arta, meșteșugul scrisului. Uzina îmi face viața posibilă”. ■ Adrian Marino este prezent în paginile revistei cu studiul *Avangarda istorică și problema realismului*: „O concluzie se desprinde cu deplină claritate: dacă spiritul adevărat al avangardei nu contestă, ci doar reformulează radical ideea de «realitate» și «realism», două exagerări trebuie deopotrivă respinse: 1) a tezelor avangardiste exclusiviste care neagă atât orice convergență cu realitatea cât și cu realismul (din acest punct de vedere simbolismul radical anti-realist este mult inferior avangardelor istorice) și 2) dogmatismul «intolerant» și «sectar», ce respinge orice rațiune și valoare avangardei, acuzată de simplă «revoluție formală» superficială, pentru a nu mai aminti de ignorarea spiritului și literei pozițiilor reale, specifice avangardei istorice în problema realismului. Ea este definită abstract, după scheme istorice depășite, ce corespund doar secolului al XIX-lea. Este evidența însăși că nici realitatea, nici realismul nu sunt entități și concepte statice. Avangarda scoate în relief, chiar dacă nesistematic și discontinuu, tocmai acest proces istoric plin de consecințe teoretice și critico-literare”.

26 august

• [„Contemporanul”, nr. 34] Alex. Ștefănescu prezintă *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică* (după note stenografice ale unui curs) a lui Nicolae Iorga, cu o *Postfață* realizată de Mihai Ungheanu, Editura Minerva: „Partea cea mai frumoasă a acestei scrieri miniaturale – în care se oglindesc însă, cum demonstrează Mihai Ungheanu în documentata sa postfață, masivele volume de istorie literară atât înainte cât și după ... rămâne analiza cărților de demult, de fapt, reconstituirea unei anumite atmosfere. Vorbind despre *Învățăturile lui Neagoe Basarab* sau despre *Psalmii* lui Dosoftei, despre *Alexandria* sau despre *Istoria Troadei*, Nicolae Iorga se lasă fermecat de vremurile bucoavnelor și ceasloavelor, ale predosloviilor și letopisețelor”. ■ Dumitru Micu reflectează la *Spații și moduri lirice*. □ Ion Brad: *Transilvane cetății fără somn* (C.R): „Sunt cetății de pe întregul cuprins al țării. Și chiar de dincolo de fruntarii, îndeosebi din Helada. Cetății și monumente. Un Epitaf ne duce la mânăstirea Cozia, alte piese celebrează mânăstirile Curtea de Argeș, Putna, precum și Turnul lui Petru Rareș; o Elegie își are sursa la Trei Ierarhi, unde doarme «Vodă Cantemir», «cel într Unire-nainte mergătorul». □ Ion Brad: *La zei acasă sau o călătorie lirică prin Elada* (Ed. Ion Creangă): „O altă carte a lui Ion Brad, nu demult apărută... e un fel de atlas al monumentelor civilizației grecești, cu splendide ilustrații (puse la dispoziție de către Oficiul Național de Tursim), însoțite de versuri explicative. Finalitatea versurilor fiind mai mult didactică decât literară, autorul urmărind prioritar instruirea cititorilor (a micilor cititori...), e de la sine înțeles că volumul nu trebuie citit ca o culegere de poeme”. □ Valeriu Bucuroiu: *O ființă* (C.R): „Ce nu m-a entuziasmat parcurgând *O ființă*, e o anume mărgelărie verbală, profuziunea de cuvinte sclipitoare, așezate, uneori, în șir vertical, câte unul: salbe. Monotonia obosește, chiar dacă e o monotonie a luminii. Multe piese din cuprinsul culegerii sunt însă realmente frumoase și cartea, în totalitate, procură o lectură agreabilă, odihnitoare”. □ Ion Pop: *Gramatică târzie* (Dacia): „Născută între cărți, poezia din *Gramatică târzie* este desigur, una livrescă (autorul însuși notează ca va spune despre el: «era un ins livrescă») și coperta culegerii, foarte sugestivă (executată de Mircea Baciuc) îi definește natura pe cale grafică, exact. E de precizat, totuși, că e vorba nu de un lirism al emoțiilor intelectuale, al aventurilor de pe tărâmurile cunoașterii, ci de o poezie obținută prin intelectualizarea percepțiilor curente și asocierea acestora cu elemente din universul cărților”. ■ Nicolae Manolescu prezintă cartea repovestită de Charles și Mary Lamb: *Povestiri despre Shakespeare*: „În lumea pieselor shakespeareene repovestite de Charles și Mary Lamb aleatoriu are un cuvânt greu. Dar convenția pe care autorul ne-o sugerează totdeauna de la început, rezumându-și piesa în câteva replici, ne face să presimțim cum se va soluționa criza”.

• [„Cronica”, nr. 34] Editorialul *Glorioasa aniversare* este semnat Cronica: „Cea de-a XXXIII-a aniversare a insurecției naționale armate antifasciste și

antiimperialiste a prilejuit poporului român afirmarea unui înalt sentiment de mândrie patriotică pentru mărețele împliniri cuprinse în istoricele pagini parcurse în deceniile care au trecut de la Eliberarea patriei, decenii de rodnică și plină de abnegație activitate de construcție socialistă”. ■ Al. Tănase publică prima parte a textului despre *Raportul artă-ideologie*: „Arta, atunci când este artă – mare și adevărată – pătrunde în miezul realului ca și știința. Dar care real și cu ce mijloace? Cert este ca drumul de la fenomen la esență nu se realizează numai prin explorarea obiectivității discursive a realului, ci și prin apropierea imaginativă, în structuri imagistice, a individului concret cu semnificația generală”. ■ N. Barbu scrie despre *Teatrul – în context istoric*: „*Trecut și Present* se contopesc în conștiința noastră și, făcând apel la fapte și chipuri de demult, nici o clipă nu pierdem din vedere funcționalitatea lor etică și estetică în continuarea omului contemporan. Presentul se constituie, oricând, din sedimentările trecutelor experiențe, la confluența acestora cu *actualul* sau – altfel spus – prezentul este actualul înțeles în perspectivă istorică. Referindu-ne la teatru, vom înțelege că existența sa nu înseamnă, pur și simplu, o piesă rostită, reprezentată în fața unui public”. ■ Zaharia Sângeorzan realizează un interviu cu Mihai Bordeianu, directorul adjunct al Bibliotecii universitare „Mihai Eminescu” din Iași, intitulat *Un edificiu al culturii românești*: „– *Aș vrea să ne vorbiți despre munca de cercetare care se desfășoară aici*. – Am pomenit și mai înainte despre munca de documentare științifică. Cercetarea științifică și fructificarea acesteia și mai ales semnalarea fondului de tezaur s-a făcut prin cele câteva bibliografii, adevărate cataloage științifice, pentru fondul de carte rară, de carte veche românească și de carte grecească, în lucru fiind catalogul manuscriselor, bibliografii primite extrem de favorabil în publicațiile de specialitate din țară și de peste hotare, unde au fost considerate certe acte de cultură, aducând și profit, adică fiind cerute la schimb internațional de publicații. Indicii bibliografici ai marilor reviste (ca «Albina românească», «Viața românească», «Adevărul literar și artistic» etc., etc.), au fost, de asemenea, bine primiți de specialiști, ușurând mult munca de cercetare. Cercetările bibliografice tematice, ghidurile bibliografice și celelalte lucrări editate de către bibliotecă au primit aprecieri unanime. Cercetarea se mai efectuează și prin dese semnalări în reviste de specialitate a unicateilor existente în Biblioteca centrală universitară din Iași și prin contribuțiile la bibliografia veche românească sau a periodicelor românești și, ca în orice instituție de cultură, prin lucrările publicate la editurile sau la publicațiile din țară”. ■ Al. Călinescu semnează *Tentația pribegiei și nostalgia spațiului protector*: „Una din cele mai interesante ipoteze critice în legătură cu Hogaș a fost aceea a *vizionarismului* acestuia. Într-adevăr, nu de puține ori, deschiderile către fantastic, către o lume a plâsmuirilor terifiante, frapează pe cel obișnuit cu imaginea «povestitorului moldovean» amuzant chiar și în vocația lui pentru grandios”. ■ Rodica Șuiu scrie despre volumul *Cele patru anotimpuri* de Ana Blandiana: „Dincolo de eleganța scrii-

turii, oarecum nehotărâtă în a alege între imaginar și verosimil (cum și flaman-
dul Michel de Ghelderode), poetei pare a-i fi îndeajuns să supravegheze, încă o
dată în *Cele patru anotimpuri*, la salvagardarea acelei infinit de prețioase »coro-
le de minuni». ■ În *Mențiuni critice* citim: □ C. Isac prezintă *Teatru* de Tra-
ian Chelariu: „Importante pentru o definiție a teatrului lui Traian Chelariu, pre-
figurând ce ar fi putut deveni acesta dacă scriitorul ar fi avut răgazul să-l con-
tinuie, sunt și piesele de evocare istorică sau legendară”. □ Haralambie Țugui
semnalează *Scrisori pentru fluturi și pietre* de Călin Gruia: „Expresie a deșră-
dăcinării dureroase și a fixării în timp a fizionomiei satului moldav dintr-un
trecut nu prea îndepărtat, noul volum semnat de Călin Gruia are și o deosebită
valoare documentară”. ■ Mihai Drăgan publică *Hasdeu, inedit*, publicând do-
uă documente: primul este o cerere de sprijin financiar pentru *Istoria critică a
românilor*, adresată lui Dimitrie Ghica, iar al doilea e o scrisoare adresată lui
C.I. Istrati. ■ Viorel Cosma scrie despre *Un editor ieșan din epoca indepen-
denței Nicolae Cosma*. ■ Din *Moment* reținem: □ *Conceptul de societate*:
„Definiția societății, a existenței sociale ca domeniu al realității obiective, iată
o problemă mult controversată, abordată, dintr-o perspectivă originală, în nr.
15/1977 al revistei «Era socialistă», sub semnătura lui Radu Florian, la rubrica
Curenți și idei”. □ N. Irimescu, *Valorile civilizației socialiste*: „«Avansarea,
în documentele programatice fundamentale ale partidului nostru, a noțiunii de
civilizație socialistă constituie o mărturie peremptorie a modului creator în
care concepția materialist-dialectică și istorică despre lume este aplicată – și
îmbogățită constant – în edificarea socialismului conform condițiilor specifice
ale României. Contribuție teoretică de primă însemnătate prin ea însăși, intro-
ducerea noțiunii menționate are totodată menirea generoasă de a deschide un
larg și ispititor câmp de investigație filozofiei, sociologiei, eticii, esteticii și
altor discipline ce au ca obiect procesele și sistemele socio-culturale». Din
această perspectivă, Constantin Coșman (*Valorile civilizației socialiste –
«Contemporanul»* nr. 33/1977) semnalează contribuția adusă în ce privește
statuarea valorilor civilizației socialiste, de cele două volume pe această temă,
apărute în Editura Academiei R.S.R., și anume: *Civilizația socialistă și valori-
le ei* și *Coordonate valorice ale civilizației socialiste*”. ■ Neonila Negură scrie
despre *Simboluri romantice în creația lui Pușkin*: „Conflictul dintre om, ca
unicat al creației, și societate e rezolvat, la Pușkin, ca și la Byron, *prin retrage-
rea în natură*”. ■ Versuri semnează Mihai Adrian Eres (*Numele tău, Româ-
nie*), Vasile Mihăescu (*Primăvara Republicii; Cântec*).

● [„**Munca**”, nr. 8402] George Bălăiță publică un eseu intitulat *Calitatea
conștiinței*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 351] Sub pretextul XXXIII
(33 de ani de la 23 August 1944) Vadim Tudor ajunge din nou la tov.
Ceaușescu și deceniul de împliniri mărețe „,conducerea clarvăzătoare a parti-
dului transformând chipul patriei într-o veritabilă «gură de rai».” ■ La rubrica

Aveți cuvântul! un alt drept la replică acid al romancierului Ion Grecea, de data aceasta împotriva „protejatului” lui Nicolae Manolescu, Alex. Ștefănescu – cel care receptează cu mare întârziere, la aproape un an de la lansare (și la jumătate de an de la cronica negativă a mentorului N.M.) romanul lui Grecea, *Talida*. „Ați așteptat să fiți «uns» de către maestrul dvs drept cel mai reprezentativ critic al generației tinere, să vi se confere deci de către N. Manolescu calitatea de mare pontif critic, pentru ca de la înălțimea la care ați fost ridicat să loviți cu cârja episcopală în dreapta și-n stânga pe toți cei care nu respectă în scrisul lor canoanele gustului dvs literar. Tot de la maestrul care v-a oferit permisul de liberă circulație prin literatură aflăm că practicați o «critică de caracterizare intelectuală, bazată pe o inesizabilă alianță de simpatie și de răceală pe o privire de sus ca pe o cartografiere din avion» Mă întreb, nu vi se pare, oare, că totuși prea de sus și prea cu multă răceală priviți cărțile noastre? Și că le «priviți» în grabă dat fiind faptul că avionul din care studiați de la înălțime literatura e un supersonic? Altfel cum s-ar explica superficialitatea și opacitatea viziunii dvs, în privința conținutului politico-social al cărții mele?... De ce faceți aprecieri gratuite (*carte surogat de realitate, fabricat pe bandă rulantă, retorică pe cât de sublimă pe atât de ridicolă*), lipsite de argumente concrete? N-ați învățat nimic din ceea ce documentele de partid cer criticii noastre literare? Adică obiectivitate, discernământ în aprecieri, analizarea cu seriozitate și responsabilitate a conținutului de idei, a mesajului cărții? Desigur, că din avion, așa cum priviți literatura, n-ați putut înțelege nimic despre privațiunile vieții eroinei romanului meu în trecut și felul cum se realizează ea în societatea noastră socialistă, despre demnitatea omului crescut în mediul muncitoresc, despre realitățile timpului nostru. Din generozitate și recunoștință v-ați grăbit să plătiți o poliță a mentorului dvs, dar nu uitați că datoriile d-sale sunt cam multe. Vă ține punga? “ □ Versuri de Dan Rotaru și Eugen Frunză. □ *Cronica de librărie* semnalează vol. lui Mircea Constantinescu, *Cum îndemult bucurăștenii petreceau*. □ Ion Lotreanu, din nou despre Rebreanu: *În contra poeziei ermetice*. □ Dan Mutașcu, prin *De țară* comentează poezia patriotică a lui Nicolae Dumbrovă, vol. *Culoarea din cântec*, respectiv elegiile Elenei Gronov-Marinescu, *La porțile luminii*.

27 august

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8791] Dan Zamfirescu scrie despre *Responsabilitatea socială a criticii literare*: „Dacă avem sinteze tot mai interesante privind perioade mai vechi din cultura noastră, nu avem încă sintezele cu lungă bătaie consacrate epocii contemporane. Contribuțiile unor instituții specializate rămân și ele încă firave. Una dintre posibilele cauze care determină această situație este și faptul că în țara noastră nu există totuși o veritabilă revistă de critică și istorie literară.” □ Ion Dodu Bălan recenzează volumul de poezie al

lui Ion Brad, *Transilvane cetăți fără somn* (publicat la editura Cartea Românească), care „se impune printr-o mare varietate stilistică și a formelor de expresie care merge de la anecdotă și poveste, încorporate organic în discursul liric, de la evocarea patetică, de bună calitate retorică, la alegoria istorică, împrumutate din vechile cronică ori din legenda romantică, până la mărturisirea intimă, la notația plastică sugestivă și la densa poezia filosofică.”

● [„**Luceafărul**”, nr. 35] Numărul cuprinde versuri de Nichita Stănescu (*A munci, gândind, Însămânțarea aerului cu semințe*), Mircea Dinescu, Eugen Jebeleanu, Dan Laurențiu, precum și proză de Radu Petrescu. ■ Cu ocazia publicării celui de-al 800-lea număr al revistei „Luceafărul”, Mihai Beniuc semnează articolul *Mările poeziei*, în care elogiază îndeosebi efortului redactorului șef Nicolae Dragoș: „Îmi rezerv pentru sfârșit numele lui Nicolae Dragoș, care nu e numai un distins poet, dar și un dibaci organizator al unui port care primește și din care pleacă noile vase ale poeziei cu pavilioanele în vânt: revista „Luceafărul”, cu vibrante ecouri în scrisul poporului nostru.” ■ În *Generație de creație*, Ion Pop reflectează asupra caracteristicilor unei generații și asupra pregătirii tinerilor scriitori pentru a putea deveni un val literar unitar: „Dificil de definit în chiar momentul închegării lor [...], «generațiilor de creație» le vom cunoaște profilul real abia mai târziu, când forțele ce le compun vor fi dovedit că au lucrat într-o solidaritate anume, de ordin tematico-stilistic, că au reușit să impună un ansamblu de prezențe inconfundabile: într-un cuvânt, că s-au realizat valoric, că înseamnă un alt reper al evoluției literare.” ■ Marius Robescu discută tinerețea creatorilor de literatură în *Noțiunea de tânăr scriitor*: „...nu motiv de jubilație superficială și de mândrie ineptă e tinerețea, ci dramă intelectuală. N-aș vrea să fiu greșit înțeles: nu sunt un ingrat, nici nu intenționez să epatez pe nimeni. Dar fără dramă (o dramă proprie, se înțelege, care nu-i ucide farmecul) tinerețea e o vârstă oarecare, clamoroasă și fadă.” ■ În *Conștiința prezentului*, Gheorghe Suci subliniază importanța literaturii inspirate din trecutul istoric: „O literatură viabilă despre prezent, în care omul epocii să se regăsească pe sine cu întregul său fond sufletesc și spiritual presupune, ca un corolar, o literatură de inspirație istorică de asemenea viabilă. Prezentul este rezultatul unui proces istoric îndelungat și nu o dată evenimente dintre cele mai la zi își găsesc subtile rădăcini în trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat.” ■ M. Ungheanu constată existența unor notabile inegalități în *Cartea milionarului*, de Ștefan Bănuțescu: „Demnitatea cuvântului nu poate salva în întregime descărnarea multor pagini din povestea Milionarului. La sfârșitul cărții concluzia care se impune este că o nuvelă inedită a lui Ștefan Bănuțescu a fost dilatată până la dimensiunile unui roman. Deficitul de substanță produce însă inegalități importante în *Cartea Milionarului*.” ■ În secțiunea *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu face o serie de mărturisiri și reflecții privind motivele pentru care a început să urmărească viața literară a tinerilor și să scrie în această rubrică a revistei. ■ Artur Silvestri constată statu-

tul de schițe stilistice pe care îl au textele „sportive” ale lui Fănuș Neagu publicate în „România literară” și reunite în volumul *Cronici afurisite* (Sport-turism, 1977): „Aci izbitoare nu e pasiunea sportivă a autorului, totuși, adevărată și notorie, ci mașinăria stilului, învolburarea de tropi prin care Fănuș Neagu a intrat spectaculos în proza românească. Operă așadar de scriitor și nu de «crainic-reporter», scurte eboșe eseistice și nu o dată poeme în proză care își iau sportul numai ca pretext.” ■ În fascicolul *Scrisoare de la Rahova*, parte a unui viitor roman, *Zăpezile de-acum un veac*, Paul Anghel pare să-și neglijeze personajele în favoarea întâmplărilor, conform lui Valentin F. Mihăescu: „...Concentrat mai ales asupra evenimentelor și poate de aceea neglijând personajele, cuprinzând secvențe remarcabile dar nu întotdeauna favorabile rigorii construcției romanești, *Scrisoare de la Rahova* justifică în ansamblu, așteptarea încrezătoare a realizării ciclului anunțat.” ■ Sultana Craia prezintă succint a doua ediție a monografiei *Panait Istrati* (Minerva, 1977), realizată de Al. Oprea: „Refuzând modalitatea, mai comodă, a revizuirii primei ediții criticul re-scrie cartea cu o viziune propice deschiderii.” ■ Paul Dugneanu apropie lirica lui Florin Costinescu din *Numărătoare de aștri* (Albatros, 1977) de poezia lui Lucian Blaga: „Această nouă carte de versuri [...] atestă un discret temperament elegiac și, ceea ce este mai interesant, așezat sub «zodia» lui Blaga.” ■ Placheta *În aerul vibrând*, de Violeta Zamfirescu, se remarcă, potrivit Doinei Uricariu, printr-o poezie a priveliștii: „...«poemul priveliștii», erotic sau eroic, domestic ori cosmic, rural ori citadin, e un cântec solar...” ■ Mihaela Ursu prezintă volumul *21h22' Seism 4 martie și după* (Eminescu, 1977), de Mihai Stoian. ■ Sub titlul *Arhiva „Luceafărului”* sunt reunite evocări privind istoria revistei și experiențele contributorilor, redactate sub forma unor „pagini de jurnal”. Textele sunt semnate de Aurel Martin (*O samă de cuvinte*), Sorin Titel (*Redactorii secției de proză*), Mihai Stoian (*Sentimente și gânduri*), Iulian Neacșu (Masa „prezidentului”), Pompiliu Marcea (*Acu vreo 20 de ani...*) și Cezar Baltag (*Eternul debutant*). ■ Cu ocazia numărului omagial 800, este realizată o anchetă privind autorii debutați în paginile revistei. În acest scop sunt intervievați foști și actuali redactori, Teodor Balș, Ion Gheorghe, Sânziana Pop, M. Ungheanu, Gica Iuteș. Întrebarea la care răspund este: „Despre ce debuturi și ce debutanți își aduc aminte mai mult și de ce păstrează cu precădere amintirea acestor nume?”. Teodor Balș evocă, în *Un debut oral*, prima întâlnire cu Adrian Păunescu la școala Zoia Komodemińskaia: „Îl ascultam tăcuți și oarecum consternați de o asemenea lectură în rafală. Ajunsesse la jumătatea caietului, când Tilică, intrat oarecum în panică după ce evaluase foile încă necitite – a mormăit destul de tare: „Când termină ăsta, o să fiu de mult general...” ■ Ion Gheorghe se adresează generic tinerilor debutanți în *Nu știu al cui fiu sunt*, amintind debutul lui Marius Robescu, Ilenei Mălăncioiu, Mircea Dinescu și Ovidiu Hotinceanu. ■ Sânziana Pop scrie despre începuturile prozatorilor Bucur Crăciun și Titi-George Câmpeanu. ■ M. Ungheanu pove-

tește aventura publicării lui Mircea Dinescu în paginile revistei: „Atunci mi-a adus în redacție Ana Blandiana o scrisoare a unui elev din Bărăgan, pentru care liceul era bacovian, un «cimitir al tinereții». Îl publicase în «Contemporanul» și n-o mai putea face acolo din pricini de spațiu. Ajută-l, e foarte bun, mi-a spus. În plus, e de pe unde ești și tu. Mi-a înmănat poeziile lui, care au apărut într-un proxim număr al revistei. Poetul era Mircea Dinescu.”

■ Revista publică un interviu realizat de Virgil Carianopol cu Petre Pandrea, colaborator important al „Luceafărului” în anii '60. ■ În secțiunea *Profil*, Dan C. Mihăilescu urmărește treptata limpezire a liricii lui Gheorghe Pituț: „Evoluția lui Gheorghe Pituț în sensul esențializării fondului său poetic, al eliminării notelor parazitare vizionarismului său, de la *Poarta cetății* până acum, se poate urmări limpede, în sentimentul istoric, al apartenenței la toposul natal. Între fulgurațiile hiperbolizate lăuntric din *Cine mă apără*, unde Transilvania urca în poet imagini de piatră gigantice și un poem ca *Blând*, și până la limpezirea revelatoare din *Oriunde ai fi* sau *La noi*, – este o distanță ce marchează pregnant evoluția forței sintetizatoare a cuvântului său poetic.” ■ Al. Piru comentează antologia de texte critice *Ion Creangă interpretat de...*, publicată de Editura Eminescu, cu prefață, tabel cronologic și bibliografie de Constantin Ciopraga. ■ În *La început a fost...*, Romul Munteanu susține că receptarea unei opere literare este, în cazul criticului, înainte de toate, un act intuitiv: „Criticul legitimează existența unei cărți pornind de la un act intuitiv, dar o situează într-o scară axiologică în funcție de o serie de parametri, care conferă o justificare rațională, o motivație credibilă primului impuls de ordin intuitiv. Subestimarea intuiției estetice, rezultată din primul contact cu opera literară, ar fi o eroare. Criticul lipsit de finețea unei intuiții profunde a valorii unui text riscă să construiască un întreg eșafodaj de argumente pe niște premise false. Erudiția în sine nu a născut niciodată critici.” ■ În *Pastișa ca literatură*, Eugen Simion discută volumul *La Chine m'inquiète*, de Louis Curtis, un exercițiu hilar de imaginație privind posibilele reacții ale unor personalități culturale mai vechi sau mai nou față de momentul mai 1968: „De la pastișarea unor tipuri de discursuri literare, Curtis ajunge la fixarea unor psihologii și atitudini morale nelipsind, din ironia pastișorului, nici nota de adevăr, nici cea de farsă.”

30 august

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 8793] Mirela Roznoveanu semnalează apariția volumului al doilea din *Scriitori români de azi*, publicat, sub semnătura lui Eugen Simion, la editura Cartea românească: „În revizuirile lui Eugen Simion, ceea ce frapează nu sunt atât ideile, ci discursul critic și calitatea sa înalt spirituală în susținerea și fixarea ideilor în general de circulație. Prin temperament, el nu este un modern, ci un clasic ce manifestă atașament pentru forme și tipare culturale bine intrate în conștiința literară.”

31 august

• [„Scânteia“ nr. 10895] Reportaj informativ despre Simeria, semnat de Nicolae Țic, cu titlul *Simerienii*.

[AUGUST]

• [„Albina”, nr. 8] Pe prima pagină, alături de editorialul redacțional și de tableta redactorului-șef, ambele consacrate zilei de 23 August, se publică un fragment din *Cântarea României* de Mihai Beniuc. □ Versuri tematice mai semnează în acest număr și Nicolae Tăutu, Marilena Vulpe, Dumitran Frunză, precum și poezii țărani Ion Frumosu și Ion Marinescu. □ La 40 de ani de la moarte, o pagină este dedicată scriitorului gazetar Alexandru Sahia. Ion Bănuță îi dedică o tabletă, Sașa Pană îi schițează un portret biobibliografic (explicând pseudonimul scriitorului, care ar însemna pace sau liniște, „pe limba unor popoare vechi din nordul Africii”), Vladimir Pană prezintă revista inițiată de Sahia în 1932, „Bluze albastre”, care „a avut o viață scurtă, respingând însă eticheta efemerului. Călăuzită de cuvântul partidului, revista a opus tuturor curentelor estetiste, evazioniste, orientarea către o literatură cu rădăcinile adânc înfipite în realitatea socială”. Este reprodus, de asemenea, un fragment din răspunsul dat de gazetar, în 1935, la ancheta revistei „Facła”, pe tema *De ce scrieți?*: „Un scriitor trebuie să fie un luptător social. El trebuie să fie continuu legat, în mod strâns, de complexul social în care trăiește. Scriitorul nu poate fi străin de fenomenele economice, politice, care agită întotdeauna masele. [...] Scriitorii generației mele trebuie să se convingă, în momentele de față, că nu pot face decât artă cu tendință și că o altă artă nu mai poate să existe. În această tendință, însă, să introducem maximum de artă, pentru că numai astfel operele noastre vor căpăta viabilitate”. Grupajul comemorativ este completat cu scurte citate despre omul și scriitorul Al. Sahia, rostite sau scrise de E. Jebeleanu, George Macovescu, Ștefan Roll, Radu Popescu.

• [„Amfiteatru”, nr. 8] Ioan Buduca pune literatura sub semnul *Memorialisticii în actualitate*, prin articolul *Scriitorul sub lupă*. „În epoca lucidității post-romantice niciun scriitor nu-și mai poate îngădui orgoliul să participe la confecționarea publică a propriului mit. Cei care au îndrăznit totuși să o facă au căzut pradă unor condamnabile excentricități sau pur și simplu ridicolului. Scriitorul autentic este, dimpotrivă, primul dușman al propriului său mit. Marquez mărturisea, cu teamă, într-un discurs prilejuit de înmânarea unui mare premiu, că își simte intrarea într-un mit pe care nu-l dorește. Dar mitul scriitorului există, iar cei care dintr-o anacronică nevoie de mituri îl fabrică sunt cititorii. Mai precis: categoria de cititori privilegiați de soartă să fie prietenii, rudele sau întâmplătorii cunoscuți ai scriitorilor. Nimic nu-i poate opri pe aceștia să povestească ce întâmplări extraordinare au petrecut în compania măștrilor sau ce vorbe mari au spus măștrii. O categorie specială a acestei categorii privilegiate de cititori (ai vieții în primul rând și ai operei în ultimul) își publică

amintirile despre... Iar o categorie și mai specială sunt cei care le publică cu pretenția de biografii de înaltă competență științifică, bineînțeles. Căci nu poate fi o mai științifică acribie biografică decât conviețuirea...” Este dat exemplul prietenului de o viață și biografului lui Camil Petrescu, Constant Ionescu.

■ *De la repere teoretice la instrumentele criticii* adună într-un grupaj texte de Vl. Tismăneanu – *Vocația sintetică a esteticii marxiste*; Stelian Moțiu – *Ideologii implicate și ideologii declarate* (reluând studiul din 1975 al lui D. Micu, *Gândirea și gândirismul*, primit din nefericire „cu destulă receală”); Mircea Scarlat – *G. Ivașcu și complexitatea actului critic*; Ion Cristoiu despre studiul din 1975 al Ilenei Vrancea, *Confruntări în critica deceniilor IV-VII*, în *Dimensiunea politică a receptării*. Reținem discursul lui Mircea Scarlat, de apărare a operei lui Ivașcu (care nu mai publicase niciun volum din 1969, din vremea în care era conducător al Catedrei de literatură contemporană), în fapt un răspuns polemic adresat textului lui Marian Popa din nr. anterior, în care acesta îl acuzase pe Ivașcu de inadecvare (pentru că nu este cu adevărat critic literar) în poziția de conducere a „României literare” . „S-a exagerat când s-a spus că nicio revistă nu e condusă de un critic literar. Dar «România literară» este condusă de un poet? Chiar dacă nu a ținut cronică literară, G. Ivașcu este un critic important al literaturii contemporane, contribuind în măsură decisivă la instaurarea unui climat literar (și, în sens larg, cultural), favorabil impunerii valorilor... Act critic nu e doar comentarea unei cărți. Meritele unui critic în crearea și menținerea unui climat literar sunt esențiale, depășind cu mult prin eficiență pe cele ale unui simplu recenzent... Apariția unei reviste de cultură (*n. b.* și impunerea unui tânăr de 22 de ani, Nicolae Manolescu, la momentul respectiv) este ea însăși un act critic, ca și editarea sau reeditarea unui scriitor. Reimpunerea lui Blaga la începutul deceniului șapte, ca și publicarea lui Călinescu și Arghezi într-o vreme când I. Vitner și Sorin Toma se bucurau încă de autoritate, sunt acte polemice bazate pe un criteriu axiologic ferm. Implicarea la prezent a lui George Ivașcu a fost mereu de o subtilitate exemplară. O dovadă este în primul rând revista «Contemporanul»; să dirijezi o astfel de revistă nu e doar un act jurnalistic (profesional) ci în primul rând critic, selecția redactorilor, colaboratorilor externi, debutanților, rubricilor, subiectelor de tratat s.a.m.d. constituind, fiecare, o opțiune.”

■ Apar alte *Ecouri la dezbaterea* din nr. anterior, *Critica literar-artistică și perspectiva istorică: Critica literară de astăzi* de I. Lăncrănjan, titlu impus de redacție! („Criticul de astăzi lucrează cu bucată și pe bucată, disprețuind ansamblurile. El e cel mai adesea un simplu cârcotaș literar, fiind imbatabil în această ipostază, de simplu cârcotaș, de bârfitor al literaturii, de «creator de atmosferă», mai ales pe cale orală, deși nu disprețuiește nici pagina când îi oferă prilejul de a se evidenția și în acest mod. El e specialist în «dărâmări» și în «puneri la punct»... ocolind cu abilitate, cu o consecvență demnă de o cauză mai bună, polemicile adevărate, de idei. El ocolește, mai ales dacă i se spune, și conținutul real al cărții, ocolește la nevoie și

cărțile – anumite cărți – fiind disciplinat la modul pompieristic și entuziast la modul... rentabil... Nu m-am referit la un critic anume sau la toți criticii literari.. ci la o mentalitate, care a existat și există.”) și *Câteva simple opinii* de M. Papahagi, care reușește să privească și partea plină, pozitivă, a paharului, după criticile (prea) ascuțite ale preopinenților săi. Reinterpretarea scriitorilor noștri evident pornește de la Lovinescu și Călinescu, urmați de Pompiliu Constantinescu, Perpessicius, Vl. Streinu sau Cioculescu. Chiar dacă se așteaptă alte istorii ori *Tratatul academic* de istoria literaturii române sau istoriile literare parțiale „de autor” – Piru, Ivașcu, Rotaru sunt inegale, există proiecte mărturisite – Negoïtescu și nemărturisite – Zaciu de viitoare sinteze, după cum există și câteva instrumente de lucru, *Dicționarul...* lui Marian Popa, *Dicționarul critic al scriitorilor români* coordonat de Zaciu, ce urmează să pară la Ed. Științifică și Enciclopedică, *Dicționarul de idei literare* girat de A. Marino, *Stilistica funcțională a limbii române* coordonat de I. Coteanu, *Enciclopedia figurilor de stil* a lui Gh. N. Dragomirescu, colocviile și cercurile de poetică, revistele „Cahiers Roumains d'Etudes Litteraires” „„Synthesis” , RITL etc. „Un fenomen nou (și care găsește probabil un ecou mai îndepărtat la E. Lovinescu) este acela al sintezelor pe perioade delimitate. Rezultatele sunt aici remarcabile: de la masivele lucrări ale lui C. Ciopraga și D. Micu asupra literaturii începutului de secol, la excelenta istorie a literaturii române interbelice a lui Crohmălniceanu, la privirile de ansamblu ale lui Al. Piru, D. Micu, N. Manolescu, Eugen Simion sau, dintre tineri, Petru Poantă, asupra literaturii contemporane (*Istoria polemică și antologică* a lui Eugen Barbu nu e reprezentativă decât pentru autorul ei), la cercetările asupra unor direcții și curente literare datorate lui Mircea Angheliescu (preromantismul), Paul Cornea (romantismul), Zigu Ornea (poporanismul, junimismul), D. Micu (gândirismul), Ion Pop (avangardismul). Li se pot alătura lucrări de sinteză pe compartimente dintre cele mai diverse: critica și istoriografia literară (Marin Bucur, Florin Mihăilescu), povestirea (Ion Vlad), umanismul românesc, literatură veche (Al. Duțu, Doina Curticăpeanu), retorica literară românească (A. Sasu), «balcanismul» (Mircea Muthu) etc.” Concluziile pe care le trage Papahagi pentru acest bilanț acoperă și o altă falsă problemă/ „alternativa” între critica „tânără” și critica „bătrână” : există doar critică adevărată și/sau pseudo-critică. „Adevărata alternativă este aceea dintre seriozitate și profesionalitate, pe de o parte, și impostură, mai mult sau mai puțin mascată de adjective, de cealaltă. Considerarea nivelului actual al criticii românești depinde în același timp de climatul literar (pe care în primul rând revistele îl instaurează) și de ansamblul de chestiuni pe care suntem dispuși să-l luăm în observație. Ea are nevoie, pentru a avea realmente semnificație, de spirit constructiv. În fond, orice discuție trebuie să plece de aici.” ■ M. N. Rusu, la rubrica dedicată volumelor de poezie, propune două nume: L. Dimov cu *Dialectica vârștelor* și E. Brumaru cu *Cântece naive*. „În *Dialectica vârștelor*, L. Dimov pare că dialoghează cu etape din

existența sa lirică, pare că răspunde unor vechi restanțe ale eului său creator... Pentru Dimov, spre deosebire de Ion Pop și Emil Brumaru, care nu par să acorde mult credit cuvintelor, acestea sunt măști de carnaval, obiecte pentru a masca o dramă sau mai multe. Tristețea arlechinului lui Picasso se simte în *Dialectica vârstelor*, în ciuda jocului multicolor al cuvintelor, al invențiilor verbale sau de situație. Dimov se ascunde în spatele cuvintelor, precum un clovn se ascunde sub mășuri și farduri.” Pe de altă parte, pseudobucolismul din poezia lui Emil Brumaru „vine din pastorala lui Alecsandri, căreia i-a adăugat o aripă celestă... Brumaru preia recuzita poeziei pastorale românești a simbolizatorilor și semănătorizatorilor pe care o parodiază, dar nu cu instrumentul ironiei, ci cu acela al nostalgiei după un teritoriu benefic pierdut... se ajunge și la lirica pillatiană a obiectelor, căror Brumaru nu le solicită ca modelul său interbelic formele exterioare, ci poezia lor secretă. Ca la marii naivi ai artelor plastice, în poezia lui Emil Brumaru nu lucrurile servesc suflului poetului, ci sufletul poetului se servește de lucruri”.

● [„**Convorbiri literare**”, nr. 8] Redacția revistei semnează textul: *Literatura lui August '44*: „Este datoria noastră, a creatorilor de a oferi generațiilor de azi și de mâine imaginea veridică a aceluia august fierbinte, moment hotărâtor al cuceririi adevăratei independențe naționale și sociale a poporului român. În etapa actuală, când partidul a pus în fața tuturor creatorilor nobila sarcină de a contribui la dezvoltarea umanismului revoluționar al orânduirii noastre, misiunea scriitorului este mai importantă ca oricând. Așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne revine sarcina de «a răspunde cât mai bine înaltelor exigențe de ordin ideologic, educativ și artistic pe care societatea noastră le pune în fața culturii noi, socialiste». Din inepuizabilul izvor de adevăruri și frumuseți pe care îl reprezintă istoria patriei, viața clotoitoare de azi a milioane de oameni de pe cuprinsul țării, insurecția națională de la 23 August 1944 constituie un moment cu semnificații adânci, a cărui flacără ne va inspira mereu”. ■ Despre *Romanul experienței de război* scrie Ion Apetroaie: „Până a se dezmetici din vertijul ciocnirilor de front, scriitorul cultivă oricum documentul, memorialul, carnetul de însemnări, eventual versificat... Setea de noutate, dorința de edificare a publicului asupra evenimentelor nu sunt satisfăcute doar de simple comunicate ori comentarii de gazete, adesea rău informate sau tendențioase. Scriitorul suplinește aceste lacune, oarecum inevitabile, din prestigiul literaturii, dar al unei literaturi ad-hoc care nici să nu trădeze adevărul, dar nici să nu coboare, ca gazeta, tragedia evenimentelor la simple anunțuri plate. Perpessicius și Camil Petrescu înregistrează, în cenaclul lui Lovinescu, simpatii unanime cu memoriile versificate, rupte din fibrele fiebinți ale frontului”. ■ În cadrul dezbaterii *Menirea și rolul unui cenaclu* se afirmă: Mircea Radu Iacoban, Dumitru Radu Popescu, Daniel Dimitriu, Ion Oarcășu, George Lesnea. □ Redacția revistei consemnează: „Menirea și rolul cenaclurilor – iată o problemă care este și va fi de-acum înainte mereu la ordi-

nea zilei. În cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a scriitorilor, precum și în documentele plenarei Comitetului Central al P.C.R. din 29 iunie a.c., s-au scos în evidență caracterul de sporită responsabilitate și multiplele atribuții ale activității cenaclurilor. Pe lângă rolul de depistare și educare a tinerelor talente, ele au devenit și cadrul unei dezbateri democratice, ale unor decizii importante privind scrierile autorilor consacrați. Astfel, de instituțiile specializate tradiționale, cenaclul devine el însuși o instituție de cultură, cu o participare foarte largă și cu o conlucrare apropiată între amatori și profesioniști. Tocmai pentru că se află în această ipostază, în fața unor atribuții noi, deosebite, orice discuție privind caracterul, statutul său devine nu numai utilă, ci și necesară. Revista noastră propune cititorilor o primă dezbatere pe acesată temă, dezbatere ce a avut loc la Bistrița și la care au participat scriitorii din Cluj Napoca și Iași și membri ai cenaclurilor locale. Locul acestei întâlniri a fost ales la întâmplare, întrucât orașul amintit s-a impus atenției, la nivel național, tocmai prin activitatea de cenaclu, activitate concretizată prin evidențierea în ultimii ani a numeroase talente autentice”. ■ În cadrul rubricii *Marile repere* semnează texte; C. Trandafir, Ion Simuț. □ C. Trandafir: *Hortensia Papadat Bengescu: Apele adânci ale sufletului*: „Spirit «scormonitor», creatoarea *Fecioarelor despletite* pătrunde în miezul lucrurilor, acolo unde pulsează sângele. Viața interioară agitată, jocul pasiunii și al reflecției creează un fond uman de intens dramatism. [...] Hortensia Papadat-Bengescu scrie în spiritul obiectivității, în spiritul teatrului modern. Ea nu oferă rezolvări facile, ci preferă finalurile deschise, neconclusive. Dramatismul rezultă din mișcarea ideilor, din chinurile conștiinței, autoarea știind să surprindă resorturile adânci ale existenței”. □ Ion Simuț se referă la romanul lui G. Ibrăileanu: *Adela*: „Dincolo de sumarul roman de analiză, *Adela* lui Ibrăileanu e un exercițiu grațios de înrămare a unui portret, în care autorul – privind important printre gene – se pierde în stilizările ramelor și neajungându-l îngustimea lor se întinde și peste liniile sumare ale figurii, împânzind-o. Este explicabil că în final Emil Codrescu nu mai poate reface portretul de sub impresiile ce-l acoperă. Neîndoios: *Adela* nu e romanul psihologic pur și simplu, cum a repetat de atâtea ori critica până la autosugestie, ci unul intelectualist – ironic și artist, inundat de delicia naturalismului și savuarea artificialului inventiv și efemer, vizibil marcat de dialogul amoros delicat, tomnatic-manierat și precaut, guvernat de severitatea economicos-aristocratică a aforismului”. ■ Cu prilejul evenimentului: *La o aniversare: Marin Preda – „55”* semnează texte: Cezar Ivănescu, Hristu Căndroveanu, Cornel Catana. □ Cezar Ivănescu se ocupă de *Scrierile de debut ale lui Marin Preda*: „Despre *Întâlnirea din pământuri*, volumul de debut al lui Marin Preda, Al. Paleologu a scris câteva propozițiuni cu caracter general într-adevăr memorabil.... [...]. Această idee a concomitenței de manifestare a autorului român în «tehnică» americană, idee pe care o întâlnim și în prezentarea lui Nicolae Manolescu făcută ultimei ediții a *Întâlnirii din pă-*

mânturi (Ed. Eminescu, 1973), nu ni se pare un lucru cert. Nicolae Manolescu însuși, după ce sugerează o posibilă influență a prozei «comportamentiste» americane în volumul de debut al lui Marin Preda, descoperă pe teren românesc un autor al «tehnicii reprezentării». □ Hristu Cândroveanu scrie *Din nou despre Moromeții*: „Dincolo de biografia eroului cărții de căpătâi a lui Marin Preda, Moromete, moromețianismul înseamnă un fel de a fi, un mod de a dori să exiști, într-o lume evident nedreaptă și de aceea stingheritoare, în care trebuie să te strecoari, ca să nu fii strivit. *Moromeții* înseamnă, în același timp a exista în istorie, ca arhetip al unei anume civilizații, o civilizație țărănească patriarhală. Și cât poate rezista o asemenea civilizație, în fața «agresiunii» timpului modern, implacabil transformator? Ceea ce rămâne indiscutabil e că, încetând de a mai fi un mod patriarhal de existență, țărănimea devine tot mai mult o conștiință în Revoluția lumii spre un progres material și spiritual, caracteristic epocii în care trăim». □ Cornel Catana propune un moment de *Biobibliografie*: „Marele romancier s-a născut la 5 august 1922, la Siliștea-Gumești (Teleorman), în familia lui Tudor Călărașu. [...] A tradus *Ciuma* din Camus și *Demonii* de Dostoievski (în colaborare). În decursul anilor a fost destins cu «Premiul de Stat pentru literatură» (1952 și 1954), «Premiul pentru proză» al revistei «Viața românească» (1968) și «Premiul de proză» al Uniunii Scriitorilor (1972)». ■ La secțiunea despre *Poezie*, Daniel Dimitriu recenzează două volume de versuri. □ Gheorghe Tomozei: *Poema patriei* (Eminescu, 1977): „Volumul de peste 230 de pagini, solicită o lectură maraton, înlesnită, printre altele, tocmai de varietatea tematică (aservită motivului central, cel al iubirii de țară) și de acea schimbare a tempo-urilor de care aminteam undeva mai sus. Pe un asemenea spațiu tipografic întins apar, aș zice, inevitabile inegalități, momente mai puțin semnificative, la unele din ele m-am referit deja. Demersul autorului este dificil și ambițios (motivul amintit rămâne unul al pretențiilor valorice maxime), cu reușite evidente. *Poema patriei* nu este, dacă avem în vedere momentul actual al poeziei noastre, o carte lirică patriotică între altele. De aceea aprecierile de care s-a bucurat în contextul primei ediții a festivalului «Cântarea României» mi se par normale, în consens cu exigențele acestui festival. Fără a face parte din categoria expansivilor, Gheorghe Tomozei, aflat în plină maturitate creatoare, dă patosului său patriotic o altă substanță, mai calmă în manifestările ei, rostind jurământul de înaltă fidelitate în șoaptă...». □ Gheorghe Pituț: *Secolele fixe* (Eminescu, 1977): „Atracția exercitată de reflecție, conjugată cu abundența lexicală duce la apariția unui anume didacticism mai puțin întâlnit în cărțile anterioare ale lui Gheorghe Pituț. Prea multe texte vorbesc explicit și acesata la un poet care s-a făcut remarcat prin vocația revelării imanențelor. *Stele fixe* îmi pare a fi o bună carte de poezie, în care, însă, ceea ce este nou nu-l servește întotdeauna pe autor». ■ De *Proză* se ocupă Val. Condurache, acesta analizând două romane. □ Norman Manea: *Cartea fiului* (Eminescu, 1977): „Firul «logic» al *Cărții fiului* se află în planul secund,

acest roman al devenirii având, în acțiune simulată, rupturi brutale, discontinuități, contorsiuni înșelătoare. La suprafață există două romane, fără circulație de personaje ori semnificații. Partea întâi, un roman construit «absent», Fiul, care reconstituind biografia mamei sale... urmărește să deslușească în liniile instabile ale portretului ceva din propria sa identitate”. □ Eugen Uricaru: *Rug și flacăra* (Dacia, 1977): „Acțiunea romanului *Rug și flacăra* este luată din realitate. Modelul personajului principal este Alexandru Bujor, participant la revoluția din 1848, la campaniile garibaldiene, luptător pentru independența României. Eugen Uricaru schimbă numele istoric în Alexandru Bota, respectând cu strictețe, «cronologic și faptic», indicațiile documentului, «fantazând» numai în ce privește trăirea lăuntrică a eroului său. De altfel imaginația lui Eugen Uricaru nu este una epică, ci lucrează mai ales în crearea atmosferei și în observarea psihologiilor”. ■ La secțiunea despre *Critică*, Al. Dobrescu analizează două studii critice. □ Primul este al lui Eugen Negrici: *Expresivitatea involuntară* (C.R., 1977): „După două substanțiale lucrări despre *Antimși Cronnicarii moldoveni*, Eugen Negrici publică acest ambițios eseu, *Expresivitatea involuntară*, asupra receptării literaturii. Premiza e mărturisit polemică, autorul fiind nemulțumit de șablonul pe care se sprijină înțelegerea în actualitate a scrierilor trecutului. [...] Eugen Negrici reușește să înlăture, cu mijloace ce țin de sofistică, granițele între literatură și sublitteratură, între creație și poncif. Și cum asemenea întreprindere nu poate fi luată în serios, să credem că ea acoperă o intenție ironică: subminarea prin minare a ambiției de reconversie expresivă cu orice preț”. □ Al doilea studiu este semnat de Gabriel Dimisianu: *Nouă prozatori* (Eminescu, 1977): „Articolele lui Gabriel Dimisianu de acum 15 ani vădescun similar amalgam de calitate și de «cusururi», încât un portret alcătuit pe marginea lor nu e departe de acela sugerat de ultimul volum, *Nouă prozatori*. Judicioase, echilibrate, neostentative, observațiile criticului sunt din speța acelor care nu ridică obiecții. Indiferent la cine se referă, la Ștefan Bănuțescu sau Nicolae Velea, la Sorin Titel ori Virgil Duda, la Constantin Țoiu sau Teodor Mazilu, comentariile sale sunt trepte necesare ale receptării critice. Viitoarele întreprinderi originale vor polemiza direct ori implicit, cu ele

■ Despre *Arhitectul Sadoveanu* scrie Fănuș Băileșteanu; „Se poate conchide: cu o mereu crescândă atenție acordată raporturilor spațio-temporale (tema sadoveniană a spațiului temporalizat și a timpului devenit spațiu, a simbiozei dintre timp și spațiu, atinsă în treacăt de unii critici – de pildă de Nicolae Manolescu, care, în *Hanul Ancuței* vede o sublimare a spațiului în timp – poate fi dezvoltată cu mult succes) dintre cărțile sale, Sadoveanu a devenit, aidoma marilor artiști ai Renașterii, ei înșiși nu odată recunoscuți ca atare și preluându-și temele sau subiectele din arta mai veche, un mare arhitect. Marele arhitect al literaturii române. Nu atât la nivelul unui volum sau altul (unde, de pildă, Rebreanu pare un adevărat constructor), cât la nivelul întregii sale *Opere*”.

■ Despre *Măștile pelerinului Hogaș* notează Constantin Ciopraga: „Tehnica

fragmentaristă a dicțiunii revelă, în ciuda intervalelor de la un episod la altul, prezența afectivă a unui continuum, natura fiind punctul fix al prozatorului. Morala lui Hogaș dă curs simpatiei pentru cerul liber, cadru în care fețe călugărești, păstori, uneori profiluri burgheze, reclamă priviri diferențiate și în cele din urmă indulgent patetice. Fabula lui Hogaș respiră, înainte de toate, îndemnul unui acord tonifiat cu lucrurile. Nu «privitor ca la teatru», ci participant la frumusețea lumii – iată exemplul propus; dincolo de convențiile sociale, o morală a spațiilor destinate recuperării omului prin întoarcerea la izvoarele eterne. Flegmaticul Hogaș e un polemist și un apostol”. ■ Mihai Drăgan expune; *Exemplul lui B. P. Hasdeu*: „La 70 de ani de la moarte, Hasdeu n-a rămas «închis» în enigmaticul său castel de la Câmpina. Una dintre imaginile lui postume este aceea a unui profet cultural, a unui Paladin al științei istorice și filologice românești”. ■ J.-L. Courriol se referă la *Camil Petrescu interpretând pe Proust (I)*: „Camil Petrescu pune răspicat în gardă pe toți aceia care ar fi tentați să creadă că el ar preconiza subordonarea literaturii față de «noua structură» sau că i-ar atribui funcția elementară de reflectare literară a unei culturi date. El e conștient nu numai că această «nouă structură» e în mișcare, ci și că marea lecție a «noii structuri», intrinsec «mobilă», este libertatea la care «condamnă» pe artiști”.

● [„Familia”, nr. 8] *Sărbătoarea* de Coriolan Gheție, 33 de ani de la 23 August 1944. ■ Cronici literare semnate de Val. Tașcu despre Marin Preda, *Viața ca o pradă*; Al. Cistelecan despre Ion Pop, *Gramatică târzie*; Gh. Grigurcu despre Șerban Cioculescu, *Viața lui I. L. Caragiale, Caragialiana*. „Dacă nu ar fi un veritabil roman, *Viața ca o pradă* ar putea fi primul volum din «jurnalul unor romane». Spiritul competitiv și chiar polemic, apropo de întreprinderea de același sens al unui alt scriitor contemporan este intenționat. Numai că scrierea lui Marin Preda se transformă din jurnal de scriitor în «roman al unui roman» și chiar în bildungsroman. «Aventura conștiinței» sale către *Moromeții* este mărturisită în chiar prima frază a cărții... În fapt «memoarialul», pentru că și așa ceva e *Viața ca o pradă*, urmărește în continuitate și discontinuitate constituirea conștiinței de sine ca primă condiție a literaturii moderne, fie că se desfășoară sub semnul întâmplării (predominant în cazul lui Marin Preda), fie sub cel al predestinării (fără a forța însă limitele bunului simț)... În altă ordine de idei, cartea *Moromeților* nu apare ca o explicație, ca o justificare, ci ca un efect al nostalgiei, ea fiind egală, ca spațiu sufletesc, cu însăși viața scriitorului... Destinul propriu de scriitor este privit cu luciditate, cu autoironie chiar... Din lecturile sale Marin Preda nu face un orgoliu, o «demonstrație de forță», ci un continuu autocontrol. El nu caută să uimească pe alții cu «ce» și «cât» a citit, ci se pune pe sine în raport cu cartea, polemizând, contrazicând cu personalitate. În mare parte adoptă optica «suciților» săi, încercând să modifice prin logica sa empirică eșafodajul creațiilor parcurse... *Viața ca o pradă* se desfășoară în ritmuri alternative: școala, războiul, casa de

creație din Sinaia. În acest ultim ritm, prin care se produce ideea *Moromeților* este impulsul celorlalte două și justificarea lor. Prin combinația lor aparent simplă prozatorul reușește să dea realității autobiografice calitatea ficțiunii. Prin această logică inversă Marin Preda nu riscă, după cum s-ar părea, ci confirmă valoarea autentificării creației actuale. Fără complicații, fără artificii. Simplu, ca orice operă mare.” (Val. Tașcu) □ La rândul său, Grigurcu vorbește despre întreprinderea capitală a activității lui Șerban Cioculescu: reconstituirea vieții și cercetarea operei lui I. L. Caragiale, răspunzând, într-o zonă mai adâncă, predispoziției de memorialist a autorului: „Dincolo de sondajul arhivistic remarcabil, de minuțioasa încadrare istorică ori de efortul filologic avizat, începe o excursie pasionantă într-un spațiu biografic, care îi apare criticului mai tentant decât opera... Această precumpănire a existenței în conștiința exegetului, dornic de a pipăi masca omului ce va fi fost, cu degete tremurânde de o emoție complexă, reprezintă un simptom al propriei structuri deschise mai mult spre concretul vital, sub forma istorismului indiscret, decât spre abstracțiune... Șerban Cioculescu e un împătimit de împrejurarea existențială exactă pe care o înalță triumfător ca pe un steag... alcătuind o etapă de tranziție către ceea ce e mistuit între «legendă și adevăr».” □ Șt. Aug. Doinaș, prin *Viziune și sugestie la Eta Boeriu*, marchează trecerea de la traducătoarea de calibru (*Divina Comedie*) la poeta talentată din *Risipă de iubire*, Ed. Albatros, 1976. „Dramatică în senzualitatea ei despicată, întrucât ancorează în conflictele pe care le ridică și implică vitalul; transparentă prin luciditatea cu care sunt transcrise marile gesturi ale existenței, prin decantarea căreia se supun marile pasiuni exprimate; riguroasă în lucrarea gracilă pe care arta o exercită asupra «materiei» sufletești impetuoase, asupra straturilor abisale ale unei Psiche mereu învolburate și aproape vorace, – lirica Etei Boeriu este de o autenticitate care respinge spectaculosul; sub imagistică barocă, elementaritatea afectivă are forța și licărul întunecat al unui sonet de Michelangelo.” □ Miron Blaga menționează debutul în volum al celor trei poeți bihoreni Gabriela Hurezean, Nicolae Brânda, Ion Davideanu. □ 5 poeme de Gh. Pituț – *Rămâi, Stare, De când, Și tata, Atunci*. □ Alte versuri de Al. Andrițoiu, Grigore Scarlat, Al. P. Covaci, Gellu Dorian, Traian Ștef. □ *Doi soldați necunoscuți*, o nuvelă de Radu Tudoran. □ Un portret Aime Cesaire din Martinica (Insulele Antile), tradus de Radu Cârnelci cu amplul poem *Negritude*.

• [„**Ramuri**”, nr. 8] Nicolae Dragoș publică eseu *Drum către oraș*. □ Ilarie Hinoveanu publică poezia *În larg*, iar Ștefan Tunsoiu *Voievozii câmpiei*... □ În *Reper*, Alexandru Balaci scrie despre *Virtutea expresivă*, portret literar dedicat poetului Andrea Zanzotto. ■ În *Teatru*, Valentin Silvestru publică un amplu eseu intitulat *Motive caragialene: semidoctismul*. □ George Popescu publică poeziile *Cântare patriei, Act de prezență și Peisaj natal*. □ În *Opțiuni*, Mihai Dușescu scrie despre *Luminozitate și prospețime*, o prezentare a volumului de versuri al Luciei Negoită, *Roza și închipuirea ei* (Eminescu).

□ Constantin Dumitrache, cu titlul *Eu continuu să îi consider pe Eminescu și pe Sadoveanu ca modele în ce privește limba*, publică un interviu cu Iorgu Iordan. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de George Sorescu. ■ În *Puncte de vedere* Ion Lotreanu scrie despre *Critică și rigoare*: „Nu cumva lipsa în critica literară de azi a unor personalități cu totul excepționale este una din cauzele labilității excesive a criteriilor într-un domeniu în care se știe bine că fermitatea nu poate fi confundată cu rigiditatea? [...] În privința notelor ce ar caracteriza peisajul critic actual, să observăm mai întâi pendularea analiștilor între formula raționalistă, „uscată” după părerea unora dar clară în esență, și empirismul cu pretenții „subiectiviste”, „impresioniste” etc. Ce ni se potrivește mai bine? S-o luăm metodic. Tinerețea literaturii noastre este evidentă și când spunem aceasta ne referim la spiritul ce o animă. Altfel vechimea există. Literatura română a reușit să-și procure, în etapele succesive ale dezvoltării ei, un fel de tinerețe perpetuă – semn al proteismului însuși al gândirii unui popor. Pe noi raționalismul ne prinde mai bine. Poate că ne-am născut poeți, însă asta nu se traduce în a confunda rigorile vieții cu un „lirism” echivalent cu lipsa de responsabilitate. Critica viguroasă, ce are la bază elemente preponderent apodictice nu este, ab initio, lipsită de fantezie și fervoare, dar recunoaște operei calitatea de creație, ceea ce constituie o premisă absolut justă. Creația pornește de la viață, critica de la opera de artă: diferența dintre cele două zone este clară, chiar dacă domeniile nu sunt delimitate mecanic. Căci există „viață” și în ceea ce e fictiv, viața se derulează și ea uneori ca o operă de artă... Critică fără rigoare nu e însă de conceput. Fantezia cea mai prodigioasă are drept suport tot rigoarea. Regina facultăților, cum o numea Baudelaire, nu-și desfășoară zborul peste golul absolut. La noi (în cultură) cei mai mari fantaziști n-au fost semidocti gata s-o „ia razna” (pentru că așa e de bon ton), ci oameni integri, bine „mobi-lați” intelectualicește, pe care i-am numi monștri de erudiție dacă sintagma aceasta n-ar fi căpătat un înțeles nu tocmai favorabil”. □ Fănuș Băileșteanu, în *Literatura evenimentului*, semnează *Independența, ca supremă opțiune*, un portret literar dedicat prozatorului Paul Anghel. □ George Niță publică poezia *Pentru țară*. □ Ioana Dinulescu scrie o recenzie la volumul de debut al poetului Dan Lupescu, *Lumina patriei* (Scrisul Românesc). ■ În *Cronica literară*, Eugen Negrici prezintă *Istoria* de Mircea Ciobanu: „Străbatem pagini de un rafinament demn de orice mare literatură cu sentimentul că toate faptele sunt inventate pentru a sluji. Prin raționamente, din aproape în aproape, se configurează în chip strălucit, personaje, evenimente, viață. Numeroase scene ies prin deducție și putere reconstitutivă, din câteva date, minime, și din reverberația imaginativă a unor noțiuni caracterologice (înțelepciunea, puterea, frica etc.) căci M. C. dă impresia a se afla în stăpânirea regulilor vieții. Pentru fiecare propoziție, el inventează povestea adevărată și de aceea, în clipa refacerii deductive a vieții, are la dispoziție întregul câmp al memoriei. Uluitoarea lui disponibilitate, vizibilă în primul capitol, are o altă focalizare decât capitolul

următor, unde luneta e întoarsă și se accentuează brusc impresia de album de fotografii de epocă, însăși apropierea și distanțarea alternativă a naratorului concură la senzația demonstrativă de superbă stăpânire de sine și de orice”.

■ În *Atitudini*, Eugen Măicăneanu scrie despre *Critica lui Al. Piru*: „Critica lui Al. Piru, calificată de mulți „dogmatică”, „axiomatică” este în realitate mult mai aproape de o modalitate superioară de impresionism, dacă prin aceasta înțelegem în primul rând capacitatea de creație. Ce obiecții s-ar putea aduce acestei afirmații? În primul rând, masivitatea informației pe care criticul nu ezită să o folosească ori de câte ori i se ivește prilejul, fără teama ostentației. În al doilea rând, organzierea quasi matematică a discursului critic (ceea ce, după unii, echivalează cu didacticism), sentențiozitatea, inflexibilitatea judecăților de valoare. În sfârșit, mult comentata sa „predispoziție negativistă”, trăsătură pe care criticul nu și-o recunoaște. Astfel de contraargumente nu fac însă decât să întărească ipoteza noastră. În ciuda masivității, informația nu lasă în studiile lui Al. Piru impresia factologiei, ea este rezultatul unei neprefăcute scrupulozității, provenind, ca și altădată la G. Călinescu, din credința că nu se poate face critică literară fără o determinare completă a tuturor faptelor și conexiunilor posibile, fără o bine conturată proiecție istorică”.

■ În *Documente*, Pavel Țugui publică partea a doua a studiului *Tudor Arghezi: Date noi privind studiile liceale (II)*.

■ În *Comentarii critice*, Al. Dima scrie despre *Exigențele unei colecții*, referindu-se la colecția „Biblioteca critică” a editurii Eminescu și, în special, la antologia *Mihail Sadoveanu interpretat de...* semnată de Fănuș Băileșteanu și aflată deja la ediția a II-a.

□ Tudor Nedelcea prezintă lucrarea „*Familia*”, *Correspondențe de la Plevna*, apărută la editura Facla, „texte selectate, note și comentarii: Stelian Vasilescu. Cuvânt înainte: Viorel Faur”.

□ În *Meridiane lirice* sunt publicate o serie de poezii semnate de poeta mexicană Octavia Paz, în traducerea lui Marin Sorescu.

□ În *Meridiane*, Octavian Lohan publică un studiu intitulat *Borges sau tentația spațiului imaginar*.

● [„Secolul 20”, nr. 7-8] Grupajul *Salvador Dalí – Pe urmele lui Traian* este deschis de textul lui Dan Hăulică, intitulat *Dalí afirmă România*, care debutează astfel: „Nu demult, când țara întregă sărbătorea numirea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de președinte al Republicii, printre mesajele oficiale, înalt semnificative, care au venit să salute acest eveniment, s-a putut citi, în «Scânteia», un omagiu neașteptat – acela al lui Salvador Dalí. «Pictorul cel mai faimos din lume», cum se designează el, – și, într-adevăr, după Picasso nu este astăzi altul mai faimos – își rostea astfel interesul din ce în ce mai viu pe care-l poartă de câțiva ani României. Un interes, indiscutabil suscitât de prestigiul actual al prezenței românești pe scena lumii, dar și de entuziasmul pentru originile comune – ale Spaniei care-l dăduse pe Traian, născut la 10 kilometri de Sevilla, și ale răspântiei geografice care, prin el, avea să devină România. Sub acest semn glorios și confratern, elogiul pe care Dalí îl adresează României se desfășoară exultant, cu o fervidă jactanță. Revista noastră are

privilegiul de a împărtăși publicului românesc – în poem sau în nervoase, acerate desene – câteva din aceste formulări pe care revelația României – și a comunității noastre istorice – i le-a inspirat lui Dali.” Alături de alte contribuții, este publicat un „poem genetic pentru împăratul nostru Traian” intitulat *Da! României* în care pictorul se declară, printre altele, și român: „Și fiindcă structura comunistă poate conviețui cu structura regală a sângelui, cu o crudă plăcere, unei Gala regină barocă vrui să-i devin sclav. Și fiindcă sângele Patriei este etern și nemuritor, și fiindcă în aceeași arteră regală curge marșul triumfal al lui Traian și pentru a fi ca și el, din nou și întotdeauna primul din genul uman, mă proclam Salvador Dalí, monarhist, catolic, apostolic, roman și român.” □ La rubrica de *Variațiuni teoretice*, cu titlul *Cucerirea istoriei și realismul*, Ion Roman dă spre publicare, în traducere proprie, fragmente dintr-un eseu al lui Georg Lukács, ce susțin ideea că „problema istoriei și îndeosebi prelucrarea ei literară trebuie să se situeze din ce în ce mai mult în centrul luptei antifasciste”. Eseul [intitulat *Romanul istoric*, ce va apărea integral, în două volume, în colecția BPT a Editurii Minerva în 1978] este comentat de N. Tertulian în articolul *Literatură și Istorie*: „Niciun alt critic marxist, până la Lukács, nu a reușit să dezvăluie cu atâta pătrundere modul în care o experiență istorică particulară este interiorizată și obiectivată la nivelul activității plâsmuitoare, configurative («fantasmatică», ar spune freudienii) a artistului.” □ Păstrând tema de discuție, Dan Deșliu semnează un articol intitulat *Literatură și istorii posibile*, în care notează „unele reflecții intime” stârnite de dezbaterile cu acest subiect din ultima vreme. Pornind de la ideea că „orice lucrare beletristică se află încă din stadiul de elaborare în relație dependentă, programatic sau implicit, cu ambitusul social”, autorul consideră, în final, că „dacă din punct de vedere pur științific exactitatea documentului este discutabilă, pentru creatorul de artă ea poate fi uneori de-a dreptul indiferentă, cu alte cuvinte, el este liber să opteze pentru oricare din versiunile propuse, după cum poate inventa o alta, sui-generis, în funcție de trama estetică”. □ Spre sfârșitul numărului, este publicată luarea de cuvânt în limba franceză (*L'écrivain et la paix*) a poetului Radu Boureanu, rostită în cadrul Conferinței Internaționale a Scriitorilor, organizată la Sofia pe tema *Scriitorul și Pacea – Spiritul de la Helsinki și datoria oamenilor de cultură*. Se precizează, de asemenea, că din partea țării noastre, și-au adus contribuția „constructivă” și Alexandru Balaci, Eugen Barbu, Fodor Sándor și Franz Storch. □ O altă delegație română, formată din George Bălăiță și Constantin Țoiu, cel din urmă fiind și cel ce consemnează evenimentul, a reprezentat țara noastră la întâlnirea scriitorilor europeni, organizată din doi în doi ani în Finlanda. Ediția anului 1977 a stat sub semnul întrebării *Que faire?*: „Ce-i de făcut? – cu alte cuvinte ce rol joacă astăzi scriitorul în societatea modernă care pune atâtea probleme omenirii întregi și fiecărei națiuni în parte. Poate scriitorul să determine transformări, prin lucrările sale, în câmpul social și în caracterele oamenilor? Are el mij-

loacele, materiale și morale, de a interveni în uriașul proces de înnoire, caracteristic planetei noastre în acest sfârșit de secol atât de dinamic în desfășurări și atât de contradictoriu totuși?” Ecourile din presa finlandeză referitoare la intervenția lui Constantin Țoiu în cadrul întâlnirii internaționale sunt trecute în revistă succint și traduse de Mihail I. Popescu.

● [„Steaua”, nr. 8] Editorialul se numește *Sub semnul lui august*: „Acest al 33-lea an al eliberării noastre vine în același timp să proiecteze o nouă lumină asupra realității noastre socialiste, realitate profund marcată de prezența spiritului revoluționar în toate sectoarele de activitate, de unitatea de nezdrunținat dintre partid și popor, de adâncirea democrației socialiste, de statornică grijă față de om, de bunăstarea sa materială și spirituală”. ■ Eugen Uricaru scrie *Cartea, criticul, cititorul*: „Cartea nu este «gata» atunci când s-a pus pe hârtie ultimul cuvânt și nici măcar atunci când a fost difuzată. Ea se realcătuie, renaște de fiecare dată când este citită, scopul existenței sale fiind acela de a produce o fascinantă și pașnică explozie în conștiința lectorului. Pentru aceasta este necesară atingerea nivelului de masă critică prin fuzionarea celor ce se descoperă cu cele ce se știu deja. Lectura trebuie să fie așa cum se spune în poem – asemeni căderii umbrei în mare”. ■ Valentin Tașcu publică *Vârstele și farmecul timpului și pământului*, semnalând ediție adăugită *Vârstele timpului* de George Macovescu, Editura Eminescu, 1977: „În acest moment culegerea cronologică a articolelor publicistice se transformă în confesiune, în biografie spirituală”. ■ Fănuș Băileșteanu scrie despre *Ideea și argumentele unui „Protocronism românesc”*, discutând despre *Din clasicii noștri*, volum cu subtitlu *Contribuții la ideea unui protocronism românesc* de Edgar Papu, Editura Eminescu, 1977: „Nu e însă aici vorba de niște simple «contribuții» în genul celor ale unor «cercetători științifici», ci de un aport fundamental. De altfel chiar ideea unui protocronism național, chiar termenul ca atare îl are ca părinte pe Edgar Papu. [...] Edgar Papu nu enunță însă doar idei generale, mai mult sau mai puțin seducătoare, nu teoretizează doar pe baza unor date cunoscute, ci își verifică și consolidează teza cu nenumărate și subtile argumente desprinse de el însuși prin intuiție și minuțioase cercetări din fondul ideatic și imagistic al literaturii române, încât nu știi dacă a descoperit aceste elemente ca să-și susțină teza, sau a ajuns la această teză prin evidența însăși a unor revelații critice”. ■ Mircea Popa semnează *Sensuri ale „infernului” uman*, despre romanul *Alexandra și infernul* de L. Fulga: „Laurențiu Fulga propune o meditație adâncă asupra căilor care umanizează și înobilează pe om, pledând pentru o depășire permanentă a infernului uman prin luptă și aspirație, prin instituirea unui paradis terestru al valorilor și adevărurilor umane, expurgat de tot ceea ce este umbră de lașitate și minciună. În această ordine de idei proza sa este aceea a unui justițiar”. ■ Virgil Nistor scrie despre antologia lui George Togan, *Ceea ce nu se uită*, Editura Minerva: „Antologia, întocmită de George Togan, atestă cu prisosință participarea poeților români (mulți necuprinși în

culegere) la zguduitoroarea tragedie prin care a trecut omenirea în fața fascismului. Lucrarea își va păstra actualitatea nu numai ca document spiritual al umanității ultragiutate, ci și ca avertisment împotriva posibilelor reactivări, sub o formă sau alta, a acestui flagel de către cercurile reacționare din lumea capitalistă”. ■ Ovidiu Mureșan semnează *Mărăști – Mărășești – Oituz*, marcând 60 de ani de la „marea epopee națională a luptelor”. ■ Valentin Tașcu îl serbează pe *Franyó Zoltán la 90 de ani*: „Exemplaritatea existenței în literatură a maestrului Franyó Zoltán este decisă în laturile acestor principii de dreaptă și pasionată judecată. Timpul i-a fost fidel și generos în a-i demonstra valabilitatea și forța de adevăr”. ■ Aurel Rău semnează necrologul la decesul lui Emil Botta: „În memorie îl aveam pe Emil Botta la orice oră, din anii de lecturi prime, printr-o strofă devenită obsesie care aducea în reprezentările mele evlavioase despre poezie o boare de iad, o subminare discret mefistofelică”. Alături apare o poezie a lui Damian Vasiliu, dedicată *În memoria Emil Botta*, intitulată *Nu-mai al meu*. ■ Aurel Sasu semnează *Poeticitatea romanului*, pe marginea studiului Irinei Mavrodin, *Romanul poetic*, Editura Univers, 1977, care este un studiu „de istorie a formelor literare, de înregistrare a fenomenului de *variabilitate* în literatură, cu precizare că prin istorie se înțelege aici o «mișcare esențială prin care fiecare epocă își creează propriile-i forme artistice»”. ■ Nicolae Manolescu revine la rubrica sa cu textul *Două femei*, despre *Daisy Miller* de Henry James și *Prima iubire* de Turgheniev. ■ Titu Popescu scrie despre *D. Bolintineanu, conștiință națională și opțiune artistică*: „Aportul lui D. Bolintineanu la începutul de modernizare a literaturii române trebuie înțeles ca fapt de artă impregnat de virtuțile morale ale timpului, nu numai de servituțiile formale ale acestuia. Trebuie, astfel, să vedem în versul ritmic și captivant, în scenele stereotip ale declamării eroice, echilibrul unei poezii u adresă pentru contemporani, iar în modelarea caldă a forțelor lăuntrice generatoare, resursele generoase ale poeziei”. ■ Gheorghe Grigurcu analizează *Poezia lui Cezar Ivănescu*: „Tragismul se exprimă prin Eros, Erosul se răsfrânge în Thanatos ca un triptic de motive, pe care poetul se străduiește a-l ilustra în materia cea mai aptă de lirism, în senzorialitatea purtătoare a unei plasticități existențiale”. ■ Henri Zalis semnează *N. Davidescu critic literar*: „Bune intuiții în explicitarea liricii moderne românești, corelate cu stăpânirea unui limbaj critic evoluat, recomandă pe N. Davidescu drept un spirit orientat în problematica poeziei noi”. ■ Mircea Croitoru, *Ilya Ehrenburg*: „Incredibil, s-a scurs un deceniu de la acea ultimă zi a lunii august în care, aplecându-se asupra unei flori din grădina vilei sale, murea de infarct posesorul unuia din cele mai semnificative și dinamice destine scriitoricești ale secolului nostru – controversatul și surprinzătorul Ehrenburg”. ■ Alexandru George publică *Mingea zboară, cărțile rămân*: „Descinderea scriitorilor în arenele sportive sau, mai propriu spus: trecerea lor din tribuna obștească la masa presei (de fapt, dacă vrem să fim încă mai preciși ar trebui să spunem: trecerea lor de pe fotoliul din fața

televizorului la masa de scris) a adus în comentariul sportiv o atmosferă de efervescentă, de agitație, chiar de poezie, pe care revistele noastre literare ar trebui cel puțin s-o invidieze. Cei care țin pana în mână zburdă (pe hârtie, fi-rește) cu o vioiciune pe care bieții noștri sportivi, antrenati special nu o pot egala nici în vis, necum pe gazonul sau zgura disputei lor atletice”. ■ Antița Jucan traduce textul lui Vangelis Karaiannis, *Kavafis integral*, iar Aurel Rău traduce poeziile inedite ale scriitorului grec (*Sfârșitul lui Antoniu; Chemarea dragostei; Reîntoarcerea din Elada; Monede*). ■ Gh. Bulgăr notează apariția monografiei *Alesandru Papiu Ilarian*: „După publicarea masivelor volume de *Corespondență* a lui Papiu în 1972, după volumul omagial al Comitetului de cultură Sălaj din 1969, și după numeroase studii asupra contribuțiilor istorice, filologice, ideologice, revoluționare, care poartă semnătura acestui mare vizionar, monografia de față e un omagiu remarcabil, la un secol de la dispariția lui Papiu Ilarian, pentru care Corneliu Albu merită toată lauda”. ■ Mircea Zăciu semnează *Caragiale, altfel*, o cronică literară la *Opera lui I. L. Caragiale* de Mircea Tomuș, Editura Minerva, 1977: „Sinteza lui – operă a unui critic aflat în faza maturității, după un îndelung exercițiu în domeniul cronicii literare – constituie o contribuție esențială la re-configurarea în contemporaneitate a unui portret plauzibil, modern și autentic al unuia dintre cei mai mari, mai lucizi și mai lipsiți de iluzii dintre scriitori români”. ■ Petru Poantă semnează două cronici literare: □ *Transilvane cetăți fără somn* de Ion Brad: „Elegii, ode, blesteme sau bocete (un ciclu se întitulează *Recviem la Mihai Viteazu!*) poeziile lui Ion Brad au, în majoritatea cazurilor, o febrilitate lirică viabilă, scoasă dintr-un sentiment real. Ele nu se bazează pe reconstruirea picturală, exterioară, decorativă a unor «scene» de epocă, ci pe surprinderea, din interior, a unui sentiment al istoriei”. □ *Viața deasupra orașului* de Liliana Ursu, debut: „Un debut de maturitate, așadar, pentru o poetă pe care va trebui să o apreciem, nu atât prin ceea ce promite cât prin ce realizează. Este foarte multă «literatură» în această carte, autoarea dovedind deocamdată o bună dexteritate în confecționarea metaforelor în serie, convenționale îndeobște; ea evită spontaneitatea și, în general, voluptatea senzorială și senzuală a imaginației prin care intră în poezie mai toate tinerele poete”. ■ Romul Munteanu scrie despre *Fețele poeziei lui Lucian Blaga*: „Universul poetic creat de Lucian Blaga este fundamentat pe un vast scenariu de idei. Lumea, existența în general, constituie pentru el un uriaș depozit de semne misterioase și revelatorii”. ■ Bazil Gruiă publică *Blaga inedit – efigii documentare*, despre relația scriitorului cu Ioana Lașiță. ■ Al. Oprea publică studiul *Omul și natura la J. J. Rousseau și L. N. Tolstoi*. ■ Gelu Ionescu revine la *Cronica traducerilor cu Descoperirea lui Holderlin*, notând apariția *Hyperion. Moartea lui Empedocle* (vol. 1) și *Imnuri și ode* (vol. 2), Editura Minerva, 1977: „Poezia noastră se îmbogățește prin încorporarea unei extraordinare voci din lirica lumii: Holderlin. Este primul amplu florilegiu din opera marelui poet german cel ce apare acum, prin străda-

nia creatoare a lui Ștefan Augustin Doinaș și Virgil Nemoianu”. ■ În *Unghiuri și antinomii* citim prima parte din *Metodă și filozofie* de N. Tertulian: „Problemele de metodă în general, și cele legate de analiza operei de artă în special, nu pot fi dissociate de o concepție filozofică de ansamblu. Chiar acele demersuri interpretative are se consideră emancipate de orice *Weltanschauung* filozofic, de orice supoziții ontologice sau antropologice, cum este cazul «poeticii structurale», adoptă o poziție determinată într-o problemă cu vizibile implicații filozofice: cea a autonomiei și eteronomiei artei”. ■ în *Confluente* citim: □ Ion Pop, *André Malraux și muzeul imaginar al literaturii*: „Ficțiune geamăna cu istoria, istorie transformată în ficțiune, construcție a unui muzeu imaginar în care funcția referențială a operei de artă individuale se pierde, lăsând loc dialogul formelor – opera lui Malraux este parcă datoare să se deschidă și celeilalte «confruntări de metamorfoze», din spațiul literaturii. O face cu o carte care urma să fie și ultima, intitulată semnificativ *L’homme precare et la litterature*”. □ N. Steinhart, *Paul Morand, un cronicar al „anilor nebunatici*”: „În volumul *Tendres Stocks*, bucata *Aurore* cuprinde următoarele cuvinte revelatorii: «Totul se învârtește. Totul se învârtește». Ele descriu și rezumă epoca. Epoca anilor imediat următori primului război mondial, denumită și «anii nebunatici». □ Constantin Crișan, *Henri Meschonnic și poetica totală*, despre volumele *Pour la poetique I, (essai), Pour la poetique II, Epistemologie de l’écriture, Poetique de la traduction, Pour la Poetique III, Une parole écriture*, toate apărute în *Le Chemin*, Gallimard, NRF, 1970, 1973: „Dacă Meschonnic – pendulând ingenios între multiple tehnici – nu a ajuns la un impas categorial și nu a trădat domeniul *poeticii* din care și-a construit, prin cele trei tomuri, o vastă argumentație *practică*, aceasta se datorează, după propria-i mărturisire, metodologiei, viziunii dialectice a literaturii”. ■ Din *Viața cărților* citim: □ Horia Bădescu prezintă *Starea de destin* de Marin Sorescu, Editura Junimea, 1976: „*Starea de destin* a lui Marin Sorescu nu e altceva decât o «carte de recitare». Un caiet de lectură în care autorul își comentează cartea de citire personală, alcătuită din scriitori și opere ce timp de ani de zile i-au rămas în preajmă, altfel spus din valori artistice pe care se sprijină cu deliberată alegere propria-i personalitate”. □ V. Truță semnalează apariția *Familia. Corespondențe de la Plevna*, Editura Facla, 1977: „Lucrarea deține mai întâi o valoare documentar-științifică pentru că pune la îndemâna cercetătorilor un material aproape necunoscut și, în al doilea rând, o valoare sentimentală, deoarece recunoaște unei reviste de cultură participarea cu mijloacele proprii la unul dintre cele mai însemnate momente istorice ale românilor, în condițiile dominației străine”. □ Virgil Mihai scrie despre *Poetul și porumbelul* de Illyes Gyula, Editura Albatros, 1977: „Poezia lui Illyes e încărcată de dinamism, trepidantă, purtând din plin amprenta geniului popular. Pretutindeni se recunosc însemnele unei modalități de abordare a vieții specifice unui popor cu o individualitate aparte”. □ Adrian Popescu recenzează *Cronică* de Alexandru Mi-

ran, Editura Cartea românească, 1977: „*Cronica* lui Alexandru Miran se citește cu plăcere, oferind un bun exemplu de asimilare a livrescului, de sensibilitate mediată, prin intermediul lecturii”. □ Ion Buzași comentează *Reviste literare ale elevilor* de Tudor Opreș, Editura didactică și pedagogică, 1977: „Lucrarea lui Tudor Opreș este un îndemn și o încurajare, un elogiu sincer adresat tineretii creatoare și acelor profesori scriitori, mulți la număr, care au fost în mod generos și competent nu numai autorități catedratice, ci și oameni ai cărții și condeiului, îndrumători de tinere talente”. □ Dan Rupea discută despre *Odihna lacrimii* de Valeriu Armeanu, Editura Scrisul românesc, 1977: „*Odihna lacrimii* rămâne un volum indecis, compromis de o prelucrare artizanală factice, tributatar unor clișee, complicat și lipsit de savoare, indicând o oboseală a condeiului, o tocire a sensibilității trecută prin prea numeroase filtre și retorte, care anulează vibrația sentimentului”. □ Nae Antonescu prezintă *Publiciști ardeleni către Horia Petra Petrescu* de Elena Dunăreanu, Biblioteca „Astra”, Sibiu, 1976: „Lucrarea Elenei Dunăreanu este deosebit de utilă și ridică iarăși problema unui corpus al scrisorilor de interes literar și cultural românesc. Propunerea a mai fost făcută, de numărâte ori, dar suntem departe de realizarea ei”. □ Flavia Andrea semnalează *Poemele deceniului șapte* de W. S. Merwin, Editura Univers, 1977, în traducerea lui Constantin Abăluță și Ștefan Stoescu: „Dezorganizarea tematică a poemelor se datorește dorinței lui de a se apropia cât mai mult de energiile imaginative primare, generatoare de poezie, în care forma este obstacolul confruntării dintre poet și cuvânt; se ajunge la ceea ce Ștefan Stoescu numește în prefață «un monolism sinergetic al viziunii»”. ■ Din *Mențiuni și opinii* reținem: □ *O filozofie ad-hoc*: „Alex. Ștefănescu publică în «România literară» nr. 30 un articol în care face câteva reflecții exacte asupra condiției criticului. Observațiile sale, îndreptățite și nu lipsite de humor, au, înainte de toate, calitatea de a oferi o șansă necesară criticii – aceea a responsabilității și moralității”. □ *Cu „modestie” și „umilitate”*: „Un articol confuz, într-un fals stil aluziv, publică în «Familia» nr. 7, Coriolan Gheție. Se intitulează *Cui prodest?* și se referă la lucrarea lui Mircea Muthu *Literatura română și spiritul sud-est european*”. □ *Un interviu*: „«Scânteia Tineretului» din 30 iulie publică un interviu cu Eugen Barbu sub titlul-citat «*Gândirea politică se exprimă prin fapte*». Opiniile prozatorului despre romanul politic și rostul său în societatea noastră contemporană constituie fondul interviului”. ■ Versuri semnează Eugen Evu (*Nunta*), Justin Ceuca (*Mihai Voevod*), Alexandru Hălmăgean (*Poemul eroilor*), Ion Arcaș (*Profil 3*), Dan Mutașcu (*Moment cinetic; Scenă de familie; Poem dictat de o mierlă*), Mihai Adrian Eres (*Cântec abia șoptit*), Doina Antonie (*La pontul Euxin; Atunci*), Traian Tal (*Mugur ecosper; Lacrima crudă*), Augustin Pop (*De când în lume se închid*), Radu Felecan (*Integrare*), Eugen Cristea (*Heinrich von Kleist*), Aurel Șorobetea (*Nicicând*) □ Din proză citim *Drumul întâmplător al soldatului* de Valeriu Varvari și *Fascinația spiralei* de Vasile Nicorovici. □ Liviu Cotrău traduce

versurile lui John Balaban (*Scrisori de peste mare; Noaptea morților*). □ Aurel Gurghianu revine la *Terasa cu Repere Hipocratice*. □ L. Petsiais traduce din proza lui Takis Adamos, *Moartea chefliului*. □ Lt. col. Vasile Caia semnează *Capul de pod*. □ Mircea Micu publică *Parodii pe teme de amor (Alexandru Andrițoiu – Cantilenă; Mircea Dinescu – Balada cu îndrăgostit tânăr)*.

• [„Teatrul”, nr. 8] Mircea Mancaș publică un articol intitulat *Valori umaniste în dramaturgia română contemporană*: „Dramaturgia noastră a demonstrat, din primele momente ale orientării ei revoluționare, preocuparea de a sublinia valorile umane în curs de afirmare, într-un nou climat etic și politic. Și, oricât am remarca azi schematismul personajelor sau linearitatea conflictelor, piesele respective (*Cetatea de foc, Vlaicu și feciorii lui, Mielul turbat*) au caracterizat o epocă ce se încheia în clipa în care procesul transformării socialiste intra într-o fază definitiv victorioasă și au avut un rol decisiv în crearea sentimentului de încredere, de certitudine, cu privire la orizonturile socialismului. Ele au deschis calea spre o etapă superioară, aceea a adâncirii dezbaterii problemelor de ordin etic, a dezvăluirii resurselor adânci ale psihicului uman, în procesul de clarificare a responsabilității individuale în societatea socialistă. Acum dramaturgia va oglindi opinia maselor – garant al noii ordini morale – călăuzită de principiile eticii socialiste, în acțiunea ei de solidaritate totală cu politica partidului. Un proces de autoverificare a comportamentului individului, de analiză aprofundată a acțiunilor lui, de recunoaștere a erorilor și de confruntare cu datele reale ale vieții – ceea ce ducea la motivate schimbări de atitudine – constituie unul dintre aspectele tematicii dramaturgiei, la începutul celui de-al șaptelea deceniu”. □ În *Dezbateri*, V. Mândra scrie despre *Tradiții și cerințe actuale în critica de teatru*. El pledează pentru „o înviorare a spiritului critic în perspectiva unei viziuni marxiste exigente și responsabile”. ■ Mihai Nadin, în *Critica și criticii*, apreciază că „autoritatea criticii este rezultatul atașamentului ei de durată față de valori. Critica nu are o autoritate în sine, abstractă. Autoritatea ei se constituie progresiv, în relație cu autoritatea criticilor care o fac, și devine un factor al eficienței publice a criticii. Critica netalentată este la fel de proastă ca arta netalentată, indiferent de principiile pe care le proclamă”. ■ Cu titulatura *Atena: Congresul Asociației internaționale a criticilor de teatru*, Valentin Silvestru publică o prezentare a evenimentului intitulată *Colocviu sub măslini*. ■ În *Ancheta Revistei „Teatrul”* este analizată *Stagiunea '76-'77*. Întrebările la care răspund, în cadrul acestei anchete, „directorii a 11 teatre din capitală și din țară” (Emil Riman, Lucian Ghiurchescu, Elena Deleanu, Petre Bucșa, Al. Dincă, Traian Bunescu, Eugen Mercus, Jean Ionescu, Ioan Linder, Dan Alecsandrescu, Stelian Stancu), sunt „1. Care sunt trăsăturile distinctive ale stagiunii 1976-1977? 2. Care dintre direcțiile repertoariale ale acestei stagiuni ar trebui continuate? 3. Ce valori și ce modalități noi s-au manifestat în arta spectacolului?”. □ În *Caiete de spectacol*, piesa tratată este *Descăpățânarea* de Al. Sever, pusă în scenă la Teatrul Giulești. Pe acestă

temă, Alexandru Sever publică *Scurtă istorie a unei piese istorice*, Dinu Kivu – *Drumul spre spectacol*, Tudor Mărăscu – *Teatrul istoric – un teatru contemporan*. □ În *Puncte de vedere*, Dumitru Solomon, cu titlul *Avantajele și servituțiile poziției intermediare*, scrie despre teatrul de televiziune. □ În *Succese românești peste hotare* este prezentat evenimentul „Zilele culturii românești” ce a avut loc la Dortmund. □ Este publicată piesa *Ultima răpire* de Dan Stoica.

● [„**Transilvania**”, nr. 8] Din cadrul rubricii „historia militans” ne reține atenția articolul istoricului Radu Florescu cu titlul *Reflecții cu privire la procesul de etnogeneză*, articol din care ne izbește următoarea afirmație: „atunci când informația istorică este relativ săracă, așa cum este cazul procesului de formare a poporului român și limbii române, reconstituirile sunt aleatorii, fără o bază metodologică solidă. O analiză conceptuală mai aprofundată, chiar în condițiile unei comparații sumare cu faptele, relevă și alte curenți de metodă, dar, totodată, permite stabilirea unor jaloane ale modelului de proces etnogenetic.” ■ Poem în proza de Florin Mugur, *Basme*. ■ Articolul de fond, asumat generic de redacția *Transilvania*, (din cadrul rubricii „mișcarea literară”), se referă la persistența discuțiilor din presa literară despre rolul și misiunea criticii, care au fost dezbătute și de proaspăt încheiata Conferință națională a scriitorilor (de la sfârșitul lunii mai 1977), ceea ce înseamnă că societatea și regimul acordă o mare însemnătate „muncii de creație a valorilor culturale” (articolul *Contribuția criticii*). ■ Simion Bărbulescu propune cititorilor cunoașterea ideilor politice ale lui Eminescu și activitatea sa de publicist în acest plan începută în ziarele *Federațiunea și Albina*, apoi continuată în *Timpul* (primele două având redacția la Budapesta), concluzia autorului fiind clară: „poetul abordează problemele esențiale ale actualității, câmpul tematic vast al acestor probleme fiind el însuși o dovadă că Eminescu n-a rămas străin de niciunul din aspectele vieții politice a țării sale. Că în unele din articolele politice se întâlnesc și interpretări subiective nu trebuie să demobilizeze pe cei ce încearcă o reconsiderare a activității gazetărești a lui Eminescu. A sosit – credem – momentul când ar fi binevenită o ediție care să cuprindă publicistica eminesciană.” (articolul *Eminescu și problemele actualității politice*). ■ Punctând faptul că dramaturgia lui Lucian Blaga a stârnit numeroase discuții în epocă „îndeosebi pentru inovații și suflul nou, pe care-l promova înaintea unui teatru sentimental, lipsit de idei și problematică” și că abia în contemporaneitate „după ani îndelungați și furtunoase experiențe” teatrul lui Blaga a ajuns să fie declarat „scenic”, „reprezentat pe măsura posibilităților sale artistice”, Nae Antonescu pune în valoare noua ediție a teatrului lui Blaga, volumele 4 și 5 din seria *Opere* (Ed. Minerva, 1977), o ediție îngrijită de fiica scriitorului, Dorli Blaga (articolul *Teatrul lui Lucian Blaga într-o nouă ediție*). ■ Un alt demers liric „din zona livrescului”, din volumul *Gramatică târzie* (1977) de Ion Pop, suscită interesul comentatorului Constantin Cubleşan, care îi subliniază antecedentele poetice: „Ion Pop dovedea o predispoziție clară [încă din volu-

mul de debut *Propunere pentru o fântână*, 1966] spre un intelectualism elevat, spre o poezie reflexivă, de rezonanțe livrești pe care mai apoi volumul din 1969, *Biata mea cumînțenie*, o confirmă în direcția [...] aspirației spre obiectivizare, într-o formulă prozodică meditativă”, iar pentru prezentul volum liric notează: „Ion Pop își afirmă, cu aceasta nouă carte de poezii, personalitatea matură, timbrul propriu [...] sentimentul dobândirii efective a unui *sistem* de gândire poetică.” ■ Prima cronică literară a lui Mircea Tomuș radiografiază lirismul volumului *Poema patriei*, de Gheorghe Tomozei, „volumul reprezintă o încercare de a aborda frontal și de a defini în întregime, sintetic, dar și pe linia maximei adâncimi posibile, ideea de patrie.”; a doua cronică este consacrată tot poeziei, cea a lui Mihai Ursachi din volumul *Marea înfățișare* (al șaptelea volum în ordine cronologică), despre care exegetul scrie: „inteligenta ei este atât de subtil exersată încât, firesc, se convertește în elevat umor, iar capacitatea de a ne comunica marile idei și adevăruri în haina simplă a sintaxei și lexicului bune și bătrânei noastre limbi este un semn că poetul a reușit unde atâția alții eșuează și sunt nevoiți să recurgă la soluția încifrării.” • [„**Urzica**”, nr. 8] *Romulus Vulpescu se prezintă...*, însoțit de versuri, *Alte „moralități”* („dintr-un *Alfabet de estet* – regret: incomplet; incomplet nu doar alfabetul ci și estetul”). „Ei bine, iaca nu! Trebuie spulberat odată mitul fals al modestiei implicite a implicatului. Eu nu sunt modest, pentru că nu am de ce. De când mă știu, mai bine zis, de când mă țin minte, istoric vorbind, în era mea, multiple-mi calități și, mai cu seamă, pentru toate defectele câte există pe lume. De fapt, cred că mi-au fost hărăzite mărinimos toate metehnele cu puțință, chiar și aceea de-a le folosi cum se cuvine ca pe niște însușiri... Deși nici cu celelalte domenii de activitate artistică nu stau rău – de fapt, stau foarte bine, și, mă mândresc a zice, stârnesc invidii cu droaia – dar cu literatura, în general, mă descurc admirabil, pot afirma chiar scandalos de eficace, repurtând – cu plictisitoare monotonie! – numai succese extraordinare: de la tiraje magnifice la admiratoare cu duiumul, de la capitole ample-n manualele școlare până la adaptări cinematografice în coproducție. Și astea-s fleac, pe lângă humor, unde, într-adevăr stau pe roze: n-am ghimpi. Twain, Caragiale, Shaw, Gogol – clasici defuncți. Eu – în viață, pus pe șotii, și dispus să nu mă las nici mort... Dibla mea secretă de pictor al stărilor sufletești – *anch'io son' pittore* – (vedeți ce subtil am adus-o din condei ca să nu spun ca tot omul «*violon d'Ingres*»? Mare lucru cultura, să nu-mi fie de deochi) a fost humorul. Am supt laptele satirei, pamfletul mi-a fost tată, parodia – dăscăliță de gimnastică, anecdota o să-mi puie cruce. Unora li s-a părut că râd rău: adică, râd bine fiindcă așa fi rău. Sunt numai exact: de-aia par rău. Poate, câteodată, râd cu dinții strânși, parcă-ar scrâșni. Iluzie acustică: îmi scârțâie câte un fir de nisip între molari. Așa am consumat câteva plaje și-un pustiu local.”

• [„**Vatra**”, nr. 77/8] Dumitru Mureșan analizează *Orientări în poezia tânără (III)*: „Volumul de debut al poetului Dinu Flămând, *Apeiron* (1971),

demonstrează o serioasă cunoaștere și aprofundare a poeziei lui Rainer Maria Rilke. [...] Și volumul de debut al lui Adrian Popescu, *Umbria* (1971), cunoaște botezul de foc al descoperirii Poeziei. [...] Originalitatea debutului lui Adrian Popescu trebuie căutată în altă parte, și anume, în refugiul poetului în lumea copilăriei.” □ Gheorghe Grigurcu scrie, în secțiunea *Critica tânără* (XI), despre critica lui Dan Laurențiu, amendând „aerul pururi festiv, ca o ținută de gală care arborată la toate ocaziile ajunge a nu mai impresiona...Autorul scrie despre zeci de contemporani cu o seninătate a elogiului netulburată, fără a sugera o ordine axiologică.

● [„**Viața românească**”, nr. 8] Gheorghe Grigurcu notează despre: *Creația și militantismul criticii*: „Militantismul critic, acea dimensiune internă a profesiei, a lăsat de dorit. Crescând exigențele față de aparițiile editoriale sau revuistice, nu putem elibera vize de intrare unor produse mediocre sau mai puțin decât atât, aflate sub scutul unei bune intenționalități. Tematica majoră cere o ilustrare artistică majoră și ce rost are a inunda paginile publicațiilor cu versificații anoste, cu rudimentele unor ardențe a căror semnificație poetică rezidă în decantare? Criticii române de azi îi revine datoria de onoare de a manifesta o luciditate multiplă sporită față de toate produsele tinerilor (și mai puțin tinerilor) autori, de a suprima rabatul de calitate”. ■ În textul *Viața ca un dar*, Cornel Regman analizează cartea lui Marin Preda: „Niște amintiri organizate pe o idee regizorală compun cea mai întinsă parte a cărții lui Marin Preda, *Viața ca o pradă*. Autorul izolează din derularea devenirii sale un «stop-cadru», un moment saturat de incertitudini și întrebări cu privire la drumul de urmat, fixat prin 1948 -1949, îndată după excelentul debut editorial cu *Întâlnirea din pământuri*. Ce va mai scrie? – e o întrebare capitală ce-l frământă și la care răspunsul nu vine ușor”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Eugenia Tudor Anton, Alexandru George, Florin Mihăilescu, Vasile Petre Fati, Gheorghe Grigurcu, Bucur Țincu, Vasile Andru, N. Steinhardt. □ În textul *Romanul unei dezbatere morale*, Eugenia Tudor Anton se referă la: „Augustin Buzura este unul dintre romancierii care încă din *Absenții* anunța preferințe pentru un realism de factură polemică, în care realitatea interioară a personajului era determinată, influențată puternic de cea social-morală. [...] În *Orgolii* ca și în *Fețele tăcerii* întâlnim aceeași gravă dezbatere etică, aceeași capacitate de a analiza și confrunta atitudini morale. Nouă este doar intenția de a schimba modalitatea expunerii, care alătură monologului monocord, linearei și cam anevoioasei dispute, schița ironică, sarcasmul, ceea ce îmbogățește partitura romanului. [...] Augustin Buzura rămâne și în *Orgolii* un moralist obsedat de întrebări existențiale. El este în continuare interesat de aspecte dure, dramatice ale relațiilor dintre oameni, iar examenul său (fiindcă narațiunea aceasta, în care analiza lucidă este principalul instrument, se aseamănă prin minuția scrutoare a privirii cu un examen aproape medical) se exercită asupra unei problematice etice extrem de actuale. *Orgolii* este un roman al con-

trastelor umane, al înfruntărilor antagonice în planul moral: unele personaje reprezintă valoarea spirituală, altele agresivitatea oarbă;”. □ La *Edgar Papu și protocronismul* se referă Alexandru George: „Ultimul volum, *Din clasicii noștri* (Ed. Eminescu, 1977), a sporit în cel mai înalt grad neliniștea și admirația noastră. El este o desfătare a lecturii și a spiritului de finețe, dar, vai! De multe ori o adevărată trădare a celui de justețe... Reputatul eseist se află cu ultima-i carte într-un fermecător baroc al interpretărilor, într-un adevărat fan-tezism exegetic. Majoritatea paginilor de acum se rotesc în jurul preocupării de a stabili un «protocronism românesc» în cultură, astfel spus, întâietatea inițiativelor românești în unele cazuri de acest fel. Ceea ce particularizează aceste exegeze sau toate cazurile clasice sau constatate până acum – de pildă, prioritatea românească în problema versului liber, a suprarealismului sau a literaturii absurdului, dar mai ales a romanului poetic, pentru a o căuta exact acolo unde ne-am aștepta mai puțin, în cazurile clasate mai degrabă, mult frecventate de critica anterioară chiar dacă nu stoarse de ultima esență”. □ Florin Mihăilescu descoperă *Adevărul despre Labiș* în studiul lui Lucian Raicu: „Iată de ce un eseu cum e acela consacrat recent colegului și prietenului său de altădată de către Lucian Raicu (*Nicolae Labiș*, editura Eminescu, 1977, 220 p.) vine să satisfacă o necesitate, restituind contururile autentice ale unei incontestabile prezențe literare. Meritul autorului e cu atât mai mare, cu cât, deși inevitabil implicat el însuși în traiectoria acestei deveniri mirifice pe care Labiș a reprezentat-o în numai câțiva ani ai existenței sale pământești, a izbutit să dea demersului său critic acea luciditate și putere de obiectvizare care asigură argumentației și analizelor întreaga lor forță de manifestare”. □ Vasie Petre Fati situează poezia lui Leonid Dimov: *Între funambulesc și feerie*: „Cu un titlu de o neutralitate ce dezarmează, *Dialectica vârstelor* (Cartea Românească, 1977), ultimul volum al lui Leonid Dimov duce până la exces tonul bufon, carnavalesc, impresia de absurd și de suavitate îndeajuns de cunoscute din aparițiile anterioare. Ce surprinde, poate, în unele momente, este o abia prsupusă reverie minoră, o resemnare afectuoasă, din care nu lipsește ironia concessivă, discreția elegiacă. Faptul poate trezi îndoieli la un poet de construcție și sugestie vizionară, de proiecții discontinui, cu o sintaxă dintotdeauna imprevizibilă și voluptăți pantagruelice de limbaj”. □ Gheorghe Grigurcu întocmește un *Profil Hortensia Papadat-Bengescu*: „Figură deconcertantă, Hortensia Papadat-Bengescu reprezintă eflorescența spontană a prozei moderne românești, abstrasă motivării teoretice personale. Din această cauză opera sa constituie un teren poate mai atractiv pentru investigație decât cel al unei autocritici permanente, al unei atenții de sine care consumă într-o bună măsură surpriza rezultatelor exegetice”. □ Despre *Sextil Pușcariu memorialist* scrie Bucur Țincu: „La noi Sextil Pușcariu, cunoscutul savant lingvist a simțit toată viața atracția irezistibilă a genului memorialistic... El a scris cinci volume de memorii, care cuprind cronologic aproape toată viața lui și a lumii prin care a trecut. Lipsește

perioada 1906-1914, iar ultimul volum realizat se oprește la 1928. [...] Volumul recent apărut, *Brașovul de altă dată*, privește viața autorului în perioada anterioară celui din volumul publicat în 1968, și anume copilăria și adolescența lui la Brașov, între 1885-1895”. □ Vasile Andru descrie *Cartea unei autodefiniri*: „Tema călătoriei, atât de cuprinzătoare, oferă scriitorului un ax în jurul căruia să organizeze o complexă matrice epică și lirică. *Roata gândului, roata pământului* de Ioana Postelnicu (*Cartea Românească*, 1977) are drept ax central o călătorie pe continentul american, dar cartea nu-i doar istorisirea acestui drum; se adaugă secvențe din itinerarii europene și, mai ales, itinerarii lăuntrice («esențiale»), confesiuni, întoarceri în timp la copilărie și tinerețe, la ținutul natal și cum e firesc, secvențe de biografie literară”. □ N. Steinhardt prezintă *Motocicleta filosofică*: „Motocicleta – calitate, simbol, esență și obiect; curățată, îngrijită, bine ținută – scapără scânteiele avântului și înaintează triumfător. [...] Așa încât nu-i deloc ireverențios a ne închipui că Socrate, Plato și Aristotel s-ar fi străduit, de-ar fi fost cazul, să exceleze în arta conducerii și întreținerii motocicletei, ca și, dealtfel, marii filosofi moderni și contemporani, inspiratori ai unui alt roman din zilele noastre, *Motocicleta lui André Pieyre* de Mandiargues. Ori ca eroul lui Pirsig despre care mai aflăm în ultimul moment că nu l-a chemat nicicând Fedru și nici n-a fost vreodată nebun”.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8795] Ioan Adam prezintă volumul publicat la editura Minerva, *Mihail Sadoveanu. Corșpondența debutului (1894-1904)*, sub îngrijirea lui Savin Bratu și Constantin Mitru: „Interesul acestor scrisori nu trebuie căutat, totuși, în detaliul biografic. Ele au o valoare de documente psihologice (în sensul lovinescian al termenului), iar cine va ști să le citească în mod creator va transforma biografia documentară într-una estetică.”

• [„**Flacăra**”, nr. 35] Paul Balahur publică *Cântec de toamnă*. □ C. Zane publică un articol intitulat *O carte a lui Dimitrie Cantemir*, un comentariu despre ediția Virgil Cândea a volumului *Sistemul sau întocmirea religiei muhammedane*. □ Sunt publicate *Două cântece din Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, semnate de Valeriu Sterian și, respectiv, Adrian Păunescu. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Teodor Capotă, George Nicolae-Podișor și Ion Burnar. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc*, Octavian Paler publică partea a patra din *Monet. Aventura impresiei*. ■ George Arion, în *Cronica literară* prezintă volumul *Nouă prozatori* de Gabriel Dimisianu: „Gabriel Dimisianu scrie despre cărți ca și cum ar fi un martor care a jurat în fața instanței să spună numai adevărul și de aceea se străduiește să fie cât mai obiectiv în relatarea sa pentru a nu falsifica realitatea. El nu-și îngăduie ca din

elementele unei opere să reconstituie o altă într-o viziune personală, ci încercă să ne-o facă știută chiar pe aceea analizată. Repudiind orice mijloace care l-ar așeza în prim-plan, criticul nu procedează nicidecum aidoma unui ghid care te trage de mânecă pentru ca să-i remarci gesturile elegante cu care îți arată o capodoperă. Textele sale nu se străbat cu răsufierea tăiată, nu au înfățișarea unor scânteietoare spectacole de idei, însă îți oferă certitudinea că ți se comunică tot timpul lucruri adevărate. Gabriel Dimisianu nu are plăcerea să etaleze puncte de vedere care să contrarieze. Până și opiniile lui cu totul originale sunt astfel formulate încât par să le știi dintotdeauna, din aceeași pudoare a criticului de a nu atrage atenția asupra sa. El nu are vocația exploratorilor care cucesc un ținut necunoscut, dar face parte dintre acei care vin pe urma lor și transformă meleagurile respective în locuri familiare tuturor, întemeind așezări, îndreptând cursul apelor, desțelenind pământuri. Poate că tocmai acesta este cel mai mare merit al lui: într-o vreme în care nu puțini critici literari ridică în jurul cărților comentate eșafodaje strălucitoare, cu o vagă legătură cu ele, Gabriel Dimisianu scrie pentru cititori dorind să le îndrume lectura fără a face însă caz de rolul său de mentor. Limbajul folosit, sobru, fără răsuciri spectaculoase ale frazei și fără sintagme potrivite cu caznă special pentru a fi reținute și apoi citate la nevoie, contribuie mult la întreținerea unui dialog folositor cu cel care îl citește. [...] Volumul conține însemnări despre Ștefan Bănulescu, Augustin Buzura, Virgil Duda, Teodor Mazilu, Fănuș Neagu, Dumitru Radu Popescu, Sorin Titel, Constantin Țoiu, Nicolae Velea. Autorul nu este interesat atât de structura operei unui scriitor cât de modul cum ea se constituie. Paginile cărții nu sunt eseuri despre autorii amintiți ci analize de cărți. Câteodată doar, ca în cazul lui Teodor Mazilu, este afirmată o ipoteză de lucru iar ceea ce urmează nu este decât o demonstrație riguroasă: „...producția literară a lui Teodor Mazilu se mobilizează toată spre a înfăptui o nemiloasă radiografiere a formelor imposturii”. [...] Cu noul său volum, Gabriel Dimisianu dovedește încă o dată că este unul dintre cei mai buni comentatori de proză pe care îi avem”. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Pentru un dicționar al terminologiei cinematografice*. □ În *Însemnări de lectură*, Ion Prisăcaru prezintă volumul de versuri *Țara sub semnul ancorei* de Nicolae Fătu. ■ În *Cap limpede* sunt publicate o serie de notițe despre: volumul de poezii *Uimitorul răstimp* de Liviu Călin (Eminescu); apariția celei de-a treia ediții a volumului de versuri *Pământul deocamdata* de Adrian Păunescu; apariția volumului *Intrarea actorilor* de Doru Davidovici (Editura Militară). □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Gabriel Chifu. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (7****)*.

• [„**Orizont**”, nr. 35] Dezvăluirile lui Ovidiu Papadima despre viața și epoca sa din interviul acordat, pe prima pagină, lui George C. Bogdan denotă aspecte captivante ale personalității sale: „ – ... *Care a fost subiectul tezei dv de doctorat, susținută în urmă cu trei decenii ...?* – [...] Profesorul D. Caracos-

tea – la a cărui catedră de Istoria literaturii române moderne și folclor am lucrat și eu ca asistent – considera doctoratul ca un examen de maturitate științifică. [...] când m-am hotărât să mă înscriu la doctorat, cu o teză despre Al. Macedonski, profesorul D. Caracostea a și anunțat-o, ca monografie, în seria de publicații ale Institutului de istorie literară și folclor, de sub conducerea lui. Prezentându-mă în casa unde locuise poetul în ultimii săi ani, doamna Macedonski mi-a arătat un cufăr plin, spunea ea, cu documente și manuscrise de la Macedonski. Dar, probabil, văzându-mă prea tânăr, numi-a acordat acces la fabulosul cufăr, pe care l-am privit doar câteva clipe, când l-a deschis. [...] i-a încredințat totul lui Tudor Vianu [...]. Au urmat căutări ale drumului meu, ani de profesorat la câteva licee din țară, ani de studii în străinătate, până să mă hotărâsc din nou. Mi-am propus de astă dată tema *Pozitivismul în ideologia literară a secolului XIX*. Spre sfârșitul secolului trecut, pozitivismul – cunoscut la începutul secolului prin opera lui Auguste Comte – atestă o masivă resurrecție europeană, sub o altă față, cu reflexe vizibile în gândirea lui Ion Ghica, Titu Maiorescu, B. P. Hașdeu și a altor contemporani ai lor. [...] – *Vă solicit câteva amănunte în legătură cu munca dvs. la Institutul de istorie și teorie literară G. Călinescu*. – Despre activitatea mea la institutul care poartă astăzi numele lui Călinescu am mai vorbit. Țin să reamintesc că am avut norocul să fiu ales de G. Călinescu – la a cărui catedră din București funcționam ca șef de lucrări – să particip la întemeierea institutului, împreună cu regretatul Valeriu Ciobanu. Ce am realizat în cele aproape trei decenii în acest institut – la a cărui activitate particip și astăzi, îndeosebi în îndrumarea doctoratelor în istoria literaturii române – mi-e greu să spun eu. [...] – *Cum gândiți raportul dintre critica și istoria literară? ...* – Imi mențin convingerea că istoria literaturii este în primul rând istorie, judecata de valoare fiind obligatorie, dar implicită în înseși dimensiunile și tonul evocării istorice. A face istorie literară nu înseamnă doar a sări din pisc în pisc. Am impresia că în ultimul timp critica literară tinde să invadeze domeniul istoriei literaturii. E adevărat, astăzi ne aflăm în fața unei multitudini de critici literari deosebit de talentați. Lecția lui Călinescu a fost fecundă în ceea ce privește stilul tinerilor critici, al căror scris atestă multă subtilitate, noutate și îndrăzneală în idei, o informație la zi în teoria literaturii. Mă încumetsă cred că – față de extraordinara eflorescență a literaturii noastre de astăzi – critica noastră literară are atât de multe și cinstitoare obligații, încât nue cazul să râvnească a se impune majoritar în domeniul istoriei culturii și literaturii române.” ■ Cronică lui Ion Maxim are ca subiect cartea „îngrijit scrisă și plină de intenții mari”, *Expresivitatea involuntară* (C.R., 1977) a lui Eugen Negrici. ■ Lucian Alexiu își alege ca obiect al cronicii sale poezia lui Cezar Ivănescu din volumul *Rod IV* (C.R., 1977). ■ Alexandru Ruja sintetizează, la rubrica „prezențe literare”, vârstele poeziei lui Ștefan Augustin Doinaș în articolul *Ștefan Augustin Doinaș sau limpiditatea expresiei*. ■ Este reasudă în actualitatea publicului cititor activitatea lui Timotei Cipariu, printr-un

articol evocator, *Timotei Cipariu și Banatul. 90 de ani de la moarte*, de către Ion Iliescu. ■ Hotărât să examineze muzicalitatea cuvintelor și frazelor din punct de vedere stilistic, G. I. Tohăneanu abordează eufonia la Eminescu, Argezi și....Sadoveanu. ■ Mircea Micu parodiază stilul poetic al lui Mircea Diniescu.

● **[„România literară”, nr. 35]** Prin articolul de fond, redacția invită la o incursiune în *Universul creației artistice*: „În tot cursul verii, dialectica vieții noastre culturale – culminând cu Festivalul național «Cântarea României» – a continuat a fi mereu vie, solicitând și receptând totodată noi și noi afirmări specifice actualei dinamici a spiritualității românești. Publicațiile literare – ca să ne referim cu preferință la acestea – au întreținut și întrețin în continuare un dialog viu pe diferite teme. Evident, cele mai reliefate au fost și sunt dezbaterile asupra problemelor criticii literare și artistice. Efectuându-se astfel o bine meritată *critică a criticii*, în «România literară» au apărut până acum un mare număr de contribuții din partea criticilor, în primul rând, dar – suntem siguri – poeții, prozatorii, dramaturgii, își vor spune și ei cuvântul cu o frecvență crescândă în numerele următoare. Și credem aceasta, cu atât mai mult cu cât în sfera dezbaterilor noastre am integrat alături de *literatură*, artele plastice, muzica, cinematografia, arta spectacolului”. ■ Fănuș Neagu publică tableta liricizată *Septembrie*. ■ Din *Viața literară* străbate ecoul aniversării „*Luceafărul*” – 800: „Apariția numărului 800 al revistei *Luceafărul* dă redacției prilejul unei priviri retrospective, acțiune grăitoare pentru sublinierea unei vii prezențe în viața noastră literară din ultimele două decenii. Este pusă în lumină continuitatea preocupării de a descoperi și susține talentele tinere, de a le îndruma primii pași în literatură, de a crea un climat stimulator, propice afirmării noilor valori. Numărul 800 produce numeroase și convingătoare mărturii despre inițiativele fericite ale revistei în această direcție, de-a lungul unei existențe care-i conferă, în peisajul publicistic de la noi, un profil distinct. Redactori și colaboratori din diferite perioade ale revistei (Aurel Martin, Teodor Balș, Sorin Titel, Mihai Stoian, Ion Gheorghe, Sânziana Pop, Cezar Baltag, Pompiliu Marcea, Iulian Neacșu, Mihai Ungheanu, Gica Iuteș ș.a.) evocă momente ale drumului străbătut, își amintesc debuturile cele mai semnificative pe care le-au încurajat, refac, uneori nostalgic alteori cu umor, atmosfera vieții de redacție. Plină de interes este și rememorarea celor cărora li s-a răspuns la Poșta redacției (de către pasionații îndrumători ai tineretului scriitoricesc: Miha Dragomir, Geo Dumitrescu, Dan Deșliu, Teodor Balș, Ștefan Bănuțescu, Fănuș Neagu, Cezar Baltag etc.), nume necunoscute în clipa când se adresau revistei, azi impuse definitiv, cele mai multe, conștiinței literare. Enumerarea lor este într-adevăr impresionantă. Bogat în colaborări prestigioase, divers, interesant în toate compartimentele sale, *Luceafărul* din 27 august se înfățișează ca un număr de referință”. □ Tot în secțiunea destinată *Vieții literare* putem citi și două *Telegrame* cu urări aniversare adresate lui Al. Piru și Dan Deșliu de către președintele

Uniunii Scriitorilor, George Macovescu. ■ Mircea Iorgulescu deslușește *Sensul criticii, azi*, punând în evidență și necesitatea sincronizării dintre literatură, critică și momentul istoric: „Ar fi să facem o eroare punând în opoziție – într-o opoziție ireductibilă – luările de poziție critice ale vremii și creația literară, cum s-a făcut uneori, chiar dacă *Bietul Ioanide* și poezia lui Nicolae Labiș, *Străinul*, *Moromeții* și *Groapa*, versurile lui A.E. Baconsky din *Dincolo de iarnă* și *Fluxul memoriei*, ale Ninei Cassian din *Vârstele anului* au fost primite nu o singură dată cu obiecții ce ne par azi puerile sau obtuze. Critica, ideologia literară, poartă întotdeauna într-un fel mai vizibil amprenta epocii, istoricizându-se mai repede decât creația, ce tinde spre permanență și durabilitate. Intră în condiția criticii să fie expresia unui moment anume, să *reprezinte*, în ceea ce are particular, *actualitatea*, o actualitate dată, în schimbare continuă. Mobilitatea criticii este determinată deopotrivă de evoluția spiritului vremii și de evoluția literaturii, putându-se observa însă cum între cele două fenomene nu există întotdeauna o sincronizare perfectă. Frecvența discuțiilor despre critică arată, în fond, năzuința situării într-un plan cât mai apropiat atât de realitatea literară cât și de ideile despre literatură caracteristice unui moment istoric precizat”. ■ *Dezbaterile „României literare”* întrețin vie discuția despre *Probleme ale criticii noastre*. În acest nou episod polemic apar intervențiile lui Valeriu Râpeanu, Victor Atanasiu și ale lui Ilie Balea. □ Dezideratul publicației de a deschide dezbaterile și spre alte zone artistice se împlinește, în acest număr, prin vocea lui Ilie Balea. Deși muzicolog, Ilie Balea nu ocolește referințele literare în textul în care interoghează statutul criticii: *Creație teoretică sau act aplicativ?* □ Valeriu Râpeanu pune accentul pe combaterea mediocrității, într-un articol despre *Pedagogia gustului*, articol căruia îi anunță și o continuare într-un număr viitor: „Extrema susceptibilitate a unor scriitori, modul lor violent de a reacționa și nu pe căile urbane, colegiale, ale unei discuții de idei și de principii, sistemul de reclamații și amenințări cu relații, loviturile date de grupuri care se manifestă prin sateliți etc., fac ca activitatea critică să nu se poată desfășura într-un mod normal. Orice obiecție e înțeleasă drept «pilă» și orice punct de vedere critic nu este privit sub incidența lui estetică, ci intrând în raza atacului la persoană. Se știe că din totdeauna mediocritatea a fost cea mai agresivă. Am mai avut prilejul să scriu despre *coaliția mediocrității*, fenomen dintre cele mai triste în viața noastră, în viața noastră spirituală. Ce e mai grav e faptul că mediocritatea se realizează instantaneu «din ochi» aș spune ori de câte ori simte un firesc proces de evoluție, ori de câte ori vede că e în pericol să fie reclasată, că este depășită de vreme. Mediocritatea acționează la nivelul instituțiilor culturale și o problemă de prim ordin în momentul de față, când într-un proces de largă și necesară democratizare aceste instituții își asumă mari responsabilități, este aceea de a nu lăsa mediocrii să deturneze atenția, inventând false probleme de teama faptului că în noua situație limitele gândirii și culturii acestor inși vor ieși în evidență. Pentru că – și asupra acestui fapt aș

vrea să insist – critica, după opinia mea, nu se exercită numai în momentul în care cartea a apărut. Noile măsuri privitoare la viața noastră editorială țin seama de un fapt: o bună parte din actul critic se derulează înaintea apariției cărții. El se exercită și se va exercita acum cu mai multă amploare și seriozitate în cenele, în forme colective de apreciere a *manuscrisului* oferind posibilitatea unui schimb de idei fertil care se va repercuta favorabil asupra calității operei de artă. El se exercită în editura unde – și aici autorii au dreptate – cei ce citesc prima dată opera de artă trebuie să fie oameni cu o pregătire intelectuală deosebită, cu gust și pricepere. Ei nu sunt simpli – și nici nu trebuie tratați ca atare – oameni care adaugă și șterg virgule. Ei dau o apreciere asupra conținutului valorii operei și oferă autorului sugestii. Dar pentru a dialoga cu autorul el trebuie să aibă un prestigiu, să fie *colegul* său”. □ În *Criteriul verdictului critic*, Victor Atanasiu atrage atenția asupra posibilităților manipulari ale citatelor în cadrul textelor critice: „Critica este arta selectării citatelor, cum spunea Călinescu. În critică, cu alte cuvinte, esențial este să surprinzi caracteristicul dintr-o operă (care se poate revela și într-un pasaj anume). Selectarea (citarea) aceluiași pasaj și comentarea, «stoarcerea» tuturor semnificațiilor incluse în el, dar vizând mereu întregul, producerea unui șir de argumente plauzibile, toate servind scopul de a reliefa faptul că o atare extindere a perspectivei este legitimată de însăși substanța creației, este proba supremă a forței de pătrundere și, implicit, a talentului criticului. [...] Fără discuție, pe nimeni nu interesează un comentariu de bună credință, dar plicticos. Mai complicat este cazul unui comentariu fascinant, dar căruia îi lipsește buna credință. De data aceasta nu mai e vorba de lipsă de har, ori pur și simplu de extravaganță, ci de un avocat priceput care nu caută dreptatea (recte *adevărul* din operă), ci doborârea «adversarului», indiferent de tratamentul care i se cuvine în fond acestuia. Desigur, unui critic veritabil îi sunt străine menajamentele superflue, ocolirea la nesfârșit a verdictului. Refuzul unor aprecieri simpliste nu echivalează cu refuzul judecății de valoare, «îngropate» sub valul unor nuanțe excesive, al unor considerații subtile, uneori, dar care, prin aglomerare, în absența unei aprecieri axiologice răspicat formulate, dau discursului critic un aspect haotic. Pe de altă parte, criticul de atitudine nu trebuie confundat cu cel stăpânit de porniri subiective, pătimase, oricât talent și abilitate ar pune în slujba lor. Prin decuparea unor versuri nereușite, decupare însoțită de un comentariu spumos, scris cu nerv, l-am putea prezenta astfel pe un poet contemporan remarcabil, ca pe un versificator rizibil. Procedeu se poate aplica – și a fost aplicat, de altfel – și în critica criticii. Un cronicar talentat scriind despre cartea unui confrate o «nimicește» pe baza a două-trei citate alese «cu grijă» în care poate «demonstra» totul: și că volumul aceluia conține idei mai mult decât discutabile, și că redactarea sa e mai mult decât neîngrijită, și că eseul său despre un scriitor clasic, să zicem, atât de ambițios în intenții e saturat de banalități în fond ș.a.m.d.”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu analizează *Publicistica literară a lui Ion Vinea*,

cuprinsă în ediția de *Opere*, volum îngrijit de Constantina Brezu-Stoian. ■ În cadrul rubricii ocazionale *Opinii*, Paul Anghel face *O precizare legată de noțiunea de tezism*, noțiune vehiculată de Nicolae Manolescu în legătură cu volumul *Din clasicii noștri* de Edgar Papu, în numărul 32 al *României literare*: „Articolul ia în derâdere, în prima sa jumătate, cartea prof. Edgar Papu, care și-a permis îndrăzneala de a postula existența unui protocronism românesc în materie literară. O demonstrație asemănătoare făcuse, cu doi ani înainte, Solomon Marcus, în cartea sa despre științele matematice în România. Atunci Nicolae Manolescu n-a sărit, era legitimă tăcerea, chestiune îl depășea. Dar n-au sărit împotriva ideii oamenii de specialitate, matematicienii, și aceasta pentru simplul fapt că demonstrațiile lui Solomon Marcus sunt fără puțință de replică: în matematicile universale există omologate numeroase soluții semnate de români. Desigur, științele matematice sunt tinere la noi, mai tinere chiar decât literatura modernă, totuși aceasta nu i-a împiedicat pe români să fie nu numai sincronici, dar și protocronici, după cum a definit acest fenomen prof. Edgar Papu. Dacă Manolescu ar fi avut curiozitatea, ar fi putut constata că aceeași problemă e tratată și într-un alt op, masiv, bine primit în lumea științifică internațională, este vorba de *Istoria logicii* de Anton Dumitriu, carte în care, cu toată modestia pentru noi, sunt subliniate niște priorități ale logicii românești, chiar dacă românii nu i-au dat pe Aristot, pe Hegel și pe Lukasiwicz. [...] Toate aceste demonstrații, iar aceea a prof. Edgar Papu, deși nu e prima, are privilegiul de a defini noțiunea, au ca nobil scop sublinierea ideii că celula românească nu e blestemată să rămână într-o veșnică arierare, că spiritualitatea noastră nu trebuie să fie perpetuu inhibată de tracul întâietăților, că ici și colo, în numeroase domenii, am participat la cultura lumii cu valori redutabile, chiar când omologarea lor a întârziat. E un fel de a spune că avem organul mării culturi și al mării spiritualități, că măcar acesta nu trebuie importat. [...] În cartea cu titlul modest și exact *Din clasicii noștri*, prof. Edgar Papu, unul dintre ultimii erudiți ai unei generații strălucite, procedează nu la o circumscriere globală a literaturii române, precum Călinescu, ci la o evaluare pe fragment, *clasicii* (nici măcar aceștia toți), nutrind în schimb un orgoliu ceva mai mare, orgoliul care l-a indispus pe criticul Nicolae Manolescu, și anume acela că acești clasici ai noștri ar putea aparține, chiar dacă nu sunt omologați, literaturii universale. Mai mult decât atât, prof. Edgar Papu e preocupat în cartea sa de *inițiativele protocronice*. Scandalul devine absolut. Deci: nu ne mulțumim că facem parte din Europa – la periferie! Nu e de ajuns că suntem câte ceva, prin câteva voci, și acelea slabe!, vrem mai mult, vrem să dăm tonul în câteva curente, aspirăm la întâietate. Inițiativa e blamabilă, desigur, și de prost gust. Păcat de un profesor care știe atâta carte, să se ocupe de nimicuri. Ar fi posibil să aducă la lumină în chestiunea contribuțiilor lui Louis Bouilhet la impresionism în lirică, dar să se ocupe cineva de Alecsandri! și să pretindă că bardul de la Mircești ar fi un precursor! În chestiunea unui avangardism

românesc, chiar dacă am oferit omenirii scriitori mai puțin importanți decât clasicii, treacă-meargă. Europa i-a recunoscut. Dar clasicii! Câtă impudoare în a le afirma valoarea, cu metodele comparatismului celui mai exact, câtă îndrăzneală în a dovedi, cu acte, că unele inițiative – spontan izvorâte – le-au aparținut! Cartea prof. Papu afișează, desigur, o mare îndrăzneală pentru spiritul apter și snob. (Uneori îndrăzneala îl paralizează chiar pe exeget, el știind ce oponenți are, mai ales în prefață, în convocarea unor argumente ocazionale.) Dar cartea contează și nu teza, deși nouă, în perspectiva pe care am schițat-o mai sus, teza nu ne repugnă. Teza e subiacentă, formulată astfel chiar în subtitlu. Cine este de bună credință, admitând cartea, admite teza, fiindcă studiile nu sunt altceva decât materia concretă a unei demonstrații, cu un anume program. Curios, în atitudinea lui Nicolae Manolescu, este lucrul următor: acceptând în partea a doua a cronicii cartea prof. Papu, subliniind chiar – cu parcimonie – unele contribuții comparatiste legate de unul sau altul dintre clasici, Nicolae Manolescu respinge teza, cu oroare față de noțiunea, în sine, de tezism. Toate bune și frumoase dacă această oroare n-ar asocia, în sine, un tezism contrar. Manolescu îl afirmă de altfel în cuprinsul cronicii, cu o spontaneitate care ne face să-l privim cu ochi mari”. ■ „Principalul merit literar al monografiei lui Z. Ornea – susține Paul Georgescu în legătură cu volumul *Curentul cultural de la „Contemporanul”* – este acela de a fi recreat, pe baza unei cercetări riguroase, atmosfera unei epoci și mentalitatea unei generații care a vrut să schimbe lumea.” ■ A. Goci recenzează cartea de poezie *Fiul Dunării* de Paul Tutungiu. ■ Volumul *Alte poezii* de Mircea Ivănescu este analizat de Lucian Raicu, definindu-se, totodată, caracteristicile stilului personal al poetului: „M. Ivănescu realizează poemul din realități comune, din proza unei vorbiri absolute curente, din tonurile unei conversații anodine, din descriții metodice, detaliate, impersonale, care refuză orice efect, pulverizând cu bunăștiință tot ce ar putea să aspire, în condiții normale, la treapta intensității. El realizează, paradoxal, o expresivitate a inexpressivului. Vorbirea e decolorată, ștearsă, ca într-un proces verbal așternut în virtutea inerției sau a unui profesionalism rece, obosit de propriile clișee, dinainte edificat asupra conținutului relatării. Acestea sunt mijloacele, austere la maximum, lipsite de orice rezonanță exterioară, acestea sunt condițiile de strictă obiectivitate în care M. Ivănescu își plasează poemul izbutind să-i dea autonomie, coerență, o ciudată vitalitate. Puțini poeți posedă cu adevărat un stil personal, un accent inconfundabil al rostirii dar și mai puțini au izbutit, ca M. Ivănescu, să-și constituie un spațiu propriu, înzestrat cu virtuți comunicative, dotat cu tot ce-i este necesar spre a exista, inclusiv un post de emisie”. ■ După identificarea și comentarea *Temei autenticității* în romanul Rodicăi Iulian, *Scrisori de toată ziua*, Dana Dumitriu încheie cu un pariu: „Cred cu toată convingerea că viitoarele cărți ale Rodicăi Iulian vor impune un romancier-eseist de reală originalitate”. ■ Cu prilejul aniversării a 60 de ani, Al. Piru este portretizat de Alex. Ștefănescu

într-o manieră ușor impresionistă: „Pe vremea când îi eram student și îl ascultam vorbind despre scrierile cronicarilor, profesorul Al. Piru mi se înfățișa asemenea unui personaj din unele cărți sau filme de aventuri care, nimerit într-un ținut sălbatic și plin de primejdii, continuă să aibă comportamentul unui european civilizată, potrivindu-și la gât cravata cu minuție în bătaia gloanțelor sau scoțând tacticos din cufăr, în mijlocul furtunii dezlănțuite, un serviciu de ceai. Și aceasta, desigur, nu pentru că literatura română veche ar fi prea puțin explorată, ci fiindcă literatura în general – teritoriu al afectivității luxuriante – nu prea poate fi străbătută în condiții de confort sufletesc, reușind aproape întotdeauna să-l contamineze pe cercetător de frenezie, de exaltare sau, măcar, de un patetism abstract, sesizabil în gravitatea «științifică» a terminologiei. Istoricul și criticul literar Al. Piru se dovedește însă întotdeauna imun la o asemenea agresiune a iraționalului” (*Sensul ironiei*). ■ Dorin Tudoran discută *Fără prejudecăți* despre volumul de interviuri *Dialoguri fără Platon* de Nicolae Prelipceanu: „Când Nicolae Prelipceanu găsește parteneri dispuși să-și scruteze viața (ideile, împlinirile, eșecurile, credințele artistice) și prin prisma binefăcătoare a lucidității autoironice, dialogurile realizate de el nu sunt doar «fără Platon», ci excelente. Adică – fără prejudecăți. Convorbirile cu Nichita Stănescu, Radu Cosașu, Nina Cassian, Adam Puslojic sunt tocmai astfel de câștiguri în fața prejudecății întrebărilor politicoase ori ostentativ arțăgoase, victorii împotriva răspunsurilor neapărat docte și definitive. Ce-i repugnă în modul cel mai evident lui Nicolae Prelipceanu este dialogul cu statui în curs de omologare, cu oameni, care gândind cu febrilitate numai la glorioasa lor nemurire, gândesc propriul lor prezent, și pe al altora, numai prin «forța» unor etichete general valabile. Să nu se înțeleagă de aici că Nicolae Prelipceanu are gustul relativității «rafinat» până la frivolitate, și că dialogurile realizate de el ne dezvăluie chipul zâmbitor și necunoscut nouă al unei personalități sau alteleia. Ceea ce reușește reporterul este mult mai simplu (pentru cei care au acest talent!): să ne pună «în contact» cu mecanismele firescului, omenescului, realității pe care *altfel* de interviuri reușesc să ni le ascundă până la dispariție. Și în dialogurile cu Nicolae Prelipceanu oameni ca Zaharia Stancu, Constantin Daicoviciu, Liviu Ciulei, Dan Hăulică, Ion Vlasiu, Iosif Pervain gândesc cu gravitate, emit idei asupra cărora te simți obligat să zăbovești cu cea mai mare atenție, dar ceea ce se întâmplă cu acești «subiecți» în *Dialoguri fără Platon* este o strălucită «metamorfoză»: grație talentului deosebit al reporterului, ei își redobândesc... propriile personalități. După un astfel de interviu, chiar înțelegi care sunt particularitățile de gândire ale acestor oameni. [...] Nicolae Prelipceanu nu realizează interviuri foarte interesante doar în compania unor spirite confluențe, ci obține adevărate performanțe chiar în compania unor «structuri» evident deosebite de a sa. De exemplu, pentru cine a citit vreodată o pagină semnată de Adrian Marino sau Mihai Beniuc, pe de o parte, și una de Nicolae Prelipceanu, pe de alta, este evident că dialogurile realizate în compania aces-

tora infirmă neputința reporterului (în general) de-a depăși sfera «afinităților electivă». Subtile, consistente, remarcabile prin replică și idei *Dialoguri fără Platon* sunt interviurile unui scriitor în continuă companie împotriva convenției, ipocriziei, fie ea și strălucitoare. Pentru căldura lor afectivă (sentimentalii noștri ironici!) acestor convorbiri li se potriveau un subtitlu. Îl împrumutăm chiar din cartea lui Nicolae Prelipceanu – *Literatura ca prietenie, prietenia ca generozitate, generozitatea afectivă*. Un subtitlu foarte actual. Azi ca și ieri”. ■ Iorgu Iordan și T. Plop „asamblează”, complementar, un documentar despre *Bogdan Petriceicu-Hasdeu*, la 70 de ani de la moarte. ■ Ion Pop realizează *Un interviu cu Philippe Soupault*. □ N. Carandino discută *Cu profesorul și filosoful Constantin Tsatsos despre libertate și adevăr; relațiile greco-române în decursul secolelor*. ■ Semnează versuri: Mihai Moșandrei, Gabriel Iliescu, Vasile Nicolescu, Geo Bogza. □ Dan Deșliu publică proza *Marele spectacol*, însoțită de câteva rânduri introductive: „La 31 august, Dan Deșliu a împlinit cincizeci de ani. Iată un poet cu o fizionomie mereu tânără, păzindu-l de uzură și de rutină, un artist neliniștit atras de noi drumuri literare, cum o dovedește și proza de față, fragment dintr-un roman în pregătire. Autor a 27 de volume, poetul Dan Deșliu datorează această tinerețe de spirit gravității cu care și privește profesia și literatura în general. La cincizeci de ani, îi urăm stimatului nostru confrate, multe succese, viață lungă și rodnică”.

● [„**Tribuna**”, nr. 35] În deschidere, un articol de Eugen S. Cucerzan, *Cunoaștere și conștiință*, privind importanța filosofiei (marxiste): „Spre deosebire de știință, pentru care cunoașterea este un scop, pentru filosofie cunoașterea este un mijloc. Filosofia este o cunoaștere care devine conștiință. Poziția intelectuală ideală a omului, obținută prin conștiința de sine esențial filosofică, este cunoașterea deosebirii și identității dintre om și natură, individ-societate, epocă-istorie, și, ca rezultat «practic», o anumită atitudine (activă ori pasivă, pozitivă sau negativă) față de aceste sisteme de referință... Conștiința de sine pe care o îmbie filosofia omului echivalează cu o maturizare spirituală a umanității. Se poate spune că omul devine Om și în proporția în care afirmă un mod filosofic de gândire și viață. Adică în tot ce întreprinde, el trebuie să se raporteze la condiția supremă a omului care este implicată în răspunsul la întrebarea, ce valoare are această întreprindere pentru om și societate? Această întrucât se pare că nu cunoașterea, a cărei dezvoltare se face oricum «de la sine», este problema prioritară, ci felul în care se utilizează rezultatele cunoașterii. Meditația asupra condiției umane, aflată azi sub semnul stăpânirii naturii cosmice și a naturii sociale a omului, trebuie să adauge măreției acestei stăpâniri conștiința și acțiunea corespunzătoare ei, convingerea că această stăpânire este în funcție de felul în care cunoașterea devine conștiință”. ■ Tot pe prima pagină, Petru Poantă face o incursiune în universul liric al lui Eugen Jebeleanu, prin *Poezia ca acțiune*: „Eugen Jebeleanu a devenit astăzi reprezentantul onoarei poezilor. El învață poezia contemporană să fie o forță activă, directă,

eficientă, într-o formulă prin care știe, însă, să-i protejeze misterul. O scoate din starea de inerție a sentimentalismului, ridicând-o la marea glorie de «dure-re a spiritului». Poezia se întoarce spre lume nu atât pentru a o mângâia cât pentru a o interoga...” ■ Un necrolog semnat Tribuna, la dispariția decanului de vârstă al scriitorilor clujeni – arhitectul, scriitorul, publicistul, editorul și graficianul Kós Károly. ■ Vasile Sălăjan propune într-un interviu nonconformist o prezentare a poetului Dușan Petrovici, sub titlul: *Nichita Stănescu este mare pentru că, uneori, este desăvârșit*: „ – Ce-ți spune cuvântul generație sau «promoție» literară? – N-am înțeles niciodată această întrebare, ce rost are ea? – Totuși are. Care ar fi «generația» ta, de ce? – Toți cei de vârsta mea care își zic sau sunt numiți poeți. Între aceștia există unii cu zece ani mai tineri. Și aceștia fac parte din generația mea... Voi da nume de poeți cu care aș «defila» oricând (din «generația mea», n-am ce face): Șerban Foarță, Virgil Mazilescu, Emil Brumaru, Ion Mircea, Adrian Popescu, Dinu Flămând, Nicolae Preliceanu, Mircea Dinescu, Iolanda Malamen, Dan Verona și... cu altă ocazie, voi continua lista, în special cu cei care «trișează»... – Există un poet, un mare poet pe care-l simți că a exercitat o influență benefică asupra formației tale? – Nu, sincer nu. Dar dă-mi voi să te întreb la rândul meu, cum putem ști despre un poet că e mare? Putem ști oare când trece de o limită a mediocrității? De ce e Nichita Stănescu – și e numai pe drept – cel mai mare?... E mare poetul care vine cu ceva nou. Iar nou este ceea ce pare sau chiar este desăvârșit. Și ce e noul? Pe tema nefericirii lui Oedip s-au scris cam 50 de tragedii, dar cea mai desăvârșită rămâne tot cea mai veche, a lui Sofocle. Nichita Stănescu e mare pentru că, uneori, e desăvârșit”. ■ Cezar Ivănescu, în *Poezie și adevăr*, abordează *Viața ca o pradă* de Marin Preda, (Albatros, 1977), ce continuă memorialul fragmentar inaugurat de *Imposibila întoarcere* și *Convorbiri*: „Nu doar «carte a unei cărți», cum s-a spus, ci încercare de a defini această cunoaștere imprevizibilă și misterioasă care e literatura, *Viața ca o pradă* reconstituiește mitul scriitorului, intercesor al ineputabilului secret al lumii... Două din temele fundamentale care străbat paginile confesive ale lui Marin Preda, tema conversiunii și tema raționalismului, structurează o morală a persoanei opusă instinctualității simple a «omului natural», și a artistului pentru care opera nu e doar mai multă conștiință, o jubilațiune a clarității minții, un extaz lucid, ci o gnoză care «cumulează puterea imaginativă a sufletului uman și aspirația omului spre perfecțiune morală»... Discurs asupra metodei de a constrânge această «tulburătoare independență» (atât față de stadiul biologic al vieții creatorului, cât și față de stadiul spiritualității lui, apud Marin Preda – *Imposibila întoarcere*), *Viața ca o pradă* conține parcursul unei științe în care nicio inițiere nu e de folos dacă ceea ce căutăm nu am fi găsit deja”. C. Ivănescu face referire și la patosul realității și apropierea de Tolstoi și de artă răsăriteană a romanului în general (vezi și articolul propriu *Patosul realității* din „Convorbiri literare” , 1977, nr. 4), și la accentul metafizic, remarcat în volumul *Simțul practic*, C.R.,

1974, de către Al. Paleologu: „Filosofia lui Moromete este o metafizică dialectică. Ea are dublu caracter, de contemplație și de dialog”. ■ La rubrica intitulată *Cronica de trei secunde*, o *Altă baladă veselă* de Radu Cosașu. ■ Sunt tipărite *Lucrări citite la Cenușă Asociației Scriitorilor din Cluj*: proza scurtă *Mult praf pe tejgheaua albastră* de Vasile Dragomir, respectiv poemul *Dintr-o seceță grea* de Aurel Pantea. ■ Alte versuri: Domnița Petri, Horia Lupu, Titus Andronic, Petru Bucșă, Nicolae Prelipceanu. ■ Ioan Nistor, în articolul *Istoricul Ioan Lupaș în cultura românească*, salută apariția la Ed. Dacia a unui volum de *Scrieri alese* din opera acestuia, o ediție îngrijită de Ștefan Pascu și Pompiliu Teodor; încă o recenzie, *Monografia unui mare patriot*, semnată de Constantin Vlăduț, urmărește lucrarea lui Constantin Albu dedicată lui Alexandru Papiu Ilarian (lansată cu ocazia împlinirii unui secol de la dispariția cărturarului) și prefațată de Vasile Netea. ■ La rubrica în serial *Alte lecturi și zile*, Mircea Zăciu este autorul cronicii de întâmpinare a volumului Doinei Curticăpeanu, *V. Alecsandri prozator* (Minerva, 1977), semnalându-se aici – ca și în vol. *Din clasicii noștri* de Edgar Papu – statutul de precursor al scriitorului: „Nu încapе îndoială: sunt mai mulți Alecsandri într-unul și același personaj, văzut până nu demult printr-o singură imagine, convențională, extrasă mai mult din poezia sa. Revelația prozei (de la G. Călinescu încoace), apoi a corespondenței, jurnalului său, însemnărilor de călătorie ne-au pus însă în contact cu o psihogramă mult mai complexă, depășind atributele de seninătate, voioșie, oțiu etc., tincturate – cum spunea E. Lovinescu – cu «puțină vanitate literară»... Eseul Doinei Curticăpeanu impune un nume nou în critică și reconfirmă virtuțile școlii clujene de istoriografie literară”. ■ Radu Săplăcan receptează culegerea antologică de poeme *Nobila stirpe* de Radu Cârnecki (Cartea Românească 1976), cu o prezentare grafică de Romulus Vulcănescu. ■ O cronică literară de Ion Vlad la Ștefan Bănulescu, povestitorul, comentează prima dintre „părțile” ce inaugurează suita narativă a „Milionarului”: Cartea de la Metopolis – care cultivă „formula unui realism pentru care mitul este instrumentul de transfigurare a realului și de expunere a acestuia în cercul semnificațiilor. Chiar dacă nu constituie o structură unitară, proza lui Ștefan Bănulescu are un număr de nuclee admirabile prin poezia și prin răscolirea unor simboluri generale ale lumii... (sunt) istorii și pagini de proză care situează scrisul lui Bănulescu printre acela al scriitorilor înzestrați cu vocația redobândirii sau creării de mari simboluri ale lumii prin intermediul cărora timpul și existența oamenilor se luminează prin noi semnificații conferite de valoarea reprezentărilor specifice prozei”. ■ Ion Cocora realizează un interviu cu noul director al Teatrului Mic, discutându-se atât problemele ivite cât și ambițiile acestuia: *Dinu Săraru despre răspunderea solidară și angajată față de actul teatral*. Săraru mărturisește că și-a propus de la început o concepție și un program pentru acest nou proiect numit Teatrul Mic: „Pe mine mă interesa să arăt că se poate, că este nevoie de credință și de ambiție și de patimă și mai ales mă inte-

resa să arăt că și azi gazetarul, scriitorul, cronicarul pot fi explorați cu folos în condițiile unei responsabilități administrative concrete și mai ales în ipostaza în care experiența și știința lor poate fi cel mai bine pusă în valoare... Și azi cred că în fruntea teatrelor trebuie puse personalități active ale scrisului, fie el teatral sau nu, cronicari, romancieri, oameni care să-și întemeieze autoritatea pe talentul și opera lor, nu pe decizia de numire (n. b. este dat exemplul clasic al directorului cu autoritate: Zaharia Stancu) Eu îmi permit să cred că un efect negativ în viața noastră teatrală l-a avut din păcate, continuă să-l mai aibă criza de autoritate a direcției... Criticul de teatru, care a renunțat, vremelnic, la cronică fiindcă bănuia și credea că e incompatibilă cu misiunea sa actuală, va reveni la cronică pentru că îmi pare rău să îl las singur pe excelentul cronicar și coleg Valentin Silvestru, dintre «bătrânii» din care și eu făceam parte, și nici să va las singuri pe voi, cei mai tineri și serioși și devotați, cum ești tu, Ion Cocora și cum este Natalia Stancu, de pildă. Așa că de la toamnă vom vâsli iar împreună, chiar dacă noua mea cronică va ține seama că sunt și director. Deci să susținem teatrul românesc de azi, fiindcă nu întâmplător mi-am început cariera de Director (la Teatrul Mic) cu D. R. Popescu”. ■ Din lirica spaniolă contemporană – Gabriel Celaya, Jose Luis Hidalgo, Rafael Guillen – traduce Antița Augustopoulou-Jucan. ■ Un *Jurnal de călătorie* ține Vasile Rebreanu, cu „episodul” *Disneyland*.

● **[Tribuna României, nr. 116]** Ana Blandiana se gândește la cărți ca la „niște ființe vii”, în tableta *O carte*, și făcând astfel de însemnări liminare: „Dincolo de tot ce știu despre tipografia și redacții, despre hârtie și cerneală, despre ortografie și alfabet, mă gândesc la cărți ca la niște ființe vii, care nu măș mira să se miște cu de la sine putere, să facă ceva neașteptat și uimitor. De câte ori îmi apare o carte, o iau în mână cu un fel de spaimă, știu că mă pot aștepta din partea ei la orice, faptul că eu am scris-o, că o știu pe dinafară, că am citit-o în șpalturi și în corectură nu schimbă cu nimic lucrurile.” ■ Este popularizată, într-o pagină realizată de Dumitru Radu Popa, a 15-a sesiune a Cercului de studii cu privire la Transilvania din Heidelberg, R.F. Germania, colocviu care s-a desfășurat la Sibiu între 1-3 august 1977 și la care au participat diferiți istorici români și străini (mai ales germani): Ernst Wagner, Michael Rehs (Stuttgart), Paul Philippi (Heidelberg), Carol Göllner (Sibiu), Ion Berceanu (Asociația « România »), Dan Berindei. ■ Din nou Dumitru Radu Popa realizează interviuri cu participanții la Cursurile de vară și Colocviile științifice de limba, literatura, istoria și arta poporului român, desfășurate la Brasov, Cluj-Napoca și Iași. ■ Nicolae Balotă prezintă cartea lui Constantin Noica, *Despărțirea de Goethe*, un opuscul care încearcă să măsoare grandoearea olimpienului Goethe prin contestare, deoarece: „Stranie apologie a lui Goethe ne oferă Constantin Noica în opusculul său! Apologie, căci ar fi o eroare să socotim *Despărțirea de Goethe* drept un pamflet polemic, potrivnic waimarianului. Stranie, căci elogiul ia la tot pasul alura criticii. Dar autorul acestui *Anti-*

Goethe consideră că «niciun fel de a-l lăuda pe Goethe nu-i face dreptate»
■ Felicia Antip prezintă jurnalul de călătorie *America ogarului cenușiu* de Romulus Rusan, care cuprinde „un voiaj de inițiere” și „descoperirea Americii”, ca urmare a unei burse acordate de „universitatea din Iowa City (și foarte chibzuit economisită)”, îngăduind „scriitorului Romulus Rusan și soției sale, poeta Ana Blandiana, să prelungească cele trei luni petrecute studențește în campus prin două luni de plimbare de-a lungul și de-a latul Statelor Unite. O dorință aprigă de a vedea, de a cunoaște, de a înțelege, și foarte puține mijloace materiale pentru realizarea ei – acestea au fost coordonatele călătoriei pe care au întreprins-o folosind exclusiv autobuzele din rețeaua « Greyhound ».”

2 septembrie

● [„Contemporanul”, nr. 35] Zoe Dumitrescu-Bușulenga propune *O viziune asupra Meșterului Manole*: „Inclus într-un ciclu Tv pe termen lung care-și propunea să reia miturile importante ale umanității (și din care s-au dat pe micul ecran un Orfeu și un Oedip), mitul românesc al meșterului Manole a însemnat pentru realizatoarele filmului, Florica Gheorghescu și Carmen Dobrescu, un drum presărat cu dificultăți. Dintre ele, cea mai de seamă părea tentativa însăși de a reprezenta, în ordinea vizualului, nereprezentabila dramă a cretaorului. Și asta cu atât mai mult cu cât ceea ce încercau înzestratele autoare era nu ilustrarea unei opere individuale, ci o extracție de chintesență a viziunii românești asupra mitului, din toate creațiile pe aceeași temă în folclor, poezie cultă, teatru și muzică”. ■ Despre *Opera de înfăptuit* scrie Nicolae Balotă: „Cuvântul operă pare, într-adevăr, pare unora, în zilele noastre, prea pretentios, prea solemn în desemnarea rezultatelor efortului creator artistic ori științific. Dar nu este indiferent cum numim elaboratul mânilor și minții noastre”. ■ Al. Georgescu analizează cartea de *Memorii* al lui Iorgu Iordan (Eminescu, 1977): „Evocând, sumar, caracterul memorialistic, am lăsat pe dinafară valoarea de evocare a cărții. Descrierea familiei, a vecinilor și, în genere, a mahalalelor Tecucilor interesează literar, dar și sociologic. Procesul de creare al unui caracter e marcat de două momente formative: 1907, cu consecințele sale dramatice, zguduind o generație; «Viața românească» prin C. Stere și G. Ibrăileanu iubit «ca o soră mai mare sau ca o mătușă».... Să nu uităm numeroasele portrete reci și exacte ca niște destine”. ■ Despre cartea lui Al. Rosetti, *Mélanges linguistiques* (Ed. Univers, 1977) scrie Al. Graur: „Găsim în volum studii de lingvistică generală, de istorie a limbii române și a limbilor balcanice, de geografie lingvistică, de filologie românească și, lucru mai rar întâlnit, expuneri asupra situației actuale a cercetărilor lingvistice din țara noastră. Este o oglindă completă a unei activități multilaterale, care caracterizează bine personalitatea științifică a academicianului Al. Rosetti”.

● [„Cronica”, nr. 35] Sub semnătura Cronica apare editorialul *Democrația muncitorească*: „În județele țării noastre s-au desfășurat adunările în care clasa

muncitoare și-a ales reprezentanții săi direcți în Consiliul național al oamenilor muncii, înalt forum constituit din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu”.

■ Sub semnătura prof. dr. doc. Ion Zamfirescu citim în *Patrimoniul literar* textul „*Răzvan și Vidra*” – astăzi: „Destinul piesei *Răzvan și Vidra*, principala operă literară a lui B. P. Hasdeu, scriitorul de la a cărui trecere în posteritate s-au împlinit șaptezeci de ani, nu a fost un destin de apoteoză, nici unul de înfrângere, ci un destin de afirmare și de perseverență continuă”.

■ Petru Zugun publică *Argumente ale continuității limbii și poporului român*: „În limbile vecine există cuvinte românești străvechi, care au fost împrumutate din limba noastră într-o epocă foarte îndepărtată și care dovedesc continuitatea neîntreruptă și difuziunea elementului românesc”.

■ Liviu Leonte publică o cronică literară la *Incognito* de Eugen Barbu: „Relevând acele calități care ne duc cu gândul la marile cărți ale lui Eugen Barbu, nu trebuie să pierdem din vedere sau să disprețuim specificul unui roman ca *Incognito*. Acest tip de roman popular dezvăluind culisele vieții politice cu încurcate acțiuni de spionaj și contraspionaj, punând în mișcare acțiuni palpitate cu eroi buni și răi, solicită, prin intențiile sale cuprinzătoare, alături de imaginația debordantă a scriitorului, și un acut simț al istoriei”.

■ L. Dumbravă publică *O scrisoare inedită a lui Lucian Blaga*, adresată redacției revistei „Iașul literar”.

■ Miron Blaga prezintă antologia „*Familia*” și *Războiul pentru Independență*, alcătuită de Stelian Vasilescu: „Restituirea pe care a făcut-o Stelian Vasilescu, (cald – în comentarii, doct – în note), numește un act patriotic, de vibrantă poezie și ales simț științific”.

■ Din *Moment* reținem: □ Cronica, *Luceafărul – 800*: „Ultimul număr al revistei «Luceafărul» marchează un moment important în existența acestei publicații: cea de-a opt suta apariție. [...] Revista «Cronica» salută călduros colectivul redacțional al «Luceafărul» la această a 800-a apariție, urându-i o perpetuă strălucire în constelația publicisticii românești!”.

□ *Târgul de carte – Vaslui*: „La Vaslui se deschide mâine «Târgul de carte 1977», manifestare în cadrul căreia vor avea loc întâlniri ale cititorilor cu scriitori, editori, personalități din domeniul științei și artei. O serie de programe artistice sunt prevăzute concomitent, susținute de formații laureate în faza finală a Festivalului Național «Cântarea României»”.

□ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Pe marginea apariției volumului doi de *Scrieri*, Nicolae Manolescu se întreabă: a fost Mihai Ralea un critic? («România literară»). Luând în considerare opiniile emise în decursul anilor, începând cu Pompiliu Constantinescu (1927) și terminând cu N. Tertulian (1977), îngrijitorul ediției, N. Manolescu argumentează că «există două feluri de critică, deopotrivă de legitime: una care documentează minuțios o idee, alta care o afirmă lapidar. A lui Ralea intră în a doua categorie. Greșesc cei care văd aici deosebirea dintre seriozitate și superficialitate. Totul depinde de calitatea ideii. Ralea nu e neștiințific sau superficial, ci sintetic și de aceea scrie eseuri și nu laborioase studii». * Din luarea de poziție a lui Eugen Barbu *La ordinea zilei: critica* («Contemporanul») reținem: «Categoria așa-zişilor

critici de casă e largă și proliferantă văzând cu ochii. E clar ca lumina zilei că funcția administrativă a celor ridicați în slăvi inspiră în serie pe acești „băieți buni” care dovedesc un cel înfricoșător atâta vreme cât „subiectul” stă, să spunem, în scaunul de Președinte al Uniunii Scriitorilor sau în acela de director de editură. Când persoanele în chestiune dispar, o tăcere fioroasă se lasă peste opera mult comentată. Un sentiment de ușurare îi cuprinde pe „critic” și privirile i se îndreaptă cu siguranță spre un nou „vânat”»”. ■ În *Mozaic*, printre altele, citim și o scurtă notă, nesemnată: *Desenele lui Pușkin*: „Numeroase lucrări referitoare la personalitatea și opera lui Pușkin sunt în curs de apariție în Uniunea Sovietică. O monografie a desenelor autorului lui *Evghenii Oneghin*, semnată de Tatiana Tiavloskaia, cuprinde facsimile de cele 900 de caiete cu desene ale lui Pușkin, ilustrații la scrierile sale”. ■ În *Jurnal de vacanță* citim *Un reportaj cu fapte aparent mărunte* de Ștefan Alexandru. □ Apare prima parte din *Jurnal de idei* de Constantin Noica. □ Versuri semnează Dan Rotaru (*Patriei; Pastel; Ca o ninsoare de aur; Din aripa-unei privighetori*).

● [**„Munca”, nr. 8403**] În *Dialog cu cenacurile literare ale sindicatelor* este invitată poeta Ioana Diaconescu, ce comentează o serie de poezii trimise la redacția revistei.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 352**] Pe prima pagină, pe lângă poemul lui Traian Reu, *Reliefuri*, sunt tipărite și două tablete: *Renaștere românească* de Corneliu Vadim Tudor (despre vara fierbinte politic a anului 1977) și *Eseurile unui artist* de Emil Manu, disecând publicistica literară a lui Ion Vinea, tipărită la Ed. Minerva (sub îngrijirea Constantinei Brezu-Stoian, un summum de articole apărute, cronologic, în „Facla”, „Rampa”, „Seara”, „Cronica”, „Adevărul”, „Contimporanul”, „Cuvântul liber”, „Curentul”, „Evenimentul zilei” și „Steaua”). „Textele acestei culegeri ne demonstrează în plus că Ion Vinea a militat pentru avangardism, dar pentru un avangardism acomodat din punct de vedere dialectic, n-a trăit aventura avangardei ca pe o modă ci a încercat să-i descifreze o estetică... Ca îngrijitoare de ediție și prefațatoare a cărții, Constantina Brezu-Stoian este o exegetă a lui Vinea. Ediția de față, atât de târzie, readuce în actualitate o operă fără de care publicistica literară a unei epoci ar fi incompletă.” □ La rubrica *Săptămâna pe scurt* poetul analfabet Găiniță Alexandru este în mod ironic sfătuit să apeleze la Ed. Cartea Românească pentru a-i fi adunate „producțiile” într-un volum de debut: „adresăți-vă deci cu încredere directorului Editurii «Cartea Românească», tov. Marin Preda.” □ Pe de altă parte, în *Noua lirică folclorică*, poetul-țăran Marin Tăcă (sătean din Teleorman, om simplu, cu 4 clase, ajuns la 75 de ani) este promovată de Constantin Sorescu pentru talentul liric. □ Ion Lotreanu, în *Basmul, dimensiune etică*, recenzează vol. *Mitana Diafana și raza de soare* de Elena Zafira Zanfir, Ed. Ion Creangă. □ Romulus Diaconescu, în *Momentul 1877*, discută romanul istoric al lui Nicolae Calomfirescu, *Câmpul cu maci*. □ Versuri de Paul Balahur și Veronica Galiș. □ Dan Mutașcu remarcă volumul lui Constantin Crișan, *Confesi-*

uni esențiale „eseuri ținând de sociologia literaturii”, Ed. Cartea Românească. Carte a unui „neliniștit... dar nu dezordonat”, cu lecturi la zi, pe urmele unor Robert Escarpit și Marshall McLuhan, C. Crișan atacă „o problemă eternă în substratum-ul ei: *Literatura între social și estetic*, stabilind în registrul unei sociologii a criticii imanente pentru el că: Produs al unui mediu și – referindu-se concret la spațiul nostru – al unei națiuni socialiste în ascensiune unanim civilizatorie, scriitorul român contemporan este o ființă a Cetății și pentru Cetate... Sociologiei literare marxiste de azi i-ar reveni rolul unei mai puternice fundamentări ideologice, punând faptul social și faptul estetic într-o balanță justă, echilibrată, nepărtinitoare.” □ *Însemnări la începutul toamnei* de Dinu Săraru – un nou foileton despre Caragiale, de această dată privit ca director de teatru. □ Viorica Nania trasează istoria Cenaclului „G. Călinescu” al Comitetului sindical al Academiei, care a luat ființă acum 15 ani, având în conducere aproape toți membrii secției academice literare: Al. Philippide, președinte de onoare, Șerban Cioculescu, președinte, Ovidiu Papadima, vicepreședinte, Ion Potopin, secretar. La ședințele de lucru au participat: Mihai Beniuc, Virgil Carianopol, Șt. Aug. Doinaș, Ion Lotreanu, Emil Manu, George Păun, dar și violonistul-poet Mihai Constantinescu și inginerul-pictor Sorin Chirimbu. □ Merge mai departe rubrica sportivă a lui Adrian Păunescu, sub titlul *Directe și indirecte*.

3 septembrie

● [„**România liberă**”, nr. 10 220] Redând convorbirea cu Dumitru Radu Popescu, Ion Drăgănoiu abordează problematica *Biografiei operei* autorului, aspectele inventariate constituind „o cheie de lectură, de intrare” în creația scriitorului, dacă se ține cont și de nuvela *Duios Anastasia trecea*, nu doar de cea a dramaturgului, deja consacrat în epocă.

● [„**Lucefărul**”, nr. 36] Cuprinde versuri de Elena Cătălina Prangati, Eugen Jebeleanu, Ion Sofia Manolescu, Mara Nicoară, Cornel Brahaș, Brian Jones, Jon Silkin, Stephen Berg, Robert Mezey, precum și proză de Aurel-Dragoș Munteanu. ■ La 70 de ani de la moartea lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, Vasile Vetișanu publică articolul omagial *Hasdeu despre dialectica naționalului și universalului în cultură*. ■ Nichita Stănescu semnează în *Respirări* textul *Pentru unii, pentru alții*. ■ În *Cronica literară*, M. Ungheanu comentează volumul de publicistică literară a lui Ion Vinea apărut la editura Minerva (1977): „Publicistica lui Ion Vinea completează fizionomia epocii în care a scris, a scriitorului și a literaturii lui, ceea ce-i dă în egală măsură valoarea documentului și a artei.” ■ În rubrica de debut, Al. Piru discută volumele a doi autori auto-editați (ce și-au publicat cărțile pe cont propriu), *Poarta de suflet*, de Aurel D. Câmpeanu și *Ninsori rotunde* de Valeri M. Sivan, ambele apărute la editura Litera: „Din capul locului aș putea să spun că nici unul, nici celălalt nu au ajuns la o formulă proprie și că nu puteau să apară în mod firesc la una din editurile cunoscute...” ■ În *Viața cărților*, Doina Uricariu regăsește

în placheta lui Virgil Teodorescu, *Ancore lucii* (Eminescu, 1977), aceeași formulă, deja consacrată în cazul său, a poeziei ca *ars combinatoria*: „Poezia lui Virgil Teodorescu rămâne și în ultimul volum o *ars combinatoria*, așezând, de data aceasta, într-un mod și mai vizibil perspectiva suprarealistă pe acordurile clasice ale versului, volutele ocomplicate ale metaforelor, crenelurile imaginii pe zidurile drepte, de un auster echilibru, ale sentimentelor.” ■ Dan Laurențiu subliniază principalele caracteristici ale liricii lui Cezar Ivănescu, cu ocazia apariției celui de-al treilea volum al poetului, *Rod IV* (Cartea Românească, 1977): „...poetul s-a impus în conștiința noastră literară ca una din vocile cele mai profunde, hărăzite să cânte dragostea și moartea sub aspectul lor originar de nuntă cosmică, mioritică, pe gama variabilă a horelor, a baladelor populare sau culte, a elegiilor romantice sau descântecelor folclorice montate cu o știință rafinată a efectului esoteric în structura laică a limbajelor moderne.” ■ Ioana Crețulescu recenzează *Soarele a murit în zori* (Editura Militar, 1976), de Haralamb Zincă. ■ Constantin Stan se declară vrăjit de umorul și lirismul povestirilor lui Eduart Jurist din *Ochelarii de scris povești* (Ion Creangă, 1977): „m-au fermecat prin umorul lor blând, sfătos, li prin precizia cu care autorul știe să-și conducă povestea creionând dacă nu personaje memorabile, în mod cert istorii pilduitoare.” ■ În *Biografia debuturilor*, Al. Raicu îi ia un interviu lui I. Valerian, fondatorul *Vieții literare*, poet, prozator și memorialist. Acesta evocă debutul său în literatură, începuturile *Vieții românești*, opinând de asemenea asupra tinerilor scriitori din anii 1970: „La Bârlad, exista cunoscuta mișcare literară dirijată de poetul G. Tutoveanu, care scosese revista Făt Frumos, iar acum făcea să apară altă publicație literară, Florile d'albe. Am dus și eu la această revistă câteva poezii ce au apărut... – *Deci, acesta a fost, propriu-zis, debutul dumneavoastră literar...* – Poate că da, însă nu erau niște versuri deosebite. De altfel, făceam primii pași li o poezie, Sonetul flașneteii, am citit-o într-o zi, chiar la locuința lui Vlahuță, găzduit pe atunci în casa profesorului de muzică Bulbuc, de pe bulevardul Epureanu. Autorul romanului Dan încropise un mic cenaclu literar. Mi-aduc aminte că după ce câte-un tânăr debutant, cum s-a întâmplat și cu mine, citea o poezie, Vlahuță îi întreba pe cei din jur: „Ei, ia să vedem, sună sau nu sună a aur?”; – Ce ne puteți spune despre tinerii scriitori de azi? – Îi urmăresc, cât îmi este posibil îi citesc și în volume și în reviste. Există o mai mare varietate de stiluri în toate genurile literare. Ne putem mândri cu tineri deosebit de înzestrați, atât în poezie și proză, cât și în critică și dramaturgie. Esențial este ca lucrările lor să pătrundă și mai mult în masele de cititori.” ■ În *Spre critica totală*, Mihai Drăgan analizează activitatea lui Garabet Ibrăileanu: „Ibrăileanu este primul critic și istoric literar român care își face program din cunoașterea profundă și interpretarea estetică modernă a valorilor literare clasice. Pasul spre critica totală este realizat, teoretic, în tinerețe, studiul Probleme literare (1906) consfințind o realitate născută dintr-o îndelungată și fertilă cugetare.”

4 septembrie

● [„Scânteia“ nr. 10899] În articolul *Romanul social și exigențele epocii*, Aurel-Dragoș Munteanu este convins de faptul că romanul social a cunoscut „o carieră fantastică în ultimele două secole” și aceasta „probează orientarea omului către valorile colective, fiind paralelă cu apariția presei de mare tiraj și cu democratizarea științei și culturii, cu pătrunderea ei în toate sferile vieții”, iar cât despre romanul românesc „este el însuși o istorie a preocupărilor sociale ale scriitorilor în asemenea măsură încât am putea încerca o analiză a epocii moderne numai pe baza cărților cunoscute din școală.”

8 septembrie

● [„Scânteia tineretului”, nr. 8801] Ioan Adam prezintă volumul lui Paul Anghel, *Scrisoare de la Rahova* (publicat la editura Cartea Românească), „un roman istoric de superioară factură și realizare”, ancorat în realitățile sociale românești ale anului 1877.

● [„Flacăra”, nr. 36] Adrian Păunescu scrie poezia *Toamnă în hohote*. □ Fănuș Neagu publică o tabletă intitulată *Vâslă cu fețe de aur*. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică *Praxitele. Afrodita din Cnid*. □ Constantin Crișan scrie despre *Memoriile lui Iorgu Jordan*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseu *Orfeu inculpat*. ■ În *Cap limpede* sunt publicate o serie de note și notițe despre: „seria de interviuri cu scriitorii români” a lui Constantin Coroiu din revista „Convorbiri literare”; un interviu luat de Mihai Sin lui Mircea Zăciu în numărul 8 al revistei „Tribuna”, unde acesta afirmă: „...Lipsa unei reviste de critică și istorie literară românească se simte dureros pe plan național. Se vorbește intens despre sarcinile importante, vitale, ale criticii, avem neîndoios o mișcare critică dinamică și, în pofida unor cârteli, cât și a unor carențe reale, foarte bine pregătită, de un profesionalism (și talent, adesea) invidiabile chiar de alte literaturi, mai bătrâne”... Totuși, n-avem o revistă de acest gen”; se consideră că revista „Orizont” „ar trebui să acorde mai multă atenție compartimentului criticii literare”. Este dat ca exemplu numărul 34 unde apare o prezentare la volumul lui Mircea Zăciu, *Teritorii*, semnată de Stela Mirel. De asemenea, sunt criticate și cronicile literare semnate de Lucian Alexiu, Ion Maxim, Vasile Versavia și Eugen Dorcescu. ■ George Arion, în *Cronica literară* prezintă volumul *Preludiu* de Alex. Ștefănescu: „unul din cele mai importante debuturi în critica literară românească din ultimii ani și totodată un valoros volum care se adaugă literaturii noastre de azi. Autorul nu e un necunoscut. Ca și într-o piesă în care la începutul spectacolului nu există cortină, astfel încât spectatorii se pot familiariza de când intră în sală cu decorul și chiar și cu actorii, Alex. Ștefănescu n-a apărut brusc în arena literară, dornic de a provoca surpriza printr-o evoluție ireproșabilă de la bun început, ci și-a lăsat urmărit, prin intervențiile sale în presă, modul în care și-a maturizat opiniile și scrisul. Cu o mare dragoste față de cuvânt, pe care

parcă îl studiază să vadă cum se comportă în diverse genuri literare, el a publicat până acum – uneori sub diverse pseudonime – un mare număr de versuri, schițe științifico-fantastice, nuvele, recenzii, eseuri, reportaje, simțindu-se de fiecare dată în largul său și manifestând o nepotolită poftă de scris. Uneori, această lipsă de complexe față de subiectele abordate scade din valoarea paginilor sale și atunci tânărul critic apare în ipostaza unui orator care, prea sigur de triumf, nu mai este atent dacă publicul îl ascultă sau nu. Dar o astfel de tratare cu superioritate a autorilor analizați este rară în volumul *Preludiu*. Alex, Ștefănescu nu are plăcerea unui ștrengar de a da cu tifla valorilor consacrate numai pentru a stârni senzație. Cartea lui se citește cu plăcere și interes pentru calitatea deosebită a viziunilor propuse despre scriitori de seamă ai literaturii noastre de azi. Frazele sale au o excepțională concretețe, nu au nimic de-a face cu cele ale unui stil doct și plicticos. [...] Alex, Ștefănescu este o frumoasă promisiune între tinerii reprezentanți ai criticii românești de azi”. □ În *Pagina de lectură* este publicată o selecție de poezii semnate de Florin Mugur. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (7*****)*. ■ În *Omul la tribuna socială*, George Arion publică, cu titlul „*Universul este frumos, iar arta, cred eu, îl înfrumusețează și mai mult*”, un interviu cu Șerban Cioculescu. Acesta răspunde la întrebări ce țin de varii aspecte de ordin biografic, vorbește despre ce moment consideră a fi „cel mai glorios din literatura noastră” („Secolul nostru este mai grandios decât cel precedent. Cu toate acestea, cei mai mari scriitori români aparțin veacului trecut: Eminescu, Caragiale, Creangă. Dar la fel s-a petrecut și în Franța. Nu secolul al XVIII-lea, secolul luminilor, este cel mai important pentru literatura franceză, ci veacul de aur este cel al lui Ludovic al XIV-lea. În cultură, deci, lucrurile nu merg mereu ascendent.”), își exprimă opinia despre „generația din care face parte” („Nu pot face bilanțul generației mele pentru că sunt eu însumi implicat în destinul ei. Dar am avut mari colegi, poeți, romancieri, critici literari. Nu fac parte dintr-o generație minoră, care să nu fi făcut nimic pentru această țară și, risc să spun, chiar și pentru această lume. Am doar melancolia că sunt un supraviețuitor, că mi-am prohodit prietenii și că la vârsta mea nu-ți poți face alții...”), discută despre „capacitatea de creație a poporului român”, despre preferințele sale din literatura actuală („Avem scriitori de seamă, astăzi, în toate genurile literare. Și, ceea ce este deosebit de îmbucurător, avem și un vast public de cititori, iubitori de literatură. [...] Citesc cu interes romanele semnate de Radu Tudoran, Eugen Barbu, Marin Preda, Laurențiu Fulga, Nicolae Breban, Augustin Buzura, Dumitru Radu Popescu și alții.”). În ceea ce privește critica literară, acesta afirmă: „Urmăresc scrisul criticilor de toate vârstele și mai ales ale celor profesioniști, deoarece știi că mai toți literații noștri, chemați sau nechemăți, simt mâncărimea opiniilor critice. Dovada? Noua anchetă despre rolul și datorria criticii... După 23 august 1944 s-au afirmat îndeosebi Al. Piru, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Georgescu, Eugen Simion, Nicolae Manolescu, G. Di-

misianu, M. Ungheanu, D. Micu, Lucian Raicu, Dana Dumitriu, Georgeta Horodincă... Nu ne putem plânge de secetă literară și... (fără joc de cuvinte!) critică!”.

• [„**Orizont**”, nr. 36] Editorialul de pe prima pagină agață privirea cu titlul *Critica literară și promovarea valorii*, semnat de Alexandru Ruja, și având ca motto un citat din Nicolae Ceaușescu, dintr-o cuvântare ținută la Conferința națională a scriitorilor. ■ Revine, la rubrica „cronica literară”, C. Ungureanu cu o analiză a poeziei lui A. E. Baconsky la volumul *Remember* (C.R., 1977). Alături, se află cronica lui Lucian Alexiu la volumul de versuri *Bocceluța cu plăpânde* (Ed. Albatros, 1977) de Gheorghe Azap. ■ In episodul al doilea din analiza stilistică a eufoniei la Sadoveanu sub semnătura lui G. I. Tohăneanu, găsim următoarea afirmație: „[...] eufonia la Sadoveanu rezultă, între altele, din evitarea, aproape sistematică, a hiatului. Vrednic de toata atenția este amănuntul că tendința de a înlătura hiatul – caracteristică, de altfel, aspectului vorbit al limbii române – nu se manifestă numai în pasajele dialogate, unde identificarea ei ar fi oarecum firească, ci și acolo unde scriitorul vorbește în propriul său nume, adică în stratul narativ al operei”. ■ Haralambie Țugui publică un amplu fragment din volumul de mărturii și evocări literare, *Memoria timpului*, referitor la *Otilia Cazimir la Timișoara*. ■ Simion Dănilă prezintă și traduce corespondența lui Rilke, *Scrisori din Muzot*.

• [„**România literară**”, nr. 36] Se deschide cu editorialul redacțional *Conștiința socialistă*. ■ În cadrul rubricii *Viața literară* sunt reproduse textele a patru *Telegrame* de felicitare din partea Uniunii Scriitorilor, purtând semnătura lui George Macovescu. Dintre ele, o cităm pe cea adresată lui Șerban Cioculescu: „Cu prilejul celei de a 75-a aniversări a zilei domniei voastre de naștere, conducerea colectivă a Uniunii Scriitorilor vă exprimă sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață îndelungată, precum și noi succese în rodnică activitate de creație literară și obștească pe care le desfășurați, pentru înflorirea culturii noastre socialiste și a literelor române contemporane. La mulți ani!”.

□ Sub genericul *Șerban Cioculescu – omagiu la 75 de ani* sunt grupate câteva articole despre autorul *Vieții lui I.L. Caragiale*. □ Astfel, Ov.S. Crohmălniceanu încearcă să caracterizeze *Criticul pur și simplu*: „Acum, când critica se află în centrul dezbaterilor noastre, mă bucură în special că pot face elogiul lui Șerban Cioculescu, decanul ei, la noi. Există, firește, multe de spus în această privință, fiindcă și meritele sărbătoritului nu sunt puține. Dar aș vrea, tocmai din pricina amintită inițial, să insist aici doar asupra unuia: Șerban Cioculescu nu s-a vrut niciodată altceva decât *critic literar, pur și simplu*, titlu sigur pe care-l revendică și în recentul interviu acordat lui Mircea Iorgulescu. Această demnitate profesională, apărută cu consecvență jovială dar fermă, atâtea decenii de-a rândul, înobilează breasla noastră. [...] Cu patima lui de a răscoli arhivele și flair-ul detectiv în descoperirea documentelor, Șerban Cioculescu poate apărea multora ca istoricul literar înnăscut. E semnificativ că nici acest

titlu nu-l revendică, oricâte mari realizări ar avea, pe tărâmul respectiv, eméritul nostru caragialian, așa cum a mărturisit-o în interviul citat. Șerban Cioculescu a făcut istorie literară în chip natural, fără premeditare, ca Domnul Jourdain, proză. Ceea ce a declarat neconținut, fără oftaturi și plângeri, a fost că este: critic literar, pur și simplu. Panașul lui alb, ca al lui Henric al patrulea, a fluturat pe un drum care merită urmat și rămâne exemplar. Mărturie stau zgârieturile de floretă, primite cu prilejul nenumăratelor dueluri în care s-a angajat curajos să apere literele românești, ori de câte ori injoncțiuni autoritare, ostile dezvoltării lor libere, le-au amenințat”. □ Făcând apel la volumul de *Amintiri* al lui Șerban Cioculescu, G. Dimisianu scrie despre *Spiritul datoriei* cărturarului: „Din reprimări și constrângeri consimțite, din supraveghere lucidă și demnă acceptare a îndiguirilor profesiei, din lupta cu tentațiile evadării în alte spații de afirmare a izbucnit o masă de energie spirituală care a susținut și susține cea mai lungă carieră de *critic* din literatura română. Și am avut norocul, generația de azi, să-i avem sub priviri desfășurarea neslăbită de trecerea deceniilor, nediminuată în ritmicitate și bogăție, în pasiune și inteligență. Scriindu-și amintirile, criticul adeseori vorbește, cu umor dar și cu vizibilă satisfacție, despre vitalitatea sa contrariantă, atât pentru sine cât și pentru cei care i-au fost aproape. Căci semnele exterioare erau altele. Copilul firav de odinioară («debil, expus răcelilor»), stângaci când era vorba de jocuri și neademenit de ele fiindcă de pe atunci fusese atins «de morbul iremediabil al lecturii», adolescentul retras, «îngrozitor de plâpând și palid», bărbatul matur de mai apoi, dar a cărui înfățișare juvenilă trezește suspiciunea autorităților școlare când se prezintă ca profesor examinator la o comisie de bacalaureat, omul acesta ce părase tuturor și lui însuși sortit stingerii timpurii («nu m-am iubit și am privit cu sinceritate moartea, încă din adolescență, după un șir de afecțiuni pulmonare»), omul acesta avea să învingă prin capacitatea de mobilizare a unei uriașe energii sufletești, supusă imperativelor datoriei. E întăritor și nobil exemplul său fiindcă vorbește despre o izbândă a spiritului. Toată vigoarea, miraculoasă, marele nostru critic și-a sorbit-o din inteligență și moralitate”. □ *Un stil al inteligenței* în scrisul lui Șerban Cioculescu deslușește și elogiază Al. Paleologu: „Stilul lui Șerban Cioculescu, direct, simplu, ferm, exact, limpede, lapidar, deseori ironic, este un stil voltairian, prin excelență un stil al inteligenței. E.R. Curtius, dacă nu mă înșel, spunea că nu există în critică decât o singură metodă: aceea de a fi foarte inteligent. Aceasta e în modul cel mai vădit și «metoda» lui Șerban Cioculescu. Bineînțeles, nu numai a sa, ci a tuturor criticilor veritabili. Dar la el apare cu nuditătea eclatantă și aproape impudică (dacă mă pot astfel exprima) a adevărului din fabulă. Gustul său pentru spiritul epigramatic, caustic de multe ori, pentru calamburul ingenios și amuzant, pentru tot ce stârnește râsul, este expresia inteligenței libere și a deliciilor ei mai mult sau mai puțin inocente. Înclinația aceasta, asociată cu știința și acribia filologică, l-au desemnat ca cel mai autorizat succesori al lui Zarifopol la continuarea migă-

loasei munci de editare critică a operei complete a lui Caragiale, model de ediție critică, până acum nedepășit în cultura noastră, de nu chiar neegalat, monument de civilizație intelectuală. [...] Sunt obligat să fac aici câteva mărturisiri personale. Citind regulat, în anii mei de formație, impunătoarele cronici literare ale lui Șerban Cioculescu din *Revista Fundațiilor*, citindu-le cu deferență satisfacție emulativă, m-am socotit îndreptățit să mi-l revendic ca maestru, alături de Paul Zarifopol și Alice Voinescu, cărora le datorez, bun sau rău, felul meu de a gândi. Acum câțiva ani mi-am permis însă un atac destul de inclement la adresa maestrului meu Șerban Cioculescu. Acest atac nu-l regret și nu-l retrag, plăcându-mi dimpotrivă să-l consider a fi fost cu totul în spiritul domniei sale; maestrul, supranumit de cineva, în fond prin antifrază, «Șerban cel rău», mi-a dovedit ulterior, așa cum nu o dată le-a dovedit și altora, eleganța și spiritul său de *fair play*, obligatorii de altfel pentru un critic ce se respectă, de nu și pentru restul ginții literare, nepăstrând nici un resentiment și nerecurgând la alte represalii decât urbanitatea colegială, infinit mai eficace. Rândurile de față nu sunt așadar o palinodie și nici măcar niște complimente de circumstanță. Împrejurarea sărbătoririi de acum mă invită să-mi declar contul intelectualmente debitor față de domnia sa. [...] «Șerban cel rău»? O maximă a lui La Rochefoucauld zice: *Un sot n'a pas assez d'étoffe pour être bon*; un vers al lui Voiculescu sună așa: *Căci e înțelepciune a ști să fii și rău*. Proștilor li s-a părut totdeauna inteligența ca fiind cea mai neagră răutate; dar nu cred că există reală bunătate omenească decât acolo unde e multă inteligență. De aceea strig acum, tare, să se audă: *La mulți ani, Șerban cel bun!*».

□ Mircea Iorgulescu face câteva observații *Despre „Breviar”*: „*Breviarul* lui Șerban Cioculescu este, în publicistica literară românească, o prezență de primă mărime. Și oarecum singulară: nu doar prin poziția istorică a lui Șerban Cioculescu, reprezentantul strălucit al unei strălucite generații de critici și istorici literari, ci prin caracterul original, rezultat dintr-o fericită îmbinare de cordialitate și de maliție pe axa unei curiozități de o vioiciune extraordinară, al fiecărui foileton”.

□ În pagina unde se desfășoară *Breviarul* lui Șerban Cioculescu, Geo Bogza așază, ca de obicei, tableta sa. În acest număr, autorul *Cărții Oltului* împărtășește o amintire de pe strada *Sărindar, 1939*: „Pe vremea când, în felurite țări europene, din rândul cărora mulți se străduiau să nu lipsim nici noi, era la modă – sau chiar de rigoare –, salutul cu brațul întins, însoțit uneori de un scurt strigăt, ca un mârâit de câine care anunță că e gata să muște, am fost surprins să văd într-o dimineață, în centrul capitalei, un cu totul altfel de salut. Coboram în lungul străzii *Sărindar*, pe care în acea vreme cântau cucuvelele, fiindcă marile ziare democratice ce-și aveau sediul acolo fuseseră suspendate, când am zărit doi oameni care, încrucișându-se, s-au salutat, unul de pe un trotuar, iar altul de pe celălalt, peste toată lățimea străzii, cu pumnul strâns. Acesta era salutul «Frontului popular», replică a celui cu brațul întins, prin care cei ce se împotriveau fascismului, în orice țară s-ar fi aflat, înțelegeau

să-și arate în mod fățiș atitudinea. La Paris, în acei ani, asemenea salut era un lucru obișnuit, și am văzut mulți intelectuali francezi, printre care André Malraux, André Chamson, Julien Benda, Jean Richard Bloch salutând astfel, la mitingurile de solidaritate cu poporul spaniol sau la Congresul pentru apărarea culturii. Dar la București, în centrul orașului mai ales, contravenind stării de spirit generale, putea fi plătit foarte scump. Nu-i de mirare, deci, că în acea dimineață, după un nou triumf al lui Hitler, după o nouă umilință a lui Chamberlain, pe când mă strecuram, cu pas și suflet de stafie, pe lângă zidurile Sărindarului, să fi fost atât de surprins văzând felul în care, în plină stradă, în plină zi, de pe două trotuare diferite, s-au salutat cei doi bărbați, ceva mai în vârstă decât mine, pe care îi știam mai mult din vedere. Unul era Ion Vinea, iar cel de al doilea, Șerban Cioculescu. A-ți aduce aminte poate fi, de multe ori, un capriciu al memoriei. Dar, câteodată, devine o datorie a conștiinței”.

■ Franz Storch scrie despre *Creația și democratizarea culturii*, pariind că „munca și gândirea creatoare vor reprezenta [...] ceea ce într-un concert simfonic se numește vioara întâi”.

■ *Dezbaterile „României literare”* se concentrează, în continuare, pe *Probleme ale criticii noastre*. Se alătură celor ce și-au exprimat deja opinia pe această temă Radu Boroianu, Leonida Teodorescu și Augustin Buzura.

□ Radu Boroianu vorbește din perspectiva regizorului, despre *Apreciere și exigență*: „Ca unul ce lucrez în teatru, în calitate de regizor, sunt, desigur, interesat în primul rând de eficiența criticii dramatice. Vorbind de eficiență, mă refer nu numai la munca fiecărui cronicar în parte, ci la ansamblul preocupărilor în materie. Deoarece o simplă recenzie, făcută chiar cu cea mai regulată periodicitate, nu poate acoperi toate îndatoririle acestei atât de necesare profesii. Iar unele îndatoriri continuă să fie neîndeplinite. De pildă, nimeni, sau aproape nimeni, nu se întreabă, decât în ședințele restrânse ale Consiliului Culturii, ce se întâmplă pe parcursul dintre propunerile de repertoriu și realizarea lui de către prima scenă a țării, scenă (de fapt, scene) cu personal îndestulător pentru a scoate 8-10 premiere de răsunset, dar care realizează doar 2-3 spectacole pe stagiune. Din alt punct de vedere: câțiva cronicari așează cu obstinație textul în prim planul cronicii, munca dăruitorilor scenei fiind doar consemnată”.

□ Leonida Teodorescu așteaptă *Momentul adevărului*: „Dacă o editură publică 300 de cărți este de la sine înțeles că nu va publica 300 de capodopere pe an, dar este tot de la sine înțeles că riscul pierderii unei capodopere va fi cu atât mai mic, cu cât numărul de cărți editate va fi mai mare. Creșterea numărului de scriitori buni și foarte buni de la noi se datorează în primul rând creșterii numărului general de cărți editate. De aici încolo, însă, intervine critica, este dreptul și datoria ei să intervină, pentru a lansa valorile autentice și pentru a împiedica diverse confuzii de termeni realizate cu precădere prin identificarea unor noțiuni eterogene de tipul: valoarea și succesul de public. Ca și pentru descurajarea autorilor sofismelor de soiul: capodopera X a avut succes de public, volumul Y a avut succes de public, deci volumul Y este

o capodoperă. Din acest punct de vedere, însă, criticul trebuie să-și asigure o certă autoritate și un cert prestigiu. Oricâte speculații s-ar face, oricâtă cerneală savantă ar curge pe colile noastre imaculate, totul devine deșertăciune față de această simplă aserțiune: criticul A a scris despre romanul M că este o carte excepțională. Romanul M se mai găsește în librării? Pentru că momentul adevărului în critică este cel al lansării valorilor și al descurajării veleitarilor. Restul e tăcere”. □ Augustin Buzura reflectează, pe larg și în detaliu, la problema *Conștiinței profesionale*: „Critica s-a instalat, de la vreme, în centrul atenției. Și pe bună dreptate. Ea este, cum de atâtea mii de ori s-a afirmat, conștiința unei literaturi, iar analizele și discuțiile despre adevăratele ei rosturi, atunci când nu sunt făcute de formă, doar pentru a ocupa un spațiu anume dintr-o publicație, sunt oricând binevenite. Totul este ca mai târziu, când accentul se va deplasa pe un alt gen, când alt subiect va mobiliza interesul general, să se observe mutația pentru care se pledează în momentul de față, saltul criticii spre independență, onestitate, competență și bun gust, spre promovarea deschisă, responsabilă a adevăratelor idei și direcții existente în literatura noastră și care, cu consecvență și pasiune, trebuie susținute și încurajate. Este posibil acest lucru? Nu trebuie să uităm că asemenea discuții au mai avut loc; destinul criticii și faptul că literatura noastră nu este suficient cunoscută peste hotare au stârnit opinii și sugestii dintre cele mai interesante, din păcate însă nu s-a trecut la transpunerea lor în practică, sau s-a făcut prea puțin. Pentru a răspunde afirmativ este necesar să se analizeze în spiritul deplinei sincerități cauzele care au generat nemulțumirea împotriva criticii, cât sunt ele de întemeiate, dacă în scara «nemulțumirii noastre» critica trebuie să stea pe primul loc etc. Am certitudinea că adevăraților critici – și numărul lor este destul de mic – nu li se poate reproșa prea mult; datorită lor nici o carte valoroasă nu a rămas nesemnălată la timp, ei au încurajat tendințele care s-au dovedit a fi fertile pentru literatura noastră, datorită lor proza românească s-a eliberat de comodul dar atât de păgubitorul dogmatism și pășunism, de extazul primar în fața naturii, de liricoidismul desuet, de personajele sterilizate, acefale, desprinse parcă din naivele povești edenice pe gustul celor ce, cum ar spune Camil Petrescu, știu fără să citească, fără să se informeze”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu întrebuițează *Metafora șerifului* din filmele *western* pentru a-l defini pe G. Gheorghiuță, autorul unei monografii despre *Sburătorul*: „Singular împotriva tuturor ne apare într-o privință tânărul critic G. Gheorghiuță, care ne-a dat o excelentă monografie despre *Sburătorul* (Editura Minerva, București, 1976). Cartea prezintă personalitatea marelui critic, pe cât de mare, pe atât de nerecompensat în timpul vieții, care a condus timp de aproape 25 de ani un cenaclu și, numai doi sau trei, revista cu același titlu, după capodopera lui Eliade. O prezintă cu cuvenita simpatie, dar și cu întemeiată dreptate, ca pe autorul unei opere critice monumentale, dar și ca pe un mare călăuz al tinerelor generații, mereu la pân-da talentelor în mugur. G. Gheorghiuță scoate în relief și geniul polemic lovi-

nescian, de aceeași forță cu cel maiorecian (dacă nu și superior, după d-sa), care, adăugăm noi, dimpreună cu maliția unora dintre «figurine» explică, fără a justifica, adversitățile conjugate împotriva aceluia care n-a fost nici profesor universitar, nici academician, cu toate că era și scriitor și critic de factură europeană. Unde joacă G. Gheorghiu rolul șerifului? Desigur nu în restaurarea în drepturi a celui năpăstuit în viață, căruia însă cultura noastră socialistă i-a recunoscut toate meritele (este suficient să amintesc că numai subscrisul a condus trei remarcabile teze de doctorat, închinată operei Iovinesciene!). Rămânea oare un punct «negru» în gloria marelui critic, istoric literar și memorialist, afirmația că, prin structura și educația intelectuală, puțin receptiv la «fiorul» poeziei noi, datorită însă ambianței cenaculare, a militat pentru ea și i-a găsit formulări critice definitive? Toți cei care au frecventat cenaclul Iovinescian au relevat acest curios fenomen, corectat însă prin adeziune și prin talentul expresiei, toți, cu excepția romancierului I. Peltz. G. Gheorghiu se înscrie în fals împotriva afirmației tuturor, ca și cum, dacă ar fi adevărată, ar aduce o știrbire memoriei, azi unanim respectată». ■ Dan Zamfirescu semnaleză *O contribuție remarcabilă la istoria culturii românești*, cartea lui Antonie Plămădeală, *Clerici ortodocși cititori de limbă și cultură românească*. ■ Nicolae Manolescu discută despre doi *Poeți manierști*. Primul, Cezar Ivănescu, oferă, prin volumul *Rod IV*, câteva balade inedite și altele reluate din volumele anterioare: „Baladele acestea sunt o imitație a cântecelor trubadurești, în care poetul introduce numeroase elemente de folclor autohton, savant prelucrate, și într-o limbă de o simplitate voită, aptă în fond de mari subtilități. Multe din ele se intitulează *Jeu d'amour* și nu sunt altceva decât *romances* (în sensul vechi), *aubades*, *rondeaux* sau, mai ales, *complaintes*, modernizate, desigur, dar în care putem recunoaște vocabularul tematic și structura speciilor medievale. Ca și cântecele trubadurești, ele au în centru două motive, iubirea și moartea, în jurul cărora poetul brodează la nesfârșit. Savoarea lirică provine din repetițiile aparent naive, din muzicalele refrene”. Despre cel de-al doilea „poet manierist”, Mihai Ursachi, căruia îi analizează volumul *Marea înfățișare*, Nicolae Manolescu notează: „Originalitatea lui Mihai Ursachi, poet cultivat și foarte fin, constă în prelucrarea ironică a tot felul de surse. Poeziile par un bric-à-brac liric, o colecție de «enormități», pe jumătate hazlii, pe jumătate serioase”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici evidențiază *Sensul rigorii* în două cărți de poezie: *Arcul de nisip* de Elisabeta Costin și *Poartă de suflet* de Aurel D. Câmpeanu. ■ Al. Tănase semnează eseul „*Thanatos*” și „*eros*” în spațiul culturii românești. ■ Sorin Titel scrutează volumul lui Virgil Stanciu, *Orientări în literatura sudului american*. ■ Poezia este reprezentată prin Haralambie Țugui, Virgil Teodorescu, Al. Vițianu, Ileana Roman, Mihai Adrian Eres, Claudia Ilie. □ Lui Teodor Mazilu îi apare proza *Alianță provizorie*, fragment din cel de-al doilea volum al romanului *Într-o casă străină*. □ Violeta Modorcea traduce pasaje din *Esenin*: „*Mirgorodul de fier*”.

□ Mihail Magiari, Valentin Deșliu și Victor Tulbure traduc mai multe poeme din *Lirica din R.P. Bulgaria*.

• [„**Tribuna**”, nr. 36] Pe pagina 1, pe lângă articolul politic de fond *Izvorul bunăstării* (semnat Tribuna și dedicat lui Nicolae Ceaușescu), sunt tipărite două poeme de Victor Felea. ■ La rubrica *Prezențe contemporane*, Liviu Petrescu schițează câteva *Linii pentru un portret – Ion Vlad*, comentând volumul recent al acestuia de la Ed. Eminescu – *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, fiind analizat mai ales principiul pluralității lecturilor și conceptul de relectură, care ocupă o poziție centrală în cadrul sistemului critic al autorului. „*Lectura – un eveniment al cunoașterii* apare, finalmente, ca un adevărat compendiu al gândirii critice și al acțiunii literare a autorului; Ion Vlad ni se dezvăluie, prin această carte mai mult decât prin oricare alta, ca o inteligență vie, mobilă, suplă, de o fermecătoare spontaneitate. Mai presus de toate însă, Ion Vlad este un spirit de o mare gravitate lăuntrică, receptiv mai cu seama la ethosul literaturii, detestând sincer și categoric semnele frivolității. O gândire solidă, sigură, riguroasă, vine să se adauge la toate aceste calități care, îngemănate, alcătuiesc liniile unui portret exemplar al criticului modern”. ■ Versuri de Petru Romoșan și Zaharia Sângeorzan. ■ Rubrica de *Cronici literare* îi cuprinde pe Ion Vlad – *Eseul ca narațiune* (despre studiul lui Ion Ianoși, *Poveste cu doi necunoscuți: Dostoievski și Tolstoi*, Cartea Românească, 1977 – cu o sursă de plecare în vol. *Amintiri* al Annei Grigorievna Dostoievskaia, tradus și la noi în 1975, Ed. Univers); Victor Felea, despre debutul liric al lui Ion Davideanu prin placheta *Gravuri*, Facla 1977, cât și un eseu de Tudor Savu – *Arhitectura sublimă din prozele lui Eminescu: Avatarii faraonului Tla și Sărmanul Dionis*. ■ Adrian Marino este prezent în paginile revistei cu *Jurnal portughez*. ■ 10 ani de la dispariția poetului Áprily Lajos sunt comemorați prin traducerea poemului *Cerbul de la Irișoara*, realizată de Octavian Șireagu. ■ Al. Căprariu este titularul rubricii *Sport*. ■ Radu Cosașu, în *Cronică de trei secunde*, semnează un *Adio la Groucho (Marx)*. ■ Din ciclul *Piese (dedicate) anului 1877*, Ion Cocora pune în dezbatere *Patetica’ 77* de Mihnea Gheorghiu „o piesă cu o formulă tipică de scenariu cinematografic”, modalitatea expunerii fiind similară cu a pieselor istorice anterioare, *Capul sau Zodia taurului* – cea a teatrului documentar. „În fond, originalitatea dramelor lui Mihnea Gheorghiu constă într-o convenție deosebit de elastică, lipsită de orice complex al canoanelor tradiționale... Preluând tehnica teatrului documentar – și vizându-i, totodată, efectele – demersul dramaturgic la Mihnea Gheorghiu nu exclude imaginarul, ba, deseori, îl supralicitează, încât planul care domină relatarea, într-un tot paradoxal, e cel fictiv. Și totuși autenticitatea faptelor consemnate în documente e mai puternică... Despre *Patetica’ 77* nu se poate vorbi totuși ca despre o dramă obișnuită (n. b. inspirată din Duiliu Zamfirescu – *În război*)... înainte de a fi o dramă literară este o dramă spectacol. Narațiunea dramatică la Mihnea Gheorghiu se bazează, în proporții egale, atât pe imaginea

faptelor descrise, cât și pe aceea a faptelor văzute”. ■ Prin eseu *Gândirea: ce ne spun colaboratorii*, Emil Pinteau urmărește nu doar implicațiile fenomenului (trecură în revistă a celor mai importante nume și articole din istoria publicației), ci și încercările de revizuire/ revalorificare ale gândirismului, concretizate la superlativ prin cartea lui D. Micu „*Gândirea*” și *gândirismul*, Minerva 1975, o lucrare de „pionierat postbelic”. Creionând profilul literar în timp al „Gândirii” ni se relevă subcapitole ale liricii, prozei, dramaturgiei, studiilor, traducerilor etc, dorindu-se o schițare a unui ghid bibliografic sugestiv mai degrabă decât o tratare monografică. „Revista «Gândirea», împreună cu întreaga fenomenologie literar-artistică și social-filosofică pe care a întreținut-o în climatul coloanelor sale, reprezintă unul dintre aspectele cele mai controversate ale procesului de valorificare a moștenirii culturale românești. Respinsă fără rezerve până nu demult, această era amintită mereu doar ca exemplul cel mai notoriu de manifestare a concepției obscurantist-reacționare a burgheziei, în opoziție cu ideologia revoluționară a proletariatului. Fără îndoială că gândirismul a jucat într-o anumită perioadă un asemenea rol nefast, publicația avansând și sfârșind în cunoscuta sa poziție apologetică și dogmatică de tristă amintire (n. b. este amintit aici cazul lui Nichifor Crainic „«nefericita lui colaborare» eșuând de la îndemnul mesianic al neamului la fascism declarat)... (Totuși) Prin ținuta ei, revista s-a afirmat drept una din cele mai «europene» publicații românești interbelice (înfățișare modernă, varietate și stabilitate a rubricilor, dezbateri a unor probleme majore ale timpului, colaborări de prestigiu de peste hotare etc)”. Sunt amintite câteva nume ilustre ale căror semnături au ridicat pe parcurs prestigiul „Gândirii”: Lucian Blaga, Tudor Vianu, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Mateiu Caragiale, Ion Minulescu, Zaharia Stancu, Ovidiu Papadima, D. Caracostea, Cezar Petrescu, Gib Mihăescu, Păstorel și Ionel Teodoreanu, Dan Botta, Mircea Eliade, Pamfil Șeicaru și alții, semnând sporadic aici (mai ales în primii ani ai revistei) și Arghezi, Mihail Sadoveanu, Ion Vinea, Bacovia, Al. Philippide, G. Călinescu. ■ Un interviu cu Norman Manea, realizat de Radu Mareș (în urma apariției romanului *Cartea fiului* din 1976): *Fidelitatea față de o unică și poate anacronică iubire: literatură*. Salutând contactul cu lectura unor confrăți pe care îi urmărește frecvent – Radu Petrescu, G. Bălăiță, Al. Vlad – N. Manea își mărturisește credința în romanul-fluviu, în „ciclu” (inaugurat de Variante la un autoportret), în „proiect”. „Se spune că rescriem o aceeași carte... Balzac a unificat romanele, gândindu-le mai curând printr-un titlu perfect: Comedia umană. Dar Faulkner a simțit nevoia de a-și construi un imaginar ținut, căruia i-a inventat epopeea. La noi, un întins ciclu a publicat marea romancieră Hortensia Papadat Bengescu... În ceea ce mă privește, nu urmăresc aceleași personaje, nici aceeași acțiune privită din unghiul unor personaje diferite. Sugestia pe care o propun prin supra-titlu are în vedere altfel de diversitate și o altă unitate... insolită continuitate și complementaritate, poate; extrem de simplă, totuși; acceptabilă, probabil,

pentru mulți scriitori. Lectorii care au parcurs toate cărțile au considerat potrivit denumirea adoptată de autor. Ferindu-mă de cuvântul neobișnuit, am rămas la cel uzual: ciclu. Dacă ar trebui neapărat schimbat, s-ar găsi, bineînțeles, și altele. Primul care îmi vine în minte ar fi, de pildă: proiect... Munca scriitorului este grea, neîntreruptă, el activează, chiar când privește un copac... Pentru a înțelege miracolul mereu viu al vieții și pentru a întrezări astrul nebulos și mobil al artei, cred că scriitorul poate accepta «furia» doar ca prim impuls al mișcării sale: cutezătoare, delicată, istovitoare rotire spre adâncuri”.

9 septembrie

• [„Scânteia“ nr. 10903] Dăm peste un articol ideologic, la pagina a patra, semnat de Ion Ianoși, cu titlul *Democrație și cultură*, în care realizează o „privire retrospectivă asupra istoriei capitalismului” și o pledoarie pentru societatea comunistă: „Temeiul consecvent marxist al acestui proiect de anvergură îl reprezintă transferul treptat al unor atribuții ale statului asupra întregii societăți care, sub îndrumarea partidului învață să se autoconducă, «din interior», cu o măiestrie crescândă. Perspectiva acestei depline conduceri de sine, la toate nivelurile și sub toate formele, coincide cu perspectiva deplinei democrații socialiste respectiv cu perspectiva fuzionării perfecte dintre democrație și comunism.”

• [„Contemporanul”, nr. 36] De studiul lui Șerban Cioculescu: *Prozatori români* se ocupă Laurențiu Ulici: „Cuprinzând texte critice scrise într-un interval de mai bine de patru decenii, cel mai vechi datând din 1934 iar cel mai recent din 1977, *Prozatori români* (de la Mihail Kogălniceanu la Mihail Sadoveanu) este o carte parcă anume alcătuită spre a pune în lumină, fără pic de echivoc sau îndoială, o metodă critică aplicată cu consecvență de-a lungul unei prodigioase cariere literare, așa încât cititorul să-și poată face o imagine exactă despre ... stilul critic al lui Șerban Cioculescu, chiar și în eventualitatea că i-au rămas necunoscute celelalte lucrări. [...] Fraza lui Șerban Cioculescu e sobră, fără mefaoară critică, exactă și pătruzătoare mergând direct la chestiune, îngăduindu-și, destul de frecvent, totuși, digresiunea erudită. Voluptatea ce mai mare a criticului rămâne portretul, ambiția pare să fie narațiunea critică, iar atitudinea tonală e distantă, însă nu țepăună ci amicală, dacă formula amical-distantă spune ceva. Șerban Cioculescu e dintre critici care n-au «ratat» în beltristică. Dacă asta e un privilegiu sau o frustrare, vom ști-o mult mai târziu”.

■ În textul *Ultimul eseu al lui A. E. Baconsky*, Nicolae Manolescu observă: „Eseul despre ilustrațiile lui Botticelli în *Divina Comedie* studiază, în fond, – aceasta fiindu-i tema secretă – tocmai puțința trecerii limbajului uneia în limbajul celeilalte, ca într-un fel de metamorfoză, asemănătoare aceleia pe care Dante însuși o povestește în *Infernul* său, prin care un om intră în trupul unei reptile iar reptila capătă înfățișarea umană, și așa mai departe, într-un proces simbiotic nesfârșit”.

• [„Cronica”, nr. 36] Editorialul *Popoare vecine, popoare prietene* este asumat redacțional: „Cu cele mai înalte onoruri, cu bucurie sinceră, cu stimă profundă și căldură sufletească, zeci de mii de locuitori ai Sofiei i-au întâmpinat pe tovarășii Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și pe tovarășa Elena Ceaușescu încă din primele momente ale vizitei oficiale de prietenie în R. P. Bulgaria”. ■ Al. Tănase publică a doua parte a textului despre *Raportul artă – ideologie*: „Factorul ideologic poate îndeplini – și parțial îndeplinește – o rară și veche aspirație a artei: aceea spre dialog și unitate. Autonomizarea valorilor în istoria culturii și, respectiv, a diferitelor specii de artă – începând din anti-chitate – nu a împiedicat *dialogul artelor*, tendința lor de a conlucra nu numai la îmbogățirea tezaurului de comori spirituale ale umanității, dar și la edificarea unor idealuri noi, menite să îmbărbăteze lupta milenară a omului pentru libertate, dreptate și omenie”. ■ Emil Manu publică o recenzie la *Misiune de sacrificiu* de Radu Theodoru, Editura Militară, 1977: „Să-i ascultăm cu maximă atenție confesiunea, care fie nuvelă, roman sau jurnal, e un film real, de viață adevărată, trăită «la roșu»”. ■ Mihai Dinu Gheorghiu discută despre *Cartea Milionarului* de Ștefan Bănulescu în *Povestea unei istorii*: „Trezind dintr-un teritoriu în altul, deznodământul este amânat, istoria, declanșată la început, a omului venit să facă avere cu o roată, pierzându-se pe căile întortocheate ale povestirii. Să așteptăm și celelalte volume pentru a putea continua călătoria în labirintul *Cărții Milionarului*”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Al. Pascu prezintă *La cina din nouă sute șapte* de Ștefan J. Fay, Editura Albatros: „Șt. T. Fay oferă un roman-reportaj (cum și-l auto-intitulează autorul) deosebit de antrenant, atât din punct de vedere documentar, cât și literar, reușind să prezinte cititorilor câteva din momentele culminante ale luptei țăranilor români pentru dreptate socială”. □ Constantin Th. Ciobanu scrie despre *Confesiuni esențiale* de Constantin Crișan, Editura Cartea Românească, 1977: „Declarativismul ori aparenta lipsă de sugestie a titlurilor sunt date la o parte și se pătrunde adânc în materie prin reconsiderarea temelor fundamentale (iubirea de țară, munca, natura, graiul, istoria etc.), prin stabilirea unor specii generatoare (balada, imnul, oda), prin extinderea exemplurilor atât spre izvoare, cât și spre ultimele consacărări”. □ M. D. Lesovici semnalează *Harfele grâului* de Sterian Vicol, laureat al concursului editurii Eminescu: „Viziunea unitară de care sunt dominate versurile – aceea a nunții ca principiu universal – suferă, din păcate, de inegalele dispoziții ale autorului. există o fragilitate a echilibrului valoric, detectabilă nu numai la nivelul întregului volum ci chiar și în ansamblul onora și acelorași poezii”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Antologică*: „A apărut de curând, în B. P. T., volumul I al unei binevenite *Antologii de poezie americană (de la începuturi până azi)*, ideal era să apară ambele volume împreună sau, dacă acest fapt nu a fost posibil, cel puțin să se menționeze cam pe când ne putem aștepta la volumul al doilea”. □ „*Zilele culturii bucovinene*”: „S-a des-

fășurat la Câmpulung Moldovenesc, între 25-27 august, cea de a doua ediție a «Zilelor culturii bucovinene»". ■ Sorin Chițanu prezintă antologia *Anthologie der deutschsprachigen Lyrik im 26. Jahrhundert* de Hertha Perez, Gertrud Sauer, Michael Markel, Editura didactică și pedagogică, 1977: „Cu volumul dedicat liricii, Hertha Perez și colaboratorii săi încheie seria de culegeri de texte din literatura germană a secolului XX (menționăm că în 1973 a apărut o antologie a prozei scurte, iar în 1975 o selecție din dramaturgia germană). Concepute ca mijloace auxiliare pentru studenți, elevi și cadre didactice, antologiile de texte oferă pagini interesante oricărui cititor”. ■ Nicolae Turtureanu scrie despre *Olimpiada poeziei de la Struga*: „Singura olimpiadă, probabil, la care învingătorul este dinainte cunoscut. Cu o săptămână înaintea serbărilor propriu-zise, agențiile de presă anunțau numele deținătorului «Coroanei de aur» la cea de-a XVI-a ediție a «Serilor de poezie de la Struga» (R. S. F. Iugoslavia). Arthur Lundkvist, poetul suedez autor a circa 80 de volume, el este Învingătorul. Un scriitor deosebit de fecund, pentru care a scrie este un act natural”. ■ Versuri semnează Emilian Marcu (*Patria*), Ion Lotreanu (*Mozaic; Cuvinte, flori, fluturi; Aripile fluturilor*), Titus Vișeu (*Râsul lui venea din întristare; Rilke, întorcându-se de la Duino; Emoția aceasta a zambilei*), Ion Chiriac (*Balada cu trei surori; Muntele Nemira; Masa rotundă*).

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 353] Spre binele națiunii** – omagiu de Corneliu Vadim Tudor. □ Sunt analizate *Poemele lui Victor Săhleanu* de E. Manu (despre volumul *Câteva cuvinte*, Cartea Românească 1977 și *Marea și dragostea*, Ed. Litera, idem). ■ *Specificul regional* de Marian Popa subliniază importanța de a corela în literatură realitatea și tradiția prin elemente comportamentale, de limbă și chiar tipuri de personaje. „Există în literatură două moduri de a folosi specificul regional. Unul, cel mai curent la noi, propriu unei perspective exterioare, de distanțare, își face din dialect un obiect satiric, cuplându-l cu defecte ca provincialismul, conservatorismul (Alecsandri în *Chirița*), sau cu defecte caracterologice individuale, cum face Caragiale prin Marius Chicoș Rostogan. Celălalt mod refuză malițiozitatea și satiricul, în favoarea umoristicului și pitorescului, oferind autorului și receptorului său bucuria de a trăi varietatea spectacolului lingvistic și comportamental național. Câteva asemenea încercări s-au făcut în ultimii ani, după o lungă indiferență: poemele lui Marin Sorescu din *La liliaci*, comediile cu olteni ale lui Gheorghe Vlad, crearea memorabilului *Nea Mărin* de către Amza Pellea, evidențierea virtuților umoristice ale jocurilor și cântecelor oșene... Ar merita ca scriitorii noștri să redescopere pentru ei și pentru noi toți bucuria și demnitatea de a fi oltean, ardelean, moldovean, bănățean, și chiar brăilean sau bucu-reștean.” □ *Iubire și cuviință* de I. Lotreanu, alt episod din serialul despre Liviu Rebreanu (aici opus lui Topârceanu). □ Dan Mutașcu este autorul cronicii despre romanul pentru copii și tineret *Alexandru cel argintiu* de Ovidiu Zotta, Ed. Ion Creangă. ■ C. Sorescu, prin *Proza anului*, persiflează superlativalele (*de*

excepție, unică, monumentală, inegalabilă, grandioasă, de neîntrecut, inepuizabilă, cea mai bună a ultimelor decenii etc) din calificativele cu care au fost notate următoarele cărți: *Istorie* de Mircea Ciobanu, *Orgolii* de Augustin Buzura, *Viața ca o pradă* de Marin Preda, *Bunavestire* de Nicolae Breban, *Pasărea și umbra* de Sorin Titel, *Cartea milionarului* de Ștefan Bănuțescu, *Rugul și flacăra* de Eugen Uricaru etc etc. „Departate de mine intenția de a nega valoarea vreuneia dintre ele. Analizându-le cu grijă vom vedea ce aduce fiecare nou în proza noastră contemporană și în ce stă farmecul lor epic. Deocamdată mi se pare îngrijorătoare maniera critică cu care au fost primite. A o declara pe fiecare în parte «cea mai bună a ultimelor decenii» mi se pare o judecată critică lipsită de rațiunea suficientă... Critica dă cititorului ideea că la noi capodoperele literare răsar ca ciupercile după ploaie.” C. Sorescu mai ridică o problemă: fuga de romanul clasic e oare incapacitatea autorului modern de a mai crea și alte romane în afara celor forțat moderniste? „Tentativa comună cărților numite este judecarea romanului ca specie literară susceptibilă de a sucomba ori, dimpotrivă, de a-și împropăta chipul în oglinzile esteticii moderne. Autorii stăruie deschis asupra mecanismului de facere a operei. Și opera se naște din acea examinare sau contemplare a facerii. Romanul devine astfel un *roman al romanului*, adică al propriei condiții. Neîncrederea în romanul clasic sau dorința de a se înnoi, lucru cât se poate de firesc? Ar putea fi vorba, facem o ipoteză, și de incapacitatea de a construi în stil românesc? Nu cumva e o modalitate mult mai la îndemână a crea epic prin punerea în discuție a mecanismului pe care nu-l stăpânești?” □ Versuri de Florentin Popescu. □ *Olympul dogmatic* de Traian Filip pune față în față mitul Labiș și tratarea lui discontinuă de către Lucian Raicu. „A vorbi despre Nicolae Labiș cu Lucian Raicu înseamnă a trata un subiect controversat într-o manieră duplicitară... A admite hiperbola orgolioasă, turnirul medieval, defensivă bunului simț și dictatul sentințelor stabilite cu un sfert de secol în urmă și perpetuate odată cu un sentiment de fidelitate și cucernicie. În cartea sa recent apărută la Ed. Eminescu, criticul Raicu cedează pe lungi perioade locul animatorului sentimental...” ■ *Vocabular spre folosința exclusivă a prof. dr. docent Al. Piru*, de A. I. Brumaru reprezintă un răspuns caustic împotriva articolului distructiv al criticului referitor la *Masca Princepelui*. „Acest vocabular (*n.b.* adunând explicații la cuvinte precum *Istorialitate, ostensiv, gnosic, subreptiune, regulativ, siccițiune, supinație*) a fost întocmit după lectura recenziei lui Al. Piru la lucrarea *Masca Princepelui* din «Lucefărul» nr. 28/ 9 iulie 1977. La aceeași lucrare se referă trei săptămâni mai târziu și Artur Silvestri... învinuindu-ne apoi, el (care în 3-4 rânduri adună: *facțios, farfuridistă, encomiastică, serii alogene, ampolos*) de exprimare bombastică. În fine, spre a nu-l păgubi pe referent de încă o indicație bibliografică, fie ea și «fantastă»(?) el zice: A. I. Brumaru ostenește ochiul cititor cu zeci de nume și de titluri de cărți scoase ca dintr-o bibliografie fantastă...”

10 septembrie

• [Lucafărul, nr.37] În acest număr sunt publicate versuri de Eugen Jebeleanu, Virgil Gheorghiu, Vasile Andronache, Mircea Micu, Liliana Ursu, Franz Storch, precum și proze de Aurel Antonie (debut), Adrian Costache (debut), Mircea Nedelciu (debut). ■ Ioana Ieronim semnează articolul *Dialectica uceniciei*: „tânărul scriitor este scriitorul care se străduie să creeze idealul umanist și estetic al propriei generații, să exprime mișcările profund originale ale acesteia – cu aspirațiile, sensibilitatea și viziunea inevitabil diferite de ale generațiilor mai în vârstă. De aceea, tânărul scriitor, scriitor cu adevărat, nu este un stângaci meșteșugar, ci exploratorul temerar, instruit și lucid al lumii spirituale particulare căreia îi aparține.” ■ În *Clarificări, clasificări*, Eugen Uricaru realizează o limpezire a principalelor atribute ale literaturii istorice: „Literatura nu este știință istorică și invers. De aceea este sortită eșecului, din principiu, orice încercare de a inventa digest-uri istorice. Foiletonizarea materialului istoric are același efect cu «clișeizarea» evenimentului apropiat.” ■ Nichita Stănescu comentează în *Un istoric al cuvântului vorbit* volumul *Articole vorbite* (Editura Uniunii Scriitorilor), de Victor Crăciun, care reunește intervențiile radiofonice necunoscute ale scriitorilor de-a lungul timpului: „vreau să subliniez însemnătatea studiilor lui Victor Crăciun care slujește cu râvnă și hărnicie acest tip de comunicare, sprijinind-o cu o cercetare temeinică...” ■ În *Dintre sute de catarge...*, Nicolae Stoian amintește parcursul revistei „Lucafărul”, redactorii acesteia, precum și rolul ei la apariție: „...apariția «Lucafărului», la 13 iulie 1958, a reprezentat un moment de răscruce în evoluția literaturii contemporane, pentru că este publicația literară care a restabilit, într-un mod hotărât, legătura cu marea tradiție a literelor românești, a deschis o luptă susținută cu anumite tabuu-uri ale dogmatismului în domeniul creației și criticii de specialitate, a extins considerabil viziunea asupra conținutului nou al scrisului românesc, punând un accent pregnant pe patriotismul revoluționar propriu epocii prefacerilor socialiste...”. ■ Cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la moartea lui I.G. Massim, Mihai Zamfir scrie în *Reabilitarea unei cărți uitate* despre *Dicționarul limbei române* de A. T. Laurian și J. C. Massimu, publicat în 1877. ■ În secțiunea *Cronica literară*, M. Ungheanu subliniază aportul volumului *Din clasicii noștri*, de Edgar Papu, la cercetarea comparată a literaturii autohtone: „*Din clasicii noștri* sporește rețeaua raportărilor literare anterioare, lărgește orizontul cercetării comparate a literaturii române, dându-i un sens nou, afirmă încrederea în capacitatea creatoare a scriitorilor români, ceea ce-i conferă, în actualul context, rolului unui fecund reper critic.” ■ În *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu comentează pozitiv volumul de proză scurtă *Întparce-te să mai vezi* (Eminescu, 1977), de Nicolae Neagu: „Surprinzător, avem de-a face cu o suită de schițe și nuvele în care, cum ar zice E. Lovinescu, dezideratul creației epice obiective tinde să fie mai peste tot suveran.” ■ Dan Alexandru Condeescu discută, în *Viața cărților* lucrarea lui Al. Dima, *Dezbateri criti-*

ce (Eminescu, 1977): „Punctul de plecare al volumului îl constituie dezbaterea utilă, didactică fără didacticism a modalităților și principiilor actului de critică, istorie sau teorie literară. Stilul colocvial, sobru și concis, fără digresiuni, trădează și el formația «universitară» a autorului.” ■ Paul D. Antipa consideră că în placheta lui Miron Georgescu, *Demnitatea ochiului* (Albatros, 1977) „peisajul liric [...] ia naștere ca o emanație a motivului privirii.” ■ Conform lui Victor Atanasiu, Gheorghe Azap revine în *Bocceluța cu plăpânde* (Albatros, 1977) cu o poezie de dragoste scrisă în stilul lui Petrarca: „El rămâne același petrarchizant sui generis, închinând întristate cântece de slavă unei (sau unor) iubite mereu inaccesibile.” ■ Sultana Craia analizează volumul de proză scurtă *Inginerul de gramafoane* (Kriterion, 1973), de Franz Storch: „În schițele lui Franz Storch se acumulează percepția selectivă a lumii, cu prelungiri și rezonanțe interoare. Nucleul epic al acestor scrieri este în ultimă instanță un pretext al unor trăiri subiective, după cum subiectivă este însăși însemnătatea evenimentului.” ■ Ioana Crețulescu recenzează placheta *Invulnerabil cursul lumii* (Albatros, 1977) de Marta Bărbulescu: „Poezia are delicatețea și discreția imaginilor poate prea fluide ceea ce sigur privează tonul de o vigoare și o rezonanță deosebită dar oferă în cele din urmă o lectură reconfortantă.” ■ Revista inițiază o nouă rubrică, *Biografia cărților noastre*, în care își propune să interogheze nu atât un autor, cât o carte. Cea dintâi vizată este *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu. În interviul realizat de Doina Uricariu, ce se aseamănă mai degrabă unei conversații decât unei serii de întrebări adresate scriitorului, acesta dă o serie de definiții ale romanului: „Romanul are misiunea de a restabili proporțiile exacte ale epocii la care se referă, – ideea e a lui Malraux. Prin aceasta, el este implicat direct în istorie, dar într-o altă istorie, imaginată, și la ale cărei resorturi, mai ascunse participă adesea eroi inventați. Dar fiecare din acești eroi anonimi născociți cumulează nenumărate estine, gesturi, sacrificii ale așa-numiților oameni de rând care nu au avut șansa de a juca un rol în prim-planul timpului lor.” Constantin Țoiu evocă de asemenea părerilor cititorilor, apropiați sau necunoscuți, care i-au imputat densitatea romanului său, subliniind că actul lecturii este, în sine, un efort necesar pentru ajungerea la sens: „Textul, recunosc, este extrem de condensat... N-am avut ce face. Unii s-au plâns de această țesătură prea des bătută. Dacă aș vrea să fiu și eu răutăcios, aș spune că n-am scris romanul ca să-i distrez. Și când cumperi o stofă de haină, după ce ai cercetat-o pe teagueaua magazinului, faci afirmațiile Proza este umbra umanității” și „Coloana vertebrală omenească este cel mai grandios monument al naturii”, cea dintâi spusă într-un interviu, cea de-a doua inclusă în roman, scriitorul explică: „Sunt două definiții cinstite și pot să spun că nu mi-e rușine cu ele. Prin prima înțeleg însăși condiția romanului modern. (Stendhal vorbea de o oglindă purtată de-a lungul unui drum) Proza este umbra umanității... Hm, e o situație: oglinda devine umbră. Ce s-a întâmplat, de la Stendhal încoace trecând și prin realismul socialist, care și el își propunea mereu aceleași oglindiri, încât imagi-

nea, prin abuz, devenind o schemă palidă, lua locul în ințea adevărate?... S-a întâmplat că experiența umană s-a îmbogățit de atunci enorm și că, prin avatarurile politicii și ideologiilor și prin teribilele încercări ale celui de al doilea război mondial, mai ales, priza s-a complicat și ea atât în subiect, cât și în felul de a povesti – s-a complicat în primul rând substanțial, ea a devenit această umbră...”

■ În articolul *Un decalog încălcat* din secțiunea *Contemporanii noștri*, Alex. Ștefănescu realizează portretul de critic literar al lui Șerban Cioculescu: „Șerban Cioculescu își impune, fără îndoială, să nu fie artisti, dar aceasta nu înseamnă și că reușește. Fără a dispune de harfa – uneori cu sunete de amplitudine cosmică – a lui G. Călinescu, el își acompaniază întotdeauna digresiunile cu o muzică discretă, de «cameră», înviorată de mozartiene clinchete de veselie.”; „erudiția sa, deci, este de necontestat: genealogiile vechilor familii românești sau căile labirintice de circulație ale motivelor literare, pseudonimele și paternitățile cele mai obscure se află, clare, în memoria sa, ca într-o bibliotecă borgeșiană. În schimb, capacitatea de sinteză face loc aproape mereu – putem citi, de exemplu, pentru ane convinge, Caragialiana – capacității analitice și digresive.”

■ La 40 de ani de la debutul lui Al. Piru în „Jurnalul literar”, Valentin F. Mihăescu identifică principalele trăsături ale acestuia în Autoritatea criticului: „Este posibil (deși puțin probabil) ca trecerea timpului să infirmе ierarhia valorică implicată în cărțile dedicate literaturii actuale. Fără îndoială, însă, că vor rămâne nealterate intuiția sigură a valorii, strălucita erudiție, decizia judecății și, nu în ultimul rând, plăcerea intelectuală resimțită la lectura oricărui rând scris de Al. Piru. Adică esențele actului critic, care îi acordă investitura autorității.”

■ În *Devenire lirică*, Mihai Coman urmărește evoluția poetică a lui Dan Deșliu, de la începuturi până la ultimele sale plachete: „Melancolică și interiorizată, lirica ultimelor creații ale lui Dan Deșliu stă sub semnul unei simțiri elegiace senine, împăcate, cu dese semne de detașare printr-o atitudine ironică.”

11 septembrie

● [„Scânteia“ nr. 10905] Găsim un articol al lui Călin Căliman despre *Actualitatea socialistă în filmul românesc*, în care își propune să „confruntăm creația cinematografică a ultimilor ani cu o singură dimensiune spirituală a prezentului, determinantă pe planul vieții social-politice contemporane: democrația socialistă în acțiune.”

12 septembrie

● [„România liberă”, nr. 10 227] În articolul *Teatrul, publicul și critica*, Radu Popescu atrage, iarăși, atenția asupra necesității existenței unei critici dramatice obiective (textuale și a spectacolului), mai ales, deoarece, în lipsa acesteia, se înregistrează consecințe „în rândul scaunelor”, căci, „într-o perioadă”: „publicul [...] era cam departe, cam uitat de capul lui. Și, aci, era izvorul tuturor erorilor, tuturor rătăcirilor criticii dramatice”.

13 septembrie

• [„România liberă”, nr. 10 228] Ion Drăgănoiu reproduce dialogul purtat cu Ion Vlad în cadrul articolului *Viziunea revoluționară asupra omului în literatura noastră contemporană*. În urma convorbirii, interviuevatul conchide sugestiv: „relația literatură-societate este un fapt organic al creației”.

14 septembrie

• [„Scânteia” nr. 10907] Pe prima pagină, un reportaj „din actualitatea socialistă a țării”, cu titlul *Omul – munca, bunăstarea lui*, este semnat de Nicolae Țic. ■ Pompiliu Marcea combate „o anumită înțelegere îngustă și restrictivă, „normativă”, a criticii literare” într-un articol cu titlul *Critica față în față cu opera literară*, din care nu lipsesc referiri la critica de direcție a lui T. Maiorescu, la critica sociologică a lui C.D. Gherea, critica impresionistă a lui E. Lovinescu, critica sintezei epice a lui Călinescu, critica stilistică al lui Tudor Vianu și critica „materialistă” a lui G. Brandes, referiri care se încheie apoteotic cu fraza: „Marea tradiție a criticii românești care a urmărit totdeauna o finalitate social-patriotică înnobilează disciplina și-i întărește sentimentul actual de responsabilitate.” ■ C. Stănescu susține cronică literară referitoare la eseurile publicate în volumul *Din clasicii noștri* (Ed. Eminescu, 1977) de Edgar Papu, în articolul cu titlul *Originalitate și spirit de imitație*, apreciind superlativ demersurile teoretice și analizele autorului, pline de anticipări (protocroniste) la Neagoe, Cantemir, Heliade, Negruzzi, Alecsandri, din a căror enumerare selectăm un fragment: „Tudor Vianu, observă Edgar Papu, nota că Negruzzi «a realizat cu plinătate norma impersonalității»(realismul pur) specifică noului realism flaubertian. Însă nuvela autorului român este cu mult anterioară operei scriitorului francez. Totuși, iată, Negruzzi este acela care aplică «norma flaubertiană»! Ce ne spune acest lucru? Aceasta «dialectică»răsturnată a omologărilor nu numai un anumit spirit de subordonare, dar mai ales atrage atenția supra faptului ca o literatură fără un înalt grad de funcționare a ceea ce s-a numit «conștiința ei de sine»adică teorie și critică literară, trece nu o datăprin riscul de a rămâne în urma propriilor ei cuceriri.”

15 septembrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8807] Pentru Ioan Adam, moralitatea este „izvorul autorității actului critic”: „Existența autonomă a valorilor literare, mai bine spus ființarea acestora în absența conștiinței de sine pe care le-o conferă critica literară, este o iluzie.”

• [„Flacăra”, nr. 37] Adrian Păunescu publică un interviu intitulat *Doi copii își regăsesc mama*. □ Ion Gheorghe publică poezia *Cîntec de Toamnă Luminată*. □ Ioan Alexandru scrie *Pedagogul, omul ce însuflă iubirea de frumos și de adevăr*. ■ Dinu Săraru scrie despre *Activismul scriitorului*: „Într-un context de înaltă ținută teoretică, venind să definească superior și complex ro-

lul propaganda de partid și misiunea esențială a activistului politic, secretarul general al partidului a acordat *din nou* scriitorului atributul de militant politic. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut apel la imaginea anilor ilegalității și ai luptei revoluționare pentru instaurarea puterii clasei muncitoare și a arătat ce semnificație politică deschisă, declarată, a avut, atunci, prezența scriitorilor. Adevărul este că, din acest punct de vedere, scriitorimea română se poate mândri cu o solidă tradiție militaristă, că marii scriitori români ai vremii au fost oameni politici pe primele baricade ale luptei revoluționare. Să nu uităm că Sadoveanu a fost unul dintre primii membri ai conducerii tinerei republici românești, că un Camil Petrescu a scris despre Bălcescu la comanda socială a timpului și a Partidului Comunist, Călinescu a fost deputat și a activat ca atare și nu numai în scris. Stanca a fost deputat, Eftimiu a fost o liră încordată a revoluției, dar exemplele sunt cunoscute, nu mai trebuie reamintite. Ce se cere, în fond, astăzi, scriitorului român? Să fie activist de partid. Nici n-ar putea fi altfel. Noi nu suntem scriitorii unei societăți apolitice, noi nu suntem scriitorii unui rai de liliac și regina nopții. *Noi* suntem scriitorii unei țări care a situat politica în centrul ei vital, noi suntem scriitorii unei societăți care izvorăște declarat dintr-o concepție politică și se construiește dintr-o convingere politică. Mai mult ca oricând scrisul devine o armă politică. Să nu ni se pară cuvintele mari și prea apăsate. [...] Eu cred sincer că scriitorul român, de azi – și mă refer cu precădere la tineri – trebuie să se înhame serios la carul vieții și să simtă pe umeri rezistența, *măcar a aerului*, în încercarea aceasta milenară de a împinge lumea înainte. Eu îl văd pe scriitor gazetar, dar nu de cabinet și de amintiri, ci de adevăruri vii; activist de partid în campanie și la un sediu de primărie sau de județ, la o împărțire a beneficiului, toamna, într-o cooperativă, ca să îți se umple sufletul când li se cară cu camionul bucatele acasă, sau să simți nevoia să spui niște adevăruri răspicate când vezi că se cocoloșesc lucrurile și se chivernisesc interesele personale, să fii de față la o adunare de partid la combinatul de sodă chimică, să vezi cum muncitorii își arată nemulțumirea, când nu-și pot îndeplini planul și nu-și pot face datoria pentru că aprovizionarea n-a mers cum trebuie, și când ajungi acasă și pui capul jos frânt și dăulat, cum zice olteanul, să-ți aduci aminte că „Doamne, mâine o iau de la început!” Ei, și după aceea să pui condeiul pe hârtie și să scrii. Atunci, da. Eu cred în misiunea de activist politic a scriitorului și consider că secretarul general al partidului i-a redat scriitorului un înalt prestigiu și în partid și în viață. Rămîne să-l merităm și să-l apărăm”. □ Valeriu Armeanu publică poeziile *Ștergar* și *Eu laud*. □ George Alboiu publică poeziile *Tatăl și fiul* și *Neonul*. □ Márki Zoltán publică poezia *S-au strămutat în munte*, traducere de Gelu Păteanu. □ Este publicat un cântec, pe versuri de Adrian Păunescu, intitulat *Un punct de vedere*. □ În *Dintre sute de catarge*, cu titlul *Amfiteatru literar*, sunt publicate poezii semnate de o serie de elevi din țară. □ Este publicată povestirea *Plouă* a viitorului poet Paul Doru Chinezu, actualmente student la Lugoj. □ În *Vitrina Ar-*

telor. *Între clasic și baroc* Octavian Paler scrie partea a doua din *Praxitele. Afrodita din Cnid*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Experiențe lirice*, o prezentare a poeziei lui Valeriu Armeanu. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseu *Fizica și frumosul*. □ Marian Popa publică parte a patra a articolului *Poezia patriotică și politică*. ■ Cornel Moraru, în *Cronica literară*, prezintă volumul Anei Blandiana, *Cele patru anotimpuri*: „Cu *Cele patru anotimpuri* Ana Blandiana se impune ca o excelentă prozatoare. Cartea conține proze fantastice, pentru fiecare anotimp câte una. Prima, dedicată iernii, corespunde cel mai bine canoanelor știute ale genului. [...] Ne surprinde în povestiri, în afară de grația scriiturii, înclinația vizionară. Mereu dăm peste câte un „episod de apocalips”, chiar dacă pretextul se dovedește a fi mai mult senzorial. Firește acest tip de proză nu contrazice poezia. Poeta își reia în fond aici temele ei preferate. [...] Fantasticul rezultă deci dintr-o percepție discontinuă a realului. Deși autoarea își reprimă orice pornire epică, imaginea recompusă are totuși cursivitate, fiindcă se lasă în voia visului. Confuzia de regnuri duce și ea tot la fantastic. Totul se topește parcă într-un sentiment de regresivitate. Se sugerează, în același timp, că de fapt nimic nu ne poate fi străin. Între trup și univers, între percepție și realitate se face un permanent transfer de semnificații, de viață și de moarte. Lucrurile sunt lascive, senzuale. Printre ele eroina este mai degrabă o prezență duioasă. Spectacolul, în ciuda dispoziției mai mult analitice a scriitoarei, nu e lipsită de măreție. Cele patru povestiri, cum spuneam, corespund celor patru stări ale timpului cosmic”. ■ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii de George Țărnea. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier* (7*****).

• [„Orizont”, nr. 37] Din nou „o neuitată confesiune” dintr-un interviu al „memoriilor la minut”, aparținând lui Șerban Cioculescu, la împlinirea a 75 de ani, interviu consemnat de Ion George Șeitan: „ – *Iubite maestre, ce sentimente vă încearcă, acum, la împlinirea respectabilei vârste de 75 de ani?* – Nu mă pot plânge de cea ce se numește povara anilor, pe care o port cu destulă înlesnire; aș putea spune, chiar, că, degrevat de cea mai mare parte a obligațiilor profesiei universitare, sunt astăzi, publicistic, mai activ ca în anii tinereții și ai maturității. [...] Mi-amintesc, însă, că am numit aceeași vârstă, când a împlinit-o și Perpessicius, vârsta patriarhilor, și mi s-a părut ca lucrul acesta l-a vexat. Cred că și eu aș trece prin aceleași reacții sufletești, dacă aș deveni obiect de venerație, ca celebrul Trahanache. [...] consider orice lovitură, dreaptă sau nedreaptă, ca un corolar firesc al libertății de gândire și exprimare pe care totdeauna am promovat-o. Mă simt, așadar, dispus, deopotrivă, la omagieri și la săpuneli, privind lucrurile, oarecum, din afară, ca un spectator. – *Pe tinerii scriitori de astăzi cum îi vedeți, în raport cu celelalte generații, care s-au afirmat sub ochii dumneavoastră?* – [...] Am avut norocul să fac critică literară la zi peste zece ani, între cele două mari războaie, când s-a produs al doilea mare clasicism românesc. După cel dintâi: Eminescu, Creangă, Caragia-

le...Desigur, nu ne lipsesc nici azi talentele, dar, mult doritul al treilea clasicism al culturii noastre socialiste încă nu s-a manifestat, așa cum ne puteam aștepta în intervalul de treizeci de ani. Fenomenul, însă, nu e strict local; nici în Franța, după generația Molière, Racine, Pascal, la Fontaine, n-a urmat o serie tot atât de strălucită. Asemenea «*noroace*», ca să întrebuițez un plural oltenesc, nu se înlănțuie unul după altul, ci se nasc poate la un secol odată. [...] – *Și, totuși, de ce sunteți atât de sever cu poeții tineri?*– La această întrebare, am să-ți spun că faima mă depășește. Am fost, de pildă, unul dintre primii care am relevat talentul lui Nichita Stănescu, când poemele lui exprimau încă momente sufletești, comunicabile și descifrabile. Citesc cu plăcereși pe alți poeți din generația lui, și din cea următoare, dar întâlnesc rareori ceea ce pretind poeziei, adică exprimarea unor momente sufletești expresive și perceptibile unui număr cât mai mare de cititori. Cultura noastră socialistă nu mai poate corespunde vechii și perimatei disocieri între *eliteși mase*, deoarece acestea din urmă au fost ridicate la cultură. Mi se pare cu totul anacronic mandarinatul poezilor, care oficiază sibilinic, învăluți în fumul propriei tămâi, precum și cei despre care am găsit mai de mult formula: că scriu cu spatele la public. [...] Am decepționat pe mulți poeți tineri, afirmându-mi simpatia pentru lirica lui Adrian Păunescu, dar o motivez prin caracterul spontan, firesc și chiar clocotitor al talentului său, care este acela al unui poet reprezentativ al vremurilor de azi. [...] Nu mă pot împăca cu poezia aritmetică, cu acele versuri care nu se deosebesc de proză decât prin artificul tipografic. Admițând orice inovație, îi cer poeziei să-și păstreze ritmicitatea și să seducă, prin armonie și plasticitate, dar, în primul rând, prin armonie. [...] Mă aștept, pe de altă parte ca unii poeți întârziți în formule sterile să se maturizeze și, totodată, să se clasicizeze. [...] Nu cred, așadar, că m-am schimbat fundamental, mai ales că și atunci [în perioada interbelică – n.m.] exprimam dezideratul unei poezii ieșite din impasul ermetismului.” ■ □ Ion Maxim studiază „alcătuirile interioare ale povestirilor și mecanismul de escaladare în lumea fantasticului” din volumul în proză a Anei Blandiana, *Cele patru anotimpuri* (Editura Albatros, 1977). □ In schimb, cronica literară a lui C. Ungureanu se ocupă de monografia lui Ovidiu Cotruș, *Opera lui Mateiu I. Caragiale* (Ed. Minerva, 1977), „nu numai prima cercetare de mare amploare asupra operei lui Mateiu [...], ci și una dintre acelea prin care exegeza mateină se «căftănește».” ■ Scrise cu evidente intenții polemice vizându-i pe „fabricanții de plătitudini așa-zis memorialistice”, consemnările lui Henri Zalis referitoare la modul cum înțeleg unii contemporani să facă memorialistică (precum Vintilă Russu-Șirianu cu *Vinurile lor...* sau Ion Th. Ilea cu *Mărturisirile unui anonim*, CR, 1974), adică, cu vorbele autorului: „lucrări care nu sunt nici critice și nici beletristice. Lucrări în care autorii lor fabulează în marginea datelor reale până la denaturarea perspectivei istorico-documentare atestate. [...] inventând scene, deplasând dominante biografice, atribuindu-și chiar intervenții invalidate de factorul timp, precum și de mărturi-

ile altor persoane demne de încredere.” (articolul *Memorialistica în diverse ipostaze*). ■ Reeditarea *Moromeților* dă prilejul Stelei Mirel să reexamineze conținutul romanului din punctul de vedere al polifoniei narative (articolul *La o reeditare a Moromeților*). ■ Alexandra Indrieș se arată captivată de „farmecul discret al lui Ion Vinea” care constă în „configurații ce captează o stare sufletească” (articolul *Ion Vinea – poetul viziunii unitare I*). ■ G. I. Tohăneanu continuă, la rubrica „sadoveniana”, cercetarea stilistică a prozei artistice, demonstrând că „organizarea ritmică a frazei poate fi identificată, în evoluția prozei noastre artistice, cu mult înainte de Sadoveanu” (articolul *Ritmul I*). ■ Poezie semnată de Dușan Petrovici. ■ Ion Arieșanu revine la rubrica memorialului de călătorie, articolul fiind intitulat *Popasuri sileziene: Katowice, o inimă pulsatorie* (II). ■ Din literatura lumii, Anatol Ghermanschi traduce un fragment narativ din proza romancierului englez William Somerset Maugham.

● [„România literară”, nr. 37] Se deschide cu editorialul redacțional *Spiritul revoluționar*. ■ Ion Horea publică o tabletă despre *Drumul școlii*. ■ Al. Tănase scrie despre *Creație, responsabilitate socială*. ■ *Dezbaterile „României literare”* pe tema *Probleme ale criticii noastre* reunesc opiniile lui Mircea Mancaș, Al. Săndulescu, Alexandru George și ale lui Doru Popovici, acesta din urmă pledând pentru *Exigența criticului muzical*. □ Mircea Mancaș doarește o *Valorificare obiectivă*: „Nu este o constatare inedită afirmația că specificul «actului» critic îl constituie analiza și explicarea operei literare, considerarea obiectivă a elementelor ei componente și a relațiilor dintre ele în scopul evaluării imaginii de ansamblu, structurii integrale a creației scriitorului. Rațiunea de a fi prezentă în orice moment al dezvoltării literare i-a impus obligația unei activități continue, a operării cu concepte clare și criterii precise, a unei incontestabile obiectivități, care să îi asigure receptarea judecăților ei de valoare, înlăturând subiectivismul și arbitrarul”. □ Un veritabil *Act de cultură* vede Al. Săndulescu în profesiunea criticii literare: „Critica, trebuie s-o repetăm, nu e un simplu exercițiu secund, subsidiar literaturii, un fel de vâsc pe coama bradului. Vetusta imagine au ticluit-o micii literatori, cel mai adesea lipsiți de har. Maiorescu a fost la fel de necesar ca Eminescu, și fără el destinul unei întregi epoci, epoci de aur, n-ar mai fi fost același. E greu să ni-l închipuim pe mentorul Junimii, ale cărui idei directe au străbătut veacul, într-o postură secundă față de contemporanii lui. Critica, s-a mai spus, este și ea creație, căpătând, mai cu seamă în vremea noastră, semnificația unui fundamental act de cultură. Demersul criticului înseamnă valorizare și valorificare, o neîntreruptă înscriere în linia unei tradiții. O literatură fără marile repere ar fi de neconceput. Or, acela care atrage mereu atenția asupra lor este exegetul, descoperind valorile și sistematizându-le, el aspiră să aibă viziunea devenirii, să le proiecteze în istorie”. □ Pornind de la ideea revizuirilor, Alexandru George susține *Radicalismul necesar* al criticilor, prin care înțelege: „Scrutarea propriei sale conștiințe este pentru un critic cea mai profundă experiență pe

care o poate face. Onestitatea lui, de care se pomenește prea ades, dar firește numai în legătură cu ceea ce constituie activitatea lui publică, e pusă la încercare cu acest prilej mult mai mult decât când abordează operele altora – fie acest lucru cel mai plin de riscuri. Adevăratul curaj e să ajungă la situația de a se înfrânge pe sine, de a-și verifica și de a-și sacrifica habitudinile sau prejudecățile. Radicalismul necesar oricărei conștiințe critice dă un examen decisiv în cazul acestei confruntări dintre demonul său critic și liniștea propriilor sale ape moarte. G. Călinescu spunea într-un rând: «În critica literară cel mai frumos omagiu e de a-ți spune opinia în toată violența, chiar dacă este defavorabilă». Parafrazând acest indiscutabil adevăr, pe care ar trebui să-l aibă în minte orice adevărat critic, vom spune că acțiunea sa cea mai curajoasă e de a dezvălui (și, de fapt, *a elibera*) adevărul, înfrângându-și în prealabil, cu toată violența, propriile inerții». ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu analizează *Corespondența lui G.T. Kirileanu*, într-o ediție îngrijită de Mircea Handoca. ■ În sectorul *Confruntărilor* intră Cornel Ungureanu cu studiul *Generație literară, program literar*: „Alexandru Ivasiuc avea patima ideilor; credea cu fervoare în supremația rațiunii; în patria scrisului său domnește, tiranică, ordinea. Iraționalul aparține joaselor spițe, încalcând *legea* ce își taie neobosită drum în existența eroilor. Impresionanta, devoranta monotonie a mișcărilor egale ce recompun o ascensiune sau o deviere; subiect ascuns al tuturor romanelor sale, *exceptia* e aceea care își face, ordonată de aceleași mișcări egale ale ofensivei raționalului, cale, între simetriile obsedante ale lumii. Ieșirea din mecanism înseamnă căderea între sentimente, intrarea în starea sensibilă; nu în dezordine, ci în starea în care dezordinea poate fi contemplată cu oarecare uimire. În prozele lui Ivasiuc, sentimentele își fac loc doar pentru a-și vădi ineficiența, incapacitatea lor de a da sens operei (existenței). Sens are doar rațiunea, capacitatea de a ordona: *puterea*. [...] Acest programatic, insistent, polemic refuz al «literarului», a metaforei, al incertului trebuia înlocuit prin «realii»: realități obținute pe cele mai diverse căi. Niciunde *foamea de real* nu e mai mare decât în ultimele cărți ale scriitorului. Sursa principală sunt ziarele: evenimentul cotidian este cea mai frapantă expresie a realului. Cele mai surprinzătoare elemente jurnalistice devin documente”. ■ Monografia *Vasile Alecsandri – prozator*, întocmită de Doina Curticăpeanu este analizată de Ion Vlad, care apreciază îndeosebi felul în care se deduce *Portretul scriitorului*: „Pe rând, prozele sunt observate din unghiul termenilor determinatori, din acela al scriitorilor din veac și al scriitorilor din secolul XX, din perspectiva celor care au desemnat, privind întâia oară, imagini din peisajul inedit al Principatelor. Ochiul scriitorului își găsește sprijin în contururile realizate de contemporanii săi sau de urmații călătorului de la mijlocul veacului al XIX-lea. Povestind, relatând despre călătoriile lui, notând în *Jurnalul intim* al iubirii trăite intens și grav, Alecsandri, scrie Doina Curticăpeanu, «vorbește totdeauna despre sine; tocmai de aceea, studiul consacrat prozei sale ar putea restitui un Alecsandri *par lui-même*». Iar portretul

scriitorului se desemnează în acest eseu care atestă, din nou, valoarea unei lecturi situate în spațiul culturii și al devenirii literaturii”. ■ Laurențiu Ulici introduce, la *Prima verba*, și *Versuri și proză*, comentând volumul de poezie *Gravuri* de Ion Davideanu și schițele lui George Radu din *Cântecul drumului*. ■ *Despre rigorile actului critic* profesat de Al. Dima în volumul *Dezbateri critice* scrie Constantin Ciopraga. ■ Paul Georgescu apreciază *Discreția patosului* din romanul *Prin ce se deosebește această noapte?* de B. Elvin: „O izbândă a prozatorului constă în faptul că, deși romanul se construiește în jurul unei dispariții, totuși impresia generală rămâne stenică, întrucât eroul invocat este purtătorul unor valori vitale, pozitive. Folosind obiectivitatea ca modalitate a patosului, B. Elvin a scris o carte adevărată și de înaltă ținută”. ■ „Surprinzătoare, această nouă carte de versuri a lui Mihai Beniuc – susține Valeriu Cristea, referindu-se la volumul *Dialog* –, care se înscrie, de altfel, firească, în linia lirismului său dintotdeauna. Temele au rămas neschimbate, sunt și aici aceleași; accentele cad însă *altfel*, inedita lor așezare explicând acea puternică impresie de originalitate în continuitate, care frapează de la început. Poate niciodată poetul nu a fost mai profund intim ca în acest volum. Evident, tema socială, istorică, politică, de care poezia lui Mihai Beniuc nu poate fi despărțită, ocupă și în această culegere un loc privilegiat. [...] *Dialog* e confruntarea lucidă, bărbătească a poetului prin excelență cetățean cu sine însuși, contemplarea tribunului în oglinda intimității. Confruntare și contemplare din care lirica lui Mihai Beniuc iese îmbogățită”. ■ Cornel Regman semnează un necrolog *Ovidiu Cotruș*, în care evocă și împrejurările în care s-au întâlnit: „L-am cunoscut în anul prezenței sale active în «Revista Cercului literar» sibian, unde publica versuri, sub pseudonimul Ovidiu Sabin. Era, în acel an, 1945, cea mai tânără achiziție a grupului literar înjghebat din studenți și foști studenți ai Universității clujene, în refugiu la Sibiu. Au trecut de-atunci treizeci și doi de ani, dar privind în urmă îmi dau seama că ceea ce ne-a atras mai mult la tânărul și proaspătul prieten – ardența și fervoarea lui spirituală, un fel de religie în trăirea și slujirea poeziei – s-a transmis contagios și celor mai pozitivi ai grupului, cel puțin în măsura în care unele tendințe excesive ale tumultuosului său temperament și-au găsit în noua ambianță o cale mai proprie de manifestare. Schimbările acestea au continuat până ce și chiar după ce, învingând cu stoicism vicisitudinile bolii și ale izolării la care părusese condamnat, eseistul-om de cultură n-a mai fost al unui grup, ci începea să fie al unei literaturi întregi. Ovidiu Cotruș, pateticul, neuitatul prieten...”. ■ Teodor Vârgolici restituie pagini inedite din *Jurnalul* lui Gala Galaction. ■ Silvian Iosifescu semnează un articol despre Anatole France, intitulat *France și stilul*. ■ Sunt prezenți cu poezii în acest număr: Zeno Ghițulescu, Dumitru Udrea, Anghel Dumbrăveanu, Mihail Crama, Geo Bogza. □ Silvia Zabarcencu publică proza *Chilina*. □ N. Mihai traduce câteva fragmente din romanul *Clopot de bord pe Strada Lunii* de Majtényi Erik. □ Darie Novăceanu traduce *Din poezia mexicană* câ-

teva texte, între care un fragment din *Imnul între ruine* de Octavio Paz și *Scrisoare pentru Lucian Blaga* de Guillermo Fernández. ■ Alfred Hoffman încheie revista cu un reportaj „muzical” de la *Salzburg – 1977*.

● [„**Tribuna**”, nr. 37] Sub semnătura „Tribuna” este salutată *Cuvântarea* lui Nicolae Ceaușescu (cu ocazia consfățuirii cu activiștii și cadrele ce lucrează în domeniul educației politice, al propagandei și ideologiei), un concret Program amplu, mobilizator. ■ Pe aceeași linie, articolul *Etica învățământului* de Ion Vlad – rectorul Universității Babeș-Bolyai. „Școala înseamnă cunoaștere, cultură, elaborarea unor cercetări științifice și, mai cu seamă, formarea unor cunoștințe. Condiția etică a școlii înseamnă, într-un sistem larg și complex, respectarea principiilor deontologiei dascălului și a discipolului său, afirmarea rolului omului de știință și de cultură, pledoaria pentru cunoaștere, pentru nou, pentru instaurarea unor principii în care valoarea să impună neapărat criteriile valorii. Treapta de acum a școlii este aceea a cunoașterii și a conținutului comunicării. Altfel spus, spiritul general al școlii cere o mai intensă, mai directă și mai activă legătură cu viața, cu dialectica ei, cu marile ei cerințe.” ■ Include nuvela lui Al. Vlad, *Dragostea ca un arhipelag*, și microeseul lui Ovidiu Genaru, *Fire de iarbă*. ■ Cronicile literare aparțin lui Victor Felea, urmărind *Opera lui Mateiu I. Caragiale*, amplul studiu de 400 de pagini realizat de Ovidiu Cotruș (decedat chiar după apariția acestui meritoriu volum de la Ed. Minerva), și lui Ion Vlad – *Simbolurile epice, vizând Pasărea și umbra* de Sorin Titel „romanul” apărut la Ed. Eminescu, ce continuă „nu numai formula narativă ci și motivele generale din *Țara îndepărtată*, narațiune unde Titel se înfățișează în ipostaza – fundamentală pentru orice prozator – a povestitorului, detonator al unei memorii vaste, și, deci, al unei lumi configurate ca spațiu și timp, ca destine și aspirație la confesiune... superioară ca organizare și ca derulare a narațiunilor, având un ritm și o intensitate accentuată a scenariului epic, ultima carte de proze este o alternare de povestiri, adică de planuri construite prin intervenția unor naratori dirijați din umbră de Naratorul ce dă cărții o tensiune realistă pregnantă... Naratorul privește retrăind, ascultă și readuce în planurile narațiunii semnele vieții, pasărea ce se ridică în zbor, ca semn al duratei și al forței finite. Este una dintre semnificațiile prozei lui Sorin Titel, creație scrisă cu inteligență și firesc, dar din când în când stânjenită de ostentația compoziției și a exercițiului cam supraexpus”. ■ Rubricile *Nocturne* și *Cronică de trei secunde* sunt realizate de Aurel Gurgăhianu, respectiv Radu Cosașu. ■ Nicolae Mărgineanu recenzează cartea lui Traian Herseni – *Forme străvechi de cultură poporană românească* „studiu de paleoetnografie a cetelor de feciori din Țara Oltului”, cum subtitlul precizează. Mărgineanu punctează și analogiile dintre cultul lui Dionysos și cel al lui Zamolxis (remarcate de el și într-un studiu dedicat Albei Iulia/ cetății Apulum, cu ocazia comemorării a două mii de ani a acesteia), totul pornind, de fapt, de la traseele prefigurate de Mircea Eliade în anii '30 în cartea intitulată chiar Zamolxis. ■ O altă piesă

dintre cele dedicate Anului 1877, scrisă de I. D. Sârbu și comentată aici de Ion Cocora, este *Iarna lupului cenușiu*, o dramă-dezbatere, personală ca subiect și ca stil: „Fără să se îndepărteze de maniera de scriitură cunoscută din *Arca bunnei speranțe* și *A două față a medaliei*, adică de o formulă de teatru intelectualist, unde prevalează dialogul livresc, uneori abstract, precis în afirmații și argumente, alteori poetizant, I. D. Sârbu a scris o interesantă piesă de acțiune, aparent doar de factură polițistă, căci în fond e o dramă de idei, centrată pe semnificația legendei-simbol la care face aluzie titlul... Temele devin convingătoare în cuprinsul unei piese nu prin simplă afirmare, ci existând ca expresie a unei materii dramatice reale. Or, în ciuda unui apetit cam nestrunit pentru filosofări, pentru speculații ipotetice, pentru divagații pe marginea unor pilde, *Iarna lupului cenușiu* se remarcă, în suita de piese despre independență, atât prin originalitatea datelor anecdotice cât și prin aceea a conflictului”. ■ Revista „Tribuna” anunță editarea unui nou almanah, consacrat în întregime unor aspecte esențiale ale evoluției literaturii române de la origini până în prezent, precum și etapelor fundamentale ale istoriei Patriei. Începând cu acest număr, se vor reda în paginile publicației câteva dintre materialele volumului în curs de apariție, prezentări sintetice dintr-un unghi de vedere original, adresându-se în primul rând cititorilor tineri, elevi și studenți. Astfel, apar în numărul de față două „fișe biobibliografice” despre Camil Petrescu, portret creionat de Liviu Petrescu, respectiv Pavel Dan, schițat de C. Regman. Dacă la Pavel Dan sunt urmărite fantasticul, modernitatea intuițiilor (unui premergător), echivocul personajelor sau instinctul de scriitor modern, în cazul lui Camil Petrescu sunt subliniate permanent încercările revoluționare în toate domeniile și „programul” scriitorului: „deși contradictorie și inconsecventă (întemeiată când pe valorile concretului, când pe cele ale spiritului) activitatea literară a lui Camil Petrescu poartă totuși însemnele unei mari nobleți; aceea a veșnicei căutări, a năzuinței spre înalt, a înnoirilor. I se poate aplica și lui (ca și lui Titu Maiorescu) definiția lui Nicolae Manolescu: a avut în cel mai înalt grad «vocația începutului», a «întemeierii», în toate domeniile”. ■ Interviu acordat de Cornel Ungureanu lui Vasile Sălăjan, sub titlul *Timpul îndreaptă erorile*, pe lângă discuțiile despre cele două volume de până în 1977 ale criticului (*La umbra cărților în floare*, 1975; *Proză și reflexivitate*, 1977), se ocupă și de rolul criticii în anii '70 și, de mai multe ori pe parcursul dialogului, de noțiunea de generație. „Tinerii scriitori sunt nu o dată privați de un comentariu amplu, așa cum scrisul lor îl merită. Debutanții anilor '60 erau întâmpinați de serii de articole, prea mulți dintre debutanții anilor '70 au parte doar de consemnări... de drept la existență. O carte există atunci când provoacă un dialog. Când provoacă o nouă sinteză, când obligă la totalizări și retotalizări. Luați revistele anilor '60, veți găsi în ele o seamă de studii de sinteză (de exemplu, prin anii '60, Eugen Simion scria serii de articole despre Nichita Stănescu, Hagiu, D. R. Popescu etc. N-aș putea numi critici tineri care, azi, fac același lucru)... O să discutăm

altădată de ce noi, dumneata și cu mine, ca și cei toți care au apărut în literatură după 1970, am avut noroc că atunci au existat acei tineri... că s-a scris mult, zăpăcitor de mult, pentru cine cunoaște istoria literară, despre ei. În orice cultură matură despre tineri se scrie mai puțin decât ar trebui; când acești tineri vor da din rândul lor pe aceia care se vor numi mari scriitori, tinerii de azi vor deveni vedete... Fii sigur, vor exista numeroase recuperări în critica și istoria literară a anilor '90... A trăi în Timișoara înseamnă a fi alături de scriitorii care aici trebuie să creeze literatură bună. Înainte de a aparține unei generații, aparțin unei provincii literare. Spun asta fără orgoliu, dar și fără umilință, aproape uimit că mi se ia un interviu, aproape uimit că trebuie să răspund la această întrebare. Înainte de a aparține unei generații literare, aparțin unei generații de foiletoniști cărora li s-a încredințat foiletonul atunci când ei, încă tineri, puteau să fie maturi, știau să devină bătrâni, puteau să suporte..."

■ Serafim Duicu intră și el în nesfârșita horă a comentatorilor ideii de protocronism, prin eseul Un concept: protocronismul și criticul său, ideea pe care își construiește Edgar Papu ultimul său volum, *Din clasicii noștri*, Ed. Eminescu 1977, fiind cea a unui protocronism românesc înțeles că „întâietate cronologică a atâtor inițiative literare românești față de unele realizări similare din alte părți.” „Pentru întâia oară avem strânse la un loc aproape toate întâietățile românești pe plan universal în materie literară... Investigațiile lui Edgar Papu în materie clasică (Neagoe Basarab, Dimitrie Cantemir, Negruzzi, Heliade, Alecsandri, Eminescu, Creangă, I. L. Caragiale, Sadoveanu, Blaga, Mateiu Caragiale, Hortensia Papadat-Bengescu și Camil Petrescu) au un singur tel: protocronismul, revelat însă cu metode critice diverse, de la comparatism la critică stilistică, trecând prin istorie culturală și socială. Este de reținut acuitatea privirii critice, indiferent de instrumentația utilizată. Pentru că Edgar Papu ține să convingă, demonstrând calm, meticolos, așezat și instruind la modul superior, fără excese inutile... Protocronismul se dovedește operant mai ales pentru valorile trecutului, clar evaluate, perfect așezate în compartimentele istoriei literare. Ca să stabilești însă definitiv întâietatea unei idei sau a unei inițiative când nu ai perspectiva timpului e riscant... Călătoria cu Edgar Papu prin lumea clasicilor noștri rămâne însă plină de învățăminte și revigorantă. Asociațiile ample, acuitatea intuițiilor, bogăția informației, plăcerea analizei, patosul demonstrativ, și nu în ultimul rând, grija pentru frumusețea neostentativă a frazei, fac din cartea lui Edgar Papu o carte exemplară și militantă”. Totuși, S. Duicu remarcă, dincolo de „plutirea senină peste cei vechi și ambiția de a-i reînvia” a „clasicistului modern, om ce trăiește în prezent dar cu nostalgia Eladei și a Romei antice” o singură abatere de la „seninătate”: în *Prefață*, reproșându-i același lucru pe linia lui Nicolae Manolescu: ideea falsă cum că sincronismul ar fi semnul unei conștiințe întârziate, când de fapt el propulsa valorile românești în contextul valorilor europene. „Considerațiile lui Edgar Papu despre Blaga, Sadoveanu, Camil Petrescu, Mateiu Caragiale dar mai ales

despre Hortensia Papadat-Bengescu pun în lumină nu atât elemente ale proto-cronismului cât ale sincronismului lor. De aceea, nu știu cum să spun, era mai înțeleaptă construcția proto-cronismului nu în opoziție cu sincronismul, ci în conjuncție cu el. Proto-cronismul cu demonstrarea întâietăților noastre mondiale și sincronismul cu aceea a mărimilor, fiecare deci cu virtuțile lui, se completează firesc, spre folosul culturii românești. Nu știu ce demon rău l-a îndemnat pe seninul Edgar Papu la această... asincronă”. ■ Din lirica bulgară, sunt preluați autori precum Evtim Evtimov, Nikolai Antonov, Hristo Smirneski sau Bojidar Bojilov, în tălmăcirea lui Anatol Ghermanschi. ■ Continuă notele de călătorie ale lui Vasile Rebreanu, cu un alt episod legat de Disneyland.

● **[„Era socialistă”, nr. 18]** Ion Oarcășu scrie despre *Critica literară în fața analizei critice*: „Anii construcției socialiste au fost și pentru critică ani de profunde clarificări teoretice. În linii mari, e vorba de un proces amplu de stratificare și diversificare estetică sub semnul unei concepții unice: materialismul dialectic și istoric care, înțeles creator, ca filozofie deschisă noilor achiziții ale gândirii și practicii sociale contemporane, favorizează competiția și diversitatea.”

● **[Tribuna României, nr. 117]** Folosind o ghicitoare populară care se referă la textul scris, Petre Ghelmez își intitulează tableta *Câmpul alb, oile negre...*: „Pentru un copil care învață să scrie, foaia albă a caietului este imensă, cât cerul, fără stele și fără luceferi, fără lună și fără soare. Ea are margini și n-are margini și, oricât ai privi-o, nu-i afli începutul și nici sfârșitul.” ■ Redeschiderea cursului de limba română este precedată în acest număr de publicarea unor versiuni în engleză, germană, franceză și spaniolă a câtorva poezii de Mihai Eminescu, precum *De câte ori, iubito...* (traducere în engleză de Dimitrie Cuclin), *Crăiasa din povești* (traducere în germană de Alfred Margul-Sperber), *Trecut-au anii* (traducere în franceză de D. I. Suchianu), *O, mamă...* (traducere în spaniolă de Maria Teresa Leon și Rafael Alberti). ■ Din interviul lui Dumitru Radu Popa cu academicianul Șerban Cioculescu, aflat la venerabila vârstă de 75 de ani, un interviu cu titlul «*Eu sunt la școala lui Caragiale*», din care reținem câteva fragmente semnificative: „– *Stimate domnule profesor, știu că agreeți interviurile și nu obișnuieți să cereți întrebările dinainte sau să redactați răspunsurile la masă. Dacă nu vă este foarte incomod, v-aș ruga să-mi spuneți– la cei 75 de ani, pe care i-ați împlinit și pentru care vă felicitam din inimă – ce credeți despre ceea ce faceți, despre ceea ce ați făcut?* – [...] fiindcă ai adus vorba despre interviuri, cum mie mi se luau interviuri încă de la vârsta de 30 de ani, pot să spun că am avut încă de pe atunci notorietate. Deci de notorietate nu mă pot plânge. Dar nu consider că sunt din cale-afară de mulțumit e tot ce am făcut. Pentru că eu nu sunt dintre acei «muncitori intelectuali», care lucrează statornic. Eu lucrez în sacade, sunt zile și săptămâni când nu citesc sau nu scriu nimic. E adevărat însă că public mult, și am ajuns la situația paradoxală ca acum, la 75 de ani, sunt mai solicitat decât

în tinerețe, când eram « temutul critic ». [...] Fiecare om poate să aibă o părere despre un scriitor sau altul, dar asta nu înseamnă că, exprimând-o în scris, el devine automat critic literar. Majoritatea criticilor mari pe care i-am cunoscut și îi cunosc au un pronunțat spirit al răspunderii. [...] – *De ce vă simțiți iritat când vi se recunoaște talentul literar?* – Iată de ce: criticii literari de la Lovinescu încoace au fost și calofili. Bunăoară Streinu nu era calofil în sensul lui Camil Petrescu, dar afirmând despre metaforă că este un instrument de cunoaștere, el manevra metafora în critică. Or mie mis-a întâmplat în *Amintiri* să folosesc metafora absolut involuntar, în nicun caz ca instrument de cunoaștere critică. Pompiliu Constantinescu, care nu avea talent literar, se silea să-l aibă în articolele lui. Asta nu-i dăuna prea mult pentru că el, având un spirit critic foarte ascuțit, o probitate intelectuală și o extraordinară putere de analiză, a rămas valoros prin intuițiile critice și nu prin încercările de a scrie frumos. Alt caz: Perpessicius. El era un impresionist: scria « înflorat » și Vladimir Streinu îl necăjea [...] Eude asta m-am ferit ca de foc. Aș fi vrut să scriu ca Stendhal, absolut denudat, fără să fac însă, ca și el, exercițiul lecturii zilnice a Codului civil... – *Domnule profesor, dumneavoastră v-ați legat aproape indestructibil numele de cel al lui Ion Luca Caragiale* [...] *De obicei critica biografică, folosindu-se de dipticul viață-operă, studiază împrejurările vieții pentru a lămuri opera. La dvs. se întâmplă parcă și invers: adică adesea elementele operei lămuresc împrejurările vieții. Să fie adevărata operă a lui Caragiale viața sa?* – Când am scris *Viața lui Caragiale* m-am lovit mai întâi de o multiplă legendă. Pe de altă parte, perioade întregi din viața lui erau obscure, începând chiar cu originea. Șiatunci eu am făcut o muncă de pionierat în materie de biografie. Fără îndoială că nicio biografie nu se poate compara cu cea pe care Călinescu i-a făcut-o lui Eminescu. Însă Călinescu a avut norocul săgăsească un material complet. Beneficiind de date informative imense, a știut să se folosească de ele ca un artist, ca un creator, ca un poet și a făcut o carte frumoasă ca o poemă, chiar dacă nu e întotdeauna foarte justă. [...] Însă ce-ar fi făcut cu sărăcia datelor? S-ar fi încurcat cu cercetări obscure? Eu nu cred: mai degrabă, pe baza materialului existent, sărind peste perioade necunoscute, ar fi scris o carte delectabilă, poate mai delectabilă decât a mea. Ei bine, eu, în primul rând, m-am străduit să reconstitui diferitele perioade despre care nu se știa mare lucru. N-am căutat să înfățișez un Caragiale senzațional, ci unul veridic. Pentru asta am cercetat cu stăruință, am întrebuițat adesea metode arhivistice. Dar nu mi-am pus problema pe care mi-ai ridicat-o dumneata: dacă la mine, omul cu viața sa primează în fața operei, dacă opera nu face decât să-i caracterizeze viața. Am căutat doar să lămuresc toate perioadele vieții și am fost convins când am isprăvit că făcusem operă documentară. Prietenii mei nu m-au contrazis; au zis: atât ai făcut – opera documentaristă. Eu am fost foarte mulțumit și cu atâta. Dar generațiile care au urmat, generația dumitale și cele intermediare, au găsit că *Viața lui Caragiale* e mai mult decât atât. [...] – *Apropo de aceasta, ce cre-*

deți despre prietenii literare? Se știe că ați fost foarte legat de Vladimir Streinu... – Am fost foarte legat de el, dar Vladimir Streinu era un prieten dificil, teribil de incomod. Mi-a spus uneori niște durități extraordinare, dar care, ca să zic așa, nu au afectat prietenia dintre noi. Poate că și eu l-am supărat de multe ori, dar am rămas prieteni timp de 50 de ani, pentru că relațiile dintre noi nu erau legate de reciprocități publicistice. [...] – [...] Ce credeți că pot învăța tinerii literați de la «maestri» pentru formația lor? – Vezi dumneata generația mea avea respectul măștrilor. Generația dumitale nu mai este ținută să-l aibă. În general, observ o tendință de a se precipita debuturile în critică și de a se considera adesea cu prea mare ușurință că anumite valori mai vechi sunt deja «depășite». [...] Eu cred că generația dumitale a stat și mai stă încă sub farmecului George Călinescu. [...] Dar a învăța ceva de la Călinescu ar fi fost mai întâi: enorma lui putere de muncă, capacitatea lui de a învăța numeroase limbi străine, așa cum a făcut Adrian Marino, poate singurul elev al lui Călinescu care a luat de la acesta și enorma putere de muncă și râvna de a citi în mai multe limbi; farmecul însă nu i l-a putut lua și nu-l poate lua nimeni: el e inefabilul personalității. Dar ceea ce poți învăța de la o personalitate sunt deprinderile intelectuale. Or Călinescu era un «benedictin». El se închidea în casă cu săptămânile, nu primea pe nimeni, era ursuz și uneori revoltător de nepoliticos cu cei care-l vizitau. [...] Deci un om care trece drept genial, cum era Călinescu, muncea pe brânci. Asta ar fi prima condiție. A doua: voluptatea lecturii. La Călinescu se vede că citea fără efort și prindea mierea ca albina, în lectura lui. Avea lectura «voluptuoasă», ca să zic așa. Dar pentru asta nu oricine este născut.»

16 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 37] Valeriu Râpeanu se întreabă: *Însoțește critica drumul prozei românești de astăzi?*: „O cultură nu se dezvoltă cumulând adjective și superlative. Un scriitor nu poate înțelege dacă a mers pe un drum bun dacă cel ce scrie despre cartea sa nu a pătruns în esența ei. Or, la noi dialogul scriitor-critic nu se duce la nivelul problemelor filosofice, morale, sociale și politice ridicate de carte ci la unul strict impresionist, de suprafață. Criticii au cerut literaturii curaj, i-au cerut să meargă adânc în fenomenul social românesc de astăzi, au repudiat idilismul, festivismul, soluțiile convenționale, personajee de paradă și pe bună dreptate. Apar acum cărți în care eroii se confruntă cu probleme acute care implică deciziuni uneori capitale, dilemele nu mai sunt nici minore, nici contrafăcute; sunt dilemele specifice unei revoluții, întrebările nu mai țin de perioade revoluate ci se nasc din mersul nostru înainte pe un drum nou, necunoscut în istorie”. ■ Dumitru Micu analizează studiul lui Z. Ornea: *Curentul cultural de la „Contemporanul”*: „Ce lipsește monografiei este un paragraf concludiv, sintetic. Această lacună ca și insuficiența sistematizare a materiei, face dificilă dedectarea ideilor directoare și a contribuției ine-

dite din cuprinsul acestui studiu substanțial și cel mai complet din câte s-au scris asupra mișcării de la «Contemporanul»». ■ G. Dimisianu prezintă cartea memorialistă a lui George Macovescu: „Paginile memorialistice din volumul *Farmecul pământului* (Editura Dacia, 1977) nu se încheagă pe axa unei cronologii, după cum nu aspiră nici la curiozitatea vastă a unei epoci sau a unui mediu. Sunt impresii fragmentare organizate de un principiu liric, aducerile aminte alternând cu reflecții despre artă, cu notații de călătorie sau de lectură, o desfășurare al cărei spirit fundametal e liric și elegiac, stârnit de motivul eminescian din «Trecut-au anii». Aș spune că accentul nu este atât pe fapte cât pe atmosfera de nostalgie care susține reducerea lor în amintire, o stare de spirit ce dă impuls reveriei emoționate”.

● [„Cronica”, nr. 37] Pe prima pagină citim *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la marea adunare populară din Piața Unirii din Iași cu prilejul deschiderii noului an de învățământ*. ■ Constantin Coroiu scrie despre *Critica în actualitate*: „Cine urmărește cât de cât atent și susținut critica actuală față cu poezia noastră contemporană nu poate să nu observe că prima a rămas și rămâne, din păcate, în continuare datoare celei de a doua. Poezia nu este analizată, comentată la nivelul la care sunt analizate proza sau critica însăși. E drept că și terenul este mul mai dificil, mai alunecos. Nu se poate afirma că nu avem și foarte buni critici de poezie între care aș aminti (și aici dau doar câteva nume) pe Al. Piru, Eugen Simion, Al. Andriescu, Ion Pop, Lucian Raicu, Daniel Dimitriu, Mircea Iorgulescu, Gheorghe Grigurcu, Laurențiu Ulici. Și totuși, preocupată prea mult de expresie, în linie călinesciană, critica de poezie sfârșește uneori prin a fi inexpresivă”. ■ Liviu Leonte semnează *Itinerar intelectual*, o cronică literară la *Cuvinte deasupra vămii* de Aurel Rău: „Expresia se concentrează până la elipsă, într-o poezie care se vrea mai mult meditație decât evocare. Numele exotice nu sunt folosite cu valoarea de sugestie a simbolștilor, ci sunt mai degrabă efectul unei erudiții rafinate”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Gheorghe Simon prezintă *Spadă și corolă* de Petre Pascu, Editura Cartea Românească, 1977: „Expresia lirică a comunicării poetice se luminează parcă pe sine, repetiția antrenând un joc de sensuri din grația cărora răsar floarea tainică a misterului poetic înflorind dintr-o «pajiște cerească» originală: [...]”. □ C. Isac semnalează *Vitrina cu ironii* de Ion Velican: „Autorul glumește cu eficacitate numai când se ia foarte în serios. În rest, cum o spune chiar el, «apa trece, glumele rămân»”. ■ În *Romanul unui poet* I. Sârbu scrie despre *Manuscrisul de la Marrakech* de Nicolae Țațomir: „Opera poetului de aleasă stirpe intelectuală, care e Nicolae Țațomir, dobândește, cu acest roman, o fațetă complementară, de care exegeții scriitorului au a ține cont”. ■ Gh. Năzare comemorează *160 de ani de la nașterea lui M. Kogălniceanu* cu textul *Întâiul monument al marelui istoric*. ■ Din *Moment* reținem: □ M. Luca, *Omniprezența cărții*: „Organizat din inițiativa Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă Vaslui în prima decadă a lunii septembrie, cu con-

cursul unor prestigioase instituții de știință, literatură și artă din țară, «Târgul de carte – Vaslui 1977» s-a desfășurat într-o ambianță inedită pe meleagurile vasluiene, în orașul reședință a județului, orașul Huși și municipiul Bârlad. Au participat 14 edituri (Editura Academiei R. S. R., Minerva, Ed. Tehnică, Ed. Didactică și pedagogică, Ed. Univers, Ed. Junimea, Ed. Albatros, Ed. Științifică și enciclopedică, Ed. Eminescu, Ed. Ion Creangă, Ed. Militară, Ed. Facla, Ed. Meridiane și Ed. Litera), autori de carte și editori contribuind la reușita deplină a acțiunilor prevăzute în programul «Târgul de carte». [...] Au fost prezentate și lansate cărțile: *Razna pe trei continente*, de M. R. Iacoban, *Războiul micului cercetaș* de Marin Lungu, *Epopoea Independenței în arta plastică*, *Pictura românească*, *Erotocritul logofătului Petrache*, traducere de Gh. Popescu-Vâlcea, *Pe tărâmurile artei*, *Rezistența materialelor* de Al. Popovici, *Introducere în opera lui M. Sadoveanu* de Fănuș Băileșteanu, *Monumentele neatârării* de Florian Tucă și *Societatea românească la 1877*, antologie îngrijită de Valeriu Râpeanu. Aportul autorilor de cărți, al conducerilor și reprezentanților editurilor amintite (criticul literar Valeriu Râpeanu, director la Ed. Eminescu, scriitorul M. R. Iacoban, director la Ed. Junimea, Al. Banciu, director adjunct la Ed. Științifică și enciclopedică), șefi de redacție ai editurilor – Niculina Florea, Mihai Roman, col. dr. Florian Tucă, Cornel Simionescu, Ion Acsan și Marin Mihalache, poeți, critici și istorici literari, editori și lectori: Passionaria Stoicescu, Elsa Grozea, Nicoleta Hangan, Sanda Anghelescu Magoș, Gheorghe Gheorghiuță, Paul Iordănescu au contribuit la desfășurarea unor acțiuni cu un ecou deosebit în cadrul manifestării pe care o credem, cel puțin în județul Vaslui, unică, atât prin proporții, cât și ca eficiență în rândul publicului? □ *Cartea de critică*: „Editurile au lansat în ultimul timp în librării o serie de cărți de critică literară. E vorba de volume care aparțin unor critici din trecut (Mihai Ralea: *Scrieri*, vol. II, ediție și studiu introductiv de N. Tertulian), de cercetarea unor curente culturale (Z. Ornea: *Curentul cultural de la «Contemporanul»*) și, mai ales, de prezența unor critici actuali. Semnalăm câteva titluri ce merită să fie luate în considerație de cronicarii literari ai revistelor noastre: Edgar Papu: *Din clasicii noștri*, Ovidiu Cotruș: *Opera lui Mateiu I. Caragiale*, Ion Vlad: *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, Mircea Tomuș: *Opera lui I. L. Caragiale*, vol. I, Andrei Brezeanu: *Odiseu în Atlantic*, Emil Manu: *Tudor Arghezi, Cadențe*, Liviu Grăsoiu: *Poezia lui Vasile Voiculescu*, Cornel Ungureanu: *Proză și reflexivitate*, Alex. Ștefănescu: *Preludiu*. Evident, cartea de critică deține în momentul de față o binemeritată poziție”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Încercând o paralelă Hașdeu-Iorga, Iorgu Iordan («România literară») crede că «pe Hasdeu l-a atras istoria veche a românilor, începând cu preistoria lor și din motive literare. Este binecunoscută imaginația, mai bine zis fantazia lui, particularitate care îi lipsește aproape cu totul lui Iorga... Ea intervine, de astă dată cu rezultate remarcabile, în opera strict literară a lui Hasdeu, destul de bogată și de variată. Din acest punct de vedere, el între-

ce cu mult pe emulul său de mai târziu, ale cărui piese de teatru, ca să amintesc numai de ele, nu rezistă unei critici chiar puțin exigente!» * *Acasă la Coșbuc și Rebreanu* («Tribuna») constituie un emoționant omagiu pe care scriitorii Andi Andrieș, Mircea Radu Iacoban, Lucian Valea, Corneliu Sturzu, Daniel Dimitriu și Al. Husar îl aduc cu prilejul popasului făcut pe meleagurile transilvane alături de clujenii Grigore Beuran, Vasile Sălăjan, N. Prelipceanu și Claudiu Moldovan. Interviu acordat de George Lesnea întregeste această împletire fericită de colaborare ieșeano-clujeană. * «Ibrăileanu nu s-a mărturisit niciodată maiorescian dar tradiția criticii estetice a înaintașului junimist i-a fertilizat preocupările literare de după faza mai mult sociologică a începuturilor, nu în sensul unei imitații fără personalitate, ci al unei continuări pe o linie sigură de interpretare, deși nu este una organică», iată premiza de la care pleacă Mihai Drăgan în studiul său *Spre critica totală* («Luceafărul»)». ■ În *Prezențe românești*, sub semnătura Rep., citim despre *Congresul de lingvistică de la Viena*: „Diferite școli, curente și concepții care se manifestă peste tot pe glob, se confruntă, se întregesc și se completează reciproc, încearcă să se constituie într-o unitate care să promoveze ideile cele mai bune prin conferințe și congrese. Pe această linie s-a desfășurat la Viena, între 19 august și 2 septembrie, cel de-al XII-lea congres internațional al lingviștilor. Organizat în urma deciziei Comitetului internațional permanent al lingviștilor (C. I. P. L.), al cărui președinte a fost W. G. Moulton, patronat de Președintele federal al republicii Austria și de Academia de științe austriece, și având ca președinte al Comitetului de organizare pe prof. W. U. Dressier, de la Universitatea din Viena, congresul și-a desfășurat activitățile în șase ședințe plenare, două mese rotunde, opt grupe de lucru și patruzeci de secții, cu câte două până la opt ședințe de comunicări și discuții». ■ Volumul *Celălalt* de Andrée Chedid este prezentat în *Cartea străină*, sub semnătura N. B.: „Proza atât de viguroasă, ca și poezia tensionată pe care o degajă cartea, au găsit în tălmăcirea scriitoarei Cella Serghi suplețea afectivă, ritmarea stărilor interioare, cadențele unei generoase reflexivități». ■ Versuri semnează Haralambie Țugui (*Patria și poetul; În flacăra acestui gând; Ca niște aripi; Al frumuseților etern cuvânt*). □ În acest număr este prezentat *Cenaclu studentesc*; citim versuri semnate de Lucian Vasiliu (*Limbii române*), Tamara Pintilie (*Poarta*), George Bădărău (*Când asfințește iarba*), Nichita Danilov (*Imn patriei*), Gabriela Scurtu (*Cu un colț de pădure*), Elena Ștefoi (*Visând*).

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 354] *Demnitate românească* de C. Vadim Tudor și *Despre tradiție* de I. Lotreanu, pe pg.1. □ Ileana Lucațiu semnează cronică dramatică a opului lui Amza Săceanu, *Teatrul și publicul*, Ed. Eminescu. □ Marian Popa vine cu o cronică literară despre Ioanid Romanescu, *Energia visului*, Ed. Junimea. ■ *Șerban Cioculescu la 75 de ani*, un reverențios contur de E. Manu. „Pentru mine și pentru generația mea activitatea lui Șerban Cioculescu este echivalentă fără rezerve cu o introducere (chi-

ar polemică) în modernismul românesc, privit din interior, sintetizat, cenzurat și propus unei noi lecturi. Dacă viața și opera lui Caragiale sau opera lui Arghezi nu mai pot fi discutate, înțelese și duse mai departe fără contribuțiile lui Șerban Cioculescu, nu e mai puțin adevărat că *Aspectele* sale critice contemporane, *Varietățile* sale, *breviarele* deși parțiale, oferă viziuni sintetice asupra unei largi perioade ale istoriei literaturii române. Ș. Cioculescu a creat în critica românească breviarul, așa cum Arghezi a creat tableta... Șerban Cioculescu e întotdeauna inedit chiar atunci când reia lucruri știute.” □ Dan Mutașcu, în *Să ne cunoaștem clasicii*, urmărește reflecțiile operei unor Boethius și Frobenius asupra lui Anton Pann, Eminescu, Călinescu, ajungând la Noica și Blaga. „Titanul de la Lancrăm o viață întreagă a asudat aur reușind poate cea mai personală traducere a lui *Faust* din întreaga literatură universală?... Lucian Blaga îl știa pe dinafară pe Frobenius. Ne parte rău că trebuie să fim categorici: fără *Mirabila Sămânță* a culturii, crescând din cernoziomul tensiunii estetice și al experienței de viață, literatura e reportaj sau accident.” ■ C. Sorescu critică *Un roman experimental – Pasărea și umbra* de Sorin Titel, Ed. Eminescu, cu o prezentare pe copertă superlativă de Lucian Raicu („o lectură fastuoasă... un roman excepțional”). „Romanului îi lipsește șira spinării. E o masă informă de mici povestiri, cele mai multe gratuite și ne semnificative, îngrămădite la voia întâmplării... Imaginația lingvistică a autorului suferă de improprieta- tea termenilor iar imaginația situațională de improprieta- tea dimensiunilor spațială și temporală. În afară unei preocupări cam de suprafață pentru moar- tea umană, romanul nu adâncește nicio viziune estetică asupra existenței.” ■ În *Amvonul dogmatic*, Traian Filip îl „denunță” pe același L. Raicu și a sa monografie „duplicitară” despre Labiș, scrisă în calitatea de „secretar” al poe- tului și al generației sale. „Lucian Raicu intenționează să realizeze un roman al Poetului, cu personaje și confruntări epice, dar mijloacele de care dispune sunt inegale și episoadele cele mai palide sunt tocmai cele care încearcă să ne aducă în fața ochilor scene din biografia lui Labiș. În studiu mișcarea încetează și filmul se transformă într-un album de fotografii... Dacă la început, ca teoretician, l-a privit pe Labiș ca pe un monstru sacru, ca pe un mentor, trecând în registrul inferior al impresiilor directe și palpabile, Raicu îl înfățișea- ză acum ca pe un tânăr prea puțin preocupat de consecințele morale ale actelor sale, capabil de năstrușnicii, dar și de impostură și plagiat (*n.b.* în cadrul unui concurs pe țară cu tema „lupta de clasă în folclor” , pe care Labiș voia neapărat să îl câștige, a reușit asta doar cu ajutorul unor multiple exemple și citate folclorice ... inventate/ „scornite și improvizate”). □ Carol Mălinescu marchează reluarea Cenaclului Labiș, unde au prezentat Dinu Ianculescu din *Memorialul* lui Vasile Pârvan, Cortez Constantinescu – poeme, Nicolae Paul Mihail, un eseu despre *Brâncuși – sculptor, arhitect și filosof*; la final Adrian Păunescu a citit poezii inedite „incandescente” – pregătite pentru un viitor volum, *Estetică vinovată*.

17 septembrie

• [„Luceafărul”, nr. 38] Conține poeme de Eugen Jebeleanu, Ion Gheorghe, Tiberiu Utan, Mircea Florin Șandru, Paul Balahur, Dan Rotaru, Modest Morariu, Titus Vîjeu, Cleopatra Lorințiu, precum și proze de Dumitru Augustin Doman și Marian Drumur. ■ Redacția semnează colectiv editorialul *Umanismul revoluționar*: „Așadar, a venit timpul să pornim – și în fapta civică și în opera literară – în privința umanismului revoluționar de la ceea ce semenii noștri întru prezent și viitor, de la ceea ce noi înșine ca oameni ai epocii încordate în care suntem prinși cu întreaga noastră ființă, dovedim și convingem cu fiecare zi, cu fiecare ceas; și anume că destinul nostru și al copiilor noștri este chiar destinul patriei, că muncă și încrederea noastră nu se risipesc pe nimicuri, că visurile noastre au în ele adevărul și puterea de a se împlini pe care am știut, știm și vom ști să le trăim.” ■ Romul Munteanu subliniază, în *Profesorul de literatură*, importanța dascălului în răspândirea dragostei de carte: „lauda noastră vizează dascălul necunoscut și exegetul universitar celebru, popularizatorul de carte literară și specialistul erudit. Locul, ponderea lor în școala noastră nu constituie un act ornamental, ci o necesitate spirituală firească.” ■ Mihai Cantuniaru își notează în *Demnitatea discipolului* impresiile în urma lecturii epopeii castillane *El Cantar de Mio Cid* în versiunea lui Pedro Salinas („Revista de Occidente”, 1965). ■ Gheorghe Suci publică articolul *Tânărul Eminescu*, urmărind condițiile debutului literar al acestuia. ■ Nichita Stănescu este prezent în rubrica *Respirări* cu textul *Copacul numit Gică*. ■ Ioan Alexandru publică articolul *Teșcani*, în care își evocă vizita la casa lui George Enescu. ■ În *Cronica literară*, M. Ungheanu comentează studiul *Junimea. Implicații istoriografice* (Junimea, 1976), de Al. Zub, remarcabil prin cercetarea scrupuloasă: „Ceea ce-i asigură eminența este scrupulul extraordinar al cercetării. Autorul dă sentimentul că a folosit toate izvoarele și că n-a lăsat nimic pe dinafară.” ■ Al. Piru discută, în *Cartea de debut*, volumul lui Alex. Ștefănescu, Preludiu (Cartea Românească, 1977): „Însușirea cea mai frapantă a lui Alex. Ștefănescu este puterea sau numai tentația de a detecta la un scriitor calitatea esențială, formula fundamentală, trăsătura caracteristică. Criticul nu iubește analiza insistentă, nu are plăcerea descoperirii amănuntului semnificativ, nu e atras de ideea de construcție, nu explorează universuri, nici nu simte pornirea de a le descrie fastuos, nu lasă liber jocul fanteziei, el fixează de la început ținta și merge direct către ea, face doar câteva mișcări și dă în lături fără întârziere ușa care bara drumul.” ■ În *Viața cărților*, Sultana Craia descoperă în volumul *Armonia contrariilor* (Cartea Românească, 1977), care reunește publicistica lui Virgil Teodorescu, veleitățile de critic și prozator ale acestuia: „Eseurile, articolele polemice, articolele de atitudine fac dovada unor remarcabile virtuți de critic și prozator care dublează vocația poetică.” ■ Dan Alexandru Condeescu prezintă antologia *Prometeu – erou al literaturii universale* (Albatros, 1977), realizată de Ion Acsan. ■ Emil Pușcariu semnaleză

apariția volumului *Antichitatea clasică* (Ion Creangă, 1977), de N. I. Barbu. ■ Mihai Coman identifică esența liricii lui Paul Tutungiu din *Fiul Dunării* (Albatros, 1977), în mitologia autohtonă: „Poezia lui Paul Tutungiu este rodul retrăirii, pe coordonatele liricii, a experienței mitologice acumulate de cultura populară română.” ■ Voicu Bugariu recenzează cartea regizorului Elefterie Voiculescu, *Într-o coajă de o speranță* (Albatros, 1976). ■ Revista publică rezultatele dezbaterii realizate de Muzeul Literaturii Române sub titlul *Manualele de literatură română între istorism și problematizare*. Cele mai notabile intervenții au privit natura particulară a disciplinei, care prilejuiește nu doar acumularea de informații, ci și formarea spirituală a elevilor, opinie susținută îndeosebi de Nicolae Nicolae și Al. Oprea: „Literatura română ține de expresia spirituală a acestui neam, de educația umanist-patriotică și de formarea sufletească a generațiilor de mâine.” De asemenea, este criticată tentația cantității în defavoarea calității: „Să renunțăm în predare la obsesia cantității, care împinge profesorii la o cursă contra cronometru și să aprofundăm mai bine chestiunile fundamentale – marile epoci de cultură românească, capodoperele fundamentale și curentele principale.” Al. Piru afirmă că manualul nu trebuie să fie exhaustiv, ci să încurajeze elevul să citească volumele: „Mi se pare greșită concepția după care elevii trebuie să găsească totul în manual și să nu mai fie siliți să citească cărțile.” Dezbaterea s-a articularat îndeosebi în jurul perspectivei istoriste de ordonare a materiei, Dumitru Andronache (cel responsabil de orientarea și structura programei de la acea dată și de manualul de clasa a XII-lea aflat în curs de apariție) și Al. Piru declarându-se ferm împotriva acestei viziuni: „Nu mai predăm istoria literaturii pentru că nu mai avem timp și deoarece copiii nu mai au timpul efectiv de asimilare și memorare a datelor de istorie literară” (Dumitru Andronache); „S-a făcut o selecție de autori și opere reprezentative, fundamentale, în genere acceptabilă. Ar mai fi fost necesară o problematizare a materiei, lucru ce lipsește încă din manualul în discuție. Deci nu istorie literară, nu o suită de analize a cât mai numeroase opere și autori, ci problematizare. Aceasta este o tendință modernă în învățământ și trebuie să i se facă loc și în condițiile actuale de predare a literaturii române.” (Al. Piru). ■ Cu ocazia morții criticului Ovidiu Cotruș, Aurel-Dragoș Munteanu îi dedică un articol omagial. ■ În secțiunea *Cultura românească în lume* este elogiată activitatea revistei „Cahiers roumains d'études littéraires”: „Cahiers roumains d'études littéraires continuă să fie una dintre cele mai substanțiale publicații de critică ale momentului. Adoptând până acum ideea monografică, selectând contribuțiile fiecărui număr în raport cu tematica propusă, revista se adresează specialiștilor și aduce, în legătură cu obiectul său, opiniile cele mai autorizate pe plan mondial.” ■ În articolul S.F. la 1860, din *Repere*, Laurențiu Ulici explorează romanul *Omul cu urechea ruptă* (Dacia), de Edmond About, publicat la noi în traducerea lui Mihai Elin.

20 septembrie

• [„România liberă”, nr. 10 234] Radu Popescu prezintă montarea piesei lui Paul Everac, *Acord*, pe scena Teatrului Național „I. L. Caragiale”. Despre autor, recenzentul menționează că, deși, în trecut, înclinat către dramaturgie istorică, „în ultimii ani”, scrie piese „inspirate din actualitatea noastră, aproape calendaristică”, înțelegând acest „comandament” ca pe „un imperativ moral al creației literare”. *Acord* îi pare ca „un fel de al doilea «volet»” al *Fluturului pe lampă*. Reprezentația, în regia Letiției Popa, a fost apreciată „anapoda, pe dos”.

21 septembrie

• [„Scânteia“ nr. 10913] Este semnalată realizarea filmului «*Marele singularic*», după romanul lui Marin Preda, în regia lui Iulian Mișu, un film realizat în studiourile Centrului de producție cinematografică «București».

22 septembrie

• [„Flacăra”, nr. 38] Adrian Păunescu publică *Cântec de îmbărbătare*.
□ Augustin Buzura scrie pe prima pagină un eseu intitulat *Despre muncă*.
□ Ion Zubașcu publică poezia *Om până la capăt*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Nu, cabotinelui!* ■ Alex. Ștefănescu, în *Opinii*, scrie despre *Curajul noutății*: „O problemă mereu de actualitate a prozei este proza de actualitate. Puțini autori – chiar și dintre cei care declară în mod public că nici o sursă de inspirație nu li se pare mai generoasă decât prezentul – scriu cărți despre realitatea imediată. Și mai puțini sunt cei cărora asemenea cărți le reușesc. Cum se explică această situație? La mijloc se află o veche prejudecată și anume aceea că o operă literară nedatabilă și nelocalizabilă are mai mari șanse să se difuzeze în timp și în spațiu. Obsesia „durabilității”, în special, determină o adevărată teamă de noutate. Tipurile de personaje și conflicte care au străbătut, fără să se demodeze, două mii de ani vor rezista, putem fi siguri, cel puțin încă două mii. Dar cele din jurul nostru? Ce garanție avem că nu vor fi depășite peste câteva decenii și că odată cu ele nu vor deveni inactuale și textele care le-au înregistrat? În reticența față de actualitate se întrevede întotdeauna un asemenea calcul. Cei care îl fac, cu o mască impenetrabilă sau cu un zâmbet șiret, speră că astfel își asigură, mai prevăzători decât alții, eternitatea. [...] Scriindu-și romanul *Intrusul*, Marin Preda a avut, fără îndoială, în vedere o situație nouă, specifică ultimelor generații și anume existența unor tineri cărora li se oferă neobișnuita șansă de a întemeia orașe, de a întemeia uneori chiar orașele ai căror locuitori vor deveni. Protagonistul romanului, Călin Surupăceanu, este un asemenea tânăr. Înfațișarea, limbajul, preocupările sale nu diferează de acelea ale constructorilor descriși în mod curent în reportaje. Și totuși, evenimentele pe care le trăiește, unele dramatice, își dezvăluie treptat valoarea simbolică. Înțelegem până la urmă că prin intermediul lui Călin Surupăceanu

ni se vorbește despre însăși condiția de întemeietor. Nu întâmplător, ultima parte a romanului cuprinde o impresionantă sociogonie – impresionantă mai ales prin forța ei interogativă – care ridică, de data aceasta într-un mod tranșant, spectaculos, întreaga factologie la un înalt nivel de generalitate. Obținerea unei asemenea perspective de anvergură filosofică a fost posibilă însă tocmai pentru că scriitorul și-a asumat, lucid și febril în același timp, „povestea” unui om, a unei categorii de oameni, din epocă. Dumitru Radu Popescu, Platon Pardău – cărora li s-ar putea adăuga cel mult cinci-șase nume – sunt cei care manifestă un interes similar față de actualitatea imediată, față de fenomene sociale *in statu nascendi*. Minima afluență se explică, s-o recunoaștem, și prin faptul că genul este pur și simplu dificil, producând o severă „selecție naturală”. Dificultatea constă în găsirea unghiului ideal, în evitarea unei frecvente erori de situare. Privită prea de aproape, realitatea se transformă în subiect de reportaj, iar reportajul – să nu-l invocăm pe Geo Bogza, care scrie cu totul altceva – durează cel mai adesea, exact atâta cât durează lectura lui. Privită, dimpotrivă, prea de departe, de la distanța enormă dintre bibliotecă și stradă, realitatea cotidiană se rarefiază, dispare, sau, cel mult, începe să semene cu o utopie. Și într-un caz, și în celălalt esența ei rămâne nerevelată. Însă un adevărat scriitor dispune întotdeauna de „radarul” necesar pentru rezolvarea unei asemenea probleme”. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseu *Penuria de idei*. ■ În *Cap limpede* sunt publicate o serie de note și notițe despre noile traduceri apărute la editura „Univers”, printre care *Filocolo* de Giovanni Boccaccio, traducere de Ștefan Crudu și *Autobiografia* lui Mark Twain. □ Marian Popa publică parte a cincea a articolului *Poezia patriotică și politică*. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică *Surâsul Sfinxului*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Arta dezbaterei*, Nelu Ionescu publică o cronică dramatică a piesei *Acord* de Paul Everac (Teatrul Național din București). □ În *Pagina de lectură* este publicat poemul *Bilanț în anotimp* de Doina Sălăjan. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (7*****)*. □ D.C. publică o prezentare bio-bibliografică dedicată lui Beyten Breitenbach, cu titlul *Un mare scriitor în închisorile sud-africane*. Textul este însoțit de traducerea poemului *Testamentul uni răzvrătit*, realizată de Dumitru Constantin. □ În *Racul*, Teodor Mazilu publică tableta *Ținută corespunzătoare*, iar Nicolae Dragoș poezia *Note false*.

● [„Orizont”, nr. 38] Număr aniversar la împlinirea a 500 de numere, o cifră rotundă. Pe această idee a comemorărilor și aniversarilor, C. Ungureanu extrage dintr-un studiu mai amplu un lung text despre Anișoara Odeanu și lucrările ei beletristice, de la moartea căreia se împlinesc 5 ani (articolul *Întoarcere în timp*). ■ Pe paginile de la mijloc, li se oferă cititorilor un grupaj de articole semnate de cercetătorii Colectivului de limbă poetică de la Facultatea de filologie-istorie a Universității din Timișoara; printre articolele publicate semnalăm: *Conceptele analizei stilistice* (Eugen Dorcescu), *Despre rimele sin-*

tagmatice (Olimpia Berca), *Textualizarea ca proces și rezultat* (Crișu Dascălu), *Metafora în limbajul criticii literare* (Doina Bogdan-Dascălu), *Meta-sememe bacoviene* (D. Vlăduț), *Lectura de vacanță* (Maria Foarță) *Parodia sau despre intuirea stilului* (I. Funeriu), *Observații asupra grafiei argheziene* (Livius Petru Bercea). ■ Continuându-și demonstrația asupra „tehnicii prozei ritmate” la Sadoveanu, G. I. Tohăneanu analizează eufonia, armonia și ritmul limbajului poetic din proza *Măria sa puiul păduriși Nicoară Potcoavă* (*Ritmul* II). ■ Mircea Micu îl parodiază pe Romulus Vulpescu (în ciclul *Parodii noi*): „Barbosina bar barin/ braca, bobârnac, bovin/ Borsec bulbucit în vin/ boloboc de serafin.// Ageamiu de geamalâc/ aga n-a mai zis nici mâc/ goale sâc! Sâc! Sâc!/ clămpâni un cocostârg/ cu mult sârg/ din laringele său stâng!/ Rune, june, căpcăune./ spune barbosina spune/ un tăciune și-uncărbune/ cât e pân’ la Uniune/ dac-o ie hai-hui pe chei/ ignorând tramvaiul trei/ dacă n-ai de un’ să-l ie/ aleluia, alelei...”

● **[„România literară”, nr. 38]** Se deschide cu un text redacțional „desfășurat” pe urmele unui *Itinerar semnificativ* al lui Nicolae Ceaușescu, în timpul „vizitelor de lucru în județul Iași, apoi în ținuturile Moldovei de sus, în Botoșani, apoi în cetatea Sucevei, în inima «Dulcii Bucovine»”. □ Tot pe prima pagină, Radu Boureanu publică poezia cu accente tematice moldovenești *Ca un ornic solar*. ■ Din *Viața literară* aflăm despre mersul unor *Cenacluri literare*, între care și despre cel patronat de autorul *Princepelui*: „La prima ședință a cenaclului «N. Labiș», condus de Eugen Barbu, actorul Dinu Ianculescu a citit din memorialul lui Vasile Pârvan, după care Nicolae-Paul Mihailescu a prezentat un eseu și a citit poeme tânărul Cortez Constantinescu din Sinaia. În încheierea ședinței, a citit poeme Adrian Păunescu”. ■ Enunțând *Exigențe mereu actuale* ale literaturii, Nicolae Jianu atinge și tema reflectării prezentului în operă: „Trăind într-o comunitate socialistă, [artistul] devine fatalmente martorul edificării unei lumi noi, el nu poate evita amprenta epocii asupra operei lui decât cu riscul de a fi în afara timpului și spațiului, adresându-se unor receptoare inexistente sau extraterestre. Nu se pot cita opere mari care să nu poarte semnul ideilor, moravurilor, obiceiurilor și tendințelor timpului în care s-au născut. Dealtfel cititorul însuși caută cu preferință literatura document, romanul care deslușește fenomene mai ascunse ale timpului, îl pasionează destinele determinate de noile relații sociale, adesea în contradicție cu prejudecăți și inerti, în desfășurări dramatice și cu adânci modificări de conștiință”. ■ Noi *Probleme ale criticii noastre* sunt aduse în prim-plan în cadrul *Dezbaterilor „României literare”*. Grupajul „polemic” din acest număr îi cuprinde pe Constantin Cubleşan, Laurențiu Ulici, Teodor Mazilu și Dumitru Bălăeț. □ Constantin Cubleşan evidențiază importanța *Contactului cu publicul*: „Dacă e să privim ultimele apariții în domeniul romanului, bunăoară – D.R. Popescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Augustin Buzura, Constantin Țoiu, George Bălăiță, Sorin Titel, Ștefan Bănuțescu etc. – vom vedea că toate acestea au fost

analizate și judecate la vremea lor, ca și în continuare, de către critica noastră, nu numai ca opere literare în sine, ci mai ales ca opere integrate plener, totalitar, unui vast proces de muncă ideologică și politică preconizat în etapa actuală în documentele partidului nostru. Acest fapt nu dovedește altceva decât maturitatea conștiinței politice a profesioniștilor scrisului – ai artei în general – din țara noastră, maturitate ce suntem chemați acum, mai mult ca oricând, să ne-o exersăm responsabil, cu demnitate și înalt spirit de discernământ, în calitate de răspunzători direcți ai propriei noastre creații. Rolul criticii literare devine astfel dintr-o dată îmbogățit cu o nouă responsabilitate, implicându-se în însuși procesul de elaborare al operei prin discuții și intervenții prompte, la obiect, tranșante, în momentul în care pagina de manuscris nu s-a transformat încă în pagină de carte. Acesta cred eu că este rolul criticii literare în cenaclurile ce vor trebui să dezbată activ orice act creator. Pentru aceasta însă nu este suficient ca numai teoreticienii noștri să fie pregătiți corespunzător. Critica literară are datoria – în primul rând – de a educa publicul mare de cititori, de a-l pregăti să poată judeca, recepționa, asimila și interpreta just o operă artistică”.

□ Laurențiu Ulici optează pentru o abordare din unghiul receptării în articolul *Tema și variațiunile*, unde înțelegem „Tema: opera așa cum este, și variațiunile: opera așa cum o descrie sensibilitatea și conștiința cititorului, acestea sunt limitele traseului de receptare. [...] Variațiunile simple și atât de diverse compromit până la urmă tema prin tendința lor de a se depărta progresiv de ea. Critica stăvilește această îndepărtare distrugătoare solicitând mai puțin imaginația de mare iuțeală a receptorilor și mai mult aptitudinea lor analitică, oferindu-le o seamă de repere dinlăuntrul operei care, pe de o parte, definesc oarecum obiectiv natura acesteia, iar, pe de alta, îngăduie exercițiul receptării subiective”.

□ Sub titlul *Despre „dreptul” la eroare*, Teodor Mazilu asamblează, în texte cvasi-independente, câteva opinii succinte despre mai multe probleme ale criticii literare. Cităm două: „E o prejudecată ideea că scriitorul așteaptă cu disperare laude, adjective: mare, magnific, remarcabil etc. Scriitorul autentic vede în criticul autentic un frate de cruce care să-l ajute în înțelegerea propriilor sale limite, în înțelegerea propriului său univers. Obiecțiile justificate nu-l zdruncină, îl obligă la o aprofundare a realității, la o meditație asupra sensului adânc al literaturii sale. Ca scriitor pasionat, pe măsura posibilităților mele, de adevăr, de exactitate am fost foarte receptiv la obiecțiile aduse literaturii mele. Scriitorul trebuie să suporte confruntarea cu critica, să nu devină mesagerul propriului său talent. Adevărul este un bun comun al tuturor și numai un om prea mărginit se poate înfuria din pricina unor obiecții îndreptățite. Oricât de mare ar fi efortul scriitorului de a înfățișa realitatea, prin natura lui el nu se poate sustrage în întregime «păcatului subiectivității», de aceea intervenția obiectivă, necruțătoare a criticului e atât de necesară, atât de vitală. Criticul trebuie să discearnă cât adevăr obiectiv se ascunde în subiectivitatea artistului. Pasionalitatea dizolvă noțiunile de subiectiv și obiectiv în cele din urmă. Subi-

ectivitatea e în ultimă instanță expresia trândăviei spiritului. Nici Shakespeare, nici Tolstoi, nici Rebreanu, nici Caragiale, nici Eminescu nu au fost subiectivi. [...] Erudiția e folosită adeseori ca drumul cel mai scurt spre eroare. Un critic, chiar aici, în discuția din «România literară», după ce șerpuiește printre Sainte-Beuve, Croce, Călinescu, Titu Maiorescu, unde credeți că aterizează? Aterizează, în mod paradoxal, exact unde citatele folosite cu penibilă sânguință îl sfătuiau să nu aterizeze. După toată această escapadă erudită, criticul aterizează bine-dispus comunicându-ne că Dinu Săraru e un romancier de prim rang. Chiar fără ajutorul lui Croce, Călinescu și Sainte-Beuve ne putem da seama că romanele lui Dinu Săraru dezvăluie un talent autentic indiscutabil, dar lipsit de gravitate. Dar de ce atâta erudiție pentru o greșală atât de elementară? Se putea ajunge la eroare prin mijloace mult mai rapide și mai economicoase. M-ar întrista dacă Dinu Săraru ar vedea în aceste rânduri altceva decât o prietenească neliniște”. □ Dumitru Bălăeț consideră necesară *Bibliografia lecturii*: „Pentru a putea realiza sintezele necesare și a da linii definitorii cât mai sigure, acesta [criticul] trebuie să parcurgă la rândul lui nenumărate studii intermediare prin care o idee, un sentiment, un complex cosmoidal – cum a definit Blaga opera literară – trec în reflectarea lor. Or, toate aceste stadii trebuie regăsite mai întâi într-o bună, pe cât posibil exhaustivă, bibliografie. [...] Informarea, cu alte cuvinte realizarea și parcurgerea bibliografiei, consumă, în cazul unor cercetări de amploare, peste 80-85 la sută din timpul de muncă al criticului. Aici se află ceea ce putem numi pe drept cuvânt infernul și purgatoriul criticii literare. Din păcate, unii critici își închipuie că pot intra în paradis ocolind acest drum și cantonând direct în cântecele heruvimice ale «criticii creatoare». Tendința aceasta este însă mai degrabă înșelătoare, rezultatele neputând depăși domeniul unui impresionism critic, rămas – cu rare excepții – la periferia aprofundării structurilor literare”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu relevă relația dintre *G.T. Kirileanu și Creangă*, pe baza corespondenței personale pe care a avut-o cu editorul lui Creangă. Este, de asemenea, reproducută în facsimil ultima scrisoare pe care G.T. Kirileanu i-a trimis-o lui Șerban Cioculescu. ■ În tableta sa, Geo Bogza scrie despre motanul *Barnabot*. ■ Al. Duțu cercetează *Documentele independenței* din cele patru volume cu mărturii despre *Independența României. Documente*. ■ Cronica lui Nicolae Manolescu, intitulată *Legăturile principale ale istoriei scrisului românesc*, se îndepărtează de zona literaturii contemporane, criticul analizând *Istoria literaturii române: Introducere sintetică* de N. Iorga, ediție cu o postfață de Mihai Ungheanu: „Dintre toate istoriile literare ale lui N. Iorga, cea mai puțin cunoscută (și nereeditată până de curând) rămâne *Introducerea sintetică* din 1929, cu siguranță, alături de *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea*, una din capodoperele autorului, prin plinătatea epică și savoarea portretistică, într-un stil inimitabil, de cronică întârziată și de cantemirească erudiție, evocator, vehement, suav și sarcastic. Aproape necitată (ca să nu zic necită), oferă la fiecare pagină o delicioasă

lectură. E o culegere de parimii și o didahie laică, o carte populară de înțelepciune și o istorie ieroglică. Pare operă de memorialistică mai degrabă decât de critică, trăind din mișcarea tacticoasă a frazei, încăpătoare și hibridă ca un muzeu de antichități, și din fulgerări de maliție care-și lasă scrumul printre rânduri. Totul e privit de sus, de la înălțimea unei experiențe care-l face pe N. Iorga să pară înțelept și, poate, puțin sceptic, supărat pe lumea nouă, speriat de declinul moravurilor și al literaturii pe care el îl pune (suflet paseist incurabil, om vechi prin structură) pe seama civilizației moderne”. ■ Artur Silvestri recenzează volumul de proză *De-a băza* de Vlad Mușatescu. ■ *Fantasticul poetic* al cărții de proză *Cele patru anotimpuri* de Ana Blandiana este pus de G. Dimisianu în descendența stilistică a lui Max Blecher: „Toate patru narațiunile cresc din senzația unei contrarii interioare: autoarea, eroina mai bine spus, are sentimentul labilității lumii concrete, mereu concurată, în reprezentările sale, de răsfrângerile imaginarului sau ale stărilor de vis. Trăită în aceste planuri realitatea din afară dobândește reliefuri și înfățișări modificate, etern-fluctuante, care îi apar însă naratoarei pline de sens; ele îi aduc întrebarea dacă avântarea în imaginar sau scufundarea în vis nu sunt de fapt o *trezie* la o percepere îmbogățită și cu mult mai vie, mai proaspătă a realului [...]. De pe acest promontoriu sunt executate nenumărate plonjări în ceea ce am numi irealitatea imediată, ca să reluăm expresia unui posibil antecesor literar al Anei Blandiana, o irealitate care potențează însă realul, îi adâncește și clarifică înțelesurile, cum notează chiar autoarea la un moment dat, dezvăluindu-ne că urmărește un program: «Fantasticul nu e opus realului, este doar o înfățișare mai plină de semnificații a acestuia». Deosebirea de M. Blecher, la care m-am referit adineauri, e că acolo era o despuiere nemiloasă, plină de cruzime a conștiinței până la impresia de halucinație, pe când dincoace propulsarea în ireal e susținută de o irepresibilă feroare vitală. În contact cu atâtea reprezentări ale morții, ale descompunerii, ale agresiunii viului, senzația de morbiditate totuși nu se instalează pentru că simțurile percep avid toată excitația naturii, extraordinară dezlănțuire de culori și sunete, venind de peste tot. [...] Să numim una din însușirile de prim ordin ale scriitoarei: aptitudinea pentru fantasticul vizionar slujit de o excepțională imaginație poetică. Iar dacă ar fi să-i reproșăm ceva e tocmai gestul de a folosi prea des frânele, parcă intimidată de vastitatea propriilor resurse. Nu îndrăznește «totul» căci nu vrea să se piardă în abisurile chemătoare care o tulbură. Bruscă de trezește din «vis», își pune întrebări («cine erau fluturii? de unde apăruseră?»), mereu amintindu-ne că totul e controlat, stăpânit cu rigoare estetică, dirijat lucid, fără febră. Dar ce sărbătoare a stilului este scrisul prozatoarei, ce rafinată împletire de sugestii poetice, în fastuoase desfășurări care așează cartea în rând cu tot ce a dat mai prețios literatura noastră în direcția fantasticului”. ■ Dana Dumitriu inițiază *Călătoria – aventura interioară* în universul cărții lui A.E. Baconsky, *Remember. Jurnal de călătorie*: „Un public numeros îmbrățișează cu entuziasm cărțile de călătorie, poate

pentru a compensa în imaginație sedentarismul. Caută în ele pitorescul peisajului, informația culturală, socială, istorică, variația tipologiilor umane, cu sentimentul că se poate cunoaște lumea din vârful condeiului. Personal nu agreez genul, mi se pare, oricât de amănunțită ar fi relatarea reporterului, că realitatea e sacrificată de dragul unor generalizări pripite, menite să satisfacă o curiozitate superficială. [...] N-am făcut această mărturisire doar pentru a-mi etala preferințele literare, ci pentru a explica de ce chiar pentru un cititor neinteresat de impresiile de călătorie, cum mă declar a fi, ele pot avea, în anume circumstanțe, un element de atracție: evoluția unei subiectivități în funcție de dinamica spațiului. Este ceea ce contează în primul rând în urmărirea jurnalului și a falsului jurnal de călătorie ale lui A.E. Baconsky. Pentru cunoașterea poetului lectura acestor pagini are o incontestabilă valoare. Nu aflu mai nimic despre Bulgaria, Coreea, Italia sau Franța, care să nu fi fost dinainte aflat sau intuit, dar pătrund în universul existenței unui scriitor, mi se comunică direct o stare de tensiune precreatoare pe care volumele de versuri și proză ale lui A.E. Baconsky o presupun dar nu o dezvăluie. Personalitatea sa se lasă privită cu mai puțină discreție fără veșmântul esențializat al artei. [...] Cineva vorbește despre un «complex calofil» în poezia lui A.E. Baconsky, de desenul artificial al infernului interior din *Cadavre în vid*. Mai puțin accentuat, dar foarte direct se exprimă această unidimensionare artistică a vieții în *Remember*. Așa cum Arcimboldo face portrete din legume exprimând substanța vitală a eroilor săi, Baconsky ar fi trebuit să și-l facă pe al său din cărți și albume de artă. El nu se înflăcărează decât atunci când își poate sublima artistic senzațiile, când poate descrie cu oarecare distanțare emoții sedimentate. Călătoria este un prilej de reflexie mai mult decât de trăire. «A.E. Baconsky, spunea Mihail Petroveanu, plânge și râde stilizat». Este ceea ce se poate afirma și despre felul său de a călători». ■ Felul în care se reflectă *Teoria și practica* în studiul lui Ion Vlad, *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, este urmărit de Mircea Iorgulescu. ■ Lucian Raicu abordează *Poezia directă* a lui Ioanid Romanescu din volumul *Energia visului*, scriitor pe care cronicarul mărturisește că l-a mai comentat „de vreo două ori, cu toată simpatia, și cu un sentiment de surpriză plăcută, stârnit de prospețimea și directitatea afectivă a versului său lipsit de orice afectare, de antipatica morgă a celui care bolborosește oracular și «oficiază», indiferent dacă e cazul sau nu să o facă, în văzul lumii, obligându-ne să-i respectăm, în tăcere și reculegere, oficiul. În suferință, dar și în alienare Ioanid Romanescu scrie azi o poezie a boemei, a boemei eterne, cu înălțimea și cu mizeriile ei de fiecare zi, cu minciuna și cu adevărul, cu puterea de iluzionare și cu trezia și «trezirile» ei. Totul este autentic în ea, chiar și inevitabila fanfaronadă; pofta nemăsurată de viață și sila de ea în egală măsură, totul este trăit și este «plătit», versul puternic, formula memorabilă și deopotrivă versul prost, răsfățul în gol, căderea în platitudine. Dar peste tot se simte un suflu curat, izbăvitor, care te face să-i îngădui poetului multe, să-i «ierți» multe, pentru că

este poet, născut să fie așa, ilustrându-și destinul în bine și în rău, nepriceput să trișeze chiar dacă ar dori-o din toată inima, pentru a se vindeca de poezie și a redeveni un ins normal”. ■ M.N. Rusu restituie câteva pagini din *Camil Petrescu – inedit*, prin publicarea unei *Addenda la Modalitatea estetică a teatrului*. ■ Debutul stagiunii teatrale este marcat printr-un grupaj de comentarii ale premierelor bucureștene (*A început stagiunea!*). Astfel, Bogdan Ulmu prezintă *Acordul* lui Paul Everac, Ileana Berlogea furnizează detalii despre *Rețeta fericirii* lui Aurel Baranga, Radu Anton Roman se bucură de *Recreația mare* de Mircea Sântimbreanu, Romulus Diaconescu îl face cunoscut pe *Profesorul Demnitate* de Corneliu Leu, Constantin Călin petrece *24 de ore din viața unui geniu* de Mihaile Sabin, și, în fine, Ioan Lazăr relatează despre *Vieți paralele* de Ovidiu Genaru. ■ Adrian Marino oferă câteva file dintr-un *Jurnal portughez: Coimbra*, un melanj de fragmente, conform notei autorului, „Din *Jurnal european*, în curs de apariție la Ed. Albatros, *O scrisoare din Lisabona* (Tribuna, 28 iulie 1977) și un studiu în curs de apariție, *Legături culturale româno-portugheze*, reiau într-un context total diferit câteva mici elemente ale aceluși text”. ■ Crișan Constantinescu, Valeriu Bârgău, Doina Uricariu și Florin Murgur sunt prezenți cu versuri sau grupaje de versuri. □ Din romanul *Dirijorul și orchestra fantomă*, Ion Lotreanu publică fragmentul *Spațiu protejat*. □ Ion Caraion semnează o mică fișă de dicționar despre *W.H. Auden*, scriitor din care și traduce câteva poezii. ■ Al. Andrițoiu invită, într-un reportaj, la o plimbare *Prin Laos: Vientiane*.

● [„**Tribuna**”, nr. 38] Articolul politic *Afirmarea plenară a personalității umane* îi aparține lui Leontin Stoica, în completare venind un text semnat „Tribuna”: *Cultură și educație*, în care sunt reflectate și expresiile noii noastre culturi, precum Festivalul „Cântarea României”. „În modelarea unei noi personalități umane, stăpână pe propriul destin și aptă să-și aducă aportul de creativitate la edificarea societății socialiste, un rol major îl joacă arta, cultura... Într-o societate socialistă ca a noastră este de la sine înțeles că și cultura trebuie să fie – și este – socialistă! Și asta nu doar prin subordonarea gramaticală a respectivului adjectiv ci și prin cumularea, în realitatea faptică, a acelor trăsături care îi compun un profil distinct, care îi dau un caracter revoluționar și îi impun exigențe mereu sporite în sfera educațională... Dispărând compartimentările de clasă, de interese divergente, Cultura devine un larg for educativ, o agora a tuturor conștiințelor ce compun națiunea. Privim, azi, oarecum ca o ciudățenie istorică discuțiile stârnite cândva pe marginea «menirii» artei, negării rolului ei social activ... A explica natura și menirea artei implică, apoi, necesitatea de a încadra fenomenul într-un sistem mai larg (fiind inutil a mai demonstra că arta nu constituie o activitate «la limita umanului», dincolo de care s-ar căsa vidul existenței, activitate abstrasă celorlalte înclinații și necesități ale omului...) și acest mai larg sistem nu e altceva decât socialismul! Ca feno-

men social, așadar, arta reacționează sensibil la toate impulsurile dar în același timp poate deveni ea însăși generatoare de elanuri. Trecerea de la o cultură stratificată, în care «elita» își apropiase mijloacele principale de difuzare și receptare, la cultura dinamică, neelitară, cu un profund caracter democratic și umanist – așa cum e ea promovată de societatea socialistă – pune în valoare, marchează cu pregnanță această trăsătură. Literatura, artele plastice, muzică, teatrul devin, prin mesaj și prin liberul acces al publicului la toate formele lor de manifestare, importante căi de educare, de ridicare a conștiințelor. Creatorul este, nemijlocit, un om politic, militant activ pentru o lume mai dreaptă, el știe că opera sa trebuie cu generozitate dăruită celor ce produc valorile materiale”.

■ Cronicile literare, realizate de Voicu Bugariu și Radu Săplăcan, se opresc la *Vasile Nicolescu și focul liric* (o analiză a universului poetic de la începuturi până la ultimul volum din 1977, *Lumea diafană*), respectiv Victor Felea și cel mai recent volum critic *Aspecte ale poeziei de azi* – cuprinzând foiletoanele publicate în „Tribuna” începând cu 1974. ■ Sunt tipărite mai departe „fișele” critice pentru un nou Almanah Tribuna „prezentări sintetice dintr-un unghi de vedere original” ale scriitorilor români, cu o imagine a lui Sadoveanu – „personalitate rezumativă”(continuând direcția unei literaturi cu baze tradiționale și populare) – conturată de Constantin Ciopraga. „A vorbi despre Sadoveanu înseamnă a reactualiza de fiecare dată propria noastră biografie. Ne place să ne recunoaștem, ca popor, în asemenea opere, care reprezintă concretizarea uneia din contribuțiile noastre la tezaurul valorilor universale. Lucrul e limpede: clasic național de anvergură maximă, Sadoveanu exprimă, din punctul de vedere al poporului român, un moment al conștiinței umane”. ■ În *Do-ua spectacole ale Teatrului din Tarnow*, I. Cocora se referă la punerea în scenă a piesei lui Mihail Sebastian, *Steaua fără nume*, pe scena teatrului din RP Polonă, în regia lui Iulian Vișa. ■ Vasile Sălăjan se află în dialog cu dramaturgul timișorean, Aurel Gheorghe Ardeleanu – Teatrul e o artă colectivă, cu ocazia premierei acestuia la Teatrul din Satu Mare cu piesa *Tunul de cireș*. ■ *Câteva Balade* de Paul Balahur, dar și *12 poeme* de Grigore Vieru, surprins într-o scurtă prezentare de Ioan Alexandru: „Citind versurile acestui adânc poet cuprinse în câteva cărți, am regăsit aceeași sete după curățenie și adevăr întru statornicie și bună rodire ce i-a întemeiat în cuvânt pe toți marii poeți. Mama și piatra, soția și pruncul, floarea soarelui și vița de vie, oaia și trandafirul, iar în toate omul iubirii jertfei de sine sunt motivele de aur în jurul cărora se urzește țesătura deasă a cântărilor acestui profund inspirat poet, Grigore Vieru”. ■ Un poem de Franz Storch, *Lac de acumulare în noapte*, în traducerea Erikăi Hagel. ■ Tudor Vlad este elevul – prozator debutant, propus de D. R. Popescu, cu schițele *Șansă și Ostatecii*. ■ Ileana Mălăncioiu, câteva marginalii la falsul roman istoric *Purpura* de Erwin Wickert, în *Ar trebui să începem cu visul...* ■ Radu Cosașu provoacă printr-un *Studiu. Lectură*, dedicat lui Nicolae Labiș: „Cum va trăi mai departe, mâine, în zori, în noapte, cel care a înțeles atât de

clar enigma teoremei: dacă viața modelează poezia, contrariul e la fel de adevărat?... Dacă poezia sfârșește prin a-l determina pe poet, tot astfel se va sfârși criticul care veghează somnul, vinul și vinile poetului, și el nu va putea ieși din confesionalul operei altfel decât superb schimonosit la față, sfânt gata să ia pe trup și vorbă râsul, relele și chiar râia fratelui său, simțind aceleași arsuri printre degete, același praf pe gene, criticul nu altcineva e poezia asumată și dusă până la ultima consecință, anume aceasta, formată în strigăt liber și singur: «Labiș a murit de poezie, de viață, de vidul și intensitatea ei, așa cum se moare de dor, de frică, de răs». Cine vorbește așa nu mai are chipul dat de mama sa – ci al fricii de pedeapsă, pedeapsă pentru a se fi înfricoșat de propria-i măreție, de propria-i murmurare la căpătâiul unui muribund”. ■ La moartea lui Ovidiu Cotruș este necrologul semnat de Nicolae Prelipceanu, o reverență către un „critic literar strălucit”, cu un debut editorial târziu, chiar în 1977, la 51 de ani „ca și eroul său, Mateiu I. Caragiale”.

23 septembrie

• [„România liberă”, nr. 10 239] Despre premiera piesei lui Al. Sever, *Descăpătânarea*, premiată înainte de a „vedea scena”, reprezentată, însă, în cadrul Festivalului național „Cântarea României”, la Teatrul Giulești, Radu Popescu notează că: „este o operă cu mari și numeroase calități, o operă ce îl trece pe autorul ei printre ocupanții primului rang al dramaturgiei epocii noastre”. Spectacolul, în regia lui Tudor Mărăscu, deși „bun”, în linii mari, a avut și scăpări spre „didacticism naiv” și spre „stagnări supărătoare”.

• [„Scânteia” nr. 10915] La rubrica *Reportaj din actualitatea socialistă a țării*, ne ia în primire, pe prima pagină, articolul lui Traian Coșovei despre Dobrogea, titlul fiind *Și i-am spus «Dobrogea de aur»*. ■ Alexandru George dezvoltă câteva note de lectură în jurul cărții lui Zigu Ornea *Curentul cultural de la «Contemporanul»* (Ed. Minerva, colecția *Momente și sinteze*) care reprezintă „o contribuție serioasă în literatura problemei precum și în aceea, mai largă, a istoriei mișcării socialiste de la noi din țară”.

• [„Contemporanul”, nr. 38] Eugen Barbu se referă la *Cenacle*: „Revenind la propriile experiențe trebuie să spun că la «Cenaclul Labiș» pe care l-am condus șase ani, în urmă cu alți vreo zece-cincisprezece, am instituit de la început un climat aspru, de înaltă exigență. Discuțiile au părut celor care asistau surprinși la ele, destul de dure, dar asta se întâmplă pentru că atmosfera literară de atunci era sufocantă și docilă. Se practica o poezie uscată, confecționată, plină de lozinci și de locuri comune și am înțeles de la început că un spirit nou trebuia introdus într-o literatură care nu era obișnuită cu modelele tiranice pe care nu le putea asimila. Trebuia să revenim la făgașul nostru fără niciun fel de ezitare, să ne întoarcem la maeștrii noștri și nu să urmăm pe poteci necunoscute. Norocul a fost să găsim, în special, poeți excelenți cum erau și mai sunt încă: Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Marin Sorescu și bătaiosul Adrian Pău-

nescu. Din momentul în care acești protagoniști au apărut în arena literară acel suflu nou se născuse”. ■ În volumul de versuri al Anei Blandiana, *Cele patru anotimpuri* (Albatros, 1977), Dumitru Micu descoperă o *Metaforă epică*: „Debutul Anei Blandiana în proza epică beneficiază, cu evidență, plenar de pe urma experienței sale poetice, și nu mai puțin a celei eseistice. Lirice, prin auto-proiecția în fabulos, prin subiectivitate, în genere, narațiunile ce compun *Cele patru anotimpuri* sunt totodată (ca și poemele din –mai ales – *A treia taină* și *Octombrie, noiembrie, decembrie*) moduri ale unei aventuri cerebrale, ale unei interogații. Meditația le este consubstanțială. Nu este o exagerare a afirma că Ana Blandian scrie proză de cunoaștere. Instrumentul cunoașterii; metafora. Metafora crescută din oniric”. ■ Laurențiu Ulici analizează *Fetele poetului* din volumul lui Adrian Păunescu, *Pământul deocamdată* (Eminescu): „Un muzeu al «viciilor lumii moderne» (Nicanor Parra) își deschide deprimante săli în poemele din *Pământul deocamdată*. Custode avizat dar întristat de propria-i funcțiune, poetul își conduce cititorul prin labirintul unei civilizații care se autodefineste pe altarul vitezei existențiale una după alta virtuțile clasice ale moralei și punând în loc un veritabil cod al «succesului» de toate felurile, însușit cu repeziciune de toate generațiile. Într-o succesiune ce nu ține numaidecât să asculte de o regulă ne defilează pe dinaintea ochilor numeroase ipostaze aliene, divulgate din persepctiva unui umanism ardent, revoluționar”. ■ Dan Grigorescu semnaleză traducerea culegerii de eseuri ... *Și restul e tăcere* a lui Huxley: „Traducerea Antoanetei Ralian pune admirabil în valoare transparențele frazei, jocul subtil de nuanțe și de umbre din scrisul unuia dintre fondatorii stilului eseistic în proza engleză română”.

● [„Cronica”, nr. 38] Citim despre *Răspunderile învățământului*, sub semnătura Cronica: „Deschiderea noului an de învățământ a fost puternic marcată și a căpătat dimensiuni de eveniment prin vizita de lucru pe care a făcut-o la Iași tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Sub titlul *Universitatea – factor creator de cultură și civilizație socialistă* textele despre învățământ semnează: prof. dr. ing. Mihai Gagițanu, rectorul Institutului politehnic „Gh. Asachi” (*Învățământul politehnic în cincinalul revoluției științifice și tehnice*), prof. univ. dr. Mihai Todolia, rectorul Universității „Al. I. Cuza” (*Universitatea – factor creator de cultură și civilizație socialistă*), Mihai Silviu Botezatu, președintele Consiliului U. A. S. C. din Centrul Universitar Iași (*O atmosferă de muncă*). ■ Emil Nicolae scrie despre *Poezie și armonie etică*: „În poezia românească din toate timpurile s-a putut vorbi despre prezența eticului, într-o ipostază sau alta. Dar astăzi, acest element specific spiritualității noastre apare cu pregnanță, mai ales în opera lui Ioan Alexandru. Poate pe filiera mării poezii ardelenene, pentru care Blaga a devenit marca reprezentativă. [...] Despre caracterul creator al limbajului poetic sa mai vorbit. În cazul acesta însă poetul nu-și asumă rolul demiurgului, ci se include în ordinea elementelor care subzistă prin grai. Or, pentru o asemenea atitudine trebuie să dispună cel puțin de atri-

butele pe care academicianul Athanase Joja le descifra în profilul spiritual al poporului român: raționalism, realism, sentimentul viu al naturii, melancolia doinei (aici transgresată în imne), sentiment național adânc și sobru, putere remarcabilă de absorbție, spirit de măsură și înțelegere, refuzul misticismului (*Logos și ethos*). La o lectură retrospectivă descoperi aceste calități în versurile lui Ioan Alexandru, poate mai slab conturate în cărțile de început, dar evidente în recentele imnuri. Senzația că este dominat de cuvinte trezește în poet modestia și chiar umilința în preajma graiului. Poziție care decurge în mare parte dintr-o anume atitudine etică, ea transformându-se apoi în liantul care va consolida armonia internă a poeziei”. ■ Zaharia Sângeorzan prezintă *Curentul cultural de la „Contemporanul”* de Z. Ornea: „În *Literaturii unui curent literar*, Z. Ornea, ne dovedește, cu textele în față, că revista «Contemporanul» n-a grupat și nici n-a promovat în paginile ei scriitori de valoare, publicând o literatură modestă. *Curentul cultural de la «Contemporanul»* este o sinteză de reală valoare”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Valentin Ciuca prezintă *Ofranda mișcării* de Nicolae Boghian: „Forța de a menține și nuanța starea în unele poezii (*Elegie, Idol*) e afectată de platitudinea surprinzătoare a unor metafore. Nu uităm însă a releva că *Ofranda mișcării* e volumul de debut al unui poet în a cărui evoluție credem cu prietenească speranță”. □ Gheorghe Simon scrie despre *Elegie pentru ultimul crâng* de Mariana Bojan, Editura Dacia, 1977: „*Elegie pentru ultimul crâng* anunță o poetă căutând «inima lumii» în grădina «cu vulpi» a cuvintelor, «norocos de-ntâmplarea» de a fi poet și încă unul conștient de riscurile ce le presupune poezia”. ■ Din *Moment* reținem *În câteva cuvinte* de N. Irimescu: „Bine alcătuite, în un înalt diapazon liric, șezătorile de poezie și muzică pe versuri clasice organizate în jurul telului lui Eminescu din gradina Copou atrag săptămână de săptămână tot mai mult public ieșean. Dăruirea tinerilor care trec în mijloc, sub binecuvântarea bătrânului, depășind stihuri întru omagierea Luceafărului poeziei, le-a impus ca o manifestare duminicală așteptată, confirmând prezența la Iași a unui cult dedicat literaturii și artei. Ne pregătim, totodată, pentru a cincea ediție a Festivalului de poezie «Mihai Eminescu» intrat în tradiție. * Cercetând cu o competență ce nu mai solicită adjective, dar și cu acea căldura pe care și-o transmite afecțiunea pentru cel reflectat în carte, Șerban Cioculescu realizează nu o recenzie a *Correspondentei lui G. T. Kirileanu* sub îngrijirea lui Mircea Handoca, ci ne introduce în epocă și în existența lui «moș Ghiță de la Piatra», acei «omuleț bine legat, cu ochi negri, vii și calzi, pleșuv, albit, cu un cioculeț, de mușchetar, nu nepotrivit celui care, pentru cauza cea bună, știa să lupte cavalereste și să spună adevărul în față» (*România literară*). De mare folos ediției de la «Minerva» sunt corecturile minuțios făcute la aparatul de note privind identitatea unor persoane citate. * Inițiativa Muzeului Literaturii române de a organiza o largă dezbatere privind felul în care literatura noastră este reflectată în manualele școlare nu răspunde unui orgoliu de breaslă, ci unor deziderate extrem de actu-

ale privind, și în cazul predării literaturii romane, găsirea unei modalități concrete de aplicare unitară și eficientă sub aspect formativ, a hotărârilor Comitetului Politic Executiv al C. C. al P. C. R. de restructurare și perfecționare a învățământului liceal, ca și sarcinii de a folosi istoria creației literare și spirituale a poporului nostru ca mijloc de formare umanist-patriotică a tineretului («Luceafărul»). De altfel, în cursul discuțiilor s-a subliniat, pe drept cuvânt, că «limba și literatura română nu sunt un simplu obiect de învățământ, ci o disciplină de formare spirituală, morală, estetică și istorică a unui popor».

■ Versuri semnează Octavian Voicu (*În patria ta; Peste casa ta; Spre toamnă; Mai fericit*).

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 355]** În pagina 1, *Tema satului* de I. Lotreanu. □ *Eternitatea poeziei* de C. Sorescu, niște marginalii *La ce bun poezia*, derivând de la vechile *Cugetări* din 1905 ale lui Nicolae Iorga. „«Poezia să îmbătrânească? De mii de ani cântă ciocârlia același cântec la răsăritul soarelui și lumea nu se satură să-l asculte... Unii poeți sunt mărgelari, alții florari de lux, alții grădinari, zarzavagii – ici și colo câte un zeu al florilor.» Deci consumatorul (de poezie) trebuie să fie capabil să deosebească ciocârlia din stolul ciorilor și zeul florilor dintre zarzavagii. Dacă ciocârlia există, dacă zeul florilor există, dacă cetitorul bun există, eternitatea poeziei este indubitabilă.” □ Continuă serialul polemic M. Neagoe – T. Filip vs N. Stoicescu (*Ne sutor supra crepidam*), respectiv C. Rezachevici, *Incompetența în slujba ignoranței*, împotriva lui Traian Filip (care îi luase apararea în tot acest interminabil duel lui Manole Neagoe). □ *Descăpățânarea* de Al. Sever la Teatrul Giulești, o cronică dramatică de Ileana Lucaciu. ■ E. Manu, o recenzie la *Dialectica vârstelor* de L. Dimov. „*Dialectica vârstelor* e tot un volum de jocuri (secunde) de cuvinte, o dialectică a fanteziei evoluată spre baladesc. Undeva, chiar poetul se declara alcătuitor de proze; declarația e însă o capcană, o viclenie metaforică... Poemele din această carte mai pot fi definite ca niște jocuri de pictor naiv ce trece de la litanie la cronică rimată, autorul lor fiind foarte exact, un acrobat executând la trapez figuri dintr-o geometrie ideală... Niciun poet contemporan n-a rămas mai egal cu sine însuși ca Leonid Dimov, cu riscul de a deveni manierist. Poezia sa a fost și rămâne, chiar în jocurile de cronică rimată (specia, de altfel, reabilitată de poet), o voluptate a apropierei insolite a cuvintelor... Dimov oficiază și ironic și serios și jovial, ca un truver ajuns într-o stație modernă de autobuze, elegiind prin gestici arlechinești lumina «paras-taselor» vespérale, aducându-ne aminte că poezia se face cu multă fantezie, dar și cu știința superlativă a limbii românești.” ■ *M. Ralea și N. Tertulian*, un eseu de Marian Popa, în care, apărând opera primului, Popa îl execută pe „narcisistul” Tertulian, doctul snob, cel care a scris prefete interminabile la *Estetica* lui Lukacs sau culegerea de texte din Marcuse – și e prezent, evident, cu o prefață de 47 de pagini la vol. 2 din *Scrierile* lui Ralea. „Ce explicație au aceste excrescențe monstruoase?... O explicație: narcisismul comentatorului,

care folosește opera numai pentru a se oglindi în ea. Alta: incapacitatea lui de a înțelege opera legată de incapacitatea organică de a o comenta nu exact și concis, ci prolix, învălmășit, repetitiv, digresiv, cu volute. O alta: lipsa de atitudine, care poate fi mascată prin cantitatea sporită de cuvinte. Încă una: crearea impresiei de dificultate a operei, pe care pontiful ideologico-estetic o poate depăși numai printr-o analiză lungă, lungită, prelungită, alungită, în prezenta căreia cititorul va intra într-un fel de extaz admirând nu opera ci pe campionul comentariului ei. Și încă alta: tariful crescut prin creșterea numărului de pagini... Așadar, o asemenea prefață devine inutilă, obositoare prin formă și plictisitoare prin conținut... Tertulian de altfel aparține unei categorii hibride: în 1948 el făcea praf pe marele logician Anton Dumitriu, privindu-i opera prin prisma activității politice, și prin 1960 pe Lucian Blaga, fată de care-și schimbă surprinzător atitudinea peste puțin timp... Tertulian este numai un glosator mereu scadent, autorul unor lungi studii fastidioase despre alții, personalități care puteau exista bine merci și există și fără studiile lui, și chiar mai bine fără ele.” □ H. Zalis, în *Voronca și integralismul*, pornește de la articolul lui Al. Philippide, *Modernismul în literatură*, amintind apoi nu doar de meritele „corifeului lirismului integral” (Voronca) dar și de cea mai longevivă publicație modernistă de la noi, revista „Integral”, conținând și textul clasic voroncian *Suprarealism și integralism*. □ Traian Filip propune *Ridichea dogmatică*, tot despre Lucian Raicu și monografia Labiș, fiind demitizat aici un model labișian: poetul-mentor George Mărgărit. □ Versuri de Dumitru Udrea și Grid Modorcea (au citit în Cenaclul Labiș).

24 septembrie

• [„Lucefărul”, nr. 39] Cuprinde versuri de Nichita Stănescu, Traian Iancu, George Alboiu, Vasile Smărăndescu, precum și proze de Ion Lăncrănjan. ■ Numărul reunește o serie de articole tematice sub titlul *Festivalul național Cântarea României*. Mircea Constantinescu publică articolul *La izvoarele artei*, în care trasează care ar trebui să fie principalele surse de inspirație ale festivalului: „În pictură și muzică, în poezie și teatru, în dans și cinematograf, se impun vehiculate cele mai omenoase idealuri ale epocii, cele mai sensibile aspirații de integrare a individului în colectivitate, cele mai durabile evenimente istorico-politice care au clădit ființa națională de-a lungul veacurilor. ■ În *Patria ca esență a ființei*, Dan C. Mihăilescu se oprește asupra liricii patriotice a lui Ioan Alexandru: „Din multele modalități lirice prin intermediul cărora se întruchipează astăzi, la noi, sentimentul iubirii de țară, cuvântul lui Ioan Alexandru s-a distins de la început prin unitatea de gând și simțire, prin elaborarea estetică armonioasă – de-a lungul unei creații fecunde – a unui sistem poetic deosebit de complex, deschis marilor acumulări spirituale, întemeiat pe o credință puternică în misiunea orfică a poetului ca împlânzitor și slujitor al firii.” ■ În *Lección de omenie a teatrului nescris*, Victor Parhon discută subiectul teatrului sătesc: „Comparat deseori cu modalitățile de expresie pro-

prii Commediei dell'Arte, pe care însă n-a cunoscut-o, asimilat teatrului folcloric în general, chiar dacă nu i s-a putut depista cu certitudine filiația sau descendența din celelalte specii și forme ale acestuia, mai bine cunoscute, teatrul nescris continuă să existe ca o realitate vie și tulburătoare a teatrului sătesc din România.” ■ Ioan Alexandru semnează articolul *Vergiliu*, dedicat poetului latin. ■ În textul *O ședință amânată*, din secțiunea *Ecouri*, Alex. Ștefănescu abordează scena ședinței de verificări din romanul *Galeria cu viță sălbatică*, de Constantin Țoiu. ■ În *Cronica literară*, Dan Cristea discută studiul lui Nicolae Ciobanu, *Însemne ale modernității* (Cartea Românească, 1977): „Interesant, însă, pentru structura întregului volum – cel mai împlinit de până acum al autorului – este și faptul că nu în mod obligatoriu masivitatea întreprinderii conduce și la paginile sale cele mai izbutite.” ■ Valentin F. Mihăescu analizează romanul lui Ion Dumitrescu Teodorescu, *Șase căluți în galop* (Cartea Românească, 1977): „Din punct de vedere tehnic, romanul ambiționează mult. Scriitorul vrea să facă demonstrație de virtuozitate, asociind procedee dintre cele mai rafinate în vederea receptării simultane a stimulilor, indiferent de timpul real al evenimentelor. Această modalitate permite fragmentarea repetată a narațiunii, schimbarea naratorilor și a persoanei verbale, interferența prezentului cu retrospectivă, alternarea, fără tranziție, a realului cu proiecții onirice, totul în încercarea de a surprinde, într-un montaj relevant, fluxul real al existenței.” ■ În *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu îi reproșează lui Ion Davideanu jocurile de cuvinte sterile din placheta sa *Gravuri* (Facla, 1977): „Curios este că, deși dovedește atari posibilități de exprimare poetică, cuceritoare prin limpeditatea versurilor și prin proprietatea termenilor, totuși, nu arareori, Ion Davideanu se lasă ispitit de tot felul de jocuri sterile cu cuvântul și fraza.” ■ În *Viața cărților*, Mihai Coman recenzează volumul *Baladele Arborei* (Cartea Românească, 1977), de Stelian Gruia: „Lirica lui Stelian Gruia își trage sevele din viziunea folclorică asupra lumii.” ■ Doina Uricariu analizează studiul Irinei Mavrodin, *Romanul poetic* (Univers, 1976): „Romanul poetic este conceput ca o monografie problematică și interogativă, ca un eseu experimental care-și refuză concluziile ultimele, definițiile rigide, exhaustarea.” ■ Paul Dugneanu apropie placheta lui Theodor Poiană, *Insomnia pământului* (Litera, 1977), de poezia lui Ion Pillat: „Lirica lui Theodor Pană poate fi circumscrisă unei sensibilități bucolice de tip pillatian, educată însă și la școala imagistică a lui Lucian Blaga.” ■ Voicu Bugariu prezintă lucrarea lui Grigore Smeu, *Relația social-autonom în artă* (Editura Academiei R.S.R., 1976): „Eleganța discursului, acuratețea unor disociații, remarcabilele analize ale unor aspecte concrete ale artei contemporane (exceptând literatura) conferă lucrării lui Grigore Smeu un interes neîndoielnic.” ■ În secțiunea Colocviile *Luceafărului* sunt publicate articole de opinie sub titlul *Scriitorul – militant, revoluționar, conștiință a țării*. Mihai Beniuc susține necesitatea implicării scriitorului în societate în *Conștiința angajării*: „Ca scriitori, numai îndeplinirea prin opere și activita-

te obștească a acestor comandamente patriotice și suprem umane poate îndreptăți din partea noastră o mândrie legitimă, conferindu-ne demnitatea de adevărați fii ai poporului.” ■ Pentru Nicolae Țic, în articolul *Îndrumător spiritual*, cartea trebuie să fie un veritabil ghid: „Prin recrearea vieții, prin înfruntări dintre mentalități și ambiții, într-un complex de relații sociale, prin autenticitate și întreg adevărul conținut, prin mesaj, cartea de literatură formează conștiințe, în acord cu spiritul și aspirațiile epocii, și nu numai atât: cartea revoluționară deschide ferestre spre viitor, spre noile etape de dezvoltare.” ■ În articolul *Întâlniri și reîntâlniri*, Iulian Neacșu evidențiază rolul pozitiv al reuniunilor literare: „...întâlnirile literare sunt tot atâtea prilejuri de a micșora distanțele, de a apropia, prin simplă cunoștință, o carte care a fost scrisă sau urmează să fie scrisă de cititorul său care a fost, este sau va fi.” ■ În *Poezia să nască poezie*, Nicolae Velea subliniază importanța cenaclurilor: „Problema îndrumării în cenaclu este, de aceea, extrem de importantă. Indiferent că este vorba de fabrici sau de sate, de cenaclurile de elevi și studenți, singura supraveghere menită să ocrotească încolțirea talentului tânăr, germinația nestigherită a seminței spre floare, este supravegherea specialistului.” ■ Sânziana Pop evocă simplitatea țăranilor participanți la Cântarea României în *Adevărul se rostește simplu*. ■ În *Dincolo de pagina scrisă: activismul scriitorului*, Mihai Stoian susține că literatura nu poate rămâne în afara sferei politicului: „...scriitorul se consideră – și este considerat – drept un activist, un propagandist al concepțiilor partidului despre lume și viață [...]. Oamenii, de orice profesiune, s-au deprins să descifreze permanent chemarea politicului, inclusă atât în datele cotidianului, cât și în liniile de perspectivă. Nimic nu rămâne, n-are cum să rămână în afara sferei politicului, nimănui nu-i poate fi străin destinul colectiv, depinzând – indiscutabil – de participarea individului la uriașul efort național.” ■ În *Demnitatea criticii*, Nicolae Balotă consideră necesar exercițiul rautoreflexiv al criticii literare: „Nimic mai salutar într-o critică sănătoasă, decât o critică a criticii. Întoarcerea conștiinței critice asupra sa însăși este condiția necesară oricărui demers critic.” ■ În *Civilizație și cultură*, Eugen Simion urmărește conjugarea celor două noțiuni în cazul spiritului francez: „Discutând problema spiritului francez, un aspect îmi pare esențial: concordanța dintre civilizație și cultură. În timp ce în multe țări europene, civilizația (în forma ei, îndeosebi, tehnică) amenință cultura, tinde s-o uniformizeze, să-i schimbe ierarhiile, în Franța civilizația tinde, dimpotrivă, să devină un fapt de cultură.” ■ Al. Piru publică articolul *Filosofia criticii* în rubrica *Varia*, comentând afirmațiile legate de stilul său critic făcute de Ion Lotreanu într-o serie de observații reunite în volumul *Caligrafii critice*.

27 septembrie

• [„**Viața studentească**”, nr. 30] În pagina 1, *Trăim din darurile noastre*, poem de Constanța Buzea □ Rubrica de Teatru anunță *Deschiderea Stagiunii*

1977-78, articolul de fond *Promisiuni ce se cer onorate* de Simelia Bron punctând premiera piesei *Acord* de Paul Everac dar și aportul unor dramaturgi debutanți precum Mircea Sântimbreanu, Ion Brad, Ovidiu Genaru, Fănuș Neagu, pe lângă debutanții din stagiunea precedentă – Viorel Cacoveanu, Doru Moțoc, Virgil Costea, Tudor Popescu. „Afirmarea dramaturgilor debutanți, a regizorilor foarte tineri, s-ar putea perfecționa prin reorganizarea cenaclurilor tinerilor creatori, a prezentărilor (atât la data premierei cât și prin intermediul programelor de sală – ce se cer urgent revizuite și îmbunătățite), prin organizarea festivalurilor teatrale zonale, a galelor de recitaluri dramatice, a colocviilor critice. Un pas important în afirmarea creatorilor în rândul tuturor categoriilor de spectatori îl reprezintă programarea de spectacole și recitaluri în cluburi muncitorești, case de cultură, licee sau pe platforme industriale, devenite ad-hoc scenă teatrală.” ■ *Șerban Cioculescu – 75 de ani*, la aniversară celebrată de M. N. Rusu. „Locul unde îl poți întâlni pe Șerban Cioculescu este Biblioteca Academiei – de altfel, însăși B.A.R. nu poate fi imaginată fără Ș. Cioculescu... Criticul are darul ubicuității și o vioiciune neschimbată de-a lungul anilor, ea fiind imaginea fidelă a omului care vrea să știe totul, care vrea să participe la *aspecte* – termenul său preferat – ale vieții, nu numai ale cărții. De aceea, Șerban Cioculescu este un conviv de elită, presupun că mai mult un observator secret al comportării partenerului în conversație... Interesat de aspectele existenței în formele ei cele mai diverse, de la critică și istoria literară la debaterile din rotondele școlare sau academice, Șerban Cioculescu este interesat deopotrivă și de aspectul Cărții. E semnul heraldic al prestigioasei sale personalități prin care se distinge în galeria scriitorilor români contemporani.” ■ Tot Rusu, în *Elegia ofensivă*, semnalează volumul de versuri al lui Ion Pop, *Gramatică târzie*, Ed. Dacia, un fel de „elegie la dispariția cuvintelor”, într-o stare/un moment de cumpănă al evoluției unor poeți contemporani „dintre care aș cita pe Nichita Stănescu la un pol și pe Ion Gheorghe la celălalt.” Practic, crede Rusu, Ion Pop găsește o soluție: transformă această criză poetică în motiv/subiect liric vizionar: „E vorba de faptul că registrele lor metaforice (Nichita Stănescu, I. Gheorghe *et co*) au ajuns într-un moment de suprasaturație, asemănător unui repetat exercițiu stilistic pe o temă dată. Nu e vorba aici de intrarea poezilor în manierism, care din punct de vedere formal poate justifica originalitatea și personalitatea lor literară, cât de o consumare, de o dispariție a propriilor lor motive poetice în spatele cuvintelor. Acestea din urmă s-au supradimensionat, pe măsură ce înălțimea originară și adâncimea genuină a motivelor de inspirație s-au micșorat...”

29 septembrie

• [„*România liberă*”, nr. 10 242] Radu Popescu analizează piesa lui Aurel Baranga, *Rețeta fericirii*, reprezentată pe scena Teatrului Mic, pe care o apreciază ca fiind „o dramă excelentă, prea bine cunoscută publicului nostru”, montarea, în regia autorului, fiind una, deci, „asumată”.

• [„Flacăra”, nr. 39] Al. Andrițoiu publică poezia *Eminescu și Iancu*. □ George Arion publică un articol de fond intitulat *Familiarizarea cu viitorul*. □ În *Iubirea de frumos*, Ioan Alexandru scrie un eseu intitulat *Tehnică și poezie*: „Tehnica și poezia sunt indisolubil legate și se completează reciproc; tehne și poesis înseamnă lucrare, a face, a aduce la vedere, a ridica în lumină cele ce sunt, înrudirea lor a fost luată în seamă încă de cei vechi. Într-un eseu celebru, „Tehnica și întoarcerea”, Heidegger arată cum tehnica deschide și analizează, descrie și ramifică, iar Poesia întoarce, sintetizează și semnifică, reface unitatea naturii, păstrează integritatea omului. Vorbind despre mașinile atomice, despre zborurile cosmice, pentru a le înțelege semnificația, pentru a le vedea în slujba omului, Heidegger se folosește de versurile lui Hölderlin din poemul *Patmos*. Tehnica cea mai avansată are nevoie vitală de poezie: nu întâmplător un fizician ca Heisenberg a crescut, s-a format ca personalitate în știință prin mijlocirea cuvântului marilor poeți ai vieții sale”. □ Ion Dodu Bălan scrie despre *Fondul nostru de aur*. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică *Gauguin. Noa-Noa*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Generații literare*: „Noțiunea de generație, în literatură și în artă, nu este numai de natură cronologică, ci implică în mare măsură solidaritatea, ca să nu spunem spiritul de echipă, mai ales când acel rând de oameni își găsește un șef, într-unui dintre ei sau într-unui mai vârstnic. Se știe că la premiara piesei lui Victor Hugo, *Hernani*, în 1830, autorul a fost înconjurat de un grup de tineri prieteni care aplaudau frenetic, în timp ce „bătrânii” își manifestau indignarea. La noi, în 1889, Al. Vlahuță și Barbu Delavrancea au manifestat pentru Eminescu, de care nu-i despărțeau decât opt ani de la naștere, și împotriva lui Alecsandri, deși acesta, departe de a se fi arătat ostil tânărului său emul, l-a sprijinit, cu prilejul îmbolnăvirii lui, printr-o lectură publică, soldată cu un frumos rezultat material. Mai curioasă este stăruința unei influențe, la generații succesive, când este vorba de aceea a unul scriitor străin, neapucat în viață sau decedat de mult. Este cazul lui Byron, care a exercitat un enorm prestigiu asupra începuturilor liricii noastre moderne, mai acum o sută cincizeci de ani, dar care și-a găsit cel mai strălucit adept român în persoana lui Alexandru Macedonski, către sfârșitul secolului. [...] Printre „criticii” români care s-au apropiat înțelegători, către sfârșitul secolului trecut, față de fenomenul byronian, este pe larg citat, în mod surprinzător, canonicul blăjean de tristă memorie Alexandru Grama, cel ce avea să se îngroape cu cartea lui împotriva lui Eminescu, denunțat ca o primejdie și o rușine națională”. □ Marian Popa publică parte a șasea a articolului *Poezia patriotică și politică*. ■ În *Cap limpede* sunt publicate o serie de note și notițe despre noul volum de versuri al lui Toma George Maiorescu, *La echinox de toamnă* (C.R.), „unul dintre cele mai bune volume ale autorului”; este semnalată apariția celui de-al doilea volum din *La Liliaci* al lui Marin Sorescu: „fără a aduce o modificare de perspectivă față de primul volum, poetul fixează mai bine reperele teritoriului circumscrise în

primul volum. *La Lilieci* devine un fabulos roman versificat, cu personaje cu o identitate greu de confundat, cu o sumedenie de peripeții memorabile, organizate de o viziune profundă și plină de culoare”; este publicată o prezentare a volumului de versuri *Oglinda lacrimii* de Valeriu Armeanu. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul de versuri *Câmpiile magnetice* de Adrian Popescu și *Altoiuri* de Dinu Flămând. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (VIII)*. □ În *Racul*, Teodor Mazilu publică *Tusea și junghiul*, iar George Stanca – *Manifeste pentru sănătatea pământului*.

● [„**Orizont**”, nr. 39] Investigând „relația individului excepțional cu Istoria” așa cum transpare în romanele lui Augustin Buzura, C. Ungureanu comentează caleidoscopic și alte aspecte ale romanului *Orgolii* (Ed. Dacia, 1977). ■ G. I. Tohăneanu corelează în mod captivant structuri sintactice din lirica lui Eminescu, cu cele din folclor și, în cele din urmă, cu descrierile poetice sadoveniene în care, se pare, Sadoveanu preferă construcții cu dativul celor prepoziționale («*Se stânse vederii...* »). ■ Parodia lui Mircea Micu îl include pe Ion Nicolescu, având titlul *A tricota tricotate*, parodie în care se simte sarcasmul. ■ Marcel Pop-Corniș analizează „una dintre cele mai impresionante construcții poetice ale acestui secol”, *Paterson* al poetului american William Carlos Williams (articolul *Viziunea epopeică a lumii moderne*).

● [„**România literară**”, nr. 39] Câteva *Imperative actuale* sunt formulate de redacție: „atât presa și radioteleviziunea, cât și literatura, cu mijloacele ce le sunt specifice, au un rol dintre cele mai însemnate, un rol pe care nu întotdeauna și l-au îndeplinit în măsura forțelor de care dispun. E necesar să se ascuță tăișul critic al intervențiilor publicistice, să crească forța combativă a scrisului, să fie promovată cu mai multă promptitudine și îndrăzneală literatura satirică, în toată diversitatea formelor ei, în spiritul bogatei tradiții a trecutului nostru literar. Sunt sarcini imediate și de extremă importanță pe care frontul scriitoricesc și le însușește cu deplină convingere, cu sentimentul angajării totale în marele program de educație proiectat de partid la scară națională”. ■ Din *Viața literară* sunt evidențiate *Conferințele „Teatrului Mic”*: „Teatrul Mic se transformă, tot mai evident, într-un adevărat for al comunicării directe, al apropierii variate și atractive de spectatori. Luni după-amiază, la deschiderea ciclului de conferințe, însuși foaiierul teatrului îmbrăcase veșmintele artei: alături de expoziția de pictură și gravură a lui Horia Roșca, se afla și un bogat stand de cărți, grupând piese apărute în colecția «Rampă», volume de studii literare și teatrale. În această ambianță, inaugurarea suitei de conferințe ce aspiră să reînvie o prețioasă tradiție culturală românească – după cum sublinia directorul teatrului Dinu Săraru –, s-a făcut sub semnul mării literaturi, sub semnul lui I.L. Caragiale. Pe scenă au urcat Șerban Cioculescu și Valeriu Râpeanu; criticul și editorul a prefațat, cu căldură și emoție, conferința lui Șerban Cioculescu: *Caragialiana*. Printr-un itinerar elegant și savuros, alăturând formulele sintetice de caracterizare a operei și vieții, a omului și artistului, citate-

le, detaliile revelatoare, ineditele comparații, Șerban Cioculescu a recompus cu rafinament și simplitate, captând pe deplin interesul publicului, universul creației caragialiene, circumscriindu-l destinului literaturii clasice și moderne. O serie de lecturi din proza lui Caragiale – în interpretarea actorilor Florin Vasiliu, Alexandru D. Lungu, Nicolae Ifrim, Ion Ciprian, Vistrian Roman – a încheiat prima dintre *Conferințele Teatrului Mic*. Să menționăm că afișul viitoarelor întâlniri – în fiecare lună câte una – anunță spectatorilor alte interesante teme de meditație: *Eminescu – Cultură și creație* (Zoe Dumitrescu-Buşulenga), *Tendințe și realități semnificative în literatura secolului 20* (Dan Grigorescu), *Dramaturgia românească în contextul universal* (Ion Zamfirescu), *Comedia românească necunoscută* (Valentin Silvestru), *O panoramă a dramaturgiei române de azi* (Valeriu Râpeanu), *Teatru și societate în lumea contemporană* (Constantin Măciucă)”. ■ Vasile Băran îndeamnă scriitorii să privească lumea cu *Ochiul realității*, într-un text cu puternice accente subiective: „Când la primul Congres al culturii și educației socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu i-a îndemnat pe creatori să meargă la izvoare – adică să se inspire pentru operele lor din viața poporului asemănătoare unui izvor veșnic tumultuos – am avut imaginea stejarului din copilărie din care – fapt miraculos – țâșnea cu adevărat un izvor. Trunchiul acestui copac era scobit la rădăcină, ca și cum miezul i-ar fi fost ars de un fulger, iar din partea vie curgea un șuvoi acoperindu-i scoarța cu ferigă și mușchi, tăind poteca și dând naștere, dincolo de ea, unui ochi de apă atât de limpede și de adânc, încât simțeau ispita să te oglindești în el. Ochiul acesta nu era însă o clipă liniștit; peste corneea se vălureau mereu umbrele apelor, uneori chiar se și tulbura, dar el, acest ochi, ce privea spre lumină, lumina el însuși, cu fascinantele sale licăriri, lumea din jur. Și abia acum îmi dau seama că era un ochi al realității și că pentru un scriitor e necesar tocmai un astfel de ochi. Nu poți crea fără să ai ochii în acei ochi ai lumii în care trăiești. Iar îndemnul secretarului general al partidului dezvăluia tocmai această relație atât de intimă și atât de necesară dintre creator și lume, dintre creator și viața socială”. ■ *Dezbaterile „României literare”*, focusându-se, în continuare, pe *Probleme ale criticii noastre*, au, în acest număr, o configurație diferită. Ileana Berlogea zăbovește analitic asupra *Criticii de artă*, Theodor Codreanu din Huși, una dintre *Vocile din public* găzduite în paginile publicației, interoghează statutul criticii în *Cenușăreasă a literaturii?*, rămânând o singură intervenție din partea unui scriitor. Este vorba despre Radu Coșășu, care dezvăluie *O cale patetică* a relației dintre critic și scriitor: „Cred că morala scriitorului începe de la prima sa teamă în fața criticului. (Nu a oricărui critic, desigur, ci a criticului său). Consider această teamă esențială, absolut obligatorie, definitorie pentru viața celui ce se apucă de scris. A te prefăca că n-o ai, a o ascunde în fel de fel de disprețuri și interjecții, a socoti critica și criticii o masă informă de infami, a te da mare că nu-ți pasă ce spune critica, așa cum prin mahalale erau tipi care se dădeau grande că nu le pasă de justiție

– mi se pare o ipocrizie sumară, subțire, dezvăluind, la prima apăsare psihanalitică, o teamă, tot o teamă, dar degradată până la mitocănie. Căci există o mitocănie în evitarea acestor temeri ale spiritului – vizibilă, de pildă, în graba cu care dezacordul intelectual nu o dată necesar se înlocuiește cu brutalitatea suburbană sau, mai evoluat, cu suspiciune și chiar cu delatțiunea... Mărturisesc că n-am înțeles dintr-o dată și lesne rolul criticului – ca om, ca primul om care-ți judecă adevărurile și minciunile, invențiile și pulsația realului – în viața frazei mele. Spontan, prima mea frică de critic s-a manifestat în fața lui George Mărgărit. Nu știu dacă el chiar era «conștiința mea de mine» pe atunci, dar zile întregi boleam fundamental pentru disprețul cu care-mi trata schițsoarele, pentru acel sacru și acru avertisment: «Domnule Radu, le cam minți!». Lucian Raicu a explicat într-o pagină de intens tragism din *Labiș*-ul său, rolul lui Mărgărit în formarea noastră ca intelectuali – și trebuie să fii lipsit pur și simplu de talent, de acel sâmbure de sfințenie al ființei, ca să scrii, cum am citit deunăzi, că G. Mărgărit ar fi fost «o epavă», «un ratat...» – în ridicarea, binecuvântată la acea vreme, a unor valori sigure în fața ochilor noștri incuți. Fără Mărgărit, n-am fi ajuns la cultul lui Călinescu – e esențial (dacă azi nu pare enorm...) pentru trecerea unui critic prin viața ta. Vai de viața scriitorului prin care n-a trecut nici un critic!". ■ Cu prilejul apariției antologiei de cronici literare ale lui Pompiliu Constantinescu, *Romanul românesc interbelic*, îngrijită de G. Gheorghită, Șerban Cioculescu scrie, la *Breviar*, despre *Pompiliu Constantinescu și „Craii de Curtea-Veche”*. ■ Geo Bogza publică tableta *Turnul*. ■ În sectorul *Confruntărilor*, Paul Dugneanu se concentrează asupra noțiunilor de *Critică și tematism* raportate la cel de-al doilea volum al *Scriitorilor români de azi* de Eugen Simion: „Volumul lui Eugen Simion *Scriitori români de azi (II)*, desigur o apariție remarcabilă în critica românească actuală, a fost receptat în unele comentarii mai mult de pe poziții culturale sau extraliterare. Indiscutabil însă, o carte incitantă, punând în discuție multiple valențe ale literaturii, poate determina reacții din cele mai diverse, sau poate fi interpretată din cele mai variate unghiuri. Dar tocmai coordonatele specifice (metoda critică, poziția față de operă și unghiul de investigare, consecvența demersului critic, noutatea punctelor de vedere etc.) au rămas în planul secund. Eugen Simion face parte din categoria nu prea numeroasă a lectorilor care, fără a fi dogmatici, au o metodă elaborată, un mod propriu de a analiza și aprecia opera literară. În *Scriitori români de azi*, vol. I, autorul își expune în următorii termeni programul critic: «Simpla critică de gust mi se pare azi insuficientă, ca și critica formelor care tinde să codifice ceea ce abia a fost decodificat: opera. Totuși, nici gustul, nici obsesia formelor nu pot lipsi unui spirit critic interesat de textul și subtextul operei. Critica, așa cum o înțeleg, este *un sistem de lectură*, un mod personal de a te apropia de operă, un demers care, folosind mijloace variate, descoperă *figura* spiritului creator. Figura se poate defini nu numai prin filosofia existenței și calitatea expresiei, dar și prin o poziție față de obiec-

te. În fond, opera exprimă nu numai universul pe care autorul îl poartă, dar și felul în care acest autor asumă universul de care este purtat». Prin postulatele teoretice, dar mai ales prin felul cum le exercită, Eugen Simion se situează în descendența școlii tematiste în filiera Jean Rousset sau Jean Pierre Richard. Și deși n-am spune că există vreo influență directă sau afinitate electivă, trebuie să-l amintim și pe George Călinescu, cel din strălucitul eseu *Universul poeziei*, unde se dovedește un veritabil tematist «avant la lettre». [...] Eugen Simion este unul dintre criticii care au un stil și o regie proprie a textului, caracterizată prin tăietura elegantă a frazei, încărcată uneori de o ornamentație barocă [...]. Acestui stil de sărbătoare, de care uneori se lasă prea prins, autorul *Scriitorilor români de azi* știe să-i adauge, atunci când este cazul, detașarea necesară față de obiect, și ironia fină. Clasicii și idoli literaturii nu-l copleșesc, iar tratarea lor în spirit critic nu trebuie să provoace panică, ci reprezintă singura cale rezonabilă de apreciere obiectivă. A avea rezerve față de unele laturi ale operei marilor scriitori, adică a-i aprecia numai pentru valoarea lor, nu și pentru nereușite, nu înseamnă câtuși de puțin o profanare”. ■ Mircea Zăciu anunță că un „eveniment editorial de prim ordin este apariția recentă a lucrării lui D. Vatamaniuc, *Lucian Blaga. Bibliografie*”. ■ Scriind despre *Proză și reflexivitate* de Cornel Ungureanu, Mircea Iorgulescu schițează, în cronică *Analiză, interpretare, descifrare*, și un profil critic al autorului: „Compuse cu o subtilă minuție, articolele lui Cornel Ungureanu, cronicarul literar al revistei «Orizont», respectă doar formal rigorile genului, fiind un amestec de portretistică orgoli-oasă și de parodie fină dusă, mizantropic, până la autoparodie, surprinzător în aceste condiții rămânând că opinia criticului este întotdeauna limpede exprimată și rareori lipsită de justete. Strângându-și, într-un prim volum (*La umbra cărților în floare*, 1975), foiletoanele despre majoritatea criticilor contemporani, Cornel Ungureanu a dat culegerii un titlu ambiguu deopotrivă liric și parodic, parafrazat într-un chip aproape suprarealist după acela, ilustru, al lui Marcel Proust; cam la fel, bizuindu-se însă pe un echivoc semantic, procedase Cornel Regman când își denumise o carte de critică a criticii cu un vers urmuzian – *Cică niște cronicari...* Nu este singura apropiere posibilă între cei doi critici: șicanatori, moralști, prezumțioși, mefienți față de colegii de profesiune, ei aparțin aceleiași familii de spirite. Cornel Regman este însă ofensiv și sarcastic, polemist redutabil când nu-i lipsește umorul, în vreme ce la Cornel Ungureanu în atitudinea evident lucidă se întrupează o inflexibilitate morală greu și chiar imposibil de manifestat în stare pură. Ironia lui este de aceea melancolică și abstrasă ca un regret convertit în surâs. Noul volum al criticului obligă însă la o modificare a liniilor acestui posibil portret extras din prima lui carte: datorită, în primul rând, estompării și, uneori, chiar dispariției detașării prin ironie. De autorii, de cărțile despre care scrie, Cornel Ungureanu se detașează și acum; dar printr-o excesivă gravitate. Se detașează; detașarea, în critică, are sensul asumării unei «libertăți» făcând posibile «creația» și «construcția»”.

■ Laurențiu Ulici prezintă, la *Prima verba*, două *Naturi poetice*: Carmen Tudora cu volumul *Planeta de zăpadă* și Theodor Poiană cu *Insomnia pământului*. ■ Despre *Formulă și personaj* în romanul lui Corneliu Ștefanache, *Dimineața*, scrie, cu rețineră, Valeriu Cristea, etichetând cartea drept „o apariție interesantă”. ■ „Deși în analizele critice ale poeziei lui Leonid Dimov n-au lipsit niciodată asocierile, stabilirea unor înrudiri de substanță sau de suprafață, vocea lirică a autorului *Dialecticii vârstelor* – notează Dana Dumitriu în articolul cu același titlu – rămâne pentru aproape toți comentatorii inconfundabilă, de o remarcabilă originalitate. Ea are un farmec perfid care ispitește și pedepsește totodată, povestind cu aparentă delicatețe, cu o naivitate simulată aventuri stranii, tulburătoare. Sâmburele tare al poeziei lui Leonid Dimov zace într-un fruct zemos, strălucitor colorat, de o formă ilară și în același timp neliniștitoare. Vizionarismul savant și ironia comunică o atitudine foarte personală în fața universului poetic, o înclinație spre joc grotesc, spre bufonerie tragică și o anumită eleganță polemică. Poetul vorbește despre o lume fragilă, relativă tocmai în aspectele ei cele mai concrete, mai materiale. Versurile sale sunt descrieri migăloase, uimite, de o fină precizie și de un rafinat desen al obiectelor care alcătuiesc decorul banal, cotidian al vieții noastre: o bucată de burlan, o dușumea goală, un ceainic de bronz coclît, un scul de lână roșie, stivele de cherestea ale unui depozit, străzile, interioarele... Scoțându-le din realitatea lor, rupându-le firele care le leagă unele de altele, poetul le demască, amuzat și înfricoșat, ciudățenia. Eliberate de propria lor funcționalitate lucrurile devin fantasmagorice. Din combinația lor coșmarească, în cadrul blând și burlesc al versurilor lui Leonid Dimov se constituie o lume fără căpătâi, un haos care invadează existența eroului ce trăiește într-o continuă stare de perplexitate. Țâșnind din rețeaua complicată a raporturilor lor cu obiectele capătă dimensiuni și mai ales semnificații noi, misterioase. [...] *Dialectica vârstelor* este un volum mai puțin fastuos sub raportul vizionarismului, dar mai dramatic, poemele sunt mai puțin elaborate și de aceea au o desfășurare previzibilă. Poetul acceptă efecte facile și se abandonează jocului gratuit al rimei. Câteva poeme, însă, sunt memorabile: *Poemul zorilor*, *Romanș*, *Baia sau O eternitate iterativă*, *O dimineață în curte*, *Memoria acrobatului*.” ■ Nicolae Balotă „asamblează” documentarul *Tudor Arghezi – portretistul*. ■ În cadrul rubricii *Scriitorii și țara*, Ilie Purcaru așază reportajul *Un sat din nisipuri*. ■ D.I. Suchianu analizează transpunerea cinematografică a romanului *Marele singuratic* de Marin Preda, operațiune nu lipsită de unele dificultăți: „Romanul lui Marin Preda ecranizat de Iulian Mihu se pretează (zic criticii noștri) greu la o traducere în film, fiindcă el conține foarte multă analiză a forului interior al eroului. E adevărat. Și totuși eu nu cred că romanul acesta e greu ecranizabil. Desigur, Nicolae Moromete, «marele singuratic», cade mereu pe gânduri. Cutreieră văi și dealuri, timp în care meditează, rostește pentru el însuși discursuri cu voce tare. Dar aceste gânduri nu ne spun ceva nou, ci repetă exact aceleași idei ca și

cele pe care le regăsim în dialoguri (trecute sau viitoare). Monologurile doar le subliniază și revenirea lor în dialoguri le dă acea garanție de adevăr, de sinceritate, garanție care nu prea există în cazul vorbirii zisă «voce a gândului». Filmul lui Mihaela reușește o treabă dificilă”. ■ În *Orizontul științific*, Ion Ianoși desfășoară amplul studiu despre *Engels – Controverse în jurul moștenirii sale filosofice*. ■ Ion Pop publică un montaj de scurte declarații ale unor participanți la *Colocviul internațional de la Cartigny*, desfășurat la Geneva, între 30 august și 2 septembrie și dedicat operelor lui Albert Béguin și Marcel Raymond. Montajul conține opinii cu privire la semnificația operelor celor doi teoreticieni, aparținând lui Georges Poulet, Pierre Grotzer, Jean Starobinski, Jean Rousset, A.J. Steele, Paul de Man, Georges Piroué, Giovanni Bogliolo și chiar lui Marcel Raymond. ■ Dan Deșliu semnează două poezii dedicatorii: *Inscripție*, închinat lui Geo Bogza, și *Elan Târziu*, consacrat lui Eugen Jebeleanu. □ Tot cu versuri sunt prezenți și Petre Ghelmez, Dan David, Victor Torynopol, Adrian Beldeanu, Petre Got, Ion Gheorghe, George Uscătescu. ■ Florența Albu invită la un reportericesc *Itinerar cehoslovac*.

● [„**Tribuna**”, nr. 39] Pe prima pagină, versuri de Negoită Irimie, din ciclul *Cântarea României* – însoțind un articol amplu despre *Filosofie, istorie, partinitate* de N. Trandafoiu, în care se analizează coincidența partinității cu obiectivitatea, cu adevărul – adică exact „temeiul” programului Partidului pentru întreaga activitate culturală, în toate domeniile ei. „Totmai pentru că nu este numai cunoaștere, ci totodată și atitudine, filosofia nu doar oglindește realitatea, ci și o redimensionează ideal în vederea schimbării ei reale potrivit unor exigențe concrete specifice treptei de dezvoltare socială atinsă în momentul respectiv... Este de la sine înțeles că pentru a deveni faptă istorică, filosofia trebuie să fie asumată de un grup social activ. În această ipostază, istoria este nu numai punctul de plecare, sugestia travaliului filosofic, dar ea oferă totodată instrumentul înfăptuirii ideii filosofice, adică produce – cum, de altfel, îl produce și pe filosof – clasa socială capabilă să înfăptuiască soluția filosofică. Filosofia nu este, desigur, factor determinant al devenirii istorice, dar este, neîndoios, un element esențial al ei. Iar filosofia se implică în istorie în funcție de calitatea cunoștințelor pe care le încorporează și de tendințele sociale cărora le dă expresie. Cu alte cuvinte, în funcție de obiectivitatea științifică și de partinitatea pe care se întemeiază (cu o deplină coincidență între sferele partinității și ale obiectivității, în cazul filosofiei marxiste)”. ■ Cronică literară de Ion Vlad, despre *Cartea Chinei* de Pop Simion, Ed. Cartea Românească și V. Felea, urmărind al treilea volum liric al lui Ion Pop, *Gramatică târzie*, Ed. Dacia, care reprezintă de fapt „adevăratul debut poetic” ca valoare. ■ Din *Almanahul Tribuna – 1978*, în curs de apariție, este publicat sub semnul *Momente literare* un studiu de Ion Lungu despre Școala Ardeleană marcând Cronologia și componența acesteia, precursorii, etapele și direcțiile Școlii, revendicările, impactul istoric-politic și literar. „Putem vorbi

de o evoluție de peste un secol și jumătate a ideologiei naționale românești, concretizată în diferitele ei trepte de dezvoltare: faza primelor începuturi, de care se leagă numele lui Inochentie Micu, faza iluministă, adică Școala ardeleană și pașoptismul, ideologia revoluției burghezo-democratice de la 1848. Există, fără îndoială, deosebiri însemnate între ele, care țin de necesitățile diferite ale aceleiași lupte antifeudale, sociale și naționale, ca și de consecințele dezvoltării social-politice și culturale însăși. Școala ardeleană constituie, deci, un moment strălucit în dezvoltarea ideologiei naționale progresiste a poporului nostru, care l-a ridicat și l-a însuflețit în lupta pentru unirea politică, cucerirea independenței de stat și desăvârșirea statului național român”. ■ Ion Pecie este autorul unei cronici laudative la *Incognito* – 2 de Eugen Barbu, cunoscut roman „mai bine scris, mai atent gândit și mai plăcut la lectură” decât volumul de debut din serie: „Eugen Barbu are o mare intuiție a mediului, aici conștient spațiului mirajului, al abandonului și uitării. Ceva din atmosfera acelui uluitor Un veac de singurătate al lui G. G. Marquez, scriitorul atât de invidiat de către Eugen Barbu, plutește în unele din paginile acestui roman... Epicul este însă coagulat prin mișcarea personajelor ce unifică multiplele falii ale subiectului și le fac convergente într-o construcție suplă și unitară. Credem, totuși, că lui Eugen Barbu i-ar trebui o disciplinare a materialului epic, o «sărăcire» chiar a lui. Oricum, istoria clanului Slătineanu în viziunea lui Eugen Barbu ar putea fi filonul unui roman de excepție”. ■ O altă recenzie – aparținând lui Mircea Vaida – se ocupă de volumul lui Al. Dima, *Primatul operei*, la Ed. Eminescu. ■ O pagină îi este dedicată scriitorului american Salinger și prozei *Sunt cam trăznit/ I'M Crazy*, cu o prezentare și în tălmăcirea lui George Cușnarencu. Este vorba despre una din cele 2 povestiri publicate în 1945-1946 (cealaltă intitulându-se *Slight Rebellion Off Madison*), nucleu inițial pentru ceea ce va deveni în 1955 romanul *The Catcher in The Rye*. ■ Versuri de Teohar Mihadaș, Corneliu Popel; proză de Maria Luiza Cristescu – *Povești de adormit copiii*. ■ Interviu luat de Vasile Sălăjan prozatorului Marius Tupan, *Personajul reprezintă o modalitate de luare în stăpânire a lumii* (cu ocazia apariției romanului din 1977, *Crisalide*), ridică din nou, într-una din întrebări, problema ideii de generație și de solidaritate intelectuală. „ – În ce fel simți generația? În ce fel o «slujești»? Cu cine te simți solidar? – Spre deosebire de alții care au început să privească deja cu suspiciune acest termen, ba chiar au fost înregistrate reacții de nihilism, cum că generația s-ar confunda cu tinerețea deci, implicit, cu o literatură necoaptă, cu iresponsabilitatea, tutelarea, necesitatea protejării etc, eu cred că se poate vorbi – păstrând proporțiile – de o apreciabilă pleiadă de poeți, prozatori, critici care va însemna cu siguranță ceva în următoarele decenii. Laurențiu Ulici face un gest remarcabil, susținând cu argumente convingătoare pe noii veniți. Cineva spunea cândva că generația '60 a beneficiat de câțiva comentatori care s-au remarcat tocmai scriind despre colegii lor poeți, prozatori. Cam acest lucru lipsește generației noas-

tre. În afară lui Ulici aş mai reţine, totuşi, câţiva tineri critici care se dedică, chiar şi sporadic, literaturii tinerilor: Ioan Adam, Val Condurache, Dan Culcer, Mihai Dinu Gheorghiu, Ioan Marcoş, Alex Ştefănescu, Cornel Ungureanu şi mulţi alţii. Sigur, se fac unele clasamente, mai mult sau mai puţin justificate – eu cred că e prematur! – se trec de pe un stat pe altul, se inventează protagoniști. Deocamdată analizele amănunţite lipsesc, sau sunt prea puţin convingătoare, şi de ce n-am spune, grăbite... Când e vorba de solidaritate, intervine, cred, noţiunea de generaţie. E firesc să fie așa, nu pentru că, unindu-ne, am câştiga o bătălie, doar fiecare luptă singur, ci pentru că suferim determinări similare, ne confruntă aceleaşi probleme, ne punem aceleaşi întrebări. Am simţit asta citindu-I pe: Vasile Andru, Gabriel Gafiţa, Radu Mareş, Alex Monciu Sudinschi, Ioan Radin, Marcel Runcanu, Vasile Sălăjan, Mihai Sin, Mihai Tatulici, Eugen Uricaru, Constantin Zărnescu. Urmând criteriul alfabetic – cel axiologic mă depăşeşte! – observ că numele cele mai multe sunt îngrămădite spre sfârşitul alfabetului, şi, prin urmare, sunt destule locuri libere şi, chiar, în faţă”. ■ Ion Cocora, sub semnul *Noii stagiuni 1977-1978*, notează unele *Premiere, confruntări, perspective...* Sunt anunţate câteva viitoare premiere, în provincie dar şi în Capitală, piese clasice – *Vişorul, O scrisoare pierdută, Jocul ielelor, Sânziana şi Pepelea*, dar şi contemporane – *Acord* de Paul Everac, *Reţeta fericirii* (variantă revizuită) de A. Baranga, *Autobiografie* de H. Lovinescu, *Noaptea cabotinelor* de Romulus Guga, *Viaţă particulară* de Ovidiu Genaru, *24 de ore din viaţa unui geniu* de Mihail Sabin (a doua piesă, dar postumă, a autorului prematur dispărut în 1975), *Recreaţia mare* de Mircea Sântimbreanu – debut, teatru pentru copii.

30 septembrie

• [„Scânteia“ nr. 10921] Dan Grigorescu scrie despre ilustraţiile lui Sandro Botticelli la versurile poemei danteşti, în articolul *Botticelli – ilustrator al lui Dante*, considerând că aceste desene sunt: „cele mai convingătoare argumente pe care se întemeiază istoria culturii când vrea să demonstreze continuitatea unei viziuni filozofice, enunţată în epoca de amurg a Evului Mediu şi pe deplin recunoscută apoi în secolele biruinţei renascentiste. Pentru ca desenele artistului din veacul al XV-lea nu au doar înţelesul unui comentariu vizual al *Comediei* lui Dante, al unei tâlmăciri într-un limbaj specific a operei care cuprindea întregul elan spre descoperirea tainicelor orizonturi ce se cuveneau cunoscute omului însetat de adevărurile fundamentale ale existenţei [...]. Recentă ediţie a desenelor lui Botticelli, publicată la editura Meridiane, se înfăţişează ca un semnificativ act de cultură, ce nu se limitează la consemnarea unor documente de istorie a artei.” ■ Călin Căliman prezintă *Zilele filmului polonez*, accentuând faptul că arta cinematografică poloneză a dat cineaşti şi regizori de talie internaţională, precum Andrzej Wajda, Jerzy Kawalerowicz, Krystoff Zanussi.

• [„Contemporanul”, nr. 39] Dan Zamfirescu reflectează la *România și „civilizația europeană”*: „Mult mai normal ar fi însă să ne punem întrebarea; cum am contribuit la «formarea civilizației europene» în spațiul acesta est și sud-est european? Care a fost rolul nostru în evoluția întregii civilizații a Răsăritului de tradiție bizantină, apoi din secolul XVII când Europa se omogenizează cultural ca urmare a renașterii naționale a popoarelor din această parte a lumii, care este valoarea culturii române moderne și influența ei mai întâi în spațiul tradițional, apoi, pe încetul, în universalitatea ce numără, azi, câteva celebre nume românești. Rezultatele unei asemenea întreprinderi, urmărite de-a lungul jumătății de mileniu de civilizație românească vor modifica substanțial obișnuințele de gândire moștenite”.

• [„Cronica”, nr. 39] Sub semnătura Cronica aflăm ce înseamnă *A fi comunist*: „În condițiile actuale ale conducerii științifice a activității economico-sociale, ale creșterii rolului conducător al partidului în toate domeniile vieții sociale, calitatea de membru de partid, de comunist, dobândește semnificații dintre cele mai profunde atât pentru individ cât și pentru întreaga societate. Recentă consfătuire de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român organizată din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, moment de însemnătate excepțională în viața partidului, a întregului nostru popor, analizând aplicarea de către cadrele de partid, de către toți comuniștii, a hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului în toate domeniile și activitatea organizatorică de conducere, stilul și metodele de muncă ale organelor și organizațiilor de partid, precum și îndeplinirea politicii de pregătire și promovare a cadrelor de partid și de stat, a reliefat cu pregnanță calitățile comunistului, celui chemat de istorie să traducă în fapte nobilele idei ale marxism-leninismului”. ■ Const. Ciopraga scrie despre *Voci poetice*: „Dacă nu schimbă în modul propriu viața cotidiană, poezia propune sondaje în conștiință, uneori fundamentale. Pe o anumită întindere, poezia epocii noastre se situează pe poziții de continuitate, prin acestea înțelegând valori reprezentate de Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Al. Philippide, Emil Botta, de alții, la care cuvântul duce de cele mai multe ori o atitudine a spiritului. Suflete torturate ale întrebării față cu destinul!” În acest context sunt comentați poeții Geo Dumitrescu, Ștefan Augustin Doinaș, Marin Sorescu, Mihai Beniuc etc. ■ În *Tribuna cititorului* citim *Literatură și educație* de prof. Valeriu C. Nestian: „Imperativele puse școlii românești, «factor principal de educație și cultură», de tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântările rostite la Consfătuirea de lucru cu cadrele din domeniul ideologiei la Iași, cu prilejul vizitei de lucru în județul Iași și deschiderii anului de învățământ 1977-1978, impun, ca act de înaltă răspundere, îndatorirea de a progresa potrivit cerințelor vieții economice și sociale și trebuințelor vieții economice și sociale și trebuințelor spirituale ale poporului, de a întări și concretiza laturile educative ale tuturor activităților didactice și extradidactice. *O schimbare adâncă a spiritului învățământului limbii și litera-*

turii române, a modului de a-i conduce și a-i pune pe tineri în contact cu literatura națională este, în acest context, necesară”. ■ Mihai Dinu Gheorghiu recenzază *Dialectica vârstelor* de Leonid Dimov: „Deschizându-se cu *Poemul zorilor*, în care calul alb, «de fericire», semn al drumului început, pierde pentru o clipă și reapare (rana poeziei e desfăcută), cartea se încheie cu *Poemul nopții*, unde locul veterinarului «în costum de noapte tulbure» este luat de cățelușa «de zmoală», cu mușcătură mortală. De la începutul până la sfârșitul unei cărți este cale de o viață de om printr-o lume imaginară, un «Babilon parfumat»”. ■ În *Mențiuni critice* citim. □ Nicolae Turtureanu prezintă *Tăvi cu jeric* de Ana Grigoraș, Editura Junimea: „Poeta imaginează un jeu d’amour repetat în diverse variante, și la temperaturi extreme”. □ Gh. Lateș scrie despre *Șase căluți în galop* de Ion Dumitru Theodorescu: „Pe alocuri romanul are o factură poetică, lirismul și metaforismul dominând narațiunea. Cele șase capitole sunt un fel de portrete detaliate ale personajelor, însă nu tehnica portretului domină, ci analiza psihologică de mare finețe”. ■ Al. Tănase publică a treia parte din textul *Artă și ideologie*: „Nici o artă nu poate năzui să contribuie cu adevărat la reconstituirea integrității ființei umane, la construirea omului ca totalitate, respingând sau chiar denunțând rațiunea ca pernicioasă”. ■ Victor C. Ghencea publică *Din istoricul unei colecții*: „În «Cronica», anul XII, nr. 14 (584), vineri, 8 aprilie 1977, p. 6, C. Mohanu publică două scrisori inedite ale lui Vlahuță către Jean Bart (Eugeniu P. Botez). În comentariu, legat de istoricul colecției «Scriitorii români, publicație săptămânală» autorul afirmă că din aceasta au apărut 25 de numere. În biblioteca noastră se află însă și exemplarul cu nr. 26, unde au fost publicate două schițe de Constanța Hodoș (1860-1934) și anume: *Ultimul prietin*, p. 3, și *Pepenii*, p. 21”. ■ Din *Moment* reținem: □ „*Orizont*” Nr. 500: „Săptămânalul timișorean, editat de Uniunea Scriitorilor și de Comitetul pentru cultură și educație socialistă Timiș a ajuns la cea de a 500-a apariție. [...] Transmițând un cald salut colegilor de la «Orizont», dorim confratelui timișorean noi succese”. □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „Noua «stagiune» a întâlnirilor revistei noastre cu cititorii a debutat sâmbătă 24 septembrie, când redacția a avut ca oaspete cenaclul «Excelsior» din Slatina”. □ N. Irimescu, *Botoșani, decada culturii*: „Manifestările celei de a V-a ediții a Decadei culturii în Botoșani au avut în vedere abordarea unei tematici cuprinzătoare, într-o succesiune de zile cu profil distinct: ziua teatrului, a muzicii, a teatrului pentru copii, a artei populare, a cărții, a artei plastice, a științei și tehnicii, a filmului, a muzeelor, a umorului”. □ Virgil Andriescu, *Livres roumaines 2 '77*: „Apărută în trei limbi de circulație internațională (franceză, engleză și rusă) și cu o frecvență trimestrială, această publicație își depășește, număr de număr, condiția de breviar al noutăților și succeselor editoriale românești”. ■ Andrei Corbea comemorează *Centenar Hermann Hesse*, oferind o biografie a scriitorului conform lui Harry Haller. ■ Versuri semnează Corneliu Popel (*Epistolă; Numele tău era Casă*), Nicolae Țațomir (*Un vis îl mistuise...; Com-*

puterul; *Făptura poeziei...*), Aura Mușat (*Mit la Putna; Întâlnire, într-o pădure pe cale; Un univers care povestește; Și umbra...*), Silviu Rusu (*În iarbă; Întoarcere; Mi-a fost dată copilăria*). □ Constantin Noica publică a doua parte din *Jurnal de idei*. □ Corneliu Sturzu publică un *Jurnal de călătorie* intitulat *Leul calm*.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 356] C. Vadim Tudor rezumă, în *Spiritul critic, Cuvântarea* tov. Ceașescu la *Consfătuirea* de lucru consacrată dezbaterii problemelor organizării și conducerii activității de partid, a tuturor domeniilor vieții economico-sociale, desfășurată în săptămâna 23-30 septembrie 1977 – în care au fost gestionate câteva dintre neajunsurile ce grevează încă stilul și metodele de muncă ale unor organe și organizații de partid în politică de pregătire și promovare a cadrelor. „Întreaga viziune marxistă, adoptată de milioane de oameni, aplicată de partidul nostru la realitățile specifice din țară noastră, are ca trăsătură atitudinea fermă față de realitate, esența acestei viziuni fiind umanismul lucid și revoluționar... Cu adevărat comunist, *cu sufletul larg deschis în afară*, cum ar spune poetul, președintele nostru a dat o nouă dovadă a fermității, intransigenței și omeniei sale, criticând cu asprime întemeiată o serie de lipsuri serioase și neajunsuri care se manifestă în activitatea unor tovarăși cu munci de răspundere: atitudinea de îngâmfare și auto-mulțumire, festivismul, insuficiența consultare cu masele, practica muncii în asalt, delăsarea, comoditatea, îmburghezirea, teamă de răspundere etc. Spiritul critic este chemat să-și exercite, la toate nivelele, prerogativele sale justițiare.” □ Tot pe pg. 1, sub semnătura lui Dan Mutașcu, articolul *Triunghiul de aur*, notând volumul apărut la Ed. Junimea, *Triunghiul eroic Mărăști-Mărășești-Oituz* de Florian Tucă (fiind portretizați în volum și militarii poeți-eroi, Mihail Săulescu și Nicolae Vulovică). ■ E. Manu apreciază volumul de versuri al lui I. Negoiteșcu, *Viața particulară*. „Cel mai recent volum de poezie, al patrulea al lui I. Negoiteșcu, *Viața particulară*, conține numai 26 de poeme, urmate de un ciclu de note aforistice, concepute ca paradoxe și în același timp ca file de jurnal nedat. Spre deosebire de volumele anterioare (*Sabasioș, Poemele lui Balduin de Tayormin* – incluzând și versurile de tinerețe din *Pinguinul-ou* -, *Moartea unui contabil* – conținând și un ciclu de poeme adolescentine, *Eleutheria*) *Viața particulară*, dacă nu exclude, cel puțin nu etalează avangardismul, reținându-l într-o implicitate neoclasică... Poezia lui I. Negoiteșcu e a unui intelectual sever, a unui literat, fascinat de cuvinte devenite himere de cristal și înghețate, într-o materie supremă, necesară pentru jocul secund al vieții particulare; ideile și imaginile sunt mânuite cu un instinct inițiativ dar sigur, fără spectacole explicit figurative.” ■ *Cenaclul Labiș* din 28 sept. 1977 a impus doi poeți, Mariana Bulat și Dan David, invitat de onoare fiind Fănuș Neagu, portretizat în cenaclu de Marian Popa drept un scriitor de „baroc factual și stilistic”. Fănuș Neagu, la rândul-i, răspunzând întrebărilor publicului, a adăugat că scrie despre Brăila fiindcă nu ne putem îndepărta de noi înșine; că rubrica de

sport semnată în „România literară” este, de fapt „o cronică de limba românească, loc de exerciții metaforice” ; că mitologia spațiului brăilean e o sinteză de real și vis. □ Traian Filip, *Meduza dogmatică* – articolul face parte din serialul dedicat lui L. Raicu. □ Raoul Șorban, prin eseu *O răsturnare paradoxală a faptelor*, vizează polemic articolul lui G. I. Chiuzbaian, *Patriot și europeanist*, din nr. 253/ 3 sept 1977, dedicat lui Aurel C. Popovici. Sorban consideră că, sub pretextul unei restituiri, Chiuzbaian a răstălmăcit opera lui Popovici și „a alterat prin retușuri deformante o fizionomie spirituală (*supralicitând) afirmând că... Aurel C. Popovici a făcut parte din rândurile făuritorilor vieții și culturii noastre contemporane, ca precursor al patriotismului românesc și al progresului social.” □ Un alt eseu, despre *Răs*, semnează Marian Popa. □ *Cronica de film* a lui Radu Georgescu receptează negativ *Marele singuratic* de Iulian Mișu, ecranizare după Marin Preda. □ Premieră la Teatrul Mic, *Rețeta fericirii* de A. Baranga, în cronică Ilenei Lucaciu, *Replici mereu prezente*. Autoarea menționează și inaugurarea la același Teatru Mic condus de Dinu Săraru a unui ciclu de conferințe lunare, deschiderea revenindu-i lui Șerban Cioculescu prin *Caragialiana*.

[SEPTEMBRIE]

● [„**Albina**”, nr. 9] Pe prima pagină, Ion Bănuță și Gabriella Csire traduc poemul lui Farkas Árpád, intitulat *Mesaj*. □ La pagina științifică, în care se discută despre nuc, este reprodus și un catren din poezia *Nucul* de V. Voiculescu. □ Pagina de literatură adună, tematic, versuri românești și străine, dedicate toamnei. Astfel, Lazăr Iliescu traduce *Glăsuțul vântului* de Nikolaus Lenau (la 175 de ani de la nașterea poetului originar de pe plaiurile bănățene, considerat „fratele mai vârstnic al lui Eminescu”). Vasile Voiculescu, Virginia Carianopol, Dumitran Frunză, Ion Bujor Pădureanu sau învățătorul Constantin Petrila contribuie și ei la acest grupaj liric autumnal. □ Grațian Jucan pune pe hârtie *Legenda Câmpulungului Moldovenesc*, culeasă din zonă în 1950.

● [„**Amfiteatru**”, nr. 9] Pe prima pagină, un articol de Mircea Florin Șandru, *Literatura – conștiință activă*, demonstrând că în concepția partinică literatură și arta sunt componente active ale conștiinței sociale, jucând un rol important în procesul dezvoltării sociale de modelare umană. ■ Se lansează ancheta *În jurul unui concept – Critica literară tânără*, cu 5 întrebări esențiale pentru a trasa căile noii generații critice: 1. *Anii din urmă au impus nume noi în critica și istoria literară. Există oare o nouă generație?* 2. *Este dator un tânăr critic să scrie despre literatură contemporană sau trebuie mai întâi să facă dovadă că poate scrie despre clasici?* 3. *Aveți un model pe care, fie și nemărturisit, îl urmați? Există pentru dvs. o operă critică exemplară?* 4. *Cum apreciați metodele critice de cercetare? Aveți încredere în ele, le aplicați? Sunt ele compatibile cu foiletonul curent în care se exercită, de obicei, majoritatea criticilor?* 5. *Este important pentru un tânăr critic să-și afirme opiniile în*

mod constant în presă, sau importante rămân doar cărțile pe care le publică?

Răspund anchetei: Ioan Adam, Al. Călinescu, Val Condurache, Dan Culcer, Al. Dobrescu, Marian Papahagi, Petru Poantă, Alex. Ștefănescu. Numele cele mai vehiculate ca model pentru tinerii critici rămân G. Călinescu, din generația veche, și Nicolae Manolescu dintre cei noi, iar dintre cei străini mai ales G. Genette și Thibaudet. De interes afirmațiile lui Marian Papahagi, care practic își completează expunerile din numărul anterior (*Câteva simple opinii*) și ale lui Alex. Ștefănescu, vorbind despre o nouă generație „complicată” și despre climatul necesar dezvoltării ei pozitive. □ „Un critic e un critic și nimic mai mult, nimic mai puțin. Ulterior se va putea discerne până unde un critic a fost «tânăr» și unde începe adevărata lui maturitate, formată pe solul fertil al «tineretii» sale. Suntem tineri în mod diferit. Pe de altă parte, ideea confruntării cu operele clasicilor ca examen necesar pentru abordarea literaturii contemporane aparține, dacă nu mă înșel, «tânărului Călinescu». Oricum, când a produs dovadă cerută, el n-a mai fost tânărul critic care avansa această idee, ci Călinescu *tout court!* El este unul din modelele criticii de azi: unii resimt această ereditate ca pe o împovărătoare condiție; alții, la polul opus, drept singura posibilă. Adevărul este că un model (cel invocat sau altele, de la noi sau de aiurea) acționează în mod necesar asupra noastră; e un fapt ce ține de dialectica formării. Din punctul meu de vedere, dacă ar fi să schițez portretul modelului ideal, el ar putea fi acela al unui filolog deplin (în accepția cea mai notabilă a termenului) dublat de un filosof... Să lăsăm cărțile să impună «noua generație» despre care se vorbește azi.” (M. Papahagi) □ „Este o generație compactă, formată din «specialiști» de prima mână care, teoretic vorbind, nu se înșală niciodată, dar care tocmai din cauza acestei competențe duse până la dezabuzare și a obiectivismului asociat inevitabil cu o anumită solitudine se află la discreția tuturor presiunilor. Până și o eroare trăită cu patos ar fi mai eficientă, mai sigură «metodologic» și, într-un fel, mai cinstită decât acest cult al justeții atât de ușor de transformat într-un tehnicism dirijat de «strategi» din afara lui, animați de interese personale, sau într-o diplomatie incurabilă, înzestrată, printre altele, cu mijloacele necesare pentru a-și justifica propriile compromisuri. O asemenea generație are nevoie ca de aer de un climat moral sănătos pe care singură nu și-l poate crea – nedispunând nici de energie nici de... timp – dar care, odată creat, i-ar da posibilitatea să se manifeste, sunt sigur, cu strălucire... Metodele critice moderne nu trebuie scoase din dulap, asemenea unor instrumente nichelate, doar pentru anumite intervenții, ci merită transformate într-un mod de a fi al gândirii critice, într-o permanentă stare de spirit.” ■ Câteva confesiuni ale lui Marin Preda despre *Cum am scris Delirul*, carte dorită/ preconizată încă din 1949; a consemnat Dinu Flămând. Interesantă expunerea lui Preda la întrebarea *Ce destin a avut Delirul?*, apărută în 1975: „Unul dintre cele mai bizare. În «Der Spiegel» apoi în «l'Express» au apărut articole scabroase și absurde în același timp... speculații fără teme, menite doar să alimenteze curiozitatea citi-

torului pe care nu l-ar interesa, să zicem, adevărul unei situații de cultură dintr-o țară pe care în general o cunoaște puțin. Asemenea reviste care altminteri se arată sensibile la cultură judecă acest roman al meu plasându-l în false conjuncturi și trăgând false concluzii care nu țin câtuși de puțin de domeniul esteticului, ci de cel al politicului. Săptămânalele pomenite ca și alte ziare europene acreditează ideea că această carte ar fi fost «comandată», «aprobată» etc., neconcepând că în România se poate scrie o carte la modul liber. Mărturisesc că m-au scârbit aceste grosolane mistificări ale adevărului. Ziarele americane au publicat însă articole mai nuanțate și mai apropiate de realitate, informându-și cititorii că este o carte despre război, care a impresionat publicul românesc. În rest, destinul cărții în țară este cunoscut, a primit chiar o «replică», anunțată cu tam-tam în presă și la televiziune.” (n. b. este vorba despre *Incognito* de Eugen Barbu). ■ *Cu cine polemizăm?* de Mircea Zăciu determină un „atac” la Eugen Barbu și al articolului acestuia din „Contemporanul”, nr. 34 din august, *La ordinea zilei: Critica* (a se vedea și „Săptămâna”, nr. 360 din 28 octombrie 1977, în care M. Zăciu, la rândul său, este apostrofat într-un foileton de către Mircea Vaida). „Nu credem că actuala dezbatere în jurul criticii românești poate soluționa problemele ei adevărate prin simplul monolog iritat, oricâtă vervă stilistică ar conține «cânticelul comic» rostit la rampă... (Am admirat întotdeauna pe prozatorul Eugen Barbu) Dar nu i-am înțeles supărarea excesivă pe toată critica românească, categorisirile disprețuitoare în care o divide, cu o neașteptată superbie pentru un domeniu cu care l-aș fi bănuțat mai degrabă solidar... Fără a nominaliza, autorul *Groapei* vizează o categorie. Fără a cita măcar un titlu de carte, exemplul unei cronici ori al unui studiu le implică pe toate... Are Eugen Barbu să reproșeze ceva anume unui anumit critic? Să o spună răspicat și să-l citeze la bară. Are vreo nemulțumire legată de vreo revistă condusă de vreun critic (poate «Transilvania», al cărei redactor șef e criticul Mircea Tomuș?) să ne-o împărtășească pe șleau. Are o răfuială personală cu niște «structuraliști» pasionați de tipuriturile oșenești? Îl incomodează că mai scriu și alții romani de tip faulknerian sau moromețian? că în proza cuiva se află maltratată limba română? să ne facă o confesiune cu citate. Atunci, da, putem angaja și o polemică. Fiindcă prozatorul nostru afirmă în închidere, cu aceeași vagă insinuație nedeterminată: *Acești oameni fug de polemică cum fug dracul de tămâie*. Cine sunt acești oameni anume? Și cum vrea Eugen Barbu să polemizeze cu fantomele ori cu portretele-robot?” □ *Jurnal de cărți*: în *Parodie și extaz* Dinu Flămând se ocupă de Mihai Ursachi (vol. *Marea înfățișare*, Junimea, 1977); C. Tuchilă, prin *Despre reportaj*, îl abordează pe Romulus Diaconescu – *Timpul din ziduri*, Ed. Scrisul Românesc, 1976; Radu G. Țeposu, în *Fenomenul Labiș*, se referă la monografia lui L. Raicu de la Ed. Eminescu, *Nicolae Labiș* „cartea fiind de fapt o biografie a poeziei labișiene căci, identificând sfera originară (generatoare de poezie) cu cea finală (poezia însăși), e de prisos a mai face alte delimitări”. □ Cartea de debut: Liliana Ursu

– *Viața deasupra orașului*. ■ I. Buduca notează unele *Simboluri și semnificații în Princepele*. „Construcție livrescă, poetică, muzicală, ermetică *Princepele* subminează specificul românesc până la dizolvarea sa... La confluența dintre decadentismul matein din *Craii...* (craii fiind și ei incarnații ale unui spirit *ou tout est pris a la legere*), dintre meditațiile camilpetresciene despre spiritul noocratic și acelea ale lui Ioanide-Călinescu despre monumentalitate, *Princepele* lui Barbu produce o sinteză care este mai mult decât un «basm», mai mult decât un spectacol de stil, mai mult decât o viziune a istoriei, mai mult decât o teorie, fiind toate acestea la un loc și un înefabil mister liric în plus care-i va asigura posteritatea. O posteritate care nu va reuși să închidă sensurile cărții într-o formulă definitivă fără a se frustra de ezoterismul ei fecund.”

• [„*Argeș*”, nr. 3/ septembrie] Conține poeme de Ioan Alexandru, Mara Nicoară, Florin Costinescu, Ludmila Ghițescu, Ion Radu, Nicu Lucian și proză de Gh. Blăjan. ■ Redacția semnează editorialul *Umanitate revoluționară*, în care este evidențiat rolul artelor și al literaturii în făurirea omului nou: „Ziarele, revistele, poezia, proza, teatrul, cinematografia, radioteleviziunea sunt factori de seamă ai acțiunilor educaționale și menirea lor este în primul rând să răspândească experiența pozitivă câștigată de oamenii muncii în toate sectoarele de activitate, fără a se renunța la spiritul critic, partinic, acel spirit critic ce trebuie să aibă o eficiență pozitivă”. ■ Radu Boureanu semnează textul *Manole și Ana*. ■ Sub titlul *Mihail Sadoveanu la conducerea ziarului „România”* sunt publicate o serie de scrisori trimise de prozator în timpul războiului, din postura de administrator al publicației menționate. Documentele au fost transmise de G. Nicolescu. ■ Redacția realizează ancheta *Cenaclul literar, între amatorism și profesionalitate*, la care participă Mihai Beniuc, Constantin Ciopraga, Ioan Adam, Dan Rotaru, ing. Liviu Hotinceanu. ■ Mihai Beniuc afirmă prezența sa constantă, ca membru, în diverse cenacluri literare și evidențiază importanța acestora pentru literatura contemporană: „Pe lângă «atelierul» personal, rezumat inițial la o poliță de cărți în limba română, maghiară și franceză (învățată cu sârg pe cont propriu la început), am făcut mereu parte, ca membru, din vreun cenaclu literar.”; „Activitatea lor e pentru literatura viitorului ca un lac de acumulare pentru o electrohidrocentrală”. ■ După ce retrasează istoria cenaclurilor autohtone în saloanele literare și întâlnirile Junimii, Constantin Ciopraga consideră că principalul defect contemporan al acestora este rutina: „Păcatul majorității cenaclurilor literare de astăzi e de a se menține în rutină. Activizarea lor implică, neapărat, scoaterea din amatorism. Ridicarea lor la un nivel fertil obligă la dialoguri cu scriitori de frunte, cu critic. Acestora le-aș cere și talente de maeștri, adică de pedagogi!”. ■ În *Competență și rigoare*, Ioan Adam întrevide în cenaclu o formă de manifestare a spiritului democratic: „Cenaclul însuși este un spațiu al manifestării spiritului democratic; spirit care presupune *ab initio* dezbaterea, confruntarea opiniilor.”; „Democrația cenaculară autentică are drept solid fundament competența și talentul”. ■ Po-

trivit lui Dan Rotaru, imperativele unui cenaclu sunt cele ale vieții muncitorești: „Imperativele vieții unui cenaclu sunt, în mare, aceleași cu ale vieții și muncii noastre de comuniști: onestitate în aprecierea semenilor și a talentului și muncii lor, colegialitate, exigență și dragoste nutrite pentru colegul de condei...”. ■ Mihail Ilovici semnează textul omagial *Et in Arcadio ego...* cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la nașterea lui Vladimir Streinu și a lui Șerban Cioculescu. ■ Dinu Ropot redactează necrologul lui Ion Marin Iovescu, scriitor argeșean. ■ În *Delimitări critice*, Nicolae Oprea susține importanța filosofiei marxiste în critica literară: „Fără o cunoaștere aprofundată a materialismului dialectic și istoric, criticul va ezita de fiecare dată în fața operei, va fi tentat să opteze pentru o creație sau alta numai după criteriile estetizante, fără să realizeze perspectiva completă a realității tradusă în textura cărții”. ■ În *Necesitatea aprecierilor simultane*, Ion N. Voiculescu afirmă că în vederea validării unei opere literare este necesară deopotrivă aprobarea criticii și a publicului: „Raportul critic-public reprezintă o realitate strictă și care nu poate funcționa decât respectând principiul concomitenței. Simultaneitatea receptării axiologice își spune ultimul cuvânt și în mod definitiv”. ■ S. I. Nicolaescu discută, în secțiunea *Cronica literară*, volumul lui Petru Mihai Gorcea, *Nesomnul capodoperelor* (Cartea Românească, 1977): „Cele trei eseuri dedicate lui Sadoveanu, Arghezi, Rebreanu, la care se adaugă o cercetare asupra modalităților criticii actuale, dau în primul rând o probă de onestitate profesională în înțelegerea operei, concepută drept un întreg coerent, un organism viu, o structură cu viață proprie, din care trebui extrase sugestiile interpretative”. ■ N. Oprea comentează romanul *Câmpul cu maci* (Dacia, 1977), de Nicolae Calomfirescu, o carte atent documentată despre odiseea obținerii independenței naționale: „Prozatorul defrișează o anumită porțiune din interiorul istoriei sedimentate, înregistrând cu acuitate detaliile în stilul unui jurnal de campanie colocvial.” ■ Arcadie Percek urmărește, în *Dostoievski – Bacovia* declinările bolii în operele celor doi scriitori: „George Bacovia, cu psihicul său cu sensibilități de mimoză, și cu atât de frecvente decompensări maligne, nu poate fi în niciun caz înglobat în categoria reactivității normale. Bacovia poate fi încadrat fără teamă de eroare în limitele temperamentului distimic, care, în forma sa cea mai evoluată – cum s-a nimerit să fie la el – devine un autentic temperament subdepresiv”.

● [Astra, nr. 3/ septembrie] Nicolae Stoe publică poezia *Partidul, Ceaușescu, România*. ■ Radu Selejan publică poemul *Meșterul Manole*. ■ Rubrica *Scriitori brașoveni comentați de Cornel Regman* îl are în centru pe Iv Martinovici. După obligatoria inventariere a volumelor publicate – *Cercul de aur*, din 1966, *Ca să fii stea*, din 1969, *Ochii și ploile*, din 1972 și *Euridice*, din 1976, se expun trăsăturile generale ale liricii acestui poet – „lirică a stărilor de spirit, a evenimentelor subiective, greu previzibile și mai greu convertibile în material de construcție”. Prin volumul din 1976, *Euridice*, se constată a rafinare a mijloacelor poetice, în sensul unei „distanțări de năravul vocalizelor tre-

molate și al bombasticismului”. Acum, poemele „încearcă o mitologizare a erosului” pe coordonate lexicale și simbolice mitice tratate în sensul „amintirii ori rechemării unor paradisuri pierdute, fie acestea și raiul primordial al copilăriei”. ■ A. I. Brumaru propune, în articolul *O ierarhizare posibilă*, două criterii de cartografiere a scrierilor românești ale anului 1977, respectiv „reflectarea în opere a unei realități actuale, mai exact a unei realități încă deschise, ce nu se judecă încă după litera istoriei, ci doar după spiritul ei”, și modalitățile de „rescriere a unei cronici cu evenimentele de astăzi”, evenimente „trecute printr-o gândire lucrând cu timpurile prezentului”. Romanele comentate din această dublă perspectivă sunt *Clipa*, *Incognito*, volumul 2, *Viața ca o pradă*, *Cicoarea*, *Plângerea lui Dracula*, *Scrisoare de la Rahova*, *Prea târziu pentru Marilena*, *Orgolii*. Romanul lui Nicolae Breban, *Bunavestire*, este exclus explicit, întrucât, consideră Brumaru, transformă o „realitate socială animată de procese transformatoare radicale în kitsch”. Romanul lui Paul Anghel, *Scrisoare de la Rahova*, este apreciat pentru aceea că „faptele relatate se desprind din foaia subțire a documentului spre semnificații” complexe. Romanul lui Corneliu Leu, *Plângerea lui Dracula*, este o „scriere modernă utilizând în compunere stilul epistolar, memoria documentului” și construind, astfel, o versiune proprie a raportului ficțiune – istorie. Dacă *Viața ca o pradă* este romanul „pur” al actualității și, totodată, un roman de formație marca Marin Preda, romanul lui Eugen Barbu, *Incognito*, aflat la al doilea volum, propune un spectacol „din care nu lipsesc culorile, simbolistica profundă, meditația la sensuri – totul sub o lumină crudă, revelatoare” corelată cu o „construcție epică ce-l amintește pe marele scriitor”. ■ Într-un *Bilanț anticipativ. Proza anului 1977. Realitate și reflectare*, Cornel Moraru propune o perspectivă proprie asupra romanelor de mai sus. *Orgolii*, de pildă, romanul lui Augustin Buzura, i se pare a fi un roman social cu premise psihologice care, în curgerea sa narativă, „se urnește greu, de la monologul incoerent, aproape bizar, la fluența epică dinspre final”. Pe de altă parte, însă, romanul se sprijină pe o „construcție epică viguroasă, în care se resorb, pe rând, detaliul psihologic, pamfletul și dezbateră de conștiință”. *Incognito* i se pare a fi, evident, un roman politic, un „excelent serial de evenimente și destine individuale”, bazat pe o structură epică de „ciné-roman” și propunând, totodată, o frescă a Bucureștilor de odinioară și a boemei lor artistice. Dacă *Plângerea lui Dracula* este un roman care tinde spre experiment, construind un erou „modern prin setea lui nesfârșită de confesiune”, în *Bunavestire* „aproape nimic nu se cristalizează”. Ideile pe care romanul se sprijină „precipită tendința de structurantă” care apasă și asupra personajelor – Grobei, de pildă, „nu poate avea idei fiindcă n-are nici trecut”, iar „pretinsa lui intelectualitate nu convinge”. Mai mult, romanul emite un mesaj confuz, către cititor – „nu ne dăm bine seama dacă e vorba de o lume care se naște sau de una care moare”. În romanul indirect al lui Marin Preda, *Viața ca o pradă*, realitatea se constituie ca urmare a unei aventuri autoformatoare a conștiinței.

Nu despre lume este vorba aici, ci despre „cât din ea descoperă singur scriitorul”. Însă „răsfrângerea în conștiință nu deformează adevărul”, ci îl adâncește, deoarece, în acest caz, „moralistul și creatorul epic sunt de nedespărțit”.

● [„Ateneu”, nr. 3, septembrie] Număr omagial Bacovia; Ion Maxim scrie *Rânduiala bacoviană a lumii*, în care analizează universul poetic bacovian, menționând că „orice poemă am alege rezultatele sunt aceleași”, „pe măsură ce universul se lărgeste, îmbogățit cu noi elemente, el se structurează la fel de dezolant ca și sufletul poetului. Reprezentările sunt numai ale lui și lumea se rânduiește după ordinea lor, în măsura în care există una”; ■ Dinu Flămând – *Degradarea tragicului* – articol despre simbolism și cum se articulează simbolismul la Bacovia – „în sensul în care Bacovia își trăiește poezia”, „damnația simbolistă este damnația simbolistului”; „poetul simbolist *compune* și se *compune*”; □ Theodor Codreanu – *Strigăt și tăcere* – despre relația dintre personalitatea poetului și felul în care acesta scria; *Doi staurieni: Bacovia și Baudelaire* de Ion Apetroaie – „între cei doi s-au semnalat de mult afinități, dar numai enunțiativ”; „forma cea mai statornică a răului saturnian este, în cazul poezilor noștri, spleenul, plictisul care acuză însuși timpul ce se dilată enervant, devine vâcos, pură supraviețuire”, „monotonie și stagnarea își au corespondenți, de fapt semnificanți, în anotimpuri târâtoare”, „Spațial Bacovia nu depășește orizontul de plumb, dar prin orizontul artistic nu poate fi decât în sfera aceluiași gust”; ■ *Prozele unui sentimental sarcastic* de G. Gheorghită, în care volumul *Bucăți de noapte* este menționat; *Structura liricii* – Nicolae Oprea analizează tehnica poetică a scriitorului – „poetul distrugea involuntar preconcepția conform căreia lirismul său frustrat era considerat expresia și emanația trăirilor elementare, fără implicații intelective”; în *Varietăți critice*: C. Trandafir scrie o recenzie a volumului *Poeme* de George Lesnea; G. Gheorghită despre *Lumea Diafană* de Vasile Nicolescu, Constantin Călin despre volumul *Energia Visului* (ed. Junimea) de Ioanid Romanescu și *Plante gânditoare* (ed. CR, 1977) de Horia Gane; ■ *Meridiane lirice: poezie finlandeză* tradusă de Sergiu Adam: Nils-Aslak Valkeapaa, Kerttu Vuolab, Iosif Noneșvili, Moris Pothișvili.

● [„Cinema”, nr. 9] Călin Căliman (în medalionul TV intitulat *Alte surori Boga*) semnaleză o nouă „punere în scenă”, la Televiziunea Română, a piesei *Surorile Boga* de Horia Lovinescu. □ *Marele singuratic – o adâncă plecaciune a cinematografului, în fața literaturii* este titlul cronicii semnate de Eva Sârbu. „De la *Moromeții* încoace, opera lui Marin Preda, scriitor de tulburătoare consistență și profunzime, de neliniștitoare prezență și împlântare în epocă, atrage și intimidează în egală măsură creatorii de film. Atracția se justifică firesc prin plinul de substanță al cărților sale și marea lor putere de a sugera, nu neapărat imagini, ci posibile lumi cinematografice. [...] Literatura lui Preda este o minunată capcană, migălită din cuvinte-lațuri, în care se agață sens după sens, mintea și sufletul cititorului. [...] *Marele singuratic* cred că

trebuie citit ca un omagiu adus unui mare scriitor, ca o dovadă de infinit respect pentru literatura lui.”

• **[„Convorbiri literare”, nr. 9]** În cadrul rubricii *Eminesciana* semnează articole: Al. Huser, Mihai Drăgan, Dumitru Micu, Amita Bhosse. □ Al. Huser semnează textul: *Noi și Eminescu*: „Acest Eminescu «ființa ridicată din poporul anonim pentru a-i dăruia una din formele cele mai înalte și mai curate ale conștiinței lui», cum scria T. Vianu, este desigur un Eminescu pe care-l putem evoca cu încredere alături de toți aceia care doresc să deschidă poporului nostru drumuri noi de viață. Pe acest Eminescu, al generației noastre, îl evocăm într-un ceas când poeții români gravitează spre Iași, atrași de-un stindard însuflețit de numele lui”. □ Mihai Drăgan: *Cuvânt despre Eminescu*: „Sentimentul adânc al naturii, dispoziția înalt meditativă, reflecțiile asupra vieții și morții, asimilarea profundă a istoriei noastre, a filosofiei și a limbii populare înseamnă, în viziunea creatoare eminesciană, o întoarcere decisivă spre noi înșine, sincronizarea cu tot ceea ce formează esența specificului românesc”. □ Dumitru Micu: *Noi întru Eminescu*: „De pe urma creației lui Eminescu poezia română de astăzi se resimte nu doar în cutare segmente ale ei, ci în însăși alcătuirea interioară. Fără momentul Eminescu, întregul ei curs evolutiv ar fi fost, fără îndoială, altul, în sensul că i-ar fi trebuit un spațiu de timp infinit mai vast, pentru a se sincroniza cu mișcarea lirică din țările de veche cultură, fără a-și diminua individualitatea națională, ba, din contră, potențându-și-o. Oricât de stufoasă i-ar fi ramnificația, triunchiul poeziei românești din secolul al XX-lea, al celei de după al doilea război mondial inclusiv, este Eminescu. Și nu numai al poeziei...”. □ Virgil Cuțitaru: *Eminescu-teme fundamentale*: „O altă piesă lirică intitulată *Gemenii*, scrisă în anul 1881, (perioada marilor creații eminesciene) și apărută postum este, de asemenea, remarcabilă în ordinea marilor teme specifice creației eminesciene. În cuprinsul ei, poetul exploatează hiperbolic motivul shakespearian al fratricidului, structurând conflictul propriu-zis (uciderea lui Sarmis de către fratele său geamăn Brigbelu – care ia celui dintâi tronul și soția) pe o gamă întregă de anxietăți de ordin moral, gnoseologic, politic, oniric etc. Poemul se desfășoară într-un tempo alert, cu treceri abrupte de la verbul fastuos...”. □ Amita Bhosse: *India în conștiința lui Eminescu*: „Prin scrierile lui Eminescu, imaginea cosmogoniei și concepției Nirvanei indiene s-au integrat literaturii române pentru totdeauna. Mihai Eminescu e singurul poet european care a făcut India nemuritoare în țara sa”. ■ În cadrul rubricii *Cronica poeziei* Daniel Dimitriu prezintă două volume de poezii. □ Vasile Nicolescu: *Lumea diafană* (Eminescu, 1977): „Tot așa cum stringența și rigoarea eliptică a elementelor de contrapunctar putea să releve limitativ performanțe de laborator în distilarea verbului. În ceea ce autorul *Lumii diafane* a scris mai bun, toate aceste realități de primă vedere cunosc corespondențe de profunzime în tensiunea lirică născută din ciocnirea forțelor de semn opus. Procesul e complicat, în sensul că dacă nu e dominat cu autoritate

poate transforma în hibrid ceea ce se dorește a fi sinteză rafinată. Din această pricină poezia lui Vasile Nicolescu face vizibilă lupta cu verbul, tendința de a-l posedea despotice. Conștiința acută a limbajului modernizează decisiv acel spirit clasicizant de care pomeneam”. □ Virgil Teodorescu: *Ancore lucii* (Eminescu, 1977): „Dar întrucât prima dragoste nu se uită, e firesc ca autorul să se refugieze măcar din când în când (destul de rar) în pasiunile trecute, revenind astfel la tonalitatea «ireverențioasă» și la acea sfidare a canoanelor, proprii celui mai autentic suprarealism. Spațiul nu-mi permite să exemplific”. ■ La *Proza* se referă Val Condurache. □ Marin Sorescu: *Trei dinți din față* (Eminescu, 1977): „Scrisul lui Marin Sorescu e un caz excepțional în literatura română de astăzi, unde puțini își încearcă șansele în două sau mai multe genuri, dar unde într-adevăr mai puțini găsesc satisfacții în acest proteism... Romanul lui Marin Sorescu nu mai surprinde, la fel ca poezia și teatrul, prin noutate, dimpotrivă e clădit pe o istorie sentimentală dusă la limitele convenționale, în care publicul larg e obișnuit să recunoască o tipologie de situații și «roluri». Intriga din *Trei dinți din față* face parte din categoria «iubirilor imposibile», unde incompatibilitatea de structură a cuplului duce la eșecul de viață al amândurora. Acțiunea decurge din caractere, iar latura imprezvizibilă se declanșează schimbându-se mereu resorturile lăuntrice care provoacă ruptura”. ■ Al. Dobrescu prezintă două studii de critică. □ Mihai Gafița: *Flautul lui Marsis* (C.R., 1977): „Sunt observații a căror periodică reluare nu poate fi decât binefăcătoare și, sub acest aspect, *Flautul lui Marsias* este o lectură instructivă pentru cei ce aspiră la nemurirea *Câmpiilor Elizee*. Căci scrisul lui Mihai Gafița, dacă are slăbiciuni, numai de ariditate nu suferă. Teama de a nu fi înțeles, marea sa obsesie are drept principală consecință tragerea continuă a ideilor generale spre concretul vieții literare. Exemplul intuitiv stă la loc de cinste. Astfel, în loc să teoretizeze condiția creației și a artistului, el analizează, scoțând pe parcurs toate fireștile învățăminte (aici e pedagogia!), legenda lui Marsias și a Meșterului Manole... [...] Dar *Flautul lui Marsias* ne oferă și revelația unui scriitor. *Scrisorile către Cleante*, epistole polemice pe tema moravurilor literare, *Neînduplecatul Tache...* și *Geografia istoriei literare*, excelente parodii (ultima probabil involuntară) de stil caragialesc stau mărturie a unei disponibilități ignorate sau neîmplinite din fatalitate”. □ □ Constantin Crișan: *Confesiuni esențiale* (C.R., 1977): „Familiare sunt, în felul lor, și *Confesiunile esențiale* ale lui Constantin Crișan. Autorul nu face nimic spre a se arăta mai informat ori mai inteligent decât eventualul său cititor, discută toate chestiunile la un nivel elementar, acela al locului comun, cu o superficialitate pe care unii o vor găsi, poate, excesivă. [...] Constantin Crișan refuză să mai creadă în literatura care ne dă totul pe tavă, preferând-o pe aceea care activează publicul și al cărei succes e direct legat de colaborarea lui. Dificultatea, dar și bucuria lecturii de aici vin, din ambiguitatea fundamentală a locului comun: căci, dacă el reprezintă, pe de o parte, ceea ce toată lumea știe, comoda banalitate, nu trebuie să omitem valoarea

rea sa protesatar-pedagogică (a se vedea în acest sens și ultimul studiu al lui Eugen Negrici, *Expresivitatea involuntară*)”. ■ Const. Ciopraga propune niște *Rememorări tonice*; Kogălnicenau: „Ca narator, Kogălnicenau are farmec și umor. Un fragment de roman, *Tainele inimii* (1850), o localizare după o comedie franceză destinată Teatrului Național (*Două femei împotriva unui bărbat*) și alte tentative arată ce ar fi putut realiza omul de litere, care n-a perseverat. Sigur e că din atâtea profiluri parțiale, fiecare cu particularități frapante, rezultă un portret sinteză, care acum, la centenarul independenței noastre de stat, reclamă un gând pios”. ■ Cu prilejul evenimentului: *La o aniversare: Șerban Cioculescu: „75”* se afirmă: Ion Dodu Bălan, Alexandru George. □ Ion Dodu Bălan: *Profesorul*: „Dacă este adevărat că eminentul profesor Șerban Cioculescu are acum 75 de ani, vârsta incredibilă în raport cu tinerețea lui spirituală și cu voiciunea lui fizică, atunci când l-am văzut prima dată, trebuie să fi avut vreo 50 de veri, căci nu știu de ce vara mi se pare a fi anotimpul, nu numai calendaristic, cu care această inteligență sclipitoare, senină, debordantă și tonică se cuvine să-și măsoare marea trecere prin lume. Așa cum sunt oamnei ai anumitor timpuri pe care le însuflețesc și le transformă în istorie, tot așa sunt și oameni ai anumitor anotimpuri, pe care le încorporează în propria lor personalitate cu toate atributele și trăsăturile lor specifice”. □ Alexandru George: *Șerban Cioculescu și problema obiectivității critice*: „Una din problemele centrale ale scrisului lui Șerban Cioculescu este aceea a obiectivității actului critic în corelație și opoziție cu aceea de subiectivism. Ea îi străbate întreaga activitate, începând din clipa în care scriitorul ia mai precis conștiință de sine și până în clipa de față, când ecourile acestei preocupări nu s-au stins încă. În toate declarațiile de principii, de câte ori e vorba să-i spună cuvântul despre specificul disciplinei sau să judece activitatea altui critic, problema îi revine sub pană cu o insistență ce nu poate decât să ne avertizeze asupra importanței pe care i-o atribuie. A o discuta înseamnă a ne afla în inima problematicei autorului *Aspectelor lirice contemporane*, și chestiunea ni se pare cu atât mai interesant de investigat cu cât există o anumită discrepanță între orice declarație de principiu a câte unui scriitor și activitatea sa practică; pe cât am putea judeca, nici criticii nu se exceptează de la acesată constatare”. □ Jean Louis Courriol: *Camil Petrescu interpretând pe Proust (II)*: „Odată stabilit acest lucru și după ce precizează că încercarea sa de a prezenta arta lui Proust e dificilă, deoarece «arta lui Proust e făcută din nuanțe în așa măsură încât a fost numită – pe nedrept și poate nu tocmai – artă microscopică, artă infinitezimală», Camil Petrescu preferă să pună în aplicare metoda proustiană, pentru a evita o expunere discursivă, nepotrivită într-o conferință, cât și orice abstracție care ar fi în contradicție cu esteica pe care o expune”. ■ Adrian Marino se ocupă de *Legături literare româno-portugheze*: „Fără îndoială că studiului academic al limbii și culturii române trebuie să-i aducem toate omagiile noastre. Următoarea etapă este chemată să atragă nu mai puțin atenția asupra aspectelor moderne ale culturii

și literaturii române. Recenta mea vizită în Portugalia mi-a dovedit că există o reală curiozitate și în acest domeniu. Aș spune, poate, mai ales în acest domeniu, încă foarte puțin cunoscut în Portugalia, în cea mai mare parte din cauza împrejurărilor istorice și a barierelor artificiale, azi înlăturate”. ■ În cadrul rubricii *Panoramic editorial* semnează texte: Andrei Ioan, Valentin Codrescu, Constantin Coroiu, Dan Zamfirescu. □ Andrei Ioan se ocupă de cartea Anei Blandiana: *Cele patru anotimpuri* (Eminescu, 1977): „... ne oferă pagini ale unui lirism perfect adaptat prozei, din care pricină neîncrederea inițială în încercarea poetei de a călca teritoriul prozei pare să fie, cel puțin, prin acest volum, neîntemeiată”. □ Valentin Codrescu se referă la cartea lui Dan Mutașcu, *Lumea cea mare* (Eminescu, 1977): „Dan Mutașcu are vocația pamfletului și gustul imaginilor terifiante, în spiritul cronicilor muntenești. Clișeele nu sunt cu totul evitate, există și un revers al schematismului eroic intrat în recuzita narațiunilor istorice, mai puțin ostentativ, dar tot atât de factice. Intră aici imaginea suferinței «bărbătești», demnitatea orgoliului sau chiar jocul abil al confruntării de voințe. Apelând la materialul istoriei, adeseori și la mijloacele ei, Dan Mutașcu a reușit un tablou deopotrivă documentat și veridic”. □ Despre cartea lui Ion Vinea: *Publicistică literară* (Minerva, 1977) se ocupă Constantin Coroiu: „Deși o restituire, volumul de *Publicistică literară* de Ion Vinea este una dintre cele mai actuale și mai moderne cărți. Textele unuia dintre cei mai mari publiciști români dezvăluie un cult al clarității și lucidității, și, înainte de toate, un respect nemărginit pentru măria sa Cititorul. Ion Vinea s-a dedicat unui domeniu al scrisului în care trebuie să te obsedeze în fiecare clipă nu numai întrebarea ce am de spus?, dar, în mod deosebit, cui și cum mă adresez? De la știrea și nota fugară până la genul de recunoscută dificultate, care presupune un talent de scriitor pe măsură, cum ar fi pamfletul, de la revista revistelor până la cronică, comentariul amplu și eseu, vădind un spirit subtil, de la recenzie până la portret, până la Ion Vinea pare a fi o baghetă magică dând impresia unei excepționale mobilități, a forței de adecvare a verbului la idee, ilustrând astăzi ceea ce spunea Caragiale; că un cuvânt nu poate avea decât un singur loc într-o frază”. □ Despre volumul Elenei Zafira Zafir, *Mitana diafana și raza de soare* (Ion Creangă, 1977) scrie Dan Zamfirescu: „Literatura pentru copii a Elenei Zafira Zafir lasă să se vadă fără greutate un asemenea suflet creator, servit de un talent real și remarcabil. Autoarea are o experiență de viață ce se bănuiește adâncă și diversă, o tenace ancorare într-o frumoasă poveste despre transfigurarea lumii, pe care, sub forma de scânteii, o transmite noilor generații. Nu avem de a face cu o industrie ușoară de fleacuri, ci cu mărturisirea fierbinte și dureroasă uneori, a crezului în frumusețea omului, dar și în imensitatea răului din lume pe care trebuie să-l combatem”. □ Mihai Dinu Gheorghiu semnează rubrica: *Trecere și petrecere în poezie*, semnalând debutul poezilor: Ion Beldeanu, Virgil Rațiu, Virginia Mușat. □ Ion Beldeanu: *Mirele pâinii* (C.R.): „Poezia lui Ion Beldeanu (*Mirele pâinii*) se conturează în jurul a

două motive; parabola grâului, a seminței care piere în nașterea rodului și cea a drumului, a rătăcirii în căutarea unei identități. Bobul de grâu roditor aparține unei întregi mitologii a fertilității, existența ființei fiind imposibilă în afara rodirii”. □ Virgil Rațiu: *Atunci când te reîntorci acasă* (Litera): „Poezia pare să se fi desprins, dacă ar fi să-i reconstituim ad-hoc ontogeneza, dintr-o rostire ceremonioasă, distingându-se, treptat, în rostire (expresia poetică) și ceremonie (tema lirică)”. □ Maria Urbanovici: *În prelungirea luminii* (C.R.): „Deși versul, în cele mai reușite exemplare, are consistența și lapidaritatea aforistică a versetelor *Cântării cântărilor*, poezia în ansamblu, contrastează printr-o dilatare patetică. Un poem alcătuit din două strofe contrastante, într-un fel simptomatic pentru construcția cărții, este *Imnul ia forma statuii*”. □ Virginia Mușat: *Orion, Constelația mea* (Eminescu): „Faptul că ne aflăm în fața unei poete adevărate, dincolo de toate inegalitățile valorice ale poeziilor și versurilor în parte, este dovedit de această legătură organică dintre tematică-stil-calitatea expresiei, semne ale unei maturizări treptate, vizibilă aproape pagină după pagină”.

● [„Echinoc”, nr. 8-9] Întrebându-se dacă există o nouă generație de poeți, Ion Simuț dirijează tematic problematica acestui număr cu un titlu aproape călinescian *Generație și creație*, chiar pe prima pagină. ■ Susținând ideea că „îndată ce vorbim de o istorie a poeziei sau a literaturii în general, cădem inevitabil într-o istorie a culturii poetice sau a culturii literare [...]. [...] ceea ce critici mai recent afirmați [...] numeau studiul critic al operelor individuale, considerat sincron și nu îndesfășurarea istoric-diacronică. De unde și ideea că o istorie a literaturii nu ar fi una a operelor, ci a formelor literare. Este limpede însă că o astfel de istorie structurală a fenomenului poetic nu se va putea dispensa de apelul la câteva opere de vârf”, Ion Pop împărtășește opinia sa despre *Posibilitatea unei istorii a poeziei*. ■ Versurile sunt scrise de Constanța Buzea, Florin Mugur, Mircea Petean, Horia Bădescu, Dorin Tudoran. ■ Din cele trei cronici literare semnate ambițios de Radu G. Țeposu, numai două, cea dedicată lui Leonid Dimov (vol. *Dialectica vârstelor*, Cartea românească, 1977) și cea consacrată lui Mircea Ivănescu (vol. *Alte poezii*, Dacia, 1976), îi stârnesc aprecieri pozitive: „volum remarcabil”, „știință a versului ireproșabil”, „modificări de substanță în linia începută”, „poezie fertilă”, „unitate stilistică ireproșabilă”. A treia cronică, ce include volumul *Descântoteca* a lui Marin Sorescu, constituie o „decapitare” care păstrează același ton demolator de la început pe tot parcursul ei: „Când Vladimir Streinu descoperea în versurile lui Marin Sorescu o «originalitate convingătoare» (după volumul *Poeme*, 1965) nu bănuia degenerarea rapidă pe care poezia acestuia avea s-o înregistreze. În volumele de început (până la *Moartea ceasului*, inclusiv) se mai putea descifra sub anecdotică, adesea onorabilă, o tensiune autentică izvorâtă din neputința de a «traduce» lucrurile profunde, și o vibrație sinceră în fața lumii. Inteligența poetică nu triumfase definitiv și cititorul mai putea spera că din confruntarea cerebralului cu afectivul se va perpetua o stare lirică autentică. La scurtă vreme

însă oratoria goală și versurile penibile abundă în anecdotică facilă, apoetic și gravitate afectată. Inteligența e supralicitată până la silogism (*Suflete bun la toate*, 1972), claritatea și metafora seducătoare dinainte devin acum o retorică nebuloasă. Construcția poetică e un lanț generativ care produce nediferențiat, în serie, versuri fade și anodine după tehnica artizanatului, interesante mai mult în plan gramatical decât în cel al logicii poetice (*Astfel*, 1973). Conștiința poetică, în loc să îndepărteze molozul tot mai abundent, afirmă un «poeta artifex» grandilocvent și infatuat care pervertește sensul original prin eludarea parcă voită a esteticului. Sterilitatea poeziei soresciene ajunge la apogeu în volumul *La liliaci* (1973) unde poetul glosează «fugind după curci» [...]. Din ultimele volume putem desluși cu ușurință că Sorescu prelungeste, cu insignifiante adaosuri, un teatralism minor de sorginte simbolistă: intruziunilor burlești el le adaugă calamburul, anecdota și poanta de natură pur cerebrală. Surpriza poetică e anulată, iar versurile sale par un fel de dicționar de anecdote. [...] Caz tipic de degradare a poeziei soresciene îl reprezintă *Descântoteca* (Scrisul românesc, 1976).” ■ Aurel Sasu realizează în acest număr un interviu cu Al. Paleologu din care extragem două întrebări și două răspunsuri: „ – [...] *Dumneavoastră nu îndrăzniți să vă revendicați titlul de critic, nerecunoscându-vă nici autoritatea, nici informația necesară unui astfel de spirit. Dar, în literatură, modestia exagerată nu poate fi uneori o formă de conservatorism?* - În cazul meu modestia, pe care mă bucur că o socotiți exagerată, e mai degrabă o formă de ironie, adică de «întrebare» (era și o mică fățărnicie, o manevră care văd că mi-a reușit). Nu din tristețe, ci dintr-un fel de veselie mă apreciez mai puțin decât găsiți că «mi se cuvine» (sunteți prea amabil). Nu sunt cine știe ce ambițios, dar socotesc că tot ce am scris până acum (inclusiv cartea mea *Simțul practic*) e cam puțin pe lângă ceea ce trag nădejde să scriu de acum încolo (ca să mă exprim ca Pristanda «am altele în sufletul meu»). – *Aduceți în Bunul simț ca paradox un «elogiu gafei» («semn de noblețe, prin nonșalanța și dezinvoltura ei, prin lipsa ei de calcule și oportunism»).* *Una o povestiți la sfârșitul volumului în Portretul artistului la bătrânețe. Între iepurile de la dejun și invitația lui Pallady, ați ales prima variantă. Povestiți-ne totuși o «gafă» literară.* – Refuzând invitația lui Pallady, n-am comis o gafă, ci o prostie, dând totodată dovadă și de lipsă de tact. (în «elogiul gafei» avertizam, dacă va amintiți, împotriva lipsei de tact). O gafă am comis scriind ce am scris despre Yvonne Blondel, dar ca gafă e una mondenă, nu literară. Gafe literare poate că or fi prin scrierile mele, dar eu nu mi-am dat încă seama și până acum nu m-a prins nimeni. Evit să mă bag în chestiuni la care nu mă pricep (dar poți face gafe și unde te pricepi) și evit să vorbesc de cărți pe care nu le-am citit (iar dacă se întâmplă s-o fac totuși, am grijă s-o mărturisesc pe loc, ca de exemplu apropo de Ludwig Klages). E o chestiune de prudență, poate mai mult decât de onestitate. Dacă nu m-aș teme să paț vreo rușine, poate că m-aș împăuna și eu, cum văd că se face, cu citate și titluri din toate limbile, știute sau nu, azi nu

mai contează.” ■ Eugen Duca consideră că însemnul heraldic sub care se desfășoară întreaga poezie a lui Horia Bădescu, având publicate până în momentul analizei lui critice trei volume de poezii: *Marile Eleusii* (1971), *Nevăzutele Urse* (ed. Dacia 1975) și *Cântece de viscol* (ed. Eminescu, 1976), este fraza mateină „Și ne topeam în purpura asfințitului” (*Magia cuvintelor*). ■ Ioan Mușlea, în căutarea „osaturii oculte” a volumului *Omul cu compasul* (1966), nu are niciun dubiu în a-l plasa pe Ștefan Augustin Doinaș în vârful mării poezii (*Ipostazele unui alfabet poetic*). ■ Doritor să descâlcească problema de a ști care e «spiritul» și care e «litera» în universul liricii nichitastănesciene, Augustin Pop parcurge analitic toate volumele publicate de poet de la *Sensul iubirii* (1960), *O viziune a sentimentelor* (1964), *În dulcele stil clasic, Dreptul la timp* (1965), *II elegii* (1966), accentul căzând pe ultimul apărut (*Despre ideea de TU*). ■ O pagină întreagă, la rubrica „estuar”, îi este dedicată lui A.E. Baconsky, astfel încât Nicolae Oprea analizează *Simbolistica prozei*, iar Ioan Buduca relevă *ars poetica* baconskyană din lirică, în articolul *Convenție și sentiment*. ■ Al doilea poet, ce reține atenția în cadrul aceleiași rubrici, este Emil Botta căruia Ion Vartic îi face o evocare sensibilă, acestui „Școlar al Durerii”, un „Cavaler al Tristei figuri”, regretând că a trecut, „ca Parsifal”, prea timpuriu „acolo unde stă Potirul” și nu i-a luat din timp interviul planificat (*Închinare lui Parsifal*), iar Mircea Petean comentează atent și sagace întreaga creație lirică a acestuia. ■ Ștefan Borbély reinterpretează miturile poeziei lui Lucian Blaga (articolul *Note la poezia lui Lucian Blaga*), iar Mircea Martin, un nume nou printre colaboratorii revistei *Echinox*, definește *Programul poetic blagian*, începându-și comentariul așa: „Poetul înclinat organic spre meditație și speculație face apologia tăcerii și a misterului, autorul unui lirism de formulă deseori aforistică pledează pentru elocvența mută. [...] Atitudinea poetului în fața misterului nu este cătuși de puțin pasivă. El nu-l evită, îl identifică pretutindeni sau chiar îl inventează, fiind – cum singur o spune – un «semănător de rune în univers».” ■ Ioan Buduca face cronică monografiei despre Labiș (1977) a criticului Lucian Raicu, considerând că acesta are pregnante „calități dostoevskian-proustiene” (articolul *Estetica biografiei*). ■ Maria Gabriela Tureacu face constatări pe marginea filosofiei și a dramelor cunoașterii la Unamuno (*Unamuno și drama cunoașterii*). ■ Din panoplia încercărilor de restituire și reevaluare, face parte și comentariul lui Octavian Soviany la volumul voiculescian *Ultimele sonete închipuite...* ■ Marian Papahagi realizează o paralelă comparativă și comparatistă între *Vechea filologie, noul structuralism și poezia medevală*, în care citează numele lui H.-R. Jauss (cu studiul *Litterature médiévale et expérience esthétique*, din revista *Poétique* 31/ 1977) și pe Paul Zumthor cu *Essai de poétique médiévale*. ■ Mircea Opriță traduce din lirica neozeelandeză.

● **[„Familia”, nr. 9]** Se deschide cu articolul semnat în redacție, *Suflu creator*, pe marginea *Consfăturii de lucru cu activiștii și cadrele din domeniul*

educației politice, al propagandei și ideologiei: „Așa cum s-a subliniat și la plenara CC al PCR din iunie a.c., precum și în cadrul consfăturii, comuniștii, toți lucrătorii din domeniul artei și culturii trebuie să se integreze în mod efectiv în întreaga activitate social-politică ce pulsează în satele și orașele țării. Numai în măsura în care oamenii de cultură și artă vor înțelege că trebuie să participe activ la înlăptuirea întregului ansamblu de măsuri, a politicii partidului în toate domeniile vieții materiale și spirituale, numai așa vor putea cu adevărat să fie și buni lectori, propagandiști, dar și buni activiști de partid. De asemenea, secretarul general al partidului, subliniază și acum necesitatea promovării ferme și consecvente în toate domeniile creației, în literatură, în artele plastice și în muzică a *spiritului novator*, punând la baza actului de creație spiritul revoluționar, concepția filosofică a partidului nostru – materialismul dialectic și istoric. Sunt acestea dezideratele imperative ale unei arte chemată să redea cele mai nobile sentimente ale constructorilor noii orânduiri sociale, să biciuiască mentalitățile înapoiate, dând maselor o perspectivă însuflețitoare de muncă și lupta, pentru progres și civilizație. «Oamenii muncii – sublinia tov. Nicolae Ceaușescu în expunerea prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste – au nevoie de o artă cu adevărat revoluționară, care să redea în mod veridic și obiectiv realitatea, care să fie pătrunsă de un puternic suflu mobilizator, militând cu pasiune pentru perfecționarea activității și a omului.»“ Pe aceeași linie, articolul tot de pg. 1 al inspectorului școlar, prof. Ana Săndulescu – *Școala, factor activ al educației comuniste, al formării tineretului prin muncă și pentru muncă.* ■ Liviu Câmpeanu aprofundează cartea lui Edgar Papu, *Din clasicii noștri*, în care este reluată *problema protocronismului*. „Demersul acesta, izvorât dintr-o idee vădit patriotică și estetică în același timp, prezent în ultimii ani la o seama de cercetători ce au vizat priorități românești în știință, tehnică, artă, continuă de fapt cu privire la fenomenul literar românesc unele considerații existente la Pompiliu Constantinescu, Paul Anghel, Dan Zamfirescu. Cu discreție și modestie, Edgar Papu mărturisește că nu-și poate revendica decât «paternitatea formulei de protocronism românesc, gândită în opoziție cu ideea sincronismului, adică a năzuinței ce alimentează o conștiință retardată». Opunând așadar *sincronismului lovinescian* (înțeles adesea în epocă și mai târziu eronat) *protocronismul*, criticul caută să pună în lumina contribuțiile anticipatoare, deși neomologate, ale scriitorilor noștri, în ceea ce privește unele curente, motive, formule literare etc pe planul literaturii universale. Spirit metodic și aplicat, dar de o exemplară erudiție, Edgar Papu urmărește mai ales tipologii, teme, motive, formule literare, modalități artistice prezente la scriitorii români, pe baza cărora realizează nu de puține ori apropieri frapante, insolite, paralele inedite, nuanțate, implicând scriitorii străini. Alteori se pun în evidență sintagme, locuțiuni particulare, ori se fac cu o deosebită finețe analize pe text... Poate mai puțin convingătoare sub raportul strict al *protocronismului românesc* – problema de fapt rămâne deschisă – ca și a stilis-

ticei gratuite uneori, *Din clasicii noștri* e o carte rezistentă sub raportul erudiției, al analizei de text de o mare finețe, al analogiilor surprinzătoare de care orice viitoare istorie a literaturii române trebuie să țină seama.” ■ Cronici de Val. Tașcu la Eugen Barbu, *Incognito*; Al. Cistelean la *Rod IV* de Cezar Ivănescu; Gh. Grigurcu la *Nouă prozatori* de G. Dimisianu. □ „Încheiată cu momentul crucial al căderii Stalingradului, problematica volumului 1 din *Incognito* este reluată fără modificări substanțiale în recentul volum al doilea. Atâta doar că o anumită structura unitară pe care epicul combinat o conservase între cele două colectivități în dispută este dilatată până la ruptură. Un mai vechi dezinteres al autorului de a menține ansamblul unei opere (vezi spre pildă mult comentată *Groapă* sau *Șoseaua Nordului*) se dovedește și aici, fără a impieta asupra textelor în sine. De altfel, am mai spus-o și cu alte prilejuri, valoarea unitară a operelor lui Eugen Barbu nu rezidă în structuri ci în suprastructura limbajelor. Însăși intenția de *cine-roman*, pe care o lansase ca idee în primul volum este o renunțare cu program la unitate, în favoarea mișcării. Tehnica ingenioasă a colajului predispuie fragmentele epice la mobilitate, la succesive reorganizări combinatorii... Prin câteva direcții Eugen Barbu desface structura romanului său cu ambiția evidentă a fluivializării lui. Efortul i se va canaliza în continuare, bănuim, spre adâncirea și reorganizarea lor în nucleu. Este ceea ce așteptăm în continuare. *Incognito II* pare deocamdată un interludiu a cărui consistență de liant este doar dorită de autor.” (Val. Tașcu) □ Dacă *Nouă prozatori* (în care sunt creionați și „apărați” autori ca Nicolae Velea, Fănuș Neagu, Sorin Titel, Augustin Buzura sau D. R. Popescu) e o reluare /aducere la zi a mai vechiului volum *Prozatori de azi* al lui G. Dimisianu, *Rod IV* de C. Ivănescu – în aspectele sale definitorii – este de fapt *Rod III*, adică e un *volum-variantă* „mai aproape de regimul reeditării decât de acela al unei noi apariții”. Totuși „un confesional zguduitor, de o acuitate a suferinței exersată direct pe nerv, poezia lui Cezar Ivănescu este și una de mare rafinament livresc... poezie de exorcism, scrisă mai puțin cu entuziasm cât cu furie și disperare, poezia lui Cezar Ivănescu este, în același timp, un exercițiu de purificare; ea este, simultan, chin și terapeutică, invocare a suferinței, consum și eliberare... Poet, la început, cu voluptatea autoflagelării, provocându-și parcă durerea ca pe un drog incitant, inclement până la cinism, C. Ivănescu a ajuns treptat, în spațiul acestui exercițiu al infernului și al damnării, la o înțelegere mioritică a existenței... Sentimentul get (și mioritic) al morții, rămas activ, transformă acest eveniment (din poeme) într-o renaștere... creația devine jertfă – moartea devine doar pragul de trecere în immortalitate.” (Al. Cistelean) □ Șt. Aug. Doinaș, la rubrica *Lectura poeziei*, îl vede pe *Mihai Ursachi, un sacerdot al lui Hermes* – discutând astfel volumul apărut la Junimea în 1977, *Marea înfățișare*. ■ O pagină dedicată dispariției lui *Ovidiu Cotruș* (n. 21 feb. 1926 – d. 12 sep. 1977, elev al lui Blaga, D. D. Roșca și Liviu Rusu), textul *In memoriam* de Ioanichie Olteanu și o *Cronică postumă* de Radu Enescu (punctând

apariția masivei monografii „memorabile” *Opera lui Mateiu I. Caragiale*, cu puțin timp înainte de decesul autorului – metoda acestuia de lucru fiind într-un sens „fenomenologică” ; fragmente din actuala carte au fost publicate în „Familia” între anii 1973 și 1976). Este amintită existența unui alt studiu de Ovidiu Cotruș, rămas în manuscris: *Titu Maiorescu și cultura română*. „Lucrările lui despre Maiorescu, Călinescu, Blaga ca și monografia consacrată operei lui Mateiu Caragiale, pe care a mai apucat să o vadă tipărită în volum în zilele în care își aștepta sfârșitul pe patul de spital, sunt rodul plener nu numai al studiului prob și aplicat la obiect, dar și al fanteziei și îndrăzneții creatoare, și al reacției profunde și responsabile asupra epocii noastre.” (I. Olteanu). „Ovidiu Cotruș, existență etică, în sens kierkegaardian, ne-a oferit un model exemplar de înțelegere al unui eu artistic transfigurat care ilustra la modul paradigmatic avatarurile existenței strict estetice...” (R. Enescu). □ *Orizonturile lui Iosif Vulcan* de Al. Andrițoiu inaugurează grupajul dedicat întemeietorului cultural Vulcan, completat de Lucian Drâmba – *Animatorul*, Mircea Popa – *Romancierul*; Blaga Mihoc, *Prețuirea contemporanilor*. □ Radu Enescu în *Dialogul conștiinței cu istoria*, se oprește la acuta conștiință a istoriei la Ion Brad (și în cel mai recent op, *Transilvane cetăți fără somn*), autor a cărui poezie cetățenească și patriotică apare într-o expresie clasicizantă – modalitatea preferată a liricii lui Brad fiind *evocarea epică*. □ Versuri de Horia Bădescu, Ion Davideanu și Teodor Crișan, iar dintre liricii promovați la rubrica lui Doi-naș, *Poșta redacției*, îi reținem pe Aurel Dumitrașcu, Ioan Suci, Ion Alex. Angheluș, Ioan Evu, Mariana Pândaru, Georgeta Lazăr, Dumitru Anderca, Ion Enache. □ *O scrisoare inedită a lui George Enescu* din 1948 (reliefând un crez artistic), regăsită prin intermediul lui Ervin Acel. □ Doru Cremer, un eseu despre *Păstoriul Teodoreanu și I. L. Caragiale*, ce include câteva epigrame ale lui Teodoreanu, cât și niște *Catrene omagiale* dedicate autorului *Momentelor și Scrisorii pierdute*. □ Despre premiera piesei lui Paul Everac, *Piatra la rinichi*, scriu V. Horj și Dumitru Chirilă. □ *Poezie populară vietnameză*, în românește de Al. Andrițoiu și Liliana Blajovici. □ *Din lirica bulgară*, tălmăcirii de Victor și Raluca Tulbure din poeți ca Ivan Vazov, Parvan Stefanov, Dimitar Vasiliev, Veseliu Hancev.

• [„**Ramuri**”, nr. 9] Petre G. Gorun publică poezia *Sonet în piatră*, iar Claudiu Moldovan – *Aștept*. □ Sunt publicate o serie de notițe, printre care una care semnalează faptul că revista „România literară” continuă „interesanta și incitanta serie de dezbateri, inaugurată cu câteva luni în urmă sub genericul „Probleme ale criticii noastre”. După ce a găzduit cu exigentă generozitate opinii ale personalităților vieții noastre culturale, precum și numeroase „voci din public”, în nr. 36/a.c. întâlnim, sub semnătura talentatului romancier Augustin Buzura, următoarea afirmație: „Literatura formează conștiințe și nu trebuie să încetăm a repeta că soarta literaturii de mâine depinde de numărul cunoștințelor de astăzi”. În același număr, sub titlul *Mirgorodul de fier*, note de

călătorie de Serghei Esenin, într-o frumoasă și fluentă tălmăcire a Violetei Modorcea”. □ În *Spații poetice*, Marian Vasile, cu titlul *Clasic și modern*, prezintă ultimul volum de versuri al lui Nicolae Dragoș, *Cu inima curată*, ce, „deși profilat pe lirica patriotică, devine mai revelator încă pentru maniera integratoare a autorului, conciliind ireconciliabilele, măsura clasică și impulsul eretic al versului contemporan”. □ George Niță publică poezia *Poartă de iubire*. ■ George Sorescu face o analiză a volumului *Dezbateri critice* de Al. Dima: „Recentul volum – *Dezbateri critice* – sugestiv prin orientarea unor cercetări, cât și prin reluarea unor aspecte de istorie, teorie și critică literară etc., se impune atenției publice în mod deosebit. Spirit neconformist, uneori operând cu disjungeri, în vederea judecării și stabilirii adevărului, Al. Dima îmbogățește domeniul cunoașterii prin reale contribuții. Astfel, armurile unor convenționale etichete se năruie discret sub semnul valorilor autentice. Prin concepție, autorul este un comparatist cunoscut. Combătând istorismul „exagerat” și pozitivismul „scientist de structură naturalistă”, precum și unele orientări moderne (Paul van Tieghem – adeptul vidării fenomenului comparat „de orice valoare estetică”), autorul amendează, pe drept, erorile și pledează pentru o reală «joncțiune dintre estetic și istoric»”. □ În *Literatura evenimentului*, Eugen Măicăneanu prezintă *Un roman despre independență*, respectiv *Câmpul cu maci* de Nicolae Calomfirescu (Dacia). □ Al. Firescu publică un articol omagial dedicat lui *Ion Zamfirescu la 70 de ani*. ■ Cu titlul *Fantasticul științific nu este doar o experiență literară...*, Ioana Dinulescu publică un interviu cu Ion Hobana. Acesta răspunde la întrebări legate de pasiunea sa pentru science fiction, vorbește despre activitatea sa ca director la Editura tineretului („Cred că perioada 1960-1968 a fost o perioadă fastă pentru SF-ul românesc. Au apărut o serie de cărți ai căror autori fac, și astăzi, cinste genului. Mă refer la Horia Aramă, Vladimir Colin, Constantin Cubleşan, Victor Kernbach, Leonida Neamțu, Mircea Oprea, Adrian Rogoz, Viorica Georgina Rogoz. Editura a întreprins și o intensă activitate de traducere punând la îndemâna cititorilor lucrări ale lui Edgar Allan Poe, Jules Verne, H. G. Wells, Arthur Conan Doyle, Aleksandr Beleav, Ray Bradbury, Dino Buzzati [...] Cred că aceste traduceri, alături de cele publicate în *Colecția de povestiri științifico-fantastice*, condusă de Adrian Rogoz, au contribuit la familiarizarea cititorilor români cu literatura de anticipație precum și la atragerea unor scriitori către acest gen.”). Este menționat faptul că, în 1969, I. Hobana a obținut Premiul Uniunii Scriitorilor pentru „prima antologie critică de SF românesc”. □ În *Cartea de reportaj*, Constatin M. Popa prezintă *America ogarului cenușiu* de Romulus Rusan. ■ În *Repere*, Alexandru Balaci scrie despre *Misiunea nobilă a artei*, o prezentare a întâlnirii scriitorilor europeni, eveniment ce a avut loc la Sofia, despre care apreciază că „în dezbaterile lor, atât de vii și de responsabile, interferate profund de ceea ce s-a numit *spiritul de la Helsinki*, reprezentanții scrisului contemporan au arătat, o dată mai mult, că marea literatură a fost totdeauna

umanistă, creând din om și din traiectoria destinului său, centrul iradiant al operelor de valoare. Ei s-au angajat solemn ca prin scrisul lor să adâncească această luminoasă caracteristică a adevăratei literaturi, fidelitatea față de om și lupta pentru desăvârșirea lui. Niciodată un scriitor conștient de misiunea nobilă a artei, cu fruntea înclinată asupra tainei paginii albe, nu va putea așterne cuvinte de foc, împotriva omului, ci va căuta prin infinita sa strădanie, să-și demonstreze încrederea deplină în viitorul lui, solidar cu întreaga spiritualitate umanistă. Libera comunicare a valorilor spirituale înalță, în permanență punți de prietenie între popoarele lumii, iar pana unui scriitor se poate dovedi mai puternică decât orice spadă, atunci când se află în slujba unei cauze umaniste. O operă literară poartă întotdeauna în încărcătura ei de artă un mare adevăr. Marele adevăr al zilelor noastre și al întregii planete este pacea și pentru consolidarea ei nu trebuie precupețit niciun efort, și sub semnul stelar al rațiunii, al celor covârșitor de mulți care cred în viitor, în construcție și în fericire”. ■ În *Cronica literară*, Dorin Teodorescu, cu titlul *Întoarcerea posibilă*, publică o analiză a volumului lui Marin Sorescu, *La Lilieci*. „Cu *La Lilieci*, cartea a doua (Cartea Românească, 1977), Marin Sorescu ar putea determina critica să renunțe la accentul pus pe valoarea de opoziție literară a poemelor sale oltenesti, adică pe parodiarea și persiflarea tradiționalismului, pe „depoetizarea” satului. Acum, după ce surpriza inițială s-a îndepărtat, este greu să nu te lași în voia acestui limbaj de o savantă naturalețe, situat în afara unor atitudini lirice cunoscute, dar nu neapărat împotriva lor, să nu ajungi la ceea ce se exprimă prin mobilitatea lui neobișnuită. În al doilea rând, continuarea primului volum ridică Bulzeștii la rangul unei lumi spuse la nesfârșit de voci nenumbrate, care, în spornicia lor ciudată, par totuși emanația unui singur tip omenesc. [...] Originalitatea amintirilor din *La Lilieci* stă poate și în faptul că Marin Sorescu nu se înfățișează numai în postura «copilului universal»: unele întâmplări conțin un moment de neliniște, amenințător pentru cursul sigur al vieții. [...] Evident, autorul ar fi putut elabora și «purifica» îndelung un asemenea poem, selectând de pildă versurile care susțin cu maximă intensitate viziunea proprie, dar jocul complet al semnificațiilor ar fi fost sărăcit, adevărata profunzime s-ar fi pierdut. Tocmai prin bogăția sensurilor aceste texte aparțin poeziei. Cititorul dogmatic, nemulțumit de imixtiunea epicului în ele, nu-și dă poate seama că, parcurgându-le, aștepți nu atât ce întâmplare cât mai ales ce spuse urmează. Funcția poetică a limbajului este deci accentuată. Cuvinte și lucruri umplu deodată spațiul poemelor: ierburile, cusăturile, obiectele casnice, uneltele, îndeletnicirile, obiceiurile, vrăjile și descântecele cu numele lor aproape uitate: «de soare sec», pentru «mersul cu fierăritul», pentru «scosul din fiare». Mai mult decât D. Ciurezu, M. Sorescu a reușit datorită scriiturii sale provocatoare, ironice să capteze graiul oltenesc în act, în toată mobilitatea lui expresivă (și să se exprime pe sine în același timp).” ■ În *Disponibilitatea gustului*, Eugen Negrici, prezintă volumul al II-lea de *Scrieri* de Mihai Ralea: „Străbătând volu-

mul al doilea al *Scrierilor* ne dăm seama că, printre interpreții fenomenului literar interbelic, ne-ar fi greu să descoperim pe cineva a cărui viziune artistică să fie mai ușor de recuperat, ale cărui idei să-și păstreze într-o așa măsură actualitatea. Și mai interesantă e, însă, împrejurarea că asemenea idei, nu altele decât acelea care ocupă astăzi câmpul de interes al esteticii și al teoriei literare nu au avut nici pe departe în epocă audiența așteptată, că, privite cu suspiciune din direcția spiritelor riguros estetice, au fost puse pe seama formației sale de sociolog, a unor excese psihologizante, pornite de pe „pontoanele extraartistice, parazitare anexate fluviului impresiilor de natură estetică”, cum socotea prin 1927 Pompiliu Constantinescu. □ Cu titlul *Caietul albastru*, revista publică „un fragment din romanul *Dirijorul și orchestra fantomă*” de Ion Lotreanu. ■ În *Documente*, Pavel Țugui publică partea a treia a studiului *Tudor Arghezi: Date noi privind studiile liceale (III)*. □ Dumitru Bălăeț publică poeziile *Vânjos stejar în gândul meu, țăranii, Privești și Și trestiiile*. □ În *Meridiane*, Dan-Ion Vlad scrie despre *Stanislaw Lem și literatura umanistă*. □ Titus Bălașa scrie despre *O carte despre Anna de Noailles*, respectiv despre volumul închinat poetei de către Edmée de La Rochefoucauld, cu ocazia comemorării a o sută de ani de la dispariția poetei.

● [„Secolul 20”, nr. 9] Tema numărului este *Vitalitatea romanului*, fiind traduse în acest sens texte teoretice semnate de autori celebri: André Malraux, Virginia Woolf, Thomas Mann, Albert Camus, Jean-Paul Sartre, Leonid Leonov, Saul Bellow, William Faulkner, Gabriel García Márquez. Transpunerile în românește sunt datorate Irinei Mavrodin, Petru Creția, Alexandru Al. Șahighian ș.a. □ Mircea Ivănescu traduce un fragment din romanul *Ulysses* de James Joyce, autorul irlandez fiind comentat de Michel Butor sau Giuseppe Tomasi di Lampedusa. □ Sunt publicate importante contribuții teoretice despre romanul contemporan: Theodor W. Adorno, M. Bahtin, Giacomo Debenedetti, acestora adăugându-li-se „reper și atitudini românești”. Astfel, cu titlul prescurtat *Noua structură...* sunt reproduse fragmente din esul lui Camil Petrescu din 1935, *Noua structură și opera lui Marcel Proust*, accentul căzând, firește, pe „revoluția proustiană care aducea instaurarea concretului, însemna o adevărată abolire a «compoziției» clasice, spre derutarea, spre uluirea criticilor împotmoliți în formele trecutului”. De asemenea, cu titlul redacțional *Efigie a trăitului*, sunt reproduse fragmente referitoare la romanul modern din articolul lui G. Călinescu din 1957, intitulat *Reflecții mărunte asupra romanului*: „Mai importantă decât limba este în roman compoziția cu ritmica ei interioară, care comandă și limbii. Bineînțeles compoziția nu este un șablon estetic, ea se naște din natura obiectului. Mai importantă și decât compoziția, adică anterioară ei, este viziunea vie a eroilor. Ideea romanului critic-realist ori critic-socialist nu se poate traduce în concret dacă romancierul nu vede halucinant de clar și corporal pe protagoniști. Din prezența lor rezultă restul și întâi de toate acea aptitudine a preciziei. Foarte mulți autori încep să

scrie fără a avea încă eroii, așteptându-i să pice din nori. Un creator nu se așază la masa de scris decât după ce a terminat romanul”. □ Alte „prospecțiuni” contemporane semnează □ Edgar Papu (*Secolul romanului*), □ Nicolae Balotă (*Mutații ale romanului*), □ Nicolae Manolescu (*Paradoxele romanului*: „Despre niciun gen literar nu s-a discutat mai mult decât despre roman; și niciunul nu s-a dovedit la fel de capabil să suporte – fără să se destrame – atâtea interpretări contradictorii, sau chiar paradoxale.”), □ N. Steinhardt („*Viața mea e un roman*”: o iluzie a epiceii contemporane: „Mai degrabă decât «viața mea e un roman» pare adevărată o formulare de genul: romanul e un mijloc de a da libertate și putere unor umbre, unor amintiri, unor vise, percepții și dorințe; e o tainică sinteză de trăire și ficțiune în care trăsăturile caracteristice ale oricărei creații (și în primul rând infinita complexitate și chemarea la existență a unei lumi spațio-temporale, orânduită, detașată de generator) ocupă focarele, în vreme ce individualul transfigurat circumscrie elipsa, alimentând și intensificând centrii de emisie.”), □ Ov. S. Crohmălniceanu (*Poarta romanului contemporan către miraculos*: „Pe de o parte, romanul «documentar», scos din evenimentul autentic, petrecut aievea, câștigă o audiență imensă, neavută înainte. Pe de altă parte, imaginarul, sub forma fantasticului propriu zis, nu privind atmosfera, proiecțiile simbolice sau construcția extravagantă, ci invenția epică efectivă, invadează genul.”) și □ Irina Mavrodin (*Lectura intertextuală și romanul de mâine*). □ Păstrând tematica, dar punctând viziunea din interiorul fenomenului, grupajul intitulat *Din laboratorul romanului românesc* familiarizează cititorul cu punctele de vedere ale romancierilor □ Eugen Barbu (*Despre roman în zig-zag*: „Dacă este să rezumăm [...], trebuie să spunem că de la Dostoievski–Faulkner, Durrell și Márquez sunt bornele principale în drumul spre progresul prozei. Un autor ca Thomas Mann, cu tot respectul pe care i-l purtăm, nu intră în această socoteală.”), □ Ștefan Bănuțescu (*În loc de profeție asupra romanului*, rezumând prezicerile din ultimii ani, între care se numără „moartea romanului”, „romanul-rachetă” și „romanul-computer de problematică umană”), □ Mircea Horia Simionescu (*Romanul a murit! Trăiască romanul!*). Acesta din urmă declară că nu își reproduce propriile păreri despre geneza și destinul romanului, ci pe cele ale personajului său (inginerul George Pelimon, care își descoperă vocația de scriitor) din recent încheiatul roman *Nesfârșitele primejdii*: „Mai departe, George Pelimon descoperă că între suspans și curiozitatea burghezului de-a ști în ce fel de lume trăiește și activează nu e o diferență notabilă. Romanul nu e altceva decât un ziar comentat și adnotat, desfășurând viața în părțile ei componente, indicându-i articulațiile [...]”.

• [„**Steaua**”, nr. 9] Sub semnătura asumată redacțional citim *Civilizația umanismului revoluționar*: „Orânduirea socialistă este menită să dea expresie practică principiilor dreptății și echității în toate domeniile de activitate, urmărind promovarea în funcții de răspundere a celor mai devotați fii ai poporului.

Partidul nostru pune totodată un accent deosebit pe eliminarea din viața socială a diverselor forme de parazitism social, luptând energic pentru preîntâmpinarea, descoperirea și sancționarea unor astfel de manifestări antisociale; practica însăși demonstrează că valorile social-politice și etice ale socialismului impun realizarea persoanei numai prin muncă cinstită, utilă societății. De aceea în centrul activității educative trebuie să stea educația prin muncă și pentru muncă, respectiv sădirea convingerii că numai munca constituie calea bunăstării personale și colective. Este limpede deci că, în concepția partidului nostru, afirmarea echității și democrației este o lege a existenței socialismului, o condiție majoră a edificării societății socialiste multilateral dezvoltate”. ■ Aurel Rău semnează *Răvaș de însoțire II*: „*Răvaș de însoțire II*, deoarece cu alte cuvinte am însoțit un număr de revistă similar în Polonia, acolo consacrat fenomenului liric contemporan românesc. După aplecări monografice deosebit de interesant alcătuite, panorame sau microradiografii, asupra poeziei engleze, asupra poeziei concrete, asupra poeziei franceze, asupra intercondiționării poezie-filozofie, ca să menționez doar câteva din satisfacțiile cititorilor care nu opun furnica greierului, revista «Poezia» («Poezja») și-a oferit bunele oficii în august curent strămutării din limba lui Alecsandri și Eminescu în limba lui Minkiewicz și Slowacki a adevărului despre universalitatea Cântecului. Consecrând în răspuns paginile «Stelei», prin colaborare între redacții, fenomenului liric contemporan polonez, avem sentimentul participării la un efort care poate constitui un eveniment nu mărunț”. ■ Citim prezentarea «*Poezja*» *revistă a poezilor* de Bohdan Drozdowski: „Mulți ani au durat strădaniile poezilor polonezi de a înființa un lunar care să constituie o tribună a lor, un loc de întruniri între diferite poetici și școli, un câmp bătătorit de confruntări susținute cu argumente. Și, într-adevăr, o astfel de revistă a apărut în luna decembrie a anului 1965”. ■ Ion Petrică publică *Note despre poezia poloneză contemporană*: „Lipsiți de povara celei mai dramatice experiențe umane, poezii acestei generații trăiesc sentimentul unei mature împliniri, dominate de tendința generală a demitizării, fără gesturi spectaculoase însă, căci nu experimentul patronază poezia lor, ci sentimentul că purtând povara «memoriei rănite», lumea trebuie orânduită din nou, zămislită din sudoarea și sacrificiul generațiilor trecute, cu gândul la cele ce vin”. ■ Nicolae Manolescu semnează *Omul mecanomorf*: „Cine este Bruno Schulz, autorul romanelor *Prăvălii de scorțișoară* și *Sanatoriul timpului*, de o atât de rafinată, bogată, flamandă senzaționalitate, încât au ceva de fruct văratic prea copt, cu pieliță aurie și miez dulce moleșitor? Până la traducerea – excepțională a lui Ion Petrică, sub titlul general *Manechinele* (Globus, 1976), ignoram totul despre acest contemporan polonez al lui M. Blecher, ale cărui proze relatează, sub forma amintirilor din copilărie, câteva foarte enigmatice întâmplări din irealitatea imediată”. ■ Gheorghe Griurcu semnează *Zbigniew Herbert între contemplație și ironie*: „Dar acest spirit atât de mobil, anxios și proteic care e Zbigniew Herbert, nu rezistă tentației

de a abandona atitudinea de gravitate contemplativă, de recunoaștere a realității plenare a lumii ce se îmbie poeziei. Un duh negator suflă progresiv peste versurile sale, instaurând îndoiala care se transpune în cultivarea ironiei”.

■ Nicolae Liu scrie despre *Confluente culturale româno-polone*, discutând despre volumul lui Ion Petrică, apărut în Editura Minerva, 1976: „Reprezentând prima lucrare monografică românească dedicată confluențelor româno-polone, culturale și nu numai culturale, din veacul trecut, cartea semnată de Ion Petrică nu e lipsită de unele lacune, disproporții, afirmații insuficient argumentate. Autorul însuși mărturisea în final a nu-și fi făcut iluzii despre epuizarea unui domeniu atât de vast. Sintetizând cu competență și dăruire amplă informație științifică română și polonă, printre care contribuțiile prestigioase semnate de St. Lukasiak, P. P. Panaitescu, I. C. Chițimia, confruntată cu mărturiile epocii și întregită cu rezultatele propriilor sale cercetări anterioare, I. Petrică a reușit să ofere lectorului contemporan imaginea convingătoare a raporturilor româno-polone, într-un moment de răscruce a culturii lor naționale”.

■ Aurel Sasu împarte *Modul optativ al istoriei* în următoarele capitole: 1. *Un anumit polonez din secolul al XV-lea*; 2. *Argumente ale independenței*; 3. *O diplomatie strălucită*; 4. *Meditație în și prin istorie*.

■ Constantin Geambașu scrie despre *Condiționările etice ale creației lui Tadeusz Rozewicz*: „Opera poetică și dramaturgică a lui Tadeusz Rozewicz se remarcă atât prin originalitatea în latura conținutului și a formei condiționate de universul căutărilor etice ale scriitorului, cât și prin atitudinea lui angajată în procesul de salvare a acestui univers din situații destructive”.

■ Dumitru D. Panaitescu semnează *I. E. Torouțiu către un prieten polonez*, despre corespondența cu academicianul Emil Bierdzycki, istoric polonez.

■ Mircea Zăciu semnează cronica literară la *Exerciții de lectură* de Marian Papahagi, volum de debut, Editura Dacia, 1976: „Criticul realizează unitatea cărții nu prin epuizarea materiei, ci prin exemplaritatea «exercițiilor» propuse, al căror obiect, fără a intenționa panoramarea istorică, nu e totuși mai puțin semnificativ din punctul de vedere al istoriei însăși, al curentelor, direcțiilor, stilurilor literaturii acestui veac”.

■ În cronica sa literară Petru Poantă scrie despre *Gramatică târzie* de Ion Pop: „Poet în critică și critic în poezie, Ion Pop este un ingenuu inhibat de universul cărților. Existența sa pare un ceremonial desfășurat după un cod anume, în care naturală nu-i decât pudibonderia. Un melancolic, în fond, omul își regizează până și spontaneitatea, punând un convenționalism manierat dar și ușor amuzant în toate gesturile sale. [...] Ion Pop construiește poeziile după o idee preexistentă, trăind cu sentimentul copleșitor al prezenței bibliotecii. Un literat de mare cuprindere, format în spiritul literaturii române și franceze, el a ajuns în *Gramatică târzie* la ceea ce s-ar putea numi conștiința «crizei» liricii moderne, mai exact, la conștiința epuizării «subiectelor» acesteia”.

■ În *Romanul și dialectica existenței* Ioan Adam scrie despre romanul lui Dinu Săraru, *Clipa*: „Clipa nu este un roman «perfect». Dar nu de o perfecțiune rece, sterilă se simte azi

nevoie, ci de o literatură care să știe să lanseze interogații dramatice, formulând totodată răspunsuri tulburătoare. Din acest punct de vedere, *Clipa* are statutul privilegiat al operei ce nu poate lăsa indiferent cititorul”. ■ Negoiță Lăptoiu publică necrologul la moartea lui *Anastase Demian*: „Demian a configurat în grafica românească acel stil de o pregnantă originalitate, fondat din impulsuri emotive diafane și pure”. ■ Aurel Șorobetea semnează *Secțiune în societatea americană*, comentând *America ogarului cenușiu* a lui Romulus Rusan: „Mențiune specială pentru paginile rezervate Marelui Canion, a cărui descriere nu va fi întrecută, în limba română, prea curând”. ■ Despre *Personaj-peisaj în proza lui Rebreanu și Sadoveanu* scrie Irina Petraș. ■ La decesul lui *Koos Karoly*, Gavril Scridon scrie: „Cu plecarea dintre noi a lui Kos Karoly, un ultim stejar viguros și-a desfăcut coroana spre pământul pe care l-a îndrăgit și din care și-a extras, aproape 100 de ani, sevele”. ■ Nae Antonescu scrie despre *Teodor Murășanu*: „Poet notabil, prozator acceptabil, traducător fruntaș, animator literar de cea mai înaltă calitate, valoare și omenie, T. Murășanu ilustrează scriitorul de vocație al momentului în care și-a desfășurat activitatea prodigioasă”. ■ Ion Th. Ilea semnează *Un mare prieten al oamenilor: Miron Radu Paraschivescu*: „Începuturile mele literare sunt legate strâns de numele lui Miron Radu Paraschivescu, și de personalitatea lui. Am debutat împreună în aceiași «epocă». L-am cunoscut prin 1928”. Urmează evocările întâlnirilor, ședințelor literare, inițierea cenaclului literar etc. ■ În *Cronica traducerilor*, Gelu Ionescu semnalează *Berthold Brecht – Scrieri despre teatru*, Editura Univers: „E regretabil că atâta muncă, pe care o presupunem, nu a dat rezultate pe măsura efortului și a importanței acestui volum. Numai prefața profesorului Romul Munteanu, profund cunoscător al operei brechtieri, autor al unei ample și prețioase monografii mai vechi, este la nivelul ce-l așteptam”. ■ Din *Cărți – arte – mențiuni* reținem: □ Radu G. Țeposu, *Energia visului*: „Deși de sugesție suprarealistă, titlul ultimului volum al lui Ioanid Romanescu nu mai indică decât foarte vagi afinități cu acest *ism* nu tocmai străin poetului ieșean. [...] *Energia visului* e în fond credința perpetuă într-o stare privilegiată care e poezia”. □ Virgil Mihai, *În stilul neutru*: „Cu *Speranța care ne rămâne* (roman, volumul II, editura Eminescu, București, 1977) dispunem de încă un unghi de vedere asupra unei perioade frecvent abordate de scriitorii noștri în ultimii ani: decada imediat următoare celui de-al doilea război mondial și desfășurările petrecute în acest răstimp în mediul rural românesc. [...] Romanul lui Corneliu Ștefanache, aspru și bărbătesc, adaugă încă o fațetă la mozaicul de aspecte și mărturii prin care proza ultimilor ani încearcă recuperarea «fețelor tăcerii», cum inspirat se numea cartea lui Augustin Buzura”. □ Virgil Nistor, *Noaptea, printre mașini...*: „Nuvelele lui Corneliu Omescu se mențin, dincolo de unele slăbiciuni, prin sondarea interiorității umane, lucrată cu migală și vădită experiență de prozator”. ■ Versurile poetilor polonezi traduc: Aurel Rău (Julian Przyboś – *Pe mare; Fluturile; Notre-Dame III; Versuri de decembrie* (aranja-

te cu Uta; Lumini și umbre; Bohdan Brozdowski – *Cain și Abel*), Nicolae Măgureanu (Bohdan Drozdowski – *Despre parchet*; Stanislaw Grochowiak – *Girafă arzând; Și ea arde; Frizerul; Relativitate; Franz Kafka; Pierzanie; Somn*; Tymoteusz Karpowicz – *Om prefăcut; Lecție de liniște; Munte vrăjit; Stejar nebun*; Roman Sliwonik – *Studium*; Ana Kamienska – *Trece poetul; În scutece cosmice; Imn*; Urszula Koziol – *Fără griji; Semnul apei*; Jerzy Harasymowicz – *Abecedarul; Wawel; Incendiu; PISOII*; Ewa Lipska – *Formulare; Poți; Clasa I-A*; Tadeusz Mocariski – *Al doilea vers mamei; Cântecul celui născut în cel de-al treilea an de război*; Artur Miedzyrzecki – *Vizita*), Passionaria Stoicescu și Constantin Geambașu (Aleksander Rymkiewicz – *Poveste despre securea nebună*; Roman Sliwonik; *Scrisoare către nepot*; Krzysztof Gasiorowski – *Încă o dată; ***; Atât de departe, atât de repede*; Halina Poswiatowska; *Manechine*; Ryszard Milczewski-Bruno – *Se aprinde în ochi sângele*), Ion Petrică (Rafal Wojaczek – *Începutul poeziei; Încercarea ultimei poezii*; Jozef Ozga Michalski – *Limite; Părăsirea pământului natal; Carul meu cel alb*; Jan Marszatek – *Pe genunchii aurii ai apelor*), Monica Gheț (Zbigniew Herbert – *Curatea Dionisus; Mama; De ce clasicii*; Mieczysława Buczkowna – *Calea spre cer; Mai departe; Mirosul viorelelor; Gara*), Mihai Mitu (Teresa Truszkowska – *Masa tăcerii a lui Brâncuși; Alarma*), Aurel Gurghianu (Marek Wawrzkiwicz – *Să sece marea; Mătușa Anielka; Redresare*), Teodor Holban (Marek Wawrzkiwicz – *E noapte*; Krystyna Godlewska – *Vară târzie; Bătrânețea*; Janusz Zernicki – *Scrisoare; Fără acuzare; Și totuși*; Andrzej Tchorzewski – *Udine: 38,39,40*), Aurel Șorobetea (Andrzej Zainewski – *Nimfă*; Krystyna Godlewska – *De ziua nașterii*), Adrian Popescu (Marian Grzeczak – *Lauda luminii*; Janusz Zernicki (*Această generație și următoarea*). □ Din proză citim *Spălatul picioarelor* de Ernest Bryll, traducere de T. Holban; *Mestecenii* de Edward Redlinski, în românește de Eugen Uricaru; *Coctail party* de Bohdan Drozdowski, în românește de T. Holban; *Să-ți versi sângele pentru patrie* de Bohdan Czeszko, în românește de T. Holban; *Anul 10.000* de Czeslaw Chruszczewski, în românește de Anda Maria Marea. □ Nicolae Mareș traduce *Aforismele* scrise de Aleksander Swierachowski (1849-1938), Kazimierz Przerwa-Tetmajer (1865-1940), Feliks Chwalibog (1866-1930), Karol Irzykoeski (1873-1944), Stanislaw Czosnowski (1893-1944), Stefan Napierski (1899-1940). □ Aurel Gurghianu revine la rubrica sa *Terasa* cu textul *Dintr-o stațiune*. □ Mircea Micu publică noile *Parodii pe teme de amor* (Leonid Dimov – *Balada inocenței solitare*; Cezar Ivănescu – *Pe șoptite cu chitara*). □ Al. Misiugă publică *Zeflemele...*

● [„Teatrul”, nr. 9] În articolul de fond, intitulat *La deschiderea stagiunii*, este reprodus *Cuvântul tovarășului Ladislau Hegedűs, secretar de stat la Consiliul Culturii și Educației Socialiste*: ”Viața cultural-artistică a țării consemnează astăzi un eveniment de semnificație majoră: deschiderea stagiunii teatrale și muzicale 1977-1978. Însuflețite de o înaltă conștiință a responsabilității

sociale – susținută de flacăra vie a vocației artistice – animate de dorința dezvoltării continue a profesionalității, colectivele instituțiilor de spectacol teatral și muzical au pregătit noua stagiune călăuzite de năzuința nobilă de a spori funcția modelatoare a artei, de a crește neconținut contribuția ei la educarea complexă, cetățenească și estetică, a maselor. Arta, în societatea noastră, în spiritul cerințelor actuale ale acesteia, răspunzând orientărilor cuprinse în documentele de partid, ale Congresului Educației Politice și al Culturii Socialiste, se afirmă ca un instrument din ce în ce mai eficace, de perfecționare socială, de îmbogățire spirituală a maselor. În repertoriul formațiilor teatrale și muzicale, creația românească ocupă un loc preponderent, de o atenție deosebită bucurându-se operele noi, care reflectă, într-o largă diversificare stilistică, aspecte și probleme actuale. Ne este deosebit de plăcut să constatăm că toate teatrele din țară inaugurează stagiunea cu spectacole din dramaturgia originală, multe dintre acestea, inedite”. □ Redacția revistei publică o dare de seamă „pe marginea conferinței de presă de la C.C.E.S.” intitulată *Stagiunea 1977-1978. Dimensiuni și perspective*. □ Pe pagina *Stagiunea 1977-1978*, cu titlul *Repetiții. Proiecte. Mărturii de creație* sunt trecute în revistă diversele evenimente ce vor avea loc în cadrul noii stagiuni. În acest context, Mircea Ștefănescu scrie, în *Nu reluare, ci premieră*, despre punerea în scenă a piesei *Căruța cu paiate* la Teatrul Național din București. □ Este publicat un dialog cu Sanda Manu despre piesa *Romulus cel Mare* de Fr. Dürrenmatt. □ Cristian Munteanu în „*Cine a fost Adam?*” – *O parabolă modernă*, prezintă piesa omonimă a lui Leonida Teodorescu. □ Mihai Berechet scrie *Ce stagiune îmi doresc*. □ În *Noua rețetă a „Rețetei fericirii”* este publicat un microinterviu cu Aurel Baranga pe marginea punerii piesei sale în scenă la Teatrul Mic. □ Dan Nasta publică *Peter Hacks sau Metamorfozele iubirii*. ■ În *Cronica dramatică*, Mira Iosif prezintă *Acord* de Paul Everac (Teatrul Național din București) și *Cine a fost Adam?* de Leonida Teodorescu; Virgil Munteanu scrie despre *Rețeta fericirii* de Aurel Baranga (Teatrul Mic); Constantin Radu Maria despre *Descăpătânarea* de Al. Sever (Teatrul Giulești). □ În *Oaspeți de peste hotare* sunt prezentate *Steaua fără nume* de Mihail Sebastian, *Escorial și La Carolina* de Michel de Ghedelrode (Teatrul din Tarnowie – R.P. Polonă). ■ Vicu Mândra scrie despre *Politic și poetic în teatru*: „Ca manifestare angajată a discursului literar, teatrul politic este, prin excelență, deschis lirismului. Lirică, dar nu neapărat sentimentală, drama construită pe mișcarea dialogată a faptului politic uzează în mod necesar de o bogată țesătură metaforică, pentru a releva sensul general al documentelor omenești folosite. Firește că întreaga dramaturgie preocupată de relația dintre destinul individual și problemele societății este, în esență, politică. În acest sens, sunt politice nu puține dintre tragediile shakespearene ca și – într-alt fel – creațiile ibseniene din categoria Stâlpilor societății”. □ Mihai Nadin scrie despre *Noutate și confirmare*. ■ Ionuț Niculescu, cu titlul *Itinerarii pe harta unei opere*, publică un articol omagial dedicat lui

Șerban Cioculescu la 75 de ani. ■ În Șantier dramaturgic sunt publicate o serie de confesiuni ale autorilor în care aceștia își detaliază proiectele, cu mențiunea că „masa de lucru a dramaturgului este la fel de bogată în neprevăzut ca și cea tradițională din lemn de brad, a poetului. De aici și dificultățile istoricului literar, care încearcă să descifreze, în mărturiile „la zi” ale scriitorilor, tendințele evoluției dramaturgiei contemporane”. Răspund la acest apel Radu F. Alexandru, Ion Băieșu, Lia Crișan, Mircea Radu Iacoban, Vasile Nicorovici, Alexandru Sever, Dumitru Solomon, Virgil Stoenescu, I. D. Șerban, Leonida Teodorescu, Petru Vintilă, Gheorghe Vlad. □ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Nicuță Tănase despre „o posibilă <<floră>> și <<faună>> a teatrului; avatarurile ultimelor sale comedii, «bicicleta pentru naivi»”. ■ În dezbateri se discută despre critica de teatru, apreciindu-se că „începutul stagiunii este dominat, anul acesta, de o largă și persistentă dezbateri în jurul locului și al rolului criticii literare și de artă. Ea nu privește, însă, atât (ori numai) problemele de autoritate a magistraturii critice, condițiile și modul în care această autoritate se impune și se păstrează, cât, mai ales, condițiile și modurile în care, ca o adevărată conștiință a lumii artistice, ea poate fi în măsură nu numai să prețuiască, dar și să orienteze creația și creatorii de artă, să dezvolte și să diriguiească gustul pentru frumosul artistic în rândul marelui public, cititor sau spectator”. □ Paul Anghel publică *Cronicarul teatral – un „uomo universale”*: „Critica teatrală nu are, în fond, alt statut decât critica literară, decât critica de artă, nu-i putem, deci, aplica alte măsuri și nu-i putem opune alte exigențe. Cu o distincție, totuși. Cronicarul teatral trebuie să fie un om complet, un *uomo universale*, dacă se poate spune așa. El are o situație intelectuală mai dificilă decât un cronicar literar, care trebuie să știe doar literatură, sau decât cronicarul de arte plastice, care se poate opri la frontiera disciplinei lui. Cronicarul teatral al trebui să fie un ins al sintezelor și, de aici, statutul său echivoc”. □ Dumitru Solomon scrie despre *Critica și progresul artei*: „Solitară, nu o dată nedreptățită, critica rămâne, totuși, conștiința activă a artei. Subiectivă, fiindcă este ea însăși expresia unui contact personal unic, inconfundabil cu opera de artă, critica își asumă un rol obiectiv prin aceea că ridică un vâl, deschide un filon, dezleagă un mister, îndrumă o lectură, compară, argumentează, clasifică. De aici, o imensă responsabilitate, nu numai față de autor, nu numai față de consumator, dar și față de ideea de progres al artei. Critica dogmatică n-a putut opri dezvoltarea artei, dar a inoculat multă neîncredere în valoare, a instituit ierarhii false, criterii false, metode false, întrerupând adeseori relația firească dintre artă și public. Autoritatea criticii nu se poate fundamenta decât pe calitatea, noutatea și forța de convingere a cunoașterii pe care o propune și în niciun caz pe schilodirea operei de artă în patul lui Procust. Parcurgem o perioadă în care critica, inclusiv critica de teatru, și-a recâștigat cititorii și, prin aceasta, autoritatea. Este explicabilă, în acest sens, importanța pe care a acordat-o criticii tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Conferința Națională a Scriitorilor

lor, precum și în alte împrejurări, subliniindu-i răspunderea, invitându-ne să medităm serios, profund, *la rosturile și la mijloacele ei.*” □ Ion Marinescu, în *Note* în plus și în minus, abordează în principal diferitele tendințe ale cronicarilor dramatici contemporani. □ Nelu Ionescu, în *Judecarea judecătorilor*, scrie despre problema „conștiinței criticii”. □ Irina Petrescu abordează *Profilul și profilurile criticului*. □ Sütő András publică *Ce nu așteptăm de la critici*. □ Marius Robescu scrie despre *Limbajul criticii de teatru*, iar Aurel Bădescu – *Criticul, ca ființă morală*. □ În *Meridiane*, B. Elvin publică *Avangarda și modelele ilustre*, „o discuție cu Ulrich Eckhardt pe marginea întâlnirilor teatrale din Berlinul de Vest ediția 1977”. □ Este publicată piesa *Noaptea pe asfalt* de Theodor Mănescu.

● [Tomis, nr. 3/septembrie] Nicolae Motoc analizează două cărți. □ Prima, așezată *Sub semnul lui Clio*, aparține lui Gheorghe Tomozei: *Poema patriei* (Eminescu, 1977): „Impresia mea este, însă, după ce a parcurs *Poema patriei*, că bizantinismul poetului nu privește cu adevărat esența liricii sale. Totul se justifică, în privința asta, mai ales prin aspecte formale, prin anumite tehnici sau procedee, prin limbaj, prin stil. Bizantine sau nu, cuvintele – din «curcubeul» pe care îl desfășoară în ultima sa carte Gheorghe Tomozei – sunt inspirate din aceeași muză, cea a istoriei, Clio”. □ A doua reprezintă *Un program poetic* și este semnată de Carmen Tudora: *Planeta de zăpadă* (C.R., 1977): „Sub semnul acesta al lucidității prima calitate a liricii practicate de Carmen Tudora este rigoarea. Nu e deloc întâmplătoare preferința poetei pentru versul clasic. Numai zece poeme, din cele patruzecișisase ale cărții, sunt scrise în vers liber și acestea, de obicei, destul de debile, fără un nucleu metaforic puternic care să le împiedice să se destrame când întârzie asupra lor un ochi mai atent și exigent”. ■ În textul *Pe marginea literaturii*, Miron R. Paraschivescu conchide: „Literatura și arta proletară nu numai că pot să se nască și să se dezvolte chiar pe o structură economică potrivnică idealurilor lor, dar ele vor reuși să se impună și să se facă ascultate tocmai fiindcă aduc, într-o lume care moare, valori permanente și umane; și numai grație acestor valori proletariatul se face ascultat și înțeles; numai în măsura în care valorile promovate de el depășesc vechile valori ale burgheziei. Formula proletariatului e înainte, dar niciodată nu poate fi înapoi”. ■ Stan Vlad realizează trei mininterviuri cu Corneliu Leu, Dinu Săraru și Radu Boureanu despre: *Scriitorul autentic – o conștiință a timpului său*. □ Corneliu Leu: *Redimensinarea istorică a virtuților de veacuri ale acestor pământuri și ale acestor oameni*: „-Știm din scrierile dv. că sunteți îndrăgostit de port. *Mirajul copilăriei noastre – cum l-ați numit. Portul Constanța este cea mai mare poartă maritimă a țării. Vă rugăm să ne vorbiți despre felul cum vi se înfățișează acesta în prezent...* – Îndrăgostit de port? Puțin spus... Mirajul copilăriei noastre era cât se poate de real. Foarte interesant fixat pe retina generației mele, este acel uimitor spectacol petrecut într-o perioadă de câțiva ani când, pe măsură ce se dezvolta portul nou, cu impunătoarele sale

instalații moderne și, odată cu el orașul din jur căpăta linia pe care o are astăzi de importantă metropolă maritimă, concomitent cu aceasta, deci, ieșea la iveală portul antic, așa cum arăta el într-o epocă de mare înflorire, cu două milenii în urmă”. □ Dinu Săraru: „O mare literatură se face mai ales prin apelul la actualitate”: „-*Vorbind despre romanul Clipa de Dinu Săraru – succes editorial al anului 1977 – cartea premiată în cadrul Festivalului național Cântarea României, criticul literar Valeriu Râpeanu, directorul Editurii M. Eminescu spunea: «Dinu Săraru și-a definit prezența sa în proza noastră prin pasiunea prin care spune lucruri noi, prin privirea sa scrutătoare asupra sufletului omenesc, prin felul său original prin care s-a apropiat de cititorii ce i-au acordat, de la prima carte (este vorba de romanul Niște țărani) un credit atât de larg». Putem afirma azi că Dinu Săraru nu numai că nu și-a înșelat câtuși de puțin cititorii, ci, din contră, le-a întărit încrederea în acest prozator ce știe să mânuiască cu talent și pricepere tehnica narațiunii vii, antrenante. Când l-am întâlnit, în această vară, pe țărmul mării, Dinu Săraru continua să lucreze, să scrie. La ce anume?, a fost prima întrebare pe care i-am adresat-o. – Continuarea la romanul Clipa. Este vorba de fapt despre o trilogie intitulată *Dragostea și revoluția*. Cartea, mai precis cărțile, sunt dedicate actualității. În centrul acțiunii se va afla biografia unei familii de activiști de partid. Cititorii vor fi martorii activității lui Dumitru Dumitru, eroul din *Clipa*, apoi a lui Tudor Cernat și a altora. Am afirmat-o, am demonstrat-o – eroul literaturii mele este activistul de partid. Cele trei cărți anunțate se vor intitula: *Toamna roșie, Cei care plătesc cu viața* și, ultima, *Primăvara speranțelor*. – *Se afirmă deseori că scriitorul autentic este conștiința timpului său. Pornind de la acest principiu, vă rugăm să ne vorbiți despre cazul dv. artistic...* – Convingerea mea este că literatura nu se face cu ambiții literare, ci cu ambiții social-politice. Pentru mine artistul este un lucrător politic în cel mai deplin înțeles sens al cuvântului. Artistul care nu-și pune zilnic aceleași probleme pe care omul muncii este obligat de viață să și le pună nu va înțelege niciodată rostul lui adevărat. Mai cred, apoi, că o mare literatură se face mai ales prin apelul la actualitate. Să descrii timpul tău, să-l descrii cinstit (suferind pentru nedreptate, luptând împotriva ei, apărând victoria binelui), să-l descrii lucid, să-l descrii cu sentimentul că faci, ca Dumnezeu, lumea în șase zile... În ceea ce îl privește pe romanțier, acesta trebuie să creeze eroi capabili să trăiască singuri după ce a apărut cartea. Fără eroi, romanul moare, oricât de interesantă ar fi formula literară. – *Ce v-a impresionat cel mai mult din istoria anilor noștri; în care din operele dv. apreciați că se reflectă cel mai bine aceste impresii?* – M-a impresionat și mă impresionează procesul apariției unei mentalități noi. Oricât vi s-ar părea de nefiresc răspunsul meu, eu repet, cel mai tulburător fapt de viață petrecut în acești ultimi treizeci de ani de construcție socialistă este apariția unui nou mod de a privi lumea, al unei societăți întregi. Acest fenomen social-spiritual– mă preocupă în cărțile mele și despre el a fost vorba, până la urmă, și în *Niște țăr-**

rani și în *Clipa*. Dumitru Dumitru din *Clipa*, de pildă, este expresia acestui mod nou de a privi lumea care se instaurează, greu, dar se instaurează, în România. Însă critica noastră, desprinsă, cu foarte puține excepții, de viața reală a societății noastre, din nefericire, nu poate înțelege acest lucru. Ea, această critică, repet, cu foarte puține excepții, privește lumea și literatura actuală, din altă perspectivă decât din aceea din care o privim noi cei care scriem despre actualitate. Un estetism găunos viciază actul critic la noi, din păcate și se produce un trist paralelism între proza militantă și critica de cabinet. Lupta pentru o mare literatură socială se cuvine să solidarizeze toate conștiințele scriitoricești și critice. După opinia mea, frontul literar care are nevoie de o acută împropătare este, repet, cu câteva fericite, dar puține, excepții, frontul criticii literare. Nu întâmplător, de altfel, documentele de partid acordă acestui domeniu o atât de insistentă și răbdătoare atenție”. □ Radu Boureanu: „În creația noastră – imaginea realităților pe care le trăim”: „-E adevărat că marea vă inspiră poezia? – întreb, încercând să încheg discuția pentru care venisem aici. – Cui nu-i inspiră marea poezie? Ades și celor mai sensibile naturi umane. Cine nu se extaziază în fața metamorfozelor mării, în fața mișcărilor ei, la vederea paletelor ei atât de diversă cromatic? Să ascultăm glasul milenar al poezilor lumii pe care marea, mărilor, oceanele, i-au făcut să unduie, să se frământă, să tunde ca eterna – thalasa, thalasa. Desigur, am cântat și eu marea ca poezii de la începutul folosirii cuvântului legănat, colorat, prăbușit cu talazurile mereu schimbătoare. – *Străbătând tunelul continuator al timpului peste anii de strălucita istorie a neamului nostru, să discutăm acum despre modelul în care apreciați rolul creației literare; ne referim la literatura noastră actuală, la datoria ei de-a oferi societății în care trăim propria ei imagine? – Imaginea societății noastre actuale, profilul ei fizic și moral, se oglindește în scrierile noastre ale celor ce facem parte din breasla literelor. Nu spun opere. Se cere pentru această formulare adâncime și dimensiune care să alătorească unele izbutite lucrări sau altele viitoare lângă ceea ce înseamnă noțiunea de «operă». Cred că pentru a desemna profilul, măcar al unei epoci, al unei perioade definite de mari gusturi istorice, de mari prefaceri, este nevoie de acea distanță care decantează, care subliniază, păstrând liniile, imaginea unui prezent, a unor realități prea aproape de retina artistului”.*

• [„**Transilvania**”, nr. 9] Prima recenzie, din cadrul rubricii „mișcarea literară”, se ocupă de „publicistica afurisită a lui Fănuș Neagu”, sub semnătura lui Mircea Tomuș, care pune în discuție cronicile „afurite” adunate în volum; despre stilul fănușian exegetul face următoarele însemnări: „este mai clar acum că parada imagistică și bogăția metaforică nu sunt scopuri în sine și că Fănuș Neagu este destul de departe de exercițiul stilistic pur și simplu: din contra, pe alocuri, când inspirația dă semne de oboseală, căci se întâmplă și așa ceva, de-a lungul atâtor campionate pe care scriitorul le comentează cu inegalabila-i vervă, și când în ajutorul ei, al inspirației deci, este chemată virtuozita-

tea stilistică propriu-zisă, textul nu-și poate ascunde un anume aer contrafăcut, iar podoabele stilistice apar atârinate sau lipite cu pap, ca elemente de decor exterior ce sunt. Căci adevăratul sens al literaturii publicistice a lui Fănuș Neagu, al încântătoarei sale literaturi publicistice, este acela de a găsi echivalente de mare prospețime imagistică sau sugestiva unor trăiri umane de tot comune: necazul și bucuria, surpriza, încântarea, un complex și rafinat sentiment al naturii, cum literatura noastră n-a mai avut de la Sadoveanu, sunt nu îmbrăcate în haină stilistică, ci de-a dreptul transpuse într-un univers de comunicare de necate resurse pitorești și expresive. [...] Căci prozatorul nu scrie despre sport, în speță despre fotbal, nu se amestecă, cu alte cuvinte, în chestiunile pur profesionale sau tehnice ale acestor domenii; el comunică, dacă vrei, o dramă ciclăică a îndrăgostitului de sport ca de o manifestare plenară a vitalului, drama în care bucuria și umorul își au partea lor importanță de contribuție și care primește un evident suport general uman [...].” (articolul *Cronici afurisite și încântătoare*) ■ Ion Mircea realizează exegeza poeziei lui Cezar Ivănescu, în articolul *Scrisori către un poet în etate* (X), mai ales cu referire la ultima apariție editorială *Rod IV* (Editura C.R., 1977), despre care ni se dezvăluie că: „Textele lui Cezar Ivănescu degajă această atmosferă vetust-senzuală, ca prezența unei flori carnivore. Moartea e sublimată aici până la grație” și în concluzie: „Cezar Ivănescu înobilează și el galeria de poeți remarcabili ai *Luceafărului*.” ■ Articolul lui Titu Popescu, *Lumea la ea acasă* (II), cuprinde două recenzii; prima se referă la memorialul de călătorie a lui Romulus Rusan, *America ogarului cenușiu* despre care recenzentul consemnează: „este poate cea mai completă cronică scrisă la noi despre viața americană cotidiană, în tonuri probe, de bun-simț și acuitate observația elocventă, chiar dimensiunile extreme, ce nasc spectaculosul, sunt transmise cu o împăcată imparțialitate, discret neutrală, care dă cărții un indelebil farmec neliniștitor. Laconismul stilistic revelator al impresiilor împrăspunde o anume austeritate a notațiilor, ordonate în cartoteca secvențelor. Așa că jurnalul acestui excelent reporter îți lasă mai degrabă o priveliște și numai în subsidiar sentimentul dedus.”; a doua recenzie se raportează la cartea lui Anghel Dumbrăveanu, *Chemarea mărilor*, un alt fel de jurnal în care: „Sentimentul marin este, pentru Anghel Dumbrăveanu, «toposul» unei reverii permanente. [...] Jurnalul lui Anghel Dumbrăveanu degajă lirismul călătoriei prin atingerea subiectivă a lucrurilor, purificatoare și liniștitoare, spre a li se observa contururile cele mai expresive.” ■ Dintre cele două cronici ale lui Mircea Tomuș, suntem atrași de cea dedicată lui Augustin Buzura, mai precis romanului *Orgolii*, care beneficiază de un început exclamativ, admirativ, dar cu note reținute: „rar construcții narative atât de substanțiale, în limba română, dar de o atât de sumbră culoare, atât de îngreuiate de predilecția pentru stările sufletești confuze, întunecate, rar discurs epic ale cărui sonori să fie atât de prelungit, obositor chiar, limitate la notele cele mai grave!” pentru a se încheia, după o analiză aplicată la text și la întreaga operă, printr-un ton mai

ponderat: „este evident cum lipsa de ținută egală a discursului epic alterează, din nefericire, ceva din însuși mesajul uman al cărții, strică echilibrul programului tipologic, îl face mai puțin convingător și eficient. Nu punem la îndoială calitatea și orientarea fondului ideologic al romanului, dar suntem convingși că o maximă solicitare a resurselor prozatorului, o punere în suprem efort a auto-exigenței lui i-ar fi sporit apreciabil valoarea.”

• [„**Urzica**”, nr. 9] Cu autoironie, *Marin Sorescu se prezintă...*: „Mi se cere o autoprezentare în 13 rânduri, tot atâtea câte a avut și Băieșu? De acord, dar nu cred că eu o să încap tot. Rândul trei (că primele două s-au dus): poet, în primul rând. Și-n al treilea, și-n al patrulea. Rândul cinci: autor de piese de teatru cu un singur personaj – și unicul lor spectator (al celor nejuocate). Rândul șapte: eseist, cu înclinație filosofică. Am dat mâna cu Heidegger. Rândul opt: pe ceilalți filosofi i-am lăsat cu mâna întinsă. Rândul nouă: romancier de largă respirație, la 40 de ani, când începi să ai suflu (epic) greu. Rândul zece. Rândul unsprezece: mi-a mai scăpat vreun gen? Mira-m-aș! Sub rândul unsprezece: unii cred că sunt clopotniță și dau după liliesci. Sub sub rândul unsprezece: n-am umor. (Am avut, dar l-am împrumutat epocii și nu mi l-a mai dat înapoi). Rândul doisprezece: regizor, cu o viziune proprie, (particulară) asupra timpului. Părerile criticilor sunt împărțite între ei, până la o centimă. Evident, niciun critic nu e autodidact în țară lui. 13 (citește rândul treisprezece) dar vreau să mai câștig spa...” . Sunt publicate și versuri (*Oscilații, Autocenzură*); plus subversivul *Totalul pe verticală (Monolog exterior)*: „Mi/ câte/ Rândul/ Și-n rândul/ unicul/ rândul/ rândul/ când rândul/ Sub rândul/ Sub sub rândul/ epocii/ Rândul/ asupra/ la/ 13 (leșe)” .

• [„**Vatra**”, nr. 78/9] Anton Cosma scrie despre *Social și subiectiv în proza lui Nicolae Breban*: „este unul din cei mai originali și interesanți romancieri actuali, e la fel de limpede că nici cu cel de-al cincilea roman el n-a ajuns încă la maturitatea sa artistică deplină. Suflul epic autentic și finețea inciziilor în subteranele sufletului omenesc sunt contacurate de un anumit spirit kitsch și de bizare eclipse ale gustului estetic. [...] S-au suprasolicitat unele note dostoevskiene și apoi nietzscheene, scăpându-se complet din vedere punctul de pornire autohton al prozatorului.” Astfel, consideră autorul studiului, „Adevăratele rădăcini ale prozei lui N. Breban trebuie căutate în opera părintelui realismului românesc, Ioan Slavici. Din Slavici descinde problematica sa psihologică, orientată spre studiul voinței și subiectivității individului, spre relațiile interindividuale de tipul dominație – supunere, între inși puternici și slabi.[...] Romanul cel mai tipic pentru formula lui N. Breban rămâne, până acum, *Animale bolnave*.” □ Dan Culcer realizează *Portretul unui intelectual la bătrânețe*, identificând în romanul *Orgolii*, al lui Augustin Buzura, o scriitură „cu teză” centrată în jurul protagonistului Ioan Cristian: romanul este „un portret al acestuia, a cărui construcție prin tușe alăturate prilejuiește analiza unor fenomene sociale de maximă intensitate, cu importante consecințe din perspectiva unei

etiologiei (cercetarea cauzelor maladiei) și a unei terapii (tratarea organismului bolnav) în condițiile unei severe aplicări a principiilor deontologiei (regulile unei etici profesionale).” □ Pentru Dumitru Mureșan, poemele de debut ale Ilenei Mălăncioiu, din volumul *Pasărea tăiată* (1967), reflectă un proces de maturizare lirică: „Odată epuizată o primă etapă lirică, a cărei substanță era recuperată retrospectiv, scrisul poetei înregistrează un efort de esențializare, respectiv trecere a sensibilității prin retortele intelectului.”

● **[„Viața Românească”, nr. 9]** Eugenia Tudor Anton semnează articolul omagial: *Șerban Cioculescu la 75 de ani*: „La 7 septembrie, anul acesta, academicianul Șerban Cioculescu a împlinit 75 de ani. O vârstă venerabilă, încununată de o activitate pe potriva ei! Nu-s puțini cei 45 de ani (Șerban Cioculescu a debutat în 1923) dedicați scrisului exact, scrisului pus în slujba adevărului, cărților, cercetării pasionate de documente precum și catedrei!”.

■ Cornel Regman analizează romanul *Cartea milionarului, între parodie și poem*: „Mult mai presant e, pentru moment, a se stabili ce reprezintă *Cartea Milionarului* în carul noului gen ales de autor pentru a se exprima. Mi se pare evident că proiectul mimează tonul și mijloacele unei sociografii diletantice, una din acele monografii ambițioase de localnic, în care încap cele mai diverse materii, de la întinse expoziții etnografice până la hagiografii ale ilustrațiilor locului. Dar acesta e numai cadrul larg, foarte generos, bogat în pretexte la tot pasul, atât de necesare muzeistului și mozaicarului prin structură care este Ștefan Bănuțescu. Esențialul de spus e că prozatorul își creează pe calea aceea singurul univers convenabil, pentru el respirabil, din care apoi extrage poezia. Lumea aceasta compusă, la înălțarea căreia anecdotic realului își va fi având, nici vorbă, partea de contribuție, dar în care accentul cade pe artefact, este în chipul cel mai evident o creație paralelă cu cea născută din mimesis, prezentând particularitatea că stilistic e beneficiara unei duble interveniri la niveluri distincte. Primul nivel este desigur cel parodic și comic, și de el ține planul mare al construcției, cu capitole socio-etnografice prezentând orașul Metopolis și Cetatea de Lână, cu altele care par imitarea hagiografiilor unor sfinți locali...[...] Cel de al doilea nivel este cel poetic-fabulos de și se ivește, paradoxal, în prelungirea cristalizărilor consecvent și accentuat parodice, infirmând credința că acestea din urmă par puțin prielnice ecluziunii poetice”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Florin Mihăilescu, Roxana Sorescu, Alexandru George, Nicolae Oprea, C. Trandafir, Gheorghe Grigurcu, Fănuș Băileșteanu. □ În *Plăcerea textului*, Florin Mihăilescu se referă la studiul lui Eugen Simion: „Ultima carte a lui Eugen Simion, al doilea volum din *Scriitorii români de azi* (Cartea românească, 1976) îl fixează definitiv printre cei mai înzestrați analiști ai criticii noastre contemporane, scormonitor din pasiune și vocație, al măruntaielor interne ale operelor, spirit metodic, elegant și aplicat ce nu se plictisește cu această întreprindere de «înjosire» a creației, cum a numit odată Ralea analiza. [...] Ocupându-se în acest al doilea volum al

seriei *Scritorii român de azi* de cei mai importanți dintre reprezentanții vechilor generații, de dinainte de 1944, autorul consacră pagini de minuțioasă analiză lui Sadoveanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Al. Philippide, Ion Vinea, V. Voiculescu, Mircea Eliade, studiat în contribuția lui nuvelistică și romanescă redactată cum se știe exclusiv în limba română, pentru a încheia câțiva critici precum Perpessicius, Ralea, Vianu, Noica și Pandrea”. □ Roxana Sorescu îl prezintă pe *Sadoveanu înainte de Sadoveanu* în corespondență: „Există scriitori blestemați: tot ce ating se transformă în literatură. Dar există și scriitori care își invocă cu obstinată voință, blestemul: tot ce ating să se transforme în literatură. Sadoveanu este unul dintre aceștia din urmă. Portretul artistului în tinerețe, așa cu apare din ediția *Corespondența a debutului* 1894-1904, excelent îngrijită și adnotată de Savin Bratu și Constantin Mitru, este estetic privind lucrurile derizoriu. Versurile ocazionale cu care se îndeletnicește Sadoveanu pot fi socotite doar cu bunăvoință mediocre (cele din scrisoarea din 17 august 1898, de exemplu, sau poemul *Tragediile Galatei*), umorul e forțat și spiritul chinuit. [...] *Corespondența debutului* lui Sadoveanu devine astfel un model de acribie filologică și istorie aplicată asupra unei neliniștitoare surse de întrebări despre natura și substanța talentului literar”. □ În cartea de debut a lui Alex. Ștefănescu, Al. Protopopescu descoperă *Rigoarea impresiei*: „Capitolele cărții cu care debutează Alex. Ștefănescu (*Preludiu*, C. R., 1977) sunt în fond niște figurine. Termenul intenționează să semnaleze nu atât o filieră lovinesciană (altminteri nedemonstrabilă), cât substanțialitatea la care poate ajunge punctul de vedere critic, fără a ieși definitiv din limitele agreementului intelectual. Argument care, întreținut cu exigență și cu cel mai desăvârșit bun gust, ca în cazul de față, devine climat și indiciu al unei idicutable vocații critice”. □ *Din publicistica lui Ion Vinea* redă Alexandru George: „... s-a publicat o ediție de *Publicistică literară* (Ed. Minerva, 1977), prin grija Constandinei Brezu-Stoian. E vorba de niște texte diverse, de la recenzii aproape miniaturale la pagini de memorialistică și de la scurte izbucniri polemice la unele încercări char de teoretizare. Ion Vinea a fost și un gazetar de susținută activitate; poetul nu numai că a cedat prea des pasul articlierului uneori jurnalier, dsr se întâmplă chiar să fie cu totul întunecat de acesta. Personalitatea lui nu s-a închis în genul care îi era propriu; fără glumă, am zice că omul, în ciuda mării lui inteligențe nu și-a cunoscut nici genul nici geniul”. □ Nicolae Oprea descoperă *Sentimentul istoriei* în volumul de versuri al lui Gheorghe Tomozei, *Poema patriei* (Eminescu, 1977): „În poezia lui Gheorghe Tomozei, sentimentul istoriei, ca principiu poetic ordonator, primește accepția unei contemporaneități ideale cu personalitățile recuperate liric. În acest fel, arta poetului se obiectivează, devine impersonală, înlesnind o cuprindere panoramică a tercutului glorios, Ascunzându-și orgoliul creator, poetul nu are decât ambiția reconstituirii fidele, convenindu-i ipostaza de grămatic, «nou cronicar reînviind trecutul», cum se definea într-o poezie mai veche. Cu ajutorul patinate și al sintaxei arha-

ice, el recrează atmosfera de epocă în detaliile ei foarte semnificative. Recluziunea poetului în spațiul istoric, deși convențională, îndeplinește un rol dinamic, datorită gradului ridicat de adaptabilitate”. □ În vizunea lui C. Trandafir volumul lui Horia Zilieru conține: *Un plus de intelectualizare*: „Cu *Australia* (Junimea, 1976), Horia Zilieru își continuă cântecul de dragoste. Aceeași intonație imnică, nuanțată de ironie (bine ascunsă), aceeași atitudine ceremonioasă de cavalier «în armură de amant», alternând cu melancolii provocate de conștiința tragicului existențial. Fidelitatea cu sine se relevă și în perpetuarea recuzitei poetice”. □ La *Cultura sensibilității* se referă Gheorghe Grigurcu: „Volumul lui Aurel Rău, *Întâlniri cu scriitori* (Univers, 1976), ne înfățișează o sumă de mărturii de un anume tip, emanând de la poezie către poezie, nu fără a pune în scenă elementele unei remarcabile culturi literare. Saint-John Perse, Lucian Blaga,.. Tudor Arghezi... nu sunt atât «personaje» ... cât pretexte ale evocării textului, emanații ale unei lecturi devotate. Autorul are mai puțin predispoziția unui memorialist cât pe cea a unui devot care dezvoltă o temă în marginea propriei ardori, își compune lăuntric imaginile, oarecum nepăsător la ceea ce se observă în exterior”. □ Pornind de la eseul Zoi Dumitrescu-Bușulenga, Fănuș Băileșteanu semnaleză: *O secțiune în opera eminesciană*: „Vechea și fidela cercetătoare a operei lui Eminescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga și-a continuat investigațiile, iar rodul lor este un dens și profund eseu monografic (*Eminescu. Cultură și creație*, editura Eminescu, 1976), realizat cu mijloacele criticii moderne. Cartea are trei capitole mari: *Universul motivelor*, *Glose și Confluențe*”.

OCTOMBRIE

1 octombrie

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8821] Este publicat un interviu cu Adrian Marino, pentru care *Un critic fără atitudine este de fapt un critic care nu există*: „O mare operă critică nu se face numai prin culegeri de cronici literare: ea presupune și un sistem de idei, o ierarhie de valori, o perspectivă istorică, o construcție, o sinteză, în spiritul – cum spuneam – al marilor construcții ale socialismului. [...] Așa cum cronică literară nu poate pretinde în nici un caz că ar fi unica, cea mai importantă activitate critică etc., nici monografia nu poate pretinde că ar fi unica, cea mai importantă activitate critică. Se confundă adesea punctul de vedere monografic (unitar, de sinteză, despre o singură problemă sau personalitate), cu monografia de tip didactic, universitar greoi (teză aridă, factologică, indigestă, lipsită de orice interes).”

● [„**Luceafărul**”, nr. 40] Conține versuri de Tiberiu Utan, Florența Albu, Radu Andriescu, Anca Nicolau, Silvia Cerbu, Marius Petrescu, precum și proze de Iulian Neacșu și Mihai Pelin. ■ Nichita Stănescu semnează textul *Un*

taur pentru Europa în rubrica *Respirări*. ■ În *De la sincronism la protocronism*, Dan Zamfirescu urmărește evoluția acestei dezbateri în cultura autohtonă și implicațiile ei: „Oricum privim lucrurile, sincronism, sincronizare implică, în această accepție, participarea activă a factorului românesc și pune accentul pe capacitatea poporului român de a cuceri orizonturi spirituale vaste, de a nu rămâne străin la curente de idei ce străbat lumea, de a reuși, atunci când este ținut o vreme pe loc de neșanse istorice, să „ardă etapele” și să răscumpere întârzierea prin valorile create.” ■ Hristu Cândroveanu publică articolul *Pagini de literatură aromână*. ■ În *Cronica literară*, Ov. S. Crohmălniceanu discută romanul lui Sorin Titel, *Pasărea și umbra*: „Atingerea delicată a unor coarde sufletești, destinate să vibreze adânc, construcția originală și perfect adecvată sensurilor romanului fac din *Pasărea și umbra* cel mai bun lucru pe care l-a scris până acum autorul înscriind volumul printre principalele izbânzi ale romanului nostru într-un vădit moment nou de înflorire.” ■ În *Cartea de debut*, Al. Piru îi impută lui Liviu Grăsoiu exaltarea din lucrarea sa *Poezia lui Vasile Voiculescu* (Dacia, 1977): „A afirma în critică nu este tot una cu a lauda sau a exalta, ci doar a recunoaște și a demonstra valoarea. Unii tineri, de altfel cultivați și amabili, precum Liviu Grăsoiu, cred însă altfel.” ■ În *Viața cărților*, Paul Dugneanu prezintă romanul *Cei șase de la Plevna* (Editura Militară, 1977), de Mihail Joldea: „Romanul lui Joldea este fără pretenții de frescă un viu tablou de epocă având drept subiect un important moment al istoriei noastre naționale.” ■ Ioana Crețulescu discută poemul amplu al lui Marin Mincu, *Discurs împotriva morții* (Eminescu, 1977): „Poemul acesta de datină și durere, lăsând la o parte unele impurități ale expresiei, este un cântec orgolios al neamului și al străbunilor săi.” ■ Romanul lui Titi Georgescu Câmpeanu, *Sub coroană* (Cartea Românească, 1977) se află în atenția Sultanei Craia: „Romanul se definește prin aspirația împlinirii, legată nu de anume circumstanțe, ci de esența personalității scriitorului, fapt evident de altfel și în scriitura sigură și în imagistică, în mod deosebit în imagistica visului, adesea feerică...” ■ Doina Uricariu comentează lucrarea *Confesiuni esențiale* (Cartea Românească, 1977), de Constantin Crișan: „Aceste *Confesiuni esențiale* sunt scrise cu multă prețiozitate și lipsă de concentrare a enunțurilor, cu o redusă coordonare a datelor problemei.” ■ În cadrul *Colocviilor „Lucașărului”* este adusă în discuția revalorificarea clasicilor, ca datorie a fiecărei generații. Respondenților din cadrul acestui dosar le sunt puse următoarele întrebări: „1. Este necesară munca de reeditare și revalorificare a clasicilor? 2. Cum trebuie făcută (cum vedeți finalizată) această muncă? 3. Care ar trebui să fie ritmicitatea edițiilor, a aparițiilor editoriale. ■ G. I. Tohăneanu: 1. „Reeditarea și revalorificarea clasicilor, pe de o parte, crearea, prin dezbateri periodice largi, a unei atmosfere cât mai prielnice pentru întreprinderea și permanentizarea acestor preocupări, pe de alta, consitutie datoriei de onoare ale fiecărei generații.”; 2. „Referindu-mă la clasici, nu am în vedere numai operele beletristice propriu-

zise, ci și lucrările fundamentale din domeniul criticii și istoriei literare.”; 3. „Principala deficiență în procesul de reeditare a clasicilor este, cred eu, lipsa de continuitate.” ■ Șerban Foarță: 1. „N-o să conteste nimeni că se reeditează masiv în România. O facem totuși, câteodată, cu timorare și meschinărie. [...] O facem, câteodată, fără discernământ. Astfel, când goana după inedite era, acum cinci-șase ani, în toi, revistele erau gata să facă să apară în paginile lor până și... chitanțe semnate Lucian Blaga; operele-i complet, însă, încă n-au apărut... O facem, în sfârșit – de multe ori – cu un exces de scrupul inutil.”; 2-3. „Nu sunt, nici pe departe, un expert în valorificări-reeditări, iar intervenția mea, aici, nu are decât un caracter sentimental...” ■ Cornel Ungureanu: 1-2-3. „Cred că trebuie, birocratic, făcute planuri de tipărire cu termene care să fie respectate cu sfințenie: funcționarii stilului mălaimare să suporte din salariul lor întârzierile, cu toate consecințele lor. Cred că e necesar ca să se apeleze cu încredere la studenții facultăților de filologie, la dascăli, la cercetători: cu plan de muncă. [...] O infuzie serioasă de tineri în munca de editare mi se pare nu numai necesară, ci și capabilă de a contribui la rezolvarea grabnică a unor probleme ce suferă de o nemeritată bătrânețe.” ■ Mihai Coman analizează cartea lui Dan Laurențiu, *Eseuri asupra stării de grație* (Cartea Românească, 1976): „Fraza criticului este șerpuitoare, îmbogățită în conținut de aluviuni succesive, plină de arabescuri și volute, analogă miniaturilor medievale. Autorul pare a fi gătit de toate cele ce se vor spune, de fluxul de idei și intuiții și nu mai are răgazul dispunerii într-un discurs linear silogistic.” ■ H. Cazalis semnează textul *Tudor Vianu, conferențiar*: „Domină stilul neîngrădit de exclusivisme mărunte, stilul autenticului umanist. Din acest unghi putem vorbi de un raționalism structural în al cărui cerc fâsim actul de reflecție cu răsunetul său sărbătoresc în sensibilitate. Conferențiarul și-a fundat pe aceste date metodica expunerii lui, în temeiul lor a permis auditoriului să-și controleze convingerile, să le retușeze, să le limpezească.”

● [Tribuna României, nr. 118] Constanța Buzea publică pe prima pagină poezia *Toamna* („Cuvântul este salamandra, oul cenușii lui pierdut e”). ■ Revine Cezar Tabarcea cu prima lecție din anul IV al cursului de limba română pentru străini, cu tema „întâmpinarea unui prieten străin la aeroport” și, la gramatică, conjugarea verbelor la indicativ prezent; desenele sunt realizate de Mihaela Istrate. George Topârceanu figurează alături cu lungul poem (reprodus fragmentar), *Rapsodii de toamnă*. ■ Dumitru Radu Popa scrie cronică literară a monografiei lui Lucian Raicu consacrată lui *Nicolae Labiș*, prima monografie dedicată poetului mort la 21 de ani, iar cronicarul comentează: „Prin prezenta monografie, Lucian Raicu nu semnează doar un act de solidaritate cu talentatul său prieten, mort atât de timpuriu. Autorul e de o obiectivitate inflexibilă [...]. Cartea criticului autentifică – cu puterea cuvântului scris – pentru a treia oară, în mod exemplar, fertilitatea unei metode critice, rod al intuiției și seriozității.” (articolul *Nicolae Labiș în actualitate*).

4 octombrie

• [„Viața studentească”, nr. 31] Se lansează *În jurul ideii unui protocronism românesc – Pentru o nouă conștiință de sine a literaturii române*, un foileton de Marin Mincu. „Apariția lucrării profesorului Edgar Papu *Din clasicii noștri* (Ed. Eminescu, 1977), subintitulată sugestiv *Contribuții la ideea unui protocronism românesc*, a iscat o discuție în revistele literare, suscitând din nou controverse și polemici în legătură cu problema posibilităților noastre de autodeterminare literară, problema atât de acută ce a confruntat în mod periodic spiritul critic românesc... Mi se pare necesară o privire critică mai nuanțată asupra consecințelor ce decurg din formularea noii opoziții *sincronism-protocronism*, opoziție, după părerea noastră, puțin gratuită într-o dezbateră teoretică atât de importantă. Chestiunea e de a elucida niște semne de întrebare, iar nu de a inventa noi «opoziții». Acest obicei al unor critici de a se crampona de cuvinte a devenit proverbial. În loc să încerce o sistematică abordare a oricărei probleme și s-o elucideze, aceștia au fobie de sistem și metodă, navigând pe apele unui fericit diletantism «creator». Propun discuției ca expresie unificatoare spre a scăpa și de «tirania» *ismelor* un termen poate mai cuprinzător prin sfera conținutului său, deși mai puțin șocant, și anume **sincronizarea**: prin aceasta înțeleg circumscrierea aceluși proces dinamic de universalizare concurentă a produselor literare românești. Termenul este arhicunoscut și circulă destul de mult, numai că este confundat adesea cu «sincronismul» Iovinescian, sintagma (după cum vom demonstra) complet diversă în semnificațiile ce le conține. Am recurs la acest termen și din necesități de clarificare metodologică: sincronizarea caracterizează un proces deschis, desfășurat nelimitat în timp și în spațiu. Acest proces de *sincronizare* aplicat literaturii române poate fi cercetat în dublul său aspect: *a)* ca tendință organică a unei literaturi originale de a se confrunta emulativ cu alte literaturi europene, stabilind astfel apartenența la o arie culturală mai largă și, concomitent; *b)* ca autorefectare teoretică în conștiințele critice autohtone a acestei tendințe pentru reglarea mecanismului influențelor... Cu alte cuvinte, ne interesează căile practice de participare la spiritul veacului și, în același timp, vrem să identificăm justificările teoretice ale acestei voințe de sincronizare. În fond, sincronizarea ar indica tocmai calea rapidă de asimilare activă a tendințelor novatoare identificate la un moment dat pe continent sau aiurea; a ține cont de acestea înseamnă a avea vocația modernității. În acest sens, a vorbi de o conștiință «retardată» în cazul literaturii române numai pentru că valorile acestei literaturi n-au fost difuzate la timp, rămânând în mod fatal izolate, este absolut eronat... Putem desprinde trei faze importante pentru a ilustra accepțiile date procesului de sincronizare înțeles în dublul său aspect: ca act instinctiv de repliere și modernizare culturală și ca atitudine speculativ-teoretizantă.” Astfel, prima fază ar fi cea helladistă, a unui sincronism *sui generis*, înțeles de Heliade Rădulescu ca moment „al acumulării cantitative în cultură și literatură” – deci o etapă a *afirmă-*

rii. A doua fază (*a negării*) este inițiată de Maiorescu (și continuată de Lovinescu) și o putem numi cea a „complexului de inferioritate în fața Occidentului cultural”, criticul fiind, ca om de cultură, și inițiatorul unui punct de vedere „cu desăvârșire fals: ideea imitației integrale”. A treia fază este cea a *sintezelor* – protocronismul lui E. Papu. Marin Mincu demontează aici teoria formelor fără fond: „Nepricepând vechimea fondului nostru cultural de sorginte orală, Maiorescu ne raportează ca și Lovinescu mai târziu la națiunile tinere ale Europei în loc să ne raporteze la egipteni sau la indieni... A susține absența absolută a oricărui fond cultural la 1868 (articolul *În contra direcției de astăzi în cultura română*) e un non sens. Tocmai de aceea făcea Maiorescu polemică pentru că avea cu ce să polemizeze, adică existau deja un fond și niște forme culte cu care polemiza... Maiorescu generaliza greșit o situație culturală mult mai complexă... Conștiința critică (Maiorescu) nu reușește să reflecte exact și să teoretizeze în mod fericit realitatea culturală pe care o direcționează... etc”. Studiul lui M. Mincu continuă și în nr. 32 din 11 octombrie.

5 octombrie

• [„România liberă”, nr. 10 247] Analizând piesa *Cine a fost Adam?* a lui Leonida Teodorescu, montată la Teatrul Național „I. L. Caragiale”, Radu Popescu amintește și de cea de debut, *Fortul*, apreciind „originalitatea scrisului” dramaturgului, „utilizarea spontană și persistentă a unei surse și chiar a unor procedee poetice”.

6 octombrie

• [„România liberă”, nr. 10 248] Teodor Mazilu scrie despre *Forța educativă a comediei*, notând că: „Nu există comedie fără un țel înalt, fără un ideal moral. [...] Noi privim realitatea de la înălțimea idealului nostru comunist și, de la această înălțime, totul devine limpede, puternic. [...] A râde nu e numai un drept, ci și, să îndrăznim să sperăm, o obligație”.

• [„Scânteia” nr. 10926]C. Stănescu îl provoacă pe George Ivașcu la un dialog, pornind de la o antologie, *Cumpăna cuvântului 1939-1945*, ce urma fi publicată la Ed. Eminescu și cu decisiva contribuție a Antoanetei Tănăsescu, coautoare; este vorba de o masivă culegere de texte „implicând poziția intelectualității românești în perioada celui de-al doilea război mondial, autorii fiind în marea majoritate scriitori și ziariști”; titlul dialogului este *Documente ale conștiinței politice militante a scriitorului român*.

• [„Flacăra”, nr. 40] Ion Lotreanu publică poezia *E de-ajuns*. □ Gabriel Chifu publică *Pastelul veacului*. □ Se anunță că în Italia a apărut un nou volum în seria „*Scrieri alese*” ale tovarășului Nicolae Ceaușescu. □ În *Iubirea de frumos*, Ioan Alexandru publică un eseu intitulat *Florile*. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc*, Octavian Paler publică partea a doua din *Gauguin. Noa-Noa*. ■ În „*Marele singuratic*”, Eugen Seceleanu prezintă *Literatura...* („Marele prozator Marin Preda trebuie iubit și mai mult după această teribilă

povestire cinematografică scrisă după romanul său *Marele singuratic*. Tulburătoare iubire dintre Niculae Moromete și Simina devine deopotrivă pasiune și luciditate, credință și îndoială, adevăr și luptă pentru adevăr. Purificarea prin iubire – iată marea temă a acestei povestiri cinematografice.”), iar Horia Pătrașcu scrie ...și filmul („Derutant – din mai multe motive, parte din ele pornind chiar de la premisa scriitoricească a filmului, din scenariu cu alte cuvinte. Plasarea în timp, în *timpul istoric* al filmului, este greu de făcut, faptul nefiind ajutat nici de nenumăratele flash-backuri nu întotdeauna necesare; multe dintre aceste întoarceri în timp nefiind altceva decât simple ilustrații ale unor pasaje ale romanului – care acolo, în proză, își au un rost și o savoare deosebite – dar care aici, în film, cu greu își pot găsi o justificare, cu atât mai mult celor care nu au citit *Marele singuratic*. În plus, abundența dialogului – se simte că acestui mare scriitor contemporan care e Marin Preda i-au fost, îi sunt atât de dragi unele replici încât în anumite momente nu s-a mai putut autocenzura în favoarea dinamicii filmului – această abundență, repet, creează lungimi, stârnește oboseală sau pur și simplu abate spectatorul de la înțelegerea unor momente altfel voite momente-cheie.”). □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Dramatism de calitate, de la A la Z*, Nelu Ionescu publică o cronică dramatică a piesei *Descăpătânarea* de Alexandru Sever. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie eseul *Polemica*. □ Marian Popa publică partea a șaptea a articolului *Poezia patriotică și politică*. ■ În *Cap limpede* este publicată o trecere în revistă a volumelor apărute la editura Litera. Sunt criticate în acest context volumele de versuri semnate de Theodor Poiană, Aurel Sibiceanu, Miron Rusu Barian, fiind apreciat, în schimb, volumul *Un anumit anotimp* de Vasile Dobrian. Tot aici este criticată apariția, la editura Albatros, a volumului de poezii *Obârșii* de Maria Mazăre-Vâja. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *Proză și reflexivitate* de Cornel Ungureanu. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Radu Cârnelci. □ Aurel Baranga, în *Memoriile mele*, publică *Jurnal de atelier (IX)*. □ În *Ochii și urechile lumii*, Radu Cosașu publică un articol comemorativ dedicat lui Ilya Ehrenburg.

• [„Orizont”, nr. 40] Din autor de cronici literare, Cornel Ungureanu devine subiect al cronicii literare semnate de Marcel Pop-Corniș în legătură cu volumul de critică *Proză și reflexivitate* (Ed. Eminescu, 1977): „Cornel Ungureanu începe să ilustreze pregnant o traiectorie exemplară în critica noastră: am numi-o lovinesciană, în măsura în care ea implică o ridicare de la particular la general, de la foiletonul săptămânal la sinteza critică (hermeneutică sau istorică) printr-o operație de adâncire și lărgire concentrică a unor prime constatări de lectură, până la conturarea unei interpretări eseistice“. ■ Ion Maxim examinează critic, reliefându-i meritele și limitele, cartea lui Alex. Ștefănescu, intitulată – zice el – „îmbietor”, *Preludiu* (Ed. Cartea Românească, 1977) „pagini ale cărții care se vor, nimic altceva decât o sinteză a întregii literaturi române de după Eliberare. În vederea, probabil, a acestei vizate Panorame sunt

analizele ce urmează schema obișnuită, folosită de orice cronicar atunci când își adună în volum foiletoanele: o primă secțiune a poeziei (17 poeți), alta a prozei (12 prozatori), a teatrului (2 dramaturgi) și a criticii (11 critici). Și sinteza de la sfârșit care vrea să-i cuprindă pe toți aceștia (cei mari), dar și pe ceilalți [...].“ . ■ Tot despre Ion Vinea, mai precis despre „tematica secesionistă și configurațiile motivice” din proza și poezia acestuia, este vorba în studiul semnat de Alexandra Indrieș (*Ion Vinea – prozator al estetismului viețiiII*). ■ Șerban Foartă este prezent în ipostaza de poet în paginile săptămânalului cu șapte poeme, ultima cu titlul (eufonic) *Balada baionetei din Bayonne*. □ De la construcții de fraze și sintaxa de extracție folclorică, G. I. Tohăneanu trece la observații despre vocabularul sadovenian (*Dinamica vocabularului*). ■ Mircea Micu îl parodiază caustic pe Traian Iancu, *Foaie verde și iar verde*: „Foaie verde și iar verde/ duce-m-aș și m-aș tot pierde/ colo-n vale la Făget/ unde nu-i nici un poet./ Nici poet nici prozator/ numai apa de izvor/ și-un cioban peste ponoare/ păzind turma de mioare./ Să stau codrul să-l ascult/ ca pe un măreț tumult./ Codrul bate și adie/ eu mai scriu o poezie.” ■ A. Dumbrăveanu își continuă sarcina de triere a materialelor trimise la redacție, la rubrica „corespondență”.

• [„România literară”, nr. 40] Într-un editorial redacțional, viața culturală este scrutată în *Suprafață și adâncime*. ■ Din *Viața literară* aflăm despre dezbaterile *Tradiție, inovație și sinteză în arta și literatura contemporană*: „Sub auspiciile Academiei de științe sociale și politice, Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu» și Institutul de istoria artei, a avut loc vineri, 30 septembrie, dezbaterile cu tema *Tradiție, inovație și sinteză în arta și literatura contemporană*. După Cuvântul de deschidere rostit de Zoe Dumitrescu-Buşulenga au susținut comunicări: N. Balotă: «Tradiție și originalitate»; Emil Manu: «Inovația ca fenomen de ruptură»; Amelia Pavel: «Tradiție, inovație și sinteză în muzeografia de azi»; Gabriel Liiceanu: «Tradiție și inovație – istoricul unei false opoziții»; Adriana Miteșcu: «Literatura ca sistem și relația tradiție-inovație»; Andrei Pleșu: «Aspecte ale fructificării tradiției în învățământ și cercetare»”. ■ Al. Andrițoiu face câteva constatări *Despre cultura poetică*: „Nu se poate face poezie deprinzând cunoștințele după ureche sau ciupind din antologii, cum de altfel nici nu s-a putut vreodată. Lipsa de cultură poetică este ușor depistabilă în modul de a gândi și de a se exprima al poetului, nu numai când se manifestă brutal, în forme agramate și primitive, ci și când se ascunde în dosul unor formule sofisticate, a unor modele nedigerate. [...] Există falsă părere a unor poeți, de toate vârstele și nu numai a unor tineri, că pentru a scrie poezie modernă e suficient să cunoști poezia modernă, și aceea, cum spuneam, după ureche. Iar poezia modernă se reduce, alteori, la cea contemporană. Nu exagerez când spun așa ceva. [...] Ce-mi trebuie? – își zice unul. Eu am talent, critica nu mă înțelege, dar urma alege, și se bizuie, blazat, pe judecata posterității visându-se, ca Edgar Poe, descoperit de generațiile viitoare. Fals princi-

piu, nociv pentru poetul însuși și pentru cultura națională, când produsele poetului respectiv văd lumina tiparului. Dra critica observă contrafacerea și ar trebui să o observe cu și mai multă acuitate. Poetul însă, mimoză sensibilă, se irită și răspunde cu ton obraznic, într-un stil egal culturii sale poetice. Să fi îndrăznit să ceară socoteală, poeți de mâna a treia, incuți și vicleni, unor Ibrăileanu, G. Călinescu, Tudor Vianu, Pompiliu Constantinescu și să fi văzut apoi ce praf și pulbere se alegea de opera lor. Astăzi, însă, se fac aluzii obraznice și nefondate la adresa unor critici serioși, uneori venerabili, ai culturii noastre naționale. Și așa se nasc conflictele literare, falsele și gălăgioasele conflicte literare, substituind lupta loială de opinii”. ■ În cadrul *Dezbaterilor „României literare”*, scriu despre *Probleme ale criticii noastre*: Elena Tacciu, Traian Brădean, Mihai Giugariu și Alexandru Tatos. Și de această dată dezbaterile depășește granițele literaturii, pictorul Traian Brădean analizând aspecte ale criticii plastice în articolul *Întâlnirea cu publicul*, iar regizorul Alexandru Tatos aducând în discuție *Criterionii și ierarhii* ale criticii teatrale și cinematografice. □ Elena Tacciu sondează *Profunzimea lecturii* critice, furnizând și unele exemple analitice: „Discrepanța dintre profunzime, premisă a construcției critice, și lectura superficială coincide cu dihotomia între sensul *literal* și *literar* al textului. La polul negativ se situează eterna parafrază, divagarea pe zeci de pagini în jurul unui mesaj de idei enunțat cu suficientă claritate de autor, sau, dimpotrivă, speculația, la fel de flască în jurul «intenției», invocându-se lipsa unor file de jurnal sau însemnări lămuritoare. Tot aici, la abordarea literală a textului, s-ar încadra supralicitarea factologiei, transcrierea a zeci de fișe de lectură, lipsite de predică logică și estetică, și, în ultimă instanță, de configurare valorică. Dimpotrivă, sensul *literar* relevă în lumea imaginilor aparent aleatorii direcționarea logică, expresie a semnificației de idei. Exemplele de mai jos, gândite ca repere ilustrative, fără pretenția noutății absolute, au doar menirea de a contura afirmațiile teoretice anterioare. Așadar, când în *Delirul*, Ilie Moromete pornește spre București cu căruța, «gândul drumului... care îl mână spre marele oraș», îi așază pe chip «o mască întunecată». Motivul este despărțirea de un univers familiar, lanțul de sate multiplicând imaginea arhetipală – Siliștea-Gumești – închipuind un singur «sat bizar care îți dădea iluzia că n-ai plecat de acasă». Cel care urcase în căruță cu «aceea mișcare sigură a țaranilor care știu ei că sunt adevărații stăpâni ai lumii», are de străbătut în «goană nebună», «prăpăstii» și «pădurea neagră», până la capitala aglomerată în care se simte un străin, detașat de agitația și clădirile necunoscute. Drumul acesta, marcat de detalii fizice, figurează calea simbolică din arhitectura rurală, cu un timp egal sieși, spre accelerarea demențială a acestuia în epoca burgheză”. □ Mihai Giugariu definește, în *Criticul – ins social*, scopul ultim al criticii: „Excluzând categoria criticii istoriografice, ca și aceea a criticii de informație, un Critic trebuie să fie în stare – la fel oricărui creator – să-și revendice ceva. Fie că ar fi vorba de identificarea unei valori, fie de redistribuirea unghi-

urilor de perspectivă asupra unui «obiect» consacrat, în felul în care un bijutier ar proceda la retăierea unei pietre prețioase, dându-i o nouă identitate, trebuie să existe ceva care să-i aparțină numai lui. Criticul nu se poate mulțumi cu condiția modestă a unui ghid de muzeu care mimează extazul în fața marilor tablouri”. ■ „Sub semnul maturității și, vai, și al morții – notează, la *Breviar*, Șerban Cioculescu – a fost scrisă întâia și excelenta carte a regretatului Ovidiu Cotruș: *Opera lui Mateiu I. Caragiale* [...]. Este cel mai amplu și totodată cel mai adâncit studiu asupra autorului *Crailor de Curtea-Veche*, cartea de căpătâi a lui Ion Barbu și, chiar în zilele noastre, a unui mare număr de entuziaști de toate vârstele. Fenomenul acesta de contagiune nu a fost atacat de autor, care de altfel a scris la rece, cu un mare efort de comprehensiune, fără a se «ambala» pentru nici una din scrierile «divinului» Mateiu. O lectură atentă a întregii opere, publicată și inedită, a fost urmată de consultarea a tot ce s-a scris despre autor, cu amendările pe care le-a socotit de cuviință, la lumina spiritului său critic, care era remarcabil, și al unor foarte numeroase referințe la lucrări străine de critică și filosofie. Este de relevat rara civilitate cu care criticul respinge unele păreri din trecut, cu o adevărată artă dialectică.” ■ Geo Bogza publică tableta *Natura*, încheiată cu o recomandare *hors-texte*: „În «Luceafărul» de săptămâna trecută, sub titlul *Un taur pentru Europa*, a apărut un text de o inegalabilă splendoare, semnat Nichita Stănescu”. ■ Nicolae Manolescu discută cărțile a doi autori care sunt *Poeți și critici* totodată: „Poet el însuși, Victor Felea scrie despre poezia confrăților cu o comprehensiune care ne lasă rareori să bănuim vreun *parti-pris*. Altfel spus poetul joacă rolul criticului cu deplină naturalețe și, în orice caz, efortul de a se transpune în limbaje străine nu se vede mai deloc. *Aspecte ale poeziei de azi* strânge laolaltă câteva zeci de cronici publicate în «Tribuna» în ultimii ani și le grupează în funcție de modalitățile lirice. Titlul acoperă în mare măsură intențiile. Nu trebuie să căutăm un tablou complet al liricii contemporane, ci sondaje, menite a da o idee de preferințele criticului. Care sunt foarte eclectice. Judecățile de valoare nici nu se exprimă direct. La o lectură superficială, regimul critic apare cam uniformizator. Sunt puși laolaltă poeți cu merite foarte deosebite, orice ierarhie tranșantă lipsind. Aprecierea rezultă din spațiul acordat, din nuanțe și semitonuri. Bunăvoința se repartizează egal. [...] În sfârșit, există la Victor Felea o unitate de măsură (sau, mai bine, de caracterizare) a poeziei, și anume romantismul – afișat ori subtil, autentic ori simulat, – dar n-o luăm în seamă decât târziu, după ce am citit mai multe articole, atunci când o constatăm implicată cu discreție în comentarii la poeți atât de diferiți, precum E. Jebeleanu și Cezar Ivănescu, Geo Dumitrescu și Dan Laurențiu, Nichita Stănescu și Ana Blandiana. Defectul acestei critici prea generoase constă în cumiștenia ei, în amenitatea împinsă până la protocol și vocabular festiv. Ca să fie exact, ca să acopere pe de-a-ntregul obiectul, stilul critic trebuie să fie și bogat, paradoxal, șocant. O critică de aspect literaturizant, pregnantă stilistic, deși fără acuitatea judecății, face

Dan Laurențiu, poet și el, și la fel de atent ca și Victor Felea în a nu-și absolutiza formula proprie când o discută pe a altora”. □ „Bazată pe simpatie, critica lui Dan Laurențiu [din volumul *Eseuri asupra stării de grație*] rămâne aceea a unui poet în măsura în care denotă o lectură sensibilă, preocupată de suprafața încântătoare prin senzorialitate a poeziei, de formele și culorile ei concrete. [...] Înfățișarea artistică a acestei critici transapare aproape la fiecare pagină, în frumusețea caracterizărilor, în cadența frazelor, în armonia întregului. *Vămile pustiei* ale lui Ioan Alexandru ne introduc într-o «rostire monotonă» cu un «lexic de o monahală austeritate». Poezia lui A.E. Baconsky «este spunerea monotonă a unui Narcis aplecat asupra timpului». Mircea Ivănescu, «poet de mici romane în versuri», tratează «nimicurile (existenței) ca pe niște drame și dramele ca pe niște prețioase nimicuri». Poezia lui Petre Stoica relevă «miracolul deriziunii obiectelor». [...] Înrudirea cu maniera lui I. Negoțescu, prin aceea încă și mai literaturizantă a lui Gh. Grigurcu, se remarcă numaidecât. Stilul acesta înnobilează poezia, face să pară onorabili poeți de toată mână, căci le împrumută un fast și o eleganță ce aparține în fond vestmântului critic. Pe trupul lor firav, flutură larg, luxos, hainele pline de podoabe ale criticii. Singura observație ce se poate face este că Dan Laurențiu ar trebui să scrie numai despre mari poeți.” ■ Poemele lui Toma George Maiorescu din *La echinox de toamnă* îi apar Doinei Uricariu asemeni unor „reportaje expresioniste”. ■ *Dragul meu Sherlock Holmes* de Haralamb Zincă este apreciat de către Virgil Mazilescu pe „latura lui curat polițistă”, care „constituie, fără îndoială, o reușită”. ■ Zăbovind mai mult asupra întregii opere a lui Marin Sorescu decât asupra cărții a doua din *La Lilieci* pe care își propune să o analizeze în cronica *Sorescu și țaranii*, Mircea Iorgulescu oferă, totuși, o interpretare: „*La Lilieci*, într-o măsură chiar mai mare decât celelalte volume, este expresia ruralismului lui Marin Sorescu: întors, de astădată, în lumea al cărei spirit îl reprezintă, poetul o evocă sub stăpânirea sentimentului tulburător al păstrării ei în amintire [...], dar fără nici un sentimentalism. Este un cântec de pomenire, un «bocet» («la lilieci» înseamnă la cimitir) al satului tradițional și nu e nici un paradox a spune că poetul cel mai «modern» al generației sale este și cel mai autentic tradiționalist”. ■ Sorin Titel apreciază *Tonul povestirii* lui Florin Chiarițescu din *De taină*. ■ *Cartea Chinei* lui Pop Simion este parcursă de Emil Manu, care subliniază faptul că autorul „a realizat această carte cu gândul de a nu se interfera cu ideile altor autori de cărți consacrate anterior Chinei, scriind despre o Chină reală, văzută, pipăită, simțită, uitând tot ce știa în mod programat despre acest spațiu geografic și istoric. Tentativa, de altfel mărturisită de la început, ar duce la convingerea că vom avea de-a face cu o carte de reportaje, de însemnări directe, nefiltrate prin lecturi documentare. Și totuși, fără să fie o carte făcută din cărți, din comentarii livrești (comentarii existente totuși într-o proporție aproape insesizabilă), *Cartea Chinei* nu e o carte de reportaje, ci o carte de observații caracterologice, de consemnare a unor contacte directe

nu atât cu spațiul *cultural* chinez cât cu *civilizația* chineză. Elementele de reportaj, de culoare, însemnările afective de drum nu lipsesc, dar nu au ponderea elementelor caracterologice”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici apreciază *Interpretările critice* ale lui Petru Mihai Gorcea din volumul de „debut promițător” *Nesomnul capodoperelor*. ■ Georgeta Horodincă marchează aniversarea lui Zaharia Stancu – 75 de ani de la naștere printr-un studiu minuțios (*Sigiliul destinului*) consacrat operei autorului romanului *Desculț*. Perspectiva abordării este inedită, Georgeta Horodincă urmărind analiza personajului recurent Darie în cărțile lui Zaharia Stancu. ■ De pe alte *Meridiane*, Nicolae Balotă îl aduce în prim-plan pe *Aragon – o viață întru poezie*. Prezentarea lui Louis Aragon, însoțită și de câteva poeme în traducerea lui Radu Boureanu, a Veronicăi Porumbacu și a lui Geo Dumitrescu, este prilejuită de aniversarea de 80 de ani a poetului francez. ■ Panorama poeziei din acest număr este formată din Gheorghe Tomozei, Francisc Păcurariu, Irina Grigorescu, Horia Zilieru și George Alboiu. □ Ion Brad publică proza *Liliana*, fragment din romanul *Raiul răspopiștilor*. □ Felicia Antip traduce paginile finale ale romanului *Rădăcini* de Alex Haley. □ Mostre românești din *Lirica din R.D.G.* ne furnizează Liana Corciu. ■ Numărul se încheie, ca de obicei, în notă reportericească, de această dată cu *Barcelona, Picasso și Miró* de Cristian Popișteanu.

● [„**Tribuna**”, nr. 40] Sunt publicate versuri de Dan Rotaru, Petre Bucșa, Emil Hurezeanu, Doina Antonie, fragmente de jurnal de Maria Banuș (din volumul *Sub camuflaj*, în curs de apariție), proză de Julio Cortázar (*Fluviul*, trad. Ioan Mușeal). ■ În rubrica *Jurnal de lectură*, Radu Săplăcan discută proza lui N. Prelipceanu: „...pentru a pătrunde cu adevărat în universul acestor povestiri se cere un efort simpatetic, o participare intuitivă, sau, vorba specialiștilor, o «lectură-participativă». Odată această condiție îndeplinită, este ușor a înțelege și a consemna câteva din modalitățile predilecte ale prozatorului, întâlnite de altfel și la Voiculescu, anume încercare a da o explicație rațională faptelor aparent iraționale, strădania de a construi, fără ca acest efort să altereze crescendo-ul tensional, preferința pentru finalul ambiguu, echivoc chiar, dar de un echivoc premeditat”. ■ În *Joc după joc*, Norman Manea recenzează volumul *Cronici de carnaval* de Fănuș Neagu: „Cronici de carnaval, cronici (deloc) afurisite, mai curând voioase, ingenue în pasionalitatea lor – pentru că pline de duh și luminate de poezia unui excelent stilist – sunt și cele semnate, de mulți ani, Fănuș Neagu...” ■ Voicu Bugariu publică în secțiunea *Momente literare* un amplu articol dedicat operei lui Zaharia Stancu. ■ Ioan Oarcăsu discută cartea *Prozopoeme* de Dumitru Ozunu, în care poemul în proză „este o stare de spirit, o «fișă intimă» sau o speculație aforistică”. ■ În *Studii despre Eminescu*, Mircea Vaida prezintă culegerea care a rezultat în urma colocviului eminescian organizat între 17 și 18 noiembrie 1975 la Stuttgart și intitulat *Wechselwirkungen in der deutschen und rumänischen Geisteswelt am Beispiel Mihai Eminescu*. Mircea Vaida comentează de asemenea studiul *Tudor Arghezi, Contem-*

poranul nostru și antologia *Cadențe* (Albatros, 1977), realizate de Emil Manu. ■ Cartea de reportaje *Omul pentru om* (Eminescu, 1977), de Valentin Hossu-Longin este analizat de Constantin Hârlav: „...e dedicată unei realități fundamentale a existenței: solidaritatea, în expresia reporterului: «Omul pentru om», la bine și la rău”. ■ Romanul *Studenții* (Dacia), de Eugen Zehan, este, în viziunea lui Pavel Aioanei „o frescă literară (bazată în mare parte pe tehnica cinematografică)”. ■ N. Prelipceanu publică interviul realizat cu Ovidiu Cotruș, din care extragem câteva fragmente: „– *Cum se face că dumneavoastră, autor al atâtor studii și eseuri, de literatură română și universală, despre Maiorescu, Mateiu Caragiale și alți scriitori de primă mărime, nu v-ați hotărât să publicați până la această vârstă nicio carte?* – Motivul trebuie căutat în primul rând pe plan subiectiv. Aș putea să afirm că, pentru mine, cuvântul vorbit spune mai mult decât cuvântul scris. Cum ar zice prietenul meu Nicolae Balotă: sunt și eu un «om al cuvântului», dar mai mult al cuvântului rostit decât al cuvântului scris. În al doilea rând, fiecare lucru, după ce-l scriu, fiecare gând, după ce s-a articulat și este așternut pe hârtie, îmi devine complet străin; atât de străin, încât recitindu-l după câteva luni de zile, mi se pare că ar trebui să-l regândesc în cu totul alte categorii. Acest fapt duce la o amânare de la o zi la alta a definitivării unui text. Or, cum am oroare de publicistică, de autorul care vrea să-și sporească numărul volumelor fără să împingă lucrurile până la ultima lor rigoare, nici unul dintre texte, după o anumită vreme, nu m-a mai mulțumit. Nu m-a atras publicistica literară și, dacă a fi scriitor înseamnă a fi un om care are vocația de tipări cărți, e cert că eu n-am vocație de scriitor. Chiar și cartea despre Mateiu Caragiale s-a născut într-un mod destul de ciudat. Mi s-a solicitat o prefață pentru traducerea în limba sârbă a *Crailor*. După ce bunul meu prieten Vasco Popa mi-a făcut această solicitare din parte editurii Nolit, am redactat o prefață de vreo 30 de pagini. Întâmplător, în biroul lui Aurel Martin, directorul editurii Minerva, unde se afla și șeful secției de istorie literară, Zigu Ornea, a venit vorba despre această prefață. Ornea a insistat s-o dezvolt puțin, s-o fac – să zicem de 150 de pagini, ca să poate apare în colecția «Introducere în opera lui...» – *Poate că acest scepticism al dumneavoastră în fața cărții tipărite exprimă faptul că faceți, eventual, parte din aceeași familie de spirite cu autorul despre care vorbim, Mateiu Caragiale, și el destul de dezinteresat de numărul volumelor sale.* – Da, deși există o diferență: pe Mateiu îl interesa fraza bine turnată, bine arcuită, triumful stilistic; pe mine mă interesează mult mai mult precizia exprimării gândului decât triumful stilistic. Între Mateiu și mine – nu îndrăznesc să fac vreo comparație, pentru că el este autorul unei capodopere, iar eu autorul unei cărți despre autorul unei capodopere – probabil că există ceva asemănător, așa cum poate să existe chiar între oameni pe care-i despart prăpăstii de valoare: o anumită asetzenie și o anumită neîncredere în însuși faptul scrisului”. ■ Vasile Rebreanu semnează textul Disneyland (VII).

7 octombrie

• [„România liberă”, nr. 10 249] Emil Manu recenzează volumul lui Al. Dima, *Dezbateri critice*, conchizând că „raportarea directă a materiei la documentele de partid și la spiritul discuțiilor actuale din domeniul criticii înscrie aceste dezbateri pe ordinea de zi a momentului literar”.

• [„Scântea” nr. 10927] Ov. S. Crohmălniceanu pune accent pe ideea „criticii scriitorilor”, o idee, susține el „în plină actualitate”, luând ca punct de reper volumul de *Publicistică literară* a Constantinei Brezu-Stoian, care a strâns în acest volum numeroasele pagini scrise de Ion Vinea despre autori, cărți, publicații și chestiuni literare, și notând în demonstrația lui: „Critica scriitorilor are meritul de a intra în mecanismul intim al tehnicii scrisului. De aceea e indispensabilă și o prețuia atât Paul Zarifopol. Dar oricât ar fi de utilă, ea nu poate suplini critica profesionistă, cum s-au auzit voci reclamând așa ceva. Motivele sar în ochi. Critica scriitorilor nu urmărește sistematic producția literară și lasă adesea mari spații lacunare în lectură, chiar când e total dezinteresată. Fiind bazată exclusiv pe experiența personală și neagrând teoria, are tendința să înlocuiască argumentele cu plasticități verbale. Și pe Vinea îl surprindem de multe ori în această situație; risipește vorba frumoasă și dă citate abundente (el singur recunoaște). Analiza propriu-zisă a textului comentat nu prea apare.” (articolul *Critica scriitorilor*).

• [„Contemporanul”, nr. 40] Dumitru Micu prezintă: *Doi critici*. □ Ion Ianoși: *Poveste cu doi necunoscuți: Dostoievski și Tolstoi* (C.R): „Care este finalitatea? Vrea Ion Ianoși să demonstreze o teză, să exemplifice o idee, o viziune istorico-literară, o înțelegere filosofică? Eseul se încheie fără concluzie explicită. În loc de aceasta scrierea ne oferă o încheiere lirico-speculativă. Interesantă, indiscutabil, tulburătoare chiar, însă implicând neajunsul de a ne transpune într-un alt plan referențial decât cel dat. Cei doi mari prozatori – notează criticul - au încercat fiecare – în sferile conștiinței – să se modeleze unul pe altul după propriul chip – și, firește, n-au izbutit”. □ Ion Vlad: *Lectura: un eveniment al cunoașterii* (Eminescu): „Lectura competentă este, în înțelegerea lui Ion Vlad, o adevărată profesie, și, ca atare, pretinde calificare, pregătire, «întâlniri numeroase». Lectura «își impune rigori și pretenții infinite mai largi decât ar crede-o cititorul superficial». Devine în consecință, necesară instituirea unor «criterii ale lecturii» spre a descoperi, în temeiul lor, «cât mai mult în și dincolo de text». ■ Alex. Ștefănescu se referă la *Temă și viziune în cărțile lui Eugen Uricaru*. □ „Prima carte publicată de Eugen Uricaru – *Despre purpură*, 1974 – era o strălucită, aproape neverosimilă (ținând seama și de viața autorului) demonstrație de virtuozitate. Dar nu mai mult decât atât. Cu alte cuvinte volumul interesa nu atât prin el însuși, cât prin ceea ce promitea făcându-se să ne să simțim intens că în mijlocul nostru a apărut un scriitor adevărat, care ar putea să creeze o operă importantă”. □ *Rug și flacără* (Dacia, 1977): „Noua carte a lui Eugen Uricaru – *Rug și flacără*, apărută în acest an – este

într-adevăr o carte, în sensul că poate fi (și merită să fie) citită pentru ea însăși. Aptitudinile demonstrate de prozator cu câțiva ani în urmă au ajuns la cel mai înalt nivel de maturitate și anume la acela la care nu se mai observă. [...] Eugen Uricaru s-a oprit, deci, asupra unei teme de această natură. Reconstituim o secvență din viața unui revoluționar transilvănean care ia parte ca voluntar la campaniile lui Garibaldi – este vorba de Alexandru Bujor, numit în roman, Bota – el a urmărit să reprezinte ideea de patriotism, nu în tremeni retorici, ci în sens existențial. Pentru personajul central al romanului, dragostea de patrie este însuși destinul său”.

● [„Cronica”, nr. 40] Editorialul despre *Festivalul național „Cântarea României”* poartă titlul *Muncă, talent, creație* și este semnat Cronica: „În aceste zile se desfășoară la Iași, a cincea oară, festivalul de poezie «Mihai Eminescu». Mai mulți factori acordă acestui festival dimensiunea unui adevărat eveniment cultural la scară națională. Fiind una dintre cele dintâi mari manifestări din noua ediție a «Cântării României», festivalul «Eminescu» se înscrie, deci, într-un context educativ responsabil, cu adânci reverberații în sensibilitatea omului de azi. De asemenea, desfășurându-se la Iași, în această eternă cetate de spirit românesc, festivalul de poezie marchează încă o dată relația firească dintre tradiții culturale și cultura contemporană. Pe planul participării, festivalul «Eminescu» asigură concentrarea în aceste zile, aici, la Iași, a unor remarcabile personalități prin contribuția cărora publicul, iubitorii de poezie, vor trăi ceasuri de reală elevație. În sfârșit, – și nu pe ultimul plan – acest festival va consemna izbânzi creatoare acordând lauri, va oferi analize ale fenomenului eminescian, va asigura o colaborare fructuoasă cu cenaclurile literare muncitorești, școlare etc.”. ■ Nicolae Turtureanu semnează *Sub ochiul lui Eminescu*: „Cu o săptămână în urmă, la Bacău, se desfășura festivalul Bacovia, la Suceava, festivalul Labiș, iar acum, la Iași, începe festivalul Eminescu. Trei festivaluri, trei nume, trei drumuri ale poeziei române”. ■ Al. I. Friduș realizează un interviu cu Edgar Papu despre *Eminescu, valoare și integralitate umană*: „– Mă gândesc la Huxley, care, în cartea sa de eseuri, avansează sugestivă idee a supraviețuirii unor motive filozofice în poeziile care le-au absorbit și încorporat. E vorba mai ales de filozofia naturii... – Într-adevăr aceasta trăiește încorporată în poezie. Care să fie motivul? Acest motiv ar putea fi explicat printr-o diferență specifică între filozofia speculativă și poezie. Filozofia vrea să epuizeze totul. Adică vrea să ajungă la o ultimă explicație. Dar, de foarte multe ori, această ultimă deslușire este doar, cum se spune, rațiunea suficientă a respectivei filozofii. E vorba de curente filozofice caduce, pentru că, după ele, vin alte curente filozofice, care răstoarnă – și văd că uneori e foarte ușor să răstoarne – ceea ce înainte se bucura de o anumită autoritate. Filozofia speculativă vroia totul și tocmai fiindcă vroia prea mult, realiza mai puțin. Poezia, marea poezie, era mai modestă. dar ea devansa epoca prin anume deschidere. Mă refer la opinia poetului italian Cesare Pavese, potrivit căruia poezia prin aceas-

ta rămâne mereu vie, adică prin faptul că ea îți dă mereu speranța descoperirii unui mister încă nedescoperit, și care poate nu va fi descoperit niciodată. Așadar, o continuă promisiune. Viabilitatea poeziei face astfel ca speculațiile filozofice încorporate să rămână mereu vii, ca și poeziile în care au fost încorporate. [...] – *Întrucât v-ați referit la aceste elemente definitorii ale artei și ale conștiinței artistice românești, e timpul, poate, să ajungem la ceea ce dumneavoastră, printr-un termen propriu, ați numit protocronism. Cum se întâlnește această viziune asupra începuturilor și momentelor de vârf ale culturii românești cu dialogul pe care permanent aceasta l-a purtat cu alte culturi? Este tocmai cazul lui Eminescu – pe care l-ați și numai dumneavoastră printre deschizătorii de orizonturi în literatura universală. – Vedeți, nimic nu iese din nimic. Trebuie să fie ceva la bază. Însă scriitorul român, poetul român Eminescu a creat o sinteză care n-a mai existat în altă parte. Și nu numai atât. Deși Eminescu e considerat un romantic, ultimul dintre romantici sau un romantic întârziat – de fapt nu este întârziat, ci face parte dintr-un întreg curent romantic, reprezentat și în alte țări – pe lângă asta el oferă și premisele altora realizări sau alte unor realizări care vor fi identificate ca atare abia în veacul nostru. De fapt eu în cartea mea, vorbind despre Eminescu, am explicat că există trei modalități de universalitate. În primul rând, există aceea de a aduce la cea mai înaltă perfecțiune ceva ce s-a mai făcut, deci a perfecționa un lucru vechi. Există apoi colaborarea cu poezii cei mai vii, mai actuali, mai în consens cu vremea. În sfârșit, există precursori ai unor creații care nu există, dar se vor realiza ulterior. E vorba de germeni ai unor asemenea împliniri artistice. Eminescu este, sub toate aceste raporturi, universal. El aduce titanismul romantic la desăvârșire. Fără să fi cunoscut simbolismul, el ajunge la aceeași depășire a romantismului prin confruntarea dintre două tendințe – cea ideală și cea a pământului – elemente pe care le vom întâlni la Baudelaire, Mallarmé și Verlaine. E vorba de două tendințe care stau la baza caracterului dramatic al literaturii moderne, lupta dintre noroi și stele, pe care o vom întâlni și la Arghezi. În sfârșit, el este și un precursor – protocronic – al atâtor curente sau atâtor manifestări din veacul al XX-lea: proza ritmată, versul liber, elemente de absurd, elemente de existențialism, în poezie, așa cum va fi mai târziu Rilke. Pe lângă aceasta, grotescul său, care nu are nimic din grotescul romantic, grotesc ce se apropie de grotescul radical, nu relativ; poezia citadină, și atâtea alte elemente, care sunt proprii veacului XX. Iată prin ce este protocronic Eminescu, deși este, în același timp și un reprezentant al trecutului. Prin ce este deci protocronic, și nu numai pentru noi, pentru literatura noastră, dar și pe plan mondial”.*

■ În paginile dedicate *Festivalului de poezie Mihai Eminescu* citim despre *Laureații edițiilor precedente*: □ Val. Condurache, *Din reveriile domnului R. sau despre mască*, un text despre *Marea înfățișare* de Mihai Ursachi: „Mihai Ursachi procedea prin repetare de sintagme și personaje, de atitudini și gesturi lirice. Sunt, în poeziile lui, două tipuri de confesiuni, una pregnant lirică,

programatică și elocventă, la care se recurge de obicei în definirea portretului spiritual și alta delicat impersonală. făcută din alegorii grațioase și din parabole ironice. Aceasta din urmă este mereu trecută cu vederea. Dacă le adăugăm celorlalte obținem un peisaj liric făcut aproape în exclusivitate din auto-portrete”. □ Constantin Pricop, *Poezia ca rigoare și armonie*, pornește de la *Anotimpul corăbiilor*, debutul lui Paul Balahur: „Cu *Făt-Frumos din grai* Paul Balahur ajunge într-un moment al creației sale când i se impune o opțiune: fie perfecționarea exprimării în continuare, în forme fixe cum este sonetul (întreprindere ce i-a adus o necesară disciplinare a disponibilităților metaforice arătate în *Anotimpul corăbiilor*), fie o eliberare a acestei capacități reale de asociere a termenilor, filtrată prin echilibrul dobândit cu experiența din volumul din urmă. Credem că această din urma cale îi va prileji adâncirea personalității sale poetice. Posibilitățile autorului de a surprinde în viitor printr-o nouă îmbogățire lirică arată, în continuare, o evoluție deschisă”. □ P. Constantin, *Puterea lirică a concretului*, pornind de la *Poezii*, volum de debut al lui Dinu Flămând: „Urmărită în cele trei volume apărute până acum, poezia lui Dinu Flămând se arată a nu fi încă fixată definitiv într-o formulă. Poetul cultivă câteva filoane pe care le adâncește prin continue reveniri. Autorul evoluează într-un univers care presupune viitoare diversificări tematice, dar, în același timp, adânciri ale «domeniilor» cucerite până acum – așa cum se poate observa în *Altoiuri*, ultimul volum”. □ Mihai Dinu Gheorghiu, *Cântec fără cuvinte*, despre *Rod IV* de Cezar Ivănescu: „În fond, poezia aceasta trăiește și povestește propria ei dramă, de a fi amintirea unui cântec, după cum trupul e amintirea dragostei care l-a zămislit și viața a morții ce o înconjoară. Cântec fără de cuvinte, dragoste fără de trup și viață fără de moarte sunt termenii unei existențe în care amintirea a fost ciudată, pusă pe seama poeziei, singura care refuză uitarea, «umbră fără reazem», prezență statornică a unei absențe”. ■ Iosif E. Naghiu scrie despre *Trei publicații cu numele „Mihai Eminescu”*, despre revista „Mihai Eminescu” din Iași (1903), publicația buletin „Mihai Eminescu” (1930) și „Caietele Mihai Eminescu”, în volume seriale, „în zilele noastre”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Concursul „Nicolae Labiș”*: „Manifestare culturală de prestigiu, Concursul național de poezie patriotică «Nicolae Labiș», desfășurată sub egida Comitetului județean Suceava de cultură și educație socialistă, în cadrul «Cântării României», a cunoscut și în acest an la cea de a noua ediție, o bogată participare. Peste 170 de tineri poeți din întreaga țară și-au trimis producțiile care au fost selectate și supuse aprecierii juriului, format din George Bălăiță (președinte), Ion Gheorghe, Ion Horea, Mircea Radu Iacoban, Liviu Leonte, Marcel Mureșanu, Nicolae Prelipceanu, Alex. Toma, Ion Țugui și Laurențiu Ulici. Sâmbătă, 1 octombrie, a avut loc la Galeria de artă festivitatea de deschidere a concursului, cu care prilej s-a inaugurat și Salonul de carte românească, într-un ansamblu de acțiuni consacrate activităților editoriale. Duminică, 2 octombrie, a avut loc întâlnirea juriului cu reprezentanții ai cena-

clurilor literare din județ, după care s-au decernat premiile și s-a desfășurat recitalul laureaților. Cei distinși cu premii și mențiuni la această ediție sunt Petre Camelia (premiul Consiliului județean al pionierilor), Rodian Drăgoi (premiul Comitetului județean al U. T. C.), Ion Teodorescu (premiul Comitetului județean de luptă pentru pace), Mircea Bârsilă (premiul Centrului de liberării), Nichita Danilov (premiul ziarului «Zorii noi»), Mariana Tomescu (mențiunea a III-a), Lucian Vasiliu (mențiunea a II-a), Ioan Radu Igna (mențiunea I), Gelu Dorian (premiul revistei «Ateneu»), Ion Evu (premiul revistei «Tribuna»), Mirela Mandric (premiul editurii «Junimea»), Doina Mihaela Sava (premiul revistei «Cronica»), Valeriu Drăgușanu și Jean Panaite (premiile Uniunii scriitorilor), Liliana Marcu (premiul al III-lea), Sorin Roșca (premiul al II-lea), Matei Vișniec și Lelia Munteanu (premiile revistei «România literară»), Ioana Ileana Ștețcu (premiul revistei «Luceafărul»). Juriul a atribuit marile premii al concursului poetei Cleopatra Lorințiu”. □ *Programul Festivalului „Mihai Eminescu”*, pentru zilele de sâmbătă, duminică și luni. ■ În *Cartea străină* George Popa semnează „*Summa Vinciana*”, semnalând apariția volumului *The Literary Works of Leonardo da Vinci*, editura Phaidon, Londra, editor C. Pedretti. ■ Din *Mozaic* reținem nota *Gabriel García Márquez la „Casa de las Americas”*: „Gabriel García Márquez a asistat pentru prima oară la lansarea uneia dintre cărțile sale, volumul *Povestiri* editat la «Casa de las Americas». Apărut în colecția «La Honda», care publică povestirile celor mai buni scriitori latino-americieni, cartea celebrului autor al romanului *Un veac de singurătate* nu este o ediție de lux. Forma simplă, lipsită de pretenții, se adresează maselor largi de cititori, cărora campania de alfabetizare, întreprinsă imediat după triumful revoluției cubaneze, le-a permis accesul la cultură”. ■ Versuri semnează Al. Husar (*Weekend*), Ion Hurjui (*Cântec de mângâiat pământul*), Lucian Vasiliu (*Pecetea de aur*), Ovidiu Genaru (*Spune-mi, Maică...*), Ioanid Romanescu (*Cu ochii voștri*).

● [„*Munca*”, nr. 8408] În *Însemnări de scriitor*, Dan Tărchilă scrie despre *Bucuria creației artistice*. □ În *Dialog cu cenacurile literare ale sindicatelor* este invitat Florin Costinescu, ce comentează o serie de poezii trimise la redacția revistei. □ Este publicată o notiță de prezentare a *Decadei cărții românești*, „ampă manifestare cultural-educativă organizată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Consiliului General al U.G.S.R. și Comitetului Central al U.T.C.”.

● [„*Săptămâna Culturală a Capitalei*”, nr. 357] Pe pg. 1, versuri de Vasile Zamfir și articolul *Viața în cetate* de Corneliu Vadim Tudor. □ *Verva inteligenței* de Ileana Lucaci, despre premiera *Acord* de Paul Everac la Teatrul Național. □ Intră în polemica istoricilor, de partea lui Manole Neagoe și împotriva lui N. Stoicescu – C. Rezachevici, și Nicolae Copoiu, prin analiza *Specialiști și nespecialiști*. □ Nicolae Gîrgeag, în *Consecvența cu sine*, îi aduce un omagiu lui Aurel Baranga, la 20 de ani după premiera piesei *Rețeta fericirii*.

rii, reluată în 1977 la Național. „*Rețeta fericirii*, scrisă acum aproape un sfert de veac, e o lucrare vie, actuală, contemporană cu preocupările noastre cele mai acute: lupa împotriva individualismului mic-burghez, indiferent sub ce mască s-ar înfățișa (îndepărtarea de oameni, trufia și egocentrismul, ideea nefastă că-ți poți permite, nesanționat, abateri de la normele moralei)... Comedia amară a lui Baranga m-a făcut să-i citesc *Fabulele* (Ed. Eminescu, 1977) ... fiecare fabulă a lui Baranga e un rechizitoriu împotriva moștenirii morale a trecutului, scriitorul condamnă în aceste «piese mici» ceea ce denunță în piesele lui de întindere: impostura, demagogia, lenea, oportunistul, arivismul. Volumul de *Fabule* este de fapt o mini-comedie umană... La fel, tabletele din *Satirice* (Ed. Eminescu, 1977), adevărat tratat de sociologie a năravurilor ce se cuvin să fie extirpate... Opera lui Baranga este cea a unui scriitor consecvent cu sine și cu idealurile lui, opera unui scriitor actual, combativ și inspirat în tot ce creează.” □ Emil Manu remarcă *Polivalența Margaretei Sterian* din vol. *Din petece colorate*, Cartea Românească, 1977. ■ Ion Lotreanu descoperă „o indiscutabilă consecvență metodologică” în noul serial *Critică narativă* dedicat lui Mircea Iorgulescu, tratat evident în derizoriu. Înainte de a se discuta noul volum *Al doilea rond* (1976) se revine la debutul editorial *Rondul de noapte* din 1974, considerat neconcludent și cumva neimpunând prin volum un stil critic, deși autorul fusese prolific ca foiletonist prin mai toate publicațiile literare ale țării. „Care este ideea estetică de bază a criticului? M. Iorgulescu așază, pretutindeni în paginile sale, într-o parte «voința» sau «dorința» de a face literatură, iar în alta adevărata vocație de creator în spațiul literaturii. La originea acestei delimitări stau contribuțiile teoretice ale lui Blaga din studiul *Geneza metaforei și sensul culturii*, cu privire la metaforele plasticizante și metaforele revelatorii. Tânărul foiletonist și-a însușit cam școlărește subtilele delimitări blagiene. Această «schemă» revine în mai toate recenziile lui M.I., reprezentând de fapt unicul criteriu sigur de apreciere. Plăcerea criticului e să-l suspecteze pe scriitor de lipsă de talent (I)... În cartea sa *Prima verba*, L. Ulici crede că autorul *Rondului de noapte* e inteligent, incomod, insistent, un «foiletonist industriuos» dar care a demonstrat că poate analiza mai ales «scrieri mediocre». Concluzia e că Iorgulescu ar fi un bun critic de proză și că practică o critică narativă «ineficientă... asupra poeziei». În acest sens, deducem că Mircea Iorgulescu merge ferm pe urmele lui Al. Piru – povestitor delectabil al liriceii – neavând însă nici cultura acestuia, nici umorul necesar detașării de obiectul aflat pe masa de operație...(II)” □ Continuă serialul zeflemist dedicat lui Lucian Raicu de către Traian Filip în *Prudent și înțelept*. □ Dan Mutașcu, în *Mărturii și meditații*, discută opera lirică a lui Dumitru Stancu, aflat la al doilea volum – *Cartea simțirii mele*, Ed. Eminescu, și pe cea a lui Petru Jaleș, *Cântul etern*, Cartea Românească. □ În *Lexicul mitologic*, Constantin Sorescu salută „excepționala ediție” a lui Marin Bucur și Victoria Ana Tăușan din *Dicționarul de rime al lui Mihai Eminescu*, Ed. Albatros, 1976. ■ Cenaclul

Labiș din 5 octombrie 1977 l-a avut ca invitat de onoare pe Nichita Stănescu, însoțit de Augustin Frățilă și Adela Mărculescu. Poetul a prezentat *Odă în ni-ciun fel de metru*, C. Vadim Tudor i-a dedicat o *Închinare*. Au mai citit Valentin Rotaru, poezie și George Cușnarencu, proză. De reținut ceea ce a spus Nichita Stănescu: „nu există poeți, există numai poezie, poetul fiind un profesionist care alege cuvintele... cel mai mare premiu literar e cititorul... I. L. Caragi-ale s-a născut prea devreme iar Mateiu I. Caragi-ale o să vină peste 5 minute... Arta nu admite clasamente. Altfel, cel mai mare poet român ar fi (acum) Di-namo București.”

8 octombrie

● [„Luceafărul”, nr. 41] Cuprinde versuri de Gheorghe Pituț, Eugen Jebe-leanu, Teodor Mazilu, Constantin Abăluță, Florin Mugur, un grupaj de poeți din R.D.G, precum și proză de Ion Longin Popescu (inclusă în seria *Scriitori pe șantierele muncii*) și Ilie Tănăsache. ■ Redacția semnează editorialul *Festi-valul național „Cântarea României”, Amplă afirmare a spiritului revoluțio-nar*. ■ Eugen Todoran trasează principii ale reeditării operelor fundamentale ale literaturii autohtone în *Sensul clasicismului și al reeditărilor*. ■ Nichita Stănescu este prezent cu textul *Zdrobitor desciorchinător* în secțiunea *Respi-rări*. ■ Cu ocazia aniversării lui Zaharia Stancu, Doina Uricariu elogiază par-cursul liric al acestuia în *Calea poeziei*: „Zaharia Stancu este un aticist în Poe-zie, un poet natural ce comunică lapidar și echilibrat, dens și esențial extrem de concentrat în ultimele cântece. Poezia lui ascultă de legile unei lumi armonice. Omul și cosmosul sunt uniți de mișcări ciclice, unificatoare.” ■ În *Cronica literară*, Nicolae Ciobanu explorează romanul lui Mircea Ciobanu, *Istorie*: „Cu *Istorie*, Mircea Ciobanu ne dă un roman dens și puternic, de o amănunțime stu-diată și fără cusur, placând pe elemente tradiționale ale narațiunii o dezbateră și o morală modernă, deopotrivă a vieții ca și a creației. Din cronica unei fami-liei burgheze și a unor întâmplări mai mult sau mai puțin banale scriitorul scoa-te o carte originală, profundă, antrenând lectura pe multiple căi de investigație. Dar totodată o carte cu neîndoielnic gust amar.” ■ În *Cartea de debut*, Al. Piru consideră că poemul epic al lui Mircea Ichim, *Ieșirea din crisalidă* (Cartea Românească) este un construct neconvingător, marcat de fragmentarism: „Atât sub aspect formal cât și în ceea ce privește unitatea tensiunii interioare, scrie-rea stă sub semnul unui fragmentarism desăvârșit. Cum este și de așteptat, nu-mai răbdarea de a încercui cât mai multe fragmente și de a le aprecia în sine, ca poezii independente, se dovedește a fi modul de elctură cea devărat profita-bil pentru această ambițioasă și, vai, pe ansamblu, neconvingătoare elabo-rație.” Volumul de reportaj *Când viața prinde rădăcini*, de Marin Mocanu, este perceput drept o „penetrantă radiografie reportericească în procesul de edificare conștiinței de sine la școala muncii în care se află angajată tânăra ge-nerație.” ■ În *Viața cărților*, Voicu Bugariu prezintă volumul de însemnări de

călătorie *Cartea Chinei* (Cartea Românească, 1977), de Pop Simion. ■ Într-o recenzie anonimă, lui Ion Crânguleanu îi este reproșat limbajul din volumul de povestiri pentru copii *Viitorul vine din toate părțile* (Ion Creangă, 1977): „Limbajul e pur și simplu scandalos (dacă aparține unor copii de 10 ani), iar dacă e al autorului îl asigurăm că e de gust absolut îndoielnic...” ■ Artur Silvestri recenzează romanul polițist *Singurătatea calului troian* (Junimea, 1977), de Mircea Ionescu: „Nu s-ar zice că Mircea Ionescu scrie rău, dimpotrivă, el are câte o notație fină, percutantă, nu face «filozofie», și nici nu dramatizează, ceea ce în proza noastră «polițistă» e un fapt rar, care merită o mențiune.” ■ În cadrul *Colocviilor „Lucașfarului”* este realizată dezbaterea *Sincronism și protocronism*, pornind de la cartea lui Edgar Papu, *Din clasicii noștri*, la care participă Paul Anghel, Ov. S. Crohmălniceanu, Pompiliu Marcea, M. Ungheanu. Edgar Papu susține că cei doi termeni sunt priviți în lucrarea sa într-o relație de complementaritate: „Atât imitația, principiul sincronismului, cât și anticipația, notă a protocronismului, pot exista împreună într-o cultură. Fenomenul sincronismului este valabil la noi, dar a fost considerat a fi singurul. Pe lângă el mai există însă și celălalt fenomen al protocronismului de care mă ocup în cartea mea.” Paul Anghel susține aceeași idee a simultaneității celor două direcții, nu doar în contextul autohton, ci în orice cultură: „...teoria sincronismului așa cum o face E. Lovinescu este insuficientă. Ea nu e suficientă pentru că ignora vocația protocronică a culturii și literaturii române ci și pentru că-i dă un caracter prea local. Toate culturile se caracterizează prin sincronism și protocronism nu numai cultura și literatura română.” Pompiliu Marcea afirmă la rândul său existența complementară a celor două atitudini în cultură: „Fiecare popor reprezintă o nouă posibilitate spirituală și în acest sens cred că protocronismul poate fi aplicat oricărei culturi, dar nu există cultură, cât ar fi de protocronică, care să nu suporte legile sincronismului. Independența, autonomia trebuie întregite cu interdependent și cu influența reciprocă.” Se prefigurează o polemică între Ov. S. Crohmălniceanu și M. Ungheanu. Cel dintâi evidențiază efectele benefice ale teoriei lovinesciene, punând-o în contextul epocii: „Fără biruirea acestor rezistențe conservatoare, evoluția romanului nostru ar fi întârziat considerabil. Nici emanciparea poeziei de un apăsător epigonism nu se producea automat. Ar fi o nedreptate strigătoare la cer să minimalizăm asemenea efecte salutare ale eforturilor lui Lovinescu. El a urmărit să împingă literatura noastră spre o treaptă care să o facă a rivaliza cu literaturile avansate.” M. Ungheanu: „Idea că nu există nimic în cultura românească și că trebuia să importăm totul nu e numai a lui Lovinescu. Diferența dintre el și ceilalți este că el voia să statuteze o condiție a împrumutului permanent, a imitației continue, a unui sincronism mai presus de orice după primul război mondial într-un moment când sentimentul vidului cultural nu mai avea vechea justificare.” Dezbaterea continuă în numărul 42 al revistei. ■ Cu ocazia aniversării lui Zaharia Stancu, Sultana Craia îi dedică la rândul ei un articol omagial, asemenea Doinei Uricariu,

centrat de data aceasta pe romanul *Ce mult te-am iubit*: „Este aici paradoxul unui stil aparent ușor de definit – un stil adeseori iritant și dezagreabil și totuși de o expresivitate proprie cu magice virtuți incantatorii – care păstrează însă, dincolo de tot ceea ce s-a remarcat, ceva în plus, care se sustrage definirii pe măsură ce aceasta pare să-i pătrundă substanța inefabilă.” ■ Eugen Simion analizează în *Spiritul geometric al poeziei* asocierea paradoxală la Lautréamont și Rimbaud a dereglării simțurilor cu ordinea rațională: „Decadența poeziei nu este, oare, în strânsă legătură cu înstrăinarea poeziei de spiritul matematicii? [...] O aflăm la Valery, la T.S. Eliot și la atâția alții, poeți și teoreticeni convinși că marea lirică nu poate scăpa de controlul lucidității. Însă *Cântecele lui Maldoror* ies din negația rațională a ordinii raționale în univers, dintr-o feroare a contestației. O geometrie care recomandă misterul, o estetică ce instaurează, în literatură, regula sfidării tuturor regulilor.” ■ Gheorghe Mușu urmărește dialectica numelor protagoniștilor lui Mihail Sadoveanu în articolul Vitoria și Nechifor. ■ Al. Piru discută viziunea lui N. Iorga asupra literaturii odată cu reeditarea *Istoriei literaturii române. Introducere sintetică*, curs publicat după note stenografice în 1929, cu o postfață de M. Ungheanu.

11 octombrie

• [„**Viața studentească**” , nr. 32] Continuă dezbaterea iscată de Marin Mincu pe marginea cărții lui Edgar Papu (dar ideea lui Papu era de fapt mai veche, termenul fusese folosit inițial într-un număr din revista „Secolul XX” cu câțiva ani înainte) – *Protocronism*. După ce a polemizat cu teoria formelor fără fond a lui Maiorescu, Marin Mincu, trecând prin Ibrăileanu, ajunge la o altă „viziune eronată” , a lui E. Lovinescu – pentru că prin concluziile sale strivitoare și pe urmele lui Titu Maiorescu, și E. Lovinescu reteza orice șansă factorului creativ intern: „Lovinescu este cel care dă un statut teoretic mai amplu tuturor aserțiunilor despre procesul de sincronizare de până la el, așezând principiul imitației la originea civilizației române moderne... Lovinescu inventează și un termen care să statueze «legea imitației» – sincronismul. Sincronismul lovinescian nu are a face cu procesul firesc al sincronizării ci etichetează «simptomul» complexului de inferioritate culturală... Dacă sincronizarea configurează tentația firească a oricărui creator de a participa la universalitate prin operă, sincronismul lovinescian diagnostichează o «maladie» a civilizațiilor minore care imită integral ideologia, instituțiile și formele culturale ale civilizațiilor majore. «Acțiunea» teoretică a lui E. Lovinescu a fost sub acest aspect nefastă și a născut, într-adevăr, la unii literați români o atitudine greșită în fața Europei. În loc să lucreze în deplină liberate creatoare, aceștia au mereu complexul stupid de a nu fi recunoscuți și omologați pe piața europeană...” După faza heliadistă a *afirmării* și cea maiorescian-lovinesciană a *negării*, faza a treia, corespunzătoare în mod dialectic *sintezei*, îi aparține lui Edgar Papu – prin *protocronism*, propunându-și deci un termen incitant spre a înlătura „se-

chelele” complexului derivat din „sincronism” . Papu, într-un gest mai „sistematic” , demonstrează că există deja „o nouă conștiință de sine a literaturii române, caracteristică pentru etapa efervescent-creatoare a ultimilor ani” , adăugându-se aici nume ale altor adepți ai protocronismului, ca Paul Anghel, Dan Zamfirescu, I. Constantinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Constantin Noica, George Munteanu s.a. Polemizând cu Ibrăileanu și Lovinescu, mai apropiat de G. Călinescu din *Istoria...*, E. Papu scrie cu orgoliu, consemnând saltul teoretic ce polarizează divers termenii discuției: „În cadrul acestei acțiuni recente eu nu-mi pot revendica decât paternitatea formulei de **protocronism românesc**, gândită în opoziție cu ideea sincronismului, adică a năzuinței ce alimentează o conștiință retardată” . Fiind o *negare a negației* „,opozitia nu e noțional doar o simplă opoziție ci o sinteză teoretică aptă să emancipeze definitiv «tarele ereditare» ale vechiului complex cultural” : nu numai că n-am împrumutat mereu, afirmă Papu, dar am și anticipat, de multe ori luând-o înaintea „spiritului veacului” . „, Înlăturând rigidități și tabu-uri inventate și hilare, criticii români sunt chemați să elaboreze lucrări fundamentale ca metodologie și aplicație prin care să atragă atenția Europei asupra exemplului modelator (până acum ignorat) al literaturii române.” În concluzie, *Protocronismul* constituie, în substanță „,certificarea încrederii în vocația originalității creative a literaturii române prin descoperirea unor fermenți de «anticipație» autohtonă a formelor literare europene pentru toate epocile și în toate genurile literare.”

13 octombrie

• [„Scânteia“ nr. 10932] Este anunțată derularea Plenarei Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste. La rubrica „note de lectură”, dăm peste cronica lui H. Zalis la studiul lui Emil Manu despre Tudor Arghezi, *Tudor Arghezi „Cadențe”* (Ed. Albatros, ^^) despre care comentatorul scrie: „Studiul destul de întins este alcătuit din câteva capitole distincte, concepute toate ca niște eseuri despre principalele fațete ale lirismului arghezian. Meritul comentariilor, limpezi și la obiect, trebuie căutat mai cu seamă în modalitatea aleasă de exeget.” (articolul *Tudor Arghezi – contemporanul nostru*) ■ În întâmpinarea a 150 de ani de la nașterea istoricului și juristului Alexandru Papiu Ilarian, „luminoasa figură de cărturar patriot și dârz apărător al drepturilor celor asupriți”, Mircea Anghelescu actualizează interesul pentru acest personaj istoric prezentând lucrarea lui Corneliu Albu (o monografie despre *Al. Papiu Ilarian*, Ed. Științifică și enciclopedică, ^^) drept o restituire „a culturii și istoriei tradițiilor noastre democratice” prin activitatea unui „înaintaș de seamă”.

• [„Flacăra”, nr. 41] Nicolae Dan Frunteletă publică poezia *Planetă a pâinii*. □ În *Actualitatea* sunt publicate o serie de notițe, dintre care una comemorează împlinirea a trei ani de la moartea lui Zaharia Stancu. □ Ion Lăncrănjan publică *Sămânța nemulțumirii*. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică partea a treia din *Gauguin. Noa-Noa*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu pledează *Pentru critica obiectivă*, un comenta-

riu la un articol semnat de Alexandru George în „Convorbiri literare”: „Critica obiectivă nu trebuie confundată cu cea dogmatică, pentru că ea nu se caracterizează prin strășnicia în aplicarea unor criterii (ca toate, discutabile), ci prin subordonarea la obiect, de care vorbea la noi G. Ibrăileanu. Ca și regizorul care se servește de text ca să, dea neapărat ceva nou pe scenă, criticul impresionist consideră opera literară ca un pretext ca să se „desfășoare”, etalându-și talentul și făcând o aproximativă literatură în marginea textului. Așa a procedat în dialogurile sale de tip platonician E. Lovinescu, în tinerețe, ca să-și ia distanțele față de Caragiale, arătându-se mai puțin atent față de ceea ce marele prozator realizase, decât față de ceea ce considera că-i lipsește. Iată cum critica impresionistă, care-și propunea în principiu să fie una a calităților, iar nu a defectelor, ca aceea dogmatică, încălca teritoriul acesteia, cu alte mijloace, desigur, dar în același scop: al negației. Am relevat adesea că demersul criticii obiective implică inițial voința de a fi obiectiv, adică o disciplină de ordin etic, pe care criticul și-o impune sieși, în căutarea perspectivei celei mai juste. A face critică obiectivă înseamnă a face critică la obiect, cu rigoarea cea mai strictă, făcând abstracție de preferințele de ordin subiectiv, de simpatiile sau de antipatiile sale față de autor sau față de cercul literar căruia îi aparține. Ca orice judecător, criticul literar tinde către nepărtinire și o realizează numai dacă și-a însușit deplin acea disciplină a obiectivității pe care și-a impus-o. Desigur, este mult mai plăcută eliberarea de orice disciplină, așa cum beneficiază criticul impresionist, adeseori cu o deosebită strălucire, când este dublat de un poet sau de un romancier. În acest caz, critica lui este un alt mod al creației literare, în care sensibilitatea și imaginația se substituie avantajos autodiscipliniei”.

□ Marian Popa publică partea a opta a articolului *Poezia patriotică și politică*.

■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie esul *Coperți urâte*.

■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Nicolae Balotă, *Arte poetice ale secolului XX*: „Nicolae Balotă a convenit să stabilească pentru fiecare autor un corpus unitar de idei, fără să neglijeze nici creația propriuzisă. Este, credem, metoda cea mai eficace. Și întrucât intenția criticului e de a realiza o sinteză, el are în vedere la tot pasul notele de convergență. La Argezi descoperă o poetică a rodului, la Blaga o poetică orfică, la Barbu vorbește de „starea de geometrie”. Există însă ceva comun care îi apropie pe cei trei mari poeți: detașarea de eul psihic. La ceilalți, problema nici nu se mai pune, fiindcă sunt cu toții eclecticici. Hotărât lucru, Nicolae Balotă se desfășoară aici într-un domeniu preferat: el face de fapt critica ideilor, pregătind sau continuând, într-un fel temeinic și original, critica operelor. Spunem continuând, deoarece N. Balotă a mai scris despre acești autori, dacă nu cumva textele adunate în volumul de față n-au fost redactate ceva mai înainte. De astă dată criticul ne cucerește nu atât prin erudiție, ci prin fervoarea interpretării (vezi comentariul lui Paul Claudel). În plus, fiecare capitol este bine cumpănit, autorul reține numai ce e de reținut și în general evită sursele de informație como-

dă, la îndemâna oricui. O remarcă specială merită rigoarea și precizia interpretării, mai ales că materia este asimilată din unghi filosofic. Chiar dilatarea noțiunii de „artă poetică” e compensată în cele din urmă prin ceea ce scrie despre fiecare autor în parte. Cu toată masivitatea aproape debordantă, *Arte poetice ale secolului XX* nu reprezintă decât (bănuim) o treaptă spre o altă sinteză și mai vastă”. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Al. Andrițoiu, Veronica Galuș, Ileana Cătălina Pangrati. □ Cu titlul *Primele taine ale copilăriei*, sunt publicate „extrase dintr-o fișă autobiografică” de Nikolaus Berwanger.

● [„Orizont”, nr. 41] Sorin Titel revine în atenția criticii și cronica lui Cornel Ungureanu se ocupă de volumul *Pasărea și umbra* (Ed. Eminescu, 1977), memoria fiind „eroul principal” în această narațiune în care scriitorul urmărește „cu un ochi amuzat drumul cuvintelor eliberat de constrângerile logicii”. ■ Lucian Alexiu ridică vâlurile de deasupra poeziei lui Ioanid Romanescu din cartea *Energia visului* (Ed. Junimea, 1977) în care „fantezismul și ingeniozitatea travaliului metaforic, ermetismul formal (relativ), dezinvoltura și accentele agresiv-ironice sunt ale unui număr important de poeți care se afirmă începând cu cea de a doua jumătate a deceniului trecut. Tonul poemelor este demistificator, de un cinism studiat, simțindu-se în ele ecourile patetismului liricii primei generații afirmate după război (Geo Dumitrescu, Ion Caraion etc.) și intenția de a reînoda legăturile cu limbajul poezilor suprarealiști, studiați în bibliotecă și încă o dată creditați pentru luxurianța expresiei.” ■ Poetul promovat în paginile numărului este George Suru, iar prozatorul este Lucian Bureriu. □ Plimbându-și cititorul prin istoria limbii, G. I. Tohăneanu dezvăluie sensurile arhaice ale anumitor termeni, precum limbă (= neam, popor, seminție), folosite de Sadoveanu cu precădere în romanele și povestirile sale istorice (articolul *Dinamica sensurilor: „limbă”*). ■ Mircea Micu îl parodiază pe Tudor George cu un *Sonet aerian*. ■ Din literatura universală, Corneliu Sav traduce, cu ocazia sărbătoririi centenarului, cinci poeme din poetul maghiar Ady Endre, iar Doina Babeu și Eugen Dorcescu îl fac cunoscut pe un tânăr poet ceh Jiri Zacek (n. 1945).

● [„România literară”, nr. 41] În articolul de fond, colectivul redacțional își pune încrederea în *Talentele țării*: „Ca un râu spre fluviu și spre mare a pornit la drum această nouă și puternică afirmare a talentelor poporului. Dedicată anului în care vom sărbători 35 de ani de la Eliberare, – noua ediție a Festivalului [național «Cântarea României»] se va bucura, firesc, de cea mai largă participare a maselor. Și, tot atât de firesc, în acest climat plin de efervescență, de vigoare și elan patriotic, scriitorii, pictorii, muzicienii, toți creatorii profesioniști, într-o strânsă conlucrare cu amatorii, vor pune în valoare, cu întregul lor dar artistic, mesajul unor opere pătrunse de un adânc spirit umanist-revoluționar”. ■ Întreaga secțiune dedicată *Vieții literare* este ocupată, în acest număr, de manifestările care au avut loc sub tutela *Festivalului național de poezie*

„Mihai Eminescu”, desfășurat la Iași, între 8-9 octombrie. Reținem, dintre acestea, *Premiile Festivalului*: „Premiul Asociației scriitorilor din Iași, «Premiul poeziei tinere», decernat, post-mortem, poetei Daniela Caurea, pentru volumele «Primejdii lirice» și «Adalbert Ignotus» (Editura Junimea); Premiul Revistei «Convorbiri literare» pentru cea mai valoroasă carte de lirică patriotică, acordat poetului Adrian Păunescu, autorul volumului «Pământul deocamdată» (Editura Eminescu); Diploma revistei «Cronica», pentru contribuții remarcabile la popularizarea creației eminesciene peste hotare, oferită scriitorului francez Alain Guillermou, autorul volumului «Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu», în traducerea lui Gh. Bulgăr (Editura Junimea); Diploma Studiourilor de radioteleviziune – Iași, pentru cel mai valoros cântec pe versuri de Eminescu, acordată compozitorului ieșean Cristian Misievici; Premiile oferite de Asociația oamenilor de teatru și de muzică (A.T.M.), pentru cea mai reușită interpretare din creația eminesciană: Leopoldina Bălănuță (Teatrul Mic – București), Gheorghe Leahu (Teatrul de Stat din Timișoara) și Violeta Popescu (Teatrul Național «Vasile Alecsandri» – Iași)”. ■ Al. Tănase pledează pentru *Raționalitate și spirit critic în cultură*. ■ *Dezbaterile „României literare”* care aduc în discuție *Probleme ale criticii noastre* mențin, și de această dată, echilibrul artelor, cuprinzând o intervenție a pictorului Brăduț Covaliu (*A determina*) despre critica plastică, dar și una a cronicarului de film D.I. Suchianu (*Era dicționarului*). □ Spațiul literaturii este acoperit de Paul Georgescu, printr-un îndemn de întoarcere analitică *La izvoarele criticii*, întoarcere „mediată” de cartea lui Florin Mihăilescu, *Conceptul de critică literară în România*: „Este bine și folositor ca din când în când – măcar – criticii să urce spre meditație la marii noștri anteriori; și nu numai ei, ci și toți aceia înfrățiți prin actul scrierii sau lecturii active interesați deopotrivă de logica în acțiune. Un asemenea binevenit prilej îl oferă voluminoasa lucrare a lui Florin Mihăilescu intitulată lung: *Conceptul de critică literară în România*. În fapt, e o istorie a criticii românești ce se urnește pe la pașoptiști și, cu zăbovirile de rigoare, vine până mai spre zilele noastre. O istorie a criticii cam pe o latură – justificarea de sine a criticii, «conștiința de sine a literaturii», formarea conceptului ei și elaborarea criteriilor de acțiune – dar acest aspect este tratat temeinic și, cum se zice, exhaustiv”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu marchează *200 de ani de la nașterea lui Costache Conachi*, exprimând și un deziderat editorial: „Om al contrastelor celor mai izbitoare, Costache Conachi nu și-a găsit încă monograful cuvenit. Figura lui rămâne impenetrabilă, ca și semnătura sa în caturi, care a fost comparată cu un poșalion în fuga cailor, sub harapnicul surugiului”. ■ În sectorul *Confruntărilor*, Zaharia Sângeorzan aduce *Poezia Cetății*, radiografiind cărțile poetilor Gheorghe Pituț, Dan Verona și Mircea Dinescu: „Temă seducătoare prin noutatea pe care o propune și o valorifică liric, prin fascinația pe care o creează, ca posibilitate de a eterniza câteva adevăruri ale lumii de azi, poezia Cetății este un teritoriu care cunoaște la cea mai tânără generație

de poeți un adevărat și neîntrerupt dialog. Orașul este privit prin ochii paradisiului natural pierdut, al inocenței și copilăriei. Poezia Cetății se naște dintr-o polemică cu civilizația care mutilează, care înstrăinează, care depersonalizează. Lumea orașului își întemeiază o morală, un alt climat social bazat pe principii severe. Istoria marchează mai puternic destinele printr-o accelerare a vieții, a evenimentelor. Metamorfozele prin care trece această lume a sfârșitului de secol XX sunt intuite și rememorate de poeți ca Gheorghe Pituț (*Stelele fixe*), Dan Verona (*Dați ordin să înflorească magnolia*) și Mircea Dinescu (*Proprietarul de poduri*). Sunt voci ale poeziei Cetății care își declină identitatea prin teme, idei, limbaj, prin voința comună de a da o nouă tinerete poeziei printr-o actualitate scoasă de sub ploile efemerului”. □ „Gheorghe Pituț. *Stelele fixe* s-ar fi putut chema, fără să-și piardă din semnificații, fără să-și trădeze simbolurile, și *Din străinătate*, căci tematic descoperim mai mult o experiență lirică consumată pe un alt meridian, cel nordic, germanic (cele mai multe poezii sunt scrise la Köln, Walchensse, iar altele la Paris și Roma). [...] Intrat pe porțile noului Babilon, care este orașul secolului XX, poetul nu va cădea în extaz și nici nu se va lăsa cuprins de valurile sentimentalismului, ci va privi cu luciditate o existență furnicar în ale cărei artere curge sângele neliniștit al civilizației moderne. Excepțională este în poezia orașului ironia, sarcasmul cu care poetul tratează această lume ce încearcă aproape cu disperare să-și redobândească identitatea, fața ei adevărată, să nu cadă victimă superficialității. [...] Poetul nu refuză «progresul», dar condamnă o civilizație prea robită de legile ei dure, în care omul este strivit de «beton», bântuit de furtunile disperării. Poemul *Beton* este o radiografie morală a orașului modern supus legilor necruțătoare ale secolului XX.” □ „Dan Verona. Programatic, Dan Verona vorbește chiar de un «sfârșit de secol» care agonizează, care a intrat într-o teribilă criză de identitate. [...] Atunci când se cultivă narațiunea sufocată de prozaisme, de explicații inutile, când se face romanul unei idei fără să i se creeze și emoția, poemele lui Dan Verona sunt mai mult «lecții» pe teme date care se vestejesc repede de tot. Poemul *Dați ordin să înflorească magnolia* este romanul moral al orașului care își arată o față cu totul necunoscută. Mediocritatea unor versuri provine din cultivarea prea excesivă a regiei, a paradoxului, din uniformitatea trăirii lirice. Când poemul scapă de tirania manierei, a banalităților, numai atunci vedem că într-adevăr «înflorește magnolia».” □ „Mircea Dinescu. Teritoriile pe care este «stăpân» tânărul poet sunt ale unui oraș creat de o civilizație insensibilă la formele originare ale existenței, la frumusețile naturii, la ceremonia secretă a anotimpurilor. [...] Orașul lui Mircea Dinescu este «păscut de tramvaie»; «grăul e doar musafir», iar salcâmi pot fi schimbați pe doi saci de ciment! Ca și Esenin, Mircea Dinescu are nostalgia satului părăsit, a satului cu valoare de mit. [...] Limbajul poeziei lui Mircea Dinescu nu e însă totdeauna adecvat temelor grave pe care le exprimă. Fronda poetului e de admirat, dar excesul de a fi cu totul original îi poate dăuna.” ■ Mircea Zăciu

„străbate” *America – de-a curmezișul* în volumul lui Romulus Rusan, *America ogarului cenușiu*, carte pe care cronicarul o consideră „fermecătoare, unde virtuțile prozatorului primează, în dezordinea impresiilor, a incidentelor epice, în schițele de portrete, luate din mers, în surprinderea pe viu a unei atmosfere, cu autenticul ei. Nimic crispat, morocănos, suspectabil de preconcepții; dimpotrivă, tonul e mereu destins, bine-dispus, receptiv și alert-degajat. Autorul nu are nici mania protectoare a «pedanților» călători culturali, care bat pe umeri condescendent etalându-și informațiile furate din ghidul turistic la îndemână, nici mania de a vâna cunoștințe și relații cu celebrități locale (bârfite apoi discret-superior), nici complexele provincialului siderat de impactul cu o lume hiper-tehnicizată. Jurnalul său e impregnat de un soi de bonomie, o candoare aparentă însă, căci ea nu trebuie confundată cu naivitatea, discursul nefiind al unui ingenuu, ci trădând în subtext ironia subțire. Ea vine din conștiința limpede a unei apartenențe la o altă cultură și la o altă experiență istorică, în unele puncte ale ei mai adâncă și mai dramatică. Ceea ce nu exclude percepția altor drame, de altă esență, nici nu opune cu ostentație o experiență la urma-urmelor incommunicabilă până a nu fi trăită efectiv, istoricește. Peste divergențe, se instalează dorința unui dialog posibil, omenește realizabil chiar atunci când diferențele de mentalități și de filosofie a vieții își spun cuvântul”. ■ Cu prilejul împlinirii a 89 de ani, Iorgu Iordan este sărbătorit de Artur Silvestri printr-un text în care se pune accentul pe *Patosul filologic* al lingvistului. Nu lipsesc nici tușele de portret: „Aproape nimic din chipul profesorului Iorgu Iordan nu trădează vârsta pe care o împlinește pe 11 octombrie anul acesta: 89 de ani. Și cu toate acestea, fără prezența domniei sale, de-a lungul acestui veac cultural, lumea ne-ar fi părut mai imperfectă și filologiei românești i-ar fi lipsit stindardul. Fața e alungită, cu o piele emaciată de ani însă fără acele urme pe care trecerea timpului le sapă în carnație, nasul drept dă o idee a demnității morale, privirea e directă, pornită din niște ochi lucioși, vii, careucid în conlocutor orice ipocrizie și reduc la tăcere pe veleitar. Părul e pieptănat solidar, tăiat scurt în moda anglo-saxonă, mustața – mică, în formă dreptunghiulară. În totul, o figură de diplomat, om de inteligență politică, fermecător în conversație, de acea iuțeală a ideii care face să treacă orele pe lângă vorbitori fără a măsura propriu-zis trecerea vremii. Aerul diplomatic vine pe canal filologic fiindcă profesorul român este unul dintre acei ultimi savanți pentru care filologia nu e o meserie ci însăși o formă de viață”. ■ Patru recenzii minimale sunt grupate în cadrul rubricii ocazionale *Varia*. Astfel, Augustin Pop comentează *În aerul vibrând* de Violeta Zamfirescu, Mircea Scarlat „explorează” *Camera cu oglinzi* a lui Georg Scherg, Aureliu Goci analizează volumul *Crisalide* de Marius Tupan, și, în fine, Nic. Ulieriu ne face cunoștință cu *Omul pentru om* de Valentin Hossu-Longin. ■ În *Mărturii și parafraze*, Lucian Raicu reproșează selecția deficitară a articolelor incluse în antologia de eseuri ale lui Virgil Teodorescu, *Armonia contrariilor. Eseuri-mărturii-parafraze-repetiții*: „Se cuvine

ca poetul să știe și altceva decât «*să mestece versuri*»; formularea atât de stringentă în necruțarea ei, oarecum neașteptată și totuși până la urmă atât de firească la un avangardist care nu se reneagă cu vârsta, am desprins-o din prefața volumului de eseuri publicat de Virgil Teodorescu. Această fidelitate față de începuturi este aspectul cel mai frapant al recenteii culegeri, altfel inegale, insuficient selective, aspectul cel mai productiv în ordinea valorii textelor incluse. Destule dintre acestea puteau lipsi (mă refer la cele improvizate, grăbit circumstanțiale, inevitabil tautologice), lăsând să se vadă mai limpede pasiunile esențiale, durabile, spuse cu acuitate și adesea cu participare înflăcărată, ale unuia dintre reprezentanții autorizați ai avangardei literare românești”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici prezintă doi *Călători în reportaj*: Romulus Diaconescu (*Timpul din ziduri*) și Mircea Pospai (*Oameni între oameni*). ■ Documentarul aniversar *Muzeul Literaturii Române – 20* conține mici extrase apreciative din textele sau cuvântările lui Perpessicius, Tudor Vianu, Zaharia Stancu, Alexandru Philippide și Iorgu Iordan, precum și un articol al lui Al. Oprea. ■ Poezia este reprezentată, în acest număr, prin Al. Andrițoiu, Aurel M. Burița, Lelia Munteanu, Matei Vișniec și Geo Bogza. □ Nicolae Țic desfășoară *Drumul spre casă*, fragment din romanul *Jean, fiul lui Ion*. □ Din *Cartea cu prieteni*, Fănuș Neagu împărtășește portretul lui Lucian Raicu (*Arzând un bob de poveste*). □ Darie Novăceanu semnează o prezentare a lui Vicente Aleixandre (*Dincolo de cuvinte*), câștigător al Premiului Nobel pentru literatură pe 1976, și traduce, totodată, câteva poezii ale proaspătului laureat de origine spaniolă. ■ În însemnarea cultural-reportericească de pe ultima pagină, Grigore Arbore se preumblă prin *Orășe, orășe...* italiene.

● [„**Tribuna**”, nr. 41] Conține versuri de Mircea Vaida, Petre Bucșa, Negoită Irimie, Valeria Zamfir, Ioan Evu, un grupaj liric și proză ale membrilor diferitelor cenacluri din Hunedoara, Deva, Lupeni, Petroșani („Flacăra”, „Izvoare”, „Ritmuri” etc.), texte ale poetului Vicente Aleixandre, laureat al premiului Nobel în 1977 (traduse și prezentate de Teodor Boșca). ■ Redacția semnează editorialul *Scriitori – la Hunedoara, la Lupeni, la Vulcan*, cu ocazia festivalului „Sarmis”, ediția 1977: „Festivalul «Sarmis», ediția 1977, a reunit sub semnul unor «Zile ale revistelor transilvănene», scriitori din Cluj-Napoca și Timișoara, redactori și colaboratori ai revistelor «Tribuna», «Utunk» și «Orizont». Aceste întâlniri au constituit un viu schimb de idei între scriitori și oamenii muncii, între membrii înzestratele cenacluri literare ale județului Hunedoara și reprezentanții unor importante publicații culturale, prilej de cunoaștere și mai strânsă comunicare”. ■ În *Cronica literară*, Victor Felea explorează a doua carte din *La Lilieci*, de Marin Sorescu: „Ca și cartea anterioară, noile poeme în proză ale lui Marin Sorescu utilizează copios latura narativ-anecdotică, sprijinindu-se neconținut pe un umor structural, dozat cu o bună știință a efectelor. Nu știu dacă putem vorbi aici de lirism în sensul strict al cuvântului, dar oricum ne aflăm în zona cuprinzătoare a poeziei autentice unde

există suflu de viață, mișcare a sentimentelor și joc al inteligenței, observație și fantezie, plăcere a rememorării. Părăsind structurile simbolice și metaforic-inefabile din versurile mai vechi, autorul – care între timp și-a diversificat experiența între dramaturgie și proză – a găsit un «zăcământ» foarte prețios în amintirile sale despre sat, reîmprospătate pare-se printr-un contact mai recent și mai lucid cu datele realității în cauză”. ■ Ion Marcoș consideră, în *Viața ca literatură*, că romanul *Viața ca o pradă* de Marin Preda este opera sa cea mai apropiată de formula jurnalului: „Roman al unui roman, cum a fost numit, *Viața ca o pradă* a lui Marin Preda este, din cărțile sale de confesiune, cea mai apropiată de formula jurnalului: cronologie biografică dar și (cel puțin în aceeași măsură) jurnal de creație. O rețea deasă de fapte (de o bogăție debordantă, alta decât în romane, unde amănunțele se subsumează voinței de sinteză) susține dezbateră în jurul ideii: care este adevărata vocație a scriitorului; ce anume, din «filmul» unei vieți, constituie mesajul unic inconfundabil, expresia autentică a personalității?” ■ Este realizat un dosar cu mărturiile-reportaje ale scriitorilor care au participat la Festivalul „Sarmis” de la Hunedoara. Semnează texte Létay Lajos (*Cu grai viu*), Anghel Dumbrăveanu (*Călătorind în septembrie*), Teohar Mhadaș (*Între Lucifer și legendă*), Ion Arieșanu (*Transformarea*), Ion Lungu (*Monumentul*), Mircea Șerbănescu (*Știu, dimineața în zori*), C. Ungureanu (*O efigie*), N. Prelipceanu (*Turnurile de apă*), Adrian Popescu (*Văzduh de septembrie*), Miko Ervin (*Reîntâlnire*). ■ N. Prelipceanu prezintă câștigătorii Concursului național de poezie „Nicolae Labiș” din cadrul noii ediții a Festivalului național „Cântarea României”. Câștigătorii premiilor au fost: Cleopatra Lorințiu-Tatulici (marele premiu „Nicolae Labiș”), Valeriu Drăgușanu și Jean Panaite (premiile ale Uniunii Scriitorilor din R.S.R.), Matei Vișniec și Lelia Munteanu (premiile ale revistei „România literară”), Sorin Roșca (premiul al II-lea), Liana Marcu (premiul al III-lea), Ioan Radu Igna (mențiunea I), Mirela Madric (premiul editurii Junimea), Gelu Dorian (premiul revistei „Ateneu”), Doina Mihaela Sava (premiul revistei „Cronica”), Ioana Ileana Ștețco (premiul revistei „Luceafărul”), Ioan Evu (premiul revistei „Tribuna”), Nichita Danilov (premiul ziarului „Zori noi”), Rodian Drăgoi (premiul Comitetului județean Suceava al U.T.C.), Camelia Petre (premiul Consiliului județean al pionierilor Suceava), Ion Teodorescu (Premiul Comitetului județean Suceava de luptă pentru pace), Mircea Bârsilă (premiul Centrului județean de librării Suceava). ■ Dumitru Dem. Ionașcu semnează reportajele *Viața minerului* și *Limpezimi de cer*. ■ Victor Isac publică interviul realizat cu Edgar Papu și intitulat *Cu Edgar Papu despre responsabilitatea culturii față de viitorul omenirii*: „ – În fața acutelor problemele pe care le ridică viitorul omenirii, desigur că responsabilitatea culturii devine din ce în ce mai imperioasă. Atât în activitatea didactică, cât și în cea publicistică, Dv. ați ilustrat principiul responsabilității, opus gratuității ce întrunește inutilul, lipsa de semnificație și inautenticul în creație, respectiv sensul negativ în cultură. Fi-

indcă ați fost în luptă cu factorii subminatori ai sensului pozitiv, ne veți putea spune: ce se impune a fi în mod deosebit combătut în sprijinul triumfului responsabilității? – Eu aş adăuga și o terță noțiune, aceea de nocivitate. Gratuitatea însumează «inutilul, lipsa de semnificație și inautenticul în creație». Mai radical negativ decât «inutilul» se dovedește, însă, a fi nocivul. Este aci vorba nu de lipsa unei responsabilități, ci tocmai de responsabilitatea pe care ți-o asumi deliberat pentru a duce la «bun sfârșit» o crimă. *Mein Kampf* a lui Hitler sau *Mitul secolului XX* a lui Rosenberg nu sunt expresii ale gratuității – ar fi fost bine să fi fost așa – ci ale celei mai teribile nocivități. Literatura care magnifică viciul, drogurile, sexualitatea, crima, nu indica acțiunea inutilului, ci a vătămătorului. Există, prin urmare, o anumită gradație în identificarea elementelor negative din cultură. Negreșit că, în vederea unei cultivări susținute a responsabilității, se cere combătută gratuitatea, însă nu cu ultima vehemență. Inutilitatea este mai inofensivă, mai puțin virulentă decât acțiunea conștientă coruptoare, care, din nefericire, s-a infiltrat de atâtea ori în cultura omenirii”. ■ Victor Isac publică, de asemenea, interviul luat lui Solomon Marcus, sub titlul *Dialog prospectologic cu Solomon Marcus*, în care acesta își expune cu precădere opiniile privind viitorul științei și rolul acesteia.

14 octombrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 41] Referindu-se la *Analiză și exegeză*, Dumitru Micu prezintă doi critici. □ Gabriel Dimisianu: *Nouă prozatori* (Eminescu): „Confidența pe care Gabriel Dimisianu o face, în prefața la *Nouă prozatori*, anume că alegerea autorilor despre care scrie «exprimă un act de solidarizare» cu eforturile lor ca reprezentanți ai «generației din care eu însumi fac parte» și că «solidarizare» implică (fără abolirea spiritului critic) «un sentiment mai viu al percepției din interior», explică tonalitatea anterioară a studiilor sale. Fără a fi apocaliptice, acestea emană un suflu de simpatie, o vibrație a participării afective la.. izbânzile celor nouă scriitori (Ștefan Bănulescu, Augustin Buzura, Virgil Duda, Teodor Mazilu, Fănuș Neagu, D. R. Popescu, Sorin Titel, Constantin Țoiu, N. Velea) «ale căror prime afirmări sunt legate direct sau numai prin repercutare de momentul literar 1960». [...] Caracterizările generale subsumează numeroase remarci particulare, notabile, și ele sunt argumentate, de regulă, plauzibil, prin reconstituirea sugestivă a climatelor specifice diverselor spații epice. Cei *Nouă prozatori* și-au găsit în Gabriel Dimisianu un exeget competent”. □ Nicolae Ciobanu: *Însemne ale modernității* (Editura C. R.): „Intitulat cam arbitrar... noul volum al lui Nicolae Ciobanu reunește studii de literatură română contemporană, «glose» și intervenții («delimitări»), traversate manifest de preocuparea de a formula puncte de vedere cât mai originale. [...] Dar nu numai studiile și articolele situate polemic sunt meritorii. Culegerea include și exegeze neutre față de bibliografia critică preexistentă, unele cu caracter micromonografic (A.E. Baconsky: «resurecția elegiacului», Șt. A. Doi-

naș: poezia «de concepție»). Ce dezavantajează scrisul lui Nicolae Ciobanu, sensibil, și în acest volum, e diluția, alunecarea pe alocuri, în prețiozitate și prolixitate, înclinația criticului de a formula contorsionat și perfrastic eșuarea, uneori, în tautologie. O exprimare mai simplă, mai concisă, mai francă, ar facilita incomparabil punerea în valoare a ideilor”. ■ În cartea lui Marin Preda, *Viața ca o pradă* (Albatros), Laurențiu Ulici descoperă *Aventura conștiinței*: „Ca aventură a conștiinței (cu dublă calitate) a lui Marin Preda, *Viața ca o pradă* mi se pare a fi un contrapunct necruțător – mărturisesc că-l așteptam – la fragilitatea morală, psihică și intelectuală a personajului din *Delirul*. Poate că «aventura» de acum să însemne – cum s-a remarcat – sfârșitul *Moromeților*. Nu știu. Sigur e însă că aventura în care conștiința lui Marin Preda e implicată continuă. Și că, de aici înainte, conștiința de sine – a cărei identificare e, cum spuneam, una din temele acestei cărți – nu va mai avea de luptat decât cu propriile ei îndoieli. Fiindcă îndoielile îi însoțesc toată viața, pe cei care au sentimentul relativității, Marin Preda fiind unul dintre aceștia. Restul este exact titlul cărții, cu toată bivalența semantică încorporată”. ■ Valentin Dumitrescu semnalează apariția cărții Eugeniei Tudor-Anton: *Ipostaze ale prozei* (C.R.): „Considerând că respectivele ipostaze reprezintă prin însăși adecvarea lor o trimitere către altceva, revelarea unui alt plan și, nu în ultimă instanță expresia unei anumite opțiuni, autoarea își centrează interesul pe caracterul implicat al eroului românesc în funcție de care vizează definirea specificului unui întreg climat literar. [...] Un spațiu mai larg este consacrat operei lui Marin Preda și Hortensiei Papadat-Bengescu – acesteia din urmă în capitolul denumit *Permanențe* în care mai sunt analizate un jurnal de călătorie a lui Camil Petrescu și literatura lui Marcel Blecher”. ■ Mircea Moga scrie despre traduceri din Hölderlin: *Hyperion, Moartea lui Empedocle*: „Apariția în seria Biblioteca pentru toți de la Editura Minerva a două volume Hölderlin constituie, indicabil, un important eveniment în materie de traduceri, mai ales că de la ferme-cătoarele versiuni, deși fragmentare, realizate din același poet de Al. Philippide a trecut destul timp”.

● [„Cronica”, nr. 41] Numărul este dedicat Festivalului de poezie „Mihai Eminescu”: □ Pe prima pagină citim discursul lui Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P. C. R., prim-secretar al Comitetului județean Iași al P. C. R., rostit la Festivalul de poezie „Mihai Eminescu”, intitulat *O mărturie a permanenței unui climat spiritual fertil*: „Îmi face o deosebită plăcere, ca în numele Comitetului județean de partid, al Consiliului popular județean și al locuitorilor Iașului să salut cu căldură prezența unui număr atât de mare de reprezentanți prestigioși ai culturii și literelor din țara noastră, care au ținut să onoreze prin participarea lor manifestările ce se desfășoară în cadrul Festivalului de poezie «Mihai Eminescu». Aflat la a V-a sa ediție, consacrat în acest an aniversării Republicii și integrat firesc în Festivalul național «Cântarea României» – festivalul «Eminescu» a depășit limitele

unei acțiuni locale, ieșene, afirmându-se ca o manifestare de amploare națională consacrată poeziei, prilej de omagiere – pe de o parte – a memoriei și creației celui mai mare poet român, care a pătruns în conștiința noastră națională cu o forță mereu mai proaspătă și, totodată, o amplă manifestare culturală și științifică, tribună a creației lirice contemporane, de lansare a noi talente, de dialog fertil între generații de poeți, critici și istorici literari, de oameni ai scrisului”.

□ Laurențiu Fulga, *8 octombrie 1977, la Iași*: „Numai culturile tinere, precum este și a noastră, își pot îngădui această clipă extraordinară de a-i ieși Neantului înainte, acestui Neant care ne pândește înarmat până în dinți și lacom de vieți omenești, de a-i ieși deci Neantului înainte cu Poeții lor naționali în frunte, ca niște voievozi în stihare inefabile, și de a-i spune Neantului: Nu!”.

□ Geo Bogza, *Mai suna-vei dulce corn?*: „Mă despărțeam atunci de o fată al cărei păr lung se revărsase, în viața mea, ca un fluviu de aur, a cărei mână atât de bine se potrivise în mâna mea, și astfel colindasem pe străzile orașului, prin păduri și pe munți, iar acum plecam fiecare departe și nu știam dacă am să o mai revăd, și o melancolie fără sfârșit punea stăpânire pe mine, și din tot ceea ce știusem până atunci, gândurile ale mele sau versuri ale marilor poeți, nu mi-au mai rămas în minte, ca murmurul unei fântâni în pustiu, decât aceste simple cuvinte, pe care ziua și noaptea n-am încetat să mi le spun: Mai suna-vei dulce corn / Pentru mine vreodată?”.

□ Dumitru Ghișe, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, *Eminescu, pilda contopirii cu țara*: „Din nou, în aceste zile de toamnă, ne regăsim aici, lângă dealul Coposului, chemați de sunetele cu adânci și nepieritoare rezonanțe ale creației eminesciene”.

□ Ion Țăranu, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă Iași, *Exemplaritatea personalității poetului*: „De aproape 10 ani, din cei 30 de ani de istorie republicană a patriei, sărbătorim la Iași poezia, pe înaltul între poeții neamului nostru – Mihai Eminescu – printre cei mai de seamă poeți romantici ai lumii, unul dintre marii precursori ai poeziei moderne, cea mai puternică personalitate care s-a născut pe pământul românesc”.

□ *Cronică* a festivalului, semnată Cronicar: „În zilele acestea de toamnă, a opta și a noua din octombrie, când natura și-a amestecat nebănuite culori pe tot ceea ce-și trage seva din pământ românesc, inima lui Eminescu a bătut, din nou, mai vie, odată cu inimile tuturor celor care au participat la marele festival al poeziei românești care poartă numele său”. În continuare găsim itinerarul festivalului, desfășurat pe ore.

□ Mihai Todosia, rectorul Universității „Al. I. Cuza”, *Omagiu unei mari conștiințe*: „Relevând valorile naționale și universale ale operei lui Eminescu, omagiem în fond o conștiință exemplară de patriot și luptător pentru realizarea idealurilor de neatârnare, de eliberare națională, dreptate socială și unire, ale poporului său și, în egală măsură, afirmarea majoră a forței artistice creatoare a națiunii noastre în constituirea tezaurului cultural al umanității”.

□ Mircea Radu Iacoban, *Toamnă ieșeană cu emblema Luceafărului*: „Dedicat lui Eminescu, Festivalul ieșean este dedicat în același timp poeziei tinere.

Edițiile de până acum au încununat cu distincții de prestigiu autori ce-au început cu «un nume adunat pe-o carte», spre a deveni nume de rezonanță în peisajul liricii de astăzi”. □ Un citat din Edgar Papu: „Festivalul Eminescu trebuia să aibă loc tocmai în orașul în care a fost consacrat cel mai mare poet al nostru. Iașul constituie receptacul viu al fenomenului eminescian. Este și premisa marelui sale faime universale”. □ N. B., *Spectacolele festivalului*, în care sunt comentate piesele *Sub fruntea noastră e lumea*, Teatrul Național din Iași în colaborarea Conservatorului „G. Enescu”, și *Țara mea de glorie*, sub egida Comitetului pentru cultură și educație socialistă al județului Iași și a Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale. □ Aurel Leon, *Omagiul artelor plastice*: „Eminescu fiind în toate cele românești, el confundându-se cu ființa neamului care l-a dat, cu spațiul nostru geografic, e firesc să poată fi omagiat plastic prin orice lucrare ce include o vibrație a sensibilității pe care Lucașfărușul o protejează cu aripa-i de azur. Pe această linie a omniprezenței Poeziei în viața noastră spirituală s-au axat și expozițiile omagiale deschise la Iași cu prilejul festivalului”. ■ *Laureații festivalului*: „Daniela Caurea – pentru volumele *Primejdii lirice* (debut) și *Adalbert Ignotus*, 1977, premiul pentru poezie tânără (post mortem) al Asociației scriitorilor din Iași. Adrian Păunescu – pentru volumul *Pământul deocamdată*, 1976, premiul revistei «Convorbiri literare» pentru cel mai bun volum de lirică patriotică/ Alain Guillermou – pentru volumul *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu*, premiul revistei «Cronica» pentru cea mai bună contribuție la popularizarea operei eminesciene în străinătate. Cristian Misievici – diploma Studioului de radioteleviziune Iași pentru cel mai valoros cântec pe versuri de Eminescu”. ■ Scurtele portrete ale laureaților sunt semnate de: □ Al. Andriescu, *Daniela Caurea*: „Poeta găsește, cucerindu-și locul său în lirica feminină, imagini transparente pentru a comunica intensitatea așteptării. Înaintarea în această unică direcție îi dă posibilitatea unor infinite nuanțări, pentru care găsește bune resurse imagistice”. □ Nicolae Manolescu, *Adrian Păunescu*: „Schimbările de umoare sunt o caracteristică a poezilor temperamental și afectivi ca Adrian Păunescu. Reversul forței lui torențiale e slăbiciunea în solitudine, revoltatul are momente de apatie, declamația, patosul, se sting în câte un sonet al iubirii frustrate. Originalitatea provine din aceste stări complexe...”. □ Rep., *Alain Guillermou*: „Premiul revistei noastre vine să încununeze nu numai autoritatea științifică și stabilitatea interpretării dovedite în volumul laureat, ci întreaga activitate a profesorului care arată o constantă pasiune pentru limba și viața poporului român, pentru literatura noastră, în general și, cu precădere, pentru creația eminesciană”. □ G. Pascu, *Cristian Misievici*: „Cristian Misievici are, azi, numai douăzeci și patru de ani. A absolvit acum doi ani secția de compoziție a conservatorului ieșean, unde o nouă școală de compoziție începe să-și arate roadele”. ■ Al. Tănase publică a patra parte din *Artă și ideologie*: „Abstractizarea ca metodă de creație este o problemă de economie a mijloacelor de expresie, dar ceea ce

interesează este mesajul artistului și transfigurarea sa, faptul că el transmite lumii un nou adevăr artistic, născut din experiența veacurilor și din tumultul epocii, un adevăr care, tocmai pentru că e artistic, ni se prezintă într-o transfigurare emoțională, este un adevăr despre om și umanitate, despre condiția umană în acest veac al zborurilor cosmice și al convertirii *visului în ecuația științifică*". ■ Din *Moment* reținem: □ *Sigiliul destinului*: „Se citesc cu itneres gândurile semnate de Georgeta Horodincă («România literară») dedicate lui Zaharia Stancu, scriitorul care ar fi trebuit să împlinească acum 70 de ani, [...]. Pe bună dreptate, Zaharia Stancu rămâne un reper important în atenția criticii, de pe o solidă poziție de clasicitate”. □ *Spectacol-text-public*: „Faptul că publicul nu trebuie uitat în gândirea spectacolelor noastre teatrale – este dovedită și de ancheta «Contemporanului», pe tema *Spectator – text – public*, care confirmă și punctul de vedere al revistei noastre exprimat nu cu mult timp în urmă într-o discuție despre relația teatru-public”. □ N. Irimescu, *Cartea*: „La Iași, al cincilea «Salon al cărții» s-a desfășurat între 8-14 octombrie 1977, deschiderea festivă având loc în sala «Victoria»”. ■ În *Cartea străină* citim despre volumul *Croaziera* de Emmanuel Robles, traducere și prefață de Doina Florea-Ciornei, Editura Junimea. Prezentarea este semnată de Aurel Leon: „Doina Florea-Ciornei a reușit o talmăcire care păstrează cursivitatea și tonul general de povestitor detașat al autorului, cu fericite transcrieri de subtilitate lingvistică în privința sondajelor psihologice și, mai ales, cu dezinvoltură proprie talmăcitorului experimentat”. ■ Versuri semnează Marin Sorescu (*Lansare*), Ana Blandiana (*Aud*), Ion Bănuță (*La Eminescu*), Ioana Diaconescu (*Mut*), Tamara Pintilie (*Bătrânii*), Marcel Gafton (*Eminescu*), Horia Zilieru (*Printre rădăcini*), Dumitru Pricop (*Atunci să răspunzi*), Ana Mășlea (*Autumnală*), Dorin Tudoran (*Cel ce vrea să m-audă*). □ Constantin Noica publică a treia parte din *Jurnal de idei*.

● [„*Munca*”, nr. 8409] Cu titlul *Omagiu muncii*, Ion Parhon prezintă *Cenaclul literar al ceferiștilor craioveni*.

● [„*Săptămâna Culturală a Capitalei*”, nr. 358] *Teatrul în acțiune* de Amza Săceanu, pg. 1, urmărește montarea unor piese într-un spațiu inedit, cum ar fi cluburile muncitorești ale marilor întreprinderi bucureștene, cât și cazul spectacolelor mixte ale artiștilor amatori și profesioniști „prezența actorilor profesioniști incitând la ridicarea nivelului de interpretare pentru artiștii amatori.” „Teatrul nu-și propune doar să se lase cucerit, renunță la statutul de cetate, își face crez din a-și cuceri spectatorii și dincolo de zidurile sale. În acest sens trebuie gândită prezența teatrelor în marile platforme industriale, unde, chiar dacă uneori nu au aceleași condiții de reprezentare cu cele ale scenei de sediu... realizează un mare câștig prin prezența unui public, altul decât de la sediu, printr-o îmbunătățire a structurii publicului, care trebuie să reflecte o realitate, creșterea numărului celor legați direct de sfera activității productive. Publicul astfel cucerit va deveni la rându-i, rămânând în sfera metaforei, «ase-

diatorul». Conjugat acestei acțiuni, vom releva o alta de natură practică, care și-a dovedit deja eficiența: înființarea în marile întreprinderi, în instituțiile de învățământ, a unor agenții de bilete cu un program stabil. Acțiunea se va realiza în curând la nivelul tuturor teatrelor bucureștene.” □ Versuri de Valeriu Bucuroiu. □ Un „atac” la M. N. Rusu, prin Petru Jaleș în *Moftul critic*, semnând inconsecvența lui Rusu, care laudă un autor în „Viața studentească” și apoi îl critică în „Amfiteatru” – și viceversa. □ C. Sorescu, o cronică despre I. Lotreanu, în *Caligrafia critică*. □ E. Manu menționează „romanul unui adolescent” : *Calypso* de Traian Filip. □ T. Filip contestă *Idilizarea personajului* (adică exact ceea ce a încercat în monografia sa L. Raicu să facă din Nicolae Labiș, „tratându-l ca pe un bătrân”). Expozeul anti-abordării lui Raicu asupra lui Labiș continuă și în nr. viitoare, prin *Improvizație și aproximație*. ■ Dan Mutașcu, în *Proză și reflexivitate*, comentează vol. lui Cornel Ungureanu cu același titlu, apărut la Ed. Eminescu – al doilea din cariera cronicarului săptămânal „serios” de la revista bănețeană „Orizont” (după *La umbra cărților în floare*). „*Proză și reflexivitate* ar fi în esență... o ridicare de ochi, atentă și lucidă, ce-și propune să analizeze structurile romanului și nuvelele românești contemporane... autorul însuși afirmând tranșant la p. 264 a cărții: *Proză și reflexivitate* (volum de *Repere* și de *Momente critice*) se află la mijlocul drumului între lectura imediată și exegeza plurală, încercând o analiză a structurilor romanelor, ale nuvelor unui timp clar determinat (cel al prozei zilelor noastre).”

15 octombrie

- [„România liberă”, nr. 10 256] Teodor Vârgolici scrie elogios despre *Costache Conachi*, ca fiind *Un întemeietor al liricii românești*, despre contribuția sa la „ctitorirea” literaturii române „actuale”.

- [„Luceafărul”, nr. 42] Poeme de Dan Verona, Daniela Crăsnaru, Aurel-Dragoș Munteanu, Stela Vinițchi, Ion Gheorghe, Vicente Aleixandre, un grupaj al membrilor cenaclului „Camil Petrescu” de la Academia „Ștefan Gheorghiu”, precum și proză de Platon Pardău. ■ Redacția semnează colectiv editorialul *Democratismul revoluționar*. ■ Cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la înființarea Muzeului literaturii române, Ursula Mihai redactează articolul *Spiritul manuscritelor*. ■ Laurențiu Fulga îi închină lui Eminescu articolul *Eternul luceafăr*: „Numai culturile tinere, precum este și a noastră, își pot îngădui această clipă extraordinară de a-i ieși Neantului înainte, acestui Neant care ne pândește înarmat până în dinți și lacom de vieți omenești, de a-i ieși deci Neantului înainte cu Poeții lor național în frunte, ca niște voievozi în stihare inefabile, și de a-i spune Neantului: Nu!” ■ Conform lui Ion Lăncrănjan (*Conștiința literară românească*), literatura autohtonă cunoaște o înflorire fără precedent: „Fără a fi rigidă, fără a fi mulțumită de sine, cunoscând neliniștea întrebării dar și fermitatea răspunsului, folosind din plin tradiția și experiența

literaturii noastre (și a altor literaturi), integrându-și organic umanismul de cea mai aleasă speță, conștiința literară românească trăiește și cunoaște acum o maximă și pleneră afirmare, care corespunde cu vârsta cea mai bună pentru creație a celor mai de seamă scriitori contemporani, formați și afirmați, în marea lor majoritate, în anii noștri.” ■ În *Onestitatea criticii*, Ioana Ieronim abordează critic cronicarii care desființează operele cu succes la public: „Genul acesta de «critică» rudimentar polemică, practică de altfel de o categorie foarte restrânsă, este în așa măsură lipsit de valabilitate, încât singurul ei efect rămâne acela, supărător, al unei note iremediabil false într-un ansamblu cultural armonios, susținut cu seriozitate și dăruire.” ■ Prin titlul textului său, *Narcis și Odiseu*, Voicu Bugariu dorește să evidențieze două tendințe ale criticii literare, pe care le discută mai apoi în detaliu: „...el sintetizează sugestiv una din antinomiile criticii, despre care nu s-a discutat prea mult în ultima vreme. Iată termenii ei: „...critica se preocupă cu sinceritate și real interes de textele literare pe care le are în vedere, căutând să spună adevărul despre ele, lăsând pe un plan secund validitatea estetică sau (vai!) pragmatică a propriului comentariu și 2. critica ia în considerare textul pe care îl comentează doar ca punct de plecare, ca pretext, fiind atentă, chiar absorbită de această atenție, la ea însăși.” ■ În *Cronica literară*, Dan Cristea discută placheta *Lumea diafană* (Eminescu, 1977), de Vasile Nicolescu: „Este aici un glas al angajării și al dragostei de țară care, vibrând în numele valorilor ce ne caracterizează și ne determină propriul statut, capătă rezonanța verbului aprins și nobil în intransigența și în patetismul său de înaltă ținută.” ■ Al. Piru comentează volumul *Planeta de zăpadă* (Cartea Românească, 1977) de Carmen Tudora, în secțiunea *Cartea de debut*: „Dintr-un stagiou maritim, poeta și-a notat un număr de viziuni, senzații, emoții, visări, închipuiri, toate de o frumoasă ținută lirică și de o discretă elevație a spiritului, în versuri foarte supravegheate prozodic, rareori eliberate de constrângeri.” Statutul lui Theodor Poiană, din placheta *Insomnia pământului* (Litera, 1977) este nelămurit, acesta imitând îndeaproape poezia stănesciană și a altor scriitori consacrați: „...volum de versuri eteroclitice, multe mimetice, în maniera, între altele, a lui Nichita Stănescu...” ■ Doina Uricariu recenzează studiul *Lectura: un eveniment al cunoașterii* (Eminescu, 1977), de Ion Vlad: „...spre deosebire de celelalte scrieri având în centrul lor receptarea ceației, este o laudă (scrisă ca o terorie) a lecturii și a re-citirilor cărții, rostită auster, cu scrupulul obiectivității și al exactității.” ■ O cronică anonimă prezintă placheta *Iris* (Cartea Românească, 1977) de Ștefan Radof: „...tendința intelectualizării domină, lecția ei e probabil barbiană, și imaginea se încarcă uneori nefiresc în detrimentul rotunjimii ei.” ■ *De-a biza* (*Jocurile detectivului Conan*), de Vlad Mușatescu (Albatros, 1977) se află în atenția lui Alex. Ștefănescu: „Păcat că acest ritm alert nu este menținut de la începutul până la sfârșitul cărții. Simțim că autorul se joacă cu plăcere și uneori ne și molipsim de buna lui dispoziție, dar uneori zâmbim din politețe.” ■ În viziunea lui Artur Sil-

vestri, *Dacă toți copacii ar fi la fel* (Cartea Românească, 1977), de Francisc Munteanu, este un roman cu ritm alert, lipsit de analiză psihologică: „Producție elegantă, fără psihologism, roman alert, cu „acțiuni” cum se zice, tăiat repede pe câte un gest, o replică, o grimasă.” ■ Voicu Bugariu remarcă echilibrul dintre informație și lirism din volumul de reportaje al lui Valentin Hossu-Longin, *Omul pentru om* (Eminescu, 1977): „Calitatea principală a reportajelor lui Valentin Hossu-Longin ni se pare a deriva din echilibrul onest pe care autorul știe să îl păstreze între transcrierea unor informații și exaltarea lor poetică.” ■ Este continuată dezbaterea începută în numărul anterior privind protocronismul și sincronismul, în jurul cărții lui Edgar Papu, *Din clasicii noștri*, la care participă, pe lângă autor, Paul Anghel, M. Ungheanu, Pompiliu Marcea și Ov. S. Crohmălniceanu. M. Ungheanu sintetizează concluziile discuției: „Discuția a validat, din punctul de vedere al celor prezenți, atât termenul de protocronism, cât și demersul profesorului Edgar Papu, fără a neglija pericolul entuziasmelor de duzină, a lipsei de metodă științifică în această direcție. Totodată s-a văzut și că sincronismul și că sincronismul trebuie înțeles în noile condiții social-politice ale secolului nostru, altfel decât îl înțelegea E. Lovinescu. Semnificativ mi se pare faptul că plecând de la o discuție cu premiză precisă câmpul angajării problematice a devenit foarte întins, el cuprinzând întreaga literatură și cultură română. Considerăm *Din clasicii noștri* o carte salutară prin perspectiva pe care o redeschide asupra problemelor de cultură și literatură română.” ■ În secțiunea *Contemporanii noștri*, Eugen Simion publică articolul *Labiș, poet al „lăuntricului”*, în care analizează studiul lui Lucian Raicu dedicat poetului (Eminescu, 1977): „Eseul mi se pare, în totalitatea lui, profund, o veritabilă operă de creație critică. Lucian Raicu este, nu mai încapă discuție – unul din criticii cei mai pătrunzători ai literaturii române actuale.”; „Substanțială, cartea lui Lucian Raicu impune imaginea unui Labiș nou, poet al «lăuntricului», spirit mai presus de vârsta lui, nu însă (cum ar fi spus Macedonski) mai presus de talentul său.” ■ Paul Dugneanu recenzează în *Repere*, volumul lui Gilbert Durand, *Structurile antropologice ale imaginarului* (Univers, 1977).

● **[Tribuna României, nr. 119]** Nicolae Balotă dirijează atenția cititorilor asupra activității de cititori în cultura română a corifeilor Școlii Ardelene, asupra tezelor referitoare la iluminismul cărturarilor ardeleni, Samuil Micu, Gheorghe Șincai și Petru Maior, la cele mai importante lucrări ale învățaților Școlii Ardelene; și se mai referă la Conferința internațională de la Budapesta cu ocazia împlinirii a patru sute de ani de la înființarea tipografiei universitare din Buda, pe lângă care au activat Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, publicând numeroase cărți – atât ale lor cât și ale altor studioși români, conferință la care a participat, printre alții, Mircea Anghelescu „cercetător la Institutul de istorie și teorie literară « G. Călinescu » din București, care a prezentat o valoroasă comunicare intitulată *Ilumiștiții români și imprimaria din Buda.*”

■ Dumitru Radu Popa descrie și comentează publicația *International Journal of Romanian Studies*, destinată studiilor de limbă și cultură românească, revistă ce apare în Olanda de două ori pe an, având ca editor pe profesorul român Sorin Alexandrescu, iar în comitetul de redacție o serie de româniști printre care P. Buonincontro (Napoli), A. Guillerrou (Paris), Glanville Price (Aberystwyth-Wales), C. C. Săndulescu (profesor la Stockholm), P. Wunderli (Freiburg); iar printre consultanții revistei se numără: Zoe Dumitrescu-Bușulenga (București), E. Close (Bedford Park), E. Coșeriu (Tubingen), Alf Lombard (Lund), P. Miron (Freiburg), M. Ruffini (Torino), N. Simms (Hamilton, New Zealand). ■ Subiectul cursului de limba română de Cezar Tabarcea cu desene de Mihaela Istrate, curs ajuns la lecția a 2-a (anul IV), este „roadele toamnei”. Un fragment din *Romania pitorească* a lui Al. Vlahuță, la rubrica „antologie literară”, completează pagina.

18 octombrie

● [„Scânteia tineretului”, nr. 8835] Pentru Victor Atanasiu, cartea lui Edgar Papu, *Din clasicii noștri*, „e constituită dintr-o suită de eseuri asupra unor autori români clasici *de prim raft*, atenția comentatorului concentrându-se în relevarea unor aspecte moderne și originale ale creației acestora. [...] Edgar Papu pune în această carte în circulație termenul de *protocronism* pentru a sublinia capacitatea anticipatoare a literaturii române.”

19 octombrie

● [„Scânteia“ nr. 10938] G. I. Tohăneanu semnaleză publicului român, „ca pe un veritabil act de cultură”, traducerea în limba română a lucrării *Originile limbilor neolatine* (Ed. Științifică și Enciclopedică, 1977) de Carlo Tagliavini a cărei importanță recenziul o subliniază în felul următor: „Pentru lingviști și filologi, pentru întreaga obște a cărturarilor noștri și pentru publicul larg lucrarea lui Tagliavini are o semnificație cu totul specială, punctată decisiv de prefațatorul și coordonatorul ediției, profesorul Alexandru Niculescu, atunci când pe bună dreptate afirmă, în al său *Cuvânt introductiv*, că avem în față «singura introducere în lingvistica și în filologia romanică de largă circulație în lume care acordă limbii române un spațiu vast, egal cu al celorlalte limbi romanice, renunțând la prezentarea ei ca simplu termen comparativ, de referințe generale». Intr-adevăr, paragrafele în care sunt dezbătute problemele românei sunt aproximativ egale sau chiar depășesc, uneori, ca întindere, paragrafele corespunzătoare dedicate altor idiomuri romanice.”

● [„Scânteia tineretului”, nr. 8836] Pentru Gabriel Gafița, romanul de debut al lui Ioan Dan Nicolescu, *Rana statuiilor* (publicat în 1977 la editura Cartea Românească), „realizează un gen de roman-frescă și un roman-cronică în același timp: este istoria foarte larg concepută, pe intervale mari, a unor familii de extracții diferite, concentrate cândva, prin anii interbelici, în trei sate

din zona Ploieștilor. Prilej pentru autor de a încerca o imagine cuprinzătoare a vieții rurale din această parte a țării, mai puțin prezentă în bogata tradiție țărănească a literaturii noastre, și mai vechi, și mai noi.”

20 octombrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8837] Ioan Adam prezintă volumul lui Eugen Uricaru, *Rug și flacără* (publicat la editura Dacia, 1977), „un roman politic ambițios, o regândire epică a unei epoci istorice frământate (1860-1877) din perspectiva unei viziuni personale și coerente”, „istoria decăderii și mării unui revoluționar. Teza cărții, fin și convingător demonstrată cu mijloacele epicii, este aceea că adevărul unui revoluționar prinde contur material atunci când este în consonanță organică cu realitățile psihice, sociale, etnice, istorice ale poporului căruia îi aparține.”

• [„Flacără”, nr. 42] Ioan Alexandru publică eseu *Dreptate și Frăție*. □ Gheorghe Pituț scrie poezia *Poveste*, iar Ion Iancu Lefter, *Triumf*. □ În *Sub zodia civilizației socialiste* este publicată o amplă prezentare, semnată de Ilie Purcaru, a Muzeului Literaturii române, cu titlul *O incintă în care testamentul Văcărescului – „creșterea limbii românești și-a patriei cinstire” – răsună viu pentru contemporani*. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paller publică partea a patra din *Gauguin. Noa-Noa*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Realismul și stilul, adică două dimensiuni*, Nelu Ionescu scrie o cronică dramatică a piesei *Camera de alături* de Paul Everac (Teatrul Național „V. Alecsandri” din Iași). ■ În *Opinii despre „Bunavestire”*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie *Riscul ambiguității programate*: „După mine, Nicolae Breban e un romancier cu program. Talentul incontestabil îl salvează pe autor de tezism și îi dă prilejul, nu o dată, să scrie pagini excelente, izbitoare prin densitatea materiei însuflețite și factura personală a expunerii. Urmărirea însă, cu încăpățănare, a programului fixat dinainte are în cărțile lui și dese efecte dezastruoase. Iată, mai precis, la ce mă refer: Nicolae Breban își propune deliberat să facă o literatură a ambiguității comportărilor umane. Până aici, nimic de zis. Cei mai buni prozatori ai noștri refuză maniheismul literar, împărțirea personajelor în îngeri și demoni, operație infirmată flagrant de experiența vieții și proprie unei literaturi cu destin tainic. Eroarea începe din punctul unde orice previzibilitate a actelor omenești trebuie, programatic, contrazisă. Autorul acordă o prea mare greutate motivărilor ivite din străfundurile insondabile ale psihologiei și are vanitatea să creadă că el poate astfel justifica reacțiile cele mai neașteptate. Că mișcărilor sufletești pot lua câteodată întorsături surprinzătoare, nu încap discuție. Faptul îi prilejuiește autorului momentele cele mai consistente din romanele sale, împingându-l să foreze adânc subconștientul eroilor și să le releve pornirile nemărturisite, ipocriziile mascate foarte grijuliu, vocea imperativă a instinctelor elementare, într-un cuvânt, să dăruiască o plinătate materială puțin obișnuită figurilor și credibilității lor literare. [...] I se poate reproșa romancier-

rului și că, în raport cu personajele care susțin asemenea teorii, chiar mai brutal antipopulare, nu folosește suficiente efecte estetice distanțatoare. „Marele trăpaș” rămâne intact în disprețul lui superior pentru curtea sa feminină și masculină de „sclavi”. La fel scapă neatins de vreo ironie finul intelectual Deliman și până la urmă însuși prăpăstiosul Farca Zarathustra acesta de cinci parale. Mi-za pe echivoc, indecizie, loc liber lăsat posibilităților e atât de mare încât semnul „puncte-puncte” copleșește cartea. Aproape nici o frază nu e dusă până la capăt. Totul, gândurile, vorbele, acțiunile lasă largi goluri care ascund cititorului un deficit de creație și stimulează spiritele prea inventive să umple cu imaginația ceea ce lipsește practic din roman”. ■ Pe același subiect, Marian Popa scrie *O carte cu semnificații morale*: „*Bunavestire* este unul din cele mai importante romane din ultimul deceniu și probabil din întreaga istorie postbelică a romanului românesc. El răspunde și corespunde multor exigențe; evident, contrazice multe altele. Reacțiile de până acum sunt similare celor declanșate de *Groapa* și *Princepele*, pe care nu le depășește: sunt reacții estetice, dar mai ales morale, sociale, politice și chiar filosofice. Ca și în cazurile amintite mai sus, aceste reacții nu sunt proprii unei cărți de scandal, ci unei cărți care scandalizează. [...] Realitatea romanului grobiană este de fapt cea a multiplicării aspirațiilor burgheze ea este destul de gravă pentru a nu încuraja șarja. Breban nu șarjează: el pretinde a fi sarcastic, dar, din fericire, nu reușește. El este însă ironic. Ironia din *Bunavestire* este cea cunoscută din marile romane ale lui Thomas Mann; ea decurge din perspectiva martorului și regizorului care știe sfârșitul spectacolului în care se amestecă uneori, dar numai pentru a se distanța moral și pentru a accentua prin chiasm dimensiunile microscopice ale personajului său veleitar. Însuși titlului trebuie să i se sublinieze accentele parodice și ironice prin confruntare cu textul. Cine vrea să găsească semnificațiile morale ale acestui roman trebuie așadar să-l citească în întregime, să nu se oprească la o scenă sau alta, să caute o explicație pentru succesiunea faptelor din text și să mediteze cu onestitate la lumea în care trăiește”. ■ Viziunea lui Pompiliu Marcea asupra romanului lui Breban este exprimată în *Un roman psihologic*: „După opinia noastră, *Bunavestire* este, înainte de orice, un roman psihologic, dar nu în sensul că autorul se folosește de analiza psihologică, lucru dealtminteri limpede, cât pentru faptul că el face psihologie (nu ca un psiholog, ci ca un scriitor). În acest sens evoluția lui Grobei, eroul central nu mi se pare nelogică, nefirească artificială. [...] Lipsa oricărei finalități practice (autorul și personajele revin mereu asupra ideii de „gratuitate” a gestului, pledează în sensul mobilurilor pur psihologice pe care le-am stabilit. Pe deasupra tuturor erorilor se simte însă permanent un spirit detașat, de un sarcasm crud, necruțător, distrugător. Insistența înșelătoare asupra unor scene ori evenimente nu presupune acceptarea lor ci, dimpotrivă, un fel de cinism superior, o divulgare neiertătoare a lumii zugrăvite. Ceea ni se pare esențial”. □ Ion Băieșu, în *Publicul românesc*, scrie despre volumul *Teatrul și publicul* de Amza Săceanu.

□ Dan Zamfirescu publică prima parte a studiului *Via Magna. Puncte de vedere despre originalitatea contribuției românești la tezaurul culturii universale*.

● [„Orizont”, nr. 42] Activitatea de traducătoare și de poetă, formează temele interviului luat de Marius Popescu scriitoarei Eta Boeriu (pe prima pagină) din care extragem câteva fragmente revelatoare: „ – ... *Dv. faceți parte dintr-o strălucită pleiadă de scriitori români, afirmată în cadrul «Cercului literar» de la Sibiu. Ce fapt anume a hotărât adeziunea dv. la aceasta mișcare de amplă respirație, cu ecouri atât de vii în viața literară a epocii?* – Este vorba de o adeziune spontană la o mișcare literară deschisă, ale cărei țeluri, azi bine cunoscute, s-au conturat pe măsură ce grupul de tineri, dar și mai vârstnici, se consolida și își preciza atitudinea care a dus în cele din urmă la publicarea Manifestului «Cercului literar». Adeziunea mea a fost determinată nu de un singur fapt, ci, după cum se întâmplă de obicei, de mai multe: de frecvența Seminarului de estetică condus de prof. Victor Iancu, de entuziasmul pe care îl stârneau în mine, abia intrată la Universitate, discuțiile libere la care asistam ușor și plăcut năucită la început, timid participantă mai apoi. Și, în sfârșit, dar nu în ultimul rând, de admirația pe care mi-o trezeau corifeii acestui Seminar, Radu Stanca, Ion Negoitescu, Cornel Regman, Radu Enescu, Șt. Aug. Doinaș, Ioanichie Olteanu, Nicolae Balotă, Ovidiu Cotruș, Deliu Petroiu, cu inteligența, cu informația, cu verva lor îndrăcită care mă fascinau și mă intimidau în același timp. [...] – *Ce vă spune astăzi numele lui Lucian Blaga, poetul Lancrămului, al zărilor Câmpiei Transilvane, al cosmosului românesc, pe care bănuieți, l-ați cunoscut și despre care, fără îndoială, aveți amintiri?* – Pe poetul Lucian Blaga nu l-am cunoscut altminteri decât la catedră, așa cum spuneam, la întâlnirile «Cercului literar». Dar abia mai târziu, la Cluj, cu prilejul vizitelor pe care le făceam la Biblioteca Universității, unde lucra și unde poetul ne dăruia celor aleși de el lectura de neuitat a unui fragment din traducerea lui Faust sau, alteori, în binecuvântatele clipe de generoasă încredere, chiar lectura propriilor poezii – pe care le puncta cu câte o boabă negricioasă de cafea pe care ți-o oferea scoțând-o dintr-un buzunar ascuns – abia mai târziu l-am cunoscut mai îndeaproape. Și abia atunci am avut curajul să-i dau să-micitească poeziile și am avut bucuria de a-i primi botezul întru poezie, de a-l auzi solemn numindu-mă «poetă». Tot din acea epocă datează și primele încercări timide de a traduce *Divina Comedie*, încercări pe care i le-am supus, încă din prima clipă, aceea a tatonărilor indecise și temătoare, pe care el totuși le-a încurajat, îndemnându-mă fără rezerve să stăruie [...].” ■ Despre exercițiul liric al criticilor, ne vorbește cronică literară a lui Ion Maxim, și anume despre poezia lui Ion Pop din volumul *Gramatică târzie* (Ed. Dacia, 1977), cronicarul notând despre acest volum: „Să vină de aici, de la frecvența avangardei poetice ori de la demontarea mecanismelor liricii moderne, în perspectiva celor mai noi procedee teoretizate astăzi, înclinarea aceasta către livresc, atitudinea nouă din ultimul sau volum de versuri în care poezia este un câmp semantic, o

«gramatică» ce trebuie descifrată [...] ?” ■ La rubrica *Opinii*, Ioan Buduca împărtășește opiniile sale critice despre *Poezia lui Dușan Petrovici și altele*. ■ Parodia lui Mircea Micu ia în răspăr poezia lui Gheorghe Pituț, *Sonetul mulțumirii senine*. ■ Pe ultima pagină, se întind două interviuri, unul cu Fernando Arrabal, celălalt cu Alain Robbe-Grillet, ambele în tălmăcirea lui Geo Vasile, preluate din revista *Uomini e libri*, nr. 62-64/ 1977.

● [„**România literară**”, nr. 42] Începutul campaniei electorale este anunțat în editorialul redacțional *Spiritul civic*. ■ Ion Ianoși pledează pentru *Publicistica socială*, înțelegând într-o accepțiune particulară: „Mari oameni de gândire și de acțiune s-au recunoscut publiciști în activitățile lor literare. Unii au preferat «publicistica» termenului de «literatură», sau au acordat acestui din urmă termen sensul liber și larg al celuilalt. Modestia lor ascundea un evident orgoliu, al «publicării» pentru «public», nearistocratic și antiliterar. Publicistica este democratică, iată ceea ce mai trebuia spus. Publicistica favorizează deschiderile, circuitul, dialogul; conexiuni cât mai numeroase cu mediile receptoare. Receptării îi sunt menite, în cele din urmă, toate speciile; dar în special speciile care vorbesc mai direct despre cele cuprinzătoare. «Nimic din ceea ce-i omenească nu-mi este străin», ar putea fi socotit echivalentul cel mai exact al publicistului. O realitate și un ideal; realitate pe care s-o probeze, ideal către care să tindă, laolaltă cu ceilalți, și criticul literar, teoreticianul artei, filosoful culturii”. ■ *Dezbaterile „României literare”* continuă pe aceeași temă: *Probleme ale criticii noastre*. Se alătură anchetei Dan Grigorescu, Mihai Ursachi și Sorin Titel. □ Dan Grigorescu pune *Dialogul cu publicul* în centrul analizei sale despre critica de artă: „Unei arte militante îi corespunde firesc o critică militantă, o critică în stare să dea măsura împlinirilor artistice din perspectiva unei înțelegeri filosofice stricte a realității, a artei și raporturilor dintre ele. [...] Militantismul criticii nu are cum să însemne doar referirea la tematică, la ceea ce povestește o operă de artă; ci el se definește ca o participare lucidă la idealurile politice afirmate de opera de artă. *Dialogul* se justifică, astfel, numai în măsura în care are drept scop stabilirea unor valori și se poartă în public, dezbateri utilă deopotrivă artistului și iubitorului de artă. Formulate într-un limbaj inteligibil, fără – însă – a pierde din vedere specificul terminologiei artistice, observațiile critice se adresează în același timp creatorului și publicului. Estetica marxistă face întrutotul posibilă respingerea criteriilor artistice ale lui *îmi place și nu-mi place* și înlocuirea lor cu o discuție reală, rodnică, decurgând din înțelegerea specifică și nuanțată a relațiilor artei cu lumea realului. Criticul are dreptul să devină un purtător al acestor dialoguri prin mijlocirea cărora arta poate fi înțeleasă de cei cărora li se adresează”. □ Mihai Ursachi atrage atenția, în *Poezie și critică*, asupra aparentei opoziții dintre spiritul critic și spiritul poetic: „Spiritul critic este prin excelență constructiv, la temelia oricărui act poetic aflându-se, fie chiar neconscientizat sau direct tăgăduit, un impuls demiurgic consubstanțial impulsului fundamental spre cunoaștere; a cu-

noaște înseamnă a reconstrui lumea întru spirit. Dacă acceptăm această premisă, precum și pe aceea că la originea demersului critic stă dimpotrivă un scepticism funciar, fie el doar de ordin metodologic, opoziția dintre cele două tipuri de spiritualitate apare ca ireductibilă. Situație clasică, pe care Maiorescu a știut s-o expliciteze cu limpezimea caracteristică, dar pe care, cu geniul caracteristic, a depășit-o în mod implicit. Însuși exemplul lui Eminescu, poet întemeietor și posedat în cel mai înalt grad de elanul demiurgic, dar totodată înzestrat cu o luciditate și un simț critic implacabile, demonstrează că opoziția amintită se cade a fi considerată mai îndeaproape. Poeți ca E.A. Poe, Charles Baudelaire, T.S. Eliot fac dovada că spiritul poetic se poate foarte bine acomoda cu spiritul critic, că între ele relația nu este de excluziune, ci de complementaritate; iar literatura română, până la cea mai recentă, oferă în acest sens exemple convingătoare și binecunoscute. Aceasta nu înseamnă că antinomia discutată nu are realitate, sau are mai puțină; dar poezia, prin efortul caracteristic mai cu seamă modernilor, de a reflecta critic asupra propriei esențe și valori, tinde a se apropia de poziția specifică actului critic; la rândul său critica ține a se emancipa de condiția secundară, de simplu comentariu sau descriere, ulterioară și în ultimă analiză inferioară actului de creație. Critica se vrea, și ține a i se recunoaște condiția de egalitate sau chiar de echivalență cu orice creație și este superfluu să încerc a demonstra că această calitate este într-adevăr intrinsecă marii critici dintotdeauna, chiar dacă din eleganță sau alte motive unii critici, mari creatori de sisteme axiologice, nu și-au arogat-o sau chiar și-au tăgăduit-o în mod programatic”. □ Sorin Titel aduce în discuție două idei complementare, *Experiența literară și judecata de valoare*: „Experiența literaturii se câștigă, ca orice experiență, în timp, încât nu orice cititor, dispus să-și spună părerea despre o carte, realizează și un act *critic* demn de a fi luat în considerare. [...] Aprecierea unei opere de artă, *judecarea artei*, presupune neapărat *o educație, o reflecție îndelungată, o metodă*, altfel ea nu se poate transforma în ceea ce numim de obicei un demers critic... Cititorul avizat știe însă că de la poezia din cartea de citire, până la înțelegerea *Glossei* lui Eminescu, el are un drum lung de parcurs! [...] Străbătându-l, ajungând numai în urma unui efort susținut, la *înțelegerea artei*, el va putea într-adevăr să emită *o judecată de valoare* în cunoștință de cauză, care merită a fi luată în seamă. Pusă pe hârtie, susținută cu argumente convingătoare, *părerea* sa despre carte nu mai exprimă reacția unui neavizat, ci părerea unui critic. Orice părere critică trebuie deci *justificată*, de vreme ce valoarea nu este o «iluzie subiectivă», nici admirația, sau respingerea, o simplă reacție psihologică”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu analizează antologia *Societatea românească la 1877. Memorii ale unor luptători*, îngrijită de Valeriu Râpeanu. ■ Geo Bogza publică, în obișnuita sa tabletă, pasaje dintr-un *Carnet*. ■ În sectorul *Confruntărilor*, G. Dimisianu, discutând despre lirica lui Adrian Păunescu, discută, totodată despre ideea de *Poezie totală*: „Prin temperament, prin vigoarea nativă la extrem activizată de orgoliu, Adri-

an Păunescu își face din poezie un spațiu rezonator care primește *totul* și năzuiește să transmită înmăit. Cazul său este rar. Îndeobște asemenea spirite își protejează instinctiv afectivitatea nerăspunzând deodată șirului nesfârșit de chemări care le ispitesc din afară. Alternează domeniile de manifestare. Când se deschid unei sfere de interes se închid alteia spre a nu fi copleșite de tot ceea ce realitatea emite neistovit. Cu fervoare implicate în social, în politic, prezente asiduu pe scena publică, ele își rezervă și momente de repliere și abstragere, spre a decanta înmagazinările, spre a căuta să ajungă la o relație de intimitate poetică, în clipele de retransare, cu ceea ce au trăit, în afară, atât de bogat și tumultuos. Strategia aceasta o preconiza și G. Călinescu, el însuși o natură neîndiguită, deschisă vieții cu frenezie: ziua în for, în larma cetății și în soare, noaptea, sub lună, în turn, cu fața către poezie. Adrian Păunescu nu poate înfăptui această despărțire și nici nu o dorește. «Poezie» și «viață» sunt pentru el, în orice împrejurare, realități concomitente, pentru că nimic din ce îi asaltează spiritul nu admite să fie amânat sau trecut pe răbojuri separate. *Totul*, în poezie, trebuie trăit *deodată*, momentul public și cel intim respiră unul prin celălalt, se susțin și se potențează, când nu se anulează prin reciprocă devorare, căci se ajunge și aici. [...] Nimic din ce îi agită spiritul nu i se pare lui Adrian Păunescu refuzat convertirii lirice, nimic ce i s-ar putea sustrage acțiunii transfiguratoare. Și uneori ai senzația că urmărește performanțe, căci urcă îndârjit munți de proză, transferă jurnalismului misiuni poetice, inițiativă în principiu nu lipsită de șansă, cum tot el a dovedit-o în atâtea rânduri, plină totuși de riscuri pentru că îl împinge nu de puține ori în retorica de tribună. Vreau să spun că enorma energie dilatatoare, în ordinea imaginației poetice, de care dispune acest colos, și de care este conștient că dispune, i-a creat o mentalitate a îndrăznelii caracteristică; simte în el puteri vrăjitoarești, orice atinge s-ar face vers, poezie, și drept este să recunoaștem că din acest elan uriaș, din această dezinhibare absolută au izbucnit torente de poezie extraordinare, a căror cea mai izbitoare însușire este că reușesc să creeze în cititor senzația abandonării în voia unei forțe naturale dezlănțuită irepresibil. Impresia aceasta este și mai vie pentru acela care-l aude pe Adrian Păunescu spunându-și poemele. Ca atâția alții l-am ascultat declamând. Nu e actor căci se joacă pe sine, nu pe altcineva, toată desfășurarea nefăcând alt lucru decât să întărească prin plasticitatea gestului și tonalitățile vocii efectul de captivare de care vorbeam. Dar și, câteodată, să suplinească sau să mascheze ceea ce rămâne exterior, neprelucrat, rebarbativ în luxurianta producție a lui Adrian Păunescu. Căci mi s-a întâmplat să reiau, în singurătate, ceea ce ascultasem cu puțin înainte rostit de el însuși, urmărit încă de ecourile glasului tunător, de fulgerările privirii. Și am constatat, uneori, diminuarea impresiei inițiale, ca și cum o încercuire cu puteri fascinatoare s-ar fi rupt, prin ieșirea din scenă a magicianului. [...] Îmi explic deci eșecurile acestui însemnat poet al contemporaneității, acolo unde sunt, nu prin deficitul de conștiință literară, ci prin orgoliul de a nu accepta vreo opune-

re inițiativelor sale de creație. Problema e de resortul psihologiei. Fiindcă tot în spațiile unde, uneori, eşuează, Adrian Păunescu, acționând asupra aceleiași materii, obține și cele mai strălucitoare izbânzi, atunci când este *inspirat*. Căci pot fi oare uitate poeme care sună astfel: «Primăvara, când totul de poate,/ când ora se poate și noaptea se poate,/ Când ziua se poate și ceața se poate,/ primește aceste dovezi repetate/ că moartea se poate, că totul se poate.// Dar stinge lumina, să ardă-n cetate/ combustibilul trândav de mai!/ Dar pune pe-acea balerină doi cai/ și dansul va fi mult mai dulce și mai/ lunatic. Când totul se poate...» (*Când totul se poate*) [...]. [...] Cine a scris astfel de versuri, cine a fost cutreierat de asemenea viziuni e un poet care exprimă ceva din ființa noastră adâncă, pe noi și timpul care ne conține, poet exponențial în sensul deplin și nobil al cuvântului”. ■ Doina Uricariu recenzează cartea de poezie *Nobila stirpe* de Radu Cârneli. ■ *Un eseu despre Bacovia* intră în atenția lui Nicolae Manolescu. Cronicarul susține că *Sfârșitul continuu* de Ion Caraion „rămâne magistral mai cu seamă în câteva din intuițiile lui principale, care-și găsesc, adesea, formulări memorabile, la limita aforismului. Iată una din cele mai frumoase definiții critice ale poeziei bacoviene: «Rostirea sa e redusă la maximum, ca în desenele celebre izbutite simplu dintr-o linie sau două. Un cuvânt e un univers. Pus alături de altul, sugerează ideea de spațiu. Și spațiile sunt pustii»”. ■ Mircea Scarlat analizează succint volumul de proză scurtă *Echinox* de Nicolae Jianu. ■ Volumul *Interferențe literare româno-franceze* de Teodor Vârgolici, deși „alcătuit, ca și cel precedent (*Ecourile literare ale cuceririi independenței naționale*), aproape numai din fapte de istorie literară – căci și caracterizările propriu-zis critice, mereu judicioase, rezumând de fiecare dată bibliografia operei sau a problemei, sunt tot niște asemenea *fapte*” este, după cum afirmă Valeriu Cristea, „deosebit de atractiv la lectură”. ■ Mircea Iorgulescu găsește două argumente, *Amuzament și gravitate*, în explicarea vogii stârnite în rândul publicului de cartea de poezie *Bocceluța cu plâpânde*: „Succesul de librărie al versurilor lui Gheorghe Azap poate părea neașteptat: autorul e aproape necunoscut, iar cartea n-a fost, în vreun fel, «lansată». Secretul, dacă există unul, ține de natura acestei poezii, deopotrivă gravă și amuzantă, foarte sonoră, cu aparență ostentativ facilă, totuși mult elaborată, deloc însă ermetică, impecabil versificată și slujită de un extraordinar simț lingvistic”. ■ Considerând că „suntem în prezența unui real talent critic pe care o timiditate exagerată l-a împiedicat să se afirme pe măsură”, Dana Dumitriu o privește pe prozatoarea Doina Ciurea punându-și *Masca lucidă a eseistului*, în volumul *Descifrări*: „Eseistica sa se caracterizează mai întâi printr-o abordare în același timp patetică și glacială a obiectului, printr-un fel de crispă a afectivității care se resoarbe în masca lucidă, puțin aspră a autoarei, lăsând doar când și când să se întrevadă, într-o întorsătură de frază, într-un accent, comunicarea sentimentală cu textul. În felul acesta se exclud erorile de simpatie, căci totul este trecut prin filtrul rațional, cântărit, verificat, clasat. De unde și impresia de

siguranță degajată de comentariu, o siguranță în numele căreia sunt sancționate autorități ca Lévy-Strauss, Jean Paul Sartre (cu care polemizează convingător pe marginea operei lui Stendhal), H.M. McLuhan (acuzat de a se sprijini în opiniile sale pe argumente «cam... labile»). Această siguranță nu este frondă, nici iconoclastie, nici suficiență și nici orgoliu – este o încredere în procesul propriu de deducție și în mecanismul propriu de confirmare a intuițiilor. Deși au aspectul unor însemnări spontane, analizele Doinei Ciurea au o schemă *elaborată*, care le oferă echilibrul și chiar uneori o fermecătoare rigiditate”. ■ În cadrul rubricii ocazionale *Interviurile noastre despre munca literară*, Ana Blandiana realizează un dialog cu Ștefana Velisar Teodoreanu (*În visul unei librării*). În finalul interviului, Ștefana Velisar Teodoreanu evocă și figura soțului ei, Ionel Teodoreanu, în ultimii lui ani de viață, când se simțea „Obosit, foarte obosit. Alerga de la un proces la altul, în tramvaie și autobuze, mereu grăbit, epuizat. Când îi venea o idee o așternea pe un petec de hârtie pe care-l punea în buzunarul interior. S-au strâns astfel niște poeme frumoase pe care abia am reușit să le transcriu, după moartea lui, de pe petecile de hârtie muiate de alergătură, care și acum mai poartă urme de transpirație. A murit la 57 de ani, în plină viață, roind de idei, muncind ca un rob ca să ne asigure hrana. A murit obosit. Dar de ce-oi fi spunând toate astea? Evident nu sunt bune de povestit”. ■ Sub genericul *Scriitorii și țara* sunt reunite două reportaje: *În Călărașii Doljului* de Mihai Pelin și *Harghita – inscripții în piatră* de Radu Selean. ■ Nicolae Stoe, Liviu Călin, Valeria Deleanu, Leonid Dimov și Ion Lilă sunt prezenți cu poezie. □ Sunt publicate câteva fragmente dintr-un studiu al scriitorului grec George Hurmuziadis despre *Kazantzakis și generația '30*, fără a fi precizat traducătorul. □ Otto Starck, Dim. Rachici și Vasile Sofineti tălmăcesc poeme din *Lirica iraniană contemporană*. ■ Valentin Silvestru „petrece” *Toamna în Iugoslavia*, la Festivalul teatral internațional de la Belgrad, unde colectivul Teatrului Bulandra a jucat, în deplasare, *Răceala* de Marin Sorescu.

● [„Tribuna”, nr. 42] Sunt publicate poeme de Horia Bădescu, Petre Stoica, Iulian Negrilă, proză de Tudor Savu și Henry Miller (*Colosul din Maroussi*, trad. Virgil Stanciu), însemnări de călătorie de Aurel Gurghianu, teatru de Péter Tömöry. ■ Vasile Voia urmărește tema voiajului inițiativ în lirica lui Al. Philippide în articolul *Călătoria inițiativă*: „Călătoria are mereu același țel, căutările sunt întotdeauna aceleași: patria îndepărtată a poeziei spre care poetul navighează obsedat de timpul infinit, pe care-l vrea în stare pură...” ■ Petronela Moldovan discută, în *Drumul poeziei, Cartea de recitare* de Nichita Stănescu: „...o meditație stănesciană care vede în literatură modul cel mai autentic de a fi al unui neam. Poezia întemeiază spiritual istoria esențială a unui neam, ea este întemeierea prin cunoaștere poetică, proces dialectic ce ține de însăși dialectica vieții. Celelalte exemple: paradigma eminesciană, momentul Sadoveanu, Arghezi etc. vor transpune în comentariile ulterioare; nu avem

în *Cartea de recitare* numai o simplă omagiere a înaintașilor ci o meditație asupra poeziei în genere, deci implicit și asupra propriei poezii”. ■ Petru Poantă este prezent în paginile revistei cu textul *George Coșbuc*, extras din *Almanahul Tribuna – 1978*, aflat în curs de apariție. ■ Radu Mareș publică interviul realizat cu Al. Papilian, din care extragem următoarele pasaje: „ – *Cu a doua ta carte, am impresia, ai trădat romanul. Nu? Se plătesc scump trădările? Glumesc, dar despre nuvelele tale critica a formulat și unele rezerve, după ce – aici intru în zonele istoriei literare, la Dihorul sufragiile fuseseră unanime. Cum îți explici?* – Criticul literar e liber să găsească interpretările cele mai potrivite cu educația sa. Menirea lui e să creadă că eu pot fi învățat să scriu, pe când a mea este chiar scrisul cu pricina. În același timp, comentariile criticului încearcă să caracterizeze textul de bază, dar ele definesc și personalitatea celui ce comentează. Și fiindcă tot veni vorba, nu rezist tentației de a face o remarcă: există, în general, un complex al spiritului literar, care – uneori îndreptățit, alteori cu sens negativ – îngreunează explorarea artistică. Dar, cum acesta e un fapt ce ține de epocă, nu poate fi decât semnalat deocamdată. Și, la urma urmei, nici nu e chiar atât de rău; impostura, cel puțin cea care se bazează pe «inovații», se vede nevoită să treacă prin amenzi serioase... Mai rău este atunci când cronicarul nu are niciun complex. Sau măcar îndoieli. Cum e cazul lui Mihai Ungheanu, care ar avea de învățat destule de la «adversarul» său Nicolae Manolescu (care, și când «idealizează», și când «desființează» e cel puțin amuzant atunci când nu e convingător), ori de la Mircea Iorgulescu, Laurențiu Ulici, criticii de la Iași, Petru Poantă ori Dinu Flămând. Și, pentru a reveni, să spunem că din totalul textelor ce au discutat volumul de nuvele la care te referi se poate trage doar concluzi că fiecare cronicar sau recenzent a găsit alte lucruri de remarcat. Nu se întâlnesc două opinii asemănătoare. Uneori contradicțiile sunt flagrante. Un lucru e cert. Înainte de aceste texte, există textul volumului. Lucrurile nu pot fi schimbate în această privință. Și nici n-o doresc. Este un fapt pe care l-am înfăptuit în deplină cunoștință de cauză...”

21 octombrie

- [„**Scânteia**“ nr. 10940] Doina Uricariu își distribuie interesul de lectură spre două cărți de critică, prima *Preludiu* de Alex Ștefănescu și, a doua, *Proză și reflexivitate* de Cornel Ungureanu, pe amândouă prezentându-le în mod concentrat; Alex. Ștefănescu este „un critic aflat la prima sa carte, care vrea aproape în aceeași măsură să se arate la față cât să arate fața operelor”, iar lui Cornel Ungureanu recenzenta îi recunoaște câteva merite: „Analiza romanului *Princepele* este remarcabilă. Excelent comentează Cornel Ungureanu proza lui V. Voiculescu cu ajutorul poeziei acestuia. Evoluția prozei lui Laurențiu Fulga e văzută ca o «perfecționare a mijloacelor în lăuntrul unei unice teme»”.

- [„**Contemporanul**”, nr. 42] Cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la înființarea Muzeului Literaturii Române, semnează articole: Șerban Cioculescu,

Marin Sorescu, Romulus Vulpesu, Al. Oprea. □ Șerban Cioculescu: *La aniversară*: „În sfârșit, menționez participarea unui colectiv al Muzeului de Literatură în comitetul de editare a *Operele eminesciene*, în continuarea ediției Perpessicius și aflarea sub tipar a volumului VII, *Proza literară*, sub îngrijirea propriilor cercetători. Muzeul Literaturii Române, la douăzeci de ani după înființare, se afirmă, așadar, ca un focar al culturii noastre socialiste”. □ Romulus Vulpesu: *Teatrul Manuscriptum*: „Este una din multiplele posibilități de-a exprima adevărul textului dramatic, de-a educa emoționând, de-a înflăcăra sufletele, de-a înnobila conștiințele oamenilor unui popor întru gloria căruia au cugetat și au scris bărbații iluștri ale căror opere ne sunt contemporane de ideal în vitrinele și-n rafturile Muzeului Literaturii Române, muzeu viu al memoriei spirituale a țării”. □ Al. Oprea: *Omagiu lui Perpessicius*: „Dar Manuscriptum – care a constituit floarea de primăvară ce-a înmiresmat ultimele sale clipe de viață! Nu pot să nu relatez bucuria de copil manifestată după întâia audiență, care, aprobând apariția revistei, a fixat noi și importante jaloane activității viitoare a muzeului. [...] Ei bine, menirea noastră, a celor de la Muzeul literaturii, este aceea de a fi albine și adunând, cu osârdie, documente, să tindem la valorificarea lor multiplă, contribuind, după pilda lui Perpessicius la sporirea proviziilor de nectar ale culturii naționale”. ■ Paul Georgescu reflectează la *Un Bacovia posibil*, pornind de la studiul lui Ion Caraion: *Bacovia. Sfârșitul continuu* (C.R.): „... este un (sau poate un roman) în care poetul citește pentru noi, cu noi, opera lui Bacovia descoperind, stabilind legături, cmentând astfel încât ne trezim pe tărâmul Poeziei: o privire din interior a unui tehnician lucid și a unui confrate, violent străină de acea perspectivă astral amuzată a istoricului literar și pedagog pentru acre experiența poetului este în veci a celorlalți. În acest eseu (sau roman) al trăirii bacoviene ... se fac mereu asociații, legături, disociații ades neașteptate și mereu fertile. Sunt convocați critici toți, care s-au apropiat de Bacovia, interogați cu asprime și adesea scuturați sarcastic. Dar cele mai spectaculose invocări sunt ale poeților. Dincolo de fastuoasa paralelă, mereu reluată, cu Eminescu, sunt aduși în scenă, cu fermecător folos, Macedonski și Arghezi, Blaga și Ion Barbu și nu numai ei”. ■ În textul *Tensiunea lucidității*, Laurențiu Ulici analizează romanul lui Aurel Dragoș Munteanu: *Marile iubiri* (C. R.): „Comedia umană din *Marile iubiri* se arată tragică prin inapetența la realitate a eroilor și prin sincopa lucidității. (În pareanteză fie spus, nu e greu de detectat în acest roman intenția scriitorului de a relua într-un context de meditație asupra istoriei una din temeile clasicismului: disputa dintre rațiune și pasiune, modernizând-o prin ridicare de la individual la categorial, și, desigur, prin adaos masiv de substanță contemporană)”.

● [„Cronica”, nr. 42] Sub semnătura **Cronica** apare editorialul *Autoconducere muncitorească*: „Constituirea Consiliului Național al Oamenilor Muncii din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu reprezintă nu numai crearea unui organism larg democratic, dar și un triumf al răspunderii morale și politi-

ce a tuturor oamenilor muncii”. ■ Zoe Dumitrescu-Buşulenga semnează *Eminescu, timp și spațiu național*: „Pentru poetul acesta vizionar, istoria națională transcende simplele înșiruri de fapte ale cronologiilor particulare și, depășind astfel confiniile unui contingent stăpânit de aparenta domnie a aleatorului, intră în zona de eterne primăveri a mitului”. ■ Mircea Dragomir scrie despre *Principiile echității socialiste – temelia organizării întregii vieți sociale*: „Acționând continuu, în mod consecvent, pentru perfecționarea relațiilor sociale și interumane, pentru modelarea lor în spiritul principiilor eticii și echității socialiste, partidul nostru consideră că în soluționarea acestor probleme un rol hotărâtor revine democrației socialiste”. ■ Al. I. Friduș prezintă *Clio și Melpomena* de Valentin Silvestru: „Afirmare a tradiției și a potențialului teatral românesc existent și, în același timp, chemare la autodepășire, acestea sunt coordonatele unei cărți, aparent mozaicate, dar mărturisind, în fond, ca vector unificator, o veritabilă, combativă conștiință critică, partinic angajată în bătălia pentru superioara împlinire a valorilor specifice teatrului românesc contemporan”. ■ În textul *Un capitol de istorie a folcloristicii naționale* Al. Dima semnaleză apariția volumului *Teorie și inspirație folclorică la predecesorii lui V. Alecsandri* de Al. Bistrițeanu, Editura Minerva: „Cartea lui Al. Bistrițeanu rămâne o cercetare utilă și notabilă în cadrul istoriei folcloristicii naționale”. ■ Liviu Leonte semnează cronică literară la *Liniștea dintre nori* de Ion Chiriac: „Fără a fi scutit de discontinuități valorice, *Liniștea dintre nori* e un volum unitar care atestă în multe din versurile sale prezența autenticei poezii”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Sorin Pârvu prezintă „*Hamlet*” în *România* de Aurel Curtui, Editura Minerva, 1977: „A doua jumătate a cărții ne relevă un autor total diferit. Aurel Curtui se dovedește un fin stilist, cu interpretări subtile ale «ecourilor literare hamletiene în literatura română». Ceea ce ne face să credem că eșecul din capitolul anterior ține de natura unor asemenea lucrări, opace la «literaturizare», iremediabil destinate să apeleze la o statistică aridă”. □ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Într-o coajă o speranță* de E. Voiculescu: „Ceea ce i-am reproșat prozatorului este ușurința cu care în unele povestiri își «rezolvă» conflictele prin intermediul ironiei excesive. Fenomenul duce la anularea ideii dramatice și povestirile își pierd din valoare”. ■ Grigore Ilisei omagiază pe Ștefana Velisar Teodoreanu cu textul *80 de toamne*: „Această minunată faptură a împlinit, la 17 octombrie, 80 de ani. Mulți înainte!”. ■ Ștefan Oprea scrie despre ecranizarea volumului *Marele singuratic* de Marin Preda: „*Marele singuratic* e, așadar, un film nereușit; nereușit mai întâi pentru că e prea literar, prea subordonat cuvântului, apoi pentru că simplifică surprinzător complexitatea unei epoci, a unui destin contemporan foarte interesant și, în sfârșit, pentru că ne-a arătat un regizor oscilant și prea dominat de scenariu”. ■ Din *Moment* reținem: □ N. Irimescu, *Sorbul*: „Teatrul «Mihai Eminescu» din Botoșani în colaborare cu A. T. M. au organizat «Zilele de teatru – Mihail Sorbul», o atractivă manifestare cultural-artistică menită să valori-

face creațiile dramatice ale autorilor originari din locurile botoșenene. Astfel, se preconizează zilele de teatru «Iorga» și «Eminescu», în noiembrie 1977 și, respectiv, ianuarie 1978”. □ Mircea Filip, *Literatura dramatică*: „Binevenită și justă opinia exprimată de Leonida Teodorescu (în «România literară» nr. 41 din 13 octombrie a. c.), în legătură cu editarea dramaturgiei de actualitate. Într-adevăr, cu o singură excepție, nici o editură nu mai tipărește texte dramatice”.

■ Lucian Teodosiu realizează un interviu cu Alain Guillerrou, *Eminescu este unic pe lume*: „– Domnul profesor, v-aș pune o întrebare comparativă. Trăim într-o lume în care totul se compară, așa că m-ar interesa să știu, din punctul dv. de vedere, ce poet francez ar fi asemenea lui Eminescu? – (Profesorul râde). Doar ți-am spus că Eminescu este unic pe lume. Singur, domnule! Mă pui să fac literatură comparată. Dar, dacă vorbim serios, Alfred de Vigny, pentru gândirea pesimistă, pentru strălucirea stilului și perfecția versului, Théophile Gautier, iar pentru tensiunea sa sufletească numai Baudelaire. Adică, vezi, mă pui în situația de a căuta în Franța pentru poetul vostru vreo doi-trei poeți. O asemenea comparație este însă cam artificială. Ca și întrebarea. Nu știu de ce mi-ai pus-o. Eminescu este Eminescu și singur pe lume!”. ■ Versuri semnează Dumitru Țiganiuc (*Țara*), Octavian Voicu (*La toate adaos*). □ Laureata premiului revistei „Cronica” la Festivalul „Labiș” 1977, Doina-Mihaela Sava, este prezentă în acest număr cu poeziile *Cântec pentru cetatea Sucevei; Obsesie; Marină; Aprilie; Dragoste*.

• [„Munca”, nr. 8410] În *Dialog cu cenacurile literare ale sindicatelor* este invitat George Chirilă, ce comentează o serie de poezii trimise la redacția revistei.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 359] P. Marcea delimitează clar *Funcția Muzeului Literaturii*. „O istorie științifică, pe baze marxiste, a literaturii române, nu se poate concepe în absența unor documente revelatoare, esențiale, care înlătura riscul diletantismului și al improvizației, al estetismului steril, al superficialității și suficienței. Ducându-ne gândul în urmă cu 20 de ani, când s-a pus «piatră de temelie» a muzeului literelor românești, ne apare, ca o adevărată efigie a sa, chipul întâiului director: Perpessicius. .. el era, prin meritul alcătuirii monumentalei ediții de *Opere eminesciene*, cel mai indicat să precizeze începuturile muzeului, iar exemplul dăruirii sale constituie până astăzi un nobil stimulent. Extraordinar destin acela al lui Perpessicius!... Zidul Muzeului literaturii închide în el, parcă, sufletul acestui Meșter Manole contemporan.” □ Tot pe prima pagină, versuri de Virgil Carianopol. □ E. Manu, o cronică a romanului *Fascinația* de Laurențiu Fulga „carte de război” ce dezvoltă practic, ca mod de abordare și ca univers, lumea ciclului *Straniu paradis, Alexandra și Infernul, Moartea lui Orfeu*. □ Despre *Influența lui Horațiu* la unii poeți precum Miron Costin, Asachi sau Grigore Alexandrescu vorbește I. Lotreanu. □ *Ochiul ca aparat fotografic* reprezintă percepția lui Dan Mutașcu asupra operei „globe-trotter-ului” Mircea Radu Iacoban, în special a celei mai

recente apariții de la Ed. Eminescu „intitulată cam șăgalnic” *Razna prin trei continente* „o mostră de bună proză de călătorie scrisă în chip responsabil și viu, serios și direct”. Totodată, în a doua parte a cronicii, Mutașcu îl discută și pe premiantul Concursului de debut al Ed. Eminescu de acum câțiva ani, aviatorul Doru Davidovici, autor al unui roman la Ed. Militară, *Intrarea actorilor*. □ După ce și-au prezentat poemele în cadrul Cenaclului Labiș, sunt tipăriți în revistă Mihai Segal și Cristian Arcașu. ■ Petru Jaleș își încheie judecata lui M. N. Rusu, în *Moftul critic*: „*M. N. R.* este în afara cunoașterii, chiar și pe departe, a concepției actuale despre cultură. Acest lucru se degajă cu evidență din râvna demnă de o cauza mai bună cu care acest pseudocritic veștejește de un timp mai ales scrierile aflate sub semnul angajării creației de ținută estetică și de un militantism etc... Gata întotdeauna să dea lecții oricui, *M. N. R.* afișează cu o stranie ostentație predilecția sa către neologismele de extracție franțuzească, fără a ști însă franceză... Din păcate, nici în ordinea cărții de critică, nici în cea a foiletonului critic, M. N. Rusu nu aduce niciun fel de lumină, nicio idee originală, în totalitate ca și în particular demersul său critic fiind parazitar, anodin, amorf.”

22 octombrie

• [„*România liberă*”, nr. 10 262] În articolul *Spectacolul călătoriei*, Boris Buzilă prezintă *Cartea Chinei*, semnată de Pop Simion, identificând în paginile acesteia „un anume baroc stilistic, dominat de patosul ceremonios al comunicării, de vocabularul aspru, în care cuvântul neaoș cu parfum dialectal întâlnește neologismul insolit și, uneori, chiar și pe acela rebarbativ”, maniera amintindu-i de Eusebiu Camilar din *Împărăția soarelui* și de faptul că „să scrii despre China, după Călinescu, nu este un lucru ușor”. □ Constantin Cubleșan, analizând volumul lui Titu Popescu, *Specificul național în doctrinele estetice românești*, punctează: „corpul de bază al lucrării îl constituie analiza atentă, sprijinită larg pe extrase probatorii din opere clasice, a felului în care a fost interpretat conceptul de specific național și a valorii directe acordate acestuia în doctrinele estetice românești [...] până în actualitate”. Volumul îi pare „o reușită incontestabilă”.

• [„*Luceafărul*”, nr. 43] Nichita Stănescu este prezent în rubrica *Respirări* cu textul *Schimbarea mugetului în cântec*. ■ În *Din „Cartea cu prieteni”*, Fănuș Neagu evocă personalitatea lui Geo Dumitrescu. ■ Marin Mincu discută opera lui Marin Preda în *Mutații moromețiene*: „Cât de unitar este programul prozatorului Marin Preda se poate urmări cu stringență. Preda sondează etern-umanul în ceea ce acesta are mai semnificativ: mutațiile psihologice și existențiale date de mersul implacabil al Istoriei. Și dacă Istoria determină o schimbare profundă în psihologia lui Ilie Moromete, țăranul acesta devine simbolul exponențial al colectivității. Moromețianismul ar exprima starea dilematică în care s-a aflat populația rurală atunci când Istoria s-a întors pe alte

făgașe. Altfel spus, moromețianism înseamnă deliberare gravă asupra propriului destin (individual darși colectiv), asumat, dincolo de orice riscuri, până la un deznodământ tragic.” ■ Cornelia Djigola evocă principalele repere ale Muzeului Literaturii Române în articolul *Spre lumina cuvântului*. ■ În *Fiziologie și structură*, Ioan Adam realizează un portret al lui Șerban Cioculescu ca moralist: „Fiziologia este genul moralistului, iar Șerban Cioculescu este neîndoielnic un moralist. Comentariile sale sunt planșe riguroase ce cartografiază anatomia lăuntrică. Opera, dar și omul îl interesează deopotrivă pe acest incorigibil dialectician.” ■ George Alboiu discută volumul de debut al lui Alex Ștefănescu, *Preludiu*: „Nu atât originalitatea opiniilor sau a formulei critice este aceea care uimește în Preludiu, cartea prin care debutează în critică Alex. Ștefănescu, cât mai degrabă îndrăzneala cu care tânărul autor reformulează – mai tranșant sau mai nuanțat – criticile precedente. [...] Unul din meritele de necontestat ale acestei cărți (cu câteva excepții care vor fi comentate aici) este claritatea de cristal a formației critice. Întreaga critică de azi trăiește, de fapt, momentul unei clarificări fundamentale și, debutând, Alex. Ștefănescu a știut să profite de o împrejurare favorabilă.” ■ În *Cronica literară*, Ov. S. Crohmălniceanu îi impută lui Tudor George barochismul din placheta *Catehismul iubirii*: „Tudor George reușește să scoată poezia, – cum spune în „planeta” pe care i-o consacră Edgar Papu, – din „prea mult”. E adevărat că aceasta constituie o condiție a barocului. Dar tot atât de cert rămâne și faptul simplu: surplusul obosește, pândește cu obezitate musculatura versurii, aceasta trebuie esă o știe mai bine fotul antrenor rubyst.” ■ Nicolae Ciobanu remarcă, în secțiunea *Cartea de debut* stilul anticalofil, frust a lui Marian Popa din romanul său *Doina Doicescu și Nelu Georgescu*: „Marian Popa este adeptul unei exprimări directe, ca „în viață”, refractară oricărei tendițe de intruziune a calofilismului, a așa-zisului stil artitic, manie ce-i bântuie fără îndurare pe atâția prozatori, mari sau foarte mari, remarcabili sau mai puțin remarcabili din zilele noastre.” ■ În *Viața cărților*, Doina Uricariu discută volumul Hore (*Cartea Românească*, 1977) de Greta Tartler: „Apelul la basm (pajura), la mitologie, la folclor e o constantă a cărții venită din interiorul creației și nu ca un balast ilustrativ. Și totuși, ni se pare că autoarea dă uneori libertăți prea puține poeziei, construind-o prea vizibil ca o simfonie și refuzându-i dreptul de a fi și cântec singur.” ■ Sultana Craia îi impută plachetei *Poema dacica* (Albatros, 1977) o anumită inconsecvență discursivă: „Haloul mitic al semnificațiilor plutește la o oarecare distanță față de text, datorită unei anumite lipse de fuziune la nivel sintagmatic, care subminează coerența discursului.” ■ Dan Arsenie aseamănă textul lui Huszár Sándor, *După-amiezi ploioase* la „Boul Bălțat” (Kriterion, 1977) *Decameronului*: „Ceea ce era acolo molima, convenție de circumstanță, este aici, în care lui Huszár Sándor, ploaia; ceea ce reprezenta vila pentru povestitori, este acum cafeneaua.” ■ Artur Silvestri prezintă cartea *Duelul invizibil* (*Cartea Românească*, 1977), de S. Damian: „...e un excurs livres prin Mnche-

nul cultural: nu o carte propriu-zisă de călătorii a voit autorul să facă, ci un tablou cărturăresc unde în spatele imaginii pur geografice se ascunde viața culturală.” ■ Este anunțată redeschiderea, pe 19 octombrie, serilor de poezie găzduite de Muzeul „George Bacovia”, sub numele *Efluvii bacoviene*. ■ În rubrica Biografia cărților, Eugen Barbu discută împreună cu Nicolae Mateescu despre romanele sale *Incognito* și *Prânzul de duminică*. „...*Incognito nu a trezit – cel puțin până acum – reacția de împotrivire cu care erați, poate, obișnuit; cum vă explicați faptul că romanul a fost primit ca o carte ce se cuvenea scrisă? A devenit critica mai îngăduitoare în ceea ce vă privește, și-a câștigat literatura noastră încrederea criticii și a publicului până într-atât încât noile propuneri de aventură a conștiinței să fie urmate fără șovăire? Sau scriitorul Eugen Barbu a devenit mai îngăduitor cu cititorii săi?* Nu sunt deloc mai îngăduitor cu cititorii mei și critica n-a devenit mai îngăduitoare cu mine. Cred că nu sunteți la curent cu înțepăturile mascate cu care a fost întâmpinat *Incognito*. [...] În timp ce în autori simpliști până la refuz se găsesc calități care îi uimesc până și pe aceștia, ei fiind pe rând moderni, complecși, analiști, dostoevskieni, fiind asemnănați cu totți autorii din lume pe care-i și depășesc din viteză, la mine se caută nod în papură cu orice chip. Un cor de denigratori însoțesc orice apariție și asta, drept să spun, îmi face un mare serviciu. Dacă pentru Principele, care fusese pedepsit cu tăcerea, a trebuit să mă dedau la o polemică pe care puteam să o termin din primul foc și să accept o dezvinovăție de plagiat pe care îl recunoscusem inițial în pagina a III-a a cărții (din nefericire, redactorul de carte nu acceptat subtitlul romanului: *Compilație istorică care mi se părea adecvat*), *Incognito* a fost trecut pe sub toate lupele pentru a se stabili o bine cunoscută lipsă de măiestrie a autorului, punându-i-se în cărcă până și greșelile de corectură, greșelile de la mașina de scris pe care nici un campion al cititului ne le poate recupera din mers... [...] *Incognito* este repetiția generală a *Cronicii românești a veacului XX* – un serial în nouă volume care va descrie societatea românească dintre 1920-1980.”; „– *Prânzul de duminică mi se pare a fi o carte care a deschis un drum nou pentru proza românească a ultimelor decenii; într-o vreme când băntuia literatura scrisă după rețetă, când spaima cea mare a multor scriitori era aceea de a nu fi cumva bănuți că sunt prea îndatorați trecutului, ați scri o literatură care nu era nici nouă și nici veche, care căuta doar să se înscrie în tradiția prozei românești; „noua literatură” construită cu intenția de a fi pe de-a-ntregul nouă, s-a dovedit a fi doar o eferidă, în timp ce *Prânzul de duminică*, o carte clădită pe respectul tradiției, pe cu totul alt teren decât al ambițiilor, poate fi considerată azi un început de epocă.* Mă bucură aprecierea dumneavoastră asupra volumului *Prânzul de duminică* care adună nuvelistica mea și care – așa cum spuneți dumneavoastră, nu eu, se pare a fi deschis un drum nou pentru proza românească în ultimele decenii. Este tot atât de adevărat că înainte de apariția acestui volum umanismul socialist era asociat, în literatură, cu descrierea schematică, iar eroii

păreau mai degrabă niște monumente decât niște oameni. Îmi pare bine că am reușit să-i hotărâsc și pe alți autori să renunțe la acest monumentalism fals.”

■ În rubrica *Ce gândește, ce scrie tânărul scriitor*, Nicolae Mateescu realizează un interviu cu Grigore Arbore. Scriitorul se pronunță împotriva spiritului de tutelă exercitat de unii scriitori sau critici asupra tinerilor: „Orice tutelă, după opinia mea, nu poate avea decât rezultate catastrofale pentru capacitatea de autoexprimare a unui scriitor. Acceptarea până la servilism a modelului, supunea oarbă față de o formulă, transformarea învățaturii în dogmă și tehnicii în rutină – iată pe scurt la ce poate duce acceptarea tutelei. [...] Mi se pare suspectă pretenția unor critici de a se erija în „directori de conștiințe” în domeniul nu doar al receptării, ci și al procesului creației propriu-zise a operei de artă. Văd în aceasta o tendință exclusivistă; în orice caz, are de-a face cu un reflex întârziat al ambițiosului și mărunțului spirit de tutelă spre care nu puține spirite, altminteri luminate, din lumea literelor noastre, mai înclină încă.” Acesta realizează de asemenea o scurtă descriere a propriei lirici: „– *Care credeți că sunt trăsăturile definitorii, dimensiunile spirituale, semnificațiile social-filosofice și civice ale universului poetic pe care îl creați?* Poezia mea, îmi place să cred, este o poezie de introspecție realizată pe fundalul unor stări de neliniște difuză. Este poezia unor lumi pierdute, imposibile sau imaginarea, deșteite tot atâtea oaze de liniște și de echilibru într-o continuă neliniște și mișcare a memoriei afective. În poezia mea încerc să spun că tot ceea ce a fost în nou subzistă, că mitul eternei reînțoarceri este o realitate, că în vremelnicia lucrurilor sufletul rămâne nemuritor fiind în egală măsură izvor de spaimă și de frumusețe.”

■ În *Critica de identificare*, Eugen Simion analizează resorturile demersului critic inițiat de Georges Poulet: „Demersul său teoretic (sau figura spiritului său critic) mi se pare construit dintr-o sumă infinită de cercuri care se înglobează, se largesc și se restrâng în ritmul unei gândiri ce se îndoiește ca să poată să-și învingă limitele. În centrul acestei sume de cercuri unduitoare, se află cogito-ul critic, factorul de emisie, stimulent și stimulat de obiectul său. Lectura este pentru Poulet o eliberare și o neliniște nouă. O eliberare, întâi, de sentimentul de incompatibilitate pe care îl are conștiința critică în raport cu obiectele sale, o grijă, neliniște nouă deoarece acestui sentiment de ușurare îi ia locul repede un altul, provocat de noul vouaj al conștiinței critice spre misteriosul, profundul și neliniștitorul cogito. În raport cu alți critici, care au subliniat dificultatea și chiar angoasa lecturii, Poulet insistă asupra bucuriei eliberatoare pe care ea o provoacă în spirit.”

25 octombrie

● [„*Scânteia tineretului*”, nr. 8841] Victor Atanasiu recenzează volumul lui Șerban Cioculescu, *Prozatori români – de la Mihail Kogălniceanu la Mihail Sadoveanu* (publicat la editura Eminescu): „Modalitatea cea mai potrivită a reliefării tipului de analiză practicat de critic este cea indicată de propria

sa metodă: cea a relevării insistente, răbdătoare, a particularităților operei supuse demersului exegetic.”

• [„**Viața studentească**” , nr. 34] M. N. Rusu semnează două articole: *Modele și non-modele (IV)*, dedicat vol. *Poema patriei* al unui liric aflat „pe val” – Gheorghe Tomozei (mai ales după adaptarea în limba română a *Cronicii* lui Stavrinou) și o comemorare *Costache Conachi – 200*, călător european, ctitor și organizator, spirit reformativ și mai ales o personalitate lipsită de complexe. ■ **Recomandările revistei:** premiera *Răceala* de Marin Sorescu la Teatrul Bulandra și lansarea monografiei *Sfârșitul continuu* de Ion Caraion, Ed. Cartea Românească, dedicată lui Bacovia (pentru Caraion „rostirea baco-viană este un «spațiu pustiu» în care cuvintele sunt veritabile universuri”).

27 octombrie

• [„**România liberă**”, nr. 10 266] Tia Șerbănescu reproduce dialogul purtat cu Paul Everac despre *Literatura dramatică și spectacolul teatral*. Printre altele, dramaturgul se autodefiniște, dar nu doar pe sine, în manieră sugestivă pentru întregul său parcurs creator: „mă simt un muncitor care produce, în cadrul sistemului social, niște reperi. [...] așa cum în producția materială se implică tot mai mult gând, așa și în cea artistică”.

• [„**Scântea**“ nr. 10944] În cadrul rubricii „cartea de critică literară”, avem intervenția lui H. Zalis legată de publicarea cărții *Conceptul de critică literară în România* (^,^) de Florin Mihăilescu, studii care sunt apreciate, dincolo de inerentele limite, ca fiind scrise „cu mână sigură”, deși întregul ar trebui gândit „mai selectiv și mai nuanțat” și analiza lui George Gibescu la cartea lui Liviu Grăsoiu, *Poezia lui Vasile Voiculescu* (Dacia, 1977) despre care însemnează: „În analizele propriu-zise însă, Liviu Grăsoiu se menține în latura descriptivului și a traducerii libere. Interpretând gramatical poezia, cum ar spune G. Călinescu, iscusitul hagiograf îi povestește conținutul și contabilizează metrica, schemă ce se repetă până la sașietate. Adept al metodei narative, cu gustul depistării subiectului unui poem, cercetătorul disecă latura materială a poeziei, cu o rară voluptate a citatului, însă fără spirit selectiv, dezinteresându-se în genere de ceea ce particularizează și dă individualitate unui profil. Valorizarea poeziei lui Voiculescu e sărăcită apoi de absența, în mare măsură, a cercetării ideologiei epocii, a curentelor literare, a influențelor primite sau exercitate. Dacă eseistul are desigur dreptul de a nu adera la ideea influenței argheziene în poezia lui Voiculescu – ușor totuși de depistat – nu putem în schimb să subscriem la argumentele aduse în favoarea diferențierii psalmilor lui Arghezi de poeziile de inspirație religioasă ale lui Voiculescu. [...] Situându-se pe poziții incerte, lipsit de-o clară orientare filozofică, de spiritul științific necesar oricărei opere de valorificare literară, Liviu Grăsoiu ne propune, în locul unui studiu critic, o apologie confuză, uniformizând poezia lui Voiculescu prin egalitate de tratament.”

• [„Flacăra”, nr. 43] Szemlér Ferenc publică poezia *Contemporani*. □ Ion Dodu Bălan, în *Omul nou*, scrie *O gândire îndrăzneată*. ■ În *Iubirea de frumos*, Ioan Alexandru publică *Poezia și viitorul*: „În măsura în care poezia este expresia moștenirii și păstrării ființei spirituale a trecutului se poate vorbi de viitor în poezie. Poezia este memoria lumii, ea sustrage de la uitare evenimentele cruciale ale istoriei și le dăruie mereu prezentul viu în vederea cititorii viitorului. Întrucât faptele trecutului, unele din ele, ating desăvârșirea, ele nu pot fi lăsate în trecut, ele sunt moștenirea veșnică pentru toate veacurile și generațiile, virtutea și vigoarea fiecărei generații este dată de puțința asumării răspunderii de a transmite mai departe această moștenire. O generație care la noi nu preia bunăoară spiritul de jertfă al lui Brâncoveanu cu cei patru fii ai săi încă nu e coaptă, o generație care nu și-l revendică pe Ștefan cel Mare ca părinte nu-i ajunsă la maturitate spirituală. Valorile autohtone în primul rând trebuie preluate, cele din tradiția locului sunt în datoria mea să le păstrez, să le dau viață prin propria mea lucrare și priveghere în istorie, dar aceste valori sunt implicate în universal, privesc soarta omului în general întrucât jertfa și lucrarea lor aici în Carpați a fost într-o propășire a celorlalți, a fost o lucrare a credinței că sămânța trebuie să se așeze în adâncul pământului pentru a aduce roadă pe măsură”. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică *Munch. Țărnul*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Vitejia oștenilor noștri*. ■ În *Postfață la câteva prefețe*, Alex. Ștefănescu comentează: „Demult, demult, pe vremea când literatura era domeniul tuturor „naivităților”, prefețele jucau rolul modest de a prezenta cititorilor o operă literară mai puțin cunoscută sau de-a le-o explica atunci când părea dificilă. În orice caz, în aceste atât de necesare texte auxiliare se vorbea despre opera în cauză și nu despre altceva. În literatura actuală un adevărat precursor al acestei tendințe trebuie considerat Adrian Marino. În 1966, când apărea primul volum din ediția de *Opere* de Alexandru Macedonski, cititorul avea toate motivele să rămână consternat: În respectivul volum, trei sute patruzeci și două de pagini erau semnate de Adrian Marino (*Studiu introductiv, Cronologie, Notă asupra ediției, Note și variante*), în timp ce poeziei propriu-zise îi reveneau doar nouăzeci și șase. Enormul blindaj de comentarii și date strivea, pur și simplu, versurile capriciosului poet. De atunci au apărut multe alte asemenea cazuri, care nu mai miră însă pe nimeni. Ele nici nu sunt, de altfel, atât de spectaculoase, deoarece ambiția prefațatorilor a găsit forme mai subtile de manifestare decât acapararea spațiului tipografic. [...] Lipsa de legătură între prefețe și realitatea operelor comentate este considerată, poate, un titlu de noblețe, cu atât mai mult cu cât în literatura noastră există un precedent ilustru: *Pseudokineghetikos*. Să nu uităm însă că prefața lui Odobescu a pretins, la rândul ei, numeroase alte prefețe, în timp ce prefețele de genul celor citate mai sus au parte, deocamdată, doar de această sumară postfață”. ■ George Arion publică un portret eseistic dedicat lui Alexandru Philippide, cu titlul *Un om obișnuit vor-*

bind liniștit despre neliniște. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Mircea Ivănescu, *Alte poezii* („Încă o dată Mircea Ivănescu ne previne, din titlu, că textele sale nu sunt altceva decât poezii, «Alte poezii» spune fără afectare autorul. Se teme că le-ar putea oare cineva contesta? Mai degrabă poetul crede că numai aceasta e adevărata poezie. Și trebuie subliniat că la Mircea Ivănescu eliberarea de orice convenție constituie punctul de plecare, premisa însăși a lirismului. Se pare însă că, mai nou, îl încearcă unele îndoieli. Se încrede tot mai puțin, bunăoară, în cuvinte. Avertizează chiar că poezia nu e decât o închipuire de vorbe, când ea ar trebui să aspire la consistența lucrului și a faptelor înseși. Ca și Orfeu înfrânt, el regretă că mai seducătoare se dovedește tentația umbrelor, a himerelor, a visului.”), precum și volumul lui Mihai Ursachi, *Marea înfățișare*. □ În *Racul*, Teodor Mazilu publică *Autobârfa*, iar Nicolae Dragoș fabula *Eroare de calcul*.

• [„**Orizont**”, nr. 43] Marian Odangiu face cronica ultimei scrieri a lui Radu Theodoru, *Cronica eroică* (Ed. Albatros, 1977), autor încercat de „tentația monumentalului”. □ C. Ungureanu comentează, de data aceasta un reportaj, consacrat orașului Cluj-Napoca, din lucrarea poetului și publicistului Nicolae Prelipceanu, *Ieri, azi și mai ales mâine* (Ed. Dacia, 1977). □ În materie de lecturi, Bucur Țincu prezintă volumul lui D. Vatamaniuc, *Lucian Blaga. 1895-1961. Bibliografie* (Ed. Științifică și enciclopedică, 1977). ■ Studiile despre opera poetică a lui Lucian Blaga sunt încă de actualitate, iar Paul Dugneanu realizează unul, punând accent pe elementul acvatic din imaginarul poetului (*Mitologia apei în poezia lui Lucian Blaga*). ■ Eseul despre dedesubturile psihologice ale modului în care semna Mateiu Caragiale, un snob, dar artist, îi aparține lui Șerban Foarță a cărui digresiune se învârte în jurul inițialei „I.” dintre prenumele „Mateiu” și numele de familie „Caragiale”, concluzionând: „«I.»-ul acesta, însă, care, fără a fi un semn, aici de pietate filială, nu pare, totuși, să trădeze nici vreun complex oedipian, în ciuda afirmației că: «am moștenit inteligența și caracterul mamei mele» – nu doar că nu apropie odrasla de părinte, dar pare un obstacol mai mult, o «barieră», un soi de *lan-ce* între Mateiu și Caragiale!” (articolul *Intre Mateiu și Caragiale*). □ Proza de Neboișa Popovici. ■ Despre coloratura istorică și socială a sensurilor anumitor termeni, reîmprospătați stilistic, continuă să scrie G. I. Tohăneanu, scormonind prin opera sadoveniană (articolul *Dinamica sensurilor: «mișel»*). ■ Parodia lui Mircea Micu include, de data aceasta, poezia bucolic-rurală a lui Ion Horea: „O să mă întorc acasă în județul meu natal./ Taie, vere Niculae, doi cocoși și un batal,/ scoate cepul din butoaie să gustăm din vinul vechi/ pe când încuptor se coace o plăcintă cu curechi.” (*Întoarcere sentimentală*).

• [„**România literară**”, nr. 43] Se deschide cu editorialul redacțional *Țara de astăzi, țara de mâine*. ■ Mihnea Gheorghiu scrie despre *Permanențe umaniste*: „Am meditat și eu, ca și alți colegi ai noștri de peste hotare, oameni de

cultură, scriitori și artiști, la răspunderile ce ne revin și ca europeni, în cadrul dispozițiilor de fond ale Actului final, luate în discuție la Belgrad, privind colaborarea și schimburile în domeniile culturii, artei, științei și învățământului și în alte arii legate de dezvoltarea armonioasă a personalității umane. România pornește de la faptul că în fiecare țară există valori culturale și artistice autentice și fiecare popor trebuie să participe activ la circuitul mondial al valorilor spirituale și cred că reuniunea de la Belgrad trebuie să adopte măsuri de natură să stimuleze schimburile de valori spirituale autentice între națiuni, și prin organizarea unor manifestări cultural-artistice general-europene. Mă gândesc la reala oportunitate a unor festivaluri continentale pe diverse arte și teme, de literatură, muzică, teatru și film, la câteva mari expoziții de artă plastică, servind nobilul subiect unanim prețuit, o mare idee generoasă, Europa este un larg și reputat câmp de acțiune pentru asemenea contacte folositoare, iar România a fost întotdeauna și pururi va fi gata să lucreze în această direcție cu cei mai buni oameni ai săi”. ■ Legăturile dintre *Cântarea României* și rolul scriitorilor sunt evidențiate de Mihai Pelin: „Care este, în acest context de largă emulație, rostul scriitorului, al omului ce și-a legat existența de puterea cuvântului de a înfățișa și desluși viața, în cele mai variate ipostaze ale ei? Cum vor participa scriitorii la fazele succesive ale Festivalului național *Cântarea României* și care va fi contribuția lor la izbânda deplină a gândului ce a zămislit acest festival? Iată întrebări la care scriitorii înțeleg să răspundă și altfel decât printr-un șir mai mult sau mai puțin consecvent de șezători literare. Festivalul național *Cântarea României*, în fapt, reprezintă pentru noi un prilej de a reevalua înseși rosturile eforturilor noastre prin prisma compatibilității depline între democrația socialistă și actul creator. În această optică, mai ancorat în realitate se citește mai aproape de viață, mai vizionar se citește mai implicat în aspirațiile colectivității, mai strălucit în expresie se citește mai profund aplecat asupra adevărului. Puterea cuvântului de a desluși orizonturi noi este intim legată de asumarea integrală a idealurilor comuniste, a obiectivelor înscrise în programul partidului nostru de edificare a unei societăți a omului pentru om, a oamenilor pentru oameni. Cu alte cuvinte, răspunsul scriitorilor la chemarea pe care Festivalul național *Cântarea României* le-o adresează nu poate fi altul decât o literatură pentru oameni și pentru azi”. ■ *Probleme ale criticii noastre* sunt, din nou, aduse în prim-plan în cadrul *Dezbaterilor „României literare”*. De această dată, pe lângă intervențiile scriitorilor Adriana Iliescu și Dan Zamfirescu, se aude și una dintre *Vocile din public*, Ion C. Ștefan, inspector la Comitetul județean de cultură și educație socialistă Ilfov, care vorbește pe marginea ideii de *Critică obiectivă și diferențiată*. □ Adriana Iliescu susține necesitatea îndreptării *Spre o nouă metodologie* care să îmbine abordări din cele mai diverse, de la structuralism la sociologie sau psihologie: „Rămâne fapt că înăluntru operei de artă esteticul se bucură de o prioritate, o primordialitate ce nu poate fi contestată fără prăbușirea edificiului artistic. Pledăm pentru o gândire

critică interdisciplinară, mobilă, care să sesizeze funcționalitatea mesajului estetic al operei și care să investigheze opera ca sistem funcționând la diverse nivele, care să înțeleagă *opera* și *realul* în determinările lor reciproce. Critica literară obiectivă, imparțială, presupune o întâlnire dialectică între factorii obiectivi și subiectivi, ceea ce poate să asigure suplețe, discernământ și farmec discursului critic. Farmec cu care ne-au obișnuit marii noștri critici din deceniile trecute și atâția dintre criticii contemporani cu noi”. □ Dan Zamfirescu se întreabă dacă *Este posibilă o istorie a literaturii române contemporane?*, într-o demonstrație în care enunță întâi „argumentele mai des invocate pentru dificultatea de a scrie o «Istorie a literaturii române contemporane»” pentru ca, mai apoi, să le demonteze pe rând. Unul dintre argumente privește riscul ca, odată emise „judecăți de valoare neconforme cu o ierarhie «oficială»”, istoricul literar să se aștepte ca „unii autori plasați în posturi administrative importante” să recurgă „la represalii, asta admitând că opera critică și istorico-literară respectivă are șansele să vadă lumina tiparului”. Urmează, apoi, „deconstrucția”: „Al doilea argument (sau a doua parte din argumentul ultim) a fost infirmat de apariția unor lucrări a căror valoare nu intră în discuția de față, dar despre care putem spune că numai conforme cu pretinsa «ierarhie oficială» nu sunt: «Istoria polemică și antologică» a scriitorului Eugen Barbu și cele două volume despre poezia contemporană, alcătuite de profesorul Al. Piru. Mai ales prima a avut darul, printre altele, să repete, pentru istoria literară, gestul lui Traian Vuia care, ridicându-se câțiva metri cu un aparat de zbor de la bord, a demonstrat, împotriva teoriilor, că *se poate*. Și că, în plus, *editorul există*”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu elucidează *Cine a fost Vasile Gherasim*: „În *Viața lui Mihai Eminescu* (1932) de G. Călinescu, – lucrare ce se lipsește de orice epitet superlativ, – la rubrica bibliografică figurează un Dr. Vasile Gherasim, cu studiul *În satul Eminovicenilor* și același, fără titlul academic, cu următoarele contribuții: *Iarăși origina lui M. Eminescu*, *Familia Eminovici*, *Eminescu la Viena* și *George Drogli*, *nepotul lui Eminescu*. Prima cercetare a fost publicată în «Convorbiri literare» (1922), iar celelalte în «Revista Moldovei», aceleași «Convorbiri», «Junimea literară» și «Adevărul literar și artistic», toate în 1923. Pionier al studiilor eminesciene, așa cum îl numește cu dreptate criticul și istoricul literar George Muntean, în cartea cu titlul «Vasile Gherasim, *Mihai Eminescu*, studii și articole, ediție alcătuită, prefată și bibliografie» de același, în Editura Junimea, Iași, 1977, autorul studiilor citate de G. Călinescu s-a stins din viață ca și idolul său, în al patruzecilea an al existenței sale, la 12 februarie 1933, după o strălucită carieră universitară”. ■ În sectorul *Confruntărilor*, Paul Dugneanu aduce *Doi critici*: „Un lăudabil efort recuperator caracterizează, în ultimul timp, după o perioadă a negărilor iconoclaste, una din liniile de evoluție ale cercetării și studiului contemporan al literaturii române. Aflăte la interferența dintre istoria literară și critică, recente volume semnate de Al. Săndulescu (*Continuități*) și Nicolae Ciobanu (*Însemne ale modernității*) în-

scriindu-se într-o astfel de perspectivă, abordează subiectul din unghiul (mai accentuat la cel de-al doilea) unui etern prezent al operei, indiferent de cronologia istorică. Realitatea literară investigată de Al. Săndulescu cuprinde în special aspecte ale secolului XIX și începutul secolului XX. [...] Un Duiliu Zamfirescu, memorialist de talent, posedând darul observației pertinente și al ironiei acide, iată o imagine mai puțin cunoscută a autorului ciclului Comăneștenilor. De asemenea, clarificarea relațiilor Mihai Eminescu – Duiliu Zamfirescu (admirator) și un detractor al marelui poet, cum s-a susținut (Al. Macedonski), înseamnă nu numai un act de justiție literară, ci și o corectare a viziunii cam schematice și simplificatoare asupra personalității romancierului. [...] În totalitate [...], volumul *Continuități* atestă travaliul și aplicația unui istoric literar asupra unor ipostaze mai puțin spectaculoase, de plan secund ale literaturii române, dar nu mai puțin util a fi cunoscute și valorizate. Dacă Al. Săndulescu își situează câmpul de observație în domenii mai strict legate de conceptele și instrumentele istoriei literare, Nicolae Ciobanu își plasează demersul critic sub «însemnele» modernității, adică ale unei lecturi intenționând punctarea semnificațiilor moderne ale textelor, indiferent că ne referim la poezia lui Bacovia sau poezia lui A.E. Baconsky, la sistemul critic călinescian sau la universul liricii lui Blaga. Autorul pornește de la o dominantă a operei, dedusă din text și postulată apriori, urmărind apoi cu minuție demonstrația, acumulând și analizând, aș spune cu lupa, indicii semantici ce susțin ideea. [...] *Însemne ale modernității* este cartea cea mai reprezentativă a lui Nicolae Ciobanu, și o apariție demnă de interes în cadrul criticii noastre”. ■ În articolul *Fascinația umanului*, Mircea Zăciu analizează romanul *Fascinația* de Laurențiu Fulga, roman care „se înscrie în spațiul estetic al unui «realism magic» (în accepția sa originară, așa cum a fost definit de M. Bontempelli) adică de regăsimă modernă a «sensului misterului», de «echilibru între mister și țărână». Un mare roman”. ■ Artur Silvestri discută despre romanul lui Sorin Titel, *Pasărea și umbra*: „Orice operă literară care izvorăște din realitate și are realul drept scop al mișcării dialectice, sporindu-l cu încă o trăsătură, este o operă valabilă esteticeste. Și de aceea e de salutat în *Pasărea și umbra* de Sorin Titel, un roman remarcabil, uneori imperfect, căci prozatorul e și el un spirit neliniștit, pentru care arta literară e o mișcare infinită”. ■ Laurențiu Ulici pariază, la *Prima verba*, pe *Vocația epică* a lui Ioan-Dan Nicolescu, autorul romanului *Rana statuilor*. ■ Dana Dumitriu identifică *Focul lăuntric* al poemelor lui Teohar Mhadaș din volumul *Nimburi*: „Printre poeme, surprinzător, convenționale, cum sunt *Portret*, *În metru antic*, *Rememorând* și altele, Teohar Mhadaș aduce în ciclul «Nimburi» din recentul său volum, apărut la Editura Dacia, câteva poeme de un imagism pătimaș, grandios în nota foarte personală a cărților sale anterioare. Poetul trăiește o continuă înfiorare a memoriei, este atras de peisajele unei lumi ancestrale, simte pulsând în universul său intim sângele unor străvechi patimi. [...] În cu totul altă tonalitate este scris celălalt ciclu, care

mie mi se pare a alcătui partea de rezistență a volumului, ciclul «Descânțecelor», interpretare poetică superioară a raporturilor mitice folclorice dintre individ și cosmos. Cele mai multe tind să fixeze starea de vag, de misterioasă iluminare lirică, de vibrație stranie în fața unei lumi rostuite miraculos”.

■ Lucian Raicu apreciază *Morala și simțul vieții* din cartea *Să vorbim despre...* de Mihai Popescu. ■ Alexandru Philippide publică un eseu *Despre neliniștea în literatură*. ■ Un amplu studiu tratând *Un poet obsedat de lumină: B. Fundoianu* semnează Mircea Martin. ■ Tabloul poetic din acest număr este alcătuit din Sanda Ghinea, Constanța Buzea, Pan Izverna, Dan Constantinescu și Geo Bogza. □ Ioan Alexandru semnează tableta *Lumină de Toamnă*. □ Proza este reprezentată prin Radu Boureanu, cu *Negură și soare*, fragment din romanul *Frumosul principe Cercel*. □ Numărul se încheie cu o însemnare a lui Mihai Izbășescu despre Colocviul de la Freiburg pe tema „*Literatura de limbă germană din spațiul limbii române*”.

● [„**Tribuna**”, nr. 43] Conține poeme de Ovidiu Genaru, Bazil Gruia, Ion Vădan, proză de Dumitru Matală, *Jurnal portughez* de Adrian Marino. ■ N. Prelipceanu prezintă în *Două festivaluri naționale de poezie*, evenimentele literare care poartă numele lui George Bacovia și Mihai Eminescu: „La Iași, poezii prezente, printre care menționez pe Geo Bogza și Eugen Jebeleanu, au celebrat așadar nu numai marea umbră a poetului ci și lumina vie a literaturii noastre clasice. Iar întâlnirile cu oamenii muncii de la Nicolina și Ruginoasa (amintirea lui Alexandru Ioan Cuza), cu studenții și elevii, au relevat legătura artei noastre de astăzi cu poporul, în linia fecundă a tradiției, atât de adânc imprimată pe zidurile și în inima orașului Iași”.

■ În *Cronica literară*, Victor Felea discută placheta lui Valeriu Armeanu, *Odihna lacrimii* (Scrisul Românesc, 1977), în care poetul are „darul plasticizării și al sugerărilor creatoare de atmosferă”. Victor Felea se oprește de asemenea asupra debutului Ioanei Crăciunescu cu *Scrisori dintr-un câmp de maci* (Cartea Românească, 1977): „Debutul Ioanei Crăciunescu înseamnă nu numai o promisiune ci și o realizare. Natura sa dramatică și sensibilă, predispusă la interogații grave, ne îndreptățesc să așteptăm cu interes viitoarele-i poeme”.

■ Cu ocazia împlinirii unui secol de la moartea lui Alexandru Papiu Ilarian, Victor Neumann îi dedică acestuia un articol omagial care îi poartă numele. ■ Dumitru Micu este prezent în secțiunea *Momente literare* cu articolul *Gândirea*, extras din *Almanahul Tribuna – 1978*, aflat în curs de apariție, în care este analizată orientarea publicației și a scriitorilor care au fost asociați cu ea de-a lungul timpului. ■ Henri Zalis semnează textul *Mihail Sadoveanu – personalitate sinteză*: „Arta sadoveniană, etalând ritm și echilibru, este funcțională prin impulsul pe care îl dă ficțiunii. Alianța acesteia cu aluviuni trecute prin arta protocolului bizantin, a școlilor Renașterii și militantismului publicistic îi conferă complexitate. Mihail Sadoveanu poate spune, ca și Creangă, că își selectează eroii din cele mai largi categorii și numai după ce în prealabil va fi găsit în profesiunea de

vânător, cărăuș, cioban, tăietor de lemne sau plutaș exponența umană de aleasă, demnă spiritualitate”. ■ Constantin Dumitrache publică interviul realizat cu Al. Dima, din care extragem următoarele fragmente: „ – În Dicționarul de literatură română contemporană, *Marian Popa vă caracterizează astfel: «istoric literar, teoretician, comparatist»*. Care considerați, stimate tovarășe academician Al. Dima, că este ordinea exactă a acestor caracterizări? – [...] În ceea ce privește ordinea de care vă interesați, în sensul preocupărilor mele publicistice, trebuie – mai întâi – să observ că în fiecare din aceste domenii sunt, de fapt, implicate celelalte. Dacă totuși ar fi să precizez o ordine, aceasta ar începe cu *estetica și teoria literaturii care constituie – în mod evident – dacă nu punctul de plecare, cel puțin finalitatea ultimă a studiilor mele*, care a rămas una filosofică, de generalizare adică, a cercetărilor de caracter particular. Se înțelege că lucrările comparatiste se integrează și ele acestui orizont. – *Por-nind de iaci: dacă ar fi să vă priviți opera în context european, să zicem, cu cine anume v-ați găsit afinități?* – Cum era și firesc, *strădaniile mele pe toate domeniile pomenite au trebuit să se încadreze dezvoltării europene a științei literaturii și artei*. Din acest punct de vedere, mă voi referi numai la ultima, în ordine cronologică, dintre preocupările mele, la studiile comparatiste. Mi-am încadrat cercetările Asociației internaționale de literatură comparată, din al cărui comitet și birou de conducere am făcut parte în ultimii ani. [...] Am participat la toate congresele internaționale, începând cu cel de la Belgrad (1867) și până la cel de la Budapesta (1976), fiind în contact permanent cu cercetătorii străini, din diferite țări. Am colaborat la *Tratatul de istorie comparată a literaturilor de limbi europene*, iar cărțile mele de specialitate au fost recenzate în revistele străine dina cest domeniu. Nu mă pot referi la afinități cu anumiți cercetători de peste hotare, ci numai – așa cum am arătat – la domeniile comparatismului internațional, în genera, li la relațiile lui cu cel românesc. – *Amin-teați, în răspunsul precedent, de recenziile la cărțile dv.; care considerați că este cea mai bună, cea mai completă caracterizare critică ce vi s-a făcut?* – Firește, lucrările mele au fost obiectul a numeroase recenzii și articole, dintre care unora nu le-au lipsit obiecțiile la diferite probleme. Dintre criticii pe care i-am prețuit cel mai mult și care s-au ocupat și de cărțile mele, îi voi cita pe G. Călinescu și Pompiliu Constantinescu”.

28 octombrie

• [„Scânteia“ nr. 10945] Este aprobat *Proiectul noului imn de stat al Republicii Socialiste România*, în Plenara C.C. al P.C.R., muzica de Ciprian Porumbescu pe un text adaptat: „Trei culori cunosc pe lume,/ Amintind de-un brav popor,/ E viteaz, cu vechi renume,/ În luptă triumfător. [...] Azi partidul ne unește,/ Și pe plaiul românesc/ Socialismul se clădește/ Prin elan muncitoresc.// Iar tu, Românie mândră,/ Tot mereu sa dăinuiești/ Și în comunista eră/ Ca o stea să strălucești.”

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8844] Pentru Ioan Adam, volumul lui Ion Lotreanu, *Caligrafii critice* (publicat la Editura Eminescu): „Trei sunt ipostazele esențiale în care se prezintă Ion Lotreanu: eseistul, publicistul vivace, exersat pe teme culturale de larg interes estetic și civic, în fine, cronicarul simpatetic, temeinic în apologie [...] sau doar binevoitor când consemnează scriitori de rând.”

• [„Contemporanul”, nr. 43] În cadrul rubricii *Dezbaterile „Contemporanului”* este abordată temă: *Funcția educativă a literaturii științifico-fantastice*. □ „Literatura științifico-fantastică reprezintă, fără îndoială, unul dintre produsele cele mai caracteristice ale impactului revoluției tehnico-științifice asupra existenței omenеști în general și a producției artistice în particular. Într-o lume aflată în neconținută și rapidă schimbare, în care binefacerile materiale ale progresului tehnologic și marile câștiguri operate în planul cunoașterii raționale nu pot fi întotdeauna consecvent delimitate de pericole prea puțin supuse controlului, de riscul confuziei de valori, interesul crescând al publicului pentru numitul gen literar este de înțeles. El demitizează viitorul, îl umanizează, îl face accesibil pentru perspectiva prezentului; în același timp, abordând implicațiile cunoașterii științifice și ale roadelor ei asupra problematicii social-umane, dezbătând cu meșteșug literar semnificativele frământări ale acestui sfârșit de veac și de mileniu, contribuie la formarea unei spiritualități deschise spre afirmarea noului. Obiect al pasiunii unui mare număr de cititori (dar și al multor controverse, ca mai pretutindeni în lume), literatura românească de anticipație, cunoscută și recunoscută chiar dincolo de hotare, e slujită de autori printre care se remarcă, pe lângă scriitorii prezenți azi în jurul mesei rotunde, nume ca George Anania, Horia Aramă, Romulus Bărbulescu. Victor Bărlădeanu, Voicu Bugariu, Constantin Cubleşan, Dorel Dorian, Cecilia Dudu, Eduard Jurist, Victor Kernbach, Mircea Oprea, Viorica Rogoz, I. M. Ștefan, Ovidiu Șurianu ș.a. Ea se îndreaptă în prezent către o vârstă a maturității, spre un statut înscris cu consecvență sub semnul profesionalității. Care este menirea acestei literaturi, misiunea ei specifică printre celelalte genuri literare? Prin ce mijloace își realizează ea funcția educativă? La asemenea întrebări își propune să răspundă dezbaterea de față. Participanți: Vladimir Colin, scriitor; Ovid S. Crohmălniceanu, critic literar; Dan Culcer, critic literar; Ion Hobana, scriitor; Adrian Rogoz, scriitor;”. □ Ov. S. Crohmălniceanu: „Fără îndoială, literatura științifico-fantastică familiarizează un număr foarte mare de cititori, majoritatea tineri, cu universul științei. Trăim în epoca revoluției tehnico-științifice, țara noastră înfăptuiește cincinalul revoluției tehnico-științifice. Progresele uimitoare ale cunoașterii, ale tehnologiei, care lasă mult în urmă chiar și imaginația noastră, ne sunt făcute familiare, apropiate pe calea literaturii de anticipație – iar prin aceasta ea îndeplinește un rol educativ care sare în ochi; nu cred că vom găsi voci care să conteste așa ceva. Unii însă desconsideră această literatură, o socotesc minoră, neinteresantă, o subliteratură.

De aici dintr-o asemenea contestare estetică decurge și o contestare în ordine educativă”. □ D. Culcer: „Consecința pare logică. Prin însuși specificul ei literatură trebuie să acționeze în plan estetic. Numai în măsura în care se realizează în acest sens obiectul literar există ca valoare și numai atunci putem vorbi de realizarea celorlalte funcții ale sale de natură cognitivă sau educativă”. □ I. Hobana: „De fapt cele mai bune cărți ale genului demonstrează tocmai această legătură dintre virtuțile estetice și cele educative. Ceea ce rămâne din romanele lui Jules Verne, de pildă, și face ca ele să fie citite la fel ca acum o sută de ani – valoarea lor estetică fiind înțeleasă de la sine – sunt eroii memorabili, care continuă să joace un rol în educarea tinerilor cititori. Căpitanul Nemo oferă valențe morale, spirituale care chiar, dacă nu se suprapun întru totul celor cultivate de epoca noastră (și nici n-ar fi posibil), își găsesc loc în universul de idei al cititorului contemporan. □ *Virtuți general literare sau virtuți specifice?* □ Dan Culcer: „Contestarea despre care amintea Ov. S. Crohmălniceanu pleacă însă nu de la realitate, ci de la un fel de dispreț aprioric față de această literatură, de la ignorarea ei. Ea a dat totuși destule capodopere, pilde de literatură mare, coexistând cu literatura în general – de care genul nu se deosebește. În ultimă instanță, docil prin aceea că abordează cu precădere umanitatea în raporturile ei cu istoria, și nu destinul individului în perimetrul social. Natura mai puțin psihologizantă a științifico-fantasticului explică în bună măsură de ce el n-a beneficiat de comentarii pertinente, din partea criticii literare. Or, după părerea mea ar fi util ca asemenea comentarii – chiar dacă pentru început ar fi extrem de severe – să vină din exterior. Iar nu din partea unor autori de anticipație ceea ce ar putea duce la o izolare a genului. □ A. Rogoz: „Cu toate acestea, aș spune că unii cititori pasionați sunt mult mai pricepuți comentatori ai literaturii științifico-fantastice decât unii critici, altminteri foarte onorabili. Specificul genului implică și o dificultate în plus în a-l aborda. Eu însumi am făcut o experiență, extrem de semnificativă: i-am dat unui critic foarte talentat o carte și, judecând după lucrurile pe care le-a scris, socotesc că nu știe despre acest gen literar cât știu studenții care frecventează cenaclul nostru. □ Ov. S. Crohmălniceanu: „S-a spus, pe bună dreptate, că virtuțile literaturii de anticipație stau în ultimă analiză în virtuțile literare de totdeauna ale oricărei literaturi. Adusă pe acest teren, problema nu comportă nici un fel de discuție – deși nu o dată autori de anticipație nu fost tratați ca autori de paraliteratură. A existat întotdeauna însă, și mai ales în timpurile modeme, opere de anticipație, de foarte bună calitate, ale unor scriitori de mare reputație. Se pot cita nume glorioase – Thomas Mann, Huxley, Dürrenmatt... Printre cei mai interesanți autori americani contemporani, recunoscuți de critică, sunt și scriitori de science-fiction – Thomas Pynchon, de pildă, sau Kurt Vonnegut jr. □ A. Rogoz: „Din punctul de vedere al materialului folosit, cred că există o evoluție a funcției estetice a literaturii înseși, care tinde spre un fel de scientizare. Acest fenomen nici măcar nu e foarte nou. De pildă, dacă Engels spunea că din Balzac se poa-

te învăța mai multă economie politică decât din tratatele de specialitate, înseamnă că acel scriitor era într-adevăr un excelent cunoscător al mecanismelor economice și sociale.. Zola a studiat societatea un om de știință, iar Rebreanu și-a pregătit romanul Răscoala ca un istoric, întocmind hărți și adunând documente. Scriitorul actual face și treabă de om de știință, face sociologie, psihologie. Așa cum spunea Ion Barbu că există un punct de întâlnire între geometrie și poezie, eu cred că literatura în ansamblu tinde spre un statut mai științific. □ D. Culcer: În cazul literaturii științifico-fantastice, este vorba de un fenomen complex, pe care cred că ar trebui să-l discutăm și prin prisma intersecțiilor sale cu paraliteratura, în sensul cantității de scrieri aflate pe piață, fie la noi, fie în lume, a formelor pe care le îmbracă difuziunea acestui produs literar – însoțit, implicit, și de subproduse. □ Vl. Colin: Observația e valabilă pentru orice gen literar, în toate există producție de masă, de cantitate, și vârfuri. Înainte de a ajunge la la Dostoievski sau Faulkner, cititorul obișnuit parcurge literatura de duzină, difuzată în cantități mari, cărțile care fac succes zece ani și apoi dispar. Din păcate, literatura de anticipație nefiind cunoscută foarte bine criticilor, unii dintre ei identifică cu producția de serie – ceea ce nu se întâmplă cu restul literaturii, unde se știe foarte bine care este producția ieftină, de duzină, și care e cea de calitate. □ Ov. S. Crohmălniceanu: Cu o mică precizare; proporția între marie izbutiri, între capodopere, între lucrările care au intrat în conștiința artistică a lumii, pe de o parte, și scrierile de serie, pe de alta, e mult mai redusă în genul științifico-fantastic. Lucrul se explică însă prin vârst – doar de vreo 50 de ani – a genului. Până la urmă ar fi să vedem lucrurile în roz dacă am crede că cititorii se orientează spre scrierile de anticipație pentru valorile general-literare și nu pentru specificitatea genului, ceea ce reprezintă adevăratul vector al interesului. Cititorii fac chiar un anumit rabat la valoarea literară, pentru actualitatea și originlitatea ideilor. Există autori de literatură științifico-fantastică foarte interesați prin ideile lor, prin puterea speculativă, cu cărți foarte originale – dar care sunt mai slabi ca artiști cu stofă literară. A. Van Vogt, de pildă, are foarte multe idei, da scriitura cam primitivă și acțiunea de multe ori cusută cu ață albă. Vonnegut, în schimb, este un autor dens, dă viață multor personaje, unei întregi societăți; ideile lui de anticipație nu sunt întotdeauna senzaționale, ci îi servesc mai mult ca pretext pentru o critică socială la adresa prezentului. Subliniez ideea vectorului purtător de interes pentru că, dacă ne-am limita la caracterul general-literar, ne-am priva de o anume putere de difuziune, de penetrare, la care nu trebuie să renunțăm de dragul unei estetizări. Există autori care ținută la marginea literaturii, invocă strămoși iluștri, autori de notorietate care au scris și science-fiction, încercând ei înșiși să câștige astfel, cu orice preț, un blazon, o recunoaștere a criticii pentru virtuși pur literare. A sacrifica pentru aceasta tocmai specificul este, cred eu, un drum nefericit al literaturii. Insist pentru că împlinirea rolului educativ pus în discuție e legată și de acest specific: desigur, educația e falsă, devine un fel de

pedagogie superficială, fără efect – dar cititorul cere să i se răspundă unor întrebări care îl preocupă, și tocmai pe această cale, a satisfacerii interesului specific se realizează în primul rând funcția educativă. □ Vl. Colin: „Unul dintre meritele vădite ale literaturii de anticipație de bună calitate este că propune o gimnastică a imaginației, că pregătește omul să înfrunte probleme noi, la care eventual nici nu s-a gândit îl pregătesc pentru acel «șoc al viitorului» care reprezintă azi o realitate. În acest sens, ea are o valoare educativă cu totul deosebită. Nu întâmplător, în multe țări ale lumii, este utilizată curent în școli, universități, institute de cercetare, ca material formativ, menit să stimuleze mobilitatea intelectuală”. □ Ov. S. Crohmălniceanu: „Din câte știu la marile centre spațiale, în laboratoarele de vârf ale cercetării științifice și tehnologice, unul dintre exercițiile obligatorii ale cercetărilor este acela de a citi literatură științifico-fantastică: pentru simplul motiv că le stimulează capacitatea de gândire, de a acționa în condiții neprevăzute”. □ „I. Hobana: Stimularea imaginației îmi pare foarte importantă pentru formarea spiritualității în epoca noastră. Este semnificativ Lenin, citindu-l pe Pisarev, s-a referit la rolul benefic al visării – și aceasta tocmai într-un moment în care preocupările lui erau legate de lucruri foarte concrete, de practica social-istorică. Imaginarul este de fapt un mijloc de potențare a realului. Literatura de anticipație, care în mod obișnuit e scoasă din sfera realismului, este așadar, dimpotrivă, o literatură profund realistă. Ea înfățișează problemele acute ale prezentului într-o perspectivă pe care restul literaturii nu și-o propune; de aceea cred că ea e de o necesitate oregnantă pentru societatea noastră, pentru cititorul de azi”. □ A. Rogoz: „Infinitul universului și al cunoașterii constituie fundamentul ontologic și gnoseologic al celui fantastic pe care l-aș numi real; în science-fiction-ul bun elementul fantastic derivă tocmai de aici. Îi spuneam unui interlocutor de 75 de ani că un singur fascicol de lumină laser poate asigura 100 000 de convorbiri telefonice sau că un element transuranian a fost identificat dispunându-se doar de câțiva atomi. A rămas uimit. Acesta e fantasticul pe care se bazează genul nostru...”. [...] I. Hobana: Atunci când extrapolează, când își plasează acțiunea într-un viitor mai apropiat sau mai depărtat, literatura de anticipație caută rezolvării pentru probleme ale prezentului. Ea este de fapt o literatură și pentru prezent – și prin aceasta infirmă prezumțiile de evazionism”. □ □ „Ov. S. Crohmălniceanu: Ca să te completez: demersul literaturii științifico-fantastice este unul dintre demersurile gândirii matematice, chiar și atunci când de face critica prezentului. Este procedeul reducerii la absurd; se ia o ipoteză și se demonstrează la ce duce dacă este extrapolată. Problemele prezentului sunt proiectate în viitor și partea lui criticabilă e dezvăluită într-o lumină foarte vie. A pune întrebări în această privință, a avertiza spiritele, în sensul că ideea de umanism concepută în mod superior nu e foarte simplă, că presupune aspecte complexe și contradictorii, chiar în perspectiva unei dezvoltări formidabile a forțelor de producție, are o valoare educativă tot atât de însemnată, cred, cât a registrului mai

complex al mării literaturii”. [...] □ Un tablou veridic al lumii de mâine □ I. Hobana: „Spunea Ov. S. Crohmălniceanu, mai la început că progresele științei lasă mult în urmă chiar și imaginația. De acord dacă ne referim doar la trecut. Am realizat și depășit Albatrosul lui Robur, am realizat Nautilus-ul căpitanului Nemo, am ajuns pe Lună – și nu cu obuzul lui Jules Verne, ci cu racheta. În același timp, însă, ne aflăm departe de realizarea unor produse ale imaginației autorilor moderni”. □ Ov. S. Crohmălniceanu: „Dacă problema e pusă în planul extrapolării, atunci, fără îndoială, imaginația omenească – chiar înainte de science-fiction, în basm – întrece știința. Avem romane în care se călătorește cu viteze superioare celei a luminii, spre galaxii depărtate etc. Dar nu la aceasta m-am referit, ci la fantasticul real definit aici de A. Rogoz. Știința devansează imaginația în domeniul speculativ. Cartea recent tradusă a eminentului fizician Werner Heisenberg, Pași peste granițe, ne dezvăluie un nou model de abordare de către știință a reprezentărilor noastre despre matreie, natură, despre esența gândirii. Heisenberg subliniază că logica noastră naturală, bazată pe intuiție, e rămasă în urmă față de unele ipostaze ale științei și că de aceea ne vine greu să exprimăm în limbajul obișnuit unele adevăruri pe care le stabilește știința. Aici nu mai e vorba de o extrapolare, ci de constatarea unor câmpuri noi ale realității, cum ar fi universul relativității sau universul cuantic”. □ I. Hobana: „Eu aveam în vedere tocmai ideile mari pe care știința încercă să le înfăptuiască. Wells, de pildă, și-a imaginat antigravitația, care depășește încă și astăzi posibilitățile științei. Transformarea obiectelor în energie radiantă și recompunerea lor la distanță, hiperspațiile ș.a. sunt idei vehiculate de scriitori și care nu țin de extrapolare. Evident, ele nu pretind să ofere soluții.. ”. □ A. Rogoz: „Atât universul, cât și gândirea umană sunt infinite; acest joc între bogăția universului și a imaginației este fără sfârșit, o reciprocă potențare dialectică. Din această pricină, amândoi aveți dreptate...”. □ Vl. Colin: „Discuția e foarte interesantă, cred că se pot aduce argumente pro și contra, dar mai cred că ne depărtăm de subiectul dezbaterii și de substanța literaturii de anticipație. Faptul că un autor a întrevăzut, chiar înaintea omului de știință, un dispozitiv anume sau o lege a naturii nu conferă, prin aceasta, valoare literară scrierii respective”. □ I. Hobana: „Altceva voiam să spun; în competiția dintre știință și imaginație, mi se pare firesc și dialectic ca imaginația să fie cu un pas înainte, hrănită tocmai de rezultatele și ipostazele științei. Evident, nu aceasta este problema centrală a literaturii științifico-fantastice – altminteri scrierile ei ar deveni caduce, odată cu progresul științei și tehnologiei, ceea ce nu e cazul. Mării scriitori de anticipație sunt însă mari și pentru că, în anumite momente ale dezvoltării cunoașterii, au știut să apere idei afate în germene și respinse de știința tradițională. Jules Verne a susținut ideea unui aparat de zbor mai geru decât aerul în vremea când acesta încă nu numai că nu fusese realizat, dar era socotit o erezie”. □ Vl. Colin: „Adevărata menire a anticipației, pe care am numit-o atunci când discutam despre raportarea ei la prezent din perspectiva viitorului, este să con-

tribuie la configurarea unui viitor optim. Tocmai de aceea ea avertizează adeseori asupra rezultatelor dezastruoase la care ar putea duce unele tendințe negative din lumea de astăzi, și tocmai de aceea – cu puține excepții – ea se vrea și este o literatură progresistă, stigmatizând tare ca exploatarea, rasismul, a căror dănuire în viitor este de neconceput”. □ Ov. S. Crohmălniceanu: „Ridicând chiar îndoiele cu privire la perspectivele unui anumit exces de tehnicizare, de scientizare a vieții, literatura de science-fiction poate problematiza încrederea noastră, uneori prea liniară, schematizatoare, într-un fel de paralelism între cuceririle științei și progresul uman social-istoric. Sigur că, în principiu, există un asemenea paralelism. Dar pot apărea conflicte, contradicții și noi suntem de pe acum martorii unor fenomene ca poloarea, orașele megalopolitane, tulburarea echilibrului ecologic; ca să nu mai vorbim de arme cu dopuri tășuri cum ar fi energia nucleară sau și mai teribila revoluție genetică”. □ I. Hobana: „Aceasta explică în bună măsură de ce în literatura apuseană a genului predomină scrierile-avertisment, reflectând condiționările ei obiective, climatul epocii și al societății respective. În cazurile fericite, literatura de anticipație este o literatură a noului, implicată în social și politic, exprimând frământările societății occidentale, conflicte și ei majore – exploatarea, rasismul, războaiele nedrepte. Dar și în societatea noastră în care antagonismele de clasă și toate consecințele lor au fost înlăturate, și chiar în viitor, în curgerea neconținută a timpului, nu se va ajunge, la perfecțiune încremenită a utopiilor. Fiecare viitor va avea contradicțiile și dinamica lui, iar adevărata literatură trebuie să surprindă această dinamică, să o descrie în limbajul artistic, colorată în rozul care și în literatura generală a făscut destul rău într-o perioadă revolută și unde totul ar fi îngrozitor de plictisitor. Zugrăvirea unui tablou veridic al lumii de mâine pentru a cărei înfăptuire luptăm, ar fi, cred, misiunea cea mai nobilă a autorilor români de literatură științifico-fantastică”. □ Dezbateri organizată de Gheorghe Săsărman”.

● [„Cronica”, nr. 43] Editorialul *Roadele toamnei* este semnat Cronica și se ocupă de *Apelul Frontului Unității Socialiste*: „Document mobilizator, *Apelul* cheamă toți oamenii muncii ca, în această perioadă, să deponă eforturi și mai mari în nobila operă de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a patriei spre comunism, astfel încât alegerile de deputați în consiliile populare să fie încă un pas înainte în înfăptuirea Programului Partidului Comunist Român, program cu care Frontul Unității Socialiste se prezintă în fața alegătorilor”. ■ Al. Dima scrie *Cu privire la universalitate și la Eminescu*: „Universalitatea lui Eminescu izvorăște organic și neprogramatic din spiritul poporului și construiește din romantismul său temperamental, clasicismul specific al poeziei sale”. ■ Zaharia Sângeorzan prezintă volumul *Conceptul de critică literară în România* de Florin Mihăilescu: „*Conceptul de critică literară în România*, care nu este nicidecum o istorie a criticii, ci o istorie a conceptelor ei, este o sinteză remarcabilă prin ceea ce convinge cu adevărat.

O admirăm atât pentru ideile pe care le actualizează și le face să ni le însușim și să medităm activ asupra lor, cât și pentru puterea de construcție a unui tânăr critic foarte talentat. În general, o monografie strălucită, al cărui tom secund îl așteptăm cu speranța unei întâlniri neîntârziată și tot atât de profitabile pentru cultura românească de astăzi”. ■ În *Mențiuni critice* despre volumul *Scrisori dintr-un câmp cu maci* de Ioana Crăciunescu, Editura Cartea Românească, scrie Constantin Crișan: „Așadar, în toate poemele ne întâmpină o propensiune afectivistă care riscă totuși să devină o stereotipie; dacă în viitor, gestul nu va fi absorbit de fiecare dată în poezie vom pierde o poetă adevărată care, deocamdată, bătând în poarta *departelui interior*, a reușit să o deschidă pe jumătate”. ■ Alfred Iacobescu stă de vorbă cu Dragoș Vicol despre *Critică, preferințe și echitate*: „– Așadar, despre critică, ce s-ar putea spune? Firește, mă adresez deopotrivă și prozatorului și poetului... – În ce mă privește, mă așteptam ca, în cadrul dezbaterilor organizate în mai toate revistele, în ultimul timp, să fie abordate, echitabil, și cărțile până acum vitregite de critică. Poate că, de ce n-am recunoaște-o, există, în materie de critică, o politică destul de curioasă. De altfel, nici n-am pretenția să spun vreo noutate. Se știe prea bine că mai fiecare critic are cercul lui de preferințe, din care, nu că nu se poate, dar pur și simplu nu vrea să iasă. Unul dintre ei mi-a și spus: «Eu nu scriu despre tine, nu ești preferatul meu». Bănuiesc că era sincer, dar nu prea văd ce legătură are o astfel de sinceritate cu obiectivitatea criticii. Nimeni nu cere neapărat laude, ele să fie acordate celui care merită. Dar să se pronunțe în vreun fel. Se pare, încă, că aici își spune oarecum cuvântul comoditatea, surprinzătoare și fără absolut nici un temei. De ani și ani – ce zic eu, de decenii, articolele de sinteză nu citează decât aceleași și aceleași nume: Titus Popovici, Marin Preda, Eugen Barbu și alți câțiva. Sunt ultimul care să neg meritele care le sunt atribuite, dar mă întreb, ca omul: dincolo de ei n-ar mai fi chiar nimic de spus? Nu s-ar mai cere niște investigații, care să lărgescă respectivele sinteze, să surprindă, mai la obiect, întregul tablou al literaturii române, așa cum ne apare el astăzi, din rafturile librăriilor, din biblioteci, din lecturile, unele destul de vaste, ale cititorilor?”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Actualitatea eseului*: „Un eseu de elevată ținută spirituală publică revista «Contemporanul» (nr. 42/21 octombrie a. c.), semnat de Dumitru Ghișe: *Dialog și democrație*”. □ *Manuscriptum*: „Revista «Manuscriptum» este una dintre publicațiile noastre care s-a impus foarte repede în circuitul cultural prin deosebita ei valoare, prin documentele inedite excepționale pe care le publică, prin interpretarea lor în spiritul contemporaneității. Este o revistă care se citește de la prima până la ultima pagină, cu cel mai mare profit”. □ *Poezie despre toate*: „O feroare critică impetuoasă pare să acapareze tot mai mult din spațiul revistelor *literare*, în defavoarea criticii propriu-zise. În «România literară», de exemplu, din cele 24 de pagini, numai *una* este dedicată poeziei plus colțul din dreapta, jos, al paginii a treia – dar și acolo se pot citi, versuri ca acestea: «Pământ cu mlădieri de flaut / Mă chemi

cu sunete din clopot». [...] Din paginile dedicate criticii (multe, ca de obicei) desprindem un articol de G. Dimisianu, la descoperirea formulei care să-l cuprindă în întregime pe Adrian Păunescu: *Poezie totală*”. Dacă, așa cum ne demonstrează și G. Dimisianu pe parcurs, Adrian Păunescu «nu poate cu nici un chip să abdice de la principiul poeziei totale, adică al poeziei sălășluind oriunde», atunci ne gândim că formula adecvată, integratoare, vorba ceea, ar fi nu *poezie totală ci poezie despre toate*”. □ *Un interviu*: „Trebuie să mărturisesc că am fost fermecată dintru început de acea ființă fragilă și greu de înglobat unei vârste...» spune Ana Blandiana în preambulul interviului pe care i-l ia Ștefanei Velisar Teodoreanu, în numărul 42 al «României literare». Într-adevăr, dialogul dintre cele două scriitoare, reprezentând două generații și două distincte perioade literare – poartă în el sentimentul unei nedisimulate gratitudinii, a unei respectuoase apropieri față de cei care, prin viața lor bogată în întâmplări și experiențe, au participat la viața scrisului românesc”. ■ În *Cartea străină* Mircea Dragomir scrie despre *N. P. Dubinin: Mișcarea eternă*: „*Mișcarea eternă* constituie un adevărat document de conștiință a omului de știință. Iar în privința problemelor de meditație ce se pot desprinde din ea – pentru că în ultimă instanță asta este: o carte de meditație – probabil că ne spune mult mai mult decât multe lucrări de filozofie”. ■ Versuri semnează Ioanid Romanescu (*Casa*), Vasile Zamfir (*Prieten, nesomnul; Testamentul lui Ioan Vodă cel Viteaz; Doină*) ■ În acest număr sunt prezentate două cenacluri: □ *Cenaclul „Excelsior” – Slatina*, versuri semnează: Aurelian Titus (*Meta-morfoză; Răsărit de fântână*), Virgil Dumitrescu (*Iubirea la persoana întâi*), Teodor Firescu (*Fântâna vârstelor*), Gica Cruceru (*Suflet de vis*), Ioan Smedescu (*Ana Maria*). □ *Cenaclul „Lupta cu inerția” – Iași*, versuri semnează: Jean Panaite (*Viața de fluture*), Alexandru Tacu (*Înflorește mălinul*), Adi Cristi (*Baladă pentru autoportret*), Aurel Ștefanachi (*În Câmpia Română*), Elena Chimer (*Pe muntele alb*), Dan Moisil (*Aș zbura*).

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 360**] Se deschide cu *Funcția socială a culturii* de Dan Cruceru: „În societatea socialistă partidul comunist pune un accent deosebit pe dezvoltarea culturală multilaterală a personalității umane... Cultura își manifestă influența sa socială prin determinarea metodelor de comportare a indivizilor în diferitele situații, ca și prin faptul că ea stabilește, creează modele sau idealuri culturale ale personalității, întruchipări ale virtuților ideale apreciate de colectivitate... O atenție deosebită acordă partidul nostru *valorificării critice a moștenirii culturale*, a tradițiilor culturii naționale și universale pentru că, cultura socialistă nu se constituie pe un teren gol. Ea are și sarcina integrării în contemporaneitate, critic, a acelor valori care aparțin patrimoniului cultural național și universal. Ca «realitate axiologică», cultura își exercită o serie de funcții de factură subiectivă, care derivă tocmai din dimensiunea subiectivă a existenței umane. O primă caracteristică în sfera subiectivizării culturii se exercită în sensul pregătirii individuale generale și profe-

sionale.. O altă caracteristică a culturii socialiste se manifestă pe planul formării și dezvoltării conștiinței individuale. Este neîndoielnic faptul că tabla de valori morale a socialismului este fundamental restructurată, corespunzător noilor forme de proprietate, relațiilor de producție și sociale generate de acesta.” ■ Volumul lui E. Manu, *Tudor Arghezi – Cadente*, apărut în colecția *Contemporanul nostru* a Ed. Albatros, este analizat de D. Mutașcu în *Actualitatea lui Arghezi*. „A-l interpreta pe Tudor Arghezi, scriitor total, iată o chestiune ținând de competență și morală critică. Pășind pe urmele unor Călinescu, Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, Crohmălniceanu, poetul, criticul și istoricul literar Emil Manu ne oferă varianta sa Arghezi, printr-un eseu înțeles și afirmat nu ca «inventar descriptiv» ci ca «o sondare a unei integrări», abordând, cu smerenie dedicativă, laturi mai puțin expuse luminii comentariului din opera titanului. Tonul general al demersului critic semnat de E. Manu e unul admirativ... cartea e un omagiu. Aproape întotdeauna apologetic, textul lui E. Manu e scris cu o temperatură a considerației.” □ Merge mai departe serialul dedicat lui L. Raicu de Traian Filip în *Pădure de metafore*. □ Al. Rosetti, *Însemnări de călătorie – În Africa (Nigeria)*. ■ Mircea Vaida, în *Critică și polemică*, se referă la articolul lui Mircea Zăciu, *Cu cine polemizăm?* – apărut în „Amfiteatru”, nr. 9, sept. 1977 (și dorindu-se o replică a articolului din „Contemporanul”, nr. 34/ 26 august 1977, *La ordinea zilei: Critica* semnat de Eugen Barbu). Barbu constata „năpasta” criticii noastre, acea „înclinație pedagogică a criticului de obicei universitar, om care își închipuie că o diplomă îi dă dreptul la o meserie atât de dificilă ce presupune înainte de toate mai ales gust, rafinament, instrucțiune suplimentară... și atunci apare specia de «povestitori», de indivizi care te vindecă de curiozitatea lecturii, relatând cu delicii poezia *Lacul* sau ultimul roman de pe piață” . M. Zăciu considera că Barbu a lezat o întreagă disciplină, a criticii universitare (de la Iorga la Călinescu). La rândul său, M. Vaida punctează premisa greșită de la care a pornit Zăciu: „În accepția lui Eugen Barbu, «didacticiștii», autori de extemporale, nu constituie critica universitară propriu-zisă, așa cum nu criticii fără vocație formează critica noastră, nici poezii înzestrați – poezia sau prozatorii fără talent – proza. «Povestitorii» provin totuși «de obicei» din mediul academic, neputând fi confundați sub nicio formă cu însăși «întreaga disciplină a criticii universitare», cum dorește să ne convingă logica «povestitorului» Zăciu... Pe ce își întemeiază M. Zăciu aerele de Marele Alpha? Pe o broșură despre I. Agârbiceanu, reluată ca studiu introductiv la ediția necritică *Agârbiceanu* din 1962, retipărită în fine ca lucrare independentă în 1964? Pe *Bivucuri* și *Colaje*, ce reunesc foiletoanele ocazionale ale unui artișter de scurtă respirație? Opera se săvârșește prin vocație și muncă, nu prin fărâmițate «lecturi și zile», mai ales când zilele sunt sâmbetele purtate confrăților... După toate acestea, așteptăm rezultatul muncii sale de «coordonator» a două dicționare (!), sperând ca bagheta dirijorului să nu iște note false ale corului în care vocile au fost selectate după criteriile de

simpatie și grup ale «maestrului». Mai mult chiar, Zaciuc își justifică intervenția printr-un exemplu ilustru, acela al lui Maiorescu, luând apărarea poeziei lui Alecsandri, împotriva clasicilor Delavrancea și Vlahuță. Așadar, Eugen Barbu e în poziția Delavrancea-Vlahuță, iar Mircea Zaciuc în postura de Maiorescu – justițiar... Sfântă simplitate! Să îl lăsăm, deci, pe fostul student al venerabilului D. Popovici să se viseze șef de școală, chemând la judecată pe cei care îi încalcă tărâmul.. Oare critica noastră e atât de bună încât să nu suporte... critică? Oare, *Princepele* n-are dreptul să privească spre starea criticii cu Melancholie?”

[OCTOMBRIE]

• [„**Albina**”, nr. 10] Noul imn de stat al RSR, cu șase strofe și textul adaptat după poemul *Tricolorul* de Ciprian Porumbescu, este tipărit pe prima pagină a numărului. Cu toate acestea, va mai suferi modificări, așa cum se va vedea în numărul următor. □ Tot aici, Daniil Hatman (alias Ion Bănuță) semnează versuri omagiale, *La 80 de ani ...* de la apariția revistei, în seria ei veche. □ Versuri de Georgeta Caba, Ion Vergu Dumitrescu, Passionaria Stoicescu, elevi și profesori. □ *Joimirii lui Turculeț*, fragment de roman de Petru Demetru Popescu. □ În articolul despre *Vechi ritualuri de ispășire*, publicat la pagina despre *Mit și Adevăr*, Victor Kernbach reproduce un citat tematic extras din *Țiganiada* lui Ion Budai-Deleanu.

• [„**Amfiteatru**”, nr. 10] Din nou despre *Memorialistica în actualitate: Memorie și istorie* de Mihai Dinu Gheorghiu, respectiv *Obrazele conului Aurică B.* de Victor Bârlădeanu. „Genul literaturii de frontieră, cuprinzând scrierile aflate între literatură și non-literatură, se subdivide după o coordonată spațio-temporală: reportajul se află la granița spațială a literaturii, jurnalul și memoriile la cea în timp. O mai veche dihotomie pozitivistă împărțea literatură între obiect și subiect, că pe oricare «produs» uman... Memorialistica îndeplinea funcția de furnizor de date pentru istoricul literar. Pentru cei care considerau literatură obiect, memoria, ca și istoria, era privită ca un *depozit de date* (Ibrăileanu)... Dacă pentru cei «vechi» memorialistica era în primul rând o sursă de istorie, pentru «moderni» ea este întâi un prilej de literatură... Subconștientul fiind organizat ca un limbaj, memoria nu poate fi decât traducătorul acestui limbaj în literatură. Jurnalul nu mai poate fi înțeles ca o arhivă de fapte, ci ca un tipar al acestora. Scriitorul care își scrie memoriile își modelează, de fapt, viața după figurile operei împlinite, el însuși se construiește ca personaj în interiorul acestei cărți.” ■ *Demersul teoretic* de M. N. Rusu, pe pg 1, subliniază „forța motrice” de care amintea și tovarășul Ceaușescu (activitatea politico-educativă are la baza „concepția noastră revoluționară materialist-dialectică, spiritul militant, revoluționar, combativ al partidului nostru”), arătând că revista „Amfiteatru” s-a pronunțat cu bune rezultate la critica literar-artistică (fiind apreciați și în revista „Era socialistă”), anchetele *Critica literar-*

artistică și perspectiva istorică, respectiv *Critica literară tânără* fiind mărturie în acest sens. „Critica marxistă și critica criticii își aderează sau își relevază mijloacele citește, modelează și perfecționează în conformitate cu spiritul înnoitor al realităților contemporane, cu progresul științei și culturii, pe de o parte. Pe de altă parte, critica și, paradoxal, critica criticii, prin încercările ei de a și circumscrie hotarele și mai ale rezultatele, clarifică înseși hotarele și rezultatele literaturii noastre contemporane... Critica literar-artistică și-a dezvăluit câteva vârste interioare, vis-a-vis de interpretarea adecvată a literaturii și artei românești contemporane. Mai întâi, modalitatea ei cea mai operativă – foiletonistica – a dovedit și dovedește că reprezintă pentru conștiința literaturii ceea ce reprezintă topografia pentru proiectanți și arhitecți... E nevoie ca spiritul critic foiletonistic să devină un spirit critic al ansamblului și asupra ansamblului... să-și mărturisească meditația asupra lui însuși.. să-și dezvăluie propria sa estetică. Acest lucru înseamnă să devină un spirit reflexiv, să încerce a-și înmulți punctele de contact cu filosofia literaturii și a istoriei, cu ideologia și sociologia, cu dialectica în general... În termenii materialismului dialectic, am spune că foiletonistica trebuie să se ridice de la concretul fenomenologic la concretul abstract, spiritul critic să treacă de la analiză aspectelor particulare ale literaturii contemporane la aspectele generale esențiale ale literaturii. Să generalizeze pentru a putea descoperi coordonatele sale intime. De aceea, cu acest număr în pagina a treia a revistei, propunem o pledoarie pentru revitalizarea articolului și studiului de critică literară, formă majoră, completă, informată, angajată, de manifestare a problematicii spiritului critic românesc”. ■ *O Propunere pentru o posibilă istorie a literaturii române contemporane: Critica și conjunctura* înregistrează Ion Cristoiu. „Condiții istorice specifice cer că o istorie a literaturii noastre de după 23 August 1944 să cuprindă, într-o formulă net deosebită de cea a istoriilor tradiționale, și trecerea în revistă a modului în care au fost primite, în circumstanțe culturale concrete, câteva din cărțile literaturii noastre noi, între care aș aminti: *Ana Roșculeț, Negura* (vol. 1, Eusebiu Camilar), *Desculț* de Z. Stancu, *Bălcescu* și *Un om între oameni* de Camil Petrescu, *Cetatea de foc* de Mihail Davidoglu, *Mitrea Cocor* și *Nicoară Potcoavă*, *La scara 1/1* (Nina Cassian), *Vioara roșie* de Victor Tulbure, *Sângele popoarelor* de Radu Boureanu, *Bărăgan* de V. Em. Galan, *Moromeții*, *Groapa*, *Mărul de lângă drum* de Beniuc etc. Despre destinul cărților s-a mai scris la noi, un volum semnat de Al. Oprea, *Procese literare*, întreprinde mici anchete retrospective asupra controverselor critice iscate în jurul unor capodopere ale literaturii noastre dinainte de Eliberare. Păstrând în linii mari trăsăturile oricărui proces de receptare (inclusiv posibilitatea unor flagrante erori de diagnoză critică) receptarea unor opere ale literaturii noastre noi, cu deosebire în perioada 1948-1965, se reliefează cercetătorului mult mai pasionantă și mai complexă ca în alte perioade ale istoriei noastre literare...” Cristoiu urmărește apoi un alt exemplu, studiul lui N. Tertulian, *Caracterul reacționar al auto-*

nomiei esteticului, publicat în „Viața românească”, 1956. □ *Câteva din rebelele criticii marxiste* cuprinde articole de Mihai Milca (*M. Ralea sau dimensiunea sociologică a esteticii*) și Vl. Tismăneanu (*Marxismul și estetica*). ■ Poemul *Cântec latin* de Nichita Stănescu. ■ *Ancheta Amfiteatru* se oprește în jurul unui concept: *Critica literară tânără*, continuare din nr. trecut. Răspund Lucian Alexiu, Mihai Dascăl, Cornel Ungureanu. Acesta din urmă remarcă nume noi, precum Livius Ciocârlie, Șerban Foarță, Crișu Dascălu, Adriana Babeți, toți venind din Cercul de poetică/ școala de la Timișoara. „Nu știu dacă e cazul să o numim generație (critică), există în orice caz o promoție de critici pusă în lumină de ultimii ani. Ancheta din «Convorbiri literare» fixa, cred, destul de bine trăsăturile noului val al criticii literare. Între timp cred că au apărut și alte nume care merită atenția celui ce încearcă prospectări în teritoriul literaturii deceniului nouă.” □ L. Alexiu crede că prezența în presa literară a foiletonistului/ cronicarului nu e o condiție în sine a cercetării critice (ulterioare): „mi se pare totuși a fi o datorie față de generație, de a cărei impunere în sistemul de valori a literaturii, criticul nu poate fi străin, după cum una din confirmările vocației sale critice poate veni tocmai de pe urma opțiunilor și orientărilor date în decursul evoluției scriitorilor generației sale ori a celor apropiate.” □ La rândul său, M. Dascal completează că apetitul foiletonistului, dominația foiletonisticului, inhibă critica adevărată tânără, apetitul pentru înnoire: „N-ar fi mai bine ca periodicele literare să se împartă în informative și exegetice?... Să nu ne mirăm de un anume conservatorism al criticii noastre, și, poate mai târziu, chiar de anacronism. Ea nu se trădează pe sine, noi o trădăm modelându-i destinul după ritmul și specificul pe care i-l imprimă publicistica.” □ Cronică literară de M. N. Rusu: Nicolae Iorga – *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică*. □ *Tinere condeie* ‘77 publică versuri ale câștigătorilor concursului omonim: Ada Popovici, Alex Hălmăgean, Valeria David, Ofelia Dascălu, Mirela Mandric, Ilie Bătea, Rodica Zafiu s.a., cu o scurtă introducere a celei ce i-a remarcat pe adolescenții colaboratori și i-a promovat pe unii dintre ei la *Poșta Redacției* – Constanța Buzea. □ Proză de Mihai Minculescu. □ *Arhiva Amfiteatru* prezintă scrieri *Inedite* de C. D. Aricescu.

● [„Convorbiri literare”, nr. 10] Este redat un fragment (*Cuvânt despre Eminescu*) din cuvântul de deschidere de la prelecțiunea *Eminescu și România*, din 9 octombrie 1977 rostit de Geo Bogza. ■ Daniel Dimitriu realizează un interviu cu Alain Guillerrou despre Mihai Eminescu: „– Pentru început aș dori să vă întreb când și cum l-ați descoperit pe Eminescu. – Vezi dumneata, cărticica asta (profesorul Alain Guillerrou scoate din buzunar o carte veche, de format liliput), intitulată *Poezii*, firește poezii de Mihai Eminescu, ediția îngrijită de Garabet Ibrăileanu, am cumpărat-o când eram un tânăr de 22 de ani. Am văzut-o într-o librărie din București și din clipa în care am cumpărat-o nu m-a părăsit. După cum vezi, e cam «îmbătrânită», dar o păstrez în buzunar mereu. Am citit poeziile lui Eminescu la începutul carierei mele de profesor, și

când m-am întors la Paris, după o călătorie minunată în această țară a dumneavoastră – eram, eram student –, aveam titlul de membru al Institutului francez din București. Întorcându-mă deci la Paris ma-m hotărât să mă ocup de literatura română și, ca atare, am ales pe cel mai mare dintre scriitorii dumneavoastră pe Eminescu. Pentru că un profesor al meu, Jean Boutière, făcuse o teză asupra lui Creangă, m-am gândit că era bine să fac și eu o teză asupra lui Eminescu. Și am lucrat cu sârguință. Zece ani din viața mea i-am dedicat lui Eminescu. Acum sunt profesor de limba română la Sorbona și la Școala de limbi orientale și cariera mea e o carieră de profesor de română. – *Vă considerați eminescolog, domnule profesor?* – S-a spus că sunt un eminescolog al Occidentului. Sunt eminescolog și ceva mai mult. Ceva mai mult pentru că am înțeles că Eminescu este poetul unei țări. Ceva care pentru un om care studiază e ceva minunat. Eminescu nu e ca Lamartine, Hugo sau Baudelaire poetul unei idei, poetul unei idei sau al unei teze, el este poetul unei țări. El este un fel de simbioză, și când îl cunoști pe Eminescu cunoști România însăși. Și a fost o minune a cunoaște un scriitor care a ieșit din această glie și care exprimă o țară a lui, exprimă sufletul contemporanilor, dar și pe acela al tuturor care va veni, pentru că Eminescu nu va «trece», va dăinui. El este un fel de permanență a sufletului românesc; România are un poet național care exprimă sufletul ei, spiritul ei pentru totdeauna. – *Domnule profesor, cartea dumneavoastră Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu, care a apărut recent în românește, a fost scrisă cu 14 ani în urmă. Azi o considerați la fel de valabilă, la fel de actuală ca și atunci când ați scris-o, când a apărut în Franța?* – Într-adevăr, cartea mea a fost editată în Franța în 1963, deci așa cum spui dumneata, acum 14 ani. Nu vreau să par lipsit de modestie, dar mărturisesc că, recitind acea carte acum, observ că nu e nimic de schimbat. Asta se întâmplă, cred, pentru motivul că am avut un punct de vedere original. – *Adică?* – Am vrut să văd cine este Eminescu, am vrut să mă deosebesc de cei care au scris despre el. Cu toții au vrut să afle, de exemplu, de unde vine *Lacul*, de unde vine *Sărmanul Dionis*, care sunt izvoarele poeziei lui Eminescu. Eu mi-am spus: puțin îmi pasă de izvoarele lui Eminescu. Izvorul lui Eminescu este Eminescu însuși și țara sa. Mai am un singur dor pornește dintr-o dorință a poetului – de a fi înmormântat pe malul mării, nu e niciun model imitat, aceasta era dorința lui. Am vrut să descopăr pe Eminescu cu adevărat, cercetând izvoarele lui Eminescu în țara lui, în el însuși”. ■ Tot despre Eminescu semnează texte: Edgar Papu, Al. Dobrescu, Const. Ciopraga cu prilejul evenimentului: *Noile prelecțiuni ale „Junimii”*: „La 4 februarie 1974 au fost reluate, după 110 ani de la prima lor rostire la Univeristatea din Iași, prelecțiunile inițiate de Maiorecsu, prelecțiuni care mai târziu vor deveni ale Junimii. Personalități ale vieții culturale și științifice de azi, academicieni, profesori universitari, cercetători, scriitori, vin în joia prelecțiunilor să vorbească la înălțimea competenței lor, competenței lor, completată de harul oratoric, unui public ce umple până la refuz holul și sălile de

jos ale casei Pogor, casa Junimii de acum un veac. Au conferențiat până acum (în ordine cronologică): Cristofor Simionescu, Const. Ciopraga, Gh. Ivănescu, Al. Dima, Liviu Rusu, Vasile Pavelcu, I. D. Ștefănescu, D. Murărașu, Mircea Maliția, Emil Condurachi, Dan Zamfirescu, C. G. Giurescu, Augustin Z. N. Pop, Ștefan Pascu, Paul Anghel, Hadrian Daicovicu, Ovidiu Papadima, Mihai Berza, Răzvan Theodorescu, Edgar Papu, Constantin Noica, Geo Bogza, Zoe Dumitrescu-Bușulenga”. □ Edgar Papu: *Eminescu – omul integral*: Textul reprezintă versiunea revăzută de autor a prelecțiunii susținută la Casa Pogoor, joi 22 septembrie 1977: „Deși în ultimele decenii s-a difuzat pretutindeni conceptul de integralitate sau de om integral, ideea rămâne totuși, vagă. Aș, dori, de aceea, să precizez această noțiune atât de răspândită astăzi. [...] Plurivalența personalității eminesciene este și ea un mod de verificare a supremei sale valori poetice. Putem astfel constata că, și în afară de domeniul artistic, Eminescu ilustrează cu strălucire toate celelalte planuri valorice”. □ Al. Dobrescu: *Precizări biografice*: „Editura Minerva ne-a pus de curând la dispoziție un excelent instrument de lucru, volumul Eminescu în documente de familie, proiectat și realizat în cea mai mare parte de regretatul Gheorghe Ungureanu și definitivat pentru tipar de colaboratorii săi, D. Ivănescu și Virginia Isac”. □ Const. Ciopraga: *Eminescu: „tainicul” și „revelatul”*: „Finalmente, marea poezie e logocentrism, figurație prin cuvânt a universului condensat în Poet, adică omul care imprimă cosmosului propria sa matrice afectivă și rațională. Atâtea nexuri posibile câte milioane de poeți. Prin cuvinte cumpătate (anticipând ca formulă viitoarele cuvinte potrivite argheziene), poezia sfidează, vizând imposibilul, ca în *Nu mă înțelegi*, declarație în care Iubita și Poezia sunt parcă realități interșanjabile”. ■ În cadrul dezbaterii: *Cultura literară: Între realități și cerințe* se evidențiază; Z. Ornea și Laurențiu Ulici. Tema și întrebările sunt prezentate de C. P.: „Frecvențele dezbaterii din ultimul timp asupra literaturii contemporane s-au referit la multe din aspectele ei importante. Intenția noastră a fost să ne oprim asupra unei noțiuni «generale» – care apare, în subtext, în toate aceste discuții: Cultura literară. Faptul că această noțiune e subînțeleasă a făcut ca discutarea ... să fie, până acum, ocolită. Însemnătatea socială a culturii literare pentru afirmarea profilului omului societății noastre contemporane nu poate fi trecută cu vederea. Am adresat, așadar, interlocutorilor noștri, următoarele întrebări: 1. *Ce înțelegeți prin Cultură literară?* 2. *Care este rolul școlii, al publicațiilor, al mijloacelor mass-media în formarea culturii literare a omului societății socialiste multilateral dezvoltate?* 3. *Există o relație de reciprocitate între cultura literară a omului de astăzi și literatura creată de scriitorii contemporani?*”. □ Z. Ornea: „1. Întrebarea ca toate acelea asemănătoare, mi se pare complicată și puțin pretențioasă. Aș restrânge-o de aceea și m-aș referi exclusiv la sfera mea de preocupări. Am numit istoria literară. Aici lucrurile încep să devină grave. Pentru că fără cultură – și nu numai literară – e greu, ba chiar imposibil să faci istorie literară. [...] N-aș vrea să

se înțelege prin asta că pledez pentru o istorie literară de tip pozitivist înecată de documentarism și informare indigestă a fișelor bibliografice. Dar am convingerea că o bună lucrare de istorie literară nu se poate ivi din ignorarea premeditată a tuturor factorilor pe care i-am amintit mai înainte. 2. Nu vreau să mă pronunț asupra presei literare care își face datoria cum poate pentru comentarea fenomenului literar și informarea marelui public. Dar e prea evident că presa cotidiană e, din acest punct de vedere, încă mult datoare. Faptul că principalele noastre cotidiene nu au o cronică literară regulată și mai ales nu au un cronicar al ei (cum se întâmpla înainte de pildă, la «Adevărul» și la «Adevărul literar și artistic») e o lacună care împiedică de fapt posibilitatea informării publicului larg care aici ar trebui să găsească un ghid de evaluare exactă și competentă a fenomenului literar. Se simte de asemenea lipsa a ceea ce înainte orice săptămânal care se respecta avea de regulă – cronică ideilor. 3. Răspunsul e de fapt implicat în întrebare, cu un public care a trecut prin liceu, cu tineri care cunosc câteva limbi străine, cu muncitori care au absolvit liceul, e incontestabil că mediocritățile literare își vor găsi din ce în ce mai puțin teren. Că așa se întâmplă lucrurile în realitate o demonstrează librăriile unde cărțile bune dispar instantaneu și bieteile producției moarte aglomerează stocurile și rămân nevândute. Scriitorul de azi e deci obligat să se adapteze acestei ștachete ridicate pentru că astfel se elimină singur din competiție. Firește, eu am imaginat aici o situație ideală; știm bine că sub-literatură mai apare, pentru că mediocritățile sunt tenace și oricâte bariere s-ar ridica în cale izbutesc nu o dată să le treacă. Eu o știu bine ca editor și e de sperat că viitorul o să găsească cele mai potrivite căi pentru a elimina, atât cât e omenește posibil, manufactura sub-literară”. □ Laurențiu Ulici: „1. Într-un sens larg cultura literară e un raport al memoriei individului cu literatura. Sunt oameni cu memorie foarte bună care au citit foarte multe cărți și care se pot referi cu ușurință, asupra lecturii lor mai vechi sau mai noi. Cel puțin sub aspectul informației, se poate spune despre ei că au cultură literară. Într-un sens restrâns, dar mai important decât sensul larg: cultura literară e în primul rând formație, desigur una bazată pe informație, dar trecând de acesata și, implicit, de memorie, spre o angajare intelectuală complexă a individului în fața lumii cărților. Drumul firesc al omului de cultură e de la informare spre formare, de la sensul larg al culturii literare la sensul ei restrâns. 2. Publicațiile și mijloacele mass-media pot contribui numai la întreținerea unui climat propice culturii literare vreau să zic însușirii ei, dar nu mai mult. Cultura literară în afara contactului direct cu opera literară nu se poate. E o banalitate de care, în viteza acestui secol, tot mai puțin ținem seama. 3. Cuvântul reciprocitate nu mi se pare potrivit. În rest, răspunsul e unul singur; literatura contemporană este și ea parte a culturii literare. Fără să aibă vreun privilegiu special din pricina contemporaneității. Există însă și un raport mai ascuns de ordin axiologic între cei doi termeni; apetența cititorului, decât a oricărui individ pentru lectură, deci pentru cultura literară e micșorată sau mă-

rită de absența sau prezența unei valori medii ridicate a literaturii zise contemporane. Dacă la noi astăzi putem deduce fie și pe cale statistică o creștere a interesului cetățeanului pentru propria-i cultură literară e și pentru că avem o literatură bună”. ■ Aura Pană recenzează două volume de versuri. □ Daniela Caurea: *Adalbert Ignotus* (Junimea, 1977): „Cu un simț excepțional al metaforei, vigoarea dramatică a poetei declanșează inepuizabile cascade de imagini: dezinvoltura și naturațea gestului său liric sunt de-a dreptul fascinate. Frângerile ei de adorație în fața marelui *Ignotus* au născut poeme de o rară frumusețe, care o situează cu ce i se părea de neatins. Indiscutabil, elegiile Daniei Caurea aparțin nu doar liricii feminine celei mai autentice, ci mării poezii”. □ Mihai Ursachi: *Marea înfățișare* (Junimea, 1977): „Balada, parabola, povestea, fabula sunt tratate departe de orice convenții, de simplismul alegoriei; ele traduc poate și o nevoie compensatorie de concret. În asemenea structuri ale materialului poetic apar și personaje – simbol ce dau un anume aer de familiaritate unor abstracțiuni. Poetul strunește într-un mod ingenios proza, punând-o ferm în serviciul poeziei; formele alternează, ca în poemul *Gemenii*, o meditație lirică originală pe tema dualității naturii umane, fiară și strop de lumină în același timp. Mihai Ursachi are toate atributele poetului; de relevat exigența față de sine și un superior simț al relativității în fața succesului”. ■ Al. Andriescu prezintă două romane scrise de Corneliu Ștefanache. □ Corneliu Ștefanache: *Speranța care ne rămâne* (vol. II, Eminescu, 1976): „Romanul lui Corneliu Ștefanache *Speranța care ne rămâne* este în mare măsură autobiografic, în sensul că explorează un mediu de viață foarte bine cunoscut de autor în copilărie și adolescență. Mai mult decât în primul volum, în cel de al doilea detașarea de evenimentul trăit tinde să diminueze o anumită undă lirică, fără s-o înlăture definitiv nici măcar într-o singură pagină a romanului. Autorul va urmări ca și în primul volum, tot câteva destine paralele, ceea ce va conduce la o dispersiune mai generală a prozei moderne. În primul volum din *Speranța care ne rămâne*, personajele apăreau și dispăreau cu rapiditate, pentru ca în scurtul lor popas în spațiul limitat în care le proiecta autorul să poată întregi, cu noi și semnificative detalii, sociologice și psihologice, umanitatea răvășită de cel de al doilea război mondial”. □ *Dimineața* (C.R., 1977): „Romanul *Dimineața* este tot autobiografic, într-un sens pe care l-am numi, cu referire specială la prima carte, cea mai întinsă și mai valoroasă, sadovenian. În paginile cărții răzbat cu putere amintirile copilăriei, din care autorul selectează întâmplări tragice, destine singulare intrate în conflict violent cu lumea înconjurătoare”. ■ Dan Mănuță se ocupă de secțiunea despre *Critica literară*, prezentând două studii critice. □ Z. Ornea: *Curentul cultural de la „Contemporanul”* (Minerva, 1977): „Studiind curentul de la «Contemporanul» Z. Ornea se limitează însă doar la câteva nume de largă circulație în istoria criticii noastre, omițându-le pe altele, mai puțin importante, dar care ar fi contribuit la conturarea unui tablou mai exact, conducând uneori la concluzii poate sensibil diferi-

te. Contemporaniștii sunt frecvent confundați cu Gherea și, în cel mai bun caz, cu I. Nădejde. Excesele celui din urmă sunt frecvent amendate prin cumpănire citate din articolele celui dintâi, deși situația în ansamblu era ceva mai complicată”. □ Eugen Todoran: *Maiiorescu* (Editura Eminescu, 1977): „La capătul lecturii volumului scris de Eugen Todoran ne aflăm în față unui portret al lui Maiiorescu, pregnant mai puțin sub aspectul modernității, cât mai mult confirmat în liniile sale esențiale; pondere, cumpănire, judecare severă a tuturor noutăților, asimilarea lor după o chibzuință matură. Poate tocmai de aceea Maiiorescu este și modern...”. ■ Mihai Dinu Gheorghiu, în textul *Improvizație și metodă*, analizează cartea de debut a lui Alex Ștefănescu: *Preludiu* (C.R., 1977) „Înmânunchind secvențe, cele ale operelor unui autor și cele ale autorilor într-un gen, criticul și-a constrâns expresia la străluciri instantanee, semnându-și participarea prin intensitatea emoției critice provocate. Persistența sau epuizarea acestei emoții este indicatorul de apreciere al valorii, semnul densității semnatare al operei mutându-se în textul critic”. ■ Constantin Coroiu semnaleză apariția antologiei întocmite de Const. Ciopraga, intitulată: *Ion Creangă interpretat de...: „S-a scris mult, s-a scris puțin despre autorul Amintirilor? Cantitatea contează mai puțin, deși contează și ea. E de văzut care este valoarea acestei exegeze, Desigur importantă, dar, poate, nu pe măsura complexității și măreției subiectului. Este impresia și, totodată nostalgia pe care ni le lasă și antologia de texte critice apărută recent în cunoscuta colecție Biblioteca critică a Editurii Eminescu, antologie întreprinsă de Const. Ciopraga. Suntem puși și astăzi în situația de a ne referi adesea la teza de doctorat a lui Jean Boutière. Nimic rău în asta, dar să nu uităm că lucrarea monografică a meticolosului profesor francez datează din 1930, iar autorul, aspect deloc neglijabil, aparținând altui spațiu moral, geografic și spiritual nu dispune de toate antenele, de toate firele de comunicare cu universul unei opere adesea derutantă... prin originalitatea și rafinamentul ei”. ■ De cartea lui Ștefan Bănuțescu, *Cartea Milionarului: I. Cartea de la Metopolis* (Eminescu) se ocupă Val Condurache: „*Cartea de la Metopolis* are intrigă antropologică, cum au și cele mai multe din eposurile romancierilor sud-americani. Faptul comun, al amestecului de realitate și fabulos, de istorie și de mit, derivă din intenție de a face din epos o explicație a realității sociale și spirituale. Memoria colectivă e depozit de imaginație și de oriunde ne-am apropia de arhiva amintirii am găsi faptele transformate în mitologie. Deosebiriile dintre cele două culturi vin din condițiile de dezvoltare a civilizațiilor. La noi literatura s-a născut din cronică, iar vechimea ne îndreaptă spre «ironie». Literatura sud-americană are, încă, orgoliul civilizațiilor tinere, patetismul descoperirilor și exotismul propriu joncțiunii a două cosmosuri. *Cartea de la Metopolis* este o carte a cărților care, pe măsură ce inventează literatura, o descoperă scrisă. Nici istoria civilizației, nici împrejurările geografice nu explică îndeajuns vocația totalității, descrisă de Milionar în Cartea lui ”.*

• [„Echinox”, nr. 10] Editorialul de pe prima pagina al redacției *Echinox* cuprinde o interogație *Monografie sau eseu monografic?*, diferența enunțată în titlu fiind tranșată în felul următor: ■ „Eseul monografic este forma unei prezențe fecunde a criticii aruncând o privire nouă, de actualitate, asupra clasicii; monografia este datoria exigentă a istoriei literare. [...] Critica și istoria literară sunt sisteme de operații în baza unu, baza unității monografice complexe a unei opere. Eseul monografic operează cu zecimale aproximând fără să rotunjească la întreg și tocmai de aceea solicitând finețe.” ■ În contrapondere cu aprecierea lui Ion Lăncrănjan că „toată critica românească [...] ar fi un soi de club de vicioși «bârfitori» și «cârcotași», mici meseriași cu munca la domiciliu, asociați într-o confrerie (dacă nu într-un soi de mafie pusă pe demolarea tuturor «valorilor»)”, Mircea Zăciu scrie un articol moderat și echilibrat în apărarea meseriei de critic, *Complexul culpabilității*. ■ Poezii semnate de Florin Mugur, Ion Mircea, Adrian Popescu, Aurel Șorobetea, Traian Ștef. ■ Sototită „un eveniment rar”, *Cartea de la Metopolis* este subiectul uneia dintre cele două cronici literare, semnată de Ion Simuț, unde mai întâlnim și următoarea paralelă: „Roman în care e regizată de fapt o «bătălie cu povestiri» în jurul provinciei de sud-est. La nord se află proprietatea lui Fănuș Neagu (Brăila, Delta Dunării).” ■ Aurel Sasu stă de vorbă, într-un interviu imaginar, cu A. E. Baconsky din care extragem următorul fragment de dialog: „– *Traversează totuși poezia o criză a limbajului? Michel Foucault afirmă într-un text că «lucrurile și cuvintele se vor despărți»*. – Poetul situează limbajul într-un orizont ontologic și operează o reducere a funcției sale revelatoare în direcția graiului primitiv original (Ursprache), pentru ca numai astfel el poate deveni o materie pentru poezie. Cuvântul trebuie să-și piardă într-un grad cât mai mare valoarea lui curentă de semn convențional pentru indicarea elementelor realului și să revină astfel la menirea lui primordială de a întemeia realitatea, descoperind-o și transpunând-o în plan existențial. Transferând acțiunea poeziei din câmpul limbajului în acela al realității pe care limbajul o desemnează, această reducere ne apare ca fiind una de esențializare; în acest sens trebuie înțeleasă notația lui Novalis, când spune că *poezia este realul absolut* sau aceea a lui Staiger că *forma e cel mai înalt conținut [...]*” ■ Proză de Mihai Tatulici, *Întoarcerea fiului risipitor*, fragment din romanul *Salvatorul*. ■ Ioan Groșan se află în căutarea meritelor cărții de debut a lui Alex. Ștefănescu, *Preludii* (C. R., 1977) despre care notează o apreciere finală: „Dincolo însă de acestea și de alte câteva – puține – momente când intuiția critică se află în impas, cartea [...] și-a depășit din start statutul de «preludiu», impunându-se printr-o neașteptată maturitate a opiniei și-a scriiturii.” ■ Pagini dedicate culturii și literaturii portugheze în care apar, pe două pagini mari, evocările lui Adrian Marino din perioada cât a fost invitat în Portugalia (aprilie 1977) ca să conferențeze despre avangardă, literatură și mituri, dintr-un *Jurnal portughez*; un eseu al lui Carlo Vittorio Cattaneo despre *Poezia portugheză contemporană* în traducerea lui

Marian Papahagi și un mic studiu de istorie literară referitor la *Experiențe novatoare în lirica portugheză* de Virgil Mihai. ■ La rubrica de „film și artă cinematografică”, este de menționat interviul de cinci minute (patru întrebări) a lui Ioan Groșan cu Dan Pița. ■ Marian Papahagi traduce din Herberto Helder.

● [„Familia”, nr. 10] Versuri de Al. Andrițoiu pe prima pagină, dar și un articol semnat *Familia* despre importanța Festivalului „Cântarea României”, conceput la inițiativa tov. Ceaușescu ca o transpunere în viață a ideilor primului *Congres al educației politice și culturii socialiste*. □ Mircea Constantin și Crăciun Bejan se ocupă, în rubrica *Vitrina cu cărți*, de trei Antologii: *Antologia poeziei franceze de la Rimbaud până azi*, realizată de Ov. S. Crohmălniceanu (autorul prefeței) și Ion Caraion (majoritatea tălmăcirilor), 1976 (fiind prima antologie a poeziei moderne franceze apărută la noi!); *Antologia de poezie canadiană de limba franceză*, traduceri Ursula Șchiopu și Al. Andrițoiu; *O șoaptă care cheamă vântul*, antologie de lirică negro-africană de Sânziana Golfescu Dragoș și Gh. Dragoș, Ed. Univers, cu o prefață de Léopold Sédar Senghor, om de stat și poet african. Constantin urmărește primele două selecții, Bejan pe a treia. Cei mai importanți traducători din liricii francezi sunt considerați Al. Philippide, Veronica Porumbacu, Tașcu Gheorghiu, Gellu Nănum, Virgil Teodorescu, Șt. Aug. Doinaș, Petre Solomon, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș, Radu Boureanu, Nina Cassian, Vasile Nicolescu și Ion Caraion. ■ Recenzii, la romanul *Orgolii* de Augustin Buzura (realizată de Val. Tașcu); *Flautul lui Marsias*, volumul postum al lui Mihai Gafița (cronică de Gh. Grigurcu); *Exerciții de lectură* – eseuri ale „eruditului” Marian Papahagi, consemnate de Al. Cistelean. □ „Cărțile lui Augustin Buzura stau sub semnul, poate mai puțin spectaculos, dar viabil al seriozității... Citind *Orgolii* – Ed. Dacia, 1977, am avut chiar satisfacția de a verifica valori ideatice pe un teren absolut sigur. Socialul, politicul, psihologicul, nu plutesc în deriva unei proze cu ambiții de anti-structură, ci se împletesc, se completează, se organizează în termenii existenței colective. Prozatorul însuși depășește un stadiu, sesizabil în celelalte romane, ale analizei psihologice în sine, punând psihologiile (la care nu renunță, ele formând obiectul unei permanente și, bănuim, viitoare preocupări) în relație socială, instituind ceea ce s-ar putea numi un *realism psihologic*... Spre deosebire de alți autori, Buzura nu pune accentul pe aspectul vindicativ al acțiunii, ci pe o constanță a conștiinței de sine a personajului central... În esență, tot acest mecanism al orgoliilor este determinat de un timp psihologic, pe care protagonistul îl explică cu un exemplar simț al echilibrului, judecata având la bază un principiu exprimat de aceeași conștiință: «Eu m-am simțit, cu toate suferințele îndurate, liber. Am luptat neîntreput pentru a-mi păstra libertatea, a-mi afirma adevărul meu și, cred, am reușit». Se pare că această frază a constituit pentru autor însuși nucleul romanului său. Concluzia e subînțeleasă în dificultatea, dramatismul obținerii adevărului, dar totodată în permanenta sa izbândă. De aici decurge deopotrivă tristețea și bucuria cărții lui

Buzura, într-o formulă permanent combinatorie și opozițională care îi conferă un dinamism superior celorlalte opere ale sale.” (Val. Tașcu) □ Viorel Faur, în *Presa românească din Bihor 1849-1918*, menționează apariția din 1868 – cu intermitențe – a „foii periodice” „Amvonul” „noua întreprindere literară” a inimosului poet și gazetar Iustin Popfiu – practic „cel dintâi periodic românesc editat în Bihor” . □ *Săptămâna Teatrului Scurt*, la Oradea, în cadrul Festivalului „Cântarea României”, 14-20 febr. 1978. □ *Mari aniversări culturale 1977*: Filippo Brunelleschi văzut de Arnold Szabo, respectiv J. H. Pestalozzi, în percepția lui Petre Pușcaș la 150 de ani de la nașterea unuia dintre fondatorii pedagogiei clasice universale. □ *Din lirica sovietică*: Iuri Kașuk – grupajul *Munca mea de partid*, în românește de Ioanichie Olteanu.

● [„**Ramuri**”, nr. 10] Redacția revistei publică un articol de fond intitulat „*Cântarea României*” – *vibrantă manifestare a spiritului creator*. □ Marin Sorescu scrie un reportaj intitulat *Periplu geografic*. □ Lucian Avramescu publică poezia *Toamnă românească*. ■ Cu titlul *Fragmente dintr-un jurnal*, Eugen Simion îi dedică un fragment cu caracter memorialistic lui Zaharia Stancu, cu ocazia împlinirii a șaptezeci și cinci de ani de la naștere. □ În *Reper*, Alexandru Balaci publică *Instantanee din Copenhaga*. □ Cleopatra Lorințiu scrie poeziile *De teamă* și *Scrisorile neistovirii*. ■ În *Dezbaterile Ramuri* este inserat un amplu material pe tema *Condiției criticii literare*. În acest context, Al. Dima comentează *Necesitatea judecății de valoare*: „Critica e datoare să surprindă [...] tendința spre obiectivitate a subiectivismului artistului sau cititorului depășind impresionismul a cărui teoretizare s-a încercat în zadar și în ultima vreme, în măsura în care critica înclină, cel puțin, a deveni un act de știință literară în sens marxist, ea trebuie să întreprindă acest salt calitativ absolut necesar. Dar – se înțelege – că după atâtea teoretizări, e timpul să se treacă la cernerea lor și mai ales la aplicare, adică la ceea ce trebuie să devină critica: o descriere sistematică și esențială a operei, o valorificare istorică în lumina evoluției anterioare a speciei din care face parte, o apreciere a măsurii în care opera se integrează în epoca actuală, între forțele ideologice ce sprijină propășirea societății noastre prin mijloacele expresivității ei proprii”. ■ Pompiliu Marcea, în schimb, glosează pe marginea *Valorificării moștenirii literare*, apreciind că „disponibilitățile criticii literare se pot evalua nu numai după modul în care comentează literatura epocii sale ci, în egală măsură, după capacitatea de a extrage valori, dimensiuni și sensuri noi din literatura anterioară. Se va spune, poate, că această preocupare ține de istoria literară dar o atare obiecție mi se pare mai degrabă un joc de cuvinte căci, să fie limpede, orice istoric literar este în primul rând un critic, cel puțin în punctul decisiv al demersului exegetic și anume în judecata de valoare. [...] Considerăm că, pentru a cuceri noi poziții, critica literară care se ocupă de creația beletristică anterioară trebuie să învingă inerția unui soi de apologetism, adică a tratării unilaterale, a evitării laturilor contradictorii din literatura trecutului. Aceasta nu numai că nu va diminua va-

loarea marilor autori și a capodoperelor devenite clasice, dar va da un suport de credibilitate și de adâncire a ceea ce s-a creat până la noi. Confruntarea noastră cu trecutul este inevitabilă în sensul unui dialog care, departe de a minimaliza trecutul, ni-l apropie, ni-l face viu și actual. În al doilea rând credem că trebuie accentuate valorile estetice, singurele care decid valoarea unei opere de artă, fără de care aceasta nu există. Însă valorile estetice nu se prezintă niciodată în stare pură; ele sunt, în mod inevitabil, strâns legate de valorile morale, sociale, iar exegetul va trebui să țină seama de această realitate a textelor literare. Respingând, deci, unilateralitatea analizei, care duce la mutilarea operei, pledăm pentru o critică literară completă sau, altfel spus, totală, cu scopul valorificării depline a bogăției de sens și de substanță a literaturii”. ■ Grigore Smeu face referire la *Criteriul axiologic al interpretării*, în timp ce Eugen Negrici scrie despre *Moralitatea criticii*: „Celor mai mulți dintre cei care, în ultima vreme, în intervențiile lor, se arată preocupați de slăbiciunile criticii latura morală a actului interpretativ este aceea care le oferă, ca tot ce ține de morală, sămânța de dezbatere. Se vor deplânge mereu, în numele eticii profesionale, bombasticismul amabilităților, frazele amabile și introducerile complezente de articol „comandat”, promulgarea funcționărească, sub presiunea obligațiilor săptămânale, de vorbe ieftine și dispensative etc. Nici o îndoială nu avem, dar absolut niciuna, că ele vor continua să apară și, de asemeni, să producă la răstimpuri astfel de lamentații. Nu credem că ar fi ceva de făcut și, în ce ne privește, primim cu omenească înțelegere acest soi de fenomene ca și determinismul lor implacabil. Mărturisim a nu ne fi lăsat vreodată impresionați, mai mult decât sub incidența umorului, de aspectul amintit al problemei ori, mai precis, acesta ne-ar fi îngrijorat numai în măsura în care confecția, măsluirea, reaua voință – de care se vorbește și se va vorbi mereu – ar contribui, ceea ce rareori e cazul, la obturarea căilor demersului critic. Mai mult, am zice că, în absolut vorbind, efortul de mistificare vivifică interpretarea, desfundă izvoarele imaginației, rotește chei ingenioase, deschide defilee nebănuite și rafinează metodologia. În fond, oricât ne-am strădui să închipuim, odată cu cei câțiva disprețuitori, o lume literară fără comentatori, va trebui să admitem că vitalitatea artei derivă din vitalitatea interpretării și că nimic nu trebuie lăsat deoparte dacă dorim să-i întreținem acesteia longevitatea”. ■ Ovidiu Ghidirmic, în *Opinii*, scrie despre „*Viața ca o pradă*” sau *literatura ca vocație*, o analiză a romanului lui Marin Preda, recent apărut: „Noua carte a lui Marin Preda, *Viața ca o pradă* reprezintă, din multe puncte de vedere, o apariție singulară, în cadrul literaturii române contemporane. Ea ocupă un loc special, aparte, chiar în cuprinsul creației autorului, care de mai mulți ani încoace, ne-a obișnuit cu un alt gen de literatură, decât acela profesat, cu atâta strălucire, cu care s-a afirmat și s-a impus, în literatura română, câștigându-și un binemeritat prestigiu, alter-nând creația obiectivă, romanul analitic și de observație socială, cu publicistica și genul memorialistic, pentru care Marin Preda are reale predispoziții. [...]

Viața ca o pradă este și autobiografie, și confesiune, și memorii, și jurnal, și eseu. Cuprinde câte ceva, adică, din toate aceste specii, laolaltă. Pe o anumite latură, *Viața ca o pradă* ne poate apărea și ca un bildungsroman, ca un roman al devenirii și formării unei personalități, în sensul preconizat de Goethe, în *Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister*. Deși nu e propriu-zis un roman. Pusă sub semnul sincerității totale, al *Confesiunilor* lui Rousseau (*Jurnalul* lui Tolstoi fiind, de asemenea, pe această linie, un posibil model), *Viața ca o pradă* sintetizează toată trăsăturile genului memorialistic. [...] Unii critici au limitat semnificațiile cărții lui Marin Preda la un singur aspect, acela de *jurnal de creație* (*Jurnalul* scrierii unei capodopere: *Moromeții*), nesensibilizându-i aspectul esențial, acela *formativ* (de „autobiografie de formație”), ce rezultă atât din enumerarea personalităților cu care scriitorul a venit în contact și care, într-un fel sau altul, l-au influențat, cât și din mărturisirea lecturilor fundamentale (Swift, Gogol, Dostoevski, Tolstoi, Nietzsche), care, la o anumită vârstă, l-au ajutat, fie și prin delimitare, să se formeze ca scriitor”. ■ În *Dialog*, cu titlul „*Istoria este inseparabilă de actualitate*”, Constantin Dumitrache publică un interviu cu Mihnea Gheorghiu. Acesta vorbește despre atitudinea pe care o are față de propria activitate („Aceasta este o întrebare care predispune la meditație. Am puțini prieteni scriitori, pentru că, în concepția multora dintre ei, aceasta este o profesiune a „singurătății alergătorului de cursă lungă”, iar mie competiția asta îmi displace din principiu. Nu sunt nici un partizan convins al creației în colectiv, fiindcă dispariția particularității dăunează oricărui gen de literatură. De aceea, am adesea prilejul să stau de vorbă cu mine însumi și să constat, de fiecare dată când reanalizez ce am făcut, că acum, din nou, aș putea-o face mai bine. Vreau să spun că nu fac parte din categoria oamenilor de artă care cad în extaz în fața propriei lor opere. Geniile de tarabă îmi repugnă, îi prefer pe veșnicii nemulțumiți.”), despre „polivalența sa” și despre modelele sale literare („Cred că toată această activitate pe care o numiți „polivalentă” răspunde unei chemări intime de expresie și de comunicare; din dorința de a împărtăși, cât mai multora, informații, cunoștințe, reflecții, din ce am acumulat într-o situație deosebită, privilegiată, din ce știu, din ce am învățat. Cred că această dorință mi se trage din faptul că mi-am început de foarte timpuriu activitatea, ca ziarist și ca profesor. Și, cunoscând mai multe limbi, am putut înțelege că relațiile culturale dintre oameni, ca și dintre națiuni, sunt nelimitate. De altminteri, cred că ați observat că această „polivalentă culturală” s-a generalizat în lumea creației artistice naționale și universale contemporane. Un poet scrie teatru, un prozator face filme, un actor scrie poezii și toată lumea scrie la „gazetă”... Nu ?”), vorbește despre personajele istorice din piesele sale, precum și despre „orientările sale în literatura universală”. ■ În *Disocieri*, Constantin M. Popa abordează problema *Protocronismului românesc*, o prezentare a ultimului volum al lui Edgar Papu, *Din clasicii noștri*: „Existența în literatura noastră a unor inițiative și participări pe plan universal nu reprezintă descope-

rirea anilor din urmă; totuși, trebuie să recunoaștem că interesul aparte pentru asemenea fenomen cu multiple semnificații este de dată recentă, meritul revenind unor eminenți oameni de cultură ca Paul Anghel, Dan Zamfirescu sau Edgar Papu care își revendică paternitatea formulei de protocronism românesc, gândit în opoziție cu ideea sincronismului ce ar alimenta „o conștiință retardată”. Suportul acestei atitudini este găsit în teza *sintezei europene*, potrivit căreia cultura română s-a format din întâlnirea tradiției latine cu cea bizantino-slavă, dintr-un efort de reevaluare, de ridicare lucidă deasupra detaliilor neaderente. „Din clasicii noștri”, ultima carte a lui Edgar Papu, relevă marile vocații ale spiritualității românești generatoare de expresii novatoare, de realizări purtând adesea marca unicatului. Studiile, model de organizare internă armonioasă, dezvoltă sugestii și intuiții luminând profilul eruditului fascinat de jocul asociațiilor, de reverberațiile ideilor dense. Autorul comunică date surprinzătoare și întregul volum se constituie – în intenția sa nemărturisită – într-o mică istorie secretă a literaturii române”. □ În *Cartea de poezie*, Ioana Dinulescu prezintă volumul lui Valeriu Armeanu, *Odihna lacrimii* (Scrisul Românesc). ■ În *Cronica literară*, Dorin Teodorescu prezintă studiul lui Eugen Todoran dedicat lui Titu Maiorescu (Eminescu): „Un demers fundamental este repunerea în discuție a sintezei săvârșite de Maiorescu, în sensul unei recunoașteri a validității ei filozofice și istorice. Dacă ultimul aspect își află evidența, simplu, în împrejurările sociale și culturale, în acord cu observația esențială că întemeietorul criticii noastre a scris „într-o epocă în care spiritul culturii moderne compunea o anumită direcție de gândire”, primul a atras numeroase rectificări polemice, însoțite de minuțioase descinderi în istoria filozofiei. Autorul și-a propus, credem, în subtext, să nu recurgă la o privire de sus și gestul este cu totul laudabil. Este oare Maiorescu un gânditor care să nu facă îndoielnică orice condescendență ocazionată de însăși creșterea culturii, de schimbarea criteriilor? Fără ostentație, dar ferm, pe calea aprofundării filozofice, E. Todoran se delimitează de obiecțiile unor cunoscuți cercetători privind exprimarea „stângace”, „greșeala” de a gândi herbartian sub aparențe hegeliene (L. Rusu), lipsa de potrivire între cele două părți din *O cercetare critică...* și găsește soluții dialectice convingătoare pentru alte „contraziceri” sau contradicții remarcate. Această prudență se justifică nu numai prin conștiința filozofică dar o remarcabilă siguranță a lui Maiorescu, ci și prin caracterul original al sintezei sale”. ■ Marian Vasile realizează o recenzie la *Cartea Milionarului* de Ștefan Bănulescu: „Romanul, spunea Ortega y Gasset, „este interesat de aparența lucrurilor”, de „spontaneitatea vieții”, de elementul concret, particular și prin aceasta devine specia cea mai opusă poeticii clasice, care voia să surprindă esențialul, generalul, prototipul. Se poate înțelege, astfel, surpriza criticii în fața romanului lui Ștefan Bănulescu, *Cartea milionarului*, *Cartea de la Metopolis*. Acest scriitor nu consemnează un colț palpabil de viață existent sub ochii noștri, el imaginează o structură originară, ideală (în concepție platonice), un model de

realitate. O manieră aproape unică în proza contemporană, cu excepția unor exemple ca *Princepele* lui Eugen Barbu ori, mai recent, *Palatul de toamnă* al lui Barbu Cioculescu. Dar și acestea sunt de fapt niște alegorii, care vizează mai curând prezentul decât eternul. Ștefan Bănulescu, în schimb, pare să se fi întors aievea în spațiul grec: el uită cu totul de existența lucrurilor individuale și observă lumea numai la nivelul categoriilor. Iar evenimentele, psihologiile particulare, și lucrurile concrete sunt chemate în textul său nu pentru afirmarea propriei lor realități, ci doar pentru a proba și dovedi realitatea acestui univers categorial. Ele sunt, adică, privite ca efecte superficiale, trecătoare ale unei cauze profunde și eterne. Ștefan Bănulescu lucrează așadar cu metoda poetului grec, înlăturând suprafețele, pentru a se ocupa de nuclee, pe care le consideră cu adevărat reale. Și n-o face dintr-un capriciu, ori dintr-o ambiție, ci pentru că așa i se relevă lumea, existența. Sunt numeroase în acest roman, datele și raționamentele care ni-l divulgă pe autor ca adept sincer al unui raționalism de tipul celui ce stă la baza *Dialogurilor* platonice”. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Nicolae Diaconu, Vasile Gogonea, Ion Cărnăvoiu, Constantin Bădiță, Artur Bădiță, Grigore Filimon. □ În *Memorialistică*, Nicolae Brădișteanu publică o tabletă biografică intitulată *Ion Barbu – profesor*. □ În *Istorie literară*, George Sorescu publică *Epigonii lui Teocrit*, o analiză a literaturii pastorale românești din secolul al XIX-lea în care se concentrează în special pe opera lui D. Bolintineanu. □ Mircea Moisa, în *Valori formative* abordează subiectul literaturii pentru copii, pentru a trece mai apoi la o prezentare a operei lui Al. Mitru. □ Într-o notă se anunță publicarea, la Editura Militară, a unui volum de fabule semnat de Nicolae Pop. □ În *Meridiane*, Dan-Ion Vlad scrie despre *Ray Bradbury și politics-fiction-ul*.

• [„Secolul 20”, nr. 10] „Tașcu Gheorghiu își asumă nobilul act de a revela literaturii române una din sursele fundamentale ale lirismului modern, viabilă nu atât ca reactualizare, ci ca un *remember*”, scrie Doru Mielcescu în cronica sa *Lautréamont în românește*. □ La apariția a două sute de numere, totalizând 40.000 de pagini, este organizată expoziția de afișe *Semne pentru Secolul 20*, prezentată de redactorul-șef, Dan Hăulică citând din opiniile despre revistă enunțate de □ Zaharia Stancu („Uneori când răsfoiesc «Secolul 20», mi se pare că mă găsesc într-o încăpere din care, pe ferestrele larg deschise, privesc spre toate orizonturile, la cele mai mari depărtări.”) sau □ Roger Caillois (cel care remarcă „excelența prezentării”, „varietatea sumarelor”, „înalta ținută literară”, „fericitul echilibru pe care publicația știe să-l păstreze, între căutările cele mai prudente conduse și îndrăznelile fecunde”).

• [„Steaua”, nr. 10] Numărul se deschide cu *Sensul major al democrației socialiste*: „Asumându-și sarcina transformării societății și a oamenilor, partidul nostru și-a propus de fapt și înnoirea conștiințelor în spirit revoluționar, integrarea tuturor membrilor societății românești în supremul efort de înălțare a țării prin muncă; astfel, în ultimă analiză, unității de voință trebuie să-i co-

respundă și o deplină unitate de acțiune, o mobilizare de forțe și energii creatoare în numele înaltului țel al îndeplinirii mărețelor obiective trasate de Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român”. ■ Petru Poantă semnează *Protocronism sau sincronism?*, pornind de la studiul lui Edgar Papu: „Cu adevărat semnificativ pentru stadiul criticii noastre în ultimii ani, ni se pare a fi un alt fenomen: presiunea, în sensul bun al cuvântului, asupra literaturii clasice românești exercitată de către critică prin metodologii moderne pentru a o integra într-un circuit universal. Este, într-adevăr, un efort impresionant, materializat deocamdată îndeosebi în studii monografice; o inițiativă venită nu doar dintr-un orgoliu național ci din niște lecturi complexe și complete ale clasicii, dintr-o cunoaștere, adeseori directă, la sursă a literaturii universale. Este un proces de europeanizare a criticului român, prin pierderea complexului occidentalului, care reface, fie adevărat, fie polemic, legăturile cu marile idei ale spiritualității autohtone interbelice. Cazul cel mai frapant îl reprezintă, fără îndoială, Edgar Papu care a lansat de curând ideea protocronismului românesc, «în opoziție, spune autorul ei, cu ideea sincronismului, adică a năzuinței ce alimentează o conștiință retardată». Cum însuși Edgar Papu recunoaște, ideea nu este într-un tot nouă, indicând ca promotori pe Dan Zamfirescu și Paul Anghel, iar drept continuatori pe I. Constantinescu, parțial C. Noica sau Ov. S. Crohmălniceanu. În esență ar fi vorba despre câteva devansări ale unor curente, tipologii literare sau unele nivele stilistice din literatura universală în cea română. Rezultatele sunt surprinzătoare iar procedeul amintește, de fapt, pe cel călinescian, al asociațiilor la fel de surprinzătoare”. ■ L. Neamțu publică *Străbătând „Pădurea nebună”*, un text omagial dedicat lui Zaharia Stancu: „Dacă n-ar fi plecat dintre noi, azi autorul *Poemelor simple*, al *Jocului cu moartea* ar fi avut șaptezeci și cinci de ani și, ținând cont de inepuizabila sa capacitate creatoare, probabil ar fi adăugat alte pagini, alte volume, la marele ciclu al peregrinărilor lui Darie, sub cerul românesc, sub cerul balcanic, sub cerul lumii, căci caracterul baladesc al acestui drum, al drumului urmat de Darie, care printr-o prismă romantică privit pare a nu începe într-un anumit punct și nici nu i s-ar putea întrevede sfârșitul, îi conferă o anumită universalitate: el nu este doar fiul unor umili țărani din satul Omida, dar și cetățean al Terei din prima jumătate a secolului douăzeci”. ■ Virgil Ardeleanu scrie un amplu studiu despre *Nuvela lui Eugen Barbu*: „Eugen Barbu, acest sensibil observator al timpului, ne sugerează că sentimentul tragic al existenței sale este un real și că ar putea fi combătut prin vis. Dar puțini dintre eroii săi izbutesc să biciuiască precarul cu ajutorul himerei. Cei mai mulți sunt prizonierii realității... și, drept urmare, nu încercăm să purtăm o discuție despre sursele fantasticului, cu Tzvetan Todorov și Roger Caillois pe masă. Autorul *Bătrânei* și al *Mireselor* este același care a scris *Ziua unui pierde-vară* și *Domnișoara Aurica*, același care de la *Groapa* încoace ne apare ca un scriitor subjugat de dezmoșteniții și ofensații vieții. Creator al unui stil strălucitor, el nu este totuși un poet al naturii

coloristice. Este un poet al existenței triste, un realist care plasează omul într-un peisaj mai întotdeauna *coclit*. Eugen Barbu n-a îmbrăcat o haină nouă, ci și-a diversificat însușirile. Pornind de la sine, și trecând prin toți marii scriitori români, el se îndreaptă mereu spre sine. Asemenea lui Sadoveanu, și-a intuit de mult structura și, de aceea, a rămas imperturbabil. N-a cunoscut criza auto-pastișei, nu s-a lăsat contaminat de spectacolul modernist. Orice ar scrie, prin optică și felul cum scrie, Eugen Barbu va fi întotdeauna Eugen Barbu”.

■ Valentin Tașcu informează despre *Festivalurile toamnei și ale poeziei*: □ *Bacău, 29 septembrie – 1 octombrie*: „O toamnă cu soare brunat a însoțit a IV-a ediție a Festivalului literar-artistic George Bacovia. [...] Omagiul dinspre și către poezie adresat ideii de bacovianism a fost însoțit de discuția sobră a unei Sesiuni științifice de comunicări. Recitalurile de poezie (la Bacău, Măgura și Săucești), spectacolele de sunet și lumină s-au bucurat de prezența unui mare număr de poeți invitați (Agatha Grigorescu-Bacovia, Radu Cârnelci, C. Th. Ciobanu, Ady Cusin, Traian Iancu, Ion Horea, Florin Mugur, Vasile Nicolescu, Nicolae Prelipceanu, Ioanid Romanescu, Marin Sorescu, Corneliu Sturzu, Carmen Tudora, Horia Zilieru) și localnici, precum și de aleasa contribuție a actorilor de la Teatrul dramatic Bacovia”. □ *Iași, 8-9 octombrie*: „O toamnă eminesciană, cu irizări de argint și cu lumină ruginie a deschis în aceeași Moldovă sărbătoarea celui mai de seamă poet român. [...] La revedere au spus cuvintede adânc omagiu Geo Bogza, Ion Iliescu, Dumitru Ghișe, Laurențiu Fulga, Mihai Todosia, Mircea Radu Iacoban, într-un consens comun al perenității spiritului românesc pentru care Eminescu este un argument cu valoare universală. Festivitatea de deschidere a fost urmată de un recital dat de poeții prezenți: Ana Blandiana, Ion Bănuță, Ioana Diaconescu, Mircea Dinescu, Anghel Dumbrăveanu, Traian Iancu, George Lesnea, Gheorghe Pituț, Marin Sorescu, Dorin Tudoran, Lucian Valea, Leons Briedis (din R. S. S. Letonă)”. ■ Ioan Oarcăsu notează apariția volumului *Dezbaterii critice* de Al. Dima, Editura Eminescu, 1977: „Procedând la reexaminarea unor concepte critice de bază, Al. Dima pune la îndemâna cercetătorului un îndreptar teoretic de certă valoare științifică, metodologică”. ■ În *Orgoliul demnității* Fănuș Băileșteanu scrie despre romanul *Orgolii* de Augustin Buzura, Editura Dacia, 1977: „Interferențe, cele două stiluri (unul – așadar – grav, tragic, analitic și altul comic, ironic, «creator»), statuează un personaj și, prin el, ideea demnității care stă la fel de dreaptă în fața vânturilor ce bat fie dintr-o parte, fie din alta, triumfând”. ■ Nicolae Manolescu revine la rubrica sa cu „*Istorie*” sau „*metamorfoză*”? : „Înainte vreme se scriau «istorii»: ale literaturii, ale poeziei, ale romanului. Acum se scriu «metamorfoze». Exemplele sunt la îndemâna oricui. Să fie vorba doar de o diferență de cuvinte? De modă? De o vogă?”. ■ Mircea Ghițulescu scrie despre *Cântarea României la a doua ediție*: „Îmbunătățirea repertoriilor, înțelegând prin aceasta atât selecția severă a textelor cât și subordonarea mai fidelă a manifestărilor noastre programului Cântării României. Nu este,

deci, de ajuns să lipim pe afișele tuturor programelor noastre sfaturi pe care să scriem Cântarea României pentru ca aceste acțiuni să aparțină Festivalului”.

■ Romul Munteanu publică a doua parte din studiul *Fețele poeziei lui Lucian Blaga*: „Lucian Blaga trăiește într-o epocă de masivă diversificare a discursului poetic. Eugenio Montale și Umberto Saba, Gottfried Benn și Else Lasker-Schuler, Ezra Pound și Juan Ramon Jimenez, Paul Valéry și Paul Éluard, Tudor Arghezi și Ion Barbu reprezintă alături de mulți alții, fiecare în parte, un discurs liric specific, un itinerar poetic refăcut cu nuanțe diferite de alți scriitori din alte generații. În acest context de voci, Lucian Blaga are o identitate specifică. Vocea sa lirică nu poate fi confundată cu a nimănui. De aceea posteritatea sa critică este una de stimă, nu de școală. Descinzând din tradiția și mitologia românească, Lucian Blaga a realizat un discurs poetic cu o valoare universală”.

■ Aurel Sasu semnează *Mândria neșansei*: „Mai mult sau mai puțin, Lovinescu reface pentru fiecare dintre noi un drum de independență morală și, poate printr-o ciudată prefacere, taina existenței sale este și reversul unei embleme, create de noi înșine. Lovinescu ne domină nu prin numărul volumelor, deși întrece cifra de o sută, ci prin efortul excepțional de a se integra unei absolute «existențe în individualitate», efect și cauză, în același timp, a unei singulare experiențe”.

■ Victor Atanasiu publică în acest număr *Câteva note asupra țaranului-personaj de roman*, folosind romanul *Cordovanii* de Ion Lăncrănjan drept „exemplificator pentru adecvarea ori inadecvarea mijloacelor la materia tratată”.

■ Mircea Popa scrie despre *Pavel Dan și câmpia transilvană*, marcând 70 de ani de la naștere și 40 de ani de la decesul scriitorului: „Pavel Dan a fost însă trunchiul care n-a putut fi clintit din acest sol și din ramurile căruia au izbucnit fructele acestea proaspete, pline de o sevă ciudată”.

■ Mircea Zăciu semnează cronică literară la *Cele patru anotimpuri* de Ana Blandiana: „Ceea ce frapează în prozele Anei Blandiana este insolitul faptelor, ieșite din norma lor firească, alunecarea pe nesimțite într-o zonă a misterului. Sentiment al «miracolului» în care naratorul intră fără tranziție, «pierzând perspectiva comparativă a realului» odată cu cheia noilor situații, a căror straniețe «jignită» nu întârzie să se răzbune. [...] *Anotimpurile* Anei Blandiana – în ambele lor nivele de lectură – o execuție modernă a unei partituri clasice, un play-Vivladi cu amare disonanțe”.

■ În cronică sa literară Petru Poantă scrie despre *Lectura: un eveniment al cunoașterii* de Ion Vlad: „Acum, criticul și teoreticianul propun o «teorie a lecturii» care reprezintă, în fond, nu atât o strategie a cititului, o «cheie» o tehnică de înțelegere a literaturii, cât o veritabilă teorie a cunoașterii acesteia”.

■ În *Un homme des lettres* Leonid Dimov scrie despre Dostoievski, prezentând critica lui Ortega Y Gasset și Bahtin.

■ Nae Antonescu semnează *D. Popovici și istoria literaturii române moderne*: „În perspectivă, editura Dacia are în program tipărirea întregii opere a profesorului clujean, până acum publicând sub titlul *Studii literare*, două volume. Destinul vitreg a întrerupt elaborarea unei reprezentative istorii a literaturii române mo-

derne”. ■ Nicolae Gheran scrie *La deschiderea unui nou dosar Rebreanu – Popas Craioveanu*, publicând corespondența lor. ■ Gelu Ionescu revine la *Cronica traducerilor* semnând *Thomas Wolfe – Privește, înger, către casă*: „Traducerea – dacă nu mă înșel este prima operă de Wolfe în românește – este semnată de Marcel Pop-Corniș care arată un eminent traducător, dotat cu un fin simț al limbii și cu o forță de expresie de mare acuratețe”. ■ În *Unghiuri și antinomii* Grigore Zanc publică *Realism și umanism în arta contemporană*: „Față de *ambiciția* artei de a spune mai mult decât vrea realitatea să se trădeze (chiar atunci când ceea ce spune are un grad scăzut de probabilitate), în sfera socialului se manifestă o anumită reacție, care poate varia de la ignorarea și atitudinea de expectativă până la scandal și punerea sub interdicție a diferitelor creații”. ■ În *Confluente* citim: □ Ion Pop, *Albert Béguin – creație și destin*: „La două decenii de la dispariția sa, Albert Béguin rămâne, de aceea, o prezență vie, în stare încă pentru multă vreme să aprindă în cititorii cărților sale pasionate «scânteia poetică»”. □ N. Steinhardt, *Leon Daudet, memorialist*: „Alături de L.-F. Celine, promotor incontestabil al noului vituperant stil literar specific secolului al XX-lea, stă și un alt scriitor mai puțin cunoscut, însă nu mai puțin interesant și original, a cărei operă cuprinde și romane dar atrage atenția și admirația mai ales prin cărțile de memorialistică”. ■ Din *Viața cărților* reținem: □ Virgil Nistor prezintă *Golful sălbatic* de Nicolae Motoc, Editura Eminescu, 1977: „Sanționând unele neîmpliniri, firești oricărei experiențe artistice noi, romanul lui Nicolae Motoc este un debut promițător pentru diversificarea creației sale, mai ales prin capacitatea de sondare a interiorității umane și prin posibilitatea de individualizare a unor personalități distincte”. □ Virgil Mihai scrie despre *Poeme* de Elena Zarescu, Editura Albatros, 1977: „Riscurile formulei țin, în special, de opacizarea aproape totală a conținuturilor. Miza prea mare acordată sonorității nu este dublată de o corespunzătoare putere de «emisie», mai exact, cititorul rămâne cu senzația că volumul nu îi comunică o experiență poetică suficient de originală”. □ P. Petru comentează *Evadarea* de Grigore Beuran, Editura Dacia, 1977: „Faptul vă romanul nu este încă închinat nu ne permite, deocamdată, o judecată definitivă. Unele destine sunt lăsate în suspensie, dar promisiunea adâncirii lor există. De fapt, în direcția aceasta, a adâncirii unor psihologii, a motivării lor sociale (căci un roman social ambiționează totuși să scrie autorul) ar trebui să insiste Grigore Beuran”. □ Adrian Popescu semnalează apariția monografiei *Iosif Fekete* de Mircea Țoca, Editura Meridiane, 1977: „Criticul Mircea Țoca a reușit să ne contureze convingător portretul exemplar al unui maestru, în înțelesul vechi și adânc al termenului”. □ Virgil Stanciu notează traducerea *Autobiografie* de Mark Twain, Editura Univers, 1977: „Admiratorul umorului robust, optimist al lui Twain nu va fi dezamăgit de această autobiografie care se cere citită ca un complement al celebrelor romane și povestiri ale umoristului din Missouri”. ■ Din *Mențiuni și opinii* reținem: □ „*Convorbiri literare*”: „Numărul 9 (93)

al revistei ieșene confirmă încă o dată înaltul nivel intelectual literar-artistic și publicistic atins de această publicație”. □ *Cel puțin zăpăceală...*: „Cornel Moraru, obișnuit cu exprimarea în gazete de mare tiraj, teoretizează în «Astra» (septembrie 1977) cam în felul următor: «Există o *realitate* a prozei sau a romanului (sic!). După cum există o realitate numai a poeziei». Ei, și? vom zice noi, ce-i cu asta, ce vrea să spună, carevasăzică, autorul?”. □ *Cenachuri*: „O anchetă literară nu doar interesantă ci și serioasă având drept obiectiv «cenaclul literar, rostul lui în cadrul unei vieți literare, al unei literaturi aflate într-un proces de continuă înflorire, așa cum este literatura română a anului 1977», publică «Argeș» (septembrie 1977). [...] Concluziile sunt demne de luat în seamă, fiind într-adevăr capabile să contribuie la îmbunătățirea acestei forme de organizare a vieții literare”. □ Anton Savu, *Critica literară tânără*: „«Amfiteatru» (nr. 9, 1977) găzduiește în continuare anchete despre statutul și rolul criticii literare. [...] Ancheta aceasta, prin substanța celor mai multe intervenții, se înscrie ca o reușită certă a publicisticii noastre din ultima vreme. Ceea ce nu este de loc un fapt ce poate fi trecut cu vederea”. □ A. P., *Număr omagial Bacovia*: „Cinstind memoria marelui poet, revista «Ateneu» îi consacra, aproape în întregime, numărul de septembrie”. ■ Versuri semnează Teohar Mihadaș (*Laudă limbii române*), Aurel Gurghianu (*Himeră montană; Ora; Ciudatul orb; Măr roșu; Glumă de toamnă; Catedrala nevăzută*), Vasile Tarța (*Patria bucuriei; Licuricii; Cântecele dealului; Cetatea; Columna*), Adrian Popescu (*Croitorul; Un filigran...*), Corneliu Popel (*Graiul de-acasă*), Mihața Nichifor (*Istorie*), Ioana Dinulescu (*Sub înalta dogoare*), Valeriu Bârgău (*Fiecare munte are un om*), Aurel Gr. Zegreanu (*Timpul pierdut*), Victor Teișanu (*Dacă de lucruri ne lovim*), Zeno Ghițulescu (*Se simte boarea mării*), Petre Stoica (*Imn pentru un foc anumit*). □ Din proză citim *Ultima dispariție* de Mihai Tatulici; *Digul* de Ilie Sălceanu. □ Tabletele semnează Leonida Neamțu (*Baladă pentru un traseu pierdut*), Iuliu Fodor (*Liniște Euxină*), Horia Bădescu (*A iubi*). □ Vasile Nicolescu traduce versurile lui Ted Hughes (*Deșertăciunea lui Kra; Trandafirul zorilor; Clipa*). □ Octavian Șireagu traduce poeziile lui Aprily Lajos, marcând 10 ani de la moartea scriitorului (*Catrene: Început de toamnă; Vuiet; Părinții mei; Nepot; Mesteceni; Du-te!; Vânt nocturn; Mesaj*). □ Aurel Gurghianu revine la rubrica sa cu *Mozaic*. □ Mircea Micu publică în continuare *Parodii pe teme de amor*: Ion Horea (*Elegie pentru o fată*), Emil Brumaru (*Invitație insolită*). □ Sub semnătura Linceu citim *Excurs semiotic(parodie)*.

● **[„Teatrul”, nr. 10]** Cu ocazia împlinirii a *60 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie*, Horia Deleanu publică studiul intitulat *Modernitățile teatrului maiakovskian*. □ Mircea Mancaș scrie despre *Ecourile Marelui Octombrie în teatrul interbelic*: „Orientarea teatrului occidental pe linia politică revoluționară a constituit un pivot al rezistenței morale împotriva războiului, ca și un protest energic împotriva fascismului, agresiv, barbar, antiu-

man. Forța ideilor revoluționare și înrăurirea Revoluției din Octombrie au avut ecou și în țara noastră; ele stau la baza manifestărilor teatrale ale cercurilor muncitorești și a activității artistice a sindicatelor, în perioada dintre cele două războaie; ele au determinat o orientare progresistă și în repertoriul companiilor dramatice din România”. □ Mira Iosif publică *Teatrul în slujba revoluției*, un amplu articol despre teatrul sovietic. □ În *Note* se detaliază apariția unui articol, în revista „Manuscriptum” (nr. 3/1977) ce analizează paternitatea textului primei piese a lui George Bariț, *Inimile mulțămitoare*. ■ În *În dezbatere* se continuă discuția despre critica de teatru și, în acest context, Leonida Teodorescu scrie despre *Setea de profesionalism*. □ Mihai Berechet publică un eseu intitulat *Tezeu și Hipolit*. □ Sorana Coroamă-Stanca scrie *Criticul – exponentul spectatorului*, iar Valentin Plătăreanu – *Cu dragostea atentă a constructorilor de viori...* □ Cătălina Buzoianu abordează *Relația regizor-critic*. □ Alexa Visarion consideră *Critica – un îndreptar valoric*: „Critica reprezintă, pentru mine, un îndreptar valoric și, în același timp, posibilitatea de a învăța continuu lecția sinuoasă a teatrului. Citesc cu real interes comentariile critice, încercând să deslușesc în ele gândirea unui spectacol, valoarea ideatică a concepției ce-l susține. La noi, în ultimul timp, critica de teatru a devenit una dintre puținele surse de accentuare și definire a specificului teatral. Câteva personalități marcante, ce activează cu noblețe în critica românească, încearcă, cu eforturi laudabile, să mențină vie atenția asupra acetui fenomen spiritual multi-secular, cu tradiție serioasă în cultura noastră”. □ Paul Everac scrie un studiu intitulat *Modificări sensibile în concepția și practica teatrului*. □ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Ștefan Berciu despre „piesa polițistă și experiența de viață a dramaturgului; imaginație în teatru; modele pentru tânăra generație”. □ În *Meridiane*, Margarete Vegh scrie despre *Tendințe noi în dramaturgia din R.D.G.* ■ În *Cronica dramatică. Piesa românească în premieră* Virgil Munteanu prezintă *Autobiografie* de Horia Lovinescu (Teatrul Național din Cluj Napoca); Aurel Bădescu scrie despre *Câștigătorul trebuie ajutat* de Iosif Naghiu (Teatrul Național din București); Victor Parhon prezintă *Profesorul Demnitate* de Corneliu Leu (Teatrul Național din Craiova); Ionuț Niculescu scrie despre *Undeva, o lumină* de Doru Moțoc (Teatrul Bulandra); Victor Parhon, despre *Piatră la rinichi* de Paul Everac (Teatrul de stat din Oradea, secția română); Paul Tutungiu despre *Vieți paralele* de Ovidiu Genaru (Teatrul Tinerețului din Piatra Neamț) și *24 de ore din viața unui geniu* de Mihai Sabin (Teatrul Dramatic Bacovia din Bacău). Alte piese prezentate sunt: *Cotele apelor Dunării* de Valentin Munteanu (Teatrul de stat din Turda), *Strada iubirii* de Angela Bocancea (Teatrul „A. Davila” din Pitești), *Siciliana* de Aurel Baranga (Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila), *Interviu* de Ecaterina Oproiu (Teatrul Dramatic din Brașov), *Chirița în provincie* de Vasile Alecsandri (Teatrul de stat din Turda), *Vișorul* de Barbu Ștefănescu Delavrancea (Teatrul Dramatic din Galați). □ În *Succese românești peste hotare* este prezentat tur-

neul Teatrului Evreiesc de Stat în R.D.G. □ Este publicată piesa *Echinox* de Leonida Teodorescu.

● [„**Transilvania**”, nr. 10] Ilie Guțan comentează două ediții ale unor clasici români; prima este cel mult „un act de cutezanță”, dacă nu „un sacrilegiu” din partea Elenei Zaharia-Filipaș (prefață, note și bibliografie) care a întreprins o regrupare diferită a poeziei lui Arghezi, pe tematici la care poetul nu s-a gândit, cum ar fi „poezia filozofică”, fapt ce i-ar fi stârnit „afurisenii publice” sau „ironii”, căci „de obicei, editarea poeziei argheziene urmează cu credință ordonarea în volume săvârșită de însuși autorul, chiar dacă acesta nu le-a asigurat în toate cazurile o unitate tematică și stilistică inextricabilă, nicidecum infailibilă, cum rezultă din repetatele reveniri ale poetului asupra componentei ciclurilor, cu decizia unor permutări poruncite de o tainică logică interioară”; editoarea explicând că înțelege prin poezie filozofică „poezia de meditație” sau poezia care include „tema cunoașterii”; a doua ediție semnalată în cuprinsul articolului de față este cea realizată de Adriana Mătescu la poezia lui Bacovia, în a cărei antologie nu se întrevede „un criteriu special”, ci doar reproducerea primelor două volume din 1916 și 1926 (articolul *Arghezi și Bacovia în ediții comentate*). ■ O analiză aprofundată a poeziei lui Șt. Aug. Doinaș, întreprinde G. Nistor în articolul *Asimilări și deschideri în poezia lui Ștefan Aug. Doinaș*, în care comentatorul își dorește să ajungă la „o fixare mai exactă, științifică, a remarcabilului poet în cadrul evoluției structurii liricii noastre” dincolo de cele două permanente ale creației sale despre care s-a tot vorbit, și anume „clasicismul și romantismul baladesc”. ■ Mircea Ivănescu admite că Veronica Pombacu a știut să-și aleagă, în actul traducerii, „spirite înrudite”, precum Louise Labbé și Emily Dickinson, așa încât versiunile oferite de poetă „capătă valoarea unei mărturisiri întru totul comparabile unui act de creație original, cum de fapt ar trebui să și fie orice traducere”, iar volumul prezent reprezintă o traducere a versurilor Elsei Lasker-Schüler, „una dintre marile poete germane ale primei jumătăți a secolului nostru”, în antologia *Pianina albastră*, (Ed. Univers, colecția Orfeu, 1975) (articolul *Cronica traducerilor*).

● [„**Urzica**”, nr. 10] Începând cu acest număr se specifică și conducerea revistei: Redactor șef, Aurel Baranga; Redactor șef – adjunct, Manole Auneanu. ■ *Ion Popescu Gopo se prezintă...* dar și ziaristul (cronicar de fotbal) *Radu Cosașu se prezintă...* – *Cum devii Belphegor* – Poem în vers alb (despre numele ales pentru tabletele sportive); *De ce și pentru ce*; *Cum am devenit humorist*; *Cum am ajuns la ficțiune*. „Pot explica – mai mult sau mai puțin convingător – cum am devenit humorist, cum am ajuns Belphegor, și cum m-am format ca scriitor, dragă doamne, de ficțiune, meserii pe care, spre mania teoreticienilor literari, nu le pun niciodată lângă un articol de 50 de rânduri intitulat *Grandoarea și decăderea unor castraveți*, semnat de Geo Bogza, pe care-l știu pe dinafară, ca pe *O scrisoare pierdută*. Cum ajunge sau cum se naște omul ziarist rămânând o enigmă pot elucida foarte lesne cum am devenit humorist...

Esența umorului – am avut această iluminare de mic – constă în a-i face pe cei din jur să râdă, când totul îi îndreptățește să plângă.” □ Se adaugă și un interviu de Rodica Tott cu acad. Iorgu Iordan: *Umorul propriu-zis e o problemă de conținut* (rubrica *Umorul și problemele lui serioase*) ■ La rubrica *Lampa lui Aladin*, Al. Piru lansează *O scurtă istorie a epigramei și fabulei*.

● [„**Vatra**”, nr.79/10 | Dan Culcer scrie despre *O nouă promoție de critici*, identificând două modele ale criticii noi contemporane: „Marian Papahagi este un tânăr universitar, specializat în romanistică, umblat prin Europa, unul dintre colaboratorii primelor serii ale revistei *Echinox*, devenind redactorul șef al publicației studențești.” Ion Vartic este un „comentator avizat și al spectacolului de teatru.” □ Pentru Dumitru Mureșan, volumul lui Gheorghe Pituț, *Stelele fixe*, publicat la editura Eminescu, în 1977, „ținește retrăirea itinerariului eminescian din secolul trecut”, iar volumul lui Emil Brumaru, *Cântece naive* (editura Cartea românească, 1976), proiectează profilul creator al unui poet care „se situează în ipostaza de personaj al propriei sale imaginații și, astfel, poate da curs, în aceeași măsură, ficțiunii prodigioase și ironiei, având la îndemână un întreg arsenal de mijloace în stare să sporească incalculabil efectul poetic.” □ Ion Marcoș scrie despre *Marin Preda la 55 de ani – destinul unei conștiințe*: dacă în proza scurtă „autorul etalează un dar al evocării puțin comun, este un creator de atmosferă, dovedește o singură știință a individualizării *din interior* a personajelor”, romanele sunt „metafore ale unei umanități deplin ancorate în spațiu, intrată în ritmul unei temporalități violente.”

● [„**Viața Românească**”, nr. 10] Al. Piru semnează textul: *Istorie literară*: „Acum vreo zece ani am scris că istoria noastră literară are obiective mari de atins. Semnalăm faptul că cele două mari istorii ale literaturii române de la origini până în zilele noastre, a lui Nicolae Iorga în opt volume dintre 1901-1934 și a lui G. Călinescu din 1941 nu erau încă reeditate, că între timp nimeni nu mai scrisese o altă istorie a literaturii privind întreaga desfășurare a fenomenului literar românesc... [...] Pentru moment nimeni nu a publicat o istorie a literaturii române contemporane din 1941 până în prezent, există doar un compendiu sumar și incomplet, acela al lui Dumitru Micu și Nicolae Manolescu din 1965 care se oprește în 1964, omițând critica din această perioadă. *O istorie a literaturii române* de Ion Rotaru în două volume (1971, 1972) se oprește în 1940, *Literatura română între cele două războaie mondiale* a lui Ov. S. Crohmălniceanu în trei volum (1968, 1974, 1975) privește numai epoca indicată în titlu. Un străin care ar vrea să se informeze rapid asupra literaturii române din ultimii treizeci de ani, să vadă cum se structurează această literatură în istoria generală a literaturii române, ar întâmpina mari dificultăți, practic ar fi chiar în imposibilitatea de a afla ceva precis”. ■ La *Critică și concept* se referă Al. Protopopescu: „Cu un cuvânt a condiționa actul critic altfel decât prin mijlocirile provenite din opera însăși, înseamnă a exila critica din propriul ei lăcaș. Raționamentul pe temeiul căruia părea adevărată capătă valabilitate

similară cu cea a conceptului există ca virtualitate în fiecare operă. Pe măsură ce sunt țintuite, păreri adevărate «devin mai întâi conștiințe, pe urmă se fac lucruri durabile». De aici încolo viața părerii adevărate nu mai poate fi distinsă categoric de cea a conceptului. Ea urmează să rămână «un bun durabil» în urma actului critic irepetabil, sau să se topească fără știrea noastră în ceea ce bănuim a fi însuși izvorul părerilor adevărate”. ■ Despre *Hölderlin în românește* notează Edgar Papu: „Pentru prima dată a apărut la noi un Hölderlin, dacă nu integral «în sens filologic», totuși esențialmente «prezent» cu ceea ce are el mai prețios. În felul acesta se prezintă cele două volume recent publicat în colecția B.P.T., primul cuprinzând romanul epistolar *Hyperion* și tragedia *Moartea lui Empedocle*, iar al doilea *Imnurile* și *Odele*. La o lucrare atât de importantă au colaborat nume prestigioase, cum nici nu se putea altfel pentru realizarea unui obiectiv literar neobișnuit de dificil. Este vorba de Ștefan Aug. Doinaș și Virgil Nemoianu, parțial Ion Negoïtescu ca traducători, prefațați de Wolf Aichelburg cu Hölderlin și entuziasmul poetic – poate unul din cele mai substanțiale eseuri consacrate până acum la noi mareleui poet german. De fapt, întregul ansamblu al celor două volume ne aduce bucuria unei efective înfăptuiri în străduința depusă la noi pentru promovarea în condițiile cele mai demne a capodoperelor din literatura universală”. ■ Liviu Rusu consemnează: *Iarăși Titu Maiorescu și Sorbona*: „Simion Ghiță, autorul lucrării *Titu Maiorescu* (Editura Științifică, 1974), ale cărui vederi cu privire la încercarea lui Titu Maiorescu de a-și lua doctoratul la Sorbona le-am combătut, publică un răspuns în «Revista de filosofie», nr. 1, 1977, care impune un răspuns din partea mea. Simion Ghiță începe cu «câteva precizări preliminare», lucru pe care trebuie să-l fac și eu reproducând câteva constatări redade de mine într-un al doilea articol în care mă ocup de lucrarea sa, articol care formează continuarea celui pe care îl combate S. Ghiță”. ■ Cornel Regman îi prezintă pe *Ultimii doi din „generația regăsită”*: „Numele celor doi poeți? Marcel Gafton și Dominic Stanca. Fericită și totodată tristă strigare de catalog! Căci la rostirea celui de al doilea nume doar volumul, nu și autorul, răspunde astăzi «prezent»...”. □ „Cel dintâi afirmat dintre ei e Marcel Gafton, poet care în 1947 putea fi întâlnit în «Caietele de poezie» ale «Revistei Fundațiilor», alături de Caraion, Tonegaru, Lituon și ceilalți, și care chiar în gesticulația de acum mai păstrează ceva din accentele generației (vârsta frondei bucureștene)... [...] Un idol ascuns are, la drept vorbind, și Marcel Gafton, numai că departe de a se lăsa dominat, poetul își urmează netulburat lucrarea; ici colo frânturi de vers oferite ca ofrande mărturisesc «religia» poetului, un ideal de anahoreție lirică – barbismul – de care urmașul se ține totuși sistematic la distanță”. □ „Mă resemnasem să văd în poezia lui Dominic Stanca, dincolo de virtuozitatea *Baladelor în maniera folclorică*, un caz rar de divorț între firea omului sturlubatică, și gravitatea cu gust de cenușă a poetului, cum și ciudatul altoi de îngândurare blagiană pe un trunchi esențialmente nemetafizic. Sau și mai exact: o inspirație în gama mino-

ră în prelungirea mai degrabă a lui Șt. O. Iosif (frecvent și în prelucrările de motive folclorice), mai aproape de elegie și lied, de molcomeală și resemnare, contrastând violent cu jovialitatea excepțional de productivă în situații burlești, cu bogate intricații ludice a personajului”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Roxana Sorescu, Al. Protopopescu, Gheorghe Grigurcu, Vasile Vetișanu, Narcis Zărnescu, Tatiana Rădulescu, C. Trandafir, Victor Atanasiu. □ Roxana Sorescu analizează *Imaginarul sentimental în poezia Anei Blandiana*: „Că fantezia este mai ales un produs al afectelor știau deja grecii antici, dar lucrul îl redescoperă, cu aceeași proaspătă uimire, fiecare poet. Cele patru povestiri fantastice puse de Ana Blandiana sub semnul câte unui anotimp, în *Cele patru anotimpuri* (Ed. Albatros, 1977) sunt de fapt detaliate confesiuni lirice, construite după același sistem al analogiilor ca și metaforelor. Fiecare dintre ele se realizează, cu amănuntele schimbate, același eveniment esențial: evadarea din spațiul real și sustragerea din timpul măsurat de ceasornice, sub impulsul unei trăiri afective”. □ Al. Protopopescu se referă la *Cultura și spațiu*, pornind de la cartea lui Mircea Malița: *Zidul și iedera* (C.R., 1977): „În unul din paragrafele finale ale volumului..., Mircea Malița își definește paginile drept eseuri de drum. «Neconsacrat» – în raport cu jurnalul de călătorie sau notele de drum -, hibrid, și întrucâtva injust (față de propria valoare), termenul reclamă tocmai distincția de aceste forme ale eternului «gen de frontieră». Nu puține sunt, de altfel, momentele în care autorul curmă firul reflecției pentru a sancționa rătăcirile unei bune părți a «literaturii de călătorie», între cei penalizați numărându-se precursori de faima unui Pierre Loti, bunăoară. Trebuie însă menționat că în această privință Mircea Malița are el însuși precursori lucizi și intransigenți”. □ Despre volumul lui Gheorghe Pituț, *Stele fixe* (Eminescu, 1977) scrie Gheorghe Grigurcu: „S-a exprimat părerea potrivit căreia o dată cu volumul ... poezia lui Gheorghe Pituț s-ar fi transformat până la nerecunoaștere, trecând de la expresionismul etic, ilustrat pe o arie de simțuri și comportamente rurale, la un lirism de idei, «filosofic». O ruptură, prin urmare, în chiar organicitatea acestei creații, care s-ar fi reorientat într-un chip șocant. Fără a nega unele elemente nou apărute (în special pe linia prozodică), nu putem fi de acord cu o interpretare care trece cu vederea continuitatea lirismului în discuție (continuitate axată și pe virtualitățile structurii dintru început revelate, pe sensibilitatea ancestrală pe care poetul a înțeles a o cultiva cu o lucidă ardoare)”. □ Același autor se ocupă și de studiul Danei Dumitriu: *Ambasadorii sau despre realismul psihologic* (C.R. 1976): „Cartea Danei Dumitriu reprezintă, dincolo de remarcabilele-i proprietăți critice, un document moral al unei romanciere care cochetează cu disponibilitățile unui subiect”. □ Vasile Vetișanu notează despre *Poezie și cunoaștere*, glosând pe baza cărții lui Ion Maxim: *Orfeu, bucuria cunoașterii* (Univers, 1976): „... deschide o cale inedită către interferența poeziei cu mitul și cugetarea filosofică. Fiecare demers al autorului, motivat de încărcătura informației și analiza

pătrunzătoare, restituie actualității un capitol însemnat din cultura europeană, anume, antichitatea”. □ Narcis Zărnescu se ocupă de *Critica ironică și libertatea receptării* în studiul: „*Expresivitatea involuntară* (Cartea Românească, 1977) este cartea unui ironist. E. Negrici, pare, într-adevăr, a practica o critică ironică, al cărui obiect este construit pentru a fi anihilat. [...] Astfel, E. Negrici pare a afirma o critică de circumstanță, evoluând sub semnul hazardului umoral. Subiectivismul devine egotism. Dacă fiecare critic ar avea un cod personal – cum vrea autorul – critica ar deveni un nou Babel. Dezordinea axiologică este dusă până acolo încât, valoarea unor poezii de Conachi, Alecsandri, Bolintineanu, A. Pann, rezidă tocmai în nonvaloarea lor, nonvaloare care permite exercitarea calităților imaginative ale receptorului”. □ În *Poeziei din poezie*, Tatiana Rădulescu recenzează volumul de versuri al lui Tudor George: *Catehismul iubirii* (Albatros, 1977): „O dorință a totalității e urmată de fiecare dată de o complementară «masacrare a aparențelor». Prietenii artiști, «sufletistele fără protocol», mansarda și infoliile prețioase, vocea lui Antal «colăcită în benzi», certurile familiale și, extazurile sunt absorbite în *Catehism*, devenind firi invizibile care-l întăresc și-l solidarizează pe poet cu Viața”. □ C. Trandafir descoperă în cartea lui Teodor Balș: *Noaptea corridei* (C.R., 1976): *Răscoala într-o nouă viziune*: „Ce este nou în această carte despre răscoala din 1907? În primul rând, viziunea de care ne aminteam, a intreferenței planurilor, ca o sugestie a comuniunii tuturor elementelor constitutive ale țării. E în această succesiune de tablouri un realism dur ce alternează cu secvențe lirice de adâncă sensibilitate și cu dese proiecții în fabulos. Se simte influența lui Federico García Lorca. La acest nivel, adăugând și modalitatea prozodică, poemul se îmbogățește cu rezonanțe folclorice (doina, cântecul de leagăn, colindul, bocetul, blestemul). Varietatea de ton se traduce, cum spuneam, într-o unitate stilistică definitorie. Remarcabilă e, și de data aceasta, capacitatea de a crea atmosferă”. □ Victor Atanasiu asociază cel de al doilea volum al Carolinei Ilica, *Dogoarea și flacăra* (Eminescu, 1977) cu *Solemnitate și căutarea solemnității*: „Fondul a rămas același, romantic și senzual, tonul nu mai este însă zgomotos, sfidător-adolescentin ca în prima carte. Evoluția o indicau chiar primele poezii din plachetă. A dispărut avalanșa de strigăte nedomoloite, iar starea de crispatețe (cu foarte bune efecte estetice, altminteri) s-a topit într-un susur calm ce prevestește maturitatea. Cele mai frenetice trăsături sunt transpuse într-un stil imnic, solemn, situat la egală distanță și de retoricism și de uscăciune”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

• [„*Viața studentescă*” , nr. 35] Marea Adunare Națională a RSR a adoptat *Legea pentru aprobarea Imnului de Stat al RSR, (Trei culori)*, muzică

Ciprian Porumbescu, text adaptat. □ *Critica filosofică și tentația gongorică* de Mihai Milca, pe marginea antologiei filosofice a Luciei Dumitrescu-Codreanu, *De la Sisif la Prometeu*. ■ Un interviu cu Dinu Săraru de Simelia Bron, despre noul directorat de la Teatrul Mic și inițiativele „extra-teatrale” în măsură să extindă caracterul formativ și educativ al teatrului: *Mă aflu în fața unui pariu cu cronicarul de teatru Dinu Săraru*. „Am pornit de la convingerea că teatrul nu e numai instituție de prestări de spectacole, el a fost și trebuie să rămână – cu atât mai mult în lumea modernă – un centru cultural. Că noțiunea de sincretism, implicată fenomenului teatral (de spectacol) își poate găsi o expresie și în manifestările care ar putea să desemneze teatrul ca pe un centru cultural. Teatrul Mic a devenit gazda ciclului *Tineri plasticieni la Teatrul Mic*... Am considerat, apoi, că trebuia să reînviem o tradiție fericită a teatrului românesc: conferințele de teatru urmate de exemplificări. Urmarea a fost: *Ciclul de conferințe ale Teatrului Mic*, deschis strălucit de Șerban Cioculescu (*Caragialiana*) și continuat la fel de strălucit de Valentin Silvestru (*Comedia românească necunoscută*). Vor mai urma, lunar, alte 5 asemenea conferințe, urmate de recitături ale actorilor Teatrului Mic... Mai trebuie menționat Cenaclul de dramaturgie și proză al Teatrului Mic, care a debutat cu «analiza» unei piese de Ion Băieșu, *Fantomiada*... Aș vrea să spun că în intenția noastră este ca acest teatru să devină într-un fel al generației tinere, programul lui fiind conceput tocmai în acest scop, repertoriul de asemenea... Am fi bucuroși dacă, prin spectacolele noastre (și aș propune la început *Omul – Continuați să puneți întrebări*), am reuși să realizăm mult râvnitul dialog fructuos cu tânăra generație.”

● [Tribuna României, nr. 120] Gheorghe Tomozei scrie un text aniversar despre *Cronica Țării Moldovei și a Munteniei* de Miron Costin „de la a cărei întocmire se împlinesc 300 de ani”, în tableta cu titlul *Cronicar al simțirii românești*. Cursul de limba română a lui Cezar Tabarcea cu desene de Mihaela Istrate (anul IV, lecția III) include tema „răceli, medicamente”. ■ Pe aceeași pagină, la rubrica „limba noastră” reîncepe publicarea unor texte de Tudor Arghezi (1880-1967), aici fiind publicat textul *Lăstunii*. ■ Dumitru Radu Popa își îndreaptă atenția spre volumul de proză „de atmosferă și sugestie”, „impropriu încadrate în genul fantastic”, al Anei Blandiana, cu titlul *Cele patru anotimpuri*, pe care o recomandă „ca [pe] o aventură captivantă și semnificativă a imaginației”.

3 noiembrie

● [„Flacăra”, nr. 44] Dumitru Mureșan publică poezia *Cinstind România eroică*. □ Pe prima pagină apare o notiță despre premiul Perpessicius, „al revistei Manuscriptum pentru cea mai bună ediție acordat volumului IV din seria de opere Alexandru Odobescu, care cuprinde lucrarea *Tezaurul de la Pietroasa*, apărută la Editura Academiei sub îngrijirea lui Mircea Babeș”. □ În *Scriitori la izvoarele vieții*, Teodor Mazilu publică *Scurtă călătorie în anii copilă-*

riei și în prezent. *Viața ca un vis*. □ Ion Dodu Bălan, în *Omul nou*, scrie *Omul despovărat de prejudecăți*. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică *Rodin. Gânditorul*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Radio-grafia unui purgatoriu*, A. Dohotaru publică o cronică dramatică a piesei *Noaptea cabotinilor* de Romulus Guga (Teatrul din Târgu Mureș). □ Corneliu Sturzu publică poezia *Meseria de frate*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Analogia universală*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseu *A ști să citești*. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Liviu Călin, *Camil Petrescu în oglinzi paralele*: „Avem impresia că eseu lui Liviu Călin este fructul unei îndelungate amănări. Nu știm cât din el a rămas încă nescris. Câte ceva doar transpare în fragmentele de jurnal, care deschid și închid memorabil cartea. Tocmai de aceea *Camil Petrescu în oglinzi paralele* nu se arată a fi o carte obișnuită, în subtextul ei. Nici o constrângere, în afară de îndemnul pur interior, nu-i justifică geneza. Ea vine ca ecoul, puțin întârziat dar purificat de orice subiectivitate, al acelei întâlniri din 1955, care l-a marcat profund pe critic, pentru toată viața. Ca să evaluăm just acest eseu ar trebui să refacem întreg efortul de meditație și gândire ce l-a precedat. Propriuzis criticul „se manifestă” numai în paginile de jurnal, pentru a se retrage apoi într-o exegeză de rigoare calmă, pusă în surdina, sub semnul oglinzii. Altă metodă nu vedem aici decât aceea a renunțării de sine. Devoțiunea se abstractizează cu timpul într-un fel de asceză a stilului critic și mai ales în concizia interpretării. Firește, analizele nu sunt deloc seci. Camil Petrescu constituie un subiect incomod, care incită tot timpul și provoacă mereu alte și alte neliniști. Liviu Călin, lucid, își privește cu rezervă studiul ca pe o imagine imperfectă, una din multele posibile ale unui „model” supus inevitabil schimbării: „Am căutat să luminăm linii și contururi de portret, așa cum împrejurări generoase ne-au ajutat să-l surprindem în oglinda interioară, deși întreprinderea ca și altădată o simțim intrucâtva efemeră”. Liviu Călin face o lectură de profunzime și de așteptare. Nu tehnica analizei îl preocupă și nici vreo filosofie de referință, care să se substituie cumva creației. Din contemplarea operei scoate numai judecăți exacte, deși mai toate de bun-simț. Impresia e de adevăr pur și simplu, nesofisticat, fără deci să complice mai mult decât textul permite. Un astfel de comentariu, sobru, nu va deveni niciodată hiperbola operei. Criticul nu se lasă cu totul sedus nici de „estetica” autorului sau de ceea ce credea el despre sine. [...] Pentru a scrie *Camil Petrescu în oglinzi paralele* criticul a îmbinat confesiunea cu analiza. S-a confruntat și cu opinii critice mai vechi, preluându-le pe cele mai valoroase. De fapt, joncțiunea cu critica interbelică era de astă dată obligatorie. A rezultat un studiu temeinic, printre cele mai bune pe care le avem, o sinteză adevărată din care nu lipsesc mai ales detalii și observații pătrunzătoare”. □ În *Pagina de lectură*, Mircea Micu publică o serie de poezii grupate sub titlul *Priveliști din Apuseni*. □ În *Racul*, Nicolae Dragoș publică poemul *Pseudoreabilitare*.

• [„**Orizont**”, nr. 44] Editorialul lui Eugen Dorcescu, cu titlul *30 de ani de poezie*, începe în felul următor: „Una din marile îndatoriri ale cercetării noastre literare este aceea de a întocmi o istorie a poeziei românești (a literaturii române, în genere) concepută și înlăptuită după principii metodologice necondiționat dialectice.” ■ Printre articolele encomiastice prilejuite de tipărirea Imnului de Stat al Republicii Socialiste Romania, un text adaptat pe muzica de Ciprian Porumbescu, articole precum *Cântecul patriei* (Aurel Turcuș), *Un simbol al entuziasmului eroic* (Paul Eugen Banciu), *Meditație în fața istoriei* (Marian Odangiu), se strecoară și o recenzie de carte, a lui Corneliu Nistor, la cartea Ilenei Verzea, *Byron și byronismul în literatura română* (Ed. Univers, 1977). ■ Investigația stilistică, lingvistică și semantică printre tâlcurile operei sado-veniene sub pana lui G. I. Tohăneanu își urmează liniștită cursul demonstrațiilor (articolul *Întâmpinare*). ■ Mircea Micu îl abordează parodic pe Adrian Păunescu, *Amestecate*. ■ Inedită, este publicată pe ultima pagină o traducere a lui I. L. Caragiale din germană a unei povestiri nipone, *Fata din lună*, al unui presupus autor Minamoto-no-Jun (mort în 983 e.n.).

• [„**România literară**”, nr. 44] Dintre *Semnificațiile majore* ale lucrărilor plenarei C.C. al P.C.R. și ale Marii Adunări Naționale, redacția evidențiază schimbarea imnului național: „O imensă bucurie a produs în inimile noastre, ale tuturor, adoptarea în Plenară și aprobarea în Marea Adunare Națională a noului Imn de Stat, *Trei culori*, vibrantul cântec patriotic, acel poem ce reflectă aspirațiile seculare ale poporului nostru, dragostea sa nestinsă pentru libertate socială și independență națională, marile succese dobândite în anii socialismului sub conducerea Partidului Comunist Român și a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, nestrămutata încredere în viitor, în acesta comunistă eră în care România va străluci ca o stea. *Trei culori*, acest imn al muncii, al bărbăției și al dragostei de țară, e un cântec al întregului popor. Un imn care ne însoțește cu simțul responsabilității depline în drumul nostru creator de noi valori socialiste, amintindu-ne de timpul din care venim, de străbunii cărora le suntem datori dar, totodată, și mai ales, un imn care ne duce cu gândul și cu fapta spre viitor, spre generațiile care vor veni și cărora le suntem, iarăși, datori să le lăsăm o patrie înfloritoare, stăpână pe destinul ei”. □ Textul *Imnului de Stat al Republicii Socialiste România* este reprodus alături de editorial. □ Despre schimbarea imnului național al României scriu Mihai Beniuc (*Imnul României*) și Doru Popovici (*Simbol nepieritor*), iar Mihail Cruceanu (*Tovarășii*) zăbovește tot asupra unei decizii luate în planara C.C., anume hotărârea „cu privire la normele de adresare în relațiile dintre cetățenii țării noastre”. ■ *Dezbaterile „României literare”* depășesc, în acest număr, zona criticii literare, propunând o nouă temă: *Problematika romanului contemporan românesc*. Intră în „arena” discuțiilor Romul Munteanu și Nicolae Ciobanu. □ Romul Munteanu propune, ca subiect de reflecție, relația dintre *Aventura și sens în romanul românesc contemporan (I)*: „Ceea ce caracterizează, în cele mai

multe cazuri, personajele din romanul românesc contemporan este *conștiința pozițională*. Starea aceasta face ca ele să evolueze spre abordarea vieții ca o *aventură angajată*. Când aceasta lipsește, eroul își asumă comportamentul unui ins care trăiește viața ca o *aventură pură*, ca un *divertissement* continuu sau ca un joc. Între *trăirea cantitativă* a vieții și *trăirea calitativă*, diferența este enormă. Prima se caracterizează printr-o acumulare permanentă de evenimente eterogene, prin supunerea la o existență concepută ca hazard, ca o dezordine continuă. Cea de-a doua, presupune un traiect existențial programat în funcție de un ideal, menit să modifice cursul unor evenimente sau al ordinii sociale existente, considerată ca primată. Dacă ar fi să împrumutăm anumite formule din limbajul lui Camus, am spune că prima categorie trăiește în funcție de criteriul *vivre le plus*, iar cea de-a doua se conduce după principiul *vivre le mieux*. Relația dintre *aventură* și *sens* în romanul românesc contemporan este concepută din această perspectivă. Conceptul de *aventură* vizează cu precădere anumite *evenimente-limită*, ca declinul unor grupuri sau clase sociale, războiul, moartea, ieșirea din stereotipie, adeziune la anumite idei-forță, și, numai arareori, evaziunea în spațiul degajant al divertismentului cu un caracter ludic, sau experiența erosului menit doar să deschidă calea spre o sublimare ipotetică a unor idei care nu au ieșit din faza de germinare (*Bunavestire*). [...] *Groapa* de Eugen Barbu este un roman evenimential tipic. Scriitorul preocupat de pitoresc și de culoare, dar și de trăirea cantitativă a personajelor sale, realizează un autentic roman al mahalalei bucureștene de altădată. În procesul de trecere de la sat la oraș, mahalaua reprezenta unele resturi ale civilizației și mentalității rustice, în contextul noilor aglomerări urbane de la periferia orașelor. Vechea mahala românească cu coloritul ei oriental nu poate fi confundată nici cu lumea din *Vorstadt* a orașelor germane, nici cu populația din *banlieu*. Într-un anume fel apar haimanalele și micii burghezi din romanul lui Céline *Mort à crédit*, sau din acela al lui R. Queneau, *Pierrot, mon ami* sau desmoșteniții din proza lui Gorki. *Groapa* este un *roman-cronică*, despre facerea unei lumi la marginea societății și moartea alteia în același spațiu periferic. Așezarea în mahala, construcția unor case și prăvălii, venirea gunoierilor, nunta, moartea, apariția periodică a hoșilor și retragerea lor violentă, marile iubiri romantice și tragice, constituie dinamica unei existențe trăite sub zodia unor peripeții aventuroase permanente. Doar din acest punct de vedere, *Groapa* este un roman comparabil cu acela al lui Gabriel García Márquez, *Un veac de singurătate*. Pe alt plan, *Groapa* amintește proza cu bandiți romantici, prezenți în opera lui Eugène Sue, dar și viziunea asupra iubirii și morții din romanele lui Céline”. □ Impactul dintre *Formulă și substanță* în romanul românesc contemporan este definit și abundent exemplificat de Nicolae Ciobanu: „un lucru ni se pare indiscutabil: niciodată ca în momentul de față romanul nostru contemporan nu a dovedit o mai îndârjită pasiune pentru structuri epice deosebit de îndrăznețe dar care să-i acorde șanse maxime de pătrundere și cuprindere, așa-zicând,

totală a existenței umane. Ne dăm seama că marele impact dintre «formulă» și «substanță» se produce, în așa fel încât sentimentul că validarea artistică a experimentului compozițional, pe de o parte, și a tatonărilor tematice, pe de alta, devine atotcuprinzător. Aici își are cauza prezența unor structuri epice revelatoare precum cele ce urmează: inextricabila sinteză dintre documentul istoric masiv solicitat și invenția epică debordantă, «subminate», ambele, de o lucidă și patetică undă de reflecție cu privire la filosofia și etica istoriei din *Delirul*, romanul lui Marin Preda; tulburătoarea încordare mitic-fabuloasă pusă în slujba elucidării din unghi «criminalistic» a unor fapte și stări de conștiință având o cauzalitate nemijlocit social-istorică, din *Vânătoarea regală* a lui D.R. Popescu; peregrinările labirintice sufocante, concepute în manieră joyceană, în care sunt catapultăți eroii lui George Bălăiță, devorați de propriile avataruri existențiale, din *Lumea în două zile*; surprinzătoarele incidențe dintre analiza psihologică infinitezimală, «cazuistică» s-ar putea spune, și «banalitatea» epică a vieții cotidiene din romanul *Orgolii* al lui Augustin Buzura; halucinantele, pamfletar-groțeștile viziuni epice și radicalismul examenului etic din *Caloiarul* lui Ion Lăncrănjan; parabolismul aparent indeterminant, «convenția» epică luxuriant-calofilă, clintite însă din autonomismul lor de o învăluitoare și pătrunzătoare meditație morală, cu mari deschideri spre contemporaneitate, din *Cartea milionarului* a lui Ștefan Bănuțescu; narațiunea fastuoasă, de indicibilă mireasmă poematică, ai cărei protagoniști, descinși parcă din stirpea «crailor» lui Mateiu Caragiale, își savurează cu amară voluptate izbânzile și eșecurile, în *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* de Fănuș Neagu; «aliajul» epic insolit dintre tehnica «cine-romanului» și aceea a romanului de capă și spadă, aliaj al cărui ultim efect constă într-o nervoasă, trepidantă cuprindere a dioramei istorice, din *Incognito* de Eugen Barbu; analiza caracterologică întreprinsă cu mijloace «picturale» cu minuțiozitate încadrată într-o tramă epică complex simbolică, din *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu; imprevizibilitatea «proustiană» a fluxului memoriei constituit în episoade epice impregnate de o poezie cehoviană, în care «vocea» timpului trecut solicită din toate părțile sentimentele și rațiunea eroului povestitor, din *Țara îndepărtată și Pasărea și umbra* de Sorin Titel; extrema «impersonalizare» a narațiunii, altfel străbătută de un aproape intolerant spirit problematizant irizat de aluzii mitice, din *Istorie* de Mircea Ciobanu”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu îl portretizează pe *Eminescu pedagog*. ■ Geo Bogza semnează tableta *Cireșe*. ■ În sectorul *Confrunțărilor*, Daniel Dimitriu aduce *O feerie sentimentală*, odată cu analiza *Descântotecii* lui Marin Sorescu: „Noutatea *Descântotecii* constă în adopțiunea unei maniere știute de către o *tematică nouă* – poezie de dragoste – teritoriu pe care Sorescu n-a călcat decât din greșeală și «păcătuind», de altfel, într-un volum cam anemic, numit *Astfel*. Așa că, principial, «figura» poetului îndrăgostit e realmente surprinzătoare, dar, pe de altă parte, el se străduiește să rămână el însuși și într-o astfel de postură, punând în stare de perfectă funcționare tot

arsenalul de procedee ce fac renumita «marcă a fabricii» sale vizibilă de la distanță. Cu alte vorbe, autorul nu se minte și nu se dezmente. [...] Frumusețea *Descântotecii* stă în amuzament (atât timp cât el e funcțional) dar și dincolo de amuzament. Cartea are suavitate și o pudoare esențialmente lirică, fiind, în părțile ei de vârf, o splendidă feerie sentimentală. Părțile de vârf sunt, desigur, acelea unde autorul reușește să confere amuzamentului un subtext grav și nu unul (fie-mi permis pleonasmul!) frivol. Neacceptând nici un moment iubirea în extaz, simulând nepăsarea și naivitatea, dând timidității noblețe și forță de seducție, Sorescu este – precum Charlot – un ingenuu și deghizat sentimental. Sorescu mai este un Don Quijote care a deprins limba terre à terre a lui Sancho, un Don Quijote fără complexe de vocabular, dar pudic în sentimente. Isprăvile lui sunt ale unui *enfant terrible* ce-și ascunde elanuri și gânduri sub o mască de cuvinte, mască pe care deslușim trăsăturile celui mai autentic Mitică. Miticismul are însă aici misiuni speciale, una dintre ele fiind aceea de a scandaliza și ridiculiza subtil pe cei care vorbesc simandicos și cu afectare, invocând, se înțelege în termeni mai puțin comici, «angeli radioși» ai iubirii. În poezia lui Sorescu, Mitică își bate joc de Rică prin folosirea limbajului de berărie. [...] *Descântoteca* și, alături de ea, o bună parte din lirica lui Marin Sorescu, *există și rezistă* oricăror intemperii critice, există măcar și pentru a călca foarte inestetic pe nervi pe aceia care văd poezia adevărată exprimată numai în canoanele stilului elevat. Dacă *Singur printre poeți* parodiază pe unii din antecesori și congeneri, *Poeme, Moartea ceasului, Tinerețea lui Don Quijote* etc. sunt parodii «de întâmpinare» ale manierismului elegant și rafinat până la infatuare din lirica afirmată în deceniul al optulea. Din acest punct de vedere, cea mai mare parte din versurile soresciene intră în categoria literaturii de anticipație». ■ Pe baza volumului de proză *Confidențe fictive* și al celui de versuri *Suave*, Nicolae Manolescu realizează un profil *Nina Cassian: proză și poezie*: „*Confidențele fictive* ale Ninei Cassian reiau (cu câteva lucruri în plus) cartea de acum câțeva vreme șocant intitulată *Atât de grozavă și adio* care, dacă n-a trecut cu totul neobservată (ca și, de altfel, *Confidențele* înseși), nici n-a avut ecoul de critică meritat. Este vorba de o proză estetică remarcabilă și foarte modernă, lucidă, tăioasă, și, în același timp, plină de anxioasă febrilitate, oarecum în linia lui M. Blecher (sinceritate autoscopică, nesentimentală) și Svevo (căci psihologismul e depășit în direcția unui anumit simbolism moral). Cerebralitatea ironică este, înainte de orice, izbitoare, ea conducând la un fel de retorică a inteligenței și la o vivacitate stilistică, pe alocuri artificială, de care autoarea e perfect conștientă. [...] *Confidențele*, blecheriene pe o latură, nu au morbiditatea *Întâmplărilor în irealitatea imediată*, fiind mai degrabă experiment artistic decât biografie. «Sănătatea» lor vine din ascuțita inteligență care observă și analizează: și pe care nu sentimentul frustrării o călăuzește, obscur, dinăuntru, ci curiozitatea de a ști cât mai mult despre natura umană. Un fel de creioane morale sunt *Suavele*, în care Nina Cassian se întoarce la poezie: vag

ironice și vag senzuale, uneori de o prea rece cerebralitate. Una dintre aceste poezii ar fi putut figura ca motto la *Confidențele fictive*: «Într-adevăr luna m-a orbit./ Într-adevăr m-a luminat atât de puternic/ pe cărarea dintre stânci,/ încât am prins culoarea și încremenirea lor./ N-aș fi crezut că, în ora a douăzeci și patra,/ mă voi afla în plină zi,/ gata pentru numărarea păcatelor.» ■ Valeriu Cristea „oficiază” *O ceremonie a liniștii* în poezia Florenței Albu din *Roata lumii*: „A vorbi despre vocea distinctă a unui poet a devenit de mult un clișeu al comentariului critic. Și totuși, distinctivă la Florența Albu e în primul rând «vocea», intonația, mișcarea și felul spunerii, atitudinea interioară. O discretă solemnitate a comunicării, o disciplină a emoției caracterizează versurile poetei, de o melancolie austeră ce știe să evite dramatizarea explozivă, fierbinte, de o fermitate a reținerii împinsă, aproape, până la trufia decenței. Un sentiment calm al implacabilului, care nu e însă resemnare ci încrezătoare și demnă acceptare a destinului domină această poezie, ușor hieratică, prin care trece parcă umbra unei vestale. [...] *Roata lumii*, pentru a cita titlul volumului, se învârteste cu încetineala odihnită și poetică a aripilor unei mori de vânt. Florența Albu creează o ceremonie a liniștii, a lentoarei (care e prin ea însăși o ceremonie), căreia i se supun până și agresiunea, forțele distrugerii, moartea”.

■ *Implicare și erudiție* remarcă Sorin Titel în volumul *Odiseu în Atlantic* de Andrei Brezianu: „Literatura engleză de ieri și de azi își găsește în Andrei Brezianu un exeget avizat, de o exemplară rigoare și erudiție. Interesul eseistului se îndreaptă în primul rând spre *cartea controversată*, adică spre operele al căror «dosar», în ciuda timpului care s-a scurs, continuă să rămână deschis, stimulând permanente și incitante luări de poziții. Așa se explică, de pildă, interesul pentru literatura lui Swift, al cărui comentator și traducător Andrei Brezianu este, precum și studiile închinat lui Joyce. [...] Andrei Brezianu știe că o lectură în profunzime a unui text nu poate fi realizată numai la rece, ci și cu ajutorul unei vii participări sentimentale. O dragoste vie față de literatura pe care o comentează răzbate din paginile semnate de Andrei Brezianu, ceea ce face ca demersul său critic să fie de o reală eficiență și valoare”.

■ *Grădina Icoanei* de Bujor Nedelcovici, roman care încheie ciclul *Moștenitorii*, din care mai fac parte *Fără vâsle* (1972) și *Noaptea* (1974), se diferențiază de celelalte romane din serie, susține Mircea Iorgulescu, prin felul în care autorul tratează ipostazele de *Erou și personaj*: „dacă preferințele și aptitudinile lui Bujor Nedelcovici merg vizibil în direcția *eroilor* și a *eroizării*, în acest ultim volum al ciclului său epic el a făcut un remarcabil efort de a crea *personaje*, memorabile unele. *Grădina Icoanei* este un roman complex, nu lipsit de inegalități, dar de mare interes și foarte actual prin implicațiile morale”.

■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici aduce în prim-plan, în *Tranziție*, doi poeți: Dan Lupescu (*Lumina patriei*) și Miron Rusu Barian (*Aerul casei*). ■ Mihai Coman recenzează cartea de versuri *Uimitorul răstimp* de Liviu Călin, iar Artur Silvestri comentează succint *Restituirea sabinelor* de Mircea Cârloașă. ■ În cadrul *Interviurilor*

noastre despre munca literară, Ion Munteanu realizează un dialog cu Radu Tudoran („O carte e ca un cal nebun și sălbatic”). Autorul romanului *Toate pânzele sus!* povestește, între altele și despre o întâlnire încurajatoare cu Șerban Cioculescu: „Dar n-am să uit niciodată că respectatului Șerban Cioculescu îi datorez cel mai folositor sfat primit în ucenicia mea literară. Eram amândoi în ascensorul unei redacții, când m-a întrebat – credeam că din politețe – cum îmi merge scrisul. N-aveam un nume consacrat în literatură, scriam de mult și din greu la primul meu roman, *Un port la răsărit*, care până nu era gata rămânea incert ca neantul. Plângându-mă că mă împiedec în idei mărunte și în fraze, sfătuitorul meu – aibă parte de viață lungă! – m-a îndemnat să trec peste aceste dificultăți fără importanță și să țintesc mai departe. E într-un fel ca mersul pe bicicletă – mă gândesc astăzi: să te uiți la drum, nu la roata din față. L-am ascultat și am terminat cartea; odată ce aveam sfârșitul în mână, ideile neclare și frazele neterminale s-au limpezit și s-au întregit aproape de la sine. Ducând sfatul și mai departe astăzi sar capitole întregi, pentru care n-am inspirație; și adesea, la urmă, când mă întorc asupra lor cu mintea mai limpede, constat că unele pot chiar să lipsească. Deși ilustrul nostru critic Șerban Cioculescu n-a făcut publică analiza cărților mele, a dat în schimb sentințe, pe cât de scurte, pe atât de categorice, pentru care îi port multă recunoștință. Și cred că nu fac o indiscreție gravă dacă dezvălui că dăruindu-mi o carte, a scris pe ea despre mine: «Romancierului inimii mele». Oricât ar fi de intimă, declarația rămâne și ea o sentință”. ■ *Scriitorii și țara, în întâmpinarea alegerilor de la 20 noiembrie* este titlul rubricii care găzduiește montajul reportericesc *Drumuri noi în Câmpia Dunării*, din care fac parte textele: *Lumini de toamnă* (Valeriu Bucuroiu), *Maiul* (Ion Băieșu), *Acum zece zile* (Ion Hobana), *Pământ nou* (Constantin Nisipeanu), *Ferestrele Dunării* (Vasile Băran), *Ochioasele, sprâncenoasele, codanele flori* (Ioana Diaconescu), *Un poem pentru Videle* (Radu Cârneți), precum și poezia *Perle de oțel* (Traian Iancu) închinată muncitorilor de la Întreprinderea „Rulmentul” din Alexandria. ■ Virgiliu Ene „asamblează” documentarul *N.D. Cocea – martor al lui Octombrie 1917*. ■ Sunt prezenți cu versuri: Agatha Grigorescu-Bacovia, Al. Andrițoiu, Francisc Păcurariu, Ion Roșu. ■ Haralamb Zincă surprinde, într-un reportaj, *O zi la Kaunas*.

• [„**Tribuna**”, nr. 44] Cuprinde versuri de Mihai Beniuc și însemnări de Aurel Gurghianu. ■ Este publicat pe prima pagină noul imn de stat al Republicii Socialiste România, *Trei culori cunosc pe lume*, pe muzică de Ciprian Porumbescu. ■ Victor Felea discută *Falsul jurnal de călătorie* al lui A. E. Baconsky, cu ocazia apariției celei de-a doua ediții a acestuia: „*Falsul jurnal de călătorie* al lui Anatol Baconsky e un amplu portret al lumii occidentale, văzută mai cu seamă din unghiul grav al artei și al istoriei sale, portret peste care se răsfrânge, într-o enigmatică alură, silueta de personaj fantast a autorului”. ■ Cu ocazia aniversării criticului Șerban Cioculescu, Emil Manu îi dedică un articol omagial care îi poartă numele: „În tripleta de aur a criticii interbelice

(cu Tudor Vianu și Vladimir Streinu), Ș. Cioculescu este personajul cel mai dinamic, cu o dialectică inegalabilă a verbului, cu o luciditate îmblânzită de comparații și metafore mobile”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu este prezent în rubrica *Momente literare* cu textul *Expresionismul în literatura română*, extras din *Almanahul Tribuna – 1978*, aflat în curs de apariție: „Expresionismul se prezintă în literatura română sub o formă paradoxală. Pe de o parte nu alcătuiește o grupare încheată, nu are publicații care să-l propage fățiș, nu aliniază scriitorii notorii, dispuși să se considere partizanii săi. Faptul a făcut chiar ca, multă vreme, existența unui curent expresionist în literatura noastră să fie contestată fățiș. Pe de altă parte, cercetarea atentă constată că, după simbolism, nicio mișcare artistică modernă n-a găsit la noi atâta ecou, n-a avut influențe mai răspândite și mai profunde, n-a inspirat opere comparabile sub raportul valorii. Expresionismul a dat naștere în România unui fenomen de pseudomorfază, altfel zis, a trăit, îmbrăcând înfățișări străine, punându-și amprenta pe estetica anumitor grupări literare importante, cum a fost «Gândirea» sau «Contemporanul». Dincolo de ele, a constituit o neconținută atracție pentru lumea teatrului; în sfârșit, s-a întâlnit la un moment dat, cu căutările independente și spontane ale unor scriitori reputați, spirite iscoditoare ca Tudor Arghezi, Ion Barbu, Al. Philippide ș.a.” ■ Radu Săplăcan recenzează placheta lui Paul Balahur, *Noaptea de zburător* (Junimea, 1977). ■ La împlinirea a 80 de ani de la moartea lui Timotei Cipariu, Mircea Popa publică articolul *Timotei Cipariu – istoricul literar*. ■ În *Romancierul și săgeata ideii*, M. V. comentează *Viața ca o pradă* (Albatros, 1977) de Marin Preda: „...ultima carte a prozatorului, de parte de a fi o sumă de memororii, se constituie ca un complex «Bildungsroman» în care prin ochii celui care strânge și drămuiește bucurie și suferință, experiențe vii, sunt filtrate imagini esențiale ale unei epoci. [...] Acumulări lente, dileme, hotărâri, speranțe și decepții, cristalizări în natura eului, toate concurează la realizarea romanului. Romanul ca plasmă a vieții, a trecerii omului prin lume sau, cum însuși mărturisește în final autorul – «Aventura în care demult conștiința mea era implicată...» Fie acesta, Moromeții, „aventură” a conștiinței lui Marin Preda». ■ Mircea Vaida publică interviul realizat cu prozatorul Marin Preda, din care extragem câteva pasaje esențiale: „ – *Întrebarea mea cade tocmai între două cărți, între apariția unei cărți foarte interesante, care privește biografia Dvs., alcătuindu-se ca o operă în sine, nu ca un memorial obișnuit și care, deși foarte bine primită de public și de critică, am totuși sentimentul că nu a fost supusă, în unele cazuri, unei analize adâncite a semnificațiile inedite. Plecând de la *Viața ca o pradă*, ați putea să precizați ce anume credeți despre scriitor ca o conștiință a epocii?* – Despre scriitor ca o conștiință a epocii cred că am avut deseori prilejul să mă pronunț și în general această idee cred că li s-a pus tuturor, că nu există scriitor care să nu-și fi pus el însuși această problemă și să se fi pronunțat în acest sens. Desigur, se poate afirma că poți fi în epocă oricum în afară de cazul în care adopți formule ale

unor culturi vechi, aproape îmbătrânite, cum e cea franceză în care scriitorul încearcă să inventeze un alt roman, noul roman, care după părerea mea a cam eşuat, adică interesul publicului a scăzut pentru noul roman, datorită tocmai faptului că publicul a simțit cum această scriitură a partizanilor noului roman parcă ocolește epoca, iar cititorul aștepta altceva, ca scriitorul să încerce să se constituie într-o conștiință a epocii. [...] – Moromeții, Risipitorii, Intrusul, Marele singuratic, Delirul și Viața ca o pradă toate vizează niște idei și fapte esențiale. Cred că aceasta ține chiar de specificul talentului și modului în care gândiți lumea într-o carte. Delirul a venit într-un moment când și alții, din afara sferei literare, simțeau dorința elucidării unei anumite perioade, o lămurire care nu era suficientă dacă se făcea numai cu datele istoriei, trebuia să vină prozatorul, romancierul, să răspundă. – Da, aveți dreptate, de pildă înainte de a scrie *Delirul* am citit o carte despre Garda de fier. Nu pot să reproșez nimic acestei cărți, în sensul exactității documentației, a punctului de vedere adoptat. Totuși, cartea nu e prea atractivă. Ce vreau să spun, nu vreau să iau partea literaturii și să spun doar că prin specificul ei atrage mai mult public, totuși istoria poate fi scrisă cu talent, cum a scris de pildă Jules Michelet, care a fost tradus la noi și oferă prilejul citirii istoriei Franței cu pasiune, ca și când ai citi un roman. Uneori, ariditatea stilului istoricilor, grija lor excesivă pentru a exclude ceea ce este senzațional în istorie, punându-l sub formă științifică, este după părerea mea exagerată și nu poate satisface nici chiar publicul cel mai puțin exigent. [...] – În ceea ce scrieți întâlnim în primul rând idei, nu metafore, o pasiune a ideii și de aceea niciodată n-ați făcut risipă de cuvinte și nici de pagini, Intrusul, de exemplu, pune o problemă esențială în pagini puține, cu multe semnificații, după ce-l citești rămâi ca în urma unui poem, cu o seamă de sugestii ce continuă în cititor... – Da, pentru că un anumit lucru mă domina în momentul când am scris această carte și trebuie să spun că am scris-o destul de repede, într-o vară, deoarece mă aflam în fața unei probleme care era specifică societății noastre, adică problema începuturilor, a apariției unor noi orașe, ce se iveau din neant și care puneau personajele în situația de a se afla singure, spun acolo, fără bătrâni. Orașul m-a atras pe mine atunci, era un oraș în care nu erau oameni mai bătrâni de treizeci de ani și lor li se puneau deodată toate problemele. Eu am ales una dintre ele și sigur că sub presiunea unei asemenea teme mi se pare firesc să nu ai timp de divagații, de verva obișnuită pe care o are un romancier când se află la masa de lucru. Într-un astfel de caz, el e aproape silit să meargă la țintă, să meargă drept la țintă. – Delirul a avut un succes deosebit de public, de critică, dar mă gândesc la ceea ce spuneau oamenii de pe stradă, oameni obișnuiți, oameni de diverse profesii, care au găsit în Delirul un răspuns privitor la o întreagă epocă, oameni care, unii, trăiseră acea epocă. Ține de talent, de conștiință sau de un program lucid, faptul că într-un moment când cititorul aștepta acest răspuns, Dvs. ca prozator i l-ați dat. – Astfel de coincidențe fericite între ceea ce îl interesează,

îl fascinează pe scriitor și ceea ce îl interesează într-un grad foarte înalt pe cititor, după părerea mea se produc numai dacă scriitorul, și asta ar putea să pară o erezie – o să vedeți de ce, se lasă ghidat de instinct mai degrabă decât de un program al său de creație. De obicei instinctul măsoară puterea de efort a scriitorului, adică îți dai seama că poți face, să zicem, poți răspunde acestui instinct, el măsoară forța de care dispui și te îndeamnă să-i răspunzi. Scriitorii cu program, care-și premeditează opera sau care scriu cărți la voi întâmplării, în sensul că nu aceasta le spune instinctul, fie imitând pe alții, fie încercând să răspundă la influențe străine, după părerea mea, au șanse mai puține de a se afla într-un conjuncție fericită cu cititorii. [...] – *În ce vă privește, ce credeți, tocmai despre această gândire, această meditație a scriitorului asupra unei probleme, asupra epocii însăși. Care rămâne totuși izvorul esențial al creației românești?* – Am insistat asupra lui Malraux pentru că, deși modelele nu pot fi urmate, totuși ele demonstrează că sursa inepuizabilă a creației unui prozator apare la el și cred că așa poate să apară și la alții... Aceasta ar fi propria viață implicată – în măsura în care poate și temperamentul lui îi permite – în evenimentele timpului. Personal, mi-e foarte greu să concep o altă sursă de inspirație pentru proză. Sigur că există destule exemple de străluciți scriitori, a căror viață și biografie au fost departe de a fi implicate în epocă, sau să fi gândit asupra epocii, cum ar fi Mateiu Caragiale. Un caz foarte interesant de mare scriitor a cărui biografie nu coincide în ce privește sursa de inspirație, este o închipuire, un basm”.

4 noiembrie

• [„Contemporanul”, nr. 44] În cadrul rubricii *Ipostazele biograficului*, Dumitru Micu prezintă trei cărți. □ Mihail Sadoveanu: *Corespondența debutului* (Minerva): „Întocmită de Constantin Mitru și regretatul Savin Bratu, ediția corespondenței juvenile de interes istorico-literar a lui M. Sadoveanu include 81 de scrisori inedite, adresate de către scriitor, între 1898 și 1904, adică în cursul anilor situați între debutul său în reviste și cel editorial, prietenilor de aceeași vârstă Enric Furtună (71 e scrisori) și de H. Coșoi și preitenului mult mai în etate, omul excepțional care a fost Panait Mușoiu. Pretențioasă sursă de date exacte, sigure, privitoare la «anii de ucenicie» sadowenieni, textele posedă în același timp, darul de a revela, dimeniuni ale personalității scriitorului pe care opera nu le dezvăluie sau o face cu totul parțial și indirect. [...] Ediția are un masiv (și perfect pus la punct) aparat critic și un amplu studiu introductiv”. □ *Dosarul Scrinului negru, Studiu introductiv* și ediție de Cornelia Ștefănescu (Editura Eminescu): „Lectura «Dosarului»... revelă, asemenea lecturii hârtiilor rămase de la toți marii scriitori, că orice operă durabilă este rezultatul muncii dârze, că nimic nu se poate crea în temeiul simplei «inspirații». Parcurgerea «dosarului» devine, astfel, o experiență profitabilă nu numai pentru scriitori, ci pentru oricine vrea să realizeze ceva în viață”. □ Mihai No-

vicov, Mihail Șolohov (Editura Albatros): „Urmând normele clasice ale monografiei, cartea lui Mihai Novicov ni-l înfățișează pe marele scriitor sovietic în integritate, rezumându-i viața și analizându-i, în ordine cronologică, toate operele. Nu vom găsi în ea date biografice cu totul inedite sau interpretări absolut originale, dar sublinierile, relieforile, insistența asupra unor momente ale existenței și asupra unor aspecte ale creației mai puțin puse la lumină în trecut o recomandă, indiscutabil, interesului”. ■ De volumul *Țara mea* al Elenei Văcărescu se ocupă Silvia Zabarceanu: „Există și la Elena Văcărescu un «testament» al cărui conținut este încă o expresie a sentimentelor sale patriotice, dublate de o puternică nostalgie, de dorința reculegerii sub cerul natal ca în poemul *Aș vrea să dorm...*”.

● [„Cronica”, nr. 44] Despre noul imn al statului citim: □ *Legislația propriei noastre conștiințe*, semnat Cronica: „Un entuziasm fierbinte a cuprins întreaga noastră țară, întregul nostru popor. Oamenii muncii din România socialistă își manifestă astfel deplină lor satisfacție și aprobarea lor deplină față de hotărârile Plenarei C. C. al P. C. R. și față de legile adoptate de recenta sesiune a Marii Adunări Naționale privind Imnul de Stat și normele de adresare între cetățenii patriei noastre”. □ *Încununări ale istoriei românești* de Iftimie Bârleanu, sculptor, artist emerit: „O minunată melodie, aparținând unui mare compozitor pe care l-am îndrăgit întotdeauna, Ciprian Porumbescu, a devenit în aceste zile Imn de Stat al României”. □ Alexandru Humulescu, maestru tipograf, *Numele României, numele nostru*: „De ce mă impresionează noul Imn al țării noastre? Pentru că găsesc în el frumusețea unui cântec pe care îl cunosc din copilărie și pe care l-au cunoscut, cu aceeași dragoste și căldură, atâtea generații de părinți înaintea noastră, un cântec în care găsesc – de asemenea – sensurile vieții noastre socialiste care își au rădăcini într-un trecut glorios și vitejesc”. ■ Sub titlul *Actualitatea clasicilor* citim: □ Const. Ciopraga, *Sadoveanu și timpul regăsit*: „Pasionat de istorie («primul meu obiect de predilecție»), cum precizează o mențiune autobiografică, Sadoveanu se abandonează inițial reveriei, *viziunilor libere*, ca succesiune de realități și suprarrealități”. □ Zaharia Sângeorzan, *Un roman de tinerețe*: „Roman de tinerețe și cu adevărat istoric prin temă și prin creație este *Șoimii* (1904), unde spectacolul exterior, cartoanele unor decoruri de netăgăduită convenționalitate sunt părăsite și înlocuite cu o experiență nouă, neindiferentă la realitatea pe care trebuie să o difuzeze”. □ Mihai Drăgan, *Lecturi din Sadoveanu*: „De la începuturile sale creatoare – evocarea *Vremuri de bejenie* este o dovadă – Sadoveanu are o sensibilitate profundă, subtilă și delicată. Totul – om și natură, trecut și prezent – este văzut și simțit atât de viu și de intens încât am putea vorbi de o adevărată palpitație universală în eposul povestitorului”. □ Sub semnătura lui Grigore Ilisei citim, în forma de interviu, *Un scriitor fabulos. Sadoveanu în amintirile lui George Lesnea*, fragment din volumul *Cu George Lesnea prin veac*, sub tipar la Editura Eminescu: „– Să vă amintiți de prima întâlnire cu Mihail Sa-

doveanu. – Prima mea întâlnire, prima vedere, mai exact, a lui Sadoveanu s-a petrecut în 1918. Eram ucenic tipograf. Războiul era pe sfârșite. În Iași o aglomerație de neînchipuit. Se adunaseră poate un milion de oameni. Guvernul se găsea încă la Iași. Mergeam pe acolo unde era tipografia «Versuri și proză», în dreptul bisericii Balș, cineva mi l-a arătat pe Sadoveanu. M-am uitat și am văzut un grup de ofițeri. Între ei un căpitan, un bărbat rotofei. Purta jambiere franțuzești. Era Mihail Sadoveanu”. ■ Grațian Jucan scrie despre *Sadoveanu la Câmpulung*. ■ Din *Moment* reținem: □ „Zilele Mihail Sadoveanu”: „Așadar, sub egida Comitetului județean Iași de cultură și educație socialistă în colaborare cu cel al orașului Pașcani și cu Filiala Iași a Societății de științe filologice, se desfășoară între 1-6 noiembrie a. c. «Zilele Mihail Sadoveanu», ediția a VI-a, cu manifestații variate la Iași și Pașcani”. □ *Articole*: „S-a scris și se scrie încă foarte mult – afirmă Ion Dodu Bălan în articolul *Criticul – un militant revoluționar activ* – («Era socialista» nr. 20/1977) – despre *critica literară*, semn că e necesară și importantă în procesul de construire a unei noi spiritualități. [...] În ansamblu, numărul este interesant, confirmând, prin întregul sumar – axat ferm pe actualitate, de o mare diversitate a punctelor de vedere – reputația pe deplin întemeiată a acestei prestigioase publicații”. □ *Aniversare*: „Joi, 20 octombrie 1977, a avut loc în sala Senatului Universității «Al. I. Cuza», în prezența unei numeroase asistențe, sărbătorirea prof. dr. doc. G. Ivănescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, cu ocazia împlinirii vârstei de 65 de ani. [...] Au luat cuvântul în cadrul acestei reuniuni festive la Universitatea «Al. I. Cuza», conf. dr. doc. Silvia Buțureanu, decanul Facultății de filologie, prof. dr. doc. G. Istrate, șeful Catedrei de limba română, prof. dr. filologie a Universității din Timișoara, conf. dr. Ecat. Teodorescu, prof. dr. Șt. Giosu, conf. dr. Al. Andriescu, cercetător principal Al. Teodorescu, conf. N. Gostar, prof. dr. I. D. Lăudat, prof. dr. Ariton Vraciu, studentul Dumitru Pop, prof. dr. doc. Const. Ciopraga, prof. dr. Petru Caraman. Rectorul Universității «Al. I. Cuza», prof. dr. Mihai Todolia, subliniază meritele științifice și pedagogice ale sărbătoritului, înmânându-i medalia jubiliară a Universității, odată cu urările de ani mulți și rodnici în serviciul științei și învățământului românesc. Răspunde, în încheiere, profesorul G. Ivănescu, mulțumind celor care au luat cuvântul și întregii asistențe. Seara a avut loc o agapă colegială în cinstea sărbătoritului”. □ „*Cahiers roumains*”: „Pe linia ultimelor numere, «Cahiers roumains d’études litteraires» (1/1977) este conceput tematic, de astă dată pe ideea raportului dintre literatura orală și literatura scrisă”. □ N. Irimescu, *Zilele germanisticii*: „La Universitatea «Al. I. Cuza» din Iași, au avut loc, între 24 și 27 octombrie, «Zilele germanisticii din R. D. Germană». ■ Marina Ionescu scrie despre *Valori perene în literatura medievală*, despre *Romanul lui Renart*: „Renart și cu toți ai săi, prieteni sau dușmani, este mai mult un personaj emblematic, decât unul alegoric”. ■ Despre *Importanța istorică a Marii revoluții socialiste din octombrie* scriu

A. Loghin și C. Gh. Marinescu: „Poporul român, bucurându-se de succesele obținute de popoarele sovietice, omagiază în Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, acel eveniment care a deschis noi orizonturi pentru triumful ideilor de dreptate, egalitate, libertate socială și națională în epoca contemporană”.

■ Versuri semnează Titus Vîjeu (*Creanga de aur*), Viola Vancea (*Când nimbul toamnei; Sabie de aer*).

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 361]** Emil Manu discută despre *Caietele Princepelui*. □ Constantin Sorescu conturează *Proza eminesciană inedită* (publicată în revista „Manuscriptum”, nr. 3/ 1977, de Petru Creția), *Noaptea era întunecoasă...* „Intenționat fragmentară la nivelul ultim, al totalității, proza eminesciană este de o indubitabilă rotunjime la scară mică, a fragmentului ca atare. Aici nu se întâmplă nicio clipă senzația stânjenitoare a «extrasului», a «paginii» și a «fragmentului» în înțelesul lor primitiv de «neîncheiat», «nearanjat», «nefinisat». Fragmentul trăiește valoric prin el însuși, nu are nevoie de tertipurile mistificatoare ale imaginației întregitoare, nici de consolarea ideii a ceea ce ar fi putut să devină dacă nu s-ar fi întâmplat ce s-a întâmplat, adică moartea prematură a autorului. Privind cu o și mai adâncă alteritate lucrurile, Eminescu este totalitatea românească însăși, îndreptățindu-se, de această dată, afirmația cu zodia paradoxală sub care i-am așezat întreaga proză, pe urmele unuia din ultimii săi comentatori... În *Noaptea era întunecoasă... vraja eminesciană* uzurpă cotidianul în favoarea unui tărâm al idealității.”

□ Continuă jurnalul de călătorie al lui Al. Rosetti, *În Africa -Nigeria*. □ Versuri ale cenacliștilor labișieni: Zoe Gilorteanu, Constantin Săracu, Marian Bădea. □ Despre direcțiile cugetării în filosofia universală, Ion Lotreanu în eseu *Analogia, preliminarii*. ■ Dan Mutașcu propune un eseu „de referință” aparținând lui Titu Popescu: *Specificul național în doctrinele estetice românești*. „Lucrarea este indiscutabil binevenită... menționăm, de pildă, profunzimea analizei pe care autorul eseului o întreprinde în straturile cele mai intime ale sistemului estetic blagian, din care, printr-o minuțioasă forare, extrage asemenea opinii greu de amendat: «Blaga remarcă un stadiu specific originar al esteticului, ca dimensiune sufletească pregnantă pentru poporul român.» Și lui G. Călinescu îi sunt recunoscute marile intuiții estetice, de vreme ce Titu Popescu observă: «Călinescu este fascinat de semnificațiile totalității, de unde ingeniozitatea interferențelor sintetice între studiul literaturii române și al celei străine». Sistematică, sobră, scrisă într-o limbă universitară, cartea lui Titu Popescu nu strălucește prin originalitate dar rezistă prin soliditatea și bunul simț al construcției.” □ Mircea Vaida își reia demonstrația pe marginea polemicii Mircea Zăciu – Eugen Barbu .

5 noiembrie

● **[„Scânteia“ nr. 10952]** Pliindu-se în fața noilor comandamente ale zilei, și anume ca „uzinele, câmpiile, șantierul, școlile sunt cele care dau grai poeziei”

ziei; creația este expresia sentimentelor, a stărilor de spirit, a realizărilor și aspirațiilor ce însuflețesc pe minunații constructori ai României socialiste” și că e nevoie de întărirea „contactului cu cititorii, cu beneficiarii operelor, cu cetățenii”, câțiva scriitori dau răspunsuri conforme solicitărilor: Dumitru Radu Popescu, *Acei mulți scriitori care sunt și activiști de partid*; Ion Hobana, *În freamătul creator al Cetății, acolo unde se clădește o lume a muncii*; Ion Băieșu, *Contactul cu realitățile este de neînlocuit*; Nicolae Dragoș, *Să aflî mereu ce gândesc oamenii despre scrisul tău*; Vasile Băran, *Recolte și cărți*.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 8851]** Este publicată ancheta *Literatura pământului – o permanență a scrisului românesc*, care are în centru „țărănul reflexiv, cu o gândire acută, de o profundă originalitate, care nu mai meditează la atingerea unei finalități pragmatice, ci meditează pur și simplu.” În acest context, Pompiliu Marcea scrie despre *Critica și proza de inspirație rurală*: „Întâmplător nu suntem la origine nici popor de negustori, nici de mercenari, ci de muncitori ai ogorului, îndeletnicire pe care nimeni n-a disprețuit-o niciodată și din care rezultă o parte atât de specifică a spiritualității noastre: dragostea de țară, cultul muncii și al valorilor ei, iubirea naturii, echilibrul sufletesc ș.a. Aceste coordonate ale specificului românesc capătă, desigur, astăzi, când satul românesc a suferit mutații revoluționare, când atâtea sate au devenit orașe, când țărănul devine, treptat, muncitor agricol datorită mașinilor, conținuturi și semnificații noi. [...] Iar scriitorul penetrant și cu intuiție are un imens teritoriu de afirmare, al cărui grad de realizare artistică devine obiectul criticului, la fel de penetrant și de comprehensiv.” □ Laurențiu Ulici scrie despre *Marea schimbare la față a țărănimii*: „Ceea ce unii iau astăzi drept declin al temei rurale se va dovedi a fi fost, în realitate, răgazul de timp necesar înțelegerii procesului revoluționar prin care s-a produs marea schimbare la față a țărănimii. Nu știu cine va fi scriitorul care va re-impune actualității literare această temă de prim rang în tradiția prozei românești, dar, cui are curiozitatea de a-l afla cu un ceas mai devreme, îi sugerez să-i citească pe prozatorii – acum tineri – din promoția 70.”

● **[„Lucefărul”, nr. 45]** Sunt publicate versuri de Gheorghe Istrate, Mariana Costescu, Ion Lilă, Coman Șova, Horia Bădescu, un grupaj din lirica sovietică, precum și proză de Dumitru Matală și Areta Șandru. ■ Nichita Stănescu semnează textul *Suav și cult poet*, închinat comentatorului sportiv Cristian Țopescu. ■ În *Oltul lui Goga*, Gh. Pituț amintește evocările râului în scrierile acestuia. ■ Șerban Cioculescu evocă etapele evoluției liricii lui Zaharia Stancu în articolul *Piatra de încercare*: „A fost pentru mine un moment plăcut când Zaharia Stancu mi-a spus că-mi ține la dispoziție o culegere nouă de versuri și că a dat curs sugestiei mele. Erau, într-adevăr, poeme de alte proporții, câte una chiar de vaste dimensiuni, ca rimbaldiana «Calea Lactee și-a despletit cozile». M-au impresionat și ardentele lui poeme de dragoste, dintre cele mai îndrăznețe, dar de o superioară calitate artistică.” ■ Dan Cristea comentează

volumul de proză publicat de Aurel-Dragoș Munteanu, *Marile iubiri* (Cartea Românească, 1977): „...Aurel-Dragoș Munteanu aduce în proza recentă și de asemănătoare dezbateri o meditație avântată, de sigură originalitate și pătrundere, asupra condițiilor realizării umane când e nevoie a dezghioaca «adevărat adevărat din puzderia de întâmplări nedeslușite ale unei vremi atât de amestecate...»”. ■ În secțiunea *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu abordează placheta lui Miron Rusu Barian, *Aerul casei* (Litera, 1977): „Autorul se rezumă de prea multe ori la simpla operație de înregistrare eliptică, pe frânturi, a unor gânduri și imagini ce păcătuiesc nu numai prin simplism ci și prin inteligibilitate.” Acesta discută de asemenea volumul *Transparentul copac* (Eminescu, 1977), de Sanda Ghinea: „Vicisitudinea din ale cărei strânsori se eliberează destul de anevoios Sanda Ghinea este spiritul festivist ce bântuie cu înduioșătoare nonșalanță, pe anumite și nu tocmai negliabile porțiuni, câmpul poeziei de circulație editorială curentă dintotdeauna.” ■ Sultana Craia comentează *Fabulele* lui Aurel Baranga (Eminescu, 1977): „Aurel Baranga este în fond nu un moralist inflexibil, ci un sentimental străbătut de tristeți, dar și iluminat de plăcerea jocului, atras de comicul cuvântului sau al imaginii, frecvent ironic, niciodată tentat de aluzie răzbunătoare.” ■ Doina Uricariu semnalează publicarea cărții de dialoguri și articole *Tu la confluența cu ceilalți* (Albatros, 1977), de Carol Roman: „...cartea lui Carol Roman împlinește un tablou viu al umanității contemporane, formativ și informativ în egală măsură.” ■ *Ultima vacanță* (Albatros, 1977) de Radu Ciobanu, păcătuiește, conform lui Valentin F. Mihăescu, prin lipsa de substanță psihologică și exces de melodramă: „În plan estetic, lipsa de relief psihologic a personajelor, tentația melodramei, căreia autorul îi rezistă greu și atunci în favoarea didacticismului, împiedică *Ultima vacanță* să fie «cea dintâi» carte a lui Radu Ciobanu”. ■ Dan C. Mihăilescu discută romanul *Drumețul fără toiag* (Eminescu, 1977), de Octavian Simu, un autor stăpân pe mijloacele sale tehnice: „Cele câteva flash back-uri din primele pagini, schimbări rapide de planuri, psihologii schițate fugar, dar sugestive, întrebările vitale cărora nu li se răspunde cu arborescențe eseistice, monologul realizat cu o economie, uneori, chiar, nedreaptă, lipsa oricărui abuz [...] – toate arată un autor conștient de calitățile și limitele tematicii alese”. ■ Paul Antim îi reproșează lui Corneliu Omescu folosirea unor tipare epice facile în cartea sa de proză *Noaptea, printre mașini...* (Cartea Românească, 1977): „...autorul, deși oferă dovezi incontestabile ale pătrunderii sale psihologice, pare grăbit și, din acest motiv, recurge și la câteva scheme narrative ieftine, al căror efect este doar acela al măririi textului”. ■ În *Cezar Ivănescu – un trubadur modern*, Constantin Stan analizează înclinația poetului de a recupera forme lirice arhaice și de a le reactualiza în contextul literar contemporan: „Chanson, complainte, balade, forme fixe cu o tradiție ce trimite automat spre un anume timp, cer nu numai curajul abordării, ci și măiestria meșteșugului. În fond, avem de-a face cu încercarea de a re-pune în concordanță poezia cu muzica. [...] Inovația

formală nu este de suprafață, monotonia tematică (toate volumele lui Cezar Ivănescu au purtat titlul *Rod* este o aspirație către perfecțiune, iar simplitatea o muncă trudnică la care numai un veritabil poet se supune singur. Reîntoarcerea la izvoarele dintotdeauna ale poeziei, încercarea de refacere a unității pierdute a artelor îi particularizează universul poetic. Cezar Ivănescu reface, într-o viziune nouă, drumul lui Orfeu. Poezia lui spune ceea ce a simțit Orfeu în momentul în care-a întors capul căutând-o pe Euridice”. ■ Eugen Simion discută viziunea criticului Georges Poulet asupra operei literare, exprimată în volumul *Studii asupra timpului uman*: „Critica lui Georges Poulet este o critică a plenitudinii și a integrității. Ea caută, întâi, punctul de forță al operei, coerența interioară. Punctul de plecare al creației se identifică, în fond, cu momentul maxim al unei energii unice, irepetabile. Proiectată asupra operei, rațiunea criticii nu distruge nimic din ceea ce a fost făcut, critica reface numai aventura unui spirit în apriga lui luptă de a constitui și înțelege. Critica lui Georges Poulet are multe merite, unul îmi pare însă esențial: ea redă elementului spațial din opera literară importanța pe care alți critici i-au refuzat-o.”; „Punctul de plecare corespunde unei opțiuni fundamentale și coincide, în cele mai multe cazuri, cu punctul terminus al operei. O revenire la locul inițial, o amplă mișcare în interiorul unui cerc. Citind pe Poulet, ai impresia că între prima și a șaptea zi a creației este o durată minimă. Analiza pune în evidență, în felul acesta, unitatea indestructibilă a operei, chiar și acolo unde opera se construiește pe sentimentul destrămării spațiului și al inconsistenței duratei”. ■ Emil Manu surprinde, în *Poezia lui Ion Caraion*, principalele coordonate ale operei poetului: „Spirit cu conectări directe și de fond la tot ce înregistrează ca noutate poezia europeană, poet cu lecturi temeinice și cu gust pentru noutatea viabilă, nu pentru jocurile de artificii ale cuvintelor, eseist coroziv și intelectual, adeptul travaliului dus până la absurd (singurul absurd al poeziei sale), Caraion promovează în poezie un avangardism al esențelor în care se descifrează și destinul poeziei, dar și al omului contemporan, care nu a încetat să viseze”.

7 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 10 275] În articolul *Poezie de adâncă simțire patriotică*, Valentin F. Mihăescu recenzează apreciativ al șaselea volum de versuri al lui Nicolae Dragoș, *Cu inima curată*. Iată o secvență „lirică”: „Aceste rânduri limpede le scriu:/ Ofrandă, inima/ În mâini o țin/ E darul meu, Partid,/ Îți aparțin!”. □ Tia Șerbănescu prezintă cartea lui Cornel Ungureanu, *Proză și reflexivitate*, ce reunește „o suită de studii consacrate unor prozatori”, dintre care se distinge cel despre Marin Preda, demonstrând „atașamentul” lui Ungureanu pentru formula literară a scriitorului. Lucrarea îi pare una „interesantă, care se citește cu un interes direct proporțional cu interesul criticului pentru autorii analizați”. □ Radu Popescu prezintă montarea piesei lui Iosif Naghiu, *Câștigătorul trebuie ajutat*, la Teatrul Național „I. L. Caragiale”, semnalând,

ca și în cazul *Valizei cu fluturi*, înclinația dramaturgului spre analiza psihologică, spre „desfășurarea dinamicii sufletești în sfera vieții particulare, înăuntrul zidurilor între care se consumă viața intimă a unei familii”. Din text și din reprezentare a găsit „un câștigător: Spectatorul”.

8 noiembrie

• [„**Viața studentească**”, nr. 36] *Cenaclu*, rubrica de sinteză a Constanței Buzea, stă sub semnul lui „*Totul se află în mine*”. Pe 3 nov. 1977 a avut loc a doua reuniune a Cenaclului „Amfiteatru”, invitați de onoare fiind criticul Eugen Simion și Nicolae Ciobanu de la „Luceafărul”. Au citit Patrel Berceanu, student și Domnița Palii, elevă. Au mai participat și discutat versurile celor 2 tineri poeți: V. Abălaru, Radu Cristea, Mihai Tatu, Costin Tuchilă, Tudor Opreș, Ion Stratan.

10 noiembrie

• [„**Flacăra**”, nr. 45] Dan Verona publică poemul *Limba română*. □ În *Actualitatea* este publicată o notiță despre premiera piesei lui D. R. Popescu, *Piticul din grădina de vară*, la Studioul Cassandra al I.A.T.C. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică prima parte din *Renoir. Fascinația verii*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Pe ce fond râdem*, Nelu Ionescu publică o cronică dramatică a piesei *Cine a fost Adam?* de Leonida Teodorescu (Teatrul Național din București). □ Marian Popa publică un eseu intitulat *Nonsensuri editoriale* în care abordează problema traducerilor. □ Alex. Ștefănescu, în *Când se strigă „hei-rup” dar se amână ridicarea greutății*, semnalează o serie de aspecte negative legate de „critica criticii literare”. Sunt analizate, în acest sens, articolele *Critica literară și promovarea valorii* de Alexandru Ruja, publicat în numărul din 8 septembrie 1977 al revistei „Orizont”, *Act de cultură* de Al. Săndulescu, din numărul din 15 septembrie al revistei „România literară”, *Poezie și critică* de Mihai Ursachi, numărul din 20 octombrie al aceleiași reviste. Autorul concluzionează că: „Se strigă mereu „hei rup”, dar se amână, fără termen, ridicarea propriu-zisă a greutății. Intenționând, inițial, doar să-și regleze, din mers, orientarea, critica a rămas, absorbită cu totul de propria imagine, în fața oglinzii. Iar între timp, noi și noi „dosare” nerezolvate se adună pe masa sa. Ce fel de roman este, la urma urmelor, *Bunavestire* de Nicolae Breban? În ce măsură transformarea unor tribune literare de mare prestigiu – ca deja „tradiționala” cronică literară a lui Nicolae Manolescu – într-un carusel al semnăturilor mai mult sau mai puțin ocazionale s-a dovedit judicioasă? Romanul *Clipa*, al lui Dinu Săraru, este la fel de dens și original ca *Niște țărani*? Sau romanul *Doina Doicescu și Nelu Georgescu* de Marian Popa – satiră glacială, swiftiană a lipsei de identitate – merită doar recenzia plină de umor, dar complet incomprehensivă a lui Nicolae Ciobanu? De ce se răspândește, în special printre poeți, moda de a folosi drept titlu pentru

cărți mediocre cuvinte mari și impunătoare, ca niște legitimații de liberă trecere? De ce aceiași poeți, și alții, își îngăduie să fabrice, pe bandă rulantă, versuri informe despre tot ceea ce avem mai înălțător? Cum se face că nu mai scrie nimeni – sau aproape nimeni – despre „opera” lui Virgil Teodorescu? Iată numai câteva dintre nenumăratele întrebări concrete care așteaptă răspunsuri concrete”. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Eugen Negrici, *Expresivitatea involuntară*: „Eugen Negrici are pretenția de a descoperi mereu noi posibilități ale operei. Dar de fapt acestea nu sunt decât posibilități ale criticii, ale tehnicii de investigare. Pentru literatura veche cel puțin ne așteptam la o poetică intrinsecă textelor, nu la una de împrumut. E drept că tehnicile stilistice au evoluat spectaculos în ultimul timp. Textele au rămas totuși, aceleași. Inutil să le „modernizăm”. Autorul pune prea mult savantlâc în comentariile sale. Se potrivea aici o percepție mai curată. [...] Ajungând la sfârșitul cărții, ne încercăm un sentiment de îngrijorare. Nu atât modelul de lectură în sine pare să fie de vină, model care teoretic nu e lipsit de o anume logică. Acuzăm însă ușurința cu care este incriminat talentul, ca și lărgirea excesivă a domeniului literaturii, în absența oricărui criteriu de valoare și de gust artistic”. □ În *Pagina de lectură* este publicat poemul *Titanism și geniu* de Ion Zubașcu. ■ În *Omul la tribuna socială*, George Arion publică, cu titlul „Responsabilitatea față de cititori are importanță numai după ce ai devenit tu însuși cititorul de care te temi cel mai mult”, un interviu cu Ana Blandiana. Poeta răspunde la întrebări legate de anumite aspecte de ordin biografic, vorbește despre anumite aspecte din poezia sa, despre „descoperirea naturii”, discută despre „rigorile istoriei românilor”, despre „ceea ce poate compromite destinul unui scriitor” („Lipsa de respect pentru propriul său nume. Un scriitor care nu e convins că numele lui trebuie să fie sfânt și imaculat, cu numele lui va răspunde în eternitate pentru fiecare cuvânt scris este compromis dinainte. Greșeala pe care mulți scriitori o fac este că se bazează pe lipsa de atenție a posterității.”), despre volumul său, recent apărut, *Cele patru anotimpuri* („Să fie prozatorul autorul unor „istorii pe apă”, așa cum spunea Eminescu? Dacă da, este evident că nu sunt prozator. Epica, atât cât există, nu determină nimic în paginile mele, nu este decât o haină în care au intrat și s-au simțit bine obsesiile și concluzii pe care poezia nu le putea cuprinde în întregime, Această carte a mea, poate cea mai bună pe care am scris-o, se situează într-un punct incert, greu de fixat, între poezie și proză, între realitate și irealitate, și poate tocmai în această ambiguitate stă capacitatea ei de a exprima. Țin la ea foarte mult nu numai pentru că o consider cu adevărat importantă în evoluția mea, ci și pentru că s-a legat pentru mine de o tristă ciocnire cu oportunismul editorial ieșind la lumină numai prin curajul unor oameni bine.”).

• [„**Orizont**”, nr. 45] Dintr-un număr consacrat Revoluției din Octombrie și literaturii sovietice, adică „literaturii care servește interesele revoluției” (Alfred Heinrich) și un editorial pistonând pe aceeași idee, și anume *Cultură și*

educație în conștiința revoluționară (Viorel Sârbu), spicuiem o interesantă expunere a Ilenei Oancea despre lucrările lingvistului Sextil Pușcariu (*Sextil Pușcariu și mutațiile lingvisticii moderne*) și cronica lui C. Ungureanu despre cartea *Singură în bătaia lunii* (Ed. Facla, 1977) a prozatoarei Sofia Arcan.

■ Lor li se adaugă, desigur, demersul stilistic și semantic al lui G. I. Tohăneanu (din cadrul rubricii sale curente, „sadoveniana”) prin opera lui Sadoveanu, ocupându-se de voluptatea cu care marele scriitor face descrieri gastronomice și culinare (*Îndeletnicirea cu bucatele*).

■ Dan Ciachir traduce din proaspătul laureat al premiului Nobel pe anul 1977, poetul spaniol Vicente Aleixandre (n. 1898, în Andaluzia).

■ Anghel Dumbrăveanu revine cu răspunsurile date la poșta redacției.

■ La rubrica „echo”, este anunțat premiul Perpessicius al revistei „Manuscriptum”, acordat lui Mircea Babeș pentru cea mai bună ediție critică apărută în cursul anului 1976 referitoare la *Al. Odobescu. Tezaurul de la Pietroasa* (Opere, IV) (Editura Academiei R.S. Romania), din juriu făcând parte: Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Șerban Cioculescu (președinte), Constantin Ciopraga, Paul Cornea, Al. Dima, Iorgu Iordan (președinte de onoare), Nicolae Manolescu, Aurel Martin, Al. Oprea, D. Păcurariu, Al. Piru, Cornel Regman, Ion Vlad.

● [**„România literară”, nr. 45**] Prin editorialul redacțional, este anunțată *Revoluția creatoare*.

■ Schimbarea imnului de stat continuă să aibă ecouri în textele scriitorilor. Astfel, Nicolae Velea dorește *Să ne trăim țara*, iar Huszár Sándor salută *Imnul patriei comune*.

■ Din *Viața literară* aflăm despre o excursie literară *Pe urmele „Moromeților”*: „Cercul literar de pe lângă Casa de cultură a sindicatelor din Turnu Măgurele a organizat, în colaborare cu elevii școlii generale de la Siliștea, o excursie literară și o dezbateră pe tema *Pe urmele Moromeților*. Cu această ocazie a avut loc la Siliștea și o întâlnire a participanților cu Marin Preda, autorul cunoscutului roman. Despre creația lui Marin Preda a vorbit, în numele siliștenilor, prof. D. Burcea”.

■ Alexandru Balaci pledează pentru *Starea etică* în literatură: „Starea etică poate determina întreaga finalitate a literaturii, abolind principii estetizante, arătând că a fi contemporan, chiar în evocarea temelor trecutului, este o lege estetică a scriitorilor activi, o expresie integrală a societății, o adeziune absolută la frământările vieții poporului. Existența nu este un edificiu ridicat de speculații metafizice, ci o construcție armonică, ale cărei legi de echilibru pot fi cunoscute, prin facultatea de a raționa, specifică numai omului, justificare, superbă intelectual, a misiunii umane de a putea construi un univers ordonat. În zilele noastre scriitorii ridică asemenea luminoase construcții în care converg toate undele existențiale, încărcate de complexitatea faptelor în orice zonă a activității, o uriașă operă de transformare a lumii și a omului, care le oferă posibilitatea de a fi martorii și ecourile unei uriașe dezlănțuirii de energii creatoare”.

■ Cea de-a doua rundă a *Dezbatărilor „României literare”* pe marginea *Problematicii romanului contemporan românesc* îi aduce în sectorul discuțiilor pe Romul Munteanu, Teo-

dor Mazilu și Valeriu Râpeanu. □ Romul Munteanu continuă analiza despre *Aventură și sens în romanul românesc contemporan (II). Direcții, tendințe*, scrutând îndeaproape mai multe romane. Alegem două dintre ele (*Princepele și Delirul*), care ocupă un loc privilegiat în comentariu: „În proza românească actuală, Eugen Barbu deschide calea acestei literaturi antitiranice prin romanul său *Princepele*, construit după structura unei parabole cu bogate referințe istorice. În prim plan de executare a puterii, în romanul lui Eugen Barbu, apare un principe nenominalizat, care stăpânește Muntenia o scurtă vreme în epoca fanarioșilor. El este cel dintâi care trăiește marea aventură a ascensiunii, a puterii totale și, apoi, a căderii fulgerătoare. Înscrisă într-un cerc vicios, absurd, puterea *Princepelui* este dominată de a stăpânilor săi de la distanță, turcii. Mediatorii acestuia, boierii, sfetnicii, uneltitorii etc. suportă la rândul lor tirania principelui, dar față de toți ceilalți supuși se comportă ei înșiși ca niște tirani. Acest exponent al puterii locale este ucis din ordinul sultanului din cauza abuzului și excesului de putere. Eugen Barbu concepe această aventură exemplificatoare ca un fenomen repetabil. Un alt principe, alți sfetnici, alți poeți care sunt gata să-l aduleze, îi iau locul. Oamenii se schimbă, ca și instrumentele puterii, dar în anumite contexte favorabile aventura absurdă a tiraniei rămâne aceeași. De la o literatură parabolică istoricizată, scriitorii români ajung cu ușurință la reprezentarea abuzului de putere a tiraniei, într-o perioadă mai apropiată de timpul în care trăim. În *Delirul*, Marin Preda realizează și el un *roman-histoire* al unei mari colectivități umane. Dacă cronică de moravuri vizează ascensiunea unui tânăr venit de la țară și lansat în gazetărie, ca și micile lui aventuri sentimentale, faptul acesta constituie doar un pretext, un nucleu narativ mic, cu o deschidere spre altele mari și decisive. Ștefan, tânărul gazetar, este un *martor*. El asistă la venirea gărzilor de fier la putere, la rebeliunea lor, la înfrângerea, acestor forțe brutale cu evidentă propensiune către nazism și la înlăturarea acestora de către generalul Antonescu, care realizase în cele din urmă o dictatură personală. Ca și în *Princepele*, o dictatură sângeroasă este înlocuită cu alta, iar dictatorul ce exercită puterea locală este teleghidat de la distanță de un alt tiran. Hitler. Intriga din *Delirul* lui Marin Preda rămâne deschisă. Din acest roman a apărut abia primul volum, care are meritul demitizării lucide a unei epoci și a unor personaje pline de contradicții. [...] Este de domeniul evidenței faptul că această literatură care face procesul unei epoci depășite, presupune existența unui alt climat spiritual, de libertate, când relevarea unor erori și abuzuri ale puterii a devenit cu puțință, tocmai pentru a ne despărți de ele în mod definitiv. De altfel *efectul de distanțare* față de această perioadă este foarte puternic în toate aceste *romane-anchetă*”. □ Teodor Mazilu caută un echilibru între *Justiție și sărbătoare* în roman: „Spuneam – e o idee care mă obsedează: romanul nu trebuie să fie numai justiție, ci și sărbătoare, nu suntem numai judecători, ar fi mult prea puțin... Ce rezistă de pildă din romanele lui Camil Petrescu? Rezistă desigur analiza lucidă a societății timpului său, dar, rezistă și

farmecul inegalabil cu care știa să descrie existența cotidiană, până și gelozia pare, în romanele lui, o adevărată mană cerească. O dezbatere exclusiv de natură morală care în iureșul ei justițiar pârjolește iarba și nopțile de dragoste, riscă să ridice suspiciuni. O dreptate abstractă devine astfel inferioară unei greșeli omenești. Am descoperit târziu – dar mai bine mai târziu decât niciodată – raportul care există între muzică și construcția unui roman... Până nu descoperi tonalitatea unică, secretă, intimă, totul e zădărnice... Cuvintele lui Rebreanu «...Dumneavoastră nu știți cum e țăranul român» sau cele ale lui Marin Preda «Un țăran venit la București tot țărani caută» stabilesc melodia romanului: sunt frazele la care se ajunge cel mai greu sau chiar niciodată. Am spus și cu alte prilejuri că, după convingerea mea, *Groapa* e o carte de primă mărime a literaturii noastre. Se vedea în această carte lupta artistului cu cuvântul, luptă din care a ieșit învingător. Aromele *Gropii* mă urmăresc și acum. De aceea m-am mirat când am aflat că autorul Eugen Barbu, după cum declara într-un interviu încă proaspăt, nu mai scrie, ci dictează. A renunța la veghea în fața hârtiei albe mi se pare un mare risc și o bucurie la care nu vād de ce s-ar renunța”. □ Valeriu Râpeanu se concentrează asupra *Modalităților de receptare* ale romanelor: „Bineînțeles, romanul ultimilor treizeci de ani reprezintă unul din capitolele cele mai glorioase ale literaturii noastre noi. Mai mult decât atât: romanele acestor trei decenii au constituit puncte de referință ale calității, curajului, anvergurei sociale. În definitiv actul de naștere al acestei literaturi se confundă cu un roman: *Desculț* de Zaharia Stancu. Au urmat *Nicoară Potcoavă* de Mihail Sadoveanu, *Un om între oameni* de Camil Petrescu, *Bietul Ioanide* și (după șapte ani!) *Scrinul negru* de G. Călinescu, *Străinul și Setea* de Titus Popovici, *Moromeții* de Marin Preda, *Groapa* de Eugen Barbu, *Cordovanii* de Ion Lăncrănjan. Dar până în anul 1969, anul când se afirmă masiv și concludent în roman generația lui Al. Ivasiuc, Fănuș Neagu, D.R. Popescu, romanele citate se prezentau mai degrabă ca apariții singulare, înconjurate de o mare de mediocritate, de romane de conjunctură, ilustrative, lipsite de valoare. Romanul era interesant prin piscurile sale, dar neinteresant prin nivelul mediu. Or, marele public își face educația cu romanul de nivel mediu, cel care constituie «alimentul epic» al cititorului obișnuit. El îi formează o anumită optică de a percepe literatura, el îi face să urmeze sau nu cartea care pune cititorul în fața unui univers nou, a unei problematice noi, a unor modalități de expresie noi. Nu putem afirma că romanul românesc de astăzi a eliminat impostura și mediocritatea. Dar ceea ce caracterizează genul în ultimii ani este înaintarea masivă, elocventă a romanului spre zone care fuseseră tratate într-un mod convențional, vulgarizator sau care se aflau într-un con de umbră. Romanul ultimilor ani este deci un roman polemic, un roman al reevaluărilor sociale și morale, un roman care deși nu abolește nimic din ceea ce a fost valoros mai înainte, crede că nu s-a spus totul sau că a fost spus, de multe ori, într-un mod convențional. Așa se explică interesul publicului care în ultimii ani a acordat un

credit romanului, l-a așteptat și l-a dezbătut. [...] În unele cazuri nu putem trece peste imaginea omului, alteleori ne indispune valoarea operei, afirmarea instantanee a unui nou prozator, «arderea etapelor», succesul de public. Ranchi-una mediocrității, invidia lipsei de succes, otrava neputinței – toate contribuie la crearea unei atmosfere marginale despre care nemaștiind din ce izvoare a pornit poate la un moment dat să dăuneze justei receptări a cărții. Teama că citind un autor contemporan îl supărăm pe celălalt, că așezându-l într-o anumită ordine vrem să schimbăm ierarhiile, că spunând adevărul franc despre un «nou venit» intrăm în conflict cu grupuri care vor reacționa pe alte căi decât cele ale discuției urbane, folosind nu o dată insulta, încercarea de excludere din mediul literar, ne face să vorbim mai mult despre Homer decât despre prozatorii noștri. Ori nu Homer sau Balzac scriu romanele noastre de astăzi, ci cei care trăiesc și creează printre noi și alături de noi”. ■ În *Breviarul* lui Șerban Cioculescu intră, de această dată, *Corespondența lui G. Călinescu cu Al. Rossetti (1935-1951)*. ■ La *Confruntări*, Lucian Raicu discută despre *Critică și creație* în monografia consacrată lui Bacovia de către Ion Caraion, *Sfârșitul continuu*. ■ Nicolae Manolescu analizează *Metoda în critica* Magdalenei Popescu din monografia *Slavici*, volum „matur în toate privințele, temeinic gândit și admirabil scris, aș zice chiar, cu riscul de a fi înțeles greșit, poate prea serios și sistematic. Din cauza, cum voi arăta îndată, unui abuz de metodă. Ca și alții dintre colegii ei de generație, Magdalena Popescu se încrede prea mult încă (deși sunt semne că interesul este în scădere) în eficacitatea abordării stricte a literaturii. Având, cu alte cuvinte, pretenția de știință adevărată, într-un domeniu unde e loc pentru conjecturi relative, nu și pentru adevăruri absolute. Este o carte de analiză minuțioasă și, pe alocuri, întortocheată, din exces de prudență, în care orice observație este verificată de două ori și orice concluzie amânată până la strângerea tuturor dovezilor. Marja de aventură sau de eroare pe care autoarea și-o îngăduie apare îngustată la minimum. Demonstrația înaintează încet, pas cu pas. Lungul drum al descrierii critice a operei lui Slavici e străbătut pe etape, scurte, ca o călătorie cu diligența, cu schimbarea cailor din poștă în poștă”. ■ George Muntean recenzează cartea de poezie *Vârstele dorului* de George Ciudan. ■ În *Surprizele erudiției*, Valeriu Cristea se exprimă tranșant cu privire la romanul lui Marian Popa, *Doina Doicescu și Nelu Georgescu*: „Accentele de groasă vulgaritate nu lipsesc [...] din această carte ce folosește tonul nestânjenit «simpatic», lejer, cu personaje uneori ușor cinice, alteleori un pic sentimentale ce pretind a evoca băieți în general de treabă chiar dacă nu foarte loiali și fete în fond bune chiar dacă poate prea disponibile, cu referințe la locuri ale Capitalei, la personalități ale vieții literare și publice (la meci, fetele și Nelu îi zăresc pe Fănuș Neagu, Eugen Barbu și Adrian Păunescu) sau la recente seriale de televiziune cunoscute de toată lumea. Romanul lui Marian Popa se înscrie pe cât de neașteptat pe atât de sigur în specia minoră, facil-distractivă a literaturii imediatului. [...] Când un critic și mai ales

un om de cultură scrie în maniera lui Octav Dessila (evocat cu nostalgie de eroii cărții) ceva pare suspect. Atâta erudiție să ascundă un gust atât de simplu, admirabil conservat în copilărească naivitate? Sau e vorba poate de firească relaxare în joc a unui spirit studios sătul de propria lui austeritate? Ar trebui în acest din urmă caz să vedem în *Doina Doicescu și Nelu Georgescu* o parodie sau o pastişă ironică. (Nici una, nici – mai ales – cealaltă nefiind însă, după părerea mea, recomandabile atâta vreme cât un public încă, din păcate, destul de larg riscă să confunde caricatura cu modelul. Intenția de a-l submina ar putea avea în acele condiții un rezultat contrar, întărindu-i de fapt pozițiile. Explicarea clișeelelor unei asemenea «literaturi» ar reprezenta un mod mai eficient de discreditare a ei decât imitarea lor parodică.) Citind cartea lui Marian Popa am căutat semnele complice ale unei posibile parodii. Nu am putut fi însă nici o clipă sigur că am receptat măcar una din ele. Textul scriitorului nici nu se gândește să «clipească», rămâne, din acest punct de vedere, ermetic. O parodie deci perfectă?”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici discută despre romanul *Dihania asta nu există* de Gheorghe Buzatu, considerându-l înrudit tematic cu romanul notoriu al lui Mihail Drumeș, de unde și titlul articolului: *Elevul Dima, redivivus*. ■ În *Critica literară și sociologia*, Dana Dumitriu scrie reținut despre volumul lui Dan Culcer, *Citind sau trăind literatura*, volum care „spune multe lucruri adevărate despre literatura noastră actuală, reușind să ridice unele probleme (în genere discutate fie superficial, festiv, fie în tonalitate minoră) cu sinceritate și cu probitate. De altfel și publicistica sa se arată netă și directă, în atitudine, chiar dacă în judecata unor cărți fraza e încărcată de prețiozități și excesive dilatări ale amănuntului în defavoarea ideilor generale”. ■ Al. Paleologu și Constantin Ciopraga formează un duet sadovenian, primul scriind despre *Nechifor Lipan sau zeul ucis*, iar cel de-al doilea despre *Ceremonialul rostirii*. ■ În cadrul rubricii *Scriitorii și țara*, Violeta Zamfirescu invită la o *Călătorie în nord*. ■ Vasile Nicolescu, Ion Murgeanu, Tudor George, Cornelia Djigola și Geo Bogza semnează poezii în acest număr. □ Ion Băieșu traduce câteva poeme ale scriitorului turc Yahya Benekay. □ Un fragment din *Cronica Lacului Limpede* a scriitorului suedez Per Olof Ekström este tălmăcit de Alexandru Spănu. ■ Nicolae Balotă încheie numărul printr-un reportaj, *Toamna între Neckar și Dunăre*.

• [„**Tribuna**”, nr. 45] Cuprinde poeme de Ion Mărgineanu, Radu Cosașu, proză de Marcel Constantin Runcanu și Heinrich Böll (*La capăt de linie*, trad. Petru Forna). ■ Este organizată o dezbatere cu titlul *Un moment plenar al poeziei noastre patriotice*, în cadrul căreia sunt discutate plachetele *Imnele Transilvaniei*, de Ioan Alexandru, *Pământul deocamdată*, de Adrian Păunescu și *Poema patriei*, de Gheorghe Tomozei, premiate în cadrul primei ediții a Festivalului „Cântarea României”. Potrivit lui Victor Felea, volumul lui Ioan Alexandru se situează în descendența poeziei lui Lucian Blaga și Octavian Goga: „...exprimă un patriotism spiritualizat, un patriotism specific transilvane își

află răsfrângerile în poezia unor înaintași ca Goga și Blaga, ca să numim doar aceste culmi, un patriotism în care intră în primul rând un sentiment de adânc respect în fața naturii, un sentiment de sfială și adorare în același timp, de profundă comuniune”. Poezia lui Adrian Păunescu este situată de același Victor Felea sub semnul militantismului: „...o poezie dinamică, angajată direct în problemele cu care se confruntă o acută conștiință de azi – probleme ale unui formule mai mult sau mai puțin locale, unde trebuie să răspunzi tuturor solicitărilor pe care le impune lumea modernă: politice, sociale, de ordin etic și economic pentru că nimic nu scapă imixtiunilor exterioare, nici chiar intimitatea”. În viziunea sa, Gheorghe Tomozei este un „poet-cronicar, un «cronicar» muntean, îndrăgostit de tot ceea ce e măreție și farmec în trecutul nostru, dar și amănunt anecdotic și detaliu decorativ”. Horia Bădescu adaugă: „...dacă postura profetică a lui Ioan Alexandru, descinzând din Goga și Blaga cum s-a spus, propune imaginea prezentă și viitoare a patriei bazată pe o perenitate de valori morale destăinuite dintr-un timp tradițional revolut, Păunescu și-o asumă pe cea de militant în agora, subsumând perenitatea istorică a unui cod etic, modificându-l prin valențele etice contemporane într-un posibil profil viitor”. Negoită Irimie: „Ioan Alexandru scriind, oficiază un ritual grav, discursul său liric desfășurându-se pe ample spații ale literaturii noastre. Adrian Păunescu, prin volumul *Pământul deocamdată*, îmi pare a atinge o culme în continua sa stare de vibrație poetică, parcă demonstrând virtuțile magice ale poeziei [...]. În fine, Gheorghe Tomozei prin elegantele sale caligrafii «baroc-culturale», cum bine le denumea Horia Bădescu, completează un valoros triptic poetic”. Teohar Mihadaș subliniază solidaritatea cu patria din poezia lui Ioan Alexandru: „Pentru poet, patria este o ființă încercată, o maică îndurătoare dăruită cu har; istoria ei, o poveste învăluită-n mister; iar marile figuri care-i călăuzesc drumul și-o domină luminos sunt un fel de simboluri-aștri, ascunzând în ele semne. Un straniu câmp magnetic le împresoară, chemând la o înfiorată iubire smerită, la marea cuviință, la venerație”. Ion Oarcășu preferă sintagma „poezie a patriei” „poeziei patriotice”: „Poezia Patriei are (sau ar trebui să aibă) la bază ideea descoperirii de sine într-o relație firească și semnificativ umană cu spațiul fizic și moral în care trăiești”. Din punctul de vedere al lui Radu Săplăcan, *Imnele Transilvaniei* marchează o încercare de recuperare a mitologiilor subiective: „Este vorba, după opinia mea, de o dublă evoluție – a sensibilității și a gândirii poetice, atrase acum de «repovestirea» unor mitologii subiective, poezia trăind parcă sub regimul unei perpetue anamneze”. Despre poezia lui Gheorghe Tomozei și Adrian Păunescu acesta afirmă: „...binecunoscuta sa prolificitate i-a jucat de data asta o festă, criticii trecând cam expeditiv peste o carte foarte bine scrisă. Referitor la Adrian Păunescu. Deși termenul îmi displace, cred că putem vorbi mai degrabă de un antiromantic, brutal nu cu poezia ci cu aspectele realității, prin poezie”. Pentru Gheorghe Suci, *Imnele Transilvaniei* punctează trecerea de la atitudinea revoluționară romantică la politicul

îmbrăcat în simboluri: „Volumul lui Ioan Alexandru mi se pare reprezentativ și dintr-o altă perspectivă. Anume, aceea a direcțiilor tematiche, prevalențelor stilistice etc. pe care poezia politică le-a consacrat. De pildă, asumarea trecerii, a «saltului» de la modalitatea romantică manifest-revoluționară la eminescianism (politicul este «transfigurat» în simboluri)”. Adrian Popescu: „Ioan Alexandru îndreaptă poezia spre un tipar al lucrurilor, spre mitul plăsmuind începuturile, modelând istoria. [...] Cu Adrian Păunescu poezia se «democratizează», ca la Marin Sorescu, coboară, nu în adâncimile unui suflet colectiv, precum la Alexandru, ci în for, în piețele Cetății, în sălile de spectacol. [...] Mașinării romantice și ironice în același timp, combinând sentimentul cu o subțire autoflagelare, poemele lui Tomozei sunt livrești în concepție și abil-manieriste în execuție”. Mircea Vaida: „Așadar, avem acum în față trei poeți, care toți apelează la istorie, fiecare cu un timbru propriu, cu armele sale poetice. Desigur, poetul, când scrie despre și prin cuvintele cheie ale pământului și istoriei pământului său, nu se gândește cum e ales. El se exprimă pe sine, descoperă lumea cu ochii lui”. Victor Felea conchide că cele trei plachete reprezintă un moment plenar al liricii patriotice: „Ceea ce se desprinde, cred, în concluzie, din aceste luări de cuvânt e faptul că volumele celor trei poeți reprezintă un moment plenar al poeziei noastre patriotice și cetățenești din ultimii ani, moment ce aparține unor autori încă tineri și în plină expansiune a talentului lor”. ■ Este consemnată o nouă întâlnire a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Cluj, în cadrul căreia a citit poeme Constantin Bădița. La discuții au participat Viana Șerban, Augustin Pop, Petru Romoșan, Ștefan Damian, Ion Mureșan, Rodica Scrieciuc, Radu Săplăcan, Constantin Zărnescu și Mircea Vaida. ■ Ion Vlad discută amplu romanul lui Laurențiu Fulga, *Fascinația* (Eminescu, 1977): „...mai presus de toate, în cartea lui Laurențiu Fulga primează sensurile simbolurilor, semnificațiile lor grave: omul și valorile umane, descoperirea și generoasa afirmare a valorilor esențiale ale ființei. E unul dintre meritele acestei cărți cu valoare de eveniment literar”.

11 noiembrie

● [Contemporanul, nr. 45] Redacția revistei se situează: *Sub semnul democrației socialiste*: „Țara, întreg poporul român se află în pragul unui eveniment social-politic major: alegerile de la 20 noiembrie. Istoria nouă a României este martoră că de fiecare dată aceste momene profund relevante în ceea ce privește democratismul orânduirii noastre au aflat poporul pe trepte tot mai înalte de afirmare a spiritului său creator, a personalității sale”. ■ În textul *Într-un local, odată*, Dumitru Micu recenzează cartea lui Huszár Sándor, *După amiezi ploioase la Boul bălțat* (Editura Kriterion): „S-a înțeles nu încapе dubiu, că *Boul bălțat* este pentru frecventatorii săi locul salvării, al depășirii condiției tragice, al dezalientării. Alegându-l ca teritoriu al desfășurării imaginărilor, prozatorul a făcut-o, evident, fără patos, în afara oricărui didacticism,

anumite virtuți umane gingașe, anumite valori sufletești ce nu suportă etalarea indiscretă, parada retorică”. ■ George-Radu Chirovici se ocupă de cartea de eseuri a Luciei Dumitrescu-Codreanu (Editura Politică): „... Câteva dintre eseurile volumului *De la Sisif la Prometeu* au apărut inițial în coloanele publicației noastre. Reala bucurie cu care le-am citit atunci am redescoperit-o acum, în fața debutului – dacă știm bine – editorial al unuia dintre cei mai înzestrați tineri filosofi marxiști români. *De la Sisif la Prometeu* este o carte dintre cele care – vai, prea puține! – îi obligă pe autor să continue”.

● [„Cronica”, nr. 45] Sub semnătura **Cronica** apare editorialul *Un important eveniment politic*, anunțând alegerile de deputați în consiliile populare municipale din 20 noiembrie: „La aceste alegeri, Frontul Unității Socialiste se prezintă reunind în rândurile sale, într-o indestructibilă coeziune, sub conducerea Partidului Comunist Român, organizațiile de masă și obștești, de creație și profesionale, consiliile oamenilor muncii aparținând naționalităților conlocuitoare, toate forțele politice și sociale ale țării”. ■ Apare *Lectura – act de cultură*: „Condiția lecturii moderne presupune o pluralitate de sensuri, abordarea operei însemnând un univers deschis, capabil de noi interpretări, de noi semnificații. Există o știință de a citi, care – în timp – a cunoscut mutații și progrese. Conceptul de lectură cunoaște astăzi spectaculoase metamorfoze, mal ales în ce privește ridicarea lui la nivelul politicii culturale, includerea lui între factorii definitorii al formării omului nou, cu personalitate temeinică, multilaterală, de o superioară condiție spirituală, în raport deplin cu dezvoltarea societății noastre socialiste. Perspectiva abordării unui text presupune un act cultural complex, care angajează în demersul lui criteriile cele mai profunde de înțelegere a vieții, raportul cel mai subtil și de neînlocuit între creator și public. Publicăm în paginile 2 și 6 intervențiile unor critici și istorici literari, ale unor cititori, privind statutul lecturii în actualitate, fenomenologia ei, mutațiile care s-au produs în spațiul gramaticii ei. Discuția rămâne deschisă, revista noastră oferindu-și în continuare coloanele celor doritori a-și expune punctul de vedere asupra acestei teme, din unghiurile variate ale comentatorilor de carte, ale autorilor sau ale cititorilor”, însoțit de un citat din *Expunere prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste, iunie 1976*, susținută de Nicolae Ceaușescu: „Lor, oamenilor muncii, le consacram tot ceea ce se făurește mai bun în societatea noastră, lor le închinăm întreaga noastră bogăție materială. Este, deci, normal ca lor să le aparțină și tot ceea ce se creează mai de preț în literatură, muzică, cinematografie, teatru și în artele plastice, în întreaga creație spirituală din patria noastră”. Intervențiile sunt semnate de: □ Const. Ciopraga, *Între individual și social*: „Cei vechi proclamau cunoașterea de sine ca ideal al filozofiei practice; odată cu invenția tiparului, cunoașterea de sine devenea o cunoaștere mediată, cartea fiind instrument de *re-trăire* sintetică a experiențelor umane esențiale. [...] Celălalt termen al raportului dialectic *individual-social* privește lectura ca fenomen social, mai exact ca modalitate de

dialog. Nu ne putem imagina cultură eficientă fără a presupune un teren comun, un fond general de cunoștințe, ca bază de plecare”. □ Dumitru Micu, *Lectura creatoare*: „Mulți, mai cu seamă mulți tineri, citesc din snobism, așa cum altădată lumea «subțire» călărea, mergea la teatru și la serate, se plimba pe calea Victoriei. Aceasta înseamnă a deposeda lectura de propriul sens, a-i devia finalitatea. Citim pentru a ne forma, pentru a ne găsi pe noi înșine, pentru a ne actualiza acele însușiri virtuale, latente, de care nu putem lua cunoștință altfel decât prin confruntarea cu lumea din afară, cu experiența umanității”. □ Emil Manu, *Pedagogia lecturii*: „Am observat că la noi, în România socialistă, se citește mult; în tramvaie, în mașini, în parcuri sau pe plaje oamenii citesc – unii romane polițiste, alții romane pur și simplu. Lectura cărților de poezie, mai particulară, teren mai subiectiv pe plan psihologic, solicită alt cadru”. □ Al. Călinescu, *Despre lectura critică*: „Făcându-și un titlu de onoare din reînțoarcerea la text, Noua Critică a transformat într-un loc comun o idee care punea în cauză atât conceptul de lectură, cât și acela de creație: anume, ideea multitudinii (unii nu au ezitat să zică: infinității) de lecturi posibile pe care le acceptă o operă”. □ Daniel Dimitriu, *Alfabetul lecturii*: „În principiu, suntem cu toți ide acord că înțelegerea picturii sau muzicii presupune (și) o școlire și o călire a gustului și sensibilității, perfecționarea unor antene inefabile de recepție. De ce nu am admite că sunt necesare toate acestea și pentru lectură. E bine știut că, spre deosebire de artele frumoase sau de muzică, literatura se folosește de un limbaj de împrumut – cel în care ne înțelegem în viața de zi cu zi – și acest lucru dă, uneori, impresia falsă că trebuie să pricepem un text literar la fel de lesne ca un anunț de mica publicitate”. □ Constantin Pricop, *Conceptul de lectură astăzi*: „Conceptul de lectură este o sintagmă care asociază de îndată o diversitate de poziții – literare, psihologice, sociologice. Nu de puține ori noțiunea abstractă a lecturii a stat la baza unor edificii teoretice interpretative constituind sisteme estetice. Ar fi utopică tentativa de a încerca să enumerăm măcar, aici, diversele teorii al căror echilibru argumentativ stă în definirea într-un anume fel a actului lecturii”. □ Mihai Gachi, tipograf, *Dorința de a ne recunoaște*: „Accesul la lectură este astăzi o realitate care nu poate fi pusă la îndoială. [...] Lectura a devenit pentru noi un mod eficient de a cunoaște lumea; de a o privi cu alți ochi, de a-i descoperi fenomenele sociale și politice care se petrec azi pe diferite continente. A citi echivalează cu a cunoaște, a medita, a înțelege”. ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Eminescu – cultură și creație* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga: „Zoe Dumitrescu-Bușulenga demonstrează convingător în *Eminescu – cultură și creație*, cercetând interferențele și luminând originalitatea operei, că cel mai mare poet național al românilor aparține valorilor universale, având un loc bine delimitat de vocația sa înnoitoare între marii poeți romantici ai lumii și, în felul acesta, între marii poeți dintotdeauna”. ■ În *Mențiuni critice* M. D. Lesovici scrie despre *Cina* de Aurelian Chivu: „Respingerea punctuației în finalul poemelor

îndică o lectură ce trebuie să caute dincolo de articulația logică. Din păcate, pe alocuri, unitatea cărții maschează unele desfășurări parazitare care fac simțită șablonizarea obsesiei. Cartea propune însă un autor interesant marcând un moment remarcabil în traseul său poetic”. ■ În *Ipostazele unui prozator* P. Constantin scrie despre opera lui Mircea Ciobanu: „Cu *Istorii* (ne referim la primul volum, așa că opiniile noastre pot fi ușor confirmate sau dimpotrivă, răsturnate la apariția următoarelor) autorul găsește un echilibrul între componentele narațiunii. Alegoriile și parabolele din cărțile anterioare – arătând mai mult funcționarea unui mecanism rațional – sunt o etapă net depășită de volumul de față”. ■ În *Documente* N. Barbu publică *Poemul Putnei: o controversă închisă*: „Așadar, vom ști acum cu certitudine că *Poemul Putnei*, sau – cu titlul original – *La mormântul lui Ștefan cel Mare*, publicat la 15 august 1871 în «Curierul de Iassi» este scris de Dimitrie Gusti. Dacă nu ar fi fost așa, dacă – de pildă – așa cum a crezut chiar Perpessicius, el ar fi aparținut lui Eminescu, credem (cunoscând modestia și chiar timiditatea tânărul poet atunci când era vorba de propria persoană) că nu era posibil ca el însuși să-l împartă publicului, sub formă de foaie volantă, chiar dacă aceasta nu purta nici o semnătură”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Prezența lui Sadoveanu*: „Cu spor de prestigiu și de participare, cea de a VI-a ediție a «Zilelor Mihail Sadoveanu» a confirmat, dacă mai era nevoie, în sesiunea de comunicări la Casa de cultură – Pașcani, în prelecțiunile «Junimii», în medalionul literar festiv, apoi în șezători literare la Muzeul teatrului – Iași, Muzeul Pașcani, Casa memorială de la Vânători-Neamț, în cluburi de uzine și în școli, de câtă popularitate se bucură opera marelui prozator. Prezența la manifestările din Iași și Pașcani a scriitoarei Valeria Sadoveanu, soție și secretară a celui omagiat, ca și evocările făcute de actrițele Marioara Davidoglu, Any Braesky și Marioara Baciuc, precum și cele ale scriitorilor George Lesnea și Aurel Leon, au contribuit la crearea unor clipe emoționante. Și-au adus contribuția în diferite moduri profesorii universitari I. Zamfirescu, Const. Ciopraga, Gh. Ivănescu, Gavril Istrate, I. D. Lăudat, Al. Husar, Al. Teodorescu, Mihai Drăgan, Elvira Sorohan, Ion Apetroaie armați de profesorii N. Buruiană, D. Ciută, Ion Nichita și Livia Dreptu. La festivitatea de deschidere din Pașcani au rostit saluturi Eugen Nichifor, primarul Pașcanilor, prof. dr. Mihai Todossia, rectorul Universității – Iași, acad. Petre Jitaru, președintele Filialei Iaș ia Academiei și Ion Țăranu, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Iași. Cu prilejul constituirii la Pașcani a Cenaclului literar, patronat de revista «Convorbiri literare», au urcat pe scenă poezii Horia Zilieru, Ioanid Romanescu, Ion Puha, împreună cu cenaclistiții Șt. Mitroi, Lucian Vasiliu, Dan Movileanu, Genoveva Caba, Romeo Vântu și Liviu Tudorov. [...] Cu același prilej, tradiționalul premiu pentru debut în proză acordat de Asociația scriitorilor din Iași, a fost acordat de această dată lui Ion Țăranu, autorul volumului *Sub zodia dragonului*. Juriul care a făcut această alegere a fost alcătuit din scriitorii: Const. Ciopraga – președinte,

Andi Andrieș, N. Barbu. Mihai Drăgan, Horia Zilieru”. □ N. Irimescu, *Eminescu pe meleaguri năsăudene*: „Cenaclul literar «Mihai Eminescu» din Cluj-Napoca, împreună cu organizația U .T. C. și Căminul cultural din comuna Feldru, județul Bistrița-Năsăud, au organizat o manifestare culturală la Feldru, cu tema *Eminescu pe meleagurile năsăudene*”. ■ Sub semnătura lui N. Irimia citim *În spiritul colaborării și prieteniei Iași – Perugia*. ■ Versuri semnează Corneliu Popel (*Patria în toamnă*), Angela Traian (*Cântec; Amintindu-mi*), Ion Hurjui (*Nopti de var; Somnul*). □ Val Gheorghiu publică *Noiembrie, pe Dunăre*.

● [„**Munca**”, nr. 8413] În *Însemnări de scriitor*, Mihai Stoian publică esul „*Pista de lansare*” a personalității.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 362] Articolul lui Pompiliu Marcea, *Limba și literatură națională*, se axează pe ideea că nu poți stăpâni nicio disciplină spirituală decât având ca bază cunoașterea ei temeinică pe teritoriul național. Înainte de a se ocupa de problemele limbii și literaturii universale, fiind specialiști în câte o limba străină, toți eminenții critici și savanți „aveau însă o temeinică pregătire în cultura națională, iar lucrările lor fundamentale, multe devenite astăzi de referință, aparțin acestui domeniu” (sunt enumerați G. Călinescu, T. Vianu, Ș. Cioculescu, I. Iordan, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Dan Grigorescu, Gh. Mihăilă etc.) Problema este privită mai amplu, prin diminuarea numărului de ore dedicate limbii și literaturii române din facultățile filologice și paradoxala imixtiune a lingvisticii și culturilor străine în orele predate, pe motiv că prin multe ore de limba română la facultățile de profil unde româna nu e limba principală are loc „supraîncărcarea studenților... româna trebuie privită la facultățile de litere ca o disciplină care încarcă pe studenți, disciplină-balast, căreia ajungem să-i facem loc printr-un gest de bunăvoință sau de indulgență, ca o disciplină tolerată? ... Oare româna nu ar trebui să devină, în mod obligatoriu, cea de-a doua specialitate pentru un filolog? Au cumva secțiile străine un statut de insulă autonomă în care româna n-are loc ca o rudă vitregă? ... Dar în ce țară ne aflăm? Din ce cultură facem parte? Ce cultură servim?” □ Versuri de Vasile Smărăndescu și Mihai Duțescu. □ Jurnal de călătorie Al. Rosetti – *În Africa (Benin)*. □ Liviu Călin notează „un eveniment literar, în *Străluciri epistolare*: apariția corespondenței lui G. Călinescu cu Al. Rosetti, din perioada 1935-1951 „oglină de cleștar a relațiilor de elevată prietenie dintre Călinescu, interpret de excepție al faptului de cultură în spațiul național și universal, și savantul Al. Rosetti în ipostaza sa de editor ideal... Între critic și editor s-a născut o trainică punte afectivă, de stimă și cordialitate reciprocă”. □ C. Sorescu descoperă *Critica interjecțională: O pseudoteorie a memoriei*, vizând cartea lui Dan Culcer, *Un loc geometric*, Cartea Românească, 1973. □ D. Mutașcu impune *Două antologii: Antologia de poezie bulgară de la începuturi până azi*, Ed. Minerva, BPT, alcătuită de Victor Tulbure și H. Grămescu, respectiv *Povestirile Egiptului antic (Faraonul*

Kheops și vrăjitorii), C. Daniel în colaborare cu Ion Acsan. □ Ileana Lucaciu în *Tristețile plictiselii* urmărește piesa de la Teatrul Național a lui Iosif Naghiu, *Câștigătorul trebuie ajutat*. □ *Cronica de librărie* semnaleză traducerea din Flaubert – *Ispitirea Sfântului Anton*, versiune românească de Mihai Murgu, cu o prefață de Irina Mavrodin.

12 noiembrie

● [„*Luceafărul*”, nr. 46] Cuprinde poeme de Ion Gheorghe, Dan Verona, Gheorghe Pituț Nicolae Dan Fruntelată, Ion Iuga, Dim. Rachici, precum și proză de George Ghidrigan și George Bălăiță. ■ Nichita Stănescu semnează în secțiunea *Respirări* textul *...și maică-mea, veghindu-l*. ■ În rubrica *Ecouri* este publicat articolul *Sincronism, protocronism – idei forță*, de Nicolae Balotă, ca reacție la dosarele realizate recent de revistă pe această temă: „Nu trebuie să le considerăm drept teorii științifice aplicabile în explicarea rațională a proceselor istorice literar-culturale, ci reprezentări având o funcție eminentă, practic culturală, un fel de idei-în-acțiune. De aceea, nu cred că protocronismul sau sincronismul constituie categorii coerente ale teoriei literaturii ori istoriografiei literare. Cu atât mai importante, mai eficiente pot fi ele în determinarea direcțiilor posibile ale unei mișcări culturale”. ■ Ioan Alexandru plasează, în textul *Coșbuc*, poeme precum *Nunta Zamferei* sau *Moartea lui Fulger* alături de *Miorița* și *Luceafărul*: „*Nunta Zamferei, Doina, Moartea lui Fulger* sau *Crăiasa zânelor* stau alături de *Miorița* și de *Luceafărul* lui Eminescu. Acest lirism obiectiv la care ajunsese marele poet este rodul unei munci uriașe pe marile cărți ale omenirii de la *Vede* la Homer și Virgiliu, culminând cu Dante, asimilat de Coșbuc până în fibrele sale cele mai profunde”. ■ În *Elogiu și ironie involuntară*, Voicu Bugariu discută cartea lui Ion Bălu despre Marin Preda (*Marin Preda, Albatros, 1976*) sub aspectul ironiei involuntare care se naște în urma elogiului excesiv: „Ironia apare însă și fără voia vorbitorului, atunci când între cuvintele sale și faptele pe care le desemnează acestea există o inadecvare de o natură sau alta. În cazul despre care discutăm această inadecvare apare între limbajul excesiv elogiios al autorului și ideea rezistentă a raționalității demersului critic”. ■ În *O glumă în versuri inedită*, Șerban Cioculescu transcrie o poezie plină de umor scrisă de Tudor Vianu, cu titlul *Scrisoare (confidențială și nepublicabilă) lui Ion Barbu*, cu ocazia disputei născute în 1935, când a fost acuzat de Vladimir Streinu că ar fi colaborat cu Ion Barbu la scrierea cărții despre poezia acestuia. ■ În *Cronica literară*, M. Ungheanu comentează cartea lui Ion Caraion despre lirica lui George Bacovia, apărută în 1977 la Cartea Românească: „*Bacovia. Sfârșitul continuu* nu este însă o scriere pedantă, ci cartea unui poet despre alt poet. Pagina de critică a lui Ion Caraion are suplețea și forța angajării totale care este aceea a artistului consumându-se în chiar actul scrisului. În sfârșit, ceea ce este esențial, cartea lui Ion Caraion

despre Bacovia nu distruge taina poeziei lui, ci o sporește”. ■ În rubrica de debut, Al. Piru îi reproșează o serie de inconsecvențe lui Fănuș Băileșteanu, autor al unei *Introduceri în opera lui Mihail Sadoveanu* (Minerva, 1977): „Lucrarea lui Fănuș Băileșteanu, de aproape 400 de pagini, este o întreprindere ambițioasă. Nu este o «introducere» în opera lui Sadoveanu (introducerile anterioare sunt de 100, maximum 200 de pagini), ci un studiu năzuind să epuizeze problema, să spună ultimul cuvânt în interpretarea critică a operei scriitorului.”; „Stilul lui Fănuș Băileșteanu nu e acut analitic, ci solemn poetic”.

■ Sultana Craia prezintă, în *Viața cărților*, volumul lui Constantin Țoiu, *Alte pretexte* (Eminescu, 1977), reunind texte cu aspect de reportaj, însemnări de călătorii și reflecții ale autorului: „Scrieri disparate, «pretextele» se constituie într-un sistem unitar de a gândi lumea al unei personalități meditative, preocupate de sensurile multiple ale realității create de imagini sintetice și expresive”.

■ Placheta lui Mircea Florian Șandru, *Melancolia* (Eminescu, 1977) este situată de Dan Alexandru Condeescu sub semnul maturității: „...nu este o culegere de versuri adunate ocazional, ci o carte de poezie scrisă sub semnul coerenței interne a universului poetic și a mijloacelor lirice, al maturizării viziunii”.

■ Mihai Coman analizează succint *La nord-vestul inimii (legendă și realitate)* (Ion Creangă, 1977), un volum hibrid, între reportaj, jurnal de călătorie și literatură, semnat de Sever Iuliu Utan: „Nici reportaj (căci e vorba mai mult despre dialoguri spontane și bucuria schimbului de idei decât despre o anchetă propriu-zisă), nici jurnal de călătorie (căci scriitorul nu ne prezintă felul cum vede el această lume, ci felul în care ea se vede pe sine), lucrarea de față este, după cum indică și titlul ei, o încercare de reconstituire, pe considerente lirice, a universului «moroșan»”.

■ Potrivit Mariei-Ana Tupan, placheta lui Valeriu Armeanu, *Odihna lacrimii* (Scrisul Românesc, 1977), dovedește deplinul control asupra mijloacelor lirice: „...sunt și unele inegalități în *Odihna inimii*, dar ele nu diminuează cu nimic meritele acestui poet care, în cea de-a treia carte, se arată deplin stăpân pe mijloacele de expresie.”

■ În dosarul *Dramaturgia contemporană românească* sunt reunite opinii privind spectacolele de teatru din stagiunea curentă. Radu Anton Roman consideră că piesa lui Dumitru Radu Popescu, *Muntele*, reînvie reușit, asemeni *Răcelii* lui Marin Sorescu, specia antică a comediei istorice: „După *Răceala* lui Marin Sorescu, acest nou text savuros, plin de umor, dar și de profunzime demonstrează viabilitatea unui gen cu solide rădăcini încă în antichitate: valabilitate, în cazul nostru, nu numai literară ci mai ales ideologică, exponentă a eroismului românesc, a virtuților sale naționale: iubirea de pace și muncă, și artă.”

■ Valentin Dumitrescu se oprește asupra textului *Cine a fost Adam?* de Leonida Theodorescu: „Piesa Leonidei Theodorescu, judecată dincolo de intenții [...] are meritul de a încerca să ofere un echivalent dramatic acutelor probleme morale ale actualității”.

■ Bogdan Ulmu abordează piesa *Rețeta fericirii*, scrisă de Aurel Baran-

ga și regizată tot de acesta: „...Aurel Baranga vine să confirme, la douăzeci de ani de la premieră, soliditatea teatrului autorului contemporan, faptul că el n-a cedat nici atunci, nici acum, modei, construindu-și eroii și dramele lor cu maximum de seriozitate, chiar cu clarviziune”. ■ *Câștigătorul trebuie ajutat* de Iosif Naghiu i se pare lui Ion Lazăr complicată inutil: „Expresie a unei obsesii fundamentale a dramaturgului, preocupat cu îndârjire de amicitia bărbaților, piesa ne apare sofisticată inutil”. ■ Călin Stănculescu analizează spectacolul *Acord* de Paul Everac: „Lipsită de dinamismul acțiunii, piesa trăiește prin profesionalismul replicii, exagerată nu în puține momente tocmai pentru dificila subliniere a conflictului principal”. ■ În *Personajul – valoare dramatică*, Dan C. Mihăilescu subliniază elementele care ar trebui să diferențieze protagonistul de teatru de cel de roman, recomandând totodată o posibilă direcție dramaturgiei românești contemporane: „Identitatea unui personaj în teatru trebuie să acopere o categorie socială mult mai largă decât cea a personajelor epicii. Altfel spus, ceea ce poate epica prin introspecție, teatrul este obligat să realizeze prin acceptarea unor convenții, prin schemele dramatice, prin coeficientul de spectacularitate al textului. Din acest punct de vedere, «determinarea socială» a personajului dramatic este fatalmente «obligată» la simbol, re-prezentarea fiind directă.”; „...trebuie să tindem la desăvârșirea unei dramaturgii românești și tocmai de aceea universale. Fără false existențialisme, fără comedioare facile care ofilesc puterea de discernământ a publicului, fără patetice și sterile tirade, ci dând personajelor puterea de a vorbi oricui și oricând, cu aceeași capacitate artistică de convingere”. ■ Eugen Simion discută *volumul Corespondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti (1935-1951)*, ediție îngrijită de Vasile Nicolescu (Eminescu, 1977) în articolul *Scrisorile lui G. Călinescu*: „Scrisorile aduc [...] informații prețioase, biografii lui G. Călinescu pot reconstitui, acum, mai bine cronologia interioară a operei în diversele faze de elaborație. Însă scrisorile spune mai mult decât atât, ceva din modul lui G. Călinescu de a gândi dincolo de cărți iese la iveală. Unele pagini amintesc, prin corosivitatea lor, de Otrăvurile lui Sainte-Beuve, altele sunt lirice și cordiale”. ■ În secțiunea I, Valentin F. Mihăescu analizează volumul de proză scurtă *Stația de salvare* (Eminescu, 1975), de N. Mateescu: „Echilibrul construcției, acuitatea observației (care permite depășirea rapidă a preliminarilor și situarea în miezul evenimentelor) și, mai ales, finețea desenului psihologic sunt semnele lipsite de echivoc ale unui talent de prozator deosebit”. ■ M. Berza semnează articolul *Cartea și cultura în vechea Transilvanie*. ■ Sunt publicate două poeme de Robert Lowell în traducerea Feliciei Antip, însoțite de o scurtă prezentare realizată tot de aceasta. ■ Romul Munteanu este prezent cu articolul *Itinerar romantic de căutare a omului în poezia lui Jon Milos*. ■ Laurențiu Ulici continuă analiza cărții lui Gustav Rene Hocké, *Manierismul în literatură*, începută în nr. 44 al revistei.

15 noiembrie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8859] Victor Atanasiu prezintă volumul lui Nicolae Balotă, *Arte poetice ale secolului XX*, în care se acordă un spațiu larg „discutării crezurilor estetice ale poezilor.”

• [„**Era socialistă**”, nr. 22] Ion Dodu Bălan semnează articolul *Criticul – un militant revoluționar activ*: „Critica literară și artistică va putea participa în continuare la educarea politică a maselor numai dacă va studia cu spirit științific, revoluționar și militant literatura și arta acestor ani de epopee, cu eroi legendari și cu oamnei obișnuiți – eroul nu poate fi mare decât prin și împreună cu masele populare – ani în care au avut loc mutații structurale în viața oamenilor, mutații devenite substanța unor opere de artă de o remarcabilă valoare.”

• [Tribuna României, nr. 121] Tableta lirică a lui Ion Horea, *Sufletul câmpiei*, ne face cu ochiul pe prima pagină, cu un debut interogativ: „Ați fost vreodată în Teleorman? Să cobori treptele câmpiei către Dunăre, cu sufletul sprijinit, ca într-un templu al soarelui, de stejarii rămași în depărtări, din zare în zare, să spună de pădurile de oarecând.” ■ Este popularizată apariția unei cărți la Bruxelles, dedicată lui Nicolae Ceaușescu, scrisă de Mihail Steriade, cu titlul *Nicolae Ceaușescu și Carta omului nou*. ■ Din nou despre *Moștenirea cronicarilor români* scrie un text cultural Constantin Ciopraga în care încearcă un paralelism cu scriitori francezi din aceeași perioadă: „Pe Miron Costin nu-l vom raporta la francezii Joinville și Froissart, nici la florentinul Guicciardini cu ale sale istorii mai vechi, ci mai degrabă la contemporanii săi, la reflexivul Pascal, la moralistul La Bruyère, pictorul de moravuri chiar dacă aceștia sunt exponenții altor mentalități.” ■ Clement Mîrza analizează lucrarea Angelei Bidu-Vrânceanu (lector la Universității din București) *Système-matique des noms de couleurs. Recherche de méthode en sémantique structurale* (Ed. Academiei, 1976), care „se impune prin rigoarea științifică și consecvența cu care autoarea a urmărit să verifice în practică, pe baza unei configurații lexico-semantice limitate, numele de culori în limba română, o serie de principii și criterii de analiză structurală.” ■ Cursul de limba română a lui Cezar Tabarcea cu desene de Mihaela Istrate a ajuns la lecția a IV-a (anul IV) și cuprinde tema „elemente de localizare în spațiu, de găsire a unei adrese, a unei direcții”. Sunt publicate tableta lui Tudor Arghezi, *Țestoasa* și poemul *Cântec* de George Coșbuc.

17 noiembrie

• [„**Flacăra**”, nr. 46] În *Actualitatea* este publicată o notiță despre aniversarea vârstei de 70 de ani de către Mihai Beniuc. Tot aici se anunță premiera piesei *Piatră la rinichi* de Paul Everac la Teatrul Național din Timișoara. □ Dumitru Pricop publică poezia *Țara*. □ Ion Dodu Bălan scrie *Îndemnuri pentru un om al obștii*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseul *Cărțile și ciorapii de damă*. □ Valeriu Armeanu publică poezia *Poe-*

tul trăind adevărul patriei, iar Nikolaus Berwanger – *Comparație*. □ În *Vă propunem un nume* sunt publicate o serie de poezii, însoțite de o prezentare bio-bibliografică, semnate de Florea Burțan. □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică partea a doua din *Renoir. Fascinația verii*. □ Pompiliu Marcea, în *Poeți de azi: Virgil Teodorescu*, publică un portret bio-bibliografic al acestuia. □ În *Un grosolan furt literar*, scrisoare trimisă la redacție și semnată de Monica Isac, se semnaleză și se detalizează plagiatul lui Marcel Păruș, în romanul *Vâltoarea*, după romanul *Barometru în urcare* de Hugh MacLennan. □ În *Cronica literară*, George Arion prezintă volumul *Fascinația* de Laurențiu Fulga. □ În *Pagina de lectură* este publicată povestirea *Paznicul de noapte nu poate dormi* de Bajor Andor, traducere de Gelu Păteanu, precum și poezia *Eminescu* de Florin Costinescu. □ În *Racul*, Nicolae Dragoș publică fabula *D-ale Vulpii...*

• [„**Orizont**”, nr. 46] Una dintre cronicile literare, cea a lui Lucian Alexiu, relevă semnificațiile poeziei lui Francisc Păcurariu, din volumul *Solstițiu de iarnă* (Ed. Dacia, 1977), un autor „mai comentat în ipostaza de prozator și eseuist atașat fenomenului literar latino-american”, dar care „este și un poet de veritabilă fibră tradiționalistă”. ■ La rubrica „consemnări”, Mircea Moț recenzează cartea *Lectura: un eveniment al cunoașterii* (Editura Eminescu, 1977) al teoreticianului și criticului universitar, Ion Vlad, „o cercetare complexă a fenomenului literar din unghiuri diferite”. ■ I. D. Teodorescu dă seama de lectura romanului *Ultima vacanță* (Ed. Albatros, 1977) a lui Radu Ciobanu pe care-l apreciază ca: „prozator de bogate resurse narative, de stil și problematică”. ■ Eugen Dorcescu analizează universul narativ al personajelor din cărțile lui Laurențiu Cerneț în articolul *Unitatea morală a omului în proza lui Laurențiu Cerneț*. ■ Andrei A. Lillin pășește cu sensibilitate în teritoriul liricii de maturitate al poetului Vladimir Ciocov, pretextul constituindu-l volumul *Focuri în-singurate* (*Din lirica de maturitate a lui Vladimir Ciocov*). ■ Poezii de Al. Jebeleanu, Dorian Grozdan, Romulus Mustețiu, Eugen Evu. Reportaj de Vasile Versavia. *Aiul din chebap* este pretextul pentru G. I. Tohăneanu de a continua analiza stilistică a descrierilor gastronomice din *Frații Jderi*, încheiată cu un citat sadovenian pe măsură: „Mănânci, de-ți uiți părinții.” ■ Nicolae Mareș traduce din lirica poloneză trei poeme a trei autori: Wislawa Szymborska, Adam Wazyk și Zbigniew Herbert.

• [„**România literară**”, nr. 46] În editorialul său, George Ivașcu pune accentul pe *Analiză și sinteză*: „Suita recentelor cuvântări ale tovarășului Nicolae Ceaușescu – cele de la Petroșani și Hunedoara, apoi cea de la încheierea dezbaterilor Conferinței extraordinare a organizației de partid a municipiului București – reprezintă pentru un militant activ într-o perfecționare continuă a revoluției noastre nu numai un îndreptar și un stimulator în cele ce-i revin ca o vie componentă a unei vaste și dinamice conștiințe colective, dar și un indice de elevată metodologie în acțiunea de propagandă la actuala cotă de nivel a

înaintării noastre pe calea construirii orânduirii socialiste multilateral dezvoltate. Secretarul general al Partidului ne-a obișnuit cu relevarea a ceea ce este structural semnificativ în definirea momentului respectiv al dialecticii a ceea ce, ca Bălcescu odinioară, am putea și noi, astăzi, numi «mersul revoluției în istoria Românilor», dar, în același timp, ne surprinde de fiecare dată cu modalitatea, am spune logică, în care dă expresie imperativului de a ne situa exact pe spirala devenirii noastre într-un progres material și spiritual, într-o propășire a civilizației și culturii românești. Este, în fapt, o metodologie științifică în sensul superior al cuvântului, implicând, adică, deopotrivă *analiza* și *sinteza* ca două componente ale unei depline finalități teoretice și practice. Într-un spirit de cea mai autentică stirpe revoluționară, hrănit profund de concepția marxist-leninistă, infuzată de cel mai vibrant simțământ al iubirii patriei și poporului său, așadar de identificare structurală cu chintesența contemporană a întregii istorii naționale, cu o dinamică ineluctabilă a conștiinței *viitorului* ce trebuie construit în *prezent*, tovarășul Nicolae Ceaușescu știe ca nimeni altul să dea o strălucire de platină ideii majore, concretizând astfel viziunea – care e cea a punctului de maximă convergență – a construcției revoluționare în obiectivele sale, imediate dar iradiind totodată și liniile de perspectivă riguros trasate. Altfel spus, *analiza* și *sinteza* dialectic conjugate în aprecierea situației *hic et nunc* se revelează fiecăruia cu acea forță a convingerii totale și definitorii. Nu printr-un soi de exorcism al discursului care, într-o atmosferă a complexității colective, ar putea inspira, la un moment dat sau într-o succesiune de momente, imaginea a ceea ce se poate și, deci, trebuie îndeplinit, ci printr-o extraordinară putere definitorie a ceea ce, prin *analiză* și *sinteză* atât de organic conjugate, proiectează ca un *plus de realitate*, sau ca o *nouă realitate* finalitatea imperativului de gândire și strădanie a noastră, a tuturor”. ■ Din *Viața literară* aflăm, între altele, despre desfășurarea *Colocviilor de critică ale revistei „Transilvania”*: „În zilele de 10-12 nov. a.c. au avut loc la Sibiu colocviile de critică ale revistei «Transilvania» cu tema: *Definirea actului critic. Funcții specifice și importanță socială*. Manifestarea a fost organizată cu sprijinul Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă. Tov. Simion Sculea, secretar al Comitetului județean Sibiu al P.C.R., a rostit Cuvântul de deschidere. Mircea Tomuș, redactor șef al revistei «Transilvania», a prezentat tema colocviului înfățișând apoi preocupările revistei sibiene pentru promovarea unui spirit critic responsabil, militant, implicat în problematica actualității noastre literar-artifice. La lucrările colocviului au participat critici și teoreticieni literari, scriitori, oameni de cultură din localitate și din alte centre ale țării: Virgil Ardeleanu, Vasile Avram, N. Barbu, Mircea Braga, Vasile Chifor, Gabriel Dimisianu, Dana Dumitriu, Radu Enescu, Ilie Guțan, Mircea Ivănescu, Nicolae Manolescu, G. Nistor, Eugen Onu, Petre Poantă, Titu Popescu, Ștefan Sienerth, Anca Sârghie, Valentin Tașcu, Ecaterina Țarlungă, Laurențiu Ulici, Cornel Ungureanu ș.a. Lucrările colocviului au fost conduse de Romul Mun-

teanu”. ■ Pop Simion surprinde *Dimensiunea istorică* a travaliului de creație: „Vocația scriitorului de a fi tot mai prompt, mai apt, mai «inspirat» socialmente în rosturile Cetății indică temeuri estetice și moral-filosofice ale unui răspuns demn, pe măsura breslei noastre. Consolidarea pe orizontală și verticală a răspunderii civice a scriitorului este un fapt al vieții literare, care depășește sfera temporal-spațială a momentului pe care îl traversăm. Implicarea scriitorului în opera socială vine din experiența nepereche a recentului trecut, servește dăruit prezentului, cu care se identifică, și prospectează, până departe, în orizontul comunist, viitorul patriei. Este *dimensiunea istorică* a destinului și muncii scriitoricești. Întreaga dezvoltare a literaturii naționale ne convinge de acest adevăr clar ca lumina: destinul omului de condei, condiția fertilității sale spirituale, a exercitării harului său creator, șansa lui de durată în timp și în conștiința semenilor, toate acestea se decid în focul viu, purificator al uneia și aceleiași relații – cărturarul și istoria”. ■ *Dezbaterile „României literare”* se concentrează în continuare pe *Problematika romanului contemporan românesc*. Astfel, Cornel Ungureanu întocmește o panoramă a *Structurilor epice noi* în romanul ultimelor decenii, Dana Dumitriu propune abordarea *Actualității în roman* dintr-un alt unghi, considerând că nu „evenimentul sau conjunctura socială, politică, economică oferă «actualitatea» mult dorită, ci mutațiile valorice pe care le determină în conștiința umană, mutații care pot interesa deopotrivă pe cititorul de azi și pe cititorul de mâine”, iar Hristu Cândroveanu pledează pentru o cât mai fidelă oglindire în roman a *Chipului nostru cel de toate zilele*, care să arate „cum suntem, cum am fost și cum visăm să fim: autentici, cât mai autentici posibil”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu îl „plasează” analitic pe *Caragiale între Scylla și Charybda*. ■ Geo Bogza publică tableta *Teșilă*. ■ Studiul lui Edgar Papu despre *Barocul ca tip de existență*, stârnește, în cadrul rubricii *Opinii*, o reacție mai mult decât favorabilă din partea lui Darie Novăceanu: „Este impresionant, aceasta este senzația primei lecturi, câtă materie reușește să pună în mișcare Edgar Papu pentru a-și consolida opiniile și câtă bibliografie a parcurs (până la articole de revistă) pentru a-și lărgi cercetarea. Este impresionant în același timp câtă delicatețe îl stăpânește în fața surselor și căutărilor de până la el, împărțind cu generozitate calificarea lor, aproape timid, așa cum numai un spirit animat de dorința susținerii unui climat de emulație și dialog fertil din cultura noastră putea s-o facă. În sfârșit, rezervându-ne, într-o posibilă discuție care ar trebui să aibă în vedere și punerea în circulație în alte limbi a acestei cărți, dreptul de a reveni, e impresionant să constăți plastica limbajului acestei cărți, surprinzător pentru noi, luminos ca această toamnă prelungită”. ■ Lucian Raicu găsește *Densitate și elevație* în cartea de poezie a Anei Blandiana, *Somnul din somn*, semn al maturizării artistice: „Cele două cărți de curând apărute ale Anei Blandiana, proza fantastică și reflexivă din *Cele patru anotimpuri* și noile versuri din *Somnul din somn* dau măsura unei stabilizări în adâncime și în cadru obsesional, a unei maturități în

planul răspunderii artistice și al răspunderii de sine în general, nu ușor de anticipat în exuberanța juvenilă a debuturilor talentatei poete (*Persoana întâia plural*, 1964). Mai cu seamă de cinci-șase ani înapoi (luăm ca termen convențional de referință volumul *Octombrie, noiembrie, decembrie*, 1972) se produce în activitatea sa literară un proces de substanțializare, de împlinire în profunzime și de sugestivă condensare în expresie, un proces de autentificare, de strictă *legitimare* în planul subînțeleș al experienței lăuntrice, din ce în ce mai bogate și mai dramatice, de natură să dea satisfacție devotaților poeziei sale și să risipească temerile, precauțiile, rezervele celorlalți, mai puțin încrezători în elanuri ori dimpotrivă în depresiuni venite pe neașteptate, mai curioși să afle *acoperirea* lor. Tocmai în acest sens s-a petrecut procesul amintit, într-un fel deloc spectaculos, așa zice chiar printr-o binevenită diminuare a elementelor de spectacol prea repede oferite privirii, până la urmă printr-o decisă anulare a funcției lor, printr-o austeră «revenire» la sursele autentice, de sigură fundamentare existențială, ale lirismului. Ana Blandiana nu mai trebuie să recurgă astăzi la serviciile unei gesticulații spre a se face ascultată, este de ajuns să «vorbească» pentru a da sentimentul efectiv al credibilității, al rostului serios, adânc și demn, în numele căruia vorbește. Rostirea ei s-a *naturalizat*; emana din spațiul propriilor obsesii și le poate *spune*, fără crispă și fără să ridice tonul, pe limba ei. Este examenul critic, examenul necesar care se poate amâna o vreme, pe durata relativă a seducțiilor debutului, niciodată însă peste marginile îngăduite, cum se întâmplă în cazul atâtor debuturi înfloritoare, dar fără putere de străpungere a propriului cerc. Este punctul critic, proba grea pentru orice adevărat poet, aspirând să se identifice unui destin, nu numai unei audiențe publice de oarecare extindere și sonoritate; cu atât mai grea cu cât răspunsurile la care obligă trebuie să vină de la sine, să aibă aerul cel mai firesc, cel mai puțin premeditat cu puțință”. ■ Sorin Titel aduce în prim-plan *Două prozatoare*: Margareta Sterian (*Din petece colorate*) și Ada Orleanu (*Însemnați cu o stea în frunte*). Despre construcția volumului *Din petece colorate*, cronicarul susține că, „în ciuda «măsurilor» luate – care relevă de fapt un artist de o mare și desigur lăudabilă discreție – Margareta Sterian se «trădează» totuși, încât paginile citite de noi rămân cele ale unui plastician. Spunem acest lucru fără să încercăm în vreun fel să umbrim indiscutabilul talent de scriitor al autoarei. Fraza sa, de o mare fluentă și eleganță, știința evocării (paginile despre Brâncuși ori cele despre Milița Petrașcu, ne-o relevă în chip admirabil), aburul de gravă poezie, prezent peste tot, certifică, fără îndoială, vocația și de prozator a artei de o mare complexitate care este Margareta Sterian”. În cel de-al doilea volum comentat, Sorin Titel evidențiază latura educativă: „Povestirile acestea, despre vitejia ostașilor români, ne oferă, de fapt, un exemplu, cât se poate de bine venit, de ceea ce înseamnă, cu adevărat, o literatură cu caracter educativ, o literatură care contribuie la educarea tineretului. O astfel de literatură – ne spune parcă Ada Orleanu prin povestirile sale – trebuie scrisă cu emoție auten-

tică și nu mimată, – cu simplitate, adică fără grandilocvență și fără a apela la tonul ditirambic – cu respect față de adevărul vieții. *Însemnați cu o stea în frunte* este o carte care poate contribui cu adevărat la educarea patriotică a cititorilor tineri”. ■ Culegere de poeme a lui Dominic Stanca, *Strada care urcă la cer*, îngrijită de Sorana Coroamă-Stanca și însoțită de o postfață a lui Nicolae Balotă, este analizată de Ioana Diaconescu, într-o cronicetă intitulată „*În liniștea simplă, curată, stelară*”: „nici un cuvânt de prisos nu există în poemele din *Strada care urcă la cer*. Există o unitate ce leagă între ele ciclurile, în aparență, atât de diferite ale volumului. Spun «în aparență», fiindcă toate poemele au un straniu final apoteotic. Nici unul nu decade, nu alunecă, nu se pierde într-un final tânguitor. Fiorul tragic cu greu se poate întrezări, ca un fir metalic ce vibrează și conduce. În pieptul fragil al poetului bate o inimă viguroasă ce întrece și viața și moartea, cucerindu-le pe amândouă. [...] Cel mai valoros ciclu al volumului rămâne însă *Lirice* (Vesperale II). Aici este mărturisit întreg zbuciumul poetului, dorul de viață al celui ce a presimțit mereu că va părăsi această lume înainte de vreme. [...] Poemele cuprinse în *Strada care urcă la cer* sunt scrise între 1940-1976. Am sentimentul că ar fi fost scrise într-un scurt răstimp, toate, atât sunt de legate între ele și într-atât poartă mereu același sâmbure luminos. Dominic Stanca a trăit pentru Poezie și prin Poezie, dârz și viteaz, veșnic tânăr, așezând-o mai presus de viață și moare, pe Ea, Poezia, ștergând cu mâna sa, așa cum voi crede toată viața, grozava linie ce desparte pământul de cer”. ■ Laurențiu Ulici surprinde, la *Prima verba, Farmecul discret al celor „vechi*”, alegând două volume de versuri: *Poezii* de Mihai Cantunari și *Călătorie spre transparență* de C.D. Zeletin. Traducătorul lui Baudelaire beneficiază de o atenție sporită din partea criticului: „Traducător cunoscut și apreciat, C.D. Zeletin s-a arătat parcimonios în afirmarea propriului talent literar (altul decât cel de traducător), publicând foarte rar în reviste, așa zice cu totul ocazional, astfel că postura de poet, pe care, în fine, și-a recunoscut-o recent (*Călătorie spre transparență*, Ed. Eminescu) îl așează, pe drept și nu tocmai, în rândul debutanților. [...] Personalitatea poetului C.D. Zeletin iată, vedem, se conturează la zidul (după unii chinezesc, după alții de cretă) ce desparte înfloritura manieristă de sobrietatea gnostică, tensiunea principală a poemelor sale fiind spre echilibru. Unul realizat prin diminuare: a înfloriturilor verbale la calofilie și a sobrietății reflexive la un ușor tremur de afecte. [...] Sub aspect tematic, poemele insistă preferențial asupra câtorva motive clasice, de la vergilianul «fugit irreparabile tempus» la dantescul «il vivere è un correre alla morte». Dacă adăugăm că însăși tensiunea spre echilibru e clasică, așisderea «călătoria spre transparență», avem imaginea unui poet «vechi», deopotrivă în sensul tipului de sensibilitate artistică și în sensul concepției poetice. Fără îndoială lecturile i-au hrănit poetului înclinația spre fericire (la el chiar și neliniștea e un simptom al fericirii) dar nu-i mai puțin adevărat că puritatea, limpezimea și simțul formei îi sunt structurale”. ■ Mircea Con-

stantinescu recenzează romanul *Cavalerii Ordinului Basarab* de Ioan Dan, iar Doina Uricariu volumul de versuri *Numărătoarea de aștri* de Florin Costinescu. ■ În cadrul *Intervuirilor noastre despre munca literară*, Mihai Beniuc răspunde întrebărilor lui Dorin Tudoran, într-un dialog intitulat retoric „*Câți idoli au rezistat, fără să fi trecut prin furcile caudine ale neîncrederii omenești?*”. Atingând subiectul relației cu Lucian Blaga, Dorin Tudoran întreabă dacă autorul *Cântecelor de pierzanie* nu a „regretat niciodată scrierea și publicarea romanului *Pe muchie de cuțit*”, în care portretul lui Lucian Blaga „nu este tocmai cel potrivit, adevărat, după foarte multe opinii”. Mihai Beniuc ocolește, în primă instanță, un răspuns direct: „Blaga a fost un om de linie dreaptă, dar fără ostentație. L-am cunoscut la Cluj, am întreținut relații de prietenie până după război. În discuțiile de după război mi-a fost foarte clar că asupra unor lucruri esențiale nu avem aceeași părere; ce să ocolesc cuvântul, nu aveam aceeași ideologie. Romanul *Pe muchie de cuțit* a fost nu numai rodul relațiilor mele cu Blaga, ci și al subordonării mele față de disciplina de partid”. Intervievatorul cere lămuriri: „Nu vă înțeleg. Adică nu vreau să înțeleg că în această disciplină de partid era inclusă și obligativitatea ca într-o carte de beletristică să stigmatizați un om”. Mihai Beniuc încearcă să detalieze: „Nu, firește, nu la acest sens vorbeam de subordonarea mea față de disciplina partidului. Dar această disciplină îmi cerea să fiu sincer, să acționez ca un comunist, convins de dreptatea ideologiei lui și atunci când mă așezam la masa de scris. Or, Blaga era în acea vreme ca un huhurez într-o scorbură, cum se exprima un prieten de la Sibiu, fost asistent al poetului, nevoind să iasă la lumină și să încerce un contact cu cealaltă parte a baricadei”. Baricadă despre care Dorin Tudoran întreabă dacă „era dispusă la un asemenea contact”. Răspunsul voalat al lui Mihai Beniuc este unul afirmativ: „În primul rând, de partea cealaltă eram majoritatea covârșitoare. În al doilea rând, chiar exista interesul ca un mare poet să se afirme de partea noilor idei. Sigur, astfel de procese nu sunt prea lesne de parcurs, însă aș vrea să știi, poate chiar știi, că Blaga era înconjurat și de foarte mulți oameni de rea credință care-i întrețineau acea stare de singuratec, împingându-l, din motive obscure, pe o potecă fără ieșire. Mai greu mi-a fost, când am fost trimis la Cluj să-l critic pe Blaga pentru poziția lui așa cum era ea considerată atunci. De altfel, cum se știe, Blaga avea să-și manifeste deschis, în anul 1960, adevăratul său profil de epocă, pentru «cei 16 ani care s-au scurs cu impresionantă multitudine de înfăptuiri, de la 23 August 1944 încoace», ani care «fac desigur figură aparte în istoria poporului românesc». Sunt cuvintele lui Blaga – iată-le într-un număr din august 1960 al «Contemporanului». Discuția despre autorul *Poemelor luminii* se întoarce în punctul de plecare, cu Mihai Beniuc recunoscând, de această dată, că nu regretă publicarea romanului *Pe muchie de cuțit*: „Nu. Dacă e ceva de regretat, e că n-am reușit să scriu acel roman astfel încât de sub cuvinte să nu se vadă, cum se zice, urechile măgarului”. ■ Sub genericul *Scriitorii și țara, în întâmpinarea alegerilor*

de la 20 noiembrie, Valeriu Râpeanu străbate reportericește *Drumuri arădene*, iar Ilie Purcaru descrie *Oameni și obști din Țara Fântânilor*. ■ La despărțirea de Constantin C. Giurescu, Dan Berindei îl evocă din ipostaza de ucenic: „Îmi revin în minte anii primelor mele băjbâiri spre istorie, când i-am ascultat conferințele publice sau cuvântul său așezat și limpede la radio, când am citit atât de răspândita sa *Istorie a românilor*, clară și organizată ca și autorul ei. Îmi revin în minte, mai ales, emoționantele zile ale primelor cursuri, în anul I, la Facultate. Alături de alți însemnați istorici, Constantin C. Giurescu mi-a fost și mie dascăl, i-am urmat cursurile și seminariile și am învățat și de la dânsul meșteșugul. Îmi amintesc, ca și cum ar fi fost ieri, lecțiile sale echilibrate, vocea sa calmă, lămuririle ce le da învățăceilor. A fost un mare dascăl, un adevărat profesor și, timp de zeci de ani, mii de studenți, răspândiți astăzi în întreaga țară, i-au fost învățăcei”. ■ Eugen Jebeleanu evocă, într-o tabletă, figura lui *Ady Endre*, la un secol de la naștere. □ Francisc Păcurariu marchează, și el, însă printr-un amplu studiu, *Centenarul Ady Endre*. ■ La *Cartea străină*, Nicolae Balotă invită pe urmele lui *Nerval în Orient*, parcurgând volumul *Călătorie în Orient* de Gérard de Nerval, dar și eseul lui Jean-Pierre Richard, *Geografia magică a lui Nerval*. ■ Sub egida *Poezii cântă țara*, sunt reunite poeme scrise de G.G. Ursu, Ion Beldeanu, Andrei Ciurunga, Marcel Bărăganu, Szemlér Ferenc (în românește de Aurel Holircă-Mălin), Gabriel Iuga, Titu Șerban, Ana Mureșanu și Ioan Ivan. ■ Ștefan Aug. Doinaș propune o incursiune reportericească în *Londra*.

• [„**Tribuna**”, nr. 46] Cuprinde poeme de Viorel Mureșan (prezentare de N. Prelipceanu), Eta Boeriu, Aurel Gurghianu, Teohar Mihadaș, Adrian Popescu, Nicolae Prelipceanu, Negoită Irimie, Horia Bădescu, Ion Apostol Popescu, Vasile Igna, Gabriel Pamfil, Doina Cetea, Corneliu Popel, Bazil Gruia, Pavel Bellu, Viana Șerban, Petru Romoșan, precum și teatrul de Ion Druță. ■ În *Obiectivitate și lirism*, Köntös-Szabó Zoltán îi face scriitorului Szilágyi István un amplu portret literar. ■ Mircea Vaida este prezent în paginile revistei cu articolul *Lucian Blaga*, extras din *Almanahul Tribuna – 1978*, aflat în pregătire. ■ În *Vechi și nou*, Liviu Petrescu realizează o descriere a vieții culturale din Cluj-Napoca. ■ În dosarul *Cluj-Napoca azi* sunt reunite articole și reportaje de Constantin Zărnescu (*Strunguri și flori la Tehnofrig*), Cornel Udrea (*Parcă am visat cu toții*), Aurel Șorobetă (*În 1638 am fost la Cluj*), Dan Horia (*Un om între oameni: deputatul*), Dan Rebreanu (*Argumentul faptelor*), Viorel Cacoveanu (*Șocul prezentului*). ■ Este publicată corespondența dintre Ion Chinezu și Ion Breazu în *Ion Chinezu inedit*, cu o introducere de Mircea Curticeanu. ■ În rubrica *Cenaclul Asociației Scriitorilor din Cluj* este consemnată o nouă întâlnire, în 10 noiembrie, în cadrul căreia Emil Dragoș Scrieciuc a citit proză. Au participat la discuții Alexandru Dohi, Vasile Preda, Rodica Stinea, Axente Pop, Ion Mureșan, Mircea Vaida. Se specifică faptul că în acea zi (17 noiembrie) vor citi poezie Marta Petreu și Axente Pop.

18 noiembrie

● [„Scânteia“ nr. 10963] Cronica literară este realizată de Ion Ianoși care prezintă *Cartea de la Metopolis* de Ștefan Bănuțescu, prima carte a unei tetralogii, făcând o introducere în întreaga creație anterioară a prozatorului (volumul de nuvele *Iarna bărbaților*, 1965; volumul de poezie *Cântece de câmpie*, 1968; volumul de confesiuni și eseuri literare *Scrisori provinciale*, 1976) cu următoarea afirmație „Ștefan Bănuțescu este adeptul gestațiilor lente.”, dar stabilind în urma analizei că: „dacă Ștefan Bănuțescu va reuși să scrie și celelalte părți ale tetralogiei sale monumentale la nivelul acesteia, *Cartea* sa va urma, cred, destinul operelor care obișnuiesc să-și statornicească felul de a fi, la început întrucâtva derutant în cele din urmă însă firesc, în sensul unei fidelități de sine din ce în ce mai convingătoare.”

● [Contemporanul, nr. 46] Redacția revistei semnează textul: *Votul țării*: „Cu o lună de zile în urmă s-a dat publicității Apelul Frontului Unității Socialiste, chemare de un vibrant patriotism adresată oamenilor muncii de la orașe și sate, întregii țări, cu prilejul campaniei pentru alegerile de deputați în consiliile populare municipale, ale sectoarelor municipiului București, orașenești și comunale, important eveniment social-politic din viața națiunii noastre”. ■ Elena Solunva consemnează o *Convorbire Cu academicianul D. D. Roșca despre Demnitatea umană*: „-Ce definiție ați da demnității umane? – În Existența tragică vorbesc adesea despre demnitatea umană. Ca o concluzie de natură etică pot spune că omul poate fi bun fără a fi orb. – *Generozitatea nu-și are motivația în necunoaștere*. – Omul poate lupta neîncetat pentru a deveni mereu mai om, fără a face apel la alte forțe decât cele umane. Poți fi prin tine însuși om care, deși amenințat să fie zdrobit de forțele oarbe ale cosmosului, nu poate fi niciodată învins. Și nu e greu de înțeles că cel care reușește să se urce și să se mențină pe podișul înalt a unei astfel de ... libertăți spirituale poate afirma pe bună dreptate că a răzbătut pe dreapta cea mai de sus a demnității umane. Aceasta este în esență măreția omului. – *În altă ordine de idei aș vrea să vă întreb care au fost motivele ce v-au îndemnat să vă angajați la o muncă atât de grea cum a fost traducerea unei importante părți din filosofia hegeliană*. – În primul rând, pentru că am considerat o mare lacună a culturii noastre filosofice – a culturii în general – absența traducerii operei lui Hegel despre a cărei valoare nu are rost să insist. Filosofia hegeliană este una dintre cele mai mari creații teoretice ale spiritului uman și traducerea ei în limba română mi s-a părut a fi o obligație de onoare căruia trebuie să i se răspundă. Așa cum remarca Lenin, filosofia lui Hegel a fost unul din principalele izvoare teoretice ale marxismului. Traducerea filosofiei lui Hegel într-o țară în care se clădește o nouă orânduire socialistă pe principiile filosofiei marxiste creatoare era, fără îndoială, o necesitate. Alt motiv care m-a îndemnat să traduc 12 din cele 18 volume (ediția originală publicată de discipolii lui Hegel) a fost acela, că în acest mod, am făcut posibil accesul tinerilor – mai ales a tuturor care studiază filosofia –

la cunoașterea filosofiei lui Hegel”. – *Mulți ani ați fost profesor la Facultatea de filosofie din Cluj-Napoca. Care considerați că sunt exigențele predării filosofiei în instituțiile de învățământ superior?*– Răspunzând la această întrebare mă voi referi la felul în care se predă istoria filosofiei, disciplină de bază a acestui domeniu care este filosofia. În principiu sunt două modalități. Unul este cel al expunerii diverselor teorii, școlii, curente filosofice după un program în baza căruia studentul trebuie să-și însușească toată istoria filosofiei într-o anumită perioadă de timp. Un al doilea mod lasă profesorului de specialitate libertatea de a se opri și analiza un gânditor, unele probleme sau unele curente pe baza unor criterii alese cu responsabilitate și competență. Urmează ca tânărul să-și completeze cunoștințele, neexpușe de profesori, prin studiul individual. Este ușor de înțeles că prima modalitate nu îngăduie aprofundarea analitică necesară înțelegerii gândirii filosofice a felului în care a evoluat de-a lungul timpului; nu este posibil ca un student în numai 2-3 ani să parcurgă toată istoria filosofiei de atunci la contemporani. Rezultatul este că, după un asemenea curs, studenții se aleg cu foarte puțin pentru că este solicitată mai mult memoria decât capacitatea interpretativă – așa cum se impune ea pentru formarea unui mod de gândire filosofic. De aceea, a doua modalitate mi se pare mai eficientă. Este o părere pe care mi-am format-o de lungul a patru decenii de activitate profesorală. Indiferent de modalitatea predării, profesorul trebuie să conducă personal nu numai cursul ci și seminarul, acest adevărat laborator al gândirii”. ■ În textul *Un prozator modern*, Paul Georgescu se ocupă de studiul Magdalenei Popescu despre *Slavici* (C.R.): „Bine informată, bine gândită, bine scrisă masiva monografie a Magdalenei Popescu... reușește să creeze imaginea coerentă și convingătoare a unui scriitor pasionat și pasionant, cu mult mai adânc și subtil decât fusesem obișnuiți a-l cunoaște – fără strictete și exagerări – un creator modern, apropiat sensibilității noastre, viguros și plin de adevăr omenesc, după ce cu un necesar curaj, îndepărtează partea ofilită, de un idilism pedagogic, a scrierilor sale. [...] Magdalena Popescu a scris o carte densă, interesantă, plină de idei – dintre care n-am urmărit decât câteva. Firește, farmecul analizei este nerezumabil”.

● [„**Cronica**”, nr. 46] Sub semnătura Cronică găsim editorialul *Adeziune deplină*: „În întreaga țară au avut loc conferințele extraordinare ale organizațiilor județene de partid, desfășurate în atmosfera de efervescență economică, politică și social-culturală ce caracterizează activitatea întregului nostru popor angajat în înfăptuirea istoricelor hotărâri ale Congresului al XI-lea”. ■ Corneliu Sturzu semnează *Să alegem!*: „Pentru cetățenii care peste câteva zile se vor afla în fața urnelor – și mă gândesc întâi la cei ce n-au împlinit încă treizeci de ani – complicatele intrigi electorale din *Scrisoarea pierdută* sunt un fel de basm urât, meschin și murdar. De fapt, pentru ei, ca de altfel pentru imensa majoritate dintre noi, tot ceea ce se petrece în celebra piesă a lui Caragiale parcă s-ar fi întâmplat pe altă planetă, acum nu știu câte milenii”.

■ Mihai Dinu Gheorghiu semnează *Călătorie spre centrul operei*, o prezentare a volumului lui Ovidiu Cotruș, *Opera lui Mateiu I. Caragiale*, Editura Minerva, 1977: „Parafrazându-l pe Ovidiu Cotruș, aş spune că nimic nu ne-ar îndreptăţi să desluşim un sens existenţial în structura operei, strict estetică, dar voinţa autorului, conjugată cu cea a criticului, ne fac să determinăm acest sens, cel declarat corespunzând acum celui adevărat. *Opera lui Mateiu I. Caragiale*, carte exemplară a literaturii noastre, este argumentul ireductibil al existenţei autorului ei”. ■ În *Menţiuni critice* Gheorghe Simon scrie despre *Dăinuim* de George Chirilă: „*Dăinuim* este un volum de versuri care conturează şi întregeste profilul unui poet autentic”. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Tineri critici*: □ Marian Papahagi: „Renunţând la analiza sufocată de avalanşa teoretizărilor, Marian Papahagi are şansa de a da în viitor nu «exerciţii», ci studii de referinţă. Vocaţia nu-i lipseşte”. □ Petru Mihai Gorcea: „Petru Mihai Gorcea este un eseist merituos, dar prea timid în interpretări, uneori prea exclusivist, iubitor de teorii pe urmele lui Mihail Dragomirescu, şi în care contribuţia personală e minimă”. ■ Din *Moment* reţinem □ *Schopenhauer şi... Draga Olteanu*: „Discuţiile despre critică abundă în afirmaţii privind importanţa obiectivităţii opiniilor şi cerinţa judicioasei ierarhii a valorilor. Totuşi, ditirambii sunt încă la modă. Supralicitarea adjectivelor atinge uneori cote incredibile, ceea ce nu duce decât la compromiterea actului critic. Un destul de recent exemplu îl aflăm în cronică filmului *Iarna bobocilor* din «România liberă» (15 octombrie): «Peste toţi şi toate o năvalnică şi majestuoasă Draga Olteanu-Matei. Toţi îi văd hazul. Şi hazul este, într-adevăr, imens, dar inteligenţa ei artistică este mult mai mare. Această actriţă este, zic eu, *Schopenhauer-ul râsului* cu (şi printre) lacrimi». [...] Mărturisim că afirmaţia în cauză ne-ar fi lăsat, poate, indiferenţi (încă o cronică ditirambică!) dacă nu ar fi fost semnată de mult instruita şi rafinată Ecaterina Oproiu – personalitate pe care ne place a o preţui în continuare la justa valoare”. □ N. Irimescu, *Cuvântul cititorilor*: „Suntem întru totul de acord cu tovarăşul Graţian C. Mărcuş, ca asemenea articole şi studii privind probleme ale istoriei patrie să fie prezente şi în continuare, în tot mai mare măsură, în paginile «Cronicii». De asemenea, revista «Cronica» înţelege să-şi deschidă paginile sale, cu interes şi atenţie, unui dialog amplu şi fertil cu cititorii asupra principalelor probleme de interes social, ştiinţific, cultural, cetăţenesc”. ■ Versuri semnează Emilian Marcu (*Bălcescu Epistolă către ţară*), Gheorghe Istrate (*Rază; Ritual*). □ Ion Costachi publică *Parodii la Horia Zilieru – Te plâng Euridice*. □ Al. Zub publică *Regensburg: Între „Poarta Praetoria” şi noua cetate universitară*.

● [**Săptămâna Culturală a Capitalei**], nr. 363] Necrolog *C. C. Giurescu* de Eugen Barbu, completat cu un alt text dedicat istoricului de către Al. Rosetti. Cităm din textul lui Barbu: „Ne-a părăsit pe neaşteptate, cu o discreţie care l-a caracterizat toată viaţă, Constantin C. Giurescu, unul dintre marii noştri istorici, cronicar modern al *Istoriei Românilor*, om de mare probitate

științifică pentru care ceea ce numea Călinescu *sinteză epică milenară* nu era o aventură, o glumă pe care o poți face pe seama unui popor... Dacă această lecție a fost înțeleasă de Giurescu, el însuși fiu al unui istoric și tată al celui deal treilea cronicar din familia sa, încă din tinerețe, dacă el a putut să reziste teoriilor nefondate ale unui Roller sau Barbu T. Cămpina, care făcuseră din istoria noastră un bâlci și o paiaterie, asta se datorește însușirii unui crez profund în dreptatea Vremii care are memorie. Nu este vorba de o înțelegere îngustă a intereselor națiunii sale pentru că niciodată pledoariile *pro domo* nu au viață lungă. Este vorba de altceva: de forța de a căuta în pământul românesc, în limba românească, în obiceiurile românești...” □ La Rubrica *Gâgă*, fragmente din A. Buzura – *Orgolii*. □ Gabriel Iosif Chiuzbaian vine cu *O replică universitară* adresată lui Raoul Șorban, cel care îi contestase teoria de reabilitare a lui Aurel C. Popovici. □ Carol Mălinescu prezintă *Cenaclul Labiș*, prezidat de E. Barbu, și *Cele 7 păcate (posibile) ale unui cenaclu*: partizanatul, lipsa de logică, truismul, limbajul gongoric, ingenuitatea, critica de adeziune, critica boticelliană (serafică). □ I. Lotreanu recomandă *Un tânăr eseist*, Andrei Brezianu și vol. *Odiseu în Atlantic*, Ed. Dacia. □ D. Mutașcu, în *Anti-comportamentism*, analizează „cartea anti-comportamentistă” a lui Marian Popa, *Doina Doicescu și Nelu Georgescu* „,primită cu destulă iritare de critică” . „M. Popa nu a ținut să producă un op reductibil la analiză epică, nici o idilă de tipul Dessila, ci o anti-idilă, o satiră de pe pozițiile unei proze mimate, «manierate» baroc intenționat... a scris un interesant *anti-roman* ce se termină în «coadă de pește» din punct de vedere al regiei stilistice tocmai pentru că ținea să facă observații sociale. Moralistul ascuns în M. Popa respinge la fel de vehement și inteligența lipsită de caracter și caracterul lipsit de inteligență. *Doina Doicescu și Nelu Georgescu* este evident produsul unei inteligențe vii.” □ E. Manu, o cronică la monografia lui Liviu Grăsoiu dedicată *Poeziei lui Vasile Voiculescu*. „Lucrarea se înscrie, în ordine cronologică, drept a doua sinteză contemporană provoiculesciană, după teza de doctorat a lui Ion Apetroaie. Spre deosebire de toate cercetările ce s-au realizat pe tema operei și vieții lui Vasile Voiculescu, cercetarea lui Liviu Grăsoiu e mai puțin detașată, tânărul critic discutându-l pe Voiculescu cu o deosebită simpatie, solicitându-i un spațiu vital în istoria literaturii române... Ca lucrare de debut, *Poezia lui Vasile Voiculescu* (*n.b.* cu o viziune polemică, indirect revendicativă, Vasile Voiculescu fiind pentru autor un mare poet) de Liviu Grăsoiu e o reușită care confirmă existența unui cercetător atent, entuziasmat de poezie și mirajele ei pozitive.” ■ Corneliu Leu remarcă inadverența, într-un *Drept la replică* adresat redactorului-șef al revistei, în legătură cu piesa sa, montată la TV, *Fata bună din cer*. Piesa a fost aspru criticată în nr. 362 din 1977, în *Cronică tv* semnată *telespectator* („spectacolul nu ne-a convins pentru că textul prezintă deformat realitățile... personajele n-au biografie, sunt rupte de lume, n-au motivații psihologice” etc.), după ce cu doi ani înainte aceeași lucrare fusese lăudată într-o cronică

dramatică de Eugen Barbu din motive diametral opuse (Barbu, 1975: „Corneliu Leu are îndrăzneala să ne propună o piesă de teatru cu oameni neminați de angoase – nu doar niște simboluri – cu indivizi care trăiesc intens în actualitate, în mediul românesc... Corneliu Leu are o viziune cinematografică atunci când își imaginează reprezentarea piesei sale pe o scenă etc”). □ Debutază serialul istoricului Manole Neagoe, *Sămânța răului*, împotriva lui Barbu T. Câmpina, istoriograful de tristă amintire din perioada Roller, devenit paradoxal șeful secției de istorie medie (statele feudale românești și Evul Mediu) din cadrul Institutului de Istorie, cu subalterni celebri ca P.P. Panaitescu sau A. Sacerdoțeanu dar și profesor pentru studenți după chipul și asemănarea lui, ca D. Mioc sau N. Stoicescu.

19 noiembrie

● [„Luceafărul”, nr. 47] Conține versuri de Nichita Stănescu, Mihai Beniuc, George Chirilă, Doina Sterescu, Nikolaus Berwanger, Ion Dodu Bălan, precum și proză de Adrian Costache, Mircea Nedelciu și Marina Devesel. ■ În *G. Călinescu și contemporanii săi*, Al. Piru analizează felul în care relația dintre criticul și istoricul literar și alte figuri marcante din epoca sa este transpusă în corespondența sa: „Publicând scrisorile pe care G. Călinescu i le-a adresat din vara anului 1935 până în mai 1951 în număr de 71, Al. Rosetti susține în prefață că ele sunt oglinda unei personalități complexe și că exprimă uneori pe aceeași pagină, «sentimente violente și, alteori, mesaje prietenești», deoarece omul era capabil de umori diferite fiind vehement și calm”. ■ În secțiunea *Ecouri*, Al. Dima semnează articolul *De la universalismul lui Heliade...*, ca răspuns la ampla dezbateră lansată de revistă în jurul noțiunilor de protocronism și sincronism, în urma apariției cărții lui Edgar Papu, *Din clasicii noștri*: „Considerăm deci că este necesar să se evite exagerările și să se aplice o surdina supra-aprecierilor care nu servesc, de fapt, aspectele pozitive ale protocronismului. În multe cazuri, ele nu sunt decât, cum spuneam, caractere incidentale ale operelor care nu pot influența structura de ansamblu a acestora”. ■ Șerban Cioculescu semnează, în *Instantanee*, textul *Numele lui Caragiale*. ■ În *Cronica literară*, Dan Cristea percepe *Fascinația* (Eminescu, 1977) lui Laurențiu Fulga drept un roman despre condiția umană aflată în fața unor situații excepționale, care îi pun la încercare moralitatea și conștiința: „Roman alegoric al omului aflat în situații-limită, de absurd și de dezordine a temeiurilor morale și roman al omului care găsește în sine tăria rezistenței în fața degradării și a negării, Fascinația lui Laurențiu Fulga e opera unei conștiințe exemplare”. ■ Eugen Simion discută plachetele lui Teohar Mihadaș și Dominic Stanca. În cazul celui dintâi, criticul identifică o lirică expresionistă, marcată de obsesia unui fond mitologic străvechi, tragic: „Teohar Mihadaș este un expresionist obsedat de stratul nostru tragic și de o mitologie (Nimburi, Dacia, 1977) în care «stihiiile orei», «farii pământului» tulbură într-un chip enigmatic

o sensibilitate, în fond, tradițională, iubitoare de lucruri trainice și simple”. Eugen Simion urmărește de asemenea evoluția poetică a lui Dominic Stanca, recent decedat: „Dintr-un liric al melancoliei evanescente (cum îl numește Nicolae Balotă în *Epilog*), Dominic Stanca devine în *Strada ce urcă spre cer* un poet, poate mai puțin subtil muzical, dar mai substanțial pentru că, lăsând deoparte perdeaua de fum a metaforelor alese, și-a inventat un univers liric mai bogat și un stil ce merge mai direct la idee. Dominic Stanca este un poet ce trebuie readus în generația lui literară și așezat pe treapta pe care o merită”.

■ În *Viața cărților*, Doina Uricariu analizează volumul lui Constantin Nisipeanu, *O lăută de frunze* (Cartea Românească, 1977): „Nostalgic, deși iubitor de calambururi, sentimental și ironic, liric ascunzându-și fața sub masca anecdotei și a poemului discursiv prozaic, Constantin Nisipeanu e un poet credincios deopotrivă realității și visului, trupului și umbrelor lui”.

■ Mirela Roznoveanu prezintă placheta *Flori de mac* (Scrisul Românesc, 1977), de Romulus Cojocaru: „...este o carte construită tematic de către autorul ei, Romulus Cojocaru, pe ideea evocării războiului de independență, prin fragmente jurnalistice sau memorialistice, ilustrate, fiecare în parte, [...] de un comentariu liric”.

■ Victor Frunză semnalează apariția volumului *Poeme* (Albatros, 1977) de Elena Zarescu: „Poemele de aici, deși unele readuc urmele furtunilor de sentimente de pe acea misterioasă existență, numită «Solaria», certifică desprinderea de acest univers, o desprindere chinuitoare, în care suferința este dulce ca în Eminescu”.

■ În *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu consideră că placheta lui Nicolae Dan Frunteletă, *Puterea sunetului* (Scrisul Românesc, 1977), se situează în tradiția poeziei satului: „Un «poet al satului», în descendență muntească și oltenească, acaparat de peisajul câmpiilor și dealurilor subcarpatice, specific prin aerul lui tare și prin miresmele lui aspre, ne apare, la prima carte, Nicolae Dan Frunteletă”.

■ La împlinirea de către Mihai Beniuc a vârstei de 70 de ani, Valentin F. Mihăescu realizează un interviu cu acesta: „– Într-un *Cuvânt înainte* la volumul de eseuri *Poezia militantă* scriați: «Literatura ține pasul cu istoria și cea mai mare calitate o depășește cu un cap de cal. A fost așa de când lumea și așa va rămânea». Caracterul tranșant al afirmației se bazează, desigur, și pe experiența propriei poezii, exemplu excelent pentru sublinierea relației strânse cu istoria. Care este așadar natura raportului dintre istorie și poezie și ce consecințe are în planul creației literare? – Poezia, pentru mine, este un act de conștiință. A nega capacitatea conștiinței de proiecție în viitor, ar fi o nerecunoaștere a unuia dintre rosturile fundamentale ale poeziei. Act de conștiință, poezia va influența la rândul ei, întotdeauna, conștiința oamenilor, oferindu-i întruchiparea unei imagini a lumii, cu valoare profundă. [...] Poezia nu respectă cu strictețe evenimentul istoric ci doar îl potențează, îl proiectează simbolic. [...] În istorie poți opera, cu condiția ca ideile să devină întruchipări. Simplul atac al temei nu dă nici un rezultat. Viabilitatea spirituală este dată de valoarea întruchipării artistice”; „– Care este opinia dumneavoa-

tră față de perspectivele noi pe care protocronismul le-ar aduce în impunerea și autonomizarea valorilor literaturii române? – Aurul și dacă n-a fost încă dezgropat nu este mai puțin aur. Sincronismul valorifică aurul știut. Dar comorile încă nedescoperite, doar bănuite, rămân totuși comori, de care spiritul noastre se poate prevala oricând. Protocronismul, așa cum îl înțeleg eu, își propune să dezghioace valorile noastre autentice, care sunt echivalente cu oricare altele, fără a ne suspecta de simpla pastișă. Modelele marilor noștri scriitori nu se găsesc în afara granițelor ci în adâncă cunoaștere a sufletului poporului, izvorul nesecat al artei”. ■ Voicu Bugariu îi dedică lui Mihai Beniuc articolul *Forța poeziei*: „De aici și imensul număr de versuri scrise de către poet: o aspirație irezistibilă dictează un neînterupt avans al poeziei spre realitatea obiectivă. Acest efort cantitativ, specific poeziei lui Beniuc, țintește echivalarea infinității de aspecte ale realității extralingvistice. Modul concret în care această tentativă are loc este adesea acela al elogierii unei alcătuirii sociale perfecte, ideale”. ■ Sub titlul *În Statele Unite există un interes pronunțat pentru literatura română* este publicat interviu realizat de Aurel-Dragoș Munteanu cu profesorul Stavros Deligiorgis de la Universitatea din Iowa City. ■ Emil Manu prezintă lucrarea *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu*, publicată de Alain Guillerrou.

23 noiembrie

● [„Scânteia“ nr. 1067] În cadrul aniversar al sărbătoririi a 100 de ani de la naștere, Nicolae Balotă scrie despre poetul maghiar Ady Endre un articol elogios: *Un mare poet al veacului nostru, Ady Endre*, „un poet revoluționar”, „poetul pusteii ungurești”.

24 noiembrie

● [„Scânteia tineretului”, nr. 8867] Victor Atanasiu recenzează romanul lui Laurențiu Fulga, *Fascinația*, „o sinteză parțială a creației nuvelistice și românești anterioare a prozatorului.” „Marea temă a romanului ar fi așteptarea, o așteptare uneori zadarnică, irațională, nu numai mai puțin revelatoare a unui fond uman, profund. Acțiunea se petrece în perioada de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial.”

● [„Cutezătorii”, nr. 47] Apar semne ale protocronismului naționalist și în revistele pentru copii: D. Almaș – în *Cinstind istoria patriei* – notează *Hotărârea* Plenarei CC al PCR cu privire la aniversarea a 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent (al lui Burebista și Deceneu). □ *Bălcescu – o flacără vizionară*, un portret literar de Gheorghe Tomozei. ■ Biți Caragiale, în articolul *În lumea literelor românești*, realizează o prezentare amplă a MLR – în cadrul muzeului figurând și *Sanctuarul cărții*, unde sunt expuse exemplare de carte veche sau de carte rară (*Cronica anonimă a Țerei Moldovei – 1729*, volume din bibliotecile unor Coșbuc, Topârceanu, Ior-

ga, cu adnotări ale autorilor); atelierul de conservare și restaurare (unde se „întinerez” documente deteriorate); *Fonoteca de aur*, în care sunt înregistrate pe bandă de magnetofon vocile marilor scriitori; manifestările *Rotondei 13* cu seri de evocări literare și spectacolele teatrului-atelier „Manuscriptum”; Cenaclul literar artistic al pionierilor și școlărilor din București, în care bilunar se susțin „ateliere de creație” cu poeți de prestigiu – Mihai Beniuc fiind președinte de onoare, Violeta Zamfirescu, Constanța Buzea, Tiberiu Utan, Dinu Ianculescu devenind oaspeți constanți ai pionierilor din cenaclu etc.

● [„Flacăra”, nr. 47] Gheorghe Tomozei publică poezia *Iernile picturilor naive*. □ În *Omul nou*, Ion Dodu Bălan scrie *Spune-mi ce prieteni ai...* □ Cu titlul *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, Dumitru Graur publică *Cronica* (291, 292). □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler scrie *Braque. Păsările*. ■ În *Poeți de azi*, Constantin Crișan publică un portret literar dedicat lui Gheorghe Pituț: „Un poet extrem de puternic – prin ce poate fi puternic un poet decât prin verb, prin flacăra cuvântului pe care știe s-o transmită cititorului? – este Gheorghe Pituț, acoperind o operă originală, valoroasă, pe nedrept neglijată de critică. Ideile lui lirice, câmpul lui metaforic, felul în care încheagă în general poezia, pronunțând totul cu o energie vulcanică – dezgھیocată vieții și nu cărții – fac din Gheorghe Pituț unul din cei mai personali, mai inconfundabili constructori lirici de azi. [...] Antologice prin simplitatea ideii din care țâșnesc – organizate cu un simț superior al cuvintelor cantabile prin însăși incandescența lor genuină – gesturile poetice ale lui Gheorghe Pituț alcătuiesc un teritoriu sigur de frumusețe. Se întâmplă uneori, ca în dicționarul său liric, anumite formule să fie ușor vetuste, să pară câteodată clișee: asemenea ipostaze sunt însă rare la Gh. Pituț și, la o recunoaștere a întregului, reținem sănătatea, atracția edificiului, respirând frumos ca „Bunul simț pe creste”, cum ar spune poetul însuși. Oare tocmai altitudinea poetică demnă, superioară să fie cauza pentru care critica o despinde mai greu în zare?”. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Solidaritate națională*, un comentariu pe marginea volumului *De lângă Plevna*, apărut în colecția *Restituiri* a editurii Dacia, seria fiind îngrijită de Mircea Zăciu, iar volumul de față fiind alcătuit de Titus Moraru și Ovidiu Mureșan. ■ Nicolae Manolescu publică un eseu intitulat *Călcâiul vulnerabil*, în realitate o critică la adresa articolului *Analogia universală* al lui Șerban Cioculescu. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Edgar Papu, *Din clasicii noștri*: „Nu vom face greșeala de a confunda această incitantă carte cu ceea ce dinainte ne-ar putea sugera subtitlul ei: „Contribuții la ideea unui protocronism românesc”. Titlul sună ceva mai restrictiv și firește mai rezonabil. Avem impresia că uneori autorul se mișcă pe cel puțin două nivele de gândire. Încât ne vine greu să-l urmărim în intențiile sale ultime. Poate că se gândește, în perspectivă la o reaşezare a clasicilor noștri. Deocamdată mai mult insistă pe detalii. Ipotezele, atât de originale, dar și puțin conformiste (la întrebări îndrăznețe aşteptam răs-

punsuri la fel de îndrăznețe), mai au încă vreme să se limpezească. Oricum, lucrarea convinge în primul rând ca sinteză de idei. La Sadoveanu, Edgar Papu dezvăluie printre altele intuiția de timp și cu aceasta ne aflăm – bănuim – în chiar miezul gândirii sale critice. Teza lui Blaga despre supremația viziunii de spațiu, în cultura română, primește astfel o surprinzătoare (nu și nebănuită totuși) întregire și ori de câte ori Edgar Papu renunță la comparațiile prea redundante (n-am zis erudite), analizele sale au o prospețime cum rar întâlnim în critica de acest fel”. □ Este reprodus un fragment din poemul *Bălcescu* de Violeta Zamfirescu. □ Dan Zamfirescu publică un articol cu titlul *Contemporanul nostru*, dedicat lui Nicolae Bălcescu. □ Nicolae Stoian publică un amplu articol dedicat lui N. Bălcescu, intitulat *Bălcescu, început de calendare*.

● [„**Orizont**”, nr. 47] Interviu de pe prima pagină este realizat de Ana Pop Sîrbu cu prof. dr. Alexandru Boboc, de la facultatea de filosofie din București. ■ I. Cheie-Pantea scrie un studiu despre proza lui Sadoveanu, *Înțelepciunea ultimului decheneu*, în care analizează în special *Creanga de aur*. ■ În căutarea îmbinărilor uimitoare ale stilului sadovenian, G. I. Tohăneanu se oprește în exegeza sa stilistică la „cătățime respectabilă” și „zama senină” (articolul *Popas*). ■ Parodia de pe penultima pagina a lui Mircea Micu îl vizează pe Marin Sorescu: „Toată lumea înțelege ce e un cașcaval,/ un fel de lună în care se bagă/ te miri cine și roade,/ roade până îl apucă amocul/ și apoi îl apuca dentistul.../ El, cașcavalul, e o roată, o dulce roată/ unde poți respira, mînca, filosofa,/ și mai ales poți sforăi în lege.” ■ Este marcat centenarul poetului pakistanez Mohammed Iqbal, din a cărui lirică sunt tălmăcite cinci poeme în viziunea lui Ion Larian Postolache, care îi face și o mică prezentare biografică.

● [„**România literară**”, nr. 47] Se deschide cu editorialul redacțional *Un eveniment de vastă semnificație*, despre alegerile electorale. ■ Acordarea Medaliei de aur „Frédéric Joliot-Curie” lui Nicolae Ceaușescu de către Consiliul Mondial al Păcii are ecouri în textele *Popor al păcii* (Mihai Beniuc) și *Înaltă prețuire* (Violeta Zamfirescu), precum și într-un comunicat al Uniunii Scriitorilor în care este exprimată „Mândria noastră, a tuturor scriitorilor, contemporani și ajutoare de nădejde în opera de construire a socialismului în țara noastră și de înaintare sigură spre comunism, își află în această cinstire o nouă dimensiune. Numele Dumneavoastră este direct legat de însăși ideea de pace, de luptă împotriva forței și a amenințării cu forța, pentru ca omenirea să trăiască în liniște și să-și construiască viitorul luminos prin cooperare internațională”. ■ Dan Zamfirescu amintește, la trei ani de la desfășurarea Congresului al XI-lea al P.C.R. semnificația acestuia, în *Congresul conștiinței majore a culturii românești*. ■ Nicolae Bălcescu este omagiat, la 125 de la moarte, printr-o serie de articole: *Bălcescu și simbolul Cântării României* (Dumitru Bălăeț), *Un destin exemplar* (Adrian Isac), *Două jertfe ale dragostei de țară* (Nicolae Liu), *Bălcescu și unitatea națională* (Ioan Alexandru), *Etos patriotic și revoluționar* (Al. Tănase), *Arta ca reflex al istoriei* (Virgil Mocanu). □ Sunt publicate, de

asemenea, și trei poezii dedicate lui Nicolae Bălcescu, *Pe Dunăre, către vârsare* (Constanța Buzea), *Ultima pagină (posibilă) dintr-un testament pierdut* (Romulus Vulpescu) și *Sacramental dicteu* (Tudor George), precum și documentarul *Nicolae Bălcescu*, alcătuit de Ion Munteanu. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu parcurge *Gazelurile lui Eminescu*: „Eminescu n-a folosit gazelul, ca înaintașii persani, ca să cânte vinul, femeia și rostul agnostic al vieții, ci în calitate de impenitent elegiac, bântuit de gândul morții. Inspirația lui se apropie mai mult de aceea dezolată a lui Platen, decât de seninătatea olimpiană a lui Goethe, din *Divanul său*”. ■ În *Geneza unei scrieri*, D.R. Popescu dezvăluie din culisele travaliului la piesa *Muntele*. ■ În sectorul *Confruntărilor*, Valeriu Cristea identifică *Patos și joc* în cel mai recent roman al lui Sorin Titel: „*Pasărea și umbra* este nu numai, probabil, cea mai bună carte a lui Sorin Titel, dar și aceea, dintre toate semnate de el până acum, care pune mai viu în lumină natura prozei sale, recomandându-se deci cu atât mai mult interesul criticilor. Nicăieri în altă parte, nici chiar în *Țara îndepărtată*, volumul cel mai apropiat, și nu doar în timp, în raport cu acela de astăzi, o continuare până la un punct, prin unele personaje, ca și prin atmosferă și tehnică, a celui precedent, nu se poate surprinde – ni s-a părut – cu atâta claritate ca aici acel amestec de artificialitate și firesc, de împrumut și originalitate, de joc și patos, de fantastic și diurn, de estetism și realism, de snobism și simplitate – s-ar mai putea adăuga și alte asemenea perechi de contraste – ce caracterizează, de acum se pare pentru totdeauna, literatura lui Sorin Titel. Scriitorul dă dovadă de talent și inteligență, de o remarcabilă inteligență a talentului. Înainte de toate, un povestitor – și anume un povestitor pe spații mici – Sorin Titel găsește o necesară formulă de coeziune, paradoxal, tocmai în procedeul dezorganizării narative. Fără aceasta, întregul material epic, eterogen în ciuda unității de atmosferă, s-ar răzleți și «romanele» lui Sorin Titel nu ar mai fi posibile. Ceea ce leagă micile povestiri disparate (adeseori admirabile) ale autorului este, oricât de ciudat ar părea, chiar *tehnica* diversificării narației, a fărâmițării epicului și duratei. [...] Citind *Pasărea și umbra* ne-a reîncercat temerea – într-un chip ceva mai ascuțit acum – că existențialul, oamenii simpli, suferința ar putea constitui în proza lui Sorin Titel numai un pretext pentru propria sa broderie estetizant-formalistă. Desigur, o temere nu înseamnă încă o convingere. Deoarece am simțit-o însă, ca o impresie distinctă și clară la lectură, o exprimăm”. ■ Nicolae Manolescu scrie despre *Ovidiu Cotruș: Mateiu Caragiale*: „Hazardul a vrut să lege definitiv numele lui Ovidiu Cotruș, autor al acestei singure cărți, pe care prietenii s-au grăbit să i-o pună în mână, la spital, cu puține zile înaintea morții premature, de numele lui Mateiu Caragiale, și el în fond autor al unei singure cărți, ineditul roman *Craii de Curtea-Veche*. «Este cel mai amplu și cel mai adâncit studiu asupra autorului *Crailor...*», scrie Ș. Cioculescu în *Breviarul său* de acum șase săptămâni. *Opera lui Mateiu I. Caragiale* este, într-adevăr, un studiu aproape exhaustiv, temeinic, informat filosofic și literar,

bogat în sugestii, scris cu eleganță și dignitate intelectuală a stilului. El rezultă dintr-o lectură atentă a operei și a criticii ei, fără fervoare de devot, deși nu lipsită de o anume căldură. Criticul trece *au peigne fin* poeziile, nuvelele, romanul, publicistica și încercările de heraldică ale lui Mateiu Caragiale, propunând o interpretare unitară. Metoda este aceea a unei hermeneutici critice care leagă valorificarea de o comprehensiune integrală. [...] Unitatea acestei serioase concepții se vede numaidecât. În definitiv, criticul face două lucruri: recitește sistematic textele; degajă în chip lent, cu multe amânări menite a-i consolida opinia, înțelesul lor estetic. Recitirea, mai întâi, constituie și un prilej de verificare: ce ne spune opera? ce au spus comentatorii despre ea? Surpriza, pe care Ovidiu Cotruș nu și-o ascunde, este de a descoperi un mare număr de erori de lectură, disproporționat dacă ne gândim la puținătatea paginilor scriitorului. Multe sunt pline de haz și criticul le denunță fără ezitare, polemizând cu aproape toți comentatorii, deși nu are aerul, stilul său fiind mai degrabă reținut și bonom. De la G. Călinescu la Alexandru George, nimeni nu scapă dificilului examen”. ■ *Expresivitate și elocință* găsește Voicu Bugariu în cartea de poezie *Cu inima curată* de Nicolae Dragoș, carte ale cărei poeme în vers alb îl plasează pe autorul lor în „familia de spirite a lui Geo Bogza, Geo Dumitrescu, Miron Radu Paraschivescu”. ■ Urmărind *Gesticulațiile meditative* ale poetului Petru Jaleș în două dintre volumele sale de versuri, *Cântul etern* și *Poema dacică*, Dana Dumitriu furnizează un verdict tranșant: „Structura prezumțioasă a frazei lirice și tonul grandilocvent, tenebros, lasă impresia unei inautenticități artistice îngrijorătoare. Poezia lui Petru Jaleș nu prea îndreptățește speranțe”. ■ Nicolae Balotă analizează *Lirica lui Alfred Margul-Sperber*. ■ Constantin Cubleşan își îndreaptă atenția spre două opere de *Literatură științifico-fantastică*: romanul *Șarpele blând al înfinitului* de Romulus Bărbulescu și George Anania și *Gheața de foc* de Victor Bârlădeanu. ■ Aureliu Goci recenzează volumul de versuri *Spadă și corolă* de Petre Pascu. ■ Secțiunea care găzduiește diverse *Opinii* este încredințată, în acest număr, lui Mihai Stoian, care trasează unele observații privitoare la *Rigorile unui gen: literatura-document*: „Este limpede că literatura-document (cu trăsătură de unire, fiind vorba de o notație, de o idee, de un gen distinct, creator) se revendică de la *colaj*. Iar colajul (căruia Aragon îi dedică un volum, «Colajele», din care ne-am inspirat, substanțial, în cele ce urmează) își are începutul în plastică, sub denumirea de *hârtii* lipite, când se introduce un sistem care va fi, curând, la originea diferitelor variații tehnice în tablou, hârtia cedând locul, treptat, materialelor, mereu altele, sau obiectelor; astfel încât, rapid, se dobândește obiceiul de a numi diverse aplicații printr-un cuvânt generic, cu un caracter mai larg: *colaje*. [...] Ideea întrebuintării colajului drept procedeu de bază al unui gen literar – inovat – traversează anii începutului de secol actual. Cândva, când artiștii plastici introduceau obiecte în propria pictură, acestea aveau – pe drept cuvânt – caracterul unor «citate» decupate din realitatea vie, palpabilă;

însă caracterul plastic al întregii lucrări *estompa* valoarea citatului din colaj, *integrându-l*. Atunci când s-a pus chestiunea viabilității colajului într-o artă neplastică – poem, roman – confruntarea dintre *citat* și *colaj* (arată Aragon) duce la biruința celui din urmă (colajul nu echivalează însă, exclusiv, cu acțiunea de lipire – în ceea ce scriu – a ceea ce altul a scris sau a trăit, a oricărui text extras din existența curentă, prezentă sau trecută, fie acesta un act public, o reclamă, o inscripție murală, un anunț de ziar etc. etc.). De ce apelativul *colaj* și nu *citat* definește mai corect genul literaturii-document? Tocmai pentru că autorul de literatură-document nu se mulțumește să introducă, în opera sa, judecata «gata elaborată» a altuia, împrejurările «gata trăite» de altul, ci merge neapărat *dincolo* de punctul terminus în care s-a oprit celălalt cu gândul, cu simțirea, cu acțiunea... Scriitorul se slujește de un detaliu sau altul pentru triumful *mesajului* operei proprii, căci în loc să elaboreze singur acest fragment, îl găsește de-a gata, slujindu-se de el mai bine decât dacă s-ar fi apucat să-l născocască”. ■ În locul obișnuitei tablete, Geo Bogza publică poezia *Noi, oamenii fluvii*. □ Al. Voitin este prezent cu proza „*Răfuiala*”, fragment din romanul *Mânzul rățacit*, în curs de apariție la Editura Eminescu. □ Nu lipsesc nici mostrele de proză din literatura străină, Gabriela Gheorghiu traducând din *Strigătul surd* de Kenzaburo Oe, iar Anda Teodorescu din *Plângi, țara mea* de Alan Paton. □ Petru Cărdu tălmăcește câteva poeme din *Lirica din R.S.F. Iugoslavia*. ■ Marin Mincu semnează reportajul spaniol *Tauromahie*.

● [„**Tribuna**”, nr. 47] Sunt publicate poeme de Marta Petreu, Axente Pop, Marcel Mureșanu, reportaj de Ștefan Pascu, un grupaj din poezia lui Ady Endre (trad. Teodor Murășanu, Paul Drumaru, Ion Oarcășu, Octavian Șireagu), prezentat de Titus Moraru cu ocazia centenarului nașterii poetului. ■ Nicolae Kallos semnează *articolul Literatură și politică*: „Subiectul major al literaturii a fost, este și va rămâne condiția umană. Deoarece politica reprezintă o dimensiune fundamentală a vieții și activității oamenilor, un factor care intervine mereu, când nemijlocit, când mijlocit în modelarea destinului, literatura nu poate ocoli problemele politice, creatorii și cititorii nu pot să nu facă politică”. ■ Ion Vlad recenzează volumului *După-amiezi ploioase la „Boul Bălțat”*, de Huszár Sándor. ■ Petru Romoșan consemnează o nouă întâlnire a cenaclului Asociației Scriitorilor din Cluj, în cadrul căreia au citit poezie Marta Petreu și Axente Pop. La discuții au participat Mircea Gălățanu, Rodica Silvia Stînea, Ion Mureșan, Constantin Bădița, Mircea Vaida, Ion Priboianu. ■ Valeriu Bârgău discută placheta lui Nicolae Dragoș, *Cu inima curată*. ■ Emil Manu comentează romanul *Câmpul cu maci*, de Nicolae Calomfirescu: „*Câmpul cu maci*, ca roman al unui moment eroic din istoria patriei, poate fi socotit și un documentar, un document în care a fost depășită faza de colaj și aditivi de fapte, ajungându-se la impresia reconstituirii imaginare prin apelul la verosimilitate”. Emil Manu întrevăde de asemenea „un început de maturizare și de precizare a unui drum” în volumul lui Valeriu Armeanu, *Odihna lacrimii*

(Scrisul Românesc, 1977). ■ Cu ocazia împlinirii a 125 de ani de la moartea lui Nicolae Bălcescu, N. Stoicescu și Andrei Lenard realizează o anchetă printre scriitori și critici literari privind caracterul literar al operei acestuia: „ – *Stimate Gheorghe Tomozei, nu de mult, la o întâlnire de la Muzeul Literaturii Române s-a lansat întrebare «Este sau nu Nicolae Bălcescu scriitor?» Care este opinia Dvs.? – [...] Da, cred că avem în față un scriitor de proză, în maniera lui Ion Ghica-Odobescu, și, spunând aceasta, nu o afirm cu o anume complezență (nu poți fi complezent cu un personaj care de multe ori atinge fațetele geniului), ci o spun ca unul care am cercetat opera lui Bălcescu și din acest punct de accepție”; „ – *Tovarășe profesor Pompiliu Marcea, în ce constă valoarea literară a operei lui Nicolae Bălcescu?* – Valoarea literară a operei lui Bălcescu rezultă, mai întâi, din temperamentul autorului, transpus într-un registru artistic variat, demn de marii scriitori de epoei. Cel care a scris *Istoria românilor supt Mihai Voievod Viteazul*, operă capitală, definitivă atât pentru omul de știință, cât și pentru scriitor, poate vedea faptele și întâmplările ca și cum s-ar fi petrecut aievea, în fața sa, vibrând ca un spectator care contemplă spectacolul istoriei”; Alexandru Piru: „Singura sa lucrare mai amplă este *Românii supt Mihai Voievod Viteazul* care e ceea ce numim o monografie, adică un studiu istoric sau o biografie, și cum nu este vorba numai de Mihai Viteazul, este o biografie proiectată pe epocă, o cercetare asupra epocii lui Mihai Viteazul [...] Această lucrare este scrisă respectând unele reguli retorice, căci într-adevăr Bălcescu posedă însușirile elocvenței, în scris mai ales. În acest sens era înzestrat, dar nu înseamnă că orice om de știință care se exprima bine este și un scriitor”; „ – *Stimate Nichita Stănescu, am dori să cunoaștem opinia Dvs. despre condiția de scriitor a lui Nicolae Bălcescu. – [...] După părerea mea, Bălcescu a fost, fără îndoială, un desăvârșit scriitor care, în loc să trateze ficțiune, în loc să facă tipologie, în loc să povestească propria experiență de viață, povestește un fragment din experiența de viață a umanității. *Românii supt Mihai Voievod Viteazul* este scrisă cu atâta înflăcărare, cu un stilism atât de cald și de exaltat, încât fără îndoială ține în egală măsură de zona estetică și de zona istorică”. ■ Este realizat un dosar dedicat lui Ady Endre, cu texte de Létay Lajos (*Ady*), Ion Oarcășu (*Periplul său românesc*) și Gavril Scridon (*Țăranii români în publicistica lui Ady*).**

25 noiembrie

● [„**Cronica**”, nr. 47] Pe prima pagină citim *Înaltă apreciere personalității tovarășului Nicolae Ceaușescu, politicii externe a României, o Telegramă către Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Tovarășului Nicolae Ceaușescu*, semnat de Comitetul județean Iași al P. C. R.: „Comitetul județean de partid Iași a primit cu deosebită bucurie și satisfacție vestea că vi s-a conferit Dumneavoastră, mult stimată și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, cea mai înaltă distincție a Consiliului Mondial al Păcii – Medalia de aur «Frederic Joli-

ot-Curie», în semn de profundă prețuire pentru activitatea neobosită pe care o desfășurați în fruntea partidului și statului nostru pentru înfăptuirea idealului de pace, colaborare și prietenie între popoare. [...] Mândri de această deosebită distincție acordată celui mai iubit fiu al poporului nostru, vă asigurăm, mult stimatelor tovarășe Nicolae Ceaușescu, în numele comuniștilor și al tuturor oamenilor muncii de pe meleagurile ieșene, că vom depune întreaga noastră gripe pentru a îndeplini mărețele obiective ce ne stau în față, pentru a întâmpina Conferința Națională a partidului cu noi succese în toate sectoarele de activitate, conștienți că prin aceasta ne aducem contribuția la ridicarea patriei noastre socialiste pe noi culmi de progres și civilizație, la creșterea continuă a prestigiului ei internațional”. ■ Sub semnătura Cronică apare editorialul *Unitate și prestigiu*: „Expresie elocventă a democratismului socialist, alegerile de la 20 noiembrie au prilejuit, în acest sens, ample dezbateri pe probleme gospodărești edilitare, stimulând inițiativa maselor largi populare și oferind posibilitatea participării acestora”. ■ În întâmpinarea Conferinței Naționale a P. C. R., Vasile Pârvu publică *Omul – finalitate a dezvoltării economice*: „Mobilizarea intensă a întregului potențial al țării, orientarea fermă a resurselor materiale și de muncă în direcțiile care asigură progresul multilateral al economiei, creează condițiile materiale privind înfăptuirea programului partidului nostru de ridicare a bunăstării întregului popor. În modelul nostru de dezvoltare economico-socială, care are în vedere sporirea sistematică a venitului național, economicul este integrat dimensiunii umane a societății, întreaga dezvoltare economică dobândind o înaltă finalitate social-umană”. ■ Sub titlul *Un om între oameni* citim texte despre Bălcescu: □ V. Cristian, *Nicolae Bălcescu – istoriograful*: „Alături de Mihail Kogălniceanu, Nicolae Bălcescu este, incontestabil, principala personalitate a istoriografiei pașoptiste și una din cele mai mari ale scrisului nostru istoric în general. Faptul a fost subliniat adeseori cu pregnanță, chiar dacă lipsește încă un studiu monografic cu adevărat pe măsura istoricului, studiu ce constituie una din importanțele datorii ale urmașilor săi”. □ Maria Platon, *Scrisul este omul*: „S-a spus, nu fără temei, că scrisul este omul. El rămâne o caracteristică expresivă a individului, o autentică semnificație caracterologică. Legătura aceasta organică, identificarea dintre om și operă, am întâlnit-o, parcă, și mai hotărât subliniată, la N. Bălcescu”. ■ Const. Ciopraga semnează *Prozatori în lectura lui Șerban Cioculescu*, o prezentare a volumului *Prozatori români*, Editura Eminescu, 1977: „Pe scurt, Șerban Cioculescu își pune încă o dată în lumină virtuțile de cercetător riguros și metodic, volumul *Prozatori români* recomandându-se ca îndreptar prețios nu numai specialiștilor”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Pavel Dan: Ultimul capitol* de Nicolae Florescu: „Studiul lui Nicolae Florescu este tot ce s-a scris mai serios în ultima vreme despre Pavel Dan. □ Miron Blaga prezintă *Flori de mac* de Romulus Cojocaru: „Volumul este în mare, un leș, nedigerabil, de «umor cult oltenesc». Și aceasta nu din pricina lipsei de talent, ci din aceea a

abordării unei modalități ce nu «convine» structurii autorului, care vădește mai mult o vocație de parodist, o înclinație spre ironie și burlesc». ■ Emil Nicolae scrie despre *Accesibilitatea limbajului poetic*: „Esteticienii au căzut deja de acord că niciodată comunicarea nu va fi totală, datorită relativității ei. Relativitate care decurge tocmai din individualitatea limbajului poetic. Vizavi de această situație, problema accesibilității se pune la fel de nuanțat dar, repet, totdeauna în cadrul raportului emițător-receptor. Or, având în vedere faptul că amândoi sunt parțial frustrați de autonomia textului, ca și creația, accesibilitatea reprezintă o treaptă spre perfecțiunea limbajului poetic”. ■ Elvira Sorohan scrie despre *Miron Costin și protoistoria*: „Fundamentarea protoistoriei noastre în care se află argumentele constituirii etnosului daco-roman o datorăm lui Miron Costin”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Colocvii de critică*: „Organizate de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Sibiu și de revista «Transilvania», în cadrul celei de a 2-a ediții a Festivalului național «Cântarea României», colocviile de critică ale revistei «Transilvania» au avut ca temă: *Definirea actului critic funcții specifice și importanță socială*. [...] Au luat cuvântul, în deschidere, tovarășii Simion Sculea, președintele Consiliului județean de educație politică și cultură socialistă, Mircea Braga și Mircea Tomuș, redactor șef al revistei «Transilvania». Au prezentat comunicări criticii: Mircea Braga, Ecat. Țarlungă, Ștefan Sienetri, Vasile Avram, Radu Enescu, Gabriel Dimisianu, N. Barbu, Valentin Tașcu, Anca Sârghie, Vasile Chifor, Cornel Ungureanu, Ilie Guțan, Mircea Ivănescu, Mircea Tomuș, Eugen Onu, George Nistor, Laurențiu Ulici, Titu Popescu. [...] În cadrul dezbaterilor s-au produs intervenții la fel de substanțiale. Dintre acestea, contribuțiile numeroase ale prof. univ. dr. Romul Munteanu, director al Editurii «Univers» (care a și condus dezbaterile și a comentat riguros diversele puncte de vedere afirmate), N. Manolescu, Dana Dumitriu, Radu Enescu, Mircea Tomuș, Petru Poantă, Virgil Ardeleanu s-au remarcat prin stringența opiniilor”. □ *Restituire*: „Ultimul tom al «Secolului XX» (incluzând nr. 4 și 5/1977), restituie cititorilor, după aproape un secol de la apariție, prima monografie europeană despre războiul de la 1877. Este vorba de *The Russo-Turkish War* de căpitanul englez Henry Montague Hozier”. □ *O culegere*: „Primim de la Tulcea o culegere de versuri intitulată *Sub flamura independenței*, editată de Comitetul județean de cultură și educație socialistă și de Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă. Volumul cuprinde cele mai izbutite creații prezentate la concursul interjudețean de poezie «Panait Cerna», ediția a III-a”. ■ Apare *Jurnal englez* al lui Adrian Marino, despre vizita în *Casa lui Dickens, Foyles și Victoria and Albert Museum*. ■ Versuri semnează Gabriela Scurtu (*Toamnă românească; Al tău; Unde mustul...; Și rămân...*). □ Constantin Noica publică a patra parte din *Jurnal de idei*. □ În acest număr debutează Catrinel Stamate (*Prietene...; Ascultă-mă; Cântecele*). □ Prof. Valentina Roșca prezintă *Cenaclul Liceului „Mihai Eminescu” – Iași*. Citim versuri semnate de Doina-

Mihaela Sava (*Patriei*), Ileana Istrate (*Eminescu*), Mirela Mandric (*Nocturnă*), Adriana Strat (*Dor*), Ioana Ciongradi (*Joc de șah*), Ritucia-Corina Petrușca (*Imn*), Ovidiu Lazăr (*Sărbătoare*).

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 364] Imnul de Stat al RSR este publicat pe prima pagină. □ *Analogii și armonii revelatoare* de H. Zalis, p. 1., o paralelă Eminescu-Lenau în privința reacției morale la inerție pe care cei doi romantici au insuflat-o poeziei, respectiv analogia dintre *Scrisoarea III vs Albigenzii* (în traducerea lui Victor Tulbure). „Între existența și creația lui Eminescu și viața sau opera lui Lenau se pot stabili analogii dintre cele mai revelatoare... Răsfrângerile lumii orientează sensibilitatea celor 2 creatori către *panaturism* care contopește senzațiile apăsătoare cu voința de a le depăși în eternitate.. Ei nu sunt, cum s-a afirmat la un moment dat, niște obosiți de viață, crainici ai pesimismului ireductibil.. E oare de mirare că atât Eminescu cât și Lenau se dăruiesc luptei pentru libertate națională și demnitate?” ■ În *Bacovia – sfârșitul continuu* E. Manu comentează eseuul lui Ion Caraion dedicat teoretic lui Bacovia, pornind de la acesta ca pretext dar abordând de fapt o întregă poetică, meditănd asupra poeziei ca mod de existență. „După Ion Caraion *bacovianismul* a existat înainte de Bacovia, poetul *Plumbului* n-a făcut decât să-l descopere și să-i dea un nume: propriul său nume. Poezia lui Bacovia e tratată și explicată ca o obsesie sau ca un șir de obsesii... Caraion nu face biografie istorico-literară a poemelor lui Bacovia, nu urmărește o geneză externă, ci una interioară a lor, face cu alte cuvinte comentarii pe textele lui Bacovia, descoperind zone de poezie, implicându-se în curente și școli, ajungând la prezentări comparatiste sau la caracterizări ce-l singularizează pe poet... Trebuie precizat că se ia fiecare poezie, descifrându-i-se geneza interioară și trimiterile comparatiste (prin sugestie, paralele, analogii, coincidențe). Un ghid analitic e Bachelard... *Bacovia – sfârșitul continuu* devine o scriere fără de care nu se va mai putea vorbi despre autorul *Plumbului*. Caraion propune, într-o bine pledată intenție protocronistă, un Bacovia tulburător de modern, fără să modifice nimic din articulațiile biografiei și fără să-i traducă textele, dar, indirect, polemizând cu mai toți exegeții poetului.” □ I. Lotreanu aduce un omagiu lui D. D. Roșca, filosoful octogenar, prin articolul *Existența tragică* – ce poartă titlul celui mai cunoscute cărți a lui Roșca. □ Valeriu Rusu, despre *Alecsandri în Provansa*. □ *Când fu la șapte-s-șapte*, poem de Nicolae Crevedia. □ D. Muțescu, în *Teos Hysistos*, înregistrează noul op de versuri al lui Liviu Călin, *Uimitorul răstimp*, Ed. Eminescu. □ În serialul sau *Critica interjecțională*, C. Sorescu creionează și la al doilea volum al lui Dan Culcer, *Citind sau trăind literatura*, Ed. Dacia, 1976. ■ La rubrica *Aveți cuvântul*, un text polemic de Petru Jaleș. *Câteva chestiuni care cer răspuns*, în legătură cu anumite măsuri ce ar fi trebuit luate după *Adunarea pe țară a scriitorilor* din luna mai: modul în care scriitorii își pot înscrie operele în festivalul Cântarea României; activitatea propriu-zisă a comitetetelor și comisiilor ad-hoc ale aleșilor breslei în a

organiza manifestări în întâmpinarea unor evenimente cum ar fi Conferința Națională a PCR sau aniversarea Republicii; „o Uniune, fiindcă așa se numește, e formată din toți membrii ei, și, de aceea, răspunde cu toți membrii ei prezenți, de formă și conținutul manifestărilor sale, încât se ivește odată cu a două chestiune și o a treia: când se întocmesc angajamentele uniunii privind prezența manifestă a scriitorilor în cadrul unor acțiuni ce răspund imperativele ideologice ale zilei, mă gândesc, nu ar trebui să existe un fel de formulare tip, care să fie trimise pe adresa fiecărui scriitor în parte, și pe care să fie înscrise câteva chestiuni care cer răspuns? Adunate la un loc, aceste răspunsuri (*cum înțelegeți să participați? când? cu ce operă? alte propuneri de manifestări?* etc) ar putea ivi o situație cu totul nouă și în niciun caz formală, privind un fenomen care trebuie să pătrundă chiar și în conștiința comitetelor și comisiilor din uniune: scriitorii înțeleg să participe cu toții la aceste manifestări ale țării, și nu doar prin «terți» reprezentanți aleși după criterii în general perimate și recuzabile. S-ar putea pune astfel capăt unui mod formal și auster, care s-a împământenit în US, de a întocmi liste, neconcludente din punct de vedere al valorii, de scriitori care trebuie să participe la acțiunile de propagandă, la planuri editoriale festive, la festivaluri și la alte manifestări naționale, uitându-se un primat al statutului scriitorilor la care, fără îndoială, cu toții am făcut act de adeziune; toți scriitorii, prin meseria lor, sunt participanți activi la opera de edificare a spiritului nou în cultură, a patriotismului socialist și a partinității revoluționare.” □ *Când somnul rațiunii produce nu numai monștri...*, un pamflet literar de Monica Isac în care demontează schițele erotice din volumul lui Florin Chirițescu, *De taină* (Cartea Românească 1977).

26 noiembrie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8869] Al. Andrițoiu scrie despre *O temă esențială: prezentul*, considerând că „Istoria începe cu clipa care tocmai a trecut. Adevăr și vis, ea continuă, de asemenea, cu clipa următoare. Ilustrată cu opere adevărate, complexe, durabile, această trinitate cu suportul pe prezent ne cere însă eforturi noi.” □ Pentru Eugen Uricaru, *Un roman istoric adevărat este un roman politic*: „Pentru mulți autori romanul istoric a rămas doar un roman de aventuri. De aici abundența clișeelelor, a personajelor schematice, a înlănțuirii *năpraznice* de întâmplări spectaculoase care *să taie răsuflarea*, înlănțuire ce urmează adesea un tipar de previzibil încât nu produce nici o perturbare a ritmului respirației. Romanul istoric care să intereseze pe cititorul de astăzi, dornic nu doar să se relaxeze, prin frecventarea literaturii, este, repet, o formulă specifică a romanului care ridică și caută să dea răspunsuri unor chestiuni de acută actualitate.”

• [„**Lucefărul**”, nr. 48] Cuprinde versuri de Virgil Carianopol, Dim. Rachici, Florin Costinescu, Sterian Vicol, Viorel Varga, Mircea Ichim, Victor Nistea, Mara Nicoară, Franz Storch, precum și proză de Aurel Antonie și Du-

mitru Augustin Doman. ■ În articolul *Marginalii eminesciene* din secțiunea *Instantanee*, Șerban Cioculescu face o serie de observații privind poemul *Ce-ți doresc eu ție*: „...exprimă cu însuflețire cele două ipostaze ale virtuților naționale, și anume atât vitejia în războaiele de apărare, cât și dragostea de pace a poporului nostru”. ■ În rubrica *Din „Cartea cu prieteni”*, Fănuș Neagu realizează un portret al Anei Blandiana. ■ Ioan Alexandru discută, în articolul *Măsură și bucurie*, caracteristicile artei vechi românești și ale portului popular. ■ Gheorghe Pituț comentează, în *Munții Apuseni*, cartea cu același titlu publicată de Vasile Netea la editura Sport-Turism (1977). ■ Mircea Micu semnează articolul *Strălucită umbră*, despre personalitatea lui Avram Iancu. ■ Eugen Simion analizează în detaliu romanul *Victorie clandestină* (Cartea Românească, 1977) de Mircea Săndulescu, în articolul *Debuturi în roman*: „Amestec, pe scurt, de profunzime analitică și de intuiție confuză, o dezordine a percepțiilor și o lipsă de fluență, de coerență în narațiune despre care ne este greu să spunem dacă este voită sau nu. Romanul lasă o impresie nesigură, unele fragmente sunt profunde, de o remarcabilă forță epică, altele adâncesc și complică inutil banalitatea. Mircea Săndulescu mi se pare, judecat prin această scriere ambițioasă, un spirit analitic fin, și am certitudinea că el anunță un destin interesant de romancier. Romanul *Victorie clandestină* este scris după o formulă complicată (Faulkner poate fi citat aici), fără o cronologie obiectivă și, în chipul citat mai sus, fără o intrigă unitară, coerentă. A detașa un fir din această îmbulzeală de stări și de fapte ce proliferază în jurul unei sensibilități ascuțite este dificil.”; „Judecat în ansamblu, *Victorie clandestină* reprezintă un debut remarcabil în ciuda multor pagini fără rost și multor notații fără substanță. Îmi place la Mircea Săndulescu ascuțimea analizei, modul inteligent de a medita despre problemele curente și fundamentale ale vieții (dragostea, relația între individ și mediul social, problema responsabilității în istorie), într-un roman care trăiește, estetic, mai ales pe planul speculației morale”. ■ În *Lecturi și generații*, M. Ungheanu abordează subiectul receptării în contemporaneitate a clasicilor, pornind de la propria lectură a corespondenței lui G. Călinescu cu Al. Rosetti: „Citind cu un ochi tânăr corespondența lui G. Călinescu către Al. Rosetti, ceea ce ne atrage atenția este pasiunea creatorului. G. Călinescu proiectează cu patos edificii culturale la a căror întocmire trece grabnic.”; „Fiecare generație citește cu proprii ochi pe clasici. Obiceiului de a transfera generațiilor tinere minorele litigii ale unor etape revoluționare, grevându-le conștiința cu chestiuni străine rolului lor intelectual este mai înțelept să-i răspundem cu o lectură nouă a istoriei literare, de la cota unui an care ne scoate de la sine din focul polemicilor veștede”. ■ În *Cronica literară*, Ov. S. Crohmălniceanu consideră că romanul *Drăculeștii* (Albatros, 1977), de Viorica Rogoz, este o sinteză între proza istorică în stilul lui M. Sadoveanu și literatura documentară: „Prin construcție, cartea schițează o sinteză între romanul istoric de tip sadovenian, cu o aură fabuloasă, și cel bazat pe o minuțioasă reconstituire docu-

mentară, așa cum a practicat-o, la noi, Camil Petrescu”. ■ În secțiunea de debut, Al. Piru întrevede în Mircea Săndulescu (*Victorie clandestină*, Cartea Românească, 1977), un autor apropiat din punct de vedere tehnic de W. Faulkner: „Autorul e un faulknerian, prin urmare, nu un narator tradițional, linear, ci un referent, dacă-i putem spune așa, al ecourilor unor evenimente mai mult sau mai puțin legate între ele, expuse fără suită cronologică, adesea lăsate fără sfârșit, în mister”. ■ În *Viața cărților*, Ioana Crețulescu semnalează apariția plachetei *Roata lumii* (Eminescu, 1977) de Florența Albu: „Poezia Florenței Albu este o poezie a stabilității lucrurilor și semnelor lor”. ■ Valentin F. Mihaescu identifică note elegiace de sorginte simbolistă în volumului Agathe Grigorescu-Bacovia, *Efluvii* (Cartea Românească, 1977): „Tonul dominant [...] este acela al tristeții resemnate în fața solitudinii, motiv liric frecvent în poezia simbolistă”. ■ Paul Dugneanu discută *Poeziile* (Cartea Românească, 1977) lui Mihai Cantuniar: „Un poet livresc, uneori manierist-prețios este Mihai Cantuniar în recentul său volum de versuri. Inspirația trece prin filtrele lecturii, imaginea se dezvoltă previzibil după o logică a expresivității și nu a sugestiei”. ■ Dan Cruceru prezintă cartea *Teatrul și publicul* (Eminescu, 1977), de Amza Săceanu. ■ Potrivit lui Dan Alexandru Condeescu, Vári Attila face parte, prin volumul său de proză scurtă *Plan la licitație* (Kriterion, 1977) din stirpea autorilor adepți ai fantasticului sau realismului magic: „O notă de «experiment» străbate paginile cărții lui Vári Attila, legând scurtele sale proze într-un volum unitar. Atras de împletirea fantastic-real de factură Buzzati, Borges, Marquez, autorul pare a-și căuta prin tatonări și aproximări succesive vocea proprie în zona tematică în care evoluează”. ■ Redacția publică un interviu cu Sașa Pană, în care acesta își rememorează deopotrivă copilăria și începuturile literare. Despre primul său volum de poezie, *Răbojul unui muritor*, apărut în 1923: „– Care a fost ecoul semnelor descifrate pe răbojul muritorului Sașa Pană? – [...] ecoul cel mai drastic l-am recepționat din partea lui Camil Petrescu. Pe vremea aceea scotea „Cetatea literară” pe care o scria de la cap la coadă de unul singur și-n paginile căreia se războia cu toți: cu miniștrii, cu scriitorii, cu funcționari, cu artiști, cu sportivi etc. Într-o bună zi, a venit și rândul meu... Cartea mea avea două cicluri. Cel de-al doilea îl intitulasem *Câteva acorduri pastoșate* căci erau versuri în maniera lui Bacovia și mai ales a lui Minulescu, pe care îl iubeam foarte tare. Camil, după ce m-a demontat bine, cu tot dichisul, scrie: «Poetul își intitulează cel de-al doilea titlu pastoșe. Dar ce crede el că sunt versurile din celălalt ciclu?» După apariția acestor rânduri, trei ani n-am mai scris și publicat nici un rând.”; „Cred că a venit vremea să vorbim despre «unu». Cum s-a născut ideea acestei reviste? – Nu m-am gândit la o revistă. Altceva visam eu. Și anume, cu un bun prieten, Moldov, care locuia la Dorohoi, doream să facem un festival de «artă nouă», în care să citim versurile de Vinea, Ion Barbu, Cocteau, Desnos, Papini și alții. În loc de altă prefață, aș fi citit un manifest întocmit de mine. Dar lucrurile s-au târăgănat, s-au încurcat, ideea

festivalului nu era ușor de realizat, așa că ne-am zis: «Hai să facem o revistă!» Sus, pe prima pagină am scris mare «unu», adică numărul revistei, dedesubt, cu litere mai mici, «Avangardă literară», adică numele revistei. Revista avea două capete și trei adrese: a mea, din București, a lui Moldov, din Dorohoi și a lui Fundoianu, din Franța. La 4 aprilie 1928 o distribuiam singur la chioșcuri. I-am dus un exemplar și lui Ion Călugăru. El s-a amuzat; m-a îndrumat să mă duc la Roll. L-am găsit la lăptărie și nu prea-mi venea să-l conturb. A citit-o, i-a plăcut. Așa s-a întâmplat. Timp de cinci ani am condus revista cu zâmbetul pe buze, dar cu o mână de fier.”; „– Știu că ați strâns tot ce s-a scris rău despre „unu”, dar nu mai țin minte exact la cât se ridică numărul volumelor acestora. – Uite, în dulapul de-aici sunt toate: șaptesprezece volume, în folii (bibliorafte). – De bine cine «v-a vorbit», pe-atunci? – Puțină lume, dar și Perpessicius, mai ales. Cu pricepere și căldură. – În afara scriitorilor avangardiști, pe cine stimați dumneavoastră? – Pe Arghezi, Cocea. Pe Camil Petrescu, care avea dârzeniile lui, păsăricile lui. Ioachim Botez, adesea și mulți alții din generațiile mai vecine (Jebeleanu, Theodorescu Cicerone, Maria Banuș, Nina Cassian).”;

„Cum arăta o zi la redacția «unu»? – Începea la lăptăria lui Roll, continua, în grup, la un ștrand sau la o hoinăreală pe anumite străzi – mai ales când sosea sonda de la Buștenari, Geo. Atunci peizăneam (de la Paysan de Paris). În tot acest timp se persiflau ultimele cărți apărute la Cartea Românească ori Alcalay. Se râdea mult, și-apoi Sașa Pană avea darul să readucă grupul la realitate, amintind celor prezenți că «mai sunt doar două zile până la ora când se primesc ultimele materiale pentru revistă». Trebuia să facă ceva și o anumită ordine și-mi asumam acest rol «ingrat». Scoteam revista greu: se culegea de mână și nu la linotip. Până nu storceam asigurarea fiecăruia că trimite materialul la vreme, n-aveam liniște.”; „Există nu puține variante cu privire la «valurile» suprarealismului românesc, confundat, deseori, cu întreaga avangardă literară românească. Spuneți-mi, în câteva cuvinte, care este „varianta” Dvs., despre aceste valuri. – Primul val suprarealist a fost format din Dan Faur, Cernet, M. R. Paraschivescu, parțial, Zaremba, Al. Dimitriu-Păușești, Voronca, parțial, Roll, Sașa Pană și, peste un timp, C. Nisipeanu cu epocala poemă suprarealistă Femeia de aer, carte de referință, incontestabil. Asta a fost până în 1932. Câțiva ani mai târziu, în arenă, adică la lăptăria lui Roll, s-au prezentat câțiva noi combatanți: Aurel Baranga, Paul Păun, Gherasim Luca, Sesto Pals și alții. Imitau cam ce făceam noi și voiau să ni se alăture. Roll a fost de altă părere: să scoată ei singuri o revistă, să vedem ce pot, să se dea cu capul de toți pereții și când vor reprezenta și ei ceva, să vină la noi. Tinerii au scos revista «Alge» și curând algiștii au devenit și colaboratorii noștri. Cam tot în acea vreme, prin 1932, la Constanța, Virgil Teodorescu, Tașcu Gheorghiu, Mircea Pavelescu au scos revista „liceu”. Două numere de revistă suprarealistă. Un nou val de suprarealiști se afirmă odată cu întoarcerea din străinătate a unui tânăr foarte informat, foarte talentat: Gellu Naum. El scoate volumul Libertatea de a dormi

pe o frunte, apoi Medium. – Care a fost, după opinia dumneavoastră, diferența esențială între primul val suprarealist, căruia îi aparțineți, și cel de-al doilea, cel al lui Gellu Naum? – Noul val dădea o mare importanță teoretizării. Noi, aproape deloc. – Ce raporturi au existat între primul și cel de-al doilea val suprarealist? – Noi eram intransigenți, ei erau intransigenți. Nu ne-am prea lipit unii de alții. Cu timpul, ei s-au dovedit foarte individualiști, și s-au delimitat chiar ei între ei. Prin '35, '36 se declară nemulțumiți de ceea ce făcuseră până atunci și se dedică, cu mult talent, unei curajoase gazetării democratice, în «Cuvântul liber», «Credința», «Lumea românească». După cum știi, prin '45 au revenit la vechile unelte, la poezie. »; «Literatura română de astăzi poartă amprenta mișcării avangardiste? În ce măsură? – Fiecare generație își are avangarda ei. Ca în război. Numai că acolo cei din avangardă sunt trimiși de superiorii lor și devin primele victime, iar în literatură se «sacrifică» din proprie voință». ■ În rubrica *Profil*, Zoe Dumitrescu-Bușulenga analizează opera lui Ioan Alexandru, de la începuturi până la volumului *Imnele Transilvaniei* (Cartea Românească, 1976): „Cu *Imnele Transilvaniei* [...] poetul coboară tot mai adânc spre rostul lucrurilor, spre întocmirea lor tainică. Istoria, scrutată neîncetat, i se arată ca un drum al neamului presărat cu jertfe ale oamenilor mai mari și mai mici, ale voievozilor ca și ale iobagilor”. ■ Gheorghe Mușu publică articolul „*Victoria*” și „*Nechifor*” (II). ■ Este semnalată apariția celui de-al 12-lea număr din colecția *Eminesciana* a editurii Junimea. ■ Szemlér Ferenc este prezent în paginile revistei cu textul *Omagiu lui Ady Endre*. ■ Romul Munteanu discerne între noțiunile de manierism, ca reacție anticlasică reiterabilă de-a lungul epocilor, și baroc, perioadă delimitată istoric: „Dacă manierismul, în această accepțiune reprezintă orice reacție anticlasică și uneori antirealistă, căpătând la fiecare final de epocă literară unele trăsături noi, barocul este stilul unei epoci istoricește determinate, variabile de la o arie culturală la alta”. ■ Marin Mincu semnalează apariția *Antologiei de poezie bulgară. De la începuturi până azi* (Minerva, 1977), sub coordonarea lui Haralambie Grămescu și Victor Tulbure.

27 noiembrie

- [Contemporanul, nr. 47] Redacția revistei se referă la *Votul încrederii*: „În momentul când la 20 noiembrie, ne-am exprimat votul pentru cei care vor gospodări municipiile, orașele și comunele țării, am fost solidari în opțiunile noastre politice și morale, în voința de a vedea înflorind, pe orizonturile românești, așezările civilizației socialiste. Este o clipă fixată simbolic în calendarul devenirii noastre, o clipă ce adună, semnificativ, adâncă stare de meditație, de lucidă și înțeleaptă analiză a lucrurilor și faptelor. Imensa forță a democrației socialiste cheamă, acordându-le demnitatea, conștiințele făuritorilor bunurilor materiale și spirituale”. ■ Notând de Congresul al XI-lea, Constantin Coșman conchide: „Această pluralitate de cadre instituționalizate ale democrației socia-

liste exprimă pregnant adevărul că în țara noastră poporul este cu adevărat stăpân pe destinele sale, înfăptuind Programul adoptat de Congresul al XI-lea al partidului își realizează viitorul fericit, construiește socialismul multilateral dezvoltat și comunismul în România, își aduce o contribuție de seamă la lupta pentru o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră”. □ Despre același eveniment notează și Ion Mitran în textul: *Cunoaștere, decizie, participare*: „Hotărârea plenarei C.C. al P.C. R. Cu privire la convocarea și ordinea de zi a Conferinței Naționale a partidului, care va examina, între altee, și problemele referitoare la îmbunătățirea legislației, dezvoltarea democrației socialiste reflectă deosebita însemnătate ce se acordă participării maselor la viața socială. Noua orânduire este opera maselor, a opțiunii lor deliberate iar democrația socialistă acționează ca un factor dinamizator al progresului multilateral, al înaintării pe noi trepte de civilizație”. ■ Personalitatea lui Nicolae Bălcescu este omagiată de Eugen Barbu și Ștefan Ștefănescu. □ Eugen Barbu: „A murit tânăr, amintind prin aceasta de destinul autorului *Luceafărului*. Era un om luminat, un informat de hrisoave și dacă pe fruntea lui avea însemnat celor pedepsiți într-o singură credință, ... nu se poate spune că a fost un fanatic”. □ Ștefan Ștefănescu: „Antrenat în revoluția de înnoiri sociale, de făurirea României moderne, pe care a slujit-o până la sacrificiu, N. Bălcescu, «erou al suferinței», cum îl numea N. Iorga, ne apare în timp ca simbolul istoricului de largă viziune, al patriotului înflăcărat, identificat cu marile idealuri ale vremii sale, încrezător în viitorul României, căruia i-a dăruit viața și opera sa veșnic nemuritoare”. ■ Alexandru Balaci semnaleză apariția cărții lui Al. Rosetti: *Călătoriile și portrete* (Editura Sport-Turism): „Marele filolog și editor este și un mare călător care meditează profund asupra peisajului încărcat de istorie și semnificații de artă. Am citit, cu atâta interes, încă de la apariția primă, *Notele din Grecia*, acele telegrame sufocate de emoție, cum avea să le definească, pentru caracteristica aticismului scriiturii, George Călinescu”. ■ Georgeta Horodincă analizează romanul lui Alexandru Ivasiuc: *Păsările* (Editura Minerva): „În aproape toate romanele lui Ivasiuc, incidental sau în situații complex determinate, păsările apar ca un analogon al omului, sunt simbolul destinului uman văzut nu ca o fatalitate, ci ca un rezultat al opțiunilor individului într-un cadru social-istoric dat”. ■ În textul *Meditația critică*, Laurențiu Ulici recenzează cartea lui Cornel Ungureanu: *Proză și reflexivitate* (Editura Eminescu): „Față de *La umbra cărților în floare*, *Proză și reflexivitate* reprezintă sub aspectul meditației critice o adâncire și o stabilizare metodologică, iar sub aspect stilistic o perseverență. La nivelul discursului critic complet, cele două cărți ale lui Cornel Ungureanu sunt într-un raport ca de la temă la demonstrația ei”. ■ De *Poemele lui Ady* se ocupă Dan Grigorescu: „Editura Kriterion a avut bunul gând să omagieze amintirea unui mare poet în preajma zilei în care i se sărbătorea centenarul, prin tipărirea unui volum cu o excelentă ținută grafică și al cărui prestigiu e sporit, în chip elocvent, de semnătura traducătorului: Eugen

Jebeleanu. [...] În felul acesta, traducătorul îndeplinește un act de pilduitoare umilință, supunându-se unei severe discipline a traducerii, căutând înțelesurile poemului original, deopotrivă în miezul lui sensibil și ideatic, și în forma menită să dea trup vibrației poetice a lui Ady”.

29 noiembrie

• [„Scânteia“ nr. 1072] Sunt comemorați 125 de ani de la moartea marelui gânditor și militant revoluționar, Nicolae Bălcescu, „slujitor neînfricat al dreptății, libertății și unității naționale”, despre a cărui viață și operă scrie Dumitru Almaș pe înaltul diapazon al iubirii de țară și de neam.

[NOIEMBRIE]

• [„Albina”, nr. 11] Numărul se deschide cu fotografia lui Nicolae Ceaușescu, în momentul în care i se decernează „cea mai înaltă distincție a Consiliului Mondial al Păcii – medalia de aur «Frédéric Joliot-Curie»”. Sub clișeu, apar două strofe nesemnate, închinatе președintelui RSR: „Există un partid! Și are-n frunte/ Om între oameni, pentru oameni – om/ Pentru lumina țării azi cărunt e!/ Pentru aceasta l-am urmat și-l vom// Urma cu-ntreaga vieții noastre ființă,/ Cu pasiune, faptă și idee/ Până la marea țării biruință/ În comunistul ev, de epopoe.” □ Noul imn de stat al RSR, cu textul adaptat după poemul *Tricolorul* de Ciprian Porumbescu, este tipărit din nou pe prima pagină, ca și în numărul precedent, de data aceasta, cu o strofă în plus (penultima), publicându-se alăturat și decretul Consiliului de Stat al RSR, semnat de Nicolae Ceaușescu, prin care se aprobă modificările. □ Versuri de Dan Rotaru (*Istorie și lumină*) și Dumitran Frunză (dedicate lui N. Bălcescu). □ Un grupaj majoritar liric, intitulat generic *Din toată inima*, adună textele unor aspiranți scriitori, proveniți din diverse zone și cenacluri ale țării: Wilhelm Weiss, Eugen Codrescu, Corina Victoria Sein, Ion Cârnău, Angela Nache, Zaharia Plăianu, Marius C. Nica și Nicolae Fulga, cel din urmă, originar din Slatina, semnând o scurtă povestire intitulată *Calul lui Lixandru*.

• [„Amfiteatru”, nr. 11] *Cinstirea istoriei*, un articol de prima pagină de Mircea Florin Șandru, despre recenta *Hotărâre* a Plenarei CC al PCR, cu privire la aniversarea a 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent „cunoașterea și interpretarea acestor momente de salt istoric, în lumina materialismului dialectic și istoric, este generatoare de numeroase învățăminte pentru viață și activitatea de astăzi, catalizând energiile constructive ale poporului.” ■ Grupajul *Personalitatea culturii române – Dinamica relațiilor între culturi* conține textul *Spiritul revoluționar în cultură* (articol comun de Mihai Milca și Vladimir Tismăneanu), respectiv *Originalitatea gândirii științifice românești – De la istoria literaturii la istoria științei* de Solomon Marcus (menționând într-un subcapitol și *Matematicienii scriitori*) și *Democrația culturilor* de Gh. Achiței. Pe urmele lui Gramsci sau Marx, M. Milca-V.

Tismăneanu tratează tema „intelectualului colectiv” și renovarea valorilor culturale subsumate regenerării valorilor sociale. „Radicalitatea propriei gândiri marxiste se conjugă inextricabil cu proiectul constructiv al acesteia – rezultă prin urmare o caracteristică indeniabilă a spiritului revoluționar comunist: capacitatea de a propune, de a promova valori, forța de a institui *o nouă ordine axiologică*, lipsită de idoli și de mitologii (apud N. Ceaușescu: *Noi nu avem nevoie de idoli*, trasând o linie de demarcație fermă între concepțiile idealiste, mistificatoare și mitizante și concepția materialist-istorică, demistificatoare și demitizantă). A construi în ordinea valorilor, îndeosebi într-o epocă de prefaceri revoluționare, înseamnă a-ți asuma responsabilitatea delimitărilor tranșante, a departajării clare în a căror absență radicalitatea se transfigurează în complicitate molcomă sau în absentism moral. O asemenea întreprindere istorică profund înnoitoare nu și-o poate asuma decât un «intelectual colectiv», organic implantat în conștiința de clasa a unui subiect istoric revoluționar, așa cum este partidul politic al clasei muncitoare, forță spirituală posesoare a unui capital teoretic unic pe baza căruia poate fi surprinsă raționalitatea istoriei și pot fi depășite pericolele iluziilor și deziluziilor.” ■ *Propunere pentru o posibilă Istorie... – Critică și conjunctură (II)* de I. Cristoiu (cu o altă continuare în nr. 12, *Valorificarea moștenirii clasice*) implică traseele criticii politizate, partinice din anii '40-50, cu denaturări evidente ale înțelegerii unor opere sau exagerări ale calităților acestora. „Preocupată de îndrumarea literaturii spre teme de strictă actualitate, în condițiile în care mulți scriitori invocau necesitatea unei distanțări în timp de evenimentele în desfășurare, critica a salutat entuziasmată apariția unor cărți ca *Temelia* de E. Camilar, primul roman despre cooperativizarea agriculturii, *Cetea de foc* de M. Davidoglu, prima piesă abordând viața și muncă eroică a oamenilor din industria grea, *Iarbă rea* de A. Baranga, prima piesă abordând influența ideologiei străine, dușmănoase în rândul intelectualității noastre. Dimpotrivă, un articol cum e cel al lui Crohmălniceanu, *Pentru calitate în nuvelistica noastră* „Contemporanul” 10-17 iunie 1949, este violent primit pentru inoportunitatea sa într-un context în care, pentru încurajarea abordării noii tematici, tema însăși era valorizată excesiv, constituie, singură, sursa succesului literar...” I. Cristoiu vorbește despre supraestimarea unor scriitori ca A. Toma (produsul unor persoane din ierhia administrativă a literaturii... din motive extraliterare se exagera polemic valoarea creației sale, se făcea din Toma un model) sau de supralicitare a unor creații ale momentului, nu neapărat memorabile dar aparținând unor mari scriitori: *Bălcescu* de Camil Petrescu, de exemplu, ca un model de „scriitor burghez ce sub influența ideologiei marxist-leniniste și-a schimbat viziunea asupra personajului tradițional al operei sale, intelectualul” (de altfel piesa a obținut cronici elogioase și Premiul de Stat clasa a II-a pe anul 1949, făcând din gestul lui Camil Petrescu „un îndemn pentru alți scriitori de educație burgheză care nu dăduseră încă un răspuns chemării lui Sadoveanu că *Timpul nu*

ne așteaptă”). De asemenea, se impun unele nuanțări cu valoare metodologică în legătură cu destinul unor opere sau contestarea de principiu în anii '40-50 a unor nume ca G. Călinescu (atacat în „Flacăra” 1948-49), Eftimiu, Philippide, Arghezi, Vianu etc. „Nu atât faptul că S. Toma sau T. Șelmaru ca să dăm un exemplu întâmplător, erau cronicarii «Scânteii», și nu Călinescu sau Cioculescu, nu faptul că în fruntea US se afla Beniuc și nu Marin Preda sau Eugen Barbu, să-i spunem, au generat greșelile din domeniul literaturii, cât faptul că, reflex al unei situații din viața Partidului și statului, criticate la Congresul al IX-lea al PCR, și eliminate definitiv din perimetrul culturii noastre, în lumea literară nu exista o democrație a punctelor de vedere, adevărurile lansate de cutare critic fiind considerate, în virtutea funcției pe care o ocupa sau a publicației la care lucra (*n.b.* sau funcția în cadrul US ce te făcea infailibil ca scriitor și critic), ca reprezentând singurele puncte de vedere marxiste, în timp ce opiniile altora, fără funcții sau rubrici să fie considerate opuse marxismului, privite cu suspiciune... În concluzie, o istorie a receptării operelor literare este un argument în plus pentru ca o istorie a literaturii de după 23 August 1944 să fie net diferită de istoriile tradiționale. O asemenea istorie nu poate fi nici o antologie de texte, fie ea și strălucit întocmită, nici o înșiruire de profile scriitoricești grupate pe teme, ea trebuie să fie înainte de toate o istorie, adică analiza faptului literar în contextul faptelor social-politice concrete. Este singura cale de a scrie o istorie adevărată, lipsită de prejudecățile care, astăzi, mai circulă în legătură cu epoca.” ■ Cronică literară: M. N. Rusu semnează studiul *Călinescu, Rosetti și Iorga*, urmărind vol. *Corespondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti*, Ed. Eminescu. „Această *Corespondență* este întâia dovadă că un scriitor român a avut curajul de a recunoaște necesitatea unui mare editor (și indirect a fenomenului editorial) pentru afirmarea deplină a propriei sale personalități și, deopotrivă, a personalității de ansamblu a literaturii interbelice. Că un mare scriitor nu este posibil fără un mare editor; că un mare editor trebuie să sesizeze în rândurile contemporanilor acele valori (consacrate sau contestate) care mâine pot alcătui o mare literatură. Iată una din lecțiile morale și culturale pe care o servește *Corespondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti*... Pe lângă atâtea alte aspecte (etice, estetice) schimbul univoc (deocamdată) de scrisori dintre cele 2 personalități ale literaturii și culturii noastre ofer un bogat material «pictural» pentru realizarea și înțelegerea adecvată a portetului real al lui G. Călinescu.” ■ *Jurnal de cărți* adună ca de obicei trei cronici, de poezie, proză și critică: Dinu Flămând, *O stranie încordare* – despre „rodurile” lui Cezar Ivănescu; C. Tuchilă – *Obiectivare prin metaforă*, vizând *Cartea de la Metopolis* de Ștefan Bănuțescu „,primită euforic de critică”; Radu G. Țeposu, *Vocația eseului*, analizând debutul în volum al „echinoxistului” I. Vartic – *Spectacol interior*, Ed. Dacia, 1977. □ Reținem câteva opinii ale lui C. Tuchilă despre ceea ce critica afirmase că ar fi un *roman-parabolă*, idee cu care cronicarul nu e de acord: „*Cartea milionarului* alcătuiește o geografie spirituală a spațiului

românesc tocmai explorându-l și inventând enigme acolo unde realitatea însăși stă sub pecetea enigmei, unde esența pornește la rândul ei dintr-o esență greu de surprins... atât de rafinatul prozator pornește pe drumul unei sinteze interioare, camuflată de aparența unui spațiu spiritual numit prin metaforă... Modelul lui Bănulescu este în esență o suprapunere de straturi de rafinamente maniere, în înțelesul cultural al cuvântului, pe o direcție desinzând din Lampedusa și trecând firește prin Mateiu Caragiale și Panait Istrati. Senzația de lumi paralele se împletește, într-o euforie cu degradeuri orientale, cu un narcisism de substanță... *Cartea de la Metopolis* are o organizare semantică pe verticală, evenimentele se succed coborând treptele unei scări care conduce la confuzia de valori a amurgului. Metafora stăpânește orice dimensiune într-un text scris regește. Roman contemplându-se pe sine sub vraja cuvântului, cartea lui Bănulescu anunță sinteza necesară a unei experiențe literare.” □ Versuri de Garai Gabor, în românește de Gelu Păteanu. □ La rubrica *Evenimond*, Marian Popa este prezent cu fragmente dintr-un memorial de călătorie în curs de apariție: *Călătorie sprâncenată*.

• [„Cinema”, nr. 11] După votul unanim din 20 noiembrie și în ajunul unei conferințe naționale a partidului, redacția (în articolul intitulat *Tovarăși întru același crez*) își exprimă adevărată încredere în politica PCR și a secretarului său general: „Aceste noi manifestări ale voinței naționale sunt și rămân pentru noi, cinești și cinefili, un imbold la înțelegerea superioară, în spirit revoluționar și patriotic, a proceselor politice pe care le trăim, un îndemn pentru a traduce în fapte durabile de artă și cultură chemarea care ni s-a adresat în Apelul Frontului Unității Socialiste: «Oameni de artă și cultură! Frontul Unității Socialiste vă adresează chemarea de a aduce o contribuție tot mai însemnată la formarea unui om nou, cu o înaltă conștiință cetățenească, revoluționară! Faceți totul pentru ca talentele care se nasc continuu în toate colțurile patriei să-și găsească împlinirea, prin aportul pregătirii pasiunii și dăruirii voastre! Realizați opere de artă și cultură cu un înalt mesaj educativ! Inspirați-vă din realitățile amplului proces al construcției socialiste pe pământul României!»”.

• [„Convorbiri literare”, nr. 11] Redacția revistei semnează textul: *Istorie contemporană*: „Bogat în evenimente importante pentru destinele națiunii noastre, anul care se va încheia în curând va sta sub semnul major al apropiatei Conferințe naționale a partidului. Făcând bilanțul realizărilor din primii cinci ani ai cincinalului, Conferința națională a comunistilor din România va reprezenta, fără îndoială, unul din momentele de referință în anii ce vor urma, pentru întregul nostru popor. Prin programul ce va fi adoptat, prin hotărârile ce vor fi luate în înaltul for al partidului, națiunii noastre i se va deschide noi orizonturi de viață liberă, îmbelșugată și creatoare”. ■ C. P. consemnează despre *Zilele Mihail Sadoveanu*: „După festivalurile George Bacovia (Bacău), Mihai Eminescu (Iași), într-un anotimp care aduce cu acela din romanele maestrului, s-au desfășurat în Iași și Pașcani *Zilele Mihail Sadoveanu*. În deschiderea pre-

lecțiilor Junimii, de la Casa Vasile Pogor, a fost citit un mesaj din partea acad. Iorgu Iordan. [...] În cadrul medalionului literar care a urmat, au evocat memoria marelui scriitor George Lesnea, Al. Teodorescu și Aurel Leon, iar actorii Carmen Barbu și Dionisie Vițcu au reamintit celor prezenți, prin lecturi, limba unică a lecturii marelui poet al prozei care este și va fi, mereu, Mihail Sadoveanu”. □ Const. Ciopraga se referă și la *Sadoveanu – fascinația profunzimilor*: „Pilonii operei sunt mai degrabă al unui epos, în care păstoritul și miturile au cadente largi. Încălzit, prozatorul pune în cuvânt un patos delicat, făcând ca meditația despre moarte să devină reflecție despre viață. Amestecat printre păstori, descriind un cortegiu nupțial ori rituri funebre, Sadovenau acționează la modul homeric, doar cu absența miraculosului antic”. □ Nicolae Turtureanu reflectează la: *Cine citește Sadoveanu*: „Nouă ne rămâne un lucru mai simplu: să-l citim. Pentru asta ne trebuie starea Sadoveanu. Iar dacă n-o avem, să ne dăm peste cap (eventual de trei ori) și să ne facem adolescenți. Dacă nici atunci n-o avem să ne dăm de încă trei ori peste cap și atunci să ne facem copii. Și dacă nici atunci... Noi toți îl citim pe Sadovenau”. ■ Despre tematica: *Conștiința politică a scriitorului de azi* vorbesc: Grigore Ilisei, Eugen Uricaru, Ioanid Romanescu. □ Grigore Ilisei: *Scriitorul – un om politic al cuvântului*: „Această mare încredere a cititorului cere de la scriitor un devotament nețârmurit. E nevoie să scriem acele cărți care să meargă la inima omului, să-l facă mai frumos, mai înțelept și mai bun”. □ Eugen Uricaru: *Râul și pasărea*: „Consecvența în convingeri a scriitorului presupune asumarea deplină a rostului creației cât și a responsabilității față de cei care îi preiau lucrarea și o desăvârșesc. Și mai este ceva: nimic nu este întâmplător, din această cauză scriitorul adevărat nu poate scrie la întâmplare. Fălăitul unei aripi în munți poate scoate râul din matcă. Condiția obligatorie – zăpada. Creația”. □ Ioanid Romanescu: *Memoria spațiilor vaste*: „Și-apoi orice scriitor lasă urmașilor – în afară de cărțile propriu-zise – o carte anume, uneori fundamentală pentru înțelegerea creației sale: viața sa. Multiple sunt modurile și direcțiile în care viața influențează asupra operei; cunoaștem, de asemenea, că însăși opera influențează, de la un moment dat, asupra vieții artistului. Însă cel mai important lucru în această relație a fost și va rămâne totdeauna conștiința artistului, responsabilitatea sa față de epoca în care trăiește”. ■ Constantin Coroiu conversează cu Ana Blandiana: „ – *Am reținut o idee a dumneavoastră, stimată Ana Blandiana, pe care ați exprimat-o în dialogul cu tinerii creatori de la Liceul Eminescu din Iași, dialog încheiat cu câteva minute în urmă. Spuneți că un poet își ilustrează cu adevărat personalitatea în al doilea volum al său. – De fapt, mă gândeam la mine, la destinul meu poetic, deși totul se potrivește exact și colegilor mei. Nu cred că pentru – ca să nu zic poetul! – pentru numele literar care sunt la ora actuală, volumul meu de debut mai spune ceva. Într-un fel mi se pare firesc, mai ales în condițiile în care trăim și creștem, să se întâmple așa. Volumul de debut este o carte alcătuită de tine, de redactorul de editură,*

de nenumărați alți factori, de revistele care te-au publicat sau nu te-au publicat. Cel de al doilea volum este determinat, exterior, de un singur lucru, de succesul primului. Eu am avut norocul – spun norocul deși ar fi putut să devină cu primul volum. Ar fi putut să fie un fie un nenoroc, dacă succesul acesta ar fi început el să mă domine pe mine. Cred că nu mă laud spunând că l-am dominat eu pe el, în sensul că nu l-am folosit decât pentru a-mi permite să fiu singurul autor al celui de al doilea volum al meu. La cel de al doilea volum, care a apărut destul de complicat cu o destul de complicat și cu o destul de lungă istorie, m-am simțit într-adevăr eu însumi și, într-un fel, criticii au fost mirați de saltul care se produsese față de cel dintâi. Ei nu știau sau nu-și îngăduiau să știe, că la primul volum eram, mai mult sau mai puțin, tot așa. Atâta doar că editura alesese... ceea ce alesese. – *Ce credeți că a făcut, totuși, ca volumul dumneavoastră de debut să fi avut, așa cum ați afirmat. Un succes deosebit?* – Calitățile recunoscute atunci au fost naturalețea, spontaneitatea și o sinceritate frustă, care au plăcut și care ce-i drept! – chiar și acum, citindu-mi cartea, mă impresionează încă și pe mine. Este un volum – cum să spun? – simpatic, nu este un volum profund, nu este o poezie cu adevărat serioasă. Însă este o poezie fermecătoare. Nu înseamnă că eu nu eram așa, nu înseamnă că nu sunt și acum în anumite poezii. Atât doar că atunci s-a selectat numai asta. – *Al doilea volum pe care l-ați publicat este Călcâiul vulnerabil. Cum apreciați dumneavoastră înșivă drumul pe care l-ați parcurs după acest volum.* – Nu consider, doamne ferește că volumul *Călcâiul vulnerabil* este cea mai bună carte a mea; ea a fost doar începutul real al unei evoluții. Din ceea ce apărea atunci cred că am păstrat o anumită gravitate în a privi în jur și am pierdut cu timpul... – ... *acea spontaneitate de care vorbeați?* – Nu, nu cred. Am pierdut un fel de încrâncenare care exista în volumul acesta și care, acum, recitindu-l mă supără puțin. O intransigență atât de absolută, încât interzicea și viața. O revoltă care pe parcurs a fost înlocuită, mai puțin în *A treia taină* și în mare măsură în *Octombrie, noiembrie, decembrie* și în *Somnul din somn*, printr-o contemplare a lumii așa cum e, printr-un fel de liniște în fața lumii. În *Călcâiul vulnerabil* era o continuă tensiune, o izbucnire... – *Citind unele sinteze apărute în ultima vreme, în care, firește, figurați, mă refer la Panorama... lui Al. Piru, la Scriitorii români de azi a lui Eugen Simion, la Istoria polemică și antologică a lui Eugen Barbu, întâlnim opinii total contradictorii în ceea ce vă privește. De la o apreciere superlativă ca, să spunem, cea a lui Al. Piru, și până la aceea a lui Eugen Barbu este o distanță foarte mare. Nu știu câtă încredere aveți dumneavoastră în critică și vă întreb și poate că asta ar trebui să vă întreb. Oricum, opiniile contradictorii de care vorbesc ar putea să deruteze pe un autor, fie el chiar și consacrat, intrat, cum s-ar spune în matca lui proprie.* – Într-adevăr, deși n-am fost nici pe departe un autor răsfățat de critică, deși n-am fost parte dintre scriitorii care au fost flatați, la toate cărțile lor, am fost, totuși, bine primită. În ultimul timp, cu aportul lui Eugen Barbu s-a produs un contra-

punct, să-i spun, senzațional. Trebuie să vă mărturisesc că n-aș fi prea impresionată nici dacă Eugen Barbu ar fi critic. Vedeți, sunt ani de zile de când criticii se încapățânează să ne convingă pe noi scriitorii și să-i convingă și pe cititori că așa cum arta există independent de viață, critica există independent de literatură: o reprezentare de gradul doi într-o măsură mai mare sau mai mică, toți criticii contemporani au acesată mândrie a independenței lor față de literatură. Ei bine, în această situație este cât se poate de firesc ca scriitorul să nu mai fie atât de impresionat de opinia criticii. – *Vă referiți poate la un fel de «narcisism» al criticii, la lipsa ei de rigoare?* – Da, poate, dar, cum să spun, rigoarea nu există fiindcă există indiferența față de literatură. M-am convins că sunt foarte puțini critici la curent cu literatura actuală, cu excepția celor care sunt absolut obligați de faptul că semnează rubrici. Puțini critici, cred eu, citesc cu adevărat ceea ce apare. Există o indiferență față de literatura contemporană, o indiferență cum mi se pare mult mai gravă pentru critică decât pentru literatură. Pentru că critica a încetat să fie, și asta o spun efectiv cu gravitate, un «for conducător» al literaturii. Nu există un critic sau o mână de criticii care să reprezinte astăzi o direcție, așa cum au existat un Călinescu, un Lovinescu, un Ibrăileanu sau un Maiorescu. Lucrul este evident, iar vina nu o poartă doar criticii. Revistele – atâtea câte există – nu sunt conduse de critici, nu criticii sunt cei ce le imprimă direcția literară, lor revenindu-le doar rolul subaltern de a recenza, mai mult sau mai puțin întâmplător, cărțile care apar. Imixtiuni, interioare sau exterioare, în exersarea profesiei lor, criticii îi răspund prin faptul că nu se mai simt solidari cu literatura căreia îi sunt contemporani. Și, totuși Eugen Simion a făcut asta în carea lui *Scriitorii români de azi*, s-a postat pe poziția de coleg cu cei despre care a scris. În felul acesta el riscă odată cu cei pe care-i discută, indiferent dacă-i acceptă sau nu. – *Cu alte cuvinte, el și-a asumat riscul să se confrunte cu valorile în curs de constituire. Acest lucru se va vedea, după câte mi-a declarat într-un interviu, și mai bine în volumul al III-lea al lucrării sale, pe care îl așteptăm cu interes.* – Exact, acesta este rolul unui critic viu. – *Dintre cei care au scris despre dumneavoastră, Eugen Simion este cel mai aproape de adevăr. Al. Piru, care folosește superlative absolute în ceea ce vă privește, are, însă, după câte am observat, mai puțin credit în ipostaza de critic de poezie....* – ... pentru că a riscat cel mai mult, tinzând să fie exhaustiv și mergând până la comentarea ultimelor nume de poeți apărute în presa literară.... – *Iar Eugen Barbu, ați lăsat să se înțeleagă nu e critic.* – Asta n-ar fi nimic. La urma urmei, ce este Călinescu? Este un mare scriitor, un foarte interesant poet, este un mare istoric literar, și este și un mare critic și oricând i s-ar putea imputa ceva. Unul care e negat de el ar putea spune că nu este critic, deci nu-i pasă de opinia sa. Nu, nu din cauza asta părerea lui Eugen Barbu nu mă atinge și cred că ea nu contează. Efectiv, bizara sa istorie literară îl caracterizează infinit mai mult pe el decât literatura despre care vorbește. Un autor de istorie literară poate să nege scriitorii indiferent cât de mari, dacă are

argumente, oricât de subiective ar fi ele. Dar nu are dreptul să susțină non-valori. În momentul în care Eugen Barbu «distruge» scriitorii recunoscuți în peisajul literar, punând în locul lor niște autori necunoscuți de nimeni, el se infirmă prin ceea ce afirmă, nu prin ceea ce neagă. – *Mă bucur că această discuție se constituie într-o confruntare a dumneavoastră cu critica. Să continuăm, deci. Lucian Raicu, de pildă, care este un critic de profesie și de prestigiu, rostește într-o recenzie la Octombrie, noiembrie, decembrie cuvinte ca «agreeabil», «facil», «lipsă de gravitate».* – N-am aprobat niciodată pe scriitorii care s-au revoltat împotriva criticii. Mi se pare indecent, necivilizat. Critica este o profesiune, așa cum și literatura este una. Respect un critic care-și urmează cinstit vocația, indiferent dacă el mă respectă sau nu, ca scriitor. Lucian Raicu a scris – la *A treia taină*, nu la *Octombrie, noiembrie, decembrie* – o cronică în care îmi nega pasionat orice merit poetic, pentru ca, peste câțiva ani, să scrie o interesantă și pătrunzătoare analiză a următorului meu volum – *Octombrie, noiembrie, decembrie*. Nimic mai firesc și mai onest decât evoluția opiniilor unui critic în fața evoluției unui scriitor. De altfel, n-aș putea spune că mi-au creat probleme de conștiință criticii care m-au «înjurat», cum se spune, după cum n-aș putea zice că există vreun critic care să-mi fi determinat, în vreun fel, evoluția. Dacă s-a întâmplat să fiu supărată de felul în care s-a scris despre mine, asta s-a petrecut mai ales atunci când am fost lăudată cu superficialitate. – *Puteți să dați un exemplu?* – Nu. Nu are nicio importanță. Scriitorii și criticii, în fața istoriei literare existăm independent. Călinescu rămâne pentru posteritate un critic de geniu, deși, dintre marii poeți care i-au fost contemporani, pe Bacovia îl consideră minor și lipsit de originalitate, pe Blaga îl comentează fără entuziasm, iar pe Barbu îl explică fără aplicație. Nu exactitatea diagnosticelor, ci tensiunea ideilor îi fixează locul în istoria literară și în stima noastră. După cum locul lui Bacovia, sau al lui Ion Barbu nu a fost fixat de numărul și tonul cronicilor care le-au celebrat în epoca operelor, ci de capacitatea acestora din urmă de a suna etern contemporan. – *În textele critice referitoare la dumneavoastră au fost invocate miturile. De aici până la invocarea lui Blaga nu mai e decât un pas. Și el a fost făcut. Ce înseamnă Blaga pentru dumneavoastră?* – Un mare poet căruia îi admir austeritatea formei și bogăția viziunii. Este poetul de la care am învățat că într-un poem o metaforă înseamnă mult mai mult decât metafore. Este profesorul meu de economie a mijloacelor artistice. În ceea ce privește fondul poetic, în timp ce Blaga este o emanație superioară a satului, eu, dacă regret ceva, regret că nu există în biografia mea artistică un sat. – *Lați cunoscut, pe Blaga?* – Nu, nici nu l-am văzut vreodată. – *Ați scris un Antijurnal, după părerea mea, inegal... – ... ca orice rubrică săptămânală... – ... însă cu niște înălțimi cu totul și cu totul surprinzătoare, mai ales pentru experiența de viață destul de redusă, fatalmente. Ce experiență v-a oferit dumneavoastră scrierea acestui antijurnal?* – Imensă. Îmi pare foarte bine că mi-ați pus întrebarea. *Antijurnalul* m-a obligat într-un fel să gândesc la lumea prin

care treceam. Era o lume extrem de interesantă, erau anii '67, '68, '69, anii, după părerea mea, cei mai interesanți ai evoluției noastre istorice, ca să nu mai vorbesc de cea literară și artistică. În acești ani eu am avut posibilitatea și chiar obligația de a gândi săptămână de săptămână asupra modului în care trăim eu și cei din jurul meu. Asta m-a ajutat, în primul rând, ca om care crește față în față cu lumea și m-a ajutat enorm ca scriitor care-și formează un stil; pentru că, dincolo de stilul poetic, există și un stil literar propriu-zis. M-am mirat întotdeauna, și mi se pare inacceptabil faptul, că există scriitori contemporani, poeți sau prozatori, buni și chiar foarte buni, care, paradoxal, atunci când sunt obligați să scrie ceva conceptual devin agramați. Această rubrică la «Contemporanul», pe care, de altfel, am continuat-o și o continui în diverse forme, a fost pentru mine un mijloc de educație și izvor de cărți. – *A devenit supărător de obsedantă și chiar supărătoare aducerea în orice discuție cu un scriitor a conceptului de generație. Aș vrea să vă întreb totuși din ce generație considerați că faceți parte, având în vedere că sensul noțiunii de generație este în acest context unul estetic și, deci, se deosebește de cel al noțiunii de promoție, care implică vârsta.* – În cazul nostru cele două noțiuni (generație și promoție) se confundă. Nu în sensul că noi, cei care am fost considerați ca formând o generație – Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu – am semăna între noi, ci prin faptul că am fost teribil de marcați de condițiile istorice în care am apărut și în felul ăsta am format un grup. Nu suntem un curent literar. Nu suntem legați prin percepte de artă poetică. Este destul să te gândești la Sorescu și la Alexandru ca să renunți la ideea vreunei asemănări. Formăm însă o mișcare literară. Este evident că momentul în care am apărut noi în literatură este momentul în care s-a făcut legătura interbelică. Literatura interbelică s-a asimilat din generația noastră, premeară de Labiș. S-a încheiat nefasta epocă în care părea că literatura actuală se naștea din neant. Noi nu semănăm între noi prin ceea ce suntem, semănăm prin ceea ce nu suntem. Am semănat în punctul de pornire prin ceea ce am refuzat să fim. Cu timpul, chiar asemănările care existau au început să dispară, prietenii noastre au început să slăbească, dar chiar dacă nu vom rămâne cu toții niște mari nume ale literaturii române, momentul literar, zvâcnetul pe care l-am marcat noi vor rămâne. – *Ce credeți despre «lirica feminină»?* – Că nu există. Întotdeauna s-a discutat despre asta, când mi se întâmpla să citesc un critic vorbind despre feminitatea scrisului meu sau al altei colege, mi-l imaginam – și nu puteam să nu zâmbesc – vorbind despre masculinitatea poeziei lui Ion Alexandru sau a lui Adrian Păunescu. De ce nimănui nu-i trece prin cap să vorbească despre virilitatea poeziei masculine? Pentru că este ridicol, pentru că niciun om serios nu se va gândi că poezia lui Eminescu este o chestiune de gen. Un poet există sau nu există, indiferent de faptul că este înalt sau scund, coleric sau melancolic, blond sau brun, masculin sau feminin. Evident, la o subtilă analiză oricare dintre aceste trăsături poate fi descoperită și în lirica sa,

dar niciuna dintre ele nu-i poate determina existența sau forța. În acest sens există și o «lirică feminină», căreia, de altfel, Alfred de Musset sau Șt. O. Iosif îi aparțin în mai mare măsură decât Maria Țvetaeva sau Nina Cassian. – *După absolvirea facultății la Cluj, ați plecat imediat în Capitală.* – Am regretat Clujul. Am plecat de acolo împotriva voinței noastre, fiindcă n-am găsit post și, deși aș fi dat cel mai grozav post din București pe cel mai modest post Cluj, nu s-a întâmplat asta. Cel puțin un an de zile după mutare, la fiecare contrarietate bucureșteană, juram să ne întoarcem la Cluj. Trebuie să mărturisesc cu părere de rău că acum nu mai regret faptul că nu ne-am întors. În mod ciudat, sau poate natural, spre deosebire de Cluj, Bucureștiul îți oferă o teribilă protecție, protecția anonimatului, în sensul că mergi pe stradă și nu te cunoaște nimeni. Poți să exiști fără să se uite toată lumea la tine. Cât de discreți sunt ardelenii, la Cluj avem permanent impresia că eram privită de toată lumea, impresie pe care nu o mai am la București. Iar acest lucru nu este foarte important pentru condiția de scriitor. – *Vă numărați printre scriitorii care se bucură de o foarte mare popularitate. Mă gândesc la tirajele cărților dumneavoastră, la aparițiile în presă, la radio, la TV., la manifestările cultural-artistice. Ce influență a avut și are această popularitate asupra dumneavoastră?* – Nu cred că am fost influențată în vreun fel. Într-un singur moment m-am simțit amenințată, acum vreo opt ani, pe când Televiziunea era o instituție mai deschisă față de literatură. A fost o perioadă când scriitorii apăreau foarte des pe micul ecran ceea ce nu se mai întâmplă acum, într-un fel de fericire pentru noi. O spun cu cea mai mare sinceritate. Atunci, efectiv, m-am simțit neliniștită, am făcut tot ce am putut să întrerup popularitatea nesănătoasă pentru mine ca scriitor. Popularitatea pe care o am acum este strict literară, numai printre cititorii revistelor literare și ai cărților de poezie, o popularitate, dacă se poate spune așa, discretă, nestânjenitoare, și care nu poate decât să mă bucure. Iar cunoștința de ea numai la fixarea tirajelor de către librari sau la câte un festival literar ca acesta. – *Ați lucrat până acum în redacțiile a două reviste studentești...* – Mi-a plăcut foarte mult să lucrez la «Amfiteatru» anilor '68 -'73. Posibilitatea care mi se dădea acolo și atunci de a descoepri și sprijini tineri talentați era o continuă bucurie. Nu cred că există împlinire mai mare decât aceea de a-i ajuta pe oameni să se exprime, să fie liberi. – *La ce revistă ați vrea să lucrați? Acum.* – Da. – *Mi-ar fi greu să numesc una*". ■ N. Barbu prezintă: *Un articol necunoscut al lui Eminescu asupra serbării de la Putna*: „Argumentele de ordinul limbii și stilului, pe care urmează să le formulăm în continuare (în numărul viitor), pe lângă întărirea aceluiași adevăr, vor fi, sperăm, în măsură să ofere o idee mai cuprinzătoare și despre importanța acestor contribuții eminesciene rămasă până azi necunoscută. Vom vedea că, în afara ideilor referitoare la condiționarea istorică și morală a dezvoltării națiunii, ea ne oferă și temeiurile înțelegerii și identificării unei interesante categorii tipologice, de integrat esteticii literare specifice poetului român”. ■ Cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la moartea

lui Bălcescu, Gh. Bulgăr reflectează la *Bălcescu comentat de Eminescu*: „A fost nu numai un omagiu mișcător, adus unui mare înaintaș de cel mai inspirat poet al nostru, care cântase cu însuflețire, cu șapte ani mai înainte, pe predecesorii cu merite în înălțarea culturii, limbii și progresului, în *Epigonii* din 1870, în care însă Bălcescu nu apărea, – ci exprima și un crez național sincer, pe linia aspirațiilor nobile ale generației de la 1848 și de la 1859, cu împlinirile ale celui an tocmai, ale emancipării totale, politice, prin biruințele Independenței de acum un secol. Opera lui Bălcescu tipărită atunci de Odobescu și mult lăudată de Eminescu s-a impus de-a lungul unui secol ca o contribuție majoră la dezvoltarea gândirii social-politice, a literaturii, istoriei și limbii noastre literare, în parametrii grandioși întrevăzuți de poetul ziarist, recenzentul cel dintâi al operei lui Bălcescu, pe care o anunța cu satisfacție cititorilor în articolul citat”.

■ În cadrul rubricii destinate *Poeziei*, Daniel Dimitriu recenzează două volume de versuri. □ Nina Cassian: *Suave* (C.R., 1977): „... iată o carte unde sunt surprinse cu premeditare și virtuozitate accentele și contrastele. Cuvântul vibrează în sine însuși, ceea ce el exteriorizează este voit incolor, fad, devitalizat, anemic. Poezia Ninei Cassian s-a spiritualizat în asemenea măsură încât și-a suprimat aproape în întregime efectele, «chipul» ei fiind redus la suveranitatea impalpabilă a «privirii», a arderii dominatoare venite din interior, care eclipsează orice fard. Se pare că între autoare și cuvânt nu mai există în momentul de față altceva, absență de pe urma căreia poezia triumfă cu adevărat”.

□ Cezar Ivănescu: *Rod IV* (C.R., 1977): „În ciuda atâtor complicații de structură, lirica lui Cezar Ivănescu impune cu autoritate un talent nesofisticat; fapt demonstrat și de oscilația valorică amplă (dimensiunile eșecurilor sunt aceleași, în valoarea absolută, cu ale performanțelor). Între poeții importanți care au debutat către sfârșitul deceniului trecut, Cezar Ivănescu își exprimă în modul cel mai autentic vocația. O vocație energică, viguroasă, care contra aparențelor își refuză masca damnațiunii”.

■ Noutățile în proză sunt semnalate de Constantin Pricop. □ Laurențiu Fulga: *Fascinația* (Eminescu, 1977): „Prozator care și-a cunoscut de la început formula epică, Laurențiu Fulga s-a îndreptat, cu fiecare carte, spre o desăvârșită adecvare a ei temperamentului său artistic. Coincidența fericită între modalitatea narativă a facinației și temperamentul creator al autorului a făcut un critic să vorbească, recent, nu de o tehnică literară optimă, ci de însăși exprimarea unei «obsesii fundamentale». Dar această echivalare a termenilor din domeniul atât de diferite n-a fost posibilă dintotdeauna, în cazul autorului în discuție. De la *Straniul paradis* la *Fascinația* se întinde o traiectorie care conține multe transformări de substanță”.

■ Al. Dobrescu analizează studiul lui Ion Caraion despre: *Bacovia – sfârșitul continuu* (Minerva, 1977): „Slujit de o cultură bogată și, mai ales, activă, Caraion îl plasează pe Bacovia în cele mai neașteptate contexte, alături de marii poeți ai lumii și ai noștri, nu din vana dorință de a stabili priorități, ci pentru a sublinia înrudirile, depărtările, conturând astfel un teritoriu poetic favorabil

receptării pluviosului cântăreț. Și n-am spus nimic despre atât de bogatele în sugestii *Jurnale*, unde Caraion risipește în fragmente cel puțin materia unei alte cărți. Exegeză tipică de poet, *Bacovia– sfârșitul continuu* este, oricât de serioase rezerve am avea, o desfătare a spiritului și o lecție de poezie”.

■ Despre Ion Lăncrănjan notează Hristu Cândroveanu: „*Caloianul* rămâne un roman greoi la lectură, la fel de «fără stil» ca întreaga literatură a lui Ion Lăncrănjan. O viitură de vorbe și fapte, scrâșnite toate, impresionate ca document de viață, dar – ca orice document – nu întotdeauna integrabile artei. Dacă arta înseamnă neapărat numia rigoare, clasicitate, conștiința de sine a frumosului. Ceea ce ar fi puțin să recunoaștem, fiindcă i-ar lipsi căldura umană, tristețile și bucuriile vieții, care dau consistență, durabilitate întregului”.

■ Val Condurache reflectează la *Realitate și patrie sufletească*: „În *Poezia unei generații* Ion Pop făcea un bilanț al generației de poeți născuți în jurul anului 1935 și afirmați cu toată vigoarea în lumea literară de la mijlocul deceniului șapte. Operațiunea este tot atât de valabilă și în ce privește proza și critica. Poate că nu e de prisos să amintesc o parte din cărțile publicate într-un interval de numai cinci ani: *Vara oltenilor*, *Duios Anastasia trecea*, *F*, *Vestibul*, *Interval*, *Cunoașterea de noapte*, *Iarna bărbaților*, *Francisca*, *În absența stăpânilor*, *Animale bolnave*, *Îngerul a strigat*. Destinul acestei generații literare va trebui tratat într-un capitol distinct de istorie literară, în unitatea lui exemplară, pe care direcțiile ulterioare de dezvoltare și personalitățile n-o vor putea dispersa. [...] Generația anului 1965 a adus literaturii noastre eliberarea de un canon care, prin mijloace, acționa asupra reprezentărilor în același sens. Incursiunile pe care le voi face nu vor epuiza subiectul și, regret, vor lăsa afară nenumărate alte întruchipări ale libertății de creație. Aș vrea, tocmai din această pricină, să-i asigur pe cititorii acestui articol că am ajuns la concluziile de aici sub influența tuturor cărților și scriitorilor care au înfăptuit una din cele mai însemnate cotituri în istoria literaturii române”.

■ La secțiunea *Protocronismul literaturii române: Reabilitarea romantismului* sunt prezentate opinii despre două cărți.

□ I. Constantinescu descoperă *O altă înțelegere a fenomenului literar național în cartea lui Edgar Papu: Din clasicii noștri*., Cartea lui Edgar Papu propune o altă înțelegere a fenomenului literar național, o abordare dinlăuntru, în sensul organicității lui, dar, vorba lui Novalis, orice coborâre în interior înseamnă și o privire spre veritabila realitate exterioară. Edgar Papu apelează la dialectică, la analiza specifică a câtorva dintre marile opere ale trecutului nostru literar și la o constantă situare a lor în contextul literaturii generale. Poate că, în ultimă analiză «vicii» teoriei sincronismului este un viciu de percepție. Teoria protocronismului, lansată acum, sub acest nume, de Edgar Papu, încearcă să corecteze tocmai această perspectivă, punând în discuție (și într-o nouă ecuație) statutul însuși al literaturii române. Cultura noastră nu este o cultură retardată, nu a ajuns la conștiința «întârzierii» sale abia (!) în secolul al XX-lea, când a încercat... să grăbească ritmul, să «ardă etapele»... Departe de a

fi retardată și imitativă, literatura română în cele mai importante perioade ale ei, s-a situat la un cert (și verificabil) nivel european, de multe ori anticipând idei, forme și tendințe literare care apar și se dezvoltă mai târziu în alte literaturi. Teoria protocronismului nu se ridică pe un teren gol și nici nu este construcția unui spirit fantezist (și nici tezist!). Ea este, între altele, rezultatul unui șir de acumulări în critica și istoria noastră literară din ultimul deceniu, mai ales în exegeza marilor scriitori ai trecutului. Semnul originalității, al valorii reconsiderate în contextul literaturii generale a fost prima sugestie în sensul demersului protocronic. Numit sau nu astfel, el a făcut obiectul unor studii sau eseuri de mai mare ori de mai mică întindere. Unele priorități românești în materie literară au fost remarcate și de câțiva istorici și critici literari străini (din Franța, Elveția, Italia, R.F.G.). Faptele acestea, izolate în urmă cu mai mulți ani, s-au înmulțit după 1970 și s-au constituit, deși independente unele de altele, într-o adevărată tendință exegetică ce are șanse să devină epocală. Ea nu poate fi pusă pe seama unor factori conjuncturali, ci trebuie considerată drept un semn cert al maturizării criticii și istoriei literare românești. Edgar Papu afirmă în prefață, cu prea multă modestie, că «în cadrul acestei acțiuni recente nu-și poate revendica decât paternitatea formulei de protocronism românesc, gândită în opoziție cu ideea sincronismului». Chiar dacă ar fi numai atât (și nu este), lucrul e extrem de important. Într-o cronică inteligentă și subtilă, Mihai Ungheanu scria despre cuvântul explicativ al cărții că «devine manifestul noii poziții, fatalmente polemic, de natură a resuscita controversa în jurul sincronismului, al cărui zelos susținător a fost pe vremuri E. Lovinescu, pe care însă Edgar Papu, semnificativ, nu-l citează». □ „Autorul conceptului de protocronism își susține afirmațiile teoretice cu numeroase exemple, unele dintre ele făcând obiectul câtorva excelente eseuri: *Dinamismul imagisticii la Cantemir, Treapta artistică a lui Negruzzi, Implicații ale pastelurilor, Glosse eminesciene, Ochiul lui Kronos– Mihail Sadoveanu*. Interpretările, analizele pe text, comentariile stilistice sunt noi, uneori surprinzătoare, de cele mai multe ori convingătoare: Cantemir, prefigurând în unele sensuri, romantismul, Alecsandri anticipând impresionismul etc. Poate că anume opinii ale lui Edgar Papu sunt discutabile. De pildă, disocierea prea tranșantă gândire-gând, negată de mai multe pasaje din opera lui Eminescu...”. □ „Dincolo de aceste fapte, importanța discuției asupra protocronismului, se situează la nivelul ei universal. Asemenea sincronismului, protocronismul presupune o privire comparativă, o situare a valorilor românești în orizontul valorilor generale. Dar dacă sincronismul însemna mai ales o privire pasivă sau, în cel mai bun caz, o mișcare negativă, în unic sens, din exterior înăuntru, protocronismul este dinamic prin excelență, indică o mișcare dublă, dialectică a formelor literare. De asemenea, protocronismul participă la o axiologie. Valorile protocronice sunt, prin ele însele, valori: forme, idei, tendințe literare, în cea mai mare parte a cazurilor, propuse și impuse de operele marilor scriitori. Istoria literaturii europene va

trebui rescrisă, de fapt, ea e rescrisă mereu și în acest proces, statutul unei culturi ca cea românească, ale cărei valori mai vechi sau mai noi se impun din ce în ce mai evident, trebuie radical schimbat”. □ În viziunea lui Gheorghe Grigurcu, cartea lui Horia Zilieru, *Australia*, se situează *Între polul ideal și polul real*: „Poezia lui Horia Zilieru răsună printre noi neverosimil ca un cântec de sireună, când nimeni nu mai crede în existența acestor făpturi mitologice”.

■ Paul Balahur meditează la *Specificul național în estetica românească*, analizând studiul lui Titu Popescu: *Specificul național în doctrinele estetice românești* (Dacia, 1977): „Premisele lucrării, explicit conturate, conferă o imagine cuprinzătoare a teoriei specificului național în artă. Conștiința originalității naționale – care reprezintă o permanență a istoriei noastre – este exprimată la începuturile culturii în substanța unor enunțuri culturale compuse, caracteristice etapei, când elementele estetice nu s-au desprins încă de obiective teoretice și practice mai largi în planul acțiunii culturale; dar ea capătă o funcționalitate deosebită pentru literatura originală odată cu constituirea doctrinelor și sistemelor estetice care-și asumă conceptul de specific național drept una dintre constantele meditației”.

■ Despre *Pastelurile lui V. Alecsandri* notează Mihai Drăgan: „Tonul original al pastelurilor (și ne referim, desigur, la primele 30 ale ciclului, care formează un tot unitar, de fapt un singur poem închinat frumuseților naturii patriei) este acela de obiectivitate, vizualitatea și tehnica picturală fiind elementele predominante ale imaginației poetului. Dar tocmai în această direcție sunt de făcut câteva observații și disocieri în vederea unei mai exacte izolări a specificului descripției la Alecsandri”.

■ În cadrul rubricii *Panoramă editoriale* se evidențiază texte semnate de: P. Constantin, Emil Nicolae, Mihai Dinu Gheorghiu, C. Măgureanu. □ Despre volumul Florenței Albu, *Roata lumii* (Eminescu, 1977), P. Constantin notează: „În partea a doua, *Hai la groapa cu furnici...*, percepția e mai proaspătă, natura apare uneori ceva mai brutală, iar jocul cultivat mărește puterea sensului firesc al versurilor – fără ca tendințele acestor texte să le nege caracteristicile remarcate anterior”.

□ La volumul de versuri al lui I. Negoïtescu, *Viața particulară* (C.R., 1977) se referă Emil Nicolae: „Suferința presupune de astă dată un consum elevat, de tip pitagoreic, ceea ce înseamnă pentru I. Negoïtescu «a te despărți de talent: a deveni scriitor»... În acest sens s-ar explica și insistența poetului pe formele prozodice fixe. Nu este vorba de o preferință, ci de o încercare. Aparent, abundența și diversitatea asociațiilor verbale ar veni în contradicție cu perfecțiunea versificației. Dar aparent numai, căci înlăuntrul acestei forme.... imaginile plutesc liber în plasma limbajului...”.

□ Mihai Dinu Gheorghiu prezintă antologia de texte *Romanul românesc interbelic* a lui Pompiliu Constantinescu: „Un tablou critic al romanului românesc interbelic semnat de Pompiliu Constantinescu și «înramat» pentru expunere de G. Gheorghiuță (autor remarcat deja printr-un prețios studiu asupra Sburătoarului) ne oferă seria Arcade a editurii Minerva. Dominanta recapitulativă a criticii, impusă de câțiva ani, a acționat, în du-

ble confruntări, epice și critice, dintre două etape cronologice. Factorul relevant este limbajul foiletonului, circumscris de aceleași constante expresive. [...] Pentru practica foiletonului, Pompiliu Constantinescu rămâne, alături de Șerban Cioculescu, unul din modelele viabile, dificile de egalat, unul dintre cei a căror vocație (exclusiv) critică nu a fost dezmințită. Nu sunt, de aceea, de acord cu o pretinsă (de G. Gheorghită) calitate teoretică a scrisului său, dimensiunea analitică a acestuia fiind completată de cea sistematică (a nu se confunda). Studii precum *Problema romanului*, *Romanul subiectiv* etc. ca și scurtele schițe panoramice inserate în cadrul unei crnici literare, remarcabile prin mobilitatea privirii, viziunea formativă, nu și formală, asupra genului – țin tocmai de această dimensiune”. □ C. Măgureanu recenzează volumul lui Ion Lotreanu: *Caligrafii critice* (Mihai Eminescu, 1977): „Ion Lotreanu și-ar fi putut intitula mai simplu și mai nimerit acest volum: *Caligrafii*. Glosar agreabil în marginea unor teme, idei literare, cărți, el scrie liber, despre orice, cu o lăudabilă stăpânire de sine, fără false intenții dar, aș zice, și fără inhibiții necesare, despre Perpessicius și, deopotrivă, despre Laurențiu Ulici, despre Balzac, Eminescu, Brâncuși...”.

● **[„Familia”, nr. 11]** Pe prima pagină, Mircea Bradu este prezent cu câteva reflecții pe marginea *Imnului Național – Trei culori cunosc pe lume...*, alături de articolul de fond al lui Ioan Golban – *Bihorul în întâmpinarea Conferinței Naționale a partidului*. □ Versuri de Al. Andrițoiu. □ *Poeți contemporani din SUA*, precum Jack Kerouac, Lawrence Ferlinghetti sau Tom Raworth – sunt tălmăciți de Virgil Teodorescu și Petronela Negoșanu. □ *Fișe la piesă scurtă* de Stelian Vasilescu. □ Un grupaj *Ady Endre: O sută de ani de la naștere* de Al. Andrițoiu – articol însoțit și de poemul *Ady* („Ady este un simbolist modern, printre ultimii simbolști ai Europei alături de Rilke și Esenin”), *Un vizionar al Revoluției*, interviu cu Franyó Zoltán (despre episodul mai puțin cunoscut al admirației lui Ady pentru Goga și al intervenției în forță a scriitorului maghiar în momentul când Goga a fost întemnițat în 1907 la Seghedin: Ady Endre inițiază un memoriu adresat guvernului maghiar, prin care se cerea eliberarea poetului român, semnătura lui fiind urmată de alte 200 ale scriitorilor, ziariștilor și artiștilor progresiști; urmarea: Goga a fost eliberat), *Ady și Oradea* de Toth Iosif, plus trei poeme traduse de Radu Boureanu: *Cântecul iacobinului maghiar*, *Legenda Sfintei Margareta* și *Cântecul străzii*. □ *Lirica lui Dominic Stanca* de Șt. Aug. Doinaș, comentează apariția postumă a volumului *Strada care urcă la cer*, Ed. Eminescu, 1977, la puțin timp după *O sălbatică floare*, 1976. ■ *E frig și e noapte, seniori...*, fragmente din romanul omonim al lui Augustin Buzura. ■ *Literatura și științele exacte* de Radu Enescu constituie un bogat eseu trecând prin Kafka sau Brecht și analizând devalorizarea spațiului în romanul modern la un simplu cadru cu valoare simbolică „psihologia nemaiguvernând personajul, nici legea vitezei uniform-accelerate lumea sa” . „Scriitorul e pus astăzi într-o dilemă... Or, descrie un

caracter definit și determinat, o esență psihologică dată, dar atunci rămâne incertă existența vie, diamică, deschisă a omului. Or, surprinde traiectoria, ruptă de discontinuități, întretăiată de surprize, a unei existențe ce se proiectează perpetuu, dar atunci orice fizionomie a ei fixată, orice descriere a ei analitică, devine incertă. Sau mai departe: ori aderă la roman ca gen, tradițional constituit, dar atunci capacitatea lui de-a proiecta posibilități umane existențiale devine imposibilă. Or, surprinde o existență umană în procesul sinuos de constituire a unei esențe deschise și atunci genul românesc se dilată până la o totală incertitudine. Funcțiile criticii constau în a afla pentru fiecare termen al alternativei modalități adecvate de abordare. Critica mai are de analizat raporturile între cadrul crono-spațial obiectiv și deviațiile sale artistice... În acest context, critica își reafirmă profundul ei angajament social și educativ. Ea va sancționa uzând, de la oprobriul ironic la virulența demascatoare, orice falsificare sau deturnare a finalității științei îndreptată împotriva intereselor majore și a aspirațiilor înaintate ale omenirii. Dacă în considerațiile de până acum s-a amintit obligația criticii de-a ține pas cu știința, deci un imperativ mai mult teoretic, acum afirmăm vocația fundamentală a criticii: cea social-estetică, umanistă. Dacă cuvintele poetului englez Alexander Pope din 1733 *the proper study of mankind is man*, pot servi ca definiție a chemării esențiale a literaturii, vocația primordială a criticii o putem exprima printr-o parafrază a lor: adevărată prezervare și propășire a umanității este asigurată de *homo criticus*.” □ *Vitrina cu cărți*: Ileana Berlogea scrie despre Al. Olariu – *Shakespeare și psihiatria dramatică*; C. Isac, despre Valentin Silvestru – *Clio și Melpomena*; Mircea Constantin, despre Ion Vartic – *Spectacol interior* (Ed. Dacia, 77) ■ *Cronici literare* semnate de Val. Tașcu, la *Cele 4 anotimpuri* (proză) de Ana Blandiana, și Radu Enescu – *Ființa noastră cea de toate zilele*, la volumul de versuri omonim de Petru Anghel. „Rar poet să țină cu atâta siguranță în mâna puterea organică a prozei. Tot ceea ce nu-i reușește Anei Blandiana ca forță, ca virilitate (așteptată, deseori, dar, după părerea noastră, inutil) în poezie, se instituie ca dominantă în *Cele patru anotimpuri*. Firește, forța rămâne de tip liric, dar nu se întemeiază pe distincția epicului, ci pe asimilierea lui conștientă prin filtrul unei psihologii bine stăpânite. În acest fel proza, care poate fi tot atât de bine roman, jurnal intim sau eseu memorialistic, nu-și refuză o anume ciudățenie, de inevitabilă sorginte poetică, datorită căreia o includem în seria, neîncorporabilă ca gen, a cărților *narcisiste*, ale căror obiecte sunt în primul rând *Eu*-l stilistic și filosofic al sui generis. Ca stil propriu, și ca mod în același timp, Blandiana adoptă neepicul... Blandiana nu că deține doar modernitatea teoretizării propriei proze, dar o și efectuează... Pe scurt, o carte completă: plină de semnificații și fermecătoare, organic modernă și vizionară, ambiguă și, din punctul de vedere al unui lector, univocă, cu virtualități care depășesc, probabil, intențiile creatorului, dar care le satisfac pe cele ale receptorului.” (Val. Tașcu)

• [„**Ramuri**”, nr. 11] Pe prima pagină este publicat *Innul de Stat al Republicii Socialiste România*. ■ Alexandru Balaci, în *O temă literară*, precizează că: „Iluminați de ideologia revoluționară a partidului, tinerii patriei noastre sunt angajați cu toate forțele minții, mâinii și sufletului, pentru construcție, pentru libertate deplină și progres social, pentru afirmarea plenară sub soare a României socialiste. Ei sunt conștienți de marea forță a ideilor și a necesității permanente de a fi activi în făurirea propriului destin, pentru a putea împlini idealuri umaniste pe drumul mereu ascendent a cărui străbateră va purta întreaga colectivitate românească pe culmile cele mai înalte ale civilizației omenirii. Ei sunt conștienți că la baza fiecărui proces formativ și de afirmare se află munca, activitatea continuă, singura justificare a prezenței omului în univers, mândria supremă a acestei unice creaturi raționale care poate transforma lumea, însemnând curba traiectoriei sale existențiale prin albele monumente ale creației”. □ În *Comemorări*, Nicolae Deaconu publică un articol omagiu dedicat lui Nicolae Bălcescu. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Vasile Zamfir. □ Pe pagina intitulată *Tineret. Educație. Cultură*, Marian Vasile scrie un articol intitulat *Modelul tinereții în literatură*, în care consideră că „tineretul reprezintă o problemă care se află permanent în atenția societății noastre, a documentelor de partid și de stat. Și nu numai la noi dar în întreaga lume, „schimbul de mîne”, „viitorul” omenirii, constituie un subiect de reflecție, stârnind considerații, interpretări, acțiuni și măsuri în planul educației și învățământului. Dar trebuie spus că dintotdeauna, în toate epocile și veacurile, tineretul a fost un factor generator de preocupări, meditații, dar și de evenimente și mișcări eficiente în plan social”. Autorul face trimiteri atât la literatura străină cât și la cea română, amintind opere precum *Un om între oameni*, *Delirul*, *Trei dinți din față* sau *Galeria cu vișă sălbatică*, iar concluzia sa este că „avem dreptul la un astfel de erou tânăr, la un asemenea „model”, noi cititorii de toate vârstele ai literaturii”. ■ Mihai Dușescu publică o acnhetă pe tema *Cenacurile literare – organizare, problematică, perspectivă*, la care participă Ion Lotreanu (*Critica în cenacul*), Marin Beșteliu (*Cultivarea valorilor educative*), Ilarie Hinoveanu (*Nucleu al climatului literar*), Petre Nicolae (*Implicarea socială a creației*). □ În caseta intitulată *Tineri poeții* sunt publicate o serie de versuri semnate de Petre Ivancu, Ionel Pătru, Ion Șerban Drincea, Cecilia Condei, Alina Ungureanu, Vasile Vatră. □ În *Vitrina literară*, Ovidiu Ghidirmic publică o recenzie a romanului *Septembrie* (Scrisul Românesc) de Radu Felix. □ Ad. Nicolau, în *Un debut concludent*, prezintă volumul de povestiri *Iarba pierdută* (Albatros) de Dan Claudiu Tănăsescu. □ George Niță publică poezia *Timp*. ■ În *Cronica literară*, Eugen Negrici publică o amplă analiză a volumului lui Ion Caraion, *Bacovia – sfârșitul continuu*: „Scriitorul trăia în moarte într-un sfârșit continuu, cu senzația de iminentă sosire a clipei. Rolul său fundamental era să agonizeze, nu să moară, lângă neagra momeală a dispariției, amăgeala vieții, „viața oricât de amară”. Acest tragism ai incapacității

de a opta, această „traumă a indeciziei”, inspiră, mai presus de autenticitatea atitudinii poetice, *autenticitatea poeziei*, și fac din autorul acesteia un poet în deschiderea sensibilității moderne, nu numai prin modernitatea formală (evitarea metaforelor, denudarea, naturalitatea și modestia de toate zilele a cuvintelor), adică prin ceea ce sunt anticipate experiențele futuriste, expresioniste, dadaiste, suprarealiste, imagiste, cubiste. În spiritul acelei viziuni compensative care nu poate să lase indiferent pe *poetul* care vorbește despre destinul unui poet și care pare a fi dominantă studiului, vom zice că spectacolul unic al acestei cărți tinde să afirme – amară exaltare – că biruința poate rezulta din oricâte infirmități și pierderi”. □ Dorin Teodorescu prezintă romanul *Mahala lunaticilor* de Dumitru Alexandru. □ În *Dezbaterile „Ramuri”* este publicat un material pe tema *Dinamica democrației socialiste*, unde Grigore Smeu scrie despre *Resursele democratice ale culturii socialiste*. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de George Sorescu, Dumitru Udrea, Romulus Cojocaru. ■ *La Poșta redacției* apare *Marin Sorescu în dialog cu...*, cu explicația: „Iată, încep să scriu și eu pentru „Poșta redacției”. N-am sentimentul că întreprind un lucru inutil. Dimpotrivă, că mă angajez la o lucrare serioasă, plină de răspundere. Nimic mai pasionant, la urma urmei, decât o discuție interminabilă (sper să dureze cât mai mult) cu tinerii care bat acum la porțile literaturii. Bat mai sfios sau din răspuțeri, dintr-o intuiție sigură că acesta este drumul lor, din greșeală ori pur și simplu din divertisment, iar misunea mea ar fi să fac pe cerberul. Întors, cu spatele la porțile literaturii, să le apăr din toate puterile, ca nu cumva să se strecoare intruși. Nu-s bun de cerber, dar îmi place să pot da o mână de ajutor celor care cred foarte tare în scris, celor care cred că au talent și poate chiar îl au, numai că nu știu ce să facă pe moment cu el și se adresează unei reviste literare. Doresc mult ca dialogul nostru să fie fructuos. Să pot găsi cât mai multe speranțe în plicurile dumneavoastră, iar dumneavoastră să găsiți în cuvintele mele încurajarea de care aveți nevoie, ori sfatul potrivit, chiar dacă uneori va fi mai dur. Să ne înțelegem: găsirea unui drum în artă nu se face dintr-o dată și menajamentele pot fi aici dăunătoare. Pe de altă parte, nu s-a descoperit încă niciun instrument de detectat talentul cu o singură poezie pe masă, așa că și părerile mele trebuie luate ca niște păreri ale unuia care a trecut pe la „Poșta redacției” cu mulți ani în urmă (nu spun câți) și a prins câte ceva din zbor despre arta scrișului. Nu vreau să descurajez pe nimeni, dar nici să încurajez false valori. Voi fi cât se poate de sincer și deschis. Să nu așteptați de la mine să vă fac scriitori. Scriitori vă faceți dumneavoastră singuri și nu dintr-o dată ci în ani lungi de trudă, învingând dificultăți pe care acum, când doriți atât de mult să debutați, nici nu le bănuți”. □ În *Meridiane* Dan-Ion Vlad publică prima parte a portretului bio-bibliografic al lui Isaac Asimov. □ Mihaela Albu publică un articol intitulat *Repere în literatura sovietică*, în realitate un portret bibliografic dedicat lui Cinghiz Aitmatov.

• [„Steaua”, nr. 11] Numărul se deschide cu *Imnul de Stat al Republicii Socialiste România*, „Muzica de Ciprian Porumbescu, text adaptat”. ■ Alături apare editorialul *Realizări și responsabilitate*: „Întâmpinând Conferința Națională a partidului, oamenii muncii din toate sectoarele de activitate manifestă o puternică dorință de a munci mai mult și mai bine pentru depășirea indicatorilor de plan, pentru o mai eficientă organizare a producției, așa cum ei desfășoară, în același timp, și vii dezbateri privind o tot mai bună gospodărie, a orașelor și satelor în care locuiesc”. ■ Adrian Popescu semnează *Determinare și supradeterminare în poezie*: „Nimeni nu și-l mai închipuie pe un autor liric desprins de contingent, plutind printre fantasmеle unor proiecții exclusiv interioare. Dar nici în situația contrară, ca pe un tehnician rece, placid și impecabil în suficiența meșteșugului său nu-l putem accepta. Undeva, la mijlocul drumului, într-un punct de răscruce, unde eziți, unde căile converg, așa cum se întâmplă în preajma unui rămuros arbore secular, sau a unei lespezi imemoriale, a unei pietre de hotar scufundate, trebuie să-l așezăm, pentru o clipă, pe poet”. ■ Pompiliu Teodor scrie despre *Efigie Bălcescu*: „Astăzi nimeni nu se îndoiește de adevărul programului său politic-social pe care a încercat să-l traducă în viață, istoria a venit cu confirmările ei să ne încredințeze că idealurile pentru care a luptat, au fost cele ale României viitorului”. ■ În *Spre o estetică militantă*, I. M. Danciu discută despre *Estetică și militantism* de Gheorghe Stroia, Editura Minerva, 1977: „Pledoaria lui Gh. Stroia pentru spiritul militant ne indică, în esență, opțiunea fermă pentru o viziune ce susține unirea cât mai strânsă a artei cu viața, ca un capitol distinct al esteticii marxiste”. ■ Ilie Călin scrie despre festivalul național *Cântarea României*, oferind cititorilor detalii: *Statistică despre succese și posibilitatea amplificării lor; Repartiția premiilor pe localități; Categoriile socio-profesionale reprezentate în festival; Concurenți individuali și colectivi; Valoarea premiilor și Organizarea și asistența de specialitate*. ■ Aurel Sasu semnează *Poezia – o culoare a visului*, comentând opera poetică a lui Mihai Beniuc: „Pentru Mihail Beniuc poezia nu este o formă exterioară a respectului, ci una ornamentală a orgoliului; modul său obișnuit de a fi este negația, replica, revolta, o «întunecată armonie» a sufletului, cum ar fi spus Trakl. Din atmosfera poetului salzburghez vine nu numai imaginea destrămării, a răului, a extincției și prăbușirii, ci și acel visător cântec de fântâni și foșnet albastru al umanităților rănite”. Alături apar versurile de M. Beniuc (***) *Moment autumnal; Departe de pădure; ***, ****. ■ Petru Poantă discută despre opera lui D. R. Popescu în *Semnificații ale unui ciclu romanesc*: „Universul său este într-o stare născândă, neconstituit încă, dincolo de rău și bine, agitat, fluid, precum materia în fierbere. Există în romanele sale, începând cu *F, Vânătoarea regală*, până la *Ploile de dincolo de vreme și Împăratul norilor* o oprire studiată a ritmului, o spațializare creatoare de enormă fantezie, în care «nimirile» se dezvoltă suprafiresc, proliferază precum o vegetație preistorică, gesturile importante sunt suspendate la jumătate, perso-

najele vorbesc inutil ori tac în momentul când par a spune ceva fundamental. Un asemenea univers aleatoriu, în căutarea unei ordini, în care adevărul este mereu pe cale de a fi descoperit, impune un prozator de primă mărime în proza contemporană”. ■ Nicolae Manolescu revine la rubrica sa cu textul *Confruntări*: „Realistii englezi din secolul trecut scriu, cum va spune unul dintre ei, «roman regional», cu alte cuvinte fac studiul specificului locului. Midland-ul lui George Eliot sau Wessex-ul lui Thomas Hardy sunt ținuturi imaginare, dar atât de precis conturate pe harta Angliei încât au putut fi luate drept reale”. Drept exemplu sunt luate scrierile lui Forster. ■ Virgil Nistor prezintă *Strada care urcă la cer* de Dominic Stanca, Editura Eminescu, 1977: „Dominic Stanca își face un aliat din «poezie» pentru a străbate acest drum al existenței mereu amenințată de spectrul acest drum al existenței mereu amenințată de spectrul neantului, sub care străbate însă patosul vieții, își construiește o viziune proprie printr-o permanentă juxtapunere între prezent și trecut, ca o reoglindire prin sine a lumii spre a-l întregi cunoașterea. Și va fi în același timp, decantarea spațiului invadat de umbre”. ■ Despre *Peisaj sadovenian* scrie G. Istrate. ■ Nicolae Balotă scrie *În memoriam Ovidiu Cotruș*: „Când l-am văzut pentru ultima oară, cu o zi înainte de a se sfârși, toată viața i se refugiase, parcă, în priviri. Nu rostea nici un cuvânt, nu se plângea de nici o durere, ci – cu ochii larg deschiși, limpezi, netulburați de nici o ceață – ne privea pe cei ce stăm lângă patul suferințelor sale, ochi în ochi”. ■ T. Tihan scrie despre *Citind și trăind literatura* de Dan Culcer: „Dan Culcer pare a fi înțeles că autoritatea criticului nu se poate concepe în afara rigorii și onestității profesionale. Noua sa carte lasă dealminteri să se întrevadă destul de limpede liniamentele unei deontologii critice în stare să-l pună în acord cu sine și cu opera. Fascinat de prezentul ei literar, el izbutește să traseze încă de pe acum conturile unui profil distinct în peisajul criticii «tinere»”. ■ Fără titlu, Valentin Șerbu evocă prietenia sa cu Sigismunda Șuteu. ■ Revista comemorează o sută de ani de la nașterea lui Ady Endre: □ Aurel Rău scrie un text evocator, *Ady*, dedicat lui Ady Endre: „Bucuria, strigăt înaintea expierii ultime; durerea, adâncire în straturile cele mai adânci ale umanului; întâmplările, măști ale fatalității și ale revoltei”. □ Haralambie Țugui publică poezie *Frunze pentru Ady Endre*. □ Octavian Șireagu semnează *Un veac de la nașterea marelui poet*, oferind cititorilor biografia autorului. □ Gavril Scridon scrie despre *Ady în românește*, consemnând traduceri făcute din opera autorului de-a lungul anilor, considerând că „Ady este poetul unei conștiințe colective, este purtătorul de cuvânt al acestei conștiințe, în formule artistice ele însele revoluționare”. □ Poeziile lui Ady Endre sunt traduse de Octavian Hediroiu, Petre Nistor, Corneliu Baba și Petru Pascu. ■ N. Steinhardt semnează *Șapte personaje în căutarea unei realități*, o cronică literară la *Fascinația* de Laurențiu Fulga: „Dar nu mai puțin fascinantă decât moartea e viața; și pe aceasta, sub jucăușile-i, mobilele-i și substitutivele-i cristalizări, cartea lui Laurențiu Fulga ne propune a o înfrunta – tocmai pentru

că-i trecătoarea, maleabilă și o putem prebenda numai sub o singură stohastică inighebare a realității – totodată cu mioritică detașare și întrupată, aprigă, nerațională, dragoste”. ■ Mircea Zăciu semnează cronica literară la *Spectacol interior* de Ion Vartic: „Spirit speculativ, iscoditor, Ion Vartic reușește cu o superioară astertie să coaguleze în aceeași plasmă a esteticului câteva nume pentru care optase – observăm acum – nu prin pură întâmplare, nici din capriciul lecturilor. În realitate, avem de-a face cu o întinsă familie de spirite, de certă vechime și nobilă stirpe capabilă să contradică aparența de happening a creației moderne”. ■ Vistian Goia discută despre *Hasdeu și Odobescu: două spirite antinomice?* ■ În *Discuții* Bazil Gruia publică *Adevăr și ficțiune (cum apare Lucian Blaga în „Caloianul”)*: „Fără îndoială, ficțiune romanescă înseamnă transfigurarea realului; nu însă și anularea, aneantizarea lui. Adică, în cazul în speță, înfățișarea unui Blaga descărnat și hieratizat anahoretic, în chip de mucenic bizantin”. ■ Viorica Guy Marica scrie despre *Capul de obsidian* de Modest Morariu: „Modest Morariu izbutește acolo unde majoritatea tălmăcitorilor ar fi fost pândiți de eșec. Izbânda sa rezidă în faptul primordial al transcripției pe viu, îngăduindu-ne să pătrundem în atmosfera autentică a subteranelor mentale ale lui Malraux care ne vrăjește, nu atât prin genialitatea paradoxurilor sale copleșitoare, cât prin profunda trăire a faptului artistic contemporan în conexiune cu faptul artistic de totdeauna”. ■ Gheorghe Lascu semnează *Romanul vulpii*, despre Romanul lui Renant, traducere de Theodosia Ioachimescu: „Dificultăți pe care traducerea le depășește în cea mai mare parte, într-un text cursiv, cu echivalențe corecte, plin de vervă pe alocuri”. ■ În *Cronica traducerilor* Gelu Ionescu prezintă *Aloysius Bertrand – Gaspard de la Nuit*, Editura Univers, 1977: „Traducțiunea românească a lui *Gaspard de la Nuit* (Editura Univers, 1977) nu ne entuziasmează, așa cum am fi dorit-o. Confruntarea cu originalul arată o scădere de energie poetică, de muzicalitate și vibrație”. ■ În *Confluente* citim: □ Ion Pop semnează *Istoria și interpretarea faptului literar*, prezentând *Historie / Litterature. Histoire et interpretation du fait litteraire*, Paris, Seuil, 1977, Gérard Delfau și Anne Roche: „Studiul semnat de Gérard Delfau și Anne Roche are astfel meritul de a fi repus în discuție, pe baze marxiste, relațiile strânse dintre istorie și literatură, amendând specializarea strâmtă a unei mari părți a criticii occidentale contemporane. E de regretat că din acest tablou al criticii franceze lipsesc capitole dintre cele mai importante: chiar dacă «subiectivă», critica de la *Nouvelle Revue Française* merita niște pagini de analiză, ca de altfel și «critica tematică» ori cea de inspirație lingvistică (un Gérard Genette, bunăoară, nu se situează cu totul înafara relațiilor cu «istoria»... Surprinde, de asemenea, absența lui Jean Starobinski, unul dintre criticii actuali care încearcă o deschidere plurală a cercetării literare, deopotrivă către operă și «împrejurările» ei. În aprecierea concepției despre literatură a lui G. Lukacs nu se ia în considerare o lucrare fundamentală cum este *Estetica* sa (ce-i drept, netradusă încă în franceză)”. □ Ileana Manole

scrie despre *Romanul poetic în romantismul francez*: „Beneficiind de adeziunea celor mai de seamă condeie ale romantismului, romanul poetic din secolul al XIX-lea este o etapă, un moment important în dezvoltarea ulterioară a romanului modern, o etapă ce nu poate fi uitată, ignorată, trecută cu vederea”.

■ Din *Viața cărților* reținem: □ Adrian Popescu prezintă *Arhitectura gândului* de Pavel Bellu, Editura Dacia, 1977: „Nu punem la îndoială seriozitatea și realele reușite ale lui Pavel Bellu, experiența sa artistică, sobra sa intelectualitate, îndreptățirea de a reînvingora «seninătatea tragică» avându-și similitudini în *Reinerchuldrefre Tragik* al lui Volker (cum ne amintește P. B.) și în străvechea noastră *Mioriță*, dar nu întotdeauna poezia își găsește adăpost în această rece *Arhitectură a gândului*”. □ Nae Antonescu scrie despre *Munții Apuseni* de Vasile Netea, Editura Sport-Turism, 1977: „O carte utilă, scrisă într-un stil accesibil, nepretențios dar atent la valoarea sugestivă a limbajului, cu profunde implicații de educare a sentimentului patriotic oferă Vasile Netea cu această tipăritură, apărută în condiții tehnice ireproșabile”. □ Mircea Țoca recenzează *Constable* de Vasile Nicolescu, Editura Meridiane, 1977: „Apărut în condiții grafice destul de modeste (puține, reproducerile color sunt când mediocre, când infidele), albumul mai cuprinde o amplă selecție din scrierile despre Constable ale celor mai autorizați critici europeni, *Cronologie și concordanțe*, precum și o *Bibliografie* esențială”. □ Radu G. Țeposu comentează *Drumețul fără toiag* de Octavian Simu, Editura Eminescu, 1977: „Admirabilă este la Octavian Simu claritatea desfășurării epice (care ascunde, desigur, inevitabile riscuri!), logica narațiunii și a motivației. Dacă această precizie a construcției ar fi dublată și de un impuls românesc autentic, Octavian Simu ar avea cu siguranță alți sortii de izbândă”. □ Virgil Stanciu semnalează apariția volumului *Odiseu în Atlantic* de Andrei Brezianu, Editura Dacia, 1977: „Andrei Brezianu e un călăuză plin de tact prin labirinturile nu lipsite de colțuri umbroase ale literaturii Albionului; plăcerea companiei sale constă în fericita îmbinare a lucidității critice cu incontestabile calități creatoare, în planul realist”. □ Aurel Sasu prezintă *Stele în munți* de Ion Mărgineanu, Editura Albatros, 1976: „Trecând cu succes de foc a întâlnirii cu cititorul, Ion Mărgineanu poate aspira cu îndreptățire la marea carte a stării de timp contemporane”. □ Valentin Tașcu scrie despre *Omul pentru om* de Valentin Hossu Longin, Editura Eminescu, 1977: „Sunt fraze multe și pline de ardoare în cartea lui Valentin Hossu-Longin. Mai este o anume atmosferă interioară mai rară în cărțile de acest gen, care conduc, cum spuneam, spre ambițiile prozei. *Omul pentru om* este în ultimă instanță o lectură semnificativă asupra prezentului, trecutului și viitorului pământului nostru, ordonată de curiozitatea reporterului și uimirea scriitorului”. □ Vladimir Brânduș comentează *Clio și Melpomena* de Valentin Silvestru, Editura Eminescu, 1977: „Critic cu verbul ascuțit, obiectiv și exact, Valentin Silvestru se simte tentat, totuși, să poetizeze atunci când sub incidență analitică se află personalități faimoase ale teatrului autohton, cum a fost, de pildă,

Aura Buzescu. Evocarea devine astfel și o smerită omagiere, echilibrând prin afect pagini purtând altminteri marca unui spirit rațional”. □ Mircea Muthu recenzează *Căderea Constantinopolului* de Vintilă Corbul, Editura Cartea Românească, 1976, vol. I: „Starea de spirit colectivă pe care o desprindem din «mărturiile contemporanilor» mai ales, atmosfera de un tragic absolut o regăsim aici, înviată altfel, din documentul nud se merită să fie absorbit, și acesta, de romanul frescă al lui Vintilă Corbul, autor pe care-l apreciem pentru perseverența sa întru specia, devenită ingrată după monumentul sadovenian, aceea a romanului istoric”. □ Valentin Tașcu semnaleză *Doina Doicescu și Nelu Georgescu* de Marian Popa, Editura Eminescu, 1977: „Să fie oare acest titlu, absolut ciudat, *Doina Doicescu și Nelu Georgescu* o frondă? Nu se vede. Să fie o parodie? Nicidecum, scrierea are aspecte, adică intenții, vizibile de proză serioasă. Poate e o glumă. Singurul care ne-ar putea lămuri cu o critică la obiect, argumentată teoretic, logică, inteligentă, decisivă, severă, dar exactă ar fi... Marian Popa”. □ Aurel Câmpeanu notează apariția volumului *Hormonii în biologia contemporană* de Liviu Gozariu, Editura Dacia, 1977. ■ În *Mențiuni și opinii* găsim: □ *Premiul Perpessicius*: „Juriul celor 13 al revistei «Manuscriptum» (Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Şerban Cioculescu – preşedinte, Constantin Ciopraga, Paul Cornea, Al. Dima, Iorgu Iordan – preşedinte de onoare, Nicolae Manolescu, Aurel Martin, Al. Oprea, D. Păcurariu, Al. Piru, Cornel Regman, Ion Vlad) a hotărât să acorde premiul *Perpessicius*, pentru cea mai bună ediție critică apărută în cursul anului 1976, volumului: *Al. Odobescu, Tezaurul de la Pietroasa (Opere, IV)*, Bucureşti, Editura Academiei R. S. R., ediție îngrijită de Mircea Babeş”. □ *Simpozion Ady*: „Din inițiativa Facultății de filologie a Universității «Babeş-Bolyai» și a Asociației Scriitorilor din Cluj-Napoca, în ziua de 8 noiembrie 1977, în sala de conferințe a Bibliotecii Universitare, a fost organizat un simpozion consacrat aniversării a 100 de ani de la nașterea marelui poet Ady Endre. Au conferențiat Teodor Boșca, Bustya Endre, Lang Gusztav și Gavril Scridon. Studenții Universității au recitat din poeziile marelui liric maghiar în original, precum și în traducere românească. S-au mai recitat poezii în limba germană, engleză, franceză, rusă și finlandeză”. □ Anton Savu, *Semnalăm*: „Presa din R. D. G. a publicat ecouri critice în legătură cu versiunea germană a romanului istoric *Culorile sângelui* de Mihail Diaconescu”. Este oferit un citat din textul *O captivantă frescă istorică* de Hans Herrfurth, apărut în revista „Neue Zeit”. □ Ovidiu Mureșan, *Etnogeneza românilor în perspectiva germană*, semnalând volumul *Die Deutschen über die Herkunft der Rumanen (Germanii despre originea românilor)* de Ion Hurdubețiu, Editura Kriterion: „Lucrarea *Die Deutschen über die Herkunft der Rumanen* prezintă o ireproșabilă ținută științifică și poate polariza atât interesul istoricilor, cât și cel al marelui public”. ■ Versuri semnează Petre Stoica (*Trupuri; O poiană; Pe aceste meleaguri duioase; Duioșie; Cât de ușor; Hai s-o serbăm*), Gabriela Hurezean (*Privilegiu*), Petru M. Haș (*Poemul*), Virgil

Mihai (*Urbe pe Neva*), Paul Emanuel (*Monologul unei absențe*, poezie dedicată lui A. E. Baconsky). □ Horia Bădescu publică tableta „*Monstrul*”. □ Eugen Uricaru publică *Impresia și călătoria*. □ Aurel Gurghianu revine la rubrica sa cu textul *Episoade*. □ Sub titlul *Cântecele dorului* citim versuri culese de Ionel Bulboacă din satul Cornești, comuna Gârbău, județul Cluj (*Merge bădița la plug; Bade, când mergi la pădure; Frunza galbenă pe nuc; Mândru-liță sprâncenată; Mândruța cu păr de-argint*). □ Aurel Rău publică reportajul *Acropole*. □ Mircea Țoca prezintă pe artistul *Fernand Léger* și traduce poezia lui Paul Éluard (*Constructorii*), dedicată lui Fernand Léger. □ Marian Păpăhagi prezintă pe scurt pe laureatul *Vicente Aleixandre – Premiul Nobel 1977* și traduce versurile (*Odihna; Cu tot respectul; Frigul; Plaja neștiutoare*). □ În traducerea lui Dumitru Bălan citim *O seară caldă în parcul Sokolnik* de Iuri Leonov. □ Alina Stanciu traduce poezia *Mesteacănul* de Vladimir Turkin. □ Mircea Micu publică în continuare *Parodii pe teme de amor*, de această dată: *Adrian Păunescu Sintaxa iubirii*.

• [„**Teatrul**”, nr. 11] Articolul de fond, scris *Sub semnul Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român*, este semnat de Alexandru Balaci și se referă la *Responsabilitatea creației*: „[Scriitorii] au participat, cu toată intensitatea sensibilității, la aceste evenimente. Și, animați de momentul culminant al Conferinței naționale a partidului, sunt hotărâți să-și închine toate gândurile și faptele lor creatoare noilor orizonturi, spre cucerirea cărora marele forum al partidului cheamă întregul popor. Ei au avut, nu o dată, posibilitatea să asculte direct opinia aceloră către care se îndreaptă undele creației lor, în legătură cu importanța primordială pe care o are literatura, ca factor de influențare a conștiinței, de modelare a unui nou tip de om. S-a putut afirma, cu hotărâre, că toate genurile literare, poezia, proza, dramaturgia, critica și istoria literară, au fost germenii vii, stimulatori, factori activi de educare spirituală, de adâncire a trăsăturilor noi ale omului care a cucerit libertatea existențială și se pregătește pentru viitorul luminos al comunismului. Scriitorii, indiferent de genul literar pe care îl ilustrează, indiferent de limba în care scriu, au primit, cu justificată mândrie, judecata de valoare pe care, în numele partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a pronunțat-o ferm, la Conferința lor pe țară din acest an: „...Scriitorii din toate generațiile, fără deosebire de naționalitate – români, maghiari, germani, sârbi și de alte naționalități – au dat societății opere literare de valoare, în toate genurile creației și într-o mare diversitate de stiluri, care poartă amprenta spiritului nou ce animă societatea noastră, a preocupărilor și aspirațiilor poporului, a mărețelor succese în edificarea orânduirii socialiste pe pământul României”. [...] Prin documentele de partid, îndelung dezbătute, scriitorii au fost investiți cu responsabilitatea deplină creației lor. Au fost eliminate verigi intermediare între operă și difuzarea ei în mijlocul celor mulți, însetați de cunoaștere, de adevăr și de frumusețe”. ■ În *Dezbateri*, Mircea Mancaș abordează *Problemele eticii în dramaturgia română contemporană*, iar Marga-

reta Bărbuță scrie despre *Dimensiunile actualității*. □ C. Paraschivescu prezintă *O valoroasă monografie: Margareta Andreescu, „Teatrul proletar din România”*. □ În *Note*, cu titlul *Pentru o bibliografie a istoriei teatrului românesc*, se discută despre utilitatea acestor instrumente de lucru, fiind menționată și seria de *Bibliografii analitice a periodicelor românești*, publicată de Editura Academiei. ■ În *Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1976*, Constantin Paraschivescu publică un articol despre Alexandru Sever, „*Comedia nebunilor*” sau *condiția politică a tragicului*. ■ În *Premiile Academiei R.S.R. – Premiul „Ion Luca Caragiale”* este prezentat volumul *Teatrul românesc contemporan (1944-1974)*, realizat de colectivul Institutului de Istoria Artei și coordonat de Simion Alterescu. □ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Mircea Ștefănescu despre „ieșirea în lume a dramaturgului; scena, între cele două războaie mondiale; prietenii literare; permanența teatrului; cum se traversează un secol”. □ În *Puncte de vedere*, Henri Wald publică un amplu studiu intitulat *Text și spectacol*. □ Cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la *Marea Revoluție Socialistă din Octombrie*, Leonida Teodorescu scrie *Repere în evoluția dramaturgiei sovietice*. □ În *Dramaturgia rusă și sovietică pe scenele noastre* sunt prezentate piesele: *Viforita* de Leonid Leonov (Teatrul Național din Craiova), *Vinovați fără vină* de A. N. Ostrovski (Teatrul „A. Davila” din Pitești), *Da sau nu* de Aleksandr Ghelman (Teatrul Dramatic din Brașov), *A fi sau a nu fi...rude* de Emil Braghinski și Eldar Riazanov (Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila). □ Iulii Șub scrie despre *Moscova teatrală '77*. □ În *Oaspeți de peste hotare*, Hracia Ghaplinian îi oferă un scurt interviu lui Sergiu Selian despre „teatrul românesc și dramaturgia românească în Armenia Sovietică”. ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească pe scenă*, Constantin Paraschivescu prezintă *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale (Teatrul Dramatic din Brașov și Teatrul de stat din Târgu Mureș); Mira Iosif scrie despre *Noaptea cabotinelor* de Romulus Guga și despre *Bocet vesel pentru un fir de praf rătăcitor* de Sütő András; Virgil Munteanu prezintă *Zilele Mihail Sorbul*, eveniment ce a avut loc la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani. În *Alte premiere* sunt prezentate: *Conversație în Casa Von Stein despre domnul Von Goethe, în lipsa acestuia* de Peter Hacks (Teatrul „Nottara”) și *Emigranții* de Slawomir Mrozek (Teatrul de stat din Oradea, secția română și Teatrul Mic). □ Este publicată piesa *Audiență la consul* de Ion Brad.

• [„**Transilvania**”, nr. 11] Poezii semnate de Cezar Ivănescu, Mircea Ivănescu și Grigore Vieru. Aurel Covaci traduce din lirica sovietică pe Anatolii Jigulin, Peter Veghin, Mihail Sinelnikov, iar Adam Puslojić tâlmăcește din lirica iugoslavă contemporană poeme de Miodrag Pavlovič, Petar Gudelj, Radovan Pavlovski, Jevrem Brkovič, Goran Babič, Milutin Petrovič, Branko Bosnjak. ■ Mariana Șora publică esele *Zidul și iedera*, în care cele două sunt „simboluri a două regnuri, mineral și vegetal, nu semnifică atât natura inertă și cea vie în antiteza și unirea lor, cât cele două sfere îngemănate la care participă

umanul: sfera naturii și a culturii”, eseul pornind de la însemnările de călătorie ale lui Mircea Malița, cu un titlu omonim. ■ Prima cronică a lui Mircea Tomuș se referă la monografia lui Ovidiu Cotruș, *Mateiu I. Caragiale*, autorul aflându-se deja în lumea umbrelor în momentul scrierii comentariului; despre metoda critică a lui Ovidiu Cotruș, cronicarul consemnează: „dacă ar fi să stabilim care anume este câștigul metodologic al criticii lui Ovidiu Cotruș, de pe urma unei gestații pe cât de îndelungi pe atât de harnice în acumulări, am fi nevoiți să recunoaștemcă el ține de alfabetul elementar al actului critic. Reîntoarcerea la text, obligația și profitul lecturii celei mai fidel aplicate obiectului, iată înțelepciunea pe care îndelungata sa călătorie și familiarizare cu doctrinele filosofice și critice ale trecutului și prezentului au recoltat-o, gestul interpretării critice dobândind o programatică puritate, marea șansă de a reacționa spontan, sincer și, mai ales, adecvat, după cum însuși mărturisește [...]”. A doua cronică dezvăluie „puternicul parfum pitoresc” din proza lui Ștefan Bănuțescu, cu focusare asupra *Cărții milionarului*, Mircea Tomuș îi găsește înrudiri cu „Jean Bart, poate ceva din Sadoveanu, ceva din Gib Mihăescu, chiar ceva din prozele lui Voiculescu, iar dintre contemporani, sigure apropieri de Fănuș Neagu sau D. R. Popescu. Posibilele raporturi sunt, cum este și normal în ordine strict estetică, mai mult prilej de a contura notele deosebitoare; în cazul de față, de a resimți, mai vie, impresia frustră a prozei lui Fănuș Neagu, sălbaticul ei parfum, forța epică elementară care o animă; sau barocul fantast și psihologizant al literaturii lui D. R. Popescu, care ornează, nu de puține ori cu stranii efecte decorative, un dramatic monolog interior. Comparativ, narațiunea lui Bănuțescu evoluează mai domol, lăsând mai evidentă impresia de desfășurare vastă și lentădecât pe aceea de eliberare de tensiune.”; dar, în final, impresia sintetizatoare a cronicarului este că „proza lui Ștefan Bănuțescu este transfiguratoare în sens mitologizant și artist totodată; ea pune în existență un univers de sine stătător, articulat în componentele sale necesare și suficient sieși, care trăiește după legi și valori proprii. Intrarea în acest univers este echivalentă cu o proiectare în spațiu mitic, cu dobândirea unei dimensiuni în plus pentru fiecare experiență sau figura umană.” ■ În cadrul rubricii „mișcarea literară”, Ion Mircea aduce un omagiu poetului Mihai Beniuc, la împlinirea frumoasei vârste de 70 de ani, un autor, de altfel, foarte prolific care a scris peste 30 de volume de versuri „caz rar în istoria poeziei române. Poezia lui patriotică, militantă, revoluționară și, cu nimic inferioară artistic acesteia, poezia lui elegiacă, în ordinea reușitelor ei incontestabile, îl așează printre poeții considerabili ai literelor noastre.” ■ Un alt articol omagial este semnat de M.I. [Mircea Ivănescu] și este consacrat lui Mihail Sebastian; evocarea personalității „acestui om de litere și cultură, mai ales că [...] s-a insistat prea mult pe activitatea creatorului de literatură și mai puțin pe însemnătatea și rezonanța lui Sebastian ca factor activ în anii dinaintea și din cursul deceniului al patrulea, în viața noastră culturală” este provocată și de apariția volumului de *Eseuri. Cronici. Memorial*

(Ed. Minerva, 1972), sub îngrijirea și selecția Corneliiei Ștefănescu care „a făcut o opera însemnată de istorie literară”. Tot despre Mihail Sebastian scrie un articolși Eugen Onu, sub titlul *Modernitatea dramaturgului*, referindu-se mai ales la perenitatea pieselor sale de teatru: „Este interesant cum, aparținând, ca factură generală, formelor, tehnicilor dramaturgice tradiționale, teatrul lui Mihail Sebastian reușește, totuși, să își mențină până astăzi un aer de modernitate, pe care nici cele mai cuminți puneri în scenă nu izbutesc să îl elimine cu totul. [...] Desigur, în primul rând, trebuie luat în considerare caracterul compozit (în sens pozitiv) al pieselor respective, îmbinarea în ele a elementelor dramatice (cu accente câteodată tragice), lirice, comice, corespunzând acelu fenomen specific spiritualității literare moderne care este contaminarea, amalgamarea genurilor și speciilor.” ■ Volumul *Cele patru anotimpuri* (Ed. Albatros) de Ana Blandiana constituie punctul de pornire pentru o discuție despre lirica poetei, în viziunea lui Mircea Ivănescu (articolul *O stare poetică intensă*), „parabole despre succesiunea anotimpurilor” și despre faptul că „nu există niciun risc ca poemele Anei Blandiana să pară vreodată prozaice.” ■ În articolul *O demonstrație necesară*, Vasile Avram ia îndiscuție volumul lui Edgar Papu, *Din clasicii noștri. Contribuții la ideea unui protocronism românesc* (Ed. Eminescu, 1977), al cărui cuprins este rezumat astfel: „anticipații române pe plan universal, pe care [eseistul] le urmărește sub imperiul unei reflexivități clasice, al unei înțelepte temporizări a avânturilor excesive, cu clarviziunea demonstrativă a eruditului, dar și cu o permanentă tentație a asocierilor – trăsături care-i caracterizează personalitatea eseistică”, iar conceptul de „protocronism” pus în opoziție cu cel de „sincronism” este propus în locul celor de „avangardă”, „anticipație” etc. ■ Aplecat asupra poeziei lui Leonid Dimov cel din *Dialectica vârștelor*, Mircea Ivănescu încearcă să surprindă secretele artei sale poetice și trăsăturile lirismului său, pornind de la o mărturisire a poetului însuși: „N-o fac nici în poezie, nici înproză,/ Ci într-un soi de descriere/ La mijloc între desen și scriere,/ Cu un fel de intruzii, că/ Mă gândesc să pară o muzică/ Plină de anotimpuri și sfârșire/ Ca și cum s-ar așeza ere peste ere...”; dar versurile din prezentul volum: „Nu trebuie deloc să ne înșele ceea ce constituie aparențele în această poezie atât de personală: versul încărcat, baroc, divagațiile la prima vedere jucolare, ornamentele în care imaginile se pierd și alunecă fluide una într-alta, grotescul superficial al parabolilor.” ■ Florin Mugur radiografiază volumul *Scrisori dintr-un câmp de maci* (Ed. Cartea Românească, 1977) a Ioanei Crăciunescu, considerată „o poetă adevărată, o poetă care nu merită să fie trecută cu vederea” și care „cultivă cu succes, în paginile fericite ale cărții, o poezie ironic-sentimentală, și aduce ca notă proprie, în lumea acestei poezii (care are la noi reprezentanți străluciți, de la Mircea Ivănescu și Petre Stoica, până la Emil Brumaru), o puternică vitalitate solară, pe care știe s-o domine cu un accent fermecător de cochetărie feminină.” (articolul *Un glas*). ■ Vasile Chifor înregistrează punctele de reper tematice și psihologice

din cele trei «cărți» ale romanului *Istorie* (Ed. Eminescu, vol. I, 1977) de Mircea Ciobanu, care „sunt tot atâtea «istorii» derulate cinemascopic și retrospectiv, a căror materie se organizează nu atât în jurul unei trame, cât a unei convenționale puneri în scenă, în scopul afirmării, prin contrast și replică, a valorii morale a individului constrâns să recunoască și să accepte efectele propriei amăgiri.” ■ Mircea Ivănescu ia în colimator traducerea poemului *Cimitirului quaker din Nantucket* al poetului american Robert Lowell de către Nicolae Ioana și Charlotte Filitti, traducere apărută în *România literară* în momentul comemorării morții poetului, și argumentează, printr-o analiză filologică comparativă și bilingvă, că i-au fost denaturate total sensurile originale, fiindcă: „oricare ar fi meritele de detaliu în transpunerea lui, textul lui Lowell (cărui au căutat să-i păstreze densitatea aluzivă), coerent și amar-profetic, dincolo de contorsiunile frazelor, este trădat și, nu numai timbrul, glasul poetului se pierde, ci însăși semnificația poemului se risipește”, la care adaugă în finalul demonstrației: „Desigur, nu mai are rost să exemplificăm. E dureros totuși că un poet pe care-l prețuim – și meritându-și deplin, prin opera sa originală, prestigiul – ne propune o versiune vulnerabilă, atât sub raportul înțelegerii originalului, cât și al exprimării proprii, și care riscă să compromită imaginea unuia din liricii majori ai contemporaneității” (articolul *Cronica traducerilor*).

● [„*Urzica*”, nr. 11] *Dan Deșliu se prezintă*, comentând sarcastic reacțiile recente din presa anului 1977, în a fi încadrat între proletcultism și suprarealism. „Pe vremuri, când mi s-a propus să prezint «Steaua fără nume», mi-am zis că nu pot să răsar așa, nitam-nisam, din lădița cu minuni, fără o brumă de argumente, apropo de atare postură extrapoetică. Am invocat, deci, calitatea de (fost) actor, am reamintit lunga colaborare la concursurile «Cine știe, câștigă», în fine – asta mi se pare decisiv – am încheiat, parcă, în felul următor: *Și apoi, după cum știți, există câteva domenii în care tot românul se naște priceput: fotbalul, poezia, muzica ușoară* etc. La etc ar fi trebuit să adaug – recunosc – umorul, de voie, ori... de nevoie! Una la mână. Doi: am auzit că niscăi pricepuți în ale poeziei (vezi mai sus) se-ncearcă să-mi categorisească păcatele în această direcție, oscilând hazliu între proletcult și suprarealism (*n.b.* Constantin Sorescu, în serialul dedicat în „Săptămâna” lui D. Deșliu, demarat pe 3 iunie 1977)... Contrar așteptărilor unora, ideea mă fletează, Proteu fiind, după părerea mea, cea mai agreabilă figură din galeria semizeităților tutelare. Convins că pot să fac de toate – și chiar pentru toți – iată-mă «debutând» la «*Urzica*», în chip de postulant al genului dulce-acrișor... Poate că doi-trei cititori vor găsi că... merge – iar exegeții (mult mai numeroși, îndeobște) vor avea prilejul să-mi lipească o etichetă. La urma urmelor – de ce nu?” □ Rubrica *Lampa lui Aladin* susținută de Traian Șelmaru dezbate expresia (*A scoate de la*) *Naftalină*, iar Al. Piru, cu o cronică intitulată *Fabule și Satirice*, vizează cele două volume omonime ale lui A. Baranga apărute la Ed. Eminescu: *Fabule*, cu o *pseudoprezentare* de Șerban Cioculescu și respectiv *Satirice*, cu un *Cuvânt*

înainte de Nicolae Balotă. ■ Marin Sorescu este prezent cu poemul *Mă cunosco*. ■ Mircea Micu, la rubrica *Întâmplări cu scriitori*, ne povestește câte ceva despre... *Tunul lui Eugen Barbu*.

● [„**Vatra**”, nr.80/11] Gheorghe Perian semnaleză apariția a *Două romane istorice*: „Dan Mutașcu se remarcă în *Lunea cea mare* (Editura Eminescu, 1977) prin năzuința de a scrie altfel decât înaintașii săi despre Războiul de Independență. Renunță adică la tonalitatea epopeică, la inflexiunile de odă pe care le-am moștenit de la contemporanii și urmașii imediați ai evenimentului pentru o modalitate mai sobră care ar fi greșit să se creadă că diminuează mărșia faptelor când de fapt le dă un plus de veridicitate.” „Într-o cu totul altă modalitate este scris romanul lui Corneliu Leu, *Plângerea lui Dracula* (editura Cartea românească, 1977). Atenția prozatorului este prea puțin atrasă de detaliul concret, de prezența personajelor, de componentele materiale ale unei lumi revolute”, Vlad Țepeș devine „un gânditor politic”, așadar, „un personaj viabil.” □ Dan Culcer prezintă *O nouă promoție de critici (II)*: „Observațiile lui A.I. Brumaru care purced din teritoriul ferm al textului propriu-zis spre generalizări, ating nu o dată valoarea unor interesante constatări de critică și filosofie a culturii etnice, având ca pretext romanul lui Eugen Barbu, introdus ca valoare de reprezentare a unei specificități.” Discursul critic al lui Petru Mihai Gorcea este marcat de o frază „în general clară și nuanțată”, dar uneori „marcată de frecvența supărătoare a unor formulări laxe sau patetic adjectivate, ce se impun cu persuasivă și tenace forță unui limbaj marcat încă de neofitism.” □ Pentru Dumitru Mureșan, poezia lui Petre Stoica înregistrează „o imagine complexă a cotidianului.”

● [„**Viața Românească**”, nr. 11] Ștefan Delureanu îl situează pe *Bălcescu între cronică și istorie*: „Existența în planul istoriei a lui Bălcescu abia începea însă, iar contemporanii săi, adepți fervenți ai aceluiași crez, măsurau gravitatea pierderii prin profunzimea golului lăsat de moartea prematură a acestui «erou al suferinței» care, cum a observat Iorga «mai ține o clipeală cu mâna piatra mormântului, pentru a spune cuvântul de viață generațiilor viitoare». La 125 de ani de la dispariția sa, Bălcescu – «început de calendare», în metafora poetului Ion Barbu – își amplifică semnificația și actualitatea, prin nobila atitudine a gândirii și idealurilor întruchipate și prin spiritul său de sacrificiu, descoperit pe tot mai multe meridiane și în dimensiunile lui europene”. ■ La *Grandios și esopic* se referă Fănuș Băileșteanu: „Geo Bogza este, în literatura română, cel mai mare poet al grandiosului. Hiperbola reprezintă pentru el, figura de stil cea mai utilizată. Viziunile sale se întind pe largi spații și explodează în aer, spre zenit, cu o vigoare neostenită. Poet al cosmosului și al geologicului, autorul *Cărții Oltului* rămâne însă, deopotrivă, un poet al istoriei și un poet al minusculului existențial, în aceeași viziune urieșească, larg integratoare. Dar toate proiecțiile sale respiră un puternic sentiment moral, din forma literară a unei

fabule esopice, fapt remarcat – așa cum sugerează Antoaneta Tănăsescu – încă de mult în critică, dar insuficient”. ■ Mihai Zamfir aduce *Un nou argument pentru barocul lui Cantemir*: „Odată cu cartea lui Dan Horia Mazilu, *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea*, s-a făcut un pas înainte, deoarece Cantemir se va integra unei serii prezente încă din secolul precedent. Cât înseamnă baroc real și cât metaforă critică în «barocul» unui Udriște Năsturel sau Dosoftei, – nu este cazul să ne întrebăm aici. Ar fi destul să amintim că majoritatea referirilor extrase din secolul al XVII-lea au în subtext aluzia la punctul culminant reprezentat de Dimitrie Cantemir”. ■ Cella Delavrancea îl prezintă pe *Georges Mathias*: „Eram de 18 ani, elevă la conservatorul din Paris când, într-o dimineață de toamnă, profesorul meu, Isidore Philipp, mare maestru al pianului și om de cultură filosofică adâncă, m-a reținut, la un sfârșit de curs, ca să-mi spună, când am rămas singuri, că dorește să mă prezinte celui ce-i fusese maestru, Georges Mathias, unul din elevii favoriți ai lui Chopin, despre care pomenesc toți biografii”. ■ Gelu Ionescu analizează *Opera mateiană și criticul ei*: „Monografia *Opera lui Mateiu I. Caragiale* s-a lăsat așteptată: mai mulți ani la rând, Ovidiu Cotruș publicase o bună parte din lucrare în «Familia» – deci recenta apariție în volum înseamnă încheierea unei foarte lungi elaborări a cărei finalizare trezește o legitimă curiozitate. Este primul volum publicat de mult stimatul critic – și încă unul ce se ocupă de autorul care a făcut cariera cu totul neobișnuită pe care o cunoaștem; [...] Ovidiu Cotruș și-a sfârșit viața înainte de a fi putut citi măcar, o singură cronică la prima sa carte. Am aflat cât de mult aștepta această confruntare cu opiniile confrăților, după ce soarta – dar și boemia ce se asocia cu scrupulozitatea în acea ecuație fermecătoare pe care s-a clădit ființa sa – îl făcuseră să amâne publicarea cărților sale până la acești 51 de ani ce nu-i va mai împlini niciodată”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Florența Albu, Florin Mihăilescu, Roxana Sorescu, Alexandru George, Dinu Flămând, Gheorghe Griguru, C. Trandafir, Ioana Crețulescu, Mirela Roznoveanu, Gabriel Stănescu. □ În textul *Inima bătrânului Vezuv*, Florența Albu îl comemorează pe Mihai Beniuc: „În anul împlinirii a 70 de ani, poetul proclamă același crez, în versuri tinere, vijelioase: „«... Smulgându-mă dinspre trecut/ Spre viitoru-ntrevăzut/ Mă simt rămas mereu în azi». Acest azi cu care poetul a dialogat, dintotdeauna. Înțelgându-și rolul de poet tribun în prezent, în viitor – acel unic timp al discursului liric, patetic, de la *Cântece de pierzanie*, la *Mărul de lângă drum*, la *Inima bătrânului Vezuviu* și la acest *Dialog*, cum atât de sugestiv se intitulează ultimul volum apărut”. □ Florin Mihăilescu asociază cartea lui Al. Di-ma, *Dezbateri critice*, cu *Un spirit academic*: „Compusă din articole mai mult sau mai puțin ocazionale, noua carte a profesorului afirmă ca și altă dată și, de fapt, ca totdeauna o viziune sintetizatoare și integrativă, fără a ocoli discuția polemică și atitudinea ei de clară fermitate. Și nu e niciun paradox într-o ase-

menea împrejurare, căci opoziția teoreticianului vizează tocmai extremismele și unilateralizările deficitare prin esența lor. Poziția fundamentală a lui Al. Di- ma pledează pentru o echilibrată împletire a criteriilor istorice cu evaluările estetice în actul cercetării literare, repudiind atât factologia și pozitivismul strict documentar, cât și pretenția utopică a judecăților atemporale”. □ Roxana Sorescu observă *Naturalețea rafinată* la poetul Cezar Ivănescu: „Cum cel de al IV-lea *Rod* al lui Cezar Ivănescu selectează destule compoziții din *Roadele anterioare*, prilejul este binevenit pentru a încerca o definire a universului poetului. Cu tot aerul boem și trubaduresc, cu toată poza de baladist ambulant, inspirația poetului este strict de natură livrescă. Înrudirea spirituală cu adevărați truveri și trubaduri din secolele XII-XIV, este, prin aceasta, mai marcată, pentru că și aceia erau, de fapt, niște erudiți, cultivând savant teme și forme prozodice accesibile mai ales inițiaților. Cezar Ivănescu are acea putere de a absorbi cultura care îl face să producă «à la maniere de...» fără a paștișă nimic. Compozițiile lui imită stilul și imagistica unui mediu cultural, ele au o atmosferă ca și cum ar aparține aceluși mediu, fără să recurgă, în fond la procedeele aubadei sau ale blues-ului”. □ Alexandru George semnalează o reeditare: *Caragialiana*: „Retipărirea foarte de curând a aceluși monument al istoriografiei noastre literare care e *Viața lui I. L. Caragiale* de Șerban Cioculescu s-a făcut de astă dată cu adaosul pe deplin justificat al tuturor textelor despre marele scriitor și despre familia sa, pe care osârdia autorului le-a adunat în decursul anilor până într-acolo încât ele însele să poată constitui un tom cel puțin important”. □ Același autor notează și despre *Subtilitatea ironiei*, regăsită în volumul de proză al lui Barbu Cioculescu: „Dacă ar fi să încercăm o încadrare a autorului recentului volum de proze (noi așa i-am fi zis, nu «nuvele») *Palatul de toamnă* (Editura Eminescu, 1976), am sări peste paranteza celor două decenii scurse și l-am trece în categoria debutanților tradivi și bine socotiți, pe care abia ultimii zece ani ni i-a revelat în literatura noastră: Leonid Dimov, Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu, Mircea Ivănescu. Considerăm seria lor încheiată odată cu Tudor Țopa și cu remarcabila sa carte *Încercarea scriitorului*; iată că Barbu Cioculescu vine să întărească seria prozatorilor, *last but not least...* Se observă la toți acești scriitori o anumită înclinație ironică de a trata realitatea mai de sus sau în joc, un mod de a se juca de-a literatura, de a dialoga la masa de scris parcă mai întâi cu ei înșiși, în sfârșit o lipsă aproape completă de evoluție și... o stăpânire a meșteșugului literar pe care nu o demonstrează aproape niciodată debutanții firești”. □ Dinu Flămând se ocupă de „testamentul literar” al lui A. E. Baconsky, *O călăuză pentru Botticelli*: „Curmată brusc, opera lui A. E. Baconsky se încheie cu un strălucit eseu despre desenele botticelliene la Divina Comedie. O ediție luxoasă deși incompletă la suma ilustrațiilor, apare în colecția «Cabinetul de stampe» a Editurii Meridiane. Chiar la început, cartea poartă în facsimil ultimele observații ale autorului,

scrise în acea tragică zi de martie. Mâna nervoasă puncta decis ideile, tăia energic, enumera laconic”. □ Gheorghe Grigurcu situează volumul lui I. Negoïtescu *Între cinism și candoare*: „Nu întâmplător este proclamată în poeziile lui I. Negoïtescu din volumul său *Viața particulară* (Editura Cartea Românească, 1977) ascendența atât de crud senzuală a liricii sale, încât adoptă o formă primejdioasă pentru echilibrul formal, bazat pe «inițiativa cuvintelor» (conform căreia Thibaudet caracteriza «poezia pură» a lui Stéphane Mallarmé). O atare vehemență scandalosă a simțurilor ce răzbate din când în când de sub pojghița ingenioasei texturi hermetice relevă netăgăduit un substrat uman activ, o lavă nedomolită care reduce șansa experimentului literar exclusiv, astfel zicând ambiția «poeziei pure»”. □ C. Trandafir descoperă în Petre Ghelmez un *Cavaler al firului de iarbă*: „*Germinații*, 1976, fără să reprezinte un debut spectaculos, era un volum care dădea la iveală un poem veritabil. Unele influențe – pentru orice început ele sunt firești și, oarecum, obligatorii – nu periclitau fondul personal, dimpotrivă îi dădeau rezonanță. Iar «starea poetică» avea identitate. Ea s-ar traduce critic, pe scurt, prin robustețe, prospețime și directitate, cum bine observa un critic, prin adâncimea simțirii și predispoziția către meditație. Lecția lui Blaga, în primul rând, a fost foarte bine asimilată de Petre Ghelmez”. □ Despre *Un cititor nesațios* scrie Ioana Crețulescu: „Eseurile lui Sorin Titel din volumul *Pasiunea lecturii* par a fi izvorâte din ceea ce autorul însuși teoretizează a fi pasiunea de cititor a romancierului; acesta ar fi un romanofag împătimit care citește cu aceeași ardoare cu care respiră și negăsind acel roman care să-l satisfacă pe deplin, să-l «sature», devine în fine romancier, oefrindu-și luxul de a scrie ceea ce nu găsise la alții”. □ Mirela Roznoveanu analizează *Un model de lectură*: „Cea de a doua carte de critică a lui Cornel Ungureanu este ceva mai mult decât o culegere de cronici, în comparație cu prima, *La umbra cărților în floare*, dar și ceva mai puțin decât o suită de studii și ceva mai puțin decât o suită de studii monografice”. □ Gabriel Stănescu situează volumul lui Mihai Ursachi *Între ironie și baladesc*: „Dacă socotim și cele opt poeme apărute în Biblioteca Argeș în 1971 sub titlul *Cetatea scufundată*, Mihai Ursachi se află cu *Marea înfățișare* (volum publicat de curând la Ed. Junimea) la a șaptea sa carte de poezii. Bun prilej, credem, de a reflecta cu stăruință la ceea ce acest ultim volum vine să întregească și nu să schimbe: imaginea de ansamblu a unui univers de o deosebită originalitate. Frapează de la bun început în versurile poetului ieșean încercarea de a îmbina două elemente lirice aparent contradictorii: ironicul și baladescul. Ironia și baladescul, realul și fantasticul, combinate în proporții relativ egale constituie astfel adevărate puncte de referință ale unui univers inițiativ pe acre poetul îl comunică dezinvolt într-un limbaj când maiestos și grav, când molcom și studiat, tercând cu un firesc de invidiat de la un registru la altul, chair în interiorul aceleiași piese lirice”.

DECEMBRIE

1 decembrie

• [„Flacăra”, nr. 48] În *Omul nou*, Ion Dodu Bălan scrie *Adevăruri istorice, conștiința dciziei istorice*. □ Cu titlul *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, D. Grecu publică *Cronica* (293, 294, 295, 296, 297). □ În *Vitrina Artelor. Între clasic și baroc* Octavian Paler publică *Picasso. Metamorfozele*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie „*Maratoniști ai lecturii*”, un comentariu pe marginea prezentării făcute de N. Prelipceanu, în numărul din 17 noiembrie al revistei „Tribuna” poetului Viorel Mureșan. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie *Despre documentarea literară*: „E oare ușor să te „documentezi” pentru a scrie literatură? După unii, da. Să-și dea numai osteneală scriitorii că le stau alături lucruri interesante la dispoziție; șantierele, uzinele, cooperativele agricole, laboratoarele. Am evoluat incontestabil în direcția aceasta. Înainte vreme, Carol Ardeleanu se fotografiase echipat ca miner și-și pusese poza pe coperta romanului *Viermii pământului*, spre a dovedi lumii întregi că fusese realmente în abataj, deși Geo Bogza coborâse acolo de nenumărate ori, cu infinit mai mult folos și fără atâta tam-tam. A pătrunde în mijlocul oamenilor despre care vrei să scrii e o obligație scriitoricească elementară. Numai că atunci când actul presupune o ieșire din mediul ambiant și deci eforturi, poate și anumite incomodități, nu prea găsea amatori. Acum situația s-a schimbat în mare măsură, doar dacă documentarea literară serioasă presupune nu doar o vizită pe teren, fie ea și prelungită, ci o trăire a realităților care urmează să între într-o carte”. ■ În *Superstiții*, Alex. Ștefănescu abordează eseistic reacțiile stârnite de publicarea, de către Șerban Cioculescu, a unor comentarii la recenta ediție a scrisorilor lui G. Călinescu către Al. Rosetti. Acesta apreciază că „fidelitatea față de spiritul călinescian presupune, dimpotrivă, cultivarea unei gândiri libere, emancipate, în afara oricărei mistici a literaturii. Exemplul său merită urmat cu atât mai mult cu cât nu numai în această împrejurare – de o importanță, la urma urmelor, derizorie – s-a făcut evidentă existența unei atitudini de prosternare ritualică în fața valorilor și, implicit, de desconsiderare a lor. Ar fi de ajuns să analizăm tonul multor cărți de critică pentru a vedea ce solemnitate rigidă, nefirească, aproape ridicolă continuă să domnească într-un domeniu considerat prin excelență al sentimentului relativității opiniilor. Oare bucuria de a intra în contact cu o creație impresionantă a spiritului uman trebuie exprimată numaidect prin transformarea creatorului într-o statuie de ceară? Oare adevărul, chiar și când deziluzionează, nu este mai de preț decât orice protocol?”. ■ Cornel Moraru, în *Cronica literară*, prezintă *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* de Fănuș Neagu: „*Frumoșii nebuni ai marilor orașe* este un roman despre bucuria de a trăi. Pentru personajele cărții existența este o sărbătoare continuă, un spectacol exuberant al cărui scenariu trebuie să-l elaboreze permanent, cu întâmplări imprevizibile și cât mai ciuda-

te, astfel încât asistența să fie uluită, smulsă din apatia cu care contemplă, să fie iritată sau să izbucnească în aplauze. Viața lor este ieșită din comun, orice extravaganță este căutată cu frenezie, ca un semn al trăirii cu intensitate, la paroxism, a oricărui moment. [...] Romanul acesta profund, despre dragoste și disperare, despre fuga de istorie și asumarea ei lucidă este scris cu un talent covârșitor, de un mag al cuvântului, de un stăpân autoritar peste cuvinte care se lasă mânuite de autor aidoma unei trupe disciplinate. Nimic nu pare confecționat în cartea lui Fănuș Neagu care preamărește tocmai autenticitatea în trăire și slăvește lucrurile și fapțurile acestui Pământ. Vorbele plâng și râd, sunt mândioase sau devin tandre, astfel încât creează senzația unui bălci multicolor unde găsești de toate, de la umila acadea până la primejdiosul zid al morții. Pentru că în scrisul său, oricâtă exuberanță ar dori el să exprime, se simte o imensă tristețe provocată de sentimentul că trecerea omului prin lume este prea scurtă și nici o frenezie nu-l poate salva de la dispariție. *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* nu este numai o etapă importantă în scrisul lui Fănuș Neagu dar și o carte de prim rang în literatura noastră contemporană”. □ În *Pagina de lectură*, sunt publicate o serie de poezii semnate de Gheorghe Istrate și Dumitru Pricop.

• [„**Orizont**”, nr. 48] Dan Ciachir pune lumina reflectorului, în interviul de pe prima pagină, asupra criticului și istoricului literar Eugen Simion; din acesta selectăm câteva întrebări și răspunsuri: „ – [...] *cred că eleganța și grija pentru stil și expresie caracterizează ținuta criticii dvs. Criticul trebuie să fie și un scriitor?* – Nu știu dacă stilul meu critic este elegant, știu însă că este (vreau să fie) exact. Dacă este o eleganță, frumusețe în el, acestea nu pot fi decât niște atribute ale exactității. Nu-mi plac neguroșii, bogomilicii, nici în poezie, nici în critică. Metafora nu trebuie să împodobească un text în chip inutil, trebuie să deschidă ideea spre o sugestie nouă. Comentariile poezilor pe marginea poeziei suferă, de obicei, de o ornamentație parazitară. [...] A face critică (mă rog: eseistică) nu înseamnă a spune cu alte cuvinte, alte metafore, ceea ce s-a spus deja. Critica este o re-creație, după un proiect personal, a simbolurilor fundamentale ale operei. Când este vorba de proză, în acest proiect intră și un element epic, adică punerea în pagină a ideilor, reconstituirea tipologiei etc. [...] criticul este un creator care operează nu cu ficțiuni, ci cu concepte. Personajele sale sunt ideile și, pentru a le pune în mișcare și a le da expresivitate, are nevoie de fantezie. [...] – *Vorbind despre dvs. cineva spunea că ați asimilat în egală măsură metodele critice tradiționale cât și pe cele moderne. Cred însă că autoritatea unui critic stă în atitudinea sa. Metoda sau atitudinea îl va sprijini în acest sens?* – [...] Criticul nu poate fi partizanul fanatic al unei singure direcții, nu poate exclude din repertoriul său pe «tradiționaliști» pentru că jură pe «moderniști» [...]. Rolul lui este să stea deasupra compartimentelor, frontierelor stilistice și să primească semnele de talent, indiferent de unde vin. «Partizanii» unei unice scoli au viață scurtă. Asta dacă privim lucru-

rile din punct de vedere estetic general. [...] Adevărat, sunt trimis mereu când la Lovinescu, când la G. Călinescu. *Lovinescian sau călinescian?* Falsă dilemă. Călinescu este, iarăși după mine, continuatorul cel mai consecvent și mai inventiv, (în ciuda deselor lui revolte) al spiritului lovinescian în critică. În chestiunile mari de estetică, Lovinescu se întâlnește cu contestatarul sau G. Călinescu. Clasicismul este, sub alte forme, un concept care reia modernismul lovinescian. A-i opune, în toate problemele, este împotriva adevărului. Chestiunea dacă trebuie să fim lovinescieni sau călinescieni, din aceasta perspectivă, e falsă. Suntem *lovinescieni și călinescieni*, în chip fatal, pentru că pe aici, prin aceste spații spirituale, a trecut magistrala spiritului critic românesc. Nu putem, totuși, rămâne la E. Lovinescu și G. Călinescu, pentru că nici literatura, nici critica n-au rămas la spiritul deceniilor anterioare, la 1910. Proces dialectic normal. Lovinescu introducea impresionismul în critica română, spre furia spiritelor conservatoare. «Cosmopolitismul» este eticheta care se lipește, și azi, de numele lui Lovinescu. Impresionismul a fost, apoi, inclus într-o doctrină (modernismul de care am vorbit), apoi modernismul s-a diversificat, a fost continuat, contestat. Critica literară a evoluat și ea, au apărut metode noi, un nou mod de a gândi raporturile dintre *operăși artăși*-afăcut loc în conștiința critică. [...] – *Cum priviți faptul că din proiectele de istorii ale literaturii române, anunțate la începutul acestui deceniu (I. Negoițescu, Paul Anghel) nu s-a materializat niciunul până acum și ce impresie v-a lăsat, la Eugen Barbu, aceeași întreprindere – concretizată deja prin întâiul volum: Poezia română contemporană?* – [...] Când scria *Istoria literaturii române*, G. Călinescu ruga pe T. Vianu să nu dezvăluie intenția lui. «Imi fură cineva subiectul» – justifica el. *Istoria antologică...* a lui Eugen Barbu este o carte de scriitor. Impresii în marginea poeziei, unele juste, pătrunzătoare, altele nu. Nu înțeleg de ce autorul nu și-a intitulat volumul: *Impresii asupra poeziei actuale* sau cam așa ceva. Ar fi evitat un echivoc și o discuție fără rost asupra formulei cărții. Cât privește conținutul ei, nu mă pot pronunța în acest interviu. Merită o discuție specială. [...] – *Adesea vă faceți public un presentiment: acela căveți fi nevoit, peste ani, să vă revizuiți părerile, unele judecăți...Afirmația, exprimată cu franchețe și melancolie, vă deosebește de confrăți. Este la mijloc perspectiva istorică sau altceva?* – Dialectică fatală. Nu numai spiritul nostru critic evoluează, dar și ierarhiile literaturii. Mulți din «seniorii» de azi ai literaturii vor coborî, sub presiunea forțelor noi, pe alte trepte. Criticul judecă literatura momentului în funcție de valorile existente. Pe un dramaturg de azi nu-l raportăm la Shakespeare, pe un romancier nu-l punem în balanță cu Balzac sau Dostoievski. [...] Critica este și o pedagogie subtilă. [...] Admiteți, apoi, că ne putem înșela. Nu este nici o rușine. S-a întâmplat și la case mai mari. Nu este, cred, rușinos să «te revizuiști», rușinos este să te obstinezi în eroare. Când vom avea la îndemână cântare electronice poate nu vom mai greși. Dar nu este exclus ca atunci critica să dispară. Ea trăiește din relativitatea adevărului.” ■ Marian Odangiu

prezintă în cronică sa reportajul profesorului universitar de teorie literară George Macovescu, *Vârstele timpului* (Ed. Eminescu, 1977), iar, pe aceeași pagină, Ion Maxim analizează cartea unei obsesii, *Fascinația* (Ed. Eminescu, 1977) a prozatorului Laurențiu Fulga. ■ Tot pe teme gastronomice, sunt continuate cercetările stilistice ale lui G. I. Tohăneanu prin proza sadoveniană (*Despre potroc și despre altele*). ■ Cu un medalion biografic introductiv, este prezentat poetul Marcel Turcu și publicat pe pagina dedicată poeziei. ■ Mircea Micu își lansează obișnuita parodie: *Adi Cusin, Întâmplări matinale*. ■ Dan Manolescu aduce în spațiul culturii române (prezentare și traducere) patru poeți anglofoni: irlandezul William Butler Yeats, americanul Robert Frost, americanca Marianne Moore și englezul W. H. Auden.

● [„România literară”, nr. 48] Se deschide cu editorialul redacțional *Legitățile istoriei*. ■ Din *Viața literară* aflăm *Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1976*: „Premiile au fost înmânate de George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor, care, în cuvântul său, felicitându-i pe laureați, a subliniat semnificațiile acestui act, onorând îndeosebi contribuția literaturii noastre actuale la efortul general al edificării noii culturi socialiste. Au mai luat cuvântul: Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Ștefan Augustin Doinaș, președintele juriului, iar în numele premianților, Constantin Țoiu, Rác Győző și Gelu Ionescu. Precum se știe, juriul: Ștefan Augustin Doinaș (președinte), Cezar Baltag, George Bălăiță, Mircea Ciobanu, Aurel Covaci, Gabriel Dimisianu, Geo Dumitrescu, Gálfalvi Zsolt, Ion Ianoși, Gheorghe Pituș, Radu Popescu, Radu Dumitru, Lucian Raicu, Catinca Ralea, Franz Storch, Mircea Tomuș, Dorin Tudoran, Laurențiu Ulici, Romulus Vulpescu – supunând dezbaterii cele mai valoroase lucrări literare ale anului 1976, potrivit criteriilor regulamentului în vigoare, a hotărât prin vot secret acordarea următoarelor premii: poezie: Mircea Dinescu – *Proprietarul de poduri* (Ed. Cartea Românească), Ion Horea – *Măslinul lui Platon* (Ed. Dacia), Petre Stoica – *Iepuri și anotimpuri* (Ed. Cartea Românească); proză: Paul Georgescu – *Doctorul Poenaru* (Ed. Albastros), Fănuș Neagu – *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* (Ed. Eminescu), Constantin Țoiu – *Galeria cu viță sălbatică* (Ed. Eminescu); dramaturgie: Alexandru Sever – *Comedia nebunilor* (Revista «Teatru»); publicistică: Ștefan Bănuțescu – *Scrisori provinciale* (Ed. Albatros), Nicolae Prelipceanu – *Dialoguri fără Platon* (Ed. Dacia); literatură pentru copii și tineret: Sonia Larian – *Biblioteca fantastică* (Ed. Cartea Românească); critică și istorie literară: Nicolae Manolescu – *Sadoveanu sau utopia cărții* (Ed. Eminescu) și *Al. Odobescu* (Ed. Minerva), Cornel Regman – *Colocvial* (Ed. Eminescu), Eugen Simion – *Scriitori români de azi*, vol. II (Ed. Minerva); traduceri din literatura universală: Tașcu Gheorghiu – *Cânturile lui Maldolor* de Lautréamont (Ed. Univers), Alexandru Miran – *Electra, Hecuba, Ifigenia în Taurida, Hipolyt* de Euripide (Ed. Minerva); traduceri din literatura română: Dan Duțescu – *Meșterul Manole* (l. engleză, Ed. Albatros), Reimar Alfred Ungar – *Cartea*

cu jucării de Tudor Arghezi (l. germană, Ed. Facla); literatura naționalităților conlocuitoare: Franz Hodjak – *Offene Briefe (Scrisori deschise)*, Ed. Kriterion), Mirko Jifcovici – *Svedocianstva (Mărturii)*, Ed. Kriterion), Király László – *Sétalovaglás (Se plimbă de-a călare)*, Ed. Kriterion), Rácz Győző – *A lírától a metafizikáig (De la lirică la metafizică)*, Ed. Kriterion), Vári Attila – *Középkori villamosjegy (Bilet de tramvai pentru Evul mediu)*, Ed. Dacia); debuturi: Gabriel Chifu – *Sălaş în inimă* (Ed. Eminescu), Ivan Covaci – *Ciuha* (l. ucraineană, Ed. Kriterion), Gelu Ionescu – *Romanul lecturii* (Ed. Cartea Românească), Ion Iovan – *După amiaza unei clipe* (Ed. Cartea Românească), Molnár Gusztáv – *Az elmélet küszöbén (În pragul teoriei)*, Ed. Kriterion), Marian Papahagi – *Exerciții de lectură* (Ed. Dacia), Ioan Radin – *Aventurile tânărului Serafim* (Ed. Dacia)”. □ Tot din *Viața literară* aflăm și *Premiile Academiei Republicii Socialiste România pe anul 1975, pentru filologie, literatură și artă*. Reținem Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, acordat lui Sergiu Pavel Dan (*Proza fantastică românească*) și lui Dan Mănuță (*Critica literară junimistă. 1864-1885*), Premiul „Mihai Eminescu”, acordat lui Gellu Naum (*Descrierea turnului*) și Premiul „Ion Creangă”, acordat Gabrielei Adameșteanu (*Drumul egal al fiecărei zile*). ■ Majoritatea comentariilor din acest număr, cronici sau recenzii, tratează cărțile recent premiate și sunt grupate ca atare, sub egida *Premiile Uniunii Scriitorilor*. Dat fiind numărul mare de laureați, comentatorii analizează două sau mai multe cărți de la aceeași secțiune, limitându-se, astfel, spațiul efectiv al interpretării fiecărei opere. □ Alex. Ștefănescu se ocupă de volumele de *Publicistică*: „Diversitatea fabuloasă – ca a basmelor orientale – prin care ne farmecă *Scrisorile provinciale* poate face mai greu de observat unitatea lor de fond: indiferent despre ce scrie, Ștefan Bănulescu elogiază implicit scrisul, ca pe o fericită formă de exprimare. [...] În primul rând, în majoritatea acestor «scrisori» de o simplitate rafinată, pe care nu ți le poți închipui decât scrise cu pana, aduse cu diligența și citite la lumina unui sfeșnic, se desfășoară un ceremonial al povestirii cu nimic mai prejos decât cel sadovenian. Există, fără îndoială, mari deosebiri – cel puțin aceea că la autorul *Hanului Ancuței* întregul ritual aparține unui spațiu al «tineretii fără bătrânețe și al vieții fără de moarte», în timp ce la Ștefan Bănulescu cultivarea desuetudinii are o indefinibilă temă parodică, specifică spiritului modern – însă, în esență, «secretul» este același: confesiunea, relatarea, evocarea se transformă, dintr-un act spontan, într-o savantă regie. «Tehnica» de care uzează Ștefan Bănulescu cu predilecție ar putea fi numită a «oglinzilor paralele». Aproape niciodată o povestire nu apare în forma ei brută, ci este repovestită și rerepovestită, iar aceste filtrări succesive o purifică până la transparentă. [...] În al doilea rând, putem sesiza o bucurie – discretă ca o irizație – de a folosi cuvintele limbii române. Ca și cum abia le-ar descoperi, Ștefan Bănulescu le transmite cu încântare, le *caligrafiază*. De cu totul altă factură este cartea lui Nicolae Prelepceanu – *Dialoguri fără Platon* –, dar o notă comună există: interviurile cuprinse aici demonstrează, la

rândul lor, o încredere senină în posibilitatea comunicării prin cuvânt, încredere identificabilă mai ales prin generozitatea cu care sunt adoptate cele mai diferite maniere interogative pentru a intra, de fiecare dată, pe aceeași «lungime de undă» cu interlocutorul. Faptul că tânărul autor a reușit să-și configureze această trăsătură distinctivă este cu atât mai demn de menționat cu cât, în ultima vreme, interviul cunoaște – prin Adrian Păunescu, George Arion, Dorin Tudoran, Constantin Coroiu ș.a. – un adevărat reviriment. Nota particulară a convorbirilor lui Nicolae Prelipceanu constă, cum spuneam, într-un inteligent mimetism, într-o conștientă contaminare de personalitatea partenerului de discuție. În modul acesta, scriitorul, sau istoricul, sau actorul interviivat reacționează ca și cum ar răspunde *propriilor* lui întrebări, deloc surprins, gata să intre în subiect”. □ În *Cunoaștere și prețuire*, Gálfalvi Zsolt discută despre volumele premiate în cadrul secțiunilor destinate *Literaturii naționalităților conlocuitoare*, a celei de *Traduceri din literatura română*, precum și cartea de debut al lui Molnár Gusztáv. □ Sorin Titel scrutează singurul volum premiat la secțiunea de *Literatură pentru copii și tineret*: „*Biblioteca fantastică* este în primul rând un roman despre cărțile copilăriei, un omagiu adus acestora. Tristețea care învăluie textul ca un abur ușor se justifică, așadar, prin sentimentul nostalgic. Ne putem aduce aminte de lupul din poveste cu aceeași emoție cu care Creangă o evocă pe «mătușa Mărioara». De vreme ce personajele din cărți rămân în memoria noastră tot atât de vii ca ființele adevărate, e firesc ca un scriitor să le evoce cu nostalgie. Ceea ce și face Sonia Larian în atât de frumoasa ei carte despre *animalele din cărți*, despre acele animale, lupi, vulpi, șoareci, maimuțe pe care cunoaștem cu toții, dar și despre altele, inventate, cum ar fi uluitoarea Bufniță-Papagal, aureolate toate cu nimbul celebrității de către autori de pe toate meleagurile și din toate timpurile... [...] Romanului, ca gen, nu-i sunt însă străine clișeele de tot felul; intrând pe poarta largă a acestuia, «eroii» Soniei Larian aduc cu ei farmecul naiv al unei lumi «ce credea în basme»; odată cu vulpile, urșii, șoarecii și bursucii, un val de aer proaspăt pătrunde în lumea atât de definitiv așezată a întâmplărilor ce alcătuiesc romanul. Generos, deschis oricăror sugestii, el e gata să colaboreze cu lumea basmului sau a fábulei. Proza Soniei Larian, din *Biblioteca fantastică*, s-a născut, de fapt, dintr-o astfel de «colaboare»: o proză plină de vervă și poezie, tandră și ironică despre copilăria noastră”. □ *Rigoare și plasticitate* în scriitura tuturor premianților din secțiunea de *Proză* găsește G. Dimisianu. Astfel, pe Fănuș Neagu, Constantin Țoiu și Paul Georgescu, „dincolo de tot ce îi deosebește, ca univers de probleme și viziune literară, ceva îi și apropie, și anume ceva care nu ni se pare fără legătură cu faptul provenienței tuturora din spațiile, calme și clare, ale câmpiei muntenești. Este vorba de plasticitatea limbii, asociată unei rigori extreme în construcție ca expresie a percepției lucide, scrupulos exacte, a înfățișărilor realului. Toți scriu cu multă culoare, cu bogăție de imagini, însă rareori cu risipă, fiindcă instinctul plastic nu-l covârșește pe acela al măsurii.

[...] Cine l-a apropiat de Teodoreanu a greșit fundamental, fiindcă stilul înflorit al acestuia era efectul lipsei de frână, pe când dincoace excesivitatea nu e a stilului cât a lumii pe care proza lui Fănuș Neagu o însuflețește. Trimiterea la Mateiu Caragiale, făcută în comentariile despre *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, este, cel puțin în planul acesta, cu mult mai îndreptățită, scriitorul aparținând într-adevăr categoriei stiliştilor elaborați. La Constantin Țoiu expresivitatea stilistică e de altă factură: precizie, perfectă pliere pe idee, sugerarea unei tainice energii comprimate însuflețind dinlăuntru întreg textul. Puternicul roman *Galeria cu viță sălbatică* este și el o scriere îndelung meditată, structurată armonios în jurul unor centri de tensiune conflictuală. [...] Eseul e convertit în narațiune, epicul dă corporalitate noțiunilor în această carte care valorifică fericit însușiri multiple: proză de idei dar și de evocare, de creație, fiindcă pune în mișcare o lume, profilează destine, reface un cadru de viață. [...] Paul Georgescu în *Doctorul Poenaru*, dar și, mai de mult, în *Vârstele tinereții*, ne duce chiar în inima câmpiei muntene, în târgurile potopite de soare, vara, sau iarna troienite uriaș sub nămeți apocaliptici. Doctorul Poenaru al său practică într-o astfel de așezare un apostolat pentru care cel mai redutabil adversar este prostia, indolența neghioabă, starea de inerție. [...] Aș încheia spunând că recente premii pentru proză desigur că omagiază pe fiecare dintre cei trei ca prezență literară individualizată; dar, într-un fel, și câmpia munteană, generatoare neistovită de talente epice”. □ Dana Dumitriu pune în balanță variatele *Modalități lirice* ilustrate prin cărțile de *Poezie* laureate: „Ceea ce mi se pare semnificativ la alegerea acestor trei volume este că, de data aceasta, ele au și un caracter reprezentativ nu numai pentru nivelul general al liricii actuale, dar și pentru trei modalități oarecum dominante de a concepe poezia, afirmate în configurația recentă a literaturii noastre, cu legături în tradiția poeziei românești. Poezia lui Mircea Dinescu este o poezie de manifest tineresc, nervoasă, sfidătoare, de seducătoare spontaneitate, întâmpinând cu sarcasm platitudinile și locurile comune, o poezie care se concentrează tematic în jurul unei meditații de juvenilă gravitate asupra condiției poetului în lumea contemporană. Verva polemică, incandescența metaforelor, energia discursului liric au fost remarcate deja. [...] Această lirică vibrantă, sarcastică, agitată urmează un filon fertil al poeziei românești, ai cărei reprezentanți nu trebuie să-i mai evoc, căci sunt prezenți încă de la începutul secolului trecut în conștiința noastră artistică. De la Grigore Alexandrescu la Adrian Păunescu ea constituie o prezență activă în viața socială. În *Măslinul lui Platon*, Ion Horea își reconfirmă sobrietatea lumii poetice, plasticitatea limbajului și mai ales profunda înclinație spre reflexivitatea morală și spre confesiunea unor sănătoase neliniști existențiale. Poetul cântă cu precădere, cum spune Lucian Raicu în cronică sa, «sentimentul apartenenței la un spațiu originar, același în esență cu cel revendicat de înaintașii săi, de la marile sale modele sufletești și literare, Goga și Blaga, Voiculescu și Pillat». Este, deci, vorba din nou de o poezie cu adânci

rădăcini în tradiția noastră lirică – poezia trăsăturilor spirituale ale spațiului românesc, a blândeței și căldurii peisajului românesc, evocate programatic cu o rafinată simplitate și o stranie melancolie robustă [...]. [...] Cel de-al treilea poet premiat, Petre Stoica, aparține unei alte dimensiuni a poeziei românești, cea ilustrată de B. Fundoianu, Demostene Botez și Adrian Maniu, poezia perisabilității lente a lumii și a melancoliceii evaluări a universului pierdut, poezia reveriilor sentimentale și ironice, a decorului domestic candid și a provinciei tandre și triste. Se remarcă într-o cronică la volumul *Iepuri și anotimpuri* purificarea formală a lirismului lui Petre Stoica, apariția în cadrul acestui volum a unei lapidarități a discursului care înlocuiește caligrafiile voluptuoase din *Arheologie blândă*, *Caseta cu șerpi* sau *Melancoliei inocente*, și schimbarea centrului de greutate al poemelor de pe emoție pe «ideea-etică»”. □ Ștefan Aug. Doinaș evidențiază cele *Trei stiluri critice* ale operelor premiate în cadrul secțiunii de *Critică și istorie literară*: „N-am nici o îndoială: *Colocvial* [...] nu este cea mai bună carte de critică a lui Cornel Regman; dar, ca exponat al personalității lui critice, este volumul care-l divulgă cel mai bine, opera care ne oferă o idee aproape completă despre posibilitățile sale. Mai întâi, *cronicarul* Regman este prezent aici, cu acele calități ale scrisului său, pe care nu puțini le consideră ca defecte: luciditatea necruțătoare, ironia și sarcasmul, umorul ce rămâne adesea la stadiul de calambur, aplicația analitică împinsă până la «chițibușerie», sfătoșenia și limbajul colorat, maliția benignă a «demascării» și formularea tăioasă a judecății de apreciere. Acest cronicar și-a făcut un adevărat «program» din practicarea «criticii lucrătoare» (formula îi aparține), în opoziție cu critica «festivă», aceea a susținerii de grup sau a tămâierilor reciproce; «program» care poate fi observat, deopotrivă, în activitatea cronicarului, ca și în aceea – la fel de tranșantă – a *polemistului*. Punctul comun al celor două îndeletniciri ale lui Cornel Regman se află în situarea *în lăuntru* al operei pe care pornește să-o discute, și constituie un principiu mascat al criticii sale la obiect: criticul distinge aproape de fiecare dată între un *proiect conștient al autorului* [...] și *proiectul intențional al operei înseși*, și pune o aplicație pe cât de «pornită» pe atât de minuțioasă în etalarea decalajului dintre cele două proiecte. [...] Stilul critic al lui Eugen Simion este, în *Scriitori români de azi II* [...], aproape la antipodul celui regmanian. Ambiția criticului – care, în felul acesta, ține să-și compună și o imagine de istoric literar – pare a fi aceea de a racorda activitatea mai recentă a unor mari scriitori, Argezei, Blaga, Philipride, Sadoveanu, Camil Petrescu, G. Călinescu, V. Voiculescu etc., în scrisul lor de mai demult, în baza unui principiu de organicitate afirmat abia în legătură cu Blaga («Blaga trăiește estetic prin toată opera lui, ramurile fără trunchiul din care au ieșit sunt niște banale lemne»); de a epuiza acest ansamblu de opere prin parcurgerea sistematică a temelor, în baza unui principiu formulat în legătură cu Argezei («...părăsite într-o operă, temele revin sub altă formă în opera viitoare. Poetul începe să depindă ca păianjenul de plasa pe care orga-

nismul a secretat-o. Plasa (opera) reprezintă libertatea și închisoarea lui»); apoi de a stabili relații și încadrări; în fine, necategorialul unei opere individuale e rezultanta unei împletiri de multiple asemenea asocieri și disocieri (pamfletele lui Arghezi din *Bilete de papagal* «cheamă» nume ca Urmuz, Swift, Otto Dix, Machiavelli, Bosch, concluzia este «acel sentiment de ambiguitate propriu literaturii fantastice»). [...] Surprinzătoare, totuși, în această critică serioasă, întemeiată, metodică, e nu atât lipsa de ostentație a afirmațiilor critice, cât reversul ei, – completa neglijență de a-și «pune în pagină» o seamă de caracterizări extrem de sugestive, uneori formulate imagistic, altelei conceptual, care constituie tocmai aportul personal al criticului. În același fel se «pierd» în context o serie de «idei» prețioase (voi da un singur exemplu, acela al unei «patrii interioare» în poezia lui Blaga), adevărate nuclee critice, intuiții pertinente, care ar putea să constituie baza unor articole sau chiar cărți de exegeză. Asemenea «fragmente» critice [...] mă obligă să-l consider pe Eugen Simion un stilist care se ignoră voit, un critic care se sacrifică pe altarul istoriei literare. Și, de asemenea, să mă întreb dacă merită. Vrând parcă să-și infirme propria poziție de acum câțiva ani, când pleda pentru virtuțile *cronicarului* împotriva celor ale *monografistului*, N. Manolescu a publicat în 1976 două cărți de sinteză, *Introducere în opera lui Al. Odobescu* (Minerva) și *Sadoveanu sau Utopia cărții* (Eminescu), care – dacă nu vor să aibă nimic din «tristețea erudiției» – ne propun, în mod evident, un stil al speculației critice. [...] Stilistic vorbind, aceste două cărți impun calitățile de scriitor ale lui N. Manolescu: cea dintâi, mi se pare un mic «roman», cultivând suspansul și surpriza, un «roman al abstracțiilor», în care supraconceputele amintite apar pe rând, ca niște personaje, dindărătul «măștilor» textului; a doua, un mare «discurs» în care exordul ține loc de încheiere, celelalte părți fiind o materie retorică desfășurată în vederea obținerii efectului de persuasiune”. □ Laurențiu Ulici se apleacă, în mod previzibil, asupra *Debuturilor*: „Gabriel Chifu (*Sălaş în inimă*, Ed. Eminescu) își cultivă adolescența cu gravitatea tradițională a țăranului, semănând un pumn de sentimente în nădejdea că va recolta un sac de lirism, fie el și anti-liric, reușind nu de puține ori, grație unei imaginații poetice veritabile și, în parte, unui fel destul de personal de a împrospăta aerul dintre cuvinte. [...] Ion Iovan (*După-amiaza unei clipe*, Ed. Cartea Românească) se prezintă de la început matur, cu un timbru poetic evident format care, presupun, nu va mai suferi modificări esențiale în viitor. [...] Gelu Ionescu (*Romanul lecturii*, Ed. Cartea Românească) demonstrează o fermă vocație critică întrucâtva intimidată de voluptatea excursului digresiv, de cea mai pură speță eseistică: aceea a școlii franceze mai vechi. Cu un stil de gândire caracterizat de rigoare, Gelu Ionescu, fără a se lăsa antrenat de prejudecăți metodologice, examinează textul literar cu precădere la nivel semantic, desfășoară o plasă de argumente critice subtil încorporate în erudiție, organizând, în bună logică, întregul material informativ, de observație și de analiză, în jurul unei idei critice majore. [...] Marian Papahagi (*Exerciții*

de lectură, Ed. Dacia) e unul dintre cei mai buni comparațiști din generația tânără, avantajat de o solidă informație, mai cu seamă în spațiul literaturilor romanice. Vădind oarecare timiditate în angajarea unui flux interpretativ personal, compensează prin finețea și profunzimea disocierilor. [...] Ioan Radin (*Aventurile tânărului Serafim*, Ed. Dacia) vedește, în limitele prozei satirice, un fel personal de a combina elementele constitutive. Ironiei îi revine rolul de dirijor dar, totodată, și acela de aranjament orchestral, tânărul prozator scriind un soi de simfonie satirică, delectând prin chiar gravitatea subtextuală a epicului”. □ *Traducătorii laureați* în cadrul categoriei dedicate *Traducerilor din literatura universală* intră în vizorul lui Nicolae Balotă. ■ Valeriu Râpeanu pledează pentru o *Implicare structurală* a scriitorilor: „Ce este în fond *astăzi, la noi*, scriitorul, decât unul din oamenii muncii, unul din acei muncitori care transformă în valori morale și estetice o realitate pe care o trăiește? El are același înalt statut social de *om al muncii*, pentru că între activitatea sa și a celorlalți nu există deosebiri privind esența ei socială și finalitatea. Deosebite sunt modalitățile, așa cum sunt deosebite modalitățile dintre sute și sute de profesii în condițiile specializării vieții moderne. Dar el, scriitorul, întrunește în ființa lui, în personalitatea lui, cele mai diferite ipostaze ale omului care muncește: de la însușirile minerului și sonderului care trebuie să coboare adânc în sufletele oamenilor, să străbată prin straturi de steril pentru a ajunge la filonul generos a ceea ce este interesant, viu, a ceea ce constituie sursa inspirației, ca apoi să lucreze cu tehnica chimistului care realizează sinteze, de astă dată sinteze de viață. Pentru că literatura, dacă este reflectarea unei realități, trăiește numai în măsura în care sintetizează observația de fiecare zi. Scriitorul este deci un muncitor prin chiar obiectul activității lui, prin faptul că și el, ca și toți ceilalți oameni, transpune *prin muncă, prin activitatea continuă, prin efort*, însușirile, înclinațiile, pregătirea profesională, talentul. Societatea noastră nu creează nici un fel de diferențe, nici o arbitrară delimitare între munca lui și a celorlalți, pentru că *obiectul și scopul* este același. Munca fiecăruia are în vedere omul, împlinirea personalității lui, desăvârșirea lui morală și spirituală. Bineînțeles, cartea este produsul care îl reprezintă pe acest muncitor, ea îi validează contribuția la progresul vieții noastre sociale, promovând cu îndrăzneală noul. [...] Și este un muncitor, alături de muncitori, în toate formele de manifestare ale vieții noastre culturale, participând la întâlnirile cu oamenii muncii, discutând cu ei în cenacluri, aflând părerea lor despre opera pe care au scris-o, ajutând primii pași ai celor ce-și află prin creație posibilitatea împlinirii personalității lor. Statutul scriitorului este unul de participare, unul de afirmare a cuvântului, de împlinire nu a unei perspective singulare de viață, ci a unui ideal social”. ■ Continuă *Dezbaterile „României literare”* pe marginea *Problematicii romanului contemporan românesc*. Pe lângă intervențiile lui Grigore Smeu și Mircea Iorgulescu, grupajul conține și o *Voce din public*, pe frezorul Adrian Bucurescu de la Electrofar București, care vorbește despre *Tradiție și modern*

în romanul contemporan. □ Grigore Smeu aduce în discuție *Personalizarea istoriei* în literatură: „*Moromeții* (vol. II), *Intrusul*, *Marele singuratic*, *Imposibila întoarcere* și *Delirul*, alcătuiesc – dincolo de diferențierea unor semnificații – un fond *meditativ* unitar, cu atenția îndreptată spre structurarea unui mesaj pe care l-aș formula astfel: istoria, în obiectivitatea legilor ei, își exercită forța și rigoarea necesității, nu în genul unei natura naturans, ci al unei *natura naturata*. Istoria, adică, este o natură construită de oameni, a cărei necesitate își pierde până la urmă sensul dacă nu e îmbibată de omenesc. În dinamica istoriei – vor să ne spună, la nivelul unei meditații tulburătoare, romanele prozatorului – necesitatea este dependentă de liniile de forță umane. Nu de capriciile fiecăruia, desigur, nu printr-o mărunță însumare cantitativă a dorințelor individuale, dar, oricum, o necesitate a cărei structură calitativă nu poate ființa *dincolo* de esența umană. Și atunci, acutizând ideea, prozatorul trage un semnal de alarmă împotriva erorilor cu consecințe dramatice și grave: suferințele omenești, agresivitatea primară, actele arbitrare de opresiune fizică sau spirituală, anihilarea personalității nu pot fi justificate în liniște, în numele unei pretinse istorii, a cărei necesitate n-ar fi altceva decât o gură hămesită de leu, venită nu se știe de unde, dinafara esențelor umane, gata să le devoreze. Orice act social, fie el pozitiv sau negativ, oricâtă necesitate istorică ar conține, depășind dorințe strict individuale, implică măsura inerentă a responsabilității omului, tocmai pentru că obiectivitatea istoriei este una de un tip deosebit, ea neputându-se constitui în afara esenței umane”. □ Și Mircea Iorgulescu scrie, în *Reconstituire și interpretare*, despre romanul de inspirație istorică, dar și despre alte genuri românești marginale: „Popularitatea romanului istoric, justificată de altfel, n-a împiedicat totuși evoluția rapidă a genului, rămas deschis tuturor metamorfozelor; cele mai răspândite formule, bizuite pe reconstituire, pe evocare, pe romanțare coexistă astfel cu modalități noi, capabile să aducă nu doar o reconsiderare a posibilităților acestui fel de roman, ci să propună și să susțină convingător modificări de substanță ale artei narative. Există încă la noi o reținere, un fel de mic snobism provincial, față de epica având succes de public; romanul istoric, romanul enigmatic și aventuros, romanul de tip science-fiction, socotite «neserioase», sunt repudiate discret și chiar atunci când elemente ale acestei epici sunt folosite vizibil în scrieri mult comentate asupra lor nu se insistă dintr-o falsă pudoare puristă. S-ar putea spune că totul vine dintr-o lăudabilă dorință de gravitate; de fapt, este respectată numai convenția gravității. Independent de această reținere și chiar împotriva ei, sunt mulți acei prozatori contemporani care au făcut loc în cărțile lor evenimentului istoric sau proiecției anticipatoare. Romanul istoric, în câteva cazuri, și-a dezvăluit nu numai vitalitatea, dar și resursele înnoitoare, ca și proza științifico-fantastică sau literatura «de aventuri». Se urmărește nu atât o *reconstituire*, cât o *interpretare*; istoricește verificabile sau plauzibile, faptele sunt luminate din unghiul unor idei contemporane. Nu e o forțare tezistă și rudimentară a istoriei, ci

mai mult o «deslușire» călăuzită de puncte de vedere aparținând gândirii istorice și literar-artistice a timpului nostru, cum se întâmplă în *Scrisoare de la Rahova* de Paul Anghel sau în *Pasărea de lut* de Mircea Opriță, unde episoade ale Războiului de Independență și, respectiv, ale primului război mondial sunt proiectate într-o perspectivă spirituală și simbolică de o evidentă actualitate. Însă foarte vădită este tensiunea interpretativă în romanul *Rug și flacăra* de Eugen Uricaru, neîndoielnic una dintre cele mai importante cărți de proză apărute în ultimii ani la noi”. ■ Șerban Cioculescu apreciază, la *Breviar*, analiza „excelentului *debatter* de idei” Eugen Todoran din monografia „serioasă, austeră, îndatorată noilor metode structuraliste” consacrată lui Maiorescu. ■ În tableta intitulată *Dealuri*, Geo Bogza citează poemul inaugural al volumului *Somnul din somn* de Ana Blandiana și concluzionează: „De la «Sara pe deal» nu cred să mai fi citit versuri atât de emoționante despre această dulce și armonioasă unduire a pământului românesc”. ■ George Ivașcu așterne un documentar al reacțiilor iscate de publicarea *Istoriei...* lui G. Călinescu, *În retrospectiva unui eveniment major din viața culturii noastre: Apariția, în august 1941, a monumentalei lucrări „Istoria literaturii române” de G. Călinescu*. ■ *Metamorfozele Poetului* Florin Mugur din volumul *Piatra palidă* sunt urmărite de Paul Georgescu, criticul încheind cu o promisiune: „Poezia lui Florin Mugur impresionează puternic prin autentica ei trăire, prin mirarea de a fi în lume, prin tenacitatea și temeritatea spiritului capabil să reziste degradărilor, prin gravitatea ei interioară și, aș zice, prin sentimentul de necesitate pe care-l degajă marea majoritate a versurilor. Există în *Piatra palidă* cel puțin patrusprezece poeme majore, antologice, în sensul că ele pot face parte durabil dintr-o exigentă antologie a poeziei noastre contemporane: *Crinul, Ariciul, Moartea la Veneția, Amănunt, Poem de dragoste, Unde, Vechea baladă, Fără tine, Episod, Dansul cu cartea, Antistrofe, Hotel, Prințul, Tipar*. Îndeosebi despre *Crinul, Dansul cu cartea* și *Tipar*, aceste zguduitoare metamorfoze, mi-ar plăcea să vorbesc mai pe larg”. ■ Dinu Flămând semnează o tabletă despre *1 Decembrie 1918. Unirea*. □ Ion Mărgineanu „montează” un material documentar despre *Muzeul Unirii*. ■ Lucian Avramescu așază, la *Scritorii și țara*, reportajul *Privind statuia Oltului*. ■ Pagina de versuri în care *Poeții cântă patria* poartă semnăturile: Dumitru Bălăeț, Bartis Ferenc (în românește de Dim. Rachici), Emil Gavrilu, Lendvay Eva (în traducerea lui Adrian Hamzea), Ștefan Sebe, Ion Țugui. □ Mihai Adrian Eres, Valeriu Bârgău și Adrian Popescu publică, de asemenea, poezii. □ Cristian Unteanu traduce „*Ceea ce cred*” de Hervé Bazin. □ Marius Dobrescu furnizează câteva tâlmăciri din *Lirica albaneză contemporană*. ■ Numărul de încheie cu un *Itinerar finlandez*, în care Pop Simion invită *Acasă la Sibelius*.

● [„**Tribuna**”, nr. 48] Sunt publicate versuri de Ion Rahoveanu, Constanța Buzea, Ion Mureșan, proză de Teodor Mazilu, un reportaj de Ștefan Pascu (*Peisaj transilvan*), *Jurnal danez* de Adrian Marino. ■ Victor Felea comentează

placheta lui Dominic Stanca, *Strada care urcă la cer* (Eminescu, 1977): „Dominic Stanca se plasează pe un tărâm al amintirii, privind oamenii și peisajul prin sensibilitatea copilului de odinioară și totodată din perspectiva târzie a lucidității sale nostalgice și amuzate...” ■ Gheorghe S. Suciuc se oprește asupra lucrării lui G. Dimisianu, *Nouă prozatori* (Eminescu, 1977): „Înainte de toate, *Nouă prozatori* convinge prin faptul că se situează sub semnul privilegiat al lecturilor și, deci, al cuceririi treptate (nivelele lecturii) pe care o întreprinde discursul critic. [...] În cele din urmă, prin profunzimea orizonturilor de interpretare, adică prin condiția superioară a lecturii, criticul se dovedește a fi unul avertizat asupra multiplelor sensuri pe care le presupune literalitatea unui discurs românesc”. ■ Este publicat articolul *Traducerile, fapte de creație și de apropiere*, de Marosi Péter, extras din *Almanahul Tribuna – 1978*, aflat în curs de apariție. ■ Ion Marcoș apreciază diversitatea prozelor scurte din volumul *Portrete de familie* (Dacia, 1977), de Ștefan Damian: „Povestirile și schițele sale se înscriu, tematic dar și stilistic, sub semnul unei diversități salutare, am spune, căci ea e semn al vitalității narative, condiție de bază în realizarea adevăratei originalități epice”. ■ Mircea Braga este prezent în paginile revistei cu un articol despre opera lui Vasile Alecsandri intitulat *De la „cultural” la estetic*. ■ Este realizată o dezbatere intitulată *Condiția romanului istoric*, în cadrul căreia sunt discutate romanele *Plângerea lui Dracula* de Corneliu Leu, *Clipa* de Dinu Săraru și *Rug și flacără* de Eugen Uricaru. Participă la dezbatere Liviu Petrescu, Dan Rebreanu, Marcel Constantin Runcanu, Gheorghe Suciuc, Vasile Sălăjan, Radu Săplăcan, Constantin Zărnescu. Liviu Petrescu: „Meritul lui Corneliu Leu constă însă în a se fi ridicat mai presus de o simplă reconstituire anecdotică a biografiei domnitorului (deși pitorescul unor întâmplări l-ar fi putut îndemna către aceasta); romancierul a fost preocupat cu precădere de a înțelege ceva de dincolo de document, adică însăși gândirea politică a eroului său. [...] Tot un roman istoric este și *Rug și flacără*; Eugen Uricaru construiește aici biografia unui revoluționar. [...] Narațiunea lui Dinu Săraru abundă în numeroase poncife (dramele de familie ale activistului de partid, cu soții neglijate, cu înstrăinarea față de cei apropiați etc.). Episoadele rurale, în schimb, sunt de o extremă autenticitate și savoare”. Marcel Constantin Runcanu: „Fără o înțelegere *de sine* cum să faci incursiuni în istorie? De aceea prozatorul autentic este întrezărit întotdeauna, fără să stânjenească, în spatele eroilor săi. Este și cazul celor trei autori în discuție, ale căror volume – diferind ca manieră, ca spațiu istoric investigat – au în comun o mare limpezime a sensurilor, conștiința relativității, proporții juste în configurarea personajelor, implicarea creatoare în destinele acestora”. Gheorghe S. Suciuc despre *Plângerea lui Dracula*: „...oare sensibilității și inteligenței domnitorului nu i-au fost conferite, atribuite, intenții și «soluții» ce presupun o foarte complexă viziune asupra omului? Adică o viziune mai degrabă contemporană asupra puterii și naturii ei? În ce mă privește, înclin să cred că întrebările romanului se dovedesc ale

prezentului, iar răspunsurile aparțin epocii”. Vasile Sălăjan: „Ca meditații asupra timpului și istoriei, ca restituții ale strădaniei de «ființare» demnă, neîngrădită, capabilă să definească existența unui popor, volumele de față reprezintă realizări de prestigiu”. Radu Săplăcan: „De menționat că Leu nu-și sacrifică personajul unui anume interes, desigur literar, cum Tolstoi cu al său Napoleon, din *Război și pace*, ci îl «respectă», conferindu-i pe tot parcursul cărții o imagine demnă, credibilă. Cred că în această atitudine constă meritul fundamental al cărții. [...] Spunea Liviu Petrescu că *Rug și flacără* este un roman istoric. Personal, îmi permit să cred că este mai mult, în sensul că ironia, sau mai degrabă sarcasmul cu care tratează autorul nu atât personajul, cât o anume mentalitate sau chiar filosofie pe care Alexandru Bota o reprezintă, își păstrează valoarea și în contemporaneitate, lucru care plasează meditația lui Uricaru în planul, desigur mai larg, al meta-istoriei”. Dan Rebreanu: „Dificultatea în cazul lui Dinu Săraru este că operează cu «materia în formare», asupra căreia istoria n-a avut răgazul să se pronunțe. Același principiu politic cunoaște orientări și tactici diferite, uneori la scurte intervale de timp, și e rostul minților clarvăzătoare să cunoască, să intuiască sensurile și direcțiile dezvoltării. Văzut prin prisma anilor ‘50, activistul de partid – personajul literar al acelor ani – ne apare astăzi în cel mai bun caz schematic”. Gheorghe Suciuc: „Romanul lui Eugen Uricaru, complex ca formulă, cucerește și prin travestirea exercițiului stilistic în «structuri» alegorice. La fel, faptul că banalul (cotidianul – într-o accepție largă), în nuanțele lui firești, mult tensionat fiind, primește aceleași semnificații alegorice”. Constantin Zărnescu: „Evitând orice prejudecată, se poate afirma că Dinu Săraru a scris unul din cele mai interesante romane politice din ultimul timp. Posedând un flux narativ remarcabil, bazat pe oralitatea țărănească, el stăpânește și o informație despre o epocă precedentă, depășită – reconstituită în romanul său până la cele mai mici subtilități și detalii. [...] În ceea ce îl privește pe Corneliu Leu, miraculoasă este la acest romancier abundența de «situații posibile», care se contopesc durabil și intim cu documentul istoric. [...] În comparație cu Corneliu Leu, romanul lui Eugen Uricaru este mai mult o încercare de roman istoric-politic”. Liviu Petrescu: „...o singură concluzie se impune. Aceea că toate cele trei cărți cercetate de noi au, într-un mod mai mult sau mai puțin direct, privirea îndreptată spre actualitate. Chiar și atunci când se coboară adânc în timp, scriitorul lasă impresia de a o face – cum foarte frumos a spus cineva – pentru a descoperi «exemplaritatea»”. ■ Dezbateră este urmată de opiniile autorilor asupra propriilor lor romane. Corneliu Leu: „Rezultatele? Acestea nu le poți culege cu adevărat decât prin interesul cititorului. Dacă el a înțeles că cei zece ani în care *Plângerea lui Dracula* m-a chinuit ca persoană și ca artist aduc o formulă în care respectul pentru documentul istoric însuflețește romanul, și nu-l abrutizează, dacă el a mai înțeles că, pornind turbulent și răzbunător, așa cum l-a format epoca sa europeană Vlad Țepeș a ajuns a muri ca un înțelept și mare gânditor, așa cum l-a cizelat

pe parcurs nevoia afirmării națiunii sale, atunci strădania mea se justifică”. Eugen Uricaru: „Am scris *Rug și flacără* cu o oarecare doză de superficialitate în ascunzișul sufletului. Abia după ce l-am considerat încheiat am realizat imensa povară a unei scrieri de inspirație istorică. Atâtea clișee, atâtea poncife, atâtea capcane... Textul istoric propriu-zis are toate proprietățile nisipurilor mișcătoare, nimeni nu poate fi sigur că odată aflat «acolo» va mai reuși să pună piciorul pe un teren «sigur»”. ■ Petru Romoșan consemnează întâlnirea Cenaclului Asociației Scriitorilor din Cluj din 24 noiembrie, în cadrul căreia au citit Ion Mureșan (poezie) și Dan Gârbovan (proză). Au participat la discuții Dorina Dulcă, Mircea Gălățeanu, Petru Poantă, Constantin Zărnescu, Rodica Stănea, Vasile Preda, Mircea Vaida, Alexandru Vlad.

● [Tribuna României, nr. 122] Tronează pe prima pagină un portret în ulei de Gh. Tattarescu al lui Nicolae Bălcescu, în locul tabletei obișnuite. Numărul comemorează 125 de ani de la moartea lui Nicolae Bălcescu. C. Virgil scrie despre *Bălcescu patriotul, revoluționarul*, iar Virgil Cândea notează gânduri de cinstire referitoare la Constantin C. Giurescu care „la 13 noiembrie 1977, orele 4 dimineața, a încetat din viață” (articolul *Academicianul Constantin C. Giurescu*). ■ „La patinaj” este tema lecției nr. V (anul IV) al cursului de limba română a lui Cezar Tabarcea cu desene de Mihaela Istrate. La rubrica „limba noastră”, este publicată tableta *Papuc* de Tudor Arghezi și mai apar două texte din „năzdrăvăniile lui Păcală”, la rubrica „lumea copiilor”. ■ Dumitru Radu Popa își expune fascinația sa pentru romanele lui Laurențiu Fulga, scriind despre ultimul său roman *Fascinația* următoarea judecată: „Cu *Fascinația*, Laurențiu Fulga dă poate cea mai substanțială carte a sa de până acum. El reușește să sintetizeze astfel, într-o expresie coerentă și explicită, o întreagă literatură a neliniștii interioare, pentru care manifestă o vocație de tip particular în toată proza noastră de astăzi.”

2 decembrie

● [„Contemporanul”, nr. 48] Redacția revistei semnează textul: *În frunte comunistii*: „Comunistii, întregul popor sunt unanim în a sublinia rolul de o covârșitoare importanță al tovarășului Nicolae Ceaușescu în elaborarea și aplicarea liniei politice a partidului, contribuția sa inestimabilă la teoria și practica edificării socialiste. Cel mai iubit fiu al națiunii române, personalitate de primă mărime a mișcării muncitorești mondiale, a vieții politice internaționale, secretarul general al partidului este însăși întruchiparea stilului comunist de muncă, a energiei și înțelepciunii cu care poporul român își construiește un viitor pe măsura gloriosului său trecut, pe măsura luminosului său prezent”. ■ În cadrul rubricii *Cu toată ființa noastră întâmpinăm, alături de întregul popor român, înaltul forum al comunistilor români* semnează texte omagiale în onoarea evenimentului: *Conferința Națională a Partidului Comunist Român*: Dina Cocea, Ion Horea, Alexandru Balaci. □ □ Dina Cocea: *Spiritul revoluționar*: „Al XI-

lea Congres al partidului, moment istoric și de referință superioară, a marcat toate domeniile de afirmare a națiunii noastre, constituind premisa înnoitoarelor transformări cuprinse pe plan social-economic, politico-ideologic, cultural-educativ din ultimii trei ani. Inteligența comuniștilor, la îndemnul și urmând exemplul personal al secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a dinamizat în spirit revoluționar întregul popor în opera de construire a socialismului și comunismului”. □ Ion Horea: *Iubirea de țară*: „Cu sentimentul acesta voi urmări, în ceasurile de lucru ale Conferinței Naționale, privind în urmă și privind înainte, cuvintele-lege, cuvintele-forță socială, pe care le va spune secretarul general al partidului, acelea care vorbesc de libertate și de independență, de dreptul suveran al poporului țării mele asupra casei și a pâinii sale, de răspundere și de justiție, de morală și de echitate, de muncă și de cinste, de iubirea de țară și de cinstire a istoriei sale, de încrederea în prezentul și în viitorul țării. Și acestea toate, pentru faptul simplu și fundamental că trăim un timp al preocupărilor și al meditației grave la viitorul națiunii române”. □ Alexandru Balaci: *Noile orizonturi*: „Oamenii de artă și de cultură, scriitorii au căutat să răsfrângă, cu ajutorul uneltelor lor specifice, asupra celor mai mulți însetați de adevăr și de frumusee, luminile creațiilor valorilor spirituale, rezultante ale impactului dintre uriașa realitate a efervescentei creatoare generale și profunda lor sensibilitate. Ei așteaptă, cu profundă încredere, de la Conferința Națională a partidului, trasarea etapelor pe care va trebui să le străbată România pe vastul itinerar al desăvârșirii societății socialiste, pentru a contribui prin operele lor, însumate în generala, intensa activitate a tuturor, la modelarea noului tip uman, la transformarea spre limitele superioare ale perfecțiunii, a condiției umane”. ■ În textul *Un studiu despre baroc*, Nicolae Manolescu analizează cartea lui Edgar Papu despre *Barocul ca tip de existență*, 2 volume (Biblioteca pentru toți, Editura Minerva): „O problemă aparte ridică așa-zisul baroc românesc. Capitolul consacrat acestuia mi se pare, poate greșesc, scris ulterior și adăugat după ce studiul fusese practic încheiat. Este evident că Edgar Papu n-a simțit nevoia să facă referințele posibile la arta și literatura noastră pe parcursul cărții sale, și la momentul potrivit autorul înmănușează totuși în final principalele puncte de reper. El pleacă de la premisa nedovedită că «astăzi nu mai poate fi pusă la îndoială existența amplă a unui baroc românesc» și ajunge la concluzia că acesta nu numai că s-a manifestat în secolele XVII-XVIII și la noi, ca și în Europa de apus, dar că el a întrunit toate elementele și a produs opere de valoare cel puțin egală celor de acolo”. ■ Nicolae Ciobanu prezintă *Doi poeți tineri*. □ Dorin Tudoran: *Uneori, plutirea* (Editura Eminescu): „În speță, ne referim la al doilea ciclu de aici (*Cerearea de grațiere*), care, realmente, ne-a impresionat prin fiorul melancolic romantic, prin grava, sincera încordare elegiacă. Tocmai aici își află rădăcinile intime structura generală a noii sale cărți. În total, *Uneori, plutirea* întrunește calitățile unui veritabil «roman» de iubire, a cărui tramă epică vedește o pre-

zență difuz subiacentă, grație continuului și, cel mai adesea, revelatorului proces de sublimare în cântare lirică pătimăș dureroasă, lucid voluptoasă”. □ Florin Costinescu: *Numărătoarea de aștri* (Editura Albatros): „Poetul este dăruit, în chip natural am zice, adică în afara oricărei deliberări, cu acel rar simț al măsurii care, în general, îl ajută să țină cumpăna dreaptă între elanurile străilor de sentiment și proiecția acestora în structuri metaforice. Așa se face că chiar în poeziile de inspirație așa-zis obiectivă, adesea exultanța retorică, la alții nesătăvilită și, până la urmă, de circumstanță, este înnobilită de o anumită solemnitate imnică asumată la modul intim uman”. □ □ Mircea Moga prezintă numărul 2/1977 al revistei „*Cahiers roumains d'études littéraires*”: „Fiecare din articolele citate prezintă câte un detaliu semnificativ al iluminismului românesc, văzut acesta ca un reflex specific, de o anume culoare social-istorică, al iluminismului european, pentru ca în totalitate, articolele să contureze o imagine complexă, plurivalentă, a fenomenului. Incontestabil, intenția ce a condus la structurarea tematică a revistei nu a fost de a epuiza tema însăși ci de a-i ordona materia ca pe niște direcții principale, definitorii pentru anvergura culturală a iluminismului și, deopotrivă, pentru condiția sa în perimetrul național românesc”.

● [„**Cronica**”, nr. 48] În loc de editorial asumat redacțional, citim *Expresie a dinamismului economiei românești* de Vasile Pârvu. ■ Dumitru Nica realizează un interviu cu prof. dr. doc. G. Ivănescu, membru corespondent al Academiei, intitulat *Lingvistica – o disciplină umanistă*: „– *Lingvistica este prin excelență o disciplină umanistă. Într-o epocă a dezvoltării imense a științelor exacte și a celor tehnice, ce rol acordați științelor umaniste? Unii vorbesc despre un declin al umanismului și încă de unul iremediabil.* – Nu voi putea crede niciodată aceasta și sunt convins că n-o poate crede nici un om de știință sau filozof. Științele umanistice vor trăi cât și umanitatea”. ■ Mircea Mancaș semnează *Unitate și specific național în creația artistică*: „Fiecare epocă cultural-istorică își conturează profilul ei spiritual printr-o concepție proprie, exprimată în gândirea filozofică, în cercetarea științifică, în creația artistică și literară. În corelația intimă a factorilor psihici și sociali determinanți intră incontestabil condiționarea adâncă, de ordin ontologic, a fenomenului actual, cu valorile spirituale ale unui destin încărcat de momente tragice sau luminoase, capabile a deschide perspectiva viitorului. Conștiința valorii, asociată cu poziția creatoare și sprijinită solid pe ideologia înaintată a vremii, constituie baza afirmării specificului culturii și artei, concretizat în opere artistice perene și reprezentative. Cea mai sumară privire asupra creației artistice naționale descoperă unitatea de gândire, de interpretare a vieții în raport cu universul, în relațiile intercomunitare, în afirmarea voinței de a trăi liber, de a învinge vicisitudinile istoriei și ale naturii”. ■ Gh. Buzatu publică necrologul la moartea lui *Constantin C. Giurescu – Omul și opera*: „Moartea savantului și patriotului a intervenit în plină activitate. Era, ca în tot cursul vieții, într-o acerbă luptă cu

Timpul, pe care l-a dominat ca puțini alții printr-o voință cu totul excepțională. Marele Sfârșit a survenit la 13 noiembrie 1977”. ■ Vasile Constantinescu semnează *Mitologie și filozofie*, un comentariu la *De la Sisif la Prometeu* de Lucia Dumitrescu-Codreanu: „Lucrarea *De la Sisif la Prometeu*, purtând subtitlul *Curente de idei în filozofia contemporană*, a avut în atenție operațiunea precisă, necesară și reușită, de a arăta ceea ce în problema umanismului deocamdată este mitologie și nu filozofie. Calitățile acestei lucrări o recomandă pe autoare spre a realiza, în continuarea operațiunii întreprinse, elaborarea unei teorii sistematice în problema umanismului”. ■ Cronica literară a lui Liviu Leonte se intitulează *Eveniment al cunoașterii*, și este despre *Lectura: un eveniment al cunoașterii* de Ion Vlad: „Indiferent de obiect, Ion Vlad se îndreaptă cu egală gravitate, inspirând seriozitate, securitate intelectuală, către un domeniu pe care-l stăpânește și cu calitățile intuiției, dar nu-l exprimă decât după ce armătura teoretică a fost elaborată”. ■ În *Mențiuni critice* Sorin Pârvu prezintă *Byron și byronismul în literatura română* de Ileana Verzea: „După o solidă și necesară expunere de motive având în vedere o anume generalitate a acestor subiecte, Ileana Verzea trece la demonstrația propriu-zisă. Vom remarca și aici ascuțimea observațiilor, luciditatea concluziilor, echilibrul analizelor”. ■ Const. Ciopraga scrie despre *Responsabilitatea culturii*: „Nu e de conceput o morală universal acceptabilă, decât dacă la temelie acesteia se află încrederea în rațiune, respectul omului ca individ și al umanității *in toto*, – și mai ales aspirația ridicării prin cultură spre maximum de convergență panuamnă. ■ În *Opinii despre cărți* citim: □ Nicolae Turtureanu semnează *Marin Sorescu în starea de destin*: „Treptat, pe măsură ce înaintează în vreme și în probleme, după ce se distrase copios pe seama tragediei antice, cheful lui Sorescu scade și există pericolul de a deveni, spre final, cam prea sobru”. □ Florin Faifer publică *Scriitori în dialog*, despre *Dialoguri literare* de Constantin Coroiu, Editura Junimea: „Carte a unui reporter întreprinzător și eficient, *Dialoguri literare* este o interesantă reunire de personalități ale vieții noastre literare”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Premiile Asociației scriitorilor din Iași pe anul 1976*: „Nicolae Țațomir, *Elipse orifice*, versuri, Editura Eminescu. Paul Balahur, *Făt Frumos din grai*, versuri, Editura Eminescu. Juriul a fost alcătuit din Const. Ciopraga (președinte), Andi Andrieș, Al. Andriescu, Mihai Drăgan, D. Ignea, Ioanid Romanescu, Corneliu Sturzu”. □ *Cărți românești*: „Și noul număr al revistei «Cărți românești» (3/1977) se remarcă printr-o ținută frumoasă, antrenantă. Redacția face efortul apreciabil de a da publicației o personalitate și o energie spirituală aparte. Prezentrările, semnate atât de membri ai redacției sau de colaboratori externi, cât și de conducători ai unor edituri, sunt interesante, mergând întotdeauna la esența lucrurilor”. □ N. Irimescu, *Spectacole-dezbateri*: „Recent a avut loc în sala Casei de cultură din municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej o dezbatere pe marginea spectacolului cu piesa *Sentința pentru martori*, de Viorel Cacoveanu, în realizarea Teatrului dramatic «Bacovia» din

Bacău”. ■ Adrian Marino publică a doua parte din *Jurnal englez*, de data aceasta scriind despre *Windsor* și *The Tate Gallery*. ■ Versuri semnează Dan Movileanu (*Vin din neumbră; Țara aceasta; De dragoste*), George Chirilă (*Părinții, acasă*), Cristian Livescu (*Țara sufletului nostru*), Ana Mășlea (*Patria în toamnă*).

● [„**Munca**”, nr. 8416] Florin Costinescu publică poezia *Statutul demnității*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 365] Pe pg. 1, Dan Zamfirescu lansează serialul „*Viața literară*” și *viața literaturii* (sau despre *Corespondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti, 1935-1951*, Ed Eminescu, cu o postfață de Vasile Nicolescu). „Înțelegem deci prin «viața literaturii», totalitatea aspirațiilor înalte, idealurilor, proiectelor comune unei generații (Generație înseamnă, după G. Călinescu, mai ales comunitatea de orientare în viață, iar la o orientare participă indivizi de felurite vârste care se simt sincronici) Înțelegem tot ceea ce-i unește pe creatorii unei epoci dincolo de tot ceea ce-i diferențiază normal și îi poate opune sau chiar învrăjbi ca indivizi singulari. Deasupra valurilor uneori tulburi ale «vieții literare» se arcuiește așadar, în fiecare epocă, puntea de granit a vieții literaturii, zidită din supremele devoțiuni ale celor ce reușesc să se găsească alături, chiar atunci când documentele vremii, corespondența lor, ni-i arată nu o dată înotând fatalmente în valurile «vieții literare»... Peste mizeriile clipei, peste mărunte rivalități omenești, peste gelozii, uneori peste uri, instinctul fără greș al poporului a știut întotdeauna să discearnă jertfa de pe culmi a creatorilor lui... Corespondența ne readuce în mijlocul nostru pe G. Călinescu, viu, ardent, ca printr-o miraculoasă resurrecție. Un Călinescu nu necunoscut dar cu revelații neașteptate în ceea ce privește modul în care a întâmpinat o sumă de evenimente biografice sau istorice. Nu e o simplă «corespondență». E romanul epistolar al unei existențe excepționale, cu oglinzi îndreptate asupra epocii, climatului cultural, evoluției societății și politicii. Intr-un cuvânt, este o operă, nu o anexă la operă... În măsura în care «viața literaturii» ne va preocupa la fel cum i-a preocupat pe marii înaintași, adică mai mult decât ceea ce, prea trist de la o vreme, se cheamă «viață literară», vom înțelege tâlcul acestei cărți venite la timp” . □ Emil Manu prezintă teza de doctorat a prof. Al. Bistrițianu, apărută postum la Ed. Minerva: *Teorie și inspirație folclorică la predecesorii lui Vasile Alecsandri*. □ I. Lotreanu în *Un spirit echilibrat*, despre filosoful Nicolae Bagdasar. □ Gabriel Iosif Chiuzbăian, în *O replică universitară*, se referă polemic la răstălmăcirile lui Raoul Șorban dintr-un articol precedent. □ Dan Mutașcu, un portret al lui Dan Zamfirescu și a „ambției nedeclarate dar acerbe de a fi un enciclopedist”, în *Independența și cultură*, Ed. Militară. □ Gh. Bulgăr relatează despre *Un simpozion științific la Roma (Convergențe lingvistice în spațiul trac – organizat de Fundația Europeană Iosif Constantin Drăgan, la sediul acesteia, 14-17 XI 1977)*. Au participat, printre alții, Alf Lombard, V. Georgiev, C. Mastrelli, dintre ro-

mâni detașându-se Ion Coja, *Reconstrucție semantică și substrat trac*, Ovidiu Drâmba, *Tradiții traco-dace în cultura română*, Gh. Bulgăr – *Fond autohton, latinătate și originalitate romanică în română*. □ *Cronica de librărie*: „un fapt autentic de cultură” – apariția la Ed. Univers a *Cântării cântărilor*, traducere de Ioan Alexandru, cu un studiu introductiv de Zoe Dumitrescu-Buşulenga.

3 decembrie

● **[„România liberă”, nr. 10 298]** Manuela Tănăsescu prezintă volumul ctitic al Magdalenei Popescu, *Slavici*, despre care notează că „este o prezență nu numai bine venită, dar și necesară, contopind, în mod fericit, pasiunea lecturii cu rigoarea analitică”.

● **[„Luceafărul”, nr. 49]** Cuprinde versuri de Nicolae Dan Fruntelată, Virgil Carianopol, Mircea Florin Șandru, Ana Mureșanu, Király László, George Chirilă, Marin Lușșanu, precum și proză de Constantin Chiriță. ■ În rubrica sa *Din „Cartea cu prieteni”*, Fănuș Neagu realizează portretul prozatorului Laurențiu Fulga. ■ Șerban Cioculescu semnează articolul *Duiliu Zamfirescu intim* în rubrica sa *Instantanee*. ■ În *Cronica literară*, M. Ungheanu discută studiul lui Z. Ornea, *Curentul cultural de la „Contemporanul”* (Minerva, 1977): „Z. Ornea privește influența revistei «Contemporanul» ca pe o influență de idei și nu ca pe o influență literară. Z. Ornea este dintre acei autori care nu concep literatura în afara istoriei. Lucrarea lui are un pronunțat și binevenit caracter istorist”. ■ Nicolae Ciobanu analizează volumul de debut al lui Corneliu Vadim Tudor, *Poezii* (Eminescu, 1977): „Expresie a propriei libertăți creatoare, [...] tânărul poet vine cu măsura lui, drept care poemul său de culoare arhai-zant-bizantină, în ultimă instanță, se constituie în meditație poetică sieși suficientă, de acaparatoare iradiație contemporană”. Recenzentul abordează de asemenea placheta *Sunetul zăpezii* (Facla, 1977), de Sabin Opreanu: „Sabin Opreanu este unul dintre cei mai buni poeți debutanți promovați de editura Facla în ultimii ani”. ■ În *Viața cărților*, S. Artur consideră că romanul lui Marcel Petrișor, *Crișan* (Albatros, 1977), este o întâlnire izbutită între proza istorică și tehnica modernă: „Uneori imperfect și contradictoriu, Marcel Petrișor e un autor inteligent și cu talent, al cărui merit e, în *Crișan*, de a fi dat romanului istoric o tehnică modernă...” ■ Dan Arsenie situează poezia lui Corneliu Popel din *Aurea saecula* (Junimea, 1977) sub semnul inechivoc al viitorului: „Pentru o serie de poeți ideea de viitor reprezintă totul, este însăși starea de conștiință. Corneliu Popel [...] se raliază acestui mod de a concepe poezia ca exprimând, de la gramatică și până la conținutul psihic, viitorul”. ■ D. Uricariu prezintă volumul lui Titu Popescu, *Specificul național la doctrinele estetice românești* (Dacia, 1977): „Ideea cardinală ce asigură unitatea și coerența acestui volum este caracterul istoric și tipologic al sintezei naționalului în gândirea estetică românească”. ■ Romanul *Fluturi pentru iarnă* (Cartea Românească, 1977), de Elena Chirvu Călin este perceput de Paul Dugneanu

drept ingenuu și vetust, însă nu lipsit de lirism: „Un roman-poveste, puțin naiv, puțin desuet, dar nu fără, tocmai din aceste motive, o undă de farmec și poezie”. ■ Ioana Crețulescu apreciază simțul limbii literare afișat de Eugenia și Costache Buraga în cartea *Dăinuiri dăneștene* (Junimea, 1977): „...un simț deosebit al metaforei calde, o înșiruire ciudată a vorbelor care au o vibrație subtilă în dulcele lor sunet, o fascinantă putere de definire...”. ■ Revista realizează dosarul *Literatură și angajare* în care sunt prezenți cu opinii Dan Cristea, Nicolae Țic, Mihai Ursachi, Daniela Crăsnaru, Arnold Hauser, Balogh József, Dan Rotaru. În *Profesia adevărului*, Dan Cristea afirmă că rolul esențial al scriitorului este fidelitatea față de adevăr, de ceilalți și de sine: „Scriitorul realmente angajat este acela care se pune în slujba unei autentice existențe umane. Noblețea profesiunii de scriitor, care e totuna cu angajarea, constă tocmai în fidelitatea față de sine și față de ceilalți”. ■ În *Un bun slujitor al prezentului și al viitorului comunist*, Nicolae Țic consideră că scrisul trebuie să contribuie la consolidarea ordinii socialiste: „Cred că marea ambiție a scriitorului angajat de azi este aceea de a fi, prin scrisul său, un bun slujitor al prezentului și al viitorului comunist”. ■ Mihai Ursachi compară poezia cu statul în articolul *Instituția literaturii*: „Întocmai ca instituția statală, poezia a însoțit întotdeauna și peste tot civilizația; dar, dacă organizarea statului este precis condiționată material și politic, poezia e condiționată doar de existența limbajului. Cu o tenacitate proprie numai vieții, depășind hotarele dintre civilizații, imperii, epoci, poezia însoțește mereu ființa umană. [...] Ierarhiile ei sunt ciudate și se constituie prin milenii sau secole; ea e o instituție planetară și eternă, atât cât este Viața”. ■ În *Cuvântul – acest material fragil și puternic*, Daniela Crăsnaru îi consideră pe scriitori deopotrivă stăpâni și beneficiari ai mijloacelor de expresie: „Iată, nu cred că greșesc numindu-ne pe noi, cei care scrie producători, proprietari și beneficiari ai mijloacelor de expresie, cultivatori ai limbii acestui popor...”. ■ În viziunea lui Arnold Hauser, misiunea scriitorului este de a nu se abate de la umanism și a de crea cu abnegație: „Poeții, prozatorii, criticii literari, cei ce își iau ocupația în serios, se dedică unei misiuni care le cere mult mai mult. «Mult mai mult» înseamnă, în cazul nostru, neacceptarea abaterii de la umanism, înțelegerea semenului și, legat de aceasta, totala abnegație”. ■ Balogh József subliniază importanța cititorului: „Literatura se naște în atelierul literare, dar numai cititorii îi dau viabilitatea. O literatură modernă, la un nivel artistic superior față de cea de ieri, nu poate lăsa rădăcini și da floare decât dacă semințele ei cad într-un sol cu grijă pregătit, un sol receptiv, roditor”. ■ Pentru Dan Rotaru, principala virtute a scriitorului trebuie să fie sinceritatea: „Măreția și dănuirea peste veacuri a scrisului nostru sunt date numai de adevărul și sinceritatea cu care vorbim lumii despre acest Timp și despre acest Prezent”. ■ În *Colocviile „Luceafărului”*, redacția publică dezbateră *Romanul actualității. Roman al complexității umane și al conștiinței politice*, la care participă Nicolae Ciobanu, Eugen Simion, Ov. S. Croh-

mălniceanu, M. Ungheanu, Valentin F. Mihăescu. Tema discuției este romanul recent, care, începând cu 1974, a tratat realitățile postbelice: „Tema noastră va fi romanul inspirat de realitățile postbelice. Cu alte cuvinte, ne interesează romanul pe o durată limitată, din 1974 până astăzi, și numai romanele hrănite din seva realităților românești de după război. Răspunde romanul românesc de după 1974 înaltelor deziderate exprimate de la tribuna Congresului al XI-lea?”. Eugen Simion observă mutarea interesului autorilor de romane asupra individului: „Reiau aici o discuție începută în altă parte privitoare la nașterea romanului politic. Este, după mine, fenomenul cel mai nou în proza românească din ultimul deceniu. După romanul-frescă (romanul de tip monografic, romanul unei epoci sau a unui mare eveniment), unde nu individul, ci categoria socială din care face parte stă în centrul atenției, asistăm la o deplasare spre un roman al individului [...], unde, de la clasă, epocă, etc. se ajunge la individ, la psihologie individuală, nu în afara noțiunilor de istoria, spațiu social, dar cu mai mare interes, din partea romancierului, pentru condiția omului în confruntare cu necesitățile istoriei”. Potrivit lui Valentin F. Mihăescu, romanele recente polemizează cu literatura idilică mai veche și stereotipurile acesteia: „Pentru mulți dintre aceștia (Augustin Buzura cu *Fețele tăcerii* și *Orgolii*, Dinu Săraru cu *Niște țărani* și *Clipa*, ciclul lui D. R. Popescu început cu *F* și ajuns la *Împăratul norilor*) materia epică se ordonează în jurul unor conflicte puternice, proprii perioadei anilor '50. Romanele care-și situează acțiunea în această perioadă dramatică polemizează în spirit critic cu o mai veche literatură a idilicului, dominată de clișee simplificatoare, care eludează adevărul și-l înlocuiește cu schema pre-fabricată”. Evoluția spre interioritatea personajelor, amintită de Eugen Simion, este remarcată și de Valentin F. Mihăescu: „Surprinderea realității interioare în simultaneitatea manifestărilor ei, modelată ca urmare a impactului sensibilității individuale cu circumstanța istorică, reprezintă unul dintre dezideratele comune ale literaturii inspirate de evenimentele deceniului șase. Din suprapunerea sau interferența istoriilor individuale se constituie imaginea nuanțată a Istoriei”. Nicolae Ciobanu constată revenirea spiritului critic în literatură, după anii '50-'60: „Aș observa mai întâi că decisa deschidere a romanului nostru spre teme de actualitate, atât de sesizabilă și în anii din urmă, este și expresia redobândirii unei dimensiuni interioare de primă însemnătate. Anume, am în vedere spiritul critic, în accepție maioreșciană, dacă vreți, așa cum îl definești și Tudor Vianu în exegeza sa asupra Junimismului aducând în prim plan cunoscută axiomă a lui Maioreșcu vizând «respectul pentru adevăr». [...] O atenție paralelă critică între romanele scrise în deceniul '50-'60 care au în atenție chiar istoria acelor ani, și romanele fixate în aceeași arie tematică scrise după 1960, în acest sens, poate spune tot ce e de spus. Pe scurt, pasul făcut reprezintă trecerea de la ilustrația prefabricată, servită drept acțiune convenită și convenabilă, având drept protagoniști «eroi» dacă nu exclusiv «pozitivi» sau «negativi», în cel mai bun caz «cu pete sau fără pete»”. Eugen Simi-

on nuanțează discuția, abordând subiectul omului contemporan a cărui existență este pătrunsă de politicul care nu se mai rezumă la sfera guvernării, ci se infiltrează în viața cotidiană și devine motiv de meditație: „Dintr-un factor conștient de regularizare a vieții sociale, politicul devine în roman un comportament și o temă de meditație. El este nu numai un instrument al puterii, dar și un factor intim de opțiune. Omul modern este o conștiință politizată”. În continuarea ideilor lui Eugen Simion, Ov. S. Crohmălniceanu remarcă o creștere a conștiinței politice în rândul scriitorilor: „Apariția unui roman politic, însuși acest fenomen, arată o creștere a conștiinței politice scriitoricești, fiindcă nu poți scrie un roman politic câtă vreme îți lipsește o conștiință politică ridicată. Faptul, de care vorbim, reflectă o realitate obiectivă. În ultimii ani, Partidul desfășoară o activitate fără odihnă spre a face cât mai conștientă opera de construire multilaterală a socialismului”. Valentin F. Mihăescu atrage atenția asupra faptului că noul roman politic nu se axează doar pe trecut, ci pendulează între acesta și prezent sau abordează în întregime aspecte actuale: „Chiar atunci când scriitorul evocă această epocă revolută din viața personajelor și a societății, planul retrospectiv este dublat de planul prezentului. [...] Alături de literatura – bine reprezentată, a trecutului apropiat, se configurează imaginea literaturii inspirate din actualitatea imediată. Abordarea aspectelor practice ale actualității imediate, sondarea prezentului, adică surprinderea din unghiuri variate a problemelor cu care se confruntă oamenii acestui timp și loc, constructorii socialismului, reprezintă exigențe proprii unei literaturi active, modelatoare de conștiințe”. Mihai Ungheanu susține că în ultimii ani a avut loc o diversificare a romanului dincolo de tipul romanului politic: „Romanul este, după 1974, mai variat și nu e vorba doar de o versiune nouă a romanului politic. Așa cum observă tovarășul Crohmălniceanu, apar teme noi, un mod nou de a pune problemele. Romanul politic, așa cum îl propune Eugen Simion, excesiv fixat de pretenția de a urmări mișcarea marilor mecanisme sociale poate scăpa uneori din vedere individul sub aspectul lui cel mai firesc, cel mai uman”. Tot M. Ungheanu sintetizează concluziile mesei rotunde: „Eforturile scriitorilor de a răspunde marilor deziderate umaniste ale Congresului al XI-lea sunt evidente. Și au dus mai departe o formulă romanescă, aceea pe care Eugen Simion o numește a romanului politic, oferind în *Galeria cu viță sălbatică* și *Marile iubiri*, două produse de excepție ale seriei. Arta de cuprindere a vieții a sporit și ea. O literatură a «omeniei», cum o numește Ov. S. Crohmălniceanu, a echității, a justiției sociale începe să-și facă loc din ce în ce mai pronunțat. *Pasărea și umbra* e cartea poate cea mai sugestivă în acest sens, după cum și *Ultimul drum*. Omul e văzut în complexitatea relațiilor și determinărilor lui cotidiene ceea ce-i sporește umanitatea, firescul pe care romanele de producție formale nu reușesc să le atingă. Aici cităm în primul rând *Navetiștii* care, dacă nu e o capodoperă, e o carte cu mult simț al autenticității și Al *patrulea pasaj*. În sfârșit, ne oprim asupra romanului conștientizării politice a omului simplu care

învinge inerții și prejudecăți pentru a intra în disputa politică. Mostra elocventă e *Cer cuvântul*, romanul unui debutant. Urmează ca romanele să învingă și monotonia formelor amintite aici de care multe mai suferă. Satisfacția criticii literare este de a putea da într-un interval atât de scurt câteva titluri de semnificație și chiar rezonanțe”. ■ Sub titlul *Literatura tinerilor* sunt reunite texte de Mircea Iorgulescu, Doina Uricariu și Artur Silvestri. În *Participare și autenticitate*, Mircea Iorgulescu observă implicarea tinerilor scriitori în existența reală, cotidiană, respingând convențiile: „Scrierile care năzuiesc să fie numai artistice se nasc moarte; produse artificiale și de serie, în ciuda unei abstracte voințe de originalitate, confecționate departe de orice implicație a existenței, cu un „meșteșug” onorabil, totuși meschin și inevitabil minor. Există însă, în proza scriitorilor tineri, semnalele unei alte atitudini, de participare nu formală, ci autentică și vie, la existența reală, de refuz al stereotipiilor și al convenționalismelor. Nu e o caracteristică de ansamblu; nici nu putea fi; e, spiritual, mai comod să stai în umbra ocrotitoare a obișnuinței, a canoanelor, a «acceptabilului»; dar e nota cea mai vizibilă a celor mai înzestrați dintre prozatorii tineri. Romanul *Rug și flacără* de Eugen Uricaru, nuvelele lui Nicolae Mateescu din volumul *Stația de salvare*, romanul *Viața la o margine de oraș* de Mihai Sin, pseudo-reportajele lui Alexandru Monciu-Sudinschi, proza satirică a lui Eugen Seceleanu și Ioan Radin, romanele semnate de Gabriela Adameșteanu și Monica Săvulescu, epica atât de dinamică și trepidantă a lui Tudor Octavian, povestirile publicate prin diverse reviste de foarte înzestratul Alexandru Vlad, proza dezinvoltă a lui Doru Davidovici, pentru a cita foarte puțin din multul posibil, reprezintă cu toate [...] un fenomen literar complex, omogen prin sens și prin căutări”. ■ În *Pădurile critice*, Doina Uricariu identifică un nou val al criticii literare: „Și cum pot fi puși alături Mircea Iorgulescu, Laurențiu Ulici, Dan Cristea, Dan Culcer și Ion Pop cu Magdalena Popescu, Gelu Ionescu ori Andrei Brezianu, paradoxalii și atât de puțin grăbiții debutanți ai ultimilor doi ani, intrați de un deceniu în conștiința cititorilor. [...] Și totuși vom decupa, desigur, arbitrar, o nouă generație a criticii, oprindu-ne asupra ultimului deceniu. Avem în fața noastră un fel de pământ al făgăduinței. Vom exclama «Kritische Walder» – «Pădurile critice»!, numind o realitate de domeniul evidenței cu un titlu vechi, dat de Herder unui volum al său din 1769. Pădurile critice crescute în ultimii ani cu copaci de esențe diferite și totuși trăind laolaltă, mai tineri și mai bătrâni, deci neuniți doar prin vârstă, mândrindu-se cu ramificațiile coroanei lor ori cu austeritatea trunchiului, umbrindu-se unii pe alții și tocmai astfel luminându-se”. ■ Artur Silvestri încearcă să realizeze o radiografie a poeziei ultimilor 7-8 ani în *Spiritul liric complex*: „Întâia notă a poeziei tinere e complexitatea și, prin urmare, ar fi cu neputință să clasificăm producțiile ultimilor 7-8 ani în măsurile vremii anterioare”; „Sub raport estetic, poetul tânăr preferă documentului – viziunea. Arareori poezia e o expresie hibrid reportericească ori pur rațională și numai atunci când viața, în direcția ei, pătrun-

de în lirică sub o formă furtunoasă”; „Istoricește, poezia tânără se bizuie pe intuiția fenomenelor morale necaduce, are sensibilitatea permanenței eroice și, regresiv fenomenologic, privește vremea ca o repetiție progresivă a unui eu antropologic originar. «Dacismul» liricii juvenile e, de aceea, un semn al cosmicității ei, o expresie veche românească a cumpenei lumilor de sus și de jos”; „În fine, psihologia e la fel, complexă și a crede că lirica tânără e pe deplin supusă obiectului exterior e cu desăvârșire neadevărat. [...] Mai întâi, acea lirică a vârstei unde, fiziologic, exaltare și fabulație se combină în proporții adevărate (Mara Nicoară). Apoi, acea înclinație către meditația ușor melancolică și elegiacă (Mircea Florin Șandru, Grete Tartler, Dorin Tudoran), cu mari viziuni alegorice, expuse «muzical» (Marius Robescu, Dinu Flămând) ca și acea tușă, livrescă (Paul Emanuel), de codice vechi (Adrian Popescu)”. ■ În rubrica *Profil*, Sultana Craia publică articolul *Între metaforă și concept*, dedicat liricii lui George Alboiu: „El și-a creat un univers poetic sumbru, cu o configurație simbolică pe fundalul unui decor oniric, univers amplificat de la un volum la altul prin preluarea și dezvoltarea unor teme și metafore. Toate volumele sale de poezie converg în tendința de a constitui acest univers menit a servi desfășurării spectacolului angoaselor poetului”. ■ Dan Zamfirescu publică textul *Prestigiul și actualitatea culturii românești*.

7 decembrie

● [„Scânteia“ nr. 10979] Publicul este înștiințat, cu litere de-o șchioapă și bolduite, de desfășurarea Conferinței Naționale a partidului; alături de această știre, este publicată o poezie, pe aceeași temă cu evenimentul, de Eugen Frunză, *Slăvim partidul* și un articol de George Macovescu cu titlul *Făuritor și beneficiar al valorilor culturii*, ideea centrală fiind că partidul se află în centrul tuturor schimbărilor și inovațiilor din societate: „In educație, în învățământ, în artă, pretutindeni Partidul Comunist Român inovează cu grija permanentă de a dezlănțui forța creatoare a poporului, de a-l face să simtă că este și făuritor și beneficiar al valorilor culturale.” Alte poezii dedicate momentului sunt scrise de Victor Tulbure (*Acum și-ntodeauna*), Nicolae Dan Frunteletă (*Țara*), Mircea Florin Șandru (*Poeți, când scrieți...*), Florin Costinescu (*Strălucit destin*), Dumitru Bălăeț (*Din Carpați până la mare*)

8 decembrie

● [„Flacăra“, nr. 49] Niculae Stoian publică poezia *Comuniști în forum*, Radu Selejan – *Partid*, iar Vlaicu Bârna, *Răspunsul nostru*. □ În *Vă propunem un nume*, Niculae Stoian publică o prezentare bio-bibliografică a lui Ioan Evu, acesta fiind însoțită de o selecție de poezii. □ George Arion publică un interviu intitulat *Cu Dinu Cernescu despre necesitatea de a te bate, ca om de teatru, pentru adevărul în care crezi*. ■ A. George scrie, în *Democrația stilurilor*, despre *Premiile Uniunii Scriitorilor* pe anul 1976: „Premiile acordate de

Uniunea scriitorilor pe anul 1976 sunt inspirate din profunda convingere că în lumea literelor, ca și în viața de toate zilele, trebuie să domnească o democrație deplină, lucru afirmat în repetate rânduri de conducerea partidului și statului nostru. Prin urmare, nici o prejudecată în ceea ce privește stilul autorului, liber să-și exprime crezul său artistic în propria sa manieră. După cum se știe au fost premiați poeții Mircea Dinescu (*Proprietarul de poduri*), autor al unor poezii pline de tinerețe, care își asumă cu dezinvoltură problemele grave ale lumii. Ion Horea (*Măslinul lui Platon*), poet remarcabil, înfățișat de ultimul său volum apărut într-o etapă mai frământată a scrisului său, și Petre Stoica (*Iepuri și anotimpuri*), poet mult mai complex și mai profund sub aparenta șăgălnicie a textelor sale decât se crede de obicei. Aceeași diversitate de stiluri se constată și la premiile atribuite pentru roman. Dacă Paul Georgescu (*Doctorul Poenaru*) a elaborat o narațiune de natură livrescă, Fănuș Neagu (*Frumoșii nebuni ai marilor orașe*) a scris o proză tumultuoasă, imprevizibilă, amestec de tandrețe și cruzime, pe când Constantin Țoiu (*Galeria cu vișă sălbatică*) triumfă și prin stil asupra întâmplărilor istoriei pe care le povestește. Tot un strălucit stilist este și Ștefan Bănuțescu în *Scrisori provinciale*, împreună cu Nicolae Prelipceanu. autorul unor incitante interviuri (*Dialoguri fără Platon*) a primit premiul pentru publicistică. Singurul premiu la dramaturgie a revenit lui Alexandru Sever pentru *Comedia nebunilor*, o pledoarie pentru păstrarea valorilor și un protest împotriva neantului. O carte ciudată și fermecătoare, *Biblioteca fantastică* de Sonia Larian, a primit premiul pentru literatură pentru copii. *Sadoveanu sau Utopia cărții* și *Al. Odobescu* de Nicolae Manolescu sunt două cărți de critică cu viziuni deosebit de personale. În *Colocvial* de Cornel Regman remarcăm din nou malițiozitatea cu care criticul își comunică opiniile. *Scriitori români de azi* – vol. II – de Eugen Simion se distinge prin spiritul ei de echilibru și ordonare. Tuturor acestor cărți li s-au decernat premii pentru critică și istorie literară. O recunoaștere firească a talentului de traducător al lui Tașcu Gheorghiu o reprezintă premiul pentru transpunerea lui La Fontaine în limba română. Un alt traducător premiat – poetul Alexandru Miran pentru *Electra*, *Hecuba*, *Ifigenia la Taurida*, *Hippolyt* de Euripide. Pentru traduceri din literatură română au fost distinși Dan Duțescu (*Meșterul Manole* în limba engleză) și Reimar Alfred Ungar (*Cartea cu jucării* de Tudor Arghezi în limba germană). Din literatura naționalităților conlocuitoare au fost premiați: Franz Hodjak – *Scrisori deschise*, Mirko Jifcovi – *Mărturii*, Király László – *Se plimbă de-a călare*, Rác Győző – *De la liră la metafizică*, Vári Attila – *Bilet de tramvai pentru Evul mediu*, Ivan Covaci – *Ciuta*, Molnár Gusztáv – *În pragul teoriei*. Ultimii doi au primit premiul pentru debut. Dacă asupra debuturilor lui Ioan Radin (*Aventurile tânărului Serafin*), Ion Iovan (*După amiaza unei clipe*) se mai poate discuta, ceilalți debutanți premiați – Marian Papahagi – *Exerciții de lectură*, – Gelu Ionescu – *Imnul Iertării*, – și Gabriel Chifu – *Sălaş în inimă* sunt autori deja cunoscuți, ultimul dintre ei fiind sprijinit la începuturile sale

poetice de către revista noastră. După cum se vede, dacă din selecția juriului lipsesc în mod fatal – unele din cărțile bune ale anului 1976 – nu se poate spune nici că vreuna din cărțile premiate să nu corespundă – în mod flagrant – unor severe exigențe de apreciere. Ceea ce este tocmai în spiritul adevărului și democrației care trebuie să se manifeste și în domeniul literaturii”. ■ Pe pagina intitulată *Viața literară și literatura vieții*, Dinu Săraru scrie despre *Literatura și unica ei șansă – viața*: „Viața literaturii mai depinde, apoi, de curajul tău de a fi cinstit cu tine însuși în fața colii albe de hârtie. După cum depinde și de curajul de a scrie în așa fel încât niciodată mai târziu, oricât ar fi de târziu, să nu trebuiască să roșești pentru ce ai scris. Mai bine nu scrii, mai bine nu publici, dacă nu crezi în ceea ce ai scris, decât să scrii pentru că o conjunctură sau alta poate fi favorabilă sau ostilă unei împrejurări sau alteia din viața care e una, independent de voința noastră de a o recunoaște sau nu așa cum este. O experiență literară, firește nu foarte bogată în numărul de pagini publicate, dar bogată în contactul cu ipostazele posibile ale interpretării unuia și aceluiași fenomen de viață socială și politică, mi-a dat sentimentul siguranței politice în fața paginii care așteaptă literele mele și m-a condus la concluzia că azi, scriitorului român îi sunt oferite toate șansele de a face din viața pe care o trăiește el și poporul său unica șansă a literaturii sale. Se poate, în România, azi, spune tot adevărul despre viața pe care o trăim. Se cere acest lucru, se impune conștiinței noastre ca un imperativ al moralei comuniste. O morală comunistă însă nu este rezultatul unei simple afirmații teoretice. O morală comunistă este rezultatul unui proces lung și complex și complicat, rezultatul unei victorii foarte greu de obținut într-o luptă neobosită, uneori secătuitoare, mistuitoare, cu morți și răniți, cu jertfe tragice, pentru că lupta aceasta nu se dă cu un dușman ușor de identificat, așezat în mod deliberat în fața tranșelor noastre. Lupta se dă în chiar propria noastră tranșee revoluționară, cu noi înșine și cu propriile noastre inerții și prejudecăți, și spaime, și ruine, și comodități, și formalisme, și îngustimi, și limite, individuale, colective, de moment, de conjunctură, de stadiu intelectual, ideologic, politic. Însă victoria e superbă pentru că morală comunistă reprezintă acel echilibru unic și fericit al ideii cu capacitatea vieții de a o încorpora. [...] Scriind o literatură politică, asumându-ne conștient această misiune, în consens cu imperativele superioare ale Partidului Comunist – vom impune o literatură politică și vom crea climatul receptării ei. Scriind o literatură comodă, vom dezamăgi și azi și mâine un cititor care datorită revoluției, și după peste treizeci de ani de revoluție, este informat, avizat, competent, exigent, conștient și cu conștiința propriei lui realități. El e constructorul, nu-i putem descrie opera decât așa cum a construit-o și așa cum arată. Cuvintele trebuie să intre în matca lor iar matca lor e viața”. ■ Tot aici, Fănuș Neagu militează pentru *O viață literară mai inspirată*: „Revistele noastre literare (cam puține și plasate de câțiva timp într-un loc unde scriitorului tânăr îi vine peste mână) discută cu aprindere, la lumina soarelui sau cu lumânarea în mână,

despre o mulțime de probleme aparținând criticii literare. N-am nimic împotriva, fiindcă, pe măsură ce trece timpul, înțeleg că fără o critică literară solidă și neiertătoare nu putem avea o literatură vitală, capabilă să stârnească furtună și patimi. Dar trebuie să se înțeleagă că una e tulpina grâului și altceva e spicul lui. Bobul de grâu e acela care face să rodească vântul în aripile morii. O viață literară mai inspirată ar duce, după părerea mea, la apariția unor cărți în stare să tulbure credinți sau chiar să schimbe destine. Dar pentru a ajunge aici, lumea literară trebuie să împingă mai spre colțul tăcerii autorii de ziaristică eronată și gogonată. Prea multe picioare uscate se laudă, clămpănind din bocanci, că au urcat Muntele Măslinilor și cer să le fie luat drept sunet de fag firul de venin curgându-le din venele secătuite. Orice poveste se cade să aibă și o frunză de laur. A mea ar fi aceea că mă mărturisesc dintre sălcii și plopi, pe mal de ape ce așteaptă zăpada, fără gândul de a rupe măcar un fir de iarbă din norocul altora”. □ În „*Cântarea României*” sunt publicate o selecție de poezii semnate de Florea Burțan, Cseke Gábor, Nicolae Diaconu, Franz Liebhard, A. I. Zăinescu și Al. Raicu.

● [„**Orizont**”, nr. 49] Lucian Alexiu își dezvoltă nucleul cronicii literare în jurul ultimei opere lirice a poetei Ana Blandiana, *Somnul din somn* (Ed. Cartea Românească, 1977), notând: „Ana Blandiana reprezintă, prin ceea ce a publicat mai bun, unul dintre reperele sigure al lirismului contemporan, vegheat cu o conștiință impecabilă a demnității scrisului. [...] poezia Anei Blandiana aparține, în secvențele ei reprezentative, unei vârste clasice a literaturii”. ■ Gheorghe Grigurcu face consemnări (în cadrul rubricii omonime) despre vorbele de duh sau „cioculismele” lui Șerban Cioculescu: „figura familiară a Olimpului nostru literar, oscilând între severitate și bonomie, între acribie și calambur” (articolul *Un impresionist al informației*). ■ G. I. Tohăneanu relevă valențele stilistice, varietatea diminutivelor și augmentativelor din proza sado-veniană (articolul *Miniatură*). ■ Anghel Dumbrăveanu își reia îndatorirea de critic de serviciu la rubrica „corespondență”.

● [„**România literară**”, nr. 49] Numeroase materiale stau sub semnul *Conferinței Naționale a P.C.R.*, începând chiar cu editorialul, *Prezent și perspectivă*, semnat de George Ivașcu. □ Președintele Uniunii Scriitorilor, George Macovescu, indică legăturile dintre *Conferința Partidului* și creația literară: „În raportul său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, vorbind despre producția materială, a declarat că a sosit momentul să punem accent pe calitatea produselor. Desigur, nu se pot face comparații mecanice între producția materială și cea spirituală dar, păstrându-se specificul respectiv, este necesar să discutăm temeinic despre valoarea operelor noastre pe care le trimitem sub ochii cititorilor, a unor cititori care nu au nevoie de povestioare ușor sentimentale, ușor călduțe, sau de versuri pretinse a fi literatură patriotică, dar care prin falsitatea și facilitatea lor se îndreaptă împotriva marelui sentiment al iubirii de patrie. Cititorul nostru are nevoie de opere literare care să-i zguduie conștiința chemându-l la

înțelegerea și rezolvarea marilor probleme care îl frământă pe omul modern – cel care a ajuns pe Lună, a pătruns în structura cea mai intimă a materiei, se pregătește să producă viața în laborator și s-a hotărât să-și făurească o altă societate. Cititorul din țara noastră are nevoie de opere literare care să-l dinamizeze în înfrângerea greutăților, să-l cheme spre marile victorii, să-l ajute să fie *om*, așa cum comuniștii înțeleg această realitate, să-l sprijine să aibă o înaltă ținută morală, să pătrundă în tainele frumosului și să și le însușească. Nu, nu avem nevoie de o literatură moralistă, dar de o mare literatură care prin valoarea ideilor ei, prin calitatea ei estetică poate să pătrundă profund în conștiința constructorilor socialismului în România și s-o modeleze. De o asemenea literatură avem nevoie și este cert că o vom face să apară. Conferința Națională a Partidului Comunist Român, raportul secretarului său general de partid, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reprezintă mari îmbolduri pentru realizarea unei atari literaturi”. □ Mircea Iorgulescu pledează pentru *A privi înainte*: „Un eveniment politic de importanța Conferinței Naționale a P.C.R. absoarbe în cel mai firesc mod preocupările tuturor. Justificată, această canalizare a interesului public devine ea însăși un element de referință, fiind unul dintre simptomele caracteristice pentru structura actuală a organismului societății noastre. [...] A construi o lume nouă și a trăi într-o lume nouă, fără model preexistent, înseamnă, implicit, și a dobândi o nouă conștiință, colectivă și individuală. Și aceasta se întâmplă acum la noi, dar nu lent, pe parcursul a zeci și chiar sute de ani, când schimbările sunt aproape insesizabile pe durata vieții unei singure generații, ci în condițiile unui *ritm* foarte accelerat, nu ușor și nu simplu, material și moral, de susținut, dar care reprezintă unica posibilitate de depășire a vechii stări de înapoiere și dependență. Fiindcă e, într-un fel, mai ușor a construi o lume nouă luând totul de la început decât a transforma, radical și profund, una veche și consolidată în tipare de viață milenare. *A privi înainte* este o condiție a înțelegerii și a participării”. □ Teodor Mazilu militează pentru o literatură *Pentru cei mulți, pentru cei puternici*: „Conferința Națională a Partidului implică o confruntare a literaturii cu sensurile ei înalte, revoluționare, cu izbânzile ei incontestabile și la fel de incontestabilele ei zbateri fără ecou. A fost depășită ideea primitivă, făcută, nu născută, potrivit căreia literatura ar fi rămas în urma vieții. Înțelegerea științifică asupra lumii ne duce inevitabil la concluzia că literatura nu trebuie să fie nici în urma vieții, nici înaintea vieții: pur și simplu, literatura trebuie să se afle în mijlocul vieții, să exprime însăși viața. Nu există între literatură și viață raporturi de concurență, de care pe care. Acest țel, modest, în aparență la îndemâna oricui, l-au îndeplinit cu glorie numai marii artiști. La asemenea împrejurări, deosebite, o apreciere lucidă, obiectivă, critică, și uneori chiar și autocritică, a mersului nostru înainte este tonică, binevenită. Romantismul societății noastre socialiste își găsește în luciditate aliatul cel mai de nădejde, prietenul cel mai apropiat al ceasurilor de cum-până și iluminare. Noi am respins ideea artistului demiurg și a artistului care

crează galaxii, puncte de vedere și drame pasionale după bunul plac. A fi demiurg, a fi un supra-om e aproape la îndemâna oricui. Ce rost ar avea să privești de sus realitatea? Realitatea, ca și femeia iubită, nu se privește de sus, cu morgă aristocratică, ci se iubește pătimaș, sub vraja sublimă a egalității. Experiința mea de scriitor al anilor revoluției, al idealului comunist de viață m-a învățat că numai cel care iubește realitatea are puterea de a o descrie. Angajarea totală, cu toate fibrele existenței, înseamnă, în egală măsură, iubire și spirit științific, metodă de cunoaștere. [...] A apărut prejudecata că numai o categorie de oameni, cu precădere pictori, academicieni, scriitori, arhitecți au dreptul la viață interioară, în timp ce marea majoritate a oamenilor trăiesc, muncesc, clădesc uzine, grădini și hidrocentrale, creează fără să-și permită luxul «interiorizării». Dar această existență anonimă, lipsită de garanția eternității și de ispita răsplății imediate, conține, indiscutabil, ceva eroic. Să nu uităm că întreaga noastră existență, drumurile, liniștea, pâinea, sunt creația a milioane de anonimi superiori nouă, tuturor, prin forța de creație și modestie. Tocmai față de acești oameni minunați, modești, generoși, puternici, care construiesc România socialistă, avem noi, scriitorii, obligația fundamentală, ei trebuie, în primul rând, să se recunoască în cărțile noastre. Viața interioară nu înseamnă numai abisuri, spaime telurice, viața interioară înseamnă și nevoia de dăruire, iubire și creație. [...] Conferința Națională a Partidului impune pentru fiecare scriitor, obsedat de rosturile sale, atent la bătaia fiecărei inimi omenești, un examen de conștiință. Noi trebuie să scriem cărți despre cei care construiesc România socialistă și, în această dăruire totală, aprinsă și modestă, vom găsi răsplata nopților noastre albe”. □ Pornind, de asemenea, de la ideile exprimate în cadrul *Conferinței Naționale a P.C.R.*, scriu și Al. Tănase (*Revoluția umanistă*), Gálfalvi Zsolt (*Veridic și artistic*), Gheorghe Suci (Bogăția vieții), Ion Lucian (*Școala adevărului*), Doru Popovici (*Făuritori de frumos*), Dina Cocea (*Un vis, o chemare*), Brăduț Covaliu (*Cântecul oamenilor*), Virgil Mocanu (*Privind în față viitorul*), Valter Roman (*Tehnica și progresul*). □ Tot sub semnul *Conferinței Naționale a P.C.R.* stau și o serie de reportaje de *La Uzinele „Semănătoarea”*: *Privind macheta unei uzine* de Toma George Maiorescu, „*Gloria*” de Vasile Băran, *Fagurele* de Ioana Diaconescu și *Subiect de roman* de Șerban Nedelcu. □ *Conferința Națională a P.C.R.* răspândește ecouri mai puternice sau mai estompate și în poeziile: *La sfat înalt* (Vlaicu Bârna), *Partid* (Radu Selejan), *Omul nou* (Petre Ghelmez), *Poem despre nașterea Poemului* (Nicolae Dragoș), *Cântec de taină* (Darie Novăceanu), *Pentru pământ se fac unelte* (Constanța Buzea). ■ Din *Viața literară* aflăm *Premiile Asociațiilor scriitorilor pe anul 1976*. Astfel, *Asociația scriitorilor din București*, cu un juriu format din Ov.S. Crohmălniceanu (președinte), Marcel Gafton, Alecu Ivan Ghilia, Gica Iuteș, Iosif Naghiu, Vasile Nicolescu, Edgar Papu, Sânziana Pop, Eugen Simion, Alexandra Târziu și Gheorghe Tomozei, a acordat următoarele premii – pentru poezie: Ion Gheorghe (*Noimele*), Florica Mitroi (*Între*

cer și pământ); proză: Petre Anghel (*Fratele nostru Emanuel*); dramaturgie: Paul Everac (*Acord*), Al. Monciu-Sudinschi (*Caractere*); literatură pentru copii și tineret: Costache Anton (*Diminețile lungi*), Vasile Băran (*Ambarcațiunea eroică*); eseu, critică și istorie literară: Dan Laurențiu (*Eseuri asupra stării de grație*), Pompiliu Marcea (*Lumea lui Sadoveanu*), Constantin Noica (*Despărțirea de Goethe*); traduceri din literatura universală: Sorin Mărculescu (*Roman-cero, vechi balade spaniole*), Marcel Mihalaș (*Versuri de Zbigniew Herbert*). Asociația scriitorilor din Brașov, cu juriul alcătuit din Dan Tărchilă (președinte), Lodmîs Andreescu, Darie Magheru, Emilia Milicescu și Nicolae Stoe, i-a premiat pe Iv. Martinovici (*Euridice*). Asociația scriitorilor din Cluj-Napoca, având în componența juriului pe Létay Lajos (președinte), Alexandru Căprariu, Bálint Tibor, Victor Felea, Kántor Lajos, Marosi Péter, Panek Zoltán, Liviu Petrescu și Petru Poantă, a acordat premii pentru Aurel Gurghianu (*Curenții de seară*), Hornyák József (*Fanyereg – Șaua de lemn*), Láng Gusztáv (*A jelen idő nyomában – Pe urmele prezentului*), Vasile Rebreanu (*Iubirile cascadorului*). Asociația scriitorilor din Iași, cu un juriu format din Constantin Ciopraga (președinte), Alexandru Andriescu, Andi Andrieș, Mihai Drăgan, Dumitru Ignea, Ioanid Romanescu și Corneliu Sturzu, i-a premiat pe Paul Balahur (*Făt-frumos din grai*) și pe Nicolae Țatomir (*Elipse orfice*). Asociația scriitorilor din Tg. Mureș, cu juriul alcătuit din Izsák József (președinte), Romulus Guga, Katona Szabó István, Nagy Pál, Szépréti Lilla, a acordat următoarele premii: Magyari Lajos (*Kötések – Legături*), Nemeș László (*Szilvesztert ajándékba – Drept cadou, un revelion*). Asociația scriitorilor din Timișoara, cu un juriu din componența căruia au făcut parte Eugen Todoran (președinte), Anavi Adám, Alexandru Deal, George Drumur, Hans Kehrer, Neboișa Popovici și Ion Dumitru Teodorescu, i-a premiat pe Mircea Șerbănescu (*Descoperirea de sine*) și pe Damian Ureche (*Spectacolul privirii și Noapte de zile mari*). ■ La Breviar, Șerban Cioculescu face apel la *Responsabilitate*: „Scriitorii de astăzi nu mai cunosc, ca înaintemergătorii lor, acea școală a suferinței, sub stăpânire străină, sau în condiții vitrege de creație și de luptă, ei nu mai trec prin proba de foc a mizeriei, a bolilor incurabile și a indiferenței generale. Încadrați în aceeași mare armată a muncii și a construcției sociale, ei au moștenit de la marii lor înaintași, ca o tradiție mereu vie, concepția militantă a artei, sub semnul răspunderii. Ce comportă această responsabilitate? O conștiință socială și alta, exponențială. Astfel, scriitorul participă, alături de toată națiunea muncitoare, la o operă colectivă, iar prin talentul său, el exprimă gama întregă de simțire a tuturor, în care se recunoaște fiecare dintre semenii săi. Simțul răspunderii constituie de fapt etica specifică omului de litere, care creează frumosul prin cunoașterea adâncită a vieții și a oamenilor, și prin intuiția tuturor aspirațiilor epocii, și care, totodată, năzuiește să întrevadă jaloanele viitorului”. ■ Geo Bogza publică poezia *Stampă*, într-o „versiune definitivă, în vederea tipăririi în volum”. ■ Iorgu Iordan împărtășește o mărturie despre *Mihail Sadoveanu*,

doctor honoris causa al Universității din Iași: „În momentul când campania sălbatică întreprinsă împotriva lui Mihail Sadoveanu se desfășura, nestingherită, în nici un fel din partea organelor de repreziune, care sunt sigur că pe ici, pe colo mai degrabă dădeau... o mână de ajutor agitatorilor, Universitatea din Iași, condusă atunci de Traian Bratu (după Titu Maiorescu și Constantin Stere), a intervenit, prin Facultatea de Litere, în apărarea culturii, decernând «trădătorului de neam» titlul de doctor honoris causa, cea mai înaltă distincție universitară. Întâmplător mă găseam eu în fruntea acestei Facultăți ca decan ales (cu începere din ianuarie 1938 până în iunie 1939). Era cel mai frumos și mai energic protest împotriva sălbăticiiei. Această acțiune curajoasă a rămas, și atunci și chiar mai târziu, oarecum secretă, în sensul că n-au cunoscut-o decât inițiatorii ei și un număr redus de oameni, apropiați politic și spiritual de aceștia. Nu-i greu de înțeles de ce s-a... lucrat aș spune «clandestin» sau în «ilegalitate». Cea mai ușoară indiscreție putea s-o frâneze. Să nu uităm că în epoca respectivă țara trăia sub dictatură regală, chiar dacă printre membrii guvernului se aflau câțiva intelectuali autentici, unii chiar destul de democrați în fond. Atmosfera generală nu era însă favorabilă unor asemenea manifestări. Solemnitatea decernării acestui titlu a fost organizată cu cea mai severă discreție. Era, dacă țin minte bine, prin noiembrie 1938 (luna de naștere a scriitorului), seara târziu, pe întuneric mare. Pentru a evita orice fel de imixtiune din afară, fie și bine intenționată, ședința Senatului universitar, unit cu consiliul profesoral al Facultății de Litere (cei ce au votat pentru, marea majoritate), la care s-a adăugat un număr limitat de invitați, a avut loc într-o casă anexă a Universității, situată la doi pași de localul acesteia. Întocmai ca la întrunirile politice ilegale, controlul persoanelor care veneau, pe baza invitației speciale, la ședință s-a făcut cu cea mai strictă vigență. Solemnitatea propriu-zisă a corespuns în mod desăvârșit stării de spirit a participanților activi la această manifestare de înaltă spiritualitate. A fost sobră, discretă și totuși (sau poate, de aceea) profund emoționantă. N-a tulburat-o nimeni și nimic în măreția ei modestă, dar autentică. Nici după terminarea ei nu s-a întâmplat ceva care să știrbească în vreun fel oarecare frumusețea acestei acțiuni, unul din titlurile de glorie ale Universității ieșene”. ■ Întrebându-mă volumele IV și V din *Operele* lui G. Ibrăileanu, într-o ediție critică de Rodica Rotaru și Al. Piru, Nicolae Manolescu îl portretizează pe G. Ibrăileanu, *polemist*: „Există o oarecare doză de naivitate utopică în polemicile lui G. Ibrăileanu, mai puțin eficace din această cauză decât, bunăoară, ale lui Lovinescu: într-o polemică nu contează numaidecât adevărul fiecărui detaliu, dar strategia de ansamblu, căci, în afara protagoniștilor, puțini urmăresc până la capăt argumentele. Și e nevoie de un sânge rece pe care G. Ibrăileanu nu-l avea. E curios, de aceea, ce convingător e, punct cu punct, un articol ori altul al lui și ce ușor a putut fi răstălmăcit sau răsturnat de adversari, care au părut triumfători și când nu erau. [...] G. Ibrăileanu putea fi în polemică redutabil, nescăpându-i nici cea mai mică eroare a

celuilalt, dar se dezinteresa cu desăvârșire de impresia artistică pe care o producea; uitând că tocmai această impresie decide în cele din urmă”. ■ Volumul prin care Eugenia Tudor Anton urmărește diferite *Ipostaze ale prozei* este apreciat de Valeriu Cristea pentru „faptul că autoarea știe să împrumute demersurilor sale, cum rareori se întâmplă, *tonul just*. Evitând deopotrivă entuziasmul, privirea de sus și gestul de a bate pe umăr, ca și sfiala plină de ocolișuri sau diplomația echivocului, amicală fără concesiile și drastică fără răutate. [...] De la Hortensia Papadat-Bengescu (căreia îi consacră pagini substanțiale) și M. Blecher, până la consemnarea unor debuturi (care alcătuiesc o secțiune a cărții), trecând prin literatura lui Geo Bogza, Marin Preda, Al. Ivasiuc, D.R. Popescu și a altora, Eugenia Tudor Anton scrie – și credem că bine face – despre cărți de valoare foarte diferită și despre scriitori aparținând unor genuri și formule artistice de mare diversitate. Asemenea medicului, criticul e dator să «consulte» pe toată lumea. «Diagnosticul» lui va fi însă, firește, deosebit de la un caz la altul”. ■ Alex. Ștefănescu plasează *Sub semnul autenticității* romanul *Cerc de dragoste*: „Noul roman publicat de Ioana Orlea merită mai multă atenție decât i s-a acordat. Scris într-un stil direct, alert, cu omisiuni care dau impresia nerăbdării de a folosi un material epic inepuizabil și întrețin, totodată, un fel de regim de urgență specific bărbătesc, aproape cazon, romanul se derulează rapid, fără nici un moment de stagnare, înfățișându-ne evoluția câtorva personaje definite pregnant. [...] Romanul Ioanei Orlea nu este scris de o mână de profesionist [...], însă poate tocmai de aceea are o surprinzătoare autenticitate”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici aduce în prim-plan doi *Poeți bănățeni*: Sabin Opreanu (*Sunetul zăpezii*) și Valentin Tudor (*Albastrele ploii ale verii*). ■ Radu Cârneli discută despre antologia de „lirică negro-africană” *O șoaptă care cheamă vântul*, însoțind comentariul și de o serie de poezii ale căror traducere îi aparține. ■ Emil Manu semnează o însemnare cu iz reportericesc din *Belgrad* – „*Orașul alb*”. ■ Analizând situația popularizării literaturii române peste hotare, Nicolae Balotă evidențiază *Prestigiul literelor române*.

● [„*Tribuna*”, nr. 49] Număr dedicat Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român. ■ În *Valențele publicisticii*, Victor Felea discută volumul de interviuri publicat de N. Prelipceanu, *Dialoguri fără Platon*: „...atestă un reporter care știe să pună întrebări incitante, întrebări care să releve aspectele mai adânci și mai neprevăzute ale unei personalități”. ■ În *Inscripții pe o carte de poeme*, Ion Vlad disecă placheta lui Aurel Gurghianu, *Curenții de seară*: „Aurel Gurghianu este – ar spune-o un istoric literar – în *etapa unei reflexivități poetice*, când poezia devine prin sublimări repetate, prin metamorfozarea motivelor, a semnelor, a „vocii” poeziei, a sistemului de comunicare și de transmitere a mesajului”. ■ Gheorghe S. Suci prezintă cartea lui Marian Papa-hagi, *Exerciții de lectură* (Dacia, 1976): „...atestă vocația unui critic de formație, s-o recunoaștem, oarecum neobișnuită pentru cronicarul grăbit în încropirea comentariilor la o carte sau alta”. ■ În *Farmecul dialogului epistolar (I)*,

Ion Vlad comentează volumul *Correspondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti* (Eminescu, 1977). ■ Ion Oarcășu observă, în *Fețele prozatorului*, schimbările din proza lui Vasile Rebreanu: „Prin cele două volume apărute anul trecut *Moartea comandurului* (Editura Dacia) și *Iubirile cascadorului* (Editura Eminescu) proza lui Vasile Rebreanu adoptă în întregime ultima alternativă: cea modernă, stilizată, fragmentată și discontinuă. Împrumuturile din teatru (autorul fiind și un dramaturg activ în plină ascensiune) sunt masive, nuvela devine uneori proză dialogată”. ■ Marosi Péter consemnează acordarea a patru premii de către Uniunea Scriitorilor din Cluj autorilor Király László (pentru volumul *Sétalovaglás/Echitație*), Hornyák József (pentru volumul *Fanyereg/Târnița*), Láng Gusztáv (pentru *A jelen idő nyomában/În căutarea prezentului*) și Rácz Győző (*A lírától a metafizikáig/Artă și filosofie*). ■ Este realizat dosarul *Umanismul revoluționar*, care cuprinde texte de Andrei Marga, Eva Pop, Traian Pop, Liviu Zăpârțan, N. Trandafoiu, Tudor Cătineanu, Achim Mihu, Erno Gall, George Tomuța. ■ În *Prezențe românești* este menționată prezentarea anului literar 1976 de către G. Ivașcu în *Bulletin International des Critiques Littéraires* (nr. 10, iunie 1977) și cronica lui Nicolae Manolescu la romanul lui Al. Ivasiuc, *Racul*, în aceeași publicație. Este consemnată, de asemenea, recenzia lui Virgil Nemoianu la romanul *Ploile de dincolo de vreme* de Dumitru Radu Popescu și la studiul lui Nicolae Manolescu, *Sadoveanu sau utopia cărții* în revista *World Literature Today*. Însemnările călătorilor români în Spania sunt analizate de Domnița Dumitrescu în revista madrilenă *Cuadernos Hispanoamericanos* (aprilie-mai 1977). ■ Petru Romoșan realizează un rezumat al întâlnirii Cenaclului Asociației Scriitorilor din Cluj din 1 decembrie, în cadrul căreia au citit Alexandru Dohi (poezie) și Macarie Hedeșiu (proză). Au participat la discuții Viana Șerban, Dan Gârbovan, Radu Săplăcan, Mircea Vaida, Ion Mureșan, Vasile Preda, Gavrilă Pompei ș.a.

9 decembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 49] Redacția revistei consemnează evenimentul: *Conferința Națională a Partidului Comunist Român: Voință, gând și faptă comunistă*: „În ansamblul ei, perioada reflectată în Raport apare într-adevăr «deosebit de dinamică». Atât pe planul politicii interne, marcată de importante realizări în construcția socialistă, de schimbări fundamentale în structura și suprastructura societății socialiste românești”. □ □ Ion Frunzetti admiră *Priveliștile patriei*: „Acești trei ani au fost și anii realizării celor mai vaste tapiserii ce s-au lucrat vreodată în țara noastră, unele terminate, altele în lucru încă, și care ne situează cu acest domeniu printre cele mai active țări ale lumii”. □ □ În cadrul rubricii *Cuvântul partidului—cuvântul întregului popor* se remarcă intervențiile lui Mircea Sântimbreanu, Ion Vlad, Vasile Rebreanu, Mircea Radu Iacoban, Al. Jebeleanu. □ ■ Laurențiu Ulici prezintă *Doi poeți tineri*. □ Paul Balahur: *Noaptea de zburător* (Editura Junimea): „Preferința te-

matică este erosul, dar unul ce predisune la meditație romanțioasă, departe de orice febră afectivă producătoare de dizarmonii. E un eros ca să zic așa idilic, luminat din toate părțile, fără umbre misterioase, poetic fără îndoială, însă mai mult prin ecou decât prin sunetul propriu”. □ Mircea Florin Șandru: *Melancolia* (Eminescu): „Dincolo de variațiile pe aceeași temă, deseori realmente poetice, alteori redundante și cam prolixе, există în cartea lui Mircea Florin Șandru câteva poeme neîncadrabile universului tematic preferat, «melancolice» totuși, remarcabile prin simplitate, prin pudoarea gesticulației și prin lirism... În totul, *Melancolia* e cartea unui poet care își caută, într-un univers liric constituit, semnul de proprietate”. □ ■ Dan Grigorescu semnalează apariția traducerii cărții lui William Dean Howells: *Ascensiunea lui Silas Lapham*: „Traducerea Adinei M. Arsenescu pare să fi fost atrasă mai ales de fraza lipsită de penumbre a originalului și nu de alternanța pasajelor referitoare la reacțiile omului de afaceri, compuse într-un stil abrupt, cu acelea de mai adâncă analiză a stărilor sufletești ale lui Silas”.

• [„Cronica”, nr. 49] Numărul stă sub semnul *Conferinței Naționale a P. C. R.*: □ Sub semnătura Cronica apare *Un măreț și însuflețitor program*: „Conferința Națională a Partidului Comunist Român – eveniment de o deosebită importanță și semnificație în viața comunistilor, a întregului nostru popor – reprezintă, prin Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin amplele dezbateri prilejuite, prin profunzimea analiză efectuată, prin concluziile vizând viitorul imediat și de perspectivă al poporului nostru, unul dintre acele momente istorice menite a marca definitiv etape ale devenirii și afirmării plene a României socialiste”. □ Celelalte texte referitoare la acest eveniment politic și ideologic sunt semnate de Alecu Al. Floareș (*Multiplele dimensiuni ale forumului comunistilor români*), prof. dr. M. Todosia, rectorul Universității „Al. I. Cuza” (*Învățământul superior – integrat dezvoltării multilaterale a patriei*), Mircea Radu Iacoban (*Întotdeauna Iașul va însemna Unire*), Dumitru Ignea (*Patria sunt oamenii*), I. D. Adumitrăcesei (*Dinamica industrială a Iașului*). ■ Zaharia Sângeorzan prezintă volumul *Pasărea și umbra* de Sorin Titel: „Alături de *Fascinația* lui Laurențiu Fulga, de *Marele iubiri* ale lui Aurel-Dragoș Munteanu, *Pasărea și umbra* rămâne un roman care merită a fi remarcat nu numai în cariera lui Sorin Titel, ci și în evoluția romanului românesc de astăzi”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Miron Blaga prezintă *Poeme* de Elena Zarescu. □ Sub semnătura Șt. M. apare recenzia la *Fabule* lui Nicolae Pop. ■ Doru Scărlătescu scrie despre *Sentimentul patriei la Geo Bogza*: „Refuzând declamația și didacticismul, Geo Bogza are capacitatea rară de a ne face să simțim, împreună cu el, mireasma și gustul – dulci și răcoroase – ale patriei”. ■ Revista organizează ancheta despre *Televiziunea: instrument al educației socialiste*: „Fiind vorba de o tribună, dar și de o scenă care se adresează deodată milioanele de ochi și urechi, de pe toate meleagurile țării, copii și maturi, țărani ori locuitori de dată recentă al orașelor, dascăli și elevi, cerce-

tători în uzine, institute, spitale, biblioteci ori simpli constructori pe schelele viitoarelor edificii – un numitor comun trebuie găsit pentru a-i câștiga, a-i ajuta să se instruiască ori să se relaxeze, a-i informa și a-i îndruma, dacă nu pe toți deodată, pe cei mai mulți dintre ei. Eficiența artistică a spectacolelor de televiziune (film sau teatru) trebuie să aibă în vedere condiționările inedite ale unui gen încă în curs de constituire. Pe de altă parte, atât spectacolul, de la Shakespeare la așa-zisele teledivertimente, cât și emisiunile specializate, se cuvine să întrețină un dialog continuu cu actualitatea, cu cerințele momentului cu obiectivele înalte ale societății noastre, al cărei suprem și nobil țel este perfecționarea omului. Pornind de la aceste considerente, ținând seama de cerințele unui gen atât de variat de emisiuni, de la informație și reportaj la prelegerea științifică, redacția noastră s-a adresat unor specialiști: esteticieni, scenariști, pedagogi, scriitori, critici de artă, cu intenția de a supune discuției problemele de esență ale genului și, poate, de a evidenția prioritățile unei activități continui, aflată în atenția tuturor”. În acest număr răspund: □ Prof. univ. dr. doc. Ion Zamfirescu, „...să scânteieze ceva de natură să reprezinte, să apere și să îmbogățească sensibilitatea noastră ca oameni”: „Divertismentul trebuie să exprime suplețe, fantezie, libertate în mișcări, variație de tonuri, vioiciune de spirit, simpatie și interes pentru om chiar când acesta este pus sub reflector satiric. Totul este ca, în oricare din aceste ipostaze, să scânteieze ceva de natură să reprezinte, să apere și să îmbogățească sensibilitatea noastră ca oameni”. □ Vasile Filip, „Telespectatorul să devină mai sensibil în fața frumosului”: „O emisiune – hai să-i zicem și noi distractivă – care se structurează în chip măiestru pe problematica cea mai actuală cu care oamenii muncii din țara noastră se confruntă în eforturile lor de edificare a idealului nostru comun nu poate să nu implice în mod armonios și indestructibil elementul educativ”. □ Valeriu Râpeanu, „...divertismentul nu poate să cantoneze în zone mărunte, periferice”: „Divertismentul nu se opune educației, ci poate contribui la educarea omului prin mijloacele specifice ale unui gen ce se bucură de o popularitate nelimitată și care poate avea o influență din ce în ce mai mare în «îndreptarea năravurilor»”. □ George Sbârcea, „Televiziunea nu răspunde decât propriilor sale tipare, întrunite sub deviza: calitate”: „Educație și divertisment merg mână în mână, ele plămădesc conștiințele și atitudinea noastră față de viață, față de problemele prezentului, față de obiectivele viitorului”. □ Ștefan Oprea, „Mișcarea ideilor ca reflex al mișcării faptelor”: „A fost un timp al începuturilor, când televiziunea se mulțumea cu rolul de *transmițător de cultură*, străduindu-se a fi cât mai promptă și mai cuprinzătoare în a da informații. Dar posibilitățile ei sunt nelimitat mai mari și aspirația către individualitate, către o funcție formativă pleneră nu s-ar putea împlini dacă ea, televiziunea, nu ar deveni *generator de cultură*”. ■ Sub titlul *Premii științifice și literare* revista publică laureații premiilor ale Academiei R. S. România: □ Premiul „Nicolae Bălcescu” a revenit volumului C. Cihodaru, I. Caproșu, L. Simanschi: *Docu-*

menta Romaniae Historica A – Moldova, vol. I (1384-1448), iar despre volum scrie D. Ivănescu: „Tipărirea primului volum, din valoroasa colecție de documente menționată mai înainte, de către C. Cihodaru, I. Caproșu, și L. Simanschi, reprezintă o remarcabilă realizare a școlii istorice ieșene, un adevărat act de cultură”. □ *Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu”* a revenit lui Dan Mănuță, pentru volumul *Critica literară junimistă*, volumul este prezentat de Constantin Pricop: „Bine informată, *Critica literară junimistă (1864-1885)* impune însă în primul rând printr-o viziune organică într-un fenomen dezbătut cu asiduitate de cercetarea literară și istorică: junimismul”. ■ Pe aceeași pagină aflăm și de *Premiile Asociației Scriitorilor din Iași*: □ apare un scurt interviu cu *Nicolae Țațomir: Elipse orfice*, semnat Rep., despre premiul câștigat: „– *Stimate Nicolae Țațomir, sunteți posesorul unuia din premiile de poezie ale Asociației scriitorilor din Iași, conferit pentru volumul Elipse orfice, apărut în 1976 la Editura Eminescu. Ce reprezintă acest premiu în Biografia dumneavoastră?* – Un premiu literar nu poate avea o altă semnificație decât o jalonare în timp a evoluției activității creatoare. Un stimulent, o recunoaștere a valorii intrinsece a operei, un «finis coronat opus», – n-am optat încă pentru nici o calificare a actului premial, nefiind nici în pragul redactării memoriilor, nici în atrium-ul atrium-ul bilanțului propriu. Un «totuși» există. Totuși, premiul poate fi, metaforic, o insulă Rhodos, în care se mai aud cuvintele anticilor: «hic Rhodos, hic salta». Satisfacția că ai executat saltul invidiat, deconectare, un ritm mai reconfortant al respirației proprii (e vorba de respirație lirică), un plus printre atâtea minus-uri”. □ Mihai Dinu Gheorghiu prezintă *Paul Balahur: Făt-Frumos din grai*: „Paul Balahur, un talent în care s-a investit atâta încredere, își rezervă dreptul de a răspunde după tiparul acestui distih: «El mai poate să se nască / încă-odată din *Cuvânt*»”. ■ Const. Ciopraga publică a doua parte a textului despre *Responsabilitatea culturii*: „Ni se pare logic să vedem în cultură experiențe cristalizate, transmisibile, privind eticul, sentimentul demnității, solidaritatea cu istoria națională și altele ca acestea, la fel de fertile pentru modelarea omului ca și temele zise – eterne: Destinul, Erosul, moartea, Timpul, Absolutul. Numai cine privește cu ochi critic trecutul și se angajează lucid în dialogul cu epoca, dispune de elementele necesare pentru a interoga viitorul”. ■ I. Dumbrovă publică *O scrisoare inedită a Otiliei Cazimir*, adresată redacției revistei „Iașul literar”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Tânărul erou în literatura actuală*: „Sub titlul *A îmbătrânit Făt-Frumos?*, Ion Dodu Bălan prefațează («Scânteia», nr. 10973 – noiembrie 1977) cronicile a patru cărți pentru și despre tineret, reunite sub genericul *Prezența tânărului erou și a tinereții ca stare de spirit în creații literare actuale*. Reluând aici o tematică predilectă – reamintim de pildă, intervenția *Literatura și educația patriotică a tineretului* – I. D. B., după o sugestivă incursiune la obiect în literatura universală și în cea română distinge apartenența necesară a unor eroi [...] întâlniți în «literatura banalului» (cultivată de unii autori, ajutați și de «bunăvoința» mioapă a edito-

rilor) la genul comic. [...] Eroii tineri ai literaturii noastre umanist-socialiste trebuie «... să întruchipeze frumusețea morală, munca, inteligența, curajul, dăruirea patriotică, înălțimea idealurilor tinerimii și tinerețea de astăzi», încheie autorul, la al cărui apel subscriem, noi și cititorii pasionați ai creațiilor literare în discuție». □ N. Irimescu, *Întâlnirile „Cronicii”*: „În ziua de 1 decembrie a avut loc în sala de festivități a Consiliului popular al orașului Hârslău o întâlnire a colectivului redacțional al revistei «Cronica» cu cititorii. Desfășurată în întâmpinarea Conferinței Naționale a partidului, întâlnirea a prilejuit discutarea problemelor care țin de activitatea redacțională din perspectiva culturii și a literaturii române actuale. Întâlnirea a fost deschisă de tovarășul Lucian Pascaru, directorul Casei de cultură, după care a luat cuvântul tovarășul Liviu Leonte, redactorul șef al revistei «Cronica». A urmat o șezătoare literară la care și-au dat concursul poezii Mihai Ursachi, Vasile Constantinescu și Vasile Mihăescu». ■ Herta Perez scrie despre *Vicente Aleixandre*, laureatul Premiului Nobel pentru literatură: „Decernarea Premiului Nobel pentru literatură pe anul 1977 spaniolului Vicente Aleixandre a constituit o surpriză pentru mulți iubitori ai literaturii din afara țării de baștină a laureatului, care abia dacă-i cunoșteau înainte, numele. Doar ici acolo câte o traducere a încercat să atragă, fără succes de cele mai multe ori, atenția asupra liricului spaniol”. ■ În *Cartea străină* Irina Burlui prezintă *Henry James: Ce știa Maisie*: „Este meritul lui Ștefan Stoenescu de a fi realizat în limba română o transpunere nuanțată a textului încărcat de semnificații, păstrând totodată în bună măsură valențele expresive ale stilului jamesian”. ■ Versuri semnează Haralambie Țugui (*Astfel vom grăi*), Aurel Butnaru (*Omagiu*), Vasile Mihăescu (*Ținut desăvârșit; Imn; Ca o pasăre în spațiu*). □ În *Lumea în literatură* Nicolae Turtureanu publică *Itinerar iugoslav*.

• [„**Munca**”, nr. 8417] Radu Selejan publică poezia *Partid*. □ În *Conferința Națională a PCR. Partid, popor – Un singur gând, o singură voință*, Al. Andrițoiu publică *În numele a tot ce avem mai frumos și mai demn în noi*: „Desigur că toate aceste adevăruri fundamentale, structurate de Congresul al XI-lea al partidului și îmbogățite de Conferința Națională, deschid culturii și artei orizonturi tot mai largi, cu îndatoriri civice mai marcate, în sensul patriotic, umanist, militant, educativ al cuvântului. Implicarea în viața socială, responsabilitatea față de actul artistic, partinitatea lui clară și pasionată derivă din însăși bogăția fenomenelor sociale, dau frumusețe vieții contemporane și din perspectivele ce se deschid fascinante spre comunism. Democratizarea culturii și artei este cerută de democratizarea mereu mai largă a vieții sociale, a conducerii colective a treburilor obștești, a felului de a gândi și a simți al oamenilor muncii”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 366] *Artă și angajare*, semnat *Săptămâna*, vizează și Raportul prezentat de Nicolae Ceaușescu la *Conferința Națională a PCR* (o *adevărată carte*) dar și Festivalul național *Cântarea Ro-*

mâniei. „Nicio estetică riguroasă nu a plasat mesajul artei pe un plan secundar. Dimpotrivă, a fost pus în lumina sensul militant, activ, al creației spirituale, emanație a aspirațiilor celor mai profunde ale omului... O artă ruptă de idealurile maselor este prin definiție un eșec. Arta e creată pentru om, iar astăzi omul constructor al societății socialiste multilateral dezvoltate, merită o creație militantă, angajată, care să ajute eficient la formarea unei înalte conștiințe. ... Arta românească de azi este exponențială pentru sensul activ al devenirii noastre. Odeii virgiliene care cânta satul nou i se adaugă romanul de analiză socială în care cu luciditate și angajare sunt scrutate esențele și liniile-forță ale vieții sociale. Cu mijloacele sale specifice, subtile și nuanțate, opera răspunde întrebărilor pe care societatea i le pune printr-un evantai tot mai diferențiat de exprimări specifice în ordine estetică, dar convergente în punctul lor de emanație: trăirea revoluționară a acestui timp... Actul creației este, într-adevăr, individual, dar democratismul vieții a impus drept creator de înalte valori colectivitatea, care se exprimă prin ce are mai bun, mai înzestrat, mai inspirat...” □ *Trei culori*, poem de Ilarie Hinoveanu. □ E. Manu scrie despre cartea lui Mihnea Gheorghiu, *Istории dramatice*. „În 1975, în vol. *Unul în doi*, scriitorul ne prezenta 2 piese istorice: *Zodia Taurului*, dedicată lui Tudor Vladimirescu și *Capul*, consacrată lui Mihai Viteazul. Volumul intitulat *Istории dramatice* cuprinde două piese: *Patetica 77* (după romanul lui Duiliu Zamfirescu) și *Muschetarul român* (scenariu după un film despre Dimitrie Cantemir). Pentru Mihnea Gheorghiu, așa cum reiese din piesele publicate în cele 2 cărți, dramatizarea istoriei patriei nu prezintă numai un interes legat de culoare și pitoresc istoric ci și o posibilitate de confruntare a destinelor noastre de ieri cu cele de azi... Dacă, în genere, scenariile noastre suferă de anchiloze dramatice, scenariile lui Mihnea Gheorghiu fac tot ce e posibil să nu încalce domeniile teatrului ca modalitate estetică. Dar chiar ceva mai mult, și piesele lui sunt cinematice și prin această vii și contemporane.” ■ Sub semnul *Conferinței Naționale*, două articole teziste: prin *Ce este arta*, I. Lotreanu – revine la opera lui Mircea Florian - „filosof raționalist care s-a apropiat de marxism în ultima parte a activității sale”, abordând un volum al acestuia din 1945, *Metafizică și artă*. „Un adevărat proces face Mircea Florian termenului *estetică*, existent la Kant în sensul larg (*știință a sensibilului*), socotit total nefericit de filosoful român. Observații pătrunzătoare întâlnim în paginile în care sunt analizate antinomiile: descriptiv-normativ, etic-estetic, plăcut-util, obiectiv-subiectiv etc... El era familiarizat cu lumea artei și simțea acut frumosul: *Lumea artei e lumea unei vieți ideale care poate să înflorească în orice obiect*... Situată sub semnul echilibrului, concepția despre artă a lui Mircea Florian pornește de la convingerea că lumea frumosului este parte constitutivă a libertății de manifestare a ființei umane.” □ În al doilea text „*Un moralist*” – Dan Mutașcu, se oprește la publicistul Mihai Popescu, ce schițează „viața socială” și „omul contemporan... sau mai bine zis omul pur și simplu” – în *Să vorbim despre...* Ed. Eminescu

□ *Cronica de librărie* constată debutul în volum al lui Corneliu Vadim Tudor, cu *Poezii*, Ed. Eminescu. □ „O altă restituire de excepție” : *Ființa istorică* de Lucian Blaga, ediție de Tudor Cățineanu, Ed. Dacia (recenzată în nr. următor de D. Mutașcu).

10 decembrie

• [„**Luceafărul**”, nr. 50] Cuprinde poeme de Florența Albu, Valeriu Bucuroiu, Emilian Marcu, versuri de Bacovia traduse în franceză de Raoul Escadé, precum și proză-reportaj de pe „șantierul muncii”, scrisă de Mihai Pelin, Nicolae Stoicescu și Cornel Nistorescu. ■ Ioan Alexandru semnează textul *Scrisoare către un muncitor*. ■ În *Cronica literară*, Dan Cristea comentează volumul lui Gabriel Dimisianu, *Nouă prozatori* (Eminescu, 1977): „Un mai sever accent critic, care în fapt nu contrazice posibilitățile de receptare și de emoție în fața literaturii, ar face din cartea lui G. Dimisianu, *Nouă prozatori*, o carte de referință”. ■ Al. Piru discută debutul postum al lui Al. Bistrițianu, *Teorie și inspirație folclorică la predecesorii lui V. Alecsandri* (Minerva, 1977) ■ Adrian Marino analizează cartea *Istoriei dramatice* (Eminescu, 1976?) de Mihnea Gheorghiu, concentrându-se îndeosebi asupra piesei *Patetica '77*: „*Patetica '77*, «piesă de teatru în două părți după Duiliu Zamfirescu», își propune – și reușește – să concentreze într-un spațiu teatral foarte scurt cele mai esențiale momente, stări de spirit, mișcări de idei și personaje ale independenței”. ■ Dan C. Mihăilescu prezintă *M. Eminescu în critica italiană – texte alese și traduse de R. Boureanu și Titus Pârvulescu* (Junimea, 1977). ■ Maria-Ana Tupan apropie proza Mariei-Luiza Cristescu din *Roman de dragoste (Povești de adormit copiii)* (Albatros, 1977) de cea a lui Lewis Carroll: „Scrisă cu umor și inteligență, oscilând între poem eroi-comic și basm – în maniera lui Lewis Carroll – ultima carte a Mariei-Luiza Cristescu este de fapt o alegorie. O alegorie a invadării umanului de automatisme, prejudecăți, fanatism sau constrângeri mecanice”. ■ Ioana Crețulescu semnalează apariția studiului *Confluente culturale româno-polone* (Minerva, 1976), de Ion Petrică. ■ Studiul lui Eugen Todoran, *Maioreșcu* (Eminescu, 1977) se diferențiază de inițiative similare, potrivit lui Simion Bărbulescu, prin constanta abordare comparatistă: „...Eugen Todoran își consolidează sistemul critic, diferențiindu-se de alți cercetători ai aceleiași teme, printr-o argumentare erudit comparatistă – de raportare a concepțiilor maioreșciene la direcții ale esteticii contemporane, printr-o amplă reconsiderare a izvoarelor gândirii lui filozofice, pentru a stabili măsura în care se poate acorda cu ideologia contemporană...”. ■ În rubrica *Profil*, Aurel-Dragoș Munteanu urmărește evoluția poetică a lui Marius Robescu, creator al unei lumi coerente, în ciuda unei diversități mai reduse: „De la *Ninge la izvoare* și până la *Utopia ninsorii*, versurile lui Marius Robescu structurează o lume, creează un mediu profund coerent, cu legile sale proprii, atât «fizice», cât și «metafizice». Este un tărâm pe care se va desfășura

apoi tot ceea ce urmează să se întâmple în poezia sa. Spațiul este poate mai redus decât la alți poeți, cu diversitate mai mică, dar cu adâncime și ecou prelungit”; „...intrarea în teritoriul său este similară cu luminarea în budhismul zen, nu este adică altceva decât plonjarea în viața cea mai autentică, ieșirea din iluziune”. ■ În *Debuturi în roman (II)*, Eugen Simion identifică în romanul lui Ioan Dan Nicolescu, *Rana statuilor*, confluența a două formule narative: „Aflat la prima sa cartea, Ioan Dan Nicolescu [...] încearcă să unească două formule epice, cea dintâi și, deocamdată, cea mai solid articulată estetic fiind aceea de evocare fantastică în stilul Voiculescu. Un Voiculescu complicat însă în chip deliberat cu proza de observație rece a faptelor de conștiință, într-o cronologie ruptă și reîntregită în ritmul capricios al memoriei”; „Ioan Dan Nicolescu are ceea ce se cheamă scriitură, limbajul lui este cu iscusință înflorat, fraza amplă și muzicală. Toate aceste calități vechi în proză sunt însă bine stăpânite, talentul nu se lasă, cum se zice, dus de condei, există de regulă în *Rana statuilor* o conștiință estetică trează care ordonează și supune limbajul la necesitățile ideii epice”. ■ Romul Munteanu consemnează, în *Dialogul cărților*, deschiderea expoziției de carte de la Atena în ziua de 1 septembrie.

13 decembrie

● [„**Viața studentească**”, nr. 41] O cronică de Dinu Flămând la debutul în volum al lui N. Dan Frunteletă, *Puterea sunetului*.

14 decembrie

● [„**Scânteia**“ nr. 10985] Sub egida unui titlu răsunător „Misiunea de mare răspundere a creatorului în formarea unui om cu idealuri înaintate, cu o înaltă conștiință socialistă”, Petre Ghelmez face câteva însemnări despre *Poezie – mărturie generoasă despre timpul nostru de mărețe înfăptuiri*.

15 decembrie

● [„**Flacăra**”, nr. 50] Radu Cârnci publică poezia *Cantată*. □ Ion Dodu Bălan scrie *Cauza muncii noastre de fiecare zi*. □ Dan Zamfirescu publică un articol militant intitulat *Democrație și cultură*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică un dialog intitulat *Deferența și condescența?* □ Cornel Moraru, în *Cronica literară*, prezintă volumul lui Aurel-Dragoș Munteanu, *Marile iubiri*. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate două poezii de Cristian Dică. □ În *Racul*, Teodor Mazilu publică *Să primești ploconul demn, cu fruntea sus!*, iar Nicolae Dragoș fabula *Oaia șturlubatecă*.

● [„**România literară**”, nr. 50] *Conferința Națională a P.C.R.* continuă să aibă ecouri în câteva materiale din acest număr: *O singură voință* (editorial asumat redacțional), *Despre oameni* (Anton Breitenhofer), *Structurile speranței* (Dan Zamfirescu), *Bucuriile noastre* (poezie de Traian Iancu). □ Al. Andrițoiu scrie, de asemenea, impulsionat de *Conferința Națională a P.C.R.*,

dar și de Conferința națională a scriitorilor, pledând pentru *Militantism și calitate* în operele literare: „La Conferința Națională a scriitorilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu, afirmând cu înțelepciune că nimenea nu cere scriitorilor numai capodopere, că nu toți artiștii sunt posesorii aceluiași geniu creator, cerea totuși calitate, evitarea rebuturilor, a contrafacerilor, opere militante prin miezul lor de idei și sentimente, care să răsfrângă cu claritate și dăruire măreția epocii pe care o trăim. Aceste opere există, ele nu sunt puține. Ultimul deceniu a repus în matca de aur opere de valoare, unele de primă mărime, repute în țară și peste hotare. Dar presa și editurile, adeseori printr-o înțelegere îngustă a tematicii majore și pe linia minimei rezistențe (să folosim un termen tocit), mai publică și lucrări în care tocmai valoarea lipsește. Ele sunt alimentate tocmai de aceste falsuri în materie de artă, de eludarea valorii estetice, fără de care, oricât de bine intenționate ar fi, creația nu mai e creație, ci manufactură. [...] Secretarul general al partidului a subliniat în repetate rânduri, referindu-se la creația literară, că responsabilitatea față de cuvântul tipărit cade în primul rând asupra autorului, asupra redactorilor, și e bine că morala comunistă pe care Conferința Națională a cerut-o tuturor oamenilor muncii, în toate domeniile de activitate, comuniștilor în primul rând, să funcționeze exemplar și consecvent în lumea publicațiilor noastre. Căci, în peisajul culturii noastre socialiste, operele definerii sunt precumpănitoare, împingând la periferia artei și dincolo de hotarele ei corpii străini. Conferința Națională a P.C.R. ne-a dat încrederea stenică în viitorul întregii noastre vieți economice, politice și social-culturale, în perspectivele ei deschise până departe în timp. Ea a demonstrat consecvența marxist-leninistă a partidului, aportul de originalitate al gândirii politice românești, capacitatea ei de a se dezvolta în spirit creator, aducând contribuții distincte la tezaurul socialismului științific. Aici descifrăm noi, creatorii de frumos, izvorul viitoarelor noastre succese, temeinicia operelor cu care ne înfățișăm în fața cititorilor dintre și de peste hotarele țării. Cheie de boltă a marilor valori”. ■ Al. Philippide recomandă *O carte trăită* de Alexandru Bădăuță, ca fiind „o remarcabilă evocare a unor momente ale războiului nostru de independență de la 1877-1878 și mai cu seamă celui din 1916-1918, cu ajutorul unui șir de tablouri în general de o mare pătrundere realistă în concepție și de o impresionantă execuție literară în expresie”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu îl înfățișează pe *Iordache Golescu, moralist*. ■ Geo Bogza publică tableta *Santa-Maria*, însoțită de un post-scriptum în care se adresează cititorilor fideli, care-i trimit epistole: „Correspondență: Deoarece, de la cutremur, autorul acestor săptămânale texte a schimbat mai multe domiciliu și nu s-a fixat încă niciieri, roagă ca orice trimitere poștală, pentru a nu risca să se rătăcească, să-i fie adresată la «Căsuța poștală 3047. Oficiul 22. București». Totodată roagă să fie iertat dacă, în viitor, nu va mai fi în măsură să răspundă cu promptitudinea cu care, timp de zeci de ani, a răspuns oricărei scrisori venite din orice colț al țării. Asupra acestui punct, al relațiilor în scris cu cititorii, sus-pomenitul autor

de mult a vrut să spună câteva lucruri pe care, poate, le va spune cândva. Ceea ce ar dori să se rețină până atunci, este recunoștința pe care o păstrează tuturor celor ale căror rânduri i-au adus în inimă căldura inimii lor”. ■ *Constructorii* din romanul *Șansa* de Al. Simion îi atrag atenția lui Paul Georgescu: „Recentul roman al lui Al. Simion, intitulat (n-am înțeles de ce) *Șansa*, s-ar putea numi «Părinți și copiii» sau «Confruntarea», fiindcă despre asta este, în fond, vorba: confruntarea între două generații, dintre constructorii de ieri și cei de mâine, ce se întâlnesc, se înfruntă și se completează în acțiunea de azi. Să spunem încă de la început că Al. Simion, spre onoarea sa și plăcerea noastră, nu și-a simplificat deloc datele problemei: eroii săi, cei mai buni dintre ei, au aceeași calitate umană. Și tinerii, ca și vârstnicii au același fond solid dar receptiv, aceeași exigență față de ei și față de alții, aceeași capacitate de redresare morală”.

■ G.G. Ursu semnează un text aniversar despre *Dan Simionescu – 75*: „Profesorul Dan Simionescu trăiește un moment de melancolie, dar și de înseninare. Bilanțul pozitiv al atâtor ani de muncă îi oferă satisfacția bucuriei împlinite. Trecutul său, de care poate fi mândru, îl întărește pentru a-și continua lucrarea, într-un prezent viu în care o mare existență se îmbină cu același elan nesecat”.

■ Sorin Titel „descâlcește” *Meandrele povestirii* din romanul *După-amiezi ploioase la „Boul Bălțat”* de Huszár Sándor: „Cartea lui Huszár Sándor impune lecturii un anumit ritm: un cititor grăbit, mânat de nerăbdarea de a afla cât mai repede cu putință ce se mai întâmplă, va fi, fără îndoială, ușor dezamăgit atâta timp cât nu încearcă să se pună de acord cu modul în care își concepe autorul narațiunea. Povestirea face o mulțime de meandre, interminabile «paranteze» intervin la tot pasul; ea se desfășoară lent, împotmolindu-se, adesea, în detalii aparent fără nici o legătură cu narațiunea”.

■ Mircea Iorgulescu deslușește *Sentimentul și ideea* din *Aventura lui George Gordon Byron* de Elena Tacciu, etichetat drept „romanul influenței” de către autoare: „Termenul *roman* atrage atenția; autoarea se ferește să zică și *critic*, deși formula nu ar fi implicat romanțarea (biografică, interpretativă etc.), ci mai degrabă putea denumi o metodă critică, de presupus că apropiată în spirit de metoda *colocvii*, teoretizată de Malraux. Însă Elena Tacciu se limitează la întrebuintarea acestui termen într-un sens aproape metaforic și astfel apare și într-un pasaj mai teoretizant, referitor la insuficiențele comparatismului tradițional [...]. E totuși regretabil că autoarea n-a insistat (n-a îndrăznit?) asupra acestei formule, folosind-o oarecum întâmplător, parcă dintr-un capriciu al stilului său înflorit, abundent în bombastice și naive exprimări «poetice», de o grandilocvență uneori incoerentă [...], semn al forței limbajului gongoric de a pătrunde până și în studiile de literatură comparată. Oricum, indiferent de motivație, reținem că termenul apare în contextul unei nemulțumiri față de metodele critice tradiționale (studiu biografic, evocare a personalității, examinare schematică, erudit detectivistică a influențelor) și exprimă, chiar dacă sentimental și nu ideatic, o căutare”.

■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici aduce în atenție, în „*Succesul*” și

„Influența” (I), studiul Ilenei Verzea despre *Byron și byronismul în literatura română*. ■ După o scurtă întrerupere, revin și *Dezbaterile „României literare”* axate pe *Problematika romanului contemporan românesc*. Scriu, pe această temă, Al.I. Ștefănescu, Nicolae Jianu, Radu Cosașu și Nicolae Balotă. □ În *Documente și mutații*, Al.I. Ștefănescu indică posibilele prefigurări ale romanului: „Dacă există deci o «mutație» posibilă și de dorit în romanul românesc contemporan aceasta constă, după părerea noastră, mai puțin în diversificarea formelor artistice (căutare binecuvântată cât nu-i exasperată), cât în aplecarea, și mai atentă decât până acum, asupra realităților românești de astăzi, în tratarea lor în așa fel încât *miza* tot mai înaltă a problematicii abordate să slujească nu numai poporul și cultura română, dar să poată constitui răspunsuri românești la marile și presantele întrebări pe care acest sfârșit de secol le pune întregii omeniri”. □ Nicolae Jianu declară *Romanul – timpul umanității*: „Am spus că romanul este un veritabil document, o mărturie de istorie. În cazul acesta istoria contemporană românească este un izvor inepuizabil de fapte, întâmplări, fenomene, psihologii, drame cu totul inedite, deși plămădite într-o matcă etern omenească. După revoluție, și spre deosebire de lumile vechi, omul se află în fața societății, el răspunde pentru actele lui, pentru gândirea lui, îl interesează bine sau rău acestei societăți, pentru că el însuși este sortit să urmeze soarta a milioane de oameni, colectivitatea. Sigur, toată lumea cunoaște teoretic aceste legi, dar sunt destui care păstrează un grad de inerție, de ignoranță, tendințe de arivism, după cum virtutea trece uneori ca umilință, abia văzută sau disprețuită. El, sigur, un virtuos modest poate răsturna o gloată de neghiobi dacă încape pe mâna unui romancier care se pricepe să facă din el un erou. Romanul din toate timpurile a dovedit să asemenea performanțe sunt posibile. Desființarea cenzurii s-ar putea să dizolve și unele întrebări, inerții sau timidități aglomerate cu timpul în spiritul scriitorilor. Nici asta nu e o treabă ușoară, dar timpul e prielnic și se cuvine să încercăm o primenire, adică să ne adaptăm societății, să fim asemeni ei, mereu visând un timp mai înalt, mai rodnic, mai potrivit lucrului de durată și de valoare”. □ *Politică, memorie, dramă* sunt ideile în jurul cărora gravitează intervenția lui Radu Cosașu: „Documente fundamentale de partid au înfierat și au refuzat pentru totdeauna acele practici ale vieții politice, din care au decurs, în literatură, poleirea realului, evitarea dramelor, imaginea vieții ca o horă, ca un car alegoric. Cele mai bune romane ale noastre reflectă acest climat instaurat de acele memorabile documente de partid. Celor «îngrijorați» că literatura s-a dovedit astfel «un joc secund», recuperând și nu anticipând teme și temeri dezvăluite și condamnate înaintea ei – li se poate răspunde că orgoliul scriitorului e ceva mai adânc și mai complex decât termenii acestui protocronism sumar. Energia pierdută printr-o relativă și veșnică «rămânere în urmă» se câștigă și triumfă – pe căile unei complicate demnități a talentului – prin forța unei imagini care, chiar apărută mai târziu, poate rezista, poate da durată fenomenului recuperat, *păstrân-*

du-l, redimensionându-l până la obsesie, până la blestem și, deci, până la metaforă. Politica romancierului nu poate fi alta decât aceea de a transforma toate experiențele sale vitale într-o memorie sănătoasă, memoria într-o sensibilitate de maximă expresie și amândouă într-o conștiință dramatică, «bolnavă» de toate durerile și bucuriile lumii. Romanele bune ale acestei perioade au toate ca punct de foc fixarea acestui punct numit și în fizică și în politică un punct de «non-retour», a imposibilei întoarceri la capitalism (strigăt niciodată anacronic în secolul nostru) dar și la practicile care n-au permis unor idei fundamentale ale socialismului să se exprime în toată îndreptățirea lor”. □ Nicolae Balotă întocmește *Procesul conștiinței*: „Cercetat mai de aproape, *Moromeții* se dovedește a nu fi decât aparent un «roman țărănesc». În ciuda spațiului rural în care se petrec evenimentele acestui etos, el este structural *altceva* decât un epos agricol. Substanța sa poate să fie aceea oferită de evenimentele vieții la țară, totuși Marin Preda n-a continuat – doar ca un emul al lui Rebreanu – să proiecteze un descendent al lui Ion. Și, mai presus de orice, acest prozator a încercat în lucrările sale să proceseze la un examen al conștiinței social-morale, deschizând, totodată, un proces al conștiinței sale artistice. Astfel se depășea nu numai un anumit plan etic, acela al eposului rural (planul social-moral al lui *Ion*), ci și se depășeau și anumite modalități ale prozei tradițional explorator-analitice, și, mai ales, tărâmul «analizei psihologice». Marin Preda știe prea bine și ne-o spune (cf. *Imposibila întoarcere. Convorbiri cu Marin Preda* de Florin Mugur etc.) că romanul e legat de istorie și că fără istorie se asfixiază. Dar, în același timp, ca romancier, el se constituie pe sine drept un judecător al istoriei. Martor și judecător, conștiință deschisă asupra istoriei cetății, dar și a unei istorii lăuntrice, intime, a scriitorului, *Moromeții*, *Risipitorii*, *Intrusul* sunt procese deschise istoriei social-morale. Scriitorul nu pune în paranteză istoria, asemenea adversarilor romanului tradițional, nu evadează într-o vagă intemporalitate. Dar, angajându-se în istorie, își arogă dreptul și misiunea dificilă a judecătorului. Or, judecând istoria, judeci instituții, structuri: în fond, oameni. Este ceea ce se petrece în *Moromeții*, prin intermediul unei excepționale conștiințe-martor, aceea a bătrânului Moromete. Spectacolul pe care ni-l oferă operele cele mai reprezentative ale prozei noastre, îndeosebi în ultimul deceniu, este acela al unui examen public de conștiință. Înțelegem acest proces în două sensuri: pe de o parte e un examen al conștiinței publice, un proces al existenței social-istorice și morale a societății românești din ultimele decenii, pe de altă parte, e vorba de o examinare pe tărâm literar a condițiilor romanului ca atare, cu alte cuvinte un proces al conștiinței romancierului”. ■ Dorin Tudoran realizează un interviu cu Mihail Cruceanu, prilejuit de aniversarea de 90 de ani a poetului care a adus *Lauda vieții*. Dialogul, intitulat „*Am fost un om fericit pentru că n-am făcut nimic în silă*”, surprinde crezurile lui Mihail Cruceanu despre viață și poezie. Între altele, acesta mărturisește că nu a avut niciodată spaima foii albe: „Nu, fiindcă nu m-am așezat niciodată la masa de

lucru fără să știu că *altfel* nu se poate. Majoritatea poeziilor le-am «scris» întâi în gând și n-am putut să rabd să nu le transcriu. Sigur, în felul ăsta am și pierdut multe poezii; adică le-am uitat, înainte de-a fi avut vremea să le transcriu. Am pierdut, cred, cam de două ori mai multe poezii decât cele publicate. Și-apoi, făceam și alte multe lucruri, în afară de poezie. Știi, eu am fost un om fericit, pentru că n-am făcut nimic în silă și n-am avut când să mă plictisesc”.

■ Rubrica *Interviurile noastre despre munca literară* găzduiește un alt dialog, prilejuit, de asemenea, de contexte aniversare. Cella Delavrancea parcurge, astfel, *Un drum de umbre luminoase*, „ghidată” de întrebările formulate de Romulus Rusan. Autoarea volumului memorialistic *Mozaic în timp* evocă și în acest dialog atmosfera din casa părintească: „Climatul în care am crescut a fost luminos și vibrant, de admirație pentru artă și bunătate pentru oameni. Tata adora pe mama, mama adora pe tata. Între ei domnea o înțelegere absolută, fie că era în privința unei opinii literare, fie în opinia purtată unei persoane. Tata era nervos din fire, surmenat de diferitele activități ce-i răpeau timpul pe care l-ar fi vrut dăruit literaturii; era bun și generos până la exagerare. Mama, indulgentă, fiind psiholoagă, foarte sever crescută, știa să se domine și apăra atmosfera vieții noastre de tot ce ar fi lipsit de cuviință și bună voie. Noi n-am auzit niciodată pronunțate cuvintele «drac» «ce dracu!», «al dracului» etc. O guvernantă englezoaică l-a întrebat odată pe tata la masă: «Ce vrea să însemne cuvântul *dóbitoc*? – îl pronunțați când vă văd supărat». Tata a râs și i-a explicat: era singura supapă când îl exaspera prea tare cineva. Tata, deși mai îngăduitor decât mama în privința educației noastre, ne impunea respect prin sfaturile pe care le dădea, prin stavilele pe care le puneă exagerărilor din temperamentul celor patru fiice care eram. De pildă, când râdeam prea zgomotos ori prea lung... Era mai degrabă o dojană artistică decât una morală, căci îi plăcea să impună în orice o disciplină estetică, până și în aceste veselii de copil. Mai larg era, în schimb, în privința lecturilor. Dacă mama ne oprea să citim din clasicii pe care-i socotea nepotriviți vârstei, tata ne dădea voie să citim orice, cu condiția să fie literatură bună, socotind că pentru lectură nu există limite de vârstă, că la orice vârstă se imprimă în cititor ceva potrivit, ceva valoros. Uneori ne împingea chiar el înainte această poftă de noutate, citindu-ne din literatura fantastică a lui Edgar Poe. Fapt care, în treacăt fie spus, a contribuit la marea mea frică de întuneric, care mă bântuie și acum. Tot, tata, mai târziu, pentru a-și repara probabil această imprudență, voia să mă stimuleze oferindu-mi mici sume de bani în schimbul unui propus act de curaj. Îmi oferea, de pildă, cinci lei ca să-i aduc noaptea o frunză de viță din fundul grădinii. Dar recompensele acestea n-a avut niciodată ocazia să le onoreze!”

■ Nicolae Prelipceanu, Cleopatra Lorințiu și Dumitru Mureșan publică grupaje de versuri.

□ Proza din acest număr este reprezentată prin Dinu Săraru, cu fragmente din romanul *Dragostea și revoluția*. □ Felicia Antip traduce pasaje din memoriile lui William L. Shirer, *Călătorie prin secolul 20*.

● [„Tribuna”, nr. 50] Cuprinde poeme de Vasile Bârgău, Ileana Roman, Horia Lupu, Iulian Negrilă, texte (în versuri și proză) de Aurel Gurghianu, proză de Florin Bănescu, Gheorghe Țiplea, Vasile Tarța. ■ Ion Vlad continuă analiza volumului *Corespondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti* (Eminescu, 1977) în *Farmecul dialogului epistolar (II)*. ■ Pentru Poantă consemnează desfășurarea colocviului *Definirea actului critic*. Funcții specifice și importanță socială, la Sibiu, la inițiativa revistei „Transilvania” în colaborare cu Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă. La acesta au participat Virgil Ardeleanu, Vasile Avram, N. Barbu, Mircea Braga, Vasile Chifor, Gabriel Dimisianu, Dana Dumitriu, Radu Enescu, Ilie Guțan, Mircea Ivănescu, Nicolae Manolescu, Romul Munteanu, Ion Mircea, G. Nistor, Eugen Onu, Petru Poantă, Titu Popescu, Ștefan Sienerth, Anca Sârghie, Valentin Tașcu, Mircea Tomuș, Ecaterina Țarălungă, Laurențiu Ulici, Cornel Ungureanu ș.a. ■ La împlinirea vârstei de 50 de ani, lui Fodor Sándor îi sunt dedicate articole omagiale de Lászlóffy Aladár și Panek Zoltán. ■ N. Prelipceanu publică interviul realizat cu Mircea Dinescu: „ – *Te încălzește sentimentul generației? Și până la ce temperatură?* – Punându-mi o asemenea întrebare încep să mă simt dintr-odată eschimos. Îmi ies totuși din frig pentru a încropi o explicație. Aproape anual revistele literare propun un fel de tobogan alcătuit din nume de scriitori, uneori debutanți, în care ideea de generație tânără e rostogolită fie cu aplauze, fie arătată cu un deget bont. Cine sunt acești unși ai poeziei? În mare parte autori de talent care n-au (poate din fericire) nimic comun între ei decât anii aparițiilor editoriale. Pe câțiva îi cunosc bine, îi citesc cu invidie și le sunt prieten, pe alții i-am cunoscut și mi-a fost de-ajuns. Dar prin ce se coagulează de fapt o nouă generație? Prin vârstă, prin amicitie, prin bogăția sau lipsa înzestrării numai critica literară poate sesiza, sprijini și institui un asemenea fenomen. Generația «de aur» de la '60 nu-i creația celor implicați practic în ea, ci a criticilor care au avut forța să-i impună, pe bună dreptate, în perioada dramaticelor demolări artistice ale acelor ani. Deși meseria de scriitor nu are nimic comun cu cea de corist, ci mai degrabă cu singurătatea alergătorului de cursă lungă, trebuie să-ți mărturisesc, totuși, preferința mea de a trăi în sudul generațiilor fără vârstă, unde nu mă încălzește decât flacăra prieteniei și respectul valorilor. – *Ai evoluat destul de neprevăzut, cel puțin pentru mine, spre «proprietarul de poduri».* *Ce zici, pentru tine era de prevăzut evoluția ta, adică bănuiai cum va arăta a treia ta carte, atunci când, să zicem, o scriai pe cea dintâi?* – [...] În fine, între *Invocație nimănui* și *Proprietarul de poduri* atârnă de fapt diferența în greutate a celor șapte ani ce le separă aparițiile. Șapte ani așezați exact la o răscruce de anotimpuri. Șapte ani în care nu m-au bătut numai razele soarelui ci și rumorile capitalei și mai ales valurile de cărți din spuma cărora se nasc de obicei scriitorii. «Ghiuleaua» cu poezia adolescentină și muzicală mi se mai leagă și astăzi la picior deși nu cred că am ticul ocnașului bătrând de a-și schimonosi mersul și după ce n-o mai poartă. – *Crezi*

că e necesar ca o generație să nege vehement spre a se impune? – Ciudate sunt căile deschise uneori artiștilor. Incitați parcă de legenda lui Cronos, fiii sunt în stare să-și înghită părinții literari, fără regrete. Indigestiile apar mai târziu. După cum știm cu toții, Arghezi a fost nevoit să trăiască o vreme în umbra coșurilor cu cireșe, iar Blaga obligat să suporte muțenia unei lebede pe care n-o mai dorea, în timp ce tineri maeștri de hârtie creponată chinuiau penița, nebănuind probabil că vor avea soarta sorcovelor după sărbători. Poți intra în istorie dând foc bătrânelor temple, dar e ridicolă pretenția de a te substitui lor. A nega ceea ce există e la fel de ridicol cu a nega ceea ce nu există. (Iată că pot fi și eu plicticos și patetic fără să-ți răspund măcar la întrebare). [...] – *Cât de des îți pui problema eternității și cât de des pe aceea a prezentului (aș fi tentat să spun și «prezentității»)?* – Timid cum sunt, i-aș lăsa pe alții să se scalde în eternitate, numai să-mi rămână mie prezent din belșug. Dar vezi că nu noi ne jucăm cu aceste noțiuni. Să-ți povestesc mai bine ceva amuzant: prin septembrie, acrit de întâmplări ieftine și cu un rucsac de lene în spinare, m-am trezit la o masă cu prieteni care discutau despre premiul Nobel. Ba că valoarea în dolari i-a ajuns la 100 de mii, ba că semnificația lui morală și socială i-ar zgâlțâi puțin pe adormiții întru cultură etc, etc, etc... Ciulind urechile, ce crezi că am făcut? M-am ridicat brusc și nu m-am oprit decât în fața caietului de scris. Ei, ce zici? – *Desigur că ți-au trecut pe la ureche zvonurile cu dispariția poeziei într-un viitor oarecare? Ei, spune?* – S-ar putea ca peste două mii de ani o bucată de unt proaspăt să fie privită ca un fel de capodoperă lirică. Dar cum nici noi și probabil nici prezumtiva autoare (în cazul acesta, blânda vacă) nu vom mai fi pe acolo, dă-mi voie să nu mă las intimidat de zvonuri păti-mașe... – *Ce prevezi că se va întâmpla cu tine și cu poezia ta de aici înainte?* – Oho, amice, dar deștept mă mai crezi!...” ■ Ion Pop publică interviul realizat cu artista Sonia Delaunay.

● [Tribuna României, nr. 123] Pan Solcan schițează în câteva rânduri *Bilanțul și perspectiva românească*, în articolul de fond, retrospectiva fiind făcută mai ales prin prisma evenimentelor politice și sociale. ■ Constanța Buzea publică poemul *Fulg de nea*. ■ În suplimentul de sărbători adăugat revistei în acest număr, cu ilustrații de Val Munteanu, sunt publicate versuri tematice de Tudor Arghezi (*Iarna blajină*), A. E. Baconsky (*Dor de iarnă*), V. Voiculescu (*Alba iarnă dunăreană*), Lucian Blaga (*Tămâie și fulgi*) Demostene Botez (*Iarna*), Ana Blandiana (*Păstor de fulgi*), George Alboiu (*Poemul zăpezilor*); iar Geo Bogza scrie o tabletă despre *Domnișoara Pogany*. Romulus Rusan redactează un reportaj despre "curajoșii membri ai unei echipe de salvatori montani", sub titlul *Întâmplări din munți*. Este reproduș un text liric de Al. O. Teodoreanu, *Hronicul măscăriciului Vălătuc*. ■ Cursul de limba română a lui Cezar Tabarcea continuă cu o lecție (a VI-a) despre biblioteci, bibliografii, periodice, reviste și săli de lectură. ■ Tudor Arghezi este prezent cu textul *Împărățiile albe*, iar aventurile lui Păcală continuă și ele la rubrica „lumea copii-

lor“. ■ Romulus Rusan realizează un interviu cu Cella Delavrancea, aflată la vârsta de 90 de ani, cu titlul «*Viața mea a fost o melodie* » în care muziciana rememorează câteva din întâmplările din copilărie și tinerețe: „Tata, care și-a dorit enorm un băiat și n-a avut decât patru fete, mă numea până la 13-14 ani «băiatul tatii ». Datorită acestei vocații pe care o aveam pentru a apăra, a proteja, a elibera, mergând uneori până la gesturi nesăbuite: de a lăsa furnicile să intre în casă, de a da drumul unui șoarece din cursă”; „Mama era un spirit cartezian, licențiată în matematici și filosofie și o admirabilă pianistă. I se părea că totul trebuie să stea la locul său potrivit. Vorbeam cu ea, de mici, franțuzește, în timp ce cu tata numai în limba română. Tata era mai indulgent, mai artist – el socotea că pentru literatura bună nu există opreliște, la orice vârstă se imprimă ceva, chiar dacă nu pricepi tot.”; „Am fost crescute într-o atmosferă în care se vorbea numai literatură, artă și muzică. Eram lăsate să ascultăm și să învățăm din aceste discuții. Climatul acesta devenise un fel de climat natural, nu-mi pot pur și simplu imagina cum ar fi putut să fie altfel. Toată ziua auzeam vorbindu-se despre filosofie, adevăr, poezi. Era o casă deschisă, în care se circula liber, cu excepția biroului tatei, unde nu aveam acces, și a camerei unde mama își dădea lecțiile de pian, dar pe sub ușa căreia strecuram chiar atunci biletele nostime. Nu era o casă de puritani, dar bunăcuviința trona neatinsă.”

16 decembrie

● [„Scânteia“ nr. 10987] Despre personajul literar ca „principal purtător de mesaj al operei artistice” se exprimă Radu Ciobanu în articolul cu titlul *Viața legitimează necesitatea eroului exemplar*, marcând chiar de la început pledoaria *pro domo sua* a criticii literare angajate în condițiile actualității, ce solicită crearea unor personaje pozitive, memorabile, inspirate din noile realități ale societății: „Cum ar putea literatura să răspundă înaltei sale misiuni de educare și modelare a conștiințelor fără a transfigura artistic eroii timpului său? Iar eroii aceștia există realmente, îi vedem și-i întâlnim zilnic, nu e nevoie să intervină catastrofe ca cea de la 4 martie, ca să-i cunoaștem. Sunt acești oameni din preajmă, care ridică o țară și o societate nouă, onești, cu o viziune robustă și luminoasă asupra vieții, competenți profesional, de o mare probitate etică în relațiile lor sociale și de familie, generoși și visători, capabili de profunde și tulburătoare suferințe, atunci când sunt loviți sau trădați, supuși și ei înfrângerii sau îndoielii, dar aflați neconținut sub semnul binelui și al adevărului, într-un cuvânt, cu nimic mai puțin complecși decât cutare ins anxios și moluscoid, incapabil de a se decide între bine și rău, cu o psihologie pulverizată în stări de conștiință obscure și ambigue.”

● [Contemporanul, nr. 50] Despre critică își exprimă opinia: Gabriel Dimisianu, Cornel Ungureanu, Laurențiu Ulici, Mircea Tomuș, Romul Munteanu: „Ieri a și început în capitală lucrările Colocviului Național de Critică, dez-

baterie amplă dedicată problemelor criticii contemporane, organizată de Asociația bucureșteană a scriitorilor, cu participarea a numeroși critici, istorici literari, scriitori din toate zonele țării. Conștiința de sine a lecturii, funcția de ordonare valorică a operelor literare împletindu-se organic cu funcția de orientare a gustului public. Fără a fi, ea, responsabilă de valoarea unei literaturi la un anume moment istoric, critica literară joacă un rol de seamă, prin ceea ce promovează și prin ceea ce respinge, în realizarea potențialului creator al literaturii, sprijinindu-l din interior și propunându-l conștiinței publice. [...] În acest spirit s-au desfășurat lina trecută (10-11 noiembrie) la Sibiu Colocviile de critică ale revistei Transilvania, la care au participat criticii Virgil Ardeleanu, Nicolae Barbu, Mircea Braga, Gabriel Dimisianu, Dana Dumitriu, Radu Enescu, Nicolae Manolescu, Romul Munteanu, Petru Poantă, Titu Popescu, Valentin Tașcu, Mircea Tomuș, Ecaterina Țarlungă, Laurențiu Ulici, Cornel Ungureanu și tinerii critici sibieni Vasile Avram, Vasile Chifor, Ilie Guțan, Gheorghe Nistor, Eugen Onu, Ștefan Slenerth, Anca Sârghie. Din comunicările prezentate șa Colocviul de la Sibiu revista noastră publică acum o selecție”.

□ Gabriel Dimisianu: *Misiunea valorizatoare*: „Actuala dezbatere despre critică s-a pornit cu sentimentul unei vinovății a criticii față de literatură și am fost martorii, în prima fază, ai unor gesturi violent-acuzatoare și câteodată, în replică, ai unor, e drept, ceva mai timide, disculpări. Nu era totuși o bază fructuoasă pentru progresul unei discuții ce revine ritmic în atenția generală nu doar ca reflex al unei situații din interior, dar și al interesului mai larg, european și mondial, arătat criticii în ultimele decenii. Desigur, motive de nemulțumire față de critica noastră, fiindcă despre ea este vorba aici, există și ele sunt generate, cum s-a contesatat de către mai mulți, mai cu seamă de abdicările, nu puține de la moralitatea profesiei: elogieri sau constatări dictate de conjunctură, cedarea față de presiunile spiritului de grup etc. Lucruri de acestea au fost arătate, și e bine să fie arătate și în continuare, desigur, în spiritul dreptei judecății și al bunei credințe, fără a se da credit campaniilor de discreditare purtate de autori care au plătit polițe criticii, nemulțumiți așadar, în ceea ce-i privește, de judecățile acesteia. De altfel asemenea acțiuni pretins justițiar, în fond meschin revendicative, sunt îndeajuns de străvezii pentru a-și divulga singure mobilurile ce le dau impuls. [...] Și, dacă e să i se reproșeze ceva fundamental criticii de, poate că tuturor criticilor, fiindcă prea puține ar fi excepțiile, este neîmplinirea până la capăt și în toate împrejurările a misiunii valorizatoare. Las la o parte pe falșii critici, pe autorii unor comentarii de circumstanță, căci mă interesează, aici, doar acei critici care printr-o activitate de oarecare întindere și rezonanță și-au probat vocația și onestitatea. Chiar și aici apar însă abdicări de la principiul valorizator, cu argumente care pot explica, de la un caz la altul, o atitudine fără totuși să o poată justifica până la capăt. Retragerea în eseu, în istoria literară, în comentariul dedicat cu predilecție literaturii străine sunt forme de evadare ce nu pot învinovăți, desigur, pe nimeni,

dar prin care critica a pierdut, și riscă să piardă în continuare, pe câțiva dintre principalii promotori”. □ □ Cornel Ungureanu: *Între adevăr și exagerare*: „Desigur, în critica literară există destule lucruri de îndreptat: se publică numeroase cronici de servicii, un scaun înalt prilejuiește multe vorbe bune, există foiletoniști care, nu de puține ori, scriu superficial despre cărți adânci; există perioade de oboseală a criticii dar asta nu înseamnă că, în ansamblu, frontul criticii aparține nechematișilor. Dimpotrivă. Cred că trebuie acordat, de asemenea, cu mai mare nădejde, dreptul scriitorilor de a se pronunța asupra confrăților. Dar să nu uităm că scriitorii, și mai ales marii scriitori, sunt temperamentele focoașe; dacă participarea lor la frontul critic are năbădăi pamfletare, trebuie să fim convinși după acestea urmează pocinșa, liniștea, poate și salamaledururile”. □ □ Laurențiu Ulici: *Starea cronicii literare*: „Efemeră în măsură în care pagina de ziar e o efemeridă, cronică literară își justifică importanta funcțiune și, implicit, transcede perisabilul prin competență critică, obiectivitate, continuitate și onestitate. Toate aceste calități ale personalității critice veritabile, intrând în codul de existență al oricărui critic ce se respectă. Cum se vede, într-un atare ansamblu (ce dă, în ultimă instanță, autoritate cronicii literare) intră alături de virtuțile profesionale (sub numele de competență critic înțelegând talentul critic, informația culturală, formația intelectuală, bunul gust, adică tot ceea ce ține de profesionalismul critic și de amănuntele lui așa-zicând tehnice), altele de ordin moral (obiectivitatea ca putere de a putea judeca opera literară în ea însăși și de a susține opinia critică prin argumente fidele, logic vorbind, față de restul operei; onestitatea ca atitudine consecvent morală a criticului în fața adevărului operei) și una de ordin ca să zic așa obiectiv, relativ independentă de voința criticului (continuitatea ca datorie morală, socială, culturală, a revistelor literare de a îngădui acțiunii critice o desfășurare liberă de presiuni sau de ingerințe conjuncturale). O cronică literară competentă în sens profesional, dar lipsită de cele două virtuți morale: obiectivitatea și onestitatea, nu-i cu nimic mai eficientă decât una perfect morală, dar incompetentă, sau dacă una morală și competentă, dar discontinuă”. □ □ Mircea Tomuș: *Împlinirea rolului social*: „Astăzi, literatura critică și-a câștigat o invidiabilă demnitate, prin tarducerea în proporții nu o dată monumentale a unor proiecte în care nu mai este dificil să recunoaștem rolul factorului pur creator. Astfel încât funcția ei de echilibrare internă a naturii umane se împlinește încă o dată. Căci i se poate întâmpla după cum s-a și întâmplat criticii să dea greș în judecata de valoare, ori să nu reușească a acoperi întru totul, cu travaliul ei interpretativ, aria problematică a operei, fără ca, prin aceste regretabile sincope, să-și contrazică funcția esențială. Căci important este, pentru critică, să existe și să se manifeste liber, ca parte componentă a organismului literar”. □ Romul Munteanu: „Faptul că unii critici ai literaturilor străine nu se ocupă și de literatura română nu ni se pare un păcat de moarte, nici o tentativă de evaziune din cultura națională. Să nu uităm că trăim într-o epocă în care ex-

plozia masivă de informații obligă la anumite opțiuni, impune o specializare foarte riguroasă. Specializarea nu trebuie să ducă însă la o alienare a a criticului literaturilor străine de cultura națională. Literatura română rămâne planul de fundal, zona latentă de informații existente pentru orice critic. [...] Pe această cale s-au pus temeliile criticii comparate, ca și ale teoriei criticii, care nu se poate întemeia doar pe exemple decupate dintr-o singură arie de cultură. Se știe doar că judecățile literare enunțate nu sunt valabile pentru un județ sau o singură țară. Ele sunt menite să capete o legitimitate mult mai largă”.

● [„Cronica”, nr. 50] Editorialul *Entuziaste adeziuni* este semnat Cronica: „A trecut o săptămână de la încheierea lucrărilor Conferinței Naționale a partidului și în întreaga țară s-a trecut cu hotărâre și entuziasm la traducerea în viață a chemărilor adresate de la înalta tribună de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului”. ■ Ioanid Romanescu semnează *Tipografia*: „Vă doresc o sănătate puternică, să trăiți din plin victoriile poporului nostru!”. ■ Sub titlul *Hotărârile Conferinței, hotărârile întregului popor* citim: Mircea Dragomir, *Creșterea rolului conducător al partidului*; Vasile Pârvu, *Cercetarea științifică în slujba progresului multilateral al economiei*; Trandafir Fabricante, Erou al muncii socialiste, „Țesătura” Iași, *Preocuparea pentru calitate-sarcina fundamentală a tuturor*; Constantin Coroiu, *Ideea de muncă, sentimentul muncii*; Laurențiu Lupu, prim topitor, *Întreprinderea de piese autor Iași, Vom face totul pentru a asigura o utilizare optimă a metalului*; Ilie Țugui, tehnician principal la C. E. S. Iași, *A transforma cantitatea în calitate!*; Gheorghe Bucă, președintele C. A. P. Deleni, județul Iași, *Pentru a spori neconținut rodnicia pământului*; Const. Strobescu, maistru tipograf mașinist, *Democrație-responsabilitate-calitate*; Dumitru Ciobanu, țăran cooperator, secretarul comitetului de partid de la C. A. P. Gropnița, *Muncind bine și la timp*; Vasile Hritcu, șeful fermei zootehnice Dancu a I. A. S. Iași, *Aportul nostru*. ■ Const. Ciopraga semnează *Răspunsuri lirice*, o cronică literară la □ *Invulnerabil cursul lumii* de Mara Bărbulescu: „Pe scurt, poezia Martei Bărbulescu e o meditație asupra devenirii perpetue; progresivă instalare în sensurile nobile ale umanului; mai puțin joc ori reverie, mai degrabă spectacol al unui paradis cotidian generator de uimiri, pândit de deziluzii”. □ *Pământul din frunze* de Silviu Rusu: „După experiența altor volume, la Silviu Rusu se remarcă odată cu *Pământul din frunze* o dicțiune tinzând spre esențe, limbaj în care sugestia folclorică și limbajul modern se interferează discret”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Florentina Popescu prezintă *Vârstele dorului* de George Ciudan: „Reconfirmând bunele aprecieri făcute în 1947 de Gala Galaction, confirmând «prieteneștile cuvinte» ale lui Mihai Beniuc din caldă prefață la placheta actuală, poezia lui George Ciudan este – în volumul *Vârstele dorului* – mai mult decât remarcabilă”. □ Al. Arbore scrie despre *Am să fiu pasăre* de Eugenia Popa-Cohuț: „Rezolvarea finalului este, însă, mai puțin verosimilă, cu aluzie la *Întunecare* de Cezar Petrescu. Trebuie admisă, însă, de dragul me-

taforei și al unității, volumul înscriind o reușită”. ■ Gheorghe Grigurcu scrie *Despre conștiința critică*: „S-a vorbit despre o existență parazită pe seama materiilor nutritive ale literaturii, despre o sterilizare a motivelor sale, despre un nou alexandrinism. Desigur îndoiala nu este cu totul ilegală. Există, de bună seamă, o hipertrofiere a funcției comentariului, un manierism critic, joc infatuat al inteligenței discursive sau, mai adesea, al goalelor reflexe ale acesteia. Critica nu e scutită de o gonflare a «formelor» fără «fond», care nu face decât să iste confuzii în lumea valorilor, să îndepărteze pe cititor de la critică în genere. Fenomen similar celui produs de surogatele poeziei ori prozei. În același timp cititorul își formează adesea o opinie personală asupra cărții, independent de judecățile formulate de către critici (o atare opinie pleacă însă tot de la o imagine «critică» mai mult ori mai puțin rafinată). În aceste condiții exegetul rămâne în postura nu numai de a explica operele de artă, dar și de a se explica pe sine. De aci o inflorescență a textelor de critică a criticii, care nu pleacă dintr-o vană exagerare a statutului disciplinei, ci dintr-o normală aprofundare, dintr-o specializare responsabilă, necesară pentru a face față unor confruntări specifice ”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „Continuând seria de întâlniri cu cititorii, câțiva redactori și colaboratori ai revistei au fost prezenți, la sfârșitul săptămânii trecute, în municipiul Botoșani. Priamă întâlnire a avut loc vineri, 9 decembrie, orele 14.30 la liceul pedagogic, acolo unde redacția a poposit în mai multe rânduri. [...] Tot vineri, la ora 17,30, grupul «Cronicii» s-a întâlnit cu cititorii, la biblioteca județeană din Botoșani, fiind însoțiți, de această dată, de tovarășul Dumitru Ignat, vicepreședinte al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă”. □ N. Irimescu, *Omagiu*: „Deceniul încheiat de la dispariția atât de prematură a profesorului și istoricului literar G. C. Nicolescu (născut în 1911) a fost comemorat de curând la București de Asociația profesorilor de liceu *Relief românesc*, un harnic și competent colectiv de cercetători, editori ai unor culegeri de studii istoriografice ale membrilor săi”. □ M. Luca, *Șezători literare*: „Revista ieșeană «Convorbiri literare» și-a propus, împreună cu Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Vaslui o serie de întâlniri, șezători literare, dezbateri pe diferite teme, schimburi de opinii cu conducerea și membrii cenaclurilor literare pentru a face din creația acestora din urmă în cadrul celei de a doua ediții a Festivalului național «Cântarea României» un mijloc din ce în ce mai edificator pe calea realizării unor opere menite să contribuie la educarea patriotică și estetică a oamenilor muncii. În fața unui public numeros, la Vaslui și la Negrești a avut locul simpozionul «Tradiție și actualitate» la «Convorbiri literare». Au participat poeții Corneliu Sturzu, redactor șef al revistei, Ioanid Romanescu, Anca Nicolau și Emilian Marcu, precum și istoricul literar dr. Dan Mănuță”. □ A. A., *Salonul literar Dragosloveni*: „Focșani, sfârșitul lui noiembrie: s-au întâlnit scriitorii din București, din Iași, din Bacău, din ținuturile vrâncene – a fost deci o reuniune a unor oameni de condei, ceea ce de la bun

început reprezintă un fapt semnalabil. Dar nu în primul rând. Și la această a VIII-a ediție a Salonului literar Dragosloveni – una din expresiile Festivalului național «Cântarea României» – gazdele au gândit cu atenție programul și au pregătit minuțios fiecare acțiune”. ■ Virginia Burduja semnează *Heinrich von Kleist (1777-1977)*: „Temperament excesiv, amestec de forță și inconsistență, de demonic și angelic, de emotivitate și reflexivitate rece, a împletit visul în realitate, dăruind literaturii germane și universale pagini de intensă strălucire artistică”. ■ Aurel Leon trimite *Corespondență budapestană*: „La șezătoarea din seara de 22 noiembrie, prin care scriitorii unguri au sărbătorit centenarul nașterii lui Ady Endre, a urcat în prezidiu și poetul Franyó Zoltán de la Timișoara, nonagenarul traducător de lirică românească fiind unul din pușinii ce se pot mândri că au fost prieteni cu Ady. Marea sală de la Erkelszinhaz din Budapesta era asaltată pur și simplu de un public devotat poeziei și crescut în cultul lui Ady Endre”. ■ Versuri semnează Dragoș Vicol (*Poem de țară*), Ion Beldeanu (*Dator; Călătorul; Imn; Intrare în iarnă*).

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 367] *Patrie*, un poem de Lucian Avramescu, p. 1. □ *Literatura română, azi* de Pompiliu Marcea, creionează „victimele” din artă, poezii și prozatorii modești, bârfitori, stâlpi de cafea, invidioși pe succesul unor Eminescu, Rebreanu, Camil Petrescu, Mihail Sadoveanu. „«Se scrie prea mult, domnilor!! Ne bombardează cu cărțile. Ne asfixiem de atâta cultură, dom;le. Hai la munte să ne aerisim!», scria, cu ironie, Gib Mihăescu, punând aceste meditații în seama unui personaj antipatic. Iar un naiv, ajuns director general prin departamentul culturii de altădată, propunea din prima zi a directoratului său: «De azi înainte nu se vor scrie decât capodopere ca la Paris» (cred că personajul se află în *Memoriile* lui Lovinescu). Desigur, faptul că asemenea profeți au existat de când lumea și vor exista cât lumea, nu ne consolează... Căci, contemplând în mod obiectiv peisajul literaturii noastre actuale, rămânem cu o senzație tonică, de mare încredere, în destinul nostru spiritual. Călăuzit de steaua atotbiruitoare a PCR, impulsivat de energia și înțelepciunea secretarului general, acest destin nu poate fi decât triumfător.” ■ C. Sorescu, prin *Pentru o mai dreaptă înțelegere a avangardei literare românești*, se situează împotriva curentului fetișizării acestuia de către vechii avangardiști înșiși, susținuți de promotori ai onirismului și ai suprarealismului. Sunt discutate pe larg cazuri precum Sașa Pană, Geo Bogza, Dan Botta, preluarea din mers a unor capete de afiș ca Argezi și Ion Barbu (pe care inițial adevărații avangardiști îi renegau) sau modificările șaptezeciste de tipul „versiuni definitive” și „antologii selective” (clasicizarea prin ajustare sau rescriere), ce practic răstoarnă „versiunile inițiale” din interbelic (a se vedea și *Antologia literaturii române de avangardă și câteva desene din epocă*, alcătuită de Sașa Pană, 1969, EPL). „Prin escamotarea sistematică a adevărului istoriei culturale, au deturnat o realitate în contrariul ei. Sensurile fundamentale specifice ale avangardei au fost pervertite, ceea ce a determinat, prin contagi-

ne, pervetirea sensurilor fundamentale specifice ale curentelor culturale cu care avangarda se învecina în epocă... Suprapunând fie și numai parțial cele două sensuri ale conceptului, vechii avangardiști ajung să-și integreze ceea ce altădată reduceau la neant. Avangardismul interbelic va semăna cu omnivorul care înghite totul... Trecându-i cu vederea poetica și ideologia, critica și istoria literară trec cu vederea însuși avangardismul; ele pun multă patimă în a analiza un surogat de avangardism.” □ I. Lotreanu continuă serialul despre filosofii români, cu P. P. Negulescu, *Despre destinul omenirii*. □ E. Manu, în *Sentimentele pământului* – o recenzie la Elena Zarescu, *Poeme*, Ed. Albatros. □ Cenaclul Labiș din 16 dec. 1977 îi are ca invitați pe Radu Beligan și Adrian Beldeanu. □ Versuri de Gim Laurian, muncitor la IME Buc., descoperit și promovat de Cenaclul Labiș. □ Traian Filip, în *Adevăr și evidență* va reliefa în câteva episoade, cu lumini și umbre, opera lui Ov. S. Crohmălniceanu. „În scrierile sale de istorie literară (adesea contrazise flagrant de poziția autorului din dezbaterele actuale) Ov. S. Crohmălniceanu pledează intens și patetic în favoarea participării deliberate și durabile a scriitorului și cititorului la analiza creației și la împlinirea actului critic. Și el are toate îndreptățirile să o facă, deoarece numai în acest fel se poate alinia teoreticienilor reductibili în acest domeniu...”

17 decembrie

• [„**Lucefărul**”, nr. 51] Sunt prezente în paginile revistei versuri de Traian Iancu, Marin Lupșanu, Mircea Brăilița, Denisa Comănescu, Constantin Dochian, Marian Bodea, Adrian Frățilă, Artur Bădiță, Mohammed Iqbal, precum și proză de Dumitru Augustin Doman, Mircea Nedelciu și piesa de teatru *Scoica de lemn* de Fănuș Neagu. ■ Șerban Cioculescu urmărește în rubrica sa *Instantanee* relația dintre Tudor Arghezi și fiul său, fotograful Eli Lotar. ■ În *Respirări*, Nichita Stănescu publică textul *Tânărul nostru maestru. Vasile Kazar*. ■ Potrivit lui Ov. S. Crohmălniceanu, întâlnirea cu lirica lui Cezar Ivănescu din *Rod IV* (Cartea Românească, 1977) și de aiurea poate fi deconcertantă, prezența acestuia în peisajul autohton fiind singulară îndeosebi prin încercarea de recuperare a unor forme poetice foarte vechi: „Contactul cu poezia lui Cezar Ivănescu e deconcertant. Că autorul are har, nu încapă îndoială, ba, mai mult, el dă dovadă de rafinament în a-și lucra compunerile lirice. Foarte multe caută și izbutesc să capete turnura câtorva specii fixe cu parfum medievale, fără să le respecte într-unu totul tiparele. Unei serenade zise sub balcon în onoarea doamnei inimii sale, poetul îi spune «aubade», care înseamnă cam același lucru, dar ne trimite nu la lăutarii țigani, ci la «trobadori»-i provensali”. Criticul îi reproșează însă poetului anumite inconsecvență în construcția lumii sale imaginare: „O mitologie poetică poate fi «rodul» celei mai capricioase fantezii, cu o singură condiție, să rămână organică, adică să alcătuiască un univers sensibil coerent. Când trăiește doar în reveriile poetului și nu ajunge plâsmuire,

dă o senzație de băiguială lirică, fără noimă...”. ■ Potrivit lui Nicolae Ciobanu, lucrarea *Slavici* (Cartea Românească, 1977) de Magdalena Popescu este un „studiu animat de explicite ambiții demonstrative atât în ceea ce privește chestiunile ce țin de tehnica analizei, cât și sub raportul viziunii asupra „conținutului” operei interpretate”. ■ În *Viața cărților*, Paul Antipa prezintă grupajul *Cântece oltenești* (Scrisul românesc, 1977) de Virgil Carianopol: „...volumul lui Virgil Carianopol este străbătut de o constantă voioșie oltenească, de la prima până la ultima pagină...”. ■ Adrian Fochi semnaleză apariția cărții *Scrisori către G. T. Kirileanu* (Minerva, 1977). ■ Sultana Craia analizează succint placheta Doinei Cetea, *Ziua și noaptea cuvintelor* (Dacia, 1977): „...oferă imaginea unei sensibilități evoluând în registrul minor al unei vagi melancolii”. ■ În *Cartea de debut în 1977*, Mircea Iorgulescu consideră anul 1977 propice îndeosebi criticii și prozei, și mai puțin creației lirice: „...este anul unor debuturi în literatură excepționale. În proză și în critică, mai puțin în poezie”; „Celor care au venit, debutanților străluciți ai acestui an – Mircea Săndulescu și Ioan Dan Nicolescu în proză, Magdalena Popescu și Alex. Ștefănescu în critică – li se cuvine ă întâmpinare pe măsura cărților pe care ni le-au dăruit”. ■ Laurențiu Ulici afirmă, în același dosar, manifestarea plenară a unui „moment al criticii” în 1977: „Iată, mai întâi, cifrele: 34 de poeți, 16 prozatori, 20 critici și istorici literari, nici un dramaturg. În total 70 de debuturi literare în 1977, până la 1 decembrie.”; „20 de critici și istorici literari într-un singur an este însă, orice s-ar spune, un număr peste așteptările noastre și mult în afara normei, dacă admitem ca normă pe cei 14 debutanți în acest gen din anii 1973 și 1974 la un loc sau pe cei 16 din anii 1975 și 1976 iarăși la un loc. Peste așteptări, desigur, dar nu tocmai surprinzător. Trăim un moment al criticii și asta se vede deopotrivă în cărți și în acțiunea critică curentă. Aceasta din urmă dă, prin unitatea diversităților și prin aplicația imediată la obiect, măsura vivacității criticii de azi, în vreme ce cărțile dau măsura valorii ei intrinseci și a durabilității”. ■ În *Conștiința de sine a literaturii române*, suită de ecouri la dezbaterile privind protocronismul și sincronismul inițiată de revistă în jurul lucrării lui Edgar Papu, *Din clasicii noștri*, Adrian Marino publică articolul *Protocronism, pancronism, sincronism*, în care explică cele trei noțiuni: „«Protocronismul» în sens de prioritate, anticipare, inițiativă creatoare, «avangardă» este un fenomen cultural universal, la care participă – bineînțeles – și cultura română. Nici o îndoială nu poate exista în această privință. Toată dificultatea constă în a distinge între «protocronismul» real și cel aparent, de fantezie, infirmat de cronologie, de datarea precisă și de examenul riguros, comparat, al datelor în discuție.”; „Trebuie introdusă în discuție nu numai fiindcă ne «avantajează», dar și deoarece este perfect justificată științific și noțiunea de «pancronism»: Ea definește, în esență, fenomenul nu mai puțin universal al creațiilor și invențiilor simultane, fără contaminare directă, uneori de-a dreptul imposibilă.”; „Ajungem astfel și la realitatea indiscutabilă a «sincroniei», înțelegând

sub forma imitației și circulației ideilor, formelor, temelor, tipurilor literare, a contaminărilor de orice natură, negate, diseminate, escamotate adesea, din cauza prejudecății «protocroniei», *id est* a originalității absolute pe de o parte, a presupusei nonvalori a fenomenelor sincronice pe de alta.” Concluzia articolului este optimistă privind capacitatea de creație autohtonă în raport cu cea universală: „...convingerea că putem fi egali, integrați și sincronici culturii europene, deci neprovinciali și competitivi, este pe deplin îndreptățită, creatoare a unei stări de spirit stenice, vibrante și constructive.” ■ La articolul lui Adrian Marino se adaugă cele ale lui Paul Constantin, *Pentru o istorie generală a culturii moderne românești*, și Doru Popovici, *Anticipații muzicale*. ■ Paul Dugneanu semnează textul *Exigențele liricii patriotice*: „Conceptul de patriotism în poezie implică două coordonate esențiale: la nivel tematic și la nivelul limbajului. Arta de motive a liricii patriotice cuprinde întregul complex ideatic-afectiv pe care l-am putea defini sub emblema dragostei și a adeziunii față de realitatea fizică și spirituală a patriei în perspectiva istoriei”. Este citată ca exemplu pozitiv placheta lui Ion Brad, *Transilvane cetății fără somn*, iar ca exemplu negativ, involuntar parodic, poezia lui Dumitru Stancu. ■ N. Carandino publică interviul realizat cu scriitoarea Ioana Tsatsos. ■ Doina Uricariu prezintă antologia de poeme de Ady Endre traduse de Eugen Jebeleanu, publicată la editura Kriterion (1977). ■ Romul Munteanu identifică o serie de crize ale criticii contemporane în articolul *Reflecții despre critica literară*: „Trecerea unor opere literare din unele arii de cultură printr-un stadiu critic de încifrare programatică, exercitarea demersului critic ca un pretext creator pe marginea creației artistice, dezumanizarea criticii prin revenirea la neoretică și neopoetică, orientate spre explorarea mecanismului general al discursului literar și eludarea personalității scriitorului, reprezintă anumite simptome de criză, evidente mai cu seamă în unele țări occidentale de pe continentul nostru”.

20 decembrie

● [„Scânteia tineretului”, nr. 8889] Simion Bărbulescu scrie despre volumul lui Mircea Tomuș, *Opera lui I.L. Caragiale* (publicat la editura Minerva și reprezentând teza de doctorat a lui Mircea Tomuș): „Monografia lui Tomuș propune un nou sistem de lectură bazat pe înțelegerea de ansamblu a operei lui Caragiale, care să ducă în esență la realizarea unei imagini noi, mai substanțiale, mai autentice și mai profunde. Autorul este în total dezacord cu factologia, cu impreciziile terminologice, cu exagerările sociologizate și exclusivismele istoriste, pledând pentru o critică animată de un principiu fundamental și luminată de premise metodologice lipsite de rigiditate.”

21 decembrie

● [„Scânteia“ nr. 10991] C. Stănescu face o dare de seamă referitoare la un recent *Colocviu național al criticii și istoriei literare*, care „a reunit critici

și scriitori din toate asociațiile Uniunii scriitorilor pentru a dezbate probleme actuale ale domeniului în strânsă legătură cu realizările și sarcinile literaturii și culturii și socialiste”, evenimentul fiind fără precedent în România și constituind o dezbateră tumultoasă asupra rosturilor criticii și a relației ei cu scriitorii (articolul *Oglinzile criticii*).

22 decembrie

● [„Scânteia“ nr. 10992] Reeditarea unicei ediții din 1929 a lucrării lui N. Iorga, *Istoria literaturii românești – Introducere sintetică*, de către editura Minerva și după aproape o jumătate de veac, cu o postfață de M. Ungheanu, constituie pentru Edgar Papu prilejul de a dezbate ideile lui Iorga referitoare fondul autohton și fondul străin ale literaturii române și de a sublinia existența unui protocronism „științific fundat” printre vederile marelui savant: „Noi am adăuga că în vederile marelui istoric asupra literaturii noastre vechi se poate vorbi și despre primele indicii despre un protocronism științific fundat. Iată bunăoară la tratarea stolnicului Constantin Cantacuzino [...]. Iar cu privire la Cantemir din *Istoria imperiului otoman* precizează următoarele: «Este cea dintâi istorie filozofică a unei împărății»”.

● [„Flacăra”, nr. 51] N. Gr. Mărășanu publică poemul *Imn patriei*. □ În *Muncitorii despre ei înșiși*, Gheorghe V. Duță publică poezia *Profil de comunist*. □ În *Spiritul revoluționar în știința românească*, Horia Nestorescu Bălcești publică un amplu articol intitulat *Adevărul asupra mormântului lui Nicolae Bălcescu*. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Valeriu Bârgău. ■ În *Cronica filmului*, Horia Pătrașcu prezintă *Iarba verde de acasă*, în care Sorin Titel își face debutul ca scenarist. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică un portret bio-bibliografic intitulat *Cella Delavrancea sau tinerețe fără bătrânețe*. □ În *Avertisment*, George Arion publică o recenzie a volumului *Prima carte, ultima carte* de Cătălin Bursaci (Albatros). ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă, cu titlul *O istorie da literaturii române contemporane*, „Dicționarul” lui Marian Popa: „Întreaga lucrare ni se pare a fi rezultatul unei tentative violente de singularitate în câmpul criticii actuale. Acesta e într-un fel prețul originalității, asociat poate și unui sentiment acut de izolare. Criticul are motive să fie mai degrabă sceptic. Piese de rezistență din «Dicționar» rămân în continuare scriitorii din epoca interbelică: Arghezi, Blaga, Barbu, Călinescu, Bacovia, Camil Petrescu. Cel mai amplu e comentat Lucian Blaga: douăsprezece pagini. Pentru prima dată, filosofia lui Blaga nu mai este repudiată convențional, ci rezumată atent, din interior și mai ales fără prejudecăți. Poezia e văzută așa cum se cuvine „ca un complement sacerdotal al filosofiei”. Până acum se obișnuia să se facă apologia poetului împotriva filosofului. Și desigur multe alte capitole stârnesc sincer admirația și conving de buna-credință, chiar de marea iubire a criticului pentru literatura de azi, implicit atunci când contestă unele pretinse valori. Am văzut, dimensiunile acestei cărți

nu trebuie judecate nici ele cantitativ. Ca instrument de lucru, vom aprecia poate mai mult informația pusă la dispoziție de «Dicționar». Nu odată pagina e pur și simplu aglomerată de titluri, cu referințe critice minime. Fără să fie tern și schematic, Marian Popa reușește să implice convenabil bibliografia în actul critic, îmbinând selecția și ierarhizarea cu simpla enumerare. Poate că discuția ar trebui dusă de acum pe fiecare articol în parte. N-o vom face (deocamdată). Avem însă convingerea că *Dicționarul de literatură română contemporană* marchează o etapă importantă în critica noastră actuală”. ■ În *Pagina de lectură*, cu titlul *Semne de sfârșit*, sunt publicate fragmente din volumul *Sub camuflaj. Jurnal 1943-1944* de Maria Banuș (C.R.). □ În *Racul*, Teodor Mazilu publică *Saltimbancii*, iar Ion Dodu Bălan poezia *Lașul „Fii cuminte...”*.

● [„**Orizont**”, nr. 51] Din interviul luat de Valeriu Ganea Zoi Dumitrescu-Bușulenga reținem câteva aspecte biografice: „ – *Cine mai lucrează la catedra pe care o conduceți?* ■ – La catedra pe care o conduc, fosta catedră de literatură universalăși comparată a lui Tudor Vianu, care acum, de fapt, e alcătuită din două catedre, una de literatură comparată și alta de teorie literară, sunt condeie dintre cele mai interesante, dintre cele mai fertile în literatura noastră de azi. Este vorba de Dan Grigorescu...Romul Munteanu...Gelu Ionescu, Marian Popa, etc., etc. Și mulți alții. ■ – *Există legenda unui Călinescu misogin. V-au deranjat, cât timp ați lucrat cu G. Călinescu, anumite gesturi ale sale?* – Nu pot să spun că a existat ceva care m-a deranjat, doar atât ca, punând în paralele numele Călinescu – Vianu, eu subliniez, în ceea ce mă privește, adeziunea mea enormă pentru Călinescu (fiindcă e o admirație enormă, îl consider pe Călinescu genial) e cu totul altceva. Modelul meu rămâne Tudor Vianu, în sensul că tânjesc după rigoare, după menținerea în cadrul ideilor generale....” ■ Ion Maxim întreprinde un demers analitic asupra exegezei lui Ion Caraion despre universul poetic bacovian, *Bacovia, sfârșitul continuu* (C.R., 1977) și încheie apreciind că: „este cartea unui poet scrisă despre un alt poet. O carte bogată în sugestii, care se vrea și reușește să fie o demonstrație de lectură bine făcută.” ■ Corespondența dintre G. Călinescu cu Al. Rosetti (Ed. Eminescu, 1977) constituie subiectul cronicii lui Cornel Ungureanu care formulează, la început următoarele observații: „Mult rău poate face înțelegerii literaturii hagiografia, rod nu al admirației constante, studioase, ci a isteților de cafea, gata să proclame zei pentru a pălăvrăgi în umbra lor. Un Călinescu făcând piața ni se pare o sfidare a legilor buneii cuviințe literare, și totuși fără aceasta imagine înțelegerea marelui cărturar e incompletă.” ■ Adriana Babeți comentează cartea lui Gilbert Durand, *Les structures anthropologiques de l’imaginaire* (versiunea românească publicată la editura Univers, în traducerea lui Marcel Aderca, însoțită de prefața și postfața lui Radu Toma), în articolul *Onoarea poezilor* din cadrul rubricii „cartea de idei”. ■ G. I. Tohăneanu realizează, în cadrul rubricii pe care o deține, sadoveniana, o dantelărie lingvistică și stilistică pe marginea termenului „nevăstuica”. ■ Nichita Stănescu publică poezia *Invoca-*

re. ■ Dan Ciachir traduce din poetul sicilian Mimmo Morina, iar Anghel Dumbrăveanu și Horst Fassel tălmăcesc poeme din câțiva poeți austrieci.

• [„România literară”, nr. 51] În cvasi-integralitatea lui, numărul stă sub semnul *Colocviului național de critică și istorie literară*, desfășurat, în zilele de 15 și 16 decembrie, în Sala Mică a Palatului Republicii. Astfel, sunt cuprinse, pe lângă *Referatul biroului secției de critică și istorie literară prezentat de Ion Ianoși și Cuvântul introductiv* rostit de George Macovescu, și rezumatele intervențiilor din cadrul *Dezbaterilor*. Au luat cuvântul: Pompiliu Marcea, Radu Popescu, G. Dimisianu, Romul Munteanu, Traian Iancu, Edgar Papu, Corneliu Sturzu, Ov.S. Crohmălniceanu, Ion Constantinescu, Mihail Ilovici, Alexandru Dima, Alexandru Paleologu, Paul Alexandru Georgescu, Gheorghe Grigurcu, Mircea Zăciu, Aurel Martin, Dan Mănucă, Andrei Brezianu, Mihai Novicov, Ion Itu, Alexandru Dobrescu, Mircea Mancaș, Dan Zamfirescu, Eugenia Tudor Anton, Ștefan Aug. Doinaș, Mihai Ungheanu, Al. Piru, Nicolae Manolescu, Paul Anghel, George Ivașcu, Laurențiu Ulici, Eugen Simion, Al. Oprea, Gelu Ionescu, Vasile Drăguț, Dan Cristea și Dan Hăulică. Reținem câteva luări de poziții. □ G. Dimisianu: „S-a referit la faptul că o separare prea strictă între literatură și critică, practică uneori, este nefirească și inoperantă, amândouă domeniile trăind un raport de complinire și reciprocă influențare, împreună răspunzând de progresul culturii unei națiuni. Ceea ce caracterizează totuși critica, în chip esențial, este *actul valorizator*, de la care nu poate abdica decât pierzându-și o dimensiune definitivă. În contextul actual o serie de conjuncturi împiedică sau stânjenesc exercitarea deplină și în toate împrejurările a funcțiunii valorizatoare, ceea ce poate duce, drept consecință, la o reprezentare inautentică, mai mult sau mai puțin deformată, a momentului nostru literar. Critica este datoare să-și înfrângă propriile inhibări și prejudecăți, să reziste presiunilor diverse, asumându-și toate riscurile unei profesii care, prin natura ei, cere sacrificiu de sine și moralitate desăvârșită”. □ Dan Zamfirescu: „Vorbind în lumina celor dezbătute la Conferința Națională a Partidului, Dan Zamfirescu a spus: «Începem să luăm act mai ales în ultimii ani – și e poate cea mai importantă notă distinctivă care conferă criticii și istoriei literare actuale acea superioritate față de trecut de care vorbea aici Pompiliu Marcea – că suntem o *mare* cultură europeană, cu un trecut însemnat, de peste o jumătate de mileniu, cu valori la înălțimea valorilor oricărei culturi europene [...]». În acest spirit vorbitorul s-a referit la «noțiunea recent pusă în circulație de profesorul Papu: *protocronism* românesc» și care «de fapt nu este o noțiune, ci *statutul istoric al unei culturi* și șansele ei de viitor». «Literatura, artele de toate felurile vor găsi, au început deja să găsească, acea vibrație de orgă sub bolțile universului, pe care o simțim în toate marile culturi ale lumii la cursul supremei lor afirmări și ar trebui ca ceea ce numim *critică literară* să o ajute în acest sens». Fiindcă, a arătat vorbitorul, «implicarea de acțiuni ce urmăresc desăvârșirea orânduirii noastre și ridicarea vieții societății pe o treaptă nouă de

civilizație nu reprezintă nici un fel de concesie pe care creatorul o face politiciii vremii sale, un fel de datorie cetățenească la zile mari și în ceasuri festive, ci este *însăși condiția fundamentală* pentru ca această cultură să-și împlinească menirea și să atingă dimensiunile universalității». Criticii românești îi revine, așadar, misiunea de a mijloci «dialogul dintre scriitori și factorii ce au importanță în procesul culturii»; «să ne străduim conștient și solidar a demonstra mai explicit că în edificiul grandios al societății noastre noi, cultura și oamenii care o slujesc nu sunt un lux costisitor, ci însăși armătura morală și spirituală esențială pentru dăinuirea și înflorirea unei națiuni și a unei societăți».

□ Ștefan Aug. Doinaș: „«Elogiul pe care vreau să-l aduc aici criticii române contemporane este acela de a sublinia în ce măsură această critică literară românească a știut să țină pasul cu Istoria, să se regăsească pe sine însăși printre ruine și să-și reîmprospăteze de fiecare dată demnitatea. Nici un alt gen literar n-a jucat un rol mai ingrat; nici un alt gen literar n-a regăsit cu mai multă promptitudine tradițiile vii ale propriei sale spiritualități, românești și universale. Recunoașterea adevăratelor valori nu măsoară, însă, pe deplin capacitatea de recepție estetică a unei critici. Această capacitate se constată, autodefinindu-se ca un factor activ de cultură, în faptul de a descoperi, de a ajuta și de a impune cu autoritate noua literatură, cea a zilelor noastre, în cadrul unui proces de educare estetică a gustului general; proces pe cât de delicat pe atât de dificil, în lupta cu tot ce este reziduu greoi al unei mentalități învechite. [...] Oare cărțile noastre, ale tuturorora, există cu adevărat în conștiința celor mai pasionați cititori ai noștri, fără *aura lor critică*, fără acel halou de semnificații – schimbătoare, desigur, dar atât de revelatorii – pe care confrății noștri, criticii, l-au țesut în jurul textelor pe care le-am semnat? Privită în felul acesta, subiectivitatea – îngăduiți-mi s-o spun, fără ipocrizie: inevitabilă – criticilor nu este decât o expresie a complexității literaturii; șansa operei citite de a supraviețui fiecărei noi lecturi, capacitatea ei de a provoca adeziunea sau refuzul. Nu subiectivitatea unei aprecieri critice, ci lipsa de talent literar a criticului – fie că apreciază, fie că neagă – compromite o operă [...]»”.

□ Mihai Ungheanu: „După ce a schițat un tablou al realizărilor din ultimii ani ale criticii și istoriei literare românești, vorbitorul a arătat că bogăția manifestărilor nu e accidentală. «Literatura română a avut întotdeauna critici de primă mărime și tradiția aceasta se vede confirmată și în prezent». În continuare, M. Ungheanu a spus: «S-a vorbit și ar trebui să se mai vorbească aici despre situația și condițiile de manifestare ale criticului literar. În reprezentarea multora, el este o mașină automată de înregistrat cărți și de dat verdicte, ceea ce este cam simplist. Reprezentarea este comodă și mecanică. Intră în ea o idee de constrângere împotriva căreia s-a ridicat aici Alexandru Paleologu vorbind despre opțiunea criticului – aceea de a alege autorii despre care scrie, așa cum există una a prozatorului sau a dramaturgului. Desigur, criticul actualității literare are o libertate de inițiativă mărginită de cărțile care apar. Dar și aici posibilitatea lui de a alege rămâne

foarte mare. Este condamnabil un critic care-și organizează activitatea pe preferințe estetice, afinități de spirit, teme predilecte? Bineînțeles că nu. Există însă o constrângere interioară a activității critice, o disciplină literară și estetică a fiecărui critic în parte care structurează în cele din urmă întreaga lui activitate de comentator. Ea poate lua forme manifest programatice sau se situează la antipodul oricărei manifestări de acest fel. Oricare din aceste atitudini și soluții este bună dacă este născută de credințe sau convingeri intime. [...] Absența unui cadru mai larg de manifestare, absența unui număr suficient de rubrici critice și de dezbateri critice face ca nu tot potențialul intelectual al criticii și istoriei noastre literare de astăzi să se poată manifesta într-adevăr. Pledoaria referatului citit de tovarășul Ion Ianoși, în favoarea demnității meseriei de critic, a statutului de meserie, a regimului ei adecvat, rămâne unul din câștigurile acestui colocviu național de critică literară». □ Al. Piru: „[...] Criticul, dar nu numai el, e dator să fie cult, să aibă curajul exprimării opiniei sale, să respecte adevărul și să știe să scrie. Dar vorbim de criticii buni, nu de criticii răi, din care mai avem, pentru că mulți confundă critica, paradoxal, cu răutatea. În realitate, adevăratul critic este un om plin de bunăvoință, devotat cărții pe care o citește și cel mult dezamăgit când a citit o carte rea. Am tăcut citind lamentabilul roman *Doina Doicescu și Nelu Georgescu* de Marian Popa. Cu puține excepții, colocviul nostru s-a menținut prudent în generalitate, evitând să pronunțe nume de autori în viață sau titluri de cărți. Mi-am permis o mică abatere. Fapt este că multe cărți rele sau mediocre sunt lăudate și multe cărți bune rămân necomentate». [...] În prezent, mulți critici de atitudine și competență nu au unde să scrie. Revistele acordă un spațiu prea mic criticii literare și au criticii lor peste care este foarte greu să treci. «O revistă de critică ar avea avantajul de a prezenta simultan sau alternativ mai multe judecăți de valoare despre o carte, în spirit obiectiv, evident. S-ar putea cultiva și polemica de idei, nu de vorbe. S-ar scrie despre mai multe cărți, despre care publicul nu știe ce să creadă, cum ar fi *Căderea Constantinopolului*, operă în două volume de peste 1.000 de pagini care, prin tirajul ei de circa 200.000 de exemplare, a mâncat hârtia cărților de critică pe un an». □ Nicolae Manolescu: „Referindu-se la discuțiile în jurul criticii purtate în ultimul timp, Nicolae Manolescu a spus: «Am citit aproape toate articolele care s-au scris în revistele noastre în legătură cu critica, în decursul acestor luni. Am remarcat puncte de vedere interesante, curajoase, și o mare frecvență a acelor opinii ale criticilor și scriitorilor care mergeau împotriva unor practici de genul influențelor, presiunilor, manipulării criticii. Din păcate, la întâlnirea aceasta a noastră, care într-un fel încununează, face un bilanț al acelor discuții, au venit puțini scriitori». În continuare, vorbitorul s-a ocupat de climatul literar, de condițiile concrete în care este dusă activitatea criticii, subliniind că atât realizările cât și neîmplinirile sunt rezultatul unei complexități de factori ce acționează în viața literară. [...] Vorbitorul a pledat în continuare pentru a se consacra mai mult spațiu, în publicații, dezba-

terilor în jurul cărților importante, dezbateri în cuprinsul cărora să fie exprimate puncte de vedere diverse, apte să incite la reale controverse literare. În aceeași ordine de idei, N. Manolescu a vorbit despre necesitatea îmbunătățirii statutului criticii în viața literară, despre colaborarea cu editurile a criticilor, colaborare ce nu se desfășoară totdeauna în condiții optime. În același sens, vorbitorul s-a referit la necesitatea sprijinirii tinerilor critici, și în genere a noii generații de scriitori. «Este nevoie, a spus N. Manolescu, de mai multă grijă pentru această ultimă generație care numără câteva nume deja remarcabile, de oameni afirmați în publicistică și dintre care unii sunt încă studenți. La vârsta lor câți dintre noi, care avem astăzi ceva mai mulți ani, știam să scriem un articol? Sau scriam un articol? Mulți dintre ei sunt studenți, au cărți, au luat premii, dar cu asta au făcut doar începutul. Depinde de noi ceilalți, mult mai mulți în această Uniune a Scriitorilor, de a le deschide porțile spre adevăratele reviste, spre edituri. Nu fac dezinteresat acest apel – trebuie să mărturisesc –, mă gândesc că peste 10-15 ani ei ne vor judeca pe noi și nu vreau să le creăm, cum să zic, prejudecăți».

□ Eugen Simion: „1. «Vorbind despre *critică*, a spus Eugen Simion, trebuie să vorbim, în fapt, despre *spiritul critic*. Critica este o profesiune, o formă de creație, exersată în și prin literatură. *Spiritul critic* este însă opera tuturor; fără *spirit critic* o cultură nu este decât o adițiune de opere, o succesiune de nume, mari și mici, notabile sau obscure. *Spiritul critic* reprezintă conștiința de sine a unei literaturi, ceea ce vrea să spună: conștiința estetică, conștiința specificității ei ireductibile, ierarhia valorilor, deschiderea ei spre universalitate etc. Acest spirit critic este, repet, opera poezilor și a criticilor, sub formele cele mai diverse. [...] ». 2. «Dacă *spiritul critic* este opera tuturor celor care scriu și meditează la ceea ce scriu, dacă *spiritul critic* se constituie prin contribuția tuturor generațiilor și este fermentul unei culturi, exersarea organizată, sistematică a spiritului critic cade în seama *criticii literare*. Trecând peste alte aspecte, să spunem că democrația unei literaturi se judecă după posibilitatea de manifestare a spiritului critic. Această manifestare implică forme organizate de exprimare, mai simplu spus: criticul să-și spună în deplină independență de spirit opinia și să aibă unde s-o exprime. [...] A fost citată, aici, discuția despre *protocronism* sau *sincronism*, model, după unii, de largime de vederi și adâncime de meditație. Dați-mi voie să vă spun, cu toată sinceritatea, că nu cred acest lucru. Stimez mult pe cei care au deschis această controversă, îndeosebi pe prof. Edgar Papu, însă tocmai pentru că îi stimez să-mi permită să spun că problema este falsă. Ea se naște într-un complex și exprimă un orgoliu. Lovinescu a mai fost odată tras de urechi și arătat cu degetul ca dușman al literaturii române pentru că a voit ca literatura română să se pună în acord, mai întâi, cu evoluția socială și spirituală a societății românești, în al doilea rând: cu evoluția europeană. [...] În fond, ce importanță are dacă o operă este sincronică sau protocronică? Importantă este valoarea, adâncimea meditației și noutatea limbajului său. Ce importanță are faptul că Bacovia a fost

influențat de poeții post-baudelairieni (și a fost, negreșit), când știm că hotărâtoare, în poezie, nu sunt *ideile* (care circulă), ci viziunea ce se asociază lor, limbajul care le modifică, iar pe acestea nu le poți împrumuta de la nimeni? Răspunsul la această dilemă (protocronism sau sincronism?), repet: falsă dilemă, l-a dat acum o sută de ani Titu Maiorescu: *să fim naționali cu fața spre universalitate*». □ Dan Cristea: „Țin în primul rând să elogiez calitatea deosebită a referatului prezentat de Ion Ianoși. A fost într-adevăr un referat care, fără emfază dar și fără timorare, a punctat aspectele esențiale ale activității noastre. Țin apoi să observ că a vorbi despre critică înseamnă a vorbi despre literatură, iar dacă despre această meserie a noastră se spune adesea că este un limbaj secund, mi-aș permite să relev faptul că, a discuta despre ea, înseamnă nici mai mult, nici mai puțin, decât a discuta despre literatură la pătrat. Criticul român există, există de la Maiorescu încoace, și artistul adevărat i-a înțeles întotdeauna locul și menirea. Căci, dacă în decursul celor o sută de ani de existență, critica românească și înțelegerea ei de către ceilalți s-a mai schimbat puțin în rău sau în bine, în bine sau în rău, critica s-a asociat însă continuu cu ceea ce acordă și subliniază demnitatea scrisului. De aceea, pe bună dreptate s-a amintit, și e bine să se amintească mereu, că absența spiritului critic e tot una cu dogmatismul și că o critică puternică, cum, deopotrivă, o literatură sănătoasă, naște un sănătos spirit critic». □ Și articolul de fond al acestui număr este marcat de *Colocviul național de critică și istorie literară*, George Ivașcu schițând aspecte din *Cultura literaturii*. ■ Cei 80 de ani scurși de la nașterea autorului *Artei prozatorilor români* constituie mobilul conturării unui profil intelectual prin două articole: *Tudor Vianu* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga și *Între filosofie și poezie* de Gelu Ionescu. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu discută despre cel de-al cincilea volum de *Pagini de critică literară* de Vladimir Streinu, într-o ediție îngrijită de George Muntean. ■ Geo Bogza evocă, în tableta sa, figura actorului Toma Caragiu. ■ Nicolae Nicoară traduce câteva fragmente din romanul *Anna din pustiul singurății* al scriitorului norvegian Dagfinn Gronoset. ■ De pe alte *Meridiane* ies în evidență două *Prezențe românești*: „La Riga, în Editura Liesma, a apărut recent volumul de versuri *Nekas nav cits* (Nimic nu este altceva) de Nichita Stănescu. Versiunea letonă e datorată lui Leons Briedis, care semnează și prefața (intitulată *La nunta stelei eu am căzut...*). Sumarul plachetei – cuprinzând 58 de poeme, precum și fragmente din cele *11 elegii* – a fost alcătuit de Lilia Dolgoșeva, după ampla și reprezentativa culegere apărută în «Biblioteca pentru toți»: Nichita Stănescu – *Starea poeziei*». □ „În ultimul număr din «World Literary Today», una din cele mai importante reviste americane consacrate literaturilor străine, Virgil Nemoianu semnează un studiu despre eseul lui Nicolae Manolescu – *Sadoveanu sau utopia cărții*, subliniind faptul că lucrarea respectivă este «o contribuție fundamentală la înțelegerea prozei românești moderne». ■ Vasile Ileașă invită la un periplu reportericesc prin *Istanbul – Ankara – Gőreme*.

• [„**Tribuna**”, nr. 51] Conține poeme de Eugen Evu, George I. Nimigean, Nicolae Prelipceanu, Ion Bogdan, Mihai Cupcea, Valentin Bliț, Grigore Coman, proză de Constantin Zărnescu. ■ Victor Felea comentează placheta lui Teohar Mihadaș, *Nimburi* (Dacia, 1977): „...se menține și cu noua sa carte de versuri [...] la aceeași atitudine lirică sobră și gravă totodată, prezentă și în culegerile anterioare”. ■ În *A fi, pentru a înfăptui*, Norman Manea analizează volumul lui Paul Georgescu, *Doctorul Poenaru* (Eminescu, 1976): „Amânată, ca și în alte cărți, tragedia există – de fapt – în adâncul originar al tuturor cărților. Unul dintre cei mai îndreptății s-o scrie, Paul Georgescu – ca și eroul său – preferă realizarea fie și fragmentară, dar pozitivă, adică imediat posibilă. Prefigurând-o, fiind alături de precedentele volume încă un remarcabil episod al ei”. ■ În *Dacă sămânța nu moare*, Ion Pecie discută volumul lui Constantin Țoiu, *Alte pretexte* (Eminescu, 1977): „*Alte pretexte* ne reamintesc și volumul de anul trecut al lui Ștefan Bănuțescu, *Scrisori provinciale*. Cu deosebirea fundamentală că la Bănuțescu eseul devia în formula mai comodă a parabolei, în timp ce la Constantin Țoiu controlul intensifică trăitul până la un fel de sublimare de o limpiditate ireală în care apar primele urme ale fantasticului”. ■ Petru Romoșan consemnează ședința Cenaclului Asociației Scriitorilor din Cluj din 15 decembrie, în cadrul căreia au citit Vasile Preda (poezie) și Mircea Gălățeanu (proză). Au participat la discuții Ion Mureșan, Vasile Gogea, Al. Dohi, Gavrilă Pompei, Viana Șerban, Teohar Mihadaș, Emil Hurezeanu, Constantin Zărnescu. ■ Ion Șeuleanu semnează textul *Balade populare românești în traducere engleză*. ■ În secțiunea *Prezențe românești* este menționată publicarea unei culegeri de poezii traduse în limba germană de Petre Stoica, *Und nirgends ein Schiff aus Attike* (Berlin, 1977). Sunt menționate, de asemenea, traducerile în limba engleză din poezia lui Lucian Blaga, *The Great Transition* de Roy MacGregor (Eminescu, 1975), *Poems of Light* de Don Eulert, Ștefan Avădanei și Mihai Bogdan (Minerva, 1975), analizate de criticii americani Marguerite Dorian și Thomas A. Perry în *World Literature Today* (nr. 1, 1977).

23 decembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 51] Referindu-se la *Stilul comunist de muncă*, Florin Costinescu conchide: „Astfel societatea noastră se definește ca fiind prin excelență a omului muncitor, a climatului în care oamenii sunt ei înșiși în ceea ce gândesc și întreprind spre folosul lor și al colectivității socialiste, spre binele și fericirea poporului, a patriei socialiste”. ■ Cu prilejul *Colocviului Național de critică și istorie literară*, Laurențiu Ulici reflectează la *Starea criticii...*: „Din punctul de vedere al metodologiei specifice prezintă un tablou destul de variat, de la impresionism la scientism, deocamdată cu oarecare timiditate în frecventarea metodologiilor moderne pre și poststructuraliste (cum ar fi cercetarea tematică, psihanalitică etc.). La baza acestei timidități pare să stea o

anume confuzie între principiul filosofic al receptării literaturii și metoda tehnică a investigației critice. Oricum, efortul întru modernizare se poate identifica atât în lucrările de critică propriu-zisă cât și cele de istorie literară și de teorie a literaturii. O modernizare însă care se arată complementară metodologiilor literare tradiționale din critica românească. Între realizări incontestabile și carențe, de asemeni incontestabile. Starea criticii noastre de azi dovedește, prin cele mai bune secvențe ale sale, maturizarea teoretică, perfectibilitatea și, nu în ultimul rând, potențialul creator”. ■ În textul *Condiția poeziei*, Dumitru Micu analizează volumul lui Toma George Maiorescu, *La echinox de toamnă* (C.R.): „Întocmai ca în precedentele volume, Toma George Maiorescu obține, și în *La echinox de toamnă*, efecte poetice nu atunci când se vrea cu tot dinadinsul excentric (de o excentricitate, de altfel, nu tocmai inedită), ci atunci când indiferent de ce mijloace insolite (relativ) sau consacrate, transmite, dacă nu «erupții vulcanice», vibrații intime autentice”. ■ Alex Ștefănescu face *Comentarii lirice* la volumul Ninei Cassian: *Suave* (C.R.): „Teoretizând, s-ar putea spune, desigur, că toate aceste versuri de efect aveau nevoie de masa amorfă a celorlalte, ca bijuteriile de catifeaua care le reliefează. Însă, așa, se poate justifica orice. De fapt, poezia Ninei Cassian trebuie recuperată din proza în care este dizolvată. O antologie realizată cu o severitate inflexibilă ar produce, poate o revelație”.

● [„Cronica”, nr. 51] Sub semnătura Cronica apare editorialul *Țelul suprem*: „Realitate de astăzi ale vieții economice și sociale ale poporului nostru ne îndreptățesc convingerea că oamenii muncii din patria noastră vor înțelege pe deplin marile comandamente exprimate în generosul program al partidului nostru comunist, program care reprezintă hotărârile noastre, ale tuturor”. ■ Continuă ancheta despre *Televiziunea: instrument al educației socialiste*. În acest număr citim: □ Prof. Al. Tănase, *O implicare mai clară, mai adâncă a factorului intelectual*: „Conferința Națională a partidului reprezintă pentru națiunea noastră un moment decisiv, de largi și adânci semnificații, în procesul realizării obiectivelor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste. [...] Iată de ce, toate formele instituționale ce alcătuiesc *complexul acțiunii educaționale* de stat și obștești trebuie să-și reexamineze critic programele și metodele de activitate”. □ Prof.orgeta Ficiuc-Scutaru, *Televiziunea și tineretul*: „În calitate de cadru didactic, firesc, mă preocupă permanent rolul televiziunii în activitatea de educare a tineretului”. ■ Mihai Drăgan scrie o *Notă despre conceptul poetic eminescian*: „Eminescu a avut intuiții geniale pe care o discuție comparativă mai largă i le-ar pune și mai bine în valoare. Iată un nou argument pentru ceea ce numim astăzi *modernitatea* marelui poet”. ■ I. D. Lăudat îl omagiază pe *Profesorul Dan Simonescu la 75 de ani*: „Amintindu-ne de savantul care locuia în strada Golia, la fereastra căruia nu se stingea lumina până către ziuă, descifrând texte și compunând sinteze de istoria culturii românești, îi urăm, la acest popas de timp, să-și realizeze planul grandios de lucru la care este angajat, spre binele

culturii și științei românești”. ■ Nicolae Turtureanu semnează *Viața și petrecerea cuvintelor*, o cronică literară la *Dăinuiri dăneștene* de Eugenia și Costache Buraga, Editura Junimea, 1977: „Bucuria ființării este, de fapt, sentimentul dominant al acestei cărți în care se refac cărările pierdute ale unor cuvinte, se reconstituie fazele unor îndeletniciri aflate în preajma neantizării, se reinterpretează ritualuri și obiceiuri pe care le credeam înghețate, se încearcă a se media viețuirea pașnică a omului cu natura”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Arthur Porumboiu scrie despre *Golful sălbatic* de Nicolae Motoc: „Cartea are un ritm antrenant, se citește cu interes și dacă am avea a-i face unele reproșuri autorului, ele țin de folosirea abuzivă a unor cuvinte și de repetarea prea insistentă, uneori, a unor situații”. □ M. D. Lesovici prezintă *Uimitorul răstimp* de Liviu Călin: „Volumul oferă cititorului un poet al seducătoarelor universuri naturiste, dăruit unui cântec înălțat sincer”. ■ În *Anul literar* citim *Iarna se numără bobocii* de Daniel Dimitriu: „Ce a ieșit, totuși, în evidență în anul 1977? În primul rând, se observă cu ochiul liber procesul de maturizare a creației celor care au debutat după 1970. Sunt poeți care prin prima carte s-au solidarizat involuntar, au strâns rândurile, parcă pentru a putea mai lesne înfrunta faimoasa generație a deceniului șapte. A rezultat un fel de uniformizare, individualitățile au ieșit în relief mai clar abia în a doua sau a treia carte”. Sunt semnalați scriitorii Dorin Tudoran, Dan Verona, Mircea Florin Șandru, Grete Tartler, Paul Balahur, Cornelii Popel, Daniela Caurea, Gheorghe Tomozei, Gheorghe Pituț, Cezar Ivănescu, Mihai Ursachi, Marin Sorescu, Virgil Teodorescu, Liliana Ursu, George Togan, iar „volumele anului” au publicat Leonid Dimov și Constanța Buzea. ■ Din *Moment* reținem: □ *Secolul XX*: „Afișat sub semnul unui echilibrat dialog al artelor, ultimul număr din «Secolul XX» (nr. 6 – 1976/1977) certifică încă o dată adevărul afirmației lui Călinescu, după care o revistă poate și trebuie să fie o realitate, «o existență independentă de ediție»”. □ N. Irimescu, *O carte în plus*: „Salutăm ultimul număr al revistei «Lucașfărul» mai ales pentru că pune în circulație o inițiativă nu neapărat nouă, dar necesară și semnificativă. E vorba de suplimentul intitulat *Biblioteca «Lucașfărul»* și care, pliat de câteva ori, capătă înfățișare de carte. O carte în plus, într-un tiraj acceptabil, iată câștigul spiritual de care beneficiază cei iubitori de lectură. [...] Cea dintâi lucrare tipărită în această nouă colecție este o piesă de Fănuș Neagu. Începutul ne dă speranțe că redacția va selecta cu răspundere fiecare din viitoarele apariții”. ■ George Popa publică *Jurnal de călătorie* intitulat *Meditație la Delfi*. ■ Versuri semnează Ovidiu Genaru (*Chiar și statuile*), Ana Mășlea (*Patria; Zidire; Răscruce*), Ion Puha (*Cântec; De seară*), Cătălin Bordeianu (*Leagănul neamului*), Radu Felecan (*Viață adâncă*), Ștefan Mitroi (*Ctitorie*), Constantin Dracsin (*Dragostea mea pentru tine*), Lucian Frateșu (*Istorisire, năvalnic poem*), Rodian Drăgoi (*Grădinile visează*), Octavian Nestor (*Istorie*).

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 368] Versuri pe p. 1, Liviu Călin și George Țârnea. □ Vasile Netea redescoperă *Un patriot: Aurel C Po-*

povici, supralicitat protocronist prin volumul său din 1910 Naționalism sau democrație și aliniat marii familii de spirite a lui Bălcescu, Eminescu, Iorga.

■ E. Manu comentează a doua ediție revăzută și adăugită a *Dicționarului de literatură română contemporană* de Marian Popa. „Și a doua ediție rămâne, în prim plan, o lucrare de referință, un instrument de lucru și din acest punct de vedere elaborarea lui Marian Popa rămâne încă o operă de pionierat... M. Popa ne propune la cei mai mulți autori un text corectat în privința datelor biografice și bibliografice și completat cu multe nume noi. Ca o garanție a nivelului științific al lucrării, pe pagină de gardă, autorul este însoțit de 2 referenți de specialitate, Romul Munteanu și Mircea Zăciu (n.a. ultimul referent se recuză, într-o declarație publică apărută în „România literară”, nr. 50/ 1977)... Trebuie subliniată și o schimbare de umoare și de viziune critică: revizuirea din editia a doua e la antipodul conținutului ideatic din prima ediție, care, în treacăt fie spus, era o expediție malițioasă și sentențioasă” (*n.b.* este dat exemplul lui Nicolae Breban „,expediat” în prima ediție în douăzeci și ceva de rânduri, în a doua ediție repartizându-i-se două coloane, comentariul devenind „micromonografic”).

■ Dan Zamfirescu își duce mai departe expozeul despre G. Călinescu, în *Viața literară și viața literaturii*, marcând un moment decisiv din viața Divinului Critic: „Putem spune cu certitudine că «fenomenul Călinescu» n-ar fi izbutit să se impună în cultura română și ar fi ratat clipa scurtă și decisivă a «plasării pe orbită» dacă editorul și prietenul Al. Rosetti nu s-ar fi înhămat la tipărirea *Vieții și Operei lui Eminescu*, a monografiei despre Creangă, a monumentalei *Istoriei...* Al. Rosetti a fost pentru Călinescu mult mai mult decât un editor: a fost un punct ferm într-o realitate mlăștinoasă și fâțiș, sau în forme învăluite, ostilă personalității și geniului călinescian... Corespondența cu Al. Rosetti ne deschide o ușă, secretă până acum, spre momentul biografic ce decide angajarea politică a lui G. Călinescu. Din păcate, editorul estompează efortul textelor datând greșit două scrisori capitale (scrisorile nr. 34 și nr. 35), pe care le scoate astfel din contextul menit a le conferi întreaga semnificație... În raport cu geniala analiză politică, expusă în scrisorile trimise lui Rosetti în iulie-septembrie 1940 își fixează deci, Călinescu, linia de conduită pentru viitor. El se retrage într-o rezervă demnă, neparticipând la «viața literară» oficială sau oficioasă, scriind doar câteva articole ce subliniau și mai clar absența lui de la orice colaborare cu regimul antonescian și de la orice fraternizare cu potențaii lui” (vezi și *Bibliografia* alcătuită de Ion Bălu pentru această perioadă; acest aspect al personalității lui Călinescu a fost întărit și de Paul Anghel pe când nu se știa amănuntele de acum, vezi *Călinescu întemeietor și Noua Arhivă sentimentală*).

□ I. Lotreanu ajunge cu serialul său la Anton Dumitriu, elevul lui P. P. Negulescu, și „*O Operă colosală...*” □ Cenaclul Labiș propune nume noi: Elena Lupașcu, Rodian Drăgoi. □ *Avatar bizantin* face parte din serialul lui Traian Filip despre Crohmăniceanu. □ D. Mutașcu vorbește despre volumul liric al unui romancier: *Solstițiul de iarnă* de Fr. Păcurariu.

□ *Cronica de librărie* semnaleză pe lângă noi volume de Petre Stoica și George Țărnea, un debut cu o carte de reportaje și eseuri de Eugen Mihăescu la Ed. Albatros și un volum de povestiri de Dan Claudiu Tănăsescu, aceeași editură, cu un *Cuvânt înainte* de Fănuș Neagu. □ **Premiile revistei** nu se acordă pentru Anul 1977, fondul destinat acestora fiind donat în *contul omeniei*. ■ *Metamorfozele literaturii avangardiste* sunt urmărite în continuare de C. Sorescu în foileton, *Pentru o mai dreaptă înțelegere...*, subliniind caracterul literaturii „fără audiență”, de care au fost lipite pe rând, și la noi și în afară, niște forme considerate „curente literare” – *futurism, ermetism, constructivism, integralism, imagism, paralogism, suprarealism*: „Pentru a-și păstra statutul recent construit din motive conjuncturale, avangardiștii au produs mai întâi o literatură pe măsura falsității lui și și-au reînnoit atitudinea inchizitorială față de personalitățile literaturii interbelice. Iar mai apoi, când a fost vorba de *revalorificarea moștenirii culturale*, și-au acomodat vechea literatură la statutul social cu care se investiseră între timp. Acest lanț al slăbiciunilor explică paradoxul pentru care o parte dintre avangardiști s-au transformat aproape instantaneu în promotori ai proletcultismului. Tipic pentru transformările avangardiste, numeroase, succesive și antinomice este cazul Geo Bogza.”

24 decembrie

● [**„România liberă”, nr. 10 316**] Tia Șerbănescu analizează, în articolul *Un roman-dezbatere*, volumul lui Aurel-Dragoș Munteanu, *Marile iubiri*, accentuând la nivelul textului tensiunea specifică „romanelor polemice în centrul cărora indivizii sunt evaluați prin prisma raportului cu istoria”. □ În volumul de versuri al lui George Ciudan, *Vârstele dorului*, prefațat de Mihai Beniuc, Adriana Iliescu sesizează un profund *Mesaj civic*. Oferim câteva versuri, pentru exemplificare: „Un anotimp de gloriei coboară peste țară / Cu ploii de aur scaldă eșarfe de azur / Azi oameni, munți și arbori sărbătoresc partidul / În ceasul aniversării, înalt, solemn și pur”.

● [**„Luceafărul”, nr. 52**] Cuprinde poeme de Grigore Hagiu, Mircea Micu, Mihai Ursachi, Patrel Berceanu, Gabriel Chifu, Rafael Alberti (prezentare și traducere de Paul Alexandru Georgescu), precum și proză de Ion Brad și Paul Perfil. ■ Nichita Stănescu semnează în *Respirări* textul *Scrisoare de aer*. ■ La împlinirea de către Fodor Sándor a vârstei de 50 de ani, D. R. Popescu publică articolul omagial *Un registru de vamă*. ■ În *Adevărul și ficțiunea „istoriei literare”*, Ion Lăncrănjan îi răspunde articolului lui B. Gruia din numărul 11 al revistei „Steaua”: „De fapt, sunt obligată să răspund, dar nu pentru că aș fi atacat în acest articol deformativ și denigrator (de câte ori n-am fost eu atacat, de câte ori n-am fost denigrat, de câte ori nu voi mai fi, deoarece nu am de gând să pun condeiul jos, aceasta fiind cea mai gravă greșeală pe care poate să o facă un scriitor, de neiertat!), ci pentru că în acest «studiu» se pun în discuție adevăruri de seamă, privind o întreagă perioadă istorică, pe deplin și pentru

totdeauna clarificată de evoluția noastră socială și politică, fapt pozitiv, care nu le-a convenit însă unor pseudoliterați, drept pentru care se și erijează dumneilor în apărători ai «adevărului istoric», – «n-a fost chiar așa, Pătrășcanu n-a fost un eroi, Blaga n-a fost un sfânt, alții n-au fost așa de teribili, **noi** însă... »»; „B. Gruia începe prin a vorbi frumos de *Caloianul*, spunând despre paginile referitoare la poet că sunt «zguduitoare», pentru ca după aceea să susțină că aceste pagini sunt mincinoase și că felul «cum apare Blaga» în roman este necorespunzător și dăunător. E greu de admis și de conceput, din punctul de vedere al adevărului, că o pagină de literatură poate fi, în același timp, zguduitoare și deformatoare...”. ■ Șerban Cioculescu este prezent în paginile revistei cu *Un prototip al lui Rică Venturiano*, în care identifică un prim model al personajului în piesa prozatorului Ioan M. Bujoreanu, *Cuconu Zamfirache*: „M-a dezmințit talentata cercetătoare și poetă Livia Bacăru, comunicându-mi pasaje din piesa uitatului romancier Ioan M. Bujoreanu, *Cuconu Zamfirache*, comedie în trei acte [...]. Nu încapă îndoială că tânărul Caragiale, în curent cu literatura dramatică autohtonă, a cunoscut piesa și, în cazul că nu s-a folosit conștient de acest model, l-a păstrat în memorie și nu și-a dat seama, când a compus personajul lui Rică Venturiano, că-i împrumută, prin reminiscență, cuvinte ale altuia”. ■ Sub titlul *Probleme actuale ale criticii literare* este publicat un dosar privind *Colocviul național de critică și istorie literară*, care reunește câteva intervenții din cadrul acestuia, aparținând lui M. Ungheanu, Pompiliu Marcea, Ov. S. Crohmălniceanu și Romul Munteanu. În *Demnitatea profesională*, M. Ungheanu discută libertățile și drepturile criticului literar: „În reprezentarea unora el este o mașină automată de înregistrat cărți și de dat verdicte, ceea ce este cam simplist. Reprezentarea este comodă și mecanică. Intră în ea o idee de constrângere. Să mai evocăm libertatea criticului de a alege autorii despre care scrie? Într-adevăr, trebuie să existe o libertate a criticului așa cum există una a prozatorului sau a dramaturgului. Desigur criticul actualității literare are o libertate de inițiativă mărginită de cărțile care apar. Dar și aici posibilitatea lui de a alege rămâne foarte mare. Este condamnat un critic care-și organizează activitatea pe preferințe estetice, afinități de spirit, teme predilecte? Bineînțeles că nu. Există însă o constrângere interioară a activității critice, o disciplină literară și estetică a fiecărui critic în parte, care structurează în cele din urmă întreaga lui activitate de comentator.”; „Pledoaria pentru demnitatea profesiei de critic, a statutului ei de profesie, a regimului ei adecvat rămâne unul din câștigurile Colocviului național de critică literară”. ■ În *Primatul judecății de valoare*, Pompiliu Marcea militează pentru formularea de către critici a unor judecăți fruste și clare privind operele literare: „...un text critic este dens în idei, bogat în asociații, instructiv, scris uneori cu scripuri care delectează spiritul, dar când vine momentul calificării scrierii de care se ocupă el devine sibilinic, ascuns, excesiv de strategic, cu prea numeroase precauții. Un critic va înțelege bine despre ce este vorba, dar întrebarea este dacă facem critică pentru critici

sau pentru publicul larg și pentru scriitori. Pentru aceste din urmă două categorii o asemenea manieră critică este cel puțin nepotrivită. Autorul cărții de care ne ocupăm se face că nu pricepe despre ce e vorba și dă înainte în același mod, iar publicul cititor, marele beneficiar nefamiliarizat cu excesele protocolare nu știe ce să creadă. Or, să fie clar, publicul larg are nevoie de asemenea judecăți ferme, de concluzii limpezi, formulate adecvat”. ■ În *Scriitor și comentator*, Ov. S. Crohmălniceanu pledează pentru o conviețuire armonioasă între critici și scriitori: „Inițiativa apărării criticii de intențiile către înfeudare ne-am bucura să vină cu precădere din rândurile autorilor noștri cei mai înzestrați. Ar fi un semn de conștiință artistică ridicată și o garanție pentru o critică sinceră, onestă și, în ultimă instanță, creatoare a emulației literare autentice”. ■ În *Curente și stiluri literare*, Romul Munteanu pune sub semnul întrebării, printre altele, abordarea tipologică a istoriei literaturii, care transformă clasicismul, barocul și manierismul în permanente supuse repetiției: „Multe din aceste întrebări impun o precizare cât mai riguroasă a conceptelor de clasicism, baroc și manierism. Teama de a nu crea noi confuzii ne obligă să distingem accepțiunea unui stil, privit ca un eon, ca o permanență istorică sau un fenomen de recurență, de modurile sale de cristalizare într-o anumită epocă istorică”. ■ În *Debuturi în roman (IV), Tema morală*, Eugen Simion analizează romanul *Plexul solar* (Cartea Românească, 1977), de Ștefan Iureș, pe care îl consideră o realizare artistică de nivel mediu: „Descriind suferințele acestor suflete oneste și demne, Ștefan Iureș se menține la un nivel estetic mediu. Cartea nu coboară sub o linie acceptabilă de proză (evocarea Vienei și a Veneției este fără rost în roman, cum fără rost mi se pare istoria familiei Gologan-Tereblecea), analiza este fără profunzime, dar corectă, ceea ce nu reprezintă puțin lucru într-o producție literară în care eseistica mohorâtă, pisălogeala interminabilă se substituie des analizei epice propriu-zise”. Criticul se oprește de asemenea asupra operei *Diminețile lungi*, de Costache Anton, considerată debutul autorului în „romanul de observație socială”: „În *Diminețile lungi* (Cartea Românească, 1976) se vorbește, pe scurt, despre educație și despre moravuri, într-o notă critică bine cumpănită și cu o imaginație epică potolită. Cartea are substanța necesară pentru un roman și, dacă dăm deoparte ceea ce este de prisos (descrierea, de pildă, apăsată și inutilă a interioarelor), vedem că tema morală este bine condusă, autorul are spirit de observație și știe să construiască”. ■ Al doilea volum din *Memoriile* (Eminescu, 1977) lui Iorgu Jordan se află în atenția lui Al. Piru: „Cel de-al doilea volum de *Memorii* [...] stârnește un interes și mai mare decât primul, atât prin împrejurările vieții personale expuse, cât și prin cronica social-politică și culturală a anilor 1919-1944...”. ■ Cu ocazia apariției celei de-a doua ediții a *Dicționarului literaturii române contemporane* de Marian Popa, George Alboiu îi impută anumite inconsecvențe de ordin valoric autorului: „Dacă un dicționar este altceva decât o istorie literară, el nu trebuie să contrazică, într-un mod flagrant, istoriile literare. Sub aparența obiectivității (stilul

mimează neutralitatea) se ascunde o subiectivitate care-și face din prudență o metodă de minimalizare a valorilor. Acest Dicționar mi-a adus aminte de acele orașe moderne care înghit pur și simplu, printr-o urbanistică uniformizatoare, monumentele de artă”. ■ În *Viața cărților*, Nora Iuga prezintă placheta de versuri prin care prozatorul Franz Storch își face debutul în poezie, *Dem Tag in die Tasten* (Dacia, 1977): „În poezie, Franz Storch procedează cu aceeași economie, operând în retortele sale lirice acea condensare a sensurilor și a timpului până la esențializare”. ■ Potrivit lui Paul Dugneanu, autoironia de care dă dovadă Ioan Dan în romanul său istorico-umoristic, *Cavalerii Ordinului Basarab* (Eminescu, 1977), nu este suficientă pentru a crește valoarea estetică a textului: „Această autoironie nu înseamnă însă prea mult, *Cavalerii Ordinului Basarab* rămânând ceea ce este: un roman ușor, din categoria cărților care se citesc și apoi se uită în tren”. ■ În *Cronica literară*, Dan Cristea discută volumul Anei Blandiana, *Somnul din somn* (Cartea Românească, 1977), al cărui lirism oscilează între elemente și stări existențiale contradictorii: „Într-un prim-plan, lumea pe care o închipuie Ana Blandiana este o lume a poliilor opuși, profund contradictorii la o privire superficială. Ea se ordonează într-un lanț de antonimii, în esență aceleași: trup și spirit, senzație și conștiință, sacru și profan, viață și moarte, pur și impur, abandon și luciditate etc.”; „...lirismul Anei Blandiana se rotește magnetic în sfera de atracție a celor doi poli, refuzând de fiecare dată impactul decisiv și integrator. Despărțite ca de geana unei pelicule, lucrurile cheamă opusul lor într-o armonie a contrariilor de densitatea unui precipitat în care moleculele nu s-au ales deplin...”. ■ În secțiunea *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu comentează studiul Magdalenei Popescu, *Slavici* (Cartea Românească, 1977): „Deși de proporții impozante, cercetarea sa nu constituie o monografie de tip clasic (*Viața și opera*). Autoarea respinge în chip deliberat ideea de a-și informa, de a-și documenta cititorii. Intenția expresă este de a realiza o interpretare în sine a operei și personalității slaviniene, investigația situându-se în interioritatea artistic-problematică și, respectiv, spiritual-temperamentală a acestora”.

27 decembrie

• [„**Viața studentească**” , nr. 43] *Republica XXX – Viitor de aur țara noastră are* – articol de fond de Mircea Florin Șandru, completat cu *Viața studentească, la 20 de ani*, semnat **Redacție**. □ Poemul *An Nou* de Constanța Buzea. ■ Sunt dezvăluite **Superlativele anului 1977**: Adrian Păunescu (**poezie**; loc 2 și 3 – Ana Blandiana și Cezar Ivănescu), Augustin Buzura (**proză**; loc 2 și 3 – Laurențiu Fulga și Eugen Uricaru), Marian Popa (**critică și istorie literară**, loc 2 și 3 – C. Regman și Alex. Ștefănescu), Romulus Rusan (**publicistică**; loc 2 și 3 – Fănuș Neagu și Pop Simion). Recunoașterea se datorează unor cărți ale anului 1977; în cazul lui Marian Popa, retipărirea în 80000 de exemplare a celei de a doua ediții a unei „cărți populare” – *Dicționarul de lite-*

ratură română contemporană; în cazul lui Buzura, succesul romanului *Orgolii* „investigație nemiloasă a unui mediu social și moral, investigație dominată de o complexă dezbatere a unei probleme contemporane: cea a angajării morale și politice a omului de știință.” Interesantă alegerea lui Păunescu drept *poetul anului*, deși nu a publicat niciun volum nou în 1977 (dar a fost reeditat, într-o dublare a tirajului inițial, cu *Pământul deocamdată*). Scriitorul declară aici, într-un postulat orgolios (narcisist): „De multă vreme v-am atras atenția, stimați contemporani, că lupt deschis pentru a deveni cel mai mare poet al românilor. Anul 1977 e doar o etapă din drumul la care m-am angajat. Abia aștept să vină anul viitor, ca să vă obișnuiți încet-încet cu ideea. Vă făgăduiesc deci că – dacă voi trăi – unele din secundele perioadelor cât vom fi contemporani nu vor fi plictisitoare... Alegerea dvs mă obligă și îmi dă o stare de rară euforie – de parcă ninge în sufletul meu acum, când se termină anul gloriei noastre comune. Trăiască libertatea care ne-a nutrit!.. În jocul preferințelor unii apar în față, iar alții pot fi uitați... nici eu nu știu dacă meritam să obțin, după câte observ, cele mai multe voturi din toate domeniile culturii. Este un joc al preferințelor și atât. Ca să fiu sincer, lupta e grea și viața e în față... În anul 1978 vreau să tipăresc cărți multe: vol II din *Sub semnul întrebării*, apoi un roman în două părți care e aproape gata în clipa de față, un volum inedit de poeme, cartea de poezii antologice în BPT și La mulți ani, mulți ani, mulți ani!”

□ Toasturi de revelion *a la maniere de Marin Sorescu*, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu, Nichita Stănescu.

28 decembrie

- [„Scânteia“ nr. 10997] Emil Manu apreciază elogios apariția eseului monografic *Slavici* (Ed. C.R., 1977) de Magdalena Popescu, al cărui conținut îl detaliază în articolul *O interesantă monografie*, notând în final despre metodele de investigație folosite: „Indiferent dacă suntem sau nu de acord cu Magdalena Popescu, argumentația este plauzibilă. Monografia *Slavici* este, și din punct de vedere tehnic, foarte modernă; autoarea apelează la metodele noi de investigare pe care școlile și curentele din critica nouă le-a lansat, fără să cadă în păcatul absolutizării vreuneia, știind că, de exemplu, ar fi de-a dreptul comic să citezi în absolut pe Roland Barthes, aplicându-i ideile la opera lui I.C. Vissarion.”

29 decembrie

- [„Flacăra”, nr. 52] Adrian Păunescu publică poemul *Colindul rănilor de cerb*. □ Nikolaus Berwanger scrie poezia *Nu așteptăm un miracol*, traducere de Anton Palfi, iar Titus Vîjeu – *Intrare în grâu*. ■ În *Pagina de lectură*, cu titlul *Lihtis*, este publicat un fragment din romanul lui Eugen Barbu, *Săptămâna nebunilor*. □ Este publicată o *Cronică rimată de I. D. Bălan*, cu titlul *Calendar*. □ Este realizat un grupaj umoristic de către George Arion în care figu-

rează titluri precum: *Nicolae Manolescu și Marian Popa (Fragment din Ghidul străzilor din București)*, *Eugen Simion propune lui Dan Zamfirescu să rezolve următoarea problemă*: □ În *Pietricele pentru templul lor*, sunt publicate o serie de parodii, printre care Ion Bănuță, *Panorama iubirilor*, Nina Cassian – *Bravul călător*, Nicolae Stoian, *Suntem astenici doar când nu muncim*, Dinu Flămând, *Misogină*, Gheorghe Tomozei, *Spăl rufe*, Gellu Naum, *Inițial*, Ștefan Aug. Doinaș, *Muntele cu colți de argint* precum și o serie de *Fabule* semnate de Nicolae Dragoș. □ În *Parodii* de Mircea Micu sunt publicate *Iarna, tinerii se sărută* de Nichita Stănescu și *Baladă suavă* de Leonid Dimov. □ Sunt publicate o serie de poezii de Gheorghe Tomozei. □ În *Dintre sute de catarge*, cu titlul *Nume pe care vi le-am propus în 1977*, este publicată o amplă selecție dintre scriitorii prezenți în această rubrică pe parcursul anului. □ În *Între clasic și baroc*, Octavian Paler publică *Fața timpului*. ■ În *Actualitatea literară*, sub titulatura *Cărți despre care n-am mai apucat să scriem*, Șerban Cioculescu, în *Rubrica mea*, publică eseul *Ceva vesel!* □ Nicolae Manolescu prezintă volumul *Piatra palidă* de Florin Mugur. □ Alex. Ștefănescu scrie despre volumul lui Edgar Papu, *Barocul ca tip de existență*, iar Ov. S. Crohmălniceanu despre *Sfârșitul continuu* de Ion Caraion. ■ Într-o notiță se anunță acordarea Premiului special al Uniunii Scriitorilor poezilor Mihail Cruceanu, Franyó Zoltán și Franz Liebhard. □ Cu titlul *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, George Mareș publică *Cronica (298)*. ■ În *Omul la tribuna socială*, George Arion publică, cu titlul *Trebuie să ne gândim cu recunoștință la țărani aceia anonimi care s-au încăpățânat să vorbească românește în satele lor neștiute*, un interviu cu Al. Philippide. Acesta răspunde la întrebări legate de aspecte de natură biografică, vorbește despre influențele literare asupra poeziei sale, despre „rolul jucat de limba română în istoria noastră”, discută despre tematica libertății în poemele sale („În epoca de azi suntem mai feriți de excese decât am fost în trecut. Asta nu înseamnă că trebuie să ne culcăm pe-o ureche. Excesele pot veni și dinafară. Dar societatea în care trăim se bazează pe măsură și echilibru și – cred eu – e mai aproape de firea românului, dornică de pace și armonie. Iar președintele Nicolae Ceaușescu este exact omul politic de care avem nevoie.”), despre disputa dintre protocronism și sincronism („Ideile bune care au existat la începutul acestei discuții – mă refer în special la cele ale profesorului Edgar Papu – au degenerat repede în dispute afective și destul de meschine. Nu ne vom găsi un loc de frunte în cultura Europei susținând că nu știu ce lucru l-am făcut noi cei dintâi. În cultură te afirmi prin opere durabile. Să le creăm. Cu declarații și cu afirmații fără acoperire nu ne vom impune niciodată. Trebuie fapte.”), vorbește despre viitor („Ce aş aştepta și eu, dacă aş mai avea mult de trăit: pace și înțelegere între oameni. De pe acum omenirea merge pe acest drum în ciuda tuturor obstacolelor. Am încredere în dezvoltarea către bine a omenirii, către armonizarea contrariilor și a contrastelor, fapt care nu poate să ia ființă decât pe temeiul unei înțelegeri între oameni și pe

convingerea lor că libertatea spirituală trebuie păstrată fără excese și fără spirit de dominație. În această dezvoltare tineretul are un rol hotărâtor și în el trăiește speranța de mai bine și posibilitatea oricând vie a realizării acestei speranțe.”).

• [„Orizont”, nr. 52] Articolul de fond de pe prima pagină este semnat de Eugen Dorcescu și se referă la *Poezia unui timp istoric* în care este comentată lirica unor poeți socotiți „puncte de răscruce în epocă”, precum Eugen Jebeleanu, Nicolae Labiș, A.E. Baconsky, Ileana Mălăncioiu („poezia sa e un cosmos nupțial, care propune cel puțin patru lecturi diferite: una psihologică, alta literală (a anecdoticii), a treia folclorică (Miorița e o matrice posibilă) și în fine – una estetică.”). ■ Ion Maxim numește anul scurs *Anul criticii* făcând o retrospectivă amănunțită a celor mai importante apariții critice noi din peisajul românesc, monografiile dedicate scriitorilor, precum Eugen Todoran – monografia *Titu Maiorescu*, Ovidiu Cotruș – monografia *Mateiu I. Caragiale*, Ion Caraiou – monografia *Bacovia sfârșitul continuu*, Magdalena Popescu – monografia *Ion Slavici* ori monografiile ale unor epoci sau curente literare: Z. Ornea – *Curentul cultural de la «Contemporanul»*, Mircea Tomuș – *Opera lui I.L. Caragiale*, L. Raicu – *N. Labiș*, L. Grăsoiu – *Poezia lui Voiculescu* ori interesante cărți de istorie literară: D. Vatamaniuc, *Biobibliografia lui Lucian Blaga*, V. Felea – *Aspecte ale poeziei de azi*, Nicolae Ciobanu – *Insemne ale modernității*, Dan Culcer – *Citind și trăind*, Cornel Ungureanu – *Proză și reflexivitate*, E. Papu – *Din clasicii noștri*, Doina Curticăpeanu – *V. Alecsandri prozator*, Marian Popa – *Dicționar de literatură română contemporană*, Mariana Ionescu – *Artă și aspirație*; toată această pletoară de cărți critice justificând denumirea de „anul criticii”. ■ C. Ungureanu, în schimb, socotește că „în 1977, magnific a fost spectacolul prozei; în niciun alt an al ultimelor trei decenii nu au fost comentate cu atâta îndârjire cărțile de proză. *Cartea milionarului* de Ștefan Bănuțescu, *Bunavestire* de Nicolae Breban, *Istории* de Mircea Ciobanu, *Fascinația* de Laurențiu Fulga, *Marile iubiri* de Aurel Dragoș-Munteanu, *Păsărea și umbra* de Sorin Titel, *Rug și flacără* de Eugen Uricaru, lângă romane semnate de Augustin Buzura, Al. Simion, Bujor Nedelcovici, Maria Luiza-Cristescu, Ion Dumitru Teodorescu, dar și lângă *Viața ca o pradă* de Marin Preda sau *Incognito II* de Eugen Barbu, vorbesc despre fertilitatea unui an literar extraordinar prin diversitate.” (articolul *Spectacolul prozei*) ■ Poezia numărului este semnată de Vasile Versavia, o selecție de cinci poeme din volumul *Drumul soarelui* (Ed. C.R., în curs de apariție). ■ G. I. Tohăneanu discută din punct de vedere semantic substantivul rar folosit „ningău” („ninsoare mare, bogată, de lungă durată” – DLR), un regionalism, dar care, se pare, nu este marcat peiorativ ca alte derivate cu sufixul –ălău sau –ău (precum de exemplu „lingău” = care lingusește cu slugărnice) (articolul *Ningău*). ■ Ion Arieșanu îl prezintă publicului pe prozatorul Paul Eugen Banciu căruia îi face și o mică notită biografică introductivă, urmată de publicarea unui fragment din romanul *Casa Ursei Mari* (Ed. Dacia, în curs de apariție).

• [„România literară”, nr. 52] Ultimul număr din an se deschide privind spre viitor, prin editorialul lui George Ivașcu, *Republica XXX*: „În acest – nou – context, în această – tot mai pregnantă – perspectivă a dezvoltării societății trebuie, deci, să considerăm, la aniversarea celor trei decenii, drumul *Republicii* noastre, care a fost conceput, pe care s-a pășit, pe care s-a mers tot mai impetuos, ca *un drum al democrației adevărate*. Scriitorii, artiștii noștri, în și prin operele lor, au consemnat ei înșiși acest drum. Evident, nu încă îndeajuns de aprofundat, nu încă îndeajus de revelator, nu încă îndeajuns de multilateral și variat ca potențial de sensibilizare a conștiințelor. Dar nu e mai puțin adevărat că, în perimetrul tot mai larg al semnificațiilor majore pe care le-au putut desprinde prin impactul cu noua dinamică a revoluției socialiste, trăirea la indicii tot mai elevați ai conștiinței lor artistice a acestei relații umane le-a conferit certitudinea unor tot mai ample și nuanțate dimensiuni ale propriului lor univers de creație, cu infinite modalități ca perspectivă a desăvârșirii umane, desăvârșire prin prisma căreia ne și privim astăzi, de pe a treizecea treaptă a Republicii noastre, viitorul”. □ Și Al. Philippide „admiră”, de asemenea, pe *Fereastră spre viitor*: „După larga deschidere de orizont, în august 1944, după asfixia morală din anii războiului, mai rămăsese parcă o fereastră deschisă. Fereastra aceasta exista într-adevăr și ea s-a deschis, în sfârșit, când, în decembrie 1947, România s-a proclamat Republică. Cei care am trăit «pe viu» vremea aceea, putem spune, în deplină cunoștință de cauză, ce răsunet adânc a avut atunci, în conștiința tuturor oamenilor cinstiți, acest eveniment, în sosirea căruia ei își puseseră speranța cu convingerea că această speranță se va îndeplini, pentru că trebuia să se îndeplinească. [...] Am fost martor al împrejurărilor de atunci. În acel decembrie de acum treizeci de ani, lucram la redacția «Îndrumătorul cultural», înființat nu demult, și al cărui număr de Anul Nou avea să apară sub semnul proclamării Republicii. Eram o mână de oameni, cel mai bătrân (cred că eram eu) trecuse bine de patruzeci. Aveam, mi-aduc aminte, în grija mea o rubrică de popularizare a științei, pe care o supravegheam din punctul de vedere, mai ales, al exprimării limpezi, fără artificiale podoabe de stil și fără infiltrații de entuziasm forțat și gălăgios. Într-o asemenea vreme în care, nu o dată, lipsa de măsură părea inerentă, am impresia că în redacția aceea, nu numai eu, ci și ceilalți mai tineri decât mine, aplicam, prin stilul nostru de lucru, vechiul dicton: «festina lente». Și așa, în ce mă privește, silindu-mă să fac să apară la rubrica mea o expunere cât mai clară despre originea vieții sau despre natura coacervatelor (ca să dau un simplu exemplu), contribuiam, împreună cu toți ceilalți din redacție, la cultivarea spiritului nou de dezvoltare luminoasă și rațională a societății noastre, cu bucuria de a fi scăpat de atmosfera asfixiantă din anii cei întunecați și triști, și cu încredere într-o transformare spirituală adâncă, favorabilă construcției noului edificiu. Acest edificiu, în cei treizeci de ani care au trecut, s-a înfăptuit, și astăzi în el locuim și lucrăm cu toții”. □ Fără a face vreo referire directă la aniversarea Republicii, Ștefan

Aug. Doinaş este, totuşi, cuprins în grupajul omagial cu un text despre *Cultura ca prezenţă în istorie*: „Prezenţa actuală în istorie a României se însoţeşte – şi trebuie să se însoţească – de cultura română, de azi şi de totdeauna, ca de garanţia inefabilă a autenticităţii şi permanenţei sale, ca de o mărturie a seninătăţii cu care transcende accidentalul, cu care-şi înfruntă destinul. Un principiu orfic stă la baza oricărei culturi, aşa cum ne spune Lucian Blaga: *Nici o suferinţă nu-i așa de mare/ să nu se preschimbe în cântare*. Undeva, în structurile inanalizabile ale rostirii noastre, în vers şi culoare, în forma marmurei şi instruirea sunetului pur, în felul în care contemplăm stelele şi visăm, un *a fi al nostru*, specific, se impune zi de zi, din ce în ce mai puternic, în faţa lumii. Alături de contribuţia pe care trebuie să o aducem pe eşichierul politic al contemporaneităţii, această parte a prezenţei noastre în istorie se află, indiscutabil, în mâinile creatorilor noştri de cultură şi artă”. □ Nicolae Balotă scrie, tot fără a atinge subiectul Republicii, despre *Receptarea valorilor universale*: „Un fapt însemnat petrecut pe tărâmul culturii române contemporane este deschiderea – critic valorizatoare – spre un larg univers al literelor şi artelor. O activă politică a traducerilor, ca şi înmulţirea studiilor critic-istorice au făcut să putem afirma azi că nici una din marile valori ale culturii universale n-au rămas străine, necunoscute conştiinţei literar-artistice româneşti din zilele noastre. De primă însemnătate este pentru această conştiinţă întrebarea: *cum ne raportăm la aceste valori?* O condiţie prealabilă, esenţială, a oricărui contact fecund cu valorile literaturii sau artei universale este lipsa oricărui complex de inferioritate faţă de acestea. Avem o literatură bogată şi diversă, bine reprezentată în toate genurile şi modalităţile, având un trecut ce-şi revelează neconţinut alte şi alte comori, mereu alte feţe încă ne deajuns explorate. O literatură contemporană în plină efervescenţă creatoare ne îngăduie să nu mai căutăm cu dinadinsul – ca generaţiile trecute – o «sincronizare» docilă cu contemporaneitatea universală, ci să fim cu adevărat sincroni cu realităţile lumii moderne. De aceea, repet, preţuind la justa lor valoare creaţiile literaturii şi artei universale, din trecut ca şi din prezent, ne situăm faţă de ele în poziţia aceluia care, la rândul lor, au contribuit şi contribuie prin opera lor la sporirea acestor valori. Suntem participanţi egali la îmbogăţirea unui tezaur al culturii, şi nici un sentiment de subordonare nu trebuie să afecteze desfăşurarea elanului nostru creator. Aşadar, nici un complex de inferioritate în raport cu valorile culturii universale”. □ *Între două râuri de foc* îşi aşterne Ion Horea câteva însemnări liricizate: „Eu am văzut cum se face oţelul, dar am înţeles numai focul oţelului. Şi al clipei când oţelarii îşi vedeau de lucrul lor. Pentru ei, o şarjă, pentru mineri un şut, pentru ţărani o vară, cu începutul din iarnă şi cu sfârşitul în iarnă, pentru poet o viaţă, cu ce măsuri să măsoare munca fiecăruia? Şi pentru toţi, o ţară, o vatră, a focului, a pâinii, a sufletului. În aceasta să crezi, cu ea să-ţi vindeci şi ceasurile de amărăciune, şi niciodată să nu spui, să nu crezi că ai dreptul să spui mai mult decât adevărul despre tine în inima acestui adevăr simplu şi fun-

damental. Când ai înțeles aceasta, atunci ai dreptul și puțința să înțelegi și toate celelalte, să te ridici în apărarea dreptății și adevărului. Ce zi formidabilă a fost aceea de doi decembrie, când aceste gânduri se repetau în pedagogia lor elementară! Eram între două râuri de foc, într-un ev al oțelului, al capătului celor opt ore de clocot și de alcătuire, între oamenii care făceau o mie de lucruri, exact și la timp, rezumate într-unul singur: stăpâneau. Fără iscusința acestei diplomații a focului, n-ar fi stat nimeni între cele două revărsări orbitoare la câțiva metri de o parte și de alta a unui spațiu dintre două cuptoare. Numai gândul profan trebuia domolit, sub tensiunea arderilor, și trebuia învățat cu ceea ce făceau în fiecare zi și în fiecare noapte, fără întrerupere, pe durată de ani și de secole, oțelarii Hunedoarei. Dascăl s-a nimerit să-i fie, ființei mele cutremurate, un om frumos la chip și la vorbă, la suflet și la tot ce spunea, în vreme ce urmărea curgerea oțelului, cu grijă la ochii noștri, întinzându-ne o fereastră albastră, cu stimă pentru prezența mea și a confrăților mei, arătându-ne cum se petrece facerea oțelului, și cum arată (era întrebat, altfel n-ar fi scos un cuvânt despre el însuși) viața unui oțelar, a unui tată întors de la cuptoarele încinse între copiii săi, a unui maestru specializat și în țări străine, a unui muncitor cu amintiri din Italia, a unui deputat cu îndatoriri sociale. Este un om frumos maestrul Pascu Tiberiu de la Oțelăria Siemens Martin din Hunedoara, și toți tovarășii lui, de la toate cuptoarele, acelea pentru care țara însemnează puterea oțelului, și oțelul însemnează focul cuptoarelor, și focul însemnează starea în fața focului, toți erau oameni foarte frumoși”. □ În întâmpinarea aniversării a trei decenii de la proclamarea Republicii mai vin și Alexandru Balaci (*Însemnări din decembrie*), Szemlér Ferenc (*Acum treizeci de ani*), Alfred Kitner (*Din ceasul acela...*), Ion Iuga (*Lumina pământului*), Ilie Purcaru (*Republica, anul XXX*). □ Nu lipsesc nici poeziile tematice, dedicate sărbătorii Republicii: Mihai Beniuc (*30 de ani*), Mara Nicoară (*O țară minunată*), Radu Cârneli (*Cântec de împodobire*), Vlaicu Bârna (*În lespezi de granit*), Ion Iancu Lefter (*Republicii*), Vasile Smărăndescu (*Odă*), Dim. Rachici (*Lumina de pe fruntea țării*). ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu reflectează la *Istoria literară*. ■ Geo Bogza închină tableta sa lui *Chaplin*, la moartea actorului. ■ Nicolae Manolescu urmărește *Fidelitatea criticii* lui Valeriu Cristea în volumul *Alianțe literare*: „Recentele *Alianțe literare* conțin trei studii consacrate satirei (Caragiale, Arghezi, Swift) și două romanului (Duiliu Zamfirescu, Marin Preda), foarte instructive prin aplicație și pătrundere analitică. Înainte de orice, criticul este, și aici, un cititor atent, prelungind cu bună știință impresiile lecturii, verificându-le, ordonându-le după o idee, fără a face, decât cu greutate, pasul spre construcția liberă. Fantezia critică nu-i lipsește, dar ține de amănunte; vecinătatea textului o atrage, ca magnetismul unei planete sateliții. Inhibiția aceasta nu i se poate reproșa, căci este constitutivă. Efectul ei pozitiv este garanția de seriozitate; acela negativ, o anumită pedanterie a demonstrației. Metoda criticii (tematistă sui generis) constă în documentarea minuțioasă a intuițiilor, cu

lux de citate. Nimic nu rămâne doar sugerat; totul e dovedit până la epuizarea argumentelor. [...] Studiile din *Alianțe literare* sunt punctii succesive în opera lui Caragiale, Arghezi, Swift. Eșantioanele astfel obținute sunt apoi examinate în laborator. Procedarea nu-i lipsită de stereotipie. Spectacolul propriu-zis ni-l oferă, totuși, criticul și mai puțin opera. Aici e toată curiozitatea (ca să nu zic paradoxul) acestei critici interesate de interpretarea literaturii sub raport existențial și moral, și care ar voi să se lase absorbită de operă, s-o locuiască până la identificare: în metoda ei, oricât de vag, «științifică». Când se ridică cortina, scena se află pe întuneric; apoi se aprind reflectoarele, care ne dezvăluie, rând pe rând, aspecte, grupe de personaje, într-o plimbare lentă de-a lungul scenei; senzația de mișcare, de evoluție ne-o dă aparatul, căci personajele par cuprinse de inerție; au fost așezate într-un anumit fel de la început, sunt tiranizate de ochiul regizorului, încremenite în postura pe care el le-a indicat-o. Aceste metafore critice urmăresc să sesizeze o simplă tehnică și nu pun în discuție valoarea ca atare a studiilor, care sunt remarcabile, originale, fine. [...] Studiile despre roman, într-o formulă similară, dar tinzând către tratarea monografică, reprezintă «fața însorită» a *Alianțelor literare*, după explorarea infernului satirei. La Duiliu Zamfirescu se remarcă predilecția pentru seninătate și idilism, componente ale sufletului omenesc neglijate de romancierii setei de pământ, cruzimii, parvenirii și pasiunii. *Tănase Scatiu* e totuși omis. [...] Valeriu Cristea descoperă în Duiliu Zamfirescu un anticipator al eliberării. Dar de ce: «spre romanul total»? Duiliu Zamfirescu dezvăluie, e drept, un aspect ignorat al conștiinței, dar îl ignoră, la rândul lui, pe acela întunecat și dramatic. Despre «plenitudine» nu poate fi discuție, căci autorului *Comăneștenilor* îi lipsește urechea pentru sunetul înfundat, turbure, al pasiunii; el completează tabloul zugrăvit de Filimon și Slavici, în epocă, dar se îndreaptă spre romanul total la fel de puțin ca și aceștia. Mai degrabă la Slavici «volumul conștiinței» e superior în dimensiuni, în *Mara* existând și seninătate și patimă, și dependență sociologică, și irațional. Ultimul studiu anchetează laturile conștiinței în proza lui Marin Preda, expresie în adevăr a unei conștiințe plene, într-o analiză strânsă și elegantă. *Alianțe literare* este o carte profundă, densă, spirituală”.

■ Augustin Pop recenzează volumul de versuri *O lăută de frunze* de Constantin Nisipeanu, iar Mihai Coman tot o carte de poezie, *Patima libertății* de Ion Crânguleanu. ■ Ion Dună comentează studiul lui Liviu Grăsoiu despre *Poezia lui Vasile Voiculescu*. ■ *Viața de student* pe care încearcă să o surprindă Eugen Zehan în romanul *Studenții* îi apare Danei Dumitriu ca fiind lipsită de autenticitate: „Autorul vrea să fie foarte realist și reușește să fie doar superficial”.

■ „A treia carte a lui Mircea Florin Șandru – notează Lucian Raicu în legătură cu volumul *Melancolia* – se situează, fără înnoiri spectaculoase, în prelungirea unui debut remarcabil, de care s-a mai vorbit o vreme cu oarecare insistență, deplin meritată: *Elegie pentru puterea orașului*, 1974. Debutul surprindea prin tonul de o modernitate dezinvoltă, pătrunzător lirică și ușor ironică, prin fraza-

rea tinerească, normal adaptată ritmurilor citadine, valorilor și uneori «problemelor» de tipică civilizație contemporană. Prea multe nu s-au schimbat în cei câțiva ani consecutivi afirmării. O notă de îngândurare melancolică, anunțată încă din titlul noului volum, o notă de vagă interiorizare ar veni să nuanteze acum caracterul exuberant juvenil [...].” ■ Mircea Iorgulescu deslușește sensul *Acoladelor critice* ale lui Aurel Martin din volumul *Acolade*: „«acolada», termen ce implică și o participare afectivă (vizibilă în selecție: Aurel Martin scrie, în recentul volum, despre Eminescu, Tudor Arghezi, Mișu Dragomir, Ștefan Aug. Doinaș, Nichita Stănescu, Laurențiu Fulga, Marin Preda, Eugen Barbu, Ion Brad, Dinu Săraru, Adrian Marino, Mircea Malița, Maria Banuș, Veronica Porumbacu, Nina Cassian), nu exclude luciditatea. Cultura, gustul și acel bun-simț despre a cărui «floare» Lovinescu spunea că «e mai puțin răspândită decât s-ar crede» sunt elemente principale în determinarea *atitudinilor* criticului, ferme, decise, niciodată însă extremiste. Amplul comentariu intitulat oarecum neutru *Eminescu despre cultură, civilizație, artă și literatură* rămâne o contribuție exemplară în acest sens”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici parcurge, în „*Succesul*” și „*Influența*” (II), studiul lui Aurel Curtui despre *Hamlet în România*. ■ Cella Delavrancea publică însemnarea *Numai aici*, la rubrica de *Mărturii*. ■ George Uscătescu semnează un amplu grupaj de poezii. ■ Cristian Unteanu prezintă câștigătorul *Marelui premiu pentru roman al Academiei franceze pe 1977*, Camille Bourneiquel, din al cărui roman laureat, *Tempo*, și traduce câteva fragmente. ■ Numărul și anul publicistic se încheie cu o analiză a volumului omagial *Ceaușescu, România, omul și patria sa*, realizată de Nicolae Nicoară.

● [„*Tribuna*”, nr. 52] Cuprinde proză de Dan Gârbovan (debut), Macarie Hedeșiu, Grigore Beuran, parodii de Damian Ureche și Teodor Capotă, epigrame de Traian Gârduș, Vasile Langa, Pavel Bellu, Mircea Moisin și Apollo Bolohan, fragmente din *Dicționarul locurilor comune*, de Gustave Flaubert (prezentare și traducere de Maria Vodă-Căpușan). ■ La 25 de la moartea lui D. Popovici, Ion Vlad publică articolul omagial *D. Popovici: conceptele istoricului literar*. ■ Gheorghe S. Suciuc prezintă lucrarea lui Cornel Ungureanu, *Proză și reflexivitate* (Eminescu, 1977): „Într-un stil sentențios-afirmativ, cele trei secțiuni ale cărții (*Repere*, *Momente* și *Postfață*) traduc, cu elocvență, o vocație critică ce-și are foarte limpede conștiința propriilor sale etape constructive (de la mult ironicul debut, la *schizele-studiu* din *Repere*, mai ales, iar în acestea din urmă, deslușindu-se clar contururile și dimensiunile de profunzime ale unor viitoare *studii monografice*)”.

30 decembrie

● [„*Scânteia*“ nr. 10998] Sunt aniversate trei decenii de la proclamarea Republicii. Publică poezie patriotică și partinică: Radu Cârnecki (*Republică, tu steag de libertate*), Dim. Rachici (*Un imn partidului*), Haralambie Țugui (*La*

stema Republicii), alături de alții. În ton cu tematica poeziilor și sub oblăduirea versului eminescian „Țara mea de glorie, țara mea de dor”, scriu eseuri festive: Vasile Rebreanu (*Împliniri în veac*), Anghel Dumbrăveanu (*Cântecul patriei*), Teodor Mazilu (*Privim spre înalt*).

• [„Contemporanul”, nr. 52] În cadrul rubricii *Literatură*, semnează bilanțuri despre proză, critică literară și poezie: Dumitru Micu, Nicolae Manolescu, Laurențiu Ulici. □ Dumitru Micu: *Anul 1977 în proză...*: „Producția editorială din domeniul prozei epice a fost, și în acest an, torențială. Cel puțin optzeci de romane au văzut lumina până la 1 decembrie, nepunând la socoteală cărțile subintitulate «roman» fără a fi, de fapt, în accepția proprie a termenului, precum, de pildă, Roata gândirii, roata pământului de Ioana Postelnicu. Culegerile de nuvele cine ar sta să le numere? [...] Numeroase, cărțile de proză ale anului 1977 sunt de la sine înțeles, și foarte diferențiate: nu numai sub raportul valorii, dar din toate punctele de vedere. Numaidecât sare în ochi varianta tematică. Roamnele, spre a nu mai vorbi de nuvele, schițe și povestiri, reflectă zone dintre cele mai diferite ale realității de astăzi și din trecut, evocă momente și perioade diverse ale istoriei naționale. Centenarul războiului pentru independență, mai ales, a fost marcat, în spațiul prozei literare, prin multiple apariții, precum Cronică eroică, «romanul-document» de proporții impunătoare al lui Radu Theodoru, Scrisoarea de la Rahova de Paul Anghel, Lunea cea mare de Dan Mutașcu. [...] Acesta este, privit de sus, peisajul epic al anului 1977. Pentru a-i marca reliefulurile, câteva titluri se cer menționate aparte (dominând proza poezilor). Printre acestea, negreșit: *Orgolii*, *Cartea milionarului*, *Pasărea și umbra*, *Fascinația*, *Camera cu oglinzi*, *După-amiezi ploioase la «Boul bălțat»*. Ce loc ierarhic ocupă fiecare în ansamblul prozei contemporane nu se poate încă stabili (și în nici un caz de către cineva care nu le-a citit pe toate), însă ecourile pe care le-au provocat în presă legitimează înscrierea lor între cărțile de interes deosebit ale anului”. □ Nicolae Manolescu: *Critică*: „Cărțile de critică din 1977 sunt la fel de bune ca și acelea din anul precedent: cel puțin sub raport editorial, cred că putem vorbi de un moment al criticii. De altfel, sporul de profunzime și de angajare responsabilă al criticii din reviste solicită și anunță, drept o consecință logică și de durată, această nouă calitate a criticii din volume. Parcurgând paginile publicațiilor avem revelația unor progrese în palnul tratării teoretice a problemelor literaturii în contextul climatului nostru artistic și al mișcării de idei internaționale, în dezbaterea unor teme majore cu privire la proza noastră contemporană, la angajarea creației literare și răspunderea creatorului, la personajul literar etc. Această maturizare a frontului criticii cât și cerințele culturale de prim plan ale etapei actuale atestă că o revistă de critică literară a devenit, cum s-a spus nu o dată la recentul Colocviu național de critică, absolut necesară. Unde bunăoară, și-ar fi putut publica Edgar Papu fragmente din magistrala sa carte *Baroc – ca tip de existență?*. E o contribuție originală, care ar interesa și pe criticul străin într-un domeniu mult

comentat astăzi în lume. Alături de ea, aş citi eseul despre Bacovia al lui Ion Caraion, operă incitantă a unui poet despre alt poet. Clasicii intră frecvent în actualitate prin astfel de investigații – Mircea Tomuş a publicat primul volum dintr-un studiu despre I. L. Caragiale, Valeriu Cristea scrie și el despre Caragiale, dar și despre Arghezi, Duiliu Zamfirescu, Marin Preda și Swift. Alianțele literare sunt încă mai curând decât istorie literară. Temeinic, rezultat al unei lecturi ce traversează pas cu pas opera și o așează în relații deseori noi, este studiul lui Ovidiu Cotruș despre Mateiu Caragiale. Autorul debutează cu această carte matură; din nefericire, ea nu va fi urmată de o alta. Între debutanții mai tineri, trei sunt critici, și încă absolut remarcabili. Magdalena Popescu preferă metodele noi când citește pe Slavici (ca și în studiul lui Al. Călinescu despre Caragiale sau Eugen Negrici în acela recent, intitulat *Expresivitate involuntară*), Alex Ștefănescu atras de literatura română actuală, schițează în *Preludiu* admirabile portrete de poeți, prozatori, dramaturgi și critici. Cartea lui prelungeste o activitate insuficientă desfășurată de cronicar, tinzând însă spre sinteză și viziune de ansamblu a literaturii deceniilor din urmă. În fine, și mai tânărul Ion Vartic (*Spectacol interior*) vine din același oraș care ne-a dat în ultimii ani critici remarcabili ca Liviu Petrescu, Doina Curticăpeanu, Marian Papahagi sau Ioana Em. Petrescu, având predilecție spre comparatism, istorie literară în spirit modern. Exemplele acestea mi se par cele mai frapante; dar lista rămâne deschisă, chiar dacă îi adaug în final eseistica Doinei Ciurea, S. Damian și Irina Mavrodin, critica lui Cornel Ungureanu etc. Avem și o ediție a doua a *Dicționarului de literatură contemporană* a lui Marian Popa, operă ce presupune un efort considerabil, compus din 11000 de articole: câți din acești scriitori sunt critici? N-am numărat, dar presupun că foarte mulți. Momentul 1977 al criticii literare este, editorial și publicistic variat”. □ Laurențiu Ulici: ... *Poezie*: „Invers, tabloul liric a stat în 1977 sub semnul apariției unor antologii de largă circulație consacrate marilor aniversări ale anului – 100 de ani de la proclamarea independenței și 70 de ani de la răscoalele țărănești din 1907 – precum și Festivalul național «Cântarea României». Dintre lucrările de referință ale genului amintit, ies în evidență antologiile *Pui de lei*, *Poezii patriotice și revoluționare* și *Flăcări în primăvară*, toate apărute prin strădania Editurii Minerva. S-a ivit de asemenea, într-un număr mai mare ca de obicei, cărțile-argument menite nu doar a completa bibliografia unui poet ci și a-i adânci și clarifica biografia poetică. Desigur, o creștere axiologică de la un an la altul nici nu este posibilă, iar cărțile eveniment nu apar oricând și oricum, un întreg proces de acumulări, de tatonări și de limpeziri, stând, mai mult sau mai puțin vizibil, la baza apariției lor, astfel încât o perioadă de echilibru între momentele de explozie lirică este, istoricește vorbind, inevitabilă. Volumele semnate de Ana Blandiana, Mihai Beniuc, Aurel Baranga, Horvath Istvan, Nina Cassian, Marin Sorescu, Nicolae Dragoș, Ion Brad... Aurel Rău, Mircea Ivănescu, Florin Mugur, Dan Verona, Adrian Păunescu... fără să fie superioare celor publi-

cate de ei anterior, adânc, diferențiat, o notă nouă, fie în sensul unor tendințe de reorganizare a registrului liric, fie în sensul conservării mai nuanțate a modurilor poetice proprii. [...] Debuturile deși numeroase nu propun «șefi de promoție», echilibrul fiind și aici trăsătura caracteristică. Apariții promițătoare: Laurențiu Cârstean, Ioana Crăciunescu, C. D. Zeletin, Virginia Carianopol, Ion V. Strătescu, Liliana Ursu. Viața poeziei a continuat și în acest an să se diversifice, modalitățile individuale aplicându-se unor arii tematice și ele diverse, iar marca de personalitate trecând în primul plan al «interesului» poetic. Au apărut, desigur, și plachetele mediocre ori de-a dreptul fără nicio valoare, dar oricum în limitele unui procent «normal» în raport cu marea număr de cărți publicate. În genere, un peisaj poetic bogat, dominat de starea de echilibru la o altitudine estetică remarcabilă”.

● [„Cronica”, nr. 52] Sub semnătura Cronica citim editorialul *Republica XXX*: „Aniversând trei decenii de la proclamarea Republicii – moment de trecere a societății românești într-o nouă etapă, calitativ superioară, a revoluției socialiste -, poporul nostru are bucuria de a privi astăzi, cu deplin teame și totală îndreptățire, atât roadele drumului parcurs, concretizate în mărețele realizări ale vieții economice și sociale, științifice și culturale ce caracterizează întreaga țară, cât și perspectivele luminoase ale afirmării pe coordonatele viitorului, înfăptuind în mod ferm, sub conducerea Partidului Comunist Român, amplul program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism”. ■ Apare o nouă anchetă, *Arta, parte integrantă a educației*: „Cele trei decenii de la proclamarea republicii în țara noastră și întregul curs al educației socialiste verifică, în actualitate, clarviziunea și angajarea morală a poetului. Urmărind traducerea în viață, etapă cu etapă a acestui sănătos și fundamental principiu, educația artistică a înregistrat, în România, progrese decisive. În ideea de a cerceta temeiurile noi, științific văzute, ale aplicării acestei idei astăzi, în chip sistematic și extensiv, în condițiile înfloririi României socialiste, am solicitat unui număr de specialiști în probleme de educație artistică și de creatori să-și spună părerea”. În acest număr citim răspunsurile: □ Prof. dr. doc. Al. Dima, membru corespondent al Academiei, *Arta ca imagine*: „Întrebarea care trebuie însă din nou repusă în discuție se referă la mijloacele specifice prin care arta izbuteste a servi idealurilor societății contemporane, spre deosebire de alte forme ale conștiinței sociale. Cu cât dorim difuzarea mai convingătoare a concepției socialiste despre viață, cu atât preocuparea de care vorbim devine mai vie. După cum se știe, s-a afirmat de mult, modul distinct de comunicare al artei a rămas *imaginea*. Față de aceasta, însă, ideile cu armătura lor abstractă din știință sau cele și mai aerate ale filozofiei se manifestă cu valențe de comunicare, din pricina dificultăților interioare ale acestor discipline, de mult mai mică eficacitate”. □ Prof. dr. doc. Mircea Mancaș, *Arta socialistă și formarea omului nou*: „În vasta ei arie de manifestări, cuprinzând cele mai variate forme de afirmare și domenii de explorare,

creația artistică (literară, plastică, muzicală) exprimă o atitudine față de viață, față de problemele existenței sociale, pe care alte ori o depășește prin ideile revoluționare sau incorporând elemente ale «imaginar»-ului prezent – premise ale valorilor universale de viitor. Sub acest raport, ni se pare justă observația după care puterea de sugestie a imaginii literare, plastice, sonore, asigură funcția etică-educativă a artei – aceasta devenind o forță de transformare spirituală a omului contemporan”. □ Prof. dr. doc. Șt. Bărsănescu, membru corespondent al Academiei, *Estetica și pedagogia*: „La prima privire ai impresia că între estetică și pedagogie nu ar exista nici o relație, cea dintâi având ca obiect studiul valorilor cu același nume, iar cea de a doua, – pedagogia – studiul educației pentru formarea omului ca personalitate multilateral dezvoltată. În schimb, la o privire mai atentă, lucrurile se prezintă altfel, așa, de exemplu, dacă estetica precizează și descrie valorile estetice: frumosul, plăcutul, grațiosul, maiestuosul, sublimul, comicul, tragicul, urâtul, grotescul, pedagogia, ținând seama de precizările esteticii, studiază procesul pentru cunoașterea acestor valori și dezlănțuirea potențialului uman pentru creația bunurilor estetice”. □ Prof. dr. doc. Ernest Stere, *Sensul și condiția artei*: „Discrepanța dintre formă și conținut, disprețul formei cât și al unui conținut care să îndeplinească condițiile aceluși minimum de inteligibilitate necesar pentru a declanșa emoția estetică, delirul verbal și voința de a epata cu orice preț, caracterizează și o parte a producțiilor artistice contemporane, și este regretabil că asemenea produse mai pot fi întâlnite și în societatea noastră, conviețuind ilegitim, am spune, alături de atâtea creații valoroase prin care s-a afirmat arta umanismului socialist. Decurge de aici datoria, pentru artist, în interesul chiar al propriei sale opere, de a nu contracara mersul societății prin felul în care își exprimă sentimentele, prin concepția sa despre artă. De a înțelege că lui însuși îi este mai profitabil să deschidă ochii asupra lumii înconjurătoare, pentru a învinge tentația «turnului de fildeș», să-și dea seama că semnul și condiția primordială a artei veritabile rezidă într-o dublă fidelitate: fidelitatea artistului față de realitatea înconjurătoare și față de sine însuși...”. □ Prof. dr. George Pascu, *Finalitatea educativă a muzicii*: „Arta, în speță muzica, are puterea de a face să pătrundă adânc în sufletele marile idei, să dinamizeze marile trăiri, dar pentru aceasta e nevoie de modelarea sensibilității artistice, de crearea disponibilităților de recepție”. □ Dan Tărchilă, *Rolul cuvântului în formarea conștiințelor*: „Ca scriitor, nu am conceput niciodată literatura altfel decât ca o armă de luptă pentru cucerirea celor mai înalte idei și sentimente. Personajul literar este purtătorul principal al acelor virtuți ale omului din societatea noastră, datorită cărora el poate reprezenta cu demnitate prototipul comunistului, încărcat de marile răspunderi ale țării, dar și de excepționalele puteri de care este capabil. A scrie pentru oameni înseamnă a scrie despre ei, a le deslega taina, a le descoperi frumuseți, a-i călăuzi spre adevăr, a le înflăcăra sufletele. Arta literară are specificul (care o favorizează), de a putea pătrunde cel mai repede și cel

mai adânc în mase. Cuvântul scris sau rostit e mai accesibil, și trebuie să fie mai accesibil decât muzica sau artele plastice”. ■ În pagina numită *Criticii despre critică* apar: □ N. Barbu, *Spațiul moral*: „Colocviul național de critică și istorie literară de curând încheiat a avut meritul de a ne readuce în cercul luminos al conștiinței o serie de adevăruri profunde, a căror neglijare este, oricând, dăunătoare. Critica literară și artistică este chemată să întrețină o stare de spirit propice creației, propice gândirii în toate domeniile, acea stare de spirit care, dincolo de domeniul strict al «artelor frumoase», cum se spune, face vie conștiința de sine a unui popor, întreține flacăra aspirațiilor sale nobile, creează acel spațiu moral al solidarității naționale și umane. [...] *Toate* revistele destinate publicului larg ar trebui să cultive critica și informația literară, fără să se pară cuiva că aceasta ar duce la filologism, pentru că atât critica literară cât și cea dramatică, plastică, muzicală constituie domenii care interesează și influențează majoritatea cititorilor, indiferent de profilul specializării lor, și nu un apanaj sortit doar unor specialiști, unui soi – să spunem prin comparație – de «ingineri filologiști», teatraliști, plasticieni etc. Trebuie să fim convinși că discutarea multiplă, din unghiuri diverse, a acțiunii unui roman, a traiectoriei unor personaje, are o înrâurire mult mai mare, chiar în privința educației civice și politice, decât articolele prea teoretice, scrise de alți specialiști care, prin forța împrejurărilor, își culeg argumentele mai mult din cărți și mai puțin din faptele vieții reale”. □ Dan Mănuță, *Relația cititor-critică*: „Prin cititor critica își dobândește respectul cetății și, bineînțeles, și pe al scriitorului. A-l cunoaște pe cititor, a ști să i se adreseze, a ști să-l câștige opri să-l dispună pentru un dialog rodnic mi se par condiții esențiale pentru sporirea demnității actului critic, iar aflarea mijloacelor pentru dobândirea acestui țel – una din îndatoririle fundamentale ale criticii de azi”. □ I. Constantinescu, *Paradoxurile discuției*: „O obstinată voință de autodefinire și de fixare a «strategiei», a «tacticii» și a raporturilor criticii cu lumea «înabordabilă» a *creației* se manifestă în ultima vreme în presa literară. Impresia este, adesea, nu aceea a încercării de a defini indefinisibilul, ci, dimpotrivă, de a defini ceea ce este de mult timp definit. Tehnica «descoperirii» *falselor probleme* ale criticii nu este nouă, dar ea apare, de această dată, mai evidentă și cu atât mai ciudată cu cât critica și istoria literară românească din ultimul deceniu ilustrează probabil cea mai fecundă și mai interesantă epocă a lor din întreaga noastră cultură”. ■ Liviu Leonte semnează *Memorie civică*, o cronică literară la al doilea volum al *Memoriilor* de Iorgu Iordan: „Volumul II din *Memorii*, referind asupra unei epoci de mari frământări, referă și asupra unei vieți de om «așa cum a fost», adică de o nedezmințită corectitudine”. ■ În *Mențiuni critice* Ion Alex. Angheluş prezintă *Aspecte ale poeziei de azi* de Victor Felea: „*Aspecte ale poeziei de azi* este o autentică pledoarie pentru virtuțile liricii românești contemporane”. ■ În secțiunea *Premii ale Uniunii Scriitorilor* Mihai Drăgan scrie despre *Eugen Simion*, laureat pentru volumul *Scriitori români de azi*, volumul II: „Deși a publicat ani de-a rân-

dul cronică literară, Eugen Simion nu are mentalitate de cronicar. Pasiunea actualității, structurală criticului, cunoaște un mod de manifestare mai puțin spontan. Temperatura literaturii actuale nu este luată imediat, cu entuziasmul recenzentului care-și trădează fără ezitare opțiunile și aversiunile. De aceea Eugen Simion nu pune un preț deosebit pe prima impresie, născută din contactul fierbinte cu opera”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Întâlnirile Cronicii*: „În biblioteca Liceului de drept administrativ din Iași, scriitorii Andi Andrieș și Corneliu Sturzu s-au întâlnit cu cei mai buni cititori ai școlii, cu elevii care acum, la sfârșitul primului trimestru, au fost distinși cu premii (protocolul a fost realizat de către una din animatoarele vieții culturale din școală, eleva Elena Măciucă) pentru pasiunea lor față de carte. [...] Poetul Nicolae Turtureanu a fost invitatul elevilor de la Liceul «Sadoveanu»”. □ N. Irimescu, *Beletristică*: „E notabil spațiul pe care revista «Orizont» îl acordă literaturii. Ultimul număr propune debutul (sub patronajul lui Anghel Dumbrăveanu) al unei tinere poete, Corina Victoria Sein [...]. În nota lui obișnuită, cu proză alertă și complicată, Mircea Ciobanu oferă spre lectură un fragment de roman intitulat *Dilema* pe care îl încheie cu un aforism: [...]. Este prezent, în acest număr, și Nichita Stănescu, semnând o *Invocare*: [...]. Incluzând între preocupările literare și literatura străină tradusă pe ultima pagină, considerăm că «Orizont» nu-și dezmente profilul”. ■ Versuri semnează Haralambie Țugui (*Cântec la schimbarea anului*), Lucian Valea (*Compoziție; Arta poetică; Antiepitaf*), Elisabeta Vartic (*Chemare; Noul cântec al Euridecei*). □ Citim *Parodii* de Horia Zilieru (*Ioanid Romanescu: Rană și forță*) și Ion Costachi (*Ion Hurjui: Iepurile*). □ I. Luntrașu semnează *Minigrafii*. □ Anatol Ghermanschi publică *Fraze colorate*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 369] *Anul Republicii* de C. Vadim Tudor și *30 de ani de cultură socialistă* de N. Gârceag, pe prima pagină, alături de versuri semnate de Viorica Nania și Vasile Zamfir. Cităm din Vadim Tudor, care bifează împlinirile politice ale lui 1977 – Congresul Agriculturii, Congresul Consiliilor oamenilor muncii, Conferința Națională a partidului („încununată de o memorabilă *Cuvântare* a tov. Nicolae Ceaușescu”), 100 de ani de la proclamarea Independenței de Stat, 30 de ani de la înființarea Republicii etc: „A fost până la urmă un an bun, deși neliniștea pământului l-a făcut să înceapă sub auspicii dramatice. Erou colectiv de mitologie carpatină, poporul român a știut să înfrângă potrivnicia cosmică, transformând-o într-o victorie de proporții a voinței sale de a nu se lăsa înfrânt, de a-și hotărî singuri destinul, de a nu pleca steagul ci, așa cum spunea Nicolae Iorga, *de a-l înfășura în jurul inimii...* Poporul român cinstește cu venerație și cu fapte de muncă eroice aniversarea acestei forme de guvernământ cu valoare de simbol atenian, care ne-a făcut să pășim din imperiul necesității în cel al libertății.” □ Manole Neagoe își urmează serialul polemic cu ceilalți istorici rivali (N. Stoicescu, Barbu Cămpina) în *Sămânța răului*. □ *Cronica de librărie* anunță

la Ed. Albatros o selecție *Cele mai frumoase poezii* de Ioan Alexandru, piesele de rezistență rămânând poemele alese din *Imnele bucuriei* - „piatră de încercare și unghi a liricii lui Ioan Alexandru” . ■ Rubrica *Din '77 pe scurt* tipărește integral unul dintre cele mai frumoase poeme ale anului, reluat din revista „Orizont” : *Invocare* de Nichita Stănescu. „Voiam să-ți spun, îți spuneam imediat/orice, totul./ Aș fi murit de-aș fi lăsat/ nevăzută, neauzită,/ o singură desfrunzire de aer, trăită./ Mersul. Zborul. Înnotul./ În nerăbdarea mea cea mare, / merele verzi le dădeam cu vedere,/ cu auz – marea nemișcătoare,/ cu eternitate ceea ce piere/ Chiar trupul meu de-atunci, / rezemându-se/ pe fluturătorul aer al acestui pământ,/ cutremurându-se, îndepărtându-se/ schimbându-se, / trece neliniștit, în gând.” □ Eugen Barbu ajunge cu foiletonul dedicat lui Caragiale la opul lui Ștefan Cazimir. □ Ion Lotreanu, o recenzie la volumul de versuri *Culoarea din cântec* de Nicolae Dumbravă. □ *O carte utilă* este articolul lui D. Mutașcu despre volumul lui Ion Cocora de la Ed. Dacia: *Privitor ca la teatru...* □ C. Sorescu comentează mai departe *Avangarda literară românească*, Dan Zamfirescu pe Călinescu prezent în „Viața literară” , iar Traian Filip pe *Avatarul bizantin* din vol. 3 al ciclului *Literaturii romane între cele 2 războaie mondiale*. Ultimul arată compromisurile și schimbările din mers ale inconsecventului Crohmălniceanu, cel care în vol. III consacră pagini laudative lui E. Lovinescu după ce în 1960 îl judeca drept „rudimentar și anacronic” , demontând pe atunci teoria modernismului referitoare la sincronism. „S-ar putea crede că Ov. S. Crohmălniceanu avea pică pe cei care au construit «limbajul nou al criticii» și că acele pagini din 1960 au fost un accident din creația sa. Dimpotrivă, criticul își dezvoltă în alte studii preferințele și opțiunile și supune unei judecăți violente creatori de valoare universală, pe care ulterior i-a admirat nespun și cărora le-a ridicat ulterior statui (Lukacs, J. Kott, Eugen Ionescu, Beckett, Dalí, Joyce, Vasko Popa etc)” □ *Cenaclul Labiș*, ultima întâlnire pe 1977; citesc Ioana Diaconescu, Anton Giotta, Traian Fițescu, opinează D. Ciachir, Barbu Cioculescu, C. Sorescu, I. Lotreanu, A. Beldeanu, Eugen Barbu.

[DECEMBRIE]

• [„*Albina*”, nr. 12] Numărul se deschide cu editorialul redacțional intitulat *România de aur* (dedicat Conferinței Naționale a PCR, desfășurată la București, între 7-9 decembrie), însoțit de versuri de Dumitran Frunză (*Stăpână-i Țara*) și de tableta de inspirație hibernală a lui Ion Bănuță. □ Un plugușor, epigrame, răvașe, glume, poezii ocazionale de final de an sunt semnate de cititori corespondenți, elevi, colaboratori ai paginilor de umor sau magazin. Se reproduc și câteva aserțiuni *Din carnetul unui gastronom* de Al. O. Teodoreanu. □ Din ciclul de interviuri publicate de Tudor Mușatescu și Romulus Dianu, în „*Rampa*” din 1924-1927, este reprodus cel intitulat *Cu Tănase despre el și despre alții*. La capitolul „alții”, apare și Vlahuță, în casa

căruia (din comuna Hârșoveni), viitorul cupletist de la Cărbuș a predat, ca învățător, după ce făcuse același lucru, în comuna Cursești, înlocuindu-l pe scriitorul-învățător Ion Adam.

• [„Amfiteatru”, nr. 12] *Spre o nouă calitate a vieții*, articolul de prima pagină, semnat Amfiteatru. ■ *Ancheta Răspunderea actului creator: Poezie și curaj*, inspirată dintr-un celebru chestionar „la care au făcut referiri la vremea lor T. S. Eliot, G. Bonn și alți poeți teoreticieni din Europa” (relatate și de Gottfried Bonn în conferința din 1951, *Probleme ale liricii*), lansează câteva întrebări: 1. *Un poet simbolist consideră că este de datoria lui artistică să polemizeze cu poezia parnasiană. Buna conviețuire între stiluri și modalități diferite de creație era exclusă. Epoca actuală dovedește însă mai multă clemență. Este aceasta o apatie, o lipsă de crezuri artistice? Cu ce poziție vetustă (sau modernă) v-ați simțit îndemnat să polemizați?*, 2. *Vă rugăm să definiți câteva elemente constante ale poeziei mediocre*; 3. *Iubiți sau nu rima? De ce?*; 4. *Ce este muza?*; 5. *Chiar dacă nu vă plac definițiile, vă rugăm să dați pentru această anchetă o definiție a poeziei*. Răspund acestor întrebări poezii Gabriel Chifu, Cezar Ivănescu, Aurel Șorobetea, Angela Marinescu, Dorin Tudoran, Ion Mircea, Adrian Popescu și Mihai Ursachi, rezultând „un consens de idei care încearcă să definească climatul nostru literar și preocupările de poetică ale unor lirici activi... Răspunsurile – spre satisfacția noastră – au evidențiat preocuparea tinerei generații de poeți de a combate poezia mediocră, leneșă, poezia declarativă, lipsită de curaj, de îndrăzneală, pledând implicit și explicit pentru o poezie care să exprime și să reprezinte convingător generația tânără și vremurile pe care le trăim” (semnează *D.F.*, probabil Dinu Flămând – realizatorul acestei anchete). Reținem câteva opinii nonconformiste exprimate de Cezar Ivănescu (cu un atac frontal la Nicolae Manolescu „intolerantul critic” , și implicit la cel pe care cronicarul îl susține neabătut - „nașul lui Eminescu” , Nichita Stănescu) și de Angela Marinescu. □ „Clemența de care vorbiți, noi am numi-o mai degrabă prudență. Intoleranța proletcultă ne-a obligat să devenim, măcar metodic, toleranți. Discriminarea esențială care pare să obsedeze în clipă de față spiritul literar la noi vizează separarea valorii de nonvaloare. Sub această aparență de toleranță generală putem decela însă în drăgăstosul nostru teatru literar «pupat Piața Independenței», anume atitudini încarnate în anume persoane sectare și fanatice, «critici de casă», care printr-o tehnică a minimalizării bine pusă la punct discreditează orice altă poezie în afară celei a idolului căruia i se închină. În concreto: «criticul de casă» Nicolae Manolescu, «idolul» Nichita Stănescu. Nici Gellu Naum, nici Ion Gheorghe, nici L. Dimov, nici Dan Laurențiu, nici Mihai Ursachi, nici Ileana Mălăncioiu, nici Virgil Mazilescu, nici Paul Emanuel, nici Constanța Buzea, nici Adrian Popescu, nici Ion Caraion, nici Dorin Tudoran, deși scriu de cel puțin un deceniu cele mai importante cărți de poezie, nu sunt mare lucru în viziunea critică a lui Nicolae Manolescu, au cu toții defectul de a nu fi Nichita Stănescu, n-au farmecul,

«inegalabila splendoare»... doar el, doar el e «naș Eminescu», istoria poeziei poate începe de la el spre Dosoftei... Pentru ca poezia să nu fie «dulcea noastră soră arierată», tolerată și disprețuită de adevăratele spirite ale acestui timp, ea trebuie să-și recâștige rolul de instanța supremă a existentului, să ne spună dacă trăim întru creație ori sterilitate, întru adevăr ori greșeală, întru frumusețe ori urâtenie. Cunoaștere justițiară, dacă vrea să fie cunoaștere, metron absolut al existentului, poate fi și aceasta, cred, o definiție a poeziei.” (C. Ivănescu).

□ „Crezul artistic presupune o mare doză de luciditate și inteligență, nu poți accepta arta (vorbesc în general) decât printr-un mare și autentic efort existențial. Efortul existențial presupune la rândul lui, lupta, evoluția, dialectica. Nu te naști solar, nu te naști tragic. Și chiar dacă te naști, ajungi aici după îndelungi căutări sau poți să nici nu mai ajungi. Nimic altceva nu pretinde o dialectică, așa cum pretinde crezul artistic... Cu ce poezie aș vrea să polemizez? Eu nu polemizez cu poezia, care este doar o formă de manifestare a spiritului, ci cu spiritul însuși. Aș polemiza, nici măcar atât, aș tăia, aș smulge, de s-ar putea rădăcina spiritului conformist; dar, ce folos, energia mea este atât de prețioasă și, deși mi-o consum razboindu-mă cu mine însămi și provocându-mi mie, mereu, neajunsuri și obstacole, niciodată de prisos întrucât ele îmi dau iluzia vieții este păcat, totuși, să o canalizez în polemică sau altceva asemănător. Sunt vestită pentru «scandalurile» pe care le fac în autobuze și prin alte locuri mai puțin sau mai mult publice, nu suport nedreptatea, superficialitatea, lipsa de civilizație, lipsa spiritului critic. Îmi place să tulbur... Nu iubesc definițiile, deși îmi dau seama că le resping din cauza că au ceva în comun cu prejudecățile. Și unele și altele pier și sunt relative, deci rele. Poezia poate însemna și un mod de existență mai special, chiar dacă mai puțin suportabil. Profesionalizarea este ulterioară și obligatorie ca și calitate, cel puțin, poeziei scrisă ca mod de existență. Eu am ajuns acolo încât nu mai pot să trăiesc decât în măsura în care trăitul respectiv mă ajută și mă hrănește din acest punct de vedere. Iar poezia mă ajută, deocamdată, la rândul ei, să trec peste toate și să trăiesc de la o zi la alta.” (A. Marinescu).

■ *Acest timp fierbinte al patriei* reprezintă un grupaj cu însemnări de tineri scriitori despre importanța documentelor *Conferinței Naționale* a PCR. Semnează: Mircea Florin Șandru – *A gândi viitorul* („Mă gândesc că de-a lungul secolelor romanul, omul din popor, meseriașul, țăranul sau scriitorul au trebuit să se gândească la viitor mai mult în metafore; gândul lor era mai mult dorința arzătoare, speranța, dar nu certitudine. Lupta lor a pornit din nevoia de a fi stăpâni pe propriile lor fapte, ei doreau un prezent cert pentru că pe temeliiile lui să construiască un «viitor de aur». Noi, cei de azi, beneficiari ai luptei și ai jertfei lor, suntem stăpâni deplini ai zilei de azi, luptători vizionari care simt viitorul cert și aproape”); Gabriel Stănescu – *O hartă vie a istoriei* („Istoria a demonstrat că scriitorii au fost întotdeauna exponenții aspirațiilor colectivității căreia aparțineau de drept și de fapt. Istoria a demonstrat de asemenea că operele cu adevărat mari au refăcut chintesența și

suflul a ceea ce numim «specificul național» al unui popor”); Mihai Tatu – *Înalta responsabilitate* („Ceea ce înțeleg străinii prin *miracolul românesc*, noi numim simplu *istorie în mers*... Cu o responsabilitate pe măsură celei a secretarului nostru general, ne aducem contribuția la «transformarea cantitativă într-o nouă calitate»“); Patrel Berceanu – *Calitatea morală* („Cititorul nu așteaptă lecții de pedagogie prin artă. Pentru că se mai pune și problema dacă opera este la înălțimea conștiinței cititorului, nu numai invers, cum se mai lasă să înțeleagă unii scriitori. Pentru că rolul scriitorului în formarea omului nou al societății noastre socialiste este pe cât de necesar, pe atât de greu și plin de responsabilitate... scriitorul are în vedere o calitate într-adevăr extraordinară: calitatea morală”); Cleopatra Lorințiu – *Faptele și cuvintele* („Istoria se face din fapte. Prezentul intră în istorie. El este modul prin care avem și noi partea noastră la istorie. Se spune că vorbele, oricât de frumoase sunt, tot vorbe rămân. Abia înțelegerea vorbei că fapta traduce menirea literaturii, rolul ei de a îndrepta chiar și istoria. Este acesta rolul educativ al literaturii. Niciodată ca astăzi nu a existat o mai mare acoperire a acestui adevăr prin fapta literaturii noastre. Acest adevăr a fost reafirmat la *Conferința Națională a Partidului*”); Magda Cârnecki – *Sub semnul calității* („A venit timpul să transformăm cantitatea într-o nouă calitate. Această frază a tov. Ceaușescu rostită în *Conferința Națională a Partidului* este... expresie a unei importante legi dialectice sub zodia căreia se mișcă întreg complexul social-uman... Înseamnă a recunoaște și a exprima clar trecerea la o etapă superioară în procesualitatea evoluției umane pe care o urmărim și o edificăm: etapă în care se cer urmăriți în paralel și dialectic, ca având aceeași importanță, latura cantitativă cu cea calitativă a existenței noastre economice, sociale, politice și culturale; structura materială împletită cu cea spirituală a revoluției pe care o împlinim în structurile lumii umane; dimensiunea ontologică unită cu cea spirituală a omului... Și cred că aceasta este în primul rând profesiunea de credință, aspirația și datoria noastră, a tinerilor, care reprezentăm viitorul prezentului și prezentul viitorului, aici în România. Căci ceea ce definește umanul este capacitatea de a dăruia valori și a recunoaște valori lumii întregi și mai ales lumii pe care o face. Noi suntem cei care dăm valoare și suntem valoarea lumii pe care o facem”). □ Proză de Eugen Uricaru, *Un ceai cu pesmeți*. ■ Este nuanțată *Valorificarea moștenirii clasiceilor*, alt episod al foiletonului lui Ion Cristoiu (vezi nr. precedente). Cristoiu vorbește acum despre treptata și relativă recuperare și reabilitare în perioada 1954-1964 a unor scriitori contestați sau neglijați anterior, prin câteva monografii: Ov. S. Crohmălniceanu – *Rebreanu*, Ion Roman – *Panait Istrati*, G. Ivașcu, N. Tertulian – *Lucian Blaga*, M. Zăciu – *Ion Agârbiceanu*, Ileana Vrancea – *E. Lovinescu*, M. Beniuc – *Octavian Goga*. Reconsiderarea trecutului cultural după 23 august 1944 vine din voința de a polemiza cu puncte de vedere anterioare, de exemplu între 20 feb și 15 mai 1946 Comitetul de Artă și Cultură din Secția centrală de Educație politică a PCR organizează în Sala

Dalles un ciclu de 12 conferințe pe teme culturale cu participarea unor personalități ale epocii, vizând aspecte ale moștenirii noastre literare. Iată titlurile câtorva dintre conferințe: *Poeții muncii și poeții muncitori* – Barbu Lăzăreanu, Eugen Jebeleanu; *George Coșbuc – poetul țărănimii* de Felix Aderca și Al. Piru; *Dobrogeanu Gherea – critic literar* de Perpessicius și Ștefan Voicu; *Țăranul din opera lui Creangă* de M. Sadoveanu și Mihail Cruceanu; *Mihail Sadoveanu* de D. I. Suchianu și Zaharia Stancu etc. Din 1948 însă, polemica cu interpretările interbelice va lua forme tensionate, ajungându-se uneori la denaturarea perioadei – vezi Iosif Chișinevschi prin *Dezvoltarea culturii în RPR, contribuție de seamă la opera de apărare a păcii* (Raport la Congresul intelectualilor din RPR pt pace și cultură 29-31 martie 1949), ancheta din „Flacăra”, 16 ian 1949, *Perspective pentru reconsiderarea lui Eminescu* (răspund G. Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Perpessicius, Tudor Vianu, I. Vitner), studiile critice despre *Fața cea adevărată a lui Caragiale* – Paul Cornea „Flacăra”, nr. 17, 1948 sau *În căutarea adevăratului Caragiale*, I. Vitner „Contemporanul”, nr. 121-122, 1949. „Noile puncte de vedere asupra lui Eminescu și Caragiale vor fi considerate singurele adevărate, singurele juste. Adăugând acestor afirmații polemice, aprecierea din perioada că celelalte puncte de vedere sunt toate falsificări politice, consecințele lor pentru o valorificare obiectivă a moștenirii clasice erau de prevăzut. Dacă imaginea din perioada intrerbelică asupra clasice reprezintă rezultatul unei acțiuni politice, întreprinse de forțe politice, atunci ea nu poate fi combătută și înlăturată după 23 august 1944 decât cu mijloace politico-administrative. De aici, înlăturarea lui Călinescu de la catedră, al cărui curs de *Istorie a literaturii moderne* este acuzat public în revista Flacăra (vezi *False obiective și detașarea de actualitate* de Al. I. Ștefănescu, 21 iunie 1948 și *Un buletin de școală veche* de Vicu Mândra, 18 ian. 1948) și scoaterea din circulație a operelor lui Maiorescu și Lovinescu care conțineau – în viziunea combatanților – evident falsificări reacționare etc” Singurul aspect pozitiv al perioadei e reliefat de Cristoiu în editarea clasice în tiraje impresionante, conținând ediții critice și de masă (numai în 1950 Eminescu are nu mai puțin de 7 apariții editoriale), concluzia fiind trasă la Colocviul din 1972 – *Valorificarea critică a moștenirii culturale*: „în ultimele 2 decenii volumul tipăriturilor din clasici în ediții de referință și ediții de masă a depășit de câteva ori tot ceea ce s-a făcut în mai bine de un secol sub regim burghez.” □ *Jurnal de cărți*: Dinu Flămând, *Melancolia în orașe*, despre Mircea Florin Șandru și ultimul său volum, *Melancolia*; C. Tuchilă, *Ironie și disimulare romaescă* – în romanul lui Marian Popa, *Doina Doicescu și Nelu Georgescu*, Cartea Românească; Radu G. Țeposu - „*Infantele criticii literare interbelice*”, despre Pompiliu Constantinescu (numit astfel de Vl. Streinu) și culegerea de cronici *Romanul românesc interbelic*, Ed. Minerva. □ Cronica literară a lui Mircea Iorgulescu se ocupă de vol. *Somnul din somn* de Ana Blandiana. ■ Un interviu de Dinu Flămând cu poetul Petre Stoica: *Până și o*

carte de vizită trebuie să fie scrisă într-o limba impecabilă, dacă te consideri scriitor. Unul dintre subiectele dezbătute este cel al traducerilor lui Trakl în literatura română, de la Cizek și Ștefan Baciu la Lucian Blaga și Petre Stoica însuși și influența lui Trakl asupra lui Bacovia sau a lui Rilke asupra lui Blaga. Alte probleme tratate în interviu: generația de corectori de la „Gazeta literară” din 1957-58 (Nichita Stănescu, C. Baltag, G. Dimisianu), cultul pentru A. E. Baconsky de la care se trage și motto-ul ce dă titlul dialogului, revista „Steaua”, antologia de poezie traducerii *Roza vânturilor* coordonată de Stoica sau premiul US obținut recent pentru vol *Iepuri și anotimpuri* (în care comună Bulbucata a poetului Petre Stoica devine topos literar). Câteva săgeți aruncate de cel interviuat înspre *un poet în scădere* – Ioan Alexandru, spre Nichita Stănescu „care trăiește o tragedie... el va trebui să supraviețuiască propriei sale prese, o presă literară comparabilă cu cea care făcea odinioară din Simion Stolnicu pentru o vreme, geniu național” și mai ales către *Pseudo-Dicționarul* lui Marian Popa, ce tratează condescendent anumiți redactori șefi și cu *superficialitate scandalosă* ce a însemnat revista „Steaua” în anii 50-60. Flămând îi adresează și două întrebări ce apar și în ancheta poezilor tineri din nr. respectiv: *Iubiți sau nu rima* și *Ce părere are poetul Petre Stoica despre muză?* „Sunt posibile două atitudini: pentru Eminescu muza era însăși esența poeziei. Pentru Bacovia – paradoxal, poate – ea nu mai înseamnă nimic sau aproape nimic. În cazul poetului modern eul este anulat, iar inspirația se exclude. Vorba lui Gottfried Benn: *inspirație: ce-i asta?* Eu însă sunt pentru. Muza mea este durerea sau bucuria omului de lângă mine. Trebuie să îți spun însă în secret că Benn ca și alți iluștri teoreticieni ai poeziei, nu urma îndeaproape propriile lui teorii, iar dacă privim și mai bine în jur, în cultură adică, vedem că niciun mare teoretician nu s-a condus până la capăt după arhitectura articolelor sale teoretice. Thomas Mann văzuse limpede atunci când spunea că în veacul nostru se face prea puțină cultură, dar se descrie prea mult fenomenul culturii.”

□ Un nume nou în rubrica „Primele” : Adrian Giurgea. □ *Originalitatea gândirii științifice românești*, act secund al articolului lui Solomon Marcus, despre sincronizarea cu Occidentul a matematicii românești.

• [„Argeș”, nr. 4/ decembrie] Pe prima pagină, Dan Rotaru publică poezia *Patria în decembrie*. ■ Se relatează despre Zilele de poezie „Argessis”. Concomitent cu acest eveniment au fost aniversate trei decenii de activitate ale cenaclului „L. Rebreanu”. În cadrul Zilelor de poezie a fost recompensat cu Premiul „Argeș” Mihail Diaconescu pentru romanul *Adevărul retorului Lucaci*, iar pentru debut în poezie au primit diplome Ion Popa Argeșanu (pentru volumul *Subțire trecere*) și Marian Stoica (pentru volumul *Sud*). ■ Al. Philipide scrie un articol ce conține reflecții despre *Măreție și finețe*. ■ Publică versuri Elisabeta Novac. ■ Sub titlul *Umanismul românesc în ipostază epică* este supus dezbaterii romanul *Adevărul retorului Lucaci*, de Mihail Diaconescu. Ion Rotaru afirmă: „Romanul lui Mihail Diaconescu este mai sadovenian

(se putea altfel?) decât și-ar închipui autorul. [...] Și nu numai prin ideea de bază [...], dar chiar prin stil. Scriitorul își caută cu mare grijă cuvintele (și e îndeajuns de meșter într-asta!), în cronici și în graiul curat moldovenesc, se exprimă, atunci când e cazul, festiv și pe îndelete, ceea ce la Sadoveanu devenise un mod de a exista ca artist și chiar ca om”. □ Florin Mihăilescu menționează atuurile care dau viață documentului transformându-l în ficțiune: „În datele inevitabil seci ale istoriei documentare, Mihail Diaconescu introduce corectitudinea unei imaginații viguroase și seva unei vii și în același timp energice plasticități, împinse uneori până la voluptatea pură a pitorescului în sine. Este apoi, pe lângă evocare, puterea inventivității epice și mai cu seamă elementul decisiv al viziunii caracterologice, care transfigurează, ambele, materia istorică, o depășesc și o transcend în ficțiune”. □ Gabriel Pârvan identifică intenția autorului de a demonstra că Renașterea a fost un fenomen existent și în Țările Române, iar romanului în cauză, trăsături de parabolă. □ Gheorghe Soare discută componenta axiologică a romanului, grefată pe „o viziune asupra istoriei” și o tehnică de a interpreta istoria ca text. ■ O pagină este dedicată lui Nicolae Bălcescu. Semnează N. Stoicescu și prof. Vasile Novac. ■ Dan Rotaru realizează un amplu interviu cu poetul Nicolae Dragoș. Discuția pleacă de la „identitatea poetului”, trece prin debutul său literar, se oprește la activitatea de gazetar, întâi la „Scânteia”, apoi la „Lucașfărul”. Întrebat cum înțelege libertatea de creație, poetul răspunde: „– Libertatea de a imagina cărți despre societate, despre gândirea și sensibilitatea contemporanilor, de a-ți asuma destinul umanității și, în primul rând al poporului căruia îi aparții, de a implanta convingerile politice, morale în straturile adânci ale operei; libertatea de a înțelege actele conștiinței proprii drept condiție și cauză a libertății”. De altfel, după cum mărturisește Dan Rotaru, ideea interviului a fost o minidezbatere despre legătura dintre literatură și politică. O altă întrebare de interes: „– *Ce este «Lucașfărul» în contextul revistelor literare românești?*” primește următorul răspuns: „– O revistă literară românească datoare să continue tradiții luminoase ale presei noastre culturale, să se arate – acum când pășește către cel deal XX-lea an de existență – la înălțimea voinței tuturor celor ce, înaintea actualei echipe redacționale, au trudit cu ideea și munca lor pentru a-i contura un profil și un prestigiu ce se cer prețuite. «Lucașfărul» este o revistă deschisă cu precădere scriitorului tânăr, dar care nu poate uita că literatura unui moment – și cu atât mai mult literatura unui popor – se constituie într-un *tot unitar*, fiind deci incompatibilă cu franjurarea după tot felul de criterii (cu atât mai puțin după unele biologice)”. ■ Platon Pardău publică proză. ■ La *Cronica literară*, Nicolae Oprea scrie despre opera de prozator a lui Marin Sorescu. Semnatarul articolului subliniază coabitarea creatoare a tragicului cu grotescul, „delimitarea tipologică”, înclinația spre baroc. ■ Este publicată o postumă de George Topîrceanu, intitulată *Improvizații*, comentată de Augustin Z. N. Pop. ■ La rubrica *Poeți argeșeni*, este prezentată Ludmila Ghișescu, cu volumul *Miez de*

anotimp (Ed. Eminescu, 1977). ■ Sunt semnalate, în cadrul inițiativei Ed. Junimea de a oferi, în colecția „Eminesciana”, traduceri din exegeza eminesciană străină, apariția unei antologii de critică italiană, a volumului *Geneza interioară*, de Alain Guillerrou, sau cel al Amithei Bhose, *Eminescu și India*. ■ La rubrica de traduceri sunt menționați pentru calitățile lor A.E. Baconsky și Veronica Porumbacu.

• [„Astra”, nr. 4/ decembrie] În cadrul rubricii *Scriitori brașoveni comentați de Cornel Regman* este prezentat poetul Nicolae Stoe. Inventarierea volumelor publicate de acesta – *Consemnele necesare*, din 1969, *Drumul spre solstițiu*, din 1970 și *O ramură deasupra ierbii*, din 1975, este urmată de prezentarea datelor caracteristice ale acestei scriituri poetice, care constau în „îmboșgățirea poeziei adevărate prin ieșirea din indistinct a unei individualități vrednice de acum înainte de reținut”. Cu toate acestea, criticul literar semnalează o serie de scăderi stilistice ale poemelor, un exces nepotrivit talentului real al poetului – „prea multă miere și prea multe miresme din polenuri înecăcioase de sulfină și iasomie se preling în aceste versuri dinspre teritoriile lingușirii, prea multe figurări grațioase, gâturi de lebădă, fluturi și copii din flori, la propriu, acolo unde s-ar cuveni un desen mai puțin decorativ”. În ceea ce privește volumul din 1975, *O ramură deasupra ierbii*, acesta aduce o notă certă de originalitate și chiar un „început de structurare mitică proprie” a universului poetic, cu sugestii preluate din legendele populare pe tema genezei sau a nunții soarelui cu luna. Pe ansamblu, deși Nicolae Stoe „se zbate între niște solicitări prea generale”, „drumul i s-a conturat prin mitologiile intime în care îmi place să văd – afirmă criticul literar – prefigurarea unei noi voci lirice”. ■ În cadrul rubricii *Dialog critic*, secțiunea dedicată *Criticii anului 1977* este susținută de Ion Itu și Dumitru Micu. Pornind de la Conferința națională a scriitorilor, din 1977, și de la „sarcinile de mare răspundere ale criticii literare”, trasate de Nicolae Ceaușescu, Dumitru Micu este invitat să numească câteva dintre performanțele criticii românești a anului 1977. Enumerația începe cu *Dicționarul literaturii americane*, realizat de Dan Grigorescu, și cu edițiile critice de opere dedicate lui Mihail Kogălniceanu, C. Dobrogeanu Gherea, G. Ibrăileanu sau Mihai Ralea. Se adaugă noua ediție din *Istoria literaturii române*, a lui Nicolae Iorga, monografia dedicată de Eugen Todoran lui Titu Maiorescu, biobibliografia Lucian Blaga, dosarul romanului *Scrinul negru*, precum și o serie de sinteze de istorie literară, precum cea dedicată de Zigu Ornea *Curentului literar de la „Contemporanul”*, monografiile *Opera lui Mateiu I. Caragiale*, de Ovidiu Cotruș, *Opera lui I. L. Caragiale*, de Mircea Tomuș, și volumul al doilea al *Scriitorilor români de azi*, al lui Eugen Simion. Dumitru Micu remarcă lipsa relativă de interes pentru literatura contemporană, care s-ar fi cuvenit a fi reflectată în studii sintetice care să preia discuțiile, confruntările de păreri, să definească tendințele și direcțiile evolutive, adică întreg „procesul de făurire a literaturii de azi”. Deși există studiile din colecția Momente și sinteze – Mi-

nerva, consacrate gândirismului, junimismului, curentului de la „Contemporanul”, dese apariții de romane sau de volume de versuri provoacă doar reacții critice de tipul recenziilor. Cauza pare a fi excesiva specializare a criticilor literari, ca și lipsa corelării textelor de literatură contemporană cu cele din alte epoci ale literaturii române și cu cele din literatura universală. „Ideal, ar fi – spune criticul – ca articolele din publicațiile de mare tiraj să-și ridice nivelul prin avântarea în sferile teoriei”, iar teoria să cunoască o „implantare în realitatea vie”. Cât privește cele două concepte noi, aduse în prim-plan de critica românească a anului 1977, balcanismul și protocronismul, sunt câteva observații de făcut. Cel dintâi, preluat de Mircea Muthu de la Lovinescu – utilizat și de C. Ciopraga sau de Eugen Barbu – are, în accepția lui Muthu, un sens prea larg, nesurprinzând, adică „notele particulare ale literaturii române” așa cum se reflectă acestea în scrierile lui Anton Pann, Ion Ghica, N. Filimon, Ion Barbu sau Mateiu I. Caragiale. În ceea ce privește protocronismul, văzut ca un concept menit să acopere toate valorile specifice culturii naționale, considerate net superioare modelelor culturale occidentale, Dumitru Micu arată că „am fost în măsură să dăm umanității valori particulare tocmai în virtutea faptului că am asimilat valori și experiențe din toate culturile țărilor înconjurătoare”. Preluând și comentând idei apărute în „România literară”, în cadrul unei dezbateri despre statutul criticii, Dumitru Micu menționează opinia lui Pompiliu Marcea, pentru care criticul îl însoțește pe scriitor precum Sancho Panza pe Don Quijote – opinie pe care nu o împărtășește, și pe cea a lui Ion Vlad, pentru care „e greșit să presupunem că critica își extrage argumentele numai din literatură”. În ceea ce îl privește, Dumitru Micu este de părere că „un critic de reală vocație este el însuși un scriitor care și-a virtualizat, definitiv sau numai pe durata actului critic, facultățile literare pentru a-și exercita corect atribuțiile critice”. Din această perspectivă, critica literară trebuie să „meragă la nucleul de foc al operelor, să analizeze componentele lor esențiale”, „problematica internă, tendințiozitatea intimă”, și totul de pe o „poziție etică, filosofică, civică” – adică obligatoriu obedientă față de documentele de partid. ■ A. I. Brumaru și Laurențiu Ulici dialoghează pe tema *Poeziei anului 1977*, pornind de la Festivalul național Cântarea României, realizat la inițiativa lui Nicolae Ceaușescu. Cu ocazia acestui festival s-au făcut remarcați poeți precum Ioan Alexandru, cu *Imnele Transilvaniei*, sau Adrian Păunescu, prin volumul *Pământul deocamdată*. Așa cum a demonstrat experiența marcată ideologic a festivalului, „se scrie o poezie de exemplară extracție politică, întemeiată pe înaltele îndatoriri ale propagandei noastre”. Se constată benefica revenire în actualitate a marilor creatori – Blaga, Arghezi, Bacovia, Vasile Voiculescu, Philippide, cărora li se adaugă Nicolae Labiș, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu ș.a. Analizând fenomenul poetic al ultimilor ani, Laurențiu Ulici constată coexistența tuturor generațiilor prezente, favorizată de un „fond de trăsături comune”, din care derivă, de altfel, „starea poeziei” – care nu este „o

simplă armă a vocilor lirice la un moment dat, ci un tablou de esențe, un panoramic deopotrivă axiologic și epistemologic, un ansamblu de calități estetice văzut prin problematica omului de astăzi”. Criticul propune, apoi, o clasificare a poeziei epocii pe baza criteriului „artei poetice formale” a poezilor, rezultând, astfel, următoarele direcții: „explorarea unei *terra incognita* a limbajului poetic”, așa cum se întâmplă în poezia lui Nichita Stănescu; „exploatarea resurselor ocolite sau chiar inedite ale limbajului poetic cunoscut, în genere ale limbajului propriu-zis” – Marin Sorescu, *La lilieci*; „solicitarea virtuților expresive ale cuvântului în linia înfloriturii manieriste” – Mihai Ursachi, Dorin Tudoran, Cezar Ivănescu, Ileana Mălăncioiu ș.a.; „selecția limbajului poetic în exclusivă dependență de tipul intelectual al poetului” – Ioan Alexandru, Cezar Baltag, Nicolae Ciobanu etc. Clasificarea propusă este consecința faptului că există, în poezia contemporană, o evidentă tendință „de afirmare prin limbaj, iar nu prin teme sau atitudini”. ■ Rubrica dedicată prezentării cărților apărute în 1977 propune, spre lectură, volume semnate de Virgil Teodorescu – *Ancore lucii*, Adrian Păunescu – *Pământul deocamdată*. ■ Sunt consemnate, de asemenea, o serie de debuturi în versuri – Ion Iovan, *După-amiaza unei clipe*, Cartea românească 1977; Laurențiu Cârsteian, *Ținutul îndepărtatelor seri*, Cartea românească, 1977; George Iarin, *Elegii pentru pământ*, Cartea românească, 1977 etc. ■ Cronica de librărie cuprinde o recenzie la volumul lui Dumitru Stancu, *Cartea simțirii mele*, apărut la Eminescu, în 1977, semnată de Edgar Papu, care evidențiază caracterul de „lirică laborioasă, savantă, cu un caracter înalt hieratic”, a unui poet care are „vocația imensului, a largului” în raport cu o tematică orientată, cu predilecție, către o reconstituire lirică a lumii getodacilor. Mircea Stanciu recenzează volumul lui Dan Tărchilă, *Trei piese de teatru*, care reunește piesele *Io*, *Mircea Voievod*, *Moartea lui Vlad Țepeș* și *Marele soldat*. Dramaturgia lui Dan Tărchilă reprezintă, în opinia cronicarului literar, o „creație solid fundamentată filosofic, trăgându-și sevele din fondul național de valori” și care „răspunde unor comandamente sociale ferme”. ■ Darie Magheru publică *Horea* – o piesă de teatru poetic. ■ Mihai Arsene publică povestirea *Casa noastră generoasă*.

• [„Ateneu”, nr. 4, decembrie] *De ce protocronismul?* De I. Constantinescu – „a fi *pro* sau *contra* protocronism înseamnă, gândind responsabil, a fi în raport adevărat sau fals, cu însăși literatura română, a cunoaște sau nu cu adevărat dialectica dezvoltărilor ei”, „protocronismul devine o perspectivă esențială pentru exegeza modernă a clasicilor. Înțelegerea operei lui Eminescu sau Caragiale a încetat de mai multă vreme să-i mai fie suficientă doar cunoașterea culturii secolului al XIX-lea”, „protocronismul presupune o «corectare» a metodei și un exercițiu de elementară (re)educație estetică”; în *Varietăți critice* apar următoarele recenzii: Gheorghe Grigurcu despre *Miraria* de Marcel Gafton, „raportat în chip bizar la Leonid Dimov, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe”; Nicolae Oprea despre *Marea înfățișare* de Mihai Ursachi; Va-

lentin Tașcu despre *Întâlniri cu scriitori* de Aurel Rău; Ileana Berlogea despre *Clio și Melpomena* de Valentin Silvestru; □ Constantin Călin recenzează două volume de lirică feminină – primul *Eluvii* (ed. CR, 1977) de Agatha Grigorescu-Bacovia, și al doilea *Planeta de zăpadă* (ed. CR, 1977) de Carmen Tudora; □ C. Isac prezintă opiniile critice ale lui Mihail Sebastian; în *Rubrica romane de azi* sunt prezentate următoarele romane: ■ *Viața ca o pradă* de Marin Preda, *Orgolii* de Augustin Buzura și *Carte a Milionarului* de Ștefan Bănuțescu; ■ în secțiunea *Contemporani Capitali*: G. Gheorghiu scrie despre Geo Bogza; în *Cartea în librărie* este menționat următorul volum de poezie: □ *Uneori pluitirea* de Dorin Tudoran; □ traducere de poezie italiană de Geo Vasile: Pier Paolo Pasolini, Pieraldo Marasi.

● [„Cinema”, nr. 12] O serie de scriitori și actori fac urări „cineștilor” și își exprimă dorințele cinefile pentru anul 1978. Între ei, □ Eugen Barbu declară că ar vrea să vadă „în sfârșit, pe ecrane, *Ioanide*”, □ Marin Sorescu și-ar dori „un film care să ne reprezinte. Cu probleme mari, un film matur, cu idei interesante, cu oameni adevărați. Un film cu valori estetice și morale. Un film cu adevărat românesc”, iar □ Teodor Mazilu așteaptă filmul făcut după scenariul său *Mă întorc la mama la Câmpina*, „o comedie intelectuală”, regizată de Lucian Mardare, având, de asemenea, „un vis de mult hrănit de subconștientul” său, acela de a vedea transpus pe ecran romanul lui Camil Petrescu, *Patul lui Procust*. □ Constantin Țoiu ar dori să vadă în anul următor „un film românesc la care lumea ori să râdă ori să plângă, dar în hohote. [...] În anul 1978, aș vrea să văd filmul grav și zguduitor pe care-l așteptam de mult – o realizare care la început ar avea poate dificultăți de acces (cum se întâmplă peste tot în lume cu filmele esențiale), dar căreia un producător înțelept, inteligent, plin de gust și de conștiință fermă că avem o cultură ce absoarbe și respinge exact ce trebuie, i-ar zice «dați-i drumul, tovarăși, suntem maturi!»”. □ Alice Mănoiu recenzează filmul *Iarba verde de acasă*, scenariul căruia este semnat de „un scriitor care vine pentru prima dată în contact cu cinematograful. Sorin Titel a înțeles că nu trebuie să scrie o proză pentru ecran, ci o partitură originală, cu alte semne, în alt sistem de referință artistică. De aceea nu ține la virtuțile literaturii și dialogul lui sună simplu, vorbit și nu savant, adus din condei. N-are ambiții de constructor dramaturg”.

● [Convorbiri literare”, nr. 12] Redacția revistei realizează ancheta: *Scriitorul și ziua de azi*: „În toate epocile frământatei noastre istorii scriitorii au fost participanți la evenimentele care au dat un ascendent al ființei noastre naționale ca popor independent, liber și suveran. În primul rând prin opera lor și, în același timp, prin fapta lor de bine pentru slujirea oamenilor în mijlocul cărora și-au realizat împlinirea de artist. Observator atent al societății, scriitorul este implicat în mod organic. Cu atât mai mult astăzi privirea scrutătoare a scriitorului român investighează realitatea dinamică, fascinantă a societății în devenirea ei către idealurile înscrise cu forță și clarviziune în Programul Parti-

dului Comunist. Dar, firește, alături de opera lui, scriitorul stă mărturie timpului său și prin profesiunea de credință exprimată explicit și sever. Aceste pagini pe care le publicăm nu sunt altceva decât mărturia, la această «cumpănă de ani», a conștiinței umane unora dintre scriitorii de frunte ai literaturii noastre contemporane”. □ Se afirmă: Mihai Beniuc, Radu Cârnelci, Florin Mugar, Platon Pardău, Nicolae Dragoș. □ Mihai Beniuc: *Conștiința politică a scriitorului*: „De ce să rămânem însă la abstracțiuni în pușinul spațiu grafic ce-mi rămâne? În anul 1940 când, ca soldat, am părăsit Clujul, convins că ne vom întoarce, fără a fi vărsat contra voinței noastre un strop de sânge, eu scriind *Garoafa roșie*, știam că voi fi înțeles de mii și mii de oameni și toți credeau ca mine că ne vom întoarce pe teritoriile criminal cotoșite, după unirea de la 1 decembrie 1918. «Orașul pierdut» apărut apoi, nu era o elegie, ci setea îndeplinirii unui mesaj istoric. Iar multe din implicațiile sociale din acel cumplit timp se găsesc în romanul *Pe multe de cușit*, pe nedrept răstălmăcit ca altceva decât ceea ce este: o carte antifascistă și antirăzboinică. Dar ce era poezia *Melița* și altele în același stil și pătrunse în același duh? Dar victoria, alături cu aliații și mai ales în unire cu armatele sovietice, noi am câștigat-o împotriva hitlerismului, ceea ce nu poate fi uitat niciodată. Ne-am restabilit unirea știrbită. România fără Transilvania e o țară cu cărți subsuoară. În ceea ce mă privește conștiința mea din acest punct de vedere am exprimat-o, nu doar prin versuri, ci prin lupte ca ilegalist, convins că, sub steagul P.C.R., vom izbuti. Dar eu sunt numai poet și trec sub tăcere biografia mea de ilegalist. Alții or fi fost mai importanți ca mine. Crezul meu, însă, și pe-atunci și ulterior în steagul P.C.R., în ciuda tuturor persecuțiilor, m-a mântuit. Crezul e o problemă de conștiință pe viață și pe moarte. Pentru un comunist – și eu sunt unul cu peste 40 de ani vechime ca membru P.C.R. – nu putea fi altfel. Când am scris *Chivară Roșie* am căutat un personaj mai mult mitic decât istoric – istoricii nu-l puteau atesta. Nici judecătorii de la Alba Iulia nu l-au putut osândi, căci nu era. Atunci mi-am zis: aceasta e revoluția, pe care n-o puteți zdrobi cu roata! N-au putut. Horia preferase moartea, mai curând decât să se împace cu mincinosul de împărat. Nu voia să trădeze revoluția, pe Chivară Roșie. Iar când am scris *Mărul de lângă drum*, fără să am niciun pom în fața ochilor, cugetam la omul viitorului, harnic, darnic și generos. El este, progenitorul noilor generații ale comunismului, sub flamurile țării, ale Partidului. Aceasta nu e decât o parte chintesențială a conștiinței noastre contemporane aici în România socialismului în plin progres”. □ Radu Cârnelci: *Noi nu cunoaștem despărțirea*: „Când în 1947 la 30 decembrie, România se proclama Republică Populară, când ultimul reprezentant al Regalității părăsea definitiv spațiul românesc, eram elev în penultima clasă de liceu și am trăit evenimentul cu bucurie și uimire; uite că e posibilă și această minune! Da, sub conducerea și sub influența puternică a partidului clasei muncitoare, țara a abolit monarhia declarându-se republică, patrie a celor ce muncesc cu brațele și mintea la orașe și sate! [...] Acum, la

jumătatea vârstei sau peste, privind înapoi la anii tinereții dintâi, ochii se cuprind într-o ceață de timp, iubirile capătă acea frăgezime de «mugur alb și roz și pur», un halou de auriu și albastru mă înconjoară și sunt iarăși junele poet care prin 1950 scria: «...-Aici, acum, nălțăm un timp/ ce n-are-n timp asemănare/ și îl strămuim cu nimb/ de glorie nepieritoare/ Aici e Marele-Nștept/ Partidul Comunist – lumina-/ El, vârful drumului cei drept,/ El, neînvinsă, rădăcina!», poezie care, aflând-o prin hârtiile vremii, m-a emoționat și m-a făcut s-o rescui în sentimentul anilor de atunci, părându-mi-se că merită prin sinceritatea ei să vadă, poate, lumina tiparului. [...] Da, noi nu cunoaștem despărțirea de patrie, de neam, de noi și ai noștri. Ne-am născut aici și îmbodobim timpul cu noi și faptele noastre, pentru noi și pentru cei de după noi. Și am scris aceste rînduri cu mândrie și emoție”. □ Florin Mugur: *Răspuns față de cititor*: „A fost întâi o scrisoare. Acum câțiva ani. Mi-o trimisese un prieten, un mare iubitor de poezie din părțile Sucevei. Prietenul meu așezase pe balanța delicată a unui cântar farmaceutic un număr de cărți de versuri apărute în anotimpul în care ne aflam. În joacă. Și măsurase în joacă greutatea unui volum de Leonid Dimov, a unuia de Nicolae Ioana, a unuia de Mihai Ursachi. [...] Este o misiune extraordinară și numai atletul extraordinar o poate duce până la capăt – aceea de a fi în literatura pe care o scrie, la înălțimea conștiinței celor care-și riscu viața pentru a salva de la moarte cărțile. Nu se poate trăi fără cărți, fără cărți demne de oamenii care știu că greutatea unui volum de versuri poate fi măsurată unei biblioteci poate fi asemănată numai cu aceea a unui trup omnesc”. □ Platon Pardău: *Impactul afectiv cu realitatea*: „Am scris Ore de dimineață din clipa în care am crezut în existența acestor oameni pentru care revoluția era o cale de împlinire omenească superioară, de dreptate autentică, nu de vorbărie în spatele căreia se ascundea intersul pentru profit personal și putere individuală. Am scris acest roman tocmai având încrederea că forțele binelui sunt mai puternice și, așa cum sunt unul din personajele lui, bătrânul activist de partid Tudor, trebuie să răspândim pentru ceea ce feceam – iar o lume de executați ar fi mult prea tristă. Cred că pentru scriitor, pentru scriitorul patriotic în lumea sa, cu gândul la viitorul creației sale, la durabilitatea acesteia, există experiențe literare proprii care au o importanță covârșitoare asupra sa. Vreau să spun că este posibil să te schimbi, să te influențeze, să te marceze pentru întreaga existență propriile tale personaje. Propriile tale personaje, în exemplaritatea reală, dar, mai ales, în devenirea ca personaje de literatură, ca existențe fără moarte. Mi s-a întâmplat, oare acest lucru? Poate? Am scris mult despre suferință, izbândă și îndoială, ca o cale obiectiv necesară către izbândă. Acești activiști de partid, muncitori, feluriți oameni de la care am plecat, și cu care m-am întâlnit la masa de lucru, apoi, m-au învățat că nimic nu e dat odată pentru totdeauna și că sclerozarea umană și socială începe odată cu apariția tiparelor, încorsetărilor, absolutizărilor”. □ Nicolae Dragoș: *Spiritul tradițiilor fundamentale*: „Conștiința politică a omului de artă va fi... intim

integrată operei sale, dar spațiul de manifestare al acestei conștiințe nu se va limita doar în operă. Prezența creatorilor în viața socială, politică se manifestă mult mai amplu. Se pot ușor identifica vizibile sinonimii între atitudinea civică generală și spiritul operei. În primul rând, însă conștiința politică a scriitorului își află expresie în lucrarea artistică. Aici, convingerile, idealurile autorului sunt turnate în tipare menite duratei, își află concretizări expresive, capabile să ajute la cultivarea și fundamnetarea convingerilor altora. [...] Conștiința politică a scriitorului român de azi, în spiritul tradițiilor fundamentale ale culturii noastre naționale, îl va îndrepta pe acesta către o artă militantă. Folosesc această expresie pe care nu o pot imagina compatibilă cu spiritul restrictiv, cu închistările conformiste, ci, dimpotrivă, deschisă unor opțiuni artistice superioare, cu o sporită șansă de durabilitate. Dar azi mai mult ca oricând, omul țării românești, a devenit autor de istorie, este natural ca arta să se implice în istorie să participe ea însăși la făurirea istoriei, care a însemnat și va însemna întotdeauna o deschidere curajoasă către viitor, lărgirea permanentă a orizonturilor în care omul să se manifeste liber și demn. În acest spirit gândesc că omul de artă își poate împlini, prin creație, conștiința sa politică, cetățenească”. ■ La secțiunea de *Cronică despre poezie*, D. D. recenzează două volume. □ Cornel Popel: *Aurea Saecula* (Junimea, 1977): „Patria reprezintă pentru Cornel Popel un tărâm spiritual și, deopotrivă, o obârșie, «un pământ al făgăduinței» pentru poezie. Sentimentul dependenței filiale e foarte puternic, adorația asemenea, jurământul de credință e fierbinte. Un anume sentiment al culpei, discret exprimat, întovărășește orice «plecare», orice îndepărtare de spațiul sacru și asta poate tocmai pentru a sugera bucuria eternei reveniri”. □ Mircea Florin Șandru: *Melancolia* (Eminescu, 1977): „La al treilea volum al său, Mircea Florin Șandru se dovedește a fi un poet serios, stăpân pe meșteșug și pe niște teritorii lirice fertile. De fapt, confirmă la un mod superior toate aceste lucruri, vizibile în volumele precedente”. ■ Val. Condurache prezintă două cărți ale lui Mircea Radu Iacoban. □ *Reduta și șoarecii* (Junimea, 1977): „Volumul de teatru *Reduta și șoarecii* de Mircea Radu Iacoban cuprinde un text cu totul inedit, *Omul din baie*, o piesă jucată, dar care nu a văzut până acum lumina tiparului, *Reduta și șoarecii*, *Noaptea*, editată nu demult în colecția Rampa, un text revizuit al piesei *Fără cascadori și Sâmbătă la Veritas*, piesa care dădea titlul primului volum de teatru al autorului. Lipsesc din această «antologie de aur» *Tango la Nisa*, *Stress*, niciodată montată, dar din care s-au publicat fragmente în reviste literare, și *Fotbal*, ultima pusă în scenă la două teatre; selecția volumului *Reduta și șoarecii* fiind prin urmare judicioasă”. □ *Razna prin trei continente* (Eminescu, 1977): „Reflexul vine, probabil, la orice călător în străinătate, dintr-un acut sentiment de însingurare și exil. Ce trebuie căutat, nu numai în cartea lui M. R. Iacoban, ci în toate cărțile genului, e, prin urmare, literatura, adică momentul de uitare și generozitate, de abstragere din real și de abandon în imaginar. În privința cărților de călătorie nu e cazul să arborăm severitatea

snobă: toate transmit, la urma urmelor, experiența unei singurătați, al cărei semn și compensare sunt. Litertaura din ele este firul subțire de metal prețios pe care geologul îl descoperă săpând în stâncă”. ■ Al. D. semnalează apariția volumele IV, V din *Opere* (Minerva, 1977) ale lui G. Ibrăileanu: „Patru decenii despart moartea criticului de publicarea unei ediții reprezentative a operei asle. Începută la Iași și abandonată din motive necunoscute, ea a fost reluată din baze mult mai largi de Al. Piru și Rodica Rotaru, ajungând acum la al cincilea volum. Nu e, nici aceasta, o ediție completă și critică, fapt cumva explicabil dacă nu și scuzabil”. Într-u P.S, cronicarul notează: „Trei observații asupra ediției: 1. Prefața lui Al. Piru are meritul de a aduce la adevărata-i dimensiune activitatea de eminescolog a lui Ibrăileanu; 2. *Addenda*, cuprinzând o selecție a articolelor publicate de critic înainte de 1906 în «Critica socială», «Munca», «Evenimentul literar», «Lumea nouă», «Cuvântul nou», are la bază criterii inefabile. Numai așa se poate înțelege de ce lipsește ciclul *Psihologia de clasă*, consacrat romanelor lui Vlahuță și Traian Demetrescu, definitoriu pentru manifestările critice ale tânărului Ibrăileanu. Și acesta nu e decât cel mai flagrant exemplu; 3. Secțiunea finală de note și comentarii e cu totul deficitară. La majoritatea articolelor lipsesc informațiile elementare, fără de care înțelegerea atitudinilor pe care ele le dezvoltă este aproape imposibilă; incompletă și cu erori este și bibliografia textelor de tinerețe”. ■ Nicolae Manolescu se ocupă de: *G. Călinescu în scrisori*: „Se cunosc relativ puține scrisori trimise de G. Călinescu. În Biobibliografia lui, Ion Bălu indică un număr de 169, din care doar o mică parte au fost publicate, restul aflându-se în ciorne sau în copii, în arhiva criticului. O cincime din acestea (adică 33) au ca destinatar pe Al. Rosetti. Este, s-ar părea, corespondentul principal al lui G. Călinescu. De curând, Al. Rosetti a alcătuit un volum în care a tipărit aceste treizeci și trei de scrisori, după exemplarele aflate în posesia proprie (cu excepția uneia), adăugând alte treizeci și opt până azi nesemnalate (în afara câtorva pasaje). Volumul (*Corespondența lui G. Călinescu cu al. Rosetti, 1935-1951*, Ed. eminescu) e instructiv și, pentru cine privește cu detașare, plăcut; spun asta, fiindcă el a stârnit unele reacții iritate (de pildă a lui Ș. Cioculescu) printre contemporanii autorului care s-au văzut, cum să zic, încondeați. Lucru inevitabil. Vom avea și noi prilejul mai târziu, când vor ieși la iveală scrisorile celor de azi, să reflectăm la umoarea schimbătoare a oamenilor. Istoria literară se face fără menajamente și prea multă susceptibilitate strictă”. ■ *La Cei doi Caragiale* se referă Alexandru George: „Comparațiile pe care critica noastră literară le-a făcut de multe ori între I. L. Caragiale și fiul său Mateiu au ajuns să constituie un adevărat subiect al tradiției critice și semnificația lui nu va scăpa nimănui, deoarece nu numai că se pune în valoare în felul acesta una din posibilitățile firești ale exegezei literare, dar se contribuie indicutabil la lămurirea artei celor doi scriitori în cauză. Noi înșine am întreprins acesată comparație de câteva ori și mărturism că reluând acum problema pentru a mai adăuga ceva, am fost

reținuți în pragul hotărârii noastre doar de ideea de a nu transforma chestiunea într-un fel de problemă școlastică de tipul acelei «comparații între Corneille și Racine», atât de cultivată pe vremuri în liceele franțuzești». ■ Despre *Libertate și responsabilitate artistică* notează Paul Balahur: „Libertatea și responsabilitatea sunt premise indispensabile ale creativității; în absența lor, actul creator ar fi propria sa negație, procesul în care ia naștere noul, ori, criteriile creativității (noutate, originalitate, valoare) nu se pot aplica decât unor produse rezultate dintr-un proces care presupune cu necesitate atributele libertății și responsabilității”. ■ Virgil Cuțitaru reflectează la *Împlinirea destinului în Hanu Ancuței*: „... așa cum a fost numit, este un fel de *Decameron* autohton, cuprinzând nouă povestiri spuse de români care vin din munții Durăului, Căpitanul Isac este din Moldova de jos, comisarul Ioniță vine din părțile Sucevei, ciobanul coborâse din vârful muntelui și tot din locuri deosebite s-au întâlnit la han Zaharia Fântânaru, Negustorul Lipsan, Leonte zidierul și Orbul sărac, fiecare în parte cumulând tensiunea și experiența specifice locului natal și toți la un loc simbolizând densitatea unui neam, unui popor”. ■ Dana Diaconu prezintă: *Antologia poeziei române contemporane*: „Editura Minerva continuă seria culegerilor de poezie românească în versiuni bilingve cu apariția unei *Antologii a poeziei românești contemporane*; versiunea spaniolă se datorează, ca și în alte ocazii lui Darie Novăceanu. O panoramă a liricii noastre, de dată mai recentă, văzută în contextul încadrării culturale românești în circuitul valorilor universale este de la sine un eveniment editorial. Cu atât mai mult cu cât textul *Antologiei* de față are în vedere un public răspândit pe o arie geografică posesor al unei limbi de mare circulație”. ■ Constantin Pricop observă *Singurătatea personajelor în proza lui Augustin Buzura*: „Cu tot caracterul lor puternic social, romanele lui Augustin Buzura sunt construite pe un principiu presupunând accentul pus pe un personaj izolat, nu pe un grup. Ne referim la povestire. În aceste cărți un erou sau altul «povestesc» ce se întâmplă. În *Absenții* procedeul era cerut de temă, dar *Fețele tăcerii*, roman declarat cu caracter social, are de suferit din cauza aplicării mai puțin adecvate. Personajele sunt construite conform unei anumite «opinii» despre respectivul personaj. Nu sunt urmărite caractere. În romanele lui Buzura îi împărți foarte ușor pe eroi în buni și răi, în dreپți și nedreپți, tocmai din cauza lipsei scenelor dramatizate. Sau, atunci când apar, ele nu au o importanță definitorie în economia cărților. Când sunt construite astfel de scene, efectul e ușor de remarcat”. ■ Redacția revistei realizează o anchetă despre *Un dicționar de literatură română* al lui Marian Popa. □ Redacția revistei semnează textul: „Dintre aparițiile editoriale ale ultimelor luni, ediția a doua a *Dicționarului de literatură contemporană* de Marian Popa, pare a fi, prin ambiții și largă cuprindere, prin punctele de vedere, nu o dată *contrariante*, o bună ocazie pentru un dialog viu și responsabil asupra meritelor lui certe și a scăderilor asemenea. Primul de acest fel din cultura noastră, el oferă, deopotrivă, un prilej de meditație asupra condiției literaturii române

contemporane, a cărei oglindă și-a propus să fie. Comentariile pe care le grupăm în acest număr, diverse ca ton și atitudine, se vor începutul unei dezbateri de durată, la care sunt invitați să participe toți care socotesc că au de spus ceva despre *Dicționar*. Revista consideră de datoria ei să respecte întru totul opiniile colaboratorilor, chiar atunci când ele vin în contradicție cu propriile ei convingeri, rezervându-și dreptul de a-și face publică poziția într-unul din numerele ulterioare". □ I. Constantinescu semnaleză *O apariție eveniment*: „Un dicționar literar este în primul rând un act de istorie literară, cu atât mai dificil cu cât se exercită pe valori în curs de sedimentare sau chiar în curs de afirmare. O asemenea întreprindere devine de-a dreptul un gest de curaj, mai ales când peste optzeci la sută dintre scriitorii ce fac obiectul articolelor dicționarului sunt în viață, continuă să scrie și... pot riposta. Fiecare dintre ei se gândește la propriul său «dicționar», de vreme ce nu sunt chiar puțini cei gata să propună propria lor... «istorie literară». Aceste motive, ca și multe altele, ne fac să credem că apariția *Dicționarului de literatură română contemporană* al lui Marian Popa este un eveniment și, în același timp, o surpriză. Prima observație care se impune la o lectură atentă a cărții ar fi că autorul *Dicționarului* realizează o imagine mult mai probantă a literaturii române contemporane decât pe cea care cititorul (adesea dispus să minimalizeze sau să fie... paseist) o presupune. Aceasta este desigur cel mai important merit al cărții; el indică, totodată, și utilitatea imediată a *Dicționarului*; în direcția informativă, formativă și chiar educativă". □ Al. Dobrescu semnaleză: *Un act de cultură*: „A apărut a doua ediție a *Dicționarului de literatură română contemporană* semnat de Marian Popa și, judecând după reacțiile provocate de prima ediție, putem să ne așteptăm la manifestări nu doar împărțite, dar pe deplin previzibile. Toți cei lăudați sau, mă rog, luați în serios vor susține că întreprinderea este, pe toate părțile, admirabilă, după cum toți cei «încondeiați» ori ironizați în paginile lui vor face caz de greșelile ce pasc orice lucrare omenească, decretând, în baza lor, că ne aflăm în fața unei erori editoriale ori, în cel mai bun caz a unei glume. [...] Fi-rește, *Dicționarul de literatură* nu este o operă ireproșabilă și, cu atât mai puțin, una care să mulțumească pe toată lumea. Personal, am păreri deosebite de ale lui Marian Popa despre Marin Bucur, Valeriu Bucuroiu, Liviu Călin, Mircea Dinescu, Ileana Mălăncioiu, Virgil Ene, Alexandru George, Paul Georgescu, Cezar Ivănescu, Eugen Jebeleanu, Ion Lotreanu și mulți alții. A nu recunoaște însă, pe deasupra lor, necesitatea și valoarea actului cultural pe care acesată carte îl împlinește înseamnă a da dovadă de obtuzitate, fie de rea credință". □ Dan Mănuță descoperă: *O carte ce va provoca dispute*: „Un asemenea dicționar poate fi înțeles cu deosebire prin raportare la el însuși, apreciindu-se fidelitatea față de propria schemă. Și aici Marian Popa oferă o bună preluare a unor profile lexicografice. Anumite puncte nu sunt totuși respectate cu strictețe necesară. S-a renunțat cu prea mare ușurință la definițiile autorilor prezentați. Nu peste tot se precizează proveniența socială. Pseudonimele sunt

descifrate numai pentru câțiva autori, pe baza unui principiu discutabil. Uneori biografiei i se acordă un spațiu excesiv, în dauna prezentării operei. Există și articole inutile, există și date eronate (vina nefiind în bună măsură a lui Marian Popa). Toate acestea însă într-o proporție care nu dăunează acestui bun instrument de orientare rapidă a cititorului. Pentru că principala funcție pe care o îndeplinește dicționarul lui Marian Popa este mai puțin de a informa statistic, dar mai mult de a oferi jaloane de orientare într-un câmp de neîncetată mișcare”.

■ Despre *Avangarda: priorități și împrumuturi*: „Sub numele de proto-cronie, lansat nu demult, se vorbește de priorități românești diverse. Un motiv de orgoliu al avangardei a fost de a contribui la un nou climat artistic european, – la «Contemporanul» (1926, nr. 71) Urmuz fiind privit ca un fenomen: «revoluționar discret al literaturii românești, precursor ignorat (...) al prozei și poeziei în contrasens, al umorului nou, al liricei liberate de logică și anecdotă din lumea întregă...”.

■ În cadrul secțiunii *Panorame editoriale* semnează texte: Emil Nicolae, Constantin Coroiu, Const. Vernescu, Carmen Drumeanu.

□ Emil Nicolae recenzează cartea lui Virgil Gheorghiu: *Cântece finale de Faun*: „Faunul, acest protector al pădurii, al câmpului și al turmelor, divinitate a fecundității și favorit în cortegiul lui Dionysos (în varianta grecescă – Pan) se pare că a fost nu numai un motiv ci chiar o obsesie în creația poetului. Încă în anul 1940 Virgil Gheorghiu strângea în volum *Cântece de faun*, revenind apoi cu *Trezirea faunului* (1973) și acum cu *Cântece finale*. Tonul la care se fixează poetul este foarte permeabil la nostalgiile vârstei înaintate, când înțelepciunea intră în conflict cu trupul”.

□ La cartea lui Constantin Țoiu, *Alte pretexte*, se referă Constantin Coroiu: „Ideile, asociațiile din *Alte pretexte* ne pun într-o stare de fertilă tensiune spirituală și, în același timp, «explică» mai bine și mai profund decât ar putea-o face orice critic literatura autorului ei. Gestul banal dar demiurgic al așezării la masa de scris este precedat de o îndelungată confruntare a vieții din cărți și din documente cu istoria vie, a ficțiunii cu viața reală. Astfel încât Dimitrie Cantemir să ni se releve ca ... un exemplu elocvent al contradicției ce poate să intervină în desfășurarea istoriei între elementele politicii și culturii...”.

□ De romanul lui Radu Ciobanu, *Ultima vacanță*, se ocupă Const. Vernescu: „Efectele bune ale literaturii lui Radu Ciobanu, mai rare în *Ultima vacanță*, unele personaje nu au pregnanța din *Crepuscul* și *Treptele Diotimei*, rezultă din înfruntarea caracterelor, din zugrăvirea, fără nuanță, dar insistentă și precisă a patimilor. Fără veleități proclamate, greoi și silnic în stil, Radu Ciobanu a mizat puțin și accidental pe originalitatea de formulă și pe noutatea tehnică, preferând să lucreze cu tenacitate și consecvență la ansambluri și portrete robuste. Chiar și în *Ultima vacanță*, carte inferioară producțiilor sale bune, se remarcă notația psihologică și definirea justă a realităților, de unde impresia globală de «viață»”.

□ Carmen Drumeanu recenzează cartea lui Aurel Dragoș Munteanu, *Marile iubiri*: „Cele mai reușite pagini cuprind descrieri cu o puternică tentă de realism ce alcătuiesc un poem al

lucrurilor simple. Spațiul prozaic este redimensionat și adus la semnificația pe care i-o conferă evenimentele istorice de primă importanță. Radiografia realității, analiza profundelor mutații istorice intervenite în viața personală odată cu evoluția istorică, fac din *Marile iubiri* un roman de o certă actualitate”.

● [„Echinox”, nr. 11-12] Ion Pop semnează articolul de pe prima pagină, de lângă editorial, un elogiu al cărților, *Biblioteca interioară*. ■ Florin Manolescu circumscrie trei teme maioresciene în *Istoria contemporană a României*, care ar fi de ordin politic, dinastia și junimismul, și de ordin moral: unitatea de caracter (*Maiorescu, trei teme*). □ Ion Simuț recenzează, în prima cronică literară, monografia lui Ion Caraion, *Bacovia sfârșitul continuu*, apreciind în finalul cronicii că: „Din explicarea lui Bacovia Ion Caraion face o lecție de actualitate.” ■ În a doua cronică, Radu G. Țeposu comentează o „carte ireproșabilă” și anume *Din clasicii noștri* (ed. Eminescu, 1977), precizând de la început: „mai precis, Edgar Papu cercetează aici existența unui *protocronism* românesc în literatură, anticipări ignorate adică ale scriitorilor noștri care-și reclamă adevăratul loc în istoria literaturii europene.” ■ Invitată la interviu de Aurel Sasu este poeta Maria Banuș care evocă din filmul vieții sale un trist episod de punere la zid în ședințe publice (după obiceiul timpului) pentru abaterea „poemelor” de la linia combativă: „In «Scânteia» apăruse sesizarea unui soldat frunțas în termen [e vorba de viitorul scriitor Radu Cosașu]. El mă iubise și admirase ca poetă combatantă, dar acum, șocat de nota de melancolie a «cântecului cu părul alb» și temându-se să nu apuc pe drumul pierzaniei, să nu obosesec în luptă, trăgea, public, un clopot de alarmă. Conclavurile de la *Uniunea Scriitorilor*, «Viața Românească», «Scânteia» și alte foruri puseră totul la punct. Ședințele începură. N-am văzut niciodată procesele verbale sau notele stenografice ale acelor coșmaruri. Nu știu dacă există pe undeva, în vreo arhivă. Nici însemnări nu mi-am făcut. N-aș fi fost în stare. [...] Soldatul de la Cluj, un sincer și entuziast revoluționar, a devenit Radu Cosașu. La Conferința Tinerilor Scriitori, din 1956, a ținut o sublim de naivă cuvântare. Pentru el a fost un destin. La începutul vorbirii sale a evocat vechiul nostru episod și și-a cerut iertare pentru ajutorul tovărășesc [!!!] dat mie în vara anului 51”. ■ Este dat ca exemplu de limbaj poetic inventat și precursor al lui James Joyce însuși, cât și al avangardelor secolului XX, scriitorul Lewis Carroll cu balada burlesc-eroică *Jabberwocky* (tradus de Cornel Robu: *Ciorbobocu*). ■ În cadrul rubricii „estuar”, este cercetat Geo Bogza într-un eseu al lui Augustin Pop și într-o analiză a activității de reporter-ziarist de către Virgil Podoabă, în articolul *Curiozitatea contrariată*. ■ Viorel Mureșan dezbate sensurile poeziei și prozei Anei Blandiana, narațiunile din *Cele patru anotimpuri* (ed. Albatros, 1977) și versurile din volumul *Somnul din somn* (ed. C.R., 1977). ■ Etichetat drept „un roman de aventuri ale ideii critice”, Ioan Buduca pune în discuție cartea lui Ovidiu Cotruș despre opera lui Mateiu I. Caragiale (ed. Minerva, 1977) despre care aflăm că: „devine [...] o exemplară ilustrare a criticii integrale, ideal căruia îi

este subminată utopia, într-un chip ce ne trezește o mare admirație și, prin împrejurările sfârșitului vieții lui Ovidiu Cotruș, un mare regret.” ■ Eseul lui Ioan Groșan introduce apriori noțiunea, descoperită mai târziu de Umberto Eco, de „lector in fabula” (*Ce citesc personajele*), în timp ce eseul lui Octavian Soviany urmărește să determine *Ce scriu personajele* (*Spovedania lui Stavroghin*). ■ Proză de Eugen Uricaru: *Un prieten bun, Memoria*. ■ Două studii celebrează memoria universității, evocându-l (la 75 de ani de naștere și 25 de ani dela moarte) pe profesorul universitar clujean și savantul D. Popovici și intensă lui activitate de cercetare, cât și studiile sale rămase de referință. Din evocarea Liviei Grămadă aflăm că i-au fost discipoli multe personalități din contemporaneitate: „Mentor a numeroase generații de studenți, D. Popovici a marcat în mod fericit destinul unor eminenți discipoli: Aurel Martin, Dumitru Micu, Romul Munteanu, Dim. Păcurariu, Iosif Pervain, Ion Vlad, Mircea Zăciu s.a.” Ilie Radu-Nandra reactualizează studiile lui D. Popovici despre Eminescu. (*D. Popovici și studiile eminesciene*). Tot pe linia evocării activității de savant comparatist al profesorului clujean, Marian Papahagi arată cum D. Popovici a ostentat ca traducător al *Divinei Comedii* și cum modelele lingvistice preluate de savant pentru „echivalarea originalului” au fost cele ale poeziei eminesciene și argheziene; în același timp compară traducerile lui Coșbuc, Eta Boeriu și Popovici: „Comparând desigur nu din punctul de vedere al excelenței lor această traducere cu cele, devenite clasice, ale lui G. Coșbuc sau Eta Boeriu, nu ne putem împiedica să remarcăm suprapunerea aproape liniară a versiunii Popovici față de mai marea libertate interpretativă a celorlalte tălmăciri. Un cuvânt cheie ne poate servi de test pentru comparație: «li animai che sono in terra» sunt, la Dante, toate făpturile înzestrate cu «anima» («suflet»), ființele animate. Coșbuc preferă perifraza («pe tot ce-i viu»), la Eta Boeriu concretizarea spre uman este netă: «a lumii trudă». «Orice suflare» este la D. Popovici un termen generic, care se suprapune mai exact pe conotațiile cuvântului original”. ■ O rubrică nouă „cazul insolit”, cuprinde scriitori români mai greu de încadrat în tipare, precum Urmuz (Viorel Mureșan: *Nostalgia unui dramaturg*), M. Blecher (Radu G. Țeposu: *Portret din fărâme*) și Mateiu Caragiale (Ion Cristofor: *Fascinația lui Hesperus*). ■ În zona contribuțiilor documentare, avem, prin eforturile lui Mircea Curticean și în traducerea Rodicăi Baconsky, scrisorile lui D. Popovici bursier la Paris (1930-1934). ■ Teodor Boșca traduce din poezia provençală: *Contele de Poitiers*, Marcabru, Bertran de Born, Peire d’ Alvernha

● [„Familia”, nr. 12] *30 de ani de la Proclamarea Republicii*, articol Republica semnat „Familia” – dar și un articol de întâmpinare a evenimentului, Conferința Națională a PCR – *Marele Forum al prezentului și viitorului României* de Ioan Golban. ■ Cronici literare de Radu Enescu, la romanul *Fascinația* de Laurențiu Fulga și volumul liric *Somnul din somn* de Ana Blandiana; Val. Tașcu – *Cartea de la Metopolis* de Ștefan Bănuțescu; Al. Cistelean des-

pre *Solstițiu de iarnă*, versuri de Francisc Păcurariu. □ Volumul *Somnul din somn* ar fi, după Radu Enescu, încă o mărturie exemplară de vocație poetică din partea Anei Blandiana: „În mod paradoxal, Ana Blandiana obține căldura gestului liric nu prin fierbere dezordonată, ci prin temperaturi extrem de joase... Ea cultivă o lirică intelectualizată, reflexivă, în care spontaneitățile sunt convertite în formulări reticente, efuziunile sufletești în grave tăceri, contactul nemijlocit cu lumea într-o autorefectare, într-o dedublare a eului artistic, într-o reîntoarcere spre realități lăuntrice. Avem de-a face cu o lirică în care sunt, desigur, emoții intelectualizate, dar subordonate nu unei capacități tehnice, ci unei științe a versului, de rigori matematice, în spiritul nu în litera poeziei... Toată lirica Anei Blandiana este chinuită până la obsesie de întoarceri și reîntoarceri, de o incurabilă nostalgie spre puritatea originară... Ea investește din nou poezia cu vocația originarului și restituie cuvântului demnitatea lui inițială. Dincolo de poncifele definitive, de realitățile consumate și circumscrise, Ana Blandiana redescoperă imperiul nelimitat al virtualităților artistice și profund omenești. Virtutea ei definitorie nu e plenitudinea care uneori degenerază prin dilatare prea cuprinzătoare în *hybris*, ci puritatea. Poezia ei care reduce, selectează, purifică universul liric nu poate fi niciodată asociată unui sâmbure care prin organica dezvoltare generează floarea, ci unui cristal, care devine tot mai pur și desăvârșit prin eliminarea treptată a oricăror reziduri impure. Acest volum e încă o treaptă a poetei spre puritatea intransigentă a liricii sale de cristal perfect. Insigna unei astfel de poezii este noblețea spiritului inflexibil.”

□ Val. Tașcu remarcă un *indiferentism estetic* bine mascat la Ștefan Bănulescu „din substanța aceleiași atmosfere și a aceluiași cult pentru înfățișare”, într-o carte ce poate fi „roman, lungă epistolă, dizertație sau, de ce nu, studiu științific în abstract”: „Ștefan Bănulescu, care, dintr-o liniște parcimonioasă a creației de până acum, se transformă de necrezut în autor de *cărți-fluviu*, scrie cu alte cuvinte un roman pe care l-am numi *narcisist*, adică provocat din sine și destinat sieși (poate fi acest «siesi» autorul însuși sau cartea sa), fiindu-și suficient drept cauză și efect după tipicul unicatului. Utilitatea unei asemenea creații nu este deocamdată clară, așa cum nu știm să prețuim decât ca exponate de muzeu (deci fără cheltuiala oastră) cristalurile de Murano sau porțelanurile din China. Asemenea obiecte nu au, practic, un obiect, după cum nici *Cartea de la Metopolis* nu are unul”.

■ Gh. Grigurcu dezbate din nou în paginile revistei opul ce a stârnit polemicile anului 1977 – *Din clasicii noștri* de Edgar Papu; cităm: „Meritul indiscutabil de ordin teoretic dar și aplicativ al volumului *Din clasicii noștri* al lui Edgar Papu constă în ideea unui *protocronism românesc*, indicată și în subtitlu, care constituie numitorul comun al cercetărilor destul de disparate care îl alcătuiesc. Cu alte cuvinte e vorba de stabilirea unor priorități naționale în materie literară, intenție nu pe deplin originală, dar care dobândește acum un impuls sistematizator... Ceea ce reprezintă aportul lui Papu e, în pofida aparențelor, nu atât o respingere a *tezei sincronismului lovines-*

cian (autorul său nici nu e numit), ci o *completare* a acesteia prin indicația unor centre de iradiație autohtone, nu întrutotul recunoscute, nu numai în perspectiva universală, dar nici la noi, din pricina unei optici rutiniere, a comodității de raportare la câteva literaturi prestigioase. Deși se declară «în opoziție cu ideea sincronismului, adică a năzuinței ce alimentează o conștiința retardată» (fără a insista de altfel pe acest plan principial), e limpede că cele două teze sunt complementare, menite a-și corija reciproc excesele, corespunzând unei mișcări în dublu sens...” Dar ideea atât de fecundă a *protocronismului* e servită într-o mult mai mică măsură de acea înclinație a autorului către o analiză a factorilor de microstructură, unde firul despicat în patru riscă a se aneantiza. Din dorința de a stabili corespondențe cât mai inuziate, exegetul ajunge, în râvna sa, la un vertij al erudiției, fascinant ca spectacol gratuit... Funcționând ca o față morgana, spiritul analogiilor (*n.b.* de exemplu *O scrisoare pierdută* e redusă la schema... *Iliadei*) proiectează uneori fantasme ce țin de pură reverie livrescă. Faptul nu impietează însă asupra sugestiei (obiective) ce se degajă din cartea lui Edgar Papu, conform căreia sincronismul, atât de funcțional în operațiile culturale curente, se poate îmbina cu «protocronismul» național în slujba căruia e pusă o mare devoțiune, o capacitate juvenilă de entuziasm. Proportionarea valorilor românești devine un ritual solemn...” □ O recenzie de Crăciun Bejan urmărește *Mica enciclopedie de politologie*, coordonată de Ovidiu Trăsnea și N. Kallos – □ *C.C. Giurescu – istoricul*, necrolog de Sever Dumitrașcu (Giurescu a decedat pe 13 nov. 1977). □ Versuri de Ion Davidea-nu. □ *Poeți maghiari*, traduși de Gh. Moldovan. ■ Un concurs de reportaje este lansat la rubrica lui Șt. Aug. Doinaș, *Poșta Redacției*. „În cadrul celei de a două ediții a Festivalului național «Cântarea României», revista «Familia» inițiază un concurs de reportaje inspirate din viața și munca de zi cu zi a tinerețului din țară noastră. Concursul se adresează tuturor celor dornici să participe: muncitori, cooperatori, intelectuali, membrii cenaclurilor literare cât și scriitorilor, membri ai US din RSR. Cele mai bune reportaje vor fi publicate în ordinea sosirii lor la redacție, în cele 12 numere ale revistei din anul 1978. Revista «Familia» și Centrul de îndrumare a creației populare și mișcării artistice de amatori al jud. Bihor vor acorda distincții celor mai reușite reportaje.” □ *Din lirica indiană*: Keshav Malic (poet indian de limba bengali), în românește de Mihai Andrițoiu.

• [„**Ramuri**”, nr. 12] Ion Lotreanu publică poezia *Tu, patrie nemuritoare*. ■ Marin Beșteliu scrie despre *M. Eminescu interpretat de critica străină: Alain Guillermou*. Volumul în discuție, publicat de editura Junimea, se intitulează *Geneza interioară a poeziilor lui M. Eminescu*. „Invitând la cunoașterea în profunzime a manuscriselor eminesciene, propunând o viziune organizată și idei îndrăznețe, Alain Guillermou este indiscutabil un punct de referință proeminent al cercetării creației marelui nostru poet național.” □ *În Sadoveanu într-o nouă exegeză*, Ovidiu Ghidirmic realizează o recenzie a volumului lui

Fănuș Băileșteanu, *Introducere în opera lui Sadoveanu* (Minerva). □ Ioana Dinulescu, în *Patos și argumentație științifică*, prezintă volumul de publicistică *Independență și cultură* (Editura Militară), alcătuit de Dan Zamfirescu. □ În *Cărți de poezie*, Ecaterina Țărălungă recenzează volumul lui Francisc Păcurariu, *Solstițiu de iarnă* (Dacia), iar Constantin Dumitrache scrie despre debutul editorial al lui N. D. Frunteletă, cu volumul *Puterea sunetului* (Scrisul Românesc), în timp ce Mihai Duțescu se ocupă de *Unghiuri mișcătoare* de Mihai Zamfir. □ În *Cronica literară*, cu titlul *Două cărți de critică*, Eugen Negrici analizează monografia lui Ovidiu Ghidirmic, *Zaharia Stancu sau interogația nesfârșită*, precum și cea dedicată lui *Slavici* de către Magdalena Popescu. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Dan Mutașcu, Dan Lupescu și Anghel Mora. ■ În *Dezbaterile „Ramuri”* este abordată problema *Personajului prozei actuale*. În acest context, Eugen Simion scrie despre *Tipul ideologizat*: „Evoluția tipologiei este, nu mai încapă îndoială, în strânsă legătură cu evoluția societății. Procesul de înnoire a structurilor sociale duce la apariția de indivizi moralmente noi și, mai curând sau mai târziu, ei intră și în literatură. Este fără rost a aduce exemple. Metamorfoza tipologiei nu duce, totuși, la dispariția totală a ceea ce este etern uman, arhetip, într-o tipologie. [...] Răsturnările petrecute în societatea românească după cel de-al doilea război mondial au dus, fatal, la o înnoire a tipologiei literare la toate nivelurile ei. Este, întâi, o modificare a viziunii scriitorului față, să zicem, de cauzele care nasc anumite forme de arivism în societatea noastră, sau față de acțiunea tipului care încearcă să împartă necesitatea cu libertatea. Ni se pare că scriitorul român a dobândit o luciditate istorică sporită, curiozitatea lui față de legile sociale care determină psihologia și morala indivizilor a crescut. Așa se explică faptul că foarte răspândit în literatură este tipul care înțelege necesitățile istoriei și acționează moral în sensul lor. Literatura mai veche este dominată de individul care, sub diverse forme, refuză istoria odată cu refuzul formelor repressive ale civilizației. În romanele, nuvelele de azi găsim, evident, și indivizi care intră în conflict cu istoria dar mai răspândit este tipul care devine, în mai bine sau în rău, instrumentul istoriei. Activități care până ieri erau rezervate exclusiv satirei și sarcasmului, ca politica, sunt privite acum sub alt unghi. Politicul a devenit un factor esențial al personalității umane și, fără paradox, putem spune că pentru individul modern, totul pare politizat, chiar și sentimentele”. ■ Mihai Ungheanu discută *Opțiunea pentru problematizare* („Proza de azi impune prin varietate. Dacă altădată cititorul întâlnea numai un anumit tip de roman astăzi ele sunt mai multe. Proza scurtă, fie ea schiță, fie nuvelă, a cedat locul romanului. Debutanții nu mai încep prin a scrie încercări de mici dimensiuni ca etapă pregătitoare pentru roman, ci abordează direct specia epică cea mai dificilă. Totodată se poate observa o întoarcere la epica de aspect tradițional, desigur în forme mediate de literatura modernă, temeliile romanului tradițional fiind serios zdruncinate. Lirismul încă puternic în multe romane dă

înapoi și lasă loc unor preocupări creatoare de tip obiectiv. Majoritatea romanelor descriu un caz, au o poveste, un personaj sau mai multe personaje bine definite. Prozatorul modern încearcă să se reconcilieze cu publicul fără a-i face totuși concesii.”), în timp ce Pompiliu Marcea analizează *Substanța tipologică – adevăratul examen*: „Proza românească actuală poate fi o adevărată replică la teza suprimării sau pulverizării personajului literar, vehiculat atâta vreme mai ales sub domnia teoretică a doctrinei noului roman. Romanul românesc nu a renunțat niciodată la substanța tipologică, adevărată piatră de încercare a genului. Căci, dacă este relativ ușor să construiești un cadru, istoric sau contemporan, să descrii un mediu, citadin sau rustic, să înfățișezi un obiect sau un tablou al naturii, marea dificultate constă în zugrăvirea oamenilor și în aprofundarea psihologiei lor, în raport cu starea socială, profesiunea, temperamentul, structura etică etc. Și, dacă un tablou sau un obiect se pretează la o prezentare în sine, suficientă sieși, adică personajul este o chintesență, de unde rezultă că pentru a-l prezenta este nevoie de aprofundarea studiului psihologic, sociologic și moral. Dar dificultatea cea mai mare se leagă de cerința, fundamentală în literatură, de a construi conflicte, iar conflictul nu poate fi conceput în afara destinului uman”. ■ Dorin Teodorescu încheie cu un eseu despre *Personajul ca semn literar*. ■ În *Amprentele unui stil*, George Sorescu discută despre „*Ramuri*” după 1910, realizând o sinteză a tipurilor de lirică promovate în paginile revistei: „După 1910 nu putem vorbi de o schimbare esențială în ideologia literară a revistei „*Ramuri*”. Evenimentele social-politice se precipită. Scriitorii se simt încă tributari vechilor stiluri, în măsura în care sensibilitatea lor se acomodează lent cu unele orientări fixate pe valorile neoromantice. Clasicismul autohton, în faza lui târzie, consolidează totuși principii și imprimă un timbru de originalitate întregii literaturi. În noua ei fază, poezia revistei „*Ramuri*” – poezia erotică, vădește totuși o experiență a maturizărilor umane. Poeții minori și mijlocii au pe alocuri conștiința marilor zădărnicii. Întâlnim, uneori, preferința pentru reflecție. Ca modalitate literară, meditația prin imagini fusese cultivată cu insistență de către înaintași. Ei intuiseră realitatea în diversele ei ipostaze prin prisma unui ideal în acțiune. Poeții români de după 1900, îndeosebi cei sensibilizați de spiritul neotraditionalist, se complac adeseori în ipostazele solitudinii”. □ La *Poșta redacției*, Marin Sorescu răspunde la scrisori și publică câteva poezii semnate de G. M. – Bucovicior, Tiberiu Arăzan și Iulian Talianu. □ În *Meridiane* Dan-Ion Vlad publică partea a doua a portretului bio-bibliografic dedicat lui Isaac Asimov. ■ Adrian Marino scrie *Jurnal englez*.

● [„**Secolul 20**”, nr. 11-12] Numărul dublu se deschide cu grupajul intitulat *România în lumea contemporană – Acțiunea și gândirea președintelui Nicolae Ceaușescu*, pagini ce adună numeroase fotografii ale volumelor acestuia apărute în diverse limbi, precum și o serie de citate din diverse cuvântări sau expuneri, ce au ca gen proxim schimburile internaționale, pacea și statutul

țării noastre în context mondial. „Creația spirituală a omenirii, știința, arta, cultura nu pot progresa și înflori decât într-un climat de pace, de înțelegere și colaborare între popoare. În zilele noastre, cultura este atât o premisă, cât și o consecință a păcii.” □ Urmează un amplu documentar, semnat de Teofil Bălaj (*Asemenea oameni apropie popoarele*), de și despre volumele președintelui român, tipărite în afara granițelor țării, ca ilustrații publicându-se o mulțime de fotografii, formale și informale, din diverse călătorii în străinătate al cuplului, precum și câteva schițe realizate de Viorel Mărginean la Scornicești. □ Un grupaj ce stă sub semnul „conceptelor majore” cuprinde texte referitoare la relațiile fundamentale dintre artă și ideologie, cu precizarea că ele transcriu „schimbul de idei deschis prin expunerea profesorului Dumitru Ghișe în cadrul învățământului ideologic de la Uniunea Scriitorilor”, ce a avut loc în noiembrie 1977. După o scurtă incursiune în istoricul disputei dintre cei doi termeni din secolul al XIX-lea, Ghișe trage câteva concluzii valabile și pentru secolul XX: „1. Problema disputei dintre artă-ideologie nu este o invenție a secolului nostru sau cu atât mai puțin a filozofiei marxiste [...]. 2. Tendința de a nega existența acestor raporturi între artă și ideologie a fost și este proprie cu deosebire acelor tendințe care consideră arta ca o activitate sau o formă de manifestare umană absolut autonomă. [...] 3. Acest mod fals de a pune problema a fost negat de însăși practica celor care au fost promotorii autonomiei artei. Ideea «autonomiei absolute» a artei a sfârșit, practic, cum a fost și cazul simbolistilor, tot pe poziții ideologice, filozofice, dar pe poziții filozofice idealiste. [...] 4. Arta, ca și cultura în general, ca «moduri de existență umană», cum ar zice Blaga, nu sunt, nu pot fi străine de om ca existență socială, de om ca ființă rațională, de sentimentele și gândurile lui despre el, despre el și societate, despre raporturile lui cu lumea.” La finalul expunerii sale, Ghișe pune auditorul, literatul, în fața unei opțiuni lipsite de echivoc: „Ce alegi? Conștient sau nu, oratorul, prin opera sa, se ratașează unei atitudini. Determinând această atitudine din unghi politic, ea nu poate fi decât conservatoare, conformistă, reformistă sau revoluționară. Deci ce alegi? Opțiunea noastră este fără echivoc în favoarea concepției despre lume materialist-dialectice și istorice, singura ideologie organică din punct de vedere istoric a epocii noastre, ale cărei principii au primit de mult pecetea verificării lor practice și care formulează ca un *credo* al întregii activități artistice umanismul revoluționar. [...] Confruntat cu întrebările fundamentale, ontice, ale condiției umane, creatorul de artă contemporan, ca și arta pe care o face, se autopedepsește dacă nu aspiră spre orizontul filozofiei. Fără această comprehensiune, va rămâne veșnic prizonierul empirismului.” □ „Accentul estetic” din titlul intervenției lui lui Ov. S. Crohmălniceanu, care bemolează rigiditatea precedentei, este definit de autor drept „o valorificare artistică a anumitor figuri, situații, episoade, comportări, în stare să le dea sensul literar adevărat, uneori altul decât cel rezultat din acțiunea nudă. Tragismul poate înnobila o prăbușire, grotescul anula un succes,

relevându-i prețul jalnic; ironia are facultatea să întoarcă pe dos ce se spune literalmente. Analiza ideologică ne conduce către nexul sensurilor unei cărți. Fără a întreprinde o asemenea operație e greu, dacă nu imposibil, să discutăm serios o operă sub raportul semnificațiilor ei. Dar analiza ideologică trebuie să renunțe la primitivitatea metodei care confundă creația cu schema ei narativă. E nevoie să trecem de la diagnosticul pus cu mijloace băbești, la o veritabilă radiografie.” □ Pledând pentru conlucrare, iar nu subordonare, între artă și ideologie, niște *Observații complementare* la expunerea lui Dumitru Ghișe aduce și V. Em. Galan, neuitându-și „statutul de proletcultist relativ notoriu” și luându-și angajamentul să se autocritice în ziua în care „sper, ne vom învrednici să deschidem dosarul realismului socialist românesc, dosar deocamdată ferecat”. Observațiile sale se referă, în primul rând, la raporturile dintre text, subtext, context, metaforă, abstracțiuni etc., în al doilea rând, la sensul termenului *ideologie* perceput la noi („sinteză conștient elaborată – și reelaborată mereu, la zi, proces continuu – a mentalității caracteristice unei comunități: clasă, pătură ori altă categorie social-istorică”) altfel decât în Occident (dogmă, adică „un sistem preconcept, implacabil, rigid, de idei-referință, sistem reglementând la modul Procust, o dată pentru totdeauna, gândirea și practica fanaticilor”). Sugerând o contribuție viitoare, dinspre est spre vest, la clarificarea confuziei terminologice, Galan își încheie intervenția într-un ton glumeț, dând ca ipotetice exemple de influență dinspre artă spre ideologie, cazul în care Freud ar fi vorbit despre „*ascuțirea* complexelor refulate”, sau Stalin despre „*sublimarea* luptelor de clasă în socialism”. □ Nefiind de acord cu simpla negare, cu respingerea „unor criterii simpliste de «judecare ideologică»”, Mihai Novicov (în *Ideologia operei literare*) consideră posibilă și chiar necesară evaluarea textelor, „pentru că o operă literară împlinită ne lasă întotdeauna impresia și a unui «verdict asupra vieții», cum spunea Cernișevski; din ea întotdeauna întrezărim sau poate doar presimțim, dar luăm cunoștință totuși, într-un fel sau altul, de o «viziune asupra lumii», care concordă sau nu cu propria noastră viziune”. □ După o reamintire, pe filieră platoniciană, a caracterului inefabil a actului creator, Mircea Horia Simionescu (în *Faptele «fără semn» și teoria*) încearcă să explice astfel reticența artistului față de „acea ideologie ce caută să pună în termeni preciși, ajungând chiar să legezeze, fenomenele creației și ale constituirii operei”. □ „Arta nu e reductibilă – decât printr-un artificiu mintal – la ideologia ei; altfel spus, ideologia răspicat afirmată o marchează cu semnele caducității, făcând-o vulnerabilă sub specie temporală”, scrie Paul Anghel, la finalul dezbaterilor, în articolul *Ideologie și cunoaștere*, dând ca exemplu, pentru raporturile dintre literatură și ideologie, dialogul lui Platon *Hippias Minor*, la finalul căruia ambii își declară imposibilitatea de a fi de acord cu celălalt. □ În grupajul închinat personalității lui Vasile Pârvan, este inclus și portretul pe care, la moartea acestuia, i-l schițase G. Călinescu în „Universul literar”. Textul este tradus în limba italiană de An-

dreia Roman. □ Câteva articole și studii sunt adunate sub titlul *Miorița pe meridianele lumii*. □ Francisc László descrie cum, după vizita în România, prilejuită de Festivalul Internațional „G. Enescu”, compozitorul maghiar György Kósa a scris o partitură intitulată *Miorița*, după o traducere semnată de Imre Kádár în 1932. □ Andrei Brezianu stă de vorbă cu poetul W. D. Snodgrass, traducătorul american al aceleiași balade, după ce, la recentul simpozion de artă populară românească organizat la Pittsburg, acesta a conferențiat despre *Miorița și Cimitirul vesel din Săpânța*. Iată cum descrie traducătorul primul contact cu textul popular românesc: „Mărturisesc că m-am îndrăgostit de *Miorița* înainte chiar de a cunoaște firul narativ propriu-zis. Eram în vizită, țin minte, la Institutul Dvs. de folclor, unde profesorul Mihai Pop mi-a prezentat o înregistrare a lui Alexandru Cercel [...] cel mai bun cântăreț al acestei balade. Mi s-a părut cea mai frumoasă baladă pe care am auzit-o vreodată”. □ În continuarea grupajului, revista publică, în versiunea hispanică datorată lui Omar Lara și Victor Ivanovic, *Miorița și alte poeme populare românești*. □ Grupajul se încheie cu un text al Monicăi Brătulescu, intitulat *Substratul mitologic al colindei*, extras din „studiul introductiv la ediția critică de *Colinde*, ce urmează să apară la editura Minerva”. □ La împlinirea unui deceniu de la dispariția lui Carl Sandburg, Ion Caraion traduce un amplu grupaj de poeme din creația acestuia, prefațându-le cu o scurtă prezentare a poetului american. □ Se continuă seria de articole cu titlul generic *Din laboratorul romanului românesc*, începută în nr. 9. De această dată își mărturisesc opiniile despre roman Constantin Țoiu, Sorin Titel, Al. Simion, George Bălăiță, Augustin Buzura. □ Cel dintâi consideră că *Ficțiunea este «berbecul»*, referindu-se la pilda biblică a jertfei pe care trebuia să o aducă Avraam. Precum în locul fiului său Isaac, Patriarhului îi este trimis un berbec pe care să-l jertfească, tot astfel baza ficțiunii moderne, este de părere Țoiu, ar fi „substituirea deliberată”. □ Pornind de la obiecția neverosimilității pe care un critic i-ar fi adus-o în legătură cu romanul *Lunga călătorie a prizonierului*, Sorin Titel se concentrează pe *Cele două lumi ale romanului*: reală și imaginară, „ceea ce este, așadar, «la fel ca în viață»”, față de „ceea ce este puțin *altfel*”, dând ca exemple *Frații Karamazov* sau *Odiseea*. Este o pledoarie pentru „reabilitarea imaginarului”, după expresia lui Gilbert Durand, orice roman propunând în cele din urmă „o lume corectată de imaginație”. □ La rândul lui, meditănd asupra romanului, „gen prin excelență și structural democratic”, Al. Simion caută să găsească *Miza investigației*: „Romanul contemporan, romanul românesc contemporan și romanul în general... Dispute sterile, fertile despre modalități, tehnici, viziuni, o nuanță sunând parcă inedit, un vechi adevăr, redescoperit, vibrând teribil de actual, viața în curgere perpetuă, destinul omului în pragul unei noi ere și al romanului călător spre un alt mileniu... Încercăm să ținem pasul, ne închipuim și, din când în când, cine știe, reușim să ne smulgem cu un umăr din veac, intuind pe cont propriu, cu unelte proprii, o parte posibilă. E,

la urma urmei, aventura sublimă a romanului”. □ Contribuția lui George Bălăiță are o structură fragmentară, de jurnal, în care scriitorul își notează, dispartat, opinii legate de articole, autori și cărți pe care le citește sau recitește: *Muntele vrăjit* de Thomas Mann, *Afinitățile electiv* de Goethe, un articol scris de Mircea Eliade despre destinul romanului românesc. La un moment dat, teoretizează el însuși: „Astăzi, când romanul este clasificat în fel și chip, când este citit dimineața de toată lumea și uitat până la cină, disprețuit, ignorat și aclamat în delir ca un mic despot din insule, când despre el, ca despre mari evenimente, epoci, conflagrații s-au scris cărți fundamentale, de toată mâna sau inutile, munți de hârtie, munți de cuvinte etc., când i s-a citit de atâtea ori prohodul și tot de atâtea ori i s-a recunoscut supremația în gălăgioasa republică a literelor ș.c.l., astăzi deci, mai mult ca oricând, romanul este răspândit peste tot, iar «crizele» lui nu par decât niște răceli obișnuite [...]”. □ Dezavuând și el ideea crizei romanului, Augustin Buzura consideră că esențial este *A fi tu însuși*. Cum? „[...] Întrebând oamenii acestui timp, destinul și zeii – precum au făcut Euripide și toți scriitorii înainte și după el – punându-i față în față cu chipul lor cel adevărat, încercând imposibilul, conștient totuși că nu tuturor le este dat să escaladeze Everestul. Ne fapt, niciun scriitor autentic n-a avut vreodată această bucurie și nici sentimentul competiției cu alții, ci doar al competiției nemiloase cu sine și, firește, cu puținul timp lucid ce-l are”. □ Ca avanpremieră editorială, editura Univers pune la dispoziția revistei câteva fragmente din romanul lui Valentin Rasputin, *Trăiește și ia aminte!*, tradus de Nicolae Gane. □ Tatiana Nicolescu trece în revistă numărul integral pe care „Voprosi literaturii” îl consacră țării noastre (la 100 de ani de la cucerirea Independenței, la 30 de ani de la abolirea monarhiei și la 70 de ani de la răscoalele țărănești de la 1907), precum și literaturii române. Între altele, sunt remarcate rubricile *Viață, creație, realism* (ce transcrie dicuțiile unei mese rotunde româno-sovietice) și *Pentru ce scriu* (în care autori precum Ana Blandiana, Maria Banuș, Ioan Alexandru, Nina Cassian, Geo Bogza, Fănuș Neagu ș.a. se vor confesa cititorului sovietic). □ Creația literară românească modernă și contemporană acoperă o treime și din revista poloneză „Literatura na Świecie”. „Lucian Blaga, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Geo Bogza, Eugen Barbu, Radu Boureanu, Ivasiuc, iată autorii din care s-a selecționat un grupaj substanțial de pagini – versuri și proză – pentru a fi prezentate în traducere cititorilor polonezi”, ne informează Rodica Ciocan-Ivănescu. □ Parcurgând revista culturală portugheză „Colóquio”, înființată în 1958, Roxana Eminescu descoperă numere în care apar și contribuții românești: Gh. Bulgăr semnează o *Scrisoare din România: Un secol de poezie română modernă* (nr. 60/1970), Mihai Zamfir, *Centenarul Brâncuși* (nr. 28/1976) sau *Trei romane despre istoria contemporană* (nr. 33/1976), fiind prezentate *Incognito* de Eugen Barbu, *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu și *Delirul* de Marin Preda, iar Adrian Marino scrie despre *Avangarda istorică a*

libertății (nr. 34/1976). □ În cadrul rubricii *Orizont*, sunt semnalate și comentate apariții românești peste hotare. Astfel, □ Eduard Roditi recenzează versiunea franceză a volumului lui M. Blecher, *Întâmplări din irealitatea imediată*, prefăcut de Ovid Crohmălniceanu, iar □ Smaranda Bratu Stati salută „integrarea poeziei lui Ștefan Augustin Doinaș în orizontul liric italian, prin volumul antologic *L'Assedio*, apărut la editura elvețiană Munt Press, cu un studiu introductiv de Roberto Sanesi, care, alături de Florian Potra, semnează traducerea”. □ De asemenea, Geo Șerban, aflat la Bratislava, constată „cu ochiul liber”, în vitrine, librării și edituri vizitate, „atenția de care este înconjurată producția noastră editorială în capitala slovacă”. Ion Creangă, Mateiu I. Caragiale, Hortensia Papadat-Bengescu, Titus Popovici, Laurențiu Fulga sunt numai câțiva dintre autorii traduși în ultima vreme.

● [„Steaua”, nr. 12] Ultimul număr al anului se deschide cu textul despre *Conferința națională a partidului*: „În această lună, în marele forum al comuniștilor, au fost profund analizate și dezbătute cele mai importante probleme vizând prezentul și viitorul dezvoltării noastre, oferindu-se totodată și o panoramă a construcției socialiste la noi în țară. Conferința Națională, determinând un studiu temeinic al întregii activități desfășurate de la Congresul al XI-lea până azi, stabilind măsurile principale de perfecționare a muncii în viitor, a pus într-o nouă lumină mărețele înfăptuiri înregistrate în acești ani, înfăptuiri ce trasează noi orizonturi modului nostru de viață”. ■ Eugen Uricaru semnează *Muncitor și artist*: „Arta socialistă are sens și măreție, își justifică existența în măsura în care pornește de la adevărul muncii, de la adevărul lumii muncitorești pentru a ajunge la descoperirea omului. Este punctul de vedere al clasei muncitoare, care merită și trebuie să fie nu numai așezat alături, ci să intre în dialog cu tot ce s-a spus până acum despre om și lumea umană. În societatea noastră între muncitor și artist nu există doar o solidaritate ci o identitate de convingeri și păreri în tot ceea ce privește binele și răul, dreptatea și nedreptatea, adevărul și minciuna”. ■ Ioan Bojan scrie *Republica sub semnul marilor înfăptuiri socialiste*: „La a 30-a aniversare a proclamării Republicii, România se înalță între popoarele lumii ca o țară a demnității, progresului, libertății și democrației pe toate meridianele respectată și apreciată pentru prezența deosebit de activă și dinamică, pentru cuvântul chibzuit și realist pe care îl aduce la soluționarea problemelor mondiale în conformitate cu năzuințele popoarelor dornice de pace și libertate”. ■ Mihai Drăgan scrie despre *Poezia lui V. Alecsandri*: „Un creator cu totul original este Alecsandri *legendele* sale istorice și de inspirație folclorică. Poetul continuă, la alte nivele estetice, preocupări mai vechi, legate de imperativele curentului istorico-poporan de la «Dacia literară» și orientate spre glorificarea trecutului eroic și a figurilor sale devenite legendare, precum și compunerea unei epopei naționale prin valorificarea poetică a temelor și motivelor caracteristice ale creației populare”. ■ Mircea Muthu semnează *Elemente de istorie a culturii românești*, semna-

lând apariția volumului *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică* de Nicolae Iorga, Editura Minerva, 1977, ediție îngrijită de Mihai Ungheanu, seria Arcade: „Lucrare complexă, ale cărei linii metodologice le-am expus, rezumativ, *Introducerea sintetică* a lui Nicolae Iorga incită la discuții, oferind în același timp sugestii pentru o viitoare și atât de necesară sinteză asupra istoriei culturale românești”. ■ N. Balotă semnează *Șerban Cioculescu: un spirit ironic*: „Nu l-am văzut, și nici nu vrem să-l vedem, pe Șerban Cioculescu ștergându-și lacrimile furișe ale unei înduioșări tardive. Așa ni-l vrem: limpede în judecată și sănătos, tăios în formule, zâmbind malițios spiritus rector al criticii lucide, purtând nu coturnii pe care meseria noastră nu-i are, ci masca devenită una cu chipul, a eroului ironic. Un chip de o foarte rară frumusețe”. ■ Mircea Popa publică *Lucian Blaga între cronologie și bibliografie*, semnalând apariția volumului *Lucian Blaga (1895-1961). Biobibliografie* de D. Vatamaniuc, Editura științifică și enciclopedică, 1977: „*Bibliografia și Cronologia Blaga*, realizate cu o rară dăruire de sine de către D. Vatamaniuc, și pe care aceste mici completări sunt departe de-a le nega meritul și oportunitatea, vor fi un îndemn în plus de întoarcere la o operă și la o viață, exemplare prin vocația lor adânc umanistă”. ■ Ion Vartic semnează „*Calculul Bizantin*”, despre *Cartea Milionarului* de Ștefan Bănulescu: „Astfel, în *Cartea Milionarului*, inițiativa trece complet de partea personajelor, care înlocuiesc *mimesis*-ul cu *phantasia*, adâncindu-se, ca într-o partidă de șah, într-un inextricabil joc de probabilități. Romanul e o suită de povestiri cu personaje, puse în pagină de personaje”. ■ În *Permanența satirei* Virgil Nistor despre volumele *Fabule și Satirice* de Aurel Baranga, Editura Eminescu: „Concizia tabletelor, lipsa emfazei din stil, formularea incitant aforistică, exprimarea aluzivă marchează cu distincție artistică această suită de texte, ce constituie, în ultimă instanță, un unitar tratat de morală practică”. ■ Gabriel Gafița semnează *A. E. Baconsky*: „Indiferent dacă numele lui va mai figura, probabil, câteodată, cu vreo poezie mai veche, la un recital de versuri, așezat, cum se obișnuiește, alfabetic, între litera A și litera C, opera lui A. E. Baconsky urcă alături de marile creații neliniștite și neliniștitoare din secolul nostru, ale unor scriitori ca Franz Kafka, Georg Trakl, Albert Camus sau ale altor exploratori prin arhipelagurile contorsioniste ale conștiinței moderne, zămislițoare în egală măsură de monștri, dar și de frumuseți nebănuite”. ■ Nicolae Manolescu revine la *Teme* cu „*Gura satului*”: „Mica povestire a japonezului Yukio Mishima intitulată *Tumultul valorilor* este o slaviciană *Gura satului*, scrisă cu vreo trei sferturi de veac mai târziu pe un alt continent. Ce mică e lumea! Este o idilă clasică, în fond, cu toate elementele caracteristice: doi tineri își dispută dragostea unei fete, despărțiți prin avere și rang social; tatăl fetei înclină spre cel bogat, inima fetei spre cel sărac; sfârșitul e favorabil sentimentului, nu interesului contractual. Acțiunea se petrece pe insula Utajima, într-un sat de pescari”. ■ Mihai Neagu scrie despre *Colocvii de critică ale revistei Transilvania*: „În luna noiembrie au avut loc la Sibiu

lucrările primului colocviu de critică inițiat de revista «Transilvania» în colaborare cu Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă. [...] Comunicările și discuțiile s-au axat pe o temă generoasă: *Definirea actului critic. Funcții specifice și importanță socială*, la care au luat parte: Virgil Ardeleanu, Vasile Avram, N. Barbu, Mircea Braga, Vasile Chifor, Gabriel Dimisianu, Dana Dumitriu, Radu Enescu, Ilie Guțan, Mircea Ivănescu, Nicolae Manolescu, Ion Mircea, G. Nistor, Eugen Onu, Petru Poantă, Titu Popescu, Ștefan Siernerth, Anca Sârghie, Valentin Tașcu, Mircea Tomuș, Ecaterina Țarălungă, L. Ulici, C. Ungureanu. Cele trei ședințe de lucru ale colocviului au fost conduse de Romul Munteanu, care a reușit, cu subtilitate și eleganță, să antreneze ori să susțină el însuși polemici vii, între care să menționăm doar rediscutarea destinului de critic al lui Ion Vitner, o polemică în care s-au angajat Cornel Ungureanu, Dana Dumitriu și Romul Munteanu. [...] Datorită caracterului deschis al colocviului și numărului mare de participanți, nu s-a putut, evident, realiza un dialog prea fertil, nu s-au formulat concluzii temeinice, dar cu toate acestea, s-a relevat cu fermitate faptul că actul critic implică astăzi o mare responsabilitate socială, o cultură solidă și o sensibilitate deosebită». ■ Al. Oprea publică *Omul și natura la J. J. Rousseau și L. N. Tolstoi*, partea a doua, intitulată *În căutarea paradisului pierdut*. ■ Petru Poantă publică două cronici literare: □ *Nimburi* de Teohar Mihadaș: „În esență, aceste descântece sunt cântece orifice, judecând după atmosfera lor oraculară, de «bolboroseală» divinatorie. Credem că itnenția mai subtilă a poetului constă în evocarea unui spațiu de sensibilitate originară (tracică?) mai mult decât în simpla tratare artistică a unei specii folclorice”. □ *Aspecte ale poeziei de azi* de Victor Felea: „Cu toate că Victor Felea nu are vocația formulărilor memorabile, accentul căzând îndeobște pe analiză, în cartea de față întâlnim «descrieri» sintetice de o reală expresivitate, ale unor poeți, formulări decisive care demonstrează vitalitatea tinerească a criticului”. ■ Adrian Pop și Aurel Șorobetea continuă textul despre *Biblioteca aromânească*, publicând a doua parte, intitulată *Regăsirea muzicii*. ■ În *Cronica traducerilor* Gelu Ionescu notează *Thomas Mann – Iosif și frații săi (I)*: „Recenta apariție a primului volum din teatrolgia *Iosif și frații săi*, operă pe care unii exegeți o consideră expresia cea mai deplină a geniului lui Thomas Mann, este un bun prilej de a recapitula mai întâi situația traducerii acestui mare scriitor în limba noastră”. ■ În *Confluente* citim: □ Ion Pop, *Marcel Raymond, critic al poeziei*: „Astăzi, când Marcel Raymond are în urmă o operă strălucită, fundamentală pentru gândirea critică umanistă a secolului nostru, statornicia credinței sale în puterile de întrupare mereu vii ale valorilor spiritului în creația literară ne apare astăzi cu atât mai exemplară”. □ Marian Papahagi, *O lungă fidelitate*, despre Gianfranco Contini: „Filolog și critic literar, Gianfranco Contini demonstrează cu strălucire că între erudiție și percepția estetică barierele nu sunt de neîntrecut. Aplicând, în *Poeti del Duecento*, impunătoarea antologie a liricii italiene medievale, acea «critică a variantelor» pe

care o propune ca metodologie de abordare a studiului textelor, el susține implicit posibilitatea receptării în actualitate a unui limbaj poetic care părea închis, incapabil să mai comunice sensibilității contemporane”. □ V. Voia, *Parabola politică a lui Martin Walser*: „Martin Walser (n. 1927) a descins în teatru din epicul cultivat cu fervoare în deceniul al cincilea, care l-a consacrat ca scriitor, și din practica pieselor radiofonice”. ■ În *Unghiuri și antinomii* citim Tudor Vianu – *umanism și activism cultural* de I. Maxim Danciu: „Despre personalitatea lui Tudor Vianu, despre semnificațiile profund umaniste ale întregii sale opere, s-a scris destul de mult și, cu toate acestea, astăzi simțim nevoia de a reveni, de a ne apropia mai mult de punctul său de vedere privind înțelegerea specificului existenței umane, respectiv a dinamicii prin care omul se realizează ca ființă culturală”. ■ În *Viața cărților* citim: □ Mircea Ghițulescu prezintă *Căruța cu paiate* de Mircea Ștefănescu, Editura Eminescu, 1977: „Mircea Ștefănescu, cunosător al vieții teatrale și colorist fin, de unde și pregnanța atmosferei de teatru din *Căruța cu paiate*, a scris o piesă pe care într-o formă sau alta, într-o viziune regizorală sau alta, multe din teatrele noastre care își respectă originile, tradițiile, luptele și eroii ar trebui s-o păstreze în repertoriu”. □ Constantin Cubleşan scrie despre *Introducere în opera lui Mihail Sadoveanu* de Fănuș Băileșteanu, Editura Minerva, 1977: „Oricum însă, monografia lui Fănuș Băileșteanu ne introduce metodic și extrem de atent în marea problematică a operei abordate, inițiind cititorul în lectura subsidiară a povestirilor și romanelor marelui Mihail Sadoveanu”. □ Adrian Popescu recenzează *Melancolia* de Mircea Florin Șandru, Editura Eminescu, 1977: „În asemenea decise notații, aparent prozaice, în fond comprimând sentimente și stări de suflet complexe, credem a deduși, mai ales, fibra autentică, ireductibilă a lui M. F. Șandru”. □ P. Petru semnaleză apariția volumului *...De lângă Plevna*, editat de Titus Moraru și Ovidiu Mureșan, Editura Dacia, 1977: „*De lângă Plevna* este, în ansamblu, o carte pasionantă care se citește cu reală plăcere. Nu e doar un ecou al războiului de independență în presa transilvană, ci o serioasă introducere în culisele și atmosfera lui, este, cu adevărat, o frescă de epocă”. □ Adrian Popescu se ocupă și de *Aurea saecula* de Corneliu Popel, Editura Junimea, 1977: „Între ritualul blând și tentația solemnității discursive, poezia lui Corneliu Popel confirmă un autor stăpân pe mijloacele sale, puțin spectaculos, dar onest și deseori de o mare ingenuitate adolescentină, vizibilă, mai cu seamă în latura naturistă a poemelor din *Aurea saecula*”. □ Vasile Igna notează apariția *Poeme* de Roy Mac Gregor-Hastie, Editura Dacia, 1977: „Modern fără ostentație, lucid și dezinvolt, Roy Mac Gregor-Hastie se dezvăluie prin acest volum ca un poet de reală distincție și incontestabil interes”. □ T. Tihan comentează *Expozițiunea de la Paris* de Ioan Droc, Editura Dacia, 1976: „Constantin Hârlav întreprinde neîndoielnic un binevenit act de restituție culturală”. ■ În *Mențiuni și opinii* Nicolae Liu trimite *O precizare*: „În nr. 6 din iunie crt., revista «Steaua» a acordat una din paginile sale unui articol semnat

de N. Gheran în legătură cu *Bibliografia Mihai Eminescu*, apărută în vara anului trecut, sub auspiciile Bibliotecii Academiei R. S. România. Unele din observațiile sale critice denotă confuzie (de pildă între biobibliografie și bibliografie). N. Gheran nu e bibliograf, ci editor. D-sa subliniază însă pe bună dreptate vastitatea cercetării, la temelia lucrării aflându-se studiul a 935 periodice, dintre care unele periodice longevive depășind 1 000 000 de pagini. În aceste condiții *Bibliografia Mihai Eminescu* nu putea să fie decât opera mai multor persoane constituite în colectiv, chiar dacă place sau nu place recenzentului, colectiv din care d-sa amintește în mod deliberat numai două nume, jignind osteneala unor oameni care au adus cu pasiune și sacrificiu acest omagiu culturii românești”. ■ Versuri semnează Ama Urcan (*Țară*), Titus Andronic (*Piatră de hotar*), Gina Cogoiu Cacoveanu (*Imn*), Lucian Doru Voiculescu (*Trebuie...*), Ion Tomoiagă Maramureșanu (*Transilvania*), Petru Romoșan (*Epilog la raiul fragilor sălbatici*), Horia Bădescu (*Labuntur anni; XXXIX; Balada nesfârșitelor zăpezi*), Letáy Lajos (*Seara, singur; La casă de creație din Sikonda, Ungaria; Paris; China, morminte regale; Cadou*; în românește de A. Gurghianu), Nicolae Prelipceanu (*Pasărea nebunului; Cocoșatul; Străinul*), Dorin Tudoran (*Biet fenomen individual; Note de la o întâlnire cu Giordano Bruno; Insomnie*), Aurel Rău (*Arpegii I*). □ Apare *Ultimul drum la Napoca* de Tiberiu Mureșan, un fragment din romanul *Ceață deasupra Romei*. □ Marcel Constantin Runcanu publică *Elysium*, fragment din *Cea mai lungă toamnă*. □ Aurel Gurghianu revine la rubrica *Terasa* cu textul *Zugrăveli*. □ Citim *Alunec, alunec...* de Grigore Zanc, fragment din romanul *Cădere liberă*, „în curs de apariție la Editura Dacia”. □ Virgil Stanciu traduce *Zile de studenție* de James Thurber. □ Mircea Ivănescu semnează prezentarea și traducerea din *Robert Lowell (Întoarcerea acasă cu vaporul de la Rapallo; Ceesul cu sconșii; Hawthorne)*. □ Ioana Diaconescu semnează tableta *Limanul*. □ Sub semnătura Jacques Melancolicul citim *Inimă-de-leu*. □ Mircea Micu revine cu noi *Parodii pe teme de amor*, de data aceasta: *Ion Bănuță – Panorama iubirii iubirilor*. □ Cornel Udrea publică *Odisee spațială. Povestire fiince siction și Rețete infailibile*. □ Gheorghe Grosu publică *Epigrame*. □ *Miniaturi aforistice* aparțin lui Alexandru Mâsluga. □ Apar și *Secvențe satirice de Rumino* intitulate *Metamorfoza șoarecelui și Poetul și musca*. □ Marcel Pinte semnează *Catrene pentru Mica Publicitate*, iar alături citim *Mica Publicitate* de Cornel Udrea.

• [„Teatrul”, nr. 12] Pe prima pagină, cu titlul *Conferința Națională a Partidului Comunist Român. Un eveniment de seamă în istoria patriei noastre*, sunt publicate o serie de fragmente *Din Raportul și din Cuvântarea de încheiere a lucrărilor rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu*. „Un rol tot mai important în dezvoltarea societății îl are intelectualitatea muncitoare, care este participantă activă la tot ceea ce s-a realizat și se înfăptuiește în țara noastră și din rândul căreia s-au ridicat mulți oameni de seamă care au jucat un rol hotărâtor

în dezvoltarea națiunii noastre. Adresez intelectualității muncitoare chemarea de a nu precupeți nimic pentru afirmarea în viață a revoluției tehnico-științifice în toate domeniile – în învățământ, cercetare, în producție – de a vă însuși, dragi tovarăși, cele mai înalte cunoștințe și de a munci pentru ca ele să fie realizate în viață, participând astfel activ, alături de muncitori și țărani, la înfăptuirea minunatului Program elaborat de Congresul al XI-lea al partidului”. ■ În *Sub semnul Conferinței Naționale a Partidului*, Dan Tărchilă scrie despre *Cele mai nobile idei*, iar Emanoil Petruț publică *Și de-i greu urcușul, și de-i ușor...* ■ Sub *titulatura 30 decembrie 1947 – 30 decembrie 1977*, Elena Deleanu scrie despre *Accesul maselor la cultură*, o panoramă istorică a Teatrului Giulești, în care aceasta apreciază că „noul teatru și-a propus, în primul rând, un repertoriu care să vină în întâmpinarea cerințelor unui public cu totul nou, care, în multe cazuri, nu avusese încă niciun contact cu teatrul, cu arta, în general”. □ În *A doua ediție a Festivalului Național „Cântarea României”* Mihai Crișan, în *O prestigioasă manifestare a spiritualității românești*, face o trecere în revistă și a evenimentelor teatrale legate de acest festival. □ Valeria Ducea publică un amplu material intitulat *Starea și problemele actuale ale comediei*, pe marginea Colocviului Național despre Arta Comediei, ediția a II-a, eveniment ce a avut loc la Galați. ■ În *Cronica dramatică* sunt prezentate piesele: *Uneori, liliacul înflorește și toamna* de Tudor Popescu, *Moartea lui Vlad Țepeș* de Dan Tărchilă, *Confrații* de Gib Mihăescu (Teatrul Dramatic din Baia Mare). □ În *Turnee în capitală* sunt prezentate *Sânziana și Pepelea* de Vasile Alecsandri (Teatrul de stat din Sibiu), *Dealul cu fântână arzeiană* de Yannis Ritsos, *Cercul cu cretă caucazian* de Bertolt Brecht (Teatrul de comedie). □ În *Cartea de teatru*, Ionuț Niculescu prezintă *Istoriile dramatice* de Mihnea Gheorghiu, volum ce cuprinde o dramă istorică și un scenariu de film. Paul Tutungiu scrie despre *Reduta și șoarecii* de Mircea Radu Iacoban, Constantin Radu-Maria despre *Trei piese istorice* de Dan Tărchilă, Cristina Dumitrescu despre *Clio și Melpomena* de Valentin Silvestru. □ Este publicat un *Indice bibliografic selectiv al revistei*, pe anul 1977.

- [„Tomis”, nr. 4/decembrie] Nicolae Motoc analizează cartea lui Aurel Rău, *Cuvinte deasupra vămii*: „Sentimentul istoriei nu presupune, de aceea, neapărat o expediție într-un timp nebulos, ca pe un ocean pe care plutesc, zărite din loc în loc, prin ceață, micile sau marile corăbii cu fapte ale eroilor exemplari; el presupune în mod sigur și o dimensiune contemporană mereu actuală de obicei ignorată. Aurel Rău are această calitate rară de a ne evoca cu naturalețe, oameni simpli care prin viața și activitatea lor, oricât de neînsemnată, s-au înscris în istorie”. ■ Alex. Ștefănescu prezintă *Un romantic*: „Arthur Porumboiu scrie, în general, «frumos», în accepția tradițională a cuvântului. Un frison modern ar face poate să cadă de pe umerii poeziei sale faldurile care încă o îmbodobesc și, deopotrivă, o ascund”. ■ Stan Vlad prezintă *Un dialog sub semnul poeziei neîntrerupte cu poetul Virgil Teodorescu*: „-Ați spus când-

va că nu are nicio legătură cu poezia cel care îmbătrânește mestecând versuri și păstrând în memorie aroma firului cosit, nici cel care se dovedește incapabil de a trece dincolo de copia fidelă a realității.... – E adevărat, poetul trebuie să evite eroarea de a crede că posedă o inteligență particulară, disprețuind afirmația heraclitiană potrivit căreia rațiunea este universală și faptul că oameții asemănători prin forma lor exterioară, sunt la fel de semuitori, și cu aceeași infinită varietate, prin geniul lor poetic – *Un scriitor adevărat, un artist militant este prin însăși esența sa un patriot. Cum vedeți dv. manifestarea sentimentului patriotic în poezie?* – Imaginea artistică nu poate exista în afara experienței sociale ajunse la punctul culminant, în raport cu fazele succesive parcurse, adică aflându-se într-un permanent proces de prefacere și acumulare. Afirmând deci că imaginea artistică înseamnă experiență socială cristalizată, nu fac decât să tarnscriu un adevăr care nu mai are nevoie să fie demonstrat. Această experiență se exercită în toate domeniile activității sociale, nu în circuit închis, ci potrivit interpretării materialist-dialectice, adică pe principiul vaselor comunicante, iar în timpul parcursului ei, sentimentele noastre acordă și fuzionează, fiind dominate de sentimentul major al dragostei de țară, în stare să concentreze toată fervoarea noastră și toată dorința noastră de mai bine”.

• [„**Transilvania**”, nr. 12] Sunt publicate poeme de Dan Deșliu (*Anemone, Wanderlust*), Marcel Mureșanu, Rusalin Mureșanu, George Nimigeanu într-un număr care reactivează interesul pentru „festivalul muncii și educației socialiste la a doua ediție”, *Cântarea României*. ■ Subiectele celor două cronici literare ale lui Mircea Tomuș includ un prozator, Laurențiu Fulga, o analiză a noului și masivului roman *Fascinația* și un poet în ipostază de critic, Ion Caraion, cu monografia *Bacovia, sfârșitul continuu*; despre prozator cronicarul face însemnarea: „Literatura de febrile căutări, de profund umană înțelegere a naturii funciar dialectice a universului uman, literatura lui Laurențiu Fulga este una ce exprimă totală confundare cu idealul, până la orbire. Fascinația presupune, uneori, și sincopa vederii. În acest roman, simțul constructiv al naratorului acționează înșirat și sigur, reușind să realizeze proiectul acelei construcții care exprimă mai adecvat programul lui etic și ideatic, dar există pe alocuri în finisare. Fiorul patetic al conținutului caută uneori expresie echivalentă într-un patetism de suprafață al stilului și, ceea ce este mai regretabil, eșuează în câteva cazuri în sentimentalisme și locuri comune. Dar tumultul intern nestăpânit rămâne semnul unor resurse departe de epuizare.”; despre monografia lui Ion Caraion, Mircea Tomuș scrie: „O monografie nu este bună (sau rea) pentru că este scrisă de un profesor universitar sau un poet, ci, pur și simplu, pentru că este bine (sau rău) scrisă. Ceea ce este cazul monografiei de față. [...] Ideea de bază a interpretării este aceea din titlu: opera lui Bacovia este expresia exacerbata poetică a conștiinței unui declin total și iremediabil, *sfârșitul continuu*. [...] Este adevărat, însă: în argumentarea și, mai ales, exemplificarea exegetică a acestei soluții interpretative, monografia lui Ion Caraion are meritul unor for-

mulări și raportări de cea mai generoasă inspirație, care au darul demn de toată lauda de a duce unele linii de semnificație din cuprinsul specificului bacovian cu mult dincolo de limitele maxime pe care le atinseseră alte comentarii.”

■ Mircea Ivănescu comemorează viața și opera lui Anton Holban, 40 de ani de la moartea lui, care a murit foarte tânăr și care „a fost atât de persistent obsedat de moarte, nu numaidecât ca un motiv literar, ci ca o dată intimă a formației sale sufletești, curmarea existenței fizice la numai treizeci și cinci de ani (pentru prozator, etate încă a promisiunilor) este și mai dureroasă.”

■ Găsind apropieri cu poemul *Cancion de jinete* a lui Federico García Lorca, Ion Mircea inițiază un periplul explicativ prin lirica volumului *Uneori, plutirea* (Ed. Eminescu, 1977), de Dorin Tudoran, volum precedat de „frazarea amplă, ritmată nervos” din *Cântec de trecut Akheronul* (Ed. C.R., 1975); lirica din volumul de față fiind „întemeiat aproape în exclusivitate pe rigoarea prozodică a catrenului, o *ars amandi* de o evidentă și deliberată factură petrarchistă, sub semnul utopiei erotice.” (articolul *Scrisori către un poet în etate XII*).

■ G. Nistor face exegeza universului liric al lui Horia Bădescu, „unul dintre poeții tineri care a știut să ucenicească stăruitor pe texte ale unor mari creatori, fapt evident și firesc, în poemele sale”, exegeză în care include toate cele patru plachete ale poetului *Marile Eleusii* (1971), *Nevăzutele urse* (1975), *Cântece de viscol* (1976) și *Anonimus* (Ed. Dacia, 1977), în care regăsește două coordonate generale ce le unesc pe toate, și anume „cântarea frenetică a teluricului, îndeosebi a erosului, și a creației ce se vrea împlinită prin renunțări”; pretutindeni în această lirică se află „imagini de o reală prospețime, dublate de o muzicalitate discretă, specifice întregii producții poetice a lui Horia Bădescu.” (articolul *Rostire poetică – I*)

■ Ilie Guțan cartografiază ideile critice ale lui Gabriel Dimisianu din volumul *Nouă prozatori* (Ed. Eminescu, 1977), căruia i se impută, totuși, de la bun început, că nu l-a inclus și pe Augustin Buzura în cartea publicată cu șapte ani în urmă, *Prozatori români de azi*; dar, una peste alta, noul volum cuprinde modificări de selecție, deși nu și-a propus să-i aibă în vedere pe toți prozatorii semnificativi ai generației, ci doar pe Ștefan Bănulescu, Teodor Mazilu, Fănuș Neagu, Sorin Titel, Dumitru Radu Popescu, Virgil Duda, Augustin Buzura; dar cronicarul stabilește următoarea caracterizare a comportamentului critic al lui G. Dimisianu: „Clar și sobru pe întreg traseul, satisfăcut dar fără exaltare, când descoperă frumuseți și valențe înobilatoare în pagina citită, sever cu grație și inclement cu simpatie, când deseori constată carențe în scrierile comentate, Gabriel Dimisianu se dovedește a fi un critic prețuitor al fermității și onestității în ce scrie, capabil de a trasa contururile distinctive ale unui scriitor, ceea ce îndreptățește speranța cititorului într-o viitoare sinteză mai cuprinzătoare asupra unui domeniu atât de familiar cum este proza actuală.” (articolul *Critica de echilibru*).

● [„Vatra”, nr. 81/12] Dan Culcer prezintă *O nouă promoție de critici (III)*: „Alături de Mircea Iorgulescu sau Cornel Ungureanu, Alex.Ștefănescu

reprezintă, în zona fierbinte a literaturii contemporane, unul dintre debuturile critice importante ale ultimilor ani. Siguranța cu care ni se înfățișează criticul în armura unei expresivități constituite, spiritul neconcesiv fără a fi lărmuitor și vehement, ne dau imaginea unei personalități care știe să se supună *măsurii înțelepte a lucrurilor*. ” □ Ion Marcoș scrie despre *Ștefan Bănulescu sau fantasticul realității*: „Mai mult decât o tehnică, stilul lui Ștefan Bănulescu înseamnă opțiune pentru registrul mediu al expresivității, o lecție de echilibru al forțelor. Lucrând împotriva tentației prime, a luxuriei metaforice, el a contribuit substanțial la reînnoirea firului cu tradiția autenticității din proza interbelică.” ” □ Gheorghe Grigurcu continuă seria articolelor despre *Critica tânără (XV)*: Petru Poantă este „un homo aestheticus aplicat în domeniul comentariului.”

● **[„Viața Românească”, nr. 12]** Redacția revistei semnează textul: *Conștiință și luciditate revoluționară*: „Conferința Națională a Partidului reprezintă un eveniment politic de o importanță deosebită în existența țării noastre, unul dintre acele evenimente care propulsează cu putere progresul societății. Acest forum al comuniștilor români reprezentând voința de gândire și acțiune a țării a reflectat înalta solidaritate de conștiință, chemată să fortifice revoluționar România socialistă a zilelor noastre și drumul ei spre comunism”.

■ Roxana Sorescu semnează textul *Spațiu real – spațiul imaginar*: „Se întâmplă să asistăm astăzi la constituirea, sub chiar privirea noastră, a ceea ce s-ar putea numi o școală literară originală în proza românească actuală. O școală ce nu și-a publicat încă și probabil că nici nu-și va publica vreodată manifestul, dar a cărei existență, dincolo de declarațiile estetice sau de ambițiile stilistice ale unuia sau altuia dintre autori, se impune cititorului și observatorului suficient de detașat pentru a obține o perspectivă asupra tendințelor de evoluție a unei literaturi în plin proces de metamorfozare. Pentru că de metamorfozare și de inovație este vorba la prozatori scriind despre teme cele mai diverse și în modalitățile cele mai personale, precum D.R. Popescu, Constantin Țoiu, Marin Preda, Laurențiu Fulga, Fănuș Neagu, Nicolae Breban, G. Bălăiță, Al. Ivasiuc, Augustin Buzura, Ștefan Bănulescu. Că scriitorii înșiși vor fi fiind conștienți de similitudinile care, cu sau fără voia lor îi grupează are mai puțină însemnătate pentru istoria literară decât faptul însuși, de a putea descoperi că *Intrusul, Vânătoarea regală, O bere pentru calul meu, Galeria cu viță sălbatică, Moartea lui Orfeu, Fascinație, Frumozii nebuni ai marilor orașe, Bunavestire, Lumea în două zile, Racul, Orgolii, Cartea milionarului* se constituie după o modalitate comună a autorilor de a se raporta la realitate și de a gândi arta. Toți aceștia participă la istorie și îi descifrează sensurile în chip dublu: implicându-se în evenimente și detașându-se de ele pentru a le degaja semnificațiile ce transcend cotidianul”. ■ I. Negoțescu prezintă două memoriale. □ *Memorial bengescian*: „În anul 1965, propunând revistei «Teatrul» un articol despre piesa *Bătrânul*, am ajuns în căutare de fotografii și documente, la locuința din strada Bărăției, unde fusese ultimul domiciliu al Hortensiei Papadat-Bengescu.

Trebuie un condei balzacian sau dickensian sau dostoevskian, spre a descrie mizeria acestui domiciliu: casa întreagă, apartamentul, mobilele pretențios degradate te făceau să îngheți la gândul că acolo sfârșise cine sfârșise”. □ *Memorial Călinescian*: „Pe G. Călinescu nu l-am cunoscut personal. L-am citit însă din adolescență și i-am admirat opera. *Viața lui Eminescu* am cumpărat-o de la un coleg de școală, încă de la apariția ei la «Cultura națională», și am adus-o triumfător tatălui meu, ca să mă laud cu această achiziție. În 1941, am făcut o călătorie specială de la Sibiu la București, să-mi pot procura *Istoria literaturii*, cu care m-am întors fudul acasă, mai cu seamă că această călătorie a determinat prima mea vizită la E. Lovinescu”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni –Fapte* semnează texte: Pompiliu Marcea, Vasile Andru, Roxana Sorescu, Gheorghe Grigurcu, Florin Mihăilescu, Victor Atanasiu, Florin Mihăilescu, Florența Albu, Narcis Zărnescu, Andrei Ionescu. □ Pompiliu Marcea îl sărbătorește pe *Mihai Cruceanu la 90 de ani*: „Omăgierea unui poet român la 90 de ani de viață, iată un fapt aproape extraordinar care ne trezește o emoție aparte ce se amplifică cu atât mai mult cu cât Mihai Cruceanu se află printre noi într-o deplină stare de sănătate, întâmpinându-ne cu același zâmbet senin, cu aceeași dispoziție tandră și visătoare, cu glasul domol, muzical, în care se amestecă deopotrivă, cele două forme ale candorii spirituale, ale poeziei însăși: elanul și melancolia”. □ Vasile Andru se referă la *O reușită a romanului istoric*: „Între cărțile de inspirație istorică, *Rugă și flacără* de Eugen Uricaru (Dacia, 1977) ocupă un loc de frunte. Personajul central este un revoluționar transilvănean; drumurile parcurse de el prilejuiesc o amplă trecere prin ani și prin fapte, locuri și întâmplări, toate bine alese, semnificative, îmbogățite până la simbol, fără ca prin acesata să piardă impresia de trăit, de firesc”. ■ În *Pete în soare*, Roxana Sorescu se referă la Șerban Cioculescu: „Dar, se înțelege, semnalarea unor atari inadvertențe, multe moștenite, nu e mai mult, în cazul dat, decât observarea unor pete în soare. Lectura unei exegeze întreprinse de Șerban Cioculescu este întotdeauna o școală a exactității și a aplicării la obiect, fie că este vorba de imaginea magistral trasată a aceluși homo duplex care a fost Ghica, imagine rezultată din stricta înșiruire, fără comentarii, a acțiunilor sale, fie că e vorba a ne convinge de inteligența excepțională a lui Codru-Drăgușanu sau de adevărul analizei sociale în romanul lui N. Filimon. Darul de a scrie cărți care să trezească nevoia de a te defini față de ele nu îl au mulți critici”. □ Florin Mihăilescu descoperă *Rigoare și luciditate* în studiul lui Z. Ornea: „După lucrările mai vechi ale lui Savin Bratu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, G. C. Nicolescu și Ion Vitner, consacrate mișcării ideologice și culturale inaugurate de «Contemporanul», iată o nouă cercetare monografică având aceeași temă și aceeași anvergură, dar nu aceleași perspective interpretative; *Curentul cultural de la «Contemporanul»* de Z. Ornea (Minerva, 1977). [...] Metoda monografică a lui Z. Ornea este mai totdeauna una și aceeași: ni se oferă mai întâi istoricul curentului și al revistei sale, precum și, când e cazul, al publi-

cațiilor aderente, apoi, firește, ideologia cu repercuțiile ei concrete în terenul atitudinilor practice, prilej spre a trasa o diagramă nu o dată palpitantă a avaturilor vieții publice din epoci revolute și, în sfârșit, ecourile critice și literare ale respectivului curent cu roadele pe care le-au putut produce”. □ Mircea Popa notează despre *Literatura școlii ardelene*: „Descoperirea și publicarea integrală a manuscriselor lui Budai-Deleneu a altor iluminști transilvăneni a răsturnat multe din aserțiunile mai vechi, făcând loc tot mai mult ideii că Școala ardeleană a reprezentat și sub raport strict literar o generație scriitoricească dintre cele mai interesante. Acest punct de vedere îl vehiculează și recent apăruta antologie a lui Mihai Gherman, *Școala ardeleană. Poezii, proză, tâlmăciri* (Ed. Dacia, 1977), care redeschide întrucâtva acest proces, având în vedere fenomenul în integralitatea lui și mai puțin pe fiecare scriitor în parte”. □ Gheorghe Grigurcu prezintă o *Ceremonie critică*: „«Pachetul» de pagini critice ale poetului Dragoș Vrânceanu, «legate la un loc pe două perioade, 1935-1940 -1962-1972», cum a știut să precizeze regretatul autor în prefața volumului (*Materia literară și idealurile ei*, editura Eminescu, 1976), pare a se așeza sub zodia circumspecției, a precauției celui ce-și simte fiecare as legat de incalculabile primejdii ale «impresiei», risc, dar totodată resort al progresiei comentariului...”. □ Victor Atanasiu descoperă în volumul de versuri al Liliane Ursu: *Sinceritate și „problematizare”*: „Viața deasupra orașului se numără printre cele mai bune plachete de debut în poezie apărute anul acesta. Liliana Ursu dispune evident de un timbru aparte, situat la egală distanță de lirismul căutării înfrigorat-adolescentine a purității, cu oroare exasperată de materia degradantă (Ana Blandiana), și de cel cabrat de reliefaarea unei senzualități tru-fașe (Mara Nicoară)”. □ În volumul *Violetei Zamfirescu, În aerul vibrând*, Florența Albu observă o *Consecvență lirică*: „Și prin acest ultim volum, Violeta Zamfirescu rămâne consecventă poeziei sale: o poezie generoasă, deschisă oamenilor, comunicării sentimentelor firești, mesajelor contemporane. Poemelor de dragoste dintr-o altă perioadă li se adaugă astăzi aceste «testamente» către fii și urmași; o altă ipostază, de fapt, a primelor sentimente pe care Violeta Zamfirescu le-a cântat focus, cu impetuozitate, cu un timbru care îi aparține”. □ Narcis Zărnescu se referă la *Bayron și literatura română*: „Cartea Ilenei Verzea este expresia unui fascinant echilibru între imponderabilul substanței (poezia romantică) și metoda riguros științifică. Ileana Verzea realizează, astfel, un poem critic și, în subsidiar, o logică sistematică a receptării culturale. Definit, mai întâi, ca tip psihologic și artistic, evoluând sub semnul lui Ianus bifrons (cap. I – *Neoromanticul Byron*), scriitorul englez este urmărit, apoi, în controversata sa «byroniadă» (cap. II) critică, începută în 1808 și încă neterminată”. □ Despre *Primul Nobel pentru literatură: Vicente Aleixandre* scrie Andrei Ionescu: „Prin decernarea premiului Nobel lui Vicente Aleixandre este recunoscută valoarea extraordinară a unei opere care își propune (și reușește) să fie «comunicarea unui gând profund», cum declară însuși poetul,

și se adresează omului în ceea ce are profund și elementar, încercând să creeze o vibrație «nu la ceea ce diferențiază în mod esențial, ci la ceea ce unește în mod esențial»”.

• [„Književni život”, nr. 2] Din lirica scriitorilor sârbi din România citim versuri semnate de: Živa Popović, Đoka Mirjanić, Draga Mirjanić, Čedomir Milenović, Srboljub Mišković, Vladimir Čokov, Ivo Muncan, Slavomir Gvozdenović. □ Sunt prezenți și doi scriitori din Iugoslavia: Desanka Maksimović și Miodrag Barjaktarević. □ Apar traduceri din lirica română: sub semnătura V. citim o poezie de Dușan Petrovici și o poezie de Corina Schein, Ivo Muncan traduce din Mihai Beniuc și Anghel Dumbrăveanu, Vladimir Čokov traduce o poezie de Haralambie Țugui, Đuro Bački traduce din Franz Liebhard și Ferencz Kenez, iar Đ. Mirjanić traduce o poezie de Ion Brad, poeziile lui Dușan Petrovici sunt traduse și de V. M. □ Sv. Rajkov semnează traducerea unui reportaj a lui Ion Arieșanu despre Buziaș, iar reportajul lui Vasile Versavia despre Sasca este tradusă de D. M. □ Un text dramatic de Tudor Diaconu este tradus de D. Ž. □ Din proză citim: Svetomir Rajkov, Lazar Ilić, Čedomir Milenović. ■ Numărul se deschide cu textul *Године успона (Anii ascensiunii)* de Milorad Blagojev, prin care se marchează trei decenii de la formarea Republicii Populare Române. ■ Cezar Apreotesei scrie despre *Велики Октобар у совјетској књижевности (Marele Octombrie în literatura sovietică)*, prezentând creația scriitorilor ruși care au scris în contextul Revoluției din Octombrie, astfel marcând și 60 de ani de la acest eveniment. ■ Cornel Ungureanu scrie textul omagial *Феномен Аргези (Fenomenul Arghezi)*, la 10 ani de la decesul scriitorului. În text cititorii află date din biografia și bibliografia autorului, precum și statutul lui în contextul literaturii românești din secolul al XX-lea. ■ În rubrica *Литерарна критика (Critică literară)* citim: □ Živko Milin semnează *Развојни пут наше поезије (Drumul dezvoltării a poeziei noastre)*, o analiză a schimbărilor petrecute în creația lirică a scriitorilor sârbi din România. □ N. Popović scrie despre *Новија кретања у прози (Noile evoluții în proză)*, un text în care, pornind de la romancierii români (Z. Stancu, M. Preda, E. Barbu) discută felul în care s-a dezvoltat proza la scriitorii sârbi din România, analizând creația lui Lazar Ilić, Svetomir Rajkov și Čedomir Milenović. ■ În contextul „dialogului nemijlocit cu conducerea Partidului” Lucia Zamfir, în *Наши писци и уметници у пуном стваралачком замаху (Scriitorii și artiștii noștri în plină creativitate)* scrie despre obligațiile și reușitele artiștilor din județul Timiș, pornind de la diferite Uniuni ale artiștilor și până la cenacluri. Toți s-au angajat ca „să fie prin toată activitatea sa artistică interpreți, exponenți ai idealului politicii a Partidului nostru”. ■ În rubrica *Живот књига (Viața cărților)* citim recenzii: □ Cezar Apreotesei notează apariția volumului *Михаил Шолохов – омул și опера* de Mihai Novicov, Editura Albatros, 1977. □ Nicolae Țirioi semnalează apariția romanului *Viața ca o pradă* de Marin Preda, Editura Albatros, 1977, notând că „Marin Preda nici de această dată nu

a reușit să regăsească eul său pierdut în vârtejul tribulațiilor fictive din propria viață și din destinul scriitorului surprins de propria sa vocație”. □ Ion Maxim scrie despre volumul *Bucuria scrierii* de Wislawa Szymborska, apărut la Editura Dacia, 1977, în traducerea lui Nicolae Mareș. □ Sub semnătura A. F. aflăm că a apărut volumul *Invulnerabil cursul lumii* de Marta Bărbulescu, Editura Albatros, 1977, volum prin care autoarea „atinge culmile maturității artistice pe care le tânjea”.

INDEX DE NUME

A

- Abălaru, V., 524, 1093
Abăluță, Constantin, 99, 126, 655,
727, 856, 997
About, Edmond, 915
Abrudeanu, Liana, 584
Accrorocca, Elio Filippo, 448, 649
Acel, Ervin, 961
Achim, Gheorghe, 542, 611
Achimescu, Ildico, 275
Achiței, George, 7
Achiței, Gh., 1139
Acsan, Ion, 597, 911, 914, 1106
Adám, Anavi, 1201
Adam, Dinu, 10, 299, 525, 594
Adam, Ioan, 181, 204, 269, 440,
445, 531, 585, 620, 706, 728,
775, 791, 792, 812, 862, 880,
897, 941, 946, 948, 967, 1017,
1030
Adam, Ion, 1258
Adam, Sergiu, 161, 306, 606, 669,
951
Adameșteanu, Gabriela, 12, 417,
628, 1175, 1194
Adamos, Takis, 857
Adamović, Ratko, 261
Aderca, Felix, 112, 131, 1261
Aderca, Marcel, 1229
Adolf, C., 728
Adorno, Theodor W., 964
Adumitrăcesei, Ioan, 803
Aescht, Georg, 97
Agârbiceanu, Ion, 145, 211, 769,
1049, 1260
Ahmatova, Anna, 531
Aichelburg, Wolf, 111, 545, 1073
Aioanei, Pavel, 990
Ajarescu, Simon, 596
Al Wardi, Ali Gialil, 626
Aladár, Lászlóffy, 145, 373, 1217
Albee, Edward, 106
Albérès, R.M., 402
Albert, Francisc, 18
Alberti, Rafael, 524, 907, 1239
Albescu, Ioan Eremia, 90
Alboiu, George, 133, 455, 478, 548,
570, 689, 700, 727, 898, 929,
989, 1030, 1195, 1218, 1241
Albu, Constantin, 873
Albu, Corneliu, 854, 1000
Albu, Florența, 13, 40, 88, 109, 133,
181, 407, 710, 939, 979, 1082,
1135, 1152, 1168, 1210, 1294
Albu, Mihaela, 1156
Albulescu, Dinu, 97
Albulescu, Mircea, 285
Albuț, George, 278
Alecsandrescu, Dan, 497, 857
Alecsandri, Vasile, 103, 110, 149,
162, 166, 221, 244, 343, 346,
425, 440, 444, 457, 534, 538,
545, 564, 616, 666, 669, 873,
902, 1003, 1017, 1027, 1070,
1152, 1183, 1189, 1210, 1245,
1285, 1290
Alec, Zoia, 85
Alegre, Manuel, 281, 359, 389
Aleixandre, Vicente, 1006, 1013,
1095, 1162, 1208, 1295
Alexa, Tiberiu, 389
Alexandrescu, Aurel Ștefan, 15

Alexandrescu, Grigore, 246, 422,
797, 1028, 1177
 Alexandrescu, Sorin, 1016
 Alexandru, Carol, 130, 685
 Alexandru, Dumitru, 246, 680, 1156
 Alexandru, Găină, 877
 Alexandru, Ioan, 7, 9, 31, 42, 49, 50,
57, 66, 72, 83, 91, 106, 132, 145,
151, 171, 207, 217, 230, 233,
252, 268, 273, 275, 285, 290,
348, 354, 356, 364, 368, 373,
377, 386, 399, 401, 407, 415,
440, 452, 459, 471, 475, 478,
493, 501, 511, 513, 550, 559,
571, 577, 582, 586, 594, 599,
604, 612, 614, 620, 635, 673,
681, 687, 696, 700, 701, 727,
735, 756, 793, 822, 897, 914,
924, 925, 926, 929, 933, 948,
983, 988, 1017, 1034, 1039,
1099, 1106, 1125, 1134, 1147,
1190, 1210, 1257, 1262, 1265,
1284
 Alexandru, Nicolae, 304
 Alexandru, Radu F., 544, 971
 Alexandru, Ștefan, 263, 877
 Alexandru, Viorica, 668
 Alexi, Artemiu Publiu, 538
 Alexici, G., 202
 Alexis, Willbald, 519
 Alexiu, Alexiu, 676
 Alexiu, Lucian, 369, 605, 730, 734,
766, 794, 814, 864, 880, 882,
1002, 1052, 1110, 1198
 Almaș, Dumitru, 17, 18, 29, 31, 65,
89, 156, 362, 416, 698, 723, 788,
1123, 1139
 Almăjan, Ion Marin, 360, 600, 666
 Alonso, Damaso, 765
 Alterescu, Simion, 1163
 Alui Gheorghe, Adrian, 14, 130,
171, 249, 272, 416, 619, 684
 Ambrozie, Aurel, 740
 Anania, George, 1041, 1127
 Anania, Valeriu, 26
 Anastasia, Ion, 535
 Anastasie, Iordache, 304
 Anca, Gheorghe, 727
 Anca-Cozan, Viorica, 451
 Anderca, Dumitru, 961
 Andersen, Hans Christian, 149
 Andon, Sergiu, 153, 212, 296, 299,
305, 820
 Andoniu, Adrian, 451
 Andor, Bajor, 1110
 András, Szilágyi, 359
 André, Robert, 625
 Andrea, Flavia, 541, 766, 856
 Andreaș, Dorina, 326, 652
 Andreescu, Diana, 410
 Andreescu, Lodmis, 1201
 Andreescu, Margareta, 1163
 Andreescu, Mihaela, 647
 Andreescu, Ștefan, 24, 495
 Andreescu, Victoria, 171
 Andrei, Gheorghe, 95
 Andrei, Ștefan, 549
 Andreiță, Ion, 269
 Andrić, Radomir, 523
 Andriescu, Alexandru, 27, 63, 80,
91, 163, 226, 311, 342, 375, 409,
423, 450, 489, 518, 569, 579,
635, 668, 683, 722, 751, 803,
910, 1011, 1056, 1088, 1103,
1188, 1201
 Andriescu, Cornelia, 529
 Andriescu, Radu, 979
 Andriescu, Virgil, 943
 Andrieș, Andi, 27, 64, 129, 163, 177,
342, 361, 391, 409, 490, 518,
668, 739, 912, 1105, 1188, 1201,
1256
 Andrițoiu, Alexandru, 62, 70, 72, 99,
114, 242, 389, 460, 549, 573,

589, 605, 621, 707, 757, 763,
 789, 793, 848, 857, 923, 933,
 961, 985, 1002, 1006, 1059,
 1083, 1133, 1153, 1208, 1211
 Andrițoiu, Mihai, 1278
 Andronache, Olga, 473
 Andronache, Vasile, 182, 894
 Andronic, Titus, 37, 111, 873, 1289
 Andru, Vasile, 702, 860, 941, 1294
 Angelescu, Constantin C., 579
 Angelescu, Cristina, 29
 Angelescu, Silviu, 118
 Anghel, Dumitru, 578, 658, 666, 682
 Anghel, Gh., 41
 Anghel, Paul, 69, 501, 536, 559,
 588, 626, 650, 696, 781, 838,
 849, 868, 880, 950, 959, 971,
 998, 1000, 1015, 1054, 1065,
 1173, 1182, 1230, 1238, 1251,
 1282
 Anghel, Petre, 20, 1201
 Anghel, Petru, 1154
 Anghel, Vivi, 473
 Anghelescu Magoș, Sanda, 911
 Anghelescu, Ion Alexandru, 698
 Anghelescu, Mircea, 230, 273, 842,
 1000, 1015
 Angheluș, Ion Alex., 47, 163, 396,
 430, 681, 696, 803, 961, 1255
 Antim, Paul, 1091
 Antip, Felicia, 175, 775, 875, 989,
 1108, 1216
 Antipa, Paul D., 895, 1226
 Anton, Costache, 18, 233, 1201,
 1241
 Anton, Eugenia Tudor, 332, 547,
 664, 779, 780, 862, 978, 1204,
 1231
 Antonescu, Adrian, 522
 Antonescu, Nae, 105, 113, 202, 209,
 266, 431, 653, 657, 765, 769,
 856, 858, 968, 1067, 1160
 Antonesei, Liviu, 198
 Antonie, Aurel, 87, 894, 1133
 Antonie, Doina, 432, 856, 989
 Antonov, Nikolai, 907
 Apetroaie, Ion, 307, 843, 951, 1104,
 1120
 Apollinaire, G., 313
 Apolzan, Mioara, 606, 669
 Apostol Popescu, Ion, 656, 832,
 1116
 Apostol, Antoaneta, 74
 Apreotesei, Cezar, 666, 1296
 Aragon, Louis, 989
 Aramă, Horia, 17, 296, 962, 1041
 Aramă, Ion, 408
 Arăzan, Tiberiu, 1280
 Arbore, Al., 243, 263, 1222
 Arbore, Grigore, 14, 21, 55, 68, 74,
 86, 170, 181, 269, 273, 299, 379,
 397, 415, 456, 475, 497, 570,
 584, 602, 609, 618, 704, 745,
 1006, 1032
 Arcan, Sofia, 73, 1095
 Arcaș, Ion, 322, 819, 856
 Arcașu, Cristian, 1029
 Ardeleanu, Aurel Gheorghe, 924
 Ardeleanu, Aurel, 401
 Ardeleanu, Carol, 1171
 Ardeleanu, Ion, 571
 Ardeleanu, V., 9, 94
 Ardeleanu, Virgil, 103, 201, 302,
 324, 650, 756, 763, 1065, 1111,
 1131, 1217, 1220, 1287
 Ardeleanu, Vlad, 458
 Arghezi, Mitzura, 209
 Arghezi, Tudor, 7, 24, 38, 41, 51, 57,
 63, 88, 91, 108, 128, 141, 158,
 163, 171, 183, 184, 198, 199,
 209, 216, 227, 234, 280, 306,
 331, 362, 378, 416, 435, 649,
 665, 676, 692, 703, 706, 723,
 734, 739, 761, 850, 911, 938,

- 942, 964, 978, 989, 1000, 1049,
 1067, 1076, 1084, 1109, 1175,
 1185, 1196, 1218, 1225, 1250,
 1284
 Arghir, Olimpia, 621
 Arhip, Ticu, 112
 Arieșanu, Ion, 18, 73, 443, 481, 506,
 645, 665, 685, 707, 901, 1007,
 1245, 1296
 Arieșescu, Nicolae, 61, 154, 380,
 473
 Arion, George, 7, 37, 56, 70, 120,
 138, 157, 217, 233, 251, 275,
 291, 353, 357, 368, 382, 459,
 476, 506, 550, 573, 587, 605,
 675, 691, 706, 793, 862, 880,
 933, 1034, 1094, 1110, 1176,
 1195, 1228, 1243
 Armanca, Brândușa, 39
 Armeanu, Valeriu, 38, 535, 856,
 898, 934, 1039, 1063, 1107,
 1109, 1128
 Árpád, Farkas, 946
 Arrabal, Fernando, 1020
 Arsene, Mihai, 1266
 Arsenescu, Adina M., 1205
 Arsenescu-Costinescu, Neli, 703
 Arsenie, Dan, 1030, 1190
 Arvinte, Vasile, 451
 Asachi, Gh., 450, 926
 Asaftei, Vladimir, 451
 Asimakopoulos, Kostas, 786
 Asimov, Isaac, 1156, 1280
 Assimacopoulos, Kostas, 768
 Atanasiu, Liana, 420
 Atanasiu, Teodor, 246
 Atanasiu, Victor, 17, 436, 438, 585,
 604, 690, 866, 895, 1016, 1032,
 1067, 1074, 1109, 1123, 1294
 Attila, Szepesi, 353
 Attila, Vári, 1135, 1175, 1196
 Auden, W.H., 923
 Augustopoulos-Jucan, Antița, 206,
 433, 448, 786, 874
 Auneanu, Manole, 330, 1071
 Avădanei, Ștefan, 1235
 Averoff-Tossizza, Evangelos, 61
 Avian, I., 330
 Avram, George Paul, 134
 Avram, Vasile, 209, 436, 1111,
 1131, 1165, 1217, 1220, 1287
 Avramescu, Florian, 456
 Avramescu, Lucian, 261, 373, 535,
 761, 1060, 1182, 1224
 Ayala, D.E., 456
 Azap, Gheorghe, 396, 735, 831, 882,
 895, 1023
 Azernicova, Elena, 171
- B**
- Baba, Corneliu, 134, 1158
 Babel, Isaac, 502
 Babeș, Mircea, 1076, 1095, 1161
 Babeți, Adriana, 605, 1052, 1229
 Babeu, Doina, 1002
 Babić, Goran, 523, 1163
 Baboi, Stelian, 409
 Bacalbașa, Anton, 775
 Bacăru, Livia, 1240
 Bachelard, Gaston, 530
 Baci, Alexandru, 316
 Baci, Constantin, 41, 51
 Baci, Marioara, 1104
 Baci, Miorița, 765
 Baci, Mircea, 833
 Baci, Ștefan, 1262
 Baci, Ștefan, 1263
 Bački, Đuro, 665, 1296
 Baconsky, A.E., 68, 87, 135, 155,
 170, 182, 229, 236, 249, 256,
 270, 366, 373, 416, 428, 495,
 593, 735, 866, 882, 921, 958,
 988, 1008, 1038, 1245, 1264
 Baconsky, Anatol, 254, 1083

Baconsky, Leon, 103
 Baconsky, Rodica, 1276
 Bacovia, 754
 Bacovia, G., 128, 499, 523, 665, 678
 Bacovia, Gabriel, 499
 Bacovia, George, 550, 561, 679,
 949, 1031, 1039, 1066, 1106,
 1142
 Badea, Doina, 245, 250
 Badea, Marian, 1089
 Baffi, Mariano, 664
 Bagdasar, Nicolae, 140, 1189
 Bahtin, M., 402, 964
 Balaban, John, 318, 765, 857
 Balaban, Romulus, 157
 Balaci, Alexandru, 13, 49, 74, 101,
 109, 115, 159, 181, 198, 276,
 370, 406, 425, 448, 512, 575,
 590, 598, 618, 630, 649, 696,
 815, 848, 851, 962, 1060, 1095,
 1138, 1155, 1162, 1185, 1248
 Balaci, Anca, 735
 Balahur, Paul, 10, 33, 92, 129, 245,
 420, 490, 525, 527, 636, 670,
 822, 862, 877, 914, 924, 994,
 1084, 1152, 1188, 1201, 1204,
 1207, 1237, 1272
 Baldensperger, F., 226
 Baldung Grien, Hans, 205
 Baldwin, James, 307
 Balea, Ilie, 203, 655, 866
 Balotă, Nicolae, 9, 24, 45, 61, 84,
 118, 120, 126, 158, 170, 175,
 184, 199, 201, 214, 223, 227,
 242, 261, 280, 321, 331, 359,
 376, 427, 448, 493, 511, 533,
 577, 590, 594, 673, 680, 704,
 710, 747, 778, 808, 874, 875,
 931, 938, 965, 985, 989, 990,
 1001, 1015, 1019, 1099, 1106,
 1109, 1114, 1122, 1123, 1127,
 1158, 1167, 1180, 1203, 1214,
 1247, 1286
 Balș, Dana, 212, 305
 Balș, Dina, 153, 297, 299
 Balș, Teodor, 9, 51, 74, 377, 471,
 609, 824, 838, 865, 1075
 Baltag, Cezar, 42, 135, 494, 530,
 630, 700, 731, 828, 838, 865,
 1147, 1174, 1262, 1266
 Baltag, Nicolae, 168
 Baltazar, Camil, 446, 540, 664
 Balteș, Tudor, 145
 Banciu, Al., 911
 Banciu, Paul Eugen, 459, 1078, 1245
 Bandac, Mihai, 35
 Bandrabur, Ionel, 61, 216, 380
 Banuș, Maria, 67, 257, 478, 577,
 989, 1059, 1136, 1229, 1250,
 1275, 1284
 Baranga, Aurel, 7, 14, 50, 56, 60, 72,
 78, 119, 171, 219, 233, 250, 275,
 290, 330, 368, 401, 457, 475,
 506, 571, 589, 605, 621, 675,
 691, 706, 729, 766, 776, 794,
 814, 825, 863, 881, 899, 917,
 923, 932, 934, 941, 945, 970,
 984, 995, 1070, 1071, 1091,
 1108, 1136, 1140, 1166, 1252,
 1286
 Barbu Oprișan, Horia, 434
 Barbu, Carmen, 1143
 Barbu, Constantin, 314, 425
 Barbu, E., 243, 735, 823, 1120, 1296
 Barbu, Ion, 18, 24, 38, 50, 98, 108,
 137, 171, 199, 223, 228, 291,
 306, 362, 376, 379, 408, 465,
 523, 591, 608, 618, 649, 699,
 823, 915, 987, 1026, 1043, 1064,
 1067, 1084, 1106, 1135, 1146,
 1167, 1224, 1265
 Barbu, Nicolae, 27, 80, 129, 177,
 191, 203, 244, 264, 283, 409,
 450, 482, 489, 564, 611, 636,
 767, 834, 1104, 1111, 1131,
 1148, 1217, 1220, 1255, 1287

Bariș, George, 1070
 Barișiu, George, 111, 424, 526
 Barjaktarević, Miodrag, 1296
 Barlow, James, 465
 Baronzi, G., 162, 444
 Bart, Jean, 362, 943, 1164
 Barthes, Roland, 19, 164, 313, 1243
 Barthouil, Georges, 95
 Basarab, Neagoe, 57, 284, 436, 542, 833, 906
 Bashkirsteff, Maria, 430
 Bataille, Georges, 204
 Batali, Aurelia, 27
 Battaglia, Salvatore, 643, 755
 Baudelaire, Charles, 1021
 Bayer, Herman, 114
 Bayo, Gérard, 171
 Bazin, Hervé, 1182
 Băciuș, Nicolae, 805
 Băciuș, Nicolae, 806
 Bădărău, George, 198, 912
 Bădăuță, Alexandru, 51, 1212
 Bădescu, Aurel, 127, 585, 767, 972, 1070
 Bădescu, Horia, 11, 109, 145, 206, 220, 299, 324, 379, 396, 432, 464, 496, 541, 547, 655, 656, 663, 696, 728, 730, 766, 768, 855, 956, 961, 1024, 1069, 1090, 1100, 1116, 1162, 1289, 1292
 Bădescu, I., 444
 Bădescu, Luc, 285
 Bădescu, Marin Manu, 301
 Bădicuș, Ilie, 626
 Bădilă, Radu, 584
 Bădița, Artur, 87, 426
 Bădița, Constantin, 1101, 1128
 Bădița, Artur, 1064, 1225
 Bădița, Constantin, 1064
 Băieșu, Ion, 9, 246, 272, 330, 501, 557, 581, 691, 770, 782, 971, 1018, 1076, 1083, 1090, 1099
 Băileșteanu, Fănuș, 60, 104, 189, 196, 213, 320, 406, 531, 560, 576, 682, 696, 698, 762, 773, 846, 849, 852, 911, 977, 1066, 1107, 1167, 1279, 1288
 Băjenaru, Gheorghe, 182
 Băjenaru, Mihai, 90
 Bălaș, Teofil, 1281
 Bălan, Dumitru, 1162
 Bălan, Ion Dodu, 18, 59, 126, 146, 157, 172, 176, 218, 233, 250, 275, 290, 310, 344, 353, 359, 368, 376, 384, 400, 442, 476, 501, 550, 571, 586, 604, 620, 670, 674, 690, 700, 704, 706, 728, 755, 775, 812, 836, 933, 954, 1034, 1077, 1088, 1109, 1121, 1124, 1171, 1207, 1211, 1229
 Bălașa, Sabin, 13, 54, 393, 815
 Bălașa, Titus, 964
 Bălăeș, Dumitru, 68, 122, 310, 560, 647, 686, 819, 918, 964, 1125, 1182, 1195
 Bălăiță, George, 145, 306, 409, 410, 502, 513, 588, 607, 660, 673, 679, 684, 749, 817, 835, 851, 889, 918, 994, 1080, 1106, 1174, 1283, 1293
 Bălănuță, Leopoldina, 581, 1003
 Bălășescu, Sevastia, 733, 807
 Bălcescu, Nicolae, 161, 180, 417, 426, 456, 534, 632, 662, 666, 831, 1125, 1129, 1130, 1138, 1139, 1155, 1185, 1206, 1228, 1263
 Bălu, Ion, 37, 84, 190, 228, 466, 491, 528, 548, 743, 1106, 1238, 1271
 Bănescu, Florin, 51, 143, 339, 380, 396, 1217

- Bănulescu, Ștefan, 48, 92, 98, 99,
160, 471, 617, 627, 710, 716,
731, 740, 792, 793, 794, 807,
811, 819, 820, 823, 837, 846,
863, 865, 873, 891, 893, 918,
965, 977, 1008, 1057, 1063,
1080, 1117, 1141, 1164, 1174,
1196, 1235, 1245, 1267, 1276,
1286, 1292, 1293
- Bănuș, Max, 31
- Bănuță, Ion, 40, 74, 89, 124, 132,
184, 268, 298, 302, 350, 416,
524, 630, 840, 945, 1012, 1050,
1066, 1244, 1257, 1289
- Băran, Neculai V., 490
- Băran, Vasile, 41, 126, 224, 241,
261, 297, 330, 826, 935, 1083,
1090, 1200
- Bărăganu, Marcel, 523, 1116
- Bărbat, Rodica, 276
- Bărbăcioru, Constantin, 101
- Bărberiu, Doina, 150
- Bărbulescu, Mara, 1222
- Bărbulescu, Marta, 328, 431, 666,
769, 895, 1222, 1297
- Bărbulescu, Mihai, 97
- Bărbulescu, Mihail, 121
- Bărbulescu, Romulus, 1041, 1127
- Bărbulescu, Simion, 95, 657, 858,
1210, 1227
- Bărbuță, Margareta, 26, 74, 668,
767, 1163
- Bărnuțiu, Simion, 424
- Bărsănescu, Șt., 1254
- Bătea, Ilie, 1052
- Bărgău, Valeriu, 775, 801, 923,
1069, 1128, 1182, 1228
- Bărgău, Vasile, 1217
- Bărlădeanu, Victor, 18, 1041, 1050,
1127
- Bârlea, Ovidiu, 39, 90
- Bârleanu, Iftimie, 1087
- Bârna, Vlaicu, 7, 14, 17, 70, 78, 125,
365, 400, 463, 665, 681, 801,
808, 814, 1195, 1200, 1248
- Bârseanu, Andrei, 345
- Bearn, Pierre, 766
- Béguin, Albert, 820, 939, 1068
- Beiu, Alina, 178, 761
- Bejan, Crăciun, 99, 533, 1059, 1278
- Beldeanu, Adrian, 30, 178, 266, 939,
1225, 1257
- Beldeanu, Ion, 128, 360, 365, 406,
499, 611, 698, 955, 1116, 1224
- Beleaev, Aleksandr, 962
- Beligan, Radu, 191, 1225
- Bellow, Saul, 45, 97, 964
- Bellu, Pavel, 109, 242, 359, 542,
1116, 1160, 1250
- Bena, Anca, 761
- Benavides, Maria, 735
- Benda, Julien, 885
- Bene, Iosif, 431
- Benekay, Yahya, 1099
- Beniuc, Mihai, 42, 51, 74, 145, 179,
199, 227, 241, 330, 356, 376,
378, 399, 405, 445, 478, 482,
483, 524, 554, 571, 585, 598,
606, 629, 655, 669, 681, 741,
837, 840, 870, 878, 903, 930,
942, 948, 1078, 1083, 1109,
1115, 1121, 1124, 1125, 1157,
1164, 1168, 1222, 1239, 1248,
1252, 1260, 1268, 1296
- Benn, Gottfried, 281, 1067
- Bera Arădeanu, George, 792
- Berca, Olimpia, 73, 276, 918
- Bercea, Livius Petru, 234, 676, 918
- Berceanu, Ion, 874
- Berceanu, Patrel, 35, 90, 185, 200,
299, 406, 535, 1093, 1239, 1260
- Berciu, Ștefan, 126, 359, 366, 424,
435, 506, 1070
- Berechet, Mihai, 672, 970, 1070

Berg, Stephen, 878
 Berger, Friedemann, 433
 Berger, S., 181
 Berghianu, Ruxandra, 542
 Bergson, H., 530
 Berindei, Dan, 255, 439, 874, 1116
 Berindei, Ruxandra, 725
 Berlogea, Ileana, 99, 113, 144, 545,
 625, 923, 935, 1154, 1267
 Bernard, Noël, 31, 452
 Berteza, Mircea, 55
 Bertoli, Veronica, 330
 Bertrand, Aloysius, 1159
 Berwanger, Nikolaus, 72, 355, 401,
 476, 506, 550, 584, 589, 675,
 822, 1002, 1110, 1121, 1243
 Berza, M., 352, 1108
 Berza, Mihai, 1054
 Berza, Mihail, 304
 Besoiu, Ion, 352
 Beșteliu, Marin, 199, 315, 649, 759,
 1155, 1278
 Betocchi, Carlo, 101
 Beuran, Grigore, 262, 373, 626, 739,
 832, 912, 1068, 1250
 Bhose, Amita, 542, 1264
 Bialostocki, Jan, 475, 613
 Biberi, Ion, 199, 426
 Bibescu, Martha, 151, 232, 377
 Bibicioiu, Victor, 535
 Bidu-Vrânceanu, Angela, 1109
 Bierdzycki, Emil, 967
 Bindea, Tudor, 344
 Birăescu, Traian Liviu, 19, 205
 Bisinger, Gerald, 25, 619
 Bistrițeanu, Al., 1027, 1189, 1210
 Bitan, Ștefan, 281, 359, 389
 Bițică, Dan, 632
 Bîrsilă, M., 352
 Blaga, Dorli, 740, 858
 Blaga, Lucian, 17, 24, 38, 44, 47, 57,
 104, 110, 111, 114, 121, 140,
 154, 163, 169, 179, 196, 199,
 206, 266, 296, 360, 362, 363,
 392, 499, 591, 615, 661, 664,
 666, 701, 735, 787, 809, 823,
 827, 838, 854, 858, 876, 889,
 904, 913, 929, 930, 937, 942,
 958, 978, 981, 1019, 1035, 1067,
 1099, 1115, 1116, 1159, 1210,
 1218, 1228, 1235, 1245, 1247,
 1260, 1264, 1284, 1286
 Blaga, Miron, 99, 362, 612, 822,
 848, 876, 1130, 1205
 Blagojev, Milorad, 1296
 Blaier, Andrei, 53, 519
 Blajovici, Liliana, 961
 Blajovici, Traian, 198
 Blanc, Geo, 613
 Blanco, Carero, 193
 Blandiana, Ana, 7, 11, 20, 25, 53,
 59, 62, 72, 116, 135, 157, 179,
 237, 261, 278, 294, 300, 307,
 381, 471, 478, 530, 652, 684,
 700, 773, 820, 834, 839, 874,
 899, 900, 921, 926, 955, 987,
 1012, 1024, 1048, 1066, 1067,
 1074, 1076, 1094, 1112, 1113,
 1134, 1143, 1154, 1165, 1182,
 1198, 1218, 1242, 1252, 1261,
 1275, 1276, 1277, 1284, 1295
 Blecher, M., 921, 966, 1081, 1203,
 1276, 1285
 Blecher, Marcel, 1009
 Blecher, Max, 374, 921
 Bliț, Valentin, 1235
 Bloch, Jean Richard, 885
 Blondel, Yvonne, 957
 Boboc, Alexandru, 1125
 Boborowski, Johannes, 666
 Boboș, Gheorghe, 634
 Boca Bordei, Ramona, 707
 Boca, Mugur, 224
 Bocancea, Angela, 1070

Bocăneț, Alexandru, 245, 250
 Boccaccio, Giovanni, 917
 Bociort, Ignat Florian, 18, 774, 825
 Bodea, Marian, 1225
 Bodnărescu, Samson, 309
 Bodunescu, Ion, 103
 Boeriu, Eta, 19, 99, 104, 145, 578,
 655, 848, 1019, 1116, 1276
 Boeriu, Ion V., 104
 Bogdan, Bogdan B., 618, 768
 Bogdan, George C., 863
 Bogdan, Ion, 144, 231, 342, 431,
 594, 1235
 Bogdan, Mihai, 1235
 Bogdan, Mircea, 145
 Bogdan, Virginia, 789
 Bogdan-Dascălu, Doina, 918
 Bogdan-Duică, Gh., 39, 94, 698
 Boghian, Nicolae, 68, 130, 178, 224,
 684, 927
 Bogliolo, Giovanni, 939
 Bogza, Geo, 21, 28, 41, 49, 68, 108,
 122, 144, 146, 160, 170, 190,
 199, 214, 221, 234, 238, 261,
 265, 276, 281, 293, 343, 359,
 372, 386, 394, 400, 404, 410,
 417, 444, 463, 471, 478, 495,
 508, 527, 537, 548, 555, 576,
 592, 599, 610, 612, 624, 635,
 681, 693, 711, 723, 735, 753,
 780, 796, 807, 817, 829, 871,
 884, 903, 917, 920, 936, 987,
 1006, 1010, 1021, 1039, 1052,
 1066, 1071, 1080, 1099, 1112,
 1127, 1167, 1171, 1182, 1201,
 1205, 1212, 1218, 1224, 1234,
 1239, 1248, 1267, 1275, 1284
 Boicu, L., 80, 244, 265, 449
 Boissier, Gaston, 520, 680
 Bojan, Ioan, 535, 1285
 Bojan, Mariana, 145, 224, 522, 540,
 559, 560, 927
 Bojilov, Bojidar, 907
 Bojin, Alexandru, 243, 518
 Bokor, Petre, 53
 Bolintineanu, Dimitrie, 179, 440,
 577, 753, 788, 853, 1064
 Böll, Heinrich, 1099
 Bolliac, C., 666
 Bolohan, Apollo, 1250
 Boloș, Ioan, 224
 Boloș, Ion, 628
 Bondi, Dinu, 112
 Bonn, G., 1258
 Bonnefous, Edouard, 565
 Bontempelli, M., 1038
 Booth, Wayne C., 246, 531, 643,
 707, 711
 Borbély, Ștefan, 97, 661, 958
 Bordeianu, Cătălin, 344, 1237
 Bordeianu, Magda, 366
 Bordeianu, Mihai, 668, 834
 Bordejanu, Cătălin, 265
 Borges, Jorge Luis, 261
 Boroda, Ion, 451
 Boroianu, Radu, 352, 358, 602, 885
 Borza, Al., 512, 561, 578
 Bosnjak, Branko, 1163
 Bosoancă, Dan, 706
 Bosquet, Alain, 407, 577, 791
 Bossun, Ștefan, 314, 431
 Bostan, Alexandrina, 362
 Boșca, Teodor, 1006, 1161, 1276
 Bot, Nicolae, 539
 Bote, Lidia, 473
 Botez, Demostene, 96, 1178, 1218
 Botez, Eugeniu P., 943
 Botez, Ioachim, 1136
 Botez, Mihai, 29
 Botezatu, Mihai Silviu, 926
 Botezatu, Petre, 300
 Botiș-Ciobanu, Maria, 205
 Botta, Dan, 128, 199, 317, 426, 889,
 1224

Botta, Emil, 8, 26, 48, 91, 105, 128,
 182, 195, 207, 231, 253, 304,
 330, 371, 376, 389, 394, 437,
 478, 576, 622, 626, 728, 733,
 740, 743, 763, 787, 801, 811,
 853, 942, 958
 Botticelli, Sandro, 941
 Bouilhet, Louis, 868
 Boulanger, Jacques, 64
 Boumi-Pappa, Rita, 707
 Bour, Octavian, 104
 Bourceanu, Gh., 803
 Boureanu, Radu, 115, 253, 326, 446,
 558, 584, 590, 598, 783, 851,
 918, 948, 972, 989, 1039, 1051,
 1059, 1153, 1210, 1284
 Bourniquel, Camille, 1250
 Bousoo, Carlos, 811
 Boutière, Jean, 116, 1053
 Brad, Alexandru, 134, 141, 464
 Brad, Ion, 61, 78, 83, 280, 289, 316,
 451, 482, 566, 576, 699, 725,
 737, 742, 762, 775, 813, 818,
 819, 823, 825, 833, 837, 854,
 932, 961, 989, 1163, 1227, 1239,
 1250, 1252, 1296
 Bradu, Mircea, 99, 359, 424, 435,
 445, 584, 651, 655, 674, 757,
 782, 1153
 Braesky, Any, 1104
 Braga, Mircea, 111, 127, 209, 242,
 329, 545, 736, 784, 1111, 1131,
 1183, 1217, 1220, 1287
 Braga, Miron, 738
 Braghinski, Emil, 1163
 Brahaș, Cornel, 272, 878
 Braia, Mia, 476
 Brajkovic, Dragomir, 523
 Brandejs, Vladimir, 619
 Brandes, G., 897
 Brantigan, Richard, 783
 Brateș, Verona, 304
 Bratić, Radoslav, 260
 Bratosin, Viorica, 90
 Bratu Stati, Smaranda, 1285
 Bratu, Florin, 81
 Bratu, Lucian, 519
 Bratu, Mihai, 656
 Bratu, Savin, 35, 196, 214, 245, 250,
 254, 272, 276, 283, 319, 535,
 693, 723, 801, 817, 819, 862,
 978, 1086, 1294
 Bratu, Traian, 1202
 Braun, Volker, 571
 Brauner, Victor, 808
 Brădățeanu, Virgil, 74, 376, 456, 544
 Brădean, Traian, 35, 986
 Brădișteanu, Nicolae, 1064
 Brăilița, Mircea, 155, 1225
 Brăiloiu, Magdalena, 389
 Brătulescu, Monica, 1283
 Brâncoveanu, Constantin, 651
 Brâncuș, Elisabeta, 569
 Brâncuși, Constantin, 29
 Brânda, Nicolae, 296, 522, 848
 Brânduș, Vladimir, 1160
 Brândușoiu, Constantin, 224, 819
 Breazu, Ion, 26, 99, 197, 784, 1116
 Breban, Nicolae, 10, 252, 393, 453,
 587, 593, 595, 613, 614, 621,
 639, 678, 682, 687, 711, 716,
 738, 752, 769, 827, 881, 893,
 950, 976, 1017, 1093, 1238,
 1245, 1293
 Brecht, Berthold, 110, 459, 968
 Brecht, Bertolt, 353, 1290
 Brediceanu, Tiberiu, 355
 Breitenbach, Beyten, 917
 Breitenhofer, Anton, 241, 359, 559,
 601, 679, 790, 1211
 Breitenstein, Ernest, 114, 549
 Brejnev, Leonid Ilici, 822
 Brero, Camillo, 25
 Breslașu, Marcel, 566

Brezianu, Andrei, 331, 535, 538,
 911, 1082, 1120, 1160, 1194,
 1230, 1283
 Brezianu, Barbu, 184, 475, 665
 Brezu, Constandina, 83, 780, 978
 Brezu-Stoian, Constantina, 868, 877,
 991
 Briedis, Leons, 1066, 1234
 Britz, H., 423
 Brkovič, Jevrem, 1163
 Bron, Simelia, 55, 932, 1076
 Brozdowski, Bohdan, 969
 Brumaru, A.I., 831, 1167
 Brumaru, Emil, 9, 58, 82, 145, 162,
 163, 204, 225, 291, 296, 422,
 464, 530, 533, 552, 658, 664,
 681, 696, 704, 728, 788, 842,
 843, 872, 1069, 1072, 1165
 Brumă, A., 263
 Brunea, Felix, 613
 Brunea-Fox, F., 592, 598, 613
 Brunelleschi, Filippo, 1060
 Bruno, Giordano, 14, 416, 1289
 Bruyère, La, 1109
 Bryll, Ernest, 969
 Brzin, Vlada, 665
 Bucă, Gheorghe, 1222
 Bucă, Marin, 303
 Bucea, Victor, 433
 Buchard, Przemyslaw, 78
 Büchner, Georg, 435
 Buciu, Valeriu, 633
 Bucșa, Petre, 145, 359, 625, 739,
 857, 989, 1006
 Bucșă, Petru, 873
 Bucur, Gabriel, 236, 265
 Bucur, Marin, 82, 132, 842, 996,
 1273
 Bucurescu, Adrian, 7, 37, 550, 1180
 Bucuroiu, Valeriu, 13, 78, 157, 326,
 396, 699, 763, 809, 818, 833,
 1013, 1083, 1210, 1273
 Buczkowna, Mieczyslawa, 969
 Bud, Nicolae, 55
 Budai-Deleanu, Ion, 513, 574, 702,
 773, 1050
 Buduca, Ioan, 90, 171, 840, 948,
 958, 1020, 1275
 Buduca, Ion, 299
 Buero Vallejo, A., 397
 Bugariu, Voicu, 160, 168, 349, 567,
 582, 616, 623, 672, 680, 711,
 741, 791, 915, 924, 930, 989,
 997, 1014, 1041, 1106, 1123,
 1127
 Bugnariu, Tudor, 702
 Buhoiu, Aristide, 293
 Bujor, Alexandru, 397, 525, 846,
 992
 Bujoreanu, Ioan M., 1240
 Bulat, Mariana, 944
 Bulboacă, Ionel, 1162
 Bulgaru, Mircea, 216
 Bulgăr, Gheorghe, 40, 49, 95, 119,
 390, 431, 524, 538, 569, 664,
 678, 788, 854, 1003, 1149, 1189,
 1284
 Bulhardt, Franz Johannes, 353, 440,
 826
 Buluță, Gheorghe, 35
 Bulza, Teodor, 292, 592
 Bunescu, Marius, 255
 Bunescu, Traian, 857
 Bungărzan, Raluca, 29, 808
 Buonincontro, P., 1016
 Buraga, Constantin, 32
 Buraga, Costache, 1191, 1237
 Burcă, Ion, 73, 261, 463, 819
 Burcea, D., 1095
 Burduja, Virgil, 27
 Burduja, Virginia, 361, 391, 465,
 564, 1224
 Burdușa, Eugenia, 735
 Bureriu, Lucian, 141, 233, 459, 1002

- Bureș, Miloslav, 619
 Burghel, Theodor, 85
 Burghel, Dan, 776
 Buricea, Aurel M., 1006
 Burlui, Irina, 685, 1208
 Burnar, Ion, 862
 Bursaci, Cătălin, 1228
 Burtică, Cornel, 549
 Burțan, Florea, 1110, 1198
 Buruiană, N., 1104
 Busegescu, Romeo, 298
 Busuioc, Dumitru, 805
 Busuiocanu, Eugenia, 633, 768
 Bușcan, Teofil, 519
 Bușlenga, Gheorghe, 255
 Buteanu, Aurel, 462
 Butnaru, Alin, 373
 Butnaru, Aurel, 466, 550, 1208
 Butnaru, Paul Gh., 150
 Butor, Michel, 964
 Butufei, Vasile, 345, 808
 Butunoiu, Marius, 40
 Buțureanu, Silvia, 1088
 Buzași, Ion, 431, 448, 541, 769, 772, 856
 Buzatu, Gheorghe, 163, 1099, 1187
 Buzea, Constanța, 55, 72, 90, 91, 150, 179, 184, 213, 250, 298, 352, 418, 478, 498, 512, 551, 602, 635, 700, 705, 725, 748, 777, 931, 956, 981, 1039, 1052, 1093, 1124, 1126, 1182, 1200, 1218, 1237, 1242, 1258
 Buzescu, Aura, 1161
 Buzilă, Boris, 686, 728, 1029
 Buzinovski, George, 67
 Buzoianu, Cătălina, 35, 1070
 Buzura, Augustin, 25, 95, 97, 114, 122, 146, 160, 174, 202, 338, 359, 368, 370, 453, 462, 483, 503, 512, 520, 530, 550, 561, 588, 590, 599, 604, 607, 613, 622, 627, 652, 668, 679, 684, 686, 690, 701, 716, 731, 745, 748, 754, 822, 860, 863, 881, 885, 893, 916, 918, 934, 950, 960, 961, 968, 975, 976, 1008, 1059, 1066, 1080, 1120, 1153, 1192, 1242, 1245, 1267, 1272, 1283, 1292, 1293
 Buzzati, Dino, 962
 Byron, George Gordon, 1213
 Byron, Lord, 539
- C**
- Caba, Genoveva, 1104
 Caba, Georgeta, 1050
 Cacoveanu, Viorel, 262, 327, 932, 1116, 1188
 Caia, Vasile, 857
 Caillois, Roger, 1064, 1065
 Calboreanu, George, 366
 Calimandrie, Aurel Ilie, 606
 Calis, Dan, 789
 Calomfirescu, Nicolae, 41, 50, 373, 513, 696, 819, 877, 949, 962, 1128
 Camelia, Petre, 995
 Camilar, Eusebiu, 64, 112, 228, 630, 745, 1029, 1140, 1051
 Camus, Albert, 242, 258, 964, 1286
 Cange, R., 584
 Canini, Marc Antonio, 25, 38
 Cantacuzino, Constantin, 490, 1228
 Cantemir, Dimitrie, 20, 209, 432, 436, 443, 490, 609, 691, 862, 906, 1168, 1209, 1274
 Cantemir, Natalia, 129, 409
 Cantuniari, Mihai Dan, 268
 Cantuniari, Mihai, 914, 1114, 1135
 Capotă, Teodor, 242, 433, 862, 1250
 Capote, Truman, 639
 Caproșu, I., 1206
 Carabăț, D., 170

Caracostea, D., 95, 360, 413, 445,
 800, 816, 864, 889
 Caragiale, Ion Luca, 76, 83, 85, 89,
 114, 117, 123, 154, 272, 357,
 362, 440, 501, 775, 799, 882,
 908, 934, 1163, 1245
 Caragiale, Mateiu I., 171, 196, 284,
 306, 320, 331, 379, 392, 429,
 740, 798, 823, 889, 900, 904,
 906, 911, 925, 961, 987, 990,
 997, 1035, 1080, 1086, 1119,
 1126, 1142, 1164, 1168, 1177,
 1245, 1252, 1264, 1275, 1276,
 1285
 Caragiali, Costache, 148, 219
 Caragiu, Toma, 48, 237, 245, 250,
 259, 261, 266, 269, 275, 307,
 326, 330, 359, 423, 535, 594,
 1234
 Caraion, Ion, 14, 18, 32, 88, 171,
 313, 414, 478, 535, 547, 551,
 577, 632, 783, 923, 1002, 1023,
 1026, 1033, 1059, 1092, 1098,
 1106, 1132, 1149, 1155, 1229,
 1244, 1245, 1252, 1258, 1275,
 1283, 1291
 Caraman, Petru, 1088
 Carandino, N., 14, 24, 108, 132, 288,
 317, 366, 407, 431, 538, 696,
 871, 1227
 Carbarău, C., 162
 Carianopol, Virgil, 27, 68, 102, 121,
 132, 200, 456, 457, 522, 570,
 601, 613, 823, 839, 878, 1028,
 1133, 1190, 1226
 Carianopol, Virginia, 761, 945, 1253
 Carp, P.P., 36
 Carroll, Lewis, 1210, 1275
 Cartoian, N., 138, 226
 Casaus, Victor, 36
 Cascales, Francisco, 765
 Cassian, Nina, 14, 40, 91, 227, 256,
 290, 307, 330, 372, 381, 408,
 471, 506, 530, 551, 727, 772,
 726, 866, 870, 1051, 1059, 1081,
 1136, 1148, 1149, 1236, 1244,
 1250, 1252, 1284
 Casti, G.B., 413
 Catana, Cornel, 643, 844
 Cattaneo, Carlo Vittorio, 1058
 Caurea, Daniela, 254, 256, 264, 272,
 283, 345, 491, 535, 686, 722,
 740, 1003, 1011, 1056, 1237
 Cazaban, Costin, 14, 366
 Cazacu, Boris, 70
 Cazalis, H., 981
 Cazimir, Otilia, 579, 644, 882, 1207
 Cazimir, Ștefan, 83, 118, 701, 1257
 Cădăreanu, Ion, 355
 Căldăraru, Emilia, 261, 380
 Căliman, Călin, 185, 896, 941, 951
 Călin, Adi, 361
 Călin, Constantin, 307, 358, 923,
 951, 1267
 Călin, Ilie, 318, 429, 1157
 Călin, Liviu, 116, 123, 191, 229,
 346, 421, 606, 680, 742, 787,
 863, 1024, 1077, 1082, 1105,
 1132, 1237, 1273
 Călinescu, Al., 10, 52, 77, 80, 119,
 121, 185, 190, 211, 224, 299,
 312, 407, 413, 422, 438, 497,
 525, 574, 579, 606, 614, 669,
 834, 946, 1103, 1252
 Călinescu, Alice Vera, 606, 669
 Călinescu, Constantin, 190
 Călinescu, G., Călinescu, George,
 20, 30, 33, 48, 57, 63, 68, 82, 96,
 125, 131, 132, 135, 138, 144,
 155, 163, 167, 190, 197, 199,
 202, 215, 229, 246, 248, 265,
 291, 317, 325, 345, 349, 353,
 373, 378, 384, 387, 403, 430,

457, 469, 491, 498, 520, 534,
 548, 552, 555, 566, 574, 583,
 601, 606, 619, 629, 634, 645,
 657, 668, 674, 684, 698, 718,
 730, 737, 753, 758, 762, 788,
 797, 807, 814, 825, 850, 864,
 873, 878, 889, 896, 902, 909,
 937, 946, 964, 985, 1000, 1015,
 1022, 1033, 1037, 1040, 1072,
 1089, 1097, 1105, 1108, 1121,
 1127, 1134, 1138, 1141, 1171,
 1173, 1178, 1189, 1204, 1217,
 1229, 1238, 1261, 1271, 1282,
 1294, 1340, 1342
 Călinescu, Jim, 551
 Călugăreanu, Anda, 471
 Călugăru, Ion, 422, 630, 1136
 Cămărașu, Ștefan, 224, 261, 829
 Cănăvoiu, Ion, 1064
 Căprariu, Alexandru, 25, 41, 50, 79,
 145, 160, 162, 239, 242, 266,
 324, 359, 644, 678, 696, 739,
 888, 1201
 Căpreanu, Ioan, 803
 Cărcăleanu, Eleonora, 309, 685
 Cărnău, Ion, 685
 Cărpenișeanu, Alexandru, 444
 Cătineanu, Tudor, 1204, 1210
 Câlția, Ștefan, 35, 54
 Câmpeanu, Aurel D., 326, 654, 765,
 878, 887, 1161
 Câmpeanu, Liviu, 99, 312, 959
 Câmpeanu, Roger, 20, 730
 Câmpeanu, Titi-George, 838
 Cămpina, Barbu T., 1120, 1256
 Căndea, Virgil, 117, 167, 209, 250,
 439, 549, 691, 862, 1185
 Căndroveanu, Hristu, 124, 148, 279,
 387, 450, 609, 699, 787, 827,
 844, 980, 1112, 1150
 Cârdu, Petru, 176, 433, 523, 1128
 Cârloanță, Mircea, 1082
 Cârnelci, Magda, 55, 299, 419, 1260
 Cârnelci, Radu, 13, 74, 99, 162, 261,
 373, 451, 482, 606, 652, 682,
 687, 808, 848, 873, 984, 1023,
 1066, 1083, 1203, 1211, 1248,
 1250, 1268
 Cârnu, Ion, 130, 362, 1139
 Cârsteian, Laurențiu, 455, 593, 619,
 808, 1253, 1266
 Cârțan, Gh. Badea, 272
 Ceamurian, Arșaluiz, 68
 Ceaușescu, Alexandra, 683
 Ceaușescu, Elena, 173, 177, 246,
 267, 316, 891
 Ceaușescu, Gh., 47
 Celarianu, Mihail, 711
 Celaya, Gabriel, 874
 Celine, L.-F., 1068, 1079
 Cepurov, Anatoli, 184
 Cerbu, Silvia, 979
 Cercel, Alexandru, 1283
 Cercel, Mariana, 134, 602
 Cercel, Petru, 395
 Cerchez, Mihail, 579
 Cerna, Panait, 81, 119, 666, 1131
 Cerna-Rădulescu, Al., 14, 79, 242
 Cernat, Alexandru, 445, 538
 Cernat, Mihai, 48
 Cernescu, Dinu, 13, 44, 86, 619,
 1195
 Cerneț, Laurențiu, 1110
 Cesaire, Aime, 848
 Cesereanu, Domițian, 146, 389, 578
 Cetea, Doina, 145, 242, 482, 578,
 696, 1116, 1226
 Ceuca, Justin, 681, 696, 856
 Chagall, Marc, 654
 Chaissac, Gaston, 433
 Chamson, André, 885
 Char, René, 50
 Charpentier, Aristide-Christian, 655
 Chedid, Andrée, 912

Cheie-Pantea, I., 121, 159, 384, 574, 814, 1125
 Chelariu, Traian, 835
 Chelaru, Cristian, 343, 409
 Chelaru, Eugeniu, 451
 Chibici-Râvneanu, A., 346
 Chifor, Vasile, 113, 435, 1111, 1131, 1165, 1217, 1220, 1287
 Chifu, Gabriel, 52, 55, 90, 178, 200, 213, 261, 471, 506, 535, 586, 605, 863, 983, 1175, 1196, 1239, 1258
 Chihaiia, Pavel, 30, 304, 633
 Chilie, Nicolae, 667, 724
 Chimer, Elena, 451, 1048
 Chimet, Iordan, 214
 Chinezu, Ion, 113, 202, 814, 1116
 Chinezu, Paul Doru, 898
 Chioaru, Dumitru, 97
 Chira, Ioan, 312
 Chiraș, Ioan, 411
 Chiriac, Ion, 641, 892, 1027
 Chiric, Ion, 410
 Chirilă, Dumitru, 101, 424, 533, 961
 Chirilă, George, 121, 134, 141, 376, 398, 415, 822, 1028, 1119, 1121, 1189, 1190
 Chirilă, Ioan, 228
 Chirimbu, Sorin, 878
 Chirioc, Ion, 264
 Chiriță, Constantin, 227, 385, 400, 483, 559, 624, 626, 669, 680, 726, 1190
 Chirovici, George-Radu, 26, 1102
 Chirvu Călin, Elena, 1190
 Chișinevschi, Iosif, 1261
 Chitic, Paul Cornel, 37
 Chițanu, Sorin, 309, 519, 892
 Chiuzbaian, G.Iosif, 376
 Chiuzbaian, Gabriel Iosif, 30, 166, 614, 1120, 1189
 Chivu, Aurelian, 584, 1103
 Chomsky, N., 423
 Chruszczewski, Czeslaw, 969
 Chwalibog, Feliks, 969
 Ciachir, D., 1257
 Ciachir, Dan, 39, 506, 566, 585, 643, 777, 807, 823, 1095, 1172, 1230
 Cicerone, Theodorescu, 1136
 Cicov, Vladimir, 645
 Cieslar, Paul, 538
 Cihodaru, C., 1206
 Cinezan, Vladimir, 433
 Ciobanu, Constantin Th., 284, 606, 669, 787, 891
 Ciobanu, Dumitru, 1222
 Ciobanu, Lucreția, 589
 Ciobanu, Mircea, 242, 278, 324, 414, 419, 453, 528, 530, 674, 707, 716, 740, 771, 849, 893, 997, 1080, 1104, 1166, 1174, 1245, 1256
 Ciobanu, Nicolae, 14, 28, 34, 52, 85, 94, 132, 153, 170, 180, 229, 286, 349, 379, 455, 469, 522, 569, 582, 593, 601, 616, 625, 701, 742, 747, 777, 810, 837, 894, 930, 997, 1008, 1030, 1037, 1078, 1091, 1093, 1122, 1186, 1190, 1226, 1242, 1245, 1266
 Ciobanu, Radu, 605, 1091, 1110, 1219, 1274
 Ciobanu, Valeriu, 864
 Ciocan-Ivănescu, Rodica, 739, 1284
 Ciocârlan, Constantin, 519
 Ciocârlie, Livius, 419, 1052
 Ciocoi-Pop, Ioana, 204
 Ciocov, Vladimir, 38, 443, 506, 1110
 Cioculescu, Barbu, 125, 491, 576, 759, 1064, 1169, 1257
 Cioculescu, Șerban, 7, 20, 40, 46, 60, 74, 85, 100, 103, 119, 123, 141, 157, 160, 167, 174, 191,

209, 214, 217, 223, 229, 233,
 250, 261, 273, 275, 278, 283,
 290, 295, 302, 312, 353, 357,
 368, 372, 381, 383, 386, 400,
 404, 408, 441, 445, 457, 463,
 465, 475, 482, 501, 505, 508,
 548, 550, 551, 559, 571, 574,
 575, 585, 588, 592, 594, 599,
 604, 608, 620, 624, 643, 661,
 674, 678, 691, 695, 706, 709,
 729, 733, 747, 758, 770, 774,
 775, 780, 790, 793, 799, 814,
 817, 825, 829, 847, 863, 867,
 878, 881, 882, 890, 896, 899,
 902, 907, 912, 913, 916, 920,
 927, 932, 933, 934, 945, 949,
 954, 971, 977, 984, 987, 1000,
 1003, 1021, 1025, 1030, 1032,
 1034, 1037, 1076, 1077, 1080,
 1083, 1084, 1090, 1095, 1098,
 1105, 1106, 1112, 1121, 1124,
 1126, 1130, 1134, 1153, 1161,
 1166, 1169, 1171, 1182, 1190,
 1198, 1201, 1211, 1212, 1225,
 1228, 1234, 1240, 1244, 1248,
 1271, 1286, 1294
 Ciolănescu, Ion, 552
 Ciolca, Cătălin, 130, 264, 490
 Cionca, Cedomir, 40
 Ciongradi, Ioana, 1132
 Ciopraga, Constantin, 27, 47, 91, 74,
 116, 129, 147, 165, 191, 209,
 214, 217, 226, 239, 244, 264,
 283, 343, 385, 408, 422, 423,
 465, 479, 488, 550, 606, 613,
 643, 669, 683, 694, 697, 721,
 731, 749, 814, 839, 842, 846,
 903, 924, 942, 948, 954, 1053,
 1087, 1095, 1099, 1102, 1109,
 1130, 1143, 1161, 1188, 1201,
 1207, 1222, 1265
 Ciorbagiu, Viorica, 175
 Cipariu, Timotei, 176, 864, 1084
 Ciprian, Ion, 935
 Ćirić, V., 666
 Cirnu, Ion, 684
 Cistelecă, Alexandru, 97, 99, 197,
 313, 423, 531, 533, 644, 756,
 847, 960, 1059, 1276
 Ciubotaru, Silvia, 685
 Ciucanu, Constanța, 362
 Ciucă, Valentin, 130
 Ciucurencu, Alexandru, 13, 273
 Ciudan, George, 369, 577, 1098,
 1222, 1239
 Ciulei, Liviu, 74, 473, 870
 Ciura, D., 450
 Ciurdariu, Ana, 325, 363
 Ciurdăreanu, Ionel, 473
 Ciurdăreanu, Margareta, 473
 Ciurea, Doina, 361, 1023, 1024,
 1252
 Ciurezu, D., 963
 Ciurunga, Andrei, 567, 781, 1116
 Ciurunga, Aurel, 451
 Ciută, D., 1104
 Cizek, Al.N., 168
 Cizek, Alexandru Nicolae, 45, 204
 Cizek, E., 597
 Claudel, Paul, 199, 223, 491, 1001
 Clej, Alina, 246, 643
 Clenciu, Al., 89, 330
 Close, E., 1016
 Cobzaru, Adriana, 150
 Cocea, Dina, 74, 1185, 1200
 Cocea, N.D., 1083
 Cocora, Ion, 9, 19, 52, 92, 176, 189,
 242, 261, 282, 329, 389, 530,
 533, 578, 601, 873, 888, 905,
 924, 941, 1257
 Cocteau, Jean, 19
 Codoban, Aurel, 97
 Codreanu, Ioan, 499
 Codreanu, Mihai, 28, 391

Codreanu, Mihail, 391
 Codrescu, Emil, 844
 Codrescu, Eugen, 1139
 Codrescu, Valentin, 955
 Codrin, Șerban, 148
 Codruț, Mariana, 805
 Cogoiu Cacoveanu, Gina, 1289
 Coja, Ion, 175, 1190
 Cojar, Ion, 86
 Cojocaru, Constantin, 307
 Cojocaru, Mircea, 280
 Cojocaru, Romulus, 145, 712, 736,
 760, 1122, 1130, 1156
 Čokov, Vladimir, 665, 1296
 Colan, Ioan, 404
 Colin, Vladimir, 115, 962, 1041,
 1043
 Colomieț-Lucaciu, Ileana, 330
 Colpacci, Alexandru, 584
 Coman, Cornel, 768
 Coman, Grigore, 819, 1235
 Coman, Grigore, 820, 1236
 Coman, Mihai, 11, 60, 85, 183, 224,
 285, 379, 385, 396, 687, 703,
 710, 725, 743, 790, 810, 896,
 915, 930, 981, 1082, 1107, 1249
 Comarnescu, Petru, 48, 255, 747
 Comăneci, Nadia, 48, 228
 Comănescu, Denisa, 1225
 Comte, Auguste, 864
 Conachi, Costache, 317, 694, 787,
 1003, 1013, 1033
 Conan Doyle, Arthur, 34, 962
 Condeescu, Dan Alexandru, 894,
 914, 1107, 1135
 Condei, Cecilia, 1155
 Condurache, Val, 11, 92, 189, 310,
 420, 528, 642, 749, 845, 941,
 946, 953, 993, 1057, 1150, 1270
 Condurachi, Emil, 634, 1054
 Condurachi, Florica-Eugenia, 61
 Constant, P., 666
 Constantin, C., 282
 Constantin, Dinu, 86
 Constantin, Dumitru, 192, 917
 Constantin, Marin, 10, 92
 Constantin, Mircea, 97, 312, 1059,
 1154
 Constantin, Paul, 96, 994, 1104,
 1152, 1227
 Constantin, Titu, 414
 Constantinescu, Alexandru, 216,
 266, 466, 662
 Constantinescu, Crișan, 923
 Constantinescu, Dan, 1039
 Constantinescu, Ion, 121, 307, 313,
 409, 574, 635, 1000, 1065, 1150,
 1230, 1255, 1266, 1273
 Constantinescu, Liviu, 62
 Constantinescu, Mihai, 878
 Constantinescu, Mircea, 168, 396,
 473, 598, 680, 686, 724, 829,
 836, 929, 1115
 Constantinescu, Miron, 199
 Constantinescu, Pompiliu, 214, 302,
 312, 331, 350, 383, 400, 469,
 476, 548, 611, 789, 823, 842,
 876, 908, 936, 959, 964, 986,
 1040, 1049, 1152, 1261
 Constantinescu, Radu, 198
 Constantinescu, Vasile, 27, 47, 166,
 177, 245, 264, 362, 390, 490,
 788, 1188, 1208
 Constantinescu, Viorica S., 596
 Constantiniu, C.N., 114
 Constantiniu, Cristina, 207
 Contini, Gianfranco, 1287
 Copăcianu, Emanoil, 104
 Copoiu, Nicolae, 995
 Corbea, Andrei, 465, 943
 Corbea, Dumitru, 60
 Corbul, Vintilă, 614, 1161
 Corciu, Liana, 783, 989
 Corfanta, Carol, 68

Cornavin, Dan, 476
 Cornea, Ion, 18
 Cornea, Paul, 420, 746, 842, 1095,
 1161, 1261
 Coroamă, Sorana, 474, 570, 1070,
 1114
 Coroamă-Stanca, Sorana, 1070, 1114
 Coroiu, Constantin, 82, 191, 307,
 308, 346, 636, 880, 910, 955,
 1057, 1143, 1176, 1188, 1222,
 1274
 Cortázar, Julio, 989
 Corteanu Loffredo, Nicoletta, 430
 Cosașu, Radu, 25, 78, 79, 91, 127,
 145, 162, 176, 240, 242, 307,
 373, 407, 414, 463, 501, 560,
 578, 594, 625, 681, 696, 711,
 783, 801, 819, 870, 873, 888,
 904, 924, 935, 984, 1071, 1099,
 1214, 1275
 Cosma, Anton, 210, 330, 546, 831,
 976
 Cosma, Aurel, 794
 Cosma, George Florin, 121
 Cosma, Mihail, 614, 826
 Cosma, Nicolae, 835
 Cosma, Viorel, 141, 297, 456, 740,
 835
 Costache, Marian, 362
 Costachi, Ion, 1119, 1256
 Costan, Stela, 433
 Costea, Constantin, 425
 Costea, Dimitrie, 390
 Costea, Puiu, 684
 Costea, Ștefan, 55
 Costea, Virgil, 327, 932
 Costescu, Mariana, 295, 696, 1090
 Costin, Calistrat, 143, 148, 420, 723
 Costin, Elisabeta, 810, 887
 Costin, Miron, 11, 49, 61, 142, 185,
 521, 1028, 1076, 1109, 1131
 Costinaș, Iosif, 519
 Costinescu, Florin, 132, 141, 242,
 398, 451, 456, 496, 740, 822,
 838, 948, 995, 1110, 1115, 1133,
 1187, 1189, 1195, 1235
 Coșbuc, George, 11, 12, 26, 42, 44,
 63, 84, 97, 114, 184, 197, 298,
 299, 306, 311, 320, 346, 417,
 440, 444, 457, 499, 527, 534,
 574, 586, 666, 682, 722, 775,
 805, 823, 1025, 1109, 1261, 1276
 Coșeriu, E., 1016
 Coșman, Constantin, 561, 835, 1137
 Coșoi, H., 694, 1086
 Coșovei, Traian, 695, 722, 925
 Coteanu, Ion, 569, 842
 Cotigescu, Ștefan T.I., 452
 Cotrău, Liviu, 106, 318, 856
 Cotruș, Aron, 682
 Cotruș, Ovidiu, 900, 903, 904, 911,
 915, 925, 960, 987, 990, 1019,
 1119, 1126, 1158, 1164, 1168,
 1245, 1252, 1264, 1275, 1276
 Coue, Jean, 411
 Courier, Paul Louis, 541, 848
 Courriol, Jean Louis, 847, 954
 Coutsocheras, I.P., 707
 Covaci, Aurel, 15, 448, 495, 577,
 1163, 1174
 Covaci, Ivan, 1175, 1196
 Cozmei, Ion, 64
 Cozmuța, Aug., 431
 Craia, Sultana, 86, 231, 288, 380,
 601, 617, 724, 743, 791, 810,
 838, 895, 914, 980, 998, 1030,
 1091, 1107, 1195, 1226
 Crainic, Nichifor, 889
 Craioveanu, Popas, 1068
 Crama, Mihail, 349, 903
 Crăciun, Boris, 451
 Crăciun, Bucur, 838
 Crăciun, Emil, 783
 Crăciun, Ioana, 155

Crăciun, Victor, 242, 380, 894
 Crăciunescu, Ioana, 498, 606, 622,
 625, 654, 748, 1039, 1047, 1165,
 1253
 Crăsnaru, Daniela, 9, 85, 134, 141,
 227, 285, 496, 599, 655, 1013,
 1191
 Crânguleanu, Ion, 40, 170, 175, 233,
 246, 256, 451, 665, 789, 998,
 1249
 Creangă, Florin, 97
 Creangă, Ion, 24, 27, 53, 80, 116,
 148, 160, 205, 221, 243, 282,
 299, 320, 384, 392, 438, 497,
 519, 521, 574, 576, 581, 699,
 740, 775, 825, 833, 839, 877,
 879, 892, 911, 915, 955, 998,
 1057, 1107, 1175, 1285
 Cremer, Doru, 961
 Cretzianu, George, 444
 Creția, Petru, 317, 400, 964, 1089
 Crețu, Ion, 88, 739
 Crețulescu, Ioana, 664, 772, 879,
 895, 980, 1135, 1168, 1191, 1210
 Crevedia, Nicolae, 520, 704, 1132
 Crichton, Michael, 406
 Cristache, Nicolae, 495
 Cristea, Corina, 53, 181
 Cristea, Dan, 10, 32, 85, 133, 169,
 183, 231, 247, 268, 348, 364,
 394, 454, 470, 492, 528, 577,
 602, 616, 629, 688, 703, 726,
 742, 789, 809, 930, 1014, 1090,
 1121, 1191, 1210, 1230, 1242
 Cristea, Eugen, 540, 856
 Cristea, Radu, 1093
 Cristea, Tudor, 67, 213, 280, 374
 Cristea, Valeriu, 24, 94, 125, 143,
 165, 175, 224, 296, 423, 445,
 463, 466, 491, 511, 576, 609,
 625, 771, 818, 827, 903, 938,
 1023, 1082, 1098, 1126, 1203,
 1248, 1252
 Cristescu, Maria-Luiza, 162, 190,
 280, 305, 312, 428, 613, 626,
 766, 818, 940, 1245
 Cristi, Ada, 410
 Cristi, Adi, 451, 1048
 Cristian, V., 1130
 Cristofor, Ion, 97, 1276
 Cristoiu, Ion, 55, 90, 97, 216, 232,
 500, 745, 746, 841, 1051, 1140,
 1260
 Crișan, Constantin, 109, 325, 654,
 855, 877, 878, 880, 891, 953,
 980, 1047, 1124
 Crișan, Ion, 443, 691
 Crișan, Lia, 207, 768, 971
 Crișan, Mihai, 497, 1290
 Crișan, Nicolae, 357, 725
 Crișan, Teodor, 423, 612, 655, 961
 Crînguleanu, Ion, 456
 Croce, Benedetto, 199, 226
 Crohmălniceanu, Ov.S., 14, 171,
 287, 511, 549, 569, 735, 882,
 1200, 1230, 1285
 Croitoru, Anca, 132
 Croitoru, Mircea, 432, 853
 Cros, Charles, 120
 Cruceană, Ion, 304
 Cruceanu, Mihail, 272, 1078, 1215,
 1244, 1261
 Cruceanu, Mircea, 59
 Cruceru, Dan, 1048, 1135
 Cruceru, Gica, 1048
 Crușu, Ștefan, 803, 917
 Crușu, T., 375
 Csire, Gabriella, 945
 Cubleşan, Constantin, 42, 51, 79,
 145, 176, 296, 312, 323, 360,
 361, 538, 696, 749, 762, 786,
 823, 858, 918, 962, 1029, 1041,
 1127, 1288

Cucerzan, Eugen S., 819, 871
 Cuclin, Dimitrie, 404, 907
 Culcer, Dan, 114, 210, 414, 458,
 459, 512, 531, 572, 599, 660,
 737, 748, 753, 755, 756, 771,
 773, 809, 941, 946, 976, 1041,
 1042, 1072, 1099, 1105, 1132,
 1158, 1167, 1194, 1245, 1292
 Cunea, Sorin, 31
 Cupcea, Mihai, 1235
 Cursaru, Lucian, 820
 Curticăpeanu, Anca, 171
 Curticăpeanu, Doina, 448, 616, 842,
 873, 902, 1245, 1252
 Curticean, Mircea, 1276
 Curticeanu, Mircea, 99, 197, 204,
 755, 784, 1116
 Curtis, Louis, 839
 Curtius, E.R., 883
 Curtui, Aurel, 1027, 1250
 Cusin, Adi, 158, 233, 442, 459, 476,
 589, 690, 776, 1066, 1174
 Custură, Vasile, 651
 Cuşnarencu, George, 512, 628, 940,
 997
 Cuştaru, Virgil, 409, 642, 952, 1272
 Cuza, Alexandru Ioan, 89, 66, 117,
 209, 221, 1039
 Czechowicz, Andrzej, 466
 Czeszko, Bohdan, 969
 Czosnowski, Stanislaw, 969

D

d' Alvernha, Peire, 1276
 da Todi, Jacopone, 197
 Dadié, Bernard B., 171
 Daicoviciu, Constantin, 870
 Daicoviciu, Hadrian, 104, 1054
 Dalí, Salvador, 203, 850
 Damaschin, Dan, 92, 97, 755
 Damé, Frédéric, 377
 Damian, George, 344, 541, 681, 696

Damian, Nicolae, 11, 160, 335, 439,
 618
 Damian, S., 214, 228, 710, 1030,
 1252
 Damian, Ştefan, 97, 628, 681, 696,
 820, 1101, 1183
 Dan, Adrian, 185
 Dan, Ariel, 735
 Dan, Ioan, 104, 1016, 1115, 1211,
 1226, 1242
 Dan, Pavel, 211, 431, 437, 482, 585,
 617, 670, 794, 801, 905, 1067,
 1130, 1175
 Dan, Vasile, 206
 Danciu, Maxim, 97, 540, 1288
 Dandu, Sanda Maria, 522
 Daneliuc, Mircea, 231
 Daniel, C., 1106
 Daniel, Gherghina, 410
 Danilov, Nichita, 912, 995, 1007
 Danţiş, Gabriela, 24
 Darian, Adina, 176
 Darie, Sandu, 711
 Dascal, M., 1052
 Dascăl, Mihai, 166, 363, 1052
 Dascălu, Crişu, 730, 918, 1052
 Dascălu, Ofelia, 1052
 Dascălu, Valentin, 280
 Datcu, Damian, 526
 Datcu, Iordan, 39, 384
 Daudet, Leon, 1068
 David, Dan, 376, 939, 944
 David, Valeria, 1052
 Davideanu, Ion, 100, 644, 747, 848,
 888, 903, 930, 961, 1278
 Davidescu, Ion, 738
 Davidescu, Mihaela, 231, 248, 571,
 749
 Davidescu, N., 317, 566, 853
 Davidoglu, Marioara, 1104, 1140
 Davidoglu, Mihail, 1051
 Davidovici, Doru, 863, 1029, 1194

Davila, Alexandru, 301, 545
 Dăianu, E., 432
 Dănciulescu, Sina, 425, 758
 Dănilă, Simion, 882
 Dănuț, Moise, 490
 Dâncu, Vasile, 389
 de Beauvoir, Simone, 676
 de Born, Bertran, 1276
 De Chirico, Giorgio, 130
 de Poitiers, Conte, 1276
 Deac, Mircea, 432
 Deac, Radu, 114
 Diaconescu, S. George, 103
 Diaconu, Nicolae, 1155
 Deal, Al., 12, 339
 Deal, Alexandru, 19, 339, 396, 1201
 Debenedetti, Giacomo, 964
 Dejan, C., 632
 Delamarina, Vlad, 52
 Delange, Jacqueline, 220
 Delaunay, Sonia, 1218
 Delavrancea, Barbu, 444, 933
 Delavrancea, Cella, 119, 151, 269,
 1168, 1216, 1219, 1228, 1250
 Deleanu, Elena, 295, 857, 1290
 Deleanu, Horia, 1069
 Deleanu, Marcu Mihail, 360, 757
 Deleanu, Ștefania, 62
 Deleanu, Valeria, 231, 789, 1024
 Deleanu, Victoria, 121
 Delfau, Gérard, 1159
 Deligiorgis, Stavros, 1123
 Delihjiani-Anastasiadi, Gheorghia,
 28
 Delureanu, Ștefan, 1167
 Demetrescu, Traian, 423, 649, 1271
 Demetrius, Lucia, 434
 Demetrius, V., 653, 666
 Demian, Anastase, 968
 Deniforescu, Al., 304
 Denis, Lily, 507
 Densusianu, Ovid, 20, 597, 781
 Desnos, Robert, 366
 Dessila, Octav, 1099
 Deșliu, Dan, 13, 207, 556, 566, 584,
 603, 686, 793, 823, 851, 865,
 896, 939, 1166, 1291
 Deșliu, Valentin, 74, 154, 888
 Devesel, Mariana, 87
 Devesel, Marina, 706, 1121
 Dezső, Kozma, 561
 di Lampedusa, Giuseppe Tomasi,
 964
 Diaconescu, Emil, 63, 722, 754
 Diaconescu, Ioana, 11, 35, 68, 121,
 134, 141, 170, 181, 227, 231,
 248, 288, 326, 342, 366, 371,
 397, 456, 496, 497, 584, 618,
 704, 830, 877, 1012, 1066, 1083,
 1114, 1200, 1257, 1289
 Diaconescu, Ion, 190, 529
 Diaconescu, Mihail, 288, 303, 542,
 629, 1161, 1262
 Diaconescu, Romulus, 72, 101, 163,
 227, 316, 376, 426, 576, 583,
 594, 877, 923, 947, 1006
 Diaconescu, Traian, 282, 597
 Diaconu, Dana, 1272
 Diaconu, Ioan, 245
 Diaconu, Ion, 326
 Diaconu, Mircea, 585
 Diaconu, Nicolae, 97, 426, 496, 585,
 761, 1064, 1198
 Diaconu, Tudor, 1296
 Diaconu, Vasile D., 42
 Diaconu, Virgil, 224
 Dianu, Romulus, 1257
 Dică, Cristian, 674, 1211
 Dickinson, Emily, 264, 1071
 Diga, Anca Smaranda, 705
 Dima, Alexandru, 28, 30, 64, 80,
 147, 206, 225, 456, 465, 585,
 686, 699, 786, 814, 821, 850,
 894, 903, 940, 962, 991, 1027,

1040, 1046, 1054, 1060, 1066,
 1095, 1121, 1161, 1168, 1230,
 1253
 Dima, Ion, 90
 Dima, Valentin, 326
 Dima, Valentina, 360, 666
 Dimakis, Minas, 206
 Dimisianu, Gabriel, 14, 20, 74, 95,
 150, 173, 214, 258, 333, 356,
 369, 376, 381, 393, 423, 458,
 481, 571, 606, 669, 692, 712,
 722, 730, 846, 862, 882, 883,
 910, 921, 960, 1008, 1021, 1048,
 1111, 1131, 1174, 1176, 1183,
 1210, 1217, 1219, 1230, 1262,
 1287, 1292
 Dimitrescu-Iași, C., 787
 Dimitriu, Daniel, 11, 91, 170, 190,
 310, 394, 420, 479, 527, 531,
 636, 741, 749, 787, 831, 843,
 910, 952, 1052, 1080, 1103,
 1149, 1237
 Dimitriu-Păușești, Al., 1136
 Dimiu, Mihai, 53, 471
 Dimov, Leonid, 38, 412, 476, 501,
 530, 559, 618, 702, 738, 748,
 755, 814, 842, 861, 928, 938,
 943, 956, 969, 1024, 1067, 1165,
 1169, 1237, 1244, 1258, 1266,
 1269
 Dincă, Al., 857
 Dincetate, Cecilia, 527
 Dinescu, Mircea, 9, 25, 37, 42, 52,
 57, 85, 92, 106, 116, 133, 141,
 155, 178, 179, 189, 196, 207,
 213, 243, 291, 298, 304, 313,
 350, 377, 394, 399, 419, 461,
 466, 522, 523, 547, 599, 660,
 663, 703, 728, 798, 807, 837,
 857, 865, 872, 1003, 1066, 1174,
 1196, 1217, 1273
 Dinu, Gheorghe, 481
 Dinu, Ion M., 632
 Dinulescu, Ioana, 102, 200, 315,
 426, 456, 535, 585, 649, 760,
 826, 849, 962, 1063, 1069, 1279
 Diop, David, 171
 Dix, Otto, 1179
 Djigola, Cornelia, 13, 35, 134, 141,
 248, 269, 398, 415, 521, 570,
 725, 823, 1030, 1099
 Dobrescu, Alexandru, 93, 190, 302,
 308, 525, 528, 531, 642, 749,
 846, 946, 953, 1053, 1149, 1230,
 1273
 Dobrescu, Carmen, 875
 Dobrescu, Emilian, 549
 Dobrescu, Marius, 1182
 Dobrian, Vasile, 984
 Dobrogeanu Gherea, C., 1264
 Dochian, Constantin, 1225
 Dohi, Alexandru, 1116, 1204, 1235
 Dohotaru, Adrian, 219, 729, 1077
 Doinaș, Ștefan Augustin, 14, 18, 40,
 83, 99, 113, 135, 167, 198, 224,
 233, 297, 300, 313, 316, 354,
 425, 446, 471, 479, 483, 494,
 501, 512, 533, 535, 542, 552,
 557, 645, 655, 671, 725, 726,
 744, 756, 778, 804, 828, 848,
 855, 864, 878, 942, 958, 960,
 1019, 1059, 1071, 1073, 1116,
 1153, 1174, 1178, 1230, 1244,
 1247, 1278, 1285
 Dolgoșeva, Lilia, 232, 1234
 Dolgu, Daniela, 448
 Dolgu, Gheorghe, 549
 Doman, Dumitru Augustin, 914,
 1134, 1225
 Domokos, Szilágyi, 280
 Donca, Ioan, 17
 Dopcea, Marian, 161, 224, 231, 296,
 756

Dorcescu, Eugen, 19, 173, 220, 276,
 443, 459, 676, 777, 880, 917,
 1002, 1078, 1110, 1245
 Dorđević, Branimir, 666
 Dorgoșan, Traian, 574, 777
 Dorian, Dorel, 1041
 Dorian, Dorel, 1043
 Dorian, Gellu, 198, 425, 584, 848,
 995, 1007
 Dorian, Marguerite, 1235
 Dorin, Tudor, 724, 824
 Doubrovski, Serge, 653, 765
 Doukaris, Dimitris, 28
 Dracsin, Constantin, 162, 198, 298,
 425, 1237
 Dragolea, Mihai, 97, 196, 225
 Dragomir, Dan, 752
 Dragomir, Miha, 865, 1250
 Dragomir, Mircea, 81, 244, 449,
 722, 803, 821, 1027, 1048, 1222
 Dragomir, Vasile, 389, 578, 873
 Dragomirescu, Mihail, 60, 226, 242,
 303, 365, 575, 582, 664, 758,
 1119
 Dragoș, Gh., 162, 1059
 Dragoș, Nicolae, 9, 51, 58, 59, 82,
 101, 120, 134, 141, 145, 158,
 172, 179, 219, 267, 275, 288,
 314, 353, 367, 384, 393, 442,
 459, 463, 471, 476, 482, 499,
 503, 522, 550, 555, 585, 621,
 691, 706, 729, 759, 803, 829,
 837, 848, 917, 962, 1035, 1077,
 1090, 1092, 1110, 1127, 1128,
 1200, 1211, 1244, 1252, 1263,
 1268
 Dragu, George, 579
 Dragu, Gheorghe, 451
 Dragu, Marin, 51
 Dragu, Petre, 199, 278, 285, 288,
 298, 316, 352, 425
 Dragu, Victoria, 619
 Dragun, Osvaldo, 415, 544
 Drăgan, Dida, 48
 Drăgan, Iosif Constantin, 167, 1189
 Drăgan, Lenuța, 64
 Drăgan, Mihai, 80, 121, 163, 165,
 226, 309, 409, 518, 529, 596,
 635, 749, 778, 804, 835, 847,
 879, 912, 952, 1087, 1104, 1152,
 1188, 1201, 1236, 1255, 1285
 Drăgan, Mircea, 352
 Drăgan, Nicolae, 432, 755
 Drăgan, Vasile, 579
 Drăganu, Tudor, 634
 Drăgănoiu, Ion, 396, 399, 589, 619,
 878, 897
 Drăgoi, Gabriela, 685
 Drăgoi, Rodian, 170, 995, 1007,
 1237, 1238
 Drăgoșescu, Basile, 117
 Drăgușanu, Ion Codru, 547
 Drăgușanu, Valeriu, 789, 995, 1007
 Drăguț, Vasile, 1230
 Drâmba, Lucian, 99, 961
 Drâmba, Ovidiu, 1190
 Dreptate, Emil, 805
 Dreptu, Livia, 1104
 Drincea, Ion Șerban, 1155
 Drincu, Sergiu, 292
 Droc, Ioan, 79, 1288
 Drogli, George, 1037
 Dron, Costel, 757
 Drouhet, Ch., 226
 Drozdowski, Bohdan, 966
 Drumaru, Paul, 1128
 Drumeanu, Carmen, 1274
 Drumeș, Mihail, 666, 1099
 Drumeș, Valeriu, 425
 Drumur, George, 589, 1201
 Drumur, Marian, 569, 914
 Druță, Ion, 232, 1116
 Dubinin, N.P., 619
 Dubos, Rene, 101

Duca, Eugen, 97, 958
 Ducea, Valeria, 110, 207, 656, 1290
 Duda, Virgil, 93, 174, 332, 334, 623,
 719, 827, 846, 863, 1008, 1292
 Dudaș, Vasile, 443
 Duduță, Florea, 90
 Dudu, Cecilia, 1041
 Dufrenne, Mikel, 107, 323
 Dugneanu, Paul, 52, 84, 153, 171,
 180, 230, 285, 414, 498, 583,
 688, 742, 777, 838, 930, 936,
 980, 1015, 1035, 1037, 1135,
 1190, 1227, 1242
 Duică, Bogdan, 383
 Duicu, Serafim, 148, 482, 651, 661,
 771, 906
 Dulcă, Dorina, 1185
 Dulea, Mihai, 549
 Dulfu, Petre, 444
 Duma, Dionisie, 787
 Dumas-tatăl, Al., 739
 Dumbravă, Bucur, 666
 Dumbravă, I., 1207
 Dumbravă, L., 876
 Dumbravă, Lucian, 191, 877
 Dumbravă, Nicolae, 836, 1257
 Dumbrăveanu, Anghel, 18, 38, 68,
 73, 141, 145, 153, 173, 205, 233,
 292, 461, 503, 506, 574, 575,
 589, 676, 777, 784, 831, 903,
 975, 985, 1007, 1066, 1095,
 1198, 1230, 1251, 1256, 1296
 Dumbrăveanu, Violeta, 676
 Dumitra, Al., 451
 Dumitrache, Constantin, 102, 103,
 200, 301, 426, 534, 630, 849,
 1040, 1062, 1279
 Dumitrașcu, Aurel, 86, 170, 289,
 381, 416, 473, 961
 Dumitrașcu, D., 430
 Dumitrașcu, Gh., 300
 Dumitrașcu, Sever, 1278
 Dumitrescu Teodorescu, Ion, 930
 Dumitrescu, Constantin, 366, 819
 Dumitrescu, Domnița, 1204
 Dumitrescu, Geo, 9, 36, 54, 69, 88,
 136, 141, 155, 170, 181, 228,
 231, 249, 272, 289, 313, 317,
 352, 366, 381, 398, 416, 440,
 455, 473, 479, 495, 522, 570,
 584, 602, 619, 647, 689, 801,
 865, 942, 987, 1002, 1029, 1127,
 1174
 Dumitrescu, Ion Vergu, 819, 1050
 Dumitrescu, Lucian, 456
 Dumitrescu, Marian, 792
 Dumitrescu, Natalia, 654
 Dumitrescu, Sorin, 333, 637
 Dumitrescu, Tudor, 237, 255, 270
 Dumitrescu, Valentin, 570, 1009,
 1107
 Dumitrescu, Victor George, 398
 Dumitrescu, Virgil, 535, 1048
 Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, 20, 31,
 37, 40, 52, 70, 121, 149, 156,
 172, 217, 227, 250, 303, 305,
 316, 346, 374, 460, 500, 574,
 649, 656, 681, 694, 727, 739,
 744, 812, 875, 935, 979, 985,
 1016, 1027, 1054, 1095, 1103,
 1105, 1137, 1161, 1190, 1229,
 1234, 1294
 Dumitrescu-Codreanu, Lucia, 1076,
 1102, 1188
 Dumitriu, Anton, 868, 929, 1238
 Dumitriu, Claudia, 735
 Dumitriu, Dana, 11, 39, 43, 77, 126,
 161, 175, 242, 279, 296, 372,
 402, 403, 444, 463, 481, 511,
 529, 608, 609, 710, 747, 781,
 818, 869, 882, 921, 938, 1023,
 1038, 1074, 1099, 1111, 1127,
 1131, 1177, 1217, 1220, 1249,
 1287

Dumitriu, Lucian, 451
Dumitru, George, 74
Dumitru, Radu, 207, 1174
Dună, Ion, 1249
Dunăreanu, Elena, 856
Dunărințu, Tică, 338, 686
Durand, Gilbert, 756, 802, 1015,
1229, 1283
Dürrenmatt, Fr., 970
Duță, Gheorghe V., 1228
Duțescu, Dan, 447, 1174, 1196
Duțescu, Mihai, 425, 496, 848, 1105,
1155, 1279
Duțu, Alexandru, 45, 141, 296, 304,
511, 609, 801, 842, 920
Dylan, Bob, 384

E

Ebner, Jeannie, 433
Eckhardt, Ulrich, 972
Eco, Umberto, 1276
Eder, Richard, 473
Eftimiu, Victor, 45, 64, 317, 524,
626, 678, 754
Ehrenburg, Ilya, 853, 984
Ekström, Per Olof, 1099
El Sadat, Anwar, 536
Eliade, Dumitru, 522, 710
Eliade, Mircea, 28, 33, 57, 151, 162,
202, 214, 217, 232, 243, 284,
306, 331, 369, 411, 422, 428,
650, 772, 807, 820, 889, 904,
978, 1284
Eliade, Pompiliu, 226
Elin, Mihai, 915
Eliot, George, 1158
Eliot, T.S., 755, 999, 1021
Éluard, Paul, 27, 366, 1067, 1162
Elvin, B., 312, 903, 972
Elyfs, Odysseas, 206
Elytis, Odysseus, 317
Emanoil-Rezuș, Antoneta, 298

Emanuel, Paul, 11, 271, 495, 1162,
1195, 1258
Emilian, M., 284, 411
Eminescu, Gheorghe, 59, 669
Eminescu, M., 40, 111, 369, 501,
565, 666, 759, 973, 1037, 1210,
1278
Eminescu, Matei, 589
Eminescu, Mihai, 37, 41, 46, 47, 49,
59, 64, 72, 77, 89, 94, 100, 110,
116, 132, 134, 138, 159, 207,
209, 307, 346, 362, 365, 375,
400, 410, 435, 440, 459, 498,
506, 524, 545, 575, 582, 589,
595, 615, 641, 651, 698, 834,
907, 927, 952, 989, 992, 996,
1003, 1009, 1027, 1037, 1039,
1052, 1105, 1131, 1142, 1163,
1175, 1289
Eminescu, Roxana, 1284
Eminovici, Constantin, 669
Emyro, Francisc, 403
Enache, Ion, 961
Enache, Pascale, 345
Enache, Radu, 9
Enăchescu, Paul, 633
Ender, Adolf, 433
Endre, Ady, 359, 1002, 1116, 1123,
1128, 1137, 1153, 1158, 1224,
1227
Endre, Bustya, 1161
Endre, Illés, 544
Endre, Szeker, 431
Ene, Virgil, 142, 529, 1273
Ene, Virgiliu, 47, 127, 614, 1083
Enescu, Adrian, 602
Enescu, George, 448, 659, 914, 961
Enescu, Radu, 99, 198, 424, 531,
532, 757, 960, 961, 1019, 1111,
1131, 1153, 1217, 1220, 1276,
1287
Engel, Emanuel, 471

Eniceicu, Octav, 580
 Enikopolov, I.K., 242
 Erb, Roland, 433
 Eres, Mihai Adrian, 170, 463, 766,
 835, 856, 887, 1182
 Ergas, Monica, 656
 Erik, Majtényi, 584, 589, 903
 Ervin, Miko, 1007
 Escadé, Raoul, 1210
 Escarpit, Robert, 216, 322, 878
 Esenin, Serghei, 311, 962
 Eulert, Don, 1235
 Eva, Lendvay, 359, 1184
 Everac, Paul, 15, 37, 86, 110, 148,
 227, 326, 357, 362, 434, 568,
 584, 768, 916, 917, 923, 932,
 941, 961, 970, 995, 1017, 1033,
 1070, 1108, 1109, 1201
 Evseev, Ivan, 303
 Evtimov, Evtim, 907
 Evtuşenko, Evgheni, 814
 Evu, Eugen, 25, 276, 280, 448, 459,
 541, 696, 776, 819, 856, 1110,
 1235
 Evu, I., 198, 961, 995, 1006, 1195

F

Fabian, Ştefan, 150
 Faca, C., 746
 Faifer, Florin, 47, 80, 148, 489, 685,
 697, 821, 1188
 Fanache, Maria, 111
 Fanache, V., 177
 Farago, Elena, 232
 Fassel, Horst, 433, 1230
 Fati, Vasile Petre, 772, 860, 861
 Fauchereau, Serge, 530
 Faulkner, William, 801, 964, 1135
 Faur, Dan, 1136
 Faur, Viorel, 197, 443, 850, 1060
 Fay, Ştefan J., 51, 735, 891
 Fărcăşan, Sergiu, 31

Fătu, Nicolae, 863
 Fătulescu, Florin, 618
 Feiler, Eva, 611
 Fekete, Iosif, 1068
 Felea, Aurel, 330
 Felea, Victor, 25, 94, 145, 224, 242,
 261, 274, 298, 359, 407, 448,
 458, 463, 512, 560, 594, 611,
 681, 696, 711, 736, 784, 801,
 819, 831, 888, 904, 924, 939,
 987, 1006, 1039, 1083, 1099,
 1182, 1201, 1203, 1235, 1245,
 1255, 1287
 Felecan, Radu, 856, 1237
 Felix, Radu, 89, 170, 345, 450, 559,
 616, 823, 1155
 Ferenc, Bartis, 482, 819, 1182
 Férenc, Szemplér, 85, 241, 377, 463,
 584, 589, 609, 625, 824, 825,
 1035, 1118, 1139, 1250
 Ferlinghetti, Lawrence, 1153
 Fernández, Guillermo, 904
 Feval, Paul, 703
 Fialla, Ludovic, 51
 Ficiuc-Scutaru, Georgeta, 1236
 Filimon, Grigore, 1064
 Filimon, Mariana, 496
 Filimon, N., 1265, 1294
 Filip, Florian, 533
 Filip, Gheorghe, 451
 Filip, Mircea, 697, 1028
 Filip, Traian, 30, 48, 65, 131, 149,
 150, 178, 227, 393, 411, 466,
 491, 521, 724, 808, 928, 893,
 913, 928, 945, 996, 1013, 1049,
 1225, 1238, 1257
 Filip, Vasile, 245, 466, 550, 1206
 Filipescu, Dan, 362, 684
 Filitti, Charlotte, 1166
 Filotti, Maria, 435, 1070, 1163
 Fiñescu, Traian, 1257
 Fira, Constantin, 101

Firan, Florea, 101, 129, 131, 201,
 298, 425, 455, 482, 578, 632
 Firea, Fred, 330
 Firescu, Al., 962
 Firescu, Teodor, 1048
 Fischof, Andrei, 349
 Flaubert, Gustave, 403, 1250
 Flămând, Dinu, 10, 21, 55, 87, 90,
 97, 146, 161, 180, 185, 189, 220,
 291, 296, 299, 324, 349, 353,
 371, 396, 419, 427, 469, 501,
 523, 525, 531, 535, 547, 556,
 599, 629, 663, 728, 745, 769,
 790, 808, 859, 872, 934, 946,
 951, 994, 1025, 1141, 1168,
 1182, 1195, 1211, 1244, 1258
 Floareș, Alecu Al., 1205
 Flocon, Albert, 519
 Flonta, Mircea, 531, 614
 Flora, Radu, 166, 205, 392
 Florea, Constantin, 549
 Florea, Niculina, 911
 Florea, Pavel, 310, 409, 419
 Florea, Rodica, 327, 377, 445
 Florea, Sandu, 17
 Florea, Șerban, 808
 Florea, Vasile, 669
 Florea-Ciornei, Doina, 519, 1012
 Florea-Stanciu, Gh., 29
 Flores, Carlos, 389
 Florescu, G.G., 255
 Florescu, Nicolae, 1130
 Florescu, Radu, 858
 Florescu, Vasile, 468, 618
 Florian, M.N., 230
 Florian, Mircea, 48, 85, 178, 614,
 1107, 1209
 Florian, Radu, 835
 Floru, Igena, 299
 Foarță, Maria, 918
 Foarță, Maria, 919
 Foarță, Șerban, 10, 58, 113, 120,
 141, 158, 220, 234, 253, 276,
 292, 355, 369, 396, 401, 459,
 476, 574, 589, 605, 766, 872,
 981, 985, 1035, 1052
 Fochi, Adrian, 24, 384, 1226
 Fochi, Rodica, 651
 Focea, Carmen, 705, 728
 Focea, Ion, 304
 Fodor, Iuliu, 326, 654, 1069
 Fodor, Katia, 525
 Fodor, Octavian, 146, 430, 654
 Fodor, Sandor, 598
 Fontaine, La, 122
 Forai, Mihai, 631
 Forna, Petru, 1099
 Forster, E.M., 402
 Fortunata, A., 666
 Foucault, Michel, 1058
 France, Anatole, 55, 903
 Franck, Valentin, 105
 Franga, Liviu, 544
 Franyo, Zoltan, 723
 Frateșu, Lucian, 1237
 Frățilă, Adrian, 87, 178, 1225
 Frățilă, Augustin, 997
 Frenaud, André, 755
 Frigys, Riedl, 202
 Frisch, Werner, 783
 Frost, Robert, 1174
 Frumosu, Gh., 757
 Frumosu, Ion, 524, 840
 Fruntelată, Nicolae Dan, 70, 380,
 691, 1000, 1106, 1122, 1190,
 1195, 1211
 Frunză, Dumitran, 89, 184, 298, 417,
 524, 626, 840, 945, 1139, 1257
 Frunză, Eugen, 70, 330, 632, 801,
 836, 1195
 Frunză, Victor, 1122
 Frunzetti, Ion, 747, 1204

Fulga, Laurențiu, 24, 40, 112, 127,
214, 252, 300, 385, 537, 559,
616, 649, 671, 852, 881, 1010,
1013, 1028, 1038, 1066, 1101,
1110, 1121, 1123, 1149, 1158,
1174, 1185, 1190, 1205, 1242,
1245, 1250, 1276, 1285, 1291,
1293
Fulga, Nicolae, 1139
Fulgeanu, Vasile, 198
Fundoianu, B., 1039, 1178
Funeriu, I., 676, 918
Furtună, Enric, 694, 817, 1086
Fuyuhiko, Kitagawa, 575

G

Gábor, Cseke, 1198
Gabor, Garai, 1142
Gabrea, Șerban, 332
Gachi, Mihai, 1103
Gafița, Gabriel, 365, 396, 418, 941,
1286
Gafița, Mihai, 31, 41, 132, 236, 245,
249, 250, 254, 262, 264, 270,
274, 276, 283, 300, 318, 346,
372, 535, 589, 643, 655, 668,
953, 1059
Gafița, Viniciu, 17
Gafton, Marcel, 567, 614, 618, 620,
680, 1012, 1073, 1200, 1266
Gagițanu, Mihai, 926
Galaction, Gala, 666, 903, 1222
Galan, V.Em., 630, 1051, 1282
Galetaru, Geo, 355
Galiș, Veronica, 134, 141, 580, 877
Gall, Erno, 1204
Galuș, Veronica, 1002
Gană, George, 111, 169, 196, 197,
661, 701, 808
Gane, Horia, 951
Gane, Nicolae, 346, 666, 1284
Ganea, Valeriu, 1229

Gasiorowski, Krzysztof, 969
Gaume, Maxim, 389
Gauthier, Roger Francois, 730
Gautier, Théophile, 1028
Gavril, Mate, 107, 765
Gavril, Matei, 145, 248, 289, 571
Gavril, Paul, 490
Gavriliu, Emil, 728, 1182
Găbrian, Ștefan, 10
Gădăleanu, Monica, 698
Gălățanu, Mircea, 1128
Gălățeanu, Mircea, 1185, 1235
Gărduș, Traian, 1250
Gârbovan, Dan, 1185, 1204, 1250
Gârceag, Nicolae, 131, 1256
Gârleanu, Emil, 232, 666
Genaru, Ovidiu, 17, 145, 148, 227,
268, 373, 452, 471, 482, 490,
519, 711, 740, 768, 809, 823,
904, 923, 932, 941, 995, 1039,
1070, 1237
Genette, G., 730, 946
Genoiu, George, 307
George, Alexandru, 100, 138, 213,
219, 302, 310, 320, 331, 353,
438, 441, 460, 503, 506, 530,
547, 588, 614, 643, 662, 735,
771, 780, 815, 853, 860, 901,
925, 954, 977, 1001, 1127, 1168,
1195, 1271
George, S., 103, 425
George, Șeitan, Ion, 901
George, Tudor, 36, 54, 61, 70, 136,
156, 252, 288, 446, 499, 644,
710, 823, 1002, 1030, 1075,
1099, 1126
Georgescu Câmpeanu, Titi, 980
Georgescu, Al., 875
Georgescu, Constantin, 231, 350
Georgescu, Emil, 31
Georgescu, Jean, 78, 185
Georgescu, Mihai, 353, 650, 757

Georgescu, Miron, 895
 Georgescu, Paul Alexandru, 321, 1230, 1239
 Georgescu, Paul, 43, 76, 120, 124, 196, 214, 222, 259, 436, 549, 639, 802, 817, 869, 881, 903, 1003, 1026, 1118, 1174, 1196, 1213, 1235, 1273
 Georgescu, Petre A., 104
 Georgescu, Radu, 29, 266, 945
 Georgescu, Ștefan, 456
 Georgiev, V., 1189
 Georgiu, Grigore, 35
 Gere, Mihai, 549
 Géza, Domokos, 51, 261, 511, 559
 Géza, Szocs, 97, 417
 Ghaplinian, Hracia, 1163
 Gheață, Dumitru, 618
 Ghef, Monica, 206
 Ghelman, Aleksandr, 435, 1163
 Ghelmez, Petre, 40, 77, 114, 203, 217, 243, 280, 378, 393, 399, 463, 512, 581, 586, 610, 675, 691, 700, 766, 907, 939, 1170, 1200, 1211
 Ghenădescu, Fred, 330
 Ghencea, Victor C., 943
 Gheorghe, A., 727
 Gheorghe, Fănică N., 120, 375, 664
 Gheorghe, G., 802
 Gheorghe, Ion, 7, 14, 42, 54, 67, 72, 85, 91, 99, 135, 306, 321, 379, 386, 399, 415, 455, 471, 478, 522, 530, 793, 823, 838, 865, 897, 914, 925, 932, 939, 994, 1013, 1106, 1200, 1258, 1265, 1266
 Gheorghe, Tudor, 350, 606, 669
 Gheorghe, Vișan, 190
 Gheorghescu, Florica, 875
 Gheorghisor, Ioan, 55
 Gheorghită, C., 180
 Gheorghită, G., 37, 125, 299, 349, 481, 595, 653, 740, 886, 911, 936, 951, 1152, 1267
 Gheorghiu, Dan Mihnea, 777
 Gheorghiu, Gabriela, 783, 1128
 Gheorghiu, Ion, 269
 Gheorghiu, Mihai Dinu, 11, 48, 77, 94, 190, 420, 525, 643, 891, 941, 943, 955, 994, 1050, 1057, 1119, 1152, 1207
 Gheorghiu, Mihnea, 17, 110, 173, 182, 230, 241, 273, 316, 433, 489, 533, 559, 568, 581, 584, 589, 597, 650, 656, 822, 888, 1035, 1062, 1209, 1210, 1290
 Gheorghiu, Ș., 666
 Gheorghiu, Tașcu, 14, 1059, 1064, 1136, 1174, 1196
 Gheorghiu, Traian N., 697
 Gheorghiu, Val, 263, 1105
 Gheorghiu, Virgil, 242, 249, 250, 254, 261, 264, 276, 283, 288, 319, 583, 894, 1274
 Gheorghiu, Virginia, 645
 Gheran, N., 98, 1289
 Gheran, Niculae, 651, 1068
 Gherasim, Vasile, 1037
 Gherea, C.D., 897
 Gherea, Ionel D., 119
 Gherman, Mihai, 1295
 Ghermanschi, Anatol, 58, 63, 91, 401, 450, 465, 496, 580, 594, 901, 907, 1256
 Ghermanski, Anatol, 36
 Gheț, Monica, 45, 801, 969
 Gheție, Coriolan, 61, 266, 757, 847, 856
 Gheuca, Florin, 519, 740
 Ghica Vodă, Grigore, 669
 Ghica, Dimitrie, 835
 Ghica, Grigore Alexandru, 669

Ghica, Ion, 247, 348, 577, 864,
 1129, 1265
 Ghidirmic, Ovidiu, 199, 425, 534,
 647, 760, 1061, 1155, 1278
 Ghidrigan, George, 1106
 Ghilia, Alecu Ivan, 232, 1202
 Ghinea, Sanda, 1039, 1091
 Ghineț, Valerian, 606, 669
 Ghioc, Ștefan Romeo, 81
 Ghișe, Dumitru, 549, 1010, 1047,
 1066, 1281
 Ghiță, Simion, 1073
 Ghițulescu, Mircea, 97, 98, 108, 766,
 1066, 1288
 Ghițulescu, Zeno, 432, 903, 1069
 Ghiu, Bogdan, 473, 570
 Ghiurchescu, Lucian, 857
 Ghizdăvescu, Vasilica, 228
 Gibescu, George, 137, 229, 547,
 664, 1033
 Gide, André, 19, 58, 292
 Gierek, Edward, 488
 Gilorteanu, Zoe, 24, 522, 1089
 Ginsberg, Allen, 366
 Giosu, Șt., 1088
 Giotta, Anton, 1257
 Giurchescu, Lucian, 353
 Giurea, Dan, 300, 633
 Giurescu, Anca, 242
 Giurescu, C.C., 255, 363, 1278
 Giurgea, Adrian, 1262
 Giurgiu, Rodica, 355
 Gîrgeag, Nicolae, 995
 Goci, Aureliu, 129, 359, 652, 735,
 781, 869, 1005, 1127
 Goga, Octavian, 105, 310, 433, 475,
 666, 678, 696, 711, 1099, 1260
 Goga, Simion, 310
 Gogea, Vasile, 389, 407, 1235
 Gogonea, Vasile, 1064
 Goia, Luci, 783, 805
 Goia, Vistian, 205, 1159
 Gojdu, Emanuil, 198
 Golban, Ioan, 1153, 1276
 Golescu, Dinicu, 68, 137, 141, 151,
 157, 167, 185, 228, 232, 304
 Golescu, Iordache, 1212
 Golfescu Dragoș, Sânziana, 1059
 Golianu, Aurelia, 250
 Göllner, Carol, 111, 874
 Goma, Paul, 31, 277, 363, 367
 Gomez-Arcos, Agustin, 25
 Gomoiescu, Mircea, 448
 Gorcea, Petre Dan, 32
 Gorcea, Petru Mihai, 949, 989, 1119,
 1167
 Gordez, Vasile, 669
 Gorduz, Vasile, 606
 Gorek-Rosinski, Jan, 39
 Gorovei, Ștefan, 18
 Gorun, Petre C., 101, 198
 Gorun, Petre G., 534, 961
 Gorun, Radu, 151
 Gorunescu, Valeriu, 74
 Gostar, N., 1088
 Got, Petre, 773, 939
 Gozariu, Liviu, 1161
 Grainville, Patrick, 430
 Grama, Alexandru, 933
 Gramsci, Antonio, 463
 Grandea, Grigore H., 346, 583, 649
 Grasset, Bernard, 122
 Graur, Al., 62, 875
 Graur, Dumitru, 729, 1124
 Grămadă, Livia, 688, 770, 1276
 Grănescu, Haralambie, 97, 1105,
 1137
 Grănescu, Adrian, 97
 Grăsoiu, Liviu, 911, 980, 1033,
 1120, 1245, 1249
 Grecea, Ion, 40, 81, 793, 836
 Greco, El, 369, 384
 Grecu, Anton, 132
 Grecu, D., 1171

Green, Julien, 578
 Gregu, Mili, 290
 Grezia, Ion, 362, 684
 Griga, Ioan, 344
 Grigoraş, Ana, 943
 Grigore, Toma, 198
 Grigorescu, Dan, 114, 116, 175, 216,
 407, 535, 604, 724, 738, 775,
 803, 805, 808, 812, 926, 935,
 941, 1020, 1105, 1138, 1205,
 1229, 1264
 Grigorescu, Ioan, 185, 307, 352,
 559, 568
 Grigorescu, Ion Dinu, 618
 Grigorescu, Irina, 625, 730, 989
 Grigorescu, Nicolae, 440
 Grigorescu-Bacovia, Agatha, 499,
 1066, 1083, 1135, 1267
 Grigorievna Dostoievskiaia, Anna,
 888
 Grigoriu, Florin, 87
 Grigurcu, G., 814
 Grigurcu, Gheorghe, 10, 99, 114,
 115, 173, 197, 211, 213, 313,
 321, 330, 422, 423, 426, 437,
 532, 546, 548, 589, 635, 644,
 652, 661, 664, 745, 754, 756,
 763, 772, 804, 847, 853, 860,
 910, 960, 966, 977, 988, 1059,
 1074, 1152, 1168, 1198, 1223,
 1230, 1266, 1277, 1293, 1294
 Grochowiak, Stanislaw, 969
 Gronoset, Dagfinn, 1234
 Gronov-Marinescu, Elena, 836
 Grosu, Gheorghe, 1289
 Groşan, Ioan, 90, 97, 98, 422, 525,
 530, 628, 1058, 1276
 Grotzer, Pierre, 939
 Grozdan, Dorian, 369, 1110
 Grozdanov-Jovanović, Stojanka, 260
 Grozea, Elsa, 97, 911
 Gruia, Bazil, 53, 79, 145, 242, 298,
 359, 432, 463, 854, 1039, 1116,
 1159, 1239
 Gruia, Călin, 835
 Gruian, Paul, 698
 Grunea, Vasile, 45, 79, 145, 359
 Gruning, Uwe, 433
 Grzesczak, Marian, 969
 Gudeji, Petar, 260
 Gudelj, Petar, 1163
 Guga, Romulus, 114, 591, 941,
 1077, 1163, 1201
 Guillen, Rafael, 874
 Guillermou, A., 116, 1016
 Guillermou, Alain, 284, 1003, 1011,
 1028, 1052, 1123, 1264, 1278
 Guillevic, Eugène, 507
 Gulea, Stere, 526
 Gurghianu, Aurel, 104, 145, 319,
 332, 428, 542, 578, 632, 655,
 766, 857, 904, 969, 1024, 1069,
 1083, 1116, 1162, 1201, 1203,
 1217, 1289
 Gusti, Dimitrie, 424, 1104
 Gusztáv, Láng, , 1161, 1201, 1204
 Gusztáv, Molnár, 1175, 1196
 Guttuso, Renato, 685
 Guţan, Ilie, 111, 328, 1071, 1111,
 1131, 1217, 1220, 1287, 1292
 Guţă, Adrian, 525
 Guy Marica, Viorica, 205, 431, 1159
 Gvozdrenović, Slavomir, 665, 1296
 György, Beke, 501, 561, 653
 Győző, Rácz, 26, 653, 1174, 1196,
 1204
 Gyula, David, 427
 Gyula, Illyes, 857
 Gyurcsik, I.L., 121
 Gyurcsik, Margareta, 730

H

Habermas, Jürgen, 423

Hacke, Reinhard, 632
 Hacks, Peter, 110, 970, 1163
 Haesaert, Walter, 476
 Hagel, Erika, 145, 924
 Hagiu, Grigore, 9, 35, 42, 54, 67, 81,
 134, 155, 181, 231, 246, 352,
 366, 619, 703, 783, 793, 1239
 Halász, Anna, 585
 Haley, Alex, 814, 825, 989
 Haller, Harry, 943
 Hamza, Adrian, 824
 Hamzea, Adrian, 1182
 Han, Ginghis, 422
 Hancev, Veseliu, 961
 Handal, Schazik Jorge, 823
 Hangan, Nicoleta, 911
 Hanță, Al., 117, 534
 Harasymowicz, Jerzy, 496, 969
 Hardy, Thomas, 639, 1158
 Haret, Spiru, 18, 89, 266, 428
 Hasdeu, Bogdan Petriceicu, 350,
 545, 674, 878, 1175, 1207
 Haș, Petru M., 1161
 Hatman, Daniil, 89, 184, 298, 1050
 Hatmanu, Dan, 263, 684
 Hauptmann, Gerhart, 327
 Hauser, Arnold, 32, 511, 550, 602,
 625, 1191
 Hauser, Hedi, 24, 108, 362, 559
 Hazard, Paul, 226
 Hălmăgean, Alexandru, 856, 1052
 Hănceanu, Dumitru, 490
 Hăulică, Dan, 316, 356, 381, 460,
 571, 747, 850, 870, 1064, 1230
 Hăulică, Michael, 198
 Hârlav, Constantin, 46, 162, 196,
 280, 299, 325, 396, 531, 578,
 611, 990, 1288
 Hecht, Ben, 768
 Hedeșiu, Macarie, 1204, 1250
 Hediroiu, Octavian, 1158
 Hegedús, Ladislau, 969
 Heinrich, Alfred, 1094
 Heisenberg, Werner, 1045
 Hélder, Herberto, 1059
 Heliade-Rădulescu, I., 30, 285
 Herbert, Zbigniew, 966, 969, 1110,
 1201
 Herseni, Traian, 99, 104, 904
 Hesse, Hermann, 696, 749, 754, 943
 Hewett, Dorothy, 126
 Hibovschi, Gh., 684
 Hidalgo, Jose Luis, 874
 Hijdeu, Alexandru, 685
 Hinoveanu, Ilarie, 101, 646, 848,
 1155, 1209
 Hioară, Victoria, 224
 Hispanoamericanos, Cuadernos,
 1206
 Hitler, Adolf, 378
 Hobana, Ion, 15, 17, 207, 409, 501,
 511, 559, 962, 1041, 1042, 1083,
 1090
 Hocke, Gustav Rene, 808, 1108
 Hodjak, Franz, 145, 433, 497, 1175,
 1196
 Hodoș, Constanța, 943
 Hoffman, Alfred, 904
 Hogaș, Calistrat, 22, 362, 684
 Hogue, Nicolae, 685
 Hoișie, Silviu, 55, 90, 299, 525
 Holban, Anton, 50, 113, 150, 170,
 185, 207, 299, 582, 672, 1292
 Holban, Ioan, 525
 Holban, Sorin, 49, 85, 131, 212, 299,
 358
 Holban, Teodor, 969
 Holban, Theodor, 330
 Hölderlin, 124, 140, 305, 405, 407,
 415, 482, 594, 744, 933, 1009,
 1073
 Holircă-Mălin, Aurel, 1116
 Holm, Sven, 373
 Honciuc, D., 248

Horasangian, Bedros, 231
 Horea, Ion, 20, 40, 154, 216, 235,
 273, 278, 317, 359, 393, 406,
 445, 590, 605, 757, 811, 901,
 994, 1035, 1066, 1109, 1174,
 1185, 1196, 1247
 Horea, Irina, 578
 Horia, Alexandru, 789
 Horj, V., 961
 Horj, Viorel, 100, 963
 Horodincă, Georgeta, 735, 882, 989,
 1012, 1138
 Horomnea, Dragomir, 32, 365, 601,
 618, 695, 818
 Hossu-Longin, Valentin, 235, 819,
 990, 1005, 1015, 1160
 Hotinceanu, Liviu, 948
 Hotinceanu, Ovidiu, 838
 Howells, Wiliam Dean, 1205
 Hozier, Henry Montague, 1131
 Hrib, Teodor, 32
 Hrib, Toader, 722
 Hristescu, Valter, 87
 Hritcu, Vasile, 1222
 Hughes, Ted, 635, 1069
 Hugo, Victor, 304, 933
 Huizinga, Johan, 448, 540, 634
 Hulubei, Alice, 66
 Humulescu, Alexandru, 1087
 Hunter, Evan, 401
 Hurdubețiu, Ion, 631, 1161
 Hurezean, Gabriela, 848, 1161
 Hurezeanu, Emil, 99, 207, 407, 422,
 989, 1235
 Hurjui, Ion, 48, 466, 550, 995, 1105,
 1256
 Hurmuzache, Mihai, 150
 Hurmuziadis, George, 317, 1024
 Husar, Al., 409, 739, 831, 912, 995,
 1104
 Husar, Dumitru, 114
 Huser, Arnold, 483
 Hușanu, Constantin, 410

I

Iablonschi, D., 80
 Iacob, Gheorghe, 270
 Iacoban, Mircea Radu, 15, 31, 42,
 72, 110, 202, 227, 359, 409, 434,
 559, 665, 739, 749, 822, 831,
 843, 912, 971, 994, 1010, 1028,
 1066, 1204, 1205, 1270, 1290
 Iacobescu, Alfred, 1047
 Iacobescu, D., 113, 207
 Iacobitz, Alina, 80
 Iancovici, Gheorghe, 106, 429, 764
 Iancu, Avram, 146, 551, 602, 622,
 723, 1134
 Iancu, Gheorghe, 471
 Iancu, Ioan, 38, 143
 Iancu, Traian, 59, 145, 227, 376,
 735, 826, 929, 985, 1066, 1083,
 1211, 1225, 1230
 Iancu, Vasile, 804
 Iancu, Victor, 99, 355, 730, 762,
 1019
 Ianculescu, Alexandru, 74
 Ianculescu, Dinu, 79, 913, 918, 1124
 Ianegic, Raluca, 471
 Ianoși, Ion, 32, 55, 60, 62, 216, 262,
 356, 381, 389, 412, 461, 474,
 481, 549, 571, 642, 697, 747,
 888, 890, 939, 991, 1020, 1117,
 1174, 1230
 Iarin, George, 396, 455, 735, 809,
 1266
 Ibrăileanu, G., 35, 64, 160, 174, 365,
 635, 731, 844, 875, 1001, 1202,
 1264, 1271
 Ibrăileanu, Garabet, 27, 879, 1052
 Ichim, Florica, 326
 Ichim, Mircea, 78, 997, 1133
 Iercoșan, Emilia, 626
 Ieremia, Ioan, 397
 Ieremia, Nicolae, 757
 Ieronim, Ioana, 53, 894, 1014

Ifrim, Ion, 362
 Ifrim, Nicolae, 935
 Iftimovici, Radu, 101
 Iftinchi Zubeni, Ion, 373
 Igna, Vasile, 51, 145, 396, 696,
 1116, 1288
 Ignat, Călin, 81
 Ignat, Dumitru, 1223
 Ignea, Dumitru, 311, 488, 721, 1188,
 1201, 1205
 Ilea, Ion Th., 652, 900, 968
 Ileașă, Vasile, 162, 1234
 Ilić, Lazar, 665, 1296
 Ilica, Carolina, 10, 53, 212, 285,
 299, 396, 405, 414, 594, 599,
 652, 728, 756, 1075
 Ilie, Claudia, 887
 Iliescu Călinești, Gheorghe, 35
 Iliescu, Adriana, 1036, 1239
 Iliescu, Dem., 88
 Iliescu, Gabriel, 871
 Iliescu, Georgeta, 102
 Iliescu, Ion, 177, 409, 443, 865,
 1009, 1066
 Iliescu, Lazăr, 945
 Iliescu, Nicolae, 525
 Ilinca, Carolina, 576
 Ilisei, Grigore, 27, 263, 343, 518,
 821, 1027, 1087, 1143
 Iliu, Victor, 185
 Illakowics, Kazimiera, 496
 Ilovici, Mihai, 302
 Iluțiu, Vicențiu, 97, 423
 Impey, Michael, 175, 182, 331
 Impey, Michel, 332
 Imre, Horváth, 626
 Indrieș, Alexandra, 253, 901
 Indrieș, Alexandru, 666
 Ioachimescu, Theodosia, 97, 1159
 Ioan, C., 150
 Ioan, Ileana, 801
 Ioana, Nicolae, 471, 489, 519, 625,
 630, 753, 774, 777, 1166, 1269
 Ioana, Sabău, 410
 Ioanid, Ștefan, 175, 278, 286
 Ion, Dumitru M., 46, 121, 136, 179,
 478, 559, 599, 630
 Ionașcu, Dumitru Dem., 1007
 Ioncică, Constantin, 681
 Ionel, Nicolae, 13
 Ionesco, Eugène, 151
 Ionescu, Al.Th., 97
 Ionescu, Andrei, 185, 1294
 Ionescu, Constant, 841
 Ionescu, Cornel Mihai, 30, 801
 Ionescu, Eugen, 799, 1257
 Ionescu, Gelu, 10, 91, 98, 106, 204,
 209, 323, 372, 419, 430, 540,
 600, 653, 764, 854, 968, 1068,
 1159, 1168, 1174, 1194, 1196,
 1229, 1230, 1287
 Ionescu, Horia, 314
 Ionescu, Ion, 785
 Ionescu, Jean, 857
 Ionescu, Mariana, 298, 411, 531,
 742, 1245
 Ionescu, Marina, 64, 226, 1088
 Ionescu, Mircea, 998
 Ionescu, Nelu, 38, 459, 476, 506,
 550, 573, 604, 917, 972, 984,
 1017, 1093
 Ionescu, Ștefan, 141
 Ionescu-Olbojan, Gh., 90
 Ioniță, George Alexandru, 728
 Iordache, Antoaneta C., 507
 Iordache, Claudiu, 424, 446
 Iordache, Marius, 741
 Iordache, Mihai, 64
 Iordan, Iorgu, 69, 156, 161, 185,
 321, 372, 399, 467, 535, 569,
 606, 634, 669, 849, 871, 875,
 880, 911, 1005, 1072, 1095,
 1143, 1161, 1201, 1241, 1255

Iordănescu, Paul, 911
 Iorga, Nicolae, 20, 90, 110, 138,
 154, 197, 198, 226, 229, 255,
 295, 315, 317, 321, 325, 352,
 378, 413, 424, 427, 470, 545,
 552, 666, 670, 674, 678, 682,
 731, 754, 782, 814, 820, 833,
 920, 928, 999, 1052, 1072, 1138,
 1228, 1256, 1264, 1286
 Iorga, Traian, 49, 245, 671
 Iorgoveanu Dumitru, Chirata, 360
 Iorgulescu, M., 996
 Iorgulescu, Mircea, 10, 22, 49, 74,
 94, 125, 151, 161, 165, 181, 187,
 214, 258, 279, 302, 312, 320,
 358, 423, 458, 464, 476, 512,
 576, 599, 607, 625, 643, 678,
 694, 753, 781, 799, 818, 866,
 882, 910, 922, 937, 988, 996,
 1023, 1025, 1082, 1180, 1194,
 1199, 1213, 1226, 1250, 1261,
 1292
 Iosif, Mira, 207, 327, 656, 768, 970,
 1070, 1163
 Iosif, Șt.O., 694
 Iosif, Toth, 1153
 Iosifescu, Silvian, 85, 123, 127, 153,
 224, 312, 342, 402, 449, 608,
 708, 815, 903
 Iova, Victor, 365, 372
 Iovan, Ion, 302, 365, 387, 418, 465,
 1175, 1196, 1266
 Iovescu, Ion Marin, 51, 454, 597,
 631, 949
 Iqbal, Mohammed, 1125, 1225
 Irimescu, N., 28, 64, 178, 283, 343,
 376, 391, 409, 451, 490, 519,
 580, 613, 670, 684, 698, 723,
 739, 787, 804, 835, 876, 911,
 927, 943, 1012, 1027, 1088,
 1105, 1119, 1188, 1208, 1223,
 1237, 1256
 Irimia, D., 47, 63, 226
 Irimia, Gheorghe, 130
 Irimia, Nicolae, 373, 1105
 Irimie, Cornel, 111
 Irimie, Negoită, 79, 145, 268, 448,
 578, 739, 819, 939, 1006, 1100,
 1116
 Irzykoeski, Karol, 969
 Isac, Adrian, 1125
 Isac, Adriana, 735
 Isac, C., 80, 489, 835, 910, 1154,
 1267
 Isac, Dumitru, 145
 Isac, Monica, 1110, 1133
 Isac, Victor, 1007
 Isac, Virginia, 684, 1054
 Isaiu, Ion, 611
 Ispirescu, Petre, 724
 Istrate, Gavril, 63, 201, 606, 669,
 685, 1088, 1104, 1158
 Istrate, Gheorghe, 35, 231, 478, 618,
 700, 1090, 1119, 1172
 Istrate, Ileana, 1132
 Istrate, Ion, 205, 755
 Istrate, Mihaela, 981, 1016, 1076,
 1109, 1185
 Istrati, Alexandru, 654
 Istrati, Corneliu, 164
 Istrati, Gh., 28
 Istrati, Ion, 80, 88, 124, 127, 129,
 191, 203, 630
 Istrati, Panait, 77, 228, 230, 285,
 363, 560, 666, 792, 838, 1142,
 1260
 István, Horváth, 36, 42, 45, 79, 1252
 István, Nagy, 405, 407, 416, 486,
 540
 István, Oláh, 268
 István, Szilágyi, 1118
 István, Tóth, 373
 Itu, Ion, 1230, 1264
 Itzin, Catherine, 544

- Iuga, Dumitru, 231
 Iuga, Gabriel, 1116
 Iuga, Ion, 61, 86, 224, 295, 571, 687,
 1106, 1248
 Iuga, Nora, 1242
 Iulian, Rodica, 869
 Iureș, Ștefan, 1241
 Iuteș, Gica, 17, 725, 838, 865, 1200
 Ivan, Ioan, 178, 1116
 Ivancu, Petre, 649, 1155
 Ivanovic, Victor, 1283
 Ivasiuc, Alexandru, 15, 16, 67, 90,
 93, 99, 102, 106, 115, 146, 147,
 174, 176, 178, 181, 210, 218,
 236, 238, 245, 249, 250, 252,
 254, 260-263, 270, 271, 276, 278,
 283, 300, 307, 326, 334, 354,
 370, 376, 414, 420, 436, 453,
 466, 479, 500, 535, 549, 595,
 624, 716, 735, 745, 819, 827,
 902, 1097, 1138, 1203, 1204,
 1293
 Ivașcu, George, 20, 70, 73, 117, 138,
 159, 214, 234, 443, 507, 622,
 643, 677, 707, 730, 747, 760,
 778, 815, 841, 983, 1110, 1182,
 1198, 1230, 1204, 1246, 1260
 Ivănceanu, Vintilă, 151, 491
 Ivănescu, Cezar, 7, 9, 28, 99, 130,
 144, 162, 176, 242, 281, 292,
 355, 419, 496, 599, 650, 844,
 853, 864, 872, 879, 887, 960,
 969, 975, 987, 994, 1091, 1141,
 1149, 1163, 1169, 1225, 1237,
 1242, 1258, 1259, 1266, 1273
 Ivănescu, D., 63, 80, 422, 450, 641,
 753, 1054, 1207
 Ivănescu, G., 580, 1088, 1187
 Ivănescu, Gheorghe, 85, 1054, 1104
 Ivănescu, M., 399, 748, 869
 Ivănescu, Maria, 650
 Ivănescu, Mircea, 111, 208, 242,
 328, 398, 429, 435, 525, 657,
 698, 755, 768, 794, 869, 956,
 964, 988, 1035, 1071, 1111,
 1131, 1163, 1169, 1217, 1252,
 1287, 1292
 Ivireanu, Antim, 99, 306, 521
 Iwaskiewicz, Jaroslaw, 496
 Iza, Augustin, 352
 Izbășescu, Gheorghe, 606, 669
 Izverna, Pan, 1039
- J**
- Jaberg, Karl, 137
 Jalea, Ion, 497
 Jaleș, Petru, 996, 1013, 1029, 1127,
 1132
 James, Henry, 529, 853, 1208
 János, Bartalis, 26, 109
 János, Kovács, 364
 Janos, Szasz, 181, 227, 416, 447,
 505
 János, Székely, 157, 354, 731
 Jar, Al., 630
 Jauss, H.R., 958
 Jebeleanu, Alexandru, 38, 73, 79,
 100, 265, 369, 463, 506, 520,
 589, 594, 665, 711, 826, 1110,
 1204
 Jebeleanu, Eugen, 42, 53, 67, 132,
 145, 151, 157, 168, 180, 214,
 227, 229, 246, 264, 267, 285,
 306, 316, 348, 364, 377, 389,
 393, 410, 412, 462, 467, 478,
 492, 501, 522, 558, 567, 577,
 582, 598, 613, 614, 629, 635,
 687, 787, 789, 804, 808, 823,
 837, 840, 871, 878, 894, 914,
 939, 987, 997, 1039, 1059, 1116,
 1139, 1227, 1245, 1261, 1273
 Jela, D., 272, 416
 Jelescu, Smaranda, 400

Jenica, Marcu, 410
Jgnjatović, Srba, 261
Jianu, Eugen, 18
Jianu, Florina, 326
Jianu, Nicolae, 428, 511, 592, 680,
810, 918, 1023, 1214
Jifcovici, Mirko, 40, 1175, 1196
Jigulin, Anatolii, 1163
Jimenez, Juan Ramon, 1067
Jitaru, Petre, 1104
Jivan, Ion, 198
Joja, Athanase, 927
Joldea, Mihail, 980
Jolles, Andre, 52, 313
Jones, Brian, 878
Jora, Olga, 456
Josef, Eltető, 295
Jovanović, Milan, 665
Joyce, James, 403, 535, 964, 1275
József, Balogh, 497, 809, 1191
József, Izsák, 1201
József, Méliusz, 652, 730
Jucan, Antița, 854
Jucan, Grațian, 46, 945, 1088
Jucu-Atanasiu, Lucia, 173
Jug, Slavko, 326
Jünger, Ernst, 63
Jurca Rovina, Ion, 126
Jurist, Eduard, 17, 581, 879, 1041
Jurma, Gheorghe, 691

K

Kádár, Imre, 1283
Kafka, Franz, 325, 969, 1286
Kallos, Nicolae, 1128, 1278
Kamienska, Ana, 969
Kányádi, Sándor, 145
Kara, I., 283
Karaiannis, Vanghelis, 854
Karoly, Endre, 443
Karoly, Koos, 968
Károly, Kós, 872, 968

Karpowicz, Tymoteusz, 969
Karytakis, Kostas, 635
Kaşuk, Iuri, 1060
Kataev, V., 219
Katona Szabó, István, 1201
Katrivanos, Theodoros, 667, 670
Kavafis, Konstantin, 317
Kavalerowicz, Jerzy, 941
Kawabata, Yasunari, 63
Kazantzakis, Nikos, 317, 635
Kazar, Vasile, 289, 1225
Keats, John, 309
Kehrer, Hans, 1201
Kenez, Ferencz, 1296
Kerim, Silvia, 456
Kernbach, Victor, 17, 962, 1041,
1050
Kerouac, Jack, 1153
Kirileanu, G., 569
Kirileanu, G.T., 902, 920
Kirițescu, Al., 768
Kiseleff, Adriana, 412, 521
Kittner, Alfred, 297, 1248
Kivu, Dinu, 858
Klages, Ludwig, 957
Knorr, Alfred, 632
Kogălniceanu, Mihail, 185, 197,
266, 325, 580, 629, 890, 910,
1032, 1130, 1264
Kolf, Bernd, 97
Konradt, Edith, 97
Korczak, Janusz, 175
Kósa, György, 1283
Kotsiras, Ghiorghis, 707
Kott, J., 1257
Koutsouheras, Jean P., 317
Koziol, Urszula, 969
Krakar, Lojze, 326
Kremnitz, Mite, 829
Krlęza, Miroslav, 666
Kugler-Poni, Matilda, 39
Kuniaev, Stanislaw, 184

L

- Labbé, Louise, 1071
 Labiș, Nicolae, 47, 72, 152, 207229,,
 258, 400, 470, 478, 518, 544,
 582, 594, 629, 648, 691, 705,
 735, 752, 793, 805, 861, 866,
 893, 918, 924, 947, 981, 994,
 1007, 1013, 1245, 1265
 Laforgue, Jules, 243
 Lahovary, Jean, 377
 Lahovary, Paul, 671
 Lajos, Áprily, 888, 1069
 Lajos, Kántor, 26, 1201
 Lajos, Kassak, 462
 Lajos, Létay, 145, 359, 559, 1007,
 1129, 1201
 Lajos, Magyari, 1201
 Lajos, Pintér, 353
 Lajos, Szábo, 544
 Lalić, Ivan V., 260, 326
 Lamb, Mary, 833
 Langa, Vasile, 1250
 Lapham, Silas, 1205
 Lara, Omar, 766, 808, 1283
 Larian, Sonia, 44, 69, 119, 374, 725,
 804, 1174, 1176, 1196
 Lascu, Gheorghe, 1159
 Lascu, Rodica, 578
 Lasker-Schüler, Elsa, 1071
 László, Francisc, 1283
 Laszlo, Gagyí, 198
 László, Király, 349, 1175, 1190,
 1196, 1204
 László, Nemeș, 1201
 László, Németh, 431
 Lașiță, Ioana, 854
 Lateș, Gh., 943
 Laurențiu, Dan, 12, 52, 60, 63, 67,
 84, 135, 152, 169, 180, 189, 287,
 325, 348, 365, 398, 399, 455,
 497, 569, 681, 696, 700, 702,
 725, 742, 804, 837, 860, 879,
 981, 987, 1201, 1258
 Laurian, D., 816
 Laurian, Gim, 1225
 Lazăr, Dumitru, 375
 Lazăr, Georgeta, 961
 Lazăr, Ioan, 923
 Lazăr, Ion, 358, 1108
 Lazăr, Ovidiu, 1132
 Lazea, Alla, 633
 Lazzaro, Claudio, 192
 Lăcătușu, Gloria, 244
 Lăncrănjan, Ion, 25, 38, 122, 182,
 224, 232, 288, 378, 414, 501,
 559, 584, 606, 614, 630, 670,
 671, 675, 688, 731, 734, 745,
 766, 827, , 841929, 1000, 1013,
 1058, 1067, 1080, 1097, 1150,
 1239
 Lăptoiu, Negoită, 321, 538, 968
 Lăudat, I.D., 606
 Lăzăreanu, Barbu, 1261
 Lăzărescu, Constantin, 549
 Lăzărescu, George, 735
 Lăzărescu, Traian, 45
 Leahu, Gheorghe, 18, 1003
 Lefter, Ion Iancu, 519, 826, 1017,
 1248
 Léger, Fernand, 1162
 Leiris, Michel, 220
 Lem, Stanislaw, 964
 Lemnaru, Ion, 522, 602
 Lemnaru, Oscar, 112
 Lenard, Andrei, 301, 1129
 Lenau, Nikolaus, 808, 814, 945
 Leon, Aurel, 28, 80, 166, 308, 670,
 684, 1011, 1104, 1143, 1224
 Leon, Maria Teresa, 907
 Leonardescu, C., 787
 Leonov, Iuri, 1162
 Leonte, Liviu, 27, 47, 128, 147, 263,
 282, 302, 342, 361, 408, 465,

489, 550, 596, 612, 738, 821,
 876, 910, 994, 1027, 1188, 1208,
 1255
 Leoveanu, Mihai, 419, 525
 Lepădatu, Valentin, 97
 Les Landes, Claude, 544
 Lesnea, George, 27, 64, 129, 166,
 245, 264, 278, 283, 289, 311,
 332, 343, 375, 391, 409, 430,
 451, 465, 489, 529, 739, 752,
 822, 831, 843, 912, 951, 1066,
 1087, 1104, 1143
 Lessing, Doris, 766
 Leu, Corneliu, 13, 32, 294, 336, 446,
 454, 559, 567, 584, 587, 604,
 626, 652, 667, 831, 923, 950,
 972, 1070, 1120, 1167, 1183
 Levenson, Claude B., 34
 Levi-Strauss, C., 411
 Levițchi, Leon, 724, 824
 Levy, Jaques, 384
 Liebhard, Franz, 227, 359, 443, 506,
 1198, 1244, 1296
 Liebhardt, Hans, 348
 Liiceanu, Gabriel, 83, 115, 141, 167,
 178, 425, 985
 Lilă, Ion, 79, 1024, 1090
 Lilla, Szépréti, 1203
 Lillin, Andrei A., 443, 666, 730,
 777, 814, 1110
 Linder, Ioan, 857
 Lipatti, Dinu, 255
 Lipska, Ewa, 969
 Lituon, C.T., 88, 632
 Liu, Nicolae, 224, 321, 538, 653,
 766, 782, 967, 1125, 1288
 Livadă, Melania, 681
 Livescu, Constantin, 788
 Livescu, Cristian, 104, 130, 148,
 291, 307, 596, 614, 626, 635,
 650, 753, 1189
 Llosa, Mario Vargas, 26
 Lobel, Marcel, 232
 Lobonțiu, Nicolae, 114
 Logadi, Ecaterina, 119, 155
 Logas, Lambros, 78
 Loghin, Aurel, 449, 821, 1089
 Loghin, Constantin, 451
 Loghin, Georgeta, 282
 Loghin, Irina, 48
 Lohan, Octavian, 850
 Lombard, Alf, 204, 788, 1016, 1189
 Loneanu, Corneliu M., 632
 Lorca, Federico García, 735, 1075,
 1292
 Lorințiu, Cleopatra, 109, 299, 456,
 466, 550, 766, 914, 995, 1007,
 1060, 1216, 1260
 Lotar, Eli, 1225
 Loti, Pierre, 1074
 Lotreanu, Ion, 29, 48, 82, 103, 107,
 131, 150, 178, 228, 245, 266,
 284, 295, 315, 345, 376, 451,
 466, 491, 535, 614, 682, 685,
 699, 723, 727, 740, 759, 788,
 823, 836, 849, 877, 892, 912,
 923, 928, 931, 964, 983, 996,
 1013, 1028, 1041, 1089, 1120,
 1132, 1153, 1155, 1189, 1209,
 1225, 1238, 1257, 1273, 1278
 Lovinescu, Eugen, 33, 103, 112,
 118, 150, 165, 203, 215, 299,
 317, 349, 446, 454, 465, 469,
 511, 548, 577, 595, 636, 674,
 678, 758, 763, 796, 842, 873,
 894, 897, 998, 999, 1001, 1015,
 1151, 1173, 1257, 1260, 1294
 Lovinescu, Horia, 132, 198, 285,
 297, 317, 326, 345, 359, 433,
 568, 584, 589, 597, 604, 607,
 651, 656, 822, 941, 951, 1070
 Lovinescu, Monica, 227
 Lovinescu, Vasile, 120
 Lowell, Robert, 1108, 1166, 1289
 Luca, Gherasim, 1136
 Luca, M., 80, 805, 910, 1223

Luca, Remus, 115
 Lucaciu, Ileana, 29, 150, 228, 266,
 345, 451, 581, 597, 912, 928,
 945, 995, 1106
 Lucian, Ion, 1200
 Lucian, Nicu, 948
 Ludemis, Menelaos, 78, 88, 107,
 149, 290, 317, 407
 Ludescu, Sergiu, 88
 Luis, Raul, 36
 Luiza-Cristescu, Maria, 1247
 Lukacs, G., 1159
 Lukács, Georg, 711, 851
 Lukasik, St., 967
 Lumezianu, Eugen, 144, 456
 Luncașu, Emilian, 656
 Lundkvist, Arthur, 892
 Lung, Aurel, 531
 Lungu, Ion, 262, 374, 939, 1007
 Lungu, Marin, 911
 Luntrașu, I., 1256
 Lupaș, Ioan, 873
 Lupașcu, Elena, 1238
 Lupeanu, Constantin, 757
 Lupescu, Dan, 200, 811, 849, 1082,
 1279
 Lupescu, Silviu, 55, 90
 Lușănu, Marin, 170, 380, 496, 523,
 570, 1190, 1225
 Lupu, Aurel, 114
 Lupu, Dumitru, 100
 Lupu, George, 407
 Lupu, Horia, 79, 873, 1217
 Lupu, Laurențiu, 1222
 Lupu, Nicolae, 25
 Lupuțan, George, 389
 Luscalov, Petre, 17
 Lykiard, Alexis Constantin, 62, 384

M

Mac Kendrik, Paul, 232
 Macedonski, Alexandru, 255, 306,
 346, 440, 444, 457, 666, 751,
 754, 864, 933, 1034, 1038
 MacGregor, Roy, 1235
 Maci, Eugenia, 134
 Maciu, Vasile, 70
 MacLennan, Hugh, 1110
 Macovei, Antoaneta, 129, 519
 Macovescu, George, 115, 199, 214,
 261, 267, 273, 283, 481, 566,
 590, 626, 707, 768, 798, 824,
 840, 852, 866, 882, 910, 1174,
 1195, 1198, 1230
 Macoviciuc, Vasile, 172
 Macrea, Dimitrie, 17, 136, 209, 585,
 762
 Madric, Mirela, 1007
 Magdalena, Pali, 410
 Magdin, Petre, 30, 266
 Magheru, Darie, 306, 634, 1201,
 1266
 Magheru, George, 529
 Magiari, Mihail, 787, 888
 Mailat, Maria, 198
 Mailer, Norman, 649
 Maior, L., 537
 Maior, Petru, 1015
 Maiorescu, Titu, 36, 100, 124, 201,
 251, 309, 419, 421, 435, 457,
 467, 526, 531, 579, 641, 650,
 660, 662, 683, 697, 753, 758,
 864, 897, 905, 920, 961, 999,
 1063, 1073, 1202, 1234, 1245,
 1264
 Maiorescu, Toma George, 40, 389,
 446, 625, 757, 790, 933, 988,
 1200, 1236
 Majela, Francis, 687
 Maksimović, Desanka, 1296
 Malamas, Lambros, 28
 Malamen, Iolanda, 872
 Malic, Keshav, 1278

Malița, Mircea, 99, 498, 571, 597,
 625, 701, 727, 757, 763, 782,
 783, 809, 820, 1054, 1164, 1250
 Maliția, Mircea, 821, 1055, 1074
 Mallarmé, Stéphane, 1170
 Malraux, André, 48, 99, 280, 855,
 885, 964
 Maltese, Corrado, 242
 Man, Vasile, 459
 Mancaș, Ion, 159
 Mancaș, Mihai, 684
 Mancaș, Mircea, 40, 162, 206, 406,
 738, 857, 901, 1069, 1162, 1187,
 1230, 1253
 Manciu, Ioan, 343
 Mandric, Emil, 609
 Mandric, Mirela, 995, 1052, 1132
 Manea, Norman, 11, 26, 43, 93, 145,
 160, 180, 185, 204, 224, 329,
 335, 358, 374, 380, 389, 403,
 530, 611, 614, 660, 696, 845,
 889, 989, 1235
 Mangu, Valeriu, 156
 Manikas, Iannis, 206, 448, 786
 Maniu, Adrian, 128, 1178
 Maniu, Leonida, 365, 575, 582
 Maniu, Nastasia, 578
 Mann, Thomas, 185, 359, 374, 390,
 589, 611, 621, 639, 710, 740,
 750, 802, 964, 1042, 1262, 1284,
 1287
 Manoileanu, D., 288
 Manole, Ileana, 1159
 Manolescu, Dan, 1174
 Manolescu, Florin, 58, 119, 219,
 252, 354, 383, 400, 731, 1275
 Manolescu, Ion Sofia, 26, 352, 512,
 783, 878
 Manolescu, Nicolae,
 Manolescu, Nicolae, 9, 14, 20, 33,
 43, 60, 71, 77, 81, 94, 103, 105,
 124, 135, 142, 160, 169, 174,
 201, 214, 217, 222, 240, 252,
 256, 274, 278, 296, 302, 313,
 320, 346, 357, 372, 387, 405,
 421, 423, 427, 438, 441, 446,
 458, 462, 481, 489, 502, 510,
 525, 535, 537, 559, 588, 593,
 599, 606, 625, 635, 650, 657,
 669, 679, 693, 701, 705, 734,
 762, 796, 820, 829, 833, 836,
 841, 842, 844, 853, 868, 876,
 881, 887, 890, 905, 920, 946,
 965, 966, 987, 1011, 1023, 1025,
 1066, 1072, 1081, 1093, 1095,
 1098, 1111, 1124, 1126, 1131,
 1158, 1174, 1179, 1186, 1196,
 1202, 1204, 1217, 1220, 1230,
 1233, 1244, 1248, 1251, 1258,
 1271, 1286
 Manu, Emil, 14, 18, 25, 30, 61, 65,
 82, 130, 137, 167, 227, 242, 245,
 266, 280, 284, 302, 345, 346,
 363, 376, 392, 393, 407, 411,
 416, 444, 452, 466, 480, 491,
 495, 506, 520, 566, 569, 591,
 597, 604, 610, 614, 629, 635,
 680, 686, 692, 699, 712, 723,
 740, 747, 788, 807, 823, 829,
 877, 891, 892, 911, 912, 928,
 944, 985, 990, 991, 996, 1000,
 1013, 1028, 1049, 1083, 1089,
 1092, 1103, 1120, 1123, 1128,
 1132, 1189, 1203, 1209, 1225,
 1238, 1243
 Manu, Leonida, 707
 Manu, Puiu, 17
 Manu, Sanda, 970
 Marasi, Pieraldo, 1267
 Marcea, Pompiliu, 58, 73, 83, 154,
 157, 173, 196, 217, 230, 274,
 350, 372, 381, 387, 455, 457,
 468, 501, 520, 534, 572, 583,
 606, 647, 662, 669, 680, 731,

741, 758, 791, 838, 865, 897,
 998, 1015, 1018, 1028, 1060,
 1090, 1105, 1110, 1129, 1201,
 1224, 1230, 1240, 1265, 1280,
 1294
 Marcel, Petre Dinu, 777
 Marchand, Leslie A., 783
 Marcoş, Ion, 11, 26, 79, 97, 146,
 396, 530, 681, 696, 783, 819,
 941, 1007, 1072, 1183, 1293
 Marcu, Corneliu, 300
 Marcu, Dana, 542
 Marcu, Emilian, 166, 231, 264, 284,
 458, 490, 597, 788, 892, 1119,
 1210, 1223
 Marcu, Liana, 1007
 Marcu, Liliana, 995
 Marcus, Solomon, 55, 157, 868,
 1008, 1139, 1262
 Marcuse, Herbert, 392, 475, 686
 Mardare, Lucian, 1267
 Marea, Anda Maria, 969
 Mareaş, George, 1244
 Mareaş, Nicolae, 39, 78, 326, 423,
 482, 655, 711, 969, 1110, 1297
 Mareaş, Radu, 12, 45, 146, 197, 339,
 396, 407, 628, 736, 819, 889,
 941, 1025
 Marfievici, Roxana, 307
 Marga, Andrei, 97, 299, 423, 531,
 625, 1204
 Maria, Constantin Radu, 972
 Marian, Marcel, 482
 Marian, Vasile, 583
 Mariano, Pino, 808
 Maricar, Teodor, 121, 626
 Marin Basarab, Victor, 456
 Marin, Mircea, 415
 Marinescu, Angela, 14, 145, 246,
 328, 466, 482, 602, 1258, 1259
 Marinescu, C.Gh., 63, 1089
 Marinescu, Elena, 26
 Marinescu, Ion, 840, 972
 Marinescu-Himu, Maria, 42
 Marino, Adrian, 7, 46, 86, 93, 103,
 115, 146, 164, 208, 225, 227,
 243, 309, 373, 377, 422, 527,
 625, 635, 673, 736, 747, 810,
 832, 842, 870, 888, 909, 923,
 954, 979, 1034, 1039, 1058,
 1131, 1182, 1189, 1210, 1226,
 1250, 1280, 1284
 Mariş, Ion, 344
 Markel, Michael, 892
 Maroncelli, Fleana, 585
 Márquez, Gabriel García, 79, 192,
 407, 696, 964, 995, 1079
 Marrant, Joel, 626
 Marré, Luis, 36
 Marszatek, Jan, 969
 Martin, Aurel, 16, 31, 40, 105, 356,
 381, 571, 690, 698, 709, 727,
 737, 815, 838, 865, 990, 1095,
 1161, 1230, 1250, 1276
 Martin, Ioan, 665
 Martin, Mircea, 7, 10, 214, 757, 958,
 1039
 Martinescu, Pericle, 635
 Martiniuc, Aurel, 344
 Martinovici, Iv, 324, 361, 542, 633,
 801, 949, 1201
 Marx, Karl, 252
 Mary, André, 379
 Massim, I.G., 894
 Massinger, Philip, 110
 Massoff, Ioan, 81, 144, 223
 Mastrelli, C., 1189
 Maşek, Victor Ernest, 50, 810
 Matală, Dumitru, 160, 246, 380, 492,
 614, 1039, 1090
 Mate, Gavril, 682, 696
 Mateescu, Constantin, 12, 408, 626
 Mateescu, Nicolae, 10, 34, 51, 68,
 134, 141, 156, 170, 231, 269,

290, 352, 394, 415, 628, 688,
 1108, 1031, 1194
 Mateevici, Al., 586
 Matei, Al., 94
 Matei, Ion, 711
 Matei, Pamfil, 111
 Mathias, Georges, 1168
 Matos, José Martinez, 36
 Maurois, André, 610
 Mavrodin, Irina, 159, 463, 596, 665,
 777, 801, 853, 930, 964, 965,
 1106, 1252
 Maxim, Ion, 19, 38, 47, 73, 97, 115,
 120, 141, 158, 173, 211, 220,
 233, 253, 276, 292, 392, 401,
 430, 540, 551, 574, 622, 635,
 814, 825, 864, 880, 900, 951,
 984, 1019, 1074, 1174, 1229,
 1245, 1288, 1297
 Maximilian, Ion, 456
 Mazăre-Vâja, Maria, 984
 Mazilescu, Virgil, 13, 62, 145, 161,
 735, 785, 872, 988, 1258
 Mazilu, Dan Horia, 11, 579, 1168
 Mazilu, Teodor, 9, 14, 38, 44, 58,
 91, 120, 158, 172, 219, 292, 330,
 339, 380, 384, 442, 448, 459,
 476, 482, 506, 550, 729, 790,
 846, 863, 887, 917, 918, 934,
 983, 997, 1008, 1035, 1076,
 1096, 1182, 1199, 1211, 1229,
 1251, 1267, 1292
 Măciu, Mircea, 606
 Măciucă, Constantin, 935
 Măciucă, Elena, 1256
 Măduța, Ilie, 325, 476, 825
 Măgureanu, C., 527, 1152
 Măgureanu, Nicolae, 969
 Măicăneanu, Eugen, 101, 850, 962
 Măinescu, Tudor, 272, 283
 Mălăncioiu, Ileana, 8, 9, 13, 32, 84,
 91, 111, 151, 213, 233, 242, 291,
 381, 498, 501, 559, 582, 630,
 687, 735, 801, 808, 838, 924,
 977, 1245, 1258, 1266, 1273
 Mălin, Dumitru, 757
 Mălinaș, C., 38
 Mănescu, Manea, 619
 Mănescu, Theodor, 972
 Mănilici, Călin, 97
 Mănoiu, Alice, 185, 1267
 Mănuță, Dan, 274, 409, 518, 1056,
 1175, 1207, 1223, 1230, 1255,
 1273
 Mănuceanu, Vasile, 17
 Mărăcineanu, Mihaela, 245, 250
 Mărăscu, Tudor, 858, 925
 Mărășanu, Nicolae Grigore, 150,
 1228
 Mărculescu, Adela, 471, 997
 Mărculescu, Sorin, 1201
 Mărcuș, Grațian C., 1119
 Mărgărit, George, 929, 936
 Mărginean, Viorel, 13, 1281
 Mărgineanu, Ioana, 108
 Mărgineanu, Ion, 61, 68, 448, 655,
 819, 1099, 1160, 1182
 Mărgineanu, Nicolae, 904
 Mătăsaru, Iosif Cassian, 353, 826
 Mândra, V., 110, 857
 Măndreanu, Constantin, 571
 Mânzatu, Ion, 564
 Măslea, Ana, 64, 490, 1012, 1189,
 1237
 Mc. Arthur, Charles, 768
 Mc.Arthur, Charles, 769
 McLuhan, H.M., 1024
 McLuhan, Marshall, 878
 Medeanu, Dan, 377
 Mehedinți, Simion, 310, 505
 Melian, Alexandru, 524, 649
 Melinescu, Gabriela, 158
 Menuhin, Yehudi, 448
 Mercean, Nicolae, 432

Mercheș, Dorina, 64
 Mercus, Eugen, 415, 857
 Mereuță, Viorica, 606
 Mericașa, Costin, 644
 Merimee, Prosper, 320, 797
 Mermoz, Marcel, 792
 Merwin, W.S., 738
 Meschonnic, Henri, 855
 Mezey, Robert, 878
 Michailescu, Gaby, 30
 Michelet, Jules, 1085
 Micheloud, Pierrette, 613
 Miclău, Paul, 596
 Micle, Veronica, 39, 59, 435
 Micodin, Ileana, 827
 Micu, Dumitru, 7, 26, 46, 49, 62, 68,
 79, 127, 136, 146, 163, 177, 202,
 214, 225, 243, 262, 282, 302,
 316, 333, 353, 360, 374, 376,
 390, 408, 449, 458, 464, 478,
 482, 491, 517, 561, 578, 595,
 611, 614, 667, 682, 697, 704,
 712, 737, 739, 741, 746, 762,
 768, 786, 820, 833, 841, 882,
 889, 909, 926, 952, 991, 1008,
 1039, 1072, 1086, 1101, 1103,
 1236, 1251, 1264, 1276
 Micu, Ecaterina, 268
 Micu, Inochentie, 424, 940
 Micu, Mircea, 14, 36, 39, 54, 133,
 156, 182, 232, 252, 268, 276,
 328, 329, 330, 542, 655, 687,
 696, 707, 770, 794, 826, 857,
 865, 894, 918, 934, 969, 985,
 1002, 1020, 1035, 1069, 1077,
 1078, 1125, 1134, 1162, 1167,
 1174, 1239, 1244, 1289
 Micu, Samuil, 1015
 Miedzyrzecki, Artur, 969
 Mielcescu, Doru, 550, 1064
 Miftode, Vasile, 563, 803
 Mihadaș, Teohar, 145, 162, 176,
 360, 407, 448, 940, 1007, 1038,
 1069, 1100, 1116, 1121, 1235,
 1287
 Mihai, Cazacu, 410
 Mihai, Maria C., 534
 Mihai, N., 903
 Mihai, Ursula, 1013
 Mihai, Virgil, 106, 203, 225, 374,
 432, 541, 654, 696, 771, 855,
 968, 1059, 1068, 1162
 Mihail, Nicolae-Paul, 412, 809, 913
 Mihail, Nicolae-Paul, 808, 918
 Mihalache, Marin, 155, 911
 Mihalaș, Marcel, 1201
 Mihale, Aurel, 286, 578
 Mihăescu, Eugen, 522, 569, 1239
 Mihăescu, Gib I., 530, 617, 652,
 889, 1164, 1224, 1290
 Mihăescu, Valentin F., 67, 86, 133,
 155, 169, 182, 230, 288, 380,
 454, 569, 600, 702, 725, 744,
 790, 804, 809, 824, 838, 896,
 930, 1091, 1092, 1108, 1122,
 1135, 1192
 Mihăescu, Vasile, 48, 64, 92, 163,
 265, 342, 410, 822, 835, 1208
 Mihăescu, Vintilă, 17
 Mihăilă, Gh., 1105
 Mihăileanu, Ion, 280
 Mihăilescu, Dan C., 377, 414, 634,
 839, 929, 1091, 1108, 1210
 Mihăilescu, Florin, 124, 127, 165,
 201, 215, 595, 647, 772, 814,
 842, 860, 977, 1003, 1033, 1046,
 1168, 1263, 1294
 Mihăilescu, Profira, 178
 Mihoc, Blaga, 961
 Mihu, Achim, 1204
 Mihu, Ana, 698
 Mihu, Iulian, 916, 938, 945
 Miklós, Veress, 353

Milca, Mihai, 1052, 1076, 1139
 Milcu, Ștefan, 101
 Milczewski-Bruno, Ryszard, 969
 Milea, Dan, 206
 Milenović, Čedomir, 665, 1296
 Milica, Gheorghe, 777
 Milicescu, Emilia, 1201
 Milin, Živko, 665, 1296
 Mille, Constantin, 142, 346
 Miller, Henry, 1024
 Milos, Jon, 1108
 Miloș, Alexandru Cristian, 805
 Milu, Matei, 649
 Minatti, Ivan, 326
 Mincu, Marin, 14, 28, 90, 114, 185,
 299, 423, 690, 704, 980, 982,
 983, 999, 1029, 1128, 1137
 Minculescu, Mihai, 41, 65, 130, 178,
 266, 740, 798, 1052
 Minea, Grigore, 13
 Minulescu, Ion, 678, 889
 Mioc, Damaschin, 608, 1121
 Mioc, Vasile, 608
 Miran, Alexandru, 653, 856, 1174,
 1196
 Mircea, Dumitru, 630
 Mircea, Ion, 9, 97, 207, 220, 329,
 372, 496, 525, 545, 689, 769,
 872, 975, 1058, 1164, 1217,
 1258, 1287, 1292
 Mirea, George, 97, 408
 Mirea, Viorel, 456
 Mirel, Stela, 825, 880, 901
 Mirjanić, Đoka, 665, 1296
 Mirjanić, Draga, 665, 1296
 Mirodan, Al., 110, 330, 434
 Miron, Paul, 698, 1016
 Misarăș, Virgil, 655
 Mishima, Yukio, 1286
 Misievici, Carmen, 284
 Misievici, Cristian, 1003, 1011
 Misiugă, Al., 969
 Mišković, Srboľjub, 665, 1296
 Mitea, Constantin, 26
 Mitharian, V., 110
 Mitran, Ion, 549, 1138
 Mitroi, Florica, 11, 13, 569, 599,
 1200
 Mitroi, Ștefan, 525, 1104, 1237
 Mitru, Alexandru, 17, 18, 201, 224,
 680, 1064
 Mitru, Constantin, 694, 723, 801,
 817, 819, 862, 978, 1086
 Mitsuharu, Kaneko, 575
 Mitu, Mihai, 969
 Mitulescu, Dumitru, 306
 Mîrza, Clement, 474, 1109
 Mlochowski, A., 244
 Moantă, Ion, 399, 616
 Mocanu, Dana, 542
 Mocanu, Marin, 997
 Mocanu, Titus, 107
 Mocanu, Virgil, 126, 1125, 1200
 Mocarski, Tadeusz, 969
 Moceanu, Ovidiu, 305
 Modola, Doina, 431
 Modorcea, Grid, 789, 929
 Modorcea, Violeta, 887, 962
 Moga, Mircea, 128, 1009, 1187
 Moga, Vasile, 167
 Mohanu, C., 362, 943
 Moisa, Mircea, 314, 1064
 Moise, Ion, 303
 Moisil, Constantin, 204
 Moisil, D., 410, 1048
 Moisil, Gr., 539
 Moisin, Mîrcea, 1250
 Mokka, Hans, 476
 Mokka, Irene, 205, 730
 Moldovan, Andrei, 541
 Moldovan, Claudiu, 199, 647, 739,
 831, 912, 961
 Moldovan, Gavril, 831
 Moldovan, Gh., 645, 1278

Moldovan, Ioan, 97, 98, 242, 464, 482
 Moldovan, Iulius, 114
 Moldovan, Petronela, 1024
 Moldovanu, Corneliu, 678
 Molnar Piuaru, Ioan, 702
 Molnar, Ioan, 202, 702
 Moncea, Valeriu, 410
 Monciu-Sudinschi, Alexandru, 38, 599, 819, 941, 1194, 1201
 Monda, O., 112
 Monelli, Paolo, 198
 Monoran, Ion, 789
 Montague Hozier, Henry, 1133
 Montale, Eugenio, 1067
 Moore, Marianne, 1174
 Mora, Anghel, 1279
 Morand, Paul, 855
 Morariu, Iustin, 325
 Morariu, Leca, 94
 Morariu, Modest, 42, 242, 359, 411, 590, 725, 914, 1159
 Moraru, Cornel, 11, 38, 72, 120, 139, 172, 252, 275, 290, 305, 368, 441, 475, 506, 550, 572, 587, 620, 634, 661, 706, 729, 776, 813, 824, 899, 934, 950, 984, 1001, 1035, 1069, 1077, 1094, 1124, 1171, 1211, 1228
 Moraru, Iustin, 288, 594
 Moraru, Titus, 538, 1124, 1128, 1288
 Moravia, Alberto, 58
 Moriglioni Drăgan, Teresa Maria, 766
 Morina, Mimmo, 1230
 Moşandrei, Mihai, 871
 Motoc, Nicolae, 327, 544, 972, 1068, 1237, 1290
 Motomaro, Senke, 575
 Motzan, Peter, 97, 372
 Moţ, Mircea, 325, 373, 476, 541, 1110
 Moţiu, Stelian, 55, 90, 216, 273, 524, 841
 Mouralis, Bernard, 96
 Movila, Sanda, 112
 Movileanu, Dan, 1104, 1189
 Mowat, Farley, 735
 Mrozek, Slawomir, 1163
 Mudure, Ţiclete, 98
 Mugur, Florin, 256, 274, 300, 329, 335, 436, 492, 605, 619, 635, 647, 696, 727, 766, 769, 858, 881, 923, 956, 997, 1058, 1066, 1165, 1182, 1215, 1244, 1252, 1268
 Mugureanu, Cornel, 757
 Munćan, Ivo, 276, 612, 665, 1296
 Mungiu, Alina, 565
 Muntean, George, 9, 132, 306, 454, 460, 578, 783, 786, 1037, 1098, 1234
 Munteanu, Aurel-Dragoş, 15, 66, 155, 184, 594, 602, 619, 690, 744, 878, 880, 915, 1013, 1026, 1091, 1123, 1205, 1210, 1211, 1239, 1274
 Munteanu, Basil, 196, 197, 226, 784
 Munteanu, Constantin, 409
 Munteanu, Constanţa, 534
 Munteanu, Cristian, 110, 207, 602, 970
 Munteanu, Eugen, 391
 Munteanu, Francisc, 18, 1015
 Munteanu, George, 49, 89, 118, 214, 303, 367, 384, 438, 574, 796, 1000
 Munteanu, Ion, 141, 297, 406, 443, 1083, 1126
 Munteanu, Lelia, 74, 150, 224, 242, 995, 1006, 1007
 Munteanu, Nicolae, 31

- Munteanu, Romul, 30, 49, 106, 127,
139, 145, 160, 162, 227, 229,
243, 249, 272, 278, 281, 325,
352, 364, 393, 407, 415, 430,
460, 470, 482, 495, 501, 558,
570, 584, 604, 619, 653, 673,
678, 703, 727, 731, 744, 765,
811, 839, 854, 914, 968, 1067,
1078, 1095, 1108, 1112, 1131,
1137, 1211, 1217, 1219, 1227,
1229, 1230, 1238, 1240, 1276,
1287
- Munteanu, Valentin, 68, 326, 1070,
1218
- Munteanu, Virgil, 110, 207, 326,
544, 656, 768, 970, 1070, 1163
- Murărașu, D., 47, 1054
- Murășanu, Teodor, 696, 968, 1128
- Mureșan, Camil, 546
- Mureșan, Dumitru, 114, 210, 437,
660, 771, 808, 859, 977, 1072,
1076, 1167, 1216
- Mureșan, Gelu Patriciu, 757
- Mureșan, Ion, 109, 1101, 1116,
1128, 1182, 1204, 1235
- Mureșan, Mircea, 181
- Mureșan, Ovidiu, 97, 325, 538, 653,
853, 1124, 1161, 1288
- Mureșan, Tiberiu, 280, 1289
- Mureșan, Veturia, 805
- Mureșan, Viorel, 531, 755, 1116,
1171, 1275, 1276
- Mureșanu, Ana, 1116, 1190
- Mureșanu, Andrei, 221, 425, 688,
769, 780
- Mureșanu, Marcel, 994, 1128, 1291
- Mureșanu, Rusalin, 1291
- Mureșeanu, Andrei, 422
- Mureșeanu, Marcel, 64, 79, 681, 696
- Murgeanu, Ion, 154, 548, 619, 1099
- Murgu, Eftimie, 424
- Murgu, Mihai, 1106
- Muscalu, Florin, 361, 426
- Muscă, Vasile, 97, 430, 594, 645
- Mustețiu, Romulus, 459, 1110
- Mușat, Aura, 129, 490, 580, 944
- Mușat, Virginia, 85, 178, 185, 213,
242, 955
- Mușatescu, Tudor, 14, 272, 633,
749, 774, 799, 1257
- Mușatescu, Vlad, 18, 34, 330, 614,
921, 1014
- Mușeal, Ioan, 989
- Mușina, Al., 55
- Mușlea, Ioan, 958
- Mușoiu, Panait, 694, 1086
- Mușu, Gheorghe, 789, 999, 1137
- Mutașcu, Dan, 29, 51, 91, 103, 131,
150, 167, 170, 178, 228, 245,
266, 278, 285, 330, 345, 363,
376, 392, 411, 440, 452, 454,
466, 491, 496, 520, 566, 581,
614, 633, 635, 667, 685, 686,
699, 704, 730, 740, 759, 789,
793, 807, 823, 836, 856, 877,
892, 913, 944, 955, 996, 1013,
1028, 1049, 1089, 1105, 1120,
1132, 1167, 1189, 1209, 1210,
1238, 1251, 1257, 1279
- Muthu, Mircea, 141, 228, 230, 279,
284, 314, 389, 413, 428, 436,
517, 527, 531, 654, 757, 842,
856, 1161, 1265, 1285
- Mutu, Pârvu, 412, 632, 659
- Mystakidis, Anton, 635

N

- Nache, Angela, 1139
- Nacu, Cristian, 366
- Nadin, Mihai, 74, 148, 206, 299,
544, 767, 829, 857, 970
- Naghiu, Iosif E., 207, 373, 596, 656,
723, 994, 1070, 1092, 1106,
1108, 1200

Nagy, Ferdinand, 47
 Naidin, Georgeta, 684
 Naim, Mohammad, 822
 Nandra, Ilie Radu, 1276
 Nania, Viorica, 686, 808, 878, 1256
 Nanianu, Stelian, 307
 Nanu, Adina, 471
 Nanu, Cornelia, 269
 Nanu, D.Al., 303
 Napierski, Stefan, 969
 Nasta, Dan, 170, 970
 Nasta, Mihai, 106
 Nastu, Remus, 435, 544
 Naum, Anton, 309
 Naum, Gellu, 178, 227, 551, 726,
 794, 1059, 1136, 1175, 1244,
 1258
 Nădejde, Ion, 261, 1057
 Năstase, Fl.N., 463
 Năsturel, Udriște, 1168
 Năzare, Gh., 910
 Neațsu, Iulian, 14, 249, 261, 268,
 330, 350, 365, 380, 397, 415,
 471, 494, 522, 569, 584, 602,
 618, 689, 838, 865, 931, 979
 Neagoe, Manole, 363, 392, 451, 521,
 58724, 808, 928, 995, 1121, 1256
 Neagu, Fănuș, 14, 25, 70, 90, 93,
 122, 160, 196, 219, 232, 317,
 339, 392, 406, 475, 501, 551,
 556, 592, 599, 607, 671, 680,
 691, 706, 731, 746, 763, 838,
 863, 865, 880, 932, 944, 960,
 974, 989, 1006, 1008, 1029,
 1058, 1080, 1097, 1134, 1164,
 1171, 1174, 1190, 1196, 1225,
 1237, 1239, 1242, 1284, 1292,
 1293
 Neagu, Mihai, 321, 1286
 Neagu, Nicolae, 35, 609, 894
 Neagu, Olga, 10, 11
 Neamțu, Leonida, 32, 145, 319, 431,
 513, 542, 594, 655, 763, 962,
 1065, 1069
 Nechita, Radu, 473
 Necula, Damian, 11, 77, 390, 613
 Neculce, Dumitru Gh., 451
 Nedelcea, Tudor, 102, 201, 579, 850
 Nedelciu, Mircea, 894, 1121, 1225
 Nedelcovici, Bujor, 160, 601, 1082,
 1245
 Nedelcu, Șerban, 1200
 Negoită, Lucia, 9, 86, 151, 396, 498,
 528, 541, 611, 680, 771, 848
 Negoitescu, Ion, 36, 90, 99, 177,
 195, 214, 349, 355, 366, 371,
 438, 671, 705, 735, 944, 988,
 1019, 1152, 1170, 1173, 1293
 Negoșanu, Petronela, 1153
 Negrea, Marțian, 68
 Negrici, Eugen, 32, 61, 521, 625,
 668, 683, 743, 759, 846, 849,
 864, 954, 963, 1075, 1061, 1094,
 1155, 1252, 1279
 Negrilă, Iulian, 224, 574, 1024, 1217
 Negru, Radu, 490, 518, 668, 683
 Negruzzi, C., 666, 797
 Negruzzi, Iacob, 39, 666
 Negulescu, Mihai, 17, 25, 43, 53,
 129, 233, 243, 379, 823
 Negulescu, P.P., 178
 Negură, Neonila, 835
 Neleanu, D.D., 53
 Nemeti Nagy, Elisabeta, 97
 Nemoianu, Virgil, 99, 182, 406, 546,
 671, 744, 855, 1073, 1204, 1234
 Nenadić, Milan, 260
 Nenițescu, I., 444, 529, 666
 Nersesian, Anaïs, 242, 578, 789
 Nešić, Nikola, 665
 Nestor, Elena, 10, 17
 Nestor, Octavian, 1237
 Nestorescu Bălcești, Horia, 1228

Netea, Vasile, 41, 51, 66, 115, 545,
 873, 1134, 1160, 1237
 Neto, Agostinho, 655
 Neumann, Victor, 1039
 Nica, Dumitru, 1187
 Nica, Marius C., 1139
 Nica, Octavian, 698
 Nichifor, Eugen, 1104
 Nichifor, Gheorghe, 456
 Nichifor, Mihaela, 1069
 Nichita, Ion, 1104
 Nichita, Radu, 463
 Nicoară, Mara, 9, 92, 114, 380, 398,
 594, 878, 948, 1133, 1195, 1248,
 1295
 Nicoară, Nicolae, 45, 126, 162, 373,
 463, 512, 577, 619, 681, 819,
 826, 1234, 1250
 Nicol, Abiosen, 171
 Nicolae, Dumitru, 61, 763
 Nicolae, Emil, 130, 163, 408, 565,
 668, 722, 738, 786, 926, 1131,
 1152, 1274
 Nicolae, I., 620
 Nicolae, Nicolae, 915
 Nicolae, Octavian, 127
 Nicolae, Petre, 1155
 Nicolae-Podișor, George, 862
 Nicolaescu, Gh., 301
 Nicolaescu, N., 634
 Nicolaescu, S.I., 300, 631
 Nicolaescu, Sergiu, 170
 Nicolau, Ad., 1155
 Nicolau, Anca, 129, 979, 1223
 Nicolau, Marieta, 175
 Nicolescu, Basarab, 776
 Nicolescu, G., 948
 Nicolescu, Ioan Dan,
 Nicolescu, Ioan Dan, 32, 1016, 1211,
 1226
 Nicolescu, Ion, 81, 559, 934
 Nicolescu, Nadia, 606
 Nicolescu, Tatiana, 297, 1284
 Nicolescu, Tudor, 683
 Nicolescu, Vasile, 15, 51, 79, 144,
 156, 170, 284, 298, 316, 412,
 435, 465, 478, 506, 512, 540,
 566, 584, 605, 633, 634, 697,
 735, 737, 871, 924, 951, 952,
 1014, 1059, 1066, 1099, 1108,
 1160, 1189, 1200
 Nicorovici, Vasile, 80, 435, 856, 971
 Niculescu, Alexandru, 23, 78, 695,
 711, 781, 1016
 Niculescu, Ionuț, 970, 1070, 1290
 Niculescu, Marin, 584
 Niculescu, Remus, 42
 Niculescu, Ruxandra, 492
 Nikolić, Miloš, 665
 Nimigean, George I., 1235
 Nimigeanu, George, 207, 766, 1291
 Nisipeanu, Constantin, 389, 585,
 618, 808, 1083, 1122, 1136, 1249
 Nistea, Victor, 79, 162, 272, 433,
 1133
 Nistor, Corneliu, 707, 1078
 Nistor, G., 20, 113, 205, 209, 428,
 657, 770, 1071, 1111, 1217,
 1287, 1292
 Nistor, Gheorghe, 775, 1220, 1131
 Nistor, Ioan, 873
 Nistor, Nicolae, 564
 Nistor, Petre, 1158
 Nistor, Virgil, 107, 145, 203, 206,
 319, 429, 654, 852, 968, 1068,
 1158, 1286
 Nistorescu, Cornel, 36, 55, 134, 141,
 249, 290, 365, 427, 585, 603,
 1210
 Nișca, Pompiliu, 551
 Niță, George, 200, 535, 761, 849,
 962, 1155
 Niță, Livia, 499
 Nițescu, Lionel, 812

Nițescu, M., 115, 213, 302, 662, 814
Nițu, Radu, 52
Nizet, Marie, 711, 794
Nkomo, Joshua, 822
Noica, C., 796, 1065
Noica, Constantin, 33, 57, 122, 168,
189, 220, 234, 321, 368, 422,
539, 581, 635, 764, 874, 877,
944, 1000, 1012, 1054, 1131,
1201
Noica, Simina, 317
Noneșvili, Iosif, 951
Novac Dolângă, Petru, 734
Novac, Elisabeta, 1262
Novac, Nicolae, 101, 534
Novac, Vasile, 304, 629, 1263
Novăceanu, Darie, 20, 126, 416,
903, 1006, 1112, 1200, 1272
Novick, Julius, 544
Novicov, Mihai, 460, 495, 585,
1087, 1230, 1282, 1296
Nullo, Anna, 585
Nușfelean, Olimpiu, 224, 433, 628

O

Oancea, Gh., 443
Oancea, Ileana, 1095
Oanță, N., 633
Oarcăsu, Ioan, 146, 739, 989, 1066
Oarcășu, Ion, 262, 360, 578, 801,
831, 843, 907, 1100, 1128, 1204
Obermeier, K.W., 783
Ochinciuc, Ion, 655
Octavian, O., 315
Octavian, Tudor, 12, 290, 587, 1194
Odangiu, Carmen, 552
Odangiu, Marian, 252, 777, 1035,
1078, 1173
Odeanu, Anișoara, 917
Odehnal, Ivo, 456
Odobescu, Alexandru, 169, 222,
252, 313, 346, 421, 438, 440,

441, 489, 524, 539, 577, 635,
666, 1076, 1095, 1161, 1174,
1196
Oe, Kenzaburo, 1128
Ogodescu, D., 144
Ojog Brașoveanu, Rodica, 18, 104
Olariu, Al., 1154
Olariu, Constantin, 280, 359
Olariu, Iulian, 570
Olaru, Alexandru, 654
Olaru, Mihai, 451
Olaru, Petronela, 451
Olivier, Laurence, 276
Oltean, Vasile, 406, 634
Olteanu, Constantin, 538
Olteanu, Ioanichie, 18, 99, 115, 331,
355, 430, 960, 1019, 1060
Olteanu, Mihai, 578
Olteanu, Pandele, 632
Olteanu, Tudor, 396
Olteanu-Matei, Draga, 1119
Onicescu, Octav, 250
Onu, Eugen, 148, 545, 1111, 1131,
1165, 1217, 1220, 1287
Onu, Mihai, 398
Onul, Luca, 456, 632, 805, 823
Oprea, Al., 77, 228, 285, 381, 392,
400, 664, 725, 838, 854, 915,
1006, 1026, 1051, 1095, 1161,
1230, 1287
Oprea, Marin, 204
Oprea, Nicolae, 97, 303, 820, 949,
951, 958, 977, 1263, 1266
Oprea, Petre, 475
Oprea, Ștefan, 27, 207, 434, 564,
1027, 1206
Opreanu, Sabin, 1190, 1203
Oprescu, Dumitru Paul, 705
Oprescu, George, 140
Oprina, Adrian, 311
Opriș, Tudor, 614, 748, 856, 1093

- Opriță, Mircea, 11, 120, 296, 390,
 396, 513, 958, 962, 1041, 1182
 Oproiu, Ecaterina, 31, 35, 91, 110,
 207, 292, 619, 822, 1070, 1119
 Orășanu, N.T., 444
 Orășanu, Nicolae, 666
 Ordeanu, Ioan Sever, 108
 Orjecovski, Florica, 344
 Orlea, Ioana, 1203
 Orleanu, Ada, 51, 1113
 Ornaru, Vintilă, 144
 Ornea, Zigu, 38, 78, 154, 177, 261,
 274, 364, 439, 625, 842, 869,
 909, 911, 925, 927, 990, 1054,
 1190, 1245, 1264, 1294
 Ostahie-Cosmin, C., 300
 Oțetea, Andrei, 296, 352
 Ozga Michalski, Jozef, 970
 Ozunu, Dumitru, 695, 989
- P**
- Pacea, Ion, 827
 Padina, Rodica, 304
 Page, Anthea, 519
 Pâl, Bodor, 42, 765
 Palade, George Emil, 151
 Paladi, Mihaela, 482
 Palaghiu, Mircea, 133, 727
 Paleologu, Alexandru, 8, 115, 175,
 196, 308, 372, 405, 521, 669,
 747, 844, 873, 883, 957, 1099,
 1230
 Paler, Octavian, 9, 58, 145, 208, 233,
 275, 291, 303, 310, 317, 353,
 369, 384, 401, 442, 459, 476,
 506, 530, 550, 573, 589, 593,
 604, 620, 674, 691, 706, 728,
 775, 793, 810, 813, 824, 862,
 880, 899, 917, 933, 983, 1000,
 1017, 1034, 1077, 1093, 1110,
 1124, 1171, 1244
 Palfi, Anton, 355, 401, 1243
- Pals, Sesto, 1136
 Pamfil, E., 144, 459
 Pamfil, François, 85
 Pamfil, Gabriel, 145, 261, 359, 448,
 578, 783, 819, 1116
 Pamfil, Liliana, 685
 Panait, Marin, 111
 Panaite, Jean, 410, 451, 995, 1007,
 1048
 Panaitecu, Bibiță, 799
 Panaitecu, Dumitru D., 97, 541, 967
 Panaitecu, P.P., 1121
 Pană, Aura, 1056
 Pană, Sașa, 298, 372, 668, 781, 840,
 1135, 1224
 Pană, Vladimir, 840
 Pancu-Iași, Octav, 17, 551, 726
 Pandrea, Petre, 33, 57, 103, 253,
 266, 546, 839
 Pangrati, Ileana Cătălina, 1002
 Pann, Anton, 315, 454, 913, 1075
 Pantazi, Valeriu, 808
 Pantea, Aurel, 97, 530, 578, 873
 Pantiș, Petronela, 97
 Panu, G., 816
 Papacostea, Șerban, 545
 Papadache, Frida, 430
 Papadima, Ovidiu, 14, 380, 492,
 534, 585, 616, 814, 863, 878,
 889, 1054
 Papahagi, Marian, 97, 98, 372, 396,
 419, 422, 464, 465, 525, 531,
 540, 569, 608, 643, 653, 657,
 755, 765, 842, 946, 958, 967,
 1059, 1072, 1119, 1162, 1175,
 1196, 1203, 1252, 1276, 1287
 Papahagi, Pericle, 787
 Papahagi, Tache, 65
 Papahristou-Panou, Evanghelia, 206
 Papilian, Alexandru, 9, 170, 179,
 248, 339, 350, 381, 417, 496,
 599, 600, 623, 628, 1025

Papilian, Victor, 199, 769
 Papiu Ilarian, Alesandru, 854, 873,
 1000, 1039
 Papu, Edgar, 40, 56, 95, 114, 117,
 140, 151, 165, 199, 214, 241,
 316, 368, 448, 460, 477, 504,
 649, 662, 739, 755, 789, 796,
 811, 814, 852, 861, 868, 873,
 894, 897, 906, 911, 959, 965,
 982, 983, 992, 998, 999, 1000,
 1007, 1011, 1015, 1016, 1030,
 1053, 1062, 1065, 1073, 1112,
 1121, 1124, 1150, 1165, 1186,
 1200, 1226, 1228, 1230, 1244,
 1245, 1251, 1266, 1275, 1277
 Papuc, Ion, 655
 Paraschivescu, Constantin, 544, 767,
 1163
 Paraschivescu, Miron Radu, 43, 50,
 52, 60, 98, 145, 229, 346, 471,
 495, 548, 968, 1127
 Pardău, Platon, 65, 126, 169, 176,
 219, 241, 284, 299, 390, 464,
 595, 630, 678, 687, 827, 917,
 1013, 1263, 1268
 Parhon, Ion, 99, 362, 533, 822, 1012
 Parhon, Victor, 110, 207, 618, 929,
 1070
 Pas, Ion, 630
 Pascadi, Ion, 221, 242, 299
 Pascal, Mihai, 497
 Pascale, Enache, 824
 Pascaru, Lucian, 1208
 Pascu, Al., 64, 128, 244, 264, 391,
 465, 596, 891
 Pascu, G., 1011
 Pascu, George, 1254
 Pascu, Petre, 41, 79, 109, 142, 319,
 632, , 1127
 Pascu, Petru, 765, 1158
 Pascu, Ștefan, 111, 537, 873, 1054,
 1128, 1182
 Pasolini, Pier Paolo, 1267
 Paton, Alan, 1128
 Paul Mihail, Nicolae, 915
 Paul, Jean, 312, 1024
 Paulescu, Petre, 122
 Pavel, Amelia, 985
 Pavel, Sergiu, 204, 1175
 Pavel, Sorin, 290
 Pavelcu, Vasile, 1054
 Pavelescu, Cincinat, 482, 774
 Pavelescu, Gh., 545
 Pavelescu, Mircea, 330, 1136
 Pavese, Cesare, 205, 681, 992
 Pavliș, Iurii, 373
 Pavlović, Miodrag, 260, 523, 1163
 Pavlovski, Radovan, 523, 1163
 Paz, Octavia, 850
 Paz, Octavio, 904
 Păcurariu, D., 298, 632, 1095, 1161
 Păcurariu, Dimitrie, 17, 70, 83, 137,
 179, 223, 451, 460, 690, 788,
 1276
 Păcurariu, Doina Maria, 374, 653,
 784, 824
 Păcurariu, Francisc, 20, 59, 254,
 320, 408, 513, 576, 606, 613,
 702, 794, 806, 826, 989, 1083,
 1110, 1116, 1238, 1277, 1279
 Pădureanu, Ion Bujor, 569, 945
 Păruș, Marcel, 1110
 Păteanu, Gelu, 7, 157, 354, 377, 653,
 826, 898, 1110, 1142
 Pătrar, Gheorghe, 583, 679, 804
 Pătrașcu, Horia, 58, 338, 984, 1228
 Pătrașcu, Maria, 59
 Pătrășcanu, Lucrețiu, 424, 425
 Pătru, Ionel, 1155
 Păun Pincio, Ion, 232
 Păun, George, 878
 Păun, Octav, 24
 Păun, Paul, 1136

Păunescu, Adrian, 7, 9, 25, 29, 40,
 46, 50, 56, 60, 70, 87, 91, 108,
 130, 134, 138, 141, 148, 152,
 174, 179, 197, 199, 203, 210,
 217, 219, 227, 229, 233, 273,
 275, 290, 291, 298, 310, 313,
 328, 342, 384, 395, 455, 457,
 471, 478, 492, 551, 567, 574,
 581, 584, 589, 602, 635, 674,
 700, 731, 775, 792, 808, 812,
 823, 838, 862, 878, 880, 897,
 900, 913, 916, 918, 926, 1003,
 1011, 1021, 1048, 1078, 1098,
 1099, 1147, 1162, 1176, 1242,
 1243, 1252, 1265
 Păunescu, Ilie, 31
 Păcă, Teodor, 156
 Pândaru, Mariana, 961
 Pârvan, Gabriel, 1263
 Pârvan, Vasile, 199, 317, 325, 533,
 614, 634, 653, 662, 684, 686,
 722, 739, 913, 918, 1282
 Pârvu, Sorin, 97, 309, 342, 421, 490,
 805, 1027, 1188
 Pârvu, Vasile, 1130, 1187, 1222
 Pârvulescu, Titus, 1210
 Pecie, Ion, 97, 98, 196, 261, 611,
 669, 739, 940, 1235
 Pedretti, C., 995
 Peianov, Ioan, 97
 Pelin, Mihai, 61, 171, 396, 439, 497,
 789, 979, 1024, 1036, 1210
 Pellea, Amza, 89, 892
 Peltz, I., 39, 887
 Peltz, Tia, 88
 Pendefunda, Liviu, 284, 612
 Penteș, Ion, 39
 Percek, Arcadie, 949
 Perez, Hertha, 39, 450, 519, 754,
 892, 1208
 Perez, Roald, 754
 Perfil, Paul, 1239
 Perfil, Pavel, 350, 789
 Perian, Florica, 430
 Perian, Gheorghe, 11, 97, 114, 660,
 771, 1167
 Perpessicius, 98, 1095
 Perry, Thomas A., 1235
 Perse, Saint-John, 63, 531, 979
 Pervain, Iosif, 325, 363, 870, 1276
 Pessoa, Fernando, 643
 Petean, Mircea, 956
 Petean, Tudor, 55
 Peter, Egyed, 97
 Péter, Marosi, 1183, 1201, 1204
 Peter, Tömöry, 497
 Petică, Ștefan, 60, 63, 83, 96
 Petra Petrescu, Horia, 856
 Petrache, Adrian, 58
 Petrache, Ion, 376
 Petraș, Irina, 968
 Petrașcu, Milița, 1113
 Petrașincu, Dan, 112
 Petrăchescu, Eliza, 245, 250, 307,
 535
 Petre, Camelia, 1007
 Petrescu, Camil, 23, 33, 43, 57, 102,
 116, 128, 131, 143, 180, 265,
 291, 297, 346, 395, 414, 421,
 435, 491, 500, 502, 548, 625,
 644, 652, 661, 666, 678, 699,
 742, 745, 787, 798, 806, 841,
 843, 886, 898, 905, 908, 923,
 954, 964, 1009, 1013, 1051,
 1077, 1096, 1135, 1140, 1178,
 1224, 1228, 1267
 Petrescu, Cezar, 17, 230, 259, 376,
 412, 521, 582, 666, 740, 780,
 889, 1222
 Petrescu, Cristina, 711
 Petrescu, Florin Mihai, 27, 64, 92,
 129, 186, 245, 265, 357, 362,
 390, 400, 490, 612, 642

Petrescu, Ioana Em., 46, 79, 195,
 374, 389, 574, 773, 1252
 Petrescu, Irina, 972
 Petrescu, Liviu, 10, 26, 45, 127, 145,
 162, 176, 224, 242, 261, 280,
 298, 299, 320, 360, 372, 512,
 526, 530, 539, 608, 888, 905,
 1116, 1183, 1201, 1252
 Petrescu, Marius, 979
 Petrescu, Paul, 812
 Petrescu, Radu Aneste, 618
 Petrescu, Radu, 50, 86, 92, 267, 389,
 414, 434, 530, 708, 837, 889,
 1169
 Petrescu-Vicoveanu, A., 829
 Petreu, Marta, 1116, 1128
 Petri, Domnița, 757, 831, 873
 Petrică, I., 967
 Petrică, Ion, 29, 966, 1210
 Petrila, Constantin, 945
 Petrina, Liviu, 30, 345
 Petrișor, Marcel, 224, 364, 407, 411,
 644, 1190
 Petroiu, Deliu, 1019
 Petroveanu, Mihail, 116, 214, 236,
 245, 249, 250, 254, 262, 270,
 273, 276, 283, 319, 331, 535, 922
 Petrovič, Milutin, 1163
 Petrovici, Dușan, 20, 276, 396, 443,
 590, 645, 872, 901, 1020, 1296
 Petrovici, Emil, 23, 137
 Petrovici, Ion, 46, 119, 344
 Petru, Luminița, 175
 Petru, P., 204, 325, 1068, 1288
 Petruț, Emanoil, 1290
 Petsinis, Lambros, 29, 857
 Philipp, Isidore, 1168
 Philippi, Paul, 874
 Philippide, Alexandru, 47, 57, 92,
 128, 157, 199, 214, 262, 291,
 306, 316, 394, 427, 478, 495,
 558, 599, 626, 649, 674, 675,
 736, 802, 808, 828, 878, 889,
 929, 942, 978, 1006, 1009, 1024,
 1034, 1039, 1059, 1084, 1212,
 1244, 1246, 1262
 Pichois, Claude, 179, 223, 298, 632,
 788
 Pichoise, Claude, 690
 Pietreanu, Mihail Ivan, 130, 684,
 819
 Piliuță, Constantin, 13, 134, 818
 Pillat, Dinu, 32, 175, 322, 354, 376,
 438, 521, 582, 642
 Pillat, Ion, 28, 199, 317, 376, 658,
 809, 889, 930
 Pillat, Monica, 61, 69, 119, 205, 576
 Pinte, Marcel, 1289
 Pinte, Adrian, 100
 Pinte, Emil, 889
 Pinte, Pavel, 109
 Pintescu, Al., 97
 Pintilie, Tamara, 525, 912, 1012
 Pirandello, Luigi, 101, 531
 Piroué, Georges, 939
 Piru, Alexandru, 35, 49, 56, 67, 72,
 83, 94, 103, 117, 133, 138, 157,
 168, 172, 180, 188, 210, 214,
 229, 231, 249, 252, 274, 285,
 301, 350, 353, 361, 365, 378,
 398, 413, 453, 458, 469, 475,
 498, 500, 504, 522, 531, 555,
 583, 601, 606, 616, 669, 688,
 701, 725, 728, 731, 740, 744,
 747, 757, 777, 787, 789, 804,
 805, 824, 839, 842, 850, 865,
 878, 881, 893, 896, 910, 914,
 931, 980, 996, 997, 1014, 1037,
 1072, 1095, 1107, 1121, 1129,
 1135, 1144, 1161, 1166, 1202,
 1210, 1230, 1241, 1261, 1271
 Pittiș, Florian, 675
 Pituț, Gheorghe, 14, 18, 54, 115,
 145, 247, 258, 369, 395, 399,

463, 478, 496, 520, 522, 560,
 573, 619, 645, 671, 676, 697,
 700, 756, 764, 770, 839, 845,
 848, 997, 1003, 1017, 1020,
 1066, 1072, 1074, 1090, 1106,
 1124, 1134, 1174, 1237
 Pița, Dan, 526, 1059
 Plapșa, Laura, 98
 Platon, 44, 65, 126, 154, 163, 169,
 176, 178, 219, 241, 284, 299,
 325, 390, 464, 595, 630, 678,
 687, 751, 761, 827, 870, 917,
 1013, 1174, 1196, 1203, 1263,
 1268, 1282
 Platon, Gh., 450
 Platon, Maria, 244, 449, 1130
 Plăianu, Zaharia, 1139
 Plămădeală, Antonie, 466, 887
 Plătăreanu, Valentin, 1070
 Pleș, Ioan, 789
 Pleșa, Ion Trif, 813
 Pleșu, Andrei, 985
 Ploesteanu, Grigore, 129, 660
 Plop, T., 871
 Poantă, Petre, 197, 220, 574, 599,
 1111
 Poantă, Petru, 10, 26, 84, 94, 97,
 106, 203, 243, 299, 302, 311,
 319, 372, 396, 429, 458, 482,
 513, 525, 531, 536, 578, 652,
 681, 696, 722, 764, 775, 801,
 842, 854, 871, 946, 967, 1025,
 1065, 1131, 1157, 1185, 1201,
 1217, 1220, 1287, 1293
 Podaru, Gheorghe, 451
 Podgoreanu, Traian, 278
 Podoabă, Ioan, 225
 Podoabă, Virgil, 11, 97, 196, 1275
 Poe, Edgar Allan, 113, 744, 962,
 985, 1021, 1216
 Pogan, Gh., 97
 Pogăceanu, Cornel, 114
 Pogor, Vasile, 419, 1143
 Poiană, Theodor, 930, 938, 984,
 1014
 Polverejan, Șerban, 404
 Pompei, Gavrilă, 1204, 1235
 Ponge, Francis, 423
 Pop Nicorescu, N., 625
 Pop Reteganul, Ion, 52
 Pop Sârbu, Ana, 173, 574
 Pop Silaghi, Vasile, 111, 823
 Pop Sîrbu, Ana, 1125
 Pop, Adrian, 1287
 Pop, Augustin Z.N., 39, 59, 90, 97,
 531, 856, 958, 1005, 1101, 1249,
 1275
 Pop, Axente, 1116, 1128
 Pop, Dioclețian, 320
 Pop, Dumitru, 1088
 Pop, Eva, 1204
 Pop, Horia, 97, 531, 755
 Pop, Ion Petru, 10, 52, 90, 97, 98,
 105, 114, 128, 144, 145, 158,
 171, 177, 185, 198, 204, 214,
 319, 344, 422, 430, 525, 540,
 548, 560, 658, 688, 696, 704,
 722, 755, 761, 818, 820, 833,
 837, 842, 847, 855, 858, 871,
 910, 932, 939, 956, 967, 1019,
 1068, 1150, 1159, 1194, 1218,
 1275, 1287
 Pop, Marius, 140, 291, 354
 Pop, Maxim, 538
 Pop, Mihai, 1283
 Pop, Nicolae, 626, 710, 1064, 1205
 Pop, Sânziana, 35, 68, 134, 141, 170,
 249, 268, 352, 571, 609, 838,
 865, 931, 1200
 Pop, Sever, 137
 Pop, Traian, 1204
 Pop, Vasile-Ilie, 344
 Popa Argeșanu, Ion, 302, 398, 625,
 1262

- Popa Florentin, I., 787
 Popa, Atanasie, 114
 Popa, Constantin I., 760
 Popa, Constantin M., 102, 200, 265,
 314, 425, 648, 1062
 Popa, Dumitru Radu, 216, 346, 377,
 549, 585, 700, 811, 874, 907,
 981, 1016, 1076, 1185
 Popa, George, 519, 580, 684, 995,
 1237
 Popa, Grigore, 585
 Popa, Ioan Iuliu, 276, 691, 779, 794
 Popa, Ion Mihail, 47, 284, 723
 Popa, Letiția, 916
 Popa, M., 205, 962, 1120, 1238
 Popa, Marian, 14, 30, 90, 104, 138,
 185, 420, 620, 700, 729, 740,
 745, 775, 790, 793, 807, 823,
 841, 892, 899, 912, 917, 928,
 933, 944, 984, 1001, 1018, 1030,
 1040, 1093, 1098, 1120, 1142,
 1161, 1228, 1229, 1232, 1238,
 1241, 1242, 1244, 1245, 1252,
 1261, 1272
 Popa, Mircea, 146, 201, 214, 243,
 322, 374, 426, 513, 539, 651,
 702, 711, 852, 961, 1067, 1084,
 1286, 1295
 Popa, Octavian, 355
 Popa, Ștefan N., 392
 Popa, Vasco, 260, 276, 990, 1257
 Popa, Victor Ion, 435, 550, 678
 Popa-Cohuț, Eugenia, 1222
 Pop-Corniș, Marcel, 276, 384, 676,
 777, 934, 984, 1068
 Pope, Alexander, 1154
 Popel, Corneliu, 27, 178, 265, 284,
 361, 375, 597, 698, 822, 940,
 943, 1069, 1105, 1116, 1190,
 1237, 1288
 Popescu Gopo, Ion, 1071
 Popescu, Adela, 783
 Popescu, Adrian, 9, 90, 97-99, 107,
 145, 171, 197, 203, 220, 279,
 291, 319, 359, 368, 371, 379,
 396, 412, 431, 512, 531, 540,
 547, 578, 599, 615, 649, 652,
 656, 663, 681, 696, 730, 763,
 769, 819, 855, 860, 872, 934,
 969, 1007, 1058, 1068, 1101,
 1116, 1157, 1182, 1195, 1258,
 1288
 Popescu, Aristide, 39
 Popescu, Aurelian A., 131
 Popescu, Aurelian I., 444, 647
 Popescu, Benedict, 398, 522
 Popescu, Constantin, 534
 Popescu, Dan, 443
 Popescu, Dumitru Radu, 14, 25, 56,
 69, 93, 119, 122, 146, 160, 174,
 181, 211, 212, 232, 288, 301,
 336, 359, 370, 381, 403, 414,
 453, 463, 474, 476, 501, 513,
 528, 557, 570, 577, 580, 584,
 589, 598, 606, 609, 613, 617,
 619, 630, 661, 731, 739, 759,
 763, 827, 843, 863, 878, 881,
 917, 918, 1080, 1090, 1097,
 1107, 1126, 1203, 1204, 1292,
 1293
 Popescu, Dumitru, 134, 141, 156
 Popescu, Florentin, 61, 272, 459,
 893
 Popescu, Florentina, 1222
 Popescu, George, 848
 Popescu, Ileana, 350
 Popescu, Ion Longin, 269, 352, 365,
 522, 569, 823, 997
 Popescu, Ion, 24, 35, 148, 263, 285,
 330, 372, 466, 550, 649, 1071
 Popescu, Liviu, 298
 Popescu, Magdalena, 1098, 1118,
 1194, 1226, 1243, 1245, 1252,
 1279

Popescu, Marian, 433, 655
 Popescu, Marius, 1019
 Popescu, Mihai, 1039, 1209
 Popescu, Mihail I., 852
 Popescu, Mircea, 238
 Popescu, N.D., 346
 Popescu, Petre, 134
 Popescu, Petru Demetru, 17, 1050
 Popescu, Radu, 74, 109, 285, 353,
 364, 474, 517, 580, 592, 672,
 692, 733, 759, 763, 776, 796,
 812, 840, 896, 916, 925, 932,
 983, 1092, 1174, 1230
 Popescu, Spiridon, 230, 398, 611
 Popescu, Ștefan, 175, 798
 Popescu, Titu, 58, 111, 208, 328,
 545, 853, 975, 1029, 1089, 1111,
 1131, 1152, 1190, 1217, 1220,
 1287
 Popescu, Tudor, 68, 618, 932, 1290
 Popescu, Violeta, 1003
 Popescu-Dăncilă, Paulina, 207
 Popescu-Gopo, Ion, 24, 35, 330
 Popescu-Sireteanu, Ion, 148, 263,
 285, 372, 466, 550
 Popescu-Vâlcea, Gh., 911
 Popfiu, Iustin, 1060
 Popișteanu, Cristian, 377, 549, 989
 Popović, Nebojša, 665, 1296
 Popović, Živa, 665, 1296
 Popovici, Ada, 684, 1052
 Popovici, Adrian, 13
 Popovici, Alecu, 782, 911
 Popovici, Aurel C., 945, 1120
 Popovici, Doru, 138, 901, 1050,
 1067, 1078, 1200, 1227, 1250,
 1276
 Popovici, Nebojša, 1035, 1201
 Popovici, Titus, 11, 99, 122, 227,
 288, 305, 317, 335, 526, 559,
 568, 617, 630, 667, 690, 1047,
 1097, 1285
 Popovici, V., 226
 Popp, Mișu, 284
 Popuc, Ion, 408, 413
 Pora, Eugen, 18
 Porter, Katherina Anne, 466
 Porumbacu, Veronica, 18, 63, 106,
 148, 204, 224, 238, 241, 245,
 249, 250, 254, 257, 261, 264,
 270, 273, 276, 283, 287, 319,
 331, 332, 422, 463, 478, 524,
 535, 566, 571, 625, 989, 1059,
 1071, 1250, 1264
 Porumbescu, Ciprian, 1040, 1050,
 1076, 1078, 1083, 1087, 1139,
 1157
 Porumboiu, Arthur, 1237, 1290
 Pospai, Mircea, 1006
 Postelnicu, Ioana, 112, 378, 435,
 559, 728, 810, 862, 1251
 Postolache, Ion Larian, 1125
 Postolache, Sorin, 248
 Poswiatowska, Halina, 969
 Potopin, Ion, 74, 819, 878
 Potra, Florian, 326, 649, 656, 766,
 1285
 Potra, George, 35
 Poțhișvili, Moris, 951
 Poulet, Georges, 939, 1032, 1092
 Pound, Ezra, 1067
 Prangati, Elena Cătălina, 878
 Preda, Marin, 7, 9, 28, 32, 37, 38,
 48, 55, 84, 115, 122, 134, 137,
 154, 160, 227, 229, 232, 252,
 270, 288, 295, 303, 305, 317,
 330, 334, 344, 347, 370, 381,
 387, 394, 400, 404, 414, 417,
 419, 466, 470, 481, 491, 492,
 500, 501, 502, 509, 520, 528,
 548, 550, 558, 568, 574, 577,
 585, 588, 596, 599, 606, 611,
 616, 620, 624, 629, 630, 635,
 644, 647, 650, 656, 670, 681,

- 696, 709, 711, 716, 731, 743,
745, 776, 785, 789, 804, 822,
828, 844, 847, 860, 872, 877,
881, 893, 916, 918, 938, 945,
946, 950, 951, 983, 1007, 1009,
1027, 1029, 1047, 1061, 1072,
1080, 1084, 1092, 1095, 1106,
1141, 1203, 1215, 1245, 1248,
1252, 1267, 1284, 1293, 1296
- Preda, Vasile, 206, 272, 1116, 1185,
1204, 1235
- Predoșanu, Ion, 459, 691
- Prelipceanu, Nicolae, 13, 45, 145,
163, 261, 325, 389, 399, 407,
463, 497, 530, 561, 594, 630,
711, 712, 739, 784, 801, 831,
870, 872, 912, 925, 989, 994,
1007, 1035, 1039, 1066, 1116,
1171, 1174, 1196, 1203, 1216,
1217, 1235, 1289
- Preutu, Marina, 618
- Prévert, Jacques, 393, 410, 419
- Priboianu, Ion, 1128
- Price, Glanville, 580, 1016
- Pricop, Constantin, 96, 154, 164,
282, 299, 312, 420, 595, 643,
994, 1103, 1149, 1207, 1272
- Pricop, Dumitru, 81, 690, 1012,
1109, 1172
- Pricop, E., 786
- Priestley, J.B., 549
- Prieto, Luis J., 711
- Prisăcaru, Ion, 863
- Pritam, Amrita, 126
- Proca, Ioana, 789
- Procopovici, Al., 653
- Promvihane, Kaisone, 822
- Protase, Maria, 285
- Protopopescu, Al., 211, 307, 978,
1072
- Proust, Marcel, 168, 224, 234, 403,
420, 764, 937, 964
- Prudhomme, Sully, 734
- Prundeanu, Constanța, 433
- Pruteanu, I., 490
- Pruteanu, Mihai, 61, 299
- Przerwa-Tetmajer, Kazimierz, 969
- Przyboś, Julian, 968
- Pucă, Florin, 15
- Pugna, Gheorghe, 45
- Puha, Ion, 1104, 1237
- Pumnul, Aron, 111
- Purcaru, Ilie, 72, 357, 385, 426, 583,
938, 1017, 1116, 1248
- Purniche, Rodica, 625
- Puslojić, Adam, 260, 870
- Pușcariu, Emil, 914
- Pușcariu, George, 304
- Pușcariu, Sextil, 17, 20, 23, 26, 32,
48, 70, 99, 105, 113, 137, 204,
209, 232, 307, 654, 656, 755,
861, 1095
- Pușcaș, Petre, 1060

Q

- Quasimodo, Salvatore, 630
- Queneau, Raymond, 676, 1079
- Quiazon, Troadio, 822

R

- Rabearivelo, J.J., 171
- Rachici, Dim., 13, 268, 298, 352,
456, 482, 626, 819, 1024, 1106,
1133, 1182, 1248, 1250
- Racolța, Maria, 105, 433
- Racoviță, Emil, 106
- Radin, Ioan, 10, 339, 372, 396, 417,
429, 941, 1175, 1194, 1196
- Radof, Ștefan, 1014
- Rados, Andrea, 707
- Rados, Andreas, 29, 149
- Radoslovescu, Mihai, 304, 633
- Radovan, Paul, 549
- Radu, George, 903

Radu, Ion, 948
 Radu, Olimpia, 99
 Radu, S., 578
 Radu, Vasile, 432
 Radulian, Dumitru, 79, 407
 Radu-Maria, Constantin, 327, 433, 1290
 Rafael, George, 285
 Rahoveanu, Ion, 79, 145, 407, 1182
 Raicu, Alexandru, 19, 107, 175, 303, 359, 521, 826, 879, 1198
 Raicu, Lucian, 7, 19, 24, 60, 94, 122, 143, 165, 166, 175, 239, 258, 358, 373, 393, 400, 406, 423, 445, 458, 462, 470, 481, 492, 511, 518, 521, 544, 582, 594, 625, 635, 648, 649, 691, 705, 710, 735, 741, 752, 781, 798, 861, 869, 882, 893, 910, 913, 922, 929, 936, 945, 947, 958, 981, 996, 1005, 1013, 1015, 1039, 1049, 1098, 1112, 1146, 1174, 1245, 1249
 Raicu, Virgil, 564
 Rajkov, Ilija, 665
 Rajkov, Svetomir, 665, 1296
 Ralea, Catinca, 559, 610, 1174
 Ralea, M., 57, 644, 782, 928, 1052
 Ralea, Mihai, 144, 343, 462, 758, 764, 802, 829, 876, 911, 963, 1264
 Ralea, Mihail, 33, 348
 Ralian, Antoaneta, 926
 Raluca, Georgescu, 410
 Rares, Petru, 285, 357, 399, 607, 651, 833
 Rasputin, Valentin, 1284
 Rastegorac, Ivan, 260
 Rașcu, I.M., 303
 Rațiu, Iuliu, 18
 Rațiu, Virgil, 280, 431, 805, 955
 Raus, Valentin, 739, 831
 Raworth, Tom, 1153
 Raymond, Marcel, 144, 820, 939, 1287
 Razachevici, C., 724
 Răducănu, Miriam, 471
 Răducănu, Sevilla, 359, 790
 Rădulescu, Banu, 569, 710, 796
 Rădulescu, Corneliu, 696
 Rădulescu, Ermil, 304, 415
 Rădulescu, Heliade, 24, 35, 70, 76, 91, 101, 210, 659, 677, 736, 982
 Rădulescu, Lelia, 90, 185
 Rădulescu, Mircea Dem., 90, 303, 398, 755
 Rădulescu, Tatiana, 242, 387, 525, 576, 711, 1074
 Rădulescu-Codin, C., 632
 Rădulescu-Motru, C., 424
 Rău, Aurel, 29, 63, 103, 113, 145, 205, 317, 318, 406, 411, 429, 464, 471, 483, 542, 559, 566, 578, 766, 769, 853, 910, 966, 979, 1158, 1252, 1267, 1289, 1290
 Răutu, Leonte, 549
 Râpă Bulcliu, Dan, 580
 Râpeanu, Sanda, 295, 413
 Râpeanu, Valeriu, 40, 51, 119, 121, 167, 218, 220, 255, 291, 294, 317, 327, 373, 411, 413, 590, 606, 611, 690, 698, 799, 866, 909, 911, 934, 973, 1021, 1096, 1116, 1180, 1206
 Rebreanu, Dan, 162, 360, 407, 425, 482, 513, 561, 628, 798, 1116, 1183
 Rebreanu, Liviu, 98, 105, 154, 184, 211, 230, 249, 279, 299, 300, 312, 314, 322, 327, 364, 373, 380, 389, 405, 430, 454, 509, 512, 527, 544, 617, 630, 666, 678, 682, 696, 709, 832, 892, 1262

Rebreanu, Vasile, 14, 45, 64, 79,
 109, 241, 434, 504, 512, 518,
 561, 610, 613, 735, 802, 820,
 831, 874, 907, 990, 1201, 1204,
 1251
 Rebs, Michael, 362
 Redlinski, Edward, 969
 Reghini, Ionel, 97
 Regman, Corneliu, 7, 14, 94, 103, 115,
 211, 292, 302, 331, 355, 423,
 438, 458, 546, 634, 663, 686,
 735, 772, 860, 903, 905, 937,
 949, 977, 1019, 1073, 1095,
 1161, 1174, 1196, 1242, 1264
 Rehs, Michael, 24, 108, 874
 Reich, Charles, 366
 Reisel, Vladimir, 456
 Renert, Jurgen, 433
 Retmar, Roberto Fernandez, 432
 Reu, Traian, 121, 877
 Reus, Emil, 507
 Rezachevici, C., 808, 928, 995
 Rezuş, Petru, 375
 Riazanov, Eldar, 1163
 Ricardou, Jean, 170
 Richard, Jean Pierre, 131, 937
 Ricinski, Franciska, 178
 Rilke, Rainer Maria, 309, 860
 Riman, Emil, 857
 Ritsos, Yannis, 316, 1290
 Robbe-Grillet, Alain, 1020
 Robescu, Marius, 9, 35, 53, 68, 134,
 145, 154, 170, 175, 231, 288,
 352, 366, 495, 584, 767, 801,
 837, 972, 1195, 1210
 Robles, Emmanuel, 1012
 Robu, Corneliu, 389, 530, 578, 1275
 Roche, Anne, 1159
 Rodica, Zafiu, 410
 Rodina, Doina, 607
 Rofu, Miki, 575
 Rogoz, Adrian, 962, 1041, 1042
 Rogoz, Viorica Georgina, 962, 1041,
 1134
 Roll, Stephan, 782
 Roll, Ştefan, 481, 840
 Rolland, Romain, 78, 792
 Roman, Andreia, 649, 1283
 Roman, Carol, 1091
 Roman, Dorina, 765
 Roman, Ileana, 45, 735, 887, 1217
 Roman, Ion, 851, 1260
 Roman, Mihai, 911
 Roman, Radu Anton, 290, 397, 767,
 923, 1107
 Roman, Ştefan, 534
 Roman, Valter, 248, 1200
 Roman, Vistrian, 935
 Romanescu, Ioanid, 29, 64, 129,
 186, 264, 390, 409, 419, 490,
 579, 615, 629, 636, 740, 752,
 766, 801, 822, 912, 922, 951,
 968, 995, 1002, 1048, 1066,
 1104, 1143, 1188, 1201, 1222,
 1256
 Rombaut, Marc, 654
 Romoşan, Petru, 145, 224, 463, 655,
 696, 888, 1101, 1116, 1128,
 1185, 1204, 1235, 1289
 Ropot, Dinu, 949
 Roscin, Mihail, 134, 207
 Rose, Reginald, 380, 435
 Rosetti, Al., 119, 123, 191, 214, 317,
 597, 737, 823, 875, 1049, 1089,
 1098, 1105, 1108, 1119, 1121,
 1134, 1138, 1141, 1171, 1189,
 1204, 1217, 1229, 1238, 1271
 Rosetti, Mircea, 346
 Rosetti, Radu D., 775
 Rosetti, Radu, 364, 428
 Rostand, Edmond, 228, 327, 391
 Rostaş, Mircea, 482
 Roş, George, 326, 448, 805
 Roşca, Horia, 934

- Roșca, Sorin, 55, 995, 1007
 Roșca, Valentina, 1131
 Roșioru, Ion, 458
 Roșioru, Mihai, 519
 Roșu, Ion, 171, 353, 369, 506, 1083
 Rotaru, Dan, 53, 300, 452, 520, 625,
 630, 696, 836, 877, 914, 948,
 989, 1139, 1191, 1262
 Rotaru, Ion, 1072, 1262
 Rotaru, Marilena, 584
 Rotaru, Rodica, 1202, 1271
 Rotaru, Valentin, 997
 Roznoveanu, Mirela, 43, 60, 175,
 403, 480, 839, 1122, 1168
 Rudeanu, Alex., 11, 190
 Rudeanu, Alexei, 365
 Rudolf, Nemeti, 97
 Ruffini, M., 1016
 Rui, Manuel, 819
 Ruja, Alexandru, 574, 605, 864, 882,
 1093
 Runcanu, Marcel Constantin, 10, 12,
 97, 312, 372, 396, 417, 429, 628,
 696, 941, 1099, 1183, 1289
 Rupea, Dan, 205, 325, 431, 856
 Rus, Iov, 224
 Rus, Vasile, 114
 Rusan, Romulus, 25, 118, 197, 236,
 260, 265, 614, 684, 706, 781,
 809, 814, 819, 820, 875, 962,
 968, 975, 1005, 1216, 1218, 1242
 Rusescu, Ruxandra, 389
 Russo, Alecu, 425, 477
 Russu, Ioan, 432
 Russu, Nicu, 119, 157, 210, 217,
 250, 346, 377, 440, 474, 549,
 585, 671
 Russu-Șirianu, Vintilă, 172, 900
 Rusu Barian, Miron, 986, 1084,
 1092
 Rusu, Andrei, 55
 Rusu, Aurelia, 110
 Rusu, Gavril, 207, 545
 Rusu, Liviu, 99, 124, 146, 199, 662,
 829, 960, 1054, 1063, 1073
 Rusu, M.N., 141, 466, 923
 Rusu, Silviu, 264, 944, 1222
 Rusu, Valeriu, 65, 597, 781, 1132
 Rusu, Victor, 102, 422, 444, 784,
 814
 Rymkiewicz, Aleksander, 969
- S**
- Saba, Umberto, 39, 462, 1067
 Sábato, Ernesto, 255
 Sabin, Mihai, 1070
 Sabljic, D., 666
 Sacerdoțeanu, A., 1121
 Sadoveanu, Ion Marin, 57, 144, 255
 Sadoveanu, Mihail, 12, 17, 33, 40,
 57, 58, 103, 134, 144, 154, 159,
 163, 209, 306, 440, 521, 666,
 693, 698, 706, 723, 801, 814,
 817, 819, 831, 850, 862, 889,
 890, 911, 948, 999, 1032, 1039,
 1086, 1088, 1097, 1104, 1107,
 1134, 1142, 1201, 1224, 1261,
 1284, 1288
 Sadoveanu, Profira, 521
 Sadoveanu, Valeria, 112, 1104
 Sagețiu, Octav, 122
 Sahia, Alexandru, 630, 681, 696,
 796, 840
 Saizu, L., 450
 Salinas, Pedro, 914
 Samu, Benkó, 358
 Sandburg, Carl, 1283
 Sándor, Fábíán, 373, 645
 Sándor, Fodor, 590, 851, 1217, 1239
 Sándor, Huszár, 559, 1030, 1095,
 1101, 1128, 1213
 Sándor, Kanyady, 241
 Sándor, Puszta, 353
 Sandu, Aug., 266

Sanesi, Roberto, 1285
 Saroyan, William, 86, 207
 Sartre, Jean Paul, 1024
 Sasu, Aurel, 11, 77, 201, 298, 326,
 363, 427, 468, 530, 618, 756,
 763, 754, 772, 789, 794, 842,
 853, 957, 967, 1058, 1067, 1157,
 1275
 Sauer, Gertrud, 892
 Sav, Corneliu, 1002
 Sav, Vasile, 97, 98, 766
 Sava, Anton, 538
 Sava, Doina Mihaela, 995, 1007,
 1028, 1132
 Savin, George, 304
 Savu, Anton, 766, 1069, 1161
 Savu, Ion, 674
 Savu, Tudor, 466, 888, 1024
 Săceanu, Amza, 74, 150, 363, 912,
 1012, 1018, 1135
 Săhleanu, Victor, 892
 Sălăjan, Doina, 7, 56, 233, 475, 504,
 604, 706, 917
 Sălăjan, Vasile, 146, 262, 339, 360,
 396, 407, 417, 482, 628, 696,
 711, 739, 819, 832, 872, 905,
 912, 924, 940, 1183
 Sălceanu, Ilie, 1069
 Sălcudeanu, Petre, 307, 568, 584
 Săndulescu, Al., 47, 105, 177, 249,
 312, 901, 1037, 1093
 Săndulescu, Ana, 959
 Săndulescu, Mircea, 32, 1134, 1226
 Săplăcan, Radu, 97, 98, 196, 224,
 389, 423, 530, 594, 611, 730,
 801, 873, 924, 989, 1084, 1100,
 1183, 1204
 Săracu, Constantin, 1089
 Săraru, Dinu, 14, 29, 31, 39, 66, 74,
 81, 127, 150, 163, 167, 174, 189,
 228, 232, 233, 245, 266, 282,
 307, 336, 343, 380, 388, 393,
 400, 417, 451, 463, 504, 520,
 539, 550, 584, 588, 606, 613,
 617, 630, 666, 670, 699, 718,
 724, 731, 745, 791, 822, 827,
 873, 878, 897, 920, 934, 945,
 967, 972, 1076, 1093, 1183,
 1192, 1197, 1216, 1250
 Sărăroiu, Ileana, 442
 Săsărman, Gheorghe, 1046
 Săulescu, Mariella, 539
 Săulescu, Mihail, 682, 944
 Săvulescu, Monica, 10, 162, 279,
 280, 312, 313, 600, 628, 1194
 Sâmpetrean, Viorel, 698
 Sângeorzan, Zaharia, 11, 47, 63,
 127, 128, 147, 196, 343, 542,
 580, 623, 661, 668, 684, 722,
 804, 834, 888, 927, 1003, 1027,
 1046, 1087, 1119, 1130, 1205
 Sânpetrean, Viorel, 68
 Sân-Petru, Paul, 596
 Sântimbreanu, Mircea, 18, 41, 181,
 330, 626, 682, 696, 725, 735,
 749, 804, 923, 932, 941, 1204
 Sânzianu, Mihai, 25
 Sârbu, Eva, 951
 Sârbu, I., 910
 Sârbu, Nicolae, 373
 Sârbu, Petronella, 224
 Sârbu, Valeriu, 327
 Sârbu, Viorel, 1095
 Sârghie, Anca, 1111, 1131, 1217,
 1220, 1287
 Sbârcea, George, 1206
 Sbiera, Dimitrie, 609
 Scarlat, Grigore, 848
 Scarlat, Mircea, 11, 49, 61, 142, 185,
 531, 745, 753, 790, 841, 1005,
 1023
 Scărlătescu, Doru, 63, 96, 308, 375,
 421, 527, 612, 753, 1205
 Scheiber, Albert, 47

Schein, Corina, 1296
 Scherg, Georg, 111, 1005
 Schiff, Iulia, 459
 Schiffer, Leonard, 250
 Schileru, Eugen, 214
 Schimdt, Helmut, 619
 Schneider, Allan, 276
 Schuller, Werner, 645
 Schulz, Bruno, 966
 Schwartz, Gheorghe, 396, 599
 Sciascia, Leonardo, 605
 Scorobete, Ion, 86
 Scorobete, Miron, 13, 53, 145, 242,
 296, 431, 448, 513, 540, 696
 Scorpan, Gr., 149
 Scridon, Gavril, 105, 171, 427, 540,
 968, 1129, 1158
 Scrieci, Emil Dragoș, 1116
 Sricciu, Rodica, 1101
 Sculea, Simion, 1111, 1131
 Scurtu, Nicolae, 170, 299
 Scutelnicu, Petru, 150
 Sebastian, Mihail, 181, 924, 970,
 1164, 1267
 Sebe, Ștefan, 1182
 Seceleanu, Eugen, 10, 12, 38, 93,
 157, 275, 291, 339, 354, 369,
 396, 457, 814, 819, 983, 1194
 Secoșanu, Ion, 735
 Sédar Senghor, Léopold, 45, 109,
 690, 823, 1060
 Seferis, Ghiorghios, 63, 317
 Segal, Mihai, 1029
 Segărceanu, Ion, 170, 298, 352, 456
 Sein, Corina Victoria, 65, 298, 1139,
 1256
 Seitz, A., 423
 Selejan, Radu, 45, 79, 120, 162, 284,
 295, 381, 446, 473, 622, 665,
 819, 826, 949, 1024, 1195, 1200,
 1208
 Selena, Ana, 292, 826
 Selian, Sergiu, 681, 696, 1163
 Semenov, Iulian, 633
 Sengat-Kuo, François, 109
 Serghi, Cella, 912
 Serghie, Emil, 142, 166, 462
 Servien, Pius, 199
 Sever, Alexandru, 822, 857, 858,
 925, 928, 970, 971, 984, 1163,
 1174, 1196
 Sever, Constantin, 578, 820
 Sever, Victor, 649
 Severin, Adrian, 55, 90
 Severineanu, Nestor V., 452
 Sevescu-Pas, Panait, 346, 421
 Sfetca, Petru, 462
 Sfetcu, Adonis, 344
 Shakespeare, William, 56, 549
 Shigeharu, Nakano, 575
 Shirer, William L., 1216
 Sibechi, G., 465
 Sibiceanu, Aurel, 984
 Sidorovici, George, 80
 Sienerth, Ștefan, 1111, 1217, 1287
 Sienetri, Ștefan, 1131
 Silard, Andrei, 463
 Silkin, Jon, 878
 Silva Letra, H., 581
 Silvestri, Artur, 11, 34, 83, 179, 229,
 379, 396, 430, 470, 521, 735,
 743, 790, 809, 837, 893, 921,
 998, 1005, 1015, 1030, 1038,
 1082, 1194
 Silvestru, Damian, 350
 Silvestru, Valentin, 44, 53, 58, 68,
 74, 89, 99, 101, 136, 162, 206,
 259, 265, 297, 326, 330, 358,
 445, 463, 544, 594, 609, 767,
 848, 857, 874, 935, 1024, 1027,
 1076, 1154, 1160, 1267, 1290
 Sima, Felix, 456
 Simanschi, L., 1206
 Simion, A., 445

Simion, Al., 827, 1213, 1245, 1283
 Simion, Eugen, 1172
 Simion, Eugen, 3, 9, 32, 54, 57, 69,
 82, 88, 101, 131, 134, 143, 151,
 155, 156, 168, 170, 179, 182,
 214, 231, 249, 253, 262, 270,
 289, 306, 311, 315, 352, 366,
 398, 416, 440, 453, 458, 467,
 499, 501, 504, 535, 570, 584,
 590, 594, 596, 602, 606, 612,
 618, 635, 644, 669, 689, 703,
 726, 743, 782, 791, 804, 810,
 839, 842, 881, 905, 910, 931,
 936, 977, 999, 1015, 1032, 1060,
 1092, 1093, 1108, 1121, 1134,
 1144, 1172, 1174, 1191, 1196,
 1200, 1211, 1230, 1241, 1244,
 1255, 1264, 1279, 1342
 Simion, George, 666
 Simion, Pop, 261, 372, 393, 399,
 549, 939, 988, 998, 1029, 1112,
 1182, 1242
 Simionescu, Constantin, 48
 Simionescu, Cornel, 911
 Simionescu, Cristian, 224
 Simionescu, Cristofor, 597, 1054
 Simionescu, Dan, 223, 1213
 Simionescu, Mircea Horia, 74, 92,
 106, 120, 144, 196, 208, 225,
 239, 315, 330, 382, 433, 446,
 600, 658, 677, 965, 1169, 1282
 Simionescu, Radu, 81, 450, 822
 Simms, N., 1016
 Simon, Gheorghe, 342, 489, 910,
 927, 1119
 Simonescu, Dan, 749, 1236
 Simu, Octavian, 1091, 1160
 Simuț, Ion, 97, 195, 196, 280, 422,
 482, 530, 754, 844, 956, 1058,
 1275
 Sin, Mihai, 10, 114, 396, 533, 658,
 736, 819, 880, 941, 1194
 Sincu, Alexandru, 535
 Sinelnikov, Mihail, 1163
 Siniteanu, Dumitru, 577
 Sion, George, 162, 444, 538, 586
 Sivan, Valeri M., 799, 878
 Sivetidis, Victor, 279
 Sîngeorzan, Zaharia, 672
 Sîntimbreanu, Mircea, 51, 550, 682
 Sîrbu, Ana, Pop, 1126
 Sîrbu, Ion D., 359, 445
 Sîrbu, Valeriu, 352, 364
 Slavici, Ioan, 25, 114, 169, 185, 384,
 390, 440, 682, 976
 Sleneth, Ștefan, 1220
 Slobodnik, Vlodziwierz, 496
 Smărăndescu, Vasile, 145, 224, 261,
 359, 440, 446, 819, 929, 1105,
 1248
 Smedescu, Ioan, 1048
 Smeu, Grigore, 43, 787, 829, 930,
 1061, 1156, 1180
 Smirneski, Hristo, 907
 Šnabr, Jan, 619
 Soare, Gheorghe, 304, 631, 1263
 Socor, Matei, 85
 Sofîneti, Vasile, 1024
 Solcan, Pan, 585, 1218
 Sollner, Werner, 97
 Solomon, Dumitru, 91, 110, 330,
 380, 434, 526, 544, 782, 858, 971
 Solomon, Ilie, 65
 Solomon, Petre, 1059
 Solunva, Elena, 1117
 Somerset Maugham, William, 902
 Sonea, Aurel, 344
 Sorescu, Constantin, 30, 49, 65, 131,
 151, 178, 228, 245, 266, 285,
 346, 392, 451, 466, 491, 566,
 698, 723, 740, 789, 807, 823,
 877, 892, 913, 928, 996, 1013,
 1089, 1105, 1132, 1166, 1224,
 1239, 1257

Sorescu, George, 103, 425, 534, 649,
 849, 962, 1064, 1156, 1280
 Sorescu, Marin, 7, 14, 35, 43, 54, 66,
 72, 88, 117, 120, 127, 135, 138,
 145, 155, 170, 173, 174, 181,
 184, 198, 203, 213, 219, 222,
 226, 231, 252, 266, 277, 282,
 288, 292, 297, 314, 317, 326,
 328, 330, 352, 353, 354, 366,
 368, 399, 407, 418, 425, 434,
 447, 471, 481, 494, 510, 513, 519,
 520, 544, 551, 568, 577, 586,
 599, 606, 619, 629, 631, 635,
 651, 664, 689, 697, 700, 716,
 726, 731, 736, 742, 766, 768,
 772, 775, 777, 791, 822, 850,
 855, 892, 925, 933, 942, 953,
 956, 963, 976, 988, 1006, 1012,
 1024, 1026, 1033, 1060, 1066,
 1080, 1101, 1107, 1125, 1147,
 1156, 1167, 1188, 1237, 1243,
 1252, 1263, 1266, 1267, 1280
 Sorescu, Roxana, 125, 606, 977,
 1074, 1168, 1293
 Sorianu, Vlad, 635
 Sorohan, Elvira, 751, 1104, 1131
 Soupault, Philippe, 871
 Souriau, Etienne, 530
 Soviany, Octavian, 97, 196, 299,
 422, 765, 958, 1276
 Spânu, Alexandru, 1099
 Speranția, Dorin, 606
 Speranția, Eugeniu, 106
 Sperber, Alfred Margul, 21, 171, 626
 Spiridon, Gheorghe, 35
 Spiridon, Ilie V., 429
 Spiteris, Tonis, 29
 Spitzer, Leo, 98
 Spoială, Vasile, 313, 645, 757
 Spuhn, Herta, 808
 Stadler, Ernst, 243
 Stamate, Catrinel, 1131
 Stamatelatos, Mihail, 29
 Stan, Constantin, 14, 54, 86, 154,
 181, 269, 380, 415, 471, 570,
 584, 602, 628, 790, 879, 1091
 Stan, Victor, 684
 Stanca, Dominic, 65, 304, 610, 1073,
 1114, 1121, 1153, 1158, 1183
 Stanca, George, 38, 72, 934
 Stanca, Horia, 112
 Stanca, Radu, 199, 355, 376, 427,
 657, 1019
 Stanciu, Alina, 594, 1162
 Stanciu, Dumitru, 819
 Stanciu, Ion, 10
 Stanciu, Lucian, 167, 178
 Stanciu, Mircea, 1266
 Stanciu, Virgil, 298, 490, 540, 657,
 679, 765, 771, 801, 887, 1024,
 1068, 1160, 1289
 Stancu Atanasiu, Natalia, 56
 Stancu, Dorina, 524
 Stancu, Dumitru, 681, 996, 1227,
 1266
 Stancu, Natalia, 56, 74, 874
 Stancu, Stelian, 857
 Stancu, Zaharia, 28, 53, 163, 199,
 214, 317, 373, 430, 447, 469,
 478, 577, 582, 630, 666, 709,
 735, 870, 874, 889, 989, 997,
 1000, 1006, 1012, 1051, 1060,
 1064, 1065, 1090, 1097, 1261,
 1279, 1296
 Starck, Otto, 1024
 Stark, Alexandru, 146
 Starobinski, Jean, 560, 939, 1159
 State, Ion, 289
 Stavru, Tudor, 301
 Stănculescu, Călin, 1108
 Stănculescu, Nina, 18, 571
 Stănescu, C., 10, 51, 66, 84, 132,
 290, 470, 705, 775, 897, 983,
 1227

Stănescu, Dumitru, 411
 Stănescu, Gabriel, 55, 90, 1168,
 1259
 Stănescu, Mihai, 101
 Stănescu, Nichita, 7, 10, 40, 53, 57,
 67, 72, 88, 92, 133, 141, 207,
 213, 222, 251, 260, 272, 317,
 358, 384, 389, 398, 399, 415,
 447, 471, 483, 494, 499, 505,
 524, 536, 554, 566, 567, 575,
 589, 598, 605, 618, 626, 629,
 635, 687, 700, 701, 712, 724,
 731, 741, 754, 763, 777, 789,
 809, 823, 826, 837, 870, 872,
 878, 894, 900, 905, 914, 929,
 932, 979, 987, 997, 1014, 1024,
 1029, 1052, 1090, 1106, 1121,
 1129, 1147, 1225, 1229, 1234,
 1239, 1243, 1244, 1250, 1256,
 1257, 1258, 1265, 1266
 Stănescu, Tudor, 416, 810, 824
 Stănilă, Marius, 523
 Stătescu, Stefan, 634
 Stănea, Rodica, 1185
 Steele, A.J., 939
 Stefanov, Parvan, 961
 Steinhardt, N., 115, 202, 213, 331,
 428, 437, 549, 664, 680, 764,
 780, 860, 965, 1068, 1158
 Stejari, Costel Dan, 451
 Stelaru, D., 499
 Stephani, Klaus, 396
 Stere, Constantin, 230, 439, 740,
 875, 1202
 Stere, Ernest, 1254
 Sterescu, Doina, 417, 690, 801, 1121
 Sterescu, Ileana, 766
 Steriade, Mihail, 156, 157, 227, 343,
 538, 539, 1109
 Sterian, Anton, 320
 Sterian, Margareta, 711, 810, 996,
 1113
 Sterian, Valeriu, 862
 Sterom, Victor, 298
 Stețcu, Nicolae Gr., 64, 307, 634
 Stînea, Rodica Silvia, 1116, 1128
 Stoe, Nicolae, 949, 1024, 1201, 1264
 Stoenescu, George Virgil, 480
 Stoenescu, Ștefan, 246, 643, 856,
 1208
 Stoenescu, Virgil, 435, 651, 782, 971
 Stoian, Mihai, 41, 51, 272, 348, 386,
 456, 838, 865, 931, 1105, 1127
 Stoian, Niculae, 14, 70, 114, 233,
 250, 290, 440, 549, 620, 814,
 894, 1125, 1195, 1244
 Stoian-Ogrineanu, Gh.Nicola, 450
 Stoia-Udrea, Ion, 462
 Stoica, Dan, 858
 Stoica, George-Răzvan, 436, 682,
 696
 Stoica, Gheorghe, 111, 549
 Stoica, Ion, 114
 Stoica, Leontin, 923
 Stoica, Marian, 302, 458, 1262
 Stoica, Mărioara, 114
 Stoica, Petre, 25, 60, 145, 152, 162,
 163, 185, 206, 224, 324, 328,
 366, 369, 432, 463, 478, 575,
 666, 676, 711, 988, 1024, 1069,
 1161, 1165, 1167, 1174, 1196,
 1235, 1239, 1261
 Stoicescu, Nicolae, 31, 301, 352,
 392, 521, 581, 808, 928, 995,
 1121, 1129, 1210, 1256, 1263
 Stoicescu, Passionaria, 298, 392,
 911, 969, 1050
 Stoichiță, Victor Ieronim, 108, 299
 Stoiciu, Constantin, 267, 338, 348,
 412
 Stolnicu, Simion, 1262
 Storch, Franz, 14, 353, 364, 590,
 598, 689, 729, 851, 885, 894,
 924, 1133, 1174, 1242

Strahl, Rudi, 110
 Strat, Adriana, 1132
 Stratan, Ion, 87, 181, 298, 1093
 Stratescu, Ion V., 541
 Stratilat, Paul, 456
 Strătescu, Ion V., 379, 695, 1253
 Streinu, Vladimir, 9, 46, 84, 169,
 199, 217, 222, 302, 306, 320,
 331, 367, 454, 460, 482, 548,
 552, 578, 585, 651, 664, 678,
 749, 758, 800, 842, 908, 949,
 956, 1084, 1106, 1234, 1261
 Strindberg, A., 110
 Stroia, Gheorghe, 1158, 1157
 Sturzu, Corneliu, 129, 264, 390, 409,
 505, 519, 668, 739, 832, 912,
 944, 1066, 1077, 1118, 1188,
 1201, 1223, 1230, 1256
 Suchianu, D.I., 24, 214, 261, 445,
 568, 938, 1003
 Suciu, Gheorghe S., 146, 280, 513,
 594, 711, 1183, 1203, 1250
 Suciu, Gheorghe, 248, 286, 495,
 576, 598, 617, 670, 810, 837,
 914, 1100, 1183, 1200
 Suciu, I.D., 443
 Suciu, Ioan, 961
 Suciu, Petre, 432
 Suciu, Virgil, 97
 Sudinski, Monciu, 396
 Sue, Eugène, 1079
 Sumako, Fukao, 575
 Supervielle, Jules, 467
 Surghe, Tudorică, 344
 Suru, George, 369, 1002
 Suru, Gheorghe, 396
 Sütő, András, 14, 513, 592, 611,
 972, 1163
 Swann, Brian, 182, 331
 Swierachowski, Aleksander, 969
 Szabo, Arnold, 1060
 Szakonyi, Karoly, 459
 Szymborska, Wislawa, 423, 496,
 1110, 1297

§

Şahighian, Al., 602, 625, 964
 Şalamberidze, Otari, 136
 Şandru, Areta, 349, 577, 1090
 Şandru, Ilie, 819
 Şandru, Mircea Florin, 10, 32, 53,
 55, 68, 85, 154, 181, 212, 248,
 288, 299, 366, 389, 396, 497,
 914, 945, 1139, 1190, 1195,
 1205, 1237, 1242, 1249, 1259,
 1270, 1288
 Şăineanu, L., 303
 Şchiau, Octavian, 106
 Şchiopu, Ursula, 242, 763, 1059
 Şeicaru, Pamfil, 889
 Şeitan, G., 589
 Şeitan, Ion, 463
 Şelmaru, Traian, 330, 1141, 1166
 Şerb, Ioan, 475, 766
 Şerban, Corneliu, 53
 Şerban, Geo, 317, 535, 1285
 Şerban, Titu, 1116
 Şerban, Viana, 432, 1101, 1116,
 1204, 1235
 Şerbănescu, Mircea, 80, 120, 189,
 506, 826, 1007, 1201
 Şerbănescu, Tia, 116, 132, 399, 499,
 1033, 1092, 1239
 Şerbănescu, V.F., 279
 Şerbănescu, Virginia, 420
 Şerbu, D., 345, 432
 Şerbu, Ieronim, 112, 630
 Şerbu, Valentin, 60, 545, 1158
 Şeuleanu, Ion, 626, 1235
 Şincai, Gheorghe, 1015
 Şireagu, Octavian, 888, 1069, 1128,
 1158
 Şirineasa, Sorin, 705
 Şolohov, Mihail, 1087, 1296

Şonagon, Sei, 502
 Şora, Mariana, 1163
 Şorban, Raoul, 945, 1120, 1189
 Şorobetea, Aurel, 10, 97, 206, 324,
 430, 512, 655, 711, 763, 801,
 819, 856, 968, 1058, 1116, 1258,
 1287
 Şorobetea, Aurel, 98, 1059
 Şotropa, Valeriu, 538
 Şova, Coman, 1090
 Şovu, Gheorghe, 18
 Ştef, Traian, 97, 525, 848, 1058
 Ştefan, Florica, 261
 Ştefan, I.M., 216, 559
 Ştefan, Ion C., 1036
 Ştefan, Simion, 626
 Ştefan, Virgil M., 611
 Ştefanache, Aurel, 410
 Ştefanache, Corneliu, 421, 747, 938,
 968, 1056
 Ştefanachi, Aurel, 451, 1048
 Ştefănescu Delavrancea, Barbu, 457,
 1070
 Ştefănescu, Al., 617, 725, 804
 Ştefănescu, Al. I., 43, 261, 271, 1214
 Ştefănescu, Alex., 96, 148, 183, 230,
 288, 299, 367, 393, 402, 436,
 458, 531, 586, 598, 695, 728,
 731, 793, 833, 836, 856, 869,
 880, 896, 911, 914, 916, 930,
 941, 946, 978, 984, 991, 1014,
 1025, 1030, 1034, 1057, 1058,
 1093, 1171, 1175, 1203, 1226,
 1236, 1242, 1244, 1252, 1290
 Ştefănescu, Cornelia, 38, 246, 345,
 359, 373, 387, 574, 1086, 1165
 Ştefănescu, Ioana, 231
 Ştefănescu, Lucian, 542
 Ştefănescu, Mircea, 13, 672, 768,
 970, 1163, 1288
 Ştefănescu, Nicolae, 245, 254, 272,
 283

Ştefănescu, Ştefan, 549, 1138
 Ştefănescu, V., 776
 Ştefănescu-Est, Eugeniu, 221, 473
 Ştefănuţă, Sabin, 471
 Ştefoi, Elena, 150, 224, 801, 912
 Ştefuriuc, Constantin, 284
 Ştersu, Cristina, 150
 Şteţcu, Ioana Ileana, 995, 1007
 Ştirbu, Viorel, 31, 66, 161, 180, 246,
 339, 395, 613, 635, 720
 Şub, Iulii, 1163
 Şuiu, Rodica, 834
 Şuluţiu, Octav, 552
 Şurianu, Ovidiu, 1041
 Şurtea, Monica, 109, 655
 Şuteu, Flora, 765
 Şuteu, Sigismunda, 1158
 Şuvăilă, Benone, 13

T

Tabarcea, Cezar, 119, 157, 210, 217,
 250, 346, 377, 440, 474, 549,
 585, 671, 981, 1016, 1076, 1109,
 1185, 1218
 Tacciu, Elena, 42, 242, 406, 783,
 986, 1213
 Tacu, Alexandru, 410, 451, 490,
 1048
 Tagliavini, Carlo, 1016
 Tagore, Rabindranath, 542
 Tal, Traian, 696, 856
 Talianu, Iulian, 584, 1280
 Taloş, Ion, 539
 Tanaşoca, Nicolae Şerban, 182
 Tancu, Teodor, 655, 739, 765, 831
 Tanska, Nataşa, 289
 Tardieu, Jean, 765
 Tartler, Greta, 35, 68, 134, 170, 182,
 231, 352, 381, 471, 496, 570,
 602, 1030, 1195, 1237
 Tarţa, Vasile, 105, 1069, 1217
 Taşcu, Dragoş, 538

Tașcu, Tănase, 538
 Tașcu, Valentin, 99, 104, 197, 202,
 298, 313, 324, 413, 428, 423,
 533, 538, 578, 607, 644, 652,
 763, 847, 852, 960, 1059, 1066,
 1111, 1131, 1154, 1160, 1217,
 1220, 1267, , 1276, 1287
 Tati-Loutard, Baptist, 109
 Tatos, Alexandru, 44, 986
 Tattarescu, Gh., 1185
 Tatu, Mihai, 298, 1093, 1260
 Tatulici, Mihai, 10, 55, 90, 318, 352,
 417, 525, 585, 602, 625, 626,
 941, 1058, 1069
 Taub, Ion, 68
 Taufer, Jiři, 619
 Taufer, Venio, 523
 Tănase, Alexandru, 47, 392, 549,
 834, 887, 891, 901, 943, 1003,
 1011, 1125, 1200, 1236
 Tănase, Constantin, 352
 Tănase, Hristache, 740
 Tănase, Maria, 481
 Tănase, Nicuță, 17, 330, 971
 Tănăsache, Ilie, 233, 997
 Tănăsescu, Antoaneta, 214, 520,
 681, 983, 1168
 Tănăsescu, Dan Claudiu, 349, 463,
 697, 1155, 1239
 Tănăsescu, Grigore, 94
 Tănăsescu, Manuela, 674, 1190
 Tărchilă, Dan, 110, 326, 359, 433,
 518, 544, 597, 651, 995, 1201,
 1254, 1266, 1290
 Tătărășanu, Florică, 344
 Tăușan, Victoria Ana, 132, 996
 Tăutu, Nicolae, 54, 380, 666, 775,
 840
 Tăcă, Marin, 877
 Târziu, Alexandra, 1200
 Tchorzewski, Andrzej, 969
 Tecuceanu, Horia, 749
 Teică, N., 597
 Teișanu, Victor, 1069
 Teleajen, Sandu, 653
 Temensky, Corneliu, 733
 Teodor, Maria, 696
 Teodor, Pompiliu, 546, 873, 1157
 Teodoreanu, Ionel, 22, 27, 238, 283,
 435, 832, 889, 1024
 Teodoreanu, Păstorel, 961
 Teodorescu, Al., 1088, 1104, 1143
 Teodorescu, Anda, 741, 1128
 Teodorescu, Angela, 323
 Teodorescu, Cicerone, 586
 Teodorescu, Dorin, 963, 1063, 1156,
 1280
 Teodorescu, Ecat., 1088
 Teodorescu, Eugen, 759
 Teodorescu, George, 154, 181
 Teodorescu, Ion Dumitru, 73, 396,
 419, 609, 676, 1203, 1247
 Teodorescu, Leonida, 154, 327, 435,
 885, 970, 983, 1028, 1070, 1093,
 1163
 Teodorescu, Virgil, 17, 27, 32, 42,
 51, 78, 90, 92, 109, 120, 145,
 150, 154, 176, 178, 201, 211,
 220, 225, 227, 249, 261, 304,
 313, 317, 385, 507, 513, 571,
 576, 610, 665, 670, 786, 825,
 879, 887, 914, 953, 1005, 1059,
 1094, 1110, 1136, 1153, 1237,
 1266, 1290
 Teodoroiu, Ecaterina, 417
 Teodoru, Eugen, 49, 789
 Teodoru, R., 666
 Teodosiu, Lucian, 361, 1028
 Tertulian, N., 28, 36, 351, 802, 829,
 851, 855, 876, 911, 928, 1051,
 1260
 Theodorescu, Alice, 126
 Theodorescu, Barbu, 90, 298, 670,
 800

Theodorescu, Ion Dumitru, 944
 Theodorescu, Leonida, 1107
 Theodorescu, Răzvan, 55, 704, 1054
 Theodoru, Radu, 18, 51, 891, 1035,
 1251
 Thiersch, Fr., 129
 Thomas, Dylan, 377
 Thrakiotis, Kostas, 707
 Thurber, James, 1289
 Tiavloskaia, Tatiana, 877
 Tiberiu, Dălnoi, 410
 Tiberiu, Pascu, 1248
 Tibor, Bálint, 1201
 Tibullus, Albius, 766
 Tican Rumano, Mihai, 304
 Tiempo, Edith L., 571
 Tihan, T., 105, 319, 426, 537, 1158,
 1288
 Tikku, Giri, 696
 Timcu, George, 829
 Timuş, Dan, 776
 Tincuța, Șerban, 410
 Tismăneanu, Vladimir, 299, 475,
 841, 1052, 1139, 1140
 Tita, Aurel, 64, 204
 Titel, Sorin, 10, 24, 61, 77, 133, 143,
 161, 162, 176, 178, 224, 242,
 268, 279, 335, 358, 406, 453,
 463, 471, 482, 509, 512, 526,
 576, 593, 679, 798, 838, 846,
 863, 865, 887, 893, 904, 913,
 918, 960, 980, 988, 1002, 1008,
 1020, 1038, 1080, 1113, 1126,
 1170, 1176, 1205, 1213, 1228,
 1245, 1267, 1283, 1292
 Titus, Aurelian, 1048
 Țița, Ștefan, 143, 330
 Toboșaru, Ion, 74
 Tocilescu, Alexandru, 68, 136
 Todoran, Eugen, 220, 234, 355, 794,
 997, 1057, 1063, 1182, 1201,
 1210, 1245, 1264
 Todorov, Stavru, 250
 Todorov, Tzvetan, 313, 402, 1065
 Todosia, Mihai, 55, 90, 926, 1010,
 1066, 1088, 1104, 1205
 Togan, George, 365, 445, 585, 852,
 1237
 Tohăneanu, G.I., 592, 676, 707
 Tohăneanu, Gh., 95
 Tolstoi, Lev, 28, 224
 Toma Iancu, Napoleon, 321, 538
 Toma, A., 777, 793, 994, 1140
 Toma, Constantin V., 606, 669
 Toma, Gh., 531
 Toma, Radu, 803, 1229
 Toma, S., 1141
 Toma, Sorin, 841
 Tomescu, Ion, 776
 Tomescu, Mariana, 995
 Tomi, Marian, 344
 Tomoiagă Maramureșanu, Ion, 344,
 1289
 Tömöry, Péter, 1024
 Tomozei, Gheorghe, 18, 45, 51, 64,
 68, 71, 81, 126, 145, 209, 261,
 276, 300, 342, 478, 566, 569,
 581, 584, 589, 604, 674, 694,
 700, 726, 728, 804, 822, 845,
 859, 972, 978, 989, 1033, 1076,
 1099, 1123, 1124, 1129, 1200,
 1237, 1244
 Tomuş, Mircea, 111, 207, 328, 435,
 458, 545, 656, 708, 768, 798,
 854, 859, 911, 947, 974, 1111,
 1131, 1164, 1174, 1217, 1219,
 1227, 1245, 1252, 1264, 1287,
 1291
 Tomuța, George, 1204
 Tonegaru, C., 523
 Topârceanu, George, 298, 530, 774,
 801, 981, 1263
 Tornea, Florin, 110, 327, 768

Torouțiu, E., 967
 Tornyopol, Victor, 939
 Totescu, Dan Ovidiu, 216
 Tott, Rodica, 770, 1072
 Traian, Angela, 466, 550, 1105
 Traian, Mihai, 747, 784
 Trakl, Georg, 271, 1286
 Trancă, Dumitru, 15
 Trandafir, C., 115, 211, 438, 547,
 664, 751, 844, 951, 977, 1074,
 1168
 Trandafir, Ion, 519
 Trandafoiu, N., 939, 1204
 Trăistaru, Ion, 101
 Trăsnea, Ovidiu, 1278
 Tricolici, Chiril, 425, 814
 Trif Pleșa, Ion, 815
 Trifu, Sever, 696
 Trifu, Valeria, 651
 Truszkowska, Teresa, 969
 Truță, Gheorghe, 687
 Truță, V., 855
 Tsatsos, Constantin, 482, 762, 871
 Tsatsos, Ioana, 317, 433, 1227
 Tucă, Florian, 81, 911, 944
 Tuchilă, Constantin, 90, 299, 524,
 530, 947, 1141, 1261
 Tuchilă, Costin, 90, 185, 419, 459,
 629, 1093
 Tudor, Corneliu Vadim, 30, 48, 130,
 150, 178, 227, 265, 344, 373,
 376, 411, 451, 466, 520, 614,
 670, 685, 740, 801, 806, 823, 877,
 892, 912, 944, 995, 997, 1190,
 1210, 1256
 Tudor, T., 108
 Tudor, Valentin, 207, 1203
 Tudora, Carmen, 358, 938, 972,
 1014, 1066, 1267
 Tudoran, Dorin, 7, 9, 33, 38, 49, 67,
 87, 93, 133, 141, 152, 169, 189,
 275, 292, 299, 315, 346, 349,
 353, 358, 365, 396, 399, 401,
 414, 429, 457, 472, 498, 501,
 521, 547, 558, 571, 583, 599,
 615, 631, 642, 660, 663, 688,
 703, 712, 725, 728, 801, 804,
 830, 870, 956, 1012, 1066, 1115,
 1174, 1186, 1195, 1215, 1237,
 1258, 1266, 1267, 1289, 1292
 Tudoran, Radu, 25, 66, 848, 881,
 1083
 Tudor-Anton, Eugenia, 331, 547,
 1010
 Tudorov, Liviu, 1104
 Tudose, Florin, 90, 185, 299
 Tudose, Viorel, 130, 685
 Tulbure, Raluca, 794, 961
 Tulbure, Victor, 18, 40, 99, 440,
 794, 888, 1051, 1105, 1132,
 1137, 1195
 Tumurug, Lucia, 150
 Tunsoiu, Ștefan, 848
 Tupan, Ana-Maria, 686, 1210
 Tupan, Marius, 32, 330, 417, 425,
 576, 600, 667, 695, 711, 812,
 940, 1005
 Turcitu, Cătălina, 448
 Turcu, Marcel, 1174
 Turcu, Vintilă, 101
 Turcuș, Aurel, 292, 443, 590, 1078
 Tureacu, Maria Gabriela, 958
 Turkin, Vladimir, 1162
 Turneanu, Tache, 101
 Turtureanu, Nicolae, 9, 129, 263,
 264, 282, 409, 490, 595, 684,
 722, 739, 892, 943, 992, 1143,
 1188, 1208, 1237, 1256
 Tutoveanu, G., 879
 Tutungiu, Paul, 110, 207, 218, 326,
 330, 434, 440, 656, 869, 915,
 971, 1070, 1163, 1290
 Tzedun, Mao, 757
 Tzi, Lao, 252

Ț

Țărălungă, Ecaterina, 43, 576, 1111, 1131, 1217, 1220, 1279, 1287
 Țațomir, Nicolae, 47, 92, 186, 245, 264, 376, 390, 408, 490, 613, 822, 910, 943, 1188, 1201, 1207
 Țăranu, Ion, 407, 409, 1010, 1104
 Țărnea, George, 235, 458, 535, 577, 631, 760, 899, 1237
 Țepeneag, D., 411, 466, 491
 Țepeș, Vlad, 24, 31, 110, 454, 632, 651, 671, 1167, 1184, 1266, 1290
 Țeposu, Radu G., 90, 97, 107, 185, 195, 205, 225, 299, 325, 374, 419, 422, 429, 525, 629, 643, 654, 748, 754, 765, 947, 956, 968, 1141, 1160, 1261, 1275
 Țic, Miron, 706
 Țic, Nicolae, 334, 463, 464, 471, 493, 617, 624, 670, 695, 789, 823, 840, 897, 931, 1006, 1191
 Țiganiuc, Dumitru, 284, 1028
 Țincu, Bucur, 860, 1035
 Țiplea, Gheorghe, 1217
 Țirioi, Nicolae, 181, 666, 691, 1296
 Țîncu, Bucur, 814
 Țoca, Mircea, 51, 108, 203, 431, 590, 1068, 1160
 Țoiu, Constantin, 14, 48, 86, 93, 123, 174, 238, 252, 261, 273, 334, 335, 370, 381, 388, 418, 445, 467, 479, 508, 550, 554, 586, 604, 606, 616, 619, 627, 630, 670, 684, 716, 731, 740, 801, 819, 846, 851, 863, 895, 918, 930, 1008, 1080, 1107, 1174, 1196, 1235, 1267, 1274, 1283, 1293
 Țopa, Tudor, 1169
 Țopescu, Cristian, 1090
 Țuculescu, Radu, 433
 Țugui, Gr., 489

Țugui, Haralambie, 29, 64, 80, 120, 186, 207, 245, 264, 409, 490, 545, 579, 644, 739, 822, 835, 882, 887, 912, 1158, 1208, 1250, 1256, 1296
 Țugui, Ilie, 1222
 Țugui, Ion, 10, 133, 613, 682, 994, 1182
 Țugui, Pavel, 426, 583, 649, 761, 850, 964
 Țvetaeva, Maria, 1148
 Țvetaeva, Marina, 531

U

Udrea, Barbu, 358
 Udrea, Cornel, 9, 38, 58, 242, 288, 326, 359, 373, 448, 463, 539, 831, 1116, 1289
 Udrea, Dumitru, 550, 618, 626, 776, 823, 831, 903, 929, 1156
 Udrea, Silvia, 211, 437
 Udroi, Neagu, 84, 216
 Uidumac, Pompiliu, 645
 Ujică, Andrei, 10
 Ulescu, Eftimie, 381, 445, 538
 Ulici, Laurențiu, 10, 24, 61, 74, 79, 126, 142, 161, 175, 224, 242, 261, 280, 281, 296, 333, 358, 372, 376, 387, 395, 406, 463, 481, 499, 511, 559, 569, 577, 593, 599, 604, 606, 609, 619, 625, 628, 669, 671, 679, 687, 695, 710, 712, 735, 741, 747, 776, 784, 786, 790, 799, 818, 824, 831, 887, 890, 903, 910, 915, 918, 926, 938, 940, 989, 994, 996, 1006, 1009, 1025, 1026, 1038, 1054, 1082, 1090, 1099, 1108, 1111, 1131, 1138, 1153, 1174, 1194, 1203, 1204, 1213, 1217, 1219, 1226, 1230, 1235, 1250, 1251, 1265, 1287

- Ulieriu, Nic., 609, 680, 1005
 Ulmu, Bogdan, 68, 86, 181, 380,
 445, 456, 471, 497, 568, 602,
 782, 923, 1107
 Ulrichova, Maria, 739
 Ungar, Reimar Alfred, 768, 1174,
 1196
 Ungaretti, Giuseppe, 98, 630
 Ungheanu, M., 10, 32, 51, 84, 94,
 132, 152, 165, 168, 180, 214,
 230, 286, 348, 364, 378, 397,
 413, 423, 453, 470, 475, 497,
 568, 582, 600, 615, 687, 694,
 701, 712, 725, 742, 747, 804,
 809, 814, 823, 833, 837, 865,
 878, 882, 894, 914, 920, 998,
 1015, 1025, 1106, 1134, 1151,
 1190, 1193, 1228, 1230, 1231,
 1240, 1279, 1286
 Ungureanu, Alina, 1155
 Ungureanu, Cornel, 10, 19, 38, 94,
 141, 158, 162, 176, 220, 276,
 292, 330, 333, 369, 376, 396,
 458, 459, 476, 506, 512, 531,
 561, 574, 599, 621, 661, 676,
 707, 730, 766, 777, 794, 814,
 882, 900, 902, 905, 911, 917,
 934, 937, 941, 981, 984, 1002,
 1007, 1013, 1025, 1035, 1052,
 1092, 1095, 1111, 1131, 1138,
 1170, 1217, 1219, 1229, 1245,
 1250, 1252, 1287, 1292, 1296
 Ungureanu, Gheorghe, 1054
 Ungureanu, Horia, 153, 212, 299,
 305, 358, 533
 Unteanu, Cristian, 220, 625, 696,
 1182, 1250
 Urbanovici, Maria, 34, 296, 956
 Urcan, Ama, 326, 1289
 Urcan, Ion, 97, 99, 755
 Ureche, Damian, 20, 39, 141, 158,
 173, 233, 276, 292, 355, 443,
 459, 605, 614, 1201, 1250
 Uricariu, Doina, 52, 67, 84, 87, 96,
 121, 143, 153, 181, 298, 365,
 379, 396, 414, 480, 509, 531,
 569, 585, 600, 618, 702, 711,
 743, 790, 793, 810, 824, 838,
 878, 895, 923, 930, 980, 988,
 997, 998, 1014, 1023, 1025,
 1030, 1091, 1115, 1122, 1190,
 1194, 1227
 Uricaru, Eugen, 10, 42, 50, 97, 98,
 206, 321, 339, 372, 396, 417,
 423, 446, 496, 512, 513, 525,
 531, 535, 540, 584, 589, 599,
 613, 628, 635, 655, 660, 717,
 727, 754, 763, 786, 808, 846,
 852, 893, 894, 941, 969, 991,
 1017, 1133, 1143, 1162, 1182,
 1183, 1194, 1242, 1245, 1260,
 1276, 1285, 1294
 Ursachi, Mihai, 9, 25, 94, 129, 178,
 291, 362, 399, 490, 498, 525,
 570, 599, 643, 728, 763, 803,
 859, 887, 947, 960, 993, 1020,
 1035, 1056, 1093, 1170, 1191,
 1208, 1237, 1239, 1258, 1266,
 1269
 Ursu, G.G., 126, 1116, 1213
 Ursu, Liliana, 134, 141, 398, 415,
 522, 570, 701, 799, 854, 894,
 947, 1237, 1253, 1295
 Ursu, Mihaela, 838
 Urșianu, Marina, 795
 Uscătescu, George, 735, 939, 1250
 Utan, Sever Iuliu, 1107
 Utan, Tiberiu, 433, 446, 512, 521,
 551, 584, 626, 726, 914, 979,
 1124

V

- Vaida, A.G., 630
 Vaida, Cornelia, 698
 Vaida, Mircea, 79, 127, 145, 360,
 374, 389, 463, 513, 560, 574,

682, 696, 702, 711, 773, 940,
 947, 989, 1006, 1049, 1084,
 1089, 1101, 1116, 1128, 1185,
 1204
 Vaida, Radu, 686
 Vainovski, Irina, 352
 Vajda, Szusza, 90
 Valahul, Ioan, 634
 Valea, Lucian, 120, 145, 409, 420,
 739, 912, 1066, 1256
 Valerian, I., 879
 Valéry, , 802
 Valéry, Paul, 199, 220, 292, 621,
 802, 1067
 Valetas, Kostas, 580
 Valkeapaa, Nils-Aslak, 951
 Vampilov, Alexandr, 110, 44, 53
 Van Vogt, A., 1043
 Vancea, Viola, 7, 161, 654, 1089
 Varga, Viorel, 25, 35, 246, 261, 288,
 826, 1133
 Vartic, Elisabeta, 698, 1256
 Vartic, Ion, 97, 99, 531, 645, 755,
 763, 958, 1072, 1141, 1154,
 1159, 1252, 1286
 Varvari, Valeriu, 856
 Vasile, Geo, 171, 1020, 1267
 Vasile, Grigore, 269
 Vasile, Lucian, 831
 Vasile, Marian, 199, 288, 425, 471,
 534, 604, 647, 759, 809, 962,
 1063, 1155
 Vasile, Vasile, 80
 Vasilescu, Edith, 808
 Vasilescu, Emil, 619, 673, 681, 696
 Vasilescu, Stelian, 99, 358, 450, 578,
 757, 850, 876, 1153
 Vasilescu-Capsali, N., 201, 579
 Vasiliev, Dimitar, 961
 Vasiliu, Damian, 853
 Vasiliu, Florin, 935
 Vasiliu, Lucian, 206, 265, 580, 788,
 912, 995, 1104
 Vasiliu, Mihai, 435, 544
 Vasiliu, Tudor, 121
 Vasiu, Ioan, 298, 792
 Vatamaniuc, D., 400, 613, 937,
 1035, 1245, 1286
 Vatră, Vasile, 1155
 Vaum, Ecaterina, 170
 Vazov, Ivan, 961
 Văcariu, Liviu, 146
 Văcărescu, Elena, 103, 151, 170,
 261, 278, 283, 377, 733, 807,
 1087
 Văcărescu, Iancu, 284, 734
 Vădan, Ion, 1039
 Văduva, Alexandru, 727
 Văraru, Maria, 272
 Vătămanu, N., 255
 Vântu, Romeo, 1104
 Vântu, Victor, 18
 Vârgolici, Teodor, 346, 440, 463,
 541, 545, 903, 1013, 1023
 Vâslean, G., 309
 Vedinaș, Traian, 820
 Vegh, Margarete, 1070
 Veghin, Peter, 1163
 Veghin, Peter, 1165
 Velea, Dumitru, 641
 Velea, Lucian, 409
 Velea, Nicolae, 11, 160, 232, 246,
 350, 551, 582, 846, 863, 931,
 960, 1008, 1095
 Velican, Ion, 73, 220, 910
 Veliciu, Ion, 500
 Velisar Teodoreanu, Ștefana, 1024,
 1027, 1048
 Venjamin, Munteanu, 263
 Ventura, Grigore, 162, 442, 456,
 538, 544
 Verdeș, Dumitru, 27
 Verga, Giovanni, 797

Vergu Dumitrescu, Ion, 298, 820, 1051
 Verne, Jules, 751, 962, 1042
 Verona, Dan, 10, 134, 141, 168, 178, 291, 379, 396, 405, 414, 419, 471, 506, 522, 523, 528, 547, 570, 597, 599, 621, 663, 697, 728, 764, 769, 771, 792, 872, 1003, 1013, 1093, 1106, 1237, 1252
 Versavia, Vasile, 415, 552, 616, 777, 825, 880, 1110, 1245, 1296
 Verzea, Ileana, 1078, 1188, 1214, 1295
 Vesa, Vasile, 201, 538
 Vesnić, Slavko, 665
 Vetișanu, Vasile, 424, 727, 878, 1074
 Vianu, Ion, 144
 Vianu, Tudor, 46, 56, 95, 100, 140, 199, 222, 255, 548, 604, 636, 657, 698, 699, 758, 782, 788, 797, 864, 889, 897, 952, 981, 986, 1006, 1084, 1105, 1106, 1173, 1192, 1229, 1234, 1261, 1288
 Vicol, Dragoș, 89, 298, 670, 822, 824, 1047, 1224
 Vicol, Sterian, 133, 178, 213, 224, 823, 891, 1133
 Vicol, Vasile, 451
 Vicoveanca, Sofia, 459
 Vida, Ștefan, 626
 Vieru, Grigore, 109, 924, 1163
 Vieru, Ion, 684
 Vigorelli, Giancarlo, 649
 Vinea, Ion, 57, 412, 465, 780, 867, 877, 878, 885, 889, 901, 955, 978, 985, 991
 Vinițchi, Stela, 1013
 Vintilă, Ion, 250
 Vintilă, Petru, 13, 32, 37, 38, 41, 50, 136, 261, 359, 366, 377, 435, 550, 566, 735, 971
 Virgil, C., 671, 1185
 Visarion, Alexa, 68, 136, 1070
 Vissarion, I.C., 230, 242, 359, 1243
 Vișa, Iulian, 68, 136, 924
 Vișinescu, Victor, 128
 Vișniec, Matei, 995, 1006, 1007
 Vișoiu, Mihai, 808
 Vitcu, Dionisie, 1143
 Vitcu, Dumitru, 27
 Viteazul, Mihai, 42, 69, 237, 392, 424, 567, 632, 650, 1129, 1209
 Vitencu, Cătălin, 635
 Vitner, Ion, 841, 1261, 1287, 1294
 Vițianu, Al., 887
 Vizante, Viorica, 254, 283
 Vîjjeu, Titus, 102, 375, 379, 420, 541, 581, 766, 892, 914, 1089, 1243
 Vîrtei Ardeleanu, Ana, 783
 Vlad, Alexandru, 97, 309, 755, 801, 889, 904, 1185, 1194
 Vlad, Constantin, 549
 Vlad, Gh., 110, 434
 Vlad, Ion, 25, 45, 79, 86, 94, 127, 145, 162, 176, 224, 261, 280, 298, 302, 359, 373, 402, 425, 482, 500, 512, 594, 611, 681, 692, 696, 760, 783, 842, 873, 888, 897, 902, 904, 911, 922, 939, 964, 991, 1014, 1064, 1067, 1095, 1101, 1110, 1128, 1156, 1161, 1188, 1203, 1204, 1217, 1250, 1265, 1276, 1280
 Vlad, Tudor, 924
 Vladimirescu, Tudor, 417, 1209
 Vladislav, Letiția, 569, 585
 Vlahuță, Alexandru, 47, 102, 123, 127, 184, 298, 614, 666, 933, 1016

Vlasiu, Ion, 585, 795, 870
Vlăduț, Constantin, 873
Vlăduț, D., 918
Vodă Căpușan, Maria, 224
Vodă, Eugenia, 55, 571
Vodă-Căpușan, Maria, 1250
Voia, Vasile, 1024, 1288
Voichița, Savu, 666
Voicu, Ion, 53
Voicu, Ștefan, 549, 1261
Voiculescu, Elefterie, 915, 1027
Voiculescu, Ion N., 632, 949
Voiculescu, Lucian Doru, 261, 1289
Voiculescu, Vasile, 57, 95, 128, 163,
392, 401, 440, 582, 586, 889,
911, 945, 978, 980, 1025, 1033,
1120, 1178, 1218, 1249, 1265
Voina, Antoanella, 542
Voinea, Bujor, 496
Voinea, Tudor, 757
Voinescu, Alice, 884
Voinovscki, Irina, 36
Voitin, Al., 89, 497, 506, 533, 544,
607, 1128
Voivozeanu, Constantin, 740
Volovici, L., 29, 142, 231, 342, 527,
578
Vonnegut, Kurt, 185, 1042
Vora, Emil, 823
Vornicu, Mihai, 85
Voronca, Ilarie, 199, 223
Vraciu, Ariton, 1088
Vrancea, Ileana, 35, 350, 746, 841,
1260
Vrânceanu, Dragoș, 68, 102, 109,
151, 438, 456, 463, 466, 540,
789, 804, 1295
Vuia, Traian, 1037
Vulcan, Iosif, 444, 804, 961
Vulcănescu, Romulus, 434, 873
Vulovici, Nicolae, 444, 814, 944
Vulpe, Marilena, 840

Vulpe, Radu, 684
Vulpescu, Romulus, 350, 396, 530,
584, 675, 796, 859, 918, 1026,
1126, 1174
Vulpescu, Vintilă, 104, 201
Vulpești, Ion Lică, 272, 632
Vultur, Ioan, 369
Vuolab, Kerttu, 951

W

Wagner, Ernst, 874
Wajda, Andrzej, 941
Wakosk, Diane, 578
Wald, Henri, 99, 533, 756, 772, 1163
Walser, Martin, 1288
Wazyk, Adam, 1110
Wedekind, Frank, 108
Weicker, Regine, 110
Weigand, Gustav, 632
Weiss, Wilhelm, 184, 1139
Wellek, René, 124, 298
Went, Ida, 698
White, Patrick, 741
Wickert, Erwin, 924
Williams, William Carlos, 934
Wittstock, Joachim, 584, 589
Wojaczek, Rafal, 969
Wolfe, Thomas, 1068
Wolker, Jiri, 456
Woolf, Virginia, 430, 964
Wrzoskowa, Janina, 182
Wunderli, P., 1016

Y

Yeats, William Butler, 1174

Z

Zabarcencu, Silvia, 903, 1087
Zacek, Jiri, 1002
Zaciu, Mircea, 23, 40, 46, 55, 58, 79,
90, 98, 103, 128, 153, 171, 173,

200, 203, 311, 320, 360, 362,
 364, 368, 373, 377, 389, 407,
 422, 443, 464, 482, 512, 547,
 561, 578, 594, 611, 626, 644,
 682, 696, 711, 736, 763, 784,
 795, 801, 810, 814, 818, 819,
 825, 831, 854, 873, 880, 937,
 947, 967, 1004, 1038, 1049,
 1058, 1067, 1089, 1124, 1159,
 1230, 1238, 1260, 1276
 Zafiu, Rodica, 1052
 Zaharia, Gheorghe, 549
 Zaharia, Mircea, 298, 578
 Zaharia-Filipaș, Eleana, 1071
 Zaimu, Eugenia, 24, 133, 420
 Zainewski, Andrzej, 969
 Zalis, Henri, 30, 37, 49, 131, 203,
 346, 467, 539, 614, 670, 699,
 740, 769, 806, 853, 900, 929,
 1000, 1033, 1132, 1039
 Zamfir, Lucia, 1296
 Zamfir, Mihai, 11, 29, 32, 70, 83,
 126, 162, 168, 247, 307, 402,
 437, 582, 600, 634, 701, 894,
 1168, 1279, 1284
 Zamfir, Valeria, 1006
 Zamfir, Vasile, 107, 200, 206, 425,
 736, 760, 995, 1048, 1155, 1256
 Zamfirescu, Dan, 30, 40, 46, 74,
 112, 141, 265, 357, 368, 393,
 490, 542, 565, 575, 666, 704,
 728, 788, 836, 887, 942, 955,
 959, 980, 1000, 1019, 1036,
 1054, 1063, 1065, 1125, 1189,
 1195, 1211, 1230, 1238, 1244,
 1257, 1279
 Zamfirescu, Duiliu, 110, 159, 204,
 259, 298, 317, 346, 348, 421,
 440, 450, 467, 528, 666, 682,
 740, 751, 888, 1038, 1190, 1209,
 1210, 1248, 1252
 Zamfirescu, Ion, 74, 167, 326, 673,
 876, 935, 962, 1104, 1206
 Zamfirescu, Liviu, 684
 Zamfirescu, Violeta, 40, 74, 261,
 681, 838, 1005, 1099, 1124,
 1125, 1295
 Zamora, Stelian, 632
 Zanc, Grigore, 145, 162, 204, 322,
 339, 396, 417, 628, 1068, 1289
 Zand, Herbert, 127
 Zane, C., 862
 Zanfir, Elena Zafira, 877
 Zanusso, Krystoff, 941
 Zanzotto, Andrea, 655, 848
 Zarescu, Elena, 1068, 1122, 1205,
 1225
 Zarifopol, Paul, 50, 119, 191, 199,
 223, 251, 312, 400, 884, 991
 Zarifopol, Sonia, 119
 Zăgreanu, Ion, 538
 Zăinescu, A.I., 67, 143, 348, 364,
 378
 Zăpîrțan, Liviu, 97, 1204
 Zărnescu, Constantin, 10, 262, 281,
 304, 374, 396, 417, 625, 633,
 941, 1101, 1116, 1183, 1235
 Zărnescu, Narcis, 1074, 1294
 Zednic, Victor, 250
 Zegreanu, Aurel Gr., 433, 1069
 Zegreanu, Octavian Gr., 433
 Zehan, Eugen, 578, 990, 1249
 Zeletin, C.D., 711, 1114
 Zilieru, Horia, 60, 92, 121, 128, 133,
 144, 145, 155, 204, 243, 264,
 278, 357, 407, 409, 463, 482,
 490, 570, 613, 625, 636, 655,
 755, 805, 822, 979, 989, 1012,
 1066, 1104, 1119, 1152, 1256
 Zincă, Haralamb, 40, 261, 814, 879,
 988, 1083
 Zincescu, Gheorghe, 79, 224, 359
 Zogas, Lambros, 290

Zoltán, Franyó, 462, 729, 730, 734,
743, 853, 1153, 1224, 1244
Zoltán, Márki, 7, 826, 898
Zoltán, Panek, 1201, 1217
Zoltan, Rostas, 97
Zoltán, Szabó, 1118
Zoltan, Veress, 18
Zotta, Alexandru, 650
Zotta, Ovidiu, 17, 175, 233, 892
Zsolt, Gálfalvi, 1174, 1200

Zub, Alexandru, 47, 81, 163, 185,
273, 274, 280, 308, 698, 914,
1119
Zubaşcu, Ion, 252, 916, 1094
Zuckmayer, Carl, 801
Zugun, Petru, 876
Zumthor, Paul, 958
Милин, Живко, 665
Семиклушу, Великом, 666